AUBERTI MIRAEI ... OPERA DIPLOMATICA, ET HISTORICA, IN QUIBUS...

Aubert Le_Mire

Digitized by Google

37 39 D 10 E.28.

- MAG 4520

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

A. Van Dyck pinxit *H. F. Diamaer ſculpsit*

Digitized by Google

AUBERTI MIRÆI
CATHEDRALIS ECCLESIÆ ANTVERPIENSIS DECANI
OPERA DIPLOMATICA, ET HISTORICA,

IN QUIBUS

Continentur Chartæ Fundationum ac Donationum piarum, Teſtamenta, Privilegia, Fœdera Principum, & alia tum ſacræ tum profanæ Antiquitatis Monumenta, à Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Principibuſque Belgii edita, & ad Germaniam inferiorem, vicinaſque Provincias ſpectantia, ex ipſis Tabularum publicarum fontibus eruta.

EDITIO SECUNDA
AUCTIOR ET CORRECTIOR.

JOANNES FRANCISCUS FOPPENS, BRUXELLENSIS, S. T. L.
Cathedralis Eccleſiæ Brugenſis Canonicus, & in alma Univerſitate Lovanienſi Philoſophiæ Profeſſor
Notas & Indices addidit, Diplomata multa cum ſuis Originalibus contulit, aliaque plura hactenus inedita adjunxit.

TOMUS PRIMUS,

Continens Codicem Donationum Piarum, Diplomata Belgica, Donationes Belgicas, & Notitiam Eccleſiarum Belgii.

BRUXELLIS,
Typis FRANCISCI FOPPENS, ſub ſigno S. Spiritûs.

MDCCXXIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
CHRONOLOGICUS

ANno Chriſti 410. Notitia Provinciarum & Civitatum Galliæ tempore Honorii Imperatoris conditur; pagina 635

525. S. Remigius Rhemorum Archi-Epiſcopus ac Belgarum Apoſtolus condit teſtamentum. pag. 1. & 636

575. Chilpericus Francorum Rex dotat Eccleſiam Cathedralem Tornacenſem. pag. 6

630. Dagobertus I. Francorum Rex Mercatum conſtituit in Oppido S. Dionyſii prope Lutetiam Pariſiorum. 241

630. Idem confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Metropolitanæ Trevirenſis. 242

638. Idem donat Sancto Landelino Prædium de Waſlare ad extruendum ibi Monaſterium, quod dein dirutum fuit. 489

639. Idem donat S. Amando Trajectenſi ad Moſam Epiſcopo fundum inter Scarpum & Elnonem fluvios in diœceſi Tornacenſi ſitum, ad ædificandum Monaſterium, quod hodie S. Amandi dicitur. 123

640. Idem prædiis ac Privilegiis auget Monaſterium S. Maximini apud Treviros, olim à Conſtantino Imperatore ejuſque Matre S. Helena fundatum. 124

644. S. Aubertus Cameracenſis Epiſcopus Prædium de Waſlare in Hannonia, extruendo Monaſterio deſtinatum, in ſuam protectionem ſuſcipit. 490

651. S. Martinus Papa & Martyr Monaſterio Blandinienſi (quod hodie S. Petri dicitur, & eſt Benedictinorum illuſtris Abbatia juxta Gandavum) Privilegium libertatis & immunitatis concedit, poſtulante S. Amando Tungrenſi ſeu Trajectenſi Epiſcopo. 333

651. Idem Papa Monaſterio Elnonenſi ſeu S. Amandi Benedictinorum propè Tornacum dat Privilegium libertatis & immunitatis, petente eodem S. Amando. 334

654. Adroaldus Vir Nobilis fundat Abbatiam de Sithieu, quæ nunc S. Bertini dicitur, Ordinis S. Benedicti Audomaropoli. 7

660. Childericus II. Francorum Rex dat Sancto Amando Trajectenſi Epiſcopo Villam Bariſiacum in agro Laudunenſi ſitam. 125

662. Idem S. Amandus Epiſcopus Epiſtolam ſcribit ſive Codicillum de Sepultura ſui corporis. 8

662. Clotarius III. Francorum Rex condit Præceptum de Fundatione Monaſterii Corbeienſis in Gallia Ordinis S. Benedicti. 638

664. Excerptum ex Privilegio libertatis, quod Monaſterio Corbeienſi Berthefridus Epiſcopus Ambianenſis conceſſit. 639

667. S. Humbertus Epiſcopus & Abbas Maricollenſis in Hannonia ſuum illud Monaſterium à Choneberto Comite conſtructum, dotat. 9

671. S. Leodegarius Epiſcopus Auguſtidunenſis & Martyr Teſtamentum ſcribit in favorem Eccleſiæ ſuæ Cathedralis. 335

673. Theodericus I. Francorum Rex varia prædia donat Monaſterio S. Vedaſti apud Arteſios in Urbe Atrebatenſi ſito. 146

674. S. Vindicianus Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus eidem Abbatiæ Vedaſtinæ Privilegium immunitatis concedit. 126

682. Leo III. Pontifex Horreënſi Virginum Benedictinarum Monaſterio apud Treviros, dat Privilegium. 243

698. S. Irmina, Dagoberti I. Francorum Regis Filia, dat S. Willibrordo Epiſcopo Ultrajectino medietatem Epternaci Oppidi (ubi nunc Abbatia Benedictinorum) in Ducatu Luxeburgenſi, itemque Baſilicas à ſe ibidem ædificatas, cum variis Prædiis. 243

705. Childebertus Francorum Rex Solemium, agri Fanomartenſis Villam, dat Monaſterio S. Dionyſii in Francia. 244

709. Alteram medietatem Oppidi Epternacenſis, de quo ſuprà, donant S. Willibrordo Pipinus Major Domûs Regiæ, ejuſque Conjux Plectrudis, ad fundandum illic Cœnobium Benedictinorum. 805

722. Theodericus II. Francorum Rex immunitatem & prædia Monaſterii Bertiniani confirmat, petente Erkemboldo Abbate. 128

722. Carolus Martellus, Major Domûs Regiæ, ſub Theoderico Francorum Rege, dotat Eccleſiam Cathedralem Ultrajectenſem. 491

725. Idem donat Eliſtam ſui juris villam in Gelria (ubi olim Collegium Canonicorum) Eccleſiæ

S. Salvatoris Ultrajectenſi, quæ tunc erat Cathedralis. 492

726. Rohingus Antverpienſium Princeps ejuſque Conjux Bebelina Sancto Willibrordo Epiſcopo Ultrajectino donant Eccleſiam Caſtri Antverpienſis, & tertiam partem telonei. 10 & 11

726. S. Willibrordus Epiſcopus, Hollandorum, Friſiorum & Antverpienſium Apoſtolus, condit teſtamentum. 11

729. Gregorius Papa, petente Baſino Abbate, Monaſterio S. Maximini Trevirenſis immunitatem & alia Privilegia largitur. 129

746. Robertus Hasbaniæ Comes, Lamberti Filius, quinque Villas, Donck, Halen, Schaffen, Velpen, & Meerhout donat Abbatiæ S. Trudonis Ord. S. Ben. in Hasbania. 493

748. Zacharias Papa hortatur Epiſcopos ſuperioris & inferioris Germaniæ, ut miniſteriis ſuis conſtanter inſiſtant, cum S. Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, quem tamquam Sedis Apoſtolicæ Legatum ipſis commendat. 12

750. S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus & Ultrajectinus ſcribit ad Zachariam Papam de Monaſterio Fuldenſi Ordinis S. Benedicti in Germania, quod conſtruxerat. 640

751. Zacharias Papa concedit Privilegium immunitatis Abbatiæ Fuldenſi Ordinis S. Benedicti, quæ nunc eſt potentiſſima, gaudens S. R. I. Principatu. 640

752. Idem Papa ſcribit ad S. Bonifacium Archi-Epiſcopum, ac declarat ſe Moguntinam Sedem in Metropolim erigere, & quinque Civitates, videlicet Tungrenſem, Colonienſem, Wormatienſem, Spirenſem, & Ultrajectenſem eidem ſubjicere. 641

752. Pipinus, cognomento Brevis, Francorum Rex dotat Epternacenſe S Willibrordi Monaſterium Ordinis S. Benedicti in Ducatu Luxeburgenſi 641

753. Idem prædia Eccleſiæ Cathedralis S. Martini Ultrajectenſis, à Pipino, Carolo Martello & Carolomanno donata confirmat, petente S. Bonifacio Archiepiſcopo Ultrajectenſi & Moguntino. 494

754. S Bonifacius Archiepiſcopus ſcribit ad Stephanum Papam de ſtatu Eccleſiæ Ultrajectinæ poſt obitum S. Willibrordi. 13

763. Cancor Rhenenſis Pagi Comes, cum Matre ſua Williſwinda, Ruperti Comitis Vidua, Laurishamenſe Ordinis S. Benedicti Monaſterium in Diœceſi Wormatienſi, in Inſula quæ nunc Aldenmunſter vocatur ædificat, dotat, & Rutgango Metenſi Archiepiſcopo tradit. 642

765. Pipinus Francorum Rex Trevirenſe Sancti Maximini Monaſterium ſub ſuo Mandiburnio ſeu protectione ſuſcipit, Utilrado Abbate poſtulante. 130

770. Cancor Comes ejuſque Conjux Angila Laurishamenſe Monaſterium dotant. 643

771. Carolus Magnus, Francorum ac Longobardorum Rex, dein Imperator, benefacit Abbatiæ de Sithieu, quæ nunc S. Bertini dicitur, Ordinis S. Benedicti in Arteſia. 495

779. Idem Harimalam, Budilium, Filſurdum, & alias Villas, à Proavo ſuo Pipino Herſtallio, aliiſque collatas Eccleſiæ Aquiſgranenſi, confirmat. pag. 496

780. Idem dat Liſidunam Bataviæ Villam Cathedrali Eccleſiæ Ultrajectinæ S. Martino ſacræ 245

782. Hadrianus Papa Carolo Magno muſiva & marmora Palatii Ravennatis auferenda concedit, ad ædificandam Baſilicam Aquenſem 643

790. Carolus Magnus S. Maximini Abbatiam in protectionem ſuſcipit, petente Werinolfo Abbate. 130

791. Idem benefacit Abbatiæ Bertinianæ Ord. S. Ben. in Arteſia. 497

795. Idem Imperator recenſet Fundationem Aquiſgranenſis Baſilicæ Marianæ, illiuſque Conſecrationem per Leonem III. Papam. 14

804. Idem Imperator Epiſcopatum Oſnaburgenſem in Weſtphalia fundat ac dotat. 16

814. Ludovicus Pius Imperator confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Ultrajectinæ, Rixfrido Epiſcopo poſtulante. 498

815. Idem Privilegia immunitatis per Patrem ſuum Carolum Magnum Blandinienſi Monaſterio propè Gandavum conceſſa confirmat, petente Ainhardo Abbate. 131

816. Idem ad Arnonem Archiepiſcopum Saliſburgenſem mittit Regulas Canonicæ Inſtitutionis à Concilio Aquiſgranenſi collectas. 17

818. Idem dat fundum ad amplianda & dilatanda Clauſtra Canonicorum Tornacenſium, petente Wendilmaro Epiſcopo Tornacenſi. 336

819. Idem concedit Privilegia Monaſterio S. Bavonis Gandenſis, petente Ainhardo Abbate. 18

821. Idem dat Maricollenſi Benedictinorum Monaſterio, in Hannonia ſito, Villam Saſſigniacam. 246

822. Idem Trevirenſem S. Maximini Abbatiam protegendam ſuſcipit, petente Eliſacharo Abbate. 132

830. Idem Miſſos Dominicos & Comites in variis Provinciis ac Diœceſibus conſtituit. 336

831. Idem petente Judithâ Conjuge ſuâ Iſernam & Thorenſelam, Villas Monaſterii Rothnacenſis (quod nunc eſt Capitulum Canonicorum) concedit Hildefrido Viro Nobili. 247

837. S. Everardus Comes, Ciſonienſis Abbatiæ Fundator in Diœceſi Tornacenſi, condit teſtamentum. 19

838. Walgarius Sacerdos, S. Everardi Comitis Capellanus, Ciſonienſe Cœnobium dotat. 644

838. Hotbertus Vir potens dotat Abbatiam Sarcinienſem (quæ nunc dicitur S. Trudonis) Ordinis S. Ben. in Diœceſi Leodienſi. 499

841. Lotharius Imperator Ausfrido Comiti Palatii Manſos aliquot in Villa Geizefurt, in Pago Hattuarienſi ad Nerſam fluvium ſitos, donat; quos idem Comes poſtea Monaſterio Laureſhamenſi attribuit. 646

842. Ebo Remorum Archiepiſcopus, Balduino Ferreo Flandriæ Comiti mittit Corpus S. Donatiani VII. Remorum Epiſcopi. 22

844. Sergius II. Papa mittit Epiſtolam ad Epiſcopos Tranſalpinos, quâ Drogonem Archiepiſcopum Metenſem Caroli Magni Imperatoris Filium naturalem deſignat Vicarium Sedis Apoſtolicæ in Gallia & Germania. 647

Digitized by Google

844. Lotharius Imperator Harimalam in Haſbania, Filſurdum in Brabantia, & alias alibi Villas, Eccleſiæ B. Mariæ Aquiſgranenſis à Carolo Magno & Ludovico Pio datas, confirmat. 337

846. Privilegium Monaſterii Corbeienſis Ord. S. Ben. in Gallia Paſchaſio Ratberto Abbati conceditur à Synodo Pariſienſi. 338

847. Conventus apud Marſnam, propè Trajectum Moſæ, celebratur per Lotharium Imperatorem, Ludovicum Germaniæ, & Carolum Calvum Franciæ Reges, Fratres. 23

853. Carolus Calvus, Francorum Rex, indicto Conventu apud Silvacum Villam Regiam in agro Laudunenſi, Regnum ſuum in XII Miſſaticos ſeu Regiones diſtribuit, & in his Miſſorum Dominicorum Collegia XII. conſtituit. 340

854. Idem poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedralis Tornacenſis confirmat. 647

858. Lotharius Lotharingiæ I. Rex, Lotharii Imperatoris Filius, Bergenſe Monaſterium propè Ruremundam Gelriæ Urbem à S. Wirone Epiſcopo ejuſque Sociis (Pipino Herſtallio fundum donante) conſtructum, Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Ultrajectenſis attribuit incolendum: Normannis Friſiam & Bataviam vaſtantibus. 499

860. Idem dat Monaſterio S. Dionyſii in Francia & Diœceſi Pariſienſi Manſum unum ex Fiſco Valentianenſi. 247

862. Ansfridus Comes benefacit Abbatiæ Lauriſhamenſi in Germania. 648

863. Carolus Calvus Francorum Rex, Stephano Cameracenſi & Attrebatenſi Epiſcopo, ejuſque Succeſſoribus concedit Legalis Juſtitiæ diſciplinam in Civitate Atrebatenſi, & teloneum ac Monetæ officinam in Lambris, petentibus Iſaaco & Sigardo Comitibus. 248

863. Nicolaus I. Papa Epiſtolam ſcribit ad Carolum Calvum Francorum Regem, quâ petit, ut Balduino Flandriæ Comiti parcat, qui Filiam ejus Juditham rapuerat, & in Uxorem acceperat. 132

863. Nicolaus Papa Epiſtolam alteram ſcribit ad Hermentrudem Franciæ Reginam pro Balduino Ferreo Flandriæ Comite ejuſque Conjuge Juditha. 133

864. Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus Epiſtolam ſcribit ad Nicolaum I. Papam, de Balduini Ferrei Flandriæ Comitis conjunctione cum Juditha Caroli Calvi Francorum Regis Filia, & de vacatione Epiſcopatûs Cameracenſis. 25

864. Carolus Calvus Francorum Rex prædia Gandenſi S. Bavonis Monaſterio olim collata confirmat. 26

866. Concilium Sueſſionenſe III. concedit Privilegium Monaſterio Sollemniacenſi, in Diœceſi Lemovicenſi, fundato à S. Eligio, Noviomenſi & Tornacenſi Epiſcopo. 649

868. Ludovicus Germaniæ Rex Theodorico Comiti donat Waſdam, id eſt Waſiam. 33

870. Hincmarus Remorum Archiepiſcopus, & alii Epiſcopi apud Vermeriam congregati, condunt Diploma de libertate & prædiis Sancti Vedaſti. 134

870. Pactio Aquiſgranenſis, inter Carolum Calvum Franciæ Regem, & ejus Fratrem Ludovicum Germaniæ Regem inita Aquiſgrani. 27

870. Diviſio Regni Lotharii Imperatoris inter Carolum Calvum Franciæ & Ludovicum Germaniæ Reges Fratres, fit in Procaſpide ad Moſam fluvium, haud procul ab Heriſtallio. 28

870. Carolus Calvus Francorum Rex Temſecam, Waſiæ Villam ad Scaldim fluvium, dat Monachis S. Petri Blandinienſis juxta Gandavum. 341

873. Excerptum ex Hincmari Remenſis Archiepiſcopi Epiſtola VI. ad Epiſcopos Provinciæ Remenſis ſcripta: in qua Cap. 18. docet, olim Remenſi Archiepiſcopo duodecim Sedes Epiſcopales ſubditas fuiſſe. 341

875 Carolus Calvus Imperator & Rex Francorum concedit Privilegium Monaſterio Vedaſtino. 136

876. Ludovicus, Germaniæ, ſeu Franciæ Orientalis Rex, Ludovici Imperatoris Filius, benefacit Eccleſiæ Ultrajectenſi, petente Hungero Epiſcopo. 501

877. Carolus Calvus Imperator in Attiniaco Palatio Templum ædificat ac dotat, in honorem S. Walburgis Virginis, quod nunc poſſidetur à Monachis Moliſmenſibus. 137

877. Idem confirmat Bariacum, Gaugiacum, & alia prædia Abbatiæ Marchianenſis. 138

877. Idem Dononienſe Monaſterium, à S. Ragenfrede in Hannonia ad Schaldim fl. ſecundo lapide à Valentianis conſtructum, inſtaurat, & prædiis jam olim poſſeſſis dotat, hortatu Giſlæ Sororis ſuæ. 249

877. Idem cum Conjuge ſua Richilde varias poſſeſſiones concedit Eccleſiæ S. Gertrudis Nivellis. 502

877. Idem, cum in Italiam (in qua obiit) iter adornaret, Regnumque Filio Ludovico Balbo per abſentiam adminiſtrandum relinqueret, Reinelinum Tornacenſem Epiſcopum, Balduinum Ferreum Flandriæ Comitem, alioſque Epiſcopos & Comites ipſi Conſiliarios adjungit. 342

884. Carolus Craſſus Imperator Laureshamenſe Monaſterium dotat. 650

888. Arnulphus Rex Lotharingiæ & poſtea Imperator Abbatiam Laubienſem Ord. S. Ben. donat Franconi Epiſcopo Leodicenſi, ejuſque Succeſſoribus. 650

889. Idem Trajectenſem S. Servatii Abbatiam (quæ nunc eſt Eccleſia Collegiata) tradit Rathbodo Trevirenſi Archiepiſcopo. 250

889. Idem Gerolfo Comiti, Theodorici I. Hollandiæ Comitis Parenti, varia prædia confert. 34

894. Carolus Simplex Francorum Rex Franconi Leodicenſi Epiſcopo poſſeſſiones quaſdam, vi ablatas, reſtituit, Adeleide Matre & Fulcone Remorum Archiepiſcopo petentibus. 251

895. Zuendeboldus Lotharingiæ Rex poſſeſſiones Abbatiæ S. Willebrordi in Epternaco Ordinis S. Benedicti confirmat. 651

896. Idem Monachis S. Dionyſii in Francia, propè Pariſios, reſtituit Salonam Abbatiolam, in Salienſi pago ac Diœceſi Metenſi olim ſitam, petente Raginero I. Hannoniæ Comite. 251

897. Idem benefacit Eccleſiæ Nivellenſi in Gallo-brabantia 503

Digitized by Google

898. Idem Abbatiam S. Servatii, quam Raginero I. Hannoniæ Comiti in Precariam conceſſerat, eidem adimit, & Rathbodo Trevirenſi Archiepiſcopo reddit. 252

898. Idem Cathedrali Canonicorum S. Lamberti Collegio Leodicenſi donat Villam Teux. 253

908. Ludovicus Lotharingiæ Rex, Zuendeboldi Frater & in Regno Succeſſor, Lobium, Foſſas, & alia loca, Stephano Leodicenſi Epiſcopo attribuit, ſeu confirmat. 34

910. Idem dat Mortarium Villam Canonicis in Capræmonte(Oppido olim Diœceſis Leodicenſis) degentibus. 253

910. Carolus Simplex Francorum Rex Epiſcopo Leodienſi Stephano donat Abbatias, Haſterienſem ad Moſam, & S. Rumoldi Mechlinienſem. 805

910. Excerptum ex Guilielmi Comitis Arvernorum & Ducis Aquitaniæ Teſtamento; quo prima Cluniacenſis Monaſterii Fundatio inſtituta eſt, Chriſti 910. anno, Caroli Simplicis Francorum Regis anno 13. poſt obitum Odonis Regis. 651

913. Carolus Simplex, Francorum Rex Egmundam cum appendicibus donat Theoderico I. Hollandiæ Comiti. 35

914. Idem confirmat Fundationem Abbatiæ Bronienſis Ordinis Sancti Benedicti in Comitatu Namurcenſi, factam à Venerabili Abbate Gerardo. 806

915. Idem Canonicis Eccleſiæ S. Lamberti Leodicenſis dat Foreſtum ſeu ſilvam in Arduenna ſitam, Stephano Leodicenſi Epiſcopo & Raginero primo Hannoniæ & Hasbaniæ Comite, petentibus. 254

918. S. Gerardus, Vir nobiliſſimo genere natus, fundat Monaſterium Bronienſe, quod eſt Benedictinorum, & S. Gerardi hodie dicitur, in agro Namurcenſi. 342

919. Carolus Simplex Rutgero Trevirenſi Archiepiſcopo reſtituit Trajectenſem S. Servatii Abbatiam. 255 & 256

921. Idem varia prædia Maricollenſi Abbatiæ attribuit ſeu confirmat. 36

921. Pactum Bonnenſe, inter Carolum Simplicem Franciæ & Henricum Aucupem Germaniæ Reges initur. 37

932. Henricus Auceps Imperator confirmat fundationem Abbatiæ Bronienſis, in Comitatu & Diœceſi Namurcenſi, quæ nunc S. Gerardi nuncupatur, ab ipſo Fundatore ibi quieſcente. 38

937. Arnulphus I. cognomento Magnus, Flandriæ Comes, prædia varia Monaſterio Blandinienſi reſtituit, ſeu donat, hortatu Tranſmari Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopi. 39

942. Stephanus Papa fundationem Abbatiæ Bronienſis, in Comitatu Namurcenſi, confirmat, Romæ exiſtente, & coram petente, S. Gerardo Abbate ac Fundatore Bronienſi. 257

942. Adelbero Epiſcopus Metenſis Monachos Benedictinos in Metenſi Cœnobio S. Arnulphi, Clericorum loco conſtituit. 652

944. Conrado Lotharingiæ Duce poſtulante, Otho I. Imperator dat Faraberto Leodicenſi Epiſcopo Monaſterium Eiche, quod nunc eſt Canonicorum Collegium, in Maſeica Ditionis Leodienſis Oppido. 258

945. Ottho Magnus Imperator Rathberto Archiepiſcopo Trevirenſi Abbatiam S. Servatii Moſætrajectinam reſtituit atque confirmat. 259

946. Walcidorienſis Benedictinorum Abbatia, ad Moſam fluvium in Comitatu & Diœceſi Namurcenſi, ab Eiberto Comite ac Domino Florinenſi, ejuſque Conjuge Hereſinde, fundatur dotaturque. 259

947. Otho I. Imperator Eccleſiam Canonicorum in Capræmonte, Diœceſis olim Leodienſis Oppido, ſitam, dotat. 504

948. Gemblacenſe Benedictinorum in Brabantia Monaſterium ab anno 922. à S. Guiberto Viro Nobili, ejuſque Avia Giſla conſtructum & dotatum, Othonis primi Imperatoris Edicto confirmatur. 139

948. Idem Otho I. Imperator Lambertum Comitem Lovanienſem conſtituit Advocatum Gemblacenſis Abbatiæ. 41

950 Ludovicus Tranſmarinus Francorum Rex, petente Arnulpho Flandriæ Comite, poſſeſſiones Monaſterii Blandinienſis juxta Gandavum, confirmat; Monachis Benedictinis, per S. Gerardum Bronienſem, loco Canonicorum ſubſtitutis. 260

950. Fulquinus, Vir Potens, Villam Pagi Bracbatenſis, Dorp nuncupatam, dat Monaſterio Gemblacenſi. 141

954. Lotharius Francorum Rex Gandenſe Sancti Bavonis Monaſterium, Arnulfo Flandriæ Comite ejuſque Filio Balduino, operâ S. Gerardi Abbatis Bronienſis inſtauratum, ſuâ auctoritate firmat. 42

956. Gaudarda Mulier ſe ipſam offert in ſervam ſeu famulam Deo & S. Trudoni in Abbatia Trudonenſi, Ordinis Benedictini in Hasbania ac Diœceſi Leodienſi. 505

961. Arnulfus Magnus Flandriæ Comes, dotat Eccleſiam Brugenſem S. Donatiani, quæ nunc eſt Cathedralis; & duodecim Canonicos in ea conſtituit. 43

962. Wicmannus, Novi Caſtri Gandenſis, ab Impp. Germanis ſtructi Comes, dat Villam Theſlam Monaſterio Blandinienſi. 45

963. Sigifridus Comes Caſtellum Luziliburgum, in Pago Arduennæ ſitum, à Wikero Abbate S. Maximini Trevirenſis, titulo permutationis acquirit; indè dictus primus Comes Luziliburgenſis ſeu Luxeburgenſis. 142

963. S. Eraclius Leodienſis Epiſcopus, à gravi infirmitate ſanatus interceſſione S. Martini Turonenſis Epiſcopi, cujus Sepulchrum ſupplex viſitaverat, in ejus honorem Leodii inſtituit Collegium XXX. Canonicorum; ſimulque ſtatuit Confraternitatem mutuam inter hos Canonicos & Turonenſes in Gallia. 653

965. Otho I. Imp. prædia Monaſterio Cellenſi ſeu Giſleniano à Dagoberto Francorum Rege, itemque à S. Aldegunde & aliis donata, confirmat. 505

966. Idem Otho Imperator Dulciacum, Crombruggam, aliaſque poſſeſſiones Monaſterii Blandinienſis confirmat, petente Womaro Abbate Blandinienſi. 621

Digitized by Google

966. Idem confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Nivellenſis, quæ eſt Nobilium Virginum Canonicarum, in Gallo-Brabantia. 654

967. Lotharius Rex varia Prædia Gandavenſi S. Bavonis Monaſterio confirmat, petente Balduino Comite Cameracenſi. 46

968. Gerberga Francorum Regina Alodium Marſanenſe, propè Trajectum Moſæ, donat Monaſterio S. Remigii Remenſis. 48

968 Otho I. Imperator Walciodorenſe Monaſterium Theodorico Metenſi Epiſcopo donat, & Haſteriam cum Walciodoro conjungit. 343

971. Idem, amotis Canonicis, Monachos reſtituit in Epternacenſi S. Willibrordi Cœnobio, hortatu Sigifridi I. Comitis Lutzeburgenſis. 655

972. Idem Abbatiam ſive Eccleſiam Canonicorum Capræmontenſium donat & ſubmittit Eccleſiæ Canonicorum B. Mariæ Aquiſgranenſis. 506

974. Ottho II. Imp. prædia ablata Monachis S. Bavonis Gandenſis reſtituit. 49

976. Idem veteres Monaſterii S. Bavonis Gandenſis poſſeſſiones in Pago Bracbatenſi confirmat, & alias pridem ablatas in Haſbanenſi, Rienſi & Teſſandrienſi Pagis, reſtituit. 344

976. Lotharius Francorum Rex, petente Emmâ Conjuge, Villam *Aines* reſtituit Judithæ Abbatiſſæ Marchianenſi. 145

977. Idem, petente Emmâ Conjuge ſuâ, Marcolenſi Monaſterio, propè Atrebatum ſito, reſtituit prædia, eidem à Fulberto Epiſcopo Cameracenſi & aliis attributa. 144

979. Godefridus, cognomento Captivus, Virdunenſis in Lotharingia Comes, & Dominus Ihami propè Aldenardam Flandriæ Oppidum, ejuſque Uxor Machtildis Holinium, Leſdenium, aliaque prædia donant Blandinienſi S. Petri Monaſterio, juxta Gandavum ſito. 144

980. Otho II. Imperator confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedralis Leodienſis. 50

980. Idem Monachos Benedictinos, amotis Canonicis, in Epternacenſi S. Willibrordi Cœnobio à Patre ſuo Othone I. Imperatore collocatos confirmat. 655

983. Adalbero Remenſis Archiepiſcopus in Moſomenſi Cœnobio pro Canonicis Monachos Benedictinos collocat: quod ejus Decretum in Concilio apud Montem S. Mariæ in Pago Tardacenſi fuit confirmatum. 656

984. Benedictus VII Pontifex Abbatiæ Gemblacenſi Ord. S. Ben. in Gallo-Brabantia dat Privilegium immunitatis. 507

984. Gerbertus, poſtmodum Romanus Pontifex, dictus Silveſter II, ſcribit ad Sigifridum, Sigifridi I. Comitis Luxeburgenſis Filium. 345

984. Idem Gerbertus Adalberonem Epiſcopum Virdunenſem, ejuſque Fratrem Hermannum Comitem Dagisburgenſem, Godefridi Captivi Comitis Virdunenſis Filios, hortatur ad conſtantiam, & fortitudinem in adverſis. 346

984. Otho III. Imperator donat Notgero Leodienſi Epiſcopo Abbatias Lobienſem, Foſſenſem & Gemblacenſem. 807

985 Idem donat eidem Notgero Epiſcopo Comitatum Hoienſem, ſeu Huienſem, quem Ausfridus Comes antea tenuerat. 51

985. Idem Otho Imperator Theoderico Hollandiæ Comiti, Avunculo ſuo varia beneficia elargitur. 52

992. Hilſundis Comitiſſa Strienſis, Ausfridi Comitis Huienſis, poſt Epiſcopi Ultrajectini, Uxor, fundat ac dotat Cœnobium Thorenſe, quod eſt Illuſtre Nobilium Virginum Canonicarum Collegium ad Moſam fl. in Diœceſi Leodienſi. 146

992. Otho III. Imperator dotat Nivellenſem Canonicorum S. Pauli Eccleſiam. 656

992. Idem in gratiam Notgeri Leodienſis Epiſcopi, & Heriberti Abbatis, ſui quondam Præceptoris, benefacit Abbatiæ Bronienſi, ſeu S. Gerardi. 807

993. Sigifridus II. Filius Sigifridi I. Comitis Lutzelburgenſis ejuſque Uxor Hadewicha donant varias poſſeſſiones Cœnobio S. Maximini Trevirenſis. 147

993. Frethebaldus Vir Nobilis, omnem ſui Juris hereditatem, in Comitatu Teſterbandiæ ſitam, dat Ultrajectino Canonicorum S. Martini Collegio Cathedrali. 262

993. Otho III. Imperator petente Sigifrido Comite Lutzeburgenſi, prædia Monaſterii Willibrordiani Epternaco confirmat. 657

994. Ausfridus, ex Comite factus Epiſcopus Ultrajectinus, Eccleſiæ Ultrajectinæ dat Weſterlo, & alias Villas in Comitatu Rienſi ſitas. 52

997. Idem dotat Canonicorum S. Joannis in Moſæ fl. Inſula Collegium, à Notgero Leodienſi Epiſcopo recens fundatum. 657

997. Idem benefacit Epternacenſi Monaſterio S. Willibrordi, petente Sigifrido Comite Lutzeburgenſi, illius Monaſterii Advocato. 658

999. Idem Ultrajectinæ S. Martini Eccleſiæ Cathedrali dat diſtrictum Villæ de Bomele, & alia prædia; ſupplicante Ausfrido ejuſdem Urbis Epiſcopo. 263

1001. Idem Herluino Cameracenſi Epiſcopo concedit Mercatum, itemque Jus cudendæ monetæ in Caſtello Cameracenſi. 148

1003. Giſla Gandavenſis, ſeipſam, cum univerſa ſobole, offert in ancillam Eccleſiæ S. Gertrudis Nivellis. 348

1003. S. Henricus II. Imperator confirmat poſſeſſiones Monaſterii S. Bavonis Gandenſis, Ordinis S. Benedicti. 347

1003. Idem confirmat Fundationem Collegii Canonicorum in Eccleſia S. Crucis Leodii, factam per Notgerum Epiſcopum Leodienſem. 808

1006. Ausfridus è Comite Bratuſpantium, Huenſium & Lovanienſium electus Epiſcopus Ultrajectinus, fundat ac dotat Abbatiam Benedictinorum in Monte Sancto apud Amersfortum; quæ dein tranſlata fuit Ultrajectum, ſub invocatione S. Pauli. 809

1007. S. Henricus II. Imperator benefacit Thorenſi Virginum Nobilium Canonicarum Collegio ad Moſam, petente Notgero Leodienſi Epiſcopo. 507

1007. Idem Erluino Epiſcopo Cameracenſi, ejuſque Succeſſoribus, donat Comitatum Cameracenſem. 148

1008. Idem Baldrico Epiſcopo Leodienſi & Balderico Comiti dat bannum beſtiarum in ſilvis, quas poſſidebant. 53

1012. Idem confirmat Abbatiam Florinenſem, quæ eſt Benedictinorum in Diœceſi Leodienſi, à Gerardo Cameracenſi & Atrebatenſi Epiſcopo fundatam. 658

1018. Idem Aquiſgranenſe Canonicorum Sancti Adalberti Collegium fundat ac dotat. 149

1018. Idem poſſeſſiones Abbatiæ S. Giſleni in Hannonia confirmat, Gerardo I. Cameracenſi Epiſcopo & Raginero IV. Hannoniæ Comite poſtulantibus. 508

1023. Inter Eccleſiam Cathedralem Bellovacenſem, & Abbatiam S. Vedaſti Atrebati, Societas fraterna confirmatur Diplomate Warini Bellovacenſis Epiſcopi; & ſimul Præpoſitura Anglicuriæ, hodieque ab Abbatia Vedaſtina dependens, fundatur. 149

1030. Otoboldus Abbas Monaſterii S. Bavonis Gandenſis, Epiſtolâ ad Otginam Flandriæ Comitiſſam Balduini Barbati Conjugem ſcriptâ, recenſet Sanctos ac Poſſeſſiones dicti Monaſterii. 348

1031. Godeſchalcus Morialmæus Cathedralis Leodienſis Præpoſitus fundat Collegium Canonicorum in Eccleſia S. Bartholomæi Leodii; eamdemque fundationem confirmat Raginerus Epiſcopus Leodienſis. 809

1033. Gerardus Vir Nobilis ac Princeps, Vulferei Curtem, donat Divionenſi S. Benigni Cœnobio, quod eſt Canonicorum Regularium Ord. S. Auguſtini. 351

1033. Gerardus I. Cameracenſis Epiſcopus Abbatiam Sancti Andreæ, Monachorum Benedictinorum, in Caſtello Cameraceſii fundat ac dotat, Conrado Salico Imperatore probante. 56

1034. Conradus II. Salicus Imperator Monaſterium S. Giſleni in protectionem ſuſcipit; Giſalâ Uxore ſuâ, Henrico filio ſuo Piligrimo Archiepiſcopo Colonienſi, & aliis petentibus. 510

1036. Radulphus Vir Nobilis, ejuſque Uxor Giſla, Aicurienſe Canonicorum XII. Collegium in Gallo-Brabantia fundat: quod inde poſtea Lovanium ad S. Jacobi Ædem eſt tranſlatum. 363

1038. Balduinus Inſulanus, Flandriæ Comes, Hugonem Havet, Albiniaci Dominum, conſtituit Advocatum ſeu potius Subadvocatum Eccleſiæ Marchianenſis, & jura Advocatiæ explicat. 659

1039. Hugo Epiſcopus Noviomenſis ac Tornacenſis recenſet fundationem Abbatiæ Falempinenſis, Canonicorum Regularium in diœceſi Tornacenſi, per Saſwalonem, Caſtellanum Inſulenſem. 53

1040. Henricus III. cognomento Niger, Imperator dat Nithardo Leodicenſi Epiſcopo Comitatum Haſbaniæ. 264

1040. & 1041. Idem Nivellenſi Nobilium Virginum Canonicarum Collegio prædia olim ablata reſtituit. 660 & 661

1043. Lillerienſe Canonicorum Collegium ac Templum in Arteſia excitantur à Wenemaro, illius Oppidi Domino. 150

1044. Wazo Leodienſis Epiſcopus varia attribuit prædia Collegio Canonicorum S. Bartholomæi Leodii, eorumque numerum auget ad XXX. Præbendas. 810

1044. Haſpra, Præpoſitura Benedictinorum, inter Cameracum & Valentianas ſita, Monachis Vedaſtinis, & Anglicuria Gemeticentibus attribuuntur. 265

1046 Gerardus I. Epiſcopus Cameracenſis Abbatiam S. Andreæ à ſe fundatam in Caſtello Cameraceſii dotat liberaliùs. 55

1046. Ingelbertus fundat in Eccleſia de Haeltert, qui vicus eſt juxta Aloſtum, Collegium XII. Canonicorum in honorem S. Gaugerici; quod poſtea Aloſtum traſlatum fuit ad Eccleſiam Sancti Martini. 811

1047. Lambertus Baldericus Comes Bracbatenſis fundat Collegium majus XII. Canonicorum in Eccleſia S. Gudilæ Bruxellis. 57

1048. Leo IX. Pontifex confirmat Privilegia Stabulenſis & Malmundarienſis Monaſteriorum, Ordinis S. Benedicti in Arduenna; ſimulque ſtatuit, ut Stabulenſes & Malmundarienſes Religioſi unicum deinceps habeant Abbatem. 266

1048. Idem Privilegia à Prædeceſſore ſuo Clemente II. Nivellenſi Eccleſiæ conceſſa confirmat. 661

1057. Folcardus & Regilindis, benefactores Eccleſiæ Collegiatæ S. Petri in Anderlecht propè Bruxellam, Contractum ineunt antenuptialem. 662

1059. Henricus IV. Imperator prædia Eccleſiæ Nivellenſis in tres portiones dividit: quarum prima Xenodochio, ſecunda Abbatiſſæ, tertia Canoniſſis (ut loquuntur) attributa fuit. 510

1063. Philippus Francorum Rex confirmat fundationem Collegii Canonicorum in Harlebeca, à Balduino Flandriæ Comite ejuſque Conjuge Adelaide factam. 59

1063. Balduinus & Rathbodus Epiſcopi Tornacenſes ac Noviomenſes confirmant Fundationem Capituli Harlebecani. 60

1063. Einhamenſis Benedictinorum Abbatia, ad Schaldim, propè Aldenardam Flandriæ Oppidum, à Balduino Pio ſeu Inſulano Flandriæ Comite fundatur. 151

1064. Theodoricus Metenſis Epiſcopus Monaſterio S. Trudonis Scrutum ſive Grutam ejuſdem Oppidi Trudonopolitani dederat: id Succeſſor ejus Adelbero III. Frederici Lotharingiæ inferioris Ducis frater confirmat. 63

1064. Lietbertus Cameracenſis Epiſcopus immunitatis Privilegium & alia largitur Monaſterio Einhamenſi. 152

1064. Idem Abbatiam S. Sepulchri (quæ eſt Benedictinorum, olim extra nunc in Urbe Cameracenſi) fundat ac dotat. 155

1064. Henricus IV. Imperator dona, per Comites Hollandos Eccleſiæ Ultrajectinæ ablata, eidem reſtituit, interventu Frederici, Godefridi, & Gerardi, Ducum Lotharingiæ. 155

1064. Balduinus Pius ſeu Inſulanus Flandriæ Comes, Arnulphum Aldenardenſem, ejuſque Succeſſores conſtituit Subadvocatos Monaſterii Einhamenſis. 153

1065. Adelbero III. Metenſis Epiſcopus explicat jura ad Monaſterii Trudonenſis Advocatum & Subadvocatum pertinentia. 62

1065. Drogo Teruanenſis Epiſcopus talem dat libertatem Eccleſiæ Mecinenſi ſeu Meſſinenſi, Virginum Benedictinarum, nunc in Diœceſi Iprenſi, qualem Bertefridus Epiſcopus Ambianenſis dedit Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiæ Corbeienſi. 64

1066. Balduinus V. Comes Flandriæ, Inſulenſe Canonicorum Collegium à ſe inſtitutum dotat, & Eccleſiam ab anno 1055. ædificari cœptam, conſecrari procurat, præſente Philippo Francorum Rege. 65

1066. Philippus Francorum Rex prædia, per Balduinum Inſulanum ejuſque conjugem Adelam Meſſinenſi Monaſterio attributa, confirmat. 67

1066. Lietbertus Cameracenſis Epiſcopus, amotis Canonicis Secularibus, ut vocant, Regulares ſubſtituit in Cameracenſi Sancti Auberti Cœnobio. 157

1066. Theoduinus Leod. Epiſcopus Huienſem Canonicorum B. Mariæ Eccleſiam dotat. 352

1066. Idem in Hoienſi ſeu Huienſi Eccleſia, XIV. Canonicos conſtituit. 68

1067. Balduinus V. Flandriæ Comes, Winnocibergenſis Eccleſiæ (quæ primò Canonicorum, nunc eſt Monachorum Benedictinorum) originem, mutationem & poſſeſſiones recenſet. 511

1067. Fredericus Lotharingiæ inferioris Dux, & Monaſterii Stabulenſis Advocatus, Eccleſiam de Sprimont, & alodium Genappæ Monachis Stabulenſibus donat. 663

1067. Formula traditionis ſeu donationis ejuſdem, ex autographo pergameno fideliter deprompta: cui appenſum eſt ſigillum, imaginem Præſulis alicujus, Pedum ſine Mitra geſtantis, exprimens. 663

1069. Arnulfus Ardæ Dominus, & Advocatus Monaſterii Bertiniani, Ardenſe Canonicorum Collegium, in Oppido Ardenſi, vulgò *Ardres*, in diœceſi olim Teruanenſi, nunc Bolonienſi ſitum, in honorem S. Audomari fundat ac dotat. 158

1069. Godefridus Magnus, Lotharingiæ ſuperioris & inferioris Dux, rogante Conjuge ſuâ Beatrice, in Eccleſia S. Dagoberti Martyris, in Lotharingiæ Oppido Sathanaco Monachos Gorzienſes collocat, amotis Canonicis. 352

1070. Alexander II. Papa confirmat Harlebecani Collegii Canonicorum Inſtitutionem. 61

1070. Euſtathius Comes Boloniæ, & Uxor ejus Ida, Parentes Godefridi Bullonii Regis Hieroſolymitani, prædiis ac privilegiis dotant Lenſenſe Canonicorum in Arteſia Collegium, à Majoribus ſuis fundatum. 159

1070. Lietbertus Cameracenſis Epiſcopus, petente Euſtathio II. Comite Bolonienſi ac Lenſenſi, varia Privilegia Lenſenſi Canonicorum Collegio concedit. 161

1072. Robertus Friſius, Flandriæ Comes, confirmat prædia ac poſſeſſiones Monaſterii Sancti Petri Gandenſis. 68

1073. Godeſcalcus Nivellenſis Eccleſiæ Præpoſitus eidem ſuæ Eccleſiæ benefacit. 664

1073. Eccleſia S. Gudulæ Bruxellis libertate donatur à Lietberto Cameracenſi Epiſcopo 58

1078. Rainildis Uxor Folcardi benefacit Capitulo Canonicorum S. Petri in Anderlecht propè Bruxellam. 665 & 666

1079. Gerardus II. Cameracenſis Epiſcopus donat Cameracenſi Abbatiæ S. Sepulchri, à Prædeceſſore ſuo Lietberto anno 1064. fundatæ, Altare S. Petri Leeuwenſis propè Bruxellam. 665

1079 Idem ſtabilit Aquicinctinam Bened. Abbatiam ſecundo lapide à Duaco, per Viros Nobiles, Walterum, Sicherum & Anſellum Ribodimontanum fundatam. 163

1080. Godebaldus Abbas Walciodorenſis Ord. S. Ben. juri ſuo renunciat, ut Pons lapideus Dionantenſis, ſuper Moſa flumine, ædificetur; Henrico Epiſc. Leodicenſi, Alberto Comite Namurcenſi, Conone Comite, & aliis conſentientibus. 267

1080. Robertus Friſius, Flandriæ Comes, Monaſterii Meſſinenſis, ab Adela Matre ſua conditi, poſſeſſiones confirmat. 69

1081. Gerardus II. Cameracenſis Epiſcopus, dotat Abbatiam Declivinienſem S. Petri, quæ nunc S. Adriani dicitur, eamque transfert ad Oppidum Gerardimontenſe. 513

1081. Richildis Hannoniæ Comitiſſa, ejuſque Filius ac Succeſſor Balduinus fundant ac dotant Abbatiam S. Dionyſii, quæ eſt Benedictinorum propè Montes Hannoniæ. 666 & 667

1083. Egmondana Abbatia in Hollandia fundatur, dotatur, ac confirmatur per Theodericum V. Hollandiæ Comitem. 71

1083. Conradus Comes Lucelemburgenſis, in Oppido Lucelemburgo, Benedictinis Sodalibus Munſterienſe B. Mariæ Cœnobium conſtruit. 269

1084. Balduinus Comes Giſnenſis, ejuſque Uxor Adela, Monachis Cœnobii Carofenſis vulgò *Charroux*, in Diœceſi Pictavienſi, dant varia prædia, ad Monaſterium Andrenſe Ord. S. Bened. in Diœceſi Teruanenſi excitandum; probante Girardo Teruanenſi Epiſcopo. 354

1084. Ribodimontenſis S. Nicolai Abbatia Benedictinorum, in Diœceſi Laudunenſi fundatur ab Anſello de Ribodimonte; probante Philippo I. Francorum Rege. 357

1085. Rodulfus Abbas Stabulenſis Curtem de Sprimont oppignorat 668

1085. Rainaldus Remenſis Archiepiſcopus in Eccleſia S. Martini de Petegem in Diœceſi Tornacenſi, nunc Gandavenſi, in locum Clericorum ſubſtituit Præpoſituram Benedictinorum ex Abbatia S. Theodorici Remis. 812

1086. Henricus III. Comes Lovanienſis & Bracbatenſis fundat dotatque Abbatiam Affligemienſem Ord. S. Benedicti. 73

1086. Balduinus Cognomento Hieroſolymitanus, Comes Montenſis ſeu Hannonienſis, Templum in honorem Deiparæ in Urbe Valentianenſi, à Matre ſua Richilde inchoatum, Monachis Benedictinis Haſnonienſibus tradit & amplificat; quod nunc S. Mariæ Majoris dicitur. 268

1086. Gerardus II. Epiſcopus Cameracenſis prædictam Baſilicam conſecrat. 514

1087. Idem Balduinus benefacit Monaſterio Haſnonienſi Ord. S. Ben. juxta Valencenas. 515

1087. Balduinus & Rathbodus Epiſcopi Tornacenſes ac Noviomenſes confirmant Fundationem Capituli Harlebecani. 60

1088. Lotbertus Abbas Haſnonienſis vendit Giſelberto, Balduini Gandenſis Filio, alodia in Aloſt, Raſſeghem & Lede. 74

1088. Regina Nobilis Matrona fundat Prioratum Aquiliæ, vulgò *Awaille*, in Ducatu Luxemburgenſi, quarto lapide à Leodio; eumque donat

Mona-

Monachis Cluniacenſibus. 358

1089. Gerardus II. Cameracenſis Epiſcopus alodia aliquot, jure hereditario ad ſe pertinentia, dat Eccleſiæ Cameracenſi, & alia alodia à Manſcelino Præpoſito donata confirmat. 75

1089. Henricus III. Imperator, Fundationem Abbatiæ Sancti Agerici Virdunenſis, à Theodorico Virdunenſi Epiſcopo factam, confirmat. 164

1089. Theodoricus Vir illuſtris dotat Marchianenſe Benedictinorum Monaſterium; quod Balduinus Hieroſolymitanus Hannoniæ Comes comprobat. 517

1089. Robertus, cognomento Hieroſolymitanus, Flandriæ Comes, Præpoſitum Eccleſiæ S. Donatiani Brugenſis creat perpetuum Flandriæ Cancellarium. 359

1090. Idem, Rodgero Inſulenſi Caſtellano petente, prædia Falempinenſi Monaſterio à Saſwalone Caſtellano itidem Inſulenſi attributa, confirmat. 362

1090. Godefridus Bullonius Lotharingiæ Dux, poſt Hieroſolymorum Rex, Eccleſiam S. Dagoberti Martyris, in Sathanaco Lotharingiæ Oppido ſitam, & ab Arnulfo Comite occupatam, Monachis Gorzienſibus reſtituit. 360

1090. Radbodus Tornacenſis ac Noviomenſis Epiſcopus, & Walterus Inſulenſis Præpoſitus, Canonicis Eccleſiæ S. Petri Inſulis donant Perſonatum & Eccleſiam Viroviaci, vulgò *Wervike*. 361

1091. Giſlebertus Comes Claromontenſis fundat Prioratum S. Symphoriani ſeu S. Severini in Condruſio in Diœceſi Leodienſi, eumque tradit Monachis Cluniacenſibus; à quibus dein tranſiit ad PP. Jeſuitas Leodienſes. 812

1093. Philippus Comes Loënſis, Roberti Friſii Flandrorum Comitis Filius, Loënſe Canonicorum Regularium Cœnobium, nunc in Diœceſi Iprenſi, fundat ac dotat. 269

1093. Lacenſis Abbatia Benedictinorum in Diœceſi Treverenſi, vulgò ad Lacum, cis Moſellam, propè Antonacum, fundatur ab Henrico Comite Palatino Rheni, ejuſque Conjuge Adeleide. 270

1093. Sifridus Comes Palatinus ad Rhenum, Diplomate teſtatur ejuſdem Monaſterii Lacenſis ædificationem abſolutam. 271

1093. Urbanus II. Papa Atrebatenſibus dat proprium Epiſcopum. 76

1093. Idem Urbanus Atrebatenſem Epiſcopatum à Cameracenſi, cum quo hactenùs fuerat unitus, ſeparat, & ea de re ad Clerum Atrebatenſem ſcribit. 271

1094. Godefridus Bullonius, copioſiùs dotat Monaſterium ſeu Prioratum S. Petri, in Municipio Bullonienſi, à Godefrido Barbato Lotharingiæ Duce, fundatum, & Benedictinis S. Huberti traditum. 76

1095. Gualcherus Cameracenſis Epiſcopus Abbatiam Cortembergenſem, Monialium Benedictinarum in Brabantia, recens fundatam, libertate donat. 519

1095. Explicantur Jura Advocati Abbatiæ Lauriſhamenſis, olim Ord. S. Ben. dein Præmonſtrat. in Diœceſi Wormacienſi. 668

1096. Urbanus II. Papa Baſſionenſi Sancti Petri Monaſterio Ord. Cluniacenſis in Burgundia, benefacit. pag. 669

1096. Manaſſes Cameracenſis Epiſcopus Dielevennenſem S. Petri Abbatiam ex Dielevenna ad Geraldi-montem tranſlatam ſtabilit. 165

1096. Balduinus cognomento Hieroſolymitanus, Comes Montenſis ſive Hannonienſis, in Syriam ad bellum ſacrum profecturus, Covinum (aliis Tuwinum) Caſtellum vendit Oberto Epiſcopo Leodicenſi. 364

1096. Godefridus Bullonius Lotharingiæ Dux, ejuſque Frater Balduinus (qui poſtea Hieroſolymitani ex ordine Reges fuerunt) Eccleſiam S. Dagoberti, in Sathanaco Lotharingiæ Oppido ſitam, ampliùs dotandam curant. 365

1095. Ida Bolonienſis Comitiſſa, Godefridi Bullonii, Hieroſolymorum Regis, Mater, decimas Genapiæ dat Monaſterio Affligemienſi. 77

1096. Foreſtenſis Abbatia, Monialium Benedictinarum, propè Bruxellas, Giſelberti Aloſtani opibus fundatur: ac dein à Fulgentio I. Abbate Affligemienſi legibus firmatur, circa an. 1110. 78

1097. Lambertus Epiſcopus Atrebatenſis fundationem & dotationem Abbatiæ Montis S. Eligii, quæ eſt Canonicorum Regularium, confirmat. 166

1097. Idem Monaſterium Canonicorum Regularium ab Heldemaro Presbytero, ejuſque Diſcipulo Conone, in Aridagamantia, nunc Aroaſia, ædificari cœptum, ſuâ auctoritate confirmat. 167

1097. Arnulphus Comes Chiniacenſis in Caſtro ſuo erigit Prioratum, eumque committit regimini Abbatis S. Arnulphi Ord. S. Ben. Metis in Lotharingia; qui dein ceſſit PP. Societ. Jeſu Luxemburgenſibus. 670

1097. Andrenſis Benedictinorum Monaſterii Fundationem, à Balduino Giſnenſi Comite factam, Filius ejus ac Succeſſor Manaſſes confirmat. 367

1098. Ida Bolonienſium Comitiſſa dotat Sancti Bertini Monaſterium in Arteſia. 79

1098. Henricus III. Imperator, dat Canonicis Eccleſiæ S. Mariæ Aquiſgranenſis Villam de Harve, in Pago Arduennæ ſitam, itemque Advocatias de Harve, Loncins & Mandervelt. 357

1099. Fulgentius Abbas Affligemienſis Ord. S. Ben. Monaſterium Canonicorum Regularium in Fraxino, vulgo *Fraſne*, in Gallo-Brabantia, ſuæ juriſdictioni aſſerit, ibique Prioratum ab Abbatia ſua dependentem conſtituit. 670

1100. Folcardus Abbas Lobienſis Ord. S. Ben. bona quædam ſui Monaſterii propter inopiam vendit. 672

1101. Idem Libellum ſupplicem offert Henrico IV. Imperatori ſuper miſero ſtatu & oppreſſione ſuæ Abbatiæ. 672

1101. Henricus IV. aliis III. Imperator Abbatiam Lobienſem, petente Fulcardo Abbate, in ſuam protectionem recipit, ejuſque Privilegia confirmat. 673

1101. Andanam, ſive Andennam Villam, ab Alberto III. Comite Namurcenſi, Eccleſiæ Andennenſi & Virginibus in ea Deo famulantibus reſtitutam, Henricus III. Imp. approbat. 368

1101. Wenemarus Caſtellanus Gandenſis fundat Abbatiam Canonicorum Regularium in Bornehem Flandriæ Municipio. 168

1101. Manaſſes Cameracenſis Epiſcopus, Bornhe-

hemienſis Abbatiæ fundationem ac dotationem, à Wenemaro factam, approbat. 168

1101. Lambertus Atrebatenſis Epiſcopus confirmat Abbatiam Aquarum-Curtarum in Arteſia, non procul ab Aroaſia, per Odonem Presbyterum & Eremitam inſtitutam. 169

1101. Wido & Vulferus Viri Nobiles dotant Abbatiam Aquicinctinam Ordinis S. Ben. juxta Duacum. 813

1102. Mathildis, Tuſciæ & Lotharingiæ Duciſſa, varia Tuſciæ & Liguriæ Oppida S. Romanæ Eccleſiæ an. 1077. à ſe data, petente S. Gregorio Papâ VII, iterum donat & confirmat. 369

1103. Manaſſes Cameracenſis Epiſcopus benefacit Condatenſi Canonicorum Collegio in Hannonia. 675

1103. Godefridus de Ribodimonte & Rainerus dotant Abbatiam Aquicinctinam. 813

1103. Henricus IV. Imp. Cellam Ebrensbergenſem, Laurishamenſi Abbatiæ annexam, in protectionem ſuſcipit. 674

1105. Paſchalis II. Papa Bornhemienſem Canonicorum Regularium Abbatiam, à Wenemaro Caſtellano Gandenſi fundatam, ſuâ auctoritate firmat. 519

1105. Robertus cognomento Hieroſolymitanus, Flandriæ Comes, Roberti Friſii Filius, in terra ſancta militans, facto voto, Abbatiam S. Andreæ, Benedictinorum, propè Brugas, inſtitui per Uxorem ſuam Clementiam jubet: Baldrico Tornacenſi ac Noviomenſi Epiſcopo approbante. 272

1105. Idem Robertus Comes, ex Syria domum reverſus, prædictum Monaſterium S. Andreæ propè Brugas dotat. 273

1105. Baldricus Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopus Parochiam Tiletanam donat Canonicis Harlebecanis in Flandria. 80

1106. Lambertus Epiſcopus Atrebatenſis confirmat poſſeſſiones Lenſienſis Collegii Canonicorum in Arteſia, Idâ Godefridi Bullonii Matre, Euſtathio Bolonienſium & Lenſienſium Comite, ejuſque conjuge Mariâ petentibus. 81

1107. Emmiſſa Comitiſſa Valencenenſis dotat Eccleſiam S. Joannis Baptiſtæ Valencenis, in qua tunc erat Collegium XIII. Canonicorum ſæcularium, quod paulò pòſt mutatum fuit in Abbatiam Canonicorum Regularium Ord. S. Auguſt. 814

1107. Odardus Cameracenſis Epiſcopus dotat eandem Eccleſiam Canonicorum S. Joannis. 675

1108. Idem confirmat Teneræmondanum Canonicorum Collegium, à Remigio ſeu Ringoto Calvo, Teneræmondæ Domino, ejuſque Conjuge Adelwide fundatum. 82

1110. Godefridus Barbatus Brabantiæ Dux dotat Abbatiam Foreſtenſem, juxta Bruxellam. 675

1110. Lambertus, patriâ Giſnenſis, ex Canonico & Cantore Inſulenſi Epiſcopus Atrebatenſis, prædia Strumenſis Cœnobii (quod eſt Monialium Benedictinarum in agro Atrebatenſi) confirmari poſtulat à Paſchali II. Papa. 676

1111. Idem dotat Inſulenſe Canonicorum Sancti Petri Collegium. 370

1112. Odardus Cameracenſis Epiſcopus Bornhemienſis Abbatiæ fundationem ac dotationem à Wenemaro Caſtellano Gandenſi circa an. 1100. factam approbat. 371

1112. Idem benefacit Eccleſiæ Nivellenſi. 676

1112. Paſchalis II. Papa confirmat Prioratum S. Georgii, propè Heſdinium Arteſiæ Oppidum, Abbatiæ Aquicinctinæ attributum. 170

1112. Waltherus Comes Heſdinienſis benefacit Abbatiæ Alciacenſi Ord. Sancti Benedicti in Artheſia. 837

1115. Balduinus cognomento Securis, Flandriæ Comes, allodium Vallenſe Eccleſiæ S. Petri Inſulenſis detractum, eidem reſtituit. 83

1116. Curtis de Trophova in Nortkercka, quæ antea fuerat Guffridi Hoſevod, à Manaſſe de Bredenarda, dicti Guffridi herede, venditur Monachis Andrenſibus. 372

1117. Waltherus Archidiaconus donat Abbatiæ Foreſtenſi Ord. S. Ben. Altaria de Foreſt & Uccle, propè Bruxellam. 677

1117. Burchardus Cameracenſis Epiſcopus dotat Abbatiam S. Joannis Valencenis. 677

1117. Balduinus Hannoniæ Comes, S. Dionyſii Monaſterium, propè Montes Hannoniæ, à Patre ſuo Balduino Jeroſolymitano conſtructum, dotat & auget, collatis Præbendis Capituli S. Petri Montibus. 677

1118. Wilhelmus ab Ipra, Philippi Loënſis Comitis Filius naturalis, Loënſe Monaſterium dotat. 274

1119. Joannes Morinenſis ſeu Taruanenſis Epiſcopus, confirmat Inſtitutum & prædia Monaſterii Loënſis, quod eſt Canonicorum Regularium, nunc in Diœceſi Iprenſi. 274

1119. Henricus V. Imp. Decimas Santflitanas Antverpienſi Canonicorum S. Michaëlis Eccleſiæ concedit, petente Godefrido Barbato, Loth. Duce & S. R. I. Marchione ad Schaldim. 83

1119. Rodulphus Abbas & Chronographus Trudonenſis Ord. S. Ben. in Haſbania dividit Jura inter Monachos Trudonenſes habitantes in Dunck & Parochum dicti loci. 520

1119. Ægidius de S. Auberto Vir nobilis donat Abbatiæ Foreſtenſi Virginum Benedictinarum juxta Bruxellam, Decimas Parochiarum de Burſt, Borsbeke &c. 815

1119. Aldenburgenſem Benedictinorum Abbatiam, à S. Arnulfo Epiſcopo Sueſſionenſi ante annum 1080. fundatam, Carolus Bonus Flandriæ Comes, ejuſque Pincerna ſeu Buticularius Waltherus, cum Conone Fratre dotant. Quod Theodericus Alſatius Flandriæ Comes, annis ſequentibus probavit. 679 & 680

1119. Burchardus Epiſcopus Cameracenſis concedit Eccleſias de Houdeng, Goegnies & Lembeca Monachis Sancti Dionyſii in Brocqueroia, propè Montes. 678

1120. Idem benefacit Monaſterio Sancti Salvii, nunc Abbatiæ, Ordinis Cluniacenſis, juxta Valencenas. 815

1120. Carolus Bonus Flandriæ Comes confirmat jura Monaſterii Blandinienſis. 372

1120. Theodoricus Rufus, Folpoldi Filius, Vir potens, Furnenſe S. Nicolai Monaſterium Ordinis Præmonſtr. fundat, approbante Carolo Bono Flandriæ Comite. 520

1120. Joannes Morinenſis ſeu Teruanenſis Epiſcopus poſſeſſiones ejuſdem Abbatiæ confirmat. 521

1120. Burchardus Cameracenſis Epiſcopus Bornhemienſem Abbatiam, inopiâ laborantem, Fulgentio Abbati Affligemienſi ejuſque Succeſſoribus perpetuò regendam committit, ſuppreſsâ S. Auguſtini Regulâ. 170

1121. Calixtus II. Papa, petente Sorore ſuâ Clementiâ Flandriæ Comitiſsâ, firmat Bornhemienſis Eccleſiæ Regimen Affligemienſibus conceſſum. 171

1121. Carolus Bonus, Flandriæ Comes, prædia Abbatiæ S. Winnoci Bergenſis confirmat. 522

1122. Euſtathius III. Comes Bononienſis, Godefridi Bullonii Frater, terram Merckenſem, quæ ad S. Bertini Monaſterium pertinet, ab omni exactione liberam facit. 84

1122. Burchardus Cameracenſis Epiſcopus benefacit Canonicis Aquiſgranenſibus Eccleſiæ B. Mariæ. 523

1122. Fredericus Archiepiſcopus Colonienſis fundat ac dotat Campi Veteris Monaſterium Ord. Ciſtertienſis propè Rhenobergam. 275

1122. Joannes Morinenſis Epiſcopus, prædia Monaſterio Andrenſi, à Balduino Comite Giſnenſi, ejuſque Filiis collata, ſuo Diplomate corroborat. 373

1123. Godefridus Barbatus, Lotharingiæ; Brabantiæque Dux, Montem S. Guiberti in favorem Abbatiæ Gemblacenſis immunitate ac Privilegiis honorat. 172

1123. Carolus Bonus Flandriæ Comes Abbatiam Henniacenſem Canonicorum Regularium in Diœceſi Atrebatenſi, ab omni ſæculari poteſtate liberat. 172

1123. Idem prædia & Privilegia Monaſterii Loenſis Canonicorum Regular. in Diœceſi Iprenſi confirmat. 373

1123. Burchardus Cameracenſis Epiſcopus Eccleſiam S. Petri in Urbe Montenſi, propè Baſilicam S. Waldetrudis olim ſitam, attribuit & adjudicat Monachis Benedictinis Sancti Dionyſii in Broqueroia. 681

1123. Henricus Bleſenſis Virdunenſium Epiſcopus approbat Fundationem Monaſterii Belli-Fageti, vulgò *Beauſaye*, Canonicorum Regularium, haud procul Leodio. 816

1124. Antverpiana S. Michaëlis Abbatia, Ord. Præmonſt. fundatur ac dotatur, per Hildolphum Præpoſitum: & Canonici Antverpienſes (S. Norberto ejuſque Sodalibus Eccleſiam S. Michaëlis cedentes) ad Baſilicam Marianam, nunc Cathedralem, ſeſe transferunt. 85

1124. Burchardus Cameracenſis Epiſcopus Eccleſiam Antverpienſem libertate donat, & approbat Canonicorum migrationem ex Baſilicâ S. Michaëlis ad Baſilicam S. Mariæ. 86

1124. Godefridus Barbatus, Lotharingiæ Dux & Marchio Antverpienſis, decimas, per Godefridum Bullonium, Prædeceſſorem ſuum, Antverpienſi Canonicorum Collegio datas, exindè per alium ablatas, eidem Collegio reſtituit. 87

1124. Calixtus II. Papa poſſeſſiones Abbatiæ S. Nicolai Furnenſis in tutelam ſuſcipit. 524

1124. Adalbero Leodienſis Epiſcopus, approbat Fundationem Prioratûs de Bertreye Ordinis Cluniacenſis in Gallo-Brabantia. 374

1124. Idem confirmat Donationem à Waltero de Trudeneris, Viro nobili, factam Monaſterio S. Laurentii Leodicenſi, de prædio ſuo Avernenſi, in Comitatu Steppenſi. 276

1125. Burchardus Cameracenſis Epiſcopus dotat Abbatiam S. Foillani Ord. Præmonſtratenſis propè Rhodium Hannoniæ Oppidum, recens inchoatam. Fundationem deinde confirmat Nicolaus Burchardi Succeſſor. 193

1125. Balduinus Comes Aloſtanus, ejuſque Frater Ivanus Eccleſiam & prædia varia in Herenbaldeghem dant Monaſterio Affligemienſi. 89

1125. Arnulfus Comes Arſchotanus, cùm Joannem Filium ſuum in Monaſterio Affligemienſi collocaſſet, Vicum Buggenhout eidem Monaſterio donavit; aſſentientibus Filiis ſuis Godefrido & Arnulfo. 375 & 817

1125. Godefridus Barbatus, Lotharingiæ Brabantiæque Dux, & Comes Lovanienſis, fundat Fliderbecanam, ſeu Vlierbecanam Ord. S. Ben. Abbatiam, propè Lovanium. 90

1125. Carolus Bonus Flandriæ Comes prædia, Monaſterio Andrenſi à Balduino Giſnenſi Comite & aliis conceſſa, approbat. 376

1125. Clementia, Roberti Hieroſolymitani Flandriæ Comitis Vidua, benefacit Præpoſituræ Beatæ Mariæ Cortraci, in Diœceſi Tornacenſi, quæ eſt Monachorum S. Amandi Ord. S. Ben. 377

1126. S. Medardi olim, nunc S. Nicolai de Pratis, Abbatia Canonicorum Regularium Tornaci inſtituitur à Simone Epiſcopo. 377

1126. Warneſtonenſem Canonicorum S. Petri Eccleſiam, in Diœceſi olim Morinenſi, nunc Iprenſi ſitam, Athelidis ſeu Adelidis, Peronæ & Warneſtonii Domina, ejuſque Frater Odo, Majorum ſuorum exemplo, dotant. 379

1126. Oda Nivellenſis Abbatiſſa benefacit Eccleſiæ ſuæ. 682

1127. & 1129. Burchardus Epiſcopus Cameracenſis donat Canonicis S. Gudilæ Bruxellenſis Altaria de Etterbeeck & Weſembeeck juxta Bruxellam. 684

1127. Rainaldus Remenſis Archiepiſcopus Caſtri Bullonienſis beneficium cedit Adalberoni Leodienſi Epiſcopo. 682

1128. Inſulenſis Canonicorum S. Petri Eccleſiæ Hoſpites ſeu Vaſallos ad ſubſidia pecuniaria in neceſſitate præſtanda eidem teneri, declarant Barones Terræ. 684

1129. Godefridus Barbatus, Loth. Brabantiæque Dux, Parcum, ſeu Vivarium ferarum, propè Lovanium, in Abbatiam Ord. Præmonſtratenſis convertit. 90

1129. Idem, Loth. & Brabantiæ Dux, Littam alodium Monaſterio S. Remigii Remenſis reſtituit. 525

1129. Rainoldus Archiepiſcopus Remenſis poſſeſſiones Abbatiæ Henniacenſis enumerat ac confirmat. 379

1130. Simon Tornacenſis ac Noviomenſis Epiſcopus dotat Aldenburgenſem Bened. Abbatiam, in Diœceſi olim Tornacenſi, nunc Brugenſi ſitam. 380

1130. S. Bartholomæi Abbatia Quercetana, vulgò

Eechout

Digitized by Google

Eecbout, quæ eſt Canonicorum Regularium in Urbe Brugenſi, dotatur à Theodorico Alſatio, Flandriæ Comite. 381

1130. Manaſſes Comes Giſnenſis donationem prædii, ab Arnulfo Ardenſi factam Monachis Andrenſibus, approbat. 381

1130. Idem, cum Uxore ſua Emma, & Filia Roſa, confirmat poſſeſſiones Cœnobii Andrenſis. 382

1130. Henricus de Campanies, illius Villæ Dominus, Monaſterio Andrenſi donat prædium in Hottingehem : quam donationem Petrus Abbas Andrenſis Scripto ſignavit. 382

1130. Theodericus Alſatius, Flandriæ Comes, ejuſque Uxor Suanehilda, prædia & Privilegia Loenſi Monaſterio à Prædeceſſoribus ſuis conceſſa, firmant. 277

1130. Rodulphus Abbas & Chronographus Trudonenſis, Waleramo Duci Limburgenſi & Advocato Monaſterii Trudonenſis, per Epiſtolam explicat originem ac ſtatum ſui Monaſterii. 61

1131. Lotharius III. Cæſar, Richilde Conjuge ſuâ & Conrado Comite Lutzeburgenſi petentibus, dilatat viam navalem in alveo Suræ fluminis, eamque concedit Abbati Epternacenſi. 278

1131. Godefridus Barbatus, Lotharingiæ inferioris ac Brabantiæ Dux, ejuſque Filius Godefridus, dant prædium, *Dudinſart* nuncupatum, Gemblacenſi Monaſter io 383

1131. Alexander Epiſcopus Leodienſis, Parchenſis Cœnobii fundationem confirmat. 92

1131. Idem, Innocentii II. Papæ mandato, è terra elevat corpus S. Gerardi, Abbatis Bronienſis, & illius Monaſterii prædia recenſet. 93

1131. Innocentius II. Papa, Eccleſiam majoris Xenodochii quod S. Joannis dicitur, in Urbe Bruxellenſi, conſecrat. Diploma Pontificium an. 1497. ſe vidiſſe teſtatur Henricus Bergius Cameracenſis Epiſcopus. 94

1131. Amalricus ſeu Amulricus de Landaſt, Amalrici Filius, & Uxor ejus Ermentrudis, cum Filiis ſuis, varia prædia Monachis S. Amandi reſtituunt. 684

1132. Lotharius III. Imp. Jura ac Privilegia Eccleſiæ S. Servatii Trajectenſis ad Moſam confirmat. 95

1132. In Grimbergana Eccleſia (quæ primò Canonicorum Ord. S. Auguſtini, pòſt Monachorum fuit Ord. S. Benedicti) S. Norbertus Inſtituti Præmonſtratenſis Canonicos an. 1128. collocavit : Id Liethardus Epiſcopus Cameracenſis probavit, & Privilegiis firmavit. 96

1132. Milo Morinenſis ſeu Teruanenſis Epiſcopus, confirmat Donationes Andrenſi Monaſterio factas ab Henrico Campanienſi. 384

1133. Lotharius III. Imp. petente Uxore ſuâ Richinzâ, decimas Vicorum de Santfliten & Orderen, Canonicis Eccleſiæ Antverpienſis ab Henrico V. Imp. ab anno 1119. datas, confirmat 279

1133. Burchardus Cameracenſis Epiſcopus Tungerloënſem Eccleſiam libertate donat, & Canonicos Regulares Ord. Præmonſtratenſis in ea collocat S. Bernardo Claræ-Vallis Abbate petente. 97

1133. Alpeda nobilis Matrona poſteros ſuos obſtringit ad capitalem cenſum Eccleſiæ Tungerloënſi quotannis ſolvendum. 686

1133. Godefridus Barbatus, Loth. & Brabantiæ Dux, fundat Bigardiam majorem, quæ eſt Abbatia Monialium Benedictinarum propè Bruxellas. 98

1134. Idem fundat Præpoſituram Capellenſem, quæ eſt Benedictinorum, olim extra, nunc intrà muros Urbis Bruxellenſis. 174

1134. Alexander Epiſcopus Leodicenſis confirmat Fundationem Prioratus, nunc Abbatiæ, de Geronſart Canonicorum Regularium juxta Namurcum. 818

1134. Folcoldus Bernæ Dominus, ejuſque Uxor Beſſela, fundant Abbatiam Bernenſem, Ordin. Præmonſtratenſis, in confinibus Hollandiæ & Brabantiæ. Id ſuo Diplomate Andreas Epiſcopus Ultrajectinus firmat. 173

1134. Liethardus Cameracenſis Epiſcopus donat Canonicis S. Gudilæ Bruxellenſis Altare in Melsbruck. 99

1135. Canonicorum Antverpienſium migrationem, ſeu Tranſlationem ex Baſilica S. Michaëlis ad Baſilicam S. Mariæ an. 1124. auctoritate Burchardi Cameracenſis Epiſcopi factam, prædictus Liethardus Epiſcopus confirmat. 175

1135. Milo Morinenſis Epiſcopus, exemplo Prædeceſſoris ſui Joannis, Cœnobio S. Nicolai Furnenſis concedit immunitatis Privilegium. 525

1135. Notitia Eccleſiarum & prædiorum Abbatiæ Stabulenſis, deſcripta ex Altaris tabella argentea, quam Wibaldus Abbas Stabulenſis in illius Monaſterii Templo retrò Aram ſummam poſuit. 686

1135. Arnulfus, ſeu Arnoldus, Comes Loſſenſis, fundat Averbodienſem Abbatiam, Ord. Præmonſtratenſis. 100

1135. & 1136. Alexander Leodienſis, & Stephanus Metenſis, Epiſcopi eandem Fundationem confirmant. 101 & 102

1136. Lotharius Imp. probat diviſionem prædiorum Eccleſiæ Nivellenſis in tres portiones : quarum prima Xenodochio, ſecunda Abbatiſſæ, tertia Canonicis & Canoniſſis (ut loquuntur) attributa fuit. 384

1136. Innocentius II. Papa confirmat immunitatem Eccleſiæ Marſanenſis juxta Trajectum Moſæ, & ſubſtitutionem Monachorum, loco Canonicorum. 285

1136. Theodericus Alſatius, Flandriæ Comes, ejuſque Conjux Suanahildis, varia prædia dant Eccleſiæ Truncinienſi, quæ eſt Abbatia Ord. Præmonſtratenſis propè Gandavum. 177

1137. Lotharius III. Imp. Stabulenſis Abbatiæ Privilegia confirmat. 687

1137. Theodericus Ambianenſis, & Milo Morinenſis, Epiſcopi ratam habent Fundationem Abbatiæ Clari-Campi Religioſorum Ciſtercienſium in Artheſia ab Hugone Candavene Comite S. Pauli, variaſque alias donationes confirmant. 819

1138. Xenodochium ſeu Hoſpitale B. Mariæ & XII. Apoſtolorum, (quod hodie eſt Monaſterium S. Gertrudis) in Urbe Bruxellenſi, à Rikelde Matrona fundatum, Tabulis Godefridi Barbati Lotharingiæ Brabantiæque Ducis firmatur ac roboratur. 177

Anno 1138

Digitized by Google

1138. Conradus III. Imperator Ooſtergoam & Weſtergoam donat Eccleſiæ Cathedrali Ultrajectenſi. 526

1138. Idem, prædium Harve ab Henrico III. Prædeceſſore ſuo Aquiſgranenſi Eccleſiæ collatum cum tribus Advocatiis, confirmat. 386

1138. Ninivenſem S. Cornelii & Cypriani Abbatiam, Ordinis Præmonſtratenſis, à Gerardo Ninivenſium Domino, Amulrici Flandriæ Conſtabularii Filio, fundatam, Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus confirmat. 527.

1138. Idem Epiſcopus Fundationem Præpoſituræ B Mariæ Virginis de Capella Bruxellis, factam à Godefrido Barbato Brabantiæ Duce, confirmat. 687

1138. Theodericus Alſatius, Flandriæ Comes, & Uxor ejus Sibylla, Fulconis Hieroſolymitani Regis Filia, Truncinienſem Abbatiam Ordinis Præmonſtratenſis juxta Gandavum ab omni ſæculari jure liberat. 529

1139. Innocentius II. Pontifex, Dotationem ac Fundationem Abbatiæ Averbodienſis per Arnoldum Comitem Loſſenſem, petente Andreâ primo Abbate, confirmat, & Privilegia adjicit. 100

1139. Ivanus Comes Aloſtanus, ejuſque Uxor Laureta ſeu Laurentia, Theoderici Alſatii, Flandriæ Comitis Filia, dotant Truncinienſem Ordinis Præmonſtratenſis Abbatiam propè Gandavum. 401

1139. Emmiſſa Comitiſſa Valencenenſis benefacit Abbatiæ Lætienſi Ordinis Sancti Benedicti in Hannonia. 820

1139. & 1141. Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus benefacit Abbatiæ Canonicorum Regularium S. Joannis Baptiſtę Valencenis. 688 & 690

1140. Lambertus Barbatus, Comes Lovanienſis, Collegium VII. Canonicorum Lovanii in Eccleſia S. Petri circa annum 1040. fundaverat. Præbendam octavam Godefridus Barbatus, Lotharingiæ & Brabantiæ Dux adjecit. Id conſtat ex Diplomate dato à Godefrido II. Brabantiæ Duce, Godefridi Barbati Filio. 388

1140. S. Bernardus Abbas Clare-Vallenſis excitat Rorgonem de Abbatis-villa Virum Nobilem, ut Terram de Curenni donet Abbatiæ Alciacenſi Ordinis Sancti Benedicti, olim Morinenſis, nunc Audomarenſis Diœceſis. 820

1140. Godefridus I. Brabantiæ Dux, Abbatiæ Parcenſi Ordinis Præmonſtratenſis varia concedit Privilegia, & Villulam cum manſionariis de Vinckenboſch. 821

1140. Conradus II. aliis III. Imperator Stabulenſi Monaſterio benefacit. 688

1140. Manaſſes Dominus de Hierge in agro Leodicenſi, in Syriam profecturus, benefacit Bronienſi Abbatiæ. 689

1141. Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus confirmat Donationes varias in favorem Abbatiæ Fidemienſis Ordinis Sancti Benedicti propè Landreſium in Arteſia. 822

1141. Godefridus II. Barbati Filius, Brabantiæ Dux, Fundationem Præpoſituræ Beatæ Mariæ de Capella Bruxellis, factam à Patre ſuo in favorem Benedictinorum S. Sepulchri Cameraci, Diplomate confirmat. pag. 690

1141. Henricus, Godefridi Barbati Lotharingiæ Brabantiæque Ducis Filius, in Affligemienſi Benedictinorum Cœnobio, Monachum induit, & varia prædia eidem Cœnobio donat. 179

1141. Aluiſius, Epiſcopus Atrebatenſis, benefacit Abbatiæ Canonicornm Regularium Ordinis Præmonſtratenſis, quæ Caſtellum Dei nuncupatur, propè Mortaniam, in Diœceſi Atrebatenſi. 696

1142. Innocentius II. Pontifex, Abbatiam Parcenſem Ordinis Præmonſtratenſis Apoſtolicâ confirmatione ac protectione donat. 822

1142. Milo I. Epiſcopus Teruanenſis confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Warneſtonenſis Canonicorum Regularium. 389

1142. Excerptum ex Genealogia Comitum Habsburgenſium, à Monacho Cœnobii Murenſis in Helvetiis ſcripta. 390

1142. Theodericus Alſatius, Flandriæ Comes, Abbatiam Ninivenſem Ordinis Præmonſtratenſis in protectionem ſuſcipit, petente Fundatore Gerardo, Ninivæ Domino. 530

1142. Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus Gerardi-Montenſem Abbatiam Ordinis Sancti Benedicti dotat, & beneficia à ſuis Prædeceſſoribus aliiſque præſtita confirmat. 530

1144. Balduinus Ardenſis Toparcha, Ardenſe Canonicorum ſecularium Collegium ab Avo ſuo Arnulpho fundatum, vertit in Canonicorum Regularium Ord. Præmonſtratenſis Abbatiam. 179

1144. Albero II. Epiſcopus Leodienſis Alnenſibus, qui antea fuerant Clerici in communi viventes à S. Landelino inſtituti, concedit Regulam S. Auguſtini; quæ tâmen quarto pòſt anno commutata fuit ab Henrico Epiſcopo itidem Leodienſi, & à S. Bernardo Abbate, in Regulam Ciſtercienſem. 823

1145. Arnulfus de Gandavo, Comes Giſnenſis, ejuſque Uxor Mathildis, & Filius Balduinus, Villam Niwerlede donant Abbati & Monachis Clarimariſci Ordinis Ciſtertienſis, juxta Audomaropolim in Artheſia. 391

1145. Milo Morinenſis Epiſcopus approbat prædictam donationem Villæ de Niwerlede. 392

1145. Nicolaus Epiſcopus Cameracenſis ſubortas controverſias inter Abbatiam S. Joannis Valencenis Ordinis S. Auguſtini, & Prioratum Sancti Salvii Ordinis Cluniacenſis juxta Valencenas, componit ac dirimit. 697

1145. Godefridus III. Brabantiæ Dux, dotat Abbatiam Foreſtanam, Monialium Benedictinarum juxta Bruxellam. 697

1145. Conradus III. Imperator, poſſeſſiones ac Privilegia Abbatiæ S. Giſleni Ordinis S. Benedicti in Hannonia, ab aliis Imperatoribus ac Regibus collata, approbat. 431

1145. Idem ſuum erga Eccleſiam Cathedralem Ultrajectenſem teſtatur affectum; quod ipſum confirmat eodem anno Eugenius III. Pontifex. 532

1145. Idem confirmat Marſnam, & alia prædia Monaſterio S. Remigii Remenſis donata. 105

1146. Idem confirmat prædia & poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedralis Cameracenſis. 180

1147. Theodericus Alſatius Comes Flandriæ Laudenſe Cœnobium, Monachorum Ordinis Ciſtercienſis

Digitized by Google

ſtertienſis, primo lapide ab Inſulis Flandrorum, exſtruit. 698

1147. Eugenius III. Papa, poſſeſſiones Abbatiæ Ninivenſis Ordinis Præmonſt. confirmat. 534

1148. Idem confirmat poſſeſſiones & Privilegia Abbatiæ Affligemienſis Ordinis S. Benedicti. 534

1150. Milo Teruanenſis Epiſcopus Capellam de Oderſele, Monachis Andrenſibus ab illius loci Domino Guidone donatam, confirmat. 536

1150. Folmarus Comes Metenſis fundat Bellum Pratum, Abbatiam Monachorum Ordinis Ciſtertienſis propè Lunaris-Villam, Oppidum Voſagiæ primarium. 698

1150. Gerardus è Familia Comitum Loſſenſium Abbas Trudonopolitanus Ordinis S. Benedicti teſtatur Abbatiæ ſuæ acquiſitum fuiſſe Dominium Vici de Alleyn in Betua juxta Moſam. 824

1150. Godefridus III. Dux Brabantiæ à Conrado III. Imperatore conſtituitur Advocatus Abbatiæ Tungerloënſis Ordinis Præmoſtratenſis in Brabantia. 536

1151. Idem Godefridus Cambium inter Eccleſias S. Petri Affligemienſis & S. Jacobi Bruxellenſis factum approbat. 392

1152. Theodericus Alſatius Comes Flandriæ & Sibilla Uxor ejus benefaciunt Abbatiæ Laudenſi Ordinis Ciſtertienſis, à ſe fundatæ. 699 & 700

1152. Fredericus I. Barbaroſſa Imperator declarat quæ ſint jura Advocati Eccleſiæ Marſanenſis, Ord. S. Ben. in Agro Falcoburgenſi. 537

1152. Idem poſſeſſiones & Privilegia Stabulenſis Abbatiæ confirmat. 698

1153. Idem confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedralis Cameracenſis. 182

1154. Henricus cognomento Cæcus, Comes Namurcenſis & Luxeburgenſis, Bronienſem Sancti Gerardi Abbatiam in protectionem ſuſcipit. 183

1155. Adrianus IV. Pontifex & Fredericus I. Imperator poſſeſſiones Cathedralis Eccleſiæ Leodienſis confirmant, petente Henrico ejuſdem Urbis Epiſcopo. 825 & 826

1155. Ludovicus Comes Loſſenſis declarat ſe electum fuiſſe Advocatum Abbatiæ Averbodienſis, Ordinis Præmonſtratenſis, ad limites ditionum Brabantiæ ac Leodienſis. 701

1156. Henricus, S. Leopoldi Marchionis Auſtriæ Filius, à Frederico I. Imperatore ex Marchione creatur primus Dux Auſtriæ. 539

1156. Oda Nivellenſis Abbatiſſa benefacit Monialibus Cortembergenſibus, Ordinis Sancti Benedicti juxta Bruxellam. 827

1157. Fredericus I. Imperator poſſeſſiones Eccleſiæ S. Mariæ Antverpienſis, quæ nunc eſt Cathedralis, confirmat, petente Rainero, ejuſdem Eccleſiæ Præpoſito. 184

1158. Godefridus III. Brabantiæ Dux confirmat donationem allodii de Eſſchen factam Abbatiæ Tungerloënſi à Bernero de Reſeberga, Viro nobili. 828

1158. Nivellenſes Canonicæ allodium Loverolenſe concedunt Monachis Altimontenſibus, Ord. S. Ben. in Hannonia, ſub annuo cenſu. 702

1159. Rogerus de Landaſt Jura Eccleſiæ Ciſonienſis (cujus erat Advocatus) coram Metropolitano Remenſi recognoſcit. pag. 702

1160. Godefridus III. Brabantiæ Dux Littam, Alodium pertinens ad Præpoſituram Marſanenſem ſubjectam Abbatiæ S. Remigii Remis, reſtituit. 183

1160. Gualterus Dominus Aveſnenſis benefacit Monaſterio Lætienſi in Hannonia. 703

1163. Theodericus Alſatius, Flandriæ Comes, ejuſque Filius Philippus dotant Abbatiam S. Auguſtini, Ordinis Præmonſtratenſis, in Agro Teruanenſi. 393

1163. Octavianus, dictus Victor IV. Pontifex, Religioſos Vlierbacenſes Ordinis S. Benedicti ab omni ſubjectione priùs debita Benedictinis Affligemienſibus, eximit. 828 & 829

1164. Theodericus, Comes & Princeps Aloſtanus, damna Monaſterio Affligemienſi illata reparat. 106

1165. Goſuinus Dominus Heinsbergenſis & Uxor ejus Aleidis fundant Monaſterium Heinsbergenſe, quod nunc eſt Virginum Ordinis Præmonſtratenſis, in Ducatu Juliacenſi, & Diœceſi Leodienſi; confirmante Alexandro Epiſcopo Leodicenſi. 280

1165. Philippus Alſatius, Flandriæ Comes, Winocibergenſi Monaſterio Ordinis S. Benedicti benefacit. 705

1165. Idem Abbatiæ Ninivenſis Ordinis Præmonſtratenſis Advocatum & Defenſorem ſe profitetur. 541

1166. & 1167. Idem dotat Cœnobium Loënſe Canonicorum Regularium. 705

1167. Gerardus Grimbergæ & Ninoviæ Dominus, & Uxor ejus Mathildis, Gener & Filia, adeoque heredes Gerardi Fundatoris Abbatiæ Ninivenſis, ejuſdem poſſeſſiones confirmant. 541

1167. Philippus Alſatius, Flandriæ & Veromandiæ Comes, poſſeſſiones ac Privilegia Abbatiæ Ninivenſi à Gerardo Grimbergio ſuprà conceſſa, approbat. 543

1169. Idem in Arienſi (quondam Morinenſis, nunc Audomarenſis Diœceſis) apud Arteſios Canonicorum S. Petri Baſilica XVI. Præbendas Canonicales fundat ac dotat. 186

1169. Balduinus cognomento Ædificator, Comes Hannoniæ, dotat Monaſterium S. Salvii Ordinis Cluniacenſis juxta Valencenas. 829

1170. Balduinus Comes Giſnenſis Cambium terrarum, in favorem Eccleſiæ Andrenſis factum, approbat. 544

1171. Petrus de Bargis, Vir nobilis, ejuſque Uxor Maria, ac Liberi, Ægidius, Theodericus & Giſla, dotant Laudenſem Abbatiam Monachorum Ordinis Ciſtertienſis propè Inſulas; approbante Philippo Alſatio Flandriæ Comite. 394

1171. Fredericus I. Imperator Diplomate teſtatur Municipium Heriſtallum Eccleſiæ Leodicenſi oppignoratum. 188

1172. Philippus Alſatius Flandriæ Comes benefacit Canonicis Arienſibus in Arteſia. 188

1172. Everardus Vir nobilis benefacit Capitulo Anderlechtenſi juxta Bruxellam. 708

1172. Hugo III. Dux Burgundiæ fundat Capellam Divionenſem, & Canonicos decem in ea conſtituit ac dotat. 706

1172. Alexander II. Fundationem Sacræ Capellæ

Digitized by Google

pellæ Divionenſis approbat. 708

1173. Idem Pontifex confirmat poſſeſſiones & Privilegia Abbatiæ S. Joannis Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini Valencenis. 829

1173. Godefridus III. Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux, Collegium Canonicorum Sancti Joannis, in Moſæ fluvii Inſula Leodici, dotat. 189

1173. Poſtulenſis Eccleſia, quæ nunc eſt Abbatia Canonicorum Regularium Ordinis Præmonſtratenſis in Campania Brabantiæ & Diœceſi Buſcoducenſi, erigitur, ac traditur Abbatiæ Floreffienſi. 709

1173. Arnulphus Abbas Affligemienſis Ordinis S. Benedicti Prioratum Vlierbacenſem juxta Lovanium, in Abbatiam erigit, ſuæque Superioritati renunciat. 830

1173. Gualterus de Mauritania, Laudunenſis Epiſcopus, plurimos ſervilis conditionis homines donat Eccleſiæ Tornacenſi. 394

1174. Fredericus I. Imperator Contractum initum inter Capitulum B. Mariæ Aquiſgranenſe & Abbatiam Altimontenſem Ordinis S. Benedicti in Hannonia, confirmat. 544

1174. Balduinus Giſnenſium Comes, ejuſque Uxor Chriſtiana, variis prædiis dotant Abbatiam Clarimariſci, ſeu Claræ-Paludis, quæ eſt Monachorum Ordinis Ciſtertienſis primo lapide ab Audomaropoli, in paludibus ſita, ubi Inſulæ natantes conſpiciuntur. 191

1174. Godefridus III. Brabantiæ Dux dotat Liranos S. Gummari Canonicos. 710

1175. Idem benefacit Abbatiæ Affligemienſi Ordinis S. Benedicti. 831

1175. Galtherus de Bruxella, Maheldis & Leonius dotant Capitulum Sancti Petri Anderlechtenſe juxta Bruxellam. 711

1175. Philippus Alſatius dotat Cœnobium Præmonſtratenſe S. Nicolai Furnis. 712

1176. Idem controverſiam inter Marchianenſes Monachos & Amalricum Landaſtenſem terminat, & prædia dicti Monaſterii confirmat. 712

1176. Idem teſtatur, Ivanum de Gandavo, Comitem Aloſtanum, dotaſſe Meſſinenſem Virginum Benedictinarum Abbatiam in Diœceſi Iprenſi. 193

1177. Idem dotat Canonicos Lenſenſes in Artheſia. 713

1177. Bertha, Matthæi Lotharingiæ Moſellanæ Ducis Vidua, benefacit Canonicis Regularibus in Monte SS. Trinitatis in Lotharingia. 395

1177. Robertus Betuniæ Dominus, ejuſque Uxor Adhelis, ac Filii ejus Robertus, Guilielmus, & Balduinus, prædia à Majoribus ſuis Abbatiæ Warneſtonenſi Canonicorum Regularium in Diœceſi Iprenſi data confirmat. 395

1179. Godefridus III. Brabantiæ Dux, & Philippus Alſatius Flandriæ Comes conveniunt ſuper matrimonio, quod Henricus, Godefridi Filius primo-genitus, cum Mathilde Philippi Nepte, contraxit. 106

1179. Hugo III. Burgundiæ Dux Gualtero Epiſcopo Lingonenſi donat Comitatum Lingonenſem. 714

1180. Philippus Heinſbergius, Colonienſis Archiepiſcopus, Monaſterii Heinſbergenſis Fundationem, à Patre ſuo Goſuino & Matre Adeleide factam, confirmat. 281

1180. Henricus I. Brabantiæ Dux Cenſum, Canonicis S. Gummari Liræ ab Arnoldo Rotſelariæ Domino datum, approbat. 396

1180. Adeliſa, Walteri Teneræmondæ Domini Vidua, Monachis Blandinienſibus concedit immunitatem à teloneo. 397

1180. Balduinus Comes Giſnenſis benefacit Abbatiæ Andrenſi Ordinis Sancti Benedicti, nunc in Diœceſi Bolonienſi. 714

1180. Arnoldus Comes Giſtellenſis dotat Aldenburgenſem Benedictinorum Abbatiam in Flandria, probante Philippo Alſatio Flandriæ Comite. 285

1181. Michaël Boularii Dominus, Flandriæ Conſtabularius, ejuſque Filius Philippus, Abbatiam Ninivenſem Ordinis Præmonſtratenſis in protectionem ſuſcipiunt, mandante Philippo Flandriæ Comite. 543

1181. Philippus Alſatius Comes Flandriæ benefacit Monaſterio Loenſi. 278

1181. Everardus, Waltheri Aveſnarum Domini & Idæ de Tornaco Filius, ex Præpoſito Condatenſi Epiſcopus Tornacenſis, teſtatur Eccleſiam de Freſne olim fuiſſe poſſeſſam a Canonicis Condatenſibus. 715

1182. Gerardus Comes Loſſenſis in ditione ſua ſub Epiſcopatu Leodienſi fundat Abbatiam de Herckenrode Nobilium Virginum Ordinis Ciſtertienſis, id ipſum atteſtante ejus Filio Ludovico Loſſenſi Comite. 833

1182. Rogerus Cameracenſis Epiſcopus Eccleſiam Bellingemienſem prope Hallas Hannoniæ Oppidum ſitam Cœnobio Cantipratenſi Canonicorum Regularium ſubjicit & annectit. 715

1183. Idem Epiſcopus fundum ab Hugone de Oiſy Caſtellano Cameracenſi donatum Joanni I. Abbati Cantipratenſi, ad extruendum Cœnobium, confirmat. 716

1183. Philippus Alſatius Comes Flandriæ Brugenſem S. Donatiani Eccleſiam, nunc Cathedralem, auget Privilegiis. 716

1183. Idem, Abbatiæ Winnoci-Bergenſis Ordinis S. Benedicti à Balduino Inſulano & Carolo Bono Prædeceſſoribus ſuis fundatæ, poſſeſſiones ac Privilegia confirmat. 546

1183. Idem poſſeſſiones Abbatiæ Sancti Nicolai Furnenſis Ordinis Præmonſtratenſis recenſet atque confirmat. 547

1183. Philippus Heinſbergius Archiepiſcopus Colonienſis benefacit Cœnobio Heinſbergenſi Monialium Ordinis Præmonſtratenſis. 282

1184. Henricus I. Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux auget dotem Abbatiæ Villarienſis, Ordinis Ciſtertienſis in Brabantia, & poſſeſſiones omnes confirmat. 287

1185. Philippus Archiepiſcopus Colonienſis, benefacit Abbatiæ Averbodienſi. 102

1185. Balduinus Hannoniæ Comes confirmat donationes factas Eccleſiæ Abbatiali S. Joannis Valencenis Ordinis S. Auguſtini. 834

1185. Begginagium Brugenſe inſtituitur ac dotatur. 717

1186. Raſo de Gavera, Comitis Flandriæ Pincerna

cerna

Digitized by Google

cerna, benefacit Abbatiæ Ninivenſi Ordinis Præmonſtratenſis. 548

1186. Urbanus III. Papa poſſeſſiones Abbatiæ Tungerloënſis, ab ejuſdem Fundatore Giſelberto, ejuſque Coherede Engelberto de Caſterloo, & ab aliis donatas, confirmat. 550

1186. Idem Urbanus in Urbe Valencenenſi plures Parochias inſtituit, manente jure Patronatûs penes Priorem S. Salvii. 834

1186. Hugo de Oiſy, Caſtellanus Cameracenſis ac Vice-Comes Meldenſis, dotat Cantipratenſem Abbatiam propè Cameracum. 718

1186. Guilielmus Caſtellanus Audomarenſis in Arteſia, ejuſque Uxor Ida de Aveſnis, & Filius Guilielmus, Monachis Andrenſibus concedunt foragium Vini, quod in Oppido Sancti Audomari emerunt. 551

1186. Joannes de Landaſt, Advocatus Ciſonii, & Uxor ejus Petronilla de Aveſnis, Soror Everardi Tornacenſis Epiſcopi, dotant Monaſterium Ciſonienſe, eodem Epiſcopo præſente. 551

1187. Hugo primus Abbas Monaſterii S. Andreæ juxta Brugas, Godeſcalco Abbati Affligemienſi dat LVII. menſuras terræ: & dictum Monaſterium Andreanum ex Prioratu fit Abbatia libera per Guilielmum Archiepiſcopum Remenſem. 286

1187. Theodericus Alſatius, Flandriæ Comes, ejuſque Uxor Sibylla, in Caſtello ſeu Burgo Brugenſi Eccleſiam in honorem S. Baſilii ædificant, quæ nunc Sacri Cruoris Domini dicitur, & in ea Capellanos IV. cum Cuſtode collocant ac dotant. Quam dotem auxit Philippus ejus Filius ac Succeſſor. 552

1188. Philippus Alſatius Flandriæ Comes, & Advocatus Monaſterii S. Andreæ propè Brugas ſiti, Tabulis publicis teſtatur, dictum Monaſterium à Godefrido Abbate Affligemienſi libertate donatum & emancipatum fuiſſe. 288

1188. Idem Comes Incolis Oppidi Orchiacenſis varia dat Privilegia. 719

1188. Ægidius Comes Claromontanus prima jacit fundamenta Abbatiæ de Roſeriis, quæ nunc dicitur Vallis S. Lamberti, Religioſorum Ciſtertientium juxta Leodium. 719

1188. Idem Ægidius, curam novæ iſtius Abbatiæ committit Abbati Signiacenſi in Gallia. 719

1189. Rodulphus Epiſcopus Leodicenſis, & S. Albertus, Godefridi III. Brabantiæ Ducis Filius, donationem Eccleſiæ ac decimæ Thenenſis Collegio Canonicorum Sancti Joannis Leodicenſis factam, confirmant. 190

1189. Everardus de Aveſnis Tornacenſis Epiſcopus, Monaſterii S. Andreæ juxta Brugas exemtionem, & Hugonis primi Abbatis conſecrationem ab Epiſcopo Morinenſi factam approbat. 286

1190. Philippus Heinsbergius Archiepiſcopus Colonienſis componit diſſenſiones ortas inter Henricum I. Brabantiæ Ducem & Gerardum Comitem Loſſenſem, ſuper Advocatia Monaſterii S. Trudonis Ordinis S. Benedicti. 855

1190. Florentius Dominus de Linden, jus Patronatûs Eccleſiarum de Linden donat Monaſterio S. Pauli Ultrajecti Ordinis S. Benedicti. 553

1190. Guilielmus Betunius, Teneræmundæ Dominus, ejuſque Uxor Machtildis, Eccleſiæ Ninivenſis plauſtra ac vehicula à vectigalibus eximunt. 554

1191. Henricus VI. Imperator poſſeſſiones Giſlenianæ Abbatiæ in Hannonia confirmat. 554

1191. Henricus I. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux allodium de Herpen dat in feudum Henrico Domino de Cuyck. 559

1192. Balduinus Magnanimus Flandriæ & Hannoniæ Comes primuſque Namurci Marchio donat Abbatiæ Laudenſi Ordinis Ciſtertienſis, à Prędeceſſoribus ſuis fundatæ juxta Inſulas, Privilegium libertatis. 836

1192. Idem dotat Namurcenſem S. Albani Eccleſiam, nunc Cathedralem. 294

1192. Lotharius Leodienſis Epiſcopus confirmat Fundationem Abbatiæ Religioſorum Ciſtertienſium, quæ nunc dicitur Vallis Sancti Lamberti. 720

1193. Guilielmus Rufus, Betuniæ & Teneræmundæ Dominus, ejuſque Uxor Mathildis, dant Monaſterio Blandinienſi immunitatem à teloneo. 397

1193. Manumiſſionis formula apud Flandros tunc uſitata exhibetur. 288

1194. Cæleſtinus Papa Cœnobium Heinsbergenſe ſub protectione ſua ſuſcipit, & poſſeſſiones ejus confirmat. 282

1194. Margarita Alſatia, Flandriæ, Hannoniæ & Namurci Comitiſſa, tres Canonicatus ſeu Præbendas, ut vocant, Sacerdotales Brugis in S. Donatiani Baſilica fundat ac dotat, Marito Balduino Magnanimo, & filio Balduino pòſt Imperatore Conſtantinopolitano conſentientibus. 556

1194. Ida Comitiſſa Bolonienſis Monaſterio Andrenſi Benefica præſtat, & ab aliis præſtita confirmat. 398

1194. Eadem Ida benefacit Benedictinis Andrenſibus. 398

1194. Abbatiæ Clari-Mariſci Monachorum Ordinis Ciſtertienſis in Artheſia beneficium præſtatur. 721

1194. Reinaldus Comes Bolonienſis, ejuſque Uxor Ida, Nemus Hodenehoutanum Eccleſiæ Andrenſi donant. 392

1194. Eccleſiæ de Rycke-Vorſel & Malle à Joanne Cameracenſi Epiſcopo dantur Canonicis Antverpienſibus. 289

1195. Balduinus Magnanimus ſeu Animoſus, Comes Hannoniæ ac Flandriæ, & Marchio Namurci, fundat ac dotat Altare S. Jacobi in Montenſi S. Waldetrudis Baſilica. 107

1195. Idem benefacit Eccleſiæ B. Mariæ Condati in Hannonia. 721

1195. Idem Almanno Fratris ſui Filio Præbendam unam Eccleſiæ S. Albani Namurci confert, ejuſque ſectionem in duas portiones decernit. 295

1196. Idem benefacit Abbatiæ S. Joannis Valencenis. 837

1196. Henricus I. cognomento Pugnax, Lotharingiæ inferioris Brabantiæque Dux, ab Henrico V. Imperatore Civibus Oppidi Sylvæducenſis (nuper conditi) impetrat immunitatem à vectigalibus Rhenanis. 193

1196. Henricus VI. Imperator Comitatum Veluæ Balduino Ultrajectenſi Epiſcopo confirmat; Bal-

Digitized by Google

Balduinus autem Henrico Lotharingiæ Brabantiæque Duci concedit. 289

1196. Albertus Dominus de Dintre, Vir Nobilis, dat Bernenſi Monaſterio Ordinis Præmonſtratenſis prædium de Berneheſe in Campania Brabantiæ. 290

1196. Henricus Dux Limburgi rogat Abbatem Ciſtertii, ut remittat Religioſos, qui ob loci inſalubritatem receſſerant, promittens ſe alium opportuniorem in terris ſuis conceſſurum, ad fundandam Abbatiam, quæ nunc eſt Vallis S. Lamberti Ordinis Ciſtertienſis juxta Leodium. 722

1196. Anetenſe ſeu Braellenſe Monaſterium Virginum Ordinis Ciſtertienſis, in Diœceſi Atrebatenſi, fundatur ab Ada de Harnes, Conſtabularia Flandrenſi; probante Hugone Abbate Sancti Petri in Monte Blandinio juxta Gandavum. 557

1196. Fulco Dominus de Fanmars benefacit Monaſterio S. Salvii juxta Valencenas, probante Balduino Flandriæ ac Hannoniæ Comite. 836

1197. & 1198. Balduinus Comes Flandriæ, pòſt Imperator Conſtantinopolitanus Monaſterio Sancti Dionyſii Ord. S. Ben. propè Montes Hannoniæ benefacit. 722 & 723

1198. Idem benefacit Capitulo Nivellenſi. 723

1198. Principes Imperii ſcribunt de Othonis IV. Imperatoris Electione, ad Innocentium III. Papam. 194

1198. Sigerus Caſtellanus Gandenſis, ejuſque Uxor Petronilla, & Filius Sigerus, benefaciunt Monaſterio Affligemienſi. 557

1199. Henricus I. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Perſonatum Eccleſiæ Liranæ donat Canonicorum Collegio ibidem. 557

1199. Henricus Dominus de Sebourg benefacit Abbatiæ S. Salvii Ordinis Cluniacenſis apud Valencenas. 837

1199. Balduinus Flandriæ & Hannoniæ Comes, pòſt Imperator Conſtantinopolitanus, Ninivenſis Eccleſiæ homines à teloneis & aliis exactionibus liberat. 558

1199. & 1200. Idem Abbatiæ Benedictinorum S. Dionyſii in Brocqueroia propè Montes Hannoniæ beneficia præſtat. 559

1200. Item Abbatiæ S. Joannis Valencenis. 724

1200. Guilielmus Caſtellanus Audomarenſis, Guilielmi & Idæ Filius, donationes Monaſterio Andrenſi à Patre ſuo & aliis factas confirmat. 560

1200. Henricus Dux Limburgi fundat Abbatiam Vallis S. Lamberti Ord. Ciſt. juxta Leodium. 726

1200. Rogerius, Condati pro parte Dominus dotat Collegium Canonicorum Condatenſium in Hannonia. 725

1200. Arnulphus de Landaſt, Dominus de Eynes propè Aldenardam, ejuſque Conjux Mathildis, jus Patronatûs Eccleſiæ Collegiatæ Eynenſis, olim in Tornacenſi, nunc in Gandenſi Diœceſi ſitæ, cedit Abbati Einhamenſi. 320

1200. Canonici S. Petri Lovanii Franconi conferunt Vicariam Eccleſiæ S. Gertrudis, quæ nunc eſt Abbatia Nobilium Canonicorum Regularium in eadem Urbe. 725

1200. Balduinus Flandriæ Comes, pòſt Imperator Conſtantinopolitanus, Gerardimontenſis Oppidi Leges & Privilegia à Prædeceſſoribus ſuis conceſſa firmat & ſtabilit. 291

1201. Idem Balduinus Monaſterii Ninivenſis Advocatiam ſeu protectionem ſuſcipit. 562

1201. Iotha, Matrona dives, Præbendam fundat in Eccleſia B. Mariæ Antverpienſis. 293

1201. Henricus I. Brabantiæ Dux, ejuſque Conjux Machtildis in Silva Sonia propè Bruxellam fundant Abbatiam Monialium Ordinis Ciſtertienſis, quæ vulgò *Camera* nuncupatur. 400

1201. Idem Dux, ejuſque Frater Guilielmus, Dominus de Peruwes & Ruyſbrouck dotant Cœnobium Bruxellenſe Sancti Jacobi in Monte Frigido. 727

1201. Raſo Gaveræ Dominus, Flandriæ Pincerna, ejuſque Uxor Claricia dotant Abbatiam Ninivenſem. 562 & 563

1201. Hugo IV. Comes S. Pauli, ejuſque Uxor Jole, cum Canonicis S. Salvatoris in Oppido S. Pauli apud Arteſios concambium faciunt. 727

1201. Adeliſa, Gerardi, Grimbergæ & Ninoviæ Domini Vidua, dotat Abbatiam Grimbergenſem Ordinis Præmonſtratenſis. 728

1201. Rudolphus Archidiaconus Leodienſis benefacit Monialibus Heinsbergenſibus Ordinis Præmonſtratenſis. 282

1202. Balduinus Flandriæ Comes Abbatiæ Sancti Nicolai Furnenſis Ord. Præm. prædia recenſet atque confirmat. 563

1202. Guido Præneſtinus Epiſcopus & Sedis Apoſtolicæ Legatus viſitat & reformat Cathedralem Eccleſiam S. Lamberti Leodii. 564

1202. Henricus I. Brabantiæ Dux benefacit Canonicis Beatæ Mariæ Antverpiæ. 296

1202. Idem prædia in Milleghem, à Viro Nobili Antonio de Bunſceke, ejuſque Fratribus collata Canonicis Antverpienſibus, confirmat. 296

1202. Idem confirmat donationes factas Abbatiæ Affligemienſi à Familia Comitum Arſchotanorum. pag. 848

1202. Joannes Dominus Montis-Mirelli ſeu Mirabilis, ejuſque Uxor & Liberi, Cantipratenſem Abbatiam dotant. 730

1202. Hugo de Petraponte Epiſcopus Leodienſis concedit Religioſis Ciſtertienſibus locum juxta Leodium, qui priùs Maurorum Campus, nunc verò mutato nomine Vallis S. Lamberti dicitur. 730

1202. Thomas Sabaudiæ Princeps, ejuſque Uxor Joanna, Flandriæ Comites, benefaciunt Abbatiæ Laudenſi Ordinis Ciſtertienſis. 731

1202. Joannes Frater Guilielmi Domini Bethuniæ ac Teneramundæ, Cameracenſis Epiſcopus, fundationem Abbatiæ de Camera propè Bruxellam confirmat. 401

1202. & 1203. Balduinus Comes Giſnenſis benefacit Monaſterio Andrenſi. 566

1202. & 1203. Inter Henricum I. Brabantiæ Ducem, & Ottonem Gelriæ Comitem varia Pacta firmantur. 401 & 565

1203. Joannes Cameracenſis Epiſcopus Præbendam Antverpiæ à Iotha Matrona inſtitutam confirmat. 293

1203. Stephanus Tornacenſis Epiſcopus Fundationem Collegii Canonicorum B. M. Virginis Cortraci factam à Balduino Flandriæ & Hannoniæ Comite confirmat. 838

1203. Theobaldus I. Barri & Luxemburgi Comes,

Digitized by Google

mes, Oppidi S. Theobaldi ſub Bormonte incolis dat immunitatem à vectigalibus, & alia Privilegia. 402

1203. Guilielmus Dominus de Fiennes, Ingelramni Filius, benefacit Monaſterio Andrenſi. 404

1203. Adolphus Comes Altenæ & Montium, Archiepiſcopus Colonienſis, fœdus renovat cum Brabantis. 567

1203. Guilielmus, Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani Patruus, illius nomine Hannoniam regens, benefacit Abbatiæ Sancti Dionyſii propè Montes Hannoniæ. 568

1203. Chriſtiana Brederodia, Guilielmi Comitis Lindani Conjux, dotat Eccleſiam Sancti Clementis in Urbe Colonienſi. 568

1203. Imaïna de Los, Godefridi III. Brabantiæ Ducis Vidua, dein Abbatiſſa Beliſienſis (vulgò *Munſter-Bilſen*, ubi nunc Capitulum nobilium Canonicarum) concedit Abbatiæ Averbodienſi Ordinis Præmonſtratenſis Perſonatum de Nere. 731

1204. Innocentius III. Papa poſſeſſiones & Privilegia Abbatiæ Laudenſis, Ordinis Ciſtercienſis, apud Inſulas, confirmat. 840

1204. Albertus Comes de Muha, heredem dicti Comitatûs nuncupat Cathedralem Eccleſiam Leodienſem. 569

1204. Balduinus Imperator Conſtantinopolitanus, Flandriæ Hannoniæque Comes, per Epiſtolam narrat Urbis Conſtantinopolitanæ per Latinos expugnationem. 110

1204. & 1207. Adam Dominus de Waulaincourt benefacit Cœnobio Cantipratenſi Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini. 732

1205. Henricus Imperator Conſtantinopolitanus Fratri ſuo germano Philippo Nobili, Marchioni & Comiti Namurcenſi, varias Reliquias ſacras dono mittit, quæ hodieque in Theſauro Cathedralis Eccleſiæ Namurcenſis religioſè adſervantur. 405

1206. Henricus I. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, fundat ac dotat Lovanienſem S. Gertrudis Abbatiam, quæ eſt Canonicorum Regularium nobili genere ortorum. 114

1206. Robertus Præpoſitus, & Capitulum Antverpienſe decimas & prædia in Milleghem, empta per Iotham Matronam, Tabulis publicis recognoſcunt. 293

1206. & 1210. Euſtachius de Campaniis, Vir nobilis, dotat Andrenſe Cœnobium, Ordinis Sancti Benedicti. 735

1207. Philippus cognomento Nobilis, Comes ac Marchio Namurcenſis, declarat, non niſi Nobiles fæminas admittendas eſſe ad Collegium Canonicarum Virginum Andennenſium, in Comitatu Namurcenſi. 196

1207. Alardus Dominus de Antoing & de Croiſilles benefacit Monaſterio Cantipratano juxta Cameracum. 732

1207. Henricus I. Brabantiæ Dux, Leonius Caſtellanus Bruxellenſis, & Oliverius de Sotteghem dotant Abbatiam de Camera, Monialium Ordinis Ciſtercienſis. 733

1207. Thomas de Fiennes, Guilielmi Frater, in Syriam ad bellum ſacrum iturus, benefacit Abbatiæ Andrenſi. 569

Anno 1208.

1208. Guilielmus Pipenpoy, Vir nobilis, decimas de Hare, Vici propè Bruxellam ſiti, donat Canonicis S. Gudulæ Bruxellis. 570

1208. Theodericus Archiepiſcopus Colonienſis fœdus renovat & firmat cum Brabantis. 406

1209. Philippus Nobilis, Marchio Namurcenſis & Comes Aloſtanus, Henrico I. Brabantiæ Duci facit Homagium de ditione Aloſtana. 407

1209. Henricus I. Brabantiæ Dux, paciſcitur cum Eccleſia Montenſi S. Waldetrudis, ſuper exſtructione Oppidi Herentalenſis. 197

1209. Idem donat Abbatiæ Tungerloënſi Ordinis Præmonſtratenſis decimas de Broechem juxta Antverpiam. 841

1209. & 1211. Idem benefacit Canonicis Liranis. 733

1209. Otho IV. Imperator Nivellenſi Eccleſiæ benefacit. 734

1209. Nicolaus Dominus de Lalaing propè Duacum dotat Marchianenſem Abbatiam Ordinis S. Benedicti. 734

1210. Arnulphus Comes Giſnenſis, donationem Euſtachii de Campanies in favorem Andrenſis Abbatiæ confirmat. 735

1210. Albertus Comes de Daborch Abbatiam Monialium Ciſtercienſium, quæ dicitur Vallis Noſtræ Dominæ juxta Huum, fundat ac dotat. 842

1211. Innocentius III. Pontifex minatur excommunicationem eis, qui decimas à Monachis Laudenſibus Ord. Ciſt. extorquebant. 842

1211. Henricus I. Dux Brabantiæ Canonicis Ordinis Præmonſtratenſis tunc in Cornelio-Monte extra Leodicum, nunc juxta muros urbis in Belloreditu commorantibus, immunitatis Privilegium confert: quod ejus Nepos Henricus à Lovanio, Dominus Herſtallii, poſtmodùm confirmavit. 439

1211. Philippus Nobilis, Marchio, & Comes Namurcenſis, numerum Canonicorum ſeu Præbendarum, in Namurcenſi Sancti Albani Eccleſia, auget. 297

1212. Idem Militaris ſeu Equeſtris Ordinis Viros liberat à ſervitute ſolvendi melius Mobile ſeu Cathellum, ut vocant, poſt obitum. 297

1212. Innocentius III. concedit Epiſcopo Tornacenſi Eccleſiam de Eynes, ubi exiguum eſt Canonicorum Collegium, nunc ſub Diœceſi Gandavenſi. 736

1212. Theodericus Dominus de Altena dotat Averbodienſem Ordinis Præmonſtratenſis Abbatiam in Brabantia. 407 & 408

1212. Henricus I. Brabantiæ Dux Godefrido Bredæ Domino, ejuſque ſubditis varia Privilegia indulget. 408 & 570

1212. Razo Gaveræ Dominus, Comitis Flandriæ Pincerna, ejuſque Filii, Arnoldus, Razo & Philippus, benefaciunt Abbatiæ Ninivenſi. 572

1213. Gobertus Dominus de Bioul jus omne ſuum quod habebat in ſilvam Marlaniam, cedit Petro Comiti Autiſiodorenſi & Marchioni Namurcenſi, ejuſque conjugi Jolendæ. 298

1213. Wilhelmus Hollandiæ Comes dotat Abbatiam de Reinsburg, Nobilium Virginum Benedictinarum apud Leydam in Hollandia. 843

1213. Idem præſtant Ferrandus & Joanna Comites Flandriæ. pag. 843

***** Anno 1213.

Digitized by Google

1213. Senatus Populuſque Valencenenſis benefacit Religioſis Præmonſtratenſibus Abbatiæ Viconienſis 736

1214. Henricus I. Brabantiæ Dux benefacit Abbatiæ S. Gertrudis, Canonicorum Regularium Lovanii. 736

1214. Petrus Comes Autiſiodorenſis & Marchio Namurcenſis, decimas Namurcenſi Canonicorum B. Mariæ Collegio, à Prædeceſſore ſuo Philippo Nobili attributas, confirmat. 298

1214. Contractus nuptialis inter Waleramum, Henrici IV. Ducis Limburgenſis Filium, & Ermenſindam Comitiſſam Lutzeburgenſem concluditur. 198

1215. Engelbertus Angiæ Dominus, cum Uxore ſua Ida & Filiis ſuis Sigero ac Jacobo, dotat Cantipratenſe Cœnobium Canonicorum Regularium juxta Cameracum. 737

1215. Leonius de Bruxella, Oliverius, & Henricus de Sotteghem, aliique nobiles Viri dotant Anderlechtenſe Canonicorum Collegium 737

1215. Machthildis Domina Teneremundæ numerum Præbendarum Eccleſiæ Collegiatæ Beatæ Mariæ Virginis Teneræmundæ auget. 573

1215. Robertus de Grandiprato Virdunenſis Epiſcopus benefacit Prioratui Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini in Bello-fageto, vulgò *Beaufaye* juxta Leodium 844.

1216. Vallis Dei, Abbatia Monachorum Ordinis Ciſtertienſis, in Diœceſi Leodicenſi, tertio lapide à Limburgo, fundatur à Lothario Comite Hoſtadienſi. 299

1216. Jolendis Marchioniſſa & Comitiſſa Namurcenſis, ad Imperii Conſtantinopolitani Coronam, cum Petro Marito ſuo evocata, cedit Philippo Filio ſuo Comitatum Namurcenſem, & benefacit Eccleſiæ S. Albani. 300

1217. Honorius III. Pontifex benefacit Abbatiæ Laudenſi Ord. Ciſtertienſis apud Inſulas. 844

1217. S. Engelbertus Archiepiſcopus Colonienſis & Martyr fœdus renovat cum Brabantis. 410

1218. Idem poſſeſſiones Monaſterii Heinsbergenſis Monialium Ordinis Præmonſtratenſis confirmat. 283.

1218. Rogerus Condati pro parte Dominus, & Ægidius de Trit benefaciunt Canonicis Condatenſibus. 738

1218. Joanna Flandriæ Comitiſſa benefacit Eccleſiæ S. Donatiani Brugis, nunc Cathedrali. 739

1218. Theobaldus Lotharingiæ Dux Fundationem Abbatiæ Vallis Noſtræ Dominæ, Virginum Ordinis Ciſtertienſis (de qua ſuprà ad annum 1210) confirmat. 845

1218. Ludovicus Comes Loſſenſis dotem Abbatiæ Herckenrodenſis Virginum Nobilium Ordinis Ciſtertienſis juxta Haſſeletum, à Progenitoribus ſuis fundatæ, adauget. 845

1218. Arnoldus Comes Loſſenſis Frater & Heres prædicti Ludovici, eidem Abbatiæ benefacit; Donationeſque eorum confirmat Hugo de Petraponte Leodienſis Epiſcopus. 846

1219. Idem Arnoldus, & Gobertus de Orbais benefaciunt Prioratui, nunc Abbatiæ, S. Catharinæ in Milen, Virginum Ordinis Sancti Benedicti juxta Trudonopolim. pag. 847

1219. Arnulfus Comes Giſnenſis Monaſterio Andrenſi beneficia præſtat. 554

1220. Henricus I. Brabantiæ Dux, ad uſum Canonicorum Eccleſiæ Beatæ Mariæ Antverpiæ, donat Foſſatum ejuſdem Urbis Antverpienſis foro adjacens. 574

1220. Ferrandus, Flandriæ & Hannoniæ Comes, Joannæ Conſtantinopolitanæ Maritus, Dongionem ſeu penetrale Palatii Valentianenſis donat Fratribus Minoribus, ad extruendum Monaſterium. 199

1220. Gillebertus de Sotteghem, Gerardi Domini de Raſſegem & Beatricis Dominæ de Maſmines Filius & heres, dotat Piſeburgum, Domum Equitum Teutonici Ordinis, in Urbe Mechlinienſi. 739

1220. Walterus Dominus de Sotteghem benefacit Monaſterio Virg. Præmonſtratenſium in Novo Sarto juxta Grimbergam; quod nunc deſiit. 740

1220. Hondeſchotanam in Flandria Domum Trinitariorum, à Patre ſuo Galtero Hondeſchotæ Domino fundatam, Clari Vivarii nomine olim celebrem, dotat Filius & heres Galterus. 740

1220. Matthæus II. Dux Lotharingiæ Moſellanæ promittit ſe ſoluturum debita Fratris & Prædeceſſoris ſui Theobaldi. 410

1220. Arnulphus de Landaſt, Dominus de Eynes, collationem Præbendarum Eynenſium cedit Waltero Marviſio Tornacenſi Epiſcopo. 411

1220. Idem cum Conjuge Mathilde jus Patronatûs ejuſdem Eccleſiæ Eynenſis cedit Abbati Eynamenſi. 320

1220. Walteri Epiſcopi Tornacenſis Ordinatio ſuper Officiis Divinis in Eccleſia Eynenſi, juxta conventionem ſuprà initam cum Arnulpho de Landaſt. 412

1221. Machtildis Teneræmundæ Domina cum Joanna Flandriæ Comitiſſa tranſigit ſuper ſervis & albinis, & hominibus Advocatiæ. 413

1221. Henricus I. Brabantiæ Dux Thenenſe XII. Canonicorum S. Germani Collegium fundat ac dotat. 199.

1221. Philippus II. Marchio Namurcenſis, Petri Imperatoris Conſtantinopolitani & Jolendis Comitiſſæ Namurcenſis Filius, Namurcenſem S. Albani Eccleſiam dotat. 300

1221. Waleramus Dux Limburgenſis & Comes Luceburgenſis, Roberti-Montenſe Virginum Cœnobium, Ordinis Ciſtertienſis, Leodii, dotat. 301

1222. Robertus cognomento Caſſetanus, Roberti Betunii Flandriæ Comitis Filius, prætendit ſibi deberi Comitatum Flandriæ. 308

1222. Arnulphus de Landaſt libertate donat aliquot ſervos & ancillas ſuas. 321

1222. Poſt longum bellum, pro Comitatu Namurcenſi, inter Philippum Marchionem Namurcenſem & Waleramum Ducem Limburgenſem ac Comitem Luxemburgenſem geſtum, pax componitur. 301

1222. Henricus VII. Rex Romanorum dat varia Privilegia Henrico I. Brabantiæ Duci. 413

1222. Everardus Radulfus, Caſtellanus Tornacenſis & Mauritanæ ſeu Mortaniæ Dominus, emendat & corrigit injurias Clero Tornacenſi illatas. 415

1222. Machtildis Teneræmondæ Domina, Xenodochium ſeu Hoſpitale S. Ægidii, à ſe ſtructum, in Abbatiam Monialium Ordinis Ciſtertienſis convertit. 415

1223. Godefridus de Fontanis, Epiſcopus Cameracenſis, Abbatiam Virginum Ciſtertienſium ex Hoſpitali S. Ægidii Teneræmondæ transferri mandat in vicinam Parochiam de Swiveke. 416

1223. Theodericus Dominus Heinsbergenſis copioſiùs dotat Heinsbergenſe Virginum Ord. Præmonſtratenſis Cœnobium, à ſuis Prædeceſſoribus fundatum. 284

1223. Hildegardis Melnæ Domina, vidua Gerardi Domini de Rodes, ejuſque filius Radulphus, à teloneo, in Ponte Brabantino apud Gandavum ſolvi ſolito, liberant animalia ad Eccleſiam Ninivenſem ſpectantia. 575

1223 Gertrudis de Daborch fundationem Abbatiæ Vallis Noſtræ Dominæ, Monialium Ordinis Ciſtertienſis juxta Huum confirmat 849

1224. Florentius Comes Hollandiæ in Loſdunen juxta Hagam-Comitis fundat Abbatiam nobilium Virginum Ordinis Ciſtertienſis. 849

1224. Ruremundæ in Gelria Nobilium Virginum Monaſterium Ordinis Ciſtertienſis, à Gerardo Gelriæ Comite, ejuſque Conjuge Margarita, conditur & dotatur. 304

1225. Ingelbertus Angiæ Dominus, dotat Prioratum ſeu Cellam Bellingemenſem propè Hallas, quæ nunc gaudet jure ac titulo Abbatiæ Cantipratanæ, Ordinis Sancti Auguſtini. 741

1225. Henricus I. Brabantiæ Dux benefacit Capitulo Nivellenſi. 742

1225. Henricus Wormatienſis Epiſcopus Heidelbergenſe Caſtrum cum Burgo adjacente, in feudum tradit Ludovico Comiti Palatino Rheni, ejuſque Filio Ottoni Marito Agnetis. 742

1225. Joanna Conſtantinopolitana, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, donationem Dongionis Valentianenſis, à Ferdinando Marito Fratribus Minoribus factam, approbat. 199

1225. Ludovicus Comes Loſſenſis in Loſſenſi Eccleſia Collegiata SS. Petri, Pauli & Odulphi (vulgò Borchloen) Diœceſis Leodienſis, à ſuis Majoribus fundata, quatuor Sacerdotales Præbendas adjungit. 850

1226. Henricus I. Brabantiæ Dux, Bruxellis, in SS. Michaëlis & Gudulæ Baſilica, Collegium minus Canonicorum X. fundat ac dotat. 200

1226. Robertus Betunius Teneræmondæ, Ingelbertus Angiæ, Gerardus Raſſegemii Toparchæ, Suiveccanas Moniales dotant. 743

1227. Honorius III. Pontifex tranquillitati ac quieti Monachorum Laudenſium Ordinis Ciſtertienſis apud Inſulas, conſulit. 851

1227. Vallis Roſarum, Monialium Ordinis Ciſtertienſis Abbatia in Brabantia ad Netham fluvium, ſub Toparchia Duffelenſi propè Waelhem, ab Ægidio Bertoldo dotatur decimis in Berlaer & Ghele 744

1227. Henricus I. Brabantiæ Dux, Jus Patronatûs Matricis Eccleſiæ in Vura donat Abbatiæ Parchenſi Ordinis Præmonſtratenſis, propè Lovanium. 575

1227. Idem duas Capellas Furæ ſitas, donat præfatæ Abbatiæ Parchenſi. 576

1228. Hugo de Petra-ponte Epiſcopus Leodienſis confirmat dictæ Abbatiæ poſſeſſionem Altarium & decimarum de Werchter & Rode. 851

1228. Godefridus de Fontanis, Epiſcopus Cameracenſis, benefacit Abbatiæ Swiveccanæ Virginum Ord. Ciſtert. juxta Teneramundam. 416

1228. Hugo Caſtellanus Gandenſis ejuſque uxor Oda, & Filius Hugo, dant leges & libertatem Mariæ-kercæ Incolis. 417

1228. Robertus Betuniæ & Teneræmondæ Dominus, in compenſationem dotis, Calkenam, Laernam, & Maſminiam dat Sorori ſuæ Machtildi, Gilberto Sottengemio, Raſſegemii Domino, nuptæ. 417

1228. Bellum-Pratum, Monialium Ordinis Ciſterſienſis Abbatia, ad Teneram fluvium propè Gerardi-Montem, ab Alide Domina Boulariæ conditur ac dotatur. Quod poſtmodùm anno 1270 Margarita Conſtantinopolitana, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, ejuſque Filius Comes Guido an. 1271. ratum eſſe voluerunt. 418

1229. Henricus VII. Imperator Giſlenianæ Abbatiæ in Hannonia Privilegia confirmat. 744

1229. Gregorius IX. Pontifex, Leonius Caſtellanus Bruxellenſis, Waltherus Dominus de Aa, Alidis Domina de Boular, & alii dotant Cameram Abbatiam Monialium Ciſterſienſium. 745

1229. Argentonium, Monialium Ordinis Ciſtertienſis Cœnobium in Gallo-Brabantia, fundadatur à Gulielmo Harentonii Domino, & Ida ejus Conjuge. 302

1229. Scladinienſe Canonicorum Collegium, in agro & Diœceſi Namurcenſi, dotatur à Florentio Abbate S. Cornelii Indenſis propè Aquiſgranum. 303

1229. Henricus I. Brabantiæ Dux Moniales Ordinis Præmonſtratenſis è Vico de Pellenbergh juxta Lovanium transfert in Vicum de Winghe, ubi nunc ſuum habent Monaſterium ſub nomine Inſulæ Ducis, iiſdemque benefacit. 748

1230. Bellum-Pratum, Monialium Ciſtertientium Abbatia, ad Teneram fluvium, ab Alide Domina Boulariæ dotatur. 747

1230. Joannes de Appia Leodienſis Epiſcopus Monaſterium Inſulæ Ducis, vulgò Gempe, Monialium Ordinis Præmonſtratenſis propè Lovanium, ſuſcipit in protectionem 852

1230. Arnoldus Grimbergæ Dominus, ejuſque Soror & heres Oda, benefaciunt Suiveccanæ Ciſterſientium Monialium Abbatiæ. 746

1230. Godefridus Perueſii Dominus Argentonienſis Monaſterii Fundationem confirmat. 302

1230. Henricus, Henrici I. Brabantiæ Ducis Filius Primogenitus & in Ducatu Succeſſor, dotat Cameram Monialium Ciſterſientium Abbatiam, propè Bruxellam. 419

1230. Joanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa fundat ac dotat Abbatiam Ordinis Ciſtertienſis, quæ Reclinatorium B. Virginis, aliàs Marquetta dicitur, propè Inſulam Flandriæ Emporium. 577

1230. Arnoldus Comes Loſſenſis, Advocatus Capituli Beliſienſis, vulgò Munſter-Bilſen, Canonicarum Nobilium in Diœceſi Leodienſi, eidem benefacit. 853.

Digitized by Google

1231. Contractus Antenuptialis, inter Henricum Blondium Comitem Luceburgenſem & Margaritam Barrenſem initur; quo contractu Lineyum Familiæ Luceburgicæ acceſſit. 305

1231 Henricus Marchio Namurcenſis & Viandæ Comes, ejuſque Conjux Margarita, juxta Legatum ac mandatum Fratris ſui Philippi Labeònis II. Marchionis Namurcenſis, fundant Abbatiam Grandi-Pratenſem, quæ eſt Monachorum Ordinis Ciſtertienſis. 306

1231. Iidem benefaciunt Abbatiis Ciſtertienſis Ordinis, Villarienſi in Brabantia & Grandi-Pratenſi in Namurceſio. 307

1231. Hugo de Chaſtillon, Comes S. Pauli & Bleſenſis, confirmat donationes à ſe factas Monaſterio Pontis Dominarum, Ordinis Ciſtertienſis, quod in Diœceſi Meldenſi fundârat. 749

1231. Ferdinandus Luſitanus, & Joanna ejus Uxor, Flandriæ & Hannoniæ Comites dotant Abbatiam S. Joannis Valencianenſem Ordinis Sancti Auguſtini. 750

1231. Archidiaconus & Officialis Cameracenſis ferunt ſententiam contra Guilielmum de Grimbergis, uſurpatorem plurimorum bonorum ad Abbatiam Affligemienſem pertinentium. 852

1232. Joannes Leodienſis Epiſcopus Argentonium, Abbatiam Virginum Ord. Ciſt. in Diœceſi Namurcenſi, in protectionem ſuſcipit. 303

1232. Ferdinandus & Joanna, Flandriæ Comites, fundationem ac dotationem Abbatiæ Grandi-Pratenſis laudant & approbant. 308

1233. Joanna Conſtantinopolitana, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, Monaſterium Dominicanorum in Urbe Brugenſi fundat ac dotat. 310

1233. Eadem fundat Dominicanorum Cœnobium Valencenis. 200

1233. Henricus I. Brabantiæ Dux donat varia prædia in Weſtmalle, ad Monaſterium Ordinis Ciſtertienſis fundandum, quod nunc S. Bernardi dicitur, ad Scaldim propè Antverpiam 578

1234. Margareta Flandriæ Comitiſſa Joannæ Soror fundat Cœnobium Monialium Ordinis Ciſtertienſis propè Orchiacum Oppidum, quod indè poſteà Flinas eſt tranſlatum, haud procul à Duaco. 579

1234. Abbatia Monialium Ordinis Ciſtertienſis, dicta Refugium B. Mariæ, Athi in Hannonia, fundatur per Joannam Conſtantinopolitanam Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſam. 201

1234. Mons S. Mariæ, Virginum Cœnobium, à Joanne de Monte Viro nobili ædificatur, quod nunc Bigardia minor dicitur, propè Bruxellam. Henricus II. Henrici Primi Brabantiæ Ducis Filius ac Succeſſor, Gregorius IX. Papa, & Godefridus Epiſcopus Cameracenſis ſuis id Tabulis confirmant. 420

1234. Joanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, Privilegia ac poſſeſſiones Abbatiæ Laudenſis Ordinis Ciſtertienſis confirmat. 750

1234. Walterus de Tilborg Vir nobilis dotat Lovanienſe S. Gertrudis Cœnobium. 750

1234. Engelbertus & Sigerus Angiæ Domini, Joannes de Monte Vir nobilis, & Aelidis Aldenardæ ac Leſſiniæ Domina, Cantipratenſe Cœnobium dotant. 752

1235. Walterus de Berthaut, Dominus de Mechlinia, benefacit Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim Ordinis Ciſtertienſis. 751

1235. Henricus II. Dux Brabantiæ confirmat & auget Fundationem Abbatiæ S. Bernardi. 751

1235. Fons Beatæ Mariæ, Monialium Ordinis Ciſtertienſis Abbatia, vulgò Differtangen in Agro Luxeburgenſi, fundatur. 752

1235. Ægidius Bertholdus Ægidii & Catharinæ Filius, Dominus in Berlaer, ex Familia Toparcharum Mechliniæ & Grimbergæ, fundat Abbatiam Sancti Bernardi Ordinis Ciſtertienſis propè Antverpiam. 115

1235. Hildegundis Abbatiſſa illuſtris Capituli Canonicarum Thorenſium in Ditione Leodienſi, eidem donat Eccleſias de Gilſen & Hubach. 855

1235. Archidiaconus Leodienſis confirmat donationes factas Monialibus Inſulæ Ducis, Ordinis Præmonſtratenſis juxta Lovanium. 858

1236. Walterus Epiſcopus Tornacenſis vitæ Regulam præſcribit Fratribus ac Sororibus Deo ſervientibus in Gandavenſi Leproſorum Domo; quæ nunc eſt Abbatia Monialium Benedictinarum. 202

1236. Godefridus Peruefii, Grimbergæ pro parte & Ninoviæ Dominus, & Ingelramus Frater ejus benefaciunt Eccleſiæ Grimbergenſi Ordinis Præmonſtratenſis. 753

1237. Joanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa dotat Bellum-Pratum, Abbatiam Monialium Ordinis Ciſtertienſis propè Gerardi-Montem. 754

1237. Otho Claudus Gelriæ Comes cum Henrico Montis ſeu Herenbergæ Domino tranſigit ſuper Advocatia Embricenſi in Clivia, ubi hodieque Canonicorum eſt Capitulum. 754

1237. S. Ludovicus Galliæ Rex Comitatum Arteſiæ, à Ludovico Patre ſuo inſtitutum, confirmat. 115

1237. Balduinus II. heres Imperii Conſtantinopolitani, Marchio Namurcenſis & Dominus Curtiniaci, prædia & ſilvas ab Henrico Fratre attributas Monaſterio Grandi-Pratenſi Ordinis Ciſtertienſis juxta Namurcum, confirmat. 311

1238. Thomas Sabaudus Flandriæ Comes ejuſque Conjux Joanna benefaciunt eidem Abbatiæ Grandipratenſi. 308

1238. Henricus II. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, & Walterus Bertoldus Mechliniæ Dominus Pactum ineunt. 311

1238. Walterus Bertoldus, Dominus Oppidi Mechlinienſis, Henrico II. Brabantiæ Duci dat fidejuſſores ſuper Pactione jam recitata. 313

1238. Godefridus de Lovanio, Dominus de Leeuwe, Henrici I. Brabantiæ Ducis Filius, cum Uxore ſua Maria, benefacit Monaſterio Montis S. Mariæ ſeu Minoris Bigardiæ Virginum Ordinis S. Benedicti juxta Bruxellam. 421

1238. Henricus II. Brabantiæ Dux, Abbatiam Parchenſem commendat Guardino Epiſcopo Cameracenſi, qui confirmat Privilegia ab eodem Duce Parchenſibus conceſſa. 579

1238. Alidis Bourlariæ Domina benefacit Abbatiæ Belli-Prati, & ſervos & ancillas Boularienſes manumittit. 755

1238. Leonius Caſtellanus Bruxellenſis benefacit Abbatiæ Vallis-Ducis Monialium Ord. Ciſt. juxta

Digitized by Google

juxta Lovanium. 755

1238. Idem Leonius, & Daniël de Wanghe eidem Abbatiæ Vallis-Ducis donant decimas S. Petri Leeuwenſis juxta Bruxellam. 756

1239. Henricus II. Brabantiæ Dux confert Monialibus Inſulæ-Ducis Ord. Præm. omne jus ſuum in Capella de Nurode. 858

1238. Guilielmus Caſtellanus Audomarenſis tranſigit cum Abbate S. Bertini Ordinis Sancti Benedicti Audomaropoli. 756

1239. Petronilla de Gandavo prima Abbatiſſa Foreſtenſis, Ordinis S. Benedicti juxta Bruxellam, recenſet originem ſui Cœnobii. 757

1239. Balduinus Comes Namurcenſis Conſtantinopolim cogitans, CLX. bonaria ſilvæ vendit Monachis Gerardi-pratenſibus. 313

1239. Guido Cameracenſis Epiſcopus confirmat erectionem Begginagii Valencenenſis fundati à Priore S. Salvii. 855

1239. Joannes de Spatio Miles, & Helwidis ejus Uxor benefaciunt Abbatiæ Sancti Joannis Valencenis. 856

1240. Arnoldus Junior de Weſemale, ejuſque Uxor Eliſabeth, à Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Ultrajectenſis ad firmam perpetuam ſub annuo cenſu accipiunt prædia in Weſterlo, ab Arnoldo ſeniore de Weſemale antea poſſeſſa. 580

1240. Canonicatuum ſeu Præbendarum Antverpienſium XII. Sectio in XXIV. Prebendas decernitur, & à Guidone Cameracenſi Epiſcopo confirmatur. 580

1240. Decretum Capituli Antverpienſis ſuper prædicta Sectione conſcribitur. 581

1240. Walterus de Aveſnis & Jacobus de Condato, Domini Condatenſes, benefaciunt Eccleſiæ Condatenſi, & conſentiunt ut illius loci Canonicatus omnes ad æqualitatem redigantur. 759

1240. Gilbertus de Tilborgh & Carolus de Aerſchot Viri nobiles dotant Abbatiam S. Gertrudis Ord. S. Aug. Lovanii. 761

1241. Hugo Dominus de Steenlant benefacit Abbatiæ de Dunis Ordinis Ciſtercienſis, quæ nunc eſt Brugis. 761

1241. Giſelbertus de Tilborgh, Beatrix de Geldunck, & Hadwigis donant Abbatiæ Tongerloënſi Ordinis Præmonſtratenſis decimas in Weſt-Tilborgh in Majoria Silvæducenſi. 762

1241. Teſtamentum Machtildis, Comitiſſæ Bolonienſis (quæ Alfonſum Portugalenſem Maritum habuit) hoc anno ſcribitur. 314

1241. Thomas Sabaudus, Flandriæ Hannoniæque Comes, & Uxor ejus Joanna Conſtantinopolitana, declarant Præpoſitum Eccleſiæ S. Donatiani Brugis eſſe Hereditarium Flandriæ Cancellarium, & Cuſtodem Sigilli. Quod anno 1249. ab Innocentio IV. Papa confirmatur. 421

1241. Florentius Abbas S. Cornelii Indenſis benefacit Monaſterio Inſulæ-Ducis, vulgò Ghempe, Ord. Præm. juxta Lovanium. 857

1241. Joannes Miles de Aerſchot confert iiſdem Monialibus omne jus ſuum in Patronatu Capellæ de Nurode. 859

1243. Henricus II. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Locum Sancti Bernardi ad Schaldim Abbati ejuſdem Monaſterii in purum alodium confert. 116

1243. Senatus Populuſque Antverpienſis FF. Prædicatores Argentorato Antverpiam evocant, eiſque Conventum erigere permittunt. 762

1243. Joanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa Privilegia Abbatiæ Laudenſis Ordinis Ciſtercienſis tueri promittit. 762

1243. Hugo Caſtellanus Gandenſis, & Uxor ejus Maria, ad uſum Eccleſiæ Antverpienſis, ſuos ſervilis conditionis in Waſia homines manumittunt, ſub annuo cenſu capitali. 315

1243. Godefridus Bredæ Dominus varia Jura emptione acquirit ab Abbatia Thorenſi, Nobilium Canonicarum in Diœceſi Leodienſi. 857

1244. Henricus IV. Dux Limburgenſis, ejuſque Uxor Cunigardis, Comitiſſa Montenſis ſeu Bergenſis ad Rhenum, beneficium conferunt Monialibus Ordinis Ciſtercienſis Leodii in Roberti-monte, juxta Leodium. 316

1244. Walterus Bertholdus Mechliniæ Dominus, Abbatiam Ciſtercienſem S. Bernardi curat transferri in alium locum juxta Schaldim. 763

1245. Ludovicus Bertholdus Dominus in Berlar, donationes ab Ægidio Fratre ſuo factas, ad fundandum Sancti Bernardi Monaſterium, approbat. 117

1245. Canonici Eccleſiæ B. Virginis Aquiſgranenſis decimas agri Vilvordienſis ad firmam (ut loquuntur) perpetuam ſub annuo cenſu tradunt Monialibus Cameræ propè Bruxellam. 581 & 582

1246. Godefridus Bredæ Dominus condit Teſtamentum verè pium, & erga varias Eccleſias beneficum. 764

1247. Oſto Dominus de Traſegnies & Braine-le-Chateau, benefacit Bruxellenſi S. Joannis Baptiſtæ Xenodochio. 765

1247. Henricus II. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, ejuſque Filius Primogenitus Henricus, Indenſem S. Cornelii Abbatiam Benedictinorum, ſecundo lapide ab Aquiſgrano, dotant. 203

1247. Idem à ſervitute manûs mortuæ, ut vocant, aliiſque oneribus ſuos vaſallos liberat.. 203

1247. Robertus I. Arteſiæ Comes Sacrarum Reliquiarum à Godefrido Bullonio ex Syria ad Lenſenſem Eccleſiam miſſarum Capſam curat aperiendam, coram Legato Apoſtolico & Jacobo Epiſcopo Atrebatenſi. 204

1248. Innocentius IV. Papa committit Petro Epiſcopo Catalaunenſi, & Abbati S. Sepulcri Cameracenſis, ut inquirant, an Joannes & Balduinus Avennenſes, ex Bouchardo Subdiacono, & Margarita Flandriæ Hannoniæque Comitiſſa, bonâ fide junctis nati, ſint legitimi. 205

1248. & 1249. Leonius Caſtellanus Bruxellenſis, Eccleſiæ S. Gudulæ Bruxellis Patronatum in Holaer, aliaque beneficia confert. 766

1249. Henricus II. Brabantiæ Dux, aliique FF. Prædicatoribus Antverpiam admiſſis beneficia largiuntur. 766

1249. Petrus Epiſcopus Catalaunenſis, & Hugo Abbas Lætienſis ferunt ſententiam, quâ declarant Joannem & Balduinum Avennenſes, ex Bouchardo Subdiacono, & Margarita Comitiſſa, bonâ fide junctis natos, eſſe legitimos. 205

1249. Henricus III. Brabantiæ Dux Canonicis Eccleſiæ B. M. V. Antverpiæ, confirmat donationem

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

tionem Foſſati factam à Duce Henrico I. 582

1250. Guilielmus Romanorum Rex & Hollandiæ Comes Abbatiam S. Giſleni Ordinis S. Benedicti in tutelam ſuſcipit. 583

1250. Euſtathius Comes Bolonienſis benefacit Eccleſiæ Collegiatæ Lenſenſi in Arteſia. 583

1250. Hugo Caſtellanus Gandenſis, ejuſque Uxor Maria, vendunt Bornhemium Margaritæ Conſtantinopolitanæ, Flandrorum Comitiſſæ. 422

1251. Godefridus de Lovanio benefacit Monaſterio Bigardiæ minoris, Virginum Benedictinarum propè Bruxellam. 423

1251. Walterus Bertholdus Mechliniæ Dominus, Beatrix Henrici Bertholdi Gelæ Domini Vidua, & Henricus de Aſſcha benefaciunt Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim Ord. Ciſterc. 767

1252. Henricus Leodienſis Epiſcopus, jus Patronatûs Capellæ de Winghe Monialibus Inſulæ-Ducis Ordinis Præmonſtratenſis à Patronis collatum confirmat. 859

1253. Arnoldus Dominus de Weſemale, & Uxor ejus Eliſabeth dant Abbati & Conventui Tongerloënſi jus Patronatûs Eccleſiarum de Weſterloo & Oelen, conſentiente Ultrajectino Cathedrali Canonicorum Collegio. 423

1253. Joannes Abbas & Conventus Tongerloënſis, Ordinis Præmonſtratenſis, promittunt Cathedrali Capitulo Ultrajectenſi annuum cenſum ſeu canonem ſolvere, pro bonis acquiſitis in Weſterloo & Oelen. 424

1253. Gilbertus de Campenhout, Giſelberti Filius, & Sophia de Gageldunck, dicti Gilberti Uxor, benefaciunt Abbatiæ Tongerloënſi Ordinis Præmonſtratenſis. 584

1253. Idem beneficium Abbatiæ Tongerloënſi præſtat Hugo de Gageldunck Miles, ejuſque Uxor Valentia. 584

1253. Margareta Flandriæ Comitiſſa Abbatiam Monialium Ciſtercienſium, à ſe fundatam propè Orchiacum, transfert Flinas propè Duacum, in Diœceſi Atrebatenſi. 585

1254. Gerardus de Steynhuis Miles dotat Campenſe Monaſterium, Ord. Ciſterc. propè Rhenobercam Diœceſis Colonienſis Oppidum. 424

1254. Innocentius IV. Papa in Hollandiam mittit Petrum Caputium, Cardinalem & Legatum ſuum, ad Guilielmum illius Provinciæ Comitem, nuper electum Regem Romanorum, ipſumque invitat & evocat in Italiam, ad ſuſcipiendam Imperii Coronam. 425

1254. Idem Papa Jus Patronatûs Eccleſiarum de Winghe, Cortelke & Nuerode, Monialibus Inſulæ-Ducis à Patronis earum collatum, confirmat. 860

1254. Arnoldus Dominus Dieſtenſis in Brabantia, Begginagium ibidem fundat; quod à Filio ejus Arnoldo an. 1271. probatur. 768

1255. Trudonopolitani cum Henrico III. Lotharingiæ & Brabantiæ Duce, Advocato ſuo majore, Confœderationis Leges ſtatuunt. 206

1255. Henricus Dominus de Bauterſhem confert Monialibus Inſulæ-Ducis, Ord. Præm. omne jus ſuum in Eccleſia de Cortelke. 859

1256. Ludovicus & Waltherus Bertholdus, Felicitas de Hoboke, Henricus Duſſlæ & Gelæ Dominus, Guilielmus de Berchem & alii, beneficia præſtant Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim Ordinis Ciſtercienſis. 769

1256. Ægidius de Trazegnies, Conſtabularius Franciæ, Aleidis Boulariæ Filius, & Joanna de Nevele dotant Abbatiam Belli-Prati Ordinis Ciſtercienſis. 770

1257. Henricus Leodienſis Epiſcopus confirmat Abbatiæ Parcenſi Jus Patronatûs Eccleſiæ de Archenne in Gallo-Brabantia. 861

1257. Alexander IV. Pontifex committit Abbati Parcenſi & Cantori Mechlinienſi, ut viſitent Abbatiam Vlierbacenſem Ordinis Sancti Benedicti juxta Lovanium. 861

1258. Henricus III. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, dotat Lovanienſe Dominicanorum Cœnobium à ſe fundatum. 426

1258. Guilielmus Grimbergius, Aſcæ Dominus, Guilielmi Filius, Gerardi Grimbergæ & Ninoviæ Domini Frater, à Guidone Flandriæ Comite donatur Dominio Opdorpii. 427

1259. Henricus Aſcanus, aliàs Grimbergius, & Uxor ejus Joanna, dotant Monaſterium Sancti Bernardi ad Schaldim, propè Antverpiam. 427

1259. Monaſterio de Op-bigardis, ſeu Minoris Bigardiæ, Virg. Benedictinarum juxta Bruxellam, confertur decima apud Hallas. 771

1260. Walterus Magnus Bertoldus, Machliniæ Dominus, Cœnobio Monialium Victorinarum ibidem in Monte Sion benefacit. 771

1260. Henricus III. Brabantiæ Dux condit Teſtamentum. 207

1260. Joannes de Aerſchot dotat Gertrudanum Cœnobium Canonicorum Regularium in Urbe Lovanienſi. 428

1261. Inter Cives Antverpienſes & Turnhautanos Confœderatio ſtabilitur. 428

1261. Hildegundis Abbatiſſa Thorenſis donat Capitulo ſuo Eccleſias de Monte Sanctæ Gertrudis, Baerle & Gilſen in Baronatu Bredano. 862

1261. Urbanus IV. Papa Collegia Begginarum & Recluſarum Diœceſis Leodienſis in ſuam protectionem ſuſcipit. 429

1262. Idem dat alterum Diploma in favorem Begginarum Leodienſium. 430

1262. Avezoeta Vidua Villani Militis (qui fuit Frater Hugonis Caſtellani Gandenſis) cum Filio ſuo Alexandro Villain, benefacit Monaſterio Baudeloënſi, Ord. Ciſterc. nunc Gandavi. 430

1263. Aleidis Brabantiæ Duciſſa dotat Lovanienſe Dominicanorum Cœnobium. 426

1263. Joannes I. Brabantiæ Dux Privilegium immunitatis Rotnacenſibus concedit, & Indenſe S. Cornelii Monaſterium dotat. 438

1263. Godefridus de Cruningen, ejuſque Uxor Oda, & Filii Hugo & Walterus benefaciunt Cœnobio Tongerloënſi. 438

1264. Robertus Betuniæ & Teneræmondæ Dominus, Guidonis Flandriæ Comitis Filius Primogenitus tranſigit cum Canonicis Teneræmondanis ſuper jure trium alodiorum de Morſele, Gheverghem & Wieſe. 585

1265. Renerus de Riviris Lovanienſe S. Gertrudis Nobilium Can. Cœnobium dotat. 772

1265. Inter Abbatiam Cortenbergenſem Ordinis

nis

nis Sancti Benedicti, & Moniales Inſulæ-Ducis in Ghempe Ordinis Præmonſtratenſis initur Conventio ſuper decima de Humbeeck. 586

1266. Philippus Viandæ Comes, ejuſque Uxor Maria Perueſii & Grimbergæ pro parte Domina, & Mariæ Filius Godefridus, cognato ſuo Henrico Grimbergio donant Buggenhoutum. 772

1266. Henricus Bredæ Dominus, Filius Godefridi, dotat Begginas Bredanas; iiſdemque paulò poſt benefacit Henricus Leodienſis Epiſcopus. 773

1266. Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus Donationem duarum Capellarum Furæ, factam ab Henrico I. Brabantiæ Duce, in favorem Abbatiæ Parchenſis Ord. Præm. confirmat. 589

1266. Mathildis, Arteſiæ & S. Pauli Comitiſſa, Roberti I. Arteſiæ Comitis Vidua, conſentiente ſecundo ſuo Marito Guidone de Caſtellione, fundat dotatque Capellaniam in Caſtri Lenſenſis Capella à dicto Comite Roberto ædificata. 432

1266. Robertus Epiſcopus Virdunenſis, inſtitutâ inter ſuam & Leodienſem Eccleſiam Confraternitate, Canonicis Lambertinis Leodii concedit in emphyteuſin Municipium Jupilienſe juxta Leodium, pretio centum Marcarum annuatim. 863

1267. Henricus, Henrici III. Brabantiæ Ducis Filius primogenitus, eò quod eſſet ad regimen inidoneus, Joanni fratri ſuo ſecundo-genito cedit & donat jus omne quod habebat ad Ducatum Brabantiæ. 433

1267. Richardus Rex Romanorum ceſſionem ſeu donationem iſtam approbat. 433

1267. Henricus Bredæ Dominus, Jus Patronatûs & Altaria Eccleſiarum de Schoten & Merxem Canonicis Antverpienſibus donat, Nicolao Epiſcopo Cameracenſi probante. 316

1268. Ottho Comes Gelriæ Ruræmondenſe Virginum Ordinis Ciſtercienſis Monaſterium dotat. 773

1269. Leonius Caſtellanus Bruxellenſis benefacit Abbatiæ Frigidi Montis Ordinis S. Auguſtini Bruxellis. 773

1269. Robertus Arteſiæ Comes ſecundus, Roberti I. Filius, poſſeſſiones Monaſterii Alciacenſis Benedictinorum in Artheſia in protectionem ſuſcipit, tamquam Advocatus illius loci. 317

1269. Guido Flandriæ & Namurci Comes, Loënſi Canonicorum Regularium Cœnobio in Diœceſi Iprenſi, beneficium confert. 208

1269. Inter Arnoldum Dominum de Weſemale & Capitulum Cathedrale Ultrajectinum ſtatuitur Conventio. 436

1269. Henricus, Henriei III. Brabantiæ Ducis Filius, anno Probationis expleto, apud Canonicos Regulares Cœnobii S. Stephani, in Urbe Divionenſi & Ducatu Burgundiæ, ſolennem Profeſſionem emittit. 436

1269. Florentius Hollandiæ & Zelandiæ Comes declarat, quota precariarum pars cedat Alberto Domino de Vorne. 437

1269. Guido Flandriæ Comes & Marchio Namurcenſis poſſeſſiones Abbatiæ S. Nicolai Furnenſis Ord. Præm. confirmat. 589

1269. Arnoldus de Lovanio, Bredæ Dominus, concedit Decimas Parochiæ de Niſpen Abbatiæ Tongerloënſi Ord. Præm. pag. 864

1270. Controverſiam inter Canonicos Sancti Albani & Scabinos Namurcenſes, de juriſdictione motam, Guido Comes Flandriæ & Marchio Namurcenſis componit. 318

1271. Richardus Rex Romanorum protectionem Abbatiæ S. Giſleni Ordinis Sancti Benedicti committit Balduino Aveſnenſi, Domino Belli-Montis in Hannonia. 590

1271. Joannes I. Brabantiæ Dux benefacit Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim Ord. Ciſt. 864

1273. Philippus Auguſtus Francorum Rex Privilegium immunitatis dat Rotnacenſibus in Flandria. 437

1274. Rudolphus I. Imperator Abbatiam Sancti Giſleni Ordinis Sancti Benedicti in Hannonia defendendam ſuſcipit. 591

1274. Joannes Comes Loſſenſis, Præpoſitus & Advocatus Capituli Loſſenſis in Diœceſi Leodienſi, eidem benefacit. 864

1275. Joannes de Giſtella Vir Nobilis fundat Auguſtinianos Brugenſes. 774

1275. Arnoldus Bredæ Dominus & Uxor ejus Eliſabetha donant Abbatiæ Sancti Bernardi Ordinis Ciſtercienſis decimas de Gaſtel, ſilvam *Baerleboſch*, aliaque bona. 865

1277. Iidem vendunt Abbatiæ Cortembergenſi varia bona ſita in Parochia de Ooſterhout. 868

1277. Iidem vendunt Abbatiſſæ Thorenſi Decimas Villæ de Etten. 869

1277. Maria Domina de Bauſignies & Gaesbeke, Vidua Godefridi de Lovanio, ejuſque Filius Henricus de Lovanio Capellanias aliquot fundant in Caſtello Gaesbecano. 774

1279. Præfati Arnoldus & Eliſabeth Præpoſituræ Vallis Sanctæ Catharinæ Monialium Ordinis Præmonſtratenſis, olim ſitæ in Woude, nunc in Ooſterhaut in Baronatu Bredano, varia bona conferunt. 869

1279. Alexander de Villain Miles benefacit Abbatiæ Baudeloënſi Ord. Ciſt. nunc Gandavi. 431

1280. Victorinarum Monialium, vulgò Nonnarum Cœnobium, ad muros Urbis Antverpienſis ædificatur, & cœmeterium conſecratur. 538

1280. Senatus populuſque Aquiſgranenſis Joannem I. Lotharingiæ & Brabantiæ Ducem agnoſcit ſuum Advocatum ſuperiorem. 208

1280. Joannes Dux viciſſim Aquiſgranenſibus patrocinium & defenſionem promittit. 209

1280. Idem Jura & Privilegia Tribunalis, dicti Decaniæ, Lovanii confirmat, exemplo Atavi ſui Ducis Henrici. 871

1280. Conradus II. Romanorum Rex concedit Canonicis S. Servatii Trajecti omnia jura & emolumenta in Pontem ſupra Moſam. 870

1280. Arnoldus Bredæ Dominus benefacit Abbatiæ Tongerloënſi. 870

1280. & 1290. Gerardus Weſemalius, Dominus Oppidi Bergizomenſis in Brabantia agnoſcit ſe debere quotannis quatuor Marcas Canonicis Ultrajectenſibus Sancti Martini & Sancti Salvatoris, ſolvendas ex pacto, pro prædiis in Brabantia ſitis. 209 & 210

1282. Adolphus Montenſis ad Rhenum Comes, Ducatum Limburgenſem jure ſanguinis ad ſe devolutum, cedit Joanni I. Brabantiæ Duci; & per litteras

Digitized by Google

litteras rogat, ut Rudolphus primus Imperator id ratum habeat. 211

1283. Joannes I. Brabantiæ Dux, ejuſque Frater Godefridus, Arſchoti & Virſonii Dominus, contractum ineunt cum Joanne Riviræ Domino, ſuper diviſione Jurium in Territorio Arſchotano in Brabantia. 319

1284. Idem Dux Brabantiæ benefacit Abbatiæ Parcenſi. 871

1284. Rudolphus I. Imperator Joanni I. Brabantiæ Duci Carpenſe Caſtrum concedit, eo jure poſſidendum, quo olim Wenemarus de Gemmenich illud poſſederat. 591

1285. Joannes I. Dux Brabantiæ, poſt mortem Arnoldi de Lovanio, Bredæ & Bergarum Domini, Bredam Razoni de Gavere, Bergas Gerardo de Wefemale attribuit. 775

1285. Godefridus Comes Viandenſis, Grimbergæ & Ninoviæ Dominus, ejuſque Uxor Aalis, benefaciunt Abbatiæ SS. Cornelii & Cypriani Religioſorum Præmonſtratenſium Ninoviæ. 440

1286. Joanna de Ghemenich, Hoogſtrati Domina, Jus Patronatûs Eccleſiæ Hooghſtratanæ donat Antverpienſi Collegio Canonicorum. 592

1287. Joannes de Aveſnis Hannoniæ Comes confirmat Privilegia & Jura Parochialia Eccleſiæ Sancti Joannis Valencenis Canonicorum Regularium, ejuſque Abbatem ſuum Capellanum vocat. 777

1288. Joannes de Flandria Epiſcopus Leodienſis probat tranſmigrationem Canonicorum Præmonſtratenſium à Monte S. Cornelii, ad locum qui dicitur Belluſ-reditus juxta Leodium, à quo Abbatia ſuum nunc nomen obtinet. 872

1289. Joannes de Aveſnis Hannoniæ Comes ex commiſſione Rudolphi I. Cæſaris, Rogerum S. Gilleni in Hannonia Abbatem familiaribus ejuſdem Cæſaris adſcribit. 592

1290. Ordo Equitum Sancti Jacobi in Hollandia floret. 441

1291. Razo de Gavere, Lidekercæ & Bredæ Dominus, ejuſque Conjux Aleydis confirmant venditiones & donationes factas à Prædeceſſoribus ſuis Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim. 873

1292. Iidem dotant Abbatiam Ninivenſem Ordinis Præmonſtratenſis. 442

1293. Abbas S. Bavonis Gandavi Ordinis Sancti Benedicti declarat ſe Patronum Beneficiorum Eccleſiæ S. Mariæ & S. Bavonis in Ardemburgo in Flandria, ubi paulò pòſt erectum fuit Capitulum Canonicorum; quod nunc deſiit. 877

1294. Bonifacius VIII. Pontifex in Oppido Ardemburgenſi (olim Diœceſis Tornacenſis, dein Brugenſis) inſtituit Capitulum Canonicorum, ſuique Mandati Executores conſtituit Joannem de Waſonia Epiſcopum Tornacenſem, & Waltherum Abbatem S. Bavonis Gandavi. 877

1294. Razo de Gavera, Dominus Bredæ ac Liedekercæ, cum Filio ſuo Primogenito dat Abbatiæ Tongerloënſi 41. bonaria in miricis; & approbat omnes donationes præcedentes, à ſe & Prædeceſſoribus ſuis eidem factas. 879

1296. Arnoldus Comes Loſſenſis ejuſque Uxor Margareta dotant Haſletenſe Monaſterium Eremitarum S. Auguſtini. 778

1297. Dieſthemii, quod eſt Brabantiæ Oppidum in Diœceſi Mechlinienſi, Eccleſia Parochialis S. Joannis Baptiſtæ in Collegiatam Canonicorum, ab Hugone Epiſcopo Leodicenſi convertitur, petente Gerardo Domino de Dieſt. 442

1299. Raſo de Gavera, declarat Jus Patronatûs Eccleſiæ de Etten in Baronatu Bredano pertinere ad Inveſtitum de Ghilſen, cum quo Abbatiſſa Thorenſis tranſigit. 880

1300. Ab Hugone Leodicenſi Epiſcopo varia Jura Urbis Mechlinienſis dantur Joanni I. Brabantiæ Duci, uſque ad tertium heredem ſeu generationem; eâ lege, ut dicta Jura à Joanne Bertoldo violenter occupata recuperet. 212

1303. Collegium Canonicorum B. Mariæ in Oppido Bredano, Diœceſis Antverpienſis, fundatur à Jacobo Presbytero Inveſtito de Ghilſen, probante dicto Raſone Bredæ Domino. 444

1304. Theodericus de Anderane, Miles, decimas Vici Betchenſis, propè Halenum Oppidum, ad Jaceam fluviolum ſiti, tradit per ceſpitem & feſtucam Monaſterio Virginum Ordinis Ciſtercienſis, quod Sartum B. Mariæ, vulgò Rothem, nuncupatur, olim in Leodicenſi, nunc Mechlinienſi Diœceſi. 213

1304. Philippus Pulcher Galliæ Rex confirmat poſſeſſiones ac libertates Abbatiæ Laudenſis Ordinis Ciſtercienſis. 882

1304. Joannes III. Brabantiæ Dux concedit Joanni de Buſco Eremitæ habitationem in Viridi Valle; è qua Eremo ortus fuit paulò poſt Prioratus Canonicorum Regularium in ſilva Soniæ. 779

1306. Idem Dux, Plebeis Magiſtratibus amotis, Patritios Bruxellenſes è VII. primariis Familiis ortos, priſtino ſtatui reſtituit. 779

1307. Naldevici in Hollandia, à Guilielmo illius loci Domino, Collegium VI. Canonicorum, in honorem S. Adriani inſtituitur, & à Guidone Ultrajectenſi Epiſcopo confirmatur. 321

1308. Inter Theobaldum de Barro Epiſcopum Leodienſem & Ægidium Berthout ſuper Juribus in Urbe Mechlinienſi initur Pactio. 593

1310. Idem Theobaldus inſtituit Canonicorum Collegium in Eccleſia S. Gertrudis in Gertrudimonte, petente ac Fundatrice Margaretâ Abbatiſsâ Thorenſi. 780

1312. Tabulæ Cortebergenſes, in fine menſis Septembris, à Joanne III. Brabantiæ Duce publicantur & ſignantur; quas præcipui Brabantiæ Proceres ſuis etiam Sigillis firmârunt. 446

1314. Sigerus de Liedekercke, Dominus de Boulario, ſuos ſervos & ſervas manumittit, & offert Abbatiæ S. Adriani in Geraldi-Monte. 449

1314. Guilielmus Hannoniæ & Hollandiæ Comes, Romanorum Rex electus, concedit Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim, Ordinis Ciſtercienſis, immunitatem à teloneo per Hollandiam & Zelandiam. 883

1318. Theodericus & Arnoldus, Fratres, Theoderici de Anderane Filii atque heredes, medietatem decimæ Betchenſis vendunt Abbatiſſæ Monaſterii Rothemienſis Ord. Ciſterc. 214

1319. Fratribus Eremitis Ordinis Sancti Auguſtini in Urbe Tornacenſi datur fundus, quem antea Saccitæ, ſeu Fratres de Pœnitentia Jeſu Chriſti, poſſederant. pag. 597

Digitized by Google

1322. Carolus IV. cognomento Pulcher, Rex Galliæ diſponit de Comitatu Flandriæ in favorem Roberti dicti Caſtetani. 780

1323. Joannes XXII. Papa declarat Begginas Belgicas eſſe immunes ac liberas ab erroribus Begginarum Alemanniæ, quas Clemens V. ante damnaverat. Idem de Begginis Antverpienſibus teſtatur Petrus Cameracenſis Epiſcopus. 215

1323. Otho Dominus de Cuyck, acceptâ nummorum ſummâ, Graviam, Oppidum Moſæ adſitum, Joanni III. Brabantiæ Duci tradit, & pòſt Otho idem Oppidum in feudum ab eodem Duce accipit. 217

1326. Joannes XXII. Papa confirmat Erectionem Capituli Gertrudi-bergenſis factam à Theobaldo Leodienſi Epiſcopo. 883

1328. Otho Dominus Cudicenſis fatetur ſe accepiſſe a Joanne III. Brabantiæ Duce quinque millia librarum groſſorum Turonenſium, pro Oppido Gravienſi. 218

1330. Joannes III. Brabantiæ Dux hortatur Eccleſiarum Prælatos, ut ſuccurrant Abbati & Conventui S. Bernardi ad Schaldim Ordinis Ciſtercienſis, ad perficiendam Eccleſiam, quam cœperant ædificare. 884

1333. Idem Dux Gerardo Domino de Dieſt omnia Privilegia confirmat. 218

1336. Philippus Comes Namurcenſis, in Sancti Albani Baſilica, Capellaniam fundari procurat, juxta voluntatem & legatum Guidonis Fratris ſui ac Prædeceſſoris. 322

1337. Joannes primùm Cameracenſis, pòſt Ultrajectenſis Epiſcopus, ac demum defuncto Fratre, Dominus Dieſtenſis, & Burg-Gravius Antverpienſis, fundat Collegium XII. Canonicorum Amerſfurti in Diœceſi Ultrajectenſi. 884

1339. Joannes III. Brabantiæ Dux, & Ludovicus Nivernenſis Flandriæ Comes, Pactum concordiæ ineunt, quod LXXX. Viri nobiles, partim Brabanti partim Flandri, ſuis Sigillis firmârunt. 323

1339. Ludovicus IV. Bavarus, Imperator, Reinoldum illo nomine ſecundum ex Comite Gelriæ creat Ducem. 450

1339. Joannes III. Brabantiæ Dux benefacit Abbatiæ Parcenſi Ordinis Præmonſtratenſis. 597

1342. Idem fundat ac dotat Prioratum Viridis Vallis Canonicorum Regularium, in ſylva Soniæ, propè Bruxellas. 780

1345. Guilielmus Duvenvordius, Eques, Dominus de Donghenen, Bruxellenſe Monaſterium Clariſſarum divitum, à Patre ſuo Guilielmo fundatum, dotat. 450

1348. Carolus IV. Imp. Guilielmo Marchioni Juliacenſi, Veſalienſe, Durenſe, Werdenſe, Bopardienſe, & alia Oppida jam olim oppignorata confirmat. 220

1349. Idem concedit Privilegia Joanni de Arckel Epiſcopo Ultrajectenſi. 781

1350. Comitia Virorum Nobilium Brabantiæ in Vico Cortebergenſi, Bruxellas inter & Lovanium, celebrantur. 782

1354. Wenceſlaus, Joannis Cæci Bohemiæ Regis Filius, Joannæ Brabantinæ Maritus, à Fratre ſuo Carolo IV. Cæſare, ex Comite creatur Dux primus Luxeburgenſis. pag. 221

1356. Carolus IV. Imperator confirmat Dominium Boxtellenſe in Campinia Theodorico de Merheym. 782

1357. Rudolphus Dux Saxoniæ, & Wenceſlaus Brabantiæ ac Luxemburgi Dux, inter ſe contendunt de munere Enſiferi Imperialis. Carolus IV. Imperator controverſiam terminat & componit. 223

1361. Reinaldus II. Gelriæ Dux approbat tranſlationem Capituli ex Monte SS. Petri & Odiliæ, in Eccleſiam Sancti Spiritûs vicinæ Urbis Ruremundenſis. 886

1361. Joannes de Arckel Ultrajectenſis, & Engelbertus Leodienſis, Epiſcopi, prædictam tranſlationem ſuis Diplomatibus confirmant. 887 & 888

1363. Ducatus Burgundiæ à Joanne Francorum Rege Philippo Audaci Filio ſuo datur: quam donationem Carolus V. Francorum Rex Philippi Frater editis Tabulis laudavit, & ſequenti anno confirmavit. 118

1367. Joannes de Vlernemburgh Epiſcopus Ultrajectinus, Dordraci in Eccleſia B. Mariæ inſtitutum Collegium XII. Canonicorum cum Decano, per Albertum Bavarum Hollandiæ Comitem confirmat. 892

1369. Naldevicenſium Præbendarum numerus uſque ad XII. à Guilielmo, illius loci Domino, augetur, Joanne Viernenburgio Ultrajectenſi Epiſcopo approbante. 322

1372. Wenceſlaus Brabantiæ ac Luxemburgi Dux, ejuſque Conjux Joanna, Ordinum Brabantiæ Comitia celebrant Cortebergæ, Tabulaſque editas ſignant præcipui eorum Proceres. 324

1376. Joannes de Chaſtillon, Dux Gelriæ & Comes Bleſenſis, ejuſque Uxor Machtildis, teſtantur ſibi plenè ſatiſfactum, poſt obitum Eduardi Gelriæ Ducis. 451

1376. Carthuſia Ruremundenſis in honorem Divi Hieronymi fundatur à nobili Viro Wernero de Swalmen. 890

1377. Joannes Serclaes, tunc Canonicus, pòſt Epiſcopus Cameracenſis, Frater Everardi Viri nobilis (à quo Comes de Tilly Stirpem trahit) fundat Domum Scholarium in Urbe Bruxellenſi. 783

1380. Carolus de Immerſele Dominus de Hameyde emit Ietegemium in agro Lirano. 783

1382. Joannes Epiſcopus Cameracenſis, concedit Gaſebecæ in agro Bruxellenſi Jus Parochiæ, ad inſtantiam Suederi de Abcoude loci hujus Toparchæ. 784

1388. Joannes Dominus Bredæ & Leckæ fundat Præbendam in Eccleſia B. Mariæ Bredæ, & Joannes de Polanen & Henricus de Lecka aliis Eccleſiis benefaciunt. 784

1398. Joannes de Bavaria Electus Leodienſis Epiſcopus, nec non Epiſcopatûs Cameracenſis Commendatarius, Prioratum Corſendoncanum Canonicorum Regularium in Campinia, à Maria Brabantica Gelriæ Duciſſa erectum, approbat & confirmat. 893

1399. Idem, Eindoviæ in Campinia Brabantiæ Collegium Canonicorum inſtituit, poſtulante Guilielmo Milenbergio, Eindoviæ & Cranendonci Domino. 597

1405. Petrus de Alliaco S. R. E. Cardinalis,

Digitized by Google

Epiſcopus Cameracenſis, Perſonatum & jus Patronatûs Eccleſiæ Parochialis de Duffel incorporat & unit Abbatiæ Tongerloënſi. 598

1409. Celebratur Contractus antenuptialis inter Antonium Brabantiæ Ducem, & Eliſabetham Joannis Ducis Gorlicenſis Filiam. 599

1413. Joannes XXIII. Pontifex benefacit Eccleſiæ S. Joannis Evangeliſtæ Sylvæducis, tunc Collegiatæ, dein erectæ in Cathedralem. 451

1414. Arnoldus de Crayenhem, Dominus in Grobbendonc, & ejus Uxor Joanna de Steyvoirt, fundant Thronum B. Mariæ, Canonicorum Regularium Cœnobium, propè Herentalium in Campinia Brabantina, quod nunc deſiit. 452

1415. Brabanti & Limburgi Fœdus ineunt. 325

1416. Joannes IV. Brabantiæ Dux, declarat Abbatem Parcenſem Ord. Præmonſtratenſis juxta Lovanium, eſſe perpetuum & hereditarium Capellanum Ducis Brabantiæ. 453

1426. Martinus V. Pontifex Univerſitatem, ſeu Studium Generale erigit in Oppido Lovanienſi, ad inſtantiam Joannis IV. Brabantiæ Ducis. 223

1426. Joannes IV. Brabantiæ ac Lotharingiæ Dux, Lovanienſis Academiæ Fundator, transfert in Rectorem & Univerſitatem omnimodam Juriſdictionem, variaque concedit Privilegia & immunitates. 225

1429. Weſterlo, Oelen, & alia prædia Pagi Rienſis, apud Herentaliam Brabantiæ Opidum ſita, quæ Barones Weſemalii antea poſſederant, ab Ultrajectinis Canonicorum Collegiis, S. Martini & S. Salvatoris, dantur in Emphyteuſim Richardo Domino de Merode & Frentz. 228

1430. Ordinem Equitum Velleris Aurei, Brugis in Flandria Philippus Bonus Burgundiæ Brabantiæque Dux ac Flandriæ Comes inſtituit. 230

1433. Eugenius IV. Pontifex per Breve Apoſtolicum mittit Philippo Bono Burgundiæ ac Brabantiæ Duci, Hoſtiam Miraculoſam, quæ modò aſſervatur Divione in Burgundia. 895

1437. Lites inter Abbatem Egmondanum ex una, & Dominum Egmondæ ex altera parte motas componit Philippus Bonus, Burgundiæ Dux & Hollandiæ Comes, ex commiſſione Eugenii IV. Papæ. 454

1442. Eugenius IV. Pontifex, Canonicorum Collegium inſtituit Bergis ad Zomam in Eccleſia Sanctæ Gertrudis, ad inſtantiam Domini Joannis de Glimes. 785

1443. Idem in Eccleſia Collegiata S. Petri Lovanii inſtituit Capitulum ſecundæ Fundationis X. Canonicorum, pro duobus S. Theologiæ Profeſſoribus Ordinariis, totidem SS. Canonum, Legum Civilium, Medicinæ, nec non Ethices & Rhetorices Chriſtianæ è Facultate Artium. 896

1450. Fredericus III. Imp. Jacobum de Hornes, ejuſque heredes Comitis titulo donat. 785

1456. Concordia inter Capitulum S. Petri Aycurienſis, & Rectorem Parochialis Eccleſiæ Sancti Jacobi Lovanii initur, ſuper tranſlatione præfati Capituli, quæ paulò ante facta fuerat per Nicolaum V. Pontificem. 900

1457. In Oppido Dieſtenſi, Diœceſis Mechlinienſis, ex Parochiali S. Sulpitii Eccleſia fit Collegiata Canonicorum, per Ludovicum Borbonium Epiſcopum Leodienſem, petente Henrico de Voren Abbate Tongerloënſi. 455

1458. Cartuſianorum Monaſterium, haud procul ab Urbe Bruxellenſi, à Senatu Populoque Bruxellenſi fundatur, favente Philippo Burgundiæ Brabantiæque Duce, Pio II. Papâ probante. 231

1459. Iſabella, Joannis Luſitaniæ Regis Filia, Philippi Boni Burgundiæ Brabantiæque Ducis Conjux, à Caliſto III. Papa facultatem impetrat conſtruendi Monaſterium Dominicanorum in Urbe Bruxellenſi. 457

1462. Joannes Weſemaliæ, Faleſiæ & Terræ Mechlinienſis Dominus, Prole legitimâ carens, Carolum Audacem Burgundiæ Brabantiæque Ducem ſcribit heredem. 458

1462. Ludovicus Borbonius, Epiſcopus Leodienſis, Collegium Canonicorum Arſchoti inſtituit, petente Antonio de Croy, Comite Portiani & Domino Arſchoti. 460

1469. Claudius de Montagu, Dominus de Couches, Eques Velleris Aurei, ejuſque Uxor Ludovica Turriana, Colchenſe Canonicorum Collegium in Burgundia fundant. 461

1473. Fredericus III. Imperator declarat Arnoldum, Joannem, Guilielmum, & Rickardum de Meroda fuiſſe Barones à multis retrò annis. 461

1485. Henricus Dominus de Naeldwyck Hereditarius Hollandiæ Mareſchallus fundat Prioratum B. Mariæ in Bethleem, Religioſorum Ordinis Ciſtertienſis, vulgò Waeteringiam, juxta Hagam Comitis in Hollandia, approbantibus Davide à Burgundia Epiſcopo Ultrajectenſi, Joanne Abbate Generali Ciſtercii, & Henrico Abbate Campenſi. 786

1486. Maximilianus I. Imp. Carolum Croyum ex Comite creat Principem Chimacenſem. 232

1486. Joannes Egmondæ Dominus, à Maximiliano I. Imperatore creatur primus Comes Egmondanus. 463

1493. Henricus de Ranſt, Dominus de Boxtel & Henrica de Haeſten Conjuges fundant ac dotant Capitulum VII. Canonicorum in Eccleſia S. Petri de Boxtel in Majoria Sylvæducenſi. 466

1510. Maximilianus I. Imp. Jacobum Croyum Epiſcopum Cameracenſem, ejuſque Succeſſores creat Duces Cameracenſes. 234

1516. Leo X. Pontifex concedit Carolo V. Hiſpaniarum Regi, dein Imperatori, ut numerum Equitum Ordinis Aurei Velleris ad quinquagenarium extendat; variaque eidem Ordini concedit Privilegia. 235

1516. Carolus Rex Caſtellæ, dein Imperator, Guilielmum de Croy, Dominum de Chievre, creat Ducem Soranum in Regno Neapolitano. 789

1520. Carolus V. Imperator Diplomate publico teſtatur, ſe in Baſilica B. Mariæ Aquiſgrani Imperiali Diademate coronatum, ſimulque receptum fuiſſe inter Canonicos. 237

1528. Henricus Bavariæ Dux, Epiſcopus Ultrajectenſis, Coadjutor Wormacienſis, &c. Dominium temporale Urbis ac ditionis Ultrajectinæ, quod antea penes Epiſcopos fuerat, cedit Carolo V. Cæſari, ejuſque Succeſſoribus. 600

1528. Caroli V. Cæſaris Litteræ ad Clerum Ultrajectenſem datæ ſuper præfata ceſſione Dominii Ultrajectenſis. 603

Digitized by Google

1531. Clemens VII. Pontifex Canonicorum Collegium in honorem B. Mariæ Virginis inſtituit Hooghſtratæ in Campinia, ad inſtantiam Antonii de Lalaing, & Iſabellæ de Culembourg. 790

1531. Guilielmus Encfortius, ex Canonico Antverpienſi S. R. E. Cardinalis, item Dertuſanus in Hiſpania & Ultrajectenſis in Batavia Epiſcopus, Domum Hoſpitalariam cum Capella inſtituit in Mierlo, Vico Campaniæ Brabantinæ, Diœceſis olim Leodicenſis, nunc Sylvæducenſis. 471

1534. Franciſcus Comes de Waldeck, Epiſcopus Monaſterienſis, Paulo III. Pontifici exponit miſerabilem Urbis ſuæ Monaſterienſis oppreſſionem per Anabaptiſtas, quidque pro eorum extirpatione egerit. 607

1559. Pius IV. Pontifex inſtituit Academiam Duacenam, in Gallo-Flandria, ad normam Lovanienſis in Brabantia, petente Philippo II. Hiſpaniarum Rege. 238

1559. Paulus IV. Pontifex in Germania inferiore tres Archiepiſcopatus, Mechlinienſem, Cameracenſem & Ultrajectenſem inſtituit: & Mechlinienſi Antverpienſem, Brugenſem, Gandenſem, Iprenſem, Ruræmundenſem, Buſcoducenſem; Cameracenſi Atrebatenſem, Tornacenſem, Audomarenſem, Namurcenſem; Ultrajectenſi, Daventrienſem, Groeningenſem, Harlemenſem, Leovardienſem & Middelburgenſem, Epiſcopos conſtituit Suffraganeos. 472

1560. Pius IV. Pontifex Archi-Epiſcopatum Mechlinienſem, Belgii Primatiam erigit, eique ſex Epiſcopatus Suffraganeos aſſignat, ſimul pro dote conſtituens Abbatiam Affligemienſem. 610

1560. Idem Pontifex dotem, Opida, Municipia, Pagos, Vicos & alios limites Diœceſis ſeu Epiſcopatûs Antverpienſis ſuprà inſtituti deſcribit. 476

1560. Idem novum erigit Epiſcopatum in Urbe Brugenſi apud Flandros, eumque conſtituit Suffraganeum Archiepiſcopatûs Mechlinienſis; Eccleſiam Collegiatam S. Donatiani faciens Cathedralem, & Menſę Epiſcopali annectens Præpoſituram dictæ Eccleſiæ, item Abbatiam Thoſonam (vulgo Doeſt) Ordinis Ciſtercienſis haud procul Brugis. Bullam Apoſtolicam executioni mandat Cardinalis Antonius Granvellanus primus Archiepiſcopus Mechlinienſis. 903

1560. Idem Pontifex Sylvæducenſem in Brabantia Sedem Epiſcopalem erigit, Archiepiſcopatûs Mechlinienſis Suffraganeam; Eccleſiamque Collegiatam S. Joannis Evangeliſtæ ibidem deſignat Cathedralem, & pro dote Epiſcopi conſtituit Abbatiam Tongerloënſem Ordinis Præmonſtratenſis in Campinia. 913

1560. Idem Pontifex Epiſcopatum Ultrajectenſem à Metropolitano Colonienſi eximit, & Archi-Epiſcopali dignitate exornat, eidem aſſignans Epiſcopatus Suffraganeos, Harlemenſem, Daventrienſem, Leovardienſem, Groeningenſem, ac Middelburgenſem. 618

1560. Idem Pontifex Epiſcopatum Daventrienſem in Tranſiſalania Archiepiſcopatûs Ultrajectini Suffraganeum, erigit; Eccleſiam Collegiatam Sancti Lebuini nominans Cathedralem, ac pro dote Epiſcopi aſſignans Prępoſituras Eccleſiarum Daventrienſis, Zutphanienſis, & Oldezalienſis, nec non Prioratum Montis Sanctæ Agnetis Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Auguſtini propè Zwollam. 790

1560. Idem Pontifex erigit Epiſcopatum Harlemienſem in Hollandia, Archiepiſcopatûs Ultrajectini primum Suffraganeum, eique pro dote aſſignat Abbatiam Egmondanam Ordinis S. Benedicti; Cathedram Epiſcopalem in Eccleſia S. Bavonis collocat; & ad fundandas Canonicorum Præbendas, partim transfert Capitulum Geervlitanum, partim ſupprimit Monaſterium Heyloënſe Canoniborum Regularium. 797

1560. Abbas Generalis Ciſtertii Prioratum de *Mariendonck* Ordinis Ciſtercienſis, propè Heuſdenum in Diœceſi Sylvæducenſi, ſubjicit Prioratui, nunc Abbatiæ, S. Salvatoris Antverpiæ. 902

1561. Pius IV. Pontifex Epiſcopatum Ruræmundenſem in Gelria, Archiepiſcopatûs Mechlinienſis Suffraganeum, erigit; eidem aſſignans limites, & pro dote Præpoſituram Marſanenſem propè Moſætrajectum, Præpoſituram Eccleſiæ S. Spiritûs Ruræmundæ, & alia quædam Gelriæ Monaſteria. 482

1562. Maximilianus Bergius, Cameracenſis Epiſcopus, in Campinia Brabantina Gelenſe Canonicorum Collegium inſtituit; petente Henrico Merodio, Weſterloæ, Peterſemii, Leefdaliæ, Duffelæ ac Gelæ Domino. 327

1572. Gregorius XIII. Papa Philippo II. Regi Catholico permittit creare novos Equites Ordinis Aurei Velleris extra Capitulum ſeu Comitia Ordinis. Idem Privilegium poſtea conceſſit Clemens Papa VIII. 240

1584. Rudolphus II. Imperator declarat ſe eſſe Canonicum Eccleſiæ Collegiatæ B. Gertrudis Nivellis, ſibique Capellanum ſubſtituit. 919

1599. Albertus & Iſabella, Belgarum Principes, ſolemni Juramento aſſerunt atque promittunt tueri Privilegia Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Gudulæ Bruxellis. 624

1599. Iidem Principes præſtant Juramentum Lovanii, dum ibidem Brabantiæ Duces inaugurantur. 919

1605. Iidem augent Proventus Præbendarum Majorum in Eccleſia S. Gudulæ Bruxellis. 625

1618. Iidem, Religioſos Ordinis Minimorum admittunt in Belgium, dantes licentiam erigendi Conventus in omnibus locis ſibi ſubditis. 629

1643. Jacobus Boonen, IV. Mechlinienſium Archiepiſcopus, Eccleſiam Parochialem Beatæ Mariæ trans Diliam Mechliniæ, erigit in Collegiatam. 920

1652. Prioratus S. Salvatoris Religioſorum Ordinis Ciſtercienſis Antverpiæ, olim fundatus à Petro Pot, Equite Aurato, ad dignitatem Abbatialem evehitur ab Abbate Generali Ciſtercienſi 630

1659. Epiſcopalis Cathedra Ruræmundenſis unà cum Capitulo Canonicorum, è Templo S. Spiritûs anguſtiori, transfertur in Templum Parochiale auguſtius S. Chriſtophori. 631

1705. Clemens XI. Pontifex Fundationem Capituli & Canonicorum Antverpiæ in Eccleſia Beatæ Mariæ confirmat, ac pro parte renovat. 921

INDEX

Digitized by Google

PARTIS SECUNDÆ SUPPLEMENTI

ANno Chriſti 660. Chlotharius Francorum Rex approbat commutationem variorum locorum initam per Venerabiles Viros, S. Mummolenum Epiſcopum Noviomenſem ac Tornacenſem, & S. Bertinum Abbatem de Sithiu, nunc Audomaropoli. pag. 925

676. Theodericus Francorum Rex, rogante S. Bertino Abbate, benefacit Monaſterio de Sithiu, quod nunc eſt Audomaropoli. 926

677. Amalfridus Vir Nobilis ſubmittit curæ S. Bertini Abbatis Sithienſis Monaſterium utriuſque ſexûs à ſe conſtructum in Honulphi-Curte, vulgò *Honnecourt*, in Picardia, ſub Diœceſi tamen Cameracenſi, Ordinis Sancti Benedicti; & Theodericus Francorum Rex eandem Fundationem confirmat. 927

680. Clodovæus II. Francorum Rex S. Bertino Abbati de Sithiu concedit immunitatem à vectigalibus. 928

700. Childericus Francorum Rex, petente Erkenboldo Abbate, immunitatem & alia Privilegia largitur Monaſterio de Sithiu in Artheſia. 929

744. Childericus II. Francorum Rex benefacit Abbatiæ de Sithiu ſeu Bertinianæ. 929

817 Ludovicus Pius Imperator, Caroli Magni Filius, benefacit Cameracenſi Eccleſiæ. 930

830. Idem Ludovicus Pius Imperator dat Privilegium immunitatis Abbatiæ Bertinianæ. 930

836. Idem Ludovicus Imperator, benefacit Abbatiæ Bertinianæ in gratiam Fratris ſui Hugonis, Bertinienſis & variorum aliorum locorum Abbatis. 931

866. Carolus Calvus Imperator & Rex Francorum recenſet atque confirmat poſſeſſiones Abbatiæ Vedaſtinæ Atrebati. 932

876. Joannes VIII. Pontifex dat Privilegium libertatis, & confirmat poſſeſſiones à Carolo Calvo Imperatore conceſſas Eccleſiæ Abbatiali S. Vedaſti Atrebati. 934

885. Macharius Comes cum Conjuge Gondrada dotat Eccleſiam Cathedralem Cameracenſem. 935

894. Arnulphus Rex Lotharingiæ benefacit eidem Eccleſiæ Cameracenſi. 936

909. Carolus Simplex Francorum Rex varia prædia attribuit dictæ Eccleſiæ Cameracenſi. 937

930. Henricus Auceps Germanorum Rex dotat Cœnobium S. Maximini, Ordinis S. Benedicti, juxta muros Urbis Trevirenſis. 938

947. Ottho I. Imperator Fulberto Cameracenſi Epiſcopo ejuſque Succeſſoribus confert Abbatiam Sancti Gaugerici Cameraci, quæ nunc eſt Eccleſia Collegiata Canonicorum. 938

953. Arnulphus Magnus, Comes Flandriæ, idemque Rector, ſeu Abbas ſecularis Monaſterii Blandinienſis juxta Gandavum, eidem varia beneficia largitur. 939

964. Lotharius Imperator confirmat donationem Villæ de Theſla factam Monaſterio Blandinienſi à Wicmanno Comite; uti refert Miræus Cod. Donat. Piar. Cap. 35. 940

972. Arnulphus II. Marchio & Comes Flandriæ, beneficia Abbatiæ Blandinienſi, vulgò S. Petri Gandavi, ab Avo ſuo Arnulpho conceſſa commemorat & auget. 941

981. Idem Arnulphus II. benefacit eidem Abbatiæ Blandinienſi. 942

988. Balduinus Marchio & Comes Flandriæ, donat Abbatiæ Blandinienſi Terram de *Avelghem*, juxta Aldenardam. 943

998. Arnulphus II. Comes Flandriæ Abbatiæ S. Petri ſeu Blandinienſi juxta Gandavum donat Villam Maternam (vulgò *Maetere*) cum Eccleſia, apud Aldenardam. 944

1000. Robertus I. Bethuniæ Dominus, ibidem fundat ac dotat Canonicorum Collegium in Eccleſia Sancti Bartholomæi, cui Succeſſores ejus Bethuniæ Domini & Atrebatenſes Advocati ampliùs benefecerunt. 945

1026. Eremboldus donat Abbatiæ Blandinienſi juxta Gandavum, Terram de *Baerle*. 947

1042. 1044. 1046. & 1048. Galterus, Agentrudis, aliique Viri Nobiles benefaciunt Clericis in Eccleſia Sancti Salvatoris in Harlebeka Deo ſervientibus. 947

1065. Diploma editum à Begginis Vilvordienſibus, ex quo conſtat, Begginas Belgicas non à Lamberto Beggio Sacerdote, ut quidam ſuſtinuerunt, ſed à Sancta Begga nomen & Inſtitutum accepiſſe. 948

1067. Lietbertus, Vir Nobilis, benefacit Eccleſiæ Harlebacenſi. 949

1070. Gregorius VII. Pontifex reſcribit ad Manaſſem Archiepiſcopum Remenſem, ut compellat Radbodum Epiſcopum Noviomenſem ac Tornacenſem, ad reſtituendam Eccleſiam Beatæ Mariæ Brugis juriſdictioni Epiſcopi Ultrajectenſis, à qua fuerat erepta. 949

1071. Elleboldus Ruber, Vir Nobilis, fundat Collegium Canonicorum Sanctæ Crucis Cameraci. 950

1072. & ſeq. Eggebertus, Folſwendis aliique Nobiles dotant Eccleſiam Sancti Salvatoris Harlebaci, tunc noviter Collegiatam Canonicorum. 950

1075. & ſeq. Robertus Friſius Comes Flandriæ, aliique dotant Collegium Canonicorum Harlebacenſe. 951

1090. Radbodus Epiſcopus Tornacenſis ac Noviomenſis in Cathedrali ſua Tornacenſi fundat Præbendam, donatque Altaria de Templemart & Alchi. 952

1094. Idem Radbodus Epiſcopus concedit Privilegium Abbatiæ S. Martini, Ordinis Sancti Benedicti Tornaci, ejuſque prima Exordia & Reſtaurationem recenſet ac confirmat. 952

1095. Galcherus Cameracenſis Epiſcopus probat atque confirmat fundationem Abbatiæ Jettenſis, Religioſorum Præmonſt. juxta Bruxellam, quæ nunc etiam dicitur Diligemenſis. 954

1100. Baldericus Tornacenſis ac Noviomenſis Epiſcopus donat Eccleſiæ ſuæ Cathedrali Altaria de *Eſpain*, *Hollain* & *Marque*. 955

1101. & 1091. Idem Baldericus Epiſcopus, amotis Sanctimonialibus, Clericos ſæculares in Eccleſia

1531. Clemens VII. Pontifex Canonicorum Collegium in honorem B. Mariæ Virginis inſtituit Hooghſtratæ in Campinia, ad inſtantiam Antonii de Lalaing & Iſabellæ de Culembourg. 790

1531. Gulielmus Encfortius, ex Canonico Antverpienſi S. R. E. Cardinalis, item Dertuſanus in Hiſpania & Ultrajectenſis in Batavia Epiſcopus, Domum Hoſpitalariam cum Capella inſtituit in Mierlo, Vico Campaniæ Brabantinæ, Diœceſis olim Leodicenſis, nunc Sylvæducenſis. 471

1534. Franciſcus Comes de Waldeck, Epiſcopus Monaſterienſis, Paulo III. Pontifici exponit miſerabilem Urbis ſuæ Monaſterienſis oppreſſionem per Anabaptiſtas, quidque pro eorum exſtirpatione egerit. 607

1559. Pius IV. Pontifex inſtituit Academiam Duacenam, in Gallo-Flandria, ad normam Lovanienſis in Brabantia, petente Philippo II. Hiſpaniarum Rege. 238

1559. Paulus IV. Pontifex in Germania inferiore tres Archiepiſcopatus, Mechlinienſem, Cameracenſem & Ultrajectenſem inſtituit: & Mechlinienſi Antverpienſem, Brugenſem, Gandenſem, Iprenſem, Ruræmundenſem, Buſcoducenſem; Cameracenſi Atrebatenſem, Tornacenſem, Audomarenſem, Namurcenſem; Ultrajectenſi, Daventrienſem, Groeningenſem, Harlemenſem, Leovardienſem & Middelburgenſem, Epiſcopos conſtituit Suffraganeos. 472

1560. Pius IV. Pontifex Archi-Epiſcopatum Mechlinienſem, Belgii Primatiam, erigit, eique ſex Epiſcopatus Suffraganeos aſſignat, ſimul pro dote conſtituens Abbatiam Affligemienſem. 610

1560. Idem Pontifex dotem, Opida, Municipia, Pagos, Vicos & alios limites Diœceſis ſeu Epiſcopatûs Antverpienſis ſuprà inſtituti deſcribit. 476

1560. Idem novum erigit Epiſcopatum in Urbe Brugenſi apud Flandros, eumque conſtituit Suffraganeum Archiepiſcopatûs Mechlinienſis; Eccleſiam Collegiatam S. Donatiani faciens Cathedralem, & Menſæ Epiſcopali annectens Præpoſituram dictæ Eccleſiæ, item Abbatiam Thoſanam (vulgo Doeſt) Ordinis Ciſtercienſis haud procul Brugis. Bullam Apoſtolicam executioni mandat Cardinalis Antonius Granvellanus primus Archiepiſcopus Mechlinienſis. 903

1560. Idem Pontifex Sylvæducenſem in Brabantia Sedem Epiſcopalem erigit, Archiepiſcopatûs Mechlinienſis Suffraganeam; Eccleſiamque Collegiatam S. Joannis Evangeliſtæ ibidem deſignat Cathedralem, & pro dote Epiſcopi conſtituit Abbatiam Tongerloënſem Ordinis Præmonſtratenſis in Campinia. 913

1560. Idem Pontifex Epiſcopatum Ultrajectenſem à Metropolitano Colonienſi eximit, & Archi-Epiſcopali dignitate exornat, eidem aſſignans Epiſcopatus Suffraganeos, Harlemenſem, Daventrienſem, Leovardienſem, Groeningenſem, ac Middelburgenſem. 618

1560. Idem Pontifex Epiſcopatum Daventrienſem in Tranſiſulania, Archiepiſcopatûs Ultrajectini Suffraganeum, erigit; Eccleſiam Collegiatam S. Lebuini nominans Cathedralem, ac pro dote Epiſcopi aſſignans Præpoſituras Eccleſiarum Daventrienſis, Zutphanienſis, & Oldezalienſis, nec non Prioratum Montis Sanctæ Agnetis Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Auguſtini propè Zwollam. 790

1560. Idem Pontifex erigit Epiſcopatum Harlemenſem in Hollandia, Archiepiſcopatûs Ultrajectini primum Suffraganeum, eique pro dote aſſignat Abbatiam Egmondanam Ordinis S. Benedicti; Cathedram Epiſcopalem in Eccleſia S. Bavonis collocat; & ad fundandas Canonicorum Præbendas, partim transfert Capitulum Geervlitanum, partim ſupprimit Monaſterium Heyloënſe Canonicorum Regularium. 797

1560. Abbas Generalis Ciſtertii Prioratum de *Mariendonck* Ordinis Ciſtertienſis, propè Heuſdenum in Diœceſi Sylvæducenſi, ſubjicit Prioratui, nunc Abbatiæ, S. Salvatoris Antverpiæ. 902

1561. Pius IV. Pontifex Epiſcopatum Ruræmundenſem in Gelria, Archiepiſcopatûs Mechlinienſis Suffraganeum, erigit; eidem aſſignans limites, & pro dote Præpoſituram Marſanenſem propè Moſætrajectum, Præpoſituram Eccleſiæ S. Spiritûs Ruræmundæ, & alia quædam Gelriæ Monaſteria. 482

1562. Maximilianus Bergius, Cameracenſis Epiſcopus, in Campinia Brabantina Gelenſe Canonicorum Collegium inſtituit; petente Henrico Merodio, Weſterloæ, Peterſemii, Leefdaliæ, Duffelæ ac Gelæ Domino. 327

1572. Gregorius XIII. Papa Philippo II. Regi Catholico permittit creare novos Equites Ordinis Aurei Velleris extra Capitulum ſeu Comitia Ordinis. Idem Privilegium poſtea conceſſit Clemens Papa VIII. 240

1584. Rudolphus II Imperator declarat ſe eſſe Canonicum Eccleſiæ Collegiatæ B. Gertrudis Nivellis, ſibique Capellanum ſubſtituit. 919

1599. Albertus & Iſabella, Belgarum Principes, ſolemni Juramento aſſerunt atque promittunt tueri Privilegia Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Gudulæ Bruxellis. 624

1599. Iidem Principes præſtant Juramentum Lovanii, dum ibidem Brabantiæ Duces inaugurantur. 919

1605. Iidem augent Proventus Præbendarum Majorum in Eccleſia S. Gudulæ Bruxellis. 625

1618. Iidem, Religioſos Ordinis Minimorum admittunt in Belgium; dantes licentiam erigendi Conventus in omnibus locis ſibi ſubditis. 629

1643. Jacobus Boonen, IV. Mechlinienſium Archiepiſcopus, Eccleſiam Parochialem Beatæ Mariæ trans Diliam Mechliniæ, erigit in Collegiatam. 920

1652. Prioratus S. Salvatoris Religioſorum Ordinis Ciſtertienſis Antverpiæ, olim fundatus à Petro Pot, Equite Aurato, ad dignitatem Abbatialem evehitur ab Abbate Generali Ciſtertienſi. 630

1659. Epiſcopalis Cathedra Ruræmundenſis unà cum Capitulo Canonicorum, è Templo S. Spiritûs anguſtiori, transfertur in Templum Parochiale auguſtius S. Chriſtophori. 631

1705. Clemens XI. Pontifex Fundationem Capituli & Canonicorum Antverpiæ in Eccleſia B. Mariæ confirmat, ac pro parte renovat. 921

******** INDEX

INDEX

Chronologicus ſecundæ & tertiæ Partis Supplementi ad Diplomata AUBERTI MIRÆI.

ANno Chriſti 575. vel 580. Chilpericus Francorum Rex donat Cathedrali Eccleſiæ Tornacenſi Teloneum de navibus ſuper Fluvio Scalt, nec non & Juſtitiam de eodem Teloneo. pag. 1310

660. Chlotharius Francorum Rex approbat commutationem variorum locorum initam per Venerabiles Viros, S. Mummolenum Epiſcopum Noviomenſem ac Tornacenſem, & S. Bertinum Abbatem de Sithiu, nunc Audomaropoli. 925

676. Theodericus Francorum Rex, rogante S. Bertino Abbate, benefacit Monaſterio de Sithiu, quod nunc eſt Audomaropoli. 926

677. Amalfridus Vir Nobilis ſubmittit curæ S. Bertini Abbatis Sithienſis Monaſterium utriuſque ſexûs à ſe conſtructum in Honulphi-Curte, vulgò Honnecourt, in Picardia, ſub Diœceſi tamen Cameracenſi, Ordinis Sancti Benedicti; & Theodericus Francorum Rex eandem Fundationem confirmat. 927

680. Clodovæus II. Francorum Rex S. Bertino Abbati de Sithiu concedit immunitatem à vectigalibus. 928

687. Pipinus Heriſtallius & Plectrudis Conjuges fundant Abbatiam Benedictinorum Andaini in Arduenna, dein dictam S. Huberti. 1125

691. Idem Pipinus Major Domûs Regiæ in Auſtraſia donat S. Urſmaro Abbati Lobbienſi terram Lobbienſem & Sylvam de Foreſtella, aliaque prædia, petente Sancto Hydulpho Duce Lotharingiæ. 1126

700. Childericus Francorum Rex, petente Erkenboldo Abbate, immunitatem & alia Privilegia largitur Monaſterio de Sithiu in Artheſia. 929

744. Childericus II. Francorum Rex benefacit Abbatiæ de Sithiu ſeu Bertinianæ. 929

817. Ludovicus Pius Imperator, Caroli Magni Filius, benefacit Cameracenſi Eccleſiæ. 930

818. Idem Imperator donat fundum ad amplianda ac dilatanda clauſtra Canonicorum Tornacenſium, petente Wendilmaro Epiſcopo. 1127

830. Idem Imperator dat Privilegium immunitatis Abbatiæ Bertinianæ. 930

836. Idem Imperator benefacit Abbatiæ Bertinianæ in gratiam Fratris ſui Hugonis, Bertinienſis & variorum aliorum locorum Abbatis. 931

866. Carolus Calvus Imperator & Rex Francorum recenſet atque confirmat poſſeſſiones Abbatiæ Vedaſtinæ Atrebati. 932

876. Joannes VIII. Pontifex dat Privilegium libertatis, & confirmat poſſeſſiones à Carolo Calvo Imperatore conceſſas Eccleſiæ Abbatiali S. Vedaſti Atrebati. 934

885. Macharius Comes cum Conjuge Gondrada dotat Eccleſiam Cathedralem Cameracenſem. 935

894. Arnulphus Rex Lotharingiæ benefacit eidem Eccleſiæ Cameracenſi. 936

909. Carolus Simplex Francorum Rex varia prædia attribuit Eccleſiæ Cameracenſi. 937

939. Henricus Auceps Germanorum Rex dotat Cœnobium S. Maximini, Ordinis S. Benedicti, extra muros Urbis Trevirenſis. 938

931. Idem benefacit Canonicis ſecularibus in Criſpinio in Hannonia, ubi dein erecta fuit Abbatia Benedictinorum. 1129

940. Ottho I. Imperator poſſeſſiones Eccleſiæ Cameracenſis, tunc Cathedralis, confirmat & auget. 1127

947. Idem Imperator Fulberto Cameracenſi Epiſcopo ejuſque Succeſſoribus confert Abbatiam S. Gaugerici Cameraci, quæ nunc eſt Eccleſia Collegiata Canonicorum. 938

953. Arnulphus Magnus, Comes Flandriæ, idemque Rector ſeu Abbas ſecularis Monaſterii Blandinienſis juxta Gandavum, eidem Monaſterio varia beneficia largitur. 939

964. Lotharius Imperator confirmat donationem Villæ de Theſla factam Monaſterio Blandinienſi à Wicmanno Comite Gandavenſi. 940

968. Amurricus Vir Nobilis ſuam donat hæreditatem Abbatiæ Ciſonienſi Ordinis S. Auguſtini in Gallo-Flandria. 1129

972. Arnulphus II. Marchio & Comes Flandriæ, beneficia Abbatiæ Blandinienſi, vulgò S. Petri Gandavi, ab Avo ſuo Arnulpho conceſſa, commemorat & auget. 941

981. Idem Arnulphus II. benefacit eidem Abbatiæ Blandinienſi. 942

983. Ottho II. Imperator benefacit Eccleſiæ Cameracenſi. 1128

988. Balduinus Marchio & Comes Flandriæ, donat Abbatiæ Blandinienſi Terram de Avelghem, juxta Aldenardam. 943

998. Arnulphus II. Comes Flandriæ Abbatiæ S. Petri ſeu Blandinienſi juxta Gandavum donat Villam Maternam (vulgò Matere) cum Eccleſia, apud Aldenardam. 944

1000. Robertus I. Bethuniæ Dominus, ibidem fundat ac dotat Canonicorum Collegium in Eccleſia Sancti Bartholomæi, cui Succeſſores ejus Bethuniæ Domini & Atrebatenſes Advocati ampliùs benefecerunt. 945

1026. Ereboldus donat Abbatiæ Blandinienſi juxta Gandavum, Terram de Baerle. 947

1030. Richeza Regina Poloniæ, Regno extorris ſeipſam tradit in Ancillam Eccleſiæ S. Urſulæ Coloniæ Agrippinæ, quæ nunc eſt Collegiata Nobilium Canonicarum. 1131

1031. Abbatia Blangiacenſis in Artheſia, olim fundata à S. Bertha pro Monialibus, à Roberto Comite S. Pauli traditur Monachis Benedictinis ex Abbatia Fiſcannenſi in Neuſtria evocatis. 1130

1031. Abbas Fiſcannenſis Traditionem ejuſdem Abbatiæ Blangiacenſis acceptat, ibique Abbatem conſtituit. 1130

1042. 1044. 1046. & 1048. Galterus, Agentrudis, aliique Viri Nobiles benefaciunt Clericis in Eccleſia Sancti Salvatoris in Harlebeka Deo ſervientibus. 947

1052. Leo IX. Pontifex Privilegia Metropo-

Digitized by Google

litanæ Eccleſiæ Colonienſis confirmat; Hermanno Archiepiſcopo ejuſque Succeſſoribus concedit titulum Cancellarii S. R. E. & Cardinalis S. Joannis ad Portam Latinam; in Eccleſia verò Colonienſi creat ſeptem Presbyteros Cardinales, totidemque Diaconos ac Subdiaconos. 1131

1065. Diploma editum à Begginis Vilvordienſibus, ex quo conſtat, Begginas Belgicas non à Lamberto Beggio Sacerdote, ut quidam ſuſtinuerunt, ſed à Sancta Begga nomen & Inſtitutum accepiſſe. 948

1066. S. Anno Colonienſis Archiepiſcopus fundat Abbatiam Sigburgenſem Ordinis S. Benedicti prope Bonnam, in Diœceſi Colonienſi. 1132

1067. Lietbertus, Vir Nobilis, benefacit Eccleſiæ Harlebacenſi in Flandria. 949

1070. Gregorius VII. Pontifex reſcribit ad Manaſſem Archiepiſcopum Remenſem, ut compellat Radbodum Epiſcopum Noviomenſem ac Tornacenſem, ad reſtituendam Eccleſiam Beatæ Mariæ Brugis juriſdictioni Epiſcopi Ultrajectenſis, à qua fuerat erepta. 949

1071. Elleboldus Ruber, Vir Nobilis, fundat Collegium Canonicorum Sanctæ Crucis Cameraci. 950

1072. Robertus Friſius Comes Flandriæ Præpoſituram Watanenſem Canonicorum Regularium fundat & in protectionem ſuſcipit, quam Filius ejus Robertus Jeroſolymitanus ampliùs dotavit, juxta Tabulas ſup. editas pag. 1141. 1311

1072. Drogo Morinenſis Epiſcopus Fundationem Abbatiæ de Sonnebeka Canonicorum Regularium, nunc in Diœceſi Iprenſi, factam à Fulpoldo Viro Nobili, confirmat. 1133

1072. & ſeq. Eggebertus, Folſwendis aliique Nobiles dotant Eccleſiam Sancti Salvatoris Harlebaci, tunc noviter Collegiatam Canonicorum. 950

1075. & ſeq. Robertus Friſius Comes Flandriæ, aliique dotant Collegium Canonicorum Harlebacenſe. 951

1075. Philippus I. Francorum Rex fundationem Collegii Canonicorum S. Petri Arienſis à Balduino Inſulano Flandriæ Comite inchoatam, confirmat. 1134

1080. Richeldis Hannoniæ Comitiſſa ejuſque Filius Balduinus Monaſterium Criſpinienſe tradunt Religioſis Benedictinis, eique novas poſſeſſiones tribuunt. 1135

1083. Conradus Comes Luxemburgenſis Munſterienſem Abbatiam in Oppido Luxemburgenſi conſtruit atque dotat. 1135

1085. Robertus Friſius Comes Flandriæ in Eccleſia S. Petri Caſleti fundat ac dotat Collegium viginti Canonicorum. 1137

1085. Philippus I. Francorum Rex prædictam Roberti Comitis fundationem ſuo Diplomate munit. 1138

1089. Ermentrudis Uxor Balduini Ædificatoris, Hannoniæ Comitis, Monaſterio Criſpinienſi, Ordinis S. Benedicti, tradit ſua bona ſita in Vico de Sebourg. 1139

1090. Gerardus Cameracenſis Epiſcopus Monaſteriolum, dictum Cellam SS. Trinitatis, rogatu Fulberti ac Reineri Clericorum, unit ac ſubjicit Abbatiæ Criſpinienſi Ordinis S. Benedicti. 1139

1090. Radbodus Epiſcopus Tornacenſis ac Noviomenſis in Cathedrali ſua Tornacenſi fundat Præbendam, donatque Altaria de Templemart & Alchi. 952

1091. Gerardus Morinenſis Epiſcopus confirmat Fundationem Abbatiæ de Eversham Canonicorum Regularium, nunc in Diœceſi Iprenſi, factam à duobus Canonicis Caſletenſibus. 1140

1093. Urbanus II. Pontifex Abbatiam Criſpinienſem prope Valencenas in Hannonia, Apoſtolicâ donat protectione. 1140

1093. Robertus Friſius Comes Flandriæ Præpoſituram Watanenſem prope Caſletum, Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini, fundat, quæ Præpoſitura poſtmodum unita fuit Seculo XVI. Epiſcopatui Audomarenſi, ceſſitque in Domicilium PP. Societatis Jeſu Anglorum. 1141

1093. Ingelranus Lillerii Dominus ejuſque Conjux Emma fundant Abbatiam Hamenſem Ordinis S. Benedicti in Artheſia, inter Lillerium & Ariam, probante Roberto Friſio Flandriæ Comite. 1142

1094. Radbodus Epiſcopus Tornacenſis, concedit Privilegium Abbatiæ S. Martini, Ordinis S. Benedicti Tornaci, ejuſque prima Exordia & Reſtaurationem recenſet ac confirmat. 952

1095. Galcherus Cameracenſis Epiſcopus probat atque confirmat fundationem Abbatiæ Jettenſis, Religioſorum Præmonſt. juxta Bruxellam, quæ nunc etiam dicitur Diligemenſis. 954

1096. Anſellus de Ribodimonte Vir Nobilis ampliùs fundat ac dotat Abbatiam Benedictinorum Aquicinctinam, ſecundo lapide à Duaco. 1144

1100. Clementia, Roberti Flandriæ Comitis Uxor, rogat Abbatem Cluniacenſem, ut curam Abbatiæ S. Bertini Ordinis S. Benedicti ſuſcipiat, eamque ſibi ſubjiciat. 1147

1100. Baldericus Tornacenſis ac Noviomenſis Epiſcopus donat Eccleſiæ ſuæ Cathedrali Altaria de Eſpain, Hollain & Marque. 955

1100. Euſtachius Boloniæ Comes Fundationem Abbatiæ B. M. de Capella Ordinis S. Benedicti, olim ſitæ in Diœceſi Morinenſi, à Parentibus ſuis inchoatam approbat & auget. 1311

1101. Baldericus Epiſcopus Tornacenſis, amotis Sanctimonialibus, Clericos ſeculares in Eccleſia Beatæ Mariæ Brugis reſtituit; ſimulque recenſet Erectionem Collegii Canonicorum inibi factam per Prædeceſſorem ſuum Radbodum Epiſcopum anno 1091. 955

1101. Paſchalis II. Pontifex Epiſcopatum Atrebatenſem ab Urbano II. Prædeceſſore ſuo reſtauratum ejuſque Epiſcopum Lambertum confirmat. 1148

1101. Robertus cognomento Jeroſolymitanus Comes Flandriæ concedit Eccleſiæ S. Donatiani Brugis, nunc Cathedrali, idem Privilegium Libertatis, quo gaudebat Eccleſia Canonicorum S. Petri Inſulis. 1148

1102. Paſchalis II. Pontifex, confirmat Conſtitutum Balderici Epiſcopi Tornacenſis ac Noviomenſis, de Eccleſia Collegiata B. Mariæ Brugis. 957

1102. Joannes Teruanenſis Epiſcopus in lo-

Digitized by Google

cum Clericorum ſecularium Regulares inſtituit in Eccleſia S. Martini Ipris, quæ poſtmodum facta fuit Cathedralis. 1149

1103. Balduinus Hannoniæ Comes, & Ida Mater ejus fundant Monaſterium S. Salvii, nunc Abbatiam Ord. Cluniacenſis juxta Valencenas; quod ſuo Diplomate confirmat Manaſſes Archiepiſcopus Remenſis. 957

1106. Odo Cameracenſis Epiſcopus confirmat donationes factas Abbatiæ Jettenſi, nunc Diligemienſi, Ordinis Præmonſtratenſis. 958

1106. Robertus Comes Flandriæ Abbatiam S. Bertini Audomaropoli ſubmittit curæ ſpirituali Abbatis Cluniacenſis in Gallia. 1150

1107. Paſchalis II. Pontifex poſſeſſiones Abbatiæ S. Amandi ſeu Elnonenſis confirmat. 1151

1108. Burchardus Epiſcopus Ultrajectenſis donat Eccleſiæ S. Salvatoris ibidem Jus Patronatûs & Decimas terræ Waſianæ in Flandria. 958

1110. Paſchalis II. Pontifex fundationem Abbatiæ Sonnebecanæ Ordinis S. Auguſtini in Diœceſi olim Morinenſi, nunc Iprenſi, approbat. 1152

1110. Odo Epiſcopus Cameracenſis donat Abbatiæ de Cortemberghe Monialium Ordinis S. Benedicti juxta Bruxellam, Altaria de Cortembergh, Noſſeghem & Quaederebbe. 959

1110. Lambertus Atrebatenſis Epiſcopus fundat Prioratum S. Præjecti (vulgò *S. Prix*) olim juxta, nunc intra Bethuniam in Artheſia, ibique conſtituit Monachos Benedictinos ex Monaſterio Abbatis-villæ in Picardia, quorum loco ſucceſſerunt ex Abbatia S. Bertini in Artheſia. 1313

1112. Odo Cameracenſis Epiſcopus varias Eccleſias liberas, aliaque beneficia concedit Abbatiæ Jettenſi ſeu Diligemienſi, Ordinis Præmonſtratenſis. 959

1112. Baldericus Epiſcopus Tornacenſis Donationem Altaris de Beveren in Waſia pro Eccleſia ſua acceptat; aliaque conſtituit de Vicariis, & de Anniverſariis Canonicorum Tornacenſium. 960

1112. Balduinus & Clementia Comites Flandriæ confirmant Abbati Cluniacenſi regimen Abbatiæ S. Bertini. 1153

1116. Balduinus Comes Flandriæ Privilegia Abbatiæ S. Amandi Elnonenſis confirmat. 1153

1116. Godebaldus Epiſcopus Ultrajectenſis Eccleſiam B. Mariæ Brugis ſibi revendicat, conſtituens Præpoſitum illius debere eligi è gremio Canonicorum Cathedralis Ultrajectinæ, eumdemque Præpoſitum jure ſuo conferre Præbendas in ſua Eccleſia vacantes. 961

1118. S. Ivo Carnotenſis Epiſcopus ſcribens ad Paſchalem II. Pontificem rogat ne Eccleſiam Tornaſem ſeparet à juriſdictione Epiſcopi Noviomenſis. 1154

1119. Calixtus II. Pontifex Abbatiæ S. Amandi privilegia & immunitates concedit. 1155

1120. Carolus Bonus Comes Flandriæ confirmat Jura atque poſſeſſiones Abbatiæ Blandinienſis Ord. S. Ben. Gandavi. 962

1120. Manaſſes & Emma Giſnenſium Comites benefaciunt Abbatiæ S. Leonardi apud Giſnas à ſe recenter fundatæ pro Monialibus Benedictinis, quæ Abbatia inde tranſlata fuit Burburgum in Flandria. 1156

1122. Calixtus II. Pontifex petente Ludovico VI. Francorum Rege decernit Eccleſias Noviomenſem ac Tornacenſem debere manere unitas ſub eodem Epiſcopo. 1157

1122. Lambertus Epiſcopus Tornacenſis ac Noviomenſis, Eccleſiam Collegiatam Beatæ Mariæ Brugis reſtituit Juriſdictioni Epiſcopi Ultrajectenſis. 963

1123. Abbatia Monialium Benedictinarum Ipris, vulgò *Nonnenboſſche*, à Joanne Morinorum Epiſcopo privilegio Exemptionis, & à Carolo Bono Flandriæ Comite bonis plurimis donatur. 1157

1124. Abbatia Aureæ-Vallis Monachorum Ciſtercienſium, nunc Strictioris Obſervantiæ, fundatur ac dotatur per Otthonem Comitem Ciniacenſem. 1158

1126. Simon Epiſcopus Tornacenſis in ſua Cathedrali inſtituit Præbendam & Officium Hoſpitalarii. 963

1126. Burchardus Cameracenſis Epiſcopus, Monialibus Cortenbergenſibus Ordinis S. Benedicti concedit Jus Patronatûs Eccleſiarum de Hombeke & Leeſt, juxta Mechliniam. 964

1130. Abbas S. Amandi Elnonenſis, Ordinis Sancti Benedicti, init Confraternitatem cum Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ S. Servatii Trajecti ad Moſam. 1159

1130. Simon Tornacenſium ac Noviomenſium poſtremus Epiſcopns duas Majores Vicarias in ſua Cathedrali Tornacenſi inſtituit. 1313

1131. Innocentius II. Pontifex Lobbienſem Abbatiam Ordinis S. Benedicti Privilegiis exornat, atque imprimis declarat, neminem in Eccleſia Abbatiali poſſe humari, propter honorem Reliquiarum S. Petri Apoſtoli, quæ ibidem ſervantur. 1161

1132. Aluiſus Atrebatenſis Epiſcopus & Theodericus Comes Flandriæ fundant ac dotant Prioratum Benedictinorum apud Houdanum in Artheſia, qui primò pertinuit ad Monachos S. Dionyſii Rhemis, nunc verò ad Lobbienſes in Diœceſi Leodienſi. 1314

1134. Capitulum S. Mariæ Cameracenſe concedit Canonicis S. Rumoldi Mechliniæ Altare de Mechlinia; Donationemque confirmat anno ſequenti Lietardus Epiſcopus. 964

1135. Simon, Sedium unitarum Tornacenſis atque Noviomenſis poſtremus Epiſcopus, conſtituit, Canonicos Tornacenſes ad perſonalem reſidentiam ſub jure-jurando teneri. 965

1138. Innocentius II. Pontifex Diplomate miſſo ad Canonicum Hoſpitalarium Tornaci, confirmat poſſeſſiones Hoſpitalis ibidem. 966

1138. & 1142. Sibylla Flandrorum Comitiſſa, & Milo Teruanorum Epiſcopus, novellæ Abbatiæ de Dunis Monachorum Ciſtercienſium, quæ nunc Brugis exiſtit, benefaciunt. 1315

1139. Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus benefacit Abbatiæ Parcenſi Ordinis Præmonſtratenſis juxta Lovanium. 966

1140. Simon Tornacenſis Epiſcopus, recenſet atque confirmat Altaria Eccleſiæ Abbatiali S. Petri Gandavi Ord. S. Benedicti olim conceſſa. 967

1141. Samſon Deſpretz Archiepiſcopus Remenſis Privilegia & poſſeſſiones Canonicorum S. Petri Caſſeti, in Diœceſi Morinenſi, confirmat. 1162

1142. Innocentius II. Pontifex donationes Eccleſiæ Cameracenſi factas, Apoſtolicâ Authoritate confirmat. 1163

1142. Idem Papa Arnulphum Præpoſitum Son-

Digitized by Google

nebecanum Ordinis S. Auguſtini in Diœceſi Morinenſi Abbatiali dignitate exornat, ejuſque Monaſterii Privilegia confirmat. 1163

1142. Godefridus I. Lotharingiæ, ac Brabantiæ Dux eleëmoſynam tradit Equitibus Templi Jeroſolymitani. 1164

1143. Balduinus dictus Ædificator, Comes Hannoniæ, fundat Abbatiam Viconienſem Ord. Præmonſtr. prope Valencenas. 1165

1145. Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus recenſet atque confirmat Donationes factas Abbatiæ Jettenſi, ſeu Diligemienſi juxta Bruxellas. 968

1145. Theodoricus Alſatius Comes Flandriæ dotat Abbatiam Monialium Benedictinarum de *Nonnenboſſche* Ipris. 1166

1146. Eugenius III. Pontifex Epiſcopatum Tornacenſem à Noviomenſi ſeparat atque reſtituit, conſtituto Epiſcopo Anſelmo, antea Abbate S. Vincentii Laudunenſis. 1166

1146. Idem Papa hortatur Epiſcopos Atrebatenſem ac Morinenſem, ut Anſelmum novum Epiſcopum à ſe conſtitutum Tornaci, factâ ſeparatione ab Epiſcopatu Noviomenſi, protegant, & Francorum Regi ac Flandriæ Comiti commendent. 1167

1146. Idem Papa S. Bernardo Abbati Claræ-vallenſi ſignificat, ſe ad ejus inſtantiam dediſſe Tornacenſibus novum Epiſcopum. 1167

1146. Idem ſcribit ad Clerum ac Populum Tornacenſem, & ad Ludovicum VI. Regem Franciæ. 1168 & 1169

1147. Idem Papa confirmat poſſeſſiones Abbatiæ Diligemienſis juxta Bruxellas. 968

1147. Nicolaus Epiſcopus Cameracenſis confirmat Donationem Eccleſiarum de Hockenzela, de Wavera & de Scella, factam Capitulo Mechlinienſi à Prædeceſſoribus ſuis. 969

1150. Eugenius III. Pontifex recenſet poſſeſſiones Abbatiæ Lobienſis in Diœceſi Leodienſi, ejuſque privilegia confirmat & ampliat. 1169

1152. Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus donat Abbatiæ Camberonenſi, Religioſorum Ciſtercienſium Athi in Hannonia, Altare de Cambron. 1171

1152. Adrianus IV. Pontifex Eccleſiam de Nameſche prope Namurcum, quæ olim fuerat Collegium ſex Canonicorum, mutat in Prioratum Monachorum Ordinis Cluniacenſis; qui Prioratus dein ſuppreſſus atque unitus fuit Epiſcopatui Namurcenſi. 1172

1154. Fredericus I. Imperator Advocatiam Abbatiæ Parcenſis Ord. Præmonſtratenſis commendat Comiti ſeu Duci Lovanienſi atque Brabantiæ, variaque addit Privilegia. 970

1156. Balduinus cognomento Ædificator, Comes Hannoniæ, approbat fundationem Abbatiæ Camberonenſis, Religioſorum Ciſtercienſium, factam à Viro Nobili Anſelmo de Perona. 1173

1159. Alexander III. Pontifex declarat Samſoni Archiepiſcopo Remenſi, ſe nolle ut Eccleſia Bolonienſis à Morinenſi ſeparetur, propriumque Epiſcopum accipiat. 1174

1160. Godefridus Brabantiæ Dux confirmat Donationem ab Engelberto de Schotis factam Abbatiæ Villarienſi Ordinis Ciſtercienſis in Gallo-Brabantia, de bonis ſitis in Vico de Schooten propè Antverpiam, qui nunc eſt Prioratus ab iſta Abbatia dependens. 971

1160. Theodoricus de Alſatia Comes Flandriæ, Altare B. Mariæ Cortraci tradit Gerardo Epiſcopo Tornacenſi. 1175

1165. Alexander III. Pontifex poſſeſſiones Abbatiæ Dunenſis, Ordinis Ciſtercienſis, olim juxta Maris Littora, nunc Brugis, recenſet atque confirmat. 1315

1165. Gerardus Epiſcopus Tornacenſis donat Capitulo Harlebacenſi Altaria de Molenbeeke, Engelmunſter, Coolſcamp, & Moortſele 971

1167. Philippus Alſatius Comes Flandriæ dat Monachis S. Bavonis Gandavi Decimas Ardenburgi & Inſulæ Cadſandiæ. 972

1170. Gualterus Epiſcopus Tornacenſis è XXX. Præbendis Eccleſiæ ſuæ Cathedralis conſtituit XL. 973

1170. Alexander III. Pontifex Inſtitutionem XL. Canonicorum in Cathedrali Eccleſia Tornacenſi, factam à Gualtero Epiſcopo, approbat. 973

1171. Rodulphus Leodienſis Epiſcopus concedit Abbati S. Trudonis Ordinis S. Benedicti Eccleſiam Parochialem B. M. Trudonopoli, in qua dein erectum fuit XII. Canonicorum Collegium. 1175

1171. Philippus Alſatius Comes Flandriæ Fratribus Militiæ Templi, nunc Equitibus Melitenſibus, varia Altaria decimaſque largitur; unde nunc exurgit Commendaria de *Slype*, juxta Brugas. 1316

1171. Gualterus Tornacenſium Epiſcopus fundat duas è duodecim Vicariis in Eccleſia ſua Cathedrali. 1317

1172. Alexander III. Pontifex confirmat Abbatiæ Camberonenſi ſuas poſſeſſiones. 1176

1173. Fredericus I. Imperator confirmat Privilegia ac poſſeſſiones Abbatiæ Sigburgenſis Ordinis Sancti Benedicti prope Bonnam in Diœceſi Colonienſi. 1177

1173. Rodulphus Leodienſis Epiſcopus approbat fundationem factam Geldoniæ ab Ægidio Comite de Duraz pro decem Clericis ſeu Canonicis ibidem Deo ſervituris, ex Ordine Equitum Jeroſolymitanorum deſumendis. 1178

1174. Alexander III. Pontifex confirmat Privilegia & Poſſeſſiones Eccleſiæ Collegiatæ S. Gudulæ Bruxellis. 1179

1174. Arnulphus de Molembeſu benefacit Fratribus Jeroſolymitanis Geldoniæ apud Eccleſiam S. Medardi in communitate viventibus. 1180

1174. Everardus Epiſcopus Tornacenſis, Abbatiam Thoſanam Religioſorum Ciſtercienſium, altero à Brugis milliari (quæ dein deſiit, unitaque fuit Epiſcopatui Brugenſi) inſtituit. 1317

1175. Ægidius Comes de Duraz Eccleſiam S. Medardi in Geldonia cum pluribus aliis bonis tradit Fratribus Jeroſolymitanis ſive Templariis, quæ bona dein à Templariis tranſierunt ad Equites Melitenſes. 1181

1177. Arnoldus Archiepiſcopus Trevirenſis concedit Abbatiæ S. Trudonis Ordinis S. Benedicti in Diœceſi Leodienſi immunitatem à Teloneo. 974

1177. Philippus Alſatius Comes Flandriæ poſſeſſiones Capituli Canonicorum S. Petri Caſſeti confirmat. 1182

1177. Abbas S. Richarii in Pontivio, jus quod habebat in Capellam Thoſanam (vulgò *Doeſt*, nunc in Diœceſi Brugenſi) tranſcribit in Monachos Ciſtercienſes

ſtercienſes recens illic fundatos. 1318

1177. Everardus Tornacenſis Epiſcopus, pro fundata Abbatia Thoſana Religioſorum Ciſtercienſium in *Liſſewegbe* propè Brugas, redimit ab Abbate S. Richarii in Pontivio jus omne quod in præfatum locum *Thoſan* habebat. 1319

1177. Rodulphus Leodienſis Epiſcopus confirmat donationem Eccleſiæ S. Medardi in Geldonia, Gallo-Brabantiæ Oppidulo, quam Ægidius Comes de Duraz cum variis aliis bonis fecit Ordini Equitum Jeroſolymitanorum. 1182

1178. Idem Epiſcopus donum Eccleſiæ ac decimarum de *Dongelberghe* in Gallo-Brabantia, quod Everardus de Ruez Vir Nobilis fecit Fratribus Jeroſolymitanis, (qui nunc ſunt Equites Melitenſes) iiſdem confirmat. 1183

1178. Reinoldus Archiepiſcopus Colonienſis donat Eccleſiæ ſuæ Metropolitanæ Corpora SS.trium Regum aliaſque Reliquias, quas à Frederico I. Imperatore Mediolani acceperat. 1184

1179. Wilhelmus Archiepiſcopus Remenſis concedit Capitulo S. Pharaïldis Gandavi regimen Scholarum totius Oppidi Gandavenſis, ejuſque ſuburbii. 974

1179. Alexander II. Pontifex confirmat Abbatiæ Parcenſi Eccleſias de Celle, Libbeka, & Roda S. Petri. 975

1180. Rogerius Epiſcopus Cameracenſis confirmat Donationem Juris Patronatûs Eccleſiæ de Campenhout factam à Burchardo ſuo Prædeceſſore Monialibus de Cortembergh. 976

1180. Alexander III. Pontifex Epiſcopo Tornacenſi inhibet, ne aliquem inſtituat Canonicum donec Præbendæ ſemi-plenæ reintegrentur. 976

1180. Philippus Heinsbergius Archiepiſcopus Colonienſis decernit, omnes oblationes ad Altare trium Regum Coloniæ, in uſus & ſupplementum Præbendarum Eccleſiæ Metropolitanæ eſſe convertendas. 1184

1180. Fredericus I. cognomento Barbaroſſa, Imperator, eidem Philippo Heinsbergio Archiepiſcopo Colonienſi, ejuſque Succeſſoribus concedit Ducatus Weſtphaliæ & Angariæ, quos Henrico Leoni Saxoniæ Duci, ob rebellionem ademerat. 1185

1180. Philippus Alſatius Comes Flandriæ dotat Abbatiam Merckemienſium Monialium Benedictinarum in Diœceſi olim Morinenſi; cujus bona, poſt ejus ſuppreſſionem, ceſſerunt Collegio PP. Societatis Jeſu Ipris. 1319

1181. Lucius III. Pontifex confirmat Privilegia ac poſſeſſiones Abbatiæ Sigburgenſis Ordinis S. Benedicti in Diœceſi Colonienſi. 1186

1181. Lucius III. Pontifex confirmat Privilegia Canonicorum Eccleſiæ Collegiatæ S. Germani Montibus Hannoniæ. 1187

1183. Philippus Flandriæ ac Viromandiæ Comes, Brugenſem S. Donatiani Eccleſiam privilegiis atque poſſeſſionibus adauget. 1188

1184. Lucius III. Pontifex recenſet poſſeſſiones Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ Brugis, eaſque Privilegio Apoſtolico confirmat. 977

1184. Lucius III. Pontifex Donationes Godefridi I, Henrici I, & Godefridi II. Brabantiæ Ducum, in favorem Equitum Templariorum, confirmat. 1189

1184. Gerardus de Duffle Vir Nobilis donat Ordini Equitum Templariorum varia bona prope Turnhautum in Campinia, quæ bona nunc ſpectant ad Commendatorem de *Braecle*, Ordinis Melitenſis. 1332

1185. Capitulum Eccleſiæ B. Mariæ Cameracenſis donat Jus Patronatûs Eccleſiæ S. Petri in Anderlecht, Capitulo Canonicorum ibidem. 978

1185. Rogerius de Wavrin Cameracenſis Epiſcopus Donationes varias à Walthero de Aa, Viro Nobili, in favorem Capituli Anderlechtenſis juxta Bruxellam factas, confirmat. 979

1185. Godefridus III. Brabantiæ ac Lotharingiæ Dux Abbatiam Jettenſem, ſeu Diligemenſem Ord. Præmonſt. in protectionem ſuſcipit. 979

1186. Deſiderius Morinorum Epiſcopus approbat Fundationem Abbatiæ Monialium Ciſtertienſium in *Blendecka* prope Audomaropolim in Artheſia. 1190

1188. Godefridus Brabantiæ ac Lotharingiæ Dux beneficia ab Equitibus Templi Jeroſolymitani recepta eidem Ordini liberaliter rependit, id teſtante Filio ejus Henrico. 1191

1189. Philippus Flandriæ ac Viromandiæ Comes, paciſcitur cum Eccleſia B. Mariæ, nunc Cathedrali, & aliis in Comitatu Cameracenſi exiſtentibus, de Protectione intuitu Gavalli, quod annuatim recipere debeat. Ibid.

1190. Wilhelmus, dictus *ad Albas manus*, Archiepiſcopus Remenſis, & S. R. E. Cardinalis, Decimam de *Lovendeghem* concedit Capitulo Sanctæ Pharaïldis Gandavi. 980

1190. Philippus Flandriæ ac Veromandiæ Comes Privilegia Abbatiæ S. Bertini Ordinis S. Benedicti Audomaropoli confirmat, ac nominatim benefacit Præpoſituris de Poperinga & Arcques ab eadem Abbatia dependentibus. 1333

1191. Capitulum Metropolitanum Colonienſe conſtituit, octo Præbendas Sacerdotales deinceps in Eccleſia Colonienſi habendas eſſe, & conſtitutum in Ordine Sacerdotali in locum defuncti eligendum. 1192

1192. Balduinus Flandriæ & Hannoniæ Comes in Capella ſua Valencenis Capitulum Canonicorum in honorem B. Mariæ Virginis inſtituit; eandemque Parentis ſui Fundationem poſtmodùm confirmat Comes Balduinus. 980

1192. Balduinus de Mauritania Caſtellanus Tornacenſis benefacit Abbatiæ Criſpinienſi Ordinis S. Benedicti in Hannonia. 1193

1192. Balduinus de Lopon Miles, ejuſque Uxor Oda fundant ac dotant Prioratum S. Nicolai de Oignies Canonicorum Regularium Diœceſis olim Leodienſis, nunc Namurcenſis, probantibus Præpoſito & Capitullo Foſſenſi. 1193

1193. Balduinus Flandriæ & Hannoniæ Comes fundationem ſuam Capituli Canonicorum in Aula Valencenenſi (ſupra pag. 980.) confirmat & auget. 1320

1194. Joannes Cameracenſis Epiſcopus Abbatem S. Auberti Ordinis Canonicorum Regularium Cameraci ſuum Capellanum conſtituit, eique confert Præbendam in Eccleſia ſua Cathedrali. Quod itidem approbant Capitulum Cathedrale & Wilhelmus Archiepiſcopus Remenſis. 1194. & ſeqq.

1195. Bal-

Digitized by Google

1195. Balduinus Comes Hannoniæ confirmat Donationem ab Fratre ſuo Henrico Seburgi Domino factam Monaſterio S. Landelini in Criſpinio, Ordinis S. Benedicti. 1195

1195. Joannes Cameracenſis Epiſcopus Ceſſionem Altaris Anderlechtenſis à Capitulo ſuo factam, in favorem memorati Canonicorum Collegii, confirmat & approbat. 1196

1195. Henricus I. Brabantiæ & Lotharingiæ Dux præfatam Ceſſionem Altaris Anderlechtenſis ſuo Diplomate confirmat. Ibid.

1196. Stephanus Tornacenſis Epiſcopus conſtituit in Eccleſia ſua leges Foraneitatis; quas poſtmodum Cæleſtinus II. & Alexander IV. Romani Pontifices ſervari mandarunt. 1197

1196. Henricus VI. Imperator confirmat Privilegium conceſſum Abbatiæ Sancti Auberti Cameraci. 1199

1196. Albertus Leodienſis Epiſcopus confirmat Fundationem Prioratûs de Oignies. Ibid.

1196. Stephano Tornacenſi Epiſcopo competere jus inſtituendi Presbyterum Parochialem Comminii in Gallo-Flandria, & idem jus ad Succeſſores ejus pertinere, decernitur. 1200

1196. Waltherus Rothomagenſis Archiepiſcopus donat Abbati S. Auberti Cameraci Altare S. Bovæ in Diœceſi Rothomagenſi ſuper Fluvio Ælva. 1201

1197. Innocentius III. Pontifex confirmat Privilegium Joannis Cameracenſis Epiſcopi, de quo ſuprà cap. 85. Ibid.

1197. Stephanus Tornacenſis Epiſcopus decernit Scholaſticum & Hoſpitalarium Eccleſiæ ſuæ debere à Canonicis eligi, eorumque officia ordinat. 981

1197. Balduinus Flandriæ & Hannoniæ Comes, pòſt Imperator Conſtantinopolitanus, confirmat poſſeſſiones Abbatiæ Dunenſis Ordinis Ciſtercienſis, quæ nunc eſt Brugis. 1320

1197. Stephanus Tornacenſis Epiſcopus Præbendam in Eccleſia ſua Cathedrali extinguit, ut in communes uſus Capituli convertatur. Quod ipſum confirmat Innocentius II. Pontifex, & Wilhelmus Archiepiſcopus Remenſis. 1201

1198. Idem Stephanus Tornacenſis Epiſcopus in Aula ſua fundat Capellam Epiſcopalem ſub invocatione S. Vincentii. 982

1198. Innocentius III. Pontifex dat Privilegium Canonicis Tornacenſibus, quo non poſſint cogi ſtare juri, niſi coram Epiſcopo vel Decano ſuo. 983

1198. Philippus, cognomento Nobilis, Comes ac Marchio Namurcenſis erigit Decanatum in Eccleſia Collegiata S. Petri in Caſtro Namurcenſi, quod Capitulum dein unitum fuit Cathedrali S. Albani Namurci. 1203

1198. Senatus Populuſque Tornacenſis, immunitatem à vectigalibus concedunt Abbatiæ S. Martini Ordinis S. Benedicti Tornacenſis, ob beneficia ſibi præſtita. 1204

1200. Litteræ Aſſociationis & Confraternitatis inter Abbatiam S. Albani Moguntiæ (quæ tunc erat Benedictinorum, nunc verò Illuſtris Eccleſia Collegiata) & Capitulum S. Albani Namurci, nunc Cathedrale. 1206

1200. Wilhelmus Remenſis Archiepiſcopus S. R. E. Cardinalis ſupprimit Capitulum Canonicorum quod erat in Eccleſia S. Andreæ Elnone, ſeu in Fano S. Amandi, eorumque loco Benedictinos ejuſdem Abbatiæ ſubſtituit. Ibid.

1201. Gerardus Cancellarius Flandriæ Donationem decimæ de Wevelghem à Balduino de Rouſlo in favorem Capituli Harlebacenſis confirmat. 983

1203. Philippus ...... Galliæ Rex Eccleſiam Cathedralem & Epiſcopum Atrebatenſem eximit à jure Regaliæ. 1206

1204. Balduinus Imperator Conſtantinopolitanus & Comes Flandriæ rogat Philippum Auguſtum Regem Franciæ & Ludovicum ejus Primogenitum, ut fundationem Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ Cortraci perficiant. 1207

1204. Hugo de Petraponte Epiſcopus Leodienſis confirmat fundationem Prioratûs de Oignies, Canonicorum Regularium, de quo fol. 1193. 1208

1205. Abbas Eynhamenſis renuntiat omni juri quod in Collegiatam Eccleſiam Eynenſem juxta Aldenardam antea prætenderat. Ibid.

1205. Innocentius III. Pontifex ſupprimit Præpoſituram in Cathedrali Eccleſia Tornacenſi, ſuique Mandati Executores conſtituit Abbates Sancti Amandi, Phalempinienſem, & Sancti Nicolai de pratis. 984

1205. Henricus I. Dux Lotharingiæ inferioris benefacit Monaſterio Cortembergenſi Ordinis S. Benedicti. 985

1209. Goſwinus Epiſcopus Tornacenſis teſtatur Decimam de Templeuve ad ſuam Eccleſiam Cathedralem pertinere. 985

1209. Henricus I. Dux Lotharingiæ ac Brabantiæ confirmat Donationem terræ de Valienpont in Gallo-Brabantia, factam à Francone de Archenna Viro Nobili Fratribus Jeroſolymitanis. 1209

1210. Epiſcopum Tornacenſem habere collationem duarum Præbendarum in Eccleſia B. Mariæ Cortraci, agnoſcit Philippus Marchio Namurcenſis Flandriæ & Hannoniæ Procurator. 1209

1210. Capella B. Mariæ Virginis Bruxellæ, in qua jam dudum fuerat Præpoſitura Benedictinorum ab Abbatia S. Sepulchri Cameracenſi dependens, erigitur in Eccleſiam Parochialem. 986

1210. Henricus I. Brabantiæ ac Lotharingiæ Dux benefacit Monaſterio Oigniacenſi Ordinis S. Auguſtini, de quo ſupra 1193. 1210

1211. Philippus Comes & Marchio Namurcenſis in Eccleſia S. Albani, quæ nunc eſt Cathedralis, viginti Vicarios inſtituit. Ibid.

1214. Joannes de Bethunia Cameracenſis Epiſcopus Abbatiam Premiacenſem Monialium Ordinis S. Auguſtini, quæ nunc eſt Cameraci, eximit à juriſdictione Abbatis Cantimpratani, atque à communione proventuum, bonorum &c. 1211

1215. Abbatia Monialium Ciſtercienſium, quæ nunc eſt in Wevelghem juxta Cortracum, fundatur in vicina Parochia de Moorſele per Joannam Flandriæ Comitiſſam & Margaretam Caſtellanam Aldenardenſem. 1212

1216. Henricus I. Brabantiæ Dux fundat Prioratum Monialium Ciſtercienſium, dictum *Ter-Banck*, juxta Lovanium. 987

1217. Idem Dux benefacit eidem Prioratui ac Leproſario de *Ter-Banck* à ſe fundato. 987

1218. Adam Morinenſis Epiſcopus Privilegia &

Digitized by Google

& Poſſeſſiones Canonicorum S. Petri in Monte Caſleti confirmat. 1213

1218. Joanna Flandriæ Hannoniæque Comitiſſa benefacit Eccleſiæ Collegiatæ S. Pharaïldis, eandemque Capellam ſuam nominat. Eamdem Uxoris ſuæ Donationem dein confirmat Comes Fernandus. 987

1220. Hugo de Petra-ponte Epiſcopus Leodienſis confirmat Fundationem Domûs de Juncis Equitum Theutonicorum, vulgò Dictam *Alde-Bieſen*, propè Trajectum-Moſæ. 988

1220. Henricus I. Brabantiæ Dux confirmat ea quæ Archiepiſcopus Remenſis viſitando Bruxellenſem Eccleſiam S. Gudulæ geſſerat. 989

1225. Honorius III. Pontifex Capitulum Sancti Donatiani Brugis, quod nunc eſt Cathedrale, eximit à Juriſdictione Epiſcopi Tornacenſis. 989

1226. Henricus I. Dux Brabantiæ ac Lotharingiæ inferioris decimas de *Hombeka* donat Monialibus de *Cortembergh*. 990

1227. Idem Henricus I. Brabantiæ Dux benefacit Abbatiæ Jettenſi ſeu Diligemenſi, Ordinis Præmonſtratenſis. 991

1227. Gregorius IX. Pontifex Prioratui de Oignies Canonicorum Regularium S. Auguſtini, Diœceſis olim Leodienſis nunc Namurcenſis, varia concedit Privilegia. 1213

1230. Walterus Vicarius Generalis Epiſcopi Cameracenſis conſentit in fundationem Abbatiæ Monialium Ordinis S. Auguſtini in Haſpra, inter Cameracum & Valencenas, quæ dein tranſlata fuit Tornacum, diciturque Abbatia de Pratis. 1215

1231. Litteræ Epiſcopi Tornacenſis, quibus concedit præfatis Monialibus Sacellum Leproſorum in Haſpra. 1215

1231. Boneffiæ in Namurceſio olim fuerat duplex Abbatia Monialinm Ciſtertienſium; quarum una manſit Boneffiæ, poſtmodum in Abbatiam Religioſorum immutata; altera tranſlata ad Fanum S. Deſiderii in Gallia, ſua bona hoc Diplomate tranſcribit. 1216

1231. Gregorius IX. Pontifex Fundationem Monaſterii de Conſilio B. Mariæ confirmat. Ibid.

1232. In Eccleſia Collegiata S. Vincentii Sonegiis, haud procul à Montibus Hannoniæ, fuerunt ab antiquo XXXII. Canonicorum Præbendæ, quarum duas ſucceſſivè Comes Hannoniæ, tertiam confert Capitulum. Hanc Præbendam tertiò vacantem non niſi Presbytero conferendam eſſe decernunt Ferrandus & Joanna Comites Flandriæ & Hannoniæ. 1321

1232. Godefridus Epiſcopus Cameracenſis permittit Monialibus de Haſpra Ordinis S. Auguſtini, ut in alium locum commodiorem ſe transferant. 1218

1232. Humbertum Cantuarienſem Archiepiſcopum tradidiſſe Abbatiæ Dunenſi Ordinis Ciſtercienſis in Flandria Eccleſiam de Eiſtkirche cum decimis annexis Inſulæ de Seapeya in Anglia, varii teſtantur. 1322

1232. Joanna Flandriæ atque Hannoniæ Comitiſſa juriſdictionem Præpoſiti & Capituli S. Donatiani Brugenſis promovet & auget. 1218

1232. Joannes Epiſcopus Leodienſis donat Decimam de Boneffe in Namurceſio, Monaſterio Sanctimonialium ibidem conſtituto, quod dein mutatum fuit in Abbatiam Religioſorum Ciſtercienſium. 1220

1233. Abbatia Monialium Ordinis S. Auguſtini, ex Haſpra transfertur ad Domum Filiarum Dei in Pratis Porcinis, juxta Tornacum, conſentiente Capitulo Tornacenſi. Ibid.

1233. Joannes Appianus Leodienſis Epiſcopus fundat Abbatiam Molinienſem in Comitatu Namurcenſi, ibique inſtituit Moniales Ordinis Ciſtercienſis, quibus dein ſubſtituti fuêre Religioſi ejuſdem inſtituti. 1222

1234. Joannes de Brienne, Dominus de *Neder-Linter*, hujus loci Decimam dat Abbatiæ B. Mariæ de Lintris, Virginum Ordinis Ciſtertienſis juxta Thenas. 991

1234. Henricus Dux Brabantiæ ac Lotharingiæ conſenſum præbet præfatæ Donationi. 992

1234. Gregorius IX. Pontifex concedit Regulam Abbatiſſæ & Monialibus de Pratis juxta Tornacum eaſque donat Apoſtolica protectione. 1222

1234. Walterus Tornacenſis Epiſcopus benefacit Monialibus de Pratis. 1224

1235. Abbatia Baudeloënſis Religioſorum Ordinis Ciſtercienſis (quæ nunc eſt Gandavi) recens erecta ſubjicitur Abbati Camberonenſi tamquam Patri Abbati. Ibid.

1236. Joannes de Appia Epiſcopus Leodienſis, Donationem Decimæ de *Neder-Linter* in favorem Abbatiæ Lintrenſis Ordinis Ciſtercienſis confirmat. 992

1236. Joannes de Brienne, de quo fol. 1191. renovat ſuam Donationem, probante Henrico Brabantiæ Duce. 993

1237. Petrus Morinenſis Epiſcopus, Donationes quarumdam Eccleſiarum atque poſſeſſionum in ſua Diœceſi, in favorem Capituli Sancti Donatiani Brugenſis, confirmat. 1225

1238. Capitulum Anderlechtenſe cedit Jus Patronatûs Eccleſiæ de *Santberghe* Abbatiſſæ Belliprati Ordinis Ciſtercienſis propè Gerardi-montem. 994

1239. Thomas à Sabaudia Maritus Joannæ Comitiſſæ & heredis Flandriæ, transfert in Epiſcopum Tornacenſem Jus Patronatûs quod habebat in Eccleſiam S. Walburgis Brugis. 994

1240. Waltherus de Marviſio Epiſcopus Tornacenſis, notabilem portionem è Decimis novalibus cedit Capitulo ſuo Tornacenſi, ceſſionemque confirmat Innocentius IV. Pontifex. 994

1244. Walterus de Marviſio, Epiſcopus Tornacenſis, in Eccleſia Collegiata S. Pharaïldis Gandavi, nunc ad S. Nicolaum tranſlata, dignitatem Præpoſituræ reſtaurat. 995

1244. Goſwinus de Nova-villa Miles, donat Abbatiæ Alnenſi Ordinis Ciſtercienſis, in Diœceſi Leodienſi, Decimam Parochiæ S. Medardi in Gallo-Brabantia. 1225

1245. Innocentius IV. Pontifex confirmat poſſeſſiones Monialium Boneffienſium Ordinis Ciſtercienſis in Comitatu Namurcenſi, in quarum locum dein ſucceſſerunt anno 1461. Religioſi ejuſdem Ordinis. 1226

1246. Innocentius IV. Pontifex confirmat donationes factas Abbatiæ Monialium de Pratis Porcinis Tornaci. 1227

1246.

Digitized by Google

1246. Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa Privilegia ac poſſeſſiones Abbatiæ Thoſanæ Ordinis Ciſtercienſis juxta Brugas (quæ nunc deſiit) enumerat ac confirmat. 1322

1246. In Harlebecana Canonicorum apud Flandros Eccleſia, præter Præpoſituram dignitas Decanalis erigitur. 995

1248. Henricus II. Brabantiæ Dux benefacit Eccleſiæ Collegiatæ S. Odæ Rodenſis, in diſtri-ctu Sylvæducenſi, in eaque erigit Decanum. 1228

1248. Controverſia inter Waltherum Epiſcopum Tornacenſem & Abbatem S. Bertini Ordinis S. Benedicti Audomaropoli, circa Prioratum de Cokelare, olim juxta Brugas, dirimitur. Ibid.

1248. Willelmus Comes Hollandiæ ac Romanorum Rex bona Abbatiæ Thoſanæ Ordinis Ciſtercienſis in Hollandiæ ac Zelandiæ Provinciis ſita, confirmat & in protectionem ſuſcipit. 1324

1249. Waltherus Tornacenſis Epiſcopus confirmat donationes Margaretæ Comitiſſæ Flandriæ & Joannis de Praet, in favorem novellæ Abbatiæ de Jeruſalem, vulgò Sparmaliæ, Virginum Ciſtercienſium, quæ nunc eſt Brugis. Accedit conſenſus Abbatis S. Quintini in Veromanduis. Ibid.

1250. Arnoldus de Zellaer Scholaſticus Eccleſiæ S. Rumoldi Mechliniæ, fundat illic duodecim Capellanos, qui hodieque vocantur Canonici Zellarienſes. 996

1250. Balduinus Dominus de Commines Fundator Collegii Canonicorum S. Petri in Comminio, jus Patronatûs & collationem Præbendarum ejuſdem Eccleſiæ cedit Epiſcopo Tornacenſi, quod ratum habet Alexander IV. Pontifex. 1230

1250. Margareta Flandriæ atque Hannoniæ Comitiſſa componit pacem inter Walterum Epiſcopum Tornacenſem & Balduinum Comminii Dominum, ſuper juriſdictione Hoſpitum Epiſcopi, & Collatione juris Patronatûs de Commines in favorem Epiſcopi. 1231

1250. Walterus de Marviſio Epiſcopus Tornacenſis agnoſcit Comitem Flandriæ Advocatum Eccleſiæ de Commines. 1234

1251. Wulfardus de Maelſtede Vir Nobilis donat Capitulo B. M. Cortracenſi jus Patronatûs Eccleſiæ de Hulſt in Flandria. 1235

1251. Walterus de Marviſio Tornacenſis Epiſcopus obligationem ſuſcipiendi Ordines ſacros annectit Cortracenſibus Præbendis, de conſenſu Margaretæ Comitiſſæ Flandriæ, ejuſdem Eccleſiæ Patronæ. 1234

1251. Godefridus de Lovanio transfert Cœnobium Monialium Minoris Bigardiæ Ordinis Benedicti in Parochiam Leeuwenſem S. Petri juxta Bruxellam. 997

1252. Begginagium Anderlechtenſe fundatur à Willelmo Decano Anderlechtenſi. 998

1253. Innocentius IV. committit Hugonem Cardinalem Legatum ſuum, ad concedendum Henrico Duci Brabantiæ duas tertias Decimarum novalium, in Dominiis ipſius ad culturam redigendarum, quas Decimas idem Dux reſtituit Eccleſiis per ſuum Teſtamentum, quod habetur ſuprà pag. 207. 1235

1254. Hugo ex Ordine FF. Prædicatorum S. R. E. Cardinalis bona & perſonas Begginarum Bruxellenſium Protectione Apoſtolicâ munit. 998

1254. Gerardus & Hugo de Gandavo Viri Nobiles dotant Abbatiam de *Biloka*, dictam Portum Beatæ Mariæ Virginis Monialium Ciſtercienſium Gandavi. 999

1254. Joannes Miles de Dam, dotat Abbatiam de *Ooſt-Eecklo*, Virginum Ordinis Ciſtercienſis, quæ nunc eſt Gandavi. 1000

1255. Arnoldus de Zellaer Scholaſticus Mechlinienſis, auget dotem XII. Capellanorum quos Mechliniæ fundaverat, ſuprà fol. 996. 1000

1255. Jacobus Attrebatenſis Epiſcopus, Sororibus Converſis amandatis ex Eccleſia de Beaurepaire, inſtituit Canonicos Regulares Ordinis S. Auguſtini. 1236

1257. Alexander IV. Pontifex Canonicis Regularibus Frigidi Montis Bruxellæ indulget, ut in Eccleſia S. Gudulæ Bruxellis poſſint Præbendam obtinere. 1001

1257. Capitulum S. Mariæ Antverpienſe, conſentiente Goberto de Peruwez Præpoſito ſuo, decernit ſupprimendam Præpoſituram ejuſdem Eccleſiæ, ejuſque loco ſubſtituendum Decanum. 1002

1258. Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus confirmat fundationem factam ab Arnoldo de Zellaer Mechlinienſi Scholaſtico, de qua ſuprà fol. 996. & 1000. 1003

1260. Idem Nicolaus Epiſcopus conſentit ut in locum Præpoſiti deinceps ſit Decanus in Eccleſia B. Mariæ Antverpiæ, nunc Cathedrali. 1003

1265. Conventio inter Abbatiam Cortenbergenſem Monialium Benedictinarum juxta Bruxellam, & Præpoſituram Vallis Liliorum Monialium Præmonſtratenſium, tunc juxta Mechliniam, ſuper decimis Parochiæ de *Hombeke*. 1004

1268. Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa Decimas Parochiæ de Maercke, ſibi à Joanne Aldenardæ Domino conceſſas, donat Capitulo B. Mariæ Cortraci, reſervato tamen ſibi ac Succeſſoribus Comitibus Flandriæ jure Patronatûs. 1236

1269. Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa confirmat Ceſſionem Eccleſiæ S. Gaugerici Valencenis à Priore S. Salvii, in favorem Canonicorum, qui ab Eccleſia Aulæ Comitis ſeſe eò tranſtulerunt. 1237

1270. Joannes Angianus Epiſcopus Tornacenſis, confirmat fundationem factam à Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa in favorem Begginagii Brugenſis. 1005

1270. Aleydis Duciſſa Brabantiæ, Fundatrix Monaſterii de *Auderghem* Monialium Ordinis S. Dominici juxtà Bruxellam, eidem donat Decimas Vici de *Eckeren* propè Antverpiam. 1005

1271. Joannes I. Brabantiæ Dux Begginagium Bruxellenſe, cui nomen *Vinea*, in protectionem ſuſcipit, eique præſcribi curat Statuta; quæ Petrus Epiſcopus Cameracenſis anno 1323. probavit. 1006

1272. Abbas Sancti Cornelii Indenſis Ordinis S. Benedicti juxta Aquiſgranum vendit Guidoni Comiti Flandriæ Oppidum Rothnacenſe aliaſque Terras in Flandria. 1007

1272. Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa Oppidanis Aldenardenſibus Scabinos & Magiſtratum conſtituit. 1240

1275. Eadem Margareta Comitiſſa Paſtorem

Eccleſiæ S. Gaugerici Valencenis annumerat Canonicis Aulæ Comitis ibidem. Ibid.

1276. Rudolphus de Habſpurg Imperator, Abbatiam Aureæ-Vallis Religioſorum Ciſtercienſium in Ducatu Luxemburgenſi, nunc Obſervantiæ Strictioris, ſuâ Protectione donat eamdemque commendat Philippo III. Regi Francorum. 1241

1280. & ſeqq. Joannes I. Brabantiæ Dux benefacit Equitibus Ordinis Theutonici Domûs Confluentinæ in Germania, ſimulque Domui ſeu Commendariæ de *Pitzemburgh* Mechliniæ à Confluentina dependenti. 1010

1280. Guido Comes Flandriæ & Marchio Namurcenſis concedit Juſtitiam Abbatiæ S. Joannis Ordinis S. Benedicti, olim in Monte Morinenſi in Artheſia; quæ nunc tranſlata eſt in Urbem Iprenſem. 1325

1282. Joannes Dux Lotharingiæ & Brabantiæ varia Privilegia concedit Lovanienſibus. 1334

1284. Martinus IV. Pontifex conſtituit Conſervatorem bonorum Monaſterii Cortembergenſis Monialium Ordinis S. Benedicti Affligemienſem ejuſdem Ordinis Abbatem. 1011

1303. Joannes II. Brabantiæ Dux Begginas Bruxellenſes ſuâ protectione donat, iiſque benefacit. 1011

1308. Gerardus Abbas Eynhamenſis jura & prædia quæ aliquando in *Deurne* propè Antverpiam viciniſque in locis poſſidebat, tranſcribit in Abbatem & Conventum S. Michaëlis Antverpiæ. 1012

1311. Henricus Romanorum Imperator Monaſterium Bello-Montanum pro Monialibus Ordinis Sancti Dominici Valencenis, fundat ac dotat. 1012

1312. Robertus de Bethunia Comes Flandriæ Curam Begginagii Gandenſis committit FF. Prædicatoribus ibidem. 1013

1312. Joannes II. Brabantiæ Dux Supremum Brabantiæ Concilium inſtituit, in Cortenberga, qui Vicus Bruxellam inter & Lovanium ſitus eſt. 1013

1314. Exemplum Juramenti præſtiti à Frederico III. Cæſare, quo patet Imperatores eſſe Canonicos Eccleſiæ Colonienſis. 1015

1314. Joannes III. Brabantiæ Dux inauguratur in Oppido Lovanienſi, & ſignat Pacta-Conventa. 1016

1333. Adolphus de Marca Epiſcopus Leodienſis vendit Dominium Mechlinienſe Ludovico Flandriæ ac Nivernii Comiti. 1017

1333. Ludovicus Comes Flandriæ teſtatur in præmiſſa venditione Oppidi Mechlinienſis, reſervatam fuiſſe Epiſcopis Leodienſibus Præpoſituram ſive Abbatiam S. Rumoldi Mechliniæ. 1019

1359. Abbatia de *Groenenbriele*, Monialium Ordinis Sancti Auguſtini è Congregatione S. Victoris, fundatur Gandavi à Simone Mirabellio, dicto de *Haele*. 1019

1356. Philippi Arboſii Tornacenſis Epiſcopi Ordinatio pro Paſtoribus & Capellanis Eccleſiæ S. Martini Cortraci. 1242

1361. Petrus de Andrea Cameracenſis Epiſcopus in Eccleſia ſua Cathedrali conſtituit XVI. Præbendas Sacerdotales. 1243

1365. Urbanus V. Pontifex prærogativas duodecim Vicariorum Cathedralis Eccleſiæ Tornacenſis recenſet atque confirmat, decernitque eas non cadere ſub gratiis expectativis. 1326

1368. Philippus de Arboſio, è Decano Eccleſiæ S. Donatiani Brugis, Epiſcopus primùm Noviomenſis, dein Tornacenſis, in Brugenſi Eccleſia Præbendam (unam è IV. Minoribus) fundat ac dotat. 1327

1370. Joanna Brabantiæ Duciſſa, dein nupta Wenceſlao Bohemiæ Regis Filio ac Duci Luxemburgenſi, concedit locum ad ædificandum Prioratum Rubeæ-Vallis Canonicorum Regularium in Sylva Sonia propè Bruxellas. 1020

1372. Wenceſlaus & Joanna Brabantiæ & Luxemburgi Duces, coactis Cortembergæ Comitiis Ordinum Brabantiæ, varias leges edunt. Has ſuis Sigillis firmârunt Brabantiæ Proceres, quorum ſola nomina retulit Miræus pag. 324. 1020

1373. Gerardus de Dainville Cameracenſis Epiſcopus, confirmat Fundationem Prioratûs Canonicorum Regularium Rubeæ Vallis, in Sylva-Zoniæ. 1023

1373. Wenceſlaus & Joanna Duces Brabantiæ, varia concedunt Privilegia Oppidanis ſuis Lovanienſibus; atque inter cætera, Jus conſtituendi Magiſtratum ejuſdem Oppidi. 1024

1377. Carolus IV. Imperator committit Protectionem Eccleſiæ Cameracenſis, Epiſcopo Leodienſi, Duci Brabantiæ, Comiti Flandriæ & Aloſti, nec non Hannoniæ ac de Lyncio Comitibus, & Nobilibus de Bellomonte. 1244

1378. Wenceſlaus & Joanna Duces Brabantiæ Motus Lovanienſium componunt, & formam præſcribunt eligendi Magiſtratum Lovanienſem. 1026

1382. Idem Wenceſlaus & Johanna Duces Brabantiæ, Lovanienſes tumultuantes in gratiam recipiunt, intercedente Epiſcopo Leodienſi, & pacem inter eos componunt, ac Privilegium eligendi Conſulem & Magiſtratum confirmant. 1247

1385. Philippus cognomento Audax, Dux Burgundiæ, & Comes Flandriæ, Inſulis Flandrorum inſtituit Cameram Rationum, ſive Conſilium ſuum, inde anno 1409. tranſlatum Gandavum. 1252

1388. Guilielmus de Normannis Epiſcopus Anconitanus atque Adminiſtrator Tornacenſis Theſaurum Sacroſancti Cruoris Brugis in Eccleſia S. Baſilii à ſe viſitatum fuiſſe teſtatur in præſentia plurimorum Epiſcoporum, Abbatum & Nobilium. 1029

1388. Urbanus IV. Pontifex in Urbe Colonienſi inſtituit Univerſitatem Studii Generalis, ad normam Academiæ Pariſienſis. 1253

1390. Clemens VII. Anti-Papa Avenione ſedens, in favorem Decani & Canonicorum Tornacenſium ſibi adhærentium contra Urbanum VI. Pontificem Romæ ſedentem, permittit, ut abſentes percipiant fructus ſuorum Beneficiorum in Flandria aliiſque partibus, quæ Urbano VI. adhærebant. 1031

1392. Sententia Florentii à Wevelinchoven Epiſcopi Ultrajectenſis lata (intervenientibus ſex aliis Epiſcopis) in quemdam Fratrem Jacobum de Juliaco; eo quod ſuppoſitis falſis Litteris Ordinationis Epiſcopalis aſſumptus in Suffraganeum Ultrajectenſem, integro decennio Sacramenta Ordinis & Confirmationis contuliſſet, aliaque Munia Epiſcopalia obiiſſet. 1032

1392. Bonifacius IX. Omnes libertates, immunitates

Digitized by Google

nitates, & Privilegia à Prædeceſſoribus ſuis, à Regibus, Principibus, aliiſque, Oppido Lovanienſi conceſſa confirmat. 1254

1398. Maria Brabantica Reinaldi III. Gelriæ Ducis Vidua, fundat Capitulum XII. Canonicorum Turnhauti in Campinia. 1033

1409. Joannes de Bavaria, Epiſcopus Leodienſis, & Adminiſtrator Epiſcopatûs Cameracenſis, Collegium Canonicorum ab Eccleſia S. Urſmari Lobiis transfert ad Eccleſiam B. Mariæ Oppidi Binchienſis in Hannonia, petente Fratre ſuo Guilielmo Hannoniæ Hollandiæque Comite. 1033

1410. Joannes XXIII. Pontifex, prædictam tranſlationem Capituli & Reliquiarum ad Oppidum Binchienſe, confirmat. 1034

1411. Hortus concluſus, Præpoſitura Monialium Norbertinarum Herendalii in Campinia Brabantina, fundatur ab Arnoldo de Craeyenhem & Joanna de Steinvoert Conjugibus. 1331

1419. Martinus V. Pontifex Menſæ Capitulari Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ ad Aulam Comitis Valencenis, unit Parochialem Eccleſiam S. Gaugerici ibidem. 1035

1419. Idem Martinus V. Pontifex dat Privilegium Epiſcopo Tornacenſi, quo Capella S. Vincentii, olim per Stephanum Epiſcopum fundata in Aula Epiſcopali (Tabulis ſupra pag. 982. editis) cadere non poſſit ſub gratia expectativa. 1036

1427. Begginagium Namurci inſtituitur, quod dein ceſſit in Refugium Abbatiæ Boneffienſis, Ordinis Ciſtercienſis, in Namurceſio. 1256

1441. Teſtamentum Philippi Boni Belgarum Principis, Ordinis Aurei Velleris Inſtitutoris &c. factum Rethely, octavâ Decembris. Ibid.

1444. Litteræ Confœderationis quinque Capitulorum, S. Gudilæ Bruxellis, S. Rumoldi Mechliniæ, S. Petri in Anderlecht, S. Gummari Liræ, & S. Petri Turnhauti. Poſtmodum acceſſerunt Capitula B. Mariæ Teneramundanum, & S. Gaugerici Haltrenſe. 1263

1446. Nicolaus V. Pontifex confirmat Confraternitatem ſeu Confœderationem ſeptem Capitulorum, de quibus Capite præcedenti. 1264

1460. Philippus Bonus Burgundiæ ac Brabantiæ Dux, Præpoſito Montis Frigidi Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini cedit jus Patronatûs in quaſdam Eccleſias Ducatûs Limburgenſis. 1037

1467. Paulus II. Pontifex Parochialem Eccleſiam S. Gaugerici Valencenis unit Capitulo B. M. ad Aulam Comitis (nunc in dicta Eccleſia S. Gaugerici reſidenti) cum jure conſtituendi Vicarium amovibilem. 1038

1470. Alia Bulla ejuſdem Pauli II. Pontificis data ejuſdem argumenti ut præcedens. 1040

1474. Prodigioſa Probatio Particulæ ligni S. Crucis, quæ Brugis in Eccleſia Collegiata Beatæ Mariæ Virginis aſſervatur, facta. 1041

1474. Sixtus IV. Pontifex ſtatuit ut ad VIII. Præbendas Presbyterales in Eccleſia Metropolitana Colonienſi nemo aſſumatur niſi Doctor S. Theolog[illegible] vel Decretorum aut Legum, vel ſaltem Licentiatus. 1266

1477. Decanus & Capitulum B. Mariæ Antverpienſe, præter ſuam Eccleſiam primariam, quatuor alias recipiunt Eccleſias Parochiales, S. Georgii, S. Walburgis, S. Jacobi, & S. Andreæ. 1042

1493. Joannes de Horne Epiſcopus Leodienſis confirmat fundationem Capituli S. Petri de Boxtel in Campinia, factam ab Henrico de Ranſt Toparcha de Boxtel, quod Capitulum, dein ſubjectum Epiſcopatui Buſcoducenſi, nunc deſiit. 1266

1495. Henricus à Bergis Cameracenſis Epiſcopus Capitulum Canonicorum ab Eccleſia S. Gaugerici in Haeltert transfert Aloſtum ad Eccleſiam S. Martini. 1043

1497. Philippus Pulcher Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ &c. appellat à variis oneribus & gravaminibus, à Romana Curia ſubditis ſuis impoſitis. 1268

1501. Petrus Quicke Epiſcopus Tornacenſis, in Eccleſia S. Salvatoris Brugis inſtituit Capitulum Canonicorum cum Decano. 1271

1503. Philippus Pulcher Burgundiæ Dux & Rex Hiſpaniæ, Conſilium Supremum Mechliniæ conſtituit. 1044

1507. Julius II. Pontifex Abbatiam S. Bavonis Ordinis S. Benedicti Gandavi, quæ nunc eſt Eccleſia Cathedralis, eximit à juriſdictione Epiſcopi Tornacenſis. 1046

1509. Maximilianus Imperator ac Princeps Belgii Erectionem Conſilii Provincialis Namurcenſis a ſuis Prædeceſſoribus factam, confirmat & ampliat. 1047

1518. Ludovicus Guillard, Epiſcopus Tornacenſis, erectionem Capituli Canonicorum in Eccleſia S. Salvatoris Brugis, factam anno 1501. à Prædeceſſore ſuo Petro Quicke, confirmat & ampliat. 1272

1522. Wilhelmus vanden Tympel Oppidi Lovanienſis Conſul, ibidem fundat Abbatiam Virginum Ciſtercienſium, cui nomen Vinea B. Mariæ. 1049

1525. Guilielmus de Croy, Marchio Arſchoti, & Maria de Hamalia Conjuges, fundant ac dotant Heverleenſe Cæleſtinorum (unicum iſtius Ordinis in Belgio) Cœnobium. 1051

1530. Carolus V. Imperator Civitatem Moſætrajectinam in perpetuum unit Ducatui Brabantiæ. 1274

1531. Clemens VII. Pontifex Canonicorum Collegium in honorem B. Mariæ Virginis inſtituit Hooghſtraræ in Campinia ad inſtantiam Antonii de Lalaing, ejuſque Conthoralis Iſabellæ de Culembourg. 1277

1531. Carolus V. Imperator Luxemburgi inſtituit Conſilium Provinciale. 1282

1532. Robertus de Croy Epiſcopus Cameracenſis Vicariorum Collegium Gelæ in Brabantia conſtituit cum onere Divinum officium decantandi. 1286

1536. Paulus III. Pontifex Abbatiam S. Bavonis Ordinis Sancti Benedicti Gandavi ſupprimit & è Monachis facit Canonicos ſæculares, & ex bonis ejuſdem Monaſterii erigit inſigne Capitulum, petente Carolo V. Imperatore. 1051

1537. Acta in Seculariżatione Abbatiæ Sancti Bavonis Ordinis S. Benedicti Gandavi ejuſque in Eccleſiam Collegiatam Erectione. Item Proceſſus fulminatus per Joannem Carondelet Archiepiſcopum Panormitanum Præpoſitum S. Donatiani Brugis &c. ſuper Bulla Pauli III. Pontificis, de qua ſupra pag. 1051. 1290

1540. Ale-

Digitized by Google

1540. Alexander Farneſius S. R. E. Cardinalis, decernit transferendum eſſe Capitulum Canonicorum ab Eccleſia S. Bavonis Gandavi ad Eccleſiam S. Joannis ibidem. 1055

1540. Paulus Pontifex III. Capitulum Canonicorum à ſæcularizatione Abbatiæ Benedictinæ S. Bavonis transfert ab Eccleſia S. Bavonis ad Eccleſiam Parochialem S. Joannis. 1059

1541. Ordinatio Caroli V Cæſaris ſuper obſervatione Cultûs Divini in Eccleſia Collegiata S. Bavonis ad S. Joannem tranſlata Gandavi. 1056

1541. Proceſſus Fulminatus ſuper Bulla Tranſlationis præcedenti per Philippum Nigri Præpoſitum S. Pharaïldis Gandavi. 1061

1550. Carolus V. Imperator Præfecturam Arcis Cameracenſis Filio ſuo Philippo II. Titulo Burgraviatûs concedit, abſque tamen præjudicio jurium Epiſcopi & Eccleſiæ Cameracenſis. 1296

1560. Pius IV. Pontifex Audomaropoli in Artheſia novum erigit Epiſcopatum in locum veteris Morinenſis Epiſcopatûs à paucis annis extincti; eique pro dote aſſignat partem bonorum ejuſdem Eccleſiæ Morinenſis, item Præpoſituram Watanenſem, & Præpoſituram Eccleſiæ B. M. V. Audomaropoli, recens in Cathedralem erectæ. 1298

1560. Pius IV. Pontifex, ſuppreſſo Ipris Monaſterio Canonicorum Regularium S. Martini, Eccleſiam illam conſtituit Cathedralem; ibidem erigens novum Epiſcopatum Suffraganeum Archiepiſcopatûs Mechlinienſis, eique aſſignans pro dote Præpoſituras S. Martini Ipris, S. Walburgis Furnis, & plurima bona Morinenſis Eccleſiæ 1077

1560. Pius IV. Pontifex Eccleſiam Collegiatam S. Albani Namurci erigit in Cathedralem; ibique novum inſtituit Epiſcopatum Suffraganeum Archiepiſcopatûs Cameracenſis; eidem pro dote aſſignans Abbatiam Floreffienſem Ordinis Præmonſtratenſis in Namurceſio. 1085

1561. Pius IV. Pontifex Eccleſiam S. Bavonis Gandavi erigit in Cathedralem, ibique novum inſtituit Epiſcopatum Suffraganeum Archiepiſcopatûs Mechlinienſis, cui annectit Dignitatem Abbatis ſæcularis ſeu Præpoſituram ejuſdem Eccleſiæ. 1066

1561. Pius IV. Pontifex, Abbatiam Affligemienſem Religioſorum Ordinis Sancti Benedicti in Brabantia, unit in perpetuum novo Archiepiſcopatui Mechlinienſi à ſe erecto. 1092

1561. Pius IV. Pontifex Prioratum Bierbacenſem juxta Lovanium, olim Ordinis S. Benedicti ſub juriſdictione Abbatiæ Sancti Nicaſii Remis, ſupprimit, ejuſque bona annectit Sacræ Facultati Theologicæ in Academia Lovanienſi. 1093

1566. S. Pius V. Pontifex Abbatiam Floreffienſem Ordinis Præmonſtratenſis in Diœceſi Namurcenſi, à Prædeceſſore Pio IV. deſtinatam pro dote Epiſcopatûs Namurcenſis, ſub onere annuæ penſionis eximit, eidemque Epiſcopatui annectit Abbatiam S. Gerardi, ſeu Bronienſem Ordinis Sancti Benedicti in eadem Diœceſi. 1098

1566. Suppreſſo Urbis Morinenſis Epiſcopatu, qui erat in Artheſia anno 1553, Paulus IV. & Pius IV. poſt factam proventuum Eccleſiaſticorum inter Reges Hiſpaniæ ac Franciæ diviſionem, ex una medietate erexerant Epiſcopatus Iprenſem in Flandria & Audomarenſem in Artheſia: S. Pius V. Pontifex ex altera medietate erigit Epiſcopatum Boloniæ in Picardia, eumque conſtituit Suffraganeum Archiepiſcopatûs Remenſis. 1102

1570. Pius V. Pontifex novam Præpoſituram erigit in Cathedrali Eccleſia Gandavenſi. 1105

1571. Franciſcus Sonnius primus Antverpienſium Epiſcopus in ſua Cathedrali inſtituit ſex Canonicos ſecundæ Fundationis. 1104

1576. Gregorius XIII. Pontifex concedit Archiepiſcopo Cameracenſi, aliiſque Belgii Epiſcopis, facultatem abſolvendi ſubditos ſuos ab hæreſi, rebellione aliiſque gravioribus criminibus. 1305

1585. Reconciliatio Bruxellenſium cum Philippo II. Rege Catholico, à cujus obedientia, uti & à Fide Catholica, defecerant. 1307

1585. Reconciliatio Mechlinienſium cum Philippo II. Rege Catholico. 1309

1591. Gregorius XIV. Pontifex, declarat caſſata eſſe & annullata Privilegia Exemptionis Cathedralis Eccleſiæ Antverpienſis, quatenus militant adverſus juriſdictionem Ordinarii. 1107

1600. Mathias Lambrecht Epiſcopus Brugenſis, in Eccleſia Collegiata S. Salvatoris Brugis, numerum XX. Canonicorum reducit ad XII. factâ ſuppreſſione octo Præbendarum. 1108

1618. Capitulum Canonicorum S. Pharaïldis Gandavi transfertur in Parochialem Eccleſiam S. Nicolai ibidem. 1109

1623. Urbanus VIII. Pontifex confirmat Declarationes Sacræ Congregationis; quibus Eccleſiæ Cathedralis Atrebatenſis Privilegia & Exemptiones à juriſdictione Ordinarii caſſata & annullata fuerunt. 1112

1639. Gaſpar Nemius VI. Antverpienſium Epiſcopus, diviſionem Plebaniæ Cathedralis Eccleſiæ ſuæ pro duobus Paſtoribus, jam ab anno 1614. factam à Prædeceſſore Joanne Maldero, confirmat & latiùs explicat, adjectis Conditionibus. 1115

1631. Jacobus Boonen IV. Mechlinienſium Archiepiſcopus Patres Oratorii Domini Jeſu Chriſti, è Congregatione Cardinalis Berullii, è Francia in Belgium evocat, atque ſtabilit. 1116

1558. Gaſpar Nemius Archiepiſcopus Cameracenſis D. Internuntio exponit ſtatum Eccleſiæ B. Mariæ & S. Martini Hallis in Hannonia. 1118

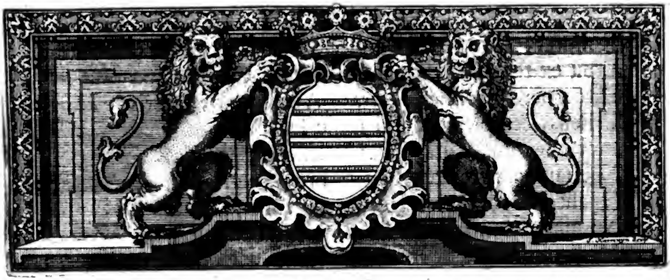
1659. Alexander VII. Pontifex Paſtoratum Eccleſiæ S. Martini Hallis Deiparæ unit Perſonatui ſeu Rectoratui Collegii Societatis Jeſu ejuſdem Oppidi. 1120

1674. Marius Ambroſius Capello, ex Ordine FF. Prædicatorum, VII. Epiſcopus Antverpienſis, fundat ac dotat Seminarium Paſtorum Antverpiæ. 1122

1686. Petrus vanden Perre Epiſcopus Namurcenſis in Eccleſia Collegiata B. Mariæ Namurci, numerum XVIII. Canonicorum reducit ad XII. factâ ſuppreſſione ſex Præbendarum. 1124

FINIS.

Digitized by Google

EXCELLENTISSIMO VIRO DOMINO
D. FRANCISCO PHILIPPO
PRINCIPI DE RUBEMPRÉ
ET DE EVERBERGH,
COMITI
DE VERTAING, VERTIGNEUL, ELFAUT, AUBIGNY ET AUTREPPE,
BARONI DE PRAET,
DOMINO DITIONIS DE LA WOUSTINE &c.
AUREI VELLERIS EQUITI,
Sacræ Cæſareæ ac Catholicæ Majeſtatis Conſilii Statûs in Belgio Aſſeſſori,
MAGNOQUE VENATORI
DUCATUS BRABANTIÆ, &c. &c.

Excellentiſſime Princeps,

QUæ Pietas antiqua dedit Rudibuſque Figuris
In levi pinxit Corio manſura per Ævum
(Sic certè voluêre & erant manſura per Ævum
Omnia, Cuſtodum nî turpis inertia tradat
Muribus aut Blattis, aut Ignorantia ſcindat,
Forfice luxurians, aut exedat ipſa Vetuſtas)
Quidquid id eſt, quodcumq; poteſt reperire benigni
Inſtrumentum Animi, quod Plumbum aut Cera fidelis

Roboret, Aubertus collecto Faſce Myræus
Eruit ex tenebris, firmans & in Ultima Mundi.
Hæc operis Meſſis; ſed eras, Auberte, fateris,
Unicus, & Spicas liquiſti mille legendas
Poſt Meſſem. Curas juvat intendiſſe Secundas,
Nec tamen extremas. Legat, oro, Belgica tandem
Qualiacumque latent Rerum Inſtrumenta ſuarum:
Nomina Pontificum, Hirſutorum Inſignia Regum
Magnanimoſque Duces Procerumque Examina longa,
Quoſque Patres Patriæ, quoſque Alma Eccleſia Mater
Evexit. Quô nunc abiit tam blanda voluntas
Donandi, Cœloque Domos Cœtuſque ſacrandi!
Luxus heri prognatus opes intercipit, Ardor
Interit, & laſſi quaſi bruma eſt Ultima Mundi.
Quem circumſpiciam qui Simplicatis Avitæ
Virtutumque tenax, hoc fulgeat ante Volumen,
Dulce Patrocinii dignatus Nomen apiſci?
Nonne Rubempræum? Tu ſcilicet, Optime Princeps,
Et laudas Veterum & ſequeris veſtigia Morum,
Integer, erectus, conſtans in Tramite Veri,
Hoſtis Adulantûm, nec adulans ipſe, nec ardens
Creſcere, ſufficienſque Tibi: quodque omnia Laudum
Nomina Culmen habet, Sapiens Homo, Teque recordans
Eſſe Hominem. At plures ſunt illis moribus, eſto,
Fortunâ in tantâ. Sed qui Virtutibus addant
Pallada, multa legant, aveant cognoſcere Rectum,
Quidque olim geſtum fuerit bene, jamque geratur,
Scire velint, & turpe putent neſcire vel illis
Imprimis, Natalis Honos quibus Otia fecit;
Qualem Te Bruxella Parens & Regia jactat
Belgica; jam paucos hâc novimus indole Natos
Magnanimos Heroäs. Amor jacet ille ſciendi;
Quippe labor gravis eſt: Cicero, Cæſarque valete!
Stertamus, quando Studii ſine parte moleſti,
Fulgemus tamen, & cæcus nos Mundus adorat.
Quàm diverſus Amor, Princeps, Tuus! Ipſe Minervam
Diligis & Muſas, neque Mæcenatis abhorres
Nomen & officium. Par eſt Clementia; quamquam

Cæſaris

Digitized by Google

Cæſaris Auguſti * diſcinctior ille Sodalis Propenſior in Otium.
Audierit; Tu ſemper Onus portare laboras
Et proprium & Patriæ, Pars incorrupta Senatûs
Cæſarei, cui cana Fides ac Regula cordi,
Conſulere in Medium, Belgaſque fovere profeſſo.
Nonne pii Cives exultavere viciſſim
Nuper, Iâſonio dum Vellere Cæſar Honores
Auxit EVERBERGI? Quod Honores auxit & ultrà;
Ipſe MERODÆO Regum de Sanguine Cretus
Induis Auratum invicto ſub Cæſare Torquem,
Cæſaris abſentis Perſonam explente MERODO,
Stirpis qui tantæ Caput eſt: tandemque, quod oro
Faxint Cœlicolæ, ludit dum Maſculus Heres,
WESTERLOE, Tibi, ſpem tecum concipit Orbis
Victurum ulteriùs per Te quoque nomen Avitum!
Interea, ô Princeps, Sancti quem fœdera Lecti
Inſeruêre aliunde, *Rubempræo*que dederunt
Eſſe Novo, genuiſſe Novos, Inſignia Gentis
Antiquæ ad ſeros cum Sanguine ferre Nepotes;
Non erit ingratum, quando hoc Inſignia Gentis
Atque *Rubempræum* nomen petit, addere paucis
Unde *Rubempræi*, quàm lucida Stirpis Origo?
Rex Bela Pannoniæ Generis certiſſimus Auctor:
Divûm Progenies, neque Barbarus ampliùs Hunnus:
Ramus ab * *Atteulâ* Regum Rege: *Attila* vulgo Sic vocatur in nummis: vide Bandurum.
Dicitur, evertit Scythicis qui Viribus Orbem
Romanum, atque ægrè Tibi, Roma ſuperba, pepercit.
Inde Duces, Stephanuſque, Genus qui primus Olympo
Et Chriſto cicuravit: ab hôc Bela Sanguine cretus.
Hujus Alexander *fundo ſine* Regia Proles,
Natu Prima tamen, Dravoque Iſtroque relictis,
Arva Palæſtinæ Solymæaque Regna petivit
Trans Mare, Bellator Cœlo Sacer. Acer in Armis
Dux Operis Lodoix: vocat hunc Eccleſia Sanctum.
Cepit Alexander Lunatas arduus Urbes;
Ipſum inter reliquos * Peluſion. Exſilit idem Damiata.
Primus in Ægypto nigrâ è Rate, ad oſtia Nili,
Obtruncatque ſimul ſævo mucrone ſuperbum

Regem * Arabum fuſcoſque Duces. Tum cæde cruentâ
In Ripâ viridante, pedem quâ fixerat Heros,
Fit *Ruber in Prato.* Francorum Idiomate nomen
Tranſiit ad Natos, Confirmatore Monarchâ.
Aurea ſimplicitas, (quandò huc Burgundia necdum
Francigenûm Faſtus transfuderat, atque *Baronum*
Primum Nomen erat ſub Principe) paſſa Barones
Eſſe *Rubempræos*, Gentis teſtatur Honores.
Croyacæ Matres: hic alter Originis Index,
Alter Apex. *Halevina* Ducum generoſa Propago
Acceſſit, Rami Mavortis, & inclita Bello
Pectora. Tam clarâ ſe Stirpe ANTONIUS infert,
Marte togâque *Boni* fidiſſima Dextra *Philippi.*
Ipſum Burgundus cùm Velleris Auctor in Albo
Scripſiſſet tantorum Equitum, mors Improba Torquem
Ante Datum rapuit. Satus hôc famoſior Heres,
Delicium Audacis Caroli, quia fidus & Audax,
JOANNES. Pepulit Francas cum Fratre Catervas,
Leucorumque Oras (nunc Luxemburga vocatur)
Reſtituit Domino. Primum Dux ipſe Miniſtrum
Eſſe ſuum voluit. Cor idem geſtare putâſſes.
Quare hunc Auratô dum donat Vellere Princeps,
Ordine poſt Reges Primum locat. Intuor Arma,
Magnifica Arma Viri, Signumque illuſtre *Craonum*
Cröyacam præter Genitricem, & Nobile Scutum
Flandriaci Comitis, *Rentæana*ſque Dolabras.
Non mihi ſi fuerit ſcribendi Copia Libri
Quantus hic eſt noſter, Patrono Principe felix,
Ornamenta Domûs dignè proponere poſſim.
Non tamen eſt Equitis pulcrâ de Morte tacendum.
Unum Cor tulerat cum Principe: *Primus* in Armis
Et titulo & dextrâ: Primas Legatus in Aulas,
Audacis Caroli Perſonam geſſerat Audax;
Cum Carolo cecidit. Nancæum teſtor, & iſtam
Funeſtam Tibi, Belga, Diem: ſi torva Philippi
Progenies, Audax nimiùm quia ſemper ovârat
Antè, RUBEMPRÆOS habuiſſet in Agmine plures;
Nunquam, Belga, malos ſenſiſſes, Orbe, tumultus

* Saracenorum.

Pupil-

Pupillâ Dominum lugens cum Virgine raptum.
Obruerat Numerus. Duraverat ira Leones
In letum. Jacuêre ſimul: duo Corpora Lectô
Compoſuit Lotharus quaſi jactabundus eôdem:
Hos vici! & tumulo ſociavit. Ab hoſte probata eſt
Intemerata fides, ut & inlachrimâſſe feratur.
Sic Moriens *Ruber in Prato*, cum Lampada Vitæ
Traderet Heredi, CAROLO quoque, tradidit unà
Immortalem Habitum Fidei, Roburque Paternum
Conſtans, impavidum. Sic Magno vidimus Æſtu
Dum vehemens Aquilo furioſis flatibus urguet
Oceanum, ut Gentes tutas male miſceat Undis;
Terrea jam moles per Verbera crebra fatiſcit
Admittitque Salum; ſed quæ Natura Creatrix
Saxa Mari objecit, nullam ſenſêre ruinam,
Fluctibus edixere feris: Non ibitis ultrà;
Servarunt Populos juga tutò ad firma colentes.
Sæva Procella fuit poſt fata Audacis & atrum
Certamen. Dictu infandum! Veſania Gentes
Civiliſque furor miſcebat: & ipſa furebat
Nobilitas. Stetit illa Domus pro Sanguine Sacro
Principis extincti, * Fernandigenâque Maritô, Maximiliano Ferdinandi Filio.
Arma movens Furias contra, Pacemque reducens.
Mutatum eſt Nomen: ſucceſſerat Auſtria Francis:
Non mutata Fides. Piget enumerare tumultus,
Belgica! ſed dicam Te Teſte, & Patre Supremo:
Pro Rege atque Fide ſemper ſtetit illa Propago:
Nulla RUBEMPRÆOS traxit violentia retrò.
Creverunt opibus ſine Crimine, ut Auſtria crevit,
Connubiis. Memorare queam Primaria Mundi
Stemmata. Junxit Hymen quot Regibus atque Tetrarchis!
Vellera perrexere dari. Tutela * Dianæ Venationis.
Totque Equitum Turmæ ingentes peditumque Catervæ
Credita *Everbergis*: tandem ſic maluit Æther,
Quod centum ſenſere Domus, ut Maſcula Proles
Deficeret, Dominam ſpectarent cuncta *Brigittam*,
Ut Seriem felix Torus hâc in Gente ſecundam
Inciperet, Nomenque reviveret, aque Monarchis

Iſta

Iſta probaretur, procederet Auſpice Cœlo,
Inſitio, *Rubroſ*que daret prodire Nepotes.
Nuptum Nimpha datur. Comitis Domus Inclita Sponſi:
Immortale ferunt *à Rheno* Flumine Nomen.
Cetera cuncta placent; ſed non erat ille Maritus
Unde RUBEMPRÆUM Genus inſtauraret Olympus.
Nempè erat in Fatis Soboles ut Celſa Merodi
Tot cum conſpicuis Virtutibus, illud haberet
Depoſitum Antiqui Generis, Dominæque crearet
Heredes! Venêre Beato digna Parenti
Pignora, nec Virtus utriuſque Propaginis unquam
Abſuerit! Miſce æternum, Digniſſime Princeps,
Fœdere Adoptivo binorum Stemmata Regum;
Regnatorem Iſtri, cum Sceptris * Amnis Iberi!
Terræ **Auguſta* Caput: Gentem dixere Priores
Autrigonas; nunc regna ſolent *Aragonica* dici.
Inde *Merodæi* Regum venêre Nepotes,
Sicut *Everbergos* Bela Rex Stephanuſque crearunt.
Ad Regale Genus *Diplomata* tendite Regum,
Nec dubita, Liber, optato quin Patre potitus,
Felix in Lucem venias, ab eôque legaris
Qui fovet imprimis pulchras & promovet Artes.

* Fluvius Arragoniæ.
* Cæſar Auguſta.

Excellentiſſime Princeps

Excellentiæ Tuæ

Devotiſſimi & obligatiſſimi famuli

FRANCISCUS FOPPENS
ÆGIDIUS DENIQUE

Digitized by Google

PRÆFATIO.

Cum Celeberrimus Auctor noſter nunquam intermorituræ memoriæ, Miræus, primùm animum adjecit, ut è tenebris erueret in Archivis abditas paſſim & ignotas, ibique cum blattis & tineis luctantes, authenticas Sereniſſimorum Principum noſtrorum, aliorumque Illuſtriſſimorum Virorum, Donationum Piarum & Fundationum Chartas, planè intellexit quanto Reipublicæ litterariæ ſubſidio, antiquitatum ſtudioſis prodeſſe poſſent, quæ edi curavit Opera ſua Diplomatica. Certè non firmiori quàm hujuſmodi fulcro nititur Hiſtoria; quam retroactis procul ſeculis plurium Scriptorum inſcitia, barbaries, quandoque & adulatio, ita fabulis involverunt, ut quod ornandum ſuſceperant, fœdè deformarint. Hinc tot populares enati ſunt errores, quos lucidioris ævi doctiſſimorum Virorum criteria vixdum hactenus expurgare potuerunt.

Hæc potiſſimùm cauſa fuit, cur laudatiſſimus Auctor noſter, indefeſſo labore de Republica bene mereri ſategerit (velut in Præfationibus ſuis non obſcurè pluries indicat) tanto quidem ſucceſſu, ut præclariſſimos æmulos in antiquarum collectionum curam adverterit. Ejus methodô memorandus Butkens noſtras, tantam Brabanticis ſuis Trophæis fidem, famam, æſtimationemque conciliavit. Anecdotorum ingentia volumina deinceps evulgari cœperunt, partemque laudis ſequacium ſuorum, jure ſibi vindicat Miræus, cum exemplo præiverit poſteris; qui ſi magis memoratu quædam digna eruerint, felicitati; ſi plura, benevolentiæ Chartophylacum adſcribendum eſt.

Conqueſtus eſt meritò Gramaius, diligentiſſimus Antiquitatum Belgicarum indagator, multorum obſerata Archiva ſibi non patuiſſe, ſive eum invidorum avaritia ſcientiæ, ſive primævæ Fundationum inſtitutionis neglectus, ſive bonorum in alios uſus commutatio à veterum monumentorum inſpectione arcuerit. Credibile eſt Miræo noſtro idem accidiſſe, dum *Codicem Donationum Piarum* primùm evulgavit, exiguum ſanè mole; ſed copioſâ utilitate pretioſum, quæ & ſenſim plures incendit, ut lubenter cum Viro tanto communicarent ſcriniorum ſuorum arcana, cum ex publico applauſu intelligerent, ob integerrimi Viri fidem, non tantùm jura ſua ſic ſtabiliri, ut vel temporum, quod fit, calamitate deperditis autographis, ſalva ſibi ſua conſtarent privilegia; ſed & inſuper originum ſuarum Antiquitatem pulcrè oſtentari: cum & aliunde æquum videretur, Patronorum ſuorum munificentiæ hanc gratiam referre, quâ eorum ampliſſima beneficia omnibus innoteſcerent.

Ita factum eſt, ut poſt evulgatum *Codicem Donationum Piarum*, in lucem Auctor noſter dederit Libros duos *Diplomatum Belgicorum*, quos deinde exceperunt ampliores duo *Donationum Belgicarum*, hoſque demum Liber, quem *Notitiam Eccleſiarum Belgii* nuncupavit, quo in Opere Diplomatico ſubſtitit; nova procul dubio additurus, niſi mortalis vitæ ſuus cuique eſſet terminus.

Ceterum quod præfatos Libros ejuſdem certè argumenti omnes, diverſis titulis in-

Digitized by Google

dicârit, ideo potiſſimùm feciſſe videtur, ut quodlibet Opus per ſe, ut dicunt, ſubſiſtens, & integrum cenſeretur; ne ſi eumdem titulum in plures tomos digeſſiſſet, Opus ſibi numquam perficiendum, ob materiæ inexhauſtæ copiam, inchoaſſe videretur: tum & antichroniſmum committi in diverſis tomis oportebat, cum non omnia ſimul Diplomata ei ad manum præſto eſſe potuerint.

Facile quidem nobis fuerat, in hac nova editione, ſerie temporum ſervatâ, quæque diſponere; verùm religioni duximus, ſeparata tanti Viri Opera, tranſpoſitis continuò Diplomatibus, in unum corpus confundere; quippe & ipſi pariter prævidebamus, ingens quod præſtolabamur undique Auctarium, non ita nobis deductum iri, ut continuus ordo ad finem uſque protenderetur, quod certè & tertiùm ordiri, in tres partes dividendo, coacti ſumus: fruſtraque adeò in Auctoris Opere emendaturi, quod in Supplemento noſtro evitare non potuiſſemus. Neque nobis id vitio, multòque minùs benemeritis de Typographia noſtra ſimul & Republica vertatur, qui Auctario noſtro adornando inſignem opem præſtiterunt; ſat citò enim præſtat qui benevolus donat, quis namque benefico diem tempuſque præfigat?

Cognoſce nunc Philarchæe Lector, quid in hac nova Diplomatum Miræi editione, quæ rariora dudum undique expetebantur, præſtiterimus; certè nulli ſumptui pepercimus, ut ea caſtigatiſſima denuo prodirent. Ac primùm perquiſivimus, quæ & nacti ſumus, horum Librorum uſualia ipſius Miræi exemplaria, quæ nobis ut magno ſubſidio fuerunt, ita hanc editionem plurimùm illuſtrant: iis ſiquidem Auctor intexuit adverſaria ſuâ manu exarata, in quibus ſui ipſe Operis cenſor errata emendat, notas auget, & explanat, Diplomatum fragmenta integritati reſtituit; ut jam ſecundam ab ipſo Auctore recognitam editionem publico offeramus.

Porrò quanti & ſumptûs & laboris opus ſit, quod adjunximus Auctarium, nec Miræi Libris impar, facilè æſtimabit, qui expenderit, ex procul diſſitis per totum Belgium locis, aliiſque Regionibus, tam multa ſimul tam brevi tempore debuiſſe colligi; cum multorum annorum ſpatio ſolertiſſimus Miræus, vix plura repererit. Demum quod in margine ad initia Diplomatum, citaverimus Archiva unde eruta ſunt, ſeu Antiquitatum Viros ſtudioſos, qui ea vel impetrarunt, vel ſuggeſſerunt, non tantùm ad fidem præſtandam; ſed & gratitudinis ergo factum eſt, ut beneficium agnoſceremus, & laudaremus, Illuſtrium Capitulorum, Abbatiarum, Monaſteriorum, & aliorum quorumcumque, qui laborem noſtrum promoverunt, cui ſi pariter Lector faveris, voti nos damnas, impenſamque omnem & operam rectè nobis gratulamur collocatas.

AM-

AMPLISSIMO VIRO
DOMINO
D. PETRO PECQUIO,
EQUITI AURATO,
PHILIPPO IV.
REGI CATHOLICO
BELGARUMQUE PRINCIPI
A CONSILIIS STATUS,
BRABANTIÆQUE CANCELLARIO.

PRincipum noſtrorum DONATIONES PIÆ, aliaque Diplomata, *Henrici Uweni*, Gelriæ Cancellarii, doctrinâ clariſſimi, hortatu, à me colligi primùm cœpta, tuo nunc impulſu, VIR AMPLISSIME, in publicum prodeunt. Ea variorum apud nos Principatuum origines aperiunt, multa Antiquitatis Belgicæ, cùm ſacræ tum politicæ, arcana hactenus abdita recludunt, ad omnis denique noſtratis Hiſtoriæ illuſtrationem conferunt.

Itaque ne in leges peccare videar, quæ Sigilli Principali, cui præes, rationem omnem Tibi reddi ſanxerunt, Principum noſtrorum Diplomata ac Tabulas ad tribunal tuum adſero: ut judices, an earum exempla ex fide à me repræſententur. Et verò unus inter Belgicæ noſtræ primos hoc genus antiquæ doctrinæ intelligis, unus æſtimas, unus inter graviſſima Reipublicæ negotia, ſi quando otium detur, libentiſſimè tractas.

Laudandum ſanè ſtudium in Viro ad Reipublicæ clavum ſedente. Unâ enim hâc ratione veterum noſtrorum Principum in Deum pietas, erga Eccleſias munificentia, aliæque poſteris imitandæ actiones fideliter diſcuntur: negotiorum denique omnium, quæ Majores noſtri uſurparunt, formulæ certò cognoſcuntur. Quod ſine jactantia dixero, invenient hîc quod diſcant Theologi, Jureconſulti, Hiſtoriæ item Eccleſiaſticæ ac Politicæ, præſertim noſtratis, ſtudioſi. Priamis, Brabonibus, Foreſtariis, Alberonibus,

Digitized by Google

nibus, & id genus ſuppoſititiis Principibus exploſis; Rothingum cum Bebelina, Gothilonem Magnum cum Filio Stephano IX. Papa, Godefridum Barbatum cum Beatrice, Godefridum Gibboſum cum Mathilde, Godefridum Bullonium cum tribus Fratribus, alioſque Marchiones hîc ſuos ANTVERPIA, Ragineros Comites HANNONIA, Wicmannos GANDA, Balduinos ALOSTUM, Aufridos LOVANIUM, LOTHARINGIA denique ſuperior & inferior, ſuos quæque Duces, velut ab Orco revocatos hîc agnoſcent, atque ex iis non paucos etiam loquentes audient.

Hunc porrò Antiquitatis Belgicæ Theſaurum (ſic appellare liceat) tuo Tibi jure deberi nemo negaverit, qui & res omnes noſtrates apprimè calles, & omnium diſciplinarum atque elegantiarum ſtudioſiſſimus exiſtis. Omitto præſtantiſſimas ingenii dotes, exactiſſimam Juriſprudentiæ cognitionem, Legationes in Gallia, Germania & alibi laudatiſſimè obitas, denique maxima Chriſtianæ Reipublicæ negotia à Te feliciſſimè pertractata. Prætereo illuſtres & in ore omnium poſitas Virtutes tuas, cùm privatas, tum publicas: ut Te velut ſuum hodie Papinianum univerſa Belgica meritò ſuſpiciat ac veneretur. Deſino itaque, & rogo, ut libens volenſque accipias hoc munus antiquarium, ſua quidem naturâ Tibi debitum, ab illo autem oblatum, qui & virtutum admiratione & beneficiorum memoriâ ſe in primis obnoxium profitetur. Bruxellis X. Kal. Maias M. DC. XXIV.

AMPLITUDINIS VESTRÆ,

Studioſiſſimus

AUB. MIRÆUS.

AD LECTOREM.

M*Agnorum ac piorum Virorum hortatu, ex Cœnobiorum, Urbiumque Archivis, privatis item ac publicis Bibliothecis, ingenti labore ac ſumptu, à multis retrò annis, cum plus otii mihi eſſet,* Donationes *ac* Diplomata *Principum noſtrorum eruere cœpi. Horum unam nunc Centuriam profero: plures per me, aut alium Deo adjutante daturus, ſi quæ ad æternas velut tenebras illuſtris Antiquitatis monumenta perperam nonnulli damnarunt, in lucem produxerint, & nobiſcum amicè communicarint, in ſuum Patriæque noſtræ bonum atque ornamentum.* Theſauri inviſi, & ſapientiæ abſconditæ nulla eſt utilitas: *ut Sapiens Hebræus veriſſimè adfirmat. Cum blattis itaque ac tineis pugnantia (quod indignum) exempla Principalium Litterarum utinam in lucem adſpectumque publicum proferant tot opimorum prædiorum à Principibus donatorum poſſeſſores, & vel eo ſaltem nomine gratos ſeſe memoreſque præſtent! In quo voto deſino.*

VITA

Digitized by Google

APPROBATIONES CENSORUM.

Approbatio Codicis Donationum Piarum.

MEmoriâ ac laude ſæculorum dignum cenſeo R. D. Auberti Miræi, Viri longè doctiſſimi, Codicem Piarum Donationum, cùm quod varia piæ liberalitatis monumenta à Pontificibus, Imperatoribus, Regibus ac Principibus, in favorem Eccleſiarum præſertim Belgicarum edita, diſtinctè & cum veritate commemoret, tum quòd nihil contineat quod aut Catholicam Religionem, aut Chriſtianos Principes, aut mores offendat. Quare ſummo cum fructu & legentium voluptate, ac Eccleſiæ Belgicæ honore, in lucem emitti, & omnium manibus teri poſſe judico. Datum Bruxellæ VII. Kalendas Maias M. DC. XXIV.

HENRICUS SMEYERS S. Th. L.
Scholaſticus Bruxellenſis, Lib. Cenſor.

Approbatio Diplomatum Belgicorum.

DIplomata hæc Belgica, quæ Vir Rev. & Cl. Aubertus Miræus, Decanus Antverpienſis, & Ser. Iſabellæ Claræ Eugeniæ Hiſp. Infanti à Sacris Oratorii, ex variis ſeu privatis ſeu publicis Bibliothecis atque Archivis ingenti ſtudio collegit, cedunt in non mediocre Patriæ noſtræ bonum & ornamentum; quibus illuſtris Antiquitatis monumenta viriliter tutatur, ne ſenium ſeu exitium & æternas perperam tenebras perſentiſcant. Quare hoc Opus Antiquarium non tantùm Belgicorum Procerum Nobilitatem, & antiqui Regiique ſanguinis ſplendorem, verùm etiam Principum veterum eximiam prudentiam, pronamque ad bene merendum de Eccleſia & Republica voluntatem (quibus virtutibus quaſi duabus firmiſſimis columnis moles Principatûs ſolidè ſubnixa ſtabilitaque recumbit) plenâ manu depromit. Ideoque publicam lucem meritò adſpiciet. Bruxellæ VIII. Kalendas Septembris M. DC. XXVII.

HENRICUS SMEYERS, S. Th. Lic.
Scholaſticus Bruxellenſis, ordinarius Librorum Cenſor.

Approbatio Donationum Belgicarum.

EGo infraſcriptus Canonicus & Pœnitentiarius Antverpienſis, legi & perluſtravi hoſce Donationum ſeu Diplomatum Belgicorum Libros duos, ex variis Archivis Eccleſiarum collectos, Notiſque illuſtratos, Studio & Operâ Venerabilis Viri ac Reverendi admodum Domini Auberti Miræi, Cathedralis Eccleſiæ Antverpienſis Decani, necnon Vicarii Generalis Reverendiſſimi Domini Epiſcopi ibidem: qui cùm nobis proponant antiquiſſimas Præſulum, Regum ac Principum fundationes, donationes, contractus, fœdera, teſtamenta, aliaque tam ſacræ quàm profanæ Antiquitatis monumenta, meritò typis mandabuntur, magno cùm exterorum tum indigenarum commodo. Antverpiæ 4. Martii, anno 1629.

ZEGERUS VAN HONTSUM
Librorum Cenſor.

Approbatio Notitiæ Eccleſiarum Belgii.

TRactatus, cui titulus Notitia Eccleſiarum Belgii, collectus Studio Ampliſſimi Viri & Reverendi admodum Domini Auberti Miræi, Decani inſignis Eccleſiæ Cathedralis B. Mariæ Antverpiæ, & eruditiſſimis per eumdem Notationibus illuſtratus, continens veteres Eccleſiarum fundationes & donationes, nec non antiquiſſimarum Familiarum Regum, Ducum & Comitum Stirpes, magno cum fructu publicam lucem aſpiciet. Datum Antverpiæ 20. Auguſti 1630.

ZEGERUS VAN HONTSUM,
Canonicus & Pœnitentiarius Antverpienſis, Librorum Cenſor.

Digitized by Google

OPERUM
AUBERTI MIRÆI
DISPOSITIO.

Tomus primus continet

Codicem Donationum Piarum. fol. 1

Diplomatum Belgicorum Librum primum. 123

Diplomatum Belgicorum Librum ſecundum. 241

Donationum Belgicarum Librum primum. 333

Donationum Belgicarum Librum ſecundum. 489

Notitiam Eccleſiarum Belgii. 635

Tomus ſecundus continet

Auctarii ſive Supplementi Diplomatici Partem primam. 805

Supplementi Diplomatici Partem ſecundam. 925

Supplementi Diplomatici Partem tertiam. 1125

Indicem Chronologicum.

Indicem generalum Capitulorum, Abbatiarum, Præpoſiturarum, Prioratuum, aliorumque Monaſteriorum, de quibus extant Diplomata tam in Operibus MIRÆI, quàm in Supplementis.

Indicem Familiarum, quarum mentio fit in iiſdem Operibus.

AUBERTI

Digitized by Google

VITA ET ELOGIUM
AUBERTI MIRÆI

Ex Antonio Sandero, Valerio Andrea, & aliis.

AUBERTUS MIRÆUS, *vernaculè* Le Mire, *anno* 1573. *pridie Kalendas Decembris Bruxellæ naſcitur, Patre* GUILIELMO, *qui à recepta reductaque ad legitimi ſui Principis obſequium per* Alexandrum Farneſium *Parmæ Ducem, Civitate Patria, ſatagente faventeque* Farneſio, *primus è Catholicis civibus Queſturæ ejuſdem Urbis præfectus fuit. Matrem habuit* JOANNAM SPEECKAERT, *Bruxellenſem; Patruum verò Illuſtriſſ. ac Reverendiſſ. D.* Joannem Miræum, *IV. Antverpienſium Epiſcopum laudatiſſimæ memoriæ Virum. Familia* MIRÆI *antea ſtabilita fuerat Cameraci, ubi Progenitores ejus inter primarios Cives atque Patricios à ſæculo claruerant,*

Litteris politioribus egregiè Duaci delibutus AUBERTUS, *Philoſophiam ibidem diſcere cœpit, Profeſſorem nactus Eximium Virum* Georgium Colvenerium *dein S.T.D. illiuſque Academiæ Cancellarium; abſolvit verò Lovanii in Pædagogio Falconenſi, in quo ſeptimum locum primæ Lineæ anno* 1591. *in Promotione generali Facultatis Artium obtinuit. Quin & paulò poſt in eodem Falconis Gymnaſio Humaniores ipſe Litteras, magno cum auditorum ſuorum fructu, aliquamdiu peritè profeſſus eſt, auditor ipſe* Juſti Lipſii *ferè continuus, atque interioris admiſſionis Diſcipulus & Amicus.*

Studiis Sacris dans operam, in Collegium Majus Theologorum migravit, cui tum præerat Vir Eximius Joannes Clarius, *Sacræ Theologiæ Doctor, à quo rei œconomicæ adminiſtrationem ſibi imponi paſſus eſt, quoque agente primò Beneficium ſimplex in Eccleſia Collegiata S. Petri Anderlechtenſi, dein Canonicatum in Eccleſia Cathedrali Antverpienſi ex Indulto Nominationis Academicæ anno* 1598. *obtinuit.*

Itaque decurſo Studii Theologici curriculo, abſolutiſque pro Licentia, ut vocant, Diſputationibus, Antverpiam venit; ubi inter honeſtiſſimos optimoſque Viros, & florem in ea Civitate Belgarum, mox eminere cœpit, & cum per annos aliquot Reverendiſſimo Patruo ſuo fuiſſet à ſecretis, atque ad ſummi momenti negotia adhibitus, varias quoque alias functiones obivit, Scholaſtici, Sigilliferi, Bibliothecarii; quæ licet totum hominem occupare potuiſſent, tanto ardebat amore Muſarum, ut obtemperare ſibi non poſſet, quin ubicumque locorum ſemper legeret, diſquireret, obſervaret, notaret, excerperet aut ſcriberet, & apes imitatus è floribus aptioribus Auctorum probatorum mellilegium copularet.

Adeoque MIRÆO *nobis adaptare licebit, quod* Plinius Secundus *ſcripſit de ſeniore Patruo ſuo* lib. 3. ep. 5. *lucubrare eum ſolitum, non auſpicandi causâ, ſed ſtudendi à multa nocte; ſomni fuiſſe parciſſimi; nihil legiſſe, quod non adnotaret excerperetque. Addens ſe correptum ab eo, cur ambularet, dixiſſeque:* Poteras has horas non perdere. *Nam perire*

rire omne tempus arbitrabatur, *quod Studiis non impertiretur*. Nonne videtur tibi, *inquit*, recordanti quantum legerit, quantum ſcripſerit, nec in officiis ullis, nec in amicitia Principum fuiſſe? Rurſus, cùm audis, quid ſtudiis laboris impenderit, nec ſcripſiſſe ſatis, nec legiſſe? Hujus rei in MIRÆO fidem (*inquit Valerius Andreas*) ipſe facere poſſum, quem ille aliquanto tempore domeſticum menſæ ſuæ adhibuit, & deinceps, quoad vixit, amicum & in ferventi gratia habuit.

Anno 1610. *à Patruo Epiſcopo Antverpienſi miſſus fuit*, *primò in Bataviam*, *ac deinde in Galliam*, *ut impiis hæreticorum conatibus tempeſtivè occurreretur*, *qui Religionem orthodoxam contra pacta Induciarum*, *per Diœceſim Antverpienſem turbare ſatagebant*. *A morte ejuſdem ſui Patrui*, *anno* 1611. *Duacum profectus eſt*, *ut Fundationem ſex Burſarum*, *trium nempè in Philoſophia*, *ac totidem in Theologia*, *in Collegio ac Seminario Regio*, *prout memoratus Epiſcopus ibidem inſtitui ſupremis Tabulis mandârat*, *promoveret*; *ibique S. Theologiæ Laureâ IV. Nonas Maii ab Eximio Viro* Guilielmo Eſtio *S. T. D. ac Cancellario donatus eſt*.

Nec diu poſt à Sacris Oratorii Sereniſſimorum Principum Alberti & Iſabellæ, *Paſtor ac Bibliothecarius Aulæ*, *Protonotarius Apoſtolicus*, & *poſtremò à morte* Joannis Delrio *anno* 1624. *Decanus nominatus eſt Cathedralis Eccleſiæ Antverpienſis*, *atque Epiſcopatûs ejuſdem Vicarius Generalis*.

Vir fuit de Eccleſiaſticis, *in Belgio præſertim*, *Antiquitatibus optimè meritus*: *qui hoc unum agebat maximè*, *ut* ἀνέκδοτα *hactenus*, & *cum blattis tineiſque luctantia in lucem aſpectumque publicum proferret*; *ut Eccleſiæ ſtatum ac regimen ob oculos poneret*; *ut Sacrorum Ordinum initia progreſſuſque erueret*; *ut Principatuum Belgii origines hactenus obſcuras illuſtraret*, *ac pleraque alia Belgicæ Antiquitatis arcana hactenus abdita recluderet*, *idque non ex conjecturis aut fabellis popularibus*, *ſed ex probatæ notæ Hiſtoricis ac Chronographis*; *quinimò ex ipſis Principum Diplomatibus*, *quæ in eam rem ex publicis privatiſque Bibliothecis atque Archivis plurima ingenti labore ac ſumptu collegit* & *publici juris fecit*: *quò ferè ſpectant ſequentia*:

Elogia Illuſtrium Belgii Scriptorum, *iterum* & *auctiùs edita*, *Antverpiæ* 1609. *in* 4. *typis Davidis Martini*.

Elogia Illuſtrium Gentis Spinulæ. *Ibid. apud Verduſſium* 1608. 4. & *Coloniæ*, 1611. 4. *apud Joannem Kinchium*.

Vita Viri Clariſſimi Juſti Lipſii, *Doctoris ſui*, *ex ipſius potiſſimùm ſcriptis concinnata*, *Antverpiæ* 1609. 8. & *in Elogiis Belgicis*, *ac Fama poſtuma ejuſdem Lipſii apud Moretum*.

Origines Monaſteriorum Benedictinorum, *per Belgium*. *Antv. typis Verduſſii* 1608. 8.

Origines Cartuſianorum, *per Orbem univerſum*. *Coloniæ*, 1609. 8. *apud Hieratum*.

Origines Ordinum Equeſtrium ſive Militarium. *Libri II*. *Antverpiæ* 1609. 4. & *Coloniæ apud Kinchium* 1638. 8.

Origines Virginum Ordinis D. Virginis Annuntiatæ, *Antverpiæ* 1618. 4.

Origines Ordinis Carmelitani, *ab* Elia *Propheta inchoati*, *ab* Alberto *Patriarcha vitæ regulâ temperati*, *à* S. Tereſa *ad primævam diſciplinam revocati*, *Ibid.* 1610. 8.

Origines Ordinum Auguſtinianorum, *ſub Regula D. Auguſtini militantium*, *Gallicè*. *Ibid.* 1611. 8.

Origines Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini, *Coloniæ typis Bernardi Gualteri*, 1614. 8.

Originum Monaſticarum *libri V*.

Laudatio S. Thomæ Aquinatis, *ejuſque doctrinæ*, *dicta Bruxellis*. *Ibid.* 1620. 8.

Chronicon Ordinis Præmonſtratenſis; *in quo initia ejus*, *progreſſuſque ac Viri celebres*, *Cœnobiaque commemorantur*. *Ibid.* 1613. 8.

Chronicon Ciſtercienſe; *in quo ejus quoque Ordinis*, *à* S. Roberto, *Abbate Moliſmenſi primùm inchoati*, *à* S. Bernardo *mirificè aucti* & *propagati*, *initia* & *incrementa*. *Ibid.* 1613. 8.

Chronicon Benedictinum, *ſive Benedictinorum Cœnobiorum origines*, &*c*. *Ibid.* 1614. 8.

De Congregationibus Clericorum in communi viventium. *Ibid.* 1632. 8.

De Collegiis Canonicorum *liber ſingularis*. *Ibid.* 1615. 8.

Notitia Epiſcopatuum Orbis univerſi, *anno* 1611. *Antverpiæ*, *ac denuò auctior* & *emendatior edita typis Plantinianis anno* 1613. 8.

Digitized by Google

Politia Eccleſiaſtica, *ſive* De ſtatu Religionis Chriſtianæ per totum Orbem, *lib. IV. Coloniæ*, 1609. 8. & *Lugduni in Gallia* 1620. 12.

Geographia Eccleſiaſtica; *in qua Provinciæ, Metropoles, Urbeſque titulo Epiſcopali illuſtres. Ibid. in* 12.

Oratio in Exequiis Rudolphi II. Imperatoris, *Antverpiæ habita, typis Plantinianis*, 1612. 4.

Commentarius de Bello Bohemico, *Ferdinandi II. Imperatoris auſpiciis. Bruxellæ*, 1621. 4. & *Coloniæ* 1622. 8.

Galliæ Belgicæ ſub Imperatoribus Romanis & Viarum in ea Militarium typus; *cum deſcriptione; auctore* Auberto Miræo. *Antverp. apud Joannem Cnobbarum* 1633.

Elogium & Funus Sereniſſimi Alberti Pii *Principis, Bruxellæ* 1622.

Commentarius de Vita Alberti Pii *Principis &c. typis Plantinianis*, 1622. 4.

Laudatio Funebris Sereniſſ. Iſabellæ Claræ Eugeniæ *&c. Ibid.* 1634. 4.

Chronicon Rerum toto Orbe geſtarum, *à Chriſto nato ad hæc uſque tempora; Auctoribus*, Euſebio *Epiſcopo Cæſarienſi*, B. Hieronymo *Presbytero*; Sigeberto *Gemblacenſi Monacho*, Anſelmo *Gemblacenſi Abbate, aliiſque: cum Auctario* Miræi *ab anno* 1200. *ad annum* 1608. 4. *apud Verduſſium.*

Petri Divæi Hiſtoria Brabantica, *à* Miræo *eruta & illuſtrata, cum Auctariolo; Ibid.* 1610. 4.

Diſquiſitio de SS. Virginibus Colonienſibus, 1608. 4.

Faſti SS. Belgici ac Burgundici. *Bruxellis apud Joannem Pepermannum*, 1622. 8.

Rerum Belgicarum Annales. *Ibid.* 1624. 8.

Stemmata Principum Belgii, *ex Diplomatibus ac Tabulis publicis potiſſimùm concinnata. Ibidem* 1626. *typis Meerbecii.*

Codex Donationum Piarum, *præſertim Belgicarum. Ibid.* 1624. 4.

Diplomata Belgica, *Libri II. Ibidem apud Joannem Pepermannum* 1628. 4.

Donationes Belgicæ, *Libri II. Antverpiæ apud Joannem Cnobbarum* 1629. 4.

Notitia Eccleſiarum Belgii, *Ibid.* 1630. 4. *Omnia cum Notis.*

Rerum Belgicarum Chronicon, *à Julii Cæſaris in Galliam adventu uſque ad annum* 1636. *Ibidem apud Guilielmum Leſteenum.*

Codex Regularium & Conſtitutionum Clericalium, *cum Notis, typis Trognæſii* 1638. *fol.*

Bibliotheca Eccleſiaſtica, *ſive Nomenclatores VII. veteres*, S. Hieronymus *Presbyter & Doctor Eccleſiæ*, Gennadius *Maſſilienſis*, S. Iſidorus *Hiſpalenſis*, S. Ildefonſus *Toletanus*, Honorius *Auguſtodunenſis*, Sigebertus *Gemblacenſis*. Henricus *Gandavenſis; cum* Miræi Auctariis & Scholiis, *Ibid. apud Jacobum Meſium* 1639. *fol.*

Bibliothecæ Eccleſiaſticæ pars altera, *ſive de Scriptoribus Eccleſiaſticis ab anno* 1494, *quo Joannes Trithemius Abbas Spanheim. deſinit, uſque ad ſua tempora. Huic operi, dum* Miræus *inſudaret, immortuus eſt, ac tandem Antverpiæ fol. anno* 1649. *prodiit curâ Nepotis ejus* Auberti vanden Eede, *Canonici & Scholaſtici Cath. Antverpienſis, dein Archidiaconi atque VIII. Antverpienſium Epiſcopi.*

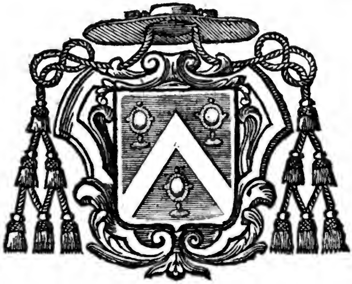
Cæterum Aubertus Miræus *amicis & familiaribus utebatur omnibus ferè ævi ſui Doctiſſimis Viris undequaque ad illum vel concurrentibus, vel per Litteras cum eo communicantibus, inter quos familiariſſimè cum eodem converſati ſunt* Andreas Schottus, Heribertus Roſweydus, Ægidius Bucherius, *Presbyteri Societatis Jeſu*, Chriſtophorus Butkens, *Prælatus S. Salvatoris Antverpiæ*, Godefridus Wendelinus *Canonicus Tornacenſis*, Nicolaus Rockoxius, *Vir Conſularis*, Petrus Paulus Rubenius, *ævi ſui Apelles*, Cornelius & Henricus Lancelotti *Fratres ex Ord. S. Auguſtini S. T. Doctores, ac præ cæteris* Gaſpar Gevartius, *Urbis Antverpienſis Archigrammatæus.*

Tandem inter continuos Studiorum labores, Veterum Scriptorum elucidationes, novarumque Hiſtoriarum ac Diſſertationum editiones, è vivis eripitur Antverpiæ die 19. *Octobris* 1640, *anno ætatis* 67. *relinquens perennem ſummæ eruditionis famam, quam Scripta ejus, in toto Orbe Chriſtiano magni habita, teſtantur. Sepultus eſt in Choro Cathedralis Eccleſiæ Antverpienſis, ubi legitur duplex Inſcriptio, quam hæredes in hujus Viri memoriam poni curarunt.*

Digitized by Google

EPITAPHIUM

In ambitu Chori.

D. O. M. S.

AUBERTO MIRÆO. H. Cath. Eccl. Decano,
Studiis Scriptiſque Clariſſimo,
Qui Ordinibus Religioſis origines,
Annalibus geſta, Piis Fundatoribus famam,
Hiſtoriis lucem, Scriptoribus per elogia vitam,
Patriæ claritudinem, Eccleſiæ huic
Decus aſſeruit:
Quibus aſſiduè laboranti, ac fœliciter operanti
& perennare digniſſimo
Mors manum injecit anno M. IↃC. XL.
Menſ. Oct. die XIX. vitæ ejus LXVII.
Joan. Carol. Franchemius Miræi ex aſſe Hæres
Avunculo magno, Proparenti opt. in H. E. Choro
Condito, Gratitud. ergò Monumentum P. C.

In Choro à parte meridionali.

Uni Trinoque Deo S.
Cui quod de terra acceperat,
Eidem hìc reddidit
AUBERTUS MIRÆUS Bruxellen. Guil. F.
JOANNIS quond. hìc Epiſc. ex Fratre N.
Hujus Cath. Eccleſ. Decanus, &
Epiſcopat. Vicarius General.
Protonot. Apoſtol. S. Th. Lic.
Ser. ALBERTO & ISABELLÆ Auſtriæ Archid.
Belgii Principibus à Sacris Oratorii,
Et Bibliothecæ Præfectus.
Piis manibus lector benè apprecare.

Digitized by Google

AUBERTI MIRÆI CODEX DONATIONUM PIARUM.

CAPUT PRIMUM.

Teſtamentum Sancti Remigii, *Remorum Archiepiſcopi, Francorum ac Belgarum Apoſtoli.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, gloria Deo, Amen. Ego Remigius Epiſcopus civitatis Remorum, Sacerdotii compos, (1) Teſtamentum meum condidi jure Prætorio, atque id codicillorum vice, valere præcepi, ſi ei juris aliquid videbitur defuiſſe. Quandoque ego Remigius Epiſcopus de hac luce tranſiero, tu mihi heres eſto Sancta & venerabilis Eccleſia Catholica urbis Remorum, & tu fili fratris mei, Lupe Epiſcope, quem præcipuo ſemper amore dilexi, & tu nepos meus Agricola Presbyter, qui mihi obſequio tuo à pueritia placuiſti, in omni ſubſtantia mea, quæ meâ ſorte obvenit, antequam moriar, præter id quod unicuique donavero, legavero, darive juſſero, vel unumquemque veſtrum voluero habere præcipuum.

Tu ſancta heres mea Remenſis Eccleſia, colonos quos in *Portenſi* habeo territorio, vel de La terre de Porcian
paterna maternaque ſubſtantia, vel quos cum fratre meo ſanctæ memoriæ Principio Epiſco-

(1) SAncti Remigii Teſtamentum Flodoardus in Hiſtoria Remenſis Eccleſiæ, lib. 1. c. 18, & ex eo Barnabas Briſſonius, Præſes Pariſienſis, recitat lib. 7. de Formulis & ſolemnibus populi Romani verbis.

Eodem libro Briſſonius habet Teſtamentum Hadoindi Cenomanenſis Epiſcopi, à Flodoardo lib. 2. cap. 5. laudati, quod eſt ejuſdem fere ſeculi ac ſtyli. Idem recitat Baronius in Annalibus ad annum 652. & Cl. Robertus in Gal. Chriſtiana. p. 299.

S. Gennadii Aſturicenſis in Hiſpania Epiſcopi Teſtamentum an. 915. ſcriptum ex autographo recitat Prudentius Sandovallius, Epiſcopus Pompelonenſis, lib. de Fundationibus monaſteriorum Benedictinorum in Hiſpania. Nos infra Cap. 8. S. Willibrordi, primi Ultrajectenſis Archiepiſcopi, & S. Everardi Comitis Ciſonienſis Teſtamenta commemorabimus. Ex quibus, habent quod Jureconſulti, & antiquitatis cum ſacræ tum profanæ ſtudioſi, hauriant & diſcant.

Ceterùm S. Remigius obiit circa an. Chriſti 525. ut Quo anno S. Remigius obiit.
ex Concilio Arvernenſi colligit Ægidius Bucherius, in Tabulis ſuis Chronologicis. Georgius Colvenerius, in Notis ad Flodoardi Hiſt. Remenſem, vult eum vixiſſe uſque ad annum 544. quod repugnat Concilio Arvernenſi, anno 535. celebrato; cui Flavius ſubſcripſit, S. Remigii poſt Romanum ſucceſſor. De poſt Colvenerius ad me ſcripſit anno 1626. *Exiſtimo noſtram ſententiam magis fundatam, & conformem Hincmaro, Sigeberto, Meiero & aliis, qui etiam ad Concilium Arvernenſe de Flavio reſpondi.* Quo anno idem Remigius Teſtamentum ſuum ſcripſerit, non conſtat: quòd nomen Conſulis, ſub quo ſcriptum, in manuſcriptis codicibus deſideretur.

Digitized by Google

po commutavi, vel donatos habeo, poſſidebis, *Dagaredum*, *Profuturum*, *Prudentium*, *Temnaicum*, *Maurilionem*, *Baudoleiſum*, *Provinciolum*; *Naviatenam*, *Lautam*, *Suffroniam*, colonas, *Amorinum* quoque ſervum cum omnibus quos inteſtatos reliquero, tuo dominio vindicabis. Nec non villas, agroſque, quos poſſideo in ſolo *Portenſi*, *Tudiniacum* ſcilicet & *Balatonium*, ſive *Plerinacum*, & *Vacculiacum*, vel quæcumque in eodem ſolo *Portenſi* qualibet auctoritate poſſedi, integrè cum omnibus campis, pratis, paſcuis, ſilvis, ad te Teſtamenti hujus auctoritate revocabis.

Vide Onuphrium.

SIMILI modo, ſanctiſſima heres mea, quæcumque tibi à propinquis & amicis meis, in quocumque ſolo & territorio collata ſunt, ſicuti diſpoſuero in Ptochiis, Cœnobiis, Martyriis, Diaconiis, Xenodochiis, omnibuſque matriculis ſub tua ditione degentibus, ordinationem meam futuri ſucceſſores mei, ordinis ſui memores, ſicut ego prædeceſſorum meorum, ita quoque inconvulsè & abſque ulla refragatione ſervabunt.

Deeſt dictio in manuſc.

EX quibus *Celtus*, quem per manum meam *Celſa* ſobrina mea tibi tradidit, & *Huldriciaca* villa, quam *Huldericus* Comes, ei loco ubi oſſa mea ſancti fratres, & Coëpiſcopi Diœceſeos tuæ ponenda elegerint, in tegumentis deſerviant. Sitque locus ille ſucceſſoribus meis Remorum Epiſcopis peculiariter proprius, & in alimoniis ibidem Deo militantium, vicus ex proprio in *Portenſi* & .... villanis quoque ex Epiſcopio in Remenſi deſerviant. *Blandibaccius* villa in Portenſi, quam à coheredibus meis *Benedicto* & *Hilario*, datis pretiis, emi de theſauro Eccleſiæ, & *Albiniacus* ex Epiſcopio, in alimoniis Clericorum Remenſis Eccleſiæ communiter deputentur. Quibus etiam *Berna* ex Epiſcopio, quæ peculiaris prædeceſſoribus meis eſſe ſolebat, cum duabus villis, quas (1) LUDOWICUS, à me ſacro baptiſmatis fonte ſuſceptus, amore nominis mei, (2) *Biſcofesheim* ſuâ linguâ vocatis, mihi tradidit, ſive cum *Coſlo* & *Gleni*, vel omnibus ſilvis, pratis, paſcuis, quæcumque per diverſos Miniſtros in *Voſago* infra, circum, & extra, tam ultra quàm citra Rhenum, pretio dato comparavi, picem annuatim miniſtret, cunctiſque locis regularibus, tam à me quàm ab anteceſſoribus meis ordinatis, ſive in futuro ab Epiſcopis ſucceſſoribus meis ordinandis, pro neceſſitate locorum, ad vaſcula vinaria componenda, annuatim diſtribuat.

Clodoveus I. Rex.

Domus Epiſcopi.

CRUSCINIACUM verò & *Faram*, ſive villas quas ſanctiſſima virgo Chriſti *Genoveſa*, à Rege Chriſtianiſſimo Ludowico, pro compendio itineris ſui, cùm Remenſem Eccleſiam ſæpiſſimè viſitare ſoleret, adipiſci promeruit, alimoniiſque ibidem Deo famulantium deputavit, ſicut ab ea ordinatum eſt, ita confirmo, ut *Cruſciniacus* futuri Epiſcopi ſucceſſoris mei obſequiis, & ſartatectis principalis Eccleſiæ deputetur. *Faram* verò eidem Epiſcopo, & ſartatectis Eccleſiæ, ubi jacuero, perpetualiter ſervire jubeo.

S. Genoveſa.

Fere.

SPARNACUS villa, quam datis quinque millia libris argenti, ab *Eulogio* comparavi, tua (ſanctiſſima heres mea) non extraneorum heredum meorum, eſſe cernitur, eò quod cùm criminis accuſatione Regiæ Majeſtatis idem teneretur obnoxius, & ſe minimè purgare poſſet, non ſolùm ne occideretur, dato jam dicto pretio de theſauris tuis, ſed ne pecunia ejus publicaretur, unà tecum obtinui: & ideo ut præfata *Sparnacus* perpetualiter tibi ad reſtituendum theſaurum, ſtipendiiſque tui Pontificis deſerviat, liberali ſanctione firmavi.

Eſpernay en Champagne.

DUODECIACUS verò, ſicut à CLODOWALDO, nobiliſſimæ indolis puero, confirmatum eſt, tibi heres mea perpetualiter famuletur.

Douſy prope Cari & Moſæ confluentes.

VILLAS, quas mihi Dominus illuſtriſque memoriæ LUDOWICUS Rex, quem de ſacro baptiſmatis fonte ſuſcepi, cùm adhuc paganus Deum ignoraret, ad proprium tradidit, locis pauperioribus deputavi: ne fortè, cùm eſſet infidelis, cupidum terrenarum rerum me arbitrari poſſet, & non potiùs ſuæ ſalutem animæ, quàm exteriora ab ipſo bona requirere. Quod & admiratus, intercedere me pro quibuſcumque neceſſitatem patientibus, & fidelis & ante fidem, benignè liberaliterque conceſſit.

S. Clodoaldus 7. Sept.

ET quia ex omnibus Epiſcopis Galliarum, pro fide & convocatione Francorum, potiſſimùm me laborare cognovit, dedit mihi Deus tantam gratiam in conſpectu ejus, virtuſque divina, quæ per Spiritum Sanctum me peccatorem plurima ſigna ad ſalutem præfatæ gentis Francorum operari fecit, ut non ſolùm ablata omnibus Eccleſiis regni Francorum reſtitueret, ſed etiam de proprio, gratuitâ bonitate, plurimas ditaret Eccleſias. Neque priùs de regno ejus, quantùm paſſus eſt pedis, Eccleſiæ Remorum jungere volui, donec ut hoc omnibus Eccleſiis adimpleret, obtinui.

SED neque poſt ejus baptiſmum, niſi *Codiciacum* & *Juliacum*, ſuper quibus jam dictus puer ſanctiſſimus, & unanimus mihi *Clodowaldus*, & incolæ loci illius multiplicibus xeniis gravati, obnixè deprecantes, quod Regi debebant, Eccleſiæ meæ ſolvendum me petere compulerunt. Quod idem piiſſimus Rex & gratanter accipiens, promptiſſimâ voluntate largitus eſt, uſibuſque tuis, ſanctiſſima heres mea, juxta ejuſdem piiſſimi datoris præceptum, Epiſcopali auctoritate firmavi.

Coucy.

July.

RES etiam, quas ſæpe dictus Rex piiſſimuſque Princeps, tibi in *Septimania* & *Aquitania* conceſſit, & eas quas in *Provincia Benedictus* quidam (cujus filiam mihi ab *Alarico* miſſam, gratia Sancti Spiritûs, per impoſitionem manus meæ peccatricis, non ſolùm à diabolicæ fraudis vinculo, ſed ab inferis revocavit) ad uſum luminis tui, & loci, ubi corpus meum jacuerit, continuatim deſervire præcipio, villaſque in *Auſtria* ſive *Toringia*.

Auſtria id eſt Auſtraſia.

Vide Bucherium in Notis ſive Additamentis Tomo 2. p. 6.

FUTURO Epiſcopo ſucceſſori meo amphibalum album paſchalem relinquo, ſtragula columbina

(1) LUDOWICUS. Clodoveus Magnus (quem S. Remigius Ludowicum appellat) Childerici filius, Merovei nepos, uxorem habuit S. Chlotildem, Martyrologii Romani tabulis die 3. Junii adſcriptam, Chilperici Burgundionum Regis filiam.

(2) BISCHOFESHEIM. Id eſt, Epiſcopi domus. Vel hinc liquet, Francos olim Germanicâ linguâ uſos fuiſſe.

Digitized by Google

lumbina duo, vela tria, quæ ſunt ad oſtia diebus feſtis triclinii, cellæ, & culinæ.

Vas argenteum triginta, & aliud decem & octo librarum, inter te, heres mea, & Diœceſim tuam Eccleſiam (1) *Laudunenſem*, factis patenis atque calicibus, ad miniſterium ſacroſanctum, prout volui, Deo annuente, diſtribui.

Illud quoque vas aureum decem librarum, quod mihi ſæpe nominatus Dominus illuſtriſque memoriæ Ludowicus Rex, quem (ut prædixi) de ſacro baptiſmatis fonte ſuſcepi, donare dignatus eſt, ut de eo facerem quod ipſe voluiſſem, tibi heredi meæ Eccleſiæ ſupra memoratæ jubeo turriculum & imaginatum calicem fabricari, & epigrammata, quæ Lauduni in argenteo ipſe dictavi, in hoc quoque conſcribi volo. Quod faciam per me, ſi habuero ſpatium vitæ, ſi autem clauſero ultimum diem, tu fili fratris mei Lupe Epiſcope, ſpecies ante dictas, tui ordinis memor, efficias.

Compresbyteris meis & Diaconibus, qui ſunt Remis, xxv. ſolidos æqualiter dividendos in commune dimitto. Vitis plantam, ſuper vineam meam, ad ſuburbanum poſitam, ſimili modo communiter poſſidebunt, cum *Melanio* vinitore, quem do in loco Eccleſiaſtici hominis *Albovichi*, ut *Albovichus* libertate pleniſſimâ perfruatur.

Subdiaconibus ſolidos duodecim, Lectoribus, Oſtiariis, & junioribus ſolidos octo jubeo dari. Pauperibus duodecim in matricula poſitis, ante fores Eccleſiæ exſpectantibus ſtipem, duo ſolidi, unde ſe reficiant, inferentur, quibus *Corcellum* villam dudum deſervire præcepi. Aliis pauperibus tribus, ubi fratres quotidie pedes lavare debent, quibus etiam *Balatoforum*, quod dicitur xenodochion, ad hoc miniſterium ſtatui, ſolidus unus dabitur.

Viduis quadraginta, in porticu Eccleſiæ alimoniam præſtolantibus, quibus de decimis villarum *Calmiſciaco*, *Teſciaco*, *Novavilla* ſtipendia miniſtrabantur, ſuperaddo de villa *Huldriciaca* ſuperiùs memorata, eis in perpetuum ſtipendia inferri, & tres ſolidos & denarios quatuor dari jubeo.

Ecclesiæ *S. Victoris*, ad portam Sueſſonicam, ſolidos duos: Eccleſiæ *S. Martini*, ad portam Collatitiam, ſolidos duos: Eccleſiæ *S. Hilarii*, ad portam Martis, ſolidos duos: Eccleſiæ Sanctorum *Criſpini* & *Criſpiniani*, ad portam Trevericam, ſolidos duos: Eccleſiæ *S. Petri* infra urbem, quæ *Curtis Dominica* dicitur, ſolidos duos: Eccleſiæ, quam in honore omnium Martyrum ſupra Cryptam Remorum ædificavi, cum per auxilium virtutis Dei, ab igne dæmonis penè jam totam urbem concrematam eripui, ſolidos duos: Eccleſiæ, quam pro eodem ſigno virtutis Dei, in honore S. *Martini* & omnium Confeſſorum, infra urbem, ædificavi, ſolidos duos. Diaconiæ infra urbem, quæ dicitur *ad Apoſtolos*, ſolidos duos. Titulo *S. Mauricii*, in via Cæſarea, ſolidos duos. Eccleſiæ Jovinianæ, tituli beati *Agricolæ*, ubi ipſe vir Chriſtianiſſimus *Jovinus*, & Sanctus Martyr *Nicaſius*, cum plurimis ſocietatis ſuæ Chriſti Martyribus, requieſcunt, ubi etiam quinque Confeſſores proximi anteceſſores Domni *Nicaſii*, cum Sanctiſſima Virgine, & Martyre *Eutropia*, conditi ſunt, ſolidos tres. Eidem quoque Eccleſiæ proprium, quod fuerat *Jovini* in ſolo Sueſſonico, cum Eccleſia Beati *Michaëlis*, rebus prioribus ſuperaddidi.

Ecclesiæ Sanctorum Martyrum *Timothei* & *Apollinaris*, ubi etiam Domino dante, ſi fratribus ac filiis meis Epiſcopis Diœceſeos noſtræ viſum fuerit, oſſa mea ponere diſpoſui, ſolidos quatuor. Eccleſiæ *S. Joannis*, ubi virtus Chriſti, me orante, filiam *Benedicti* ſuſcitavit, ſolidos duos. Eccleſiæ *S. Sixti*, ubi cum tribus ſucceſſoribus ſuis requieſcit, ſolidos tres; cui etiam de proprio meo *Plebeias* ſupra Ma- Marne. fluvius.
tronam adjunxi. Eccleſiæ *S. Martini*, in eodem ſolo ſanctæ Remenſis Eccleſiæ poſitæ, ſolidos duos. Eccleſiæ *S. Chriſtophori*, ſolidos duos. Eccleſiæ *S. Germani*, quam ipſe in ſolo Remenſi ædificavi, ſolidos duos: Eccleſiæ SS. Martyrum *Coſmæ* & *Damiani*, in præfatæ matris ſolo poſitæ, ſolidos duos.

Matriculæ *S. Mariæ*, quæ dicitur Xenodochion, ubi duodecim pauperes ſtipem exſpectant, ſolidus dabitur. Quam denique matriculam loco, ubicumque fratribus meis & filiis oſſa mea ponere placuerit, perſeverare præcipio, & ut diu noctuque pro peccatis atque criminibus meis Dominum deprecentur, de proprio hereditatis meæ jure, rebus quas anteceſſores mei in eorum ſtipendiis Domino dederunt, ſuperaddo etiam villam *Scladronam*, & villam *S. Stephani*, & quidquid in villa *Herimundi* mihi per ſucceſſionem evenit. Quod verò pretio ibidem comparavi, Eccleſiæ *S. Quintini* Martyris jam diu delegavi.

De jam dicto *Vacculiaco*, *Fruminium*, *Dagaleiſum*, *Dagaredum*, *Ductionem*, *Baudowicum*, *Udulfum*, *Vinofeiſam*, liberos eſſe præcipio: *Temnaredus*, qui de ingenua naſcitur matre, ſtatu libertatis utatur.

Tu verò fili fratris mei Lupe Epiſcope, tuo dominio vindicabis *Niſaſtem*, & matrem ſuam *Nuciam*. Vineam quoque quam *Æneas* vinitor colit. *Æneam* & *Monulfum*, ejus filium juniorem, jubeo libertate perfungi. *Melloficum* porcarium, & *Paſchaſidem* conjugem ſuam; *Vernivianum* cum filiis ſuis, excepto *Widragaſio*, cui tribui libertatem, tuo juri deputabis: Servum meum de *Ceſurnico*, tuum eſſe præcipio. Agrorum partem ad te, quam frater meus *Principius* Epiſcopus tenuit, cum ſilvis, pratis, paſcuis, revocabis. Servum meum, quem *Mellowicus* tenuit, *Viteredum* tibi derelinquo. *Teneurſolum*, *Capalinum* & uxorem ſuam *Theodoroſenam*, tuo juri dominioque tranſcribo. *Theodonima* quoque ex mea præceptione ſit libera. *Edoneiſam*, quæ homini tuo ſociata fuit, & ejus cognationem retinebis. Uxorem *Aregildi*, & co-

(1) Laudunensem. Laudunum Clavatum, hodie *Laon*, cùm ad Diœceſim Remenſem pertineret, S. Remigius Lauduni Epiſcopatum inſtituit ac dotavit, ut Flodoardus in Hiſtoria Remenſi lib. 1. cap. 14. & Sigebertus in Chronico ad annum quingenteſimum narrant.

gnationem ſuam, ingenuos eſſe jubeo. Partem meam de prato, quod *Lauduni* juxta vos habeo, ad imitatem montium poſito, & quæ *Jovia* ſunt pratella, quæ tenui, ad te revocabis. *Labrinacum* tibi, ubi oſſa genitricis meæ poſui, cum præfixis terminis deputavi.

Tibi autem nepos meus Agricola Presbyter, qui intra domeſticos parietes meos exegiſti pueritiam tuam, trado atque tranſcribo *Merumvaſtem* ſervum, & uxorem ſuam *Meratenam*, & eorum filium nomine *Marcovicum*. Ejus fratrem *Medovicum* jubeo eſſe liberum. *Amantium* & uxorem ſuam tibimet relinquo. Eorum filiam eſſe præcipio liberam *Daſoundam*. *Alaricum* ſervum tuæ deputo portioni: cujus uxorem, quam redemi & manumiſi, commendo ingenuam defendendam. *Bebrimodum*, & uxorem ſuam *Moriam*, tuo dominio vindicabis. Eorum filius *Monacharius* gratulabitur beneficio libertatis. *Mellaricum*, & uxorem ſuam *Placidiam*, ad tuum dominium revocabis: *Medaridus* eorum filius ſit libertus. Vineam, quam *Mellaricus* Lauduni fecit, tibi dono: *Britobaudem* ſervum meum, nec non etiam *Gibericum*. Vineam quam *Bebrimodus* facit, tibi eatenùs derelinquo, ut diebus Feſtis & omnibus diebus Dominicis, ſacris altaribus mea inde offeratur oblatio, atque annua convivia Remenſibus Presbyteris & Diaconibus præbeantur.

Delegoque nepoti meo *Prætextato*, *Moderatum*, *Totticionem*, *Marcovicum*, *Innocentium* ſervum, quem accepi à Profuturo originario meo, cochlearia quattuor de majoribus, acetabulum, lacernam, quam mihi Tribunus *Friaredus* dedit, & argenteam cabutam figuratam. Filiolo illius *Parovio* acetabulum, & tria cochlearia, & caſulam, cujus fimbrias commutavi.

Lucernam Colvener. In Scholiis ad Flodoardi Hiſtoriam Remenſ.

Remigiæ cochlearia tria, quæ meo ſunt nomine titulata, mantile ipſius, quod habeo feriale, tranſcribo: hichinaculum quoque dono illi, de quo *Gondebodo* dixi.

Hielinaculum. Colven. eod.

Delegoque benedictæ filiæ meæ Hilariæ Diaconæ ancillam nomine *Nocam*, & vitium pedaturam, quæ ſuæ jungitur vineæ, quam *Catuſio* facit, dono: & partem meam de *Talpuſciaco* tranſcribo, pro obſequiis, quæ mihi indeſinenter impendit. *Aëtio* nepoti meo partem de *Ceſurnico*, quæ mihi forte diviſionis obvenit, cum omni jure, quod tenui atque poſſedi. *Ambroſium* quoque puerum ad jus illius dominiumque tranſmitto.

Vitalem colonum liberum eſſe jubeo, & familiam ſuam ad nepotem meum *Agathimerum* pertinere: cui vineam dono, quam poſui *Vindonifſæ*, & meo labore conſtitui, ſub ea conditione, ut à partibus ſuis, omnibus diebus Feſtis ac Dominicis, pro commemoratione mea, ſacris altaribus offeratur oblatio: & Laudunenſibus Presbyteris atque Diaconibus annua convivia, concedente Domino, præbeantur.

Dono Eccleſiæ Laudunenſi ex villis, quas mihi ſanctæ recordationis præfatus Rex Ludowicus dedit, duas, *Aniſiacum*, ſolidoſque decem & octo, quos Presbyteri & Diaconi inter ſe æquali diviſione diſtribuant. Partem meam de *Secio* ex integro ad ſe revocet Eccleſia Laudunenſis, & *Lauſcitam*, quam mihi cariſſima filia & ſoror mea, virgoque (ut credo) Chriſti ſanctiſſima *Genoveſa*, in uſibus pauperum Chriſti, tibi dandam ad integrum delegavit.

Commendo ſanctitati tuæ, fili fratris mei, Lupe Epiſcope, ex præfatis villis, quos libertos eſſe præcipio, *Catuſionem*, & *Auliatenam* conjugem ſuam, *Nonnionem*, qui meam vineam facit. *Sonnoveiſam*, quam captivam redemi, bonis parentibus natam, & ejus filium *Leutiberedum*, *Mellaridum*, & *Mellatenam*, *Vaſantem*, *Cocum*, *Cæſariam*, *Dagaraſenam*, & *Baudoroſenam*, Leonis neptem, & *Marcoleiſum* filium Totnonis: hos totos, fili fratris mei Lupe Epiſcope, Sacerdotali auctoritate liberos defenſabis.

Tibi autem, heredi Eccleſiæ meæ, *Flavianum*, & uxorem ſuam *Sparagildem* dono. Eorum filiolam parvulam *Flavaraſenam* liberam eſſe conſtitui. *Fedamiam* uxorem *Melani*, & eorum parvulam Remenſes Presbyteri & Diaconi poſſidebunt.

Cispiciolum colonum liberum eſſe præcipio, & ad nepotem meum Aëtium ejus familiam pertinere, ad utrumque, id eſt, ad *Aëtium*, & *Agathimerum* pervenire colonicam *Paſſiacum*.

Pronepti meæ *Protextatæ* dono *Modoroſenam*. *Profuturo Leudocharium* puerum trado. *Profuturæ* dari jubeo *Leudoneram*.

Laudunensibus Subdiaconibus, Lectoribus, Oſtiariis, & Junioribus, quattuor ſolidos derelinquo: pauperibus in matricula poſitis ſolidus dabitur, ad eorum refectionem. Delegoque ex dato præfati Principis *Salvonarias* ſupra Moram, & decem ſolidos Eccleſiæ Sueſſonicæ, pro commemoratione nominis mei. Nam Sablonarias ſupra Matronam heredibus meis deputavi.

Fortè, Sablonarias ſupra Moſam.

Catalaunensi Eccleſiæ, ex dato ſæpe dicti filii mei, *Gellonos* ſupra Matronam, & ſolidos decem: Eccleſiæ ſancti *Memmii*, *Faſcinarias*, ex donis præſcripti Principis, & ſolidos octo. *Moſomagenſi* ſolidos quinque, *Vongenſi*, agrum apud officinam molinarum, quæ ibi eſt conſtituta: *Cataringenſi* Eccleſiæ ſolidos quattuor, totidemque *Portenſi*, pro commemoratione mei nominis, inferentur.

Ecclesiæ (1) Atrebatensi, cui Domino annuente, *Vedaſtum* fratrem meum cariſſimum Epiſcopum conſecravi, ex dono jam dicti Principis, villas duas in alimoniis Clericorum deputavi, (2) *Ortos* videlicet & *Sabucetum*: quibus etiam, pro memoria nominis mei, ſolidos viginti dari jubeo.

Eccl. Atrebatenſis dotatur à S. Remigio.

Vide Not. Eccleſ. Belgii. cap. 1.

Ursi Archidiaconi familiaribus uſus obſequiis, dono ei domitextilis caſulam ſubtilem, & aliam pleniorem, duo ſaga delicata, tapete, quod

(1) Ecclesiæ Atrebatensi. Non *Cameracenſi*, utpote adhuc oppreſſæ Ragnacharii idololatræ tyrannide, quem Clodoveus interfecit.

(2) Ortos. Clericis ſeu Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Atrebatenſis S. Remigius dedit villas duas. Ortos, hodie *Ourton*, in meditullio Arteſiæ, & Sabucetum hodie *Souché*, tertio lapide ab Atrebato.

quod habeo in lecto, & tunicam, quam tempore tranſitûs mei reliquero meliorem.

Heredes mei, Lupe Epiſcope, & Agricola Presbyter, porcos meos inter vos æqualiter dividetis. *Friaredus*, quem, ne occideretur, quatuordecim ſolidis comparavi, duos conceſſos habeat: duodecim det ad baſilicæ domnorum Martyrum *Timothei* & *Apollinaris* cameram faciendam. Hæc ita do, ita lego, ita teſtor. Ceteri omnes exheredes eſtote, ſuntote.

Huic autem teſtamento meo dolus malus abeſt, aberitque; in quo ſi qua litura vel caraxatura fuerit inventa, facta eſt me præſente, dum à me relegitur & emendatur. Neque ei duo priora teſtamenta, primum quidem quod ante XIV. & alterum quod ante ſeptem condidi annos, obſiſtere, obviare, aut ullatenus nocere poterunt: eò quòd quidquid in ipſis continebatur, in præſentia fratrum meorum hîc inſerta, & quæ deerant, adjuncta, inſuper & quæ Dominus mihi largiri in poſtmodum dignatus eſt, ſuperaddita noſcuntur. Sed inconvulſum, & incontaminatum, præſens hoc, quod condidi, teſtamentum à fratribus meis ſucceſſoribus, videlicet Remorum Epiſcopis, conſervandum: à Regibus quoque Francorum, filiis ſcilicet meis cariſſimis, quos per baptiſmum, Jeſu Chriſti dono, & gratiâ Spiritûs Sancti coöperante, Domino conſecravi, ubique defenſum, atque protectum, contra omnia & in omnibus, inviolabilem perpetuamque ſemper obtineat firmitatem.

Et ſi quis in ordine Clericali, à Presbytero uſque ad Tonſum, contradicere, aut obviare ei præſumpſerit, & correptus à ſucceſſore meo ſatisfacere neglexerit, convocatis ex viciniori-bus locis Remorum Diœceſeos tribus Epiſcopis deponatur à gradu. Si verò (quod non opto, nec cupio, ſed neque ſpero) ſucceſſor quilibet mihi in hac Sede Remorum Epiſcopus, execrabili cupiditate ductus, res præfatas, ſicut à me, auctore Domino meo Jeſu Chriſto, ad illius honorem, & ejus pauperum conſolationem ordinatæ ſunt, aliorſum diſtrahere, immutare, commutare, ſeu quolibet obtentu, in uſus Laïcorum, beneficii gratiâ dare, aut à quolibet datas, favere, aut conſentire præſumpſerit, convocatis totius Diœceſeos Remorum Epiſcopis, Presbyteriſque ac Diaconibus, nec non & ex filiis meis cariſſimis Francis Religioſis quàm plurimis, reatûs ſui pœnam, privatione ſui Epiſcopatûs, perſolvat, & nequaquam ultra recuperationem gradûs amiſſi, in hoc ſeculo, promerebitur.

Quicumque verò ex Laïco habitu à nobis ſtatuta parvipendens, ſibique favens, quæ pauperibus Eccleſiæ attributa ſunt, abuti, aut uſurpare quolibet obtentu præſumpſerit, pari ſimul perpetuâque damnatione, alienator, petitor, dator, acceptor, pervaſor, anathematis vinculo ab Eccleſia Catholica ſejungantur: donec valeant, Deo miſerante, condignæ ſatisfactionis emendatione indulgentiam promereri. Sin autem in hoc perſeverare, cujuſcumque donationis occaſione, quilibet delegerit, ſpes ei præſentis ac futuræ reſtitutionis à ſucceſſore meo, Remorum ſcilicet Epiſcopo, omnimodis auferatur.

Generi tantummodò Regio, quod ad honorem ſanctæ Eccleſiæ & defenſionem pauperum, unà cum fratribus meis & Coepiſcopis omnibus *Germaniæ*, *Galliæ* atque *Neuſtriæ*, in Regiæ Majeſtatis culmen perpetuò regnaturum ſtatuens elegi, baptizavi, à fonte ſacro ſuſcepi, donoque ſeptiformis Spiritûs conſignavi, & per ejuſdem ſacri Chriſmatis unctionem ordinato, in Regem, parcens, ſtatuo, ut ſi aliquando genus illud Regium, per benedictionem meam totiens Domino conſecratum, mala pro bonis reddens, Eccleſiarum Dei pervaſor, deſtructor, depopulator, gravis aut contrarius exiſtere voluerit, convocatis Remorum diœceſeos Epiſcopis, primùm moneatur, & deinde Eccleſia Remenſis præfata, adjunctâ ſibi ſorore, Eccleſia ſcilicet *Treverenſi*, iterum conveniatur. Tertiò verò Archiepiſcopis tantummodo Galliarum tribus aut quattuor convocatis, Princeps ille, quicumque fuerit, moneatur: ita ut uſque ad ſeptimam monitionem, ſi priùs ſatisfacere renuerit, paternæ pietatis longanimitate, differatur. Tandemque, ſi poſtpoſitis omnibus præfatis benedictionibus, incorrigibilis contumaciæ ſpiritum non depoſuerit, & ſe per omnia Deo ſubdi nolens, benedictionibus Eccleſiæ participare noluerit, elogium ſegregationis à Corpore Chriſti ab omnibus ei porrigatur, quod per Prophetam & Regem David longè ante, eodem, qui in Epiſcopis eſt, dictante Spiritu ſancto, noſcitur decantatum. *Quia perſecutus eſt* (inquit) *hominem inopem & mendicum, & compunctum corde, & non eſt recordatus facere miſericordiam, & dilexit maledictionem, & veniet ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.* Totumque ei, quod in perſona Judæ, traditoris Domini noſtri Jeſu Chriſti, & malignorum Epiſcoporum, Eccleſia decantare ſolet, per ſingulas ei decantetur Eccleſias, quia Dominus dixit: *Quamdiu feciſtis uni ex minimis meis, mihi feciſtis: & quamdiu his non feciſtis, nec mihi feciſtis.* Et ideo quod probatur in capite, in membris intelligendum eſſe non dubitetur. Unum tantummodo ibi verbum per interpoſitionem commutetur. *Fiant dies ejus pauci, & principatum ejus accipiat alter.*

Pſalm. 108.

Matth. 25.

Quod utique ſi ſucceſſores mei, Remorum ſcilicet Archiepiſcopi, operari, ſicut à me ordinatum eſt, neglexerint, in ſe, quidquid in Principibus reſecandum fuerat, maledictionibus depravati reperiant: *ut fiant dies eorum pauci, Epiſcopatum eorum accipiat alter.*

Pſalm. 108.

Si verò Dominus meus Jesus Christus vocem orationis meæ, quam quotidie pro genere illo, in conſpectu divinæ majeſtatis ſpecialiter fundo, audire dignatus fuerit, ut ſicut à me accepit, ita in diſpoſitione regni, & ordinatione ſanctæ Dei Eccleſiæ perſeveret, benedictionibus, quas Spiritus ſanctus per manum meam peccatricem ſuper caput ejus infudit, plurimæ ſuper caput illuſtriùs, per eundem Spiritum ſanctum, ſuperaddantur: & ex ipſo Re-

ges & Imperatores procedant, qui in præſenti & in futuro, juxta voluntatem Domini, ad augmentum ſanctæ ſuæ Eccleſiæ, virtute ejuſdem, in judicio & juſtitia confirmati, & corroborati, regnum obtinere atque augere quotidie valeant: & in domo David, hoc eſt, in cœleſti Jeruſalem, cùm Domino in æternum regnaturi, ſublimari mereantur. Amen. Peractum Remis (1) die & Conſule ſupradicto, intercedentibus, & mediis ſignatoribus.

Ego Remigius Epiſcopus teſtamentum meum relegi, ſignavi, ſubſcripſi, & in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti (Deo adjuvante) complevi.

S. Vedaſtus Epiſcopus Atrebatenſis & Cameracenſis.

(2) Vedastus Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

S. Genebaudus Laudunenſis.

Genebaudus Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

S. Medardus Noviomenſis & Tornacenſ.

Medardus Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

S. Lupus Epiſcopus Sueſſionenſis.

(3) Lupus Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi: & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

Benedictus Epiſcopus, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

Eulogius Epiſcopus: cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

Agricola Presbyter, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

Theodonius Presbyter, cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

Celsinus Presbyter: cui pater meus Remigius maledixit, maledixi, & cui benedixit, benedixi, interfui quoque atque ſubſcripſi.

V. C. Pappolus interfui & ſubſcripſi.
V. C. Eulodius interfui, & ſubſcripſi.
V. C. Eusebius interfui, & ſubſcripſi.
V. C. Rusticolus interfui, & ſignavi.
V. C. Eutropius interfui & ſignavi.
V. C. Daweus interfui, & ſignavi.

Post conditum teſtamentum, imò ſignatum, occurrit ſenſibus meis, ut Baſilicæ Domnorum Martyrum *Timothei* & *Apollinaris* miſſorium argenteum ſex librarum ibi deputem, ut ex eo ſedes futura meorum oſſium componatur.

(1) Die et Consule. Hæc deſunt in Manuſcriptis Codicibus: ex quo conſtat, S. Remigii Teſtamentum hactenùs plenè à nemine eſſe editum: quod utinam quis præſtet!

(2) Vedastus. Signat primus, ut Epiſcoporum antiquiſſimus. Bucherius tom. 2. p. 7.

(3) Lupus. Qui Synodo I. Aurelianenſi, Clodoveo vivo habitæ, interfuit.

CAPUT II.

Chilpericus *Francorum Rex dotat Eccleſiam Cathedralem Tornacenſem, anno 575.*

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad annum 575.

IN nomine Omnipotentis Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Chilpericus, divinâ præveniente clementiâ, Rex Francorum. Quantò alios regiâ celſitudine præcellimus, tantò Chriſtum honorare, & ejus Eccleſiam impenſiùs volumus. Et in Chriſti repenſionibus Sacerdotum & Pontificum, vel ſervorum Dei, quæ pro eorum utilitatibus pertinent, libenter præſtamus vel concedimus, & hoc nobis ad laudem vel ſtabilitatem regni noſtri, in Dei nomine pertinere confidimus.

Idcirco noſcat fidelium humilitas vel magnitudo, quòd nos Apoſtolico viro domno Chrasmaro, (1) Noviomagenſis vel Tornacenſis urbis Epiſcopo, teloneum de navibus ſuper fluvio *Scalt*, qui pertinet ad fiſcum Tornacum, vel quolibet commercio, ſeu & de cariagio vel de ſagenis, nec non de ponte ſuper fluvio *Scalt*, vel de omnibus venalibus ubicumque vendantur.... undecumque teloneus exigitur, ſicut Fiſcus noſter, & regia poteſtas vendicare poteſt, imò & juſtitiam de ipſo teloneo, in ſtipendiis Canonicorum, ... noſtrâ gratiâ plenè viſi ſumus conceſſiſſe. Quapropter per hoc præceptum ſpecialiùs decernimus pro donando, quod perpetualiter circa ipſum Domnum Chrasmarum Pontificem, vel ipſius ſanctæ Eccleſiæ Tornacenſis Succeſſoribus ſuis, pro tempore, volumus eſſe conceſſum. Datum (2) *Bibrax*, Chilperici (3) anno primo, (4) Indictione xiii. in Dei nomine feliciter, Amen.

Scaldis. l'Escaut. Schelde.

Anno 575

CA-

Noyon: Tournay.

(1) Noviomagensis vel Tornacensis. Anno 546. defuncto S. Eleutherio, Tornacenſium Epiſcopo, S. Medardus Noviomagenſis ſeu Noviomenſis Epiſcopus, curam Eccleſiæ Tornacenſis quoque ſuſcepit. Ex eo tempore Epiſcopatus Noviomenſis ac Tornacenſis manſerunt uniti, uſque ad annum 1146. quo eos diviſit Eugenius III. Papa, procurante S. Bernardo Abbate Claræyallis.

(2) Bibrax. Remorum opidum, J. Cæſari notum, hodie *Bray*, aut *Breſne*, prope Remos ad Axonam fluvium. Cæſar in Comment. Aliud *Bibracte* apud Auguſtodunum.

(3) Anno primo. Regni Auſtraſiæ, quod Chilpericus invaſerat, Sigeberto fratre occiſo. Illud tamen Regnum retinere non potuit, Childeberto Sigeberti filio demum prævalente.

(4) Indictione xiii. Legendum puto, Indictione viii. & videtur lapſus librarii, x. pro v. tranſcribentis.

Digitized by Google

CAPUT III.

Origo & fundatio Abbatiæ SITHIENSIS, *quæ nunc* S. BERTINI *dicitur, in Arteſia, anno* 654.

Vide Chronicon Belgicum ad ann. 654.

DOMINIS ſanctis Presbyteris (1) BERTINO, (2) MOMMOLENO, EBERTRANDO, ego in Dei nomine ADROALDUS, ſanâ mente ſanoque conſilio integræ deliberationis, prout mundana peccata abſtergere Dominus dignetur, dono vobis omnem rem portionis hereditatis meæ, in pago (3) *Taruanenſe*, quam domino patri AUDOMARO, Apoſtolico viro, ad Xenodochium ſuum ædificandum, dare voluimus: ſed ipſe ſalubre conſilium nobis donavit, ut ipſam rem vobis delegarem, ut ibi Monaſterium in honore Petri, Principis Apoſtolorum, conſtruere debeatis, ad converſandum Monachis, ubi beati pauperes ſpiritu & domeſtici fidei adjuvari debeant, quorum voces quotidie ad aures Domini perſonare noſcantur, quorum petitiones audit & implet.

PROPTEREA vobis in Chriſto patribus dono, per hanc epiſtolam donationis, in pago *Taruanenſi*, villam proprietatis meæ nuncupatam *Sithiu*, ſuper fluvium (4) *Agnione*, cum omni merito ſuo, vel adjacentiis ſeu aſpicientiis ipſius villæ. Hæc ſunt, villa *Magnigeloco*, *Vinciaco*, (5) *Tatinga*, villa *Amreio*, *Maſto*, *Fabricinio*, *Lonſantavas*, & *Adſundenis* ſeu *Malros*, (6) *Alciaco*, *Lauriadiaca*, villa *Franciliaco*, cum omni merito eorum, cum domibus, ædificiis, terris cultis & incultis, manſiones cum ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus ſeu farinariis, mancipiis, accolabus, greges cum paſtoribus, mobilibus & immobilibus, vel quibuſlibet ædificiis.

HÆC omnia vobis ad integrum trado atque transfirmo, ut hereditate teneatis atque poſſideatis, & quibus volueritis ad poſſidendum relinquatis. Si quis verò, quod futurum eſſe non credo, ſi ego aut unus de heredibus meis, vel quælibet oppoſita perſona contra hanc donationem venire cogitaverit ullo unquam tempore, in præſentia iram Dei incurrat, & S. Petri offenſam, & inſuper, Fiſco cogente, auri libras xv. argenti pondo xxx. coactus exſolvat, & quod repetit non valeat evendicare. Et ut hæc donatio omnibus temporibus firmiſſima ſit, manu noſtrâ roboravimus, & qui ſignarent aut ſubſcriberent, ad præſens rogavimus.

FACTA donatio VIII. Idus Septembris, anno XI. regni Domini noſtri *Clodovei* Regis. Anno 654

ACTUM (7) *Aſcio*, villâ dominicâ, publicè, coram ſtrenuis viris, quorum nomina cum ſubſcriptionibus vel ſignaculis ſubter tenentur inſerta.

SIGNAVI ego ADROALDUS hanc donationem à me factam, in Chriſti nomine, peccator.

(8) AUDOMARUS, nomine, abſque opere, Epiſcopus, pro teſtimonio.

EGO AGOLPHUS Presbyter. Vel Adolfus.

INGOBERTUS Presbyter.

SIGNUM (9) CHUNEBERTI Graphionis. Vel Chimeberti.

S. LAUDEBERTI. Vel Landeberti.

S. BABONI.

S. MAURILIONIS.

S. SACEBARONIS.

S. ADALBALDI.

LENDOLENUS Abbas.

C A-

Vide Malbrancium de Morinis lib. 3 cap. 27. & Scholia ad ann. 640.

(1) SAnctus BERTINUS patriâ Conſtantienſis, cum S. Mommoleno & Ebertrando, ex Luxovio Burgundiæ Cœnobio, ad S. Audomarum Morinenſem Epiſcopum veniens, *Sithienſe* Monaſterium anno 654 conſtruxit, opibus *Adroaldi*: in eoque Abbas primus anno 698. obiit. Eſt illud hodie Benedictinorum illuſtris Abbatia, intra muros urbis Audomaropolitanæ in Arteſia, *S. Bertini* nomine clara. Idem *Adroaldus* S. Bertino dedit *Alciacum* prædium, cujus in diplomate recitato fit mentio.

(2) S. MOMMOLENUS. Seu Mommolinus, poſtea Epiſcopus Noviomenſis ac Tornacenſis, S. Eligii ſucceſſor.

(3) TARUANENSE. Taruana ſeu Teruana urbs olim Epiſcopalis Morinorum. *Teruane*. juſſu Caroli V. Imperatoris anno 1553. funditus exciſa.

(4) AGNIO. Fluvius, hodie Aa dicitur.

(5) TATINGA VILLA. Fortè *Tatingen* vicus Diœceſis Audomaropolitanæ in Arteſia. Gomicurtius.

(6) ALCIACO. *Auſſy au Bois*, Diœceſis Audomaropolitanæ. Gomicurtius. Non autem *Auſſy les Moines*, quod hodie ſimiliter eſt Benedictinorum Abbatia in Arteſia, alibi laudanda. Auſſy.

Quoad *Auſſy* variat Gomicurtius.

(7) ASCIO. *Ayx* modò dici creditur inter Pernas & Paulopolim.

(8) S. AUDOMARUS. Morinorum ſeu Teruanenſium Epiſcopus: à quo nomen accepit Audomaropolis (*S. Omer*) urbs hodie Epiſcopalis Arteſiæ. Obiit is anno 661.

(9) CHUNEBERTUS. Seu Chonebertus, *Graphio* vel *Gravio*, id eſt, Comes, Germanis ſuperioribus & inferioribus. Idem, niſi fallor, eſt *Chonebertus*, vir illuſtris, monaſterii Maricolenſis in Hannonia fundator, cujus meminit Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 27. & nos infra cap. 5. Grave.

Digitized by Google

CAPUT IV.

S. Amandi, *Tungrenſis Epiſcopi Epiſtola, ſeu Codicillus de ſepultura ſui corporis.*

Vide Chron. noſtrum Belgicum ad ann. 661.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Amandus miſerrimus & peccator. Credimus ubique divinam nos pietatem regere, & clementer ſalvare velle, quia & ingreſſum noſtrum in mundum, & exitum de mundo, ante ſecula ipſe prænoſcit. Proinde omnibus non habetur incognitum, qualiter nos longè latèque per univerſas provincias ſeu gentes, propter amorem Chriſti, ſeu verbum Dei annuntiare, vel baptiſmum tradere volentes, diſcurſum habuimus: & nos de multis periculis pietas Dei eripuit, & uſque tempore iſto perducere dignata eſt.

Sed dum jam corpore feſſo, & multis laboribus fatigato, jam in ſumma ſenectute penè corpore præmortuo, exitum de hoc mundo in proximo habere ſperamus; & quia nos Deus in iſtum locellum, qui vocatur *Elnonis*, perducere dignatus eſt, quem ſuper largitate regia proprio labore viſi ſumus conſtruxiſſe; ſi nos ibi Deus de hoc mundo decreverit emigrare, peto & coram Chriſto Jeſu, filio Dei, conjurare præſumo, ut nulli Epiſcoporum vel Abbatum, ſeu ſæcularium virorum, aut quibuſlibet poteſtatibus hoc contrarium ſit, ut corpuſculum meum in ipſo monaſterio, quod ſuperius diximus, *Elnone*, inter illos fratres requieſcat, ubi jam nos ad ipſos fratres & corpore & animâ commendavimus.

Elnonenſis Monaſterii conſtructor S. Amandus.

Et ſi in itinere, aut ubicumque finis noſter provenerit, ad ipſum locum, quem ſuperiùs memoravimus, corpuſculum noſtrum licentiam habeant fratres vel Abbas de ipſo monaſterio Elnone, ibidem revocare.

Si quis verò contradicere, aut de ipſo monaſterio corpus meum per fortia abſtrahere, aut temerario ſpiritu contradicere voluerit, imprimitus S. Trinitatis offenſam incurrat, & ab omnibus Eccleſiis Catholicis excommunicatus appareat, & à ſocietate ſanctorum extraneus efficiatur, & damnationem, quam Dathan & Abiron ſuſtinuerunt, quos infernus vivos abſorbuit, ipſe ſuſtineat, & ſit anathema maranatha quod eſt perditio in adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti. Et nec ſic noſtram voluntatem mutare valeat; ſed hæc deliberatio noſtra in perpetuo firma, & inviolata permaneat.

Et ut certiùs credatis, manu propriâ ſubſcripſi, & omnibus hominibus Deum timentibus, ut ſubſcribant, ſupplicamus & rogamus. Quam epiſtolam fratri noſtro Baudemundo Presbytero fieri rogavimus.

Facta epiſtola in monaſterio Elnone, anno ſecundo regni Theodorici Regis, ſub die decima quinta Kal. Maii. Ann. 661 juxta Chron. Elnonenſe m. ſ.

Ego Amandus peccator hanc epiſtolam à me factam conſenſi & ſubſcripſi.

Ego in Chriſti nomine (1) Reolus, ac ſi peccator ſubſcripſi.

Ego in Chriſti nomine (2) Mummolenus Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego in Chriſti nomine (3) Vinditianus Epiſcopus, ac ſi peccator, hanc epiſtolam rogante Domino Amando, conſenſi & ſubſcripſi.

Ego (4) Bertinus Abbas ſubſcripſi.

Ego (5) Aldebertus Abbas ſubſcripſi.

Ego (6) Joannes, rogatus à Domino Amando, conſentiens, hanc epiſtolam ſubſcripſi.

Ego (7) Baudemundus peccator, jubente Domino meo Amando, hanc epiſtolam deliberationis ſuæ ſcripſi & ſubſcripſi.

C A-

(1) Ex his qui ſubſcripſerunt, S. Reolus ſeu Regulus fuit Archiepiſcopus Remenſis, & quieſcit in Orbacenſi Monaſterio à ſe fundato: de quo Flodoardus in Hiſt. Rem.

(2) S. Mummolenus ſeu Mommolenus fuit Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopus: de quo ſuperiore cap. 3. diximus.

(3) S. Vinditianus fuit Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus: de quo vide Baldericum in Chron. Cameracenſi.

(4) S. Bertinus fuit Abbas & fundator Monaſterii Sithienſis, quod Bertinenſe nunc dicitur: de quo egimus cap. ſuperiore.

(5) Aldebertus ſeu Adelbertus fuit Abbas Monaſterii S. Bavonis Gandenſis.

(6) Joannes fuit Abbas Blandinienſis prope Gandavum, à S. Amando conſtitutus.

(7) Baudemundus fuit tertius Abbas Blandinienſis; & ab ipſo, quantùm conjicio, ſcripta eſt vita S. Amandi, quam Surius publicavit. Errant enim, qui *Miloni Elnonenſi* eam adſcribunt, quòd auctor narret ſe à Bono Presbytero, qui Amandum Tornaci vidit, nonnulla accepiſſe. Milo autem longè poſterior ætate fuit, utpote qui Caroli Calvi temporibus vixit, & anno 870. obiit.

Ceterum S. Amandus in Monaſterio ſuo Elnonenſi (quod hodie *S. Amandi* dicitur, & à Benedictinis Monachis poſſidetur, tertio lapide à Tornaco) an. 661. die 6. Februarii in Domino obdormivit: qui annus Sigeberto Gemblacenſi, & Jac. Meiero, anni initium à Paſchate ducentibus, eſt annus Chriſti 661. Joannes Cognatus in Hiſt. Tornacenſi obitum ejus ad an. 671. refert. Annus mortis S. Amandi.

De annis regni Theoderici magna apud Chronographos eſt quæſtio, alibi à nobis aliquando tractanda. Nonnemo dubitare poſſit, an non ſit legendum, *Anno ſecundo regni Lotharii Regis*, qui fuit annus Chriſti 661. eoque anno videtur hæc epiſtola à S. Amando ſcripta, hoc eſt, nono circiter menſe ante obitum.

Digitized by Google

CAPUT V.

S. HUNTBERTI, *Maricolenſis in Hannonia Abbatis*, *donatio*, *facta in favorem Eccleſiæ Maricolenſis.*

[Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad ann. 667.] ANno XII. regni Domini noſtri CHILDERICI glorioſi Regis, XV. Kal. Aprilis, (1) ego in Dei nomine HUNTBERTUS, etſi indignus peccator, cogitans de Dei timore, vel æterni boni retributione, ſeu abluendis meis peccatis; quia dicit Scriptura: [Luc. 16.] *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, qui vos perducant in æternas manſiones Sanctorum.* [Luc. 12.] Rurſumque dicit: *Facite vobis ſaccos eleëmoſynæ, qui non veteraſcunt.*

IDCIRCO dono, quod in perpetuum donatum eſſe volo, ad ſacroſanctum Monaſterium, quod vocatur (2) MARICOLAS, quod vir illuſtris (3) CHONEBERTUS quondam ſuo opere conſtruxit, ubi ego ipſe indignus peccator Abbas præeſſe videor, conſecratum in honore S. Mariæ, Matris Domini noſtri Jeſu Chriſti, & SS. Petri & Pauli Apoſtolorum, vel reliquorum Dominorum, qui in ipſa Baſilica venerantur, ſitum in pago (4) *Fanomartenſi*, ſuper fluviolum, qui vocatur *Helpre:* hoc eſt, partem maximam de poſſeſſione noſtra in villa nuncupata (5) *Macerias*, ſita in pago Laudunenſi, ſuper fluvium *Iſeram*, quam de avia mea, Deo ſacrata, AUDELIANA, quondam dato pretio, per venditionis titulum comparavi, hoc eſt, manſos Dominicos, ubi ipſa AUDELIANA manſit, vel poſtea nos ædificavimus, & terrationes & ſervos, & ancillas illos & illas.

HOS igitur manſos, cum terris conſitis & paſcuis, in integrum per hanc ſeriem epiſtolæ noſtræ donationis, quam ULFINUM Notarium ſcribere rogavimus, ad ipſam Baſilicam S. Mariæ Maricolis conſtructam, à præſenti die tradimus ad poſſidendum.

HÆC omnia ſuprà nominata ad ipſum monaſterium delegavimus, ut ipſi Monachi vel ſucceſſores noſtri in ſuo jure vel dominatione à præſenti die recipiant ad poſſidendum, tam in terris, quàm domibus, ædificiis, mancipiis, vineis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, abſque ullius judicis interpellatione: habeantque in ſua poteſtate tenendi, dandi, vendendi, commutandi, vel quod exinde voluerint faciendi.

PROPTEREA in iſta epiſtola definimus, ut nulla altera ratione calumnia in poſtmodum inter ipſos ſervos Dei, vel heredes noſtros non adcreſcat.

Si quis verò poſt nos, quod futurum eſſe non credimus, ſi aliquis de heredibus noſtris, aut quælibet oppoſita perſona contra hanc donationem noſtram, quam fieri rogavimus, venire aut infringere voluerit, primitus iram Trinæ majeſtatis incurrat, & ſit anathema, & deleátur nomen ejus de libro viventium cæleſti, [Pſal. 68.] & cùm juſtis non ſcribantur, ſed ſint conſortes Judæ Iſcariotis, qui Dominum tradidit, & ſi emendare noluerit, mutet Deus ſenſum ejus, & in illo judicio recipiat, quod Ananias & Saphira receperunt in præſenti, [Act. 5.] & inſuper inferat cogenti fiſco auri libras decem, & decem argenti pondo coactus exſolvat. Nec ſi quid repetit: nihil valeat vindicare, & merces noſtra in antea proficiat ad ſalutem.

ET ſi aliqua inſtrumenta aut anterioris aut poſterioris, quolibet ingenio vel argumento de nomine noſtro in propinquis meis vel extraneis perſonis fuerint oſtenſa aut ullo umquam tempore apparuerint, falſarius eſſe cognoſcatur, & inanis permaneat. Sed præſens donatio à me facta omni tempore firma & inviolata permaneat, ſtipulatione ſubnixa idoneorum teſtium, domini videlicet (6) VINDITIANI Epiſcopi, & FULBERTI mei fratris, (7) ſed ill. & ill.

ACTUM Maricolis. Ipſe tamen *Huntbertus*, etſi peccator Abbas propriâ manu confirmo.

B CA-

(1) EGO IN DEI NOMINE HUNTBERTUS. Ita legendum ſuadet ſenſus & contextus ipſius diplomatis, itemque ipſum autographum, quod Maricolenſes adſervant. Baldericus in Chronico Cameracenſi lib. 1. cap. 27. hoc ipſum diploma recitat, ſed in editione Duacenſi, per tranſpoſitionem, legitur CHONEBERTUS, ubi legendum eſt, HUNTBERTUS, & è contra.

[S. Humbertus.] Fuit autem S. HUNTBERTUS ſive HUMBERTUS primùm ſocius S. Amandi Tungrenſis Epiſcopi, in peregrinatione Romana, poſt Abbas Maricolenſis, ac demum Epiſcopus, ad converſionem infidelium: quales item Epiſcopos ſimulque Abbates URSMARUM, ERMINUM, & alios olim Laubium habuit. Porrò S. Humbertus & Antverpiæ Evangelium prædicaſſe traditur: quod colligi datur ex elogio, verſibus heroicis concepto, quod Molanus in Natalibus SS. Belgii 25. Martii recitat.

Eſt autem veriſimile, S. Humbertum unà cum S. AMANDO, viro verè Apoſtolico, Antverpiam veniſſe: de quo ſeq. cap. agemus.

(2) MARICOLAS. Mareclias, ſeu Marilias, Gallicè *Maroilles*. Eſt hodieque illuſtris Benedictinorum apud Hannones Abbatia, ad Helpram fluvium, cujus primarius fundator fuit CHONEBERTUS, ſecundarius autem S. HUMBERTUS. [Sambram;]

(3) CHONEBERTUS. Comes pagi Fanomartenſis, eſt idem ut arbitror, qui ſupra cap. 3. in Donatione per Adroaldum facta, dicitur CHONIBERTUS GRAPHIO.

(4) PAGO FANOMARTENSI. Fanum Martis hodie *Famars* primo lapide à Valentianis, cujus fit mentio in Notitia Imperii, ubi de Belgica ſecunda agitur. Ejuſdem meminit Antoninus in Itinerario, & Eginhartus in hiſt. Tranſlationis SS. Marcellini & Petri. Eruuntur ibidem hodieque plurima numiſmata Romana. Ex ruinis Fani Martis ſunt qui ſuſpicantur Valentianas ſeu Valentinianas ad Scaldim eſſe conſtructas. [Fanum Martis.]

(5) MACERIAS. Maceriæ ad Moſam, *Meſieres*, olim ad Remenſem Eccleſiam, hodie ad Ducem Nivernenſem, ex gente Gonzaga, pertinent. Aliæ ab his Maceriæ haud procul à Lauduno ſitæ: quarum hìc mentio. Sunt & Maceriæ in Arteſia noſtra, quarum Dominus eſt V. N. PHILIPPUS GOMIECURTIUS, antiquitatis cùm ſacræ

Digitized by Google

tum profanæ peritiſſimos, qui multa ad operis hujus illuſtrationem pro ſua humanitate nobiſcum communicavit.

(6) VINDITIANUS. Epiſcopus Atrebatenſis & Cameracenſis, Bruxellenſium Apoſtolus, obiit Broſellæ, ſive ut nunc loquuntur, Bruxellæ, circa annum *691*. & quieſcit in Monte S. Eligii, quæ eſt Abbatia Canonicorum Regularium, ſeſqui milliari ab Atrebato.

(7) SED ILL. ET ILL. hoc eſt, illius & illius: ut explicat Petrus Pithæus in Gloſſario Capitulorum, verbo, Fidelitas.

CAPUT VI.

ROHINGUS, *Antverpienſium Princeps S. VVillibrordo donat Eccleſiam Caſtri Antverpienſis, & tertiam partem telonei.*

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad ann. 726.

CREDIMUS mercedis lucra conquirere, ſi aliquid de rebus noſtris, pro peccatis noſtris redimendis, Sacerdotibus Dei conferimus.

IGITUR ego in Dei nomine (1) ROHINGUS, & conjux mea BEBELINA donamus Apoſtolico domino & patri noſtro WILLIBRORDO Epiſcopo, donatumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, Eccleſiam quæ conſtructa eſt infra (2) caſtrum ANTWERPIS, ſuper fluvium Scalde, quam Dominus (3) AMANDUS Pontifex in honore SS. Petri & Pauli Apoſtolorum Principum, vel ceterorum Sanctorum conſtruxit, & nos pro ipſa Eccleſia, vel quidquid ibidem aſpicere videtur, (4) venerabili Viro FIRMINO, Abbati de monaſterio *Quorcolodora* locellum noſtrum nuncupatum (5) *Tumme* in concambio dedimus, & nos poſtea à die præſenti jam dictam Eccleſiam, unà cum terris, domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, manſis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, adjacentiis, appendiciis, ibidem aſpicientibus, farinariis, gregibus cum paſtoribus, mobilibus, & immobilibus, re acquiſita, & inacquiſita, totum & ad integrum quidquid dici vel nominari poteſt, tam de dote quàm de comparato, vel de qualibet re ad nos noſcitur perveniſſe, nos à die præſenti, ſupraſcripto Domino WILLIBRORDO donamus atque tradimus: & illud telonium, quod ad partem noſtram ibidem venerat, hoc eſt, illam tertiam partem ad integrum ei conceſſimus atque donavimus: in ea ratione, ut ibi thus vel luminaria debeant eſſe procurata, & Presbyteri, qui ibi ſerviunt, pro peccatis noſtris Domini miſericordiam debeant exorare: & ut ipſe ſupraſcriptus Dominus WILLIBRORDUS ipſam Eccleſiam vel quidquid ibidem aſpicere videtur, ſeu ipſum telonium habeat, teneat atque poſſideat, dandi vel commutandi, vel quidquid exinde facere voluerit, liberam & firmiſſimam in omnibus habeat poteſtatem.

Circa ann. 642.

SI quis verò, (quod futurum eſſe non credo) heredum vel proheredum meorum, vel quælibet oppoſita perſona contra hanc donationis chartulam venire tentaverit, & eam infringere conatus fuerit, primitus iram Dei Omnipotentis incurrat, & ſanctorum Angelorum, & à liminibus Eccleſiæ alienetur, partemque habeat cum Juda, & ultione Ananiæ, & Saphiræ, vel lepra Giezi percutiatur: inſuper inferat fiſci juribus auri libras duas, argenti pondo quinque. Nec ſi quid repetit, evindicare valeat, ſed firma & immobilis hæc donatio perennibus temporibus permaneat ſtipulatione ſubnixa.

ACTUM publicè eſt hoc *Weimodo*, regia villa, cùm fecit October dies viginti, regnante THEODERICO Rege anno ſexto. Ann. 725. aut 726.

C A-

(1) ROHINGUS. Eſt quod ſibi ANTVERPIA noſtra gratuletur de optimis ac piiſſimis olim Principibus ſuis ROHINGO ſeu RAUCHINGO, & BEBELINA ejus conjuge, quos haut dubie ignoraret, niſi eorum nobis memoriam Willibrordiana apud Epternacenſes Abbatia conſervaſſet. Ex hòc enim loco diploma iſtud, ut & ſubſequens, itemque Teſtamentum S. Willibrordi accepimus. Rohingi ſeu Rothingi hujus numiſma aureum ſe vidiſſe memorat Guilielmus Heda in Hiſt. Epiſcoporum Ultrajectinorum.

(2) CASTRUM ANTWERPIS. Mediæ ætatis ſcriptores Caſtrum pro oppido accipiunt, ut Caſtrum *Valentianas*, Caſtrum *Gandenſe*, Caſtrum *Loven*, & ſimilia.

(3) AMANDUS Tungrenſis Epiſcopus, vir Apoſtolicus, vetuſtiſſimam urbis Antverpianæ Baſilicam in honorem SS. Petri & Pauli (quod hactenus quoque ignoratum) conſecravit. Ea Baſilica hodie CASTRENSIS ſeu BURGENSIS ECCLESIA, vulò *Borchkerke* nuncupatur, haut procul à ripa Scaldis ſita, in veteri oppido ſeu burgo Antverpienſi, cujus ambitus fuit perexiguus, quod foſſæ etiamnum integræ demonſtrant.

SUB illius Baſilicæ turri, æquè antiqua, viſitur crypta, in qua S. WALBURGIS virgo egiſſe dicitur, cùm ex Britannia Antverpiam veniſſet, ut adjuva, ad meſſem Evangelicam à cognato ſuo, S. BONIFACIO, Moguntino & Ultrajectino Archiepiſcopo, in Germaniam evocata. Plura ſi voles, Faſtos noſtros Belgicos conſule.

(4) Venerabili Viro FIRMINO. De eo fortè in Martyrologio Rom. 11. Martii: In finibus Ambianenſium S. Firmini Abbatis.

(5) TUMME. Fortè, *Turne* vel *Deurne*, olim TURNINUM Latinè, vicus propè Antverpiam ad Scheinam rivulum ubi olim cœnobium fuit, in quo S. FREDEGANDUS aliquando Monachum egit. Ejus ſacra oſſa Audomaropoli an. 1590. Antverpiam allata, in Cathedrali Templo ibidem adſervantur. Normannis porrò in Belgicam irruentibus, Monachi, Turnino relicto, Einhamum prope Aldenardam migraſſe putantur: ubi etiamnum Benedictina eſt Abbatia. Turninum propè Antverpiam.

Digitized by Google

CAPUT VII.

Rohingi *ejuſdem aliud diploma.*

Vide Boſſchaerts de vet Friſ. Apoſtol.

IN nomine Dei, ego illuſter vir Rohingus, & conjux mea Bebelina, donamus ad ſacroſanctam Eccleſiam Petri & Pauli Apoſtolorum, quam Dominus Amandus Pontifex in Antwerpo conſtruxit, ubi Willibrordus Epiſcopus præeſſe videtur, donatumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, villam noſtram, quæ eſt conſtructa in pago (1)Renensium, ſuper fluvium (2) *Nutta*, quæ mihi de paterno jure legibus obvenit, in loco nuncupato *Preprusdare*, cum omni integritate, & in alio loco de materno jure ad me pertinente, vocato (3) *Winlindechim*, medietatem de caſis, domibus, eccleſiis, mancipiis & omnibus pertinentiis tradimus atque transfundimus.....

Pagus Rienſis.

(1) Pago Renensium ſeu potiùs Riensium, *het landt van Ryen:* cujus pagi caput eſt Antverpia. Pagus autem, apud medii ævi ſcriptores, eſt idem quod diſtrictus ſeu provinciola, Gallicè *Pays*, quod ſemel notaſſe ſuffecerit. Eadem ſignificatione Jul. Cæſar *pagos Helvetiorum* nuncupat, quos hodie *Cantones* dicimus.

(2) Nutta. Neta fluviolus, qui per pagum Rienſem, & Liram opidum, in Rupelam, ac demum in Scaldim devolvitur.

(3) Winlindechim. Hodie *Wyneghem*, vicus altero lapide ab Antverpia paulò ſupra Turninum.

CAPUT VIII.

Teſtamentum S. Willibordi, *Archiepiſcopi Ultrajectini, Hollandorum, Friſiorum, & Antverpienſium Apoſtoli.*

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad annum 739.

IN Chriſti nomine. Oportet Chriſtianos viam veritatis agnoſcere, per quam Creatori ſuo dignè meritis ſuis ſervire poſſint, ut oblatio eleēmoſynarum eorum, & devotio perveniat ad ſalutem: ipſo Summo dicente: *Date & dabitur vobis*, & *Facite eleēmoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.*

Idcirco ego in Dei nomine (1) Clemens Willibrordus, Epiſcopus, cogitans caſum humanæ fragilitatis, qualiter peccata mea poſſum abluere, & donante Domino ad æterna gaudia pervenire, dono à die præſenti, donatumque eſſe perennibus temporibus volo, hoc eſt, ad Monaſterium Epternacum, quod eſt conſtructum ſuper fluvio *Surâ*, in (2) pago *Bedenſi*, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & SS. Petri & Pauli Apoſtolorum, & S. Joannis Baptiſtæ, vel ceterorum Sanctorum, ubi ego ipſe Clemens Willibrordus cuſtos vel gubernator præeſſe videor, &, ſi Chriſto placet, corpus meum ibidem requieſcere debet.

Hoc eſt quod dono vel trado ad ipſum Sanctum locum Epternacum omnem rem vel villas, ſeu mancipia, quæ mihi ingenui Franci, pro amore eorum & ſalute, tradiderunt, vel condonaverunt.

Similiter illas res, quas Dominus Pipinus mihi condonavit, vel delegavit, ſeu matrona ſua Plictrudis, ſive filius ſuus Dominus noſter Carolus, Major domus: quas res ipſas Dominus *Carolus*, & genitor *Pipinus*, tam me vivente, quàm de iſta vita migrante, pro eorum mercede condonaverunt. Carolus Martellus.

Et illas alias res ex parte denomino, vel homines qui mihi eas tradiderunt, vel delegaverunt, id eſt, ut hæc ſcriptura ſolenniter, pro temporum ſerie, confirmare debeat: & hi ſunt homines nominibus his nominati.

Rohingus mihi condonavit, vel tradidit Eccleſiam aliquam, quæ eſt conſtructa in *Antverpo* Caſtello, ſuper fluvio *Scalde*, in pago *Renenſium*, cum appendiciis ſuis, villas denominatas Vide cap. 7. Landt van Ryen.

(1) S. Willibrordus, natione Anglo-Saxo, cum S. Suitberto, & aliis X. Sociis, Evangelii prædicandi causâ, ex Britannia in Friſiam ſeu Bataviam an. 690. trajecit, & Ultrajectum venit. Inde ad Pipinum Herstallium ſe contulerunt, & prædicandi facultatem impetrarunt.

An. 696. Willibrordus Romam profectus, à S. Sergio Papa, in die & Baſilica S. Cæciliæ, Friſonum Archiepiſcopus eſt conſecratus. Româ in Friſiam reverſus, Sedem Epiſcopalem Ultrajecti ſtatuit. *Beda Hiſt. lib. 5. cap. 12.*

An. XII. Childeberti Regis, III. Idus Maii, hoc eſt, an. 706. Pipinus Herſtallius Willibrordo medietatem fiſci Epternacenſis dono dedit, alteram verò medietatem eidem donavit S. Irmina, Dagoberti Regis filia, & prima Horrei, Monaſterii apud Treveros à patre fundati ac dotati, Abbatiſſa: ut Theofridus Abbas Epternacenſis, in ms. Willibrordi vita, narrat. Kal. Dec.

Obiit autem S. Willibrordus, vir verè Apoſtolicus, an. 739. Epternaci: quod eſt Ducatus Luxemburgenſis & Diœceſis Treverenſis oppidum, ubi etiamnum quieſcit in ſui nominis, Benedictinorum Abbatia, à ſe fundata. Mart. Rom. 14. Dec.

(2) Pago Bedensi. Antonino in Itinerario Beda eſt vicus circa Treveros, hodie *Bitburg*. Hinc pagus Bedenſis dictus, & Bedagowa in diviſione regni inter Carolum Calvum, ejuſque fratrem Ludovicum, infra à nobis recitanda.

Digitized by Google

tas his nominibus, (1) *Bacwalde*, *Winnelincheime*, (2) *Furgalare*, & in ipſo Caſtello Antverpo tertiam partem de illo teloneo.

Et Heribaldus Clericus mihi condonabat & tradidit Eccleſiam aliam in (3) pago *Marſum*, ubi Moſa intrat in mare, cum appendiciis ſuis, & (4) mariſcum unde (5) berbices naſcuntur.

Et Angilbaldus mihi condonabat vel
W der'oe Gotll Hedæ. tradidit villam quæ vocatur *Wadradoch*, in pago
Dummel. Taxandro, ſuper flumine (6) *Duthmala*.

Et Ansbaldus mihi condonabat vel tradebat omnem portionem ſuam in villa quæ vocatur *Buſloth*, in pago Taxandrio.

Et Berethinda, Deo ſacrata femina, mihi condonabat vel tradebat omnem portionem ſuam in villa (7) Bobanschot, in pago Taxandrio.

Et Henricus mihi condonabat in villa quæ vocatur (8) Pieplo.

Et Engelbertus mihi quondam donabat, vel tradebat mihi omnem portionem ſuam, in villa quæ vocatur Hinesloten, in pago Taxandrio.

Item quod Engelbertus mihi condonabat vel tradebat villam, quæ vocatur (9) *Alpheim*, in ipſo pago Taxandrio.

Item Ansbaldus clericus mihi condo-
Diſena, Hedæ. nabat vel tradebat villam, quæ vocatur (10) *Dioſna*, in pago Taxandrio, ſuper fluvio Digena.

Et Thietbaldus mihi condonabat vel tradebat Eccleſiam aliquam, quæ eſt in villa
Mulnehem, Hedæ. *Montnahim*, quæ *Araride* vocatur, cum appendiciis ſuis.

Et illuſter vir Hedenus mihi condonabat vel tradebat omnem portionem ſuam in villa, quæ vocatur *Aimiſtadi*, ſuper fluvio, *Wielleo*, in pago *Turingaſnes*.

Superius nominatas vel ſcriptas res ego Clemens Willibrordus trado atque transfundo ad illam caſam Dei ſuperiùs nominatam *Epternacum*, vel ad illam ſanctam congregationem Fratrum ibidem Deo ſervientium; eâ verò ratione, ut quidquid de iiſdem rebus ſuperiùs nominatis facere decreverint, in omnibus habeant poteſtatem faciendi, ut & ibidem omni tempore pro noſtra mercede, vel ſeniore noſtro Carolo, Majore domus, ſeu eorum hominum, qui mihi ſuas res tradiderunt, proficiant in augmentis. De his vide Theofridum Abb. Epternac. in vita Sancti Willibrordi.

Et illud placuit nobis inſerendum. Si fuerit ullus de heredibus vel proheredibus meis, ſeu quælibet oppoſita aut extranea perſona, ſeu judiciaria poteſtas, quæ contra hoc teſtamentum vel donationem meam, quam ego Clemens Willibrordus Epiſcopus ſanâ mente plenoque conſilio & devotione integrâ fieri juſſi, venire aut agere, vel eam infringere voluerit, & ſi iſta charta ei oſtenſa ad relegendum fuerit præſentata, ſe ipſe exinde compeſcere noluerit, in primis iram Dei omnipotentis incurrat, & ſanctorum Angelorum, & ab omnibus Eccleſiis, vel conſortio Chriſtianorum efficiatur extraneus, & habeat partem cum Juda, qui Dominum tradidit, & cum Dathan & Abiron, quos terra vivos de- Socio fiſco, ita ſonant veteres Formulæ.
glutivit: & inſuper inferat cum forio fiſco auri libras decem, argenti pondo quinquaginta coactus exſolvat, & quod repetit evindicare non valeat. Actum anno VI. regnante Theodo- Ann. 715. aut 716.
rico Rege.

(1) Bacwalde hodie *Boecholt*. Winnelincheime hodie *Wyneghem*. Sunt vici duo Campaniæ Brabantinæ, propè Antverpiam.

(2) Furgalare hodie *Veghelaer*, niſi fallor, ager prope Antverpiam notus, verſus Turninum.

(3) Pago Marsum. Fuit is prope oſtium Moſæ,
Marſaci. ubi in Oceanum ſe mergit. Marſacos nonnulli hoc in tractu collocant.

(4) Mariscum. Id eſt, locus paludoſus. *Moras*
Morini. Belgis. Sic & Morini, Flandriæ occiduæ populi, quos Vergilius extremos hominum nuncupat, à paludibus, illo in tractu hodieque frequentibus, nomen induerunt.

(5) Berbices. *Barbeelen*, piſces in Moſa frequentes.

(6) Duthmala fluvius hodie *Demmele*, per Boxtellam & Silvam-Ducis defluit in Moſam.

(7) Bocanschot. Hodie *Boeſchot* vicus.

(8) Pieplo. Nunc *Poppel*, vicus inter Herentaliam & Silvam Ducis, Brabantiæ oppida.

(9) Alpheim. Nunc *Alphen*. vicus in Diœceſi Antverpienſi, tertio lapide à Breda, gentis Naſſaviæ oppido.

(10) Diosna Nunc *Dieſen*, in Diœceſi Silvi-ducenſi, primo lapide ab Hilvanbeca. Horum trium poſteriorum vicorum Eccleſias Parochiales hodie poſſidet Tungerloënſis Abbatia, Ord Præmonſtratenſis, & ſolvit eatenus quotannis cenſum Abbatiæ Epternacenſi.

Apud Hedam exſtat donatio S. Willibrordo facta à Carolo Martello in Heriſtallio, Kal. Jan. an. 11. Theoderici Regis: Itemque aliæ donationes factæ Eccleſiæ Ultrajectenſi à Pipino, Carolo Magno, Ludovico Pio, Lothario &c. Fitque earum mentio in Diplomate Suendiboldi Regis in Odibaldo XII. Epiſcopo Ultrajectino.

CAPUT IX.

Zachariæ *Papæ Epiſtola ad Galliæ Belgicæ & Germaniæ Epiſcopos, quâ S. Bonifacium Archiepiſcopum Moguntinum, & Sedis Apoſtolicæ Legatum ipſis commendat.*

An. 748. juxta Baron. quod & probat Sirmond. in Notis. Dilectissimis Reginfrido Rotomagenſi Epiſcopo, Deodato Bellovacenſi Epiſcopo, Remberto Ambianenſi Epiſcopo, Elisaeo Noviomenſi Epiſcopo, Fulerico Tungrenſi Epiſcopo, David Spironenſi Epiſcopo, Aitherico Terouanenſi Epiſcopo, Trewardo Cameracenſi Epiſcopo, Burchardo Vurtzenburgenſi Epiſcopo, Senobaudo Laudunenſi Epiſcopo, Romano Meldenſi Epiſcopo, Agilulfo Colonienſi Epiſcopo, Heddo Strasburgenſi Epiſ- Ettoni.
copo, & ceteris amantiſſimis Coepiſcopis, Presbyteris etiam & Diaconibus, cunctiſque orthodoxis Eccleſiarum Dei Clericis, Apoſtolicam doctrinam tenentibus, Zacharias, divinâ gratiâ præditus, Apoſtolicæ Sedis Pontifex,

Digitized by Google

fex, ſervus autem ſervorum Dei, in Domino ſalutem dicit.

Gratias ago Deo Patri Omnipotenti, & Domino Jesu Christo, unico Filio ejus, & Spiritui ſancto, qui veſtra omnium corda inflammare dignatus eſt, per diffuſam à ſe gratiam, ut in unitate fidei & vinculo pacis ambuletis: & ſit ſplendor Domini Dei noſtri ſuper vos dilectiſſimi mihi & abundans gratia pacis & caritatis, ut ſitis unum corpus ſpiritalis Matris veſtræ ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Dei Eccleſiæ, in qua Deo auctore præſumus, implentes illud Propheticum dictum: *Ecce quàm bonum & quàm jucundum habitare fratres in unum.*

Etsi pro itineris longitudine corpore ſimus abſentes, in ſpiritu tamen dilectionis ſemper ſumus vobis præſentes, habentes vos in viſceribus noſtris, & aſſiduè orantes ut Deus & Dominus noſter Jeſus Chriſtus multo ampliùs confirmet corda veſtra, & corroboret in exhortatione Evangelii, in miniſterio quo fungimini, ut credita vobis plebs piis veſtris admonitionibus, adjutore Deo, à diabolica fraude liberata ſalva perſiſtat, voſque mereamini de eorum animabus in diem Chriſti apportare lucrum.

Eccl. 3. Scriptum quippe eſt: *Filii ſapientiæ, Eccleſia juſtorum, & natio eorum obedientia & caritas.* Obſecro ergo vos cariſſimi mihi, ut dignè
Eph. 4. ambuletis vocatione, quâ vocati eſtis, ut decet ſanctos cùm multa patientia: ſupportantes invicem in caritate: ſolliciti ſervare unitatem ſpiritûs, in vinculo pacis & caritatis, quia finis
Tim. 1. præcepti caritas eſt, de corde puro, & conſcientia bona & fide non ficta.

Gaudeo in vobis fratres cariſſimi, quoniam fides veſtra, & unitas erga nos pretioſa eſt, & manifeſta, non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus, dum ad fautorem & magiſtrum veſtrum à Deo conſtitutum, B. Apoſtolorum Principem Petrum benigniſſimâ voluntate converſi eſtis.

Laudabilis fides veſtra ex bona fama, quoniam id ipſum ſapitis quod oportet ſapere, & nunc Deo cooperante, eſt aggregata ſanctitas veſtra noſtræ ſocietati in uno Paſtorali ovili, & eſt nobis unus Paſtor, qui à Paſtore Paſtorum Domino Deo & Salvatore noſtro Jeſu Chriſto Princeps Apoſtolorum & noſter Doctor eſt inſtitutus.

Habetis itaque noſtrâ vice ad confortandam dilectionem veſtram, & collaborandum vobis in Evangelium Chriſti, Sanctiſſimum ac Reverendiſſimum Bonifacium fratrem noſtrum, Archiepiſcopum, Apoſtolicæ Sedis Legatum, & noſtram præſentantem vicem.

Sit ergo conſtantia veſtra adversùs contentiones eorum, qui adverſa ſapiunt, & non quæ Dei ſunt: & erit fortior petra conſtantia veſtra: ſicut eſt ſcriptum; *Ne timueritis ex eis, neque terreamini à facie eorum, qui corpus occidunt: animam* Matt. 10.
verò non poſſunt occidere. Quod autem in aure auditis, prædicate in lumine, illum timentes, qui poteſt animam & corpus occidere & mittere in gehennam. Fratres mei in carne enim ambulantes, Luc. 12.
non ſecundùm carnem militamus. Arma enim militiæ noſtræ non carnalia, ſed potentia Deo: ad deſtructionem munitionum conſilia deſtruentes & omnem exaltationem extollentem, ſe adversùs ſcientiam Dei: & in captivitatem redigentes, omnem cogitationem, in obſequium Chriſto perducentes. De cetero, Fratres, confortamini in Domino, & in potentia fortitudinis ejus. Pax vobis multa, & gratia à Deo, & Domino noſtro Jeſu Chriſto miniſtretur. Amplectimur & oſculamur, ac ſi præſentes, caritatem veſtram in unitate ſpiritûs, in vinculo pacis & caritatis Chriſti. Deus vos incolumes cuſtodiat, dilectiſſimi nobis. Eph. 6.

Epistola hæc an. 748. ſcripta eſt, ut Baronius in Annalibus ſupputat. Ex inſcriptione licet colligere, quinam Epiſcopi per Belgicam noſtram tunc floruerint.

CAPUT X.

S. Bonifacii *Moguntini & Ultrajectini Archiepiſcopi Epiſtola, ad Stephanum Papam circa an. 754. ſcripta, de ſtatu Eccleſiæ Ultrajectinæ poſt obitum S. VVillibrordi.*

Venerando ac diligendo Domino Apoſtolatûs privilegio prædito Stephano Papæ(1) Bonifacius, exiguus Legatus, vel Miſſus Germanicus Catholicæ, & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ, optabilem in Chriſto charitatis ſalutem.

Tempore Sergii Apoſtolicæ Sedis Pontificis, venit ad limina SS. Apoſtolorum Presbyter quidam miræ abſtinentiæ & ſanctitatis, generis Saxonum, nomine Willibrordus, & alio nomine Clemens vocatus, quem præfatus Papa Epiſcopum ordinavit, & ad prædicandam paganam gentem Fresonum, tranſmiſit in littoribus Oceani occidui.

Qui per quinquaginta annos prædicans, præfatam

(1) Sanctus Bonifacius an. 704. ex Britannia in Friſiam, Evangelii prædicandi cauſsâ, primùm venit. Romam profectus, à Gregorio II. Papa prædicandi in Germania poteſtatem accepit. Radbodo Friſiorum Rege, idololatrâ, an. 719. defuncto, in Friſiam ſecundò venit, & tribus circiter annis S. Willibrordo, Archiepiſcopo Ultrajectino, cooperator fuit. Archiepiscopus incertæ ſedis à Gregorio III. an. 732. creatus, ſolitis in laboribus gnaviter per Germaniam deſudavit. Ut Archiepiſcopus & Apoſtolicæ Sedis per Germaniam Legatus, Bavariam in Diœceſes quatuor, *Salisburgenſem*, *Friſingenſem*, *Ratiſponenſem* & *Patavienſem* an. 739. diviſit, Othilone Boiorum Duce conſentiente ac probante.

Digitized by Google

ſatam gentem Freſonum maxima ex parte convertit ad fidem Chriſti, ſana & delubra deſtruxit, & Eccleſias conſtruxit & Sedem Epiſcopalem & Eccleſiam in honore (1)*S. Salvatoris* conſtituens, in loco & caſtello quod dicitur TRAJECTUM, & in illa Sede & Eccleſia S. Salvatoris, quam conſtruxit, prædicans uſque ad debilem ſenectutem, permanſit, & ſibi Coëpiſcopum ad miniſterium implendum ſubſtituit, & finitis longævæ vitæ diebus, in pace migravit ad Dominum. Princeps autem Francorum CAROLOMANNUS commendavit mihi Sedem illam ad conſtituendum, & ordinandum Epiſcopum, quod & feci.

S. Salvatoris Eccleſia.

Anno 739

NUNC autem Colonienſis Epiſcopus, illam Sedem præfati Epiſcopi *Clementis*, à *Sergio* Papa ordinati, ſibi uſurpat, & ad ſe pertinere dicit, propter fundamenta cujuſdam deſtructæ à Paganis Eccleſiolæ, quam Willibrordus dirutam uſque ad ſolum, in Caſtello Trajecto reperit, & eam proprio labore à fundamento conſtruxit, & in honore *S. Martini* conſecravit.

S. Martini Eccleſia.

ET refert, quia ab antiquo Rege Francorum DAGOBERTO caſtellum Trajectum, cum deſtructa Eccleſia, ad Colonienſem parochiam donatum, in ea conditione fuiſſet, ut Epiſcopus Colonienſis gentem Freſonum ad fidem Chriſti converteret, & eorum prædicator eſſet: quod & ipſe non fecit. Non prædicavit, non convertit Freſios ad fidem Chriſti; ſed Pagana manſit gens Freſonum, uſque quò venerandus Pontifex Romanæ Sedis *Sergius* ſupradictum ſervum Dei *Willibrordum* Epiſcopum ad prædicandum ſupradictæ genti tranſmiſit, qui illam gentem, ut præfatus ſum, ad fidem Chriſti convertit.

Et modò vult Colonienſis Epiſcopus Sedem ſupradicti *Willibrordi* prædicatoris ſibi contrahere, ut non ſit Epiſcopalis Sedes ſubjecta Romano Pontifici, prædicans genti Freſonum.

CUI reſpondebam, ut credidi, quod majus & potius fieri debeat præceptum Apoſtolicæ Sedis, & ordinatio Sergii Papæ, & legatio venerandi prædicatoris *Willibrordi* (ut & fiat Sedes Epiſcopalis, ſubjecta Romano Pontifici, prædicans gentem Freſonum, quia magna pars illorum adhuc Pagana eſt) quàm deſtructæ Eccleſiæ fundamenta diruta, & à Paganis conculcata, & per negligentiam Epiſcoporum derelicta. Sed ipſe non conſentit.

Sed modò Paternitatis veſtræ judicium mihi intimare dignemini: & ſi hoc juſtum ſit reſponſum, & vobis placeat, quod illi Colonienſi Epiſcopo reddidi, veſtrâ auctoritate roborare, ut præceptum *Sergii* Papæ, & Sedes illa ſtabilis parmaneat.

SIC enim poteſtis nos, ſi vobis placet, adjuvare, ſi de ſcrinio Eccleſiæ veſtræ exemplare jubetis, & mihi tranſmittere, quidquid præfato Epiſcopo Willibrordo ordinato *S. Sergius* præciperet & conſcriberet, ut ex auctoritate Sanctitatis veſtræ contradicentes convincere & ſuperare valeam. Si autem aliter juſtius Sanctitati veſtræ videatur, conſilium Paternitatis veſtræ mihi inſinuare dignemini, ut ſequar.

An. 742. Ratiſponæ Synodum celebravit, cui *Burchardus* poſt Herbipolenſis, *Willibaldus* poſt Eiſtadienſis, *Wittanus* Birbrugenſis, Epiſcopi, cum ſuis Presbyteris, interfuerunt: adjutante *Carolomanno* Francorum Duce, Caroli Martelli filio.

Liptinenſis Synodus in Hannonia.

An. 743. Kalen. Martiis, Liptinis ſeu Liſtinis (qui hodie vicus eſt Hannoniæ, *Leſtines*, in eoque veteris palatii fundamenta ſuperſunt) altera Synodus eſt celebrata, præſente PIPINO Carolomanni fratre.

HUIC Synodo *Georgius* Sedis Apoſtolicæ Legatus, *S. Bonifacius* Moguntinus, *S. Abel* Remenſis, *Grimo* Rotomagenſis, & *Hartbertus* Senonenſis, Archiepiſcopi, interfuerunt. Georgium Legatum Apoſtolicum (quod hactenus à Nicolao Serario, in Hiſt. Moguntina, & aliis ignoratum) interfuiſſe conſtat, ex Epiſtola Epiſcoporum Cariſiaci congregatorum, ad Ludovicum Galliæ Regem an. 858. ſcripta, & à Jac. Sirmondo, cum Capitulis Caroli Calvi, edita: in qua ſic legitur: *Caroli Martelli filius Pipinus Synodum apud Liptinas congregare fecit, cui præfuit, cum S. Bonifacio, Legatus Apoſtolicæ Sedis, Georgius nomine. Nam & Synodum ipſam habemus.*

An. 745. S. Bonifacius, ex incertæ Sedis Archiepiſcopo per Zachariam Papam, factus Moguntinus Archiepiſcopus, tertiam Moguntiæ Synodum habuit: in qua *Abel*, *Burchardus* & *Willibaldus*, Epiſcopi ſupra nominati, præſentes exſtiterunt.

An. 752. idem Bonifacius *Pipinum*, Caroli Magni patrem, in urbe Sueſſionenſi coronavit, & unxit Francorum Regem; mandante Zachariâ Papâ.

An. 753. aut proximè ſequenti, ad STEPHANUM Papam ſcripſit Epiſtolam, paulò ante à nobis recitatam.

An. 755. cùm in iter, ad viſitandam Diœceſim Ultrajectinam, ſe dediſſet, in villa *Dockum* (quæ hodie oppidum eſt Doccomium, Diœceſis Leovardienſis, in Friſia noſtra occidentali) cum ſodalibus ſuis, ab impiis pro Chriſto eſt interfectus, ac martyrio coronatus.

(1) S. SALVATORIS. Hinc diſcimus Sedem Epiſcopalem à S. Willibrordo in *S. Salvatoris* templo Ultrajecti collocatam fuiſſe, quæ paulò poſt ejus obitum, ad *S. Martini* templum eſt tranſlata, vivente adhuc S. Bonifacio: ut patet ex Pipini Francorum Regis diplomatibus, lib. de Canonicorum collegiis cap. 20. per nos productis: in quorum altero idem Bonifacius *urbis Trajectenſis Epiſcopus*, in altero *cuſtos caſæ Dei & S. Martini* nuncupatur.

CAPUT XI.

CAROLI MAGNI *Imp. ſermo de fundatione Aquiſgranenſis Baſilicæ Marianæ, illiuſque conſecratione per Leonem III. Papam.*

EGo CAROLUS, qui Deo favente curam regni gero, & Romanorum Imperator exiſto, conſilio Principum regni noſtri, Epiſcoporum, Ducum, Marchionum ac Comitum, rogatu verò tam liberorum quàm ſervorum in plurimo generali conventu, in diverſis locis regni noſtri habito, diſcuſſi prout juſtius & melius cunctis videbatur, primùm de lege Sanctarum Eccleſiarum, de reddendis juſtitiis Epiſcoporum, de vita & jure Presbyterorum ac Clericorum, & hæc omnia judicio & aſſenſu noſtro, ſecundùm inſtituta Patrum meorum corroboravi, firmavi & auxi, nihil de his minuens, quæ Catholici viri rectè atque legitimè

Digitized by Google

timè vivere volentes, ad obſervandum ſpirituali ac ſeculari decreto bonum & utile contulerint.

Deinde prout cunctis placuit prudentioribus regni noſtri, legem *Saxonum*, *Noricorum*, *Suevorum*,(1) *Francorum*, *Ripuariorum*, *Salicorum*, ſicut mos & poteſtas Imperatorum eſt, & omnium Anteceſſorum meorum ſemper fuit, diſtinxi, diſtinctam ſub auctoritate Regia & Imperatoria ſtabilivi, non ex mea adinventione aut corde prolatam, ſed communi conſilio, & generali conventu totius Galliæ à me renovatam, & in melius auctam, ſicut Patres & Prædeceſſores mei feciſſe perhibentur. Scitis enim, & neminem latet, quia quidquid ab Imperatoribus, & Regibus præceptum & decretum eſt, ſemper ratum & pro lege tenendum eſt: ne quod ab univerſis ſenſatis, & juſtâ ſatis diſcretione vivere volentibus imperatum, & actum eſt, & noſtrâ Imperatoriâ & Regiâ Majeſtate confirmatum & ſolidatum, violetur.

Nunc patres, fratres & amici, fautores & coadjutores gloriæ regni noſtri, de omnibus ſtatutis patris mei Pipini, quæ ad utilitatem & honorem Sanctæ Eccleſiæ firmari ac renovari petiſtis, quæ ad defenſionem ſecularium rerum & legum ſtabiliri quæſiſtis, nihil minui nec abnui, ſed in melius ampliavi, omnium ſanis conſiliis acquievi, & fui in medio veſtrum quaſi unus de quærentibus & petentibus æquitatem legis, nulli contradicens aut renitens dignæ & rectæ petitioni. Ergo veſtri decreti & petitionis voluntarius exſtiti, vos quaſi patres & fratres audivi: nunc quæſo ut meæ petitionis & intentionis non ſolùm auditores, ſed & benevoli factores fieri velitis. Nec quod indecens aut intolerabile ſit quæro, ſed quod tota Gallia, & univerſi Principes potiùs concedere quàm negare debent.

Aquæ Grani unde dictæ. Noſtis qualiter ad locum, qui *Aquis*, ab aquarum calidarum aptatione, traxit vocabulum, ſolito more, venandi cauſſa ingreſſus, ſed perplexione ſilvarum, errore quoque viarum, à ſociis ſequeſtratus veni, thermas calidorum fontium & palatia inibi repperi, quæ quondam (2) *Granus*, unus de Romanis Principibus, frater Neronis & Agrippæ, à principio conſtruxerat. Quæ longâ vetuſtate deſerta ac demolita, frutetis quoque ac vepribus occupata, nunc renovavi, pede equi noſtri, in quo ſedi, inter ſaltus, rivis aquarum calidarum perceptis & repertis:

B. Mariæ Baſilica. ſed & ibidem Monaſterium Mariæ Matri Domini noſtri Jeſu Chriſti, omni labore ac ſumptu quo potui, ædificavi, lapidibus ex marmore pretioſo adornavi; quod Domino adjuvante & cooperante ſic formam ſuſcepit, ut nullum ipſi queat æquiparari.

Itaque tam egregio opere hujus baſilicæ, non ſolùm pro voto meo & deſiderio, verùm ex divina gratia ad unguem peracto, pignora Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, à diverſis terris & regnis & præcipuè *Græcorum* collegi, quæ huic ſancto intuli loco, ut eorum ſuffragiis regnum firmetur, & peccatorum indulgentia condonetur. Præterea à Domino (3) Leone Romano Pontifice Conſecrata à Leone hujus Templi conſecrationem & dedicationem fieri impetravi, præ nimia devotione quam erga idem opus habui, & Sanctorum pignora, quæ ibi recondita meo ſtudio & elaboratu habentur. Decebat enim, ut idem Templum, quod cunctis monaſticis ædificiis, in regno noſtro formâ & ſtructurâ præeſſe videtur, in honorem S. Dei Genitricis, à nobis regali ſtudio fundatum, dignitate conſecrationis præcelleret, ſicut ipſa Virgo ſuper omnes choros Sanctorum præcellens exaltata eſt: & ideo Domnum Apoſtolicum, qui omnes præcellit Eccleſiaſticos gradu, ad conſecrandum & dedicandum, ex ſola cordis mei conſideratione, elegi & accivi. Accivi etiam cum illo Romanos Cardinales, Epiſcopos Italiæ quoque quàm plures & Galliæ, ſimulque Abbates, & cujuſque ordinis Clerum multum, qui huic ſacræ dedicationi intereſſent. Acciti ſunt etiam multi Romani Principes, præfecturâ & qualicumque dignitate promoti, ad id ſolemne, Duces, Marchiones, Comites, Principes regni noſtri tam Italiæ quàm Saxoniæ, tam Bavariæ quàm Alemaniæ, (4) & utriuſque Franciæ tam Orientalis quàm Occidentalis, in omnibus voto meo & deſiderio obſequentes.

Illic verò Domno Apoſtolico & omnibus prædictis nobilibus & egregiis perſonis congregatis, merui ab omnibus obtinere, præ nimia devotione, quam erga ipſum locum, & Matrem Domini noſtri Jeſu Chriſti habebam, ut in Templo eodem *Sedes Regia* locaretur, & Aquæ Grani Sedes Regia. locus regalis & caput Galliæ trans Alpes haberetur, ac in ipſa Sede Reges ſucceſſores & heredes regni initiarentur, & ſic initiati jure dehinc Imperatoriam Majeſtatem Romæ, ſine ulla contradictione, planiùs aſſequerentur. Confirmatum & ſancitum eſt hoc à Domno Leone Romano Pontifice, & à me Carolo Romanorum Imperatore Auguſto, & primo auctore hujus Templi & loci, quatenus ratum & inconvulſum hoc ſtatutum & decretum noſtrum maneat, & hìc Sedes regni trans Alpes habeatur, ſitque caput omnium civitatum, & provinciarum Galliæ.

Decrevimus etiam ex aſſenſu & benevolentia

Etsi nonnulla titulorum ſeu dignitatum vocabula ſuſpectum mihi reddant hunc ſermonem, nolui tamen omittere nobiliſſimæ apud Germanos inferiores Baſilicæ encomium. Perſtat ea hodieque forma rotunda, cum duplici ordine columnarum è marmore præſtantiſſimo, cum cancellis æreis, & alio pretioſiſſimo ornatu, quem Eginhartus in Caroli Magni vita, & Petrus Becanus, Canonicus Aquiſgranenſis, in ſua hiſtoria Aquiſgranenſi, fusè deſcribunt. Sigebertus noſter in Chronico ad an. 795. *Carolus Magnus exſtruxit Aquiſgrani Baſilicam plurimæ pulchritudinis; ad cujus ſtructuram à Roma & Ravenna columnas & marmora devehi fecit.*

(1) Carolus Magnus, dicit legem *Salicorum* eſſe diſtinctam à lege Francorum.

(2) Granus. Hunc Neronis Imp. fratrem faciunt, ſed nullo auctore claſſico fulti. Nemo certè è vetuſtis ſcriptoribus illius meminit.

(3) Leone. Leo III. Papa ex Italia in Galliam ad Carolum Magnum bis, nimirum an. 799. & 804. venit. Niſi fallor, conſecratio Baſilicæ Aquiſgranenſis, ad prius Leonis iter eſt referenda.

(4) Declarat duplicem eſſe Franciam, Orientalem & Occidentalem.

Digitized by Google

volentia omnium Principum regni, qui ad hoc feſtum dedicationis convenerant, ut locum & Sedem Regiam, pro murali præſidio, contra omnes turbines, Epiſcopi, Duces, Marchiones, Comites, omnes Principes Galliæ, fideles regni, tueantur, ſemper locum hunc venerantes. Decrevimus etiam, ſi quæ injuria aut verſutia contra leges, quas ſtatuimus, ſurrexerit, libero aut ſervo nocere tentaverit, Aquis ad hanc regiam Sedem, quam fecimus caput Galliæ, veniat, veniant Judices & defenſores loci, & cum æquitate legis, cauſſæ decernantur, ſtatus legis reſurgat, injuria condemnetur, & juſtitia reformetur.

Nunc ergo, quia locum hunc Majeſtate Regiæ Sedis, Domni Apoſtolici decreto, & & noſtra Imperiali potentiâ, noſtroque aſſenſu exaltavimus, honeſtate verò hujus Templi, & plurimorum Sanctorum veneratione magnificavimus, decet, nec incongruum videtur (cum ad hoc nimiùm figitur noſter animus) ut petitio mea, cujus vos non ſolùm auditores, ſed benevolos factores fieri exoravi, apud vos obtineat, quatenus non ſolùm Clerici & Laici, loci hujus indigenæ, ſed & omnes incolæ & advenæ, hîc inhabitare volentes, præſentes & futuri, ſub tuta & libera lege, ſine omni ſervili conditione, vitam agant, ac omnes pariter, ex avis & atavis ad hanc Sedem pertinentes, licet alibi moram facientes, ab hac lege quam dictavero in præſentiarum, à nullo ſucceſſore noſtro, vel ab aliquo machinatore, legum ſubverſore, infringantur, numquam de manu Regis alicui perſonæ nobili vel ignobili in beneficio tradantur.

CAPUT XII.

Caroli Magni *Imp. diploma de fundatione Epiſcopatûs Oſnaburgenſis in VVeſtphalia.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Carolus Imperator Auguſtus, Romanorum gubernans Imperium, Dominus & Rex Francorum & Longobardorum, nec non Dominator & Saxonum.

Notum ſit omnibus ſanctæ Eccleſiæ Fidelibus, noſtriſque præſentibus & futuris, quòd nos, ob noſtræ mercedis augmentum, Wihoni Epiſcopo(1) *Oſnaburgenſi*, & ſuæ Eccleſiæ, quam nos primam in omni Saxonia in honore S. Petri, Principis Apoſtolorum, & SS. Martyrum Criſpini & Criſpiniani, conſtruximus, quoddam nemus vel foreſtum, intra hæc loca ſitum, *Farnewinckel*, *Ruſtenſtein*, *Angara*, *Oſningſenethe*, *Dersbouet*, *Egeſtervelt*, innumerâ collaudatione illius regionis potentum, cum omni integritate, in porcis ſilveſtribus, cervis, avibus, & piſcibus, omnique venatione, quæ ſub banno uſuali ad foreſtum deputatur, ad ſimilitudinem foreſti noſtri *Aquiſgrani* pertinentes, in ſilva *Oſmugi* in perpetuum proprietatis uſum donavimus.

Ea videlicet ratione, quòd ſi quiſquam hoc idem nemus noſtro banno munitum, ſine prædictæ Sedis Epiſcopi licentia, ſtudio venandi, vel ſilvam exſtirpandi, vel aliud agendi unquam introierit, ſciat ſe tam divinæ, quàm regiæ ultionis vindictam incurſurum, nec non pro delicto LX. ſolidos noſtri ponderis, quos nobis pro banno violato deberi ſtatuimus, redditurum.

Insuper verò eidem Epiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus perpetuam concedimus libertatem, & ab omni regali imperio abſolutionem: niſi fortè contingat, ut Imperator *Romanorum*, & Rex *Græcorum* conjugalia fœdera inter filios eorum contrahere diſponant; tunc Eccleſiæ illius Epiſcopus, cum ſumptu à Rege vel Imperatore adhibito, laborem ſimul & honorem illius legationis aſſumet.

Et ea de cauſſa ſtatuimus, quòd in eodem loco *Græcas & Latinas* (2) ſcholas in perpetuum manere

Carolus Magnus Imp. novas Epiſcopis Sedes novem in Germania poſuit, *Monaſterienſem*, *Mindenſem*, *Halberſtadienſem*, *Oſnaburgenſem*, *Paderbornenſem*, *Verdenſem*, *Hamburgenſem*, & *Hildesheimenſem*: duas ad dignitatem Archiepiſcopalem provexit, *Juvanienſem*, & *Hamburgenſem*.

(1) Osnaburgensium primus Epiſcopus fuit S. Wiho, quem Bernardus Furmerius, in Annalibus ſuis Friſicis, Leovardiæ in Friſia Occidentali natum fuiſſe ſcribit.

(2) Scholas. Lector notet, in Palatiis Epiſcoporum, itemque Eccleſiis Cathedralibus ac Monaſteriis præſertim Benedictinis, celebres olim Scholas ſeu Gymnaſia exſtitiſſe. De *Benedictinorum* Scholis egi in Originibus Monaſticis, Coloniæ excuſis. De *Notgero* Leodicenſi Epiſcopo, qui an. 1007. obiit, hæc legimus, in manuſc. vitæ ejus hiſtoria.

Hæc ipſa leguntur apud Anſelmum tom. 1. Hiſt. Leod. p. 217.

Quanta fuerit *Notgero* in educandis pueris, Scholaribuſque diſciplinis inſtruendis ſollicitudo, hinc probatur, quòd ſemper, dum in via pergeret, longè ſeu prope, Scholares adoleſcentes ſecum ducebat, qui uni ex Capellanis ſuis, ſub arctiſſima parerent diſciplina: quibus etiam librorum copiam, cum ceteris ſcholaribus utenſilibus, circumferri faciebat.

Sicque fiebat, ut quos plerumque rudes & illitteratos à clauſtro abduxiſſet, ipſos, quos priùs Magiſtros habuerant in litterarum eruditione, redeuntes ſuperarent.

Cujus eruditionis occaſione, plurimi eorum etiam in Religionis ac ſanctitatis diſciplina circa eum in tantum profecerunt, ut idonei fierent Rectores Eccleſiarum.

Ex illis quippe multæ civitates gaviſæ ſunt ſe habere Paſtores: quarum Salisburgenſis Eccleſia Archiepiſcopum habuit *Gontherum*, Cameracenſis duos, alterum alteri ſuccedentem, *Rothardum* & *Erluinum*; Virdunenſis *Haimonem*, (qui Haimo, Magiſtrum ſequens, in urbe Virdunenſi Monaſterium B. Mariæ Magdalenæ & S. Mauri poſtea conſtruxit) Tullenſis Eccleſia *Hezelonem*, & Trajectenſis *Adelboldum*.

Licet à multis etiam aliis, Epiſcopalem gradum non

Digitized by Google

manere ordinavimus, nec unquam Clericos utriuſque linguæ gnaros deeſſe confidimus.

Et ut hæc auctoritas firmior habeatur, & diuturnis temporibus melius conſervetur, manu propriâ ſubter ea roborare decrevimus, & annulo noſtro ſigillari juſſimus. Datum XIII. An. 804.
Kal. Januarii, anno quarto, Chriſto propitio, Imperii noſtri, triceſimo ſeptimo regni noſtri in Francia, atque triceſimo primo in Italia. Actum Aquiſgrani in Palatio feliciter, Amen. Vide Annales noſtros Belgicos ad ann. 804.

aſſecutis, qui ſub eo nihilominus coaluiſſent, quàm plurimæ correctæ ſunt Eccleſiæ: ex quibus *Durandus*, poſtea Leodienſis Epiſcopus, Babembergenſem Eccleſiam religionis & artium diſciplinâ illuſtravit. *Ogbertus*, cum quibuſdam aliis ſecum hinc abductis, Aquenſium Clericorum vitam, pernicioſæ licentiæ contagio depravatam, ad ſanctæ religionis ſtatum pro poſſe reduxit.

Quid de *Hulbodo* dicamus? Qui Pariſios veniens, S. Genovefæ Canonicis adhæſit, & in brevi multarum Scholarum inſtructor fuit. Idem poſtea ſub pontifice *Baldrico* Pragam, Bohemiæ civitatem, tranſmiſſus, cùm nonnulla ibidem Chriſtianæ Religionis documenta dediſſet, ad nos iterum cum honore remeavit.

Multi quoque alii ſub tanto patre educati, religione ac ſtudiis liberalibus diverſa illuſtravere loca: quorum vita Religioſis moribus & doctrinis inſignita, paternæ probitatis evidens eſt documentum. *Hactenus ex manuſc. Notgeri vita.*

Lietbertus Epiſcopus Cameracenſis rexit Scholas Cameraci, lib. 3. cap. 61. in Chron. Cameracenſi.

De Eraclio Epiſcopo Leodienſi Scholarum promotore eximio, qui & Epiſcopus exiſtens ſolitus eſt docere. Tom. 1. Hiſt. Leod. pag. 188.

Ulteriores Notationes Authoris vide in Notitia Eccleſiarum ad Summarium cap. 26.

CAPUT XIII.

Ludovicus Pius *Imp. ad Arnonem Archiepiſcopum Salisburgenſem mittit Regulas Canonicæ inſtitutionis, à Concilio Aquiſgranenſi an.* 816. *collectas.*

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad an 816. & 817.

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Ludovicus divinâ ordinante providentiâ Imperator Auguſtus, venerabili Arnoni Salzburgenſi Archiepiſcopo in Domino ſalutem.

Sacrum & memorabile Concilium divino nutu, noſtroque ſtudio in Aquiſgrani palatio nuper aggreſſatum, in quo multa ob propagandam Eccleſiaſticam dignitatem, & ſubſequente gratiâ Chriſti diligenter tractata atque inſtituta ſunt, tuam nullatenus credimus latere Sanctitatem.

Sed quia contigit eidem ſancto & venerabili Concilio tuam non interfuiſſe Paternitatem, ad tuam deſtinare decrevimus Beatitudinem, per præſentem Miſſum noſtrum, nomine *Notbonem*, *Formulas Canonicæ inſtitutionis*, ab eodem ſacro Conventu, ex ſanctorum Patrum ſparſim digeſtis ſententiis, collectas, atque in unum congeſtas. Quas etiam idcirco penes palatium noſtrum diligenter ſcribi fecimus, ut nihil in ſe, ſcriptorum vitio, depravationis aut detruncationis habens, ad te uſque incolumis perferretur.

Quapropter volumus atque decernimus, ut juxta Metropolitanæ Sedis tibi canonicè collatam dignitatem, noſtræque auctoritatis ſanctionem, Diœceſeos tuæ Epiſcopos, & ceteros Eccleſiæ Prælatos, tempore & loco congruenti, ad te arceſſere facias, & his coram capitulatim commemoratas inſtitutionis formulas prælegi jubeas, & quid ob exaltandum Eccleſiaſtici culminis faſtigium, & animarum ſalutem, idem ſacer conventus..... crediderit, liquidò demonſtres: ſed & his, qui in uno collegio canonicè degunt, tenendam obſervandamque coram memorato Miſſo noſtro, percenſeas. At ſi alicujus cordis obtuſio eam intelligere nequiverit, huic ſive abs te, ſive ab aliis Epiſcopis comprovincialibus, ſcilicet ejus fulgore doctrinâ nitentibus, ſobriè tradatur.

Sed & in hoc nihilominus circumſpectam monemus eſſe tuam prudentiam, ut ab his, qui eas tranſcripturi ſunt, ita tranſcribantur, ut nec depravata vitio ſcriptoris, nec detrun-

 cata

Anno 816. Ludovici Pii Imp. hortatu, Aquiſgrani Concilium eſt habitum, in quo Capitula LXXX. regularis diſciplinæ ſunt conſtituta, ſive, ut hodie loquimur, ſcripta eſt Regula Canonicorum, quæ exſtat in tomis Conciliorum, à Binio editis, & Regula Sanctimonialium canonice viventium, quas nunc Canonicas ſeu Canoniſſas vulgus nuncupat.

Hanc poſteriorem Regulam Ludovicus ad Arnonem Archiepiſcopum Salisburgenſem miſit, cum epiſtola ſupra à me producta. Dicta autem Regula Canoniſſarum apud nos manuſc. exſtat, ex vetere codice *Nic. Fabri* Pariſienſis, cùm ea in urbe ann. 1610. verſaremur, deſumpta, & brevi typis, Deo volente, edenda.

Canoniſſarum porrò, nobili ſtirpe progenitarum, quæque ad nuptias tranſire poſſunt, collegia, in Hannonia ſunt duo, *Montenſe & Mlabodienſe*: totidem in Comitatu Namurcenſi, *Andennenſe & Monaſterienſe*: in Mouſtier.
Comitatu Marchienſi ſub Diœceſi Colonienſi, *Eſſendienſe*: in Diœceſi Leodienſi, *Thorenſe* & *Bliſienſe*: in Ducatu Juliacenſi, *Suſterenſe*, & unum in Brabantia, *Nivellenſe*, omnium apud Belgas, ut arbitror, antiquiſſimum. De quibus, ut & de Germanicis, in qua Provincia ſunt plurima, vide libellum noſtrum, de Collegiis Canonicorum.

(1) Arno. Subſcripſit is teſtamento Caroli Magni ann. 811. quod Eginhartus recitat in ejuſdem Caroli vita. Idem Arno Indicem ſeu Notitiam eorum, quæ Salisburgenſi Eccleſiæ à *Theodone*, *Theodeberto*, *Huchberto*, *Othilone*, & *Taſſilone*, Bavariæ Ducibus, tradita ſunt, à ſenibus Monachis & Laicis diligentiſſimè exquiſivit, & ad memoriam perpetuam conſcribi juſſit. Exſtat ea Notitia apud Henr. Caniſium tomo 2. Lectionis antiquæ.

Digitized by Google

cata ab aliquo fiat: ſed ſicut à prædicto Miſſo noſtro eis demonſtratum fuerit, abſque aliqua depravatione vel detruncatione tranſcribatur. Noveris etiam, quia ideo illius exemplum apud armarium palatii noſtri detentum eſt, ut eo probari potenter poſſit, quis eas incurioſè tranſcripſerit, vel quis aliquam ejus partem detruncarit.

Patenter a ad Colvenerium.

Omnes ergo tuæ Diœceſeos Epiſcopi & ceteri eas vigilanti curâ tranſcribere, ſolerti ſtudio intelligere, inſtantiſſimæ aſſiduitatis exercitio, divinitus adjuti, operibus complere decertent: ut cùm nos hujus rei gratiâ, inquirendæ veritati, Kalendis Septembris (ſicut eidem ſacro & memorabili Concilio meminimus nos dixiſſe facturos) Miſſos noſtros, per Imperium à Deo nobis collatum deſtinaverimus, remotâ cujuſlibet difficultatis oppoſitione, ejuſdem ſalutiferæ inſtitutionis, prout Dominus eis poſſe dederit, ſtrenui inveniantur operatores.

Quoniam diligenti indagine, vitâ comite, perquirere jubebimus, quis injunctum ſibi officium ſtrenuè peregerit, vel quis in clauſtris Canonicorum, & ceteris habitationibus conſtruendis, & in neceſſariis ſtipendiis eis tribuendis, & in domibus ad receptacula pauperum reparandis, ſanctioni noſtræ paruerit, quiſve Clerum ſuum eâdem inſtitutione & ceteris ſpiritualibus documentis inſtruere curaverit, vel quis, cauſſâ avaritiæ, eos, quos Chriſti militia rationabiliter alere poterat, propulerit: quia unius anni ſpatium dedimus, ut ea quæ promiſſa ſunt, abſque ullius difficultatis excuſatione perfici, ut necdum facta erant, facillimè poſſent.

Nosque præfatum Miſſum noſtrum ad tuam Sanctitatem ideo direximus, ut..... ceterorumque Eccleſiaſticorum in tua Diœceſi exiſtentium diligenter atque ſubtiliter in hoc negotio intueretur ſtudium, & opem in ceteris commonendis ferret: qui etiam nobis referret, qualiter *Prælati & Prælatæ*, eas Formulas libenter ſuſceperint, diligenter tranſcribere ſtuduerint, & devotè adimplere, juxta vires, curaverint: quoniam tamdiu illum, in tua vel comprovincialium tuorum Diœceſi morari & diſcurrere, unà cum Miſſo tuo, juſſimus, donec ab omnibus memoratæ formulæ tranſcriberentur: ut videlicet cuncta procurans diligenterque perficiens, cùm ad nos illum redire, opere expleto, tempus permiſerit, cuncta, quæ acta ſunt, veſtro utrorumque ſcripto notentur, atque per ipſum tuumque Commiſſum noſtræ dignoſcentiæ intimetur: ut ſciamus quibus gratiarum actiones referre, quoſque etiam dignis correptionibus corrigere debeamus.

Si verò aliquis tuæ Diœceſios eidem inſtitutioni, veſtræque admonitioni procaciter reniti voluerit, & eam, quæ ab eodem ſacro & venerabili Concilio conſtituta atque decreta eſt, quantum Dominus ei poſſe dederit, obſervare comtempſerit: præcipimus ut ſi antea hujuſcemodi non ſe correxerit, quicumque ille eſt, ante præſentiam noſtram, tuâ vel Miſſi noſtri admonitione, venire feſtinet, quatenus à nobis juxta quantitatem culpæ dignè corrigatur.

Direximus præterea tibi pondus & menſuram, ſecundùm quæ Clericis & Sanctimonialibus panis & potus æqualiter tribuenda ſunt. Quæ ut ab omnibus firmiſſimè atque inviolabiliter teneantur, decernimus, & ne quid incrementi aut detrimenti à quoquam patiantur, modis omnibus inhibemus.

Tuam igitur in calce epiſtolæ admonemus Sanctitatem, ut ſecundùm miniſterium tibi divino munere collatum, noſtræ in hoc negotio ſaluberrimæ admonitioni obedienter atque inexcuſabiliter pareas, & ceteris in parendo bonum exemplum tribuas. Dignum quippe juſtumque eſt, ut quantò ſublimiùs Sacerdotii dignitate aliis ſupereminus, & à nobis venerabiliter diligeris, tantò magis ad Dei noſtramque voluntatem exequendam devotiorem te atque promptiorem exhibeas. Vale in Domino, & ora pro nobis.

CAPUT XIV.

Ludovici Pii *Imp. diploma, conceſſum Monaſterio S. Bavonis Gandenſis, petente Einhardo Abbate, ann.* 819.

In nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Ludovicus divinâ ordinante providentiâ Imperator Auguſtus.

Si erga loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei, ejuſque in eiſdem locis ſibi famulantes, beneficia oportuna largimur, præmium nobis apud Dominum æternæ remunerationis rependi non diffidimus.

Idcirco noverit omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium ſcilicet ac futurorum ſolertia, quod vir venerabilis Einhardus, Abbas ex Monaſterio, quod dicitur *Ganda*, quod ſitum eſt in pago *Brachbatenſe*, conſtructum in honore S. Petri, Principis

Istud *Ludovici Pii*, ut & *Caroli Calvi*, itemque *Othonis II.* Imperatorum diplomata, in favorem Gandenſis ſeu Bavonici Monaſterii conceſſa, hodieque integra cum ſigillis ſuis, Gandavi in Palatio Epiſcopali adſervantur, quæ pro ſua humanitate Reverendiſſimus *D. Antonius Trieſtius*, Epiſcopus Gandenſis, nobis exhibuit, ac communicavit. Integra, inquam, adſervantur, utpotè à Normannis (quod rarum in Belgicæ Monaſteriis) numquam violata, ut narrant.

Ingruente namque Normannorum in Belgicam irruptione, Monachi Gandenſes cum Sanctorum pignoribus ac diplomatibus, primò Audomaropolim, inde Lau-

Digitized by Google

Principis Apoſtolorum, ubi etiam S. Bavo Confeſſor Chriſti corpore quieſcit, detulit obtutibus noſtris auctoritatem immunitatis Domini & Genitoris noſtri Caroli, bonæ memoriæ, præſtantiſſimi Imperatoris, in qua continebatur inſertum, qualiter ipſe ob amorem Dei, tranquillitatemque fratrum in eodem monaſterio degentium, ſemper ſub pleniſſima defenſione & immunitatis tuitione habuiſſet.

Pro firmitatis namque ſtudio, poſtulavit nobis prædictus (1) Einhardus Abbas, ut paternæ auctoritati, firmitatis gratiâ, noſtram quoque ſuperadderemus auctoritatem. Cujus petitioni libenter aſſenſum præbuimus, & hanc noſtram auctoritatem, erga prædictum monaſterium, ejuſque rectores, immunitatis atque tuitionis gratiâ fieri decrevimus: per quod præcipimus atque jubemus, ut nullus judex publicus, vel quiſlibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca, vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones memorati monaſterii, quod moderno tempore in quibuſlibet pagis ac territoriis, infra ditionem noſtri Imperii, juſtè ac legaliter poſſidet, vel quæ deinceps, in ipſius ſancti loci commodum voluerit divina pietas augeri, ad cauſſas audiendas, vel freda exigenda, aut manſiones vel paratas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius monaſterii, tam ingenuos, quàm & ſervos ſuper terram ipſius commanentes, diſtringendos, nec ullas redhibitiones aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris, & futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ ſupra memorata ſunt, penitus exigere præſumat.

Sed liceat memorato Abbati, ſuiſque ſucceſſoribus res prædicti monaſterii, tum omnes fredos conceſſos, ſicut in præcepto Domini & genitoris noſtri continetur, ſub immunitatis noſtræ defenſione quieto ordine poſſidere, & noſtro fideliter parere imperio, quatenus ipſos ſervos Dei, qui ibidem Deo famulantur, pro nobis & conjuge, prolèque noſtra, atque ſtabilitate totius Imperii noſtri, à Deo nobis conceſſi atque conſervandi, jugiter Domini miſericordiam exorare delectet.

Hanc itaque auctoritatem, ut pleniorem in Dei nomine obtineat firmitatem, & à fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ & noſtris, veriùs certiùſque credatur & diligentiùs conſervetur, manu propriâ ſubterfirmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

Data Idibus Aprilis, anno, Chriſto propitio, Imperii noſtri ſexto, Indictione XII. Ann 819.
Actum Aquiſgrani palatio Regio, in Dei nomine feliciter. Amen.

Signum Ludovici Sereniſſimi Imperatoris.

dunum Clavatum, *Laon*, Picardiæ urbem, ſe contulerunt, declinandæ tempeſtati. Quo in tractu annis plus minùs centum perſtiterunt, & rebus ſedatis, inde Gandavum, ad vetus ſuum Monaſterium, poſtliminiò redierunt.

(1) Einhardus ſeu Eginhartus eſt is, qui Caroli Magni, nutritoris ſui, ut ipſe loquitur, vitam eleganter & ex fide deſcripſit. Exſtant ejuſdem Epiſtolæ aliquot inter Epiſtolas Lupi Ferrarienſis editæ.

Fuit autem Einhardus Abbas XV. Cœnobii Gandenſis, & primus Abbas *Selingeſtadenſis*, in Diœceſi Moguntina, quod ipſe ſuo ære conſtruxit ac dotavit: ut in Chronicis Laurishamenſi & Gandenſi legitur.

Gandense porrò S. Petri Monaſterium *S. Amandus* (qui relicto Epiſcopatu Tungrenſi ſeu Trajectenſi, Apoſtolum per Flandriam ac Brabantiam multis annis egit) exſtruxit, Bavonis præcipuè opibus, quem à ſeculari militia ad ſacram & aſceticam traduxit.

In hoc Monaſterio primùm Clerici ſimul in communi viventes, poſt Monachi Benedictini reſederunt: qui an. 1537. authoritate Pauli III. Rom Pontificis mutatâ veſte, facti ſunt Canonici, ut vocant, ſeculares, petente Carolo V. Imperatore, eodemque Flandriæ Comite. Triennio poſt, cum locus ille S Bavonis, ad Scaldis & Liſæ confluentes ſitus, eidem Carolo V. videretur arci, ad cuſtodiam urbis, excitandæ commodus, tranſlatum eſt inde Collegium Canonicorum ad Parochialem S Joannis Baſilicam Gandenſem, titulo S. Joannis in titulum S. Bavonis mutato, per ejuſdem Pontificis decretum.

Exinde Philippo II Rege Catholico, Caroli filio, rogante, Paulus IV. collegiatam S. Bavonis Eccleſiam ann. 1559. in Cathedralem evexit.

Fuit autem S Bavo Agilulfi in Haſbania Comitis filius, obiitque Gandavi in Monaſterio à ſe fundato ann. 630. ut Sigebertus in Chronico ſupputat, aut anno proximè ſequuti.

CAPUT XV.

Teſtamentum Everardi *Comitis, qui fundavit Ciſonienſem Eccleſiam in Diœceſi Tornacenſi, anno* 837. *conditum.*

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad annum 837.

Ego (1) Everardus Comes, cum conjuge mea Gisla, decrevi qualiter noſtri infantes, quandoque poſt obitum noſtrum, prædium noſtrum inter ſe, abſque aliquo impedimento vel animoſitatis jurgio, à nobis diviſum rationabili executione particulatim cum mancipiis ceteriſque mobilibus, quæ ad nos pertinere videntur, poteſtate habitâ deinceps obtinere debeant.

Primogenitus namque noſter Unroch volumus ut habeat quidquid in *Langobardia*, & in *Alamannia* de proprietate habere videmur, cum omnibus quæ ad ipſam proprietatem pertinere videntur, ut ſupra diximus, tam in Langobardia, quàm in Alamannia, præter *Balguinet*, & ea quæ ad eam pertinere videntur.

Secundus quoque Berengarius volumus ut habeat cortem in (2) *Anaſpis*, cum his omnibus, quæ ibi pertinere videntur, præter Grecinam, & cortem noſtram *Hildinam* in *Haſbanio*, cum omnibus quæ adjacent ei, & quod

quod habere videmur in pago (3) *Condieſtrim* volumus, ut habeat.

TERTIUS (4) ADALARDUS volumus ut habeat cortem noſtram in *Ciſonio*, & (5) *Canfinium*, cum omnibus quæ ad ipſam Eccleſiam in ſupradicto loco Ciſonio, pertinere diſpoſui, in tali tenore ut ipſam Eccleſiam eo ordine, quo ego conſtitui ſemper cuſtodiat, & nihil auferri de iis quæ ei dedi permittat, per ſe aut per quemcumque, & *Summinium* cortem noſtram.

QUARTUS (6) RODULPHUS volumus ut habeat (7) *Vitrei*, *Vuis*, *Meſtucha*, cum omnibus ſupradictis locis, quæ pertinent præter Eccleſiam *Vitry*, quam ad Eccleſiam noſtram cum omnibus quæ pertinent in *Ciſonio* pertinere cenſui. Et volumus ut habeat quod in (8) *Scelleburd* habere videmur, quod *Matrid* dudum habuit, & omnes res noſtras quæ conjacent in *Comitatu Taſſandrio*. Ita hanc diviſionem peragere volumus, ut ſi minus *Adalardus* aut *Rodulphus* de manſis habuerint quàm *Berengarius*, de *Anaſpio* adæquare, inter eos cum mancipiis quæ ſuperſedent debeant.

HÆC diviſio omni modo inter eos ut ita permaneat, volumus, excepto ſi aliquis Rex Langobardorum, vel Francorum, vel etiam Alemannorum, quod abſit, & fieri non credo, alicui eorum de ſupradictis germanis ſuam proprietatem ita à nobis diviſam per violentiam ſine cauſſa abſtulerit, tunc volumus quod reſiduum fuerit, ut convenientes in unum æqualiter inter eos dividant illud.

DE filiabus verò noſtris volumus ut INGELTRUD habeat *Ermen* & *Mareſſem*: JUDITH verò volumus ut habeat *Balgingam*, & curtem noſtram in pago *Moila*, quæ vocatur (9) *Heliſſem*. HEILWICH verò volumus ut habeat *Hoſtrenheim* & *Luiſinga*, & *Wendoſſa*, & unum manſum in *Engeraſleim*.

TALEM autem legem de ſupradictis rebus eſſe cenſemus, ut ſi quiſquam eorum adversùs alium aliter contentiosè ſurrexerit, præter quod nos inde ordinavimus aut in publico (10) placito citatio mallaverit, præſumptor ille, quia contra noſtram voluntatem ire auſus fuerit, componat, cui calumniatus fuerit, auri libras mille.

DE paramento autem noſtro volumus ut habeat primogenitus noſter UNROCH (11) ſpatam unam, cum aureis hilcis & cuſpide aurea, & Faculum unum de auro & gemmis, Baltheum unum de auro & gemmis, (12) ſpourones duos de auro & gemmis, veſtitum unum de auro paratum,

(1) EVERARDUS Comes ſeu Marchio potentiſſimus uxorem habuit GISLAM, Ludovici Pii filiam, & Caroli Calvi Imp. ſororem: ex qua plures utriuſque ſexus liberos ſuſtulit. Poſſedit autem prædia ampliſſima variis in locis, ut in Longobardia, Comitatu Tarviſino, Alemannia, Hasbania, Taxandria, Condruſio, Auſtrovandia. Ciſonio, Vitriaco, & alibi: ut ex Teſtamenti tabulis jam à me recitatis, quarum autographum in Ciſonienſi Abbatia hodieque aſſervatur, conſtat.

CETERUM in Ciſonienſi Monaſterio RAINALDUS Remenſis Archiepiſcopus ann. 1129. ordinem Canonicum inſtituit, *Angelone* primo Abbate regulari ibidem collocato, cùm antea Hermannus cognomento Inſulanus, Præpoſitus & Theſaurarius Ciſonienſis, loco ceſſiſſet. REINALDI Diploma itemque Celeſtini .... Papæ extat apud Buzelinum lib. 2. cap. 25.

Everardus De hoc ipſo Monaſterio Ciſonienſi deque S. Everardo Flodoardus lib 4. cap. 1. in Hiſtoria Remenſi iſta tradit: *Formoſo Papa Fulco Remenſis Archiepiſcopus litteras mittens, adnotat qualiter* Evrardus *Marchio. S Calixti Papa & Martyris venerabile corpus à Romana Sede impetraverit, atque in ejus honore Monaſterium in prædio ſuo conſtituerit. Quod prædium poſt ejus obitum, ad filium ipſius* Rodulfum *Abbatem hereditario jure devenerit; qui res ipſas, ſimul cum memorati Martyris gleba; vita ſua diebus abſque ulla contradictione tenuerit, & de ſæculo migraturus eaſdem res, cum Monaſterio, & corpore ſacro, Remenſi S Dei Genitricis Eccleſia delegaverit, eamdemque rerum ſuarum heredem inſtituerit.*

Rodulfus.

Hucboldus. *Tunc verò Hucboldus quidam, ſororis hujus Rodulfi maritus, munus ejuſdem Abbatis calumniabatur, & ab Eccleſia Dei Genitricis jure conabatur auferre. Proinde precatur, ut quid ſibi ſit in talibus agendum, ſuis eum ſacris inſtruat litteris, & harum collationem rerum æternâ ſtabilitate corroboret, atque contradicentes dignâ excommunicationis ultione percellat.*

OBIIT autem S. Everardus in Italia, indeque corpus ejus Ciſonium eſt advectum, per UNROCHUM filium primogenitum: ubi feſto ritu quotannis die 16. Decembris colitur: ut in Faſtis noſtris Belgicis diſſeruimus.

CETERUM, quod hactenus à nemine notatum, filius ſecundò genitus S. Everardi BERENGARIUS, cujus ſupra in teſtamento fit mentio, poſtea Rex Italiæ ac demum Imperator fuit.

(2) ANASPIS hodie vicus *Anappe*, ad gentem Robleſiam pertinens, in Caſtellania Inſulenſi apud Flandros: quem vicum Albertus Pius, Belgarum Princeps, titulo Comitatûs decoravit.

(3) CONDIESTRIM pagus Condruſorum, *Condros* de quibus infra cap. 21.

(4) ADALARDUS Everardi filius, Ciſonii ſepultus eſt cum matre ſuà GISLA, teſte Buzelino. Idem Adalardus auxit dotem Ciſonii teſte eod.

(5) CANFINIUM *Canfin*: SUMMINIUM, *Summin* vici ſunt Ciſonio vicini. Buzelino Camphinium p.87

(6) RODULPHUS S. Everardi filius fuit Præpoſitus ſive Abbas Canonicorum Ciſonii, teſte Flodoardo lib. 4. cap. 1. Hiſt. Remen. & Joanne Buzelino in Gallo-Flandria lib. 2. cap, 25.

(7) VITREI Latinè Victoriacum, *Vitry* inter Atrebatum & Duacum, vicus ad Epiſcopum Atrebatenſem ſpectans.

(8) SCELLEBURD vicus vicinus Comitatui Taxandriæ: ut ex ſubjunctis Teſtamenti verbis liquet. Fortè *Scelle*, propè Antverpiam, aut alius vicus illo in tractu, ad Scaldim Fl.

(9) HELISSEM. Eſt hoc nomine Abbatia Ord. Præmonſtratenſis, apud Thenas Hasbaniæ Brabantinæ oppidum: quæ an hîc deſignetur, dubito. Hoc conſtat, S. Everardum illo in tractu, hoc eſt, hoc eſt, in Hasbania prædia non pauca poſſediſſe.

(10) PLACITO & MALLAVERIT. Placitum & Mallum pro eodem apud medii ævi Scriptores uſurpantur. Vitus Amerpachius in Notis ad conſtitutiones Caroli Magni per Lotharium Imp. ejus nepotem editas, ait in Legibus Longobardicis perſæpe utramque vocem conjungi, expoſitionis cauſsâ: & Mallum eſſe vocem origine Germanicam. Nam locum indictum vel deſignatum Germani vocant *ein Mal* vel *Malſtat*: unde aucupes quibuſdam in locis dicunt *Malen*, hoc eſt, notare locum.

OB hanc conjunctionem idem Amerpachius ſuſpicatur & nomen Placiti eſſe Germanicum, & deductum à *Platz*, quod ſignificat locum vel aream. Invenitur utrumque vocabulum etiam conjunctum in Capitularibus Caroli Magni, nominatim in cap. cujus inſcriptio eſt: Quæ ad *Niumarcd*, cap. 17. hæc leguntur: Ut nullus ad Mallum vel ad Placitum infra patriam arma portet, id eſt, ſcutum & lanceam.

(11) SPATA. Id eſt, Gladius. Hinc apud Hiſpanos eſt ordo Equitum S. Jacobi de Spata, qui pro teſſera gladii inſigne, pectori affixum, geſtant.

Digitized by Google

ratum, Mantellum unum de auro paratum, cum fibula aurea, & alteram ſpatam volumus ut habeat, Urceum cum aqua, Manile argenteum unum, ciphum aureum unum, ciphos eburneos duos, (13) Bruniam unam, (14) Helmum unum, & Manicam unam ad ipſum opus, (15) Bembergas duas, Mortariolum argenteum unum, cum piſtillo. De paramento verò Capellæ noſtræ Ciboreum cum Cruce aurea, & capſa aurea, & Calicem aureum cum patena, Coronam auream cum ligno Domini, Crucem auream cum criſtallo ſuper Ciboreum, planetas duas, unam auro paratam, alteram de cendalo, Dalmaticam auro paratam, tres pannos ſuper altare auro paratos, duo Phylacteria in cruce pendentia, Evangelium de auro paratum, Sia aurea, Armillas duas auro paratas, Miſſale cum auro & argento paratum, Lectionarium ſimiliter, Urceum cum aqua, Manile argenteum unum, Thuribulum argenteum unum, (16) Pipam auream unam, Tabulas eburneas auro paratas, Pectem verò auro paratum unum, (17) Flavellum argenteum unum, Capſellam eburneam unam, Candelabra argentea duo: hæc volumus ut ſupradictus filius noſter primogenitus habeat.

Beinbergas.

Secundus Berengarius volumus ut habeat Spatas duas, unam cum hilcis argenteis, & aureis ſimul, (18) Facilum de argento & auro unum, Baltheos aureos cum gemmis duos, Spourones aureos duos. Veſtitum auro paratum unum, alterum Facilum cum gemmis aureum, Ciphos cum cornu, & argento cum auro, duos, Scutellas argenteas duas, Cochlearia argentea duo, Bruniam unam, Helmum unum, Manicam unam. De paramento Capellæ noſtræ, Altare argento paratum unum, Calicem eburneum cum patena auro paratum unum, Capſam eburneam auro paratam unam, (19) Phylacterium decriſtallo cum auro paratum unum, Evangelium eburneum unum, Lectionarium ſimile paratum, Miſſale ſimile, Commentarium ſimile, Antiphonarium ſimile, Smaragdum ſimile paratum, Thuribulum argenteum unum, Planetas duas, unam variatam, alteram de (20) cendalo, Dalmaticam variatam unam ſericam, ſimile pallium ſuper altare unum, Tabulas ad canendum auro & argento paratas: hæc volumus ut ſecundus *Berengarius* habeat.

Tertius Adalardus volumus ut habeat Spatas duas, unam cum hilcis eburneis & aureis, Facilum ſimile, & balteum eburneum, & aureum, alterum Facilum aureum, & balteos aureos duos cum gemmis, Vas ad bibendum marmoreum unum, cum argento & auro paratum. Garalem argenteum unum, Ciphum argenteum unum, Pallia duo, (21) Garales argenteos cum binis cochleariis duos. Bruniam unam, & Helmum cum (22) Halsberga & Manicam unam, Bemivergas duas. De paramento Capellæ noſtræ, Altare de criſtallo & argento paratum unum, Capſam criſtallo & auro paratam unam, Calicem vitreum auro paratum unum, Calicem argenteum cum patena, Evangelium argento paratum unum, Planetam diploidam unam, de cendalo unam, Dalmaticam unam, Sericam unam, Pannum ſuper altare unum, Phylacterium unum, in quo Reliquiæ S. Remigii: hæc volumus ut tertius *Adalardus* habeat.

Beinbergas.

Quartus Rodulphus volumus ut habeat Spatas tres, Mancoſos centum, balteum unum, Garales argenteos duos, Cochlearia tria, Bruniam unam, Manicas duas, de paramento Capellæ noſtræ (23) Buſteam criſtallinam cum Reliquiis, Phylacterium de almandinis & criſtallo paratum unum, Phylacterium argenteum unum, Calicem de nuce & argento & auro paratum unum, Calicem argenteum cum patena, Planetas duas, Pannum unum ſuper altare: hæc volumus ut *Rodulphus* habeat.

Engeltrud filia noſtra volumus ut habeat ſcutellam argenteam unam, & pallium unum. Judith ut habeat ſcutellam argenteam unam, & pallium unum. Heilwich volumus ut habeat argenteum vas unum, & pallium unum, quibus ſingulis, ne de Capellæ noſtræ exortes eſſe viderentur benedictione, dedimus ſingula Philacteria de auro parata.

De libris etiam Capellæ noſtræ diviſionem inter eos facere volumus. In primis volumus, ut Unroch habeat Pſalterium noſtrum duplum, & Bibliothecam noſtram, & librum S. Auguſtini de Verbis Domini, & librum de Lege Francorum, & Ripuariorum, & Langobardorum, & Alamanorum, & Bavariorum, & librum rei militaris, & librum De diverſis ſermonibus, qui incipit de Elia & Achab, & librum De utilitate pœnitentiæ, & librum De conſtitutio-

(12) Spourones. Id eſt, Calcaria, Teutonicè *Sporen* Gallicè *Eſperons*.

(13) Brunia id eſt, Lorica, Gallis *Cuiraſſe*.

(14) Helmum ſignificat Galeam, *Helm*, *Heaulme*.

(15) Bembergas, id eſt, Tibialia ferrea.

(16) Pipa aurea, id eſt, Canula, ad ſumendum ſeu hauriendum Sacroſanctum Domini Sanguinem ex Calice benedicto, more veteris Eccleſiæ. Baronium in Annalibus conſule.

(17) Flavellum ſeu potiùs Flabellum, ad muſcas arcendas aut ad calorem minuendum.

(18) Facilum pugionem, *Poignart*, interpretantur.

(19) Phylacterium Gallis *Reliquaire*, capſula Sanctorum oſſa ſeu reliquias continens. Quo ſenſu etiam uſurpatur à Balderico in Chron. Cameracenſi.

(20) Cendalum *Taffetaf*, aut quid ſimile. Sic Auriflamma vexillum fuit ex cendalo.

(21) Garales cum Cochlearibus, in contextu Teſtamenti, ferè junguntur. Itaque Garalis videtur patellam *Eſquelle* ſignificare. Hiſpanis hinc fortaſſe *Larro de aqua*.

(22) Halsberga fortè, colli tegumentum, voculo Teutonico, *Haubert*, veteri linguâ Francicâ, idem quod *Cuiraſſe*. Sic Bemberga ſeu Beinberga ſignificat tegumentum tibiæ, voce, niſi fallor, Germanicâ. Ut ut ſit, conſtat S. Everardi ævo, non ſolùm in Germania noſtra inferiore, ſed etiam in Gallia, & Inſubria, quam Langobardi occuparant, linguam Germanicam in uſu fuiſſe. Vide Nithardi hiſtoriam lib. 3.

(23) Bustea Gallis *Boiſte* vel *Boite*, Latinè Arcula. Vide notitiam Eccleſiarum Belgii cap. 29. & Notationes ibidem.

Walgarius, Sacerdos, primus S. Everardi Comitis Sacellanus, à fundamentis deſudavit plurimùm in Ciſonio extruendo, ejuſque dotem auxit. Diploma exſtat apud Buzelinum lib. 2. cap. 25. & in Notitia noſtra Eccleſiarum Belgii cap. 30.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

conſtitutionibus Principum, & Edictis Imperatorum, & Synonima Iſidori, & librum de quattuor virtutibus, & Evangelium, & librum beſtiarum, & Coſmographiam Ethici Philoſophi.

Berengarius aliud Pſalterium volumus ut habeat, cum auro ſcriptum, & librum De civitate Dei S. Auguſtini, & De verbis Domini, & Geſta Pontificum Romanorum, & Geſta Francorum, & librum Iſidori, Fulgentii, Martini, Epiſcoporum, & librum Ephrem, Synonima Iſidori, & librum Gloſſarum, & explanationis, & dierum.

Adalardus tertium Pſalterium volumus ut habeat, quod ad noſtrum opus habuimus, & expoſitionem ſuper epiſtolas Pauli, & librum S. Auguſtini De verbis Domini, & ſuper Ezechielem Prophetam, & Lectionarium de Epiſtolis & Evangeliis cum auro ſcriptum, & vitam S. Martini, & librum Aniani, & volumen ſeptem librorum Magni Orozii Pauli, & librum S. Auguſtini, Hieronymi Presbyteri, de hoc quod Jacobus ait: *Qui totam legem ſervavit, & in uno offenderit, factus eſt omnium reus.*

Rodulphus volumus ut habeat Pſalterium cum ſua expoſitione, quem Gisla ad ſuum uſum habuit, & Smaragdum, & Collectaneum, & Fulgentium, & Miſſale cottidianum, quod ſemper in noſtra Capella habuimus, & vitam S. Martini, & Phyſonomiam Lopi Medici, & ordinem priorum Principum.

Primogenita etiam filia mea Engeltrud volumus ut habeat librum qui vocatur Vitas Patrum, & librum qui appellatur Liber de doctrina S. Baſilidis, & Apollonium, & Synonima Iſidori.

Judith volumus ut habeat Miſſale unum, & librum unum, qui incipit à ſermone S. Auguſtini De ebrietate, & legem Langobardorum, & librum Alquini ad Widonem Comitem.

Heilwich volumus ut habeat Miſſale unum, & Paſſionalem & librum Orationum cum Pſalmis, & libellum De orationibus.

Gisla volumus ut habeat librum De quattuor virtutibus, & Enchiridium S. Auguſtini.

Hæc omnia, ut ſupra diximus, poſt quandoque obitum noſtrum, ut inter eos ita diviſa permaneant, abſque impedimento, volumus: ab hodierno verò die (quod nunc ita prærordinavimus) quidquid de mobilibus cujuſcumque rei deinceps, ſi vitam & ſanitatem Omnipotens deſuper nobis conceſſerit, acquiſiverimus, ſi aliter ante obitum noſtrum non ordinaverimus, ſive in laboratione, ſeu in peculio, in prædictis, quas inter eos diviſimus rebus, ſeu beneficiis noſtris, quæ habere videmur, volumus ut ſuper omnia medietatem Unroch filius noſter, & ceteri noſtri fideles, qui interfuerunt, quando hæc ita diſpoſuimus, poſt noſtrum obitum, pro ſalute animæ noſtræ diſtribuant, tam in Francia quàm in Langobardia vel Alemania, ſive in proprio, ſive in beneficio, ut ſupra diximus.

Servos autem noſtros, quantos nobis placuerit in ſupradictis locis dimittere liberos de noſtro prædio, tam in Francia, quàm in Langobardia ſeu in Alemania, volumus ut liberi ſint, vel cuicumque illorum de loco in locum, dum advixerimus, voluerimus dare aliquem, in noſtra ſervamus poteſtate. Similiter de noſtra familia, qui non de prædio noſtro ſunt, ſed forinſecus acquiſivimus, volumus ut cuicumque donaverimus eos de noſtris infantibus, abſque contentione ceterorum donati ſint.

Hæc ſuper omnia, ſicut jam diximus, ut ita permaneant, volumus. Ego in Dei nomine Everardus Comes cum conjuge Gisla hujus teſtamentum diviſionis fieri inter infantes noſtros inſtitui, quorum hæc ſunt nomina, Unroch, Berengarius, Adalardus, Rodulphus, Engeltrud, Judith, Heilwich, coram fidelibus noſtris qui interfuerunt: quorum nomina hæc.

Adalroch nepos noſter.
Wellebertus Presbyter.
Werinbertus, *Lanfridus*, *Drumar*,
Uto, *Diſo*, *Engelbad*,
Heribert, *Otpert*, *Fredeco*.

Actum in Comitatu *Tarviſiano* in corte noſtra *Muſieſtro*, imperante Domino Ludovico Auguſto, anno regni ejus, Chriſto propitio, viceſimo quarto. Ann. 837.

CAPUT XVI.

Ebo, *Remorum Archiepiſcopus*, *Balduino Ferreo Flandriæ Comiti*, *mittit corpus S. Donatiani VII. Remorum Epiſcopi circa ann.* 842.

EGo (1) Ebo, indignus Remorum Archiepiſcopus, hunc theſaurum, ſuper gemmas & aurum pretioſum, tibi glorioſe Marchio Balduine, noſtrorum conſilio Clericorum, tranſmitto, Donatianum ſcilicet, ſeptimum noſtræ Sedis Epiſcopum: miræ ſanctitatis virum, pium exauditorem, & promptiſſimum apud Deum interceſſorem, tam ſecularibus anguſtiis occupatis, quàm peccatorum ſceleribus detentis. Quod noſtris & Anteceſſorum noſtrorum temporibus ſatis evidenter comprobatum eſt.

Ejus, Sanctique Remigii, ac innumerabilium Sanctorum vitæ ſcripta, *Wandalorum* vaſtatione ſcias eſſe deleta. Hunc atteſtatione divinæ tuæ fidei committo, quatenus cum divino ſervitio, in quantum vales, honorifices, & ſecularibus dites. Vale dilectiſſime in Domino.

(1) Ebo, ſive Ebbo, patriâ Germanus, Himiltrudis filius, Ludovico Pio Imp. carus, & in pucrili ætate collactaneus ac condiſcipulus, anno 812. Remorum Archiepiſcopus eſt ordinatus. Fuerat antea non niſi Suffraganeus Remenſis Eccleſiæ: ubi, abſente *Vulfario*, Stephanum Papam, & Ludovicum Pium anno 816. exceperat.

Intimus fuit Halitgario Cameracenſi Epiſcopo,

Haligarius Ep. Cameracenſis. copo, qui hortante Ebone, *ſex libellos de remediis peccatorum & ordine vel judiciis pœnitentiæ conſcripſit*: ut Flodoardus in Hiſt. Remenſi lib. 2. cap. 19. & Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 38. teſtantur. Extant hi libri apud Henricum Caniſium tomo 1. Lectionis antiquæ.

It in Daniam cum Ebone. IDEM Haligarius cum Ebone anno 818. ad Danos profectus eſt: ubi verbum Dei prædicarunt, auctoritate Paſchalis Papæ, qui Stephano ſucceſſerat. De iſta ad Danos profectione ſic Adamus Bremenſis in Chronico: *In diebus illis, ſcribitur quod Ebo Remenſis cum de ſalute gentium, religionis ſtudio, ferveret, legationem ad gentes, cum Halitgario, ſuſcepit à Paſchali Papa; quam poſtea noſter Anſgarius, divinâ opulante gratiâ, feliciter peregit.* Sic Adamus, qui tamen ad annum 823. hæc referre videtur.

Ebo deponitur. HUIC Evangelico operi Ebo uſque ad ann. 822. incubuit, quo ad Remenſem, ut dixi, Cathedram eſt evectus, verùm poſt annos XIII. tanquam auctor & incentor conſpirationis adverſus Ludovicum Pium, in Synodo apud Theodonis villam anno 835. eſt depoſitus, Rem fusè lib. 2. cap. 20. Flodoardus narrat. Synodi verò ipſius ſeriem, cum ſubſcriptionibus Epiſcoporum XLIII. qui Ebonem damnarunt, Hincmarus cap. 36. poſterioris operis adverſus Gotheſcalcum recitat.

MORTUO deinde Ludovico, Sedem à LOTHARIO Imp. iterum ann. 841. Ebo obtinuit, per Edictum, quod apud Flodoardum eodem loco exſtat, cum ſubſcriptione & adſenſu XX. Epiſcoporum.

Ex qua ſecundò ejectus, * Romam ad Sergium II. Papam * ſe contulit. Exinde, acceptâ à Lothario Abbatiâ Bobienſi S. Columbani in Italia, ſed mox per eumdem ablatâ, in Saxoniam abiit, ad LUDOVICUM Germaniæ Regem: à quo Hildesheimenſis Epiſcopus eſt conſtitutus. Ubi & obiit ann. 851. vel ut alii ſcribunt, ann. 854. * An. 845. ut ſuſpicor. * Qui An. 844. factus eſt Papa.

Ceterùm recitatas à me Ebonis ad Balduinum Ferreum litteras, *Petrus Curtius*, Brugenſium I. Epiſcopus, in feretro ſeu loculo, cui oſſa S. Donatiani erant incluſa, an. 1566. repperit.

CAPUT XVII.

CONVENTUS *apud Marſnam, prope Trajectum Moſæ, anno* 847. *celebratus, per Lotharium Imperatorem, Ludovicum Germaniæ, & Carolum Calvum Franciæ Reges, fratres.*

HÆc quæ ſequuntur Capitula ſunt, quando tres Reges fratres HLOTHARIUS ſcilicet, HLUDOVICUS & KAROLUS, ſimul convenerunt ſecus municipium *Trajectum*, in loco qui dicitur (1) *Marſna*, anno Incarnationis Dominicæ octogeſimo quadrageſimo ſeptimo, per menſem Februarium, quæ etiam Capitula ſingulorum adnuntiationes ſequuntur. Merſen.

I. DE pace & concordia atque unanimitate trium fratrum & Regum inter ſe, & quod veriſſimo & non ficto caritatis vinculo ſint uniti, & ut nullus deinceps ſcandalorum inter eos occaſiones ſerere poſſit.

II. UT ipſi mutuò ſibi auxilientur, & contra Dei ſanctæque Eccleſiæ ac ſuos inimicos ſecundùm oportunitatem temporis invicem adjuvent.

III. UT nemo per quamlibet cupiditatem leges pacis in cujuſlibet eorum regno convellere præſumat, quod ſi facere præſumpſerit, communem ab eis ultionem incurrat.

IV. UT Eccleſiæ Chriſti per omne eorum regnum priſtinam dignitatem honoremque retineant: & quidquid ſuperſtite Domno HLUDOVICO Imperatore jure legitimo poſſederunt, abſque ulla diminutione recipiant.

V. UT ſingulis eorum fidelibus talis lex conſervetur, qualem temporibus priorum Regum & præcipuè avi patriſque eorum habuiſſe noſcuntur: ſi tamen & ipſi priſtinam fidem erga ipſos conſervent.

VI. UT rapinæ & deprædationes quæ quaſi jure legitimo hactenus factæ ſunt, penitus interdicantur, & nemo ſe impune poſt hæc eas præſumere poſſe confidat.

VII. UT in ſingulis partibus Regni Miſſi idonei conſtituantur, qui querelas pauperum & oppreſſiones, ſive quorumcumque cauſſas examinare & ſecundùm legis æquitatem valeant definire. Et ſi ab uno in aliud Regnum hujuſmodi præſumptores confugerint, ibi ſimiliter opprimantur.

VIII. UT nullus in omni eorum Regno deinceps raptum facere præſumat, aut ſi fecerit, legaliter puniatur.

IX. UT Regum filii legitimam hereditatem regni ſecundùm definitas præſenti tempore portiones poſt eos retineant, & hoc quicunque ex fratribus ſuperſtes fratribus fuerit, conſentiat, ſi tamen ipſi nepotes patruis obedientes eſſe conſenſerint.

X. UT Legati ad (2) DUCEM BRITTONUM mittantur, qui de communi erga eos obſervatione pacis eum commoneant.

UT ſimiliter ad (3) REGEM NORTMANNORUM Legati mittantur, qui eum conteſtentur, quod aut pacem ſervare ſtudebit, aut communiter eos infenſos habebit.

Adnun-

(1) MARSNA ſive ut Regino Prumienſis in Chronico ann. 869. vocat, MARSANA, hodie *Merſen*, primo lapide à Trajecto Moſæ, olim in Leodicenſi, nunc in Ruremundenſi Diœceſi ſita, Regum olim Palatium habuit: quod GERBERGA Francorum Regina, unà cum villa ac prædiis adjunctis, ann. 968. dono dedit Monaſterio S. Remigii Remenſis: ut conſtat ex ejuſdem diplomate, quod infra recitabimus. Cap. 37.

(2) DUCEM BRITTONUM. Nomenoium, Sigeberto Numeneum intellige, qui Britonum Aremoricorum ſeu Britanniæ minoris, ut hodie vocant, Dux ſub Ludovico Pio fuit. Quo defuncto, Nomenoius Carolo Calvo, ann. 841. adhæſit. Sed biennio poſt, impellente Lamberto Comite, qui à Francis defecerat, & ipſe Nomenoius defecit, Regiumque ſibi titulum ſumpſit. Media porrò ætas ſcribebat *Brittones*, duplici tt. ſed veteres unico. *Toto diviſos orbe Britannos*: Virgilius.

(3) DUCEM NORTMANNORUM. Godefridum, qui Nortmannis ſeu Danis præfuit, cuique poſtea Carolus Calvus terram ad inhabitandum conceſſit *Annal. Pith*, *ann.* 850.

Digitized by Google

Adnuntiatio Domni HLotharii.

NOBIS & fratribus noſtris viſum fuit, ut ad Dei voluntatem quærendam qualiter ſancta Eccleſia recuperata eſſe poſſit, & pacem, & nos ac vos & iſte populus Chriſtianus habere poſſimus, nos ſimul conjungeremus, ſicut nunc fecimus & ſic ſimus inter nos ſicut fratres per rectum eſſe debent: & pro certo illud ſciatis, quia grati Deo ſic ſumus, & ſic permanere adjuvante Deo in ante volumus, & in conſilio & in auxilio unuſquiſque erga alterum parati ſumus adjutorium ferre, ſicut fratres in Dei voluntate & communi profectu facere debent in quibuſcunque potuerimus.

Adnuntiatio Domni HLudovici.

I. SCIATIS, quia fratres noſtri & nos, noſtros Miſſos ad (1) communem nepotem noſtrum in *Aquitaniam* mittimus, & ei tales Comitatus deſignatos mandamus, in quibus ipſe cum ſuis interim ſufficienter eſſe poſſit & fideles dilecti fratris noſtri CAROLI de illo regno pacem habere poſſint, uſque dum idem nepos noſter ad commune placitum noſtrum veniat, ad quod cum tali ſecuritate à nobis accepta eum venire mandamus, ut ſanus venire, & ſanus ſtare, & ſanus reverti, quantum illum Deus ſalvare voluerit, poſſit, & ſi tunc noſtrum conſilium audire voluerit, volumus cum Dei adjutorio & veſtro conſilio conſiderare, quomodo meliùs ſecundùm communem profectum & utilitatem in ante eſſe poſſit. Et ſi noſtrum conſilium audire non voluerit, tunc ſicut meliùs cum Dei adjutorio & veſtro conſilio invenire potuerimus, exinde agere volumus.

II SCIATIS etiam quia ſimiliter Miſſos noſtros ad BRITTONES mittimus & illos ad communem profectum & pacem hortamur. Qui ſi audierint, aut non audierint, cum Dei adjutorio & veſtro conſilio exinde etiam facere volumus.

III. SCIATIS quia communiter Miſſos noſtros ad Nordmannos pro pace accipienda mittimus.

IV. SCIATIS etiam quia dilectus frater noſter HLOTHARIUS Miſſos ſuos ad vos homines tranſmittit, qui uſque modò in contrarietatem dilecti fratris noſtri CAROLI fuerunt & illis mandat, ut per nullum ingenium in ante, ſicut de Dei & ſua gratia gaudere volunt, in illius & fidelium ejus contrarietatem aliquid faciant.

V. ET ſciatis, quia volumus ut res Eccleſiarum in cujuſcunque regno caput fuerit, tam de Epiſcopatibus quàm de Abbatiis, ſine ulla contradictione Rectores ipſarum Eccleſiarum, ſicut tempore Domni ac genitoris noſtri fecerunt, illas poſſideant.

VI. SIMILITER & de Epiſcopatibus & Monaſteriis ubicunque in noſtro communi regno aliter eſt modò quàm debeat, volumus unà cum Dei adjutorio illud emendare, ut Eccleſia Dei ſuum honorem debitum habere poſſit & populus ſuam legem.

Adnuntiatio Karoli.

I. SCIATIS, quia dilecti fratres noſtri, & nos communiter noſtrum placitum ad Miſſam S. Joannis apud *Pariſium* condictum habemus, ubi de iſtis quæ illi modo dixerunt & ceteris quæ ad Dei voluntatem & noſtrum ac veſtrum communem profectum invenire potuerimus, conſideremus, & unà cum Dei adjutorio ad effectum perducamus, & volumus ut ab hine in ante, ubicumque unuſquiſque fuerit cum pace conſiſtat, & ad illud placitum cum pace unuſquiſque veniat, quia in iſtis miſeriis & rapinis uſque modò multùm Deum offendimus. Unde nobis Dei miſericordiam deprecari ſatiś neceſſarium eſſe cognoſcimus.

II. Volumus etiam ut unuſquiſque liber homo in noſtro regno ſeniorem qualem voluerit in nobis & in noſtris fidelibus accipiat.

III. MANDAMUS etiam ut nullus homo ſeniorem ſuum ſine juſta ratione dimittat, nec aliquis eum recipiat, niſi ſicut tempore Anteceſſorum noſtrorum conſuetudo fuit.

IV. ET volumus ut ſciatis quia nos fidelibus noſtris rectè conſentire volumus, & contra rationem eis facere non volumus. Et ſimiliter vos ac ceteros fideles noſtros admonemus, ut vos veſtris hominibus rectum conſentiatis & contra rationem illis non faciatis.

V. ET volumus ut cujuſcumque noſtrûm homo, in cujuſcumque regno ſit; cum ſeniore ſuo in hoſtem, vel aliis ſuis utilitatibus pergat: niſi talis regni invaſio, quam Lantweri dicunt, quod abſit, acciderit, ut omnis populus illius regni ad eam repellendam communiter pergat.

CA-

(1) COMMUNEM NEPOTEM. Pipinum Pipini olim Regis filium, qui hoc temporè in Aquitania regnabat. Sed Patrui, quòd Aquitaniam Carolo Calvo in partem obtigiſſe cenſerent, Pipinum Regis nomine non dignantur, & loco regni Aquitaniæ, Comitatibus aliquot contentum eſſe jubent.

PRÆTER hunc Conventum ann. 847. habitum, fuit & alter inter eoſdem tres Reges fratres ann. 851. apud MARSNAM celebratus, cujus Capitula vide apud Jacobum Sirmundum, lib. de Caroli Calvi & Succeſſorum aliquot Franciæ Regum Capitulis. Conventus 2. apud Marſnam.

Digitized by Google

CAPUT XVIII.

Hincmari *Remenſis Archiepiſcopi Epiſtola anno* 864. *ſcripta ad Nicolaum I. Papam, de * Balduini Ferrei, Flandriæ Comitis, conjunctione cum Juditha, Caroli Calvi Francorum Regis Filia, & de vacatione Epiſcopatûs Cameracenſis.*

* Baudain, dictus *Bras de Fer.*

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad ann. 864. Et qui plura de Juditha Caroli Calvi Filia noſſe cupit, altiùs dictum Chronicon petat ad annum 861.

Domno unicè ſingulariterque ſuſcipiendo Patrum Patri, & ſummâ veneratione honorando, reverentiſſimo Papæ Nicolao, Hincmarus, nomine non merito, Remorum Epiſcopus, ac plebis Dei famulus.

* Odo Episc. Belloracenſis.

In Epiſtola veſtræ Sanctitatis, per * *Odonem* Epiſcopum, Epiſcopis in regno *Lotharii*, pro præjudicio Cameracenſis Eccleſiæ directa, relegi, veſtram auctoritatem ſciſcitaturam, cujus neglectu eadem Eccleſia, ultra decimum menſem, Paſtore vacaret.

Hæ ſunt Nicolai epiſt. 63. 64. & 65.

Unde, ne ut negligens à veſtro Apoſtolatu ſuccenſear, indico auctoritati veſtræ, poſt directas *Lothario* & Epiſcopis regni ejus, atque *Hilduino*, qui eamdem Eccleſiam irregulariter occupavit, ita ut antequam ipſas mitteretis epiſtolas, hactenus præjudicium permanere, meque *Lotharium* Regem & Legatis & litteris, prout potui, ſæpe & eò uſque inde commonuiſſe, donec regiis ſuis litteris mihi reſpondit, *Hilduinum* ad veſtram auctoritatem ſuum Legatum miſiſſe, & nihil aliter de præfata Eccleſia, niſi ut egerat, diſponere debuiſſe, donec à Vobis inde reſponſum acciperet.

Balduinus quoque in proximo nunc decurſo menſe Octobri, quinto Kalendas Novembris, per duos homines ſuos mihi litteras auctoritatis veſtræ direxit, in quibus continetur ut eaſdem litteras Coëpiſcopis provinciæ noſtræ legerem, & (1) Judith paternis ac maternis obtutibus præſentandam ſuſciperemus: ſi tamen intelligeremus, quod confeſtim præfatus Excellentiſſimus Rex noſter, quæ de illa Vobis ſcriptis & verbis, per Legatos veſtros, Apoſtolatui veſtro renuntianda ſpopondit, adimplere vellet.

Quod ſi eorum animos ad id protelandum eſſe intentos, inveſtigare poſſemus, nequaquam eam reciperemus. Alioquin, id eſt, ſi aliter egiſſemus, gratiâ & communione veſtrâ frui nequaquam valeremus. Quam veſtræ auctoritatis epiſtolam, ut oportuit, reverenter ſuſcepi, & Coëpiſcopis noſtris eam relegi, & pro præfata Judith apud fratrem & matrem illius, quantùm potuimus, ut mandaſtis, communiter intervenimus, & paternis ac maternis obtutibus eam præſentare ſtuduimus.

Post quæ voluimus, quia ſic nobis, ſecundùm ſacras regulas, ſicut eas intelligimus, viſum fuerat (non enim ſine dignis pœnitentiæ fructibus abſolvi poſſe putamus (2) quod anathematis vinculo à ſacris regulis innodatum videmus) ut juxta Eccleſiaſticam traditionem priùs Eccleſiæ, quam læſerant, ſatisfacerent: & ſic demum quod præcipiunt jura legum mundialium, exequi procurarent.

Sed quoniam litteras veſtras, quæ inde nihil præceperunt, imò etiam nullam protelationem in eorum conjunctione fiendam ſignificaverunt, ſibi ſufficere voluerunt, & ſine veſtra auctoritate, ad quam clamaverant, cogi, niſi alio ſe modo ſubmitterent, non debuerunt.

Ex altera epiſtola veſtræ Sanctitatis eis retuli, quod non leges Eccleſiaſticas diſſolviſtis, ſed preces pro eo miſiſtis, qui puniri ſecundùm leges mundanas poterat, quatenus locum pœnitendi haberet, quod contra leges divinas admiſerat.

Sic & Salvator noſter, qui vult omnes homines ſalvos fieri, & neminem vult perire, in cruce apud patrem jure Sacerdotis, pro ſuis perſecutoribus interceſſit: quod in eis qui poſt paſſionem ejus crediderunt, & compuncti pœnitentiam egerunt, qui cum patre omnia donat, efficaciter impetravit.

Ad cujus inſtar Apoſtolorum Vicarius, ad quorum limina confugerunt, & Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ Summus Pontifex, quod in hominem Regem & in leges mundi peccatum eſt, perdonari petiſtis, ut quod in Regem cæli & terræ, & in leges cæleſtis regni offenſum erat, haberent inducias per pœnitentiam abolendi.

E contrà carnales, & etiam quidam eorum,

D qui

Partem hujus epiſtolæ, quâ vacationem Epiſcopatûs Cameracenſis tangit, Baldericus in Chronico Cameracenſi lib. 1. cap. 48. recitat. Integra apud Flodoardum lib. 3. cap. 12. exſtat. Porrò res ipſa ſic ſe habet.

Anno 863. Nonis Auguſti Theodericus Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus obierat: ut idem Baldericus diſertè affirmat. In defuncti locum Lotharius, Rex Lotharingiæ, primò *Gunibertum*, poſtea *Tetboldum*, denique *Hilduinum*, cognatum & Capellanum ſuum, contra Sacros Canones, intrudere eſt conatus.

Sed Hincmarus Remorum Archiepiſcopus, ut Metropolitanus, ipſum conſecrare noluit, & decimo poſt Theodorici obitum menſe, hoc eſt, anno 864. epiſtolam ſupra à me recitatam ad Nicolaum I. Papam ſcripſit. Hilduino itaque expulſo, Joannes anno 866. Cameracenſis Epiſcopus eſt conſtitutus: ut idem Baldericus lib. cit. cap. 49. commemorat.

(1) Judith Caroli Calvi Francorum Regis filia primùm Edilulfo Regi Anglorum nupſerat: ut Acta coronationis à Sirmondo, cum Capitulis Caroli Calvi, edita declarant. Edilulfo mortuo, cum Judith rediiſſet in Galliam, Balduinum Ferreum, Flandriæ Comitem, ipſius nuptias appetentem, patre inſcio, ſed *Ludovico* fratre, ut ferunt, approbante, volens ſecuta eſt.

Balduinus tamen quaſi raptor eſt accuſatus, &

qui antea conjunctioni hujuſmodi contradicebant, hac defenſione, ut eis viſum fuerat, ſe protegentes, ſed (ſicut ſe habet veritas) ſalute nudantes, ab iſtius noviſſimæ veſtræ epiſtolæ verbis recedere noluerunt, quam ſine protelatione eorum conjunctionem debere fieri demonſtrare dicebant.

Dicenti verò mihi, quia pro nulla poteſtate terrena, quod de Eccleſiaſticis regulis intelligerem, dimittere deberem: maximè cùm etiam mecum, imò cum Deo, Domnus Rex noſter, filius veſter, Carolus faceret, quaſi conſulendo mihi quidam hoc dederunt conſilium, in quo non meis, ſed verbis eorum utar, quæ manſuetudo veſtra, velut exemplum & doctrix diſciplinæ Dei, mitis & humilis corde, ac patiens æquanimiter ſuſtinebit, dicentium: ut quia non ſecularis, ſed eccleſiaſtica poteſtas de hoc mihi negotio imperaret, conſpirationem reſiſtentium aliquantulum declinarem, ne quiſquam æmulus noſter veſtræ Sanctitati ſuggereret, quaſi in contemptum ſancti Apoſtolatûs veſtri, & Sedis Apoſtolicæ hoc egiſſem, & veſtræ manſuetudinis erga me animum commoveret, & quamcumque excommunicationem, ſicut pro *Rothbado* actum fuerat (quod tamen ad me non pervenit, niſi quantum *Odo* Epiſcopus, & poſtea *Luido* detulit, antequam ad auctoritatem veſtram geſtorum ſeriem inde mittere valuiſſemus: vel quomodo res geſta fuerit, per Legatos veſtros reſciretis) obtineret: præſertim cùm in hac epiſtola veſtræ auctoritatis legatur, quod ſi aliter egiſſemus, quàm in ea ſcriptum eſt, gratiâ & communione veſtrâ frui nequaquam valeremus.

Quò contra mihi dicenti, hoc in epiſtola veſtra ob id poſuiſſe, ne femina illa à nobis deciperetur, & non ob hoc, ne Eccleſiæ ſatisfaceret: reſponderunt, cur aliter vellem veſtram epiſtolam intelligere, quàm vobis placuit eam componere, cùm de in præterito mihi tranſmiſſis, ejus ſenſum poſſem manifeſtè cognoſcere.

Quapropter memor præteritarum epiſtolarum, mihi & Epiſcopis regni filii veſtri Domni Caroli à Vobis miſſarum, attendens etiam quæ in epiſtola nuper per Luidonem mihi Benignitas veſtra mandaverat, (hæc enim in *Antiſiodoro*, poſt adventum Luidonis, ventilabantur) inter metum præteritarum, & ſpem poſterioris epiſtolæ, mihi mitiora monſtrantis, contentionem in hac cauſa diſſimulando vitavi, & condeſcenſionem quaſi in tempus aliud differendo, diſſimulavi, exſpectans ut in cauſſæ hujus, quæ inſtat diſpoſitione veſtrâ, ex *Rothbado* diſcere valeam, qualiter de reliquo in hujuſmodi agere debeam. Auxerre.

Sicque nihil nobis de eccleſiaſtico miniſterio eis interdicentibus, ſed tantùm quod valuimus noſtram præſentiam ab hoc negotio ſubducentibus, Balduinus & Judith jura legum ſecularium, quæ elegerunt, exequi ſtuduerunt.

Domnus etiam noſter Rex, filius veſter, huic deſponſationi & conjunctioni intereſſe non voluit, ſed miſſis publicæ rei miniſtris, ſicut Vobis promiſit, ſecundùm leges ſeculi eos uxoriâ conjunctione ad invicem copulari permiſit, & honores Balduino pro veſtra ſolummodo petitione donavit.

metu Caroli Calvi in regno Lotharii delituit, quoad Carolus, Nicolai I. Papæ litteris ac precibus flexus, annuit, ut nuptiæ ſolennes Antiſiodori celebrarentur anno octingenteſimo ſexageſimo quarto: ut ex Hincmari ad Nicolaum I. epiſtola, quam ſupra recitavimus, colligere licet. Eſt enim ea ſcripta menſe decimo poſt obitum Theodorici Cameracenſis Epiſcopi, quem anno 863 Nonis Auguſti obiiſſe Baldericus lib. citato cap. 47. diſertè tradit.

Quod ergo ſcribunt non pauci, Balduinum uxorem ſuam rapuiſſe, aut furatum fuiſſe, ideo dictum puta, quod illam, ſine patris aſſenſu, duxerat. Volentem alioqui, ut dixi, ſecutam fuiſſe, Balduinus ipſe ſemper affirmavit; ut Nicolai Papæ ad Carolum epiſtola 2. teſtatur: *Qui veſtram ſe habere indignationem, eò quòd Judith filiam veſtram, illum præ ceteris diligentem, ſine veſtra voluntatis conſenſu, in conjugium elegerit, eamque volentem acceperit, ore proprio retulit.*

(2) Quod anathematis vinculo. De raptu Judithæ & anathematis inſcriptionibus contra Balduinum Ferreum directis, Suffraganeis & vicinis Epiſcopis, vide Florent. Vander Haer des Chatelains de Lille lib. 1. cap. 3.

CAPUT XIX.

Carolus Calvus *Francorum Rex prædia Gandenſi S. Bavonis Monaſterio olim collata confirmat*, *anno* 864.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Karolus gratiâ Dei Rex.

Si erga loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei, eique in eiſdem locis famulantes, beneficia opportuna largimur, præmium nobis apud Dominum æternæ remunerationis rependi non diffidimus.

Idcirco noverit omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, noſtrorumque præſentium ſcilicet & futurorum induſtria, quia vir venerabilis, Noviomenſium ſive Tornacenſium Eccleſiarum Præſul (1) Reinhelmus, curam miniſterii ſui gerens, nec non etiam cariſſimus fidelis noſter Adelmus Comes, qui & largitu noſtro Rector Monaſterii S. Petri, & S. Bavonis, quod vocatur *Gand*, ſuper fluvium *Schald* ſiti, pari devo-

(1) Reinhelmus Epiſcopus Noviomenſis ac Tornacenſis, Flodoardo in Hiſt. Remenſi lib. 3. cap. 19. RageneImus, Papinio Maſſono Rageneliuus, aliis Rainelmus, aut Remelinus.

Digitized by Google

devotione ad noſtram accedentes magnificentiam, innotuerunt, (2) Canonicos ipſius cœnobii, Domini ac genitoris noſtri Ludovici glorioſi Imperatoris, ceterorumque prædeceſſorum noſtrorum Regum, ex villis ſuorum uſibus delegatis, confirmationis quondam habuiſſe præcepta, ſed nimiâ infeſtatione paganorum, noſtriſque præpedientibus peccatis, eadem deperiſſe, ignique cremata fuiſſe.

Unde humiliter noſtram depoſcentes Serenitatem, petierunt denuò memoratis ſanctis fratribus noſtrâ benignitate idem renovari, ac reſtitui confirmationis præceptum, quo irrefragabiliter, nulloque inhibente, villis ac rebus ipſius Abbatiæ, ſuorum ſcilicet uſibus à priſcis temporibus delegatis, liberiùs deinceps uti valerent, id eſt, in pago *Gandenſe*, in villa quæ dicitur (3) *Marka*, quidquid ex ratione S. Bavonis ibidem adſpicere videtur, & in pago (4) *Brachbatenſe* in villa *Uncorminia*, ſimiliter cum omnibus ſuis adjacentiis, & in villa (5) *Flitherſala*, cum omnibus quæ ibidem pertinere noſcuntur, & villa (6) *Giſingarule*, ſimiliter cum cunctis appendiciis ſuis in pago verò *Mempiſco*, in villa (7) *Helſca*, cum omnibus ſuis appendiciis, & in pago *Cameracenſe*, in villa *Colonia* quidquid ibidem attinet; in pago quoque *Sueſſonico*, in villa (8) *Vaeſlei*, medietatem vinearum, & Eccleſia, quæ ibi noſcitur eſſe ſita, & in pago (9) *Medelentenſe*, in villa *Sobelnum*, quidquid ibidem pertinet; in pago etiam *Flandrenſe Illumariſcum*, cum vel quidquid ibidem aſpicit, & in *Frieſinſe* ſimiliter.

Unde animæ noſtræ ſaluti conſulentes, eorum petitionibus, quia rationabiles ſatis ac ſalutiferæ viſæ ſunt, libenter aſſenſum præbuimus, ac propterea hoc magnitudinis ac celſitudinis noſtræ præceptum memoratis ſanctis Fratribus fieri darique juſſimus; per quòd prælibatas villas atque res, ſicut in eorum præceptis pleniùs continuiſſe viſum fuit, cum omnium rerum ad ſe pertinentium ſumma integritate confirmamus, perenniter eorum uſibus famulandum ac nemine inquietante, aut ſubtrahente vel diminuente, ſive commutante, non Abbate, nec ullâ judiciariâ poteſtate, decernimus jure perpetuo ſervienda, & pro eorum libitu vel neceſſitate atque utilitate ordinanda: quarum ſumptibus ſuſtentati, uberiùs pro nobis & conjuge cara, quæ cum prole ac regni à Deo nobis commiſſi & conſervandi ſtatu & pace, omnipotentis Dei miſericordiam jugis precibus eorumdem exorare delectet.

Ut autem hæc noſtræ renovationis atque confirmationis auctoritas majorem in Dei nomine, per ſupervenientia tempora, obtineat vigorem, manu propriâ hac ſub charta confirmavimus, annulique noſtri impreſſione aſſignari juſſimus.

Signum Karoli glorioſiſſimi Regis.

Datum V. Idus Octobris, Indictione XII. An. 864.
Anno XXV. regnante Karolo gloriſiſſimo Rege. Actum apud (10) *Pettingehem* villam in Dei nomine feliciter. Amen.

(2) Canonicos. Nota Canonicos, non Monachos anno 864. in S. Bavonis Monaſterio reſediſſe. Vide ſupra cap. 14.

(3) Marka. Fortè *Cortemarck*, Vicus prope *Torholtum* & *Winendaliam*. Sunt & aliæ alibi *Marcka*, ut *Marck en Pevele*, & *Marck en Barrois*, uterque Vicus in Caſtellania, ut loquuntur, Inſulenſi Flandrorum, ad Fl. *Marque*: ad cujus & Deullæ confluentes ſita eſt Marquetta, Monialium Ord. Ciſtercienſis Abbatia.

(4) Brachbatensis. Seu Bragbantenſis pagus olim ab Aloſto & Gandavo, extendebatur ſupra Tornacum & Condatum: ut ex Sigeberti Chron. datur intelligi.

(5) Flithersala. Hodie *Flierſeele* aut *Vlierſeele*, vicus agri Aloſtani.

(6) Gisingarule. Hodie *Gyſenzeele*, vulgò *Gyſeele* per ſyncopen.

(7) Helsoca. Legendum videtur Helſeca vel Helſca, & fortaſſe notatur *Eſche*, vicus agri Aloſtani. Error, quia Mempiſcus eò non extenditur. Gom.

(8) Vaeslei. Fortè *Walez* prope Sueſſionenſem urbem. *Gom.*

(9) Medelentensis Pagus, hodie *Melantois*: cujus pagi caput eſt Seclinium, *Seclin*, Collegio Canonicorum & Lipſanis S. Piati Martyris nobile. Quod an hic deſignetur per Schelinum aut Sohelnum, dubitari poſſit. In autographo legitur *Sobelnum*, quod nonnemo putat eſſe *Swallem*, vicum agri Aloſtani, ex vetuſto S. Bavonis patrimonio. Sed obſtat ſitus: nam in pago Medelentenſi Sohelnum vel Schelinum collocant litteræ Caroli Calvi, jam recitatæ.

(10) Pettinghem. Hodie *Petinghem*, pagus ſeu vicus ad Scaldim, prope Aldenardam Flandriæ oppidum.

CAPUT XX.

Pactio Aquiſgranenſis, inter Carolum Calvum *Franciæ Regem, & ejus fratrem* Ludovicum *Germaniæ Regem, anno* 870. *pridie Nonas Martii, inita Aquiſgrani.*

Ann. 870. Vide Chronicon Belg. ad hunc annum.

ANno Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti 870. Indictione tertiâ, pridie Nonas Martii, (1) anno XXXII. Karoli glorioſi Regis, Aquiſgrani palatio, hæ pactiones inter ipſum & Hludovicum Regem, fratrem ipſius, factæ ſunt.

(1) Ingelramnus Comes ex parte Karoli Regis.

Sic promitto ex parte ſenioris mei: quòd ſenior meus Karolus Rex fratri ſuo Hludovico Regi talem portionem de regno Hlotharii Regis conſentit habere, qualem aut ipſi juſtiorem, & plùs æqualiorem, aut communes fideles eorum inter ſe invenerint. Nec eum in ipſa portione, vel in regno, quod

Digitized by Google

antea tenuit, per aliquam fraudem vel ſurreptionem, decipiet, aut forconſiliabit, ſi frater ſuus *Hludovicus* eamdem firmitatem & fidelitatem, quam ex parte ſenioris mei illi habeo promiſſam, iſte frater ſuus *Hludovicus* ſeniori meo ex parte ſua, quamdiu vixerit, inviolabiliter ſervaverit.

Item Leutfridus Comes ex parte Hludovici Regis.

Sic promitto ego ex parte ſenioris mei, quod ſenior meus Hludovicus Rex fratri ſuo Karolo Regi talem portionem de regno Hlotharii Regis conſentit habere, qualem aut ipſi juſtiorem, aut plùs æqualiorem, aut communes fideles eorum inter ſe invenerint. Nec eum in ipſa portione, vel in regno, quod antea tenuit, per aliquam fraudem vel ſurreptionem decipiet aut forconſiliabit: ſi frater ſuus Karolus eandem firmitatem, & fidelitatem, quam ex parte ſenioris mei habeo promiſſam, iſte frater ſuus *Karolus* ſeniori meo ex ſua parte, quamdiu vixerit inviolabiliter ſervaverit.

Hæc eadem tertius *Theodoricus* Comes, ex parte glorioſi Regis *Karoli*, & quartus *Radulfus* Comes ex parte Hludovici proſecuti ſunt.

Isti præſentes fuerunt.

* Leutbertus Archiepiſcopus,
* Afridus Epiſcopus,
* Odo Epiſcopus,
Adalelmus Comes,
Ingelramnus Comes,
Luitfridus Comes,
Theodoricus Comes,
Item Adelelmus Comes.

* In Hiſtoriis Eccleſiaſticis leguntur anno 870. Leutbertus Archiepiſc. Moguntiæ, Afridus Epiſc. Hildeſienſis & Odo Epiſcopus Bellovacenſ. celebres hiſce temporibus Præſules.

Ludovico, Germaniæ Rege, ægrè ferente regnum Lotharii, anno 869. menſe Junio Placentiæ in Italia defuncti, univerſum à Carolo Calvo uſurpari, initâ per utriuſque Legatos apud Aquaſgrani pactione, conventum eſt, ut regnum iſtud inter ipſos æquis portionibus divideretur. Itaque facta eſt ea Diviſio, quæ proximo capite continetur, quamque Aimoinus lib. 5. cap. 25. & Petrus Pithæus in Scriptoribus XII. coætaneis recitant.

(1) Anno XXXII. Karoli. Initium annorum Caroli Calvi à XII. Kalendas Julias ducendum eſſe Jac. Sirmondus in Notis ad Capitula ejuſdem Caroli, tit. 35. rectè docuit. Hinc ſequitur, Martio menſe anni 870. nondum expletum fuiſſe annum ejus triceſimum. Quare ſcribendum hoc loco, non XXXI. ſed XXX. & eamdem ob cauſſam in titulo cap. ſequentis legendum XXXI. non XXXIII.

(2) Ingelramnus. Camerarius hic Caroli Calvi fuit, eique intimus. Poſtea tamen, ſuaſu Richildis Reginæ, honoribus exutus, ad Ludovicum Germaniæ Regem tranſiit, eique auctor fuit, ut in Galliam cum exercitu iterum anno 875. veniret: ut Aimoinus lib. 5. cap. 32. narrat.

CAPUT XXI.

Diviſio regni Lotharii *Imperatoris, anno* 870 *VI. Idus Auguſti, inter* Carolum Calvum *Franciæ, &* Ludovicum *Germaniæ Reges fratres, facta in Procaſpide ad Moſam fl. haud procul ab Heriſtallio.*

Vide Chronicon Belgicum ad annum 870.

Anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXX. regni (1) Caroli XXXIII. Indictione III. VI. Idus Auguſti, inter glorioſos Reges Carolum & Hludovicum, fuit hæc Diviſio regni facta, in (2) Procaſpide, ſuper fluvium Moſam.

Et hæc eſt portio, quam ſibi Hludovicus *accepit.*

Coloniam. *Colen*, ad Rhenum.
Treveros, *Trier*, ad Moſellam.
Utrech, *Ultrajectum*, ad veterem Rheni alveum.
(3) Stratsburch, *Argentoratum*, ad Rhenum.
Baſulam, *Baſel*, ibidem.
(4) Abbatiam Sueſtre, *Suſteren*, in Ducatu Juliacenſi.

Berch,

Hanc ipſam diviſionem Aimoinus, Pithæus, & Sirmondus in Capitulis Caroli Calvi recitant. In ea quàm plurima erant menda ſeu vitia: ego remedium & lucem (quod à nemine hactenus præſtitum) adferre conatus ſum. Tu Lector fave, & juva.

Regnum Lotharii, *Lotryck*, vulgò Lotharingia, à Lothario primo Lotharingiæ Rege, Lotharii Imp. filio, ſic nuncupata. Cujus quidem Lotharii Regis anno 869. Placentiæ ſine prole legitima defuncti, regnum, inter ſe patrui duo, Carolus Calvus Franciæ, & Ludovicus Germaniæ, Reges, anno 870. diviſerunt; excluſo Ludovico II. Imperatore, Lotharii fratre, cui regnum hereditario jure debebatur. Carolus porrò à regni proceribus accitus, Virduni Hattonem Epiſcopum, Metis Adventium illius urbis Præſulem, & Franconem Tungrenſem, alioſque plurimos in fidem ſuſcepit. Exinde V. Idus Septembris Metis in Baſilica S. Stephani ab Epiſcopis plurimis publicè coronatus eſt. Habuit autem uxores duas, *Hermintrudem* Vodonis Comitis filiam, quam anno 841. duxit, & *Richildim*, Boſonis Provinciæ Regis ſororem. Liberos reliquit, *Ludovicum Balbum* Regem Francorum, *Juditham* primùm Edelulfo Angliæ Regi, poſt Balduino Ferreo Flandriæ Comiti nuptam, & *Ermentrudem* Abbatiſſam Haſnonienſem.

(1) Caroli XXXIII. Legendum XXXI. ob cauſſam ſuperiore capite allegatam.

(2) In Procaspide. Fortè legendum *in Procuſpide*, hoc eſt, in promontoriolo ſeu lingua in Moſam prominente. Ut ut ſit, locus, in quo Carolus & Ludovicus colloquium habuerunt, fuit inter Heriſtallum & Marſnam, in Diœceſi Leodienſi. Aimoinus lib. 5. cap. 25. *Carolus Pontigonem veniens Legatos accepit, nuntiantes ut ipſe ad Heriſtallium veniret, & frater ejus Hludovicus ad Marſnam venturus eſſet, & in meditullio eorumdem locorum Kalendis Auguſti colloquerentur.* Et poſt alia: *Tandem V. Kalendas Auguſti ad locum colloquii convenerunt.*

(3) Stratsburch. In tota hac enumeratione nulla fit mentio Moguntiæ, Spiræ, & Vormatiæ: eò quod illæ civitates ad regnum Lotharii (cujus hìc diviſio proponitur) non pertinuiſſent, ſed ad regnum Ludovici Tranſrhenani. Atque hi nimirum pagi fuerunt, qui propter vini copiam, Tranſrhenanis Provinciis ad-

Digitized by Google

(5) Berch, *prope Ruremundam.*

Novum Caſtellum. Aix Not. Eccleſ. Belg cap. 40.

(6) Niu monaſterium, *fortè Huy.*

Caſtellum, *Keſſel*, ad Moſam.

Indam. *S. Cornelis-Munſter*, prope Aquaſgrani.

S. Maximini, *prope Treveros.*

Epternacum, *Echternach*, oppidum & Abbatia in Ducatu Luxemburgenſi.

Horreum, *Treverenſe* Monaſterium.

S. Gangulfi, *S. Gengoul.*

Faverniacum, *Faverney*, Abb. in Comitatu Burg.

Polemniacum, *Poligny*, oppidum ibidem.

Luxovium, *Luxeuil*, oppidum & Abbatia ibidem.

Luteram, *Lure*, Abbatia in Alſatia.

(7) Balmam, *Baulme les Nonnes.*

(8) Offonis villam, *S. Leger.*

(9) Megeni Monaſterium, *Moien-Mouſtier* Abbatia in Loth.

S. Deodati. *S. Dyé*, in Loth. ad Murtham.

Bodonis Monaſterium, *Bodonville*, in Vozago monte.

Stivagium, *Eſtivay*, Abb. in Loth. ad Murtham.

(10) Romerici Montem. *Remiremont in Loth.*

Morbach, *Murbacum*, in Alſatia.

S. Gregorii.

Mauri Monaſterium, *Maur-Munſter.*

Eboresheim, *Abbatia.*

Homowa.

Maſonis Monaſterium, *Maeſ-Munſter.*

Homburg.

S. Stephani Stratsburch.

Erenſtein.

S. Urſi in Salodoro. *Soleurre.*

(11) Grandivallem, *Grandvaux.*

(12) Altam petram, *Haulte-pierre.*

(13) Juſtinam, *fortè*, *Mont Juſtin.*

Vallem Cluſæ, *Vaucluſe* in Comitatu Burg.

(14) Caſtellum Carnonis, *Chaſtel-chalon.*

(15) Heribodesheim, *Abbatia.*

Abbatiam de Aquis.

Hoenchirche.

Auguſtchirche.

Comitatum Teſtrebant, *Teyſterbant.*

Batua, *Betuwe.*

(16) Hattuarias, *ad fl. Neers* in Geldria.

Maſau

jecti ſunt, cum Ludovici Pii filii, *Ludovicus*, *Carolus Calvus*, & *Lotharius Imp. anno* 843. paternum imperium inter ſe dividerent.

Sueſtra datur S Willibrordo anno 714. à Pipino Herſtallio. Orig Bened. c. 21.

(4) ABBATIA SUESTRE. Vulgò *Suſteren.* Suſterenſe Nobilium Virginum Canonicarum Collegium, in Diœceſi Leodicenſi, & Ducatu Juliacenſi ſitum intellige: quod Monaſterium à S. Willibrordo Archiepiſcopo Ultrajectino inchoatum, *Suendeboldus* Lotharingiæ Rex poſtea auxit, ampliterque dotavit, qui & ibidem ſepultus jacet.

PRIMA loci Abbatiſſa fuit *B. Amelberga:* ſub cujus diſciplina enutritæ fuerunt duæ filiæ ejuſdem Regis Suendeboldi, *B. Benedicta*, & *B. Cæcilia*, quæ Amelbergæ in præfectura ex ordine ſucceſſerunt.

IN eadem Eccleſia quieſcunt *SS. Gregorius* & *Albericus* Ultrajectenſes Epiſcopi, itemque *B. Vaſtradis*, mater ejuſdem Gregorii Epiſcopi. Horum corpora à diverſis Epiſcopis Leodienſibus è terra ſunt elevata, & in feretris decenter locata.

SIC ferè Joannes Molanus, die 13. Auguſti, ex vetuſto codice Miſſali ac Matutinali Domicellarum ſeu Canonicarum Suſterenſium, in autographo Natalium Belgicorum, quod Lovanii ms. adſervatur apud Zangrium Bibliopolam, quodque à me auctum & Notis illuſtratum ſpero typis aliquando edendum. Natales namque Sanctorum Belgii, qui nunc exſtant, non ab ipſo Molano, ſed à Petro Lovio, ex Schedis Molani in ordinem ſunt digeſti atque editi, juſſu *Henrici Cuquii*, tunc Lovanienſis Academiæ Cancellarii, poſt Ruremundenſis Epiſcopi, me Lovanii in Studiis Theologicis tunc agente. Autographum verò, quod per iniquitatem temporum, ab obitu Molani perierat ſeu latuerat, demum poſt editionem Lovianam eſt inventum.

(5) BERCH. Latinè Mons S. Petri, aliàs Mons S. Odiliæ ad Ruram fluvium, uno milliari à Ruremunda Geldriæ urbe: quem locum *Pipinus Herſtallius* Francorum Dux S. Wironi Epiſcopo, ex Scotia ad prædicandum Evangelium, illius ævi more, venienti dono dedit. Is cum ſociis ſuis SS. Plechelmo, & Otgero, ibi monaſterium ædificavit. Eumdem locum poſtea, Normanis per Belgicam ſævientibus, Canonici Ultrajectini incoluerunt, Lothario Rege donante an. 858. extatque Lotharii Diploma apud Hedam in Hiſt. Ultraject. (Eſt Lotharii Loth. Regis quia nuncupat patrem ſuum Lotharium Imp. & Hermentrudem Matrem.) Spectantur ibidem hodieque veteris Monaſterii rudera.

(6) NIU MONASTERIUM, CASTELLUM, INDAM. Ex adjunctis liquet, hîc non deſignari Caſtellum Morinorum, *Keſſel* ad Moſam, ſed Novum Caſtellum, nominatum cap. 23. Notit. Eccleſ. in notationibus, nempe urbem Aquiſgranenſem quæ Pipino Herſtallio aliiſque poſteris, ut ſupra notatum eſt, fuit in deliciis. Eſt & aliud novum Caſtrum in agro Cameracenſi. De quo cap. 45. infra.

(7) BALMA. Seu potius Palma, oppidum eſt Comitatûs Burgundiæ, decimo milliari à Veſontione ſitum, cujus hodie muris incluſum eſt vetuſtiſſimum cœnobium monialium Benedictinarum, *Baulme les Nonnes* nuncupatum. Cœnobium iſtud, vivente adhuc S. Deſiderato XI. Veſontionenſi Archiepiſcopo, ædificari cœptum legimus, perfectum deinde ab ejus Succeſſore S. Germano, ab eoque virginibus Deo ſacratis attributum: à Vandalis poſtea everſum, ac deinde circa an. 600. à Warnario, Palatii Burgundici Comite, reædificatum & proventibus auctum.

EXSTAT ibidem inſigne ejuſdem Warnarii lapideum monumentum: cui inſculptum eſt Guntramni Regis ſomnium, quod Aimoinus lib. 3. cap. 3. narrat. Vide plura apud Chifflerium in Veſontione.

VOCATUR autem vulgò *Balma Nonnarum* ſeu Monialium, ad diſcrimen faciendum à Balma Monachorum Ord. Cluniac. Abbatia in eodem Burgundiæ Comitatu.

(8) OFFONIS VILLA. Hodie *S. Leger:* de quo loco ſic in MS. Chronico S. Benigni Divionenſis, quod circa an. 1060. deſinit, legitur: *Burchardus Comes dedit locum, Offonis villa dictum, quondam nobilem Abbatiam, in honore S. Leodegarii conſecratam.*

(9) MEGENI MONASTERIUM. Eſt, niſi fallor, *Moien-Mouſtier*, Abbatia in Lotharingia. In Burgundiæ Comitatu, eſt Prioratus *de Mieges* in monte Jura.

(10) ROMERICI MONS, oppidum & Monaſterium à S. Romarico, Avendi Comite, circa an. 638. fundatum: quod eſt hodie nobilium virginum Canonicarum collegium in Lotharingia.

(11) GRANDIVALLIS, *Grand Vaux*, olim Abbatia celebris in monte Jura, nunc Prioratus, cum Abbatia S. Claudii Jurenſis unitus.

(12) ALTA PETRA *Haulte Pierre*, Abbatia in Lotharingia: aut *Mouſtier Haulte Pierre*, Prioratus Ord. Cluniacenſis in Burgundia.

(13) JUSTINA. An Caſtrum eſt in Burgundia, vulgò *Mont-Juſtin?* An Prioratus Ord. Cluniacenſis *Juſſé* vel *Joué?*

(14) CASTELLUM CARNONIS vulgò *Chaſtelchalon*, Abbatia monialium vetuſtiſſima, in oppido ejuſdem nominis apud Burgundos: ut me docuit. V. CL. Joan. Jac. Chiffletius.

(15) HERIBODESHEIM. Abbatia, cujus infra fiet mentio in Diplomate Ludovici Germaniæ Regis an. 908. dato.

(16) HATTUARII, ſive Attuarii ad Nirſam fl. ha-

Digitized by Google

Maſau ſubterior de iſta parte, *Onder-Maeſlandt.*
Item Maſau ſuperior, quod de iſta parte eſt, *Opper-Maeſlandt.*
Liugas quod eſt de iſta parte, *Liege.*
Diſtrictum Aquenſe, *Aken*, *Aix.*
Diſtrictum Tectis ſeu Tetis, inter *Franchimont & Fraipont.*
In (17) Ribuarias Comitatus V. *ad Ruram fl.*
Megenenſium, *Meyen*, prope Andernacum.
(18) Bedagowa, *Bidburg*, verſus *Meyen.*
Nitachowa, *ager ad Nidam fl.* in Lotharingia.
(19) Sarachowa ſubterior: *ad fl. Sar*, in Loth.
Bleſitchowa, *Blis*, verſus Treveros.
(20) Selme, *Salme*, ad Saram fl.
Albechowa, *Sar alben.*
Suentiſium, *Sanctoy* in Lotharingia.
Calmontis, *Chaumont* ad Moſellam in Loth.
Sarachowa ſuperior, *Sargou.*
Odornenſe, quod Bernardus habuit. *Darney*, in ſilva Voſago.
Solocenſe, *Solieu*, in Burgundia.
Baſiniacum, *Baſſigny.*
(21) Eliſchowe, *ager Aliſienſis*, vel *Elſatius.*
(22) Waraſch, *Comitatus de Vareſco.*
(23) Scudingum, *Salins*, in Comitatu Burg. Emaus.
(24) Baſalchowa, *ager Baſileenſis.*
In Eliſatio Comitatus II. *Elſaten.*
De Friſia duas partes.

DE regno quod HLOTHARIUS habuit ſuper iſtam Diviſionem, propter pacis & caritatis cuſtodiam, ſuperaddimus iſtam adjectionem.

Civitatem Mettis, cum Abbatia S. Petri & S. Martini & Comitatu (25) Moſlenſi, cum omnibus villis in eo conſiſtentibus, tam dominicatis, quàm & vaſallorum. De Arduenna, ſicut flumen Urta ſurgit, inter Biſlanc & Tumbas, ac decurrit in Moſam: & ſicut (26) rectâ viâ pergit in Bedenſi, ſecundùm quod communes fideles noſtri rectiùs invenerint, excepto quod de Conduſtro eſt ad partem Orientis trans Urtam. Et Abbatias Prumiam, & Stabolau, cum omnibus villis dominicatis & vaſallorum.

Met. Ourt. Condroz. Prum. Stavelo.

Et hæc eſt portio, quam CAROLUS *de eodem regno ſibi accepit.*

(27) LUgdunum *Lion.*
Veſontium *Beſançon.*
Viennam *Vienne.*
Tungris *Tongre.*
Tullum *Toul.*
Viridunum *Verdun.*
Cameracum *Cambray.*
Vivarias, forte *Viviers*, in d. Metenſi.
Ucetia, in d. Metenſi.
(28) Montem Falconis, *Montfaulcon ad Moſam.*
(29) S. Michaelis, *S. Miel* in Lotharingia.
(30) Culdini Monaſterium, *Col-Mouſtier.*
(31) S. Mariæ in Biſontione, *Juſſanum monaſterium.*
(32) S. Martini, in eodem loco.
(33) S. Eugendi, *S. Oyan de Joux* vulgò *S. Claude.*
S. Marcelli, *à Chalon.*
(34) S. Laurentii, *S. Laurent* in Comitatu Burg. Leudenſi.

Senno-

bitabant: ut ex Chronico Laurishamenſi, quod in tomis Rerum Germanicarum exſtat, colligi datur. Nerſa autem, *Neers*, medio ferè itinere inter Rhenum, & Moſam, per Wachtenduncam, Gelriam, Goch, aliaque ditionis Clivenſis oppida lapſus, infra Gennapiam Moſæ immergitur.

(17) RIBUARII. Seu potiùs Ripuarii ad Ruram in Annalibus Pithæanis diſtinctè collocantur: ſuntque Juliacenſes hodie cum accolis Compilator Chronici Trudonenſis, quod apud me MS. exſtat, part. 1. lib. 2. cap. 20. *Eſt autem Ribuaria terra victualibus abundans, ſub qua Comitatus Juliacenſis, aliorumque Principum fortalitia continentur.*

(18) BEDAGOWA. Id eſt Bidburgenſis ager verſus *Meyen.*

ALIUS eſt vicus Beda, Antonino notus in Itinerario, hodie *Bidburg*, oppidum Ducatûs Luxemburgenſis, inter Auguſtam Treverorum & Auſanam vicum, nunc *Palleſcheit.* Porrò *Gow* vel *Gau* idem eſt quod ager ſeu terra.

(19) SARACHOWA. Ager ad Saram ſeu Saravum fluvium.

(20) SELME. Salme Comitatus ad Saram fl.

(21) ELISCHOWE ſeu ELISGOW, id eſt, ager Eliſatiæ ſeu Alſatiæ.

(22) WARASCH. Tractus Sequanorum ſeu Burgundionum, qui etiamnum dicitur Comitatus de *Vareſco.*

(23) SCUDINGUM. Hodie oppidum Salinenſe, ſeu Salinarum, in Comitatu Burgundiæ. In ms. vita S. Anatholii, Salinenſis Eccleſiæ & urbis patroni: *Vallis Romano itineri pervia, Scodinga in Sequanis, ubi nunc Salinarum locus.* Salins.

(24) BASALCHOWA Baſileenſis ager.

(25) MOSLENSI ſeu Moſellenſi Comitatu, ad Moſellam fl. quem Auſonius jam olim accuratè deſcripſit.

(26) RECTA VIA. Id eſt, Via militaris Romana, quæ in pago Bedenſi, nunc Ducatu Luxemburgenſi, popelariter *Hereſtrate* aut *Heydenſtrate* nuncupatur. *Here* majoribus noſtris idem quod exercitus. *Heyden* Latinè ſunt Ethnici ſeu Pagani: à quibus Vias militares ante Chriſtum natum ſtratas vulgus credit.

Explicatio portionis, quæ CAROLO CALVO *ceſſit.*

(27) LUG. VES. VIENNA. Non fuerant hæ civitates in antiquo Lotharii regno, ſed eidem poſtea ex Caroli fratris ſucceſſione obtigerant.

(28) MONTEM FALCONIS. *Mont-Faulcon*, vicus prope Veſontionem, ad gentem Naſſaviam ſpectans, à quo multæ toparchiæ dependent.

(29) S. MICHAELIS. Abbatia in Diœceſi, ſive, ut Sigebertus in Chronico ad an. 667. loquitur, *in Parochia Virdunenſi, ſupra Moſam, fundata à Vulfoaldo Majore domus Hildrici Regis.*

(30) CULDINI MONASTERIUM. An *Calmouſtier*, vetus Canonicorum Collegium in Burgundia?

(31) S. MARIÆ IN BISONTIONE. Juſſanum Monaſterium in urbe Biſontina intellige, quod primùm fuit monialium, poſt Monachorum Benedictinorum, nunc eſt Minimorum ab an. 1607, ut Chiffletius in S. Donato XXV. Archiepiſcopo Veſontionenſi docet.

(32) S. MARTINI IN EODEM LOCO. Supereſt Eccleſiola ſeu Sacellum vetuſtiſſimum S. Martini, in clauſtro, ut loquuntur, S. Stephani Biſontini.

(33) S. EUGENDI. Ita legendum, non *S. Augentii*: deſignatur autem Abbatia Jurenſis, quæ nomen *S. Eugendi*, conditoris, ac primi Abbatis, aliquot ſeculis geſſit, nunc *S. Claudii*, in Diœceſi quidem Lugdunenſi, ſed in Comitatu Burgundiæ ſita. S. Claude.

(34) S. LAURENTII. Vide, an notetur Prioratus Cluniacenſis S. Laurentii de Rupe, in Comitatu Burgundiæ, *S. Laurent de la Roche.*

Digitized by Google

Sennonem, *Senone* Abbatia in Lotharingia.
Abbatiam Mellam.
Melbarium. *Maubeuge*, in Hannonia.
(35) Laubias, *Lobbes* Abbatia ad Sabim.
(36) S. Gaugerici, prope Cameracum.
(37) S. Salvii, prope Valentianas.
(38) Criſpinio, *Creſpin*, in Hannonia.
(39) Foſſas, *Foſſe*, in Diœc. Leodienſi.
(40) Marilias, *Maroilles*, Abbatia in Hannonia.
(41) Hunulcurt, *Honnecourt*, in Diœceſi Camer.
(42) S. Servatii, *S. Servais*, Trajecti ad Moſam.
(43) Malinas, *Malines*, ad Demeram.
(44) Ledi, *Lier*, in Brabantia ad Netam fl.
(45) Sunniacum, *Soignies*, in Hannonia.
(46) Antonium, *Antoing*, prope Tornacum.
(47) Condatum, *Condé*, in Hannonia.
(48) Merrebecchi, *Meerbeke*, prope Ninoviam.
(49) Ticlivinni, *Dickelvenne*, prope Gerardimontem, quarto lapide ab eo diſtans inter Aldenardam & Gandavum.
(50) Luitoſa, *Leuſe*, in Hannonia.
Calmontis, *Calmont*, in d. Leod.
(51) S. Mariæ in Deonant, *Dinant*.
(52) Echa, *Eyck*, prope Maſeicam.
(53) Andana, *Andenne*.
(54) Waſloi, *Waſter* in Fania.
(55) Altum Montem, *Haultmont*.
(56) Comitatum Texandrum, *Kempenlandt*.
(57) In Brachbanto Comitatus IV, *Brabant*.
Cameraceſium, *Pays de Cambreſis*.
(58) Hanioum, *Hainau*.
(59) Lomenſem, prope Namurcum.
In Haſbanio Comitatus IV. *Haſbaie*.
Maſau ſuperior de iſta parte Moſæ, *Maeſlandt*.
Maſau ſubterior, quantum de iſta parte eſt.
(60) Liugas, quod de iſta parte Moſæ eſt, & pertinet ad Veſatum. *Liege*, *Viſet*.
(61) Scarponnenſe, *Scarpeigne* ad Moſell. in Loth.
(62) Viridunenſe, *Le Verdunois*.
Dulminſe.
(63) Arlon, in Ducatu Luxemburg.
Vavrenſe Comitatus II. *Terre de Vaiſure*, aliàs *Wavart* ad Carum fl. in Lotharingia.
(64) Moſminſe, *Mouſon*.
Caſtricium, *Chaſtrice*, in Diœc. Catalaunenſi.
(65) Condruſt. *Condroz*.
De Arduenna ſicut flumen Urta ſurgit inter Biſlanc & Tumbas, ac decurrit ex hac parte in Moſam: & ſicut rectâ viâ ex hac parte Occidentis pergit in Bedenſi, ſecundùm quod Miſſi noſtri rectiùs invenerint.
Tullenſe, *Toul*.
Aliud Odornenſe, quod Termarus habuit.
Barrenſe, *Barrois*.
Portenſe, *Portian*.
Salmoringum, *Semurre*, in Ducatu Burg.
Lugdunenſe, *Le Lionnois*.
Viennenſe, *Le Viennois*.
Vivarias, *Vivarez*.
Ucetiam, *Uſez*, in Occitania.
De Friſia tertiam partem.

C A-

Lobbes. (35) LAUBIAS. Laubium, illuſtris Monachorum Benedictinorum ad Sabim Abbatia, in Diœceſi quidem Cameracenſi, ſed ſub ditione politica Epiſcopi Leodienſis, à *S. Landelino*, S. Auberti Cameracenſis Epiſcopi diſcipulo circa an. 640 fundata.

(36) S. GAUGERICI, Monaſterium in honorem S. Medardi Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopi, à *S. Gaugerico* Cameracenſi Epiſcopo, in vertice montis, prope muros illius urbis circa an. 600. ædificatum: ubi nunc arx Cameracenſis, à Carolo V. Imp. excitata viſitur. Baldericum in Chron. Cameracenſi lib. 2. cap. 4. conſule. Gaugericianum Monaſterium eſt nunc Canonicorum Collegium, in Cameracenſi Baſilica S. Vedaſti reſidens.

(37) S. SALVII. Prioratus unicus Ord. Cluniacenſis in Belgica noſtra, propè Valentianas, ad Scaldim, à Carolo Magno Imp. fundatus: qui divinitus monitus S. Salvii Epiſcopi ac Martyris corpus ibi invenit, atque inventum honorificè ſepelivit: ut Sigebertus in Chronico ann. 801. & Baldericus lib. 2. cap. 31. narrant.

(38) CRISPINUM, ſeu potiùs Criſpinium, Abbatia Benedictinorum, ad duorum rivulorum confluentes à *S. Landelino*. (cujus ibidem corpus quieſcit) circa ann. 650. fundata. Baldericus lib. 2. cap. 41.

(39) FOSSAS. *Foſſenſe Monaſterium S. Foillanus, Hibernus, dono S. Gertrudis Virginis Nivellenſis, fundavit, ubi & quieſcit*: Ut Sigebertus in Chron. an. 648. loquitur. Eginhartus, in Hiſt. Tranſlationis SS. Marcellini & Petri, vocat Monaſterium Scotorum: qualia olim multa Scoti ſive Hiberni per Germaniam habuerunt.

(40) MARILIAS, ſive Mareclias. Abbatia Benedictinorum in Hannonia à *Choneberto*, pagi Fanomartenſis Comite, fundata, & à S. Humberto ſive Humberto Abbate dotata: de qua vide ſupra cap. 5.

(41) HUNULCURT, Hunulfi Curtis, ſive Hunonis curia. Abbatia in Diœceſi Cameracenſi, verſus Galliam ſita, à viro illuſtri *Amalfrido*, ejuſque conjuge *Childebertana*, pro Sanctimonialibus fundata: quibus poſtea Canonici, ac demum Monachi Benedictini ſucceſſerunt. Hodie fermè peſſumdata per Abbates Commendatarios.

(42) S. SERVATII. Ita legendum, non *S. Gervaſii*. Trajectenſe ad Moſam Collegium Canonicorum S. Servatii intellige: de quo Faſtos & Annales noſtros Belgicos vide.

(43) MALINAS. Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 2, cap. 47. *Apud Maſlinas Monaſterium eſt Canonicorum, ubi quieſcit pretioſus Dei Martyr* Rumoldus, *genere Scotus, qui vitam eremiticam ducens inibi martyrizatus eſt. Hoc autem Monaſterium ab antiquitate conſtructum, regalibus emolumentis maximè augmentatur.* Ex quibus verbis colligi videtur, ante tempora Notgeri Leodienſis Epiſcopi (qui ann. 1007. obiit) Mechliniæ Monaſterium aliquod fuiſſe, ab *Odone* Comite fortaſſis inchoatum, quodque Notgerus poſteà prædiis ac præbendis XII. auxerit.

(44) LEDI. Liranum oppidum ac Collegium Canonicorum intellige à S. Gummaro ſeu Guntmaro fundatum: de quo ſic Baldericus lib. cit. c. 48. *Nec procul à Maſlinis eſt Monaſterium Canonicorum, quod ex propriis prædiis vir Dei* Guntmarus, *illuſtris Laicus, ſtruxit, ibique ſepultus diem reſurrectionis exſpectat.* Floruit is temporibus Pipini Francorum Regis.

Ceterùm LEDO & MALINA, ut rectè Molanus in Natalibus SS. Belgii 1. Julii notavit, apud Veteres accipiuntur pro maris receſſu & acceſſu: ut in appendice ad tomum 3. Auguſtini, in lib. 1. De mirabilibus Sacræ Scripturæ, & alibi. Quibus adde quæ in vita S. Bonifacii Archiepiſcopi Moguntini Willibaldus, ab Henrico Caniſio editus, narrat: *In loco*, inquit, *ubi quondam pretioſus Sancti Martyris effuſus eſt ſanguis, cum conſilio populi Freſonum, ſtructura cujuſdam tumuli, propter immenſas* Ledonis *ac* Malinæ *irruptiones, quæ diverſo inter ſe ordine, maris æſtu, Oceanique recurſu, ſed & aquarum diminutione, infuſioneque commoventur, ab imo in excelſum uſque conſtrueretur, &c.*

A maris certè fluxu *Malinam* & *Liram* ſeu *Ledonem* ſua nomina accepiſſe, in SS. Rumoldi & Gummari hiſtoriis MS. legitur.

(45) SUNNIACUM, *Soignies*, Hannoniæ oppidum: quod Baldericus libro 2. capite 46. *Sungeias* nuncupat: hodie *Sonegias* dicimus. Eſt in eo oppido illuſtre Cano-

Digitized by Google

nicorum Collegium, quod fundatoris ſui *S. Vincentii* Comitis ejuſque filii *S. Landrici* Meldenſis (ut creditur) Epiſcopi corpora adſervat.

(46) ANTONIUM. *Antoing*, vicum cum vetuſto Collegio Canonicorum, ad Scaldim, prope Tornacum.

Condé. (47) CONDATUM, Hannoniæ oppidum, ad Scaldis & Hainæ confluentes, *olim regalis & dives Abbatia puellarum, nunc Monaſterium paucorum Canonicorum. Ubi S.* Walnulphus, *genere Scotus, curſu peregrinationis conſummato ſepultus, in pace obdormivit :* ut Baldericus cap. 42. loquitur.

(48) MERREBECCHI, Merbeca, vulgò *Meerbeke*, municipium haud procul à Ninovia Flandriæ oppido : in quo *Odelardus* Comes, ejuſque conjux *Nona*, S. Amandi Tungrenſis Epiſcopi ſoror Monaſterium ædificarunt, quod eſt hodie Collegium ſeptem Canonicorum, & habent Decanum & Scholaſticum. Faſtos noſtros Belgicos 3. Febr. conſule.

(49) TICLIVINNI. *Dickelvenne*, vicus prope Gerardi-montem in Flandria : de quo vide Origines noſtras Benedictinas, ubi de Gerardi-montana Abbatia agitur. Diclevennâ Monaſterium an. 1096. tranſlatum eſt Gerardi-montem per Manaſſem Epiſcopum Cameracenſem.

(50) LUITOSA, ſeu potiùs Lutoſa, Hannoniæ oppi-
Leuſe. dum, *cum Monaſterio Canonicorum, quod conſtruxit* B. Amandus : *& eſt dives Abbatia, ubi vir Dei* Badilo *requieſcit. qui corpus S. Mariæ Magdalenæ de Hieruſalem in Burgundiam, in loco Verceliaco attuliſſe fertur :* ut Balder. cap. 43. loquitur.

Dinant. (51) S. MARIÆ IN DEONANT, ſeu Dionanto oppido ad Moſam, quod *S. Monulphus* Tungrenſis Epiſcopus circa an. 590. Eccleſiæ ſuæ dedit, quodque etiamnum Leodicenſis Eccleſia poſſidet.

Eike. (52) ECHA. Eike, vicus ad Moſam, in quo *Adelardus* ejuſque uxor *Grinuara* Monaſterium puellarum circa an. 730. conſtruxerunt. Sanctimonialibus poſtea Canonici
Maeſeike. ſunt ſuffecti, qui inde ad oppidum vicinum *Maeſeike* an. 1571. migrarunt : vide Faſtos noſtros 2. Octobris.

Andenne. (53) ANDANA. Sive Andenna, vicus ad Moſam inter Namurcum & Huium, in quo *S. Begga, Anſigiſi vidua, ſe & ſua Deo mancipans an. 686.* ut Sigebertus teſtatur, *Monaſterium ædificavit*, quod hodie eſt nobilium Canonicarum Collegium.

(54) WASLOI. Seu potiùs Waſſerum, Monaſterium à *S. Landelino* fundatum : cujus templum an. 844. *Theodericus* Cameracenſis Epiſcopus dedicavit, petente Hariberto Abbate : ut Baldericus lib. 1. cap 41. & lib. 2. cap. 3. teſtatur. Monaſterium iſtud à Waſſero rivo ſic dictum, in ſilva Fania ſitum erat, nunc prorſus dirutum.

(55) ALTUS MONS. Eſt hodie Benedictinorum Abbatia ad Sabim, haud procul à Malbodio Hannoniæ oppido, à *S. Vincentio* Comite, qui & Sonegienſe Monaſterium condidit, fundata. Vide Baldericum lib. 2. cap. 35.

(56) TEXANDRUM, ſive Taxandrum Comitatum, hodie *Kempenlandt*, ſupra cap. 8. pro parte explicatum invenies in Teſtamento S. Willibrordi.

(57) IN BRACHBANTO. Comitatus ſeu diſtrictus olim quatuor fuere, qui tamen in hac Diviſione non enumerantur. Quod nota contra Lipſium & alios, qui ex ſubjuncto *Lomenſi* Pago ſeu Comitatu, *Lovenſem* ſeu Lovanienſem fabricare conantur. Brachbantum porrò olim ab Aloſto Tornacum uſque, imò ultra Condatum extendebatur.

Sic & in HASBANIO, ſeu Hasbania, Gallis *Haſbaie*, Teutonis *Haſpengow*, olim quatuor Comitatus fuere. Inter veteres Hasbaniæ Comites laudatur ROBERTUS, Lamberti filius, qui Monaſterio S. Trudonis *Halen*, *Velpen*, *Merhout*, & alias aliquot villas dono dedit, anno quinto poſt obitum Theodorici II. Francorum Regis : ut in ms. Chronico Trudonenſi legitur.

(58) HANIOUM, nunc Hannonia, *Hainau* ſive *Hainou*, ſic dicta ab Haina fluvio, qui mediam regionem interſecat. Teutonis *Henegau*, ſive *Hainegow*, id eſt, ager Hainæ adjacens.

(59) LOMENSIS, ſeu Lomacenſis pagus, hodie eſt pars magna Comitatûs Namurcenſis. In hoc pago ſitum eſt *Bronium*, Abbatia à S. Gerardo fundata, & *Foſſa*, oppidum ac Monaſterium à S. Foillano fundatum : ut ex Ludovici Germaniæ Regis & Henrici Aucupis Diplomatibus, infra recitandis, datur intelligi.

(60) LIUGAS, vulgò *Liege*, medii ævi ſcriptores *Leodicum* vocant. Joannes Papa X. in epiſtola ad Carolum Regem vocat *Legiam*. Cui conformis eſt ſigilli publici inſcriptio : LEGIA SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ FILIA. In Capitulis Caroli Calvi ad an. 854. tit. 14. vocatur *Leudica*, hodie *Leodium*, Epiſcoporum Sedes, amœniſſimo loco ad Moſam.

(61) SCARPONINSE, ſeu potiùs Scarponnenſe. Scarponna nota eſt Antonino in Itinerario & in Tabula Peutingeriana : nunc vicus *Sarponne* inter Tullum & Metas prope Muſſipontem.

(62) VIRIDUNUM. Antonino Virodunum, nunc Virdunum, Moſæ adjacet.

(63) ARLON. Antonino in Itinerario *Orlonaunus vicus*, hodie oppidum Ducatûs Luxemburgenſis, ex quo nonnulli *Aram Lunæ* effingunt.

(64) MOSMINSE, id eſt ager Moſomenſis. Moſomum, hodie oppidum eſt ad Moſam, in quo Synodum olim habitam Flodoardus, & Annales Pithæani tradunt, Gallicè *Mouſon*, olim Eccleſiæ Remenſis, nunc præſidio militari tenetur à Rege Franciæ. S. Remigius in epiſtola ad Falconem Epiſcopum Tungrenſem nuncupat MOSOMAGUM, ut ſuſpicor. A Moſomo diverſum eſt oppidum Muſſipontanum, *Monſon*, ad Moſam in Ducatu Barrenſi ſitum, Academiâ clarum, quod Duci Lotharingiæ paret.

(65) CONDRUST. Condruſos Cæſar & alii veteres memorant : & nomen hodieque retinent in ditione Leodicenſi, prope Huium oppidum.

Ceterum S. GREGORII Monaſterium ad Ludovici portionem pertinens, de quo ſupra pag. 29. hodie Petri Domus *Peterſ-hauſen* nuncupatur. Quod ex Hermanni Contracti Chron. per Henr. Caniſium edito didici, in quo ſic legitur : *Anno 979. Conſtantiæ Gamenolfus Epiſcopus obiit, eique Gebehardus Præſul ſuccedens 16 annis Eccleſiam rexit, qui Baſilicam S. Gregorii in Ripa Rheni, Abbatiamque ex ſuis prædiis conſtruxit, quæ jam dicitur Petri Domus.* Conſtruxit, inquam, ſeu potiùs ab aliis inchoatam Abbatiam auxit & perfecit.

HORREUM celebre virginum apud Treveros cœnobium Dagobertus Galliæ Rex fundavit ac dotavit : cui loco prima Abbatiſſa præfuit *S. Irmina*, ejuſdem Regis filia : vide ſupra pag. 11.

CAPUT XXII.

CAROLUS CALVUS *Imp. prædia Abbatiæ Haſnonienſis anno 877. confirmat.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, CAROLUS miſericordiâ Dei Imperator Auguſtus. Si ſervorum Dei utilitatibus ſubveniendo conferimus, profuturum nobis hoc ad æternam beatitudinem fore, nullo modo ambigimus.

QUAPROPTER noverit omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, noſtrorumque tam præſentium, quàm & futurorum induſtria, quoniam fratrum & ſororum neceſſitatibus in cœnobio HASNON nuncupato, videlicet ſito in Comitatu Atrebatenſi, in pago (1) OSTREBANTO, ſuper fluvium *Scarpin*, ſub tutela S. Petri Apoſtolorum principis, Deo militantium

Digitized by Google

tium ſubvenire cupientes, eorum indigentiis per (2) Ermentrudem, filiam noſtram, Abbatiſſam, patefactis, decernimus, per ejuſdem Ermentrudis deprecationem, noſtræ Altitudinis præcepta eis confirmari, quatenus per noſtram munificentiam ad augmentum & utilitatem eorum ea perpetualiter poſſideant, quæ inferiùs deſcripta habentur. Concedimus igitur memorato Cœnobio infra ipſum Monaſterium manſos duos, & cambas duas, ſilvamque unam, & inſuper etiam de ſilva Abbatis, unde poſſint ſexaginta porci ſaginari, nec non & in prædicto pago villam *Azinium*, cum omni integritate, exceptis tribus manſis, denique in ipſo pago *Azinium*, quod eſt ſuper fluvium *Scaldim*, cum omni integritate, exceptis manſis quinque & molendinis duobus, cum camba una & pratis duobus. Azinium ad Scaldum.

Pari tenore largimur in præfato pago *Oſtrebanto*, villam *Wavercium*, cum omni integritate, nec non in ipſo pago in *Scaldinio*, dedimus eis octo manſos. De ipſis quoque tenet per noſtram juſſionem *Gotrannus*, quattuor, deprecante præfata Abbatiſsâ, quamdiu vixerit; poſtea verò recipiantur ad opus fratrum. Wavercin ad Scaldum.

De cetero in Comitatu *Tardanenſi* villam *Auciacum*, ſitum ſuper fluvium *Wellula*, cum manſis undecim, nec non & de omnibus villis totius Abbatiæ omnem decimam pleniter ſtatuimus largiendam, & ſi non ſuffecerit ad uſus fratrum ſeu ſororum, ex..... cuncta neceſſaria ſuppleantur. Et ut hoc per omnia tempora inviolabiliter permaneat, manu propriâ ſubſcribi firmavimus, & annuli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus. Tirenois vero Noyon. Vello.

Signum Caroli glorioſiſſimi Imp. Auguſti.

Odacrus Notarius, ad vicem (3) Goſcelini, recognovit & ſubſcripſit. Datum V. Idus Julii, Indictione X. anno triceſimo octavo regni D. Caroli Regis in Francia, & Imperii ejus ſecundo. Actum (4) Cariſiaco palatio Imperiali, in Dei nomine feliciter, Amen. Ann. 877.

Diplomatis hujus meminit Meierus, in rebus an. 878. geſtis. Fuit autem Hasnonium olim utriuſque ſexus Monaſterium, à viro nobili Joanne, ejuſque ſorore Eulalia ann. 670. fundatum, & à Vindiciano Epiſcopo Cameracenſi in honorem S. Petri dicatum. Hodie eſt Illuſtris Monachorum Benedictinorum Abbatia, ad Scarpum fl. in Diœceſi Atrebatenſi ſita. De qua fusè egimus in Originibus noſtris Benedictinis.

(1) Ostrebanti. ſeu Oſtrovandiæ Comitatus, olim ſub Comitatu Atrebatenſi (in qua Diœceſi etiamnum eſt) nunc ſub Hannoniæ Comitatu comprehenditur. Oſtrovandiæ caput eſt hodie Buccinum, *Bouchain*, oppidum ad Scaldim. Olim & Duacum fuit in Oſtrovandiæ Comitatu.

(2) Ermentrudis fuit ſoror Judithæ, Balduino Ferreo, Flandriæ Comiti nuptæ: de qua vide ſupra c. 18.

(3) Goselini. Goſlinus ſive Gauſlenus, primus Abbas S. Germani de Pratis Pariſienſis & S. Dionyſii in Francia, poſt Epiſcopus Pariſienſis & Caroli Calvi Cancellarius, obiit 887. Reginone teſte. Sororem habuit Bilichildem uxorem Comitis Pictavienſis.

(4) Carisiacus, ſeu Cariſiacum Palatium. hodie Creſſiacum ad Iſaram fluvium, *Creſſy ſur Oiſe*. Synodi apud Cariſiacum plurimæ olim habitæ fuerunt.

CAPUT XXIII.

Ludovicus * *Germaniæ Rex Theoderico Comiti donat VVaſdam, id eſt, VVaſiam.*

* Fortè Lothari[n]giæ.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Lothowicus Dei gratiâ Rex.

Notum ſit omnibus fidelibus noſtris tam præſentibus quàm futuris, quòd dilecta conjux noſtra Hemma Regina, adiens noſtræ Celſitudinis præſentiam humiliter deprecata eſt, ut cuidam noſtro fideli, ſcilicet Theodrico Comiti, foreſtum (1) *Waſda*, in eodem Comitatu, cum pratis, aquis, terriſque aratoriis, exitibus & regreſſibus, cumque rebus pertinentibus ad prædictum foreſtum, perintegrè noſtro daremus præcepto.

Cujus petitionibus (prout dignum eſt) faventes, prædicto Comiti prædictum damus atque largimur foreſtum, ut habeat, teneat, poſſideat, cum ſuis ad ſe pertinentiis, tam ipſe quàm ſui heredes, ſeu cui ipſe, ſuique heredes vendere vel mancipare voluerint, ſine omni contradictione.

Et ut firmius maneat inconvulſumque ſervetur, hoc ei præceptum fieri juſſimus, & manu propriâ ſubterfirmantes, ſigillo noſtro juſſimus ſigillari.

Signum Domini Lothowici glorioſiſſimi Regis.

Grzo Cancellarius ad vicem Domini Uthelrici Archiepiſcopi ſummique Cancellarii, recognovit & ſubſcripſit. Datum anno Domini DCCCLXVIII. Idus Aprilis, regnante Domino Lothowico anno XIV. IndictioneXIV. Aliàs Othildrie. An. 868. Data eſt prorſus vitioſa ſit Gomicurtius.

E C A-

(1) Wasda, hodie Waſia, non Zelandia, neque Zelandiæ pars Walachria.

Janus Douſa. lib. 5. Annalium Hollandiæ, ſuſpicatur, *Theodericum* Comitem, ad quem iſta Ludovici Germaniæ Regis liberalitas pertinuerit, fuiſſe avum *Theoderici I.* Hollandiæ Comitis, & patrem *Gerolfi*, qui ejuſdem Theoderici Primi pater fuerit. Atque id quidem ex Reginone colligi poſſe videtur, qui ann. 885. *Gerolfum* & *Gardolfum*, Friſonum Comites, à *Godefrido* Normannorum Rege Legatos ad Imperatorem miſſos, & ann. 898 *Eberhardum* Ducem à *Walgario* ſeu *Walgero* Friſone. Gerolfi filio, in venatione per fraudem trucidatum fuiſſe ſcribit: Quem eumdem eſſe cum *Walgero*, Theoderici I. Hollandiæ Comitis fratre idem Douſa cenſet.

Theodericus autem, Gerolfi pater, niſi conjectura me fallit, fuit Ludovico Balbo, Caroli Calvi filio, Cubicularius; ipſique idem Balbus Comitatum Auguſtodunenſem ſupremis tabulis ann. 879. legavit: ut apud Aimoinum lib. 5. cap. 39. legitur.

Walgerum iſtum Douſa & alii, Teiſterbantiæ Comitem nuncupant.

Ceterum iſtud Ludovici diploma mihi ſuſpectum eſt, quòd ipſi titulus Auguſti aut Imperatoris non tribuatur.

Vide Comites Hollandiæ in Stemm. Belg.

Digitized by Google

CAPUT XXIV.

ARNULPHUS *Imp. Gerolfo Comiti, Theoderici I. Hollandiæ Comitis parenti, varia prædia confert, ann.* 889.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. ARNULPHUS Rex divinâ favente gratiâ.

NOTUM eſſe volumus omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibuſque noſtris, præſentibus ſcilicet & futuris, qualiter quidam fidelis & venerabilis Comes noſter, nomine (1) GEROLFUS manſuetudinem noſtram deprecatus eſt, ut ei quaſdam res juris noſtri in proprium concederemus.

CUJUS petitioni libenter annuentes, ita fieri decrevimus. Dedimus namque ei inter *Rhenum* & *Suitbardeſ-hage*, in Comitatu ipſius, in locis *Northa* & *Oſpretashem* nominatis, ſilvam unam & terram arabilem unam, & in loco qui dicitur *Bodokenlo* (2) hobam unam, in *Alburch* quoque hobas duas, & in *Hornum* hobam unam, & in loco *Huvi* vocato (3) manſam unam, & in loco *Theole* manſam unam, & in *Aske* manſam unam, & quidquid ad eaſdem hobas & manſas jure legitimèque pertinere videtur, cum curtilibus & ædificiis, mancipiis, campis, agris, paſcuis, pratis, ſilvis, aquis, aquarumque decurſibus, molinis, piſcationibus, viis & inviis, acceſſibus & regreſſibus, quæſitis & inquæſitis, cultis & incultis, & cum univerſis appenditiis & adjacentiis, finibus ad præfatas hobas juſtè aſpicientibus.

ET juſſimus inde ei hoc noſtræ auctoritatis fieri præceptum: per quod volumus, firmiterque jubemus ut ante titulatus fidelis noſter de iis omnibus ab hodierna die, & deinceps, omni tempore, liberam ſecuramque habeat poteſtatem tenendi, donandi, vendendi, commutandi, vel quidquid exinde voluerit faciendi, abſque ullius impedimento.

ET ut hæc conceſſionis noſtræ auctoritas firmior habeatur, & per futura tempora à fidelibus noſtris veriùs credatur, ac diligentiùs obſervetur, manu noſtrâ ſubter eam firmavimus, annuloque noſtro ſigillari juſſimus.

SIGNUM Domini ARNULPHI invictiſſimi Regis.

ASPERTUS Cancellarius, ad vicem OTMARI Archicapellani, recognovi & ſcripſi. Data pridie Nonas Auguſti, incarnatione Domini DCCCLXXXIX. Indictione VII. anno Ao. 889.
ſecundo regni Arnulphi prudentiſſimi Regis. Actum Franconofurth in Dei nomine feliciter, Amen.

(1) GEROLFUS, quem Regino lib. 2. Chronicorum, vocat Friſonum Comitem, fuit pater Walgarii ſeu Walgeri Comitis, & Theoderici I. Hollandiæ Comitis.

(2) HOBA, Flandris ac Batavis *Hoeve*, id eſt, fundus ſeu prædium.

(3) MANSUM ſive MANSA, idem ſignificat quod Hoba; teſte Hotomanno, Comment. De verbis Feudiſtarum.

CAPUT XXV.

LUDOVICUS *Lotharingiæ Rex, Lobium,* * *Foſſas,* * *& alia loca, Stephano Leodicenſi Epiſcopo attribuit, ſeu confirmat, anno* 908.

* Vide ſupra cap. 21 ad Notas 35. & 39.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. HLODOVICUS, divinâ ordinante gratiâ Rex. Si Eccleſiis Dei, ſuiſque rectoribus aliquid emeliorationis, ad majora ſublevando, roboramus, dubium non eſt à Deo nos accepturos retributionem, propter cujus hæc agimus honorem.

QUOCIRCA omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, & noſtrorum præſens futuraque comperiat generalitas, quoniam HEDRIMANNUS, Agrippinenſis Eccleſiæ Archipræſul inclytus, ſimulque *Repchardus* & *Reginbarius* egregii Comites, ad noſtræ ſublimitatis accedentes excellentiam, vice STEPHANI venerabilis Epiſcopi, humiliter ſunt deprecati, ut ob Dei, Sanctæque Mariæ, atque Lamberti Martyris amorem, cuncta quæ retro omnibus temporibus, Tungrenſi Eccleſiæ fuerunt tradita à noſtris prædeceſſoribus, pari voto, eidem habenda concederemus, ac noſtræ auctoritatis præcepto inviolando tutaremur. Horum itaque petitionibus tanto libentiùs ceſſimus, quanto ampliùs id nobis à Patribus noſtris profuturum proſpeximus.

IDCIRCO hoc noſtræ confirmationis præceptum fieri juſſimus, per quod *Laubacenſem* Id eſt Lobienſem.
Abbatiam à Domino patre noſtro *Arnulpho*, Rege glorioſiſſimo datam, in pago ac in Comitatu *Hainuenſi* ſitam, cujus ad præſens Comes videtur Hainau.
adeſſe *Sigebardus*, ac fiſcum nomine *Tectis*, à Rege *Suendipolcho* fratre noſtro conceſſum in pago ac Comitatu *Liuvenſi* poſitum: cujus etiam in præſentiarum idem Comes dignoſcitur exiſtere *Sigebardus:* atque Abbatiam nomine (1) *Foſſas*, per præſtariam, à (2) *Giſla* Abbatiſſa, noſtra

ſtra conſanguinea, noſtræ voluntatis conſenſu, acquiſitam, in pago ac in Comitatu *Lummenſi* conſtitutam, cujus nunc adeſt Comes *Berengarius:* inſuper teloneum, ac monetam de Trajecto, noſtrâ donatione, cum conſenſu *Albuini*, eo tempore illius Comitis, conceſſam: pariter quoque Abbatiam (3) *Heribotesheim* nomine dictam, quæ à *Gerbardo* quondam Comite proprio jure habita, poſtea, pro culpa infidelitatis contra noſtram Serenitatem exhibita, noſtro ceſſit donatui verſa, quam prælibato *Stephano* ipſius proprio affini, quandoquidem manſit ſemper fidelis, dare volentes: tamen ſuæ jam dictæ Eccleſiæ ipſius precatu dedimus: hæc nominata, & omnia cetera, cum omni ſuorum integritate, quæ ibi nunc ſunt, vel juſtè acquiri poterunt, jam ſæpius dictæ Eccleſiæ, Paſtorique præſenti *Stephano*, & qui Dei nutu venturi ſunt, æternaliter poſſidenda concedimus.

Eo videlicet ordinis modo, ut quidquid ſecundùm Dei ac ſuam diſpoſitionem facere maluerint, libero, quemadmodum ex aliis eccleſiaſticis rebus, in faciendo potiantur arbitrio, quatenus ob hanc noſtræ mercedis ſeu parentum noſtrorum emeliorationem, pro nobis & pro illis præſens, futurique Præſules, cum omni ſibi congregatione commiſſa, Deum libenter exorare feſtinent.

Ut autem hujus noſtræ auctoritatis confirmatio pleniorem in Dei nomine obtineat firmitatis vigorem, manu propriâ eam ſubterfirmavimus, annulique noſtri impreſſione, inſigniri juſſimus.

Signum Domini Hlodovici Sereniſſimi Regis.

Ernuldus Cancellarius, ad vicem Ratpoti Archicancellarii, recognovit. Datum V. Kalendas Februarii, anno Incarnationis nongenteſimo octavo, Indictione undecimâ, anno autem regni Domini Hludovici octavo. An 908.
Actum Aquiſgrani Palatio feliciter, Amen.

Notandi hic Comites, Sigehardus Hainuenſis, & Beringarius Lummenſis ſeu Lomenſis aliis Lomacenſis, in territorio Namurcenſi, & Albuinus Trajectenſis.

Berengario olim familiaris fuit *S. Gerardus* Abbas Bronienſis, ut in hujus vita legitur apud Surium. Vide infra Henrici Aucupis Imp. diploma Cap. 30.

(1) Tectis. Fossas. Vide ſupra cap. 21.

(2) Gisla Abbatiſſa Commendataria ut loquuntur.

(3) Heribotesheim, fortè *Eberheim-Munſter*, Latinè *Apri-Monaſterium*, Abbatia Benedictinorum in Diœc. Argentin.

CAPUT XXVI.

Carolus Simplex, *Francorum Rex Egmondam cum appendicibus donat Theoderico I. Hollandiæ Comiti, an.* 913.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Carolus, divinâ propitiante clementiâ, Rex Francorum.

Regalis celſitudinis eſt, noſtros & fideles ſuos donis multiplicibus honorare. Idcirco notum fieri volumus omnibus fidelibus Dei Eccleſiæ, præſentibus ſcilicet atque futuris, quomodo adiens præſentiam ſolii noſtri Hagano venerabilis Comes, expetiit à noſtra manſuetudine dari cuidam fideli noſtro nomine Theoderico quaſdam res, Eccleſiam videlicet *Hecmunde*, cum omnibus ad eam jure pertinentibus, à loco qui dicitur *Zuutherdes-Hage* uſque ad *Fortrapa*, & *Kinnem*.

Cujus petitionem benignè, uti decebat, ſuſcipientes, concedimus præfato fideli noſtro hæc omnia ex integro, cum mancipiis quæſitis & acquirendis, pratis, ſilvis, paſcuis, aquis, ſive aquarum decurſibus. Præcipienteſque jubemus, ut ſicut reliquis poſſeſſionibus, quibus jure hæreditario videtur uti, ità ut his, noſtri muneris largitate, rebus impenſis valeat ſecurè omni tempore vitæ ſuæ frui, ipſe & omnis ejus poſteritas. Unde & hoc præceptum noſtræ clementiæ ei ſuper his conſcribi juſſimus, per quod præcipimus atque mandamus, ut liberè hæc omnia teneat atque poſſideat, habeatque de his poteſtatem, juxta libitum ſuum, ordinandi ſeu faciendi, Deo in omnibus propitiante, & nemine inquietante.

Et ut hoc noſtræ largitionis munus per ſuccedentia tempora firmius habeatur, & attentiùs obſervetur, manu propriâ ſubterfirmavimus, & annuli noſtri impreſſione juſſimus ſigillari.

Signum Caroli glorioſiſſimi Regis. (1) Hagano Notarius, ad vicem Rotgeri Archiepiſcopi, ſummique Cancellarii, recognovit. Datum anno Domini DCCCCXIII. Non DCCCC: LXIII. ut antea legebatur.
XVII. Kalendas Julias. Actum (2) Pladella villa, feliciter, Amen.

Diplomatis hujus calculum, levi numeralis unius notæ ſeu litteræ correctiuncula, reſtituit Janus Douſa lib. 5. Annalium Hollandicorum: adeòque docuit, hoc ipſum *Caroli* Francorum Regis diploma, non ad *Calvi*, ſed *Simplicis* beneficentiam trahi oportere.

Comitatûs Holl. initium. Ad eumdem 913. Chriſti annum Douſa, & alii initia Comitatûs Hollandici referunt.

(1) Hagano Notarius. Alius ab iſto fuit Hagano Comes patriâ Laudunenſis, apud Carolum Simplicem gratioſiſſimus: ut conſtat ex Conradi Abbatis Urſpergenſis & Flodoardi Chronicis.

(2) Pladilla, *Bladel*, extremum hodie eſt Campaniæ Brabanticæ municipium.

CAPUT XXVII.

CAROLUS SIMPLEX *Franciæ & Lotharingiæ Rex varia prædia Maricolenſi Abbatiæ attribuit ſeu confirmat*, *an.* 921.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. CAROLUS Dei gratiâ Rex.

OMNIUM Sanctæ Dei Eccleſiæ fidelium præſentium ac futurorum noverit induſtria, quòd INGELRAMUS illuſtris Comes ad noſtram ſe colligens magnificentiam, expoſuit qualiter fratres *Maricolenſis* Eccleſiæ, quæ conſtructa eſt in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, & SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, ubi etiam pretioſiſſimus Confeſſor *Humbertus* corpore quieſcit humatus, penuriâ laborantes, divinum, ut expedit, nequeunt implere officium, & quod miſeratus uſibus eorum xxx. fratrum ſuppeditaverit res ad eamdem Abbatiam pertinentes.

Vide ſupra c. 5. IN pago videlicet *Laudunenſi* in villa *Macerias* ſive caſtello, ubi S. Humbertus eſt ortus, triginta tres manſos, & in eodem pago in villa *Salveriis* quinque manſos, & in pago *Hainao*,
Werchin. in villa *Vercinio*, ſuper ipſum fluvium manſos decem: in eodem pago in villa *Lideneicas*, ſu-
Helpre. per fluvium Helpram, manſos octo, & illos qui in *Hulta* conjacent, cenſum ſolventes, & ſilvas ad eos pertinentes, ac cambam in ipſo Monaſterio, juxta pontem *Haiſencias* cum appendiciis ſuis, & ſilvam juxta Monaſterium ſuum, ſub eo tenore.

ET de porcis fratrum ibi ſaginatis nemo paſtionaticum exſpectet, cum mancipiis & omnibus appendiciis ad prædictas res pertinentibus: obnixè obſecrans, ut has res uſibus ac ſtipendiis eorum, præcepto noſtræ auctoritatis jure firmiſſimo delegare dignaremur.

CUJUS ſalubribus monitis faventes, hoc præcellentiæ præceptum fieri, & dictis fratribus dari juſſimus, per quod prædictas res omnes, cum pleniſſima integritate, cum terris ſcilicet cultis & incultis, vineis, ſilvis, pratis, paſcuis, molendinis, aquis, aquarumque decurſibus, & mancipiis utriuſque ſexus, ſæpe dictis fratribus, uſibuſque ac ſtipendiis eorum, pro animæ noſtræ remiſſione, perpetuâ firmitate, conferentes delegamus, ut quietiùs ſtudeant pro nobis, conjuge, ac prole, & pro regni ſtabilitate Domini clementiam jugiter exorare.

UT autem hæc condonatio delegationis in Dei nomine cunctis ſeculi temporibus validiorem ſtabilitatis obtineat vigorem, manu propriâ ſubter eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

SIGNUM CAROLI glorioſiſſimi Regis.

DATUM Nono Idus Januarii, anno ab Incarnatione Domini nongenteſimo viceſimo primo, Indictione nonâ, Palatio Lugduno.

CAPUT XXVIII.

Ejuſdem CAROLI SIMPLICIS *Diploma alterum in favorem ejuſdem Maricolenſis Monaſterii conceſſum an. eodem.* 921.

CHRISTI præeunte & auxiliante clementiâ KAROLUS Francorum Rex cunctis ſanctæ Eccleſiæ ſive Imperii fidelibus ſalutiferæ pacis optat ſtabilitatem.

NOTIFICARE volumus omnibus tam inſtantis quàm futuri temporis fidelibus, quòd flexi cariſſimorum noſtrorum Comitum (1) *Iſaac* & (2) *Haganonis* precibus, quaſdam res, quas tenere hactenus in ſuo ſervitio ſolebant Abbates, vel ipſorum fideles, cauſsâ beneficii, quæ magis congruebant ſervire Fratribus Monaſterii *Mariculas*, quod in honore conſtructum eſt ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, Principumque Apoſtolorum Petri & Pauli, in quo etiam corpore quieſcit almus Confeſſor Chriſti *Humbertus*, illas ſupratactas res, quæ ſubter nominetenus notabuntur, noſtrâ poteſtate Regiâ, prædicti loci Fratribus perenniter confirmaremus.

RES igitur de quibus loquimur, conjacent in ſubdeſignatis locis. In pago *Hainoenſi*, ſuper fluvium Helpram, in villa *Taiſneras*, ſunt Taiſniere
manſi xxx. cum Eccleſia, culturis, pratis, mancipiis, ſilva & omnibus ibi adſpicientibus.

ET in loco, qui vocatur *Fagetus*, manſi Fayt
quinque ſunt in prædicto pago ſuper fluvium eumdem, cum omnibus inibi reſpicientibus.

ATQUE in *Flobodeica* manſi dicuntur quinque, cum ſuis omnibus appendiciis, & in loco qui fertur *Magnus Mons* manſus unus & ibi aſpicientia.

JUXTA hunc quoque locellum in *Didineicas*

SHUNTBERTI Abbatis, itemque Caroli Simplicis Diplomata, in favorem Maricolenſis Abbatiæ conceſſa, vide ſupra cap. 5. & 27.

(1) ISAAC Comes Cameracenſis.

(2) HAGANO Comes intimus Carolo Simplici. Hi ambo fuerunt Abbates Commendatarii, ſeu potius Uſurpatores Cœnobii Maricolenſis.

Digitized by Google

eas eſt manſus unus, & in ipſo Monaſterio eſt pratum unum, ex quo ſolet fieri ſæpe Fratribus moleſtia.

Hæc igitur ſupra verbo tenus omnia deſcripta, ſecundùm prædictorum noſtrorum fidelium, *Iſaac* ſcilicet & *Haganonis* humilem petitionem, ad menſam Fratrum jam dicti Monaſterii Maricolenſis, regali auctoritate concedimus, ad ſtipendia & ſervitia exhibenda: nullique hominum amodo ſervitutis debitum ſolvant, niſi jam dictis Fratribus.

Datum VII. Idus Januarii, anno ab Incarnatione Domini nongenteſimo viceſimo primo, Indictione nonâ, Palatio (3) Lugduno.

(3) Lugdunum. Laudunum Clavatum hic notari exiſtimo. Sic Pardulus Lugdunenſium Epiſcopus dicitur in Synodo Sueſſionenſi ſub Carolo Calvo an. 853.

CAPUT XXIX.

Pactum Bonnenſe, inter Carolum Simplicem *Franciæ &* Henricum Aucupem *Germaniæ Reges an.* 921. *initum.*

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, divinâ propitiante clementiâ anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXXI. anno verò regni Domini & glorioſiſſimi Regis Francorum Occidentalium Caroli XXIX. (1) redintegrante XXIV. (2) largiore verò hereditate indeptâ X. Indictione IX. anno quoque regni Domini & magnificentiſſimi Regis Francorum Orientalium Heinrici tertio, inter ipſos præfatos Principes unanimitatis Pactum, ac ſocietatis amicitia quæſita repertaque exordia ſumpſit, prout viſa ſunt competentia.

Convenerunt enim ambo illuſtres Reges, ſicut inter ſe diſcurrentibus Legatis convenerant II. Nonas Novembris feriâ primâ: Domnus enim Carolus ſuper Rhenum flumen ad Bonnam Caſtrum, & ſtrenuus Heinricus ex altera parte Rheni. Et eâ tantùm die mutuis ſe viſibus intuentes ſuper ripas ejuſdem fluminis huc & ultra, ut ſui fierent fideles innoxii ſacramento, quo hanc eorum conventionem fuerant polliciti.

Verum feriâ quartâ VII. Idus Novembris in medio Rheni fluminis ſæpius dicti Principes, in navibus quiſque ſuis, in tertiam aſcenderunt, quæ ancorata in fluminis medio gratiâ eorum colloquii fixa erat: ibique in primo hanc ſibi viciſſim convenientiam ob ſtatum pacis, juramento ſanxerunt ita:

Ego Carolus divinâ propitiante clementiâ Rex Francorum Occidentalium, amodo ero huic amico meo Regi Orientali Heinrico amicus, ſicut amicus per rectum debet eſſe ſuo amico, ſecundùm meum ſcire ac poſſe: eâ verò ratione ſi ipſe mihi juraverit ipſum eumdemque ſacramentum, & attenderit quæ promiſerit. Sic me Deus adjuvet, & iſtæ ſanctæ Reliquiæ.

E contra Rex Heinricus eamdem promiſſionem ſacramento eiſdem proſecutus eſt verbis ſubſequenter, ut hujus amicitiæ firmitas inviolabiliter obſervaretur.

Hæc ſunt nomina Epiſcoporum qui cum nobilibus ac fidelibus Laicis firmitatem, quam præmemorati Reges inter ſe fecerunt, collaudando acceptaverunt, & manibus ſuis Sacramentum firmaverunt, numquam à ſe deſtruendam.

Pactio iſta non ad annum 926. aut ad an. 923. ut Sigebertus in Chronico ſuo retulit, ſed ad ann. 921. eſt referenda: juxta Flodoardum in Chronico, & rationes, quas Jac. Sirmondus allegat in Notis ad Capitula Caroli Calvi.

Plerique rerum Gallicarum ſcriptores Caroli Simplicis annorum exordium ab obitu Odonis
898. Regis, hoc eſt, à tertio die ante Nonas Januarias anni octingenteſimi nonageſimi octavi, Carolus autem ipſe in diplomatibus ſuis quinquennio altiùs repetit: à die videlicet, quo Remis Fulco Archiepiſcopus ipſum unxit in
893. Regem, hoc eſt, à quinto die ante Kalendas Februarias anni octingenteſimi nonageſimi tertii. Quem annum Re-
892. gino indicat, cùm Regem levatum ait ſub finem anni octingenteſimi nonageſimi ſecundi. Nam cùm annos à Chriſti Incarnatione in Martio ordiatur, non à Natali, anno cuique primos etiam ſequentis anni menſes adnumerat. Denique Caroli Simplicis regnum ab hoc, quem diximus, Chriſti anno in ejus diplomatibus inchoari facilè perſpiciet, qui ejus annos cum Indictionibus comparabit. Exempla qui volet, apud Sirmondum citato loco reperiet.

(1) Redintegrante XXIV. Carolus Simplex quo tempore in Regem confirmatus eſt, integrum regnum ſua in poteſtate non habuit, quia Odo Rex quamdiu vixit, Aquitaniam & Burgundiam tenuit. Mortuo poſt quinquennium Odone, quæ ab illo poſſeſſa fuerant, recepit, regnumque redintegravit. Atque hujus redintegrationis annos regni ſui annis Carolus deinceps in ſuis diplomatibus ſubjunxit.

Semper igitur redintegrationis anni ſolido ferè quinquennio annis regni pauciores ſunt: & ſolidum fuiſſet, ſi Odo, qui III. Nonas Januarias obiit, ad V. Kalendas Februarias, quo die Carolus Simplex inunctus fuit, vitam produxiſſet.

(2) Largiore Hered. Indepta X. Hoc ad regnum Lotharii pertinet, cujus acceſſione Carolus Simplex hereditatem ſuam amplificavit: quia non ſolùm partem illam recepit, quam avus & pater ejus olim poſſederant, ſed alteram etiam, quæ Regum Tranſrhenanorum fuerat.

Ceterùm quo anno regnum Lotharii is receperit, inveſtigandum reſtat. Sigebertus noſter in Chronico receptum anno 915. notat. Sed ex hoc loco, & ex variis ejuſdem Caroli diplomatibus Sirmondus rectè concludit, Ann. 912.
quadriennio ante, hoc eſt, anno Chriſti nongenteſimo duodecimo, regni autem Caroli viceſimo, receptum fuiſſe. Quo nimirum tempore, Ludovico ex Caroli Magni ſtirpe apud Germanos poſtremo, Rege ſine liberis defuncto, Carolo ut legitimo heredi, jure licuit non regnum modò Lotharii, ſed Germaniam quoque ipſam, ſi par in armis vis fuiſſet, repetere.

Digitized by Google

Epiſcopi ex parte Domini Regis Caroli.

HERIMANNUS Archiepiſcopus Agrippinæ, quæ modo eſt Colonia vocitata.
RODGERUS Archiepiſcopus Treverorum.
STEPHANUS Præſul Cameracorum.
BOVO Epiſcopus Catalaunenſium.
BALDRICUS Trajectenſium Epiſcopus.

Hæc nomina Comitum.

MATFREDUS, Erkengerus, Hagano, Boſo, Waltkerus, Iſaac, Ragenberus, Theodricus, Adalardus, Adelelmus.

Epiſcopi ex parte Regis inclyti Heinrici.

HERIGERUS Archiepiſcopus Moguntiacorum.
NITHARDUS Epiſcopus * Mimmogerneferdæ. * Nunc dicitur, Monaſterienſis.
DODO Epiſcopus Oſnobroggæ.
RICAWDO Eiſcopus Vangionum, quæ nunc dicitur Wormatia.
HONVARDUS Epiſcopus Paderbornenſis.
NOTINGUS Epicopus Conſtantiæ Alemannicæ.

Hæc ſunt momina Comitum.

EVRARDUS, Chonradus, Herimannus, Hato, Godefredus, Otto, Herimannus, Cobbo, Magenhardus, Fredericus, Foldac.

CAPUT XXX.

HENRICUS AUCEPS *Imp. ann. 932. confirmat fundationem Abbatiæ Bronienſis, in Comitatu & Diœceſi Namurcenſi, quæ nunc S. Gerardi nuncupatur, ab ipſo fundatore ibi quieſcente.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. HENRICUS divinâ clementiâ Romanorum Imperator.

NOVERIT itaque omnium fidelium noſtrorum, præſentium ſcilicet & futurorum ſolertia, quemdam venerabilem Abbatem GERARDUM noſtræ Regalitatis adiſſe præſentiam, petiſſeque ut Cœnobium, quod ipſe, ex hereditatis ſuæ proprio, in pago *Lomacenſi*, in loco qui dicitur *Bronium*, converſus nuper conſtruxerat, in honore *S. Petri* Principis Apoſtolorum, nec non & *S. Eugenii* Toletani Archiepiſcopi & Martyris, poteſtate regiâ contuendum ſuſciperemus, allodiumque & poſſeſſiones, vel prædia, quæ jam dictus Abbas, ſeu vir nobiliſſimus multa poſſederat, & ea S. Petro ad ſolatium inibi Deo ſervientium contulerat, in noſtra protectione noſtrorumque Succeſſorum deinceps conſiſterent.

Nos verò juſtis & religioſis petitionibus aſſenſum præbentes, & à vero Remuneratore, pro hoc & aliis pietatis commerciis, mercedem ſperantes, idem Monaſterium cum omnibus, quæ ad ipſum pertinent, in noſtra tutela perpetuò conſervandum ſuſcipimus, & ſtatuimus, ut quamdiu locus ille, Deo protegente, inhabitabitur, Abbas ejuſdem Cœnobii omnia jura, judiciariaſque poteſtates in villa *Bronii*, & in *S. Laurentio*, in *Maiſons* in parte ſua quam habet, in villa *Leubinas*, in *Montinio*, & in *Merendrech* in parte ſua quam habet, in villa de *Ermeton*, in *Fendeſerta*, in *Romereias*, in *Maniſia*, liberè & poteſtativè exerceat. Et in his locis, & in omnibus quæ poſſidet, concedimus, & confirmamus ei bannum & juſtitiam, impetum & burinam, ictum & ſanguinem repertum, pergum regium, fora, telonea, vicecomitatum, (1) wagaria, rectum & non rectum, vectigalia, & quidquid pertinet ad judicatum, integritatem Reipublicæ, & incolumitatem, & campeſtria & ſilveſtria jura, & mortimanus ſuas & abmatrimonia tam liberè in ſempiternum poſſideat, ſicut fundator ipſius loci, nobili proſapiâ exortus, ante converſionem ſuam poſſederat.

Nec ſit qui præſumat injicere manus in ſervos & ancillas Eccleſiæ, vel in homines cohabitantes in omni ipſius poſſeſſione; ſed ſoli Eccleſiæ liceat tractare pacificè de omnibus prædictis negotiis, abſque calumnia alicujus ſive tyrannidis. Nec ſit qui contradicat huic noſtræ Regiæ conſtitutioni. Alioquin ſi quis in hoc obviaverit noſtræ voluntati, noverit pro certo ſeſe graviter noſtram incurrere offenſam, & ſuſpenſum à gratia & benevolentia noſtra. Succeſſoreſque noſtros conteſtamur, conformes & coadjutores fore in hujuſmodi ſtabilitione, ut Imperatoriâ dignitate roborata, ſine ruina, ſine vacillatione, ſine alicujus malæ incurſionis offendiculo, perpetuum firma duret in ævum. Ita manuſ.

PRÆTEREA quia locus ille conſiſtit in vicinia Caſtri Namucenſis, precamur (2) *Comitem Namuci*, ſicut fidelem & amicum, ut particeps nobiſcum exiſtat ipſius Eccleſiæ orationum, & grates à Deo & laudem à nobis habeat, ſi tempus aut res expoſtulaverit, rectâ manu & vero auxilio, ſubminiſtret Eccleſiæ opem ſui adjutorii. Si verò diabolicâ ſuaſione incitatus exceſſerit, in aliquibus Eccleſiam opprimens injuſtè, cùm ſit libera & res ipſius authentica, ſi ad noſtram præſentiam fratres detulerint querimoniam, conſulam eis & liberabo eos ab oppreſſione. Hoc præceptum pro æterna remuneratione

(1) WAGARIA. Fortè idem quod Rotaticum, aut Angaria, *Droict de Corouwee.*

(2) COMITEM NAMUCI Berengarium, qui & diplomati huic ſubſcripſit. Eidem Comiti Berengario perfamiliaris fuit S. Gerardus Monaſterii Bronienſis Fundator: ut in hujus vita legitur. De eodem ſupra cap. 25. NAMUCUM. Sine R. paſſim ſcribunt Sigebertus Chronographus, & alii mediæ ætatis ſcriptores. Sic & marmoreo tumulo inſculptum legitur Montibus Hannoniæ, in Baſilica S. Waldetrudis, in ambitu chori. Hodie Namurcum, *Namur*. Urbs Epiſcopalis ab anno 1559. ſita ad Moſam fl. cui pro dote unita fuit Abbatia Bronienſis.

Digitized by Google

neratione prædicto Monaſterio fieri juſſimus, per quod imperamus, ut ea quæ à præfato *Gerardo* ad ſanctum locum, vel quæ deinceps à fidelibus Chriſtianis eidem collata fuerint, fratres ipſius loci, cum tranquillitate, per ſecula firmiter habeant, teneant, & poſſideant, & pro ſalute noſtra atque ſtabilitate totius regni miſericordiam Domini jugiter exorent. Et ut per ſuccedentium temporum curricula, veriùs credatur & attentiùs obſervetur, ſigilli noſtri impreſſione corroboravimus.

Quia verò idem famulus Gerardus præſentiam Domini Papæ in corde ſuo diſpoſuit adire, & ad roborandam libertatem *Broenienſis* Eccleſiæ ab ipſo privilegia vult expetere; (3) mandamus patri noſtro Summo Pontifici, ut traditionem, quam de eodem loco Imperiali ſanximus auctoritate, Apoſtolicâ confirmet benedictione, ut obſervatores noſtræ præceptionis gratiam & miſericordiam, vitamque æternam à Deo conſequantur. Qui autem ex his quæ prælibata ſunt, quidquam irritum fecerit, vel infregerit, indiſſolubili anathematis vinculo conſtringatur, niſi reſipuerit & pœnituerit, & ab Abbate & fratribus veniam promeruerit, & de cetero emendaverit.

Hæc autem ſunt ingenuorum teſtium nomina, ut omnis legalis firmitas impleatur.

Richarius Leodicenſis Epiſcopus.
Richuinus Stratzburgis Epiſcopus.
Rotgerus Treveris Epiſcopus.
Benedictus Metenſis Epiſcopus.
(4) Comes Witbertus.
Comes Berengarius.
Comes Herimannus.
Signum Henrici Regis glorioſiſſimi.
Hilduinus Notarius, vice Rotgeri Archiepiſcopi recognovi.

Data Nonis Aprilis anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXII. Indictione V. regnante Henrico Rege glorioſo, anno XIII. Actum Aquiſgrani palatio feliciter, Amen. An. 932.

(3) Mandamus patri, id eſt, ſignificamus aut rogamus

(4) Witbertus Comes Gemblacenſis, & illius Monaſterii Fundator: aliis Wibertus aut Guibertus. In tabulis Martyrologii Rom. 4. Februarii dicitur Gilbertus.

CAPUT XXXI.

Arnulphus I. *cognomento Magnus, Flandriæ Comes, prædia varia Monaſterio Blandinienſi reſtituit, ſeu donat, hortatu Tranſmari Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopi. An.* 937.

Vide Chronicon Belgicum ad annum 937. Not. Eccleſ. cap. 53.

Arnulphus, adminiculante ſupremi Regis clementiâ, Marchiſus, ſanctæ Eccleſiæ fidelibus, quocumque paſſim ordine, Deo Catholicè militantibus.

Legitur in Machabæorum libris, divinitùs exaratis, deſtructum Jeroſolymis Templum Dei ab Antiocho Regum nefandiſſimo, quod poſt multos graviſſimosque bellorum triumphos, Judas Machabæus reſtruxerit, & auro ac argento, quod de hoſtium ſpoliis acquirebat, decoraverit: quo ſcilicet facto credebat ſibi affore auxilium è cælo Regis polorum.

Hujus igitur exempli aviditate incitatus, ego humillimus Arnulphus, toto mentis conamine illorum geſtiens particeps effici, qui præcepta ſervantes Dominica, terrena cæleſtes ad theſauros tranſtulerunt patrimonia, religioſorum veridicorumque hortatu virorum animatus, atque, ut ita dicam, exurgens quaſi à gravi ſomno excitatus, cœpi cogitatione tacitâ mecum diebus noctibuſque revolvere, quoddam Monaſterium eſſe ſub mea ditione antiquitus ſitum, à Pontifice laude bonorum digno ſanctiſſimo Amando, juxta fluenta Scaldis, in caſtro *Gandavo*, quod *Blandinium* vocitavit, quodque Chriſto auſpice Reliquiis B. Petri Apoſtolorum Principis, multorumque Sanctorum, quos à Roma ſecundò rediens ſecum detulit, ſolemniter nobilitavit.

Egit autem hoc eâ tempeſtate, quâ Romanam Eccleſiam regebat Papa Martinus.. poſt Beatum aulæ ſupernæ Clavigerum Petrum, tempore inclyti Regis Francorum *Dagoberti*, *Eligio* miræ ſanctitatis Epiſcopo, apud Noviomagum & Tornacum præſidente.

Gaudeo quidem tantorum pignoribus Sanctorum jam dictum Monaſterium multimodè illuſtratum, ſed doleo plurimùm deeſſe honorem, quo tantæ dignitatis Reliquias, ſecundùm meam voluntatem, extollam in terra, quarum Sancti Reliquiarum in cæleſti fulgent curia.

Permiſſu tandem Regis *Ludovici*, atque cum Epiſcopo (1) *Tranſmaro*, ad cujus Diœceſim pertinet locus ille, cum amicis quoque ac ſpecialiter cum fidelibus meis conſilio habito, reddens reſtitui loco ſancto partim ex iis reditibus terræ, quos *B. Amandus* impetravit à Regibus, qui per id tempus divinis ſe ſubdiderant legibus, & ob amorem Principis Apoſtolorum Petri, jure perpetuo tradidit in eodem Cœnobio degentibus, partim ex iis quæ fideles quique per loca & tempora diverſa, à præfati Regis Dagoberti diebus, uſque ad noſtra largiti ſunt tempora.

Et ſi non omnia, ſaltem reddidi aliqua, quæ pri deceſſorum meorum tempore inde ſunt abſtracta: quæque exiſtimavi ſufficere Monachis, ob amorem Chriſti ibi morantibus, id eſt, cenſum, qui accipitur de manſionibus, quæ ſitæ ſunt in *portu Gandavo*, à flumine *Scalda*,

Digitized by Google

da, uſque ad decurſum fluminis *Legiæ*, & decimam, quam pro remedio animarum ſuarum Deo exſolvere debent in ipſo commanentes portu.

Naulum quoque, quod à prætereuntibus exigitur ſupradicti Monaſterii Reliquiis conceſſi. Floralia prati quæ adjacent ipſi portui, illorum cedo poteſtati: molendinum, in loco qui dicitur *Afsna* capellam unam, in honore S. Mariæ dicatam: in villa *Meron* vineam, quam ſecus Monaſterium conſtruxi, & terram quæ ibi adjacet uſque ad portum, & alia rura quæ Monaſterio ſunt contigua, ſupra quæ conſtruant officinas ſibi congruas & hortos, in quibus plantent olera, quæ Monachis ſunt commoda, ceteraque omnia, quæ in charta Abbatis *Einhardi* ſcripta habentur, reddidi, & propriâ manu roboravi.

In pago denique Flandrenſi, juxta caſtrum *Ooſtburch* in loco nuncupato *Merona Benonis*, paſtoralia quæ ſufficere poſſunt ovibus CXX. & in alio loco mari proximo, vocabulo (2) *Combeſcura*, terram ad alendas oves centum, & in ipſo pago medietatem fiſci mei, qui vocatur (3) *Snetlinghem*, cujus pars media conjacet à plaga orientis, ex qua medietate manſum unum, dum advixero, Abbati & fratribus ſupradicti Monaſterii conceſſi, & reſiduæ medietatis partem, poſt exceſſum vitæ meæ, ut habeant, teneant atque poſſideant, totis viribus concupiſco.

In pago etiam *Hainau*, ſuper fluvio (4) Savo, villam quæ vocatur (5) *Dulciaca*, cum appendiciis ſuis, illis reddo. In pago etiam (6)
Waes. *Waſa*, ſuper fluvio Scalda, villa nuncupata
Temſt. (7) *Temſeca*, in qua diu corpus B. Virginis requievit *Amelbergæ*, quam jure hereditario, quoad vixit, poſſidere viſa eſt: & ob id illis reddidi eam, qui diu noctuque excubantes ſacro corpori ejus aſſiſtunt.

Hæc cuncta, licet quantitate & numero videantur permodica, obtineat perpetualiter, cum ſuo Abbate Monachorum caterva, in ſupradicto Monaſterio conſtituta, quibus ſolatiata queat Domino indefeſsè famulari.

Cupio namque atque magnopere geſtio, omni tempore ævi, in ſæpe fato Monaſterio Monachos examuſſim Chriſto ancillari, ut actum eſt jam fati ſanctiſſimi tempore *Amandi*, quique ſecundùm normam Sancti viventes *Benedicti*, juxta electionem ſuam ...... qui morte interveniente ... ſucceſſerit .... Abbatem præponant ſibi: cujus hortatu atque regimine animati, terrena poſtponentes, cæleſtia ſtudeant meditari.

Si quis verò de omnibus ſucceſſoribus meis hæc meæ reſtitutionis beneficia, quæ loco ſancto, ob amorem Dei, Sanctique Principis Apoſtolorum Petri, ceterorumque Sanctorum, quorum ibidem pretioſa continentur buſta, reddidimus, auſu nefario calumniari, vel reinficere conatus fuerit, niſi citò reſipuerit, iram Dei omnipotentis, cui S. Amandus conſtructor loci illius ſinceriter militavit, ac polorum clavigeri Petri ac Doctoris egregii Pauli, atque paradoxæ virginis Amelbergæ, omniumque incurrat offenſam Sanctorum, omnique perpetim ſodalitio privatus, dæmonum contuberniis indiſſociabiliter maneat conjunctus. Amen dicat mecum omnium bonorum virorum cœtus.

Actum Blandinienſi Cœnobio, regnante Ludovico (8) anno ...... VI. filio Regis Karoli Reclauſi.

Signum Arnulphi clementiſſimi Comitis atque Marchiſi, qui hujus ſchedulæ inſcriptionem fieri & firmari rogavit.

Signum Tranſmari Epiſcopi.
(9) S. Folberti Epiſcopi.
S. Bernardi Archidiaconi.
S. Odilbaldi Archidiaconi.
S. Wulfardi Archidiaconi.
S. Engelfridi Decani.
S. Tangeradi. S. Umberti.
(10) S. Balduini, filii Arnulphi Marchiſi.
(11) S. Iſaac Comitis.
S. Arnulphi, filii ejus.
S. Theodorici Comitis.
(12) S. Wenemari Advocati.
S. Fulberti Vicarii.
S. Walberti. S. Balduini.
S. Leutberti. S. Aſcherici.
S. Almulrici. S. Joannis.
S. Ewardi. S. Heribandi.
S. Organdi. S. Sinardi.
S. Ewardi. S. Georgii.
S. Ebroini. S. Dodonis.
S. Blichardi. S. Wilhelmi.
S. Gotheri. S. Hademari.

C A-

(1) Transmarus Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopus an. 937. creatus: ut Flodoardus in Chronico teſtatur.

(2) Lambescura fortè *Lapſcure* vicus.

(3) Snetlinghem. Hodie Snelleghem vicus.

(4) Savus fluvius per agrum Cameracenſem fluit.

(5) Dulciaca Villa, *Doucy*.

(6) Wasa Pagus, nunc Waſia, olim Waſda. Vide ſupra cap. 23.

(7) Temseca celebre municipium ad Scaldim, *Tempſt* Flandris, *Tamiſe* Gallis: in cujus loci templo hodieque oſtenditur locus ſepulcralis S. Amelbergæ virginis: de qua Faſtos noſtros conſule.

(8) Anno vi. Corruptus haut dubiè eſt annorum numerus. Ponatur itaque annus xvi. Ludovici Regis, ab obitu patris Caroli Simplicis computando. Obiit is anno 929. Peronæ in carcere (ut Flodoardus in Chronico teſtatur) ideoque hîc Reclauſus dicitur.

(9) Folbertus, ſeu Fulbertus an. 935. creatus eſt Epiſcopus Cameracenſis, ſtylo Romano annum à Kalendis Januariis inchoante. Vide Baldericum in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 68. & 69.

(10) Balduinus. Arnulfi Magni, Flandriæ Comitis filius obiit ante patrem.

(11) Isaac Comes Cameracenſis varias contentiones habuit cum Fulberto Epiſcopo: ut idem Baldericus teſtatur. Filius illi fuit *Arnulphus*, hîc nominatus, & N. filia, *Amulrico* Comiti, ex pago *Hainau*, nupta: ut idem Baldericus lib. citato cap. 73. narrat.

(12) Wenemarus ex familia Comitum caſtri Gandenſis. Davidem Lindanum in Teneramunda conſule,

Digitized by Google

CAPUT XXXII.

Otho I. *Imp. Lambertum Comitem Lovanienſem anno* 948. *conſtituit Advocatum Gemblacenſis Abbatiæ in Brabantia.*

Vide Diplomata Belgica Cap. 17. Vide Chron. Bel. ad an. 948.

IN nomine Domini Dei & Salvatoris æterni. Otho divinâ favente clementiâ Rex Lotharienſis & Francigenûm.

Notum ſit præſentibus & futuris, quod quidam vir nobilis & dilectus Deo (1) Wibertus nomine, his temporibus conſtruxit Monaſterium in honore SS. Petri Apoſtoli & Exuperii Martyris glorioſi, in pago (2) *Darmienſi*, in proprietate hereditatis ſuæ, quæ *Gembloues* nuncupatur.

Qui præcavens in futurum, ſcilicet ne aliquando ſecularis potentiæ homines aliquâ perſuaſione vel injuſtâ dominatione perturbent quietem Fratrum, Deo famulantium, adiit præſentiam noſtram, cum venerabili Erluino, ejuſdem loci Abbate, & locum ipſum cum omnibus ad eum pertinentibus, noſtræ defenſioni atque tutelæ commiſit. Quod nos gratanter accepimus, & noſtrâ Imperiali auctoritate decrevimus, ac ſigilli noſtri impreſſione roboravimus, ut locus ille in perpetuum, cum omnibus, quæ ad ipſum pertinent, ab omni ſecularium, tam majorum quàm minorum, dominio eſſet immunis, ſub ſolo tantùm Regiæ defenſionis munimine conſtitutus.

Verùm quia Fratribus ejuſdem loci (ſi quando incumberet aliqua neceſſitas) grave nimis eſſet, propter longinquitatem terrarum, præſentiam Regis ſemper adire, cum electione ipſius Domni Wiberti, & Abbatis, & Fratrum, dedimus advocatiam ipſius Abbatiæ de Gembloues (3) *Lamberto* Comiti Lovanienſi, Viro forti & bellicoſo, qui vice noſtrâ, contra omnium inquietationem, adjutor eorum ſit ac defenſor.

(1) S. Wibertus, ſeu Guibertus (quem Faſti Romani S. Gilbertum 4 Febr. nuncupant) depoſito militiæ ſecularis balteo, caſtrum ſuum *Gemblacum* (Giblou.) Deo & S. Petro obtulit, in eoque Monaſterium an. 922. ſuo ære exſtruxit: quod eſt inter Brabantina Benedictinorum Cœnobia antiquiſſimum. Gaudetque etiamnum Abbas Gemblacenſis titulo Comitis. & in Comitiis Ordinum Brabantiæ primum inter Nobiles locum obtinet.

Obiit autem S. Guibertus in Gorzienſi apud Lotharingos Cœnobio (quod nunc eſt Canonicorum Collegium) Diœceſis Metenſis x Kal. Junii an. 962. ut Sigebertus Monachus Gemblacenſis in Chronico ſuo (quod cum autographo collatum anno 1608. typis Antverpiæ publicavi) teſtatur. Ejuſdem ſacra oſſa anno 1110. è terra ſunt levata. & ex Lotharingia Gemblacum tranſlata, procurante eodem Sigeberto, qui & vitam illius ſcripſit à Surio editam.

(2) Darmiensi Pago, aliis. Darmenſi.

(3) Lambertus hic Comes Lovanienſis, fuit filius Raginerii I. & Albradæ, frater Raginerii II. Longicolli, Hannoniæ Comitis, à S. Brunone Archiepiſcopo Colonienſi in exilium miſſi: ut Divæus, Lipſius & Grammaius tradunt.

Raginerus autem Longicollus non fuit filius Manaſſis Comitis (ut Lipſius in Lovanio, Guiſius & alii ſcripſerunt) ſed Raginerii I. Hasbacenſis & Hainaucenſis Ducis, ut ipſum Dudo & Guil. Gemeticenſis vocant (vide Annales meos Belgicos ad annum 924) qui ex *Albrada* tres filios ſuſtulit, Gislebertum Lotharingiæ Ducem, primum Gerbergæ (quæ poſt Francorum Regina fuit) Maritum, Raginerum Longicollum, & Lambertum hunc noſtrum Comitem Lovanienſem. Hæc colligi dantur ex Diplomate Marſanenſi anno 968. per eandem Gerbergam dato. quod in Notitia noſtra Cap. 64. recitabimus, itemque ex Flodoardi Chronico ad an 924 & 956. (Flod. an. 924.)

De Raginero Seniore multa leguntur apud Reginonem, itemque in Fragmento Gallici ſcriptoris. apud Conradum Abbatem Urſpergenſem, ex quo hæc habe: *Hâc tempeſtate* Regenerus *vir nobilis partium* Caroli Simplicis *fidiſſimus tutor, finem vitæ accepit, cujus exequiis Carolus interfuit. Hiſque peractis* Giſilberto *ejus filio jam adulto paternum honorem, coram Principibus, qui confluxerant, liberaliſſimè contulit. Hic cum eſſet opibus & genere inclytus, & conjugio* Gerbergæ, *Henrici Tranſrhenenſis ſive Aucupis filia, ſatis beatus, in nimiam præ inſolentia temeritatem præceps contra Carolum ferebatur.* (Vide infra cap. 37.)

Ceterum Raginero Longicollo in exilium pulſo, quò ſe contulerit, aut ubi hæſerit *Lambertus* Comes Lovanienſis, nuſquam legimus.

Hujus Lamberti filium, & in Advocatia Gemblacenſi ſucceſſorem fuiſſe *Aufridum*, ex Bratuſpantium Comite Epiſcopum Ultrajectinum, colligi poſſe videtur ex MS. Catalogo Abbatum Gemblacenſium: in quo inter alia narratur: *Nobilem virum* Lambertum *medietatem Eccleſiæ de Wiettine, in pago Maſaw, tradidiſſe* Erluino *Abbati Gemblacenſi, ejuſque Advocato: vidente* Aufrido, *filio* Lamberti: *ut ex chartula exinde peracta, & à Lamberto ſubſcripta liquet.*

Per Bratuſpantes (quos Julius Cæſar inter Bellovacos & Ambianos collocat) Sigebertus in Chronico ad an. 1012. & alii illius ætatis ſcriptores, ex alluſione vocabuli deſignant Brabantos. Sigeberti verba hæc ſunt: *Heinricus Imp. Godefridum Ducem cum exercitu in fines Bratuſpantium mittit*, contra Lantbertum Comitem Lovanienſem, ad obſidendum caſtrum Lovanium, ſed inefficax rediit.

De Aufrido ſive Anſfrido ſic an. 997. idem Sigebertus: *Clarebat hoc tempore inter Gallos* Anſfridus, *qui cum fuiſſet Comes* Bratuſpantium, *non minus juſtitiâ quàm potentiâ ſeculari famoſus, depoſito militiæ cingulo, tonſuratus in Clericum, eò provectus eſt, ut ordinaretur Epiſcopus Ultrajectenſis Eccleſiæ.*

Hunc ipſum Aufridum Anſelmus Canonicus Leodienſis. qui ante annos plùs minùs quingentos Geſta Pontificum Leodienſium à Joanne Chapeavillio edita conſcripſit, ubi de Notgero XLVI. Epiſcopo agit, diſertè nuncupat Comitem Lovaniensem. Ex quibus liquet Aufridum, hactenus à Brabantinarum rerum ſcriptoribus omiſſum, in ſerie Comitum Lovanienſium, inter Lambertum I. & Lambertum II eſſe collocandum. (Corrigitur Catalogus Comitum Lovanienſium.)

Aufrido namque ad Epiſcopatum Ultrajectinum evecto, mox in Comitatu Lovanienſi ſucceſſit Lambertus II. Ragineri Longicolli filius, & maritus Gerbergæ, quæ erat filia Caroli Craſſi Francorum Regis.

Quod ad Manaſſem in Burgundia Comitem attinet, habuit & is filium nomine Giſlebertum: unde natus eſt error. Manaſſis tumulus etiamnum in Monaſterio S. Viventii, in Burgundiæ Ducatu, prope *Vergeium*, ab ipſo fundato, ſpectatur. Ejus ut & filii Giſleberti, Flodoardus in Chronico ad an. 931 meminit. (Vide Chron. Belg. ad hunc annum.)

Sic autem dedimus ei Advocatiam iſtam; ut numquam ipſe Comes, vel ſucceſſores ſui in Abbatia, vel in villis ad eam pertinentibus aliquid accipere; aut per potentiam exigere debeant, præter jus & beneficium ſibi conſtitutum. Advocati enim debent eſſe; non prædatores, ſed defenſores Eccleſiarum. Illud etiam ſtatuimus, ut Comes Lovanienſis numquam in Advocatiam Gemblacenſem, præter unum Subadvocatum habeat; id eſt, ut donum hujus Advocatiæ à Rege (qui major Advocatus eſt) pluſquam ad tertiam manum numquam deveniat.

Si autem (quod nolimus) noſtram conſtitutionem contempſerit, & Advocato illi qui ſub ſe eſt, ex ipſa Advocatia aliquid uſurpare, vel militibus ſuis beneficiare conſenſerit, terram ſuam in Camera Regis ſibi abjudicatam ſciat, & quidquid beneficii pro ipſa advocatia tenebat, de manu Regis ſe amiſſurum noverit.

Subadvocati jura.

Porro (4) Subadvocatus in villis ad Abbatiam pertinentibus nihil aliud juris habebit, niſi per ſingulos annos de unaquaque domo denarium unum, gallinam unam, avenæ ſextarium unum. Qui etſi aliquando habuerit bellum contra aliquem de paribus ſuis, quod bellum nonniſi ad ipſum pertineat, de ſuo procuret & provideat quæ neceſſaria ſunt uſibus belli ad ſe pertinentis. Neque enim propter hoc in Abbatia, vel in villis ad eam pertinentibus aut obſonia aut ſervitia aliqua exigere ei licebit.

Fortè Subadvocatus.

Si verò bellum aliud fuerit, quod idem Advocatus adminiſtret, quod ſcilicet bellum vel ad Regem vel ad Comitem Lovanienſem pertineat, tunc ſiquidem licebit ei (ſed non ſine conſenſu Abbatis) ut à manſionariis qui per villas Abbatiæ commorantur, aliquid ſubſidii accipiat, ſed tamen ita menſuratè, ut numquam inde querela ad Comitem, vel à Comite ad Regias aures perveniat.

Hoc noſtrum Imperiale conſtitutum de Advocatia Gemblacenſis Eccleſiæ, quæ Regiæ defenſioni ſubjecta eſt, ut per ſuccedentia tempora fixum maneat & inconvulſum, Palatinorum Principum, & multorum Nobilium judicio, in præſentia noſtra fecimus confirmari, annuli noſtri impreſſione juſſimus conſigillari, ac manu noſtrâ ſubterſignavimus.

Et ſicut nos Gemblacenſem Eccleſiam noſtrâ clementiâ tuemur & fovemus, ſic etiam volumus, ut omnes Succeſſores noſtri in perpetuum tueantur eam & foveant, quatenus & nos & ipſi orationibus eorum poſſimus ſemper adjuvari.

Acta ſunt hæc anno Incarnationis Domini (5) DCCCCXLVIII. Indictione XII. anno Imperii noſtri XII. ſub Pontificatu Domni (6) *Benedicti* Papæ, qui rogatus à nobis huic noſtræ auctoritati ſuam quoque auctoritatem ſuperaddidit, interdicens ſub indiſſolubili anathematis vinculo, ne umquam hujus Conſtitutionis charta violetur, vel infringatur ab aliquo.

Actum in oppido *Franconefort*, menſe Junio, in Martyrio Petri & Pauli feliciter.

(4) Subadvocatus, Gemblacenſis conſtitutus fuit Toparcha de Walhain, qui pagus eſt Gallo-Brabantiæ prope Gemblacum, inſignitus titulo Comitatûs an. 1533 per Carolum V. Cæſarem.

(5) Anno DCCCCXLVIII. De Othonis I. Imp. annis eſt quæſtio. Sunt qui putant ipſum, vivente patre, Cæſarem deſignatum fuiſſe. Widichindum & alios conſule.

(6) Benedicti Papæ. Dubitari fortaſſe poſſit, an *Benedictus* ſit hìc nomen proprium, an verò adjectivum. Nam anno 948. ſedebat Romæ Agapitus II. Papa, qui an alio nomine ſit *Benedictus* nuncupatus, inveſtigandum reſtat. Sic Benedictus I. Papa, à Græcis præſertim, dictus eſt *Bonoſus*. Ego quod certò ſtatuam, non habeo.

CAPUT XXXIII.

Lotharius *Francorum Rex Gandenſe S. Bavonis Monaſterium, ab Arnulſo Flandriæ Comite ejuſque filio Balduino, operâ S. Gerardi Abbatis Bronienſis inſtauratum, ſuâ auctoritate firmat, Anno* 954.

Vide Chron. Belg. ad an 954. Item Not. Eccleſ.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis.

(1) Lotharius divinâ annuente clementiâ Rex Francorum. Quandoquidem nos fidelium noſtrorum petitionibus, ac præcipuè ad religionem & reſtaurationem ſanctæ Eccleſiæ pertinentibus, aſſenſum præbere dignum dignoſcitur, notum fieri volumus omnibus fidelibus noſtris tam præſentibus quàm futuris, qualiter fidelis noſter (2) Arnulphus Comes, ac filius ejus Balduinus, noſtram adierunt clementiam, ſupplicantes de quodam Monaſterio in vico Gandavo poſito, ubi *Legia* & *Scaldis* flumina confluunt, in honore S. Petri conſtructo (in quo etiam S. Bavo corpore quieſcit humatus, à cujus quoque tempore, aliorumque religioſorum vi-

Chron. Belg. ad hunc annum.

(1) Lotharius. Ludovico Tranſmarino, Francorum Rege, Remis anno 954. defuncto, ejus ex Gerberga filius Lotharius, adhuc puer, eodem anno ab Artoldo Archiepiſcopo ad S. Remigium Rex eſt conſecratus: ut Flodoardus in aureo ſuo Chronico, per Pithæum edito, narrat. Sigebertus noſter, in Chronico ſuo, hæc ad annum proximè ſequentem refert. Ut ut ſit, diploma iſtud anno primo regni, hoc eſt, an. 954. aut 955. datum eſt à Lothario Rege, adhuc puero. Quod vocabulis iſtis, *bona indolis*, hìc notatur; ut & infra in diplomate à Gerberga anno 968 Remigianis conceſſo: in quo ſic legitur, *Signum juvenis magna indolis Caroli.*

(2) Arnulphus cognomento Magnus, Flandriæ Comes, Balduini Calvi filius, VI. Kal. Aprilis an. 964. juxta Mejerum, obiit, vel an. 965. juxta Flodoardum citato loco. Fuit is non ſolùm Bavonenſis, ſed & Blandinienſis Monaſterii inſtaurator, ut ſupra cap. 31. docuimus.

rorum,

Digitized by Google

torum, religio & regularis ordo ibidem ſervatus fuiſſe memoratur) noſtrâ auctoritate voluntatis ſuæ devotionem confirmari.

Erat ergò idem locus multis temporibus, tam incurſione Paganorum, quàm incurſione & negligentiâ incolentium deſertus, & in ſolitudinem redactus, & penè inhabitabilis effectus: ita ut nihil quidquam divini officii Deo inibi perſolveretur. Piâ verò admonitione memorabilis viri Gerardi Abbatis, placuit eis eumdem reſtaurare, & quendam alumnum ejuſdem Gerardi, religioſum videlicet virum Womarum, Abbatem ordinare, atque Monachos, qui regulam *S. Benedicti* obſervarent, congregare.

Quo etiam in loco tranſacto jam anno ordinationis ſuæ, dictus Womarus religioſos Abbates acceſſit, *Aginaldum* videlicet, (3) Gorzienſis Cœnobii Abbatem ... Proviſorem Cœnobii S. Petri, nec non & ſuæ ditionis Abbates quàm plures, id eſt, *Hildebrandum* atque *Ledricum*, ceteroſque ſanctæ dictæ Eccleſiæ adjutores. Quorum inſtinctu & exhortatione noſtram, ut dicere incohavimus, jam dictus Comes, filiuſque ejus adierunt Clementiam, ſupplicantes litteris noſtræ auctoritatis ita hoc, quod ipſi pro ſervitio Dei Omnipotentis, ſub profeſſione regulæ S. Benedicti incoharunt, firmiter roborari, quatenus .... ſuccedentium annorum, nullus ſanctæ Dei Eccleſiæ infidelis, contra hoc ſuæ devotionis affectioniſque opus inſurgeret, ſed idem locus omni tempore in poteſtate Abbatis & fratrum ejuſdem loci perſeveraret.

Unde .... rationabilibus fidelium petitionibus annuentes, decernimus, jubemus, regiâque munificentiâ præcipimus, idem ſæpe dictum Monaſterium à Monachis inibi Domino, ſecundùm regulam S. Benedicti, militantibus .... ſervandum, & in perpetuum poſſidendum: ita ut licitè & abſque ulla contradictione, tam de rebus ejuſdem loci, quàm omnium ad eumdem pertinentium, quidquid rationabiliter, opportunitate temporis dictante, juxta auctoritatem normæ propriæ profeſſionis, facere decreverunt, & poteſtas omnis & licentia, regiâ auctoritate, eis concedatur. Habeant ſanè poteſtatem eligendi Abbatem regulariter, quomodocumque elegerint: ita tamen ut is, qui in præſenti tempore ejuſdem Cœnobii regimen regulariter ſuſcepiſſe dignoſcitur, Dominus Womarus, omnium opponentium ſe inſidiis, ab ejuſdem loci regimine nunquam privari valeat.

Ne verò alicujus fraudulentia vel contradictio contra hujus noſtræ auctoritatis præceptum venire præſumat, vel illud infringere conari audeat, atque hanc Chartam privilegii irrumpere prævaleat, eam manu propriâ firmare voluimus, & annulo noſtro ſignari præcepimus.

Signum Lotharii bonæ indolis Regis glorioſiſſimi.

Ego (4) Wido Cancellarius, ad vicem Artoldi Archicancellarii Regii.

Datum in Palatio Lauduni Clavati, apud Monaſterium S. Joannis .... X. Decembris, anno Incarnationis Dominicæ DCCCCL.... Indictione .... anno primo regnante Lothario Rege glorioſiſſimo.

(3) Gorziense in Lotharingia Monaſterium, Diœceſis Metenſis, olim ob diſciplinam monaſticam fuit celeberrimum: ad quod variis è Provinciis piorum nominum concurſus fiebant, ad hauriendam ac diſcendam regularis vitæ doctrinam. Ex noſtratibus S. Guibertum Comitem & fundatorem Monaſterii Gemblacenſis Gorziæ Monaſticen amplexum fuiſſe, ibidemque an: 962 obiiſſe Sigebertus in Chronico teſtatur.

In eodem Monaſterio celebris fuit memoria S. Gorgonii Martyris, ob ſacras ejus Reliquias ibidem conditas à *Chrodegango* Epiſcopo Metenſi.

Ceterùm ut *Gorzia* in Lotharingia, ſic *Bobium* in Inſubria, *Luxovium* in Burgundia, *Dionyſianum* Cœnobium & *Corbeia vetus* in Francia, *Gemeticum* in Normannia, *Corbeia nova* in Saxonia, & *Fuldenſe* in Weſtphalia, Abbatum ac Præconum Evangelicorum Seminaria olim exſtiterunt.

(4) *Wido*, ſivè *Guido*, fuit Epiſcopus Mutinenſis in Italia. Ita liber de Cancellariis Imperii. Addit

CAPUT XXXIV.

Vide Chron. Belg ad hunc annum. Item ſupra Cap. 16.

Arnulfus Magnus *Flandriæ Comes an.* 961 *dotat Eccleſiam Brugenſem S. Donatiani, quæ nunc eſt Cathedralis, & duodecim Canonicos in ea conſtituit.*

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen.

Ego Arnulfus dictus Magnus, Balduini Calvi genitus, per Dei miſericordiam Flandriæ Marchio, conſiderans quod non habemus hîc manentem manſionem, ſed futuram exſpectamus in Domino, providens meæ ac illuſtris (1) Athalæ meæ conjugis & conſortis mei corporis animabus, ut per hoc ſalutem perpetuam, & remedium noſtrorum peccaminum invenire poſſimus, Capellam in honorem glorioſæ Virginis & Domini noſtri Jesu Christi genitricis *Mariæ*, & *S. Donatiani* Archiepiſcopi, à (2) Balduino avo meo, zelo divini amoris accenſo, conſtitutam, & ab antiquo tempo-

(1) Athala. Adala ſive Alcida, Arnulfi Magni conjux, fuit filia *Heriberti* Veromanduorum Comitis: qui *Carolum Simplicem*, Francorum Regem turri Peronenſi incluſit, & Arnulfi patruum *Rudolphum* per Normannos in prælio oppreſſit.

(2) Balduino Ferreo: de quo vide ſupra cap. 18.

re fundatam, magnificare volens, de conſenſu & voluntate ſanctiſſimorum Patrum & Dominorum *N.* (3) *Tornacenſis*, & *N.* (4) *Morinenſis* Epiſcoporum, duodecim præbendarum numerum, in ipſa Eccleſia ſtatuo: & volo quod duodecim Canonici ibidem præbendati in eadem Capella, ad honorem Dei & ejuſdem Beatæ Virginis, & *S. Donatiani*, pro remedio animæ meæ, dictæque conjugis meæ, ac avorum & ceterorum parentum noſtrorum, nec non & ſucceſſorum noſtrorum, die noctuque horis congruis, Horas Canonicas, pro vivis & defunctis, devotè celebrent & Sacrificia offerant.

Cui Capellæ, de prædictorum Epiſcoporum ordinatione ac conſilio, quaſdam decimas, de iis quas mihi & prædeceſſoribus meis, in Comitatu ſeu Marchionatu Flandriæ, de terris cultis & incultis, ſanctiſſimi Patres (5) *Papæ Romani*, pro adjutorio expenſarum noſtrarum, & noſtrorum militum, pro expugnatione ac reſiſtentia contra (6) *Wandalos*, qui Flandriam & alias terras vicinas, cum Eccleſiis in ipſis conſtructis, crudeliter & damnabiliter devaſtabant, & incendio tradebant, in feudum perpetuum conceſſerunt, nec non & quædam alia bona in eodem Comitatu, pro eorumdem Canonicorum vita, & aliis ejuſdem Capellæ expenſis, dono, trado, & præſenti chartâ concedo.

Locorum verò, in quibus decimæ ac bona ipſa ſita, ſunt hæc:

Scilicet Eccleſia S. Michaëlis in villa *Wemebriga*, cum omnibus appendiciis, decimis, pratis, agris, mancipiis, vectigalibus, excepto Regio Fiſco.

Capella S. Crucis, in villa quæ dicitur *Gera*, cum omnibus decimis, & terris adjacentibus.

Capella de *Wara*, & quæ dicitur *Ridevorda*, cum omnibus decimis, & terris ſibi attinentibus.

Capella S. Chriſtophori juxta forum; Eccleſia de *Widiſgatis*, & Eccleſia de *Kenilis*, cum omnibus terris, quæ ad nos pertinent ibidem:

Dickebaſe, & Wormezeele, juxta Ipras. (7) Bodium de *Thicabuſca*, bodium de *Formeſela*, bodium de *Ipris*;

Dixmude. Eccleſia de *Eſna*, cum Capellis ſuis, *Dicaſmutha* & *Clare*;

In Parochia *Ooſtkercka* apud *Budanſlit*, unum aratrum, & pars alterius, & grex unus ovium cum terra tota;

In Parochia *Redenburg* terra tota: item in eadem Parochia *Ooſtkercka* VIII. (8) piſæ caſeorum, & denarii de vitulis; de terra *Herradi*, piſæ caſeorum, & omnes denarii de vitulis, de terra *Oſtet* VII. piſæ caſeorum, & denarii de vitulis. [Forte pecia]

De terra *Vulfras* VII. piſæ caſeorum, & XV. arietes, & triginta vellera agnorum, & XV. vellera arietum, & XXX. vellera agnorum.

De terra *Frobbine* III. piſæ caſeorum, & denarii de vitulis.

De terra *Werenbaldi* II. piſæ caſeorum, & V. arietes, & X. vellera agnorum, & V. vellera unius agni, & X. agnorum.

De terra *Herradi* V. piſæ caſei, & duodecim arietes, & XXIV. vellera agnorum, & XII. vellera arietum, & XXIV. vellera agnorum.

De terra *Tanchradi* I. piſa caſei.

De terra *Everbaldi* & *Wulfildis* II. piſæ caſeorum.

In Parochia *Holtawe* terra in *Wegba* circiter XL. menſur. diurn.

In Parochia *Utkerck* de terra *Blidaſe* X. piſæ caſeorum.

In Parochia *Ooſtkerck* terra *Tanchradi* L. diurn. menſur.

In Parochia S. Mariæ, terra pratorum XXXII. menſur. diurn.

In Parochia *Madkercka* terra, quæ dicitur *Haddiggaland*.

Volo etiam, quod prædicti Canonici caput ſibi habeant, & Majorem, qui nominetur (9) *Præpoſitus*, quem ſibi liberè ipſi poſſint eligere: & iſti Præpoſito hæc bona ſimiliter do, trado, & concedo, quorum primum eſt:

Eccleſia *Oorſcamp*, cum omnibus decimis, & terra ibi ſita.

Bodium in villa *Sarra*, cum XIV. bonariis, & XVII. menſur. diurn.

In *Liſwega* LXII. menſur. diurn.

In *Uutkercke* LXXIX. menſur. diurn.

In *Dudzela* LV. menſur. diurn.

In *Micbem* XIII. menſur. diurn.

In Parochia *S. Crucis* XLV. menſur. diurn. & I. curtile.

In *Wulpis* circiter D. & quinque menſur. diur.

In *Ooſtkercka* centum triginta oves, cum terra.

In *Artrica* I. curtile: apud *Dicaſmuta* CC. oves, cum terra.

In Parochia *Lo*, X. menſur. diurn.

Apud *Buſarica* CXX. menſur. diurn.

In *Jabeca* XXX. menſur. diurn.

In *Zarkengbem* X. menſur.

In *Leſwega* XVI. menſur.

In *Riedſela* IX. menſur.

(3) Tornacensis Epiſcopus Hadulfus, qui anno 955. electus eſt: teſte Flodoardo in Chronico.

(4) Morinensis. Fortè Wicfredus, qui anno 948. ſedere cœpit. teſte eodem Flodoardo.

(5) Papæ Romani. Notet Lector, Pontificum Romanorum conceſſione, variorum locorum Decimas ad manus Principum & aliorum Laicorum tranſiiſſe, intuitu beneficiorum ab iis Eccleſiæ præſtitorum.

(6) Wandali. Olim haud dubiè Flandriam vaſtarunt: ſed hîc Wandalorum nomine putem deſignari Normannos.

(7) Bodium. Id eſt, Fundus, *Bodem* Flandris.

(8) Pisa. Fortè idem hîc quod pondus, *pois* vel *poids* Gallicè. Niſi malis legere, Pecia, id eſt, pars, *Piece* Gallicè.

(9) Praepositus Eccleſiæ S. Donatiani, fuit olim Cancellarius hereditarius Comitis Flandriæ. Ea dignitas, unà cum dote Præpoſituræ, nunc eſt annexa Epiſcopatui Brugenſi, quem anno 1559 Paulus IV. Papa inſtituit, petente Philippo II. Rege Catholico, Flandriæque Comite.

In Parochia (10) *S. Mariæ* Brugenſis IV. curtilia & I. pratum.

In Parochia (11) *S. Salvatoris*, in caſtello forinſeco II. curtilia.

Rogo inſuper, & jubeo atque mando, ut nullus prædictæ meæ donationi contradicat, vel dictam Capellam *B. Mariæ*, ac *S. Donatiani* impetat, ſive impediat ſuper bonis prædictis. Si quis autem iis in aliquo contraire vel contradicere voluerit, quingentas libras auri perſolvat, & ſi fuerit heres meus (quod abſit) exheres ſit, & maledictionem Dei & B. Virginis Matris ejus, & S. Donatiani, & omnium Sanctorum; & meam incurrat. Si verò donatarius ſit ingratus, & dono meo careat & meorum, & privetur à meis heredibus, ut ingratus.

Actum *Brugis* II. Calend. Auguſti, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo ſexageſimo primo. Ad 961

(10) & (11) Dein etiam erectæ fuère in Collegiatas. Addit.

CAPUT XXXV.

(1) Wicmannus, *novi Caſtri Gandenſis ab Impp. Germanicis ſtructi Comes; dat villam Theſlam Monaſterio Blandinienſi, anno 962.*

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad ann. 962.

Vide Not. Eccleſ. cap. 60.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti, & individuæ Trinitatis. Cùm omnipotentis Patris ſapientia, eademque & virtus & Verbum Dei, cuncta eſſentia conſtituit ex nihilo, ſolo verbo & imperio, univerſaliter hoc omni creaturæ conſtituit, ut factum ſequeretur factorem.

Et cùm jam cuncta proceſſiſſent valde bona à ſummo & bono Deo creata, omnia ſubdidit uſui hominis, quem in hanc excellentiam componebat, ut conſimilem Deo faceret, & univerſis à ſe ſuper terram creatis præferret.

Colvener. Reſpicit ad Verſum Perſii: *O curvæ in terras animæ & cæleſtium inanes!*

Sed væ curvæ in terris animæ & cæleſtium inani, degeneranti à ſuo factore! Deperit omnis ea creatura, quæ nec aliquando per ſe animadvertit, ut declinaret à malo & faceret bonum. Unde ne homo penitus periret, quem ipſe creavit Deus, hominem induit, quem etiam ſuper cæleſtia exaltavit......

Præterea documenta dedit, quomodo ſpiritu humilibus, & eleëmoſynam facientibus pateret ingreſſus cæleſtium ædium, & qualiter de terrenis negotiaremur cæleſtia.....

Quapropter in Dei nomine ego Wicmannus, (2) gratiâ Dei, non meis meritis Comes, flagrans amore cæleſtis hereditatis, cupiens adipiſci quamdam particulam beatitudinis, cum his, qui patrimoniis ſuis Domino legaliter traditis cæleſtem pervenerunt ad hereditatem, ſalubre hoc mihi viſum eſt ut ex bonis, à clemente Domino mihi collatis, aliquam providerem æternæ felicitatis mihi portionem.

Idcirco ad Monaſterium Blandinium à ſanctæ recordationis patre Amando antiquitus conſtitutum, & in honore Principis Apoſtolorum Petri, doctoriſque gentium Pauli conſecratum, ubi requieſcunt corpora *SS. Wandregiſili*, *Ansberti*, *Vulframni*, Archipræſulum, cum beata Chriſti Virgine *Amalberga*, cujuſque Rector exſtat & Abbas Deo devotus Womarus, cogitans ac pertractans, supernâ Dei inſpirante clementiâ, delegavi & tradidi Domino Deo, ſanctiſſimo ejus Apoſtolo

(1) Wicmannus, primus novi Caſtri Gandenſis, ab Othone I. Imp. anno 949 ad ripam Legiæ fl. ſtructi, Comes conſtitutus fuit. Huic Comitatui quatuor villæ, cum appendiciis, *Aſneihe*, *Bocholt*, *Axla*, *Hulſta cum tota Waſia*, *ſubjecta fuerunt*; ut in Chronico ms. Gandenſi legitur. Hæ villæ, quatuor Miniſteria ſeu Ambacti vulgò vocantur, *Aſneda*, *Bochout*, *Axel* & *Hulſt*: quæ quidem villæ ſive oppida ſub Diœceſi Ultrajectina fuerunt uſque ad annum 1559. quo multiplicatis in Belgica Epiſcopatibus, ſub Diœceſi Gandenſi ſunt collocata.

I. Wicmannus uxorem habuit Lutgardim, Arnulfi Magni Flandriæ Comitis filiam: ut in eodem Chronico, & in Diplomate ſupra recitato legitur. Obiit ea III. Kalend. Octobris, anno 961 teſte Mejero.

Comites Gandenſes.

II. Wicmannus ex ea filium Theodericum, ſimiliter Comitem, ſuſtulit, qui paterno diplomati ſubſcripſit, & anno 977. cum conjuge ſua Hildegarde dedit Monaſterio Blandinienſi Cleiham, (nunc *Keiham* prope Dixmudam oppidum) in pago Flandrenſi, anno Regis Lotharii XXII. & Abbatis, Womari XXIII. ſubſcribentibus *Arnulfo* Marchiſo Flandrenſi juniore, & Arnulfo filio prædicti Theoderici Comitis, Indictione tertiâ: ut idem Mejerus tradit.

III. Arnulfus autem Comes uxorem habuit Liutgardam, deditque is anno 998. Blandinienſibus Eccleſiam in villa Materne, nunc *Materr.* Hujus donationis diplomati ſubſcripſerunt Theodericus & Adelbertus, filii Arnulfi Comitis: ut David Lindanus lib. 3. cap. 3. in ſua Teneramonda refert.

IV Theodericus patri in Comitatu Gandenſi traditur ſucceſſiſſe: ut idem Lindanus commemorat.

Ceterum Caſtro Gandenſi à Comitibus Flandriæ occupato, * Lambertus ab iiſdem primus Caſtellanus Gandenſis eſt conſtitutus: à quo ceteri deinde Caſtellani ſeu Vicecomites Gandenſes, & ex iis orta Villanorum, nunc Comitum Ilenghemii familia, genus duxerunt. De quibus vide Lindanum loco citato, qui & Caſtellanos Gandenſes, & Comites Aloſtanos ex Gandenſium Comitum ſtirpe deducit: & quidem veroſimiliter.

* Aut Adelbertus.

Nam ex variis dictorum Comitum & Caſtellanorum cùm diplomatibus tum ſigillis conſtat, utriuſque familiæ idem cognomen De Gandavo, eademque inſignia gentilitia fuiſſe.

Comitatum porrò Aloſtanum ex Comitibus Caſtri novi Gandenſis Jacobus Marchantius derivatum ſcribit; quò facit, Aloſtanum Comitatum tunc exortum, quando Gandenſis deſiit.

(2) Gratia Dei, hoc eſt, Dei miſeratione, ut Epiſcopi hodie ſcribunt. Quo ſenſu fere accipiendum

Digitized by Google

ſtolo Petro, ac ceteris Sanctis ibidem requieſcentibus, atque ſervis Dei in ipſo loco, nunc & in futurum militaturis, mei (3) villam juris THASLAM dictam, cum Eccleſia, mancipiis, culturis, pratis, paſcuis, ſilva & omni hereditate, quæ ad ipſam reſpicit & quidquid ſperatur pars prædictæ hereditatis.

HÆC omnia, ſicut præfatus ſum, ad idem venerabile Cœnobium Blandinienſe pro remedio animæ meæ, & conjugis meæ defunctæ LUITGARDIS, trado, transfundo, atque tranſcribo, & de jure meo cedens ei, juris poteſtatiſque dominium ejuſdem loci deſtino atque concedo, ut ipſi ſervi Dei amodo & deinceps hæc recipiant ad utilitatis ſuæ profectum, habeant, teneant, poſſideant abſque ullius contradictione vel refragatione: quatenus ipſi ſervi Dei ibidem ſecundùm regulam *S. Benedicti* viventes, Deoque ſervientes liberiùs & devotiùs pro me & conjuge mea nunc defuncta, cunctiſque prædeceſſoribus meis, omnipotentis Dei, Sanctorumque ejus exorent clementiam.

SI verò, quod futurum minimè credo, quiſquam de ſucceſſoribus meis, heredibus, aut proheredibus injurioſus contradictor, ſeu quælibet extranea perſona huic traditioni meæ contraire voluerit, & infirmare, quod multorum firmatum eſt fidelium auctoritate, in primis S. Trinitatis & S. Dei Genitricis Mariæ, B. Petri, ac deinde omnium Sanctorum iram incurrat, ob offenſam, perpetuæ maledictioni ſubjaceat, & partem habeat cum iis, qui hereditatem Domini voluerunt delere de terra. Tamen iniqua præſumptio non obtineat effectum, ſed hæc nunc traditio firma permaneat & inconvulſa.

ACTUM publicè in Monaſterio Blandinio, Kalendis Novembris, anno Verbi Incarnati DCCCCLXII. Indictione V. Lotharii Regis anno XIV. Domini Womari Abbatis VIII.

SIGNUM ipſius WICMANNI Comitis, qui hanc traditionem fecit, & illuſtrium virorum teſtimonio firmari petiit.

SIGNUM illuſtris ARNULPHI Comitis, patris ſupradictæ Luitgardis Comitiſſæ.

S. THEODORICI Comitis.

S. BALDUINI. S. ARNULFI.

S. ERICI. S. EVIRWINI.

EGO quoque Wichardus, etſi indignus Monachus, interfui & ſubſcripſi.

eſt in diplomatibus, quæ minorum gentium proceres iſtâ ætate ediderunt.

(3) THASLA VILLA, nunc *Deſſelberg*, vicus prope Gandavum.

CAPUT XXXVI.

Idem de quo cap. 33.

Vide etiam cap. 19. ſupra: & Chron Belg ad hunc an.

LOTHARIUS *Rex varia prædia Bavonenſi Monaſterio an. 967 confirmat, petente Balduino Comite Cameracenſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis.

LOTHARIUS gratiâ Dei Rex. Si ea quæ fideles noſtri pro ſtatu & utilitate Eccleſiarum in locis ſibi commiſſis ſtatuerunt, noſtris confirmamus Edictis, hoc nobis proculdubio ad æternam beatitudinem, & totius regni à Deo nobis commiſſi tutelam, manſurum eſſe credimus, & retributorem Deum exinde in futuro nos habere confidimus.

An. 954. vel 955.

Igitur ſit notum omnibus tam præſentibus quàm futuris Sanctæ Matris Eccleſiæ filiis, quòd venerabilis Comes ARNULPHUS, noſter videlicet conſanguineus, & regni noſtri Marchio nobiliſſimus, noſtram adiens Excellentiam, humiliter petierit, ut quoddam Monaſterium, in honore B. Petri Apoſtolorum Principis conſtructum ſuper fluvium *Scaldim*, quod antiquitus vocatum eſt GANDA, pro cavendo ejuſdem Cœnobii futuro periculo, & ſtatu Monaſticæ Religionis ibidem perpetualiter corroborando, noſtræ auctoritatis præcepto muniremus. Cujus petitioni tunc aſſenſum præbuimus, & ſtatuimus, ut idem Monaſterium, cum Dei auxilio, à prædicto ARNULPHO venerabili Comite moderno tempore reſtauratum, & in melius exaltatum, juxta ejuſdem loci ſcripta, & regularia ſeu Imperatoria præcepta, in ordine Monaſtico, ſub regulari diſciplina, res ſuas, piâ largitione fidelium conceſſas, quietè poſſideret. Decrevimus.... quod & regiâ auctoritate cum omni imperio præcipimus, ut præfato Monaſterio de rebus ſuis aliquod diſpendium nemo unquam inferre præſumeret, neque ad dominium ſeu Prioratum ejuſdem loci, aliquis tyrannicâ uſurpatione aſcenderet, ſive per generis nobilitatem, ſive turpis lucri illicitâ largitione, ſed ſecundùm B. Benedicti Regulam ibi Abbas conſtitueretur, & conſtitutus legitimâ poteſtate uteretur.

NUNC verò illuſtri Comite ARNULPHO ab hac vita ſublato, & ad ſuperos, ut credimus, tranſ-

MEJERUS in Annalibus Flandriæ an. 967 Diplomatis hujus diſertè meminit, ut & alibi aliorum à nobis productorum.

(1) BALDUINUS BALZO. De eo ſic idem Mejerus: *Anno 973. obiit Balduinus, qui & Balzo, cognomine Bervic, filius Rodulphi Comitis Cameracenſis*, ſepeliturque Gandavi ad D. Petri.

De Rodulpho, Balduini Ferrei filio, Balzonis patre, per Heribertum Veromanduorum Comitem in prælio an. 898 occiſo, ſic Regino Prumienſis, in geſtis anni 899. *Rodulphus Comes pagi Cameracenſis, frater Balduini Comitis Flandrenſis, in ira commotus, propter Caſtella ab Odone Rege ſibi ablata, S. Quintini, & Peronam, dum depredari non ceſſat Abbatiam S. Quintini, ab* Heriberto *Comite in bello occiditur.*

Digitized by Google

tranſvecto, (1) Balduinus cognomento Balzo, noſter ejuſque conſanguineus, ... (2) Arnolphi pueri, filii Balduini, filii ſæpe dicti memorabilis Arnulphi, cum Reverendo Abbate Womaro, ſolertiſſimo ſanctæ Religionis fautore, ac inſigni propugnatore, & prælibati Gandenſis Monaſterii Rectore, noſtram adiit Serenitatem, petens noſtræ auctoritatis munimentum erga idem revocare Monaſterium.

Nos verò eorum nihilominus annuentes ſaluberrimis petitionibus, interventu etiam dilectæ matris noſtræ (3) Gerbergæ ſcilicet, & amabilis conjugis noſtræ Emmæ, illorum Deo dignam adimplevimus poſtulationem, & hanc noſtræ auctoritatis defenſionem eis conceſſimus ſuper idem Monaſterium, & ejus res infra Regni noſtri terminos conſtitutas.

In primis ergo, ex auctoritate omnipotentis Dei, à quo omne regnum & imperium eſt, & noſtrâ, præcipimus, ut nullus Epiſcoporum aut Archiepiſcoporum, qualicumque causâ exiſtente, locum illum invadere, aut bannire aliquo modo audeat, niſi priùs res ad aures noſtri imperii referatur, & tunc conſilio noſtro definiatur.

Appendentia autem hæc roboramus, omnes manſiones ultra Legiam de portu Gandavo: in *Heckenghem* manſiones decem cum Eccleſia & omnibus appendiciis, id eſt, in *Maglina*, manſus unus & villa *Gondelghem*, cum omnibus appendiciis ſuis, id eſt, terris, pratis, paſcuis, ſilvis, villa *Slola & Slouderega & Deſſeldonck, & Tonenſela, & Spenghedonck, & Metmedonck*, cum Eccleſia, villa *Singen*, cum appendiciis ſuis.

In villa *Hadertinia*, manſi duo, in villa *Benghina*, manſi duo, in villa *Hemboius* manſi duo, villa *Herlinghen*, cum appendiciis, id eſt, terris, pratis, paſcuis, ſilvis.

Cortry k, Singhem.

In pago *Curtracenſi*, *Singhehem*, manſi decem, cum Eccleſia & reliquis appendiciis, id eſt, terris, pratis, paſcuis, ſilvis.

In *Haulinghem*, manſus unus, in *Aſpre*, quarta pars Eccleſiæ, & ſeptem manſi, in *Geudinghem* manſi ſeptem, villa *Eſloa*, cum triginta octo manſis & Eccleſia & reliquis adjacentiis, ſcilicet terris, pratis, paſcuis, ſilvis.

Canegbem prope Tielt in territorio Cortracenſi.

In *Caneghem*, cum manſis tribus & Eccleſia in pago **Metelentenſi*, in *Wilda*, manſus unus, in *Merendra*, manſi tres, in pago *Flandrenſi*, in *Rodenborch*, mater Eccleſia cum capella & omnibus appendiciis.

* Melanthoys.

Præcaventes itaque antiqui hoſtis inſidias, quibus ſervorum Dei quietem conturbare & multiformi calliditate moleſtare nititur, reverendo Abbati *Womaro* & ejuſdem loci fratribus hanc noſtræ auctoritatis tutelam, contra... perturbationis jacula, opponendam concedimus.

Videlicet ut prædicto Abbati, ejuſque Fratribus, nullus Laicorum, ſive Clericorum, ſive Secularium, non aliquis Princeps vim aliquam inferat, nullus judex publicus ex judiciaria poteſtate in Eccleſias, aut loca, aut agros, ſeu reliquas poſſeſſiones memorati Cœnobii, quas moderno tempore infra ditionem noſtri imperii juſtè & rationabiliter poſſidet, vel eas quas in jure ipſius loci voluerit divina pietas augere, ad cauſſam audiendam, vel fredas aut tributa exigenda, vel manſiones aut paratas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ejuſdem Monaſterii, tam ingenuos quàm ſervos ſuper terras ipſius commanentes, abſque Abbatis juſſu diſtringendos vel ullas redibitiones aut illicitas occaſiones quærendas, noſtris vel futuris temporibus, ingredi audeat vel valeat, vel ea quæ ſupra memorata ſunt penitus exigere præſumat, nec de ordinationibus Monaſterii, niſi ad hoc rogatus, ſecundùm regulam S. Benedicti, ſe quiſquam intromittat, nec ullam penitus vim banni aut ſimilium inferat.

Quieto itaque jure cuncta quæ poſſident, & quæ Deo auxiliatore, acquiſituri vel adepturi ſunt, uſibus eorum deſerviant, quatenus abſque penuria & infeſtatione cujuſquam, tam pro anima venerabilis Arnulphi ceterorumque ſuorum benefactorum, quàm etiam pro totius regni noſtri quiete & utilitate, divinis laudibus incumbentes, divinam clementiam exorent.

Quisquis igitur contra hujus præceptionis munimentum aliquid ſiniſtri molitus fuerit, quod neminem facturum credimus, omnipotentis Dei iram incurrat, & judicio fidelium convictus, reatus ſui pœnas exſolvens, centum auri libras coactus Monaſterio conferat, & quod illicitè tentavit, fruſtretur & inane fiat.

Quæ noſtræ Conſtitutionis auctoritas ut firmior inconvulſaque.... ſervetur, hoc ei præceptum fieri juſſimus, & annulo noſtri Palatii ſubfirmantes præcepimus inſigniri.

Datum III. Nonas Maii, regnante Domino Lothario (4) anno XII. Indictione X. Actum (5) Nobiliaco feliciter, anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXVII. An. 967.

C A-

(2) Arnolphus, ſive Arnulphus, eo nomine ſecundus Flandrię Comes, patrem Balduinum eo nomine tertium an. 961. adhuc puer amiſit. Ejus immaturam imperio pueritiam avus paternus *Arnulphus Magnus* aliquandiu rexit: quo defuncto curam illam *Balduinus Balzo* excepit.

(3) Gerberga. De ea agemus cap. ſequenti.

(4) Anno XII. Hic calculus annorum Chriſti & Lotharii Regis exactè reſpondet calculo Sigeberti in Chronico.

(5) Nobiliacus, ſeu Nobiliacum oppidum, ac Monaſterium S. Vedaſti, *la Ville d'Arras*, eſt vetuſtæ Atrebatium civitati (quam Julius Cęſar Nemetocernam, Antoninus in Itinerario Nemetacum nuncupat, quæque nunc *la Cité d'Arras* dicitur) contiguum, muris tamen ac portis diſcretum. Monaſterium ipſum, jam inde à temporibus Theoderici Regis, Nobiliacum eſt nuncupatum: ut ex ejus Diplomate conſtat. In civitatė Epiſcopus Atrebatenſis, cum Collegio ſuo Canonicorum, reſidet, & politicam Juriſdictionem exercet: in Nobiliaco, quod civitatem amplitudine multò nunc ſuperat, Abbatia Vedaſtina viſitur. Ea haud dubiè, poſtquam à Theoderico Rege copioſiſſimè ditata fuerat, occaſionem dedit & cauſam urbis exſtruendæ, confluentibus nimirum cùm accolis tum exteris, ad S. Vedaſti Reliquias, miraculis tunc celebres, honorandas.

Sic & Audomaropolis, *S. Omer*, in eadem Provincia, Giſlenopolis, *S. Giſlain*, in Hannonia, Trudonopolis, *S. Tron*, in ditione Leodicenſi, & alia alibi oppida originem atque incrementa ſua Monaſteriis debent.

Digitized by Google

CAPUT XXXVII.

GERBERGA *Francorum Regina alodium Marſanenſe, prope Trajectum Moſæ, donat Monaſterio S. Remigii Remenſis an.* 968.

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad hunc annum. Vide Donat. Belg. lib. 2. cap 58. Contuli cum originali an. 1628. quod eſt in Eaucourt primo lapide à Bapalma in Diœc. Atrebatenſ. viâ Ambianenſi.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. (1) GERBERGA divinâ diſpenſante clementiâ, humilis Francorum Regina.

Cùm omnis ſancta Eccleſia, ab exordio Chriſtianæ Religionis, rite diſpoſitis quibuſque eccleſiaſticis utilitatibus, donis ſit maximè ditata regalibus, dignum profectò ducimus, ſi morem antiquorum ſequentes, ex rebus noſtris eamdem honorantes ſublimamus, ſperantes à Domino bonis æternalibus remunerari, cujus pietatis conſilio actus noſtros optamus in ſalutem dirigi.

Quocirca fidelium præſentium univerſitati, ſimul & ſecuturorum notum ſit poſteritati, quoniam locum S. REMIGII magnifici Doctoris, Francorum Apoſtoli, admodum gaudentes rerum incrementis feliciter proſperari, ac multiplici bonorum copiâ fortunatum haberi, delegantes ſolemniter per manus fidelis Advocati noſtri, Comitis ARNULFI, legitimâ veſtiturâ cum conſilio, pietate quoque ac benigno aſſenſu Domni OTTONIS Imperatoris Auguſti, tradimus S. Remigio quoddam juris noſtri prædium in alodo, in honore S. Petri conſecratum, vocabulo (2) MARSNAM, in Comitatu MASAUGO, cum omnibus ad ipſum prædium pertinentibus, id eſt, (3) *Clumam* & (4) *Litam*, cum appendiciis ſuis, (5) *Hertram* & (6) *Angleduram*, cum appendiciis ſuis, ſuperadditis etiam rebus aliis, quæcumque ex ipſo fiſco in jus dominicum jam olim devenerant: adſtantibus etiam, imo collaudantibus atque confirmantibus (7) GERARDO Tullenſi Epiſcopo, atque Comitibus EMMONE & * ANSFRIDO, nonnulliſque aliis nobilibus ſuis. Merſen. * Sic in originali ſemper.

Fidentes utique tanti patris & patroni noſtri plurimùm meritis adjuvari, totumque hoc agentes pro ſalute videlicet noſtra, & remedio ſenioris noſtri piæ memoriæ (8) GISLEBERTI, ſuique parentum, patris ſcilicet & matris, RAGENERI & ALBRADÆ, eâ ſcilicet ratione, ut idem locus S. Remigii, qui ſemper ab antiquo regiis donationibus, utpote caput Franciæ, fuerat honoratus, noſtris etiam donis regalibus diteſcat & polleat uberiùs, ipſumque alodum, ut ſui proprium jure legitimo firmiter tenendo in perpetuum poſſideat, quatenus memoriam noſtri ac præfati viri ſenioris noſtri GISLEBERTI apud ſe jugiter fixam idem locus habeat, ſuiſque orationibus perpetuis & ſacrificiorum muneribus & votis, in conſpectu Dei ejuſdem * memoriam piiſſimè recolat. * In originali habetur memoria.

Ipſum autem alodum ſub omni rerum integritate legitimâ exterminatione conſtat, habens manſos LXXXII, cum terris videlicet cultis & incultis, ſilvis, pratis, vineis, & paſcuis, campis, molendinis, aquis, aquarumque decurſibus, exitibus & regreſſibus.

Ceterùm ſi quis fortè olim tentaverit hanc traditionem regiam inquietare, eique nefas aliquod ex adverſo irrogare, pœnas temeritati ſuæ obnoxias, ut reus majeſtatis, exſolvat, imo etiam Deo & S. Remigio, cum omni emendatione, juxta legis decretum ſatisfaciat: & ſic hæc Regalis donatio noſtra inviolabilis ſemper permaneat & inconvulſa.

Actum IV. Idus Februarii anno Incarnationis

(1) GERBERGA. Henrici Aucupis filia, Othonis I. Imp ſoror, anno 929 primùm *Giſleberto* Lotharingiæ Duci, poſt *Ludovico Tranſmarino*, Francorum Regi, Caroli Simplicis filio anno 939 nupta fuit.

(2) MARSNA. Reginoni Marſana, *Merſen*, Palatium olim Regium, nunc municipium amplum, ſecundo lapide à Trajecto Moſæ, cum Monaſteriolo ſeu * Præpoſitura, ut loquuntur: quam ad noſtra uſque tempora Monachi Benedictini ex Remenſi S. Remigii Cœnobio, poſſederunt, & annis ſuperioribus, viâ permutationis aliorum in Francia prædiorum, ceſſerunt Canonicis Regularibus Cœnobii quod Aquas curtas, *Eaucourt*, in Arteſia nuncupant, cujus Abbas Iſembardus Le Cocq anno 1628. his titulis inſignitur: Comes de Courcelles, Toparcha de Ligny, Walencour, Præpoſitus & Dominus in Merſſen, Clemmen, Beke &c. Vide ſupra cap. 17.

* Theodoricus Præpoſitus de Marſna nominatur Teſtis in litteris Godefridi III Lotharingiæ Ducis quibus reſtituit ann. 1160. Littam Monaſterio S. Remigii.

(3) CLUMA. Nunc Clemmen, vel Clummen, vicus agri Falcoburgenſis.

(4) LITA, ſeu Letta, *Littoy*, vicus Brabantiæ prope Sylvam-Ducis. Vide Diplom. Belgic. c. 61.

(5) HERTRA. Nunc Ertrem vel Erthen prope Leodicum.

(6) ANGLEDURA. Angleure, in eodem tractu.

(7) GERARDUS. Tullenſis Epiſcopus, Coloniâ Agrippinâ oriundus, eſt is, niſi fallor, quem Leo IX. Papa in Catalogum Sanctorum retulit: ut Wibertus lib. 2. de rebus geſtis ejuſdem Leonis cap. 6. & Sigebertus in Chronico ad annum 1052. commemorant. Colitur die 23. April.

(8) GISLEBERTUS, ſeu Giſelbertus Lotharingiæ Dux, primus Gerbergæ maritus, fuit RAGINERI Ducis (ut ipſum Regino in geſtis anni 898. nuncupat) & ALBRADÆ filius: ut ex Diplomate jam recitato, itemque ex Flodoardi Chronico, & ex Fragmento Gallici ſcriptoris, quod ex Conrado Abbate Urſpergenſi Petrus Pithæus recitat, certò conſtat. Vide ſupra cap. 32 in Notis.

In Fragmento illo ſic legitur: Hâc tempeſtate REGENERUS vir nobilis, partium Caroli Simplicis fidiſſimus tutor, finem vitæ accepit, cujus exequiis Carolus interfuit. Hiſque peractis *Giſelberto* ejus filio jam adulto paternum honorem, coram Principibus, qui confluxerant, liberaliſſimè contulit. Hic cùm eſſet opibus & genere inclytus, & conjugio GERBERGÆ, Henrici Tranſrhenenſis filiæ, ſatis beatus, in nimiam præ inſolentia temeritatem præceps ferebatur, multaque pro abjectione Regis Caroli moliebatur. Sed victus, Rhenum pertranſiens, annis aliquot apud ſocerum ſuum Henricum, patrimonio privatus, exulavit. Evoluto autem tempore, Henricus egit apud Regem Carolum, ut Giſlebertus reciperetur in gratiam. Recepit itaque *Trajectum, Jupiliam, Harſtallum, Marſnam, Littam & Capramontem.* Exinde in Celticam ſeceſſit, & in Neuſtriam tranſiit: ſicque cum ROBERTO, Othonis ſive Odonis Regis fratre, qui

Digitized by Google

nis Dominicæ DCCCCLXVIII. in præfato Comitatu in villa quæ dicitur HACTA anno XXXII. regnante Domno Othone Imperatore inclyto, ac Cæſare Auguſto, filio quoque ejus æquivoco regnante anno VII.

S. Domnæ GERBERGÆ glorioſæ Reginæ, quæ Regiæ auctoritatis manu hoc ſcriptum, quod fieri juſſit, dignanter corroboravit, & aliis confirmare mandavit.

S. Juvenis magnæ indolis (9) CAROLI.

(10) S. ARNULFI Comitis, qui vice Domnæ Reginæ hanc traditionem fecit.

(11) S. Emmonis Comitis. (12) S. Ansfridi Comitis.

S. Huberti. S. item Huberti.
S. Gotramni. S. Franconis.
S. Gerardi. S. Euruini.
S. Adelſtamni. S. Huniconis.
S. Godeſeni. (13) S. Iſaac.
S. Theoderici. S. Onulfi.
(14) S. Wilberti. S. Rotlandi.
S. Rageneri.

Data pridie Idus Februarii, manu Domnæ Reginæ, & ſuſcepta à Domno Abbate HUGONE, qui ibi affuit cum ſuo Advocato EMMONE prædicto Comite.

erat Dux Celticæ, conſilium pertractavit, ſuggerens ei de regni ſuſceptione, & Caroli abjectione. Procedente autem tempore Robertus, collectis Principibus, an. 922 Rex eſt effectus.

Sic fere in Fragmento ſupra citato apud Cónradum Abbatem Urſpergenſem legitur. His conſonant ea quæ Flodoardus in Chronico ad an. 922. de Giſleberto narrat.

Ejuſdem porrò, ut arbitror, Regeneri ſeu Ragineri Ducis eſt Diploma, quod anno 913 Indictione primâ, die 9 menſis Maii ſcriptum, Harçus in Annalibus Brabantiæ citat, quo is ampliſſimum latifundium Monaſterio S. Matthiæ Treverenſis dono dedit.

GISLEBERTUM verò fuiſſe fratrem Ragineri Longicolli, Hannoniæ Comitis, idem Flodoardus in Chronico ad an. 924. teſtatur: *Interea* Giſlebertum Berengarius (*Lomenſis ſeu Namurcenſis Comes*) *qui ſororem ipſius habebat, comprehendit; eumque oblatis obſidibus ſibi pro eo filiis* Ragenarii, *fratris ipſius* Giſleberti, *dimiſit. Idem verò* Giſlebertus *dimiſſus, terram Berengarii* Ragenariique *fratris ſui*, & Iſaac *Comitis* (*Cameracenſis*) *depradationibus plurimis vaſtat.* Vide plura cap. 32. ſupra.

(9) CAROLUS. Dux Lotharingiæ, juvenis hîc nuncupatur, utpote an. 953 Lauduni matre Gerbergâ natus: ut idem Flodoardus in Chronico ſcribit.

(10) ARNULFUS. Non Flandrenſis, ſed alterius pagi Comes, traditionem fecit tanquam Vicarius Gerbergæ. De hoc Arnulfo agit fortaſſe Flodoardus in Chronico an. 959.

(11) EMMO, ſive Immo Comes, primùm Brunonis Archiepiſcopi Colonienſis, ac Lotharingiæ Ducis conſiliarius fuit; poſt hoſtis factus, Capræmontem an. 960 munivit contra eumdem Brunonem; teſte Flodoardo.

(12) AUFRIDUS Comes Bratuſpantium, poſt Epiſcopus Ultrajectinus: de quo vide ſupra in Notis cap. 32.

(13) ISAAC Comes Cameracenſis, qui varias contentiones cum Stephano & Fulberto Epiſcopis Cameracenſibus habuit: ut Baldericus lib. 1. cap. 65. & 70. narrat.

(14) WILBERTUS ſeu Guibertus Comes, & fundator Abbatiæ Gemblacenſis in Brabantia: de quo ſupra cap. 32. egimus.

Ceterùm ex ſupradictis abundè liquet, *Raginerum Longicollum* non *Manaſſis* (ut Lipſius, Guiſius & alii ſcripſerunt, qui fingunt Raginerum filium Manaſſis, & Manaſſem filium Albonis, &c. quæ omnia ſunt ficticia, ait Gomicurtius) ſed *Ragineri* Ducis filium fuiſſe. *Manaſſes* autem (cujus occaſione error natus eſt) Comes in Burgundia fuit, itemque fundator Monaſterii S. Viventii in Diœceſi Auguſtodunenſi, ubi & ſepultus jacet cum conjuge ſua HERMANGARDE. Ex ea filium reliquit GISLEBERTUM, qui Burgundiæ Dux fuit, poſt obitum *Hugonis* cognomento *Nigri*: ut Quercetanus in ſua Burgundia teſtatur.

CAPUT XXXVIII.

OTHO II. *Imp. prædia ablata Monachis S. Bavonis Gandenſis reſtituit, anno* 974.

Vide ſupra c. 36. & Chron. Belg. ad hanc an.

IN nomine Domini Dei æterni, ac Salvatoris noſtri, Jeſu Chriſti, ſupernâ largiente clementiâ OTHO Imperator Auguſtus.

SI locis, divinis cultibus mancipatis, emolumentum noſtræ largitatis impendimus, id nobis procul dubio, ad præſentem vitam faciliùs tranſigendam, & ad æternam feliciùs capeſſendam, prodeſſe confidimus. Idcirco notum eſſe volumus omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium quàm futurorum induſtriæ; qualiter venerabilis WOMARUS Abbas Cœnobii S. Confeſſoris Chriſti BAVONIS, Domini genitoris noſtri OTHONIS, bonæ memoriæ præcellentiſſimi Imperatoris, Excellentiam adierit, ejus benigniſſimam interpellans Serenitatem, ſuper aliquibus rebus, infra regni noſtri terminos conſtitutis, prædicto Cœnobio S. BAVONIS aliquamdiu injuſtè præreptis, qui continuo more ſibi conſuetæ pietatis, ejus libentiſſimè aſſenſum præbuit juſtæ petitioni, conſtituens & imperans præfato loco & fratribus eaſdem res, cum omni integritate reſtitui, quas etiam antea ſæpe fratribus ejuſdem loci, pro hoc æquè eum adeuntibus, benignè reddiderat: ſed humani debiti forte præventus, ad meliora, ut credimus, tranſmigrans, nullum ſuper hoc Imperialis auctoritatis ſcriptum ediderat.

QUAPROPTER poſt illiùs ex hac luce deceſſum, jam dicti venerabilis Abbatis monachi noſtram adierunt Celſitudinem, rogantes ut ſecundùm pii noſtri genitoris laudabile votum, noſtræ quoque largitatis & immunitatis eis proſpicere dignaretur auctoritas. Nos verò hæc omnia à fidelibus noſtris comperta, procul dubiò vera eſſe non ignorantes, ob ſpem divinæ remunerationis, ac pro ſalute animæ ejuſdem cariſſimi noſtri patris, atque ſtatu & incolumitate regni vel Imperii noſtri, piam

illorum

illorum nolumus fruſtrari petitionem, ſed inſuper res ipſas diu ſibi ablatas, omni cum integritate, eis reſtituentes, noſtræ auctoritatis immunitate ac tuitione confirmamus.

NOMINA autem rerum hæc ſunt, hoc eſt, in pago *Teſſandriæ*, *Nordrewic*, cum Eccleſia & omnibus appendiciis, & in pago *Bragbatenſe*, *Sethleta*, cum Eccleſia & omnibus ſuis adjacentiis: in pago quoque *Rien*, *Boucholt*, æquè cum Eccleſia, & reliquis appenditiis.

Taxandria. Norderwyck.

Reyn. Bouchout prope Antverp.

HÆC ergo omnia ſub perpetua immunitatis noſtræ tuitione eſſe volumus, ita ut nullus noſter Comes, aut Judex, aut Vicarius, aut publicus fiſci exactor, vel Advocatus, vel alius aliquis, prænominatas villas ingredi audeat, ad fredas exigendas, vel paratas exigendas, vel hominibus præſcripti Monaſterii inibi habitantibus diſtrictionem ingerendi, vel aliud quid poteſtatis exercendi, licentiam aut poteſtatem habeat: niſi Abbas & Advocatus, quem ſibi ipſe utilem & neceſſarium elegerit.

QUISQUIS igitur contra hujus noſtræ præceptionis munimen, quod futurum minimè credimus, aliquid ſiniſtrum molitus fuerit, primò omnipotentis Dei iram incurrat, & judicio fidelium convictus, reatûs ſui pœnam exſolvens, centum auri libras coactus dicto Monaſterio reddat, & quod illicitè tentaverit, fruſtretur & inane fiat. Et ut firmiùs maneat inconvulſumque ſervetur, hoc ei præceptum fieri juſſimus, quod & propriâ manu firmavimus, annulique noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

Signum Domini OTHONIS inviĉtiſſimi Imperatoris.

(1) WILLIGISUS Cancellarius, ad vicem ROTBERTI Archicapellani notavi. Datum XII. Kalen. Febr. anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXXIV. Indictione II. anno regni Domini Othonis XIII. Imperii autem IV. Actum (2) *Boſgrat* in Domino feliciter, Amen.

(1) WILLIGISUS Archiepiſcopus Moguntinus, humili ortus genere, patrem habuit hamaxurgum ſeu carpentarium, qui victûs quotidiani cauſâ, rotas & plauſtra conficere ſoleret. Utque ſeſe intra rectæ rationis ac modeſtiæ gyrum contineret, priſtinamque ſuam tenuitatem ſemper ob oculos haberet, paſſim in ædificiis & parietibus rotas pinxit atque incidit. Quas pro ſuis hodieque inſignibus non ſolùm Moguntina civitas, ſed ipſi etiam Moguntini Archiepiſcopi retinent.

Fuit primus Elector Moguntinus, obiitque an. 1011.

(2) BOSGRAT. Ita legitur in autographo, quod etiamnum Gandavi in Archiviis Palatii Epiſcopalis exſtat: ut mirer, unde Meiero in mentem venerit hîc legere, *Actum Broſella*. Potuit is legiſſe *Bruohſela*, & non *Broſella*, in aliis duobus diplomatibus, quorum autographa ibidem adſervantur, & quorum prius ſic finitur: *XIV. Kal. Febr. anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXXVI. Indictione IV, an. verò regni Domini Othonis XV. Imperii X. actum Bruohſelæ.*

Alterum ſic finitur: *XV. Kal. Febr. anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXXVI. &c. ut ſupra.*

CAPUT XXXIX.

OTHO *II. Imp. confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Leodicenſis, anno* 980.

Vide Chronicon Belg. ad hunc an.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. OTHO divinâ favente clementiâ Imperator Auguſtus. Noverint omnes noſtri fideles, tam præſentes quàm etiam futuri, quòd venerabilis Epiſcopus Leodicenſium NOTKERUS præcepta quædam noſtris obtulit obtutibus, quæ ab anteceſſoribus noſtris *Pipino*, *Carolo*, *Lodovico*, & item *Carolo*, Regibus Francorum, collata erant Eccleſiæ S. Mariæ & S. Lamberti, & inſuper à patre noſtro OTHONE Imperatore confirmata, ſuper univerſas poſſeſſiones ejuſdem Matris Eccleſiæ: quarum iſtæ ſunt capitales (1) *Hoium*, (2) *Foſſes*, *Lobies*, (3) *Tungres*, (4) *Maſlines*.... & ſuper cetera loca, cum omnibus rebus & hominibus ad ea pertinentibus, ut omni publicâ poteſtate excluſâ, in manu Epiſcopi ſingulariter conſiſtant.

Nos itaque eamdem ſanctæ Eccleſiæ dignitatem conſiderantes, Imperiali Edicto præcipimus, ut nullus Comes, nullus Judex, niſi cui Epiſcopus commiſerit, audeat poteſtatem exercere ſuper ea loca, neque placitum habere, aut freda, aut tributa, aut bannos, aut telonia, aut reditus de ſtatione navium exigere, neque in quibuſlibet aliis, quæ vel nunc habentur, vel de cetero habenda ſunt.

SIQUIS autem contra hoc noſtrum præceptum egerit, & ullam vim in rebus Eccleſiæ, ſub nomine poteſtatis, fecerit, & bannum regium componat, & conatus ejus irritus fiat. Hanc auctoritatem manu propriâ firmavimus & annuli noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

(5) HILDIBALDUS Cancellarius, ad vicem WILLIGISI Archicapellani, notavi. Datum VIII. Idus Januarii, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo octogeſimo, regni OTHONIS II. decimo nono, Imperii verò XIII. Indictione VI. Actum in Gruona.

C A-

(1) HOIUM. Oppidum ditionis hodieque Leodicenſis ad Moſam fl. ab *Hoio* ejuſdem nominis fluvio ſic dictum. Eccleſia S. Mariæ in Hoio pertinuit olim ad Eccleſiam Cameracenſem. Vide Baldericum in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 52.

(2) FOSSAS, LOBIAS, ſeu Laubias. Vide ſupra pag. 31.

(3) TUNGRORUM oppidum, *Tongres*, Epiſcopi olim Tungrenſis Sedes, qui nunc Leodici reſidet ab anno 709, quo S. Hubertus Cathedram Trajecto Leodicum tranſtulit, cum corpore S. Lamberti.

(4) MASLINES, hodie Mechlinia. In Eccleſia S. Rumoldi, nunc Metropolitanâ, olim erat Monaſterium duodecim Canonicorum, inſtitutum à Notgero Leodienſi Epiſcopo. Fuit juris ac ditionis Leodieuſis; ſolebatque Præpoſitus Capituli eligi de gremio Canonicorum S. Lamberti Leodii. Additio

(5) HILDIBALDUS. Fuit Epiſcopus Wormatienſis, obiitque anno 997. Ita Liber de Cancellariis Imperii. Additio

Digitized by Google

CAPUT XL.

OTHO III. *Imp. an.* 985 *donat Notgero Leodicenſi Epiſcopo Comitatum Hoienſem, ſeu Huienſem, quem Aufridus Comes antea tenuerat.*

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. OTHO, divinâ favente clementiâ, Rex. Cunctis fidelibus noſtris, præſentibus ſcilicet atque futuris, per ſcripti hujus prætitulationem manifeſtari volumus: quia adiit Celſitudinem noſtram venerabilis, & fidelitatis noſtræ in omnibus executor, NOTKERUS, Tungrenſium vel Leodicenſium Epiſcopus, ut ei vel ſucceſſoribus ſuis, S. Mariæ, Sanctoque Lamberto deſervituris, Comitatum HOIENSEM, qui in noſtra ditione hactenus erat, quemque (1) ANSFRIDUS Comes, illuſtris vir, qui illum ad præſens tenebat, pro Dei honore, & prædictorum Sanctorum veneratione, ipſiuſque Epiſcopi amore reddiderat, perpetuò habendum concederemus.

ET quia quod reliquum erat regiæ ditionis, in moneta ſcilicet, & telonio, reliquiſque reditibus, munificentiâ Regum vel Imperatorum, prædeceſſorum noſtrorum, Eccleſiæ S. Mariæ, in Leodio vel Hoio poſitæ, jam ceſſerat & dilectiſſima mater noſtra THEOPHANIA (2) Imperatrix, fiendum petebat, ratum duximus ejus ſubſervire petitioni.

IGITUR ſuper id quod ab anteceſſoribus noſtris Regibus vel Imperatoribus, Eccleſiæ jam dictæ Tungrenſi vel Leodienſi conceſſum fuerat, ſcilicet in vicis *Trajecto*, *Hoio*, *Namuco*, (3) *Deonanto*, vel in Monaſteriis, caſtellis, cortibus, & villis, jam ad ſervitium ejuſdem Epiſcopi acquiſitis, vel de cetero adquirendis, id eſt, ut nullus Comes vel ſub Comite agens, vel Judex, aut ex judiciaria poteſtate, exceptis eis qui ab Epiſcopo ſuffecti fuerint, in loca ſupradicta reſidere audeat, vel ad cauſſas audiendas, aut freda aut tributa, aut bannos, aut telonia aut reditum de ſtatione navium, aut aliquod omnino diſtrictum exigendum, aut manſiones vel paratas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut ullas redibitiones aut illicitas occaſiones inquirendas, ſicut continebatur in præceptis Regiis vel Imperialibus, munificentiæ vel immunitatis intuitu, ſuper denominatis Eccleſiis jam olim conceſſis.

SUPER hæc, inquam, omnia, quæ dicta ſunt, quæque ab Anteceſſoribus noſtris Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Sanctique Lamberti conceſſa ſunt, concedimus eidem venerabili NOTKERO Epiſcopo, & per eum, omnibus ejus ſucceſſoribus, quod reliquum *Hoienſis* Comitatûs in noſtra ditione ſuperfuerat, infra eumdem vicum, vel extra, ut tam idem Epiſcopus, quàm & reliqui per ſuccedentia tempora Epiſcopi, cuicumque fidelium ſuorum & noſtrorum militum vel amicorum, dari illum cenſuerint, liberam habeant facultatem: ſalvâ tamen, ſi ita Epiſcopo viſum fuerit, in dando noſtrâ reverentiâ, vel propter debitum nobis ab omnibus honorem, vel propter bannum legaliùs faciendum.

ITAQUE pro animæ noſtræ vel anteceſſorum noſtrorum remedio, vel Dei ſervitio meliùs & fideliùs explendo, quidquid Cameræ noſtræ provenire poterat ex Comitatu jam dicto, Eccleſiæ ſupradictæ, vel noſtri Epiſcopi .... cedendum permittimus.

ET ut hoc auctoritatis noſtræ præceptum & firmiùs credatur, & diligentiùs ab omnibus obſervetur, manu propriâ firmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſubterſignari juſſimus.

(4) HILDIBALDUS Epiſcopus & Cancellarius, vice WILLIGISI Archicapellani, recognovi. Datum Nonis Junii, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo octogeſimo quinto, Indictione XIII. anno verò Tertii Othonis regnantis ſecundo. Actum in (5) *Gilenheim*, feliciter, amen.

CA-

(1) ANSFRIDUS ex Hoienſium & Bratuſpantium, ſeu Lovanienſium Comite cùm factus eſſet Epiſcopus Ultrajectinus anno 990. Otho III. Imp. Comitatum Hoienſem Eccleſiæ Leodicenſi perpetuò habendum conceſſit. Vide ſupra cap. 32. & infra cap. 42. in Notis.

Perpetuò, inquam, habendum conceſſit: quod nota, ut rarum illo ævo. Nam Comitatus & ſimiles præfecturæ iis temporibus non erant perpetuæ aut hereditariæ: ut in Annalibus Belgicis docui.

Addit. (2) *Theophania* ſeu *Tiphania*, filia Conſtantini Porphyrogenetæ Imperatoris Græcorum, data fuerat Uxor Othoni II. Imp. ut per hoc conjugium fœdus inter utrumque Imperium Occidentale & Orientale ſanciretur: quod tamen non evênit.

(3) DEONANTUM. Vide ſupra cap. 21. pag. 32.

(4) De Hildibaldo & Willigiſo vide pag. præcedenti in Notis. Addit.

(5) GILENHEIM. (*Ingilenheim*) legere mallet Gomicurtius, olim Palatium Imperiale inter Moguntiam & Bingam.

Natus eſt ibidem Carolus Magnus Imperator anno 742, obiitque Imp. Ludovicus Pius 840. Eſt inſuper locus celeberrimus in Hiſt. Eccleſ. ob varia Concilia illic habita. Addit.

Digitized by Google

CAPUT XLI.

OTHONIS III. *Imp. Diploma largitionis, quâ Theodericum Hollandiæ Comitem, Avunculum ſuum, eſt proſecutus an.* 985.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. OTHO, divinâ favente clementiâ Rex.

CUNCTIS fidelibus noſtris, præſentibus ſcilicet atque futuris, manifeſtum eſſe volumus quomodo nos ob votum & amorem dilectæ genitricis noſtræ, THEOPHANIÆ, videlicet Imperatricis Auguſtæ, nec non interventu fidelium noſtrorum ECBERTI Treverenſis Eccleſiæ venerabilis Archiepiſcopi, ac nepotis noſtri HENRICI Bavariorum Ducis, fideli noſtro THEODERICO Comiti, quidquid noſtro conceſſu hactenus in beneficium tenuit, inter duo flumina, quæ vocantur *Liora* & *Hiſla*, in proprium dedimus, cum omnibus utenſilibus, quæ in eodem beneficio, Regio conceſſu, per fructuarium uſum, ante hoc poſſedit, & totum quod noſtrâ Regiâ conceſſione in villa, *Sunnemere* dicta, beneficiario uſu uſque modò, cum omni utilitate illuc aſpiciente, ſed etiam in proprium deinceps tenendum donavimus, adhuc quoque quidquid beneficii noſtra de parte inter duo flumina *Medemelacha* & *Chimeloſara* (*Gemerchi* dicta) tenuit, cum omnibus appendiciis ad idem beneficium pertinentibus, ſimiliter in proprietatem habendam dedimus.

AD hæc etiam totum, quod de noſtro jure, in pago *Texla* nuncupato, in beneficium tenuit, cum omni utilitate ad hoc appendente (excepto quod vulgari linguâ dicitur *Huſlada*) ad integrum ſibi in proprium tradidimus, in Comitatibus ita nuncupatis *Maſalant*, *Kinhem*, *Texla*. Texel Inſula. Maeſland. Kenemerland.

ET ut de prædictis rebus liberam habeat poteſtatem donandi, commutandi, ſeu quidquid voluerit faciendi, hoc noſtræ auctoritatis præceptum conſcribi, & annuli noſtri impreſſione ſigillari juſſimus, manuque propriâ ſubterfirmavimus.

SIGNUM Domini OTHONIS glorioſiſſimi Regis. HILDEBALDUS Epiſcopus & Cancellarius, vice WILLIGISI Archicapellani recognovi. Data VIII. Kalendas Septembris, An. 985. anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo octogeſimo quinto, Indictione decimâ tertiâ, anno autem tertii Othonis regnantis ſecundo. Actum Noviomago feliciter, amen.

DIPLOMA iſtud recitat Janus Douſa in ſuis Hollandiæ Annalibus.

DE THEODERICO Hollandiæ Comite, ejuſque conjuge HILDIGARDE, & eorum filio EGBERTO Treverorum Archiepiſcopo, vide infra Diploma anno 1083 datum de fundatione & dotatione Abbatiæ Egmondanæ.

CAPUT XLII.

AUFRIDUS, *ex Comite factus Epiſcopus Ultrajectinus anno* 994, *eidem Eccleſiæ dat VVeſterlo, & alias villas in Comitatu Rienſi ſitas.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Operæ pretium duximus, quæ ſubſequuntur ſcriptis inſerere, ne poſteros lateret, quod præſens ætas faceret.

QUAPROPTER deſideramus notum eſſe cunctis Sanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, tam futuris quàm modò præſentibus, quòd ego AUFRIDUS, Dei ſolummodo gratiâ ſanctæ Trajectenſis Eccleſiæ Præſul indignus, jure confiſus in Domino cum tranſitoriis acquirere perennis vitæ gaudia, quamdam mei juris hereditatem, quam antea poteſtative poſſederam, infra Comitatum RIEN nuncupatum, quorum locorum hæc ſunt nomina, *Weſterlo*, *Odlobolo*, *Mierbeke*, *Hoybeke*, *Burente*, pro me & meorum parentum remedio, cum omnibus ad hæc pertinentibus, Eccleſiis, ædificiis, agris, mancipiis, paſcuis, pratis cultis, & incultis, ſilvis, aquis, aquarumve decurſibus, trado ad Eccleſiam S. Mariæ ſemper Virginis, ſanctique Martini in Trajecto, ad reſtaurandum ibidem Dei ſervitium.

SI quis hujus rei traditionem infregerit, laqueum omnipotentis Dei iræ, ejuſque Genitricis Mariæ, ſanctique Martini incidat, & quaſi profanus à Sanctæ Eccleſiæ liminibus ſequeſtratus exiſtat. Et ut veriùs credatur firmiuſque obſervetur, ſigilli noſtri impreſſione propriâ manu deſignavimus.

DIPLOMA iſtud extat apud Guil. Hedam (qui hîc invehitur in Weſemaliæ Dominos, tanquam occupatores prædiorum Aufridi &c.) item apud Joannem Gerbrandum Leidanum Carmelitam, in Hollandiæ Chronicis.

Ceterum AUFRIDUS, ex Bratuſpantium ſeu Lovanienſium & Hoienſium & de Oelen (ex monumentis S. Martini Ultrajectenſis) Comite, factus Epiſcopus Ultrajectinus, dedit eidem Eccleſiæ *Weſterlo*, & alias villas ſupra nominatas in pago Rienſi, haut procul ab *Herentalia*, Campaniæ Brabantinæ oppido, ſitas, quas hodieque Baro PETERSEMIUS, caput illuſtris familiæ *Merodiæ*, ſub annuo cenſu poſſidet. Ann. 994.

Idem in *Monte ſancto*, primo lapide ab Amersfurto ditionis Ultrajectinæ oppido, an. 1006 Monaſterium Benedi-

Digitized by Google

S. Pauli Abbatia. nedictinis Monachis ædificavit; quod an. 1050 in urbem Ultrajectinam tranſlatum, S. Pauli nomine innotuit. Obiit autem an. 1008 aut proximè ſequenti, in eodem illo ſuo Cœnobio conditus. Vide ſupra Notas ad cap. 32. itemque Joannem Becanum & Guilielmum Hedam, rerum Ultrajectinarum ſcriptores.

Aufridi conjux Hilsunda ſeu Hilsundis, exemplo mariti, ſeculum pariter relinquens, Thorensę virginum Canonicarum Collegium, ad Moſam ſeſquimillari à Maſeica, ditionis Leodicenſis oppido, conſtituit ac dotavit: ad quod non niſi illuſtribus Comitum familiis prognatæ nunc admittuntur. Virginibus iſtis Canonici ſex, ampliſſimè ab eadem Hilſunda an. 992 dotati, in Sacris celebrandis ſubſerviunt.

CAPUT XLIII.

S. Henricus *Imp. Baldrico Epiſcopo Leodicenſi, & Baldrico Comiti an.* 1008 *dat bannum beſtiarum in ſilvis, quas poſſidebant.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Henricus, divinâ favente clementiâ, Rex.

Notum ſit omnibus noſtris fidelibus, præſentibus ſcilicet & futuris: qualiter nos interventu atque petitione (1) Heriberti Colonienſis Archiepiſcopi, bannum noſtrum beſtiarum, (2) Baldrico ſanctæ Leodicenſis Eccleſiæ Præſuli, nec non (3) Baldrico Comiti, ſuper eorum proprias ſilvas, quæ ſunt inter illa duo flumina, quæ (4) ambo *Nithe* vocantur, & tertium quod (5) *Thila* nominatur, ſitæ, & quæ pertinent ad illas villas (6) *Heiſte & Heiſten*, ac *Badfride*, nec non (7) *Maclines*, nominatas, quod tamen totum *Waverwald* appellatur, in Comitatu verò Gozilonis Comitis, qui (8) Antwerf dicitur, ſitum, per hanc noſtram præceptalem paginam, concedimus atque largimur, & de noſtro jure in eorum jus ac dominium transfundimus: eâ videlicet ratione, ut præſcripti Baldrici de prænominato banno, ejuſque utilitate dehinc liberam habeant; quidquid ſibi placuerit, poteſtatem faciendi; omnium hominum contradictione remotâ.

Et ut hæc donationis noſtræ auctoritas ſtabilis & inconvulſa omni permaneat tempore; hoc præceptum inde conſcriptum, manu propriâ corroborantes, ſigillo noſtro inſigniri juſſimus.

Signum Domini Henrici Regis inviĉtiſſimi.

Eberhardus (9) Cancellarius, vice Willigisi Archicapellani, recognovit. Datum pridie Idus Septembris, Indictione ſextâ; anno Dominicæ Incarnationis milleſimo octavo; anno verò Domini Henrici ſecundi regnantis ſeptimo. Actum Treveris feliciter, amen.

(1) S. Heribertus Colonienſis Archiepiſcopus anno 1021 die 16. Martii ad meliorem vitam tranſiit, ex oppoſito urbis Colonienſis in Monaſterio Tuitienſi, à ſe condito ſepultus. Vitæ ejus hiſtoriam ſcripſit Rupertus Abbas Tuitienſis, à Surio editam.

(2) Baldricus Leodienſis Epiſcopus, Fundator Abbatiæ S. Jacobi, in urbe Leodicenſi, anno 1017 vivere deſiit. & ſucceſſorem habuit Wolbodonem.

(3) Baldricus Comes Leodicenſis fuit, ut ſuſpicor. Olim pleræque civitates Epiſcopales, ut Cameracenſis, Atrebatenſis, Ambianenſis, & aliæ, ſuos Comites habuerunt.

(4) Ambo Nithe. Duo hîc flumina notantur, quæ *Nithe* ſeu *Nethe* nomen hodieque gerunt in Campania Brabantica, & in oppido Lirano confluunt, videlicet *Netha major*, & *Netha minor*.

(5) Thila, ſeu Thilia, *Thy* Gallis, Dilia, *Dyle* Teutonibus, flumen prope Genapiam in Gallo-Brabantia ortum, Villarienſe Ord. Ciſtercienſis Monaſterium alluit, exinde Furâ rivo Lovanii auctum, in Demeram, ac denique in Scaldim influit.

(6) Heiste. Municipium, agri Rienſis hodieque notum. *Heiſt op den bergh.*

(7) Villa Maclinès. Fortè *Quaet Mechelen*. Villa medii ævi ſcriptoribus idem quod Gallis hodie *Village*.

(8) Antwerf. *In Comitatu Gozilonis Comitis.* Notet hîc lector Comitatum ſeu Marcam Antverpienſem.

(9) *Eberhardus*, anno 1006 conſtitutus fuit primus Epiſcopus Eccleſiæ Bambergenſis fundatæ à S. Henrico Cæſ. Addit.

CAPUT XLIV.

Hugonis *Epiſcopi Noviomenſis ac Tornacenſis Diploma, de fundatione Abbatiæ Falempinenſis, Canonicorum Regularium in Diœc. Tornacenſi, per Saſwalonem, Caſtellanum Inſulenſem, an.* 1039.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Apoſtolo atteſtante, nihil eſt præſtabilius charitate; namque iniquitas liqueſcit eâ interveniente, & inter virtutes, dona Dei diſpenſat primaria ſede. Hæc eſt quæ credentibus intonat, dicens: *Ego dixi, Dii eſtis, & filii excelſi omnes.* Proinde revera nos Domini noſtri Jeſu Chriſti præventi ſumus dilectione, cujus & nos fratres, eo perhibente, & filii Dei facti ſumus benigniſſimâ adoptione, ut diligamus nos invicem, eâ perfectiſſimâ charitate, quâ prior dilexit nos, coagulatus humanitati noſtræ, ſine faſtidio parientis, & virili ſemine. Hic eſt Jeſus Chriſtus, qui ad vitam prædeſtinatis dicturus eſt in mundi fine, *Eſurivi, & dediſtis mihi manducare, nudus fui & operuiſtis me.*

Hac itaque Divinâ veritate compulſus

(1) Saswalo, vir timoratus, Dei clementiâ providente, qui omnem creaturam vult in agnitionem veritatis venire, & vitam beatam promittit diligentibus ſe, ad humilitatem parvitatis noſtræ venit, qui deputatus ſum indignus Procurator Noviomenſis & Tornacenſis Eccleſiæ, & poſtulans quatenus & ejus petitioni favere & Deo vota ipſius ſatagerem offerre.

Idcirco notum fieri volumus tam præſentibus filiis Eccleſiæ, quàm poſteritati futuræ, & ſucceſſoribus ſedis in præſentiarum nobis commiſſæ, quòd eidem Saswaloni ſuccenſo cæleſti amore, & territo peccatorum ſuorum immenſitate, ego prædictarum immeritus Eccleſiarum Paſtor, Hugo nomine, & conſenſu Clericorum, nec non & fidelium Laicorum noſtrorum, ex Sanctorum Patrum traditione & Sacrorum Canonum auctoritate conceſſimus collibentiam, cum corroboratione poteſtatis Eccleſiaſticæ. Deprecatus eſt ſiquidem, ut Altari libertatem concederemus, quod eſt in villa *Phalempin*, in Comitatu videlicet (2) *Carenbam*, quatenus ibi ædificaret Abbatiam in honore B. Martyris *Chriſtophori*, & ibi ſtabiliret pauperum Chriſti clerimoniam, eamque ſub obtentu charitatis dotaret appendiciis terrarum atque familiarum, unde haberent ipſius Abbatiæ Clerici alimoniam.

Annuentibus itaque voto ſuo (3) Balduino Marchione, nec non & Adela regali Comitiſſa, ejus conjuge, abſolvendum decrevimus, eâ videlicet ratione, ut amodo careat omni venditione, & qualibet commutatione, & priſtina ſervitute, duos tantummodo ſolidos ſingulis annis ſolvat ad Synodum Epiſcopalis cenſuræ. Curam animarum Epiſcopus electo ab ipſis fratribus Priori delegabit ipſius catervulæ, & ſic erit libera ab omni reliqua conditione, nec non & Principis poteſtate.

Hæc ſunt igitur, quæ liberaliter attribuit, favente prædicto Principe, idem Saswalo eidem Abbatiæ terras optimè fertiles, in villis videlicet *Willeradi prato*, *Rivocurt*, *Burkung*.

Hæc autem ſunt nomina ſervorum per familias eidem Abbatiæ conceſſa, *Dodo*, & uxor ejus, cum infantibus, *Bernardus* cum uxore & filiis, *Florbertus* cum uxore & filiis, *David*, *Tetuus*, *Algis*, *Berengarius*, *Tetricus*, *Heibertus*, *Gunterus*, *Erembertus*, *Alguerus*, *Girbardus*, *Wille*, *Rodulphus*, *Remaldus*, *Rainerus*, *Conſtantus*, *Alaldus*, *Bernardus*.

Si quis igitur poſthac (quod abſit) temerarius filius Belial, contra hæc inſtituta inſurrexerit, iram incurrat Omnipotentis, & deleatur nomen ejus de libro viventium, & cum juſtis non ſcribatur.

Actum Tornaco, Pontificali Sede, regnante in æternum Domino noſtro Jeſu Chriſto, anno Incarnationis ejuſdem milleſimo triceſimo nono, Indictione ſeptimâ, imperante glorioſiſſimo Rege Henrico anno duodecimo, Hugone præſulatum agente, anno nono.

Signum Hugonis Epiſcopi.
S. Fureli Archidiaconi.
S. Malbodi Abbatis Cœnobii S. Amandi, cum reliquis fratribus.
Hugo Tornacenſis Eccleſiæ Cancellarius ſcripſit.
Signum Balduini Marchionis Flandriæ.
S. Adelæ, Regiæ prolis, (4) Comitiſſæ.
S. Filiorum ejus, Balduini & Roberti.
S. (5) Euſtathii Comitis.
S. Rogerii (6) Comitis.
S. Roberti (7) Atrebatenſis.
S. (8) Walteri Cameracenſis.
S. Hugonis. S. Amaldi.
S. Rodulphi. S. Anſelmi.
S. Reingauldi. S. Salleconis.

C A-

(1) Saswalo. Caſtellanus Inſulenſis primus, cujus ſaltem nomen ad poſteros tranſierit. Is filium reliquit Robertum: ut ex Anſelmi & Gerardi Tornacenſium Epiſcoporum tabulis, quæ in Falempinenſi Cœnobio exſtant, intelligi datur. Roberto Rogerii duo, pater & filius, ex ordine in Caſtellania Inſulenſi ſucceſſerunt. Rogerius junior quatuor reliquit filios, Robertum qui in Syria militavit, Reinaldum, Hugonem, Rogerium, & Saram filiam Caſtellano Cortracenſi nuptam. Ex his Hugo duxit Ermentrudem, & ex ea duos ſuſtulit filios, utrumque Joannem nomine: quorum minor Falempinenſis Abbas ſextus fuit, alter natu grandior ex Mathilde Betunienſi, Pontis Rotrandi, Meulenbecæ & Blaringhemi Domina, genuit Robertum ſine liberis mortuum, Rogerium, Guilielmum Præpoſitum Eccleſiæ S. Petri Inſulenſis, Nicolaum Canonicum Tornacenſem, & Elizabetham N. Caſtellano Peronenſi nuptam. Joannes Elizabethæ filius, avunculis ſuis ſine ſobole defunctis, Caſtellaniam Inſulenſem atque unà Peronenſem obtinuit, & ad poſteros tranſmiſit: Caſtellanorum Inſulenſium ſchema, vide in Notitia Eccleſ. Belgii ſub cap. 86.

Castellani Insulenses.

Porrò Inſulenſis urbs eſt celebris Flandriæ mercatu, Gallis *Lille*, Flandris *Ryſſel*. Lege Florentium Vander Haer de Caſtellanis Inſulenſibus lib. 2. cap. 1.

(2) Carenbam Comitatus, in quo ſitum eſt Falempinum.

(3) Balduinus cognomento Pius, Marchio & Comes Flandriæ. Obiit anno 1067, ſepultus Inſulis in Eccleſia D. Petri, in qua inſigne Canonicorum Capitulum fundavit.

(4) *Adela* Roberti Francorum Regis filia, Conjux Balduini.

(5) Eustachius Comes Bolonienſis.

(6) Rogerius Comes S. Pauli, qui Canonicorum Collegium in oppido S. Pauli apud Arteſios fundavit.

(7) Robertus Atrebatenſis Eccleſiæ S. Vedaſti Advocatus, idemque Dominus Betuniæ.

(8) Walterus, II. Cameracenſis Caſtellanus, de quo Baldericus in Chronico Cameracenſi.

Digitized by Google

CAPUT XLV.

GERARDUS I. *Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus fundat ac dotat Abbatiam S. Andreæ, Monachorum Benedictinorum, an.* 1046 *in Caſtello Cameraceſii, ditionis Epiſcopalis oppido.*

INTER cetera bonorum operum exercitia, non mediocriter viget eleëmoſyna, cùm ſcriptum ſit, *Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis.* Hujus itaque rei animadverſione diligenter præceptâ, ego GERARDUS Cameracenſium, nomine, non merito Epiſcopus, cogitans de animæ meæ & ſucceſſorum remedio, unum Cœnobium apud NOVUM CASTRUM S. MARIÆ, in honore S. ANDREÆ, nec non *Philippi & Jacobi*, & S. Martyris ac Virginis Dei (1) *Maxellendis* conſtruxi. Hunc ſiquidem locum, pro rerum noſtrarum copia, Alodiis, Eccleſiis, aliiſque poſſeſſionibus dotavi, Monachoſque, qui ibi Deo deſervirent, ſubſtitui.

RERUM autem, quas huic Monaſterio contuli poſſidendas, iſta ſunt nomina; Eccleſia de *Vendelgeias*, quam commutavi cum fratribus *S. Mariæ*, pro Alodio de *Fontanis*, quod acquiſivi à *Richilde:* Eccleſia de *S. Benigno*, Eccleſia de *Ferrarias*, Eccleſia de *Juſſeio*, Eccleſia de *Orceto*, Eccleſia *S. Martini* in ſuburbio Cameracenſi, & molendinus unus. De ipſo novo Caſtro medietas telonei, & molendinus unus. Terra in ſuburbio ejuſdem Caſtri, cum diſtrictu, Eccleſia de *Furnis*, & tres manſi apud *Atrebatum:* Eccleſia de *Lineio*, cujus medietatem ROTHARDUS, de cujus beneficio ipſa Eccleſia erat, in vita ſua mihi reddidit, alteram autem medietatem ab ALVONE filio ejus, quem culpâ ſuâ juſtè, ſecundùm judiciariam legem, proſcripſerat, recepi. In Laudunenſi territorio *Beſneium*, quod cambiavi cum (2) ſororibus S. Gertrudis de NIVELLA ...... & pro quinque manſis de *Wilteuva*, & pro duobus manſis apud (3) *Andrelecb*, qui ſunt in pago Bracbantenſi: *Fontanæ*, quam à duobus fratribus acquiſivi HUGONE & WATELINO libris triginta, *Briaſtrum* & manſus, quem acquiſivi ab HESMONE & FULCUINO ſeptuaginta libris, manſus S. Andreæ, ex quo ab ODA ſuam partem ſexdecim libris acquiſivi, ab EVRARDO partem ſuam in vadimonio accepi pro centum ſolidis talium denariorum, quorum quindecim ſolùm faciant marcam. Eccleſia quoque ipſius manſi, cum decima alodiorum, ad ipſum manſum pertinentium, quam à fratribus S. Mariæ commutavi. Iſta capellula duodecim denarios mihi & ſucceſſoribus meis quotannis ſolvat.

WATENNIAS dedit BERNARDUS ad hunc locum, medietatem pro anima matris ſuæ, medietatem pro ſua. De *Theoderici* monte dedit FULCO & ſoror ejus ELICHINDIS medietatem, & BERNARDUS aliam medietatem pro filio ſuo, quem ibi Monachum fecit. *Petroſum*, quod acquiſivi à *Joanne* decem libris. *Hinlui curtis*, quam acquiſivi cum filiis *Gamelonis*, HUGONE & RODULPHO. *Bircicum*, cujus medietatem ODO, propter plurimas prædas dedit, & aliam medietatem ab uxore ejus acquiſivi duodecim libris.

ROMERIAS, terram *S. Humberti* totam, plurimis annis deſtructam, villam & Eccleſiam ad opus ſupradicti Cœnobii reſtruxi, & pro cenſu quinque ſolidos Monachiis de (4) *Maricolis* ſingulis annis ſolvendos conſtitui. De *Chimaneis* tertia pars, inter *Elogiam* & *Gondrecbeias*, viginti tres manſi, quos pro *Godeſcalci* anima, ſine ulla advocatja, quietos & omnino liberos accepimus.

Altare de (5) *Vendelgeias*, Altare de *Orceto*, Altare de *Fontanis*, Altare de *S. Martino*, Altare de *Furnis:* hæc quinque concedo fratribus ejuſdem loci hâc lege tenenda, videlicet ſine perſonis, ſine redemptione, & obſoniorum perſolutione, excepto quòd ſingula eorum per ſingulos annos duodecim denarios ſolvant.

ET hoc oro vos, ſucceſſores mei cariſſimi, ut id ipſum pro animabus veſtris inviolatum manere conſentiatis. Volo namque ut certum teneatis, quòd hanc eleëmoſynam tam animæ veſtræ, quàm noſtræ profuturam devovi. Igitur eam, ſicut prædeſtinata eſt, veſtram facite: tutelam huic loco, pro viribus veſtris, ferte, augete, provehite, & Monachos illos regulariter faciatis vivere.

IN omnia, quæ prælibavimus, donaria, per hujus chartæ inſtrumenta, huic S. ANDREÆ Monaſterio contrado, & nominis noſtri & fidelium noſtrorum titulo auctorizo. Quod ut inconvulſum maneat & inviolatum, ipſorum fidelium noſtrorum, tam Clericorum quàm Laïcorum teſtimonio corroboravimus.

SIGNUM (6) Lietberti Præpoſiti & Archidiaconi.

S. Adelini Archidiaconi.

S. Ge-

(1) MAXELLENDIS. De ea vide Baldericum in Chron. Cameracenſi lib 1. cap. 23. & ſeq.

(2) SORORES S. Gertrudis de Nivella ſunt hodie virgines Canonicæ nobiles Nivellenſes in Brabantia, à S. Gertrude ejuſque matre Itta dotatæ.

(3) ANDRELECH, ſive *Anderlecht*, Anderlacum latinè, vicus haut procul à Bruxella, cum Collegio Canonicorum SS. Petri & Guidonis.

(4) MARICOLIS Abbatia Benedictinorum in Diœceſi Cameracenſi: de qua vide ſupra cap. 37. & cap. ſeq.

(5) VENDELGEIAS *Vendegies* vicus pro majore parte nunc incluſus Caſtello Cameraceſii.

(6) LIETBERTUS Præpoſitus & Archidiaconus, qui primus hanc donationem ſignavit, Gerardo I. Epiſcopo anno 1049. defuncto, in Cathedra Cameracenſi ſucceſſit. De quo vide Balderici Chronicon Cameracenſe.

Digitized by Google

S. Gerardi Archidiaconi.
S. Guonis Archidiaconi.
S. Ingelberti Archidiaconi.
S. Fulbaldi Archidiaconi.
S. Franconis Decani. S. Joannis Caſtellani.
S. Adonis militis. S. Udonis militis.
S. Oilbardi militis. S. Joannis militis.
S. Oſtonis militis. S. Lilberti militis.
S. Wedrici militis.

Si quis autem de his omnibus, quæ ad hunc locum contulimus, quidquam auferre, & in proprios uſus vertere voluerit, auctoritate Dei Patris omnipotentis, excommunicatus & damnatus ſit, niſi reſipuerit, & ad ſatisfactionem & emendationem venerit.

S. Domni Gerardi Pontificis.

Actum Cameraci anno Dominicæ Incar- An. 1046.
nationis milleſimo quadrageſimo ſexto, Indictione decimâ quartâ, regni verò Henrici Regis anno nono, Præſulatûs Domni Gerardi triceſimo ſexto.

Fulcherus Archicapellanus recognovit.

CAPUT XLVI.

Conradus *Imp. confirmat fundationem Abbatiæ S. Andreæ in Caſtello Cameraceſii, à Gerardo I. Cameracenſi Epiſcopo factam, an.* 1033.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Conradus, divinâ favente gratiâ, Romanorum Imperator Auguſtus, credimus & ſcimus nobis verè proficuum, & ad tranſeuntis vitæ curſum proſperè tranſigendum, & ad æternæ bravium felicitatis obtinendum, ſi ad promovendas ſive tuendas res Eccleſiaſticas Imperii noſtri profecerit auctoritas.

Quare innoteſcimus omnibus Chriſti fidelibus & noſtris tam præſentibus quàm futuris, quia Gerardus Antiſtes, noſter fidelis, & ad profectum animæ ſuæ, & omnium ante ſe & poſt ſe Epiſcoporum Eccleſiæ Cameracenſis, ad conſervandam quoque incolumitatem noſtri & noſtræ conjugis, filiique noſtri, ad obtinendam etiam pacem & proſperitatem Imperii, quamdam Abbatiam in honore B. Andreæ Apoſtoli conſtruxit, ſitam in ſuburbio quod Perona dicitur, ante (1) Castrum ſiquidem quod S. Mariæ nuncupatum, jam pridem prædeceſſor ejus Erluinus videlicet Epiſcopus, favente tertio Othone Imperatore, exſtruxerat, in munimentum contra omnes incurſus malignorum, inibi circumquaque exuberantium, in quo ipſe Epiſcopus Gerardus (2) B. Sarii Confeſſoris, & (3) S. Maxellendis virginis ſacra depoſuit ſomata: quæ virgo ſcilicet, propter inextorquibilem ſui cœlibatûs pudicitiam, ibi prope capitis ſectione martyrii conſecuta eſt palmam.

Quam profectò Abbatiam idcirco ibi eſſe prælegit, ut quia prædeceſſor ſuus hinc munierat Cameracenſe Epiſcopium, per humanæ equidem tuitionis caſtrum, ipſe inſuper divinum procuraret præſidium, per orationes ſiquidem Monachorum, Deo ibidem jugiter famulantium.

Dedit autem ipſi Abbatiæ quantum eſt Monaſterium, telonei medium in ipſo municipio, ſolventis nunc per ſingulos annos libras viginti quattuor, in annali verò mercato totum conceſſit teloneum: Eccleſiam de *Vendelgeias*, quæ in ſuburbio eſt, cum appendiciis ſuis, Eccleſiam de *Ferrarias*, cum appendiciis & partem terræ, quam ibi S. Maria videbatur habere: Eccleſiam de (4) *Orceto*, cum appendiciis ſuis, prædium quod dicitur de *Monchin*, & ad *Briaſtum* cum molendinis & (5) cambis, & reliquis appendiciis ſuis, quæ ex magna parte ipſe Epiſcopus emit, Eccleſiam de *Florinis* pro quibuſdam partibus, quas in concambium reddidit ei apud *Corbreium*, in Comitatu *Lommenſi*, & apud *Villare* in *Darnoenſi* alodium, quod acquiſivit Epiſcopus vocatum ad *Fontanas*, cum Eccleſia & reliquis appendiciis; Eccleſiam de *Lincias* cum appendiciis, in ſuburbio Cameracenſi Eccleſiam S. Martini, & cambam juxta, &

(1) Castrum S. Mariæ. Hodie incluſum eſt oppido Epiſcopi Cameracenſis, quod Caſtellum Cameraceſii, *Chaſteau en Cambreſſi* nuncupatur, quodque Erluinus ſive Herluinus Cameracenſis Epiſcopus munivit, & in formam oppidi redegit: indulgente & probante *Othone III.* Imperatore, cujus Diploma anno Chriſti milleſimo primo Ravennæ datum Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 1 cap. 112 recitat. Prædicto oppido incluſæ ſunt & villæ *Perona* & *Vendelgeias*, pro majori parte, quarum villarum in Diplomatibus jam recitatis & apud eumdem Baldericum frequens eſt mentio.

(2) S. Sarius. Putatur fuiſſe Paſtor ſeu Parochus *Lambris*, vico celebri ad Scarpum fl. prope Duacum; cujus ſoma ſeu corpus inde Cameracum, ac demum ad Caſtellum Cameraceſii, per Gerardum I. Epiſcopum, unà cum corpore S. Maxellendis virginis, eſt tranſlatum. De Lambris, olim fiſco ac portu regio, Eccleſiæ Cathedrali B. Mariæ Cameracenſis, per Carolum Simplicem Francorum Regem dato, idem Baldericus lib. 2 cap. 12 & alibi agit.

(3) S. Maxellendis ſectione capitis palmam martyrii conſecuta eſt, ut in Conradi Imp. Diplomate notatur, Calderiaci, *Caudry*, tertio lapide à Cameraco itemque à Caſtello Cameraceſii. Paſſa eſt autem circa an. 670 exſtatque vitæ ac paſſionis ejus hiſtoria apud Surium tomo 6.

(4) Orcetum. Hodie *Ors*, Briastum, Villars ſeu Vasvillare, & alias villas à Gerardo Epiſcopo donatas Monaſterio S. Andreæ, à ſe fundato, recitat Baldericus in citato Chronico lib. 3. cap. 49.

(5) Camba. Noſtratibus *Cam*, eſt officina coctoria cerviſiæ: quo genere potûs, ex Cerere ſeu granis confecto Belgæ paſſim utuntur, ob vini defectum, quod apud noſtrates vix naſcitur: aliunde tamen copiosè advehitur.

Digitized by Google

& molendinum unum: in *Atrebato* manſionalia tria: Eccleſiam de (6) *Fornis* cum appendiciis, in *Brabanto* apud (7) *Ham*, quod S. Maria ibi priùs habebat, & partem, quam *Widericus*, & *Joannes* frater ejus Epiſcopo tradiderunt, quod concambiavit de alodio quod *Arnulfus* ei aliàs dederat.

Ergo omni rite peracto publicè & in pleno colloquio, quatenus impenſus labor non periret, ſed defenſum & ſecurum maneret. Et pro incolumitate noſtra, & noſtræ conjugis, filiique noſtri, & pro ſtatu regni, Dei clementiam exoraret jugiter, per hoc noſtræ auctoritatis præceptum firmiter jubemus, ne quis ulteriùs ullâ calumniâ offendere præſumat.

Maroiles. Abbatiam quoque S. Humberti in (8) *Maricolis*, quam idem Epiſcopus, expulſis inde inreligioſis Canonicis, in priorem Monachorum ordinem reformavit, præcipimus dein inlibatam perſeveratum iri.

Hujus itaque præcepti auctoritatem, ut in nomine ipſius, qui nobis præcipiendi conceſſit poteſtatem, pleniorem obtineat vigorem, & à fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ ac noſtris diligentiùs conſervetur, & manu propriâ firmavimus, & ſigilli noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

Signum Domini Conradi Romanorum Imperatoris Auguſti.

Burchardus Cancellarius recognovit.

Datum (9) Indictione ſecundâ anno Dominica Incarnationis M. XXXIII, anno Domini Conradi regni XI, Imperii autem VI.

Fourne. (6) Fornis. Hodie *Fourne*, vicus Diœceſis Cameracenſis, in Caſtellania Inſulenſi, ubi celebris eſt Deiparæ cultus, ac frequens piè peregrinantium, præſertim mulierum prægnantium, concurſus.

Ham. (7) Ham in Brabanto. Arx & vicus eſt agri Aloſtani, ad Teneram fluvium, haut procul ab ipſo oppido Aloſto, quem vicum frater S. Gudulæ Epiſcopus Cameracenſis (ſive is fuerit Ablebertus ſive Hildebertus) dono dedit Eccleſiæ B. Mariæ Cameracenſis.

(8) Maricolis, notet hìc lector, in Maricolenſi S. Humberti Abbatia Monachos Benedictinos à Gerardo I. Cameracenſi Epiſcopo collocatos fuiſſe, amotis Canonicis.

(9) Indictione II. Sic in Autographo diſertè legitur adeoque calculus Indictionum, à Veteribus uſurpatus, uno anno differt à calculo quo nunc utimur. Quod in iſto Diplomate, itemque in ſuperiore, & aliis alibi non ſemel obſervavimus.

CAPUT XLVII.

* Baldricus *Comes Bracbatenſis fundat Collegium Canonicorum in urbe Bruxellenſi, anno* 1047.

* Aliàs Lambertus.

Quidquid in hoc ſeculo fundamento bonitatis quiſquam ſuperædificat, apud Dominum in æterna remuneratione retribui confidat.

Quapropter ego (1) Baldricus Parochialem Eccleſiam Brucſellis conſecrari feci, & in ea corpus ſanctiſſimæ Virginis Chriſti (2) Gudilæ, quantâ potui honorificentiâ, tranſtuli, quod in Eccleſiola S. Gaugerici negligenter poſitum inveni, eidemque ſanctiſſimæ Virgini, cum appendiciis omnibus, ipſam Eccleſiam, pro animæ meæ meorumque propinquorum remedio, legaliter coram * omnibus tradidi, addens quinque manſos in *Haſcreold* & in *Wolewe* ſeptem bonaria. Hoc totum quamvis eſſet parum, in clericorum duodecim præbendas dedi, & diviſi, quos ibi ad ſerviendum Deo & ſanctæ Virgini conſtitui, pro animæ meæ heredumque meorum & proheredum redemptione, eiſque in paſcuis, ſilvis, teloneis talem conceſſi libertatem, ut abſque ullius redditu ſervitutis, liberè horum fruerentur utilitate.

* Hominibus Weymſius

His ita conſtitutis, quorum Eccleſia nullo erat juvamine fulta, & undique egens auxilii, ad ejus ædificationem (3) redimiculi præbendarum partem dimiſi, ne ſtatum eleemoſynæ omnino viderer vendere pretio. Ad hoc etiam conceſſi illis, ut unuſquiſque fratrum ipſorum, poſt vitæ ſuæ ſpatium, (4) per annum

(1) Baldricus, aliàs Lambertus, ut ex ſubjuncto Diplomate Lietberti Cameracenſis Epiſcopi liquet. Alii eum vocant *Lambertum Baldricum*: nam, ut notat Chiffletius ad Vindicias Hiſpanicas in Luminibus Genealogicis Lumine III. mos fuit mediis ſeculis paſſim uſitatus, ut Principes duobus præditi eſſent nominibus. Hic fundavit ſeptem præbendas in Eccleſia S. Petri Lovanii, & totidem Bruxellis. Fuit autem Baldricus Comes Lovanienſis, & uxorem habuit Odam, Gozilonis Ducis filiam. Ad Tornacum an. 1054 cæſus, majorum tumulo apud Nivellas eſt illatus, relicto filio ac ſucceſſore Henrico. De Comitibus Lovanienſibus vide Lipſii Lovanium, & Faſtos noſtros Belgicos.

(2) S. Gudila Virgo, & civitatis Bruxellenſis patrona circa annum 712 obiit, in vico *Ham* ad Teneram fl. haut procul ab Aloſto oppido ſepulta. Caroli Magni Imp. ævo, è terra, more Eccleſiæ Gallicanæ, elevata, inde tranſvecta eſt *Morſellam* ſeu *Morteſellam*, condito ibidem Monialium Cœnobio. Diſtat autem Morſella primo lapide ab Aloſto: in cujus loci cœmeterio hodieque Capella S. Gudilæ ſacra viſitur. Exinde *Wenemaro* Cœnobii illius prædia occupante, S. Gudilæ corpus à Carolo Lotharingiæ Duce inde Bruxellam circa an. 980 tranſlatum, & in vetuſtiſſimo urbis templo, quod S. Gauegrico Cameracenſi Epiſcopo ſacrum, in *Senna* fl. inſula viſitur, eſt collocatum. Ex hoc templo ad novam Baſilicam in monte Bruxellis à ſe conſtructam Baldricus tranſtulit, præſente Gerardo I. Cameracenſi Epiſcopo.

(3) Redimiculum præbendæ, id eſt, reditus ſeu cenſus unius anni prębendæ vacantis, ad uſum fabricæ templi.

(4) Per annum integrum, &c. Anni unius reditum intellige, quem annum gratiæ nuncupant, quique heredibus cedit.

num integrum, præbendam ſuam, cuicumque ſibi placuerit, relinquat, & ſi quis eorum ſupra præbendariam terram ædificavit quidquam, per annum iſtum heres ejus, aut cuicumque ipſe adhuc vivens conceſſerit, ædificationes ejus ſibi auferat.

Si quis autem, quod abſit, heredum aut proheredum meorum, aut etiam extranea quælibet perſona, hanc meam traditionem pervertere, & inde demere tentaverit quidquam, iram Dei, & offenſam *S. Michaëlis* Archangeli, cujus in prædicta Eccleſia veneratur memoria, & prædictæ S. Virginis in perpetuum incurrat, & excommunicationem ſancti Pontificis, quæ in præſentia cunctorum, qui aderant, terribilis reſonabat, nunquam evadat, ſed ſemper hujus vinculi nodo appareat, ante vultum Altiſſimi, conſtrictus.

Actum publicè Brucsellæ (5) anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadrageſimo ſeptimo, Indictione decimâ quintâ, Leone Nono in Apoſtolica Sede præſidente Pontifice Summo, regnante Henrico Imperatore tertio, Cameracenſium Pontificalem Cathedram Domino Gerardo obtinente Præſule, qui in his omnibus, cum uxore mea Oda, adjutor mihi exſtitit, tam auxilio quàm conſilio, & præſens eamdem Eccleſiam dedicavit, &, ut præſcriptum eſt, excommunicatione omnia firmavit. Ejus præſentiâ ſunt omnia ibi conſtituta, & teſtibus idoneis firmata.

Signum Domini Gerardi prædicti Epiſcopi.

S. Gerardi Archidiaconi.
S. Emelini. S. Ingelberti fratris ejus.
S. Sigeri. S. Folcardi.
S. Onulfi filii ejus.
S. Gerardi. S. Lietberti.
S. Azonis Presbyteri. S. Folberti Presbyteri.
S. Oſtonis. S. Joannis.
S. Faſtradi. S. Joannis.
S. Stepponis. S. Siberti.
S. Thiedonis Decani. S. Heimezonis.
S. Hartfridi Presbyteri. S. Adelardi.
S. Radulfi. S. Emmonis.

(5) Anno MXLVII. Sic in autographo expreſsè legitur, quod non ſemel vidi. Datum eſt autem hoc Diploma (niſi fallor) ante Paſcha anni milleſimi quadrageſimi octavi, ſtylo Romano, anni exordium à Kalendis Januariis inchoante. Itaque ſtylo veteri Cameracenſi ac Gallicano, annum à Paſchate inchoante, annus qui in Diplomate notatur milleſimus quadrageſimus ſeptimus, eſſet nobis, Romano ſtylo nunc utentibus, annus milleſimus quadrageſimus octavus.

Hæc viſum fuit breviter notare, propter diſputationem, quæ eſt de initio pontificatûs ſeu electionis Leonis IX. Papæ. Is namque Bruno dictus cùm eſſet Tullenſis Epiſcopus, Henrico Imp. agente, Wormatiæ exiſtens, an. 1047 aut 1048 electus eſt Pontifex. Romam inde petens, anno demum 1049 à Clero Romano eſt electus, & die 12 Februarii Papa conſecratus, adſumpto Leonis IX nomine: ut Onuphrius Panvinius & Baronius ſupputant. Obiit autem an. 1055 XVI. Kalend. Maii, vitæ ſanctitate ac doctrinâ clariſſimus: ideoque tabulis Martyrologii Romani meritò adſcriptus. Res ejus geſtas *Wibertus* Archidiaconus coætaneus, libris duobus Lutetiæ editis deſcripſit. Itinerarium ejuſdem, ab *Anſelmo* Monacho Remenſi litteris conſignatum, cujus Sigebertus lib. De Scriptoribus Eccleſiaſticis meminit, Remis ms. exſtat.

CAPUT XLVIII.

Eccleſia Bruxellenſis, in qua Lambertus *Comes Lovanienſis Canonicos poſuerat, libertate donatur à Lietberto Cameracenſi Epiſcopo.*

Lietbertus, (1) Dei gratiâ Cameracenſis videlicet Epiſcopus, omnibus ſuis Succeſſoribus, Coëpiſcopis, & ceteris Chriſti Fidelibus, hereditatem promereri cum Sanctis in cæleſtibus.

Sicut ædificatores domûs Domini, Deo placere confidimus, ita coadjutores & defenſores ipſius domûs, gratiâ Dei condonari non dubitamus. Ita namque Salomon in veteri Teſtamento, ædificato Templo Domini, audivit revelationem divinæ promiſſionis; in novo verò Teſtamento Apoſtoli & Sancti ſucceſſores eorum ædificando Eccleſias, & deſtruendo delubra, amici Dei appellati ſunt. Unde proculdubio credimus exiſtere, ſimiliter amicum Dei, quiſquis Eccleſiam Dei conſtruere & exaltare ſtuduerit.

Hoc igitur in animo ſemper cum Dei gratia retinens, cum à Comite (2) Henrico ſuper Eccleſia Bruceſellenſi in qua Pater ejus Lambertus

(1) Lietbertus Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus Gerardi I. ſucceſſor, ſedit annis XXVII. & anno ſalutis 1076 vivere deſiit, locum ejus excipiente Gerardo eo nomine Secundo. Poſt cujus obitum diviſus eſt Epiſcopatus, & Atrebatenſis Eccleſia proprium ſibi Epiſcopum anno 1094 accepit.

(2) Henricus. Comes Lovanienſis fuit filius Lamberti ſeu Baldrici Comitis, cujus Diploma ſuperiore capite recitavimus. Henrici ſoror fuit Machtildis ſeu Mathildis, quæ ex Euſtathio Bononiæ ad Oceanum Comite, Euſtathium genuit, Godefridi Bullonii patrem. Obiit autem Henricus anno 1068 filios ex Adela conjuge reliquit *Henricum; Godefridum* & *Raginerum* ſeu *Renerum*, quorum poſtremus huic Diplomati ſubſcripſit, & in Hasbania anno 1077 periit.

Henricus Henrici filius cœnobium Afflighemienſe, tertio milliari à Bruxella anno 1086 condidit, & in Diplomate fundationis, infra à nobis recitando, *Bracbatenſis Patriæ Comitem & Advocatum* ſe nuncupat.

Henrico in ludis militaribus anno * 1095 Tornaci occiſo, & Nivellis apud majores humato, ſucceſſit frater Godefridus Barbatus Princeps laudatiſſimus, cui Henricus IV. Imp. anno 1106 Ducatum Lotharingiæ contulit. * Teſte Sigeberto.

Digitized by Google

BERTUS Comes Canonicos poſuerat, poſtularetur, propter Deum & amorem Comitis; utilitati etiam Eccleſiæ noſtræ conſulens, annui ipſius petitioni.

ANNUI enim & annuo, ut ipſa Bruceſſellenſis Eccleſia libera ſit amodo à perſona, & ab omni redemptione: excepto quod per ſingulos annos in Feſtivitate S. Lucæ Evangeliſtæ, id eſt, in Dedicatione Cameracenſis Eccleſiæ; duo ſolidi mihi vel ſucceſſoribus meis, pro ipſa Eccleſia ſolvantur, Bruceſſellenſis monetæ.

UT autem factum hoc ratum maneat & inconvulſum, chartam hanc juſſi inde fieri; quam ſigilli mei impreſſione firmavi, & bonorum virorum, tam Clericorum quàm Laicorum, teſtimonio roboravi.

SIGNUM Gerardi Archidiaconi.
S. iterum Gerardi Archidiaconi.
S. Nazelii Archidiaconi.
S. Warmundi Archidiaconi.
S. Sigeri Archidiaconi.
S. Franconis Archidiaconi.
S. Widonis Archidiaconi.
S. Henrici Comitis.
S. Reneri Comitis, ejus fratris.
S. Caſatorum ſive domeſticorum noſtrorum.
S. Joannis. S. iterum Joannis.
S. Amelrici. S. Balduini.
S. Engebrandi. S. Oilardi.
S. Falconis. S. Gillardi.
S. Hugonis. S. Herimberti.

ACTUM eſt & ſancitum hoc Cameraci, anno ab Incarnatione Domini milleſimo..... Indictione ſextâ, regno videlicet HENRICI Regis viceſimo ſecundo, anno prælatûs Domni LIETBERTI Epiſcopi viceſimo tertio.

CAPUT XLIX.

PHILIPPUS *Francorum Rex an.* 1063 *confirmat fundationem Collegii Canonicorum in Harlebeca,* * *à Balduino Inſulano, Flandriæ Comite, ejuſque conjuge Adelaide factam.*

* Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad hunc annum.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego PHILIPPUS gratiâ Dei Francorum Rex. Si conditionem noſtræ mortalitatis, quam pro primi parentis inobedientia incurrimus, lenire vel ſolamen inferre curamus, cum ex toto eam evellere nequeamus, nihil eſt tam proficuum, quàm pro temporalibus æterna commutare, pro momentaneis perpetua acquirere. Reſtat ergo, ut quod per nos obtinere non poſſumus, eorum juvamine, qui divino cultui ſunt mancipati, orationibus & beneficiis adipiſcamur.

HÆC ideo præmiſimus, quoniam Comes (1)BALDUINUS, juſtitiæ & pacis cultor, inſtinctu ſuæ conjugis & amitæ noſtræ (2) ADELAIDIS, noſtræ Serenitatis adierit præſentiam, rogans & obnixè poſtulans, ut noſtræ auctoritatis præcepto corroboraremus Abbatiam quandam Canonicorum, quam monitu & precatu ſuæ venerabilis & religioſæ conjugis ADELAIDIS, fundaverat in loco, qui HARLEBECA vocatur, & titulo & memoriâ S. SALVATORIS prænotatur.

SUNT autem ea quæ ibi conceſſit & devotè condonavit iſta, ſcilicet Eccleſia cum Altare, Capella (3) *Suevengehem*, appendens illi Eccleſiæ, Altare de *Maldengehem* cum Eccleſia, Eccleſia de (4) *Trellengehem*, ſex manſa terræ libera à Comitatu, unum manſum terræ ab antiquis, quando ipſa Eccleſia primitus fuit conſtructa, duo bonaria quæ dedit *Giſla*, unum bonarium quod dedit *Reinfridus*, duo bonaria quæ dedit *Agentrudis*, duo bonaria quæ dedit *Bergundis*. Malde-gem, prope Bruges.

Hæc omnia prælibata præcipiendo mandamus, & mandando præcipimus, & etiam ſigilli noſtri impreſſione adſtipulando firmamus, ut ſicut AQUENSIS Abbatia, Caroli Magni inſtitutione & largitione fundata, à dominatione Leodicenſis Epiſcopi eſt libera, & ſicut S. MEDARDI Abbatia ab Epiſcopo Sueſſionenſi manet quieta, nec non S. MARTINI ab Archiepiſcopo Turonenſi, ita & iſta ab Epiſcopo Noviomenſi. Quod ſi aliquis huic noſtræ corroborationi occurrere vel obviare præſumpſerit, fiſco noſtro auri centum libras componat: inſuper & ſua calumnia irrita in perpetuum maneat.

ACTUM Pariſius publicè anno Incarnati Verbi milleſimo ſexageſimo tertio, & regni PHILIPPI Regis tertio, Indictione primâ.

CA-

(1) BALDUINUS, cognomento *Inſulanus & Pius*, tria Canonicorum Collegia, *Harlebecanum, Inſulenſe* & *Arienſe* fundavit: ut Jac. Guiſius in mss. Hannoniæ Chronicis commemorat. Vitâ deceſſit anno 1067 Inſulis, Flandrorum emporio, in D. Petri templo à ſe conſtructo conditus. His titulis uti ſolebat: *Balduinus Comes Flandriæ, Marchio, & Philippi Francorum Regis procurator ac bajulus.*

(2) ADELAIDIS, ſeu Adela, Roberti Francorum Regis filia, *Meſſinis* ſeu Mecinis Sanctimonialium conſtruxit Cœnobium, & viro orbata devotè limina Apoſtolorum viſitans ab *Alexandro* II. Papa vidualem ſuſcepit habitum. Sicque reverſa, in Monaſterio ſuo Meſſinenſi humillimè vixit, & plena pietatis operibus anno 1079 obiit, ibique ſepulta eſt: ut Iperius in Chron. Bertinenſi ms. loquitur.

Meſſinis hodieque celebris eſt Deiparæ cultus, & miracula frequentia. Anno 1623 *Jacoba Carondeleta*, una ex virginibus Canonicis Melbodienſibus ibi à paralyſi, quâ diu laboravit, miraculosè curata eſt: quod & Medici profeſſi ſunt ac teſtati. Ipſa in memoriam beneficii accepti lampadem argenteam poſtea Deiparæ obtulit.

(3) SUEVENGEHEM nunc *Swveghem* prope Cur-

tracum. *Maldengehem*, nunc Maldeghem, vicus prope Brugas, ſpectat ad Comitem de Croix in Caſtellania Inſulenſi à Philippo IV. Rege Catholico creatum....

(4) TRELLENGEHEM, nunc *Derleke*.

De Abbatiæ S. MEDARDI exemptione, vide opera Gregorii Magni, ad calcem.

CAPUT L.

BALDUINUS & RATBODUS *Epiſcopi Noviomenſes ac Tornacenſes confirmant fundationem Collegii Harlebecani an.* 1063 & 1087.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego BALDUINUS gratiâ Dei Noviomenſis Eccleſiæ Epiſcopus. Quandoquidem ad ædificationem animarum, cum Sanctis Patribus multa nobis veſtigia reſervantur, quibus humanæ fragilitatis lapſus de interitu ad vitam relevatur, ex acervo tantæ multitudinis illud præ ceteris ſalubrius dignè judicatur, ſub cujus conſolatione & corporalis neceſſitas ad præſens poſſit gaudere, & animarum immortalitas de bonæ operationis affectu fructum remunerationis mereatur obtinere. In hujus ſiquidem ſalutaris deſiderii pia exſpectatione, optimum eſt Eccleſiam Dei non ſolùm lapidibus decorare, verùm etiam de Religionis cultu Sancti Spiritûs habitaculum præparare.

HANC itaque ſententiam Comitiſſa Flandrenſium ADELA memoriter pertractans Eccleſiam de HARLEBECA, quæ mihi ac Miniſtris meis perſonaliter ſerviebat, conſtruxit, atque ibidem ſervientes ſub profeſſione Canonica in Religionis habitu vivere inſtituit. Sed quia poſt conſummationem operis, ſine auctoritate noſtra, non habet effectum diſpoſitio regularis, petitionis Comitis *Balduini*, ſuæque conjugis frequentia impetravit dimiſſionem perſonalitatis, ut ordo diſpoſitus liberalitatis, & abſque ullo cenſu deſerviens Altari canonicè degeret, ſub ditione Decani. (1) Altare verò de *Suevengehem*, quod illi appendet, tali conventione conceſſi ad menſam eorum, ut nobis per ſingulos annos, in Feſtivitate SS. Simonis & Judæ, ſolvat decem ſolidos denariorum. Sed & Altare de *Maldenghem* ſub æquali cenſu perſonaliter illis tradidi. Item Altare de (2) *Hulſta* ejuſdem cenſûs rationi ſubſtitutum eſt, ita tamen ut in reſtitutione perſonalitatis decem ſolvantur ſolidi.

QUOD ſi Epiſcopus, ſive ſuus Miniſter pro tenenda Synodo vel aliqua quomodolibet cauſſa ad aliquam prædictarum Eccleſiarum venerit, nihil exigentes de rebus ad Eccleſiam pertinentibus, de ſuis propriis vivant, contenti prænominato cenſu quotannis.

HORUM autem omnium quodlibet ſi quis infringere voluerit, damnationi maledictionis irrecuperabili ſubjaceat, niſi reſipuerit. Quod ut firmius permaneat ſcriptum, in charta manu propriâ firmavi, teſtimonioque tam Clericorum quàm Laicorum corroborari feci.

Signum BALDUINI Epiſcopi.
S. Folcardi Archidiaconi.
S. R. Decani. S. A. Subdiaconi.
S. W. Subdiaconi. S. B. Subdiaconi.
S. A. Presbyteri. S. R. Presbyteri.
S. Ardonis Presbyteri.
S. Ingelramni Diaconi.
SS. Canonicorum Alboldi, Lodewini, Walonis, Erleboldi, Hermanni.
S. ADELÆ Comitiſſæ.
(3) S. R. Advocati.
(4) S. A. Aldenardenſis.

ACTUM apud HARLEBECAM VIII. Kal. Junii anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo tertio, Indictione tertiâ, regnante Rege PHILIPPO anno tertio, Domino BALDUINO Epiſcopante anno viceſimo. An. 1063.

HÆC, ut diximus, Dominus BALDUINUS Epiſcopus in vita ſua ordinavit, ſed quia præventus morte ſigilli ſui impreſſione Privilegium confirmare non valuit, ego RATHBODUS, in Epiſcopatu ei ſuccedens, conſilio Clericorum noſtrorum, imo rogatu Canonicorum Harlebecenſium, ROTBERTI etiam Comitis, Optimatumque ſuorum precatu, prædictarum Eccleſiarum Privilegium ſigilli mei impreſſione, cum ſubſcriptorum teſtimonio confirmavi, tali tamen conventione, quòd ejuſdem loci Præpoſitus mihi meiſque ſucceſſoribus debitam ſubjectionem exhibeat.

Signum Domini RATHBODI Epiſcopi.
S. W. Archidiaconi.
S. Walcheri Cuſtodis.
S. R. Præpoſiti.
S. Lamberti. S. Bertulfi.
S. Tancardi. S. Raineri.
S. Alulfi. S. Hermanni Præpoſiti.
S. Seigeri Cantoris.
S. Erlebaldi Decani.
S. Leiberti. S. Hermanni.
S. Alboldi. S. Ledwini. S. Lamberti.
Signum Comitis ROTBERTI.
S. Erembaldi Caſtellani.
S. Cunonis. S. Radulfi.
S. Balduini. S. Iſaac.
S. Meinardi. S. Alberti.
S. Lamberti. S. Anſboldi. S. Sigewalonis.

ACTUM Tornaci XI. Kal. Aprilis, anno ab Incarnatione Domini milleſimo octogeſimo ſeptimo, Indictione decimâ, regnante Rege PHILIPPO anno viceſimo ſeptimo, Domno RATBODO Epiſcopante anno decimo nono, ego WIDO Cancellarius confirmavi. An. 1087.

C A-

(1) ALTARE, id eſt, Eccleſia parochialis.
(2) HULSTA. Vicus eſt prope Harlebecam.
(3) R. ADVOCATUS. Is fuit Robertus Advocatus Attrebatenſis, Dominus Betuniæ.
(4) ALDENARDENSIS. Is fuit ARNULFUS Aldenardenſis Dominus aut Caſtellanus: à quo Pameliorum familia originem traxit.

Digitized by Google

CAPUT LI.

ALEXANDER II. *Papa an.* 1070 *confirmat Harlebecani Collegii Canonicorum inſtitutionem.*

ALEXANDER Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, ERLEBOLDO Præpoſito Harlebecenſis Canonicæ S. Salvatoris, ſitæ in Epiſcopatu Noviomenſi, cunctiſque ſuis ſucceſſoribus regulariter promovendis in perpetuum. Quandoquidem divinæ providentiæ diſpenſatione univerſalis adminiſtrationis curam ſuſcepimus, ex debito noſtri officii cogimur cunctis Eccleſiis per orbem terrarum latè diffuſis providere, & utilitatibus earum ac ſaluti animarum, quæ in eis ſunt, ſolerti ſtudio invigilare, præſertim his locis, quæ piâ regione pollere noſcuntur, & noſtro munimine ſpecialiter quodammodo ſe tueri humili prece depoſcunt, qui in eis habitat Domino ſervientium chorus, quatenus à turbine ſecularium adverſitatum noſtrâ protectione defenſi liberiùs vota ſua continuata Domino reddere, & eodem quo cœperunt ſancto propoſito, uſque in finem ſecuri perſeverare prævaleant.

QUARE cùm interventu præclaræ Comitiſſæ ADELÆ tum tuis devotis precibus flexi, dilecte fili, te ac pronominatam Canonicam, cum omnibus ſibi pertinentibus ſub tutela Apoſtolicæ defenſionis ſuſcipimus, & confirmamus jam dictæ venerabili Canonicæ quidquid hactenus habuit, tam largitione piiſſimorum Principum, quàm oblatione quorumcumque fidelium, juxta nobiliſſimi præceptum Regis Francorum PHILIPPI, & præceptum BALDUINI Noviomenſis Epiſcopi, vel deinceps habitura eſt tam in terris quàm in (1) vineis, & villis & Eccleſiis majoribus & minoribus omnibuſque rebus mobilibus, & immobilibus, ita ut non liceat cuiquam Eccleſiaſticarum vel ſecularium magnæ parvæque perſonæ pronominatam Canonicam de ſuis omnibus inquietare, vel quid ab eis jure in alienum transferre, ſalvâ in omnibus proprii Epiſcopi reverentiâ. De ordinando verò Præpoſito in eodem loco, hoc Apoſtolicâ auctoritate ſancimus, ut nullus ibi præſumat quemquam præponere contra Canonicam regulam, ſed defuncto Præpoſito uno, congregatio eligat vel de eadem congregatione, ſi ibi idoneus inventus fuerit, vel de alia, quem potiorem vitæ meritum commendaverit, juxta Canonicam regulam.

SI quis verò hujus noſtræ ſanctionis privilegium ſpiritu ſuperbiæ ductus contraierit, & illud in totum, partemve infregit, niſi admonitus dignâ ſatisfactione, quod in venerabilem locum deliquerat, emendaverit, noverit ſe Apoſtolici anathematis vinculo innodandum. At verò qui pio intuitu cuſtos & obſervator exſtiterit, perpetuæ benedictionis abundantiâ repleatur.

DATUM Laterani quinto Kal. Feb. per manus Petri Clerici, fungentis vice Petri ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ac Bibliothecarii: anno verò ab Incarnatione Domini milleſimo ſeptuageſimo, Pontificatûs autem Domini ALEXANDRI Papæ II octavo, Indictione VIII.

(1) VINEIS. Si Lovanium excipias, vix alibi apud Belgas noſtros vineæ, ſaltem ad vini copiam habendam, hodie excoluntur. Ex iſto tamen Diplomate & aliis ſupra recitatis liquet, olim *Harlebeca*, *Maricolis*, & alibi à majoribus noſtris vineas ſtudioſè cultas fuiſſe.

CAPUT LII.

RODULPHUS, *Abbas & Chronographus Trudonenſis, VValeramo Duci Limburgenſi, & Advocato Monaſterii Trudonenſis, per epiſtolam explicat originem ac ſtatum ejuſdem ſui Monaſterii, circa an.* 1130.

GLORIOSO Principi & Advocato ſuo majori (1) WALERAMO, Abbas (2) RODULPHUS, & Congregatio (3) S. Trudonis fideles orationes & ferventes. Quia quæſiviſtis à nobis, notùm vobis facimus breviter, Dominum noſtrum S. TRUDONEM progenitum fuiſſe de nobili ſtirpe Francorum Regum, & Ducum Auſtraſiorum; propter amorem Dei, reliquiſſe militiam ſecularem, & Angelicâ revelatione, & Beati REMACLI admonitione *Metas* tranſiſſe, & omne Patrimonium ſuum B. Protomartyri Stephano tradidiſſe: litteras ibi didiciſſe, multis miraculis ibidem claruiſſe, & uſque ad Sacerdotis virtutem, ſcientiam

(1) WALERAMUS porrò Henrici cognomento Ex-ducis filius, non ſolùm Limburgi ſed & Lotharingiæ inferioris Dux fuit: ut in Annalibus Belgicis ad an. 959 docuimus.

(2) RODULPHUS Abbas Trudonenſis ſcripſit Monaſterii ſui Chronicon, quod ms. apud me exſtat, & anno 1138 vivere deſiit. Meminit ejuſdem Rodulphi Abbatis, Gandavi an.... exulantis, Meyerus in Flandriæ Annalibus.

(3) S. TRUDO, vir nobilis ac potens, hortatu S.

Digitized by Google

tiam & gradum perveniſſe: deinde ad terram noſtram reverſum, Cœnobium noſtrum fundaſſe.

Tanta autem & tot fuerunt prædia ſua, quæ Beato Protomartyri *Stephano* tradidit, ut exceptis his quæ Dominus Metenſis Epiſcopus ad dominicalia ſua tenet, & milites ejus multi in beneficiis habent, & exceptis his quæ Eccleſia noſtra adhuc poſſidet, & exceptis multis & magnis, quæ tam olim Eccleſia noſtra perdidit (nam inter cetera (4) *Bruges* in Flandria Alodium S. Trudonis fuit, ubi & Congregationem LXXX. Monachorum habuit) exceptis his, inquam, & aliis multis, tot & tanta fuerunt, ut vos habeatis inde in feodo, pro Advocatia, mille & centum manſos. De quibus Comes (5) Giselbertus tenet de nobis trecentos, exceptis Eccleſiis & ſervis ad eam pertinentibus, & placitis ſuis & juſtitiis ſuis.

Et quia tantis Alodiis ditavit S. Trudo Metenſem Eccleſiam, Sancti & Religioſi Pontifices, majori liberalitate donaverunt Eccleſiam noſtram, quàm aliam aliquam.

Misimus igitur vobis, quia petiſtis, exemplar chartæ de libertate noſtræ Eccleſiæ & de jure veſtro in ea: quia noſter major Advocatus eſtis.

Remacli Leodicenſis Epiſcopi, ſeculum reliquit, & Metas in Lotharingiam profectus, ibi totum ſe Deo dicavit, prædiaque ſua S. Stephano, Metenſis Eccleſiæ patrono, obtulit. Sacerdos factus domum poſtliminio rediit. & in Sarcinio, ſui juris apud Hasbanos villa, Monaſterium circa an. 660 aut 670 ædificavit, quod à conditore nunc *Trudonenſe* nuncupatur, ejuſdem nominis oppido incluſum, in Diœceſi Leodienſi.

Hujus Monaſterii hodieque Advocatus eſt Dux Brabantiæ ab anno 1155 (vide infra c. 54.) qui nunc Rex Catholicus, Subadvocati autem olim fuere Comites Durachienſes ſeu Duraſſii.

(4) Bruges. Notet Lector S. Trudonem Brugenſis in Flandria urbis olim dominum fuiſſe, ibique cœnobium condidiſſe, de quo in Annalibus noſtris citato loco fusè egimus.

(5) Giselbertus. Comes Durachienſis, Subadvocatus Monaſterii Trudonenſis.

CAPUT LIII.

Adelbero III. *Metenſis Epiſcopus explicat jura ad Monaſterii Trudonenſis Advocatum & Subadvocatum pertinentia*, anno 1065.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, ego (1) Adelbero quatenus Dei gratiâ Metenſis Epiſcopus, notum eſſe volumus omnibus, nos in villam S. Trudonis, quæ (2) Sarcinium dicitur, veniſſe, & ob contentionem inter germanum meum Ducem Lotharingiæ (3) ſeu Moſellanorum Fredericum, & Abbatem S. Trudonis, nuper exortam in Advocatione ejuſdem loci (quam eidem fratri meo dederam in beneficio) conſilio fidelium noſtrorum uſus, quid noſtri, & Advocati juris eſſet in ipſa villa, vel in reliqua Abbatia, ad nos attinente, in præſentia ejuſdem Advocati majores natu conſuluiſſe, ut ſupra hoc negotio quidquid à majoribus ſuis didicerunt, vel ipſi uſque ad illud tempus tenuerunt, fideliter proferrent, & nec timoris, nec amoris gratiâ in quamlibet partem plus minuſve dicendo declinarent.

Qui ſacramento adſtricti nominatim protulerunt, quaſdam curtes eſſe in ipſa Abbatia, id eſt, *Burlon*, *Lare*, *Mere*, *Wilre*, *Kircheim*, *Staden*, *Halmale*, in quibus nunquam à meis Prioribus aliquid juris conceſſum eſt Advocato: quia eædem ſtipendiis adſcriptæ fratrum, nulli alteri obaudire debent, quàm Præpoſito, & ejuſdem Monaſterii Cellerario.

In villa autem S. Trudonis, vel in reliquis Abbatiæ villis, profeſſi ſunt, ipſi Duci (qui, ut dictum eſt, Advocatiam in beneficio tenebat) ſive Advocato ab eo conſtituto, ex tribus generalibus placitis, & magno banno, ſi quis fortè infra villam occiſus vel vulneratus fuerit, tertium denarium debere aſſignari, reliquos autem duos vel mihi, vel Abbati.

Ceterùm teſtati ſunt, Abbatis vel Villici mei eſſe arbitrii, ut legitimè & liberè, quidquid libuerit ſine Advocato poſſent placitare, ſcilicet de terris, de domibus, de alienis uxoribus ducendis, de familiis; niſi grandi fortè exigente negotio, ab Abbate vel miniſtro meo ad rem diſcutiendam invitatus fuerit.

His ergo ita in prædicta villa inquiſitis, & abſque alicujus contradictione collaudatis, aliquanto tempore tranſacto, poſt deceſſum felicis

(1) Adelbero III Henrici Baioariæ Ducis, itemque Frederici Lotharingiæ inferioris Ducis frater, an. 1047 ab Henrico III. Imp. conſtitutus eſt Epiſcopus Metenſis: ut Herm. Contractus in Chronico ſuo teſtatur. Obiit autem anno circiter 1073 ut ex Sigeberto Gemblacenſi datur intelligi, qui Herimannum illo anno Metenſibus Epiſcopum datum fuiſſe ſcribit.

Hoc itaque loco, ut & aliis, corrigendus eſt catalogus Epiſcoporum Metenſium, à Joanne Chenutio editus Pariſiis an. 1621 in Chronologia Epiſcoporum Galliæ.

(2) Sarcinium. Obſerva vetus nomen villæ ſeu oppidi Trudonenſis, quod hodie deſiit.

(3) Seu Mosellanorum. Videtur eſſe gloſſema recentiore manu adjectum. (Idem ſentit mecum A Quercetanus in litteris ad me ſcriptis 29 Martii 1624.) Nam *Fredericus*, Adelberonis Epiſcopi Metenſis Frater, non Moſellanæ, ſed Moſanæ ſeu inferioris Lotharingiæ Dux fuit. Antverpiæ (ubi anno 1055 obſeſſus fuit) & alibi in vicinia noſtra plerumque commorans. Fuit autem creatus Dux anno 1046 & anno 1064 vivere deſiit: ut ex Contracto & Sigeberto colligitur. Illo autem tempore *Godefridus Barbatus* ſenior, *Adelbertus*, & *Gerardus Alſatius*, ex ordine Ducatum Lotharingiæ Moſellanæ tenuerunt: ut in Annalibus Belgicis ad annum 959 oſtendimus.

Hic itaque Fredericus non fuit Dux Moſellano-

Digitized by Google

licis memoriæ jam dicti fratris mei, iterum iidem, qui priùs in præſentia noſtri in * caſtello noſtro SALEMBRUCCA venire juſſi, præſente Domino UDONE, fratris mei ſucceſſore, eamdem Advocatiam in beneficio à nobis habente, & OTHONE Subadvocato, eodem modo, quo priùs admoniti, eadem etiam quæ antea protulerunt tunc utique ſunt profeſſi.

* Caſtro.

QUAPROPTER quibuſdam fidelibus noſtris, qui tunc temporis nobiſcum aderant, conſilium præbentibus, quorum etiam nomina infra notari juſſimus, ne quis hoc poſtmodum valeat vel audeat infringere, ſub chartarum deſcriptione placuit tam præſentium quàm futurorum memoriæ commendare. Et ut hoc firmum & inconcuſſum habeatur, manu propriâ illud roboravimus, & fidelium noſtrorum teſtimonio roborari fecimus.

ACTUM publicè in ſupradicto caſtello SALEMBRUCCA anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo quinto, Indictione tertiâ, regnante Henrico III. 1065.

ADELBERO ſanctæ Metenſis Eccleſiæ humilis Epiſcopus ſubſcripſit.

Dominus Adelbero Primicerius.
Dominus Theodericus, nepos ejus.
Dominus Gervoldus Archidiaconus.
Dominus (4) ODELRICUS, frater Ducis Gerardi.
Fredericus, Herimannus, Riquinus,
Otho, Bardo, Bernardus,
Stephanus, Guntramnus, Wigericus,
Herimannus, Hugo, Gervoldus,
Leudoldus, Theodericus, Arnulphus,
Berengerus, Lydeco, Giſlebertus,
Fiezeco, Adelſtenus, Waceſinus,
Guncelinus, item Wacelinus.

EGO Giſlebertus, ad vicem Domini TYETFRIDI, Metenſis Eccleſiæ Cancellarii, ſubſcripſi.

rum, niſi fortaſſe titulo tenus, aut ut actionem habens ſeu prætendens.

(4) ODELRICUS, frater Gerardi Alſatii, an 1048 Moſellanorum Ducis creati, & an. 1070 defuncti; teſte Sigeberto. Ab iſto Gerardo ſtirpem ſuam ducunt Duces Lotharingiæ, qui in tractu Moſellano hodieque regnant: ut ex Genealogia S. Arnulfi Metenſis, per Petrum Pithœum edita, in Annalibus Belg. loco citato commonſtravimus.

CAPUT LIV.

Contuli cum mſ. Andr. Valerii.

THEODERICUS *Metenſis Epiſcopus Monaſterio S. Trudonis Scrutum ſive Grutam ejuſdem oppidi Trudonopolitani dederat: id ſucceſſor ejus* ADELBERO *confirmat.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Notum ſit omnibus tam præſentibus quàm futuris, qualiter Dominus (1) THEODERICUS Mediomatricæ Sedis Epiſcopus, in Cœnobio S. TRUDONIS, per aliquot dies vel tempus commoratus, & ibi in ægritudinem incidens & ad extremum perveniens cum conſilio amicorum ſuorum donavit eidem Eccleſiæ, & fratribus inibi Deo ſervientibus (2) *Scrutum* ejuſdem oppidi, hoc eſt, poteſtatem ponere & deponere illum, qui materiam faceret unde levarentur cerviſiæ, & de ſingulis cerviſiis quæ braſciarentur in oppido noſtro ſex picarios, ad opus fratrum ſuſcipere, quod ad ſervitium ſuum & anteceſſorum ſuorum pertinebat. Hoc autem ad remedium animæ ſuæ, & aliorum anteceſſorum ſuorum fecit, quatenus memoria illorum ibidem non ſicut ante, ſed perfectiùs & ſtabiliùs permaneret.

Hoc ego ADELBERO Succeſſor ejus, & cognatione & ordine, quamvis immeritus, in loco ſupradicto conſtitutus advertens, ſimulque cauſſam & neceſſitatem, pro qua prædicti fratres hoc ab eodem Domino meo Epiſcopo expoſtulabant, conſiderans, ſcilicet ut eorum potus, qui eatenus vilior habebatur, poſtea quodammodo melioraretur, decrevi manuſcripti auctoritate notare, meoque ſigillo ſignare Domino Abbati ADELARDO ſecundo loci illius, ceteriſque fratribus hoc idem poſtulantibus, quatenus hoc nullus ſucceſſorum meorum infringere audeat, & quod ipſe ad remedium animæ ſuæ prædicto Sancto ſibique famulantibus contulit, ego quoque cauſsâ animæ meæ & ſucceſſorum meorum firmavi. Hoc quicumque eſt ille, detrimento faciat animæ ſuæ.

ACTUM eſt hoc in Cœnobio prædicto S. TRUDONIS, anno ab Incarnatione Domini MLXIV. Indictione XIII. regnante Rege HENRICO III. anno regni ejus quarto, anno Epiſcopatûs ejuſdem Domini ADELBERONIS XIII. coram idoneis teſtibus, quorum nomina ſubter notata ſunt.

Nomina

(1) THEODERICUS Metenſis Epiſcopus an. 1046 vivere deſiit, eique ſucceſſit Adelbero III. Henrici Boiariæ Ducis, & Frederici inferioris Lotharingiæ Ducis frater ſuperiori capite à nobis laudatus, & obiit circa an. 1073.

(2) SCRUTUM. Aliis Gruta: unde nomen nobili GRUTHUSIORUM familiæ apud Brugenſes in Flandria, ut quidam conjiciunt.

Notet lector, HENRICUM Ducem Limburgenſem an. 1155 *Godefrido* III. Brabantiæ Duci ceſſiſſe Advocatiam Monaſterii S. Trudonis, ut in Auctario Affligemienſi legitur, quod cum Sigeberti Chronico Antverpiæ an. 1608 edendum curavimus.

Digitized by Google

Nomina Nobilium.

SIGNUM Advocati Ducis FREDERICI.

S. Subadvocati Comitis Othonis. Ortho Giſelberti filius Comes de Duras.

S. Folmari Comitis. * (* Fortè Metenſis.)

S. Herimanni Comitis.

S. Richuini. S. Bardonis.

S. Herimanni. S. Walberti.

S. Ansfridi. S. Theodorici.

S. Crachii. S. Waſonis.

S. Othonis. S. Gunzelini.

Nomina plebeiorum de familia.

S. Raimundi. S. Lamberti.

S. Wichmanni. S. Everardi.

S. Aſcolphi. S. Lizeconis.

S. Stephani. S. Lideconis.

S. Richardi.

Ego RAIMUNDUS, ad vicem Domini ASONIS Cancellarii, ſcripſi & ſubſcripſi.

CAPUT LV.

DROGO *Teruanenſis Epiſcopus anno* 1065 *talem dat libertatem Eccleſiæ Mecinenſi ſeu Meſſinenſi, qualem Bertefridus Epiſcopus Ambianenſis an.* 664 *dedit Eccleſiæ Corbeienſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Quicumque divinæ præcepta legis obſervare nititur, inter alia quàm plurima, hæc ſibi obſervanda intelligimus, ut & ipſe ab alio ſolùm quod juſtum eſt petat, & id idem alii petenti non invitus concedat. Sicut enim injuſta petere, & injuſta petenti injuſtè concedere, inter non minima computatur vitia, ita illa duo velut iis contraria, virtutes conſtat eſſe præcipuas.

QUÆ cùm communiter omnes, ut diximus, obſervare oporteat divinæ legis amatores, præcipuè tamen ſummoque ſtudio obſervare decet ejuſdem religionis prædicatores. Non enim aliter digni poterunt eſſe prædicationis officio, niſi ſumma cum diligentia eadem obſervent, quæ obſervanda prædicant populo: nec decet eos à virtutibus recedere, qui virtutum prædicatores atque perſuaſores volunt exiſtere.

QUAPROPTER ego DROGO, gratiâ Dei Teruanenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Comitis BALDEWINI, ADELÆQUE uxoris ejus, Regis Francorum ROTBERTI ſcilicet religioſi viri filiæ, juſtæ ac diuturnæ petitioni, aſſenſu atque conſilio meorum fidelium tam Clericorum quàm Laicorum ſatisfeci, quatenus ipſi juſtis aliorum petitionibus libentiùs ſatisfaciant, meo exemplo admoniti.

Ii enim in loco, qui dicitur (1) MECINIS, diu noctuque divino cultui vacantes Sanctimoniales atque Canonicos diſponere cupientes, ejuſdem loci abſolutiſſimam à me petierunt libertatem; quam quidem hujuſmodi talemque illis conceſſi, qualem (2) BERTEFRIDUS Ambianenſis Eccleſiæ quondam Epiſcopus, petente

(1) MECINENSE, ſeu Meſſinenſe nobilium virginum Cœnobium, olim in Mornenſi, nunc in Iprenſi Diœceſi, ſecundo lapide ab Ipris diſtat. Id anno 1060, ADELA Comitiſſa ædificare cœpit: ut ex illius loci monumentis accepi. Similis inſtituti Cœnobium BORBURGI Clementia, Roberti Hieroſolymitani, Flandriæ Comitis uxor an. 1101 excitavit.

(2) BERTEFRIDUS. Olim ab Epiſcopis privilegia libertatis Monaſteriis tributa fuiſſe, nemo veteris hiſtoriæ Eccleſiaſticæ peritus ignorat.

In hoc DROGONIS Diplomate Meſſinenſi, fit mentio *Corbeienſis*, *Agaunenſis*, *Lirinenſis*, *& S. Marcelli Cabilonenſis* Monaſteriorum. Sanè illud in ædificandis Monaſteriis privilegium, ab ipſis ædificatoribus Regibus & aliis Principibus petitum, & ab Epiſcopis conceſſum fuiſſe, multa probant exempla, quæ exſtant.

BERTEFRIDUS (cujus hic auctoritas citatur) Epiſcopus Ambianenſis, Clotario Francorum Rege & Bathilde Reginâ petentibus, iſtiuſmodi privilegium Monaſterio CORBEIÆ veteris indulſit, anno ſeptimo Chlotarii Regis, VIII. Idus Septembris, hoc eſt, anno Chriſti 661 aut 662 videlicet annos regni Clotarii, ab anno ſalutis 655 inchoando. Cui quidem privilegio ſubſcripſerunt *Audebertus* Cameracenſis, *Mommolenus* Noviomenſis, *Dranſcio* Morinenſis, alter item *Audebertus*, ſeu *Audobertus* Epiſcopus Pariſienſis (cui S. Audoenus vitam S. Eligii dicat, & qui Monaſterium Foſſatienſe exemit à juriſdictione Epiſcopali an. V. Clodovęi II.) cum aliis non paucis. Claudius Robertus ſub finem in Corbeia, ait: Geneſius Lugdunenſis, Audomarus Morinenſis, Audoenus Rotomagenſis, Pharo Meldenſis, Chrodobertus Pariſienſis, Eligius Noviodunenſis, Autbertus Cameracenſis, Dranſcio Sueſſionenſis, Epiſcopi ſubſcripſerunt.

GUNTRAMNUS Burgundiæ Rex, quæ ipſe, uxor ejus, aut binæ filiæ, Cœnobia conſtruxerant, multiſque poſſeſſionibus dotarant, ſimili modo ab Epiſcoporum conventu firmari poſtulavit, & ut fieret, in Synodo Valentina obtinuit, quæ anno regni ejus XXIV. eſt habita.

S. MARCELLI Abbatia, à Drogone memorata, nunc eſt Prioratus inſtituti Cluniacenſis, haut procul ab urbe Cabillonenſi ſitus: ubi Guntramni conditoris tumulus etiamnum viſitur, cum ejuſdem ſomnio, marmori inciſo, quod Aimoinus lib. 3. cap. 3. deſcribit. Diploma fundationis recitat Petrus San-Julianus lib. de urbis Cabillonenſis antiquitatibus.

S. VINCENTII Martyris, in Suburbano Pariſienſi, Baſilicam ſimili Privilegio anno quinto Chariberti Regis, hoc eſt, anno ſalutis 566. à S. Germano Pariſienſi Epiſcopo (cujus nomen nunc gerit) donatam, Aimoinus lib. 3. cap. 2. narrat. Quod integrè deſcriptum Jacobus Breulius, noſter olim Lutetiæ amicus, cum ejuſdem Aimoini Hiſtoria publicavit.

Exſtat inſuper hodieque in cortice tiliæ ſcriptum diploma, quod LANDERICUS Pariſiorum Epiſcopus regio S. Dionyſii Monaſterio anno XV. Ludovici ſeu Clodovæi Regis, hoc eſt, anno Chriſti 658. dedit, quod Eligius Noviomenſis, Richoaldus Bellovacenſis, Audoenus Rotomagenſis, Bertefridus Ambianenſis, Audebertus Cameracenſis, Armentarius A. Senonenſis & plures alii Antiſtites ſignarunt. Diploma ipſum fideliter exſcriptum Hieronymus Bignonius, in Notis ad Marculfi Formulas, ann. 1613. Pariſiis in lucem protulit.

Digitized by Google

te LOTHARIO Rege ac BATHILDE religioſiſſimâ Reginâ, conſilioque ſui temporis Epiſcoporum atque aſſenſu ſcilicet, GENESII, NIPHONIS, ETHEALDI, EMMONIS, ADONIS, (3) AUDOMARI, AUDOENI, AUDEBERTI, *BURGONDII, PHARONIS, item AUDOBERTI, DRANCIONIS, Eccleſiæ conceſſit Corbeienſi, inſtar Eccleſiæ (4) *Agaunenſis*, (5) *Lirinenſis*, Baſilicæ quoque *D. Marcelli*.

* Aliàs fortè Burgundofarr. Vide Annal. noſtros Belg. ad annum 658.

HÆC verò talis eſt, ut quæcumque ibi à quibuſque fidelibus fuerint oblata, ſcilicet agros, familias, aurum, argentum, ſine aliqua exactione alicujus ordinatoris Eccleſiæ Teruanenſis, liberè poſſideat prædicti loci Abbatiſſa, vel quos ipſa conſtituerit.

EPISCOPUS tamen Teruanenſis quæcumque ad divinam pertinent Religionem, ſcilicet Altarium benedictionem, Sanctimonialium ſeu Canonicorum ibidem ſerviturorum conſecrationem, quos ipſa elegerit, olei quoque & Chriſmatis largitionem, ſine alicujus præmii petitione, caritatis amore, concedat.

ABBATISSAM Sanctimonialium chorus ſibi eligat ex ſemetipſis meliorem & religioſiorem: cui idem Epiſcopus gratis & non invitè addat benedictionem. In loco verò ſæpe dicto Epiſcopus ſeu Archidiaconus, ſeu Archipreſbyter convivium vel conventum non celebret, nec illuc accedat, niſi cauſsâ neceſſitatis, vel amore caritatis, ab Abbatiſſa rogatus fuerit.

ET ut ita res firmiùs ac ſtabiliùs permanere poſſit, idem Comes & Comitiſſa Eccleſiam de (6) *Pernis* cum ſuis appendiciis, & unum bonarium terræ in eadem villa, & Alodium dimidiæ carucræ, Eccleſiæ Teruanenſi perpetuò habenda tradiderunt.

ILLUD etiam ſupereſt memorandum, quod Altare de *Warneſton* ad menſam ſupradictarum Sanctimonialium tali pacto conceſſi, ut mihi & ſucceſſoribus meis annuatim decem ſolidi perſolvantur denariorum: ſimiliter pro reſtitutione perſonæ ipſius Altaris, alii decem.

QUOD ſi aliquis ejuſdem Teruanenſis Eccleſiæ Epiſcopus hanc libertatem, cupiditate aut ſuperbiâ elatus, violare præſumpſerit, tribus annis pœnitentiam diſtrictiſſimè agat, à communione fratrum ſubtractus: & nihilominus hæc libertas, Chriſto protegente, qui & adjuvet hanc conſervantes, & deſtruat hanc deſtruere cupientes, perpetuò maneat incorrupta.

Quam diffinitionem conſtitutionis meæ, ut meis & futuris temporibus permanſura ſit, manus meæ ſubſcriptione roboravi, & fideles meos eamdem roborare permiſi. Actum eſt hoc Teruanæ V. Kal. Junii, anno Incarnationis Domini M.LXV, Indictione III. regnante Rege Francorum PHILIPPO. Anno 1065.

SIGNUM DROGONIS Epiſcopi Teruanenſis.

S. Huberti. S. Weremboldi Decani.
S. Warnerii Archidiaconi Teruanenſis.
S. Werini Archidiaconi Remenſis.
S. Fuccardi Archidiaconi Noviomenſis.
S. Balduini Archidiaconi Ambianenſis.

(3) AUDOMARI.... Scriptor hujus diplomatis videtur non habuiſſe ad manum diploma Corbeienſe, à Bertefrido Epiſcopo Ambianenſi datum: quod liquebit conferenti Diploma hoc Meſſinenſe cum Corbeienſi.

(4) AGAUNENSE Monaſterium, olim in Octodurenſi, nunc in Sedunenſi Diœceſi apud Helvetios ſitum, in honorem S. Mauritii & aliorum Martyrum Thebæorum S. SIGISMUNDUS Burgundiæ Rex condidit.

(5) LIRINUS ſeu Lerinus Inſula, quæ vulgò *S. Honorati* nunc dicitur, ad mare Mediterraneum, haud procul ab Antipoli in regno Galliæ ſita eſt. Monaſterium in ea circa an. 470. fundavit S. HONORATUS, primus Abbas Lirinenſis, poſt Arelatenſis Epiſcopus, idque ante tempora S. Benedicti, cujus regulam poſtea ſuſcepit, ſpectatque nunc ad reformatam Congregationem Caſſinenſem. Ex eodem Monaſterio Vincentius cognomento Lirinenſis, Lupus Trecenſis, Hilarius Arelatenſis, Eucherius Lugdunenſis, & alii doctrinâ vitæque ſanctitate clari quàm plurimi prodierunt.

(6) PERNA oppidulum Arteſiæ, in Comitatu S. Pauli.

CAPUT LVI.

BALDUINUS *cognomento Inſulanus ſeu Pius, Inſulenſe Canonicorum Collegium, à ſe inſtitutum dotat, & Eccleſiam an.* 1055 *ædificari cœptam, conſecrari procurat, præſente Philippo Francorum Rege anno* 1066.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, unius veri Dei. Quoniam ego BALDEWINUS Flandrenſium (1) Comes Marchio, & PHILIPPI Francorum Regis, ejuſque regni Procurator & Baiulus, ſecundùm divinorum librorum teſtimonia, ſciebam quòd ſupernæ vocationis maneat hereditas, quos in exercitium divini operis bona excitat voluntas, cœpi mecum ſingulari mentis conſideratione ſpeculari, quia, cum divinorum mandatorum obſervatione, nihil alicui Dei cultori magis valeat eſſe ad ſalutem animæ & corporis ſalubre, quàm Eccleſias ad honorem Dei, ejuſque Sanctorum, ubi rationabiliter ac legaliter fieri poteſt, ædificare.

QUAPROPTER ſæpius oculis cordis illud reſpiciens

(1) COMES MARCHIO. Apud medii ævi ſcriptores hæc duo vocabula ferè pro eodem ſumuntur. Sunt item hîc notandi tituli, quibus Balduinus Inſulanus in ſuis diplomatibus eſt uſus.

Digitized by Google

reſpiciens quod ſcriptum : *Cui multum committitur*, *multum ab eo exigitur*, & illud : *Qui domum Dei ædificat in terris*, *domum ſuam præparat in cælis :* Propterea conjugis meæ Adelæ, & filii mei Baldewini fideli ac ſalubri acquieſcens conſilio, Baſilicam in honore S. Petri Apoſtolorum Principis à fundamento conſtruens, Congregationem Canonicorum, in eadem Dei miſericordiam, pro anima mea, & anteceſſorum meorum, uxoriſque meæ ac filiorum meorum, & omnium Dei fidelium, die noctèque exorare inſtitui, eiſque ad uſus neceſſarios de rebus poſſeſſionis meæ tradidi, quæ inferiùs continentur, libera videlicet omnimodò, & ab omni dominatione ſeu poteſtate cujuſquam abſoluta : (2) exceptâ ejus quidem quem Præpoſitus & Canonici ejuſdem Eccleſiæ, in loco à progenitoribus (3) Isla nominato fundatæ, communi elegerint voluntate : qui & ipſe quoque tamdiu & non ulteriùs eorum rebus præſit quamdiu eis placuerit.

In Territorio (4) Islensi...

Quin etiam uxor mea eleëmoſynarum & remunerationis à Domino mecum particeps eſſe cupiens, & illius Dominici verbi reminiſcens, *Hoſpes fui*, *& ſuſcepiſtis me*, *Eſurivi & dediſtis mihi manducare*, contulit ſupradictæ Eccleſiæ villam in Atrebatenſi pago ſitam nomine *Eſtues*, ad hoſpitium & refectionem pauperum : eâ tamen ratione, ut Canonici exinde ſingulis annis XL. ſolidos habeant in ipſius dedicatione.

Dedit quoque præterea bodium Eccleſiæ de (5) *Douleſmons* Theſaurario, ut ex eo unoquoque anno Canonici XII. ſolidos recipiant in die ſolemni Apoſtolorum Petri & Pauli : quia eodem die celebrabunt anniverſarium diem Patris ejus Rotberti, Francorum quondam Regis, & pauperes panem unius modii variæ annonæ, & duas caſeorum penſas. Sed & Altare S. Petri in crypta ex eo omni tempore ſeculi, per noctium tempora, indeficiens luminare habeat. Si quis autem in aliquo contraire aut contradicere voluerit, centum libras auri perſolvat, & bannum Regis, & quod tentavit irritum fiat.

Actum apud Islam in S. Petri Baſilica, coram Philippi Francorum Regis præſentia, anno VII. Imperii ejus, anno ab Incarnatione Domini MLXVI, Indictione IV, aſtantibus quàm plurimis nobilibus & idoneis teſtibus, Clericis atque Laicis.

Ut autem hæc traditio firma atque in omne tempus indiſſoluta permaneat, prædictus Rex eam, rogatu meo, ſuâ manu ſignavit, atque ſigilli ſui impreſſione firmavit.

Signum Baldewini junioris Comitis.
S. (6) Isaac de Valencines.
S. (7) Balduini Noviomenſis Epiſcopi.
S. Widonis Ambianenſis Epiſcopi.
S. Drogonis Taruennenſis Epiſcopi.
S. Fulcardi Noviomenſis Archidiaconi.
S. Warnerii Taruennenſis Archidiaconi.
S. Warmundi Cameracenſis Archidiaconi.
S. Clareboldi Pincernæ.
S. Theoderici Dapiferi.
S. Rengoti de Gandavo.
S. Anſelmi Calvi.
S. (8) Roberti Advocati.
S. Joannis Advocati.
S. (9) Walteri Duacenſis.
S. Hugonis fratris ejus.
S. (10) Rudolphi Tornacenſis.
S. (11) Wederici Tornacenſis.

Ego Balduinus Cancellarius ſubſcripſi.

C A-

(2) Excepta ejus quem &c. Hunc vulgò Guardianum ſeu Gardianum, id eſt, Defenſorem ſeu Tutorem Canonici nuncupant.

(3) Isla. Hodie Inſula, ut Guilelmus Brito in ſua Philippeide nuncupat, ſeu Inſulæ, plurali numero, urbs Gallo Flandriæ primaria, mercatu celebris; quam *Balduinus* Flandriæ Comes, Inſulanus inde dictus, condidit, muris item, foſſis, arce, aulâ (quam *Salam* vocant) Templo, Collegioque Canonicorum exornavit.

(4) Islensi .... Multa hìc loca enumerantur in Diplomate originali, in quibus aliquid Canonicis Eccleſiæque à Balduino conceditur, quæ non fuit viſum operæ pretium hìc apponere. Subjungit verò poſtea Comes : Quin etiam uxor &c. Additio.

(5) Doulesmons. Fortè *Deulemont*, Deulemonda, ubi Deula fluvius Liſæ miſcetur. Sic *Teneramonda*, ubi Tenera in Scaldim, *Ruremonda*, ubi Rura in Moſam, *Rupelmonda*, ubi Rupela in Scaldim influit atque immergitur. Noſtratibus *Mondt*, idem eſt quod os ſive oſtium.

(6) Isaac de Valencines. Fuit is Comes Valentianenſis, *de Valenciennes*, idemque Comes Cameracenſis, à Balderico in Chron. Cameracenſi non uno loco memoratus.

(7) Balduinus Noviomenſis, Wido ſeu Guido Ambianenſis, & Drogo Teruanenſis, Epiſcopi, huic diplomati ſubſcripſerunt, & Templum S. Petri Inſulenſe ſolenni ritu anno 1066. conſecrarunt, Philippo Francorum Rege, Balduino Inſulano, Flandriæ Comite, ejuſque conjuge Adelâ, præſentibus.

De his rebus plura qui volet, Joannis Buzelini Gallo-Flandriam legat, Tomo I, lib. II. cap. 13 & ſeq.

(8) Robertus, Advocatus Eccleſiæ Atrebatenſis, Dominus Betuniæ.

(9) Walterus. Caſtellanus Duacenſis.

(10) Rudolphus. Tornacenſis Eccleſiæ Advocatus, niſi fallor.

(11) Wedericus Tornacenſis, fuit Dominus de Aveſnes, Condé & Leuſe, ut arbitror. Dicitur autem Tornacenſis, quia Caſtellaniam Tornacenſem aliquamdiu fortaſſe poſſedit. Wederici filiam *Adam* duxit Faſtradus de Oiſy Advocatus Tornacenſis, qui anno 1098 vixit.

Additio. Ceterùm ab ipſo fundationis tempore fuerunt in Eccleſia Sancti Petri Inſulis Canonici quadraginta, decem ſcilicet Sacerdotes, Diaconi decem, totidem Subdiaconi, totidemque Acolythi. Præeſt Capitulo Præpoſitus, unà cum Pontifice conferens præbendas, ſuis reſpectivè menſibus; hunc in dignitate ſequuntur Decanus, Cantor, Theſaurarius, & Scholaſticus. Inter Canonicos recenſebantur olim Epiſcopi Tornacenſis ac Morinenſis, & Præpoſitus Sancti Donatiani Brugis. Nunc Iprenſis & Bolonienſis Epiſcopi, portionem Canonicam olim Morinenſi debitam inter ſe partiuntur : & Brugenſi Epiſcopo cedit præbenda Præpoſiti Sancti Donatiani.

Digitized by Google

CAPUT LVII.

PHILIPPUS *Francorum Rex prædia, per Balduinum Inſulanum, ejuſque conjugem Adelam Meſſinenſi Monaſterio attributa, anno* 1066 *confirmat.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis.

EGO PHILIPPUS Francorum Rex notum volo fieri cunctis Chriſtianæ religionis cultoribus, tam futuris quàm præſentibus, quod Comes BALDEWINUS conjuxque ADELA Flandriæ Comitiſſa, unàque nobiliſſimi ROBERTI Francorum Regis filia, Majeſtatis noſtræ ſerenitatem adiêre, cum humilitate maxima; obnixè deprecantes, quatenus Eccleſiæ MECINENSI libertatem quam facere diſpoſuerat pater meus HENRICUS in vita ſua, facerem Ego pro ejus anima, parentumque meorum perenni memoria.

QUORUM ſupplicationibus condeſcendens humillimè, qui non eram filius ancillæ, ſed filius liberæ, libertatem, quam Comes BALDEWINUS, ADELAQUE uxor illius expetiêre, nolui denegare. Verùm ne irrita foret libertas ſanctæ Dei Eccleſiæ, chartam iſtam ſigilli mei corroboravi impreſſione, meiſque fidelibus hujus libertatis teſtimonium, aſcriptis eorum nominibus, juſſi perhibere.

SIC autem Eccleſiæ ſupradictæ libertatem tribui, ut terras & alodia, cum pratis & molendinis, ceteriſque beneficiis, ad eandem ſanctam Dei Eccleſiam pertinentibus, nullo contradicente vel injuriam faciente, ſalvâ Sororum ſuarum fidelitate, Abbatiſſa atque Canonici ejuſdem Eccleſiæ, ſicut idem Comes & Comitiſſa in uſus neceſſarios illis diſpoſuerunt, & chartæ noſtræ ſeries diffinit, ab omni poteſtate ſive dominatione cujuſque perſonæ liberè poſſideant, ſeu quos prædictæ Abbatiſſæ atque Canonicorum conſtituerit benevolentia.

HÆC ſunt autem, quæ poſſederit Abbatiſſa: Eccleſiam ejuſdem loci & altare, vicum & terras infra Roſebecam & Duniam, in territorio Furnenſi octo (1) berquerias, quæ ſexdecim manſis continentur, apud *Furnes* manſum unum Druſloni, apud *Eches* in Mempiſco ſeptem manſa terræ, apud (2) *Wideſchat* viginti octo manſa terræ, altare de *Warneſton*, apud (3) *Ferlinghem* dimidiam (4) vacceriam, in villa, quam appellamus (5) *Duplices Montes*, curiam & molendina, & duodecim manſa terræ, & portam aquæ, villam quamdam (6) *Crucicolas* nominatam, ſitam juxta S. Pauli opidum, duo manſa terræ apud (7) *Lambrene*, apud Duacum terram, quæ dividitur in duodecim particulas, quam Waldricus dedit S. Mariæ, tunc temporis ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitus. Croiſettes.

Hæc ſunt verò quæ Canonici poſſederint; decimam ipſius villæ Mecinenſis, in territorio Furnenſi, duas berquerias in eodem territorio, apud *Affringhem* ſeptem manſa terræ continentia centum vaccas, apud *Wideſchat* tredecim hortos, apud Ipram decem libras denariorum de cenſu, apud *Ferlinghem* duo penſa caſeorum, apud *Duplices Montes* centum ſolidos, apud Bruges alodium perſolvens XII. ſolidos, apud (8) *Alewangne* unum manſum terræ, Eccleſiam S. Richarii, apud *Wideſchat* manſum unum, tam Monialibus quàm Canonicis datum à Manecchino, juxta (9) *Roſebecam* manſum unum Decano habendum cum viginti ſolidis, de cenſu ruſticorum ejuſdem villæ Mecinenſis.

HUIC legitimæ libertati atque diffinitioni faciendæ, hi legitimi teſtes interfuerunt, tam de parte Regis & BALDEWINI Comitis, quàm de parte Comitiſſæ.

BALDEWINUS Comes de Montibus, filius Baldewini * Comitis. Pædagogus, bajulus.
Ingelramnus Magiſter Regis.
Frericus de Curbulo.
(10) Hugo de Bleis.
Ingelramnus de Villers.
Robertus filius Giſardi.
Robertus Burgundigena.
Comes de Giſnes.
Radulfus de Tornay.
Robertus de Peronia.

ACTUM Furnis publicè anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo ſexto, Indictione quartâ, regnante Rege PHILIPPO, anno poſt obitum patris ſui Henrici VI. 1066.

HUIC verò Chartæ ſi quis, quod abſit, contradicere voluerit, perſolvat Regi trecentas libras auri, & poſtea ejus calumnia irrita maneat, & ipſe ſit anathema.

EGO (11) GOFRIDUS gratiâ Dei Pariſiorum Epiſcopus, & eodem tempore Regis Cancellarius relegi, & relegendo ſubſcripſi.

S. BALDEWINI Comitis.

(1) BERQUERIA. Terra alendis ovibus commoda, ut vaccaria vaccis. Gom.

(2) WIDESCHAT Vicus Caſtellaniæ Iprenſis, quem hodieque poſſident Moniales Meſſinenſes.

(3) FERLINGHEM. Vicus Caſtellaniæ Inſulenſis.

(4) VACCERIA: id eſt, paſcuum ſeu pratum ad vaccas alendas.

(5) DUPLICES MONTES. Hodie *Deulemont*, vicus ad Deulæ & Liſæ confluentes. Deula urbem Inſulenſem interſecat.

(6) CRUCICOLAS. Vicus Arteſiæ, *Croiſettes* Principatûs, titulo clarus, ad virgines Meſſinenſes etiamnum pertinens.

(7) LAMBRENE. Vicus *Lamprenne*.

(8) ALEWANGNE. Vicus Arteſiæ prope Bethuniam oppidum, celebris peregrinatione ob unam ex lacrymis Chriſti. Gom.

(9) ROSEBECA. Vicus in Caſtellania Iprenſi.

(10) HUGO DE BLEIS. Fortè Blois, gener Philippi Regis, Comes Trecenſis, poſt Templarius, frater Henrici Stephani Comitis Bleſenſis.

(11) Gofridus, al. Gaufredus vel Jofredus, Epiſcopus Pariſienſis, Godefridi Bullonii Patruus, ad quem Jofredum extat epiſt. 20. Gregor. VII. lib. 4.

Ceterum Henricus I. Rex Philippum filium ſuum ſeptennem Remis Regem an. 1059. Indictione XII. die Feſto Pentecoſtes X. Kal. Junii ungendum curavit. Atque hinc annos Philippi inchoandos patet ex fine & numero annorum ejus. Obiit autem Philippus an. 1108. 11. Kal. Auguſti, cum annos 49. menſes 2. & dies 7. regnaſſet. Filius ejus Ludovicus Craſſus eod. anno poſtridie Kalendas Auguſti fuit conſecratus & an. 1136. Kal. Auguſti deceſſit. Ut Auctarium Gemblacenſe in Chronico à nobis edito tradit.

CAPUT LVIII.

Vide Chronicon noſtrum Belg. ad hunc an.

Theoduinus *Leodienſis Epiſcopus in Hoienſi ſeu Huienſi Eccleſia quindecim Canonicos anno* 1066 *conſtituit.*

Vide infra Donat. Belgica.

EGo (1) Theoduinus, Dei gratiâ Leodicenſis Epiſcopus, notum eſſe volo tam præſentibus quàm futuris, qualiter poſt libertatem Hoiensis Eccleſiæ, quam Maternus beatæ memoriæ Epiſcopus conſecrando primitiavit, adjecerim libertatem etiam villæ. Præfatam ſiquidem Eccleſiam à fundamentis ad laquearia, à laquearibus & ultra reædificavi; quam etiam in auro, argento, gemmis & prædiis, pro modulo meo ditavi, & de Agar Saram eſſe feci.

Prænominata verò villa pro libertate ſua, ad ſumptus Eccleſiæ neceſſarios, omnia mobilia ſua primò mihi tertiavit; quâ libertate ut ampliùs frueretur, poſtmodum dimidiavit.

Prima libertas hæc eſt, quòd defuncto in pace Epiſcopo, uſque ad plenariam alterius inſtitutionem, burgenſes villæ, bonâ fide & bono conſilio, caſtrum Hoiense de reditibus villæ conſervabunt. Si verò nos, vel aliquis ſucceſſorum noſtrorum præſcriptam libertatem, vel aliqua jura eorum (quod abſit) infringere tentaverit, concedimus & ſtatuimus, ut Dux Lotharingiæ, & alii tam Clerici quàm Laïci ſubnotati ad conſervandum libertatem, & jura eorum (admonitione tamen præmiſsâ) eis efficaciter aſſiſtere non omittant.

Die tertio dedicationis Hoienſis Eccleſiæ, hæc omnia ſupradicta à meipſo corroborata ſunt & confirmata, ſub anathematis vinculo, & à compare meo & cooperatore Lietberto Cameracenſi Epiſcopo, & ab omnibus Sacerdotibus inibi aſtantibus. Et ne in poſterum prece vel pretio iſta poſſent immutari, impreſſione ſigilli noſtri prædicta voluimus communiri, ſub aſſenſu & teſtimonio tam Clericorum quàm Laïcorum.

Acta ſunt hæc anno Domini MLXVI. 1066.
Indictione IV, Pontificatûs noſtri anno XVIII, regni verò Henrici XI.

(1) Theoduini Diploma, ſed mutilum, Ægidius Vallis aureæ Monachus, Bruſthemius & Chapeavillius, rerum Leodienſium ſcriptores, recitant. Quod quidem ſignarunt, ut iidem ſcriptores aſſerunt,
Hermannus Archidiaconus,
Godeſcalcus Præpoſitus,
Wolbertus Decanus,
Aiſtulphus Cantor,
Franco Scholaſticus,
Bono Canonicus, Emo & Wolbodo,
Godefridus Barbatus ſenior Dux Lotharingiæ,
Albertus Comes Namurcenſis,
Henricus Comes Luceburgenſis,
Cono Comes Montis-acuti,
Walterus Advocatus ejuſdem villæ,
Godeſcalcus de Cennaco,
Godefridus & Arnulfus de Florines,
Godefridus de Floreffia,
Chriſtianus ejus frater.

Ceterùm Bozo Archidiaconus, & Abbas S. Mariæ XV. Canonicos in Huienſi S. Mariæ Eccleſia poſuerat. His alios totidem Theoduinus Epiſcopus addidit, & eamdem Eccleſiam, à fundamentis uſque ad laquearia à ſe perfectam, anno 1066. dedicavit, præſente Lietberto Cameracenſi Epiſcopo. Iidem Pontifices corpus S. Domitiani Epiſcopi, ad dictam Eccleſiam, ex Eccleſiola, per S. Maternum, primum Tungrenſium Epiſcopum, conſtructa, tranſtulerunt: ut idem Ægidius in Geſtis Epiſcoporum Leodicenſium tradit.

Theoduinus Epiſcopus obiit anno 1075, & ſepultus Addit.
eſt in memorata Eccleſia Huenſi.

CAPUT LIX.

Robertus Frisius, *Flandriæ Comes, anno* 1072 *confirmat prædia ac poſſeſſiones Monaſterii S. Petri Gandenſis.*

Vide Chronicon noſtrum Belgicum ad hunc ann.

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti, amen.

(1) Rotbertus Dei gratiâ Comes Flandriæ tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Quoniam Domini eſt ſalus, & non eſt vera ſalus, niſi in eo, qui dat ſalutem Regibus; toto cordis affectu & corporis geſtu, ſi ſalvari volumus, ejus ſervituti inſudare debemus: quippe cùm ei ſervire, regnare ſit.

Sed quia terrenis negotiis occupati, vix aliquando poſſumus reminiſci Salvatoris noſtri, magnopere nobis ſtudendum eſt, ut faciamus nobis amicos, qui recipiant nos in æterna tabernacula, cùm defecerimus.

Proinde

Digitized by Google

Proinde petitioni dilecti nobis Abbatis Folcardi, & fratrum in Eccleſia S. Petri Gandenſis Deo ſervientium, & pro nobis jugiter orantium, aſſenſum præbentes, ne aliquorum infeſtatione in futurum moleſtentur & per hoc à Dei ſervitio, & noſtri memoria retardentur, præſentis ſcripti teſtimonio, omnia à prædeceſſoribus noſtris in immobilibus, & mobilibus, in villis, terris, ſilvis, reditibus & decimis prædictæ Eccleſiæ tradita contradimus; & ſicut à prædeceſſoribus noſtris prælibatæ Eccleſiæ confirmata ſunt, & nos propriâ animi devotione confirmamus, ut omnia integrè, quietè, & pacificè poſſideant & teneant.

Ut autem hoc omnibus notum ſit, & ratum & inconvulſum permaneat, præſentem paginam ſigilli noſtri appoſitione, & teſtium corroboratione ſignari præcepimus. Actum anno Domini MLXXII regnante Rege Francorum Philippo. 1072.

Signum Rotberti Marchiſi.
S. Folcardi Caſtellani Gandenſis.
S. Lamberti filii ejus.
S. Alardi fratris ejus.
S. Balduini. S. Euſtathii.
S. Hugonis. S. Arnulphi filii ejus.
S. Aſſerici de Afna. S. Reineri patris ejus.
S. Expolſi de Suinarde.
S. Aſſerici de Munte.
S. Luberti de Didelſuena.
S. Rozonis de Melna.
S. Joannis de... S. Elberti de Roſebeca.
S. Joannis de Buthem.
S. Arnulfi de Hardopa.
S. Sefridi de Marck.
S. Euſtathii de S. Audomaro.
S. Walerici de Nivela.

(1) Rotbertus cognomento Friſius, ob victoriam contra Richildem, ejuſque filium Arnulfum Flandriæ Comitem, nepotem ſuum, & contra Philippum Franciæ Regem, an. 1072. die 22. Februarii, in Feſto Cathedræ S. Petri, prope Caſſetum obtentam, plures per Flandriam Eccleſias, in honorem Principis Apoſtolorum ædificavit, aut collapſas inſtauravit, aut alia ipſis beneficia contulit: ut in Annalibus Belgicis docui.

Obiit Rotbertus anno 1093, ſepultus in crypta Eccleſiæ D. Petri Caſſeti à ſe fundatæ. Additi

CAPUT LX.

Robertus Friſius, *Flandriæ Comes, Monaſterii Meſſinenſis, ab Adela matre ſua conditi, poſſeſſiones anno* 1080 *confirmat.*

Vide Chron. noſtrum Belg. ad hunc annum.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis.

Quia nulla res tam probabilis in teſtimonio ſcilicet poſteritatis, quàm atteſtatio litteralis, Ego Rotbertus, Dei clementiâ Flandrenſium Comes, notum volo fieri cunctis Chriſtum piè colentibus, quod anno ſecundo poſt obitum matris meæ, Adelæ videlicet Comitiſſæ, Roberti Regis Francorum filiæ, Natalia Mecinenſis Eccleſiæ Abbatiſſa, ac totius ejuſdem Eccleſiæ Conventus, tam (1) Canonicorum quàm Sanctimonialium, noſtram adiêre præſentiam, obnixè poſtulantes, ut inſtitutionem de reditibus ad eamdem ſanctam Dei Eccleſiam pertinentibus, ſcilicet quid inde Canonicis ac Sanctimonialibus, ibidem divino cultui vacantibus, eſſet habendum, quid verò ſtructuræ reſervandum Eccleſiæ, ſicut mater mea in vita ſua ordinaverat, ita ego pro ejus anima, parentumque meorum perenni memoria, litterali atteſtatione innoteſcerem, & ſigilli mei impreſſione corroborarem.

Quorum juſtis petitionibus condeſcendens obtemperare volui, tum quia oſſa matris meæ ſepeliuntur in eadem Eccleſia, cujus nimirum ſtructuræ, dum viveret, omnino videbatur inſudare, pro animabus communiter noſtris, tum quia viſis tot (2) Miraculorum ſignis in eodem loco, placere evidentiſſimè comperi aliquid ibidem omnipotenti Deo.

In territorio itaque *Furnenſi* Canonici, prædictæ Eccleſiæ altari deſervientes, habeant duas (3) berquercias, triginta ſex marcas argenti perſolventes, in eodem territorio apud *Alſringhem* ſeptem manſa terræ, continentia centum vaccas; Eccleſiam quoque S. Richarii; apud *Bruges* alodium perſolvens duodecim ſolidos; apud *Ipram* decem libras de cenſu; apud villam, quam appellamus *Duplices Montes*, centum ſolidos; apud (4) *Alewangne* unam manſionem terræ; de decima ipſius villæ Mecinenſis quinque modios de frumento, & totidem de avena; & de cenſu ejuſdem villæ unuſquiſque Canonicorum dimidium vini ſextarium, in his tantùm feſtivis diebus qui ſubnotantur, in Natali Domini, in Circumciſione & Epiphania, in quattuor feſtivitatibus ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, in Paſcha & ejus Octavis, in Aſcenſione Domini, in Pentecoſte & Octavis, in Nativitate Præcurſoris Domini, in Natali Apoſtolorum SS. Petri & Pauli,

(1) Canonici olim XII. fuerunt Meſſinis, ab Adela Comitiſſa ſimiliter inſtituti ac dotati, ut Sanctimonialibus in ſacris faciendis ſubſervirent: nunc duo pauciores ſunt numero, ob cenſus injuriâ temporis imminutos.

(2) Miraculorum ſigna in Meſſinenſi Monaſterio, jam inde à quinque ferè ſeculis, viſa fuiſſe, notet Lector, quæ hodieque perdurant, ut ſupra in Notis capitis 49 oſtendimus.

(3) Berqueria. Vide ſupra fol. 67. in Notis.

(4) Allewangne. Vide ibid.

li, ad Vincula S. Petri, in Dedicatione ipſius Eccleſiæ Mecinenſis, in feſto quoque S. Michaëlis, in ſolemnitate omnium Sanctorum, & commemoratione omnium Fidelium defunctorum.

Habeant etiam in platea de *Wideſcat* tredecim hortos, juxta *Roſebecam* unum manſum terræ, cum viginti ſolidis de cenſu ruſticorum ejuſdem villæ, Decano habendum.

Nunc verò ſupereſt dicendum, quomodo in pondere, menſura quoque & numero, de cibo ac potu XXX. Sororum ſæpedictæ Eccleſiæ facta ſit inſtitutio. Panis itaque ex adipe frumenti unicuique earum præponendus penſet quinque marcas, caſeus duas & dimidiam. Quartum verò halec, quartum palezinc, & quartum ovum me illis auxiſſe, tam futuris quàm præſentibus ſit cognitum.

Moniaлium portiones ordinantur.

In Dominicis & Feſtis diebus habeant quattuor fercula, in aliis verò tria, omni die (5) juſtam cerviſiæ & dimidiam; vinum quoque in omnibus feſtis, quando cantaverint *Sequentiam*, unaquæque videlicet quartam partem ſextarii; ad veſtimenta ſua triginta libras denariorum.

Abbatissa verò ut hæc inſtituta Sororibus ſuis copioſè poſſit impendere, & operariis ea præparantibus mercedem ſolvere, hoſpiteſque & peregrinos, ſecundùm regulam ſibi injunctam benignè ſuſcipere, hæc liberè poſſideat: Eccleſiam ejuſdem loci & altare, vicum & terras infra *Roſebecum* & *Duniam* in territorio *Furnenſi* octo berquereias CXLII. marcas argenti perſolventes, apud *Eches* ſeptem manſa terræ, apud *Wideſchat* XXVIII manſa terræ: altare de (6) *Warneſton*, apud *Ferlingehem* dimidiam vacceriam XVI vaccarum, unde Canonici habeant in feſto (7) S. Sidronii duo (8) penſa caſeorum; villam quandam *Crucicolas* nominatam, ſitam juxta S. Pauli opidum: duo manſa terræ apud *Lambrene*; in villa, quam appellamus *Duplices Montes*, curiam cum molendinis & pratis (ſed molendina ad panem XIII fratrum & ſororum, qui ſunt in hoſpitali domo, conſtituta fuiſſe, nulli ſit dubium) in eadem villa XII manſa terræ & portam aquæ; apud *Duacum* terram quæ dividitur in XII particulis: apud Martini campum manſum unum.

Illud etiam non eſt prætermittendum, quod villam de *Scotis* centum libras reditibus ſuis annuatim pleniſſimè perſolventem, ſupradictæ Eccleſiæ tali diſpenſatione, pro anima matris meæ dederim, ſcilicet ut ad ſepulcrum ejus lucerna inde die noctuque, in honore Dei Genitricis, luceat, & in anniverſario depoſitionis ejus die, Abbatiſſa pauperibus ſex libras de eadem villa diſtribuat: Canonicis verò in eodem die ad menſam ſuam duas, totidem quoque Sanctimonialibus impendat; omni etiam die ad Miſſam pro fidelibus defunctis, unum denarium offerat, vel offerre faciat, reliquum verò ad ſtructuram Eccleſiæ reſervet: ſimiliter & medium teloneum de (9) *Duniâ*, item apud villam *Hochingehem* nominatam, ſeptem millia alheum: Eccleſiam quoque de (10) *Merignies*, & decimam de Martini campo: unde Sanctimoniales ad calceamenta ſua in anniverſario filii mei Balduini, qui ibidem ſepelitur, XXX. ſolidos denariorum habeant, Canonici verò duodecim.

His ita ordinatis & diſpoſitis, conſilio atque aſſenſu meorum fidelium, ſic ſæpedictæ Eccleſiæ libertatem tribui, ut terras & alodia cum pratis & molendinis, ceteriſque beneficiis ad Eccleſiam pertinentibus, nullo contradicente vel injuriam faciente, Abbatiſſa poſſideat, vel quem elegerit ejuſdem Abbatiſſæ benevolentia: & ſicut ego, ſic & quiſque heredum meorum ſit ejuſdem Eccleſiæ Advocatus, eam impugnare volentes expugnans.

Abbatissa verò, ut orationum ejuſdem Eccleſiæ & beneficiorum ſim particeps, mihi & omni heredi meo præbendam, caritatis amore, conceſſit, ſcilicet unum tantummodò panem, & juſtam cereviſiæ, quotieſcumque illuc acceſſero.

Actum Mecinis IV Nonas Februarii, anno ab Incarnatione Domini MLXXX. Anno 1080.
Francis dominante feliciter Rege Philippo. Et ut hæc noſtra conſtitutio perenniter firmiſſima permaneat, optimatum meorum, qui præſentes adfuerunt, liberalis atteſtatio & deſignatio firmiter ſuſtineat. Si quis huic chartæ contradicere voluerit, iram Dei incurrens, ſit anathema.

† Rotbertus.

Signum Rotberti Comitis & Philippi, filiorum Rotberti Comitis.

S. (11) Euſtathii Comitis.
S. Segardi.
S. Balduini de Gant.
S. Arnulfi de Ardea.
S. (12) Rotberti de Peronia.
S. (13) Hugonis Comitis.
S. Onulfi.

S. Ever-

(5) Justa, id eſt, certa cerviſiæ menſura.

(6) Warneston * vicus ad fl. Liſam, ſecundo lapide ab Ipris, ubi nunc Abbatia Canonicorum Regularium.

* Warneſton gallicè, ſed Waeſtene flandricè patria Chriſtiani Maſſæi. Coir.

(7) S. Sidronii Martyris, ſub Aureliano Cæſare paſſi, corpus Adela Comitiſſa ex urbe Roma Meſſinas attulit, & thecæ argenteæ incluſit; ibidemque ſic religioſè nunc adſervatur.

(8) Pensa ſeu penſa, id eſt, penſitationes.

(9) Dunia fortè *Dunen*, ubi nunc Abbatia Monachorum Ord. Ciſtercienſis, prope Furnas Flandriæ oppidum.

(10) Merignies. Vicus Caſtellaniæ Inſulenſis.

(11) Eustathius. Comes Bolonienſis ſeu Bononienſis ad mare, Pater Godefridi Bullonii, Regis Hieroſolymorum.

(12) Robertus Peronenſis. & qui hîc infra ſubſignat Everardus, Tornacenſis Caſtellanus fuit, ut ſuſpicor.

Præter Robertum Friſium, & alii Comites Flandriæ Meſſinenſi Monaſterio varia beneficia præſtiterunt. Ex his Philippus, Flandriæ & Veromandiæ Comes, in *Elſendamo* agri Furnenſis vico, itemque in *Neoclesia & Balliolo* villas amplas anno 1176. & 1180. contulit. Neocleſia, *Nieukercke*, vicus Caſtellaniç Belliolanç, ad Comitem Egmondanum ſpectat. Balliolum *Belle*, amplum municipium, fuit Patria Jacobi Meieri, Flandriç Hiſtoriographi.

(13) Hugo. Comes S. Pauli, in Arteſia.

Digitized by Google

S. (14) Everhardi de Tournay.
S. Ernulphi Archidiaconi Teruanenſis.
S. Tibaldi. S. Gozelini.
S. Gondewini Decani Mecinenſis.
S. Magiſtri Willemini.
Ego Reinarus Vice-Cancellarius recognovi & ſubſcripſi.

(14) Everardi de Tournay Caſtellani, cujus filiam heredem Idam duxit Walterus Dominus Aveſnenſis.

CAPUT LXI.

Egmondanæ Abbatiæ in Hollandia fundatio, dotatio, ac confirmatio prædiorum, per Theodericum V *Hollandiæ Comitem an.* 1083.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Theodericus (1) Dei gratiâ Hollandienſium Comes, reputans mecum incertos caſus humanæ fragilitatis, decrevi juſtis petitionibus aſſenſum præbere, ut divinam miſericordiam in illo diſtricto examine placabilem merear habere.

Quapropter notum ſit omnibus, tam præſentibus quàm futuris, Chriſti fidelibus, quòd Stephanus bonæ memoriæ, Abbas Egmondenſis Eccleſiæ, quaſdam auctoritates donationum detulit manſuetudini noſtræ, qualiter piiſſimi Comites anteceſſores noſtri, ex propriis poſſeſſionibus, & à Regibus jure hereditario ſuſceptis, eamdem Eccleſiam Dei conſtruxerunt, ditaverunt & honoraverunt.

Theodericus, (2) frater Walgeri, cum legitima conjuge ſua Gena, inprimis ligneam conſtruxit ibi Eccleſiam, inſtituens Sanctimonialium vitam, & offerens Deo ad eundem locum in *Frando* manſos IX. in *Alcmere*
Alcmaer. duos manſos, in *Callinge* medietatem totius poſſeſſionis.

Theodericus II. prædicti filius, cum Hildigarda conjuge ſua, conſtruxit ex lapidibus magno ſumptu Eccleſiam, removens inde Sanctimoniales feminas, & inſtituens monachicam vitam.

Obtulit & ipſe ad eumdem locum in
Schieten vicus antiquus. *Scagen* ſex manſos, in *Haregon* undecim manſos, & quartam partem manſus, in *Wimnen* manſum & dimidium, & ab eodem manſu uſque in *Heram*, omnem terram cultam & incultam, & in agris & paſcuis; Eccleſiam *Heylgalo*, in *Alcmare* omne teloneum, in eodem manſus duos & dimidium, in *Limbam* manſus ſeptem & dimidium & *Smitan* manſus duos, in *Bathem* manſus tres, in *Ordebolla* manſus duos, in *Thoſe* manſum unum, in *Obbingem* manſum unum, in *Hemſtede* manſum unum, in *Velzen* ſex manſus, & altare ejuſdem Eccleſiæ, à nona uſque ad nonam in feſtivitate S. Agathæ, juxta flumen *Bameſtram* manſum unum, inter rivulum
Beemſter lacus. *Schulingbeke* & *Hureſlede* manſus quattuor, unà cum piſcatione, in *Forenbolte* Eccleſiam cum decimatione: in *Saxnem* Eccleſiam cum decimatione.

Ornata ergo bonis moribus uxor prædicti Comitis Hildigarda venerabilis obtulit & ipſa Deo Sanctoque (3) Adelberto tabulam altaris fabricatam auro claro, gemmiſque pretioſis, textum Evangeliorum, etiam auro gemmiſque decoratum, hiſtoriam, id eſt, Medicinalem librum.

Ecbertus, nominati Comitis filius, Dei gratiâ, Trevericæ Eccleſiæ Archiepiſcopus, honoravit eundem locum Egmondenſem, offerens Deo Sanctoque Adelberto crucem auream, caſulam pretioſam, ſtolam pulcherrimam, cingulum auro intextum, Dalmaticam, Subtile, Miſſale, Capitulare, Hiſtoriam vetus novumque teſtamentum continentem, multoſque alios libros, ſcrinium argenteum, plenum reliquiis Sanctorum.

Arnulphus Comes, cum condigna uxore ſua Luitgarda, obtulit ad prædictum locum in *Thoſa* manſos duos, in *Caſterchem* duos manſus & quartam partem unius, in *Velzen* tres manſus & unum agrum, in *Saxnem* dimidium manſum: in *Forenbolte* tres manſus, in *Norgha* manſus quinque, in *Lopſen* manſus novem, juxta flumen *Maerne* ... manſus, & quartam partem unius, in villa *Leiden* manſum & ſextam Leyden urbs, Lugdunum Batavorum.
partem unius, in villa *Bergan*, ab occidente Rheni poſita, tres manſus, Eccleſiam *Flardinga* cum decimatione terræ, inter flumen *Matlingæ*, & rivulum *Turlede*, qui vocatur *Harga*.

Theodericus III. prædicti Arnulfi filius, cum conjuge ſua Othelhilde, obtulit S. Adelberto in *Rademburch* quattuor manſus, decem libras ſingulis annis ſolventes, in *Rademburgherbroeke* terram XVI uncias ſolventem, in *Suetam* terram XIII uncias ſolventem, in *Waldmanne Venna* terram XVI uncias ſolventem, in *Comitis Frugerſa*, terram XVI uncias ſolventem.

Sifridus, cognomento Sicco, prædicti frater Theoderici dedit S. Adelberto pro animæ ſuæ remedio, terram ſuper *Gheeſt* nominatam *Northorpe*, *Smithem*, ad *Giringelandt*, *Hildebranſland*, *Smirdingeland*, *V* fiertelen, *Lantoſmade* in *Ackerſlote* XII libras, in boves & libras.

Florentius I Theoderici filius, cum bonæ memoriæ uxore ſua Gertrude, obtulit ad ſupra dictum locum terram in *Eſemundelf*, V libras & uncias ſolventem, in *Buſchuſa* manſus XXXII, in *Sterwyc* manſus XXVIII uncias Delphi, urbs. Alias V.
ſolventem, juxta *Delf* X. manſus, ex alia parte *Delf* IX manſus.

Hujus

Hujus Florentii filius fui ego quartus Theodericus, quem humiliter deprecatus eſt prædictus Abbas Stephanus, ut pro amore Dei & reverentia S. Adelberti, renovarem & confirmarem auctoritate meâ omnia prædeceſſorum meorum dona, ad Egmondenſem Eccleſiam pertinentia. Cujus petitioni libenter aſſenſum præbui, & ſummæ caritatis auctoritate confirmavi, ut omnia ſupradicta libertate teneat, poſſideatque prædicta Eccleſia, & à terra *Wimmoroſuetha* uſque in *Heram*, quæ eſt videlicet ejuſdem Eccleſiæ, nullus mortalium audeat placitum habere, ſine Abbatis permiſſione, vel injuſtè inde aliquid decerpere, homineſque ejuſdem Eccleſiæ in toto Comitatu noſtro, ſine teloneo eſſe, nulluſque debeat eos opprimere, ſed ſint ſub Abbatis poteſtate, & cum Cauſidico ſuo placitum habeat ipſe.

Quod ſi aliquis ex eis, qui ex parentibus ſuis juſtè pertinet ad prædictum locum, negare & contradicere voluerit, liceat memorato Abbati, ſuiſque Succeſſoribus, cum Advocato ſuo illum tenere, & ad juſtitiam trahere, in cujuſcumque miniſterio ſit. Similiter faciat de reditibus ſuis quicumque ſedet ſuper terram prædictæ Eccleſiæ, & non vult ſolvere quod debeat juſtè: Advocatus Abbatis intret domum illius, & tantum de rebus accipiat, quantum debet ille, ſine alicujus judicis contradictione.

Si quis verò, quod futurum non credimus, noſtrorum vel extraneorum, hanc libertatem Eccleſiæ voluerit infringere, iram Dei & omnium Sanctorum incurrat, & hoc, quod nititur, nunquam perficere valeat, ſed cum Juda traditore Domini, & diabolo & Angelis ejus in die judicii, & cum his, quorum vermis non morietur & ignis non exſtinguetur, partem poſſideat. Qui autem hoc noſtrum conſervaverint præceptum, gloriam & honorem & benedictionem percipiant à Domino, & miſericordiam conſequantur, & gratiam inveniant in auxilio oportuno.

Ut autem iſtius noſtræ conceſſionis auctoritas ſtabilis & inconvulſa permaneat omni tempore, hanc Chartam conſcribi fecimus, & benevolentiæ dilectioniſque noſtræ ſigillo corroborari.

Hujus rei teſtes ſunt Dominus Abbas Stephanus, Florentius, & Ancelmus, Presbyteri.

Laïci, Adelbertus, Heremannus, filius Popponis, Engelbertus Stathaloech, Thraſino Adalium Caſtellanus, tres Germani, Gerbrandus, Isbrandus, Guntwachar, Dodo de Riſwyc, Thidaert, Thiebald, Thigard Blankart, aliique quàm plurimi.

Eodem die, coram eiſdem teſtibus, mutuavi contra S. Adelbertum novem manſus in *Maeſland à Scoepleda* (nunc *Scipluiden*) in Moſam, & in *Weſterbricam* tres manſus à Moſa in *Vronemſcale*, dans cenſum in *Alcmera* VIII. librarum ſingulis annis.

Inſuper, precante & adjuvante Othelhilda uxore meâ dilectiſſimâ, conceſſi Abbati Stephano, ſuiſque ſucceſſoribus judiciariam poteſtatem, quæ *Ambocht* vocatur, tenere.

Actum eſt hoc publicè in (4) Flardinga, coram populi multitudine, anno Dominicæ Incarnationis MLXXXIII. Indictione VI, regnante Henrico, XXVII. anno Imperii ſui, Conradi Trajectenſis Eccleſiæ Epiſcopi anno Epiſcopatûs ſui VIII, Domini Stephani Abbatis anno XXVI ſuſcepti paſtoralis officii, VII. Kal. Auguſti.

C A-

Hujus diplomatis archetypum, in Archivis Abbatiæ Egmondanæ, coram oculis ſe uſurpaſſe, *Guilielmus Heda*, in Hiſtoria Epiſcoporum Ultrajectinorum, diſertè teſtatur. Cujus apographum, ex Hedæ Commentariis transſcriptum, *Janus Douſa* ſuis Annalibus Hollandicis inſeruit.

(1) Theodericus. Nomine quintus Hollandię Comes, filius Florentii, primus exſtitit, qui repudiatâ antiqui moris ſimplicitate, nudum Comitis titulum majoribus ſuis hactenus uſurpatum, adjectâ regionis, cui pręerat (Hollandię inquam) appellatione auxit atque ampliavit: ut Guilielmus Heda, & Janus Douſa annotarunt.

Additio. Obiit Comes Theodericus anno 1091, ſepultus in Abbatia Egmundana, quæ etiam fuit ſepultura præcedentium Hollandiæ Comitum, qui in hoc Diplomate unà cum Uxoribus enumerantur, omneſque fuêre munifici præfatæ Abbatiæ benefactores.

Additio. (2) Theodericus I. filius Gerolfi (de quo ſupra cap. 23 in Notis) obiit circa annum 900. Fundavit Abbatiam Egmundanam, in qua primò conſtituit Sanctimoniales Ordinis Sancti Benedicti: quibus per filium ejus Theodericum II amotis, atque tranſlatis ad Monaſterium de Bennebrouck juxta Harlemum, ſucceſſerunt Monachi Benedictini: his primus Abbas datus fuit Wonoboldus.

Succeſſu temporis exempta fuit hæc Abbatia à juriſdictione Epiſcopi Ultrajectenſis, & S. Sedi immediatè ſubjecta; quin & plurium Hollandiæ Comitum aliorumque Nobilium Donationibus, maximas acquiſivit divitias.

Anno 1560 Pius IV Pontifex Abbatiam Egmundanam pro dote novi Epiſcopatûs Harlemenſis conſtituit; & primus Epiſcopus Nicolaus à Nova-terra ibidem inſtallatus fuit Abbas. Sed paulò poſt prævalente in Hollandia Iconoclaſtarum rabie, opulentiſſimum hoc Cœnobium everſum eſt funditus, & vix ulla hodiedum ſuperſunt illius rudera.

(3) S. Adelbertus, Confeſſor & Levita, patrem habuit Deirorum Regem in Anglia; relicto patrimonio regio, ſolus Levita cum S. Willibrordo Epiſcopo & ſociis Presbyteris ad Boreales terras anno 690 venit; Friſonibus & Kinnemariis Evangelium prædicavit; Egmundam à gentilitate emundavit; factuſque primus Archidiaconus Ultrajectenſis poſt multorum paganorum converſionem, plenus bonorum operum ac miraculis clarus glorioſè quievit VII. Kal. Jul. anno 740 vel juxta alios 744 ſepultus Egmundæ, ubi ſequentibus temporibus in ejus honorem erecta fuit Abbatia Benedictinorum. Additio.

(4) Flardinga ſeu Fladirtinga, Hermanno Contracto Phladirtinga, *Vlaerdinghen*, pervetuſtum eſt Hollandię oppidum, ad Moſam fluvium. Fuit primorum Hollandię Comitum ſedes ac domicilium: adeò ut idem Contractus Theodericum V. vocet Marchionem Phladirtingę.

Digitized by Google

CAPUT LXII.

Henricus III *Comes Lovanienſis & Bracbatenſis anno* 1086 *fundat dotatque Abbatiam Affligemienſem.*

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Henricus, divinâ propitiante clementiâ, (1) Bracbatensis Patriæ Comes & (2) Advocatus, omnibus tam præſentibus quàm futuris fidelibus, omne datum optimum & omne donum perfectum, deſcendens à Patre luminum.

Notum vobis facimus qualiter miles quidam meus, (3) Gerardus nomine, cum aliis quibuſdam, quos æquè divina gratia & prævenit & ſubſecuta eſt, balteo militari depoſito, ut meliorem invenirent hereditatem, militiam Jeſu Chriſti profeſſi ſunt, & in Comitatu meo, loco ab Antiquis (4) Hafflingem vocato, modò autem *novo Monaſterio* appellato, habitationem ſaltuoſam adhuc & deſertam elegerunt, ut quanto ampliùs remoti à ſecularibus, tanto ſub regula beati Benedicti Deo ſervirent familiariùs.

Erexerunt autem Eccleſiam in honore beati Petri Apoſtolorum Principis, ut ubi antea erat ſpelunca latronum, habitatio inciperet tandem rectè viventium, & qui erat locus rapinæ & homicidii, mutaretur in poſſeſſionem pacis & fructûs eleëmoſynarum.

Quoniam verò locus ipſe ad Comitatum noſtrum hereditario jure videbatur pertinere, * Ego fraterque meus (5) Godefridus, ab eiſdem exorati fratribus, de allodio noſtro, quod ibi juxta in villa, quæ dicitur Aſca, tenuimus, XX manſos uſui noſtro ſubtraximus & pro remedio animarum noſtrarum, omniumque anteceſſorum noſtrorum, legitimè & ex toto liberè ad altare ipſius Eccleſiæ tradidimus: præterea, quoniam ſæpiſſime probata valde nobis placuerit militaris eorum induſtria, tam pro ſeculari eorum amicitia, quàm pro remuneratione divina, de eodem alodio adjacente, & ad ſervitium noſtrum remanente, in ſilvis & pratis, in campis & paſcuis, in piſcationibus & venationibus, omnem eis uſum habere nobiſcum.

* Scilicet Henricus.

Ut autem per amplius beneficium, majus ad Dei ſervitium creſceret eis deſiderium, Capellam noſtram liberam in * (6) *Wavera* ſubteriùs ſitam, cum tota decimatione ſuperioris Eccleſiæ, cum debita inſtituendi Presbyteri ſubjectione, cum terris inſuper aliquibus noſtræ culturæ ſubſiſtentibus, cum teloneo & * maceria, cum molendinis, & curtibus ad nos in eadem villa pertinentibus, huic traditioni legitimè addidimus.

* Aliàs Wavria.

* Aliàs Madheria.

Quod ſi, ut verè de miſericordia Dei præſumimus, ad meritum eorum acceſſerit, & numeris Abbatem eligere, baculumque ſuper altare poſitum ipſi committere, nullo Principe, nullo Epiſcopo contradicente, in eorum erit poteſtate, quatenus ſecundùm eorum regulam eligatur, qui eligendus eſt, & per oſtium Jeſu Chriſti ingrediatur, qui ordinandus eſt, remotâ omni alienâ contradictione, & ſuſpectâ occaſione. Nos verò de aliqua ſibi illata injuria, ſi appellare voluerint, quaſi pro animabus noſtris, pro eis nos exponemus, nec quidquam aliud de loco illo niſi orationes fratrum & Dei retributionem recipere volumus.

Et ut hæc noſtra traditio vel conditio omnibus retro ſeculis rata & inconvulſa permaneat, chartâ & atramento rem, uti eſt, notamus & roboramus. Ante omnia Dominum Omnipotentem & Sanctos ejus citamus, & fideles noſtros, qui huic traditioni interfuerunt, idoneos teſtes ſubterſignamus.

(7) Steppo Bruſſellenſis, & frater ejus Walterus.

Balduinus de Aloſt. Gerardus de (*a*) Cumberſaca.

Adalbertus (*b*) Snakart. Theodericus de Budengeghem.

Anſelmus de Erpe. Sigerus frater ejus.

Herebrand de (*c*) Hordingoſchen.

Folcardus & Godeſcalcus filii ejus.

Ingelbertus (*d*) Kalvarſtert. Sigerus (*e*) Anderlechtenſis.

Onulfus de (*f*) Milverſchem. Gillebertus de Laca.

Arnul-

(*a*) Aliàs Cimberlaca.
(*b*) Makart vide intra cap. 68 in Notation.
(*c*) Aliàs Haingetehem.
(*d*) Aliàs Kalvartertus.
(*e*) Hendertenſis.
(*f*) Aliàs Vulthmethem.

(1) Bracbatensis patriæ Comitem primus ſe ſcripſit Henricus, eo nomine III Comes Lovanienſis, de quo ſaltem conſtet. Sic Henricus III Lotharingiæ eo nomine Dux, circa annum 1250 titulum Brabantiæ Ducis primus aſſumpſit. Henricus porrò Comes anno 1095 in haſtiludio apud Tornacum periit, Nivellis conditus: ut Sigebertus in Chron. teſtatur. Fratri ſine liberis defuncto ſucceſſit *Godefridus Barbatus*, qui Comitatui Lovanienſi anno 1106 Ducatum Lotharingiæ adjunxit.

(2) Advocatus. Eccleſiæ Nivellenſis. Sic & Gemblacenſis Eccleſiæ Advocati, à multis retro ſeculis, fuere Comites Lovanienſes: ut ex Othonis I. Imperatoris Diplomate ſupra cap. 32 recitato liquet.

(3) Gerardus, Cognomento Niger, Miles, id eſt, Eques ut hodie loquimur, illuſtriori genere natus.

(4) Hafflingem. Hodie *Affligem*, illuſtris Benedictinorum apud Brabantos Abbatia, inter Bruxellam & Aloſtum ſita: ab anno 1560 aſſignata in dotem Archiepiſcopi Mechlinienſis per Pium IV Pont.

(5) Godefridus Barbatus, Henrici frater paulò antè à me laudatus, varia apud Brabantos Monaſteria à fundamentis partim excitavit, partim ab aliis inchoata perfecit.

(6) Wavera. Municipium celebre inter Bruxellam & Namurcum: eſtque etiamnum ibi Præpoſitura, ſeu Cella aliquot Monachorum. Affligemio miſſorum.

(7) Steppo. Caſtellanus Bruxellenſis.

Notationem noſtram de Comitibus Lovanienſibus pete in Not. Eccleſ. Belg. cap. 109.

Digitized by Google

Arnulfus & Otbertus de Ordengehem.
Henricus Cameracenſis Eccleſiæ Canonicus.
Adelardus Canonicus, & Godeſo & Meinerus, Clerici de Lovania.
Joannes Canonicus de Petingehem.
Gerardus de Leneca. Godefridus de Lathem.
Franco. Amandus. Hugo de Bruſſele.
Amulricus de Bekenſele. Sigerus de Aloſt.
Walterus de Aſcha. Walterus de Hamme.
Actum eſt hoc anno ab Incarnatione Domini milleſimo octogeſimo ſexto, regni verò *Henrici* Regis triceſimo quinto, Præſulatûs *Gerardi* Epiſcopi decimo. 1086.

CAPUT LXIII.

LOTBERTUS *Abbas Haſnonienſis anno* 1088 *vendit Giſelberto, Balduini Gandenſis filio, alodia in Aloſt, Raſſeghem & Lede.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti. Quoniam induſtriæ eſt Prælatorum, non tantùm ea proſpicere, quæ in præſentiarum ſunt, verùm etiam longè ſagacitatis porrigere oculum, Ego (1) LOTBERTUS, gratiâ Dei, Abbas Haſnonienſis Cœnobii, per hujus noſtræ conſcriptionis paginam, quæ conſilio fratrum noſtrorum concepi, concepta peregi, poſteris commendare curavi.

(2) BALDUINUS Marchio venerabilis, noſtri reformator loculi, prædeceſſorum negligentiâ penè ad deſtructionem redacti, alodium in ALOST & (3) RASSEGHEM & (4) LEDE, quod jure poſſederat hereditario, Eccleſiæ noſtræ mancipavit: cujus uſusfructus in vita ſua, & poſt deceſſum ſuum aliquantulo tempore nobis provenit.

INGRAVESCENTE verò mundi nequitiâ, qui totus eſſe probatur poſitus in malitia, cùm devaſtatione tyrannorum, circumquaque manentium, parvam vel nullam nobis conferret utilitatem; diſtraxi, pretiumque ejus in reditu meliore locavi, & per manum junioris Comitis ROTBERTI cuidam (5) GISELBERTO, Balduini GANDENSIS filio, perpetuavi.

ACTUM anno ab Incarnatione Domini MLXXXVIII. Indictione x Epactâ XIV Concurrente IV. regni Regis Francorum PHILIPPI XXV ROTBERTI Comitis junioris XI. Huic adſertioni adfuerunt teſtes idonei. 1088.

Balduinus, filius Balduini de Gandavo.
Theodericus de Aldenarda.
Everardus de Tornaco.
Walterus, filius Balduini de Gandavo.
Gerardus de Sotteghem.
Godefridus de Lathem.
Wenemarus Caſtellanus Gandenſis.
Willelmus de Olſene.
Gerardus frater ejus.
Raſo de Gavera. Aſtricus de...
Berno de Tenremonda.
Ralicardus de Cordes, & fratres ejus.
Stephanus de Boular. (*a*)
Stepo de Borſele. (*b*)
Lambertus & filius ejus.
Rangotus de Tenremonde.
Arnulfus & frater ejus.
Anſelmus de Sipe.
Gocelinus de Lidekerke.
Remboldus Niger, & filius ejus.
Theodericus de Scendelbec, & frater ejus.
Ingelbertus, Adalhardus..
Rothardus de Raſſeghem. Sigerus....

(*a*) Fuit in bello ſacro.
(*b*) Forte Broſele id eſt Bruſſel. Butkens.

C A-

(1) LOTBERTUS, fortè Rotbertus, Abbas Monaſterii Haſnonienſis in Oſtrovandia ſiti, ad Scarpum fl. in Diœceſi Atrebatenſi: de quo vide ſupra cap. 22.

(2) BALDUINUS, cognomento Montenſis, Flandriæ Comes, Haſnonienſe cœnobium Benedictinis anno 1070. tradidit, amotis Clericis, & templum novum ibidem exſtruxit.

(3) RASSEGEM, ſeu Reſſegem, Baronia vetus gentis Villanæ, & Comitum Iſegemii.

(4) LEDE, Baronia per Albertum Pium, Belgarum Principem, inſtituta: * quo loco Baſilica eſt ampliſſima, Deiparæ cultu ac miraculis ab aliquot ſeculis clara.

Additio. * Nunc Marchionatus ab anno 1633.

(5) GISELBERTUS, fuit filius Balduini Aloſtani ſeu Gandavenſis, ut alibi vocatur. Balduini autem pater fuit Rodulfus. Ex quibus liquet familiam Gandaviam diu ante annum 1088. poſſediſſe ditionem Aloſtanam. Qui autem fuerint primi, & quot ex ordine Comites Aloſtani, difficile ſit certò adfirmare.

De his Sanderus in Gandavo p. 166. ſed confuſè.

Primus itaque ſit BALDUINUS ſenior cognomento CRASSUS, Princeps Aloſtenſis, qui obiit anno 1130. Idibus Junii, ſepultus Affligemii. Ex tabula ibi ſuſpenſa. Secundus eſt BALDUINUS LUSCUS, Craſſi filius, Princeps Aloſtenſis, factus dein Monachus Affligemienſis & Benefactor: obiit IX. Kal. Nov. ibidem ſepultus. (Ex Tabula ibidem ſuſpenſa.) Tertius IVANUS CALVUS, Luſci frater. Quartus & poſtremus THEODERICUS, Ivani filius, Dominus & Princeps Aloſtenſis, ſilvam Affligemienſibus dedit. Obiit anno 1166. lib. 11. Donat. Belg. cap. 53. Uxorem duxit Laurentiam Balduini IV. Ædificatoris, Hannoniæ Comitis filiam.

Comitatus porrò Aloſtanus magnam veteris *Brachbanti* (quod olim ſupra Tornacum & Condatum extendebatur) portionem comprehendit. Præter oppida duo, *Aloſtum* & *Gerardi-Montem*, vici centum ſeptuaginta duo aut circiter in eo numerantur: ex quibus nonnulli uſque ad Montem S. Trinitatis, Tornaco vicinum, porriguntur.

Digitized by Google

CAPUT LXIV.

GERARDUS II. *Cameracenſis Epiſcopus alodia aliquot, jure hereditariò ad ſe pertinentia, dat Eccleſiæ Cameracenſi, & alia alodia à Manſcelino Præpoſito donata confirmat* 1089.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. (1) GERARDUS Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, omnibus in Chriſto renatis cælorum gloriam appetere remigio caritatis.

SCIANT præſentes, & his, qui naſcentur, ſtudeant enarrare: quomodo ego pro ſalute animæ meæ & prædeceſſorum meorum, trado ad uſus fratrum ſanctæ Cameracenſis Eccleſiæ, matris noſtræ, alodium de *Lietſcinis* & de *Wilrebem*, cum moneta, cum teloneo & macera & diſtricto, cum molendinis, cum terris cultis & incultis, ſilvis, pratis, cum ſervis etiam & ancillis, alodium quoque apud (2) *Odengbem*, quod ibi habeo, libera ab omni advocatione, & cetera quæ mihi in BRACBANT hereditario jure ſuccedunt: unde in anniverſario meo fratres cibentur & reſidua in uſibus eorumdem diſpendantur.

CENSUS quoque ſervorum & ancillarum, duo ſcilicet denarii à viro, unus à femina, in Nativitate S. Mariæ annuatim ſolvantur, & in lege, quâ ceteri ſunt, de eleëmoſyna teneantur, & dies anniverſarius patris mei, matris meæ, fratriſque mei celebretur.

DONO etiam, Domini *Manſcelini*, ejuſdem Eccleſiæ Præpoſiti & Archidiaconi, petitione, altare de *Calderico* eidem matri noſtræ Eccleſiæ, liberum ab omni perſona: ſed annuatim perſolvat quæ ceteræ ejuſdem Archidiaconatûs capitales Eccleſiæ; tali tamen conditione, ut ter in anno fratres ipſi in (3) Refectorio conveniant, quintâ ſcilicet feriâ Abſolutionis, & in feſtivitate S. GAUGERICI, quæ eſt in Auguſto, & in ſui obitûs anniverſario.

DAT etiam idem MANSCELINUS eidem Eccleſiæ alodium, quod apud *Maronis Waldum* habet, ſervos etiam & ancillas, concedentibus & aſſentientibus fratribus ſuis *Waltero*, & *Tietwino*, ſicut jure poſſidet hereditario: ſervi tamen & ancillæ ſub lege ſint eleëmoſynæ. GERARDUS quoque *Cordella* alodium ſuum, quod apud eumdem *Maronis Waldum* & circa *Teneram* jure hereditario poſſidet, eidem confert Eccleſiæ.

HORUM igitur petitione, canonicâ fretus auctoritate, tam in ea præſcripta, quàm ſua huic confirmo Eccleſiæ chartâ & anathemate.... Ut autem ratum & inconvulſum hoc maneat, corroboro ſigilli mei impreſſione, & ſubtus ſignatorum atteſtatione.

Signum mei ipſius GERARDI Epiſcopi.
S. ejuſdem MANSCELINI Præpoſiti & Archidiaconi.
S. Deſiderii Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Frederici Archidiaconi.
S. Alardi Præpoſiti & Archidiaconi.
S. Aufridi Archidiaconi.
S. Hugonis Decani.
S. Wuerneboldi Scholaſtici.
S. Griodonis Cantoris.

Signa Caſatorum.

(4) Anſelli de Ribodimonte. Fulconis Vicedomini.
Walteri Tonitrui. Amultrici.
Arnulfi, Walteri.
Wenchelonis, Walteri Coleti.

ACTUM Cameraci anno ab Incarnatione Domini MLXXXIX, Præſulatûs mei XIV 1089.
Indictione XII.

C A-

(1) GERARDUS II. Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus. Lietberti ſucceſſor, anno 1092 vivere deſiit. Poſt cujus obitum Atrebatenſes proprium ſibi Epiſcopum ab Urbano Papa anno 1093 impetrarunt. Urbani Diploma capite ſequenti recitabimus.

(2) ODENGHEM. Nunc *Oudeghem* vel *Auweghem*, Toparchia territorii Teneramondani, quam David Lindanus in ſua Teneramonda lib. 3 cap. 6 multis deſcripſit. Huic vicinus eſt vicus *Meſpelaer*, ditionis Aloſtanæ, in quo bis mille circiter nummi aurei, à Romanis cuſi, anno 1607 ab agricola ſunt inventi, moxque per univerſam Europam ſparſi.

(3) REFECTORIO. Canonicos communi olim Refectorio uſos fuiſſe, Molanus in libris de Canonicis docet, & Triclinia, quæ variis locis eo nomine ſuperſunt, abundè teſtantur.

(4) ANSELLUS DE RIBODIMONTE. Fundator Abbatiarum Benedictinarum, Aquicinctinæ prope Duacum, & S. Nicolai de Ribodimonte in Picardia. De eodem vide plura in Donation. Belg. cap. 24.

CAPUT LXV.

URBANUS II. *Papa Atrebatenſibus dat proprium Epiſcopum anno* 1093.

Vide Diplomata Belgica lib. 2. cap. 36.

URBANUS Epiſcopus, Servus ſervorum Dei, Clero & Populo Atrebatenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

ATREBATENSIS Eccleſia, una ex nobilioribus Eccleſiis comprovincialibus Remenſis Metropolis, ſolemnibus canonum monumentis freta, olim principalis Sedes Epiſcopatûs fuit, proprium Pontificem habuit, ſuam Diœceſim & cetera pontificalia jura firmis antiquitate rationum inſtrumentis obtinuit.

VOLUMUS itaque, & Apoſtolicâ auctoritate præcipimus, ut jugo Cameracenſis ſubjectionis ab Eccleſia veſtra excuſſo, & receptâ dignitate, primis temporibus, rationabili firmitate poſſeſsâ, Cardinalem Epiſcopum vobis & Eccleſiæ veſtræ utilem eligere, & electum per manum Metropolitani veſtri conſecrare, & Eccleſiæ veſtræ incardinare ſtudeatis. Ei verò, qui canonico conſenſu cleri & populi electus fuerit, Apoſtolicâ auctoritate interdicimus, ne impoſitam ipſi electionem, diſſimulatione aliquâ hujus novæ ordinationis, ſubterfugiat.

SOLET enim fieri, ut Eccleſiæ perſecutionis tempore ſuis ordinibus, ſuis populis, ſubſidiis etiam temporalibus deſtitutæ, aliis temporaliter committantur Eccleſiis. Poſtquam verò, iis, quibus imminutæ fuerant, Domino donante, abundare cœperunt, priſtinam recipiant dignitatem. Data Romæ.....

UT olim, ſtante Imperio Romano, ſub Remorum Metropoli Civitates XI, videlicet *Sueſſionum*, *Catalaunorum*, *Veromanduorum*, *Atrebatium*, *Cameracenſium*, *Tornacenſium*, *Silvanectenſium*, *Bellovacorum*, *Ambianorum*, *Morinorum*, & *Bononienſium*, numerabantur; ſic primis Eccleſiæ ſeculis Metropolitana Remorum Eccleſia Epiſcopatus XI ſibi ſuffraganeos habuit. Teſtatur id Hincmarus Remenſis Epiſcopus in ſuis Epiſtolis, non uno loco.

Galliâ exinde per Hunnos, Gothos ac Vandalos vaſtatâ, *Atrebatenſis* & *Cameracenſis*, *Veromanduenſis*, ſeu *Noviomenſis* & *Tornatenſis*, *Morinenſis* & *Bononienſis* Eccleſiæ, per S. Remigium Remenſem Epiſcopum (cui Hormiſda Romanus Pontifex vices ſuas commiſerat) fuerunt unitæ. Id colligi datur ex Hincmari Epiſtola VI per Buſæum Moguntiæ anno 1602 edita, cap. 18.

Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopatus uſque ad annum 1093. Noviomenſis & Tornacenſis uſque ad annum 1146 manſerunt uniti. Atrebatenſibus Urbanus II, Tornacenſibus Eugenius III Papa, proprium cuique Epiſcopum dedit: ut in Annalibus Belgicis docui.

CAPUT LXVI.

GODEFRIDUS BULLONIUS, *Dux Lotharingiæ, poſtea Rex Hieroſolymorum, anno* 1094 *copioſius dotat Monaſteriolum ſeu Prioratum S. Petri, in Municipio Bullonienſi, à Godefrido Barbato, Lotharingiæ Duce, fundatum.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti, amen. Ego GODEFRIDUS, legitimus ſucceſſor & heres Ducis (1) GODEFRIDI BARBATI, filiique ejus potentiſſimi & juſtiſſimi Ducis (2) GODEFRIDI, avunculi mei, repræſentans, nec non beneficia, quæ Divina mihi gratia donaverat, recogitans, de iiſdem donis ſuis, ad augendum ſervitium ejus, deſtinavi reddere aliqua.

ET quia præfatus avus meus GODEFRIDUS apud Eccleſiam beati Petri Apoſtolorum Principis, quæ ſita eſt ante caſtrum BULONIUM, religioſos fratres, ex Cœnobio beatì Huberti Pontificis, concedente venerabili THEO-

Vide infra cap. 79.

(1) GODEFRIDUS, cognomento Barbatus Gozíloni patri, adhuc viventi, in Ducatu Moſellano ſuffectus eſt: juxta Hermannum Contractum. Ducatu illo poſtmodum, ob rebellionem, ab Henrico IV. Rege privatus, in Italiam ſe contulit, & BEATRICEM, Bonifacii Italiæ Marchionis viduam, Frederici II. Moſellanorum Ducis filiam, duxit uxorem. Exinde Ducatum Lotharingiæ inferioris obtinuit, & anno 1070. moriens, Virduni eſt conditus. Liberos reliquit *Godefridum* cognomento *Gibboſum*, ſeu *Strumam*. ſeu *Juſtum*. ut apud Tyrium lib. 9. cap. 5. & *Idam*, Godefridi Bullonii matrem.

(2) GODEFRIDUS, cognomento GIBBOSUS, ſeu *Struma*, ſeu *Juſtus*, ut ſupra in hoc diplomate vocatur, patri in Ducatu Lotharingiæ inferioris ſucceſſit, & unà Marcam Antverpienſem tenuit. Uxor illi fuit MATHILDIS potentiſſima Italiæ Marchioniſſa, Beatricis paulò ante laudatæ filia, quæ ampliſſimas poſſeſſiones Eccleſiæ Romanæ, teſtamenti tabulis, legavit, & anno 1115. obiit. Godefridus porrò Gibboſus anno 1076. Antverpiæ à ſicario confoſſus eſt, & Virduni juxta patrem humatus. Sine liberis moriens Gibboſus nepotem ſuum ex ſorore Ida Godefridum Bullonium univerſi patrimonii ſui (in his Bullonii, teſte Gomicurtio) ſcripſit hæredem. Tyrius lib. 9. cap. 5. Spectavit enim Bullonium jam olim ad ſuos ex parte matris majores: unde & Godefridus cognominatur Bullonienſis. Gom. ex Sigeberto.

Digitized by Google

Theoderico Abbate, pro remedio animæ ſuæ conſtituerat, & eamdem conſtitutionem ſuam de nominatis ibidem reditibus, auctoritate & privilegio Alexandri Papæ confirmari fecerat, mihi quoque viſum eſt juſtum, ex effectu divinæ inſpirationis, ut qui eram ejus honoris, eſſem & particeps devotionis.

Hanc meam intentionem cùm retuliſſem matri meæ Idæ, prædicti Ducis filiæ, & fratribus meis Balduino & Euſtathio, eorum deinde conſilio & conſenſu voluntario, Eccleſiam noſtram, noſtri proprii & hereditarii juris de Baseio, deſtinavimus & donavimus, ad augmentum prædictæ eleëmoſynæ avi mei Godefridi, donandam perpetualiter beato Petro & beato Huberto.

Quod donum ut ratum & firmum eſſet, eamdem matrem meam & fratres meos mecum Bulonium duxi, & in præſentia Optimatum meorum, veſtituram prædictæ Eccleſiæ in (3) *Baſeio*, ſine ulla calumnia & contradictione, ſimul depoſuimus ſuper altare beati Petri, eandemque donationem ego ipſe, qui eram legalis Advocatus * Eccleſiæ, Abbate Theoderico II ibidem præſente, jure tuendam recepi. Seu Monaſterii S. Huberti.

Actum publicè Bulonii anno Dominicæ Incarnationis mxciv Indictione ii. 1094.

Baſiu. (3) Baseio. Godefridus Bullonius, natus eſt ac nutritus in *Baiſu* juxta Genappiam : ut legitur in ms. Nivellenſi Genealogia Ducum Brabantiæ & in Chronico magno Belgii. *Baſy* eſt prope Villers in Gallo-Brabantia, ad Tiliam.

CAPUT LXVII.

Ida *Bolonienſis Comitiſſa, Godefridi Bullonii, Hieroſolymorum Regis, mater; decimas Genapiæ, anno* 1096 *dat Monaſterio Affligemienſi.*

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis.

Ego (1) Ida Bolonienſis Comitiſſa, humilis Chriſti ancilla, cunctis in fide manentibus gaudia promereri promiſſa fidelibus.

Notum fieri cupio, tam præſentibus, quàm futuris, ſignum meæ dilectionis, erga Dominos meos & fratres, videlicet Monachos Cœnobii Novi Monasterii, cui vocabulum Hafflingem inditum erat ab antiquis. Quoniam quidem mihi multiſque eorum complacuit converſatio, & religionis affectus, dignum duxi me commendare talium orationibus, nec in incerto divitiarum ſperare, ſed has potiùs cum eis participare.

Igitur in alodio meo & villa, quæ vocatur (2) Genapia, pro ſalute animæ meæ, patris quoque mei Ducis Godefridi, & Comitis Euſtathii Domini mei, Eccleſiam cum decimis & univerſis ejus reditibus, firmiter perpetuoque jure tenendam dedi ſupradictis fratribus, in idipſum filiis meis Godefrido, Euſtathio & Balduino, mihi cooperantibus.

Filius quoque meus Dux Godefridus in eadem villa *Genapia* quinque manſos terræ donavit iiſdem fratribus, ad quos ego poſtea in augmentum conceſſi quaſdam partes circumjacentes, planè ſextum manſum continentes, ab omni comitatu, & cenſu tributario liberas & expertes.

Insuper autem quidquid ſibi vendicabant, quippe quod à prioris doni tempore poſſederant, & uſibus ſuis aſſignaverant, ſive in ſilvis, ſive in paſcuis, ſive in ſatis, eis conceſſi eâdem libertate, quâ tenui, ſed & omne participium in ſilva, & reliquo uſuario communi, in hoc nihilominus filiis meis conſentientibus mihi.

Factum eſt autem hoc apud *Trajectum*, in Eccleſia S. Servatii Confeſſoris, præſentibus etiam Reliquiis S. Gertrudis Virginis, pro ſimili negotio illuc tunc allatis. Ut autem hæc traditio omnibus retro ſeculis rata & inconvulſa permaneat, omnem rem, uti geſta eſt, litterarum memoriæ commendamus, & ſigillis noſtris Ego, & Godefridus filius meus roboramus, & teſtes idoneos, qui huic rei interfuerunt, ſubterſignavimus. Maeſtricht

Signum Lamberti noſtri Capellani.

S. Roberti Capellani.

S. Gerardi Comitis de Gelre, & fratris ejus Henrici.

S. Godeſcalci de Iacen. Fortè Jacea.

S. Henrici Addìtio.

(1) Ida, Godefridi Juſti ſeu Barbati, Lotharingiæ noſtræ Ducis filia, filios habuit Godefridum cognomento Bullonium, Eustathium, Balduinum, & Guilielmum. Priores tres Syriaco bello ſacro ſumma cum laude interfuerunt : ex iis Balduinus fratri ſuo Godefrido in regno in regno Heroſolymitano ſucceſſit.

Eustathius domum reverſus, patris ſui Euſtathii locum in Bolonienſi, & Lenſienſi Comitatibus excepit : ut ex ejus diplomate infra recitando liquebit. A Guilielmo, ſtirpem ſuam deducunt Duces Lotharingiæ, qui ad Moſellam nunc regnant. Alii à Gerardo Alſatio illam repetunt.

(2) Genappia, Nivellam inter & Gemblacum, illuſtre olim municipium cum arce, vetuſtate famâque conditorum inclyta, ubi forum eſt ſive tribunal, quod vulgo dicitur *ſumma Curia Lotharingiæ*, in qua adminiſtrari ſolet juſtitia tam in civilibus & capitalibus, quàm in clientelaribus cauſis, & repræſentat adhuc aliquam ſpeciem Lotharingiæ inferioris, vulgo *Duché de Lothier*, quem titulum hodieque præferunt Principes noſtri. Arx illa anno 1668. cuniculis everſa fuit & demolita, non ſine gravi & municipii imminutione, & antiquitatis damno irreparabili.

(3) Henricus III, Comes Lovanienſis & Bracbatenſis, cujus diploma ſupra cap. 62. produximus.

S. Henrici de Cuck. S. Arnulphi de Rode.
S. Cononis de Montaut. Fortè Monte-acuto.
S. Theoderici de Bemel.
S. Henrici de Birbaica.
S. Balduini de Oſteruic.
S. Walteri de Grimberges.
S. Reineri Advocati Leodicenſis.

Denique de ſcriptis teſtibus & illud notum facimus, quod Comes (3) Henricus, qui eamdem villam in beneficium à nobis tenuit, duobus annis, antequam hæc donatio confirmaretur, nobis reddiderit, ad opus fratrum, quod ad eum pertinuit.

Factum eſt autem hoc Incarnationis Domini anno milleſimo nonageſimo ſexto, Indi- 1096.
ctione quartâ, regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto*, anno etiam profectionis Chriſtianorum contra Paganos Jeruſalem.

* Hic mendum; vel aliquid omiſſum.

CAPUT LXVIII.

Foreſtenſis Abbatia, Monialium Benedictinarum, prope Bruxellas, Giselberti *Aloſtani opibus anno* 1096 *fundata, à* Fulgentio I. *Abbate Affligemienſi legibus firmatur circa anno* 1110.

Vide Chronicon noſtrum Belg ad hunc an.
Vide Sanderum in Brabantia ad Cœnobium de Foreſto.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Fulgentius Dei gratiâ primus Abbas in loco, qui vocatur Hafflingem, omnibus Chriſti fidelibus, poſt hujus exilia carnis, in regimine virorum habitacula cum Sanctis.

Notum vobis fieri volumus, quod quidam Miles (1) Giselbertus nomine, filius *Balduini de Aloſt*, filii *Adolphi*, alodium, quod ab Abbate S. Petri de Hasnon emerat, noſtræ Eccleſiæ, pro ſalute animæ ſuæ & omnium Anteceſſorum ſuorum, liberè tradidit, ut in eodem alodio, cum ejuſdem alodii appenditiis, Eccleſiam & Clauſtrum, in honore Beatæ Mariæ Virginis, conſtrueretur, ubi ſub regula S. Benedicti, mater ſua nomine Oda, cum filia Lutgarde, Monachicam duceret vitam.

His me, ſimul cum fratribus, conſentiente, quæſivit à nobis chartâ & ſigillo hæc confirmari, ne nos, vel poſteri noſtri, ex his beneficiis, deinceps loco illi conferendis, aliquid uſui noſtro, abſque voluntate Sororum inibi manentium, vindicaremus, ſi regulariter & ſecundùm ſubſcriptam inſtitutionem vixerint. Sin autem non, quod avertat Deus, perſolvant auri unciam, quam idem Miles, cauſsâ reſpectûs, per ſingulos annos nobis dari inſtituit.

Hujus rei teſtes ſunt.

(2) *Albertus Snagardus.*
(3) *Bernerus de Tenremonde*, & nepos ejus *Aſtricus.*
Lanxo de Aloſt, & *Henricus* privignus ipſius.
Sigerus de Aloſt.
Suboldus Caſtellanus, *Godeſcalcus* nepos ejus.
Tiboldus de Hofſtade.

Et quia animabus earum vagatio non expedit, conſtitui, ut ex noſtro loco fratres ætate & moribus maturos habeant, qui inibi per ſe habentes habitacula, tam de divinis officiis, quàm de ſecularibus procurent eis quoque neceſſaria.

Una autem ex iiſdem aptior ceteris regendis, electione Abbatis & Sororum Dominum timentium, ab ipſo Abbate præponenda eſt illis. Abſque conſilio Abbatis in ſuo conſortio nullam eis concedimus recipere, nec Abbati ullam, abſque earum conſilio, eis inſerere.

Ordinamus inſuper & præcipimus, ne cupiditate aliquâ, infantium vel juvencularum ſibi attrahant multitudinem, ne quoque adversùs Converſas puellaris prævaleat levitas, & ipſius Congregationis deſtruatur ſanctitas. Notamus etiam Abbatem, vel ejus nuntium, ſi neceſſe fuerit, publico placito, quod ter fit in anno, intereſſe; quia præter illum alius Advocatus ipſius alodii non æſtimabitur. Quod ſi contigerit in earum poſſeſſione, vel in earum Conventu, alicujus rei magna tranſgreſſio, Abbatis præſtolabitur præſentia.

Super omnia autem decrevimus Ordinem *Cluniacenſem* Sanctimonialium de (4) Marcinis

(1) Giselbertus, ſeu Gilbertus, Balduini Aloſtani filius, Adolfi ſeu Rodulfi nepos, anno 1083 à Lotberto Abbate Haſnonienſi emit tria alodia, *Aloſt*, *Raſſeghem* & *Lede*: ut ex Lotberti Diplomate, ſupra cap. 63 recitato liquet. Ex his *Aloſtanum* alodium idem Giſelbertus, ad bellum ſacrum profecturus, anno 1096 Deo obtulit, ad Monaſterium Odæ matri ſuæ, Lutgardi filiæ ſuæ, aliiſque virginibus exſtruendum. Sed cum Aloſtanus fundus ad id minùs idoneus videretur, Fulgentius Abbas Affligemienſis, in Eccleſia Foreſtenſi, prope Bruxellam, ab Odone Cameracenſi Epiſcopo accepta, Monaſterium conſtituit: ubi hodieque perſtat illuſtris Nobilium Virginum Abbatia.

(2) Albertus Snagardus. In diplomate Henrici Comitis Brachatenſis, quod ſupra cap. 62. produxi, vocatur Adalbertus Snakart.

(3) Bernerus de Tenremonde. Davidis Lindani Teneramondam, Antverpiæ anno 1612 excuſam, ac denuò impreſſam Lovanii inter Opera Jo. Grammaye, vide lib. 1 cap. 6.

(4) Marcinis. Exiſtimo deſignari Sanctimoniales Marchianenſes, quarum diſciplina olim fuit laudatiſſima, juxta Reformationem Cluniacenſem, ut hìc dicitur. Anno tamen ſalutis 1096 quo Diploma iſtud ſcriptum eſt, non Moniales, ſed Monachi reſidebant Marchianis: ſed regulæ ſeu diſciplinæ ipſarum memoria etiamnum reſtabat. Monialibus porrò Marchianenſibus Monachi anno 1028 ſunt ſubrogati, agente Balduino Barbato, Flandriæ Comite: ut in Originibus Benedictinis, & Annalibus Belgicis docuimus. Marchienenes,

Digitized by Google

NIS debere eas obſervare, vel aliarum feminarum, ſub regulari Abbate conſiſtentium; ita ut numquam de clauſtro, poſtquam intraverint, liceat exire, ſed clauſtri clavem Abbas habeat, aut Monachus maturus, & Deum timens, cui bene credat. Profeſſiones ſuas coram Abbate faciant: nulli mortalium, & maximè (5) hominum, abſque licentia in collocutione ſocientur; quod tamen cum magna gravitate & honeſtate fiat, præter verba otioſa, & riſum moventia, & abſque inordinata conjunctione, & hoc non ſine teſtimonio Sororum Dominum timentium, cum clara luce diei.

FACTA eſt hujus traditionis charta, anno
1096. Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo ſexto, Indictione IV, eo anno, quo Occidentales, unâ conſpiratione, Jeruſalem contra Paganos proficiſcuntur, cum quibus & iſte GISELBERTUS profectus eſt.

(6) EGO autem, poſt diſceſſum ipſius *Giſelberti*, loca ipſius alodii peragrans, & ſitum congregationi aptum non inveniens, in Eccleſia FORESTENSI, ab ODONE Cameracenſi Epiſcopo nobis tradita, eas tranſtuli: ubi Chriſtus, qui eſt ſacrarum Virginum ſponſus, pacem tribuat eis, & vitam quietam det eis, inibi ſanctè & caſtè ſub eodem ſponſo ſuo vivere, per omnia & in omnibus ei placere, ut cum eodem in cæleſti palatio poſſint regnare, & in ejus piis amplexibus valeant in æternum gaudere. Quod filius æterni Regis eis præſtare dignetur. Fiat, fiat, fiat.

(5) HOMINUM. Id eſt, virorum, phraſi Gallicâ.

GISELBERTUS profectus eſt ad bellum ſacrum,
1096. eo ipſo anno, quo GODEFRIDUS BULLONIUS, ANSELMUS RIBOLDIMONTANUS, Aquicinctini Monaſterii fundator, & alii plurimi proceres Belgæ.

(6) EGO AUTEM. Iſta pars eſt poſteriùs addita, ut Colvenerius annotavit, quia in ea fit mentio Odonis, qui demum anno 1106. id eſt, decem annis poſt eſt factus Epiſcopus Cameracenſis. Vel dicendum quod iſtud Diploma ſit ſcriptum à Fulgentio Abbate, tempore Odonis, & quod traditio à Giſelberto ſit facta anno 1096.

CAPUT LXIX.

IDA *Bolonienſium Comitiſſa anno* 1098 *dotat S. Bertini Monaſterium in Arteſia.*

Vide Chron. noſtrum Belg. ad hunc annum.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Cùm conſtet unicuique incerta & imminens mors, quàm neceſſarium nobis ſit, ſaluti noſtræ bonis operibus eleëmoſynarumque largitionibus inſiſtendo conſulere, cotidianus mundanæ rei defectus ſatis oſtendit.

UNDE ego IDA (1), Bolonienſium Dei gratiâ Comitiſſa, notifico tam futuris, quam præſentibus quibuſlibet, quòd ob ſalutem animæ meæ, nec non pro anima Domini mei Comitis EUSTATHII, & pro incolumitate filiorum meorum EUSTATHII, GODEFRIDI, & BALDUINI (qui contra paganorum incurſus, ex præcepto Apoſtolico Hieroſolymam profecti ſunt) omnes conſuetudines & Comitatum, & quidquid ad me pertinebat de terra, quam *Ondigir* & *Berewoldus* Deo & S. Bertino, ad eleëmoſynam pauperum tradiderunt, Domno LAMBERTO Abbati de Cœnobio ejuſdem Chriſti Confeſſoris (2) BERTINI, & fratribus ibidem Deo ſervientibus, perpetuò poſſidendas conceſſerim: eâ videlicet ratione, ut nullus de heredibus prædictorum virorum, de terra illa.... ampliùs uſurpare audeat, ne Comes Bolonienſis, neque quiſquam ex parte ejus de conſuetudinibus ſeu Comitatu illius aliquid exigere præſumat; ſed libera & quieta ad uſus pauperum in perpetuum permaneat.

QUOD ſi quis infringere conatus fuerit, æternæ maledictionis vinculo obligatus in inferno, cum Juda traditore Domini debitas pœnas exſolvat, niſi dignâ ſatisfactione citò pœnitens reſipuerit.

ACTUM in villa (3) MERCK, anno Dominicæ Incarnationis MXCVIII, Indictione primâ, 1098.
regnante PHILIPPO Rege Francorum, in præſentia ſpectabilium perſonarum, quas hîc per teſtimonia annotavimus.

Signum IDÆ glorioſæ Comitiſſæ.

C A-

(1) IDA, fuit filia Godefridi Barbati Lotharingiæ Ducis.

Genealogiam Comitum Bolonienſium & Lenſienſium vide latè deductam in Chronico noſtro Belgico ad annum 1030.

Additio. (2) S. BERTINI Monaſterium ab Adroaldo Viro nobili fundatum fuit circa annum 654 in villa *Sithiu* in pago Teruanenſi, & S Bertino Monacho Luxovienſi traditum. Olim *Sithienſis* Abbatia dicebatur, nunc vero *S. Bertini*, ex quo ſacræ hujus S. Confeſſoris Reliquiæ miraculis clarère cœperunt; hodie eſt intra muros Urbis Audomaropolitanæ in Arteſia.

(3) MERCK. Vicus eſt agri Bolonienſis, haud procul à Caleto: quo loco Euſtathius II Comes Bolonienſis, ejuſque conjux Ida, parentes Godefridi Bullonii Abbatiam Benedictinorum, quæ *S. Mariæ de Capella* dicitur, anno 1090 fundaverunt, Monachis ex vicino Hammenſi Cœnobio evocatis: ut Iperius in ms. Chronico Bertinenſi, & Mejerus in Annalibus Flandriæ tradunt. Vide infra cap. 75.

Digitized by Google

CAPUT LXX.

BALDRICUS *Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopus Parochiam Tiletanam donat Canonicis Harlebecanis anno* 1105.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego (1) BALDRICUS Dei gratiâ Noviomenſium ſive Tornacenſium Epiſcopus. Quoniam nobis à ſpeculatoribus Eccleſiarum, ad cultum ſanctæ Religionis, multa documenta, quibus virtus ad virtutem promoveri poteſt, conſervata ſunt, animadverti inter cetera nihil Deo placabilius, animæ verò noſtræ nihil fore ſalubrius, quàm fratres Domino canonicè famulantes, ne devient, diligenter obſervare, & ad uſum eorum, qui pro nobis exorant, ne turpis lucri fœditatibus inſudent, beneficia Eccleſiarum cum benevolentia conferre.

QUAPROPTER quidem dignis petitionibus cujuſdam (2) ROTBERTI aſſenſum præbens, ei dimiſſionem perſonalitatis de altari, quod in villa, quæ dicitur (3) TILETUM, ſitum eſt, conceſſi, & intercedentibus venerandis Principibus, videlicet Comite ROTBERTO, & dilectiſſimâ conjuge ſuâ (4) CLEMENTIA, LAMBERTO quoque Archidiacono, & ceteris Clericis noſtris aſſentientibus, Præpoſito Harlebecenſis Canonicæ, pro meis prædeceſſorumque meorum criminibus redimendis, cum omni devotione contradidi: eo ſcilicet tenore, ut quamdiu Rotbertus vixerit, de reditibus altaris viginti ſolidos denariorum omni anno Fratribus perſolvat. Illo verò mortuo, ipſum altare cum omnibus ſibi pertinentibus, ſive decimis, ſive terris, ſive advocationibus, ſive quibuſcumque adminiſtrationibus, ad menſam Fratrum, ibidem Salvatori deſervientium, abſque ullius contradictione perpetualiter appendat.

ILLUD etiam adnectendum cenſui, ut Præpoſitus illius altaris curam gerens, unoquoque anno, in feſtivitate SS. Simonis & Judæ, Epiſcopo ſive miniſtris ejus decem ſolidos denariorum ſolvat. Porrò ſi Archidiaconus, ſive Decanus in Eccleſia ſupranominatæ villæ Synodum tenuerint, ad procurationem ſuam, ſtatuto tempore, priores conſuetudines habeant, ſicque ab omni alia exactione prædictum altare Præpoſitus, cum ipſis Fratribus, liberum in perpetuum teneat.

QUOD ut noſtris ſeu futuris in temporibus ratum & inconvulſum maneat, ſub anathematis interdictione confirmavi, & ſigilli mei ſigno corroboravi, his præſentibus,

Lamberto Archidiacono, Guidone Cancellario,
Gontero Decano, Gontero Præpoſito,
Balduino Cantore, Henrico Decano,
Lietberto Canonico, Fretherico Decano,
Geldulfo Canonico, Athelolfo Canonico.

ACTUM eſt Tornaci anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo quinto. Indi- 1105.
ctione XIII. regnante PHILIPPO Rege Francorum, Domino BALDRICO Epiſcopante, ROTBERTO juniore, Principatum Flandriæ obtinente. EGO GUIDO Cancellarius ſubſcripſi.

C A-

(1) BALDRICUS, ſeu Baldericus, Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopus, is eſt, qui ſcripſit Hiſtoriam ſeu Chronicon Cameracenſe & Atrebatenſe, Duaci anno 1615 typis editum, ſæpe à nobis citatum: quo nihil utilius aut accuratius in iſto genere ſcriptionis. Scripſit & Chronicon Morinenſe ſeu Teruanenſe: quod utinam quis in lucem proferat! Rogatus item fuit à Godefrido Epiſcopo Ambianenſi, ut Hiſtoriam Diœceſis Ambianenſis ſcriberet: quod an præſtiterit, neſcio.

Additio. Fuerat ille Baldericus primò Sacellanus ac Secretarius Gerardi I, dein Secretarius Lietberti & Gerardi II Epiſcoporum Cameracenſium, poſtea Canonicus & Cantor Eccleſiæ Morinenſis, inde Archidiaconus Noviomenſis, ac demum electus eſt anno 1099 Epiſcopus Noviomenſis ac Tornacenſis Eccleſiarum, quæ pluſquam ſexcentis annis fuerunt unitæ.

Proinde non mirum ſi tam accuratè de rebus Eccleſiarum Cameracenſibus & Atrebatenſibus (tunc etiam unitarum) fuerit inſtructus. Chronicon ejus Notis doctiſſimis illuſtravit Georgius Colvenerius S. Th. Doctor & Academiæ Duacenæ Cancellarius. Aliud verò Chronicon Morinenſe hactenus ineditum ſervatum fuit in Archivis Eccleſiæ Morinenſis, uſque ad tempora Philippi de Luxemburgo S. R. E. Cardinalis & Epiſcopi Morinenſis ac Cenomanenſis, qui Cenomanis obiit anno 1519. Hic transferri illud juſſit ex Morinis ad Collegium S. Benedicti in Urbe Cenomanenſi.

Obiit Epiſcopus Baldericus anno 1112, ſepultus in Choro Eccleſiæ Cathedralis Morinenſis, ubi ante Urbis illius deſtructionem cernebatur ejus Tumba cum Epitaphio. Ita Colvenerius in Præfat. ad Chron. Balderici.

(2) ROTBERTUS II cognomento Hieroſolymitanus, Flandriæ Comes, anno 1111 deceſſit, Atrebati ad S. Vedaſtum conditus.

(3) TILETUM. Oppidum linificio opulentum, Flandriæ velut umbilicum obtinet.

(4) CLEMENTIA. Guilielmi Burgundiæ Comitis filia, Calixti II Papæ ſoror, anno 1131 obiit Borburgi ſepulta in nobilium Virginum Cœnobio à ſe condito.

Digitized by Google

CAPUT LXXI.

LAMBERTUS *Epiſcopus Atrebatenſis anno* 1106 *confirmat poſſeſſiones Lenſienſis Collegii Canonicorum in Arteſia, Idâ Godefridi Bullonii matre, Euſtathio Bolonienſium & Lenſienſium Comite, ejuſque conjuge Mariâ, petentibus.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti, unius veri & ſummi Dei, amen. Ego LAMBERTUS Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, juſtis & honeſtis petitionibus honorabilis Comitis EUSTATHII, & nobilis ejus uxoris (1) MARIÆ Comitiſſæ, nec non & matris prædicti Comitis, IDÆ religioſæ Comitiſſæ acquieſcens, quod à miniſterio noſtro exigunt, ſcire volumus tam præſentes quàm futuros filios noſtros, quòd in libertate ſpiritûs, (2) LENSIENSI Eccleſiæ & Canonicis ejuſdem Eccleſiæ, ex petitione prædictarum perſonarum, ratum & ſtabile, perenni tempore, per noſtræ auctoritatis privilegium confirmavimus.

Unde illa omnia, quæ in poſſeſſionem prædictæ Eccleſiæ, ſive à Principibus, ut in eorum præceptis & ſcriptis continentur, ſive à ceteris Dei fidelibus jam prædictæ Eccleſiæ, quæ cognoſcitur ad titulum *B. Mariæ* ſemper Virginis Dominæ noſtræ, & *B. Vulganii* Confeſſoris, à principio fundata, juſtè donata, & canonicè ſunt poſſeſſa, ſive in poſterum concedenda, pondere noſtræ auctoritatis à Canonicis & eorum Prælatis diſponenda auctoriſamus.

PRÆTEREA Eccleſias *SS. Leodegarii* atque *Laurentii* Martyrum, & eorum epiſcopales reditus, ſicut prædeceſſor noſter venerabilis & religioſus Epiſcopus LIETBERTUS, ad uſus Canonicorum donavit & conceſſit, nos quoque conſequenter annuimus & concedimus: ita tamen ut Presbyteri, qui in iis Eccleſiis populo præficiendi ſunt, per manum Canonicorum, ſive eorum Prælatorum, Atrebatenſi Epiſcopo ſemper offerantur, & ſicut canonicum eſt, de honeſtate vitæ ſuæ Epiſcopo profeſſionem faciant, & obedientiam promittant, & ſic curam populi ſuſcipiant & gerant.

DE DECANO autem, juxta timorem Dei, & auctoritatem ſanctorum Canonum eligendo, liberam Canonicis concedimus facultatem: de ADVOCATO autem in ſuis cauſſis, ſicut ex rogatu & permiſſu Comitis cognovimus, quem voluerint, & quamdiu voluerint, & non ultèriùs, Canonici hunc talem habeant Advocatum.

"In feſtivitate S. Dionyſii perſolvant prædicti Canonici Epiſcopo 5. ſolidos de Bethai „& *Durgis. Nos ſiquidem hujus paginæ authoritatem ratam & inconvulſam permanere „volentes, in præſentia ſubſcriptorum teſtium „cam conſignavimus.

Hæc deerant in præcedenti editione, & ſuppleta ſunt ex Ms. Colvenerii.
* Dourgis

„S. Clarenbaldi Archidiaconi.
„S. Domini Roberti Archidiaconi.
„S. Odonis Præpoſiti.
„S. Domini Anaſtaſii Cantoris.
„Balduini Presbyterorum.
„Arnoldi, Petri, Rogerii Diaconorum.
„Drogonis, Geraldi, Anſelli Subdiaconorum.
„S. Domini Gualteri & Saſgualonis.

„Ego (3) LAMBERTUS Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus hoc libertatis donativum relegi, ſubſcripſi, † & in nomine Patris „& Filii & Spiritûs ſancti, propriâ manu confirmavi.„

Datum Atrebati anno Dei Chriſti 1106. Indictione XIV. ſeptimo Idus Junii, anno autem pontificatûs Domini LAMBERTI Epiſcopi Atrebatenſis XII. regnante PHILIPPO Rege in Francia, ROTBERTO juniore Comite in Flandria, EUSTATHIO Comite Bononienſium & Lenſenſium.

C A-

(1) MARIÆ COMITISSÆ. Fuit hæc filia Malcolmi Regis Scotiæ, & mater Mahaldis, heredis unicæ ipſorum conjugii, quæ nupſit Stephano Bleſenſi, qui poſtea ſucceſſit in regno Henrico I. Regi Angliæ. Andreas Quercetanus in Hiſtoria Angliæ & Tylius *en la Branche de Boulogne*.

(2) LENSIUM ſive *Lendium*, Arteſiæ oppidum, Balderico in Chronico Cameracenſi lib 2 cap 22 *Lenenſe Caſtrum*, habet Eccleſiam perantiquam S. VULGANII natione Scoti, reliquiis nobilem: in qua Canonici anno 1028 reſidere cœperunt. Hanc circa an. 1060 LIETBERTUS Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus dotavit: quod LAMBERTUS, primus Atrebatenſium à facta ſeparatione Epiſcopus, anno 1106 approbavit. Sunt autem Canonici XII cum Decano.

In Eccleſia Lenſienſi exſtat Sacellum ſeu Capella pervetuſta, in qua EUSTATHIUS Comes Bononienſis, & uxor ejus IDA, God. Bullonii parentes, ſepulti ſunt: teſte Gomicurtio.

(3) LAMBERTUS. Eidem LAMBERTO Epiſcopo Deipara, noctu apparens, dedit Candelam ſeu CEREUM illum famoſum, qui Atrebati etiamnum religioſiſſimè adſervatur, nec ardendo minuitur: de quo fusè in Annalibus Belgicis ad annum 1115 egimus.

L

Digitized by Google

CAPUT LXXII.

ODARDUS *Cameracenſis Epiſcopus anno* 1108 *confirmat Teneræmondanum Canonicorum Collegium, à Remigio ſeu Ringoto Calvo, Teneræmondæ Domino, ejuſque conjuge Adelwide fundatum* 1108.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. (1) ODARDUS, per gratiam Dei Epiſcopus Cameracenſis, pro ſalute animæ meæ, meorumque prædeceſſorum, pro magna Eccleſiæ devotione, Dominæ ADELWIDIS, venerabilis uxoris (2) REMIGII TENERÆMONDANI, & omnimoda ſupplicatione Canonicorum Teneræmondenſium, eos ab omni perſona, omnique laica vexatione, auctoritate Dei & noſtrâ emancipamus, & Canonicis ejus Eccleſiæ canonicam libertatem aſſignamus, concedentes ut Decanus, qui Canonicorum ibidem Deo famulantium curam habuerit, in Eccleſiæ malefactores excommunicandi poteſtatem habeat. Sic tamen ut eadem Eccleſia, pro libertatis memoria, tres Teneræmondenſis monetæ ſolidos Decano Bruxellenſi ad uſus noſtros ſingulis annis perſolvat.

DUO Eccleſiæ altaria de *Opwyck* & *Lebbeke* Eccleſiæ Teneræmondenſis, ſanctæ ſcilicet *Trinitatis* & *S. Chriſtianæ*, ſolummodo ad ædificia ſive ornamenta Eccleſiæ retinenda, libera canonicè tradidi: in quibus, ſalvis noſtris reditibus Pontificalibus, Presbyteri per Decanum & Canonicos ſtatuantur, & ipſi nobis vel miniſtris noſtris ad curam ſuſcipiendam præſententur.

PRÆFATÆ quoque Eccleſiæ alodia de *Winſia* in campis, in ſilvis, in pratis, de *Morſele* in campis, in ſilvis, in pratis, de *Gheverghem* in campis, in ſilvis, in pratis, cum omni juſtitia terræ & ſilvæ, liberè & integrè confirmamus: ſolis Canonicis uſibus profutura.

PRÆTEREA quæcumque, à quibuſcumque, in terris, in ſilvis, in pratis, ſeu in aliis poſſeſſionibus præfatæ Eccleſiæ oblata ſunt, vel in poſterum offerri contigerit, modis omnibus ad Canonicorum uſus permanere ac conſervari decernimus. Quæ bona ne tradantur oblivioni, noſtri ſigilli imaginatione ſignamus: & ne ab aliquo violentur, auctoritate Dei & noſtrâ, ſub anathemate prohibemus. Hujus confirmationis teſtes ſunt.

Signum Rodolphi Archidiaconi.
S. Anſelmi Archidiaconi.
S. Everardi Archidiaconi.
S. Sigardi Decani.
S. Lamberti Subdecani.
S. Lamberti, Sanctæ Mariæ Canonici.
S. Gerardi Canonici.
S. Marcellini Canonici.

PERACTUM eſt hoc, anno Dominicæ
Incarnationis milleſimo centeſimo octavo, In- 1108.
dictione primâ, prædicti Epiſcopi anno tertio. Salus & gloria omnibus Chriſtianis.

C A-

(1) ODARDUS ſive Odo, ex primo Abbate Monaſterii S. Martini Tornacenſis, factus Epiſcopus Cameracenſis, obiit anno 1113.

(2) REMIGIUS aliàs Ringotus, cognomento Calvus, Collegii Canonicorum & Eccleſiæ Teneramundanæ Fundator, anno 1106 vivere deſiit: ut in ejuſdem Eccleſiæ libro Obituario, ut vocant, legitur.

BIENNIO poſt ADELWIDIS, quondam Remigii uxor, tunc vidua, confirmationem hanc fundationis ab Odardo Epiſcopo impetravit.

Additio. Poſt Ringotum *Guilielmus* Advocatus Atrebatenſis Bethuniæ & Teneramundæ Dominus ejuſque conjux *Machtildis* varias decimas Eccleſiæ Teneramundanæ contulerunt: illamque donationem rogatu *Machtildis* Viduæ confirmavit *Joannes* de Betunia Cameracenſis Epiſcopus, frater Guilielmi Advocati, ut ex Diplomate conſtat anno 1217 dato. Eadem Machtildis à morte Mariti tres Sacellanias in totidem Canonicatus convertit. Extat de ea re Diploma anno 1215 datum. Non multo pòſt etiam aliæ Capellaniæ, quas *Machtildis* inſtituerat, in Canonicatus converſæ ſunt à *Roberto* filio, ut creditur: & ſic ad duodecim præbendas numerus adauctus eſt, quarum omnium jus patronatûs & collatio ad Flandriæ Comitem tamquam Teneramundæ Dominum ſpectat.

Anno autem 1632 facta eſt unio ſive confuſio proventuum omnium præbendarum ſub Illuſtriſſimo ac Reverendiſſimo Domino Antonio Trieſt Gandavenſium Epiſcopo, conſentiente Capitulo, ipſoque Rege.

Plura vide apud Lindanum in Teneramunda lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 2.

Vide Genealogiam Dominorum Teneramundæ in Chronico noſtro Belgico ad annum 1248.

Digitized by Google

CAPUT LXXIII.

Balduinus *cognomento* * **Securis**, *Flandriæ Comes, alodium Valſenſe Eccleſiæ S. Petri Inſulenſis detractum, circa annum* 1115 *eidem reſtituit.*

* Gallicè Baudouin à la hache.

Ego (1) Balduinus, Dei miſeratione Flandrenſis Comes, contra Deum & Eccleſiam B. Petri Inſulenſis me peccaſſe, & multum malè egiſſe, per Dei gratiam recognoſco. Alodium enim, quod venerabilis prædeceſſor meus Comes Balduinus, qui eam fundavit, & in ea ſepultus eſt, ad honorem & ſervitium Dei, & Fratrum ſuſtentationem, prædictæ Eccleſiæ pro remiſſione peccatorum ſuorum contulit, & privilegio ſuo firmavit, ego peccator contra Deum & ſalutem animæ meæ, injuſtè ſubſtraxiſſe recognovi.

Nunc itaque Dei miſeratione reſpectus, coram venerabilibus, Teruanenſium Joanne, & Noviomenſium ac Tornacenſium Lamberto, Epiſcopis, me in hoc & in aliis peccaſſe confiteor, & culpam dico, & præfatæ Eccleſiæ jus ſuum, ſcilicet prædictum alodium, quod eſt in villa *Vals*, in territorio Aquiſgranenſi, recognoſco, & nulli omnino ampliùs inde Warandus ero.

Precor etiam ſucceſſores meos & fideles meos, quatenus omni modo, cum Dei adjutorio, elaborent, ut Eccleſia illa jus ſuum, & alodium quietum & liberum rehabeat.

Ego vero Carolus, conſanguineus & ſucceſſor Comitis Balduini, in præſentia ipſius id ipſum pro juſtitia recognoſco, concedo & confirmo.

Signum (2) Joannis Morinenſis Epiſcopi.
S. Lamberti Noviomenſis & Tornacenſis Epiſcopi.
S. Clementiæ Comitiſſæ.
S. Alardi Pincernæ.
S. Balduini Gandenſis.

(1) Balduinus cognomento Securis, nullâ prole relictâ, ex Uxore ſua Agnete filia Ducis Britanniæ Minoris, anno 1119 deceſſit, Audomaropoli ad S. Bertinum conditus. Heredem ſcripſit amitinum ſuum Carolum cognomento Bonum ſeu Pium, Canuti Danorum Regis filium.

(2) Joannes Morinorum Epiſcopus, Ivonis Carnutenſis Epiſcopi diſcipulus, Ipris ad S. Martinum, Formiſelæ & alibi Canonicos Regulares conſtituit, & anno 1130 obiit.

CAPUT LXXIV.

Henricus V. *Imp. decimas Santflitanas Antverpienſi Canonicorum S. Michaëlis Eccleſiæ concedit, petente Godefrido Barbato, Loth. Duce & S. R. I. Marchione ad Scaldim anno* 1119.

Vide Donat. Belgicas cap. 40.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. (1) Henricus Dei gratiâ Romanorum Imperator Auguſtus. Dum utilitatibus ſanctæ Eccleſiæ pro favore conſulimus, anteceſſorum noſtrorum ſtatuta non ſolùm confirmamus, verùm etiam augmentare curamus, idque ad profectum totius Imperii à Deo nobis collati congruere haudquaquam diffidimus. Dignum eſt etiam ut Celſitudo Regalis Principum petitionibus eò libentiùs faveat, quò promptiùs eos in ſua perſeverare proſpicit fidelitate.

Omnibus igitur tam præſentibus quàm futuris notum eſſe volumus, nos conſilio & petitione fidelis noſtri Godefridi, videlicet Ducis & Marchionis, conceſſiſſe Eccleſiæ *S. Michaëlis* Archangeli, quæ eſt ſita in Burgo, qui dicitur Antwerp, omnem decimam, quæ continetur à terminis *Sandtſliten* (Zandflieten.) uſque *Olmeremuthen*: ita ut quartam ejuſdem decimæ partem Eccleſiæ Præpoſitus ſibi retineat, & reliquas in uſus Fratrum conſervet.

Hujus autem noſtræ traditionis teſtes idoneos ſubſcripſimus, quorum nomina hæc ſunt;
Conradus Oſnaburgenſis Epiſcopus,
Burchardus Cameracenſis Epiſcopus,
Gerardus * Merſeburgenſis Epiſcopus.
Alii quoque Principes.
(2) *Arnolfus de Los.* (3) *Theodericus* Comes,
(4) *Gerardus* Comes, (5) *Paganus* Comes,
Otho de Mares, *Willelmus* Comes,
Herman-

* Merſeburg Epiſcopatus in Saxonia, hodie per hæreticos occupatus.

(1) Henricus V. Imp. anno 1125 Leodii Paſcha celebravit: inde per Noviomagum veniens Ultrajectum, ibidem feriâ quintâ Pentecoſtes vivere deſiit: ſuccedente Lothario, Saxonum Duce.

(2) Arnolphus. Comes Loſſenſis, Fundator Abbatiæ Averbodienſis Inſtituti Præmonſtratenſis: cujus Diploma vide infra.

(3) Theodericus. Comes eo nomine ſextus Hollandiæ.

(4) Gerardus. Comes Gelriæ.

(5) Paganus, ut arbitror, Henrici Exducis filius, poſt Waleranus II. cognomento Paganus, Dux Limburgenſis. De poſt ad me ſcripſit Gomicurtius: *L'an* 1119 *n'eſt point eloigné du temps auquel vivoit* Payen *dict de Arlons Comte de Limbourg & puis Duc de Lorraine.* Eſt Waleranus, cognomento Paganus, competitor Godefridi Barbati, Dux Loth. inferioris.

Piſcis. *Hermannus* * *Piſcis*, *Stephanus*.

Hoc etiam Mathildis Romanorum Regina, ſuâ corrobavit præſentiâ. Hujus autem chartæ traditio facta eſt, præſente ejuſdem Eccleſiæ Præpoſito Hildewino & obnoxiè petente. Et ut hoc noſtræ auctoritatis præceptum, per futura tempora, firmum & inviolabilem obtineat vigorem, manu noſtrâ ſubterfirmavimus, & ſigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri.

Signum Domini Henrici Romanorum Imperatoris.

Bruno(6) Cancellarius recognovit. Data XI Kalendas Decembris, anno Dominicæ Incarnationis MCXIX, Indictione XII, regnante 1119.
Henrico Romanorum Imperatore. Actum eſt apud Trajectum in Chriſto feliciter. Amen. Sic habetur in originali quod vidi.

CAPUT LXXV.

Euſtathius III. *Comes Bononienſis*, *Godefridi Bullonii frater*, *Terram Merckenſem*, *quæ ad S. Bertini Monaſterium pertinet*, *ab omni exactione liberam facit*, *anno* 1122.

Vide ſupra cap. 69.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Euſtathius, Dei gratiâ Bononienſis Comes, notum facio tam futuris quàm præſentibus quibuſlibet, ad ſalutem animæ meæ, nec non per omnia patris mei Comitis Euſtathii, matriſque meæ Idæ Comitiſſæ, & fratrum meorum Godefridi Hieroſolymitani Regis, atque Baldewini, qui ei in regno ſucceſſit, terram, quam beatus Bertinus infra miniſterium de *Merck* poſſidet, videlicet quæ ad eleëmoſynam pauperum pertinet, à comitatu & omnimoda conſuetudine, nec non ab omni prorſus exactione liberam feciſſe.... præter decimam & foſſatum: ſic tamen ut de eodem foſſato demonſtratio illa, quæ vulgò *Beſene* vocatur, nullatenus exigatur.

Hujus autem libertatis conceſſio facta eſt à me Euſtathio apud (1) *Capellam*, poſt reditum meum ab Hieroſolymis anno XX, Dominicæ autem Incarnationis milleſimo centeſimo viceſimo ſecundo, Indictione XV, regnante Ludovico Rege in Francia, nec non 1122.
(2) Danenſe Karolo Marchionatum adminiſtrante in Flandria: præſente Joanne Morinorum Epiſcopo, & aliis teſtibus idoneis tam Clericis, quàm Laïcis, quorum nomina ſubtus habentur annotata.

Signum Euſtathii Comitis.
S. Joannis Epiſcopi Morinorum.
S. Heriberti Archidiaconi.
S. Walteri Archidiaconi.
S. Lamberti Abbatis S. Bertini.
S. Balduini Abbatis S. Wolmari. Vulmari.
S. Rainaldi Abbatis Andernenſis.
S. Mangerii Abbatis de Capella.
S. Alulfi Cancellarii.
S. Lamberti. S. Bernardi.
S. Rodulfi, filii Comitis Euſtathii.
S. Arnoldi.
S. Euſtathii Vicecomitis.
S. Balduini Conceſtabilis.

(1) Capella. B. Mariæ titulo clara, eſt Benedictinorum Abbatia, Diœceſis Bononienſis, haut procul à Caleto, in Miniſterio ſeu Territorio Merkenſi, anno 1090 ædificata, ab Euſtathio ſeniore Comite Bononienſi, hujus Euſtathii itemque Godefridi Bullonii Patre: ut ſupra cap. 69. ex Iperio & Meiero docui.

Vide Faſtos noſtros Belgicos ad diem 2. Martii.

(2) Danenſis Karolus. Deſignatur Carolus Bonus ſeu Pius, Flandriç Comes, S. Canuti Danorum Regis filius, Brugis anno 1127 ab impiis cæſus: cujus vitam, Pariſiis anno 1615 editam, ſcripſit *Gualterus* Teruanenſis Canonicus, ad Joannem illius Urbis Epiſcopum.

Andres. Andernenſe ſeu Andrenſe Monaſterium, in Diœceſi Bononienſi, anno 1084 fundavit *Balduinus* Giſnarum Comes, Monachis Benedictinis, ex Carofenenſi apud Pictones Cœnobio evocatis: ut Iperius & Meierus tradunt. Vulgo *Charreaux*.

Aliud eſt Ardenſe Canonicorum Collegium anno 1096 fundatum in eadem Diœceſi Bolonienſi ſitum, quod anno 1144 Balduinus Præfectus Regularibus Ordinis Præmonſtratenſis tradidit: teſte Meiero. Apud eruditos in pretio eſt *Lamberti Ardenſis* Ms. Chronicon, ab hujus loci Presbytero, incola, Cive, aut Parocho conſcriptum: in quo leguntur curioſa de Comitibus Bononienſibus & Giſnenſibus. Neque enim conſtat, aut ipſe Lambertus Ardenſis dicit ſe fuiſſe ex Ordine Præmonſtratenſi. Gom.

Ardrea Gom.

Dominus Ardenſis apud Gomicurt.

Digitized by Google

CAPUT LXXVI.

Antverpiana S. Michaëlis Abbatia, Ordinis Præmonſtratenſis, anno 1124 *fundatur ac dotatur, per* Hildolphum *Præpoſitum: & Canonici Antverpienſes (S. Norberto ejuſque Sodalibus Eccleſiam S. Michaëlis cedentes) ad Baſilicam Marianam, nunc Cathedralem, ſeſe transferunt.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Hildolphus, Præpoſitus S. Michaelis in Antverpia, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Qualiter præfata Eccleſia noſtra ad uſus Canonicorum Præmonſtratenſis Ordinis tranſierit, & qua de cauſſa aſſenſus Capituli noſtri eis datus fuerit, præſentis Scripti atteſtatione notificamus.

Cum in diebus noſtris quidam (1) Tanchelinus nomine in partibus noſtris advenifſet, & venenoſo ſermone à fide, & à Sacramentis Eccleſiæ plurimos avertiſſet, hac de cauſſa, ut illa hæreſis, quæ provinciam noſtram occupaverat, funditus extingueretur, conſilio Domini Burchardi Epiſcopi, & totius populi, & aſſenſu Capituli noſtri,
S. Norbertus. Dominum Norbertum, virum noſtris temporibus, ſpectabilis religionis, accerſiri curavimus, eique ac ſuis fratribus regulam B. Auguſtini ſervantibus, ſuamque inſtitutionem exequentibus ſupradictam Eccleſiam, cum Capellis in ejus Cœmiterio fundatis, & tribus curtilibus & jugero terræ, eidem Cœmiterio adjacentibus, cum quattuor præbendis, per manus memorati Epiſcopi tradidimus, circumſpectione vigiles, digneque perpendentes, quod eorum ſaginaremur orationibus, & bonis ſpiritualibus, ſi eos ſuſtentaremus beneficiis temporalibus.

Nos verò priùs numero duodecim, numerum noſtrum in octo terminavimus Præbendis, & cum his & Præpoſituræ noſtræ integritate, ad Eccleſiam B. Mariæ in eadem villa tranſtulimus. Ceteras verò quattuor præbendas, per omnia eis conſimiliter participantes, proprio noſtro arbitrio dedimus. Excepto quod alodia & mancipia, quæ uſque ad hæc tempora Eccleſia illa poſſederat, in noſtros ſingulariter uſus ſegregavimus.

Baptismus verò celeberrimi temporis, videlicet Paſchæ & Pentecoſtes, in Eccleſia illa obſervabitur, reliquo autem tempore Parochianus noſter baptizandis providebit. Infirmos autem viſitare, & communicare, oleoque inungere, confeſſiones audire, mortuos ſepelire, omnibus hæc ab eis quærentibus liberè concedimus.

Ut autem tam præclaræ beneficentiæ fœdus inviolatum inter nos & ipſos ſemper permaneat, hoc definitum eſt, ut quodcumque munus infirmus & moriens parochianus, ſive in terra ſive in alia ſubſtantia, cuivis Eccleſiæ aliquod obtulerit, aut pro ſe offerri inſtituerit, per medium dividatur. Quod verò alienus ſanus vel infirmus, aut parochianus incolumis dederit, Eccleſia, cui hoc datum fuerit, abſque partitione poſſideat.

Ipsæ verò Eccleſiæ ſedulas in invicem juges ſibi debebunt fraternæ caritatis orationes, in omnibus neceſſitatibus ſeſe ſupportantes. Pro commemoratione verò ſuæ libertatis, utraque Eccleſia perſolvet Cameracenſi Præſuli aureum nummum Antverpienſis monetæ & ponderis, ſingulis annis, in feſto S. Lucæ.

Ut autem hæc rata & inconvulſa permaneant, ſigilli noſtri impreſſione, & teſtium ſubſcriptione, qui interfuerunt, & hoc donum dederunt, annotari curavimus.

Ego Hildolphus Præpoſitus S. Mariæ.
Anſelmus Canonicus. Bernardus Canonicus.
Giſelbertus Boreas. Raduardus Canonicus.
Ovo Canonicus. Raduardus Scriptor.
Rogerius Canonicus. Hildewinus Parochianus.

Actum autem eſt hoc anno Verbi Incarnati milleſimo centeſimo viceſimo quarto, Indictione ſecundâ, Epactâ tertiâ. 1124.

C A-

(1) Hildolphi Diploma iſtud exſtat & apud Card. Baronium tomo XII. Annalium, quod Antverpiâ ipſi ab Urbem miſimus, ex Eccleſiæ noſtræ Antverpianæ ſcriniis fideliter depromptum.

(2) Tanchelinus, homo totus impius ac petulcus, Sacramentariam, Adamiticam & alias hæreſes Brugis, Antverpiæ, in Zelandia, & alibi per Germaniam inferiorem ſparſit. Anno 1113 urbe Brugenſi pulſus, demum apud Antverpiam à viro zeloſo percuſſus anno 1116 occubuit. Anno 1116.

Ejus hæreſes Antverpiæ pullulantes S. Norbertus, candidi Ordinis Præmonſtratenſis conditor, à Canonicorum Collegio in ſubſidium evocatus, cùm per ſe tum per ſuos jugulavit: ut in Chronico Præmonſtratenſi fuſiùs docui.

CAPUT LXXVII.

BURCHARDUS *Cameracenſis Epiſcopus Eccleſiam Antverpienſem libertate donat, & approbat Canonicorum migrationem ex Baſilica S. Michaëlis ad Baſilicam S. Mariæ*, anno 1124.

Contuli cum Ms.

IN nomine Patris & Filii, qui eſt veritas, & Spiritûs ſancti, qui eſt amborum charitas. (1) BURCHARDUS, divinâ miſeratione Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

PONTIFICALIS ſolicitudinis, & compenſativæ diſpenſationis eſt, à nobis ſeu ab aliis bene geſta, quando oportunum fuerit altiùs promovere, & promota, ut permaneant, firmâ ſanctione ſolidare. Eapropter ANTWERPENSEM Eccleſiam qualiter ad uſus duodecim Canonicorum libertate donavimus, & poſtmodum ad altius per divinam inſpirationem ſublimavimus, præſentis paginæ atteſtatione notificamus.

Sanè prioris Fundationis & libertatis privilegium hujuſmodi eſt.

CUM in Eccleſiaſte ſcriptum ſit: *Si bene feceris, ſcito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa*; Nobis, qui in ſpecula poſiti ſumus, obnixiùs eſt perpendendum, ne erogationis noſtræ gratia illicitâ largitione irrogetur. Igitur Eccleſiis, quibus præſumus, in poſterum providentes, perſonarum noſtrarum conſilio, hortatu etiam & petitione Domini GODEFRIDI, glorioſi Lotharingiæ Ducis, Eccleſiam S. MICHAELIS, quæ eſt ANTVERPIÆ, hactenus unius perſonæ inveſtitione, & parochialis Presbyteri ſervitio contentam, cum appendiciis ſuis, Capella ſcilicet (2) S. WALBURGIS, quæ eſt in eodem Burgo, & Capella de (3) LINLO, & BERENDRECHT, & ORTHEREN, & omnibus quæ infra ambitum præfatæ parochiæ continentur, ad uſus Canonicorum, in eadem ſervientium, manumittimus.

PERSONARUM quoque ſubſtitutiones, & quaſlibet exactiones (ſoluto quotannis in feſtivitate S. Lucæ, nobis ſeu ſucceſſoribus noſtris S. Mariæ Cameracenſis Eccleſiæ Epiſcopis, canonicè ſubſtitutis, à præfata Eccleſia, pro libertatis ſuæ memoria, * nummo (4) auri Biſantii) excluſo certo pontificali debito, interdicimus. Eo quidem tenore, ut Præpoſitus cum duodecim Canonicis ibidem in præſenti ſtatuatur. Nos verò Eccleſiæ noſtræ dignitatem canonicè conſervantes, decernimus, ut à Canonicis Præpoſitus canonicè electus, nobiſque ſeu ſucceſſoribus noſtris præſentatus, curam Canonicorum de manu noſtra ſuſcipiat, & nobis, more Præpoſitorum præfatæ Cameracenſis Eccleſiæ, debitam obedientiam impendat.

* In Ms. deeſt nummo, & habetur auri Biſantii.

AD hanc ergo Canonicorum inſtitutionem perpetuò muniendam, eandem ligandi atque ſolvendi poteſtatem, quam mater noſtra Cameracenſis Eccleſia in pervaſores ſuos habet, ſæpefatæ S. Michaëlis Eccleſiæ in malefactores ſuos concedimus, & ut Presbyteri parochiales à Præpoſito & Canonicis ſubſtituti, Curam à nobis ſeu miniſtris noſtris recipiant, decernimus.

UT

(1) BURCHARDUS Odoni anno 1113 defuncto in Epiſcopatu Cameracenſi ſuffectus eſt, & anno 1130 vivere deſiit, ut Dodechinus in Chron. & Waterlopius tradunt. Idem anno 1124 Antverpienſem Deiparæ Baſilicam, Canonicorum acceſſione & ædificiis mirificè auctam, conſecravit. Quod verſiculi vulgares teſtantur:

Undecies centum ductis & ſex quater annis,
Virginis à partu conciliante reum;
Burchardus Præſul hæc atria, nec minùs aram,
Sacravit medium quæ tenet Eccleſiæ.

Anno 1625 menſe Octobri repoſita eſt Tabula Altaris à Franciſco Floro picta, ad aram Deiparæ ad Arborem, *op't Stoxken*, juſſu Du Terne Theſaurarii picta: cui poſt appingi curavimus iſtos verſiculos, ex Lud. Guicciardino.

(2) S. WALBURGIS Capella ſeu Eccleſia, in veteri Burgo Antverpienſi ſita, eſt ea ipſa, quam Rohingus ſeu Rothingus, Antverpienſium Princeps, & ejus conjux Bebelina, S. Willibrordo Archiepiſcopo Ultrajectino circa annum 725 donarunt. De qua vide ſupra cap. 6.

Capellæ *S. Walburgis* fontem baptiſmalem & reliqua jura Parochialia indulſit Sixtus IV. anno 1478, petente Capitulo noſtro.

(3) LINLO. Hodie *Lillo*, vicus ſeu pagus ad Scaldim, tertio lapide ab Antverpia, nunc in propugnaculi formam redactus, & aquis magna ex parte obrutus. Hinc non longè abſunt vici, *Berendrecht* & *Ortheren*, nunc *Orderen*.

(4) AURUM BISANTIUM, ſeu Biſontinum, ita dictum à Veſontione Sequanorum Metropoli, quam Itali *Biſanzon*, Galli *Beſanzon* nuncupant.

La monnoie d'or olim *des Beſans* dicta, *ſoit pour être batue à Conſtantinople, ſoit au langage commun de ceulx qui faiſoient le Voyage de la Terre Sainte*. Gomiecourt.

LIETARDUS porrò, Burchardi in Epiſcopatu Succeſſor, Canonicorum migrationem ex Michaëlitana Baſilica ad Marianam anno 1135 Indictione XI. Præſulatûs ſui anno quarto confirmavit. In quo Diplomate inter alia dicitur, Canonicos ſibi oblationes Paſchæ & Pentecoſtes reſervaſſe, reliquas verò S. Michaëlis fratribus, & Eccleſiæ S. Mariæ Magdalenæ ſororibus, ſub eodem conditionis tenore, per omne tempus conceſſiſſe. Ex quibus patet, ut in aliis multis, præſertim Germaniæ Monaſteriis, ſic & in Michaëlitano apud Antverpienſes Cœnobio, Moniales Ordinis Præmonſtratenſis ſimul cum fratribus, ſed clauſtro ab iis ſeparatas, olim vixiſſe.

Ceterum Canonici Antverpienſes, ut Romę Canonici S. Petri in Vaticano, pileis quotidie utuntur violaceis, qui color eſt Eccleſiæ Romanæ. Olim & veſtes ejuſdem coloris geſtarunt, quod veteres picturæ docent. Baronius certè in Annalibus ſuis, ad annum 393 multis demonſtrat, Clericorum olim veſtitum nec album, nec nigrum, ſed violaceum fuiſſe.

Digitized by Google

Ut autem libertate à nobis traditâ Canonici inibi ſubſtitui poſſent, præfatus Dux duas partes manipulorum decimæ, quæ ad Antwerpiam, & ejus ambitum pertinent, quas à prædeceſſore ſuo illuſtris memoriæ Godefrido Duce, & poſtea Jeroſolymitano Rege, S. Michaelis Eccleſiæ traditas, minùs juſtè ſubtraxerat, eidem Eccleſiæ recognovit, & conceſſit, & ut noſtri Decreti auctoritate firmarentur, impetravit.

God. Bullonius.

Evoluto autem non multo tempore, Clerici præfatæ Eccleſiæ S. Michaëlis, * multâ circumſpectione vigiles, digneque perpendentes, quòd eos, quorum ſuſtentarentur carnalibus, ſaginare deberent ſpiritualibus (nam eos hæreſiarchæ *Tanſzelini* venenoſus ſermo infecerat) ad ſe fratrem Norbertum, virum noſtris temporibus ſpectabilis religionis, accerſire curaverunt, eique ac ſuis fratribus regulam B. Auguſtini ſervantibus, ſuamque inſtitutionem exequentibus per noſtras manus Eccleſiam ſupradictam, quam à nobis ſuſceperant, cum capellis in ejus cœmeterio fundatis, & tribus curtilibus, & jugero terræ, eidem cœmeterio adjacentibus, contradiderunt.

In Ms. ſenſatâ. In Ms. Tankelmi. S. Norbertus.

Ipsi verò priùs numero duodecim, numerum ſuum in octo terminarunt, & ſe cum octo præbendis, & præpoſituræ ſuæ integritate, ad Eccleſiam B. Mariæ tranſtulerunt. Reliquas verò quattuor præbendas, per omnia ſuis conſimiliter participantes, ſub noſtræ auctoritatis confirmatione tradiderunt: excepto quod alodia & mancipia, quæ uſque ad hæc tempora Eccleſia illa poſſederat, in ſuos ſingulariter uſus ſegregaverunt.

Baptismus verò celeberrimi temporis, videlicet *Paſchæ* & *Pentecoſtes*, in utraque ſervabitur Eccleſia: reliquo autem tempore Parochianus Sacerdos S. Mariæ baptizandis providebit. Sepeliri quoque defunctos in utriuſque Eccleſiæ Cœmeterio licebit.

Ut autem tam præclaræ beneficentiæ fœdus inviolatum inter ipſos ſemper permaneat, hoc diffinitum eſt, ut quodcumque infirmus & moriens parochianus, ſive in terra ſive in alia ſubſtantia cuivis Eccleſiæ obtulerit, aut pro ſe offerendum inſtituerit, per medium dividatur. Quod verò alienus, ſanus vel infimus, aut parochianus incolumis dederit, Eccleſia, cui hoc datum fuerit, abſque partitione poſſideat.

Nec minùs utramque Eccleſiam integrâ & parili libertate donamus. Ipſæ verò Eccleſiæ, ſecluſâ invicem omni exactione, juges ſibi debebunt fraternæ caritatis orationes, in omnibus neceſſitatibus ſeſe ſupportantes. Pro commemoratione verò ſuæ libertatis, utraque Eccleſia perſolvet Cameracenſi Canonico & Catholico Præſuli aureum nummum, Antwerpenſis monetæ & ponderis, ſingulis annis in feſto S. Lucæ, priori dimiſſo debito.

Quæcumque igitur Pontificum ſeu Principum largitione, imò quorumlibet Catholicorum collatione, memoratis Eccleſiis oblata ſunt, vel ulteriùs conferentur, hujus noſtri Decreti munimento, eiſdem ad uſus, ut dictum eſt, Canonicorum aſſignamus. Ne qua verò Canonica ſecularíſve perſona, proceſſu temporum, in hanc noſtri Decreti paginam, ſpiritu calumniæ, moveatur, collatâ conſervatoribus pace, in pervaſores, quoad reſipuerint, anathematis exterminium promulgamus, atque noſtrâ ſubſigillatione, & canonicâ adſtipulatione confirmamus.

Signum *Erlebaldi* Præpoſiti,
S. *Joannis* Archidiaconi.
S. *Radulfi* Archidiaconi.
S. *Anſelmi* Archidiaconi.
S. *Anſelmi* Præpoſiti.
S. *Widonis*. S. *Roberti*. S. *Gerardi Capellani*,
S. *Oilardi Decani*. S. *Hugonis*, *Heriberti*, *Canonicorum*.

Actum eſt autem hoc, anno Incarnati Verbi milleſimo, centeſimo, viceſimo quarto. Indictione ſecundâ, Epactâ tertiâ, Præſulatûs Domini Burchardi nono. Ego Werinbaldus Cancellarius ſcripſi & recenſui.

CAPUT LXXVIII.

Godefridus Barbatus, *Lotharingiæ Dux & Marchio Antverpienſis, decimas, per Godefridum Bullonium, prædeceſſorem ſuum, Antverpienſi Canonicorum Collegio datas, exinde per alium ſublatas, eidem Collegio reſtituit anno* 1124.

Godefridus Dei gratiâ Lotharingiæ Dux & Marchio B. Tribuno, & omnibus Antverpienſibus, tam majoribus quàm minoribus, gratiam & amicitiam ſuam.

Decimam duorum manipulorum Eccleſiæ Archangeli Michaelis, quam Dominus & Prædeceſſor meus beatæ memoriæ Dux Godefridus & poſtea Rex Jeroſolymitanorum, ab Imperatore liberè in feudo tenuit, hortatu fidelium virorum, tam Clericorum quàm Laïcorum, præcipuè inſtinctu divini amoris, præfatæ Eccleſiæ ad uſus Canonicorum inibi ſervientium contulit. Quod etiam multis ex vobis notum eſt.

Quo defuncto, cùm (1) Dux Henricus Ducatum obtineret, quorundam ſuſurronum oblatratu, eamdem decimam ab Eccleſia injuſtè ſurripuit.

Cum

Digitized by Google

Cum verò, divinâ miſeratione, Ducatui præeſſem, & hanc in poteſtate mea inveniſſem, quibuſdam amicis meis habendam tradidi. Sed cum multis & creberrimis Canonicorum querimoniis concuterer, tandem conſiliò accepto, cùm tamen à quibuſdam, ſicut aliquibus ex vobis patuit, pro ea mihi promitteretur pecunia, Eccleſiæ recognovi & conceſſi, Deo & vobis ſic exiſtimans ſatisfacere.

Adhæc omnia, ſucceſſorum meorum cùm timerem fraudem & malitiam, ne ſicut, contra Eccleſiam malè actum eſt, ſimile quid fieret, Dominum meum Imperatorem conveni; & omnium pravorum hominum cavillationem ſecludens, Imperialis teſtamenti ſubſcriptione & ſubſignatione firmari impetravi. Super his autem tam idoneè & juſtè ordinatis & confirmatis, cùm Epiſcopus Eccleſiam canonicæ libertati traderet, rogatu meo, in pagina ſuæ libertatis ſub anathemate confirmavit.

Sed quia ſunt nonnulli ex vobis, qui prædictam decimam, à me in feudo acceptam, quorum Berneon & alter Oldeius eſt, mentiuntur, quidam verò à me emptam fabulantur; quibus omnibus diem derationationis ſæpius conſtitui; & cùm ad præſentiam minimè venirent, liberorum virorum judicio, Eccleſiæ conſervavi.

Precor igitur vos tam homines quàm amicos meos, B. Tribunum, & fratres ejus, O. filium, Titdon, Wildbodon, & ceteros quoſque amicos meos, quatenus Eccleſiæ, contra malefactores ſuos, juſtitiam conſervetis, & eam tam in decima, quàm in alodio, in ſervis, & ancillis, & ad omnem Canonicorum querimoniam, mei cauſsâ, fideliter juvetis. Valete.

C A-

(1) Henricus Dux Limburgi & Lotharingiæ inferioris, idemque Marchio Antverpienſis. Habuit enim Antverpia, cum pago Rienſi ſuos olim Principes ſeu Marchiones, ac Comites proprios, primò Francorum Regibus (qui Romanos è Belgica ac reliqua Gallia pepulerunt) pòſt Germaniæ Imperatoribus ac Lotharingiæ Ducibus obnoxios.

Beneficio Theoderici, Francorum Regis, Rothingus ſeu Rohingus, cum uxore ſua Berelina, Marcam Antverpienſem anno 725 tenuit, & S. Willibrordo Archiepiſcopo Ultrajectino Eccleſiam veteris Caſtri ſeu Burgi Antverpienſis, ac tertiam partem telonei donavit: ut ex ejuſdem Rothingi Diplomate ſupra cap. 6. recitato liquet. Rothingi Principatum quinam exceperint, non conſtat; primis Antiquitatum noſtrarum monumentis, per Normannorum vaſtationes, penitus deperditis.

Anno 1008 Gothilo cognomento Magnus, Comitatum Antverpienſem poſſedit; ut ex Diplomate S. Henrici Imp. ſupra cap. 43. producto conſtat. Idem poſtea Ducatum Lotharingiæ inferioris, anno ſcilicet 1023, defuncto fratre Godefrido, obtinuit. Frederico demum Moſellanorum Duce anno 1034 ſine filiis mortuo, Moſellanam ſeu ſuperiorem quoque Lotharingiam ab Henrico Imp. impetravit.

Annal. Belg. Liberos reliquit, Godefridum Barbatum ſeniorem, Gozilonem ſeu Gothelonem Ignavum, Fredericum, qui poſtea Stephanus IX Papa fuit, & Odam Baldrico Comiti Lovanienſi, ſupra cap. 47. laudato, nuptam.

Gothiloni Magno filius Gothilo Ignavus in Marca Antverpienſi, & in Ducatu Lotharingiæ inferioris ſucceſſit; juxta Hermannum Contractum.

Gothilonem Ignavum *Fredericus*, Lotharingiæ inferioris Dux, Adelberonis Epiſcopi Metenſis, & Henrici Boiariæ Ducis frater, anno 1046 excepit. Fredericum intra Andoverpum anno 1055 Godefridus Barbatus ſenior & Balduinus Comes Flandrenſis obſederunt, ſed irrito conatu; ut Sigebertus in Chronico teſtatur. Obiit is anno 1064.

Frederico avunculo ſuo ſuffectus eſt idem Godefridus Barbatus ſenior. * Duxerat is Beatricem, Frederici II Ducis Moſellani filiam, Bonifacii Italiæ Marchionis viduam, & anno 1070 deceſſit, Virduni conditus. Liberos reliquit Godefridum Gibboſum & Idam Godefridi Bullonii Matrem ex Euſtathio Comite Bolonienſi.

* Fundavit Prioratum S. Petri in Bullonio, ſupra c. 66.

Barbato filius Godefridus Gibbosus in Marchionatu, itemque Ducatu Lotharingiæ inferioris ſuccenturiatus, anno 1076 Antverpiæ à ſicario confoditur, & Virduni juxta Patrem conditur, nullâ prole relictâ. Uxorem duxerat Mathildem, potentiſſimam Italiæ Marchioniſſam, Bonifacii & Beatricis, quos ſupra laudavimus, filiam.

De Mathilde, ſua olim Principe ac Marchioniſſa, eſt quod Antverpia ſibi applaudat. Fuit virilis animi mulier, quæ pro Romanis Pontificibus contra Henricum IV Regem & Pſeudo-pontifices non ſemel arma ſumpſit. Anno 1115 moriens magnam Tuſciæ partem Eccleſiæ Romanæ legavit. Id S. Petri Patrimonium hodie dicitur.

Anno 1076 Henricus IV Imp. Ultrajecti exiſtens Ducatum Lotharingiæ inferioris filiò ſuo *Conrado*, Marcam verò Antverpienſem Godefrido Bullonio, ex Euſtathio Comite Bolonienſi, & Ida Godefridi Gibboſi ſorore nato, attribuit: ut Lambertus Scafnaburgenſis tradit. Idem Bullonius Lotharingiæ inferioris Dux anno 1089 ab eodem Imperatore creatus eſt, Sigeberto teſte; obiitque demum Rex Hieroſolymitanus anno 1100.

God. Bullonio defuncto, Henricus Comes Limburgenſis (cujus in hoc Diplomate fit mentio) vacantem S. R. I. Marchionatum ad Scaldim, cum Ducatu Lotharienſi, ab eodem Henrico IV obtinuit.

Henrico Limburgenſi ob rebellionem capto, Ducatus & Marca Godefrido Barbato, Comiti Lovanienſi, ab eodem Henrico anno 1106 attribuuntur.

Anno 1126 God. Barbatus, Conrado Imperium ambienti adhærens, à Lothario illius æmulo utrâque dignitate privatus eſt, Valeramo Limburgenſi, Henrici Exducis, filio ſubſtituto. Infra exſtat Diploma Averbodienſe, in quo hic Valeramus *Dux* & *Marchio* diſertè nuncupatur.

Lothario mortuo, Conradus Imp. eidem Godefrido Barbato anno 1137 & Lotharingiam inferiorem, & Marcam Antverpienſem rurſus attribuit ac confirmavit. Is utrumque Principatum ad Godefridos, Henricos, & alios ſuos in Brabantia Succeſſores tranſmiſit. Obiit autem Barbatus anno 1140, ſtilo Romano, in Affligemienſi Benedictinorum Abbatia, tertio lapide à Bruxella, conditus.

Marcgravius Antverpienſis habet jus gladii hodieque Herentaliæ, Liræ, & in Santhoven, & in pagis eiſdem ſubditis. Herentaliæ ſubſunt 18 pagi, Liræ quinque, & Santhovio 21.

Hæc de primis Antverpienſium Marchionibus, hactenus obſcura, in gratiam Urbis noſtræ Antverpienſis, fuſiùs enarrare viſum fuit; ad *Utelonem*, *Anſbertum*, *Arnoldum*, & alios neſcio quos, à Wolfango Lazio, ejuſque ſequacibus confictos Marchiones, explodendos.

Videatur etiam Baro Le Roy de Marchionibus S. R. I. in Notitia Marchionatûs lib. 1. cap. 6. Additio.

Digitized by Google

CAPUT LXXIX.

BALDUINUS *Comes Aloſtanus, ejuſque frater* IVANUS *anno* 1125 *Eccleſiam & prædia varia in Herenbaldeghem dant Monaſterio Affligemienſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. (1) Ego BALDUINUS DE ALOST ac frater meus IWANUS, notum fieri volumus omnibus in Chriſto fidelibus, quod divinâ ut credimus compuncti inſpiratione de peccatis noſtris, & conſiderantes quàm breves ſunt dies hominum, reddidimus Eccleſiam de HERENBALDEGHEM in manum Epiſcopi, ad opus Eccleſiæ (2) HAFFLIGEMIENSIS, pro redemptione animarum noſtrarum, & patris noſtri, parentumque noſtrorum.

DEDIMUS etiam eidem Eccleſiæ Haffligemienſi duo curtilia in Herenbaldeghem, juxta molendina jacentia, ac duos manſos terræ, qui jacent ante portam ipſius: qui manſi quoniam feodum erant LOTHEWINI de Herenbaldeghem filii Livini, mutuavimus unà cum curtilibus erga illum cum libero alodio culturæ noſtræ.

REDDIDIMUS prætetea molendina de Herenbaldeghem, quæ mater noſtra pro anima patris noſtri ſæpeſatæ Eccleſiæ contulerat, pro ſalute videlicet animarum noſtrarum ac parentum noſtrorum. Inſuper alodium noſtrum in TESTREPA, quod necdum alicui in feodum aſſignaveramus, eidem Eccleſiæ contulimus in omni jure libertatis & dominii, quo illud tenebamus, à teloneo ac vectigali, in omni loco dominationis noſtræ, ipſam Eccleſiam liberam facientes; ut participes efficeremur orationum Fratrum, tam vivi quàm mortui, & ut defunctis nobis facerent, quidquid uni ipſorum defuncto fieri ſolet.

UT autem hæc noſtra traditio rata & inconvulſa perpetualiter permaneat, hanc Chartam inde conſcriptam ſigilli noſtri impreſſione fecimus confirmari, ſubſcriptis etiam ac notatis teſtibus, quorum hæc ſunt nomina:

Willelmus de Vorſelar.
Goſelinus de * (3) Ordengem.
Folcardus de Aſca.
Albertus de * Herenbaldenghem.
Arnulfus * Kerkeſcem.
Rudolfus de Nielle, filius Fromini.
Anſelinus de Blareſfelde.
Aſcelinus (4) Amman de Bruxella, & filius ſuus Henricus.
Arnulfus ac Ingelbertus de Breda.
Henricus Vulpes.
Willelmus de Aloſt, Dapifer.
Oldeius & frater ſuus Luardus, Gandenſes.
Acta ſunt hæc (5) anno Domini MCXXV. 1125.

C A-

(1) BALDUINUS ſenior, Princeps Aloſtenſis, obiit 1130 Idibus Junii, ſepultus in Affligham: ut in tabula illic in templo ſuſpenſa me legere memini.

(2) AFFLIGEMIUM ſive ut S. Bernardus nuncupaſſe fertur, AFFLIGENIUM, ubi genius affligitur; & ubi ſe Angelos, alibi homines inveniſſe idem dictitabat. Huic elogio conſonant ea, quæ Jac. Vitriacus Hiſt. Occid. cap. 20. & S. Th. Cantipratanus lib. 1. Apum cap. 4. & lib. 2. cap. 13. item lib. 2. vitæ S. Lutgardis cap. 20. & lib. 3. cap. 12. commemorant. Majorum ſuorum veſtigiis inſiſtentes, Viri Venerabiles, *Benedictus Haftenius*, Præpoſitus dicti Monaſterii, *Hubertus Phaleſius* Bornhemienſis & *Michaël à Porta* Wavrienſis, Priores, cum aliis novem ſocils, reformatum ſive primitivum Benedictinæ Regulæ Inſtitutum, juxta ritum Congregationis SS. Vitoni & Hildulphi apud Lotharingos noſtrâ memoriâ excitatæ, ſunt amplexi, & expleto anni unius tyrocinio, ſolemnem profeſſionem anno 1628 die Feſto S. Lucæ, fecerunt; Illuſtriſſimo ac Reverendiſſimo *Jacobo Boonen*, Archiepiſcopo Mechlinienſi, præſidente, & duobus Abbatibus, S. Dionyſii prope Montes Hannoniæ, & S. Adriani apud Gerardi-montenſes, ibidem præſentibus ac laudantibus. Et erunt alii, qui ſequentur: in quo voto finio.

(3) ORDENGEM. HERENBALDENGHEM. Et KERKESCEM. Nomina ſunt trium pagorum in Comitatu Aloſtano, qui nunc vulgò dicuntur *Oirdeghem*, *Erenbodeghem*, & *Kerxken*. Paſtoratus duorum priorum pagorum hodiedum confert Archiepiſcopus Mechlinienſis quà Abbas Affligemienſis ac Decimator primarius; poſteriorem verò confert Capitulum Aloſtanum. Addit.

(4) AMMAN apud Bruxellenſes, idem eſt etiamnum, quod Prætor.

In aliis Civitatibus Belgii, qui Prætoris officio funguntur, varia habent nomina; ſic Lovanii vocatur *Villicus*, Antverpiæ *Marc-gravius*, Mechliniæ *Schultetus*, Gandavi *Baillivus*, alibi *Droſſardus*, *Prapoſitus*, *Majorus*, *Juſticiarius*, &c. Addit.

(5) Anno MCXXV. Errat itaque Meierus, qui Balduinum Gandenſem, Ivani fratrem, anno 1124 obiiſſe ſcribit.

Huic Diplomati appenſum eſt ſigillum, cum hac inſcriptione, SIGILLUM BALDUINI GANDENSIS. Ex quo liquet, Comites iſtos Aloſtanos ex GANDENSI ſeu GANDAVIA familia fuiſſe (de qua ſupra cap. 35. egimus) & nunc ALOSTANOS, nunc GANDENSES fuiſſe cognominatos.

Digitized by Google

CAPUT LXXX.

GODEFRIDUS BARBATUS, *Lotharingiæ Brabantiæque Dux, & Comes Lovanienſis, fundat Fliderbecanam, ſeu Vlierbecanam Benedictinorum Abbatiam, prope Lovanium anno* 1125.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego GODEFRIDUS, Dei ordinatione, Dux & Marchio Lotharingiæ, atque Comes (1) Lovaniæ, omnibus fidelibus cæleſtes mercari divitias.

CONSIDERANS omnem mundi gloriam, inſtar fluminis, raptim prætertfluere, & omnes amatores ſuos ſubitò inanes & vacuos relinquere, utile mihi fore perſpexi & neceſſarium, ut de divitiis, divinâ mihi largiente bonitate conceſſis, aliqua ſervis Dei vivens impartirer, quæ moriens integra invenirem.

LOCUM itaque quemdam FLIDERBECA appellatum, ab omni poteſtate, tam mea, quàm Eccleſiæ Lovanienſis, liberum, beato Petro Haffligemienſis Eccleſiæ (ſicut moris eſt Principibus) cum omnibus pertinentiis ſuis liberè tradidi; ut Abbas Haffligemienſis Cellam ibi, Dei & meâ meorumque opitulatione, exſtrueret, Monachos poneret, qui die noctuque pro mea, meorumque ſalute, Deo ſupplicarent. Ut autem firma pax & concordia inter Clericos & Monachos, ſicut decet, inviolabiliter perſeveret, ex utraque parte inmutabiliter decretum eſt, ne altera pars quidquam, quod juris ſit alterius partis, ſibi uſurpet.

ADVOCATUS verò loci erit, quicumque LOVANIÆ Comes fuerit; qui Advocatum alium pro ſe numquam conſtituet, nec de Advocatia illa aliud beneficium exiget aut recipiet, niſi devotas à fratribus orationes, & æternam à Chriſto remunerationem. Præterea omnem uſum tam in ſilvis, quàm in paſcuis, & aquis meis, fratribus libenter annui, & ut à teloneo, & omni hujuſmodi exactione, in omni loco mei juris, perpetuò ſint liberi.

Ut autem hæc traditio noſtra firma & inconvulſa perſeveret, præſentem paginam ſigillo meo ſignavi, & idoneis teſtibus, quorum ſubſcripta ſunt nomina, confirmavi.

Signum Meuronis Decani. Menzonis.
S. Richeſonis Scholaſtici.
S. Everardi.
S. Joannis & Henrici de Bierbeke.
S. Henrici de Landen.
S. Wilhelmi de Bechevoort.
S. Arnulfi de Oppenthorp. Oppenedorp.

Datum eſt hoc LOVANIÆ anno Incarnationis, milleſimo, centeſimo, viceſimo quinto. Indictione III. 1125.

(1) LOVANIA feminino genere paſſim apud medii ævi ſcriptores, hodie LOVANIUM, ſedes veterum Comitum Lovanienſium, habet Academiam à Joanne Brabantiæ Duce anno 1426 inſtitutam, toto orbe celeberrimam. *Lipſium*, plura qui volet, legat.

Additio. (2) FLIDERBECA, ſeu *Vlierbacum*, in primis exordiis erat Præpoſitura, ſeu Prioratus ab Abbatia Affligemienſi dependens; uti hoc Diplomate memoratur. Poſtmodùm diviſum fuit hoc Monaſterium ab Affligemienſi, eâ tamen lege, ut non niſi de gremio Affligemienſi Abbas Vlierbacenſis eligeretur. Dein Alexander IV Pont. Vlierbacenſes ab omni ſubjectionis jure, quo Affligemienſibus erant obnoxii, anno 1285 abſolvit, iiſque proprium conceſſit Abbatem, qui anno 1532 uſum mitrę ac Pontificalium à Clemente VII Pont. impetravit.

Sæculo XVI. ſæviente in Belgio Iconoclaſtarum ac Geuſiorum rabie, funditus everſum fuit Monaſterium Vlierbecanum; quapropter Abbas & Religioſi per annos plurimos ſedem fixerunt Lovanii, in Conventu Bogardorum, per Indultum Apoſtolicum Bogardis facientibus commutationem votorum in Regulam S. Benedicti, ibique hæſerunt uſque ad annum 1642 quo ad vetus domicilium redierunt. Ceſſit nunc locus ille Presbyteris Oratorii, hactenuſque ab illis incolitur.

CAPUT LXXXI.

GODEFRIDUS BARBATUS, *Loth. Brabantiæque Dux,* (1) *Parcum, ſeu Vivarium ferarum, prope Lovanium, in Abbatiam Ordinis Præmonſtratenſis anno* 1129 *convertit.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Quia nova, quæ veteribus ſuccedunt, ipſa vetuſtatis facta obliviſci nos faciunt: notum volumus fieri tam præſentibus, quàm futuris, quod GODEFRIDUS Dux Lotharingiæ, idem & Marchio, & Comes, tam pro ſalute ſua, quàm ſuorum, ſilvulam in auſtrali parte Lovaniæ ſitam, quam foſſato, & vallo clauſam ferali luſtro deputaverat, Deo inſpirante, in meliores uſus volens convertere, annuentibus filiis ſuis Godefrido & Henrico, Fratri Gualtero Abbati Eccleſiæ B. Martini de ſuburbio (2) Laudunenſis civitatis, & Fratribus ſuis ſecundùm Regulam B. Auguſtini viventibus, ad conſtruendam

Digitized by Google

dam in ea Eccleſiam, in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, perpetuò poſſidendam donaverit.

Hoc etiam impetrante Tietdelino villico cum Uxore ſua, qui omnia quæ infra ejuſdem loci ambitum poſſidebat, ſcilicet tam molendinum, quam terras adjacentes,ad opus eorumdem Fratrum, annuentibus heredibus ſuis, in manu Ducis reddidit, hoc interpoſito, quod quam diu ipſe, & Uxor ejus ſupereſſent, beneficia quædam, ſi vellent, in uſus ſuos retinerent, ſic tamen ut poſt obitum utriuſque, Fratres Eccleſiæ Sanctæ Mariæ nulli ex hæredibus ſuis, aliquid de omnibus, quæ infra prædicti loci terminum continentur, rependerent.

Hoc autem factum eſt aſſenſu Domini Alexandri Leodienſis Epiſcopi, qui eundem locum, per Decanum ſuum aquæ benedictæ aſperſione viſitavit, & prædicto Abbati & Fratribus ſuis Baſilicam in honore Sanctæ Dei Genitricis ibidem ædificandi licentiam dedit.

Deindè verò ut præfatus locus ab omni Parochiali jure liber eſſet, & Fratres qui pro ſalute animarum ſuarum ad eam convenerint in libertate filiorum, ſoli Deo vacarent, Canonicos S. Petri Lovanienſis Eccleſiæ, & Fratres Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, ipſe Dux perpetuâ pace compoſuit.

Nam pro decima termini Lovanienſis Parochiæ, qui claudebatur hoc præcinctu, & pro decima omnium, quæ ibi haberentur, Eccleſiæ Lovanienſis ſingulis annis de ſuo allodio in villa, quæ dicitur *Hulſebeeck*, tres ſolidos & ſex denarios contulit, hoc appoſito, ut neque Fratres ſui aliquem de Parochianis Lovanienſis Eccleſiæ, poſtquam inciderit lectum ægritudinis, ſive aliquem de mortuis ejuſdem Eccleſiæ ſepeliendum acciperent, vel aliquid ſibi uſurparent de jure præfatæ Eccleſiæ, niſi ex conſenſu Præpoſiti, ſive Canonicorum, vel Parochialis Sacerdotis, ad quos Parochiale pertinent beneficium.

Holsbeeck

Ut autem inter utraque Monaſteria charitas intemerata permaneret, Fratres Eccleſiæ S. Petri & Fratres Cœnobii S. Mariæ, hoc debitæ charitatis ſe vinculo invicem conjunxerunt, ut quicumque Canonicus alterius loci mortis debitum ſolveret, Fratres loci alterius pro illo eadem, quæ pro uno ſuorum Fratrum tam in Vigiliis, quàm in Miſſarum ſolemniis, celebrarent officia.

Hæc autem fuit conditio inter Ducem & præfatum Abbatem S. Martini de prædicto loco, dum annuente Deo, & B. Virginis proſperantibus meritis, idem locus Conventum duodecim Canonicorum ſuſtinere poterit, Fratres ibidem permanſuri Abbatem de profeſſione Laudunenſis Eccleſiæ canonicè eligent, & poſtea ab obedientia Abbatis Sancti Martini erunt ſoluti, niſi fortè, inſtigante diabolo, Abbas Eccleſiæ S. Mariæ à Regulæ ſuæ tramite, vel conſuetudine Laudunenſis Cœnobii deviaverit: habebit eum Abbas Laudunenſis ſecundùm inſtitutionem Ordinis ſui corrigere.

Poſt liberam verò & canonicam Abbatis ſui electionem, Fratres Eccleſiæ S. Mariæ gratuitum Ducis Lovanienſis poſtulabunt aſſenſum. Deinde verò Abbas electus virgam Paſtoralem ab altari Eccleſiæ S. Mariæ accipiet, & à Fratribus ſuis Epiſcopo Leodienſi conſecrandus præſentabitur.

Hæc itaque facta ſunt Lovaniæ, & confirmata anno Incarnationis Domini MCXXIX Indictione ſeptimâ, his, quorum nomina ſubſcripta ſunt, Teſtibus.

S. Sigeri Præpoſiti.
S. Onekini Presbyteri.
S. Magiſtri Rekeſonis.
S. Rodulfi Capellani.
S. Regenbaldi Presbyteri.
S. Walteri Subdiaconi.
S. Everardi Subdiaconi.
S. Magiſtri Meniſonis.
S. Henrici Caſtellani.
S. Arnulphi Grimbergenſis.
S. Gerardi Grimbergenſis.
S. Goſuini de Heverle.
S. Arnulfi Dapiferi, & fratrum ſuorum Wilhelmi, Walteri.
S. Reyſonis.
S. Henrici.
S. Tietdelini Villici.
S. Giſleberti.
S. Ronulfi.
S. Franconis Caſtellani.

C A-

Additio. QUandoquidem in prima Editione Operum Miræi, fundatio Abbatiæ Parcenſis fuiſſet omiſſa, & Diploma ſequens Alexandri Leodienſis Epiſcopi non niſi mutilum referretur, viſum fuit hiſce ſecundis curis utrumque Diploma integrum hìc recenſere, prout Antonius Sanderus ex Archivis Abbatiæ excerpſit, ac Deſcriptioni ejuſdem Monaſterii inſeruit.

(1) PARCUM. Nomen habet ab ipſa re & uſu quem ante præbuit, ut notat *Juſtus Lipſius*; fuit enim *Vivarium*, id eſt locus clauſus ubi feræ vivunt & aluntur ad delectationem Principum; quæ loca Flandricè *Waranden*, Latinè *Parcos* dicimus, qualia hodiedum ſunt *Bruxellis*, item *Fura*. vulgò *Ter-Vuren* prope Aulas Principum, item *Angia* juxta Palatium Ducis Arſchotani.

(2) LAUDUNENSIS S. Martini Eccleſia Canonicorum ſecularium, anno 1121 in Regulare Ordinis Præmonſtratenſis Cœnobium ab ipſo S. Norberto fuit converſa, donante Bartholomæo Epiſcopo Laudunenſi. Olim extra, nunc intra muros Laudunenſes ſita eſt, obtinetque primum à Præmonſtratenſi locum inter Abbatias Ordinis. Abbates ejus paſſim ſunt Commendatarii: ſed conventui præeſt Præpoſitus Regularis, ſeu, ut Galli vocant, Magnus Prior.

PARCENSIS Abbatia primos Abbates habuit è Cœnobio S.Martini Lauduni; poſtmodum verò ipſa produxit Abbatiam SS. Cornelii & Cypriani juxta Ninoviam. Floret hodiedum hæc Abbatia, plurimoſque diverſis in locis Parochos ſubminiſtrat. Subſunt eidem duæ Religioſarum Præmonſtratenſium Præpoſituræ, una in *Ghempe*, aliàs dicta *Inſula Duciſſa* in pago de Winghe altero lapide à Parco, alia verò in *Oeſterhout*, Municipio Diſtrictûs Bredani, in Diœceſi Antverpienſi.

Neque hìc prætermittendum, quod Abbas Parcenſis ſit Archi-Capellanus perpetuus & hereditarius Ducis Brabantiæ: quæ prærogativa ei confirmata fuit anno 1416 Diplomate Joannis IV Ducis Brabantiæ inferiùs recenſendo inter Donationes Belgicas.

Digitized by Google

CAPUT LXXXII.

ALEXANDER *Epiſcopus Leodienſis, Parchenſis Cœnobii Fundationem confirmat anno* 1131.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego ALEXANDER, gratiâ Dei ſanctæ Leodienſis Eccleſiæ Epiſcopus, quia propitiante Domino, Pontificali Cathedræ, licet indigni, præſidemus, & ſi omnibus in communi noſtræ Diœceſeos fidelibus generalem curam debemus; illis tamen qui felici naufragio abjectâ ſeculari ſarcinâ de mundi hujus fluctuante pelago, ad tranquillum & placidum contemplationis portum enataverunt, ſpeciali dilectionis & ſollicitudinis neceſſitudine obligamur, ut ex noſtris eis prodeſſe, & aliorum erga eos liberalitatem approbare & confirmare ſtudeamus, quatenus piâ viciſſitudine de orationibus eorum, aliquod imperfectioni noſtræ ſubſidium comparemus.

NOTUM volumus fieri, tam præſentibus quàm futuris, quòd GODEFRIDUS Dux Lotharingiæ, idem & Marchio & Comes, tam pro ſalute ſua quam ſuorum, ſilvulam in Auſtrali parte Lovaniæ ſitam, quam foſſato & vallo clauſam ferali luſtro deputaverat, Deo inſpirante, in meliores uſus volens convertere, annuentibus filiis ſuis GODEFRIDO & HENRICO, Fratri Waltero, Abbati Eccleſiæ beati Martini de ſuburbanio Laudunenſis civitatis, & Fratribus ſuis, ſecundùm Regulam Beati Auguſtini viventibus ad conſtruendam in ea Eccleſiam in honorem Dei Genetricis Mariæ, perpetuò poſſidendam donaverit:

ET poſtea, nube ſeditionis & diſcordiæ inter nos & ipſum non bene habitæ, in beatæ pacis ſerenitate, propitiantè Deo, converſâ, ut eundem locum in conſpectu plurimorum, qui pro reformanda pace convenerant, liberum faceremus, & eandem libertatem ſigilli noſtri Impreſſione confirmaremus, piâ petitione ſuâ apud nos obtinuerit.

Hoc etiam donum Ducis factum eſt impetrante Tyetdelino villico, cum uxore ſua, qui omnia, quæ infra ejuſdem loci ambitum poſſidebat, ſcilicet tam molendinum, quam terras adjacentes, ad opus eorundem Fratrum, annuentibus heredibus ſuis, in manu Ducis reddidit.

Hoc interpoſito, quod quamdiu ipſe & uxor ejus ſupereſſent, beneficia quædam, ſi vellent, in uſus ſuos retinerent.

Sic tamen ut poſt obitum utriuſque, Fratres Eccleſiæ S. Mariæ, nulli ex heredibus ſuis, aliquid de omnibus quæ infra prædicti loci terminum continentur, reſponderent. Deinde verò ut præfatus locus ab omni Parochiali jure liber eſſet, & Fratres qui pro ſalute animarum ſuarum ad eum convenerint, in libertate filiorum ſoli Deo vacarent, Canonicos S. Petri Lovanienſis Eccleſiæ, & Fratres Eccleſiæ S. Mariæ, ipſe Dux perpetuâ pace compoſuit: nam pro decima termini Lovanienſis Parochiæ, qui claudebatur hoc præcinctu, & pro decima omnium qui ibi haberentur, Eccleſiæ Lovan. ſingulis annis de ſuo allodio in villa quæ dicitur Hulſebeck tres ſolidos & VI. den. contulit.

Hoc appoſito, ut neque Abbas, neque Lovanienſes ſui aliquem de Parochianis Lovanienſis Eccleſiæ poſtquam incideret lectum ægritudinis, vel aliquem de mortuis ejuſdem Eccleſiæ, ſepeliendum acciperent, vel aliquid ſibi uſurparent de jure præfatæ Eccleſiæ, niſi ex conſenſu Præpoſiti ſive Canonicorum vel Parochialis Sacerdotis, ad quos pertinet Parochiale beneficium.

Hæc autem fuit conditio inter Ducem, & præfatum Abbatem S. Martini de prædicto loco: dum annuente Deo & B. Virginis proſperantibus meritis idem locus Conventum XII Canonicorum ſuſtinere poterit, Fratres ibidem permanſuri, Abbatem de Profeſſione Laudunenſis Eccleſiæ canonicè eligent, & poſtea ab obedientia Abbatis S. Martini erunt ſoluti, niſi ſi fortè inſtigante diabolo Abbas vel Fratres Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, à Regulæ ſuæ tramite, vel conſuetudine Laudunenſis Cœnobii deviaverint, habebit eos Abbas Laudunenſis ſecundùm inſtitutionem Ordinis ſui corrigere.

Deinde verò Abbas electus Virgam Paſtoralem ab Altari Eccleſiæ S. Mariæ accipiet, & à Fratribus ſuis Epiſcopo Leodienſi conſecrandus præſentabitur.

Hanc igitur, quam prælibavimus electionem, in eodem loco auctoritate Sanctorum Patrum, liberè & canonicè fieri concedimus. Sepeliri in cœmeterio præmemoratæ Eccleſiæ tam ſuæ Congregationis, quàm familiæ inibi ſervientis defunctos, concedimus; alium verò nullum niſi conſenſu ſuorum Parochialium Sacerdotum; oleum quoque infirmorum ab Eccleſia noſtræ Sedis, eiſdem Fratribus diligenter impendatur.

Præterea verò prædictam Eccleſiam & Abbatem, tam noſtrâ quàm miniſtrorum noſtrorum, qualicumque exactione prorſus abſolvimus. Generali tantùm Synodo, ſi à nobis monitus fuerit, ne intereſſe negligat.

Orationes autem devotas quas potiſſimum amamus, & filialem obedientiam nobis retinemus. Ut autem ea quæ prædicta ſunt, rata & incommutabilia permaneant, ſigilli noſtri impreſſione, & teſtium ſubſcriptione corroboramus, atque anathematis ſententiâ quemvis harum Inſtitutionum violatorem condemnamus.

Hæc itaque facta ſunt Leodii, & confirmata

ta anno Dominicæ Incarnationis MCXXXI Indictione VIII.

Signum Godefridi Balthenſis Epiſcopi & Stepponis Archidiaconi & Præpoſiti.

S. Ceterorum Archidiaconorum, Johannis, Liberti, Dodonis, Reineri, Alexandri, & Reinzonis Decani, Reinbaldi, Arnulfi Cuſtodis, & Sygeri Præpoſiti, & Ovekini Presbyteri, & Magiſtri Rikezonis, & Legenbaldi Presbyteri, & Walteri Subdiaconi, & Everardi Subdiaconi, & Godefridi Ducis filii, & Comitum Godefridi Namurcenſis, Arnulphi Lonenſis, Lamberti Montaucenſis, Giſleberti Duracenſis, & Franconis Caſtellani, Arnulfi Dapiferi, & Reinzonis de Tild, Goſcewini de Heverle, Willelmi de Dulg, Vingeri Advocati & Reineri, Guederici de Prato, & Arnulphi de Rode.

CAPUT LXXXIII.

ALEXANDER *Epiſcopus Leodienſis, Innocentii II. Papæ mandato, anno* 1131 *è terra elevat corpus S. Gerardi Abbatis Bronienſis & illius Monaſterii prædia recenſet.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. Omnibus Sanctæ Matris Eccleſiæ filiis & benevolis pax perennis, amen.

ACCENSO in terris ſuper candelabrum caritatis igniculo, multi renuntiaverunt & ſuis & ſeculo. Quorum de numero, Deus Sanctiſſimi & Venerabilis Patris noſtri (1) GERARDI nobis argumento multiplici declaravit gratiam, cujus ego ALEXANDER Dei gratiâ Leodicenſis Epiſcopus, licet indignus, divinâ revelatione & præceptis ſalutaribus monitus, nec non mandatis Domini Papæ INNOCENTII, qui & Gregorius, delegatus, hac in die recolo ſacroſancti corporis attollentiam.

NOTUM ſit igitur omnibus tam futuris quàm præſentibus, quòd cùm ſuper hoc adfuiſſemus BRONII, plures ibi nobiliores adfuerunt: inter quos maximè GODEFRIDUS, (2) Namuci Comes illuſtris, ad honorem Dei ſanctique ſui militis GERARDI feſtinus acceſſit: catervatimque affinibus & remotis plebibus, nobiſque tantæ ſolemnitati reverenter, ut decebat, aſſiſtentibus, rite celebratis omnibus, venerabilis Godefridus memoratus Comes, devotione ductus, & monitus divinitus in noſtra præſentia, & adſiſtentium, ſancto Dei Confeſſori Gerardo, ſuiſque cultoribus hanc profeſſus eſt devotus venerationis expeditionem, & pro ſe ſuiſque poſteris, ne ultra tranſgrederentur fidejuſſoriam & ſacramenti digníoris obligavit cautionem.

COGNOVIT igitur & profeſſus eſt liberam & abſolutam fundi & fundatoris poſſeſſionem, in quam de jure nullam habet, vel umquam habuit exactionem, nulliuſque hominii de terra ſive prædio, aut rei familiaris reſpectionem, nec in Abbatia jam facta de fundo aliquam affectat advocationem, ſed ex mandato Regali, ſi vocatus fuerit ab Abbate, pro ſolo ſuæ interventionis ad Deum commercio, ſibi debere defenſionem....

NOS verò, non ſine ipſius Comitis conſilio, dignum duximus Eccleſiæ libertatem, & ſui tenoris poteſtatem ſubnotare, in qua nullus ſibi participium vindicabit, & tam noſtro quàm Comitis ſigillo confirmare.

HÆC ſunt igitur quæ legitimè & integerrimè poſſidet Eccleſia, in quibus Abbas ejuſdem habet omnia jura, judiciariaſque poteſtates, in villa *Bronii* & in S. Laurentio, & in parte quam habet in *Boſſieres*, in *Maiſons*, in parte quam habet in *Libinas*, in *Laviis*, in *Montinio*, in *Fen* deſerta, in *Soſeis*, in *Waſlin*, in *Merderech*, in parte quam habet in *Hermeton*, in *Bobordes*, & *Boberdeles*, in *Manſionile*, in *Halliras*, in *Romereiras*, in *Mannilia*.

IN his locis & vicis poſſidet Eccleſia bannum & juſtitiam, impetum & burinam, ictum & ſanguinem reperturam, fora, telonea, Vicecomitatum .... tam liberè poſſidet, ſicuti fundator ipſius loci, Nobili proſapiâ exortus, beatus GERARDUS, cujus corpus hodie in Mauſoleum recondidimus, ante converſionem ſuam poſſederat, à ſolo Deo & prædeceſſoribus.

NEC ſit qui præſumat injicere manus in ſervos & ancillas & facultates Eccleſiæ, vel in homines cohabitantes in omni ipſius poſſeſſione.

VICECOMITATUM & ceteras obſecutrices dignitates Abbas, cum voluerit, erogare poterit....

UT hæc igitur, quæ prælibavimus, & valeant in æternum, tam noſtri quàm Comitis GODEFRIDI Namucenſis impreſſione ſigilli fecimus confirmari, cum ſubſcriptione Nobilium virorum Clericorum & Laicorum, qui rei celebratæ teſtes adfuerunt.

Joannes Archidiaconus & S. Crucis Præpoſitus.

Hermannus Archidiaconus & Nivellenſis Præpoſitus.

Arnul-

(1) GERARDUS. Abbas & fundator Monaſterii Bronienſis, quod nunc S. Gerardi dicitur, in Diœceſi Namurcenſi; vide ſupra cap. 30 & 33.

(2) NAMUCUM. Hodie Namurcum. Vide ſupra capite 30. in Notis.

Digitized by Google

Arnulphus Comes Loſſenſis.
Ebalus de Florinis.
Gualterus de Barz.

De familia Beati Lamberti.

Theodericus de Ponten.
Wedericus de Prato.
Lambertus & Arnulphus de Hoio.
Albricus de Vileir, & alii multi.

Ex parte Comitis.

Henricus filius ejus cognovit & probavit.

Ingobrandus de Ham, & Ingobrandus filius ejus.
Rigoldus de Wange.
Theodericus de Fengiet. Gualterus filius ejus.
Libertus de Boſſieris.
(3) Manaſſes adoleſcens de (4) Hirſe, & alii quàm plures. Hirge

Actum (5) Bronii feliciter, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo XXXI, Indictione IX, Concurrente III, Epactâ XX, Imperante Lothario, anno regni ejus ſexto, Epiſcopatûs noſtri tertio. Duret in ſeculorum ſecula, amen. 1131.

(3) Manasses. Iſte fuit poſtea Conneſtabilis regni Hieroſolymitani: de quo Tyrius lib. 12. cap. 1. Ivit in Terram Sanctam anno 1140. Chapeav. Tom. 2. p. 102.

(4) Hirge. Eſt vicus agri Namurcenſis aut Leodicenſis.

(5) Bronium. Idem quod Monaſterium S. Gerardi.

CAPUT LXXXIV.

Innocentius II. *Papa, Eccleſiam majoris Xenodochii, quod S. Joannis dicitur, in Urbe Bruxellenſi, anno* 1131 *conſecrat. Diploma Pontificium, anno* 1497 *ſe vidiſſe teſtatur* Henricus Bergius *Cameracenſis Epiſcopus.*

Henricus de Bergis, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Cameracenſis univerſis & ſingulis præſentes litteras inſpecturis, pariter & audituris, ſalutem in Domino ſempiternam.

Quoniam pium eſt & rationi congruum, veritati teſtimonium perhibere, in iis præſertim, per quæ ſalus procuratur animarum, devotioque creſcit in populo, & cultus augetur divinus, hinc Univerſitati veſtræ notum facimus, ac tenore præſentium fideliter atteſtamur, quòd litteras fel. record. Innocentii Papæ, conſecrationis, dedicationis & Indulgentiarum Eccleſiæ S. Joannis Bruxellenſis, noſtræ Diœceſis, cum ſigillo oblongo, in cera viridi impendente impreſſo ſigillatas, nobis per dilectos nobis in Chriſto Mamburnos & Gubernatores hoſpitalis dictæ Eccleſiæ S. Joannis præſentatas, nos cum ea, quâ decuit, reverentiâ recepimus, ejuſmodi ſub tenore.

Anno ab Incarnatione Domini milleſimo
1131. centeſimo triceſimo primo, Idibus Octobris, regnante Lodovico ſeniore in Francia, Dominus Papa Innocentius Eccleſiam iſtam dedicat, in honore B. Mariæ Virginis, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & B. Stephani Protomartyris, & beatorum Confeſſorum pariterque Pontificum Medardi & Gildardi. Quo facto, hujus dedicationis diem tot annis agi ſolemnem à populo celebri feſtivitate inſtituit, quot & peccatorum veniam ſe adepturos, & Domini gratiam promerituros incunctanter ſe à Sede Apoſtolica, ex auctoritate B. Petri, ſcirent, qui ad hunc diem ſingulis annis convenire, hunc ſolenniter peragere, hunc diem cum ſpirituali jucunditate, cum cordis puritate & animi pia devotione, ex juſſu & auctoritate Apoſtolica celebrarent.

Exterarum autem regionum plebes ne peractæ benedictionis, & tantæ gratiæ, & tanti muneris haberentur expertes, trium menſium tempus dominus Papa indicit, ut locum veniæ, donum gratiæ, in hac domo orationis perciperet, quicumque huc hoc tempore, cum devoti cordis ſacrificio, adveniret, & pœnitentiæ munus Deo ſatisfaciens offerret, & condignâ ſatisfactione à præteritis reſipiſceret. Huic autem dedicationi interfuerunt,

Hugo Rotomagenſis Archiepiſcopus, Oſtienſis Epiſcopus.
Mattheus Albanenſis Epiſcopus.
Alberus Virdunenſis Epiſcopus.
Gaufridus Catalaunenſis Epiſcopus.
Aluisus Atrebatenſis Epiſcopus.

Poſt quarum quidem litterarum præſentationem & receptionem, nobis & per nos, ut præmittitur, factas, fuimus per præfatos Mamburnos & Gubernatores dicti Hoſpitalis, debita cum inſtantia, requiſiti, quatenus ipſas præinſertas litteras auctoritate noſtrâ ordinariâ tranſumptari, exemplari & collationari, ac in publicam tranſumpti formam redigi facere, nec non aliquas Indulgentias eis concedere dignaremur.

Nos Henricus Epiſcopus præfatus, attendentes poſtulationem ejuſmodi fore juſtam & rationi conſonam, quodque juſta petentibus non eſt denegandus aſſenſus, idcirco dictâ noſtrâ ordinariâ auctoritate, litteras iſtas præinſertas, in præſentia Reverendi in Chriſto Patris Domini Godefridi, eadem gratiâ Epiſcopi Dagnenſis, noſtri Suffraganei, ac nobilis viri Domini Rolandi de Mol militis, *Reineri de Atrio* Canonici Anderlechtenſis, *Servatii de Kerhoven* Presbyteri, Leodicenſis

Digitized by Google

cenſis Diœceſis, noſtri Capellani & *Franciſci Lupart* Clerici ac noſtri Secretarii, Rectoris parochialis Eccleſiæ de Celles, noſtræ Diœceſis, vidimus, legimus atque tenuimus. Et quia illas ſanas & integras, non vitiatas, non cancellatas, neque in aliqua ſui parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vitio & ſuſpicione carere reperimus, eas ratas & gratas habentes & approbantes, ipſas per noſtrum Secretarium inibi, in prælibatorum dominorum conſpectu, exemplari, collationari ac tranſumptari, & in publicam tranſumpti formam redigi fecimus....

In quorum & omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum, præſentes litteras fieri & per Secretarium noſtrum ſubſcribi, ſigillique Cameræ noſtræ juſſimus appenſione communiri.

Datum Bruxellæ noſtræ Diœceſis, XXII menſis Novembris, anno Domini MCCCCXCVII. 1497.

INNOCENTII II. Papæ Diploma jam recitatum hodieque adſervatur Bruxellis, in S. Joannis Xenodochio, cum Pontificio ſigillo appenſo. Quæ porrò fuerit cauſſa adventûs Pontificis in Belgicam noſtram, paucis ediſſeram.

Anno 1130 HONORIO Papæ defuncto, INNOCENTIUS II. legitimè electus ſucceſſerat, aliis Petrum Leonis in ſchiſmate eligentibus. Innocentius Petri potentiam veritus, mari ſe commiſit, & in Galliam appulit. Noviomo, Cameraco, aliiſque urbibus luſtratis, anno 1131 menſe Martio Leodium ad Lotharium Imp. ſe contulit. Inde in BRABANTIAM hoc ipſo anno venit, & Idibus Octobris Templum majoris Xenodochii, quod S. Joannis nuncupatur, BRUXELLIS ſolemni ritu conſecravit.

REMIS poſtea Concilium habuit, cui S. NORBERTUS & S. BERNARDUS interfuerunt: ac demum in Italiam rediit, iiſdem viris ſanctis, cum Imp. Lothario, comitantibus.

In Noſocomio Bruxellenſi olim utriuſque ſexûs homines, *Fratres* & *Sorores* dicti, infirmis ſubſervientes, certas à Joanne Cameracenſium Epiſcopo vitæ leges, quas ſequerentur, acceperunt anno 1220. Nunc ſolę Sorores ægris miniſtrant. Porrò Templum S. Joannis, de quo in Diplomate, quod antiquiſſimum eſſe dicitur totius Urbis Bruxellenſis, ſubeſt Rectori & Æדituis ſecularibus: Religioſæ verò non niſi Chorum ſuis uſibus tenent. Additio.

CAPUT LXXXV.

LOTHARIUS III. *Imp. jura ac Privilegia Eccleſiæ S. Servatii Trajectenſis ad Moſam anno* 1132 *confirmat.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego LOTHARIUS hujus nominis Rex Romanorum tertius. Notum ſit omnibus tam poſteris quàm præſentibus, quòd ſecundùm privilegia Anteceſſorum noſtrorum, TRAJECTENSI Eccleſiæ beati SERVATII quamdam legem & Juſtitiam renovavimus, quam antea trecentis annis, & eo ampliùs in quiete & ſilentio tenuerat, & eam adſenſu & favore ALEXANDRI Leodienſis Epiſcopi, confirmavimus, ad deſtruendam controverſiam, quam Præpoſitus & Fratres de S. MARIA Trajecti, in contradictione ejuſdem legis, ſuſcitaverant.

EST autem ipſa lex & juſtitia talis, quòd Eccleſia parochiæ S. SERVATII ſola in Trajectenſi urbe habet decimas & terminum: & omnes, de quacumque regione ad manendum ibi confluxerint, præter familiam S. Mariæ, ſanctique Lamberti, ad juſtitiam Regis pertinent, & in parochia S. Servatii baptizari & ſepeliri debent.

ET conſuetudo eſt, longo uſu in habitum converſa, ut Presbyter parochiæ S. Servatii, & Presbyter parochiæ S. Mariæ, præſidente Archidiacono, communiter habeant Synodum in Eccleſia S. Mariæ: ita ut Presbyter parochiæ S. Servatii appellet ſuos, videlicet omnes pertinentes ad juſtitiam Regis, ubicunque maneant in eadem urbe, & culpas eorum ſynodali lege corrigat.

QUOD ſi quis hanc juſtitiam ulteriùs infringere tentaverit, offenſam Dei & noſtram & ſucceſſorum noſtrorum, Regali poteſtate fungentium, incurrere merebitur: quia dignum eſt, ut quod tam libera Eccleſia, regno attinens, tanto tempore obtinuit, noſtro Regali banno ſtabile & inconvulſum permaneat.

ACTUM eſt hoc Aquiſgrani, in Paſchali Curia, anno ab Incarnatione Domini MCXXXII. Indictione X, regnante LOTHARIO hujus nominis Rege Tertio, ALEXANDRO Epiſcopo Leodii exiſtente.

Hujus rei teſtes fuerunt.

Wilhelmus Præneſtinus Epiſcopus Cardinalis.
Matthæus Albanenſis Epiſcopus Cardinalis.
Joannes de Crema Presbyter Cardinalis.
Wido Diaconus Cardinalis.
Albero Treverenſis Archiepiſcopus.
Stephanus Metenſis Epiſcopus.
Lietardus Cameracenſis Epiſcopus.

De Principibus.

Dux *Waleramus.* Dux (1) *Simon.*
Comes *Arnulphus* de Los.

Goſuinus

NE quis miretur hîc, inter teſtes, aliquot S. R. E. Cardinales nominari, moneo Diploma iſtud anno 1132 ſcriptum, quo INNOCENTIUS II Papa, à Petro Leonis Antipapa pulſus, in Gallia cum multis Cardinalibus & Epiſcopis agebat, auxilium à Lothario Rege
1131. poſtulans: qui anno ſequenti Innocentium armatâ manu reſtituit, & in Sede Pontificia collocavit.

LOTHARII porrò Privilegium jam recitatum MAXIMILIANUS I. Imp. confirmavit, tabulis anno 1517 die 18 Decembris Hagenoæ datis.

(1) SIMON Lotharingiæ Moſellanæ fortè: is tamen dicitur obiiſſe anno 1129.

* Paucquemont. * Et Dalem.

Goſuinus de Falcomonte. *
Gerardus Hoſtade, *

De Fratribus Eccleſiæ.

Joannes Decanus. Willo Camerarius.
Winandus Cuſtos. Henricus Cantor.
Reinerus Scholaſticus.

De Miniſtris.

Godefridus. Chriſtianus. Walterus.

Signum Domini LOTHARII invictiſſimi Romanorum Regis Tertii.

EGO ANSELMUS, ad vicem ADELBERTI Moguntini Archiepiſcopi, Archi-Cancellarii, recognovi.

CAPUT LXXXVI.

In Grimbergana Eccleſia (quæ primò Canonicorum Ordinis S. Auguſtini, poſt Monachorum fuit Ordinis S. Benedicti) S. NORBERTUS *Inſtituti Præmonſtratenſis Canonicos anno* 1128 *collocavit: id* LIETHARDUS *Epiſcopus Cameracenſis anno* 1132 *probavit, & Privilegiis firmavit.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. LIETHARDUS Dei gratiâ Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Divinâ atteſtante Scripturâ, quæ ait: *Ante mortem tuam benefac: quoniam non eſt apud inferos invenire cibum*: ad bene agendum invitamur: providendum itaque nobis eſt, ne de noſtra tarditate poſt mortem abjudicemur.

Eccleſiam igitur (1) GRIMBERGENSEM, in honore S. Dei Genitricis Mariæ, & S. Petri Apoſtolorum Principis...... ſitam, exaltare & nobilitare decrevimus: & qualiter ad nos à Prædeceſſoribus noſtris emancipata pervenerit, ſubnotare cenſuimus. Cum enim præfatam Eccleſiam * (2) GUALTERUS quidam Nobilis, quia in alodio ſuo ſita erat, teneret, Dominus ODO, Prædeceſſor noſter, petitione ipſius Gualteri, & redditione, eamdem Eccleſiam ab omni laica manu, & exactione aliqua & debitis obſoniis, ad uſum *Canonicorum*, ſecundùm Regulam B. Auguſtini viventium, primò emancipavit.

* Obiit ann. 1131.

SUCCEDENTIBUS verò temporibus, cum illi nihil profeciſſent, & penitus Eccleſiam in nihilum redactam reliquiſſent, iterum petitione ejuſdem prædicti Gualteri, Monachorum Ordinem ſub eadem libertate ibidem impoſuit. Sed & illi perſecutiones malefactorum, & paupertatem ſuſtinere non valentes, iterum deſolatam reliquerunt.

NOVISSIME verò defuncto Gualtero, heredes ejus, GERARDUS videlicet * & (3) ARNULPHUS, quia patris & matris & parentum eorum ibidem oſſa requieſcebant, deſolationem Eccleſiæ non ferentes, petierunt à Domino NORBERTO, viro ſpectabilis religionis, per legatum ſuum hominem quemdam ALVARICUM nomine, ut ſuæ religionis Fratres in præfata Eccleſia poneret.

* Draekenbloedt.

IPSE verò tandem petitionibus eorum acquievit, & Fratres ibidem impoſiti, ſub tutela Abbatis & Fratrum PRÆMONSTRATÆ Eccleſiæ, per aliquot tempus commorantes, & de die in diem, adjutrice gratiâ, in melius pro ſua paupertate & propoſito proficientes, à nobis, & Abbatem & præfatam libertatem innovari petierunt. Nos verò juſtis eorum petitionibus annuimus: ſic videlicet ut libera eſſet à ſervitio, à ceterarum conſuetudine Eccleſiarum, ab omni prorſus exactione Epiſcopi, Archidiaconi, & Decani.

HIS autem Eccleſiæ conceſſis, Eccleſiæ Cameracenſi hoc ſolum de illa habendum retinui, Ordinationem Fratrum, & filialem loci ſubjectio-

(1) GRIMBERGA inſigne Municipium prope Vilvordiam, ex antiquioribus Brabantiæ Baronatibus, à Bertholdis tranſiit ad Naſſovios; nunc indiviſim poſſidetur à Familiis Naſſoviâ ac Bergicâ. Eſt illic Caſtrum inſigne ac vetuſtum dictæ familiæ Bergicæ, quod anno 1625 Comitatûs titulo, Principatûs verò anno 1686 à Rege Hiſpan. decoratum fuit. Sunt & alii Vice-Comites Grimbergenſes.

Addit.

Ceterum Abbatia SS. Petri & Pauli Grimbergenſis ſuam ab ipſo S. Norberto traxit originem, uti patet ex Diplomate memorato. Initio junctum illi erat aliud Monaſterium Virginum Inſtituti ejuſdem, uti per totum Ordinem Præmonſtratenſem conſtat ex ipſa S. Norberti diſpoſitione fuiſſe conſtitutum; ſed illud poſtea tranſlatum in locum dictum *Novum Sartum* Parochiæ de Meys, paulò poſt deſiit. Floret hodiedum Abbatia Grimbergana, cujus Abbates ab anno 1524 jus mitræ & Pontificalium Româ impetrarunt.

(2) GUALTERUS BERTOLDUS, Grimbergæ & Mechliniæ Toparcha (cujus & ſupra cap. 67. facta eſt mentio) filios habuit GERARDUM, ARNULPHUM, & ALVERICUM: ut ex recitato Diplomate colligi datur.

Ergo hinc conſtat Walterum, Gerardi, Arnulphi & Alverici Patrem ante annum 1131 obiiſſe, adeoque non interfuiſſe prælio Grimbergenſi anno 1147, ſed tantùm ejus tres filios: ex quibus Gerardus dictus *Draeckenbloedt* tunc cecidit.

(3) ARNULPHUS, ſive Arnoldus, fuit ut puto captus à Brabantis in eodem prælio Grimbergano, & juxta Dinterum & alios, paucis diebus poſt obiit: quod ultimum mihi non probatur.

BERTOLDORUM porrò familia olim præpotens fuit, & quæ varia olim bella cum Brabantiæ Ducibus geſſit: ut Divæus, Haræus, & alii fuſè narrant. Huic familiæ originem ac dotationem debet non ſolum Grimbergana Ordinis Præmonſtratenſis Abbatia, ſed & Locus S. BERNARDI, illuſtris Ciſtercienſium Abbatia ad Scaldim ſecundo lapide ab Antverpia, & Mechlinienſe Franciſcanorum Monaſterium anno 1231 à Joanne Berthout, qui anno 1243 die 10 Aprilis obiit, ut mihi ſcripſit P. Guil. Le Mire Mechliniâ anno 1627.

Digitized by Google

jectionem. Et ſi quem, ſecundùm ordinem & tenorem Præmonſtratæ Eccleſiæ, à qua deſcendit religio, Abbatem canonicè elegerint, vel ejuſdem Præpoſitum, Ego & Succeſſores mei ſacrent, vel ubi petitione Fratrum, & neceſſitate idoneâ cogente eum ſacrari permiſerint: ſi quid etiam in Conciliis, in Synodo, de jure & negotiis, & utilitatibus Eccleſiaſticis tractare contigerit Epiſcopum, de quiete ſua Abbas evocetur ad ejus dirigendum conſilium.

IPSEMET verò Abbas parochiam cuilibet Sacerdoti boni teſtimonii committat, quem Epiſcopo per ſe, vel unum de ſuis Fratribus ad ſuſcipiendam populi curam præſentet. Qui ſi peccaverit, vel Fratribus in aliquo moleſtus fuerit, ſicut ab Epiſcopo vel miniſtro ejus, ſic ab Abbate removeatur vel corripiatur.

CONCEDO etiam ut ſi inbannitur terra, remotis excommunicatis, hæc cantet Eccleſia, clauſis januis. Interdico autem, ne quemquam à prædicto Eccleſiæ Clauſtro, ſine permiſſione Abbatis, & aſſenſu totius Congregationis liceat diſcedere, diſcedentem verò nullus audeat recipere.

BONA etiam & poſſeſſiones, quas juſtè & legitimè prædicta Eccleſia poſſidet, ad uſus Canonicorum Regularium ibidem Deo ſervientium, præſentis Scripti paginâ confirmamus: Altare videlicet de *(a) Wamblinis* cum appendiciis ſuis, *(b) Barckehem*, *(c) Radelegim* & *(d) Rameſdum:* Altare de *(e) Meyſe*, cum appendiciis ſuis *(f) Opehem* & *(g) Rode*, Altare de *(h) Strombeke*, & decem & octo manſos terræ. Ex quibus prædictus *Gualterus* ſex dedit, *Gerardus* filius unum, *Alvericus* tertius filius ſuus.... *Reinerus* duos; & quod ſupereſt, antiquitus poſſedit Eccleſia. Quæcumque præterea juſtè adipiſci poterit, firma & illibata illi conſerventur. Ad arcendas igitur quorumlibet importunitates, datâ conſervatoribus pace, in prævaricatores, quoad reſipuerint, excommunicationis ſententiam proferimus, atque Canonicâ ſubſignatione, noſtrâque ſubimaginatione hujus noſtri Decreti paginam confirmamus.

(a) Wemmel. (b) Berchem. (c) Re'eghem (d) Ramſdonck. (e) Meys. (f) Ophem. (g) Nieuwen-rode. (h) Strombeeck: Pagi vel Vici, ubi Paſtores ſunt Religioſi Grimbergenſes.

Signum mei ipſius LIETHARDI Epiſcopi.

S. Joannis, Theoderici, Alardi, Theoderici, Gerardi, Archidiaconorum.

S. * Elebaldi Præpoſiti, Gildardi Decani, Rothberti Cantoris. Guidonis, Hugonis, Werimbaldi, Lantberti, Adam, Bartholomæi, Canonicorum.

* Aliàs Erlebaldus.

ACTUM eſt hoc Cameraci, anno Incarnationis Domini milleſimo centeſimo triceſimo 1132.
ſecundo, Indictione decimâ. Ego WERIMBALDUS Cancellarius ſcripſi & recognovi....

CAPUT LXXXVII.

BURCHARDUS *Cameracenſis Epiſcopus Tungerloënſem Eccleſiam libertate donat, & Canonicos Regulares Ordinis Præmonſtratenſis in ea collocat, S. Bernardo Claræ Vallis Abbate petente, anno* 1133.

IN nomine ſanctæ Trinitatis & individuæ Unitatis. Notum ſit tam præſentibus quàm futuris in perpetuum. Deſiderium, quod ad religionis propoſitum & animarum ſalutem pertinere monſtratur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſideriis congruum impartiri ſuffragium.

EGO itaque (1) BURCHARDUS Cameracenſium Epiſcopus petitionem religioſorum virorum, (2) WALTMANNI videlicet Antverpienſium Abbatis, & (3) BERNARDI Claravallenſis, approbandam æſtimavi, ſupplicantium, ut Eccleſiam de TONGERLO libertate donarem, quatenus in ea Fratres Præmonſtratenſis Ordinis, ſub Regula B. Auguſtini degentes, liberè & quietè Deo famulari valeant. Quam petitionem bonam judicans, ideoque benignè exaudiens, prædictam Eccleſiam Beatæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ, ab omni exactione, debitiſque obſoniis, ad ſuſtentandos Canonicos, in ea Deo ſanctæque ejus Genitrici ſervientes, liberam facio.

DEINDE, ut canonicum & juſtum eſt, libens conſtituo, ut in ſtatuendo Abbate ſanior pars Conventûs liberam poteſtatem obtineat; electus verò Cameracenſi Epiſcopo præſentetur

(1) BURCHARDUM Cameracenſem Epiſcopum anno 1130 obiiſſe, tradit Dodechinus in Chronico. & Waterloſius Burchardo coætaneus (vixit enim Waterloſius temporibus Burchardi. ab eodem Subdiaconus ordinatus, ut ipſemet ait, teſte Gomicurtio.) Alii volunt eum uſque ad annum 1133 vixiſſe: quo anno & Diploma iſtud eſt conſcriptum. quod hodieque integrum Tungerloæ adſervatur Ex quo effici videtur, (ſi tamen non ſit fictitium Diploma) duos in ſchiſmate Epiſcopos Cameracenſes, BURCHARDUM & LIETARDUM (cujus poſterioris aliquot Diplomata paulò ante produximus) iſtis temporibus exſtitiſſe. Quid mirum? Cum & duo de Pontificatu Romano, Innocentius II. & Petrus Leonis. & totidem de Imperio. Lotharius & Conradus, tunc contenderent. ſi Conrado Burchardus, Lothario autem adhæſit Lietardus: ut ex Diplomate liquet quod capite 89 referemus.

(2) WALTMANNUS Fuit primus Abbas Monaſterii S. Michaëlis in urbe Antverpienſi: cujus ibidem tumulus hodieque viſitur.

(3) S. BERNARDUS Abbas Claræ Vallis non ſolùm Ordinis ſui Ciſtercienſis, ſed & Præmonſtratenſis eximius propagator fuit. Teſtis eſto locuples Abbatia TUNGERLOENSIS. quæ in mediis Campaniæ noſtræ ericetis ſita, reliquas omnes Brabantiæ Abbatias ædificiorum amplitudine atque elegantiâ ſuperat. Fun-

tur, ut ab eo ſine ulla contradictione, vel cujuſlibet perſonæ aliqua exactione, conſecratus, in parochia ſua jus Synodale liberè obtineat.

Fratribus autem ejuſdem loci, auctoritate Dei & meâ, prohibeo, ne poſt factam obedientiam, aliquid proprium, ſecundùm communis vitæ profeſſionem, liceat habere, neque ſine ejuſdem Abbatis licentia, & aſſenſu Congregationis, diſcedere. Si verò per inobedientiam aliquis diſceſſerit, & à qualibet Eccleſia vel perſona ignoranter, vel ſcienter receptus fuerit, poſtquam Abbatis querimonia quocumque modo retentori innotuerit, niſi eum ſine dilatione dimiſerit, ſit retentor, cum retento in ſententia excommunicationis. Si autem, clauſis quoque januis, hæc cantet Eccleſia, Abbas quoque ad Synodum non cogatur, niſi ſigillatis Epiſcopi litteris fuerit evocatus.

Quid autem hæc Eccleſia poſſeſſionum habeat, huic Chartæ inſerere neceſſarium judicavimus: duas partes decimæ ejuſdem Eccleſiæ, & Dominicaturam, videlicet quadraginta bonarios cum molendino uno: terram in eadem parochia ſolventem annuatim XIX ſextaria braſii, cum decem vaſculis hordei: terram inſuper ibidem ſolventem XII ſolidos, & denarium unum, cum ceteris terræ debitis, & manſo uno, ſolvente manipulum quartum: & inſuper manſum unum, *Wimple* manſum ſolventem V ſolidos, cum ſuis debitis: *Vele* terram ſolventem III ſolidos & dimidium, cum reliquis debitis.

Quicumque autem iſta infringere aut auferre, vel huic noſtræ Paginæ, ſigillo noſtro ſignatæ, contraire præſumpſerit, in extremo examine, cruciandus æternaliter diabolo tradatur. Pax igitur & benedictio conſervatores protegat; diſſipatores verò ultio ignis æterni cum diabolo feriat.

Ut autem hoc ratum omni tempore habeatur atque à nullo præſumptore maligno violetur, quoſcumque diſſipatores hujus mei beneficii, à gremio matris Eccleſiæ ejectos publicè excommunicavi, niſi ad emendationem & ſatisfactionem venerint.

Signum mei ipſius Burchardi Epiſcopi.
S. Joannis Archidiaconi.
S. Theoderici Archidiaconi.
S. Rudolphi Archidiaconi.
S. (4) Parvini Abbatis S Sepulcri.
S. (5) Walteri Abbatis S. Auberti.
S. Hugonis Decani.
S. Euſtathii Scholaſtici.
S. Waltmanni Antwerpienſis.
S. Bernardi Clarevallenſis.

Acta ſunt hæc Cameraci anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo XXXIII, 1133.
regnante (6) * Conrado ſemper Auguſto.

* Lothario

Hinc colligo men[illegible] eſſe Diploma

dum porrò Tungerloenſem, ad Monaſterium excitandum, dono dedit Gisleberius, vir dives, qui acceptis à Burchardo Epiſcopo litteris, Præmonſtratum ad Hugonem Abbatem ſe contulit & Sodales ad fundandum Cœnobium petiit atque impetravit: ut in Ms. Chronico Tungerloenſi legitur.

Capelle-Kercke. (4) Parvinus fuit Abbas Monaſterii S. Sepulcri in Urbe Cameracenſi; cui alodium ſuum & Capellam extra muros veteres Urbis Bruxellenſis, anno 1136, dono dedit Godefridus Barbatus, Lotharingiæ ac Brabantiæ Dux. Ex eâ Capellâ poſtmodum facta eſt Eccleſia Parochialis, cognomento Capellenſis, quæ nunc Urbi Bruxellenſi eſt incluſa.

(5) Walterus fuit Abbas Monaſterii S. Auberti, Patroni noſtri, quod eſt Canonicorum Regularium in Urbe Cameracenſi.

(6) Conradus. Cùm anno 1125. Henricus V. Imp. Ultrajecti obiiſſet, Lotharius Dux Saxonum, Everardo & Romano Legatis Apoſtolicis procurantibus, à Germaniæ Epiſcopis ac proceribus eodem anno eſt ſuffectus, & Idibus Septembris Aquiſgrani coronatus: ut Anſelmus Gemblacenſis in Chronico narrat.

Lothario ad Imperium evecto, Conradus (cujus in hoc Diplomate fit mentio) Frederici Suevorum Ducis, ex Agnete Henrici V. Imp. filia, filius ſe objecit, à nonnullis Germaniæ proceribus Imperator ſalutatus. Lothario ſub finem anni 1137 defuncto, Conradus pacificè Imperium obtinuit, Aquiſgrani in Quadrageſima anno 1138 coronatus.

CAPUT LXXXVIII.

Godefridus Barbatus, *Loth. & Brab. Dux, anno* 1133 *fundat Bigardiam majorem, quæ eſt Abbatia Monialium Benedictinarum, prope Bruxellas.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Godefridus, divinâ miſeratione, Dux & Marchio Lotharingiæ, & Comes Lovanii, omnibus tam præſentibus, quàm futuris in perpetuum. Admonet nos Scripturæ divinæ pagina, dicens: *Bene fac juſto, & invenies retributionem magnam, & ſi non ab ipſo, certè à Domino.*

Eapropter Ego magnæ illius retributionis partem invenire deſiderans, his qui in hoc ſeculo, ſecundùm judicium humanum, juſti judicabuntur, bene facere diſpoſui, ut eorum orationibus æternam apud Deum mercedem poſſim adipiſci. Locum igitur quendam deſertum, in meo alodio ſitum, qui (1) Bigardis dicitur, ancillis Dei (2) Wivinæ & Emwaræ liberâ devotione contradidi, ut quidquid in Deo ſervientium merito accreſceret, meæ & Succeſſorum meorum ſaluti proficeret.

Et quia bonis initiis ipſe cooperari ſolet, qui totius boni initium & perfectio eſt, cœpit idem locus & Sororum numero, & poſſeſſionum

Digitized by Google

ſeſſionum augmento ſuccreſcere; cujus ego congaudens profectui, & proſpiciens utilitati, Sororum ibi congregatarum voluntate, aſſenſu, & petitione, locum ipſum, cum omnibus ſuis pertinentiis, Cœnobio Haffligimenſi ſubjeci, & Abbati regendum commiſi, ut ipſius providentiâ & interior ancillarum Dei ſtatus ordinetur, & exterior ſubſtantia diſponatur.

Quæcumque verò vel ex meo alodio eis conceſſi, vel ab aliis acquiſita, ut liber Advocatus, ſuſcepi, Deo & ſanctæ ejus Genitrici, ad uſum Sororum liberâ donatione contrado, & ut in perpetuum rata & inconvulſa permaneant, præſentis privilegii auctoritatem, ſigilli mei impreſſione, & teſtium adſtipulatione, confirmo. In quibus hæc nominatim deſigno alodia, in *Auſter*, *Helbeke*, *Berchem*, *Weve*, *Renſele*, *Beverne*. Teſtes autem, ubi locum præfatum ancillis Dei tradidi, hi interfuerunt:

Steppo de Bruſella, & frater ejus.
Walterus Redeſcot.
Lambertus de Craynhem.
Sigerus de Anderlecht.
Arnulfus de Aſca.
Franco Caſtellanus.
Amalricus de Bigardis.
Franco de Iſca, & fratres ejus Godefridus & Amalricus.
Walterus de Anſilier.
Amandus de Bruſella.

Cum Abbate commiſſi fuerunt hi.

Balduinus Decanus de Bruſella.
Onulphus Presbyter.
Joannes de Anderlecht.
Franco Caſtellanus.
Ingelbertus de Atrio.
Franco Kalo.

Actum eſt autem anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo triceſimo tertio, Indictione undecimâ. 1133.

Addicio. (1) Bigardia. Juxta Bruxellam duplex eſt Cœnobium hujus nominis; unum, quod *Major Bigardia* appellatur, eſt Inſtituti Benedictini, ejuſque fundatio hîc recenſetur; ad illud hodie paſſim non niſi Virgines nobiles admittuntur. Aliud quod vulgò *Minor Bigardia* dicitur, eſt Prioratus Virginum ejuſdem Ordinis, ſub Municipio Leeuwæ S. Petri, fundatus circa annum 1234, de quo inferiùs agetur in Donationibus Belgicis.

(2) S. Wivina, ſeu Vivina Virgo & prima Abbatiſſa Bigardienſis anno 1170 obiit, eſtque è terra elevata & in feretro collocata anno 1177 per Arnulfum VII Abbatem Affligemienſem, juſſu Alardi Cameracenſis Epiſcopi. Vide Faſtos Belgicos SS. ad diem 17. Decembris.

CAPUT LXXXIX.

Liethardus *Cameracenſis Epiſcopus donat Canonicis Eccleſiæ S. Gudilæ Bruxellenſis Altare in Meltbruck, anno* 1134.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Littardus gratiâ Dei Cameracenſis Epiſcopus tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Bonorum juſta petitio cùm ſit exaudienda, & per temporalia bona æternalia promerenda, petitioni bonorum honeſtum duxi acquieſcere, & pro æternalibus quædam mea temporalia dimittere. Altare ſiquidem, quod eſt in (1) *Meltbruck*, omni perſonatu liberum, tradidi *Brucſellæ* in oratorio S. Michaelis Archangeli, & glorioſæ Virginis Gudilæ quieſcentis ibidem, abſque perſonarum mutatione, in perpetuum pro mea ſalute, Canonicorum XIV. ibidem famulantium ſatisfaciens petitioni: ne tamen reditus Cameracenſis Eccleſiæ imminueretur, excepi.

Ut autem quod feci ratum permaneret, & Congregatio prædicta pacificè altare obtineret, banno confirmavi, & ſub anathemate, ne aliquis ad hoc conturbandum vel ſubvertendum exurgeret, interdixi. Hujus facti teſtium nomina ſubſignavimus.

Signum Theoderici Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Balduini Decani.
S. Alexandri Decani.
S. Movini.
S. Mionis magiſtri.
S. Gualteri magiſtri.
S. Guilelmi Sacerdotis.
S. Fromoldi Sacerdotis.
S. Gualteri Capellani.

Hoc autem actum eſt Brucsellæ anno Dominicæ Incarnationis MCXXXIV, Indi- 1134.
ctione X, anno præſulatûs Domini Littardi III, Godefrido Duce fines Lotharingiæ obtinente & Lothario imperante.

Ego Guirenbaldus Cancellarius ſubſcripſi.

Iſtud Liethardi Diploma, ex autographo (quod Canonici Bruxellenſes adſervant) à me fideliter deſcriptum, Burchardiano ſupra relato cap. 87, viſum fuit ſubnectere, ut habeant Eruditi, quod de annis utriuſque Antiſtitis expendant.

(1) Meltbruck, hodie Melsbroeck, vicus propè Vilvordiam, ubi hodieque decimas habet Capitulum S. Gudilæ.

CAPUT XC.

ARNULPHUS, *ſeu Arnoldus, Comes Loſſenſis, anno* 1135 *fundat Averbodienſem Abbatiam, Ord. Præmonſtratenſis.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Reſpectu divinæ miſericordiæ dignum adjudicamus fideles Chriſti famulos debere confovere, & de noſtra abundantia neceſſitatibus eorum concurrere, & eorum inopiam ſublevare: ut cum defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula.

HINC eſt quod ego (1) ARNOLDUS Dei gratiâ dictus Comes de Los, cum LODOVICO filio meo, Eccleſiam Sanctæ Mariæ, ſanctique Joannis Baptiſtæ in (2) Averbodio, Allodio noſtro fundavimus, & in ea Canonicos Præmonſtratenſis Ordinis, ſub regula B. Auguſtini degentes, collocavimus; quibus omnem terram cum nemoribus, à termino Erdeberghæ uſque ad terminum qui dicitur Ulrepack, cum paſcuis circumjacentibus, liberè conceſſimus.

ECCLESIAM etiam de Teſſenderlo, cum decimis & appenditiis, prædictis Fratribus in uſus proprios largiti ſumus. Hanc etiam donationem à patre noſtro univerſalis Eccleſiæ (3) Pontifice bonæ memoriæ Innocentio firmari fecimus.

NE autem aliquis Succeſſorum meorum hanc noſtram donationem temerè violare præſumat, præſentem Paginam ſigilli noſtri atteſtatione communivimus.

ACTA ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ 1135, Indictione XIII, præſentibus liberis hominibus noſtriſque Miniſterialibus, quorum hæc ſunt nomina;

Walterus de Heere,
Cono frater ejus,
Engranius de Los,
Godefridus & Hildefridus fratres ejus.
Eggebertus de Rolenghem,
Oldericus de Bilrewelt,
Helias de Gelmene,
Sebaldus & Conrardus de Gelmene,
Godefridus de Mettencoven,
Robertus de Berloz,
Hugo frater ejus,
Hermannus Buſch,
Hermannus de Bovingen.

Addit. NOtet Lector, quod in prima editione Operum Miræi, Diploma Comitis Arnulphi mutilatum recitaretur; quod nunc ex *Hiſtoria Comitatûs Loſſenſis*, anno 1717 Leodii editâ, ne vel ſyllabâ imminutum exhibemus.

(1) ARNULPHUS V. Comes Loſſenſis, filius Arnulphi IV. uxorem habuit Agnetem, filiam Ducis Bavariæ, obiitque circa annum 1140.

(2) AVERBODIUM in Brabantiæ & Leodienſis agri confinibus ſitum, Abbatiam habet Præmonſtratenſis Ordinis inſigniſſimam, Deiparæ Virgini & S. Joanni Baptiſtæ ſacram, quæ ex Abbatia D. Michaëlis Antverpiæ fuit derivata. Abbas in Comitiis Brabantiæ habet locum, licet Eccleſia & Conventus ſint in terra Leodienſi: ideoque ſubeſt Epiſcopo Leodienſi ut ordinario, ſoletque ab eodem conſecrari. Hodie Abbatia hæc pulcherrimâ Eccleſiâ noviſque ædificiis exornata, faciem exhibet ſplendidiſſimam. Additio.

Abbas antiquitus erat perpetuus Capellanus, Conſiliarius ac Sigillifer Comitum Loſſenſium. Quin & ab Averbodienſibus prodierunt, duo Inſtituti Præmonſtratenſis Cœnobia, unum Religioſorum *S. Joannis in Monte* prope Maſeicam, cujus primus Abbas fuit Giſelbertus: ſed tum incendio tum aliis bellorum injuriis paulatim deſiit. Alter fœtus felicior, hodieque florens, eſt Præpoſitura Religioſarum in Comitatu Hornano ac Diœceſi Ruremondenſi, dicta *Keyſersboſch*, fundata circa annum 1225.

(3) PONTIFICE BONÆ MEMORIÆ INNOCENTIO. Verba illa non ſignificant Innocentium II Pont. tunc obiiſſe, cum vitam protraxerit uſque ad annum 1143.

CAPUT XCI.

INNOCENTIUS II *Pontifex, donationem ac fundationem Abbatiæ Averbodienſis per Arnoldum Comitem Loſſenſem, anno* 1139, *petente Andrea primo Abbate, confirmat, & privilegia adjicit.*

INNOCENTIUS Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Abbati Andreæ ſanctæ Mariæ ſitæ in Averbodio, tuiſque Succeſſoribus canonicè ſubſtituendis, in perpetuum. Piæ poſtulatio voluntatis, effectu debet proſequente compleri, quatenus devotionis ſinceritas laudabiliter eniteſcat, & utilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Ea propter dilecte in Domino Fili, Andreas Abbas, tuis petitionibus clementer annuimus & Eccleſiam Sanctæ Mariæ ſitæ in Erebodio, quam utique nobilis vir Arnulfus Comes, ejuſque conſortes, piæ devotionis intuitu fundaverunt, & ad veſtram ſuſtentationem omnipotenti Domino, pro animarum ſuarum remedio liberè obtulerunt, à termino videlicet Endeberghe, uſque ad terminum, qui dicitur, Ulrepat, cum paſcuis circumjacentibus, ſub protectione Beati Petri

Andreas pro Andrea.
Erebodio pro Averbodio.

Digitized by Google

Petri ſuſcipimus, & præſentis privilegii paginâ communimus. Statuimus etiam ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona, idem locus inpræſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, Deo propitio, poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque Succeſſoribus, & illibata permaneant.

Adjicimus quoque, ut idem locus ab omni exactione liber maneat, ſicut ab iiſdem fundatoribus ſtatutum fuiſſe cognoſcitur. Nec aliquem præter Epiſcopum habeat Advocatum. Et ut Ordo Canonicus ſecundùm Regulam Sancti Auguſtini, & inſtitutionem Præmonſtratenſis Eccleſiæ, ibi perpetuò conſervetur, ſancimus etiam, ut nemini Fratrum poſt factam in eodem loco profeſſionem, abſque licentia Prælati ſui, ad alium locum liceat tranſmigrare.

Quod ſi diſceſſerit, & canonicè commonitus redire contempſerit, facultatem nihilominus habeatis, eumdem à divinis officiis interdicere, interdictum verò nullus Epiſcoporum, vel Abbatum, ſuſcipere audeat, vel retinere. Sanè de laboribus quos propriis manibus, & ſumptibus colitis, decimas exigi prohibemus. De nutrimentis quoque animalium veſtrorum, idipſum obſervari præcipimus.

Ut autem quietiùs, atque liberiùs manere poſſitis in Omnipotentis Dei ſervitio, auctoritate Apoſtolicâ inhibemus, ne cui Epiſcopo, liceat vos ad ſua negotia, niſi fortè ad Synodum, invitum trahere, vel vocare. Porrò ſepulturam ejuſdem loci, omnino liberam eſſe concedimus, ut videlicet eorum, qui illic ſepeliri deliberaverint, devotioni, & extremæ voluntati (niſi fortè excommunicati ſint) nullus obſiſtat, ſalvâ nimirum matricis Eccleſiæ canonicâ juſtitiâ, vel reverentiâ. Inter ceteras ejuſdem loci poſſeſſiones Eccleſiam, quæ dicitur Teſſenderlon, nihilominus confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omninò hominum liceat eumdem locum temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu aliis perturbationibus fatigare; ſed omnia integrè conſerventur, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, commodis uſibus profutura. Si qua ſanè impoſterum Eccleſiaſtica ſecularisve Perſona, hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire temptaverit, ſecundò tertiòve commonita, ſi non congruè ſatisfecerit, poteſtatis honoriſve ſui dignitate careat, reamque ſe Divino Judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpore & Sanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat.

Conſervantes autem hæc omnia Omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum ejus Petri ac Pauli benedictionem, & gratiam conſequantur. Amen, Amen, Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus. Datum Laterani per manus Almerici S. Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis & Cancellarii XVI Kal. Maii, Indict. II. Dominicæ Incarnationis anno MCXXXIX, Pontificatûs Domini Innocentii Papæ II. anno decimo.

Additio. Diploma hoc, uti & duo ſequentia, integra habentur in deſcriptione Abbatiæ Averbodienſis per Anton. Sanderum, quæ in priori Editione Codicis Donationum Piarum Auberti Miræi mutilata referebantur; quapropter viſum fuit illa hìc ſupplere.

CAPUT XCII.

ALEXANDER *Epiſcopus Leodienſis, confirmat fundationem Abbatiæ Averbodienſis factam per Arnoldum Comitem Loſſenſem.*

EGo ALEXANDER, divinâ ordinante clementiâ, Dominici gregis in Epiſcopio Leodienſi humilis Cuſtos, ac Proviſor: notum facio, ac ſigilli noſtri impreſſione memoriter tenendum trado, tam poſteris ſequacibus, quàm noſtri temporis Catholicæ fidei cultoribus; quod videlicet Comes Ernulfus de Los, aſſenſu aliorum nobilium participum ſuorum, ſcilicet Ernulfi de Arſcot, Ernulfi de Diſt, Cunonis de Repe, & Radulfi Abbatis Sancti Trudonis, Allodium quod nominatur Averbodo, ad laudem & honorem Chriſti, Domino ibi famulari volentibus dederit pro ſalute animæ ſuæ, & Patrum ſuorum, ut ibi ædificent, & ſemina ſpargant, unde in terra viventium manipulos colligant.

Averbodo pro Averbodium.

Hoc autem in noſtris diebus ſtabilitum eſt, me teſte, me præſente, temporibus quoque Litherii Imperatoris, Brunonis Archiepiſcopi Colonienſis, Pagani Ducis Lenburgenſis, Godefridi Comitis Namucenſis.

Litherii pro Lotharii.

Hujus ſanctionis idonei exiſtunt Teſtes, Steppo, Præpoſitus in Eccleſia Beati Lamberti, ac Archidiaconus; Johannes Archidiaconus; Gilbertus Archidiaconus; Dodo Archidiaconus; Reinerus Archidiaconus; Hermannus Archidiaconus; Alexander Archidiaconus.

Bannum ergo Dei & noſtrum ponimus, ne quis de cetero inſtitutionem præſcriptam infringat, quod ſi quis fecerit, anathema ſit.

CAPUT XCIII.

STEPHANUS, *Metenſis Epiſcopus, confirmat eandem Fundationem Averbodienſem*, *anno* 1136.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritûs Sancti. (1) STEPHANUS divinâ miſeratione Metenſis Epiſcopus, omnibus tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Quia juxta Apoſtolum bonum operari ad omnes commonemur, & debitores ſumus, maximè illis curam beneficentiæ impendendam eſſe non dubitamus, qui relicto fluctuantis mundi præſentis naufragio ad tranquillum contemplationis portum feliciter ſe contulerunt ac in eo anchoram ſuæ ſalutis confixerunt.

Igitur ob remedium noſtrorum peccatorum ſeu omnium Prædeceſſorum noſtrorum vel Succeſſorum, petitione nec minùs (2) Gerardi venerabilis Sanctæ Crucis Cardinalis, tunc etiam Apoſtolicæ Sedis Legati, terram quæ *Averbodium* vocatur, uſque ad hæc tempora ſolis latronum vel prædonum ſpurcitiis, rapinis, ac homicidiis vacantem, in qua cum aliis nobilibus viris, portionem aliquam Eccleſia Sancti Trudonis habuit, conſenſu Radulphi ejuſdem Eccleſiæ Abbatis & Fratrum, Eccleſiæ Sancti Johannis Baptiſtæ, quæ inibi fundata eſt, liberè poſſidendam contradidimus; eo quidem tenore, ut Eccleſiæ Sancti Trudonis ſingulis annis in Epiphania Domini, aureum nummum ſive pretium ejus Fratres Eccleſiæ Sancti Johannis ſuperiùs memoratæ perſolvant.

Huic noſtræ traditioni aſſenſum præbuerunt Advocati prædictæ Sancti Trudonis Eccleſiæ, Walerammus Dux & Marchio Lotharingiæ, & Giſelbertus de *Durato. Ut autem hæc rata & inconvulſa jugiter permaneant, pr ſentem paginam conſcribi juſſimus, ſigilli noſtri impreſſione roboratam. *Durſo.

Teſtes quoque hujus rei adhibiti & advocati ſunt, prædictus Cardinalis Gerardus, Bruno Colonienſis Archiepiſcopus, Epiſcopus Albero Leodienſis, Andreas Trajectenſis, Nicolaus Cameracenſis. Comites Godefridus de Namuco, Arnoldus de Los, Walerammus Dux, Giſelbertus de Duraco, Lambertus de Monte * Acuto. *Moha ut puto, prope Huyum.

Actum anno Incarnati Verbi milleſimo centeſimo, XXXVI. Indictione XVI. In nomine Domini feliciter Amen. 1136.

Ego Raduardus Curiæ Imperialis Capellanus, vice Cancellarii Metenſis recognovi.

Addido, (1) STEPHANUS, filius Theoderici Comitis Barrenſis, & Ermentrudis Burgundicæ ſororis Calixti II Pont. electus Epiſcopus Metenſis. Romæ ab Avunculo ſuo conſecrationem, & privilegio ſpeciali Pallium Archiepiſcopale accepit, quin & S R. E Cardinalis renunciatus fuit. Obiit circa annum 1164.

Addido, (2) GERARDUS, cognomento de *Caccianemicis*, patriâ Bononienſis, ex Ordine Canonicorum Regularium ab Honorio II Pont. aſſumptus S. R E. Cardinalis titulo S. Crucis in Jeruſalem, & anno 1128 deſtinatus fuit Legatus Apoſtolicus in Germaniam. Poſtmodum ab Innocentio II. Pont. creatus Camerarius ac Bibliothecarius Apoſtolicus, & S. R. E. Cancellarius; tandem ſuffragiis Cardinalium mortuo Cæleſtino II in Pontificatu ſucceſſit anno 1144, Lucius II appellatus. E vivis exceſſit anno ſequente.

CAPUT XCIV.

PHILIPPUS *Archiepiſcopus Colonienſis, benefacit Abbatiæ Averbodienſi anno* 1185.

PHILIPPUS (1) Dei gratiâ Colonienſis Archiepiſcopus, dilectis in Chriſto Fratribus, STEPPONI Abbati, & toti Conventui in AVERBODIO ..... Domum veſtram in Averbodio, quam licet poſſeſſione tenuem, devotione tamen invenimus locupletem, in protectione noſtra ſuſcipimus.

NOMINATIM autem Jus patronatûs Eccleſiæ de *Teſſenderlo*, à Comite de Los vobis collatæ, ſimiliter jus Eccleſiæ de *Theſtolt*, item quidquid pertinet ad curiam veſtram de *Cheiſerbuch*, item beneficium quod contulit vobis (2) GERARDUS Comes de Los in *Teſſenderlo*, præſentis ſcripti patrocinio confirmamus. Datum in Averbodio, Pontificatûs noſtri anno decimo octavo. Teſtel Keyſerbosch.

C A-

Additio. (1) PHILIPPUS de Heinsbergh ex Decano Colonienſi electus Archiepiſcopus anno 1167, vivere deſiit anno 1191.

Additio. (2) GERARDUS Comes Loſſenſis, fundavit quoque Abbatiam Herckenrodenſem Virginum Ordinis Ciſtercienſis; Uxorem habuit Mariam Henrici III Geldriæ ac Zutphaniæ Comitis filiam, è qua undecim proles ſuſcepit. Obiit in obſidione Ptolemaidis Syriæ anno 1191. Vide ſtemma Comitum Loſſenſium in Chronico Belgico.

Digitized by Google

CAPUT XCV.

S. FOILLANI *Cœnobium inchoatur, prope Rodium Hannoniæ oppidum, Burchardo Cameracenſi Epiſcopo dotante, & Eccleſias aliquot parochiales anno 1125 attribuente. Id Nicolaus Burchardi ſucceſſor, anno 1137 confirmavit.*

BURCHARDUS permiſſione divinâ humilis Epiſcopus Cameracenſis .... Dono ad augmentum cultûs divini, in Sacello de SENOPHE, ſito in loco martyrii S. FOILLANI, Altaria de *Strepy*, *Sereſſle*, *Eſpinon*, *Mignan*, *de Crois*, *Warlers*, *Derkenne*, *& Trunere*, ut ex iis vivere poſſint Fratres, è Foſſenſi Eccleſia ſumpti. Et ſi contingat locum hunc ad Abbatialem dignitatem evehi, volo ut Abbas canonicè electus, paſtorale pedum deferat ad Capitulum Eccleſiæ Foſſenſis, & ſolvant quotannis eidem Capitulo denarium aureum unum, aut denarios argenteos XII. Datum in SENOPHE anno milleſimo centeſimo viceſimo quinto.

Nicolai Cameracenſis Epiſcopi confirmatio.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego NICOLAUS, Dei gratiâ Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum ſalutem. Cum noſtri Ordinis ſublimitas, imò omnium fidelium ſalus exigat, bene facta aliorum diligere & approbare, laudamus & quâ poſſumus officii noſtri auctoritate corroboramus piam devotionem & benefactum Prædeceſſoris noſtri Domini BURCHARDI, qui Apoſtoli verba retractans, dicentis: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei*, ob animæ ſuæ ſalutem, & beati Martyris FOILLANI meritum, frequenti & honeſtæ petitioni Eccleſiæ Foſſenſis condeſcendens, quæ de emancipatione & honorificentia illius loci erat, in quo prædictus Martyr paſſus fuerat, ſuarum perſonarum communicato conſilio, locum illum ſacri ſanguinis illius undâ reſperſum, & frequenti miraculorum luce perſpicuum, ubi & Capella in honorem illius ſita erat, emancipavit; & tam ipſum, quàm Altare de *Strepy* cum omnibus ſuis appendiciis, ſeu & Altare de *Archenne* prope Nivellam, item & Altare *Wallers*, & Capellam *Borle-Fontaine* beato Martyri Foillano, & Eccleſiæ Foſſenſi, ſuper ſanctiſſimum ipſius corpus, quod ibidem ad hoc perficiendum, cum plurimis Sanctorum corporibus delatum erat, contradidit, ad uſus ſiquidem Fratrum qui in eodem loco in ſilva, (2) quæ CHERBONIRENSIS dicitur, ſub regulari habitu & ordine, Deo & B. Martyri Foillano deſervirent.

QUIA verò iſtud non ſine aliquo labore & multimoda expenſa Eccleſiæ Foſſenſis factum eſt, ut aliquid honoris & reſpectûs capiti & membro, prout juſtum eſt, proveniret, ſtatuit etiam, ut ſingulis annis Eccleſia illa Cherbonirenſis Eccleſiæ Foſſenſi, in dedicatione ejuſdem, aureum nummum, vel XII. nummos cenſualiter ſolveret: & ſi locus ille meritis B. Foillani & Fratrum religione adeò multiplicaretur, ut loci facultas Abbatem exigeret, & conventus ille Abbatem ſibi canonicè eligeret, electumque Cameracum ad conſecrandum perduceret; conſecratus Foſſas, ad accipiendum paſtorale baculum ab altari B. Martyris Foillani, & ad renovandas ſocietates & confraternitates veniret, & eo defuncto, prædictum baculum Foſſas ſuper idem altare, inde iterum ſuo tempore à Succeſſore recipiendum, Fraternitas remitteret.

Hoc autem tam rationabile Inſtitutum, quod Deo annuente à præmemorato Anteceſſore noſtro factum eſt, ut ratum & inconvulſum permaneat, ego NICOLAUS, Dei gratiâ ejus Succeſſor, & Cameracenſium Epiſcopus, approbo, & quâ poſſum officii mei auctoritate & ſigilli impreſſione, & perſonarum mearum canonicâ adſtipulatione corroboro, Dei gratiam & pacem concedens conſervatoribus, terribilem maledictionem & iram tremendi judicii promulgans prævaricatoribus. Actum anno Incarnationis Domini milleſimo centeſimo triceſimo 1137.
ſeptimo.

C A-

Additio. (1) SANCTUS FOILLANUS, aut Folianus gente Scotus, anno circiter 655 prope Rhodium ab impiis ſicariis occiſus fuit: cujus corpus à S. Gertrude repertum, ad Monaſterium Foſſenſe, in Leodienſi Diœceſi, tranſlatum fuit, ubi & hodie cum S. Ultano fratre quieſcit. Poſtmodum ædificatum fuit Sacellum in honorem ejuſdem Sancti Foliani prope Rhodium, quod à Canonicis Foſſenſibus circa annum 1125 traditum fuit Religioſis Præmonſtratenſibus; unde & hodiedum Abbas S. Foliani ſubjectionis & homagii jura debet eidem Capitulo.

Ceterùm Abbas S. Foliani anno 1606 à Paulo V Pont. uſum mitræ ac Pontificalium impetravit, & ad octo Paſtoratus in præfato Diplomate memoratos, ſuos Religioſos deſtinat.

(2) CHERBONIRENSIS, id eſt, Carbonaria ſilva, veteribus nota, hodie magna eſt pars Hannoniæ. Rodium, *Reux*, oppidum gentis Croyæ, Comitatûs titulo ab anno 1530 inclaruit. Huic adjacet Abbatia S. Foillani Martyris: de quo in Faſtis noſtris Belgicis egimus ad diem 30 Octobris.

Digitized by Google

CAPUT XCVII.

Conradus *Imp. anno 1145 confirmat Marſnam, & alia prædia Monaſterio S. Remigii Remenſis donata.*

Donat.l.1. c 58 habetur Bulla Papæ Innoc. II. an. 1136.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Conradus divinâ favente clementiâ Romanorum Rex ſecundus.

Ne damnoſa in poſterum quod actum eſt deleret oblivio, ſcripto memoriali commiſimus, qualiter Dominus Odo venerabilis Abbas S. Remigii Confeſſoris & Francorum Apoſtoli, noſtram præſentiam apud Trajectum ulteriùs viſitaverit, & poſſeſſiones Eccleſiæ ſuæ, quæ in regno noſtro adjacent, noſtro petierit privilegio confirmari, (1) *Marſnam* videlicet cum omnibus appendiciis ſuis. (2) *Herta*, *Cluma*, *Litta*, (3) *Angledura*, *Becca*, præbendas quoque Marſnenſes in uſus Monachorum, decedentibus Clericis, tranſmutatas. Nos itaque tam religioſi viri petitionibus diligenter obtemperavimus, & tam poſſeſſiones ſupradictas, quàm præbendas in uſus monaſticos converſas, Regiæ Majeſtatis ſigillo corroboravimus.

Hoc etiam latêre poſteros nolumus, quod ſingula Eccleſiæ S. Remigii Privilegia, in præfatis poſſeſſionibus, nullum ſpecialiter Advocatum determinant, niſi Regem Romanorum. Noſtræ ſiquidem diſcretionis eſt, legaliter providere tam legitimum Monachis Advocatum, qui potiùs prodeſſe noverit, quàm obeſſe, potiùs alodium tueri, quàm vaſtare. Stabilitum equidem & ordine judiciario in noſtra curia adjudicatum, quid Advocatiæ debeatur.

(4) In tribus ſcilicet placitis generalibus, quotannis ſervitium determinatum, tertiam partem pecuniæ, in talibus placitis generalibus acquiſitæ, recipiet Advocatus. *Villicos, Miniſteriales, & Scabinos ponere vel deponere poterit Præpoſitus Marſnenſis, ſine Advocato. De reditibus S. Remigii, per Villicum & Scabinos, placitabit Præpoſitus, ſine Advocato. Si effuſio ſanguinis, ſeu banni infractio, ſeu latrocinium infra alodium emerſerint, placitare non poterit Præpoſitus ſine Advocato; & exinde tertiam partem recipiet Advocatus. Exactiones, tallias, quas quidam precarias vel petitiones nominant, vel accubitus vaſtatorios, regia cenſura contradicit penitus Advocato.

Sculteros ſeu Meyeros.

Bede.

Si infra alodium terra culta vel inculta, molendina ab heredibus emancipata fuerint, Monachi in uſus ſuos liberè ſibi vendicabunt ſine Advocato. Silvas, fruteta, & dumos, ſub cenſu annuali, Præpoſitus ad commodum Eccleſiæ, quibuſlibet tradere poterit ſine Advocato.

Quicumque igitur hanc Advocatiæ determinationem auſu temerario, quod abſit, infringere tentaverit, centum libras auri puriſſimi componat, dimidietatem Cameræ noſtræ, & reliquam partem prædictæ S. Remigii Eccleſiæ. Et ut hæc veriùs credatur, & omni deinceps tempore inconvulſa ſerventur, hanc inde Chartam ſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus, mânuque propriâ, ut infra videtur, corroborantes, idoneos teſtes ſubternotari fecimus. Quorum nomina ſunt hæc:

Hartbertus Trajectenſis Epiſcopus.
Anſelmus Havelburgenſis Epiſcopus.
Cunradus frater noſter, Trajectenſis Præpoſitus.
Henricus Comes de Gelre.
Hermannus Comes de Cuick, & frater ejus Comes Godefridus.
Adelbertus Comes de Norvenich.
Marquardus de Crumbach.
Walterus de Lovenhuſen.
Libertus de Spileberch.
Signum Domini Cunradi Romanorum Regis ſecundi.

Ego Arnoldus Cancellarius, vice Heinrici Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii, recognovi, anno Dominicæ Incarnationis MCXLV, Indictione octavâ, regnante Cunrado Romanorum Rege II, anno verò regni ejus octavo. Data eſt apud ulterius Trajectum, in Chriſto feliciter Amen. 1145. Utrecht.

C A-

Merſem. (1) Marsnam. In Marſanenſi ſeu Merſenſi Eccleſia haud procul à Trajecto Moſæ, primitus Canonici reſederunt, quibus paulatim decedentibus, Monachi Benedictini, ex Remenſi Abbatia Remigiana evocati circa annum 1145. & ſequentes, ſucceſſerunt: ut ex Conradi II. Imp. tabulis jam recitatis, & ex Alexandri III. Papæ Diplomate, quod anno 1178. ſcripſit, datur intelligi.

Benedictinis noſtrâ ætate Canonici Regulares, Ord. S. Auguſtini, ſunt ſuffecti, & prædia Marſanenſis Prępoſituræ, viâ permutationis, tradita ſunt Abbati Aquarum curtarum, in Arteſia domicilium habenti, qui alia prædia, in regno Franciæ ſita, ceſſit Abbati S. Remigii Remenſis, Paulo V. Papa, & Alberto Pio, Belgarum Principe, approbantibus.

Eaucourt.

(2) Herta, Heltena hodie Erthen in patria Leodienſi.

(3) Angledura, hodie Anglure in patria Leodienſi.

(4) In tribus placitis generalibus, *dry Voegt gedingen* oft *Jaer-gedingen*, hodie ter in anno celebrantur in Præpoſitura Marſanenſi. Indicuntur iſta Placita ab Advocato, *die voert de Roede*, & tenetur ex ſingulis familiis caput comparere, ſub certa pœna: de mulcta Abbas ſemiſſem, Advocatus trientem recipit juxta Bruſchium.

Digitized by Google

CAPUT XCVIII.

THEODERICUS, *Comes & Princeps Aloſtanus, damna Monaſterio Affligemienſi illata reparat, anno* 1164.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego THEODERICUS, Dei gratiâ Dominus & Princeps Aloſtenſis oppidi, notum fieri cupio tam præſentibus quàm futuris, Eccleſiam Haffligemienſem aliquamdiu adverſitatibus me inquietaſſe, pravorum conſilio, damna plurima rebus intuliſſe, hominibus meis præfatam Dei domum injuſtè conturbantibus, nec, ut debui, reſtitiſſe, nec injuriam pro poteſtate vindicaſſe.

CUJUS facti tandem pœnitens, & judicium Dei metuens, inito ſapientum hominum meorum & religioſorum virorum conſilio, pacem & indulgentiam reatûs mei humiliter quæſivi ac impetravi, HAFFLIGEM cum hominibus mei veni, ductus in Eccleſiam, coram altari S. Petri ſatisfactionem feci, & omnem emendationem coram Deo & miniſtris ejus, & omni congregatione promiſi.

SILVAM meam, quæ *Hokerda* vocatur, pro anima mea ac parentum meorum, in reſtitutionem damni & eleëmoſynam liberaliter Eccleſiæ contuli. Terram adjacentem, tam Fratrum quàm aliorum circummanentium uſui delegavi. Hanc communi placito duo Nobiles viri, *Stephanus* de *Boular* & *Herbertus* de *Dentregem*, ad opus Eccleſiæ in manus ſuſceperunt, teſtes in perpetuum legitimæ donationis futuri.

SILVAM Fratrum apud *Ordengem*, quam ſeculari potentiâ vendi & ſuccidi prohibui, omni voluntati eorum, poteſtati, utilitati, ſepoſitâ meâ poteſtate, conceſſi. Volo etiam, ut in omni terra poteſtatis meæ honor ac fidelitas præfatæ Eccleſiæ integrè cuſtodiatur. Rebus ac familiæ ipſius pax inviolabilis ab omnibus hominibus meis teneatur, & Fratribus juſta deſiderantibus, quod juſtum eſt offerentibus, injuſtitiam fieri à quoquam hominum in ditione mea omnino prohibeo. Familiam Eccleſiæ in pace & defenſione, quam pater meus & avunculus tenuerunt, cuſtodire decrevi, & ab omni exactione liberam reddidi: excepto, ſi quis eorum aliquid poſſideat, quod publico debito ſubjacere debeat.

UT hæc igitur rata & inconvulſa permaneant, nec ullâ Succeſſorum meorum vel quorumlibet hominum importunitate infringi valeant, ſcripto annotari, ſigilli mei impreſſione firmari, & idoneorum teſtium placuit adſtipulatione roborari. Teſtes,

Walterus Abbas de Trunchinis.
Gerardus Abbas de Ninive.
Arnulfus Prior Fratrum.
Hugo cognomento Rampard.
Frater Daniel de Suynarden.
Stephanus de Boular.
Herbertus de Dentrenchem.
Gerardus de Sottenghem.
Sigerus de Huulet.
Sigerus Caſtellanus, & Willelmus frater ejus.
Henricus de Lede, & frater ejus Ægidius.
Albertus de Erenbaldenghem.
Gillebertus Notarius.
Gillebertus de Ponte.
Walterus de Impe.
Wiricius de Dackenhem.
Oliverius de Mechlinis.
Egericus de Hoboſch.
Sigerus de Erebaldengem.
Albaldus de Aloſt, & alii multi.

ACTA ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCLXIV, Indictione XII, Epactâ XXV, concurrente III. 1164.

CAPUT XCIX.

Conventio facta anno 1179 *inter* GODEFRIDUM III. *Brabantiæ Ducem, &* PHILIPPUM ALSATIUM *Flandriæ Comitem, ſuper matrimonio, quod* HENRICUS, GODEFRIDI *filius primo-genitus*, (1) *cum* MATHILDE, PHILIPPI *nepte, contraxit.*

HÆc eſt (1)conventio facta, inter Comitem Flandriæ PHILIPPUM, & Ducem Lovaniæ GODEFRIDUM, ſuper contractu matrimonii HENRICI filii Ducis, & MATHILDIS neptis Comitis, quæ ſcripto commendata eſt, ne memoriæ novercâ oblivione poſſit offuſcari in poſterum.

SCIANT itaque omnes & ſinguli, quòd Dux GODEFRIDUS dedit HENRICO filio ſuo, ad dotandam inde MATHILDEM neptem Comitis, Bruſſellam cum caſtello, hominiis, & omnibus pertinentiis, Vilvordam cum hominiis, & omnibus pertinentiis, Leuvam cum hominiis, & omnibus pertinentiis, Ucclam, & Ruſchbroc, cum hominiis, & omnibus pertinentiis, & quidquid Dux habet inter Sonnam & Flandriam. Sennam.

HENRICUS autem, aſſenſu patris ſui, & ſuorum

ſuorum hominum conſilio, dedit hæc omnia prænotata in dotem Mathildi, antequam ei nuberet : hâc interpoſitâ conditione, quòd ſi contigerit Henricum mori abſque herede, vel etiam relicto poſt ſe herede aliquo, dotem illam poſſidebit Mathildis liberè & abſolutè totâ vitâ ſuâ. Si verò Mathildis deceſſerit non ſuſcepto herede ex Henrico, Comes Flandriæ tenebit Bruſſellam, quouſque ei reddantur mille & quingentæ libræ Flandrenſis monetæ, quas dedit Duci.

Illud quoque ſciendum, quod ſi Henricus plùs vixerit quàm Dux pater ejus, ſuccedet ei in Ducatum tanquam heres ſuus, & omnia ad eum devolventur jure hereditario, quæ Dux modo poſſidet, præter (3) Urtinam & (4) Comitatum de Arſchot. Et ſi fortè contigerit Henricum mori ante patrem, heres Henrici, ſi quem poſt ſe reliquerit ex Mathilde ſæpe dicta, ita ſuccedet Duci avo ſuo in Ducatum & omnem poſſeſſionem ſuam, præter Urtinam & Comitatum de Arſchot, ſicut Henricus feciſſet, ſi diutiùs patre vixiſſet.

Ne quis ergo præſumat in poſterum præſcriptæ conventioni contraire, & eam aliquatenus caſſare, ego Godefridus Dux Lovaniæ præſens Scriptum ſigilli mei auctoritate corroborari, & homines meos in teſtimonium ſubſcribi præcepi, qui ex præcepto meo fidem ſuam dederunt, quòd iſta omnia, quæ in iſto continentur chirographo, rata & inconvulſa obſervabuntur : ita quod ſi ea, quod abſit, infringere attentaverint, ipſi & omnia ſua cum Comite Flandriæ & in ipſius auxilium remanebunt. Sunt autem iſti,

Arnout Dapifer de Rotſlar.
Arnout de Velepe.
Inieramus de Orbais.
Reinerus de Gate.
Willelmus de Birbeka.
Caſtellanus de Bruſella.
Walterus de A.
Arnout de Bigarda.
Gerardus de Grembergis.
Walterus Bertout.
Daniel de Craienhem.
Renerus Ruſchebuſci.
Willelmus frater eorum.
Henricus de Aſcha.
Gotſwinus de * Adenghem. — * Adenghem. Anghien.
Ingelbertus frater ejus.
Oſto de Traſcennies.
Walterus de Bolthem.
Gotſwinus de Leuve. Pollart.
Alardus Rapa.
Gotſuinus de Saventen.
Hawel de Hobuſc.
Henricus de Scoten.

Scabini omnes cum præcone Waltero, & quàmplures burgenſium de Bruſella & meliores.

Actum priùs Andwerpiæ, & poſteà conſummatum Bruſellæ, anno Domini MCLXXIX. 1179.

Vide Chronicon noſtrum Belgicum in Stemmate Comitum Bolon. ad ann. 1030.

(1) Mathildis. Matthæi Comitis Bolonienſis filia, qui Matthæus fuit frater Philippi Alſatii Comitis Flandriæ, & habuit uxorem Monialem profeſſam, Mariam filjam Stephani Regis Angliæ, raptam de Monaſterio Rameſſedo in Anglia, cujus erat Abbatiſſa.

(2) Conventio. Conventionem hanc deſcripſi ex Autographo pergamenico, quod Bruxellis in Archivis Collegii Canonicorum S. Gudilæ aſſervatur, cui appenſum eſt ſigillum Godefridi Ducis, hâc inſcriptione : *Godefridus Dei gratiâ Dux Lotharingiæ.* Sigillo impreſſa eſt effigies equitis armati, ſiniſtrâ ſcutum tenentis.

(3) Urtina. *Orten*, niſi fallor, hodie Silvaducis, Urbs Brabantiæ Epiſcopalis, anno 1184. condita à Godefrido III. Brabantiæ Duce.

(4) De Arschot. Dodechinus in Chron. 1174. meminit Comitis de Arſchot.

Godefrido Virſonio, Joannis I. Brabantiæ Ducis filio, datum Arſchotum cum adjunctis. Heuterus in Genealog. p. 50.

Comitis Arnulphi de Arſchot filius Joannes, Affligemii factus Monachus circa annum 1202. ibi ſepultus jacet. Ex tabula ibi ſuſpenſa.

CAPUT C.

Balduinus *Magnanimus ſeu Animoſus, Comes Hannoniæ ac Flandriæ, & Marchio Namurci, fundat ac dotat Altare S. Jacobi in Montenſi S. VValdetrudis Baſilica, anno* 1195.

Correctum ad Authographum.

Nos Margareta, Flandriæ & Haynoenſis Comitiſſa, notum facimus, quod nos litteras piæ recordationis Balduini quondam Comitis Haynoenſis, Marchionis primi Namurcenſis, proavi noſtri, non cancellatas, nec abolitas, nec in aliqua ſui parte vitiatas, ſigillo ipſius ſigillatas vidimus, in hac forma.

(1) Notum ſit univerſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quàm futuris, quod (2) Balduinus Comes Haynoenſis, Marchio primus Namurcenſis, Balduini Comitis & Alidis Comitiſſæ filius, uxorem habuit Nobiliſſimam Margaretam, Theoderici Comitis Flandriæ filiam, Philippi potentiſſimi Flandriæ, & Viromandiæ ſororem, de qua filios habuit milites ſtrenuos, Balduinum ſcilicet primogenitum, Philippum medium, Henricum tertium, &

(1) Diploma iſtud videtur eſſe à poſteriore manu.

Additio. (2) Balduinus dictus *Animoſus* ſeu *Magnanimus*, Comes Hannoniæ ac Namurceſii, nec non Flandriæ Comes per initas cum Margareta herede nuptias, fuit egregius Eccleſiæ S. Waldetrudis benefactor. Paulò poſt datum præcedens Diploma vivere deſiit die 25 Decembris 1195, ſepultus in eadem Eccleſia, in qua & Parens ejus Comes Balduinus ab anno 1170 humatus fuerat.

Digitized by Google

& filias ..... quarum una fuit Elizabeth glorioſiſſima Francorum Regina, Philippo illuſtri Francorum Regi deſponſata.

(3) PHILIPPO quoque Flandriæ & Viromandiæ Comite defuncto, ipſe Balduinus, cum Margareta uxore ſua, Principatum Flandriæ per aliquot annos poſſedit. Idem quoque Balduinus ex parte matris ſuæ (4) Alidis, & avunculi ſui Henrici, Namurci & Luxemborch Comitis, jure Namurcum adeptus fuit. Unde ipſe Balduinus à Domino Henrico Romanorum Imperatore, Frederici Imperatoris filio, factus fuit Marchio Namurcenſis & Princeps Imperii: à quo etiam Henrico Imperatore Balduinus prædictus filius ejus, in militem fuit ordinatus: defuncta autem Margareta prædicta, ipſa Brugis in Monaſterio S. Donatiani ſepulta fuit, cui in hereditate & Comitatu Flandrenſi ſucceſſit ſupradictus filius ejus Balduinus. Balduinus autem, vir ipſius Margaretæ, ad Comitatum ſuum Hannonienſem, & ad Marchiam Namurcenſem, relictâ filio Flandriâ, rediit.

HIC quidem Balduinus Comes Hannoniæ, Marchio Namurcenſis, vir animoſus & magnæ diſcretionis, & miræ memoriæ, ſaluti animæ ſuæ volens providere, inſtituit in Montenſi Eccleſia, in medio Monaſterii B. Waldetrudis, Altare in honorem B. Jacobi Apoſtoli, fratris, inquam, B. Joannis Evangeliſtæ: in quo quâque die in perpetuum Miſſa, quam Eccleſiaſticus Ordo pro fidelibus defunctis celebrari inſtituit, pro animæ ejus ſalute celebrabitur.

SACERDOS autem, qui ad hæc complenda à Domino Comite ſupradicto & ejus Succeſſoribus, qui Comitatum Hannoniæ tenebunt, ſemper inſtituetur, ſalvo jure Canonicorum S. Germani, in Offertoriis, xv. modios ſegetis, in parte decimæ Comitis apud Leſtinas annuatim habebit, medietatem ſcilicet meruagii, & medietatem avenæ. In quarum celebratione Miſſarum, propriæ, tam in Collectis, quàm in Secretis & Poſtcommunionibus, pro ipſo Comite dicentur orationes: Miſſa autem illa ſemper ante ſonitum horæ Primæ celebrabitur. Ille autem Sacerdos in Proceſſionibus & aliis Officiis Eccleſiæ B. Waldetrudis in majoribus Solemnitatibus anni .... erit: qui quidem Sacerdos de plenario Miſſarum complemento & de jure Canonicorum prædictorum conſervando, juramentum præſtabit.

Id eſt potus vini.

AD hæc Eccleſia B. Waldetrudis, intuitu caritatis & majoris dilectionis, conceſſit ſupradicto Comiti, quod quoque die Lunæ, poſt ejus deceſſum, ante ipſum Altare S. Jacobi, (ante quod quidem Altare ipſe Comes, ubicumque locorum eum mori contigerit, corpus ſuum ſepeliri diſpoſuit,) Miſſa conventualis cum prædicto Sacerdote, adhibitis quoque Diacono & Subdiacono, ante horam Primam cantabitur: Diaconus autem & Subdiaconus Eccleſiæ, qui ad Miſſam tenebuntur, quâque die Lunæ, in Feſto S. Andreæ annuatim in cenſibus de *Leſtinis* viginti ſolidos à Comite Hannoniæ, quos æqualiter divident inter ſe, habebunt.

IN Anniverſario autem ſupradicti Comitis cum ſumma veneratione celebrando, Eccleſia B. Waldetrudis annuatim in Feſto S. Andreæ, in cenſibus Domini Comitis apud *Leſtinas* LX ſolidos denariorum habebit, præter illas ſex libras, quas ipſa Eccleſia in iiſdem cenſibus pro concambio *Braine Wibotte* habebat antea, & præter quinque ſolidos, quos pro decima de *Troncboit* habebat. Illi autem ſexaginta ſolidi in Anniverſario tali diſtinctione diſtribuentur, quod quiſque Canonicus vel Canonica B. Waldetrudis & quiſque Canonicus S. Germani, in Vigiliis anniverſariis quattuor denarios, in Miſſa verò ſex denarios habebit: quiſque autem Sacerdos uſque ad duodecim, qui non fuerit Canonicus S. Waldetrudis vel S. Germani, in Eccleſiis Montenſibus Divina celebrans, tam in Monaſteriis quàm in Capellis, ſcilicet B. Waldetrudis & S. Germani, & S. Petri, S. Andreæ, S. Servatii & Leproſorum, & de *Bertaimont*, duos denarios in Vigiliis, & quattuor in Miſſa habebit: Pulſatores campanarum ſex denarios: in luminare autem duo ſolidi, & in Offertorium ſex denarii convertentur. Rector verò ſcholarum, ſi non fuerit Canonicus, quattuor in Vigiliis, & quattuor in Miſſa denarios habebit.

SI quis autem Canonicus vel Canonica in Vigiliis vel Miſſa defuit, nihil portionis habebit. Nemo pro præbenda impignorata, vel ad cenſum data, præbendæ portionem iſtam perdere debet: qui etiam ad negotia Eccleſiæ miſſus fuit, vel infirmitate detentus, portionem ſuam percipere debet. Quiſquis autem Sacerdos, exceptis prædictis, tres denarios, Diaconus verò quiſque & Subdiaconus duos denarios & de aliis Clericis quiſque unum denarium habebit: ſi quid in reſervum fuit, in Eccleſiam diſtribuetur.

UT autem hæc omnia rata permaneant, ſcripto chirographiſato commendata ſunt: cujus quidem ſcripti medietatem, ſigillo ſupradicti Comitis Hannoniæ & Marchionis Namurcenſis roboratam, Eccleſia B. Waldetrudis ſibi reſervavit, aliam verò ſcripti medietatem, ſigillo B. Waldetrudis ſignatam, ſæpe nominatus Comes ſibi retinuit.

Teſtes.

Dominus Balduinus Camberonenſis, Dominus Hugo S. Gifleni, Dominus Bartholomæus S. Dionyſii in Broqueria, Dominus Abraham Maricolenſis, Dominus Nicolaus S. Foillani, Dominus Wedricus S. Joannis Valencenenſis,	Abbates.

De

(3) PHILIPPO, ALSATIO, 1191 in Syria ſine liberis defuncto.

(4) ALIDIS fuit Henrici Cæci Comitis Namurcenſis Soror.

Digitized by Google

De hominibus Comitis Teſtes.

HENRICUS & GUILIELMUS, fratres ejus.
Nicolaus de Barbencione.
Euſtatius de Lens.
Rogerus de Condato.
5) Giſlebertus Præpoſitus S. Germani Montenſis.

De Eccleſia vero Teſtes.

Nicolaus Cameracenſis Archidiaconus, ipſius Eccleſiæ Præpoſitus.
Giſlebertus prædictus, ipſius Eccleſiæ Vice-Præpoſitus & Cuſtos.
Rainerus Decanus & Scholarius S. Germani.
Nicolaus Narra.
Nicolaus du Suary.
Romundus Willems, Canonici.
SARA Decana.
Elizabeth de Abechies.
Sara de Hain.
Heduidis de Villa.
Mainſendis de Fraſne.
Hauwidis Pietdocem.
Maria & Beatrix de Him.
Hauwidis de Gaia.
Mathildis & Agnes de Fontanis.
Berta & Maria de Quernon.
Gerla de Hornetis, & Canonicæ aliæ multæ.

ACTUM menſe Decembri in Conceptione glorioſæ Virginis Mariæ, anno Dominicæ In-
1195. carnationis MCLXXXXV.

ITEM vidimus litteras claræ memoriæ BALDUINI quondam Flandriæ & Hannoniæ Comis, Avi noſtri, ſigillo ipſius ſigillatas, ſanas & integras, in hæc verba:

(6) EGO BALDUINUS, Flandriæ & Hannoniæ Comes, Balduini Comitis Hannonienſis, & primi Marchionis Namurcenſis, filius, univerſorum Chriſti Fidelium, tam modernorum quàm poſterorum deſcriptioni dignum duxi ſignificare, quòd bona patris mei bonæ recordationis, Comitis Hannonienſis & primi Marchionis Namurcenſis, veſtigia ſequi intendens, bona ipſius facta circa Montenſem Eccleſiam B. Waldetrudis recognoſcere, & eidem Eccleſiæ tam affectu quàm effectu confirmare decrevi.

PATER quidem meus bonæ recordationis, vir Chriſtianiſſimus, Princeps illuſtris ac potentiſſimus, dum in ſeculo viveret, ſaluti animæ ſuæ volens providere, Montibus in Monaſterio B. Waldetrudis, quandocumque & etiam ubicumque decederet, corpus ſuum ſepeliri petiit, & ante ſepulcrum ſuum Altare in honorem S. Jacobi Apoſtoli, fratris B. Joannis Evangeliſtæ inſtitui ordinavit, ut ibi perpetuò divina celebrentur pro ſalute animæ ſuæ, ſcilicet in Miſſa, quam Eccleſiaſticus ordo pro Fidelibus defunctis celebrari ordinavit.

SACERDOS autem ad hæc complenda à quolibet Comite Hannoniæ ſemper inſtituetur, ſalvo jure Canonicorum B. Germani, in ſuis Offertoriis, ſalvo etiam officio eccleſiaſtico, quod & Canonici S. Germani & eorum Capellani debent B. Waldetrudi. Unde Sacerdos ille ſuper complemento prædictorum juramentum in ſui inſtitutione præſtabit.

DEINDE ſtatutum fuit & firmatum, ne harum Miſſarum ordinatio, ex negligentia eu avaritia (quod abſit) aliquatenus poſtponatur vel mutetur in poſterum, quod illa Miſſa quæ pro animabus debet celebrari, ſemper prima & cum Proſa & veneratione celebrabitur, & in quaque Miſſa primæ orationes tam in Collectis quàm Secretis & Poſtcommunibus propriæ & ſpeciales pro anima patris mei dicentur. Si autem in Miſſarum illarum officio Sacerdotem percepero negligentem, licebit mihi eum amovere & alium inſtituere.

A Miſſis illis excipiuntur dies quidam in anno, ſcilicet dies in Cœna Domini, & in Paraſceve, & in Vigilia Paſchæ, octo dies Paſchæ, in quibus quâque die Miſſam *Reſurrexi* cantabit Sacerdos ille, & dies Aſcenſionis Domini, & prima dies Pentecoſtes, & dies feſtus omnium Sanctorum, & prima dies Natalis Domini. In Purificatione autem B. Mariæ & ejus Annuntiatione, & Aſſumptione, & Nativitate, Miſſæ de B. Maria præcedent, & pro Fidelibus defunctis Miſſæ ſequentur. Ille autem Sacerdos annuatim quindecim modios ſegetis in parte decimæ Domini Comitis Hannonienſis apud *Leſtinas* habebit, medietatem ſcilicet meruagii, & medietatem avenæ.

AD hæc Eccleſia B. Waldetrudis, intuitu caritatis & majoris dilectionis, quam erga eumdem Principem ſuum gerebat, conceſſit ſæpe dicto Comiti, quòd quâque die Lunæ poſt ejus deceſſum, ad ipſum Altare B. Jacobi Miſſam conventualem, cum prædicto Sacerdote, adhibitis quoque Diacono & Subdiacono, celebrabit. Diaconus quoque & Subdiaconus, qui ad hæc implenda inſtituentur, viginti ſolidos quoque anno in Feſto S. Andreæ, in cenſibus Domini Comitis apud *Leſtinas* habebunt, quos æqualiter inter ſe divident.

AD hæc ſtatutum eſt, ut in illa Miſſa, quæ pro fidelibus defunctis celebrabitur, ex cuſtodia Eccleſiæ cereus unus accendatur: quâque die Lunæ, cùm à conventu Eccleſiæ Miſſa celebrabitur ibidem pro defunctis, duo cerei accendentur.

IN

Addicio. (5) GISLEBERTUS, Cancellarius Balduini Hannoniæ Comitis, Præpoſitus S. Germani Montibus, & S. Albani Namurci, Canonicus item Sonegienſis, Condatenſis, ac Malbodienſis, vixit ann. 1181 & 1221, fuitque celeberrimus ſui temporis Hiſtoricus. Scripſit *Chronicon Hannoniæ à temporibus Richildis, ad ſua uſque tempora*; finitur anno 1195, & extat Manuſcriptum in Archivis Capituli S. Waldetrudis Montibus.

(6) BALDUINUS Flandriæ ac Hannoniæ Comes, cujus Epiſtola ſequenti Capite memoratur, quique Parentis ſui Balduini Donationem in hoc Diplomate recognovit, electus fuit Imperator Orientis anno 1204. Sequente anno dum Adrianopolim obſideret, à Græcis cæſus eſt; à Joannice Bulgarorum Rege in vincula conjectus, multiſque ſuppliciis affectus, tandem miſerrimè periit. Addidio.

Digitized by Google

In Anniverſario autem ſæpedicti Comitis cum ſumma veneratione celebrando, Eccleſia B. Waldetrudis annuatim in Feſto S. Andreæ in cenſibus Domini Comitis apud *Leſtinas* ſexaginta ſolidos denariorum habebit, præter illas ſex libras, quas ipſa Eccleſia in eiſdem cenſibus pro concambio *Braine Wilbote* habebat antea, & præter quinque ſolidos, quos pro decima de *Troncboit* habebat. Sæpedictus autem Pater meus hæc omnia Montenſi Eccleſiæ pleniùs confirmavit: quo defuncto, juxta ſuam antea factam petitionem, corpus ejus in prædicto loco ſepultum fuit: ante cujus ſepulcrum Altare B. Jacobi conſtructum fuit. Ego verò hæc prælibata eleëmoſynarum benefacta volens rata obſervari, eidem Montenſi Eccleſiæ, cum ſolemni approbatione ſcripto commendata, & ſigilli mei appoſitione roborata, & teſtibus ſubſcriptis ſignata, confirmavi.

Teſtes.

(7) Maria Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, ipſius Comitis uxor.

(8) Philippus, & (9) Henricus fratres ejuſdem Comitis.

* D. Seburgi & Fontaine. * Henricus, & * Guilielmus, patrui ejuſdem Comitis. * D Caſtelli Thierry.

(10) Nicolaus de Rues, Cameracenſis Archidiaconus, ipſius Eccleſiæ Præpoſitus.

Giſlebertus Præpoſitus S. Germani, ejuſdem Eccleſiæ Cuſtos.

Nicolaus de Barbancione.

Euſtachius de Lens.

Goſuinus Præpoſitus Sonegienſis.

Balduinus Cuſtos Sonegienſis.

Henricus Montenſis Caſtellanus.

Joannes Rufus, Villicus de Leſtinis, & quàmplures alii Domini Comitis fideles.

Actum menſe Februario anno Dominicæ Incarnationis MCXCV. 1195 & 1196 Stylo Romano.

Nos autem, Margareta, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa ſuperiùs nominata, omnia & ſingula ſupradicta à meis Prædeceſſoribus ſuperiùs nominatis conceſſa & confirmata laudamus, approbamus & confirmamus, & faciemus ea tanquam terræ Hannoniæ Domina firmiter obſervari, ad hæc, quantum in nobis eſt, Succeſſores meos Comites Hannoniæ in poſterum obligantes. In quorum omnium teſtimonium & munimen præſentes litteras dictæ Eccleſiæ S. Waldetrudis tradidimus, Sigilli noſtri munimine roboratas. Datum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſexto, menſe Octobri. 1266.

Additio. (7) Maria filia Henrici Comitis Campaniæ & Aleidis, quæ filia erat Philippi Auguſti Galliæ Regis, anno 1186 nupſit Balduino Comiti, dein Imperatori Conſtantinopolitano. Maritum ſuum in Syriam ſecuta, ibidem obiit * Ptolemaide anno 1204. * Seu Accone

Additio. (8) Philippus, dictus *Nobilis*, Comes & Marchio Namurcenſis Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani frater, uxorem habuit Mariam, Philippi Auguſti Francorum Regis filiam. Obiit improlis anno 1212, ſepultus Namurci in Eccleſia S Albani.

Additio. (9) Henricus, prædicti Balduini Imp. Frater, eidem in Conſtantinopolitano Imperio ſucceſſit, coronatus anno 1206, in Eccleſia S. Sophiæ Conſtantinopoli. Obiit anno 1216, ætatis ſuæ 40, veneno, ut creditur, ſublatus. Succeſſit in eodem Imperio Petrus de Courtenai, qui Jolentham, Balduini & Henrici Cęſarum Sororem, uxorem duxerat.

(10) Nicolaus de Rues, aliàs de Rhodio, electus eſt Epiſcopus Cameracenſis anno 1196, ac poſt biennium vitâ functus eſt.

(11) Margareta, Balduini Imp. ſupra memorati filia & heres, Joannæ Sorori ſuæ ſine liberis defunctæ ſucceſſit anno 1244. Ipſa verò fundavit Abbatiam Flinenſem juxta Duacum, in qua anno 1280 moriens ſepulturam elegit. Additio.

CAPUT CI.

Excerptum ex Balduini *Imp. Conſtantinopolitani, Flandriæ Hannoniæque Comitis, Epiſtola, de Urbis Conſtantinopolitanæ per Latinos anno* * 1204 *expugnatione: ex Ms. codice Sonegienſi.*

* 1205. Juxta Vilharduinium.

Balduinus Dei gratiâ fideliſſimus in Chriſto Imperator Conſtantinopolitanus, à Deo coronatus, Romanorum moderator & ſemper Auguſtus, Flandriæ & Hannoniæ Comes, univerſis Chriſti fidelibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, ceteriſque Eccleſiarum Prælatis, Eccleſiaſticiſque perſonis, Baronibus, Militibus & Serjantis, omni denique populo Chriſtiano, ad quos Pagina præſens pervenerit, in vero Salutari gratiam & ſalutem.

Audite, qui longè eſtis & qui prope, admiramini & laudate Dominum, quàm magnificè fecit, qui antiqua miracula noſtris dignatus eſt renovare temporibus, & non nobis quidem, ſed Nomini ſuo gloriam dedit omnibus ſeculis admirandam. Mirabilibus ejus circa nos ſemper mirabiliora ſuccedunt, cum etiam infidelibus eſſe non debeat dubium, quin manus Domini hæc omnia operata eſt. Nihil ſperatum à nobis aut promiſſum antea contigit; ſed tunc demum nobis nova Dominus procuravit auxilia, cum nihil humani videretur conſilii ſupereſſe.

Et quidem ſi bene meminimus, per litteras Univerſitati veſtræ tranſmiſſas, noſtri progreſsûs & ſtatûs narrationem eò uſque deduximus, ut urbe populoſâ captâ, violenter à paucis, * tyranno fugato, ac filio Iſacii Alexio coronato, mora noſtra permiſſa foret & ordinata per hiemem, ut potenter obtinerentur, ſi qui reſiſtere viderentur Alexio; & nunc breviter narranda ſuſcipimus, quæ poſtea circa nos * Alexio Comneno.

nos contigerunt, eo prænotato, quod ſicut opera hominum non fuêre, ſed Dei, quæ Græcis intulimus, ita non hominum opera, ſed dæmonum fuêre, quæ cum Imperatore novo Græcorum per omnia Græcia nobis ex perfidia conſueta retribuit.

Nos ſiquidem, ne diſcordiæ inter nos & Græcos fomitem miniſtraret moribus noſtris adverſa barbaries, de civitate exeuntes, ex adverſo civitatis, interjacente portu, ad preces Imperatoris caſtra poſuimus; & ex inſperata ſeu innata malitia, ſeu Græcorum ſeducta perfidia animo recedit à nobis, cui tanta contulimus beneficia, Imperator, & in omnibus, cum patre Patriarcha & mole Nobilium, nobis promiſſis perjurus & mendax, tot incurrit perjuria, quot nobis præſtitit juramenta.

Unde noſtro tandem deſtitutus auxilio, prælia contra nos meditatur incaſſum, & in navigium, quod eum adduxerat & ſublimaverat ad coronam, procurat incendia: ſed voto tam crudeli Deo nos protegente fraudatur, fit per cuncta deterior, & hominum ſuorum cædes & rapinæ proveniunt, imminente foris pugnâ, intus timoribus coarctatur, Imperatorem & æmulum parantibus Græcis: eâ occaſione captatâ quòd nullum ad auxilium noſtrum debet habere refugium.

Cumque ei evadendi ſpes unica reſtaret in nobis, quemdam (1) Murculphum nomine, ſanguine ſibi propinquum, de quo pro beneficiis impenſis ſuper omnes alios confidebat, mittit ad exercitum noſtrum, qui (2) *Blacernæ* Palatium ſub Imperatore & ſuo juramento promittit in obſidium, donec nobis cuncta promiſſa reddantur.

Accedit ad Palatium recipiendum nobilis Marchio, illudit Alexius Marchioni, & quos jam nobis dederat, ſpretis obſidibus, conſueta perjuria non veretur. Nocte inſecutâ, Domino ſuo perjurus, & nobis Murculphus à Græcis reddendi nobis Palatii revelat arcana, atque ex hoc in perpetuum eis eripi libertatem, & ad hoc modis omnibus eſſe veniendum, declarat.

Noster dejicitur Alexius: cujus proditionis merito tertius in urbe Imperator attollitur: in Dominum dormientem & rei neſcium ſacrilegas mittit manus: eumque carceri tetro
Nicolaum Cannabum. includens iterum *Nicolaum* quemdam, qui apud S. Sophiam Imperiales inſulas noviter uſurpaverat, traditum ſibi, Græcorum, qui eum creaverant, proditione rurſum incarcerat. Mortuoque poſt modicum Isacio, qui animum filii ſui à nobis præ omnibus, ut dicebatur, averterat, acclamante clero, & Græcorum populo, ut de terra tollerentur. In brevi tamen ſanguinem noſtrum ſitientibus Græcis, prælia contra nos proditor jam dictus inſtaurat, urbem machinis & oppugnaculis munit: quorum ſimilia nemo vidit unquam.

Cumque murus miræ latitudinis lapidibus munitus, cæmentoque tenacitatis & firmitatis antiquæ inſtructus, in altum valde inſurgens, turres haberet ampliſſimas, pedibus circiter quinquagenis paulò, plùs minùſve diſtantes, inter quaſlibet duas à parte maris, quâ noſter timebatur aſſultus, turris lignea erigitur ſuper murum ſtationibus tribus aut quattuor, multitudinem continentibus armatorum.

Nihilominus tamen inter quaſlibet duas turres ſeu petraria ſeu mangonellum erigitur, turribus autem ſuper eriguntur ligneæ turres altiſſimæ ſtationum ſex: ſuper quam ſupremam ſtationem adversùm nos porriguntur ſcalæ, appodiationes ſeu propugnacula continentes, paulò minùs excelſis ſcalarum capitibus, quàm jacere in altum poſſet arcus à terra. Murum etiam ipſum murus circumcingit inferior, duplexque foſſatum, ne muris ulla applicari valerent ingenia, ſub quibus poſſent latitare foſſores.

Interim terrâ marique muros tentat perfidus Imperator, nos ſemper Domino protegente, & ſuos fruſtrante conatus. Jam propter ordinationem noſtram, ad prædam victualium procul exeuntibus noſtris, uſque ad mille animas hominum pugnatorum, Imperator occurrit in multitudine Græcorum, primoque congreſſu diſſipatur omnino, cæſis captiſque non paucis, ſine damno noſtrorum: fugâ ignominioſâ conſulens ſibi, clypeum abjicit, arma deponit, & noſtris vexillum Imperiale demittit, nobilem, quam ſibi præferri faciebat, Iconiam, quam Ordini Ciſtercienſi noſtri dedicavere.

Iteratò navigium noſtrum flammis aggreditur, intempeſtæ noctis ſilentio, ſexdecim naves ſuas accenſas, velis in altum expanſis & inferiùs colligatis, ad proram flante fortiter Auſtro, noſtras mittit in naves: ſed Domino favente, cum multo labore noſtrorum cuſtodivimus indemnes, & ardentibus navibus clavis infixis, catenis hærentibus, noſtrorum remedio truduntur in pelagus, & ab imminenti mortis periculo à Domino liberamur.

Nos igitur terreſtrem eum provocavimus ad pugnam, & ponte atque amne tranſmiſſo, qui exercitum noſtrum ſeparabat à Græcis, cuneis ordinatis ante portam diu ſtetimus regiæ civitatis & Imperialis palatii, quod *Blacherna* nuncupatur, in nomine Domini agminum Iſraël, præcedente Cruce vivificâ, parati ad prælium Græcos excipere, ſi eis placuiſſet exire. Et quidem pro militiæ exercitio exeuntem nobilem Græcum quendam noſtri pedites trucidarunt. Sic in caſtra reverſi terrâ marique ſæpius provocamur, ſed dante Domino ſemper ac triumphaliter obtinemus.

Mittit

De expugnata Conſtantinopoli exſtat Ducum epiſtola ad Othonem IV Cæſarem inſerta Annalibus Arnoldi Lubecenſis. De eadem exſtat tom. 5 Antiquæ lectionis per Caniſium Guntheri hiſtoria C. P.

(1) Murculphum. Homo proditionibus & ſceleribus inſignis, ex illuſtri gente *Ducas* oriundus, cognominatus fuit *Murtſuphlus*, à ſpecie vultûs. Ita Georgius Logotheta. Ab *Onuſr. Panuin.* in Chron. vocatur *Murſuflus*.

(2) Blacernæ. Suburbium Conſtantinopoleos, in quo ſitum erat Palatium pentapyrgion, quod promiſcuè inde vocatum eſt Palatium Blacernarum, & ab Heraclio muris urbis incluſum, cum Templo Panagias ibidem celeberrimo, paſſim etiam nuncupato, *Ad Deiparam Blacernarum*.

Digitized by Google

Mittit ad nos pacis fictæ Legatos perfidus incubator Imperii, poſtulat & optat cum Duce colloquium. Cui quidem cum Dux magnanimus objeciſſet, quòd nulla cum eo poſſit eſſe pacis ſecuritas, qui dominum ſuum carceri incluſiſſet, poſtpoſitâ jurisjurandi religione, & fidei ac fœderis inter eos quantumlibet firmiter obtinentis, ... eidemque bonâ fide conſuleret, ut dominum ſuum reſtitueret, & humiliter veniam poſtularet, noſtras etiam pro ſe permitteret preces: & quòd cum eodem domino ſuo miſericorditer, ſi vellet, agere deberemus, ac quidquid contra nos egerat venenosè, ſi vellet, rediret ad animum, imputare vellemus ætati lapſuive conſilii. Ille vâna verba ſubintulit, quia quòd reſponderet rationabiliter, non haberet. Obedientiam autem Romani Pontificis & ſubventionem Terræ ſanctæ, quod juramento & ſcripto Imperiali firmaverat, Alexius adeò refutavit, ut vitam amittere præeligeret, Græciamque ſubverti, quàm quòd Latinis Pontificibus Græcia ſubderetur.

Nocte igitur inſequenti dominum ſuum laqueo ſuffocat in carcere, cum quo ipſo die prandium ſumpſerat. Inde & clavâ ferreâ, quam tenebat in manu, latera morientis & coſtas inauditâ crudelitate confregit, caſuque vitam, quam caſu extorſerat, confingit exemptam, ac Imperiali ſepulturâ conceſsâ propalatum omnibus ſcelus funeris honore diſſimulat.

Sic nobis hiems tota perficitur, donec navibus noſtris ſcaliſque aptatis, & inſtrumentis bellicis præparatis, nos & noſtra recipientes in navibus, V. Idus Aprilis, hoc eſt, feriâ ſextâ ante Paſſionem Domini, unanimiter pro honore ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & ſubventione ſanctæ Terræ, navali prælio invadimus civitatem, & ſine multo noſtrorum ſanguine, fuimus tanta perpeſſi, ut inimicis noſtris in opprobrium verteremur; quorum eâ die pars per cuncta ſuperior; adeò ut tracta in terram Græcis compelleremur noſtra bellica inſtrumenta relinquere, & infecto negotio ad ripam redire cogeremur adverſam, eâ die, ut videbamur, inutiliter fatigati.

Conturbati igitur multùm & contempti, ſed demum in Domino roborati, definito rurſum conſilio inſtauramur ad pugnam, & .... II. Idus Aprilis, hoc eſt, feriâ ſecundâ poſt Paſſionem Domini, flante Boreâ, rurſum applicamur ad muros, ſcalis navium, ſcalis turrium applicatis, cum multo labore noſtrorum, permultùm reſiſtentibus Græcis: ſed ex quo cominus gladios ſenſere noſtrorum, non diu belli anceps duravit eventus. Duæ ſiquidem naves pariter colligatæ, quæ noſtros Epiſcopos Sueſſionenſem & Trecenſem deferebant, quarum erant inſignia, *Paradiſus & Peregrina*, ſcalis ſuis ſcalas turrium attigerunt, & felici auſpicio peregrino & pro Paradiſo pugnantes, hoſtibus admoverunt.

Prima muros obtinent vexilla Pontificum, miniſtriſque cæleſtium Sacramentorum prima de cælo conceditur victoria: irruentibus verò noſtris, Domino jubente, cedit multitudo infinita perpaucis, & propugnacula relinquentibus Græcis, noſtri audacter militibus portas aperiunt. Quorum Imperator, qui non procul à muris adſtabat, cùm armatum conſpicaretur ingreſſum, ſtatim tentoria dereliquit & fugit. Noſtri cædibus occupantur, civitas capitur populoſa, recipiuntur in Palatiis Imperialibus, qui noſtrorum enſes effugerant, multâque cæde factâ Græcorum, noſtri ſeſe recolligunt. Adveſperacente jam die, arma feſſi deponunt, de aſſultu Palatiorum in craſtinum tractaturi: ſuos recolligit Imperator, craſtinam hortatur ad pugnam, aſſerens, quòd noſtros in poteſtate nunc habeat inter murorum ſepta concluſos: ſed nocte latenter dat terga devictus.

Quo comperto, Græcorum plebs attonita de ſubſtituendo Imperatore pertractat, & manè facto ad cujuſdam Constantini nominationem procedunt pedites, non expectatâ deliberatione majorum, ad arma proſiliunt: & terga dantibus Græcis, fortiſſima & munitiſſima Palatia relinquuntur, totaque in momento civitas obtinetur, diripitur: equorum innumera multitudo, auri & argenti, ſericarum pretioſarumque veſtium, atque gemmarum, & omnium eorum, quæ inter divitias ab hominibus computantur, tam inæſtimabilis abundantia reperitur, ut tanta tota non videatur poſſidere Latinitas; & qui admodum pauca negaverant, nobis cuncta divino conſilio reliquerunt; ut ſecurè dicamus, quia majora his mirabilia, circa bellorum caſus, nulla unquam narret hiſtoria: ut impleta Prophetia manifeſtè videatur in nobis, quæ dicit; *Proſequetur unus ex vobis centum alienos*: quia ſi inter ſingulos, victoriam partiamur, quilibet ex noſtris non pauciores quàm centum obſedit & vicit.

Nunc autem non nobis victoriam uſurpamus..... ſed dextera Dei & brachium veritatis ejus revelatum eſt in nobis. A Domino factum eſt iſtud, & ſuper omnia mirabilia mirabilius eſt in oculis noſtris.

Ordinatis igitur diligenter, quæ diſponenda rerum poſcebat eventus, ad electionem Imperatoris unanimiter & devotè procedimus, & omni ambitione ſecluſâ, cum ſex Baronibus Venetorum, Venerabiles Viros Epiſcopos noſtros, (3) Sueſſionenſem, (4) Halberſta- Electores.
dienſem, (5) Trecenſem, Dominum (6) Bethleemitanum, qui à partibus tranſmarinis, auctoritate Apoſtolicâ; nobis fuerat delegatus, (7) Aco-

(3) Suessionensem. *Nivelo de Cheriſy*. Sueſſionenſis in Gallia Epiſcopus, creatus anno 1204 Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, paulò poſt Conſtantinopoli rediit in Galliam, ut inde collectos milites in ſubſidium Latinorum in Græciam reduceret. In hoc ſecundo itinere obiit apud Barrium in Apulia anno 1207.

(4) Halberstadiensem. *Conradus* Epiſcopus Halberſtadienſis in Germania; qui Epiſcopatus modò eſt ſecularis Ducatus pertinens ad Regem Boruſſiæ, Electorem Brandeburgicum.

(5) Trecensem. *Garnerus de Traiſnel*. Trecenſis in Gallia Epiſcopus, diem clauſit extremum Conſtantinopoli anno 1205.

(6) Bethleemitanum. *Rainerus* Epiſcopus Bethleemitanus anno 1223 remeavit in Galliam. è Sede ſua per Græcos dejectus. Guido Comes Nivernenſis ei-

(7) Aconenſem electum, & Abbatem Pucedii, Imperatoris noſtri ſub Domino conſtituimus Electores. Qui oratione præmiſsâ, ut decuit, Dominicâ *Miſericordia Domini*, perſonam noſtram, quod à noſtris meritis procul erat, unanimiter ac ſolemniter elegerunt; divinas laudes clero & populo pariter acclamante, ſequentique Dominicâ, quâ *Jubilate* cantatur, præcipiente Petro Apoſtolo, Regem honorificari, eique obedire quaſi præcellenti, & Evangelio nuntiante, quòd gaudium noſtrum nemo tollet à nobis, cum ingenti honore atque etiam tripudio, more etiam ſuo applaudentibus Græcis, ad honorem Dei & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac ſubventionem ſanctæ terræ glorioſè coronatum, ad Imperii faſtigia, Deo & omnibus amabiles Patres... Pontifices, cum univerſorum applauſu & piis lacrimis, ſublimarunt.

Aderant incolæ Terræ ſanctæ, Eccleſiaſticæ militareſque perſonæ, quarum præ omnibus inæſtimabilis erat & gratulabunda lætitia: exhibitum Deo gratius obſequium aſſerebant; quàm ſi civitas ſancta Chriſtianis eſſet cultibus reſtituta; cùm ad confuſionem perpetuam inimicorum Crucis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, terræque Hieroſolymitanæ ſeſe civitas regia devoverat, quæ tamdiu tam potenter adverſaria ſtetit & contradixit utrique.

Hæc eſt enim, quæ ſpurciſſimo gentilium ritu, pro fraterna ſocietate, ſanguinibus alternis ebibitis, cum infidelibus auſa eſt ſæpius amicitias firmare ferales, & eoſdem diu mamillâ lactavit uberrimâ, & extulit in ſuperbiam ſeculorum, arma, naves & victualia miniſtrando. Quid è contrario fecit peregrinis, magis edocere ſufficiunt in omni genere Latinorum exempla, quàm verba. Hæc eſt, quæ in odium Summi Pontificis, Apoſtolorum Principis nomen audire vix poterat, nec unam inter Græcos eidem Eccleſiam credebat, qui omnium Eccleſiarum ab ipſo Domino accepit principatum, & ſicut recens eorum recolit memoria, qui viderunt, Legatum Apoſtolicum morte turpiſſimâ condemnavit: ita ut pro Apoſtolici culminis reverentia, nec ipſam paginam præſentem ſuſtineamus mortis illius recordatione pollui, cùm nec inter Martyres legatur ulla conſimilis, licet pœnas eorum invenerit ingenioſa crudelitas.

Hæc eſt, quæ Chriſtum ſolis dedicat honore picturis, & inter titulos nefandos, quos ſibi ſpretâ Scripturarum auctoritate confixerat, plerumque etiam..... facere conſueverat lavacri ſalutaris...... jacturam. Hæc eſt, quæ Latinos omnes non hominum nomine dignabatur; ſed canum; quorum ſanguinem effundere penè inter merita reputabant; nec ullam pœnitentiæ ſatisfactionem præſentabant Laïcis Monachi, penes quos; Sacerdotibus ſpretis, tota ligandi atque ſolvendi conſiſtebat auctoritas.

Hæc, & ejuſmodi deliramenta, quæ epiſtolaris non valet explanare anguſtia, impletis iniquitatibus eorum, qui ipſum Dominum ad nauſeam provocabant, divina Juſtitia; noſtro miniſterio, dignâ ultione percuſſit; & expulſis omnibus Deum odientibus, & amantibus ſeſe, terram nobis dedit omnium bonorum copiis affluentem, frumento, vino & oleo ſtabilitam; fructibus opulentam, nemoribus, aquis, paſcuis ſpecioſam ad manendum; & cui ſimilem non continet orbis, aëre temperatam.

Sed nec in his deſideria noſtra ſubſiſtunt, nec ab humeris noſtris ſuſtinebimus vexillum regale deponi, donec, terrâ ipsâ incolatu ſtabilitâ noſtrorum, partes debeamus inviſere tranſmarinas, & Deo dante propoſitum peregrinationis explere. Speramus enim in Domino Jesu, quòd qui cœpit in nobis opus bonum, ad laudem & gloriam nominis ſui, & inimicorum Crucis depreſſionem perpetuam, perficiet, confirmabit, ſolidabitque.

Universitatem igitur veſtram propenſiùs exoramus in Domino, ut gloriæ hujus atque victoriæ; & ſpei peroptatæ, cujus oſtium magnum nobis apertum eſt, dignemini eſſe participes. Quod abſque ulla vobis dubitatione continget, ſi nobiles & ignobiles, cujuſlibet conditionis aut ſexûs, eiſdem deſideriis accenſi, ad veras & immenſas divitias capeſſendas, temporales pariter & æternas, unanimiter accurratis. Univerſis enim, Deo dante, ſufficimus, quos nobis Chriſtianæ Religionis zelus adduxerit: univerſos volumus, ſicut & poſſumus, ſecundùm ſtatus ſuos varietateſque natalium, & augere divitiis & honoribus ampliare.

Specialiter autem Deo amabiles viros Eccleſiaſticos, cujuſcunque religionis aut ritûs, in Domino poſtulamus, ut ad idem populum Dei potentibus verbis accendant, & exemplis edoceant; catervatim & ipſi venire feſtinent, ac juvare in locis amœniſſimis & uberrimis, non jam in ſanguine, ſed in multa libertate & pace, omniumque bonorum affluentia Eccleſiam plantatam; ſalvâ ſemper, ut decet, in omnibus ſuorum licentiâ Prælatorum. Valete.

C A-

Additio. dem Præſuli ac Succeſſoribus ejus contulit Hoſpitale in loco ſuburbano Clameciaci Diœceſis Antiſſiodorenſis in Comitatu Nivernenſi, cum jure & titulo Epiſcopali. Unde hodieque ſubſiſtit Epiſcopatus Bethleemiticus in Galliâ, ad nominationem Principum Nivernenſium. Similiter in Urbe Barrienſi in Apulia hodiedum ſubſiſtit Archiepiſcopatus Nazarenus.

(7) Acconensem. *Acconenſis* Epiſcopus fortè tunc erat Jacobus de Vitriaco; certò is erat anno 1218. Dein renunciatus eſt S. R. E. Cardinalis & Epiſcopus Tuſculanus, & Patriarcha Jeroſolymitanus; obiit anno 1240.

Constantinopolim tenuerunt Latini per annos 58, à Balduino I. Imp. cujus triumphus in hoc Diplomate memoratur, uſque ad Balduinum II; quo regnante, Græci, ſub Michaële Palæologo anno 1261 Urbem hanc receperunt. Sed ſumma ei accidit calamitas anno 1453, quo à Mahomete II Turcarum Imperatore die 29. Maii, feriâ tertiâ poſt Dominicam SS Trinitatis, regnante tunc Conſtantino XV. ultimo Græcorum Imperatore, intercepta fuit. Additio.

P

Digitized by Google

CAPUT CII.

HENRICUS I *Lotharingiæ & Brabantiæ Dux anno* 1206. *fundat ac dotat Lovanienſem S. Gertrudis Abbatiam, quæ eſt Canonicorum Regularium, Nobili genere ortorum.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. Sciat univerſitas præſentium & poſterorum, quòd ego HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, divinâ præordinante providentiâ, volens amplificare cultum domûs Domini, pro ſalute animæ meæ, & omnium Anteceſſorum meorum, omniumque fidelium, in Eccleſia (1) S. GERTRUDIS in Lovanio, Canonicos Regulares de Ordine & vita Regularium, Inſtitutionis S. Auguſtini inſtituendos, tamquam verus Patronus approbavi, conſenſu & voluntate Præpoſiti & Canonicorum Eccleſiæ S. Petri in Lovanio, ad quorum jus Eccleſia prænominata ſpectabat: qui libero conſenſu eam, ad uſum divini ſervitii, à præfatis Regularibus ibidem in perpetuum obſervandi, tradiderunt.

AD prædictorum itaque Regularium ſuſtentationem, contuli ſtabiliter in eleëmoſynam ſextam partem totius decimæ de *Landen* & *Dormala*, illam ſcilicet partem, quam Daniel de Crainhem diu tenuit ſibi pignori obligatam, & filius ſuus Ægidius, & uſum lignorum in ſilva mea, quæ dicitur *Merdal*, accipiendorum, ad neceſſitates eorum, & cum uno plauſtro tantùm, qui uſus in noſtro vulgari *Fagus* appellatur.

PRÆTEREA liberam eis confero poteſtatem, prædictæ Eccleſiæ atrium circumcludere ſepibus, vel muro, ſi poſſint, & in eo ipſorum officinas, quæ Religioſis competunt, ædificare, ſcilicet Dormitorium & Refectorium, & alia eorum neceſſaria, & poſſeſſiones, quas poſſunt juxta ſe emere, eis indulgeo, ad loci eorum amplificationem, ac dilatationem etiam clauſtralis curiæ. Liberè & plenè concedo præfatis Regularibus domiſtationes, cum curtibus earum, quæ concluduntur inter plateam, quæ dirigitur versùs Eccleſiam S. Petri & *Tilam* fluvium, & quæ atrio S. Gertrudis continuantur, ut habeant eas in omnimoda plenitudine juris, quâ ego & anteceſſores mei eas poſſidebamus, ſcilicet cum cenſibus earum, & aliis juſtitiis, quæ ipſis domiſtationibus appendebant.

NE igitur in dubium veniat in poſterum, quæ ſint illæ domiſtationes, eas nominare expreſſis vocabulis dignum duxi. Domiſtatio, quæ fuit antiquitus Joannis de S. Gertrude, quæ ſolvit mihi & anteceſſoribus meis quattuor denarios cenſûs, & quæ modò diviſa eſt in ſex manſiones: in manſionem Godefridi de S. Gertrude, & manſionem Arnoboldi Piſcatoris, & manſionem Walteri Regis, & manſionem Joannis Bec de Dieſt, & manſionem Henrici de Velthem, & manſionem Arnoldi de Godobolfrode. Item domiſtatio Walteri Maah, & domiſtatio proxima atrio.

DEDI etiam poteſtatem ſæpedictis Regularibus has domiſtationes emendi, cum hereditatibus, cùm poſſunt, me non requiſito, vel aliquo herede meo, vel aliquo Officiario vel Judiciario meo, vel ſucceſſorum meorum.

PRÆTER hæc ſciant omnes, quod ipſos Canonicos & omnia bona eis collata, & conferenda à fidelibus, meæ & ſucceſſorum meorum ſuppono protectioni, ne aliquis contra eos audeat malignari, & ut perpetuâ pace gaudeant.

UT autem hæc omnia firmam in Domino ſtabilitatem obtineant, præſens Scriptum confirmari curavi ſigilli mei appenſione, ut omnis falſitatis calumnia in poſterum ſopiatur.

ACTUM anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo ſexto. 1206.

C A-

Additio.

(1) SANCTA GERTRUDIS. Virgo ac prima Abbatiſſa Monaſterii Nivellenſis, quod nunc illuſtre eſt Nobilium Canonicarum Collegium, Parentes habuit Pipinum Landenſem & * Idubergam. Obiit anno 664, inter Cælites relata per Honorium III Pont. feſto ejus incidente in diem 17 Martii. Cultus ejus non modo celebris eſt Nivellis, Lovanii, ac Gertrudisbergæ prope Hollandiam; ſed & per totum ferme Belgium, ubi plurimæ Eccleſiæ in ejus honorem ſunt conſecratæ; imò & in Germania, præſertim Auguſtæ Vindelicorum, ubi inſignis Eccleſia Canonicorum, & Oſnaburgi, ubi Abbatia Virginum Benedictinarum, Sanctam Gertrudem tutelarem habent. Vitam ejus ſcripſit ac publici juris fecit anno 1637 *Joſephus Geldolphus à Ryckel*, Abbas S. Gertrudis Lovanii.

* Aliis Ittam.

Additio.

SANCTÆ GERTRUDIS Monaſterium Lovanii, primis exordiis fuit Præpoſitura Canonicorum Regularium, anno 1449 à Nicolao V Pont. Abbatiæ titulo inſignitum, cui acceſſit anno 1652, donante Innocentio X, uſus mitræ & Pontificalium, in favorem Abbatis *Winandi de la Margelle*, ac Succeſſorum ejus.

Ad hanc Abbatiam nulli niſi præclaris orti natalibus, ab ipſa prima Inſtitutione, aſſumuntur. Solent paſſim Abbates eſſe Conſervatores Privilegiorum Academiæ Lovanienſis, quo munere hodiedum præclarè fungitur Illuſtr. D. Abbas *Alexander Carolus de Pallant*, Ordinum Brabantiæ ſæpius Deputatus Ordinarius &c.

CAPUT CIII.

(1) *Ægidius* Bertholdus *Ægidii & Catharinæ filius, Dominus in Berlar, ex familia Toparcharum Machliniæ & Grimbergæ, anno* 1235 *fundat Abbatiam* (2) *S. Bernardi, Ordinis Ciſtercienſis, prope Antverpiam.*

Ægid. de Bertout.

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ægidius Bertholdus, vir nobilis, univerſis præſens Scriptum inſpecturis, cognoſcere veritatem.

Universitati veſtræ notum fieri cupimus, quòd nos communicato conſilio cognatorum & amicorum noſtrorum, virorum Religioſorum & Juriſperitorum, de conſenſu & voluntate viri nobilis Walteri Bertholdi, Domini & conſanguinei noſtri, quidquid juris habemus, vel habere poſ-
Vrenden. Millegbem. Broechem Ouwen. ſumus in villis de *Vrimede*, de *Millenghem*, de *Brochem*, & de *Oudem*, in terris, molendinis, pratis, ſilvis, aquis, paſcuis, manſionariis, reditibus ſive cenſibus, aridis, ſiccis, & rebus aliis (ſalvis tamen nobis, & ſucceſſoribus noſtris, hominibus feodalibus & familiis, & de ſanguine, & hujuſmodi juribus ſuperioribus) liberè & abſolutè contulimus, in puram eleëmoſynam, ob remedium animæ noſtræ & animarum patris, matris, & prædeceſſorum noſtrorum, in manus Abbatis Villariensis, Ciſtercienſis Ordinis, in Brabantia, Leodienſis Diœceſis, ad fundandum Monaſterium Monachorum ejuſdem Ordinis, ubicumque in prænominatis quattuor villis, infra terminos noſtros, locus ad hoc inventus fuerit magis idoneus. Ita etiam quòd ibidem Abbas reſideat, & Conventus Ordinis memorati.

Conventus autem ille ſumendus eſt de Monaſterio Villarienſi, & non aliunde. In memorato autem Monaſterio, quale jus habet Dux Brabantiæ in Monaſterio Villarienſi, tale nobis & Succeſſoribus noſtris reſervamus. Teſtes, qui interfuerunt huic facto, ſunt hi viri nobiles.

Ægidius Bertholdus, pater noſter.
*Waltherus Bertholdus } conſanguinei noſtri. *Dominus Mechliniæ
*Henricus Bertholdus } *Dominus de Duffle & Gheel.
Nicolaus } filii Peregrini.
Willelmus }
Goſuinus Boc }
Arnoldus Pottere } milites.
Walterus de Haght }
Magiſter Gaufridus, Canonicus Lovanienſis.
Godeſcalcus } Sacerdotes.
Henricus de Berlar. }
Mater noſtra Catharina.
Uxor noſtra Heluigis, & multi alii.

Et ut donatio iſta rite facta robur habeat in perpetuum, Sigillum noſtrum præſentibus appendere curavimus. Datum & actum apud Berlar, anno Domini MCC. triceſimo quinto, feriâ tertiâ ante Purificationem B. Mariæ Virginis. Ballar. 1235.

(1) Ægidius Bertholdus. Uxorem habuit Heluigem: fratres verò Ludovicum & Godefridum.

* Nunc Ballar. Fortè idem cum eo, qui decimas de * Berlaer & Ghele dedit Monaſterio Vallis Roſarum 1227, & duas ibi filias collocavit.

Additio. (2) Sancti Bernardi Abbatia, ad Scaldim, primarium agnoſcit fundatorem Henricum II Brabantiæ Ducem cognomento *Magnanimum*; Dotatores verò Dominos Bertholdios, Mechliniæ ac Grimbergæ Dynaſtas. Primi Religioſi ex Abbatia Villarienſi evocati ſunt: circa annum 1490 conceſſus fuit Abbati uſus mitræ ac Pontificalium.

Additio. Anno 1560 à Pio IV. Pont. unita atque incorporata fuit hæc Abbatia Epiſcopatui Antverpienſi, fueruntque ſex primi Epiſcopi ſimul ibidem Abbates; ſed anno 1649 ſub Epiſcopo Gaſpare Nemio facta fuit ſeparatio Abbatiæ ab Epiſcopatu, certis ſub conditionibus, certiſque bonis aſſignatis, uti latiùs refert Baro le Roy in Notitia Marchionatûs S. R. I.

CAPUT CIV.

S. Ludovicus *Galliæ Rex Comitatum Arteſiæ, à Ludovico patre ſuo inſtitutum, anno* 1237 *confirmat.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. (1) Ludovicus Dei gratiâ Francorum Rex, notum facimus, quod cum claræ memoriæ Genitor noſter,
*VIII Dominus etiam Atrebateſii Ludovicus *Rex Francorum illuſtris, in teſtamento ſuo ordinaverit, & pro parte hereditatis aſſignaverit cariſſimo fratri noſtro (2) Roberto terram *Atrebateſii*, quam idem Genitor noſter ex parte matris ſuæ habebat, *Atrebatum*, *S. Audomarum*, & *Ariam*, cum pertinentiis eorumdem, & poſt deceſſum cariſſimæ Dominæ matris noſtræ (3) B. Reginæ Francorum illuſtris, *Heſdinum*, *Bapalmum*, & *Lens*, cum eorum pertinentiis, quæ eadem Domina mater noſtra tenebat, nomine dotalitii, ex parte Iſabellæ Reginæ, aviæ noſtræ, moventia: Nos ſinceritatem dilectionis, quam ad eumdem fratrem habemus, volentes per exhibitionem operis oſtendere, volumus, & eidem fratri noſtro per præſentem Chartam concedimus totam terram

ram prædictam, ſalvis feudis & eleëmoſynis, quæ tenebunt & reddentur, ſicut tempore Genitoris noſtri, ſibi & heredibus ſuis jure hereditario poſſidendam.

Ita quod tam illam terram *Atrebati*, *S. Audomari*, & *Ariæ*, quam antea tenebamus, quàm illam, quam Domina mater noſtra nomine dotalitii poſſidebat, cum eo jure quod eadem Domina mater noſtra in emptione habebat, quam apud * Villanas fecerat, ſita in feodo *Lenſii*, tanquam hereditatem ſuam habeat, teneat & poſſideat. Et ipſe nobis homagium ligium inde fecit, & heredes ejus nobis & heredibus noſtris ſimiliter facere tenebuntur; & nos prædictum dotalitium, nomine matris noſtræ, in loco ſibi grato, & placenti, ad terræ æquivalentiam commutavimus eidem Dominæ matri noſtræ.

* Violenez vicus prope Baſſeam & Lenſium.

Idem autem frater noſter de prædictis, pro parte terræ quam habere debebat, ſe habet pro pagato: nec ipſe, nec heredes ejus à nobis vel heredibus noſtris, ampliùs pro parte terræ poſſunt petere neque petent. Quod ut perpetuæ ſtabilitatis robur obtineat, præſentem Paginam ſigilli noſtri auctoritate, & Regii nominis charactere inferiùs annotato, fecimus confirmari.

Actum apud Compendium, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo triceſimo ſeptimo, menſe Junio, Regni verò noſtri anno XI, aſtantibus in Palatio noſtro, quorum nomina ſuppoſita ſunt & ſigna. Compiegne. 1237.

Dapifero nullo
Signum Roberti (4) Buticularii.
Camerario nullo.
Signum Almarici Conſtabularii.
Data vacante Cancellariâ. Lodovicus.

Additio. (1) Sanctus Ludovicus IX, filius Ludovici VIII Galliarum Regis, & Blancæ quæ erat filia Alphonſi Caſtellæ Regis, natus eſt Poiſſiaci anno 1215. Patri ſuo ſucceſſit anno 1226 ſub tutela Matris, à qua non minùs bene gubernare, quàm piè vivere didicit. Iter in Paleſtinam iteratò ſuſcepit, ac primò quidem captus ab Infidelibus anno 1250, non ſine ingenti lytro vitam libertatemque redemit. Secundo itinere ſuſcepto, in obſidione Tunetana peſte correptus, ſanctè obiit anno 1270, 25 Auguſti, quo die feſtum ejus ab univerſa Eccleſia celebratur, poſteaquam à Bonifacio VIII Pont. anno 1297 inter Sanctos relatus fuit. Uxorem duxerat Margaretam filiam Comitis Provinciæ, ex qua filium ac Succeſſorem habuit Philippum III.

Additio. (2) Robertus, S. Ludovici Regis frater, ab eodem creatus anno 1237 primus Comes Arteſiæ, primis nuptiis uxorem habuit Mariam filiam Ferrandi Portugalliæ Principis & Joannæ Comitiſſæ & heredis Flandriæ, quæ ſine prole obiit. Secundò duxit Mathildem filiam Henrici Ducis Brabantiæ, è qua poſteros & heredes in Comitatu Arteſiæ reliquit.

Fratrem ſuum in itinere tranſmarino ſecutus, in Ægypto occubuit anno 1249, ætate floridâ (vix enim triceſimum tertium attigerat annum) Damiatâ ad Nili ripas expugnatâ, dum incredibili fortitudine atque alacritate Barbaros proſequitur ac fundit, tandem ad Manzoram, cum plurimis aliis cæditur menſe Decembri, nec ampliùs uſquam apparuit. *Ita Ferreolus Locrius in Chronico Arth. ad ann. Chriſti* 1249. Additio.

(3) Blanca, Mater S. Ludovici Regis, piè obiit anno 1252, ætatis 64, ſepulta in Abbatia B. Mariæ Regalis, vulgò *Maubuiſſon*, prope Pontiſaram, Ordin. Ciſterc. quam fundaverat.

(4) Robertus de Courtenai, Buticularius, vulgò *Grand Bouteiller de France*, obiit in itinere tranſmarino anno 1239.

CAPUT CV.

Henricus II *Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Locum S. Bernardi ad Scaldim Abbati ejuſdem Monaſterii in purum Alodium confert*, *anno* 1243.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Henricus, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, omnibus præſentes litteras inſpecturis, cognoſcere veritatem.

Noverit Univerſitas veſtra, quòd Gosuinus Miles, dictus Bock totum feodum, quod de nobis tenebat in territorio de *Heimicſem* in pratis, aquis, piſcariis, ſilvis, terris cultis & incultis, reditibus, & rebus aliis ad opus Abbatis & Conventûs de Loco S. Bernardi, Ciſtercienſis Ordinis, qui ab ipſo Gosuino præfatum feodum, titulo emptionis, juſtè acquiſiverunt, in manus noſtras quaſi veri Domini, & Superioris ipſius feodi reportavit, atque juſto modo * werpivit, nihil ſibi juris, nihil ſuis heredibus in dicto feodo, ad præſens vel in poſterum, reſervando.

Hemexem

* Id eſt abdicavit.

Nos verò, ob remedium animæ noſtræ, patris, matris, & uxoris, prædeceſſorum & ſucceſſorum noſtrorum, dictum feodum præfatis Abbati & Conventui in purum contulimus alodium, liberè & abſolutè perpetuò poſſidendum, nihil juris nobis vel poſteris noſtris, præter tres articulos altæ Juſtitiæ, ſcilicet manifeſtam ſanguinis effuſionem, membrorum mutilationem, & vitæ ablationem, ſi exceſſus delinquentium hoc exegerit, in ipſo alodio reſervando.

Nos inſuper dictos fratres Abbatem & Conventum, cum omnibus bonis ſuis, ſub protectione noſtra ſuſcipimus & tutela. Ipſi enim Fratres pro peccatis noſtris tenentur ſpecialiter orare. Huic autem facto interfuerunt,

Arnoldus Abbas Villarienſis.
Franco Monachus.
Joannes Converſus ibidem.
Abbas de * Hellenchines.
Magiſter Daniel.
Simon Capellanus noſter.

* Aliàs Heyliſſem Ord. Præmonſt. in Brabantia.

Franco

Franco Canonicus de Liera.
Willelmus de Grimberges.
Arnoldus Dapifer de Rochelar.
Gerardus de Iſca.
Willelmus & Hugo, Fratres, dicti Noiſe, & alii quàm plurimi.

In cujus rei teſtimonium præſentem Chartam ſigillo noſtro duximus roborandam. Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo tertio, feriâ tertiâ poſt feſtum Petri ad Vincula. 1243.

CAPUT CVI.

Ludovicus Bertholdus, *Dominus in Berlar*, *donationes ab Ægidio fratre ſuo factas, ad fundandum S. Bernardi Monaſterium, prope Antverpiam, approbat anno* 1245.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti. Henricus Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, omnibus præſens ſcriptum intuentibus teſtimonium veritatis acceptare.

Noveritis, quòd vir nobilis (1) Lodewicus de Berlar, dictus Bertout, in præſentia noſtra & multorum hominum noſtrorum conſtitutus, eleëmoſynam in villis de *Vrimede*, de *Millenghem*, de *Brughem*, & de *Oudem*, quàm piæ memoriæ vir nobilis (2) Ægidius Bertout, ipſius germanus, jamdudum legaverat ad fundandum novum Monaſterium Ordinis Ciſtercienſis, quod nunc fundatum Locus S. Bernardi vocatur, ratam habuit & acceptam, nihil ſibi juris vel ſuis heredibus in eadem eleëmoſyna reſervando, ſalvis ſibi hominibus feodalibus & manſionariis, ad idem feodum pertinentibus in villis eiſdem, & alta juſtitia, ita quòd nullum Juſtitiarium ſecularem adducere poterunt Fratres dicti Monaſterii in ipſis villis, præter ipſum Lodewicum, & (3) Walterum Bertout, ac eorum Succeſſores; niſi ipſis Fratribus à dictis nobilibus Juſtitia deeſſet.

Vremde. Millegbem. Broechem. Ouwen.

Sicque ad preces noſtras, intuitu Dei, & ob remedium animæ ſuæ, matris, fratris, prædeceſſorum & ſucceſſorum ſuorum conceſſit, ut dicti Fratres ad locum ſibi magis congruum ſuam transferant Abbatiam: ita quòd Capella infra terminos dictæ eleëmoſynæ remaneat, ubi Miſſa pro animabus fundatorum quotidie, cùm id congruè fieri poterit, in perpetuam memoriam celebretur.

Orationes etiam omnes, cum ceteris beneficiis ſpiritualibus, quas ipſi & eorum ſucceſſores in perpetuum facient, animæ ſæpe dicti Ægidii, & omnium ſuorum Succeſſorum, conceſſerunt integraliter dicti Fratres, ac ſi Abbatia eorum apud unam dictarum villarum remanſiſſet.

Teſtes interfuerunt hi.

Walterus Bertout, Dominus ipſius Lodewici.
Henricus Bertout.
Godefridus frater noſter.
Willelmus de Grimberges. } nobiles.
Arnoldus de Rochelar, Dapifer. }
Henricus de Attenhove.
Gerardus de Iſca, * Dapifer noſter.
Goſuinus dictus Boc.
Walterus de Hacht. }
Walterus Clutinc. }
Reinboldus de Thunis. } milites.
Henricus de Heisbroec. }
Alexander de * Hemmineſem. }
Daniel Caſtellanus de Geneppia.
Godefridus de Bruel.
Simon Capellanus noſter.
Willelmus Clericus noſter, & multi alii.

* Dapifer Henrici Brabantiæ Ducis, qui loquitur hic.

* Heimiſeſem.

In cujus rei teſtimonium præſentem chartam Sigilli noſtri munimine duximus roborandam.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto, menſe Septembri, apud (4) Ruslenberge. 1245.

Addition.

(1) Ludovicus Dominus de Berlaer (nunc Ballaer, fratri ſuo Ægidio Bertholdo ſine liberis defuncto ſucceſſit; uxorem duxit Sophiam Dominam de Gramines. Ex eadem genuit Florentium Berlaræ Dominum, Joannem Dominum de Gramines, alioſque liberos. Horum Dominorum de Berlaer frequens fit mentio in Tabulis Comitiorum Cortembergæ habitorum, apud Divæum in Rebus Brabanticis, & apud Butkens in Trophæis Brabantiæ &c.

(2) Ægidius Bertout, idem cujus Diploma ſupra relatum fuit cap. 103.

(3) Waltherus Bertholdus cognomento *Magnus*, obiit circa annum 1283, ſepultus Mechliniæ in ambitu Chori D. Rumoldi. Duas habuit uxores, Mariam Guilielmi Arverniæ Comitis filiam, & alteram Mariam. Proles ei fuere Waltherus & Florentius, dein Domini Mechliniæ, & Guilielmus Præpoſitus Eccleſiæ S. Petri Lovanii, dein Epiſcopus Ultrajectinus, Sophia Henrico Bredæ Domino, & Mathildis Mauritio Domino de Craon nuptæ.

(4) Ruslenberge, *Roeſelberch* prope Lovanium, puto.

Digitized by Google

CAPUT CVII.

(a) Quarto genito.
(b) Cognomento Sapiens.

Ducatus Burgundiæ PHILIPPO AUDACI *filio* (a) *à Joanne Francorum Rege anno* 1363 *datur : quam Donationem poſtea* CAROLUS V. (b) *Rex, Philippi frater anno* 1364 (1) *editis Tabulis laudavit.*

CAROLUS Dei gratiâ Francorum Rex, notum facimus univerſis præſentibus, pariter & futuris, Nos vidiſſe litteras claræ memoriæ Domini Genitoris noſtri, formam quæ ſequitur continentes.

JOANNES Dei gratiâ Francorum Rex. Ad ſubditorum quietem & pacem curam gerentes ſollicitam, facti didicimus experientiâ, non modicùm prodeſſe, fideles & ſtrenuos habere Vaſallos. Ipſorum enim meritis, propulſis invidis & æmulis, pacis tranquillitas acquiritur, & juſtitia, omnium regnorum fundamentum, pacificè adminiſtratur, ad regnantium gloriam & honorem : unde fervor oritur dilectionis ad Dominum, cujus etiam creſcit vigor ſubjectionis in eiſdem.

NOVIMUS inſuper Coronam ſtabiliri Regiæ Majeſtatis, dum perſonæ præclari generis, moribus utique & honeſtate vernantes, dignitatibus inclytis præferuntur. Ipſorum igitur adſiſtentiâ laterali non minùs ſceptra coruſcant regnantium, quàm gemmis corona.

LAUDABILIA igitur prædeceſſorum noſtrorum Regum, qui ſolitâ munificentiâ dignis conſueverunt digna rependere, ſequentes veſtigia, etſi ſingulos, juxta ſuorum exigentiam meritorum, deſideremus proſequi favoribus gratioſis, digniores tamen cenſemus debere dignioribus inſigniri. Attendentes quod etſi naturaliter noſtris tenemur liberis aſſignare, unde ſtatum, juxta ſuæ perſpicuitatem proſapiæ, honorificè continuent; ad hoc tamen impendendum eò liberaliùs inducimur, quò inſtantiùs eorum continuata merita id expoſcunt.

ET deſiderantes affectuoſiùs gravamina & oppreſſiones, irruentibus hoſtibus, illatas ſubditis noſtris *Ducatûs Burgundiæ*, qui ex ſucceſſione bonæ memoriæ PHILIPPI, ultimi Ducis ejuſdem, in nos, ut propinquiorem in genere, noviter eſt delatus, amputare, & ipſorum providere quieti : & ad memoriam reducentes grata & laude digna ſervitia, quæ cariſſimus PHILIPPUS, filius noſter quartogenitus (qui ſpontè expoſitus mortis periculo, nobiſcum imperterritus & impavidus ſtetit in acie prope *Pictavos*, vulneratus, captus & detentus in hoſtium poteſtate) ibi & poſt liberationem noſtram hactenus exhibuit, indefeſsè, & vero amore filiali ductus : ex quibus ſuam meritò cupientes honorare perſonam, perpetuoque præmio fulcire, ſibi paterno correſpondentes amore, ſpem & fiduciam gerentes in Domino, quod ipſius creſcente providentiâ, dicti noſtri ſubditi Ducatûs ejuſdem, à ſuis oppreſſionibus releventur.

NOTUM itaque facimus univerſis, præſentibus pariter & futuris, quod nos his & aliis juſtis conſiderationibus excitati, & ad humilem ſupplicationem ſubditorum noſtrorum dicti Ducatûs, prædictum *Ducatum Burgundiæ* in Pariatu, & quidquid juris, poſſeſſionis & proprietatis habemus, & habere poſſumus, & debemus, in eodem, nec non & in *Comitatu Burgundiæ*, & in quacumque parte ipſius, ex ſucceſſione prædicta, cum univerſis & ſingulis honoribus, juribus, reditibus & proventibus, hominibus, homagiis, feudis & retrofeudis, juriſdictionibus altis, mediis, & baſſis, mero & mixto imperio, civitatibus, villis, caſtris, & caſtellaniis, domibus, maneriis, ſtagnis, fluviis, ſeu ripariis, nemoribus, foreſtis, vineis, terris, pratis, cenſibus, & aliis poſſeſſionibus quibuſcumque dicti Ducatûs, & juris, quod habere poſſumus ex cauſa prædicta in Comitatu prædicto, quocumque nomine nuncupentur, & cujuſcumque valoris exiſtant, dicto filio noſtro conceſſimus, donamuſque & concedimus, tenore præſentium, de noſtris ſpeciali gratia, certa ſcientia, auctoritate Regia, & noſtræ Regiæ poteſtatis plenitudine, præmiſſaque in eum transferimus tenenda, poſſidenda per eum, & HEREDES ſuos, in legitimo matrimonio, ex proprio corpore procreandos, perpetuò, hereditariè, pacificè, & quietè.

PONENTES ex nunc dictum *Ducatum Burgundiæ*, & jus, quod ex ſucceſſione prædicta habemus in *Comitatu* prædicto, cum ſuis prædictis pertinentiis, extra noſtrum domanium, & ſeparantes omninò : cui ſiquidem domanio præmiſſa duxeramus adjungenda, non obſtante, ſi voluerimus & ordinaverimus, ſub quibuſcumque modo, obligatione, ſubmiſſione & forma verborum, vel quod ejuſmodi ordinatio præceſſerit, vel ſi habitatoribus dictorum Ducatûs & Comitatûs, ſeu communitatibus villarum, caſtrorum, vel locorum aliorum eorumdem, vel perſonis ſingularibus conceſſerimus, præmiſſa in toto vel in parte, à noſtro & Coronæ noſtræ domanio, nullatenus ex tunc in antea ſeparari. Quorum dictum filium noſtrum

(1) EDITIS TABULIS. Hinc liquet falſum eſſe quod Franci allegant, Ducatum Burgundiæ eſſe unitum cum Corona Galliæ, quæ unio nunquam facta fuit : ut Mercurinus Gattinarius Cancellarius Burgundiæ allegavit in Tractatu Caletenſi 1521. producens hoc Diploma Joannis Regis, & Confirmationem Caroli V. fratris Philippi.

ſtrum *Ducem, primumque Parem Franciæ* facimus & creamus. Volentes & concedentes eidem, ut ipſe ſuique heredes ex proprio corpore, in legitimo, ut prædicitur, matrimonio procreati, qui ei ſuccedent in Ducatu prædicto; utantur & fruantur perpetuò & pacificè univerſis & ſingulis privilegiis, franchiſiis, juribus, libertatibus, & prærogativis, quibus uſi ſunt hactenus & utuntur ceteri pares Franciæ, omni modo & formâ, quibus tenebant dictum Ducatum, & dictis privilegiis uſi fuerunt hactenus Duces Burgundiæ, & utebatur dictus defunctus ultimus Dux PHILIPPUS, dum vivebat; ſalvis tamen donationibus & conceſſionibus, ſi quas fecimus, poſtquam dictus Ducatus devenit ad manum noſtram, ut prædicitur, quas nolumus effectu fruſtrari.

SALVIS inſuper, & retentis nobis & ſucceſſoribus noſtris Franciæ Regibus, ſuperioritate & reſorto dictorum donatorum; fide etiam ac homagio Ducis præſtandis nobis & ſucceſſoribus noſtris prædictis, modo debito & conſueto fieri & præſtari per Duces Burgundiæ temporibus anteactis, regalibuſque & juribus aliis regiis ad nos pertinentibus ad cauſſam noſtræ Coronæ, & quæ habebamus vivente dicto ultimo Duce defuncto, in Ducatu prædicto.

PRO quibus donatis prædictis, dictus filius noſter nobis fecit homagium tanquam Dux & primus Par Franciæ prædictus & eo modo, quo defuncti Duces Burgundiæ tenebantur, & conſueverunt facere nobis, & noſtris prædeceſſoribus. Ad quod homagium admiſimus eumdem: quem per hoc emancipavimus, & extra poteſtatem noſtram paternam poſuimus, & ponimus per præſentes. Salvo inſuper & retento, quòd ſi dictus filius noſter, vel ſua poſteritas, ut prædicitur, procreanda deceſſerint, quod abſit, abſque herede ex proprio corpore, ſuccedente in dicto Ducatu; præmiſſa univerſa & ſingula ſic donata, pleno jure integraliter revertentur ad nos, & ſucceſſores noſtros Reges, qui pro tempore fuerint, noſtræ Coronæ domanio applicanda.

PER hanc autem conceſſionem noſtram præſentem & donum, *Ducatum Turoniæ*, quem cum ſuis pertinentiis dicto filio noſtro aliàs donavimus, ad manum noſtram ponimus, & retinemus, ordinaturi de eodem ad noſtræ beneplacitum voluntatis. Quapropter damus præſentibus in mandatis univerſis Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, univerſis Ducibus, Comitibus, Baronibus, & aliis Nobilibus, aliiſque Clericis & Laicis, ad quos pertinuerit, quatenus homagia & deveria, honores, ſervitia, & obedientias, in quibus Nobis tenebantur ante donationem præſentem, ratione Ducatûs & aliorum donatorum prædictorum, præſtent & faciant indilatè & de cetero dicto filio noſtro, ſuiſque heredibus antedictis, de legitimo matrimonio procreandis, modo & formâ, quibus ipſa fecerant, & facere debuerant dicto ultimo defuncto Duci: per quorum præſtationem nos inde abſolvimus penitus, & quitamus eoſdem, volumuſque obediant dicto filio noſtro; tanquam Duci dicti Ducatûs & Pari Franciæ primo, plenariè, & abſque difficultate quacumque.

MANDAMUS inſuper dilectis & fidelibus Conſiliariis noſtris, Præſidentibus, & aliis gentibus noſtri parlamenti Pariſienſis, univerſis inſuper Juſtitiariis & Officiariis noſtri regni præſentibus & futuris, quatenus dictum filium noſtrum & heredes ſuos, prædictos Duces Burgundiæ & Pares Franciæ, in omnibus caſibus atque locis, in judicio & extra, ut Duces & primos Pares Franciæ recipiant & admittant; ipſoſque faciant & permittant uti & gaudere pacificè prærogativis, franchiſiis, libertatibus, honoribus, & juribus Ducatûs & Pariatûs, & noſtram præſentem ordinationem teneri perpetuò inviolabiliter: nihil facientes vel attentantes in contrarium quoquomodo; non obſtantibus conſuetudinibus, ſtatutis, uſibus, & privilegiis contrariis quibuſcumque, doniſque & gratiis dicto filio noſtro factis aliàs, & quæ in præſentibus non fuerint expreſſata.

QUOD ut firmum & ſtabile permaneat in futurum, noſtris præſentibus litteris fecimus apponi ſigillum: ſalvo in aliis jure noſtro, & in omnibus alieno. Datum Germiniaci ſupra Maternam in die ſexta Septembris, anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo tertio. 1363.
Per Regem. Ivo.

NOS igitur memores, quòd ipſo Domino Genitore noſtro adhuc ſuperſtite, attentis cauſſis & conſiderationibus, quibus ipſe Dominus Genitor noſter, in donatione dicti Ducatûs Burgundiæ, cariſſimo fratri noſtro PHILIPPO, de quo in eiſdem litteris fit mentio, ducebatur, quas veras & efficaces fuiſſe & eſſe cognovimus, amore inſuper ſpeciali, quem ad ipſum fratrem noſtrum ſemper habuimus, & adhuc gerimus & habemus, dictam donationem, & cetera contenta in litteris ſupra ſcriptis grata habuimus, ex tunc pro futuris temporibus bonâ fide promittentes in contrarium non venire, quovis exquiſito colore & occaſione, ad quemcumque ſtatum nos venire, vel aſcendere contingeret. Et ſuper hoc noſtras ſibi litteras recolimus conceſſiſſe, ipſas litteras, donationem, & cetera in eis contenta, rata habentes, & grata, eas volumus, laudamus, approbamus, & de ſpeciali gratia, auctoritate noſtrâ Regiâ, & certâ ſcientiâ, tenore præſentium, confirmamus, volentes & concedentes, ut ipſe frater noſter dicto Ducatu, & aliis ſibi donatis prædictis, ſuique heredes, ex ſuo corpore, in recta linea, & legitimo matrimonio procreandi gaudeant & utantur, juxta præſcriptarum ſeriem litterarum.

ET ex abundanti, ipſius & ſuorum ſecuritati providere volentes, dictum Ducatum, & alia ſibi præſcriptarum ſerie litterarum donata, tenenda & poſſidenda, modo & formâ, quibus in eiſdem continetur litteris, eidem fratri noſtro donamus & concedimus, de noſtris, gratia, ſcientia & auctoritate prædictis.

DE quibus ipſe frater noſter, ut Dux & Par Franciæ prædictus, nobis fecit homagium, ſub

forma

Digitized by Google

forma in præſcriptis inſerta litteris : ad quod ipſum admiſimus : ſalvis & retentis eis , quæ dictus Dominus Genitor noſter decrevit , per præſcriptas litteras, ſibi & ſuis ſucceſſoribus retineri.

QUAPROPTER damus præſentibus in mandatis, univerſis & ſingulis Prælatis , & aliis perſonis Eccleſiaſticis , Ducibus , Comitibus, Baronibus , & aliis Nobilibus , ceteriſque Clericis & Laicis , ad quos pertinebit , quatenus homagia, fidelitates, honores, ſervitia, & deveria , quibus Duci dicti Ducatûs tenentur , & teneri poſſunt & debent , præſtent & faciant indilatè, & de cetero dicto fratri noſtro, & ſuis heredibus , in legitimo matrimonio procreandis, modo & formâ in ſupraſcriptis litteris expreſſatis. Per quorum præſtationem nos inde abſolvimus penitus, & quitamus eoſdem , eidemque obediant tanquam Duci.

QUEM ſiquidem fratrem noſtrum in Parlamento noſtro Pariſienſi, & ubique in regno noſtro , in judicio & extra , & ſuos heredes prædictos Duces Burgundiæ volumus in omnibus caſibus , ut *Duces Burgundiæ & primos Pares Franciæ* admitti, recipi & tractari, ac uti & gaudere Privilegiis , juribus , & honoribus Ducatûs & Pariatûs perpetuò , pacificè & quietè.

ET ulteriùs donum & gratiam dicti Domini Genitoris noſtri prædictam & noſtram præſentem ampliantes, *domum Burgundiæ*, ſitam in Monte S. Genovefæ Pariſius , quæ à longis temporibus citra , fuit Ducum Burgundiæ, eidem fratri noſtro pro ſe & ſuis heredibus prædictis donamus, de gratia & auctoritate prædictis, tenendam cum ſuis pertinentiis, eo modo & formâ , quibus dictus ultimus Dux Burgundiæ eam tenuit, quoad vixit.

NON obſtantibus eis, quæ dictus Dominus Genitor noſter voluit in ſuis præſcriptis litteris non obſtare, & donis per ipſum, vel Nos dicto fratri noſtro aliàs factis, quæ pro expreſſis in præſentibus haberi volumus & cenſeri : Quod ut firmum & ſtabile perpetuò perſeveret, noſtrum, quo ante ſuſceptum regni noſtri regimen utebamur , præſentibus litteris fecimus apponi ſigillum ; ſalvo in aliis jure noſtro, & in omnibus alieno.

Datum in LUPARA prope Pariſios, die ſe-
cundâ Junii, anno Domini milleſimo trecente- 1364.
ſimo ſexageſimo quarto.

FINIS.

Digitized by Google

AUBERTI MIRÆI DIPLOMATUM BELGICORUM LIBRI DUO.

Illuſtriſſimo ac Reverendiſſimo Domino

D. ALPHONSO S. R. E. CARDINALI DE LA CUEVA.

AMpliſſimis & in omne ævum victuris Viris, PETRO PECKIO Brabantiæ, & HENRICO UWENO Gelriæ, Cancellariis, hortantibus & adjutantibus, ante annos aliquot Tabulas ac Diplomata veterum Eccleſiarum Belgicarum, cum blattis ac tineis luctantia, à ſitu & putredine vindicare cœpi. Illorum Centuriam unam, familiæ Sereniſſimorum Principum ALBERTI & ISABELLÆ EUGENIÆ Bruxellis adſcriptus, & Bibliothecarii munere, licet indignus, per eoſdem auctus, ne otio aulico torpeſcerem, unum in corpus digeſſi, & typis ante triennium publicavi. Quod quidem noſtrum aliquale in Eccleſiam ac Rempublicam ſtudium, utriuſque ordinis, cùm ſacri tum politici, viris primariis (abſit verbo jactantia) mirificè placuit: qui ad reliqua id generis monumenta in lucem proferenda, me quà monendo, quà juvando, non ſemel excitarunt.

Antverpiam itaque, ad veterem noſtram ſedem ac domicilium poſtliminio reverſus, animi cauſsâ, quaſi aliud agens, Centurias iſtas duas, ex ingenti Diplomatum ſeu Donationum piarum, variis è locis ad me eruditis ab amicis miſſarum acervo, ſepoſui: quas nunc Illuſtriſſimo ac Reverendiſſimo nomini Veſtro inſcriptum eo.

Belgicarum porrò provinciarum Hiſtoria, cùm eccleſiaſtica tum politica,

litica, hactenus obſcura fuit, & Brabonicis, Foreſtaricis, Meluſinicis aliiſque fabellis impedita, & ſexcentis erroribus intricata. Lotharingia noſtra inferior ſeu Ripuaria (quæ primum ac vetuſtiſſimum Principibus noſtris titulum donat) & Limburgum primos ſuos Duces; Luxemburgum, Gelria, Hannonia & Namurcum veteres ſuos Comites; Antverpia noſtra Godefridum Bullonium & alios ſuos Marchiones, Gandavum, Aloſtum, Arſchotum & Strya ſuos item Comites; Bruxella, Brugæ, Ipra, Inſulæ Flandrorum, Cameracum, Lenſium, aliæque urbes, oppida ac municipia ſuos olim Caſtellanos ſeu Vicecomites ignorarunt.

Cameracenſis, Tornacenſis, Atrebatenſis, Morinenſis, Ultrajectinæ, Antverpienſis, Gandenſis, Brugenſis, Audomaropolitanæ, & aliarum Eccleſiarum Cathedralium; Vedaſtini item, Blandinienſis, Bertiniani, Amandini, Maricolenſis, Marchianenſis, Haſnonienſis, Gemblacenſis, Affligemienſis, Aquicinctini & aliorum illuſtrium Monaſteriorum noſtratium veræ origines Cimmeriis velut in tenebris hactenus latuerunt. Ego pro virili meo lucem aliquam adferre conatus fui: & erit fortaſſe, ſi Deus vitam & otium dederit, cùm Annales Eccleſiaſticos Belgii, exemplo magni illius Cæſaris Baronii (quem ſequi juvat, nam aſſequetur nemo) publici juris faciemus.

Officium itaque, quod Religioni ac Patriæ quoquo modo præſtiti, ut bonam in partem, *Illuſtriſſime ac Reverendiſſime Domine*, Te conciliatore ac parario, omnes cùm cives tum exteri interpretentur, Centurias iſtas duas erudito ac polito tuo in ſinu depono. Te, inquam, conciliatore, utpotè quem iſtarum rerum & ſtudioſiſſimum & peritiſſimum omnes ſciunt & admirantur. De pietate, vitæ morumque integritate, generis nobilitate, prudentia, & aliis eximiis Virtutibus tuis, velut in ſpecula collocatis, de legationibus feliciſſimè obitis, ne gratiam captare videar, nihil hîc dicam: erunt alii qui facundiùs & uberiùs ſuis in commentariis id præſtabunt. Deum venerans precor, ut Te, ad univerſæ Eccleſiæ & Reipublicæ Chriſtianæ bonum, Neſtoreos in annos ſervet: & unà rogo, ut tuorum in numero clientum me porrò habere non graveris, qui tuarum tot illuſtrium Virtutum cultor ac præco (frendente nequidquam Invidiâ) perpetuò exiſtam. Antverpiæ Kalendis Octobris, M. DC. XXVII.

Illuſtriſſimæ ac Reverendiſſimæ D. Veſtræ

Studioſiſſimus cliens

AUBERTUS MIRÆUS.

AUBER-

AUBERTI MIRÆI DIPLOMATUM BELGICORUM LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

DAGOBERTUS *Francorum Rex anno 639 donat S. Amando, Trajectenſi ad Moſam Epiſcopo, fundum, inter Scarpum & Elnonem fluvios, in Diœceſi Tornacenſi ſitum, ad ædificandum Monaſterium, quod hodie S. Amandi dicitur.*

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. (1) DAGOBERTUS Divinâ ordinante clementiâ Rex.

Deum nobis fore propitium credimus, ſi ad reformandum & confirmandum Religionis cultum præcipuam curam impendimus, & Religioni deſervientibus munificentiæ & liberalitatis noſtræ manum aperimus.

Proinde tam præſentium quàm futurorum ſolertiam ſcire volumus, quòd Venerabilis vitæ (2) AMANDUS Epiſcopus, qui per gratiam Dei filium noſtrum (3) SIGEBERTUM baptizavit, jam quibuſdam Eccleſiis ſeu Monaſteriis, ad augmentum Divini cultûs, conſtructis ac benè diſpoſitis, Excellentiam noſtram adierit, & ut non deficiens Dominicæ vineæ cultor, confidens autem de noſtræ largitatis beneficio, locum ſitum inter duos fluvios (4) *Scarp* & (5) *Elnonem*, à noſtra liberalitate ſibi concedi humiliter petierit.

Qui locus licet eſſet, propter multam ſilvæ denſitatem, ad extirpandum difficilis, tamen labori ſuo, imò poſt laborem ſuum, quieti & uſibus Deo militantium, quos ibi ſe jam præmeditabatur per Dei gratiam ordinaturum, videbatur oportunus.

Nos igitur conſiderantes dignam Reverendi Pontificis petitionem, tum propter totius Regni noſtri, ac prolis noſtræ ſtabilitatem ac pacem, tum propter animarum noſtrarum ſalutem, locum quem petierat, cum utraque aqua & ſilva circumquaque ſuccreſcente, pronâ animi devotione conceſſimus, & conceſſionem noſtram ratâ legum ſanctione ſtabilivimus.

Præcipimus igitur, & ex auctoritate Regia jubemus, ut nulla ſecularis vel Eccleſiaſtica perſona de loco ſupraſcripto, cum aqua & ſilva, præfato Pontifici à mea liberalitate conceſſo, ipſi Pontifici ſeu Succeſſoribus ejus ullam inquietudinem aut refragationem, vel præjudicium ſive violentiam facere tentet, ſed potiùs hoc Regalis munificentiæ Beneficium, tam ipſe Pontifex & quos ibi ordinaverit, quàm qui ei ſucceſſerint, ſine ulla diminoratione, abſque ulla calumnia & contradictione, ſecurè ac perpetualiter habeant & poſſideant.

Quod ſi Divina pietas locum ipſum, per induſtriam hujus amabilis viri, ac ſucceſſorum ejus, & per devotam largitionem bonorum hominum

(1) DAGOBERTUS Francorum Rex eo nomine primus, anno regni XVI. Chriſti autem 644. obiit, pridie Kalend. Februarii: ut Aimoinus lib. 3. cap. 33. & Continuator Gregorii Turonenſis cap. 79. narrant. Dagoberti hiſtoriam ſcripſit Jodocus Coccius, Societatis Jeſu Theologus, Molshemii an. 1623. typis editam.

(2) S. AMANDUS Tungrenſis ſeu Trajectenſis ad Moſam Epiſcopus anno 637. conſecratus, triennio præfuit. Exinde Cleri contumaciam non ferens, Paſtoris onus *S. Landoaldo* Archipresbytero, tamquam Vicario ſuo, reliquit per annos novem. Quo tempore vir Apoſtolicus, per Germaniam inferiorem ac ſuperiorem, Evangelii doctrinam longè latèque diffudit.

Tandem ſolitudinis amore captus, & oneris Pontificii pertæſus, à *S. Martino* I. Papa Epiſcopatum prorſus relinquendi facultatem petiit. Exſtat apud Baronium, in Annalibus, ejuſdem S. Martini epiſtola, petitionem abnegantis. Ad meliorem porrò vitam S. Amandus anno 662. tranſiit, in hoc ſuo Elnonenſi Monaſterio conditus, quod nunc S. AMANDI à ſuo conditore dicitur, & à Benedictinis poſſidetur, tertio lapide à Tornaco.

(3) S. SIGEBERTUS Dagoberti filius, anno 636. cùm à S. Amando baptizaretur, infans XL dies natus, inſigni futuræ pietatis præſagio, reſpondit, *Amen.* Rex Auſtraſiæ à patre creatus, XII cœnobia, in his *Stabulenſe*, & *Malmundarienſe*, in Arduenna, itemque *S. Martini* & *S. Quintini* apud Metenſes fundavit, & anno 654. ad cælites tranſiit, ſepultus in ſuo S. Martini cœnobio. Quod cùm eſſet dirutum anno 1552. bellis ſævientibus, oſſa S. Sigeberti Nanceium, Lotharingiæ metropolim, demum ſunt tranſlata, & condita in primatiali Canonicorum baſilica: ubi in magna veneratione habentur. Vide Faſtos noſtros Belgicos ad diem 1. Febr.

(4) SCARPUS Fluvius Duacum, Flandriæ oppidum, Academiâ anno 1562 inſtitutâ clarum, perfluit.

(5) ELNO fluviolus. Hinc ELNONENSE Monaſterium olim ſibi nomen induit, quod nunc S. AMANDI dicitur, in Diœceſi Tornacenſi. Vide Origines noſtras Benedictinas.

Digitized by Google

minum, meliorari & amplificari voluerit, quidquid exindè ſive in cauſſis, ſive in fredis, ſive in pratis, ſive in terrarum diviſionibus & redibitionibus, ſive aliquo modo, jus Fiſci exigere poterat, in integrum tam præfato Patri, quàm Succeſſoribus ejus concedimus. Ipſum verò locum & res ad eum pertinentes, quidquid etiam largitas Principum, vel devotio quorumlibet fidelium deinceps addiderit, ſub tuitionis & immunitatis noſtræ defenſione conſiſtere volumus.

Et ut hæc Regalis auctoritas firma & inconvulſa perpetuò perſeveret, præſens præceptum manu propriâ ſubterfirmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſignavimus; Succeſſores etiam noſtros, ut in hoc ipſum morem noſtrum imitentur, commonemus.

Datum Kalendis Maii Indictione II * anno XI regni Domini DAGOBERTI. (6) Actum Pariſius Civitate feliciter, amen. *Alibi Indictione VII. 639.*

GERARDUS Notarius, ad vicem (7) DADONIS Cancellarii recognovit.

(6) PARISIUS. Ita medii ævi ſcriptores, ſed barbarè. Vetuſtis ac probatis ſcriptoribus eſt Lutetia Pariſiorum.

(7) DADO. Qui & AUDOENUS (teſte Sigeberto in Chron. anno 649) Dagoberti Regis Cancellarius, biennio poſt ejus obitum, hoc eſt, anno Clodovæi Regis tertio Chriſti 646 creatus eſt Rotomagenſis Archiepiſcopus: ut ipſemet in vita S. Eligii lib. 2. cap. 8. narrat. Obiit autem anno 676 in Martyrologii Rom. tabulas relatus. Aug. 24.

CAPUT II.

S. Maximini Monaſterium, apud Treveros, à CONSTANTINO *Imperatore ejuſque Matre* S. HELENA *fundatum, prædiis ac privilegiis augetur, per* DAGOBERTUM *Francorum Regem anno* 640.

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Omnium Chriſtianorum noverit induſtria, qualiter ego (1) DAGOBERTUS, Rex potentiſſimus, convenienti conſilio Epiſcoporum meorum, Comitumque, Legatos de mea parte ad Abbatem MEMILIANUM direxi, mandans ei, ut diligenter inquireret, mihique per ſeipſum indicaret, quibus Auctoribus illud Monaſterium (2) S. MAXIMINI conſtructum, vel cujus imperio à priſtinis temporibus eſſet ſubjectum.

Hanc legationem Abbas cum Fratribus ſollicitè percipiens, perlectiſque in eodem loco quibuſdam vetuſtiſſimis chartulis, inventum eſt, ipſum Monaſterium CONSTANTINI Imperatoris fuiſſe regale Templum, atque juſſu ejus dedicatum fore, in honore S. Joannis Evangeliſtæ, à (3) S. AGRITIO Venerabili Epiſcopo.

In quo videlicet Templo, ut idem Pater Monaſterii noſtræ Regalitati certâ relatione patefecit, HELENA ſacrâ famulâ petente & favente, ſupradictus Imperator pauperes Chriſti congregavit, eiſque Virum Dei *Joannem* præpoſuit, ut in ſervitio Dei ſemper vacarent, & pro ſe orationibus inſiſterent, & inſuper illius loci habitationem aliæ perſonæ noluit ſubdere, niſi ſuæ Succeſſorumque Imperatorum poteſtati.

His rebus, ita eſſe, firmiter intellectis, Regio more conſtituo atque firmiſſimâ juſſione præcipio, ut nullus unquam protervè illud Monaſterium, in quo ſupradictus Abbas præeſſe videtur, audeat inire vel ullam inhumanitatem illi violenter inferre.

Igitur ut aſſiduè recordatio mei meorumque Parentum maneret in prædicto Monaſterio, ipſorum præbendariorum S. Maximini victualia, ſub præmemorato Imperatore conſtituta, additis mea ex parte prædiis augere curavi: quorum nomina hæc ſunt, *Kannis*, *Creſſiacum*, *Luncwich*, *Regiodola*, *Vallis Poliche*, *Baudeliacum*, *Talevant*, *Loavia*.

Hæc loca ad Regiam curtem, quæ dicitur *Decima*, pertinent: quam curtim, cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, hoc eſt, quidquid prædii viſus ſum habere, à fluvio qui nuncupatur *Rubera*, uſque ad ſilvam, quæ dicitur *Iecer*, S. Maximino Præſuli in perpetuam hereditatem contradidi.

Inſuper cum conſilio & rogatu meorum Principum, catervis inibi Deo deſervientibus hanc Legem firmiter ac perpetualiter in poſterum habendam decrevi, ut centenorum ibidem ſumma

DIplomatis hujus autographum hodieque in Archivis Abbatiæ S. Maximini adſervari dicunt; quod anno 1624 illius loci Abbas R. P. Heriberto Roſweido, Soc. Jeſu Theologo, oſtendit.

Additio. (1) DAGOBERTUS I. Francorum Rex, Clotarii II. filius, uxores habuit, Gomatrudem quam anno 629 prętextu ſterilitatis repudiavit, dein Nantildem, ex qua natus eſt Clodovæus II Dagoberti ſucceſſor. Fundavit anno 630 Abbatiam S. Dionyſii in Gallia, in qua viſuntur magnificæ Regum Galliæ ſepulturæ. Ipſe Dagobertus ibidem moriens anno 644, aliis 638, humari voluit ad cornu dextrum Aræ majoris.

(2) S. MAXIMINUS Treverorum Archiepiſcopus *S. Athanaſium* Patriarcham Alexandrinum, Treveris exulantem, anno 336 excepit. Sardicenſi Concilio, unà cum *S. Servatio* Tungrorum Epiſcopo, anno 347 interfuit. Triennio pòſt, cum eodem Servatio, à Magnentio Tyranno, ad Conſtantinum Imp. in Orientem miſſus eſt. Martyrologium Rom. 19 Maii conſule.

(3) S. AGRITIUS claruit Conſtantini Magni Imp. temporibus, & Concilio Arelatenſi ſecundo interfuit. Miſſus eſt autem Treveros à S. Silveſtro Papa & S. Helena Imperatrice, ſacratiſſimis donis, ut *Tunicâ Domini inconſutili, uno clavorum Crucis Dominicæ, & corpore S. Mathiæ Apoſtoli* honoratus ab iiſdem: quæ hodieque Treveris honorificè adſervantur.

Digitized by Google

ma Monachorum ſemper integra maneat & inconvulſa: excepto, ſi Imperatorum Principumve per ſecula ſuccedentium benivolentia prædiis augmentetur vel theſauris.

Et ſi propter Paganorum, vel Infidelium, vel Chriſtianorum devaſtationem, iiſdem Chriſti ſervitoribus penuria ultra modum ingruerit, & per theſauri effuſionem expelli nequiverit, Dei omnipotentis, & mei meorumque Succeſſorum habeant licentiam, allodium cum Familia, à fidelibus illis contraditum, dandi & vendendi, antequam Dei deſtruantur ſervitia.

Et ut iſtius chartulæ confirmatio firma in ævum permaneat, deſcribi eam præcepi, & noſtro ſigillo eam inde confirmavi. Actum pridie Nonas Aprilis, anno Regni noſtri XII Moguntiæ fideliter, amen. 64.

Signum Dagoberti Regis.

Heinricus Cancellarius, ad vicem Ricolfi Archicapellani, recognovi.

CAPUT III.

Childericus II. *Francorum Rex, dat S. Amando Trajectenſi ad Moſam Epiſcopo Villam Bariſiacum, in Agro Laudunenſi ſitam, anno ....*

Childericus (1) Rex Francorum, & Blidechildis Regina, viro illuſtri Bertuino Comiti, & Bertelando Vicario.

Merito largitatis noſtræ munere ſublevantur, qui pro parentibus noſtris vel etiam pro adoleſcentiæ noſtræ ætate famulantur. Proinde cognoſcat magnitudo vel utilitas veſtra, quia Nos propter nomen Domini vel amorem cæleſtem, Apoſtolico Patri noſtro Amando Epiſcopo, villam noſtram nuncupatam Bariſiacum, ſitam in Pago Laudunenſi, quam uſque nunc Fiſcus noſter tenuit, promptiſſimâ devotione, cum univerſis villulis ad ſe adſpicientibus, & cum omni integritate ad ſe pertinente, concedimus & conceſſam eſſe volumus.

Quapropter auctoritate noſtrâ præſenti decernimus ac jubemus, quod in perpetuum volumus eſſe manſurum, ut ipſam Villam memoratam Bariſiacum, cum omnibus ad ſe pertinentibus, tam in terris, domibus, vineis, ſilvis, pratis, paſcuis & mancipiis ibidem commanentibus, ſicut Fiſcus noſter ibidem tenuit ac poſſedit, & ipſe Pontifex Domnus Amandus, ad opus Monachorum ſuorum, abſque ulla contradictione vel diminoratione, teneat ac poſſideat.

Sic igitur in integrum hoc noſtræ conceſſionis beneficium firmum eſſe volumus, ut jam dictus Pontifex de ipſa Villa *Bariſiaco*, & de rebus ad eam pertinentibus habendi, tenendi, freda exigendi, manſiones faciendi, dandi, commutandi, vel quidquid elegerint, faciendi, liberam ac firmiſſimam, per noſtram auctoritatem, habeat poteſtatem.

Inſuper omnes Succeſſores Noſtros per nomen Domini adjuramus, ut nullus eorum ipſam villam, cum omnibus ad ſe pertinentibus, Domno Patri Amando, vel ſuis Monachis auferre præſumat, vel ullam inquietudinem faciat. Quod, quicumque eſt ille, fecerit, judicium portet, & ſententiam damnationis incurrat.

Et ut hæc auctoritas, circa ipſum Pontificem & Monachos ejus, firmior habeatur, & per tempora ſuccedentia perpetuò conſervetur, & ego, dum propter imbecillam ætatem minimè potui ſubſcribere, manu propriâ ſubterſignavi, & Regina ſubterſcripſit.

Signum Childerici Regis.

Blidechildis Regina ſubſcripſi.

Datum ſub die Kalend. Auguſti, anno II regnante Domino noſtro Childerico Rege.

C A-

Additio. (1) Childericus, ſeu Hildericus, Clodovæi II filius ſecundo genitus anno 655 mortuo Patre Rex Auſtraſiæ conſtituitur, cum eſſet puer ſummùm quadriennis. Lothario fratre ejus primogenito ſine liberis defuncto anno 668, poſt aliquot tumultus univerſam Francorum Monarchiam obtinuit anno 670, cum fratrem ſuum juniorem Theodericum in Monaſterium Dionyſiacum detruſiſſet. Verùm anno 673 à Bodilone viro nobili, quem crudeliter & ingeminiosè cædi juſſerat, cum uxore Blidechilde & filio parvulo interfectus eſt, eorumque corpora condita ſunt in Eccleſia S. Germani de Pratis.

Cum S. Amandus obierit anno 661 vel 662. Diploma hoc datum fuerit inter annum 655 & 663 quod rectè convenit cum imbecilla Childerici ætate, cujus fit mentio in Diplomate. Cum autem neutiquam ſit veroſimile quod eo tempore uxorem haberet Blidechildem, & quidem ſe multò ſeniorem, mendum grave hìc irrepſit, neque vix dubitari poteſt quin legendum ſit *Bathildis*, quæ mater ejus fuit, Regina prudentiâ & pietate pariter inſignis, quæ & integro decennio regnum ſummâ æquitate adminiſtravit, & tandem in Monaſterio ſuo Callenſi vitam planè religioſam Monialis duxit, & anno 686 obiit.

Quod autem Francorum Rex in hoc Diplomate vocetur Childericus, & non potiùs Auſtraſiæ, difficultatem nullam affert: cœpit enim ſub liberis Clodovæi I. dividi Francia in Orientalem, quæ corrupto vocabulo appellata eſt Auſtraſia, & Occidentalem quæ dicta fuit Neuſtria: erat proinde Childericus Rex Francorum Orientalium. Auſtraſia verò continebat, quidquid ſitum erat inter Moſam & Rhenum, atque inſuper ultra Moſam, Remos, Catalaunum, Cameracum, & Laudunum.

Convenit etiam cum hoc Diplomate, quod habet Hiſtoria Metropolis Remenſis, Tom. 1. ad annum 669 S. Amandum Bariſiacum in Abbatiam erexiſſe ſub Regula S. Benedicti, Diplomate dato Laudumi 18. Kal. Sept. anno quinto glorioſiſſimi Childerici Regis, præſente Attolâ Laudunenſi Epiſcopo: anno utique ætatis Childerici circiter nono. Ceterùm Abbatia iſta jam dudum eſſe deſiit,

CAPUT IV.

THEODERICUS I *Francorum Rex varia prædia donat Monaſterio S. Vedaſti, apud Arteſios, in Urbe Atrebatenſi ſito, circa annum* 673.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. THEODERICUS gratiâ Dei Rex. Idcirco potiſſimùm collatam nobis à Deo credimus Imperii dignitatem, ut in tutela & augmento Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ ipſius piam exequamur voluntatem.

Quapropter noverit omnium fidelium noſtrorum, tam futurorum quàm præſentium ſolertia, quòd adierunt Celſitudinem noſtram Monachi ex Monaſterio quod vocatur NOBILIACUS, ubi pretioſus Confeſſor Chriſti VEDASTUS corpore quieſcit, humiliter poſtulantes, ut regale Decretum noſtrum ſuper villis, quæ noſtrâ munificentiâ jam ſibi ceſſerant, firmari juberemus, ut quæcumque ex inſpiratione divina ipſis contuleramus, Imperiali Edicto & Sigillo ad perpetuitatem ſtatueremus.

IGITUR pro ſalute tam Succeſſorum quàm Anteceſſorum noſtrorum, videlicet Regum vel Imperatorum & pro totius ſtatu regni, inſpirante Rege omnium Regum Deo, præfato Monaſterio & Monachis inibi Deo in perpetuum famulantibus regali liberalitate confirmamus, quæ jam eâdem liberalitate conceſſimus, ad matriculam ſcilicet Eccleſiæ, in Atrebato Pago *Atheas*, *Felci*, ad portam Eccleſiæ, *Bernivillam*, *Daginvillam*: in Pago Veromandenſi *Mediolanas*, *Valles*, *Putheas aquas*: in Batua *Rexnam*, *Wulfaram* cum Capella *Rothem*, & aliam *Rothem*: in Pago Haſbanio & Ribuario, *Haimbecha*, *Halmala*, *Torona*, & inter *Altheim*, *Maridas*, *Ambron*, *Muſinium*, *Groſeas*, has villas, manſos dominicales ſex, manſos ſerviles ſeptuaginta quinque: in Watrevio, *Cambacb* cum appendiciis ſuis & Eccleſia: in pago Caribant *Maxtin* cum appendiciis: in Pabula *Montes*.

DE his ergo villis, cum omnibus appendiciis & reditibus & mancipiis, per Imperialem Celſitudinem ſancimus, ut nullus mortalium præſumat aliquid violentiâ quâlibet vel fraude auferre vel demere, ſed ſicut à noſtra liberalitate roborata ſunt, præfati Monaſterii Fratrum uſibus in perpetuum cedant.........

(1) THEODERICUS I. Francorum Rex, Abbatiæ Vedaſtinæ Atrebati Fundator munificus, ab anno 669 Rex Neuſtriæ ac Burgundiæ, paulò pòſt à Childerico fratre deponitur, atque Monachus raditur, & ad Abbatiam S. Dionyſii relegatur, teſte Sigeberto. Anno 673 ſucceſſit Childerico, obiitque anno 690, ſepultus in Abbatia Vedaſtina, unà cum conjuge Doda ſeu Crotilde. Theoderici Regis tumulus hodieque ibidem viſitur, additis his Verſibus:

Rex THEODERICUS, *ditans ut verus amicus*
Nos ope multimodâ, jacet hic cum conjuge DODA.
Regis larga manus, & Præſul Vindicianus
Nobis regale dant & jus Pontificale.
In decies nono, cum quinquagies duodeno
Anno, defunctum ſciet hunc, qui quattuor addet.
Quâ legis hæc horâ, Dominum pro REGIBUS *ora;*
Muneribus quorum ſtat vita Dei famulorum.

CAPUT V.

Privilegium immunitatis conceſſum Abbatiæ Vedaſtinæ à S. VINDICIANO *Cameracenſi & Atrebatenſi Epiſcopo, anno* 674.

VINDICIANUS Cameracenſium vel Atrebatenſium Eccleſiæ Epiſcopus, omnibus Sanctæ Dei Eccleſiæ filiis.

SI locis, quæ Deo dicantur, noſtrâ Pontificali auctoritate aliquid conferimus, quo in meliorem erigantur ſtatum, credimus nos mercedem exinde à Deo recipere, atque ad augmentum vitæ æternæ capiendæ emolumentum non modicum ſperamus nobis acquirere.

Quapropter noverint omnes fideles, præſentes videlicet atque futuri, quia Dominus noſter piiſſimus Rex THEODERICUS in generali placito, habito in *Compendio* Palatio, in Conventu Venerabilium Epiſcoporum, videlicet *Audoeni*, *Auſtregiſili*, *Audomari*, *Eligii*, *Faronis*, atque *Lamberti*, nec non illuſtrium Abbatum *Wandregiſili*, *Philiberti*, *Bertini* atque *Stupilionis*, ſuggeſſit humiliter noſtræ Pontificali Celſitudini, quatenus Epiſcopali Privilegio roboraremus, quidquid ipſe contulit NOBILIACO Monaſterio, ubi S. VEDASTUS corpore quieſcit, quod ab ipſo pio Rege mirificè ac decenter regiis conſtruitur ſumptibus, in ſuburbio Atrebatis civitatis; in quem locum nuper fuit

fuit tranſlatum corpus dicti Pontificis Chriſti Vedaſti à Beato Autberto Epiſcopo, noſtro videlicet prædeceſſore, ac honorificè humatum.

Denique omnibus notum eſt, eumdem locum pertinentem fuiſſe ac ſubjectum Eccleſiæ Atrebatenſis civitatis; ſed à memorato Rege Theoderico, me conſentiente, unà cum Clero nobis ſubjecto, eſt à noſtra ſequeſtratus civitate.

Igitur conſiderantes dignam & humillimam petitionem ſæpius dicti inclyti Regis, ratum duximus opere perficere quod ipſe ſuggeſſerat.

Itaque per ſanctam & individuam Trinitatem, Pontificali auctoritate obteſtamur cunctis Sanctæ Dei Eccleſiæ filiis, præſentibus videlicet & futuris, ut hoc Epiſcopale Privilegium à nobis pro Dei amore editum, ita ut à nobis conſtitutum eſt, inviolabiliter conſervetur, ab hodierno videlicet die & deinceps.

Per Pontificalem auctoritatem omnes ſeculares & judiciarias poteſtates excludimus ab ingreſſu memorati Monaſterii atque Caſtri, ut liceat Monachis Deo inibi famulantibus ex hoc & in reliquum tempus quietè vivere, ac ab omni mundano ſtrepitu eſſe ſequeſtratos. Et adjuramus per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, ut neque aliquis Epiſcopus, noſtrorum videlicet ſucceſſorum, neque Comes, nec aliqua Regia vel Judiciaria Poteſtas præſumat illorum ingredi Monaſterium ſive Caſtrum, neque ibi convivia exſtruere, neque placita, nec aliud quid facere, niſi permiſſu & voluntate Abbatis, qui Prælatus fuerit loco, unàque cum voluntate Monachorum: ſed ſint Monachi Deo ſervientes in præfato loco, juxta quod *Beatus Auguſtinus* docet de opere Monachorum, vel juxta traditionem *S. Baſilii*, vel ſecundùm Regulam *S. Columbani*, vel ſanctiſſimi *Benedicti*; & hoc in arbitrio Abbatis conſtituimus.

Si autem talis exſtiterit cauſſa, ut meritò Epiſcopus accerſiri debeat, non aliter veniat, niſi vocatus ab Abbate vel à Monachis: aliter (ut diximus) nec ipſi nec alicui liberum ingreſſum conſentimus.

Interdicto etiam anathematis, & Pontificali auctoritate ſtabilimus, ut ipſum Caſtrum cum Monaſterio & villulis, *Filciacum*, *Thilgidum*, *Hadas*, *Hennincurtem*, *Saltiacum* cum *Theobia* ſilva, *Theuludum*, *Liniacum*, puteis, aquis & appendiciis ad ſe pertinentibus, non aliquis præſumat in his quæ diximus; aut in villis inibi pertinentibus, præcinctam habentibus, inferre aliquam moleſtiam, latrones vel bannos accipere, paraſredos inquirere; ſed liceat Monachis quietè omnia poſſidere, quo valeant liberiùs pro pace ſanctæ Dei Eccleſiæ & vita Regis & conjugis ac filiorum & ſtatu regni, Domini clementiam exorare.

Si quis verò privilegii hujus à nobis editi obſervator exſtiterit, accipiat mercedem à Domino & benedictionem in præſenti vita, & in futura vitam æternam. Qui verò noſtram auctoritatem parvi penderint, illudque qualicumque modo temerare præſumpſerint; per noſtram Pontificalem auctoritatem reddantur extranei à liminibus ſanctæ Dei Eccleſiæ, & à cœtu Chriſtianorum, & à regno Dei, & deſcendant cum Dathan & Abiron in infernum viventes, & cum Juda traditore Domini noſtri Jeſu Chriſti, accipiant partem & ſocietatem in die judicii, & cum diabolo damnationem æternam, amen.

Ego Vindicianus Epiſcopus hoc privilegium, à mea parvitate editum, ſubſcripſi.

Ego (1) Audoenus Epiſcopus, juſſu Domini Regis, & rogatu fratris noſtri & Coepiſcopi Vindiciani, hoc privilegium ſubſcripſi.

Ego (2) Audomarus, Epiſcopus, abſque ocellis ſubſcripſi.

Ego (3) Auſtregiſilus Archiepiſcopus ſubſcripſi.

Ego (4) Eligius Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego (5) Faro Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego (6) Lambertus Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego (7) Bertinus Abbas ſubſcripſi.

Ego Philibertus Abbas ſubſcripſi.

Ego (8) Agilus Abbas ſubſcripſi.

Ego (9) Wandregiſilus Abbas ſubſcripſi.

Ego (10) Stupilio Abbas Monaſterii S. Quintini, juſſu Domini Theoderici Regis, & rogatu Vindiciani Epiſcopi, hoc privilegium ſcripſi & ſubſcripſi.

Data Kal. Maii, anno VII. Domini Theo- 674
derici Regis, Indictione II. Actum in Compendio palatio, in Dei nomine feliciter, amen.

CA-

(1) Audoenus, Epiſcopus Rothomagenſis.

(2) Audomarus, Epiſcopus Teruanenſis, tunc cœcus.

(3) Auſtregiſilus, Archiepiſcopus Bituricenſis.

(4) Eligius, Epiſcopus Noviomenſis ac Tornacenſis.

(5) Faro, Epiſcopus Meldenſis.

(6) Lambertus, Epiſcopus Tongrenſis ſeu Trajectenſis & Martyr.

(7) Bertinus, Abbas de Sithiu, quod Cœnobium nunc eſt Audomaropoli.

(8) Agilus, idem fortè qui fuit primus Abbas & Fundator Cœnobii Resbacenſis in Diœc Meldenſi.

(9) Wandregiſilus, idem fortè, qui fuit Fundator & primus Abbas Monaſterii Fontanellenſis, in Diœceſi Rothomagenſi.

(10) Stupilio, Abbas S. Quintini apud Veromanduos, quod nunc eſt Collegium Canonicorum.

Iſtud S. Vindiciani Epiſcopi Diploma ſeu Privilegium ex Vedaſtini & Einhamenſis Monaſteriorum Archivis accepimus. Privilegii ejuſdem diſertè meminit Lietbertus Cameracenſis Epiſcopus, in ſuo Diplomate, quod Einhamenſi Abbatiæ anno 1064 conceſſit, infra ſuo loco recitandum. Ejuſdem mentio fit in Epitaphio Theoderici Regis, quod ſuperiore capite recitavimus. Dubito tamen, an Epiſcopi & Abbates, qui in Diplomate iſto memorantur & ſubſcribuntur, uno eodemque tempore omnes vixerint. De ſingulis conſule Faſtos noſtros Sanctorum Belgii.

Digitized by Google

CAPUT VI.

Theodericus II *Francorum Rex immunitatem & prædia Monaſterii Bertiniani anno 722 confirmat, petente S. Erkembodo Abbate.*

Theodericus (1) Rex Francorum, vir illuſter, Gravionibus ſeu & omnibus Agentibus, vel junioribus eorum, tam præſentibus quàm futuris, in cujuſcumque libet actionibus Monaſterii (2) Sithiu .....

Si facta parentum noſtrorum, quæ ad loca Sanctorum præſtiterunt vel conceſſerunt, per noſtra oracula confirmamus, dignâ conſuetudine exercemus hoc ideo, ut nobis ad laudem vel ſtabilitatem regni noſtri, in Dei nomine, pertinere confidamus.

Igitur venerabilis vir (3) Erkembodus Abbas de Monaſterio Sithiu (quod eſt in pago Taruanenſi, in honore S. Mariæ Genetricis Domini noſtri Jeſu Chriſti, nec non & SS. Petri & Pauli Apoſtolorum, vel ceterorum dominorum Sanctorum conſtructum) ad noſtram acceſſit præſentiam, & clementiæ regni noſtri
*Fuit abavus ejus. ſuggeſſit, eo quod * proavus noſter Clodovæus quondam Rex, de omnibus curtibus vel villis ipſius Monaſterii, quidquid eo tempore poſſidebant, aut adhuc in antea ex munere Regum vel de collato populi, ſeu de comparato, aut de comparando, aut de quolibet attracto, in quibuſlibet pagis aut territoriis inibi additum eſt vel collatum, integrâ emunitate anteceſſori ſuo Bertino quondam, vel ad prædictum Monaſterium Sithiu conceſſiſſet, ut nullus Judex Publicus ibidem ad cauſſas audiendas, aut freda exactanda, vel fidejuſſores tollendos, nec manſiones aut paratas faciendas, nec homines ipſius Monaſterii, tam ingenuos, quàm & ſervientes, qui ſuper terras ſuas commanent, diſtringendos, nec ullas redibitiones requirendas nec exactandas, Judiciaria ibidem Poteſtas ingredi non præſumat, niſi ſub noſtræ emunitatis nomine, omni tempore cum omnibus fredis conceſſum pars ipſius Monaſterii perenniter debeat poſſidere.

Unde & præceptionem ipſius Principis proavi noſtri Clodovæi, cum confirmationibus prædeceſſorum avunculorum noſtrorum Clotarii & Chilperici, ſeu avorum noſtrorum * Theoderici & * Childeberti, atque conſobrini noſtri Chilperici quondam Regis, ex hoc præ manibus habere affirmat, ut & ipſa beneficia conceſſa ab eo tempore uſque nunc videantur eſſe confirmata.

*Theodericus fuit ejus proavus.

*Childebertus fuit avus.

Sed pro integritatis firmitate petiit à Celſitudine noſtra memoratus *Erkembodus* Abbas, ut hoc erga ipſum locum per noſtram auctoritatem pleniùs in Dei nomine confirmare deberemus.

Cujus petitioni, ad mercedis noſtræ augmentum, vel reverentiam ipſius ſancti loci, ita præſtitiſſe, & in omnibus confirmaſſe cognoſcite. Præcipientes enim præcipimus, ut quidquid conſtat ſupraſcriptum proavum Clodovæum quondam Regem, de ipſa emunitate, ſicut ſuperiùs eſt comprehenſum, conceſſiſſe præfato Bertino anteceſſori ſuo, vel poſtea ipſi avunculi, vel avi noſtri Clotharius & Theodericus, Childebertus & Chilpericus, etiam & confirmationes conſobrini noſtri Chilperici quondam Regis, juſtè & rationabiliter conceſſerunt vel confirmaverunt, vel de eo tempore uſque nunc recto tramite ſunt conſervatæ, ita & in poſtmodum per noſtrum præceptum pleniùs in Dei nomine confirmamus inſpectas ipſas præceptiones ſupraſcriptorum Principum, ſicut per eaſdem declaratur circa ipſum *Erkembodum* Abbatem, vel ſucceſſores ſuos, aut circa ipſum locum *Sithiu* omni tempore ipſa beneficia conceſſa in omnibus valeant eſſe conſervata, & nullam refragationem, nec ullum impedimentum à judicibus publicis exinde quoquam tempore habere non permiteſcant.

Unde & ipſa Congregatio, pro ſtabilitate regni noſtri vel ſalute patriæ, Domini miſericordiam jugiter debeat exorare.

Et ut hæc auctoritas firmior habeatur & in omnibus conſervetur, manûs noſtræ ſubſcriptionibus eam decrevimus affirmare.

Signum glorioſi Regis Theoderici.

Data, quando fecit Martius dies tres, anno primo regni noſtri, Sueſſionis civitate, Anno 722
in Dei nomine feliciter.

(1) Theodericus II. Francorum Rex, filius Dagoberti II anno 722 ſucceſſit Childerico II ſub tutela Caroli Martelli Majoris Domûs in Regno Neuſtriæ. Obiit anno 737, ætatis ſuæ 23 vel 24.

(2) Sithiu, ſeu Sithienſe Monaſterium, ab Adroaldo viro nobili anno 654. fundatum ac dotatum, hodie eſt ampliſſima Benedictinorum Abbatia Bertiniana, inter muros urbis Audomaropolitanæ in Arteſia. Porrò S. Bertinus, illius loci primus Abbas, anno 698. hîc vivere deſiit.

(3) S. Erkembodus, ſeu Erquenbodo, S. Bertini diſcipulus, quartus Abbas Sithienſis, ac demum Epiſcopus Teruanenſis ſeu Morinenſis, anno 734. ad Superos tranſiit, in S. Mariæ Baſilica, nunc Cathedrali, conditus, ubi etiamnum ſacra ejus oſſa religioſè ad ſervantur. Nomen ejuſdem in tabulas Martyrologii Romani, 12. Aprilis, eſt relatum. Vitæ ſeries exſtat apud Joannem Iperium, Abbatem & Chronographum ms. Bertinianum. Chronicon Iperii aliquot ſeculis latuit ac Additio.
multoties deſideratum à viris doctis, in lucem prodiit, editum Pariſiis 1717. in Theſauro Anecdotorum tomo III.

Digitized by Google

CAPUT VII.

Gregorius II *Papa, petente Baſino Abbate, Monaſterio S. Maximini Treverenſis immunitatem & alia privilegia largitur, anno* 729.

GRegorius, (1) ſervus ſervorum Dei, Basino venerabili Abbati Monaſterii S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, atque ſanctiſſimi Confeſſoris Chriſti Maximini, cujus corpus ibidem quieſcit, tibi, tuiſque Succeſſoribus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Si ſemper ſunt concedenda, quæ piis deſideriis congruunt, tanto propenſiùs ea quæ pro divini cultûs religione poſtulantur, alacri devotione & omni occaſione remotâ, benivolâ intentione continuò ſunt largienda & perficienda.

Petisti ergo nos, uti Monaſterio tuo, quod in ſuburbio *Treverorum* in honore S. Joannis Evangeliſtæ conſtructum eſſe dignoſcitur, ubi prænominatus Chriſti Confeſſor quieſcit, ob confirmandam Fratribus ibidem Deo ſervientibus, monaſticæ tranquillitatis normam, S. Apoſtolicæ noſtræ, cui auctore Deo deſervimus, Eccleſiæ privilegium concederemus.

Nosque piæ petitioni tuæ aſſenſum accommodare curavimus, decernentes Apoſtolicæ auctoritatis præcepto, uti Congregatio Deo ibi religioſè ſerviens, ſicut per præcedentia tempora à Regibus eidem Cœnobio conceſſum eſt, liberam deinceps habeat poteſtatem creandi inter ſe, quem ſecundùm Deum elegerint ſibi Abbatem: nec aliqua cujuſlibet dignitatis perſona infra prædictum Monaſterium, niſi à te aliove Abbate tuo Succeſſore vocatus, quidquam pro ſuo libitu ordinare, vel temerè exercere præſumat.

Præterea Apoſtolicâ noſtrâ auctoritate omnimodis interdicimus, ne cui unquam Eccleſiæ vel Sedi, comcambio aut alio aliquo ingenio, ſubdatur, ſed tali libertate & immunitate, quali cetera regalia loca utuntur, inoffensè & perpetualiter gaudeat.

Ipſe vero locus Monaſterii ſub mundiburnio Regum ut permaneat; nullique unquam perſonæ beneficiarius aut invadendus pateat; ſed ad uſus tranquillitatemque Monachorum, ibi ſub regula S. Benedicti Deo militantium, quietus permaneat.

Constituimus etiam & ex hac paterna dilectione, tibi tuiſque Succeſſoribus concedimus, ut ad myſteria ſacra, in præcipuis feſtivitatibus, mitrâ, dalmaticâ, ſandaliis utaris; fraternitatem tuam commonentes, ut cum augmento honoris augeatur & in te divini virtus amoris.

Prohibemus & ex auctoritate B. Petri, cujus vice, licet indigni, in hac Apoſtolica Sede fungimur, & funditus interdicimus, ut nullus Dux, nullus Comes, nulla prorſus perſona Eccleſiaſtica ſive mundana, in poſſeſſione vel allodio S. Maximini, montem ſive rupem capere, vel munitionem aliquam in eis facere præſumat: niſi fortè Abbas ejuſdem Monaſterii, propter metum paganorum, vel propter incurſionem malignorum hominum, ad tempus, donec tranquillitas pacis redeat, ſe ſuoſque ibi interim muniat.

Ad cumulum quoque vel augmentum Monaſticæ tranquillitatis adjicimus, ne qua cujuſlibet dignitatis perſona magnum vel minimum alienare vel imminuere de rebus Eccleſiæ præſumat, tam de his, quæ per te modò, vel per alios eidem Monaſterio conceſſa ſunt, quàm ex his, quæ ceteri fideles, pro remedio animarum ſuarum, deinceps collaturi ſunt.

Si quis verò, quod abſit, auſu nefario præſumpſerit ea, quæ à nobis ad laudem Dei, pro ſtabilitate jam dicti venerabilis Monaſterii, ſtatuta ſunt, infringere aut in quodam violare, ſciat ſe ſub divini judicii teſtificatione, per interventum B. Petri Apoſtoli, anathematis vinculo inextricabiliter innodatum, & à regno Dei alienandum, & cum diabolo & ejus ſequacibus, atrociſſimis pœnis concremandum.

Qui verò, pio intuitu & reſpectu divini timoris, obſervator hujus noſtræ præceptionis Apoſtolicæ extiterit, æternæ benedictionis gratiam à Chriſto Domino conſequi mereatur. Data......

Scriptum per manum Benedicti, Scriniarii S. Romanæ Eccleſiæ, in menſe Janaurio, 719.
indictione XII. in Dei nomine.

C A-

(1) Gregorius illo nomine ſecundus Pontifex Romanus, ut conſtat ex tempore, quo Baſinus Abbas ſupra memoratus vixit, & ex Nota Indictionis.

R

CAPUT VIII.

PIPINUS *Francorum Rex Trevirenſe S. Maximini Monaſterium ſub ſuo mandiburnio ſeu protectione anno 765 ſuſcipit, Utilrado Abbate poſtulante.*

Correctum.

DOMINO & Salvatore noſtro vitam æternam in Evangelio promittente, plenâ & integrâ fide ſine dubio credimus, nobis in futuro ſeculo recompenſari, ſi ſtabilitatem, & quietem Monaſteriorum confirmamus, ac res Eccleſiaſticas, Deo donante, cum protectione augmentamus.

PROINDE ego (1) PIPPINUS gratiâ Dei Rex Francorum, omnibus Regibus in æternum futuris in hoc teſtamento denuntio, me habere ſub poteſtate regali quoddam Monaſterium, ubi S. MAXIMINUS (2) Dei Præſul eſt corpore ſepultus, conſtructum videlicet in ſuburbio Treveris, atque dedicatum in honore S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ. Quod Monaſterium, cum theſauro atque tota Abbatia, ſub illius loci Abbate ſemper conſtare præcipio: quia per antecedentia tempora à Regibus ita conſtitutum eſſe, repertum teneo.

QUAPROPTER hunc præſentem Abbatem *Utilradum*, & omnes Abbates poſt eum futuros de eodem loco, ſimul cum Monachis & Abbatia, ſub Regum mundiburnio (3), in ſecula manere decerno: ut ab omni inquietudine expediti, Deo valeant ſervire, cum gaudio ſpiritali.

ELECTIONEM quoque Abbatis ſupradictis Monachis regali auctoritate concedo, ut habeant poteſtatem eligendi quemcumque ſive quocumque voluerint, eâ ratione, ut regulam cum ſibi ſubjectis cuſtodiat.

SI quis autem, quod abſit, hanc Chartam infringere voluerit, vel ejuſdem loci familiæ ullam moleſtiam in aliqua re intulerit, contra voluntatem Abbatis, iram Dei incurrat, ac Regiæ Majeſtati reus omni tempore teneatur.

ET ut deſcriptio firma ſit, annulo ſigillari eam juſſimus noſtro.

ADALOLFUS reſignavit.

DATUM menſe Januario, anno regni noſtri XIV in palatio publico Moguntiæ, feliciter. Anno 765

(1) PIPINUS cognomento BREVIS, Caroli Martelli filius, Caroli Magni Imperatoris parens, anno 752 Rex Francorum à S. Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino eſt coronatus, & anno 768 vivere deſiit.

(2) S. MAXIMINI Abbatia potentiſſima, Ordinis S. Benedicti, olim S. Joanni Evangeliſtæ dicata, extra mœnia Urbis Trevirenſis, è regione Cœnobii B. M. V. ad Martyres, jam ab anno 333 ex regio S. Helenæ Imperatricis Palatio in Domum Dei converſa eſt. Vide plura in libro noſtro *de Origin. Benedictinis*. Abbas hujus loci eſt Decanus perpetuus ſeptem Eccleſiarum præcipuarum Urbis Trevirenſis, & Archi-Capellanus Imperatricis, exemptus quoque à Juriſdictione Ordinarii, ac S. Sedi immediatè ſubjectus.

(3) MUNDIBURNIO. Id eſt, ſub tuitione ac defenſione noſtra & Succeſſorum noſtrorum.

CAPUT IX.

CAROLUS MAGNUS *Rex Francorum, poſt Imperator, Trevirenſem S. Maximini Abbatiam in protectionem ſuſcipit, petente VVerinolfo Abbate, circa annum 790.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Notum ſit omnibus in Chriſtum fideliter credentibus Regibus, Epiſcopis, Ducibus, quòd ego KAROLUS, gratiâ Dei Rex Francorum, Longobardorum, ac Patritius Romanorum, pro remedio animæ meæ atque ſtabilitate regni noſtri, Sanctorum Monaſteria, ſub meo regimine conſtituta, taliter volo, per ſucceſſiones temporum, manere illæſa, qualiter per Anteceſſoris mei privilegia inveni eſſe firmata.

PROINDE, quia Abbatiam S. MAXIMINI, in Privilegio mei Genitoris PIPPINI, ſub ipſius mundiburnio conſtitutam repperi, ego quoque delibero teſtamentum facere, per quod ipſe locus, ad quem Monachi ibi converſantes, ſub noſtra defenſione, cum quiete valeant vivere, & orationi vacare.

QUAPROPTER WERINOLFO Abbati de eodem Monaſterio ſupradicti Confeſſoris Chriſti, quod eſt conſtructum in ſuburbio *Treveris*, atque dedicatum in honore S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, Monachiſque in eodem loco Chriſto famulantibus regali auctoritate ſeu poteſtate concedimus, ut habeant, in ſecula poſt nos futura, liberam poteſtatem eligendi Abbatem inter ipſos Monachos. Si autem ibi non poteſt inveniri, eligant ſibi, ubicumque voluerint.

INSUPER noſtrâ præceptione conſtituimus, atque inconvulsè firmamus, ut nullus Regum nobis ſuccedentium, vel alia perſona aliqua contra eumdem locum vel Monachos, in tota Abbatia, ullam poteſtatem exercere præſumat:

Digitized by Google

præſumat: nec telonium uſquam à navibus eorum exigat, ſeu placitum teneat, ſine juſſione & petitione Abbatis: ſed ſecurè & cum pace maneat locus ille, ſub noſtro & Succeſſorum noſtrorum mundiburnio.

Et ut iſtius Chartæ auctoritas firmiter per tempora habeatur, noſtræ manûs ſignaculis eam affirmare decrevimus; & annulo noſtro firmari juſſimus.

Data menſe Auguſto anno XI..... regni noſtri. Acta (1) Padreburna, Fiſco noſtro ſuper ipſa.

Signum Karoli glorioſiſſimi Regis.

(1) Padreburna ſeu Paderborna, Urbs eſt Epiſcopalis Weſtphaliæ: cujus loci Epiſcopatum, Archiepiſcopatûs Moguntini ſuffraganeum, Carolus Magnus inſtituendum curavit ac dotavit circa annum 799.

CAPUT X.

Ludovicus Pius *Imperator immunitatis Privilegia, per Patrem ſuum Carolum Magnum Blandinienſi Monaſterio, prope Gandavum, conceſſa, anno* 815 *confirmat, petente Ainhardo Abbate.*

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, Ludovicus divinâ providentiâ Imperator Auguſtus. Si erga loca divinis cultibus mancipata, propter amorem Dei, eiſque in eiſdem locis ſibi famulantibus beneficia oportuna largimur, præmium nobis apud Dominum æternæ remunerationis rependi non diffidimus.

Proinde noverit omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium quàm futurorum ſolertia, quia vir venerabilis Abba (1) Ainhardus, ex Monaſterio (2) Blandinio, quod eſt conſtitutum in honore SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, quod eſt ſitum in pago Gandenſi ſuper fluvium Scaldim, obtulit obtutibus noſtris immunitatem Domini & Genitoris noſtri Karoli bonæ memoriæ piiſſimi Auguſti.

In qua invenimus inſertum, qualiter idem Genitor noſter & Anteceſſores Reges, præfatum Monaſterium, propter divinum amorem & reverentiam divini cultûs, ſemper ſub pleniſſima defenſione & immunitatis tuitione habuiſſent: ob firmitatem tamen rei poſtulavit nos prædictus Ainhardus Abba, ut eandem auctoritatem, ob amorem Dei & reverentiam SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, noſtrâ quoque confirmaremus auctoritate.

Cujus petitioni libenter acquievimus, & hoc noſtræ auctoritatis præceptum erga ipſum Monaſterium fieri juſſimus: per quod juſſimus atque præcepimus, ut nullus fidelium noſtrorum, vel quilibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca, vel agros ſeu reliquas poſſeſſiones memorati Monaſterii, quas moderno tempore, infra ditionem Imperii noſtri, juſtè & rationabiliter poſſidet, vel ea quæ deinceps à Catholicis viris eidem collata fuerint Monaſterio, ad cauſſas audiendas, vel freda, aut tributa exigenda, aut manſiones vel paradas faciendas, vel fidejuſſores tollendos, aut homines ejuſdem Monaſterii, tam ingenuos quàm ſervos, ſuper terram ipſius commorantes, injuſtè diſtringendos, nec ullas redibitiones, aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris aut futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ ſupra memorata ſunt penitus exigere præſumat. Sed liceat memorato Abbati, ſuiſque Succeſſoribus, res præfati Monaſterii, ſub immunitatis noſtræ defenſione, quieto ordine poſſidere.

Et quidquid Fiſcus exinde ſperare poterit, totum nos, pro æterna remuneratione, præfato Monaſterio concedimus, ut in alimonia pauperum, & ſtipendio ſervorum, ibidem Deo famulantium, perenniter proficiat in augmentum: quatenus ipſos ſervos Dei, qui ibidem Deo famulantur pro nobis & conjuge, proleque noſtra, atque ſtabilitate totius Imperii noſtri, à Deo nobis conceſſi atque conſervandi, jugiter Dominum exorare delectet.

Et ut hæc auctoritas à fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ ac noſtris veriùs credatur & diligentiùs conſervetur, manu propriâ ſubter firmavimus, & annuli noſtri impreſſione muniri juſſimus.

Signum

Additio. (1) Ainhardus, aliàs *Eginardus*, fuit Secretarius & Cancellarius Caroli Magni, dein Capellanus Ludovici Pii Cæſaris, quorum favore Abbatias varias, Blandinienſem & Bavonianam Gandavi, S. Michaelis in Lotharingia, & Seligenſtadienſem in Germania (pluralitate beneficiorum & Abbatiarum Commendis tunc valde frequentibus) obtinuit. Eum quoque inter Epiſcopos Ultrajectenſes recenſet Wilhelmus Heda in ſua Hiſtoria. Obiit anno 844.

(2) Blandinio. Juxta Gandavum in Monte Blandinio (cujus pedem Scaldis alluit) *S. Amandus* Tungrenſis ſeu Trajectenſis ad Moſam Epiſcopus, vir Apoſtolicus, illuſtre Monaſterium, dotante Dagoberto I. Francorum Rege, in honorem SS. Petri & Pauli conſtruxit: quod Benedictini hodie incolunt.

De fundatione hujus Abbatiæ circumferuntur & vulgares verſiculi:

In ſexcenteno deno fundavit Amandus
Anno Blandinium, Patronum dans ibi Petrum:
Rexit Florbertus, dotavit Rex Dagobertus.

Idem alterum Monaſterium apud Gandenſes conſtituit, dotante Bavone, Comite illuſtri; quod nunc eſt Cathedrale Canonicorum S. Bavonis Collegium.

Digitized by Google

Signum Ludovici ſereniſſimi Imperatoris.

Helizachar recognovi & notavi.

Datum IV. Nonas Junii, Chriſto propitio; anno II. Imperii Domini Ludovici, Piiſſimi, Auguſti, Indictione VIII. Anno 815.

Actum Aquiſgrani, palatio regio, in Dei nomine feliciter, amen.

CAPUT XI.

Idem Ludovicus Pius *Imperator Trevirenſem S. Maximini Abbatiam anno* 822 *protegendam ſuſcipit, petente Eliſacharo Abbate.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ludowicus, divinâ propitiante clementiâ Imperator Auguſtus. Univerſis Epiſcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, ſeu omnibus publicæ rei ſervientibus, tam præſentibus quàm & futuris, notum ſit, quoniam inſignis vir & Abba (1) Elisachar de Monaſterio *S. Maximini*, ubi ipſe requieſcit, quod dedicatum eſt in honore S. Joannis Evangeliſtæ, in civitate quæ dicitur *Treveris*, attulit noſtræ Regalitati quoddam privilegium Senioris & patris noſtri Karoli, bonæ recordationis, atque excellentiſſimi Imperatoris.

In quo ſuâ benevolâ largitate denotatum fuit, qualiter ſupradicto Monaſterio & Monachis, in eo pro regni noſtri ſalvatione Deo ſedulò ſervientibus, ad neceſſitates eorum levigandas, concederet, ut nullus in poteſtate ſua eſſet, nec poſt eum futurus, qui in curtis vel in villis eorum placitum tenere, vel quidquam poteſtatis præſumeret exercere, ſine Abbatis & Monachorum permiſſione, & addens, ut ubicunque naves eorum vel homines perveniſſent, nullus telonium ab eis exigere auderet.

Et deprecatus eſt prædictus Abba, ut juxta morem paternum, per noſtram auctoritatem, idem concederemus: cujus rogationi aſſenſum præbere, omnimodè placuit.

Igitur iſtud præceptum ad utilitatem Monachorum fieri juſſimus, per quod imperamus, ne quiſlibet de judiciaria poteſtate, in curtes vel in villas ipſius Monaſterii ad cauſſas audiendum, nec fidejuſſores tollendum, neque ad manendum, aut homines ipſius Eccleſiæ diſtringendum, ingredi præſumat: ſed ſicut ipſe locus ſub Anteceſſorum Regum hactenus fuit conſervatus, ita deinceps per noſtram auctoritatem permaneat inconvulſus.

Et ut iſtud Decretum firmiùs per tempora conſervetur, manûs noſtræ ſubſcriptione, & annuli noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

Datum IV Nonas Aprilis, anno regni noſtri IX, in Longolano, feliciter, amen. Anno 822.

Signum Ludowici ſereniſſimi Imperatoris.

Donandus Diaconus recognovi.

(1) Elisachar ſeu Helisachar, Abbas S. Maximini Trevirenſis, eſt idem, niſi fallor, qui Blandinienſi Diplomati, paulò ante recitato, ſubſcripſit. Fuit quoque Abbas S. Petri Gemeticenſis, & S. Richarii in Ponthivio Ordinis S. Benedicti in Gallia & Cancellarius Ludovici Pii Imperatoris.

CAPUT XII.

Nicolai I. *Papæ Epiſtola ad Carolum Calvum Francorum Regem, quâ petit, ut Balduino Flandriæ Comiti parcat, qui filiam ejus Juditham rapuerat, & in Uxorem acceperat, anno* 863.

NIcolaus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Carolo glorioſo Regi Majori. Beato ac precioſo Chriſti Dei noſtri cruore Eccleſia ſancta redempta, & ſacro ipſius Domini ſuper ſolidam veræ fidei petram fundata eloquio, pietatis ſuæ viſcera omnibus, non ſolùm quos ex aqua regeneravit & ſpiritu, delinquentibus, verùm etiam quotquot ſacri necdum lavit unda baptiſmatis, patet, atque gremio gratulatur fovere ſalubri.

Unde ab ipſo inſtitutionis ejus exordio, ad eam omnes velut ad pium cariſſimæ genitricis gremium confugere dignâ devotione procuravit, qui ſe in aliquo flagitii ſcelere jacere cognoſcunt, ut per ſpiritualem gratiam, quæ rite ignoſcit petentibus, à peccatorum nexibus abſolvantur.

Et quoniam ad hanc ſanctam Romanam, cui Deo auctore deſervimus, Eccleſiam, quæ ob ſui privilegii principatum, quo ceteras Dei Eccleſias orbe univerſo diffuſas, excellit divinitus, de diverſis mundi partibus quotidie multis ſceleribus oppreſſi confugiunt, remiſſionem ſcilicet & venialem ſibi gratiam tribui ſupplici & ingenti cordis mœrore poſcentes: à qua verò ob inſigne dilectionis meritum, & debitæ compaſſionis gratiam recti libraminis auxilium cunctis fidâ petentibus intentione tribuitur, atque largitur.

Idcirco ad beatiſſima ſanctorum Apoſtolorum Principum Petri & Pauli confugere limina, noſtrumque Pontificium Balduinus Vaſallus

Vaſallus veſter ardenti animo accedere ſtuduit, qui veſtram ſe habere indignationem, eo quòd Judith filiam veſtram illum præ ceteris diligentem ſine veſtræ voluntatis conſenſu in conjugium elegerit, eamque volentem acceperit, ore proprio retulit.

Quamobrem Præſulatui noſtro preces multitudinis fudit, orans, & petens obnixè, ut Magnitudinis veſtræ per noſtram interventionem adipiſci gratiam mereretur. Cujus nos crebris petitionibus, & miſericordiæ largitate commoti, veſtram Regalem Excellentiam his Apoſtolatûs noſtri apicibus, præſentibuſque Legatis Rhodoaldo videlicet & Joanne Reverentiſſimis & Sanctiſſimis Epiſcopis deliciòſis noſtris valde precamur, ut pro Jeſu Chriſti Domini noſtri amore, & ſanctorum Apoſtolorum Petri ac Pauli, quorum auxilium ipſe Balduinus magis quàm Regum terræ fide devotâ quæſivit, noſtraque dilectione, quam vos luculenter habere cognoſcimus, jam dicto Balduino, quia & talem jam olim aliis eveniſſe Regibus ſcitur, indulgentiam pariter & plenariam gratiam largiatis, ut veſtræ Amplitudinis fretus benignitate conſiſtat, maneatque inter ceteros vobis fideles ſecurus.

Cui ſanè ideo veſtræ Sublimitatis gratiam ut tribuatis, depoſcimus, non ſolùm quia pio amore omnibus, qui aliquo fuerint ſceleris contagio maculati, hujus Apoſtolicæ Sedis opem, atque miſericordiam & præſidium poſtulantibus, humilique devotione quærentibus, pro qualitate facti ſubvenire debemus: verùm etiam metuentes ne propter iram indignationemque veſtram ipſe Balduinus impiis Normannis & inimicis Eccleſiæ ſe ſanctæ conjungat, & in populo Dei, quem prudenti conſilio, menteque ſollicitâ ſalvum & incolumem regere & gubernare debetis, aliquod ingerat periculum, & ſcandali fomitem, quo fidelium cœtus depopuletur, immittat, & ob hoc animæ veſtræ, quod abſit, contingat diſcrimen.

De Normannis Aimonius l. 5 de geſtis Francorum.

Dextra vos ſupernæ protegat Majeſtatis, & ab omnibus ſemper adverſitatibus illæſos cuſtodire dignetur. Dat. &c.

Alia ejuſdem argumenti Epiſtola Hincmari Remenſis Archiepiſcopi ad Nicolaum I. Pontificem ſupra à nobis memorata fuit in Codice Donation. Piar. Cap. XVIII, quam conſule.

CAPUT XIII.

Nicolai Papæ *Epiſtola, ad Hermentrudem Franciæ Reginam anno* 863 *ſcripta, pro Balduino Ferreo Flandriæ Comite, qui Judítham ejuſdem Reginæ filiam abduxerat.*

Nicolaus Epiſcopus Servus Servorum Dei (1) Hermentrudæ Reginæ. Fidelium univerſitas gentium, ex variis mundi partibus, cujuſcumque ſint ordinis vel ætatis, ſi quâ fortè criminis noxâ, vel Seniorum ſuorum formidine detinentur, ad hanc Sanctam omnium terrarum Matrem Ecclesiam Romanam, ut ſalutare percipiant remedium, recurrunt, & ab ea non ſolùm animæ, ſed & corporis ſalvationem (ut omnibus patet) humili prece ſuſcipere precantur. Quibus, multis divinitus fulta auctoritatibus, & Sanctorum Patrum roborata documentis, materno amore ſolamina ſubminiſtrat, & ſugenda ubera conſolationis compatiendo inferre minimè recuſat.

Et quia hic Balduinus, qui cariſſimam filiam veſtram, contra divinarum legum ſanctiones, rapuit, de his ſe eſſe recognovit; Liminibus SS. Apoſtolorum, lacrymoſis & mœſtis precibus lugubriter ſe obtulit, ut prò tanto crimine Apoſtolicam opem acciperet, noſtroque Apoſtolatui nihilominus flendo ſe præſentare quæſivit.

Cujus cùm lamentabilem & tanto ſcelere plenam cognoviſſemus petitionem, in mentem rediit, quod per Prophetam Dominus dicit, *Miſericordiam volo, & non ſacrificium.* Miſerti fuimus, & hos veſtræ in Chriſto dilectæ induſtriæ, Apoſtolicæ ſolicitudinis apices fieri ſtatuimus, Miſſoſque etiam (3) Rodoaldum & Joannem Reverentiſſimos & Sanctiſſimos Epiſcopos, delicioſos noſtros, pro eo, veſtræ Caritati direximus.

Per quos obnixiùs deprecamur, ut prædictus Balduinus, qui veſtram, per Apoſtolorum interceſſiones deſiderat beneficentiam obtinere, pro Dei amore, gratiam percipere valeat, & de ſui affectione noſtri Præſulatûs oraculis conſolationem reſumat; quatenus, ut qui ſe per infelicem culpam à norma æquitatis declinaſſe non ambigit, medelam Apoſtolorum agnoſcat, & apud veſtrum (2) Seniorem, veniam, vobis juvantibus, vigorem obtineat.

Dextera vos ſupernæ protegat Majeſtatis, & ab omnibus ſemper adverſitatibus maculiſque conſervare dignetur.

Data VIII. Kalendas Decembris, Indictione XI. Anno 863

(1) Hermentruda ſeu Ermentrudis, Caroli Calvi Francorum Regis uxor fuit.

(2) Seniorem id eſt, Dominum ac maritum. Hinc apud Italos natum vocabulum *Signor*, apud Hiſpanos *Señor*, & apud Gallos *Seigneur*.

(3) Rodoaldus Epiſcopus Portuenſis, & *Joannes* Epiſcopus Ficoclenſis, Legati Nicolai Papæ.

CAPUT XIV.

HINCMARI *Remorum Archiepiſcopi, & aliorum Epiſcoporum apud Vermeriam anno 870 congregatorum, Diploma de libertate & prædiis Abbatiæ S. Vedaſti.*

HINCMARUS (1) Remorum Archiepiſcopus ac plebis Dei famulus, omnibus Confratribus noſtris Archiepiſcopis & Epiſcopis nunc ad Synodum vocatis, atque mecum (2) VERMERIACO palatio conſtitutis.

GAUDENDUM eſt nobis, Fratres cariſſimi, ac nimis in Domino Jeſu Chriſto exultandum, pro Senioris noſtri, KAROLI ſereniſſimi ac glorioſiſſimi Regis ferventiſſimo ſtudio, quod ob amorem Dei & ſalutem animæ ſuæ gerit circa Monaſteria & loca Sanctorum relevanda, inſtauranda atque religioſè ordinanda.

AD quod negotium ut ferveret, ſi fortè teperet, nos Epiſcopos conveniret illum ammonere. Sed ille, Deo gratias, Spiritu ſancto plenus, utilitatibus ac neceſſitatibus ſervorum..... pauperum Chriſti conſulens, non ſolùm nos ammonet, ſed etiam humiliter deprecatur, ut in hac re illi adjutores promptâ voluntate exiſtamus; videlicet ut quòd ille illis per ſuum præceptum confirmavit, nos divinâ auctoritate & noſtrâ Epiſcopali ſententiâ ita corroboremus, ut in æternum nullus mortalium id audeat temerare atque violare.

NUNC verò maximè de Monaſterio ſanctiſſimi Confeſſoris Chriſti VEDASTI, ejuſdemque loci Monachis, quod dicitur NOBILIACUS, curam atque ordinationem præ manibus habet: quoniam ipſam Abbatiam, nunc noviter reddente ſibi nepote ſuo LOTHARIO Rege, recepit, quam olim, poſt bellum Fontanidum, fratri ſuo LOTHARIO Imperatori, ob gratiam firmioris inter ſe amicitiæ, præſtitit.

QUAPROPTER idem Dominus Rex Senior noſter de eadem Abbatia, ſicut ſibi ſuiſque fidelibus viſum eſt, quaſdam res, villas, prædia, mancipia, cum omnibus ſuis appendiciis, Imperiali præcepto ſuo indidit, auctoritate ſigilli ſui ſignavit atque confirmavit. Quarum villarum nomina ſunt hæc; ad matriculam ſcilicet Eccleſiæ, *Mainboduillam*, *Bais*, *Senous*, *Herborciſternam*, *Pomerias*, *Herbinicurtem*, manſos X. cum *Longobragio*, *Mainivium*, *Morſelle*, & *Scheldogotheim*, *Juventiacium*, & in Dominica curte manſum unum.

HAS villas, cum mancipiis & omnibus ad ſe pertinentibus, in uſus luminariorum, matriculariorum, & ceteris quæ in Eccleſiis, in præfato Monaſterio poſitis, neceſſaria fuerint, deputavit, cum omni cenſu de omnibus precariis Monaſterii, eo modo, ut quidquid etiam ad medicinam opus fuerit, ex præfatis villis ſuppleatur.

AD neceſſaria verò Fratrum, victûs ſcilicet & potûs, has villas delegavit, medietatem vici qui vocatur *Novavilla* juxta ipſum Monaſterium, & tabernam unam: *Filciacum* villam, Dominicam curtem, *Theuludum*, *Bigartium*, *Hernanicurtem*, & *Bernallam*: in pago Beluacenſi *Mediolanas*, *Puteas aquas*, & *Inungiſicurtem* manſum indominicatum unum, & alios manſos XXIV. cum Eccleſia & vineis & ceteris appendiciis: valles ſuper fluvium Sommam cum camba una, & duobus molendinis, & manſum, ad eoſdem pertinentibus. *Stragas*, *Saltiacum*, *Atramentarias*, *Maſt*, *Marcheim*, *Sirigotem*, precariam *Emmonis* & *Tagengarii*. Has omnes villas, cum ceteris omnibus, uſibus Fratrum æternaliter deſervituras deputavit.

AD Cameram verò Fratrum præfatorum has villas deſtinavit, *Atheias*, *Saltiacum*, *Liniacum*, *Campanias*, & in Fontanido manſos III, & manſum I. in *Lambras*, & alterum in *Hadas*, cum homine nomine Godone, & tabernam unam in vico Monaſterii, cum omnibus appendiciis, familiis & Eccleſiis, & univerſis ad ſe pertinentibus. Ad portam verò, *Berneiam* villam, & in *Anzinio* manſum unum cum molendino, & in *Avez* manſos V. cum molendino, & decimam omnis Abbatiæ.

AD hoſpitale verò pauperum in *Daginvilla* manſos VII. & in *Boncia* villa & *Letſales*, manſos III. & quintam partem omnis decimæ, quæ ad portam venerit, & de omnibus lignariis om-

nium

Additio. (1) HINCMARUS, Monachus S. Dionyſii ordinatus eſt Archiepiſcopus Remenſis anno 845. Huic Antiſtiti multa reſcripſerunt Summi Pontifices, quorum Literas videre eſt tam in Decreto Gratiani quam in Decretalibus, & Flodoardo. Quin & omnia ejus quæ extabant Opera procuravit imprimi *Jacobus Sirmondus* duobus Voluminibus in folio Pariſiis anno 1645. Conciliis plurimis præſedit Hincmarus, eſtque in Hiſtoriis Eccleſiaſticis Sæculi IX. frequentiſſima ejuſdem mentio. Obiit Sparnaci anno 882, Epiſcopatûs ſui 37. Diverſus ab illo eſt *Hincmarus* Epiſcopus Laudunenſis, qui eodem ſeculo vixit, pariter in Hiſtoria iſtius temporis celeberrimus.

(2) VERMERIACO. De Concilio Epiſcoporum apud Vermeriam. ſeu Vermeriacum Palatium (gallicè *Verberies*, ad Iſaram fl. in Diœc. Sueſſionenſi) anno 870 habito, vide Flodoardum in Hiſt. Remenſi lib. 3 cap. 23. Severin. Binium, & alias recentiores Conciliorum Editiones. Additio.

Eâdem occaſione notet Lector, habita fuiſſe Vermeriaci quatuor Concilia; videlicet primum (cujus extant XXI Canones) anno 751, Rege Pipino præſente. Secundum anno 853. Tertium anno 863: & hoc quartum anno 870, in quo junior Hincmarus Laudunenſis Epiſcopus condemnatus fuit.

Digitized by Google

nium villarum, quæ ad Præpoſituram, vel ad Cameram pertinent carros X. Ad domum verò infirmorum, omne telonium ex mercato.

Pro remedio namque animæ Genitoris ac Genitricis ſuæ, ac pro ſua ſalute & Ermentrudis ſuæ cariſſimæ conjugis, dedit has villas Fratribus, *Trontellicurtem*, *Cilliacum*, *Lutoſum montem* atque *Tilgidum*; ut in eorum anniverſariis refectio pleniſſima eis præparetur.

Unde nos omnes Epiſcopi, qui Synodali evocatione hîc adſumus, Senioris noſtri Caroli Regis juſſu, ex auctoritate Dei omnipotentis & poteſtate nobis divinitus collata præcipimus atque ſtatuimus, ut nullus Rex, nullus Epiſcopus, nullaque perſona alia de jam fatis rebus, & de nominatis villis, prædiis, atque mancipiis, ipſis Monachis deputatis, unquam inſequenti tempore aliquid agere præſumat, ſed illarum ordinatio in Abbate vel Monachis pendeat.

Nulla omnino ſervitia, nec manſionaticos, nec parafredos, nec * carnicatioras ab illis villis exigat, nec placita in illorum villis quiſquam teneat, ut ipſi Monachi ab omni ſeculari inquietudine immunes, liberè, religioſè & quietè in Monaſterio viventes, abſque ullius Senioris impedimento, proprias res teneant, dominentur atque poſſideant, Dominique miſericordiam pro Senioris noſtri proliſque regiæ ſanitate, & æterna beatitudine, proque totius Sanctæ Eccleſiæ ſtatu ac pace illos fideliter exorare delectet.

* Fortè carricaturas.

Monasterium verò ipſum, ejuſque cuſtodia atque omnis ordinatio ad ipſos Monachos & ad Abbatem, quem ſibi elegerint, pertineant; neque Canonici extra clauſtrum ad habitandum admittantur ulteriùs, ſicut hactenus omnimodis inhibemus, excepto ſervitores illorum, quia non modicas diſſenſiones audivimus propter hoc in illo exortas fuiſſe Cœnobio.

Si quis verò (quod abſit) his noſtris præceptis atque ſtatutis aliquâ levitatis vel avaritiæ, cupiditatis vel malitiæ præſumptione contraire voluerit, vel aliquod impedimentum ſupradictis Monachis, vel Abbati beatiſſimi Vedasti inferre tentaverit, quolibet ingenio, quâlibet arte, quoquo modo, clam vel maniſeſtè, omnium noſtrûm ſententiâ damnatus, à Patre & Filio & Spiritu Sancto, Deo omnipotente, cui injuriam facere non timuit, quia ipſe dixit: Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit; anathematis vinculis obligatus, à cœtu Sanctorum ſeparatus, in æternum, juſto judicio Dei, intereat in infernum, cum his quorum vermis non moritur, & ignis non exſtinguitur; niſi publicâ ſatisfactione dignè pœnituerit, depoſito, ſi Laicus fuerit, ſecularis militiæ cingulo; ſi Clericus, Eccleſiaſtici honoris dignitate.

Pax verò & miſericordia Dei ſuper illos qui illa cuſtodierint; quæ in iſto divinæ noſtræque auctoritatis privilegio conſcripſimus, noſtriſque nominibus in Dei nomine firmavimus, amen.

Statuimus denique, ut hoc idem privilegium à nobis editum, divinâque auctoritate roboratum, per omnia Synoda, quæ in poſterum agenda ſunt, deferatur, noſtroſque oramus humiliter Succeſſores, ut pro Dei amore & S. Vedasti, ipſi quoque ſubſcribendo corroborent, quod à nobis conſtitutum eſt.

Hincmarus ſanctæ Metropolis Remorum Archiepiſcopus ſubſcripſi.

(3) Egil divino munere Archiepiſcopus ſubſcripſi.

Welino Rotomagenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi.

Herardus Turonis Archiepiſcopus ſubſcripſi.

Wulfardus Bituricenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi.

Froterius Burdigalenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi.

Ercheuranus Catalaunenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Hildegarius Meldenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

(4) Folericus Autricorum Epiſcopus ſubſcripſi.

Hilmeradus Ambianenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

(5) Helias indignus Epiſcopus ſubſcripſi.

Æneas Pariſiacenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Rainelmus Noviomagenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Gunibertus Ebroicenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Ercumbertus gratiâ Dei Epiſcopus ſubſcripſi.

Joannes Cameracenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Gualterus Aurelianenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Giſlebertus Carnotenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Hincmarus Laudunenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Airardus Luxovienſis Epiſcopus ſubſcripſi.

(6) Chriſtianus gratiâ Dei Epiſcopus ſubſcripſi.

Erminus Silvanectenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Achardus Morinorum Epiſcopus ſubſcripſi.

Odo Beluacenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Rothardus Sueſſionis Epiſcopus ſubſcripſi.

Anſelmus Lemovicenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Iſaac Lingonicæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Robertus Nannetis Epiſcopus ſubſcripſi.

Abbo Nivertenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Siemundus Cenomanenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Hildebrandus Saienſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Bodo Auguſtidunenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

(7) Carolomannus Abbas ſubſcripſi.

(8) Hugo

(3) Egilo, fuit Archiepiſcopus Senonenſis anno 870.

(4) Folericus *Autricorum Epiſcopus*. Lege Auguſtæ Tricorum, nunc Trecenſis. Ita Claudius Robertus.

(5) Helias *indignus Epiſcopus*, fortè Epiſcopus Engoliſmenſis; vixit enim anno 870 Præſul iſtius nominis in præfata ſede.

(6) Christianus *Epiſcopus*, forte Autiſſiodorenſis; fuit enim illic Epiſcopus iſtius nominis anno 870.

(7) Carolomannus, filius Caroli Calvi Francorum Regis, fuit Abbas S. Richarii in Pontivio, Elnonenſis in Flandria, Lobbienſis in Diœceſi Leodienſi, Dervenſis in Diœceſi Catalaunenſi, Epternacenſis in Diœceſi Trevirenſi, Reomenſis in Diœceſi Lingonenſi, &c. Obiit Epternaci anno 886.

Digitized by Google

(8) Hugo Abbas ſubſcripſi.
(9) Gauſlenus Abbas ſubſcripſi.
Hilduinus Abbas ſubſcripſi.
Vulfo Abbas ſubſcripſi.
Berengarius Abbas ſubſcripſi.
Vulfardus Abbas ſubſcripſi.
Hildebertus Abbas ſubſcripſi.
Odo Abbas ſubſcripſi.
(10) Fulco Abbas ſubſcripſi.
Ego Gauslenus Abbas, juſſi Domini Hincmari Archiepiſcopi, hoc privilegium ſcripſi, & ſubſcripſi.

Additio. (8) Hugo, filius Conrardi avunculus Caroli Francorum Regis, Abbas S. Martini Turonenſis anno 870. Eundem Abbatis titulum geſſit anno 987. Hugo Capetus, qui dein factus Rex Francorum, ſupremæ coronæ ſuæ univit dignitatem Abbatialem Eccleſiæ S. Martini. Nunc ibidem eſt inſigne ac regale Capitulum quinquaginta Canonicorum, 56 Vicariorum perpetuorum & 76 Capellanorum. Immediatè ſubeſt Sedi Apoſtolicæ in ſpiritualibus, ac dignitates habet Decanum ſeu Theſaurarium, Cantorem, Scholaſticum, Eleemoſynarium, &c.

(9) Gauslenus, ſeu *Gozlinus* primus Abbas S. Germani de Pratis Pariſiis & S. Dionyſii in Francia, poſt Epiſcopus Pariſienſis, & Caroli Calvi Cancellarius, obiit anno 887.

Additio. (10) Fulco, Abbas S. Vedaſti & S Bertini Andomaropoli, tunc dicti *Sitiu*; dein poſt Hincmarum Archiepiſcopus Remenſis, anno 882. Occiſus fuit anno 901.

Loca ſeu prædia Monaſterii Vedaſtini, in Diplomate iſto enumerata, quibus hodie nominibus exprimantur, vide in Annalibus noſtris Belgicis.

CAPUT XV.

Privilegium à Carolo Calvo *Imperatore ac Rege Francorum conceſſum Monaſterio Vedaſtino, anno* 875.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Karolus ejuſdem Dei Omnipotentis gratiâ Imperator Auguſtus.

Divinâ ordinatione credimus nobis collatam Imperii dignitatem: idcirco gratias ſupernæ pietati referentes, quamquam multò minores ſimus beneficiis ejus, cogitare tamen debemus quemadmodum collati nobis ab ipſo Imperii ſceptra juſtè, ſecundùm ipſius voluntatem, dirigamus, & Eccleſiam illius, pro qua ſanguinem fudit proprium, in omnibus, ipſo regente, protegamus: credentes quoniam nihil hâc oblatione illi gratius umquam offerre valeamus, nihil quod in hac vita nobis ſalutarius, nihil quod in æterna retributione glorioſius, de ejus benignitate, provenire poſſit.

Unde noverit omnium fidelium, tam præſentium quàm futurorum ſolertia, quòd adierunt Celſitudinem noſtram Monachi ex Monaſterio, quod vocatur Nobiliacus, ubi pretioſus Confeſſor Chriſti Vedastus corpore quieſcit, humillimis precibus poſtulantes, ut regale decretum noſtrum, quod ſuper jam dicto Monaſterio atque villis, neceſſitatibus eorum profuturis, noſtrâ munificentiâ, ſimulque Epiſcoporum privilegium, quod ex noſtra juſſione illis confirmatum eſt, Romani Pontificis auctoritate firmari juberemus, quatenus quod Epiſcoporum Gallicanorum auctoritas juſtè pièque decreverat, Summi Pontificis ſanctione firmaretur, & liberalitatis noſtræ clementia perpetuis ſeculis commendaretur.

Quorum petioni libenter annuentes, clementer indulſimus, quod juſtè petere perſpeximus, & ..... inſtantiam conſiderantes confuſorum temporum, & in futuro providentes, ſi quomodo poſſimus ſaluti fidelium & Eccleſiarum Chriſti providere ſtabilitati, pertimuimus inimicum pietatis, & noſtro deſiderio, qui Chriſti Eccleſiam cupimus ſuperexaltare, contrarium, niſi perficeremus exorati, quod amore Chriſti commoniti debueramus ultrò offerre.

Itaque vocatione Domini Joannis Apoſtolici Romani properantes, & voto noſtro, quod ex longo tempore cupieramus, ſatisfacientes, poſt collatam à præfato Patre noſtro, Summo Pontifice & univerſali Papa, Chriſto nobis propitio, Imperii dignitatem, humiliter eidem Summo Pontifici ſupplicavimus, ut ſecundùm præfatorum Fratrum petionem, edictum tam noſtrum, quàmque Epiſcorum decreta Gallicanorum, ſuâ auctoritate adſtipulari dignaretur. Quam reverendus Pontifex benignè noſtram ſuggeſtionem ſuſcipiens, non minùs humiliter quàm devotè curavit perficere, quod vidit religioſè poſtulari.

Edidit igitur privilegium ſecundùm noſtram auctoritatem expetitum, quo priorum ſtatuta decretorum, Apoſtolicæ Sedis quoque & B. Petri Apoſtolorum Principis auctoritate firmarentur.

His ita peractis, cùm Domino volente Franciam rediiſſemus, petierunt præfati Fratres, ut ea quæ Sedes Apoſtolica ſanciverat, noſtro quoque inviolabili roborarentur edicto: ut tam illa quæ nos, quàm illa quæ venerabilis auctoritas Epiſcoporum decreverat, noſtrâ Imperiali munificentiâ ſtatuerentur ad perpetuitatem.

Unde cognoſcat fidelium noſtrorum numeroſitas, & Eccleſiarum Chriſti admirabile conſortium, quia ſtatuimus atque Imperiali edicto decernimus, quidquid Reverendus Pater noſter, Summus Pontifex, præfatis Fratribus privilegio ſuæ auctoritatis conceſſit, præſentibus & futuris temporibus inviolatum perſeveret, neque à quoquam vel Eccleſiaſtico vel ſeculari prævaricetur.

Quòd ſi quis Apoſtolicæ Sedis decretum contemnere, noſtri quoque edicti conceſſionem parvidu-

Digitized by Google

parviducere, atque contravenire vel facere conatus fuerit, nulli dubium, quin illâ damnatione mulctabitur, quam à Spiritu Sancto credimus prolatam. A nobis verò vel Succeſſoribus noſtris, quia infidelis eſſe dignoſcitur (neque enim magis infidelis quiſquam nobis poteſt eſſe, quàm ille qui noſtræ ſaluti & præſenti & futuræ contrarius extiterit) ſecundùm voluntatem & poteſtatem noſtram dijudicetur, ut quod ab illis piè & ſalubriter ſtatutum eſt, inprævaricabile & inconvulſum perpetuis temporibus permaneat.

Ut autem hæc noſtri edicti conſtitutio æternis inviolata temporibus permaneat, manûs noſtræ ſubſcriptione roboravimus, & annuli noſtri aurei appenſione ſigillari juſſimus.

Ego Gauzlenus Abba recognovi & ſubſcripſi.

Data III. Kal. Junii, Indictione VIII. anno I. Domini Karoli Sereniſſimi Imperatoris Auguſti, regni verò XXXVI. Anno 875

Actum Compendio Regio Palatio, in Deo nomine feliciter, amen.

Ludovico Imperatore & Rege Italiæ, Lotharii junioris, qui primus Lotharingiæ Rex fuit, fratre anno 875 defuncto, Carolus Calvus Francorum Rex Italiam & Imperium occupavit. Eodem ipſo anno exeunte, die 25. Decembris Romæ Imperator ſalutatur, & à Joanne VIII. Papa coronatur.

Idem Calvus anno Chriſti 877. Imperii II. regni Francorum xxxviii. Lotharingiæ viii. die 6. Octobris Vercellis obiit. In regno filius Ludovicus Balbus ſucceſſit, qui biennio poſt, hoc eſt, anno 879. die 10. Aprilis, feriâ 6. ante Paſcha vivere deſiit, relicto in cunis filio Carolo Simplice: ut Flodoardus narrat.

CAPUT XVI.

Carolus Calvus *in Attiniaco Palatio templum ædificat ac dotat, in honorem S. VValburgis Virginis, quod nunc poſſidetur à Monachis Moliſmenſibus.*

Karolus divinâ propitiante clementiâ Rex Francorum.... Noverit ergo omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium noſtrorumque præſentium ſcilicet ac futurorum ſolertia, quemadmodum imitantes exempla priorum Prædeceſſorum noſtrorum Regum, Deum timentium atque colentium, ducti etiam nos religione & ſuccenſi igne divini amoris, ſtatuimus ædificare Eccleſiam in (1) Attigniaco palatio, in honore (2) S. Walburgis Chriſti Virginis, quam pro tutamento totius regni ex partibus Orientalium, ſagaci induſtriâ, adferre voluimus.

Ubi ob Prædeceſſorum ſucceſſorumque noſtrorum, noſtræque Regiæ Majeſtatis, regnique ſtabilitatem, condonamus ex noſtro proprio jure.....

Signum Karoli Regis glorioſiſſimi.

C A-

(1) Attigniacum ſive Attiniacum Palatium viii. lapide à Metropoli Remorum ad Axonam fl. ſitum fuit; ubi hodieque municipium Attiniacum, vulgò *Bourg d'Attigny*, viſitur, eſtque Fiſcus ſeu Patrimonium Regium. Palatium iſtud à Carolo Magno exſtructum tradunt; in eoque Ludovicus Pius, & alii Imperatores ac Reges ſæpe domicilium ac conventus ſuos habuerunt.

Idem Palatium poſtea Normanni, cum Eccleſia S. Walburgis, quam Carolus Calvus ædificarat, funditus everterunt. Eccleſiam poſt reædificatam Hugo Campaniæ Comes anno 1102. Moliſmenſibus Monachis tradidit: ut ex illius loci monumentis accepi.

Ceterùm iſta S. Walburgis Eccleſia ſeu Capella, in vico *Dyonne* ſita, eſt hodie Monachorum Benedictinorum Cella, ſeu Prioratus, ut nuncupant, à Moliſmenſi Abbatia dependens, diſtatque non procul à Municipio Attiniaco.

Moliſmi adſervatur Caroli Calvi Diploma (quod non niſi mutilum accepi) ut & Tabulæ Hugonis Campaniæ Comitis.

(2) S. Walburgis Virgo, S. Willibaldi Aichſtadenſis Epiſcopi ſoror, per S. Bonifacium Archiepiſcopus, Germaniæque Apoſtolum circa annum 728. ex Anglia in Germaniam evocata fuit, cum aliis adjuvis, ad propagandam Evangelii doctrinam. Vide Faſtos noſtros Belgicos die 1. Maii.

Porro *Moliſmum*, eſt Campaniæ Oppidulum, in Diœceſi Lingonenſi, ubi *S. Robertus* circa annum 1075. inſigne Benedictinorum Cœnobium conſtruxit. At cum diſcipuli ejus ſtrictiorem Regulam minùs ſedulò obſervarent, ipſe cum viginti-uno Monachis in vaſtæ ſolitudinis eremum *Ciſtercium* advênit, ubi famâ celeberrimum Cœnobium, opitulante *Odone* Duce Burgundiæ extruere cœperunt. Robertus verò à ſuis Monachis Moliſmenſibus repetitus, eò rediit, ibique migravit ad Dominum 17. Aprilis 1110, ab Honorio III. Pontifice Sanctorum faſtis adſcriptus anno 1221. Additio

S

Digitized by Google

CAPUT XVII.

Carolus Calvus *Imperator anno 877. confirmat Bariacum, Gaugiacum, & alia prædia Abbatiæ Marchianenſis.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Karolus miſericordiâ divinâ Imperator Auguſtus. Si Servorum Dei utilitatibus ſubveniendo conferimus, profuturum nobis hoc ad æternam beatitudinem fore nullo modo ambigimus.

Quapropter noverit omnium Sanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, noſtrorumque tam præſentium quàm & futurorum induſtria, quemadmodum Sororum & Fratrum neceſſitatibus in Cœnobio Marcianas nuncupato, videlicet ſito in * Comitatu Atrebatenſi, in pago Ostrebanno, ſuper fluvium Scarpum, ſub tutela (1) S. Rictrudis Deo militantium, ſubvenire cupientes eorum indigentiis, nobis per Bernonem venerabilem Diaconum, & Palatinum, dilectum Miniſterialem noſtrum, patefactis, decernimus per ejuſdem Bernonis deprecationem, noſtræ Altitudinis præcepto cis confirmari res, quatenus per noſtram munificentiam, ad augmentum & utilitatem eorum, eas perpetualiter poſſideant, quæ inferiùs deſcriptæ habentur.

* id eſt Regione

Concedimus igitur memorato Cœnobio circa ipſum Monaſterium terras, aquas, & nemora, cum omni integritate. In pago Cameracenſi villam de Lis, cum omni integritate, & in pago Atrebatenſi villam (*a*) Bariacum, cum integritate.

(*a*) Boiry S. Rictrude.

Similiter concedimus & in pago Oſtrebanno villam (*b* Gaugiacum ſub omni integritate, & in eodem pago Oſtrebanno in Lambras manſum unum, cum molendino ſuo. Similiter & in prædicto pago videlicet Oſtrebanno de villa (*c*) Rullagio anguillas CCCC, atque in pago (*d*) Pabulenſi, villam (*e*) Bebrogium, cum omni integritate.

(*b*) Gouy. (*c*) Riulay (*d*) Pevele (*e*) Beuvry apud Marchiennes. (*f*) Melanthois (*g*) Ronchin apud Inſulas. (*h*) Templeuve. (*i*) Lens (*k*) Haiſnes (*l*) Lorgies

Pari etiam tenore largimur in pago (*f*) Medenentinſi villam (*g*) Rumcinium cum appendice villa (*h*) Templovio. Nec non & in pago (*i*) Letico villam (*k*) Haignas cum appendice villa (*l*) Nantgiaco. Similiter & in ipſo Comitatu Letico de villa (*m*) Rinenga, de omnibus ſcilicet rebus majoribus ſeu minoribus, ac de omni acquiſitione omnem decimam.

(*m*) Renynghem in Flandria. (*n*) Verreny in Francia.

De villa namque (*n*) Viriaiaco jubemus tres partes fieri de vino, unam partem ad opus Senioris, alteram quoque ad uſus Sororum ac Fratrum in Marcianis conſiſtentium, tertiam quidem ad opus Sororum ac Fratrum in (*o*) Hamatico degentium, omnia jure perpetuo habenda.

(*o*) Hamaige.

Insuper etiam concedimus ad opus Eccleſiæ, infra ipſum Monaſterium, manſum unum, & in villa *p*) Ampleias manſos duos, atque in luminaria ejuſdem Eccleſiæ de indominicato, de argento libras III. & ad Vinaticum ſimiliter de indominicato, de vino modia XII. ad hoſpitale ejuſdem Cœnobii, infra ipſum Monaſterium, manſum unum, & in villa Ampleias manſos II. atque in Rulliaco ſericos duos. Nec non & de omnibus villis, tam de indominicatis, quàm ex beneficiis totius Abbatiæ, omnem decimam pleniter ſtatuimus largiendam.

(*p*) Ampleies.

Præterea ſtatuendo ſancimus, ut ſi in aliquo aliquid horum vobis defuerit, quia unum ſunt & ſub uno Præpoſito, ex altero ſuppleatur; id eſt, ſi vinum aut annona in uno ſuperabundaverit, & alteri defuerit, ex ſuperabundanti, deficienti neceſſaria tribuantur; & ſi neutrum horum uſibus Fratrum ſuffecerit, ex indominicato cuncta neceſſaria ſuppleantur.

Nulla igitur ibi præponatur per violentiam perſona, ſed ad Epiſcopum ducatur electa. Hanc paginam, ut ſit ſtabilis, annulo noſtro ſignavimus.

Signum Karoli glorioſiſſimi Imperatoris Auguſti.

Adaletorius Notarius ad vicem Gauzlini recognovit.

Datum V. Idus Julii, Indictione X. anno (1) XXXVIII. regni Domini Karoli Regis in Francia, & Imperii ejus ſecundo. Actum (2) Pontigone Palatio Imperiali, in Dei nomine feliciter, amen. Anno 877

Marchiennes.

MArchianenſe, Haſnonienſe, Dononienſe, & alia nonnulla Belgii vetuſtiora Cœnobia, olim ſexûs utriuſque fuerunt. Marchianense Cœnobium S. Rictrudis, Adalbaldi Duacenſium Principis vidua, hortatu S Amandi Tungrenſis Epiſcopi, conſtruxit. Sed poſt annos trecentos triginta ſex aut circiter, Monialibus amotis, Leduinus Abbas Vedaſtinus Monachos Benedictinos ſubſtituit; Gerardo Cameracenſi Epiſcopo, & Balduino Flandriæ Comite, ſatagentibus. Hamaticum S. Gertrudis, Adalbaldi jam dicti mater, aliis avia, fundavit; eſtque hodie Cella ſeu Prioratus à Marchianenſi Abbatia dependens.

Hamaige.

De S. Rictrude Abbatiſſa, & fundatrice Monaſterii Marchianenſis, prope Duacum, vide Faſtos & Annales noſtros Belgicos, itemque Origines noſtras Benedictinas.

(1) Anno xxxviii. Puto legendum, anno xxxvii, in quem annum cadit Indictio X.

(2) Pontione. Fortaſſe legendum Pontigone: quod olim regium Palatium fuit, inter Catalaunos & Lingones ſitum. De Synodo in Pontigone anno 877. per Carolum Calvum habita, legitur apud Odoramnum Vitalem, & in Auctario Aimoini lib. 5. de Geſtis Francorum cap. 33.

Rigoma-

Digitized by Google

Stemma Familiæ S. Rictrudis, quæ fundavit Abbatiam Marchianenſem.

Rigomarus duxit S. Gertrudem, quæ fundavit Hamaticum & obiit 655.	**Arkenbaldus fundavit Latiniacum, Peronam & Montem S. Quintini.*	
	Adalbaldus Princeps Duacenſium duxit S. Rictrudem, pòſt Abbatiſſam & fundatricem Marchianenſem.	*S. Maurontus Patronus Duacenſium. Clotſondis. S. Euſebia. Adalſendis.*
	Sigifridus duxit S. Bertam, pòſt Abbatiſſam & fundatricem Blangiaci in Arteſia.	*Gertrudis. Deotila. Geſa. Geſta. Emma uxor Waraclini Angli.*

* Arkenbaldus, aliàs Erkenaldus, Major Domûs regiæ, hortante S. Furſeo Abbate Hiberno, Peronæ in Picardia Eccleſiam Canonicorum, & duo Monaſteria Benedictinorum, videlicet Latiniacum ad Matronam fluvium, *Lagny ſur Marne*, ſexto lapide à Pariſiis, & Montem S. Quintini prope Peronam ædificavit.

CAPUT XVIII.

Gemblacenſe Benedictinorum in Brabantia Monaſterium anno 922. à S. Guiberto viro nobili, ejuſque Avia Giſla conſtructum ac dotatum, Othonis I. Imperatoris edicto confirmatur anno 948.

IN nomine Dei & Salvatoris æterni. OTTO divinâ favente clementiâ Rex Lotharienſium & Francigenûm.

QUIDQUID Germanienſium, ſub Imperii noſtri ditione, Dei nutu, à venerabilibus ac Dei timoratis agitur viris, ratum ducimus noſtris corroborari aſſertionibus, ſcilicet ut noſtrâ firmitate ac defenſione valcant contra infeſtantium incurſus teneri.

QUAPROPTER agnoſcat fidelium Conventus, quòd quidam (1) WIBERTUS nomine, à ſecularis hujus vitæ tumultibus recedens, contemnens tranſitoria, ut commutaret æterna, vertit ſe ad monaſticæ regulam vitæ, ſincero mentis cogitans affectu, qualiter à ſemetipſo, prout poſſibilitas ſibi adeſſet, Deificæ Majeſtatis augmentaretur famulatus. Conſtruere baſilicam mox cœpit in loco GEMELAUS dicto, in honore S. Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti.

TALIS ergo deſiderii cariſſimum nepotem ſuum WIBERTUM præfatum calore ſuccendi proſpiciens avia ſua GISLA nominata, præſidio conſtructionis ejuſdem GEMBLACENSIS Cœnobii res eidem nepoti ſuo legali traditione contulit hereditarias, quas ſibi vir ſuus nomine ROTHINGUS impendit, dotis gratiâ, in Comitatu ſcilicet LOMACENSI atque DARNUENSI, villam videlicet *Gemelaus* cum omnibus ad eam pertinentibus; in eodem quoque pago villam (2) *Buſiols* dictam, cum appenditiis ſuis, & in villa (3) *Aſnatgia* quicquid ipſe jure tenuit, vel hi, quos propriis hîc notare ſtuduimus nominibus, *Rothbertus* videlicet, *Angerus*, *Fulcoldus*, *Immo*, *Hericindis*, præter

DIploma iſtud, ut & proximè ſubſequens, deſumpſimus ex manuſcripto Catalogo Abbatum Gemblacenſium, quem Sigebertus Gemblacenſis Chronographus, illius loci Monachus, conſcripſit, typis aliquando edendum, ut ſpero.

Eſt autem Diploma iſtud anno 948 editum: ut ex Sigeberti ejuſdem Chronico colligi datur; cujus hæc ſunt verba: *Immunitas noſtra, Gemmelacenſis ſcilicet. Eccleſia hoc anno 948. Imperiali confirmatur edicto, & annuli impreſſione corroboratur. Erluinus, primus ejus loci Abbas à ſancto Patre noſtro Guicberto electus, in ſanctitate & religionis fervore claret.*

(1) WIBERTUS ſeu Guibertus, Fundator Monaſterii Gemblacenſis in Tabulis Martyrologii Romani 4. Februarii GILBERTUS nuncupatur, & anno 962. in Gorzienſi Lotharingiæ Moſellanæ Monaſterio (quod nunc eſt Canonicorum Collegium) vivere deſiit: inde Gemblacum tranſlatus, & anno 1110. è terra elevatus, procurante Sigeberto Chronographo Gemblacenſi, qui & vitam ejus ſcripſit, à Surio editam. Vide Faſtos noſtros Belgicos & Origines Benedictinas.

(2) BUFIOLS. Bouſſeval ſuper Diliam fluvium, vel Boſſieres, uterque locus vicinus Gemblaco.

(3) ASNATGIA. Anaymet prope Gemblacum.

præter dimidium manſum, quod ſorori ſuæ pro ſalute contulit animæ ſuæ: & apud eundem pagum villam (4) *Salvenerias* cum inibi aſpicientibus, unumque manſum, quod emit, vocabulo *Ruoz*, alterumque manſum Fiſcalem in loco, qui dicitur (5) *Vilers*, antiquitus appendentem ad Altare S. Petri Principis Apoſtolorum; ſimiliter in pago HASBAIN apud villam *Hermez* manſum unum, quod ROTHINGUS & conjux ejus emerunt.

VITÆ denique monaſticæ normam pio multiplicari cernens intuitu piiſſima GISLA ſuprà memorata, veræ fidei divinitûs ardore ſuccenſa, dedit amantiſſimo nepoti ſuo WIBERTO, crebrò memorato, omnia ſub ea datione, quidquid præfatus vir ROTHINGUS, dotis gratiâ, legaliter donaverat, in Comitatu (6) NASTENACO, villas ſcilicet (7) *Naſlei* & (8) *Corbeis*, & *Avoncourt*, & *Curceles*, manſumque unum ad curtem *Romenei* dictam, villamque *Molins* vocitatam, ſilvamque *Boiſotgis* vocitatam, & villam *Ailant* & *Vrei*, & manſum unum in villa *Ailant*, & molendinum unum ſuper fluvium *Fontlain* in Comitatu LAZENSI, & clibanum quendam in civitate SENS nuncupata, per annos ſolventem ſingulos XXX. ſolidos nummorum, & *curtem Herbardi*, & *Caderaita*; ſimiliter in Comitatu STAMPAIS villam *Maiſon* dictam, & villam *Algeldi*.

GISLA poſt hæc ſuprà ſæpius memorata, divinæ inſpirationis in ea magis ac magis creſcente clementiâ, Manachorum videns multiplicati catervam, ſeque divino mancipans obſequio, dedit etiam, præter ea quæ jam ſuprà notavimus, ex propria hereditate, in Comitatu videlicet MASAU, in villa, quæ dicitur *Maſnic*, quamdam terræ partem, complicemque navium per annos ſolventem ſingulos quinque ſolidos denariorum, in eodemque Comitatu villam, quæ dicitur *Biettine*, in qua habetur Eccleſia medietate quidem noſtra, manſus indominicatus, molendinum, camba, capturaque piſcium; in Comitatu verò (9) RENIERS villam *Molivort* dictam, cum inibi pertinentibus, ac in quadam villa ejuſdem Comitatûs (10) BERGA vocitata ſuper fluvium *Rin*, vineam optimam.

DOMINUS intereà præfatus WIBERTUS de paternis vel maternis rebus ſibi jure hereditatis legales faciens traditiones, dedit quidquid jurium viſus eſt habere, extra Fratrum ſuorum ſocietatem, ſub nomine Dei & Salvatoris noſtri ſanctique Petri, regni cœlorum clavigeri, Fratribus in eodem loco GEMBLAUS, ſub regulari viventibus diſciplina, quos ibidem Dei coadunaverat miſeratione, in Comitatu ſcilicet (11) BREIBANT, in loco *Melin*, Eccleſiam, manſum indominicatum, cum appendiitiis ſuis, cambam, molendinum, & culturam *Arnulphi*, ad decem manſos de *Lietzinis*, quos filio ſuo cariſſimo WIBERTO mater ſolummodo cum Fratre ſuo OILBOLDO legaliter tradidit, & unam inſulam in eadem villa, & apud eumdem Pagum medietatem villæ (12) *Putian*, medietatemque *Beurene*, in Comitatuqne DARNUENSI medietatem villæ (13) *Curtily* dictæ, ac medietatem villæ (14) *Walaham* dictæ, medietatemque *Waſmont* in Pago HASBAIN.

SIQUIDEM & in hoc habuit Doctorem & Patronum quendam venerabilem ERLUINUM, qui & ipſe canonicam, quâ vivebat, regulam mutavit in monaſticam vitam. Ipſum prorſus is præfatus WIBERTUS, poſt ædificatam Eccleſiam, & officinas clauſtri, quas ſimul conſtruxerant, ſibi elegit Abbatem, & ſe cum omnibus, quas accercierat, Monachis commiſit regendum, illi potiùs ſe, quàm ſibimet ipſi credens.

IGITUR quia bonis debemus adminiculari viris, ut noſtrâ valeant tuitione defendi, regiâ magnificentiâ ac virtute noſtræ roboramus auctoritatis, quidquid ipſe contulit illi Eccleſiæ, videlicet in GEMBLAUS, ac quidquid exinde venerabilium virorum largitione, Deo fuerit annuente conceſſum, ut nullus fidelium, vel aliquis ejus heredum aliquâ temeritate infringere audeat, ſed potiùs inconvulſum ſemper permaneat.

HABEANT ſanè poteſtatem, ſicut ipſi à nobis expetierunt, eligendi regularem, vel in illo loco, vel ubicunque eis meliùs viſum fuerit, Abbatem & Advocatum, qui inibi datas res lege detineat noſtrâ, vel Comitum noſtrorum defenſione: quibus eodem juſſionis meæ imperio faciendi caſtellum concedatur poteſtas, à falſis quatenus Chriſtianis, vel paganis pignora Sanctorum, quæ inibi digno condita ſunt honore, ſalventur, Deoque famulantes, ab omni protegantur adverſitate, nulluſque nobis ſuccedens Rex in æternum aliquod audeat ex eodem loco expetere ſervitium, præter munia orationum, ab omnique ſubjectionis excuſſus onere, Regum perpetuâ firmiter tuitione, nec quovis modo aliquis Epiſcopus, in cujus Diœceſis idem exiſtit locus, aliquam vim contra voluntatem Abbatis habeat, nec Synodum peragere, nec ullam omnino rem exercere, niſi tantummodo Monachos ejuſdem Abbatis ordinare, poſt mortemque ejus accerſitus, juxta regulam S. BENEDICTI, conſilio Monachorum, ceterorumque comprovincialium, nomen Dei timentium, imperioque Regis electum benedicat Abbatem: ſicque nullius muneris accepto ſervitio, præter conſtitutam præben-

(4) SALVENERIAS. Savener, ſeu Saulvenier prope Gemblacum.

(5) VILERS. Inter Gentines & Genappe.

(6) NASTENACO. Fortè Waſſenaco vico Waſtine inter Gemblacum & Geldonium.

(7) NASLEY. Fortè Niel juxta Corbais.

(8) CORBEIS. Villa prope Montes S. Wiberti.

(9) RENIERS. Fortè Rhenenſi.

(10) BERGA. Rynberge.

(11) BREIBANT. Idem quod Pagus Brachatenſis.

(12) PUTIAN. Fortè Peuiy prope Vilvordiam.

(13) CURTILY. Courtil inter Gemblacum & Gentines.

(14) WALAHAM. Walhein, nunc Comitatus.

Digitized by Google

bendam panis S. Salvatoris, ad ſtatum redeat propriæ ſedis.

Et quia ſub noſtra conſiſtit ditione, annuimus Abbati Cancellarium ſibi conſtituere quemcumque voluerit ex ſuis; ſimiliter mercatum, percuſſuram monetæ, macheriam; nec per gyrum ipſius Abbatis, quiſlibet Comes ſive Legatus Dominicus ullâ utatur poteſtate, ſine permiſſione Abbatis & Advocati: iſdemque locus abſolutus ſit ab omni teloneo; nec in civitate, nec in caſtello, nec in villa, nec ſuper aquas, nec in pontibus, nec in ullius Imperii noſtri loco tributum ſolvant, & hujuſmodi, per ſuccedentia tempora, locus ille Regum tueatur regimine ac defenſione, ut nos & ſuccedentes Reges, eorum protegamur oratione.

Porrò hoc uti maneat ratum, & per ſuccedentia tempora inconvulſum, annuli noſtri impreſſione ſigillari juſſimus, ac manu noſtrâ ſubtus firmavimus.....

CAPUT XIX.

Fulquinus, *Vir potens, Villam Pagi Bracbatenſis, Dorp nuncupatam, dat Monaſterio Gemblacenſi, circa annum* 950.

Quisquis bene poſſideat res in præſenti ſeculo acquiſitas, ille utique optimè poſſidet, qui de terrenis ac caducis ſibi mercatur æterna.

Quamobrem ego in Dei nomine Fulquinus, cum conſilio vel ſuaſu benigniſſimi (1) Faraberti Epiſcopi, pro ſalute animæ beatæ memoriæ (2) Richarii Epiſcopi, ipſius etiam Faraberti, pro ſalute nihilominus animæ meæ, filiorumque ac fratrum meorum, ſive quoque gratiâ æternæ ſalutis, trado & perpetualiter tribuo Eccleſiæ Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, beatique Petri Apoſtoli Apoſtolorum Principis, atque (3) S. Exuperii, in loco, vocabulo (4) *Gemblaus*, ubi præeſſe dignoſcitur illuſtris Abbas Erluinus, quoddam juris mei prædium in pago (5) *Braivibant* in loco, qui dicitur (6) *Dorp*, cum dimidia Eccleſia, & cum una camba, & ſedecim manſis, & cum quodam homine nomine *Iſer*, ſeu cum omnibus ibidem aſpicientibus, cum domibus & ædificiis, campis, terris, tam cultis quàm incultis, ſilvis, pratis, paſcuis, communibus & parvis, aquis aquarumve decurſibus, mobilibus, & immobilibus, præſidiis, peculiis, omnia & ex omnibus, quidquid in Epiſcopio noſtra videtur poſſeſſio vel dominatio, rem exquiſitam & inexquiſitam, totum ad & integrum, tam de allodio, quàm de comparato, ſeu de quolibet attractu ad nos ibidem dignoſcatur perveniſſe, de noſtro jure & dominatione, jam dicto Monaſterio per hanc chartulam donationis, ſive (7) per feſtucam, ad opus Sanctorum, quorum mentionem ſupra fecimus, à die præſenti donamus, tradimus atque perpetualiter in omnibus transfirmamus.

Eâ verò ratione, ut Præceptores prædicti Monaſterii ab hac die hoc habeant, teneant atque poſſideant, vel quidquid inde facere voluerint, liberam ac firmiſſimam, Chriſto propitio, in omnibus habeant poteſtatem. Et ſi quis deinceps (quod futurum eſſe non credo) ſi ego ipſe, quod abſit, aut quiſquam de heredibus, vel proheredibus meis, ſeu qualibet extera perſona, quæ contra hanc chartulam donationis venire aut calumniari eam præſumpſerit, & ſe exinde non ſubtraxerit, à liminibus ſanctæ Dei Eccleſiæ excommunicatus & diviſus exiſtat, & inſuper in die tremendi judicii propter hoc rationem

(1) Farabertus, Leodicenſis Epiſcopus, anno 948 Synodo in Ingelheim, Agapiti Papæ juſſu congregatæ, cum Fulberto Cameracenſi Epiſcopo interfuit. & anno 953 vivere deſiit. Cui Bruno Archiepiſcopus Colonienſis Ratherium Monachum Laubienſem ſuffecit.

(2) Richarius, Tungrenſis ſeu Leodicenſis Epiſcopus, S. Petri Baſilicam in urbe Leodicenſi, à Normannis deſtructam inſtauravit, & anno 935 Canonicos XXX in ea conſtituit, obiitque anno 946.

(3) S. Exuperii, Vexilliferi, ex Legione Thebæa, Reliquiæ ſacræ ad Gemblacenſe Monaſterium, Othonis I. Imperatoris temporibus, ſunt allatæ.

(4) Gemblaus, ſive Gemmelaus, hodie *Gemblou*, Oppidum Ducatûs Brabantiæ, olim Leodicenſis, nunc Namurcenſis Diœceſis, quod Arnulfus Abbas IX. Gemblacenſis mœnibus cinxit. Abbas porrò Gemblacenſis gaudet titulo Comitis à multis retro ſeculis. & in publicis Ordinum Brabantiæ Comitiis primum inter Nobiles locum obtinet. Quod S. Guiberti Comitis ac Fundatoris Gemblacenſis memoriæ meritiſque adſcribendum exiſtimo. Vide Origines noſtras Benedictinas.

(5) Braivibant, ſeu Braibant, ſeu pagus Bracbatenſis. poſteriore ævo à ripa Scaldis uſque ad Velpam fluvium (qui in Gallo-Brabantia ortus Velpiam vicum perluit. & paulò infra Thenas Hasbaniæ oppidum Jaceæ infunditur) extendebatur. A Septemtrione Demera & eo in ſe recepto, Thilia ſeu Dilia fluvius terminabant: à meridie ad Sabim uſque excurrebat: ut Petrus Divæus tradit in Libro ſuo ms. de Galliæ Belgicæ ſtatu ſub Francorum Imperio. Olim Brachbantum ſeu Pagus Bracbantenſis (unde Brabantiæ noſtræ nomen) non verſùs Gallo-Brabantiam, ſed à Bruxella verſùs Aloſtanum Comitatum, Einhamum, Tornacum & Condatum, Oppida Scaldi adſita, potiſſimùm extendebatur: ut ex Sigeberti Gemblacenſis Chronico liquet.

(6) Dorp. Gallicè *Tourneppe*, vicus Brabantiæ, prope Hallas Hannoniæ Oppidum, cujus dimidia Eccleſia cum aliis bonis hoc Diplomate donata fuit Abbatiæ Gemblacenſi. Sed anno 1138, Eccleſia ejuſdem loci donata fuit Abbatiæ S. Sepulchri Cameraci. quæ hodieque illic poſſidet jus Patronatûs. Tabulas hujus Donationis infra referemus in *Notitia Eccleſiarum Belgii*. Additio.

(7) Per festucam, ſeu terræ ceſpitem olim fieri ſolebat traditio fundi, quando is Eccleſiæ donabatur ſeu tradebatur. In ejus memoriam etiamnum in quibuſdam Eccleſiis terræ ceſpites adſervantur; qualem me vidiſſe memini Trajecti ad Moſam in ſacrario Eccleſiæ S. Servatii.

Digitized by Google

tionem reddat. Contra quem verò calumniam intulerit, auri uncias centum, argenti verò libras CCC coactus exſolvat, & quod repetit, nullo modo evindicare prævaleat, ſed præſens hæc donatio, meis, & me rogante, bonorum hominum manibus roborata, quorum nomina vel ſigna ſubter tenentur, inſertâ ſtipulatione, ſubnixa, per diuturnum tempus maneat inconvulſa.

SIGNUM Goſteranni Advocati.
S. Fulquini & reliquorum.
(8) OTTO Rex (9) CUNO Dux.
FABABERTUS Epiſcopus.
Aletrannus Cancellarius.

(8) OTTO REX. Deſignatur Otho I. Imperator, qui & Rex Lotharienſium in Diplomate præcedenti nuncupatur. Ex quo datur intelligi, ab Henrici Aucupis Imperatoris ævo (ut vulgò creditur) non deſiiſſe titulum Regis Lotharingiæ: etſi ſuos tunc Duces Lotharingia habere cœperit.

(9) CUNO; ſive Conradus, Lotharingiæ univerſæ Dux fuit, Othonis I. Imperatoris gener, qui contra Hungaros fortiter dimicans, anno 957. occubuit. In Ducatu ſucceſſit ipſi Bruno Archiepiſcopus Colonienſis ejuſdem Othonis I. frater. Stemmata Principum Belgii, à nobis edita, conſule.

CAPUT XX.

SIGIFRIDUS *Comes Caſtellum Luziliburgum, in Pago Arduennæ ſitum, à VVikero Abbate S. Maximini Treverenſis, titulo permutationis, anno 963. acquirit, inde dictus primus Comes Luziliburgenſis, ſeu Luxeburgenſis.*

IN nomine Unigeniti Filii Dei. Notum ſit omnibus populis, in Chriſtum credentibus, tam præſentibus quàm venturis, Clericis atque Laicis, quòd (1) SIGIFRIDUS Comes, de nobili genere natus, caſtellum quod dicitur LUZILINBURCH in proprietatem deſiderans adipiſci, perrexit ad (2) D. BRUNONEM Archiepiſcopum, fratrem videlicet Imperatoris Ottonis, qui tunc Principatum totius Regni poſt ipſum tenebat, eique ſuum deſiderium manifeſtavit.

Cujus ſcilicet Archiepiſcopi accepto conſilio, & impetratâ licentiâ ab eo, venit ad Abbatem Wikerum & ad reliquos S. Maximini Monachos, in quorum prædio idem caſtellum fuerat poſitum, petens ut ei liceret cum ſuo allodio illud commutare. Quod Abbas libenter, unà cum fratribus, conſentiens, placuit atque convenit inter eos, ut res per ambarum partium oportunitatem commutarentur.

DEDIT itaque præfatus Comes ad S. Maximinum de rebus ſuæ proprietatis, legali traditione, in Comitatu Giſilberti Comitis, in pago Arduennæ, villam quæ dicitur Viulna, cum ſervis, cenſualibus, & omni ipſius villæ integritate.

ACCEPIT autem à prædicto Abbate, conſentiente Monachorum Congregatione, ſupranominatum Caſtellum cum exitibus & reditibus, & omnibus terris, ab alveo fluminis Alſuntiæ, uſque ad illos veteres truncos, qui ſtant ante munitionem ejuſdem Caſtelli, ſecundùm quod protenditur in longum & latum.

IGITUR poſita eſt hæc eadem munitio in pago *Metingovv*, in Comitatu Godefridi Comitis, ſuper ripam Alſuntiæ fluminis.

FACTUM eſt itaque concambium iſtud eâ conſtitutione, ut utraque perſona, Abbatis videlicet & Comitis, ex eo quod accepit, habeat in perpetuum liberam & aptam poteſtatem tenendi, tradendi, vendendi, vel quidquid voluerit ex inde facere, abſque ullius hominis contradictione.

ACTA eſt namque hæc traditio, ſive etiam mutatio, publicè in civitate Trevirenſium, in Monaſterio memorati Patroni S. Maximini, in die Palmarum, xv. Kal. Maii, adſtante Abbate Wikero, ſimulque Hilderado ejuſdem Cœnobii Advocato, & aliis quàm plurimis teſtibus, Monachis, Canonicis, atque Laicis.

Signum Domini BRUNONIS Archiepiſcopi, qui hoc concambium legaliter fieri juſſit.

Signum Henrici Trevirorum Archimandritæ, qui conſilio iſtius rei per omnia interfuit.
S. Alolfi Præpoſiti.
S. Rainvoldi Decani.
S. Sandradi Cellerarii.
S. Adalungi Monachi.
S. Chriſtiani Monachi.
S. Gerberni Monachi.
S. Hirimberti Monachi.
S. Willeri Monachi.
S. Volmari Monachi.
S. Hildradi Monachi.
S. Warneri Monachi.

Item nomina Laicorum.

Signum (3) FRIDERICI Ducis Lotharingiæ, cujus conſenſu & collaudatione opus illud peractum eſt.

Signum

DIploma ſeu Inſtrumentum iſtud publicum ex ms. Codice Abbatiæ S. Maximini Treverenſis fideliter deſcripſi, ut & alia non pauca huc facientia.

(1) SIGIFRIDUS primus Comes Luxeburgenſis, cujus filius fuerit, & quem in dicto Comitatu habuerit Succeſſorem, certò non conſtat. Quod monendum duxi, ne quis Nicolai Vignierii, Joannis Bertelii, & ſimilium narrationibus decipiatur.

(2) BRUNO Colonienſis Archiepiſcopus & Archidux Lotharingiæ, (ut ipſum Sigebertus Gemblacenſis in Chronico nuncupat) Othonis I. Imperatoris frater, potenter illo tempore in Lotharingia imperabat, obiitque anno 965.

(3) S. FRIDERICI Ducis primi Lotharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanæ, à Brunone Archiepiſcopo jam laudato conſtituti anno 958, ut Flodoardus in Chronico ſuo commemorat. Vide Stemmata noſtra Principum Belgii Cap. 12.

Digitized by Google

Signum Liuthardi.
S. Nortperti.
S. Sarachonis.
S. Adalberti.
S. Geiſonis.
S. Tancradi.
S. Anſelmi.
S. Walteri.
S. Harperni.
S. Ruotperti.
S. Thietperti.
S. Thietfridi.

Facta eſt igitur hujus Chartæ conſcriptio, anno Dominicæ Incarnationis CMLXIII, Indictione VI, regni Ottonis III, & patris ſui Cæſaris Principatum tenentis II. 963.

Additio. *Caſtrum Luzilimburgenſe*, olim in rupe editiſſima atque omni ex parte inacceſſibili ſitum erat, cujus ruinas hodieque videre eſt. A Caſtro natum eſt Oppidum peramplum, egregiè munitum, Concilio Provinciali exornatum: quod nunc communiùs dicitur *Luxemburgum*, eſtque caput vaſtiſſimæ Provinciæ Belgicæ, quæ circiter 1168 pagos complectitur.

Olim ſpeciales habuit Dominos, quorum Stemmata referentur infra: è quibus Henricus anno 1308, Carolus anno 1346, & Wenceſlaus anno 1378. ad Diadema Imperiale, alii verò ad Regnum Bohemiæ aſſumpti fuère.

Anno 1354. die 13. Martii, è Comitatu factus fuit Ducatus Luxemburgenſis, qui anno 1443. per Eliſabetham de Gorlitz ultimam ejus heredem tranſcriptus fuit in Philippum Bonum Burgundiæ Ducem, ac tandem in Domum Auſtriacam.

CAPUT XXI.

Lotharius *Francorum Rex, petente Emmâ conjuge, Villam Aines reſtituit Judithæ Abbatiſſæ Marchianenſi anno* 976.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Lotharius miſericordiâ Dei Francorum Rex. Si ſervorum Dei utilitatibus ſubveniendo confeſrimus, profuturum nobis hoc ad æternam beatitudinem fore, nullo modo ambigimus.

Quapropter noverit omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, noſtrorumque tam præſentium quàm & futurorum induſtria, quòd cariſſima conjux noſtra Hemma, adiens noſtram præſentiam, humiliter deprecata eſt, ut quandam villam, nomine (2) Aines, quæ tempore (3) Arnulfi Comitis, Sororibus & Fratribus in Cœnobio S. Rictrudis degentibus, injuſtè ſublata fuerat, ob remedium noſtrarum animarum, ſeu Anteceſſorum noſtrorum præcedentium, jam dicto Cœnobio redderemus.

Cui aſſenſum præbentes, more Prædeceſſorum noſtrorum Regum, reddimus atque conceſſimus prædictam villam *Aines*, in integrum cum omnibus ad ſe pertinentibus, ut deinceps habeant, tam Abbatiſſa Judith, quàm prædictæ Sorores, nec non Fratres ipſius Monaſterii S. Rictrudis, poteſtatem faciendi quicquid voluerint, ſine ulla noſtra, Succeſſorumque noſtrorum prohibitione.

Et ſi quis eis per quodvis ingenium auferre quæſiverit, iram Dei omnipotentis, & beatæ Rictrudis Sanctorumque omnium incurrat, libras verò auri perſolvat C, medietatem Cameræ noſtræ, medietatem verò prædicto Monaſtrio.

Et ut firmius maneat hoc, inconvulſumque ſervetur, manu propriâ ſubterſignavimus, & annulo noſtri palatii juſſimus inſigniri.

Signum Domini Lotharii glorioſiſſimi Regis.

Adalbero Notarius, ad vicem Domni (4) Adalberonis Archiepiſcopi, ſummique Cancellarii, recognovit & ſubſcripſit.

Actum (5) Doacenſe Caſtello, anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXXVI. regnante Domino Lothario, anno XXII. feliciter. Anno 976

C A-

De Marchianenſi Monaſterio ad Scarpum fl. tertio lapide à Duaco, à S. Rictrude fundato (quod olim utriuſque Sexûs fuit) vide Origines noſtras Benedictinas, & ſupra Cap. 17.

(1) Lotharius, Francorum Rex, frater fuit Caroli Lotharingiæ noſtræ Ducis ab Othone II. Imperatore anno 977. creati & anno 986. vivere deſiit. Uxorem habuit Hemmam, ſive Emmam. Vide Codic. Donat. Piar. Cap. 33. in Notis.

(2) Aines. Vicus eſt prope Baſſæam, Arteſiæ Oppidum, quem hodieque Marchianenſes poſſident.

(3) Arnulfi, cognomento *Magni*, Comitis Flandriæ. Fuit hic variarum Abbatiarum inſtaurator munificus, uti vidère eſt ſupra in Codice Donation. Piar. Cap. 31. 33. & 34.

(4) Adalbero, Cancellarius Regni Galliæ, fuit Archiepiſcopus Remenſis; varia Concilia habuit, & plures ejus citantur Epiſtolæ in Hiſtoriis Eccleſiaſticis. Obiit anno 989.

(5) Doacense Caſtellum, hodie Duacum *Douay*, Flandriæ oppidum, ad fl. Scarpum, Academiâ per Philippum II. Regem Catholicum anno 1562. nobilitatum; quod fusè deſcribit Buzelinus in ſua Gallo-Flandria.

Digitized by Google

CAPUT XXII.

Lotharius *Francorum Rex, petente Emmâ conjuge ſua, Mareolenſi Monaſterio, prope Atrebatum ſito, anno* 977. *reſtituit prædia, eidem à Fulberto Epiſcopo Cameracenſi & aliis attributa.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Divinâ præordinante gratiâ Rex LOTHARIUS.

SI in divinis cultibus Eccleſiam Dei ad ſummum ſanctæ religionis ſtatum ſuſtollere conamur, ab ipſo omnium bonorum remuneratore confidimus nobis fore compenſandum.

IGITUR notum eſſe volumus omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, præſentibus & futuris, quoniam noſtræ dignitatis præſentiam dilecta conjux noſtra EMMA adiens, nobis retulit dolendo, quoddam Cœnobium, à venerabili Fulberto Præſule, ſub regulari Canonicorum norma, nobiliter ſecus Atrebatum, ſuper Satis fluenta, olim conſtructum fuiſſe, quod ſitum eſt in villa, quæ dicitur (1) MAREOLUM, nunc verò penitus deſtructum per violentiam ſecularium, & nimiam cupiditatem Theudonis Epiſcopi, remotis inde omnibus, quæ prædictus Fulbertus ejuſque Succeſſores tradiderunt Cœnobio S. Amandi & (2) S. Bertiliæ, ad opus Fratrum, ob remedium animarum ſuarum, noſtrorumque Anteceſſorum.

QUOCIRCA prælibata conjux noſtram reverenter expetiit munificentiam, ut conceſſas res, præcepti noſtri munimine, jam dicto Monaſterio corroborare dignaremur.

NOS verò interventu dilectæ conjugis noſtræ Emmæ, fideliſque Dridonis, ob ſpem divinæ remunerationis, pro ſtatu & incolumitate regni noſtri; piæ petitioni aſſenſum præbuimus, & jam dictas res Canonicis prælibati Monaſterii reddi præcipimus.

SCILICET manſum indominicatum, quod Fulbertus Epiſcopus dedit eis in villa Mareolo, uſque ad fluvium Satis: in ipſa villa molendinum unum, ſitum coram manſo Eccleſiaſtico, & decimas quattuor molendinorum, quas Præſul Engramnus eis contulit.

SIMILI modo manſa duo in jam prædicta villa, & ſedes duas in terra arabili, & bonaria XXIV. ad opus Fratrum ipſius loci, medietatem etiam *Caminæ* datam ab Andremaro Præpoſito ipſius loci: ut habeant firmiter, & perpetuò nemine inquietante, poſſideant; eâ ſcilicet ratione, ut cunctis diebus vitæ eorum, pro nobis & totius regni ſtatu militare jugiter ſatagant.

ET ut hæc noſtræ corroborationis conceſſio pleniſſimum obtineat ſtabilitatis vigorem, manu propriâ ſubter firmavimus, & annuli noſtri impreſſione aſſignari juſſimus. Datum Lauduni Clavati anno 977.

(1) MAREOLUM, Abbatia Canonicorum Regularium apud Atrebates ſita, ac SS. Amando & Bertiliæ dicata: vixerunt illic primò Canonici ſeculares, quos ob liberiorem vitam anno 1144. amovit Aluiſus Epiſcopus Atrebatenſis, & Regulares ſubſtituit. Plura vide de hac Abbatia, in Libello noſtro *de Origine Canonicorum Regularium.*

(2) S. BERTILIA, Virgo obiit circa annum 670; colitur feſtum ejus die 3. Januarii, ubi conſule Faſtos noſtros Belgicos. Ejus oſſa in præfata Abbatia Mareolenſi aſſervantur, juſſu Gerardi II. Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopi è terra anno 1081. elevata.

CAPUT XXIII.

Godefridus *cognomento* **Captivus**, *Virdunenſis in Lotharingia Comes, & Dominus* * *Ihami prope Aldenardam Flandriæ Oppidum, ejuſque Uxor Machtildis anno* 979 *Holinium, Leſdenium, aliaque prædia donant Blandinienſi S. Petri Monaſterio, juxta Gandavum ſito.*

* Vulgò Eenhaeme

CUM plurima ſalutis remedia conſtet, largâ Deificæ pietatis miſeratione, proviſa omnibus ſanctæ Matris Eccleſiæ filiis, in hac convalle plorationis, ſpem ſupernæ beatitudinis ſuſpirantibus, id felix & omni laudis præconio dignum inter divina probatur negotia commercium, per quod valet quiſque fidelium perituris temporalium rerum facultatibus æternas cæleſtis regni conquirere divitias.

AUCTOR ſiquidem cæli & terræ Jeſus Chriſtus, ad hujus ſanctæ negotiationis ſtudium, fideles in ſacro exhortans Evangelio, ſic ſalutari cunctis intonat voce: *Theſaurizate vobis theſauros in cælo.*

HÆC ego (1) GODEFRIDUS gratiâ Dei Comes, & uxor mea MACHTILDIS, ſollicitâ mente pertractantes, æternique flagrantes amore præmii, cupienteſque aliquantulam beatitudinis

titudinis portionem conſequi cum illis, qui terrena ſua patrimonia ad cæleſtes tranſtulerunt theſauros, hoc nobis ſalubre viſum eſt, ut ex bonis à ſummo omnium rerum diſtributore clementer conceſſis, tam nobis quàm prædeceſſoribus noſtris aliquod ſalutis remedium procuremus.

Ideoque ad Monaſterium, vocabulo Blandinium, in primordiis ab Apoſtolico Patre ſanctiſſimo Pontifice Amando conſtructum, atque in honore Principis Apoſtolorum Beatiſſimi Petri & Doctoris gentium Pauli conſecratum; proceſſu verò temporis, ab Arnulpho, excellentiori à fundamentis extructo ædificio, ut intuendum patet oculis: in quo Dominus Abbas Womarus non modico Regularium Collegio Monachorum induſtrius Paſtor præeſſe videtur.

Ad hoc ergo Monaſterium, pro remedio animæ noſtræ, filiorumque noſtrorum, donamus Deo, ac S. Petro, cæleſtis regni clavigero, res noſtras perpetuò, hoc eſt, fiſcum (2) Holinium dictum, ſitum in pago Tornacenſi, cum Eccleſia in honore S. Martini & omnibus ad ſe pertinentibus, id eſt Ramelgien Eccleſiam, cum terra ad ſe pertinente, quod eſt manſum unum & Spetemule, Idelandi manſum, (3) Leſdenium, Novamque Villam, & quidquid pars fiſci ſpectare videtur in circumjacentibus paſcuis, pratis, ſilvis, aquarumque decurſibus.

Hæc igitur omnia à præſenti in futurum jugi ævo poſſidenda, ego Godefridus, & uxor mea Machtildis, in jus & poteſtatem ipſius loci, tradimus & tranſcribimus, & ipſis Dei famulis, regularis vitæ ſtudiis, ſub monachali habitu, in eodem Cœnobio Chriſto famulantibus, donata atque firmata eſſe volumus; quatenus hæc abſque ullius refragatoris inquietudine, vel contradictione habeant, teneant, poſſideant, propriis neceſſitatibus & ſtipendiis, quò liberiores in exequendis valeant eſſe mandatis, ſecundùm Sancti Patris *Benedicti* regulam ſibi traditis, atque pro nobis & noſtris Prædeceſſoribus devotiùs Domini miſericordiam implorent.

Si quis verò de omnibus Succeſſoribus noſtris, heredibus, aut proheredibus, perverſus contradictor, ſeu extranea quælibet perſona, huic traditionis noſtræ largitioni, intuitu divinæ pietatis pactæ & firmatæ, iniquis refragationibus contraire voluerit, atque hanc auſu nefario temerare præſumpſerit, præſumptuoſa illius audacia nullum obtineat effectum: imò pro injuſta repetitione diſtringente, fiſco auri libras centum, & argenti CCCC. coactus exſolvat; præterea quod repetit non evindicet; ſed præſens donationis noſtræ teſtamentum, noſtrâ fideliumque roboratum aſtipulatione, ſtabile & inconvulſum perenni ævò maneat.

Actum publicè in Cœnobio Blandinio XII. Kal. Februarii, Indictione VII. anno XXVI. 971
regni inclyti Regis Lotharii, & regiminis Abbatis Womari XXVII.

Signum Godefridi Comitis, & conjugis ejus Machtildis, qui hanc traditionem fecerunt & firmari petierunt.

Signum Arnulphi glorioſi Marchiſi junioris.
S. Hermanni Comitis, filii Godefridi Comitis.
S. Domini Womari Abbatis.
S. Wigeri.
S. Lietberti.
S. Wicberti.
S. Ingelberti Advocati.
S. Widonis Præpoſiti.
Ego quoque Rodulphus Monachus vidi & Chartam conſcripſi.

C A-

(1) Godefridus cognomento Captivus (eò quòd anno 984. à Lothario Francorum Rege captus fuerit, teſte Sigeberto) Comes Virdunenſis & Eihamenſis, ex *Machtilde*, Herimanni Saxonum Ducis filia, Balduini tertii Flandriæ Comitis vidua, quinque genuit filios, *Alberonem* Epiſcopum Virdunenſem; *Fredericum* Comitem Virdunenſem. *Hermannum* ſeu Henzilonem Comitem Dagisburgenſem, qui huic Diplomati ſubſcripſit, *Godefridum*, cognomento Improlem, Lotharingiæ inferioris Ducem, & *Gothilonem* cognomento Magnum, Lotharingiæ ſuperioris & inferioris Ducem, itemque filiam unam, nomine *Ermengardem*.

De iſtis quinque filiis ita legitur in magno Chronico Belgico. Poſt mortem Othonis Ducis Lotharingiæ, Ducatus idem datur per Imperatorem Henricum hujus nominis ſecundum, anno Domini 1006. anno verò regni ſui quarto, Comiti Godefrido Virdunenſi, filio Godefridi Comitis Ardennenſis, quem rexit annis XIV. Iſtius Godefridi Comitis Ardennenſis fuit uxor Mechtildis Comitiſſa Saxoniæ, quæ peperit ei Epiſcopum Virdunenſem Alberonem, Comitem Fridericum S. Vitoni Monachum, Comitem de Daburg Hermannum (cujus fuit filius Gregorius Leodienſis Archidiaconus) & duos Duces proſapiâ inclytos, Godefridum iſtum & Gozelonem. Hactenus ex dicto Chronico per Piſtorium edito.

Videntur autem ea deſumpta ex Alberici Monachi Chronico, quod is ab orbe condito uſque ad annum Chriſti 1241. conſcripſit, nondum typis editum, quod ſciam. Ceterùm ex Godefridi Captivi filiis, duo, videlicet *Fredericus* & *Hermannus* facti ſunt Monachi, Virduni ad S. Vitonum. De *Ermengarde*, ejuſdem Godefridi filia, legatur Hiſtoria S. Popponis Abbatis Stabulenſis, apud Surium.

Obiit autem Machtildis anno 1009. in Blandinienſi Monaſterio, juxta Godefridum maritum ſuum poſteriorem ſepulta: teſte Meiero. His annecte, ſi voles, quæ Baldericus Tornacenſis Epiſcopus in Chronico Cameracenſi lib. 2. cap. 45. de tribus Monaſteriis ſeu Templis Eihami ad Scaldim, prope Aldenardam Flandriæ Oppidum, per Godefridum Captivum ejuſque filium Hermannum fundatis commemorat.

(2) Holinium. Hollaing prope Tornacum.
(3) Lesdenium. Leſdaing, in eodem tractu.

Digitized by Google

CAPUT XXIV.

HILSUNDIS *Comitiſſa Strienſis, Anſfridi Comitis Huienſis, poſt Epiſcopi Ultrajectini, Uxor, fundat ac dotat anno* 992. *Cœnobium Thorenſe, quod eſt illuſtre nobilium Virginum Canonicarum Collegium ad Moſam fl. in Diœceſi Leodicenſi.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego (1) HILZONDIS Comitiſſa Terræ de (2) *Stryen*, ſequi cupiens eum qui eſt ſponſus virginum, de conſilio Domini mei Anſfredi, Eccleſiam conſtruxi, in alodio meo de *Thorne*, ubi ego & filia mea (3) Benedicta, ſub regula ſanctæ obedientiæ, ita viveremus in hoc ſeculo, ut mereamur in futuro, amictæ ſtolis albis, inter Angelos comparere, in diſtrictu juſti Judicis.

ITAQUE amicos mihi faciens de mammona iniquitatis, attuli ad dictam Eccleſiam omne alodium meum, quod in terra mea de *Stryen* glorioſus Rex (4) *Zuendiboldus* olim perdonaverat.

IN primis ipſam Eccleſiam de *Stryen*, quæ eſt conſecrata in honore Mariæ Virginis, (5) *Montem littoris*, ubi beatiſſima Gertrudis corporaliter converſata eſt, & Cellam habet à B. Amando conſecratam; villam (6) *Gilleyela* cum appendiciis, villam *Baerle* cum Altari in honore S. Confeſſoris Remigii à me conſtructo, Caſtellum (7) *Sprundelheim* cum omni integritate, ſicut ſitum eſt ſuper fluvium (8) *Moerwater*; ſilvam ad porcos alendos, quemadmodum jacet (9) inter duas Marcas, cum omni jure, wancapio, teloneo, molendino, cenſu, pedagio & aquagio in pratis, ſilvis, agris, cultis & incultis, (10) waſtinis, (11) moris, humido, ſicco, alto, baſſo, prout eadem ego Hilzondis Chriſti famula & parentes mei tenuerunt.

NON ſit ullus Advocatus, niſi quem (12) Fratres & Sorores de Thorne Cœnobii elegerint: & ſi quiſpiam maligno ſenſu, ſuadente diabolo, ſe intromiſerit, condemnabit eum Dominus mundi Cæſar, qui eſt legitimus Cœnobii Advocatus.

ADJURO quoque heredes ...... Stryenſes Dominos, per eum qui fuit & venturus eſt, ne ullam guerram aut malum ingenium faciant huic meæ donationi, ſed filiam meam ejuſque Congregationem defendant in armis & juſtitia. Qui ſecus fecerit, portionem habeat cum Dathan & Abiron: ne remittatur ei peccatum nec in hoc ſeculo, nec in futuro. Fiat, fiat.

DATUM apud Thorne anno nongenteſimo 992.
nonageſimo ſecundo, Kalendis Junii, Indictione IV.

Teſtes fuerunt,

(13) Joannes Abbas S. Pantaleonis.
F. Balduinus Præpoſitus de Dirha.
G. Decanus.

Et de Militibus noſtris,

Franco de Dungha, Dungen.
H. de Emelberga,

G. de

(1) HILZONDIS ſeu Hilſundis, fuit uxor Anſfredi ſeu Aufridi, qui ex Bratuſpantium & Huienſium Comite factus Epiſcopus Ultrajectinus, anno 1008. vivere deſiit. De eo Sigebertus in Chronico ad annum 997. & nos in Faſtis Belgicis 3. Maii, & in Codice Donationum Piarum Cap. 32. 40. & 42.

(2) STRYEN Comitatus, ſeu Territorium olim ampliſſimum, hodieque nomen retinet. Sub illo Comitatu quondam Mons S. Gertrudis & Breda, Oppida gentis Naſſaviæ, in confinibus Brabantiæ & Hollandiæ ſita, item *Baerle* municipium Campaniæ Brabantiæ, & alia loca vicina comprehendebantur. Comitatus eſt nunc maximè ſub aquis.

STRYEN, aliàs Sevenberghen familia. Ita Butkens in Genealogia Familiæ Comitum de Linden.

(3) BENEDICTA fuit 2. Abbatiſſa Thorenſis, & ejus oſſa oſtenduntur Thoræ in capſa lignea. Montens.

(4) ZUENDIBOLDUS Rex Lotharingiæ, anno 900. prælio prope Moſam fluvium victus occubuit, conditus in Suſterenſi Monaſterio, quod eſt nobile Virginum Canonicarum Collegium, in Ducatu Juliacenſi.

(5) MONS LITTORIS, hodie Mons S. Gertrudis, vulgò *Gertruden-berghe*, Oppidum in confinibus Brabantiæ & Hollandiæ, ut dixi, ſitum, capturâ ſalmonum celebre. Fuit olim Patrimonium S. Gertrudis, quæ Nivellenſe Canonicarum nobilium Collegium, cum Matre ſua Iduberga, condidit, hortatu S. Amandi Tungrenſis ſeu Trajectenſis ad Moſam Epiſcopi. Idem Amandus vir Apoſtolicus Cellam in Monte S. Gertrudis conſecravit, ut in recitato Hilſundis Diplomate diſertè traditur. Idem quoque Burgi ſeu Caſtri Antverpienſis Eccleſiam in honorem SS. Petri & Pauli conſtruxit: ut Tomo I. Codicis Donationum Piarum cap. 6. ex Rothingi Diplomate docui; ita ut jure optimo Amandus Brabantiæ Apoſtolus nuncupandus eſſe videatur.

(6) GILLEYELA. *Gilſen.*

(7) SPRUNDELHEIM. *Sprundel* vicus ditionis Bredanæ.

(8) MOERWATER. Nunc Fluvius iſte eſt incognitus.

(9) INTER DUAS MARCAS. *Mark* fluvius Bredanus. Fortè per alteram Marcam intelligit fluvium *Aa*, qui & Bredam influit. Inde Breda, quaſi *Breede Aa*, quod ibi fluvius *Aa* ſit latiſſimus.

(10) WASTINIS, id eſt, locis deſertis ac vagis, flandricè *Woeſtynen*.

(11) MORIS, id eſt, locis paludoſis, vulgò *Moeren*; qualia hodieque plurima ſunt in Campania Brabantiæ, ex quibus ceſpites fiunt, ad focum ſtruendum. Sic & in occidua Flandria à Moris, ſeu paludibus Morini (quorum caput olim Teruana fuit, anno 1553. exciſa) nomen traxerunt. Morinorum paludes duas primarias, inter Hondiſcotam, Dunckercam, Furnas & Bergas S. Winnoci ſitas, anno 1624. & 1626. Vincentius Cobergius Antverpienſis, Architectus & Pictor celeberrimus, exhauſit, & exſiccatas in agros ac prata convertit.

(12) Fratres & Sorores de Thorne. Canonicos VI. & Canonicas XXII. Thorenſes intellige. Eſt enim eo in loco duplex Collegium, ab Hilſunde fundatum. Canonici hodieque comparent in Capitulo.

(13) JOANNES Abbas S. Pantaleonis, in urbe Colonienſi, quæ celebris eſt Abbatia Benedictinorum.

Digitized by Google

G. de Sandert, Caſtellanus noſter.
I. Dapifer.

Et de Miniſterialibus Epiſcopi,
Chriſtophorus, Girardus, in Domino feliciter.

Abbatiſſa Thorenſis eſt Patrona & Collatrix Canonicatuum in Monte S. Gertrudis.

Canonicæ debent eſſe filiæ Comitum & liberorum Baronum *Vry Heeren*, qui pro iiſdem habentur in Germania.

Thorenſes habent decimas in Gilſen, Baerle, Sprundel & aliis Pagis ditionis Bredanæ: imò & in ipſa Breda.

CAPUT XXV.

SIGIFRIDUS II. *filius Sigifridi I. Comitis Lutzelburgenſis, ejuſque Uxor Hadewicha donant varias poſſeſſiones Cœnobio S. Maximini Trevirenſis, anno* 993.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Quoniam omni homini neceſſarium eſſe pernoſcitur, ut in hac vita poſitus de futuris piè meditetur, & rebus tranſitoriis lucra æternæ vitæ mercari conetur, Sacrâ exhortante Scripturâ, *Honora Dominum de tua ſubſtantia*, itemque, *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleëmoſyna extinguit peccatum.*

IDCIRCO ego (1) SIGIFRIDUS Comes, cum conjuge mea HADEWICH, hâc ſalutiferâ admonitione commonitus, ob remedium animarum noſtrarum, liberorumque noſtrorum, ſuperſtitum videlicet ſeu defunctorum, tradimus Domino, Sanctoque MAXIMINO, qui in ſuburbio Trevirorum requieſcit, & Cœnobitis, Deo, prædictoque Confeſſori ſub Regula Sancti Benedicti militantibus, quibus Venerabilis FOLCMARUS Abbas præeſſe videtur, in valle Alſuntienſi, in villa Mariſch, in Comitatu Ardennenſi, regimini filii noſtri HENRICI Comitis ſubjacenti, unum videlicet manſum Nevelunc, & ejus conjugis Rozelæ, Succeſſorumque ſuorum, altari S. Clementis, in eodem Monaſterio poſito, ubi corpora noſtra diem extremi examinis expectabunt, Deo propitio.

ITA dumtaxat, ut idem Nivelongus, vel Succeſſores ejus, omni anno quinque ſolidos probatæ monetæ perſolvant ex eodem manſo, ab omni deinceps ſervitio libero ſervili: quatenus benedictione & licentiâ venerandi Abbatis, Sacerdos ibidem Deo Pſalmodiæ & Miſſarum celebraturus ſacrificia, his Xeniis adjutus, pro ereptione animarum noſtrarum exoret libentiùs.

RELIQUAS verò proprietatis noſtræ poſſeſſiones, in eadem villa conſiſtentes, in communem Cœnobitarum uſum, quidquid videlicet vel concambio vel theſauro noſtro acquiſivimus, tam in mancipiis, quàm in ædificiis, molendinis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, exitibus & reditibus, cum omni integritate, ſervitio & cenſu, ſicut eam hactenus habuimus: excepto Ravachone & conjuge & filiis ejus, Luzone & filiis ejus, & hereditate eorum.

Eâ ſcilicet ratione, ut ego & conjux mea HADEWICH, uſque ad terminum vitæ noſtræ, idem prædium in uſum noſtrum poſſideamus: poſt obitum verò noſtrum, in uſum prædictorum Cœnobitarum, abſque ullius contradictione, pertineat.

ILLUD ſanè omnimodis in Dei nomine rogantes, ut in anniverſario obitûs mei, ex eodem prædio recordatio prædictis Cœnobitis exhibeatur, in memoriam noſtri. Ita enim rogamus atque obſecramus, ne Abbas vel aliquis ejuſdem loci Proviſor alicui perſonæ ex eodem prædio aliquod beneficium accommodet: ne ut deſtructores eleëmoſynæ noſtræ ab heredibus noſtris, noſtrâ permiſſione ad id commonitis, idem prædium perdant, niſi moniti reſipiſcant.

SI quis verò coheredum meorum (quod quidem fieri non credo) infringere voluerit vel tentaverit hanc noſtræ traditionis largitatem, in primis iram Dei & S. Maximini incurrat, & quæ machinatur non efficiat, coactuſque Theſaurario Regis C. libras auri, & M. talenta perſolvat argenti.

ACTA eſt hæc traditio publicè Treveris, in Monaſterio S. Maximini, coram HILDERADO, ejuſdem Monaſterii Advocato, aſtante Venerabili Abbate Volcmaro, cum omni ejuſdem loci Congregatione, me Sigifrido Comite, & conjuge meâ Hadewich tradente, ſub fidejuſſoribus, quos vulgò Saliburgiones vocamus, alio Hilderado, & Thiezelino, coram teſtibus Gozberto, Tancrado, Tietfrido, Dudone, Iſenuardo, Walerammo, Wilerico, Immone, Bertrammo, & multis aliis, anno Dominicæ Incarnationis D. CCCC. XCIII. reg- 993.
no Ottonis tertii X. Indictione VI.

(1) SIGIFRIDUS II. Comes Lutzeburgenſis, filius Sigefridi I, hîc deſignatur, quem ſupra cap. 20. laudavimus. Fuit ipſi Uxor HADEWICHA, & filius HENRICUS, Comes Ardennenſis ſeu Arduennenſis ſeu Rupenſis: ut ex Diplomate jam producto colligitur. Sigifridus II. Liberos habuit Henricum Comitem, poſt Bavariæ Ducem, Theodericum Epiſcopum Metenſem, Fredericum Comitem, poſtea Ducem Lotharingiæ inferioris, Adalberonem qui conatus fuit occupare 1008. Archiepiſcopatum Treveren. & S. Cunegundem & Juitham Welfo I. nuptam. *Caniſ.* tom. 1. *Herm. Contractus* anno 1008. & 1047. ubi dicit Adalberonem III. in Epiſcopatu Metenſi ſucceſſiſſe Theoderico.

Arduennæ porrò ſilvæ portio non exigua hodieque ſub ditione Ducis Lutzeburgenſis continetur.

CAPUT XXVI.

OTHO III. *Imperator, Herluino Cameracenſi Epiſcopo concedit mercatum, itemque jus cudendæ monetæ in Caſtello Cameraceſii, anno* 1001.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. OTTO, ſupernâ favente clementiâ, Romanorum Imperator Auguſtus.

SI locis divino cultui mancipatis proprietates ſublimare, atque honores augere ſtuduerimus, id non ſolùm laude humanâ prædicandum, verùm etiam mercede divinâ remunerandum ſcimus, & verè credimus. Unde agnoſcat multitudo omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium quàm & futurorum, quod nos Herluino venerabili Epiſcopo, ob interventum Leonis Epiſcopi & ceterorum, dedimus jus, fas, atque licentiam faciendi, ſtatuendi, ac conſtruendi merchatum, cum moneta, teloneo, banno, & totius publicæ rei miniſteriis, in quadam proprietate ſanctæ Cameracenſis Eccleſiæ, in loco qui vocatur Caſtellum ſanctæ Mariæ, quod vocabatur antea *Vendelgeias*, quod ſitum eſt in Pago Cameracenſi, ac Comitatu Arnulfi Comitis. Atque prædictum merchatum, monetam, teloneum, bannum, cum tota publica functione in proprium concedimus ſanctæ Cameracenſi Eccleſiæ tali tenore, ut nullus Dux, Marchio, ſive Comes, ſeu aliquis homo ullam poteſtatem habeat ſuper memorato merchato, niſi cum licentia Epiſcopi Herluini ſuorumque Succeſſorum. Unde Imperiali jubemus atque ſtatuimus potentiâ, ut omnes homines jam dictum merchatum viſitantes, euntes, negotiantes, atque commorantes, eundo & redeundo talem obtineant pacem, qualem juſtè detinent negotiatores in merchato Cameracenſis civitatis.

IGITUR quicunque prædictum merchatum frangere ſeu violare tentaverit, componat talem noſtri juris bannum, qualem, prout lex exigit, ſolvere debent qui illud Cameracenſe merchatum temerariè inquietaverint. Et ut hæc noſtræ conceſſionis auctoritas firmior permaneat, hanc paginam manu propriâ roborantes, ſigillare juſſimus.

Signum Domini Ottonis, Cæſaris invicti. (1) Heribertus Cancellarius vice (2) Willigiſi Archiepiſcopi recognovit, data XI. Kal. Maii, Anno Dominicæ Incarnationis 1001. Indictione XIV. anno tertio. Ottonis regni XVII. Imperii V. Actum Ravennæ feliciter. Amen.

DE Caſtello S. Mariæ (quod nunc eſt Oppidum Epiſcopi Cameracenſis, & Caſtellum Cameraceſii, *Chateau en Cambreſis* vulgò nuncupatur) item de vico *Vendelgeias* vide Codicis Donationum Piarum cap. 46. & Balderici Chronicon Cameracenſe.

(1) HERIBERTUS, Archiepiſcopus Colonienſis.

(2) WILLIGISUS, Archiepiſcopus Moguntinus.

CAPUT XXVII.

S. HENRICUS, *eo nomine ſecundus, Imperator, Erluino Epiſcopo Cameracenſi, ejuſque Succeſſoribus, donat Comitatum Cameracenſem, anno* 1007.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. HEINRICUS Divinâ clementiâ favente Rex. Omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, præſentibus ſcilicet & futuris, notum fieri volumus, qualiter nos, tam animæ noſtræ conſultu, quàm venerabilis Heriberti Archiepiſcopi Colonienſis interventu, Chameracenſi Eccleſiæ, in honore S. Mariæ conſtructæ, Comitatum Chameracenſem, hâc noſtræ auctoritatis præceptali paginâ, prout firmiſſimè potuimus, in proprium donavimus.

PRÆCIPIENTES igitur, ut prælibatæ ſedis venerabilis (1) ERALWINUS Epiſcopus, ſuique Succeſſores, liberam dehinc habeant poteſtatem, eumdem Comitatum in uſum Eccleſiæ ſupra dictæ tenendi, (2) Comitem eligendi, bannos habendi, ſeu quidquid ſibi libeat, modis omnibus inde faciendi.

ET ut hæc noſtræ traditionis auctoritas ſtabilis

DIploma iſtud ex autographo primus edidit Georgius Colvenerius, Doctor Theologus & Cancellarius Duacenſis, in ſuis Notis ad Balderici Tornacenſis Epiſcopi Chronicon Cameracenſe, lib. 1. Cap. 119.

(1) ERALWINUS. Aliàs Erluinus, ſeu Herluinus Epiſcopus Cameracenſis & Atrebatenſis anno 1012. deceſſit, ſuccedente Gerardo eo nomine Primo.

Ceterùm an Epiſcopo, an verò Eccleſiæ Cameracenſi datus fuerit Comitatus Cameracenſis, Nicolaus Everardus, Præſes Mechlinienſis, in ſuis Conſiliis diſputat.

Cameracenſis porrò Antiſtes iſtis hodie titulis utitur: N. Archiepiſcopus & Dux Cameracenſis, S.R.I. Princeps, Comes Cameraceſii.

(2) COMITEM eligendi. Lector curioſus notet, olim Lotharingiæ ſuperioris & inferioris, adeoque Belgicæ noſtræ Epiſcopos, habuiſſe jus eligendi & conſtituendi Comites in ſuis civitatibus, qui jus gladii exercebant. Hinc Comites Cameracenſes, Atrebatenſes, Treveren-

Digitized by Google

bilis & inconvulſa permaneat, hanc Chartam inde conſcriptam manu propriâ roborantes, ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus.

Signum Domni Heinrici Regis invictiſſimi.

Eberhardus Cancellarius, vice Willegiſi Archicapellani, recognovit.

Data xi. Kalendas Novembris, Indictione V. anno Dominicæ Incarnationis MVII. anno Domni Heinrici Secundi regni VI. Actum Aquiſgranenſi Palatio feliciter, amen.

ſes, Metenſes, Virdunenſes' Tullenſes, & alii qui paſſim in medii ævi hiſtoriis occurrunt.

Coloniæ Agrippinæ etiamnum Comes, *Greve*, ab Archiepiſcopo conſtitui ſolet, qui jus gladii exercet.

Inſoleſcentibus poſtea Comitibus, Epiſcopi plerique Comitativam dignitatem ac titulum ad ſe traxerunt. Hinc Tullenſes, Virdunenſes, & alii Epiſcopi hodieque Comites nuncupantur.

CAPUT XXVIII.

Idem S. Henricus *Imperator, Aquiſgranenſe Canonicorum S. Adelberti Collegium anno* 1018. *fundat ac dotat.*

QUONIAM indubitanter ſcimus in conſpectu Dei placere Sanctorum loca inſtituere & ſublimare, ſpe divinæ remunerationis, pro remedio animæ noſtræ, conjugiſque noſtræ dilectæ (1) Cunegundis videlicet Imperatricis Auguſtæ, nec non Parentum noſtrorum, tum etiam pro confirmando ſub divina protectione regni noſtri ſtatu, Eccleſiam in honore S. Adelberti Martyris & Epiſcopi, in Monte contermino Sedi noſtræ Aquenſi, à nobis fundatam, omni libertate donamus, eidemque Eccleſiæ omnem poſſeſſionem, quæ eſt infra murum, quæ dicitur *Bruell*, cum areis, ædificiis, agris, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, exitibus, reditibus, viis & inviis, ſeu cum omni utilitate, quæ ullatenus vel nominari vel ſcribi poſſet, tradimus......

Anno Incarnationis Domini milleſimo decimo octavo, Indictione primâ, regni noſtri decimo ſeptimo, Imperii autem quinto. Actum Aquiſgrani feliciter, amen. 1018.

AQuiſgrani duo ſunt Canonicorum Collegia *Marianum*, & *Adelbertinum*. Prius Carolus Magnus Imperator fundavit, & in Baſilica rotunda, quam in Palatio ſuo ibidem in honorem Deiparæ conſtruxerat, reſidere voluit. Dotem poſtea auxit Otho primus Cæſar, ut & numerum Canonicorum ampliorem fecit Notgerus Leodicenſis Epiſcopus; in qua Diœceſi ſitæ ſunt Aquiæ Grani.

Palatium porrò Aquiſgranenſe Godefridus & Sigefridus Normannorum Reges anno 882. incenderunt & vaſtarunt: ut Sigebertus in Chronico teſtatur. Capella autem ſeu Baſilica, à fundamentis per Carolum cum periſtyliis ſolidiſſimè conſtructa, hodieque perſtat formâ rotundâ, columnis marmoreis, fornice concamerato, cum cancellis ac portis æreis, aliiſque ornamentis, quæ Eginhartus in ejuſdem ſui Principis & Heri vita deſcribit: ut coram aliquando, cum admiratione ſpectantes, obſervavimus.

Adelbertini templi, quondam extra, nunc intra muros Aquiſgranenſes in rupe ſiti, fundamenta Otho III. Cæſar (cujus tumulus in Mariana Baſilica jam laudata viſitur) ſuo ære poſuit: S. Henricus ædificium perfecit, & Canonicos amplis prædiis dotavit; ex quibus multa in confinibus Brabantiæ & Zelandiæ, tertio lapide ab Antverpia, circa *Barzen-toren* aquis abſorpta perierunt; ut & dicta turris: quæ mediis in aquis, haut procul à Lilloa velut ſpecula eminebat, ſed marinis fluctibus excíſa ante paucos annos concidit. Erit tamen, ut ſpero, aliquando, cùm amplum iſtud olim terrarum ſpatium, alluvionibus auctum, poſteritas ab Oceani fluctibus vindicabit, Aquiſgranenſium, Antverpienſium, & aliorum bono. Barzentoren.

(1) S. Cunegundis Auguſta, S. Henrici II. Cæſaris Conjux, & Virgo, anno 1040. ad meliorem vitam tranſiit, Bambergæ condita in Benedictinarum Cœnobio à ſe condito. De utroque, ut & de S. Adelberto, in Martyrologii Rom. Faſtis legitur. Feſtum S. Cunegundis colit Eccleſia die 3. Martii; S. Henrici die 15. Julii; S. Adelberti 25. Junii.

CAPUT XXIX.

Inter Eccleſiam Cathedralem Bellovacenſem, & Abbatiam S. Vedaſti in Arteſia, ſocietas fraterna circa annum 1023. *inita firmatur, Diplomate VVarini Bellovacenſis Epiſcopi.*

IN nomine Summæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Robertus Rex Franciæ proceres ſuos certa de cauſſa in palatio Compendii conduxerat, quòd ad eum Romanorum Imperator Henricus Gerardum Cameraci Epiſcopum, & Richardum Virdunenſem Abbatem, legationis gratiâ miſerat.

Aderat ergo Comes Flandriæ Balduinus *Honestæ Barbæ, cum quo venerabilis vitâ Leduinus Abbas Cœnobii B. Vedaſti, vir planè dignus omnium bonorum dilectione. Ubi etiam ego Warinus, Beluacenſis Sedis Epiſcopus, meo bonò omine, interfui,

* Vulgò *La belle barbe.*

interfui, cùm ibidem tanti viri notitiam & ſacræ ſocietatis præſidium paraverim meæ indignitati.

Communicato enim cum ſancto Viro ſermone, nihil ab eo viſum eſt optabilius expoſcere, quàm ſuam ſocietatem, & ſanctæ Eccleſiæ ſibi commiſſæ: quam ipſe cum ſummo caritatis affectu, mihi & omnibus de Eccleſia B. Petri filiis, Epiſcopalis ſcilicet Sedis conceſſit, ſuppliciterque, ut & ipſe meam & Eccleſiæ noſtræ ſocietatem & beneficium mereretur, expetiit. Sic unitâ alternatim Eccleſiarum fraternâ ſocietate, viſum eſt mihi hanc ſanctæ ſocietatis pactionem confirmare memoriali caritatis pignore.

Ipsa Eccleſia ſcilicet S. Vedaſti in Epiſcopio noſtro villam *Angicort* habere noſcitur, noſque Altare Eccleſiæ ipſius villæ poſſidemus. Ipſius ergo Altaris tertiam partem, pro noſtra Succeſſorumque noſtrorum ſalute, Eccleſiæ prædicti Sancti contribuimus; utque ex reditu tertiæ illius partis vinum ad celebrandas Miſſas eidem Eccleſiæ adminiſtraretur, conſtituimus. Ab Eccleſia autem Epiſcopali juri nullam conſuetudinem perſolvendam ſtatuimus, vel ſtatui permittimus, niſi ut in Synodo denarii octo, pro obſonio, in anno perſolvantur.

Et ne quis hoc perſunctoriè fieri umquam commentetur, Epiſcopalis ſigilli obſignatione, inconvulsè in poſteros perpetuamus. Interminamus inſuper Epiſcopali auctoritate, ne quis hoc mutare, vel de his removere aliquid præſumat, vel cauſſas innectendo, Eccleſiæ damnum moliatur vel inferat. Negligenti hanc noſtram interminationem, gehennales pœnas minando indicimus; ſicut è diverſo, conſervanti beatitudinem veram optamus.

Ut ergò poſteris clareat, nos ſuper hoc negotio, multorum probabilium communicaſſe & ex eorum hoc egiſſe conſilio, quos adeſſe contigit, & atteſtatione hoc fieri, teſtium nomina ſubnotamus.

Signum (1) Roberti Francorum Regis glorioſi, cujus conſilio & approbatione actum eſt.

S. Henrici filii ejus.
S. Balduini, Comitis Flandriæ, Honestæ Barbæ.
(2) S. Richardi Normannorum Comitis, & Roberti fratris ejus, Archiepiſcopi.
(3) S. Rodulphi Comitis.
S. Drogonis.
S. Rogerii.
S. Heylonis.
S. Herlandi.
(4) S. Burchardi, filii Burchardi de Monte Morenciaco.
S. Fulconis Ambianenſium Epiſcopi.
S. Gerardi Cameracenſis Præſulis, & Richardi Virdunenſium Abbatis, qui ibi cauſsâ legationis aderant.
S. Leduini Abbatis S. Vedaſti. * (* Atrebati.)
S. Huberti Abbatis S. Luciani. * (* Bellovaci.)
S. Walteri Cameracenſis.
S. Burchardi Comitis.
(5) S. Auberti Credulenſis, & Willelmi fratris ejus.
S. Balduini de Claromonte.
Ego Balduinus Cancellarius perlegendo ſubſcripſi.

Acta ſunc hæc Compendio Palatio, menſe Maio, primâ die menſis, Indictione VI. regnante Sereniſſimo Rege Francorum Roberto, 1023.
anno Imperii ſui XXIX.

Diploma iſtud à Warino Bellovacenſi Epiſcopo, in favorem Leduini Abbatis Vedaſtini, anno 1023. vel 1024. datum, exſtat in archivis ejuſdem Monaſterii Vedaſtini.

(1) Robertus Francorum Rex anno 1032. obiit, ſuccedente Henrico filio.

(2) Robertus Richardi Normanniæ Ducis frater, fuit Archiepiſcopus Rotomagenſis.

(3) Rodulphus Comes de *Creſſy*, id eſt, *Valois*.

(4) Burchardus eo nomine tertius, Dominus de *Montmorency*, *Eſcoven*, *Marly*, *Feullarde & Chateau baſſet*: de quo fusè agit Andreas Quercetanus, amicus noſter, in Hiſtoria Genealogica gentis Montmorenciæ lib. 2. cap. 3.

(5) Credulensis Aubertus, gallicè *de Creil*.

CAPUT XXX.

Lilerienſe Canonicorum Collegium ac Templum in Arteſia anno 1043. *excitantur à VVenemaro, illius Oppidi Domino.*

IN nomine Sanctæ Trinitatis, amen.

Cùm inter cetera caritatis opera, eleëmoſyna teneat principatum, illa dignitate ſpeciali præeminere dignoſcitur, per quam novæ fundantur Eccleſiæ, vel fundatæ reditibus ampliantur.

Ego ſiquidem Wenemarus, Dominus de (1) Lileriis, cum fratre meo (2) Ingelramno, & matre meâ Ranſuide, conceſſu Balduini Flandriæ Comitis, ipſo etiam Henrico Rege Francorum annuente, & Domino Drogone Teruanenſi Epiſcopo, ad mandatum Domini Papæ Gregorii, cujus præſentiam, pro voto meo adimplendo, adii, laudante & confirmante, novam matrem & Domini ſponſam, Sanctam ſcilicet Eccleſiam, in proprio fundo, apud caſtrum de Lileriis, in honore Domini noſtri

Digitized by Google

ſtri Jeſu Chriſti, ac B. Mariæ Virginis, nec non ſanctiſſimi Confeſſoris ac Epiſcopi Audomari, conſtruimus.

Ut per hæc & alia bona Deus auctor pietatis noſtris iniquitatibus propitietur; & qui ponderc peccatorum noſtrorum prægravati, in ſepulcro noſtri fœtoris jacentes, lumen veritatis amiſimus, per compunctionem noſtri cordis, & largitionem noſtræ poſſeſſionis, ad Solem juſtitiæ caput erigamus. Actum anno M.XLIII. 1043

(1) Lilerium, *Lilers* Arteſiæ Oppidum olim munitum in Diœceſi Audomarenſi, inter Ariam & Bethuniam ſitum eſt. Eſt illic Collegium decem Canonicorum cum Decano & Scholaſtico: fundatione antiquum, uti patet ex Diplomate, ſed proventibus modicum.

CAPUT XXXI.

Eihamenſis Benedictinorum Abbatia, ad Scaldim, prope Aldenardam Flandriæ Oppidum, à Balduino Pio ſeu Inſulano, Flandriæ Comite, anno 1063. *fundatur.*

Balduinus gratiâ Dei Flandrenſium Princeps Walberto Abbati, & Succeſſoribus ejus ſalutem in Domino.

Rerum omnium principium & auctor Deus eſt, & unus verè Princeps & Dominator. Is æterno conſilio & altiſſimâ providentiâ ita Rempublicam ordinavit ſuam, ut etiam in cæleſtibus Angelis alii præſint aliis, & inter terrenos mortales alii principentur, ſubjecti ſint alii.

Nempe inviſibilem ſui arbitrii deliberationem per viſibilia adminiſtrat officia Principum, qui ejus vel placito, vel permiſſu ordinantur ad poteſtatem; ſecundùm ſacram divinæ Scripturæ doctrinam. Ad hoc leges inſtitutæ, jura, vindictæ & auctoritates, quarum rerum aut copiâ populi feliciter reguntur, aut inopiâ miſerè peſſumdantur.

Cùm igitur noſtra nihil horum nobis comparaverint merita, ordinante tamen divinâ gratiâ, imperii principatum ſortiti ſumus Flandriarum, & horum qui in circuitu ſunt finium, atque ne ſecundùm noſtræ mediocritatis modum auctori vitæ noſtræ & perfunctionis ingrati reperiamur, tum ceteris Eccleſiis, tum & ei cui Te præfecimus legaliter, ſicut Abbates conſtituere jus eſt & mos, conſulentes, ſedulò providemus, ut quod facimus ratum ſit & firmum, ô dilecte & fidelis noſter Walberte.

Damus igitur tibi tum Abbatiam de Eiham, tum etiam res, quæ infra dicentur, ſolemni dono, & hac pariter ſcripturâ inveſtimus, ut poſt geminam inveſtituram nihil ſit, quod infirmare poſſit, & Chartæ hujus auctoritas ſit tibi & Succeſſoribus tuis & Abbatiæ tuæ validiſſimum munimen, & defenſio adverſùs omnem vel manum vel linguam, in omni noſtra terra & ditione, & ubique nunc, & ultra.

Damus porrò tibi, & ſcripto confirmamus Eiham antiquum Caſtellum, ſicut nos recepimus de manu Herimanni Comitis, & ſicut nos hactenus quietè & ſolidè tenemus, & aquam totam cum toto teloneo, & cum ſex manſis de terra arabili; ſicut ſunt ſiti & poſiti, vel pariter vel ſeparatim, pertinent tamen ad ipſum alodium: paſturam etiam totius clivi, id eſt, devexi montis; quod ab orientali plaga, poſt æquidium Autumnale, ipſas Eccleſias reſpicit, & extenſum porrigitur in Auſtrum, & cæſuram, ubi fruteta occurrunt ruricolis, ad ædificandas ſepes; dimidiam quoque decimam de Eccleſia S Vedaſti de inferiori Eiham; ad Duysbekam tria curtilla veſtita, & tres manſos de terra arabili, & dimidium; ad Marcam duo curtilia veſtita, & octodecim bunarios de terra, & partem prati de eleëmoſyna Arnulphi; ad Swalmam unum curtile veſtitum & octo bunarios terræ, cum dimidia aqua & dimidio molendino; ad *Eppingenhem* unum curtile veſtitum, & ſex bunarios terræ; ad Buſmarias quatuor curtilia, & quindecim bunaria inter terram & pratum cum terra Machelmi, quam tenet

Hi verſus inveniuntur in Annalibus Einhamenſibus.

Anno milleno ſexageno quoque terno,
Clauſtrum fundatur per te Balduine Einhamenſe.

Eihami prope Aldenardam, ad Scaldim, tria Monaſteria ſeu potiùs Templa Godefridus cognomento Captivus, Comes Virdunenſis & Eihamenſis, ejuſque filius Herimannus (cujus fit mentio in Diplomate jam producto) fundarunt, ut Baldericus in Chronico Cameracenſi commemorat. Tria iſta Templa, cum Caſtello Eihamenſi, quod Balduinus Pius ab Herimanno Comite emerat, Benedictinis Monachis idem Balduinus anno 1063. tradidit, condito ibidem Monaſterio, cui Walbertum, ex Vedaſtino Cœnobio evocatum, Abbatem præfecit.

De Herimanno plura vide ſupra cap. 13.

Additio. Non vana eſt conjectura, Cœnobium Einhamenſe ortum habuiſſe ex altero Benedictinorum Cœnobio, quod erat in Turnino (nunc *Deurne* juxta Antverpiam) è quo diſperſi Monachi propter perſecutionem Normannorum, Einhamum convenêre.

Vide Codicem Donat. Piarum Cap. VI. in Notis: item Origines Cœnobiorum Benedictinorum, ubi plura de Abbatia Eynhamenſi enarrantur; item Notitiam Marchionatûs S. R. I. authore Barone Le Roy, Lib. II. Cap. I. ubi recitatur Diploma Abbatis Eynhamenſis datum anno 1308, quo bona ſuh ſita in *Deurne* & locis vicinis tranſcribit in Abbatem & Conventum S. Michaelis Antverpiæ; quod Diploma inferiùs in Supplemento ad Diplomata Miræi ſubjungemus.

Digitized by Google

net de eleëmoſyna uxoris meæ Adelæ: in Flandris quatuor ovilia inſtaurata paſcuis, in loco videlicet qui Paradiſus nuncupatur, nunc *Proviſe* dictus, quem claudit Fledum, quod dicunt Holdſledum; in Pago Atrebatenſi Eccleſiam de Aſilogiis, cum omni decima, quæ ad ipſam Eccleſiam pertinet, exceptâ eâ, quæ Altare ſequitur; item de eleëmoſyna conjugis meæ.

Ex auctoritate igitur poteſtatis noſtræ præcipimus per omnem terram noſtram & ditionem, ne quiſquam de his omnibus tibi aut ſancto loco quidquam detrahere præſumat, vel ſibi ullatenus mancipare. Et hoc itidem per bannum noſtrum interminamus: quòd ſi quiſquam contra Deum & bannum noſtrum facere præſumpſerit, pro banno, vel mihi, vel heredi meo duodecim marcas auri perſolvet, reſtituens ſancto loco, & tibi, vel ſucceſſori tuo capitale; inſuper pro ſuo commiſſo decem libris additis.

Actum apud Inſulam in præſentia Magnatum noſtrorum.

Abbatum,

Erckenbaldi Atrebatenſis, (*a*) (*a*) S. Vedaſti.
Fulconis Corbeienſis, (*b*) (*b*) In Picardia.
Bovonis de S. Bertino; (*c*) (*c*) Audomaropoli.

Nobilium,

Hugonis & Arnulphi de Aldenarda,
Raingodi de Ganda, & Gerardi, & aliorum, anno ab Incarnatione Domini noſtri milleſimo ſexageſimo tertio, Indictione primâ, regnante Philippo annis jam duobus. 1063.

CAPUT XXXII.

LIETBERTUS *Cameracenſis Epiſcopus immunitatis privilegium & alia largitur Monaſterio Eihamenſi anno* 1064.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. LIETBERTUS gratiâ Dei Cameracenſium Epiſcopus, præſentibus loco & tempore, & futuris fidelibus, in Chriſto omnem ſalutem in æternum, & ultra.

HOMINUM genus, quod ſolum cum Angelis rationis honore præditum eſt, id maximè curabit rectè, ut Opificis ſui laudem & gloriam magnificando, ſupplici devotione perpetuet, & fraternis profit profectibus. Atque hoc ſatis oportuno facimus modo, ſi Eccleſias & Monaſteria aut ipſi ædificamus, aut ædificatis tale adminiſtramus adjutorium, ut non deficiat in eis laus Dei de ore hominum, & Chriſtianæ religionis ſacer cultus, unde mortales ad beatitudinem aſpirant.

EST igitur in territorio Brabatenſi locus, quem dicunt EIHAM, qui jam pridem ſatis floruerat ſeculariter & membris & colonis, ſed & Eccleſiarum religioſâ honeſtate. Verùm bello inſurgente & invaleſcente, pompæ omnes interierunt, Eccleſiarum venuſtas migravit; ſed nondum ruina maceriæ.

COMES præterea BALDUINUS, & religioſa ejus conjux ADELA, divino caritatis ſpiritu viſitati, in eodem loco, pro priſtina reverentia Eccleſiarum, ob ſuam ſuorumque perpetuam ſalutem, Cœnobium ædificare cupientes, noſtram adierunt mediocritatem, quatenus ſuum inceptum noſtra adjuvaret hinc indulgentia, hinc auctoritas. At nos hanc petitionem juſtâ ratione vigere conſiderantes, ad gloriam divinam, & noſtram Succeſſorumque noſtrorum, futurorumque ſervorum Dei in eodem loco, & omnium fidelium ſalutem, nihil difficiles ad petita fuimus.

INDULSIMUS ergo Cœnobio Fratrum liberrimam ab omni parte quietudinem, ut nihil à loco, nihil ab Abbate, & à Monachis & Eccleſiis, quæ ibidem ſunt, exigatur, nihil in loco & rebus eorum aliud aliquid ab aliquo diſponatur & cogatur, niſi ab Abbate. Non quiſquam ibi conventus, non convivia, non placita celebret aut ordinet, non quidquam vetet, nihil quidquam quilibet jubeat. Et quoniam id divinæ caritatis reverentiæ noſtra humilitas ſupppliciter concedit, ut nihil deſit ad id quod intendimus; poſſideant omnia Abbas & Monachi ſtabili jure, & ſine omni perturbatione Clauſtra ſua & Monaſterium, excluſis omnibus perſonis penitus à dominatione & coactione eorum: & idem jus, quod beatus Anteceſſor noſter (1) Vindicianus loco ter & ampliùs B. Vedaſti concedendo indulſit, hoc idem nos imitando indulgemus Eihamenſi Cœnobio.

MATER quoque Eccleſia, id eſt, *B. Vedaſti*, de inferiori Eiham, ab omni reditu & inquietudine quieſcet; tantùm tres ſolidos in Paſcha nobis perſolvet, & Decanus noſter, ex conſenſu Abbatis, ibi Synodum in populum celebrabit.

Hîc invoco Succeſſores noſtros & omnes Fratres in Chriſto, ut in hac auctoritatis noſtræ conſtitutione, nihil ſolvi, nihil mutari, vel à ſe, vel ab aliquo vel patiantur vel permittant, obſecrati per ſanctum & venerabile nomen Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.

QUOD ſi aliquis inſanâ mente hæc aliquatenus negligenter accepit, ut ſaltem cogitet, horum quidquam ſolvere ad actum, hunc divini nominis formidandâ auctoritate, & totius S. Eccleſiæ, ſed & noſtrâ, irrecuperabiliter damnamus, & ab omni conſortio Sanctorum in hoc & in futuro ſeculo excommunicamus, ſicuti contemptorem divinæ gloriæ, & Eccleſiaſticæ reverentiæ invaſorem.

EIS

(1) VINDICIANUS. De privilegio exemptionis, Vedaſtinæ Abbatiæ, per Vindicianum Cameracenſem Epiſcopum, ut ſcribunt, conceſſo, vide ſupra cap. 5.

Eɪs porrò qui ſervaverint, & etiam augendo adjuverint, optamus & oramus fructum perpetuæ beatitudinis in Chriſto, & ut ratum & incommutabile deinceps in omne ævum conſtet, idoneorum teſtium & auctoritas & ſubſcriptio ſubjuncta eſt, quorum præſentia auditu & viſu omnia comprobat.

Sɪɢɴᴜᴍ Gerardi Præpoſiti & Archidiaconi.
S. Gerardi ſenioris & Archidiaconi.
S. Guidonis Archidiaconi.
S. Gualteri Archidaconi.
S. Franconis Archidiaconi.
S. Guarmondi Archidiaconi.
S. Bᴀʟᴅᴜɪɴɪ junioris Comitis.
S. Otberti.
S. Guiderici.
S. Gozwini.
S. Hugonis de Sengin.
S. Gualteri de Lens.
S. Aleonis.
S. Hugonis, filii Willelmi.
S. Elberti.
S. Chriſtiani.
S. Abbatis Erchembaldi Atrebatenſis.
S. Abbatis Alardi * Laubacenſis. * Alias Lobienſis.
S. Abbatis Guirdrici de S. Giſleno.
S. Abbatis Alberti de Maricolis.

Eɢᴏ Frater (1) Gualbertus ex ore Epiſcopi legi & ſubſcripſi.

Aᴄᴛᴜᴍ Cameraci in Synodo, anno ab Incarnatione Domini noſtri MLXIV. Indictione II. regnante Henrico anno xi. Præſulatûs Domini Lietberti anno xiv. 1064.

(1) Wᴀʟʙᴇʀᴛᴜs primus Abbas Eihamenſis ex Monaſterio Sancti Vedaſti, ut dixi, accitus fuit: teſte Meiero, in geſtis anni 1063. quo Abbatia Eihamenſis eſt inſtituta.

CAPUT XXXIII.

Bᴀʟᴅᴜɪɴᴜs Pɪᴜs, *Flandriæ Comes*, (1) *Arnulphum Aldenardenſem, ejuſque Succeſſores conſtituit Subadvocatos Monaſterii Eihamenſis, anno* 1064.

BAʟᴅᴜɪɴᴜs, per Dei clementiam, Princeps Flandrenſium Walberto Abbati de Eiham, ejuſque Succeſſoribus ſalutem. Quoniam Eccleſia Eihamenſis, cui præeſtis, à me, & à conjuge mea (2) Aᴅᴇʟᴀ, præcipuè fundata de menſa noſtra, beneficia, quibus Monachi vivere debeant, accepit, dignum duxi Advocatiam ejuſdem Eccleſiæ, in manu mea, & Succeſſorum meorum Comitum retinere.

Sᴇᴅ quia vicini ejuſdem Eccleſiæ nonnullas moleſtias ei inferunt, pro quibus ad nos ſæpe recurrere vos oportet, nos verò circa curam noſtri Principatûs occupati, de ſingulis minutis rebus non valemus ad adjutorium veſtrum venire, aliâ viâ aggreſſi ſumus vobis conſultum facere.

Iɢɪᴛᴜʀ Arnulpho de Aldenarda, qui vobis vicinus eſt, injungimus ſupplere vicem noſtri, in parvis tantùm negotiis, nobis majora reſervantes. Quod ut oportunè & fideliter agat, vel ipſe, vel quicunque Succeſſorum ejus Turrim Aldenardenſem tenuerit, de redditibus ruricolarum, hoſpitum, aliorumque mancipiorum Eccleſiæ, pro quibus tuendis laboraturi ſunt, centum ſolidos, per manus Abbatum, vel Monachorum, annuatim eis dari decernimus; eâ ratione, ut nec in Eccleſia, nec in omnibus his, quæ ad Eccleſiam pertinent, quidquam juris, vel diſtrictionis amplius requirere præſumant.

Tᴀɴᴛᴀ enim libertate ipſam Eccleſiam donavimus, ut omnium hominum, & aliarum rerum, ad eam pertinentium, in tota noſtra ditione, nullum alium Advocatum præter me, vel heredem meum Comitem Flandriarum, eſſe decreverim.

Sɪ ergo præfatus Arnulphus, vel quiſquam Succeſſorum ejus, hanc conſtitutionem noſtri Privilegii tranſgreſſus, bannum noſtrum infregerit, pro contemptu noſtro, & temeritate ſua, mihi, vel heredi meo XL. marcas argenti perſolvet, & Eccleſiæ, quod ſuum eſt, reſtituet.

Aᴄᴛᴜᴍ eſt hoc apud S. Audomarum, præſente conjuge meâ Adelâ, filiis meis (3) Balduino & Roberto, Bovone Abbate S. Bertini, Hugone, Arnulpho de Aldenarda, Reingoto de Gand, anno Domini MLXIV. 1064.

(1) Aʀɴᴜʟᴘʜᴜᴍ Aʟᴅᴇɴᴀʀᴅᴇɴsᴇᴍ. Pamelæ Dominum ait Flor. Haræus. Oppidum reliquum Aldenardenſe trans Scaldim erat in Regno: Eiham & Pamela in Lotharingia & Imperio, nobis cis Scaldim.

(2) Aᴅᴇʟᴀ Roberti religioſiſſimi Francorum Regis filia. *Balduino Inſulano* ſeu *Pio* Flandriæ Comiti, duos filios genuit, *Balduinum* cognomento *Haſnonium*, aliàs *Montanum*, Flandriæ & Hannoniæ Comitem, *Robertum Friſium* Flandriæ Comitem, quorum hìc fit mentio. De iis vide noſtra Stemmata Principum Belgii. Atque has itidem filias *Machtildem* Roberto Notho, Normanniæ Duci, eidemque pòſt Anglorum Regi nuptam, & *Judiham* Welphonis IV. conjugem.

(3) Bᴀʟᴅᴜɪɴᴜs Hᴀsɴᴏɴɪᴜs (à Monaſterio Haſnonienſi à ſe inſtaurato ſic dictus) ex Richilde, Ragineri IV. Hannoniæ Comitis filiâ herede, genuit *Arnulſum Infelicem*, Flandriæ Comitem, & *Balduinum Jeroſolymitanum*, Hannoniæ Comitem.

Digitized by Google

COMITES FLANDRIÆ

Ex Stirpe BALDUINI FERREI, itemque Comites Gandenſes, orti à WICMANNO ſupra laudato Cod. Donat. Piar. Cap. XXXV.*

* Vide etiam ſupra pag 74 in Notis. Item Chronicon Belg. ad ann. 879.

- *Balduinus Ferreus Comes Flandriæ duxit Juditham Caroli Calvi Filiam, obiit 879.*
  - *Balduinus Calvus Comes Flandriæ duxit Elſtrudem, obiit 918.*
    - *Arnulfus Magnus Comes Flandriæ obiit 964.*
      - *Balduinus III. Comes Flandriæ obiit 961.*
        - *Arnulfus II. duxit Roſellam, obiit 989.*
          - *Balduinus IV. Barbatus duxit Ogivam obiit 1036.*
            - *Balduinus V. Inſulanus duxit Adelam, obiit 1067.*
              - *Balduinus VI. duxit Richildem Hannoniæ heredem, ob. 1070.*
                - *Arnulfus III Infelix obiit 1072 ſine lib.*
                - *Balduinus II. Jeroſolimitanus Comes Hannoniæ obiit 1098.*
                  - *Balduinus III. Comes Hannoniæ*
              - *Robertus Friſius Comes Flandriæ.*
                - *Robertus Jeroſol. Comes Flandriæ obiit 1102.*
                  - *Balduinus VII. Securis obiit ſine liberis 1119.*
                - *Philippus Loenſis.*
                - *Guilielmus.*
                - *Adela uxor S. Canuti Regis Daniæ.*
                  - *Carolus Bonus Comes Flandriæ, occiſus Brugis anno 1127.*
                - *Gertrudis.*
                - *Ogiva.*
              - *Machtildis.*
              - *Juditha.*
      - *Herbertus.*
      - *Elſtrudis uxor Sigifridi Dani.*
      - *Luitgardis uxor Wicmanni Comitis Gandenſis, qui obiit 961.*
        - *Theodericus Comes Gandenſis, vixit anno 977.*
          - *Arnulfus Comes Gandenſis, vixit anno 998.*
            - *Theodericus.*
    - *Adololphus Comes Boloniæ.*
  - *Rodulfus Comes Cameracenſis, obiit 899.*
    - *Balduinus Brevis Comes Cameracenſis obiit 973.*

Arnulfo Infelice in prælio prope Caſletum anno 1071. cæſo, patruus ejus ROBERTUS FRISIUS Comitatum Flandriæ, Balduino Hannoniæ Comiti debitum, occupavit. Robertus ex Gertrude Saxonica, Florentii I. Hollandiæ Comitis vidua, ſuſtulit *Robertum Jeroſolymitanum*, Flandriæ Comitem, *Philippum* Loenſis Monaſterii in agro Iprenſi anno 1093. conditorem, *Guilielmum*, *Adelam* primùm S. Canuto Daniæ Regi, pòſt Rogerio Calabriæ Duci nuptam, *Gertrudem* primùm Henrici III. Comitis Lovanienſis, pòſt Theoderici II. Strenui, Lotharingiæ Moſellanæ, Alſatiæque Ducis conjugem, & *Ogivam* Meſſinenſem Abbatiſſam.

COMITES CAMERACENSES.

ROmanis ex Gallia circa annum 410. pulſis, Franci ſucceſſerunt: ex qua gente ſuum olim Regulum RAGNACHARIUM habuit Urbs & Pagus Cameracenſis. Hunc Clodovæus I. Francorum Rex Chriſtianus (ut Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 3. & alii commemorant) unà cum fratribus ejus *Richario* & *Rignomere*, circa annum 509. bello vicit, ac necari juſſit, regnoque Franciæ Cameracum adjunxit.

Circa annum 590. temporibus S. Gaugerici Cameracenſis Epiſcopi, vixit WADDO ſeu Waldo Comes Cameracenſis.

Exinde Caroli Calvi ævo, Balduinus Ferreus Flandriæ Comes Cameracum poſſedit.

Quo defuncto anno 879. Balduinus Calvus & Rodulfus, ejus filii, ditiones paternas inter ſe diviſerunt. Calvo Flandria, & RODULFO Comitatus Cameracenſis obvenit.

Hunc Heribertus Veromanduorum Comes prælio interceptum anno 898. aut 899. interemit. Qua de re ſic Rhegino in geſtis anni 899. *Rodulfus Comes Pagi Cameracenſis, frater Balduini Comitis Flandrenſis, in ira commotus, propter Caſtella ab Odone Rege ſibi ablata, Sancti Quintini & Peronam, dum deprædari non ceſſat Abbatiam S. Quintini, ab Heriberto Comite in bello occiditur.*

Patri filium Balzonem ſeu BALDUINUM cognomento BREVEM ſucceſſiſſe, atque extremâ demum ætate (cùm annis quinque & ſeptuaginta patri ſupervixiſſet) anno 973. obiiſſe, ſcribit Mejerus. Cui conſonat Lotharii Francorum Regis Diploma anno 967. datum, quod ſupra exſtat. Baldericus tamen in Chronico Cameracenſi lib. 1. cap. 70. alium Cameraci Comitem, ISAACUM nomine, iis ipſis temporibus vixiſſe commemorat, variaſque contentiones habuiſſe cum Fulberto Epiſcopo Cameracenſi, qui ab anno 934. uſque ad annum 956. illa in Cathedra ſedit. Idem, niſi fallor, Iſaacus, cum filio ſuo ARNULFO, anno 937. Diplomati, per Arnulfum Magnum Flandriæ Comitem Blandinienſibus dato, ſubſcripſit. Ejuſdem denique Iſaaci Comitis filia AMULRICO Comiti, ex Pago Hainau, circa annum 947. nupſit: ut idem Baldericus lib. 1. cap. 73. narrat: qui & de Caſtellanorum Cameracenſium, contra ejuſdem urbis Epiſcopos, inſolentiis multa commemorat.

His aliiſque rebus motus ERLUINUS Cameracenſis Epiſcopus apud S. Henricum Imperatorem inſtitit, ac demum anno 1007. ab eodem ſibi ſuiſque Succeſſoribus Comitatum Cameracenſem impetravit; juxta Tabulas ſupra productas.

CA-

Digitized by Google

CAPUT XXXIV.

HENRICUS IV. *Imperator dona, per Comites Hollandos Eccleſiæ Ultrajectinæ ablata, eidem, anno* 1064. *reſtituit, interventu Friderici, Godefridi & Gerardi, Ducum Lotharingiæ.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. HENRICUS divinâ favente clementiâ Rex. Notum eſſe volumus omnibus in Chriſto fidelibus, tam præſentibus quàm futuris, qualiter nos ea dona, quæ injuſtè ablata fuerant ſanctæ Dei Eccleſiæ Trajectenſi à Theoderico Comite, ejuſque filiis, tempore Adelboldi ejuſdem Sedis Epiſcopi, pro quibus & Imperator Henricus, & avus *Conradus*, & pater noſter Henricus plurimùm laboraverunt, plura bella fecerunt, nos quoque, noſtrique fideles multum laboris impendimus.

NOTUM, inquam, eſſe volumus, qualiter ea ob remedium animæ noſtræ, & patris noſtri Henrici, aliorumque Anteceſſorum noſtrorum, interventu quoque & conſilio Principum noſtrorum Annonis Colonienſis Archiepiſcopi, Sigefridi Moguntini, Everhardi Treverenſis, Athalberti Bremenſis, Burchardi Halberſtadienſis, (1) Friderici, (2) Godefridi, (3) Gerardi, Ducum, aliorumque noſtrorum fidelium, nec non ob fidele ſervitium Wilhelmi, ejuſdem Sedis Epiſcopi, reddimus & reſtituimus, & Regali auctoritate eidem ſanctæ Eccleſiæ confirmamus....

DATA V. Nonas Maii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ſexageſimo quarto. 1064.
Actum Werdæ.

(1) FRIDERICUS Dux Lotharingiæ inferioris, in ordine ſextus, hoc ipſo anno 1064. obiit, non relictâ prole maſculâ.

(2) GODEFRIDUS, Barbatus ſenior, primùm Dux fuit Lotharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanæ. Ab Henrico Imperatore ob rebellionem anno 1047. Ducatu privatus, in Italiam ſe contulit, ibique *Beatricem*, Frederici II. Ducis Moſellani filiam, Bonifacii Tuſciæ Marchionis viduam, matrimonio ſibi junxit. Ex Italia demum redux, in gratiam Henrici Imperatoris quoque rediit, & Frederici jam nominati Ducatum Moſellanum ab eodem Imperatore obtinuit. Itaque anno 1064. neutrum Ducatum Lotharingicum tenuit. Dux tamen nominatur in Diplomate, ob Ducatum Lotharingiæ inferioris poſſeſſum, & ob Ducatum ſeu Marchionatum Tuſciæ in Italia acquiſitum, ratione matrimonii cum Beatrice contracti.

(3) GERARDUS Alſatius anno 1048. ab Henrico III. Imperatore creatus eſt Dux Lotharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanæ, & anno 1070. obiit. De Ducibus iſtis plura qui volet, Stemmata Principum Belgii à nobis edita conſulat.

CAPUT XXXV.

LIETBERTUS *Cameracenſis Epiſcopus Abbatiam S. Sepulcri (quæ eſt Benedictinorum, olim extra, nunc in urbe Cameracenſi) anno* 1064. *fundat ac dotat.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti (1) LIETBERTUS Cameracenſis Eccleſiæ Epiſcopus, dilectis Succeſſoribus ſuis Epiſcopis, & omnibus Chriſti fidelibus proſperos utriuſque vitæ ſucceſſus.

TEMPORIBUS Prædeceſſoris mei Domni GERARDI ſanctæ memoriæ Epiſcopi, exorta fames in regionibus noſtris adeò invaluit, ut morientium corpora capere non valerent Eccleſiaſtica cœmeteria Cameracenſis urbis.

INCIDIT igitur huic Prædeceſſori meo rationabile conſilium, ut extra muros civitatis fodere faceret polyandrum, quod receptui foret tot corporibus condendorum pauperum. Juxta quem locum Eccleſiam poſtea in honore Dominici Sepulcri conſecravit, eamque & terris & familiis dotavit: ut propter reverentiam tanti nominis, ſepultura ibi eſſet pauperibus & peregrinis.

HANC autem Eccleſiam amplificare congruâ

(1) LIETBERTUS. Anno 1064. Lietbertus conſecravit Eccleſiam S Sepulchri: Erleboldum qui Eccleſiam S. Crucis ædificavit & rebus & conſilio juvit. Obiit anno 1077. ſepultus in Choro Cathedrali, inde anno 1211. per Albericum Archiepiſcopum Remenſem tranſlatus ad Monaſterium S. Sepulchri.

LIETBERTUS, ex nobili familia de *Bracle* in Pago Aloſtenſi quod hodieque ſupereſt: eſt autem *Brakel* ſuperius ſeu *Overbrakel*, & *Nederbrakel* ſeu inferius, illud feudum eſt Baroniæ de Eyne prope Aldenardam ſitæ. Hoc, vicinum eſt Opbrakelæ, diſtatque 2. lapide à Lieſſines, Gerardimontio & Aldenarda, inter quæ oppida uterque vicus ſitus eſt.

Ex eadem nobili familia de *Bracle* Bernardus de Bracle, Rogeri filius, anno 1356. magnam hereditatis ſuæ partem teſtamento legavit Cartuſiæ prope Bracle (vulgò *S. Mertens-boſch*,) in Ditione Aloſtana. Item Bernardus de Bracle, Joannis filius, fundavit Monaſterium Canonicorum Regularium de Elſegem prope Aldenardam anno 1427. B. Mariæ in Galilæa ſacrum, & obiit 1437. Aprilis 7. ibidem conditus.

Digitized by Google

gruâ diſpoſitione conabatur, niſi ſenio jam preſſus, poſt multa præclara opera, morte intercedente, prohiberetur.

Ego itaque Lietbertus, qui ei ſucceſſi, tanto & tali animatus exemplo, in Prædeceſſoris mei primitias laboraturus introii: & quoniam parva erat, juxta Eccleſiam illam, Monaſterium ampliori ſchemate ædificavi, ipſumque in honore Domini noſtri Jeſu Chriſti, & S. Sepulcri ejus, & ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, omniumque Sanctorum Dei conſecravi, ædificatoque Clauſtro cum ceteris officinis, Abbatem & Monachos eidem loco aſſignavi.

De rebus verò poſſeſſionis meæ Imperiali conceſſu & Pontificali donatione, ecce coram Deo & præſentibus teſtibus, iſtud doto Monaſterium, ad uſus illorum, qui ibi Deo famulaturi ſunt:

Hoc eſt in ſuburbio Cameracæ civitatis, Abbatia S. Martini, quidquid in manu mea eſt; parochiales quoque duæ Eccleſiæ S. Georgii & S. Mariæ Magdalenæ, Altaria cum Eccleſiis, minutum telonium, cambæ & plura curtilia, cum diſtrictu toto, & terræ arabiles circa Cameracum, quas decambiavi ab Abbate Waldrico S. Andreæ Apoſtoli, cum aliis pluribus.

In eodem Cameracenſi ſuburbio molendinum unum, alterum & dimidium apud villam puerorum cum diſtrictu: item aliud apud Nigellam cum diſtrictu.

Concedo etiam omnem piſcationem, quæ continetur inter duo priora molendina: in Pago Cameracenſi villam omnem S. Hilarii cum Eccleſia & Altari, de villa Rotlancurt tertiam partem, Eccleſiam de Salegio cum Altari, Eccleſiam de Tum, cum Altari, Altare de Mainеriis.

Ad Relincurt curtilia & terræ arabiles, ad Blatincurt duas partes unius cambæ, curtilia & terram arabilem: in villa Bantineis, Hera, Rameliis, Morenceis, Collerio, Ollevilla, Solobria, & apud Veteriſlis curtilia & terram arabilem, apud Buſſerias manſum unum cum diſtrictu, & terra arabili, dimidium prædium de Gatineis.

In Pago de Hainau Villerellum totum, & Eccleſiam & Altare liberrimum ab omni exactione, præter XII. denarios, terram quoque de Vchut, cum diſtrictu toto.

In Bracbatenſi Pago Eccleſiam de (2) Melin, item villam quæ vocatur (3) Niwehova, & Eccleſiam & Altare liberum ab omni debito, præter XII. denarios; in Pago Letgii Altare de Villanis.

De his itaque privilegium fieri præcepi & propriâ manu firmavi: quod quidem ut firmum atque inconvulſum in perpetuum maneat, precatu meo & obtentu, Regalis impreſſione ſigilli roboratum eſt atque ſignatum.

Vos itaque, Succeſſores mei Pontifices, rogo & obſecro, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, Redemptoris & Salvatoris noſtri, ut pro ejus amore huic incæpto operi miſericodiæ veſtræ manum porrigatis, ut quemadmodum ego cum Anteceſſore meo deſideratam expecto mercedem, ſic & vos pro tali opere ad æternam requiem pervenire mereamini poſt laborem.

Quicumque ergo huic Cœnobio de conceſſis & concedendis aliquid ſubripere voluerit, & Regiæ firmitati contraire tentaverit, hic à corpore & ſanguine Domini, & communione pacis alienus fiat, & niſi reſipuerit, & ad ſatisfactionem venerit, æternæ maledictioni cum diabolo & angelis ejus damnandus ſino fine ſubjaceat.

Ad hujus verò privilegii tenorem inviolabiliter conſervandum, teſtes idoneos præcepimus ſubtitulari.

Signum Walcheri Archidiaconi.
S. Gerardi Præpoſiti & Archidiaconi.
S. alterius Gerardi Archidiaconi.
S. Franconis Archidiaconi.
S. Warmundi Archidiaconi.
S. Widonis Archidiaconis.
S. Chriſtiani Militis.
S. Joannis Militis.
S. alterius Joannis Militis.
S. Gilberti Militis.
S. Heriwardi Militis.
S. Amolrici Militis.
S. Heriberti Militis.
S. Widrici Militis.
S. Rotberti Militis.

Actum eſt hoc Cameraci in eodem Monaſterio S. Sepulcri, anno ab Incarnatione Domini MLXIV. Indictione II. regnante 1064.
Henrico Rege (4) Lotharienſium annô XII. Epiſcopatûs vero Domni Lietberti XIV.

Parvinus Notarius & Monachus ſcripſit.
Werimbaldus Cancellarius recenſuit.

C A-

(2) Melin. Vicus prope Athum Hannoniæ oppidum Patriam Michaelis Baii S.T.D.Lov. qui obiit 1589.

(3) Niwehova. Vicus inter Ninoviam & Gerardimontem.

(4) Lotharienſium Rex hîc nuncupatur Henricus eo nomine quartus Imperator, ut & Otho I. ſupra Cap. 18.

Gregorius VII. Papa anno II. ſui Pontificatûs, Paſchalis II. & alii exinde Pontifices Romani hæc omnia rata eſſe juſſerunt. Idem fecit Gerardus eo nomine ſecundus Cameracenſis Epiſcopus, anno Chriſti MXC. 1090.
Indictione XIV.

Plura vide de Fundatione Abbatię S. Sepulcri inter noſtras Origines Cœnobiorum Benedictinorum. Eidem etiam ſubjacet Prępoſitura B. Mariæ de Capella cujus Fundationem infra quoque recenſebimus in hoc Libro I. Diplomatum Belgicorum ad ann. 1134.

Digitized by Google

CAPUT XXXVI.

LIETBERTUS *Cameracenſis Epiſcopus, amotis Canonicis ſecularibus, ut vocant, regulares ſubſtituit in Cameracenſi S. Auberti Cœnobio, anno* 1066.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. LIETBERTUS, Dei gratiâ Cameracenſium Epiſcopus, Succeſſoribus ſuis Epiſcopis & ceteris Chriſti fidelibus præſentis vitæ lætitiam & futuræ ſempiternam gloriam.

EST quoddam Monaſterium infra muros Cameracæ Civitatis, in honore SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, Sanctique (1) *Autberti* Confeſſoris, ejuſdem Civitatis Epiſcopi, ibidemque corpore quieſcentis conſecratum, ubi retro deſerviebatur officio Canonicorum: quibus injunctam ſervitutem negligentibus, cœpit locus ille vileſcere, & indies à prioris honorificentiæ ſtatu declinare.

HOC ego conſiderans condolui, cœpique animo volvere, qualiter meliùs ad Divinum cultum poſſem relevare. Tandem zelo Dei animatus & fidelium noſtrorum conſilio roboratus, Regulares Canonicos, de communi viventes, & nihil proprium habentes, & ejuſdem profeſſionis & ordinis Abbatem eo in loco conſtitui, reſtauratis & alibi reſtitutis præbendis Canonicorum illorum, qui proprium retinentes illic communiter vivere noluerunt.

ÆDILITATEM verò & Præpoſituram, quæ mei juris erant, præter antiqua bona hujus loci, per conſilium Archidiaconorum & Canonicorum, & ceterorum fidelium noſtrorum, huic Eccleſiæ contuli, & inſuper poteſtatem donandi præbendas Abbati conceſſi.

UT autem hoc factum firmum maneat & inconvulſum, præcepi fieri hujuſmodi privilegium, quod etiam manu propriâ firmavi, & ſigilli mei impreſſione ſignavi: poſtulans & obteſtans omnes vos, ô Succeſſores mei Epiſcopi, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut quod feci, tam pro veſtra, quàm pro mea & totius Civitatis ſalute conſervetis, provehatis & vos, quantum Deus donaverit ex veſtra parte.

PRÆTEREA poſtulamus à vobis, ut eiſdem Canonicis ſuæ profeſſionis Abbatem ſemper præficiatis: in cujus conſtitutione electionem eſſe permittatis eorum.

Signum Domini HENRICI quarti Regis.

Sigishardus Cancellarius, vice Sigifridi Archicancellarii recognovi.

DATA anno Dominicæ Incarnationis M
LXVI, Indictione quartâ, anno autem Ordi- 1066.
nationis Domini Henrici quarti Regis XIII.
Regni verò. X.

ACTUM Triremundi in Dei nomine feliciter, amen.

CA-

(1) SANCTUS AUTBERTUS, aliàs Aubertus & Audebertus, Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus Martyrologii Rom. tabulis die 14. Decembris adſcriptus, anno 658. Landerici Pariſienſis Epiſcopi privilegium San-Dionyſianum, & anno 664. Bertefridi privilegium Corbeienſe, ſupra recitatum ſignavit.

Landelinum ex Baptiſmi fonte ſuſceptum ſacris Litteris imbuit, & fallente diabolo abductum, ad meliorem vitam revocavit: qui S. Landelinus poſtea quatuor Monaſteria, Laubienſe, Alnenſe, Criſpinienſe, & Laſlerienſe excitavit.

Aubertus porrò S. Vedaſti corpus apud Atrebates elevavit, & in loco divinitus deſignato Monaſterium conſtruxit, quod hodie eſt illuſtris Vedaſtina Benedictinorum Abbatia. Item Cellenſe Monaſterium à S. Giſleno, & Melbodienſe à S. Aldegunde extructum conſecravit.

S. Vincentium Comitem, Altimontenſis & Sonegienſis Eccleſiarum conditorem, ejuſque conjugem S. Waldetrudem, nobilium virginum Canonicarum Montibus Hannoniæ fundatricem, & hujus ſororem jam dictam S. Aldegundem ad vitæ ſeverioris diſciplinam traduxit.

Eodem S. Auberto hortante Dagobertus Francorum Rex, pro familiaris amicitiæ gratia, quâ eum ſingulariter amabat, Fratribus in Cameracenſi Eccleſia B. Mariæ famulantibus Onengiam & Quarubium, *Onaing* & *Conronbe*, inter Valentianas & Condatum, donavit.

Sepultus autem fuit S Aubertus in Eccleſia B. Petri, quæ extra muros urbis Cameracenſis tunc erat ædificata, nunc autem, ampliatis mœnibus, eſt intra urbem, ut Baldericus in Chronico Cameracenſi loquitur.

Eccleſia porrò S. Petri, quæ nunc S. AUBERTI Abbatia eſt, primùm Canonicos ſeu Clericos habuit ſeculares, ut vocant: quibus amotis Lietbertus Epiſcopus anno 1066. ſubſtituit Regulares, in communi viventes, Bernardo primo Abbate nominato.

Cujus quidem Cœnobii Sodales, ut & Montis S. Eligii prope Atrebatum, veſte coloris violacei utuntur: quod illis inter Belgicæ noſtræ Canonicos Regulares eſt proprium ac peculiare.

Vitam S. Auberti ſcripſit Fulbertus Doctor Clariſſimus, idemque poſtea Carnutenſis Epiſcopus, ut exiſtimo; quam Surius mutilam edidit. Exſtat autem integra Cameraci in dicta Abbatia, in qua ejuſdem S. Auberti ſacra oſſa in feretro argenteo honorificè adſervantur.

Vide etiam Librum noſtrum de Origine Canonicorum Regularium.

Digitized by Google

CAPUT XXXVII.

ARNULFUS *Ardæ Dominus & Advocatus Monaſterii Bertiniani Ardenſe Canonicorum Collegium, in Oppido Ardenſi, vulgò Ardres, in Diœceſi olim Teruanenſi, nunc Bolonienſi ſitum, anno* 1069. *in honorem S. Audomari fundat ac dotat.*

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti, unius veri Dei. Ego (1) DROGO gratiâ Dei Teruanenſis Eccleſiæ Antiſtes, notificare volo fidelibus, tam præſentibus quàm futuris, me conceſſiſſe, precibus cujuſdam petentis noſtri (2) ARNULPHI ſcilicet Advocati, non abnuenda petentis, Altare de ARDA, libertatis ad inſtar S. Mariæ, in qua requieſcit corpus S. Audomari.

EA ſcilicet conditione, ut ſub patrocinio ejus, Succeſſorumque ejus, perpetuò omnis debiti exactione ſolutum maneat, dum tamen nobis, Succeſſoribuſque noſtris duos ſolidos in Cœna Domini Teruanæ annuatim perſolvat. Duæ autem partes oblationum ejuſdem Altaris deputabuntur Canonicis ibidem Deo ſervituris, tertia verò cum cera tota ad luminaria, & ad reſtaurationem Eccleſiæ.

HÆC igitur ſunt, quæ idem Arnulfus pro anima ſua, & (3) Uxoris ſuæ, & filiorum ſuorum, & Patris & Matris, & Anteceſſorum & Succeſſorum ſuorum, ibidem Deo, & Canonicis dat; decimam ejuſdem villæ de omnibus, totam terram ad carrucam unam liberam, unicuique Canonico curtillum unum liberum in eadem villa, decimam de *Frelinghem* & *Rolinghem*, in *Pepelinghem*, decimam ejuſdem villæ & terram liberam ad carrucam unam, decimam de Walainis, & molendinum unum, & curtillum unum liberum in Elcetho, terram ad carrucam unam liberam, Altaria quoque de Hondeſcoto & dè Bovingia, & de Suanckia, quæ erant de beneficio ejus. Pro quibus, ad honorem noſtri & Succeſſorum noſtrorum, quinque ſolidi dabuntur, in ſubſtituendo Decano, qui ad Synodum veniet. Molendinum quoque, quod eſt in Orientali parte Caſtelli ARDEÆ, & cum terra apud Bladringhem, & in Blendeka terram ad carrucam unam liberam.

SI quis ergo contra hoc noſtrum Decretum venire tentaverit, iram Dei primùm incurrat, legeque coactus decem libras aûri perſolvat.

ACTUM *Teruanæ*, anno Incarnationis Domini MLXIX. Indictione VII. regnante Rege Philippo, adſtantibus idoneis teſtibus, quorum nomina ſubſcribuntur.

Signum DROGONIS Epiſcopi.
(4) S. Huberti, (5) S. Warneri, Archidiaconorum.
S. Geroldi Decani.
S. Grimolandi Cantoris.
S. Iodonis.
S. Odonis.
S. Walteri.
S. Richarii.
S. Gerardi.
S. Arnulfi Advocati.
S. Sicardi Deſcoches.
S. Gerardi Godnach.
S. Adelonis.
S. Regeneri.
S. Balduini de Uphen.
S. Ernulphi.
S. Heberti.
S. Galandi.
S. Frumoldi.
S: Euſtathii.

C A-

Ardres.

DIploma iſtud ex Hiſtoria Ms. Comitum Giſnenſium, per Lambertum Ardenſis Eccleſiæ Presbyterum conſcripta, nobis ſuppeditavit V. N. Philippus Gomiecurtius, Oppidi Betunienſis in Arteſia Gubernator.

(1) DROGO Teruanenſis ſeu Morinenſis Epiſcopus, vir pius & doctus, ſcripſit Miracula S. Levinnæ Virginis & Martyris, & multa præclarè geſſit, à Meiero in geſtis annorum 1058. 1063. 1066. & 1079. laudata.

Ceterùm Arnulfus Ardæ Dominus Oppidum Ardenſe condidit, & Canonicorum Collegium ibidem conſtituit: ut idem Meierus in geſtis anni 1069. teſtatur.

Ardenſe Canonicorum Collegium in Præmonſtratenſis Ordinis Cœnobium Balduinus Ardenſis Toparcha anno 1144. vertit.

(2) ARNULPHI Advocati. Ne quis erret, moneo hunc Arnulphum Oppidi Ardenſis fuiſſe non Advocatum, ſed Dominum: ut ex Meieri citatis verbis & ex Lamberti Ardenſis Hiſtoria cap. 115. liquet. Vocatur autem hîc Advocatus, *quia Monachi S. Bertini in Terra Giſnenſi eum Advocatum ſuum conſtituerant*; ut idem Lambertus cap. 112. loquitur.

Advocatus ſemper ſignificat Patronum Eccleſiæ. Ut Betunienſis Dominus fuit Advocatus Vedaſtini ſeu Atrebatenſis Monaſterii. Lovanienſis Comes Monaſterii Nivellenſis, Berthautii fuere Eccleſiæ Mechlinienſis &c. *Ita Gomiecurtius*

(3) UXORIS & filiorum. De iis Meierum in geſtis anni 1069. conſule: quibus adde ab eodem in geſtis anni 1144. narrata.

(4) HUBERTI, qui Drogoni in Epiſcopatu Teruanenſi ſucceſſit, ut ſuſpicor. De quo Meierus & Iperius in Chronico Ms. Bertinenſi fusè agunt.

(5) WARNERI qui & fundationi Inſulenſis Canonicorum Collegii anno 1066. ſubſcripſit: quam vide in noſtro Codice Donationum Piarum cap. 56.

Digitized by Google

CAPUT XXXVIII.

EUSTATHIUS *Comes Boloniæ, & uxor ejus* IDA, *parentes Godefridi Bullonii Regis Hieroſolymitani, anno* 1070. *prædiis ac privilegiis dotant Lenſenſe Canonicorum in Arteſia Collegium à majoribus ſuis fundatum.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, veri Dei, amen. Dudum generis humani multiplicitas, operationis perverſæ vinculis aggravata, diluvii meritâ periit inundatione: & qui lanternam caſtitatis & continentiæ ſpernentes, ad montem tutum noluerunt aſcendere, in convalle vitiorum & abyſſo tenebrarum remanentes, per lubricas incœſtæ actionis vias incedentes, violentiâ aquarum multarum, meruerunt interire.

NOE verò, cum filiis ſuis, id eſt, ſibi comformibus, tempeſtate vitiorum non ſubmerſus, ſed innocentiâ ſuæ vitæ, Domino gubernante, ſublatus, mortis de fluctibus exivit: & ſoliditate montium, paſſibus honeſtæ converſationis firmiter occupatâ, Arcam ibidem compoſuit, quam ſibi ſuiſque conſortibus refugium ſecuritatis exiſtimavit.

MAGNO itaque gaudio de innocentia ſuæ vitæ in Domino gloriabatur, cùm peccatores divinâ ultione proſtratos interire videns, de ſua ſuorumque ſalute gratulabatur.

HOC autem ſub antiquo tempore factum, nobis innuit figuram modernæ novitatis, & quod eis contulit meritum malitiæ ſeu bonitatis, hoc modo recipimus, Domino judice veritatis.

MALI namque, perverſitate cogitationis & operationis, à Creatore ſuo fugientes, in diluvio multiplicis culpæ pereunt, & gravi maſſâ peccatorum caput inclinati ..... boni verò converſationem pravorum, per honeſtatem morum, fugientes, de convalle mundanæ tempeſtatis ad montem virtutum aſcendunt .... in Chriſto monte firmiſſimo fundamentum fidei ponunt, & Eccleſiam vivis ex lapidibus, id eſt, ſuis ſanctis animabus Chriſto bonis moribus adhærentes, domum ſuæ liberationis ædificare non deſiſtunt.

PRINCIPES enim de tenebris ignorantiæ ad lumen fidei converſi, per orbem terrarum, ad honorem nominis Domini conſtruunt Eccleſias, & tranſitorias hereditates Eccleſiis dando, ſibi faciunt æternas. Datur enim quod ſtultum eſt & ſapientibus contemptibile: acquiritur autem quod ſtultis videtur eſſe modicum, & ſapientibus glorioſum ac delectabile. Subſtantia tranſitoriæ vilitatis comparat veritatem æternæ felicitatis, & dantes bona præſentis tribulationis, capient hereditatem futuræ jocunditatis.

QUICUMQUE ergo Eccleſiam velut matrem debiti cultûs exhibitione decorare ſatagunt, Dominum caput & ſponſum ipſius honorant & diligunt: & ipſe diliget eos, quando eum, omnia in omnibus exiſtentem, claro lumine videbunt. Reſpicientibus enim ad matutinum, id eſt, noſtri diei, noſtræ lætitiæ principium, demorabitur gloria jocunditatis; ad veſperam autem, id eſt, noſtræ noctis, noſtri doloris initium, infelicitas deſolationis.

NOS ergo pœnas impiorum & juſtorum coronas animadvertentes, ego EUSTATHIUS Bolonienſium Comes, & uxor mea IDA, matrem noſtram & Domini ſponſam, ſanctam ſcilicet Eccleſiam debitâ veneratione, pietate, & affectione honorare deſideramus: ut per hoc Deus auctor pietatis, noſtris iniquitatibus propitietur; & qui pondere peccatorum noſtrorum prægravati in ſepulcro noſtri fœtoris jacentes, lumen veritatis amiſimus, per conjunctionem cordis noſtri, & largitionem noſtræ poſſeſſionis, ad Solem juſtitiæ caput erigamus.

ISTAM verò in loco noſtro, qui appellatur LENS, ab Anteceſſoribus noſtris honorificè conſtitutam, ſpecialiter cupimus exaltare: & quod deerit utilitati Deo ſervientium in ea, poſſibilitate noſtræ facultatis devoti ſimus adminiſtrare: & quemadmodum eam honorare ſtuduimus ex munificentia noſtræ poſſeſſionis, ita eam exaltare quæſivimus honorificentiâ libertatis: ne ſub tempore alicujus malivolæ poteſtatis, gemat oppreſſa jugo ſervitutis.

IN principio verò fundationis ejus, terris & libris & conditione liberali fuit dotata, ſed præſumptio temeritatis, & invidia diaboli Eccleſiam cum libris, & privilegium cum ſignis comburens, annulare putavit univerſa. Sed quod diabolus delevit per invidiam, favente Deo, & Domino Epiſcopo noſtro LIETBERTO, volumus emendare per benivolentiam.

LIBERAM igitur poteſtatem concedimus Canonicis aſſumendi quemcumque voluerint Advocatum; qui tamdiu & non ulteriùs eorum rebus, vel eorum cauſſis præſit, quamdiu eis placuerit. Altaria etiam S. Mariæ & S. Laurentii ab omni ſervitute libera eſſe oſtendimus.

ET ut noſtra Eccleſia foret æqualis aliis quæ gaudent dote libertatis, ſcilicet S. Mariæ Atrebatenſis & S. Gaugerici Cameracenſis, multum laboravimus, & Deo gratias, laudante Lietberto Epiſcopo, ad finem perduximus.

ET ut memorabile hoc firmum & ſtabile ſit; ſcripturæ commendavimus, & res quæ pertinent ad Eccleſiam omnibus notificare ſtudemus.

ISTA

Iſta ergo in vico Lenſis cum omni libertate Deo data, pertinent ad Eccleſiam, in moneta per ſingulas ſeptimanas XII. denarii Eccleſiæ, ad uſum Sacerdotum quotidie, pro fidelium animabus, Miſſas celebrantium, perſolvantur; exceptis hebdomadis Paſchæ, Pentecoſtes & Natalis. Teloneum quoque liberum, ut ab ipſis ſolummodo Canonicis dari vel offerri debeat; & nihil amplius inde mihi vel Succeſſoribus meis accipere debeat, quam carratam vini decem & octo modiorum tantummodo; nec modius plus contineat, quàm viginti ſextarios.

Concessimus deinde ſex cambas, unam Cuſtodi, duas Scholaſtico, reliquas, & quæ ad eas pertinent, uſui Canonicorum: ſimiliter furnum, & quæ pertinent ad eum.

In ſuburbio quoque Lenſenſi apud Bekerel molendinum unum, & in ipſo molendino habet Præpoſitus has oblatas tres..... frumenti, & tres ſolidos. Apud Lens etiam ſingulis Canonicis unum curtile habendum diſpoſuimus, quinque infra munitionem, ſeptem verò extra, communibni quoque Fratrum viginti curtilia, præterea ſex, duo quorum propria Cuſtodi ſunt, juxta atrium S. Laurentii adjacentia, ſed reliquorum quatuor pars dimidia Cuſtodis & dimidia Canonicorum. Eccleſiæ quoque de *Bethai* & de Durgis, & bodii ejus partem dimidiam concedi & corroborari impetravimus à Domino Lietberto, nec non bodium de Werchin; ſed de Werchin 3. pars Cuſtodis eſt.

In villa Wendinii habent Canonici ad duas carrucas terram, & cambam & furnum, ad quem debent omnes incolæ venire. In eadem villa habent aliam terram cum tribus hoſpitibus: in hac habet Cuſtos tertiam partem.

Apud Wiſtrewingles carrucam terræ: apud Huluce terram unius modii & curtile & dimidium: Himil unum curtile; Ailoex carrucam terræ & ſex curtilia: Iuvenchii unum curtile: in Pago Atrebatenſi apud S. Leodegarium dimidii modii terram: Annez terram, in feſtivitate S. Dionyſii duodecim ſolidos perſolventem: quarta pars quorum Cuſtodis eſt, & Præpoſitus inde ſex habet denarios.

Roslecurti terram, ſolventem ſeptem ſolidos in feſtivitate omnium Sanctorum; quorum tertia pars Cuſtodis eſt. Ruit tres ſolidos in Natali Domini, & Cuſtos tertiam partem. De Gernay tres ſolidos, & Cuſtos tertiam partem. Tanquis ſex ſolidos Canonici per ſe. Levin, ſeptem..... & dimidium frumenti: verùm unum & dimidium Cuſtos habet: & quatuor capones ibi ſunt, quorum duo tantummodo ſunt Præpoſiti. Ibidem habent duo curtilia Canonici pro ſe.

Menricourt, unum curtile & terram arabilem. Roveroit, unum curtile & terram arabilem. Vertincurt, dimidii modii terram, & ibidem aliam terram, unde Eccleſia S. Vedaſti Atrebatenſis quatuor frumenti..... & duas avenæ ſolvit. Goeſmenricurte unum curtile & tertiam partem unius. Vilers duo curtilia & dimidium & terram arabilem. Billy duo curtilia, & Cuſtos tertiam partem. Montiny unum curtile, & Cuſtos tertiam partem.

Bailloelt duo curtilia & terram novem modiorum, Cuſtoſque tertiam partem. Coureriis ſeptem curtilia & terram cum octava parte decimæ. Durgis ſex curtilia & terram arabilem: in uno curtilium horum habet Cuſtos tertiam partem.

Nicelle Godeldis quatuor curtilia, quorum unum Cuſtodis eſt, & terram arabilem, perſolventem ſexdecim..... variæ annonæ, quarum quatuor Cuſtodis ſunt, & duos modios & tres..... avenæ. Hæ tres Cuſtodis ſunt.

Sanguin duo curtilia cum terra arabili. Eskercin duo curtilia & terram arabilem. Molains carrucam terræ, cujus duæ partes Decani ſunt, tertia Cuſtodis. Salau unum curtile & terram arabilem. Axſeville terram arabilem. Niaule dimidium bodium, & unum curtile cum terra arabili.

In molendino Becherel habet Decanus duplicem præbendam hiemalis annonæ, & in Lenſenſi horreo frumentum ſimiliter. In feſtivitate S. Vulganii, infra Pentecoſtem, de oblatione habent Canonici XL. ſolidos: de reliquo, media Cuſtodis eſt.

In Aſcenſione Domini de oblatione, quæ fertur ad Sanctum, dimidia pars Canonicorum eſt: ſimiliter de Cruce, & de Sepulcro. In cœmeterio S. Mariæ, habet Cuſtos tertiam partem; in S. Leodegarii & S. Laurentii medietatem.

Singulis annis in Natali Domini debet Comes unum paſtum, in (1) miniſterio Vicecomitatûs ſtatutum, alium verò in feſtivitate omnium Sanctorum in miniſterio Marriæ: in craſtino Nativitatis Domini Præpoſitus unum, in tertio die Cuſtos unum, & in Purificatione S. Mariæ unum. In Natali verò S. Mariæ

Addit. Bononia, vulgò *Bolonia*, Urbs Morinorum in Gallia Belgica ad Oceanum ſita, jam olim enumerata fuit inter Urbes Epiſcopales ab Hincmaro Archiepiſcopo Remenſi. Sed tandem proprium adepta fuit Epiſcopum, poſteaquam anno 1553. deletâ per Carolum V. Cæſarem Teruanâ, Sedes illa diviſa fuit in tres novos Epiſcopatus, Bolonienſem, Iprenſem, & Audomarenſem. Pro Epiſcopatu Bolonienſi extat Bulla Pii IV. Pont. data anno 1566, in ſupplemento Operum Miræi recenſenda.

Habuit quoque Bolonia potentes olim Comites: quos inter Eustathius eo nomine ſecundus eminuit. Is Lamberto Comiti Lenſenſi, Iſlæ ſeu Inſulis Flandrorum occiſo, anno 1054. ſucceſſit in Comitatu Lenſenſi: ut Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 3. cap. 78. tradit.

Idem Capellenſe S. Mariæ Monaſterium, Sodalium Benedictinorum, in vico Merck, Diœceſis Bolonienſis, anno 1090. fundavit: ut Iperius in Chron. Bertiniano & Meierus teſtantur.

Ex Ida, Godefridi Barbati, Lotharingiæ ſuperioris & inferioris Ducis filia, Godefridi Gibboſi ſorore, filios quatuor, God. Bullonium, Balduinum, Euſtathium & Guilielmum, itemque filias duas ſuſtulit. Plura vide in Stemmatibus Principum Belgii.

(1) Ministeria Vicecomitatûs & Marriæ, hoc eſt, Gallico idiomate, *Meſtiers ou Offices de Viſcomte & Maieur.*

Digitized by Google

riæ debet Cuſtos Canonicis ſex ſolidos pro familia Eccleſiæ quam tenet.

In loco nominato Caiſnetum, habent Canonici terram ſolventem octodecim capones, ſub inferiori molendino aquam & curtilia appendentia : & juxta habent terram perſolventem duos ſolidos. Apud Templovium unum curtile, cum terra arabili de allodio Letardi de Anechin.

Quicumque igitur noſtræ diſpoſitionis ſtatutum reſcindere conatus fuerit, ſicut à Philippo Rege Francorum & Comite Flandrenſium imperatum, X. uncias auri & LX. libras argenti, & bannum Regis perſolvat, & quod voluit facere irritum fiat.

1070. Anno ab Incarnatione Domini MLXX. Indictione VIII. apud Lens in Baſilica S. Mariæ peregimus, & Nobiles, Clericos, ſeu Laicos, ad hujus rei teſtimonium confirmandum, convocavimus : quorum nomina ſubſcripta ſunt.

Signum Tiebaldi Decani, & Cuſtodis & Præpoſiti.
Signum Rainaldi Presbyteri.
S. Mainbotonis Presbyteri.
S. Roberti Diaconi.
S. Reneri Diaconi.
S. Leduwini Subdiaconi.
S. Bernardi Caſtellani.
S. Roberti fratris ejus.
S. Hugonis de Senguin.
S. Engelardi.
S. Rodulphi Wiſpelleinti.
S. Leotoldi de * Huluch. * Noyelles.
S. Letardi de Anechin.

CAPUT XXXIX.

Lietbertus *Cameracenſis Epiſcopus, petente Euſtathio ſecundo Comite Bolonienſi ac Lenſenſi, varia privilegia Lenſenſi Canonicorum Collegio concedit, anno* 1070.

Ego Lietbertus, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, paternæ dilectionis affectu, ad commoda poſteritatis laborare non recuſo, & eorum piâ devotionis actione participare ſtudeo, qui dignè Deo pſallere ſatagunt cum Pſalmiſta, Domine dilexi decorem domûs tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

Unde Comitis Eustathii, & uxoris ejus Idæ Comitiſſæ religioſæ juſtis petitionibus, ſed & Arnulphi Flandrenſium Comitis conceſſu, ipſo & Philippo Rege Francorum annuente, Eccleſiam, quam apud Lens, in honore ſanctæ Dei Genitricis perpetuæ Virginis Mariæ, Dei cooperante miſericordiâ, conſecravimus; & ejuſdem loci Canonicorum ſuſtentationem ſive gubernationem ab omni exactione Epiſcopi & Miniſtrorum ejus, cenſu videlicet vel reditu, amodo liberam eſſe permittimus.

Sed duas Eccleſias, quas in eadem villa ſitas eſſe cognovimus, unam videlicet in honore (1) S. Leodegarii Martyris, aliam verò in honore S. Laurentii Martyris, victui Canonicorum Lenſenſium, ſeu uſui eorum ab omni jure noſtri reditûs ſolutas eſſe concedimus : & ut Canonici S. Mariæ Lenſenſis Eccleſiæ, & eorum Vicarii, & alii eorum prædictis Eccleſiis ſervientes Presbyteri, per Decanum Eccleſiæ S. Mariæ vocati, ad juſtitiam proſequendam veniant, & judicio Canonicorum & ſuorum Presbyterorum de propriis animis ſatisfaciant.

Et ſi quid amplius libertatis Eccleſia S. Gaugerici Cameracenſis, imò Eccleſia S. Mariæ Atrebatenſis habere dignoſcuntur, ipſi Lenſenſes Canonici ſimili pace, & ſine ulla inquietudine, ſua poſſideant. Eccleſiæ quoque de *Betay*, & eorum quæ ad propria adjacent, dimidiam partem cum Perſona habeant; & Epiſcopo ejuſdemque Miniſtris, quæ Epiſcopalia ſunt, perſolvant.

Ea verò, in quibus Comes Eustathius & uxor ejus Ida Comitiſſa, Eccleſiam S. Mariæ Lenſenſis à principio...... fatentur & aſſerunt, teloneum videlicet liberum, ut ab ipſis ſolummodo Canonicis dari vel auferri debeat, & nihil amplius inde ipſi Comiti accipere liceat, quàm carratam vini X. & octo modiorum tantummodo, cambam quoque, furnum in eadem villa, & molendinum apud *Bekelet*, & bodium apud *Werchin*, & quæcumque noſtris temporibus conceſſa, & in futurum concedenda ſunt, utilitati prædictorum Canonicorum ſtatuimus profutura.

Concedimus & Lenſenſibus Canonicis liberam poteſtatem admonendi & revocandi malefactores Eccleſiæ ſuæ, contemptores quoque excommunicare, & eorum excommunicationem confirmari auctoritate Epiſcopi ejuſdem provinciæ, & ut à ſatisfacientibus ſua recipere, & eos poſſint abſolvere.

Et ut in perpetuum firmum quod diſpoſuimus habeatur, auctoritate Dei & S. Mariæ, & ſanctorum Canonum ſancimus, & noſtrâ, ut nec ego, nec alius Epiſcopus, ſeu Clericus, ſive Rex, ſive Comes, ſive ſecularis perſona

Vide Faſtos Belg. c. 33. ad diem 2. Octobr.

(1) Sanctus Leodegarius Epiſcopus Auguſtidunenſis, juſſu Ebroini, Majoris Domûs Regiæ, anno 672. occiſus eſt in territorio Atrebatenſi, in loco, qui dicitur *Silva S. Leodegarii*, ſepultuſque eſt in villa quæ dicitur *Sercin*, quæ eſt in confinio Cameracenſis Epiſcopii, & Morinenſis : ut Baldericus in Chron. Cameracenſi lib. 1. cap. 20. loquitur. S. Leodegarii Teſtamentum exſtat apud Claud. Robertum in Gallia Chriſtiana, item Libro I. Donationum noſtrarum Belgicarum Cap. 3.

ſona violare audeat ex his quidquam, quod continetur hâc ſcripturâ.

A Rege quoque Philippo, & prænominatis Principibus conceditur, ut quemcunque voluerint, Canonici de rebus ſuis Advocatum habeant; qui, quamdiu eis placuerit, præſit, & non ulteriùs.

Quisquis igitur contra noſtræ inſtitutionis decretum violentiam, vel invaſionem, vel alienationem prædictæ Eccleſiæ de ſuis rebus intulerit, à Corpore & Sanguine Chriſti alienus fiat, donec Canonicis dignâ pœnitentiâ ſatisfecerit.

1070. Actum apud Lens in Baſilica S. Mariæ, anno Domini Chriſti MLXX. Indictione VIII. epactâ VI. quod in præſentia ſubſcriptorum teſtium ſignavimus.

Signum Gerardi & Werrici Archidiaconorum.
S. Maſcellini.
S. Hazecoti.
S. Alardi.
S. Tietboldi Decani.
S. Rainoldi & Membodonis Presbyterorum.
S. Raineri Diaconi.
S. Liduini Subdiaconi.

Ego Lietbertus Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus hoc privilegium manu propriâ confirmavi.

Additio. Eccleſia Collegiata *Lendienſis*, ſeu *Lenſenſis*, duodecim habet Canonicos cum Decano, quorum præbendas modò confert Rex Galliæ, quà Comes Bolonienſis. De ejus fundatione plura vide ſupra in Codice Donationum Piarum Cap. LXXI.

Ceterùm plura de Comitibus Bolonienſibus ac Lenſienſibus videri poterunt in Chronico Belgico ad annum 1030, ubi eorum Genealogia exacta exhibetur, cujus hîc aliquod ſchema adjungimus.

STEMMA COMITUM BOLONIENSIUM.

- *Guilielmus Comes Pontivi, Boloniæ & S. Pauli.*
  - *Ernuldus Comes Boloniæ & Pontivi.*
    - *Ernuldus Comes Pontivi.*
    - *Euſtathius Comes Bolonienſis duxit Mathildem Fil. Lamberti Comitis Lovanienſis.* (1)
      - *Euſtathius II. Comes Bolonienſis duxit Idam Fil. Godefridi Magni Ducis Lotharingiæ.* (2)
        - *Euſtathius III. Comes Bolonienſis & Lenſenſis duxit Mariam.*
          - *Rodulfus 1122.*
          - *Mathildis uxor Stephani Bleſenſis, pòſt Regis Angliæ 1135.*
            - *Euſtathius IV. Comes Bolonienſis ſine liberis.*
            - *Guilielmus Comes Bolonienſis ſine liberis.*
            - *Maria primùm Abbatiſſa, pòſt adhæſit Matthæo fil. Theoderici Alſatii Comitis Flandriæ.* (6)
              - *Ida Comitiſſa Bolon. uxor Rainaldi Comitis de Dom-Martin.*
                - *Mathildis Comitiſſa Bolonienſis uxor Philippi Comitis Claromont. 2. Alfonſi Portugal.* (7)
              - *Mathildis uxor Henrici I. Ducis Brabantiæ.*
        - *Godefridus Bullonius.* (4)
        - *Balduinus.* (5)
        - *Guilielmus juxta Tyrium.*
        - *Adelheidis uxor Henrici IV. Imperatoris.*
        - *N. uxor Cononis Comitis Montis Acuti.*
      - *Gaufridus Epiſcopus Pariſienſis.* (3)
      - *Lambertus Comes Lenſenſis obiit 1054.*
      - *Gerberga uxor Frederici II. Ducis Lotharingiæ inferioris.*
    - *Mathildis uxor Arnulphi Comitis Giſnenſis.*
  - *N. Comes S. Pauli.*

(1) Eustathius I. Comes Bolonienſis hoc Diplomate memoratus, ab Andrea Quercetano & aliis nuncupatur filius Ernuldi, ſeu Ernulphi: ab aliis Rodulphi Comitis Giſnenſis.

(2) Eustatius II. & *Ida* conjuges, quorum Diplomata extant in Cod. Donat. Piar. Cap. 67. & 69.

(3) Gaufridus Epiſcopus Pariſienſis, fuit quoque Cancellarius ac ſigillorum Cuſtos in Regno Galliæ: Præſul magni nominis, vixit ad annum 1092.

(4) Godefridus Bullonius, qui & fuit Dux Lotharingiæ inferioris, & Marchio Antverpienſis, & primus Rex Jeroſolymorum, vitâ functus anno 1100. Ejus fit mentio ſupra in Cod. Donat. Piar. Cap. 78.

(5) Balduinus Succeſſor fratris ſui Godefridi in Regno Jeroſolymitano.

(6) Mariæ & Matthæi Conjugum facta fuit mentio ſupra pag. 107.

(7) Mathildis. Idæ & Rainaldi Dom-Martinenſis filia, Comitiſſa de Bologne, Dom-Martin & Mortaing in Normannia, duos habuit maritos; *Philippum* Claromontis Comitem, Philippi Francorum Regis filium, & *Alfonſum* Portugalenſem, qui demum Rex Portugaliæ obiit. Teſtamentum anno 1241. à Mathilde ſcriptum infra ſuo loco recitabimus. Ex priore marito nata eſt Joanna, uxor Gualteri de Caſtellione, quæ ſine liberis ante matrem obiit. Poſt Joannæ obitum, Maria, Henrici I. Brabantiæ Ducis & Mathildæ Bolonienſis filia, Othonis IV. Imperatoris vidua, anno 1259. à Parlamento Pariſienſi declarata fuit heres Comitatûs Bolonienſis. Mariæ ſine liberis defunctæ ſucceſſit ſoror Margarita, aliàs Alidis, Guilielmi Arverniæ Comitis vidua; & huic filius Robertus Arverniæ ac Boloniæ Comes.

Digitized by Google

CAPUT XL.

Aquicinctina Benedictinorum Abbatia, ſecundo lapide à Duaco, per Viros nobiles, WALTERUM, SICHERUM *&* (1) ANSELLUM *Ribodimontanum fundatur, & à* GERARDO II. *Cameracenſi Epiſcopo ſtabilitur, anno* 1079.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. GERARDUS ſecundus Cameracenſium, Dei gratiâ, Epiſcopus, omnibus Chriſti fidelibus, & in præſenti vita eam, quam mundus dare non poteſt, pacem, & in futura æternam beatitudinem.

DUO Milites, parochiani noſtri, genere & divitiis præclari, WALTERUS ſcilicet & SICHERUS, ſpiritu divino afflati, Dominicæ promiſſionis elegerunt participes fieri, quâ dicitur, *Quicumque reliquerit patrem, aut matrem, aut uxorem, aut agros, aut cetera hujuſmodi, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.*

ISTI ergo mundanæ militiæ cingulum deponentes, omnem hujus mundi proprietatem contemnentes, theoricam vitam ſequi ſpoponderunt; ſeque & ſua omnia Deo dedentes, ipſi ſolùm in perpetuum deſervire promiſerunt, locumque qui AQUICINCTUS dicitur, elegerunt; Eccleſiam inibi volentes reſtaurare, quam à (2) S. GORDANIO, in eodem loco eremiticam vitam ducente, audierant quondam ædificatam fuiſſe.

HOC autem conſilium Walterus ſcilicet ac Sicherus, Walterus per matrem, Sicherus per uxorem, confirmatum ANSELLO aperuerunt. Ipſe verò Anſellus inſulam illam AQUICINII, & arundinetum pertinens ad eam, & villam quæ Vedretum dicitur, eidem inſulæ contiguam, quæ à nobis in beneficium tenebat, in manu mea reddidit, & ego ea in jus perpetuum donavi Eccleſiæ ipſius Aquicinii.

PRÆTEREA congaudens illorum religioſitati, & chriſtianiſſimi laboris inceptis, Eccleſiæ libertatem, quam diu amiſerat, reſtitui, & Altare ſolutum à Perſona, & ab omni reditu feci; præter, quòd baculum Abbatiæ in manu mea retinui; ita tamen ut eum illi darem, quem Monachi illius loci, ſecundùm Regulam S. Benedicti, in Abbatem eligerent.

UT autem hoc ratum & inconvulſum maneat, bonorum virorum ſubterſignatorum teſtimonio, & ſigilli noſtri impreſſione corroboratum eſt.

Signum Widonis Archidiaconi.
S. Widrici Archidiaconi.
S. Anſelli.
S. Vilardi.
S. Joannis.
S. Fulconis.
S. Ingebrandi.
S. Huberti.
S. Vulferi.
S. Alardi.
S. Walteri Caſtellani Duacenſis.
S. Clarebaldi.

ACTUM eſt hoc anno ab Incarnatione Do-
mini MLXXIX. Indictione II. anno verò 1079.
Henrici Regis XXVI. Præſulatûs verò Domi-
ni Gerardi ſecundi Cameracenſis Epiſcopi IV.

C A-

(1) ANSELLUS *de Ribodimonte* fundavit Ribodimontenſe Monaſterium in Diœceſi Laudunenſi: (vide Donat. Belg. ad annum 1084.) cum Godefrido Bullonio ivit in Syriam, & lapide percuſſus in capite ad caſtrum Archas in Terra Sancta anno 1098. aut 1099. obiit. *Ita Dinterus.*

Ad hujus Diplomatis pleniorem lucem, libet ſubnectere quæ de illuſtris Abbatiæ Aquicinctinæ initiis ex veteri ejuſdem Codice Ms. hauſimus.

Inceptum eſt Cœnobium S. Salvatoris in inſula, quæ dicitur AQUICINCTUS, à viris illuſtribus Sichero videlicet & Waltero. Qui Sicherus habebat uxorem nomine Mathildem, nobilem quidem natalibus, ſed nobiliorem moribus; quæ conjugem ſuum crebriùs monendo, ad hoc opus aggrediendum incitavit, ideo maximè quod ſanctum quendam Gordanium inibi quondam eremiticam vitam duxiſſe ferebatur.

Unde factum eſt, ut privati viri hinc crebrò colloquentes, ſe mutuò hortarentur; & deliberantes Anſellum de Ribodimonte nobiliſſimum virum adeunt, & ab eo inſulam illam, quia ſui erat juris, depoſcunt.

At Anſellus, auditâ petitione eorum, gaviſus eſt valde, & ſine dilatione, gratis, quod petebatur, conceſſit. Itaque ex condicto pariter properantes, Gerardum Cameracenæ Urbis Præſulem aggrediuntur, ad cujus Diœceſim tunc locus ille pertinebat; quid animo gerant pandunt: & quia ejus Parochiani erant, ut voto eorum aſſentiat, expoſcunt.

Quibus auditis, venerandus Pontifex libentiſſimè annuit, receptoque fundo de manu Anſelli, quem ab eo in beneficium tenebat, cum arundineto adjacente, eis tradidit. Quo accepto, Cœnobium ibi conſtruere cœperunt, & de ſuis allodiis, competenter, prout poterant, ditaverunt.

Aggregantur ibi Deo devoti viri, ſe cum facultatibus ſuis Chriſto devoventes, ejus grex puſillus eſſe geſtientes. Quorum curam memoratus Præſul gerens, duos ex Monachis Haſnonienſis Cœnobii, honeſtæ vitæ, ad eos inſtruendos miſit: è quibus uni eorum, Alardo nomine, curam eorum commiſit, & Abbatem ordinavit. Hactenus ex Ms. Chronico Aquicinctino.

(2) S. GORDANIUS. Eremita colitur 6. die Octobris Aquicincti; quod vulgò *Anchin* dicitur. Inde Collegium Aquicinctinum in Academia Duacena à *Joanne Lentailleur* illius loci Abbate ædificatum; in quo ſocietas Jeſu ſuas habuit Scholas Philoſophicas ab anno 1568. Vide etiam *Origines noſtras Benedictinas.*

CAPUT XLI.

HENRICUS III. *Imperator, fundationem Abbatiæ S. Agerici Virdunenſis, à Theoderico Virdunenſi Epiſcopo factam, anno 1089. confirmat.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego (1) HENRICUS tertius Romanorum Imperator Auguſtus, notum facio tam præſentibus quàm futuris in Chriſto fidelibus, quòd villam *Ballereis*, quam (2) THEODERICUS Virdunenſis Epiſcopus Eccleſiæ S. Martini & (3) S. Agerici contulit, cum omnibus appenditiis ſuis, in campis, pratis, ſilvis, aquis & earum pertinentiis, & quidquid ad bannum pertinet ejuſdem villæ, confirmavi, & omnibus quibus modis dederit, juſſi ratum fieri.

CONTULIT idem Theodericus Epiſcopus eidem Eccleſiæ, *Agericourt*, bannum & cenſum capitalem ſub eodem banno commanentium, & bannum de terris ſuburbanis ipſi Eccleſiæ adjacentibus, & ad ipſam Eccleſiam deſervientibus; & terrulas ad *Betalainville*, cum banno ex parte Heriberti Presbyteri acquiſitas, & molendina tria, quæ idem Epiſcopus apud Caſtellum *Delevart*, & aliud apud *Tileis*, & aliud in *Carniaco*, cum manſo uno acquiſierat.

DEDIT etiam vineas duas novas apud Molins, & Eccleſiam novam cum domo; & poſt mortem Ducis (4) GODEFRIDI, annuente Namucenſi Comite ALBERTO. Villam Bellam cum Eccleſia ſupradicta idem Epiſcopus addidit, quam ipſe Comes à Domina (5) MATHILDE in beneficio acceperat.

Villam etiam *Iunkereis*, quam Comes Ebolus S. Mariæ majoris Eccleſiæ violenter abſtulit, ad Eccleſiam S. Agerici idem Epiſcopus, annuentibus ejuſdem Eccleſiæ Canonicis, deſtinavit; ut ſi quando pervaſor reſipiſceret, villa, cum totis appenditiis, Eccleſiæ S. Agerici deſerviret.

ADDIDIT etiam & curtem *Marley*, cum omnibus ad eam pertinentibus, integrè & abſque conditione, quam recepit de Comite Hermanno, S. Agerico perpetuò, condemnans anathemate quemcumque, qui in poſterum hæc præſumeret minuere, aut infirmare, niſi ſanctum Confeſſorem Agericum dignâ placaret ſatisfactione.

Addens etiam, quod de villis Marley & Ballereis advocationes in manu eſſent Abbatis, & nullus niſi ex ejuſdem conſenſu, quidquam in eis habeat placiti, vel diſtrictionis. Hæc ille omnia Teſtibus idoneis,

Ex Clero,

Primicerio Milone Gippino,
Lamberto Archidiacono, & Richero Decano,

Ex Nobilibus,

Waltero de Sorcei,
Item Waltero & Erone de Claromonte,
Roberto de domo Imperiaca,
Guidone de Harebodis-villa,
Eugone Advocato,
Olrico de Hattonis-Caſtello,
Petro de Virduno,
Richardo de Delvart, & Gilberto Comite, confirmavit. Et nos Imperatoriâ poteſtate præcipimus, ut inconvulſum permaneat, nec de his quidquam quilibet mutet, vel infirmet, neque nundinas, quas ille in feſtivitate S. Agerici fieri conſtituit, avertere audeat.

Data Nonis Aprilis, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo octogeſimo nono, Indictio- 1089.
ne XII. præſentibus,

Archiepiſcopo Treverenſi Helberto,
Leodicenſi Epiſcopo Henrico,
Trajectenſi Conrado,
Et Ducibus THEODERICO & GODEFRIDO,
Comitibus, Namucenſi Alberto, & fratre ejus Henrico, & Folmaro, & Segiberto, & Henrico de Luzeleborg.

Acta Metis in Dei nomine feliciter, amen.

Signum Domini Henrici tertii Romanorum Imperatoris.

(1) HENRICUS III. eſt aliis quartus; adnumerato ſcilicet inter Cæſares Henrico Aucupe. Quem ſi omiſeris, Henricus, cujus Diploma jam recitavi, erit tertius illo nomine Cæſar. Joannes Paulus Windeck, lib. 3. de Electoribus Imperii cap. 9. notat, Henricum Aucupem à pleriſque illorum temporum Hiſtoriographis, & in veterum Diplomatibus, non vocari Imperatorem; eò quod non fuerit à Romano Pontifice coronatus.

(2) THEODERICUS, cognomento STRENUUS, Gerardi Alſatii filius, & in Ducatu Lotharingiæ Moſellanæ Succeſſor, anno 1115. obiit.

(3) S. AGERICUS, in Catalogo Epiſcoporum Virdunenſium obiiſſe legitur anno 588, die 1. Decembris; quo ejus Feſtum in Eccleſia celebratur. Abbatia Benedictinorum in ejus honorem fundata, anno 1037. à Raimberto Epiſcopo Virdunenſi, hodie aggregata eſt Congregationi Reformatæ SS. Vitoni & Hidulphi in Lotharingia.

(4) GODEFRIDUS Bullonius hoc ipſo anno 1089. ab Henrico IV. Imperatore creatus eſt Dux Lotharingiæ inferioris.

Ceterùm ex iſto Diplomate liquet, eo ipſo tempore, quo Godefridus Bullonius Lotharingiæ inferioris Dux fuit, Theodericum Strenuum in Lotharingia Moſellana Ducem exſtitiſſe. Sic & anno 1064. Gerardus Alſatius Ducatum Moſellanum, & Fredericus Ducatum Lotharingiæ inferioris poſſidebat. Quæ ut pleniùs intelligas, noſtra Stemmata Belgica cap. 12. & 14. conſule. Reperies ibi Duces Lotharingiæ ſuperioris & inferioris, à me in ordinem digeſtos, juxta fidem Diplomatum veterum, & Scriptorum claſſicorum.

(5) MATHILDE Godefridi Gibboſi, Lotharingorum inferiorum Ducis vidua.

Digitized by Google

CAPUT XLII.

Manasses *Cameracenſis Epiſcopus Diclevennenſem S. Petri Abbatiam, ex Diclevenna ad Geraldi-Montem tranſlatam circa annum* 1081, *ſtabilit, anno* 1096.

EGo (1) Manasses, Divinâ miſeratione humilis Cameracenſis Epiſcopus, conſiderans illud, quod in veteri Teſtamento ſcriptum eſt, *ædificavit Moyſes Altare Domino Deo, ſuper quod offerent Sacerdotes Sacrificia* (ſub hujus verò ſpecie ædificationis ordo & myſterium ſubſequentis Eccleſiæ deſignatur.)

Ad laudem Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ſanctæque ipſius Crucis victorioſiſſimæ, in honore quidem beatiſſimi Petri Apoſtolorum Principis, in loco qui (2) Geraldi-Mons nuncupatur, Eccleſiam dedicavi, ibique conſilio & aſſenſu Domini ac Patris noſtri Manaſſæ, venerabilis Remorum Archiepiſcopi, ejuſdemque Coëpiſcoporum Eccleſiæ, precibuſque ac petitione Roberti Junioris Catholici Comitis Flandriæ, Dominique Stephani (3) de Boulario, Winniboldique ejuſdem loci Caſtellani, ceterorumque plurium, Abbatiam Monachorum, propter anguſtias ac loci indigentiam, à (4) *Declivio* tranſlatam, liberè & principaliter ſtabilivi.

Ita quidem, ut Abbas à Fratribus regulariter electus, paſtoralem baculum à manu Pontificis ſolummodo ſuſcipiat, quorum uſibus Fratrum, in Cœnobio ſuo ſub beati regula Benedicti Deo militantium ad ſalutem animæ meæ, meorumque Anteceſſorum, Comitiſque præfati, Altare de (5) *Hunghem* cum omnibus appenditiis, in eodem videlicet Geraldimonte & Boulario, ſine perſona & obſoniis, omnino liberum tradidi.

Ad cujus exaggerationem beneficii, idem Comes Robertus de alodio ſuo totam terram, quæ circa Eccleſiam in atria benedicta eſt & diviſa liberè & legitimè eidem Eccleſiæ tradidit, quatuorque jugera terræ arabilis, duoſque manſos dominicos ſupra fluvium aquæ, quæ Tenera nuncupatur.

Præterea Sapientum ſupraſcriptorum & divitum rationabili conſilio, omnia beneficia, quæ primitus, dum ibi caput Abbatiæ poſitum fuerat, Declivio appendebant, ſimiliter Abbatiæ apud Geraldimontem tranſlatæ, ſtatuo, ſicut prælibatum eſt, & innovatè conſignata & adſcripta ſunt.

Altare videlicet de (6) *Hauthem* cum appenditiis ſuis, *Heldreghem*, & *Idrighem* ſine Perſona, ſed cum debitis obſoniis, Altare de *Okinghem*, Altare quoque de (7) *Thuricourt*.

Ut hæc verò Charta indiſſolubilis perſiſteret, ſigilli noſtri imaginatione firmata eſt. Hoc autem factum eſt anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo ſexto. 1096.

C A-

Additio. (1) Manasses, ex Archidiacono Remenſi conſecratus anno 1095. Epiſcopus Cameracenſis (iſque primus à ſeparatione illius Sedis ab Atrebatenſi) non fuit tamen illic pacificus, eò quod Adverſarium haberet *Gualterum*, ante Archidiaconum Cameracenſem, eodem tempore electum; qui & illic permanſit Epiſcopus. Nam Manaſſes paulò poſt, authoritate Paſchalis II. Pont. tranſlatus fuit ad Epiſcopatum Sueſſionenſem.

(1) Geraldi-mons, vulgò Gerardi-mons, Aloſtani Comitatûs oppidum: in quo Benedictinorum Abbatia, Diclevennâ per Manaſſem tranſlata, etiamnum floret, titulo S. Adriani Martyris: cujus ibidem ſacræ Reliquiæ, frequenti piè peregrinantium concurſu, honorantur.

(3) Stephanus de Boulario, anno 1096. comitatus eſt Robertum Hieroſolymitanum Flandriæ Comitem in Syriam; *teſte Joanne Waesbergio in Deſcriptione Gerardimontii typis editâ anno 1626.*

Eſt autem *Boularia* vulgò *Boulers*, illuſtris & antiquus Flandriæ Imperialis Baronatus, qui pagos duodecim complectitur. Potentes olim habuit Dynaſtas, è quibus *Guilielmus* ſupra Cap. 96. & *Stephanus* Cap. 98. in Cod. Donat. Piar memorantur.

Ex eadem familia fuit Alix filia & heres Nicolai Domini de Boulers, conjux Ægidii Toparchæ de Traſegnies, quæ fundavit anno 1228. Abbatiam Bellopratenſem, vulgò *Beaupré*, Virginum Ord. Ciſterc prope Gerardi-Montem; de qua plura inferiùs in Notitia Eccleſiarum Belgii ad annum 1228. Vide ſeriem Dominorum Boularienſium in præfato Authore Waesbergio.

Tandem Guilielmus Naſſovius Orangiæ Princeps Boulariam, initio ſeculi præcedentis vendidit Franciſco Bernardino de Caſſina, marito Robertinæ de Noielles. Inde hereditario jure tranſiit ad Comitem de Wonsheym Germanum. Additio.

(4) Declivium, vulgò *Diclevenne* Pagus celebris ad Scaldim, quarto lapide à Gerardi Monte, inter Gandavum & Aldenardam ſitus. Triclivini nuncupatur in Diviſione regni Lotharienſis anno 870. facta, quæ in noſtro Codice Donationum cap. 21. exſtat.

(5) Huneghem Eccleſia B. Mariæ ſacra, intra muros oppidi Gerardi-montenſis ſita.

(6) Hauthem aliàs *Dender-hauthem*. Heldreghem aliàs *Helderghem*. Idrighem, aliàs *Eerdeghem*. Okinghem aliàs *Ockerghem*, ſunt Pagi ditionis Aloſtanæ, in Diœceſi Mechlinienſi, quorum Patronatum & decimas hodieque tenet Abbas Gerardi-montenſis.

(7) Touricourt, Pagus in Territorio Athenſi, cujus Eccleſia etiamnum eſt ſub Patronatu Abbatis Gerardi-montenſis.

Digitized by Google

CAPUT XLIII.

LAMBERTUS *Epiſcopus Atrebatenſis fundationem & dotationem Abbatiæ Montis S. Eligii, quæ eſt Canonicorum Regularium, anno* 1097. *confirmat.*

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, unius, veri & ſummi Dei, amen. LANTBERTUS Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, ſuis Succeſſoribus præſentis vitæ lætitiam, & futuræ gloriam.

LEGIMUS in geſtis Atrebatenſis Cameracenſiſque Eccleſiæ, Dominum Fulbertum earumdem urbium Epiſcopum, corpus B. Vindiciani de terra elevaſſe, eoque in loco, qui (1) Mons videlicet S. Eligii dicitur, Eccleſiam, priore deſtructâ, reædificaſſe, de titulo Apoſtolorum Petri & Pauli, ubi Clericos octo & ſtipendia, unde viverent, conſtituit, & eos hâc libertate donavit, ut nullius poteſtati ſubjacerent, niſi ſolius Epiſcopi.

POST mortem verò ejus, cœperunt dictim à ſervitute Dei tepêre, Eccleſiaque, uſque ad tempus Domini Lietberti Epiſcopi, declinare. Quam deſtructionem ipſe vir miſericordiæ ægrè ferens, ut ita dicam, alter Samaritanus, ejus miſeriæ condoluit, ac ſecum tractare, quomodo id in melius repararetur, cœpit.

CUI conſilium, tali negotio congruum, ille miniſtravit, qui hoc velle cordi ejus infudit. Nam ibi Clericos Regulares, de communi viventes, ſuorum conſilio fidelium, ordinavit, eiſque Abbatem ſuæ profeſſionis præfecit.

UNDE facto privilegio ſuos precatus eſt Succeſſores, ut eos provehèrent, & fierent adjutores. Libertatem quoque Eccleſiæ ac poſſionum ſuarum denuo confirmavit, & Altare de *Huchin* eâ conditione ibi dedit, ut ſingulis annis, in feſtivitate S. Remigii, XII. denarios ſolvat, & deinceps ab omni redemptione liberum faciat. Altare quoque de *Rodricourt* ita dedit, ut ſine Perſona permaneat.

DOMINUS quoque Gerardus Prædeceſſor meus, Succeſſor ſuus, in (2) *Novilla* & (3) *Medianavilla*, ſine perſonis, dedit Altaria, ſalvo jure Epiſcopi & redditûs ejus, & conſuetudinibus Archidiaconi ejus.

HÆC omnia ego Lantbertus, Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, tibi Reverendiſſime Frater & Fili Joannes Abba, omnibuſque in eo, quo es, loco & ordine, propter religionem tuam Succeſſoribus tuis, religiosè & communiter victuris, ſicut ſuperiùs determinatum eſt, firma & inconvulſa permanere concedo.

CONCEDIMUS etiam ſuo in tempore, cùm opus fuerit, inibi Canonicis religiosè & abſque proprietate viventibus, cum conſilio & auctoritate Atrebatenſis Epiſcopi, licentiam eligendi, juxta timorem Dei, & ſacros Canones, Magiſtrum & Abbatem.

QUÒD ſi hujuſmodi officii idonea perſona ibi inventa non fuerit, aſſenſu Epiſcopi ſui & conſenſu, eligant de alio Monaſterio virum religioſum, ordinis & profeſſionis ſuæ, in Magiſtrum & Abbatem ſibi præficiendum. Poſt hæc verò deducatur ad Epiſcopum, & ſuſcipiat de manu ejus temporale beneficium loci, & curam animarum, & Abbatis benedictionem.

HISQUE beneficiis Altare de (4) *Rebroviis*, precatu Domini Clareboldi Militis, adjungo; ita ut duos tantummodo ſolidos, in Cœna Domini, ad ſervitium Epiſcopi, perſolvat, de cetero totum redigatur ſub Abbatis dominio. Hujus rei Teſtes,

Dominus Joannes Archidiaconus,
Dominus Clareboldus Archidiaconus,
Odo Præpoſitus,
Wibertus Decanus,

FRATRESQUE ceteri totius Congregationis S. Mariæ ſemper Virginis.

DOMINUS igitur Clareboldus, hujus rei hortator, nullum alium penitus heredem facere volens, quàm Eccleſiam Rebrovienſem, totam, quam in vicinia habet hereditatem, ibi dedit; ita ut ipſe ſupradictus Abbas, ad honorem Dei & S. Mariæ ſemper Virginis, ipſum locum per Clericos ſuos detineret, & prout res exterior augeretur, ſervitium Dei intus creſceret.

Dedit videlicet in *Baraſlo* integrum molendinum, & unius carrucæ terram, & quinque hoſpites,

(1) MONS S. Eligii diſtat altero lapide ab Atrebato, Arteſiæ Metropoli. Canonicos Regulares eo in loco idem Lietbertus Epiſcopus, qui & Cameraci in Cœnobio S. Auberti, collocavit: ut ſupra cap. 36. docui.

Utriuſque porrò Cœnobii Sodales veſte violaceâ utuntur: quod illis inter Belgicæ noſtræ Canonicos Regulares eſt proprium ac peculiare.

(2) NOVILLA. *Nœuville* vicus.

(3) MEDIANA-VILLA. *Moyenville* vicus.

(4) REBROVIIS, Prioratus ſeu Cella, *Rebreuve* vulgò nuncupata, inter Bapalmam & Paulopolim, ubi hodieque Religioſi aliquot è Monte S. Eligii res divinas peragunt, ex fundatione Clarembaldi Toparchæ de Lotinghem. *Vide Chronicon Locrii ad annum* 1100.

Iidem Religoſi Eligiani poſſident quoque Prioratum B. Mariæ du Perroy ad muros Oppidi Bethunienſis in Arteſia, ex fundatione Roberti Bethunæorum Advocati. *Ita Locrius loco ſupra citato.* Item Prioratum *Albiniaci*, qui Pagus eſt non procul diſtans à Monte S. Eligii, Baronatûs titulo illuſtris.

Digitized by Google

hoſpites, & in *Dabellicurt* quartam partem, & ſilvam ibi attinentem. Hujus rei teſtes iterum duo Archidiaconi,

Joannes videlicet & Clareboldus, & totus Eccleſiæ Atrebatenſis Conventus, Dominusque Aloldus Abbas S. Vedaſti,

Philippus, frater Comitis Roberti,
Clementia, Comitiſſa Flandrenſis,
Robertus, Advocatus,
Baldricus in Colhem,
Frumoldus de Inſula.

Hoc igitur datum, & ſiquis aliud legitimè dederit, qui uſurpare præſumpſerit, & in pravos uſus redigere tentaverit, canonicæ excommunicationi ſubjaceat.

Ego Lantbertus, Dei miſeratione Epiſcopus Atrebatenſis, hoc libertatis donativum relegi, ſubſcripſi, & in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, propriâ manu confirmavi.

Actum Atrebati in Synodo, in Baſilica B. Mariæ ſemper Virginis, Dominæ noſtræ, anno videlicet Dei Chriſti MXCVII. Indictio- 1097.
ne V, XII. Kal. Novembris.

CAPUT XLIV.

Lambertus *Atrebatenſis Epiſcopus Monaſterium Canonicorum Regularium ab Heldemaro Presbytero, ejuſque diſcipulo Conone in Aridagamantia, nunc Aroaſia, ædificari cœptum, ſuâ auctoritate confirmat, anno* 1097.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, unius veri & ſummi Dei, amen. Ego Lambertus, Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, gaudens de religioſa converſatione tua, Reverendiſſime Frater & Compresbyter (1) Cono, deſiderio deſideramus paci & quieti tuæ, tam præſentibus temporibus quàm futuris, providere.

In adventu enim tuo, & bonæ memoriæ Domini Heldemari, Magiſtri & Conſacerdotis tui, in (2) *Aridagamantia*, in parochia noſtra, quæ dicitur *Rocbennies*, locum vobis ad ſerviendum Deo elegiſtis; qui ſicut aliquando fugiendus, velut ſpelunca latronum, fuit, nunc per Dei viſitationem & tuam, & Fratrum tecum habitantium, factus eſt refugium & ſolatium ibi tranſeuntium.

Unde & te in eo, quo es, loco & ordine, & Succeſſores tuos, religioſè & canonicè inibi victuros, hâc donamus libertate, ut tantùm Epiſcopo reſpondeatis, & in manu ejus, in libertate ſpiritûs permaneatis.

Contradimus etiam tibi, & per te legitimis Succeſſoribus tuis, cum Fratribus inibi religioſè & abſque proprietate viventibus atque victuris, in augmentum pacis & quietis, loci tui prædictam parochiam *Rocbennies*, ſub reſpectu duodecim denariorum in cœna Domini, ad ſervitium Epiſcopi.

Si autem aliquando, quod abſit, antiquo hoſte inſtigante, in prædicto loco vel parochia, tale quid acciderit, pro quo reconciliatio neceſſaria fuerit, tibi legitimiſque Succeſſoribus tuis, vice noſtrâ, acceptâ aquâ ſanctificationis & reconciliationis, ut ea reconcilies, religioni veſtræ annuimus & impertimus.

Si autem prædictus locus, largiente Domino, ad tantam copiam rerum, & ſervorum Dei ibi commorantium, excreverit, ut Prælatum eligere debeant, liberam habeant poteſtatem, cum conſilio & auctoritate Atrebatenſis Epiſcopi, eligendi ſibi magiſtrum & dominum, juxta timorem Dei & Inſtituta ſanctorum Canonum. Poſtmodum verò deducatur ante Epiſcopum, & accipiat temporale beneficium loci, & curam animarum, & prælationis benedictionem.

Rogamus ergo in Domino, tam præſentes Fratres noſtros, quàm & Succeſſores Epiſcopos noſtros, & ſanctorum Canonum auctoritate interdicimus, & noſtrâ, ne quis hoc donativum libertatis violare aut corrumpere præſumat. Siquis ſcienter hujus noſtræ inſtitutionis privilegium infregerit, excommunicationi ſubjaceat......

Actum Atrebati in Synodo, in Baſilica B. Mariæ ſemper Virginis, Dominæ noſtræ, anno videlicet Dei Chriſti MXCVII. Indi- 1097.
ctione V. XII. Kal. Novembris.

(1) Cono, Presbyter, ejuſque Magiſter Heldemarus, auctores ac conditores fuere Cœnobii Aroaſienſis: à quo poſtea vivendi formulam & nomen accepit reformata Congregatio Aroaſienſis Canonicorum Regularium: de qua Cardinalis Jacobus Vitriacus in Hiſtoria ſua Occidentali agit, & nos in Chronico Canonicorum Regularium.

Additio Idem Cono, ſeu Conrardus, Teutonicus, à Paſchali II. Pont. creatus fuit S. R. E. Cardinalis, Epiſcopus Prænestinus, atque ab eodem ad varios Principes Legatus. Obiit circa annum 1120. *Ita Ciaconius de Vitis Pontificum & Cardinalium.*

(2) Aridagamantia, hodie Aroaſia, vulgò *Arouaiſe*, ſeu *Aroage*, è ſpelunca latronum factum eſt Monaſterium celebre Arteſiæ, ſub invocatione S. Nicolai, in Diœceſi Atrebatenſi, ſecundo lapide ab Oppido Bapalmenſi. Anno 1124. ex Præpoſitura Canonicorum Regularium fit Abbatia, quæ fuit Caput celeberrimæ Congregationis 28. Monaſteriorum: ſed jam dudum eſſe deſiit illa Congregatio ultimumque Capitulum memoratur habitum fuiſſe anno 1470.

Digitized by Google

CAPUT XLV.

WENEMARUS *Caſtellanus Gandenſis fundat Abbatiam Canonicorum Regularium in Bornehem, Flandriæ Municipio, circa annum* 1101.

Ex Archivis Afflig.

Vide infra cap. 59 in Notis.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego WENEMARUS Gandenſis Caſtellanus Eccleſiam apud (1) *Burnehem*, cum membris ſuis, videlicet (2) *Haveſleſdunck* & (3) *Hingen*, feci libertate donari: ita ut Canonici inibi manentes duos Preſbyteros, non de clauſtro, ſed alios officio congruos, apud *Haveſleſdunck* conſtituant, quemadmodum tempore avi mei, imò ab ipſo avo meo *Fulcardo* ſub banno confirmatum eſt, unum qui apud *Burnehem* ....

NOTANDUM ſanè, quia ad uſus Canonicorum ibidem Regularium omnes decimas de *Martineſforthe* ad Burnehem pertinentes, & unum manſum terræ inter *Brocklant* & *Geſtlant* præter jus ad dicum, nec non & unum ſach ad turvos & ad ſilvam, unum ſtele in Valham ad piſces, (4) in *Spiringa* eandem piſcandi poteſtatem, quam illius loci Dominus habet, dedi.

DEDI & prædium in (5) *Bucholt*, quod ab Abbate S. Laurentii Leodicenſis, & à Fratribus emi, cum CC. ovibus, minùs decem. Quod Malgotus inde habet in feodum, & *Erplant*, id eſt, terra accreſcens, exceptum eſt: ſed iſtud idem exceptum, ad ſervitium Capellæ meæ, ibidem in Burnehem Domino dedicavi.

NOMINA autem Teſtium ſubſcribi fecimus.
Signum Anſholdi Præpoſiti.
S. Fulcardi Decani.
S. Ogeri Capellani.
S. Menardi Clerici, Benzonis, Theoderici, Onulſi, Winezonis, Sigeri.

Additio.

(1) BURNEHEM, vulgò *Bornhem*, celebre eſt & amplum Flandriæ Municipium in Waſia, cum arce ad veterem Scaldis alveum titulo Comitatûs illuſtratum anno 1658. à Philippo IV. Hiſpan. Rege in favorem D. Joannis Franciſci de Coloma.

Fuit illic olim Abbatia Canonicorum Regularium Ord. S. Auguſtini, quæ hic memoratur anno 1101, fundata: cujus hodieque veſtigia ac rudera viſuntur circa Templum Parochiale.

Dein fuit anno 1120. ſuppreſſa, ac tradita Abbatiæ Affligemienſi: nunc verò eſt Præpoſitura ſeu Cella Benedictinorum ab eodem Monaſterio dependens, habitantque illic duo tantùm vel tres Religioſi.

Eſt quoque Bornhemii Conventus Dominicanorum Anglorum, fundatus anno 1658. ab Eminentiſſ. D. Thoma Howard è Ducibus Norfolciæ, quem ob inſignia virtutùm merita è Religioſo Ord. S. Dominici S. R. E. Cardinalem anno 1675 creavit Clemens X. Obiit Romæ anno 1694.

(2) HAVESLESDUNCK, hodie *Haeſdonk*, Vicus Bornhemio vicinus.

(3) HINGEN. Vicus eodem in tractu in Diœc. Gandenſi, Baroniæ titulo nunc clarus.

(4) SPIRINGA, fortè *Spirinckbroeck* hodie.

(5) BUCHOLT, nunc *Buggenhoudt*, ut ſuſpicor; Vicus olim Naſſaviæ gentis, dein erectus in Principatum ſub titulo Bournonville anno 1658. in favorem Alexandri de Bournonville, Comitis de Hennin. Fuit illic olim Cella ſeu Prioratus Monachorum Cœnobii Affligemienſis. Additio.

CAPUT XLVI.

Bornhemienſis Abbatiæ fundationem ac dotationem, à VVenemaro factam, MANASSES *Cameracenſis Epiſcopus approbat, anno* 1101.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego MANASSES, ſervus ſervorum Dei, gratiâ Dei Cameracenſium Epiſcopus, Eccleſiæ filiis, ubicumque locorum manentibus, ſalutem & Epiſcopalem in Chriſto benedictionem.

Bornhem.

OMNIBUS fide Catholicâ præmunitis ut pateat deſidero, quoniam Eccleſiam apud *Bornehem* cum ſuis appenditiis, amoris Dei gratiâ, & poſt Deum WENEMARI Gandenſis Caſtellani, libertate donavi: ita ut fraternitas regularis inibi vigeret & maneret ab omni jugo ſeculari nunc & in perpetuum abſoluta.

ET ne poſteros lateat ipſius rei principium, altiùs & uberiùs rem exprimere cenſemus idoneum.

WENEMARUS prædictus Caſtellanns omnes decimas de *Santforde* ad Bornehem pertinentes, pro uxoris ſuæ anima LUDGARDIS, ſuaque, omniumque ſuorum parentum, ad opus Fraternitatis, meo conſenſu, donavit & ſtabilivit.

LOCUM etiam nomine *Scele* in Wallam ad piſces, nec non etiam totum prædium, quod ab Abbate S. Laurentii Leodienſis in *Bucholt* emit, eidem Eccleſiæ dedicavit in Domino, munitum & impreſſum noſtri ſigilli patrocinio.

NOTANDUM etiam unum manſum inter *Geſtlandt*

Digitized by Google

Geſtlandt & *Bruchlandt* eum ibidem dediſſe.

STATUIMUS etiam Epiſcopali edicto, ut ipſa Fraternitas inter ſe canonicè eligat Prælatum, quem Epiſcopus curâ veſtiat animarum. Statuimus quoque oleum infirmorum, oleum Baptiſmatis, & ſanctum Chriſma ab Epiſcopo vel à Miniſtris ejus, eis nullatenus abnegandum.

DECERNIMUS ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Eccleſiam temerè perturbare, aut de rebus ei datis aut dandis aliquid invadere. Quod ſi quis fecerit, niſi priùs emendatus ſatisfactione fuerit, æterni anathematis vinculo ſubjaceat.

CONCESSIO quidem ab ipſo Epiſcopo hujus affirmationis noviſſimè facta & ſancita eſt Gandavi VI. Nonas Octobris. Actum ab Incar-
1101. natione Domini milleſimo centeſimo primo anno, regnante Philippo Francorum Rege, Epiſcopante Manaſſe Cameracenſi Pontifice, Roberto, Roberti filio, in Comitatu agente; præſentibus Teſtibus, hîc ſubſcriptis.

Signum Rodulphi, Archidiaconi.
S. Erleboldi Præpoſiti.
S. Adelberonis Decani.
S. Tancradi Abbatis Eihamenſis.
S. Fulgentii Abbatis (1) novi Monaſterii. Affligheim
S. Lamberti Abbatis Criſpinienſis.
S. Alberti Abbatis Haſnonienſis.
S. Snellardi Abbatis * Diclevennenſis. * Nunc Gerardimontenſis.
S. Sigeri Abbatis (2) S. Petri.
S. Ulfrici Abbatis S. Bavonis.
S. Watelini Præpoſiti.
S. Awoldi Præpoſiti.
S. Lamberti Tornacenſis Archidiaconi.
S. Stephani de Bolar. * *Vel Boulers.
S. Walteri de Broſella. * *Vel Bruxella.
S. Aſtrici de Monte.

Ego Anſelmus Epiſcopi Cameracenſis Cancellarius ſcripſi & ſubſcripſi.

(1) NOVI MONASTERII, hoc eſt, Affligemienſis Monaſterii primus Abbas Fulgentius.

(2) S. PETRI in Monte Blandinio, prope Gandavum.

CAPUT XLVII.

Aquarum Curtarum Abbatia in Arteſia, non procul ab Aroaſia, per ODONEM *Preſbyterum & Eremitam, inſtituitur, & à* LAMBERTO *Atrebatenſi Epiſcopo confirmatur, anno* 1101.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti, amen. Ego LAMBERTUS Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, gaudens de religioſa converſatione & eremitica tua, reverendiſſime Frater & Conpresbyter ODO, deſiderio deſideramus paci & quieti tuæ, tam præſentibus temporibus quàm & futuris, providere.

UNDE juſtas petitiones tuas, & Balduini Decani noſtri pio affectu proſequentes, & te, & Succeſſores tuos, religioſè & canonicè inibi victuros, hâc donamus libertate, ut tantummodo Epiſcopo reſpondeatis, & in manu ejus, in libertate ſpiritûs permaneatis.

ECCLESIAM itaque illam, quam devotio tua ædificavit in loco ſolitudinis, qui di-
Eaucourt. citur(1) *Aiulcurtis*, tibi & Succeſſoribus tuis, in propoſito religionis perſeverantibus, liberè poſſidendam contradimus, & curam animarum Confratrum tuorum Eremitarum tibi committimus, & decimam agri eidem Eccleſiæ circumjacentis, quam Fratres Eremitæ incolunt, annuimus.

ROGAMUS autem in Domino tam præſentes Fratres noſtros, quàm & Succeſſores Epiſcopos noſtros, & ſanctorum Canonum authoritate interdicimus & noſtrâ, ne quis hoc donativum libertatis violare aut corrumpere præſumat. Si quis ſcienter hujus noſtræ inſtitutionis privilegium infregerit, excommunicationi ſubjaceat, quoad uſque reſipuerit, & Eccleſiæ Dei ſatisfecerit. Fiat, fiat, à Synodo acclamatum.

ACTUM Atrebati in Synodo in Eccleſia B. Mariæ ſemper Virginis, anno Dei Chriſti
MCI. Indictione VII. XVII. Kal. Novem- 1101.
bris.

C A-

(1) AIULCURTIS. *Eaucourt* vulgo nuncupant, id eſt, *Aquarum Curtarum*, primo lapide à Bapalma, viâ Ambianenſi in Diœceſi Atrebatenſi non procul ab Abbatia Aroaſienſi, ejuſque Congregationi olim ſubjectum. Primi incolæ Cœnobii Aquarum Curtarum fuêre Eremitæ.

Ex ore Canonici Regularis illius loci anno 1628. accepi, ibi nullam reſtare memoriam Odonis Fundatoris, ob Monaſterium ſæpe exuſtum à Francis.

Abbas d'*Eaucourt* eſt Comes de Courcelles (vulgò *Courcelles le Comte* apud *Eaucourt*) Dominus de *Ligny*, *Walencour*, Præpoſitus & Dominus de *Merſſen*, (ſeu *Marſana*, de quâ vide ſupra Codic. Donat. Piar. Cap. 37. & 97.) *Clemmen*, *Beke*, &c.

Y

CAPUT XLVIII.

Prioratus S. Georgii, *prope Heſdinium Arteſiæ oppidum, Abbatiæ Aquicinctinæ attribuitur, & à* Paschali II. *Papa id confirmatur, an.* 1112.

PASCHALIS Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilecto filio (1) Aluiso, Abbati Aquicinenſis Monaſterii, ejuſque Succeſſoribus regulariter ſubſtituendis.

Officii noſtri nos hortatur auctoritas, pro Eccleſiarum ſtatu ſollicitos eſſe, & quæ rectè ſtatuta ſunt, ſtabilire. Proinde venerabilis Fratris noſtri Joannis Morinenſis Epiſcopi ceſſionem vobis veſtroque Monaſterio factam, litteris præſentibus confirmamus.

Is enim B. Georgii Martyris Eccleſiam, juxta caſtrum Heſdinium ſitam, tibi tuiſque Succeſſoribus, in Cellam omni tempore poſſidendam conceſſit, & aſſertione chirographi confirmavit, cum omnibus videlicet terris, pratis, ſilvis, aquis & molendinis, vel aliis quibuſcumque reditibus, quæ tam ab (2) Ingelramno Comite, & Ernulfo Heſdinenſi, & Nicolao Milite, quàm & ab aliis fidelibus eidem Eccleſiæ collata ſunt. Siquidem idipſum Prædeceſſor ſuus, bonæ memoriæ Gerardus, Canonicorum Eccleſiæ ſuæ conſilio & voluntate, conceſſerat.

Idipsum igitur & nos præſentis Decreti auctoritate ſancimus, ſalvâ nimirum Teruanenſis Eccleſiæ juſtitiâ, ſicut ſupradicti Epiſcopi chirographo delibatum agnoſcitur. Altaria quoque duo, ſcilicet de *Fraiſnoith* & *Huby*, ſicut ab eodem Epiſcopo ſupradictæ Eccleſiæ (3) S. Georgii conceſſa ſunt, concedimus, & Decreti præſentis auctoritate firmamus.

Porrò ſepulturam ejuſdem loci ab omni exactione liberam fore decernimus, ut eorum, qui illic ſepeliri deliberaverint, devotioni & extremæ voluntati, niſi fortè ſint excommunicati, nullus obſiſtat......

Data Laterani XIII. Kal. Julii Indictione V. Incarnationis Dominicæ anno MCXII. 1112.

(1) Aluisio. Is ex Monacho Bertinienſi, ac Priore Vedaſtino, electus Abbas Aquicinctinus, tandem anno 1131 aſſumptus fuit Epiſcopus Atrebatenſis. Obiit in Paleſtinâ anno 1143.

(2) Ingelramno (aliis Ingelrano) Comite Heſdinienſi, qui anno 1072. Eccleſiam Alciacenſem inſtauravit, ibidem ſepultus. *Ita Chron. Alciacenſe.*

(3) S. Georgii Cella ſeu Prioratus, anno 1072. ab Ingelramno Comite, Ernulfo Heſdinienſi, & Nicolao Equite fundatus ac dotatus, hodieque floret, haut procul à ruinis ſeu ruderibus veteris oppidi Heſdinienſis, quod anno 1553. exciſum fuit, juſſu Caroli V. Cæſaris; Heſdinio novo à fundamentis, loco commodiore, contra Francos excitato.

CAPUT XLIX.

Burchardus *Cameracenſis Epiſcopus Bornhemienſem Abbatiam, inopiâ laborantem, Fulgentio Abbati Affligemienſi, ejuſque Succeſſoribus perpetuò regendam, anno* 1120. *committit, ſuppreſſâ S. Auguſtini regulâ.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Burgardus Dei miſeratione Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Scriptura docente, quæ ait; *Si bene feceris, ſcito, cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa*; ex officio Paſtorali præcipuè monemur, ut erogationes noſtræ auctenticis & religioſis perſonis adſcribantur.

Nos igitur Bornhemenſis Eccleſiæ, ferè ad nihilum redactæ, deſolationi condolentes, venerabilem Fratrem noſtrum Fulgentium, Affligimenſis Eccleſiæ Abbatem, & Religioſum Eccleſiæ ſuæ Conventum ſuper hac neceſſitate convenimus, & ut Abbatiam illam ſub Regula S. Auguſtini annihilatam, regendam, & ſub Regula B. Benedicti emendandam ſuſciperent, monuimus, rogavimus, petivimus.

Prece itaque noſtrâ tandem exauditâ, communicato Eccleſiæ noſtræ conſilio, præfatam Abbatiam de *Bornhem*, cum appendiciis ſuis *Haveſledunc* & *Hingen*, imò cum capellis *Kereberga* & *Rimenbam* Apoſtolicâ auctoritate eidem Eccleſiæ confirmatis, alodiis etiam & donariis ibidem aſſignatis, ſupplicante Fratre noſtro Sigefrido Bornhemenſi Abbate, Fratribus quoque petentibus, tum penuriâ ingruente, tum vitæ ſuæ melioratione, præfatæ Affligemenſi Eccleſiæ, ſub regula S. Benedicti permanſuram conceſſimus.

Cùm enim eadem Bornhemenſis Eccleſia à (2) Wenemaro Gandenſi Caſtellano alodiis & donariis quàm plurimis fundata, & à Prædeceſſore noſtro Domino Manaſſe, bonæ recordationis Epiſcopo, emancipata, Abbate conſecrato & Fratribus ſub regula B. Auguſtini conſtitutis, in melius procedere debuiſſet, ordine penitus annullato, forinſecis commoditatibus deſtructis, in nihilum fere redacta eſt.

Ea itaque angariati neceſſitate, præfatam traditionem canonicè facientes, decrevimus ut prædictam

Digitized by Google

prædictam Bornhemenſem Eccleſiam & libertatem, quam ſub regula B. Auguſtini hactenus tenuerat, Affligemenſis Eccleſia ulteriùs ſub regula B. Benedicti liberè & inconvulsè poſſideat.

Altare etiam de (3) *Merbecca*, cum appendicio ſuo *Bergeſem* ſæpe fatæ Affligemenſi Eccleſiæ conceſſimus: ad arcendas quorumlibet malevolorum importunitates, datâ Conſervatoribus benedictione, in pervaſores anathematis ſententiam, quoad reſipuerint, promulgamus, atque ſubſignato canonico teſtimonio hujus Decreti paginam ſigilli noſtri impreſſione conſignamus.

Signum Domini Gualteri Archidiaconi.
S. Rudolphi Archidiaconi.
S. Anſelli Archidiaconi
S. Theodorici Archidiaconi.
S. Erleboldi Præpoſiti.
S. Hadeguini, Widonis, Radulphi, Errardi, Hugonis, Lamberti, Mazelini, Gualteri, Bernardi, Giranni, Hugonis, Canonicorum.

Actum anno Incarnationis Verbi milleſimo centeſimo vigeſimo, Indictione XIV. Pontificatûs verò Domini Burchardi quinto. 1120.

Ego Guirimboldus Cancellarius ſcripſi & ſubſignavi.

Vide pag. 97. in Notis. (1) Burgardus. Seu Burchardus Cameracenſis Epiſcopus anno 1130. vivere deſiit; ut Waterloſius ipſi coætaneus in Chronico ms. Cameracenſi, itemque Dodechinus teſtantur.

(2) Wenemaro. Vide litteras Fundationis à Wenemaro factæ. ſupra cap 45. & 46. horum Diplom. Belg.

(3) Merbecca. Vicus inter Bruxellas & Lovanium, cui vicinus eſt *Bergeſem* hodie *Beyſſem*.

CAPUT L.

Calixtus II. *Papa, petente Sorore ſuâ Clementiâ, Flandriæ Comitiſsâ, anno* 1121. *firmat Bornhemienſis Eccleſiæ regimen Affligemienſibus commiſſum.*

Calixtus ſecundus Epiſcopus, Servus Servorum Dei, dilecto filio Fulgentio Abbati, Affligimenſis Monaſterii, quod ad honorem B. Petri Apoſtolorum Principis in Cameracenſi Diœceſi ſitum eſt, ejuſque Succeſſoribus, regulariter ſubſtituendis, in perpetuum.

Quæ religionis intuitu ſtatuuntur, inconvulsâ debent ſtabilitate ſervari. Siquidem Venerabilis Frater noſter Burgardus, Cameracenſis Epiſcopus, conſilio & aſſenſu Archidiaconorum ac reliquorum Clericorum Eccleſiæ ſuæ, conſilio etiam & hortatu Venerabilis Fratris noſtri Rodulphi Remenſis Archiepiſcopi, (ſicut in eorum miſſis ad nos litteris continetur) nec non & rogatu & ſupplicatione Sifridi Bornhemienſis Abbatis & Fratrum ſuorum, Affligimenſi Monaſterio Bornhemenſem commiſit Eccleſiam, ut in ea deinceps Monaſtici ordinis diſciplina, per Dei gratiam, habeatur.

Olim quidem in loco eodem Ordo fuerat Canonicus inſtitutus; ſed guerris ſupervenientibus, tantâ paupertatis inopiâ coarctatus eſt, ut neque Ordinem Canonicum conſervare, neque per ſe in Eccleſiaſtica quoque poſſet honeſtate perſiſtere.

Nos itaque tàm prædictorum Fratrum, quàm & Sororis noſtræ (1) Clementiæ, Flandrienſium Comitiſſæ, quæ ipſius loci diſpenſatrix eſt, petitionibus annuentes, & de religione veſtra plurimùm confidentes, prædictæ Bornhemenſis Eccleſiæ commiſſionem præſentis privilegii paginâ confirmamus.

Statuentes, ut auctore Deo, in Affligimenſis Monaſterii unitate ac ſubjectione, ſub regula monaſticæ diſciplinæ, in perpetuum perſeveret, ita nimirum libera & quieta, ſicut antea in Ordine Canonico fuerat, cum Altaribus de (a) *Haveſdunc*, *Hingem*, (b) *Kereberga*, (2) (c) *Rimenham*, (d) *Mercbecloa*, & cum omnibus quæ in præſenti legitimè poſſidet, vel in futurum largiente Deo, juſtè atque canonicè poterit adipiſci. (a) Haelſdonck. (b) Keerberge. (c) Rymenan. (d) Meerbeke.

Nulli ergo omnino hominum facultas ſit, præfatam Bornhemenſem Eccleſiam à diſpoſitione vel ſubjectione veſtri Monaſterii removere, ſeu quâlibet occaſione ſubtrahere, poſſeſſiones ejus auferre, vel temerariis vexationibus fatigare: ſed ita ſub veſtro Monaſterio maneat, ſicut à prædicto Fratre noſtro Burgardo, Diœceſano Epiſcopo, conſtitutum, & ipſius chirographo confirmatum eſt.

Si qua igitur in futurum cujuſlibet dignitatis ordiniſve perſona, noſtræ hujus Confirmationis paginam ſciens contra eam temerè venire tentaverit, honoris & officii ſui periculum patiatur, aut excommunicationis ultione plectatur; niſi præſumptionem ſuam dignâ ſatisfactione correxerit.

Qui verò conſervator extiterit, Dei omnipotentis, & Apoſtolorum ejus Petri & Pauli bene-

(1) Clementia Guilielmi Burgundiæ Comitis filia. Calixti II. Pontificis Romani ſoror, primùm Roberto II. Hieroſolymitano, Flandriæ Comiti, pòſt Godefrido Barbato, Lotharingiæ Brabantiæque Duci, nupta fuit.

(2) Rimenham, nunc *Rymenham*. Pagus eſt ſub præfectura Arculæa ad Diliam fluvium, primo lapide à Mechlinia, cui vicinus eſt Pagus de Keerberghe.

Digitized by Google

benedictionem, & gratiam conſequatur, amen, amen, amen.

Ego Calixtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus laudavi.

Datum apud S. Petrum, per manum Chryſogoni, S. Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis & Bibliothecarii. III. Februarii, Indictione XIV. Incarnationis Dominicæ anno mil- 1121.
leſimo, centeſimo vigeſimo primo, Pontificatûs autem Domini Calixti II. Papæ, tertio.

CAPUT LI.

Godefridus Barbatus, *Lotharingiæ Brabantiæque Dux, Montem S. Guiberti in favorem Abbatiæ Gemblacenſis immunitate ac privilegiis an.* 1123. *honorat.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Godefridus, gratiâ Dei Comes Lovanienſis, Dux Lotharienſis, omnibus veritatis amicis.

Sit notum vobis, quia diebus meis & (1) Anselmi Gemblacenſis Abbatis, juxta villam, quæ *Belrius* dicitur, erat locus, qui nunc (2) Mons S. Guiberti de nomine ejus cognominatur. Mons quidem incultus, ſed munitioni aptus, prædium Gemblacenſis Eccleſiæ erat, & Eccleſia, quæ in eo fuerat, jam multo tempore deſtructa erat: ſed tamen ſecundùm quantitatem ſuam, quod Leodicenſi Eccleſiæ debebat, tempore congruo perſolvebat.

Mons S. Wibert.

Abbas & Monachi, & familia Eccleſiæ timentes, quod timendum erat, ſcilicet ne quâcumque occaſione injuſtus pervaſor locum invaderet, & munitione ædificatâ vicinos, & maximè familiam Eccleſiæ affligeret, habito mecum conſilio, feriâ quartâ Paſchæ, feretrum S. Guiberti, cum reliquiis, illuc deportaverunt, & Deo cooperante, & per beatum Guibertum infirmis multam ſanitatum gratiam largiente, Eccleſiam, ut cernitur hodie, ædificaverunt, multo ſumptu & labore: ut locus ille non habitatio vaſtatoris, ſed domus eſſet Salvatoris.

Gaudebam actum meo conſilio, ut mihi in Gemblacenſi Cœnobio eſſet ad Deum frequens oratio, & unde vicinis non perturbatio, ſed animarum & corporum eſſet conſolatio. Cùmque propter pacis & concordiæ unitatem, multi illuc convenirent, & ad habitandum ſibi domos conſtruerent, iterum habito conſilio cum amicis meis & cum ſupradicto Abbate, & familia Eccleſiæ, decrevi, ut locus ille cum oppido Gemblacenſi jus legale & conſuetudinarium in omnibus haberet. Uno me excepto, nullus ibi quidquam juris haberet; Advocatum nullum, niſi me ſuſciperet; per Abbatem & per me, ſi neceſſitas exigeret, componenda componerentur, corrigenda corrigerentur.

Quamvis autem ego, ſicut Anteceſſores mei, per manum Imperatoris ſim conſtitutus Advocatus Gemblacenſis Cœnobii, tamen ut omnimodo eſſet rata mea conſtitutio, adhibita eſt etiam Leodicenſis Epiſcopi talis confirmatio, ut ſi ego vel aliquis Succeſſorum meorum quod conſtitutum eſt mutaverit, anathema ſit. Amen. Amen.

Actum anno Dominicæ Incarnationis mil-
leſimo centeſimo vigeſimo tertio, Indictione 1123.
primâ, epactâ viceſimâ ſecundâ, Domino Alberone, primo hujus nominis, Leodicenſium Epiſcopo.

(1) Anselmus Abbas Gemblacenſis, is fuit, qui Sigeberti Gemblacenſis Monachi, Chronicon ab anno 1112. uſque ad annum 1149. continuavit: quod Auctarium, cum ipſo Sigebertino Chronico, inferiùs ſubſequentur.

(2) De Monte S. Guiberti vide citatum Anſelmi Chron. anno 1123. Item ſuprà cap. 18. Dipl. Belg.

CAPUT LII.

Henniacenſis Eccleſia (quæ eſt hodie Canonicorum Regularium Abbatia, in Diœceſi Atrebatenſi) ab omni ſeculari poteſtate liberatur, anno 1123. *per* Carolum Bonum *Flandriæ Comitem.*

In nomine Sanctæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, amen.

Ego Karolus, Dei gratiâ Flandrenſium Comes, notifico omnibus Chriſtianis, tam futuris quàm præſentibus, quòd Balduinus Dapifer meus, & Balduinus, filius Lethardi, & uxor ejus Gerberga, conceſſione Arnulphi de Arda, Eccleſiam S. Martini de (1) Henniaco (quæ hactenus ſub eorum poteſtate, quaſi ancilla vænalis & miſera lugebat) divino inſtinctu inſpirati, ob remiſſionem peccatorum ſuorum, ab omni ſeculari poteſtate abſolutam & liberam fecerunt, eamque Deo & S. Martino, ac Domino Stephano, ejuſdem Eccleſiæ Abbati, ejuſque Succeſſoribus, ibidem Deo ſecundùm regulam B. Auguſtini, & Inſtituta Eccleſiæ S. Nicolai de Aridaga-

Digitized by Google

* Aroasiæ. dagamantia* victuris, diſponendam & ordinandam liberè reddiderunt.

Hanc igitur libertatem & donationem, ob remiſſionem peccatorum meorum, concedo, & ſigilli mei impreſſione confirmo. Hujus verò confirmationis Teſtes ſunt,

Robertus Advocatus, *
Guillermus filius ejus,
Guillermus nepos præfati Comitis....

* Atrebatenſis, Dominus Betuniæ.

Hæc Charta data eſt apud Atrebatum à præfato Comite III. Idus Decembris, anno Domini MCXXIII. 1123.

Additio. Abbatia Henniacenſis, S. Martino ſacra, ſecundo lapide à Duaco, fundata fuit anno 1040. à Roberto Advocato Atrebatenſi, *qui de remedio animæ ſuæ tractans, conſilio Gerardi Epiſcopi Cameracenſis, duodecim Canonicos inibi deputavit.* Ita Chronicon Cameracenſe. Sed Canonici facti ſunt demum Regulares anno 1094. ſuadente Lamberto Epiſcopo Atrebatenſi, ac paulò poſt uniti Celeberrimæ Congregationi Aroaſienſi, de quâ ſuperiùs Cap. 40. Vide etiam Origines Canonicorum Regularium.

(1) Henniacum vulgò *Hennin Lietard*, amplum eſt Arteſiæ Municipium, jure Oppidi gaudens; à quo nobiliſſima familia Hennina nomen traxit. Henniacum titulo Comitatûs ornavit anno 1579. Philippus II. Rex Catholicus, & poſſidetur nunc à Duce Bournonvillio.

Stemma familiæ Comitum de Hennin & Bouſſu vide apud Miræum in Chronico Belgico ad annum 1554. Ex ea ortus eſt Eminentiſſ. D. Thomas Philippus de Alſatia, hodie Mechlinienſium Archiepiſcopus IX, anno 1719. creatus S. R. E. Cardinalis. Additio.

CAPUT LIII.

(1) Folcoldus *Bernæ Dominus, ejuſque uxor Beſſela, fundant Abbatiam Bernenſem, Ordinis Præmonſtratenſis, in confinibus Hollandiæ & Brabantiæ. Id ſuo Diplomate Andreas Epiſcopus Ultrajectinus firmat anno* 1134.

In nomine Domini, amen. Andreas miſericordiâ Dei, quâ vocat ea quæ non ſunt, Eccleſiæ Trajectenſis Epiſcopus.

Quo ſtudio, quâve ſollicitudine ſit invigilandum his, qui ſibi nihil reliquerunt, ut nudi ſequerentur nudum Chriſtum, pietas fidelium novit, quæ pelles animalium tanquam poteſtates ſublimes, ad excipiendas tempeſtates, tabernaculo ſuppoſuit, quatenus intra tabernaculum purpura contemplativorum tranquillâ pace reſpondeat, & lumen honeſtæ vitæ circumquàque diffundat.

Et nos igitur, pro poſſe noſtro, hoc æmulantes, præſenti ſcripto, præſentibus & poſteris edicimus, quod Folcoldus de (2) Berna, vir liber & dives, ſed & uxor ejus Beſſela, inſpiratione Dei, ſanè intelligentes, cedros Libani, quas plantavit Dominus, nidum habere paſſeribus, ad honorem Dei, & Theotocos beatæ Virginis Mariæ, Abbati Roberto de (3) Inſula ejuſdem beatæ Matris, ipſam Bernam cum omnibus ſuis appertinentiis, (4) *Maeſmond* quoque cum omnibus ſuis attinentiis, nec non & (5) *Erthepe*, quæ eſt in (6) Teſſandria, cum omnibus ſuis attinentiis, ſed & *Altſurge*, cum omnibus ſuis attinentiis, item etiam (7) *Mersberch* cum omnibus uſibus ſuis, quos in ſeculo viventes inibi jure obtinuerunt, per manus noſtras tradiderunt.

Abbas autem præmemoratus ex Canonicis

(1) Folcoldus Comes Teſtrebandiæ, quæ comprehendebat *Bommelweert, Thielerweert, Heuſden*, &c. fuit Bernæ Converſus ſeu Laicus, ibidem ſepultus.

(2) Berna Canonicorum Regularium Ordinis Præmonſtratenſis Abbatia, primo lapide à Silva-Ducis Brabantiæ Urbe Epiſcopali, olim ſtetit: nunc jacet, per Calvinianos exciſa. Abbas porrò cum Sodalibus ſuis Silvam-Ducis domicilium tranſtulit. Hodie Vilvordiæ reſidet cum paucis Religioſis; ceteri ſunt in Paſtoratibus in Diœceſi Sylvæ-Ducenſi.

(3) Insula B. Mariæ vulgò *Mariewerdt*, præclara quondam ejuſdem Ordinis Pręmonſtratenſis Abbatia, ſeptimo lapide à Berna, per eoſdem Religionis avitæ hoſtes deleta, ſimiliter ſuos nunc cineres ſpectat. De illius origine, lege in Chronico noſtro Præmonſtratenſi.

(4) Maesmond. *Maeſmonda*, vicus ad Moſam (ex oppoſito Littoy) hodieque Diœceſis Ultrajectinæ, ubi fuit Monaſterium Virginum Ordinis Præmonſtratenſis fundatum à Beſſela Folcoldi Conjuge, ibidem ſepulta. Sed deſiit Monaſterium & bona habuerunt Bernenſes.

(5) Erthepe ſeu *Aertdepe*, non agnoſcitur à Bernenſibus modò, quia in initio à morte Domini Folcoldi Abbas Everardus inter alia multa coactus fuit *Aertdepe* cum ſuis attinentiis transferre & reſignare conſobrino Folcoldi, *Gerardo Breuwe*, qui infeſtabat Monaſterium Bernenſe & Monaſterium Sanctimonialium in Woort. Tamen creditur eſſe *Aertdepe* dominium inter Moſam & Wahalim.

(6) Tessandria ſeu Taxandria, nunc *Peelandt*, cum vicino tractu Campaniæ Brabantinæ ac Leodicenſis. Hinc *Teſſenderlo*, amplum municipium in Brabantiæ & Leodicenſis agri confinibus, ſecundo lapide à Diſthemio Oppido ſitum.

Cujus loci Ammianus Marcellinus meminit: Anno Chriſti 358. Julianus Cæſar (cognomento Apoſtata) Lutetiâ Pariſiorum, ubi hiemaverat, diſcedens, contendit adversùs hoſtes, petiitque (inquit) primos omnium Francos, videlicet, quos conſuetudo *Salios* appellavit, auſos olim in Romano ſolo apud Toxiandriam *locum habitacula ſibi figere, prælicenter. Cui, cùm Tungros veniſſet, occurrit legatio prædictorum, opinantium reperiri Imperatorem etiam tum in hibernis; pacem ſub hac lege prætendens, ut quieſcentes eos tanquam in ſuis nec laceſſeret quiſquam, nec vexaret.

* Id eſt, Regionem, juxta Cluverium lib. 2. de Taxandria.

Ex qua Amm. Marcellini narratione diſcimus, *Francos Salios*, Juliani Apoſtatæ ævo, in Taxandria, & vicino Tungrorum tractu ſedes ſuas habuiſſe, indeque progreſſos, totam paulatim Galliam, pulſis Romanis, occupaſſe.

(7) Mersebergh, ſeu *Mersbergh*. Vicus in quo olim fuit Præpoſitura Religioſorum Bernenſium, ſitus in ditione

Digitized by Google

cis ſuis Abbatem idoneum excipiens, ſuperadditis ei conſervis & commilitonibus Dei, prædictæ Bernæ per manus noſtras impoſuit, Eccleſiamque illam ab omni ſua vel Succeſſorum ſuorum obedientia, & commodo temporali penitus abſolutam noſtro regimini & obedientiæ ſubſtituit, nihil juris aut reſpectûs in Eccleſia ſibi prædicta reſervans: præterquam ſi minùs ordinatè quid egerint, coadjuvante tunc loci præſente Abbate, commonitione fraternâ, ſecundùm tenorem matricis Eccleſiæ, corripiat & emendet.

Nos item prædictam Eccleſiam, ab omni tam noſtra, quàm fidelium noſtrorum exactione liberam, ex hoc nunc edicimus & facimus, nihil excipientes, præter orationes & obedientiam filialem.

Sepulturam etiam & inunctionem infirmorum ſuorum tantùm, ſed & ipſum oleum, ſecundùm quod Eccleſiæ de Inſula prædicta conceſſimus, concedimus & iſti.

Absque conſenſu verò aut conductu Sacerdotum comprovincialium, nullum ex ipſorum Parochianis excipient mortuum, vel ſepelient.

Et ne quid contractum legibus hæc inſcriptio minùs habeat, tempus ac teſtes aſſignavimus, & ſigilli noſtri impreſſione firmavimus; multiplicationem in omni benedictione qui ad prædictam Eccleſiam ea quæ juſta ſunt cuſtodiunt, invaſoribus autem manus anathematis & æternæ damnationis obtendentes.

Et hæc quidem geſta ſunt Unigeniti æterni anno Incarnationis milleſimo centeſimo tri- 1134.
ceſimo quarto, Indictione XII. anno verò Lotharii decimo, Imperii ſecundo ejuſdem, Epiſcopatûs autem mei ſeptimo, præſentibus Teſtibus ſubſcriptis;

Harberto Majoris Eccleſiæ Præpoſito,
Luberto ejuſdem Eccleſiæ Decano,
Hermanno Præpoſito S. Bonifacii,
Luberto Decano de S. Petro,

Canonicis.

Ottone, Aſcellino, Alardo,
Conrado, Alberone, Chryſantho,
Blitero, Guilelmo.

Liberis Hominibus,

(8) Arnoldo Juvene Comite de Clive.
Gerungo de Aſper.
Guilelmo Filio Comitis Guilelmi.

Miniſterialibus,

Hereboldo, Rutherico, Giſelberto.
Alphardo Sculteto, Arnoldo Caſtellano.

Ultrajectina ſecundo lapide ab Amersfurto. Fuit illius loci Dominus Folcoldus & extat ibidem *Folkers-bergh*.

(8) Arnoldus juvenis Comes de Clive. Antiquitatum Clivenſium ſtudioſi notent, Arnoldum Comitem Clivenſem anno Chriſti 1134. juvenili ætate floruiſſe.

CAPUT LIV.

Godefridus Barbatus, *Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux, anno* 1134. *fundat Præpoſituram Capellenſem, quæ eſt Benedictinorum, olim extra, nunc intra muros Urbis Bruxellenſis.*

In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Ego Godefridus Lotharingiæ Dux, ab Eccleſiarum Doctoribus intelligens omnium hominum ſalutem in eleëmoſynarum largitione plurimùm conſtare: Principibus verò hujus ſeculi, utpote qui amplius acceperunt à Deo, ut retribuant ei, idipſum magis congruere, eò quòd eleëmoſyna peccatum exſtinguat, & animam vivificet; & quia Prophetæ Danielis teſtimonio, Rex quondam ille Babylonicus eleëmoſynis à peccatis redimi potuiſſet, ſi tamen acquieviſſet doctrinis horum & exemplis; operam dedi, & quorumdam fidelium meorum ſalubri uſus conſilio, quæ aure perceperam, opere adimplere curavi.

Denique cauſſâ ſalutis animæ meæ, patrumque meorum ac filiorum, allodium quoddam meum, Bruxellæ Opido adjacens, & Capellam in eo ad honorem Dominici Sepulcri, Dominique Genitricis Mariæ conſtructam, cum omnibus ſuis appendiciis (1) Parvino Abbati ac Monachis S. Sepulcri Cameracenſis Eccleſiæ in eleëmoſynam dedi: in tantum videlicet liberè, ut nullus Clericorum, ſive Laicorum, aut potentum, illud omninò in perpetuum violare præſumat, vel ſui juris aliquid ex eo vindicare queat.

Eâ tamen conſideratione, ut ibidem Deo & ejus Genitrici, die noctuque obſequia divina impendantur, nec non & obitûs mei memoria, in prælibata capitali Eccleſia à Fratribus annualiter habeatur. Et ut hæc donatio mea in æternum inconvulſa permaneat, ſigilli mei impreſſione ac legitimorum teſtium ſubſcriptione, confirmo & corroboro.

Signum Godefridi Ducis.
S. Filiorum ejus Godefridi & Henrici, quorum conſenſu hæc peregit.

Signa Liberorum.

Henrici de Birbeca.
Willermi & fratris ejus Henrici de Dungleberga.
Sigeri de Wavera.
S. Rodulfi Leodienſis Canonici & Capellani.
S. Waldrici Capellani.
S. Godezonis Capellani.
S. Arnulfi Clerici.

S. Franconis

S. Franconis (2) Caſtellani & Dapiferi de Bruxella.
S. Franconis Pincernæ de (3) Iſſa.
S. Arnulfi Dapiferni de Lovanio.
S. Gozewini Pincernæ.
S. Alardi fratris ſui.
S. Amulrici Militis.
S. Franconis Miniſtri de Bruxella, cujus labore & induſtriâ hæc ſuggeſta ſunt.
S. Radulfi fratris ejus.
S. Gozewini Miniſtri.
S. Henrici Monetarii.

Signa cæterorum fidelium meorum de meâ Curia.

Signa quorumdam Nobilium.

Walteri Rodeſtoc & filiorum ejus.
Walteri Anglici.
Stephani Duri.
Hugonis Rampart.

ACTUM apum ISSAM menſe Decembri XIII Kalend. Januarii, anno Dominicæ Incarnationis MCXXXIV. Indictione XIII. Imperii 1134. verò Domini Lotharii Regis anno IX. & IV. Liethardi Cameracenſis Epiſcopi.

DOnationem iſtam idem Godefridus Dux confirmavit anno MCXXXVIII. Indictione II. epacta XVIII. Concurrente V. Imperii Conradi Cæſaris Auguſti primo, Præſulatus Nicolai Cameracenſium Epiſcopi ſecundo.

Additio. (1) PARVINUS, fuit quartus Abbas S. Sepulchri Cameraci, de cujus fundatione ſupra agitur Cap. 35. Diplom. Belg. Erat antea Religioſus S. Vincentii Laudunenſis, poſituſque fuit in locum Fulberti Abbatis, depoſiti ob malos mores anno 1130. per Rainaldum de Pratis Archiepiſcopum Remenſem. Factum approbavit S. Bernardus Epiſtolâ 28.

Porrò eandem Præpoſituram B. M. de Capella hodieque tenet Abbas S. Sepulcri, & ad eandem ſolet mittere duos treſve Religioſos, qui pulchram illic domum inhabitant juxta templum. Quin & Abbas iſto titulo confert Paſtoratum & Capellanias ejuſdem Eccleſiæ. Vide infra Origines Cœnobiorum Benedictinorum.

(2) CASTELLANUS Bruxellenſis, Domum ac juriſdictionem amplam habet, in loco dicto *Borgendael*, juxta Palatium Principis & Abbatiam Frigidi Montis Bruxellæ.

(3) ISSA. Sic in Manuſcriptis exemplaribus paſſim. Deſignatur autem, ut arbitror, * patria Juſti Lipſii, amplum Brabantiæ municipium, ſecundo lapide à Bruxella ſitum. * Iſſa ſuperior vulgo Over-Iſſche.

CAPUT LV.

Canonicorum Antverpienſium migrationem, ſeu tranſlationem ex Baſilica S. Michaëlis ad Baſilicam S. Mariæ, anno 1124. auctoritate Burchardi Cameracenſis Epiſcopi factam, LIETARDUS ejuſdem Urbis Epiſcopus confirmat anno 1135.

Collatum cum Ms. IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. LIETARDUS divinâ favente clementiâ, Cameracenſis Epiſcopus, omnium tam futurorum quàm præſentium generationi in perpetuum.

QUIA commiſſis nobis Eccleſiis vigilanti curâ nos ſemper intendere, noſtræ ſaluti neceſſarium non dubitamus, non ſolùm à Prædeceſſoribus noſtris retroacta benè diſpoſita corroborare, verùm etiam ex rebus diſpoſitioni noſtræ conceſſis augmentare, noſtræ ſalvationi congruum ſperamus.

QUAPROPTER Eccleſiam B. Mariæ Dei Genitricis in Burgo Antwerpenſi ſitam, ab Eccleſia S. Michaëlis in eodem Burgo fundata, per Prædeceſſorem noſtrum (1) Burchardum Epiſcopum, faventibus, imò petentibus ejuſdem Eccleſiæ Præpoſito & Fratribus, cum integritate Præpoſituræ & beneficiorum, videlicet prædiis ſeu mancipiis, quæ uſque ad hæc tempora Eccleſia illa poſſederat, nec non cum omnibus appendiciis, Capella ſcilicet (2) S. Walburgis, quæ eſt in eodem Burgo, & Capella * *Ortheren*, *Berendrecht*, (3) *Linlo*, (4) *Zantſliet*, * Orderen. atque omnibus, quæ infra ambitum præfatæ Parochiæ continentur, decimis, tranſlatam, nos quoque, ſicut prædictus Prædeceſſor noſter ordinavit, approbantes, noſtræ auctoritatis teſtimonio confirmamus.

DECRETUM eſt ſiquidem in priori memorati Pontificis privilegio, ut Præpoſitus Eccleſiæ S. Mariæ, à Fratribus canonicè electus, Canonico & Catholico Cameracenſium Epiſcopo præſentatus, curam Canonicorum de manu ipſius ſine contradictione ſuſcipiat, & more Cameracenſium Præpoſitorum debitam ei obedientiam exſolvat.

AD hanc ſanè Canonicorum inſtitutionem perpetuò muniendam, eamdem ligandi ſolvendique poteſtatem, quam Mater noſtra Cameracenſis Eccleſia in pervaſores ſuos habet, perſæpè dictæ Eccleſiæ S. Mariæ in malefactores ſuos concedimus. Parochiales verò Sacerdotes ipſorum, à Præpoſito & Canonicis ſubſtitutos, curam à nobis ſeu Miniſtris noſtris ſuſcipere decernimus.

PETITIONE nec minùs GODEFRIDI glorioſi

(1) BURCHARDI, Cameracenſis Epiſcopi Diploma de Tranſlatione Canonicorum Antverpienſium ex Templo S. Michaëlis ad Templum B. Mariæ, quod nunc eſt Cathedrale, exſtat in noſtro Codice Donationum Piarum cap. 77.

(2) S. WALBURGIS, Capella, in veteri Burgo Antverpienſi ſita, honore Parochialis Eccleſiæ anno 1478. per Sixtum IV. Papam aucta eſt, petentibus Canonicis Antverpienſibus.

(3) LINLO, hodie *Lillo* Fortalitium Statuum Fœderatorum ad Scaldim Fluvium, tertio lapide ultra Antverpiam.

(4) SANTFLITUM mænibus cinctum ab Hiſpanis an. 1628.

Digitized by Google

glorioſi Lotharingiæ Ducis & Marchionis, duas partes manipulorum decimæ ad Antwerpiam, & univerſum ejus Parochiæ ambitum pertinentes, à Prædeceſſore ſuo illuſtris memoriæ * GODEFRIDO Duce & poſtea Jeroſolymitano Rege, Eccleſiæ S. Michaëlis traditas, quia minùs juſtè ipſe eas ſubtraxerat, eidem Eccleſiæ recognovit, & per manum felicis memoriæ Henrici quarti Romanorum Imperatoris Aug. aſſignatas, Prædeceſſoris quoque noſtri privilegio in Tranſlatam S. Mariæ Eccleſiam confirmatas, nec non Sereniſſimi LOTHARII tertii Romanorum Imperatoris invictiſſimi Chartâ in eadem Eccleſia corroboratas, noſtri etiam Decreti auctoritate in eadem munimus.

* Godefridus Bullonius.

PRÆDICTI verò Fratres ſæpe dictæ Eccleſiæ S. Mariæ, in quorum diſpoſitione ex dignitate & tenore prioris libertatis, tota Antwerpenſis pendebat & pendet Parochia, tranſacto non multo tempore, Fratres qui in Eccleſia B. Michaëlis, ſub Regula S. Auguſtini deſerviunt, ut commiſſum ſibi onus humero mutuæ fraternitatis ſecum portarent, per Dominum (5) NORTBERTUM, ſummæ Religionis & ejuſdem vitæ Profeſſionis virum, ad ſe vocaverunt, eique Eccleſiam S. Michaëlis ſupradictam liberam contradentes, ad eam, in qua nunc Domino ſerviunt, glorioſæ Dei Genitricis Mariæ Eccleſiam, cum integritate Præpoſituræ & beneficiorum, ut præmiſſum eſt, tranſierunt.

S. Norbertus.

UT autem eos pondus diei & æſtus ſecum portantes conſolationibus conceſſorum ſibi beneficiorum conſoverent, conſervatis in ſuos uſus, Natalitii Chriſti die, & Purificationis S. Mariæ, exceptis quæ in eodem die ibi offeruntur candelis, Paſchæ quoque, ſeu Aſcenſionis, Pentecoſtes, ſive omnium Sanctorum, nec non omnium Commemorationis animarum oblationibus: reliquas S. Michaëlis Fratribus, atque Eccleſiæ S. Mariæ Magdalenæ, ſub eodem conditionis tenore, (6) Sororibus per omne tempus conceſſerunt, mutuam in invicem orationum communicantes, & in perpetuum conſervantes fraternitatem, & in omnibus neceſſitatibus auxiliandi caritativam ſupportationem.

CUPIENTES præterea ſibi & ſuis Succeſſoribus pacis unitatem ſervare & relinquere, quia ſepeliendi in utroque cœmeterio conceſſa eſt licentia, ſtatutum eſt, ut quicumque infirmus ex parochianis Antwerpenſibus, ſub regula memoratorum Fratrum S. Michaëlis Deo deſervire deſiderat, licentiam à parochiali Sacerdote S. Mariæ ſine contradictione accipiat, & ſi vivens ad eos introierit accepto ipſorum habitu, exequiarum funeris oblationes, Fratres S. Michaëlis, ad quos tranſit, habeant: ſin autem, ſicut de omnibus aliis parochianis, ad Fratres S. Mariæ redeant.

COMMUNICARE quoque infirmos & oleo inungere, niſi qui in ſuæ vitæ habitu inveniuntur, Fratribus S. Michaëlis non licebit.

BAPTISMUS autem celeberrimi temporis Paſchæ & Pentecoſtes in utraque ſervabitur Eccleſia. Reliquo verò tempore parochialis Sacerdos S. Mariæ baptizandis providebit.

PRO commemoratione itaque ſuæ libertatis utraque Eccleſia parili libertatis donatione ornata perſolvet Cameracenſi Canonico & Catholico Præſuli aureum nummum Antverpenſis monetæ ac ponderis, ſingulis annis in feſto S. Lucæ, univerſo prioris exigentiæ & juſtitiæ dimiſſo debito.

QUÆCUMQUE ergo Pontificum ſeu Principum largitione, imò quorumlibet fidelium collatione memoratis Eccleſiis oblata ſunt, vel ulteriùs conferentur, hujus noſtri Decreti munimento eiſdem, ad uſus Canonicorum, confirmamus.

NE qua verò canonica ſecularisve perſona, proceſſu temporis, in hanc noſtri Decreti paginam ſpiritu nequam moveatur, collatâ conſervatoribus pace, in pervaſores, quoad reſipuerint, anathematis exterminium promulgamus, atque noſtrâ ſubſigillatione, & Canonicorum teſtium adſtipulatione confirmamus.

Signum Nicolai Præpoſiti.
S. Gerardi Archidiaconi & Decani.
S. Joannis Archidiaconi.
S. Theoderici Archidiaconi.
S. Alardi Archidiaconi.
S. Theoderici Archidiaconi.
S. Roberti Cantoris.

Canonicorum.

Hugonis,
Gerinboldi,
Lantberti,
Guidonis,
Bartholomæi,
Vincentii,
Raduardi.

ACTUM Incarnationis Dominicæ anno milleſimo centeſimo triceſimo quinto, Indictione undecimâ, Præſulatûs Domini Lietardi IV. in nomine Domini feliciter, amen. 1135.

EGO Guerinboldus Cancellarius recognovi.

CA-

(5) S. NORBERTUS Fundator Ordinis Præmonſtratenſis, obiit Archiepiſcopus Magdeburgenſis anno 1134.

(6) SORORIBUS, ut apud Brigittinos, ſic & apud Præmonſtratenſes olim duplicia multa fuere Monaſteria ſeu Clauſtra, virorum ſcilicet & Virginum, muris diſtincta.

Digitized by Google

CAPUT LVI.

THEODERICUS ALSATIUS, *Flandriæ Comes, ejuſque Conjux* SUANAHILDIS, *varia prædia anno* 1136. *dant Eccleſiæ* (1) *Truncinienſi, quæ eſt Abbatia Ordinis Præmonſtratenſis prope Gandavum.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Ego THEODERICUS Dei gratiâ Flandriæ Comes, divinâ inſpiratione admonitus, fidelium quoque Principum, qui Eccleſias Dei fundaverunt, & rebus ſuis ditaverunt, exempla ſecutus, ob remiſſionem peccatorum meorum, & ſalutem animæ meæ, & Conjugis meæ SUANAHILDIS Comitiſſæ, Prædeceſſorumque meorum Flandriæ Comitum:

LOCUM quendam ſacræ religioni congruum, in fundo Waſiæ ſitum, inter ſilvam, quæ dicitur *Conegesfurſt* & villam *Berdamara*, nunc *Salechem* vulgò nominatum, S. Trinitati, & perpetuæ Virgini Dei Genitrici Mariæ, necnon S. Joanni Evangeliſtæ, & omnibus Sanctis omnimodis liberum obtuli, in uſus Fratrum Regularium, ſecundùm Regulam beati Auguſtini ibidem Deo ſervientium.

CONTRADIDI etiam illum locum, qui dicitur (2) *Hulſterloe*, cum ſilvis & *Moer*, & pratis, & paſcuis, & ceteris appendiciis inter prædicta loca ſitis, & uſque ad circumjacentes Parochias porrectis.

HOC autem donum feci petitione Domini (3) IWANI, ejuſdem loci Fundatoris, hominis mei, cujus hæc feoda fuerunt.

ET quia pium eſt ſacratis Deo locis cautelam pacis & quietis providere, ſtatui ne aliquis in poſterum locum ipſum, Fratres, & homines ad eos pertinentes injuſtis vexationibus inquietare præſumat.

ADDIDI etiam, ne quis Advocatiam in his prædictis datis habeat, præter Comitem Flandriæ, vel eum, qui Dominium Waſiæ tenuerit à Comite. Quod ſi & ipſe prædictos Fratres in aliquo temerè gravaverit, & admonitus corrigere neglexerit, ipſam Advocatiam in perpetuo amittat: & Fratres, & omnia ſua, poſtmodum ſub defenſione Comitis ſecuri ſubſiſtant.

DENIQUE ut hæc prædicta rata & inconvulſa maneant, ſigilli mei impreſſione, & teſtium ſubſcriptione confirmare præcepi.

Signum Rogeri Brugenſis Præpoſiti.

S. Roberti.....

(1) TRUNCINIUM, vulgo *Drongene*, Abbatia Ordinis Præmonſtratenſis, ad Liſam Fluvium primo lapide à Gandavo ſita, circa finem Sæculi XVI. per Calviniſtas atque Iconoclaſtas fuit funditus everſa. Abbas & Religioſi dudum in Urbe Gandavenſi ſuum habuerunt domicilium: ſed tandem ad proprios rediêre lares, redintegrato ſuo Cœnobio Truncinienſi.

Additio.

(2) HULSTERLOE, eſt vicus Waſiæ, haut procul à Kildrechto ſitus.

(3) IWANUS, ſeu Ivanus, fuit Comes Aloſtanus, Gener Theoderici Alſatii Flandriæ Comitis. Ivani Diploma, huc ſpectans, reperies in noſtro Codice Donationum Piarum cap. *96*.

Rex Catholicus, tamquam Comes Aloſtanus, eſt Advocatus ſeu Protector Eccleſiæ Cameracenſis. Quo titulo Carolus V. Imperator arcem, ad muros Urbis Cameracenſis, in monte ædificandam curavit, adverſus Gallos anno 1540: quo loco olim ſtetit Baſilica & Collegium Canonicorum S. Gaugerici, quod in Urbem inde eſt tranſlatum.

CAPUT LVII.

Xenodochium ſeu Hoſpitale Beatæ Mariæ & XII. Apoſtolorum, in Urbe Bruxellenſi, à RIKELDE *Matrona fundatum, Tabulis* GODEFRIDI BARBATI *Lotharingiæ Brabantiæque Ducis firmatur ac roboratur, anno* 1138.

IN nomine Summæ & Individuæ Trinitatis. Notum ſit tam futuris quàm præſentibus, quòd matrona quædam RIKELDIS videlicet locum quendam atrio S. Michaëlis, ſanctæque Gudilæ continuum, omnique jure hereditario liberum, in ſpem æternæ retributionis, ad uſus pauperum, Alberto Bruxellenſi Parochiano atque Canonico tribuit, in quo ipſe (1) Domum Hoſpitalitatis, in honore ſanctæ Mariæ ſemper Virginis, & duodecim Apoſtolorum, impenſâ rerum ſuarum, à principio fundavit.

CUI adhuc conſolatione temporalium carenti, quidam fidelium divinitùs inſpirati, manum benignitatis extenderunt, & partem patrimonii ſui, ad recreationem pauperum intulerunt; Faſtradis curtem unam, Frideburgis unam, Everwinus Carens bonarium culturæ, Hugo dimidium bonarium, Theodericus de Molla bonarium & dimidium, Oda, quæ dicebatur Rufa, dimidium bonarium. Elterus quartam partem bonarii, Everwinus de Scarenbeca unum

unum bonarium prati, unum culturæ, tres modios annonæ de molendino, & partem decimæ in (2) *Haren.*

Iis ſe ſic habentibus, & Alberto, bonæ memoriæ viro, viam univerſæ carnis ingreſſo, ego Folbertus, Chriſtianæ Religionis Profeſſor minimus, tam ex præcepto Godefridi Ducis Lotharingiæ, quàm exhortatione Burchardi Epiſcopi, & utriuſque ſexûs petitione populi, præfatam domum procurandam ſuſcepi: cui ſollicitudinem & laborem, ad honorem Dei & ſalutem animæ meæ, prout potui, vigilantiùs impendi.

Eidem Hoſpitali præfatus Epiſcopus, Deo inſpirante, & noſtrâ admonitione inductus, reditus Altaris, quod eſt in (2) *Etterbeke*, ad uſus pauperum, pro ſalute animæ ſuæ, aſſignavit, & habendos in perpetuum canonicâ auctoritate confirmavit.

Quia verò dotes præfati Altaris, videlicet viginti unum bonaria culturæ, incuriâ præcedentium perſonarum, ab eodem alienatæ fuerunt, quadraginta duobus & ducentorum quinquaginta modiorum annonæ impenſâ, tandem eas Eccleſiæ diligenter reſtituimus.

Præterea ſex bonaria, quæ ad Godefridum, filium Theoderici, jure hereditario deſcenderant, ab eodem Godefrido, in præſentia heredum non reclamantium, novem marcis comparavimus; quibus in poteſtate prænotati Principis liberè traditis, præfatam domum Hoſpitalitatis, per manus ipſius, in præſentia multorum, iis donari imperavimus.

Iis Everwinus Dives unum bonarium, in remiſſionem ſuorum peccatorum, addidit: iis præterea unum bonarium addidimus, quod ab heredibus Franconis Lupi comparavimus.

Teſtes & aſſenſum præbentes filii Ducis,
(3) Godefridus ſcilicet & Henricus.
Teſtes, Waldricus Godeza, Arnoldus, Capellani.
Leoninus Franco Caſtellanus,
Arnoldus Dapifer,
Egebertus de Bigardis,
Gerardus Hurat,
Giſeluius Franco, Pincerna,
Henricus de Spalt,
Euwinus de Scarenbecca,
Goſuinus Clibinc, Franco Canus,
Egericus, Arnoldus de Wideſcat,
Goſwinus, Balduinus, Meinardus, Scabini.

Actum Bruxellæ, anno Verbi Incarnati
milleſimo centeſimo triceſimo octavo. 1138.

Ego Godefridus Dux Lotharingiæ recognovi, & ſigilli mei appenſione hæc inconvulſa manere volui.

(1) Hospitale iſtud duodecim Apoſtolorum, hodie eſt Cœnobium S. Gertrudis, prope Scalam majorem Templi S. Gudilæ, in quo nunc Moniales vivunt, cum vetulis aliquot mulierculis pauperculis. Fuit olim Hoſpitale ſexûs utriuſque: an viri ſint tranſlati ad vicinum Hoſpitale, quod Bethania dicitur, civibus meis diſcutiendum relinquo. Cœnobium verò S. Gertrudis etiamnum prædia quædam poſſidet in Haren & Etterbeke.

(2) Haren & Etterbeca vici ſunt Bruxellis vicini. Ex Etterbeca Albertus Pius, Belgarum Princeps operâ cujuſdam Germani, anno circiter 1602. copioſiſſimum fontem, miro artificio molæ aquariæ, deducendum curavit in altiorem Urbis Bruxellenſis partem, & in Palatium, hortos, ac Parcum ferarum Palatio adhærens.

(3) Godefridus & Henricus. Godefridus patri ſuo Godefrido Barbato in Lotharingiæ inferioris ac Brabantiæ Ducatu ſucceſſit. Henricus Affligemii Monachum induit: ut Cap. ſequenti docebimus.

Porrò Godefridus Barbatus non ſolum Lotharingiæ inferioris ac Brabantiæ Dux fuit, ſed & Comes Lovanienſis, ut & Succeſſores ejus. De primis Comitibus Lovanienſibus, libet hìc ſubnectere verſus perantiquos, qui apud Jacobum Guiſium in Ms. Hannoniæ Chronicis Tomo 2. libro 14. capite 40 exſtant, ſuntque Ægidii Abbatis Trudonenſis, teſte Cronendalio in Namurco Ms.

Sic tua res agitur Dux (1) Karole, *ſicque Ducatum*
Lotharicum perdis, dum tua regna petis.
Filius Otto *tamen tibi Dux ſuccedit* (2) *in illo,*
Quem ſibi confirmat Imperialis Apex.
Huic quoque Germanam dant Chronica ſcripta Sororem,
Nomine (3) Gerbergam, *quæ* (4) *mihi viſa fuit.*
Hanc ſibi (5) Lambertus *deſpondit, quem Raginerum*
Hannoniæ Comitem progenuiſſe ferunt.
Huic quoque ſucceſſit (6) Henricus *Filius*: (7) Otto
Quem ſequitur fruſtra; nam ſine prole fuit.
Hunc quoque ſubſequitur (8) Lambertus, *Patruus ejus,*
(9) *Qui regit has terras Lovanioque præeſt.*
Nonne vides igitur quàm clari ſanguinis iſtos
Vena venuſtavit? (10) *Troica quippe fuit.*

(1) Karolus, Ludovici Francorum Regis filius anno 997. ab Othone II Imperatore primus Dux Lotharingiæ inferioris creatus fuit: teſte Sigeberto in Chronico. Ludovico Francorum Rege, Stirpis Carolinæ ultimo, ſine liberis anno 987. defuncto, Hugo Capetus, Comes Pariſienſis, regnum invaſit, Carolo ex paterna & avita ſucceſſione debitum. Quod dum armis repetit, adeòque Ducatum ſuum Lotharicum, (ut in bello fieri ſolet) perdit ſeu vaſtat, per fraudem anno 990. à Capeto captus, Aureliæ ad Ligerim anno proximè ſequenti obiit.

(2) In illo, ſupple, Ducatu Lotharico, ſucceſſit Otto filius, confirmante eodem Imperatore. Obiit Otto ſine liberis anno 1005. ut in Stemmatibus Belgicis cap. 13. latiùs explicui.

(3) Gerberga, Ottonis ſoror, ſucceſſit eidem in Comitatu Lovanienſi: in Ducatu verò Lotharingiæ inferioris Godefridus Improlis. Vide hæc latiùs demonſtrata in Chronico noſtro Belgico ad ann. 977.

(4) Mihi visa. Itaque auctor coëtaneus fuit Gerbergæ.

(5) Lambertus cognomento Barbatus, Ragineri II. Hannoniæ Comitis filius, ut in recitatis verſibus diſertè legitur: quod notâ dignum. Uxor illi fuit Gerberga.

(6) Hen-

(6) Henricus eo nomine primus Comes Lovanienſis, Lamberti & Gerbergæ filius.
(7) Otto infans & ſine prole obiit, adeoque fruſtra fuit.
(8) Lambertus, Baldricus, Ottonis patruus, Henrici I. Frater, Ottoni in Comitatu Lovanienſi ſucceſſit, ut citato loco in Stemmatibus Belgicis fuſiùs legitur.
(9) Qui regit. Vivebat ergo adhuc auctor ſub Baldrico.
(10) Troica. Ut Hiſpani, Veneti in Italia, Arverni in Gallia, Maſſeſyli in Africa, & alii populi auſi Latios ſe fingere Fratres ſanguine ab Iliaco; ſic & Franci noſtrique Belgæ propaginem à Troianis olim repetebant; nec ſine Patrocinio: quoniam cum turba inſaniebant. De his rebus alibi.

CAPUT LVIII.

Henricus, *Godefridi Barbati Lotharingiæ Brabantiæque Ducis filius; in Affligemienſi Benedictinorum Cœnobio, Monachum induit, & varia prædia eidem Cœnobio donat, circa annum* 1141.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum ſit omnibus tam præſentibus quàm futuris, quòd ego (1) Henricus, filius Godefridi Ducis Lotharingiæ & Comitis Lovanii, ob declinandas miſerandas & ærumnoſas hujus ſeculi procellas, ad Monaſterium Affligemenſe, quaſi portum ſalutis, confugi.

Ubi Deo & SS. Apoſtolis ejus Petro & Paulo, ſub præſentia Domini Petri Abbatis & totius Congregationis, adſtantibus hominibus meis, meipſum in Monachum offerens, allodium quod apud (2) *Sichne* & *Rode*, juxta *Werde*, ex Patre meo me liberè contingebat, & commune cum fratre meo Duce Godefrido patris mei Succeſſore, poſſidebam, in aquis & paſcuis, in campis & ſilvis, & in omnibus ad jus noſtrum pertinentibus, pro anima Patris mei, & Matris meæ, & (3) Claritiæ ſororis noſtræ, & pro meipſo, & pro prædicto fratre meo Duce Godefrido, & ſororibus meis (4) Aleide Regina Angliæ, & (5) Ida Comitiſſa, & pro omnibus parentibus & amicis in eleëmoſyna tradidi.

(1) Henricus obiit Converſus, ut loquuntur, in Monaſterio Affligemenſi anno 1141. ut in vetuſtiſſimo Codice Parcenſis Abbatiæ legitur.
(2) Sichne, Sichenæ ſeu Sichemium eſt Brabantiæ Oppidulum, cui vicinus eſt Collis Aſper, vulgò Acutus, Gallis *Mont-aigu*, Flandris *Scherpenheuvel*: qui locus, beneficio Dei ac Deiparæ, plurimis miraculis noſtrâ ætate inclaruit. Vide Lipſium de Diva Virgine Aſpricolle.
(3) Claritia, obiit innupta: vide Stemmata noſtra Belgica cap. 14.
(4) Aleidis, fuit Henrici Angliæ Regis Conjux, nupta anno 1120. ut in Auctario Chronici Afflig. legitur; ſepulta Affligemii cum patre.
(5) Ida N. Comiti Clivenſi nupſit.

CAPUT LIX.

Vide ſupra Cap. 37.

Balduinus Ardensis *Toparcha Ardenſe Canonicorum ſecularium Collegium ab Avo ſuo Arnulpho fundatum, vertit in Canonicorum Regularium Ordinis Præmonſtratenſis Abbatiam, anno* 1144.

Universæ Sanctæ Matris Eccleſiæ filiis, (1) Balduinus Dei permiſſione heres & Dominus Ardeæ, Eccleſiæque S. Audomari Ardenſis dictus Præpoſitus, ſalutem in perpetuum.

Quod ad cultum Dei, & ad reverentiorem ſanctæ Dei Eccleſiæ honorem convenire dignoſcitur, omnimodè executioni, in quantùm ſufficimus, promovere neceſſarium duximus & ſaluberrimum.

Unde cum Præpoſitura Ardenſis Eccleſiæ nobis hereditario jure ſucceſſit habenda, hinc Clericorum ſeu Canonicorum in eadem Eccleſia ſervientium conſiderantes negligentiam, hinc periculum, & æternum animæ penſantes excidium, eò quòd Præpoſitura Eccleſiaſtica diſpenſanda & manu Laicali diſponenda (niſi nos vani docuere parentes) ſalutiferè nobis nullatenus accidere queat, quædam altiora ſuper Ardenſis Eccleſiæ ſtatu, altiore conſilio, deſtinavimus.

Accepto itaque ſuper ejuſdem ordinatione Eccleſiæ divino reſponſo, ſanoque conſilio à Domino (2) Milone Morinenſis Eccleſiæ Epiſcopo, & Abbatibus, & multis Eccleſiaſticis perſonis, & Laicalibus Ardenſis opidi, paribus & veteranis Morinenſis Eccleſiæ, non minùs, quàm Ardenſi Capitulo annuente, &

(1) Balduinus, Arnulphi primi eo nomine Ardenſis Domini, ex filio Arnulpho, nepos, obiit anno 1146. in Terra ſancta, non relictâ ſobole legitimâ; ut Lambertus Ardenſis in Hiſtoria Ms. Comitum Giſnenſium, & Meierus anno 1144. commemorant, ubi multa habentur de Genealogia Dominorum Ardæ.
(2) Milone, Epiſcopo Morinenſi. De eo multis agit Meierus in Annalibus ab anno 1130. uſque ad annum

Digitized by Google

& benivolum aſſenſum præbente, conceſſimus, & in quietam poſſeſſionem dedimus venerabili Abbati Theoderico & Monachis (3) S. Mariæ de Capella, in villa antiquo nomine *Brugnam* dicta degentibus, & eorum ſucceſſoribus, omnia jura, omneſque dignitates, quæ in Eccleſia S.Audomari Ardenſis nobis hereditario jure ſucceſſerunt, totamque eandem Eccleſiam, cum univerſis ejuſdem Eccleſiæ rebus & poſſeſſionibus, & appendiciis, & pertinentiis perpetuo jure poſſidendis.

Hoc addito, quòd mortuo uno jam dictæ Eccleſiæ Clerico ſeu Canonico, ſuccedet ei Monachus, ſicque omnibus mortuis Canonicis, Monachi ſuccedent in locum Canonicorum, & liberè obtinebunt Eccleſiam; & quodcumque demùm Abbati placuerit, Monachi, in diſpoſitione Abbatis Eccleſiæ, & poſſeſſiones Eccleſiæ diſpenſabunt.

Ut autem hæc donatio tractu temporis minimè patiatur recidivam, nulliuſque poſſit malitiâ vel odio turbari, moleſtari vel infirmari, præſentem Chartam ſcribi, & teſtibus roborari, & ſigilli noſtri appenſione communiri fecimus, & Teruanæ Remiſque Urbibus, & Romæ confirmandam miſimus; hujuſque rei Teſtes ſunt:

Dominus Milo Morinenſis Epiſcopus, (4) Præmonſtratenſis Ordinis Canonicus.

Philippus & Arnulphus Archidiaconi, totumque Morinenſis Eccleſiæ Capitulum.

Dominus (5) Leo Abbas S. Bertini.

Dominus Gufridus Abbas Andriæ.

Dominus (6) Henricus Abbas de Liskia.

Balduinus, Mondulphus Decanus.

Arnolphus Cantor.

Magiſter Richardus, Euſtachius, & Robertus Canonici, totumque ejuſdem Ardenſis videlicet Eccleſiæ Capitulum.

Hugo & Bernardus de Wiſſo, de Bramis, Presbyteri.

Theodoricus Comes Flandriæ, & (7) Philippus & Matthæus, filii ejus.

(8) Arnulfus etiam Giſnenſis Comes, & (9) Balduinus filius ejus.

(10) Arnulfus Markiſienſis, Vicecomes, Sororius.

Drogo Botech, Walo de Ardea.

Arnulfus Gohel, qui eſt Caſtellanus Ardeæ.

Elbodo de (10) Norhout, & Paganus frater ejus.

Euſtathius & Balduinus de Balinghen.

Balduinus Walameth, aliique multi Chriſtianiſſimi populi.

Facta eſt autem hæc tranſactio in Eccleſia S. Audomari Ardenſis, & in plena Synodo Teruanæ ſolenniter recitata & approbata, Dominicæ Incarnationis anno MCXLIV. 1144

1159. & nos in Chronico Præmonſtratenſi Coloniæ Agrippinæ edito.

(3) S. Mariæ de Capella. Monaſterium Benedictinorum, prope Caletum, in territorio Merkenſi, & loco qui priùs *Brouchem* dicebatur, fundarunt *Euſtathius II.* Comes Bolonienſis, & uxor ejus *Ida*: ut Iperius in Chronico Ms. Bertinenſi narrat.

(4) Præmonstrat. Ord. Canonicus. Notet, quiſquis inſtitutum Præmonſtratenſe amat. Ipſe Milo, cùm eſſet Epiſcopus, ſcribit ſe illius Ordinis Canonicum.

(5) Leo Abbas Bertinianus, antea Abbas Lobienſis, Cruorem Chriſti, qui Brugis adſervatur, ex Syria attulit, teſte Meiero anno 1150. & Molano in Natalibus Sanctorum Belgii.

(6) Henricus antea primus Abbas de Liſquis, (teſte Mejero anno 1131.) ſucceſſit Leoni in regimine Monaſterii Bertinenſis. Theodericus de Capella ſignavit Diploma Theoderici Flandriæ Comitis, anno 1142. datum, teſte Meiero.

(7) Philippus & Matthæus, filii ejus. Matthæus fuit Boloniæ Comes, ex parte uxoris ſuæ; ut Meierus & alii narrant 1161.

(8) Arnulfus ſive Arnoldus. Giſnenſis Comes illo nomine primus fuit filius *Wenemari* Caſtellani Gandenſis, & *Giſlæ* Giſnenſis, quæ fuit Soror Roberti, aliàs dicti Manaſſis, Comitis Giſnenſis. Cùm enim Beatrix Comitiſſa Giſnenſis, ex filio neptis & heres dicti Comitis Manaſſis, ſub initium Principatûs Theoderici Flandriæ Comitis, obiiſſet ſine liberis, dictus Arnulfus in Comitatu Giſnenſi ſucceſſit; Wenemaro & Giſlâ ob ſenium filio hanc ſucceſſionem cedentibus. De Wenemari & Giſlæ matrimonio ita Lambertus Ardenſis cap. 25. Giſlam (Manaſſis ſororem) poſtea uxorem habuit, viris & viribus vir inclytus & genere, Gandavenſis oppidi Caſtellanus, qui ex ea genuit primogenitum Arnoldum. Item cap. 62. Interea mortuus eſt Gandavenſis Caſtellanus Wenemarus, dum Arnoldus filius ejus nimiùm intentus & ſollicitus in acquirendo, imò jam adepto & acquiſito apud Giſnas detineretur Comitatu. Hactenus Ardenſis.

His accedit quòd ad calcem Chronici Ms. Ardenſis ſive Ardenenſis, videlicet inter ceteros verſus, Comitum Giſnenſium nomina exprimentes habeatur verſus iſte de dicto Arnulpho ſeu Arnoldo Comite:

Inclytus Arnoldus de Ganda qui veniebat.

Obiit autem Arnulphus anno 1168. ut idem Lambertus Ardenſis tradit.

(9) Balduinus filius ejus. Fuit filius primogenitus Arnoldi Comitis Giſnenſis, & Mathildis à S. Audomaro, atque in Comitatu Giſnenſi ſuo Patri ſucceſſit; ut ex Mejero & eodem Lamberto Ardenſi conſtat.

(10) Norhout. Vulgò nunc *Norton*, in Comitatu Giſnenſi, aut in illa vicinia.

CAPUT LX.

Conradus II. *Imperator confirmat prædia & poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedralis Cameracenſis*, anno 1146.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Conradus divinâ favente clementiâ Romanorum Rex ſecundus.

Prædeceſſorum debet privilegia conſervare, qui ſua vult à Deceſſoribus inſtituta ſervari; & quia Regiæ Majeſtatis eſt, juſtis petitionibus aures miſericordiæ porrigere, fidelium regni neceſſitatibus affectu debito ſubvenire, dilecti noſtri Nicolai venerabilis Cameracenſis Epiſcopi precibus annuentes, collata Eccleſiæ ſuæ à Prædeceſſoribus noſtris privilegia, pietatis intuitu dignum duximus confirmare.

Ut quod præcedentium Imperatorum &

Regum, Pippini, Caroli Magni, Lodovici, Arnulfi & Ottonis, Eccleſiæ Cameracenſi dedit & confirmavit auctoritas, noſtro roboraretur auxilio, & Regiæ noſtræ auctoritatis munimine fulciretur, ac ratum & inconvulſum, omni futuro in poſterum tempore, perduraret.

Auctoritatis igitur noſtræ præcepto, jura & honorem Cameracenſis Eccleſiæ roborantes, ſubſignatas poſſeſſiones præfatæ Sedi Cameracenſi, ad honorem & utilitatem præfati Epiſcopi, & Succeſſorum ſuorum, irrefragabiliter aſſignavimus, civitatem ſcilicet, quæ Cameracus nuncupatur, cum juſtitiis, diſtrictibus, moneta, molendinis, tam in civitate quàm extra, aquis, aquarumque decurſibus, Eccleſiis, villis, quæ hactenus Epiſcopalis poſſeſſionis extitiſſe conſtat.

Abbatiam etiam (2) S. Gaugerici, (3)Comitatum totius terræ Cameracenſis, Caſtellaniam quoque, caſaturas & hominia, quæ de feodo Epiſcopi eſſe conſtat: ad hæc (4) Novum Caſtellum, cum juſtitiis, diſtrictibus, moneta, molendinis, aquis, caſatis; Foraſtum etiam, tendens in longitudine à Sanaſionis monte uſque ad illum locum, ubi (5) duæ Helpræ cadunt in Sambram, in latitudine à villa, quæ dicitur *Barſis*, & loco qui vocatur *Gorgunes*, ita ut Sambra decurrit, & duæ Helpræ uſque ad ulteriorem ulterioris Helpræ ripam.

Decernimus ergò, & Regiâ auctoritate noſtrâ præcipimus, ut nullus Judex publicus, vel quiſlibet ex judiciaria poteſtate in Eccleſias, aut loca, vel agros, ſeu reliquas denominatas poſſeſſiones prædictæ Eccleſiæ, quos moderno tempore in quibuſlibet pagis vel territoriis, infra ditionem regni noſtri, juſtè & legaliter tenet vel poſſidet memorata Eccleſia, vel ea quæ deinceps à Catholicis viris collata fuerint Eccleſiæ, ad cauſſas exigendas, aut freda, vel manſiones vel paratas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ, tam ingenuos quàm ſervos, ſuper terram ipſius commanentes, aliquatenus diſtringendos, vel ullas redibitiones, aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris & futuris temporibus, ingredi audeat, vel ea quæ ſupra memorata ſunt penitùs exigere præſumat.

Porrò ad exterminandas æmulorum & malevolorum ſuggeſtiones, conſervandos etiam honoris & Regni noſtri fines, præfato Epiſcopo & Succeſſoribus ſuis, interventu cariſſimæ conjugis noſtræ (6) Gertrudis Reginæ, ex Regalis munificentiæ benignitate, concedimus, ut in noſtra & Succeſſorum noſtrorum, tam Regum quàm Imperatorum manu & tuitione, nullo Duce, Comite, Principe, ſeu qualibet majori minorive perſonâ intercedente...... irrefragabiliter permaneant: ut Clerus & Ordo in ſervitio Dei roboretur, Principum quoque & populi fidelitas nobis & Regno noſtro inviolabilis conſervetur.

Prætereea novam illam conſuetudinem, quæ vulgò (7) *Gavena* dicitur, quam ſolet Comes Flandrenſis exigere, prædicto fideli noſtro Nicolao Epiſcopo, civitati, Eccleſiæ, & territorio Cameracenſi, ex Regalis auctoritatis beneficio, remittimus; ſtatuentes ut nullò in poſterum tempore liceat Flandrenſi vel cuilibet alii Comiti, ſecularive perſonæ ad prædictam conſuetudinem manum mittere, vel Eccleſiæ Cameracenſis pacem ſuper injuſtis vexationibus fatigare.

Sed liceat memorato Præſuli, ſuiſque Succeſſoribus res prædictæ Eccleſiæ cum cellulis & rebus, vel hominibus ſibi legaliter ſubjectis, ſub immunitatis noſtræ defenſione, quieto ordine poſſidere, & noſtro fideliter parere regno, atque pro ſtabilitate noſtra vel totius regni à Deo nobis collati vel conſervandi, unà cum Clero & populo ſibi ſubjecto, liberè Dei miſericordiam exorare; & quidquid exinde Fiſcus noſter exigere poterat, ad luminaria ipſius Eccleſiæ continuanda, perpetualiter conceſſimus adhibendum.

Præterea conſtituimus, ut nullus Succeſſorum

(1) Conradus ſecundus, aliis tertius, qui Conradum anno 912. à Proceribus Germaniæ electum, à Pontifice tamen Romano non coronatum, in catalogo Imperatorum Romanorum collocant.

(2) S. Gaugerici Abbatia, fuit olim extra muros urbis Cameracenſis ſita, in monte, ubi nunc arx Cameracenſis, contra Francos à Carolo V. Imperatore ædificata, viſitur. Ex eo tempore Canonici Gaugericiani (qui quadraginta ſunt numero, cum Decano) migrarunt ad Cameracenſem S. Vedaſti Baſilicam Parochialem, quæ nunc S. Gaugerici nuncupatur,

(3) Comitatum terræ Cameracenſis, de quo vide ſuprà cap. 27.

(4) Novum Castellum, hodie Caſtellum Cameraceſii nuncupatur, eſtque ditionis Epiſcopalis oppidum: de quo vide Codicem noſtrum Donationum piarum cap. 45. & 46.

(5) Helpræ duæ, imo hodie tres fluvioli ſeu rivi Hannoniæ ſic nuncupantur, & cadunt omnes in Sabim ſeu Sambram fluvium, Julio Cæſari notum.

(6) Gertrudis, Lotharii Imperatoris filia, Conradi II. Imp. uxor, ſororem habuit nomine Lutgardem quæ fuit uxor Godefridi II. Lotharingiæ inferioris ac Brabantiæ Ducis: ut ex Auctario Gemblacenſi datur intelligi.

Anno 1139. (ſtilo Eccleſiæ Gallicanæ, hoc eſt, anno 1140. ſtilo Romano) Godefridus Lovanienſis, Dux Lotharienſium moritur, & Aſſligemenſis templi ſepulturâ honoratur. Conradus tertius Rex hujus nominis Godefridum, filium Godefridi Ducis, facit paterni honoris Succeſſorem, ea maximè pro cauſſa, quia ſuæ conjugis ſororem ei dederat uxorem.

Anno 1142. Godefridus Junior, ſecundus Dux Lotharingiæ, quarto anno ſui Ducatûs, immaturâ morte præripitur, & Lovanii in Templo S. Petri tumulatur. Succedit filius ejus æquivocus, primum adhuc agens ætatis annum.

Conradus Rex conceſſit filio Godefridi Ducis Junioris, adhuc puerulo, (quem vulgò Godefridum *in Cunis* nuncupant) quidquid beneficii vel honoris Anteceſſores ejus habuerant de manu Imperatoris.

Anno Chriſti 1152. Regni xv. Conradus Imperator diem ultimum claudit: cui ſucceſſit Fredericus conſobrinus ejus. Hactenus ex Auctariis Gemblacenſi & Aſſligemenſi, quæ nos cum Sigiberti Chronico Antverpiæ 1608. edidimus.

(7) Gavena, eſt jus accipiendi certas menſuras granorum ex ſingulis jugeribus terræ, quod ſibi deberi prætendit Princeps ſeu Comes, qui eſt Advocatus Eccle-

Digitized by Google

ceſſorum noſtrorum Regum ſeu Imperatorum, ut nullus Dux vel Comes atque Vicarius, ſeu quiſlibet ex judiciaria poteſtate, noſtram vel Anteceſſorum noſtrorum Regum & Imperatorum auctoritatem violare præſumat. Quod ſi quiſquam auſu temerario noſtram & Prædeceſſorum noſtrorum auctoritatem infringere tentaverit, cauſſis Regalibus ſit obnoxius, & inſuper mille libras auri puriſſimi componat, dimidietatem Fiſco noſtro, & reliquam partem præfatæ Cameracenſi Eccleſiæ.

Ut autem hæc ab omnibus credantur, & omni deinceps tempore rata & inconvulſa conſerventur, hanc inde Chartam ſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus, manuque propriâ, ut infra apparet, corroboravimus.

Hujus rei teſtes ſunt,
Arnulphus Colonienſis Archiepiſcopus.
Henricus Leodienſis Epiſcopus.
Wernerus Monaſterienſis Epiſcopus.
Ortliebus Baſilienſis Epiſcopus.
Philippus Oſenbruggenſis Epiſcopus.
Albero Verdunenſis Epiſcopus.
Anſelmus Havelenburgenſis Epiſcopus.
Wibaldus Stabulenſis Abbas.
Godefridus Prumienſis Abbas.
Lambertus Werdinenſis Abbas.
Anno Andenſis Abbas.
Heremannus Palatinus Comes de Rheno.
(8) Henricus de Lemburch, & Frater ejus Comes Waleramus de Arlon.
Otto Comes de (9) Rinecka, & Filius ejus Otto.
Loudevicus Comes de (10) Lon.
Adolfus (11) Comes de Monte. Berg prope Juliacum.
Hugo Comes de Dagesburch.
Otto Comes de Ravensberch.
Otto Comes de (12) Duraz.
Henricus Comes de Gelren.
Hermannus Comes de (13) Cuick.
Rubertus Comes de Luiſemburch.
Albertus Comes de Worvenich.
Wilelmus Comes de Juliaco.
Henricus Comes de Katzenelenbogh.
Marquardus de Grumbach.
Tibertus de Spilemberch.
Signum domini Conradi Romanorum Regis ſecundi.

Ego Arnoldus Cancellarius, vice Henrici Moguntinenſis Archiepiſcopi, & Archicancellarii recognovi, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quadrageſimo ſexto, 1146. Indictione octavâ, III. Kalendas Januarii, regnante Cunrado Romanorum Rege ſecundo, anno verò Regni ejus actavo. Data eſt Aquiſgrani in Regio Palatio feliciter, amen.

ſiæ ſeu Monaſterii alicujus, ratione ſuæ Advocatiæ ſeu protectionis.

(8) Henricus de Lemburg, fratrem habuit Waleramum Comitem de Arlon, ſive de Orolauno; ut in Antonini Imp. Itinerario nuncupatur. Stemmata noſtra Principum Belgii cap. 16. lege.

(9) Rinecka, hodie *Renecke* ad Rhenum.

(10.) Lon, Flandris *Loen*, Gallis *Los*, deſignat Comitatum Loſſenſem, quem hodie Epiſcopus Leodicenſis poſſidet, in quo oppidulum eſt quod Flandri Borchloon nuncupant.

(11) Comes de Monte, Ducatus Montenſis hodie eſt in diœceſi Colonienſi, ut & Ducatus Juliacenſis ac Clivenſis. De his tribus Ducatibus (cùm anno 1609. Joannes Dux ſine liberis deceſſiſſet) gravis orta eſt contentio ac bellum, varios inter Principes.

(12) Duras, olim Comitatus in agro Leodicenſi.

(13) Cuik, vulgò *Cuyck*, olim Comitatus, nunc Baronia Brabantiæ, ad Gentem Naſſaviam pertinens.

CAPUT LXI.

Fredericus I. *Imperator anno* 1153. *confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedralis Cameracenſis, ſuperiori Capite à* Conrado II. *confirmatas.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Fredericus divinâ favente clementiâ Romanorum Rex Auguſtus. Prædeceſſorum debet privilegia conſervare, qui ſua vult à Deceſſoribus inſtituta ſervari; & quia Regiæ Majeſtatis eſt, juſtis petitionibus aures miſericordiæ porrigere, & fidelium regni neceſſitatibus affectu debito ſubvenire, dilecti noſtri Nicolai venerabilis Cameracenſis Epiſcopi precibus annuentes, collata Eccleſiæ ſuæ à Prædeceſſoribus noſtris privilegia, pietatis intuitu dignum duximus confirmare: &c. *Ut ſuperiori Capite.*

Testes, in quorum præſentia hæc acta ſunt, ſubternotari fecimus; quorum nomina hæc ſunt:
Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus.
Hellinus Treverenſis Archiepiſcopus.
Stephanus Metenſis Epiſcopus.
Conradus Wormatienſis Epiſcopus.
Henricus Leodicenſis Epiſcopus.
Philippus Oſenburggenſis Epiſcopus.
Wibaldus Stabulenſis Abbas.
(1) Henricus Dux Saxoniæ.
(2) Matthæus Dux Lotharingiæ.

Welpho

(1) Henricus, Dux Saxoniæ & Bavariæ, cognomento *Leo*, à quo originem trahunt moderni Duces Brunſuicenſes ac Luneburgenſes in Germania, Duces Ferrarienſes atque Eſtenſes in Italia. De ejus Familia, variaque fortuna vide Chronicon noſtrum Belgicum ad annos 1218. & 1225.

(2) Matthæus, Dux Lotharingiæ Superioris ſeu Moſellanæ anno 1176. obiit, in Claro Loco, Monaſterio Ordinis Ciſtercienſis, à ſe condito ſepultus. Vide Stemmata noſtra Belgica cap. 12.

(3) Godefridus, *In Cunis* cognomento, Dux Lovaniæ, ut veteres ſcribebant, ſeu Lovanii, & Lotharingiæ Inferioris.

Digitized by Google

(3) Godefridus Dux Lovaniæ.
Welpho Dux Spoleti, Marchio Tuſciæ, Rector Sardiniæ.
Otto Palatinus de Vintelinesbach.
(4) Heremannus Palatinus de Rheno.
Palatinus Hedericus de Sumenborch.
(5) Theodericus Comes de Flandria.
(6) Henricus Comes de Namurco.
Signum Domini FREDERICI Romanorum Regis.

Ego Arnoldus Cancellarius, vice Moguntinenſis Archiepiſcopi & Archicancellarii, recognovi.

Datum Treveris IV. Kalendas Januarii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo conteſimo quinquageſimo tertio, Indictione primâ, regnante Domino Frederico Romanorum Rege, anno verò Regni ejus primo. 1153.

(4) HERMANNUS Palatinus de Rheno. Nota Palatinatum Rheni nondum tunc fuiſſe annexum Ducatui Bavariæ.

(5) THEODERICUS, Alſatius, Comes Flandriæ.

(6) HENRICUS, cognomento *Cæcus*, Comes Namurcenſis & Luxeburgenſis: de quo vide caput proximè ſubſequens.

CAPUT LXII.

HENRICUS, *cognomento* CÆCUS, *Comes Namurcenſis & Luxeburgenſis, Bronienſem S. Gerardi Abbatiam anno* 1154. *in protectionem ſuſcipit.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. Ego HENRICUS, Dei gratiâ Comes Namuci & de Luzeleburch, omnibus veritatis amatoribus aſſentire pietati.

QUIA pium eſt & amicum Deo ſuam Eccleſiam tueri & confovere, ego HENRICUS Bronienſem Eccleſiam, cum univerſis ad ſe ſpectantibus, in mea tutela & defenſione ſuſcipio, & ſicut Prædeceſſores mei dignoſcuntur eam inviolabiliter cuſtodiſſe, ſic & ego diligenter obſervabo. Modum ſuæ libertatis, ad pacem ipſius Eccleſiæ & villæ Bronienſis, & S. Laurentii partem, quam habet Eccleſia in *Leobinis*, & *Foſcis*, & *Merendrech*, ſubnotare feci & confirmavi.

IGITUR Advocatiam ſive nomen Advocati non habeo in Eccleſia, ſicut nec Anteceſſores mei habuerunt, ſed ipſius defenſor exiſto, pro ſuis orationibus, & reverenti mandato duorum Imperatorum. Eccleſiam Bronienſem & villam, cum ſupradictis villis, in aliquo gravare non teneor, nec de exactione, nec de placito, nec de judicio, nec de conſuetudine ipſarum meum eſt tractare. Quod ſi quando vocatus accedam, non ad mercedem mei conſilii & defenſionis ſpectare debeo.......

Data anno MCLIV. 1154.

CA-

(1) HENRICUS CÆCUS Comes Namurcenſis, Conrado II. Comite Luxeburgenſi ſine heredibus maſculis defuncto, Comitatum iſtum ab Imperatore obtinuit, & poſt annum Chriſti 1188. ſenex admodùm obiit. & ex Agnete Gelrenſi reliquit unicam filiam Ermenſindam ſeu Hermeſindem. Quam adhuc lactentem cum Henrico Campaniæ ſeu Trecarum Comiti deſtinaſſet, Balduinus V. Hannoniæ Comes, ex Ermenſinda Henrici Cæci ſorore natus, arcem & Comitatum Namurcenſem anno 1188. occupavit: ut in Auctario Aquicinctinio, à me ad calcem Chronici Sigeberuni edito, legitur. Manſit tamen Ermenſinda heres & Domina Comitatûs Luxeburgenſis, nupſitque primùm Theobaldo Comiti Barrenſi ſine liberis defuncto, pòſt Waleramo Duci Limburgenſi anno 1214.

- *Albertus I. Comes Namurcenſis duxit Ermengardem Filiam Caroli Ducis Lotharingiæ.*
  - *Albertus II Comes Namurcenſis duxit Regelindem Filiam Gothilonis Ducis Lotharingiæ*
    - *Albertus III. Comes Namurcenſis duxit Idam.*
      - *Godefridus Comes duxit Mathildem Filiam Rogeris Comitis Portsani, 2. Ermeſindam Luxeburgicam.*
        - *Ex 1.*
        - *N. Comiſſa Portiani.*
        - *Flandrina.*
        - *Ex 2.*
        - *Adelbertus, obiit puer.*
        - *Henricus Cæcus Comes Namurcenſis & Luxemburgenſis duxit Agnetem.*
          - *Ermeſinda heres Luxeburgi, uxor Walerami Ducis Limburgenſis 1214.*
        - *Aleidis, aliàs Ermeſinda, uxor Balduini IV. Comitis Hannoniæ.*
          - *Balduinus V. Comes Hannoniæ & Namurci duxit Margaritam heredem Flandriæ.*
        - *Clementia.*
        - *Beatrix.*
      - *Fredericus Epiſcopus Leodienſis 1119.*
      - *Henricus.*
      - *Albricus aliàs Albertus.*
    - *Henricus.*
  - *Henricus.*
  - *Hadevida uxor Gerardi Ducis Lotharingiæ Moſell.*
    - *Theodericus Dux Lotharingiæ.*
    - *Gerardus Comes Egishemii.*
  - *Emma Loſſenſis.*

Tres porrò Albertos ex ordine Comites Namurcenſes fuiſſe conſtat ex Genealogia S. Arnulfi, ubi lacunam ex Ms. Codice ſic exple: Carolus Dux genuit Ermengardem, Othonem Ducem & Gerbergam, fratres & ſorores. Horum Ermengardis (*nupta Alberto primo*) genuit Albertum Comitem (*ſecundum*) & filias duas Ha-

Digitized by Google

dewidam & Emmam de Los. Horum Albertus (*ſecundus*) genuit Albertum Comitem (*tertium.*) Albertus (*tertius*) genuit Fredericum Epiſcopum, Godefridum, Heinricum & Albertum, fratres. De ſororibus, Hadewida (*nupta Gerardo Duci Loth. Moſellanæ*) genuit Theodericum Ducem & Gerardum Comitem, fratres. Horum Theodericus genuit Simonem Ducem, Simon genuit Matthæum Ducem.

GODEFRIDUS, Alberti III. filius, Comes Namurcenſis Abbatiam Floreffienſem, Ordinis Præmonſtratenſis tertiam, anno 1121. fundavit: ut fusè in Chronico Præmonſtratenſi docuimus. Godefridi filia *Flandrina* maritum habuit Dominum de Antoin & Eſpinoy. Alia ejuſdem filia *Beatrix* nupſit Gualtero, aliàs Itherio Comiti Rethelenſi. Mathildis porrò prior Godefridi uxor, marito neglecto, adhæſit N. Domino de Coucy.

(2) NAMUCUM, ut medii ævi Scriptores nuncupant, hodie Namurcum, *Namur*, urbs eſt Epiſcopalis; ad Moſæ & Sabis confluentes ſita, habetque arcem egregiè munitam ac penè inacceſſibilem, in rupe collocatam.

(3) BRONIUM, hodie eſt S. Gerardi Abbatia Benedictinorum, ab illius loci fundatore ac primo Abbate S. Gerardo Bronienſi ſic dicta, qui Blandinienſe, Bavonicum, Bertinenſe, Giſlenianum, & alia non pauca ejuſdem Ordinis Benedictini Cænobia Belgica reformavit, ac demum anno 958. Bronii in Domino obdormivit. Vitæ ejus hiſtoria exſtat apud Surium.

Eſt autem Abbatialis hodie dignitas Bronienſis annexa Epiſcopatui Namurcenſi, ut Affligemienſis Archiepiſcopatui Mechlinienſi, Bernardina ad Scaldim Epiſcopatui Antverpienſi, Prumienſis Archiepiſcopatui Treverenſi, Egmondana olim Epiſcopatui Harlemienſi, Middelburgenſis B. Mariæ Epiſcopatui ejuſdem Urbis, &c.

CAPUT LXIII.

FREDERICUS I. *Imperator poſſeſſiones Eccleſiæ S. Mariæ Antverpienſis, quæ nunc eſt Cathedralis, anno 1157. confirmat, petente Rainero, ejuſdem Eccleſiæ Præpoſito.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. FRIDERICUS divinâ favente clementiâ Romanorum Imperator Auguſtus.

QUANDOCUMQUE in his, quæ ab Anteceſſoribus noſtris Regibus, & Imperatoribus tradita & confirmata ſunt, noſtræ Imperialis corroborationis piè exigitur ſuffragium, celeri effectui eſt attribuendum. Et ſi in his expoſcitur quod perpetuò durare videtur, litteris eſt annotandum, ne prolixitas temporum hoc poſteris reddat dubium vel incertum.

NOVERIT igitur omnium tam futurorum quàm præſentium Chriſti Imperiique noſtri fidelium induſtria, qualiter (1) RAINERUS Eccleſiæ S. Mariæ, Matris Domini, in Antverpia Præpoſitus, præſentiam Majeſtatis noſtræ adiit, porrigens nobis privilegia Proavi noſtri Henrici Romanorum Imperatoris quarti, & Imperatoris (2) Lotharii tertii, & multum ſupplicans Majeſtati noſtræ per dilectum Cancellarium noſtrum Rainaldum, quatenus ea noſtris oraculis confirmare vellemus.

NOS itaque, ob interventum dilecti Cancellarii noſtri, præfati Præpoſiti preces clementer admiſimus, & non ſolùm Sanctiones Proavi noſtri & Imperatoris Lotharii noſtrâ auctoritate confirmavimus, verùm etiam prædictam Eccleſiam S. Mariæ Genitricis Dei in Antverpia, cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, quas nunc juſtè habet, vel in poſterum rationabiliter poterit adipiſci, ſub noſtram tuitionem ſuſcepimus.

PER

(1) RAINERUS Præpoſitus. Antverpienſis Eccleſiæ Præpoſitura poſtmodùm eſt exſtincta; ut Scribanus in ſua Antverpia fusè explicat. Itaque poſt Epiſcopalem dignitatem hodie primaria eſt Decanalis.

(2) LOTHARII tertii. Idem Lotharius ſe nuncupat hujus nominis tertium Regem Romanorum in Diplomate Trajectenſi, quod anno 1132. datum in Codice Don. piarum tomo 1. cap. 85. exſtat.

Ceterùm ut hic Lotharius ſit tertius à Lothario I. Imperatore, ſecundus nominari debebit aut Lotharius Junior, Rex primus Lotharingiæ, aut Lotharius Italiæ Rex, Hugonis Arelatenſis filius.

De tribus Lothariis Imperatoribus ſeu Regibus.

I. LOTHARIUS I. Imperator, Ludovici Pii filius, anno 855. in Prumienſi Diœceſis Treverenſis Cœnobio factus Monachus, ibidem die 20. Septembris eodem anno obiit, Regno tres inter filios diſtributo. Ludovico Italia cum Imperio; Lothario Galliæ pars inter Scaldim, Moſam ac Rhenum ſita, quæ ab ipſo exinde Lotharingia eſt appellata; Carolo autem natu minimo Provincia ceſſit.

II. LOTHARIUS JUNIOR, Lotharii I. Imperatoris filius, primus Lotharingiæ Rex, à quibuſdam vocatur Imperator, eò quod Aquiſgranenſe Palatium Imperiale poſſederit. Idem anno 869. Placentiæ in Italia menſe Junio deceſſit, ex Theutperga conjuge legitima nullis relictis liberis. Ex Waldrada tamen pellice liberos reliquit, *Hugonem* & *Giſlam*.

HUGO, eò quod Godefrido Normannorum Regi adhæſiſſet, & Lotharingiam cum ipſo vaſtaſſet, captus, oculiſque privatus, anno 885. in S. Galli apud Helvetios monaſterium eſt detruſus. Poſtea Prumiam miſſus, à Reginone Abbate & Hiſtoriographo attonſus eſt, temporibus Suendeboldi Lotharingiæ Regis, ubi & obiit poſt annos aliquot.

GISLA ſeu Giſela eidem Godefrido Normannorum Regi, Chriſtianis ſacris imbuto, à Carolo Craſſo Imperatore anno 882. in uxorem data eſt, cum Friſia Provincia; ut idem Regino narrat.

LOTHARIUS, Hugonis Arelatenſis filius, circa annum 932. Rex Italiæ à Patre appellatus, annos XVIII. regnavit, & anno 950. vivere deſiit, teſte eodem Reginone in Chronico. Uxor illi fuit B. Adelheidis, Rodulphi II. Burgundiæ Tranſiuranæ filia, quæ poſtea anno 951. Othoni I. Imperatori nupſit: ut Flodoardus in Chronico ſuo narrat.

Ceterùm ex Lothario priore marito ſuſcepit Adelheidis filiam Emmam ſeu Hemmam, quæ anno 966. Lothario Francorum Regi nupſit. Emmæ fit mentio ſuprà Cap. 21. & 22.

De Conradis Imperatoribus.

In Diplomate ſuperiore Capite à me recitato, Conradus Imperator à quibuſdam ſecundus, ab aliis tertius eo nomine Imperator vocitatur. Quod ne confuſionem Lectori pariat, de Conradis Imperatoribus libet pauca ſubjungere.

CONRADUS, illo nomine primus Imperator, Ludovico ex Caroli Magni ſtirpe apud Germanos poſtre- I.

Digitized by Google

Per omnia verò Anteceſſorum noſtrorum pietatis veſtigia proſequentes, omnem decimam quam Proavus noſter ſupradictæ Eccleſiæ, & Fratribus inibi Deo ſervientibus, pro remedio animæ ſuæ contulit, & evidentibus terminis deſignavit, à termino (3) *Santflieten* uſque ad terminum *Olmeremuthen*, quam poſtmodum Lotharius Imperator privilegio ſuo eidem Eccleſiæ confirmavit, nos Imperiali noſtrâ auctoritate ſupradictæ Eccleſiæ damus & confirmamus. Et ſicut ipſi diſtinxerunt, ita nos diſtinguimus, ut videlicet Præpoſitus ejuſdem decimæ quartam partem habeat, & reliquas Fratres in uſus ſuos accipiant.

Ut autem hæc donatio & confirmatio ſæpè dictæ Eccleſiæ S. Mariæ omni tempore rata & inconvulſa permaneat, præſentem inde paginam conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus, adhibitis idoneis teſtibus, quorum nomina hæc ſunt:

Godefridus Trajectenſis Epiſcopus.
Albertus Aquenſis Præpoſitus.
Henricus Comes de Gelra.
Theodericus Comes Hollandiæ.
Filius ejus Florentius.
Theodericus Comes de (4) Cleva.
Godefridus de *Kuch, & frater ejus Hermannus. * vulgo Cuyck.
* Gobbinus de Heinesberch. * Aliàs Golwinus
Volricus de Hurtunghen.
Walterus de Stapela.
Harpernus de Randenrode.
Signum Frederici Romanorum Imperatoris.

Ego Reinaldus Cancellarius, vice Arnoldi Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii, recognovi.

Datum in *Noviomagenſi Palatio, III. Nonas Junii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione quintâ, regnante Friderico Romanorum Imperatore, anno Regni ejus ſexto, Imperii verò ſecundo. Actum in Chriſto feliciter, amen. * vulgo Nimeghé in Gelria 1157.

mo defuncto, anno 912. à Proceribus regni electus, Imperium Germanicum cum parte Regni Lotharingiæ obtinuit, & anno 919. vivere deſiit.

Hunc non pauci Scriptores in ſerie Imperatorum omittunt, eò quòd à Pontifice Romano non fuerit coronatus; ſicut & Henricum Aucupem prætereunt eadem de cauſa.

Conradus II. cognomento *Salicus*, anno 1024. S. Henrico Imperatori ſuffectus, à Joanne Papa anno 1027. Imperator coronatus, Ultrajecti anno 1039. vivere deſiit.

Conradus itaque, cujus Diploma ſuperiore capite recitavimus, illis, qui Conradum primum in ſerie Imperatorum omittunt, eſt ſecundus, aliis autem tertius: obiitque anno 1152.

(3) Santflieten, vulgò *Santfliet*; Olmeremuthen, nunc *Ordeten*, ſunt vici Brabantiæ, inter Antverpiam & Bergas ad Zomam ſiti.

(4) Cleva, Clivenſium Comitum ac Ducum ſeries exſtat apud Stephanum Winandum Pighium in Hercule Prodicio, item in noſtro Chronico Belgico.

CAPUT LXIV.

Godefridus III. *Lotharingiæ Dux Littam, Alodium, pertinens ad Præpoſituram Marſanenſem ſubjectam Abbatiæ S. Remigii Remis, reſtituit anno* 1160.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Godefridus Dux Lotharingiæ, filius Godefridi junioris Ducis, notum facio univerſis ſanctæ Matris Eccleſiæ filiis, tam futuris quàm præſentibus, me.... alodium B. Remigii, Francorum Apoſtoli, quod *Litta* dicitur, duobus annis tenuiſſe.

Tandem verò compunctus & pœnitentiâ ductus, nec non mandato Domini Imperatoris coactus, & à Colonienſi Archiepiſcopo Rainaldo, & à Domino Leodienſi Epiſcopo admonitus, jam dictum alodium cum omnibus ad ipſum pertinentibus Deo & B. Remigio promptâ devotione reddidi, nec non fidei Sacramento confirmavi, & in præſentia Baronum meorum illud abdicavi.

Statuens & confirmans, quòd numquam per me, nec per aliquem meorum ſæpedictum monaſterium de ipſius alodii rebus aliquod damnum patietur, ſed ex integro ei maneant omnia ſua, ſicut dedit & confirmavit Gerberga, venerabilis Francorum Regina.

Quod meæ conſtitutionis decretum, ut per ſuccedentia tempora inconvulſum ſervetur & maneat, auctoritate mei ſigilli firmavi & teſtes idoneos ſubnotavi.

Hujus rei, ex parte Eccleſiæ, teſtes ſunt.

Philippus Abbas de Parco.
Simon Præpoſitus de Lovanio.
Riczo ejuſdem Eccleſiæ Canonicus.
Lambertus Canonicus Eccleſiæ B. Petri in Leodio.
Theodericus Præpoſitus (1) de Marſna.
Guilielmus Canonicus de Bruſella.
Leo Prior Eccleſiæ (2) B. Remigii.
Guilielmus Præpoſitus.
Guilielmus Prior (2) S. Thomæ.
Warnerus Monachus.

Ex

(1) De Marsna, ſeu Marſana, & Litta, alodiis, Monaſterio S. Remigii Remenſis per Gerbergam Francorum Reginam anno 968 datis, vide noſtrum Codicem Donat. piarum 1. cap. 37.

Digitized by Google

Ex parte Ducis, liberi.
Leonius de Pollar.
Reinerus de Jacia.
Antonius & Galterus de Meſbrueckc,
Gillebertus de Weſebeke.
Anſelmus de ....
Guilielmus, filius Manerii, de .....
De Familia.
Gerardus de Huldeberghe.
Henricus Magethoke.
Henricus de Salla.
Arnoldus de Rode, & filius ejus Arnoldus.
Engelbertus de Meneſelve.
Waleramus de Leuvel.

Actum eſt hoc anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo ſexageſimo, Indictione 1160. VIII.

Additio. Inter Conſilia Wameſii J. U. D. Lovan. Tom. I. Cent. I. Conſilio 11. extat ejus Conſultatio ſuper lite ventilata in Concilio Brabantiæ inter Abbatem S. Remigii Rhemis ex una, & Procuratorem generalem Concilii nomine Regis ex alia parte: Num Rex in jure nominandi potior ſit præfato Abbate in jure ordinariæ ſuæ proviſionis & diſpoſitionis de dicta Præpoſitura. Ac Wameſius quidem reſolvit in favorem præfati Abbatis S. Remigii, qui tunc erat Commendatarius Cardinalis à Lotharingia Archiepiſcopus Remenſis.

Eadem Præpoſitura anno 1560. ceſſit in dotem novi Epiſcopatûs Ruræmondenſis, ita ſtatuente Pio IV. Pontifice. Facta verò dein fuit conventio, vi cujus ex eadem quotannis 800. floreni monetæ Brabanticæ præfato Epiſcopatui penduntur.

Superioris ſeculi initio, Religioſi Remigiani Præpoſituram hanc, quod extra fines regni Galliæ ſita eſſet, ceſſerunt Canonicis Regularibus Abbatiæ Aquæ-curtæ, vulgò *Eaucourt* in Artheſia; recipientes in concambium Prioratum de *Val-Fleury* in Diœceſi Noviomenſi.

Additio. (2) B. REMIGII, & S. THOMÆ. Sunt duæ Cellæ, ſive Prioratus Benedictinorum, dependentes ab Abbatia S. Remigii Remis; primus in Diœceſi Avenionenſi, alter in Remenſi.

CAPUT LXV.

PHILIPPUS ALSATIUS, *Flandrorum & Veromanduorum Comes, in Arienſi (quondam Morinenſis, nunc Audomarenſis Diœceſis) apud Arteſios Canonicorum S. Petri Baſilica XVI. Præbendas Canonicales anno* 1169. *fundat ac dotat.*

IN nomine Domini, amen. Ego (1) PHILIPPUS, Dei gratiâ Flandriæ & Viromandiæ Comes, tam futuris, quàm præſentibus in perpetuum.

MENTES humanæ ſtudio mundanæ voluptatis ad terrena de facili incurvantur, & celeritate admodùm proclivi in lubricum diſcurrunt. Hoc enim à radice vitiorum originaliter ad nos uſque pervenit. Quapropter omnibus fidelibus admodum eſſet neceſſarium, ut inter vitiorum tumultus, & naufragia virtutum, ſuffragiis aliquando poſſent reſpirare.

His ergo documentis admonitus, quamvis in modico, tamen in aliquo, contra vitiorum importunitates, cujuſdam eleemoſynæ beneficium ordinavi, ſperans me cumulato fructu in cæleſtibus ſtipendia, ſi Dominus annuerit, recepturum. Hoc autem tenaci firmitudine roboratum, ad oculos venturæ poſteritatis tranſmiſi, ut nec ærugo ſenii, nec oblivionis tinea quidquam poſſet demoliri. Prænominatum autem beneficium, quod præſentis paginæ ſeries explicabit, ARIENSI Eccleſiæ, cujus parietes de fundamentis Patrum meorum excreverunt....

Inter (2) WATENES, & (3) BOURBOURG, (4) palus quædam limum inacceſſibilem ſpatioſâ latitudine diffundebat, & uſibus ſeſe denegabat humanis. Hujus limoſæ paludis illuviem feci ſumptibus propriis, cum expenſa multi ſudoris, exhauriri, & ex ea ſtatum commodioris naturæ quaſi violenter extorquens in terram frugiferam transformavi.

Hujus terræ partem quandam, circiter mille ſeptingentas menſuras continentem, cum molendino de Watenes (quod & de proprio feceram) & tractu navium, eâ libertate, pace & quiete, quâ eam priùs poſſidebam, præfatæ Eccleſiæ poſſidendam, ſub eleemoſynæ titulo, perenniter aſſignavi, ut ex hoc beneficio accreſceret in ea numerus ſedecim Præbendarum; eâ lege & conditione, ut ab hominibus, qui reditus S. Petri Arienſis, ex ſupradicta terra provenientes, apud S. Audomarum..... erunt, ab eo, qui molendinum de Watenes tenuerit, nihil penitùs exigatur.

Si verò aliquando in dubium venerit, utrùm reditus S. Petri fuerint nec ne, præfati homines eos, qui hujuſmodi vectigal exegerint, fidei ſuæ ſacramento ſecuros facient, & ſic ſine exactione naves ſuas tranſducent.

QUONIAM verò ejuſdem terræ portionem non modicam, ſcilicet trecentas menſuras Gualterus Cortracenſis, ſed & quidam ſervientes mihi partem permaximam in eadem terra, videlicet Bordinus, Ruſeius, Simon, Erakeſim, Roſto de Winghnes, titulo feudi de manu mea priùs poſſidebant, rurſus eam mihi vindicans, interventâ pecuniâ, eidem Eccleſiæ pariter adſcripſi.

INSUPER terram quandam in Arienſi territorio, ſimiliter ex palude in ſolidam converſam (circiter ducentas menſuras) quæ inter nova molendina, & Ariam diffunditur, jam dictæ Eccleſiæ liberè poſſidendam aſſignavi.

PRÆTEREA ſeptuaginta marcas provenientes ex terra, quam tenuit olim (5) Philippus, qui Comes

Digitized by Google

Comes nuncupatur, Pater (6) Willelmi de Ipra, quæ Patri meo & mihi jure hereditario ſucceſſit, cum prædictis beneficiis, prætaxatæ Eccleſiæ pariter adſcripſi.

Hanc autem donationem, legitimâ definitione celebratam, ſigilli mei munimine roboravi, & teſtes ſubſcripſi idoneos.

(7) Signum Petri, Fratris mei.
(8) S. Michaëlis Conſtabularii.
(9) S. Hellini Dapiferi.
(10) S. Roſonis Buticularii.
(11) S. Euſtathii Camerarii.
S. Gerardi de Meſchines, Sigillarii mei.
S. Lambini de Brugis, Notarii Comitis.
S. Roberti Advocati Bethunienſis.
S. Rogerii Cortracenſis Caſtellani.
S. Wuillelmi Caſtellani Audomarenſis.
S. Guidonis * Bergenſis Caſtellani. * Winoxbergen.
S. Balduini Caſtellani de Bourbourg.
S. Enonis Brugenſis Caſtellani.
S. Walteri de * Locris. * Lokeren.
S. Gilberti de Aria.

Actum hoc anno Verbi Incarnati milleſimo centeſimo ſexageſimo nono, Kalendis Auguſti, per manus Roberti Cancellarii Flandriæ & Arienſis Eccleſiæ Præpoſiti, regnante Ludovico Francorum, imperante ſemper Domino noſtro Jeſu Chriſto. 1169.

PRimus Arienſis Eccleſiæ & Collegii Canonicorum Conditor fuit Balduinus cognomento *Pius* ſeu *Inſulanus*, qui Præbendas XIV. (ſive, ut Latinius loquar, *Præbenda*, neutro genere) hoc eſt portiones XIV. Canonicorum anno 1049. fundavit ac dotavit: ut teſtatur verſus Chronographicus, muris Chori ſeu Odeii Arienſis inſcriptus:

BIS SEPTEM TU PRÆBENDAS BALDINE DEDISTI.

Philippus Alſatius anno 1166. Præbendas XVI. & anno 1190. alias ſeptem adjecit. Robertus patriâ Carnutenſis, Arienſis Eccleſiæ Præpoſitus, unam inſuper Præbendam, quam S. Venantii nuncupant, anno 1172. fundavit. Fuit is poſtea Flandriæ Cancellarius, ac demum Cameracenſis Epiſcopus; ſed quorumdam invidiâ Condati occiſus, Ariæ ſepultus jacet.

(1) PHILIPPUS ALSATIUS anno 1191. deceſſit, in Clara Valle conditus, cum Mathilde Luſitana, poſteriore conjuge. Prior ejus conjux Eliſabetha Veromandua anno 1182. ſine liberis obiit, ſepulta Atrebati in Choro Baſilicæ Cathedralis.

Eſt autem Aria (quam Pipinus Francorum Rex in Diplomate Malmundarii dato vocat Ariacum Caſtrum in Morinis) oppidum non inelegans, egregiè munitum, olim Flandriæ, nunc Arteſiæ accenſitum.

(2) WATENES, vulgò *Watene*, putatur olim fuiſſe Promontorium portûs Iccii. Quo loco poſtmodum Præpoſitura Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini inchoata ab Otberto Presbytero, & à Theoderico Alſatio, Philippi Alſatii Patre, ædificata fuit. Obiit autem Theodericus anno 1168. ſepultus Watenis, de qua extat Chronicon in *Theſauro Anecdotorum*, noviſſimè Pariſiis edito per PP. Benedictinos. Additio.

Porrò illud Cœnobium anno 1560. à Pio IV. Pontifice ſuppreſſum, redditusque ac bona unita ſunt Menſæ Epiſcopali Audomarenſi. Locum verò nunc poſſident Jeſuitæ Angli, eumque ſuo Noviciatui deſtinarunt.

(3) BOURBOURG, ſeu Borburgum, Flandriæ occiduæ oppidum: in quo eſt illuſtre virginum Benedictinarum Monaſterium.

(4) PALUS. Apud extremos hominum Morinos, ut olim temporibus Julii Cæſaris, ſic & hodie multæ ſunt paludes, quas Flandri ſuâ linguâ *Moeren* vocant: unde & Morinorum nomen apud Romanos enatum. Ex paludibus iſtis non paucas Principum noſtrorum induſtria exſiccavit: quos inter Philippus Alſatius eſt numerandus, & noſtro ævo Iſabella Clara Eugenia, quæ duas iſtiuſmodi paludes, vulgò *Groote* & *Cleyne Moer* nuncupatas, in Flandria occidua, anno 1624. ac proximè ſequentibus exhauriendas curavit, operâ Vincentii Cobbergii Antverpienſis, ſui Architecti.

(5) PHILIPPUS, Comes de Loo: cujus filius naturalis fuit Willelmus de Ipra.

(6) WILLELMUS DE IPRA, fuit poſtea Comes Cantii in Anglia, & Flandriæ Comitatum occupare tentavit, poſt obitum Caroli Boni. Uxorem duxerat neptem Mathildis Luſitanæ, Flandrorum Comitiſſæ.

(7) PETRI FRATRIS MEI. Petrus, Theoderici Alſatii Flandriæ Comitis filius, defuncto Nicolao Cameracenſi Epiſcopo, in ejus locum anno 1167 eſt electus. Sed relicto poſtea Epiſcopatu, viduam Comitis Nivernenſis anno 1175. duxit uxorem, eodemque anno deceſſit, non relictis liberis, ut in Auctario Aquicinctino legitur.

Officiarii Hæreditarii Comitum Flandriæ.

(8) MICHAELIS CONSTABULARII; id eſt, Comitis Stabuli, vulgò *Connêtable*. Is erat olim Dominus de Wingle, eoque titulo nunc gaudet Princeps de Epinoy, Dominus de Melun, Wingle &c. Porrò *Epinoi* eſt nobile Municipium ſub Caſtellania Inſulenſi. Additio.

(9) HELLINI DAPIFERI. Gallicè *Maitre d' Hotel*. Hoc officium olim fuit penes Dominos de Wavrin, qui & erant Seneſchalli Flandriæ, Toparchæ Lillerii, Sancti Venantii &c. Horum ſeriem recenſet Bucelinus in Gallo-Flandria Lib. I. Cap. 27. Ultimis verò temporibus Dominium illud à Familia Lalaina tranſiit ad Berlaimontiam. Porrò *Wavrin* eſt vetus ac nobilis Pagus in Caſtellania Inſulenſi.

(10) ROSONIS BUTICULARII. Id eſt, *Pincerna*, vulgò *Bouteiller*. Hæc dignitas ab antiquo fuit in familia DD. de Gavere. Eſt autem *Gavera* nobile Municipium Comitatûs Aloſtani ad Schaldim fluvium, Principatûs titulo donatum anno 1556. in favorem Comitum Egmundanorum, ad quos circa hunc annum è Familia Luxemburgica per nuptias tranſlatum fuit.

(11) EUSTATHII CAMERARII, vulgò *Chambellan*. Eſt præterea Hereditarius Flandriæ Mareſchallus, qui modò eſt Comes de Cruyckenbourg, titulo Dominii de *Vichte*, qui Pagus in Caſtellania Aldenardenſi ſitus eſt. Cancellarius verò Hereditarius Comitis Flandriæ olim erat Præpoſitus Eccleſiæ S. Donatiani Brugis: nunc autem ab anno 1560. eſt Epiſcopus Brugenſis, in cujus favorem ſuppreſſa fuit dignitas Præpoſituræ.

De Familiis jam memoratis, earumque Genealogiis vide ampliora in Chronico Belgico.

Digitized by Google

CAPUT LXVI.

Idem Comes PHILIPPUS *donationem CCC. menſurarum terræ, à* WALTERO *Cortracenſi emptarum, confirmat, in favorem Eccleſiæ Arienſis, anno* 1172.

EGo PHILIPPUS, Dei gratiâ Flandriæ & Viromandiæ Comes, notum fieri volo tam futuris, quàm præſentibus, quod redemi pro centum & ſeptuaginta marchis à WALTERO Cortracenſi CCC. menſuras, quas ei dederam, à me in feudo tenendas, infrà lacum, qui eſt inter Watenes & Bourbourg, quem propriâ expensâ exſiccari feci, & ad terram arabilem redegi.

PRÆDICTUS itaque Walterus Brugis, in præſentia Virorum ſeu hominum meorum, terram præfatam in manus meas liberam reſignavit, & ſic eam liberam & abſolutam conceſſi in eleëmoſynam perpetuò habendam Eccleſiæ S. Petri Arienſis.

QUOD ut ratum & inconcuſſum permaneat, ſigilli mei auctoritate & Teſtium ſubſcriptione corroborari præcepi.

Signum (1) Roberti Flandrenſis Cancellarii.
S. Roberti Brugenſis Decani.
S. Rogerii Cortracenſis Caſtellani.
S. Euſtathii Flandrenſis Camerarii.
S. Giſelberti de (2) Nivella.......

Actum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo LXXII. 1172.

(1) ROBERTI Flandrenſis Cancellarii. Robertus Arienſis Præpoſitus. Theoderici Allatii Cancellarius, anno 1173. Atrebatenſis, & ſequenti anno Cameracenſis Epiſcopus electus, apud Condatum Hannoniæ oppidum, à miniſtris Jacobi Aveſnenſis, eodem ipſo anno eſt interfectus: ut in Auctario Aquicinctino narratur.

(2) NIVELLA, vulgò *Nevele*, Baronia vetus ac celebris propè Gandavum.

CAPUT LXVII.

FREDERICI I. *Imperatoris Diploma de Heriſtallo Eccleſiæ Leodicenſi oppignorato, anno* 1171. *ſcriptum.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. FREDERICUS divinâ favente clementiâ Romanorum Imperator Auguſtus.

QUÆCUMQUE inſtituta, vel conventiones inter diverſas perſonas ſolemniter contrahuntur, dignum reputamus, ut ſcripto diligenter annotentur, ne per ſucceſſiones temporum tranſeant in oblivionem mentium, & à memoria hominum deleantur.

NOTUM igitur facimus tam futurorum quàm præſentium induſtriæ, quòd GODEFRIDUS Dux Lotharingiæ beneficium Ducatûs ſui, quod ſitum eſt in villa (1) HARSTALII, dilecto noſtro RADULPHO Leodicenſi Epiſcopo, Aquiſgrani, in præſentia Principum & tôtius Curiæ, per manum noſtram, pro trecentis marchis oppignoravit, & idem Epiſcopus, nullo reclamante, illud in poteſtatem ſuam contraxit & quietè poſſedit.

POSTMODUM verò placuit eidem Epiſcopo, ut jam dictum vadium, pro remedio animæ ſuæ, Eccleſiæ S. Mariæ, Sanctique Lamberti in Leodico conferret, & ad ſtipendia Fratrum Deo in Eccleſia eadem militantium deſtinaret.

UT autem ampliorem roboris perfectionem traditio iſta, Imperialis nominis auctoritate, contraheret, memoratus Epiſcopus oppignoratum ſibi beneficium, in celebri totius Curiæ præſentia,

(1) HARSTALIUM. In Auſtraſia (quæ poſtea à Lothario Juniore, Lotharii I. Imperatoris filio, dicta eſt Lotharingia) multa olim fuerunt Regia Palatia. Ex rerum Francicarum Scriptoribus conſtat, Regum Auſtraſiæ ſedem fuiſſe Divodurum Mediomatricorum, quam urbem hodie Metas, *Mets*, nuncupant.

Ad Moſam fluvium tria olim fuerunt palatia admodum celebria, Heriſtallum, Iopilia, & Marſana ſeu Marſna.

Heriſtallum ſeu Herſtallum, *Herſtal*, Pipinus, Caroli Martelli pater, inde dictus Herſtallius, conſtruxiſſe creditur. Eſt hodie vicus ditionis Brabantinæ, primo lapide à Leodico, ſub Dominio Domûs Naſſovio-Orangiæ.

Iopilia, *Iopile*, in eadem Diœceſi Leodicenſi eſt ſita. De Marſana, *Merſen*, vide Codicem noſtrum Don. piarum Cap. 37.

Noviomagenſe Palatium, *Nimmeghe*, ad Vahalim fluvium in Batavorum inſula, Carolus Magnus Imperator ædificavit, teſte Eginharto. Eidem in delitiis fuit Theodonis villa, *Thionville*, ad Moſellam ſita, in Ducatu Luxemburgenſi.

Valentianæ ad Scaldim, *Valenciennes*, Palatio quoque inſignes fuerunt; ut & Duria, *Duren*, in Ducatu Juliacenſi. De Liptinenſi Palatio, *Leſtines*, cujus rudera non procul à Binchio Hannoniæ oppido viſuntur, egi in Annalibus Belgicis anno 743.

Cæterùm pulchritudine reliqua omnia ſuperabat Aquiſgranenſe Palatium, *Aken* Teutonibus, *Aix la Chapelle* Gallis, quod Carolus Magnus à fundamentis extruxit, ubi & obiit anno 814.

Digitized by Google

ſentia, in manum noſtram reportavit, noſque illud, petitione & aſſenſu ejus, de manu propria in manum Henrici ejuſdem Eccleſiæ Præpoſiti, & Ægidii (2) Comitis de Durachio, qui traditionis hujus Advocatus & mandiburnus inſtitutus eſt, Othonis de Malbere, Alexandri de Noviomago, ad uſus ſtipendiarios Præbendæ Fratrum, ut jam dictum eſt, liberè & abſolutè tradimus.

Si verò prænominatus Dux idem vadium, datis trecentis marchis, redemerit, pecunia illa in cuſtodia Leodicenſis Eccleſiæ tam diu teneatur, donec alodium ex conſilio Epiſcopi & Fratrum inde comparetur, unde ſtipendia Fratribus perſolvantur, & anniverſarius dies ipſius Epiſcopi annuatim in Eccleſia peragatur.

Statuimus itaque, & Imperiali auctoritate firmiter & diſtrictè præcipimus, ut nulla perſona, magna ſeu parva, ſecularis vel Eccleſiaſtica, hujus inſtitutionis...... aliquatenus improbare, aut irritum revocare præſumat. Quod qui fecerit, quinquaginta libras auri puri pro pœna perſolvat, dimidium Cameræ noſtræ, & reliquum prædictæ Eccleſiæ.

Ut autem hæc omnia inviolabiliter obſerventur, & rata permaneant, præſentem inde paginam conſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione juſſimus communiri. Hujus rei Teſtes ſunt,

Chriſtianus Moguntinus Archiepiſcopus.
Arnoldus Treverenſis Archiepiſcopus.
Godefridus Trajectenſis Epiſcopus.
Theodericus Comes de Cleve.
Adelbertus Comes de Molbach.
Henricus de Cuke.
Conradus de Bochesberch.
Robertus de Durne.
Wernerus de Boulant.
Henricus Leodicenſis Eccleſiæ major Præpoſitus.
Simon Decanus.
Amalricus, Balduinus, Rodulphus, Archidiaconi.
Robertus Cantor.
Ægidius Comes de Durachio.
Otto de Malberg.
Alexander de Numage.
Euſtathius, Frater Advocati Hasbaniæ.
Turricus de Prato.
Faſtradus de Dummertin.
Thomas de Helmericurt.
Godinus de Hoſemont.
Bodo Frater ejus, & alii quàm plures.

Ego Henricus Cancellarius, vice Chriſtiani Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii, recognovi.

Acta ſunt hæc annò Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo ſeptuageſimo primo, Indictione quartâ, regnante Frederico Romanorum Imperatore, anno Regni ejus viceſimo, Imperii verò decimo octavo. 1171.

Datum Leodii III. Kalendas Octobris feliciter, amen.

(2) Comes de Durachio, Subadvocatus Monaſterii Trudonenſis. Illius loci Advocatiam Henricus Comes Limburgenſis Godefrido III. Lotharingiæ inferioris ac Brabantiæ Duci anno 1155. ceſſit: ut in Auctario Affligemlenſi legitur.

CAPUT LXVIII.

Godefridus III. *Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux, Collegium Canonicorum S. Joannis, in Moſæ fluvii inſula Leodici, dotat anno* 1173.

Godefridus Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, & Comes Lovaniæ, Canonicis Eccleſiæ (1) S. Joannis, quæ ſita eſt in inſula Leodii, tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

Ne aliquo caſu vel aliquo tempore à me vel à Succeſſoribus meis aliquod onus indebitæ penſionis vobis imponatur, profiteor me, nihil amplius juris in villa de (2) *Nethenis* habere, jure Advocatiæ, niſi id tantùm, quod homines mei à me tenent, & venatores mei, judicio Scabinorum, recipere ſolent. In ſegete veſtra, ſive in (3) ſpicario ſive in granario condatur, nihil Advocatum juris habere confiteor.

Quadraginta ergò ſolidos, quos de horreo ſupradictæ villæ veſtræ de Nethenis annuatim tollendos exiſtimabam, pro amore Dei & propter bona merita Magiſtri Benedicti, Decani ejuſdem Eccleſiæ veſtræ, petitione fidelis noſtri Rixonis de (4) Monte Tienes, coram Domino Henrico de Jace, Præpoſito & Archidiacono Eccleſiæ S. Lamberti, qui vices agebat Epiſcopi, projecto à me pilo pallii mei, juxta

(1) S. Joannis, Canonicorum Collegium Leodicenſe, in Moſæ fluvii inſula, à Notgero Leodicenſi Epiſcopo circa annum 987. eſt fundatum; qui & *S. Crucis*, itemque *S. Dionyſii* Collegia in eadem urbe fundavit. Obiit anno 1007.

Additio. (2) Nethenes, vicus eſt Brabantiæ, vulgò *Nethen*, tertio lapide à Lovanio, ubi hodiedum decimas percipit Capitulum S. Joannis. Hic locus celebris factus eſt per Eremum PP. Carmelitarum Diſcalceatorum, ibidem ſtructam anno 1687. à Principe Vaudemontio.

(3) Spicarium, Flandricè *Spycker*, idem quod granarium ſeu horreum.

(4) Mons Tienes, Gallis *Tirlemont*, Flandris *Thienen*, Latinis *Thena*, Oppidum Brabantiæ, tertio lapide à Lovanio ſitum in ſtrata lapidea verſus Leodium.

juxta morem Nobilium, (5) werpivi, & hæc contra omnem ambiguitatem præſenti paginâ conſcribi fecimus, & paginam ipſam noſtro ſigillo, adverſus omnem calumniam, communivimus. Horum Teſtes ſunt,

Præpoſitus & Archidiaconus, Henricus de Jace.
Rixo de Hulceim.

De liberis hominibus.

Henricus Vlieme.
Henricus de Adorp.

De Miniſterialibus.

Walterus Rixonis.
Arnoldus filius Dapiferi
Wilhelmus Verimes.

Acta ſunt hæc Leodii, in Capite Jejunii, (6) anno Incarnationis Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo tertio, Frederico Imperatore (7) Alexandriam novellam civitatem Italiæ potenter expugnante. 1173.

(5) Werpivi. Werpire eſt idem quod barbarè dicitur, tranſportum facere ſeu quitare, Flandricè *Opdraghen*.

(6) Anno 1173. Stilo Eccleſiæ Gallicanæ: nam Diploma iſtud ſcriptum eſt in *Capite Jejunii*, hoc eſt, initio Quadrageſimæ, adeoque ante Paſcha. Itaque ſtilo Romano, anni initium à Kalendis Januariis inchoante, anno 1174. ſcriptum eſt: quo anno poſt Feſtum diem Pentecoſtes, Alexandriam Civitatem à Frederico Imperatore obſeſſam fuiſſe, diſertè legitur in Auctario Aquicinctinio.

(7) Alexandria, Inſubriæ urbs anno 1172, ædificari cæpta, & in honorem Alexandri III. Papæ, tunc viventis, ſic nuncupata (ut in citato Auctario legitur) ab eodem Pontifice anno 1175. Epiſcopali Cathedrâ eſt exornata.

CAPUT LXX.

Rodolphus *Epiſcopus Leodicenſis*, & S. Albertus, Godefridi III. *Brabantiæ Ducis filius, Donationem Eccleſiæ ac decimæ Thenenſis, dicto Collegio Canonicorum S. Joannis Leodicenſis factam, confirmant anno* 1189.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Rodolphus Dei gratiâ, Sanctæ Leodicenſis Eccleſiæ humilis miniſter, & (1) Albertus, Ducis Lotharingiæ filius, Archidiaconus & Præpoſitus Eccleſiæ B. Joannis Evangeliſtæ, dilectis ejuſdem Eccleſiæ Canonicis, tam præſentibus quàm futuris, canonicè inſtituendis in perpetuum.

Effectum juſta poſtulantibus indulgere, & vigor æquitatis & ordo exigit rationis, præſertim cùm petentium voluntatem & pietas adjuvat, & ratio non relinquitur.

Eapropter, dilecti in Domino Fratres, juſtis veſtris poſtulationibus clementer annuentes, notum facimus univerſis Chriſti fidelibus & futuris & præſentibus, quod Godeſcalcus, piæ recordationis Eccleſiæ veſtræ Sacerdos & Canonicus Eccleſiam de *Monte Tienes*, ſicut eam juſtè & canonicè, tamquam Dominus fundi, tam in Perſonatu Eccleſiæ ejuſdem, quàm in decima & oblationibus fidelium, & in omni jure, quo ipſam poſſidebat, intuitu Dei & B. Joannis Evangeliſtæ, pro ſalute animæ ſuæ Eccleſiæ veſtræ contulit.

Ita quod de præfatis Eccleſiæ proventibus, Miſſam & luminare unum, ſingulis noctibus, in Oratorio B. Remigii, quod in Eccleſia veſtra ſitum eſt, & ſimiliter unam Miſſam pro fidelibus defunctis quotidie Capitulum fideliter provideret, & reſiduum fructuum in uſum Fratrum in Eccleſia veſtra reſidentium, juxta portionem, quæ unumquemque Fratrum in (2) Refectorio contingere debet, prout competens videretur, rationabiliter diſpenſaret.

Et decedente prædictæ Eccleſiæ Perſonâ, Decanus S. Joannis, aſſenſu Capituli, Perſonatum teneat, & in Eccleſia Thenenſi Canonicus ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitus nominetur, & per diſcretos Sacerdotes, ſicut inſtitutio exigit, Eccleſiæ provideat, ſervatâ etiam ordinatione & ſtabilitate, quæ circa Canonicos ipſius Eccleſiæ Thenenſis.....

Cum unus autem viam carnis fuerit ingreſſus, vel rationabiliter à Canonicatu fuerit amotus, alius per manum Perſonæ in eadem Eccleſia inſtituatur: ut ſic piâ ratione initiata ſemper vigeat Præbendarum ſtabilitas. Si qui verò in eadem Eccleſia fuerint ordinandi, in titulo B. Joannis, ſopitâ omni contradictione, ordinandi conſcribantur.

Nos autem, quod canonicè, & ad honorem

Additio. Ex hoc Diplomate patet. Capitulum S. Germani Thenis jam ante annum 1189. fuiſſe fundatum; at quo Patrono, nondum conſtat.

(1) Albertus. Godefridi III. Lotharingiæ inferioris Brabantiæque Ducis ex Margarita Limburgica filius, fuit poſtea Leodicenſis Epiſcopus, pro defenſione libertatis Eccleſiaſticæ, anno 1192. prope Remorum urbem in Gallia, martyrio coronatus, & Romani Martyrologii Tabulis ad diem 21. Novembris adſcriptus. Sacra ejus oſſa Albertus Pius, Belgarum Princeps, Remis Bruxellam anno 1612. transferenda curavit, & in Carmelitarum Virginum Diſcalceatarum Cœnobio collocavit. Paulus V. fortiſſimum Dei Athletam peculiari Diplomate Cælitibus adſcripſit, quod exſtat in Faſtis noſtris Belgicis.

(2) Refectorio. Canonicos olim communi Refectorio ac menſâ uſos fuiſſe (ut hodie ferè vivunt Patres Oratorii in Italia, Francia, Belgio & alibi) fusè docet Molanus lib. de Canonicis.

Digitized by Google

rem Dei & B. Joannis Evangeliſtæ, & S. Remigii, & neceſſitatem tam vivorum quàm in Chriſto dormientium piè de Eccleſia Thenenſi vobis collatum eſt, approbantes, præſentis ſcripti patrocinio renovatum communimus.

Et ne aliquis contrà id venire, & præfatam traditionem auſu temerario infringere præſumat, eam ſigillorum noſtrorum ſubtùs appensâ impreſſione roborantes, auctoritate Dei Patris Omnipotentis, & Filii, & Spiritûs Sancti, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, & Summi Pontificis, & noſtrâ, ſub anathemate, ſolemniter inhibemus: ſalvo per omnia jure, & Epiſcopi Diœceſani canonicâ juſtitiâ.

Renovatum eſt hoc Leodii publicè anno Incarnationis Dominicæ MCLXXXIX. Indictione VII. Kalendis Januariis, anno Pontificatûs Domini Clementis Papæ XIV. Hujus rei 1189.
Teſtes ſunt,

Albertus major Præpoſitus.
Henricus de Engelbert.
Daniel & Thomas, Canonici majoris Eccleſiæ.
Ebalus S. Pauli Decanus.
Henricus S. Bartholomæi Decanus.
Petrus Lovanienſis Decanus.
Magiſter Renerus.
Godeſcalcus de Contexo.
Engelbertus de Orbeta.
Engelbertus de Willenburgh, & alii quàm plures.

CAPUT LXXI.

Balduinus *Giſnenſium Comes, ejuſque uxor* Christiana, *anno* 1174. *variis prædiis dotant Abbatiam Clarimariſci, ſeu Claræ Paludis, quæ eſt Monachorum Ordinis Ciſtercienſis, primo lapide ab Audomaropoli, in Paludibus ſita, ubi Inſulæ natantes conſpiciuntur.*

Ego (1) Baldewinus, Dei gratiâ Giſnenſium Comes, & (2) Christiana Comitiſſa, uxor mea, pro ſalute animarum noſtrarum, & Prædeceſſorum noſtrorum, Abbati David de * Claromareſch, & Fratribus ibidem Deo ſervientibus, & Succeſſoribus eorum in perpetuum, quidquid in villula, quæ dicitur *Niwerlede*, ſive in reditibus, ſive in ſervitiis, ſeu in terra, ſeu in aqua, denique (3) totum Comitatum pertinentem ad Giſnenſe Dominium, liberum & perpetuò habendum conceſſimus & reddidimus; centum quoque menſuras mareſci ad virgam Comitis Flandriæ, ubi eas prædicti Fratres meliùs elegerint; tredecim quoque menſuras mareſci, quas Hugo de Recha, & duodecim, quas Lambertus de Elvelinghem de Patre meo tenebant, quas præfati Milites eiſdem Fratribus dederunt.

* Claermarais.

Huic autem donationi addidit etiam Pater meus poſtea, in manu Willelmi Abbatis de *Claromareſch*, quidquid à terra Willelmi Ridemeric, prævigni ejus, inferiùs ſive in terris, ſive in mareſco vanaſſorum aut ruſticorum, ex utraque parte Reche, ad Giſnenſem Comitatum pertinebat, ut & ea, quæ jam acquiſierunt, & quæ deinceps acquirere poterunt, liberè poſſiderent: totam quoque terram & mareſcum Walcheri, & filiorum ejus, ſicut terra Willelmi Redemeric dividit, quæ Willelmus de Feiltum Mathildi de S. Audomaro, uxori ſuæ, in vadium quadraginta marcharum, in præſentia Patris mei dedit ipſa Mathildis, accepto pretio quadraginta marcharum à prædictis Fratribus. Walcherus ſimiliter & filius ejus, accepto pretio XX. marcharum, Eccleſiæ de Claromareſch, in præſentia Patris mei & Baronum eis donaverunt.

Pater quoque meus, pretio duodecim marcharum interveniente, rogatu tamen & conceſſione ipſorum omnium, precibuſque Comitiſſæ Flandriæ, eandem terram, cum mareſco, abſolutam & liberam à cunctis reditibus & ſervitiis, ſive in terris, ſive in mareſco, & cum univerſo Comitatu, tam proprietate terræ ipſius Walcheri, quàm vanaſſorum & ruſticorum, præfatæ Eccleſiæ conceſſit, & ſigilli ſui impreſſione ſignavit, & Domino Miloni Morinenſi Epiſcopo, ut ſub anathemate confirmaret, mandavit.

Primæ Donationis Teſtibus,

(4) Milone Archidiacono.
Arnulfo Watenenſe.
Gilleberto Tuanenſe.
Willelmo, Euſtathio, Waltero de Arda, Canonicis.
Arnulfo Vicecomite de Markenes.
Euſtathio

(1) Baldewinus, Giſnenſium Comes, Arnulfi ſeu Arnoldi Comitis Giſnenſis filius, Wenemari Caſtellani Gandenſis & Giſlæ Giſnenſis nepos, à S. Thoma Cantuarienſi, quem ex Anglia pulſum Giſnæ hoſpitio exceperat, creatus eſt Eques: ut Lambertus Ardenſis in ſuo Chronico cap. 87. teſtatur: *Comiti Balduino Thomas, in ſignum militiæ, gladium lateri, & calcaria pedibus adaptavit, & alapam collo ejus inflixit.* Obiit autem Balduinus anno 1205, ut idem Lambertus & Meierus commemorant.

(2) Christiana, Uxor Balduini Comitis Giſnenſis, fuit Domina & heres oppidi Ardenſis, adeoque filia unica Arnulphi Vicecomitis Markiſienſis, de quo ſupra pag. 180, & Athelæ Ardenſis Dominæ, ut idem Lambertus cap. 67. & 85. narrat.

(3) Totum Comitatum, id eſt, Diſtrictum.

(4) Milo, Archidiaconus. Fuit Milonis primi Succeſſor in Epiſcopatu Teruanenſi, & Fratris ejus filius.

Euſtathio de Bavelinghem, Hugone filio ejus.
Reimundo de Toſlac, Reimundo filio ejus.
Manaſſe de Tornhem, Manaſſe filio ejus.
Rainero Dapifero.
Hugone de Reche Vicecomite.
Lamberto de Elvelingehem.

Secundæ autem Donationis Teſtibus,

Arnulfo Presbytero de Tornehem.
Willelmo Canonico de Arda.
Euſtachio de Bavelingehem.
Balduino Fratre ejus.
(5) Balduino de Ermelingehem.
Euſtathio de Liskes.
Philippo de Montgardum.
Balduino, Fratre Henrici de Campaines.
Alelmo de Giſnes.
Drogone de Sperleka.
Lamberto de Elveiinghem.
Willelmo Code.

Conventum eſt inter Patrem meum, & prædictos Fratres, ut ſi quando pro communi terrarum utilitate ſuperiorum & inferiorum, in Eccleſiis, juſſum fuerit foſſata renovari, & hoc ipſum Magiſtro Grangiæ nuntiatum fuerit, ipſi etiam, quæ fodienda ſunt, oportuno tempore fodiant, ne per eorum incuriam aliis damnum eveniat. Quod ſi contigerit, & hoc tribus legitimis Teſtibus hinc, & tribus inde, id eſt, ex noſtra & eorum parte comprobatum fuerit, quinque ſolidos pro froriſteo reſtituent. Volumus quoque, ne publica via ab eis ullo modo obſtruatur. Terminus autem mareſchi Walcheri eſt, ſicut utraque beka ex una parte, & rivus aquæ ex altera parte dividunt.

Et ſciendum, quod aliquanto tempore poſt obitum Patris mei elapſum, cum ſuper mareſcum prædictorum Fratrum calumniam ponerem, pro eadem calumnia ſepelienda, decem menſuras mareſci mihi dederunt, quas rurſus ego & uxor mea Chriſtiana Comitiſſa pro animabus noſtris, & Patris mei, & Prædeceſſorum noſtrorum, in perpetuam eleëmoſynam eiſdem Fratribus liberas reddidimus, & inſuper quidquid in terris, & in mareſco, & in aquis, & in pratis, in ultima vita Patris mei, poſſederant, & quod ab eodem Patre meo & hominibus ejus vanaſſoribus & ruſticis acquiſierant, denique quicquid in Comitatu Giſnenſi poſſident, & quidquid foſſata eorum concludunt, omni calumniâ ſopitâ ac ſepultâ, quietum & liberum prædictis Fratribus jure perpetuo poſſidendum, in manu Domini David Abbatis conceſſimus & dedimus.

Quod ut ratum & inconvulſum & abſque calumnia deinceps in perpetuum permanere valeat, ſigilli mei impreſſione ſignavi, & hominum meorum atteſtatione munire curavi. Horum autem Teſtes ſunt:

Petrus Abbas Andrenſis.
Simon de Rodelingehem,
Lambertus de Scala, Monachi.
Wildo de Elenbom.
Euſtathius de Montgardin.
Euſtathius de Bavelingehem.
Paganus de Morholt.
Clemens de Arda.
Hugo de Salperwich.
Euſtathius Strabo.
Simon de Ekarde.
Manaſſes de Scardove.
Matthæus de Sutkerke.

Actum anno Dominicæ Incarnationis MCLXXIV. menſe Julio. 1174

C A-

(5) Balduinus de Ermelingehem, Coneſtabilis in Comitatu Bolonienſi, & celebris in expeditionibus pro Terra Sancta ſuſceptis, ut idem Lambertus in citato Chronico narrat.

Comitatus porrò Giſnenſis, poſtquam ducentis plùs minùs annis fuerat penes Familiam Caſtellanorum Gandenſium, deficiente lineâ maſculinâ, tandem venit in manus Comitum Augienſium, vulgò *d'Eu*; ex qua gente aliquot Reges Hieroſolymitani ac Duces Athenarum prodierunt.

Ex eadem Gandavenſi Comitum Giſnenſium Familia fuit Engueramus, qui ex parte matris ſuæ Dominium Coſſiacenſe, *Coucy*, adeptus, illuſtrem abud Francos gentem Coſſiacenſem plantavit ac fundavit: ut Andreas Quercetanus in Hiſtoria Montmorencia lib. 3. Cap. 3. & in Hiſtoria Caſtillionæa lib. 8. Cap. 3. fusè narrat.

Libet his ſubnectere quæ de primis Giſnenſium Comitibus leguntur ad calcem Chronici Andrenſis;

Pluribus ex annis ſic fantur Scripta JOANNIS.
Qui fuerant quondam Comites, in Carmina fundam,
Giſnenſis Terræ, fortes in tempore guerræ.
Primus SIFRIDUS, 2 ARNULFUS, *& inde* 3 RODULPHUS,
4 EUSTATHIUS, 5 BALDEWINUS *fundator honeſti*
Andrenſis Templi, ſextus 6 MANASSES *&* EMMA,
Hi duo ſtruxerunt Templum Sancti Leonardi.
7 ALBRICUS, 8 BALDUINUS *qui præfuit Ardæ,*
Hi fuerant Comites non re ſed nomine tantùm,
Inclytus 9 ARNOLDUS *de Ganda qui veniebat,*
Hic priùs in Terra, quæ nunc ſunt arma, gerebat.
Filius illius 10 BALDEWINUS *generoſus*
Hunc ſequitur, probitate pari nimis ingenioſus.
Nobilis 11 ARNOLDUS, *mitiſſimus atque benignus*
Poſtea proceſſit, cæleſti munere dignus.
Huic 12 BALDEWINUS *ſucceſſit, pacis amator,*
Conſilii ſpeculum, probus in terra moderator.
Egregius juvenis 13 ARNOLDUS *nomine dictus*
Imperat hinc Terræ: valeat, vivat benedictus,
Tredecimuſque Comes exſtat, ſit juſtus ad omnes.

Digitized by Google

CAPUT LXXII.

PHILIPPUS *Alſatius, Flandriæ Comes, anno* 1176. *teſtatur, Ivanum Gandavium, Comitem Aloſtanum, dotaſſe Meſſinenſem Virginum Benedictinarum Abbatiam, in Diœceſi Iprenſi.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego PHILIPPUS Flandriæ & Veromandiæ Comes, cunctis fidelibus in perpetuum.

NOVERINT tam poſteri, quàm moderni, quod (1) IWANUS DE GANDAVO & uxor ejus LAURETA, Soror mea, dederunt in eleemoſynam, per manum Theoderici Comitis Flandriæ, Patris mei, Eccleſiæ (2)MECINENSI terram ſuam juxta (3)*Comines*, quæ appellatur *Ploitz*, cum omnibus pertinentiis ſuis, præter homines feodarios.

SICUT ergò mihi innotuit hoc eſſe verum, tam vivâ voce Patris mei & hominum meorum, quàm Scripti auctoritate ejus ſigillo muniti; ita dominium illud, prætaxatæ Eccleſiæ legitimè collatum, ſigilli mei impreſſione eidem confirmari præcepi, ne quis in poſterum hoc infringere aut temerè interturbare præſumat.

Datum Brugis anno Domini MCLXXVI. 1176.

(1) DE IVANO, ſeu Iwano, (qui anno 1144. obiit) aliiſque Comitibus Aloſtanis vide Annales noſtros Belgicos, anno 1166.

(2) DE MECINENSI, ſeu Meſſinenſi nobilium Virginum Benedictinarum Cœnobio, per Balduinum Inſulanum, Flandriæ Comitem, ejuſque conjugem Adelam fundato, vide Codicem Donationum Piarum. cap. 55. 57. & 60.

(3) COMINES, Oppidum Flandriæ, à quo Philippus Cominæus, laudatiſſimus ille Hiſtoriographus, cognomentum accepit; obiit anno 1509. Ejus Hiſtoriæ curioſiſſimis Notis ac Diplomatibus à D. Dioniſio Gothofredo illuſtratæ reimpreſſæ fuêre Bruxellis anno 1718. in 5. vol. Additio.

CAPUT LXXIII.

HENRICUS I. *cognomento* PUGNAX, *Lotharingiæ inferioris Brabantiæque Dux, ab* HENRICO V. *Imperatore Civibus Oppidi Silvæducenſis, (nuper conditi) anno* 1196. *impetrat immunitatem à vectigalibus Rhenanis.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, HENRICUS VI. divinâ favente clementiâ, Romanorum Imperator & Rex Siciliæ.

EXCELLENTIÆ noſtræ benignitas dignum & utile attendit, ut ea quæ de Imperiali gratia circa fideles & familiares ſuos largitur, & benignè conſtituit, ne tam præſentium quàm poſterorum ignorantiâ ſive malitiâ poſſint aut debeant retractari, privilegii ſui munimine confirmet.

QUAPROPTER notum facimus univerſis Imperii noſtri fidelibus, præſentibus & futuris, quòd nos attendentes puram fidem & multa obſequia, quæ dilectus conſanguineus noſter HENRICUS, Dux Lotharingiæ, nobis & Imperio conſtanter exhibuit, ad inſtantem ipſius poſtulationem, univerſos homines ſuos de nova civitate apud (1) SILVAM, qui nunc ibi ſunt, & in poſterum ad manendum illuc convenerint (exceptis noſtris hominibus, qui ibi recipi non debent) à teloniis noſtris, quæ nos ubique in Rheno ad manus noſtras habemus, Imperiali benignitate in perpetuum abſolvimus.

ITA videlicèt quòd de rebus, quæ ſuæ ſunt, nullum nobis vel nuntio noſtro perſolvant telonium, nullaque in eos vel res ipſorum fiat exactio, ipſique aliorum res nec deferant, nec de eis negotientur.

STATUIMUS igitur & Imperiali auctoritate ſanximus, ut nulla omnino perſona, humilis vel alta, ſæcularis vel Eccleſiaſtica, prædictos homines de nova civitate apud SILVAM, qui ibi pro tempore fuerint, præter noſtros homines, quos excepimus, contra hanc noſtræ Majeſtatis conceſſionem, gravare audeat, vel eos aliquatenùs impedire vel moleſtare.

QUOD ſi quis attentaverit, triginta libras auri pro pœna compenſet, dimidium Cameræ noſtræ, & reliquum paſſis injuriam. Ad cujus

IMmunitatis iſtius litteras Carolus IV. Imperator anno 1349. confirmavit, petente Joanne Duce noſtro.

(1) APUD SILVAM. Agitur hic de Silva-ducis ſeu Buſcoducis, Brabantiæ urbe, quam anno 1184. Godefridus III. Brabantiæ ac Lotharingiæ Dux vulgò dictus *in Cunis*, exciſâ illic ſylvâ condidit, juxta hoc Chronicon vulgare:

GodefrIdUs dUX è sILVa feCIt oppIdUM.

Perfecit illud Henricus I. cognomento *Pugnax*, Godefridi filius, muriſque ac foſſis cinxit anno 1196. Poſtmodùm facta eſt una è quatuor Urbibus Capitalibus Brabantiæ, Epiſcopali Sede exornata anno 1559. Sed ab anno 1629. quo Fœderatis Belgii Ordinibus poſt acrem obſidionem fuit tradita, non licuit ultrà Epiſcopis illic reſidere. Nunc verò Epiſcopatus gubernari ſolet per Vicarium Apoſtolicum. Additio.

 rei

rei certam in poſterum evidentiam, præſentem paginam inde conſcribi juſſimus, & Majeſtatis noſtræ ſigillo communiri. Hujus rei Teſtes ſunt:

Hartmannus Monaſterienſis Epiſcopus.
Conradus Dux Sueviæ.
(1)Philippus Dux Tuſciæ.
Poppo Comes de Wertheim.
Rubertus de Durne.
Anno de Mincenburg, & alii quàm plures.

Signum Henrici VI. Romanorum Imperatoris, & Regis Siciliæ. Et ego CONRADUS, Imperialis Aulæ Cancellarius, vice Conradi Moguntinæ Sedis Archiepiſcopi, & Germaniæ Archicancellarii, recognovi.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXCVI. Indictione XIV. anno Regni ejus 1196.
XXVI. Imperii VI. Regnique Siciliæ II.

Datum apud Bopardiam, Kalendis Junii.

(1) PHILIPPUS Dux Tuſciæ. Eſt is, niſi fallor, qui in ſchiſmate anno 1198. fuit electus contra Othonem IV. Imperatorem.

CAPUT LXXIV.

Principum Imperii Epiſtola de OTHONIS IV. *Imperatoris electione, anno* 1198. *data ad Innocentium III. Papam.*

SANCTISSIMO Patri ac Domino INNOCENTIO, Sacroſanctæ Romanæ Sedis Summo Pontifici, Principes & Barones Alemanniæ, clerici & laïci, debitam in Chriſto reverentiam & ſinceritatem obſequii.

CUM placuiſſet ei qui aufert ſpiritum Principum, & Magnus & Terribilis eſt ſuper Reges terræ, HENRICUM Imperatorem de medio auferre, neceſſarium nobis fuit viſum de ſubſtituendo Rege tractatum & colloquium habere. Convenimus ergò ſæpiùs, & miſerias & oppreſſiones, quas hactenùs ſuſtinueramus, recenſentes, per univerſos Regni.... animos noſtros ereximus, & quid honori Eccleſiæ Dei, & paci & quieti ſubjectorum expediret, deliberantes, nunc unum, nunc alium quaſi finaliter eligere putabamus.

VERUM quia non eſt prudentia, non eſt potentia, non eſt conſilium niſi per Deum, placuit ei, qui Abrahæ filium immolare volenti victimam providit, & David Fratribus juniorem de poſt fœtantes accepit, atque Matthiam ex Diſcipulorum numero ad ſortem Apoſtolatûs elegit, Sereniſſimum Dominum noſtrum (1) OTHONEM, quondam Henrici Ducis Saxoniæ filium, ad Regimen Romani Imperii, (2) de terra peregrinationis ſuæ, ex inopinato offerre nobis.

INVOCATÂ itaque Sancti Spiritûs gratiâ, prædictum Dominum OTHONEM, Chriſtianæ fidei cultorem devotiſſimum, atque Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Advocatum & defenſorem fideliſſimum, & Judiciariæ Poteſtatis obſervatorem juſtiſſimum, de longa & antiqua Regum Proſapia, ex utraque linea ſpecialiter editum, ad Romani Regni faſtigium juſtè & rationabiliter elegimus, &, ſicut debuimus, ipſius electioni conſenſimus; ipſumque in Auguſtorum Sede, à Carolo Magno apud Aquiſgranum huic Dignitati deputata, locavimus, & Coronâ & Regni Diademate, per manum Domini Adolphi Colonienſis Archiepiſcopi, eâ quâ decuit ſolemnitate, feliciter coronavimus.

NOS autem Principes, qui jam dictum Dominum in Regem elegimus, feuda noſtra, quæ ab Imperio tenemus, à manu ipſius recipientes, hominium ſibi fecimus, & fidelitatem juravimus.

TANTÆ igitur dignitatis munus Excellentiſſimus Princeps divinæ potiùs gratiæ quàm ſuis meritis adſcribens, primitias hujus honoris offerens Domino, propriâ voluntate juramento firmavit, inprimis Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, deinde omnium Eccleſiarum jura bonâ fide ſervare, & manu tenere, & ſubjectos Imperii, exheredatos maximè, & à ſuis poſſeſſionibus violenter ejectos, in ſua juſtitia, pro poſſe, juvare & conſervare.

PRAVAM illam conſuetudinem inſuper, quam Imperatores Anteceſſores ſui in occupandis rebus mobilibus, vel ſe moventibus decedentium Epiſcoporum vel Abbatum Principum huc uſque ſervaverunt, penitùs exſtirpans, nos Eccleſiaſticos Principes ex hac indebita vexatione Regali benevolentiâ liberos dimiſit, & decedentium bona ſuis Succeſſoribus ſervanda liberaliter ſtatuit.

PATERNITATI ergo veſtræ ſupplicare duximus, quatenùs fidem & devotionem Domini noſtri Regis attendentes, merita quoque Illuſtriſſimi Patris ſui Henrici Ducis Saxoniæ, qui ab obſequio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ nunquam receſſit, memoriter tenentes, paci & quieti noſtræ & veſtræ, intuitu Dei & noſtri obſequii providentes, ipſius electionem & conſecrationem auctoritate veſtrâ confirmare, & Imperiali coronatione armare, paternâ pietate dignemini.

SANCTITATEM inſuper veſtram obnixè rogamus, quatenùs Principes & Barones, à tam rationabili electione diſcordes, Eccleſiaſticâ cenſurâ ad concordiam revocetis, & ab illicita fidelitate partis adverſæ, clave S. Petri reſolutos, ad præſtandam Regi Domino noſtro fidelitatem & ſubjectionem, auctoritate veſtrâ compellatis.

UT autem à Domino Rege noſtro jura Romanæ Eccleſiæ (ut prædictum eſt) integra & illibata ſerventur, nos in bona fide ſpondemus, & pro Domino Rege noſtro fidejubemus.

Ego

Digitized by Google

Ego (3) Adolphus, Colonienſis Archiepiſcopus, elegi & ſubſcripſi.

Ego (4) Berardus, Paderbornenſis Epiſcopus, elegi & ſubſcripſi.

Ego (5) Thietmarus, Mindenſis Epiſcopus, elegi & ſubſcripſi.

Ego (6) Wittichindus, Corbeienſis Abbas, elegi & ſubſcripſi.

Ego (7) Gerardus, Tudenſis Abbas, elegi & ſubſcripſi.

Ego (8) Heribertus, Werdenſis Abbas, elegi & ſubſcripſi.

Ego (9) Henricus, Dux Lotharingiæ, qui & Brabantiæ, Marchio Romani Imperii, elegi & ſubſcripſi.

Ego Henricus Comes de Cuke conſenſi & ſubſcripſi. 1198.

Historia Schismatis in Imperio Romano, seu Occidentis.

FREDERICO I. Barbaroſſæ anno 1190. defuncto, primogenitus filius HENRICUS dictus VI. in Imperio ſucceſſit, quem anno 1191. Cæleſtinus Papa Romæ coronavit.

Anno 1196. Henrico VI. mortuo, ſchiſma in Imperio ortum fuit. Nonnulli Philippum, Henrici jam dicti fratrem, alii Othonem Henrici Leonis, Ducis Saxoniæ ac Bavariæ, filium, elegerunt, anno 1198. ut Auctarii Aquicinctini Scriptor, qui tunc vixit, diſertè tradit. Rem totam Trithemius in Chron. Hirſaugienſi his verbis breviter narrat.

" Adolphus Archiepiſcopus Colonienſis, & Theodericus Archiepiſcopus Treverenſis, habito conſilio apud Andernacum cum Bernardo Duce, & aliis Epiſcopis, Comitibus atque Nobilibus pluribus, Curiam omnibus Principibus ad Dominicam, *Oculi mei*, in Colonia generalem indicunt, pro novi Regis electione celebranda. Interea Marchiones Orientales, Conradus Archiepiſcopus Moguntinus, Bernardus Dux Saxoniæ, Ludolphus Archiepiſcopus Magdeburgenſis, & alii Principes ſuperiores, apud Erphurdiam convenientes, PHILIPPUM Ducem Sueviæ in Regem Romanorum elegerunt, fratrem videlicet Henrici Imperatoris defuncti.

Statuto igitur die, præfati Principes ad Coloniam convenientes, BERTOLFUM Ducem de Zeringen, quem ſe promiſerant electuros, magno præſtolabantur deſiderio venturum: qui cùm 11000. marcarum argenti, cum Ducatu Sueviæ, à Philippo accepiſſet, electionique renuntiaſſet, venire contempſit. Quod cùm prædictis innotuiſſet Principibus, nimiùm indignati, OTHONEM filium quondam Henrici Ducis Saxoniæ, in Regem Romanorum contra PHILIPPUM elegerunt.

Ex his Trithemii verbis datur intelligi, quæ cauſſa Innocentium III. Papam impulerit, ut Decretalem illam Epiſtolam (ex qua deſumptum eſt Capitulum, *Venerabilem*, Extra. de Electione & electi poteſtate) ad *Bertholdum* Zæringiæ Ducem ſcriberet.

Quâ quidem Epiſtolâ ipſum monet, ut *Philippum*, cui ſe acceptis nummis obſtrinxerat, & cui jus omne ſuum ceſſerat, prorſus deſerat, utpote excommunicatum jam ante electionem, & ut *Othonem* Regem amplectatur. Extat dicta Decretalis Epiſtola, ab Antonio Auguſtino, Tarraconenſi Archiepiſcopo, & Jacobo Cujacio, celeberrimis noſtri ævi Jureconſultis, integritati ſuæ reſtituta.

Philippus tamen, etſi à Romano Pontifice rejectus, longo ac cruento bello cum Othone Competitore dimicavit, regnumque vi annis novem, hoc eſt, uſque ad mortem, tenuit, quam ipſi Otho Comes Witelsbachius anno 1208. menſe Junio Bambergæ violentâ manu intulit. Othoni huic Fredericus I. Imperator Ducatum Bavariæ contulerat.

Philippo è vivis ſublato, OTHONEM IV. in ſchiſmate pariter electum Imperii Proceres concordibus ſuffragiis ſuffecerunt, & Innocentius III. anno 1209. menſe Octobri Romæ Auguſtum coronavit. Is Pontifici, à quo in eo faſtigio poſitus fuerat, poſtea infenſus, Pontificiam ditionem invaſit. Anno itaque vertente, in Concilio Romæ habito, Othoni Imperium eſt abrogatum, notâ anathematis additâ; & obiit Brunſuici anno 1218 *Divus*.

Germaniæ porrò Principes, Pontificis auctoritatem ſecuti, FREDERICUM, Siciliæ Regem, Frederici Barbaroſſæ nepotem, Cæſarem crearunt, & Honorius III. titulis Imperii decoravit. Princeps is fuit primò laudabilis, ſed poſtea corruptus improbitate cum avo & Henrico patre certavit. Itaque decus & nomen Auguſti, anno 1245. in Concilio Lugdunenſi Œcumenico Innocentius IV. ipſi ademit.

Frederico depoſito, non pauci Principes HENRICUM cognomento Raſponem, Hermanni Thuringiæ Langravii filium, ſubrogarunt.

Quo mortuo anno 1247. Henricus Dux Brabantiæ filium ſororis ſuæ, GUILIELMUM Hollandiæ Comitem, Domino Papæ & Epiſcopis Alemanniæ præſentavit: quem Epiſcopi elegerunt in Regem apud Coloniam, promittentes ei, juramento præſtito, rebus & perſonis fideliter adſiſtere: ut in veteri Fragmento hiſtorico legitur.

Guilielmo à Friſiis occiſo, RICHARDUS Dux Cornubiæ à nonnullis, ab aliis verò ALFONSUS Rex Caſtellæ eſt electus, Germaniâ varias in partes ſciſſâ: donec tandem, poſt fœda multorum annorum certamina, RUDOLPHUS Habsburgenſis Comes, Gentis Auſtriacæ Conditor, unanimi Septem-Virorum conſenſu, Cæſar eſt renuntiatus anno 1273.

Vide plura de hac Romanorum Imperatorum ſucceſſione in Chronico noſtro Belgico.

(1) OTHO IV. Imperator. Fuit filius Henrici Leonis, Ducis Saxoniæ & Bavariæ, quem Fredericus I. Imperator ex duabus iſtis provinciis pepulit, & à quo Duces Brunſuicenſes originem trahunt. Uti videre eſt in Chronico noſtro Belgico ad annum 1218. Mater porrò Othonis IV. fuit Mathildis ſoror Richardi Regis Angliæ. Uxorem Otho habuit Mariam, Henrici I. Lotharingiæ & Brabantiæ Ducis filiam.

(2) DE TERRA PEREGRINATIONIS SUÆ: id eſt, ex Anglia.

(3) ADOLPHUS, Comes de Altena, Archiepiſcopatu ſuo Colonienſi privatus fuit anno 1205. ab Innocentio III. Pontifice, eò quod Philippo electo Imperatori adhæreret. Additio.

(4) BERARDUS, aliàs Bernardus de Oſede, Paderbornenſis Epiſcopus, obiit anno 1202.

(5) THIETMARUS, Epiſcopus Mindenſis, ſanctitatis famâ clarus, obiit anno 1206. Porrò Mindenſis Epiſcopatus anno 1648. per Tractatum Pacis Weſtphalicæ extinctus fuit, erectuſque in Principatum S. R. I. in favorem Electoris Brandeburgici. Additio.

(6) WITTICHINDUS Abbas Corbeienſis Ordinis S. Benedicti in Saxonia inferiore: nam alia eſt Corbeia vetus in Picardia apud Gallos. Additio.

(7) GERARDUS, Tudenſis Abbas, puto Fuldenſis. Eſt autem Fulda Nobile ac celeberrimum Monaſterium Benedictinorum in Haſſia ac Moguntina Diœceſi: cujus Abbas S. R. I. Princeps & Archi-Cancellarius Imperatricis audit. Additio.

(8) HERIBERTUS, Werdenſis ſeu Werdinenſis Abbas Ordinis S. Benedicti ad Ruram fluvium in Weſtphalia. Porrò de tribus hiſce celeberrimis Cœnobiis, Corbeienſi, Fuldenſi, ac Werdinenſi plura vide inferiùs in Opuſculo de Origine Benedictinorum. Additio.

(9) QUI ET BRABANTIÆ. Henricus cognomento Pugnax, & illo nomine primus Dux noſter, titulo Lotharingiæ (quo ſolo ejus Anteceſſores uſi fuerant) titulum Brabantiæ primus adjecit. Quod notent antiquitatis Brabantinæ ſtudioſi.

Digitized by Google

CAPUT LXXV.

Philippus *cognomento* Nobilis, *Comes ac Marchio Namurcenſis, anno* 1207. *declarat, non niſi Nobiles feminas admittendas eſſe ad Collegium Canonicarum Virginum Andennenſium, in Comitatu Namurcenſi.*

Philippus Marchio Namurcenſis univerſis Chriſti fidelibus, tam præſentibus quàm futuris, in perpetuum.

Cum omnibus Eccleſiis ſub mea conſtitutis protectione, ad auctionem juris & honoris ſui, majorem teneat adhibere diligentiam, eas tamen ampliore curâ & beneficio honorare decrevi, quarum fides & devotio certioribus mihi innotuit argumentis.

Inde eſt, quòd Eccleſiam (1) Andanenſem, quam in jure & honore ſuo & libertate & antiquis inſtitutionibus volens pleniùs....... tamquam Abbas & Advocatus, ſalvis iis, quæ antea geſta fuerant, concedo ei, & legitimâ auctione confirmo, quòd nullam amodo in Præbendis Dominarum in Eccleſia illa feminam inſtituere debeant, quam non conſtet eſſe Nobilem, & Nobilibus ortam Parentibus.

Nec aliqua ſuſcipiatur in poſterum ad Præbendam, quæ in aliqua alia Eccleſia Præbendam habuerit. Datum anno MCCVII. menſe 1207.
Auguſto.

C A-

(1) Andana, ſive *Andenna*, eſt Municipium celebre in Comitatu Namurcenſi, haut procul à ripa fluvii Moſæ ſitum, in quo S. Begga, Soror S. Gertrudis Nivellenſis, poſt cædem mariti ſui Anſigiſi, anno 686. Nobilium Virginum Canonicatum fundavit, ut Sigebertus in Chronico tradit; primis virginibus ab Agnete Abbatiſſa tertia Nivellenſi impetratis: ut in vita S. Gertrudis, juſſu Dominicæ Abbatiſſæ, quæ Agneti ſucceſſit, conſcripta, & in vita S. Beggæ legitur. Vide infra Librum noſtrum de Collegiis Canonicorum; & Faſtos noſtros Belgicos ad diem 17 Decembris.

De Comitibus Namurcenſibus.

In libro, quem de Stemmatibus Principum Belgii publicavimus, cap. 23. nonnihil lapſi ſumus (quod humanum eſt) in iis, quæ ſpectant ad primos Comites Namurcenſes. Quem errorem libet hîc breviter emendare.

Tres ex ordine Albertos fuiſſe Comites Namurcenſes, conſtat ex lacuna, quam, juxta fidem Ms. codicis, in Genealogia S. Arnulfi Metenſis Epiſcopi, Lib. citato ſupplevimus.

Albertus eo nomine primus circa annum Chriſti milleſimum floruit, & uxorem habuit Ermengardem, Caroli I. Ducis Lotharingiæ inferioris filiam: ex qua nati, Albertus II. Comes Namurcenſis, Hadewidis uxor Gerardi Alſatii, Ducis Lotharingiæ ſuperioris, & Emma Comitiſſa Loſſenſis.

Albertus II. anno 1046. Namurcenſe Canonicorum S. Albani Collegium inſtituit, quod nunc eſt Cathedrale. Uxor illi fuit Regelindis, filia Gothelonis Magni, Ducis Lotharingiæ ſuperioris & inferioris: qui Gothilo anno 1044. obiit. Sunt qui putant, hunc Albertum II. eſſe eundem cum Adelberto Duce ſexto Lotharingiæ Moſellanæ, qui anno 1048. à Godefrido Barbato, Gothilonis Magni filio, eſt interemptus. Alii aliter ſentiunt, & ſcribunt dictum Adelbertum fuiſſe Comitem de *Longuy*. Ego quod certò ſtatuam, non habeo.

Albertus III. genuit Fredericum Epiſcopum Leodicenſem, Godefridum Comitem Namurcenſem, Henricum & Albertum.

Godefridus, cum uxore ſua Ermenſenda Luxemburgica anno 1121. fundavit Abbatiam Floreffienſem, quæ eſt tertia univerſi Ordinis Præmonſtratenſis.

Henricus, cognomento *Cæcus*, Godefridi filius, Comes Namurcenſis & Lutzeburgenſis ex parte Matris, admodum ſenex, poſt annum 1188. vivere deſiit.

Henrico avunculo ſuo, in Comitatu Namurcenſi ſucceſſit Balduinus Magnanimus, Flandriæ & Hannoniæ Comes, qui anno 1195 vivere deſiit, ſepultus Montibus Hannoniæ, in Templo S. Waldetrudis.

Balduino Magnanimo Patri ſuo ſuffectus eſt Philippus cognomento *Nobilis*, qui numerum XX. Præbendarum in Eccleſia S. Albani tribus Præbendis auxit, & XX. Vicarias ſeu Capellanias ibidem inſtituit. Obiit anno 1212. non relictis liberis ex Maria, Philippi Auguſti Francorum Regis filia, quæ poſteà Henrico I. Brabantiæ Duci nupſit, & Affligemii quieſcit.

De his & aliis Comitibus ac Marchionibus Namurcenſibus plura ſi voles, Semmata noſtra Belgica Cap. 23. lege

Libet his annectere quæ de Pago Namurcenſi, ejuſque Comitibus Petrus Divæus ſcribit in libro de Statu Galliæ Belgicæ ſub Francorum Imperio, nondum typis edito.

Namurcum, priſcis *Nametodurum* dictum lego. Primam ejus mentionem invenio in geſtis anni 689 apud Sigebertum: inter Pipinum (inquit) & Giſſemarum, filium Warathonis, apud Namucum Caſtrum pugna committitur. Hæc ille.

Placentius Epiſcoporum aliquot Tungrorum & Trajectenſium genus à Comitibus Namurcenſibus deducit, plusquam Poëticâ licentiâ, in fingendis Principatuum nominibus, paſſim uſus. Ego apud illorum temporum Scriptores, Albertum, maritum Ermengardis, filiæ Caroli Ducis Lotharingiæ, Namurcum dotale poſſediſſe lego, ante annum 1000.

Filius ejus ac Succeſſor Albertus anno 1046. Collegium Canonicorum Namurci inſtituit: de quo vetuſtus quidam Chronographus, quem manuſcriptum vidi, anno, inquit, Domini 1048. in bello apud Richovium à Godefrido Duce occiditur Albertus Comes Namurcenſis, qui Eccleſiam S. Albani reædificavit, & XX. Canonicos ibi inſtituit. Hæc ille. Crediderim hunc fuiſſe qui ab Henrico III. Imperatore Ducatum Moſellanum acceperat.

Huic Albertus III. ſucceſſit, Albertique filius Godefridus Henricum genuit, Adelam, & Iſabellam. Hæc Henrico Luxeburgenſi, illa Balduino Hannoniæ Comiti, nupſere. Inter quorum poſteros, mortuo ſine liberis Henrico, variè diuque dimicatum.

Portò de priſca latitudine Pagi Namurcenſis nobis incompertum: noſtro tempore Comitatus iſte Namurcum, Bovinas, Florucum, Valecurtem, *aliaque nonnulla loca complectitur. Hactenùs Divæus.

* Adde nunc Caroloregium.

CAPUT LXXVI.

Pactum inter HENRICUM I. *Lotharingiæ Brabantiæque Ducem, & Eccleſiam Montenſem S. VValdetrudis, ſuper exſtructione Oppidi Herentalenſis, initum anno* 1209.

EUSTATHIUS Præpoſitus, HAWIDIS (1) Decana, & totum Capitulum S. (2) Waldetrudis in Montibus, univerſis Chriſti fidelibus, tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

NOTUM & certum univerſitatis veſtræ facimus diſcretioni, quòd cùm Princeps Illuſtris HENRICUS Dux Lotharingiæ, & Marchio Antverpiæ, in territorio & poteſtate de (3) HERENTALS, Burgeſiam novam conſtrueret, & nos inde reclamationes & querimonias faceremus, ipſe Dux jam dictus, bono ductus ſpiritu, pro ſui & dilectæ conjugis ſuæ MACHTILDIS, Nobilis Ducisſæ, animarum remedio benignè nobiſcum pacem firmam iniit & concordiam.

COMPOSITUM quidem eſt de benigno & communi ſui & noſtri conſenſu, quòd ſalvis & retentis nobis cenſibus & reditibus noſtris, & decimis, Villicoque noſtro cum Scabinis & jure Manſionariorum noſtrorum ac hereditariorum, tam in villa Herentals, quàm campis, aqua, molendinis, & nemoribus, ſicut ea tenebamus, antequam prædicta Burgeſia conſtrueretur, eadem Burgeſia, tam conſtructa & conſtituta, quàm in poſterum conſtruenda & conſtituenda, omneſque vaſtinæ, quæ terræ ſilveſtres dicuntur, totius alodii & poteſtatis de Herentals, ipſi Duci & nobis communes permaneant.

ITA tamen, quòd totius Burgeſiæ præfatæ, tam ſtatutæ & conſtructæ, quàm in poſterum ſtatuendæ & conſtruendæ, tam in reditibus, quàm aliis proventibus medietas cedat in partem noſtram, perpetuò per Villicum aut miniſtrum noſtrum cuſtodienda & percipienda, alia verò medietas in partem prædicti Ducis deveniat, perpetuò per Villicum & miniſtrum ſuum cuſtodienda & percipienda.

SIMILITER de vaſtinis prædictis, quæ terræ ſilveſtres dicuntur, ad ſuam & noſtram communitatem pertinentibus, nihil alicui conferri aut concedi poteſt, niſi communi & concordi Villici ſui & Villici noſtri conſenſu, & Scabinorum noſtrorum & ſuorum, & niſi obſervato ſuo aut noſtro communi & meliori commodo, in quibus nos, tam in reditibus quàm cenſibus, & ſervitiis & denariis medietatem habeamus. Dux verò aliam medietatem habeat, præter decimas Burgeſiæ & vaſtinarum, omnes ad noſtram proprietatem pertinentes.

(4) VILLICUS ipſius Ducis, & Villicus noſter, & Scabini Burgeſiæ communem Duci & nobis ſemper tenentur exhibere fidelitatem. De omnibus autem prædictis, quæ infrà alodium & poteſtatem de Herentals ſibi retinuit, non liceat ſibi aut alicui Succeſſori ſuo, aliquid alicui dare aut vendere vel invadiare, ſeu in feodum aut beneficium vel cenſum concedere, vel in eleemoſynam conferre, niſi nobis & Eccleſiæ S. Waldetrudis, ſed ea ſemper ad manum ſuam & proprietatem retinere debet is qui Ducatum Lotharingiæ poſſidebit. In prædictis quippe alta Juſtitia ſatiſdicto Duci, ſuiſque Succeſſoribus tota ſine participatione remaneat.

UT hæc autem rata habeantur, & inviolata permaneant, ſcripti præſentis annotatione, & ſigilli noſtri appenſione eadem approbamus pleniùs, & confirmamus. Teſtes:

(5) Gillebertus Præpoſitus S. Germani Montenſis.
Nicolaus Nacha,
Romondus,
Wilhelmus Everam,
Walterus Gervaſii,
Ludovicus, & alii Canonici B. Waldetrudis.
Machtildis & Agnes de Fontaines,
Gela de Hormetis,
Maria & Bertha & Jacquelina de Quarigum.
Beſſela de Louwis,
Petronilla de Laduſa,
Aleidis de Goy,
Eliſabeth & Clariſſa de S. Simphoriano, & aliæ Dominæ Montenſis Eccleſiæ.

Actum anno Verbi Incarnati milleſimo du- 1209
centeſimo nono, menſe Octobri.

PActum iſtud ſuo Diplomate anno 1121. confirmavit Henricus Primogenitus Henrici I. Brabantiæ Ducis.

(1) DECANA. Hodie quatuor ſeniores Canonicæ præſunt, nec ulla eſt Decana.

(2) S. WALDETRUDIS, Uxor S. Vincentii Comitis Sonegienſis & Altimontenſis, anno 651. floruit, & Montenſe Nobilium Virginum Canonicarum in Hannonia Collegium fundavit, ut in Faſtis Belgicis explicui.

Additio. (3) HERENTALS, Oppidum Campiniæ Brabantinæ, ſub Diſtrictu ac Diœceſi Antverpienſi, ad minorem Netham ſl. anno 1209. muris cinctum. Eccleſia ejus D. Waldetrudi ſacra eſt, in eaque olim erectum fuit Capitulum Canonicorum anno 1366. per Petrum de Andrea Epiſcopum Cameracenſem: quod qualiter aut quando interierit, hactenùs ignoratur. Decimas illic hodieque percipit Capitulum S. Waldetrudis Montenſe.

(4) VILLICUS, id eſt Prætor, ſeu Præfectus Juſtitiæ.

(5) GILLEBERTUS, de quo vide ſupra Cod. Donat. Piarum pag. 109. in Notis.

Digitized by Google

CAPUT LXXVII.

Contractus nuptialis inter Waleramum, Henrici IV. *Ducis Limburgenſis filium, poſtea Ducem, &* Ermensindam *Comitiſſam Lutzeburgenſem, anno* 1214. *initus.*

EGo (1) Walramus, filius Henrici Ducis de Limborch, & Marchio Arlunenſis, Caſtrum meum de *Arlon*, cum omnibus appendiciis, tam in hominibus, quàm caſamentis, & rebus omnibus ad idem Caſtrum meum pertinentibus, laude & aſſenſu prædicti Patris mei, Ducis, & Fratrum meorum, Henrici (2) de Vaxembergh & (3) Gerardi de Horne, & etiam (4) filiorum meorum, Henrici & (5) Walrami.... Dominæ Ermensendi, Comitiſſæ Lucelburgenſi & (6) Rupenſi, uxori meæ, in legitimam dotem contuli & conceſſi...

Si uxor mea Ermensendis de me prolem ſuſceperit, quilibet heredum tam illorum, quos de me genuerit, quàm ille heres, quem uxor mea prædicta, priuſquam eam ducerem, habebat, in hereditate habeat id quod de jure debet habere.

Si verò demùm prolem non habuerit, hereditas ſua ad heredem ſuum revertetur; hereditas autem mea meis heredibus remanebit....

Hæc omnia ... me firmiter & ſemper ſervaturum ſuper Sacroſanctas Reliquias juravi, anno MCCXIV. menſe Maio. 1214.

CAPUT

Stemma Comitum ac Ducum Limburgenſium.

HEnricus I. Comes Limburgenſis, ex Muta, ſive, ut Andreas Quercetanus legit, Juta, hoc eſt, Judita, Frederici Lotharingiæ inferioris Ducis filia, genuit Henricum.

Henricus II. Godefrido Bullonio anno 1100. ſine liberis defuncto, in Ducatu inferioris Lotharingiæ anno 1101. ab Henrico IV. Imperatore eſt ſuffectus, eodemque poſteà anno 1106. privatus.

Vide ſupra pag. 88.

Walramus I. cognomento *Paganus*, Henrici II. filius, anno 1126. Ducatum à Lothario Imperatore rurſus impetravit; quem Conradus, Lotharii in Imperio ſucceſſor, anno 1138. eidem rurſus ademit. Eſt hic *Paganus*, niſi fallor, qui Diplomati Antverpienſi anno 1119. (ſic enim legendum, non 1125.) dato ſubſcripſit, quod vide ſupra in Codice noſtro Donat. Piar. Cap. 74. Filios reliquit Henricum, Waleramum & Gerardum.

Henricus III. Walerami I. filius cum Fratre ſuo Waleramo Comite de Arlon, anno 1146. Diplomati Cameracenſi ſubſcripſit, quod ſuprà cap. 60. recitavimus. Ejuſdem Henrici III. filiam Margaritam Godefridus III. Brabantiæ Dux anno 1155. duxit uxorem: ut in Auctario Affligemienſi legitur.

Henricus IV. Dux Limburgenſis ſucceſſit Patri ſuo Henrico III. & filios habuit Waleramum II. Henricum de Waſſenbergh, Gerardum de Bornes, & Simonem electum Epiſcopum Leodienſem, qui dein S. R. E. Cardinalis obiit Romæ anno 1195. Henricus IV. in provecta ſenectute mortuus eſt anno 1221.

Walramus II. Henrici IV. filius, Patre ſuo adhuc vivente, anno 1198. Aquaſgrani defendit pro Philippo Tuſciæ vel Sueviæ Duce, quem nonnulli Germaniæ Proceres eodem ipſo anno Cæſarem elegerant, contra Othonem IV. Henrici Leonis, Saxoniæ Bavariæque Ducis, filium: ut in Auctario Aquicinctino narratur.

Idem *Walramus* anno 1214. Ermenſendam Henrici cognomento *Cæci*, Comitis Luxemburgenſis ac Namurcenſis filiam & heredem, ſibi conjugem ſumpſit: ut ex Diplomate jam memorato liquet. Obiit anno 1226.

Henricus V. cognomento *Magnus* & *Blondus*, Dux Limburgenſis & Comes Lutzeburgenſis, ex Cunigarde Adolphi Comitis Montenſis filia ſuſtulit Waleramum III. & Adolphum Comitem Montenſem.

Walramus III Dux Limburgenſis circa annum 1278. moriens unicam filiam reliquit. Dein verò Joannes I. Brabantiæ Dux Limburgum occupavit: qua de re vide Chronicon noſtrum Belgicum ad annum 1070. ubi Stemmata Ducum Limburgenſium fuſiùs explicantur.

Interim nota, Comites Limburgenſes, poſtquam ſemel Ducatum Lotharingiæ obtinuiſſent, Ducalem ſemper titulum geſſiſſe.

(1) Ego Walramus. Fuit is poſtea Dux Limburgenſis illo nomine ſecundus.

(2) Vaxemberch. *Waſſenbergh*, in Ducatu Juliacenſi, non *Vaxemberch*. Butkens verò certò legendum putat *Valkenbergh* (*Fauquemont*) quia Domini Falcoburgenſes ſunt ex familia Limburgenſi & habent eadem inſignia.

Gomicurtius legit etiam *Vaſſemberg*. Jolendis filia Comitis de Waſſemberga nupta Balduino III. Hannoniæ Comiti. Auct. aquicinct. anno 1195.

(3) Gerardi de Horne Gomicurtius putat legendum *Bornes*. *Ritwyck* etiam legendum putat *Borne*.

Gerardus Dominus de Horne, ſeu Hornanus in vita S. Engelberti vocatur frater Ducis Walrami. Obiit anno 1225. cum celebraretur Tricennarium S. Engelberti, teſte Cæſario, & Walramus ejus frater quinto menſe poſt, hoc eſt 1226. eodem Cæſario teſte.

Ab iſto Gerardo, adeoque à Ducibus Limburgenſibus ſtirpem ſuam deducit nobiliſſima familia Comitum Hornenſium, quæ tres hodie Comitatus poſſidet, *Houtkercke* in Flandria, *Herlies* in Arteſia, & *Baſſigny* in Gallia.

Eſt autem Hornenſis Comitatus in Diœceſi Leodienſi ſitus, & poſſidetur hodie ab Epiſcopo Leodienſi, cum arce Hornana, quæ ex oppoſito Ruræmundenſis urbis ultra Moſam viſitur.

(4) Filiorum meorum. Ex priore conjugio.

(5) Walrami. Hic fuit filius Walerami II. ſupra memorati, Dominus de Fauquemont, Montjoie, & Poilvache, ejuſque filia fuit uxor Frederici de Altena in rotam acti 1226. ob cædem S. Engelberti Archiepiſc. Colonienſis teſte Cæſario, quem expende.

(6) Rupensis. In ſilva Arduenna multi olim fuere Comitatus; ut *Bedenſis*, in quo S. Willibrordus Epternacenſe Monaſterium condidit; *Metingouenſis*, in quo ſitum eſt Lutzeburgenſe oppidum, ut ſupra cap. 19. & diximus; & *Rupenſis*, vulgò de la Roche. Quorum poſtremus eſt idem cum Ardennenſi Comitatu, quem Henricus, Sigifridi II. Comitis Lutzeburgenſis filius, poſſedit: ut ſupra cap. 25. diximus.

Digitized by Google

CAPUT LXXVIII.

FERDINANDUS, *Flandriæ & Hannoniæ Comes, Joannæ Conſtantinopolitanæ maritus, Dongionem ſeu penetrale Palatii Valentianenſis anno* 1220. *donat Fratribus Minoribus, ad exſtruendum Monaſterium.*

NOS (1) FERNANDUS de Portugalia, Dei gratiâ Flandriæ & Hannoniæ Comes, de beneplacito & aſſenſu Domini noſtri Regis Franciæ, & ad ejus Requeſtam, in omnium peccatorum noſtrorum remiſſionem, & ut Dei gratiam conſequi valeamus, Fratribus MINORIBUS, in ſuburbanis villæ noſtræ (2) Valencenenſis commorantibus, ejuſdem villæ *Dongionem* cedimus & donamus; XX. ſolidos annuos duntaxat exceptos pro feodo, & dominium penes nos retinentes.

HAC præſuppoſitâ conditione, quod JOANNÆ, prædictarum Provinciarum Comitiſſæ, conſortis noſtræ, aſſenſus beneplaciti ad hoc concurrat, & voluntas.

IN cujus rei teſtimonium ſigillum, quo nunc in remotis utimur, præſentibus eſt appenſum.

Datum Pariſiis in Lupara anno Domini MCCXX. in menſe Martio. 1220.

JOANNA *Conſtantinopolitana, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, donationem Dongionis Valentianenſis, à* FERDINANDO *marito Fratribus Minoribus factam, approbat anno* 1225.

NOS JOANNA, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, in remiſſionem peccatorum noſtrorum, donationem DONGIONIS Valencenenſis, & XX. ſolidorum annuorum ac dominii retentionem communem, à FERNANDO Provinciarum prædictarum Comite, marito ac Domino noſtro, Fratribus Minoribus Valencenenſibus factam, approbamus, & approbatam ratificamus; ut per præſentes declaramus. Et in teſtimonium prædictorum ſigillum noſtrum præſentibus duximus apponendum.

Datum in(3)Inſulis, anno Domini MCCXXV. 1225. in Aprili.

(1) FERNANDUS. *Ferrandus* ſeu *Ferdinandus*, Sanctii Luſitaniæ Regis filius, Flandriæ & Hannoniæ Comes, prælio Bovinenſi à Francis anno 1214. captus, in Arce Lupara, *Louvre*, Regum Galliæ nunc Palatio, juxta Lutetiam Pariſiorum, diu cuſtoditus fuit, ac demum lytro perſoluto, anno 1227. dimiſſus.

(2) VALENTIANÆ ſeu Valentinianę, *Valenciennes*, urbs ampla ad Scaldim fluvium inter Montes Hannoniæ & Duacum ſita, Comitatûs olim titulo inſignis fuit: in qua Carolum Magnum Imperatorem Conventus aliquando habuiſſe, ex Herberto, vitæ illius Scriptore, in Geſtis anni 771. & ex Aimoino lib. 4. cap. 68. conſtat.

Arnulfus Comes Valentianenſis, temporibus Rothardi Epiſcopi Cameracenſis, Abbatiam S. Joannis, Canonicorum Regularium, Valentianis fundavit: ut Baldericus lib. 2. cap. 30. in Chronico Cameracenſi narrat. Idem aut fortè alius ejuſdem nominis, cùm multa in pago Bracbatenſi poſſideret, partem eorum anno 984. Monaſterio S. Petri Gandenſis donavit: ut *Meierus* tradit.

In urbe porrò Valentianenſi, petente Philippo Auguſto Francorum Rege, fundus anno 1220. à Ferdinando Comite Franciſcanis datus eſt, ad Monaſterium exſtruendum. Quo tempore inter vivos adhuc ſupererat S. Franciſcus, illius Inſtituti conditor, qui anno 1226. demum obiit. Eodem ſuperſtite, ut arbitror, ædificata ſunt Lenſienſe, & Atrebatenſe Monaſteria, à B. Pacifico: de quo in Faſtis Belgicis 10. Julii egimus.

(3) INSULÆ ſeu *Inſula*, *Lille* Gallis, noſtris *Ryſſel*, Flandriæ Emporium; quod tomo 1. Cod. cap. 56. laudavimus.

CAPUT LXXIX.

HENRICUS I *Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux, Thenenſe XII. Canonicorum S. Germani Collegium fundat ac dotat anno* 1221.

HENRICUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, omnibus hoc Scriptum videntibus ſalutem.

Sciatis quòd nos ad Præbendas faciendas THENIS in Eccleſia B. Germani, pro ſalute Prædeceſſorum & Succeſſorum noſtrorum, & pro noſtræ animæ ſalute, contulimus in eleemoſynam eidem Eccleſiæ XII. bonaria paludis, quæ tenemus juxta (1) *Walſeberghe*, & decimam de tota palude, quàm primùm ad prata & ad quæcumque commoda fuerit converſa, ſcilicet de octoginta & tribus bonariis, quæ ibidem tenemus, & ad hæc tria terræ bonaria juxta *Boſſi*.

Et ut hæc clauſula cunctis temporibus ipſi Eccleſiæ ſit ſtabilis & rata, præſens Scriptum ſigillo noſtro ſigillatum tradimus. In teſtimonium Teſtes,

Goſwinus de Gorencourt. D. Wal-

Digitized by Google

D. Walterus Decanus Thenenſis.
N. Scholaſticus de Thenis.
N. de Hopen Notarius, & alii complures.
Datum anno Domini MCCXXI. 1221

CAnonicatuum ſeu Præbendarum Eccleſiæ S. Germani Thenenſis collatores hodieque ſunt per turnum Canonici S. Joannis Leodicenſis. Qua de re vide ſuprà cap. 68.

(1) WALSBERGA, vicus inter Thenas & Leeuwas

CAPUT LXXX.

HENRICUS I. *Lotharingiæ inferioris ac Brabantiæ Dux, Bruxellis, in SS. Michaëlis & Gudilæ Baſilica, Collegium minus Canonicorum X. fundat ac dotat anno* 1226.

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, tam præſentibus quàm futuris in perpetuum. Nos conſiderantes quod ait Apoſtolus, qui parcè ſeminat, parcè & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, metet vitam æternam, ſeminare proponimus in terris, undè Domino reddente multiplicatum fructum in cælis colligere debeamus.

CUM igitur in Eccleſia Bruxellenſi à Prædeceſſoribus noſtris pauci ſint Canonici inſtituti, à quibus pro modulo ſuæ paucitatis Deo laudabiliter ſerviatur, nos cupientes Cultum Divinum ampliare, & Canonicorum numerum augmentare, pro ſalute noſtra, & pro ſalute animarum Prædeceſſorum & Succeſſorum noſtrorum, nec non & uxorum noſtrarum, (1) MATHILDIS ſcilicet & (2) MARIÆ, liberaliter & abſolutè memoratæ Eccleſiæ Bruxellenſi, quæ ad voluntatem noſtram & admonitionem de novo reædificari incipit, in honorem Beatiſſimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, concedimus & donamus allodium noſtrum in (3) **Di-* * Dighem.
denghem, quod comparavimus à nobili Viro Ægidio de Wangha, & duas partes totius decimæ de (4) * *Holpa*, tam in cultis quàm in exco- * Hulpen.
lendis, cum Eccleſia ejuſdem villæ, nec non & quatuor manſos terræ ibidem.

HÆC autem concedimus, ad uſum decem Canonicorum, de novo inſtituendorum in Eccleſia memorata, qui à Decano & Capitulo debent eligi, & nobis & Succeſſoribus præſentari: nec aliquid de prædictis bonis percipient, ſi non faciant reſidentiam perſonalem, & ſi admoniti à Decano & Capitulo, ad Sacros Ordines non ſint promoti, niſi Decano & Capitulo videatur aliud pro utilitate Eccleſiæ faciendum.

Actum anno Gratiæ milleſimo ducenteſimo 1226
viceſimo ſexto, menſe Auguſto.

IN auguſta S. Michaëlis Baſilica, quæ nunc S. Gudilæ dicitur, duplex reſidet Canonicorum Collegium, majus ſcilicet & minus. Ex his prius eſt XII. Canonicorum, à LAMBERTO Baldrico, Comite Bracbatenſi ac Lovanienſi, anno 1047. fundatum: cujus diploma Codicis noſtri Donationum piarum cap. 47. recitavimus. Alterum, quod eſt X. Canonicorum, condidit ac dotavit HENRICUS I. eo nomine Dux noſter, frater S. Alberti Leodicenſis Epiſcopi, Bruxellæ in Cœnobio Carmelitanarum Virginum quieſcentis. Henricus autem anno 1235. obiit, Lovanii ad S. Petrum in medio Choro ſepultus.

(1) MATHILDIS, ſeu *Machtildis*, Matthæi Comitis Bolonienſis filia.

(2) MARIA, Philippi Auguſti Francorum Regis filia, prioribus nuptiis juncta fuerat Philippo Nobili, Comiti Namurcenſi, de quo ſuprà cap. 75.

(3) DIDENGHEM. Vicus, ſecundo lapide à Bruxella, viâ Lovanienſi, hodie *Dighem*.

(4) HOLPA, nunc *Hulpen*, vicus tertio lapide à Bruxella, haut procul à Valle-viridi, Canonicorum Regularium Cœnobio in ſilva Sonia.

(5) REÆDIFICARI. Hinc liquet, auguſtum S. Gudilæ templum Bruxellenſe, quod hodie exſtat, ab Henrico I. Brabantiæ Duce ædificari cœptum.

CAPUT LXXXI.

JOANNA *Conſtantinopolitana, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, Cœnobium Dominicanorum in urbe Valentianenſi fundat anno* 1233.

JOANNA, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, omnibus præſentes litteras inſpecturis ſalutem.

NOVERINT univerſi, quòd cùm Prior (1) S. Salvii, & totus illius loci Conventus, & Joannes Presbyter Parochialis B. Mariæ de Calceia, in Valencenis, Priori & Fratribus de Ordine Prædicatorum liberaliter conceſſiſſent, ut in loco eis aſſignato, in manſo Jacobi de Campania in Valencenis, liberè Eccleſiam ædificare, cœmiterium liberum habere, oblationes recipere, & alia omnia facere, quæ Ordinis eorum Inſtituta requirunt.

HOC ſalvo, quòd ſi quis Parochianorum ipſorum apud Fratres elegerit ſepulturam, priùs in Parochia ſua Miſſam habeat, niſi à Sacerdote Parochiæ, vel Perſona fuerit relaxatum, pro recompenſatione damnorum, quæ ex hoc Eccleſiæ S. Salvii vel Parochiali Eccleſiæ

Digitized by Google

cleſiæ loci prædicti poſſent evenire in poſterum.

Ego pro Fratribus Prædicatoribus ex parte una, & Dominus Prior & Conventus S. Salvii, & Joannes Presbyter Parochialis B. Mariæ ex altera, compromiſimus unanimiter in Viros Venerabiles, D. Decanum Chriſtianitatis Valencenenſis, Magiſtrum Gerardum Remenſem, Canonicum Tornacenſem, & Hellinum Militem, Dominum de Alneto; ratum habentes & firmum, quidquid ipſi ſuper his dicant ordinandum.

Qui, conſideratis omnibus diligenter, per arbitrium ſuum, de communi aſſenſu partium, unanimiter prolatum aſſignaverunt jam dictis Priori & Conventui quattuor bonaria terræ prati, ſita juxta domum ipſorum in communi paſtura, in loco, qui dicitur Pratum communius, ab Eccleſia S. Salvii perpetuò poſſidenda: quæ ego eidem Eccleſiæ adverſus omnes homines garandire tenebor.

Dicti autem Prior & Conventus S. Salvii, Presbytero Parochiali B. Mariæ in Calceia, pro jure Parochiali, quod in loco illo habebat aut habiturus erat, XX. ſolidos Valencenenſes, in Nativitate Domini, in Eccleſia B. Mariæ ſuper Altare ſuum annuatim ſolvere tenebuntur.

Et pro hoc Dominus Prior præfatus, cum toto Conventu ſuo, & Presbyter Parochialis jam dictus, me & Priorem & Fratres Ordinis Prædicatorum ab omnibus damnis ſupradictis, & ab omni recompenſatione pro eis facienda in perpetuum quitaverunt.

Concessimus autem omnes ex utraque parte, quòd dicti loci arbitri poſſint dictum ſuum declarare & explanare, ſi quid fortè occurrat ambiguum, ſecundùm quod viderint expedire, cùm à me vel Priore vel Conventu, vel etiam à Fratribus antedictis fuerint requiſiti.

Hæc autem omnia per Arbitros antedictos, & per meum, & per Fratrum Prædicatorum ex una parte, & Prioris & Conventûs & Preſbyteri Parochialis, qui ſuprà nominati ſunt, conſenſum unanimiter, facta ſunt & conceſſa. Quæ omnia ut rata ſint & firma, præſentem paginam ſigilli mei munimine roboravi.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo 1233.
treceſimo tertio, menſe Octobri.

(1) Sanctus Salvius, Epiſcopus Engoliſmenſis, propè Valentianas, anno 801. martyrio eſt coronatus: ut Sigebertus tradit. Carolus Magnus Imperator ſacrum ejus corpus è terra levavit, & ad vicinam S. Martini Baſilicam tranſtulit, Cœnobio ibidem excitato, quod olim erat Prioratus, nunc verò ab anno Additio. 1629. Abbatia Monachorum Ordinis Cluniacenſis: in quo etiamnum quieſcit. Martyrologium Romanum & Faſtos noſtros Belgicos 26. Junii conſule.

CAPUT LXXXII.

Abbatia Monialium Ordinis Ciſtercienſis, dicta Refugium B. Mariæ, *Athi in Hannonia, fundatur per* Joannam *Conſtantinopolitanam, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſam, anno* 1234.

Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, univerſis præſentes litteras inſpecturis ſalutem.

Noveritis nos litteras felicis recordationis cariſſimæ Dominæ, Sororis noſtræ, Joannæ quondam Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſæ, non cancellatas, non abolitas, nec in aliqua parte ſui vitiatas vidiſſe in hæc verba:

Joanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa univerſis præſentes litteras inſpecturis ſalutem in Domino.

Præsentium teſtimonio notum facimus univerſis, quòd cùm quædam Moniales Ciſtertienſis Ordinis, Filiæ Claræ-Vallis, in Villa vel propè Villam de (1) *Audenarde*, inhabitandi gratiâ conſediſſent, ibique manſiunculas ſuas ædificare cœpiſſent, nos dictum locum diligentiùs conſiderantes, quod ſcilicet nec earumdem Monialium paci congrueret, nec propoſito conveniret, earum Collegium in locum alium, Religioni Monaſticæ magis aptum, propè Villam noſtram de (2) *Ath*, de conſilio ſaniori cenſuimus transferendum.

Et ne aliquid ad jus pertinens, in dicta tranſlatione deeſſet, ad hoc faciendum conſenſum obtinuimus Venerabilium Patrum Cameracenſis

Additio. (1) Audenarda, ſive *Aldenarda*, inſigne & opulentum Flandriæ Oppidum, ad Schaldim fluvium. Eſt illic etiam Abbatia Filiarum Ciſtercienſis Ordinis dicta *Vallis Virginum*, quæ eadem cum *Refugio B. Mariæ* Athi, (cujus in hoc Diplomate fit mentio) habuit exordia. Siquidem primò fuerat inchoatum Monaſterium in Vico de *Flobecq* inter Leſſiniam & Aldenardam: inde verò anno 1232. tranſlatum juxta Aldenardam.

Sed quia locus iſte videbatur anguſtior, minuſque conveniens exercitiis ſpiritualibus, anno 1234. Moniales à Joanna Hannoniæ ac Flandriæ Comitiſſa novum accepêre domicilium juxta Athum, ibique deinceps manſerunt. Aliquæ tamen poſtmodum redierunt Aldenardam, quæ relictum ante Cœnobium reſtaurarunt, quod hodieque intra muros ejuſdem Urbis ſupereſt.

Porrò Abbatia Athenſis ſecundò fuit diruta; anno 1578. per Iconoclaſtas, & anno 1668. juſſu Ludovici XIV. Galliarum Regis, qui, ut redderet ampliora munimenta Urbis Athenſis à ſe paulò ante expugnatæ, novum Monialibus domicilium intra Urbis mœnia conceſſit.

(2) Athum. Hannoniæ Oppidum, Ludo litterario clarum: cui vicina ſunt tria loca, cultu ac miraculis B. Virginis celebria, videlicet Cervia, *Chievre*, Hannoniæ ſimiliter Oppidum, *Camberona*, Monachorum Ordinis Ciſtertienſis Abbatia, & *Tungrorum* vicus. Extat de his locis libellus Duaci editus.

Digitized by Google

ſis & Tornacenſis Epiſcoporum. Aſſenſum etiam obtinuimus Abbatis & Capituli de *Lieſſies*, ad quorum Perſonatum pertinet præfatus locus propè *Ath*.

Et ita, de beneplacito & voluntate Venerabilium Patrum Ciſtertienſis & Claræ-Vallis Abbatum, auctoritate nihilominus totius Ciſtertienſis Capituli Generalis, dictas Moniales ex loco illo propè Audenardum, ubi manere cœperant, ad alium præfatum locum propè *Ath*, qui nunc *Refugium B. Mariæ* dicitur, cum ſuis omnibus, perpetuæ inhabitacionis gratiâ, fecimus tranſmigrare.

Cum igitur ita ſit, præfatas Moniales de *Ath* perpetuâ volumus libertate donari, quâ aliæ Domus Ciſtertienſis Ordinis in terra noſtra gaudere noſcuntur. Inſuper quod prædicta Domus per curam noſtram & diligentiam ſpecialem, in dictum locum noſtræ poteſtatis & tranſlata eſt & fortiùs radicata, ipſam cum omnibus, quæ ad eam pertinent, ſtudio ſpeciali ſub noſtra tuitione ſuſcepimus protegendam.

Itaque ſi quis occaſione dictæ tranſlationis, vel collationis, vel alterius cujuſcumque rei, dictas Moniales temerè vexare vel moleſtare præſumpſerit, nos in eum tamquam in proprium adverſarium noſtrum movebimur, & ad noſtrum reputabimus redundare contemptum, quidquid contra eas fuerit indebitè attentatum.

In hujus teſtimonium & munimen præſentem paginam, quam & à nobis in præſenti, & à Succeſſoribus noſtris perpetuò volumus obſervari, ſigilli noſtri fecimus munimine roborari.

Actum anno milleſimo ducenteſimo triceſimo quarto. 1234.

Cum igitur poſt prædictas litteras *Vidimus*, vitio & ſuſpicione carentes, ut dictum eſt, charta litterarum ipſarum, per cuſtodiam negligentem, ferè ſit deſtructa, ita quod id modicum teneat ipſa charta, Nos in hac præſente ipſi Monaſterio providere volentes, præfato Monaſterio eam damus libertatem, quam habent aliæ Domus Ciſtertienſis Ordinis noſtræ terræ, & ipſum Monaſterium cum omnibus, quæ ad ipſum tempore datæ litterarum præſcriptarum, pertinebant, ſub noſtra tuitione ſuſcipimus protegendum.

Ita quod ſi quis occaſione dictæ traſlationis, vel collationis, ſeu alterius cujuſcumque rei, dictas Moniales temerè vexare vel moleſtare præſumpſerit, nos in eum tamquam in proprium adverſarium noſtrum movebimur, & ad noſtrum reputabimus redundare contemptum, quidquid contrà eas indebitè fuerit attentatum. Ad quod etiam obligamus noſtros in poſterum Succeſſores, ea quæ per dictam Dominam noſtram facta ſunt, in hac parte approbantes, & etiam confirmantes.

In cujus rei teſtimonium & munimen perpetuum dictis Monialibus præſentes litteras tradidimus, ſigilli noſtri appenſione munitas.

Datum apud Binchium anno Domini MCCLVIII. in Junio. 1258.

CAPUT LXXXIII.

Walterus *Epiſcopus Tornacenſis anno* 1236. *vitæ Regulam præſcribit Fratribus ac Sororibus Deo ſervientibus in Gandavenſi Leproſorum Domo, quæ nunc eſt Abbatia Monialium Benedictinarum.*

Walterus Dei gratiâ Tornacenſis Epiſcopus, univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem in Domino.

Cum plurimæ traditiones plurimas faciant tranſgreſſiones, nos uni Sententiæ S. Jacobi inhærentes, quâ dicitur, Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hoc eſt viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo; ſummam Religionis conſiſtere arbitramur in fovendo perſonas miſerabiles, humano auxilio deſtitutas, maximè quas Dominus probat in camino paupertatis, & in fornace tam contagioſæ ægritudinis, ut meritò, propter illam, mandato Legis præcipiantur ab aliorum conſortio ſeparari.

Sane cùm intelleximus, in Domo Leproſorum de Gandavo erga hujuſmodi miſerabiles perſonas tam virorum quàm mulierum, ibidem Deo & pauperibus Leproſis ſuis deſervientium, plurimùm fervere devotionem & affectum, eas in noſtra protectione ſuſcipientes, nihil eis amplius oneris duximus imponendum, niſi quòd corporalem continentiam, propriorum abdicationem, & habitum religioſum, & obedientiam Magiſtri Domûs tenentur generaliter obſervare.

Hæc autem quattuor, Fratribus & Sororibus ejuſdem Domûs, pro Regula vivendi, decrevimus obſervanda. Cetera quæ emergunt in exceſſibus corrigendis reliquimus in diſcreta diſpoſitione Magiſtri Domûs: ita tamen quòd majores exceſſus, qui regulares obſervantias contingent, ad Epiſcopum referantur.

In hujus rei teſtimonium & firmitatem præſentes litteras ſcribi, & ſigilli noſtri appenſione fecimus communiri; bonas conſuetudines prædictæ Domûs & approbatas præſentium auctoritate nihilominùs confirmantes.

Actum Gandavi, anno Domini MCCC. XXXVI. feriâ ſextâ pòſt Feſtum S. Martini. 1236.

CA-

HOſpitalariæ Virgines dictæ Domûs Gandenſis anno 1626. Regulam S. Benedicti ſunt amplexæ; duabus Monialibus, ad inſtructionem dandam, vocatis ex Abbatia Cortenbergenſi, quę eſt inter Bruxellas & Lovanium ſita. Nunc vocatur *Abbatia B. Mariæ Lazariorum.*

Addition. Leproſorum porrò Domus Hoſpitalariæ olim plurimæ per Belgicam fuerunt; & ſuperfuerunt diu Bruxellis, Antverpiæ, in Banco prope Lovanium, & alibi: ſed quandoquidem hiſce temporibus à lepræ contagio Belgium noſtrum ſit immune, hodie pleræque fundationes iſtæ, Pontificiâ ac Regiâ authoritate, aut Menſæ Spiritûs Sancti, aut puerorum indigentium Scholis, aut Militum ægrotorum, ac veteranorum ſubſidiis fuerunt applicatæ. *Ita Sanderus.*

CAPUT LXXXIV.

HENRICUS II. *Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux, ejuſque filius primogenitus* HENRICUS, *Indenſem S. Cornelii Abbatiam, Benedictinorum, ſecundo lapide ab Aquiſgrano, dotant anno* 1247.

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, & HENRICUS primogenitus ipſius, omnibus præſentes litteras inſpecturis, ſalutem & cognoſcere veritatem.

NOVERITIS, quòd nos animarum noſtrarum ſaluti intendentes, videntes Eccleſiam (1) INDENSEM diverſis debitorum oneribus obligatam, renuntiavimus & renuntiamus omni juri, quod nos vel heredes noſtri habemus ad præſens, vel in poſterum habere poſſemus in omni terra, quæ vulgariter Waſtina dicitur, in alodiis de (2) *Cumptheo*, de *Meunſele*, de *Herckem*, & villis attinentibus, quocumque modo fuerint ſitæ.

CONSENTIENTES, ut videlicet Venerabilis Abbas Monaſterii Indenſis ac ejuſdem loci Conventus, quorum noſcitur eſſe proprietas & dominium, de dictis Waſtinis poſſint ordinare, prout eis viſum fuerit expedire.

PROMITTIMUS etiam, memoratos Abbatem & Conventum, in dictis Waſtinis, contra quoſlibet injuriatores, in quantum jus dictaverit, tueri & defenſare. In cujus rei teſtimonium & firmitudinem, præſens ſcriptum Abbati & Conventui prælibatis tradidimus, ſigillorum noſtrorum munimine roboratum.

Actum & datum apud (3) Furam, menſe Auguſto, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo. 1247.

Addition. (1) INDENSIS. S. Cornelii Abbatia, vulgo *Sint-Cornelis-Munſter*, Ordinis S. Benedicti, ſecundo lapide ab Aquiſgrano ſita, in Diœceſi Colonienſi, ſic dicta eſt ab Inda fluviolo præterlabente. Fundavit eam circa annum 820. Ludovicus Pius Imperator, Caroli Magni Filius. Abbas eſt S. R. I. Princeps, variorum locorum ſupremus Toparcha, Patronus Capituli Scladinienſis ad Moſam in Comitatu Namurcenſi, ac præbendarum Collator. Vide plura inferiùs in libro *de Originibus Benedictinis.*

Addition. (2) CUMPTHEUM, *Cumptich*, vicus Brabantiæ primo lapide à Thenis Oppido. Fuit illic olim Præpoſitura Benedictinorum dependens ab Abbatia Indenſi.

Addition. (3) FURA, Vicus Brabantiæ in Sylva Soniæ tertio à Bruxella lapide; eſt illic antiquum & inſigne Caſtrum Ducum Brabantiæ, ac juxtà eſt Sacellum, in quo varii Duces cum ſuis Uxoribus fuêre ſepulti. Eſt & amplum viridarium, vulgo *Parcum ferarum*, & Conventus FF. Capucinorum, hortis admodum amœnis exornatus.

CAPUT LXXXV.

HENRICUS II. *Lotharingiæ Brabantiæque Dux, à ſervitute Manûs mortuæ, ut vocant, aliiſque oneribus anno* 1247. *ſuos Vaſallos liberat.*

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, atque HENRICUS filius ejus primogenitus, univerſis & ſingulis præſentes litteras viſuris ſalutem, cum notitia veritatis.

NOVERITIS, quòd nos habitâ ſuper hoc priùs deliberatione ſufficiente cum hominibus & fidelibus noſtris, & viris religioſis terræ noſtræ, ſub Sacramento fidei, quam corporaliter præſtavimus, ob remedium animarum noſtrarum, & Prædeceſſorum noſtrorum fideliter promiſimus, quòd ab hac die in perpetuum, terram noſtram quam poſſidemus, ab illa exactione ſive extorſione, quæ vulgariter dicitur *Mortua manus*, abſolvimus & quitamus.

PROMISIMUS etiam ſimiliter, fide corporaliter præſtitâ, quod volumus & obſervare debemus in perpetuum, ut in bonis illorum, qui vulgariter *Haveſcoot* ſpurii dicuntur, ſi de terra noſtra nati fuerint, & proximos habeant, ſuccedant in dictis bonis proximiores, ſecundùm Legem terræ & conſuetudinem.

SI verò fuerint adventitii, bona talium, ſecundùm Legem terræ huc uſque ſervatam, noſtra ſint & Succeſſorum noſtrorum. Salvo tamen per omnia tam de alienigenis quàm indigenis talibus, quòd teſtamenta, quæ condiderint

rint, robur habere debeant & fortitudinem.

Promiſimus modo prædicto, quod Ballivi noſtri terram noſtram, regere debeant, ſecundùm judicium & ſententiam Scabinorum, aut aliorum hominum noſtrorum, ad quos pertinet ſuper hujuſmodi ſententias dare aut judicare. Niſi forſitan aliquid enorme acciderit, ſicut incendium, violentia, vel homicidium, aut aliquid aliud ſimile. In quo caſu exceſſus hujuſmodi, de voluntate noſtra, & per conſilium hujuſmodi noſtrorum, corrigentur.

Et ſi forſitan contigerit aliquem Ballivorum noſtrorum, aliter quàm præſcriptum eſt & præordinatum, judicare, volumus & ordinamus, quòd tam de Ballivis ipſis, quàm de bonis ipſorum, pro voluntate noſtra, abſolutè diſponere debeamus.

Promiſimus etiam modo prædicto, quòd expenſas noſtras, de conſilio hominum noſtrorum, ita moderabimus, quòd exactiones faciendas in terra noſtra, de conſilio bonorum & religioſorum, facere debeamus.

Volumus etiam præterea, quòd annuatim in perpetuum quingentæ libræ Lovanienſes recipiantur, centum videlicet libræ de reditibus noſtris Lovanii, centum Bruxellis, centum Thenis, ducentæ de ſilva noſtra Sonia: quæ per manus ipſorum, quos ad hoc ordinabimus, nomine reſtitutionis & eleemoſynæ in perpetuum diſtribuentur.

Et ut præmiſſa omnia per nos & Succeſſores noſtros in perpetuum inviolabiliter obſerventur, præſentes litteras ſigillorum noſtrorum munimine duximus roborandas.

Actum & datum apud Lovanium, in die S. Vincentii, anno Domini MCCXLVII. 1247.

Henricus II. Dux noſter Diploma iſtud edidit paulò ante obitum: nam eodem iſto anno 1247. deceſſit.

CAPUT LXXXVI.

Robertus I. *Arteſiæ Comes ſacrarum Reliquiarum à Godefrido Bullonio ex Syria ad Lenſenſem Eccleſiam miſſarum Capſam, anno* 1247 *curat aperiendam, coram Legato Apoſtolico, & Jacobo Epiſcopo Atrebatenſi.*

Robertus (1) Comes Atrebatenſis omnibus præſentes litteras inſpecturis, ſalutem in Domino.

Tenet & recitat modernorum poſteritas, cujus memoria ab Antiquorum relatu ſucceſſivè deſcendit, qualiter olim Chriſtianiſſimus Jeroſolymorum Rex Godefridus de Bullon, (2) Dux Brabantiæ, Dominus de Lens in Arteſio, & Comes de Bolonia ſupra mare, ſuas Beatæ Mariæ Lenſenſis & Bolonienſis Eccleſias quâdam prærogativâ ſpecialis amoris pretioſis ac miraculoſis dotavit atque ditavit Reliquiis (quas per eum acquiſitas in partibus tranſmarinis utrique Eccleſiæ pro medietate dicitur æqualiter diviſiſſe) reconditis ſub ſera in quadam Capſa ſimplici illis potiſſimùm Reliquiis, quas nunc in hujuſmodi diviſione ſpecialiter Lenſenſi Eccleſiæ deputavit; ibique intrà eandem Eccleſiam, aliis Reliquiis abundantem, jacuiſſe creduntur, uſque ad hæc tempora non inſpectæ.

Quam ob rem nobis & Nobili Uxori noſtræ Mathildi, quorum ipſa Lenſenſis Eccleſia eſſe dignoſcitur, nuper viſum eſt dignum fore, ut tam Sanctæ Reliquiæ ampliùs non laterent ſub modio, ſed ſuper candelabrum ponerentur.

Præſentibus itaque Reverendis Patribus, M. Tuſculano, Apoſtolicæ Sedis Legato, & Jacobo Atrebatenſis loci Diœceſano Epiſcopo, nec non Nobilibus Viris Henrico Duce Brabantiæ, Willelmo Comite Flandriæ, ejuſque matre & uxore Flandriæ Comitiſſis, ac aliis multis Baronibus, qui ad preces noſtras illuc convenerant, Capſam ipſam, ſuper majus Altare dictæ Lenſenſis Eccleſiæ fecimus oculatâ fide, in craſtino Octavarum Beati Martini hiemalis, in facie omnium, viſibiliter aperiri.

Quâ apertâ (3) Reliquiarum ſanctarum, prout credibilia monſtrant indicia, cunctis intuentibus reperta eſt copia intrà eam. Ita quòd ipſe Dominus Legatus, ob reverentiam Reliquiarum ipſarum, æternum memoriale ſtatuens, hujus rei Feſtum ſolemne, cum Miſſa de Beata Virgine, in eadem Eccleſia noſtra amodò celebrandum indixit annis ſingulis die illâ; indul-

tis

(1) Robertus. Eo nomine primus Arteſiæ Comes, S. Ludovici Galliarum Regis frater, in Terra ſancta anno 1249. obiit. Vide Stemmata noſtra Principum Belgii, item Codicem Donationum piarum cap. 104. in Notis.

(2) Dux Brabantiæ nuncupatur hic Godefridus Bullonius, juxta ſtylum ac loquendi morem illius ſeculi. Quod nota contra Lotharingos Moſellanos, qui ſibi magnum iſtum Heroëm vindicare conantur, ſed nullo fundamento. Fuit enim Dux Lotharingiæ noſtræ inferioris, non ſuperioris ſeu Moſellanæ: ut in Stemmatibus paulò ante citatis 13. cap. docui.

(3) Reliquiarum Sanctarum. Gomicurtius ſcribit principaliores fuiſſe de Ligno S. Crucis & de Capillis S. Mariæ Virg. Conſule Rauſſinum.

Caſtellanus Lenſenſis hereditarius, eſt Dominus de Recourt & Liques, qui nunc quoque eſt Comes Rupelmondanus; in cujus Familia exſtant varia monumenta de Godefrido Bullonio, cui uxor fuiſſe putatur ex Caſtellanis Lenſienſibus.

Digitized by Google

tis ab ipſo nihilominùs ſexaginta diebus, & à præfato Epiſcopo Atrebatenſi quadraginta, ab eodem Legato Auctoritate Apoſtolicâ confirmatis, omnibus qui cauſsâ devotionis acceſſerint ipsâ die.

Omnes igitur & ſingulos, ad quos pervenerit notitia præmiſſorum, requirimus & rogamus attentè, quatenùs ipſam Eccleſiam noſtram, propter Deum & nos, ſpecialiùs ac devotiùs ſolito venerantes, ei largiantur caritatis ſubſidia largiora, donec ejus conſummationem videant, & cum auro & argento dictas Reliquias ſic aptatas, quod eas intueri & oſculari liberè valeant in aperto.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo, menſe Novembri. 1247.

CAPUT LXXXVII.

INNOCENTIUS IV. *Papa anno* 1248. *committit Petro Epiſcopo Catalaunenſi, & Abbati S. Sepulcri Cameracenſis, ut inquirant, an Joannes & Balduinus Avennenſes, ex Bouchardo Subdiacono, & Margarita, Flandriæ Hannoniæque Comitiſſa, bonâ fide junctis, nati, ſint legitimi.*

INNOCENTIUS Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, Venerabili Fratri & Epiſcopo Catalaunenſi, & dilecto filio Abbati S. Sepulcri Cameracenſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUIA nos dilecti filii, Nobiles Viri, JOANNES de Avennis, & BALDUINUS Frater ejus inſinuatione monſtraverunt, quòd quidam eorum æmuli malitioſè, ut proceſſu temporis, à bonis ad eos hereditario jure ſpectantibus excludi valeant, notam illegitimationis impingunt, id multorum auribus inſtillando.

Quare nobis ſupplicarunt humiliter, ut cum cis, aut ſaltem ipſorum heredibus ſit valde periculoſum, quod id maneat taliter indiſcuſſum, providere ipſis ſuper hoc paternâ ſollicitudine curaremus.

Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenùs ſuper cauſſa natalium eorumdem Nobilium (non obſtante quòd ſuper hoc inter ipſos ex parte una, & Fratres eorum ex altera, fuit coram nobis aliquamdiu litigatum & proceſſum, cum nihil indè terminatum exſtiterit) inquiratis, ſicut magis de plano poteritis, veritatem, & quod canonicum fuerit, appellatione poſtpoſitâ, ſtatuatis, quæſtione bonorum principali Domino reſervatâ.

Datum Lugduni V. Idus Decembris, Pontificatûs noſtri anno VI.*

* Anno VII. in Guiſio.

Additio. (1) BOUCHARDUS, ſeu Burchardus de Avennis, Canonicus & Cantor Cathedralis Laudunenſis in Gallia, & Theſaurarius Cathedralis Tornacenſis, poſteaquam occultè ab Aurelianenſi Epiſcopo ſacrum Subdiaconatûs Ordinem ſuſcepiſſet, à Clericali militia ad ſecularem apoſtatans, nobilem fœminam Margaritam Illuſtris Conſtantinop. Imperatoris filiam, Conſanguineam ſuam ſuæ Tutelæ commendatam fraudulenter abduxit: & cum ea de facto, cum de jure non poſſet, qualicumque modo contraxit.

Innocentius III. Pont. Joannæ Comitis Flandriæ juſtis querimoniis incitatus anno 1215. Bouchardum excommunicavit, & juſſit per totam Remenſem Provinciam ſingulis Dominicis diebus & feſtivis eumdem excommunicari tamdiu, donec Sorori ſuæ dictam reſtituiſſet puellam, & ad Ordinem Subdiaconalem, quem Deum offendendo reliquerat, humiliter rediiſſet.

Poſtmodum Margareta, relicto Bouchardo, à quo binas proles ſuſceperat, nuptias iniit cum Guilielmo de Dampetra. Bouchardum verò aliqui dicunt per viam à Sicariis fuiſſe capite truncatum: alii verò, in cuſtodiam juſſu Joannæ Principis traditum, ac denique vitam in Caſtro Rupelmondenſi ferro perdidiſſe.

De his vide plura in Chronicis Hannoniæ Manuſcriptis per Guiſium lib. 20. cap. 44. in Annalibus Flandriæ per Meyerum lib. 8. & in Hiſtoria Gallo-Flandriæ per Bucelinum Tomo I. lib. 2. cap. 15.

CAPUT LXXXVIII.

PETRI *Epiſcopi Catalaunenſis, &* HUGONIS *Abbatis Lætienſis Sententia, quâ declararunt anno* 1249. *Joannem & Balduinum Avennenſes, ex Bouchardo Subdiacono, & Margarita Comitiſſa, bonâ fide junctis, natos, eſſe legitimos.*

PETRUS miſeratione divinâ Catalanenſis Epiſcopus, Judex à Domino Papa delegatus, & HUGO Abbas Leſſienſis, Cameracenſis Diœceſis, ſubdelegatus ab Abbate S. Sepulcri Cameracenſis, Judice à Domino Papa delegato, univerſis præſentibus & futuris ſalutem in Domino.

Cùm Nobiles Viri, (1) JOANNES DE AVENNIS & (2) BALDUINUS, Frater ejus, filii Nobilis mulieris Margaretæ, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſæ, cauſſam natalium ſuorum impetraſſent nobis, Epiſcopo Catalanenſi, & viro Religioſo Abbati S. Sepulcri Cameracenſis, à Domino Papa delegari; conjuncti Procuratores eorumdem Nobilium in jure proponere cura-

curaverunt, quod olim Nobilis Vir Bouchardus de Avennis, Pater eorum, & Nobilis mulier Margareta, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, Mater eorum, matrimonium publicè & ſolenniter, in facie Eccleſiæ, ad invicem contraxerunt, ex quorum matrimonio iidem Nobiles Joannes & Balduinus, dum in facie Eccleſiæ reputabatur legitimum, fuerunt legitimè procreati.

Undè petebant iidem Procuratores, nomine dictorum Nobilium, ut nos auctoritate Apoſtolicâ eorumdem Nobilium natalitia legitima declarantes, ipſos legitimè natos, & eſſe legitimos, pronuntiaremus.

Quia verò nemo apparebat, qui in eodem negotio ſe Nobilibus opponeret antedictis, nos à parte Nobilium eorumdem juramenta recepimus, prout exigit ordo juris. Receptis teſtibus in eodem negotio productis, juratis, diligenter examinatis, depoſitionibus eorumdem publicatis, inſpectis actis ejuſdem negotii univerſis, ac auditis quæ ex parte dictorum Nobilium fuerunt propoſita coram nobis, die ad diffiniendum aſſignata, quia nobis conſtitit, dictos Joannem & Balduinum de Avennis intentionem ſuam ſufficienter probaviſſe, nos, de Juriſperitorum conſilio, eorumdem natalitia legitima declarantes, ipſos legitimè natos eſſe, & legitimos ſententialiter diffinimus.

Datum Remis, anno Domini MCCXLIX. 1249.
feriâ ſextâ poſt Octavum S. Martini hiemalis.

Sententiam iſtam Innocentius IV. Papa XV. Kalendas Maii, anno Pontificatûs ſui VIII. confirmavit, & per Nicolaum Epiſcopum Cameracenſem executioni mandari (ut practicorum verbis utar) juſſit. Quod hic præſtitit litteris publicatis anno 1252. feriâ 2. poſt Dominicam, *Quaſi modo*. Hæc & alia eò ſpectantia fusè narrat Jacobus Guiſius tomo 3. Annalium Ms. Hannoniæ Vide & Chronicon noſtrum, quod Sigeberto Gemblacenſi ſubjunximus, in geſtis anni 1251.

(1) Joannes de Avennis, anno 1239. uxorem duxit Aleidem filiam Florentii IV. Hollandiæ Comitis, & ſororem Guilielmi II. dein electi Romanorum Regis. Obiit anno 1255. relicto filio Joanne, qui Aviæ ſuæ Maternæ Margaritæ in Comitatu Hannoniæ, & Joanni Cognato ſuo in Comitatu Hollandiæ ſucceſſit. Vide Chronicon Belg. ad ann. 1292.

(2) Balduinus Avesnensis. Dominus de Beaumont duxit Felicitatem de Coucy. Vander Haer de Caſtell. Inſul. lib. 2. p. 243.

CAPUT LXXXIX.

Trudonopolitani cum Henrico III. *Lotharingiæ Brabantiæque Duce, Advocato ſuo majore, confœderationis leges ſtatuunt anno* 1255.

Universis præſentem paginam inſpecturis Sculterus, Scabini, Magiſtri jurati, totaque Communitas Opidi (1) S. Trudonis, ſalutem & infraſcriptorum cognoſcere veritatem.

Cum propter multa incommoda & tribulationes diverſas, quæ nos & Opidum noſtrum circumdant & adveniunt, nullis noſtris demeritis exigentibus, auxilium & protectionem atque defenſionem Illuſtris viri Domini Henrici, Ducis Lotharingiæ & Brabantiæ, Advocati noſtri majoris, oporteat invocare, univerſitati veſtræ notum eſſe cupimus, quòd nos de communi conſilio & voluntate Opidi noſtri prædicti, cum dicto Domino Duce, Advocato noſtro majore, talem compoſitionem & confœderationem ſtatuimus, & fecimus.

Quòd in ejus expeditionem communem, ſcilicet quæ fit propter defenſionem terræ ſuæ, ſive pro injuria terræ ipſius illata, tanquam alii opidani ſui, videlicet *Dieſtenſes* & *Mechlinienſes*, cum armis noſtris bellicis & (2) baliſtis (3) ire debeamus & volumus, ſicut & debemus; ſalvo per omnia jure Leodienſis Epiſcopi, noſtri Patris venerabilis.

Hoc etiam addito, quòd contra ſupradictum Patrem noſtrum venerabilem Epiſcopum Leodienſem, & ejus Diœceſim, ire cum ipſo Domino Duce præfato non debeamus, licet tota terra Brabantica illuc ſuam direxerit expeditionem: niſi palam & omnibus notum fuerit, quòd ipſe Epiſcopus Dominus Leodienſis præfatus injuriam manifeſtam eidem Domino Duci inferre præſumat & velit.

Ut autem præmiſſa omnia rata & inconcuſſa permaneant, præſentem paginam prænominato Advocato noſtro Domino Duci, & ejus Succeſſoribus ſigilli noſtri munimine contulimus & dedimus roboratam. Datum & actum
anno Domini MCCLV. menſe Maio. 1255.

C A-

(1) Trudonopolis, Oppidum ditionis Leodicenſis, *S Tron*, nomen habet à S. Trudone, qui illo ſuo in fundo Monaſterium ædificavit, & anno 689. ad meliorem vitam tranſiit. Annales noſtros Belgicos in geſtis anni ejuſdem, & Faſtos 23. Nov. conſule.

(2) De Baliſtis, aliiſque majorum noſtrorum inſtrumentis bellicis, vide Lipſium in lib. De Machinis Romanorum.

(3) Ire debeamus. Hinc datur intelligi, ipſos olim cives Oppidorum Brabantiæ ſuis Ducibus militaſſe, & bellicis expeditionibus interfuiſſe.

Digitized by Google

CAPUT XC.

Teſtamentum HENRICI III. *Brabantiæ Ducis, anno* 1260. *conditum.*

HENRICUS (1) Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, univerſis præſentes litteras inſpecturis ſalutem cum omnium Salvatore.

CUM omni ſalvatione cupientes animæ noſtræ ſaluti conſulere, de conſilio bonorum & religioſorum virorum, ordinavimus & diſpoſuimus in hunc modum, quòd ex nunc in poſterùm homines terræ Brabanticæ communiter per judicium & ſententiam tractabuntur, & quòd ſint ſine talia, exactione & precaria: ita quod nihil ab eis capiemus, vel capi procurabimus, niſi in expeditionibus cum exercitu ad terræ noſtræ defenſionem, vel juris noſtri conſervationem, aut injuriarum amotionem, vel in ſervitium Imperatorum Romanorum ſive Regum Alemanniæ, ſive cùm filium aut filiam nuptui tradiderimus, aut cùm filium cingulo cinxerimus militari.

ITEM ad reſtituendum injurias noſtras, capientur de nemore (2) Soniæ mille libræ annuatim, & de reditibus ſive proventibus terræ Brabantinæ tantumdem.

ITEM per totam terram Brabantiæ generaliter decimas novalium reſtituimus Eccleſiis & Eccleſiaſticis Perſonis, ad quas pleno jure pertinent.

ITEM expellantur (3) Judæi, & (4) Cawarſini de terra Brabantiæ, & extirpentur penitùs: ita quòd nullus remaneat in eadem, niſi tantummodò, qui ut alii mercatores negotiari voluerint, & eſſe ſine præſtatione & uſura.

ITEM de pecunia, mobilibus & rebus noſtris paratioribus univerſa debita noſtra perſolvantur.

ITEM ſi nos ſignati cruce tranſmarinâ non ſolverimus iter noſtrum, ad ſatisfaciendum ſuper hoc Altiſſimo, in redemptionem ipſius Crucis & voti noſtri, volumus quòd capiantur de promptioribus & primis reditibus & proventibus noſtris quattuor millia librarum Lovanienſium: cum qua pecunia milites Cruce ſignati pro nobis ibunt, & ſervient Deo in partibus tranſmarinis.

Elegimus etiam & conſtituimus pro nobis Teſtamentarios,

Fratrem Gerardum Holdenberganum, quondam Priorem Prædicatorum in Lovanio.

Fratrem Walterum de Treveris, ejuſdem Ordinis.

Fratrem Petrum, Lectorem Fratrum Minorum in Bruxella,

Et Dominum Gerardum de Marbaix,

Pro ſupradictis duobus millibus librarum Lovanienſium, de noſtris injuriis reſtituendis, & ſupradictis quattuor millibus librarum Lovanienſium dandis, ſecundùm quòd eis magis & meliùs videbitur expedire, in ſubſidium Terræ Sanctæ, vel alibi reſtituendum.

Rogamus igitur cum omni diligentia, omnes Nobiles & alios homines terræ noſtræ, ceteroſque conſanguineos & amicos noſtros, tam Perſonas Eccleſiaſticas quàm mundanas, ut cauſâ Dei & noſtri dictos Teſtamentarios ſive Executores Teſtamenti, in dicto Teſtamento, quod condidimus, promoveant diligenter, & aſſiſtant fideliter, cùm indiguerint conſilio, auxilio & favore, ut præmiſſa omnia inviolabiliter obſerventur.

Ceterùm quidquid deliquimus in Wariſcapiis, & Waſtinis, ſive paſcuis communibus terræ, nobis uſurpando, vel aliis conferendo, volumus quod emendetur & corrigatur, ad ſalutem animæ noſtræ per Teſtamentarios noſtros ſupradictos, ſecundùm quod eis videbitur expedire.

Actum & datum apud Lovanium menſe Februarii, Sabbatho pòſt diem B. Matthiæ Apoſtoli, cum appenſione & confirmatione proprii ſigilli noſtri, anno Domini MCCLX. 1260. Stylo Rom. 1261.

C A-

(1) HENRICUS III. Dux Brabantiæ, cognomento *Magnanimus*, Palatium ſuum Lovanienſe, ad Diliam fl. ſitum, in Monaſterium Ord. Prædicatorum convertit; ubi & quieſcit cum conjuge ſua Aleide, Odonis Burgundiæ Ducis filia. Extat illic etiamnum Tumba marmorea horum Principum, cum hiſce Epitaphiis.

Hic ſubtus jacet Dominus HENRICUS *hujus nominis tertius, Princeps illuſtris, Dux Lotharingiæ & Brabantiæ ſextus, hujus Clauſtri Fundator, & totius fundi dator. Qui obiit anno Domini MCCLX. ultimâ die Februarii.*

Hic jacet Domina ALEYDIS DE BURGUNDIA, *Duciſſa Brabantiæ, ejus uxor, iſtius Clauſtri, & Clauſtri de Audergbem pia fundatrix, nec non Ordinis totius Prædicatorum benigna amatrix. Quæ obiit anno Domini MCCLXXIII. die XXIII. Octobris.*

(2) SONIA ſilva, inter Bruxellam & Nivigellas ſita; complectitur octo millia, ducenta viginti ſeptem jugera ſeu bonaria terræ, ac & triginta ſex virgas, ut loquuntur; ſingulis virgis ad viginti pedes computatis. Fuit autem Sonia, ut arbitror, pars olim ſilvæ Arduennæ, quam uſque ad Nervios, nunc Hannones, pertigiſſe, Julius Cæſar ſcribit.

(3) JUDÆI prorſus è Brabantia pulſi ſunt, cùm anno 1370. ſacras Hoſtias cultris ac pugionibus violaſſent: ex quibus tres etiamnum ſumma cum veneratione, in primaria ejuſdem urbis Baſilica, S. Gudilæ ſacra, adſervantur. Faſtos noſtros Belgicos 15. Julii conſule.

(4) CAWARSINI, id eſt, fœneratores ſeu uſurarii publici.

CAPUT XCI.

GUIDO, *Flandriæ & Namurci Comes, Loënſi Canonicorum Regularium Cœnobio, in Diœceſi Iprenſi, beneficium confert, anno* 1269.

UNIVERSIS Chriſti fidelibus, præſentibus pariter ac futuris, (1) GUIDO Comes Flandriæ, & Marchio Namurcenſis, ſalutem in Domino.

NOVERIT univerſitas veſtra, quòd cùm Præpoſitus Eccleſiæ S. Petri LOENSIS murum circa ambitum ſui Monaſterii ædificare cæpiſſet, extendentem ſe directè ab Orientali parte chori ſui verſus Orientem, ultra foſſatum Villæ Loënſis, in terra ſua propria, & inde directè verſus plagam Septemtrionalem, rurſuſque verſus Occidentem uſque ad portam dictæ villæ verſus Septemtrionem, atque inde directè uſque ad angulum muri ſui juxta atrium de (2) Lo, inter foſſatum ibi exiſtens, & viam lapideam, quæ via publica nuncupatur:

IN quibus idem Præpoſitus noſtro præjudicaſſe dominio dicebatur, pro eo videlicet quòd terra illa, quam Præpoſitus infra terminos memoratos inter foſſatum dictæ villæ & ambitum novi muri incluſerat, noſtræ Furnenſis territorii juſtitiæ totaliter ſubjacebat:

NOS cogitantes proinde de ſupernis, ob delictorum noſtrorum remedium, dictam terram ſic incluſam, ad noſtram juſtitiam totaliter pertinentem, conceſſimus in puram & perpetuam eleëmoſynam Præpoſito & Conventui dicti loci, ſub eadem libertate & juſtitia tenendam, & pacificè poſſidendam, quibus manſionem ſuam & Clauſtrum, intra foſſata dictæ Villæ Loënſis contenta, ex collatione Prædeceſſorum noſtrorum Comitum Flandriæ, ac etiam ex conſuetudine approbata & hactenus obſervata, tenent & poſſident, & uſque in præſentem diem tenuerunt & poſſederunt, altâ juſtitiâ in loco illo, ſicut in manſione & clauſtro prædictis, ſalvâ nobis permanente.

IN cujus rei teſtimonium, & robur perpetuæ firmitatis, præſentes Litteras eiſdem conceſſimus, ſigilli noſtri auctoritate munitas.

ACTUM anno ab Incarnatione Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo nono, menſe 1269.
Maio.

Dampierre. (1) GUIDO à *Dominico Petri*, Comes Flandriæ, anno 1262. uxorem duxit Iſabellam Henrici Blondelli Comitis Luxemburgenſis & Marchionis Namurcenſis filiam. Quo matrimonio variæ contentiones de Comitatu Namurcenſi ſunt ſopitæ, & Guido creatus eſt Comes ſeu Marchio Namurcenſis, conſentiente Martha Imperatrice Conſtantinopolitanâ: ut in Stemmatibus Principum Belgii Cap. 23. explicui.

(2) LO. Latinè LOA, eſt municipium Flandriæ in Diœceſi Iprenſi ſitum, in quo Philippus Roberti Friſii Flandriæ Comitis filius, anno 1093. Monaſterium Canonicorum Regularium fundavit, dans eis Comitatum & Advocationem, ſtallum & teloneum, & quidquid ſecularis juris habebat: ut in Diplomate ſuo deſuper edito loquitur, & Meierus lib. 3. Annalium Flandriæ narrat.

Fundationem iſtam Joannes Morinenſis Epiſcopus anno 1100. & 1119. ſuis litteris firmavit, & dotem Monaſterii poſtea auxerunt Theodericus Alſatius, Philippus ejus filius, aliique Flandriæ Comites.

Ceterùm Cœnobium, primo lapide ab Inſulis Flandrorum emporio ſitum, quod ſimiliter *Lo* vulgus nuncupat, Latinè *Laus B. Mariæ* nuncupatur; eſtque Monachorum Ord. Ciſtertienſis, celebre miraculis ac cultu ejuſdem Virginis.

CAPUT XCII.

Senatus Populuſque Aquiſgranenſis JOANNEM I. *Lotharingiæ Brabantiæque Ducem agnoſcit ſuum Advocatum ſuperiorem.*

UNIVERSIS præſentes litteras inſpecturis, Judices, Scabini, Conſules Civium, Magiſtratus, & ceteri Cives Regalis Sedis AQUENSIS, ſalutem & cognoſcere veritatem.

QUONIAM fragilis eſt hominum memoria, & geſta de levi oblivioni traduntur, niſi ſcripto fuerint ſtabilita, notum facimus tam præſentibus quàm futuris, quòd nos unanimiter recognoſcimus illuſtrem Principem Dominum JOANNEM, Dei gratiâ Lotharingiæ & Brabantiæ Ducem, noſtrum eſſe (quemadmodum ſui honorati Prædeceſſores fuerunt) ſuperiorem Advocatum.

ET nos ipſum & ſuum, qui in Ducatu legitimè ſucceſſerit, heredem pro noſtro Superiore confitemur, & tenemus in perpetuum, Advocato; & eidem JOANNI Lotharingiæ & Brabantiæ Duci promittimus bonâ fide, quòd eidem & heredi ſuo contra omnes, qui nunc ſuperſunt aut poterunt ſupereſſe (excepto Sereniſſimo Domino noſtro Romanorum Rege ac Imperatore) aſſiſtemus fideliter conſilio, auxilio & favore.

ET ut præmiſſa robur & certitudinem obtineant firmitatis, præſentes litteras eidem & ſuis heredibus, roboratas noſtri ſigilli munimine, contulimus, in perpetuum duraturas.

DATUM Aquis anno Domini MCCLXXX. 1280.
in craſtino Reſurrectionis Jeſu Chriſti.

C A-

CAPUT XCIII.

JOANNES *Dux viciſſim Aquiſgranenſibus patrocinium & defenſionem promittit, anno* 1280.

JOANNES(1) Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, univerſis tam præſentibus quàm futuris, præſentes litteras viſuris, ſalutem & cognoſcere veritatem.

Ex debito noſtri Principatûs, hos non immeritò promovemus & amplectimur gratiâ ſpeciali, apud quos dignitatis officio fungimur & honoris.

ITAQUE noſtrorum Progenitorum (qui Sedem & Civitatem Regalem Aquenſem, & ejus cives, ubi, ſicut ipſi fuerunt, nos ſumus Superior Advocatus, ab eo tempore, quòd ejus non exſtet memoria, ſedulò promoverunt, & conſervaverunt, & ſtudioſè defenſarunt) veſtigiis inhærentes:

TAM ob reverentiam Sacri Romani Imperii, quàm ratione Superioris Advocatiæ, quâ poſt Imperium fungimur apud eos; propter aſſiſtentiam nobis pactam, prædictam Civitatem & Sedem Regalem, & ejus incolas ſive cives conſervare, promovere & omnia eis fructuoſa facere ac impendere promittimus & tueri, & dum requirere duxerint, eis favorem, conſilium & auxilium, & aſſiſtentiam impartiri promittimus, & præſtare fideliter & benignè.

ATQUE ad univerſa & ſingula ipſis civibus Aquenſibus bonâ fide ſervanda, noſtrum, qui in Ducatu legitimè ſucceſſerit, heredem obligamus in perpetuum.

DANTES de conſilio noſtrorum Conſiliariorum, pro nobis & prædicto herede noſtro eiſdem civibus Aquenſibus, qui nunc ſunt aut in futurum erunt, præſentes in perpetuum duraturas litteras, cum appenſione ſigilli noſtri, ad firmum robur & æternum teſtimonium, ſuper omnibus & ſingulis ſupradictis.

Datum in (2) *Dalheim*, feriâ 4. poſt Paſcha, anno Domini MCCLXXX.

(1) JOANNES I. Brabantiæ Dux, duas habuit conjuges, nomine Margaritas, priorem Philippi Galliæ Regis, alteram Guidonis Flandriæ Comitis filiam. Periit Barri anno 1294. in haſtiludio: eique tumulum novum Bruxellis apud Franciſcanos Albertus Pius poſuit.

(2) DALHEIM, ſive *Dalem*, Latinè Dalhemium, Oppidum eſt nobis Brabantis Tranſmoſanum, quod Ducatui Limburgenſi nunc accenſetur, cum Falcoburgo & Roda Ducis.

In territorio Dalhemienſi eſt VALLIS DEI, Abbatia Monachorum Ord. Ciſtertienſis, fundata à Lothario Comite de Hoſtade, anno 1216. & Cœnobium S. CRUCIS, Monachorum Ord. S. Sepulchri Jeroſolymini, itemque SINNICHENSE Monaſterium Virginum ejuſdem Ord. Ciſtertienſis.

Eſt ibidem Collegium trium Canonicorum, ac totidem Capellanorum ſeu Vicariorum, in municipio, quod *Forum S. Martini, S. Martens Voeren* nuncupant. Præbendarum pro parte collator eſt Comes Gronsfeldius.

CAPUT XCIV.

GERARDUS WESEMALIUS, *Dominus Opidi Bergizomenſis in Brabantia, agnoſcit ſe debere quotannis quattuor marcas, Canonicis Ultrajectenſibus S. Martini & S. Salvatoris, ſolvendas ex pacto, pro prædiis in Brabantia ſitis.*

DILECTIS Dominis ſuis, Viris venerandis & diſcretis, Decano & Capitulo Eccleſiæ Trajectenſis, GERARDUS DE (1) WESEMALE Miles, Dominus de *Monte ſuper Zoma, & deHarſele, quidquid poteſt obſequii & honoris, cum ſalute.

*Bergh op Zoom, Herſſel.

VESTRAS rogamus diſcretiones, quatenus monitorium nobis factum, ad veſtram inſtantiam, defectu cujuſdam ſolutionis pecuniæ, hac vice revocare velitis, & eam facere revocari.....

SCIENTES quòd ad hoc dilectum noſtrum Capellanum, latorem præſentium, ad vos tranſmittimus, & quòd quidquid idem Capellanus de præmiſſis vobiſcum ordinaverit, hoc ratum & firmum obſervabimus, præſentium teſtimonio

Additio.

(1) WESEMALE, vetus eſt Baronia Brabantiæ inter Arſchotum & Lovanium, cujus olim poſſeſſores fuêre ſimul Domini Bergarum ad Zomam (quæ nunc poſſidentur à familia de Turre Arverniæ in Gallia) item de Herſſel (quod nunc eſt penes familiam Merodiam.) Fuerunt quoque Mareſchalli Hæreditarii Brabantiæ à temporibus Godefridi Barbati Brabantiæ Ducis.

Joannes Dominus Weſemaliæ ac Faleſii prole legitimâ carens, anno 1462. Carolum Caroleſii tunc Comitem, poſtea Brabantiæ Burgundiæque Ducem, heredem ſcripſit: qui poſtmodum Joanni de Croy Domino de Rœux Weſemaliam dono dedit.

A Joanne Croyo anno 1472. illam emit Guido de Brimeu, Dominus de Humbercourt, Eques Aurei Velleris, à Gandavenſibus anno 1477. capite plexus. Anno 1562. Gaſpar Schets Toparcha de Grobendonc, à Carolo de Brimeu præfati Guidonis Nepote, Weſemaliam emit,

Digitized by Google

nio litterarum, ſigillo noſtro ſigillatarum.

1280. Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo octogeſimo, Dominicâ poſt S. Matthiæ Apoſtoli.

hodieque tenent ex eadem familia Comites Grobbendonckii.

Porrò Weſemalia in ſpiritualibus ſubeſt Abbati Averbodienſi Ord. Præmonſtratenſis: eſtque illic ſita Abbatia Parci Dominarum, vulgò *Vrouw-Parck*, Virginum Ordinis Ciſtercienſis.

CAPUT XCV.

Aliud ejuſdem Gerardi Wesemalii *Diploma, ejuſdem argumenti cum præcedente, datum anno* 1290.

Universis præſentes litteras viſuris Gerardus de Wesemale, Miles, Dominus de Berge ſuper Zoom, ſalutem in omnium Salvatore.

Univerſitati veſtræ notum facimus per præſentes, quòd tenemur ſolvere bonâ fide venerandis viris, Dominis Decanis & Capitulis S. Martini & S. Salvatoris Eccleſiarum Trajectenſium, ſingulis annis, infra Octavas obitûs B. Martini, quattuor marcas, ſex ſolidos, & octo denarios Colonienſium denariorum legalium.

Et ſi in ſolutione dictæ pecuniæ dicto termino defecerimus, omnes expenſas, quas ad monendum, pro eiſdem denariis dicti Decani & Capitula fecerint, eis refundemus integraliter, ſecundùm formam & continentiam priorum litterarum noſtrarum, quas ipſis Decanis & Capitulis dedimus, ſuper ſolutione dictæ pecuniæ, de bonis, quæ de ipſis in pacto tenemus, iiſdem annis ſingulis perſolvendæ.

In cujus rei teſtimonium ſæpe memoratis Dominis Decanis & Capitulis præſentes litteras, ſigillo meo, ac ſigillis venerabilis viri Domini Wilhelmi de Aemſtelle, Præpoſiti Eccleſiæ S. Joannis prædicti loci, & Domini Huberti de Everdingen ſenioris, Militis, communimus roboratas.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo, Sabbato ante Dominicam, 1290.
quâ cantatur, *Oculi mei.*

C A-

Stemma Dominorum & Marchionum Bergizomenſium.

I. Gerardus Weſemalius, Oppidi Bergenſis ad Scaldim & Zomam in Brabantia conditor, ut Pontus Heuterus in ſuis Tabulis genealogicis tradit, filios genuit, Arnoldum & Godefridum Merxemi Dominum. Vixit Gerardus anno 1280. & 1290 ut patet ex Cap. 94. & 95,

II. Arnoldus Bergizomii Dominus ex N. Bauterſemia duas reliquit filias, Machtildem, & Margaritam nuptam Richardo Merodio: de quibus infrà agemus. Arnoldus ſignavit Tabulas Cortebergenſes anno 1312.

III. Machtildis Weſemalia, Alberto Vornæo nupta, peperit Joannam Vornæam, Bergizomii Dominam.

IV. Joanna maritum habuit Joannem Valckenburgium; & Bergizomenſe Oppidum Henrico Bauterſemio vendiderunt.

V. Henricus Bergizomii Dominus ex Maria Weſemalia ſuſtulit Henricum, Gerardum & Margaritam.

VI. Henricus II. Bauterſemius duxit Beatricem Polanam: & ex ea nati, Henricus & Oda.

VII. Henricus III. ex Bauterſemiis, Dominus Bergizomenſis, conjugem habuit Joannam Van Aa Gruthuſiam ſeu Brugenſem, quæ ipſi in dotem attulit Baroniam Grimbergenſem, peperitque Henricum ſine liberis defunctum & Joannam.

VIII. Joanna Bauterſemia, Bergarum ad Zomam, Bauterſemii, Grimbergæ & Walhemi Domina, anno milleſimo quadringenteſimo decimo octavo nupſit Joanni de Brabantia, aliàs de Glimes, qui Patrem habuit Joannem, Joannis III. Brabantiæ Ducis filium naturalem: ut Dinterus & Heuterus tradunt.

IX. Joanni de Glimes & Joannæ Bauterſemiæ liberi fuerunt, Joannes cognomento Labeo Bergizomii Dominus, Antonius ſine liberis ſublatus, & Philippus de de Glimes Baro Grimbergæ propè Bruxellam: à quo poſtremo Stirpem trahunt Barones Grimbergani, ex quibus Godefridus Pergius primus Comes Grimberganus anno 1625. à Philippo IV. Rege Catholico eſt creatus.

X. Joannes Labeo ex Margerita de Rouvroy filia
Saint-Simon. Joannis Domini de *San-Simonia* genuit inter alios Joannem, Henricum Epiſcopum Cameracenſem, & Cornelium Sevenbergæ Dominum per Mariam uxorem, anno 1501. Equitem Velleris Aurei creatum. Idem Joannes Labeo fundavit Canonicos Bergis ad Zomam anno 1442, cujus Diploma inferiùs exhibebitur in Notitia Eccleſiarum Belgii.

Joannes, Labeonis primogenitus, Bergarum & XI.
Walhemi Dominus, anno 1481. Velleris Aurei Eques,
duxit Adrianam de Brimeu, Guidonis Comitis Megani
filiam. Ex qua inter alios nati, Joannes, qui ex Anna
Burgunda non reliquit prolem, & Antonius, primus I.
Marchio Bergizomenſis, Comes Walhemienſis & Eques
Velleris Aurei, anno 1531. à Carolo Quinto Imperatore
creatus.

Idem Antonius inſigne Templum Bergis ad Zomam
ædificavit, & ex Catharina Croya liberos reliquit Joan- II.
nem Marchionem II. Bergimozenſem maritum Mariæ
Lanoiæ, anno 1567. in Hiſpania ſine prole defunctum,
Robertum Leodicenſem, Maximilianum Cameracenſem,
Epiſcopos, Mariam, Annam & Manciam; qui omnes
ſine liberis obierunt, exceptâ Manciâ.

Nupſit autem Mancia, Marchioniſſa Bergizomen- III.
ſis & Comitiſſa Walhemienſis anno 1558. Joanni Baroni de Merode, Comiti de Oelen, Domino de Weſterlo, Peterſem, Gele & Peruwes, peperitque ex eo Margaritam.

Margarita Merodia, Marchioniſſa Bergizo- IV.
menſis, Domina Gelæ & Peruefii, anno 1577. Joanni
de Witthem, Domino de Berſele, Bauterſem & Braine,
nupta, tres reliquit filias, Mariam Manciam, Herman- V.
no Comiti Herenbergenſi, Margaritam Henrico, Hermanni Fratri, & Erneſtinam Franciſco de Cuſance, Burgundo, Baroni de Beauvois, junctas.

Maria Elisabeth, Hermanni & Mariæ Man- VI.
ciæ filia & heres anno 1625. nupſit Alberto, Frederici Comitis Herenbergenſis filio unico. Fuit autem Fredericus dicti Hermanni Comitis Frater, Eques Aurei Velleris, ac Ducatûs Geldriæ Gubernator: obiit anno 1618.

Albertus Comes s'Herenbergius nullam ex uxore ſua Additio.

Digitized by Google

Maria Eliſabetha prolem ſuſcepit; quæ cum obiiſſet anno 1636, ipſe ſecundas nuptias iniit cum Magdalena de Cuſancia, cognata ſuâ; obiitque anno 1675.

Interim anno 1636. Dominium Bergiæ menſe rediit
VII. ad MARIAM filiam & heredem Henrici Comitis de Bergh & Margaretæ de Witthem, quæ illud anno 1641. initis nuptiis cum EITELIO FREDERICO Comite de Hohenzollern ac S. R. I. Principe, eidem in dotem attulit. Obiit Eitelius anno 1661.

VIII. HENRICA FRANCISCA, Eitelii & Mariæ gnata unica, Marchionatûs Bergarum jure materno heres, anno 1662. FREDERICUM MAURITIUM Comitem de Turre Árverniæ Maritum accepit. Obiit ille anno 1707, ipſa verò Bergiſomii anno 1698.

MAURITIUS, filius præcedentis, Princeps de Turre IX.
Arverniæ, primùm Regi Galliæ, dein Fœderatis Belgii Ordinibus militavit. Uxorem duxit anno 1707. Mariam Annam filiam Philippi Ducis Arembergici & Arſchotani, è qua filiam unicam heredem reliquit. Obiit Duaci in flore ætatis ſuæ, anno 1710.

CAPUT XCVI.

ADOLPHUS *Montenſis ad Rhenum Comes, Ducatum Limburgenſem jure ſanguinis ad ſe devolutum, anno* 1282. *cedit* JOANNI I. *Brabantiæ Duci; & per litteras rogat, ut* RUDOLPHUS I. *Imperator id ratum habeat.*

SEreniſſimo Domino ſuo RUDOLPHO, Dei gratiâ Romanorum Regi ſemper Auguſto, ADOLPHUS Comes de Monte, cum debitæ fidelitatis promptitudine, quidquid poteſt obſequii, reverentiæ & honoris.

CUM nos Ducatum Limburgenſem, cum omnibus bonis, quæ felicis recordationis Dominus WALRAMUS Dux Limburgenſis, Patruus noſter, nec non Domina ERMENGARDIS, filia ſua, olim Comitiſſa Geldriæ, tenebant, dum viverent, ad nos, ex morte utriuſque, tamquam ad legitimum heredem, devolutum, donationis titulo, tranſtulerimus in Illuſtrem Principem Dominum JOANNEM, Ducem Lotharingiæ & Brabantiæ, Dominum noſtrum, ſimpliciter & de plano:

DOMINATIONEM pariter & Magnificentiæ veſtræ Celſitudinem devotè requirimus, quatenùs ipſi Domino Duci Ducatum ipſum, & bona ad ipſum Ducatum pertinentia, prout à vobis dependent, concedere dignemini, cum ſolemnitatibus ad hujuſmodi conceſſionem debitis & conſuetis.

Datum anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo ſecundo, feriâ quintâ pòſt Pentecoſten.

Stemma Genealogicum Comitum ac Ducum Limburgenſium ſupra exhibuimus pag. 198.

Additio. WALERAMUS III. Dux Limburgi, Henrici V. filius, (de quo ſupra) circa annum 1278. moriens unicam reliquerat filiam, Ermengardem, Reinoldo Gelriæ Comiti nuptam. Quæ cum ſterilis ante Patrem ſuum vivis exceſſiſſet, Adolphus Comes Montenſis, filius Adolphi, qui frater erat ſecundo-genitus Walerami III, Ducatum Limburgenſem accepit, & anno 1282. jus omne ſuum Limburgenſe Joanni I. Brabantiæ Duci ceſſit: ut ex ejuſdem Litteris hoc Capite productis liquet.

Hinc gravis Controverſia, & crudele bellum exarſit, variis Pricipibus Ducatum Limburgenſem ad ſe trahere conantibus. A parte Ducis Brabantiæ ſtabat Adolphus Montium Comes, Waleramus Juliacus, Guido Comes S. Pauli, aliique plurimi Brabantiæ Nobiles.

Ab altera verò parte Reinoldus Comes Gelriæ, ejuſque Gentilis Adolphus Naſſovius (qui anno 1292. Francofurti Romanorum Rex renunciatus fuit) Sigefridus de Weſterburg Arhiepiſcopus Colonienſis, & plures alii Proceres.

Controverſiæ huic finem impoſuit anno 1288. celebre prælium Woeringanum, in quo Dux Brabantiæ victor evaſit; atque ex illo tempore Ducatus Limburgi & Brabantiæ remanſerunt uniti.

Vide plura inferiùs in Chronico Belgico, item in Annalibus Ducatuum Cliviæ, Juliæ & Montium per Wernerum Teſſchemaker; cujus libri nova ac recens Editio prodiit in Germania.

Stemma Comitum ac Ducum Montenſium, in Diœceſi Colonienſi.

Additio. HAnc Genealogiam Aub. Miræus in prima Editione Diplomatum Belgicorum minùs accuratam exhibuit, prout ipſe in Manuſcriptis ſuis fatetur. Hinc aliud Stemma Genealogicum, quod à R.P. Chriſtophoro Butkens, S. Salvatoris Antverpiæ Prælato, acceperat anno 1628, ſecundis curis edere paraverat: quod hîc tum è Manuſcriptis ejus, tum etiam ex Annalibus Cliviæ & Montium, authore Wernero Teſſchemaker, exactius exhibemus; ac primò Comites, dein Duces Montium recenſebimus.

Porrò Principes illi ſunt omnes ferme ſepulti in Abbatia Aldenbergenſi, ſeu Veteris Campi, Religioſorum Ciſtercienſium propè Coloniam; de cujus fundatione agitur inferiùs lib. 2. Diplomatum Belgicorum.

Comites Montenſes.

I. ADOLPHUS, Montium Comes & Abbatiæ Tuitienſis juxta Coloniam Advocatus, obiit circa annum 1147.

II. EVERARDUS Adolfi filius, fundator Abbatiæ Veteris Campi Ord. Ciſterc. in eadem Monaſticam vitam dein profeſſus eſt.

III. ADOLPHUS II, Everardi frater, Comes Montium & Altenæ, ex Adelheide Arnoldi Comitis Cliviæ filiâ, Adolphum heredem & Brunonem Archiepiſcopum Colonienſem ſuſcepit, obiitque anno 1152.

IV. ADOLPHUS III, ex Adelheide Henrici Comitis Aquilii Montis (vulgò *Arnsberg*) & Agnetis Rietbergiæ filiâ, ſuſtulit gnatos quatuor, Engelbertum & Eberhardum, quorum illi Montium, huic Altenanum Comitatum attribuit. Item Fredericum & Brunonem, mutuos Patrui Brunonis in Archiepiſcopatu Colonienſi Succeſſores. Obiit ADOLPHUS III. anno 1170.

V. ENGELBERTUS I, ductâ Margaretâ Henrici Gelriæ Comitis filiâ, ADOLPHUM IV, & S. Engelber-

Digitized by Google

tum dein Archiepiſcopum Colonienſem genuit. Ad bellum ſacrum profectus, in Paleſtina vitâ functus eſt, anno 1189, aliis 1192.

VI. Adolphus IV, Miles ſtrenuus, Patris exemplo Cruce ſignatus, expeditionem in Terram ſanctam ſuſcepit. Jacobus de Vitriaco S. R. E. Cardinalis lib. 3. Hiſtoriæ Orient. plurimùm laudat hunc Adolphum, dicitque claſſi Cruce ſignatorum Colonienſium, Bremenſium, ac Friſonum præfuiſſe, & anno 1218, ante Damiatæ expugnationem, filiâ Cunigarde (aliis Margaretâ) herede relictâ obiiſſe.

Porrò S. Engelbertus Adolphi Comitis frater, Archiepiſcopus Colonienſis, anno 1225. Martyrium paſſus eſt pro defenſione Eccleſiaſticæ libertatis. Vide plura in Faſtis Belgicis ad diem 7. Novembris, & in vita ejus typis edita, authore Ægidio Gelenio Canonico Colonienſi.

VII. Henricus V, cognomento *Magnus* & *Blondus*, Dux Limburgenſis & Comes Lutzeburgenſis, ac jure uxoris ſuæ Cunegardis * Comes Montenſis, ex ea filios Adolphum & Waleramum edidit. E quibus Adolphus, primogenitus licet, Waleramo Fratri juniori Ducatum Limburgicum reliquit, & in Montenſi Comitatu ſucceſſit.

* Vide ſupra Diplom. Belg Cap. 77.

VIII. Adolphus V. uxorem habuit Margaritam Juliacam, è qua Adolphum VI, pluresque alios liberos ſuſtulit, vitâ functus anno 1256.

IX. Adolphus VI. is eſt qui in Diplomate jam memorato jus omne ſuum in Ducatum Limburgenſem ceſſit Joanni I. Brabantiæ Duci. Uxorem habuit Agnetem Limburgicam, è qua nullam prolem reliquit. Famoſo prælio Woeringano interfuit anno 1288, in quo captus fuit Sigefridus Archiepiſcopus Colonienſis. Is verò poſt ſeptennales carceres liberatus, Adolphum Comitem dolo intercepit, neque unquam liberare voluit. Tandem Adolphus miſerrimè in vinculis habitus, inediâ aliiſque doloribus interiit anno 1295.

X. Guilielmus Adolphi frater & heres, maritus N. Arenbergicæ, è qua nullam prolem reliquit. Obiit anno 1308.

XI. Henricus, Guilielmi frater, uxorem habuit Agnetem Marcanam: vitâ functus anno 1310.

XII. Adolphus VII. Henrici filius, uxorem duxit Agnetem Clivienſem, è qua genuit Adolphum & Wilhelmum, qui ante patrem, ſine heredibus obierunt, & filiam Margaretam, Otthoni Comiti Ravensburgico nuptam. Adolphus obiit anno 1348.

XIII. Ottho Comes Ravensburgicus, ac jure uxorio Comes Montenſis, filiam & heredem habuit Margaretam, Gerardo, Wilhelmi primi Juliæ Ducis filio nuptam, qui hoc auſpicato conjugio, utrumque Comitatum tum Montanum, tum Ravensburgicum, Juliacæ Provinciæ conjunxit.

XIV. Gerardus iſte ex conjuge Margareta filium habuit Wilhelmum, & anno 1360. in duello occubuit. Uxor Margareta obiit anno 1389.

Duces Montenſes.

I. Wilhelmus, Gerardi filius, anno 1389. à Wenceſlao Cæſare Ducalem titulum accepit. Uxorem habuit Annam Roberti Palatini, Bavariæ Ducis, & poſtea Romanorum Imperatoris filiam.

Ex hac genuit Gerardum in juventute mortuum, Adolphum Succeſſorem, Rupertum & Wilhelmum Epiſcopos Paderbornenſes; quorum hic quoque fuit Archiepiſcopus Colonienſis, ſed anno 1415. relicto Eccleſiaſtico ſtatu Annam Tecklenburgicam uxorem duxit. Dux Wilhelmus I. obiit anno 1408.

II. Adolphus ſecundus Dux Montium, & poſt mortem Reinoldi III. Dux quoque Juliæ ac Geldriæ anno 1423. Uxorem primam duxit Jolentham Roberti Ducis Barrenſis filiam, è qua genuit Robertum ante patrem mortuum: ſecundam verò Eliſabetham Erneſti Bavariæ Ducis filiam, è qua nullas proles habuit. Obiit anno 1437.

III. Gerardus, Adolphi ex fratre Guilielmo & Anna Tecklenburgica Nepos, Patruo ſucceſſit. Is Carolo Audaci, Burgundiæ Brabantiæque Duci, jus ſuum ad Gelriæ Ducatum ceſſit. Ex conjuge Sophia Saxonico-Leoburgica filium habuit Guilielmum, & vivis exceſſit anno 1475.

IV. Guilielmus Juliæ, ac Montium Dux, Ravensbergæ, Blanckenbergæ ac Hinsbergæ Comes, uxores binas habuit, Eliſabetham Naſſoviam ſine prole defunctam, & Sibillam Brandeburgicam, è qua filiam unicam Mariam, Ducatuum Juliacenſis & Montenſis, itemque Comitatûs Ravensbergenſis heredem, procreavit: quæ Joanni Duci Cliviæ, Comiti Marcano, & Domino Ravenſtenii nupſit.

Et ſic tres nobiliſſimi ad Rhenum Ducatus, Clivenſis, Juliacenſis & Montenſis, itemque duo Comitatus, Marcanus & Ravensbergenſis, cum Dominio Raveſtenenſi, unum veluti in corpus coaluerunt. De quibus conſule, ſi placet, Stephanum Pighium in Hercule Prodicio, Wernerum Teſchemaecker in Annalibus Juliæ, Cliviæ & Montium, item Chronicon noſtrum Belgicum, ubi & reliquos iſtarum Provinciarum Principes reperies.

Ducatûs porrò Montenſis Metropolis eſt Dusseldorpium, Oppidum infra Coloniam Agrippinam Rheno adſitum; in quo Cancellaria ſeu Collegium Senatorum reſidet, qui Juliacenſis & Montenſis ditionum incolis jus dicunt: ut in Oppido Clivenſi ſedem habet altera Cancellaria, quæ Clivenſibus & Marcanis præeſt.

CAPUT XCVII.

Ab Hugone *Leodicenſi Epiſcopo varia jura urbis Mechlinienſis anno* 1300. *dantur* Joanni I. *Brabantiæ Duci, uſque ad tertium heredem ſeu generationem, eâ lege, ut dicta jura à* Joanne Bertoldo *violenter occupata recuperet.*

UNIVERSIS præſentes litteras inſpecturis Hugo, Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus, æternam in Domino ſalutem, cum notitia veritatis. Zelus Orthodoxæ fidei in eo probatur præcipuè.......

Sane cùm ad nos & Anteceſſores noſtros, Eccleſiæ Leodienſis Epiſcopos, qui ipſam Eccleſiam rexerunt pro tempore, plurima & diverſa jura ac Juriſdictiones in Opido Mechlinienſi, & in villa de *Heiſte*, & appendiciis earumdem pertinuerint longis temporibus, & adhuc pretinere dignoſcantur, quæ uſque ad hæc tempora Nobilis Vir Joannes Bertout de Mechlinia, & ſui Progenitores per potentiam ſuam violenter occuparunt, & adhuc detinent occupata, contrà Deum & juſtitiam, in diſpendium animæ ſuæ & prædictæ Leodienſis Eccleſiæ non modicam jacturam, conſilio freti bonorum & Juriſperitorum, oportunum duximus catenùs

Heyſt-op den Bergh quarto lapide à Mechlinia.

Digitized by Google

eatenùs nobis brachium invocare defenſionis.

Cum igitur, quia Illuſtris Princeps Dominus Joannes, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi, ſit fidelis & major ac potentior inter fideles Eccleſiæ noſtræ ſupradictæ, noſtrum, imò potiùs Eccleſiæ noſtræ gerens negotium, de mandato noſtro & requiſitione debita, prædicta jura & juriſdictiones diu injurioſè ac violenter occupata, ut eſt dictum, ad proprietatem Eccleſiæ noſtræ ſupradictæ reducat, & reducere laboret ſuis ſumptibus & expenſis, noſtræque ſeu Eccleſiæ noſtræ prædictæ facultates non ſufficiant ad tanta ſupportanda;

Volentes ſuis laboribus & expenſis meritò reſpondere, cùm nemo teneatur ſuis ſtipendiis militare, prædicta Jura & Juriſdictiones univerſas & ſingulas, prout idem Dux revocaverit, ad jus & proprietatem Eccleſiæ noſtræ memoratæ, liberè conferimus & donamus ſibi ſuiſque heredibus, uſque ad tertium heredem incluſivè, cum fructibus, proventibus & adventiciis quibuſcumque:

Promittentes bonâ fide dicto Duci, quòd quàm citiùs poterimus, procurabimus cum effectu, ſuper collatione ſeu donatione prædicta, conſenſum Capituli dictæ noſtræ Eccleſiæ, ſeu confirmationem Apoſtolicam adhiberi;

Præſertim cùm ſæpedictus Dux bene valeat promereri, pro eo, quædam Jura & Juriſdictiones, de quibus providendum eſt, quòd ad poſſeſſionem prædictæ noſtræ Eccleſiæ non venerint, quamvis multi Anteceſſores noſtri, pro ipſis recuperandis, gravibus inſudaverint laboribus & expenſis.

In quorum teſtimonium & munimen, ſigillum noſtrum præſentibus litteris duximus
apponendum. Datum anno Domini milleſimo 1300.
trecenteſimo, Sabbato poſt Feſtum B. Lucæ Evangeliſtæ.

Stemma Berthautiorum ſeu Bertoldorum Mechliniæ & Grimbergæ Dominorum, ex vetuſtis Diplomatibus & fide dignis Scriptoribus collectum, vide inferiùs in Chronico noſtro Belgico ad annum 1128.

CAPUT XCVIII.

Formula vetus Donationis, per traditionem ceſpitis cum feſtuca: quâ formulâ Theodericus de Anderane, *Miles, Decimas Vici Betchenſis, prope Halenum Opidum, ad Jaceam fluviolum ſiti, anno 1304 tradidit Monaſterio Virginum Ordinis Ciſtercienſis, quod* Sartum B. Mariæ, *vulgò* Rothem, *nuncupatur, olim in Leodicenſi, nunc Mechlinienſi Diœceſi.*

In nomine Domini, amen. Noverint univerſi, quòd anno Domini 1304. Indictione ſecundâ, menſis Junii die quintâ, in præſentia diſcretorum virorum ac mei, ut publici Tabellionis, teſtiumque ſubſcriptorum, & ad hoc teſtificandum vocatorum ſpecialiter & rogatorum, ante Altare Clauſtri ſeu Monaſterii de Sarto B. Mariæ, quòd vulgariter *Rothem* dicitur, Leodienſis Diœceſis, Ciſtertienſis Ordinis:

Dominus Theodericus Miles, dictus de Anderane, perſonaliter conſtitutus, compos mentis & corporis, zelo devotionis ac pio intuitu caritatis inductus, prout hæc omnia facie primâ apparebat;

Ipsi Monaſterio prædicto de Sarto B. Mariæ, nomine & ad opus Dominæ Abbatiſſæ & Conventûs ejuſdem loci, ſuam totius bladi de *Betche*, & in locis circumjacentibus & vicinis, ac ſuam ibidem univerſaliter omnium ſegetum decimam, purè propter Deum in eleëmoſynam, pro animabus Parentum ſuorum, necnon ſui ipſius prædicti Militis, habendam in futuro, & jam ex nunc poſſidendam (electâ ſibi in dicto Monaſterio Eccleſiaſticâ ſepulturâ) donans, dedit pleno donationis inter vivos jure, ex hoc nunc in ſæculum tenendam corporali ac quietâ poſſeſſione, & habendam à data præſentis publici inſtrumenti, juſto legitimæ poſſeſſionis titulo, & pariter proprietatis, in quantum in ſe fuit & potuit, quoad poſſeſſionem & proprietatem ſupradictas, adhibitis etiam ex abundanti quibuſdam ſolennitatibus, quæ ad ſolemniſationem conſimilium fieri conſueverunt:

Videlicet quòd major dicti Monaſterii cereus illuminatus fuit, & prædictus Miles Dominus Theodericus, cum viridi ceſpite, cui viridis ramus infixus exiſtit, arreptâ etiam ſtolâ, quâ Frater Joannes de Valle Dei Monachus, & dicti Monaſterii Confeſſor, præcinctus fuerat, & ſubſcriptis teſtibus, ad perhibendum ſuper hoc efficax teſtimonium, cum inſtantia convocatis, obtulit ſcienter ac ſpontaneè, ſuper Altare dicti Monaſterii, Domino Deo hereditariè decimam prænarratam, ſub omni modo & forma prædictis, atque in holocauſtum vel oblationem immolavit.

Acta ſunt hæc ante Altare prædictum, præ- 1304.
ſentibus ibidem, Fratre Joanne de Valle Dei, Domino Wilhelmo Rectore, & Domino Joanne de Lintere, Capellano Eccleſiæ de Cortenake, Presbyteris, & pluribus aliis ad prædicta vocatis & rogatis fide dignis Teſtibus, anno, die, menſe, ut ſuprà.

Formulam iſtam veterem Donationis, cum Diplomate ſubſequenti, ex Archivis Eccleſiæ parochialis S. Pauli Bethaſiorum, vulgò *Beets*, prope Halenum, Agri Brabantini Oppidum, nobis ſuppeditavit D. Godefridus Wendelinus, illius loci Parochus, vir antiquitatis Eccleſiaſticæ peritiſſimus.

Hic factus inde Paſtor Hercanus in Campinia Leodienſi, poſtmodum ſucceſſivè Condatenſis ac Tornacenſis Cathedralis Canonicus, illiuſque Diœceſis Officialis, extremum diem obiit anno 1660. Additio

CAPUT XCIX.

Theodericus & Arnoldus, *fratres, Theoderici de Anderane filii atque heredes, medietatem decimæ Betchenſis vendunt Abbatiſſæ Monaſterii Rothemenſis, anno* 1318.

In nomine Domini, amen. Univerſis præſentes litteras ſeu præſens inſtrumentum inſpecturis, Decanus & Capitulum S. Dionyſii Leodienſis ſalutem in Domino, cum notitia veritatis.

Noverint univerſi & ſin-
1318. guli, quòd anno ejuſdem Domini milleſimo trecenteſimo decimo octavo, Indictione ſecundâ, menſis Novembris die viceſimâ quintâ, horâ Miſſæ, coram nobis in Capitulo dictæ Eccleſiæ, ac in præſentia Notarii publici infraſcripti, & teſtium ſubſcriptorum, comparentibus propter hoc perſonaliter, Dominâ Religioſâ Sorore Catharinâ, Dei patientiâ Abbatiſsâ Monaſterii B. Mariæ de Sarto quod vulgariter dicitur *Rothem*, Leodienſis Diœceſis, Ciſtercienſis Ordinis, pro ſe & Conventu ejuſdem Monaſterii ex parte unâ, & Theoderico & Arnoldo Fratribus, filiis & heredibus quondam Domini Theoderici de Anderane, Militis, ex altera.

Dicti liberi recognoverunt expreſsè coram nobis ac dicto Notario ac teſtibus infraſcriptis, ſe vendidiſſe dictis Religioſis Dominabus medietatem cujuſdam decimæ minutæ, quam præfati liberi in trecenſum à nobis tenebant, in Villa *de Betche*, quæ etiam medietas conjuncta eſt alii medietati, quam dictæ Religioſæ comparaverant erga *Henricum*, Fratrem prædictorum Theoderici & Arnoldi.

In qua etiam medietate dictis Religioſis adheredationem aliàs fecimus ſolennem, quam eædem Religioſæ nunc poſſident in *Betche*. Cujuſmodi contractui à nobis poſtularunt dictæ partes auctoritatem & conſenſum impertiri.

Nos autem jus unicuique fieri volentes, auctoritatem & conſenſum noſtros impertiti ſumus, & impertimur in præmiſſis, receptiſque reportatione & werpitione ab ipſis Fratribus prædictis, de dicta medietate decimæ minutæ, dictam Abbatiſſam, ad opus dicti ſui Cœnobii inveſtivimus, eamque adheredavimus de eadem, obſervatis conſuetudinibus in talibus fieri conſuetis. Mandantes dictam Religioſam, ad opus Cœnobii ſui prædicti, in pace & banno in eadem conſervari.

Acta ſunt hæc in Capitulo Eccleſiæ prædictæ, anno, Indictione, menſe, die & horâ, 1318
prædictis, præſentibus ibidem diſcretis Viris NN. Teſtibus ad præmiſſa teſtificanda vocatis & rogatis.

Et ego Henricus de Veſnake, Clericus Leodienſis Diœceſis, publicus Auctoritate Imperiali Notarius, præmiſſis omnibus & ſingulis interfui, unà cum Teſtibus ſupradictis, ea vidi & audivi, hoc publicum inſtrumentum ſeu litteras præſentes inde manu propriâ conſcripſi.

In quo ſcribendo annos Domini, uſus ſum conſuetudine Diœceſis Leodienſis, ubi (1) Data mutatur in Vigilia Reſurrectionis Domini, poſt Benedictionem Cerei, ipſumque inſtrumentum præſens, de mandato dictorum Decani & Capituli & Abbatiſſæ, conſcripſi, & meo ſigillo conſueto ſignavi rogatus.

(1) Data mutatur. Apud Scriptores veteres, & apud nationes varias, varia olim fuit Epocha, ſeu ratio annos inchoandi, quam barbarè *Datam* vocant.

Brabanti, Flandri, Leodicenſes, Cameracenſes & alii Belgæ, more Eccleſiæ Gallicanæ, annum à Paſchate inchoarunt, uſque ad annum 1577. quo illa Epocha Edicto Regio eſt abrogata, & commodior introducta à Kalendis Januariis. Veneti hodieque à Kalendis Martiis, & Legatus Avenionenſis à die 25. Martii annum orditur.

Sigebertus Gemblacenſis, Jacobus Meyerus, & alii Rerum Flandricarum Scriptores non pauci annum à Paſchate ordiuntur: Regino Prunienſis orditur ab Incarnatione Chriſti: Lambertus Scafnaburgenſis, Onuphrius in Faſtis & plerique Scriptores Germani, non ab Incarnatione, ſed à Chriſti Natali auſpicantur. Prolegomena noſtra ad Sigeberti ejuſdem Chronicon, ſi plura voles, conſule, & Annales noſtros Belgicos ad annum 897.

CAPUT

CAPUT C.

JOANNES XXII. *Papa ſuo Diplomate declarat, Beghinas Belgicas eſſe immunes ac liberas ab erroribus Beghinarum Alemanniæ, quas Clemens V. antè damnaverat. Idem de Beghinis Antverpienſibus teſtatur Petrus Cameracenſis Epiſcopus, anno* 1323.

UNIVERSIS præſentes litteras inſpecturis, PETRUS miſeratione divinâ Cameracenſis Epiſcopus, Commiſſarius & Executor ad infraſcripta à Sede Apoſtolica deputatus, ſalutem in Domino ſempiternam.

NOVERITIS Nos litteras Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini Joannis divinâ providentiâ Papæ XXII. verâ Bullâ plumbeâ ejuſdem Papæ, cum filo canabis bullatas, non abolitas, non abraſas, non cancellatas, nec in aliqua ſui parte vitiatas recepiſſe, ſub his verbis:

JOANNES, Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabili Fratri Epiſcopo Cameracenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUM de his mulieribus, quæ (1) Beghinæ vulgariter & communiùs nuncupantur, felicis recordationis Clementi Papæ V. Prædeceſſori noſtro, præcipuè de Alemanniæ partibus, multa fuiſſent inſinuata ſiniſtra; præſertim quòd earum aliquæ de Summa Trinitate ac divina eſſentia diſputare, ac etiam prædicare, circa articulos quoque fidei & Eccleſiaſtica Sacramenta, opiniones fidei eidem contrarias introducere, multorumque ſimplicium animos in diverſos ſuper his errores inducere; & alia multa pericula animarum parientia facere, ſub fucato ſanctitatis velamine, præſumebant:

Ex quibus, necnon & aliis de dictis mulieribus frequenter auditis, habens eas dictus Prædeceſſor non indignâ ratione ſuſpectas, ſtatum earum prohibendum duxit perpetuò, & à Dei Eccleſia penitùs abolendum; in illas, quæ ſtatum hujuſmodi jam aſſumptum ſectarentur ulteriùs, aut quæ de novo illum aſſumerent, excommunicationis ſententiam promulgando.

CUM autem ad Apoſtolatûs noſtri auditum relatio fide digna deduxerit, eſſe plurimas in tuis civitate & Diœceſi hujuſmodi mulieres, BEGHINAS ſimpliciter nuncupatas, quæ per virtutum odoramenta currentes, honeſtè vivunt, devotè frequentant Eccleſias, Prælatis ſuis reverenter obediunt, & ſe in præmiſſis diſputationibus & erroribus non involvunt, nec ſuas, nec aliorum animas, per opiniones erroneas, ab Evangelica veritate degeneres, damnabili præſumptione decipiunt;

SED in ſancta & ſolida ſimplicitate viventes, aliquæ proprias, aliquæ parentum, aliquæ conductas, vel ſibi communes & cum honeſta familia domos inhabitant; aliquæ verò, rerum cogente defectu, ſimul in eiſdem domibus & diverſis Beghinagiis, ad majorem caſtitatis obſervantiam, commorantur.

ET quia hæ ſic hactenùs vixerunt laudabiliter, atque vivunt, quòd nulla umquam ſuper his fuit vel eſt ſuſpicio, aut infamia contra ipſas; propterea fuit nobis, pro parte ipſarum, humiliter ſupplicatum, ut cùm indignum ſit innocentes cum nocentibus ad paria judicari; ſintque proptereà, occaſione hujuſmodi, in dictis Civitate & Diœceſi, ſcandala gravia, diſſenſiones & odia, guerrarumque pericula ſuſcitata; providere ſuper his, per Apoſtolicæ Sedis providentiam, dignaremur.

NOS igitur indignum & rationi contrarium reputantes, ſi probas & reprobas ſimilis cenſura percelleret; præmiſſis etiam ſcandalis, diſſenſionibus, odiis atque periculis obviare volentes, Fraternitati tuæ, de qua plenam in Domino fiduciam gerimus, per Apoſtolica Scripta mandamus;

QUATENUS per te vel alium, de vita dictarum mulierum laudabiliter viventium (ut præfertur) diligentiùs informatus, ſi repereris ita eſſe, non permittas eas, vel ipſarum aliquam, in perſonis & bonis earumdem, occaſione prohibitionis & abolitionis hujuſmodi (quouſque de ſtatu earumdem fuerit aliter per Sedem Apoſtolicam ordinatum) ab aliquibus moleſtari; moleſtatores, ſi qui fuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſitâ compeſcendo.

NON obſtante, ſi eis vel eorum aliquibus, communiter vel diviſim, à Sede prædicta ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, per litteras dictæ Sedis, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de Indulto hujuſmodi mentionem.

VOLUMUS autem quòd prædictas mulieres attentè & accuratè præmoneas, eiſque diſtrictè præcipias, ne de hujuſmodi diſputationibus, contra hujuſmodi prædicti Prædeceſſoris noſtri prohibitionis & abolitionis tenorem, ſe aliquatenus intromittant, ſed in ſanctis operibus perſiſtentes, & proficientes ſemper

per

(1) BEGHINARUM, ac BEGUARDORUM Sectam anno 1311. in generali Concilio Viennenſi condemnavit, eoſque unà cum Ordine Templariorum extinxit, Clemens V. Pont. propter errores hoc Diplomate memoratos.

Porrò ab hac Secta toto cælo diverſum eſt Inſtitutum BEGHINARUM, hoc eſt, Virginum ac Viduarum ſimul in Beginagiis, abſque votis monaſticis, piè caſteque viventium, cujus plurimæ in Brabantia & Flandria, Diœceſi Leodicenſi, ac vicinis ditionibus hodieque ſunt Congre-

Digitized by Google

per de virtutibus in virtutes, mereantur retributionis æternæ præmium, quod non incohantibus, ſed perſeverantibus in conſummatione præſtatur.

1310. Datum Avenione II. Kal. Januarii, Pontificatûs noſtri anno quinto.

Quarum auctoritate & prætextu litterarum, factâ informatione diligenti, de vita & moribus mulierum, quæ Beghinæ vulgariter nuncupantur, & in Beghinagio extra villam Antverpienſem dictæ noſtræ Diœceſis commorantur, necnon de ſingulis in dicto reſcripto Apoſtolico contentis, per dilectum & fidelem Capellanum noſtrum, Dominum Joannem de Aloſto, Curatum Eccleſiæ de (2) *Morſelle*, prædictæ noſtræ Diœceſis, cui quantum ad hoc, & alia infraſcripta, unà cum diſcretis viris, dilectis noſtris, Eccleſiarum S. Gudilæ Bruxellenſis & B. Mariæ Antverpienſis, ac dictorum locorum Chriſtanitatum Decanis, cum illa clauſula: Quatenus vos, vel duo aut unus veſtrum &c. commiſimus vices noſtras.

Et quia per informationem hujuſmodi ritè factam invênit, quòd dictæ mulieres, in prædicto loco commorantes, honeſtè & laudabiliter vixerunt, atque vivunt, devotè frequentant Eccleſias, Prælatis ſuis reverenter obediunt, & quòd ſe diſputationibus & prædicationibus de ſumma Trinitate ac divina eſſentia non involvunt, nec involverunt, nec etiam opiniones Catholicæ fidei contrarias aliquatenus ſeminare præſumunt, nec hactenus præſumpſerunt; quòd nulla unquam ſuper his fuit, vel eſt ſuſpicio vel infamia contra ipſas;

Dictus Commiſſarius noſter, virtute commiſſionis prædictæ, voluit & ordinavit, quòd eædem mulieres in ſtatu pacifico & quieto, prout aliàs conſueverunt, Domino famulari permittantur, & quòd ſub obedientia Magiſtrarum, per ipſum Commiſſarium ibidem inſtitutarum, in habitu griſio, humili & honeſto remaneant, & remanere valeant, abſque moleſtatione aliqua eis, ſeu alicui earum, occaſione prohibitionis & abolitionis prædictarum, ab aliquibus in perſonis & in bonis inferenda, ſecundùm dictarum litterarum Apoſtolicarum continentiam & tenorem.

Nos verò præmiſſa, per dictum Commiſſarium noſtrum facta, ratificamus, approbamus, & auctoritate, quâ in hac parte fungimur, confirmamus, volentes ea firmiter & fideliter obſervari.

Quare vobis omnibus & ſingulis Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Preſbyteris & Capellanis, in noſtris Civitate & Diœceſi prædictis conſtitutis, ad quos præſentes litteræ pervenerint, diſtrictè præcipimus & mandamus, quatenus omnes & ſingulos moleſtatores & rebelles, ſi qui fuerint in præmiſſis, cujuſcumque ſtatûs vel conditionis exiſtant, qui dictas mulieres moleſtaverint, inquietaverint, vel impedierint, moneatis canonicè, ut ab ejuſmodi moleſtatione, inquietatione & impeditione ceſſent penitus & deſiſtant.

Alioquin ipſos, ſi fuerint Preſbyteri, ſuſpendatis à divinis, & ſi dictam ſuſpenſionem per ſex dies in ſe ſuſtinuerint, ipſos excommunicetis. Si verò Clerici fuerint ſive Laïci, & dictæ monitioni non paruerint cum effectu, ipſos excommunicetis, & excommunicatos publicè nuntietis; & ſi quid indè feceritis, nomina monitorum, ſuſpenſorum, & excommunicatorum (ſi qui fuerint) nobis liquidè reſcribatis. In his verò exequendis unus veſtrum alium vel alios non exſpectet.

In cujus rei teſtimonium præſentes litteras, per noſtrum Notarium infraſcriptum, fieri fecimus, & ſigilli noſtri munimine corroborari.

Actum & datum apud *Caſtellum* in Cameraceſio, anno Domini milleſimo trecente- 1323.
ſimo vigeſimo tertio, Indictione ſeptimâ, menſis Februarii vigeſimâ tertiâ die, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini noſtri Domini Joannis divinâ providentiâ Papæ XXII anno octavo.

Præsentibus Venerabilibus Viris, Domino Rogero Melleri, Archidiacono Conſtantienſi, Domino Joanne de Aloſto, Curato Eccleſiæ de *Morſelle*, Cameracenſis, Leonardo de S. Nicolao, Beluacenſis, & Gerardo Peſtel, Cameracenſis Diœceſis Clericis, Teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego Ægidius Canchelz, de Caſtello in Cameraceſio, Cameracenſis Diœceſis, Apoſtolicâ & Imperiali auctoritate publicus Tabellio, præmiſſis actis, dictis & ordinatis, per præfatum Reverendum Dominum Cameracenſem Epiſcopum, ut præfertur, unà cum Teſtibus ſupraſcriptis, præſens interfui; præſentes litteras, de mandato ipſius, per alium ſcribi feci, hìc me ſubſcripſi, & ſignum meum, unà cum appenſione ſigilli ipſius Reverendi Patris, rogatus appoſui conſuetum.

C A-

gationes. Alunt autem familiam ſingulæ, aut vivunt binæ, ternæ, aut plures iiſdem in ædibus, cum ſingulari morum ac pudicitiæ integritate. Ut meritò Caſtus orbis Germania noſtra inferior ab exteris nuncupetur.

Nomen habent Beghinæ à S. Begga Abbatiſſa Andennenſi in Diœceſi Namurcenſi, Fundatrice Collegii nobilium Virginum Canonicarum ibidem; aut à Lamberto Beghio, pio Sacerdote Leodicenſi.

Additio. Quâ de re acris controverſia circa annum 1625. inter duos Eccleſiæ Cathedralis Antverpienſis Canonicos ac S. Th. Licentiatos, *Petrum Coens* & *Zegerum van Houtſum*, ſcriptis ultrò citroque Libellis efferbuit; quorum prior Beghinarum ac Beghinagiorum Originem Lamberto Beghio, poſterior verò S. Beggæ attribuebat.

Vitam S. Beggæ (quæ fuit Pipini I. Brabantiæ Ducis filia) Lovanii edidit anno 1631 *Joſephus Geldolphus à Ryckel* Abbas S. Gertrudis, ſimulque egit de fundationibus ac progreſſu Beghinagiorum in Belgio & alibi. Vide etiam infra Faſtos Belgicos ad diem 17. Decembris, item Chronicon Ordinis Ciſtercienſis.

(2) Moorselle. Vicus primo lapide ab Aloſto, memoriâ D. Gudulæ celebris, erectus in Baronatum anno 1661.

Digitized by Google

CAPUT CI.

Otho *Dominus de Cuyck, acceptâ nummorum ſummâ, Graviam, Oppidum Moſæ adſitum,* Joanni III. *Brabantiæ Duci tradit, & pòſt* Otho *idem Oppidum in feudum ab eodem Duce accipit, anno* 1323.

Nos Otho Dominus de (1) *Cuyc* & (2) *Heverlé*, notum facimus univerſis, tam præſentibus quàm futuris,

Quod nos de propria noſtra & libera voluntate Opidum noſtrum de (3) Gravia, cum omnibus juribus, fundo, attinentiis & libertatibus, ad dictum Opidum ſpectantibus, ſeu quocumque modo pertinentibus, quod noſtrum verum erat allodium, in manus Illuſtris ac Potentis Principis, Joannis Dei gratiâ Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Ducis, Domini noſtri prælibati, portavimus, dedimus, & ad uſum ipſius ac heredum ſuorum, & omne jus, quod habebamus vel habuimus,* exfeſtucando renuntiamus in perpetuum; nihil juris in dictis, Opido, fundo, juribus, attinentiis, ac libertatibus, vel etiam allodio, pro nobis vel noſtris Succeſſoribus retinendo.

* Id eſt, Dominium transferendo. Vide Gloſſar. Latin. Du Cangii.

Promittentes eidem Domino noſtro Duci antedicto pro dictis, Opido, fundo, juribus, attinentiis ac libertatibus, firmam ſemper præſtare guarandiam ratam contra quoſcumque. Et ob hoc obligamus nos, heredes noſtros, bona noſtra & heredum noſtrorum ſingula & univerſa, ubicumque ſint, vel poterunt inveniri.

Et omnibus præmiſſis ſic factis, idem Dominus noſter Dux dictum Opidum, cum omnibus juribus, fundo, attinentiis, ac libertatibus, tamquam ſuum verum ac proprium allodium, nobis in rectum feudum, jure Brabantino ab ipſo ſuiſque poſt ipſum heredibus & Succeſſoribus, ac noſtris Succeſſoribus & heredibus hereditariè tenendum, habendum atque poſſidendum conceſſit, atque ſuâ propriâ voluntate donavit.

Et nos de dicto Opido, fundo, juribus, attinentiis ac libertatibus ipſi fecimus homagium, & de manibus ſuis recepimus in feudum, cum noſtro juramento ipſi facto de hoc, debito & conſueto.

In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus litteris duximus apponendum. His verò præmiſſis interfuerunt,

Florentius Bertout, Dominus de Mechlinia,
Joannes Bertout, Dominus de (4) Helmont,
Rogerus de Leſdale, Dominus de Oirſchot & de Parcke.*
Nicolaus de Dorne.
Joannes de Raidtshoven.
Henricus de Meldert.
(5) Joannes Meeuwe, Dominus de Wavere, & Dongelberghe.
Joannes de Keſterbeke, Milites, nec non (6) Rodolphus Pipenpoy, Seneſcallus Brabantiæ, tanquam fideles Domini Ducis, ex parte noſtra, ad hoc ſpecialiter vocati. Quibus nos ſupplicamus, ut ipſi ſua ſigilla, cum ſigillo noſtro, in ſignum veritatis & cauſſam cognitionis, præſentibus litteris apponant. Et nos

* Prope Bruxellas.

Florentius Bertout, Dominus de Mechlinia,
Joannes Bertout, Dominus de Helmont,
Rogerus de Leſdale, Dominus de Oirſchot & de Parcke,
Nicolaus de Dorne,
Joannes de Raidtshoven,
Henricus de Meldert,
Joannes Meeuwe, Dominus de Wavere,
Joannes de Keſterbeke, & Rodolphus Pipenpoy, antedicti, ad preces prædicti Othonis, Domini de *Cuyc*, quia omnibus & ſingulis præmiſſis interfuimus, & ſic acta fuiſſe teſtamur, ſigilla noſtra, cum ſigillo ſuo, præſentibus litteris duximus apponenda.

Datum Bruxellæ, in die Nativitatis Joannis Baptiſtæ anno Domini MCCCXXIII. 1323.

C A-

(1) Cuyck. Vetus Baronia Brabantiæ, cum Oppido Gravienſi & univerſo agro Cudicenſi, hodie poſſidetur à Principe Arauſionenſi ex gente Naſſavia.

(2) Heverlé, pagus ad muros Urbis Lovanienſis, Baronatûs titulo ab anno 1518. illuſtris, nunc ſubeſt dominio Ducis Arſchotani. Eſt illic Cœnobium Cœleſtinorum, à Familia Croiaca fundatum anno 1521, quod unicum eſt iſtius Inſtituti in Belgio. Eſt & Arx magnifica ejuſdem Familiæ, ad Diliam fluvium.

(3) Gravia, ad Moſam fluvium quarto à Sylvaducis lapide, nunc eſt Oppidum egregiè munitum, ſub Diœceſi Ruremundenſi, ac temporali dominio Fœderatorum Belgii Ordinum. Olim de jure illius inter Brabantos ac Geldros acre ſæpius bellum fuit.

(4) Helmont. Helmonda Oppidum Brabantiæ in Diœceſi Silvęducenſi. Illius loci Dominus Joannes Bertout, hic citatus, fuit ex ſtirpe Berlarienſi: de qua vide infra Chronic. Belg.

(5) Joannes Meeuwe, Dominus de Wavere, erat filius naturalis Joannis III. Brabantiæ Ducis. Ab eo originem traxit nobilis Dongelbergiorum Familia apud Bruxellenſes, cujus Stemmata vide in *Trophæis Genealogicis Brabantiæ* Authore Prælato Butkens, libro IX.

(6) Rodolphus Pipenpoy, Seneſcallus Brabantiæ, & Dominus de Blaeſvelt, Guillielmi & Catharinæ Gaſbecanæ filius, ex Antonia Brederodia Giſilbertum; Giſilbertus ex Philippina Diſtenſi Petrum Aſcæ Dominum; Petrus ex Maria de Hevere Walterum Dominum de Oplinter, Philippi Boni Cubicularium; Walterus ex N. Henrici Domini Arſchotani filia Jacobum; Jacobus ex Eliſabetha Henrici Linkenbecani filia Joannem; Joannes Dominus de Tercaigne & Boſſee Antonium; Antonius Eques auratus & Hieroſolymitanus Magnum & Antonium, filios reliquerunt.

Hodie Seneſchallus hereditarius Brabantiæ, eſt Dux Arſchotanus, titulo Baronatûs de Roſelaer.

Digitized by Google

CAPUT CII.

Idem OTHO, *Dominus Cudicenſis, fatetur ſe accepiſſe, à* JOANNE III. *Brabantiæ Duce, quinque millia librarum groſſorum Turonenſium, pro Oppido Gravienſi, anno* 1328.

NOs OTHO de *Cuyc* & de *Heverlé*, notum facimus univerſis, quòd nos de quinque millibus librarum groſſorum nigrorum Turonenſium (groſſo Turonenſi pro ſexdecim denariis computato) in quibus Illuſtris Princeps JOANNES, Dei gratiâ Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Dux, nobis tenebatur, ea de cauſſa, quòd nos Opidum noſtrum de GRAVIA (quod noſtrum verum erat allodium) ipſi dedimus, & in manus ſuas portavimus, ipſum Dominum noſtrum Ducem, & ſuos heredes atque eorum Succeſſores, quitamus, & quitos clamamus per præſentes, pro nobis, heredibus & Succeſſoribus noſtris:

RECOGNOSCENTES nobis ab eodem Domino noſtro Duce, de prænominata pecuniæ ſumma integraliter eſſe ſatisfactum, harum teſtimonio litterarum, ſigillo noſtro ſigillatarum.

Datum Bruxellæ die Jovis poſt octavas Petri & Pauli Apoſtolorum, anno MCCC. vigeſi- 1328.
mo octavo.

CAPUT CIII.

JOANNES III. *Lotharingiæ Brabantiæque Dux* GERARDO *Domino de Dieſt omnia privilegia confirmat anno* 1333.

UNIVERSIS præſentes litteras inſpecturis, vel audituris, nos JOANNES, Dei gratiâ, Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Dux, notum facimus,

QUOD nos Nobili Viro conſanguineo noſtro dilecto & fideli, GERARDO, Domino de (1) Dieſt, & Caſtellano Antverpienſi, & ſuis poſt ipſum heredibus & Succeſſoribus, omnes chartas, ceſſiones & Privilegia, à noſtris Progenitoribus ſive Anteceſſoribus datas & conceſſas, ſicut expreſſiùs in dictis chartis, conceſſionibus & Privilegiis continetur, laudamus, approbamus, ratificamus & teſtimonio præſentium litterarum confirmamus.

INSUPER nos attendentes continuum fidele ſervitium, quod dictus Gerardus, Dominus de Dieſt, nobis & noſtris Anteceſſoribus impendit huc uſque, & nobis noſtriſque Succeſſoribus in poſterum eſt impenſurus, ac eumdem ſuper remunerare volentes, ſeu gratiam eidem facere ſpecialem, conceſſimus & concedimus eidem Domino Gerardo, Domino de Dieſt prædicto ſuiſque Succeſſoribus, ſeu heredibus,

QUOD quicumque, cujuſcumque fuerit vel fuerint conditionis, vel progeniti infrà libertatem Opidi Dieſtenſis, aliquod delictum, vel fore-factum perpetraverit, vel fecerit, perpetrarint vel fecerint, quòd ſæpè dictus Dominus de Dieſt, vel ſuus Sculterus, quicumque fuerit pro tempore ex parte ſua, & ſui heredes, poſt ipſum talem vel tales, delinquentem vel delinquentes corrigere poſſint, & emendam recipere ab eodem vel ab eiſdem, per monitionem factam ſeu faciendam à Domino de Dieſt vel ſuo Sculteto, & per ſententiam Scabinorum Dieſtenſium ſuper eo pronuntiatam, vel pronuntiandam.

ET ut iſta maneant firma & inconvulſa, præſentes litteras pro ſe & pro ſuis Succeſſoribus, in memoriam indelebilem, ſigilli noſtri munimine dedimus roboratas.

ET rogamus fideles noſtros dilectos Nobiles Viros, videlicet Dominum Gerardum Comitem Juliacenſem, Arnoldum Comitem Loſſenſem, Joannem Dominum de Cuyck, Henricum primogenitum Domini de Cuyck, Joannem dictum Bertout de Mechlinia, & Dominum Daniëlem de Bouchout Militem, cum prædictis interfuerint, ut in ampliorem evidentiam, præſentem paginam velint ſuis ſigillis roborare. Et nos

Gerardus Comes Juliacenſis,
Arnoldus Comes Loſſenſis,
Joannes Dominus de Cuyck,
Henricus primogenitus Domini de Cuyck,
Joannes dictus Bertout de Mechlinia, & Dominus Daniel de Bouchout Miles, ad petitionem Nobilis Principis, Domini noſtri, Joannis Dei gratiâ Ducis Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi, noſtra ſigilla, unà cum ſigillo Ducis, præſentibus litteris duximus apponenda.

DATUM & actum Bruxellæ, anno Domini milleſimo trecenteſimo triceſimo tertio, in 1333.
die B. Jacobi Apoſtoli.

Princi-

(1) DIEST. Latinè Dieſtemium, Brabantiæ Oppidum, hodie ad familiam Naſſaviam pertinet, ut & Caſtellania Antverpienſis. Quæ familia quando ex Germania in Brabantiam noſtram tranſierit, paucis aperire pretium operæ fuerit.

Digitized by Google

Principes Arauſionenſes, & Barones Bredani ac Diſtenſes, ex familia Naſſavia.

I. ENGELBERTUS I. Comes Naſſavius apud Joannem IV. Brabantiæ Ducem, Lovanienſis Academiæ anno 1425. conditorem, gratiâ valuit. Uxorem duxit an 1404. Joannam Polanam, ex Waſſenariis oriundam, Polanæ, Leccæ, & Bredæ Dominam; ſepultus Bredæ in Collegiata B. Mariæ Canonicorum Baſilica, anno 1442.

II. JOANNES Comes Naſſavius, Baro Bredanus, Engelberti & Joannæ filius, ex Maria Loſſenſi, ſeu Hensbergia Herſtalli Domina, genuit Engelbertum & Joannem. Obijt anno 1472. Bredæ conditus.

III. ENGELBERTUS II. Comes Naſſavius, Joannis filius, anno 1473. à Carolo Audace Eques Velleris aurei creatus, in prælio Ginnegatenſi, prope Audomaropolim, contra Francos fortiter rem geſſit. Bruxellis palatium Naſſavium ædificavit, obiitque anno 1504. magnifico tumulo Bredæ conditus, non relictâ ſobole ex Lutgarde Badenſi, Marchionis Caroli filia. Heredem ſcripſit Joannem fratrem ſuum.

Joannes autem Engelberti II. frater, ex Iſabella Haſſa genuerat Henricum & Guilielmum, Guilielmi Principis Arauſionenſis, anno 1584. Delfis cœſi, patrem. Obiit Joannes 1516. Dillenburgi conditus.

IV. HENRICUS Comes Naſſavius, Engelberti II. patrui ſui heres, anno 1505. Eques Velleris Aurei à Philippo Pulchro creatus, arcem Bredanam ædificavit, itemque ſilvulam prope Bredam, ex pinis Norvegiæ arboribus, & alteram prope Diſtemium plantavit. Tres habuit conjuges, Franciſcam Sabaudam, Claudiam Chaloniam, Philiberti Chalonii Principis Arauſionenſis ſororem & heredem, & Manciam Mendoziam Hiſpanam. Henricus obiit 1538. Bredæ conditus.

V. RENATUS Chalonius, Henrici Naſſavii & Claudiæ Chaloniæ filius, ab Avunculo ſuo Philiberto Chalonio (qui cælebs in obſidione Urbis Florentinæ anno 1531. cecidit) cognomen & Principatum Arauſionenſem accepit. Velleris Aurei Eques anno 1531. à Carolo V. Imperatore creatus, duxit Annam Lotharingam, Antonii Lotharingiæ Ducis filiam, & anno 1544. in obſidione Oppidi S. Deſiderii tormenti ictu periit non relictis liberis. Scripſitque heredem Guilielmum Naſſavium Patruelem ſuum.

VI. GUILIELMUS Naſſavius, Princeps Arauſionenſis, Baro Bredanus ac Diſtenſis, Guilielmi Comitis Naſſavii & Julianæ Stolbergiæ primogenitus filius, à Balthaſare Girardo Burgundo Delfis in Hollandia anno 1584. cæſus, ibidem conditus jacet. Ex * Maria Egmondana Buræ ac Leerdami Comitiſſa, Iſelſtenii Domina, genuit Philippum Guilielmum, & Mariam Philippo Comiti de Hohenlo nuptam.

* Aliis Anna.

Ex Anna Saxonica, Mauritii Saxoniæ Ducis & Electoris filia, ſuſtulit Mauritium, Annam, uxorem Guilielmi-Ludovici Comitis Naſſavii, & Æmiliam conjugem Emanuelis Antonii Portugalenſis.

Ex Carolotta Borbonia, Ducis Montpenſerii filia, genuit Ludovicam Julianam Frederico Comiti & Electori Palatino ad Rhenum, Iſabellam Henrico de la Tour Duci Bullonienſi, Catharinam Belgiam Philippo Comiti Hannoniæ, Carolottam Brabantinam Claudio Domino de la Trimouille, nuptas, Flandrinam & Æmiliam.

Ex Ludovica Colignia Gaſparis Coligny Franciæ Admiralii filiâ ac viduâ Domini de Teligny, genuit Henricum-Fredericum.

PHILIPPUS GUILIELMUS Comes Naſſavius, Princeps Arauſionenſis, ex Hiſpania (ubi multis annis in cuſtodia habitus fuerat) cum Alberto Auſtriaco anno 1596. in Belgicam reverſus, duxit Eleonoram Borboniam, Henrici Principis Condæi ſororem. Eques Velleris aurei à Philippo II. 1599. creatus, obiit Bruxellis, non relictis liberis, conditus Diſtemii. VII.

MAURITIUS Naſſavius Princeps Arauſionenſis, Philippi-Guilielmi frater, Comitatu Meurſenſi à Walburga Comitiſſa Meurſenſi donatus, obiit cælebs anno 1625. Hagæ Comitis, conditus Delfis. VIII.

FREDERICUS HENRICUS Comes Naſſavius, Philippi & Mauritii frater, Princeps Arauſionenſis, anno 1625 duxit Ameliam Solmenſem .N. Comitis de Solms filiam, & ex ea genuit Guilielmum filium. Obiit Hagæ-Comitis die 14. Martii 1647. IX.

GUILIELMUS II. uxorem duxit Mariam, Caroli I. infelicis Anglorum Regis filiam, è qua, die 6. Novembris anni 1650. ætatis ſuæ 24. moriens, filium poſthumum Guilielmum III. reliquit. X. Additio.

GUILIELMUS III, Princeps Naſſavius & Arauſionenſis, Fæderatarum Provinciarum Præfectus, vulgò *Stadthouder*, uxorem habuit Mariam Stuartam Jacobi II. Angliæ Regis filiam. Ipſe verò in locum Soceri ſui die 23. Februarii 1689. Anglorum Rex proclamatus fuit, ac vivere deſiit die 19. Martii 1702, non relictis liberis. XI. Additio.

Tabulis Teſtamenti ſui heredem inſtituerat Joannem Guilielmum de Naſſau-Dietz, Friſiæ Præfectum, vulgò *Stadthouder*, Amitæ ſuæ Albertinæ Naſſavio-Orangiæ ex filio Nepotem. Verùm Elector Brandeburgicus hodie Rex Boruſſiæ, ex Ludovica, Albertinæ ſorore natu majore oriundus, Teſtamentum Regis Guilielmi invalidum atque irritandum eſſe contendit: in quo negotio hodieque

Cauſidici certant, & adhuc ſub judice lis eſt.

Cæterum hi tituli fuêre Domûs Naſſaviæ N. Princeps de Orange, Comes de Naſſau, Meurs, Catzenelleboge, Vianden, Diets, Buren, Leerdam, Marchio de la Vere & Vliſſinge, Dominus & Baro de Breda, Grave, Cuyck, Dieſt, Grimberge & Herſta, Cranendonc, Warneſton, Arlay, Noſeroy, S. Vit, Dasburg, Polanen, Willemſtadt, Nienvaert, Iſelſtein, S. Martenſdyck, Gertrudenberge, Chateau Regnard, Zwaluwe, Turnhaut, & Naeltwyck, Vicecomes ſeu Burgravius Antverpienſis, & Veſontionenſis, Mareſcallus hereditarius Comitatus Hollandiæ, &c.

Porrò Stemma Comitum Loſſenſium, in Diœceſi Leodienſi, item Comitum Chiniacenſium & Heinsbergenſium, quod in priore editione horum Diplomatum Belgicorum hic ſubjungebatur, auctius & emendatius invenitur infra in Chronico Belgico ad annum 1070. Additio.

Digitized by Google

CAPUT CIV.

CAROLUS IV. *Imperator* GUILIELMO *Marchioni Juliacenſi Veſalienſe, Durenſe, VVerdenſe, Bobardienſe, & alia Opida jam olim oppignorata confirmat, anno* 1348.

CAROLUS Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, univerſis Sacri Romani Imperii fidelibus, quibus præſentes litteræ exhibitæ fuerint, gratiam ſuam & omne bonum.

QUOTIES fidelium noſtrorum juſta petentium deſideriis annuimus, toties lucrum noſtrum & bonum Imperii procuramus.

SANE Illuſtris WILHELMUS, Marchio Juliacenſis, conſanguineus & Princeps noſter cariſſimus, nos clariùs informavit, quod certi Romanorum Reges & Imperatores, Prædeceſſores noſtri, ſuis Progenitoribus Opidum (1) Durenſe, pro quinquaginta millibus florenorum, Caſtrum (3) Werden & telonium ibidem, pro triginta novem millibus florenorum, Opidum Sintzeghe, pro quindecim millibus florenorum, & (2) Sculteriam Civitatis Aquenſis, pro duodecim millibus florenorum, cum omnibus & ſingulis eorum juribus, honoribus & pertinentiis, titulo pignoris obligârunt.

ALIAS etiam oſtendit litteras, quibus innotuit plenè nobis, quòd Opidum Bobarden & telonium ibidem, ac Opidum (4) Weſale, præſcripti Marchionis Juliacenſis Progenitoribus, pro expenſis, quas in Civitate Colonienſi, ac in Civitate Aquenſi ...... eis donaverunt, & ſuper conquæſiverunt; & pro ſervitiis ipſis & Imperio præſtitis, & impenſis, remanſerunt obligati in ſeptuaginta ſeptem millibus florenorum, & quingentis florenis.

PETENS humiliter & devotè, quatenùs ſibi de Regali noſtra clementia, debita prænotata, juxta continentiam prætactarum litterarum, approbare & confirmare, ac pro totali ſumma debitorum eorumdem, quæ ſe extendit ad ducenta viginti tria millia florenorum, & nongentos florenos, Opidum Durenſe, Caſtrum Werde & telonium ibidem, Opidum Sintzeghe, & Sculteriam Aquenſem obligari gratioſiùs dignaremur.

NOS igitur attendentes grata ſervitia, quæ præfatus Marchio Juliacenſis nobis & Sacro ſæpius impendit Imperio, & quæ adhuc gratiora facere poterit in futurum, præſcriptas obligationes, prout factæ ſunt, & debita prænominata, prout contracta ſunt, ſibi ſuiſque heredibus, de plenitudine noſtræ Regalis poteſtatis & ex certa ſcientia, præſentis ſcripti patrocinio confirmamus hæc pignora ſupraſcripta.

VIDELICET Opidum Durenſe, Caſtrum Werde & telonium ibidem, Opidum Sintzeghe & Sculteriam Aquenſem, cum omnibus & ſingulis eorum pertinentiis, pro totali ſumma præſcripta, ipſis titulo pignoris obligamus,

SPONDENTES & firmiter promittentes pro nobis noſtriſque in Regno & Imperio Succeſſoribus, quòd præſcripta pignora præfato Marchioni Juliacenſi ac ſuis heredibus non auferemus, nec ea cuicumque alteri perſonæ obligabimus, vel abſolvendum ullatenus committemus: imò ea nos vel noſtri Succeſſores, cùm poterimus, debebimus abſolvere, & pro noſtra & Imperii propria pecunia liberare.

JAM inſuper prænominato Wilhelmo Marchioni Juliacenſi ac ſuis heredibus gratiam facimus ſpecialem, quòd Præpoſituras, Dignitates, Eccleſias Parochiales, ac alia quæcumque beneficia ſupraſcriptis Opidis, Caſtro, Sculteriæ pertinentia, & ſpecialiter Præpoſituras Eccleſiarum Aquenſis, (5) Kerpenſis, & Werdenſis, cum omnibus eorum pertinentiis, quæ præſcriptis pertinent Opidis, Caſtris vel Sculteriæ, quorum vel quarum collationes vel præſentationes, ad nos noſtroſque Succeſſores, ratione Imperii, noſcuntur pertinere, conferre poſſint, ac ad ea vel eas perſonas, quas voluerint, cùm vacabunt, vice & nomine noſtro liberaliter præſentare.

QUODQUE feuda omnia & ſingula ſæpe-dictis Opidis, Caſtro & Sculteriæ ſpectantia, & ſpecialiter Caſtrum Rode, cum ſuis attinentiis, quæ à nobis & Imperio originaliter deſcendere dignoſcuntur, conferre poſſunt, & ad ea inveſtire ac infeudare eos, quorum eſſe noſcuntur, & ab eiſdem recipere, noſtro noſtrorumque Succeſſorum & Imperii nomine, debitæ fidelitatis ac homagii ſolitum ſacramentum.

IPSI quoque feudatarii ſeu vaſalli, feuda eadem tenentes & recipientes, omnia ſervitia & jura, quæ nobis, noſtris Succeſſoribus, & Imperio, ratione eorumdem feudorum, facturi eſſent & ſervaturi ...... ſæpe dicta pignora pro notata ſumma florenorum, boni & puri auri, ac

(1) DURA. Veteribus Duria, Oppidum ditionis Juliacenſis, obſidione Caroli V. anno 1543. clarum.

(2) WERDEN. Oppidum Rheno adſitum, vulgò *Keyſerſwert*, in quo eſt Collegium Canonicorum, à S. Suitberto fundatum: de quo in Faſtis Belgicis egimus.

(3) DE AQUENSI, ſeu Aquiſgranenſi Sculteria, hoc eſt, Prætoris munere, vide Joanis Becani Hiſtoriam Aquiſgranenſem.

(4) WESALE. Latinè Veſalia, vulgò *Weſel*, Oppidum ad Rhenum, mercatu celebre.

(5) KERPEN. Arx & municipium Diœceſis Colonienſis, ad Regem Catholicum pertinens: in quo vetus Canonicorum Collegium S. Martini reſidet. Præbendarum collator eſt idem Rex Catholicus, Præpoſituræ autem Dux Juliacenſis.

Digitized by Google

ac juſti ponderis, vel pro quolibet floreno duodecim groſſi Turonenſes antiqui, monetæ Regis Franciæ, aut viginti ſolidi Hallenſes antiqui, per nos vel noſtros Succeſſores, pro noſtra & Imperii propria pecunia fuerint, ut præmittitur, abſoluta.

In quorum omnium teſtimonium & roboris firmitatem, præſentes conſcribi, & ſigillo noſtræ Majeſtatis juſſimus communiri.

Actum & datum in Moguntia anno Domini milleſimo trecenteſimo quadrageſimo 1348.
octavo, Indictione primâ, XIV. Kalendas menſis Februarii, Regnorum noſtrorum anno ſecundo.

CAPUT CV.

Wenceslaus, *Joannis Cæci Bohemiæ Regis filius, Joannæ Brabantinæ maritus, à Fratre ſuo Carolo IV. Cæſare, ex Comite creatur Dux primus Luxeburgenſis, anno* 1354.

Carolus Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex, Illuſtri Wenceslao Duci Lucemburgenſi, Fratri & Principi noſtro Cariſſimo, gratiam Regiam & omne bonum.

Sceptrigera Cæſareæ Dignitatis Sublimitas, ſicut inferioribus poteſtatibus Officii & Auctoritatis elatione præfertur, ut commiſſos ſibi fideles optatæ gubernet conſolationis præſidio (quo Thronus Regius tantò ſolidetur feliciùs, & uberiore proſperitate proficiat, quantò indeficientiæ ſuæ virtute, donaria largiore benignitatis munere fundit in ſubjectos) à coruſcantis ſplendore Regalis Solii Nobilitates alit; velut à ſole radii prodeuntes, fidelium ſtatus & conditiones illuſtrant;

Quia primæ lucis integritas detrimenta non patitur, imò amplioris ſcintillantis jubaris expectato decore perfunditur, dum in circuitu Sedis Auguſtæ, Illuſtrium Principum numerus, ad Imperii Sacri decorem ſimiliter augetur.

Sane attendentes multiplicia merita probitatis & præclaræ devotionis inſignia, quibus Tu, & claræ memoriæ Progenitores tui, Domûs Lucemburgenſis, Sacrum Romanum Imperium dignis quidem ſtuduiſti honoribus venerari, illum etiam fervidum tuæ mentis amorem, quo ad Imperii procurandos honores inclinaris attentiùs, Regiæ conſiderationis intuitu limpidiùs intuentes,

Animo deliberato, ſano venerabilium Wilhelmi Colonienſis, Gerlaci Moguntinenſis, Archiepiſcoporum, Illuſtris Ruperti Comitis Palatini Rheni, Sacri Romani Imperii Principum Electorum, venerabilium quoque Engelberti Leodienſis, Ademari Metenſis, Joannis Olomucenſis, Eccleſiarum Antiſtitum, Illuſtrium etiam Wilhelmi Marchionis Juliacenſis, Uladiſlai Ducis Theſſinenſis, & aliorum quorumdam Principum, Baronum & Procerum Imperii prædicti accedente conſilio,

Te, Frater cariſſime, non carnalitatis affectu, ſed originis tuæ Nobilitate poſcente (præſertim cùm hoc latitudo tui Dominii, ampla ſubjectæ tibi ditionis ſpatia, & intemerata fides tuæ univerſitatis & populi, qui à vetuſto etiam tempore Sacrum honorârunt Imperium, non immeritò requirebant) hodie in nomine Domini & Salvatoris noſtri (à quo omnis Principatus & honor provenire cognoſcitur) illuſtravimus ac illuſtramus, & in verum Principem ac Ducem Lucemburgenſem ſublimavimus, ereximus, ſublimamus & erigimus, de Romanæ Regiæ plenitudine poteſtatis,

Decernentes expreſsè, quòd Tu & heredes ac Succeſſores tui, Duces Lucemburgenſes perpetuo tempore, dignitate, nobilitate, jure, poteſtate, libertate, honore & conſuetudine gaudere debeatis & frui continuè, quibus alii Sacri Imperii Principes, & nominatim Duces Illuſtres, freti ſunt hactenùs, & quotidie potiuntur.

Terras quoque tuas, Opida, Caſtra, munitiones, Villas, Provincias, Diſtrictus, montes, colles, valles & plana, cum omnibus ſilvis, rubetis, pratis, aquis, molendinis aquarumve decurſibus, paſcuis, piſcinis, piſcaturis, teloniis, Judæis, monetis, judiciis, bannis ſive inhibitionibus venationum, quæ vulgariter teutonicè *Wiltpenne* nominantur; & pœnis inde ſequentibus, de conſuetudine vel de jure Baronibus, Baroniis, feudis, feudatariis, vaſallis, vaſallagiis, Militibus, Clientibus, Judicibus, Civibus, Nobilibus & plebæis, ruſticis & agricolis, pauperibus & divitibus, & omnibus eorum pertinentiis, ſicut prædicta & eorum quodlibet latitudo tui Dominii comprehendit, in verum Principatum & Ducatum Lucemburgenſem ereximus & erigimus, & Inſigniis, de prædictæ Regiæ Poteſtatis plenitudine, decoravimus.

Tibi Illuſtri Wenceslao Duci Lucemburgenſi prædicto Ducatum, ſive Principatum hujuſmodi, cum omnibus honoribus, Nobilitatibus, Juribus, Privilegiis & immunitatibus, quemadmodùm Ducatus ſeu Principatus inſignes ab illuſtribus Sacroſancti Romani Imperii Principibus poſſidentur, vel teneri ſeu poſſideri conſueverunt hactenùs, & in quantum à Sacro Romano Imperio in feudum dependent, de benignitate Regia conferentes.

Decernimus etiam, & hâc Edictali Conſtitutione ſancimus, quòd Tu, heredes & Succeſſores tui, perpetuò Duces Lucemburgenſes nominari & appellari debeatis poſthac, & tanquam

tamquam ceteri Sacri Romani Imperii Duces & Principes teneri & honorari, & ubique ab omnibus reputari, omnique jure, privilegio, honore, gratiâ, dignitate & immunitate abſque impedimento perfrui, quibus alii Sacroſancti Imperii Duces & Principes, in dandis ſeu recipiendis juribus, in conferendis vel ſuſcipiendis feudis, & in omnibus aliis illuſtrem conditionem & ſtatum Ducum ſeu Principum concernentibus, freti ſunt hactenus, ſeu quomodolibet potiuntur.

Et ut Ducatus & Principatus Lucemburgenſis ſolido fundamento firmetur, & tantò ſe Imperio Romano magis obligatum conſpiciat, quantò ampliori fuerit Regiæ liberalitatis munere decoratus, Te, heredes & Succeſſores tuos Duces Lucemburgenſes, perpetuo infraſcripto claro quidem officio gratioſiùs inſignivimus,

Ut quoties nos aut Succeſſores noſtros Romanorum Imperatores ſive Reges, ad reprimendam rebellium noſtrorum ſuperbiam, ſeu Imperii procurandos honores, armatos continget incedere,

Tu, heredes & Succeſſores tui Duces Lucemburgenſes, qui pro tempore fuerint, Frenum Imperialis ſeu Regalis dextrarii noſtri, à latere dextro, gubernare & proſpicere, debitæ fidei diligentiâ, debeatis, & in recubitu menſæ noſtræ, cibos Regios, qui in ſolemnibus Curiis noſtris adminiſtrati fuerint, coram nobis incidere: ut ſic tanquam Principes & fideles Imperii, guerrarum & pacis in tempore, noſtri curam & cuſtodiam habeatis.

Et quia Tu Frater cariſſime, tamquam Dux Lucemburgenſis, Sacri Imperii Vaſallus & Princeps, dum eumdem tuum Principatum ſeu Ducatum Lucemburgenſem à Regia Majeſtate in feudum ſuſcipiens, nobis velut Romanorum Regi, ac vero tuo Domino fidelitatis, obedientiæ & ſubjectionis debitæ juramenta ſolita præſtitiſti, quòd in Principatu ſeu Ducatu tuo prædicto, pacem & juſtitiam omnibus & ſingulis, æquè pauperibus ut divitibus, procurare velis & debeas efficaciter & fideliter, juxta poſſe,

Decernimus, & hoc Edicto Regali duximus ſtatuendum, quòd Tu, heredes & Succeſſores tui Duces Lucemburgenſes, Ducatum ſive Principatum Lucemburgenſem prædictum, cum omnibus ſuis pertinentiis (ſicut exprimitur ſuperiùs) à nobis, necnon Sereniſſimis Imperatoribus ſeu Regibus Romanis, Succeſſoribus noſtris, & ab ipſo Romano Imperio, quoties oportuerit, debitæ ſolennitatis honore & vexillis, ut moris eſt, & ſolitâ reverentiâ ſuſcipere debeatis,

Nobisque ac iiſdem Succeſſoribus noſtris, in caſibus præmiſſis, velut alii Imperiales Principes & Duces præſtare & facere fidelitatis, homagii, obedientiæ & ſubjectionis debitæ corporalia juramenta.

Nulli ergò hominum liceat hanc illuſtrationis, erectionis, inſignitionis, decorationis & collationis paginam infringere, ſeu ei auſu quovis temerario contraire, ſub pœna mille marcarum puri auri, quas ab eo, qui contravenire præſumpſerit, irremiſſibiliter exigi volumus, & earum medietatem noſtræ Regalis Curiæ Fiſco, reſiduam verò partem injuriam paſſorum uſibus applicari, præſentium, ſub noſtræ Majeſtatis ſigillo aureo, teſtimonio litterarum.

Datum Metis, per manus Venerabilis Joannis Olomucenſis Epiſcopi, Aulæ noſtræ Regalis Cancellarii, vice Gerlaci Moguntinenſis Archiepiſcopi, Sacri Imperii per Germaniam Archicancellarii, qui (vacante Sede Treverenſi, cujus in civitate Metenſi prædicta intereſſe videtur opus præſentia) ſpecialiter habuit in commiſſo, anno Domini MCCCLIV. 1354.
Indictione VII. tertio Idus Martii, Regnorum noſtrorum anno VIII.

CA-

Sic Ludovicus IV. Cæſar Rainoldum II. cognomento Rufum, aliis Nigrum, ex Comite Gelriæ Ducem creavit; Litteris Francofurti anno 1330. aut anno 1339. die 19. Martii datis, & linguâ Germanicâ ſcriptis: eaſdem latinè editas vide inferiùs in noſtra Notitia Eccleſiarum Belgii.

Sub ditione Imperii Germanici, adeoque in Germania tam ſuperiore quàm inferiore, multi quidem Comites, ſed pauci olim Duces exſtiterunt. Circa annum Chriſti milleſimum, Duces ſeptem in univerſa Germania fuiſſe, didici ex illius ævi ſcriptoribus, & ex vetuſtis Principum Diplomatibus, videlicet Duces Sueviæ ſeu Alemanniæ, Bavariæ, Saxoniæ, Franconiæ, Bohemiæ, Carentaniæ ac Lotharingiæ.

His poſtea acceſſerunt Ducatus Auſtriæ, Cliviæ, Juliaci, ditionis Montenſis ſeu Bergenſis ad Rhenum, Gelriæ, Luxeburgi, Wirtenbergæ, & alii varii, beneficio variorum Cæſarum; ut alibi docebimus.

Brabantiæ & Limburgi Ducatus eo tempore velut enati ſunt, quo Godefridus Barbatus Comes Lovanienſis, & Henricus Comes Limburgenſis ab Henrico IV. Imperatore ad Ducatum Lotharingiæ ſunt evecti: ut in Stemmatibus Belg. cap. 15, & 16. explicui.

In Italia viciniſque Provinciis celebres olim fuerunt Duces Sabaudiæ, Calabriæ, Tuſciæ, Spoleti, Beneventi & Fori Julii: quibus poſtea acceſſerunt Duces Florentiæ, Mantuæ, Ferrariæ, Urbini, Parmæ, Montis-ferrati, & alii à Romanis Pontificibus aut Cęſaribus creati.

Marculphus in Formulis ſuis recitat Formulam veterem, quâ olim Duces creari ſolent.

De origine Familiæ Comitum, dein Ducum Luxemburgenſium (quæ Cęſares quatuor, Henricum VII. Carolum IV. Wenceſlaum & Sigiſmundum, Orbi Chriſtiano dedit, quæque Regna Hungariæ, Poloniæ, ac Bohemiæ olim poſſedit) multi multa fabulantur. Quid de ea ex vetuſtis Diplomatibus referatur, vide infra in Chronico Belgico ad annos 963. & 1214. Addide

Digitized by Google

CAPUT CVI.

RODULPHUS *Dux Saxoniæ*, *&* WENCESLAUS *Brabantiæ ac Luxemburgi Dux*, *inter ſe contendunt de munere Enſiferi Imperialis.* CAROLUS IV. *Imperator controverſiam terminat & componit*, *anno* 1357.

CAROLUS IV. divinâ favente clementiâ Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, notum facimus, tenore præſentium univerſis,

QUOD cùm in ſolemni Curia noſtra Imperiali, quam in Civitate *Metenſi* Sacratiſſimo die Nativitatis Dominicæ, cum univerſis Principibus, Electoribus Eccleſiaſticis & ſecularibus, præſentibus etiam aliis Principibus, Proceribus & Nobilibus, in multitudine numeroſiſſima celebravimus, inter Illuſtres RODULPHUM Ducem Saxoniæ, Sacri Imperii Archi-Mareſchallum, Avunculum noſtrum, ex una, & WENCESLAUM Lucemburgi, Lotharingiæ, Brabantiæ, & Limburgi Ducem, Sacrique Imperii Marchionem, Fratrem noſtrum, ex altera parte, ſuborta fuiſſet materia quæſtionis,

UTER videlicet eorum, ENSEM noſtrum IMPERIALEM, in prædicta & aliis ſolemnibus Curiis Imperialibus, ante faciem Majeſtatis Cæſareæ præcedendo geſtare, ſeu Imperatore vel Rege Romano in Menſa, vel pro Tribunali ſedenti, coram eo tenere deberet, utroque ipſorum hoc ſibi competere contendente:

NOS volentes contentionem hujuſmodi ſopire, & ſcandalis, quæ exinde naſci poſſent, aditum præcludere per ſemitam æquitatis, habito cum Electoribus & aliis Principibus antedictis ſuper hoc maturo conſilio,

CONSIDERANTES, quòd prædictus Frater noſter Ducatum Brabantiæ & Marchionatum prædictos ((1) quorum virtute Enſem ipſum ad geſtandum, ut præmittitur, & tenendum ſibi dari petebat) à noſtra Celſitudine nondum ſuſcepit in feudum, nec de feudis Ducatûs & Marchionatûs eorundem per nos adhuc exſtitit inveſtitus,

DECLARAVIMUS, & tenore præſentium, auctoritate Imperiali, declaramus expreſsè, eidem Fratri, Lucemburgi, Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Duci, & Marchioni Imperii, in juribus, Privilegiis, ſibi & dictis Ducatui & Marchionatui, præſertim circa portationem & tentionem Enſis Imperialis competentibus, nullum per hoc præjudium generari, vel in poſterum illud ſibi poſſe vel debere quovis modo nocere, quòd præfatus Dux Saxoniæ, in hac Curia noſtra, Enſem ipſum ante faciem noſtram geſtabit, & etiam circa menſam noſtram Imperialem tenuit coram nobis; præſentium, ſub Imperialis Majeſtatis noſtræ ſigillo, teſtimonio litterarum.

DATUM Metis anno Domini MCCCLVII. 1357.
Indictione X. Nonis Januarii, ſtilo Gallico, Regnorum noſtrorum anno XI, Imperii verò ſecundo.

Signum Boëmundi Archiepiſcopi Treverenſis.
S. Gerlaci Archiepiſcopi Moguntinenſis.
S. Wilhelmi Archiepiſcopi Colonienſis.
S Roberti Comitis Palatini Rheni.
S. Ludovici Marchionis Brandeburgenſis.

(1) QUORUM VIRTUTE. Notet Lector, Wenceſlaum non ut Luxemburgi, ſed ut Brabantiæ Ducem, & S. R. Imperii Marchionem, prætendiſſe munus Enſiferi Imperialis.

CAPUT CVII.

MARTINUS V. *Pontifex Univerſitatem, ſeu Studium Generale erigit in Oppido Lovanienſi anno* 1426, *ad inſtantiam* JOANNIS IV. *Brabantiæ Ducis.*

MARTINUS EPISCOPUS, Servus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SAPIENTIÆ immarceſſibilis, cujus inextinguibile irradiat lumen, cujuſque infinitus eſt theſaurus, omnem habens vigorem, & virtutis Altiſſimi diſpenſator, omniumque Chriſmatum elargitor, ipſe Dominus ad hoc, ſuæ miſerationis dignatu, nobis licet immeritis ſponſæ ſuæ, Univerſalis Eccleſiæ, Regimen piâ diſpenſatione commiſit, & noſtræ debilitatis oculo jugum impoſuit Apoſtolicæ ſervitutis, ut in Petri ſpecula poſiti, tamquam de ſupremo vertice ad infima mundi, protoplaſtique poſteris, qui non nativitatis depoſcunt fructus, ſed intelligentiæ ſpiritu, eamdem, cujus initium veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia, perſtringendi ſapientiam, divinis educantur eloquiis, reflectentes intuitum, quid pro indiſciplinatis errantium curandum mentibus pro hujuſmodi illuſtranda Eccleſia ad fidei propagationem conferat Orthodoxæ, quid ſtatui conveniat fidelium quorumlibet, proſpiciamus

mus attentiùs, & qualiter à fidelibus ipſis profugatis ignorantiæ tenebris, illi poſt ſupereminentiſſimam Summi Opificis notionem, per ejuſdem ſapientiæ donum in via mandatorum directi, veri luminis pertingant claritatem, ſolertiùs intendentes eò ad quærendum ipſius ſapientiæ alimenta litterarum ſtudia, per quæ divini Nominis & ejuſdem fidei cultus protenditur, militantis Eccleſiæ Reſpublica, in ſpiritualibus & temporalibus, cum animarum ſalute geritur, pax & tranquillitas ubilibet ſolidantur, omniſque conditionis humanæ dilatatur proſperitas, noſtræ proviſionis, ſollicitudinis ope, Apoſtoliciſque favoribus propenſiùs excitemus.

Sane pro parte dilectorum Filiorum, nobilis Viri Joannis Ducis Brabantiæ, ac Præpoſiti, Decani, Scholaſtici & Capituli Eccleſiæ Sancti Petri, nec non Burgi-Magiſtrorum, Scabinorum, & Communitatis Oppidi Lovanienſis, Leodienſis Diœceſis, nobis nuper exhibita petitio continebat:

Quod licet in Ducatu Brabantiæ, & in aliis Dominiis ipſius Ducis, nec non etiam in Leodienſi, Cameracenſi, Trajectenſi, Morinenſi, & Tornacenſi Diœceſibus, cæteriſque ibidem circumvicinis partibus, & dominiis, multa famoſa & inſignia loca populo Chriſtiano & rerum copiâ admodum opulenta exiſtant; nullus tamen in illis locus eſſe noſcitur, in quo ſaltem Generale vigeat Studium literarum. Unde partium illarum plerique, commodo & uſu ſtudii carentes, vel hujuſmodi literarum imperitiæ ſubjacent, vel in remotis partibus degere habent, ſcientiæ hujuſmodi in eis ſectantes incrementum.

Verum Oppidum præfatum, quod de temporali dominio ipſius Ducis exiſtit, adeò rerum copiâ, aëris temperie, multitudinis capacitate, atque domorum, & aliarum rerum neceſſariarum commoditate per Dei gratiam eſt refertum, quod ad hujuſmodi receptandum, confovendumque Studium, aptum plurimùm & idoneum exiſtere perhibetur.

Quapropter ipſi, Dux, Præpoſitus, Decanus, Scholaſticus, Capitulum, Burgi-Magiſtri, Scabini, & Communitas (conſiderantes attentiùs, quòd inter cætera virtutum opera, quæ tamquam accepta Summo rerum Auctori Sacrificia, quæ per manus offeruntur humanas, illa Divinæ Majeſtati grata plurimùm nullatenùs ambiguntur, per quæ ad ſuſcipiendum ſingulare virtutum Diadema illis, qui ſcientiarum earumdem ſitiunt acquirere margaritam, opportunis remediis, & auxiliaribus commodis ſubventionis præſidium efficaciter impertitur) Generale litterarum Studium in eodem Oppido ordinari deſiderant, ut inibi diſciplinæ atque ſapientiæ ſe ſtudiis exercentes, ſibi & aliis meliores effici valeant, & partium illarum proſperitatis Auctore Dominò faciliùs incrementum ſequatur.

Et nihilominùs Dux ipſe, unà cum Burgi-Magiſtris, Scabinis, & Communitate hujuſmodi domos aptas, & loca convenientia illic cum ſcamnis & aliis neceſſariis officinis pro Magiſtris, Doctoribus & Scholaribus, ac aliis pro tempore legentibus, docentibus, diſputantibus & audientibus deputare: nec non eiſdem Magiſtris & Doctoribus legentibus, de ſalario competenti annis ſingulis, vel aliàs de Beneficiis Eccleſiaſticis providere:

Necnon quòd Rector Univerſitatis Studii hujuſmodi pro tempore exiſtens ſuper omnia membra Univerſitatis ejuſdem, & illorum ſervitores, tam in civilibus quàm in criminalibus, & aliis quibuſlibet cauſis, negotiis & exceſſibus, ſine impedimentis quibuſvis Juriſdictionem, coërtionem, & emendationem dictis Duci, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-magiſtris, Scabinis & Communitati, communiter vel diviſim in eodem Oppido quomodolibet competentes, exercere valeat, concedere, & juriſdictionem, coërtionem, & correctionem hujuſmodi à ſe penitùs abdicare, & in Rectorem ipſum plenariè tranſferre:

Singulis quoque Doctoribus, Magiſtris & Scholaribus, causâ ſtudii ad dictum Oppidum accedentibus, vel de illo recedentibus, pro tempore quæcumque ſua, res & bona ſecum aſportandi, & ea pro ſuæ voluntatis libito deportandi, ſive ibidem vendendi, libertatem tribuere intendunt pariter & proponunt.

Quare pro parte dictorum Ducis, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Capituli, Burgi-Magiſtrorum, Scabinorum & Communitatis, deſiderantium etiam, quòd Magiſtri, Doctores & Scholares ſupradicti pro potiori dicti Studii incremento condignis Privilegiis ſe communitos ſentiant, quibuſlibet Privilegiis, libertatibus, immunitatibus & exemptionibus aliorum Generalium Studiorum, quantum in ipſis, Duce, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-magiſtris, Scabinis & Communitate, & aliis ipſius Ducis ſubditis fuerit, gaudeant & utantur, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut in dicto Oppido Generale literarum Studium in qualibet licita Facultate erigere & ordinare, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur, qui relatione fidâ, poſt informationem diligentem ſuper habilitate loci, & aliis circumſtantiis præmiſſis de mandato noſtro receptam, Oppidum ipſum aëris temperie politum, ſingularumque rerum humano uſui neceſſariarum ubertate refertum, & aliàs pro hujuſmodi Studio locum aptum didicimus, pium, meritoriumque eorundem Ducis, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Capituli, Burgi-magiſtrorum, Scabinorum & Communitatis deſiderium, per quod ſcientiarum fons, ex quo ad Dei laudem & gloriam haurire poſſint ſinguli viri conſilii maturitate perſpicui, virtutum & dogmatum ornatibus redimiti ſuccedant, plurimùm commendantes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, auctoritate Apoſtolicâ præſentium ſerie ſtatuimus, & etiam ordinamus: Quod amodo in dicto Oppido Generale in Facultate qualibet, præterquam in Theologia, ſit Studium, illudque perpetuis futuris temporibus ibidem vigeat, & obſervetur: Quodque omnes & ſinguli Doctores,

ctores, Magiſtri, & Scholares inibi omnibus & ſingulis libertatibus, immunitatibus, & indulgentiis. quibuſvis Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus, Coloniæ, Wiennæ, ac Lipſenſis, Patavienſis & Merſeburgenſis Diœceſium Oppidis ſtudii causâ commorantibus per Sedem Apoſtolicam, vel aliàs qualitercumque conceſſis gaudeant pariter & utantur.

Singuli verò, qui curſu feliciter conſummato in ea Facultate, qua hujuſmodi inhæſere ſtudio, bravium obtinere meruerint, ſibique etiam pro aliorum erudimento docendi licentiam, ac Doctoratûs ſive Magiſterii honorem petierint elargiri, per ipſorum inibi Doctores ſive Magiſtros Præpoſito (quem Cancellarium ſtudii in Oppido hujuſmodi eſſe perpetuò volumus) ſi illic præſens fuerit, alioquin Decano dictæ Eccleſiæ, pro tempore exiſtentibus, ſive aliis ab eis deputandis præſententur, ut ab illis, ſi ſervatis conſuetudine & modis, ſuper talibus in dictis Studiis Generalibus obſervari ſolitis, ad hoc exſtiterint idonei, ſufficienteſque reperti, licentiam & honorem ſortiantur & reportent antedictos: & qui quidem præſentati quàmprimùm illos adepti fuerint, abſque ulterioribus ab eis habendis examine, & approbatione in ipſa Facultate, quâ licentiam & honorem attigerint, in eiſdem legere & docere liberè & licitè ubique poſſint & valeant.

Rursus quoque omnium & ſingulorum, cauſarum, & negotiorum cognitio atque deciſio Doctorum, Magiſtrorum, Scholarium, membrorum atque ſervitorum eorundem, ſive Clerici ſive Laici fuerint, & etiam de quibuſcumque criminibus & exceſſibus, correctio & punitio, ac omnimoda ſuper illis juriſdictio ad Rectorem Studii in eodem Oppido (quem dictum Scholaſticum per primum quinqennium eſſe, & ex tunc annis ſingulis inibi juxta conſuetudinem ſtudiorum hujuſmodi eligi volumus) & non ad Ducem, ſeu ejus Succeſſores, Duces Brabantiæ, Præpoſitum, Decanum, Scholaſticum, Capitulum, Burgi-magiſtros, Scabinos, & Communitatem præfatos, aut aliquem ex eis, ipſorumve Officiales pertinere omnimodè dinoſcantur; præfatiſque Duci, Succeſſoribus, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-magiſtris, Scabinis, Communitati & Officialibus, & aliis quibuſcumque, de cauſis & negotiis hujuſmodi cognoſcendi, ſive illa dirimendi, aut membra & ſervitores hujuſmodi, vel ex eis aliquem, pro criminibus, & exceſſibus eiſdem, aut quomodolibet corrigendi vel puniendi, ſeu aliquam in eos ſuperioritatem vel juriſdictionem exercendi, facultate & auctoritate penitus interdictis: Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, & aliis contrariis quibuſcumque.

Volumus autem, quòd niſi infra annum, à data præſentium computandum, Dux, & Præpoſitus, Decanus, Scholaſticus & Capitulum, ac Burgi-magiſtri, Scabini & Communitas ſupra dicti, prout eos communiter vel diviſim contingere cenſetur, privilegia, & libertates conceſſerint, ac juriſdictionem à ſe abdicaverint, & eam in Rectorem ac Univerſitatem prædictos tranſtulerint, antedicta realiter, & cum effectu, præſentes literæ, & quæcumque inde ſecuta, nullius exiſtant roboris, vel momenti.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, ordinationis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctos Apoſtolos, V. Idus Decembris, Pontificatûs 1426
noſtri anno nono.

INchoatio & notificatio Studii Generalis Lovanienſis facta eſt per Joannem IV. filium Antonii Ducem Brabantiæ, 18. Auguſti 1426. qui Joannes mortuus eſt ſine liberis. uti & frater ejus Dux Philippus, atque ideo Ducatus Brabantiæ devolutus eſt ad Philippum Bonum Comitem Flandriæ, filium Patrui vel Avunculi dicti Joannis IV.

Idem Philippus Burgundiæ vulgò *Bonus*, anno 1433. factus eſt Comes Hollandiæ, Zelandiæ & Hannoniæ, ac Dominus Friſiæ.

Et circa eundem annum quoque acquiſivit Ducatum Luxemburgenſem in vim emptionis factæ.

CAPUT CVIII.

Joannes IV. *Brabantiæ ac Lotharingiæ Dux, Lovanienſis Academiæ Fundator, anno 1426. transfert in Rectorem & Univerſitatem omnimodam juriſdictionem, variaque concedit Privilegia & immunitates.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

Joannes Dei gratiâ, Lotharingiæ, Brabantiæ, & Limburgiæ Dux, Sacrique Imperii Marchio, necnon Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ Comes ac Dominus Friſiæ.

Universis & ſingulis tam præſentibus quàm futuris hoc præſens Privilegium ſeu præſentes litteras inſpecturis, viſuris, ſeu audituris, Salutem & omne bonum.

Cum omnis gloria ſive potentia Principatûs, in ſubditorum conſtat præcipuè ſolidata fortunis, decet & expedit, ut quilibet in quacunque præeminentia conſtitutus ſit ſubjectis in gratia liberalis: tunc enim dignitas Principum veræ laudis titulis ſublimatur, & eminenti decoro

decore præfulget, cùm Provincias ſuæ ditioni ſubjectas ad ſuæ proviſionis proſecutionem prudentum virorum copiâ, in qualibet litterarum ſcientia eruditorum, fortunâ favente proſpexerit decorari, & inibi pro bono Reipublicæ & ſubjectorum commodis in quacumque profeſſione ſtudia publica & generalia meruerit obtinere, ut ſuarum incolæ aliarumque vicinarum extranei patriarum, jejuni & famelici doctrinarum, inveniant, unde ipſorum aviditatibus ſatisfiat,

Nec compellantur, ad inveſtigandas ſcientias, peregrinas nationes expetere, nec in alienis regionibus mendicare, ut inibi diſciplinæ atque ſapientiæ ſe ſtudiis exercentes ſibi & aliis meliores effici valeant, quorum ſapientiâ & providentiâ Provinciis eiſdem & incolis earundem, Auctore Domino, cultus juſtitiæ, pax & tranquillitas, cum proſperitatis incremento indubiè ſperatur feliciter provenire.

Nuper ſiquidem Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter, Dominus Martinus Divinâ providentiâ Papa quintus modernus, V. Idus Decembris, Pontificatûs ſui anno nono, per ſuas litteras Apoſtolicas more Romanæ Curiæ bullatas (ut litterarum ſcientia Deo auctore magis magiſque & uberiùs refloreat, mentes, intellectus & corda devotorum irriguo ſuo fonte madeſcat, ac per eam morum, virtutum & devotionum copiæ multiplicentur, & tamquam in tellure compluta fructum germinent ſpecioſum) ad inſtantes & humiles preces noſtri pro parte ſuæ Sanctitati repetitis vicibus ſuggeſtas, in Opido noſtro Lovanienſi, loco quidem amœnitatis jocunditate, rerumque victualium ubertate multipliciter redimito, ac aliàs tanto negotio congruenti & idoneo, Studium Generale, piè, & ex ſuæ benignitatis clementia duxit erigendum,

Quod diverſis libertatibus, exemptionibus, & Privilegiis Apoſtolicis, ad aliorum Generalium inſtar Studiorum fulcitum gratioſè decoravit, voluitque & ordinavit idem Dominus noſter Papa,

Quod niſi infra annum, à data prædictarum literarum inantea computandum, omnium & ſingularum cauſarum, negotiorum & exceſſuum Doctorum, Magiſtrorum, Scholarium, membrorum & ſervitorum Univerſitatis Studii hujuſmodi, ſive Clerici ſive Laïci fuerint, cognitionem, deciſionem, correctionem, punitionem, omnimodamque ſuperioritatem, & juriſdictionem exercendi, in eoſdem, in prædicto Oppido noſtro, nobis noſtriſve Officiariis quomodolibet competentes, quarum cognitionem & executionem nobis penitus interdixit, quaſque ad Rectorem Univerſitatis Studii hujuſmodi pro tempore exiſtentem cenſuit pertinere, à nobis abdicaverimus, & eas in Rectorem & Univerſitatem prædictos tranſtulerimus, ipſiſque juxta earumdem litterarum continentiam, privilegia & libertates conceſſerimus, quod prædictæ literæ & quæcunque inde ſecuta nullius exiſterent roboris, vel momenti, prout in prædictis literis Apoſtolicis, quarum continentiam & tenorem præſentibus haberi volumus pro ſufficienter expreſſatis, pleniùs vidimus contineri.

Nos igitur, qui inter multiplicia, quibus divinæ potimur largitatis affluxu, Principatus & Dominia debitum rememoratione jugi convertentes intuitum, his ſummoperè reddimur intenti, per quæ ad communem eorundem noſtrorum Principatuum & Dominiorum, & ſignanter Ducatûs noſtri Brabantiæ, quem, ſuâ virtute poſcente, non immeritò præ ceteris adamamus, totiuſque Reipublicæ commoditatem, utilitatem & profectum, in quorum proſperitate utique proſperamur, Studium Generale Lovanienſe, per nos ſummis expetitum conſiliis, & ardentibus deſideriis expectatum, per Sanctiſſimum Dominum noſtrum Apoſtolicum tam conſultè quàm providè ad noſtram crebram ut præmittitur inſtantiam ordinatum & erectum, cui jam gratiâ opitulante divinâ de ſpectabilibus & egregiis Doctoribus, Magiſtris, Licentiatis, Baccalaureis & Legentibus, ipſorumque ſtipendiis, domibus, ſcamnis, & aliis ad id neceſſariò requiſitis, ſufficienter providimus & provideri fecimus, tam laudabiliter inchoatum Deo propicio fœlicibus ſub auſpiciis continuari valeat perpetuè duraturum.

Quapropter dignum arbitramur & rationi congruum, debitum etiam exigit æquitatis, ut omnes & ſingulos ad prædictum Oppidum noſtrum ſtudiorum causâ confluentes, & pro tempore degentes in eodem, ſpeciali proſequamur, gratiâ & favore, ac eodem privilegio, quo cæteros Burgenſes noſtros, ſub alarum noſtrarum regimine protegamus, ut eo libentiùs & liberaliùs literarum ſtudiis intendant, quo abundantiùs & uberiùs noſtri favoris gratiâ ſe ſentiant communitos.

Hinc eſt, quod nos animo deliberato & de ſano & maturo Procerum, Magnatum, Comitum, Baronum & Nobilium fidelium noſtrorum conſilio pariter & aſſenſu, pro nobis, noſtriſque heredibus & Succeſſoribus Brabantiæ Ducibus, univerſis & ſingulis Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus ad prædictum noſtrum Generale Studium confluentibus, & ſtudiorum gratiâ degentibus in eodem, membriſque, ſervitoribus & ſucceſſoribus eorundem, ex certa noſtra ſcientia, & de noſtra pura & mera liberalitate, indulſimus, dedimus, conceſſimus & donavimus, ac tenore præſentium de gratia noſtra ſpeciali indulgemus, damus, concedimus & donamus, Privilegia, gratias, libertates, immunitates, & exemptiones per modum & formam inferiùs annotatos.

Imprimis ſiquidem in Dei nomine omnibus & ſingulis Doctoribus, Magiſtris & Scholaribus, causâ ſtudii ad dictum noſtrum Oppidum accedere volentibus cum eorum familia, ac libris, rebus & bonis ſuis quibuſcumque, dum venerint, moram traxerint, vel receſſerint ab eodem, pro tempore quæcumque ſua, res, libros, & bona ſecum apportandi, & ea pro ſuæ libito voluntatis deportandi ſive vendendi per poteſtates & diſtrictus noſtros, tam per terram quàm per aquam, ſecuram & liberam concedimus

mus facultatem, & fiduciam, & licentiam ſpeciales, nullis repreſaliis ac aliis cauſis obſtantibus: quibuſcumque bannitis, proſcriptis, & fugitivis à noſtris Brabantiæ Ducatu & Lovanienſi Oppido prælibatis aut quibuſvis exigentibus demeritis & foreſactis in corporibus ſeu menbris corrigi meruernut ſemper excluſis.

Et inſuper volumus & ordinamus, quòd omnium & ſingulorum cauſarum, & negotiorum cognitio atque deciſio Doctorum, Magiſtrorum, Scholarium, membrorum atque ſervitorum eorundem ſive clerici ſive laïci fuerint & etiam de quibuſcumque criminibus & exceſſibus correctio & punitio, ac omnimoda ſuper illis juriſdictio ad Rectorem Univerſitatis ſtudii hujuſmodi pro tempore exiſtentem, & non ad nos noſtroſque Succeſſores vel Officiarios debeant integraliter pertinere:

Nulla nobis noſtriſve Succeſſoribus & Officiatis facultate & auctoritate penitùs reſervatâ, de cauſis & negotiis hujuſmodi cognoſcendi, ſive illa dirimendi, aut membra & ſervitores hujuſmodi, vel ex eis aliquem pro criminibus & exceſſibus eiſdem aut quomodolibet corrigendi vel puniendi, ſeu aliquam in eos ſuperioritatem vel juriſdictionem exercendi, quas à nobis penitùs abdicamus: quaſque in Rectorem & Univerſitatem prædictos, ceſſimus, contulimus, donavimus, & transtulimus, ac realiter & cum effectu cedimus, conferimus, donamus & transferimus per præſentes:

Præterea quoque pro potiori dicti Studii incremento, de uberioris dono gratiæ & munificentia ſpeciali volumus & ordinamus, dantes & concedentes, quòd univerſi & ſinguli Doctores, Magiſtri & Scholares causâ ſtudii in prædicto noſtro Lovanienſi Oppido pro tempore degentes membraque & ſervitores eorundem, omnibus & ſingulis favorabilibus Juribus, Privilegiis, libertatibus & franchiſiis ubique terrarum & poteſtatum noſtrarum potiantur & gaudeant, quibus cæteri Oppidani & Burgenſes ejuſdem noſtri Oppidi ex Privilegio de jure vel conſuetudine uti atque frui potuerunt ſeu conſueverunt, Conſtitutionibus, Ordinationibus & aliis contrariis non obſtantibus quibuſcumque.

* Vulgò Maiers.

Quocirca Seneſcallo noſtro Brabantiæ & *Villico noſtro, nec non Burgi-Magiſtris, Scabinis & Communitati Oppidi noſtri Lovanienſis prædicti, cæteriſque juſtitiariis, officiariis, & ſubditis noſtris per dictum Ducatum noſtrum Brabantiæ ac aliàs ubilibet conſtitutis & locatenentibus, ac cuilibet eorundem, præſentibus & futuris, tenore præſentium diſtrictè præcipiendo mandamus: quatenus Rectorem, Doctores, Magiſtros & Scholares, membraque & ſervitores Univerſitatis Studii hujuſmodi ſupradicti, noſtris indulgentiis, privilegiis, gratiis, libertatibus, immunitatibus & exemptionibus, uti & gaudere pacificè & quietè faciant & permittant, ſine impedimento & perturbatione quibuſcumque, ſub obtentu gratiæ noſtræ, ipſoſque debitis proſequi favoribus & honoribus ſtudeant prævenire, & à quibuſcumque moleſtationibus, injuriis & violentiis, ipſis illatis vel inferendis, potentialiter defenſare, quos ex nunc inantea recepimus in noſtris protectione, ſecuro conducto & cuſtodia ſeu ſalvagardia ſpecali:

Quæ omnia & ſingula Rectori & Univerſitati prædictis, volumus & promittimus bonâ fide pro nobis & noſtris heredibus & Succeſſoribus imperpetuum inviolabiliter obſervari, fraude & dolo in omnibus & ſingulis ſemotis penitus & excluſis.

Ad cujus rei memoriam & robur perpetuò valiturum præſens Privilegium ſeu præſentes literas inde fieri & ſigilli noſtri appenſione juſſimus communiri.

Datum in Oppido noſtro Bruxellenſi, Anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, viceſimo ſexto, menſis Novembris die ſeptimâ. 1426.

Sic ſcriptum ſupra plicam.

Per Dominum Ducem in ſuo Concilio, in quo Engelbertus Comes Naſſoviæ, Dominus de Lecka, & de Breda.

Wilhelmus Comes de Seyne Dominus de Rode Sanctæ Agathæ.

Johannes Dominus de Weſemalia, & de Falais.

Dominus Johannes Dominus de Rotſelaer & de Vorſelaer.

Dominus Henricus de Lecka Dominus de Heſewyck.

Johannes de Glimes Dominus de Berghis ſupra Zoomam, de Grymbergis & de Melino Barones

Magiſter Cornelius Proper, Præpoſitus Cameracenſis.

Johannes de Wytham Dominus de Bouterſhem.

Wilhelmus de Montenaken Dominus de Graſen, & de Wilre, & quamplures alii interfuerunt. Sic ſubſcriptum: De Dynter. CA-

Anno 1426. Septembris 6. horâ veſperarum aut circiter, in domo Conſulatûs hujus Oppidi, electus eſt per Univerſitatem in Rectorem primum ad quinquennium, Mr. Guil. Nepotis Magiſter in Artibus & Juris Canonici Baccalaureus, nec non Eccleſiæ Collegiatæ Divi Petri Scholaſticus; poſtquam privilegium ſibi conceſſum à Martino Papa V. quoad dictum Rectoratum ceſſiſſet & transtuliſſet ac reſignaſſet in ipſam Univerſitatem, modò illum, ſicut præmiſſum eſt, eligerent ſeu aſſumerent, permanſurum ad tempus, quo ab Oppido Lovanienſi requireretur, ut ab hujuſmodi Rectoria deſiſteret, vel ipſum Rectoriæ officium dimitteret, & in & ad manus Univerſitatis reſignaret, aut uſque aliud certum tempus per Univerſitatem pro ipſius officii Rectoratûs duratione in Statutis ſuis ſtatuendis, quo ſine requiſitione dictum Rectoratum ſpontè, purè, liberè & ſimpliciter abſque ulla tergiverſatione ſive contradictione tunc haberet & deberet reſignare. Id quod placuit omnibus Doctoribus & Magiſtris. Et in evidens ſignum electionis ejuſdem Domini Nepotis in Rectorem, traditum & ſuprapoſitum fuit capiti ejus (ut fert textus inſtrumenti deſuper confecti) Caputium cum pennis de vario foderatum. Et præſtitit juramentum.

De Academia Lovanienſi, ejus Collegiis, Viris præclaris, Faſtis Doctoralibus &c. præclarè ſcripſerunt *Juſtus Lipſius* Iſcanus, *Joannes Baptiſta Grammaye* Antverpienſis, *Nicolaus Vernulaus* Luxemburgenſis, ejuſdem Academiæ Hiſtoriographi ac Profeſſores; item Clariſſ. *Valerius Andreas*, Deſſelius J. U. Doctor Lovanii; quorum libros conſule.

Digitized by Google

CAPUT CIX.

VVeſterlo, Oelen, & alia prædia Pagi Rienſis, apud Herentaliam Brabantiæ Opidum ſita, quæ Barones VVeſemalii antea poſſedêrant, ab Ultrajectinis Canonicorum Collegiis, S. Martini & S. Salvatoris, dantur in emphiteuſim Richardo Domino de Merode & Frentz. Id liquet ex Diplomate dato anno 1429.

UNiverſis & ſingulis Chriſti fidelibus præſentia viſuris ſeu audituris, Nos Decani & Capitula (1) Majoris, & S. Salvatoris Trajectenſis, Eccleſiarum, (2) in Opido Arnhemenſi, Trajectenſis Diœceſis, reſidentes; tranſlatione Capitulorum noſtrorum & aliarum Eccleſiarum Trajectenſium ad dictum Opidum, propter obedientiam S. Sedi Apoſtolicæ debitam, factâ, & confirmatione Apoſtolicâ deſuper canonicè obtentâ & ſubſecutâ, cupimus fore notum;

Quòd licet pridem, tranſactis nonnullis annis, poſtquam bona noſtra & Eccleſiarum noſtrarum ſupradictarum de (3) Oelve, Weſterloe, Quakenbeke, Harſſel & Berchem, cum ſuis pertinentiis, per mortem ſpectabilis Baronis quondam Domini Joannis, Domini de (4) Weſemale & de (5) Phalais, ad nos & dictas noſtras Eccleſias fuerunt legitimè devoluta, dicta noſtra bona ſtrenuo & nobili Viro Domino Richardo, Domino de (6) Merode & de (7) Vrentzen, vocatis vocandis, unanimiter in perpetuam conceſſerimus emphiteoſim, traditis ſibi deſuper litteris oportunis;

Ipseque noſter emphiteota nobis ſingulis annis, juxta exigentiam contractûs deſuper habiti & celebrati, realiter ſatisfecerit de eiſdem;

Nihilominus tamen, prout famâ volante didicimus, quidam Joannes, aſſerens ſe de Weſemale & Phalais Dominum (propter diffidationem & diffidatorum noſtrorum receptationem, ordinariumque favorem, ac rapinas, violentias & impedimenta, contra nos & dictas noſtras Eccleſias per ipſum attentata, deducta & probata, ſervatis ea in parte ſervandis, auctoritate Apoſtolicâ, per Conſervatorem noſtrum, & bonorum & jurium Eccleſiarum noſtrarum, excommunicatus, aggravatus & interdictus, invocato etiam contra eumdem auxilio brachii ſecularis)

A nonnullis olim noſtris Concanonicis & Confratribus, in civitate Trajectenſi, eccleſiaſtico interdicto ſuppoſita, continuè profanantibus, & contra Mandata Apoſtolica, & Reverendum Dominum noſtrum Epiſcopum Trajectenſem rebellantibus, & jam dudum ob hoc excommunicatis, interdictis, & ſuis beneficiis auctoritate Apoſtolicâ privatis, quaſdam prætenſas conceſſiones, & litteras neſcio quales, de jure nullas & invalidas fertur obtinuiſſe:

Quarum prætextu, contra nos & dictum noſtrum emphiteotam, ſe defendere & juvare jactavit & comminatus eſt, jactat & comminatur.

Nos igitur ſerie præſentium teſtificamur, dicimus, & ſingulis Chriſti fidelibus notificamus, præfatum Dominum Richardum, Dominum de Merode & de Vrentzen, noſtrum verum fore & eſſe dictorum noſtrorum, & Eccleſiarum noſtrarum prædictarum, bonorum de Oelve, Weſterlo, Quakebeke, Herſel, & Berchem, cum ſuis pertinentiis, emphiteotam.

Concessionesque & litteras, ſi quas dictus Joannes, aſſerens ſe de Weſemale & Phalais Dominum, excommunicatus, aggravatus & interdictus, à prædictis olim noſtris Concanonicis & Confratribus, profanantibus, excommunicatis & interdictis, ac ſuis Beneficiis ſimiliter privatis

---

Additio. AUfridus ex Comite Bratuſpantium factus Epiſcopus Ultrajectinus anno 994, Eccleſiæ ſuæ conceſſerat Villas de Weſterlo, Oelen, Colen, Hilvarenbeke &c. de quibus hoc Diplomate agitur. Diploma verò Aufridi ſupra vide in Codice Donat. Piarum Cap. 42.

Porrò cenſum annuum, quo ſe hîc obligavit D. Richardus de Merode, anno 1600 certæ pecuniæ ſummâ redemit Philippus Dominus de Merode & Peterſem, à præfatis Collegiis S. Martini & S. Salvatoris Ultrajecti.

(1) Majoris. Major Eccleſia hîc dicitur Eccleſia Cathedralis Ultrajectina, S. Martino ſacra. De qua, itemque de Eccleſia Canonicorum S. Salvatoris, in eadem urbe Ultrajectina, vide Cod. Donat. Piar. Cap. X.

Additio. (2) In Oppido Arnhemensi residentes. Erat eo tempore triſtiſſimum ſchiſma in Eccleſia Ultrajectenſi, quæ tres ſimul habebat Epiſcopos, Zwederum de Culembourg ab Eugenio IV. Pont. conſtitutum; Rudolphum de Diepholdt electum à parte Cleri, cui favebat Albertus Comes Hollandiæ; & Walramum de Morſa (vulgò *Meurs*) favore Guilielmi Gelriæ Ducis electum ab alia Cleri parte; qui reſidentiam ſuam Arnhemium tranſtulit, unà cum Canonicis ſibi adhærentibus.

(3) Oelve, nunc *Oelen*, vicus Campaniæ Brabantinæ, haut procul ab Herentalia Oppido, gaudet titulo Comitatûs: ſpectatque ad Gentem Merodiam, ut & Weſterlo, arx & vicus in eadem Campania, quem titulo Marchionatûs anno 1626. Philippus IV. Rex Catholicus decoravit.

(4) Wesemale. Vetus Baronia Brabantiæ: de qua ſupra cap. 94. egimus.

(5) Phalais, ſeu Falais, arx & vicus Diœceſis Namurcenſis, haut procul ab Huio Oppido. Comitatûs dignitate ab Alberto Pio Belgarum Principe nobilitatus; eſt Feudum Brabantię, olim Burgundicę, nunc gentis Noyellę.

(6) Merode. Arx, vicus & Baronia in Ducatu Juliacenſi, à qua cognomentum induit illuſtris Familia Merodiorum.

(7) Vrentzen, hodie Frents. Baronia in eodem Ducatu Juliacenſi, poſſidetur à Middelburgenſi in Flandria Comite, ex eadem Gente Merodia.

Digitized by Google

privatis, ut præmittitur, obtinuerit, fore frivolas & inanes, & contra noſtram voluntatem conceſſas.

Requirentes, admonentes & exhortantes quoſcumque Chriſti fideles, quatenùs præfatum Dominum Richardum, emphiteotam noſtrum, Noſque & dictas noſtras Eccleſias, in præmiſſis omnibus & ſingulis, tueri & defendere, nec non præfatum Joannem, aſſerentem ſe de Weſemale & Phalais Dominum, ut præfertur, excommunicatum, aggravatum & interdictum, refutare & vitare, conceſſioneſque & litteras prætenſas, ſi quas modo prædicto receperit & obtinuerit, tamquam frivolas & inanes tenere velint, nullam eiſdem fidem quovis modo adhibendo.

In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum, præſentes noſtras litteras ſigillorum Eccleſiarum noſtrarum prædictarum fecimus appenſione communiri.

Datum in Opido de Arnhem, anno Domini M. CCCC. XXIX, menſis Julii die viceſimâ. 1429.

Stemma Comitum Merodiorum, Marchionum VVeſterloæ, Terlonii &c.

I. Richardus Merodii & Frentzii in Agro Juliacenſi Dominus, Comitatum de Oelen, VVeſterloam, & alia Pagi Rienſis, ſeu Campaniæ Brabanticæ prædia, à VVeſemaliis Baronibus titulo emphiteutico dudum poſſeſſa primus ex ſua Familia in emphiteuſim ab Eccleſia Ultrajectina accepit: quæ etiamnum Marchio VVeſterloæ poſſidet.

Idem Richardus Uxorem duxit Beatricem Dominam & heredem de Peterſem prope Moſæ-Trajectum, de Leſdaele in Diœceſi Antverpienſi, de Oirſchot & Hilvaribeca in Diœceſi Sylvæducenſi. Ex ea filios ſuſtulit Joannem, Richardum Houfaliſicæ ſeu Treſlongæ & Frentziæ ſtirpium conditorem, & Gulielmum, cui Uxor fuit Joanna vander Aa Domina de VVoluwe. A quorum poſtremo VVarouxii ſive Comites de Oloigne in Diœceſi Leodicenſi, Barones de Duffel, Domini de Jehay, S. Peeters-Houck, de Rummen, & alii genus ſuum trahunt.

II. Joannes, Richardi primogenitus, ex Aleide filia & herede Joannis de Hornes Duffeliæ & Peruweti Domini, Joannem, & Richardum Peterſemii Dominum, Margaretæ Hornanæ maritum, procreavit.

III. Joannes II. Merodius, Joannis & Aleidæ filius, VVeſterloæ & Gelæ Dominus, cum Uxore ſua Margarita Melunia, ibidem in Templo extra Chorum conditus jacet.

IV. Joannes III Joannis & Margaritæ Meluniæ filius unicus, cum dicta Matre ſua, & Uxore Anna Giſtellia, Domini de Dutzele apud Flandros filia, Gelenſe Capellanorum Sodalitium, per Robertum Croyum Cameracenſem Epiſcopum, anno 1532. inſtituendum curavit, & obiit anno 1550. non relictâ ſobole.

V. Joanni itaque ſine liberis mortuo ſucceſſit Henricus Merodius, Richardi & Margaritæ Hornanæ, paulò ante nominatorum filius, qui Gelenſe Capellanorum Sodalitium in Canonicorum IX. Collegium per Maximilianum Bergium, Epiſcopum Cameracenſem, anno 1562. vertendum curavit.

Uxor ipſi fuit Franciſca Brederodia, è qua procreavit Joannem VValravum Dominum de Leſdale, Joannam Baroni de Hers, & alteram filiam Domino de Milendonc nuptam.

VI. Joannes Merodius, Comes de Oelen, Baro de Merode, Peterſem, Peruwes, Leſdale, Dominus de Gele, VVeſterlo & Iſelmonde, duas habuit conjuges, Manciam de Berges Marchioniſſam Bergizomenſem anno 1558. & Margaritam de Pallant, filiam Edmundi Baronis de Pallant & Culenburg.

Ex Mancia nata eſt filia unica Margarita Merodia, Marchioniſſa Bergizomenſis, Gelæ & Peruesii Domina, nupta Joanni de VVitthem, Baroni de Berſele, ut ſupra cap. 95 in notationibus docui.

Ex Margarita de Pallant natus eſt Philippus, & filiæ quinque, Odilia, Helena, Mancia, Franciſca, & Juliana uxor Lamoraldi de Hornes Vicecomitis Furnenſis.

Philippus Merodius, Comes de Oelen, Dominus de VVeſterlo, Peterſem, &c. pompæ funebri Alberti Auſtriaci Belgarum Principis Bruxellenſis interfuit, & anno 1627. vivere deſiit. VII.

Ex Anna Merodia, Joannis Houfaliſæ Domini filia, Domina de Montfort & Ham-ſur-Heure, quam an. 1591. Uxorem duxerat, reliquit Joannem, qui in prœlio Pragenſi fortiſſimè pro Ferdinando Cæſare pugnans cecidit, & Philippum, qui à Philippo IV Hiſpan. Rege primus VVeſterloæ Marchio anno 1626. eſt renuntiatus.

Philippus, Uxorem duxit anno 1621. Bonam de Barbançon, è qua nullam prolem reliquit. VIII. Additio

Florentius Merodius, ſecundus Marchio VVeſterloæ, Fratri Philippo ſine liberis defuncto ſucceſſit. Uxorem duxit anno 1624. Mariam Sidoniam Comitiſſam de Bronchorſt & Batembourg, quæ genuit Ferdinandum & Maximilianum Merodios. IX.

Ferdinandus Philippus nuptias iniit cum Maria Magdalena à Gandavo Comitiſſa de Iſenghem, è qua genuit filiam unicam Margaretam. X.

Maximilianus, Ferdinandi fratris ſui Succeſſor & heres factus eſt, ducendo Uxorem filiam ejus unicam Margaretam. XI.

Joannes Philippus Eugenius, Marchio de VVeſterloo, Aurei Velleris Eques creatus anno 1695, duxit anno 1701. Mariam Thereſiam de Arragonia & Pignatelli, quâ defunctâ 1718. duxit Carolam Amaliam Eleonoram VVilhelminam Alexandrinam Naſſoviam Hadamar. XII.

Ex prima prodiit filia unica Iſabella, anno 1717. juncta Franciſco Joſepho Comiti de Czernin Bohemo, qui ad congratulandum Ludovico XV. Galliarum Regi recens uncto & coronato Rhemis, à Carolo VI. Rom. Imperatore Ablegatus fuit. E ſecunda verò 1722. prodiit filius nondum nominatus. XIII.

Stemma Dominorum de Houfaliſe, & Marchionum de Treſlon.

I. Richardus Merodius, Richardi & Beatricis Peterſemiæ filius, ex Eliſabetha Domina de Houfaliſe & Moriame, in agro Leodienſi, genuit Richardum Houfalitæ, & Richardum Frentzii Dominum.

II. Richardus Houfaliſius ex Helena de Melun genuit Franciſcum.

III. Franciſcus ex Jolenta de Hennin Lietard Joannem, Houfaliſæ Dominum, & Ludovicum ſuſtulit.

IV. Joannes Houfaliſæ Dominus ex Philippa Domina de Montfort in Diœceſi Ultrajectina, genuit Annam Merodiam Philippo Merodio, Comiti de Oelen, anno 1627. defuncto, nuptam.

V. Ludovicus, Joannis frater, Uxorem habuit Ludovicam de Blois, Dominam de Treſlon in Hannonia, & ex ea filium Philippum.

Philippus Merodius, à Philippo IV. primus Marchio de Treſlon anno 1625. creatus, anno 1627. vivere deſiit, relictâ poſteritate ex Albertina Alexandrina de Ligne-d'Arembergh. VI.

Albertus Philippi filius, ſecundus Marchio de Treſlon, uxorem habuit Mariam Cæleſtinam Baroniſſam de Raye. VII.

Claudius Franciſcus, Alberti filius, uxorem duxit Annam Deodatam de Fabert, filiam Abrahami de Fabert Mareſchalli Franciæ. VIII.

Ex quo conjugio duæ tantum filiæ prodierunt, quarum ſenior Maria Cæleſtina Philippina Joſepha, heres Claudii Patris ſui, nupſit Joanni Erneſto Ferdinando Duci Holſaciæ, Sleſvici &c. filio Joachimi Erneſti, Equitis Aurei Velleris, & Iſabellæ Margaritæ Merodiæ. Sed nullæ ex hoc matrimonio proles ſuperſunt.

Stemmà Baronum de Frents in ditione Juliacenſi, & Comitum Middelburgenſium in Flandria.

I. RICHARDUS Merodius, Richardi & Eliſabethæ Houfaliſiæ ſeu Moriamææ filius, Dominus de Frents, genuit Richardum.

II. RICHARDUS uxorem habuit Franciſcam de Bochout, filiam N. Baronis de Boulaer, è qua ſuſtulit Richardum.

III. RICHARDUS de Merode, Baro de Frents, duxit Margaritam de Oignies, heredem dicti Vici de Oignies, & Oppidi Middelburgenſis in Flandria. Ex iis nati, Philippus Comes Middelburgenſis, & Richardus Dominus de Oignies, in obſidione Bergizomenſi anno 1625. cæſus.

IV. PHILIPPUS de Merode, primus Comes Middelburgenſis ab Alberto Pio Belgarum Principe (cujus OEconomus fuit) creatus, Baro de Frents, Vicecomes Iprenſis, Dominus de Chaſtelineau, Watene, Lambuiſſart & Linſelles, uxorem habuit Joannam de Montmorency, Baroniſſam de Croiſilles & Chaumont, Dominam de Glajon, Signy le petit, S. Ligier, Wancourt, Uraucourt, Guemappe, Houplines, Coquelare, Molimont & Nieucapelle, filiam & heredem Georgii de Montmorency, Baronis de Croiſilles, & Franciſcæ de Jauſſe, dictæ Maſtaing. Obiit anno 1625.

Ex hoc matrimonio nati, Georgius, qui anno 1613. obiit, Philippus, Margarita, Iſabella, anno 1611. nupta Philippo Amoraldo de Villain, Comiti de Iſegem, Florentia & Franciſca Moniales in Carmelo Bruxellenſi, Maria nupta Philippo de Jauſſe, dicto Maſtaing, anno 1621. defuncta, Claudia nupta Euſtathio de la Vieuville, Domino de Steinvorde, Ludovica Canonica Nivellenſis, Clara-Eugenia, quæ agit in gyneceio Iſabellæ Hiſp. Infantis, & Joanna Eleonora.

PHILIPPUS Merodius, Philippi Filius, Comes Middelburgenſis, Baro de Frents & Croiſilles, Vicecomes Iprenſis, &c. obiit cælebs. V.

MARGARITA ISABELLA MERODIA, fratri ſuo in Comitatu Middelburgico, ac Vice-Comitatu ſeu Burggraviatu Iprenſi ſucceſſit, eumque in dotem nuptialem attulit Philippo Lamoraldo Villani à Gandavo Comiti Iſegemii, qui obiit anno 1631. Gubernator Gallo-Flandriæ: & ſic Familia Merodio-Middelburgica tranſiit in Ganda-Villanam. VI. Additio.

BALTHAZAR PHILIPPUS GANDA-VILLANUS, Philippi & Margaritæ ſupra dictorum filius, Comes Iſegemii, Maſminii, Middelburgi, Baro de Raſſengien, Frenis, &c. anno 1652. creatus fuit primus Iſegemii ac Maſminiæ Princeps. Fuit quoque Eques Aurei Velleris, ac Ducatûs Geldriæ pro Rege Catholico Gubernator. Uxorem duxit Ludovicam Henriquez de Sarmiento & Salvatierra. Obiit ipſa anno 1675. ille verò 1680. VII.

JOANNES ALPHONSUS Princeps de Iſenghien, Comes Middelburgi, Ogniaci, Viandæ &c. filius Balthazaris, uxorem duxit Mariam Thereſiam de Crevant d'Humieres, filiam Ludovici Ducis, Paris ac Mareſchalli Franciæ, Gubernatoris Gallo Flandriæ &c. Obiit Joannes Alphonſus Verſalliis 6. Julii 1687.

LUDOVICUS GANDA-VILLANUS, Princeps Iſeghemii, Maſminii &c.

CAPUT CX.

Ordinem Equitum Velleris Aurei, anno 1430. à ſe inſtitutum Brugis in Flandria, PHILIPPUS BONUS, *Burgundiæ Brabantiæque Dux, & Flandriæ Comes, ſuo Diplomate confirmat, anno 1431.*

PHILIPPUS Dei gratiâ Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, Comes Flandriæ, Arteſiæ, Burgundiæ, Namurci, Palatinus, Marchio Sacri Imperii, Dominus Salinarum & Mechliniæ.

NOTUM facimus omnibus præſentibus & futuris, quòd propter magnum & perfectum amorem, quem habemus erga Nobilem Statum & Ordinem Dignitatis Equeſtris, cujus honorem ardenti ſtudio & ſingulari affectu augere deſideramus, ut per Equeſtrem Ordinem vera Religio Catholica, Status noſtræ Sanctæ Matris Eccleſiæ, & tranquillitas proſperitaſque Reipublicæ defendantur & conſerventur.

NOS, ad laudem & gloriam Omnipotentis Creatoris & Redemptoris noſtri, ad honorem Matris ejus glorioſæ Virginis, & S. Andreæ, glorioſi Apoſtoli & Martyris, ad Exaltationem Fidei & Sanctæ Eccleſiæ, & excitationem virtutum & bonorum morum, die X. menſis Januarii, (2) anno Domini milleſimo quadringenteſimo viceſimo nono, qui erat dies Solenniſationis matrimonii inter Nos & noſtram cariſſimam & amantiſſimam conjugem ELISABETHAM, in Opido noſtro Brugenſi, ſuſcepimus, creavimus & ordinavimus, & per has præſentes ſuſcipimus, creamus & ordinamus Ordinem & Fraternitatem Dignitatis Equeſtris, & amicabilis Societatis certi numeri Equitum, quem volumus appellari Ordinem VELLERIS AUREI, ſub forma, conditionibus, ſtatutis, modis & articulis, qui ſequuntur.

PRIMO ordinamus, ut in Ordine antedicto ſint unus & triginta Equites, Viri Nobiles nomine & armis, ſine reprehenſione; quorum Nos erimus Caput & Præſes, & poſt Nos Succeſſores noſtri Duces Burgundiæ, &c. (1) ....

DATUM in noſtra Urbe Inſulenſi, viceſimo ſeptimo die Novembris, anno Gratiæ milleſimo quadringenteſimo triceſimo primo. 1431.

CA-

Additio. (1) HIc ſequi deberent Statuta Ordinis Aurei Velleris in LXVI. Articulis Gallicè edita per Ducem *Philippum Bonum*. Hiſtoriam & Statuta hujus Ordinis cum ſerie Equitum, evulgarunt *Joannes Jacobus Chiffletius*, Veſuntinus anno 1632. *Joannes Baptiſta Chriſtyn*, Brabantiæ Cancellarius in Juriſprudentia Heroica anno 1689. *Joannes Baptiſta Maurice*, * Scutorum Fecialis &c.

* Heraut d'Armes.

De computu annorum vide ſupra pag. 214.

(2) ANNO 1429. Stilo Gallicano; ſed ſtilo Romano, annum à Kalendis Januariis ordiente, anno 1430 Ordo Velleris Aurei eſt inſtitutus.

Initio non niſi XXV, pòſt XXXI. Equitibus Collegium Velleris Aurei conſtitit, ipſo Præſide ceteris annumerato Sed Carolus, poſtea eo nomine V. Cæſar, anno 1516. Sodalitium LI. Equitum ſtatuit. Vide Origines noſtras Ordinum Equeſtrium, quæ inferiùs ſequentur.

Solebant olim non à ſolo Præſide, ſed ab univerſo Collegio Equites adſumi, in Conventibus publicis, ſeu Comitiis, quæ vulgari vocabulo Capitula nuncupabantur. Id primus mutavit Philippus II. Rex Catholicus: ut ex Diplomatibus Pontificiis infra intelligetur.

Digitized by Google

CAPUT CXI.

Cartuſianorum Monaſterium, haut procul ab Urbe Bruxellenſi, à Senatu Populoque Bruxellenſi fundatur, favente PHILIPPO *Burgundiæ Brabantiæque Duce. Id* PIUS II. *Papa anno* 1458. *probavit.*

PIus Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Paſtoralis officii debitum nos excitat & inducit, ut ea, quæ pro ſacræ Religionis propagatione, ac divini cultûs augmento, nec non pro ſtatu proſpero Monaſteriorum, aliorumque piorum locorum, nec non perſonarum in illis ſub regulari obſervantia, ſtudio piæ vitæ degentium, utilitate providè facta ſunt, firma perpetuò & illibata perſiſtant, Apoſtolico munimine ſolidemus.

SANE, pro parte dilectorum filiorum Prioris, & Fratrum Monaſterii B. Mariæ, propè & extra muros Opidi Bruxellenſis, Cameracenſis Diœceſis, nobis nuper exhibita petitio continebat,

QUOD dudum dilecti filii, Burgi-Magiſtri, Scabini, Conſules & Rectores ejuſdem Opidi tunc exiſtentes, ad laudem & honorem Dei ejuſque Matris Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, quoddam Monaſterium ſeu Cœnobium pro ſeptem Fratribus, ac tribus aut quattuor Ordinis (1) Cartuſienſis Converſis ſub regulari obſervantia ejuſdem Ordinis Altiſſimo famulantibus,

DE conſenſu & voluntate, tam dilectorum filiorum Nobilium Virorum, PHILIPPI Ducis Burgundiæ, quin etiam CAROLI Comitis de Charlois, cum ſuis conſortibus, ad hujuſmodi Cœnobii fundationem affectuosè auxilium, conſilium & aſſenſum piè præbentium,

APUD Capellam B. Mariæ de gratia, infrà metas Parochiæ Parochialis Eccleſiæ S. Petri Anderlechtenſis, juxta & extra dictum Opidum, de novo erigi, conſtrui & ædificari fecerunt,

ET pro eorumdem Fratrum ſuſtentatione, omnia bona, tam mobilia quàm immobilia, antiquitùs ad uſum pauperum peregrinorum Bruxellæ ....per quoſdam Fratres S. NICOLAI, quorum nunc memoria non habetur, hoſpitaliter in dicto Opido diſpenſata; & poſtmodùm conſentiente, vel ſaltem permittente tunc Epiſcopo Cameracenſi, elapſis tamen centum annis & ultrà, ad uſum quorumdam Fratrum (2) SACCITARUM nuncupatorum, nullius tamen Regulæ, deputata (ipſis Fratribus Saccitis de neceſſitate vitæ primò contentatis)

FACTO erectoque Monaſterio, Capellam præfatam, in qua aſſiduè divina celebrantur, cum apportu & oblationibus, quibus tam ipſa Capella, quàm Monaſterium hujuſmodi pro majori parte conſtructa ſunt, & quotidie conſtruuntur, cum aliis pertinentiis ſuis omnibus, juxta modum ..... ordinationis per eos in dicta fundatione editæ, donarunt & aſſignarunt;

PROUT in diverſis tam per Ordinarium ſuper conſenſu, quàm Burgi-Magiſtros, Scabinos, Conſules & Rectores præfatos, ſuper ordinatione & aliis, in fundatione prædicta expreſſis, confectis inſtrumentis publicis, quorum tenores habere volumus pro expreſſis, dicitur plenius contineri.

QUARE pro parte Fratrum, in eodem erecto Monaſterio commorantium, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut fundationi, erectioni, donationi & aſſignationi prædictis, pro illarum ſubſiſtentia firmiore, Apoſtolicæ robur Confirmationis adjicere, aliàſque in præmiſſis opportunè providere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

NOS igitur, qui divinum cultum noſtris potiſſimè temporibus vigere & augeri ſupremis affectibus deſideramus, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, fundationem, erectionem, donationem & aſſignationem prædictas ratas & gratas habentes, illas ac omnia & ſingula eas concernentia in præfatis inſtrumentis contenta, & inde ſecuta quæcumque, Auctoritate Apoſtolicâ, & ex certa ſcientia, tenore præſentium confirmamus & approbamus ac præſentis ſcripti patrocinio communimus: ſupplentes omnes & ſingulos defectus tam juris quàm facti, ſi qui forſan intervenerint in eiſdem.

ET nihilominùs omnibus & ſingulis, nunc & pro tempore in dicto Monaſterio ſeu Cœnobio degentibus Fratribus & perſonis, ut omnibus & ſingulis Privilegiis, indulgentiis, libertatibus, exemptionibus, gratiis & indultis, aliis Monaſteriis & Domibus, ac perſonis præfati Ordinis Cartuſienſis per Sedem Apoſtolicam vel aliàs in genere vel in ſpecie conceſſis, uti & gaudere poſſint & valeant, eâdem Auctoritate indulgemus: non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis ceteriſque contrariis quibuſcumque.

NULLI ergò omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, approbationis, communitionis, ſuppletionis & conceſſionis infringere,

(1) CARTUSIA major ſita eſt inter montes Delphinatûs, quarto lapide à Gratianopoli & Camberiaco, in Diœceſi Gratianopolitana. Monaſterium hoc, ſimulque Ordinem ſuum inſtituit anno 1084 S. Bruno, gente Colonienſis, antea Remenſis Canonicus. Vide Faſtos Belgicos ad diem 6 Octobris.

(2) SACCITARUM *Ordo Fratrum de Pœnitentia* dictus plurimos olim habebat Conventus in Gallia, Anglia,

Digitized by Google

fringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo octavo, quinto Idus Ja- 1458.
nuarii, Pontificatûs noſtri anno primo.

Italia, & in ipſo Belgio Bruxellis, Valencenis, & Tornaci. In Anglia etiam *Boni Homines* dicebantur, & ſubſtiterunt uſque ad fatale Schiſma ſeculi XVI.

Alibi verò iſte Ordo ſuppreſſus fuit authoritate Gregorii X. Pontificis in Concilio Lugdunenſi annò 1274; ac bona quidem Conventûs Bruxellenſis ceſſerunt Cartuſianis, ut liquet ex Diplomate recitato: alia verò Cœnobia Pariſiis, Tornaci, Valencenis &c. tradita fuere Eremitis Auguſtinianis.

Porrò hoc Cartuſianorum Monaſterium, prope Bruxellam in agro olim ſitum, cui vulgare nomen *Scheutvels*, ad Sacellum B. M. *de Gratia*. Calviniſtæ everterunt: eſtque novum in urbe Bruxellenſi Cœnobium à fundamentis extructum anno 1591.

Cartuſianas noſtras Origines, inferiùs edendas, conſule; item *Arnoldi Raiſſii* Duaceni Origines Cartuſiarum Belgii.

CAPUT CXII.

MAXIMILIANUS I. *Imperator Carolum Croyum ex Comite creat Principem Chimacenſem anno* 1486.

MAXIMILIANUS divinâ favente clementiâ Romanorum Rex, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgi, Luxemburgi, & Gelriæ; Comes Flandriæ, Habsburgi, Tirolis, Ferretis, Kiburgi, Arteſiæ & Burgundiæ; Palatinus, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci & Zutphaniæ; Marcgravius Sacri Romani Imperii, & Burgoviæ; Lantgravius Alſatiæ; Dominus Friſiæ, Sclavoniæ, Portûs Naonis, Salinarum & Mechliniæ, &c. Nobili CAROLO Comiti de (1) CHIMAY, ex Illuſtribus de CROY, deſcendentibus ex vera & legitima Progenie ſeu Origine Regum Hungariæ, Noſtro & Imperii Sacri Dilecto, gratiam Regiam & omne bonum.

ILLUSTRIS, fidelis, dilecte, etſi Regalis Sublimitas, nec non ejus circumſpecta benignitas univerſorum exaltationi ſtudiosè conſueverit intendere, & ea quæ Reipublicæ conducibilia eſſe crediderit, perpendere; ad illorum tamen ſublimationem procurandam, proniori & ſingulari quodam fervore inclinatur uberiùs, quos firma conſtantia & inſeparatæ fidei diuturnitas, evidentibus teſtimoniis in conſpectu Regiæ Majeſtatis non mediocriter commendant.

SANE conſideratis multiplicibus & ſtudioſis tuis & Progenitorum tuorum obſequiis, & nobilium tuarum virtutum induſtriis, quibus Tu & Progenitores tui, ſolidâ & integrâ probitate, curâ pervigili, nobis & Sacro Imperio Romano indefeſsè claruiſſe & complacuiſſe dignoſcuntur, & in antea ferventiùs clarere & complacere poteris & debes, quantò majoribus honorum prærogativis, largâ noſtrâ manu Regali, te ſenties frugaliùs retectum atque conſolatum.

IDEOQUE Regalis noſtræ Majeſtatis oculos, ſingulari quâdam ferventiâ, in Te gratioſiùs dirigentes, Te tuoſque utriuſque ſexûs heredes, ac eorumdem Succeſſores legitimos, qui de lumbis tuis aut ſuis deſcenderunt, vel in poſterum deſcendent, in veros Principes Illuſtres Principatus de CHIMAY, Principum Sacri Imperii ad hoc accedente conſilio, animo deliberato, Auctoritate noſtrâ Regali, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, in nomine Domini Salvatoris noſtri, à quo omnis honor & poteſtas prodire dignoſcitur, elevavimus, ereximus, ſublimavimus atque creavimus; prout elevamus, erigimus, ſublevamus, & creamus, auctoritate & poteſtate prædictis;

DECERNENTES & hoc Regali noſtro Edicto, quòd Tu & heredes tui, ac eorumdem Succeſſores legitimi ſinguli utriuſque ſexûs, ex lumbis tuis & ſuis nati & naſcituri, ex nunc & in antea perpetuis temporibus, quandocumque & quotieſcumque caſus ſe obtulerint, titulo Principis Illuſtris dicti Principatûs de CHIMAY frui, nominari & appellari poſſitis, ac in dandis & recipiendis juribus, & in conferendis ſeu ſuſcipiendis feudis, ac in omnibus aliis conditionem & ſtatum Principum Illuſtrium concernentibus, teneri, honorari, & ubique ab omnibus reputari, atque Privilegio, honore, gratiâ, dignitate & immunitate frui poſſitis & debeatis, quibus alii Sacri Imperii Principes Illuſtres hactenùs, jure vel conſuetudine, freti ſunt; noſtris tamen & Sacri Imperii juribus, auctoritate & ſuperioritate in præmiſſis ſemper ſalvis.

MANDAMUS igitur omnibus & ſingulis Principibus Eccleſiaſticis & Sæcularibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Officialibus quibuſcumque, Capitaneis, Burg-graviis, Poteſtatibus, Ancianis, Gubernatoribus, Præſidibus, Judicibus, Regibus armorum, Haraldis, perſonandis, Civitatum, Opidorum, Villarum & locorum Communitatibus, ceteriſque noſtris & Imperii ſacri fidelibus dilectis, cujuſcumque ſtatûs, gradûs ſeu conditionis exiſtant, tam in Imperio ſacro, quàm alibi ubilibet conſtitutis,

QUATENUS

Quatenus Te & heredes tuos ac Succeſſores ſuos, utriuſque ſexûs legitimos præfatos, Illuſtres Principes nominent, intitulent & revereantur, voſque dignis ſemper honoribus proſequantur, cunctis temporibus futuris, ad evitandam noſtram & ſacri Romani Imperii indignationem graviſſimam, & quadraginta marcarum auri puri pœnas, quas contrafacientes, toties quoties contrafactum fuerit, ipſo facto noverint ſe irremiſſibiliter incurſuros: quarum medietatem Regalis fiſci ſeu ærarii, reſiduam verò partem, injuriam paſſorum uſibus decernimus applicandas.

Datum in Civitate noſtra Imperiali Aquiſgrani, ſub Regalis noſtri ſigilli appenſione, & teſtimonio litterarum, ipſo die coronationis noſtræ Aquiſgrani habitâ, anno Domini milleſi- 1486.
mo quadringenteſimo octuageſimo ſexto, Regni noſtri Romani anno primo.

CAPUT

Anno 1473. à Carolo Audace Burgundiæ Duce in Comitatum, & anno 1486. in Principatum erectum fuit in favorem Familiæ Croiacæ, cujus Stemmata atque Succeſſiones exhibemus.

Additio. (1) Chimacum, vulgò *Chimay*, Hannoniæ Oppidum, inter medias ſylvas. Faniam & Theoraſciam, ſexto ab Avenis lapide, ad Blancam fluviolum ſitum eſt. In ſpiritualibus ſubeſt Epiſcopatui Leodienſi, habetque Eccleſiam Collegiatam Beatæ Mariæ, ac S. Monegundi Virgini ſacram.

Stemma Comitum ac Principum Chimacenſium.

I. Additio. Joannes de Croy, anno 1430. à Philippo Bono Burgundiæ Duce Eques Velleris Aurei, & anno 1473. Chimaci Comes primus à Carolo Audace creatus, poſteaquam Dominium illud à Domino de Moreuil acquiſiſſet. Ex Maria Lalaina, Domina de Quievrain, genuit *Philippum*, Jacobum Epiſcopum Cameracenſem (de quo Cap. ſequenti) Michaelem Dominum Sancti Piati, vulgò *Sempy*, Equitem Ord. Aurei Velleris &c. Obiit Comes Joannes anno 1473. ſepultus Chimaci in Eccleſia Collegiata.

II. Philippus, filius Joannis, anno 1473. inter Equites Aurei Velleris annumeratus, fuit Gubernator Comitatûs Hollandiæ. Uxorem habuit Walburgem de Morſa (*Meurs*) è qua genuit Carolum, Antonium Toparcham de *Sempy*, à quo hodierni Comites Solrani prodierunt. Vitâ functus eſt an. 1482, ſepultus Montibus apud Minoritas.

III. Carolus, hoc Diplomate memoratus creatus anno 1486. primus Princeps Chimaci, & anno 1491. Eques Aurei Velleris. Ex Ludovica de Albreto Conjuge, Dominâ de Avenis & Landraco, Annam filiam heredem reliquit. Obiit anno 1527, ſepultus Chimaci; uxor verò Ludovica circa annum 1540. ſepulta Avenis, ubi Canonicorum Collegium fundaverat.

IV. Anna, Caroli filia & heres, nupſit anno 1520 Cognato ſuo Philippo filio Henrici & Carolæ de Chateaubriant, primo Duci Arſchotano, Aurei Velleris Equiti, eique in dotem attulit Dominia Chimacenſe, Avenenſe, Landreſienſe, Lillerienſe, Fanum S. Venantii &c. Obiit illa 6. Aug. 1539; ipſe verò anno 1549.

V. Carolus, Princeps Chimaci, Dux Arſchotanus, Patri Carolo ſucceſſit, habuitque Uxores Ludovicam Lotharingicam, & Antoniam Burgundicam, è quibus nullas proles reliquit, occiſus domi ſuæ Bruxellis an. 1551.

VI. Philippus Dux Arſchotanus, Eques Aurei Velleris anno 1556 creatus, fratri Carolo ſucceſſit. Uxores binas habuit. Joannam Henricam, Dominam de Halluino, Cominio, &c. & Joannam de Blois. Ex priore genuit Carolum qui ſequitur, & Annam, & Margaretam, obiitque anno 1595, ſepultus in Heverlea, apud Cæleſtinos juxta Lovanium.

VII. Carolus Philippi filius, Eques Aurei Velleris, & ab Henrico IV. Galliæ Rege creatus Primus Dux Croiaci, binas habuit Conjuges, Mariam de Brimeu, Comitiſſam Meganam, & Dorotheam de Croi filiam Caroli Philippi Marchionis de Havré Cognatam ſuam: ſed ex neutra prolem reliquit. Obiit anno 1612, ſepultus in Heverleenſi Cœnobio.

VIII. Anna Caroli ſoror & heres, nupſit Carolo de Ligne, Principi Arembergii, Equiti Aurei Velleris, à quo duos præſertim filios Philippum & Alexandrum ſuſtulit, qui totidem palmites *Arembergenſem* ſeu *Arſchotanum* & *Chimacenſem* condiderunt.

IX. Alexander, Princeps Chimaci, Comes Belli-Montis, Baro Cominii &c. Eques Aurei Velleris, uxorem habuit Magdalenam Egmondanam, è qua genuit Annam, Eugenio Hennino Comiti Boſſuvii nuptam, Albertum & Philippum ſucceſſores &c. Ipſe verò anno 1629, in obſidione Veſalienſi occubuit; uxore Magdalenâ uſque ad annum 1663. ſuperſtite.

X. Albertus, Ducali titulo quem Ferdinandus III. Imperator anno 1644. toti familiæ Arembergicæ impertivit, uſus eſt. Anno 1648. in fata conceſſit, nullâ ex Clara Eugenia Patruele & Uxore ſuâ, prole genitâ.

XI. Philippus, Alberti frater, Eques Aurei Velleris. anno 1647, fuit quoque Gubernator Ducatûs Luxemburgici. Anno 1675. rebus humanis exemptus eſt, relicto filio unico è Theodora de Gavera Conjuge.

XII. Ernestus Dominicus Dux Arembergæ, Princeps Chimaci & S. R. I. Comes Bellomontii & Freſinæ, Baro Halewini, & Cominii, Dynaſta Avenæ, Par Hanoniæ, Eques Aurei Velleris, Gubernator Ducatûs Luxemburgici, ac poſtremò Pro-Rex Navarræ, Uxorem habuit Mariam de Cardenas, ſed ex ea nullam prolem. Obiit Pampelonæ anno 1686.

XIII. Philippus Ludovicus de Alſatia, Comes de Hennin & Bouſſu, Eugenii Hennini & Annæ Chimacenſis ſupra memoratæ filius, Amitino ſuo ſucceſſit anno 1686. Fuit hic quoque Eques Aurei Velleris; uxorem duxit Annam Ludovicam Verreycken filiam Caroli Baronis de Impda, Audientiarii. Obiit Princeps Philippus Ludovicus anno 1688.

XIV. Carolus Josephus de Alſatia, Princeps Chimaci, Comes Boſſuvii, Eques Aurei Velleris, uxorem habuit Dianam Ducis Mancini Nivernenſis filiam, quæ ſine prole obiit anno 1716.

Frater hujus Principis *Thomas Philippus de Alſatia*, hodiernus Mechlinienſium Archiepiſcopus, natus Bruxellis anno 1676, primò Cathedralis Gandenſis Præpoſitus; tum ex Epiſcopo Iprenſi Nominato, anno 1716. inauguratus fuit Mechlinienſium Antiſtes IX. Acceſſit an. 1719. die 29. Novembris Cardinalitia dignitas, ei à Clemente XI. collata.

Digitized by Google

CAPUT CXIII.

Maximilianus I. *Imperator Jacobum Croyum Epiſcopum Cameracenſem creat Ducem Cameracenſem*, *anno* 1510.

MAXIMILIANUS divinâ favente clementiâ electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex, venerabili, illuſtri (1) JACOBO DE CROY, Epiſcopo ac Duci Cameracenſi, Comiti Cameraceſii, Principi, Conſiliario & Conſanguineo noſtro devoto, dilecto, gratiam noſtram Cæſaream & omne bonum.

SPLENDOR noſtræ Cæſareæ Majeſtatis, ad inſtar divini illius Solii, quod in magnitudine & multitudine electorum & Sanctorum ſuorum exultat, dignè trahens exemplum, hilari ſemper affectu deſiderat, ut in circuitu Auguſtalis Solii noſtri, Principum numerus creſcat & feliciter augeatur: quò & noſtra Majeſtas majoribus aucta dignitatibus, & poteſtatibus ſolidiùs roboretur, & fidelibus populis noſtris juſtitia adminiſtretur, ac indebitè oppreſſi & afflicti refugium habeant, ubi ſublevamen & auxilium in preſſuris eorum comperiant, & ceteri fideles noſtri, ſpe gloriæ & præmii, ad virtutes magis magiſque excitentur.

ATTENDENTES itaque multiplicia virtutum tuarum merita, & devotionis affectum, quo Nos & Sacrum Romanum Imperium omni ſtudio & officio venerans, gloriam, honorem & commodum noſtrum & ipſius Imperii aſſiduè ſollicitis ſtudiis procuras, motu proprio, & certâ noſtrâ ſcientiâ, animo deliberato, accedente etiam conſilio & aſſenſu Venerabilium & Illuſtrium noſtrorum, ac ejuſdem Sacri Imperii Principum, Comitum, Baronum, Nobilium noſtrorum fidelium dilectorum, Te præfatum Jacobum Epiſcopum Cameracenſem, Comitem Cameraceſii (cùm & Origo Nobilitatis tuæ à Sereniſſimis Regibus Hungariæ Originem trahat, & beatitudo ac amplitudo ditionis tuæ multùm ſe diffundat, nec non intemerata fides, devotio & obſervantia tua & Progenitorum tuorum, quâ à longo tempore nobis & eidem Sacro Romano Imperio, & Sereniſſimæ Domui noſtræ Burgundicæ inſervivisti) hodie in verum Ducem Cameracenſem erigimus, illuſtramus, inſignimus, & decoramus.

DECERNENTES expreſsè, quòd Tu ex nunc in antea omni dignitate & præeminentiâ, jure, poteſtate, libertate, honore & conſuetudine gaudere & frui debeas, quibus alii noſtri & Sacri Romani Imperii Duces Illuſtres freti ſunt hactenùs & quotidie potiuntur.

CIVITATEM Cameracenſem, terras quoque tuas, munitiones, territoria, cum omnibus aquis, pratis, paſcuis, judiciis, homagiis, & aliis juribus tibi competentibus, ac omnibus eorum pertinentiis, quæ latitudo Dominii Civitatis Cameracenſis comprehendit, in verum Ducatum Cameracenſem ereximus, ac de plenitudine noſtræ Cæſareæ Poteſtatis, tenore præſentium, erigimus:

DECERNENTES, & hoc Cæſareo ſtatuentes Edicto, quòd Tu Jacobus Epiſcopus & Dux Cameracenſis, & Comes Cameraceſii nominari & appellari, ex nunc in antea, debeas, & tamquam ceteri Romani Imperii Duces teneri & honorari, ac ubique locorum ab omnibus reputari; privilegiis, gratiis, & immunitatibus, abſque omni impedimento, frui, quibus alii noſtri & ſacri Romani Imperii Duces & Principes, in conferendis & recipiendis juribus, & in omnibus & ſingulis aliis, illuſtrem Statum & conditionem Ducum concernentibus, freti ſunt hactenus, ſeu quomodolibet potiuntur.

QUÒ autem univerſi re ipſâ cognoſcant peculiarem gratiam & benevolentiam noſtram, quâ Te complectimur, ad arma & inſignia tuæ antiquæ & præclaræ nobilitatis, quæ ſunt in hunc modum deſcripta: videlicet ſcutum quatripartitum, habens in ſuperiori dextra, & inferiori ſiniſtra, in campo argenteo tres facies rubeas, ad regulam directè per tranſverſum ductas, & in ſuperiori ſiniſtra, & inferiori dextra, etiam in campo argenteo tres ſecures rubeas, latas manubriis brevibus rubeis; quarum duæ ſuperiores manubriis ad invicem converſis, inferior autem in dexteram vertens: in medio autem ſcuti, parvus clipeus ſuperpoſitus etiam quadripartitus, in cujus ſuperiori dextra & inferiori ſiniſtra, in campo aureo ſunt rubei tractus incerti numeri, ab angulis incipientes, quadrati in formam rumbi cancellantes: in ſuperiori autem ſiniſtra, & inferiori dextra ejuſdem clipei, iterum in campo aureo eſt leo niger, elevatis pedibus erectus, & caudâ ad caput elevatâ.

HÆC arma & inſignia tuæ & tuorum nobilitatis antiquæ, in modum & formam ſubſcriptam innovanda & melioranda, ſtatuimus, &

(1) JACOBUS DE CROY, filius Joannis I. Comitis Chimacenſis. de cujus Stemmate egimus Cap. præcedenti. Ex Præpoſito Eccleſiarum Cathedralium Leodienſis & Atrebatenſis, electus in Epiſcopum Cameracenſem anno 1502, vivere deſiit anno 1516.

Stemmata Illuſtriſſimæ Familiæ Croiacæ, quæ in plures ramos, Arſchotanum, Ligniacum & Arembergicum, Rhodienſem ac Solranum, Chimacenſem, Barbanconium, Sempiacum &c. ſucceſſu temporum fuit diſtributa, exhibebuntur inferiùs in Chronico Belgico ad annos 1521. 1560. & 1590.

Porrò *Croiacum*, vulgò *Croy*, quod huic Familiæ nomen dedit, exiguus eſt Vicus Picardiæ, ſecundo aut tertio miliari ab Ambiano.

Digitized by Google

& etiam innovamus & meliora facimus, auctoritate & plenitudine poteſtatis noſtræ Cæſareæ:

Scilicet, quòd tu Jacobus Epiſcopus & Dux Cameracenſis, Cameraceſii Comes, in poſterum ultra arma & inſignia ſolita, eiſdem armis potiaris, quibus in eodem ſcuto ad tertiam partem, quæ caput ſcuti vocatur, ſuperponatur ſacra noſtra Aquila nigra Regalis in campo aureo, extenſis alis, pedibus & caudâ, raſtellum rubeum tranſverſum per alas ad pectus geſtans tribus dentibus, quorum ſinguli in ſingulis alis, medius in pectore deorſum, porrecti; prout meliùs hæc artificis miniſterio hîc in medio cernuntur figurata: quibus nunc in poſterum futuris temporibus in omnibus uti poſſis, in quibus alii noſtri & ſacri Imperii Duces talibus utuntur.

Omnes autem & ſingulos defectus, ſi qui in præmiſſis ratione ſolemnitatis omiſſi, dubiâ interpretatione ſententiarum aut verborum, ſeu alio quovis modo comperti fuerint, ſupplentes, ex certa noſtra ſcientia, & de plenitudine noſtræ Cæſareæ poteſtatis, noſtris tamen ac cujuſlibet alterius juribus ſemper ſalvis, & præſertim ipſius Civitatis Cameracenſis, quam ultra ſolitum minimè gravari volumus, & ſine præjudicio primævæ amortiſationis, libertatis, neutralitatis, jurium, privilegiorum, conceſſionum, uſuum & conſuetudinum laudabilium tuorum Epiſcopatûs, Eccleſiæ, Comitatûs, Civitatis, & ſubditorum tuorum, & abſque eo, quòd vos aut aliqui veſtrum ad aliqua ſervitia ſubventioneſque teneantur, ad quæ ante eamdem erectionem non tenebantur.

Nulli ergò omnino hominum liceat hanc noſtræ illuſtrationis, erectionis, augmentationis, ſuppletionis, decreti, conceſſionis & mandati paginam infringere, aut ei auſu temerario contraire, ſub noſtra & ſacri Romani Imperii indignatione graviſſima, ac pœnæ centum marcarum auri puri, quarum medietatem fiſco ſeu ærario noſtro Cæſareo, reliquam verò partem, injuriam paſſi vel paſſorum uſibus decrevimus applicari.

Datum in Civitate noſtra Imperiali Au-
guſta die XXVIII. Junii, anno Domini mille- 1510.
ſimo quingenteſimo decimo, Regnorum noſtrorum Romani vigeſimo quinto, Hungariæ verò vigeſimo primo.

CAPUT CXIV.

Leo X. *Pontifex concedit* Carolo V. *Hiſpaniarum Regi, dein Imperatori, ut numerum Equitum Ordinis Aurei Velleris ad quinquagenarium extendat, anno* 1516; *variaque eidem Ordini confert Privilegia.*

Leo Epiſcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Præclaræ devotionis ſinceritas, & eximia fidei conſtantia, quibus cariſſimus in Chriſto Filius noſter Carolus, Caſtellæ, & Legionis, ac Aragonum, & Siciliæ Rex Illuſtris, & Burgundiæ Dux, ſuique Prædeceſſores Burgundiæ Duces, qui hactenus fuerunt in noſtro & Apoſtolicæ Sedis conſpectu claruerunt, & idem Carolus Rex indies ſplendere dignoſcitur, Nos excitant, ut in iis ei favorabiliter aſſiſtamus, per quæ Majeſtati ſuæ honor accedere, & ſui Statûs ſecuritas, ac ejus, & ſibi devotarum perſonarum animarum ſalus valeat provenire.

Sane præfatus Carolus Rex Nobis nuper exponi fecit, quòd dudum quondam Philippus Dux Burgundiæ, piè ductus ad Omnipotentis Dei laudem, & gloriam, & ejus Genitricis glorioſæ Virginis Mariæ, & totius Cœleſtis exercitûs honorem, nec non fidei Chriſtianæ tuitionem, & defenſionem, unam laudabilem, & celebrem Confraternitatem, ſeu Societatem Nobilium Militum, ſub titulo ſeu denominatione Ordinis, aut Militiæ Velleris Aurei, pro triginta Fratribus Militibus, & uno Capite, ſeu Primate, qui pro tempore Dux Burgundiæ, & heres ſuus legitimus, ac in Ordine trigeſimus primus foret,

Nec non uno Cancellario, Theſaurario, Secretario, ac Heraldo inſtituit, & ordinavit, eamque diverſis honoribus, privilegiis, & libertatibus decoravit, & ad incitandum animos illorum Fratrum Militum ad virtutem, probitatem, fortitudinem, moreſque componendos, & vitia deteſtanda, nonnulla laudabilia Statuta, & ordinationes, inter cætera quòd numerus Fratrum dicti Ordinis ad numerum majorem quàm triginta excedere non deberet, & nihil, quod ad forum, vel judicium Eccleſiaſticum ſpectet, continentia, quæ ſinguli Confratres in communi aſſumptione ſub fide, & verbo Nobilis Viri obſervare promitterent, fecit & edidit, illaque Apoſtolicâ auctoritate confirmari procuravit.

Et nuper cùm idem Carolus Rex præfati Philippi Ducis cujus ex filia abnepos, & heres legitimus, ac Ordinis ſeu Militiæ hujuſmodi Caput, ſeu primus exiſtit, veſtigiis inhærens, ac circa honorem, ſtatum, & directionem ejuſdem Ordinis, & illius perſonarum intendens, ſuum primum Conventum ſeu Capitulum Fratrum ipſius Ordinis celebraſſet,

Ac inter tractandum de his, quæ ad publicam utilitatem pertinere videbantur, conſideratâ præſentis temporis conditione, viſum fuiſſet numerum prædictum potiùs ampliari, quàm reſtringi in ipſo Capitulo, ſeu Conventu ad electionem Fratrum, uſque ad complementum numeri ſoliti triginta juxta ſtatuta Ordinis hujuſmodi proceſſum exſtitit, & in hujuſmodi ele-

Digitized by Google

ctione aliqui Reges Chriſtiani nominati & publicati,

Et inſuper ſub beneplacito noſtro, licet forſan id aliàs ordinariâ auctoritate fieri potuiſſet, pro majori tamen auctoritate, & roboris firmitate, alii viginti Fratres nondum publicati, ſed tempore ſuo forſan publicandi in Fratres Milites dicti Ordinis creati, & illi annotati fuerunt.

Quare pro parte dicti Caroli Regis, qui etiam Archidux Auſtriæ exiſtit, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut creationi, & annotationi aliorum viginti Fratrum in Capitulo, ſeu Conventu factorum hujuſmodi robur Apoſtolicæ confirmationis adjicere, aliàſque in præmiſſis prædicti Ordinis directione, conſervatione, & augmento oportunè providere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur, qui eumdem Carolum Regem ſpeciali dilectionis affectu ex viſceribus caritatis proſequimur, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, creationem, & annotationem prædictas, & quæcumque inde ſecuta rata & grata habentes, illa, necnon inſtitutionem Societatis, & alia illius Statuta, & ordinationes hujuſmodi, ac in eis contenta quæcumque, Apoſtolicâ auctoritate prædictâ tenore præſentium approbamus, & confirmamus, ac illis plenum firmitatis robur adjicimus, illaque firmiter obſervari debere, & numerum ipſum de triginta ad quinquaginta Fratres ipſius Ordinis præter illius Primatem de cætero ampliari, & extendi poſſe decernimus:

Supplentes omnes, & ſingulos defectus tam juris, quàm facti, ſi qui forſan intervenerint in eiſdem; & nihilominus Statutum, & numerum hujuſmodi ad alios viginti Fratres, ita ut totalis numerus Fratrum dicti Ordinis quinquaginta, & Caput, ſeu Primas, qui pro tempore erit Dux Burgundiæ, heres, & ipſius Caroli legitimus Succeſſor, ac in Ordine Fratrum quinquageſimus primus, & præter illos Cancellarius, Theſaurarius, Secretarius, & Heraldus in ipſo Ordine exiſtant, aliis Statutis, & conſuetudinibus prædictis in ſuo robore permanſuris, auctoritate Apoſtolicâ & tenore prædictis extendimus, & ampliamus,

Ac eumdem Carolum Regem, & pro tempore exiſtentem Primatem, & Fratres ac perſonas dicti Ordinis ab obſervatione dicti Statuti de non eligendis niſi triginta Fratribus, abſolvimus, & promiſſionem, ac juramentum de illo obſervando forſan factum ſeu præſtitum eis relaxamus.

Et inſuper Primati, Confratribus, Cancellario, Theſaurario, Secretario & Heraldo Ordinis hujuſmodi, nunc, & pro tempore exiſtentibus, eorumque, qui nunc, & pro tempore conjugati fuerint, conjugibus, & utriuſque ſexûs liberis, ut Cancellarius ipſius Ordinis pro tempore exiſtens ad Sacerdotium ritè promotus, ſeu Presbyter idoneus per ipſum ad hoc deputandus, ipſos, & eorum ſingulos ab omnibus, & ſingulis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis à jure, vel ab homine quâvis occaſione, vel cauſâ latis, & promulgatis, ac votorum quorumcumque, & mandatorum Eccleſiæ tranſgreſſionibus, manuum violentarum in quaſvis perſonas, non tamen Pontificali aut ſuperiori dignitate fungentes, injectionibus, jejuniorum, & pœnitentiarum eis injunctarum in toto vel in parte omiſſionibus, ac perjuriorum, & homicidii voluntarii, mentalis, ſeu caſualis, (non tamen Preſbytericidii, ſeu Clericidii,) nec non adulterii, inceſtus, ſacrilegii, & fornicationis reatibus, ac omnibus & ſingulis aliis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam dictæ Sedi qualitercumque reſervatis, (exceptis contentis in Bulla in die Cœnæ Domini legi conſuetâ,) de quibus ore confeſſi, & corde contriti fuerint; de reſervatis videlicet ſemel in anno, & in mortis articulo, de aliis verò eidem Sedi non reſervatis caſibus, quoties opus fuerit, abſolvere, ac eis, & eorum cuilibet pro commiſſis debitam abſolutionem impendere, & pœnitentiam ſalutarem injungere,

Necnon vota quæcunque per eos pro tempore emiſſa (Ultra-marino, Viſitationis Liminum Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Sancti Jacobi in Compoſtella, necnon caſtitatis & religionis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare; ac juramenta quæcumque, ex quorum relaxatione alteri præjudicium non generetur, relaxare; necnon ſemel quolibet anno, & in mortis articulo, etiamſi mors non ſubſequatur, plenariam omnium peccatorum ſuorum remiſſionem & abſolutionem, ita ut hujuſmodi plenaria remiſſio in vero mortis articulo eis ſuffragetur, dictâ auctoritate Apoſtolicâ impendere poſſit.

Quodque liceat eis & eorum ſingulis habere Altare portatile, cum debitis reverentiâ, & honore, ſuper quo in locis ad hoc congruentibus & honeſtis, etiam Eccleſiaſtico interdicto ordinariâ vel Apoſtolicâ auctoritate ſuppoſitis, dummodò cauſam non dederint hujuſmodi interdicto, nec eis ſpecialiter interdictum ſit, ac fecerint quantum in eis fuerit, ut in iis propter quæ interdictum ipſum dictâ auctoritate Apoſtolicâ pro tempore oppoſitum fuerit, paritio fiat, & ea executioni debitæ demandentur, ac per eos non ſteterit quominus pareatur, etiam antequam illuceſcat dies, circà tamen diurnam horam, ac etiam circa, vel parum poſt meridiem, per proprium, vel alium Sacerdotem idoneum, in ſua & cujuſlibet ipſorum familiarium, domeſticorum, parentum, conſanguineorum pro tempore exiſtentium præſentia, Miſſas & alia divina officia celebrari facere, & tempore interdicti hujuſmodi in Eccleſiis, januis clauſis divinis officiis intereſſe, & illa, ut præmittitur, celebrari facere, necnon ſi eos tempore interdicti hujuſmodi decedere contingat, eorum corpora Eccleſiæ ſepulturæ, ſine tamen funerali pompa tradi, ipſiſque Euchariſtiam & alia Eccleſiaſtica Sacramenta à quocumque Presbytero idoneo, ubicumque voluerint,

rint, ſalvis juribus Parochialium Eccleſiarum, etiam in die Paſchatis recipere, & Sacerdotibus eligendis hujuſmodi, ut Miſſas, & alia divina officia, ut præfertur, celebrare liberè & licitè poſſint.

Quodque unam, vel duas Eccleſias, ſeu duo, vel tria Altaria unius, vel diverſarum Eccleſiarum, in partibus ubi ſingulos eorum pro tempore reſidere contigerit, per eos, & eorum quemlibet eligendas, ſeu eligenda, quadrageſimalibus, & aliis diebus Stationum Eccleſiarum Urbis, & extra muros ejus viſitando, omnes & ſingulas indulgentias, & peccatorum remiſſiones etiam plenarias conſequantur, quas conſequerentur ſi eiſdem diebus omnes & ſingulas Stationum hujuſmodi, ac ſeptem principales, necnon Sanctæ Mariæ de Populo, & Sancti Gregorii intrà, Cappellæ Scalæ cœli extra muros Urbis hujuſmodi Eccleſias perſonaliter viſitarent; necnon tam quadrageſimalibus butyro, caſeo, ovis, & lacte, quàm aliis anni temporibus, & diebus prohibitis eiſdem butyro, caſeo, ovis, lacte, & aliis lacticiniis, ac tempore neceſſitatis de utriuſque Medici conſilio carnibus abſque conſcientiæ ſcrupulo uti, & veſci liberè & licitè valeant, Apoſtolicâ auctoritate prædictâ earumdem tenore præſentium de ſpeciali gratia indulgemus.

Ac ſingulorum prædictorum uxoribus, & filiabus, ut cum aliquibus aliis honeſtis mulieribus Monaſteria Monialium Sanctæ Claræ, & aliorum Ordinum quorumcumque, etiam incluſarum, ter aut quater in anno, de licentia tamen earum, quæ dictis Monaſteriis præfuerint, ingrediendi, & cum eiſdem Monialibus refectionem ſuſcipiendi, dummodo inibi non pernoctent, auctoritate Apoſtolicâ, & tenore ſupradictis licentiam, & facultatem concedimus.

Non obstantibus præmiſſis, ac quibuſvis Apoſtolicis, necnon in Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus & ordinationibus, necnon Monaſteriorum prædictorum juramento, Confirmatione Apoſtolicâ vel quâvis firmitate aliâ roboratis, Statutis, & conſuetudinibus, ac quibuſvis ſuſpenſionibus, ſeu limitationibus ſimilium remiſſionum, & facultatum per nos, & Sedem prædictam quomodolibet factis, & faciendis; quibus quoad præmiſſa illis aliàs in ſuo robore permanſuris hâc vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Volumus autem, ne, quod abſit, propter hujuſmodi conceſſionem, & remiſſionem, Confratres, ac uxores, & liberi, ac alii prædicti reddantur procliviores ad illicita impoſterum committenda. Quod ſi à ſinceritate fidei, unitate Romanæ Eccleſiæ, ac obedientiâ, & devotione noſtrâ, vel Succeſſorum noſtrorum canonicè intrantium hujuſmodi deſtiterint, aut ex confidentia ejuſdem conceſſionis, vel remiſſionis aliqua commiſerint, conceſſio, & remiſſio prædicta, ac quoad illas præſentes litteræ, eis nullatenus ſuffragentur.

Quodque Indulto celebrari faciendi ante diem parcè utantur: quia cum in Altaris miniſterio immoletur Dominus noſter *Jeſus* Chriſtus Dei Filius, qui candor eſt lucis æternæ, congruit hoc non noctis tenebris fieri, ſed in luce.

Ceterum cùm difficile foret præſentes litteras ad ſingula, in quibus de eis fides forſan facienda foret, loca deferre; volumus, & dictâ auctoritate Apoſtolicâ decernimus, quòd ipſarum tranſumptis manu publici Notarii ſubſcriptis, & ſigillo alicujus Prælati, ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, in judicio, & extra, eadem prorſus fides indubia adhibeatur, quæ adhiberetur eiſdem præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, adjicionis, ſuppletionis, extenſionis, ampliationis, abſolutionis, relaxationis, indulti, conceſſionis, derogationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum an- 1516.
no Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexto decimo, ſexto Kal. Octobris, Pontificatûs noſtri anno quarto.

CAPUT CXV.

Carolus V. *Imperator Diplomate publico teſtatur, ſe in Baſilica B. Mariæ Aquiſgrani Imperiali Diademate coronatum, ſimulque receptum fuiſſe inter Canonicos, anno* 1520.

Carolus Divinâ favente Clementiâ electus Romanorum Imperator ſemper auguſtus, ac Germaniæ, Hiſpaniæ, utriuſque Siciliæ, &c. Rex, Archidux Auſtriæ, &c. debitum cenſemus, & congruum reputamus, ut Prædeceſſorum noſtrorum Imperatorum & Regum divorum in eorum primordiis laudabiles obſervationes proſequamur, & de illis peractis Succeſſoribus vera teſtimonia relinquamus. Hodie ſiquidem in Eccleſia noſtra Beatiſſimæ Dei Genetricis Mariæ Aquiſgrani coronationis noſtræ completis ſolemniis, per honorabiles, devotos, nobis dilectos Decanum & Capitulum ipſius Eccleſiæ, in Canonicum recepti fuimus, ac Regali more & laudabili obſervatâ conſuetudine, ſolito præſtito juramento, portionem canonica-

Digitized by Google

lis præbendæ quotidianâ recepimus miniſtratione, relictis ibidem in uſum ſacrarii ac rei divinæ panno cum pulvinariis, ſupra quæ dictam Eccleſiam ingreſſi primùm noſtras Deo preculas fudimus, & poſtridie panno ſtrato ſupra ſcamnum, in quo ante coronationem noſtram oravimus: deinde trabeâ ſeu chlamyde, Regiâ veſte: item in qua conſecrati ſumus: necnon duabus pallis, ſeu tapetis aureis, uno ſtrato ſuper ſedem in qua ſedebamus ante Altare Beatæ Mariæ Virginis, altero quo ſolium noſtrum Regale, in alto Monaſterio nuncupato exiſtens, opertum atque ornatum fuit.

Solutis etiam juribus more Prælatorum ejuſdem Eccleſiæ, atque propinatis tribus carratis vini optimi, quarum duæ Eccleſiæ noſtræ prædictæ, tertia Collegio Divi Adalberti ejuſdem urbis ceſsêre & diſtributæ fuerunt: cæteraque omnia & ſingula effecimus, quæ dicti Prædeceſſores noſtri in ſuis primordiis apud eandem Eccleſiam facere conſueverunt.

Harum teſtimonio literarum ſigilli noſtri minoris à tergo impreſſi munimine roboratarum.

Datum in Civitate noſtra Imperiali Aquiſgrani, die 23. menſis Octobris, anno Nativitatis Chriſti milleſimo quingenteſimo viceſimo, 1520.
Regnorum noſtrorum, Romani ſecundo, aliorum verò omnium quinto. Carolus.

CAPUT CXVI.

Pius IV. *Pontifex inſtituit Academiam Duacenam, in Gallo-Flandria, ad normam Lovanienſis in Brabantia, anno* 1559, *petente* Philippo II. *Hiſpaniarum Rege.*

Pius Epiſcopus Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Rationi congruit, & convenit honeſtati, ut ea, quæ de Romani Pontificis gratia proceſſerunt, licet ejus ſuperveniente obitu litteræ Apoſtolicæ deſuper confectæ non fuerint, ſuum ſortiantur effectum.

Dudum ſiquidem felicis recordationis Paulo Papa IV. Prædeceſſori noſtro pro parte chariſſimi in Chriſto Filii noſtri, tunc ſui, Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici expoſito, quòd cùm Regio inferioris Germaniæ ipſius Philippi Regis Ditioni hereditario jure ſubjecta, omni ferè ex parte à populis Hæreticis, atque Schiſmaticis cincta, & obſeſſa eſſet, & propter aſſiduas eorum inſidias, peſtiferaſque doctrinas, Catholica illic fides, & animarum ſalus maximo in diſcrimine verſaretur: tam graviter periclitanti in illis partibus fidei Orthodoxæ, & animarum ſaluti aptiſſimum eſſe remedium duxerat, ſi in dicta Regione, quæ à tot tantiſque populis & gentibus incolebatur, præter illam Celeberrimam ac Famoſam Univerſitatem Studii Generalis Lovanienſem, alia quoque ſimilis Univerſitas Studii Generalis erigeretur:

Cui ſic erigendæ Univerſitati Oppidum Duacenſe Atrebatenſis Diœceſis, tam ſalubritate aëris, quàm fœcunditate terræ, & rerum omnium humano victui neceſſariarum copiâ maximè idoneum, & opportunum eſſe, arbitrabatur: & propterea cupiebat ad Omnipotentis Dei laudem & gloriam, ac militantis Eccleſiæ exaltationem, nec non litterarum præcipuè ſacrarum, ſtudii incrementum, Univerſitatem Studii Generalis, in dicto Oppido erigi & inſtitui.

Quare pro parte dicti Philippi Regis eidem Prædeceſſori noſtro humiliter ſupplicato, ut in eodem Oppido Univerſitatem Studii Generalis erigere, & inſtituere, ac aliàs in præmiſſis opportunè providere de benignitate Apoſtolica dignaretur: Præfatus Prædeceſſor, qui in Apoſtolicæ Dignitatis culmine, meritis licet imparibus, tunc conſtitutus, ſedulâ meditatione penſabat, ut per litterarum ſtudia cooperante omnium munerum Largitore, Chriſti fideles virtutibus ornarentur, Juſtitia coleretur, fides in primis Catholica, & Divinus Cultus non modo conſervaretur, verùm etiam noſtris potiſſimè temporibus augeretur atque propagaretur; ad idque præſertim, dum Catholicorum vota Principum id expoſcebant, ſuæ conſiderationis aciem libenter convertebat, aliàſque deſuper diſponebat, prout in Domino pro ſtudiorum ipſius directione, & ſucceſſu felici conſpiciebat ſalubriter expedire: attendens ex litterarum præſertim divinarum ſtudio ſaluti animarum conſuli, & alia ſpiritualia, & temporalia dona univerſo terrarum Orbi provenire:

Hujusmodi ſupplicationibus inclinatus, ſub data videlicet pridie Kalend. Auguſti Pontificatûs ſui anno V. in ipſo Oppido Univerſitatem Studii Generalis in Artibus, naturali ac morali Philoſophiâ, ac Medicinâ, necnon Theologia, & Jure Canonico & Civili, ac quibuſvis aliis licitis Facultatibus & ſcientiis, ad inſtar Lovanienſis prædictæ, ac Pariſienſis, Bononienſis, & Paduanenſis, ac aliarum Studiorum Generalium Univerſitatum, auctoritate Apoſtolicâ erexit, & inſtituit; ac illi ſic erectæ, & inſtitutæ, illiuſque pro tempore exiſtentibus Rectori, Magiſtris, Doctoribus, Lectoribus, Scholaribus, Studentibus, Bidellis, & aliis Officialibus, & perſonis, quod omnibus & ſingulis Privilegiis, libertatibus, & immunitatibus, exemptionibus, favoribus, gratiis, prærogativis, honoribus, & præminentiis Lovanienſi, ac aliis Studiorum Generalium Univerſitatibus hujuſmodi, illarumque pro tempore exiſtentibus Rectoribus, Magiſtris, Doctoribus,

ctoribus, Lectoribus, Scholaribus, Studentibus, Bidellis, & aliis Officialibus ac perſonis, in genere, vel in ſpecie, tam dictâ Apoſtolicâ, quàm Regiâ auctoritatibus, ſeu aliis quomodolibet conceſſis, aut legitimè præſcriptis, & ex nunc in poſterum concedendis, & præſcribendis, ac quibus illæ, & illi utebantur, potiebantur, & gaudebant, ac uti, potiri, & gaudere potuerunt, quomodolibet in futurum, uti potiri, & gaudere:

Necnon iis, qui in dicta ſic erecta Univerſitate, ſeu alibi per tempus debitum ſtuduiſſe, ac ſcientiâ & moribus idonei eſſe comperti forent, quòd in Artibus, & Philoſophia, & Medicina, ac Theologia, necnon Jure Canonico & Civili, ac aliis Facultatibus, & Scientiis prædictis, Baccalaureatûs etiam formalis, & Licentiaturæ, ac Doctoratûs, Magiſterii, à pro tempore exiſtente ipſius Univerſitatis Duacenſis Rectore, ſeu aliàs juxta ejuſdem Univerſitatis deſuper edendas Conſtitutiones recipere, & ipſorum graduum ſolita inſignia ſibi exhiberi facere, ac poſtquam gradus hujuſmodi recepiſſent, ac illorum inſignia ſibi exhibita fuiſſent, ut præfertur, Facultates, in quibus promoti eſſent, legere, & interpretari, ac in iis diſputare, necnon quoſcunque actûs gradui, ſeu gradibus per eos receptis convenientes exercere, aliàſque omnibus & ſingulis Privilegiis, favoribus, gratiis, prærogativis, & indultis, quibus ceteri in Lovanienſi, & aliis Univerſitatibus prædictis juxta illarum Conſtitutiones & mores, ad gradus prædictos promoti de jure, vel conſuetudine, ſeu aliàs utebantur, potiebantur, & gaudebant, ac uti, potiri, & gaudere poterant quomodolibet, in futurum uti, potiri, & gaudere in omibus, & per omnia, perinde ac ſi gradus ipſos in Lovanienſi, aut aliis Univerſitatibus Studiorum hujuſmodi juxta conſtitutiones & mores prædictos ſuſcepiſſent;

Necnon Rectori & Doctoribus, & Scholaribus Univerſitatis Duacenſis hujuſmodi pro tempore exiſtentibus, quod pro ſalubri ipſius Univerſitatis directione & conſervatione, ac illius Rectoris, Magiſtrorum, Doctorum, Lectorum, Bidellorum, ac aliorum Officialium electione, nominatione, & proviſione, & Scholarium eorundem manutentione, quæcunque Statuta, & Ordinationes licita & honeſta, & ſacris Canonibus non contraria, facere & edere liberè & licitè valerent, eâdem auctoritate Apoſtolicâ conceſſit pariter, & indulſit.

Non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, Privilegiis quoque & indultis, & Litteris Apoſtolicis quibuſvis, ſub quibuſcunque tenoribus ac formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis Decretis etiam iteratis vicibus conceſſis, probatis, & innovatis.

Quibus omnibus dictus Prædeceſſor etſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, individua, & expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, vel alia aliqua exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitùs omiſſo, & formâ in illis traditâ obſervatâ, inſerti forent, pro ſufficienter expreſſis habens, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, eâ vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogativis, ceteriſque contrariis quibuſcunque.

Ne autem de erectione, inſtitutione, conceſſione, indulto, & derogatione Prædeceſſoris hujuſmodi, quòd ejus ſuperveniente obitu Litteræ Apoſtolicæ deſuper confectæ non fuerunt, valeat quomodolibet hæſitari, dictuſque Philippus Rex illorum fruſtretur effectu, voluimus, & decrevimus, quòd erectio, inſtitutio, conceſſio, indultum, & derogatio hujuſmodi perinde à dicta die pridie Kalend. Auguſti ſuum ſortiantur effectum, ac ſi ſuper illis ipſius Prædeceſſoris Litteræ ſub ejuſdem diei data confectæ fuiſſent, prout ſuperiùs enarratum. Quòdque præſentes Litteræ ad probandam plenè erectionem, inſtitutionem, conceſſionem, indultum, & derogationem prædictam ubique ſufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo quinquageſimo nono, octavo Idus Januarii, Pontificatûs noſtri anno primo. 1559.

CAPUT

CAPUT CXVI.

GREGORII XIII. *Papæ Diploma ad* PHILIPPUM II. *Regem Catholicum datum anno* 1572, *quo permittit creari novos Equites Ordinis Aurei Velleris extra Capitulum ſeu Comitia Ordinis.*

GREGORIUS Papa XIII. Cariſſime in Chriſto Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

EXPONI nobis nuper feciſti, quòd ad præſens vacant plura loca & Officia Ordinis ſeu
Vulgò Tuſon d'Or. Societatis Velleris Aurei, *Del Tuſon* vulgò nuncupati, & dubitas de locis & Officiis hujuſmodi extra Capitulum dicti Ordinis diſponere ſeu providere poſſe.

AD omnem igitur dubitandi materiam tollendam, tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, Tibi, ut hâc vice de locis & Officiis hujuſmodi extra dictum Capitulum, quatenùs id aliter facere nequeas, ad tui beneplacitum, diſponendi licentiam & facultatem, Apoſtolicâ Auctoritate, tenore præſentium, concedimus.

NON obſtantibus, dicti Ordinis, juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis, Statutis & conſuetudinibus, ſtabilimentis, uſibus & naturis, etiamſi in illis caveatur expreſsè, quòd illa Officia extra dictum Capitulum conferri non poſſent, & aliter factæ collationes & proviſiones nullæ eſſent, Privilegiis quoque, Indultis & litteris Apoſtolicis in contrarium quomodolibet conceſſis approbatis & innovatis (quibus omnibus, eorum tenores in præſentibus pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus) ceteriſque contrariis quibuſcumque.

DATUM Romæ apud S. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die XV. Octobris, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, 1572.
Pontificatûs noſtri anno ſexto.

CAPUT CXVII.

CLEMENTIS VIII. *Papæ Diploma ad* PHILIPPUM II. *Hiſpaniarum Regem anno* 1596. *miſſum, ejuſdem argumenti, prout præcedens.*

CLEMENS Papa VIII. Cariſſime in Chriſto Fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CÙM aliàs vacantibus pluribus locis & Officiis Ordinis ſive Societatis AUREI VELLERIS, *Del Tuſon* vulgò nuncupati, de quibus Tu forſan dubitabas, an extra Capitulum dicti Ordinis providere poſſes, felicis recordationis Gregorius XIII. Prædeceſſor noſter, ſupplicationibus tuis inclinatus, Tibi, ſi extra dictum Capitulum generale ejuſdem Ordinis de illis aliter diſponere non poſſes, de iis extra illud liberè & licitè providendi licentiam & facultatem conceſſerit, prout in ejuſdem Gregorii Prædeceſſoris, in forma Brevis, decimo quinto Octobris, anni milleſimi quingenteſimi ſeptuageſimi ſecundi, Pontificatûs ſui anno ſexto, expeditis litteris pleniùs continetur, quarum vigore, ſicut nobis exponi feciſti, Tu de pluribus ejuſdem Ordinis locis & Officiis tunc vacantibus diſpoſuiſti, ſive providiſti:

CUMQUE nunc de aliis etiam, quæ poſtea vacarunt, ſimiliter providere cupias, eamque ob rem ejuſdem Gregorii Prædeceſſoris licentiam ac facultatem, uſque ad numerum locorum dicti Ordinis nunc vacantium completum, per Nos extendi & ampliari, ſive illam tibi de novo concedi, per dilectum Filium Nobilem Virum ANTONIUM DE CARDONA, Sueſſæ Ducem, Tuum apud Nos Oratorem, à nobis poſtulaveris:

NOS ſupplicationibus tuis hujuſmodi inclinati, litterarum prædicti Prædeceſſoris tenorem pro expreſſo habentes, Tibi de omnibus locis atque Officiis dicti Ordinis, nunc vacantibus, quatenùs extra dictum Capitulum de illis aliter diſponere aut providere nequeas, ad tuum beneplacitum, uſque ad numerum locorum dicti Ordinis completum, extra idem Capitulum generale, diſponendi & liberè ac licitè providendi licentiam & facultatem, Apoſtolicâ Auctoritate, tenore præſentium, concedimus & impartimur.

NON obſtantibus dicti Ordinis..... *ut ſuprà.*

DATUM Romæ apud S. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die XV. Januarii, MDXCVI. 1596.
Pontificatûs noſtri anno quarto.

FINIS LIBRI PRIMI.

Digitized by Google

AUBERTI MIRÆI DIPLOMATUM BELGICORUM LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

DAGOBERTUS I. *Francorum Rex Mercatum conſtituit in Oppido S. Dionyſii, prope Lutetiam Pariſiorum, anno* 630.

DAGOBERTUS Rex Francorum, Vir Illuſter, Leuthoni, Vulfioni, Rauconi, Comitibus, & omnibus Agentibus noſtris, Vicariis, Centenariis, & ceteris miniſtris Reipublicæ noſtræ.

COGNOSCAT ſollicitudo & prudentia veſtra, qualiter volumus & conſtituimus, in honore Domini & glorioſi patroni noſtri DIONYSII Mercatum conſtituendo, ad Miſſam ipſam, quæ evenit ſeptimò Idus Octobris, ſemel in anno, de omnes negotiantes in regno noſtro conſiſtentes, vel de ultra mare venientes, in illa ſtrada quæ vadit ad Pariſius, in loco qui dicitur Paſellus S. Martini.

ET ſciatis noſtri Miſſi ex hoc mercato, & omnes civitates in regno noſtro, maximè ad ROTHOMÒ porto, & WICUS porto, qui veniunt de ultra mare pro vino, melle, vel garantia, emendum: & iſto altero anno, ſeu ante ſit ipſe telo neus indultus uſque ad tertium annum, & inde in poſtea de unaquaque quarrada de melle perſolvant partibus S. Dionyſii ſolidos duos, & unaquæque quarrada de garantia ſimiliter ſolidos duos.

ET illi Saxones, & Ungarii, & Rothomenſes, & ceteri pagentes de alias civitates perſolvant de illos navigios de unaquaque quarrada denarios duodecim, & vultaticos, & paſſionaticos, per omnes ſucceſſiones & generationes illorum, ſecundùm antiquam conſuetudinem.

JUBEMUS etiam, ut ipſe mercadus per quattuor ſeptimanas extendatur, ut illi negotiatores de Longobardia, ſive Hiſpania, & de Provencia, ac de alias regiones illuc advenire poſſent.

ET volumus atque expreſsè præcipimus, ut nullus negotiator in propago Pariſiaco audeat negotiare, niſi in illo mercado, quem in honore S. Dionyſii conſtituimus & ordinamus.

ET ſi quiſlibet hoc fecerit, bannum noſtrum pro hoc perſolvat, ad partem S. Dionyſii.

PRÆCIPIMUS denique & expreſsè vobis mandamus, omnes Agentes ſeu juniores vel ſucceſſores noſtri præſentes & venturi, ut nullum umquam impedimentum pars S. Dionyſii habeat ex parte noſtra & veſtra, neque intra ipſa Civitate Pariſus, neque ad foras in ipſo pago: teloneos, vel navigios, portaticos, rivaticos, rotaticos, vultaticos, themonaticos, ceſpetaticos, pulveraticos, foraticos, meſtaticos, laudaticos, ſaumaticos, ſalutaticos, omnia & ex omnibus quidquam ad partem noſtram, vel Fiſco publico, de ipſo mercado ex ipſa mercimonia exactare potuerit, pars S. Dionyſii vel ſui agentes in perpetuo habeant, per hanc noſtram Indulgentiam & Auctoritatem.

ET ut hæc noſtra præceptio de ipſo loco noſtris & futuris temporibus firmior habeatur, manus noſtræ ſubſcriptionibus eam ſubter decrevimus roborare, & de annulo noſtro ſigillare juſſimus.

Ego Dagobertus Rex ſubſcripſi. Dado obtulit.

630. Datum die tertiâ Kalendas Auguſti, anno ſecundo Regni Dagoberti, Compendio, feliciter in Dei nomine, amen.

Dagoberti, Francorum & Auſtraſiorum Regis, Diploma, etſi barbarum, ſi dictionem ſpectes, tamen pium & antiquorum vocabulorum plenum, hîc viſum fuit ob oculos ponere; ut illius ævi ſtilum & pietatem agnoſcamus ac veneremur.

Additio. Diploma hoc, aliaque plura exactè collecta vide in *Hiſtoria Regalis Monaſterii S. Dionyſii*, in folio, quam anno 1706. evulgavit *R. P. Felibien* Pariſinus, ejuſdem Cœnobii Benedictinus Reformatus, qui ſub Iconibus pulcherrimis, Mauſolea Regum, ac Principum Galliæ Mauſolea, uti & Theſaurum pretioſiſſimarum Reliquiarum, ornamentorum Regiorum, aliorumque monumentorum exhibuit. Vide item infra Origines Benedictinas.

CAPUT II.

Dagobertus I. *Francorum Rex poſſeſſiones Eccleſiæ Metropolitanæ Treverenſis confirmat.*

Diploma auctum & emendatum juxta Annales Trevirenſes P. Broweri ad an. 643.

Dagobertus Rex Francorum Viris Illuſtribus, Ducibus, Comitibus, Domeſticis & omnibus Agentibus tam ultra quàm citra Rhenum, & ultra Ligerim, tam abſentibus quàm præſentibus.

Illud ad augmentum vel ſtabilitatem regni noſtri ſine dubio in Dei nomine credimus pertinere, ſi Sacerdotum, vel Eccleſiarum Dei rectis petitionibus annuentes, id quod noſtris auribus patefecerint, perducimus ad effectum.

Ideo noverit omnium fidelium noſtrorum.... ſagacitas, quia Vir Apoſtolicus Pater noſter, Domnus Modowaldus, Archiepiſcopus Eccleſiæ Trevericæ, Præceptum afferens ad nos, præceptionibus Prædeceſſorum anteriorum Regum, Parentum noſtrorum, Sigeberti, Theodeberti, Theoderici, imoque bonæ recordationis Hlotharii glorioſi Regis, Genitoris noſtri, manibus roboratum;

In quo erat inſertum, quòd non ſolùm idem Genitor noſter, verùm etiam præfati Prædeceſſores ejus, Reges videlicet Francorum, omnes res, quaſcunque boni & ſancti Viri, pro divinæ contemplationis intuitu, ad partem S. Petri, Treverenſis Eccleſiæ delegaverunt, ſuorum præceptorum auctoritate confirmarunt, quatenus eorum regnum ſuperno auxilio tueretur, & poſtmodum ipſi in æthereo regno, cum Chriſto fine carente gaudere poſſent.

Itaque pro rei firmitate idem præfatus Præſul Modowaldus deprecatus fuit Sublimitatem noſtram, ut Paternum ac Prædeceſſorum morem ſequentes, hujuſcemodi noſtræ auctoritatis Præceptum, ob amorem Dei & reverentiam S. Petri, de iiſdem rebus juberemus fieri; cujus petitioni libenter aſſenſum præbuimus, & hoc noſtræ auctoritatis Præceptum erga ipſam Eccleſiam, pro divini cultûs amore, & animæ noſtræ remedio, fieri decrevimus;

Per quod præcipimus atque jubemus, ut omnes res, vel facultates ad Eccleſiam S. Petri Trevericæ Urbis pertinentes, ſcilicet Cellam S. Hilarii, quæ nunc appellatur (1) S. Maximini, quæ eſt in prædio S. Petri conſtructa, & Cellam S. Paulini & S. Eucharii, & Monaſterium S. Mariæ, quod idem præfatus Pontifex Modowaldus, in territorio S. Petri nuper à fundamento conſtruxit, & vocatur Horrea, Baſilicamque S. Martini, ſitam in pago Maiginenſi, & ceteras Baſilicas, caſtella, vicos, villas, vineas, ſilvas, homines, vel quicquid, largiente divinâ clementiâ, deinceps ad eamdem augmentandam Eccleſiam tribuetur, circa Rhenum & Ligerim fluvium, in regno noſtro conſiſtentia, omnia ſub jure & poteſtate S. Petri Treverenſis Eccleſiæ, ejuſque Pontificis, perpetualiter mancipata permaneant.

Præterea pari modo etiam ſtatuimus, ut nullus ex publicis judicibus, vel aliquis ex judiciaria poteſtate, in Monaſteria, Eccleſias, caſtella, vicos, vel agros, loca, ſeu reliquas poſſeſſiones prædictæ Eccleſiæ, tam ultra quàm citra Rhenum, vel Ligerim fluvium, in pagis vel territoriis, quæ infra poteſtatem regni noſtri memorata poſſidet Eccleſia, vel quæ deinceps in jure ipſius ſancti loci voluerit divina poteſtas augeri, ad cauſſas audiendas, vel freda aut tributa, aut conjectos aliquos exigendos, aut manſiones vel paratas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ diſtringendos, vel injuſtas exactiones requirendas, vel teloneum exigendum, noſtris & futuris temporibus, ingredi audeant; vel ea quæ ſupra memorata ſunt nequaquam penitus exigere præſumant.

Sed liceat memorato Præſuli, ſuiſque Succeſſoribus, omnia præfata Monaſteria, villas, vicos, & caſtella, cum ſuis adjacentibus, integrè perpetuo tempore, pro remedio animæ noſtræ, eu Parentum noſtrorum, ſicut in Præcepto piiſſimi Genitoris noſtri continetur, quieto ordine poſſidere, & noſtro fideliter parere imperio.

Sed, ut hoc noſtræ auctoritatis Præceptum, pleniorem in Dei nomine obtineat vigorem, & à fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtris videlicet præſentibus & futuris temporibus veriùs credatur, & diligentiùs à Succeſſoribus noſtris conſervetur, manu id propriâ, cum Luidis noſtris ſuperfirmavimus, & annuli noſtri Datum anno Regni XII.
impreſſione ſignari juſſimus.

Dagobertus Rex Francorum.
Cunibertus gratiâ Dei Colonienſis Epiſcopus,
Abbo Metenſis Epiſcopus,
Principius Spirenſis Epiſcopus,
Pippinus Major domûs.

C A-

(1) De SS. Maximino, Modoaldo, Paulino & aliis fusè egimus in Faſtis noſtris Belgicis.

CAPUT III.

Horreënſi Virginum Benedictinarum Monaſterio apud Treveros dat privilegium LEO *Papa III. circa annum* 682.

EGo LEO Vicarius S. Petri Principis Apoſtolorum, meritis quidem impar, vice tamen ipſius dignitate Romani fungens Præſulatus, Cœnobium HORREENSE à MODOWALDO Treverorum Archiepiſcopo, ſubminiſtrante beata MODESTA, filia ſororis ejus, è regalibus (1) *Horreis*, à quibus & nomen accepit, ad Divini Cultûs officium reſtaurandum poſt diſceſſum beatæ Virginis IRMINÆ, quæ prima hunc locum provehendum ſuſcepit, tantâ reverentiâ & honore apprimè donatum accepimus, ut matre iſtius congregationis vitâ excedente, nulla ab extraneis quocumque modo, ſed una ex ipſis ſubrogetur, Principibus Eccleſiæ Treverenſis ex conſulto faventibus, Sororibus electione potitis, ipſo quoque Præſule devotè annuente.

QUOD tantâ auctoritate ſubnixum, ut in æternum ſtabile permaneat & fixum, in nomine Jeſu Chriſti Domini noſtri, ſanctique Prædeceſſoris Petri, & omnium electorum Dei, æterno ſervetur damnandus judicio, ſi quis Prælatus tanto hìc commorantes exinaniverit privilegio. Fiat, fiat, amen, amen.

HOc Privilegium datum fuit poſt mortem S. Irminæ quæ adhuc vixit anno 716. ergo fuit datum à Leone III. qui fuit electus anno 795. & vixit uſque ad annum 815. Aut hìc, aut ſequenti folio eſt error in data.

De S. Irmina, Dagoberti Francorum Regis filia, Martyrologio Romano inſcripta, in Faſtis & Annalibus Belgicis tractavimus.

(1) HORREENSIS Abbatia Virginum Nobilium, Treviris, ab horreo ſeu granario regio in Domum Dei verſo, nomen obtinuit.

CAPUT IV.

S. IRMINA, DAGOBERTI I. *Francorum Regis filia, dat S. VVillibrordo, Epiſcopo Ultrajectino, medietatem Epternaci Oppidi (ubi nunc Abbatia Benedictina) in Ducatu Lutzeburgenſi, itemque Baſilicas à ſe ibidem ædificatas, cum variis prædiis, anno* 698. *aut* 699.

DOMINO ſancto ac venerabili in Chriſto patri WILLIBRORDO Epiſcopo (1) IRMINA, in Chriſto Deo ſacrata Abbatiſſa.

DUM ab omnibus non habetur incognitum, quod ego, inſpirante miſericordiâ Chriſti, pro conſilio virorum Apoſtolicorum, Patrum noſtrorum, Domini (2) Baſini & Domini (3) Leotwini, Epiſcoporum, ſeu & pro conſenſu Sororum noſtrarum Chriſto ſervientium, quæ nobiſcum ſunt congregatæ, Baſilicas in nomine S. Trinitatis, vel in honore glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, Genitricis Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſeu & Beatiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli, vel ceterorum Sanctorum, in villa mea propria, quæ vocatur (4) EPTERNACUS, ſita ſuper fluvio Surâ, ſeu & Monaſteriolum ibidem ad Monachos peregrinos converſandum, vel... pauperes ibidem alimoniam petendum, pro divino reſpectu, vel pro animæ meæ remedio conſtruxi; & dum ſanctitas & dilectio veſtra erga me vel Monaſterium meum aſſiduè agitur:

IGITUR decrevi apud animum meum, ut vos de rebus meis propriis in aliquo conſolari deberem; quod ita ſpontaneâ voluntate feci. Idcirco dono vobis, donatumque eſſe volo, memoratas Baſilicas Sanctorum, ad gubernandum vel dominandum.

ITEMQUE dono vobis ad ſupradicta loca Sanctorum, portionem meam in ipſa Villa EPTERNACO, hoc eſt, quamtumcumque ex ſucceſſione paterna vel materna mihi obvenit, tam in domibus quàm ædificiis, manſis, mancipiis, vineis, terris, campis, pratis, ſilvis, paſcuis, aquis aquarumque decurſibus, ſeu & paſtores vaccarios, porcarios, vervecarios, cum gregibus eorum, vel cum appenditiis ſuis, id eſt, Badalingo, Mathofovillare, vel portionem noſtram in Oxiuvillare; exceptis hominibus illis, quos

(1) DE S. IRMINA, Abbatiſſa ac Fundatrice Monaſterii Horreënſis in Urbe Treverenſi, itemque de Willibrordo fusè deſerui in Faſtis & Annalibus Belgicis.

(2) BASINUS. Primùm Abbas S. Maximini Treverenſis, pòſt Archiepiſcopus Treverenſis.

(3) LEOTWINUS, ſeu Leodewinus, niſi fallor, fuit Avunculi ſui Baſini Succeſſor in Epiſcopatu ſeu Archiepiſcopatu Treverenſi: quem alii nuncupant Ledwinum ſeu Lutwinum, & ſcribunt fuiſſe Abbatem ac Fundatorem Monaſterii Mediolacenſis. Vivente autem Avunculo ſuo, potuit Leodewinus ſeu Ledwinus fuiſſe Epiſcopus, ad converſionem gentilium ordinatus, more illius ævi.

(4) EPTERNACUS. Eſt illic hodie celebris Abbatia Benedictinorum, de qua vide infra Origines Benedict.

Digitized by Google

quos per epiſtolas noſtras ingenuos relaxavimus.

SIMILITER dono vobis, vel ad ſupradictas Baſilicas, vineæ pedecuram unam in (5) monte Viennenſi, cum vinitore, nomine Alitfrido, cum omni peculiari ſuo.

ISTA omnia, ut dixi, ad ipſa loca Sanctorum, vel vobis, à die præſenti, tradimus atque transfundimus, ad gubernandum vel ad dominandum: eâ ratione, ut quidquid de re ſuperiùs memorata in Dei nomine facere volueritis, liberam & firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem.

NAM ſi quis contra hanc Chartulam donationis meæ venire tentaverit, inferat fiſco auri libras decem, argenti pondo viginti, manente nihilominus firmitate.

ACTUM Treveris, (6) ſub die Kalend. Novembris, (7) anno IV. Domini noſtri CHILDEBERTI Regis.

EGO Huncio in Chriſti nomine Presbyter hanc Chartulam donationis, jubente Dominâ meâ Irminâ, perſcripſi: & ipſa ſubter manu propriâ, unà cum teſtibus, firmavit, & qui ſubſcripſerunt, in præſenti rogavit.

Ego IRMINA in Chriſti nomine hanc donationem relegi.

Baſinus Epiſcopus.

Leodowinus Epiſcopus.

Theodefridus Presbyter.

Waltharius Diaconus.

Gangbertus Presbyter.

Hudobertus Presbyter.

(5) VIENNENSI monte. Deſignatur Vianen ſeu Vianden Oppidum, in ditione Luxeburgenſi, Comitatûs titulo clarum, ad gentem Naſſaviam pertinens: ut ſuprà pag. 219. dixi.

(6) SUB DIE Kal. Novembris. Theofridus Abbas Epternacenſis, in ms. hiſtoria S. Willibrordi, dicit, in Kalendis Decembris.

(7) ANNO IV. Childeberti. Annus quartus Childeberti Regis occupat partim annum Chriſti *698*, partim annum *699*.

Cæterùm Irmina dedit S. Willibrordo portionem ſuam in Villa Epternaco, hoc eſt, medietatem Oppidi Epternacenſis: cujus Oppidi muris incluſa eſt illuſtris Abbatia Monachorum Benedictinorum, S. Willibrordi nomine & ſacris oſſibus clara.

Alteram dicti Oppidi medietatem Pipinus Herſtallius, Major Domus Regiæ, dedit eidem S. Willibrordo, anno XII. regni ejuſdem Childeberti: ut citato loco idem Theofridus narrat. Vide inferiùs Origenes noſtras Benedictinas.

CAPUT V.

CHILDEBERTUS *Francorum Rex Solemium, agri Fanomartenſis Villam, dat Monaſterio S. Dionyſii in Francia, anno 705. aut 706.*

CHILDEBERTUS Rex Francorum, Vir inluſter. Si aliquid ad loca Sanctorum vel Monaſteria, quæ pro opportunitate locis Sanctorum pertinent, præſtamus vel concedimus, hoc nobis ad laudem & æternam retributionem, in Dei nomine, profuturum confidimus.

IGITUR cognoſcat magnitudo ſeu * utilitas omnium tam præſentium quàm futurorum, quòd Nos Villa noſtra nuncupata (1) SOLEMIO, quæ ponitur in pago (2) Fanomartinenſe, ſuper fluvio Save, unà cum omni mercato vel adjacentia ſua, & quidquid Fiſcus noſter tam de garantia quàm de merceria ibidem tenuit, vel de qualibet couſtuma ibidem poſſiduit, etiam & oratorio illo ad (3) Crucem, quæ ſubjungit, ab ipſo termino de ipſa Villa Solemio, quæ eſt conſtructa in honore S. Martini, cum omnibus ſuis, quæ ibidem adſpiciunt, ubi MADALGISELUS ſervus noſter cuſtos præeſſe videtur, id eſt, tam terris, domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, vineis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarum decurſibus, peculiis, præſidiis, gregibus & paſtoribus, farinariis, mobilibus & immobilibus, re exquiſitâ ad integrum, ut diximus, quidquid ad ipſam Villam adſpicere videtur, & uſque nunc ibidem Fiſcus noſter fuit, ad Baſilicam Domni Dionyſii Martyris, ubi ipſe pretioſus Domnus in corpore requieſcit, ubi Venerabilis Vir CHILARDUS Abba præeſſe videtur, ut diximus, cum omni integritate ad ipſam Villam pertinente vel adſpiciente, plenâ & integrâ gratiâ, jure proprietario, ſub emunitatis nomine, tum omnes redibitiones ſibimet conceſſas, ad opus ipſius Domni Dionyſii, vel omnis congregationis ſuæ ibidem conſiſtentis, ſicut viſi fuimus ſibi conceſſiſſe, adeoque per præſentem præceptionem decernimus ordinandum, quòd in perpetuum volumus eſſe manſurum.

UT neque vos, neque juniores ſeu ſucceſſores veſtri, nec quilibet de judicaria poteſtate de

prædicta

* Fortè vilitas.

DIploma iſtud CHILDEBERTI II. Regis Francorum recitant Jacobus Guiſius in Mss. Hannoniæ Annalibus, & Jacobus Doubletius in Hiſtoria Abbatiæ S. Dionyſii in Francia, Pariſiis anno 1625. edita.

CHILDEBERTUS porrò anno 694. regnare cœpit, & anno 711. vivere deſiit. Quo regnante, hoc eſt, circa annum 697. S. Willibrordus fuit creatus Friſonum Archiepiſcopus: ut Beda tradit in Hiſtoria Anglorum.

(1) SOLEMIUS, vel Solennus, Villa in pago Fanomartenſi, eſt hodie Vicus Hannoniæ, vulgò *Soleſmes* nuncupatus. Colvenerius putat pertinere hodie ad Archiepiſcopum Cameracenſem, eumque emiſſe à Religioſis S. Dionyſii.

(2) De FANO MARTIS, *Famars*, & Pago Fanomartenſi ſeu Fanomartinſi, juxta Valencenas, vide ſupra pag. 9. in Notis.

(3) AD CRUCEM, Crux Hannoniæ vicus, Gallicè *la Croix*.

(4) CHILARDUS Abbas, Jacobo Guiſio Tailardus.

Digitized by Google

prædicta Villa Solemio, ſicut uſque nunc Fiſcus noſter ſperare potuit, ad partem prædictæ Baſilicæ Domni Dionyſii, nec ad agentes ſuos, nullâ repulſione, nec ullum impedimentum exinde facere non præſumatis, ſed, ut diximus, ex munere noſtræ largitatis ipſa Villa Solemius cum omnibus integretur vel ſolidetur, unà cum adjacentiis ſuis ad ſe pertinentibus vel aſpicientibus, unàque cum ſupraſcripto Oratorio S. Martini ad Crucem, cum eo quod ibidem adſpicitur, pars ipſius Baſilicæ Domni Dionyſii, vel omnis ipſa Congregatio ſua, omni tempore, ſub emunitatis nomine, jure proprietario, abſque cujuſlibet refragatione aut impedimento habeat: utque conceſſa atque indulta ad ipſam Baſilicam Domni Dionyſii Martyris, & futuris, Deo auxiliante, temporibus proficiant in augmentis.

Et ut hæc præceptio firmior ſit, manus noſtræ ſubſcriptione ſubter eam decernimus roborare.

Signum Childeberti Regis.

Cancellarius Bralamo, jubente Domno Rege, ſubſcripſit.

Datum Confintiſce, Martii die XII. anno verò XII. Regni noſtri. 705. aut 706.

Mamarctas in Dei nomine recognovit feliciter, amen.

CAPUT VI.

Carolus Magnus *Rex Francorum, & poſt Imperator, Liſidunam Bataviæ Villam dat Cathedrali Eccleſiæ Ultrajectinæ, S. Martino ſacræ, anno* 780.

Correctum ex Hiſtoria Ultraject. Wilhelmi Hedæ.

Karolus Dei gratiâ Rex Francorum & Longobardorum, ac Patricius Romanorum...... Si enim ex his quæ divina pietas nobis largiri dignata eſt, locis venerabilibus concedimus: hoc nobis ad æternam beatitudinem procul dubio pertinere confidimus.

Ideo compertum ſit omni fidelium noſtrorum magnitudini, qualiter donamus ad Baſilicam (1) S. Martini, quæ eſt conſtructa in Trajecto veteri ſubtus (2) *Doreſtado*, ubi Venerabilis Vir (3) Albricus Presbyter atque electus Rector præeſſe videtur, hoc eſt, Villam noſtram nuncupante (4) *Liſiduna*, in pago qui vocatur *Flebite*, ſuper alveum (5) *Hemi*, cum omni integritate vel adjacentiis ſeu appenditiis ſuis, id eſt, cum terris, manſis, domibus, ædificiis, mancipiis, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, omnia, & ex omnibus quantumcunque Wiggerus Comes ibidem per noſtrum beneficium tenuit; etiam & foreſtas illas, quarum vocabula ſunt; *Hengeſtſchote*, *Fornheſe*, *Mokoroth*, *Widock*, quæ ſunt de ambabus partibus *Hemi*.

Similiter donamus ad Baſilicam S. Martini, Eccleſiam quæ eſt ſuper *Doreſtad* conſtructa, & vocatur (6) *Ubkirika*, de omnique parte centum perticas terræ, ut omni tempore prædicta Baſilica ſpacium terræ centum perticas habere debeat, & cum ea (7) ripaticum illum ſuper Lockiam & (8) Inſulam illam prope ipſam Eccleſiam ad partem Orientalem inter Rhenum & Lockiam.

Hæc verò omnia tradimus à die præſenti ad præfata ſancta loca perpetualiter poſſidendum.

Ideo hanc præceptionem authoritatis noſtræ ſcribere juſſimus, ut ab hac die jam memoratus Albricus Presbyter ſive Succeſſores, qui

Additio. Hoc Diploma retulit *Aub. Miræus* in priore horum Diplomatum Belgicorum editione, ex Annalibus Genealogicis Familiæ Comitum de Lynden & Reckhem, Authore *Chriſtophoro Butkens* S. Salvatoris Antverpiæ Ordinis Ciſtercienſis Prælato. Sed mutilatum atque corruptum eſt: extat autem integrum & genuinum apud *Wilhelmum Heda* in Hiſtoria Epiſcoporum Ultrajectenſium ab *Arnoldo Buchelio* illuſtrata, pag. 42. qui has Notationes ad illud Diploma adjecit.

Donatio hæc continet omnem tractum circa Hemum fluvium, ubi Emersfurt (nunc *Amersfortum*) Leuſden uſque ad Doreſtadum, Foreſtas quas *Wilderniſſen*, aut *Veenen* vocant, quæ prope Amerongen, Elſt, Wageningen, Eede adhuc conſpiciuntur: in quibus Epiſcopi Trajectenſes, aut eorum donatione Præpoſitus S. Joannis, maximè in Eede, Wageningen & Weelchmourhoutius, &c. decimas habent.

At hoc Diploma nuper quidam impoſtor (deſignat hîc Prælatum *Butkens*) ut magno alicui Viro * blandiretur, corrumpere & pervertere non dubitavit; & pro *Liſiduna*, *Lindinium* reponere, qui locus eſt in Betua; quales ſanè homines peſtes ſunt in antiqua Hiſtoria, & odio omnibus veritatis antiquæ amatoribus eſſe debent. *Ita Buchelius, loco ſupra citato.*

* Comiti de Reckhen.

(1) S. Martini. Baſilica eſt Cathedralis in Trajecto inferiore, ad veterem Rheni alveum, quod hodie Ultrajectum vocant, *Utrecht*.

(2) Dorestadum, ſeu Doreſtatum, *Wyck te Duerſtede*, Oppidum ditionis Ultrajectinæ ad eundem Rheni veterem alveum.

(3) S. Albericus, ſeu Albricus, Epiſcopus Ultrajectinus, à nobis laudatur in Faſtis Belgicis 14. Novembris.

(4) Lisiduna, vulgò *Leuſden*, non Lindinia, uti ſuppoſuit Prælatus Butkens in Annalibus Genealogicis Familiæ Lindanæ.

(5) Heym, poſtea dictum eſt *Aeymenberch*.

(6) Ubkirika, id eſt, ſuperior Eccleſia, quæ ſupra Doreſtadum erat: quem verò hiſce verbis locum deſignet, prorſus ignoro.

(7) Ripaticum illum super Leckium. Ripaticum eſſe puto, quod pro conſervanda vel munienda ripa debetur vectigal.

(8) Insulam illam. Signantur hîc Pagi, *Doorne* & *Cothen*, qui ſunt inter alveum antiquum *Rheni* & *Lecca*. Nam cum Rhenus olim à parte Orientali de *Dorſtadt* Trajectum versùs inter Villas Thorne, Wercunde, Odike, & Vechte fluxerit, Lecca verò parvo tantùm rivulo infra Doreſtadum ad occaſum perrexerit, tanquam in Inſula omnes prædictas & adjacentes Villas complexus eſt.

qui fuerint Rectores ejuſdem ſancti loci, prædicta loca ad opus jam dictæ Baſilicæ habeant, teneant, gubernent, regant, atque diſponant, & quicquid exinde ad profectum ipſius ſancti loci facere elegerint, libero perfruantur arbitrio.

Et nullus quiſlibet de Judiciaria poteſtate, aut quælibet perſona prædicto Albrico Presbytero, neque Succeſſoribus ſuis de jam dictis rebus inquietare aut contra rationis ordinem, vel calumniam generare quoquo tempore præſumant, ſed per noſtrum largitatis præceptum prædicta Baſilica jure valeat obtinere firmiſſimo.

Et ut hæc authoritas firmior habeatur, vel diuturnis temporibus conſervetur, manu propriâ ſubter eam decrevimus roborare, & de annulo noſtro juſſimus ſigillari.

Signum Karoli glorioſiſſimi Regis. Data 780.
VII. Idus Junii, Anno nono ejuſdem glorioſiſſimi Regis. Actum (9) Numaga Palatio publico, in Dei nomine feliciter.

(9) Numaga, ſeu Neomagi ad Vahalim fl. in Geldria Carolus Magnus Imperator Palatium ædificavit, teſte Eginharto. Ibidem Paſcha anno 777. celebravit, Reginone teſte.

CAPUT VII.

Ludovicus Pius Imperator dat Maricolenſi Benedictinorum Monaſterio, in Hannonia ſito, Villam Saſſigniacam, anno 821.

Rege Regum ac Domino Dominantium diſponente, & ordinante ac auxiliante, Ludovicus Rex Francorum omnibus Sanctæ Dei Eccleſiæ ſuique Regni fidelibus.

Notum fore volumus inſtantis ævi & futuri Deo nobiſque devotis fidelibus, noſtræ Celſitudinis expetiiſſe præſentiam nobis cariſſimum Comitem (1) Arnulphum, ac ſubjeciſſe, quomodo noſtrâ pietate concederemus (2) S. Humberto Confeſſori aliquam Villam, famulis prædicti Sancti congruam.

Præfati igitur nobis dilectiſſimi Comitis Arnulphi pio & utili hortatu compulſi, magis magiſque animo commoti, agnoſcentes profuturum nobis eſſe ac Regno, ſi de rebus noſtris loca Sanctorum honoraremus,

Idcirco tradimus ad Monaſterium, quod dicitur (3) Maricolas, quod eſt constructum in Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, quoque Apoſtolorum Petri & Pauli nomine atque honore, ubi etiam jam dictus Dominus Confeſſor Humbertus quieſcit corpore, in Pago (4) Hainoenſi ſuper fluvio (5) Sambra, villulam nomine Saſſigniacas, manſos XXII. habentem, cum Eccleſia, ædificiis, culturis, pratis, ſilvis ac mancipiis, & omnibus ibi adjacientibus, ſub teſtimonio fidelium noſtrorum, loco ſupradicto transfirmamus, atque perpetualiter habenda Regali auctoritate concedimus.

Ne ergo noſtri aliquis Succeſſor, alicujus malivoli ſuſurratione corruptus....quia, ut ſcriptum eſt, *Corrumpunt colloquia mala mores bonos*, juſſimus noſtræ benignitatis dignum opus literis mandari: ne quis tyrannus vel .... prædicti Cœnobii umquam audeat auferre Fratribus illic ſervientibus res ſcilicet prælibatas, ſed in eorum poteſtate perpetuò & ſervitio, abſque ullius murmure .....

Et ut hæc noſtræ largitionis Charta majorem ac firmiorem per diuturna tempora obtineat ſtabilitatem, nomine eam proprio decrevimus firmari, & decretum Regale annulo noſtræ auctoritatis ſigillari.

Actum Aquiſgrani, Palatio Regali, anno
V. Imperii Ludovici piiſſimi Auguſti, indicti- 821.
one XIII. Kalendis Maii.

C A-

Additio. Jacobus Guisius Montenſis, Doctor Theologus ex Ordine S. Franciſci ſcripſit Chronica, ſive Annales Hannoniæ, quæ Montibus Hannoniæ apud Franciſcanos Manuſcr. tribus tomis comprehenſa pridem legebantur, quæ igne conſumpta ſunt in obſidione Montenſi anno 1691. Porrò ex his Manuſcriptis Annalibus lib. 14. cap. 23. deſumpſit Aubertus Miræus Diploma jam citatum. Obiit Guiſius anno 1398.

Additio. (1) Arnulphus, creditur fuiſſe Comes Cameracenſis & Valentianenſis, & filius Iſaaci Comitis: de quo in Codice Donationum piarum cap. 31. in Notis. *Ita habet Hiſtoria Urbis Valencenenſis, Auctore Petro Oultermanno, anno 1639.*

(2) S. Humbertus, in peregrinatione Romana & Prædicatione Evangelica fuit ſocius S. Amandi Tungrenſis Epiſcopi; & quieſcit in Maricolenſi Cœnobio, à ſe fundato: ut ſupra Cap. 5. Cod. Donat. Piarum in Notis, & in Faſtis Belgicis explicui.

(3) Maricolas, vulgò *Maroilles*, in Hannonia prope Landreſium, ubi inſignis eſt Abbatia Benedictinorum, de qua vide ſupra Cap. 5. 27. & 28. in Codice Donationum Piarum.

(4) Hainoensis, vel Haginoenſis Pagus, vulgari linguâ *Le pays de Hainau*, Latinè Comitatus Hannoniæ, nomen accepit ab Haina vel Haginoa fluvio, qui Provinciam interſecat, & illius Metropolim, Montes Hannoniæ nuncupatam, perluit.

(5) Sambra fluvius, Julio Cæſari Sabis, *Sambre*, Moſæ miſcetur Namurci.

CAPUT VIII.

LUDOVICUS PIUS *Cæſar, petente Juditha conjuge ſuâ, Iſcrnam & Thorenſelam, Villas Monaſterii Rotnacenſis (quod nunc eſt Capitulum Canonicorum) anno* 831. *concedit Hildefrido Viro nobili.*

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. LOUDOVICUS, Divinâ ordinante clementiâ.... omnibus fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ, & noſtris, præſentibus ſcilicet & futuris, notum eſſe volumus;

QUIA dilecta conjux noſtra JUDITH ſuggeſſerit Serenitati noſtræ, pro quodam homine ſuo, nomine HILDEFRIDO, ut ei per noſtræ auctoritatis conſcriptionem..... illud quod pater ſuus nomine Luitfredus, ex rebus Monaſterii quod dicitur (1) RODENACUM, per conceſſionem & manſuetudinis largitionem diu habuit,

ID eſt, villam quæ dicitur (2) Iſerna, cum molendinis duobus, & aliam villam quæ dicitur Thorenſel, cum territoriis & ſilvis, aquarum decurſibus, & de eodem foreſto, qui eſt in Iſerna, ad porcos XV..... dum ad vivet, ſimiliter per noſtræ conceſſionis confirmationem habere debuiſſet:

EJUS quoque ſuggeſtioni libenter annuimus, & hanc noſtræ auctoritatis conſcriptionem fieri, eidemque Hildefrido dare decrevimus.

PER quam omnibus Rectoribus ejuſdem Monaſterii, præſentibus ſcilicet & futuris, præcepimus, ut nullus eorum licentiam habeat memoratum beneficium ab eodem Hildefrido auferre, aut eum exinde quâlibet occaſione privare, atque diſpoliare:

SED liceat ei Abbati, cum omni integritate, diebus vitæ ſuæ, eum habere & poſſidere; Ita ut ad Miſſam S. Martini per ſingulos annos paſtibus memorati Monaſterii de argento ſolidum unum perſolvat.

SI de ipſo cenſu negligens inventus fuerit, cum lege ſua eum reſtituat, & ipſum beneficium non amittat.

POST ſuum autem diſceſſum, pars præfati Monaſterii, abſque ullius perſonæ conſignatione, in ſuam faciat revocari poteſtatem.

ET ut hæc auctoritas noſtræ præceptionis firmior habeatur, & à fidelibus atque Succeſſoribus noſtris meliùs conſervetur, de annulo noſtro ſubter juſſimus ſigillari.

MEGINARIUS Notarius, ad vicem Thectonis, recognovi.

DATA II. Kalendas Februarii, anno, Chri- 831.
ſto propitio, decimo octavo Imperii Domini Loudovici, Sereniſſimi Imperatoris Auguſti.

(1) RODENACUM, hodie Rotnacum, Flandris *Ronsen*, Gallis *Renay*, amplum Comitatûs Flandriæ municipium, in Diœceſi Mechlinienſi. In quo eſt

MONASTERIUM, olim dictum *Rodenacum* (hodie ſedecim Canonicorum Collegium) à S. Amando Tungrenſi Epiſcopo inchoatum (ut Baldericus in Chronico Cameracenſi lib. 2. tradit) & à Lothario Cæſare, pôſt Monacho Prumienſi, prædiis auctum: ut ex Faſtis & Annalibus noſtris Belgicis conſtat.

(2) ISERNA. *La cenſe d'Iſerie*, prope Athum.

CAPUT IX.

LOTHARIUS *Lotharingiæ Rex primus, Lotharii Imperatoris filius, anno* 860. *dat Monaſterio S. Dionyſii in Francia & Diœceſi Pariſienſi, manſum unum ex fiſco Valentianenſi.*

IN nomine Omnipotentis Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. (1) HLOTHARIUS divinâ præveniente clementiâ Rex.

NOVIMUS Religione Chriſtianitatis imbuti, omnia quæ ex facultatibus noſtris, ob honorem & reverentiam glorioſorum Martyrum, ſacris conferimus locis, ad ſempiternam pertinere beatitudinem; eorumque piis interventionibus nos in præſenti ſæculo ſuffragari, & à propriis abſolvi delictis, minimè dubitamus.

COMPERIAT itaque omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium ac noſtrorum, præſentium videlicet futurorumque induſtria, quia Werimondus, fidelis Excellentiæ noſtræ miniſterialis, nec non & Deodatus, Monachus & Archicuſtos Eccleſiæ S. Dionyſii, ubi idem inclytus Martyr Chriſti corpore veneratur, ac Hludovicus, dilectus conſanguineus noſter, Abba & rector eſſe videtur, imploraverunt Sublimitatem noſtram:

QUATENUS

(1) HLOTHARIUS, ſeu Lotharius, à quo Lotharingia nomen accepit, Lotharii Imperatoris pôſt Monachi Prumienſis filius, primus Lotharingiæ Rex, ex Theutberga conjuge liberos non ſuſtulit. Ex Waldrada concubina reliquit Hugonem, & Giſlam, ſive Giſelam, Godefrido Normannorum Regi nuptam. Obiit an. 869. Placentiæ.

QUATENUS eidem Eccleſiæ ac B. Dionyſio, aliquantulum ex rebus noſtræ proprietatis, ad luminaria ipſius procuranda, more ſolito, per Præceptum Magnitudinis noſtræ roboratum, concederemus in proprium.

NOS igitur ſaluberrimis implorationibus illorum aſſenſum Culminis noſtri præbentes, hos Regiæ dignitatis imperavimus apices fieri, per quos ſancto & glorioſiſſimo Dionyſio Martyri, ſeu venerabili loco, quo idem conditus habetur, (2) in Pago nuncupante Fanomartinſe, ſuper fluvium qui vocatur Scaltus, manſum unum ex fiſco noſtro (3) Valentianas, quem Valentinus nomine Fiſcealinus ad deſerviendum poſſidet, ipſumque cum uxore ſua, & infantibus illorum, ob amorem Omnipotentis Dei ac Beatiſſimi Dionyſii reverentiam, ſeu emolumentum animæ noſtræ, ad proprium largimur, jure perpetuali inibi manſurum, ac de jure noſtro & dominatione in poteſtatem ipſius loci tradimus atque transfundimus:

QUATENUS per hoc Eminentiæ noſtræ Præceptum, præſcriptas res & mancipia jam fata Eccleſia B. Dionyſii perpetuis teneat atque poſſideat temporibus; faciatque jure proprietario quidquid elegerit vel voluerit deinceps, ſine cujuſlibet inquietudine aut repetitione.

TELONEUM inſuper ex jam dicto manſo, cum rivatico ſuo, concedimus, ut ex inde & ex dominio memoratæ Eccleſiæ S. Dionyſii, ſive Congregationis inibi Deo regulariter famulantis, nullatenus teloneum à quolibet exigatur.

ET ut hæc noſtræ largitionis conceſſioniſve auctoritas futuris temporibus inviolabilem obtineat firmitatem, manu propriâ ſubterfirmavimus, & annuli noſtri impreſſione juſſimus aſſignari.

Signum HLOTHARII glorioſiſſimi Regis.

EGO ERCAMBOLDUS, Regiæ dignitatis Cancellarius, recognovi & ſubſcripſi.

DATA VII. Kalendas Februarii, anno, 860.
Chriſto propitio, regni Domni Hlotharii glorioſi Regis quinto, Indictione octavâ.

ACTUM VALENTIANAS, Palatio Regio, in Dei nomine feliciter, amen.

(2) IN PAGO Fanomartinſe, ſeu Fanormatenſi, ad Scaltum, ſeu Scaldim fluvium. Fanum Martis, hodie *Famars*, vicus eſt Hannoniæ, prope Valentianas. Pars Urbis Valentianenſis, nobis Brabantis cis Scaldim, eſt in pago Fano-Martenſi, ac Diœceſi Cameracenſi. Altera pars, nobis trans Scaldim, eſt in Pago Oſtrovandenſi ac Diœceſi Atrebatenſi, & ſubeſt Archidiacono Oſtrovandiæ.

(3) VALENTIANÆ, ſeu Valentinianæ, à Valentiniano Imperatore ſic dictæ, olim Palatium Regium (ut ex recitato Diplomate liquet) nunc Urbs Mercatu celebris ad Scaldim, proprios quondam Comites habuit, in his Arnulfum, de quo infra dicemus. Hodie vulgò pars Hannoniæ cenſetur.

CAPUT X.

CAROLUS CALVUS *Francorum Rex, Stephano Cameracenſi & Atrebatenſi Epiſcopo, ejuſque Succeſſoribus, anno* 863. *concedit legalis juſtitiæ diſciplinam in Civitate Atrebatenſi, & teloneum ac monetæ officinam in Lambris, petentibus Iſaaco & Sigardo Comitibus.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. CAROLUS divinâ propitiante clementiâ Rex Francorum.

SI noſtrorum petitiones fidelium benignè ſuſcipimus, eorum procul dubio animos in noſtra fidelitate ſolidamus.

QUAPROPTER omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, tum præſentium, tum & futurorum, religioſitas noverit, quoniam adeuntes noſtræ Dignitatis præſentiam, (1) ISAAC & SIGARDUS, Comites, humiliter precati ſunt, ut concederemus cuidam Cameracenſis Eccleſiæ Præſuli, venerabili Viro nomine STEPHANO, ejuſque Succeſſoribus, omnem, quam Regia Majeſtas habet, poteſtatem, ſcilicet legalis juſtitiæ diſciplinam, excepto dumtaxat ſtipite, quo Comitis induſtria, (2) mallo acceſito, juſtitiam Dei & Regis regaliter habet exhibere, in quodam loco juxta ac cis caſtrum trans fluviolum, qui dicitur (3) Criencio, ad eam ſcilicet plagam, qua Eccleſia Beatæ Genitricis Mariæ ſita eſt, infra unius leucæ undique ſpatium.

QUORUM omnino petitionibus.... annuendo conceſſimus, ſed in ejuſdem caſtri pago, villa quæ fertur (4) *Lambris*, ultra citraque fluminis ripam, quod dicitur Scarpus, totum ejuſdem villæ prædium, & ultra quantùm arcus jacere poteſt undique, ac teloneum (ſi quod ibidem fortè debebitur) ſed & advenas eo

(1) ISAAC, Comes Cameracenſis: de quo Baldericus in Chronico Cameracenſi, ut & de Stephano Epiſcopo.

(2) MALLO accerſito. Hoc eſt, conventu ſeu comitiis indictis.

(3) CRIENCIO. Vulgò *Crinchon*, Fluviolus urbem Atrebatenſem perluit.

(4) LAMBRIS. Vulgò *Lambres*, vicus Duaco oppido vicinus, ad Scarpum, officinâ olim monetariâ celebris. Hunc quondam Epiſcopus ſeu Eccleſia Cameracenſis poſſedit: ut ex citato Balderici Chronico conſtât. Annis ſuperioribus ad Collegam noſtrum D. Silveſtrum Pardo, Canonicum Antverpienſem, & hodie ad illius heredes pertinet.

Digitized by Google

eo loci commorantes, atque monetæ officinam ſimili modo donamus; ut amodo & in perpetuum modò dictos locorum ambitus, ſub immunitatis noſtræ tutela ac defenſione, Deo dilectus & nobis fidelis jam dictus Epiſcopus, ejuſque Succeſſores, quieto ordine, abſque ullius contradictione perſonæ, perpetuò poſſideant, & exceptâ omnium inquietudine Deo ſerviant, ac propriis utilitatibus vacent, atque noſtro fideliter imperio pareant.

Præcipienter ergo jubemus, ut nullus Comes, aut Vicecomes, vel quilibet ex judiciaria poteſtate, ſupraſcriptorum ſpatia limitum ad cauſſas audiendas, aut freda exigenda, aut fidejuſſores tollendos, aut advenas diſtringendos, noſtris futuriſque temporibus ingredi audeat: ſed quidquid exinde Fiſcus noſter acquirere poterit, totum pro noſtræ animæ remedio, ac regni ſtabilitate, ejus Eccleſiæ profectibus delegamus, quò & ipſis utilitas temporaria, & Nobis Succeſſoribuſque noſtris ſalubritas proveniat æterna.

Et ut hæc noſtræ auctoritatis præceptio firmior in Dei nomine habeatur, ac per futura tempora meliùs conſervetur, manu propriâ ſubterfirmavimus, & annulo noſtro ſigillari juſſimus.

Signum Caroli Regis glorioſiſſimi.

Goselinus* Regiæ dignitatis Notarius, ad vicem Herivei* Archiepiſcopi ſummique Cancellarii, recognovit. *Vide ſupra pag. 33. *Remenſis.

Datum XI. Kal. Junii. Indictione XI, anno XXIV. regnante Carolo Rege glorioſiſſimo. 863.

CAPUT XI.

Carolus Calvus *Imperator Dononienſe Monaſterium, à S. Ragenfrede in Hannonia ad Scaldim fluvium, ſecundo lapide à Valentianis conſtructum, anno* 877. *inſtaurat, & prædiis jam olim poſſeſſis dotat, hortatu Giſlæ Sororis ſuæ.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Karolus miſericordiâ Dei Imperator Auguſtus: omnibus Chriſticolis pax & ſalus.

Pro timore & amore Dei, multa loca Sanctorum, Deo propitiante, alia nova conſtruximus, alia lapſa reſtauravimus.

Quapropter ſciat omnium ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium tam præſentium quàm & futurorum induſtria, quoniam per cariſſimæ Sororis noſtræ, (1) Gislæ ſcilicet nomine, crebram admonitionem, ac per dilecti nepotis noſtri ſupplicem poſtulationem, quin inſuper & pro animæ noſtræ perpetua ſalute, Abbatiam Sanctiſſimæ Dei Genitricis Mariæ, nec non venerandæ Virginis (2) S. Ragenfredis, quam ex ſuis propriis prædiis ac vernaculis ipſa vivens conſtruxit, ſitam ſuper Scaldis fluvii ripam, in prædio, quod nuncupatur Dononium, ad priſtinum certamus reſtituere ſtatum.

Decrevimus igitur, Dei timoris cauſsâ, necnon & per deprecationem jam dictorum, has res reddere & confirmare per noſtram magnificentiam, ad utilitatem (3) Fratrum Sororumque inibi Deo militantium, ut perpetualiter poſſideant quæ inferiùs ſcripta habentur.

Reddimus itaque, cum noſtra omni confirmatione, Fratribus & Sororibus memorati Cœnobii, ipſum videlicet Dononium cum omni integritate, manſis ſcilicet LIII, cum molendinis & campis, & pratis valdè uberrimis, & in Pago Hainoginenſe Villam, quæ dicitur (4) Halcim, cum omni ſimiliter integritate, manſos videlicet XXIV, cum molendinis & pratis, etiamque cum omnibus familiis inibi degentibus.

In eodem quoque Pago (5) Villam quæ dicitur Teonis, cum omni integritate, manſos videlicet XXXIV. In Villa verò quæ dicitur Salcem ejuſdem Pagi manſos XIV, cum ſilva quæ vocatur (6) Ambligia. In præfato quoque Pago, in Villa Galdeciatas nuncupata, manſos VII, necnon & terram arabilem.

Quin inſuper ſtatuendo ſancimus, omnimodam decimam tam de Villis indominicatis, quàm

(1) Gisla, Ludovici Pii Imperatoris filia, Caroli Calvi Soror, S. Everardi Comitis & Fundatoris Ciſonienſis uxor, & multarum ex eo prolium genitrix. Codicem Donationum Piarum Cap. 15. conſule.

(2) S. Ragenfredis, ejuſque Mater S Regina, Monaſterium Dononienſe, *Denain*, condiderunt: ut in Faſtis Belg. 1. Julii explicui.

(3) Fratrum Sororumque. Dononium (ut Marchianæ, Haſnonium, & alia multa Germaniæ inferioris ac ſuperioris Monaſteria) fuit olim utriuſque ſexûs Cœnobium: ſed muris & clauſtris prorſus diſtincta erant ædificia pro quoque ſexu.

De Dononio ita Baldericus lib. 2. cap. 28. in Chronico Cameracenſi: In vico Duneng Beata Rainfredis ex ſui juris rebus Cellam fundavit, & Sanctimonialibus conſtitutis, ipſa etiam Abbatiſſa regimonium duxit. Hanc autem poſtea, incumbente inopiâ, inclinatam pauci Canonici incolebant: donec conſilio Gerardi Cameracenſis Epiſcopi, & Leduini Abbatis Vedaſtini, Balduinus Comes ad priſtinum ſtatum reſtituit, ibique Monialibus regulariter inſtitutis, Abbatiſſam, nomine Ermentrudem, præfecit. *Hactenus Baldericus.*

(4) Halcim, fortè *Haucin* hodie.

(5) Villa Teonis, fortè *Tun* ſive Thun, ad Scaldim, verſus Cameracum.

(6) Ambligia. Vicus & ſilva Hannoniæ, prope Criſpinium, *Ambliſe*; cujus etiam mentio fit in vita S. Landelini Abbatis & Fundatoris Criſpinienſis. Ambligiæ titulum Principatûs nonnulli adſcribunt, & poſſidetur hodie à Principe de Ligne.

Digitized by Google

quàm de beneficiis, ex omni Abbatia, ad uſus Fratrum & Sororum æternaliter largiendam.

Ipsius verò loci ſenior, quidquid ad opus Eccleſiarum vel ædificiorum præfati Cœnobii neceſſarium fuerit, ante omnia & ſuper omnia, ſecundùm Dei amorem, provideat, ac providendo largiter ſuppleat.

Et ut æternaliter conſerventur inviolabiliter, manu propriâ ſubter firmavimus, & annuli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus.

Actum eſt hoc anno ab Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti DCCCLXXVII. Idibus Auguſti, Indictione x. anno xxxviii. Regni Karoli Regis in Francia, & Imperii ejus ii. 877.

Signum Karoli glorioſiſſimi (7) Imperatoris.

S. Norberti.

S. Gerlonis.

S. Willelmi.

S. Rodulphi ejus nepotis.

S. Bernardi.

..... Notarius ſcripſi, Pandiaco Palatio Regali, amen.

(7) Imperatoris. Ergo hoc Diploma non eſt Caroli Simplicis (ut putat Colvenerius) qui non fuit Imperator.

CAPUT XII.

Arnulphus *Imperator & Rex Germaniæ ac Lotharingiæ, Trajectenſem S. Servatii Abbatiam (quæ nunc eſt Eccleſia Collegiata) tradit Rathbodo Treverenſi Archiepiſcopo, anno* 889.

Auctius & correctius editum ex Annalibus Trevirens.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Arnolphus divinâ ordinante clementiâ Rex.

Si fidelium noſtrorum petitionibus aurem Serenitatis noſtrę accomodamus, opemque ex ſupernæ largitatis commodo eis præbere ſtuduerimus, ad perennis vitæ ſalutem feliciter obtinendam, hoc nobis profuturum eſſe, liquidò credimus.

Quapropter comperiat omnium Sanctæ Dei Eccleſiæ Fidelium, præſentium ſcilicet ac futurorum ſolertia, quoniam Rathbodus Venerandus Trevirenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, adiit culmen Serenitatis noſtræ ſupplicans, ut quandam Abbatiam S. Servatii Confeſſoris, quæ vocatur *Trajecta*, in Comitatu *Moſelant* nuncupato conſiſtentem, ad Eccleſiam S. Petri Principis Apoſtolorum, quæ conſtructa ſtat in Civitate Trevirenſi, ubi Principalis Epiſcopii ſui Sedes eſſe dignoſcitur, ad honorem Dei Sanctorumque ejus ibidem quieſcentium, traderemus. Statimque nos congruæ ejus ſuaſioni ob reverentiam ſui gratanter ſatisfacientes, decrevimus ita fieri.

Dedimus quoque eandem Abbatiam cum univerſa integritate ſua ad præfatæ Sedis Eccleſiam, in beatæ memoriæ Luduici Regis Avique noſtri, necnon Carolomanni Genitoris noſtri, Patruorumque noſtrorum, videlicet Luduici & Caroli Chriſtianiſſimorum Regum, animæque noſtræ perpetuam commemorationem, cum Eccleſiis, curtibus, ædificiis, familii, mancipiis utriuſque ſexûs, decimis, vineis, viis & inviis, exitibus & reditibus, cultis & incultis, quæſitis & inquirendis, mobilibus, & immobilibus, & cum univerſis appendicibus & adjacentibus ſuis.

Hæc itaque univerſa per hoc præſens autoritatis noſtræ Præceptum ad ſæpè nominatam Sedem æternaliter retinenda donamus, & tradimus, eâ ſcilicet ratione, ut præfatus Epiſcopus Succeſſoreſque illius, ſimilem perpetuis temporibus ex prælibata Abbatia habeant poteſtatem, veluti de cæteris ejuſdem Epiſcopatûs cauſis, juxta utilitatem ipſius Eccleſiæ, cuncta, prout illis placuerit, ſecurè diſponere, quatenùs Rectores ejuſdem Sedis cum omni Clero eorum regimini ſubjecto, tam pro nobis, quàm pro antedictis Prædeceſſoribus noſtris, divinam miſericordiam ſemper exorare delectet.

Ut autem hæc Donationis noſtræ autoritas nullo unquam Succeſſore noſtro irrumpente, ſolidiſſimam in Dei nomine per omnia mundi volventis ſæcula obtineat ſtabilitatem, munimine noſtro roborata, manu noſtrâ ſubtus eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſione juſſimus ſigillari. Signum Domini Arnolphi largiſſimi Regis.

Anſpertus Cancellarius ad vicem Theomari Archicapellani, recognovi. Data Kalend. Julii. Anno Dominicæ Incarnat. octingenteſimo octuageſimo nono, Indictione VII. Anno ſecundo regni Domini Arnolphi piiſſimi Regis. 889.

Actum * Franckenvurt, Palatio Regali, in Dei nomine feliciter. Amen. * Franco-furtum ad Mœnum.

C A-

Arnulphus Imperator prope Lovanium anno 891. centum plùs minùs millia Normannorum occidit. Ex Uta conjuge filium reliquit Ludovicum, ſuum in Imperio Succeſſorem, qui poſtremus Cæſar ex Caroli Magni Stirpe apud Germanos fuit. Ejuſdem Arnulphi filius naturalis fuit Zuendeboldus Rex Lotharingiæ, cujus Diplomata varia ſequentibus capitibus producam.

Digitized by Google

CAPUT XIII.

CAROLUS SIMPLEX, *Francorum Rex, Franconi Leodicenſi Epiſcopo poſſeſſiones quaſdam, vi ablatas, anno 894. reſtituit, Adeleide Matre & Fulcone Remorum Archiepiſcopo petentibus.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, CAROLUS miſericordiâ Dei Rex.

SI juſtitiam Dei verè diligimus, & aures noſtræ pietatis juſtis accommodare petitionibus certamus, morem, ut decet, Regium frequentamus, & ex hoc in futuro remunerari omnino credimus.

QUAPROPTER notum eſſe volumus omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, tam præſentibus quàm & futuris; quoniam noſtræ genua Serenitatis adiens Dominus FRANCO venerabilis Epiſcopus, reclamavit ſe de quibuſdam rebus, de fiſco ſcilicet Arceias, in pago Portunenſi ſito, quas etiam ab Eva, Chunradi quondam muliere, per precariam acceperat, quòd vi atque violentiâ, ſibi ac Eccleſiæ ſuæ fuiſſent ablatæ.

QUOD ergo ut verum comperimus, ob Dei amorem & S. Lamberti, remediumque animæ noſtræ, perque deprecationem cariſſimæ & venerabilis Genitricis noſtræ ADELEIDIS, ac Domini FULCONIS Remorum Archiepiſcopi, Præceptum noſtræ auctoritatis & hoc fieri, & ei dari juſſimus;

PER quod jubemus atque præcipimus, ut nemini mortalium liceat, quoquo modo, ab eo vel ab Eccleſia ſua, Succeſſoribuſque ſuis prædictas res.... cum omni integritate, veluti continetur in præfata precaria.....

QUÆ ab hodierna die & deinceps habeant, teneant, poſſideant, vel quidquid exinde facere voluerint, liberam ac firmiſſimam in omnibus, ſicut de aliis ſuæ Eccleſiæ rebus, habeant poteſtatem faciendi.

ET ut hæc noſtræ auctoritatis largitio, per ſucceſſura annorum curricula, rata & inconvulſa permaneat, manu propriâ eam ſubter firmavimus, & annuli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus.

Signum CAROLI glorioſiſſimi Regis.

RAUBERTUS Notarius, ad vicem *ANSKERICI Cancellarii, recognovit. *Fuit Pariſienſis Epiſcopus

DATUM anno Incarnationis Dominicæ octingenteſimo nonageſimo quarto; anno quoque, regnante Carolo, ſecundo, Indictione duodecimâ, VI. Kalendas Octobris. Actum (1) Attiniaco. 894.

(1) ATTINIACUM Palatium: de quo vide ſupra Lib. 1. Diplomatum Belgic. cap. 16.

CAPUT XIV.

ZUENDEBOLDUS *Lotharingiæ Rex, Monachis S. Dionyſii in Francia, propè Pariſios, anno 896, reſtituit Salonam Abbatiolam, in Salienſi Pago ſitam, petente Raginero I. Hannoniæ Comite.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. ZUENTEBULCHUS divinâ procurante clementiâ Rex.

CONDECET ergo nos, qui Regiâ poteſtate ſublimamur, maximè Dei timorem cunctis mortalibus anteponere negotiis, & loca, quæ Anteceſſores noſtri ad honorem Dei conſtruxerunt, præ ceteris ſæcularibus rebus amare, atque conſervare; quia, ut credimus, ex hoc & Dominus nobis magis placatus exiſtit, ob cujus amorem hoc facimus, & honorem Sanctorum ejus, quorum merito veneramur obſequia.

QUAPROPTER ad notitiam perveniat univerſis Dei Eccleſiarum credulis, qualiter Congregatio Beati Martyris (1) Dionyſii ſociorumque ejus, ad noſtram Sublimitatis clementiam mittens quemdam ſuorum fratrum reclamare, propter res quas Anteceſſores noſtri aut alii religioſi homines, ob ſui ſalutem, ſuprafatis Martyribus, ad luminaria, & ad Fratrum utilitatem, & ad pauperum curam, ipſiuſque loci honeſtatem, dederunt, quæ in noſtro regno ſitæ ſunt.

QUORUM reclamationem nos obaudientes, ob interventum fidelium noſtrorum Odoacri & Raginharii, reddidimus eis quamdam Abbatiolam, ſitam in Salienſi Pago, Salonam nomine, ad ſupradictos uſus, cum omnibus ejus appendiciis.

EX qua Abbatiola, nos rogaverunt, duas villas ſpecialiter concedere, ad luminaria & pauperum curam, Sulciam videlicet & Barnuvillam, cum omnibus appendiciis earum.

QUOD nos conſentientes, pro noſtræ animæ ſalute Anteceſſorumque noſtrorum, fieri

(1) BEATI DIONYSII Congregatio, in Diœceſi Pariſienſi, eſt Monachorum Benedictinorum: de qua vide ſuprà cap. 1. 5. & 9.

Digitized by Google

decrevimus, nec non & decimarum illius Abbatiolæ omnem decimatum conceſſimus, velut in omni Abbatia Sancti Dionyſii agitur, ipſis petentibus, ad uſus pauperum & matriculariorum S. Privato quotidie ſervientium, & oblationes quotidie offerentium, pro communi utilitate conceſſimus.

Et nullus umquam dominator adveniat, qui hoc infringere audeat: quod ſi aliquis proterviter hanc eleëmoſynam infringere incipiat, protenùs in iram Dei Sanctorumque ejus incurrat, ad quorum loca hanc conceſſionem fieri decrevimus.

Et ut breviter concludam, anathematis vinculis ligatus, niſi reſipiſceret, hìc & in æ-vum permaneat: præſens tamen editio firma ſtabiliſque permaneat.

Quod ut credibilius ſit cunctis in Dei nomine credentibus, manu propriâ firmavimus, annulique noſtri impreſſione juſſimus inſigniri.

Signum Domini Zuentebulchi glorioſiſſimi Regis.

Waldgerus Notarius, ad vicem Ratpoti Archiepiſcopi, ſummique Cancellarii, recognovit.

Data XI. Kalendas Februarii, anno Incarnationis Domini octingenteſimo nonageſimo ſexto, Indictione decimâ quartâ, anno verò regni Domini Zuentebulchi primo. Actum in Suuetchuſa, in Dei nomine feliciter, amen. 896.

CAPUT XV.

* Vide ſupra Cap. 11.

Zuendeboldus *Lotharingiæ Rex*, * *Abbatiam S. Servatii, quam Raginero I. Hannoniæ Comiti in Precariam conceſſerat, eidem adimit, & Rathbodo Treverenſi Archiepiſcopo reddit, anno* 898.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Zuendeboldus divinâ clementiâ Rex.

Si more Prædeceſſorum noſtrorum, Eccleſias Chriſti variè honoramus, credimus hoc ad profectum corporis & animæ pertinere; ideoque noverit omnium fidelium noſtrorum præſentium ac futurorum prudentia, qualiter venerabilis Genitor noſter Arnolphus, Trevirenſi Metropolitanæque Sedi ad S. Petrum Principem Apoſtolorum quandam Abbatiam poteſtativo jure contradidit, ubi Rathbodus reverendiſſimus Archiepiſcopus eſſe videtur.

Quam poſtquam ad nos primitus, Deo, Patreque noſtro concedente, Regni ſublimitas pervenit, ob fallentium ora, qui præfatum Epiſcopum, totamque illius tuitionis Congregationem hoc velle narraverant, injuſtè (2) Reginario (3) in precariam conceſſimus.

Quo ita geſto, noſtrorum ineuntes conſilium, placitum generale Aquiſgrani Palatio fieri, fideleſque noſtros illuc venire ſtatuimus; quò & memoratus Archiepiſcopus Rathbodus veniens, ſe ad noſtram reclamavit Dominationem, quòd jam dicta Abbatia de præfata Sede, illo, cæteraque Congregatione neſciente, injuſtè fuiſſet adempta.

Quod nos circum cogitantes, ne fortè incurreremus periculum in futuro, ipſam Abbatiam cum conſilio, & judicio omnium noſtrorum videlicet Epiſcoporum & Comitum antedictæ Sedi Trevirenſi, reddidimus; quæ eſt in Pago Moſelant, vocabulo Trajecta, quæ in Beati Confeſſoris Servatii honorem conſecrata eſt, ipſique eundem Epiſcopum inveſtientes coram multitudine populi recipimus, ut ne ulterius, ipſius vel ſuccedentium temporibus alicui per precariam concedatur.

Quod ſi alicujus ſuccedentium illius temporibus eveniat, anathematis ambo, & qui dat, & qui accipit, vinculis ligati, in æternum permaneant. Quod ut firmiùs habeatur, ipſi firmavimus, annuloque noſtro inſigniri juſſimus.

Signum Zuendeboldi glorioſiſſimi Regis.

Waltgerus Notarius ad vicem Rutgeri Archiepiſcopi Archique-Cancellarii recognovi. Data tertio Idus Maii ipsâ die feſtivitatis S. Servatii, anno Incarnationis Dominicæ octingenteſimo nonageſimo octavo, Indictione primâ, anno IV. 898.
Regis piiſſimi. Actum Aquiſgrani Palatio. Inveſtituræ verò in ipſo Trajecto.

Aliud ejuſdem Zuendeboldi Regis Diploma.

Zuendeboldus Divinâ præordinatione Rex..... Noverit omnium fidelium notitia, qualiter de Abbatia S. Servatii Trajectenſis Monaſterii, in Pago Haſbanienſe, juxta Moſam & in Comitatu *Maſeland*, quam Genitor noſter Arnulphus ad Eccleſiam B. Petri Trevericæ Sedis tradiderat, Rathbodus ejuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopus in generali placito noſtro querelosis precibus proclamavit, plangens eam à Recenario, ſub obtentu precariæ, contra libitum ſuum ſuorumque fidelium uſurpatam.

Nos verò ipſam Abbatiam memoratæ Eccleſiæ reddidimus..... Data III. Idûs Maii.... 898.
Ut ſuprà.

CAPUT

Digitized by Google

(1) ZUENDEBOLDUS, Arnolfi Imperatoris filius naturalis, anno 895. ab eodem Rex Lotharingiæ creatus (teſte Reginone) anno 897. duxit ODAM, Odonis ſive Ottonis Francorum Regis filiam; & ex ea genuit *Benedictam* & *Cæciliam*, Suſterenſes ex ordine Abbatiſſas, in Ducatu Juliacenſi. Quod Monaſterium, à Pipino Herſtallio anno 714. operâ S. Willibrordi inchoatum, idem Zuendeboldus poſtea auxit, & tumulo ſuo ſepulcrali anno 900. celebrius reddidit.

(2) REGINARIUS, ſeu Raginerus I. Hannoniæ Comes anno 876. Rolloni Normannorum Duci, in Walachriam Zelandiæ inſulam irrumpenti, fortiter reſtitit, ab eodem poſtea anno 878. Condati in Hannonia captus, & paulò poſt dimiſſus: ut Dudo libro 2. & Guilielmus Gemeticenſis libro 2. cap. 8. teſtantur. Adhæſit primùm Zuendeboldo Lotharingiæ Regi, pôſt ab eo malè habitus ad Carolum Simplicem, Francorum Regem, anno 898. tranſiit: ut idem Regino fusè narrat. Ex ALBRADA tres reliquit filios, *Giſlebertum* Lotharingiæ Ducem primum, *Raginerum* II. Hannoniæ Comitem, & *Lambertum* Comitem Lovanienſem, itemque filiam unam Berengario Lomenſi ſeu Namurcenſi Comiti nuptam. Obiit anno 914. & exequiis ejus idem Rex Carolus Simplex interfuit.

IN PRECARIAM concedere Abbatiam, niſi fallor, hoc eſt, in Commendam, ut hodie vulgò loquimur, ſeu potiùs comedendam: qui pravus mos hodieque durat in quibuſdam Provinciis. Exſtat de hac re Querela veteris Eccleſiæ Gallicanæ (adde, & novæ) à Joanne Fileſaco, Doctore Theologo Pariſienſi, conſcripta.

Precaria eſt contractus Eccleſiæ, quo acceptis mutuo bonis rei alicujus conceditur uſusfructus uſque ad mortem ejus qui accipit.

CAPUT XVI.

ZUENDEBOLDUS *Lotharingiæ Rex dat Cathedrali Canonicorum S. Lamberti Collegio Leodicenſi Villam Teux, anno* 898.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. ZUENTEBOLDUS divinâ favente clementiâ Rex.

PRO his quæ, ob amorem Dei, Eccleſiis ſanctis lociſque Sanctorum per manſuetudinem noſtræ Serenitatis tribuimus, æternæ felicitatis beatitudine, ipſis intervenientibus Sanctis, omnimodis perfrui confidimus.

IDCIRCO, omnium Sanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque fidelium, tam præſentium noverit, quàm futurorum ſagacitas, quia Nos, pro ſalute noſtræ animæ, piique Genitoris noſtri Sereniſſimi ARNULPHI Imperatoris, ac noſtrorum Prædeceſſorum Imperatorum & Regum,

LARGIMUR Eccleſiæ, in honore Beatæ Mariæ, Genitricis Dei & Domini noſtri, & præclari Martyris Chriſti Lamberti in Leodico conſtitutæ, cui præſidet FRANCO Venerabilis Epiſcopus, Villam noſtri Dominicatûs, ſitam in Pago * Leuga, ſuper fluvium Poledam, vocabulo TEUX, cum omnibus juſtè & legaliter ad eam pertinentibus, videlicet mancipiis utriuſque ſexûs, campis, ſilvis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, cambis, parvis exitibus & reditibus, cultis & incultis, mobilibus & immobilibus, eo tempore & pacto, ut ex hoc, & in antea, præſcriptæ Eccleſiæ, nec non prædicto Epiſcopo, Succeſſoribuſque ejus, ſine contradictione aliqua, immobiliter perpetuò ſubſiſtant.

* Liege.

ET ne hæc noſtræ benevolentiæ largitio permanſuris ſucceſſionibus inſucatè ſervetur, noſtri annuli impreſſione ſubter inſigniri præcepimus.

Signum Domini ZUENTEBOLDI Regis.

Walgerius Notarius, ad vicem Raetbodi Archicancellarii, recognovit.

ACTUM VIII. Idus Octobris, anno Incarnationis Dominicæ octingenteſimo nonageſimo octavo, Regni verò Zuenteboldi Sereniſſimi ac piiſſimi Regis quarto. Actum Villâ Aquæductus, in Dei nomine feliciter, amen. 898.

CAPUT XVII.

LUDOVICUS *Lotharingiæ Rex, Suentiboldi frater & in regno Succeſſor, anno* 910. *dat Mortarium Villam Canonicis in Caprimonte (Oppido olim Diœceſis Leodicenſis) degentibus.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. LUDOVICUS divinâ ordinante gratiâ Rex.

QUOTIES Sanctarum Dei Eccleſiarum neceſſitatibus munimine Regalitatis ſubvenerimus, morem Anteceſſorum noſtrorum imitamur: idque nobis ad præſentis ævi ſubſidia, atque ad futura beatitudinis præmia incunctanter adipiſcenda, proficere credimus.

QUOCIRCA omnium Sanctæ Dei Eccleſiæ noſtrorumque fidelium, præſentium ac futurorum, prudens agnitio comperiat, quia HATTO Venerabilis Archiepiſcopus, & GERBERDUS Celſitudinem noſtram adierunt, intimando, qualiter Frater noſter SUENTIPULCHUS, poſtquam à Regni gubernatione Proceres Regni Lotharienſis demiſerint, cuidam Viro ROINGO quandam proprietatem dederit, quam ipſe Roingus poſtmodùm ad ſubſtantiam Canonicorum, (1) in CAPRI-MONTE loco vocato, degentium, utcumque delegaverit;

Cumque prænominatus Comes hoc taliter actum perſcrutaverit, noſtriſque auribus innotuit, humillimè expetiit cum Hattone præfato Pontifice, ut pro ſalute animæ noſtræ, eaſdem res prænominatis Canonicis, per noſtræ auctoritatis Præceptum, confirmaremus.

Hoc quoque ipſorum petitioni libenter acquieſcentes, præſcriptas res in Comitatu Leuchia ſitas, Mortariumque locum vocatum, cum omnibus ſuis appenditiis, ut hactenùs jam dictus Roingus eas habere viſus fuit, ita deinceps, ad ſubſtantiam ſæpedictorum Canonicorum, per præſentem noſtræ Regalitatis vigorem concedimus, ac confirmamus.

Videlicet cum manſo indominicato, atque Eccleſia, cum aliis duodecim manſis, caſtitiis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, cultis & incultis, aquis aquarumve decurſibus, molendinis, piſcationibus, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, mobilibus & immobilibus, ac mancipiis utriuſque ſexûs inibi reſidentibus.

Hoc quoque obnixè ſtatuentes ac ſancientes, ut more Eccleſiaſtico, ab hodierna die, præſcripti Canonici ad menſam ipſorum habeant, teneant, poſſideant, noſtrique ob id memores effici delectentur.

Et ut præſens noſtræ largitionis & confirmationis Præceptum, per ſuccedentia tempora, veriùs credatur, ac diligentiùs ſervetur, manu propriâ ſubter firmavimus, & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus.

Signum Domini Ludovici Sereniſſimi Regis.

Theodulphus Notarius, ad vicem Rathpodi Archiepiſcopi & Cancellarii ſummi, recognovi.

Data V. Idus Novembris, anno Dominicæ Incarnationis DCCCCX. Indictione decimâ tertiâ anno verò Domini Ludovici decimo.

Actum, in Geleneheim, in Dei nomine feliciter, amen. 910.

Additio.

In Caprimonte, vulgò *Chevremont*, ad Weſam fluvium ſecundo à Leodio lapide, fuit olim Arx inſignis, ac penè inacceſſibilis; ideoque Leodienſibus ſummopere infeſta. Eam aſtu intercepit Notgerus Leodienſis Epiſcopus anno 980, qui illuc vocatus ad baptizandam prolem Satrapæ, magnam militum turmam, ſub clericali habitu ſecum deduxit. Illi verò dum intromiſſi forent, mox arma priùs occultata arripiunt, milites Satrapæ armis ſuis expoliant, & Caprimontenſe Caſtrum funditus excidunt. Hiſtoriam hanc latiùs deductam vide apud *Chapeavillium* & *P. Fiſen* in Hiſtoria & Geſtis Pontificum Leodienſium.

De Notgero Præſule memorantur hi Verſus.

Legia ditatur per me, Caprimons ſpoliatur.
Hic ruit, hac ſurgit; manet hac; nunquam ille reſurget.

Fuerunt quoque olim in Caprimonte tria Canonicorum Collegia: unum Deiparæ Sacrum, cum duodecim Presbyteris, quos cum omnibus redditibus Aquiſgranenſi B. Mariæ Capitulo adjunxit Notgerus.

Alterum S. Capraſii Templum cum decem Canonicorum Collegio, quod ad S. Paulum Leodium tranſtulit idem Epiſcopus.

Tertium S. Joannis Evangeliſtæ Templum; quod nec igne, nec aliâ vi ullâ deſtrui priùs potuit, quam Baſilicam eidem Evangeliſtæ Leodii ponendam voviſſet Notgerus.

Votum hoc implevit ſequenti anno 981, fundato illic triginta Canonicorum Collegio, cum Præpoſito, Decano, Scholaſtico, &c.

CAPUT XVIII.

Carolus Simplex *Francorum Rex Canonicis Eccleſiæ S. Lamberti Leodicenſis anno 915. dat Foreſtum ſeu ſilvam in Arduenna ſitam, Stephano Leodicenſi Epiſcopo, & Raginero I. Hannoniæ & Hasbaniæ Comite, petentibus.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Carolus, divinâ propitiante clementiâ, Rex Francorum.

Si Deum præ oculis habendo, in augmentandis ſuis Eccleſiis honoramus, noſtroſque fideles in ſuis rectis petitionibus libenter excipimus, divina humanaque nobis ſimul conciliamus, atque Regiam liberalitatem moribus Paternis exequentes ſumus.

Quocirca omnium noſtrorum fidelium, præſentium videlicet ac futurorum, comperiat ſolertia, quod Dudo Virdunenſium Epiſcopus, (1) Raginerus Marchio ſtrenuus, pariter etiam Robertus noſtræ Serenitatis executor fideliſſimus, noſtram adierunt Excellentiam, poſcentes prorsùs,

Uti interventu Stephani venerabilis Tungrorum Epiſcopi, noſtræ conſanguinitati affinis dilectiſſimi, partibus Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, almique Martyris Lamberti, in proprium traderemus Foreſtem, quæ olim pertinuerat ad Tectis villam, quam dato fiſco (2) Zuendipolchus retinuerat ad manum Regiam, quamque conſtat in Pago (3) Luvienſi, atque in Comitatu Sichardi ſitam, atque iſtis finibus circumquaque concluſam;

Terminatur à Wlfingi fago, uſque in fluvium Amblevam, inde ad Monaſterium Stabu-

(1) Raginerus I. Hannoniæ & Hasbaniæ Comes: de quo & aliis tribus ex ordine Ragineris, in Stemmatibus Belgicis Cap. 21. fusè diſſerui. Horum ſtirps maſcula hodieque perſtat in Lantgraviis Haſſiæ, qui originem trahunt ab Henrico Brabantino, Henrici II. Brabantiæ Ducis filio.

(2) Zuendipolchus, ſeu Suendiboldus Lotharingiæ Rex, de quo ſupra Cap. 15.

(3) Luviensi, ſeu Lutgienſi Pago; *Païs de Liege.*

Digitized by Google

(4) Stabulaus, ſicque vadit ad.... & inde ad Salceias, uſque ad Nordrees fontem, & ad Havernii uſque ad Veſere, & idem ad rivum de Solmania uſque ad Solergeas & Hukelebac, uſque ad Veſerem & Geiſlampiam, uſque ad Hoſpitale, & ſic revertitur ad Wlfingi fagum.

Horum itaque petitioni gratanter aſſenſum præbentes, egimus, juxta quod fuerant obnixè poſcentes.

Delegavimus namque ipſam Foreſtem prælibatis partibus jure perpetuo in proprium tenendam, & totum undecumque ad integrum, velut dudum ſemper in Regum manibus conſtiterat, firmavimus omni tempore poſſidendam; in tantum, ut neque à quoquam venatio ullatenùs fiat per illam, niſi Prælati illius Eccleſiæ licentiam omnino habuerit indeptam.

Si quis ita temerario auſu in ea venari præſumpſerit, ſic bannum Regium inde componat, quomodo antea componebatur, dum Regum in manibus ſteterat.

Et ut hoc noſtræ auctoritatis Præceptum perpetualiter manens, ſemper ſit inconvulſum, has teſtatorias litteras exinde fieri juſſimus, annulique noſtri impreſſione ſubtùs inſigniri præcepimus.

Signum Caroli Regis glorioſiſſimi.

Jonsuinus Notarius, ad vicem Herivei Archiepiſcopi, Summique Cancellarii, recognovit.

Datum VIII. Kalendas Septembris, Indictione tertiâ, anno viceſimo tertio, regnante 915.
Carolo Rege glorioſiſſimo, (5) redintegrante decimo octavo ......

Actum Monaſterio (6) S. Arnulphi, in Dei nomine feliciter, amen.

(4) Stabulaus, hodie Stabuletum. Abbatia Benedictinorum, unita cum Malmundarienſi. De his vide infra Origines Benedictinas.

(5) Redintegrante. Vide Cod. Don. cap. 29.

(6) S. Arnulphi. Monaſterium Benedictinorum Metis, multorum olim Regum tumulis nobile.

CAPUT XIX.

Carolus Simplex *Francorum Rex Rutgero Treverenſi Archiepiſcopo reſtituit Trajectenſem S. Servatii Abbatiam, anno* 919.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Carolus divinâ propitiante clementiâ Rex Francorum.

Dogmate divino inſtruimur, Regiâ Majeſtate monemur, quatenùs Sanctorum loca ſub ſolidâ tuitione provideamus: & ſi quæ ſunt alicujus pravitate attrita, ad priſtinum reverti faciamus ſtatum.

Noverit igitur omnium Sanctæ Dei Eccleſiæ fidelium noſtrorum, videlicet præſentium ac futurorum induſtria, quoniam vir venerabilis nobis fidelis Rutgerus, Treverenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, ſæpiùs plangendo adiit Celſitudinem noſtram, dicens, quòd Abbatiam (1) S. Servatii, quæ eſt constructa in Trajecto in Comitatu Maſeland, quam dedit per ſuum Præceptum ſibi commiſſæ Treverenſi Eccleſiæ Arnulphus Rex, ſed violentiâ Ragineri Comitis, & filii ejus (2) Giſilberti, à prædicta Treverenſi Eccleſia jam olim eſſet injuſtè ablata.

Ergo ad cauſſas noſtras ejus proclamationem mittens, judicio Scabinorum Palatii noſtri, & atteſtatione omnium fidelium noſtrorum, ipſam Abbatiam S. Petro, in cujus honorem eſt conſtructa Treverenſis Eccleſia, & prænominato Præſuli reddimus, ut in perpetuum, ſine cujuſpiam contradictione, cum omni integritate ipſe & Succeſſores ejus ipſam Abbatiam teneant atque poſſideant, & quidquid pro ſua, ſuæque Eccleſiæ utilitate, ex ipſa facere decreverint, liberam in omnibus poteſtatem habeant faciendi.

Et ut hæc notitia inſtantibus & futuris temporibus rata eſſe credatur, & firmior habeatur, ſigillo noſtri Palatii eam roborari juſſimus.

Hæc ſunt nomina eorum qui præfatum contulerunt judicium, videlicet

Epiſcoporum,

Wifridus, Dado, Raubertus,
Abbo, Stephanus:

Sed Comitum,

Matfridus, Sigardus, Otto,
Fulbertus, Chriſtianus, Erkengerus,
Iſembardus, Hungerus, Ecfridus,
Ermenfridus, Walterus, item Walterus:

Nec non & Scabinorum,

Blidulphus, Regnardus, Adelbertus,
Sigebertus, Witterus, Adelbardus,
Rubertus, Bernacrus, Volmarus,
Roricus, Otkerus, Ingrannus,
Betto, Engilbertus, Filbertus, Iſwardus.

Rathbodus Notarius, præcipiente Domino Rege Carolo, hanc notitiam ſcripſit.

Data Idibus Junii, Indictione, VIII. anno XXVII. regnante Rege Carolo, redintegrante XXII largiore verò hereditate indeptâ VII.

Actum (3) Heriſtal Palatio.

(1) Sancti Servatii Collegium Canonicorum Trajecti ad Moſam, nuncupatur hic Abbatia, more & ſtilo illius ævi, apud Leodicenſes & alios uſitato.

Canonicis olim in communi viventibus præerant Abbates, ſed ſæculares: de quorum officio ac prærogativis multa præclarè enarrat Joannes Molanus S. T. D. Lovan. libro 2. de Canonicis, cap. 5.

Idem Author refert, à Richario Leodienſi Epiſcopo conſtitutos fuiſſe anno 934. duodecim Abbates ſæculares: videlicet S. Mariæ & S. Lamberti Leodienſem. Eyckenſem (nunc Moſaci) Amanienſem, Huienſem, Meſſienſem (nunc unitum Abbatiæ S. Laurentii Leodii) Celleſem (nunc Viſeti) Dionantienſem, Namurcenſem ad S. Mariam, Cinacenſem, Thudinienſem, Alnenſem (ubi

nunc Abbatia Ciſtercienſium) & Mechlinienſem, ubi nunc Metropolis.

Poſtmodùm verò pleriſque in locis ex Abbatibus denominati fuêre Præpoſiti, ut ad S. Lambertum Leodii, ad S. Servatium Trajecti, Tungris, Hui &c.

Manent tamen hodieque in Diœceſi Leodienſi hi quatuor Abbates ſæculares, Amanienſis, Cinacenſis, Viſetenſis, & Dionantenſis.

(2) GISILBERTUS. Ragineri I. Hannoniæ Comitis & Albradæ filius, fuit primus Lotharingiæ Dux: ut in Stemmatibus Belg. cap. 11. docui.

Additio. (3) HERISTAL, ſeu Herſtal, municipium valde antiquum ad ripam Moſæ, Leodium inter & Trajectum; ſed ditionis Brabantinæ. Arx illic antiqua viſebatur, quæ olim erat Palatium Pipini, qui ex Majore Domûs Regiæ anno 752. Francorum Rex eſt creatus, quique familiari cognomine dicebatur Herſtallius. Natus eſt illic quoque Carolus Martellus ex Alpaide Pipini pellice.

Poſtmodum arx illa bellis ac vetuſtate diruta fuit; ſpectabatque ultimis temporibus Heriſtallium, cum titulo Baronatûs ad Domum Naſſoviam. At poſt obitum Guilielmi III. Regis Angliæ ac Ducis Auriaci, anno 1701. ſine liberis defuncti, pro Heriſtallio inter Regem Boruſſiæ & Status Fœderati Belgici tanquam Tutores junioris Principis Friſiæ contenditur.

De Heriſtallo Eccleſiæ Leodienſi oppignorato, vide ſupra Diploma Frederici I. Imperatoris datum an. 1171. lib. I. Diplom. Belgic. Cap. 67.

CAPUT XX.

Ejuſdem CAROLI SIMPLICIS *Francorum Regis Diploma alterum, ejuſdem argumenti ac ſententiæ, anno* 919.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. CAROLUS divinâ largiente miſericordiâ Rex Francorum:

SI Servorum Dei petitionibus aurem libenter accommodamus, divini cultûs amore, Regium decenter morem exequimur, ac vitæ æternæ prœmia propter hoc adipiſci veraciter credimus.

QUOCIRCA comperiat omnium fidelium Sanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorum videlicet præſentium & futurorum ſolertia, quoniam Archipræſul Venerabilis Treverenſis Eccleſiæ RUTGERUS noſtræ Serenitatis culmen adiit, conquerens quòd Abbatiam quandam, quæ eſt conſtructa ſuper flumen Moſam, in loco (1) TRAJECTUS nuncupato, ubi requieſcit corpus Sanctiſſimi Confeſſoris Servatii, Arnulphus quondam Rex, deprecante RATHBODO prædictæ Eccleſiæ pridem Archiepiſcopo, delegaverat S. Petro Apoſtolo ad Cathedram Treverenſem.

IDQUE ſanctionis Præceptum confirmare ſtuduit; ſed irruentibus diverſis contrarietatibus, à poteſtate ejuſdem Sedis RAGINERUS pridem Comes eamdem Abbatiam violenter ſubtraxit, & reclamante dicto Rathbodo apud Regem Zuendeboldum, illam reddere compulſus eſt S. Petro.

VERÙM Zuendeboldo perempto, iterum à Raginero pervaſa eſt, ac poſt illum ab ejus filio GISILBERTO pari violentiâ hactenùs negatur reddere.

CUJUS petitionem fore ſalubrem cognoſcentes, conſenſu Epiſcoporum noſtrorum, & judicio Comitum, ſeu aliorum fidelium, ſupradictam Abbatiam in Trajecto ſuper flumine Moſa ſitam, in Comitatu verò Haſbacenſi, in conſpectu noſtro & præſentia Principum noſtrorum ipſimet prælibato Archiepiſcopo reddere imperavimus, pro amore Dei.

ITA duntaxat, ut à nobis reſtitutam S. Petro, uſibuſque Sanctæ Treverenſis Eccleſiæ, ab hinc in futurum nullus valeat eam ſubtrahere vel dividere exinde; ſed noſtræ pietatis munere ipſe Archipræſul Rutgerus, & ejus Succeſſores memoratam ſæpe Abbatiam habeant, teneant, cum villis, mancipiis utriuſque ſexûs, & omnibus rebus juſtè ibidem pertinentibus, & earumdem rerum exactionibus, & omnia ad ſe pertinentia regant & diſponant pro ſuæ utilitatis ſtudio, ſicut priorum Regum Auctoritates patefaciunt.

HANC igitur Abbatiam reddendam noſtræ Auctoritatis Præcepto Archipræſuli Rutgero, & ſuæ Eccleſiæ, manu propriâ roboravimus, & annuli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus.

Signum Caroli Regis glorioſiſſimi.

Gozelinus Notarius, ad vicem Rutkeri Archipræſulis Summique Cancellarii, recognovit.

DATA VII Idus Julii Indictione VIII. anno Regni Caroli inclyti Regis XXVII. redinte- 919.
grante XXII. largiore verò hereditate indeptâ VIII.

ACTUM in (2) Villa Theodonis.

(1) TRAJECTUS. (Genit. ûs) maſculino genere, ut rectè Veteres ſcripſerunt. Quod Oppidum hodie Trajectum ad Moſam, neutro genere, ſed barbarè nuncupatur, vulgò *Maeſtricht*: Ammiano Marcellino *Oppiceſium*, quaſi dicas *Opperricht*. Hinc nonnulli Trajectum ſuperius nominant, ad diſtinctionem Trajecti ſeu potiùs Trajectûs inferioris, ad Rhenum in Batavis ſiti, & vulgò Ultrajectum, *Utrecht*, nuncupati.

(2) THEONIS Villa, olim Palatium Regium, nunc munitum Ducatûs Luxemburgenſis Oppidum, ad Moſam, Francis *Thionville*, Germanis *Diedenhove*.

Digitized by Google

CAPUT XXI.

STEPHANUS *Papa fundationem Abbatiæ Bronienſis, in Comitatu Namurcenſi, anno 942. confirmat, Romæ exiſtente, & coram petente S. Gerardo Abbate ac Fundatore Bronienſi.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, & S. Mariæ ſemper Virginis. (1) STEPHANUS, Sedis Apoſtolicæ Summus Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Fratribus ac Filiis noſtris per univerſum orbem terrarum in Fide Catholica degentibus.

NOTUM cupimus eſſe omnibus tam præſentibus quàm futuris, qualiter Filius ac Frater noſter divinâ annuente clementiâ, Gerardus Abbas nobis innotuit de Monaſterio (2) Bronienſi, quòd in melius reformavit & reſtauravit, in honore S. Dei Genitricis ſemper Virginis Mariæ, Sanctorumque Apoſtolorum Petri & Pauli, & S. Joannis Baptiſtæ.

POST verò multorum Sanctorum pignora, congregavit ibi corpus etiam S. *Eugenii* Martyris, Archiepiſcopi Toletanæ Sedis, diſcipuli & ordinati S. Dionyſii Archiepiſcopi, & cum magna reverentia & honore inibi attulit: hereditatem quoque propriam tam in agris quàm mancipiis, & in omnibus jure hereditario adjacentibus devotè ac voluntariè ad præfatum dedit Monaſterium.

POSTQUAM autem nobis hoc indicavit, provolutus pedibus noſtris petiit, quatenùs auctoritate Apoſtolorum Petri & Pauli malediceretur omnis, qui de eodem Monaſterio aliquid conaretur, tam de Reliqu is Sanctorum, quàm de veſtimentis & libris, & de territoriis auferre, atque de mancipiis vel de aliis quibuſlibet rebus, quas nunc habet ſibi datas, vel ultrà poſſit Dei miſericordiâ obtinere.

Hoc quoque magnopere expetiit, ut eodem conſtringatur anathemate quicumque Privilegium, quod de eodem loco & Monaſterio jam Regia Magnificentia & Imperialis ſanxerat Auctoritas, aliquatenùs præſumeret infringere:

SCILICET ut nullus Epiſcopus, nullus Comes, nullus Advocatus, nullus Judex Publicus, nec quilibet ex Judiciaria Poteſtate, in Eccleſias aut loca, vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones memorati Monaſterii præſumat ingredi, aut ad cauſas audiendas, aut precaturas faciendas, aut freda vel tributa, aut obſonia quælibet exigenda, vel manſiones, aut ſilvas, vel paradas faciendas; aut fidejuſſores tollendos, aut homines ejuſdem Monaſterii, tam ingenuos quàm ſervos, ſuper terram ipſius commanentes, injuſtè diſtringendos, nec ad ullas redhibitiones aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris & futuris temporibus.

SED liceat memorato Dei Servo Gerardo, ſuiſque Succeſſoribus, res prædicti Monaſterii, cum Monachis ſuis, ſub immunitatis noſtræ defenſione, quieto ordine poſſidere & ordinare, abſque cujuſlibet arbitri communione, niſi ipſo Abbate & ſuis Monachis id rationabiliter fieri petentibus.

HOC quoque firmari expetiit nihilominùs, ut eâdem damnetur maledictione, quicumque locum ipſum & loci Incolas, infrà ſuos terminos hoſtili incendio, vel cæde, aut aliquâ injuſtâ oppreſſione præſumpſerit aliquatenùs depopulari, vel infringere.

ADSTANTIBUS igitur Epiſcopis & Confratribus hujus Sanctæ Romanæ Sedis, & conſentientibus, petitionem Famuli Dei GERARDI Apoſtolicâ Auctoritate firmari decrevimus.

IGITUR Auctoritate Patris & Filii & Spiritûs Sancti, & S. Mariæ ſemper Virginis, Dei Genitricis, & omnium Cæleſtium Virtutum, & S. Joannis Baptiſtæ, & Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, S. Eugenii Martyris, ejuſdem loci Patroni & Proviſoris, & Sanctorum, quorum Reliquiæ inibi ſunt, ſimulque omnium Sanctorum, quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ, excommunicamus, anathematizamus, damnamus omnes, qui horum quidpiam, quæ de immunitate & libertate Bronienſis Eccleſiæ & loci prælibata ſunt, irritum fecerint vel infregerint, niſi reſipuerint, & pœnituerint, & ab Abbate & Fratribus ejus veniam promeruerint, & de cetero emendaverint.

AT verò qui obſervator extiterit hujus noſtræ Præceptionis, & Regiæ Sanctionis, gratiam & miſericordiam, vitamque æternam à Miſericordiſſimo Domino Deo noſtro conſequi mereatur.

Ego CASTORIUS Notarius Regionarius & Scriniarius Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, corroborante Apoſtolicâ Auctoritate, & Sancto Papâ Stephano ſuggerente, recognovi.

Signum Domini STEPHANI Papæ glorioſi.

Data V. Kalendas Maii, anno ab Incarnatione Domini (3) ....

Actum Romæ feliciter, amen.

Ego Leo Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Ar-

(1) STEPHANUS Papa anno 939. creatus, obiit anno 943.

(2) BRONIUM. Hodie S. Gerardi Abbatia Benedictinorum, annexa Epiſcopatui Namurcenſi.

(3) ... Anno 939. regnante Henrico in regno Lotharii, imperante in Italia Hugone anno ſecundo, Indictione ſeptimâ. *Ita ſupplevit Paulus Cronendalius in ſua Hiſtoria Namurcenſi Manuſcripta.*

chipresbyter, rogante Domino noſtro Stephano, ſubſcripſi, amen.

Ego (4) Dairinus Epiſcopus, jubente eodem Epiſcopo, ſubſcripſi, amen.

Ego Valentianus Epiſcopus ſubſcripſi, amen.

Ego Agapitus Epiſcopus ipſo jubente ſubſcripſi, amen.

Ego Emerentianus Epiſcopus ſubſcripſi, amen.

Ego Simphorianus Epiſcopus ſubſcripſi, amen.

Ego Liberius Epiſcopus ſubſcripſi, amen.

Ego Laurentius Epiſcopus ſubſcripſi, amen.

Ego Florentius Epiſcopus ſubſcripſi, amen.

Ego Gregorius Epiſcopus ſubſcripſi, amen.

Ego Gaudentius Epiſcopus ſubſcripſi, amen.

Ego Clementianus ſubſcripſi, amen.

Ego Urbanus Epiſcopus, juſſu Domini Stephani Papæ, ſubſcripſi, amen.

(5) Hilduinus Mediolanenſium Archiepiſcopus ſubſcripſit, amen.

Wido Placentinenſis Epiſcopus ſubſcripſit, amen.

Petrus Cumenſis Epiſcopus ſubſcripſit.

Ainardus Baſulæ Epiſcopus ſubſcripſit, amen.

Richuinus Stratburgis Epiſcopus ſubſcriſit, amen.

(6) Rotherus Treviris Archiepiſcopus ſubſcripſit, amen.

Benedictus Metenſis Epiſcopus ſubſcripſit, amen.

Richarius Leodicenſis Epiſcopus ſubſcripſit, amen.

Stephanus Cameracenſis Epiſcopus ſubſcripſit, amen.

(4) Dairinus. *Marinus* apud Cronendalium: fortè idem qui anno 943. Stephano in Pontificatu ſucceſſit, obiitque anno 946.

(5) Hilduinus, antea Abbas Lobienſis, dein ex Epiſcopo Veronenſi Archiepiſcopus Mediolanenſis.

(6) Rotherus, fortè Rothertus Archiepiſcopus Treverenſis.

CAPUT XXII.

Conrado *Lotharingiæ Duce poſtulante*, Otho I. *Imperator anno* 944. *dat Faraberto Leodicenſi Epiſcopo Monaſterium Eiche, quod nunc eſt Canonicorum Collegium, in Maſeica Ditionis Leodicenſis Oppido.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Otto, divinâ providentiâ Rex.

Si locis divino cultui mancipatis aliquid impendimus, augmenti æternæ remunerationis cumulum ſperamus inde nos adepturos.

Quocirca noverit omnium fidelium noſtrorum cautela, tam præſentium, quàm ſuccedentium, qualiter ob amorem omnipotentis Dei, interpellante noſtram liberalitatem Duce (1) Conrado, tradidimus ad Leodicenſem Sedem, in honore ſemper Virginis Mariæ dedicatam, quoddam Monaſterium, (2) Eiche vocatum, ſuper fluvium *Votra* conſtructum, ſitum in Pago *Huſce*, in Comitatu Rodulphi, quatenus præfatæ Eccleſiæ, cui modò præeſt Farabertus Epiſcopus, ſuique Succeſſores eamdem inde teneant poteſtatem, quam in reliquis habent rebus ad ſuam Sedem pertinentibus, cum omnibus ad prænotatum Cœnobium juſtè ſpectantibus terris, mancipiis, cunctiſque, quæ dici vel nominari poſſunt.

Et ut hæc Auctoritas noſtra, Præceptumque traditionis inviolatum deinceps permaneat, juſſimus hoc conſcribi, ſigillique noſtri impreſſione munitum firmari.

Signum Domini Ottonis Sereniſſimi Regis.

Eimo Notarius, ad viçem Brunonis Archicancellarii, recognovi.

Actum Chuitileneburg, anno Incarnationis Domini nongenteſimo quadrageſimo quarto, IV. Nonas Julii, Regni autem Domini Ottonis decimo ſexto, Indictione ſeptimâ. 944.

(1) Conradus, ſeu Cuno, Lotharingiæ Dux ab Othone I. Imperatore anno 944. creatus, ejuſdem filiam Luidgardem anno 947. duxit uxorem, quæ anno 953. deceſſit: ut Continuator Reginonis teſtatur. Idem Dux Diplomati Gemblacenſi anno 950. ſubſcripſit.

(2) Eiche, Monaſterium olim Monialium, fundatum circa annum 730. ab Adelardo & Grinuara Parentibus S. Harlindis Virginis, de qua vide Faſtos Belgicos ad diem 2. Octobris.

Sanctimonialibus poſtmodum ſuffecti ſunt Canonici decem, unà cum Decano, & Præpoſito, ſeu Abbate ſæculari, qui è gremio Canonicorum S. Lamberti Leodii eligitur. Anno 1571. Capitulum illud è veteri habitatione in *Alden-Eyck* migravit in Urbem Moſacenſem, vulgò *Maeſyck*, Leodium inter & Ruremundam.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXIII.

Ottho Magnus *Imperator Rothberto Archiepiſcopo Trevirenſi, Abbatiam S. Servatii Moſætrajectinam reſtituit atque confirmat*, *anno* 945.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Otto Divinâ favente clementiâ Rex.

Si juſtis fidelium noſtrorum precibus præbuerimus remunerationis compenſationem, ubi de Eccleſiaſticis fit rebus, Dominum; ubi autem de negotiis fit humanis, noſtros fideles credimus nobis fideliores exinde fore, ac promptiores devotioreſque obſequio.

Proinde agnoſcat omnium fidelium noſtrorum conventus, qualiter Nos Proceres noſtri adeuntes, ſcilicet Moguntiacenſis Epiſcopus Fridericus, & Frater noſter Henricus, ſimulque Comes Hermannus, rationabili prece deprecati ſunt, ut Eccleſiæ S. Petri Trevirenſi, ac fideli noſtro Ruotberto ejuſdem Sedis Epiſcopo, daremus, quin potiùs reſtitueremus Abbatiam S. Servatii ſitam in Trajecto quorum ratis petitionibus acquieſcentes, agnoſcenteſque nos ad hoc debitores, ut juſtitiam facere-mus eidem Trevirenſi Eccleſiæ reddidimus & reſtituimus prædictam Abbatiam S. Servatii ex toto & integro, omneſque appendices, cum cæteris omnibus quæ viſa eſt habere.

Innovantes ergo Prædeceſſorum noſtrorum Edictionem, Regum videlicet Arnolphi, Zuendeboldi, Luduici & Caroli, qui prælibatæ Sedi antedictam contulêre Trajectenſem Abbatiam, hoc Regiæ liberalitatis Præcepto ſancimus, quo nemo Succeſſorum noſtri præſens datum refringendi, ſeu aliquo modo violandi, habeat poteſtatem.

Et ut hæc Traditionis noſtræ Autoritas pleniſſimâ vigeat firmitate, manu noſtrâ ſubter firmavimus, & annuli noſtri impreſſione corroboravimus.

Signum Domini Ottonis Sereniſſimi Regis.

Bruno Cancellarius ad vicem Friderici Archicapellani recognovi.

Data quarto Kalend. Januarii, anno Incarnationis Dominicæ DCCCCXLV. Indictione 945.
IIII. Anno Domini Ottonis X.

Actum in Thalahem.

CAPUT XXIV.

VValcicodorenſis Benedictinorum Abbatia, ad Moſam fl. in Comitatu & Diæceſi Namurcenſi, ab Eilberto *Comite ac Domino Florinenſi, cjuſque conjuge* Heresinde, *anno* 946. *fundatur dotaturque.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Otto divinâ favente clementiâ Rex.

Notum ſit omnibus Sanctæ Eccleſiæ fidelibus & filiis, præſentibus ſcilicet & futuris, qualiter Venerabiles Epiſcopi noſtri, Fredericus Sanctæ Maguntinenſis Eccleſiæ, & Hugo Leodienſis, adierunt Serenitatis noſtræ præſentiam, deprecantes, ut cuidam nobili Viro (1) Eilberto nomine, aſſenſum præberemus, de rebus ſui juris Monaſterium ædificare, in honore S. Mariæ ſemper Virginis, in loco qui dicitur *Walciodorus*, ubi jam dictus vir & uxor ſua Hereſindis in Religione ferventiſſima ſuſceperant quoſdam Dei ſervos, peregrinationis gratiâ à Scotia venientes, & ſub Regula S. Benedicti vivere cupientes.

Dedit igitur prædictus vir, cum conjuge ſua, de proprietate ſui juris ad præfatum locum, prædictis Monachis locum qui dicitur *Walciodorus*, ubi eſt Eccleſia in honore S. Mariæ conſtructa, & manſus indominicatus, ad quem aſpiciunt manſi triginta, cambæ ſeptem, fornarii duo; in Pago *Ardenna* dicto ad Littras, manſum indominicatum, ad quem aſpiciunt manſi triginta, ubi eſt Eccleſia in honore S. Dionyſii conſtructa, cambæ duæ, fornarii duo; in *Falmenna* .... manſum indominicatum, ad quem tres cambæ, duo fornarii, duo in *Condroſio* ad locum *Antina* dictum, ubi eſt Eccleſia in honore S. Maximini conſtructa; manſum indominicatum, ad quem aſpiciunt manſi triginta unus, cambæ duæ, fornarius unus; in loco *Florines* dicto, manſos ſex, cambam unam, cum omnibus ad prænominata loca jure pertinentibus, mancipiis, agris, pratis, paſcuis, ſilvis, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, piſcationibus, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis.

Quorum petionibus nos, ſicuti æquum erat, aurem libentiſſimè accommodantes (quippe quæ ſalutis noſtræ commoda poſtulabant) ſtatuendo decrevimus, ut illud Monaſterium perpetuò in uſus peregrinorum & pauperum ſtabiliatur, firmetur atque corroboretur, & ſemper in ditione Scotorum permaneat, & quamdiu aliquis illorum vixerit, nullus alius fiat Abbas, niſi unus ex ipſis; poſt verò deceſſum illorum alius, Deum diligens & amator ſanctæ Regulæ,

Kk 2

Regulæ, efficiatur Abbas; ipſum autem Monaſterium, quod ad hoc noſcitur eſſe conſtructum, vocetur deinceps Monaſterium peregrinorum.

Et ut hoc noſtræ conceſſionis Præceptum firmiter permaneat, manu noſtrâ ſubtus firmavimus, annuloque noſtro inſigniri juſſimus.

Signum Domini Ottonis Sereniſſimi Regis.

Urmus Cancellarius, ad vicem Friderici Archicapellani.

Actum XIII. Kalendas Octobris, anno Incarnationis Domini nongenteſimo quadrageſi- 946.
mo ſexto, Indictione primâ, anno Ottonis undecimo. Actum juxta Civitatem Remis dictam.

Ex Walciodori Archivis Diploma iſtud Paulus Cronendalius recitat in ſua Comitum Namurcenſium Hiſtoria, quæ Bruxellæ apud filium ms. exſtat.

(1) Eilbertus, ſive Elbertus Comes, Dominus de Florines, Ebroini & Berthæ filius. Gerardi Comitis Loſſenſis frater, cum uxore ſua Hereſinde (ex qua liberos non ſuſtulit) Monaſterium S. Michaelis in Theoraſcia extruxit. Anno *944.* aut *946.* Caſtrum Walciodorenſe, *Wauſſoire*, in Monaſterium vertit; S. Forannanum, ex Scotia anno *968.* venientem, primum ibi Abbatem conſtituit; demum anno *977.* vivere deſiit, Walciodori ſepultus cum Gerardo fratre.

Ebroino ſeu Euroino Ludovicus Balbus Imperator circa annum *879.* dedit Antinam, *Antine*, in Condruſio, & Heidreſium, *Haidres*, in Famenna. Donationis Tabulæ exſtant apud Cronendalium libro citato.

Otho Imperator an. *968.* Cœnobium Walciodorenſe Theoderico Epiſcopo Metenſi conceſſit, qui Haſterienſe Monaſterium, dimiſſis Monialibus, cum Walciodorenſi conjunxit: ſic ut unus idemque ſit Abbas loci utriuſque.

Eſt autem Haſteria ad alteram Moſæ ripam, ex oppoſito Walciodori ſita, in qua Wildericus, ejuſque conjux, anno *656.* Moniales collocarunt.

S. Forannanus anno *982.* in Domino obdormivit, & Walciodori quieſcit cum S. Eloquio, S. Foillani fratre: de quibus vide Faſtos noſtros Belgicos, item Origines Benedictinas.

CAPUT XXV.

Ludovicus *Tranſmarinus Francorum Rex, petente Arnulpho Magno Flandriæ Comite, anno* 950. *poſſeſſiones Monaſterii Blandinienſis, juxta Gandavum, confirmat; Monachis Benedictinis, per S. Gerardum Bronienſem, loco Canonicorum, ſubſtitutis.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Divinâ præordinante gratiâ Francorum Rex Ludovicus.

Si in divinis cultibus operam dantes, Eccleſiam Dei ad ſummum ſacræ religionis ſtatum ſuſtollere conamur, ab ipſo bonorum omnium Remuneratore, pro certo confidimus fore nobis recompenſandum.

Igitur notum eſſe volumus omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, præſentibus ſcilicet & futuris, quoniam noſtræ dignitatis adiens præſentiam Arnulphus Comes & Marchio nobiliſſimus, noſterque conſanguineus clariſſimus, nobis retulit dolendo, quoddam Cœnobium à beatiſſimo Amando Præſule, ſub regulari monachorum norma, nobiliter ſecus caſtrum Gandavum ſuper Scaldi fluenta, olim conſtructum fuiſſe, quod antiquitus vocabatur *Blandinus*, nunc verò vocitatur..... Monaſterium penitus modo .... deſtructum.

Unde idem Comes Arnulphus, ob Dei Sanctorumque ejus amorem, vehementer compaſſus, ei reddidit jure quaſdam res, quamvis non omnes, prædicto Cœnobio, quæ dudum per violentiam & nimiam ſæcularium cupiditatem inde fuerant abſumptæ, (1) remotis Canonicis inibi non ſatis honeſtè viventibus, quo meliùs ibidem ....Monachi ſubſtituerentur, qui regulæ & Abbati vacando obedirent.

Quocirca prælibatus Comes noſtram ſatis reverenter expetiit Munificentiam, quatenus conceſſas res Præcepti noſtri munimine iam dicto Monaſterio corroborare dignaremur, quod & fecimus.

Sunt autem memoratæ res, ſcilicet manſuræ, quæ ſunt in portu Gandavo ſitæ, à fluvio *Scalde* uſque ad decurſum *Leyæ* fluminis, cum cenſu earum, atque cum decimis omnibus. Naulum quoque, quod à prætereuntibus exigitur, & prati floralia, cum aliis ibidem aſpicientibus, & molendino uno, in loco qui dicitur *Aſſua*;

Vineam quoque ſecus monaſterium, ac terram, quæ ibi adjacet vſque ad portum Gandenſem, atque alia rura, quæ monaſterio ſunt contigua, ſupra quæ conſtruant officinas, aliaque ſibi congrua: Capellam denique in honore S. Mariæ dicatam, in villa, quæ dicitur *Meerem*, villam quæ dicitur *Gunringehem*, cum appenditiis ſuis, in pago verò Waſiæ ſuper fluvium Scaldim, villam, quæ dicitur (2) *Tempſeca*, cum omnibus appenditiis.

In pago autem *Hainau* ſuper fluvium *Lanum*, (3) villam quæ vocatur **Dulcis*, Eccleſiam ſcilicet cum manſo indominicato, ac cum omnibus ſibi adjacentibus pratis & paſcuis: * Alibi Dulciacus.

Et in pago *Flandrenſi*, in loco nuncupato *Morona*

(1) Canonicis remotis. Notent Antiquitatis Eccleſiaſticæ ſtudioſi, in plurimis Cœnobiis, quæ nunc ſunt aut fuerunt Monachorum Ordinis Benedictini, Canonicos primitus vixiſſe; ut in Blandinienſi, Bavonenſi, & aliis.

(2) Tempseca, ſeu Tamiſia, *Tempſt*, amplum Waſiæ municipium, ad Scaldim, S. Amelbergæ Virginis patrimonium, olim Monaſterii Blandinienſis, nunc eſt Ducis Bournonvillii.

(3) Villa, quæ vocatur *Dulcis*, vel *Dulciacus*, ſita eſt in Hannonia, vulgò *Doulcy*, data jam olim in feudum ab Abbate & Conventu Blandinienſi. Ac inde non

Morona Bennonis, paſtolaria quæ ſufficere poſſunt ovibus CXX. & in alio loco mari proximo, vocabulo *Beſcura*, terram in qua poſſunt alere oves centum.

Ac in ipſo pago dedit præſcriptis Monachis, poſt diſceſſum ſuum, medietatem fiſci ſui, quæ vocatur *Heutlingehem*, manſum .... unum cum manſionario, ac majore nomine Fulberto, aliiſque mancipiis numero XII.

Unde hoc noſtræ auctoritatis Decretum fieri, ac venerabili Gerardo Abbati Monachiſque prælibati monaſterii dari præcepimus, per quod præſcriptas res cum omni integritate, & alias quæ poſtmodum à Dei cultoribus illis ſunt largiendæ, firmiter teneant, atque perpetuò, nemine inquietante, poſſideant:

Ea ſcilicet ratione, vt Abbas cum monachis, ſecundùm loci poſſibilitatem, regulariter ibidem vivere ſtudeant, ac pro nobis & totius regni ſtatu militare Deo jugiter ſatagant.

Et ut noſtræ corroborationis conceſſio pleniſſimum obtineat ſtabilitatis vigorem, manu propriâ ſubter eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſione aſſignari juſſimus.

Signum Ludovici glorioſiſſimi Regis.

Oidilo Notarius, ad vicem Artaldi Archiepiſcopi, relegit & ſubſcripſit.

Actum Remis, XIII. Kal. Septembris, In- 910.
dictione VIII. anno XV. regnante Ludovico Rege glorioſo.

ita pridem lis fuit in Concilio Privato inter Pontium l'Honoré feudi ejus poſſeſſorem & Abbatem & Conventum S. Petri, quæ ſententiâ 21. Julii 1606. fuit terminata, quâ deciſum: dictum feudum ſubjacere legibus & juribus Hannoniæ, ibique tributa ſolvi debere, ſalvo jure relevii dicto Prælato.

CAPUT XXVI.

Otho I. *Imperator Dulciacum, Crombruggam, aliaſque poſſeſſiones Monaſterii Blandinienſis anno* 966. *confirmat, petente VVomaro Abbate Blandinienſi.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Otto divinâ favente clementiâ Imperator Auguſtus.

Cum Regiæ vel Imperatoriæ dignitatis officium eſſe conſtet, ut monaſterialia loca, Deo & Sanctis ejus dicata, ob Divini cultûs augmentum, novis ſemper auctoribus roborentur: idcirco notum eſſe volumus omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium quam futurorum, induſtriæ,

Qualiter Venerabilis Abbas Womarus Blandinienſis Cœnobii, noſtram adiit Serenitatem, rogans ut more Anteceſſorum noſtrorum, Regum ſcilicet vel Imperatorum, rebus vel proprietatibus Monaſterii ſui, infra Regni noſtri terminos conſtitutis, immunitatis vel defenſionis noſtræ bravium concederemus, hocque noſtræ Auctoritatis Præcepto roboraremus.

Nos verò interventu dilectæ conjugis noſtræ Adelheidis, fideliſque Archiepiſcopi noſtri Wilhelmi, ob ſpem divinæ remunerationis, pro ſtatu vel incolumitate Regni, vel Imperii noſtri, filiique noſtri cariſſimi Regis Ottonis, piæ illius petitioni aſſenſum præbuimus, & ut res vel poſſeſſiones præſcripti Blandinienſis Cœnobii, infra Regni noſtri terminos conſtitutæ, *Dulciacus* ſcilicet in Pago Haginau, & *Crombrugga* in Pago Brabantinſe, quam Villam Caniſiam noſtra Soror Gerbergis Regina Monachis, ob remedium animæ fidelis Comitis ſui reddidit Arnulphi, ſub perpetua immunitatis noſtræ tuitione ſint, volumus:

Ita ut nullus noſter Comes, aut Judex & Vicarius, aut publicus Fiſci exactor, vel Advocatus, vel alius aliquis prænominatas villas ingredi audeat, ad fredas exigendas, vel hominibus præſcripti Cœnobii, inibi habitantibus, diſtrictionem ingerendi, vel aliud quid poteſtatis exercendi licentiam aut poteſtatem habeat, niſi Abbas & Advocatus, quem ſibi ipſe utilem & neceſſarium elegerit.

Et ut hoc Auctoritatis noſtræ Præceptum firmum & ſtabile permaneat, hanc chartam conſcribi fecimus, quam & propriâ manu ſubter firmavimus, annulique noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

Signum Domini Ottonis, magni & invictiſſimi Imperatoris Auguſti.

Luidolphus Cancellarius, ad vicem Wilhelmi Archicapellani, recognovi.

Datum XI. Kal. Februarii, anno Dominicæ 966
Incarnationis DCCCCLXVI. Indictione IX. anno Regni Domini Ottonis XXXI. Imperii verò IV.

Actum Trajecto, in Dei nomine feliciter, amen.

Othonum Cæſarum Stemma vide infra in Donationibus Belgicis.

CAPUT XXVII.

FRETHEBALDUS *Vir Nobilis omnem ſui juris hereditatem, in Comitatu Teſterbandiæ ſitam, dat Ultrajectino Canonicorum S. Martini Collegio Cathedrali, anno* 993.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Operæ pretium duximus, quæ ſubſequuntur ſcriptis inſerere, ne poſteros lateret quod prior ætas faceret.

QUAPROPTER deſideramus notum eſſe cunctis ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, tam futuris quàm præſentibus, quòd quidam Miles, nobili parentum proſapiâ progenitus, nomine FRETHEBALDUS, amore Dei ſalubriter inſtigatus, nil dubitans cum tranſitoriis acquirere perennis vitæ gaudia, omnem ſui juris hereditatem, quam habuit infra Comitatum (1) *Teſterbant* nuncupatum, cum omnibus ad ea pertinentibus (exceptis tribus manſis, & mancipiis in eis manentibus, quæ viginti erant ſui curtilis mancipata ſervituti) pro animæ ſuæ ſuorumque parentum remedio, tradidit & donavit S. Martino, ſuo ſpirituali patrono, ad ſtipendialem videlicet uſum Fratribus in Trajecto .... commorantibus;

EA ſcilicet ratione, ut Pontificalis Cathedræ Fratres curtim ex integro.... cum ædificiis, mancipiis, agris, pratis, paſcuis, aquis aquarumve decurſibus, & quidquid inde habuit, & id totum quod de Eccleſia de *Ulrele* ſtructa ſuæ ſubjacuit poteſtati, ſemotum haberent.

CETERA quæ ſuperſunt, rebus in omnibus, cultis & incultis, utriuſque Monaſterii Fratres, ibidem Deo ſervientes, æquâ & pari communiter divident inter ſe diviſione.

POST deceſſum verò hujus Vicepræpoſiti Monaſteriorum..... anniverſarium non immemores præterirent..... pro eo luminaria præſentando, cibo potuque Fratres lætificando quotannis.

DOMINUS autem Præſul (2) AUSFRIDUS piâ memoriâ recolendus, pro hujuſcemodi traditionis remuneratione, ut firmior & ſtabilior eſſet hujuſmodi traditio, conceſſit eis ſingulis annis de ſua parte dari XII. libras in beneficium, dum viveret.

QUI etiam addidit, ut ſi ipſe vel ejus, quod abſit, Succeſſor hæc conceſſa neglexerit, ipſe præfatus Miles de ſuo, quod dedit, faciat ut velit.

ANNO Dominicæ Incarnationis nongenteſimo nonageſimo tertio, Indictione decimâ, anno verò tertii Othonis regnantis decimo tertio, 993. Imperii autem ejus primo, XII. Kalendas Octobris, in quinta feria.

Actum eſt in Trajecto, in præſentia Domini piæ recordationis AUSFRIDI Præſulis, fuique Præſulatûs anno ſecundo, coram Teſtibus quàm pluribus, quorum quorumdam hîc ſubnotantur nomina:

Ulfhere, Godefrit, Wiric,
Item Godefrit, Erof, Bovo,
Ribrac, Himezo, Lanzo,
Aufrit, Gerbolt, Hildebold,
Adalhard, Acto, Poppo,
Item Poppo, & cum his multò plures.

MOX poſt hæc ſubſequenti die, ut firmius & ſtabilius eſſet, infra terminum prædicti Comitatûs, in Villa quoque *Thiele* nuncupata, eiſdem prænominatis teſtibus & aliis nonnullis adſtantibus, ſine alicujus retractione, (3) cum ramo & ceſpite, jure rituque populari ſancitum eſt, rationabiliterque firmatum, ut hujuſmodi traditio intacta & inconvulſa permaneat, feliciter in Chriſto ſtipulatione ſubnixa.

(1) TESTERBANT, Comitatus antiquus, qui Tractum Heuſdanum, Altenaënſem, Thielenſem, Inſulam Bommelianam, aliaque loca inter Moſam & Wahalim fluvios, ſeu inter Hollandiæ & Gelriæ limites ſita, continebat.

(2) AUSFRIDUS, aliis Anſfridus aut Anſfredus, ex Bratuſpantium & Hoienſium Comite factus eſt Epiſcopus Ultrajectinus: ut in Cod. Donat. piar. Cap. 40. & 42. docui.

(3) CUM RAMO ET CESPITE. Plures olim in uſu fuerunt Donationum ac Traditionum Formulæ, quarum Additio. una exhibetur ſupra Lib. I. Diplom. Belgic. cap. 98. & plures aliæ in *Capitularibus Regum Francorum*, ſignanter in *Formulis Marculphi Monachi Benedictini*. (qui anno 660. vixit.) Haſce Formulas anno 1677. Editioni præfatorum Capitularium inſeruit, ſuaſque Notas addidit Vir Clariſſimus *Stephanus Baluſius*, Tutelenſis.

Igitur ſymbolum traditionis erat per glebam, ſive ceſpitem viridem, qui in Donationibus piis ſuper Altare ponebatur, aliàs verò in præſentia Judicum aut plurimorum teſtium exhibebatur, ut deſignaretur terra alteri in dominium tradenda.

Addebatur quoque ramus viridis, in ſignum arborum aut ſylvarum ſimul traditarum. Similiter chirothecæ, libri, virgæ aut baculi, annuli &c. ſymbola erant rerum tradendarum.

Frequentiſſimè fiebat traditio per feſtucam, ob facilitatem, quâ feſtuca obviam ſæpe occurrit. Hanc tradebat emptori venditor, aut qui modo quovis rei dominium in alterum transferebat. Hinc *Veteres, quando ſibi aliquid promittebant, ſtipulam tenentes frangebant, quam iterum jungentes, ſponſiones ſuas agnoſcebant, ait Iſidorus*. Sępius quoque legitur in Legibus Salicis, *Cum Feſtuca fidem facere* &c. *Exfeſtucare*, eſt alteri dominium tradere &c.

Hæc ex Notis *Baluzii* lib. ſupra citato, & ex Gloſſario Mediæ & Infimæ Latinitatis per Du-Cangium.

Digitized by Google

CAPUT XXVIII.

Otho III. *Imperator Ultrajectinæ S. Martini Eccleſiæ Cathedrali anno* 999. *dat Diſtrictum Villæ Bomele, & alia prædia; ſupplicante Auſrido ejuſdem Urbis Epiſcopo.*

Correctum ex Hiſtoria Ultraject. Wilhelmi Hedæ.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Otho, ſupernâ favente clementiâ, Romanorum Imperator Auguſtus.

Si locis divino cultui mancipatis alicujus honoris ſeu proprietatis ſupplementum præbere ſtuduerimus, in noſtræ animæ & carnis felicitate nobis divinitus remunerari procul dubio credimus.

Quapropter optamus, ut omnibus noſtris fidelibus, præſentibus atque futuris, notum ſit, qualiter nos, ob remedium animæ noſtræ, Parentumque noſtrorum, nec non interventu & ſupplici rogatu Ausfridi, Sanctæ Trajectenſis Eccleſiæ Venerabilis Epiſcopi, & Franconis reverendi Præſulis noſtri prædictæ Sedis Trajectenſis, Eccleſiæ in honore S. Martini Confeſſoris conſtructæ dedimus, largiti ſumus, & omnino conceſſimus omnem Diſtrictum ſuper Villam (1) *Bomele*, & ſuper cuncta, quæ ad eamdem Villam pertinent, videlicet publicæ rei ſubjecta.

Teloneum verò, monetam, & negotium generale fermentatæ cereviſiæ, & quod vulgò *Gruit* nuncupatur; imo quidquid in jam dicta villa, ad publicum bannum ſive Diſtrictum pertinere viſum eſt, in Comitatu Urochi Comitis, in Pago Teſterbantia dicto, ſitum:

Atque eumdem Diſtrictum, cum moneta, banno & teloneo, & totius publicæ rei fruitione, prælibato Cœnobio S. Martini Confeſſoris penitus in perpetuum tradidimus.

Insuper ſibi donavimus quidquid Poppo, filius Wedigeri, habuit in miniſterium in eodem Comitatu, & in Villa Arclo, proprietario jure habendum, tali ordine, ut præfatus Ausfridus Venerabilis Præſul, ſuique Succeſſores, eaſdem res per noſtram confirmationem traditas teneat, diſponat, ordinet & perfruatur, noſtrâ omniumque noſtrorum perpetualiter remotâ contradictione.

Et ut hæc noſtræ auctoritatis Pagina firma permaneat, hanc manu propriâ corroboravimus, & ſigillari præcepimus.

Signum Domini Othonis Cæſaris invictiſſimi.

Heribertus Cancellarius, vice Willigiſi Archiepiſcopi, recognovi.

Datum III. Idûs Aprilis, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo nonageſimo nono, Indictione duodecimâ, anno tertii O- 999.
thonis regnantis XVI, imperantis III.

Actum in Romano Palatio, felici manu.

(1) Bommelia, Inſula ex Moſæ & Wahalis confluentibus orta, variiſque fortallitiis munita, haud procul à Sylvaducis, Geldriæ juris eſt; olim Diœceſis Ultrajectenſis, poſtmodum verò Sylvæducenſis. Fuit illic Collegium decem Canonicorum, fundatum anno 1303, item Prioratus Canonicorum Regularium.

S. Henrici, *eo nomine ſecundi Cæſaris, Stemma.*

Otho III. Imperator in Italia X. Kal. Februarii anno 1001. obiit: ejus inteſtina Auguſtæ Vindelicorum, corpus Aquiſgrani eſt conditum. Ita Contractus, Scafnaburgenſis, & Ms. Marianus Scotus. Succeſſit S. Henricus: cujus Stemma accipe.

Henricus Rixosus Bavariæ Dux, Henrici Aucupis Imperatoris filius, genuit ex Juta, Arnoldi Bavariæ Ducis filia, Henricum Bavariæ Ducem.

Henricus ex Giſela, Conradi Burgundiæ Ducis filia, ſuſtulit S. Henricum Cæſarem, & S. Brunonem Epiſcopum Auguſtanum: ut Antonius Albicius in Stemmatibus Principum Chriſtianorum tradit.

S. Henricus Otthoni III. in Imperio ſucceſſit; uxorem habuit S. Cunegundem Sigefridi I. Comitis Luxemburgenſis filiam. Epiſcopatum Bambergenſem fundavit, vitaque ſanctiſſimè peractâ functus eſt anno 1040. Vide plura in Chronico Belgico ad annum 1002. & in Faſtis Belgicis.

CAPUT XXIX.

Radulphus *Vir Nobilis, ejuſque uxor* Gisla, *Aicurienſe Canonicorum XII. Collegium in Gallo-Brabantia anno* 1036. *fundant: quod inde poſtea Lovanium ad S. Jacobi Ædem eſt tranſlatum.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Reinardus Leodienſium Paſtor indignus, omnibus qui ſunt, & qui futuri ſunt, in Chriſto pax & caritas multiplicetur.

Quia benefacta in lucem collocari volunt, ut per ea ad ſtudium boni operis quam plurimi excitentur; ſicut Dominus ait: Luceant opera veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in Cælis eſt.

Hujus vocem audiens Vir Nobilis Radulphus, cum conjuge ſua Gisla, luculentum & memorabile opus unanimiter... Qui prædiis & poſſeſſionibus hujus ſæculi abundantes, ſed de fructu carnis ſuæ heredem nullum habentes,

Conſi-

Conſilium Evangelicum ſimul acceperunt, ut facerent ſibi amicos de rebus tranſitoriis, qui eos in æterna tabernacula recipiant, & ſervos Chriſti, imo ipſum Chriſtum Dominum noſtrum heredem ſuum deſignarent.

ITAQUE conſtructâ Eccleſiâ in proprio territorio, id eſt, in Villa quæ vocatur AIUNCORT, omnes ſuas poſſeſſiones eidem contulerunt, ad uſum videlicet duodecim Canonicorum, quos in obſequium Domini pro ſuis animabus ibidem conſtituerunt.

QUOD cum noſtro conſilio & auxilio perfeciſſent, venerunt ad noſtram Civitatem, & illic tradiderunt S. Mariæ, & S. Lantberto medietatem Eccleſiæ, & dimidium alodium, cum omnibus facultatibus ſuis, & Brombais, quæ ſunt ſitæ in Comitatu *Dungleberc*, & Holtam, quæ eſt in Comitatu *Sceppes*, & Wolmereis, cum dimidia Eccleſia, quæ jacet in Comitatu *Brunengurt*, & Chierberge cum integra Eccleſia, in Comitatu *Anguers*, & aliam integram Eccleſiam de Opprebais.

HORUM omnium traditionem fecerunt ambo Radulfus & uxor ſua Giſla, ad altare S. Lantberti, me ipſo Rainaldo Epiſcopo præſente, cum pluribus noſtris fidelibus Canonicis, & Nobilibus laïcis, quorum præcipui iſti fuerunt:

Rotfridus Archidiaconus.
Waizo Præpoſitus.
Nitzo Cuſtos.
Gerardus Archidiaconus.
Joannes Archidiaconus.
Rotbertus Archidiaconus.
Goſbertus Archidiaconus.
Comes Gilbertus.
Comes Henricus, quem ſuper hoc fecimus Advocatum.
Godefridus, Wolurardus, Gumbertus,
Bernerus, Griboldus, Giſlanus,
Fulcuinus, Algiſus, Liezelius,
Girardus, Lanzo,
Balduinus, Joannes, Helfridus.

NUNC ergò quantum ad nos pertinet, oramus & obteſtamur, per nomen Domini, ut nemo noſtrorum Succeſſorum audeat de rebus ſupra dictis quidquam uſurpare, neque commutationem neque precariam facere, neque in beneficium dare, neque unum omninò Canonicum de duodecim minuere.

SI autem ſciens & cognoſcens hanc rem ita firmatam eſſe, poſtea tamen contra hoc noſtrum Decretum fecerit, non remittatur ei hoc peccatum neque in hoc ſæculo neque in futuro, ſed condemnetur cum diabolo & ejus Angelis in die Judicii.

Actum in Urbe Legia, pridie Kalendas Decembris: anno Dominicæ Incarnationis mille- 1036.
ſimo triceſimo ſexto, Indictione quartâ, anno autem Regni Chuonradi Imperatoris quartodecimo.

Additio. CAnonicorum S. Petri Collegium, à Radulpho & Giſla conjugibus fundatum ac dotatum, ex Aicuria, olim Leodicenſis, nunc Namurcenſis Diœceſis vico, Lovanium ad S. Jacobi Templum eſt tranſlatum anno 1456. authoritate Nicolai V. Pontificis, petente Philippo Bono Burgundiæ Brabantiæque Duce. Diploma Tranſlationis hujus in Supplemento Diplomatum Miræi exhibebimus.

Decanus Capituli S. Jacobi Lovanii hodieque eſt Archidiaconus & Officialis pleno jure in Pagis de *Ayncuria*, *Opprebaſio*, *Rodio Speculi*, vulgò *Reux-miroir*, & *Longavilla*, eorumque appendiciis, licet ſitis ſub Diœceſi Namurcenſi.

CAPUT XXX.

HENRICUS III. *cognomento* NIGER, *Imperator, dat Nithardo Leodicenſi Epiſcopo Comitatum Hasbaniæ*, *anno* 1040.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, HENRICUS divinâ favente clementiâ Rex.

SI fidelium noſtrorum voluntati ac petitioni noſtrum aſſenſum pium ac benevolum adhibere curamus, quin ipſi nobis in futuro multò fideliores, & ad omne noſtrum ſervitium promptiores ſint, minimè dubitamus.

QUAPROPTER omnibus divini noſtrique nominis amatoribus, tam futuris quam præſentibus, perſpicuum eſſe volumus, qualiter NITHARDUS, Sanctæ Leodienſis Eccleſiæ Venerabilis Epiſcopus, noſtram Regalem adiit Sublimitatem, humiliter deprecans;

UT in primis, cauſſâ divinæ retributionis, ac ob remedium animæ Pii Genitoris noſtri CONRADI Imperatoris, à nobis, dum vixerimus, numquam obliviſcendi, nec non ob humilem interventum fidelium noſtrorum BRUNONIS Sanctæ Wirceburgenſis Eccleſiæ, & THIETRICI Metenſis, Venerabilium Epiſcoporum, ac pro ſuo aſſiduo & fideli ſervitio, quo Patri noſtro nobiſque multum fideliter ſerviunt,

COMITATUM ARNOLDI Comitis, nomine HASPINGA, in Pago (1) Haſpingow ſitum, cum tali jure, talique diſtricto, quale Parens noſter,

(1) HASPINGOW, Latinè *Hasbania*, Flandris *Heſpengow*, Gallis *Hasbaye*, Provincia frumenti feraciſſima, inter Tongros, Thenas, Trudonopolim & Trajectum Moſæ. Eſt hodieque inter Canonicos Cathedralis Eccleſiæ Leodienſis Archidiaconus Hasbaniæ, qui vaſtiſſimo præeſt Diſtrictui. Vide ſupra Codic. Donat. Piar. pag. 32. in Notis.

Quis verò fuerit iſte *Arnoldus* ultimus Comes Hasbaniæ, alibi non invenitur, ideoque non liquet, poſteriſne caruerit, atque ita Comitatus redierit in poteſtatem Regis: an fortè ob crimen eo privatus fuerit. Additio.

Digitized by Google

noſter, aut Nos hactenus in illo viſi ſumus habere, in moneta vel teloneo, imò cum omni utilitate, quæ ſcribi aut excogitari poteſt, prædictæ Leodienſi Eccleſiæ, in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, ac pretioſiſſimi Martyris Lamberti, qui ibidem corporaliter requieſcit, conſtructæ, eâ lege in proprium concederemus, ut hanc proprietatem, quam hactenus in illo habuimus, præfatus Epiſcopus Nithardus, ſuique Succeſſores ab hinc poteſtativè habeant.

Et ut noſtræ Conceſſionis Auctoritas ſtabilis & inviolata omni permaneat ævo, hanc chartam inde conſcribi, eamque manu noſtrâ propriâ, ut ſubter videtur, corroborantes, ſigilli noſtri impreſſione præcepimus inſigniri.

Signum Domini Henrici Regis invictiſſimi.

Theodericus Cancellarius, vice Burdonis Archicapellani, recognovit.

Datum IX. Kalendas Februarii, Indictione octavâ, anno Dominicæ Incarnationis mil- 1040.
leſimo quadrageſimo, anno Domini Henrici tertii ordinationis duodecimo, Regni verò primo.

Actum Ulmæ feliciter, amen.

CAPUT XXXI.

Haſpra, Præpoſitura Benedictinorum inter Cameracum & Valentianas ſita, Monachis Vedaſtinis, & Anglicuria Gemeticenſibus anno 1044. *attribuitur.*

Principi æternitatis Domino noſtro Jesu Christo, cui ſoli, cum Patre & Spiritu Sancto, ſingularis eſt Æternitas, Omnipotentia & Incommutabilitas, ſit laus perennis gloria, qui commutat temporum tempora, & ſæculorum diſponit medicamina, ſolus vivit & regnat virtute Deificâ.

Ego (1) Leduinus Abbas, quamvis indignus, Cœnobii pretioſi Confeſſoris Chriſti Vedasti, cui Deo auctore deſervio, meam & communis ſortis caducam cognoſcens conditionem,

Quoniam perpetuitate levatur, quod non immortalitate ditatur, primùm duxi, tam pro teſtimonio præſentium, quàm pro notitia futurorum, Scriptum fieri, de quibuſdam rebus prædicti Patris Vedaſti, noſtris temporibus commutatis, rurſumque reëmptis.

Nota res eſt, & penes nos Scripto retinetur, cum ceteris Donationibus à Francorum Regibus Beato Vedaſto collatis, villam quæ vocatur (2) Anglicurt, quæ eſt in Beluacenſi Epiſcopio, antiquitate eſſe hereditariam, cum familia, S. Vedaſto.

Sed noſtro tempore, dico, anno Incarnationis Summi & veri Pontificis Jesu Christi milleſimo quadrageſimo quarto, per Ge- 1044.
rardum Cameracenſem & Atrebatenſem Epiſcopum, quæſitum eſt, quærendo atque retractando alterutrum, ſic peractum eſt:

Ut Nos Conſilio Seniorum & vicinorum, nec non noſtrorum Fratrum, Cellam quæ dicitur (3) Haspra, à Comite (4) Richardo, & Theoderico Abbate (5) Gemeticenſis Cœnobii, dono acciperemus, quia vicinior nobis erat:

Ipsi quoque Anglicurt Cellulam viciniorem ſibi noſtrâ donatione poſſiderent. Teſtes hujus rei fuerunt,

Richardus Comes, qui donationem.....
Robertus Archiepiſcopus, Frater ejus.
Richardus, filius Richardi.
Robertus Frater ejus.
Wairinus Beluacorum Præſul, noſtræ Congregationis Frater.

Actum (6) Rodomis, menſe Januario, in octava Epiphaniæ, Indictione ſextâ, regnante Sereniſſimo Rege Francorum Roberto, (7) anno Imperii ſui XXVIII.

CAPUT

(1) Leduinus Richardo, Monaſteriorum S. Vitoni Virdunenſis, itemque S. Vedaſti Atrebatenſis Abbati, in regimine Vedaſtini Cœnobii ſucceſſit; Præpoſituram de Berclou, prope Baſſeam Oppidum, fundavit, Haſpram acquiſivit, & Dononienſe Monaſterium reformavit. Vide Baldericum in Chron. Cam. l. 2. cap. 28. & 29. & lib. 3. cap. 16.

Additio. (2) Anglicurt, hodie Præpoſitura de *Angicourt* in Diœceſi Bellovacenſi: quam anno 1023. Robertus Rex Franciæ Monachis Vedaſtinis aſſeruit, per Diploma ſubjiciendum inferiùs, in Supplemento Diplomatum Miræi.

(3) Haspra, Præpoſitura olim Gemeticenſium, nunc Vedaſtinorum Monachorum, ſita eſt ad Scaldim fluvium, inter Cameracum & Valencenas. Erecta eſt anno circiter 629: vide infra Origines Benedictinas.

(4) Richardus Comes Normanniæ, filium habuit Richardum, ſuum in Ducatu Normanniæ Succeſſorem.

(5) Gemeticum S. Petri, vulgò *Jumiege*, celeberrima Benedictinorum Abbatia, ad Sequanam fluvium, in Normannia, ac Diœceſi Rothomagenſi. Fundavit eam circa annum 638. Guilielmus Normannorum Dux; Bathildis verò Galliarum Regina inſigniter dotavit. Hodie ſubjecta eſt Congregationi Benedictinorum S. Mauri.

(6) Rodomis, hodie Rothomagum, ad Sequanam fluvium, Urbs populoſa, mercatu celebris, Archiepiſcopali Sede illuſtris.

(7) Anno XXVIII. Ab obitu patris, qui anno 996. deceſſit. Alibi invenies annos Roberti Regis numeratos à tempore coronationis, vivente patre factæ, hoc eſt, ab anno 987. juxta ſtilum Gallicum, aut ab an. 988. juxta ſtilum Romanum.

Digitized by Google

CAPUT XXXII.

LEO IX. *Pontifex anno* 1048. *confirmat privilegia Stabulenſis & Malmundarienſis Monaſteriorum, Ordinis Benedictini; in Arduenna, ſimulque ſtatuit, ut Stabulenſes & Malmundarienſes Religioſi unicum deinceps habeant Abbatem.*

LEO Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, Theoderico religioſo Abbati venerabilis Monaſterii S. Petri, Sanctique Remacli, in Stabolao poſiti, ſuiſque Succeſſoribus in perpetuum.

SUMMÆ Apoſtolicæ dignitatis apex in hoc Divini proſpectûs amore dinoſcitur præfulgere, ſi in exercendis Dei laudibus, ſui impenſiùs ſtudebit laboris exhibere certamen. Ob hoc debita nos ejuſdem Apoſtolicæ Paſtoralis compellit ſollicitudinis cura, ut quæ ad ſtabilitatem piorum pertinere dignoſcuntur locorum, ubertim promulgare & Apoſtolicæ inſtitutionis cenſurâ debeamus confirmare.

IGITUR quia poſtulaſti Frater à nobis, quatenus Monaſteria à Venerabili Patre Remaclo conſtructa, id eſt, (1) STABOLAUS & MALMUNDARIUM, ſita in Saltu Ardennenſi, privilegio noſtræ auctoritatis muniremus: & quia juſta viſa eſt petitio tua, aſſenſum tibi præbentes,

PER hujus noſtri Apoſtolici Privilegii Conſtitutum, ſancimus atque decernimus, ſecundùm antiquorum dicta Regum, ſcilicet Sigeberti, Clodovei & Dagoberti, qui & eorumdem Conſtitutores fuere Monaſteriorum, necnon & Imperatorum, Caroli, Loduici & Othonis, Auguſtorum,

UT loca, vel Villæ aut poſſeſſiones, quæ à Regibus, Imperatoribus ceteriſque bonis Chriſtianis præfatis ſanctis locis largita atque oblata, & in poſtmodum concedenda ſunt, firmâ ſtabilitate, perpetuoque jure inconcuſſa permaneant, juxta quod eadem loca venerabilia Apoſtolico, Imperiali, Regioque Conſtituto Privilegioque conſtant munita, nec liceat cuiquam magnæ vel parvæ perſonæ inibi pertinentibus demere quidquam.

ET profectò præterea huic Apoſtolico Decreto id vigilanter inſerere, atque Apoſtolicâ auctoritate roborare curavimus, ut defuncto per ſucceſſionem Abbate, ſecundùm quod à jam dictis Regibus, necnon & Imperatoribus eſt diffinitum, ex utriſque in unum Cœnobiis confluentibus Monachis, habeant ſine ſimulatione, ſine exceptione perſonæ, ſecundùm S. Benedicti Regulam, Abbatem eligendi liberam optionem:

EA tamen præponderante ratione, Malmundarienſium pace, & quia B. Remaclus utriuſque Monaſterii Conſtructor, & Tungrenſium antea Epiſcopus & Paſtor, maluit in altero eorum, id eſt, Stabulenſium, locum ſepulturæ deligere ſibi, ipſi primam electionis obtineant vicem, ſi apud eos melior meritis, & inſtructior litteris inveniatur.

SI autem non illic, ſed melior Malmundarii reperiatur utrique loco præficiendus, ab eo potiùs quàm ab externis aſſumptus intromittatur.

SI quis autem, quod non optamus, nefario auſu præſumpſerit his, quæ ad laudem Dei à nobis, pro ſtabilitate jam dictorum Monaſteriorum, ſtatuta ſunt, refragari, aut hæc in quoquam tranſgredi; ſciat ſe anathematis vinculo innodatum, & cum diabolo & ejus atrociſſimis pompis, atque Juda traditore Domini noſtri Jeſu Chriſti, æternis incendiis concremandum.

AT verò, qui pio intuitu obſervator & cuſtos in omnibus exſtiterit hujus noſtri Apoſtolici Conſtituti, ad cultum reſpicientis, benedictionis gratiam à miſericordiſſimo Domino Deo multipliciter conſequatur, & vitæ æternæ particeps effici mereatur.

CAPUT

Additio. (1) DIplomati huic occaſionem dedit celebre diſſidium inter Monachos Stabulenſes ac Malmundarienſes, quorum poſteriores ab Archiepiſcopo Colonienſi Ordinario ſuo Abbatem proprium Teguonem obtinuerant, non obſtante Ordinatione S. Remacli Fundatoris, ut utriuſque Monaſterii ſub unico Abbate eſſet cor unum & anima una.

Totam ejuſdem Controverſiæ ſeriem è vetuſtis Manuſcriptis Monachi Stabulenſis Anonymi exhibuit *Joannes Chapeaville* Canonicus & Vicarius Generalis Leodienſis, in libro *de Geſtis Pontificum Leodienſium* Tomo I. ſub hoc titulo: *Triumphus S. Remacli de Malmundarienſi Cœnobio.*

Porrò STABULENSE ac MALMUNDARIENSE, duo ſunt Benedictinorum antiqua Cœnobia, fundata à S. Remaclo Leodienſium Epiſcopo; ut latiùs exhibebitur infrà inter Origines Benedictinas. Prius Cœnobium S. Petro ſacrum, ſitum eſt ſub Diœceſi Leodienſi, alterum S. Benedicto dicatum, eſt ſub Archidiœceſi Colonienſi.

Eadem Cœnobia unita ab anno 1048. unicum & communem habent Abbatem, eumque paſſim Commendatarium: prout plures fuêre Leodienſes Epiſcopi. & hodieque (anno 1720.) eſt Illuſtriſſ. D. Joannes Erneſtus Comes de Loeweſteyn & Wertheim, Epiſcopus Tornacenſis.

Digitized by Google

CAPUT XXXIII.

GODEBALDUS *Abbas VValciodorenſis Ordinis S. Benedicti, juri ſuo renunciat; ut Pons lapideus Dionantenſis, ſuper Moſa flumine, ædificetur;* HENRICO *Epiſcopo Leodicenſi,* ALBERTO *Comite Namurcenſi,* CONONE *Comite, & aliis conſentientibus;* *Anno* 1080.

IN nomine Domini. Quicumque fideles iſtud conſcriptum legeritis, ſciatis hoc factum eſſe voluntate & Præcepto Henrici Epiſcopi Leodienſis & Comitis Alberti Namucenſis, à me GODESCALCO Abbate Sanctæ Eccleſiæ Walciodorenſis, in honorem Dei, ad co nfirmationem ſequentis operis.

Vide ſupra pag. 259.

A tempore Eilberti Comitis, qui primus in Walciodoro monaſticam vitam inſtituit, uſque ad tempus iſtud, quo pons lapideus in (1) DEONANT cœpit conſtrui, navem unam magnam, quam Bargam vocant, ad opus tranſeuntium, habebat Eccleſia Walciodorenſis. Hæc dabat Fratribus nonaginta quattuor denarios ſingulis annis, & Abbati, qui præerat, quattuor ſextarios optimi vini.

CUMQUE placuiſſet Dominis, qui præerant loco, ſcilicet HENRICO Epiſcopo, Comiti ALBERTO Namucenſi, CONONI Comiti, Fruenardo Præpoſito, & Opidaneis, Iſaac Villico, & Gozuino de Rupe, & ceteris, ut pons fieret lapideus, unde Villa melioraretur (nam antea quidem fuit, ſed nulli erat aptus uſui) convenerunt in unum in eadem Villa, III. Kalendas Septembris.

IBI me accerſiens Epiſcopus prænominatus, rogatu & conſilio Deonantenſium, aſſentiente de hoc negotio Comite Namucenſi, ſub cujus Advocatione erat locus Walciodorenſis, tale quid à me expetivit, ut concederem ei, cauſſâ gratiæ & Fraternitatis, in auxilium & ad ſuſtentationem pontis, hos reditus, quos dinumeravi, & quos jure noſtro accipiebamus cum navi.

ET Nos pro hac viciſſitudine iſtud Privilegium inibi ad pontem, cum noſtris omnibus hominibus, & cum omnibus diverſæ ætatis & ſexûs, ex omnibus locis, ad locum noſtrum attinentibus, & partem haberemus; ut nihil omninò ab ipſis eundo, redeundo, ducendo, vel aliquid portando intus vel foris daretur vel acciperetur; & ſi, quod abſit, tranſitus deſtrueretur, aut nimiâ violentiâ aquæ pons dilaberetur, navim noſtram ad portum noſtrum, qui illic eſt, reduxiſſemus, & reditus noſtros, abſque calumnia alicujus & terrore, in primis recepiſſemus.

IN qua re nuſquam aſſenſum meum præbere volui, quoadusque Comes Albertus III. Namucenſis beneficium atque honorem, quod ab Atavo ſuo Comite (2) ROBUALDO Eccleſiæ Walciodorenſi, in eodem Opido, ob reverentiam Genitricis Dei, traditum fuerat, petitione adſtantis Epiſcopi, confirmavit & renovavit:

VIDELICET ut nullus ex omnibus nobis ſubjectis, teloneum vel munus aliquod dediſſet, cauſſâ alicujus mercati, ſed ſecuri ipſi & filii eorum permanſiſſent ab hoc tributo & liberi.

QUO facto, cum placuiſſet mihi & ceteris omnibus, conceſſimus & tradidimus, quæ volebat Epiſcopus, eâ ſcilicet conditione, ut præfati ſumus.

ACTUM eſt Deonant, Kalendis Septembris, anno Domini milleſimo octogeſimo, Indictione III. anno XXV. Imperii Henrici quarti Imperatoris. Teſtes, 1081

Dominus Henricus Epiſcopus,
Godeſcalcus Abbas,
Albertus Comes.
Godefridus filius ejus,
(3) Cono Comes,
Theodericus Advocatus,
Heribrandus Frater ejus,
Godefridus Dehili,
Cono Frater ejus.

CA-

(1) DEONANT. Latinè Dionantum, vulgò *Dinant*, Oppidum ditionis Leodicenſis, mercatu celebre ad Moſam.

(2) ROBUOLDUS. Comes Namurcenſis hìc dicitur Atavus Alberti Comitis Namurcenſis: quod nota, & vide, num is potuerit eſſe ROTBODUS Comes Namurcenſis, qui cum Lamberto Comite Lovanienſi an. 1013. aggreſſus eſt Baldricum Epiſcopum Leodicenſem, in Villa Hugardis: ut Baldericus in Chronico Camer. lib. 3. cap. 5. commemorat. Si id verum, ergo fuerunt tres Alberti, & Robuoldus ſeu Rotbodus (ut dicitur in Chronico Cameracenſi) fuerit pater Alberti I.

(3) CONO. Comes, niſi fallor, Montis Acuti, qui cum God. Bullonio in Syriam ad bellum ſacrum anno 1096. ſe contulit.

Digitized by Google

CAPUT XXXIV.

BALDUINUS *cognomento Hieroſolymitanus, Comes Montenſis ſeu Hannonienſis, Templum in honorem Deiparæ in Urbe Valentianenſi, à matre ſua* RICHILDE *inchoatum, Monachis Benedictinis Haſnonienſibus anno* 1086. *tradit & amplificat: quod nunc S. Mariæ majoris dicitur.*

Correctum ex Hiſtoria Valencenenſi Oultremanni.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. BALDUINUS dono Dei Comes de Montibus, Caſtello ſito in Pago Hainauco, cunctis Principibus ſui Comitatûs.

GRATIA & miſericordiâ omnipotentis Dei, bonas affectiones credimus inſpirari, ipſaſque ad profectum bonorum, ad effectum uſque perduci. Quocirca ſi quid ad honorem ipſius nominis conamur, totum id gratiæ nominis refundimus, cujus ope rectas voluntates dirigi non dubitamus.

EGO itaque BALDUINUS Comes, filius Balduini Flandrenſis Monarchæ, (1) cujus Pater, meus ſcilicet Avus, Philippum Regem Franciæ nutrivit, manifeſtum fieri volo univerſis Eccleſiæ Dei filiis, quòd pro redemptione animarum noſtrarum, ſeu Anteceſſorum noſtrorum, ego & Mater mea (2) RICHILDIS, ſatis religioſa femina, & eleëmoſynis valde intenta, ædificare cœpimus quoddam Oratorium in honore S. Mariæ Matris Domini, & *Fidis* Sanctæ Virginis, pro voto noſtro conſecrandum, in poſſeſſione noſtra, videlicet ſecus Caſtrum Opidi (3) VALENTIANARUM.

QUI locus ne divinis vacaret cultibus, Clericos ibidem ad Deo ſerviendum conſtituimus, & liberum ab omni ſæculari conſuetudine fecimus, & (4) Briulum, hoc eſt, pratum, eidem loco ab occidente contiguum, cum terra uſque Gaugeoli pratum, liberum ei dedimus, & omnium cambarum in novo Burgo factarum vel faciendarum tertiam partem redituum, ad Comitem pertinentem attribuimus, præter cambam Aquicinenſium, Cambam Lamberti, Auguſtini, Waldeberti de Mathem, Burchardi & Godeberti. Medietatem etiam Villæ Alnetum vocatæ, liberam in terrâ & prato & aqua & hoſpitibus, cum familia ſervili ejuſdem fiſci prædicto loco conceſſimus.

SED poſtquam Mater mea ex hac vita deceſſit, exoptans ſupradictum locum ad honorem Dei amplificari, & pro ſalute animæ meæ ibidem commorantes vacare ferventiùs & arctiùs ſacræ religioni, ſuggerente etiam GODEBERTO religioſo Clerico, ejuſdem loci Proviſore, annuente Domino (5) GERARDO Cameracenſi Epiſcopo atque favente, atrio Monaſterii jam ab eo benedicto, locum illum ab omni ſæculari lege vel conſuetudine liberum, banno ſcilicet, latrone, inventione, furto, foro, feratico, teloneo, ambitum etiam, præcincturam atrii vel clauſtri, hoc eſt, totum Monaſterium, id eſt, monachorum officinas, & omnia quæ ad illud pertinent, tradidi S. Petro Principi Apoſtolorum, Cœnobii (6) HASNONIENSIS, ſub manum Abbatis,

EA ratione & diſpoſitione, ut ibidem Fratres ſub habitu Monachali & norma Deo dilecti Patris Benedicti Chriſto militantes conſtitueret, & tamquam propriam Cellam, abſque ullius refragatione, perpetuo jure poſſideret.

QUAM traditionem vel donationem firmam inviolatamque ab omnibus confirmari volo, & cum teſtium adſtipulatione ſubſcriptorum, tum etiam ſigilli noſtri impreſſione confirmo;

NE quis videlicet modò viventium vel ſucceſſorum amodo illam conetur infirmare, ne quem à Cœnobio Sancti Petri Haſnoniæ ſæpedictum locum quacumque occaſione præſumat auferre, ne quis habitantibus ibi Fratribus aliquam moleſtiam, vel de rebus pro eleëmoſyna ſibi conceſſis aliquam torturam audeat inferre.

SI quis verò hæc, quæ pro abſolutione peccatorum meorum, & Matris meæ RICHILDIS, ad honorem Dei ſtatuimus, molitus fuerit infringere, tremendo Dei judicio ſe ſciat ſubjacere, & niſi pœnituerit, non ſolùm pro ſuis, ſed etiam pro alienis reatibus Inferni pœnas ſubire. Hujus donationis Teſtes,

Seggardus & Arnulphus.

De Laïcis,

Hugo filius Chriſtiani, & Urſio frater ejus,
Almannus, Herbrandus, Elgerus,
Baldricus & Walkerus frater ejus,
Wigerus de Tudin, Manaſſes, Walterus de Mauritania,
Walterus Duacenſis, voluntariè pauper,
Udo Major.

Anno

(1) CUJUS pater, meus ſcilicet Avus. Balduinus Inſulanus hìc deſignatur: de quo vide Cod. Donationum piarum cap. 56.

(2) RICHILDIS. Ragineri IV. Hannoniæ Comitis filia & heres. duos maritos habuit. Ex priore, Hermanno Comite Thuringiæ, peperit Rogerium, à nativitate claudum, qui Epiſcopus Catalaunenſis fuit. Ex poſteriore, Balduino VI. Flandriæ Comite, nati Arnulfus Infelix, Flandriæ Comes, & Balduinus Jeroſolymitanus, cujus Diploma hìc habes.

(3) VALENTIANÆ, ſeu Valentinianæ, *Valenciennes*, Urbs nobilis ad Scaldim, ſuos olim Comites habuit.

(4) BRIULUM. Brulium, vel Brolium, Germanicè *Breul*, ſignificat pratum, aut vivarium ſeu parcum ferarum.

(5) GERARDO, II. Cameracenſi Epiſcopo, de quo vide ſupra pag. 75. in Notis.

(6) HASNONIENSIS Cœnobii in Hannonia: de quo ſupra Codice Donat. piar. Cap. 22. & 63.

Digitized by Google

Anno ab Incarnatione Domini Jeſu Chriſti
1086. MLXXXVI. Indictione IX. Epactâ XIV. concurrente III. anno Imperatoris Henrici ab obitu Patris ſui XXXII. à benedictione verò ſui in Regem XXXV. confirmata eſt hæc Charta, & à fratre Waltero, alio Monacho S. Petri Principis Apoſtolorum, conſcripta, & teſtimonio etiam ipſius confirmata.

CAPUT XXXV.

CONRADUS *Comes Lucelemburgenſis, in Oppido Lucelemburgo, Benedictinis Sodalibus anno* 1083. *Munſterienſe B. Mariæ Cœnobium conſtruit.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego CONRADUS Comes, licet ſerò, inſpiratione Divinæ gratiæ ad pœnitentiam provocatus, eleëmoſynis & ceteris pietatis operibus peccata mea redimere ſtatui....

COEPI itaque in monte hoc, ubi nullus Parentum meorum priùs adoravit Dominum noſtrum, Domum Domini in honore & veneratione Apoſtolorum Principis à fundamentis conſtruere..... abſque calumnia alicujus hominis, ſeu Advocatiæ præter Me & Succeſſores meos.

QUÆ omnia ut magis rata eſſent, acta ſunt annuente uxore meâ CLEMENTIA, cum filiis & filiabus noſtris, in præſentia Domini Metenſis Epiſcopi Herimanni, anno milleſimo octo- 1083.
geſimo tertio, pridie Nonas julii.

HUic Diplomati appenſum eſt ſigillum, Equitis armati effigiem exprimens, hac inſcriptione: *Conradus Comes de Lucelemburch.*

Munſterienſe Cœnobium, à Conrado patre inchoatum, GUILIELMUS filius & in Comitatu Lucelemburgi Succeſſor perfecit, prediaque ab eodem attributa confirmavit; edito Diplomate, ex quo hæc habe:

Ego Wilhelmus Comes de Lucelemburg cupiens imitari patrem meum Conradum Comitem, & perficere quod ipſe incepit.... hujus confirmationis & ſupradictæ Conſtitutionis noſtræ chartam ego & filius meus Conradus ſuper Altare ipſius Cœnobii poſuimus....

Huic Diplomati ſimiliter appendet ſigillum Equitis armati, cum iſta inſcriptione: *Sigillum Wilhelmi Comitis de Lucelemburch.*

CAPUT XXXVI.

PHILIPPUS *Comes Loenſis, Roberti Friſii Flandrorum Comitis filius, annò* 1093. *Loenſe Canonicorum Regularium Cœnobium, in Diœceſi Iprenſi, fundat ac dotat.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Intuenti mihi, quando ſæcularis honor eò quidem ad amplitudinem veram conſcendit, quo ſtatuere Divinum, imò extollere modis omnibus laborat, placuit mihi quatenùs in hoc Gymnaſio quaſi ſpectaculis intereſſem, dum ea concederem, quæ pro poſſe meo præludere valerem: & quidem ut manifeſtiùs videas quod dico, verborum meorum iſta eſt ſolutio.

EGO enim PHILIPPUS, filius Roberti Marchionis cognomento Friſonis, locum quendam in Flandria poſſideo, (1) Lo quidem vocabulo, ſub ditione autem mea ex toto. Quo in loco B. Petrus manſionarios quoſdam ſibi vendicavit, ſuper quos tamen Comitatum & Advocationem habebam, & de his etiam reditum debitum exigebam.

SED quoniam placuit mihi, ut in Domo Dei offerrem quæ poſſem, Comitatum & Advocationem, ſtallum & teloneum, & quidquid ſæcularis juris ſuper terram ac manſionarios S. Petri habebam, vel Anteceſſores noſtri, Deo Sanctoque Petro ac Canonicis famulantibus conceſſi: me quidem his omnibus exuens, poteſtatique eorum ſcilicet Canonicorum donans ac ſubjiciens.

ET hoc quidem pro ſalute & anima mei ipſius, ſeu anima Patris mei, ac ſalute Fratris mei, ROBERTI Comitis Flandriæ, omniumque animarum noſtrarum, libenter facio.

AD hujuſmodi donationem Fratrem meum Robertum Marchionem Flandriæ invito, ut ſciant omnes, quia concedimus ambo, coram his Teſtibus,

Bernoldo Watenenſi Præpoſito,
Roberto Canonico,
Godeberto Præpoſito ipſius Eccleſiæ,
Theobaldo Iprenſi,
Radulpho filio Ravemari,
Gilberto de Maro,

Euſtathio

FUndationis ſeu Donationis hujus, à Philippo Comite Loenſi factæ, meminit Meierus lib. 3. Annalium Flandriæ. Vide etiam ſuprà lib. 1. Diplomatum Belgicorum cap. 91.

(1) Lo in Diœceſi Iprenſi, Canonicorum Regularium olim Præpoſitura, nunc Abbatia.

Lo in Diœceſi Tornacenſi, prope Inſulas, eſt Abbatia Monachorum Ordinis Ciſtercienſis, Latinè LAUS.

Digitized by Google

Euſtathio de Uſen, Tidberto Fratre ipſius,
Radulpho de Caſtelo,
Gerardo de eodem,
Frinaldo de Caſſel,
Thomâ Camerario,
Frumaldo de Stenvord,
Odulfo Camerario,
Adam Fratre Theobaldi.

Actum eſt hoc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo tertio, Indictione 1093. primâ, regnante Philippo Francorum Rege, Roberto ipſo Flandriam gubernante, Pontificante autem Domino Gerardo Morinorum Præſule.

CAPUT XXXVII.

Lacenſis Abbatia Benedictinorum, in Diœceſi Treverenſi, vulgò ad Lacum, cis Moſellam, prope Antonacum, anno 1093. fundatur ab Henrico *Comite Palatino Rheni, ejuſque conjuge* Adleide.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Henricus Dei gratiâ Comes Palatinus Rheni, & Dominus de Lacu.

Ad inveniendam quietem humilium ſpiritu, notum facimus cunctis Chriſti noſtriſque fidelibus, tam futuris quàm præſentibus, quòd cùm abſque liberis eſſem, annuente & cooperante uxore mea Adleide, pro remedio animæ meæ, & æternæ vitæ conſecutione, de patrimonio meo, ſcilicet Lacho, in honore Beatæ Dei Genitricis Mariæ, Sanctique Nicolai, Monaſterium regulæ monaſticæ cultoribus incolendum fundavi, propriiſque bonis dotavi, ſub præſentia & cognitione Domini (1) Hilberti Venerabilis Trevirorum Archiepiſcopi.

Advocatum verò non alium, quàm me ipſum, quamdiu vixero, huic Cœnobio conſtituo. Poſt mortem verò meam, quem Fratres præfati Monaſterii, ſive ex Privignis meis, ſive in Provincia, viribus & benignitate, ſed & ſubveniendi oportunitate idoneum providerint, ejuſdem Monaſterii familiis & poſſeſſionibus præficiatur Advocatus, quod dicitur *Dingroget:* ſi tamen hoc Decretum & ſubſcriptum ſe obſervaturum eſſe promiſerit, videlicet ſi bona Eccleſiæ viriliter tueri, & familiam ejus clementer & humanè tractare voluerit.

Noverit itaque omnino ſibi obſervandum, ne Advocatiam vel conjugi in dotem, vel alicui in beneficium dare præſumat, nec alium pro ſe ſubſtituat, cùm ſciat hunc honorem ſe hereditario jure non contingere, ſed hanc proviſionem, pro remedio animæ ſuæ, ad tutelam Monaſterii, de manu Abbatis ſe ſuſcipere.

Præterea nec aliquando in bonis Eccleſiæ hoſpitando, Eccleſiam vel familiam ejus gravet, nec injuſta ſervitia ab ea, neque violentas exactiones, quas Precarias vocant, aliquando exigat.

In cujus Advocati negotio non alius Miniſter, neque Vicarius, neque Subadvocatus præerit, niſi qui Villicus Abbati fuerit. Numquam ad publicum placitum conſidebit, niſi à Fratribus, ſi res ita popoſcerit, invitatus fuerit. Cùm invitatus fuerit, ſerviatur ei, quod honori ejus ſit congruum, & pati poſſit Eccleſia; ne vel ſumptuum ejus, vel comitatûs nimietate contriſtetur.

Ita verò agat, & tam pium, modeſtum, tamque benignum Fratribus & familiis eorum ſe exhibeat, ut dignus honore ſui nominis exiſtat, & pro officio fideliter adminiſtrato remunerationem à Chriſto, Beatâ Mariâ interveniente, ſuſcipiat.

Quod ſi timoris Dei oblitus, quos fovere debuerat, violenter oppreſſerit, & admonitus infra ſex hebdomadas non ſatisfecerit, tandem Eccleſiaſtico anathemate percuſſus, Advocatiam amittat; & alium Fratres, potentiâ, modeſtiâ, & defendendi poſſibilitate utilem & efficacem ſibi eligant, qui ſub prædicta conditione ipſam Advocatiam adminiſtraturus ſuſcipiat.

De cetero deſidero, & quantum de mortuo vivens poſſum, firmiter ſtatuo, ut ubicumque in Provincia vita exceſſero, nuſquam niſi in præfato Monaſterio ſepeliar. Idem de Advocatis omnibus, & de uxore mea fieri volo, & conſtituo.

Ne autem quiſquam heredum meorum vel Succeſſorum, aliquam injuriam Domino Deo & Beatæ Mariæ quandoque inferre intendat, de bonis à me huic Monaſterio collatis ea nominatim ſupponi placuit, quæ & Epiſcopali banno confirmari fecimus:

Scilicet Crufft cum Eccleſia, Bedendorff, & Heimbach, & eorum adjacentia, Belle, Feide, Alkane, Willenburgh.

Hæc, inquam, Beatæ Mariæ tradidi, cum omnibus appenditiis, id eſt, cum utriuſque ſexûs mancipiis, ædificiis, areis, exitibus & reditibus, agris, quæſitis & conquirendis, pratis, paſcuis, viis & inviis, aquis aquarumve decurſibus, molis, molendinis, piſcationibus, vineis, vinetis, ſilvis, atque cum omni utilitate, quæ ullo modo inde provenire poterit.

Acta ſunt hæc anno Incarnationis Domini milleſimo nonageſimo tertio, Indictione primâ, 1093. regnante Sereniſſimo Imperatore Henrico tertio,

Diploma iſtud ex Tabella templi Lacenſis Marquardus Freherus deſcripſit, & in Originum Palatinarum Partem 2. cap. 9. retulit.

(1) Hilbertus, aliàs Helbertus, & Ingelbertus, Treverorum Archiepiſcopus.

Digitized by Google

tio, anno autem Regni ejus tricеſimo octavo, Pontificatûs verò Domini Hilberti Trevirorum Archiepiſcopi quarto decimo.

Ut autem hæc noſtra Traditio firma & inviolabilis in perpetuum permaneat, Chartam hinc inde conſcriptam ſigilli noſtri impreſſione inſigniri fecimus Hujus Conſtitutionis Teſtes ſunt,

Dominus meus Hilbertus Trevirorum Archiepiſcopus.
Sigefridus Privignus meus.
(2) Henricus Dux de Limbergh.
(3) Wilhelmus Comes de Lutzenburgh, cognati mei.
Walravius, & frater ejus Volcko, (4) Comites de Arlon.
Dudo Comes de Lucenburgh,
Hermannus Comes de Virnenburg.
Meffridus Comes de Weide, & frater ejus Richwinus de Kempenich.
Burckhardus de Ulbruck, & frater ejus Henricus.
Reinboldus de Iſſenburgh.
Wolkoldus de Broel.

(2) Henricus Dux de Limberg, ſeu Limburg, qui poſt God. Bullonium anno 1100. Hieroſolymis ſine liberis defunctum, ab Henrico IV, Imperatore Ducatum Lotharingiæ inferioris impetravit. Miror tamen in iſto Diplomate, quod anno 1093. datum eſt, ipſum vocari Ducem, non autem Comitem.

(3) Wilhelmus Comes de Lutzenburg, Conradi filius, & Conradi II. Comitis Lutzenburgenſis pater: de quo ſupra Diplom. Belg, lib. 2. cap. 34. & in Stemmatibus Belgicis cap. 17. egimus.

(4) Comites de Arlo, ſive Arlon, in ditione nunc Luxeburgenſi.

Ceterùm Lacenſe Monaſterium ædificari cœptum Henricus Comes Palatinus, morte præventus, non abſolvit: quod poſtea privignus ejus Sifridus, ſeu Sigefridus, itidem Comes Palatinus Rheni. perfecit, juxta Diploma ſequens, quod licet imperfectè conſcriptum, ex eadem Tabella Freherus deſumpſit, & typis publicavit.

CAPUT XXXVIII.

Sifridi, *Comitis Palatini ad Rhenum, Diploma de ejuſdem Monaſterii Lacenſis ædificatione abſolutâ.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

Ego Sifridus gratiâ Dei Comes Palatinus .... notum eſſe volo fidelibus, qualiter & à quibus Eccleſia, quæ vocatur Lacus, conſtructa ſit, & libertati tradita.

Prædecessor & Dominus meus Henricus Comes Palatinus, exhortante uxore ſuâ, Adleida videlicet matre meâ, prædictam Eccleſiam ædificare cupiens, fundamentum ejus tantummodo poſuit, & jam morte imminente, ſicut bonorum ſuorum, ita quoque hujus laboris, Eccleſiæ ſcilicet perficiendæ, heredem me inſtituit.

Quod primùm quidem, utpote juvenis, neglexi, poſtmodùm verò pœnitentiâ ductus, quod neglexeram, devotiſſimè corrigere ſtudui ......

Reliqua deſiderantur in prædicta Tabella. Habuit autem Comes hic Sifridus uxorem Gertrudem; adeoque diverſus fuit ab illo, cui conjux Genovefa Brabantina: ut ait loco citato Freherus.

CAPUT XXXIX.

Urbanus II. *Papa Atrebatenſem Epiſcopatum à Cameracenſi, cum quo hactenus fuerat unitus, ſeparat, & ea de re ad Clerum Atrebatenſem ſcribit, anno* 1093.

URbanus II. Servus Servorum Dei, dilectis filiis Alardo Atrebatenſi, & Bernardo Oſtrevannenſi, Archidiaconis, ac omnibus Præpoſitis & Decanis, cum omnibus Clericis, qui in prædictis Archidiaconiis ſunt, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Apostolicæ Nos Sedis compellit Auctoritas, univerſis per orbem terrarum Eccleſiis providere, & ſua jura poſcentibus paternâ compaſſione ſuccurrere. Quia igitur Atrebatenſis Eccleſia, multis jam temporibus propriâ carens dignitate, Cameracenſis Eccleſiæ jugum pertulit, dignum profectò duximus, ut propitiante Domino amiſſa ei dignitas, ex Apoſtolicæ Sedis benignitate, reſtitueretur. Neque enim ſubjectionem Atrebatenſis Eccleſiæ aliquod Romanæ Auctoritatis chyrographum Cameracenſibus vendicat, & Atrebatenſis Urbis populoſitas longè illam, cui hactenùs ſubdita fuerat, antecedit.

Et Canonum itaque Decretis, & Prædeceſſorum noſtrorum exemplis freti, nunc tandem, annuente Domino, Atrebatenſium juſtis votis & petitionibus importunis effectum dedimus, & Venerabilem Virum Lambertum, quem communi aſſenſu Electum ad Nos, cum communi Decreto, adduxerant, in Epiſcopum conſecravimus, quæque ad Atrebatenſem Parochiam

Digitized by Google

rochiam antiquitus pertinuiſſe noſcuntur, ipſi & ipſius Succeſſoribus perpetuò regenda & Epiſcopali jure poſſidenda Privilegii Auctoritate confirmavimus; nominatim Archidiaconias duas, quarum una *Atrebatenſis*, altera dicitur (1) *Oſtrevannenſis*.

Vestram ergo Dilectionem Litteris præſentibus admonemus atque præcipimus, ut ei deinceps tamquam Cardinali Epiſcopo, & tamquam B. Petri manibus conſecrato, ſubeſſe & obedire juretis. Unde & Vos & Clericos univerſos, qui in prædictis Archidiaconiis ſunt, à profeſſione Cameracenſis Eccleſiæ abſolvimus.

Si qui verò hujus noſtræ Conſtitutionis tenore perſpecto, prædicto Confratri noſtro Atrebatenſi Epiſcopo obedire contempſerint, quamcumque in eos ſententiam ipſe Epiſcopali moderatione dictaverit, Auctoritatis noſtræ pondere firma permaneat.

Data Romæ VIII. Kalendas Aprilis.

Additio. Alteram Urbani II. Pontificis Epiſtolam ejuſdem argumenti, vide ſupra in Codice Donat. Piarum Cap. 65. item infra plures alias Epiſtolas, quas ex *Spicilegio Domini Lucæ d'Achery Monachi Benedictini* collectas, Supplemento Diplomatum Miræi inſeremus.

Ceterum Epiſcopatus Atrebatenſis ab ipſis exordiis unitus fuerat Cameracenſi, ſub Sanctiſſimis Epiſcopis Diogene, Vedaſto, Gaugerico, Auberto &c. Sed anno 1093, regnante inter Cameracenſes Canonicos diſcordiâ ſuper futuri Præſulis electione, Urbanus II. proprium Atrebatenſibus conceſſit Epiſcopum Lambertum Giſnenſem, Archidiaconum Eccleſiæ Morinenſis, & Cantorem S. Petri Inſulis.

Atrebatum deinceps fuit ſub Metropolitano Remenſi uſque ad annum 1559, quo inter Suffraganeas Sedes Archiepiſcopi Cameracenſis cœpit annumerari.

(1) Ostrevannensis. Sunt hodieque duo Archidiaconi in Diœceſi Atrebatenſi, videlicet Atrebatenſis & Oſtrevannenſis ſeu Oſtrobantenſis. In hoc Tractu Duacum (pro parte) Abbatiæ Viconienſis, Marchianenſis, Dononium, &c. continentur.

CAPUT XL.

Robertus *cognomento Hieroſolymitanus, Flandriæ Comes, Roberti Friſii filius, in Terra ſancta militans, facto voto, Abbatiam S. Andreæ, Benedictinorum, prope Brugas, inſtitui per uxorem ſuam Clementiam jubet: Baldrico Tornacenſi ac Noviomenſi Epiſcopo approbante anno* 1105.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti. Ego (1) Baldricus, Dei gratiâ, Tornacenſium atque Noviomenſium Epiſcopus, omnibus hìc & ubique fidelibus in æternum gaudere cum gaudentibus.

Nulli pænè fidelium in univerſo orbe terrarum conſtat eſſe incognitum, Robertum juniorem Flandrenſium Marchionem, in Jeroſolymitano exercitu, præ ceteris omnibus ducem & ſigniferum Chriſtianorum exſtitiſſe, & ad laudem & gloriam nominis Chriſti contra Paganos fideliter & viriliter dimicaſſe.

Hic cùm per varia bellorum pericula Antiochiam perveniſſet, & inibi unà cum ceteris Chriſti fidelibus, ab innumerabili ſupervenientium Paganorum multitudine obſeſſus fuiſſet, divini ſpiritûs inflammatus igne, & B. Andreæ Apoſtoli ſuccenſus amore (per ipſum enim viſitavit, ut aiunt, & liberavit eos Dominus) vovit illicò in quodam Monaſterio, prope Brugis ſito, in honore ejuſdem Apoſtoli conſecrato, in ipſius veneratione Monachos ſe inſtituturum.

Cognito itaque, ejuſmodi votum, abſque noſtro aſſenſu, ſe adimplere non poſſe, dilectiſſimæ ſibi conjugi ſuæ Clementiæ Comitiſſæ (quam in omnibus bonis ſibi confidebat obedire) Legatos direxit, & litteras continentes, ut ſua ex parte Paſtoralitatis noſtræ providentiam conſuleret, & Altare ſupradicti Monaſterii à nobis (ad noſtram enim Diœceſim pertinebat) poſtularet, in quo Monachos conſtituere poſſet.

Audita igitur prædicti Militis Chriſti Roberti, Flandrienſium Marchionis, viri ſui, legatione, venerabilis Comitiſſa Clementia præſentiam noſtram adiit, & ad complendam viri ſui voluntatem, Altare de *Betſerkerca* (hoc enim nomen prædicti loci antiquitus dicebatur) humiliter & devotè poſtulavit.

Cujus humilitatem & devotionem conſiderans, Lamberto Archidiacono, ceteriſque Clericis noſtris aſſentientibus, Rainero quoque ejuſdem Altaris Perſonâ collaudante, ſupradicto Altari jus libertatis, ſub Privilegii auctoritate, condonavi, & Pontificali dignitate illud confirmavi; eâ ſcilicet conditione, quòd inibi Monachi conſtituantur.

His ita peractis, poſtquam prædictus Comes Robertus, ſuperatis gentibus, rediit, conſilio Principum ſuorum, me etiam annuente, ſupradictum locum Abbati Affligemenſis Eccleſiæ eâ lege commendavit, ut Monachos ex Cœnobio ſuo inibi conſtitueret, & ſecundùm incrementum exterioris ſubſtantiæ, Monachorum quoque numerum ſuppleret, & regimen loci ipſius tam ipſe, quàm poſteri ejus, perpetuo jure obtinerent.

Annuimus autem hoc eâ ratione, ut ipſe

(1) Baldricus ſeu Baldericus, Tornacenſis & Noviomenſis Epiſcopus, Scriptor Chronici Cameracenſis, Duaci per Georgium Colvenerium S. T. D. publicati. Vide ſupra pag. 80. in Notis.

Digitized by Google

ſe Abbas mihi meiſque Succeſſoribus de eodem loco debitâ ſubjectione obediat; ut omnibus ritè ordinatis Monachi liberi maneant, & ſecurè Deo ſerviant, nullo eos inquietante, nullo ab eis exactionem aliquam exigente.

CONCESSIMUS etiam, ut Abbas ſeu Monachi Presbyterum in eodem loco conſtituant, qui ab Epiſcopo vel Miniſtris ejus curam Parochianorum ſuſcipiat, & tam pro ſe, quam pro eis rationem reddat.

NE ergò quis Privilegii hujus auctoritatem violare præſumat, anathemate interdiximus, & ſigilli noſtri impreſſione conſignavimus, præſentibus his, quorum ſubſcripta ſunt nomina:

Signum Domini Baldrici Epiſcopi.
S. Archidiaconi Lamberti.
S. Deſiderii Decani.
S. Berthulphi Præpoſiti.
S. Conradi.
S. Gualberti.
S. Raineri.
S. Blithionis.
S. Guidonis Cancellarii.
S. Comitiſſæ.
S. Roberti Caſtellani.
S. Cononis.
S. Lamberti Nappin.
S. Tagmari.
S. Fredebaldi.

ACTUM Brugis, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quinto, Indictione octavâ, regnante Rege Philippo, Epiſcopante Domino Baldrico, Roberto juniore Principante cum uxore ſua Clementia. 1105.

CAPUT XLI.

ROBERTUS HIEROSOLYMITANUS, *Flandriæ Comes, ex Syria domum reverſus, Monaſterium S. Andreæ prope Brugas dotat, Anno* 1105.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego (1) ROBERTUS univerſæ Flandriæ poſt Deum Princeps, divinæ admonitioni aurem cordis inclinans, quæ ait: Theſaurizate vobis theſauros in Cælo, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur; ſimulque conſiderans divitias mundi & gloriam corruptioni obnoxiam, neceſſarium duxi, ut per manus fidelium aliquid illo præmitterem, quod moriens integrum invenirem.

PRO mea itaque meorumque ſalute, à Domino BALDRICO impetravi, ut Altare de (2) Betferkercka, quæ & Straten appellatur, in honore (3) B. Andreæ Apoſtoli fundatum, libertate donaret, & ex Dominicatura mea duas partes decimarum ejuſdem Eccleſiæ, tam meâ quàm omnium poteſtate abſolvens, libertati & memorato Apoſtolo, ad conſtruendum inibi Cœnobium Monachorum, tradidi.

ET quia tunc temporis bonus odor ſpirabat ex area Affligemienſis Cœnobii, prædictam Eccleſiam Abbati Affligemienſium nomine Fulgentio, tam ipſi quàm poſteris ejus in regimine ſuccedentibus, eâ lege gubernandum tradidi, ut pro facultate loci, Monachos de Cœnobio ſuo illò transferret, & quantumcumque, ex proceſſu temporis, eamdem Eccleſiam per oblationes fidelium, Dominus ditaret, juxta conſiderationem facultatis, Monachos ipſe multiplicaret, & eidem loco tamquam ſuo præſideret, Paſtorali poteſtate & Paternâ providentiâ.

QUOD ne quis Succeſſorum meorum infringere, vel ab aliis fidelibus collatum ſeu conferendum eidem Eccleſiæ auferre præſumeret, Chartâ & ſigilli mei impreſſione confirmavi. Facta eſt autem hæc Traditio Brugis, coram ſubſcriptis Teſtibus.

Signum Stephani de Boular.
S. (4) Amorici de Muene.
S. Walteri Flamens.
S. Reinardi Caſtellani de Bruchburch.
S. Freolfi Caſtellani de Berghen.
S. Theoderici de Eſne.
S. Harket, filii Caſtellani.
S. Radulphi, & Ravemari Fratris ejus.
S. Zethabaldi.

Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quinto. 1105.

C A-

(1) ROBERTUS Hieroſolymitanus, Flandriæ Comes, obiit anno 1111. Atrebati ad S. Vedaſtum conditus.

(2) BETFERKERCKE, olim, nunc *Straeten* dictus, Vicus juxta Brugas, in quo ſita eſt Abbatia S. Andreæ. Nomen dedit Familiæ *Vander Straeten*, olim potentiſſimæ ac celeberrimæ.

(3) S. ANDREÆ Abbatia Ordinis S. Benedicti, juxta Brugas, initio fuit Præpoſitura dependens ab Abbatia Affligemienſi. Poſtmodum verò proprium Abbatem adepta eſt anno 1188; uti infra videbitur ex Diplomate Philippi Alſatii Flandriæ Comitis, hoc libro 2. Diplomatum Belgicorum. Vide etiam infra Origines noſtras Benedictinas.

(4) AMORICI DE MUENE. Fortè Amalrici de Ninive.

CAPUT XLII.

WILHELMUS *ab Ipra, Philippi Loenſis Comitis filius naturalis, anno* 1118. *Loenſe Monaſterium dotat.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego WILLELMUS, Dei miſeratione (1) Philippi Comitis filius, mente pertractans quàm nihil ſint univerſa, quæ temporaliter currunt, reverà perpendo, quòd nullæ poſſeſſiones vel hereditates meliùs aut tutiùs conſervantur, quàm quæ in cæleſtes theſauros manibus pauperum jugiter collocantur, ſervorumque Dei uſibus in perpetuum profutura offeruntur.

UNDE piis petitionibus Domini GERARDI libenter aſſentiens, Loenſi Eccleſiæ S. Petri Apoſtoli, cui idem, Domino gubernante, deſerviebat, tres menſuras, pro remedio animæ meæ, ac Patris mei, omniumque Parentum meorum, omninò ab omni exactione & debito in perpetuum liberas contradidi; denique hujus Donationis confirmationem, concedente uxore meâ, feci.

ET ſciant univerſi Sanctæ Eccleſiæ filii, quoniam ambo concedimus, ut prædictæ menſuræ, ad opus Canonicorum, & ſuſtentationem pauperum, in poteſtate ſuprà nominati Præpoſiti, Succeſſorumque ejus, omni tempore conſiſtant, & ab omni gravamine mundanæ oppreſſionis in ſempiternum quietè permaneant.

ET ut hæc meæ devotionis oblatio irrefragabiliter confirmetur, & à nemine mortalium temere infringatur, Chartam iſtam ſigilli mei impreſſione ego ſignari decrevi, ſubſequentibuſque Teſtibus aſtipulando corroboravi.

Signum Fibolfi Caſtellani Bergenſis.
S. Tietbaldi Arienſis.
S. Goiffridi.
S. Rodulfi Fratris ejus.
S. Euſtathii.
S. Alardi de Warneſtun.
S. Dirolfi Iprenſis.
S. Soëri, & Fromoldi Fratris ejus.
S. Willelmi Præpoſiti Iprenſis.
S. Gerbodi Canonici Iprenſis.
S. Thomæ Presbyteri Loenſis.
S. Gerardi ejuſdem Eccleſiæ Præpoſiti.
S. Folperti, Winnardi, Erchenbaldi, Hugonis, Presbyterorum.
S. Balduini Presbyteri & Canonici.
S. Veirani.
S. Ravanonis, & Hugonis, Clericorum.
S. Petri Scholaſtici & Notarii.

Actum eſt autem hoc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo decimo octavo, 1118.
Indictione decimâ tertiâ, regnante Ludovico Francorum Rege, regente Flandriam Carolo Comite, Pontificatûs verò Domini Calixti II. Papæ anno primo, Epiſcopatûs autem Domini Joannis vigeſimo.

(1) PHILIPPUS, Loenſis Comes, patrem habuit Robertum Friſium, filium naturalem Guilielmum ab Ipra ſeu Iprenſem, Canty in Anglia Comitem, qui obiit Canonicus Regularis, ut arbitror in Lo. Stemmata noſtra Principum Belgii cap. 19. conſule.

CAPUT XLIII.

JOANNES *Morinenſis ſeu Taruanenſis Epiſcopus, anno* 1119. *confirmat Inſtitutum & prædia Monaſterii Loenſis, quod eſt Canonicorum Regularium in Diœceſi nunc Iprenſi.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) JOANNES Dei gratiâ Morinorum Epiſcopus univerſis Eccleſiæ Catholicæ filiis gratiam & conſolationem Sancti Spiritûs.

QUONIAM gentium Doctor & Apoſtolus nos ſpecialiter admonet, ut bonum operemur ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei, placuit nobis Eccleſiam in honore S. Petri Apoſtoli fundatam, in Villa quæ vulgò dicitur *Lo*, ab omni ſpurcitia & Simoniæ infamia diligenter mundatam, dedicare, ipſamque cum omnibus, quæ ad eam pertinent, ad ſuſtentationem Canonicorum, ibidem ſecundùm Regulam B. Auguſtini Deo ſervientium, liberrime liberam facere; excepto quod ſingulis annis ſex ſolidos Taruanenſi Epiſcopo debent perſolvere.

VITÆ namque canonicæ ordinem, quem profeſſi ſunt, præſentis Privilegii auctoritate firmamus: & ne cui poſt profeſſionem exhibitam proprium quid habere, neve ſine Abbatis vel Congregationis licentia, de Clauſtro diſcedere liceat, interdicimus.

IPSIS itaque ſuiſque Succeſſoribus, in eadem religione permanſuris, ea omnia perpetuò poſſidenda ſancimus, quæ in præſentiarum obti-

(1) JOANNES, Morinenſis Epiſcopus, varia Canonicorum Regularium Cœnobia in ſua Diœceſi fundavit vel auxit; in his & S. Martini Iprenſe, quod nunc eſt Cathedrale Canonicorum ſæcularium Collegium.

Digitized by Google

tinere videntur, Eccleſiam ſcilicet ipſam S. Petri, cum tertia parte decimæ de annona, & tota decima trium diviſionum, ſicut antiquitus diſpartitæ ſunt in Parochia.

Imò cum univerſa decima lini, agnorum, ceterorumque animalium, vel fructuum, terram etiam, quam Winnardus, Everardus, Rembaldus, Dodo & Dodinus, Veiramus & Erenbaldus, Canonici, atque Ingramus Laïcus, converſionis ſuæ tempore, S. Petro obtulerunt, & terram quæ vulgò dicitur Eccleſiæ terra, Stocheto, Roiameth, & quæ Præconis atque Oufridi terra vocatur, omnemque ſimul terram tam à Parochianis, quàm à ceteris fidelibus, pro redemptione animarum ſuarum, & parentum ſuorum, prædictæ Eccleſiæ S. Petri contributam.

Quæque verò Philippus, filius Roberti Marchionis cognomento Friſonis, cum fratre ſuo Roberto Comite Flandriæ, eidem Eccleſiæ conceſſit, (1) Comitatum videlicet & Advocationem, ſtallum & teloneum, & quidquid ſæcularis juris ſuper terram & manſionarios S. Petri habebat, & quæcumque deinceps conceſſione Pontificum, liberalitate Principum, vel oblatione fidelium, juſtè & canonicè adepti fuerint.

Item ſtatuimus, ut obeunte ejuſdem loci Abbate, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutiâ vel violentiâ intrudatur, niſi quem Fratres communi conſenſu, vel certè Fratrum pars conſilii ſanioris, de ſuo, ſi idoneus inventus fuerit, Collegio, ſecundùm Dei timorem, ſibi præeſſe providerint.

Quod ſi huic regimini congrua perſona in eadem Congregatione non fuerit, cum conſilio Epiſcopi & aliorum religioſorum virorum, aliunde talis eligatur, qui tam dignitate loci, quàm ſpeculatione magiſterii dignè eis præponatur.

Si qua ſanè Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis Paginam ſciens, temerè eam infringere tentaverit, ſecundò tertiòve commonita, ſi non ſatisfactione condignâ emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio de perpetua iniquitate cognoſcat, & à ſanctiſſimo Corpore Dei ac Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Cunctis autem eidem loco juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hìc fructum bonæ actionis percipiant, & in futuro apud diſtrictum Judicem præmia æternæ retributionis inveniant.

Actum eſt hoc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo nono decimo, In- 1119.
dictione duodecimâ, regnante Ludovico Francorum Rege, Karolo Comite Flandriam regente, anno Papatûs Domini Calixti primo, & Præſulatûs Domini Joannis vigeſimo: & confirmatum coram his Teſtibus.

Signum Harberti Archidiaconi.
Walteri Archidiaconi. Lamberti Abbatis.
Ingelberti Abbatis. Arnulfi Præpoſiti.
Willelmi Præpoſiti. Hugonis Præpoſiti.
Goſelini Decani. Walteri Theſaurarii.
Bernardi Capellani. Hugonis Magiſtri.
Hugonis Furnenſis. Walteri Furnenſis.
Joannis Arienſis Præpoſiti.
Lamberti Caſletenſis Præpoſiti.
Fulcardi Decani.
Hugonis Decani. Erembaldi Decani.
Alaini Decani.
Arnulfi Decani. Normanni Decani.

(1) Hinc Abbas Loenſis dicitur Comes Loenſis.

CAPUT XLIV.

Campi Veteris Monaſterium, Ordinis Ciſtercienſis, prope Rhenobergam, Diœceſis Colonienſis Oppidum, anno 1122. fundatur ac dotatur à Frederico *Archiepiſcopo Colonienſi.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Fredericus, Dei gratiâ Archiepiſcopus Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ, omnibus in Chriſto piè viventibus tam præſentibus quàm futuris.

Quamquam primi Parentis exceſſu, in hujus exilii ærumnoſam cæcitatem à gaudio beatæ felicitatis dejecti ſimus, non tamen ita præciſi atque abrupti ſumus, ut non etiam in rebus his mutabilibus degentes, æternam beatitudinem quærere debeamus.

Quod quidem & Nos, licet indigni, perſpicuè conſiderantes, quidquid ſpei, quidquid recompenſationis miſericordiæ operibus ſit, non ignorantes, ad honorem gloriæ Magni Dei, ad decorem Domûs Domini, aliquos novellæ plantationis Ciſtercienſis ramuſculos, hortis Eccleſiæ noſtræ ſpiritualiter inſerere, propoſitum aſſumpſimus; quorum ſub umbra ſi fortè coaluiſſet ſpiritus noſter, à curis liber exterioribus aliquando requieſceret, ibique cubans in meridie decolorantis æſtum ſolis ſubterfugeret.

Hujus itaque rei confidentiâ animati, freti & erecti, tandem accito Fratre Arnulpho, viro quidem ſatis religioſo, qui quondam noſtræ matris ubere lactatus, in virilis jam animi robur evaſerat, contemptoque mundi flore, diverſis diverſarum virtutum gradibus incedens, Morimundensi videlicet Eccleſiæ, Curæ Paſtoralis ſollicitudine, præerat, inter cetera, ut aliquos de puſillo grege ſibi credito, ſuæque Profeſſionis Monachos ad Nos transferret, quantum ad Cœnobii unius inſtitutionem ſufficeret, voluimus, petivimus & impetravimus.

 Quos

Digitized by Google

Quos humiliter adductos, & lætâ expectatione receptos, in loco ſolitario, qui Campus vulgò dicitur, prudenti prudentum conſilio, inſtigante Spiritu Sancto, benignè collocavimus. Quibus etiam ſuiſque Succeſſoribus, B. Benedicti Regulam pari ordine, id eſt, ſecundùm Inſtituta Ciſtercienſium, ſervantibus, locum prædictum tam à Curia noſtra in Berke, ad quam pertinere videbatur, quàm incolis ejuſdem loci, liberè abſolutum, cum omni decimatione & utilitate, agris videlicet cultis & incultis, ſilvis, aquis aquarumque decurſibus, paludibus, pratis & paſcuis, (conceſsâ etiam iis uti circumjacente ſilvâ, quæ ad Jus Epiſcopale pertinet: quantum ad porcorum pabula, & ad inſtaurationem officinarum ſuarum opus fuerit) clementi benignitate manumiſimus, conceſſimus & æternaliter tradidimus.

Præterea quæcumque piâ fidelium liberalitate ibidem Deo famulantibus collata ſunt, vel conferri poſſunt, ſub B. Petri defenſionis cautelam ſuſcipimus, colligimus & comprehendimus.

Ut autem liberiùs Divino operi jugiter inſudare valeant, non ſolùm eos à Decani & Archidiaconi, verùm etiam ab omni ſæculari juriſdictione perpetualiter abſolvimus: nec....niſi in quantum primæ inſtitutionis eorum Privilegium patitur, ex Epiſcopali Dignitate ab illis exigimus, nec amodo exigendum decernimus.

Proinde ut paginæ hujus memorabilis Edicta rata permaneant & inconcuſſa, tam banni auctoritate, quam ſigilli noſtri impreſſione corroboravimus:

Hoc ſpecialiter ſubnectentes, ut nulla umquam cujuſcumque dignitatis, gradûs vel ordinis perſona audeat, vel præſumat ipſam Eccleſiam, vel religiosè in illa famulantes ullo modo inquietando moleſtare, vel de ſuis mobilibus vel immobilibus auſu temerario attingere.

Quoniam dignum eſt, ut qui continuo obſequio Chriſti ſolius militiæ excitantur, indeficientis noſtræ inſpectionis ſalubri munimine protegantur.....

Ex Campo Veteri multa Monachorum ejuſdem Ordinis Monaſteria, velut filiæ, prodierunt: ut

Valkenreda in Diœceſi Moguntina, prope Harthoniam, an. 1128. fundata ab Adelheide Comitiſſa de Clettenberg.

Volkolderoda in Thuringia & Diœceſi Moguntina, anno 1131. ab Helmburge Comitiſſa de Glichen.

Amelungesborna in Saxonia & Diœceſi Hildeshemenſi, anno 1135. à Sigefrido Comite Boremelburgio.

Harſwitehuſa in Weſtphalia & Diœceſi Paderbornenſi, anno 1141. à Bernardo Epiſcopo Paderbornenſi.

Lapis S. Michaëlis, Michelſtein, in Saxonia & Diœceſi Halberſtadienſi, anno 1146. à Beatrice Abbatiſſa Quendelimburgenſi.

Campus Novus, in Diœceſi Suerinenſi, anno 1234. à Wenceſlao Rugiæ Principe.

Ex his & alia plurima Monachorum ejuſdem Inſtituti Cœnobia prodierunt. ut

Aula Regis in Bohemia, juxta Pragam, anno 1304.

Lucka in Saxonia ac Diœc. Mindenſi, anno 1143.

Novale S. Mariæ, Marienraed, in Diœceſi Hildesheimenſi, anno 1244.

Pelplinum, in Pruſſia, & Diœc. Uladiſlavienſi.

Campus S. Mariæ in Diœceſi Monaſterienſi, anno 1185.

Haut procul ab Urbe Colonienſi eſt & *Mons Vetus*, ab Eberhardo, Adolphi Comitis Montenſis Fratre, fundatus, Caſtro Aldenburgenſi in Monaſterium Ordinis Ciſtercienſis commutato, in quo ſepulti ſunt Comites & Duces Montenſes. Vide ſuprà lib. 1. Diplomatum Belgic. cap. 96.

CAPUT XLV.

Walterus *de Trudeneris, Vir Nobilis, Monaſterio S. Laurentii Leodicenſi dat Prædium ſuum Avernenſe, in Comitatu Steppenſi. Quam Donationem ſuis litteris confirmat Albero Leodicenſis Epiſcopus anno* 1124.

In nomine ſanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Albero gratiâ Dei Leodienſis Epiſcopus, notum facio præſentibus & futuris Chriſti fidelibus.

Quia Walterus de Trudeneris liber homo, Prædium quod habebat in minori Avernas in Comitatu de (1) Steps, tradidit, pro ſalute animæ ſuæ, ad Altare B. Laurentii, ex integro tam in culturis & pratis, quàm in nemore & cenſu & familia, quæ illo tempore in ipſo manebat Prædio, cum omnibus uſurariis & appenditiis ſuis, cum omni decima indominicatûs proprii, necnon & tota juſtitia ipſius Prædii.

Advocatiam verò ipſius Prædii liberam reliquit in manu Leodienſis Epiſcopi, ut ei ſoli de omni injuſtitia reclamet Eccleſia S. Laurentii, & ut nunquam eandem Advocatiam in beneficium det alicui. Nam in pretium redemptionis animæ ſuæ, ipſum allodium Deo & S. Laurentio obtulit, & ideo Leodienſem Epiſcopum Advocatum ibi eſſe voluit, qui ſpecialis Proviſor & Paſtor erat ipſius Walteri, tamquam liberi hominis, ſicut & ceterorum liberorum hominum principatûs proprii.

Homines verò, qui de terra cenſuali ejuſdem Prædii ſunt beneficiati, fundos ſuos ab Abbate tenebunt, ſicut eo die tenebant, quo ipſum Prædium S. Laurentio eſt traditum, nec præter ſimplicem terræ cenſum aliquod requiſitionis jus, ſive ullam diſtrictionem ibi habebunt: quia omnia hæc ad Abbatem pertinentia ſunt, & ei de omni injuſtitia eſt proclamandum.

Diffinitum eſt etiam, ut nec Walterus dum

Digitized by Google

dum vivit, nec poſt eum Abbas aliquis quidquam de terra & decima indominicali, vel de cenſu, ſive de omni reditu ejuſdem Prædii beneficiare aut diminuere poſſit; eò quod eleëmoſyna Deo & S. Laurentio oblata ſit.

Ipse verò Walterus uſumfructum ejuſdem Prædii in vita ſua ſibi ex integro retinuit: & ideo, ne vel ab ipſo dum vivit, vel ab aliquo, poſtquam obierit, ullâ ſurreptione infringi poſſit, ſummam terræ ad indominicatum S. Laurentii pertinentis, ſummam quoque cenſus, aliorumve redituum, hîc ſubannotari placuit.

Primò quidem totam decimam ad indominicatum S. Laurentii pertinentem, ſive in fructibus terræ cultilis, ſive in fructibus domeſtici nutriminis: deinde viginti bonaria terræ indominicalia, & de terra cenſuali ſolidos XLI. & III. denarios, in tribus terminis, Epiphania ſcilicet, & Nativitate Sancti Joannis, & Feſtivitate S. Remigii. Quattuor quoque modios avenæ, in ſolennitate S. Martini, & XXII. capones in Natali Domini, & octo panes, cum totidem cereviſiæ picariis.

Familia quoque ipſius Prædii, id eſt, ſervi & ancillæ ſingulis annis cenſum ſolvent capitis ſui denarios X. unum ad Altare S. Laurentii, in Feſtivitate S. Martini. Et cum aliquis eorum ſine herede obierit, XII. denarios dimittet Eccleſiæ S. Laurentii.

Quæ omnia nos rata & inconvulſa perpetuò manere decernimus, & pro confirmationis teſtimonio Chartam hanc conſcribi juſſimus, & noſtri ſigilli impreſſione roboravimus, excommunicantes & æternæ maledictionis anathemate condemnantes eos, qui quovis malignitatis ingenio quidlibet horum infringere tentaverit, & Eccleſiæ S. Laurentii ullam inquietudinem aut moleſtiam concitaverit.

Teſtes fuerunt Archidiaconi omnes.
Andreas Præpoſitus.
Henricus Decanus.
Henricus junior.
Alexander, Adelmanus, Seppo,
Emmo, & alii multi ex Clero S. Lamberti.

De Nobilibus viris.

Godefredus Comes Namurcenſis.
Arnulfus Comes Loſſenſis.
Giſbertus Comes de Duras.
Lambertus Comes de * Monte Acuto. * Pont Agimont
Wigerus Advocatus.
Willelmus de Loſſez.
Godeſchalcus de Merelevers, frater ejuſdem Walteri, & alii multi de familia Eccleſiæ.
Theodericus de Ponte.
Widericus de Prato. Avelinus.
Lambertus de Hoyo, & Arnulphus frater ejus.
Albertus de Villier, & Theodericus frater ejus, & alii multi.

Actum Leodii anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo viceſimo quarto, Indictione primâ, regnante Henrico V. anno regni ejus decimo ſeptimo. 1124.

Sancti Laurentii Abbatia exempta, Ord. S. Benedicti, olim extra, nunc intrà Leodium, inchoata fuit circa annum *960.* ab Eraclio Leodienſium Epiſcopo; atque à Succeſſoribus Notgero, Wolbodone, & Raginero inſigniter aucta ac dotata. Plura vide infrà inter Origines Benedictinas.

(1) Steps. Vulgò *Steppe*, antiquus Vicus ac Comitatus in Haſbania, celebris victoriâ Hugonis de Petraponte Epiſcopi Leodienſis contra Brabantos anno 1213. Vide Scriptores Hiſtoriæ Leodienſis.

CAPUT XLVI.

Theodericus Alsatius, *Flandriæ Comes, ejuſque uxor* Suanehilda, *Prædia & Privilegia Loenſi Monaſterio à Prædeceſſoribus ſuis conceſſa, firmant anno* 1130.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Theodericus Dei gratiâ Comes Flandriæ, cum generoſa uxore mea Suanehilda, confirmando Privilegia Prædeceſſorum meorum Rotberti & Karoli, terram Preconis, ceteraſque poſſeſſiones, quas S. Petro de Lo dederunt, Comitatum etiam, ſtallum, totiuſque Opidi teloneum, expeditionem, & quòd Teutonicè dicitur *Balguart*, tenſuram & creditionem, atque omnem exactionem, vel quidquid ſæcularis juris ſuper terram ac manſionarios ejuſdem S. Petri habuerunt, ob remedium animæ meæ & Parentum meorum, libenti animo conceſſi Canonicorum ibidem Domino ſervientium uſibus profutura in perpetuum.

Si autem fuerint duella, raptus mulierum, quòd vulgò de *Wiſverdragan*, homicidia infrà prædictos terminos extrà atrium evenerint, & horum quorumlibet reus inibi capiatur, vel ſi Eccleſia de hujuſcemodi clamorem mihi faciente, ſententiâ capitali aut membrorum mutilatione juſtè damnetur, quod modum vel vires ejus excedit, hoc procul dubio ad jus meum pertinebit: eâ videlicet conditione, ut ſi reus per pecuniam redemptus fuerit, duas partes pecuniæ, pro emunitate Eccleſiæ habeat, tertia verò meis uſibus cedat.

Ne ergò cuilibet hominum liceat eamdem Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel teme-

Digitized by Google

temerariis vexationibus fatigare, hujus doni collationem ſigilli mei impreſſione munio, coram ſubtitulatis Teſtibus:

Iwaino de Truncinis,
Danièle de Tenremonde,
Willelmo de Boulara,
Waltero de Tornaco,
Willelmo, filio Philippi Comitis,
Waltero filio Alardi,
Gerardo Camerario,
Willelmo Caſtellano de S. Audomaro.
Iſaac Formoſolenſi,
Henrico Broburgenſi,
Lamberto de Rinenghelles,
Anſelmo, & Baldewino fratre ſuo,
Volcrano de Lamperniſſa.

Actum eſt hoc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo triceſimo, Indi- 1130.
ctione octavâ, regnante Ludovico Francorum Rege, & præſidente Gerardo quinto Præpoſito memoratæ Eccleſiæ.

CAPUT XLVII.

Diploma Philippi Alsatii, *Flandriæ ac Veromandiæ Comitis, datum anno* 1181, *in favorem præfati Monaſterii Loenſis.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego (1) Philippus Dei gratiâ Flandriæ & Viromandiæ Comes, confirmando Privilegia Prædeceſſorum meorum, Roberti, Karoli, & Domini (2) Theoderici Patris mei, terram Preconis, ceteraſque poſſeſſiones, quas S. Petro de Lo dederunt, Comitatum etiam, ſtallum, & totius Opidi teloneum, & expeditionis retinendæ libertatem, & quod Teutonicè dicitur *Balguard*, tenſuram, & creditionem, atque omnem exactionem, vel quidquid ſæcularis juris ſuper terram ac manſionarios ejuſdem S. Petri habuerunt, ob remedium animæ meæ, & Parentum meorum, libenti animo conceſſi, Canonicorum ibidem Deo ſervientium uſibus profutura in perpetuum, &c. *ut ſupra.*

Ne autem &c. *ut ſupra*, coram ſubtitulatis Teſtibus,

Gerardo de Mecinis,
Anſelmo Præpoſito de Everſam,
Waltero de Lo,
Waltero Camerario de Ipra,
Riquardo Blavoet de Furnis, & aliis multis.

Actum eſt hoc Incarnationis Dominicæ milleſimo centeſimo octogeſimo primo. 1181.

(1) Philippus Theoderici filius deceſſit anno 1191. ſine liberis, in obſidione Ptolemaidis in Syria.

(2) Theodericus Alſatius anno 1168. obiit, Watenis ſecundo lapide ab Audomaropoli ſepultus.

CAPUT XLVIII.

Lotharius III. *Cæſar, Richilde conjuge ſua & Conrado Comite Lutzeburgenſi petentibus, anno* 1131. *dilatat viam navalem in alveo Suræ fluminis, eamque concedit Abbati Epternacenſi.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Lotharius tertius Dei gratiâ Romanorum Rex.

Cùm veniſſemus Epternacum, implorandi gratiâ S. Clementis Willibrordi patrocinia, notum factum eſt nobis, Anteceſſorem noſtrum Imperatorem Henricum conceſſiſſe Epternacenſi Abbati ſuiſque Fratribus, liberâ poteſtate uti navium curſu & recurſu, per alveum fluminis, quod dicitur Sura; judiciario jure Principum, ſuæ Imperiali annotatum dominationi; ſed rectorum incuriâ, & æmulorum perfidiâ frequenter impeditum.

Quod nos ægrè ferentes, volumus renovare, & ſalutis noſtræ gratiâ, Regalis ſigilli noſtri impreſſione confirmare.

Et quia experti ſumus rei veritatem à majoribus natu Trevericæ Sedis, teſtimonium perhibentibus, rogatu & auxilio conjugis noſtræ Richildæ Reginæ, & Epiſcopi Megingoti de Merſeburg, & Comitis Conradi, qui præeſt eidem Abbatiæ,

Mittimus nuntios noſtros, ad terminandam & dilatandam marcam, ſeu navalem viam in alveo ſupradicti fluminis xx. pedum latitudinis, hoc eſt, Gerardum de Caſtello Rutich, & cum eo majores de Abbatia, necnon Lodewigum primorem Treverorum, & cum eo meliores de civitate, quos ipſe elegerit.

Huic negotio interfuere

Epiſcopi,

Stephanus Metenſis Epiſcopus,
Henricus Tullenſis,
Megingotus Merſeburgenſis.

Abbates.

Gerardus S. Maximini de ſuburbio Treverenſi,

Lant-

Digitized by Google

Lantfridus Prumienſis,
Wieboldus Stabulenſis.

Ex Laicis,

Wilhelmus Palatinus Comes,
(1) Conradus Comes de Lucelenburg,
Comes Otto de Rineke, fraterque ſuus de Salmes,
Hermannus Comes,
Comes (2) Reinoldus de Montzum,
Gerlacus Comes, fraterque ſuus Imecho,
Comes Meinhardus de (3) Spenheim,
* Hoſtaden. Bernhardus de * Huonſtaden,
Adolphus de Saphenberg.

Ex Miniſterialibus Treverenſibus.

Ludowigus Palatii Cuſtos.
Item Ludowigus, Henricus, & ceteri plures tam ex Clero, quàm ex Laicis de Epternaco.
Cuono Winithore.
Godefridus Ravanger.
Signum Domini LOTHARII tertii Regis invictiſſimi.
Tietmarus, ad vicem Adelberti Archicancellarii, recognovit.
DATUM IX. Kalendas Maii, anno Incarnationis Domini MCXXXI. Indictione IX. 1131.
anno verò regni Domini Lotharii tertii, Dei gratia, Romanorum Regis Sereniſſimi, ſexto.
ACTUM Treveris feliciter, amen.

HEnrico V. Imperatori anno 1125. Ultrajecti defuncto, ſucceſſit LOTHARIUS III. Dux Saxonum, Aquis-grani Idibus Septemb. coronatus, ut Anſelmus Gemblacenſis teſtatur.

Idem ab Innocentio II. Papa, an. 1131. die 11. Aprilis, Dominica 4. Quadrageſimæ, Leodici coronatus eſt, cum Richilde conjuge ſua: ut Dodechinus, Otho Friſingenſis lib. 7. cap. 18. & Ægidius Aureæ Vallis Monachus commemorant. Obiit III. Kalendas Decembris, anno 1137. ut idem Dodechinus, & Scriptor Auctarii Gemblacenſis teſtantur: quod nota contra Baronium, Lotharii obitum ad annum 1138. referentem. Succeſſit CONRADUS, Henrici V. Imperatoris ex ſorore nepos, anno 1138. Dominicâ 4. Quadrageſimæ Aquiſ-grani coronatus.

(1) CONRADUS Comes, qui præeſt Abbatiæ. Conradus, inquam, Comes Luxeburgenſis, Guilielmi filius, qui inter teſtes Laicos hîc numeratur. Fuit autem Abbas commendatarius Epternacenſis, ut ante ipſum Sigefridus, & alii nonnulli Comites Luxeburgenſes.

(2) REINOLDUS de Montzum, vulgò *Pont à Mouſon*: quod eſt oppidum Lotharingiæ ſuperioris, Academiâ clarum. Reinoldus hic, cognomento Monoculus, fuit primùm Muſſiponti, pòſt Barri Comes: ut Andreas Quercetanus lib. 4. cap. 16. Hiſt. Burg. narrat. Habuit Patrem Ludovicum & Matrem Sophiam Comitiſſam Barrenſem, filiam Ducis Lotharingiæ Moſellanæ, ſororem Beatricis.

(3) SPENHEIM ſive Spanheim, Comitatus hodieque notus in Palatinatu Rheni. Eſt ibidem, prope Crucenacum Oppidum, Spanheimenſe Benedictinorum Monaſterium, in quo profeſſus fuit anno 1482. Vir celeberrimus *Joanes Trithemius*, dein Abbas primùm Spanheimenſis, pòſt Herbipolenſis ad S. Jacobum, ibidem anno 1511. vitâ functus. Edidit *Catalogum Scriptorum Eccleſiaſticorum*, aliaque Opera præclariſſima.

CAPUT XLIX.

Idem LOTHARIUS III. *Imperator, petente uxore ſuâ Richinza, Decimas vicorum de Santfliten & Orderen, Canonicis Eccleſiæ Antverpienſis ab* HENRICO V. *Imperatore anno* 1119. *datas, confirmat anno* 1133.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. LOTHARIUS, divinâ favente clementiâ, tertius Romanorum Imperator Auguſtus.

CUM in iis, quæ à nobis juſtè & rationabiliter petuntur, omnium petitioni condeſcendendum ſit, præcipuè exauditionis aures illis præbere debemus, quorum fidelitatem experti ſumus & devotionem.

ADHIBITO itaque Scripti noſtri teſtimonio, tam futuris quàm præſentibus notum eſſe volumus, qualiter nos, inſtinctu dilectæ noſtræ (1) RICHINZÆ, petitioni fidelis noſtri Magiſtri Rathwardi acquievimus, Eccleſiamque S. Mariæ Dei Genitricis, quæ eſt in Burgo, qui vocatur ANTWERP, debitâ amplectentes veneratione, decimam omnem, quæ continetur à terminis (2) Zantfliten uſque (3) Olmeremuthen, ab Anteceſſore noſtro Imperatore (4) Henrico quarto, Eccleſiæ S. Michaëlis in eodem Burgo collatam, cum integritate Præpoſituræ, & omnibus appenditiis ſuis, præfatæ Eccleſiæ S. Mariæ aſſignamus.

IN qua confirmatione priorem tenentes diſpenſationem, decrevimus, ut quarta pars prædictæ decimæ Præpoſito, reliquæ verò præfatæ Eccleſiæ S. Mariæ incommutabiliter ſerviant.

INVIOLATAM itaque eſſe volentes noſtræ Confirmationis auctoritatem, præcipiendo jubemus, ut nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, nulla denique magna parvave perſona, in his conceſſis, ſæpiùs dictam Eccleſiam inquietare, diveſtire, aut moleſtare præſumat.

SI quis verò contra hoc conari præſumpſerit, centum libras auri, medietatem Cameræ noſtræ,

(1) RICHINZA. Richilda ſeu Richildis, Lotharii III. Imperatoris conjux.

(2) SANTFLITEN, nunc *Santvliet*, vicus ad Scaldim, inter Antverpiam & Bergas ad Zomam, olim piſcatorum copiâ potens, nunc egregiè munitus.

(3) OLMEREMUTHEN, nunc *Olmeren*, vicus Brabantiæ, eodem in tractu.

(4) HENRICO Quarto, aliàs Quinto, ſi Henricum Aucupem Imperatoribus annumeres: ut lib. 1. horum Diplomatum Belgicorum cap. 41. edocui. Henrici Diploma anno 1119. (non anno 1125. ut vitioſè excuſum legitur) Trajecti datum, exſtat in Codice Donationum piarum cap 74.

Digitized by Google

noſtræ, & medietatem præfatæ componat Eccleſiæ.

Quod ut veriùs credatur, & ab omnibus diligentiùs cuſtodiatur, præſentis Decreti Paginam ſigilli noſtri impreſſione notavimus. Huic autem Confirmationi idoneos adhibuimus Teſtes,

Brunonem Colonienſem Archiepiſcopum.

Epiſcopos,

Andream Trajectenſem,
Werinherum Monaſterienſem,
Alexandrum Leodienſem,
Luithardum Cameracenſem,
Adalberonem Baſilienſem,

Palatinos Comites,

Otthonem & Fridericum,
Adelbertum Marchionem.

Signum Domni Lotharii tertii Romanorum Imperatoris invictiſſimi. Ego Berthulous, vice Voelberti, recognovi.

Data anno Incarnationis Domini milleſimo centeſimo trigeſimo tertio, Kal. Januarii, Indictione undecimâ, anno verò Regni Regis Lotharii nono, Imperii ſecundo. Actum Aquiſgrani in Chriſti nomine feliciter, amen. 1133.

CAPUT L.

Gosuinus *Dominus Heinsbergenſis & uxor ejus* Aleidis *fundant Monaſterium Heinsbergenſe, quod nunc eſt Virginum Ordinis Præmonſtratenſis in Ducatu Juliacenſi, & Diœceſi Leodicenſi; confirmante Alexandro Epiſcopo Leodicenſi anno* 1165.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Alexander ſecundus Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus omnibus Catholicæ Eccleſiæ filiis, tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

Si officii noſtri locum & dignitatem conſideremus, neceſſarium eſt, ut bona non tantùm coram Deo, ſed coram omnibus hominibus faciamus, & piam fidelium intentionem erga ſanctam Eccleſiam debitâ auctoritate roboremus.

Noverit itaque dilectio veſtra, quòd Dominus (1) Gozwinus ſecundus Henesbergenſis, & uxor ejus Aleidis, animarum ſuarum, parentum quoque & filiorum memores, Baſilicam monti ſuo collateralem, in honore Domini noſtri Jeſu Chriſti, Matriſque ejus fundaverunt; & eam per manum Prædeceſſoris noſtri Heinrici conſecratam, & mancipiis, agris & arbuſtis dotatam, divinæ ſervituti obtulerunt.

1165 Anno verò Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo ſexageſimo quinto, Indictione decimâ quartâ, regnante Friderico Romanorum Imperatore, in Eccleſia B. Mariæ in Aquis-grani, ab ipſo Fundatore Gozwino & filiis ejus Philippo Archidiacono, Gozwino, Godefrido, conſentientibus, rogati ſumus, quæ prædictæ Baſilicæ dotis ſunt allodia (ne aliquis auſit diripere ab ipſis (2) Fratribus ibi Domino militantibus, banno ſancire, & ſummam totius reditûs ejuſdem Baſilicæ ſcripto enumerare.

In ipſo etenim fundo Henesbergenſi cum agris & arbuſtis manſi duo; Rode manſi undecim, Waldenrode manſi duo, in loco qui vulgò *Ad quercum* dicitur, manſus & dimidius. Eumdem quoque locum communionem ſylvæ & paſtus, per ſuæ poteſtatis ambitum, habere inſtituit.

Communicato itaque conſilio cum ipſo Domino Gozwino & filiis ejus, maximè rogatu Domini Philippi Præpoſiti majoris Eccleſiæ & Archidiaconi, hæc confirmata ſunt & ſigillo noſtro roborata III. Idus Martii, quod tunc erat in capite jejunii, in celebri Curia noſtra Leodii, & Teſtes idonei ſuppetati, quorum ſunt nomina,

Dominus Elbertus Archidiaconus.
Dominus Reinerus Archidiaconus.
Dominus Almericus Archidiaconus.
Dominus Balduinus Archidiaconus.
Dominus Bruno Archidiaconus.
Dominus Hubertus Decanus S. Lamberti.
Abbas Drugo S. Jacobi.
Abbas Everhelmus S. Laurentii.
Abbas Gerlandus Floreffiæ.
Abbas Lucas de Cornillon.
Godefridus Dux Lovaniæ.
Heinricus Comes Namucenſis.
(3) Lodewicus Lonenſis
Herewigus Decanus.
Rutgerus filius Domini Gozwini.

Ne igitur quiſquam huic liberæ traditioni in poſterum contraire præſumat, omnimodis prohibemus, & ſub anathematis intentatione interdicimus.

C A-

(1) Gozwinus, ſeu Goſuinus, illo nomine ſecundus, (qui ſignavit lib. 1. Diplomatum Belg. fol. 185.) Dominus Heinsbergenſis, & uxor ejus Aleidis ſeu Adeleidis, ad pedem arcis Heinsbergenſis, Monaſterium in honorem S. Mariæ & S. Joannis Evangeliſtæ conſtruxerunt ac dotarunt, quod intra muros Oppidi Heinsbergenſis hodie Moniales Ordinis Præmonſtratenſis, nobili genere natæ, poſſident. Fuit olim extra muros ſitum, uſque ad annum 1542. quo conflagravit, bello inter Carolum V. Cæſarem & Guilielmum Juliæ Ducem ſæviente.

Eſt autem Hensberga, ſeu Heinsberga, Oppidum Ducatûs Juliacenſis, & Diœceſis Leodicenſis, cujus Oppidi dominium ad Juliacenſes Principes eſt devolutum, Familiâ veterum Dominorum Heinsbergenſium emortuâ.

(2) Fratribus ibi militantibus. Ut alia pleraque Præmonſtratenſia, ſic & Heinsbergenſe Monaſterium olim fuit utriuſque ſexûs: ut datur intelligi ex ſubſequentibus Diplomatibus. Hodie Præpoſitum habet ex Ordine Præmonſtratenſi, qui Monialibus præeſt.

(3) Lodewicus Lonenſis, ſeu Loſſenſis Comes. De Comitibus Loſſenſibus vide infra Chron. Belg. ad annum 1070.

Digitized by Google

CAPUT LI.

Philippus Heinsbergius, *Colonienſis Archiepiſcopus*, *Monaſterii Heinsbergenſis Fundationem*, *à patre ſuo Goſuino & matre Adeleide factam*, *confirmat* *Anno* 1180.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, ego (1) Philippus, Dei gratiâ ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, omnibus Chriſti fidelibus in perpetuum.

Cùm omnibus in bono ſervire debeamus Eccleſiis, maximè tamen honeſtum eſt, ad confirmationem veritatis, nos cooperatores exhibere domeſticis.

Noverit ergò omnis futura generatio, quòd Dominus meus & Pater carnalis Gozwinus, hujus nominis ſecundus de Heinsberg, & Domina mea & Mater Adeleidis, conſentientibus omnibus heredibus ſuis, meipſo ſcilicet & Fratribus meis, Gozwino, Herimanno, Godefrido, Sororibuſque, Uda, Methilde, Salome, partes allodii ſui, duos videlicet manſos qui fuerunt feudum Godefridi, item duos manſos, qui fuerunt Arnoldi, continuatim jacentes, in ſuburbio ipſius Caſtri, pro ſalute animarum ſuarum, omniumque Parentum, Deo omnipotenti intimâ atque perfectâ voluntate obtulerunt, conſtructâ ibidem Eccleſiâ in honore Dei & ſanctiſſimæ atque piiſſimæ Genitricis ipſius Mariæ, ad Altare ipſius in die conſecrationis, quandò à Domino Henrico ſecundo, piæ memoriæ, Leodienſi Epiſcopo, prędicta conſecrata eſt Eccleſia, addito inſuper allodio ſuo, quod dicitur *Rode Hubèrti*....

De cetero quantamcumque libertatem potuerunt, tam ipſi quàm Leodienſis Epiſcopus Dominus Henricus, eidem Eccleſiæ conceſſerunt: ita ut ſi, Deo auctore, vel Præpoſiturâ; vel alio quolibet Prioratu ſublimari poſſit, ſolâ electione Fratrum, & nullâ violentâ acceſſione extraneorum promoveatur, quicumque ipſis maximè idoneus videbitur. Iſque curam Fratrum de manu Epiſcopi, gratis & abſque omni contradictione, ſuſcipiat.

Nulli denique Archidiacono, nulli Decano, excepto ſuo Præpoſito vel Priore, rationes reddant de ſuæ familiæ delicto. Oleum quoque & Chriſma ab ipſo Leodienſi Epiſcopo quilibet Fratrum accipiet in Paſcha, à quo & poteſtatem habent recipiendi ad Baptiſmum & Communionem liberorum hominum infantes, vel quicumque ab eis exigunt, cum Parochiani ſui licentia.

In ægritudine verò mortis poſitus Curiam *Haneberg*, quæ quinque manſos habet, & in *Haget Sittert* viginti bonuaria, tradidit. In via *Schinvelt* allodium, quod ſolvit dimidiam marcam, tam ipſe quàm Domina mea, per manus noſtras & Fratris mei Godfridi, prædictæ dederunt Eccleſiæ......

Hanc igitur donationem & libertatem tam legaliter factam, quamvis non titulo Epiſcopatûs aut Archiepiſcopatûs, tamen jure ad nos reſpiciat, auctoritate Dei omnipotentis atque noſtrâ communimus, & ſigilli noſtri impreſſione ſignamus: & ne qua in poſterum ſpiritualis ſecularisſve perſona imminuere aut infringere audeat, ſub anathematis vinculo interdicimus. 1180
Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo octogeſimo.

C A-

Additio.

(1) Philippus Heinsbergius, Archiepiſcopus Colonienſis, idem qui Capite præcedenti dicebatur Præpoſitus & Archidiaconus Cathedralis Lambertinæ Leodii. Obiit anno 1191.

Ex Familia Loſſenſi-Heinsbergica erat Joannes, qui anno 1419. electus Leodienſis Epiſcopus, anno 1455. abdicavit in favorem Ludovici Borbonii, & quarto pôſt anno obiit.

Cæterùm *Joanna Loſſenſis*, Domina & heres Heinſbergica, Dieſthemienſis &c. Neptis præfati Epiſcopi *Joannis*, Maritum accepit anno 1454. *Joannem* Naſſovii, ac Saræpontis Dominum.

Hinc natæ ſunt filiæ, *Eliſabetha* & *Joanna*. Prior nupſit *Wilhelmo* poſtremo Juliæ Duci (de quo ſupra pag. 214.) illa verò obiit in primo puerperio anno 1479

Joanna Loſſenſis, Domina Dieſtenſis, Sichemienſis, &c. Soror *Eliſabethæ*, conjugem habuit *Joannem* Comitem Palatinum, Ducem Bavariæ, qui illa uxoris ſuæ dominia vendidit affini *Guilielmo* Duci Juliacenſi; cum Heinsberga priùs cum ſuis appendentibus per matrimonium *Eliſabethæ* tranſiiſſet in Domum Juliacenſem; cujus incorporationem Dux impetravit à *Frederico* Cæſare anno 1489. *Ita habet Prælatus Butkens in operibus Genealogicis & Hiſtoria Comitum Loſſenſium edita Leodii anno 1717.*

Digitized by Google

CAPUT LII.

Aliud ejuſdem PHILIPPI HEINSBERGII, *Colonienſis Archiepiſcopi, Diploma, anno* 1183. *datum præfato Cœnobio Heinsbergenſi.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego PHILIPPUS.... *ut ſupra :* Noverit ergò omnis futura generatio, quòd Dominus meus & Pater carnalis GOZWINUS, hujus nominus ſecundus de Heinsberg.... emerit quoddam allodium, ſcilicet undecim manſos, à manu cujuſdam liberi Baronis Huberti, & eos S. Mariæ Cœnobio in Heinsberg contulerit.

SED quoniam, ut omnibus notum eſt, Acta plurima ætas diluit, Pater meus prædictus Gozwinus, & Mater mea Aleidis, hos manſos eo jure S. Mariæ contulerunt, ut à nullo quod datum eſt & in agris & in ſilvis, impediretur, ſed ſolâ libertate doni, & Advocati ſui intuitu, Eccleſia illa frueretur.

NOTUM etiam eſſe volumus omnibus fidelibus, quòd ego PHILIPPUS & Frater meus GODEFRIDUS, poſt obitum Parentum noſtrorum, tres manſos illi Eccleſiæ contulimus in Rode : & ſicut quidam Hezelinus, & uxor ejus Gertrudis, poſſederant, & in agris & in ſilvis, legem confirmamus. Hæc facta ſunt in præſentia

Leodienſis Epiſcopi Rudolfi, &
Præpoſiti ſummæ Eccleſiæ Colonienſis Brunonis, &
Comitis Gerhardi de Gelren, &
Comitis Alberti de Molbach, & aliorum multorum tam Clericorum quàm Laïcorum...

ACTA ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo octogeſimo tertio, 1183.
Indictione ſecundâ, regnante Friderico Romanorum Imperatore.

CAPUT LIII.

CÆLESTINI *Papæ III. Diploma, anno* 1194. *ſcriptum, ejuſdem argumenti.*

CÆLESTINUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei, dilectis in Chriſto, OFFICIÆ Magiſtræ & Sororibus Eccleſiæ S. Mariæ in Heinesberg, tam præſentibus quàm futuris, Regularem vitam profeſſis, in perpetuum ......

VESTRIS juſtis poſtulationibus clementer annuentes, & præfatum Monaſterium S. Mariæ, in quo Divino mancipatæ eſtis obſequio, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis Scripti Privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, ut Ordo Monaſticus, qui ſecundùm Deum & B. Auguſtini Regulam in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur.....

LOCUM ipſum in quo præfata Eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, poſſeſſiones quas habetis in Heinesberg, & bona quæ habetis in *Rode*, & ea quæ habetis in *Humberſe* & in *Hoenge*, & alia quæ à bonæ memoriæ Philippo Colonienſi Archiepiſcopo & à Radulfo quondam Leodicenſi Epiſcopo Monaſterio veſtro confirmata ſunt, vobis Auctoritate Apoſtolicâ confirmamus.....

DATUM Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis, VI. Nonas Julii, Indictione XII. anno
Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo 1194.
nonageſimo quarto, Pontificatûs verò Domini Cæleſtini Papæ III. anno quarto.

CAPUT LIV.

RUDOLPHI *Leodicenſis Archidiaconi Diploma, anno* 1201. *datum iiſdem Monialibus Heinsbergenſibus.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. RUDOLPHUS, divinâ permittente clementiâ, Leodienſis Eccleſiæ Archidiaconus, univerſis Chriſti fidelibus, qui hoc Scriptum inſpexerint, ſalutem in perpetuum.

PRÆSENTIS Scripti atteſtatione notum eſſe volumus, quòd Cœnobium quoddam S. Mariæ prope Caſtrum in Heinsberg, quod ex Religioſis Fratribus & Sanctimonialibus feminis, Dominus Gozwinus ſecundus & uxor ejus Aleidis, in ſuo allodio conſtruxerunt, creſcente jam religione, pro numero fidelium ibidem Deo famulanti-

Digitized by Google

mulantium, non eſt ſufficienter ab his fundatoribus dotatum .....

Quapropter Dominus (1) Gozwinus de Valckenberg, nepos jam dicti Goſwini, & Domina Aleidis, neptis ejus, decreverunt Eccleſiam de *Geilenkirken*, quæ ad eorum pertinebat Patronatum, prædicto Cænobio vacantem conferre. Pari quoque donatione prætaxati Nobiles G. & A. ſtipendium cujuſdam Præbendæ de *Geilenkirken* ad ſupradictum Clauſtrum tranſtulerunt.

Istorum verò Nobilium piam Inſtitutionem ſanctaque deſideria Dominus (2) Albertus Leodienſis Epiſcopus debitâ benignitate confovens, Fratres illius Clauſtri, nomine Eccleſiæ ſuæ ſibi præſentatos, dono Altaris in *Geilenkirken* inveſtivit, quod eo tempore, poſt obitum Domini Otthonis Archidiaconi, ad eum pertinebat, Curam animarum iiſdem Fratribus indulgens.

Cùm autem hujus rei ordinem juſtè ac legaliter, coram Prioribus Leodienſis Eccleſiæ & Fratribus Sweſtrenſis Capituli, effectui mancipatum prædictus Dominus Albertus Leodienſis Epiſcopus, Scripti ſui ſanctione, ac ſigilli ſui munimine confirmare debuiſſet, morte præventus id non perduxit ad effectum.

Nos verò, quia Domino Ottoni in Archidiaconatu ſucceſſimus, & religioſas perſonas in Archidiaconatu noſtro conſtitutas in ſua juſtitia fovere debemus, Donationem Altaris in Geilenkirken, his Fratribus factam, ratam habentes, totam hujus rei ſeriem auctoritate noſtrâ confirmamus, cum ſignis authenticis Domini Gozwini & Aleidis, qui duo facti hujus auctores fuerunt, noſtræ quoque imaginis ſigillum præſenti Scripto imprimentes.

Data (3) Sweſtris in generali Capitulo, in prima Dominica poſt Paſcha, anno Incarnationis Domini milleſimo ducenteſimo primo, 1201.
concurrente VII, Epactâ XIV. Indictione IV. Hujus rei Teſtes ſunt

Ericus Decanus prædicti Capituli,
Herimannus Paſtor de Sweſtris,
Willelmus Præpoſitus Marnenſis, & omnes Fratres Sweſtrenſis Capituli.

(1) Gozwinus de Valckenberg fuit Dominus Oppidi Falcoburgenſis, ut arbitror: quod dominium, nobis Brabantis Tranſmoſanum, hodie ſub Ducatu Limburgenſi comprehenditur, unà cum Ditione Dalhemienſi & Roducenſi.

(2) Albertus Leodienſis Epiſcopus Godefridi III. Lotharingiæ Brabantiæque Ducis filius, apud Remos anno 1192. martyrio coronatus, quieſcit Bruxellis in Regio Carmelitanarum Virginum Cœnobio; anno 1612. Remis eò tranſlatus, & Martyrologio Romano adſcriptus, ad diem 21. Novembris. Faſtos noſtros Belgicos conſule.

(3) Swestris, vulgò *Suſteren*, Oppidum Ducatûs Juliacenſis, & Diœceſis Leodicenſis: in quo eſt Canonicorum, itemque Nobilium Virginum Canonicarum Collegium, à S. Willibrordo Archiepiſcopo Ultrajectino fundatum: ut in Cod. Donation. Piar. cap. 21. docui.

In Suſterenſi Eccleſia quieſcunt S. Gregorius & S. Albricus, Epiſcopi Ultrajectini. Ibidem ſepulta jacet Vaſtradis mater ejuſdem S. Gregorii, & duæ filiæ Suendeboldi Lotharingiæ Regis.

CAPUT LV.

S. Engelbertus *Archiepiſcopus Colonienſis & Martyr Poſſeſſiones Monaſterii Heinsbergenſis anno* 1218. *confirmat*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Engelbertus, Dei gratiâ ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, univerſis Chriſti fidelibus in perpetuum.

Pium attendimus, & ad præſentis vitæ decurſum proſperiorem, & ad futuræ remunerationem æternam nobis maximè profuturum, quòd loca ſancta, monaſticæ religioni dicata, paternâ caritate diligamus, & ubicumque poſſumus promoveamus & conſervemus.

Inde eſt, quòd univerſitati veſtræ cupimus conſtare, quòd nos Monaſterium (2) Beati Gerlaci, & S. Mariæ Virginis perpetuæ apud Heinesberg, ob intimam devotionem tam Fratrum quàm Sanctimonialium, quam ad cultum & ſervitium Dei habent, in ſpecialem defenſionis noſtræ protectionem recepimus, eiſque omnia bona quæ nunc habent, vel in poſterum, dante Domino, juſtè poterunt adipiſci, præſenti Paginâ confirmamus.

Specialiter tamen exprimimus Prædium in *Munen*, videlicet centum duodecim jugera terræ arabilis: quod prædium idem Monaſterium juſto emptionis titulo conquiſivit ab Hermanno de Brucge, & ipſe Hermannus in præſentia noſtra apud Lehegenich in ipſa Eccleſia eidem Monaſterio contradidit: & Frater

(1) Sanctus Engelbertus, anno 1225. pro defenſione libertatis Eccleſiaſticæ, & Romanæ Eccleſiæ obedientia martyrium ſubiit, agente & procurante Frederico Comite de Altenach & Iſenberg, qui ideo fuit excommunicatus & poſitus in rota. Poſtea Comites de Altenach mutârunt nomen in Marck. Genealogiam Comitum à Marca vide in Chronico noſtro Belgico ad annum 1356.

Hiſtoria vitæ S. Engelberti, à Cæſario Monacho Heiſterbacenſi, Ordinis Ciſtercienſis, ſcripta, exſtat apud Surium. Eandem Notis illuſtratam denuo evulgavit Coloniæ anno 1633. Ægidius Gelenius Canonicus Colonienſis. Feſtum S. Engelberti celebrat Eccleſia die 7. Novembris.

(2) S. Gerlacus Eremita Ordinis Præmonſtratenſis, anno 1170. floruit. Vita ejus exhibebitur infrà in Faſtis Belgicis ad diem 5. Januarii. Fundavit Monaſterium Monialium dicti Ordinis Præmonſtratenſis, juxta Falcoburgum, ſecundo lapide à Trajecto Moſæ, in

ter ſuus Relmarus Clericus huic facto conſenſit, pro ſe & omnibus eorum cognatis vel amicis: & omni juri, quod in Prædio illo videbantur habere, uterque renuntiavit & exfeſtucavit.

Ita manſum unum in Villa *Hertene*, LX. jugera habentem, quem ſimiliter ipſum Monaſterium juſtè comparavit, ipſi Monaſterio in perpetuum confirmavit.

Ad cujus rei certam in poſterum evidentiam, præſentem Chartam inde conſcriptam ſigillo noſtro fecimus communiri. Hujus rei Teſtes ſunt,

Gerhardus Præpoſitus (3) Carpenenſis,
Godefridus Carpenenſis Canonicus,
Fridericus Præpoſitus Monaſterienſis,
Comes Willelmus Juliacenſis,
Theodericus de Roſlare,
Arnoldus de Gimmenich, Emundus de Brakele, & alii quàm plures, tam Clerici quàm Laïci. Acta ſunt hæc anno Domini milleſimo ducenteſimo decimo octavo.

Diœceſi' olim Leodienſi, nunc verò Ruremundenſi; ubi nunc eſt celebris Præpoſitura, ſub cura Abbatis Heiliſſemenſis in Brabantia.

Ejuſdem S. Gerlaci puteus, ſeu fons miraculoſus hodieque in hoc Cœnobio viſitur, in quo etiam requieſcunt ſacræ ejus Reliquiæ, & Mauſolæo marmoreo ſequentes verſus inſcripti leguntur.

Gerlacus miles quondam, poſt cultor eremi,
Hoc mauſolæo conditur arte ſuo.
Contempſitque lares, aras, patrioſque penates;
Matta ſilex, ædes concava quercus erat.
Vitæ laſcivos redimis Gerlace reatus,
Cedens virgineo rura paterna Choro.

(3) Carpen, celebre Municipium ſexto lapide à Colonia Agrippina diſtat, & jure hereditario ſpectat hodie ad Regem Catholicum. Habet arcem militari præſidio munitam, & vetuſtum Canonicorum Collegium. Vide ſupra pag. 220.

CAPUT LVI.

THEODERICUS *Dominus Heinsbergenſis anno* 1223. *copioſius dotat Heinsbergenſe Virginum Cœnobium, à ſuis Prædeceſſoribus fundatum.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. THEODERICUS, Dei gratiâ Dominus Hensbergenſis, omnibus, tam præſentibus quàm futuris, ad quos hujus Scripti notitia pervenerit, in perpetuum.

Cum omnes, qui ſe heredes Dei & coheredes Chriſti, Chriſtianæ Profeſſionis executione, teſtantur, loca promovere debeant Deo dicata; illi tamen eorum promotioni diligentiùs intendere tenentur & efficaciùs, pro quorum ſalute perpetua principaliùs & ſpecialiùs incohata noſcuntur.

Quocirca in Cœnobio B. Mariæ Virginis in Heinsberg, à noſtris Prædeceſſoribus, pro ſua ſuorumque Succeſſorum ſalute fundato, Religioſum Conventum Fratrum & Sororum, ſub diſtrictione Præmonſtratenſis Ordinis, regularibus intentum diſciplinis, ac quotidianis eleëmoſynis & hoſpitalitatibus, aliiſque miſericordiæ operibus opus impendentem propenſiùs & operam, adhuc in noſtris temporibus eo defectu cognoſcentes laborare temporalium, quod de propriis reditibus aut laboribus annuam & neceſſariam annonæ nequeat habere ſuſtentationem, indignum duximus ſine compaſſionis exhibitione prætereundum.

Unde prope Heinsberg, in quodam loco noſtræ Juriſdictionis paluſtri & nemoroſo, qui vulgò *Palus* dicitur, à termino circa *Randerode*, qui *Hurſt* nuncupatur, per terminos Parochiarum *Drummene* & Heinsberg, in eodem loco, omnem decimam novalium, minorem & majorem, quam hactenus habuimus, in honorem Dei & S. Mariæ Virginis, ipſi Cœnobio contulimus, uſu perpetuæ proprietatis habendam.

Utque hæc Collatio robur juſtæ & perpetuæ protectionis haberet, Venerabilem Dominum HUGONEM Epiſcopum Eccleſiæ Leodienſis adivimus, eamdem decimationem in manus ſuas reſignantes. Placuit tamen nobis, & per ipſum & per nos Decimam quandam excipi, quæ jam dudum Canonicis Heinsbergenſis caſtri, ſub privilegio felicis memoriæ Domini Philippi Colonienſis Archiepiſcopi, infra prædictum terminum eſt denominata.

Ceterum cùm mater mea, & uxor, unà cum filio meo, Eccleſiaſticam habeant in ſæpedicto Cœnobio ſepulturam, itemque ibidem dilecta ſoror mea & filia, in ſtatu religionis, mundi cordis & puræ conſcientiæ vacent contemplationi; dictum factum noſtræ devotionis, in firmamentum perpetuæ ſtabilitatis, ſigilli noſtri fecimus appenſione muniri. Primi verò facti noſtri apud Cœnobium Heinsbergenſe Teſtes ſunt,

Giſelbertus Præpoſitus, Iwanus Prior,
Sibertus & Henricus Sacerdotes ejuſdem Cœnobii,
Arnoldus miles de Gimnich,
Alardus de Havekeſdale, Albertus Pincerna,
Reinardus Schermus, Everhardus Morſel,
Rutgerus de Berg, Gozwinus Knupſel,
Gozwi-

Gozwinus de Holtheim, & plures alii, tam Clerici quàm Laici.

Facti autem poſterioris, Domini Leodienſis Epiſcopi, & noſtri', apud Leodium, in proximo Sabbato, poſt caput jejunii, Teſtes ſunt,

Sibodo Præpoſitus S. Alberti Aquenſis, & Canonicus S. Lamberti in Leodio;

Item alius Sibodo, Decanus Eccleſiæ S. Mariæ in Aquis;

Joannes Plebanus in Linne, & Decanus Sweſtrenſis Capituli.

Godefridus Sacerdos in Geilenkirchen.

Et Milites, Watherus de Bunde,

Adam de Haren, & Gozwinus frater ſuus,

Alardus de Havekeſdal, Reinardus Schermus,

Rutgerus de Berge, & alii plures.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo viceſimo tertio, 1223.
vi. Nonas Martii, Indictione xi.

Stirpe maſculâ primorum iſtorum Dominorum Heinsbergenſium exſtinctâ, dominium Heinsbergenſe primò ad Loſſenſem, poſt ad Juliacenſem familiam eſt devolutum: ut ſuo loco à nobis explicabitur.

CAPUT LVII.

Arnoldus *Vicecomes Giſtellenſis anno* 1180. *dotat Aldenburgenſem Benedictinorum Abbatiam in Flandria; probante* Philippo Alsatio *Flandriæ Comite.*

Philippus, favente Deo, tam Flandriæ quàm Viromandiæ Comes, univerſis Sanctæ Matris Eccleſiæ filiis in perpetuum.

Cùm omnia, quæ mundi hujus dives producit fæcunditas, divinæ largitatis beneficio poſſideamus ad libitum, ea ſolum nobis in poſterum profutura reponimus, quæ pauperum Chriſti manibus in cæleſtes theſauros deportanda committimus.

Ut ergò æternæ mendicitatis evadamus incommoda, aliqua ex iis, quæ modò ſuperfluunt, ſunt præmittenda, quibus & interim pauperum Chriſti ſublevetur inopia, & nobis in poſterum præparentur ſubſidia.

Præsenti igitur Paginâ curavi inſinuare tam futurorum quàm præſentium tenaci memoriæ, quòd Arnoldus Vicecomes de (1) Giſtella, cum uxore ſua Agnete, omnem decimam, quam in Parochia de (2) Erneghem, & Weſtkerca, & Roxem, & Bekeghem, inter Pita & Watervalla à me in feodo habebat, abſolutâ renuntiatione in manus meas reſignavit: & ego eandem decimam, pro meis & meorum reatibus diluendis, Eccleſiæ S. Petri de (3) Aldenburg, perpetuis uſibus, legitimâ ac liberâ donatione contradidi.

Ipse verò Arnoldus, cum uxore ſua Agnete, quamdam decimam, quam in confinio præfatæ decimæ ab Eccleſia S Nicolai de (4) Ribelmund, ſub annua dimidii firtonis ſolutione, hereditario jure poſſidebat, eidem S. Petri Eccleſiæ, ſub eodem penſionis canone, perpetuò poſſidendam, juris ſui loco, conceſſit.

Verùm ne ſæpedicta S. Petri Eccleſia, temporum volumine, aliquod de rebus ſuis poſſit pati præjudicium, præfatam Donationem ſcripto mandari, & Sigilli noſtri munimine corroborari neceſſarium duxi. Huic Donationi interfuerunt,

Gerardus Præpoſitus Inſulanus,

Walterus Capellanus Comitis de Winendala,

Gerardus Vicecomes de Aldenburg,

Boidin de Ravenſcota,

Chriſtianus de Giſtella,

Theodericus Damhoudera,

Weitin de Jabbeca, & fratres ejus,

Henricus de Paskendala,

Henricus de Schirvelda,

Daniel de Torholt,

Haket de Riddervoorda,

Datum (5) Furnis anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo octogeſimo, In- 1180.
dictione tertiâ, Epacta decimâ ſeptimâ.

C A-

(1) Gistella. Vicus eſt haud procul Aldenburgo, cultu S. Godelevæ Martyris celebratus, qui illuſtri familiæ nomen dedit. Fuit illic quondam Abbatia Virginum Benedictinarum, eidem S. Godelevæ ſacra, quæ anno 1577. per Iconoclaſtas exciſa, hodiedum tranſlata extat in Urbe Brugenſi.

(2) Erneghem, Weſtkerka.... Vici circa Giſtellam & Aldenburgum, olim ſub Epiſcopatu Tornacenſi, nunc Brugenſi.

(3) Aldenburgum primæ olim notæ apud Flandros Oppidum fuiſſe conſtat, ſecundo milliari ab Oſtenda. Nunc illuſtratur antiquâ Abbatiâ Ordinis S. Benedicti, quam in honorem SS. Petri & Pauli extruxit anno 1084. B. Arnulphus è familia DD. de Pamele in Flandria oriundus, qui ex Abbate S. Medardi Sueſſionenſis factus eſt ibidem Epiſcopus.

De S. Arnulpho vide Faſtos Belgicos ad diem 15. Auguſti. De Abbatia Aldenburgenſi vide infra Origines Cœnobiorum Benedictinorum.

(4) Ribelmund, vulgo *Ribemont*. Abbatia Benedictinorum S. Nicolao ſacra, in Picardia; de quá vide plura inferiùs in Donationibus Belgicis.

(5) Furnis. Oppidum Flandriæ, ſub Epiſcopatu Iprenſi, egregiè munitum: antiquo Canonicorum Collegio, & Abbatiâ Ordinis Præmonſtratenſis illuſtratum.

Digitized by Google

CAPUT LVIII.

Hugo *primus Abbas Monaſterii S. Andreæ juxta Brugas, Godeſcalco Abbati Aſfligemenſi dat* lvii. *menſuras terræ: & dictum Monaſterium Andreanum ex Prioratu fit Abbatia libera, anno* 1187. *per Guilielmum Archiep. Remenſem.*

Willelmus Dei gratiâ Remorum Archiepiſcopus, S. R. E. Tituli S. Sabinæ Cardinalis, univerſis Sanctæ Matris Eccleſiæ filiis in perpetuum.

Noverint tam præſentes quàm futuri, quòd dilectus noſter Hugo Abbas S. Andreæ juxta Brugas, & Fratres ſui, Prior & Monachi ejuſdem loci, terram quam habebant in Pago *Ooſtburch*, circiter quinquaginta & ſeptem menſuras, reddentem ſingulis annis decem marcas, Godeſcalco Abbati de Affleghem & Conventui werpiverunt, & eam ipſis ſine omni calumnia in perpetuo poſſidendam conceſſerunt.

Abbas verò prædictus & Conventus de Affleghem, attendentes quòd jam dicta Eccleſia B. Andreæ, quæ Prioratus illorum eſſe ſolebat, ad tanti profectûs, tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus, veniſſet incrementum, quòd Ordinis religione exigente, & ſuppetente copiâ facultatum, Abbas ibidem non immeritò creari poſſet & deberet, locum ab omni dominio ſuo, ſubjectione & exactione liberum & emancipatum dimiſerunt, & Deo & S. Andreæ dederunt,

Et de eorum aſſenſu, & pari convenientia omnium, novum ibidem Abbatem, qui eis in nullo obnoxius in poſterum tenebitur, inſtitui permiſerunt, & prædictum Prioratum Monaſterium perpetuum permanere decreverunt.

Approbantes itaque, quod ab utraque tam ſolemniter, quàm laudabiliter parte factum eſt, ratum deinceps & firmum permanere decernimus, & præſentis Scripti patrocinio & ſigilli noſtri auctoritate confirmamus.

Statuentes, & ſub interminatione anathematis inhibentes, ne quis hanc noſtræ confirmationis Paginam audeat infringere, vel ei in aliquo contraire, ſalvâ in omnibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate.

Actum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo octogeſimo ſeptimo. Datum 1187.
per manum Lambini Cancellarii noſtri.

CAPUT LIX.

Everardus de Avesnis *Tornacenſis Epiſcopus, ejuſdem Monaſterii Andreani exemtionem, & Hugonis primi Abbatis conſecrationem, ab Epiſcopo Morinenſi factam, approbat anno* 1189.

Everardus, Dei gratiâ, Tornacenſis Epiſcopus, univerſis Chriſti fidelibus tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Suscepti cura regiminis ad hoc nos provocat & inducit, ut ſecundùm Deum religioſorum virorum honeſtati, commodis, & profectibus & libertatibus Eccleſiarum, quæ in noſtra ſunt Diœceſi conſtitutæ, quantum in nobis fuerit, propenſiùs intendamus.

Hujus itaque conſiderationis veſtigia proſequentes, univerſitati fidelium præſenti Privilegio fieri volumus manifeſtum, quòd cum Godeſcalcus Abbas & Capitulum Affligemienſe, auctoritate Domini Remenſis, in ejus præſentia, locum Eccleſiæ S. Andreæ juxta Brugas, quæ eorum Prioratus eſſe ſolebat, Fratribus ibidem Deo ſervientibus liberum & emancipatum dediſſent, & ab jure & dominio, quod priùs ibi habuerant, liberum dimiſiſſent, ut ad augmentum ſervitii Dei locus ille in Monaſterium conſurgeret, & perpetuò permaneret:

Nos, de aſſenſu Capituli noſtri, libertatem ejuſdem Eccleſiæ & emancipationem, in præſentia Domini Remenſis factam, ſicut in ejus autentico Scripto continetur, necnon ordinationem & benedictionem Venerabilis Viri Hugonis, Abbatis ejuſdem Eccleſiæ, per Dominum Morinenſem celebratam, ratam habuimus, & habemus, & præſentis Scripti patrocinio confirmamus.

Statuentes, & ſub anathematis interminatione, ſalvâ tamen Patrum reverentiâ, firmiter inhibentes, ne aliquis in poſterum præfatos Fratres Monaſterii S. Andreæ, ſuper libertate & emancipatione memoratâ, audeat indebitè moleſtare, vel contra juris ordinem temerè perturbare. Nomina autem Teſtium qui huic approbationi interfuerunt fecimus inferiùs annotari......

Ut autem ſæpe dicta libertas majoris obtineat roboris firmitatem, ego

Arnulphus Decanus,
Goſuinus & Thiedo Archidiaconi,
Totumque Capitulum Tornacenſis Eccleſiæ, ſigillo noſtro appenſo perhibemus teſtimonium veritati. Datum Tornaci II. Idus Februarii, anno Domini milleſimo centeſimo octoge- 1189.
ſimo nono.

CAPUT LX.

HENRICUS I. *Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux, auget Dotem Abbatiæ Villarienſis, Ordinis Ciſtercienſis, in Brabantia & Poſſeſſiones omnes confirmat.*

Anno 1184.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego (1) HENRICUS Dux Lotharingiæ præſentibus & futuris notum facio, quòd poſſeſſiones (2) VILLARIENSES, & quæcumque bona eadem Eccleſia ſub poteſtate mea vel in præſenti poſſidet, vel poſtmodum, præſtante Domino, poterit adipiſci, ſub mea protectione ſuſcipio, ſervatâ ordinis, quem Fratres ejuſdem loci profeſſi ſunt, libertate.

PRÆSENTI itaque Privilegio ſtatuo, ut in tota terra mea memorati Fratres, & eorum animalia, ſeu quælibet ad uſus eorum pertinentia, nullam in paſcuis aut viis ceteriſque ejuſmodi beneficiis patiantur moleſtiam, nullo graventur jugo ſervitutis, nullâ ſeculari exactione perturbentur, ſed in ea libertate, quam Claræ-Vallenſis Ordo habere dignoſcitur, quæcumque illis divino beneficio collata ſunt, ſibi ſuiſque Sceeſſoribus illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

ALLODIUM de Villari, ſicut illud poſſident ſæpedicti Fratres, uſuaria in ſilvis & paſcuis Bayſenſis alodii, ſeu quidquid ex dono Nivellenſis Eccleſiæ grangias de *Gemiontrau*, & *Berniſart*, & *Boneria*, cum omnibus pertinentiis illarum, vel quidquid habent in Cheſſart, quod ad me vel homines meos jure aliquo ſpectare dignoſcitur,

GRANGIAM de *Stoyſy*, cum omnibus pertinentiis ſuis, quæ de manu mea deſcendere, & à priſtinis exactionibus noſcitur eſſe liberrima, grangias de (3) *Emelemont*, & de *Lompret*, cum pertinentiis earum, grangiam de (4) *Scotis*, & quidquid in ipſo poſſident alodio;

ALODIUM de *Thorembais*, quod Sigerus & & Godefridus fratres, & eorum ſoror Ermetrudis, ſine ulla diminutione ejuſdem alodii, in eleëmoſynam contulerunt;

ALODIUM quod habent in *Reborſart* & in *Ramelies*, & in *Hardorp*, alodium de *Opperbais*, ſicut illud poſſident liberrimè, ex multorum donatione & meâ pariter affirmatione.

ACTUM (5) GELDONIÆ, anno ab Incar-
natione Domini milleſimo centeſimo octogeſi- 1184.
mo quarto, decimo octavo Kalendas Maii, In-
dictione ſecundâ, ſub Teſtibus quorum ſubſcri-
pta ſunt nomina.

De Clericis.

(6) ALBERTUS frater meus.
Richo de Tenis.
Arnolphus Notarius Ducis.
Gerardus de Nethen, & Magiſter Daniel.

De Nobilibus.

Ægidius de Duras, & Petrus frater ejus.
Wilelmus de Biibais.
Godefridus & Walterus frater ejus, & Renerus Ruſſeboſch.

De Familia.

Arnulphus de Bigardis.
Arnulphus, de Walehem,.
Alardus Rox, Conſiliarii Ducis, & alii complures.

CA-

(1) HENRICUS I. Brabantiæ Dux anno 1235. obiit, Lovanii ad S.Petrum in medio Choro conditus.

(2) VILLARE, ſeu Villarium, Abbatia Ordinis Ciſtercienſis, ſeu Claræ-vallenſis (ut in iſto Diplomate nuncupatur) in Gallo-Brabantia & Diœceſi Namurcenſi, ad Thiliam ſeu Diliam Fluvium, qui Lovanium perluit. De hac Abbatia vide plura inferiùs in Chronico noſtro Ciſtercienſi.

Villario vicinus eſt vicus *Tilly*, cum arce inſigni; cujus loci Comitem primum Ferdinandus II. Cæſar Joannem Serclaſium, belli Ducem fortiſſimum, creavit anno 1622.

(3) EMELEMONT, Latinè *Mellis-Mons*, hodie Prioratus Villarienſium, in via Lovanio Namurcum, prope Peruêtum.

(4) DE SCOTIS. Deſignatur vicus *Schooten*, prope Antverpiam, ubi hodiedum eſt Prioratus Religioſorum Abbatiæ Villarienſis.

(5) GELDONIA, Flandris *Geldenaken*, Gallis *Judoigne*, Gallo-Brabantiæ Oppidum Vice-Comitatus.

(6) ALBERTUS frater meus. Deſignatur S. Albertus Cardinalis & Epiſcopus Leodienſis, de quo ſupra hoc libro cap. 54. egimus.

Digitized by Google

CAPUT LXI.

PHILIPPUS ALSATIUS, *Flandriæ Comes, & Advocatus Monaſterii S. Andreæ prope Brugas ſiti, anno* 1.188. *Tabulis publicis teſtatur, dictum Monaſterium à Godeſcalco Abbate Affligemienſi libertate donatum & emancipatum fuiſſe.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego PHILIPPUS, Flandrenſium & Viromanduorum Comes, notum fieri in perpetuum volo, quòd Vir Venerabilis Godeſcalcus Abbas Affligemienſis, laudante & aſſenſum præbente Capitulo ipſius, Eccleſiam S. Andreæ juxta Brugas ſitam, omninò emancipavit, & quidquid in ea juris habebat vel habere videbatur, omninò reſignavit, recognoſcens quòd eidem Eccleſiæ licebit in perpetuum ſibi Abbatem eligere ex quacumque Eccleſia, & electionis ſemper libertate gaudere.

SCIENDUM etiam, quòd ejuſdem Eccleſiæ Advocatus & Dominus Ego ſum, & rerum ipſius, & Fratrum ibidem Deo ſervientium: ita ut nulli perſonæ laïcæ liceat umquam in ſupra dicta Eccleſia dominationis quidpiam reclamare, præterquam mihi heredibuſque meis.

HOC igitur ut ratum ſemper inconvulſumque permaneat, tam præſentis Paginæ, quàm mei impreſſione ſigilli, imò ſubſcriptarum teſtimonio perſonarum muniri decrevi.

Signum Gerardi, Brugenſis & S. Audomari Præpoſiti, & Flandriæ Cancellarii.
S. Gerardi Præpoſiti Inſulani.
S. Willelmi de Tenremunde.
S. Joannis Caſtellani Brugenſis.
S. Euſtathii Camerarii.
S. Gerardi de Gremberghe.
S. Walteri de (1) Nivenvella.
S. Theoderici Caſtellani de Dickxmude.
S. Gerardi de Aldenberch.
S. Arnulphi de Ghiſtella.
S. Sigeri de Borenhem.
S. Lamberti de Domo.

ACTUM in domo mea MALEN, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo octo- 1188.
geſimo octavo.

Additio. (1) NIVENVELLA, hodiè *Nevele*, Vicus ſub Caſtellania Veteris Burgi Gandavenſis; qui jam olim Baronatûs titulo præclarus, illuſtriſſimos habuit poſſeſſores, qui recenſentur à Joanne Bapt. Gramaye, & ab Antonio Sandero, in ſuis Deſcriptionibus Flandriæ.

(2) BORNEHEM, Municipium & Baronatus in Waſia, de quo egimus ſupra Lib. I. Diplôm. Belgic. Cap. 45. 46. 49. & 50.

CAPUT LXII.

Manumiſſionis Formula apud Flandros anno 1193. *uſitàta.*

EGo R. DE (1) WAVRIN, Dominus (2) Lilerii & Seneſcallus Flandriæ, omnibus tam poſteris quàm præſentibus notum fieri in perpetuum volo, quòd Julianam de Frigido manſo, & Alburgim de Mareſco, & earum progenies, quæ mihi & Succeſſoribus meis jugo (3) ſervitutis obligabantur, Divini amoris intuitu, & pro animæ meæ & cariſſimæ uxoris meæ SIBYLLÆ, & Anteceſſorum & Succeſſorum meorum ſalute, liberè manumiſi, & eas omnino liberas feci; eiſque tanquam liberis abeundi quòcumque voluerint, & ſeſe quibuſcumque voluerint Eccleſiis commutandi, poteſtatem liberam conceſſi: laudante pariter & concedente dilectiſſimâ uxore meâ SIBYLLA, concedentibus etiam cariſſimo fratre meo HELLINO,

Vide ſupra pag. 187. (1) WAVRIN. Domini de Wavrin fuerunt Domini de *Lillers*, *S. Venant*, & *Malanoy*, quæ omnia poſſedit Dux Arſchotanus, & ex iis quædam vendidit. Wavrinum, vetus eſt, nobile & amplum Dominium Caſtellaniæ Inſulenſis, nunc penes Familiam de Lalain-Barlaimont, eſtque una è quatuor ſupremis judicaturis (vulgò *Haultes Juſtices*.) Aliæ tres ſunt *Comines*, *Ciſoing*, & *Falempin*. *Ciſoing* habet Princeps de Ligne; *Falempin* habet Rex Galliæ, cujus Officiarius eſt Dominus de Bre, ex familia de Hainin, prope Buſſut.

(2) LILERIUM, Oppidum Arteſiæ, *Lilers*, in quo eſt celebre Canonicorum Collegium; de quo ſupra lib. 1. cap. 30. egimus.

(3) SERVITUTIS Mancipia, ſervos & libertos poſterioribus etiam ſæculis apud Belgas, ut olim apud Romanos exſtitiſſe, ex variis Eccleſiarum noſtrarum monumentis conſtat. Horum nonnulla amicus noſter Ferreolus Locrius in ſuo Chronico Belgico ad annum 868. recitat. Vide & infra ad annum 1243.

Creſcente Chriſtianiſmo paulatim decrevit conditio ſervilis, manſitque in Hannonia ſervitus ſolvendi *melius Cathelium*, id eſt, *mobile*; in Flandria Cappones aut aliquem cenſum capitalem, ut aliquot Denarios. Qui iſta aut ſimilia ſolvunt Canoniſſis Montenſibus, vocantur Gens de Franc-urine. *Ita Flor. Haraus.*

Dirum ſervitutis jugum, Chriſtianâ libertate ac caritate indignum, Margarita Conſtantinopolitana, Flandriæ Comitiſſa, ſuſtulit, & in Flandriam revehi ſeverè prohibuit, Litteris editis, quas Inſulis in Archivis Canonicorum S. Petri adſervari, Molanus lib. de Canonicis commemorat. Has Litteras ſe vidiſſe mihi dixit Flor. Vander Haer, & idem mihi affirmavit Gomicurtius.

Digitized by Google

lino, & Hildrade, & Maroia & Ada Sororibus meis; & R. de (4) *Sengbin* & Goſuino Patruis meis; & A. de *Meallens*, & I. de * *Spineto*, amicis meis cariſſimis.
* Eſpinoy

Ne autem prædictas Julianam & Alburgim, vel earum poſteritatem aliquis, ſub nomine ſervitutis, alia ſupprimere præſumpſerit exactione, ego & uxor mea, & omnes præſcripti Succeſſores mei, eas vel earum progenies, à quibuſcumque Eccleſiaſticis perſonis manumittendas & ſuſtinendas eſſe in ſua libertate conceſſimus; rogantes, ut ſi quis eam infringere vel in aliquo minuere attentaverit, Eccleſiaſticâ ad ſatisfactionem compellatur diſtrictione.

Quod ut ratum & immutabile in perpetuum permaneat, præſentem Tabulam tam Sigilli mei appenſione, quàm teſtium annotatione communivi.

S. P. de * Maiſnilio.
S. Ruſſelli de Boſco.
S. Hellini de (5) Fornes.
S. R. de Legra, & B. fratris mei.
S. Nicolai RiffLard.

* Pagus prope Fornes apud Inſulas.

Actum apud Fornes, an. Domini MCXCIII. 1193.

(4) Senghin. *Singhem* eſt prope Fornes ſeu Baſſeiam; & nunc Senghinium poſſidet Princeps Eſpinoyus.

(5) Fournes. Latinè de Furnis, apud Inſulas eſſe ſuſpicatur Gomicurtius. quia Domini de Wavrin (quod eſt in Caſtellania Inſulenſi) dominium latè in illo tractu extendebatur. Domini de Wavrin tunc communiter vocabantur *Hellini*, ut ſuprà pag. 187: Hellinus Dapifer: & erant Dapiferi Hereditarii Flandriæ, id eſt OEconomi Hereditarii. Wavrin hodie poſſidet Comitiſſa Barlemontia. *Fournes* Pagum poſſidet Dux Bournevillius ex parte Domus de Rancicourt; & Comitatus de Copigny anno 1624. erectus, eſt in eodem Pago de Fournes. Fournes Pagum pro maxima parte Abbas S. Andreæ in Caſtello Cameracenſi olim poſſedit; ut dicitur in Codice Donationum Piarum cap. 46. & Chron. Cameracenſi lib. 3. cap. 49.

CAPUT LXIII.

Eccleſiæ de Rycke-vorſel & Malle à Joanne *Cameracenſi Epiſcopo dantur Canonicis Antverpienſibus, anno* 1194.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. Joannes, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, omnibus ad quos præſentes litteræ pervenerint in perpetuum.

De neceſſitate ſuſceptæ adminiſtrationis aſtringimur, Eccleſiaſticarum Perſonarum ita commodis providere, ut ipſis poſſeſſiones piâ fidelium devotione collatas, & in poſterum conſervemus, & etiam augmentemus ſervatas.

Eapropter dilectis filiis noſtris Antverpienſis Eccleſiæ Canonicis, ad uſus ipſorum, ob remedium animæ noſtræ, Altaria de (1) Forsela & de Malle liberè & abſolutè contulimus; donationem noſtram præſentis Paginæ patrocinio, & noſtri Sigilli auctoritate, in poſterum confirmantes; & ne quis ampliùs hoc infringere præſumpſerit, ſub periculo excommunicationis inhibentes.

Datum Cameraci, per manum Magiſtri Roberti, anno Verbi Incarnati MCXCIV. 1194. XIII. Kalendas Martii.

(1) Vorsela. hodie *Rycke-vorſel*. Vicus Campaniæ Brabantinæ, haut procul ab Hochſtrato, ad Comitem Hochſtratanum, ex Gente Lalaina, pertinet.

CAPUT LXIV.

Henricus VI *Imperator anno* 1196. *Comitatum Veluæ Balduino Ultrajectenſi Epiſcopo confirmat*; Balduinus *autem Henrico Lotharingiæ Brabantiæque Duci concedit.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Henricus VI. divinâ favente clementiâ Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Rex Siciliæ.

Imperatoriæ Majeſtatis noſtræ debitum poſtulat & requirit officium, ut ea quæ inter fideles & Principes Imperii, cauſſam & fomitem dant diſcordiæ, limâ correctionis & diligentiæ enervantes, ad firmam pacis concordiam vigilanti ſtudio ipſos fatagamus reducere.

Quapropter notum facimus univerſis Imperii noſtri fidelibus, præſentibus & futuris, quòd Nos quæſtionem illam, quæ jam diu vertebatur inter dilectos Conſanguineos noſtros Balduinum Trajectenſem Epiſcopum, & Henricum Ducem Lotharingiæ, ſuper Comitatu (1) Veluæ (in eo videlicet, quòd ipſe Epiſcopus Comitatum illum de conceſſione Imperatoris ſibi & Eccleſiæ Trajectenſi aſſerebat pertinere, & è contrario Dux Lotharingiæ dicebat, quod ipſum Comitatum de manu noſtra teneret in fide & feudo) ad hunc finem deduximus, quòd ipſe Dux injuriam ſuam recognoſcens, omne jus quod in Comitatu illo videbatur

Digitized by Google

tur habere, in manus noſtras liberè reſignavit.

Nos itaque prædictum Comitatum cum omnibus ſuis pertinentiis, Imperiali clementiâ, prædictæ Eccleſiæ Trajectenſi, & dilecto Conſanguineo noſtro Balduino in perpetuum confirmamus. Ipſe verò Epiſcopus eumdem Comitatum, cum omnibus pertinentiis ſuis, & omni jure, prædicto conſanguineo noſtro Henrico Duci Lotharingiæ in præſentia noſtra benignè conceſſit, ſub eo tenore, ut idem Comitatus ad ejus heredem filium ſuum vel filiam liberè tranſeat & integrè.

Statuimus igitur & Imperiali Edicto ſancimus, ut nulla omnino perſona in poſterum hanc noſtram ordinationem & confirmationem aliquatenus infringere audeat vel turbare. Quod ſi quis attentaverit, centum libras auri pro pœna compenſet, dimidium Cameræ noſtræ, reliquum paſſis injuriam. Ad cujus rei certam in perpetuum evidentiam, præſentem Paginam inde conſcribi juſſimus, & Majeſtatis noſtræ Sigillo aureo communiri. Hujus rei Teſtes ſunt,

Ludolphus Magdeburgenſis Archiepiſcopus,
Hartwicus Bremenſis Archiepiſcopus,
Hartmannus Lantgravius Thuringiæ,
Otho Comes de Benthem,
Comes Lambertus de Erfordia,
Wenardus Burggravius de Magdenburg,
Comes Albertus de Wingerode,
Robertus Ducoude,
Anno de Mintenberg,
Marcardus Dapifer,
Deshardus de Diſtemberg,
Henricus Camerarius de Gron,
Henricus Pincerna de Lutra,
Gerardus de Grimberg,
Arnoldus de Weſemale, & alii plures.

Signum Domini Henrici VI. Romanorum Imperatoris & Regis Siciliæ. Ego Conradus Hildenſemenſis electus, Imperialis Aulæ Cancellarius, recognovi.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis MCXCVI. Indictione XIV. regnante 1196.
Domino Henrico VI. Romanorum Imperatore, anno regni ejus XXV. Imperii verò V. & Regni Siciliæ II. Datum apud Gulenhuſen, pridie Nonas Martii.

Additio. (1) Velua, alias *Velavia*, vulgo *Welawe*, hodie non Brabantini, ſed Geldrici juris eſt Tetrarchia, olim titulo Comitatûs illuſtris. Situm habet inter Comitatum Zutphaniæ, Ditioneſque Tranſiſalaniam, & Ultrajectinam.

Decanatus Veluæ notus eſt in antiquis Eccleſiæ Ultrajectinæ Codicibus, ſub quo Parochiæ pridem recenſitæ fuêre XL. ad quas priſco more inſtituebat S. Petri in Ultrajecto Præpoſitus ſeu Archidiaconus.

Inter hæc loca, præcipua erant: *Rhenen*, *Waegeningen*, *Harderwyck*, *Nyekercke*, Oppidi jure donata. Poſtmodùm verò pars hujus Decanatûs Ultrajectinæ Eccleſiæ ſubtracta, ſubjectaque fuit anno 1559. novo Epiſcopatui Daventrienſi.

CAPUT LXV.

Albertus *Dominus de Dintere, Vir Nobilis, dat Bernenſi Monaſterio Ord. Præmonſtr. Prædium Bernebeſe in Campania Brabantiæ, an.* 1196.

Vide ſupra pag. 173.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Albertus de (1) Dintere tradidi meipſum Eccleſiæ S. Mariæ in (2) *Berna*, & quidquid habere viſus ſum in vicinia Curiæ, quæ vocatur (3) *Bernebeſe*, & univerſas poſſeſſiones agrorum meorum, & dimidietatem paludis quæ vocatur *Loesbruc*, cum libera poteſtate communis uſûs in aquis, & paſcuis, & ſilvis, in Heſewich.

Et quia hæc à Domino (4) Henrico de Kuc feodaliter tenebam, ipſe autem à Duce Lovanienſi, & transferre in alienam poteſtatem per me ipſum legitimè non poteram, allodium meum, in medelæ loco, memorati feodi Domino Henrico confirmavi.

Quod in uſum Ducis ſuſcipiens, proprietatem ejus Duci legaliter aſſignavit, in die S. Servatii, apud villam, quæ vocatur *Orſchot*.

Dux verò jus ſuæ proprietatis, quod in meo feodo apud *Bernebeſe* habebat, Eccleſiæ *Bernenſi* condonavit, & Zalam ejus, in eodem loco & die, Dominus Henricus de manu Ducis, ad uſum Eccleſiæ, ſuſcepit, in præſentia honorabilium Virorum iſtorum,

Domini Alberti de Cuck, filii Domini Henrici,
Theoderici de Herlar, Huberti de Heſewich,
Wilhel-

(1) Dintere, vicus Brabantiæ, ſecundo lapide à Silva-Ducis ſitus. Patria, niſi fallor, aut dominium Emundi Dinteri, ex familia Nobili de Dinter, quatuor Ducum noſtrorum Secretarii, qui ſcripſit Hiſtoriam Brabantiæ Ms. apud me, & obiit anno 1448. Bruxellis, conditus ad S. Jacobum in Monte Palatino, quem vulgò *Frigidum* nuncupant.

Vicorum de Dintere & de Heeſwyck Dominus eſt N. Serclaſius, Comes de Tilly, cujus patruus Joannes feliciſſimè nunc præeſt copiis Catholici fœderis.

(2) Berna porrò, olim Hollandiæ, nunc Brabantiæ eſt Abbatia, Ordinis Præmonſtratenſis, anno 1134. à Folcoldo ejus loci Domino fundata: ut ſupra lib 1. cap. 53. docui. Folcoldus aſſumptâ veſte regulari Bernæ annis XV. vixit, & die 12. Aprilis anno 1149. deceſſit. Bernenſes Canonici hodie incolunt Domum Fratrum vitæ communis, in Urbe Silviducenſi, quam ſibi pretio compararunt.

(3) Bernebese, nunc Bernheſe, eſt tractus terrarum, partim ſub juriſdictione vici Heſewicenſis, partim Dinterenſis, ſecundo lapide à Buſco-Ducis: ex quibus potiſſimùm prædiis Bernenſes hodie aluntur.

(4) Henricus Dominus de Kuc, aliàs Cuyck: quod amplum eſt Territorium, & Antiqua Baronia Brabantiæ, ad Principem Arauſionenſem pertinens. Cukenſi ſeu Cudicenſi ditioni hodie accenſetur Gravia, Oppidum munitum ad Moſam: de quo vide ſupra lib. 1. cap. 101. & ſeq.

Digitized by Google

Wilhelmi Comitis de (5) Megem, Anſelmi de Welde,
Walteri Bac, Henrici Schulteti.

Ubi autem prædicta bona in Berneheſe Dominus Henricus & filius ſuus, ad uſum Eccleſiæ, unà cum manu Abbatis Everardi, apud Caſtrum *Herpen* ſuſceperunt, hi ſunt Teſtes, qui præſentes fuerunt.

Henricus de Batenburch, Conſobrinus Domini Henrici,
Walterus Alf, Marſilius de Loen,
Wilhelmus Appelgrau,
Egeno de Har, & filius ſuus Robertus.
Henricus Spiegel. Helias.

Gesta ſunt autem hæc anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo nonageſimo ſexto, Imperatore Henrico, Epiſcopo Leodienſi Alberto, Trajectenſi autem Balduino, Duce Brabantiæ Henrico. 1196

(5) Meghem eſt hodieque Comitatus & feudum Brabantiæ, olim Gentis Brimevæ, nunc Croyæ.

CAPUT LXVI.

Albertus *Cudicenſis Donationes ab Alberto Dinteræ, & Almerico Heſevici Dominis factas, in uſum Monaſterii Bernenſis, confirmat.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. Ego Albertus de Kuc omnibus Chriſti fidelibus, tam poſteris quàm præſentibus in perpetuum.

Cum facta Patrum præcedentium non ſemper tangant memoriam poſterorum, neceſſarium duximus ea diligentioris ſtili officio deſcribi, quæ ſanctæ devotionis intuitu conſummata vigili memoriæ perpetuò expedit commendari.

Hinc eſt, quòd ea quæ devoto incohata principio dignoſcimus, idoneo fine terminare ſatagimus: ſcilicet quòd quidam liberæ conditionis Miles Albertus de Dintere quandam Curiam in ſuo allodio apud Berneheſe poſſedit, in cujus poſſeſſionem jure hereditario ſucceſſit.

Dicta autem Curia hoc juris in ſilva *Dintere* huc uſque & nunc obtinet & obtinuit, quòd ejus incolæ & ligna ardenda, & ligna ædificiis in eodem allodio conſtruendis apta, pro ſuo placito, ad plenum liberè poſſunt educere.

Porcos itaque domeſticos in prælibata ſilva poſſunt ſine decima nutrire, communibus paſcuis pratorum & rivorum, cum ſuis coheredibus, participare; nec ſuper his Domini de Kuc vel alicujus ſui coheredis prohibitionem vel gravamen formidare.

Alter itaque ejuſdem conditionis Miles Almericus de Heſwic, apud Berneheſe, Curiam aliam, in ſuo allodio, eodem jure, quo & prædictus Miles poſſedit; quæ Curia prænominatæ Curiæ jus in omnibus & per omnia à primo fundamento hactenùs quietè obtinuit.

Horum Militum uterque utramque Curiam Conventui B. Virginis Mariæ in Berna integrè & irrevocabiliter, Patris mei Henrici conſenſu annuente, contulit Conventui quoque prædicto de bonis de *Ambersboye* collata eſt dimidia poteſtas, quâ quælibet Curia pollet.

Contulit etiam dicto Monaſterio nominatus Albertus de Dintere medietatem de *Loſebruc*, tam in arboribus quàm in plantis.

Nos autem dictis eleëmoſynarum largitionibus nunc, noſtri Scripti & Sigilli munimento, fidele teſtimonium adhibentes, ea quæ prælibavimus, rata & inconvulſa volumus permanere.

Qui autem ſacrilego auſu hæc turbare vel violare attentaverit, Divinæ ſententiæ & noſtræ animadverſioni, uſque ad condignam & plenariam ſatisfactionem, ſubjacebit.

CAPUT LXVII.

Balduinus *Flandriæ & Hannoniæ Comes, pòſt Imperator Conſtantinopolitanus, Gerardimontenſis Oppidi Leges & Privilegia à Prædeceſſoribus ſuis conceſſa, firmat ac ſtabilit, circa annum* 1200.

Ego (1) Balduinus, Flandriæ & Hannoniæ Comes, univerſis notum fieri volo, quòd Prædeceſſor noſter Balduinus, tam Flandriæ, quàm Hannoniæ Comes, allodium quoddam in Parochia de (2) Hunighem, à quodam (3) Geraldo, magnæ auctoritatis Viro emptum, ſibi vendicavit, in quo Opidum conſtruendum elegit, quod à Geraldo Geraldimons nominari placuit.

Viſo autem, quòd prædictum allodium, pro parvitate & brevitate ſua minimè ſufficeret ad ea, quæ Opido conſtruendo forent neceſſaria, de parte prædicti allodii Dominum de (4) Boulaer feodavit, ut quæ ad uſus Geraldimontenſium eſſent neceſſaria, provideret.

Dedit igitur Dominus de Boulaer, in recompenſationem feudi prænominati, Balduino Comiti, ad uſus Geraldimontenſium (5) *Buſimont*, ſicut ipſe poſſedit, & *Corſlade*, & paſturam

Digitized by Google

ſturam à ponte ſuperioris Boulaer uſque (6) Hunighem, à (7) Tenera uſque ad terram arabilem, & ab Herſebeke, ſicut (8) Dutſchem præterfluit uſque Teneram.

Dedit etiam omnem paſturam à Boulaer Caſtello, uſque Grimeghem: addidit inſuper, quòd quibuſcumque aquis vel paſcuis homines ſui uterentur, liceret Geraldimontenſibus uti communiter.

Præterea prædictus Comes (9) Raſpaliam acquitavit Geraldimontenſibus, qui poſtea communi conſilio & aſſenſu totius Villæ, Domino & Patri meo Balduino, Comiti Flandriæ & Hannoniæ & Marchioni Namurcenſi liberè contulerunt; in cujus reſtitutionem prædictus Comes dedit Gerardimontenſibus medietatem Hallæ, in omni jure ſuo, perpetuò poſſidendam.

His ita ordinatis, Balduinus Comes conſiderans, quòd prædictum Opidum, quod ſitum erat in Marchis Flandriæ, Hannoniæ & Brabantiæ, ad inhabitationem ſui minimè quemquam invitaret, niſi maximæ libertatis ope tutaretur, convocatis Flandriæ, Hannoniæ, Brabantiæ Baronibus, aſſenſu quorum & conſilio omnia præordinavit, in Opido Gerardimontenſi hæc libertatis jura conſtituit, quæ cum eo Barones prædicti, præſtitâ cautione juramenti, in perpetuum ſervanda compromiſerunt. Sunt autem ſequentia.

Ex quo aliquis in Opido Gerardimontenſi hereditatem acquiſierit, ſi Opidi Inſtituta ſecundùm Judicium Scabinorum tenuerit, liber erit, cujuſcumque conditionis fuerit. Idem ſi voluerit, habet libertatem dimittendi Opidum, ſi de pacto vel debito ibidem ſatisfecerit.

Item nemo cogatur inire duellum, vel ſubire judicium ignis & aquæ .....

Item ſi quis fuerit abſque herede, libertatem habet erogandi ſua, & hereditatem ſuam, tam Eccleſiis quàm pauperibus in eleëmoſynam.

Item nato puero ex conjunctis legitimè, ſi intra liminaria Domûs tantùm auditus ſtatim obierit, moriente patre vel matre, viventi hereditas & pecunia adjudicatur. Et notandum quòd hereditas in eleëmoſynam data poſt annum tranſactum, debet ad Scabinatum reverti.

Item ſi filii vel filiæ hereditatem vel pecuniam à Parentibus acceperint, altero Parentum mortuo, ſi partiri voluerint, quod priùs acceperint in commune referatur.

Item ſi Burgenſis allodium alicujus in Opido coram Francis hominibus & Scabinis invadiaverit, vadimonium ſuum ibidem, judicio Scabinorum, obtinebit.

Item ſi quis Burgenſi debitum ſuum ſolvere noluerit, quod Scabinis notum fuerit, auxilio Comitis & poteſtate compellatur ei ſatisfacere.

Item ſi Scabini de aliquo judicio dubitaverint, inquiſitionem ſuam à Scabinis Gandenſibus accipient. Scabini autem eamdem legem & eadem judicia, quæ huc uſque tenuerunt, deinceps teneant.

Præterea ſi quis aliquem occiderit, vel membris truncaverit, caput pro capite, membrum pro membro, niſi ſe defendendo hoc fecerit.

Item ſi quis alium vel verberaverit, vel pulſaverit, vel ad terram proſtraverit, vel capillaverit, ſexaginta ſolidos ſolvet Comiti, & ſi feriâ ſecundâ hoc contigerit, ſex libras.

Item ſi quis aliquem Scabinorum vel Villicum, in ſervitio Comitis exiſtentem, convitiatus fuerit, ſexaginta ſolidos ſolvet, & ſi feriâ ſecundâ hoc contigerit, ſex libras.

Hæc itaque libertatis jura à Prædeceſſoribus noſtris cum maxima diſcretione inſtituta, & à Philippo Illuſtri Comite Flandriæ & Viromandiæ confirmata, ut rata & inconvulſa in perpetuum permaneant Geraldimontenſibus, præſentem contuli Paginam, ſigilli mei auctoritate, & Teſtium annotatione roboratam.

C A-

(1) Prædecessor noſter Balduinus. Fuit is, niſi fallor, Balduinus Montanus, Flandriæ & Hannoniæ Comes, qui circa annum 1068. aut 1081. Geraldi-montem in Oppidi formam redegit, legibus firmavit & privilegiis dotavit: quæ poſtea Philippus Alſatius & Balduinus Conſtantinopolitanus confirmarunt.

(2) Hunighem. Templum antiquum, intra muros Oppidi Gerardimontenſis: penes quod anno 1624. Cœnobium Virginum Benedictinarum reformatarum ædificari cœptum eſt.

(3) Geraldus, ſeu Gerardus, vir nobilis, Oppidi Gerardi-montenſis in Flandria Imperiali conditor, à toparcha Boularienſi occiſus fuiſſe traditur, in agro vicino, ubi hodieque crux lapidea viſitur.

(4) Boulaer. Baronia & arx, haut procul ab Oppido Gerardi-montenſi ſita.

(5) Busimont, Collis, Oppido Gerardi-montenſi vicinus cum ericeto,

(6) Tenera. Fluvius Oppidum Gerardi-montenſe interſecat, & in Scaldim devolvitur Teneramondæ.

(7) Dutschem. Rivus in Teneram influens.

(8) Raspalia Sylva poſſidetur nunc ab Abbate S. Adriani, & Abbatiſſa Belli-prati.

Patri meo Balduino. Fuit is Balduinus Magnanimus, Hannoniæ Comes.

A Gandensibus accipient. Lex iſta nunc abrogata eſt.

Digitized by Google

CAPUT LXVIII.

IOTHA, *Matrona dives, probendam fundat in Eccleſia B. Mariæ Antverpienſis, anno* 1201.

ROBERTUS B. Mariæ Antverpienſis Præpoſitus, & ejuſdem loci Capitulum, omnibus præſentem Paginam inſpecturis ſalutem in Domino.

PRÆSENTIUM atteſtatione univerſitati veſtræ notum fieri volumus, quòd quædam matrona, JOTHA nomine, ſpiritu pietatis ducta pro anima ſua & GOSWINI mariti ſui, & Prædeceſſorum ſuorum, reditus decem marcarum in Eccleſia noſtra Antverpienſi, ad uſum unius præbendæ, inſtituit: ita quòd in ea ſtatim eligeretur Canonicus, qui in fratrem receptus, nobiſcum æquâ fructuum gauderet poſſeſſione; reditus verò prædicti in uſum cederent communitatis.

AD quam Præbendam nos, Divinæ pietatis intuitu, & honeſtatis perſonæ reſpectu, JOANNEM Acolytum in Fratrem & Canonicum elegimus, & ipſi conceſſimus plenam participationem bonorum ſpiritualium & temporalium; ſtallum in Choro, vocem in Capitulo, cum ceteris ſolennitatibus, eidem aſſignantes: non obſtante in poſterum cujuſcumque calumniâ ſeu contradictione; non obſtante etiam quocumque damno ſeu incommodo emergente de bonis, quæ à prædicta collata ſunt matrona.

QUOD ut debitam obtineat firmitatem, præſentem fecimus conſcribi Paginam, ſigilli noſtri charactere roboratam. Actum anno Verbi Incarnati milleſimo ducenteſimo primo. 1201.

CAPUT LXIX.

JOANNES *Frater Guilielmi Domini Betuniæ & Teneramundæ, Cameracenſis Epiſcopus, Præbendam, à Iotha Matrona inſtitutam, anno* 1203. *confirmat.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego JOANNES, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, omnibus tam modernis quàm poſteris, in perpetuum.

PRÆSENTIUM atteſtatione tam modernis quàm poſteris notum fieri volumus, quòd quædam matrona JOTHA nomine, ſpiritu pietatis ducta, pro anima ſua & GOSWINI mariti ſui, & Prædeceſſorum ſuorum, reditus decem marcarum in Eccleſia Antwerpienſi, ad uſum unius Præbendæ, inſtituit: ita quod in ea ſtatim eligeretur Canonicus, qui in Fratrem receptus, cum Canonicis ſuis æquâ fructuum gauderet poſſeſſione; reditus verò prædicti in uſum cederent communitatis. Ad quam Præbendam Præpoſitus & Capitulum Antwerpienſe, communi voto, Joannem Acolytum canonicè in Fratrem & Canonicum elegerunt.

QUAM inſtitutionem, & canonicam ejuſdem Præbendæ collationem habentes præſentium auctoritate confirmatam, tam ipſam quàm alias Eccleſiæ Præbendas ſub noſtra protectione ſuſcipimus; ſub anathematis interminatione diſtrictiùs inhibentes, ne aliquis de cætero huic noſtræ confirmationi ſe opponat, aut præſumat de prædictis, ſeu quibuſcumque aliis Eccleſiæ juſtis poſſeſſionibus, quas ad præſens poſſident, vel in futurum poterunt adipiſci, dictæ Eccleſiæ Canonicos moleſtare.

QUOD ut debitam obtineat firmitatem, præſentem fecimus conſcribi Paginam, ſigilli noſtri Charactere roboratam.

ACTUM anno Verbi Incarnati milleſimo ducenteſimo tertio. 1203.

CAPUT LXX.

ROBERTI *Præpoſiti & Capituli Antverpienſis Tabulæ de decimis & prædiis in Milleghem, emptis per Iotham matronam.*

IN nomine Sanctæ Trinitatis, Ego ROBERTUS, Eccleſiæ B. Mariæ in Antwerpia Præpoſitus, & quod mecum eſt Capitulum, notum facimus univerſis, præſentem Paginam inſpecturis,

QUOD quædam Matrona, (1) JOTHA nomine, ſpiritu pietatis ducta, ad comparandos reditus decem marcarum, ſe Eccleſiæ noſtræ obligavit, & filium ſuum Joannem, Concanonicum noſtrum, hujus rei fidejuſſorem interpoſuit, ſub tali quidem forma, ut in ea novus inſtitueretur Canonicus, ibidem in perpetuum miniſtraturus.

POSTMODUM verò, cùm duos manipulos decimæ

Digitized by Google

decimæ de (2) MILLENGHEM, & quædam alia bona in eadem villa, conſilio Domini Ducis, & noſtro comparaſſet, & eorumdem bonorum inveſtituram de manu Domini Ducis Eccleſia recepiſſet, ut ipſam à præmiſſa obligatione, & filium à fidejuſſoria cautione abſolveremus, poſtulavit.

Nos verò juſtæ petitioni ipſius debitum præbentes aſſenſum, bona præmiſſa, cum omni commodo, vel incommodo, quod in poſterum poſſet provenire, in communitatem noſtram recepimus; ipſamque & filium in præmiſſis obligationibus de tanta parte redituum, quantam de præmiſſis bonis annuatim provenire contigerit, omnimodis abſolvimus. Et tali quidem factâ æſtimatione, ut tria ſiſtaria ſiliginis pro marca, & quattuor ſiſtaria hordei ſimiliter pro marca computentur.

UT autem hæc rata & inconvulſa in perpetuum permaneant, præſenti paginæ rei geſtæ ſeriem impreſſimus, & ſigillorum noſtrorum appoſitione communivimus. Datum anno Incarnationis Domini milleſimo ducenteſimo 1206.
ſexto.

(1) UT IOTHA Matrona Antverpiæ, ſic Godefridus Villicus ſeu Prætor Lovanienſis anno 1188. & alii non pauci homines privati, varias Præbendas Lovanii in Eccleſia S. Petri inſtituerunt ac dotarunt.

(2) MILLENGHEM hodie Milleghem, Vicus Antverpiæ vicinus.

(3) DUCIS Brabantiæ, Henrici eo nomine primi.

(4) SISTARIA, Brabantis *Siſteren*, genus menſuræ granorum.

CAPUT LXXI.

BALDUINUS *cognomento* MAGNANIMUS, *Flandriæ & Hannoniæ Comes, ab Henrico VI. Imp. primus Namurci Marchio creatus, dotat anno* 1192. *Namurcenſem S. Albani Eccleſiam, nunc Cathedralem.*

IN nomine ſanctæ & Individuæ Trinitatis. BALDUINUS Comes Flandriæ & Hannoniæ, & Marchio Namuci primus, univerſis Chriſti fidelibus, tam præſentibus quàm futuris, in perpetuum.

COGNITUM fieri volo veſtræ diſcretioni, quòd cùm Dominus omnipotens, ad honorem Namucenſis caſtri, quod me ex parte Avunculi mei, HENRICI Comitis Namuci & Luſceleborg, jure hereditario contingebat, me ſublimaſſet, & Henricus ſextus Romanorum Imperator, ex honore ipſius caſtri, & ejus appenditiis, me MARCHIONEM & Principem Imperii, præeunte Principum ſuorum judicio & eorum ſubveniente conſilio, feciſſet;

INTUITU caritatis & eleëmoſynæ, dedi Eccleſiæ S. Albani in Namuco quoquo anno viginti quattuor ſolidos Namucenſis monetæ in cenſibus meis de Villa & herbata, quæ Nova Villa nominatur; ut ita inquam, quòd duodecim ſolidos in Natali Domini, & duodecim ſolidos in feſto S. Joannis Baptiſtæ ipſa Eccleſia S. Albani, ſine difficultate aliqua & dilatione, accipiat. Denarii quidem illi in reparationem ipſius Eccleſiæ convertendi ſunt: ſi verò nulla reparationis neceſſitas apparuerit, ipſi denarii in luminari Eccleſiæ convertentur.

UT autem hoc ratum habeatur, & inviolatum permaneat, Scripto annotatum & ſigilli mei appenſione ſignatum, ſubſcriptis Teſtibus, tam Nobilibus quàm miniſterialibus, corroboravi.

Signa Nobilium.

Willelmi Fratris mei, Nicolai de Barbentione,
Clarenbaldi de Alta ripa, & Henrici de Mula,
Simonis de Moſam, Nicolai de Geſlin, Philippi de Werde.

Signa Miniſterialium.

Willelmi & Nicolai Ungeſee, Henrici de (2) Autrepia,
Iberti de Ays, & Iberti filii ejus.

Signa Clericorum.

Giſleberti, S. Germani in Montibus & S. Albani in Namuco Præpoſiti & Cuſtodis,
Hermanni Decani S. Albani.

ACTUM per manum Giſleberti prædicti, in Hannonia & in Namuco Cancellarii mei, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo 1192.
nonageſimo ſecundo, Cæleſtino Papâ III. Romanæ Eccleſiæ Pontificatum gerente, Henrico ſexto Imperatore Romanis imperante.

C A-

(1) DE BARBENTIONE, vulgò *Barbanzon*. Eſt arx & vicus Hannoniæ, primo lapide à Bello Monte diſtans, titulo Principatûs ab Alberto Pio Belgarum Principe anno 1614 honoratus.

(2) AUTREPIA, *Otrep*, Vicus Hannoniæ prope Camberonam, pertinuit ad Marchiones de Trazegnies, dein ad Familiam Moullart.

Digitized by Google

CAPUT LXXII.

Idem BALDUINUS *Comes Almanno, Guilielmi fratris ſui filio, Præbendam unam Eccleſiæ S. Albani Namurcenſis anno* 1195. *confert, ejuſque ſectionem in duas portiones decernit.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) BALDUINUS Comes Hannonienſis, & primus Marchio Namucenſis, univerſis Chriſti fidelibus, tam præſentibus quàm futuris.

DISCRETIONI veſtræ notum fieri volo, quòd cùm Salvaricus, Eccleſiæ S. Albani in Namuco Canonicus, Præbendam, quam in ipſa Eccleſia habebat, reſignaſſet, ego ipſam Præbendam ALMANNO Clerico, Willelmi fratris mei filio, contuli; & ex communi ipſius Eccleſiæ conſenſu, conceſſi & firmavi. Quòd ſi Almannum decedere contigerit, & ejus pater Willelmus ſupervixerit, Willelmus ipſam Præbendam, quoad vixerit, integrè poſſidebit, ſalvâ refectione annuatim Eccleſiæ debitâ, & Vicariâ pro ſervitio Eccleſiaſtico inſtitutâ.

POST deceſſum verò Willelmi, duæ ex hujus Præbendæ bonis univerſis fient Præbendæ, quæ duobus à me & meis Succeſſoribus conferentur perpetuò Sacerdotibus, qui continuum in ipſa Eccleſia S. Albani ſtatutum jurabunt.

SI verò Willelmus deceſſerit, antequam ejus filius Almannus, ſimiliter ex ipſius Præbendæ bonis, poſt deceſſum Almanni duæ fient Præbendæ, quæ prædicto modo duobus conferentur Sacerdotibus.

UT autem ratum habeatur, & inconvulſum permaneat, Scripto chyrographizato, & ſigillo noſtro, cum ſigillo ſæpedictæ Eccleſiæ confirmatum eſt. Cujus quidem Scripti partem Eccleſia S. Albani ſibi retinuit, aliam verò ſibi partem Willelmus Frater meus, & ejus filius Almannus ſibi reſervaverunt. Teſtes,

Guilbertus ipſius Eccleſiæ Præpoſitus & Cuſtos, Vide ſupra p. 109. in Notis.
Hermannus Decanus, Robertus,
Magiſter Adam Camerarius,
Joannes de Walect,
Philippus, Franco, Lambinus,
Godeſcalcus, Henricus,
Lambertus, Joannes, Renerus, Canonici.

TESTES etiam Domini Comitis & Marchionis fideles ad honorem Namucenſis.... pertinentes Viri, Nobiles, Clarenbaldus de Altaripa, Walterus de Sotengien, Nicolaus de Condato, Philippus de Werda, & cum eis ipſius Eccleſiæ Miniſteriales, Ibertus de Aix & ejus filius Ibertus, Renerus de Merlemont, Willelmus de Ungeſys, Nicolaus nepos ejus, Balduinus de Danſneu. Actum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo nonageſimo quinto. 1195.

(1) BALDUINUS Magnanimus, Flandriæ & Hannoniæ Comes, & Marchio primus Namurcenſis, XVII. Kal. Januarii anno 1195. vivere deſiit, ſepultus Montibus Hannoniæ in Baſilica S. Waldetrudis. In cujus tumulo, cùm oſſa ad novam Baſilicam transferrentur, hæc inſcriptio fuit inventa:

EPITAPHIUM
BALDUINI MAGNANIMI Flandriæ & Hannoniæ Comitis, Montibus in Templo S. Waldetrudis ſepulti.

H*Ic jacet* BALDUINUS *Comes Hannonienſis, Vir Venerabilis, Prudens, Princeps potens & illuſtris. Hic fuit Filius Comitis Balduini, qui ante majus Altare jacet. Hic ex parte matris ſuæ Namucum fuit adeptus, & inde primus Marchio Namucenſis appellatus. Hic ex parte Uxoris ſuæ Margaretæ, (quæ fuit filia Theodorici, & ſoror Philippi, Comitum Flandriæ) Flandriam cum Hannonia & Namuco poſſedit. Hic habuit filios, quorum Balduinus primogenitus in Flandria & in Hannonia, Philippus verò ſucceſſit in Namuco. Habuit & filias, quarum una fuit Elizabeth, Sanctiſſima Francorum Regina. Obiit XVII. Kalend. Januarii MC. XCV. Requieſcat in pace.* 1195.

Balduino Magnanimo Uxor fuit MARGARETA, Philippi Alſatii, Flandriæ Comitis, in Syria ſine liberis defuncti, Soror & heres, quæ anno 1194. Winendaliæ deceſſit, ſepulta Brugis in Templo S. Donatiani, ante Aram majorem. In cujus ſepulcro anno 1352. reperta fuit lamina plumbea, cum iſta Epigraphe:

EPITAPHIUM
MARGARETÆ Comitiſſæ, quæ Philippi Alſatii, Flandriæ Comitis, Soror & heres, Balduini Magnanimi Uxor fuit.

H*Æc fuit* MARGARETA, *Uxor Balduini Comitis Flandriæ & Hannoniæ, primi Marchionis de Namu, mater Elizabeth Sanctiſſimæ Francorum Reginæ, filia Theodorici, & ſoror Philippi, Comitum Flandriæ. Hæc fuit plurimorum meritorum, præcellens in omni opere bono cunctas mulieres viventes in tempore ſuo. Obiit XVII. Kalendas Decembris, anno MC. XCIV. menſe Novembri. Requieſcat in pace.* 1194.

Idem Balduinus Magnanimus Patrem habuit Balduinum cognomento ÆDIFICATOREM, matrem verò Aleidem: quorum Epitaphia, olim ad tumulum legi ſolita, ne pereant, hîc libet ſubtexere.

Digitized by Google

EPITAPHIUM

BALDUINI ÆDIFICATORIS, Hannoniæ Comitis, Montibus in Templo S. Waldetrudis ſepulti.

(a) I. BALDUINUS *hic requieſcit, Comes Hannonienſis, cujus Proavus fuit Balduinus* (a) *Haſ-*
(b) II. *nonienſis, qui ex Richilde genuit Balduinum* (b) *Hieroſolymitanum. Ille Balduinus genuit Baldui-*
(c) III. *num* (c) (*qui in hac humatus eſt Eccleſia ante cho-*
(d) Ida. *rum*) *ex* (d) *Alida, Sorore Godefridi Ducis Lovanii.*
(e) III. (f) IV. *Ille* (e) *ex Jolide genuit hunc Balduinum* (f), *animoſum & fortem, juſtitiæ & pacis amatorem, erga ſubjectos humilem, contra hoſtes rebellem, qui hanc Eccleſiam S. Waldetrudis tertiò concrematam, & Sancti quoque Vincentii Sonegienſis plumbo texit, & Caſtri locum muris cinxit, & ſuper portam Baſilicam S. Servatii ædificavit, in Valentianis aulam & muros circa Villam erexit, in Bello-monte muros circa turrim conſtruxit, Binchium, Haimonis Quercetum,* (g) *Buxeum, Caſtrum* (h) *Ramis &* (g Bocconium.
Album à fundamentis condidit, turribus & ædificiis munivit. Anno Incarnationis Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo primo, ætatis verò ſuæ ſexageſimo ſecundo, VIII. Nonas Novembris obiit. (h) Raimes 1171.

EPITAPHIUM

ALEIDIS Comitiſſæ, quæ Godefridi Comitis Namurcenſis atque Ermenſindæ filia, & Balduini Ædificatoris Uxor fuit.

ME ligat ad lapidem Comitiſſam mors Aëlidem,
Qui legis adde fidem, cras tibi fiet idem.
Quid mihi famoſæ dat fama, genus generoſæ,
Quid mihi formoſæ forma, nitorque roſæ?
Fama tepet, generi dolor eſt ſpeciem removeri,
Sicque datur fieri non hodie quod heri.
Finis adeſt Julio, cùm nulla vel altera fio,
Matris humi gremio more locata pio.
Sanctis cognata, Namucenſi ſtemmate nata,
Sancta ſequens fata, plaudo metendo fata.
Quiſquis ades tecum volvas, quid nunc traho mecum:
Dum potes, eſt æquum te dare dona precum.

Hujus Epitaphii Verſus unus aut alter, marmori inciſus, hodieque legitur, in ambitu Chori Eccleſiæ S. Waldetrudis Nobilium Virginum Canonicarum Montibus Hannoniæ.

CAPUT LXXIII.

HENRICUS I. *Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux, Prædia in Millegbem à Viro Nobili Antonio de Bunſceke, ejuſque Fratribus, collata Canonicis Antverpienſibus, confirmat anno* 1202.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. HENRICUS, Dei gratiâ, Dux Lotharingiæ, & Marchio Romani Imperii, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

NOTUM ſit omnibus præſentem Paginam inſpecturis, quòd ANTONIUS & Fratres ſui, videlicet *Willelmus*, *Henricus*, *Arnoldus*, Milites de Bunſceke, duos manipulos decimæ in Millenghem, & XIV. bunaria allodii, quod in eadem Villa hereditario jure poſſederant, in manus noſtras, ad uſus Canonicorum Eccleſiæ S. Mariæ in Antwerpia, more Nobilium, liberè & abſolutè reſignaverunt. Et nos eadem bona, intuitu divinæ remunerationis, Canonicis prædictæ Eccleſiæ in perpetuum poſſidenda, ſub teſtimonio Nobilium Virorum, contulimus.

UT autem hæc donatio rata & inconvulſa in poſterum permaneat, ſigilli noſtri impreſſione & teſtium ſubſcriptione confirmavimus. Teſtium nomina hæc ſunt,

Godefridus de Schoten,
Arnoldus de Grimbergis,
Walterus Bertholt de Grimbergis,
Arnoldus & Gerardus Fratres de (1) Dieſt,
Lambertus de Rumpſdorpe,
Henricus de Rikeſtelle,
Nicolaus de Ranſt,
Willelmus de Craihem,
Arnoldus Droſſate de Rotſelar,
Arnoldus de Weſemale,
Nicolaus de Sant.

Actum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo ſecundo. 1202.

STEM-

(1) DIEST, *Dieſthemium*, aliis *Dieſta*, ſitum eſt ad Demeram flumen, Halâ tantùm unius. Tilemonte verò trium leucarum itinere diſſitum. Oppidum ipſum concinnum & territorio latè diffuſo inſigne: habet dignitatem & titulum Baronatûs ſeu Dynaſtiæ, eſtque ejus Dynaſta veteri quâdam prærogativâ VICE-COMES, vel (ut vulgò vocant) BURGGRAVIUS ANTVERPIENSIS. Nec impar prædictis antiquitas & gloria Dominorum de DIEST, quorum etiam ſub GODEFRIDO BARBATO I. Lotharingiæ & Brabantiæ Duce potens & celebre innotuit nomen.

Digitized by Google

STEMMA DOMINORUM DIESTENSIUM.

Additio Ex Juriſprudentia Heroica.

ARNOLDUS Dominus de DIEST vixit anno 1268. eique uxorem tribuunt Bertham, filiam heredem Caſtellani Antverpienſis (ex cujus Capite hæc Caſtellania manſit hereditaria Dominis de Dieſt) & ex eadem filium ARNOLDUM, qui cum filio ſuo GERARDO fidelem & opportunam præſtitit operam Joanni I. Brabantiæ Duci in prœlio Woeringano anno 1288. Duxit ISABELLAM filiam Ducis BRITANNIÆ: fundavit Fratres Ordinis S. Franciſci Dieſtæ: Begginis ibidem (quibus pater ejus anno 1254. conceſſerat facultatem conſtruendi Eccleſiam) creſcente earundem numero, locum ampliavit anno 1271. obiit anno 1296. ſepultus in Eccleſia dictorum Fratrum Minorum Dieſtæ, ſuperſtite prædicto filio GERARDO. Hic primò duxit filiam Comitis Loſſenſis, ſecundò JOANNAM de FLANDRIA, filiam GUILIELMI dicti *Sine terra*. JOANNES TERTIUS Dux Brabantiæ, confirmans illi omnes ſuas Chartas & Privilegia anno 1333. vocat illum ſuum conſanguineum: obiit ſine liberis anno 1337. ſepultus in Carthuſia de Zeelhem, quam fundavit. Procuravit inſuper Eccleſiam S. Joannis Baptiſtæ Dieſtæ erigi in Collegiatam per Hugonem Epiſcopum Leodienſem anno 1297. Habuit fratrem JOANNEM Epiſcopum primò Cameracenſem, poſtea Ultrajectenſem, qui fundavit Collegium XII. Canonicorum Amerſforti. THOMAM item Dominum de Zeelhem, ex quo ſucceſſione temporis & generationum, procreata eſt JOANNA de DIEST, JOANNIS Baronis de DIEST & JOANNIS de HORNES filia, Dominiorum de Dieſt, Sichem, &c. heres. Hæc anno 1437. nupta erat JOANNI DE LOSS Domino de Heynsberg, qui obiit anno 1448. & reliquerunt JOANNAM de HEYNSBERGHEN Dominam de Dieſt, Sichene, &c. nuptam JOANNI Comiti de NASSAU & Sarebrugge, &c. defuncto anno 1472. quorum filia JOANNA Domina de Dieſt & Sichene elocata JOANNI Comiti Palatino Duci in Bavaria, vendidit Dominium de Dieſt & Sichene Duci Juliacenſi, qui illud poſtmodum retroceſſit ENGELBERTO Comiti Naſſoviæ, permutatione factâ cum territoriis de Vucht, Gangelt & Mille: inde ad filium HENRICUM, & ab illo in Guilielmum Principem Auriacum ejuſque poſtmodum heredes continuatum fuit.

Sequentium Dominorum Dieſtemienſium Stemma ex Familia Naſſavio-Orangia, invenies ſupra pag. 219.

CAPUT LXXIV.

PHILIPPUS *cognomento* NOBILIS, *Marchio & Comes Namurcenſis, numerum Canonicatuum ſeu Præbendarum, in Namurcenſi S. Albani Eccleſia, auget, anno* 1211.

PHILIPPUS Marchio Namucenſis univerſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

NOVERIT univerſitatis veſtræ diſcretio, quòd cum Eccleſiam in Namutco S. Albani Chriſti Martyris pretioſi inveniſſem aliquantulum deſertam, & quaſi vacuam, ſincerâ dilectione eam amplectens, cum bona devotione in quàm pluribus eam reſtruxi, tam in Altaribus quam...... novoque Presbyterio, tam campanis quàm campanariis, ac Dormitorio, pluribuſque aliis ipſi Eccleſiæ competentibus & neceſſariis, glorioſiſque Sanctorum Reliquiis & pretioſis Ornamentis honoravi;

ASSENSUQUE Domini HUGONIS Leodienſis Epiſcopi, à Viris venerabilibus, Domino STEPHANO ſcilicet Cantuarienſi Archiepiſcopo, totius Angliæ Primate, & à Domino BERTRANNO Metenſi Epiſcopo, Dominicâ quâ cantatur, *Quaſi modò geniti*, anno gratiæ milleſimo ducenteſimo octavo, feci conſe- 1208.
crari, & numerum Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ, qui erat ſeptemdecim, auxi tribus Præbendis de propriis bonis meis, & refeci numerum plenum viginti Canonicorum.

HÆC quidem non ex jactantia vel arrogantia refero, ſed ut perpetuæ ad conſervationem honorum & dignitatis Eccleſiæ, tradantur memoriæ... ſcripto præſente & ſigillo meo, cum ſigillo S. Albani, confirmata ſunt. Actum anno Verbi Incarnati milleſimo ducenteſimo unde- 1211.
cimo.

CAPUT LXXV.

Idem PHILIPPUS, *Marchio Namurcenſis, anno* 1212. *Militaris ſeu Equeſtris Ordinis Viros liberat à ſervitute ſolvendi melius Mobile, ſeu Cathellum, ut vocant, poſt obitum.*

EGo PHILIPPUS Marchio Namucenſis notum facio univerſis, tam præſentibus quàm futuris, quòd conſuetudines quaſdam indecentes, quas contra honorem Militarem injuſtè uſurpaveram, iniquas eſſe diſcernens, decrevi & ſtatui, ut à nullo Milite, qui ſit de familia vel Advocatione mea, melius Mobile (quod quidem melius Cathelum dicitur) de cetero accipiatur poſt ejus deceſſum, nec id ab ejus herede pro illo mortuo exigatur.

UT autem hoc habeatur ratum, præſente Scripto & ſigilli mei appoſitione confirmavi.

Actum apud Reaton, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo duodecimo. 1212.

(1) PHI-

(1) PHILIPPUS, cognomento Nobilis, Marchio ſecundus Namurcenſis, Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani frater, non anno milleſimo ducenteſimo decimo tertio (ut ejus tumulo per errorem à poſterioris ævi manu inſculptum legitur) ſed anno milleſimo ducenteſimo duodecimo vivere deſiit: ut Paulus Cronendalius in ſua Ms. Comitum Namurcenſium Hiſtoria, ex fide Tabularum publicarum, rectè probat.

In ejuſdem tumuli apud Namurcenſes inſcriptione (quam in Stemmatibus Belgicis cap. 23. produxi) falsò dicitur fratris ſui Henrici in Comitatu Namurcenſi Succeſſor. Succeſſit enim immediatè Patri ſuo Balduino Magnanimo, & obiit quadriennio ante fratrem ſuum Henricum Imperatorem Conſtantinopolitanum, qui Comes Namurcenſis non fuit. Philippo autem Nobili in Principatu Namurcenſi Soror ſucceſſit IOLENDIS, Petro Comiti Autiſiodorenſi nupta: cujus Tabulas mox producam.

CAPUT LXXVI.

GOBERTUS *Dominus de Bioul jus omne ſuum, quod habebat in Silvam Marlaniam, cedit* PETRO *Comiti Autiſiodorenſi & Marchioni Namurcenſi, ejuſque Conjugi* JOLENDÆ, *anno* 1123.

HUGO, Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus univerſis tam præſentibus quàm futuris. Noveritis hanc eſſe formam compoſitionis & pacis perpetuæ inter PETRUM Comitem Antiſiodorenſem & Marchionem Namucenſem, & JOLENDAM Comitiſſam, uxorem ejus, Marchioniſſam Namucenſem, & GOBERTUM de BIOUL, ſuper reclamationibus & querelis, quas ipſe Gobertus contra prædictos Comitem & Comitiſſam, & contra eorum Prædeceſſores moverat, de nemoribus quæ dicebantur eſſe de (1) Marlania & de Bioul.

GOBERTUS ſiquidem, in noſtra & prædictorum Comitis & Comitiſſæ conſtitutus præſentia, ſubque plurium parium ſuorum & aliorum Nobilium teſtimonio, omne jus, quod in prædictis nemoribus ſe habere dicebat, ſpontaneâ ductus voluntate, & omiſſis omnibus exinde cauſſis & querelis, illud totum prædictis Comiti & Comitiſſæ & eorum heredibus in proprietatem dimiſit.

DE conſenſu autem prædictorum Comitis & Comitiſſæ, Gobertus ſatis dictus retinuit ſibi & heredibus ſuis, in prædictis nemoribus, ligna vivi nemoris, ædificiis ſuis propriis neceſſaria, infra poteſtatem de Bioul, & non aliàs, ſive dando vel vendendo, & ligna mortui nemoris ſuo foco proprio oportuna, & paſcua porcorum ſuorum domûs ſuæ propriæ de Bioul....

UT autem hæc rata permaneant, petitionem utriuſque partis, Scripto præſente & Sigillo noſtro, cum ſigillis ſatis dictorum Comitis & Comitiſſæ, confirmavimus. Huic Scripto Sigilla ſua appoſuerunt, in teſtimonium, Viri Nobiles,

(2) Alardus de Cimaco, Hugo de Florinis,
Wilhelmus Patruus, Nicolaus de Condeto,
Walterus de Fontanis,
Clarenbaldus de Altaripa.

ACTUM apud Floreffiam anno Domini milleſimo ducenteſimo tertio decimo, menſe Auguſti. 1213.

(1) MARLANIA, ſilva ampliſſima haut procul Namurco diſtat, in qua Eremiticum habent Cœnobium Carmelitæ Diſcalceati, beneficio Alberti & Iſabellæ, Principum Belgii, fundatum anno 1619.

(2) CIMACUM, vel Chimacum, *Chimay*, Hannoniæ Oppidum, Principatûs titulo clarum: de quo vide ſupra lib. 1. Diplomatum Belgicorum cap. 112.

CAPUT LXXVII.

PETRUS *Comes Autiſiodorenſis & Marchio Namurcenſis, decimas Namurcenſi Canonicorum B. Mariæ Collegio, à Prædeceſſore ſuo Philippo Nobili, attributas, confirmat, anno* 1214.

Auctum & emendatum ex ipſis Archivis Eccleſiæ B. M. Namurci.

PETRUS (1) Comes Antiſiodorenſis & Tormirenſis & Marchio Namucenſis, & JOLENDIS Comitiſſa, Uxor ejus, & Marchioniſſa, univerſis tam præſentibus quàm futuris, in perpetuum.

NOVERIT univerſitatis veſtræ diſcretio, quòd cum Vir illuſtris, bonæ memoriæ, PHILIPPUS Marchio Namucenſis, Prædeceſſor noſter, gravi detentus infirmitate, ſanæ tamen mentis vigens conſcientiâ, Viros venerabiles & religioſos, Conradum ſcilicet Villarienſem, & Balduinum Camberonenſem, & Nicolaum Marchianenſem, & Renerum Valencenenſem, Abbates, Teſtamenti ſui Procuratores penitus & Executores conſtituiſſet, decimas ſuas omnes, quas tunc temporis

(1) PETRUS Comes Antiſiodorenſis, ſeu potiùs Autiſiodorenſis (ſive gallicè *d'Auxerre*) & Tormirenſis, ſeu *Tonnerre*. Ceterùm quâ ratione PETRUS fuerit electus Imperator Conſtantinopolitanus, breviter hic narrare fuerit operæ pretium.

BALDUINO Flandriæ & Hannoniæ Comiti in dicto Im-

Digitized by Google

ris ad manus ſuas habebat, eiſdem Abbatibus inter cætera reſignavit, conferendas liberè & abſolutè Eccleſiis, eorum diſpoſitione, & ſaniore, quâ poſſent, ordinatione, in eleëmoſynam perpetuam, exprimens eis loca, quibus decimas illas ſpecialiùs conferri deſiderabat.

JAM dicti igitur Abbates aſſignaverunt Eccleſiæ B. Mariæ in Namuco, in eleëmoſynam perpetuam, omnes partes decimarum, quas prædictus Marchio Namucenſis, ſeu illius Anteceſſores habuerant apud Eſmines, & apud Umbercees, & ad Burges, & ad S. Medardum, & ad Novillam & Altrepiam, & ad Wariſoul, & quartam partem totius groſſæ decimæ de Geninne, & de Anhea, & de locorum illorum appenditiis.

UNDE ipſa Eccleſia debet annuatim reddere veteri Capellæ S. Georgii ſitæ in nemore Namucenſi duodecim modios annonæ menſuræ Namucenſis.

REMANSERUNT autem nobis & heredibus noſtris nemora cum omni jure & proprietate quæ jam dicta Eccleſia ſua eſſe dicebat, quorum alterum S. Mariæ, alterum verò S. Martini nuncupabant. Salvo ſemper uſuario manſionariorum Villæ de Fol habendi ædificia & paſcua in prædictis nemoribus ad uſus porcorum ibidem nutritorum de proprio catelo hominum ad uſum & conſuetudinem paſnagii ſicut eſſe ſolebat.

SALVO etiam uſuario loci de mortuo nemore ad uſus prædictorum Manſionariorum, ipſum verò paſnagium remanet nobis & heredibus noſtris in proprietatem.

DE prædictis decimis decem modii convertendi ſunt quoquo anno in anniverſarium præfati Marchionis diſtribuendi quidem Canonicis & Vicariis qui celebrationi anniverſarii præſentes intererunt.

DE illarum etiam decimarum quartâ parte ad Abbatiam ſatis dictæ Eccleſiæ pertinente duodecim modii annuatim convertendi ſunt ad Miſſam S. Martini in Bullei.

Nos equidem ſatis dicto Marchioni in Marchia & Comitatu Namucenſi jure hereditario ſuccedentes, omnia prædicta tam de decimis ſupradictis præfatæ Eccleſiæ Beatæ Mariæ collatis, quàm de nemoribus nobis retentis, pleniùs approbamus ſigilliſque noſtris, ut eadem rata permaneant, confirmamus.

ACTUM anno Verbi Incarnati milleſimo 1214.
ducenteſimo quarto decimo, menſe Maio.

perio HENRICUS frater ſucceſſit, qui anno milleſimo ducenteſimo decimo ſexto, die 3 Junii Theſſalonicæ obiit. In Henrici locum, Franci, Veneti & alii Latini, qui tum in Græcia verſabantur, PETRUM, Philippi Augusti Francorum Regis cognatum, elegerunt, miſsâque legatione in Orientem evocârunt. Is nuntio accepto, cum Uxore ſua JOLENTA, Romam ſe contulit ad Honorium Papam, qui ipſos in Eccleſia S. Laurentii extra muros anno 1218. coronavit.

Româ Conſtantinopolim cogitans Petrus, in via à Theodoro Laſcare, aliiſque Græcis prope Dyrrachium captus, diu ab iiſdem in cuſtodia detentus fuit: in qua & miſerè obiit, adeoque Conſtantinopolim numquam attigit. Quo fit, ut à Scriptoribus Græcis, in ſerie Latinorum Imperatorum omittatur, & nominatim à Nicephoro Gregora, qui lib. 4. ſic ait: Qui verò tum Conſtantinopoli regnaret, Balduinus erat, Balduini primi ex ſorore nepos. Ei enim frater Henricus ſucceſſit, huic ſororis Jolentæ primogenitus filius Robertus, Roberto fratre ætate proximus Balduinus. *Hactenus Nicephorus.*

Petro itaque à Græcis capto, JOLENTA, uxor ejus, Imperii Conſtantinopolitani adminiſtrationem ſuſcepit: cui anno proximè ſequenti defunctæ ROBERTUS filius in Imperio ſucceſſit.

CAPUT LXXVIII.

(1) *Vallis Dei, Abbatia Monachorum Ordinis Ciſtercienſis, in Diœceſi Leodicenſi, tertio lapide à Limburgo, fundatur à* LOTHARIO *Comite Hoſtadienſi, anno* 1216.

IN nomine Sanctæ & Individuę Trinitatis. (2) ENGILBERTUS, Divinâ favente clementiâ, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, univerſis Chriſti fidelibus, ad quos præſens Pagina pervenerit, in perpetuum. Ne rei geſtæ finem conſumat oblivio, litterarum ſolet indiciis æternari.

QUAPROPTER noverit tam præſens ætas quàm ſucceſſura poſteritas, quòd Lotharius Comes de Hoſtaden, zelo piæ devotionis ſuccenſus, de conniventia & conſilio Miniſterialium ſuorum, manſum terræ, duodecim bonaria continentem, juxta Sartum S. Joannis, ab heredibus comparatum, Abbati WIDONI & Confratribus ſuis de S. Agata, Ciſtertienſis Ordinis, pro remedio animæ ſuæ, ac Parentum ſuorum, per manus noſtras, liberum & abſolutum ab omni jure, cenſu & exactione, contradidit: ut Fratres jam dicti Monaſterium ſuum in locum transferrent eumdem, tamquam ipſis magis idoneum & commodiorem.

UT igitur hoc factum rationabile, ratum permaneat & inconvulſum, præſentem Paginam

(1) VALLIS DEI, Gallicè *Vaux Dieu*, Flandricè *Godſdale*, ſita eſt medias inter ſilvas, in confinibus Ducatûs Limburgenſis & Comitatûs Dalhemienſis, in agro nobis Tranſmoſano.

(2) S. ENGILBERTUS Archiepiſcopus Colonienſis, & martyr, teſte Cæſario, fuit frater Adolfi Comitis Montenſis ad Rhenum; cujus filiam & heredem duxit Henricus IV. Dux Limburgenſis.

Stemma utriuſque exhibuimus ſuprà Lib. I. Dipl. Belg. cap. 96. Vide inſuper cap. 55. hujus libri II.

nam exinde conſcriptam, Sigilli noſtri charactere, & Sigillo Comitis præfati dignum inſigniri duximus, ſub anathemate diſtrictè præcipientes, ne quis huic facto auſu temerario contraire præſumat. Hujus rei teſtes ſunt,

Conradus major Decanus & Archidiaconus Colonienſis.

Godefridus Capellanus.

Conradus & Arnoldus Canonici Colonienſes.

Henricus de Ellende, Canonicus SS. Apoſtolorum.

Otto de Wikerhode,

Adolphus de Ellende.

Willelmus de Nuenhagen.

Reinardus Dapifer de Hoſtaden.

Herbordus de Marcke, Adolphus de Culen.

Petrus de Wikerhode,

Lodovicus Dapifer de Dolehem.

Peregrinus Notarius, & alii quàm plures. 1216.

Acta ſunt hæc anno Gratiæ milleſimo ducenteſimo ſexto decimo, Pontificatûs noſtri anno primo.

CAPUT LXXIX.

Jolendis *Marchioniſſa & Comitiſſa Namurcenſis, ad Imperii Conſtantinopolitani coronam, cum Petro Marito ſuo, evocata, cedit Philippo filio ſuo Comitatum Namurcenſem, & benefacit Eccleſiæ S. Albani, an.* 1216.

Ego Jolendis, Comitiſſa Antiſiodorenſis & Marchioniſſa Namucenſis, notum facio univerſis præſentibus & futuris, quòd cùm terram meam Namucenſem, cum integritate feodi, dediſſem Philippo filio meo in proprietate; retinui mihi de ipſo feudo, aſſenſu ejuſdem filii mei, in reditibus Binchienſibus, quindecim libras denariorum, annuatim conferendas ad voluntatem meam in eleëmoſynam, & percipiendas omni anno in Purificatione Beatæ Mariæ.

Institui quidem Capellaniam perpetuam in Eccleſiæ B. Albani Namucenſis Altari, ante ſepulcrum germani mei Philippi, quondam Marchionis Namucenſis, pro ipſius & mea, & viri mei Petri Comitis Antiſiodorenſis, & Parentum meorum ſalute. Beneficium igitur illud conferendum ſemper Sacerdoti, qui in propria perſona prædicto Altari deſerviat, in Miſſa pro fidelibus defunctis. Salvâ ſemper illâ Miſsâ, quam prædictus Germanus meus ibidem inſtituit cum annuo beneficio XV. librarum.

Hi verò duo Capellani Horis conventualibus in eadem Eccleſia tenentur intereſſe: ſed neuter eorum ad celebrationem majoris Miſſæ cogendus eſt......

Satis dictus quippe filius meus, de tota terra Namucenſi, cum integritate feodi, & Dominio ejuſdem terræ, bene & legitimè adheredatus, ſatis dictæ Capellaniæ inſtitutionem, modo quo prædictum eſt, approbavit, & ſigillo ſuo, cum mei ſigilli confirmatione, diligenter roboravit.

Actum anno Verbi Incarnati milleſimo 1214. ducenteſimo ſexto decimo.

Ex hoc Diplomate datur intelligi, Jolentam, ejuſque maritum Petrum Autiſiodorenſem, non niſi annis quatuor poſſediſſe Comitatum Namurcenſem, & anno milleſimo ducenteſimo decimo ſexto ceſſiſſe Philippo filio dictum Comitatum ſeu Marchiam Namurcenſem, paulò antequam Romam proficiſcerentur, ad ſuſcipiendam coronam Imperii Conſtantinopolitani ex manibus Pontificis Maximi. Quod nota contra Meierum, qui ad annum 1225. hæc refert.

CAPUT LXXX.

Philippus *illo nomine ſecundus, Marchio Namurcenſis, Petri Imperatoris Conſtantinopolitani & Jolendis Comitiſſæ Namurcenſis filius, Namurcenſem S. Albani Eccleſiam dotat, anno* 1221.

Ego (1) Philippus Marchio Namucenſis omnibus, tam futuris quàm præſentibus, Paginam hanc inſpecturis, notum facio, quòd pro animabus Petri bonæ memoriæ Imperatoris Conſtantinopolitani, Patris mei, & Jolendis Imperatricis, Matris meæ, & Anteceſſorum meorum, Eccleſiæ S. Albani Namucenſis, in eleëmoſynam perpetuam, affectu benigno, contuli omnes calceos, qui mihi debebantur omni anno, duobus terminis de ſtallagio Namucenſi;

Salvis tamen illis calceis, qui de jure debentur Scabinis Namucenſibus, & tribus horoſcopis, duobus portariis caſtri, & duobus præconibus villæ; ſalvis quoque aliis calceis, ſi qui judicio Scabinorum Namucenſium aliàs de jure debeantur.

De his quidem calceis inſtitui, ut omni anno in perpetuum, in die anniverſarii Parentum meorum, piæ memoriæ, Canonicis S. Albani, qui

qui præſentes erunt anniverſario, diſtribuantur quindecim ſolidi Valencenenſis monetæ.....

Testes hujus rei, Gillebertus Præpoſitus, & Hugo Decanus S. Albani, & Magiſter Joannes Cuſtos S. Albani, Notarius meus, cum præſentibus ejuſdem loci Canonicis, ſcilicet Alardo, Renmo, Dionyſio, Petro & Servatio, & aliis.

Testantur etiam hoc factum meum vir Nobilis Gerardus de Jacea, Simon quoque de Genleng, & Balduinus de Lobys, Milites, quia præſentes fuerunt. Sub teſtimonio etiam Philippi de S. Lupo, Villici Namucenſis, & Scabinorum, videlicet Renaldi, Sigeri, Lamberti de Burges, Philippi de Vanaſſeur, & Colini de Vellomonte, & multorum aliorum.

Ut autem hæc eleëmoſyna mea, bene & pro bono facta, non valeat irritari, ſed firmitatem perpetuam obtineat, Chartulam hanc Sigilli mei appenſione muniri feci. Actum in Feſto Beati Dionyſii, anno ab Incarnatione Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo primo. 1221.

(1) Philippus illo nomine ſecundus Comes Namurcenſis, ad bellum ſacrum contra Albigenſes profectus, in obſidione Avenionenſi, aut pauló poſt Urbem illam à Ludovico Galliæ Rege captam, anno 1226. vivere deſiit, non relictâ ſobole; ſepultus Valcellis, quæ eſt Abbatia Ordinis Ciſtertienſis, haut procul à Cameraco, ubi tumulus ejus marmoreus in clauſtro Capituli hodieque viſitur. Fundari poſt obitum ſuum juſſit Abbatiam Grandi-pratenſem, ut infra dicemus.

Philippo in Comitatu Namurcenſi ſuffecta eſt Soror Margarita, Henrico Comiti Viennæ ſeu Viandæ in agro Luxeburgenſi nupta.

CAPUT LXXXI.

Waleramus, *Dux Limburgenſis & Comes Luceburgenſis, Roberti-Montenſe Virginum Cœnobium, Ordinis Ciſtercienſis Leodii, an.* 1221. *dotat.*

Waleramus (1) Dux de Lemburg, Comes de Lucemburg, & Marchio de Arlon, univerſis Chriſti fidelibus ... Inde eſt, quod Conventui Sanctimonialium de (2) Roberti-monte, Ciſtertienſis Ordinis, nemus de *Nigirrey*, ſicut in ſpelunca ejuſdem loci uſque ad nemus earum extenditur, contulimus & conceſſimus perpetuò poſſidendum.

Datum Lemburg, anno Gratiæ milleſimo ducenteſimo viceſimo primo. 1221.

(1) Waleramus iſte Dux Limburgenſis & Comes Luceburgenſis, & de Rupe, Marchio Arlunenſis, obiit anno 1229. juxta Cronendalium, aut anno 1238. juxta Archiva Monaſterii ad Rodam Ducis ſiti; in quo ſepultus jacet, cum hoc Epitaphio.

Iſte fuit talis, virtutibus Imperialis,
Majeſtas ſimilem neſcivit habere per orbem,
Limburg Dux, Archos Arlon, Comes in Lucciburg,
Walramus: dictus Dux Henricus Pater ejus.

(2) Roberti-mons, Leodii, jam olim ab anno 1015. à piis Virginibus inhabitatus, præſentiâ S. Bernardi ejuſque vaticiniis illuſtratus fuit anno 1131. Ciſtercienſis Ordinis Regula ibidem recepta eſt an. 1193. Novum itidem Monaſterium non ſine miraculo extructum. Quod pauló pòſt flammis abſumptum deſeritur, Virginibus in alteram Abbatiam Leodienſem Vallis Benedictæ migrantibus. Sed reſtauratur an. 1243, à quibuſdam Monialibus è Valle Benedicta redeuntibus.

CAPUT LXXXII.

Poſt longum Bellum, pro Comitatu Namurcenſi, inter Philippum Marchionem Namurcenſem & VValeramum Ducem Limburgenſem ac Comitem Luxeburgenſem geſtum, pax commponitur anno 1222.

Ego Joanna, (Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, omnibus certum facio, quòd poſt longam guerram habitam inter me, & Philippum Marchionem Namucenſem, conſanguineum meum & fidelem ex una parte, & Virum Nobilem Dominum Valeramum Ducem de Lembourg, Comitem de Luxenbourg, & Dominam Ermensindem, uxorem ejus, ex altera parte, ſuper Comitatu Namucenſi; pax eſt reformata (1) in hunc modum .....

Actum apud Dionantum feriâ ſecundâ poſt *Invocavit*, anno milleſimo ducenteſimo viceſimo ſecundo, menſe Martio. 1222

CA-

(1) In hunc modum. Per hunc tractatum pacis, non exigua Comitatûs Namurcenſis portio Tranſmoſana ceſſit Waleramo Duci Limburgenſi ac Comiti Luxeburgenſi: altera verò portio manſit penes Philippum Comitem Namurcenſem.

Digitized by Google

CAPUT LXXXIII.

Argentonium, Monialium Ordinis Ciſtercienſis Cœnobium in Gallo-Brabantia, anno 1229. *fundatur à* GUILIELMO *Harentonii Domino, &* IDA *ejus Conjuge.*

UNIVERSIS Chriſti fidelibus præſentes Litteras inſpecturis WILLELMUS DE HARENTON, & uxor ejus cognoſcere veritatem.

UNIVERSITATI veſtræ notum facimus, quod Nos, propter ſalutem animarum noſtrarum & Prædeceſſorum noſtrorum, contulimus in eleëmoſynam liberè & abſolutè Conventui Monialium, quæ conſilio noſtro ſe tranſtulerunt de Grandi-valle, ad locum qui dicitur (1) ARGENTON, propè Harenton, omnia bona noſtra, quæ habemus apud prædictum Harenton, tam in agris quàm in pratis & nemoribus, & molendino, & vivario, & reditibus & cenſu, & domibus; exceptis ſeptem bonariis terræ arabilis, quæ contulimus Eccleſiæ de Gemblaco.

IN cujus rei teſtimonium præſentes Litteras Sigillo Domini (2) I. quondam Aconenſis Epiſcopi fecimus ſigillari, ſub hac conditione, quod prædicta bona & poſſeſſiones in vita noſtra detinebimus, poſt mortem verò noſtram ad prædictas Moniales devolventur.

ACTUM anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo nono, menſe Maio. 1229.

Additio. (1) ARGENTON. Moniales illæ primitùs fundatæ propè Genappiam, nunc ſuum habent domicilium primo lapide à Gemblaco in Gallo-Brabantia. Solebant antiquitus ſubeſſe Abbati Villarienſi tanquam Patri ſuo: poſtmodum recognoverunt Abbatem Alnenſem, dein Boneffienſem, nunc iterum Villarienſem.

(2) I. QUONDAM ACONENSIS EPISCOPI. Deſignatur hìc Jacobus à Vitriaco, primum Acconis ſeu Ptolemaidis in Syria Epiſcopus, dein S. R. E. Cardinalis, Epiſcopus Tuſculanus, Sediſque Apoſtolicæ Legatus in Terra ſancta, in Germania, Francia & Belgio.

Scripſit Libros tres *Hiſtoria Orientalis & Occidentalis*, variaque alia Opera. Obiit Romæ anno 1244, & corpus ejus Româ tranſportatum eſt Oigniacum. quod eſt Cœnobium Canonicorum Regularium ad Sabim fluvium. in Diœceſi Namurcenſi, ubi quondam inter Religioſos vixerat.

CAPUT LXXXIV.

GODEFRIDUS *Perueſii Dominus Argentonienſis Monaſterii fundationem confirmat, anno* 1230.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Univerſis Chriſti fidelibus, tam præſentibus quàm futuris, præſentes Litteras inſpecturis, ego GODEFRIDUS Dominus de (1) Peruez, (2) Ducis Lotharingiæ fratris filius, cognoſcere veritatem.

UNIVERSITATI veſtræ notum facio, quod WILLELMUS DE HARENTON, & uxor ſua IDA, de licentia & voluntate mea, in eleëmoſynam contulerunt domui de Argenton, Ciſtertienſis Ordinis, Leodienſis Diœceſis, terras, aquas, ſilvas, prata & ædificia, cum molendino & rebus aliis, tam mobilibus quàm immobilibus, quas habent & habituri ſunt apud Harenton, nihil mihi juris omnino, nihil ſibi vel ſuis heredibus, ſucceſſoribus, aut propinquis reſervando, præter uſumfructum, quem dicti Willelmus & Ida in rebus ſupradictis, quamdiu vixerint, tantùm ſibi reſervaverunt, & ſeptem bonaria terræ, quæ jam dicti Willelmus & Ida domui Gemblacenſi.... tenentur aſſignare poſt obitum ſuum, jure perpetuo poſſidenda.

IN hujus rei teſtimonium, ut hæc rata & inconcuſſa permaneant, præſentes Litteras Sigilli noſtri munimine dignum duxi roborandas.

PRÆTEREA etiam omnibus innoteſcat, quòd voluntate noſtrâ & aſſenſu, filiæ Domini Thomæ Militis de Smechim, ſcilicet Clara & Achias, Domum Monialium de Harenton poſſunt intrare, & ibidem de licentia noſtra habitum aſſumere monialem.

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo, feriâ tertiâ poſt Feſtum Beati Laurentii. 1230.

C A-

(1) PERUEZ, ſive Perues, quod Antonino in Itinerario eſt Perviciacum, Gallo-Brabantiæ municipium, titulo Baroniæ clarum, potentes olim Dominos habuit, ex ipſa ſtirpe Ducum Brabantiæ: cui ſtirps Hornana ſucceſſit. Theodericus Hornanus, Perueſii & Duffla Dominus, anno 1373. Tabulas Cortebergenſes ſignavit. Hodie Dux Arembergici & Arſchoti, Baronatu Perueтano potitur. Additio.

(2) DUCIS Lotharingiæ fratris filius. Notent antiquitatis noſtratis ſtudioſi, Godefrido Perueſii Domino Patrem fuiſſe non Ducem, ſed fratrem Ducis Brabantiæ ſeu Lotharingiæ inferioris.

Digitized by Google

CAPUT LXXXV.

JOANNES *Leodicenſis Epiſcopus Argentonium in protectionem ſuſcipit anno* 1232.

JOANNES, Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus, univerſis præſentes Litteras inſpecturis in Domino ſalutem. Univerſitati veſtræ notum facimus, quod Domum Monialium de Argenton, Ciſtertienſis Ordinis, & locum ipſarum ſub noſtra protectione recipimus; donum, quod eis contulit Willelmus de Harenton & Ida uxor ſua, auctoritate noſtrâ confirmantes eiſdem, & alia ſimiliter quæ à fidelibus eis juſtè & rationabiliter ſunt collata.

DATUM anno Domini milleſimo ducente- 1232.
ſimo triceſimo ſecundo, menſe Auguſto, feriâ ſextâ poſt Feſtum Beati Laurentii.

CAPUT LXXXVI.

Scladinienſe Canonicorum Collegium, in Agro & Diœceſi Namurcenſi, anno 1229. *dotatur à* FLORENTIO *Abbate S. Cornelii Indenſis prope Aquaſgrani.*

FLORENTIUS Dei gratiâ Abbas, totuſque Conventus(1) Indenſis Eccleſiæ, omnibus præſentes Litteras inſpecturis gratiam Dei & orationes.

CUM omne bonum à Deo ſit, unde omnis fidelis illud amare debeat & amplecti, per præſentem Scripturam notum facimus univerſis, decimam totam groſſam & minutam, quam habebamus & poſſidebamus ſanâ conſcientiâ, in villa noſtra de *Sclain* & in ejus appenditiis, nos de communi aſſenſu & deliberatione, contuliſſe Conventuali Eccleſiæ Canonicorum B. Mariæ de *Sclain*, perpetuis temporibus, ſine contradictione & reclamatione tenendam & habendam, titulo eleëmoſynæ; ejuſdem Eccleſiæ tenuitate nimiâ piè conſideraiâ, cùm Indenſis Eccleſia, tamquam pia mater, filiæ ſuæ (2) SCLADINIENSI adeſſe teneatur & prodeſſe.

HUJUS autem rei gratiâ Fratres & Canonici prædictæ Eccleſiæ hilari animo conceſſerunt, de deliberato conſilio ſui Capituli, ſe ſingulis annis ſolenniter celebraturos feſtum Patronorum noſtrorum beatorum Martyrum Cornelii & Cypriani, & exequias Fratrum noſtrorum morientium, ſicut & ſuorum Canonicorum celebrare: & nos idem eis conceſſimus de ſuis Canonicis decedentibus.

LARGITI ſunt autem nobis Canonici memorati, de benignitate propria, volentes recompenſare gratiam pro gratia, in quantum facultas eorum pati valuit, quadraginta & octo marcas Colonienſis monetæ, de quibus nos acquiſivimus Eccleſiæ noſtræ alios reditus, pro dicta decima, præpinguiores & utiliores.

PRÆNOMINATAM verò pecuniam Vir bonæ memoriæ Dominus HUGO, quondam Leodienſis Epiſcopus, Canonicis antedictis piè legaverat in extremis, ut de eis reditus acquirerent ad ſuum anniverſarium.

QUARE libentiùs & meliùs illam nobis dederunt, cum de dicta decima ipſius Epiſcopi anniverſarii diem ordinaverint celebrare.

UT autem præmiſſa inconvulſa obſerventur, præſentem Chartam ſigillis noſtris communivimus, in robur & teſtimonium perpetuæ veritatis.

DATUM in pleno Capitulo noſtro, anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo nono, 1229.
menſe Julio.

C A-

(1) INDENSE S. Cornelii Monaſterium Benedictinorum, ad Indam fluviolum, ſecundo lapide ab Aquiſgrani ſitum eſt, vulgò *Cornelii-Munſter*; de quo vide plura ſuperius lib. I. Diplom. Belgic. cap. 84.

Additio. (2) SCHLADINIUM, Gallicè *Schlain*, vicus in Comitatu Namurcenſi, ad Moſam, non procul ab Andenna. Eſt hîc Eccleſia Collegiata Sanctæ Felici ſacra, habens Canonicos ſeptem cum Præpoſito; ex fundatione Henrici IV. Imperatoris, cujus olim pervetus ad quamdam Templi columnam picta viſebatur effigies, cum hac ſubſcriptione.

Hoc Gymnaſium Collegiatæ Eccleſiæ dotavit Henricus IV, qui invito proprio Genitore Imperium obtinuit, *anno* 1106.

Dotem auxit Abbas Indenſis, uti patet ex Diplomate; eâque ratione, & ejuſdem beneficio Cæſaris, Præbendarum Schladinienſium Collator eſt.

Nota: *Schladinienſe* Capitulum diverſum eſſe ab altero *Seclinienſi*, quod S. Piato ſacrum eſt, eſtque Municipium agri Inſulenſis in Gallo-Flandria.

Digitized by Google

CAPUT LXXXVII.

Ruremundæ in Gelria Nobilium Virginum Monaſterium, Ordinis Ciſtercienſis, à GERARDO *Gelriæ Comite, ejuſque Conjuge* MARGARITA, *conditur & dotatur anno* 1218.

Correctum ſecundùm Originale Abbatiæ.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego GERHARDUS, Comes Gelrenſis, omnibus hoc Scriptum inſpecturis ſalutem in eo qui eſt ſalus omnium. Quæ geruntur in tempore, ne labantur cum tempore, poni ſolent ſub lingua Teſtium, & Scripturæ memoriâ perennari.

IDEO ſiquidem notum eſſe cupio tam præſentibus quàm futuris, quod cum venerabilis Mater mea RICHARDIS nomine, ſæcularibus negotiis faſtidita, Sancti Spiritûs inſpirante gratiâ, veterem hominem exuere, & novum, videlicet Ciſtertienſis Ordinis habitum, induere decreviſſet, extra fines proprios in partes extraneas propoſuit declinare. Unde non modicâ correptus triſtitiâ, cum amicorum meorum unà mecum inſtantia, ab hoc tandem propoſito vix fuit reclinata. Ipſam enim in propriis patriæ malebam prædiis degere ſub Ordine deſideratô, quàm in alienis partibus prædicto modo converſari.

IGITUR ego GERHARDUS & MARGARETA, conjux mea, unà cum filio noſtro OTTONE, pium ejus deſiderium ſtudentes promovere, ſupplicatu noſtro, eam, Perſonis Ciſtertienſibus, tam Fratrum quàm Sanctimonialium, Ciſtertienſis Ordinis, ſibi providè deputatis, in Opidum noſtrum RUREMUNDE honorificè perduximus;

ET Eccleſiam B. Mariæ ſemper Virginis, ibidem in prædio noſtro conſtructam, cum omni jure ſuo, quo nobis dignoſcebatur attinere, & præterea quadraginta areas circumjacentes, & tres areas quas contulit quidam Hermannus, cum Anca dictus, cum omnibus attinentiis ſuis, atque bona alia, quæ in præſenti Pagina conſequenter inveniuntur expreſſa, in remedium animarum noſtrarum, Parentum ac Prædeceſſorum noſtrorum, Deo & B. Mariæ ſemper Virgini obtulimus;

CONFERENTES ea venerabili Matri noſtræ in eadem Eccleſia Abbatiſſæ ac Conventui ibidem Domino deſervienti, perpetuò poſſidenda. Jus quoque Patronatûs Eccleſiarum (1) GELREN, videlicet novæ & veteris, cum totali decima & ſilvis ac aliis attinentiis ſuis; Patronatum Eccleſiæ *Wettene*, cum totali decima, & ſilvis, ac ceteris attinentiis ſuis; Patronatum Eccleſiæ *Rodhem*, cum totali decima & ſilvis atque aliis attinentiis ſuis. Decimam tamen earumdem Eccleſiarum ſtatuimus, ſic ut nunc eſt, permanendam, & ſilvas ſine conſenſu noſtro nec vaſtandas omninò, nec in novalia redigendas.

STATUIMUS quoque, eaſdem Eccleſias nulli Clerico ſæculari, ſed Fratribus prædicti Cœnobii conferendas; & ſi præfatus Conventus Fratrum defectum patiatur, ſæculares Clericos tamquam Vicarios inſtituat. Præterea unam marcam ad luminaria prædictæ Eccleſiæ de fermento cerviſiæ, quod vulgò *Grut* nuncupatur, annuatim exſolvendam, & tantum ejuſdem fermenti, quantum ſæpedictus Conventus ad cerviſiam neceſſe habuerit, ordinavimus ipſi perpetuò adminiſtrandum.

QUIDAM autem nomine Godefridus de Mirlare dimidium manſum in *Hamme*, qui quattuor ſolidos Leodienſis monetæ ſingulis annis ſolvit, à nobis jure feodali tenuit, quem cuidam, nomine Siberto de Biersbeke, ſimili jure quo tenuerat, conceſſit, quique quemdam, Winandum nomine, hereditario pacto in præfatam terram, videlicet prædictorum ſolidorum inſtituit; quam verò terram, conſenſu prænominatorum Virorum, comparavit ſupra nominati loci Conventus.

NOS igitur, ut nihil de contingentibus omitteretur, ſæpe-dictos ſolidos, in reverentiam Matris miſericordiæ, eidem Conventui perpetuò donavimus. Item unum molendinum in Rura, & quartam partem unius jugeris, juxta Curiam Muckenbruke prælibato Conventui contradidimus, in perpetuum poſſidenda; præterea nulla bona nobis attinentia præfato Conventui ſine noſtro conſenſu liceat comparare.

TALI verò conditione interveniente, bona ſuperiùs memorata, cum attinentiis ſuis, ſæpedicto conventui contulimus, ut ſi caſu eumdem Conventum de loco, in quo nunc eſt, in alium locum, ſine noſtro conſenſu, transferri contigerit in poſterum, ſupradicta bona ad nos liberè redeant poſſidenda. Præterea ne aliquis ſucceſſorum noſtrorum, repletus invidiâ, ſæpedicta bona prænominato Conventui minuere valeat, aut omnimodis auferre, præſentem Paginam noſtri Sigilli munimine roboravimus. Teſtes verò,

Vir Nobilis Henricus de Monte,
Et Waltherus de Eile,
Et Gerhardus de Barſdunc,
Et Frater ſuus Henricus,
Et Gerhardus de Rotheim,
Et Arnoldus de Wachtendunc,
Theodericus (2) Advocatus in Ruremunde,
Et Nicolaus Scriptor, & alii quàm plures.

DATUM Trajecti anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo viceſimo quarto, XVI. Kal. Julii.

Diploma

Digitized by Google

Diploma iſtud etſi anno 1224. ſit ſcriptum, ex Epitaphio tamen Fundatorum, quod marmori inciſum legitur Ruræmundæ in hoc ipſo Cœnobio, conſtat illud anno 1218. fundatum fuiſſe.

Additio. *Obiit Anno Domini MCCXXIX. ipſo die B. Severi Epiſcopi*, Gerardus *Comes Gelriæ & Zutphaniæ, qui cum* Margareta *Uxore ſuâ, ad inſtantiam Matris ſuæ* Richardæ de Naſſovia *primæ hujus loci Abbatiſſæ, Monaſterium iſtud fundavit anno MCCXVIII. ambo in hoc loco ſepulti.*

Cœnobium iſtud Ciſtercienſe, vulgò *Munſter-Clooſter* nuncupatur, eſtque Nobilium Domicellarum, ſub directione ſpirituali ac Viſitatione Abbatis Campi Veteris prope Rheno-bergam, de quo ſupra cap. 44. hujus libri actum fuit.

Porrò Richarda Naſſovia, prima hujus loci Antiſtita, fuit Vidua Otthonis II. Gelriæ Comitis, ex quo connubio prodiêre, Henricus, qui ob eximiam pietatem Sancti nomen adeptus eſt, Gerardus III. Patris Succeſſor, Ottho ex Præpoſito Xanthenſi Epiſcopus Ultrajectinus, (vitâ functus anno 1212.) Adelheidis Guilielmo I. Hollandiæ Comiti, & Margareta Comiti Bergenſi nuptæ.

Obiit Richarda anno 1231. Subſequentium verò Abbatiſſarum ſeriem exhibet *Hiſtoria Geldrici Ducatûs*, à R. D. *Joanne Knippenbergh* Paſtore Heldenſi ſtylo elegantiſſimo conſcripta, & Bruxellis edita anno 1719, ubi plurima curioſa de rebus ſacris Geldriæ reperies.

Additio. (1) Gelren, ſive *Gelria*, Oppidum naturâ & arte munitiſſimum, anno 1702. poſt acrem 18. menſium obſidionem à Rege Boruſſiæ fuit expugnatum. Eccleſia primaria Sanctam Mariam Magdalenam tutelarem habet; ejus Patronatus primò quidem conceſſus fuerat Abbatiæ Nobilium Virginum Ruremundæ, uti patet ex hoc Diplomate: poſtmodum verò datus eſt FF. Carmelitis Geldrenſibus anno 1306. à Reinaldo I. Gelriæ Comite. Diploma exhibebitur infra in Supplemento Diplomatum Miræi.

A Gelriæ Oppido nomen obtinuit tota Gelriæ regio, quæ anno 1079. Comitatûs, & anno 1339 Ducatûs titulum accepit. Proprios olim habuit Principes, quorum poſtremus Carolus Egmondanus obiit anno 1538. & tunc Gelria ceteris Belgii Provinciis acceſſit.

In Tetrarchias quatuor ſolet dividi, ſcilicet Ruremundenſem, Neomagenſem, Arnhemienſem ſeu Velaviæ, & Zutphanienſem Comitatum. Poſteriores tres Sæculo XVI. acceſſêrunt Dominio Fœderatorum Belgii Ordinum; & ſola Ruremundenſis Tetrarchia remanſit Principibus noſtris ſubdita.

Verùm hæc Regio per Tractatum Pacis Ultrajectenſis anno 1713. ita fuit ſubdiviſa, ut Venlona cum appendiciis & Fortallitio Werdæ S. Stephani ceſſerit Hollandis; Gelria cum annexis Regi Boruſſiæ; Erckelenium Electori Palatino; Ruremunda vero, Epiſcopalis Civitas, cum minimo tractu remanſerit ſub dominio Cæſaris, Principis noſtri.

(2) Advocatus in Ruremonde, vernaculè *Vecht*: quæ dignitas hodie eſt penes Familiam de Viverſem.

CAPUT LXXXVIII.

Contractus Antenuptialis, inter Henricum Blondum *Comitem Luceburgenſem &* Margaritam Barrenſem, *anno* 1231. *initus: quo Contractu Lineyum Familiæ Luceburgicæ acceſſit.*

EGo (1) Ermensindis, Comitiſſa Lucemburgenſis, Marchioniſſa Arlunenſis, omnibus præſentes Litteras inſpecturis notum facio, quòd Henricus Dominus de Lucemburg, filius meus, ducere debet in uxorem Margaretam, filiam Domini Henrici Comitis Barrenſis: & idem Comes dedit filio meo prædicto in maritagio (2) Lineyum, & Caſtellaniam cum dependentiis, hominiis & Dominiis:

Ita quòd Lineyum & Caſtellaniam, cum ſupradictis omnibus, eidem tenetur facere valere ſeptingentas libras .... annuatim, tali conditione, quòd ſi terra jam dicta minùs quàm ſeptingentas libras valeret annuatim, ipſe defectum tenetur ei aſſignare per Dictum duorum bonorum virorum, quorum alter de hominibus meis, reliquus verò de hominibus Comitis Barrenſis debet eſſe...... de Lineyo in terra ſua. Et ſi jam dicta terra plus quàm ſeptingentas libras annuatim valeret, hoc quod ſupercreſceret, ſibi & aliis heredibus ſuis remaneret.

Et

Contractus iſte antenuptialis etſi anno 1231. initus fuit, matrimonium tamen anno 1240. demum fuit conſummatum; eò quòd Margarita Barrenſis ad ætatem nubilem anno 1231. nondum perveniſſet.

Cæterùm ex iſto contractu antenuptiali, & altero quem ſupra lib. 1. cap. 77. recitavi, liquet, Familiam Luxeburgicam, ex quâ tot Imperatores, Reges, Duces, Cardinales, Epiſcopi, Equites Velleris Aurei, & alii heroës prodierunt, trahere originem ſuam non à vetuſtis Comitibus Luxeburgenſibus (ut Waſſeburgius, Vignierius, Reuſnerus, Henninges, Berthelius, & alii conantur adſtruere) ſed à Ducibus Limburgenſibus.

Quò etiam facit, quòd Comites S. Pauli, ex familia Luxeburgica prognati, Leonem Limburgicum, non Luxeburgicum, pro inſigni gentilicio, ſemper prætulerint ac geſſerint. Id liquet ex Quarteriis, ut loquuntur, Philippi Clivienſis Raveſtenii, ejuſque conjugis Franciſcæ Luxeburgicæ, Bruxellis in Choro Dominicanorum, tumulo eorumdem appenſis: inter quæ Quarteria primum locum obtinet inſigne Limburgicum, hoc eſt, Leo ruber in ſcuto argenteo, cum inſcriptione, *Limburg*: cùm alioqui debuiſſet poni *Luxemburg*, pro primo quarterio.

(1) De Ermensinda, Henrici Comitis Luxeburgenſis filia & herede, Walerami Ducis Limburgenſis poſteriore conjuge, eorumque liberis, in Chronico Belgico latiùs agemus. Ex his Gerardus, Dominus de Durbuy, tres filias reliquit, N. Comiti de Grand-pré in Campania, *Ermengardem* Gerardo Domino de Blanckenheim in Eiſflia, & *Margaritam* Joanni Domino de Giſtelle in Flandria, nuptas.

N. Comes Grandis-prati, ex filia Gerardi de Durbuy, ſuſtulit inter alios liberos N. Comitem Grandis-prati, & Gerardum cognomento Grandi-pratanum, Dominum de Houfaliſe & Rouſſy. Quod poſterius dominium anno 1304. idem Gerardus obtinuit, per ſententiam arbitrariam, à Beatrice Avennenſi, Henrici Comitis Luxeburgenſis, in Prælio Woeringano anno 1288. cæſi vidua, pronuntiatam.

(2) Lineyum, vulgò *Liney* vel *Ligney*, eſt in ditione Barrenſi, Roussy in Campania aut tractu Rethelenſi.

Et hæc debent diſcerni per duos Dictores ſupradictos per aſſenſum meum & Henrici filii mei, & Comitis Barrenſis, ad hoc electos. Terram autem ſupradictam debet facere tenere Comes Barrenſis Henrico filio meo liberè, ſicut allodium proprium, & ſine ſervitio alicui propter hoc impendendo. Ipſe verò filius meus vel heredes ſui illam de aliquo reaccipere in feodo non poſſunt.

Si verò Margaretam filiam Comitis, ſine herede corporis ſui, vel heredes ſuos, ſi quos haberet de filio meo, de herede in heredem, ſine herede mori contingeret, terra prædicta ad Comitem & heredes ſuos rediret.

Et ſi (3) Elisabeth filiam meam, prædicti Comitis Sororem, filii mei Walerami uxorem, ſine herede corporis ſui, vel heredes ſuos, ſi quos haberet, de herede in heredem, ſine herede mori contingeret, (4) Marci-villa cum appenditiis ſuis, & Arenccy cum appenditiis ſuis, ſicut ego eadem teneo in dote, redirent ad Margaretam filiam Comitis, & ad Henricum maritum ejus filium meum, & heredes eorum: & tunc terra de Lineyo ſupradicta ad Comitem Barrenſem & heredes ſuos alios reverteretur.

Item ſi dictam Margaretam ſine herede corporis ſui, vel heredes ſuos, ſi quos haberet de Henrico filio meo, de herede in heredem, ſine herede mori contingeret, Marci-villa & Arenceyum cum appenditiis, ſicut ſupra dictum eſt, ad Comitem & heredes ſuos reverterentur. Dictus verò Henricus filius meus debet dotare ſæpefatam Margaretam de ſeptingentis libris terræ .... in caſtello & caſtellania, in hominiis & in dominiis. Et in illo die, quo idem filius meus Margaretam ducet in uxorem, debent nominari & caſtellum & Caſtellania ſupradicta, & terra aſſignari per duos Dictores ſupradictos.

Et idem filius meus tenetur ducere in uxorem eamdem Margaretam, quàm citò ipſa ad ætatem devenerit competentem: & ſuper hoc ipſe filius meus fidem dedit. Et ego Ermensindis Comitiſſa, mater ejus, hoc matrimonium, & omnes conventiones ſupradictas tenere, & facere teneri creantavi, & ſuper his fidem dedi. Ipſe etiam Comes Barrenſis ipſum matrimonium, & omnes conventiones ſupradictas tenere, & facere teneri, fide datâ, creantavit.

Et ſuper his obſervandis amicos & fideles meos plegios conſtitui de tribus millibus libris Metenſis monetæ. Similiter Comes Barrenſis ſuper eodem matrimonio, & ſuper prædictis conventionibus tenendis, amicos & fideles ſuos plegios conſtituit de tribus millibus libris Metenſibus.

Quod ut firmum ſit, præſentes Litteras Sigilli mei munimine roboravi.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo primo, menſe Julii. 1231.

(3) Elisabeth Henrici Comitis Barrenſis ſoror, maritum habuit Waleramum, Walerami Ducis Limburgenſis, ex priore conjuge filium, Henrici IV. Ducis Limburgenſis fratrem: quem in Diplomate jam recitato Ermenſinda filium ſuum vocat, ſed impropriè: eò quòd eſſet Walrami mariti ſui filius ex priore conjuge. Obierunt Walramus & Eliſabeth ſine prole.

(4 Marcivilla, vulgò *Marville*, & Arenceyum, *Arency*, ſunt in Ducatu Lucemburgenſi.

CAPUT LXXXIX.

Idem Contractus Antenuptialis anno 1235. ratificatur.

EGo Ermensendis, Comitiſſa Lucemburgenſis & Rupenſis ..... promiſi Nobili viro Henrico Comiti Barrenſi, de matrimonio, quod debet contrahi inter Henricum filium meum, & Margaretam filiam ejuſdem Comitis Barrenſis..... Actum anno gratiæ milleſimo ducenteſimo triceſimo quinto. 1235.

CAPUT XC.

Henricus *Marchio Namurcenſis & Viandæ Comes, ejuſque Conjux* Margarita, *juxta legatum ac mandatum fratris ſui Philippi Labeonis II. Marchionis Namurcenſis, fundant Abbatiam Grandi-pratenſem, quæ eſt Monachorum Ordinis Ciſtercienſis, anno 1231.*

HEnricus Marchio Namurcenſis & Viennæ Comes, & Margareta Marchioniſſa & Comitiſſa, uxor ejus, in perpetuum. Univerſitati veſtræ notum facimus, quòd cùm Nos per commutationem recepiſſemus ab Abbate & Conventu de Villari, Ciſtertienſis Ordinis, Leodienſis Diœceſis, omnes poſſeſſiones, quas eadem Abbatia habebat apud Grande-pratum, & apud Toncourt, & apud Burchis, cum ſuis appenditiis, & omne quod habebat ex illa parte Moſæ inter Dionantum & Hoyum & Moſam;

Nos eaſdem poſſeſſiones totaliter, liberè & abſolutè, in allodium perpetuum & liberum,

Digitized by Google

rum, contulimus Abbatiæ de Grandi-prato, quam fundavimus ſecundùm legatum cariſſimi Prædeceſſoris ac Fratris noſtri PHILIPPI, bonæ memoriæ, quondam Marchionis Namucenſis, & pro animabus aliorum Anteceſſorum noſtrorum, & noſtris, in remedium peccatorum.

ACTUM anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo primo, menſe Auguſto. 1231.

CAPUT XCI.

Idem HENRICUS *Marchio Namurcenſis & Conjux ejus* MARGARITA *benefaciunt Abbatiis Ciſtercienſis Ordinis, Villarienſi in Brabantia, & Grandi-pratenſi in Namurceſio, anno* 1231.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. HENRICUS, Marchio Namucenſis & Comes (1) Viennæ, & MARGARETA Marchioniſſa & Comitiſſa, uxor ejus, univerſis Chriſti fidelibus, tam præſentibus quàm futuris, præſentem Paginam inſpecturis, æternam in Domino ſalutem.

AD univerſitatis veſtræ notitiam volumus pervenire, quod nos Fratribus de VILLARI, Ciſtertienſis Ordinis, Leodienſis Diœceſis, per commutationem in fundo & vellere contulimus quadringenta bonaria ſilvæ, in perpetuum allodium liberè poſſidenda, nihil omnino juris in his, nihil heredibus noſtris ad præſens vel in poſterum reſervantes, præter....

SCIENDUM etiam, quòd dictas poſſeſſiones eiſdem Fratribus commutavimus, pro poſſeſſionibus, quas ipſi ultra Moſam tenebant apud Troncourt & Grande-pratum, cum ſuis appenditiis, & pro eo quodcumque habebant inter Dionantum & Hoyum & Moſam.

QUÆ nobis commutata integraliter contulimus ad uſus Abbatiæ GRANDIS-PRATI, pro remedio animæ cariſſimi Prædeceſſoris ac Fratris noſtri PHILIPPI, Marchionis Namucenſis, qui extremo teſtamento ſuo diutiùs inſpiratus, Abbatiam conſtruendam ordinavit, nec non pro remedio animarum noſtrarum, & omnium Prædeceſſorum noſtrorum.

UT igitur hæc rata & inconvulſa permaneant, præſentem Paginam ſigillorum noſtrorum munimine duximus roborandam.

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo triceſimo primo, menſe Auguſto. 1231.

CA-

(1) VIENNA ſeu potiùs Vianda, Oppidum ac feudum Ducatûs Luxeburgenſis, ab aliquot ſæculis potentes Comites habuit. Exſtant Diplomata varia, nominatim anno 1269. & 1270. à Philippo Comite Viennenſi ſignata, quæ Paulus Cronendalius, in Hiſtoria Ms. Namurcenſi, ſe vidiſſe teſtatur cum hac inſcriptione. Sigillum Philippi Comitis Viennenſis. In ipſo Sigillo viſitur effigies equitis armati, in cujus ſcuto eſt inſigne leonis cum linea interſecante.

Philippo, ſucceſſit GODEFRIDUS II. Comes Viennæ & Dominus Grimbergæ, cui Uxor fuit Luitgardis Domina de Ligny, Lets, & Fleris; anno 1311. adhuc ſuperſtes.

Godefridus ex Luitgarde filium primogenitum reliquit Philippum, qui ab Henrico Comite Luxeburgenſi, poſt Imperatore, anno 1306. avitum Caſtrum Viennenſe in feudum accepit.

Circa annum 1317. Godefridus III. Comitatum Viennenſem poſſedit, & duxit filiam Joannis I. Comitis Namurcenſis, & anno 1337. in Cypro obiit.

Anno 1380. Simon, Walrami Comitis Spanhemenſis filius, Spanhemenſem & Viennenſem Comitatum ſimul tenuit. Demum Viandæ Comitatus, cum Baronia Grimbergenſi pro parte, ad familiam Naſſaviam eſt devolutus, cùm Otho Naſſavius, Henrici filius, ex ſtirpe Dillenburgica, duxit Adelheidem, dicti Comitatûs Viandenſis, Baroniæ S. Viti & Grimbergæ pro parte heredem. Obiit Otho anno 1369. relicto filio Joanne, qui fuit pater Engelberti Naſſavii, Bredæ Domini ratione Uxoris Joannæ Polanæ: cujus poſteritatem ſupra lib, 1. cap. 103. reperies.

Viandenſis porrò Comitatus pro inſigni habet ſcutum rubrum cum linea candida interſecante; quale etiam eſt inſigne Archiducatûs Auſtriæ & Comitatûs Urbiſque Lovanienſis. Quod quidem inſigne in ſcuto etiamnum præfert Princeps Arauſionenſis ex gente Naſſavia.

Ut ad Margaritam Namurcenſem Comitiſſam redeat oratio, de ipſa loquitur Capitulum *Significavit*, de Reſcriptis, cujus hæc ſunt verba: Significavit nobis Comitiſſa Namurcenſis, quòd cùm mortuo Comite fratre ſuo, ipſa in ejus ſucceſſerit Comitatu, G & B. per quaſdam Litteras Apoſtolicas, per Tullenſem Epiſcopum & quoſdam alios Clericos & Laicos impetratas, eam coram judicibus, ad quos obtentæ fuerant, ſuper quadam ſumma pecuniæ, quam eidem fratri ſuo mutuaſſe dicebant, per generalem clauſulam convenerunt &c.

Capitulum iſtud deſumptum eſt ex Decretali Gregorii IX. Papæ (quæ ab anno 1227. uſque ad annum 1241. præfuit) Epiſtolâ, ad Abbatem S. Jacobi Leodienſis miſſâ.

Digitized by Google

CAPUT XCII.

FERDINANDUS *Portugalenſis, ejuſque Conjux* JOANNA, *Flandriæ Comites, fundationem ac dotationem Abbatiæ Grandi-pratenſis laudant & approbant anno* 1232.

FERANDUS, Flandriæ & Hannoniæ Comes, & JOANNA uxor ejus, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, omnibus præſentes Litteras inſpecturis ſalutem.

NOVERINT univerſi, quòd nos excambium quadringentorum bonariorum nemoris, trecentorum videlicet & XXIX. & unius jornalis de Marlaigne, in loco qui dicitur *Oſait*, & ſeptuaginta, uno jornale minùs, in *Oſteng*, quod HENRICUS Marchio Namucenſis & Comes Viennæ, & MARGARETA uxor ejus, fecerunt Abbati & Conventui, pro Curte quæ Grande-pratum appellatur, cum appenditiis ſuis quam habebant in..... Namucenſi, ubi Abbatia Ciſtertienſis Ordinis, ſecundùm legatum piæ recordationis Philippi Marchionis Namucenſis, fundata eſt, laudamus & approbamus.

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo ſecundo. 1232.

CAPUT XCIII.

THOMÆ *Sabaudi, Flandriæ Comitis, ejuſque Conjugis* JOANNÆ *Conſtantinopolitanæ Diploma anno* 1238, *ejuſdem argumenti ut præcedens.*

UNIVERSIS Chriſti fidelibus præſens Scriptum inſpecturis THOMAS, Flandrenſis & Hannonienſis Comes, & JOANNA Comitiſſa, uxor ejus, cognoſcere veritatem.

CÙM piæ recordationis PHILIPPUS, Comes Namucenſis, in ultima voluntate Abbatiam Ciſtertienſis Ordinis in Comitatu ſuo Namucenſi, pro remedio animæ ſuæ, & Prædeceſſorum ſuorum animabus, fundari ſtatuerit, & eadem Abbatia ab Henrico Comite Vienenſi & Margareta, uxore ejus, Sorore bonæ memoriæ Philippi Comitis prædicti, tunc terram Namucenſem poſſidentibus, creata ſit & fundata, & annui reditus, quos idem Philippus Comes, ad fundationem ipſius Abbatiæ, in eleëmoſynam contulerat, ab eiſdem Henrico Comite & Margareta, uxore ejus, tam in terra Namucenſi quàm Flandrenſi, quæ à nobis tenentur, in feudum dati ſint & aſſignati,

ET poſtmodum ſupradictæ Abbatiæ, quæ GRANDE-PRATUM vocata eſt, Fundatio cum appenditiis ſuis, & redituum dictorum aſſignatio, & aliorum quæ præfatus Philippus Comes memoratæ Abbatiæ de Grandi-prato donavit vel aſſignari præcepit, à Viro Illuſtri BALDUINO Imperii Romaniæ & Namucenſis..... herede, poſtquam ſupradicta terra tamquam legitimo heredi reddita ſibi fuerat, & ab eo poſſeſſa, approbata, laudata ſit & confirmata;

NOS eadem omnia, tamquam Domini ſuperiores, concedimus, approbamus, laudamus & ſigillorum noſtrorum appenſione confirmavimus. Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo octavo. 1238.

CAPUT XCIV.

ROBERTUS *cognomento* CASLETANUS, *Roberti Betunii Flandriæ Comitis Filius, prætendit ſibi deberi Comitatum Flandriæ, anno* 1322.

CAROLUS, Dei gratiâ, Francorum & Navarræ Rex, univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem. Notum facimus, quòd cùm (1) ROBERTUS de Flandria, Miles, filius defuncti Roberti quondam Comitis Flandriæ, tamquam proximior & unicus ſuperſtes ejus filius, ut dicebat, diceret ſe eſſe ſaiſitum, per conſuetudinem patriæ notoriam, quâ dicitur, quòd *mortuus ſaiſit vivum*, de Comitatu & Patria Flandriæ, &c. ex una parte, & MATTHÆUS de Lotharingia, Miles, nomine & ratione (2) Mathildis uxoris ſuæ, Dominæ de Florences, filiæ dicti Comitis, & ipſa Domina pro ſe;

DICENTES dictam Dominam eſſe proximiorem in ſucceſſione dicti Comitis; ex eo quia filia dicti Comitis, & quia dictus Robertus, & (3) Joanna Domina de S. Gobano, Soror ipſius, renuntiaverunt, & per juramenta ſua omni juri ſucceſſionis dicti Comitis Nivernenſis

nenſis

Digitized by Google

nenſis, filii primogeniti dicti defuncti Comitis Flandriæ, &c. Domina verò de S. Gobano, filia dicti defuncti Comitis Flandriæ.....

Datum anno milleſimo trecenteſimo viceſimo ſecundo, die viceſimâ nonâ Junii. 1322.

(1) Robertus cognomento Caſletanus, Roberti Betunii Flandriæ Comitis filius junior, pro ſua portione hereditaria poſſedit Dunkercam, Gravelingam, Borburgum, Watines, Caſletum, Bornhem, & Warneſton, ubi & moriens anno 1331. ſepeliri voluit. Ex Joanna, Arturi Britanniæ Ducis filia, unicam reliquit filiam, *Iolam*, Henrico Comiti Barrenſi nuptam. Oppida iſta poſtmodum per connubia ad familiam Luxeburgicam ac: Domum Vindocinenſem ſeu Borboniam ſunt devoluta, excepto Caſleto, quod Philippus Bonus, ratione lytri pro Renato Lotharingiæ Duce ad ſe retraxit, & Bornhemio, quod hodie poſſidet Petrus Coloma, Baro Bornhemienſis.

(2) Mathildis Domina de Florences, ſeu Florenges, quod Oppidum eſt in Lotharingia verſus Sedanum: non autem Florines, quod eſt Oppidum Diœceſis Leodienſis, & alium tunc habebat Dominum.

(3) Joanna, Domina S. Gobani nupſit Enguerramo Domino de Coucy.

MANTISSA

Capitis præcedentis, juncto Cap. 45. Libri primi Diplomatum Belgicorum, in quâ exhibetur Diploma Erectionis Baronatûs de Bornhem in Comitatum. Anno 1658.

Philippe par la grace de Dieu Roy de Caſtille, de Leon, d'Aragon &c.

Pour le bon rapport que fait nous a été de noſtre cher & feal Meſſire Jean François Coloma Baron de Bornhem, Viſcomte de Dourlens, Seigneur Voué de Hinghene, Seigneur de Mariekercke, Terna, Alennes, & Bretel, & qu'il ſeroit iſſu de l'ancienne Maiſon de Coloma en nos Royaumes d'Eſpagne, de laquelle ſeroyent ſortis pluſieurs grands perſonnages de marque & de condition, qui auroyent rendus des notables & ſignalés ſervices à noſtre Couronne & à l'Eſtat, ainſi qu'à leur exemple auroit fait ſon Ayeul Meſſire Pierre Coloma Baron de Bornhem, Seigneur de Bobadilla de noſtre Conſeil de Guerre, & Contador Mayor de noſtre Armée au Pays-Bas, premier de ſes devanciers, qui paſſa d'Eſpagne auxdits Pays-Bas, leſquel les charges ayant deſervi lors qu'il n'y avoit point de Veedor General, il les auroit adminiſtré ſi utilement & dignement, que le Roy Philippe ſecond de glorieuſe memoire noſtre très-honoré Seigneur & Ayeul, luy en auroit fait les demonſtrations de reconnoiſſance deue, avec des témoignages honorables, qu'il en eſtoit fort ſatisfait, par les grands & extraordinaires traictemens qu'il luy auroit fait donner de temps en temps: au moyen de quoy aiant acquis la Baronnie de Bornhem, une des dix-ſept Chaſtellenies de noſtre Pays & Comté de Flandres portant le titre de Pays de Bornhem, il ſe ſeroit marié avecq une Dame de condition Heritiere Viſcomteſſe de Dourlens, de laquelle il auroit procrée entre aultres enfans Meſſire Alexandre Coloma deuxieſme Baron de Bornhem Capitaine de Cavalerie Legere, & Commiſſaire General de celle commandée par le Duc de Nemours, contre le Duc de Savoye, & Meſſire Pierre Coloma troiſieſme Baron de Bornhem, Seigneur de diverſes grandes Terres & Seigneuries, lequel auroit été troisfois Commiſſaire deputé au renouvellement des Magiſtrats de noſtre Pays, & Comté de Flandres, & en l'an ſeize cent quarante ſept, auroit été choiſy pour l'envoyer de noſtre part, vers le Prince Electeur Duc de Baviere, iceluy Pierre Pere du ſuſdict Meſſire Jean François Coloma Baron de Bornhem, lequel auroit eſpouſé Dame Marie Tereſe d'Ongnies fille de feu Meſſire Claude d'Ongnies Comte de Couppigny Chef de nos Domaines & Finances audit Pays-Bas & de Dame Anne de Croy ſa femme, ſœur de deux Grands d'Eſpagne. *Pour ce eſt il* que Nous ce que deſſus conſideré & ayans favorable eſgard, *auſdits ſervices* & alliances, enſemble à la noble extraction, & autres bonnes parties qui concourrent en la perſonne dudit Meſſire Jean François Coloma Baron de Bornhem, avons de noſtre certaine ſcience, pleine puiſſance & authorité ſouveraine fait & crée iceluy Meſſire Jean François Coloma, comme le faiſons, & creons par ces Preſentes Comte & ſaditte Baronnie Chaſtellenie & Pays de Bornhem, ſitué en noſtre dit Pays & Comté de Flandres, tenu en fief directement de noſtre Chambre Legale de Flandres, conſiſtant en pluſieurs Seigneuries & Villages à clocher, à ſçavoir Bornhem, Hingene, & Mariekercke, & divers grands Hameaux, & un tres ancien Chaſteau avec haute, moienne, & baſſe juſtice, erigé & erigons par ces Preſentes en dignité, titre, & preminence, *de Comté*, avec ſes appendences, & dependences, hauteurs, juriſdictions & revenus, y appartenant audit Meſſire Jean François Coloma, & ce que luy & ſes Succeſſeurs y pourroient adjouſter, unir & incorporer à l'advenir en augmentation & pour plus grand luſtre d'ycelle Seigneurie, ce que leur permettons de pouvoir faire par ces Preſentes &c. Donné, en noſtre Ville de Madrid Royaume de Caſtille, le deuxieſme jour du moy de May, l'an de grace mille ſix cens cincquante huit, & de nos Regnes le trente-huitieſme. Eſtoit Paraphé, M. B. Vt. Soubſigné, Philippe. En-bas eſtoit eſcrit avec Paraphe titulo de Condé, en fabor de D. Juan Franciſco Coloma Baron de Bornhem. Sur le Reply: Par le Roy. Contreſigné, Brecht.

Petrus Coloma primus Baro Municipii de Bornhem, novi ibidem Cœnobii Fratrum Anglorum Dominicanorum Auctor fuit, & eidem conceſſit partem Vivificæ Crucis Servatoris noſtri, quæ ex Monaſterio dicto *Conincx-dorp*, Ordinis S. Benedicti, in Archidiœceſi Colonienſi, tranſlata fuerat 18. Aprilis 1588.

Conjugem habuit Joannam L'eſcuyer Vicecomitiſſam Dourlani, Bretellæ, Ternaci, Alennæ, Morienſarti & Serouxi Dominam, filiam Roberti & Eleonoræ Le Vaſſeur, quam ex Anna Quarré prioris Thori uxore genuit Guillielmus Le Vaſſeur, Valhuonii, Mouſtii, & Morienſarti Toparcha, Præfectique Atrebatenſis vices gerens ab anno 1543. Robertus autem L'eſcuyer à Joanne Vicecomite de Dourlens, Domino de Manicourt, Baraſſle, Appes, de le Berghe &c. ex Maria Uutenhove, Richardi Equitis Aurati & Primarii Conſulis Gandavenſis anno 1516 filiâ, procreatus fuit. Joanna verò L'eſcuyer marito ſuo plures liberos peperit utriuſque ſexûs: quorum natu major Alexander Coloma ſecundus Baro Bornhemienſis, Vicecomes Dourlani, in Bello Sabaudico claruit, & in obſidione Vercellenſi ſub Petro Toletano Colona Marchione de Villafranca, lethalibus vulneribus acceptis anno 1617, unà cum Hieronymo Carafa Montis-nigri Marchione, & Joanne Bravo de Lagunas, lentè moriens Bruxellis cœlebs occubuit 21. Auguſti 1625.

Didacus Coloma filius tertio-genitus Dominus de Bobadilla audiit, & in Aula Regis Catholici Nobilibus Palatinis aggregatus innuptus obiit Madriti 23 Julii 1639. qui Succeſſorem habuerunt fratrem ſecundo-genitum Petrum Coloma tertium Baronem Bornhemienſem, Virum animis ac virtute præſtantem; qui du-

ctâ Corneliâ de Vos de Pollaer, Belliprati & Hammæ Dominâ, Petri Equitis Aurati, & Gerardi Belliprati Toparchæ, ab anno circiter 1566. Præfecti Atrebatenſis vices tenentis, nec non Joannis de Vos Equitis Aurati Domini de Herlebaut Primarii Conſulis Gandavenſis annis 1540. 1546. 1549. 1553. 1557. & 1562. filiâ, nepte, & pronepte, binos genuit filios, JOANNEM FRANCISCUM Bornhemii Comitem creatum, & PETRUM COLOMA primum Morienſarti & Serouxi Baronem: quorum ille duxit 28. Junii 1654. Mariam Thereſiam d'Ongnyes, Claudii Comitis de Coupigny & Annæ de Croy filiam: ex qua inter cæteros liberos procreavit MARIAM FRANCISCAM COLOMA, uxorem Ignatii Philippi de Lannoy ex Comitibus De La Motterie, Comitis de Beaurepaire defuncti 26. Januarii 1715. & numeroſæ prolis matrem: FRANCISCUM CLAUDIUM COLOMA Comitem Bornhemii, Vicecomitem Dourlani, qui Mariæ Thereſiæ Bette, filiæ Auguſtini Ambroſii Franciſci Marchionis de Lede, & Dorotheæ de Croy, junctus ſine liberis deceſſit anno 1704. CAROLUM JOSEPHUM FRANCISCUM COLOMA tertium Comitem Bornhemienſem: & MARIAM FLORENTIAM COLOMA, Joannis Theodori de Corſwarem Comitis de Nyelle, Toparchæ de Langelis defuncti 29. Septembris 1713. modò viduam, & plurium liberorum matrem. PETRUS verò COLOMA primus Morienſarti Baro duxit 20. Junii 1668. Annam Iſabellam de Bejar-Lerma, Dominam de Weſtacker, Ooſthoven, & Crayenhoven, Franciſci Equitis Aurati filiam unicam & hæredem, Joannis Equitis Aurati, Cardinali Andreæ Auſtriaco inter Nobiles ab ore Palatinos, & anno 1633. Primarii Conſulis Antverpienſis Neptem, Blaſii de Bejar Equitis Aurati & ejuſdem urbis annis 1592. 1593. 1598. 1599. 1606. 1607. 1612. 1613. & 1616. Primarii Conſulis Proneptem, ex qua duo filii Proceſſerunt: JOANNES PETRUS COLOMA, & JOANNES ALPHONSUS COLOMA in Magno Senatu Belgico Conſiliarius, & Summus Fiſci Imperialis Patronus, qui ex Barbara Le Poyvre plurium filiorum pater factus eſt. Hanc genuit Ludovicus Le Poyvre Toparcha de Mullem, & Primarius Conſul Franconatûs, cujus domus à pluribus ſæculis inter veteres Militares & Equeſtres in Belgio familias huc uſque enituit. JOANNES PETRUS COLOMA Morienſarti Baro immaturâ morte abreptus 5. May 1714. plures quoque liberos reliquit etiamnum ſuperſtites, ex Maria Clara Philippina de Romrée, Petri Franciſci Vitalis Toparchæ de Bonheyde, & Joannis Caroli Domini de Mazée, Provinciæ Mechlinienſis iteratis vicibus Conſulum, nec non Joannis Equitis Aurati Toparchæ de Fraypont, Viſné, & de la Chapelle, Nobilibus Palatinis in Aula Archiducum anno 1618. aggregati Filiâ. Nepte, & Pronepte; cujus filio natu-maximo tertio Morienſarti & Serouxi Baroni, nomen Petri Franciſci Engelberti inditum fuit. *Vide Teneramondam Lindani edit. anni 1612. in 4. pag. 84. 87. 151. 201. & 240. Gonçalo Argote de Molina Nobleza del Andaluzia fol. 29. verſo & 40. verſo. Flandriam illuſtratam Sanderi tom. 1. pag. 88. 93. 293. tom. 2. pag. 502. 591. 612, & in Auctario ad tom. 2. pag. 34. Papenbrochium in Actis SS. Aprilis Tom. 2. pag. 962, Franciſcum Dierickx Abbatem S Salvatoris de fide Reliquiarum pag. 172. & ſeqq. Baronem le Roy in ſua Topographia Gallo-Brab. lib. 3. cap. 32. pag. 148. Chronicon Belgicum Locrii pag. 470. Le Roux en ſon Recueil de la Nobleſſe du Pays-bas pag. 113. 141. 192. 248. & 311. Le Theatre de la Nobleſſe de Brab. pag. 47. & au Chap. des Chevaliers en 1582. 1598 1629. & 1654. Belgium Dominicanum pag. 400. & 424. Luis de Salazar y Caſtro de la Caſa de Silva tom. 1. pag. 491. & 567. & tom. 2. pag. 211. & 675.*

CAPUT XCV.

JOANNA CONSTANTINOPOLITANA, *Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, Monaſterium Dominicanorum in Urbe Brugenſi fundat ac dotat, anno* 1233.

JOANNA, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, omnibus præſentes Litteras inſpecturis, ſalutem.

NOVERINT univerſi, quod pro remedio animæ Domini & mariti noſtri cariſſimi FERDINANDI, felicis memoriæ, quondam Flandriæ & Hannoniæ Comitis, ac pro noſtra ſalute, diligenter & ſollicitè laboravimus, ut ad ampliandum cultum Domini, & ad profectum populi, Domus Fratrum Ordinis Prædicatorum conſtruatur in Brugis.

ET ad incohationem ejuſdem Domûs de pecunia, quam idem Dominus Comes in teſtamento ſuo aſſignavit, de conſilio & voluntate ejuſdem executorum teſtamenti, trecentas libras dabimus, ac de noſtro proprio, Fratribus ibidem manſuris, ad commodum ipſorum, ædificia quædam conſtrui faciemus.

ROGAMUSQUE eoſdem Venerabiles & cariſſimos Fratres, quatenùs orationibus ſuis pro ipſo Domino Comite & pro nobis devotè ac diligenter orare ſtudeant, tamquam pro Fundatoribus ſui loci, & in prædicationibus ſuis ad populum orationes faciant fieri ſpeciales.

NOS ergò erga eoſdem Fratres ſemper eſſe volumus obligatæ ſpecialiter, omneſque homines & fideles noſtros affectuoſè rogamus, ut ſæpè-dictos Fratres velint diligere, & in ſuis negotiis ac neceſſitatibus adjuvare: ſcientes quòd quidquid ipſis facient, reputabimus nobis factum.

DATUM Inſulæ, feriâ quintâ poſt Epiphaniam, anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo tertio. 1233.

CAPUT

DOtem Monaſterii Brugenſis jam dicti auxit MARGARITA, Joannis Soror & heres, ampliſſimo ædificio pro infirmis, à fundamentis excitato, cum Sacello adjuncto: quæ etiamnum exſtant. In iſto Cœnobio, infra annorum XXXII. ſpatium, bis Capitulum generale, videlicet anno 1336. & 1369. fuit celebratum: quod nuſquam alibi factum leges, ſi Romam exceperis.

Ceterùm in Belgicis Provinciis Conventus iſti Dominicanorum hodie numerantur: Lovanienſis, Antverpienſis cum Vicariatu Lirano, Silviducenſis, Bruxellenſis cum Vicariatu Vilfordiano, Trajectenſis ad Moſam cum Vicariatu Sittardiano, Gandenſis, Brugenſis, Iprenſis, Winoci-bergenſis, Inſulenſis cum Vicariatu Lilerienſi, Duacenſis. Tornacenſis, Atrebatenſis, Audomaropolitanus, Valentianenſis, Montenſis, Branienſis, & Luxeburgenſis.

Additio. Hæc quidem tempore Miræi. Adde nunc Conventum Mechlinienſem tranſlatum Sylvâducis, Calcarienſem in

Clivia, Namurcenſem, Tungrenſem; Liranum, Vilvordienſem, Sittardienſem, Lillerienſem, qui olim tantùm erant Vicariatus; item nunc Vicariatum in Sylva Raſpa-ria prope Gerardi-montes, Altibrunenſem, & Revinienſem prope Lotharingiam.

Sunt quoque Conventus FF. Prædicatorum Anglorum Lovanii & Bornhemii in Waſia, & Hybernorum Lovanii.

Dominicanarum Monialium ſunt iſta apud Belgas Cœnobia: Vallis-Ducillæ, vulgò *Andergem*, primo lapide à Bruxella, Vallis-Anglorum, olim extra, nunc in Urbe Brugenſi; Abbatiola, vulgò *l'Abbiette*, in Urbe Inſulenſi; Tegularia, vernaculè *Thiulloye*, ad muros Urbis Atrebatenſis; Bellomontanum Cœnobium in Urbe Valentianenſi, Audomaropolitanum, Tamiſienſe in Waſia, Duacenſe, Antverpienſe, & Ruremundenſe.

Adde nunc etiam, Gandavenſe, Lovanienſe, Mariæ Vallis Nobilium Virginum prope Luxemburgum, Montis S. Agnetis Sittardiæ, Namurcenſe, & Monaſterium Sororum Anglarum Bruxellis.

CAPUT XCVI.

BALDUINUS II. *heres Imperii Conſtantinopolitani, Marchio Namurcenſis & Dominus Curtiniaci, prædia ac ſilvas ab Henrico Fratre attributas Monaſterio Grandi-pratenſi, confirmat anno* 1237.

NOS BALDUINUS, heres Imperii Romaniæ, Comes & Marchio Namucenſis, & Dominus (1) Curtiniaci, notum facio omnibus præſentes Litteras inſpecturis, quod nos Fratribus de Villari, Ciſtertienſis Ordinis, Leodienſis Diœceſis, pro commutatione à nobis ipſis facta, ſuper poſſeſſionibus, quas ipſi ultra Moſam tenebant apud Troncourt, Burchis & Grande-pratum, cum ſuis appenditiis, & pro eo quod habebant inter Dionantum & Hoyum & Moſam, damus & concedimus quadraginta bonaria ſilvæ, in perpetuum allodium liberè poſſidenda, nihil omnino juris in iis, nihil heredibus noſtris, ad præſens vel in poſterum, reſervantes, præter venatum.......

DATUM Valencenis anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo ſeptimo menſe Aprili. 1237.

LUdovico Francorum Rege, & Joanna Flandriæ Comitiſſa, agentibus, Comitatus Namurcenſis, & varia prædia in Regno Franciæ ſita, Balduino II. Imperatore Conſtantinopolitano (cujus Soror Margarita annis aliquot dictum Comitatum poſſederat) anno 1237. ſunt reſtituta: ut ex Ms. quodam Codice apud Cronendalium legitur: anno 1237. Margarita, Marchioniſſa Namucenſis & Comitiſſa Vianæ, Caſtrum Namucenſe invita deſeruit, & Balduinus Imperator Conſtantinopolitanus ſucceſſit, ſed non ſine magna impenſa ſanguinis Namucenſis. Unde ſunt Verſus ſequentes:

Anno milleno ſepteno triceſimoque
Cum bis centeno, ſubiit Caſtrum Namucenſe
Balduinus Comes, in feſtivitatibus Odæ.

(1) CURTINIACUM, Gallicè *Courtenay*, in Gaſconia; ut Guil. Tyrius lib. 10. de Bello ſacro cap. 24. tradit. De Familiæ Curtiniacenſis Proceribus fusè agunt Sammarthani Fratres in Genealogia Regum Franciæ, & Quercetanus in libro de Ducibus Burgundiæ.

CAPUT XCVII.

Pactio inter HENRICUM II. *Lotharingiæ Brabantiæque Ducem, &* WALTERUM BERTHOLDUM *Mechliniæ Dominium, inita anno* 1238.

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Hæc eſt forma pacis & compoſitionis inter Illuſtrem Ducem Brabantiæ & Nobilem Virum, Dominum Walterum BERTHOUT,

VIDELICET, quòd omnes naves, piſces deferentes ante Antverpiam ad Mechliniam, liberè poterunt pertranſire, perſoluto tamen telonio, ſi quo tenentur. Si quæ verò naves alias merces, vel alia bona portaverint, cum eo jure ſervato, tranſibunt ante Antwerpiam, quò hactenùs tranſire conſueverunt. Quoſcunque verò piſces illi de Antwerpia emerint ex altera parte de Romerſwale, vel ceperint ubicunque, Mechliniæ vendere poterunt.

ITAQUE nec ipſi, nec ementes contra ipſos Antwerpienſes, telonium ſolvere de ipſis piſcibus tenebuntur. Quicumque autem de Antwerpia ex hac parte Romerſwale piſces emerint, & eoſdem piſces apud Mechliniam vendiderint, ementes contra ipſos tale jus ſolvere debent, quale jus hactenùs ſolvere conſueverunt.

SI quis etiam aliquem de Antwerpia inculpaverit, de eo quod piſces emerit ex hac parte de Romerſwale, Antwerpienſis quiſque ſuper hoc, proprio juramento, ſe poterit expurgare.

ITEM Antwerpienſes facient Mechlinienſibus id quod de jure tenentur facere eiſdem, & Mechlinienſes Antwerpienſibus vice verſâ facient id quod de jure facere tenentur eiſdem.

ITEM omne allodium quod poſſidet Dominus Walterus Berthout, & quod homines ſui ab ipſo tenent in feodum in terra Brabantiæ, in Marchionatu de Antwerpia, vel aliàs in

in dominio Ducis, præter villam de Kini, portavit in manus Ducis & reſignavit, & ab ipſo Duce recepit in feodum jam dictum allodium, ſalvâ eidem Waltero Berthout ſuâ juſtitiâ altâ & inferiori. Et quia dictus Walterus Berthout in manus Domini Ducis præfatum allodium reſignavit, recompenſationem faciet ipſi prædictus Dux, ſecundùm dictum Domini Arnoldi de Weſemale, & Domini Henrici de Uttenhoven.

In nemore verò, quod Wavera dicitur, Dominus Dux habet venationem, quando ſibi placuerit. Et per hæc nihilominus dictus Walterus Berthout & Succeſſores ſui, & homines ſui, qui aliquas partes dicti nemoris ab ipſo tenent, & ſucceſſores hominum ſuorum de dicto nemore, arboribus, & fundo ſeu feris dicti nemoris voluntates ſuas plenariè facere poſſunt, abſque aliqua contradictione, vendere ſi velint, & in uſus ſuos quoſcunque convertere.

Insuper omnia judicia alta & inferiora, parva & maxima, quæ ſupradictus Dominus Walterus Berthout tenet, & quæ homines ſui tenent ab ipſo, idem Walterus Berthout, & ſui Succeſſores à Domino Duce & ſuis Succeſſoribus in feodum tenent, & tenebunt jure perpetuo.

Et ſuper præmiſſis judiciis idem Dux prædicto Waltero Berthout veram & firmam warandiam præſtabit & ſtabilem. Et litteras ſuas patentes ſuper hoc exhibebit eidem Waltero Berthout, & litteras teſtimoniales hominum ſuorum, videlicet Ducis de Limborch, Comitis Gelriæ, Comitis de Lon, Domini Walerami de Limborch & aliorum, uſque adeò quòd ſufficere debeat.

Præterea Chartas, Privilegia & munimenta univerſa, quæ idem Walterus Berthout habet ab ipſo, ſeu ab Anteceſſoribus ſuis, à Romanis Imperatoribus ſive Regibus obtenta, apud Haſſlegem per decem annos à Domino dicto Waltero deponentur, ſub teſtimonio competenti.

Si verò prædictam warandiam idem Dux infra terminum fecerit ante dictum, tranſactis decem annis, idem Dux de dictis Privilegiis, Chartis & munimentis ſuam faciet voluntatem.

Quòd ſi infra eundem terminum controverſia moveatur dicto Waltero Berthout, ad cujus defenſionem Chartis, Privilegiis & munimentis indigeat ſupradictis, Abbas Haſſligemenſis & Conventus ea dicto Waltero Berthout reſtituent; & ſuper hoc litteras ſuas eidem Waltero Berthout dabunt patentes.

Insuper feodum, quod dictus Walterus Berthout hactenus à Domino Duce tenuit, allodium ſupradictum, juſtitiam ſeu judicia prædicta, necnon deductiones navium, prout ſupra dictum eſt, idem Walterus Berthout, & ſui Succeſſores à Domino Duce & ſuis Succeſſoribus in unum feodum jure perpetuo tenebunt.

Super omnibus autem diviſionibus, diſtinctionibus vel conſtitutionibus inter Dominum Ducem & Walterum Berthout prædictos faciendis, compromiſerunt ipſi fide præſtitâ corporali in Walterum Cluenting, Carolum de Arſchot ex parte ipſius Ducis; & Henricum de Heiſebruch, & Wilhelmum de Echove, Milites ex parte Domini Walteri Berthout. Ita quòd ipſi inquiſitâ veritate ſub juramento ſuo, & fidei interpoſitione de promiſſis jus ſuum præbeant unicuique juxta optimam ſui conſcientiam.

Si quem autem arbitrorum juſto impedimento contigerit eſſe detentum, qui non poſſit deciſioni negotii intereſſe, alius loco ſui, ab eo, qui illum elegit, ſubſtituetur. Si dicti arbitri in aliquo diſcordaverint, aſſument Dominum Godefridum de Parweys, cujus dictum & ordinationem Dominus Dux & Walterus Berthout ſuper præmiſſis in omnibus obſervabunt.

Ceterum ſi dictus Dominus Godefridus de Parweys impedimento juſto & legitimo detentus, prædictis intereſſe non poſſit, Dominus Otto Comes Gelriæ ſubſtituet alium loco ſui. Prædicti verò arbitri dictum & ordinationem infra Dominicam proximam Palmarum, ſecundùm formam ſuperiùs expreſſam pronuntiabunt. Et ſi dicti arbitri in dicto ſuo fuerint diſcordes, prædictus Godefridus de Parweys ſuper ipſa diſcordia dictum ſuum & ordinationem ſuam infra octavas Paſchæ proximas pronuntiabit.

Sane notum ſit univerſis, quòd prædictus Dux conſanguineam ſuam Mariam, primogenitam Sororis ſuæ Comitiſſæ de Alvernia, Waltero * Berthout, primogenito Walteri Berthout prædicti, tradet in uxorem legitimam; & cum ea dabit eidem Waltero mille libras Flandrenſes annuatim percipiendas in certis bonis & firmis, prædicto filio ſuo ſuper hoc aſſignandis, quoadusque prædictas mille libras perſolverit eidem.

* Magno ſepulto in Monaſterio de Wyerberg Mechliniæ.

Prædictus verò Walterus Berthout dabit dicto filio ſuo quingentas libras Flandrenſes annuatim percipiendas in certis bonis & firmis, prædicto filio ſuo ſuper hoc aſſignandis; eâ ſtabilitate, quòd prædicta Maria, quidquid juris Nobilis Matrona in bonis mariti ſui, ſecundùm conſuetudinem & legem Brabantiæ obtinere conſuevit, in bonis prædictis obtinebit.

Ut autem præmiſſa omnia à nobis Waltero Berthout prædicto, & noſtris Succeſſoribus firmiter & inviolabiliter obſerventur, appenſione ſigilli noſtri præſentem Chartulam fecimus roborari.

Actum & datum apud Lovanium in craſtino B. Andreæ Apoſtoli anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo octavo. 1238.

CA-

CAPUT XCVIII.

WALTERUS BERTOLDUS, *Dominus Oppidi Mechlinienſis, Henrico II. Brabantiæ Duci dat Fidejuſſores anno* 1238, *ſuper Pactione paulò antè recitata.*

WALTERUS Berthout, Advocatus in Mechlinia, univerſis præſentes litteras inſpecturis ſalutem æternam. Noverint univerſi, quòd nos formam & compoſitionem inter Illuſtrem Ducem Brabantiæ & nos, in craſtino B. Andreæ Apoſtoli conceptam, & ſigillo noſtro munitam tenemur eidem inviolabiliter obſervare; hoc idem ipſi, ſub interpoſitione fidei noſtræ, & ſub pœna duorum millium Marcharum Colonienſium promittendo.

NOS autem, ſi cauſſæ in dicta forma contentæ, infra octavas Paſchæ proximò adventuri non fuerint adimpletæ, & hoc per nos, vel per arbitros à nobis electos ſteterit, apud Lovanium veniemus, exinde nullatenus receſſuri, antequam eidem Domino Duci completa ſint ea quæ continentur in forma ſeu compoſitione prædicta, vel quouſque ſibi à nobis de dicta pœna, ſub fide noſtra promiſſa, fuerit plenariè ſatisfactum.

SI autem aliquid de præmiſſis nos contigerit non ſervare, fidejuſſores ſuper hoc ipſo Domino Duci dedimus, videlicet Dominum Ottonem Comitem de Gelria, Dominum Godefridum de Parweys; Dominum Arnoldum de Dieſt, Dominum Arnoldum de Weſemale, Henricum de Heiſebruch, Wilhelmum de Echove, Nicolaum filium Domini Peregrini Militis.

QUI omnes præfato Domino Duci, fide interpoſitâ, ſimiliter ſpoponderunt, quod niſi nos omnia prædicta firmiter tenuerimus, ipſi apud Lovanium venient, moraturi ibidem, donec dicto Domino Duci ſatisfactum fuerit de promiſſis, prout ſuperiùs eſt expreſſum.

UT autem univerſa ſupradicta inviolabiliter obſerventur, nos Sigillum noſtrum, unà cum Sigillis Fidejuſſorum prædictorum, præſentibus Litteris appoſuimus. Actum & datum in craſtino Beati Andreæ Apoſtoli, anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo octavo. 1238.

WALTERUS Bertautius, Mechliniæ Dominus, anno 1231. Franciſcanorum Monaſterium inchoavit: ubi & anno 1243. moriens ſepeliri voluit, cum Uxore Margarita Cononis Britanniæ Comitis filia. Bertautiorum ſeu Bertoldorum Stemma vide inferiùs in Chronico Belgico ad annum 1128.

CAPUT XCIX.

BALDUINUS *heres Imperii Conſtantinopolitani, & Comes Namurcenſis, Conſtantinopolim cogitans, CLX. bonaria ſilvæ vendit Monachis Grandi-pratenſibus, anno* 1239.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. BALDUINUS heres Imperii Romaniæ, & Comes Namucenſis, omnibus hoc Scriptum inſpecturis æternam in Domino ſalutem.

QUONIAM humanæ conditionis inconſtantia hoc ſibi retinet, ut mentibus hominum de die in diem ſubrepens oblivio frequentiùs invaleſcat; ad ejus remedium proviſum eſt, ut ea quæ ſolemniter & bonâ fide geſta ſunt, in perpetuum durabilia permaneant, Scripto commendentur memoriali.

INDE eſt, quòd ad fidelem univerſitatem dignum duximus pervenire, quòd nos Conſtantinopolim, pro negotio Crucis & ſanctæ Eccleſiæ, de præcepto Domini Papæ, profecturi, Domui de Grandi-prato, Ciſtertienſis Ordinis, Leodienſis Diœceſis (cujus Fundator piæ recordationis exſtitit Philippus, Frater noſter, quondam Comes Namucenſis) vendidimus bene ac legitimè centum & ſexaginta nemoris, cum fundo ſuo, bonaria, quod nemus vulgò dicitur *Ietefol*, cujus pars eſt Greecerum juxta Warex in terra Namucenſi;

IDEM nemus cum fundo ſuo in allodium liberè & abſolutè, pro remedio animæ noſtræ & Prædeceſſorum noſtrorum, in dictam Domum transferentes, ut ejuſdem Domus paupertatem in aliquo ſublevaremus; maximè cùm nos & noſtros ipſi Domui profiteamur eſſe obligatos: promittentes quod nos eidem Domui ſuper dicto nemore garandiam præſtabimus, & eamdem Domum contra omnes defendemus.

HOC autem de conſenſu Illuſtris Domini Comitis & Serenæ Comitiſſæ Flandriæ & Hanoniæ, factum eſt, de quibus movet Comitatus Namucenſis.

ET ut ea quæ ſupra ſcripta ſunt, à nobis & Succeſſoribus noſtris in perpetuum inviolata conſer-

Digitized by Google

conſerventur, præſentis ſcripti Paginam ſigilli noſtri appenſione duximus roborandam; omni juris ſubſidio tam expreſſo quàm exprimendo, pro nobis & noſtris Succeſſoribus, in hac parte tamquam Comes Namucenſis renuntiantes.

ACTUM anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo nono, XIV. Kalendas Maii. 1239.

BALDUINUS II. Imperator Conſtantinopolitanus anno 1237. ſecundò venit in Franciam ac Belgium, & biennio circiter hic ſubſtitit. Anno 1239. Conſtantinopolim reverſus, res Imperii Orientalis fortiter adminiſtravit: ſed anno 1260. captâ à Græcis Conſtantinopoli (juxta Panuinii calculum) in Galliam rediit, ubi & circa annum 1279. obiit. Uxorem habuit Balduinus MARTHAM, Joannis de Brenna, Regis Hieroſolymitani, filiam.

Variis demum bellis pro Comitatu Namurcenſi exortis, idem Balduinus, conſentiente Philippo filio ſuo, & hortante S. Ludovico Galliæ Rege, dictum Comitatum Guidoni Flandriæ Comiti anno 1262. vendidit. Et ad controverſiam omnem ſopiendam, Guido Iſabellam, Henrici Blondi Comitis Luxeburgenſis filiam, Henricus Blondi filius Beatricem, Balduini Avennii, Domini Bellimontis filiam. Joannes Avennius Hannoniæ Comes Philippam, Blondi ejuſdem filiam, ſibi matrimoniis junxerunt.

CAPUT C.

Teſtamentum MACHTILDIS, *Comitiſſæ Bolonienſis (quæ Alfonſum Portugalenſem maritum habuit) anno* 1241. *ſcriptum.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen. Ego MACHTILDIS, Comitiſſa Boloniæ, volens ordinare de bonis meis Teſtamentum, ſive per quamcumque meam ultimam voluntatem diſponere, ſtatuo de bonis meis in hunc modum.

INPRIMIS do & lego cariſſimo marito meo ALFONSO, filio Illuſtris Regis Portugaliæ, Comiti ſcilicet Boloniæ, viginti millia librarum Pariſienſium, ſolvendarum eidem, vel ejus mandato, per quinque annos, à die mei obitûs computandos, videlicet quolibet anno quattuor millia librarum Pariſienſium, per quattuor terminos inferiùs annotatos, uſque ad præfatam ſolutionem totius ſummæ prædictæ.

DONO etiam ei & lego omne jus, & omnem actionem, & totam partem, quæcumque mihi competit aut competere poterit ullo modo in quattuor millibus librarum Pariſienſium, quæ dicto Comiti & mihi debentur, ratione cujuſdam compoſitionis factæ inter ipſum & Comitem & Comitiſſam Flandrenſem.

ET promiſi, & adhuc promitto Comiti Bolonienſi, marito meo prædicto, quod iſtud donum & legatum in perpetuum obſervabo, nec illud in aliquo revocabo in perpetuum ullo modo.

ET quantum ad donum & legatum prædictum, ipſum Comitem maritum meum, & Reverendum Patrem Robertum Epiſcopum Beluacenſem, & cariſſimum conſanguineum meum Dominum MATTHÆUM de Tria conſtituo Executores meos.

VOLO etiam & ſtatuo, quòd ſupradicta omnia & quodlibet de prædictis, ita firma & ſtabilia perſeverent, quod per aliquod teſtamentum meum vel per aliquam voluntatem meam, quæ huc uſque fecerim vel faciam in futurum, in ſcriptis vel ſine ſcriptis, nullatenùs revocentur.....

OMNIA autem ſupradicta & ſingula promiſi, & promitto me firmiter ſervaturam, & contra in aliquo non venturam in poſterum......

GUALTERUS de Caſtellione, & ego JOANNA ejus uxor, quorum ſigilla inferiùs ſunt appenſa, approbamus, volumus & concedimus, & promiſimus & promittimus Comiti Boloniæ ſupradicto, quòd contrà prædicta vel aliquod prædictorum nullo umquam tempore veniemus.....

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo, menſe Martio. 1241.

CA-

VAſconcellus in Hiſtoria Regum Luſitaniæ, Quercetanus in Hiſtoria Caſtillionæa, & alii Rerum Gallicarum Scriptores de his rebus fuſè tractant. Ceterùm Machtildis fuit filia Idæ Comitiſſæ & heredis Bolonienſis, & Reinaldi Comitis Dom Martinenſis.

Mathildis ipſa quoque Bolonienſis, Dom-Martinenſis & Mortanienſis Comitiſſa & heres, duos habuit Maritos, Philippum Clari-montis Comitem Philippi Francorum Regis filium, & Alphonſum Portugalenſem, qui demum Rex Portugalliæ obiit.

Stemma Comitum Bolonienſium in Picardia vide latiùs exhibitum in Chronico Belgico ad annum 1030.

Alphonſus verò memoratus Portugalliæ Rex ordine III. fuit filius Alphonſi II. & in eodem regno ſucceſſit anno 1248. poſt obitum Sancii fratris ſui Primo-geniti. Uxorem ſuam Mathildem poſtmodùm repudiavit, duxitque Beatricem filiam naturalem Alphonſi Caſtellæ Regis; quapropter ab Alexandro IV. & Gregorio X. Pontificibus fuit excommunicatus, ejuſque Regnum interdicto notatum. Demum poſt varias viciſſitudines vivere deſiit anno 1279.

CAPUT CI.

Hugo *Caſtellanus Gandenſis, & Uxor ejus* Maria, *anno* 1243. *ad uſum Eccleſiæ Antverpienſis, ſuos ſervilis conditionis in VVaſia homines manumittunt, ſub annuo cenſu capitali.*

EGo (1) Hugo Caſtellanus Gandenſis, & Maria uxor mea, notum facimus univerſis Litteras has viſuris, quòd nos ad Eccleſiam S. Mariæ in Antwerpia perſonaliter accedentes, divinæ pietatis intuitu, ac in remiſſionem peccatorum noſtrorum, per ſententiam hominum noſtrorum, & cum debita ſolemnitate, ad uſum ejuſdem Eccleſiæ, perpetuò manumiſimus homines noſtros de Waſia, ſervili conditione nobis addictos (quorum nomina ſunt inferiùs adnotata) cum omni poſteritate ipſorum, tam præſenti quàm futura, abſolventes eos ab omni ſervili conditione, quâ nobis tenebantur adſtricti.

Manumissi autem ſinguli, in præſentia noſtra, obtulerunt ſemetipſos dictæ Eccleſiæ, cum omni poſteritate ſua, ad duos denarios Flandrenſes ſolvendos annuatim in Aſſumptione B. Mariæ, nomine cenſûs capitalis; & quando nubunt ſex denarios Flandrenſes, duodecim verò quando moriuntur. Teſtes,

Dominus Joannes de Gandavo, Miles,
Sigerus Frater noſter,
Colinus de Varendonc,
Ægidius Bhuc,
Balduinus de Spoiden,
Sigerus de Roeden, Homines noſtri,
Joannes Egulphi,
Joannes de Ordren,
Folpertus Cantor,
Nicolaus de Molendino,
Godeſcalcus Canonicus, Sacerdotes,
Magiſtri, Henricus Noze,
Nicolaus Canonicus Diaconus,
Henricus de Bella,
Nicolaus Romanus, Canonicus Subdiaconus, & quàm plures alii, tam Clerici quàm Laïci,

In teſtimonium præmiſſorum contulimus Litteras noſtras tam Eccleſiæ quàm manumiſſis ſupradictis, appenſione Sigilli noſtri roboratas.

Actum Antwerpiæ in Eccleſia B. Mariæ, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo tertio, IV. Kal. Junii. 1243.

Nomina Manumiſſorum ſunt hæc.

In Melsele Willelmus, Joannes, Theodericus, Eliſabeth de Driſche, fratres & ſoror. Walterus Calewart de Beke. Helewigus, Gertrudis, Margareta, ſorores ejus. Magtildis filia Helewigis. Filii ſororis Calewart, Willilmus, Ghiſelbertus, Liſana. Helewigus de Driſce: filii ejus Rodulphus, Sigerus, Joannes, Gertrudis, Adaliſia. Arnoldus Sceve, Magtildis ſoror ejus, Sigerus de Rode, Margareta: filii filiæ Margaretæ Soeiman, Henricus, Ebin & ſoror eorum. Onulphus, Margareta, Helewigis, Clementia, ſorores. Sigerus Margaretæ filius. Maria, Magtildis, filiæ Margaretæ, Gertrudis, Beatrix, filiæ Hamers.

Et in Suindrecht Willelmus, Michaël, Sigerus de Molendino, Eliana eorum ſoror, Sigerus, Henricus, Balduinus, filii Geilæ

Caſtellani Gandenſes.

(1) Hugo Caſtellanus Gandenſis 1250. vendidit Bornhem Margaritæ Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſæ, conſentiente Maria Uxore, ut conſtat ex Litteris Officialis Cameracenſis illo anno datis.

Idem Hugo patrem habuit Hugonem Caſtellanum Gandenſem, qui fratrem habuit Villanum, Dominum de S. Jans-ſteen in Waſia, quod hodie poſſident Villani cum Jure Patronatûs Eccleſiæ in Aſſenede.

Ab eo ſtirpem ſuam trahit Gandavia Villanorum Familia, quæ Comitatum Iſegemii, aliaque prædia plurima etiamnum in Flandria poſſidet, vulgò *Villain dict de Gand*.

Idem Hugo Uxorem duxit Mariam, filiam Euſtachii de Hannonia, Domini de Rodio, & ex ea unicam filiam ſuſtulit Mariam, Caſtellaniæ Gandenſis heredem, Gerardo Domino de Sottegem nuptam.

Gerardi Sottegemii & Mariæ Gandaviæ filius Hugo, Caſtellanus Gandenſis, & Dominus de Sottegem, filiam heredem reliquit Isabellam, quæ nupſit Hugoni Domino de Antoin prope Tornacum.

Hugonis Antoniani & Iſabellæ Sottegemiæ filia & heres Isabella, Caſtellana Gandenſis, Domina de Antoin & Sottegem, primùm nupſit Henrico à Lovanio, pòſt Alfonſo de la Cerda, ex Regum Caſtellæ & Legionis Familia oriundo; ſed ex neutro prolem genuit. Tertiò nupſit Joanni de Melun: quæ Familia, præter Principatum de Eſpinoy, hodieque Caſtellaniam Gandenſem poſſidet.

Iſabellæ hujus Epitaphium hodieque legitur in Antonienſi Canonicorum Baſilica; quod Latinè ex Gallico redditum, ſic ſonat:

Hic ſita eſt Isabella *Domina de Antoin, Eſpinoy, Sottenghien, & Caſtellana Gandenſis, olim Uxor Henrici de Lovanio, pòſt Alfonſi de Hiſpania, ac demum Domini Joannis Vice-Comitis de Melun, Camerarii Franciæ, Domini de Blangis: quæ Domina obiit in Feſto S. Nicolai anno* 1354.

Stemma de Sotteghem, Antoin, Eſpinoy, extat apud Butkens in Libro Familiæ de Linden pag. 132.

De aliis Formulis manumiſſionis vide ſupra hujus lib. 1. cap. 62; item infra lib. 1. Donat. Belgicar. ad an. 1228.

Similes formulas manumiſſionis factæ Lovanii ad Altare S. Petri vidi 1627. in Archivis ejuſdem Eccleſiæ coram Præpoſito &c. Similis formula extat Aureliani in muro Templi Cathedralis.

Digitized by Google

læ de Scotſele, Margareta ejuſdem filia, Walterus de Piro, Bernart, Arnoldus fratres.

IN CRUDBEKE, Amelbergis, & ipſius filii. IN VRASENEN Adeliſa cum ſua poſteritate, Balduinus, Gerlindus filius Margaretæ, Helewidis, Geila, ſorores ejus. Adaliſa Gocelini Scevels filia: Helewigis ultra Acker, Henricus & Balduinus.

ISTI à Caſtellano Gandenſi manumiſſi ſe obtulerunt Eccleſiæ B. Mariæ in Antwerpia, Sigerus Wade, Balduinus, Willelmus, Fratres filii ſororum ejus.

CAPUT CII.

HENRICUS IV. *Dux Limburgenſis, ejuſque Uxor* CUNIGARDIS, *Comitiſſa Montenſis ſeu Bergenſis ad Rhenum, Beneficium conferunt Monialibus Ordinis Ciſtercienſis, Leodii in Roberti-monte, anno* 1244.

HENRICUS Dux de Lemburg, Comes de Monte, & (1) KUNIGARDIS Duciſſa & Comitiſſa ibidem, præſentium inſpectoribus notum facimus, quod Sororibus de Roberti-monte, pro noſtrarum & Succeſſorum noſtrorum remediis animarum, quolibet anno, dum glandes in noſtris nemoribus creverunt, quinquaginta porcos..... Datum anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quarto, 1244
Dominicâ poſt Matthæi Apoſtoli.

(1) CUNIGARDIS filia & heres Adolfi Comitis Montenſis ſeu Bergenſis ad Rhenum, maritum habuit Henricum V. Ducem Limburgenſem ac Comitem Luxeburgenſem: de quo ſupra Lib. 1. horum Diplom. Belgic. cap. 77. & 96. egimus.

De Abbatia Roberti-montana vide item ſupra Lib. 2. Cap. 81.

CAPUT CIII.

HENRICUS, *Bredæ Dominus, Jus Patronatûs & Altaria Eccleſiarum de Schoten & Merxem Canonicis Antverpienſibus anno* 1267. *donat;* NICOLAO *Epiſcopo Cameracenſi probante.*

NICOLAUS Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus dilectis in Chriſto filiis, Capitulo Eccleſiæ Beatæ Mariæ in Antwerpia, ſalutem in Domino.

EX parte ſiquidem veſtra fuit propoſitum coram nobis, quod Nobilis vir HENRICUS, Dominus de Breda, jus patronatûs & perſonatûs, ſive Altaria Eccleſiarum de (1) *Scoten* & de *Mercſem*, cum pertinentiis ſuis, liberaliter donavit vobis, prout ad ipſum ſpectare noſcebantur ab antiquo; Litteras ſuas patentes vobis ſuper hoc concedendo, quarum tenor talis eſt:

UNIVERSIS præſentes Litteras viſuris HENRICUS, Dominus de Breda, ſalutem & noſcere veritatem. Noverit univerſitas veſtra, quod ego intuitu Dei, & ob reverentiam & honorem glorioſæ Virginis Mariæ, necnon & remedium animæ meæ, & Progenitorum meorum, jus patronatûs & perſonatûs, ſive Altaria Eccleſiarum de Scoten & de Mercſem, cum omni jure & pertinentiis ſuis, prout dictæ Eccleſiæ ad me ſpectare noſcuntur, viris venerabilibus, Capitulo Eccleſiæ Beatæ Mariæ in Antwerpia, confero liberaliter & aſſigno: ſalvo per omnia in dictis locis meo dominio temporali.

IN cujus rei teſtimonium Sigillum meum, unà cum Sigillis virorum Nobilium, Domini WALTERI dicti BERTHAUT, Domini de Machlinia, & Domini Raſonis, Domini de Lidekerka, præſentibus eſt appenſum.

INTERFUERUNT autem his Viri Nobiles, Dominus Walterus Berthaut, Dominus Raſo, prædicti, Dominus Ægidius Berthaut, nec non & Dominus Henricus de Bouterſem, Dominus Goſcelinus Boc, & Arnoldus de Lira, Milites, Godeſcalcus de Berbelghem, Nicolaus de Stene, & alii quàm plures.

ACTUM & datum Sabbato ante *Lætare Jeruſalem*, anno Domini milleſimo ducenteſimo 1267.
ſexageſimo ſeptimo.

NOS itaque devotis tam veſtris quàm dicti Nobilis precibus inclinati, perpendentes etiam pium & ſalubrem ipſius affectum; id quòd per eum circa prædictas Eccleſias factum eſt, ratum & gratum habentes, eaſdem vobis Eccleſias cum pertinentiis ſuis, auctoritate ordinariâ confirmamus.

PRÆ-

(1) SCHOTEN, nunc Schooten, & Mercſem ſeu Merxem, ſunt vici Antverpiæ vicini. BREDA Oppidum eſt Brabantiæ, ad gentem Naſſaviam pertinens, in quo ſedem habet Collegium X. Canonicorum, præter XI. ſupernumerarium Canonicum, qui poſtea ceteris acceſſit. De nupera obſidione & expugnatione Bredana exſtat elegans Commentarius Cognati & Civis noſtri, R. P. Hermanni Hugonis, ex Societate Jeſu, qui Ambroſio Spinolæ, Marchioni Barbaciæ, à ſacris eſt confeſſionibus.

Digitized by Google

Præterea quia, ſicut intelleximus, reditus Præbendarum Eccleſiæ veſtræ tenues ſunt & exiles, propter ſectionem Præbendarum factam ibidem; vobis indulgemus, ut fructus & proventus, quos Perſonæ dictarum Eccleſiarum ratione Perſonatûs hactenùs percipere conſueverunt, convertere poſſitis in uſus veſtros, ad quotidianas diſtributiones: ut eò ferventiùs & ampliùs Domino ſerviatis.

Salva tamen Capellanis, qui pro tempore fuerint in iiſdem Eccleſiis, inſtituendi... legitimâ & competenti fructuum portione.

In cujus rei teſtimonium præſentibus Litteris Sigillum noſtrum duximus apponendum. Da-
tum anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexa- 1268.
geſimo octavo, feriâ quartâ pòſt *Invocavit me.*

CAPUT CIV.

Robertus *Arteſiæ Comes ſecundus, Roberti I. Filius, poſſeſſiones Monaſterii Alciacenſis Benedictinorum in Artheſia anno* 1269. *in protectionem ſuſcipit, tamquam Advocatus illius loci.*

Robertus Comes Atrebatenſis univerſis..... Fidelium Anteceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, pioque in Chriſto affectu deſiderantes, Eccleſias in noſtro Comitatu & Dominio fundatas, maximè eas, quæ ſub noſtræ Advocationis, nullo medio, protectione exiſtunt, perpetuâ protectione muniri, & plenâ libertate gaudere, ne in poſterum malignorum verſutia ſuæ malignitatis arma, armis fidei & juſtitiæ rejectis, levare poſſit aliquatenùs in eaſdem;

Juſtis petitionibus Venerabilis Patris, fidelis noſtri, Guilielmi, permiſſione Divinâ, Eccleſiæ S. Silvini (1) Alciacenſis juxta Heſdinium Abbatis, totiuſque Conventûs ejuſdem loci, propenſiùs inclinati, ob remedium animæ meæ, & cariſſimi Genitoris noſtri Roberti, quondam Comitis Atrebatenſis Illuſtris, & omnium Anteceſſorum noſtrorum;

Ea omnia, quæ tempore præfato piâ devotione ſibi collata fuerunt, & quæ acquiſita uſque in hodiernum diem, vel poſtea, de licentia noſtra, vel mandato noſtro, ſeu per Litteras noſtras acquiſita erunt, tamquam defenſor & Advocatus eorumdem, & bonorum ſuorum, ubicumque exiſtant, ipſorum exigentibus meritis & precibus, confirmamus eiſdem & noſtrâ auctoritate, à Nobis, heredibus & Succeſſoribus noſtris obſervari volumus illæſa Eccleſiæ, ac inconvulſa.

Ne autem præſcriptâ ſubditorum noſtrorum negligentiâ ſeu tergiverſatione minimè obſerventur, diſtrictè præcipimus, & in mandato damus Balivis, Præpoſitis & aliis noſtris in terra noſtra quibuſcumque ſervientibus, qui pro tempore erunt, noſtris ſeu heredum noſtrorum aut Succeſſorum noſtrorum temporibus, ut cum ab Abbate & Conventu prædictis, vel Succeſſoribus eorum, qui in ipſa S. Silvini Eccleſia Domino famulabuntur, fuerint requiſiti, omni dilatione poſtpoſitâ, omnia prædicta tamquam noſtra propria ſtudeant, rigore juſtitiæ, obſervare, & à perturbatoribus, ſi qui fuerint, perſonarum & rerum omnium, defendere, & ſub protectione noſtra & Succeſſorum noſtrorum tuitione, ſub fideli, in quo nobis tenentur vel tenebuntur officio, fideliter conſulere & tueri.

Actum Pariſius anno Domini milleſimo du- 1269.
centeſimo ſexageſimo nono, menſe Martio.

Alciacum eſt inſignis Benedictinorum Abbatia apud Arteſios, haut procul ab Heſdinio Oppido, vulgò *Au-chy-les-Moines.* Alciacum porrò prædium, cum Villa Sithiu, Adroaldus Vir illuſtris, prole carens (de quo vide Cod. Donat. piarum cap. 3.) S. Bertino circa annum 654. tradidit, præſente S. Audomaro Teruanenſis Urbis Epiſcopo. Cumque Bertinus cœpiſſet Domum orationis apud Alciacum inſtituere, Adalsquarius Vir Nobilis, & ejus conjux Aneglia Baſilicam Alciaci in honorem Beatæ Mariæ & S. Petri Apoſtoli circa annum 680. conſtruxerunt.

Ibidem eorum filia Sicchedis, depoſitâ ſæculari veſte, Deo dicata, nonnullis ſacratis Virginibus præfuit, ante Adventum S. Silvini Epiſcopi, cujus defuncti tumulum Sicchedis memorata auro & gemmis cælavit variis. Danis poſtea in Galliam irruentibus, venerabiles S. Silvini Reliquiæ ad Sithiu Cœnobium ſunt tranſlatæ.

Exinde Engelramus Comes Heſdinienſis Eccleſiam Alciacenſem, à Barbaris deſtructam, anno 1072. inſtauravit, eſtque ibidem ſepultus. Anno 1072. Heribertus Abbas Sithienſis primum in Alciaco Abbatem conſtituit Suelgerum Monachum Sithienſem, vivente Drogone Morinenſi Epiſcopo. Suelgero Geruinus, Geruino Norbertus, Norberto Odo, Odoni Simon, & ſic alii ex ordine, omnes Monachi Sithienſes, ſucceſſerunt.

Anno 1079. Engelramus Comes confirmavit & ratificavit Abbati, ac Monachis S. Silvini Alciacenſis, omnes donationes à ſe factas, approbante Huberto Morinorum Epiſcopo. Paſchalis II. Papa, per Bullam, cujus tale eſt initium, *Ad hoc nos diſponente Domino &c.* Abbatis ſubrogationem ſeu electionem in Monaſterio S. Silvini, juxta præteriti temporis morem, in diſpoſitione Abbatis S. Bertini relinquendam decrevit.

Calixtus II. Papa anno 1123. Eugenius III. Alexander III. Clemens III. Cæleſtinus III. Innocentius III. Honorius III. & Gregorius IX idem poſtea ſtatuerunt. Innocentii III. Reſcriptum exſtat lib. 5. Decretalium.

Cæterùm Monaſterii Alciacenſis Advocatus à primis initiis fuit Comes Flandriæ; ut liquet ex Balduini, cognomento Securis, Flandrorum Comitis Diplomate, anno 1112. Audomaropoli dato.

Notum facio, quòd ipsâ die, quâ Gualtero terram ſuam reddidimus, Abbatiam S. Silvini, quæ apud Alciacum in honore Dei fundata eſt, tamquam unam de Abbatiis terræ noſtræ, in propria Advocatia omninò retinuimus. Unde ipſe Walterus, tactis ſacroſanctis Reliquiis, in præſentia noſtra juravit, quòd quidquid Avunculus ſuus Engelramnus Eccleſiæ ſuæ Alciacenſi contulit, & quidquid eâdem die, quâ ipſe terram ſuam à nobis ſuſcepit, prædicta Eccleſia poſſedit, quietè poſſidere permitteret.

Flandriæ Comitibus in dicta Advocatia Comites Arteſiæ ſucceſſerunt: ut patet ex Roberti II. Arteſiæ Comitis Diplomate anno 1269. jam recitato.

Digitized by Google

CAPUT CV.

Controverſiam inter Canonicos S. Albani & Scabinos Namurcenſes, de juriſdictione motam, GUIDO *Comes Flandriæ & Marchio Namurcenſis componit anno* 1270.

NOS GUIDO Comes Flandriæ, & Marchio Namucenſis, notum facimus univerſis, quod cùm diſcordia verteretur inter dilectos noſtros, Præpoſitum, Decanum & Capitulum Eccleſiæ B. Albani Namucenſis, ipſius Eccleſiæ Villicum, Scabinos ſeu Judicatores ex una parte, ac Majorem Villicum, & Scabinos Villæ Namucenſis ex altera,

SUPER eo quòd dicti Major & Scabini Namucenſes dicebant ad ipſos debere accedere Scabinos ſeu Judicatores Eccleſiæ prædictæ, pro conſilio habendo ſuper ſuis ſententiis proferendis; & quia ipſe Major & Scabini Namucenſes prædicti de ſententiis à prædictis Scabinis ſeu Judicatoribus Eccleſiæ S. Albani prædicti prolatis poſſent cognoſcere, & eaſdem ſententias confirmare vel infirmare, ſi ad eos ſuper his fuerit appellatum, prædictis Præpoſito, Decano & Capitulo, Villico & Scabinis ſeu Judicatoribus præmiſſa negantibus & contrarium affirmantibus.

NOS auditis rationibus utriuſque partis, & inſpectis Privilegiis Eccleſiæ ſupradictæ, habito prudentum conſilio, de communi conſenſu dictarum partium, ſuper præmiſſis diffiniendo pronuntiavimus in hunc modum;

QUOD prædicti Scabini ſeu Judicatores Eccleſiæ Beati Albani, ſi conſilio indigeant ſuper ſuis ſententiis proferendis, non ad dictos Majorem & Scabinos Namucenſes, ſed ad Nos tamquam ad ſuperiorem Dominum ſuum ſæcularem, vel ad Baillivum noſtrum Namucenſem, ſi præſentes non fuerimus, venire debent pro conſilio obtinendo. Et ſi à ſententiis ipſorum Scabinorum ſeu Judicatorum Eccleſiæ Beati Albani appellandum fuerit ad Nos, vel ad Baillivum noſtrum prædictum, ſi præſentes non fuerimus, immediatè debeat appellari, ut ſententiæ, à quibus appellatum fuerit, per Nos vel Baillivum noſtrum, habentem à nobis ſpeciale mandatum, confirmentur & infirmentur, prout de jure fuerit faciendum.

DATUM in Caſtro Namucenſi, anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo, ſe- 1270.
cundâ feriâ poſt Cineres.

CAPUT

STEMMA COMITUM NAMURCENSIUM.

GUIDONIS, ejuſque Conjugis prioris Mathildis Epitaphia in Flinenſi Virginum Cœnobio, Ordinis Ciſtercienſis, prope Duacum hodieque exſtant: quæ ex Gallico Latinè reddita ſic ſonant:

Hic ſitus eſt Illuſtris & Nobilis Princeps, GUIDO *Comes Flandriæ, Fundator hujus loci: qui obiit captivus Compendii, menſe Martio anno* 1304. *& fuit allatus in hunc locum anno* 1305.

Hic ſita eſt Nobilis & Virtuoſa Domina MATHILDIS, *Comitiſſa Flandriæ, Domina Bethuniæ & Teneramondæ, Uxor Illuſtriſſimi Principis Guidonis, Comitis Flandriæ, Fundatoris hujus Eccleſiæ: quæ obiit anno....* *

* Meierus eam aſſerit obiiſſe anno 1259.

Altera Guidonis Uxor ISABELLA Luxeburgica, anno 1298. die 25. Septembris deceſſit, Petegemii juxta Aldenardam ſepulta, in Monaſterio Clariſſarum à ſe condito, cum hoc Epitaphio:

Additio.

Hic ISABELLA *jacet, Guidonis altera Conjux,*
Heres Namurci, Luceburgique propago.
Obiit anno MCC. XCVIII. 25. Septembris.

Ceterùm Guido Flandris 26. annis, Namurcenſibus 34. annis præfuit, hoc eſt, uſque ad annum 1297. quo Comitatum Namurcenſem JOANNI filio ſuo ex Iſabella primogenito ceſſit: ideoque in Epitaphio non vocatur Comes Namurcenſis.

JOANNES porrò Comes Namurcenſis duas habuit Conjuges; quarum prior Margarita, Roberti à Francia, Comitis Claromontani filia, anno 1308. obiit: altera Maria Arteſienſis diu marito ſuperſtes fuit. Joannes Pariſiis anno 1330. die Veneris ante Feſtum Purificationis vivere deſiit, ſepultus ibidem in Templo Franciſcanorum; ubi ante novi Templi exſtructionem, Epitaphium olim habuit quod ſequitur:

Additio.

Cy giſt hault Prince & de bonne memoire Monſieur Jehan Conte de Namur, que fu filz aiſné de bon Guy Conte de Flandres, & de Iſabelle fille du Conte de Luxemborch, qui trepaſſa de ce ſiecle l'an de graci 1330. *le vendredy devant le Chandeleuſe, & fut miz en terre le quart jour de Feburier.*

JOANNI ſucceſſit filius primogenitus JOANNES II. illo nomine Comes Namurcenſis: quod notat Cronendalius contra Meierum. Cum fratre ſuo Guidone in Terra Sancta, & cum eodem, alteroque fratre ſuo Philippo in Pruſſia militavit. Inde rediens, in Germania anno 1335. deceſſit, ibidem humatus, quinto Principatûs ſui anno.

JOANNI II ſucceſſit GUIDO II. frater, qui ſimiliter cœlebs obiit anno 1336. die 12. Martii, in Saleſinienſi Virginum Cœnobio prope Namurcum conditus. Guidonis Principatum excepit Philippus III. Comes Namurcenſis: de quo infra agemus.

Digitized by Google

CAPUT CVI.

JOANNES I. *Brabantiæ Dux, ejuſque frater* GODEFRIDUS, *Arſchoti & Virſonii Dominus, anno* 1283. *Contractum ineunt cum* JOANNE *Riviræ Domino, ſuper diviſione jurium in Territorio Arſchotano.*

JOANNES Dei gratiâ Lotharingiæ, & Brabantiæ Dux, & GODEFRIDUS ejus Frater, Dominus de (1) Arſchot & de (2) Virſon, univerſis has Litteras viſuris & audituris ſalutem in omnium Salvatore.

PETIVIT à nobis dilectus fidelis noſter, JOANNES dictus de (3) RIVIRA, jus ſuum ſuper univerſis bonis & ſingulis, quæ tenens eſt & poſſidens infrà allodium de Arſchot, à jure noſtro ibidem dividi & diſtingui.

ET quoniam ſuper ipſo jure, inter nos & ipſum Joannem, aliquando diſſenſio exſtiterit, volentes eidem gratiam facere ſpecialem, & ut eò ampliùs ad noſtrum ſe promptiorem præbeat obſequium, per dilectos & fideles noſtros, Henricum de Lovanio, Dominum de (4) Herſtallio, conſanguineum noſtrum cariſſimum, Walterum Volckart, Milites, Joannem de Huldeberge Clericum, terræ Brabantiæ redituum Receptorem, Ægidium dictum Zuane, Villicum Thenenſem, Scabinos & ſeniores villarum de Arſchot, de Berthingeem & de Langdorp, dictum jus à jure noſtro diſtingui fecimus & ſeparari.

Berthem.

ITA quod univerſos articulos & ſingulos, in hac Charta ſubnotatos, eidem Joanni recognoſcimus eſſe veros. In primis ſiquidem recognoſcimus ipſum Joannem fore oriundum de Comitibus quondam de Arſchot, ac (5) de Fratre Majore.

ITEM ſi quiſquam ſuorum manſionariorum, commorans infra libertatem de Arſchot, in Berthingeem, in Langdorp, in Weerde, in Teſtelt, in Ghielrode, in Rillaer, in Meſſelbroeck, & in Utheem, infra libertatem de Arſchot ab aliquo conveniatur ſeu arreſtetur, poterit ipſe Joannes ſuper hoc Scabinos de Arſchot monere, abſque noſtra vel alicujus alterius præſtatione.

Beerthem. Langdorp Sint-Jooris-weert. Theſtelt. Rillaer. Miſſelbroeck.

ET poſitis petitione & reſponſione inter partes, ſi Scabini ſuper hoc non fuerint ſatis inſtructi, Caput ſuum ſuper hoc petendo, dictus Joannes ipſos Scabinos ad Caput ſuum ducere tenetur: & cùm redierint, ſententiam, ab ipſis Scabinis ſuper hoc prolatam, facere teneri, & emendam exinde levare ſolus.

ITEM ſi Scabini in placito, coram ipſo tractato, ab aliquo contradicantur, hoc ipſe Joannes judicare tenetur, & emendam exinde provenientem ſolus levare, uſque ad quadraginta quinque ſolidos.....

ITEM recognoſcimus piſcariam in Themera ſuam eſſe, de Werffoudre, ubi piſcaria Domini de Rotſelare finitur, uſque ad ſilvam quæ dicitur *Kelveren-boſgelken*, quam Arnoldus de Staden tenens eſt. Item recognoſcimus venationem, piſcationem, & aucupium ſeu avium captio-

Demer.

AUtographum hujus Diplomatis adſervatur Lovanii à Canonicis S. Petri in Capella Familiæ de Rivira: cui appenſa vidimus ſigilla quatuor majora, Equitem armatum exprimentia, videlicet Joannis I. Brabantiæ Ducis, ejuſque fratris Godefridi Virſonii, Henrici de Lovanio, & Walteri de Ligne, cum duobus minoribus ſigillis, Walteri de Volcart & Iwani de Weldart. Tria priora ſigilla Leonem Brabantinum in clypeo repræſentant, quartum verò habet ſcutum cum barra, ut loquuntur, ſeu linea ab alto interſecante. Quod hodieque proprium eſt inſigne Familiæ de LIGNE, apud Belgas nunc potentiſſimæ; utpote quæ Ducatum Arſchotanum, Principatus de Arenberghe, Chimay & Barbanzon, Marchionatum de Roubaix, Comitatus de Beaumont, Aigremont & Seneghem, Baronias de Aveſnes, Heverle, Bierbeke, Quievraing, aliaque prædia ampliſſima hodie poſſidet.

(1) ARSCHOT Oppidum Brabantiæ ad Demeram fluvium, tertio lapide à Lovanio: quod olim Comites, paulò infrà à me memorandos, habuit; nunc Ducali titulo gaudet, quo Philippum Croyum, Carolus V. Imperator decoravit.

(2) VIRSON Oppidum in Biturigibus, *au pays de Berry*, quod Godefridus Henrici III. Brabantiæ Ducis filius, Joannis I. frater poſſedit ex parte uxoris: ut Dinterus, Divæus, Haræus & alii rerum Brabantinarum Scriptores fusè narrant.

(3) RIVIRA Flandris *Reviren*, Gallis *Riviere*, vicus Brabantiæ, quem ſuis cum appendicibus hodieque poſſidet Henricus Comes Riviræ à Ferdinando II. Imperatore creatus Comes de Heer in agro Leodicenſi prope Trudonopolim, ex vetuſtis Comitibus Arſchotanis oriundus.

(4) HARSTALLIUM ſeu Heriſtallum, Baronia & feudum Brabantiæ, ad Moſam fl. primo lapide à Leodico, inſigne olim Palatium habuit, quod Ducibus ac Præfectis Auſtraſiæ, Carolo Magno, Ludovico Pio, aliiſque Principibus olim in deliciis fuit: hodie à Principe Arauſionenſi poſſidetur. Vide ſupra lib. 1. cap. 67.

(5) DE FRATRE MAJORE. Extat Affligemii Diploma, à Godefrido Barbato, Lotharingiæ inferioris Brabantiæque Duce, anno 1125. ſcriptum, in quo ſic loquitur. ARNULFUS Comes de Aderſchot, cum duobus filiis ſuis, GODEFRIDO & ARNULFO, in Curia mea Lovaniæ venit: & quidquid apud Buckenhoult habebat in terris, ſilvis, aquis & paſcuis, cum omni decima, ad opus Affligemenſis Eccleſiæ, in quo JOANNEM filium ſuum Monachum fecerat, liberaliter dedit. Teſtes fuerunt, Arnulfus de Grimbergis, Gerardus frater ejus, Vorwinus de Heverle, & Reinerus filius ejus, Sigerus de Wavera, Henricus de Bierbais, Henricus Loppoum, Henricus de Aſca, Euſtathius de Tieſch, Arnulfus de Rotſelare, Dapifer, Arnulfus de Fitorch, Franco Caſtellanus Bruxellenſis, Franco de Scluſa, & Alardus de Balterzem, nunc Bauterſem.

Cæterùm à Godefrido, Arnulfi Comitis Arſchotani Filio majore jam memorato, ut arbitror, originem ſeu ſtirpem traxit Joannes Riviræ Dominus ſupra laudatus, ejuſque poſteritas: quod quia hactenus latuit, viſum fuit paulò fuſiùs explicare.

Digitized by Google

captionem, Teutonicè *Vogelen*, ubique ſupra bona ſua eſſe ſuas. Eo ſalvo, quod cùm aliis noſtris hominibus, aucupium de jure habentibus, inhibuerimus, ne cum retibus anates capiant, noſtrum teneat mandatum in præmiſſis....

PRÆTEREA libertatem Opidi de Arſchot, quemadmodum conſcripta eſt, & Sigillis noſtrorum fidelium, videlicet Gerardi Domini de Rotſelare, Dapiferi Brabantiæ, atque Joannis de Arſchot, dicti de Pulchra Curia, Militum, nec non Joannis de Huldenberge, dicti noſtrorum redituum Receptoris, & Ægidii dicti Zuane, Villici Thenenſis, ſigillatam confirmamus & approbamus, ac in perpetuum ratam obſervare promittimus & inconvulſam.

ET ut hæc univerſa & ſingula, quemadmodum hìc conſcripta ſunt, diviſa & ordinata, à nobis & noſtris Succeſſoribus ſæpedicto Joanni & ſuis Succeſſoribus perpetuò & inviolabiliter inconvulſa teneantur, nos eidem præſentem Chartam Sigillis noſtris tradidimus communitam & ſigillatam. Ad majorem quoque omnium præmiſſorum evidentiam & ſecuritatem, rogavimus dilectos noſtros & fideles, Henricum de Lovanio, Dominum de Harſtallio, Conſanguineum noſtrum dilectum, Walterum Dominum de LIGNE, Walterum dictum Volkart, & Iwanum de Meldaert, Milites noſtros, ut huic Chartæ Sigilla ſua, unà cum Sigillis noſtris, apponant & appendant. Et nos

Henricus de Lovanio, Dominus de Herſtallio,

Walterus Dominus de LIGNE,

Walterus Volkart,

ET IWANUS de Meldaert, Milites prædicti, ad preces & inſtantiam dilectorum Dominorum noſtrorum prædictorum, Sigilla noſtra, unà cum eorum Sigillis, præſenti Scripto duximus appendenda, ad majorem evidentiam præ-
miſſorum. Datum anno Domini milleſimo du- 1283.
centeſimo octogeſimo tertio, in Nativitate B. Joannis Baptiſtæ.

CAPUT CVII.

ARNULPHUS DE LANDAST, *Dominus de Eynes prope Aldenardam, ejuſque Conjux* MATHILDIS, *Jus Patronatûs Eccleſiæ Collegiatæ Eynenſis, olim in Tornacenſi, nunc in Gandavenſi Diœceſi ſitæ, cedit Abbati Einhamenſi, anno* 1200.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego BALDUINUS Flandrenſis & Hanonienſis Comes, notum eſſe volo tam præſentibus quàm futuris, quòd ARNULPHUS de Landaſt. Dominus de Eynes, annuente uxore ſuâ MATHILDE, jus Patronatûs & poteſtatem conferendi Præbendas, & quidquid juris in Eccleſia de EYNES habebat, ab omni penitùs obligatione alienum, in manus meas ſpontè reſignavit.

Ego autem, Divinâ inſpirante clementiâ, & bonorum Virorum ſuper hoc habito conſilio, ad petitionem ipſius Arnulphi, illud idem, & totum quod mihi collatum erat, in poteſtatem & proprietatem Eccleſiæ de EIHAM integrè & plenariè tranſtuli & dedi. Et ut Divinum officium ibidem devotiùs agatur, quattuor Presbyteros, duos Diaconos, quorum unus Magiſter Scholarum erit, & unum Subdiaconum, ſecundùm voluntatem Abbatis, ibi volumus inſtitui.

UT autem hoc ratum permaneat & firmum, & ne morbo oblivionis veniat in dubium, Litteras iſtas ſcribi, & teſtimonio ſigilli mei feci communiri.

ACTUM eſt hoc præſente & conſentiente uxore MARIA,

Henrico Fratre meo,

Willermo Advocato de Betunia & Domino de Tenremonde,

Arnulpho de Aldenarde,

Raſone de Gavere,

Magiſtro Rogero Capellano meo,

Gerardo de Roden,

Euſtathio de le Mandre,

Ottone Balgere,

Willelmo & Waltero Notariis meis,

Roſino de Gant, & Gerardo Wamart, Officialibus meis, anno ab Incarnatione Domini
milleſimo ducenteſimo. 1200.

DATUM per manum Gerardi Brugenſis Præpoſiti, Cancellarii Flandriæ.

C A-

Digitized by Google

CAPUT CVIII.

Idem ARNULPHUS DE LANDAST *libertate donat aliquot ſervos & ancillas ſuas, anno* 1222.

EGO ARNULPHUS de Landaſt, Dominus de Eynes, notum facio omnibus præſentes Litteras inſpecturis, quod ego mancipatos meos & ancillas meas, quos habebam in villa de Eynes, emancipavi ſub hac conditione; quod ego habere debeo valentius caput, quod habebunt in morte ſua; caput illud quod habebunt in ſanitate ſua, ſicut ibunt ad forum & ad templum. Ita quod ſi diſcedant à villa, mei remaneant, ſicut priùs. Iſti ſunt quos emancipavi.....

HOC Scriptum feci de aſſenſu filiorum meorum, Gerardi & Arnulphi, qui mihi tamquam heredes ſuccedent, in præſentia Walteri, Dei gratiâ Tornacenſis Epiſcopi. Hoc cum factum fuit, præſentes fuerunt,

Perſona de Eynes Petrus, Ægidius, Canonici ejuſdem loci,
Berritus Capellanus,
Walterus Cuſtos,
Et Homines mei, Willelmus Block,
Euſtatius de Erleghem,
Oliverius Halba,
Berritus de Ponte & Henricus.

QUOD ut ratum ſit in perpetuum, præſens Scriptum feci Sigilli mei munimine roborari. Actum anno Domini milleſimo duceneſimo viceſimo ſecundo, menſe Decembri.

IN FLANDRIÆ Comitatu quatuor ſunt primariæ Baroniæ, Ciſoin, Eyne, Pamele & Boulaer; quæ *Viri Flandria*, vulgò *Bers de Flandres* nuncupantur. Eyna, ſeu Heyna, prope Aldenardam ſita, habet inſigne Preſbyterorum S. Eligii Collegium, à Gerardo de Landaſt, Milite, ejuſque conjuge Alborge, circa annum 1185. fundatum; quorum tumulus elatior ibidem hodieque ſpectatur.

Gerardi & Alborgæ filius fuit hic Arnulphus de Landaſt, qui & anno 1242. Diploma S. Martini Tornacenſis ſignavit. Viſiturque in ſigillo effigies equitis armati. Ex Mathilde conjuge liberos reliquit, Gerardum, Arnulphum & Aelidem.

Cæterum ex familia Landaſtenſi, vulgò *Landas*, prodierunt Domini de Landas & Warlaing prope Duacum, Barones de Eyne & Ciſoin prope Inſulas, Domini de Louvegnies prope Bavacum, & Domini de Chin prope Tornacum. Eſt autem LANDAS vicus cum arce, haut procul à Duaco ſitus, quem Philippus Pulcher Francorum Rex anno 1313. Baroniæ titulo decoravit.

CAPUT CIX.

Naldevici in Hollandia, à GUILIELMO *illius loci Domino, Collegium VI. Canonicorum, in honorem S. Adriani, inſtituitur, & à* GUIDONE *Ultrajectenſi Epiſcopo confirmatur anno* 1307.

UNIVERSIS præſentia viſuris vel audituri, Nos WILHELMUS de Naelwyck, Miles, verus Collator Eccleſiæ ibidem, ſalutem cum notitia veritatis.

CUM Eccleſia loci prænominati ad ſuſtentationem plurium competenter ſit dotata, Nos igitur, freti conſilio proborum atque diſcretorum, ad honorem Dei, ejuſdem quoque glorioſæ Genitricis, B. Adriani Patroni ibidem, atque Sanctorum omnium aliorum, pro ſalute animarum Parentum noſtrorum, omniumque benefactorum dictæ Eccleſiæ, vivorum ſeu mortuorum, omnes proventus dictæ Eccleſiæ vacantis ſex Sacerdotibus, regulam Canonicorum obſervantibus, ſub æquali participatione diſtribuendos, ad deſerviendum in perpetuum, in propria perſona, purè contulimus, propter Deum, ſub forma ſubſequenti.

QUILIBET ipſorum Sacerdotum in ſua ſeptimana ſummam Miſſam, cæteraſque Horas decenter regat ac devotè: reliquis verò diebus quivis aliorum, ſecundùm Decani ordinationem, ad Dei ſervitium ſit idoneus & paratus. Curatus verò ſupra ſuam propriam portionem, ſex libras Hollandiæ, pro officio Curæ ſibi deputato, recipiet annuatim; & ſi neceſſe fuerit, quilibet aliorum ad ſibi ſuccurrendum fideliter ſit paratus.

INSUPER quicumque Sacerdotum ad Matutinas, ad Miſſam, Veſperas, & ad Vigilias non venerit, duos denarios Hollandiæ ſolvet. Sed ſi ad alias Horas non venerit, pro qualibet Hora omiſſa ſit ad unum denarium obligatus: & quidquid huic dirimetur, una pars illius ſit ad ſupplendum ornamenta; reliquam verò partem recipiant ſervientes.

SIMILITER quilibet Sacerdotum ſtabilem reſidentiam in Parochia prædicta faciet; niſi de licentia Decani paucis diebus exiverit, negotium ſuum procurando: & quicumque horum publicè deliquerit, de providentia Decani ſufficienter corrigatur. Concedimus inſuper cuilibet prædictorum Sacerdotum, poſt obitum ſuum, primum annum gratiæ, pro de-

bitis ſuis perſolvendis: ſi verò aliquid ſuperfuerit, una pars ſit pro augmentatione communis proventûs, reliqua vero pars pro librorum ſeu Eccleſiæ ornamentorum ſupplemento.

Volumus etiam omnibus modis, ne nos, vel aliquis noſtrorum Succeſſorum, aliquam prædictarum præbendarum alicui conferamus, niſi idoneo Sacerdoti; nec quis ſive Decanus cum Canonicis, ſeu aliquis aliorum de vera collatione prædictarum Præbendarum ſe intromittat, niſi nos & noſtri Succeſſores. In cujus rei teſtimonium præſenti Scripto noſtrum Sigillum duximus apponendum.

Reverendo igitur in Chriſto Patri Domino noſtro Guidoni, Dei gratiâ Epiſcopo Trajectenſi, ſupplicamus humiliter & devotè, quatenus ſuo conſenſu ac Sigillo, ad honorem Dei, ſupraſcripta dignetur confirmare.

Et nos Guido, Dei gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, ad honorem Dei, atque ejuſdem glorioſæ Genitricis Mariæ, B. Adriani, aliorum quoque omnium Sanctorum, omnia ſupraſcripta noſtro conſenſu atque ſigillo confirmamus. In cujus rei teſtimonium præſens Scriptum noſtro Sigillo, unà cum Sigillo Domini Wilhelmi de Naelwyck, duximus roborandum. Datum anno Domini milleſimo trecentesimo ſeptimo, in die Luciæ Virginis. 1307.

CAPUT CX.

Naldevicenſium Præbendarum numerus uſque ad XII. à Guilielmo, *illius loci Domino, anno* 1369. *augetur, Joanne Viernenburgio Ultrajectenſi Epiſcopo approbante.*

Joannes de Viernenburch, Dei gratiâ Epiſcopus Trajectenſis, dilecto nobis in Chriſto filio Wilhelmo de (1) Naelwyck, Armigero, ſalutem in Domino ſempiternam.

Ut in Eccleſia Collegiata de Naelwyck, noſtræ Diœceſis, cujus Eccleſiæ & Præbendarum ejuſdem dignoſceris eſſe Patronus, in Divini Cultûs augmentum, numerum augere valeas Præbendarum, ipſiſque Præbendis particulariter vacantibus, propter excreſcentiam fructuum, eas dividere, & de una plures efficere (ſalvo jure ſuperſtitum, quibus de hoc nolumus derogare, dummodo per induſtriam tuam & providentiam, Perſonis quibus eas conferes, ſatis idoneis, & competenter in temporalibus & in vitæ neceſſariis ſubveniatur, in quo conſcientiam tuam oneramus) præſentibus indulgemus.

Salvis ipſis adjectis de novo Canonicis, & ultra numerum antiquum, conſuetudinibus, libertatibus & Privilegiis, per Prædeceſſores noſtros ac aliunde quæſitis & conceſſis eiſdem: quibus eos novos & antiquos uniformiter gaudere volumus, & nunc & in ævum; jure nobis competenti, prout hactenùs obſervatum eſt, ſemper ſalvo. In cujus rei teſtimonium, ſigillum noſtrum præſentibus duximus apponendum.

Datum anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo nono, menſis Maii die octava. 1369.

(1) Naeldwyck. Naldevicus, municipium Hollandiæ, propè Graveſandam, ſecundo lapide ab Haga Comitis, olim potentes habuit Dominos, qui erant hereditarii Mareſcalli Hollandiæ.

Ex his Guilielmus, Miles, Collegium ſex Canonicorum Naldevici anno 1307. inſtituit: quem numerum Guilielmus, Armiger, Guilielmi Militis filius aut nepos, anno 1369. duplicavit. Sicque XII. Canonicis Collegium Naldevicenſe conſtitit, olim in Ultrajectenſi, pòſt in Harlemenſi Diœceſi.

Naldevicenſe municipium, cum vicis adjunctis & arce vetuſta, *Honsbole* nuncupata, Carolus Comes Arenbergicus Henrico Naſſavio, Mauritii fratri, nunc Principi Arauſionenſi, vendidit.

CAPUT CXI.

Philippus *Comes Namurcenſis, in S. Albani Baſilica, Capellaniam anno* 1336. *fundari procurat, juxta voluntatem & legatum Guidonis Fratris ſui ac Prædeceſſoris.*

Philippus Comes Namucenſis dilectis & fidelibus noſtris, Præpoſito, Decano totique Capitulo Eccleſiæ noſtræ Beati Albani Namucenſis, ac aliis præſentes Litteras viſuris, in Domino ſalutem.

Cum dilectiſſimus Frater noſter Dominus (1) Guido, quondam Comes Namucenſis, bonæ memoriæ, in ſuo teſtamento & ultima voluntate, in qua deceſſit, legaverit unum Altare fundandum in dicta noſtra Eccleſia, & dotandum certis reditibus, videlicet de viginti quinque libris, groſſo veteri pro duodecim denariis computato:

Nos verò ultimæ voluntati dicti noſtri quondam

Digitized by Google

dam Fratris cariſſimi ſatisfacere cupientes, ipſum Altare jam per Nos in dicta noſtra Eccleſia fundatum, in honore B. & Glorioſæ Virginis...In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus Litteris duximus appendendum.

DATUM anno Domini milleſimo trecenteſimo triceſimo ſexto, in vigilia Beati Joannis 1336.
Baptiſtæ.

(1) IN GUIDONIS illo nomine ſecundi Comitis Namurcenſis defuncti locum à popularibus ſuffectus, & domum revocatus eſt PHILIPPUS frater. Is namque procul à Patria tunc aberat, in Pruſſia ſcilicet militans cum Rege Norwegiæ, qui Blancam Philippi ſororem duxerat. Exinde ad bellum ſacrum in Orientem profectus, Famauguſtæ in Cypro Inſula, anno milleſi-
1337. mo trecenteſimo triceſimo ſeptimo deceſſit, ibidem apud Franciſcanos conditus. De cujus ac Fratrum obitu, ex veteri Codice, Cronendalius in Ms. Hiſtoria Namurcenſi hæc recitat:

Anno 1337. Philippus Comes Namurcenſis moritur in Ultramarinis. Et ſic intra novem annos tres Fratres in Comitatu Namurcenſi ſibi invicem ſucceſſerunt, quarto Guilielmo impubere ſuccedente, & quinto Henrico jam defuncto, duobus adhuc minoribus Roberto & Ludovico ſuperſtitibus, cum ſorore, cujus maritus Comes Viennenſis, cum dicto Philippo, in Ultramarinis partibus eſt defunctus.

Philippo itaque defuncto frater GUILIELMUS in Comitatu Namurcenſi ſuccenturiatus, his titulus uſus eſt: Guilielmus à Flandria, Comes Namurcenſis & Dominus Sluſæ. Ex Catharina Sabauda, quæ anno 1388. obiit, duos ſuſtulit filios, Guilielmum & Joannem, Namurcenſes ex ordine Comites. Deceſſit anno 1391. Namurci apud Franciſcanos cum Uxore conditus.

GUILIELMUS, Guilielmi filius, Sluſæ in Flandria Dominus vivente patre fuit. & anno 1384. juxta Cronendalium, aut anno 1386. juxta Meierum, Sluſam Philippo Audaci, Burg. Duci Flandriæque Comiti ceſſit, & pro illo Oppido Betuniam accepit, titulo permutationis. Amotis Monialibus, anno 1414. in MOLINENSI Cœnobio Monachos Ordinis Ciſtercienſis collocandos curavit, probante Martino V. Papa. Molinenſi huic Cœnobio immediatè ſubjecta eſt NISELLA, Sodalium Ordinis ejuſdem Abbatia, in Gallo-Brabantia, à Chriſtina Franckenbergia Abbatiſſa Nivellenſi anno 1440. fundata.

Idem Guilielmus II. Comes Namurcenſis, poſt Ludovici Malani Flandriæ Comitis ſine prole maſcula obitum, pro inſigni gentilicio Leonem Flandricum ſine banda, ut vocant, ſeu linea, ſibi ſumpſit. Duas habuit Conjuges, Mariam Roberti primi Ducis Barrenſis filiam, & Joannam de Harrecourt, ſed ex neutra prolem reliquit. Obiit anno 1418. Namurci in Choro Franciſcanorum ſepultus. Joanna vidua, Betuniæ, Bailleuli & Petengemii Domina, anno 1455. die 15. Februarii demum deceſſit.

Guilielmo frater JOANNES in Comitatu Namurcenſi & Dominio Betuniæ ſubrogatus, cùm nec uxorem, nec liberos haberet, anno 1421. dictum Comitatum Philippo Bono, Burgundiæ Duci vendidit, ea lege, ut eumdem poſſideret, quamdiu in vivis ageret. Obiit anno 1429. Kalendis Martiis, Namurci in Choro Templi S. Albani humatus.

CAPUT CXII.

Pactum Concordiæ inter JOANNEM III. *Brabantiæ Ducem, &* LUDOVICUM NIVERNENSEM, *Flandriæ Comitem; quod LXXX. Viri Nobiles, partim Brabanti, partim Flandri, ſuis Sigillis firmarunt, anno* 1339.

1339. ANNO milleſimo trecenteſimo triceſimo nono, die 13. Decembris, inter Joannem III. Brabantiæ Ducem, & Ludovicum Flandriæ Comitem, inita eſt pax ſeu concordia: cujus articulos, linguâ Flandricâ conſcriptos (qui Bruxellis in Curia Senatûs Populique Bruxellenſis adſervantur) quadraginta Nobiles Brabanti ac totidem Flandri ſuis Sigillis, hodieque integris, firmârunt.

JOANNES Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, & Marchio,
Otto Dominus de Cuyck,
Guilielmus Dominus de Hornes & Gaſebeke,
Thomas de Dieſt, Dominus de Zeelém,
Guilielmus Dominus de Weſemale, Mareſcallus Brabantiæ,
Guilielmus van Duvenvorde, Dominus de Oiſterhout,
Joannes Dominus de Rotſelare, Droſſartus Brabantiæ,
Joannes de Loen, Dominus de Agimont & Waelhain,
Henricus Berthout, Dominus de Duffle,
Joannes de Leſdale, Burgravius Bruxellenſis,
Guilielmus Dominus de Boxtel,
Joannes Dominus de Sombreffe,
Joannes de Kuyck, Dominus de Hochſtrate;
Ludovicus Dominus de Diepenbeke,
Theodericus Dominus de Walicourt & Aa, Mareſcallus Hannoniæ,
Henricus de Walicourt, Dominus de Faverchines,
Ludovicus de Berlaer, Dominus de Helmont,
Ægidius de Quaderebbe, Dominus de Bierge,
Arnoldus van Hielbeke,
Joannes Pilyſere.
Joannes van Kersbeke,
Hermannus van Os,
Ludovicus vander Borcht, Receptor Brabantiæ,
Joannes de Meldert,
Joannes Pulleman, Droſſartus Brabantiæ,
Joannes de Wineghem,
Daniel van Boechout,
Henricus de Bouterſſem.
Henricus van Waelhem,
Raſo van Graven, Dominus de Lintere,
Goſuinus Dominus de Godtſenhoven,
Iwanus de Meldert,
Arnoldus vande Wiere,
Willelmus vanden Boſche,

 Gerar-

Digitized by Google

Gerardus van Vorſlaer, Burgravius Geldonienſis,
Joannes de Immerſeel,
Golias de Vilvorden, Utenhove,
Joannes van Crainhem,
Joannes van Schonhoven,
Carolus de Rivieren, & Walterus Dominus de Melin, Milites.
Ludovicus Comes Flandrenſis, Nivernenſis & Rethelenſis,
Henricus à Flandria, Dominus de Ninove,
Philippus Dominus de Axele,
Simon de Mirabel, Dominus de Piereweis,
Gerardus Dominus de Raſſeghem & Lens,
In Hannonia. Raſo de Gavere, Dominus de Herimez,
Arnoldus de Gavere, Dominus de Scoreſſe,
Joannes de Gruthuſe, Dominus de Aa,
Rogerius Briſeteſte, Dominus de Bruxhem,
Joannes de Axele,
Oliverius Dominus de Pouke,
Willelmus de Nevele,
Goſuinus vanden Moere,
Vulfardus de Ghiſtelle,
Gerardus de Raſlegem, Dominus de Crainhem,
Joannes de Houtere, Burgravius Iprenſis,
Joannes de Belle,
Euſtatius Paſcaris,
Rogerius de Lichtervelde,
Zegerus de Drongene, Dominus de Melle,
Gerardus de Giſtelle,
Daniel de Roſebeke,
Rogerius Briſeteſte,
Simon de Malſtede,
Rogerius de Waernewyc,
Gerardus de Moerſeke,
Willelmus vander Straeten,
Joannes van Poelvorde,
Joannes van Maſlemine,
Raſo de Erpe, Milites;
Joannes van Aishove,
Giſbertus de Leuwerghem,
Gerardus de Maſſemine,
Daniel de Drongene,
Joannes de Erſele,
Joannes vanden Moere,
Arnoldus Baronaige,
Joannes de Huntsbeke,
Ludovicus de Moerkercke,
Hugo de Stelandt, &
Joannes de Loukerne, Scutiferi.

CAPUT CXIII.

Tabulæ Cortebergenſes à WENCESLAO *Brabantiæ & Luxeburgi Duce, ejuſque Conjuge* JOANNA, *anno* 1372. *editæ, & à Brabantiæ Proceribus ſigillatæ.*

IN Curia Senatûs Populique Bruxellenſis variæ exſtant Tabulæ publicæ, quæ Cortebergenſes dicuntur, à CORTEBERGA inter Bruxellam & Lovanium ſita: quo loco olim Comitia Ordinum Brabantiæ celebrari ſolent. His Tabulis hodieque appenſa ſunt Sigilla Procerum, qui Comitiis Cortebergenſibus interfuerunt. Pro exemplo habe Tabulas à Wenceſlao Brabantiæ & Luxeburgi Duce, ejuſque con-
1372. juge JOANNA, anno 1372. editas, quas infrà ſcripti Proceres ſuis ſigillis firmârunt:

Guilielmus à Namurco,
Robertus à Namurco, Dominus de Beaufort & Ronay,
Ludovicus à Namurco, Dominus de Peteghem,
Walravus de Valkenborch, Dominus de Borre, Zittert & Herpen,
Theodericus de Hornes, Dominus de Perweis & Duffle,
Swederus de Abcoude, Dominus de Putte & Gaesbeke,
Joannes de Polanen, Dominus de Lecke & Breda,
Reinoldus Dominus de Schoonvorſt,
Joannes van Aa, Dominus de Grimberges & Gruthuſe,
Joannes de Boechout, Burgravius Bruxellenſis,
Gerardus Dominus de Vorſſelaer, Burgravius Geldonienſis,
Joannes Dominus de Witthem,
Gerardus vander Heyden, Dominus de Boutershem,
Bernardus Dominus de Borgnival, &
Joannes Godevaers, Milites,
Godefridus de Tronknape, Scutifer, Receptor Brabantiæ.

Electi ex parte Ducis & Ordinum Brabantiæ, in Concilio Cortebergenſi.

JOANNES de Loon, Dominus de Agimont, Walhain & Ghete,
Joannes Dominus de Rotſelare,
Joannes de Haesbain,
Arnoldus de Craienhem, Dominus de Grobbendonck.

Barones & Milites Brabantiæ.

LUDOVICUS de Harrecourt, Dominus de Chaſtelbrian & Arſchot,
Robertus Dominus de Rumpſt,
Henricus Dominus de Dieſt,
Guilielmus Dominus de Weſemale, Mareſcalcus Brabantiæ,
Joannes Dominus de Petershem,
Godefridus Dominus de Hardewemont, Hoelen & Op-Velpe,

Henri-

Digitized by Google

Henricus Dominus Bergarum ad Zomam,
Joannes Dominus de Marbais,
Joannes Dominus de Sombreffe,
Alardus Dominus de Reves,
Otto Dominus de Traſegnies,
Henricus Dominus de Diepenbeke & Lens,
Joannes de Grimberges, Dominus de Aſche,
Franco de Halen, Dominus de Lillo & Monte S. Wiberti,
Raſo de Rivieres, Dominus de Neder-lintere,
Florentius de Stalle, Dominus de Rivieres,
Daniel de Bochout, Dominus de Hoenbeke & Loenhout,
Henricus de Quaderebbe, Dominus de Bierges,
Otto de Wedergrate, Dominus de Eygene,
Joannes Dominus de Glimes,
Ludovicus Dominus de Dongelberghe,
Gilbertus de Graven,
Arnoldus de Molenbais,
Arnoldus de Opperbais,
Godefridus, Joannes & Carolus de Immerſele, Fratres,
Joannes de Beere,
Walterus de Duffle,
Florentius & Jacobus de Duffle,
Coſtinus de Berchem,
Joannes de Ranſt,
Joannes de Schoonhoven, Dominus de Zundert,
Joannes de Meldert,
Golias vander Tommen,
Joannes Pyliſer,
Joannes van Ophem.
Joannes van Hamme,
Joannes de Wavre,
Morelius de Ripenſart, &
Joannes vanden Bisdome, Milites;
Walterus Dominus de Edingen,
Joannes Dominus de Cranendonck,
Joannes Dominus de Cuyck,
Joannes Dominus de Megem,
Joannes de Berlaer, Dominus de Helmont,
Joannes Dominus de Heverle, Camerarius Brabantiæ,
Guilielmus Dominus de Boxtel, &
N... Dominus de Wavere, Scutiferi.

CAPUT CXIV.

Fœdus Unionis inter Brabantos & Limburgenſes anno 1415. *initum; ex Flandrico Latinè redditum.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen. Omnibus præſentes Litteras viſuris & audituris, ſalutem in Domino.

Joannes Gemblacenſis,
Joannes Haſſligemenſis,
Rolandus Vliderbecanus,
Otto Villarienſis,
Petrus S. Bernardi ad Scaldim,
Arnoldus Sancti Michaëlis Antverpiæ,
Gerardus Parcenſis,
Joannes Heliſſemenſis,
Joannes Averbodienſis,
Joannes Tungerloenſis,
Joannes Grimbergenſis,
Gisbertus Jettenſis, ABBATES;
Joannes de Luxembourg, Comes de Converſan & Brienne, Dominus de Enghien,
Engelbertus Comes de Naſſau, Dominus de Lecke & Breda,
Jacobus Dominus de Apcoude, Gasbeke, Putte & Stryen, Mareſcallus hereditarius Hanoniæ,
Guilielmus Comes de Zeyne, Dominus Rodæ S. Agathæ,
Engelbertus de Enghien, Dominus de Rameia, Folie & Tubiſe,
Thomas Dominus de Dieſt & Zichene, Burgravius Antverpienſis,
Joannes Dominus de Weſemale & Phalais, Mareſcallus hereditarius Brabantiæ,
Joannes de ..... Rieu, Magiſter de Chantrain,
Henricus de Boutershem, Dominus Bergarum ad Zomam,
Henricus de Bergis, Dominus de Grimberges & Melin, ejus filius,
Joannes de Schonvorſt, Burgravius de Mondouwen, Dominus de Flamengerie & Waley, *Monjoe inter terram Juliacenſem & Limburgenſem.*
Joannes Dominus de Rotſelare & Borſelare, OEconomus hereditarius Brabantiæ,
Joannes de Cuyck, Dominus de Hochſtrate,
Joannes de Hornes, Dominus de Perweys,
Jacobus Dominus de Ghete,
Jacobus Dominus de Sombreffe,
Ancelmus Dominus de Traſegnies,
Engelbertus de la Marck, Dominus de Louverval & Vogelenſanck,
Raſo de Riviere, Dominus de Neder-Linter,
Guilielmus van Meerhem, Dominus de Boxtel,
Joannes filius de Dieſt,
Joannes filius de Weſemale,
Henricus vander Lecke, Dominus de Hezewyck,
Joannes de Berlaer, Dominus de Helmont & Keerberghe,
Simon Dominus de Sangueles,
Henricus Dominus de Heverle & Goyke, Camerarius hereditarius Brabantiæ,
Arnoldus de Crayenhem, Dominus de Grobbendonck,
Daniel Dominus de Bouchout, Huenbeke & Loenhout, Burgravius Bruxellenſis,
Joannes de Grimberges, Dominus de Aſſche,
Alardus Dominus de Revie,

Digitized by Google

Joannes Dominus de Marbais,
Joannes Dominus de Witthem,
Henricus de Witthem ejus Frater,
Joannes de Dieſt,
Henricus de Dieſt, Dominus de Rivieren,
Euſtathius Dominus de Vertain,
Joannes Dominus de Meghem,
Robertus de Sponty, Dominus de Wavre,
Libertus de Meldert, Dominus de Brudelingen,
Walterus de Kersbeke, Dominus de Godtſenhoven,
Henricus de Rotſelare,
Joannes van Aa, Dominus de Hoighſtain,
Joannes de Witthem, Dominus de Bouterſhem,
Gerardus de Berges, Dominus de Merxhem,
Joannes van Halen, Dominus de Lillo,
Ægidius de Bouchout,
Walterus de Winge,
Raſo de Lintere,
Rogerius de Petershem, Dominus de Leſdale,
Joannes Dominus de Petershem,
Theodericus de Merhem, filius de Boxtel,
Joannes Dominus de Huldeberghe,
Robertus de Aſſche,
Joannes van Ranſt, Dominus de Mortzele & Canticrode,
Henricus de Ranſt, Dominus de Keſſel,
Joannes Dominus de Glimes,
Joannes Dominus de Dongelberghe,
Raſo van Grave, Dominus de Maleve,
Willelmus van Ranſt, Dominus de Vrumde & Milleghem,
Henricus de Wailhain,
Philippus Dominus de Geldorp,
Theodericus de Haeſtricht, Dominus de Venloen,
Guilielmus van Ghent, Dominus de Meerwyck,
Joannes van Lier, Dominus de Norderwyck,
Joannes de Kersbeke,
Joannes Dominus de Liſmal,
Gerardus de Lintere,
Willelmus de Montenake, Dominus de Graſe,
Joannes de Baronaige, Dominus de Percke,
Joannes vanden Boſch, Burgravius Furenſis,
Joannes Dominus de Wanghe,
Balduinus van Grave,
Arnoldus de Geldenaken,
Simon de Coudenbourgh, Dominus de Oplintere,
Joannes de Diedeghem,
Henricus van Colem,
Arnoldus vanden Houte,
Nicolaus de Zwaef,
Joannes de Zwaef,
Walravus vander Dilſt, Dominus de Borchvliet & Hogherheyden,
Arnoldus Dominus de Immerſele & Hameyden,
Henricus Dichier, Dominus de Mierle,
Joannes Dominus de Schonhoven,
Joannes van Schonhoven,
Guilielmus vanden Berghe, Dominus de Orbais, Burgravius Geldonienſis,
Henricus Dominus de Gronsfelt & Ringberch,
Adamus vanden Berghe, Dominus de Leinborch,
Andreas de Merode, Dominus de Frankenberch, Burgravius Limburgenſis,
Joannes Hoen van Vuerendalen,
Nicolaus Hoen, Dominus de Broeke,
Reinerus van Berghe, Dominus de Geul,
Joannes de Hulsberg,
Reinerus Dominus de Nuwerborch,
Goſuinus Beghyn,
Daniel Hoen,
Reinardus vanden Nuwerborch,
Joannes Huyn de Emſtenraed,
Godefridus Dobbelſtein van Dodenrode,
Goſuinus de Cortenbach,
Reinerus de Hulsberch,
Theodericus van Berghe,
Gerardus de Cortenbach,
Arnoldus van Sevel,
Goſuinus van Sevel,
Gerardus van Eylhout,
Guilielmus de Rodenbock, dictus Stoeſberch,
Adamus van Guittſchoven,
Franco van Halsberch,
Wernerus vanden Berbome,
Gerardus van Coldenberch,
Franco van Bulſtert,
Leonardus van Roosbeck,
Conradus van Benſenrode,
Arnoldus van Hoeven,
Chriſtianus van Rincberge,
Gerardus de Petershem,
Arnoldus van Eldren,
Pontius van Welkenhuyſen,
Henricus van Welkenhuyſen, Dominus de Clermont,
Wernerus de Gronsfelt,
Balduinus de Mon-Jardin,
Gerardus vanden Bongart,
Euſtathius vanden Bongart,
Adamus vanden Bongart,
Guilielmus Dominus de Argenteau,
Petrus van Cortenbach.

Burgimagiſtri & Scabini Oppidorum.

LOvanienſis, Bruxellenſis, Antverpienſis, Buſcoducenſis, Trajectenſis ad Moſam, Thenenſis, Leeuwenſis, Nivellenſis, Dieſtenſis, Herentallenſis, Lirenſis, Arſchotenſis, Bredenſis, Sichenenſis, Bergizomenſis, Steinbergenſis & Geldonienſis, item Limburgenſis, Falcoburgenſis, Dalhemienſis, Rodenſis, Waſſenbergenſis, Gangeltenſis, Millenſis, Vuchtenſis, Kerpenſis, Lomeshemenſis, & Spremontenſis, ſalutem in Domino.

NOTUM ſit omnibus, Nos in bonum & commodum noſtri Ducis JOANNIS, qui eſt primogenitus ANTONII quondam Ducis noſtri, piæ

piæ memoriæ, unanimiter inter nos concluſiſſe, quòd futuris temporibus perpetuò manebimus uniti & indiviſi; quodque pro defenſione Ducis noſtri & Patriæ omnes & ſinguli vitam & bona noſtra impendemus..... In quorum fidem ſigilla noſtra his Litteris appendi juſſimus.

DATUM anno milleſimo quadringenteſimo decimo quinto, die 4. Novembris. 1415.

BRABANTIÆ & Limburgi, aliarumque Tranſmoſanarum Provinciarum Ordines, ab inſidiis hoſtilibus ſibi metuentes, anno 1415. fœdus iſtud inter ſe inierunt, cùm ANTONIUS Burgundus, Brabantiæ & Limburgi Dux, Philippi Audacis filius, pro Francis contra Anglos pugnans in prælio Blangiacenſi cecidiſſet; duobus filiis minorennibus poſt ſe relictis, JOANNE IV. Lovanienſis Academiæ Conditore, & PHILIPPO. Quibus ſine ſobole defunctis, fratruelis PHILIPPUS BONUS, Burgundiæ Dux Flandriæque Comes, anno 1430. ſucceſſit.

CAPUT CXV.

MAXIMILIANUS BERGIUS, *Cameracenſis Epiſcopus, in Campania Brabantiæ Gelenſe Canonicorum Collegium anno* 1562. *inſtituit; petente Henrico Merodio, VVeſterloæ, Peterſemii, Leſdaliæ, Duffeliæ ac Gelæ Domino.*

MAXIMILIANUS à Bergis, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus & Dux Cameracenſis, Sacri Imperii Princeps, Comes Cameraceſii, univerſis & ſingulis præſentes inſpecturis ſalutem in Domino.

INTER varias ſollicitudines, quibus undique noſter circumſeptus eſt animus, illa præſertim noſtro inſidet cordi, ut ea quæ pro divini cultûs augmento, veteriſque noſtræ Religionis Catholicæ conſervatione providè conſtituta ſunt, nedum noſtris ſint firma temporibus, ſed & poſteris quoque illibata perſiſtant, pro noſtri officii Paſtoralis debito ſolerter intendamus.

SANE nuper dilectus nobis in Chriſto Nobilis & generoſus Dominus, HENRICUS à Merode, Baro de Merode, Peterſem, Peruwes, Duffele & Leſdale, Dominus de Weſterlo, Gele &c. ſuâ nobis ſupplicatione expoſuit;

QUALITER aliàs bonæ memoriæ ROBERTUS de Croy, eâdem gratiâ Epiſcopus & immediatus Prædeceſſor noſter, dum vixit, ad humilem & devotam ſupplicationem Nobilium & generoſarum perſonarum, MARGARETÆ de Melun, relictæ quondam Domini (1) Joannis à Merode, etiam Baronis de Merode, ac Domini JOANNIS à Merode, filii ipſorum unici, ejuſque Conthoralis Dominæ ANNÆ de Giſtella, ſeptem Horas canonicas, in Sacello Beatæ DIMPNÆ Virginis & Martyris in libertate GELENSI, per novem Presbyteros, ac Rectorem ſcholarium, & quattuor Chorales decantandas, nec non Vicarios, qui per eoſdem novem Presbyteros, & Rectorem ſcholarium, quorum unus Director nuncupatur, auctoritate ordinariâ erexit & inſtituit;

PROQUE illarum erectione, fundatione & dotatione, Perſonatum Eccleſiæ Divorum Amandi & Dimpnæ, cujus collationem ſeu præſentationem dictus quondam Dominus Joannes à Merode, occaſione Dominii ſui temporalis dictæ libertatis, ad ſe ſpectare prætendebat, perpetuò ſuppreſſit & exſtinxit;

ILLIUSQUE, necnon certorum aliorum beneficiorum fructus, reditus & proventus, multaque alia bona temporalia, per præfatos ſupplicantes & fundatores ad effectum prædictum donata & relicta, eidem Sacello perpetuò applicavit & incorporavit, Confirmatione Apoſtolicâ deſuper ſubſecutâ, ac Jure Patronatûs laïcalis dicto Domino temporali loci, pro tempore exiſtenti, tam Apoſtolicâ quàm Ordinariâ Auctoritatibus perpetuò reſervato: prout hæc & alia in Litteris deſuper confectis latiùs conſtare dignoſcuntur.

VERÙM cùm citra præfatam erectionem dictarum Vicariarum, fructus non parum aucti ſint, ipſaque Libertas Gelenſis locus ſit admodum populoſus, & Sacellum prædictum valdè celebre, & ad quod quàm plurimi, ab immundis & malignis ſpiritibus obſeſſi, confluere, atque inibi per Dei gratiam liberari ſolent, ſi præfatum Sacellum in Collegiatam erigeretur Eccleſiam, ex hoc profectò divinus cultus & populi devotio non parum augeri operarentur, dictarumque Horarum Canonicarum inſtitutio magis ac magis ſtabiliretur & conſolidaretur.

AC proinde etiam ipſe Dominus HENRICUS, pro augmento fundationis dictarum Horarum Canonicarum, & ut Decanus & Canonici ejuſdem Eccleſiæ Collegiatæ, noviter erigendæ, juxta ſtatûs ſui exigentiam & honeſtatem, commodiùs ſeſe intertenere, ac Divinis Officiis vacare poſſent, & reditum annuum & hereditarium centum florenorum Rhenenſium communium, quolibet ad viginti ſtuferos monetæ Brabantiæ æſtimato, dictæ futuræ Eccleſiæ Collegiatæ, ſeu Decano & Canonicis ejuſdem Eccleſiæ donare paratus eſſet, & ex nunc ad effectum novæ erectionis ejuſmodi, & non aliter, ſub certis modis & conditionibus, in Inſtrumento publico deſuper confecto latiùs expreſſis, donatione inter vivos irrevocabiliter donavit.

QUAPROPTER idem Dominus Henricus nobis humiliter ſupplicavit, ut antedictum Sacellum in Eccleſiam Collegiatam, ac Vicarios in Decanum & Canonicos, Jure Patronatûs, ac aliàs ſibi & Succeſſoribus ſuis, juxta modum & formam dictæ primæ fundationis, erectionis & inſtitutionis, ſimiliter reſervato, creare & inſtituere dignaremur.

Nos

Digitized by Google

Nos itaque viſo ac diligenter inſpecto tenore dicti Inſtrumenti donationis, & conſiderantes præterea fructus, reditus & proventus dictarum Vicariarum, citra illarum primævam fundationem & erectionem, non parum auctos eſſe, maturis ſuper his deliberatione & conſilio præhabitis, ad præfati Nobilis & generoſi Domini Henrici à Merode Baronis, Domini Libertatis Gelenſis, humilem & devotam ſupplicationem & inſtantiam, in honorem Dei omnipotentis, Beatiſſimæ Mariæ Virginis, ac S. Dimpnæ Virginis & Martyris, Sacellum prædictum in Collegiatam Eccleſiam, ac Vicarias in Canonicatus & præbendas, Auctoritate noſtrâ ordinariâ, erigendum duximus & erigimus; dictoſque Directorem & Vicarios in Decanum & Canonicos, qui ſimul unum corpus ſeu Capitulum facient, creamus & inſtituimus per præſentes, ipſoſque Decani & Canonicorum titulis, inſigniis, honoribus & præeminentiis decoramus;

Jure Patronatûs, & quolibet alio jure dicto Domino temporali loci, ejuſque Succeſſoribus, juxta normam & formam in antecedente primæ fundationis & erectionis litteris contentam, quo ad collationem, inſtitutionem & deſtitutionem illorum, ac aliàs perpetuò reſervato; prout & Nos quoque Auctoritate noſtrâ prædictâ eidem Domino loci, pro tempore exiſtenti, perpetuò reſervamus:

Sic tamen, ut ſi ex aliorum quoque Chriſti fidelium devotione ſeu liberalitate, contigerit fructus, reditus & proventus dicti Collegii in tantum augeri, quòd ad duodecim Canonicatuum & Præbendarum numerum ſeſe extendere poſſent, dictum Collegium eò uſque deberet & poſſet augmentari:

Et ſi quis Canonicorum, Presbyterorum vel aliorum Chriſti fidelium, bona ſua vel reditus valoris centum florenorum Rhenenſium communium, ad præbendam unam in dicta Eccleſia fundandam contulerit, quòd is poſſit unum notum & idoneum Sacerdotem vel Clericum ad Canonicatum & præbendam nobis ſeu Succeſſori noſtro, pro tempore exiſtenti, præſentare: quem quidem per nos admiſſum ipſe Decanus & Capitulum recipere debebunt (cum bonis ad illum, ut præmittitur, collatis) in Canonicum & Confratrem.

Statuentes & ordinantes, quòd præfatus Decanus pro tempore curam habebit animarum dictorum Canonicorum, ſuorum Confratrum, ac Rectoris Scholarium, Cuſtodis, & familiarum ſuorum domeſticorum, aliorumque dictæ Eccleſiæ Miniſtrorum, actu ſervientium, illiſque ac peregrinis & ægrotis, eò confluentibus & degentibus, quoties illa petierint, per ſe vel Vicarium ſuum, eccleſiaſtica miniſtrabit Sacramenta.....

Item ſimiliter ſtatuimus & ordinamus, quòd præfatus Decanus & Canonici ſingulis annis tenebuntur celebrare duo anniverſaria: quorum quidem alterum ſingulis annis eo die, quo ipſum Dominum Henricum ab hoc ſæculo migrare continget, & alterum in die obitûs quondam Dominæ Franciscæ de Brederode, ſuæ Conthoralis, die 7. Martii celebrabunt....

In quorum omnium fidem & teſtimonium præſentes Litteras manu noſtrâ ſignatas conſcribi, & per fidelem nobis dilectum Conſiliarium & Secretarium noſtrum ſubſcribi, noſtrique ſigilli munimine juſſimus roborari. Datum & actum Bruxellæ, dictæ noſtræ Diœceſis, anno à Nativitate Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſecundo, Indictione quintâ, 156
Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Pii Divinâ Providentiâ Papæ quarti anno tertio.

In eadem Campania Brabantiæ Henricus à Bavaria, electus Epiſcopus Leodicenſis, Eccleſiam Eindoviensem in Collegiatam IX. Canonicorum, anno 1399. erexit; petente Guilielmo à Milenberch, ejuſdem Oppidi, itemque ſeptem Fontium & Cranendonci Domino, & dotem augente Joannâ Brabantiæ Ducisſâ.

Hochstrati item anno 1531. Clemens VII. Papa in Parochiali S. Catharinæ Templo Canonicorum XII. Collegium inſtituit; Antonio Lalaino, primo Comite Hochſtratano, ejuſque conſorte Iſabella Culenburgica, poſtulantibus ac dotantibus. Ex his præbendarum quatuor collatio ad Decanum & Canonicos Antverpienſes pertinet, reliquarum verò ad Comitem Hochſtratanum.

(1) Joannes de Merode, Gelæ Dominus, Capellaniarum Gelenſium Fundator, obiit anno 1550. non relictâ ſobole è Conjuge ſua Anna Giſtellia. Plura de illo, & Stemmate Comitum Merodiorum, Marchionum Weſterloæ &c. ſupra aſſeruimus Lib. I. Diplom. Belgic. cap. 109.

FINIS.

Digitized by Google

AUBERTI MIRÆI DONATIONUM BELGICARUM LIBRI DUO.

NOBILISSIMO VIRO

D. FERDINANDO DE BOISSCHOT,

EQUITI ORDINIS MILITARIS S. JACOBI,
REGI CATHOLICO A CONSILIIS STATUS,
SENATUS SANCTIORIS ET BELLI,
BARONI DE SAVENTHEM,
DOMINO DE STERBEKE ET NOSSEGHEM,
CANCELLARIO BRABANTIÆ, &c.

BELGICAM noſtram, Julii Cæſaris potiſſimùm armis ſubactam, Romani ad annum uſque ſalutis quadringenteſimum decimum tenuerunt; quo tempore FRANCI, Germaniæ populi, Romanorum præſidiis, qui ad Rhenum & Moſam arces coloniaſque frequentes habebant, loco pulſis, fixam in Gallia demùm ſedem ac domicilium collocarunt. Primus cis Rhenum Pharamundus Rex Francorum exſtitit: cujus Succeſſor Clodio Cameracum, Tornacum & Nemetacum ſeu Atrebatium Urbem Romanis eripuit. Clodionem Merovæus, hunc Childericus excepit: Childerici Filius CLODOVÆUS, Romanis universâ Galliâ pulſis, regnum ad Pyrenæos uſque montes propagavit, & S. Vedaſto, pòſt Atrebatium Antiſtite, doctrinæ Evangelicæ facem præferente, primus Regum Francorum Religionem Chriſtianam ſuſcepit.

Francorum porrò regnum longè lateque propagatum in Auſtraſiam

& Neuſtriam ſeu Weſtraſiam ipſi diviſerunt. Austrasiæ, ſecundùm Reges, ampliſſimâ poteſtate Duces olim præfuerunt; qui & rem omnem militarem adminiſtrabant. Ex iis Præfectos Palatio, quos Majores Domus appellabant, legi moris erat. Tales fuerunt Pipini tres, Grimoaldus, Anſigiſus, Carolus Martellus & alii, quos primos inter Brabantiæ noſtræ Duces vulgò numerant.

Auſtraſiæ vocabulo exinde ſuppreſſo, ea ipſa Provincia à Lothario, Lotharii I. Imperatoris filio, Lotharingiæ nomen induit: quam primò Reges, poſteà Duces gubernarunt. Sectâ denique Lotharingiâ in Moſellanam ſeu ſuperiorem, & Ripuariam ſeu inferiorem; Moſellanis,
959. anno nongenteſimo quinquageſimo nono, à Brunone Colonienſi Archiepiſcopo, Othonis I. Imperatoris fratre ac Vicario, Dux fuit datus Fredericus: ut Flodoardus in aureo ſuo Chronico commemorat.

Lotharingiæ verò noſtræ inferioris Dux primus ab Othone II. Impe-
977. ratore anno nongenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo rênuntiatus fuit Carolus, Ludovici Francorum Regis & Gerbergæ filius, qui Bruxellam, Aulâ ſuâ ac domicilio in Sennæ fluvii inſulâ collocato, primus nobilitavit, & S. Gudilæ Virginis ſacra oſſa, ex Morſella agri Aloſtani vico, eòdem tranſtulit.

Othone, Caroli filio, ſine liberis defuncto, Godefridi ſeptem, continuâ ferè ſerie, Principatum apud nos geſſerunt: quos inter Godefridus Bullonius, illud belli ſacri fulmen, emicuit. Huic *impigro & ad rem militarem acerrimo adoleſcenti* (ut Lambertus Scafnaburgenſis in Chronico loquitur) Henricus IV. Imperator Ultrajecti exiſtens an-
1076. no milleſimo ſeptuageſimo ſexto Marcam Antverpiensem, & an-
1089. no milleſimo octogeſimo nono Ducatum Lotharingiæ noſtræ inferioris contulit.

1096. Itum eſt poſtea, magno Principum nationumque Chriſtianarum concurſu, in Turcos & Saracenos. Bullonius itaque noſter, eodem zelo accenſus, ut expeditionem ſuam Deo & S. Michaëli, militiæ cæleſtis Principi, commendaret, Antverpiæ Collegium XII. Canonicorum in ejuſdem Archangeli æde inſtituit ac dotavit; quod inde ad Baſilicam Marianam poſtea tranſlatum, & decurſu temporis auctum, nunc eſt Cathedrale. Exinde nummos in uſum belli pii colligens, Otberto Leodicenſi Epiſcopo arcem ſuam ac ditionem Bullonienſem, ſibi ab avunculo Godefrido Gibboso, Lotharingiæ noſtræ itidem Duce, teſtamenti tabulis relictam, vendidit; majore alienantis quàm ementis gloriâ. Cum Balduino itaque fratre, Balduino Hannoniæ Comite, Hugone S. Pauli Comite, ejuſque filio Engelramo, Henrico & Godefrido Aſcanis, Fratribus Brabantis, & aliis proceribus plurimis, ſacrum iter aggreſſus, Germaniâ & Hungariâ peragratâ, per Boſphorum Thracium in Aſiam tranſmiſit, & Antiochiâ ceteriſque urbibus ad deditionem compulſis, demùm Hieroſolymam ſubegit; omnium nationum con-
1100. ſenſu Rex ibidem paulò pòſt renuntiatus. Cui quidem anno MC. ad meliorem vitam evocato Balduinus Frater in regno eſt ſuccenturiatus. Scilicet hoc piorum armorum ipſis præmium in terris fuit.

Creſcen-

Creſcentibus poſteà animis, Brabanti, Flandri, Friſii & alii Germaniæ inferioris populi, ducentarum navium claſſe per fretum Herculeum in Syriam navigaturi, cùm ad Hiſpaniæ littora appuliſſent, *Oliſiponem* Luſitaniæ metropolim & *Silvam* Algarbiæ Urbem, Duce JACOBO AVESNENSI, viro fortiſſimo, Mauris eripuerunt. Nec his contenti (ne quid ſcilicet in Oriente intactum relinquerent) Conſtantinoplim, Cæſarum Græcorum ſedem, vi expugnarunt; BALDUINO Flandriæ 1204. Hannoniæque Comite primùm, pòſt ejus Fratre HENRICO ad Imperii ſolium evectis.

Horum & aliorum laudatiſſimorum Principum noſtrorum DONATIONES, & alia effuſæ erga Eccleſias liberalitatis monumenta (quæ Ampliſſimis Viris, PETRO PECQUIO Brabantiæ, & HENRICO UWENO Gelriæ, Cancellariis hortantibus atque adjutantibus, ex archivis cùm publicis tum privatis magno labore ac ſtudio collegi) unum in corpus digeſta, Notiſque illuſtrata nunc profero: ut fabellæ & commenta, quæ de multarum apud nos Eccleſiarum ac Principatuum originibus ab hominibus malè feriatis temerè conficta leguntur, Tabularum iſtarum publicarum fide ac teſtimoniis, quibus nihil certius aut fidelius, prorſus eliminentur ac jugulentur.

Itaque non hîc Priamos Tungri, Brabones Brabanti, Foreſtarios aut Bucquios Flandri, Alberones Hannonii, aut Meluſinas Luxeburgii reperient. At verò ſuum hîc *Berengarium* ſub Ludovico Pio Imperatore Comitem Flandria; *Rothingum*, Gothilones & Godefridum Bullonium Antverpia; *Ragineros* quatuor ex ordine Comites Hannonia; *Lambertum* Ragineri I. & Albradæ filium, itemque *Anſfridum* Bratuſpantium Comitem Urbs Lovanienſis, velut ab inferis revocatos agnoſcent. *Sigifridos* duos Luxeburgum; *Arnulfum*, Othonem & Albertum Comites Chiniacum; *Henricum*, Philippum & Godefridum Vianda; *Albertos* tres Namurcum; *Euſtathios* totidem Bononia; *Robertos* VI. Betunia; *Balduinos* ditio Aloſtana; *VVicmannum* & Theodericum Ganda; *Amalricos* Flandriæ Conſtabularios Ninovia; *Raſones* Gavera; *VValteros* Mechlinia, Grimberga & Angia; ſuos item Comites Valentianæ, Giſnæ, Marca, Arſchotum, Cudica & Bellus Mons; ſuos denique Toparchas Falcoburgum, Aveſnæ, Arda, Gasbeca, Peruiciacum, Diſtemium, Breda, Bergæ ad Zomam, Traſiniacum, Aſca, & alia alibi Oppida velut redivivos amplectentur. Quorum quidem tot Illuſtrium Principum atque Heroum non dico res geſtas, ſed ne nomina quidem hodie haberemus, niſi Diplomata ſeu Tabulæ ab ipſis ſcriptæ aut ſignatæ nobis ea conſervaſſent, atque ad omnem poſteritatem tranſmiſiſſent.

Ceterùm poterunt, ut ſpero, his antiquiſſimis documentis etiam illi moveri, qui hodie bellum impium Religioni & Regi Catholico movent. Quem enim ad veterem ac veram Religionem colendam non excitent tot Imperatorum, Regum, aliorumque Principum exempla, & piæ munificentiæ monumenta? Quem ad Providentiæ Divinæ admirationem non rapiat regionis olim ſilvis horridæ ac paludibus inacceſſæ, nunc præ ceteris orbis terræ Provinciis florentiſſimæ conſideratio? præſertim cum videt

Digitized by Google

det omnem iſtam felicitatem doctrinæ Chriſtianæ deberi? quæ poſtquam admiſſa fuit, non tantùm effecit, ut idola tollerentur, ſed ipſos quoque homines ad cultiorem vitæ rationem traduxit, ut Carbonariam aliaſque ſilvas exciderent, Morinorum Friſiorumque paludes exſiccarent, & Urbes, quæ paucæ aut nullæ anteà fuerant, exſtruerent. Hinc Audomaropolis, Giſlenopolis, Amandopolis, Trudonopolis, & alia tot illuſtria Opida, quæ ab ipſis Divis nomen acceperunt.

Sed ſtilum ſiſto, & hunc Sacræ ac Politicæ Antiquitatis Theſaurum (ſine jactantia ſic appellare liceat) à duobus præſtantiſſimis Cancellariis pro parte erutum, in ſinu veſtro, NOBILISSIME DOMINE, qui eamdem dignitatem ſumma cum laude obtines, depono. In illo, inquam, ſinu, in quo PHILIPPUS Rex Catholicus, & ALBERTUS Archidux (quanti Principes!) graviſſima Reipublicæ Chriſtianæ negotia feliciſſimo ſucceſſu depoſuerunt, cùm Britannicâ primùm, pòſt Gallicâ Legatione fungereris: in cujus denique, velut Atlantis Belgici, humeris tota moles nunc recumbit. De FRANCODALIÆ deditione, & ſpontanea Anglorum inde migratione procurata, cùm extraordinariam in Britannia legationem obires, adeoque de Palatinatu nobis aſſerto; de Ærario publico Veſtrâ induſtriâ ac ſolertiâ difficillimis temporibus toties aucto; de munere Judicis Militaris ſummâ æquitate ac prudentiâ tot annis adminiſtrato, nihil dico: quia Modeſtia veſtra id vetat. Deum rogo, ut annorum & honorum incrementa donet, communi Eccleſiæ ac Reipublicæ bono. Antverpiæ x. Kal. Aprileis M. DC. XXIX.

Nobiliſſimæ Dominationis Veſtræ

Studioſiſſimus

AUBERTUS MIRÆUS.

A U-

Digitized by Google

AUBERTI MIRÆI DONATIONUM BELGICARUM LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

S. MARTINUS *Papa & Martyr Monaſterio Blandinienſi* (*quod hodie S. Petri dicitur, & eſt Benedictinorum illuſtris Abbatia juxta Gandavum*) *circa annum* 651. *Privilegium libertatis & immunitatis concedit*; *poſtulante S. Amando, Tungrenſi ſeu Trajectenſi ad Moſam Epiſcopo.*

MARTINUS Epiſcopus, ultimus ſervorum Dei, omnibus Deum diligentibus ſalutem. De quotidiano Sanctæ Matris Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ profectu ac multiplicatione gaudere debemus, atque in vinea Domini pro mercede laboris operantibus auxilium ferre debemus.

UNDE notum fore volumus Sanctæ univerſalis Eccleſiæ filiis, tam præſentibus quàm & futuris, qualiter ſanctæ dilectionis noſtræ filius AMANDUS, cum conſenſu & petitione cariſſimi filii noſtri...... memoriæ DAGOBERTI Francorum Regis, ſive filii ejus SIGEBERTI, Privilegium auctoritatis noſtræ expetierit de quodam Cœnobio, quod ipſe, deliminatis gentilium ſpurcitiis, fundo tenus exſtruxiſſe dignoſcitur; cui nomen BLANDINIUM indidit; quodque etiam ab ipſo conſecratum eſt in honore Beatiſſimi Apoſtolorum Principis Petri, Doctoriſque gentium Pauli; ſitum inter decurſum duorum fluminum *Scaldis* & *Legiæ*.

PRIVILEGIUM quidem ſanctæ auctoritatis noſtræ, noſtris futuriſque temporibus, memorato loco indulgemus, ordinamus atque firmamus de ſtabilitate ipſius loci, de Villis & Facultatibus, de Eccleſiis & Eccleſiarum decimis, ſive familia, & de quibuſcumque ſtipendiis ſpecialiter inibi Deo ſervientium, & Eccleſiæ ornamentorum, atque luminariorum, ac matriculariorum, hoſpitum, atque pauperum, juxta petitionem carorum noſtrorum præcellentiſſimorum Regum, Dagoberti atque filii ejus Sigeberti, noſtrâ Apoſtolicâ auctoritate ſtabilimus, corroboramus, & inconvulſa ſtatuimus.

DECREVIMUS itaque; ut liceat regulari Abbati FLORBERTO, ad præſens inibi ſubrogato, vel conſtituto à filio noſtro Amando, tam ipſi, quàm in reliquum futuris Abbatibus, in univerſis utilitatibus loci, divino ſolatio, ita omnia diſponere & ordinare, abſque ullius contradictione vel refragatione, ut liberè invigilent mandatis Domini (1) ſecundùm Regulam S. Benedicti.

SI quis verò (quod non optamus) temerario auſu contra hujus noſtri Privilegii Apoſtolici publica ſcripta agere præſumpſerit, reum ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat; ac à Sacratiſſimo Corpore & Sanguine Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti alienus fiat, atque perinde in æterno examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco jus ſervantibus, & de ſuis bonis locum ditantibus, ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenùs & hìc fructum bonæ actionis recipiant, & apud diſtrictum Judicem præmium æternæ pacis inveniant.

SCRIPTUM per manum STEPHANI Notarii & Regionarii, & ſacri Scrinii S. Romanæ Eccleſiæ, in menſe Januario, (2) Indictione ſecundâ. Datum XIV. Kalendas Februarii, per manum Amandi Epiſcopi, Theatrapi Sanctæ Sedis Apoſtolicæ.

CAPUT

SAncti MARTINI Papæ & Martyris, cujus Diploma jam recitavimus, dies natalis ab Eccleſia quotannis celebratur die 12. Novembris, poſtridie Feſtivitatis S. Martini Turonenſis. Quoto autem Chriſti anno ad Pontificatum pervenerit, & obierit, ex Anaſtaſii Bibliothecarii Chronico Pariſiis edito, contra Baronii calculum, hæc habe:

Anno 649. *Theodorus Papa moritur, & Martinus in Julio ordinatur. Anno* 653. *Martinus Papa in exilium abducitur, & ejus loco Eugenius ordinatur in Septembri. Anno* 653. *exul moritur.*

De SS. AMANDO & FLORBERTO vide noſtros Faſtos Sanctorum Belgii; de Amando diem 6. Februarii; de Florberto diem 1. Novembris.

(1) SECUNDÙM Regulam S. Benedicti. Dubito an ſit gloſſema, à poſterioris ævi manu ſeu calamo.

(2) INDICTIONE ſecundâ. Eſt hìc vitium in numero Indictionis; ut & capite ſequenti.

Digitized by Google

CAPUT II.

Idem S. MARTINUS *Papa Monaſterio Elnonenſi in Diœceſi Tornacenſi (quod hodie S. Amandi dicitur, & eſt Benedictinorum Abbatia) circa annum 651. dat Privilegium Libertatis & Immunitatis; petente eodem S. Amando.*

MARTINUS Epiſcopus, ultimus Servorum Dei, omnibus diligentibus Deum ſalutem. De quotidiano Sanctæ Matris Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ profectu ac multiplicatione gaudere debemus, atque in vinea Domini pro mercede laboris operantibus auxilium ferre debemus.

UNDE notum fore volumus Sanctæ Univerſalis Eccleſiæ filiis, tam præſentibus quàm & futuris, qualiter ſanctæ dilectionis noſtræ filius AMANDUS, cum conſenſu & petitione cariſſimi filii noſtri ..... memoriæ DAGOBERTI Francorum Regis, ſive filii ejus SIGEBERTI, Privilegium auctoritatis noſtræ expetierit, de quodam Cœnobio, cui HELNONIS indidit nomen, quodque etiam ab ipſo conſecratum eſt in honore Beatiſſimi Apoſtolorum Principis Petri, Doctoriſque Gentium Pauli, intra decurſum duorum fluminum *Scarp* & *Helnonis*.

PRIVILEGIUM quidem ſanctæ auctoritatis noſtræ, noſtris futuriſque temporibus, memorato loco indulgemus. Ordinamus itaque atque firmamus de ſtabilitate ipſius loci, de villis & facultatibus, de Eccleſiis & Eccleſiarum Decimis, ſive familia, & de quibuſcumque ſtipendiis ſpecialiter inibi Deo ſervientium.

INTERDICIMUS autem, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ex auctoritate Beati Petri Apoſtolorum Principis prohibemus, cujus vice huic Eccleſiæ Romanæ, auctore Deo, præſidemus, ut nullus Epiſcoporum ultra præſumat de reditibus, rebus vel chartis eorum, vel villis quocumque modo, quâlibet exquiſitione minuere, nec dolos vel immiſſiones aliquas facere, nec illorum ingredi Monaſterium, neque placita, nec aliud quid facere. Sed ſi quâ cauſſâ fortè inter terram venientem ad partem .... Eccleſiæ & Monaſterii evenerit, & pacificè non potuerit ordinari, apud electos Abbates & alios Patres timentes Deum, ſine voluntaria dilatione, mediis Sacroſanctis Evangeliis, finiatur.

DEFUNCTO verò Abbate, non extraneus, niſi de eadem Congregatione, quem ſibi concors Congregatio elegerit, & qui electus fuerit, ſine dolo & venalitate aliqua ordinetur. Pariter autem cuſtodiendum eſt, ut invito Abbate ad ordinanda alia Monaſteria, aut ad Ordines ſacros vel Clericatûs officium tolli exinde Monachi non debeant. Sed ſi abundantes fuerint, qui ad celebrandas Dei laudes vel utilitates loci complendas ſufficiant; de his, qui ſuperfuerint, offerat Abbas coram quos dignos potuerit. (1) Quiſquis autem ex Monaſterio ad Eccleſiaſticum Ordinem pervenerit, ulteriùs illic nec poteſtatem nec licentiam habeat habitandi.

MISSAS quoque publicas ab Epiſcopo in eodem Cœnobio fieri omninò prohibemus, ne in Servorum Dei receſſibus, & eorum receptaculis ulla popularibus præbeatur occaſio conventiculi; nec audeat Cathedram ibi collocare, vel quamlibet poteſtatem imperandi, nec aliquam Ordinationem quamvis leviſſimam faciendi habeat, niſi ab Abbate ejuſdem loci fuerit rogatus: quatenus Monachi ſemper maneant in Abbatis ſui poteſtate.

HANC ergò Scriptorum noſtrorum Paginam, omni in futuro tempore, ab omnibus Epiſcopis firmam ſtatuimus illibatamque ſervari; ut & ſuæ Eccleſiæ, juvante Domino, ſuo tantùm ſint jure contentæ, & Abbas jam dicti Monaſterii atque Monachi Eccleſiaſticis conditionibus, ſeu angariis, vel quibuſlibet obſequiis ſæcularibus nullo modo ſubjaceant, nullis Laïcis viris deſerviant; ſed remotis vexationibus ac cunctis gravaminibus, divinum opus cum ſumma animi devotione perficiant.

QUICUMQUE ergò in Apoſtolicis Conſtitutionibus ſincerâ dilectione obſervator extiterit, benedictionem & miſericordiam à Domino percipiat. At qui ea, quæ Apoſtolica Sedes ſtabilivit,

DIPLOMA iſtud, ex vetuſto Martyrologio manuſcripto Monaſterii S. Amandi, ad Elnonem ſive Helnonem fluviolum ſiti, fideliter depromptum, ad nos miſit Georgius Colvenerius, Doctor Theologus & Cancellarius Academiæ Duacenſis. Quod unà cum Diplomate Blandinienſi, paulò antè recitato, luce ac typis dignum judicavimus; eò quòd neutrum extet in Tomis Conciliorum & Epiſtolarum Pontificiarum. Legitur tamen in iis aliud ejuſdem S. Martini Papæ Reſcriptum ad S. Amandum, quod & Baronius Tom. 7. Annalium recitat.

(1) QUISQUIS ex Monaſterio ad Eccleſiaſticum Ordinem pervenerit. Florentius Haræus lib. 2. de Caſtellanis Inſulenſibus cap. 2. hinc rectè colligit diſcrimen inter Clericatum & Monachatum apud Veteres.

Circa annum 1655. gravis mota fuit lis inter Franciſcum Gandavillanum Epiſcopum Tornacenſem, & Nicolaum Du Bois Abbatem Elnonenſem, pro Exemptione à juriſdictione Epiſcopali. Abbas pro ſe allegavit hoc Diploma Martini Pontificis, quod multis utrimque ſcriptis examinatum & agitatum, de falſitate ſuſpectatum fuit. Epiſcopus verò per ſententiam obtinuit, ut Abbas & Conventus Elnonenſis ſuæ juriſdictioni deinceps ſubjicerentur. Additio

Digitized by Google

livit, pro nihilo ducere atque violare tentaverit, Beati Petri Apoſtolorum Principis, noſtrique Apoſtolatûs Auctoritate, anathematis vinculis irretitus, ut ſacrilegus à ſinu Matris Eccleſiæ, & participatione Corporis & Sanguinis Chriſti ſeparatus, cum diabolo & angelis ejus ſententiam damnationis accipiat.

Scriptum per manum Stephani Notarii & Regionarii & Sacri Scrinii Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, in menſe Januario, Indictione ſecundâ.

Datum decimo quarto Februarii, per manum Amandi Epiſcopi, Bibliothecarii Sanctæ Sedis Apoſtolicæ.

CAPUT III.

Teſtamentum S. Leodegarii *Epiſcopi Auguſtidunenſis & Martyris, ſcriptum, in favorem Eccleſiæ ſuæ Cathedralis.* *Anno* 671.

Ego (1) Leodegarius, etſi indignus Heduorum Epiſcopus, ſeptimo Epiſcopatûs mei anno, conſiderans varias rerum mutationes, ſed & inevitabilem mortis terminum, ac formidabilem Judicii & cunctis tremendam diſtricti Judicis horam, ſimulque pro his & hujuſmodi ad illam diſciplinam recurrens, quæ præit Lucæ VI. *Date, & dabitur vobis*, & Lucæ XVI. *Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, qui vos recipiant in Cœlis*, & illud recordans Sapientiæ XIII. monentis: *Redemptio animæ viri, divitiæ ejus.* & Eccleſiaſtici III. *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit peccatum:*

Pro amore divinitatis, pro remiſſione peccatorum, pro recordatione Domini Clotharii, & Baldechildis Reginæ, nec non pro ſtatu Regis Theoderici, & Regni, & cunctorum Procerum ejus, præcipuè pro his, qui in dicendis rebus conquirendis adjutores, donatores & conlaboratores nobis extiterunt;

Dono, trado, transfundo, heredem ſtatuo Eccleſiam (2) B. Nazarii, titulum mei Præſulatûs, de rebus meis, hoc eſt, de *Mariniaco* Villa, quæ jacet ſuper Iconem fluvium, quam mihi dicta Regina de proprio ſuo in proprium meum delegavit, & per Regale inſtrumentum chartæ habere conceſſit, nec non de *Tilionaco* Villa, quæ de jure materno ab Avis & Proavis mihi competit, & eſt ſupra fluvium Sagonam, ac de *Canapis* Villa, quam de Bodiſono & Sigrada Deo devota conquiſivi, cujus terra ſita eſt tam infrà quàm citrà Divionem Caſtrum.

Quas Villas & Capellas, cum ſuis ſervis utriuſque ſexûs, terris, vineis, pratis, aquis, ſtagnis, curſibus, recurſibus, ſilvis, paſcuis, majoris peculii vel minoris, de ſtatu proprio noſtro, in ſtatum matriculæ noſtræ, quam ad oſtium Eccleſiæ S. Nazarii fabricavimus, cum omnibus appendiciis, delegamus, ſecernimus, transfundimus: eâ ratione ut tam à Præpoſito ejuſdem Eccleſiæ Barcario, quàm à Succeſſoribus ejus, quos noſtri Succeſſores Pontifices ordinaverint, quadraginta Fratres quotidiana diaria & ſtipendia omni tempore accipiant; ut liberiùs pro ſalute Regni & Principum, ac totius orbis Deum deprecari poſſint.

Si verò ullus majorum heredum vel minorum noſtrorum, aut alicujus perſonæ homo, hanc noſtram & communem eleemoſynam, & hujus inſtrumenti Chartam violare præſumpſerit, ut reus Majeſtatis noverit ſe, coram Majore Palatii, vel capite vel centum libris auri mulctandum. Epiſcopis autem Succeſſoribus noſtris hæc deſervire volumus, ſicut & plura in partem eorum contulimus, & ſicut hæc coram Deo digna conſideraverint.

Si verò deinceps alicujus obſtinatio contra hæc ſe erexerit, noverit ſe etiam quinquaginta quatuor Epiſcoporum, qui à Principibus noſtris *Kaco* congregati ſunt (quibus præſentibus, vel quorum conſilio hanc Donationem Eccleſiæ Matriculæque noſtræ celebravimus) & noſtrâ, quamvis extremâ auctoritate, excommunicatum, & in invocatione S. Trinitatis, ex parte B. Petri Apoſtolorum Principis, cum Juda traditore Domini (qui habens loculos res Domini furabatur, & pauperum) æternaliter damnandum: & cum Chore, Dathan & Abyron, quos vivos terra abſorbuit, inconſuetâ & deſperabili morte, in omnium viventium terrorem, niſi dignâ ſatisfactione reſpuerit, profligatur in æternum puniendus. Amen, amen.

Acta publicè, tertio anno Regni Theoderici Regis. 671.

Ego Leodegarius huic Donationi, factæ ſub anathemate, ſubſcribo, & manu propriâ firmo.

CAPUT

(1) Sanctus Leodegarius, Donationi à S. Bercario factæ, Childerico regnante, Remis ſubſcripſit; exſtatque apud Camuzatum in Antiquitatibus Trecenſibus. Ebroini Aulæ Magiſtri juſſu, anno 672. crudeliſſimè necatus fuit, in agro Atrebatenſi. Vide Baldericum in Chronico Cameracenſi lib. 1. cap 20. & 21. & Faſtos noſtros Belgicos ad diem 2. Octobris.

(2) B. Nazarius, fuit primus Heduorum ſeu Auguſtidunenſium Epiſcopus: de quo Sirmondus in Notis ad Ennodium.

Digitized by Google

CAPUT IV.

LUDOVICUS PIUS *Imperator dat fundum, ad amplianda & dilatanda Clauſtra Canonicorum Tornacenſium, petente VVendilmaro Epiſcopo Tornacenſi, anno* 818.

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. LUDOVICUS divinâ ordinante providentiâ Imperator Auguſtus. Notum ſit .....

QUIA poſtulavit nobis Vir Venerabilis (1) WENDILMARUS, Tornacenſis Urbis Epiſcopus, ut terras quaſdam fiſci noſtri in eadem Urbe ei, in amplianda & dilatanda Clauſtra Canonicorum, in noſtra eleëmoſyna concederemus; Nos itaque ad hoc inſpiciendum, Venerabilem Abbatem *Irmionem* & *Igobertum* & *Hartmannum*, Miſſos noſtros, direximus, qui & provideant de terra habente in circuitu..... pro mercedis noſtræ augmento, & reverentia ipſius ſancti loci, ſecundùm dimenſionem tradere libuit, ut in ditione Eccleſiæ conſiſtant.

DATUM XII. Kalendas Decembris, Aquiſgrani, in Palatio Regio, anno Imperii noſtri quarto, Indictione undecimâ, in Dei nomine 818. feliciter, amen.

(1) DE Wendilmaro Tornacenſi ac Noviomenſi Epiſcopo conſulatur Cognatus in Hiſtoria Epiſcoporum Tornacenſium.

CAPUT V.

Miſſi Dominici & Comites circa annum 830. *à* LUDOVICO PIO *Imperatore in variis Provinciis ac Diœceſibus ſunt conſtituti; & nominatim Berengarius Comes in Diœceſi Noviomenſi ac Tornacenſi.*

NOMINA locorum, in quibus Miſſi Dominici legatione funguntur.

IN (1) Veſontio, quæ eſt Diœceſis Bernoini Archiepiſcopi, Heiminus Epiſcopus, & Monogoldus Comes. In Mogontia, quæ eſt Diœceſis Heiſtulfi Archiepiſcopi, idem Heiſtulfus Epiſcopus, & Rhuotbertus Comes. In Treveris Hetti Archiepiſcopus, & Adalbertus Comes. In Colonia Hadaboldus Archiepiſcopus, & Eemundus Comes.

IN Remis Ebo Archiepiſcopus, quando potuerit; & quando ei non licuerit, (2) Rhuothadus Epiſcopus ejus vice, & Rhuofridus Comes, ſint ſuper ſex videlicet Comitatus, id eſt, Remos, Catalaunum, Sueſſionem, Silvanectem, Beluacum, & Laudunum.

SUPER quattuor verò Epiſcopatus, qui ad eamdem Diœceſim pertinent, id eſt, Noviomagenſem, Ambianenſem, Teruanenſem & Cameracenſem, (3) Rangarius Epiſcopus, & BERENGARIUS Comes.

SENONES Hieremias Archiepiſcopus, & Donatus Comes. Rotomagum Willebertus Archiepiſcopus, & Ingotbertus Comes. Turonem Landramnus Archiepiſcopus, & Rhuotbertus Comes. Lugdunum, Tarentaſia & Vienna, Albericus Epiſcopus, & Richardus Comes.

SUnt hæc deſumpta ex cap. 25. libri 2. Capitulorum Caroli Magni & Ludovici Pii, quæ Anſegiſus Abbas Lobienſis in ordinem redegit, & Petrus Pithæus 1588. Pariſiis evulgavit, & denuo edidit Baluzius.

Germanici Imperatores & Francorum Reges olim Provincias ſuas, in his & Belgicam noſtram, per ſuos Miſſos (id eſt, Legatos ſeu Commiſſarios, ut hodie vocant) & per Comites regebant: ut ex Capitulis Caroli Magni, Ludovici Pii, Caroli Calvi, & aliorum conſtat.

Circa annum 830. Berengarius à Ludovico Pio *ſuper quatuor Epiſcopatus, Noviomagenſem, Ambianenſem, Teruanenſem, & Cameracenſem Comes* conſtitutus fuit: ut Capituli jam producti verbis utar.

Ex quo manifeſtè colligitur, Balduinum Ferreum non fuiſſe primum Flandriæ Comitem; Foreſtarios item non fuiſſe Flandrorum Principes: quandoquidem Reges Francorum, ut Principes ac Domini, Belgicam noſtram, ante Balduini Ferrei ævum, per ſuos Miſſos ac Comites rexerint. Quod quidem rectè ante nos obſervavit Florentius Haræus lib. 1. cap. 3. de Caſtellanis Inſulenſibus.

Cæterùm *Noviomagenſis* ſeu Noviomenſis Epiſcopatus (qui cum *Tornacenſi* tunc erat unitus) illo tempore comprehendebat quidquid terrarum hodie ad Noviomenſem in Francia, & ad Tornacenſem, Gandenſem & Brugenſem in Flandria Diœceſes pertinet. *Teruana*, juſſu Caroli V. Imperatoris, anno 1553. funditùs exciſa, ſuo ambitu continebat quidquid hodie Iprenſis, Audomaropolitanus & Bolonienſis Epiſcopi poſſident. *Cameracenſis* Epiſcopatus, nunc Archiepiſcopatus, comprehendebat quidquid hodie ad Cameracenſem & Atrebatenſem Diœceſes ſpectat, cum parte terrarum ad Mechlinienſem & Antverpienſem Diœceſes nunc ſpectantium.

Toti huic terrarum tractui ut Comes præfuit BERENGARIUS, Ludovici Pii nomine; ut ex ejuſdem Capitulis conſtat. Primus itaque Flandriæ Comes, cujus apud Veteres Scriptores fit mentio, fuit hic Berengarius: quod notare viſum fuit contra errorem popularem, quo Balduinus Ferreus conſtituitur primus Flandrorum Comes.

(1) VESONTIO, Metropolis Sequanorum à Clariſſimo Viro

Digitized by Google

Viro Joanne Jacobo Chiffletio, amico noſtro, accuratè deſcripta, eſt in omnium manibus; ut & *Moguntiæ* à Nicolao Serario. *Remorum* Antiſtites Flodoardus, & poſt ipſum Guil. Marlot, *Treverenſes* Chriſtophorus Browerus, *Bellovacenſes* Antonius Oiſelius, *Noviomenſes* ac *Tornacenſes* Joannes Cognatus, *Morinenſes* Jacobus Malbrancq, *Cameracenſes* & *Atrebatenſes* Baldericus Epiſcopus Tornacenſis, celebrârunt.

(2) Rhuothadus, Sueſſionenſis Epiſcopus, infrà cap. 8. Rothadus.

(3) Rangarius, Ambianenſis Epiſcopus, infrà cap. 8. Raginarius.

CAPUT VI.

Lotharius *Imperator Harimalam in Haſbania, Filſurdum in Brabantia, & alias alibi Villas, Eccleſiæ B. Mariæ Aquiſgranenſis à Carolo Magno & Ludovico Pio datas, anno 844. confirmat.*

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, Dei æterni. (1) Lotharius ordinante Divinâ providentiâ Imperator Auguſtus. Oportet Imperialem Sublimitatem ..... ut Eccleſiarum ac Sacerdotum Dei utilitatibus, benignitatis ſuæ munere, faveat: quia ſi talibus ſemper ſtudet negotiis, proculdubio & temporalem glorioſiùs tranſiet vitam, & æternam feliciùs obtinebit.

Quapropter noverit omnium fidelium Sanctæ Eccleſiæ, ac noſtrorum tam præſentium quàm futurorum induſtria, quia Vir Venerabilis Lotharius Abbas, cui Cellulam in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ conſtructam ac fundatam in loco, nuncupante (2) *Novo Caſtello*, ad regendum commiſſam habemus, detulit obtutibus noſtris quaſdam Domini Avi noſtri Karoli præſtantiſſimi Auguſti, ac piæ memoriæ Genitoris noſtri Ludovici, Sereniſſimi Imperatoris auctoritates. In quibus repperimus, qualiter ipſi ob amorem Dei & reverentiam ipſius ſancti loci, eamdem Cellulam, cum omnibus ad ſe juſtè & legaliter pertinentibus vel aſpicientibus, conſiſtere facerent; & eorum immunitate hactenùs prædicta Cellula munita atque defenſata fuiſſet.

Continebantur in eiſdem Præceptionibus nomina Villarum, quæ prædictæ Cellulæ ſubjectæ ſunt, id eſt, in Pago Haſbaniæ (3) *Harimalla*, in Pago Texandrio *Bodilio*, in Pago Brachantenſe (4) *Filfurdo*, in Pago Hainionenſe *Herinio*, *Hiriniolo*, *Kiancras*, *Waldriaco*, *Agimagas* & *Alto-porto*, in Pago Laumenſe (5) *Fraxino*, in Pago Leucroni Villa *Angeliagas*, manſos duos cum omnibus appendiciis vel adjacentiis eorum, & decima, vel cenſum, quæ Rectores ipſius Cellulæ annuatim accipiunt, id eſt, de Villis nuncupantibus in prædicto Pago Hainionenſe *Loveruna* & *Waldriaco*, & in Pago Haſbanienſe *Awanlia* & *Imburcio*, unde memorata Cellula decimam vel cenſum ſuſcepit, ut perenniter in ditione prædictæ Cellulæ ſubſiſteret: ſed pro majoris ſecuritatis ſecuritate petiit jam dictus Lotharius Clementiam noſtram, ut eaſdem auctoritates denuò per noſtræ Serenitatis Præceptum confirmaremus.

Cujus petitioni, ob amorem Dei ac reverentiam ipſius loci ſancti, ac fidele obſequium ejus, libenter acquieſcentes, hos Excellentiæ noſtræ apices fieri cenſuimus: quibus præcipientes jubemus, ut nemo fidelium noſtrorum, aut Miſſus noſter diſcurrens, aut quiſlibet ex Judiciaria Poteſtate in Eccleſias, aut loca, vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones prædictæ Cellulæ, quas moderno tempore juſtè & rationabiliter in quibuſlibet Pagis atque territoriis, infrà ditionem Imperii noſtri, poſſidet, vel ea quæ deinceps eidem conlatæ fuerint Cellulæ, ad cauſſas audiendas, aut freda exigenda, aut manſiones vel paratas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Cellulæ, tam ingenuos quàm & ſervos, ſuper terram ipſius commanentes, injuſtè diſtringendos, nec ullas reditiones aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris ac futuris temporibus ingredi audeant, vel ea quæ ſuprà memorata ſunt penitùs exigere vel exactare præſumant: & quidquid prædictæ Cellulæ in eleëmoſyna noſtra concedimus, ut in alimoniam pauperum & ſtipendia Clericorum, ibidem Deo ſervientium proficiat in augmentis.

Prædictæ verò Villæ, quarum nomina ſuperiùs continentur, & decimæ & cenſus de prædictis Villis, ſicut in Avi & Genitoris noſtri auctoritatibus continentur, ita perpetuò in ejus ditione ſubſiſtant: & decimâ vel cenſu, quæ de

Diploma iſtud ex Archivis Eccleſiæ B. Mariæ Aquiſgranenſis accepimus.

(1) Lotharius, Ludovici Pii Frater & in Imperio Succeſſor, in Prumienſi Cœnobio Monachus anno 855. obiit.

(2) Novum Castellum. Sic olim nuncupata fuit Urbs Aquiſgranenſis.

(3) Harimalla, ſeu Harimala, *Hermale*, ſita eſt ad Moſam, Leodium inter & Viſetum.

(4) Filfurdum, in Pago Bracbantenſi, *Vilverde*, oppidum hodie ad foſſam Bruxellenſem, quæ Antverpiam ducit. Furdum, Furtum ſeu Fordum, idem eſt quod Vadum. Hinc Francofurtum ad Mœnum, & alterum ad Oderam; item Amersfurtum in Diœceſi Ultrajectenſi ad fluviolum cognominem. Sic & Filfurdum ſeu Vilfordia ad Sennam fluvium eſt ſita.

Jus Patronatûs Eccleſiæ Vilvordienſis nunc poſſidet Abbatia Cameræ Ordinis Ciſtercienſis. Vide plura lib. II. Donat. Belgic. ad annum 779. & 1245. Addit.

(5) Fraxinus, vulgò *Fraſne*, locus celebris, & Toparchia vetus Gallo-Brabantiæ, olim habuit Monaſterium Canonicorum Regularium, quod præ inopia ad ruinam tendens, traditum fuit Benedictinis Affligemienſibus anno 1099. Videbitur Diploma inferiùs in Supplemento Diplomatum Miræi. Addit.

Digitized by Google

de præſcriptis Villis annuatim exire ſolebant, etiam deinceps perſolventur, velut eorumdem Prædeceſſorum noſtrorum temporibus, ad præfatum ſanctum perſolutæ fuerunt locum.

Et ut hæc noſtræ Auctoritatis Præceptio pleniorem in Dei nomine, noſtris & futuris temporibus obtineat firmitatem, manu propriâ ſubter eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſione aſſignari juſſimus.

Signum Lotharii Sereniſſimi Auguſti.

Rudmundus Notarius, ad vicem Hilduini recognovi.

Data iii. Idus Septembris, anno, Chriſto propitio, Imperii Domini Lotharii Imperatoris in Italia xv, in Francia v. Indictione vii. 844.

Actum (6) Longalare Palatio Regio, in Dei nomine feliciter, amen.

Additio. (6) Putat P. Mabillon hoc Palatium fuiſſe ſitum in ſylva Arduennæ non procul à S. Huberti Cœnobio.

CAPUT VII.

Privilegium Monaſterii Corbeienſis Ord. S. Ben. in Gallia, Paſchaſio Radberto Abbati conceſſum à Synodo Pariſiensi, *anno* 846. *aut* 847.

ANno ab Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti octingenteſimo quadrageſimo ſeptimo Indictione x. regnante per Provincias Galliæ glorioſiſſimo atque Sereniſſimo Principe Karolo, jam diviſione Regni ac pace cum Fratribus, Lothario ſcilicet & Ludovico Regibus confirmatâ, convenientibus nobis Galliarum Epiſcopis ex Regio Præcepto Pariſius, ut ſuper his quæreremus, quæ in Eccleſiis Dei, tam propter civilis belli tranſactam violentiam, quàm & ob inertiam Prælatorum atque ſubjectorum, longè jam ſecùs quàm dignum eſt geruntur; nec non cujus rei gratiâ peſtis atque lues tam diu in populo graſſantur; qui etiam modus atque ſtatus, ſecundùm Inſtitutionem Patrum, ſanctarum Eccleſiarum eſſe deberet, quæve Privilegia antiquitùs tradita conſervari deberent:

Inter cetera Venerabilis Frater noſter Radbertus, Abbas (1) Corbeienſis Monaſterii, obtulit nobis ſacras Litteras Piiſſimorum Principum, *Ludovici* videlicet bonæ memoriæ piiſſimi Imperatoris, ac *Lotharii* filii ejus; quibus cautum eſt, ut ipſum Monaſterium, ſecundùm antiquum morem, jam inde à principio cuſtoditum, electionis gratiam & rerum ſuarum diſpenſationis libertatem haberet, cum omni integritate, tam noſtris quàm futuris temporibus.

Insuper & auctoritatem atque conſenſum Præcellentiſſimi atque Nobiliſſimi Regis *Karoli* protulit, qui & idem Monaſterium, ſecundùm morem Prædeceſſorum ſuorum, quaſi jure hereditario, in ſua familiaritate ac defenſione, ab exordio Regni ſui, favente Domino, ſuſcepit,

(1) Corbeiense Monaſterium Benedictinorum, in Diœceſi Ambianenſi ſitum, cùm multis olim & maximis ſemper ornamentis floruerit, tum Paſchaſii certè Radberti temporibus clariſſimum ac florentiſſimum fuiſſe fatendum eſt. Abundabat enim tum Viris Nobiliſſimis, qui ſæculi pompam aſpernati, purpuram palliolo, palatinamque militiam monaſticâ mutarunt. Quorum ex numero, ut ceteros omittam, Adalardum ſeu Adelhardum, & Walam fratres, Caroli Magni conſanguineos, alterum alteri ſuccedentem, Abbates vidit.

Ceterùm Radberto prima Chriſtianæ inſtitutionis tirocinia fuerunt apud ſacras Virgines Sueſſionenſes, quarum curâ & ſtudio puerulus educatus eſt, cùm earum Cœnobio præeſſet *Theodrada*, regiæ ſtirpis Antiſtita, conſanguinea Caroli Magni. Monaſticam inde vitam aggreſſus in Monaſterio Corbeienſi, ſanctioris diſciplinæ Magiſtrum & Ducem habuit S. *Adalardum* Abbatem, Theodradæ ejuſdem fratrem, & Walæ Comitis, qui & ipſe pòſt Monachus & Abbas Adalardo, ut diximus, ſucceſſit. Ibi ergo florentem & idoneam ſtudiis ſuis palæſtram nactus, cùm ingenio atque indole eſſet eximiâ, mirificos in litteris & in omni virtutum genere progreſſus fecit.

Inter ingenii & doctrinæ monumenta notiſſimus eſt *Liber de Corpore & Sanguine Domini*, quem Ludovico Pio regnante, cùm temerè à nonnullis de Sanctiſſimo Sacramento jactata quæſtio eſſet, compoſuit; in eoque genuinum Eccleſiæ Catholicæ ſenſum ita primus explicuit, ut viam cæteris aparuerit, qui de eodem argumento multi poſteà ſcripſere. *Matthæi* Evangelium duodecim libris expoſuit, quorum quatuor priores adhuc Monachus inchoarat, reliquos jam Abbas adjecit. In Pſalmum etiam xliv. inſignem Tractatum tribus libris contexuit, ad Sanctimoniales B. Mariæ Sueſſionenſes, gratiam illis rependens primævæ, quam ab illis hauſerat, educationis ſuæ. Vitam præterea Inſtitutoris ſui *Adalardi*, & *Walæ*, item fratris ejus, agonemque SS. Martyrum *Rufini* & *Valerii*, cùm apud Baſilicas corruptum & depravatum offendiſſet, Clericorum ejus loci rogatu, comptiore ſtilo edidit ac perpolivit. Alia item præter epiſtolas diverſas non pauca ſcripſit; tum denique in *Threnos Hieremiæ* multiplicis expoſitionis libros quinque; quod poſtremum Radberti opus fuiſſe creditur, à ſene ſeni Odilmanno, ut ex epiſtola conſtat, oblatum. Senex ergò felici exitu vitam clauſit, die S. Richarii (quem præcipuo ſemper amore coluerat) memoriæ ſacro, vi. Kalendas Maias, anni à Chriſto nato dccc li. Conditus primùm in Eccleſia S. Joannis Evangeliſtæ, in aditu ſacrarii, perdiu ibidem jacuit, annis ferè ducentis. Poſtea cùm ad ejus tumulum crebra mirandorum operum curationumque prodigia fierent, tranſlatus inde, Sedis Apoſtolicæ auctoritate, in majorem S. Petri Baſilicam à *Widone* Epiſcopo Ambianenſi, atque inter *Adalardi*, *Præcordii*, aliorumque Sanctorum reliquias collocatus eſt iv. Idus Julias. Sic ferè Jac. Sirmondus in Pariſienſi editione operum Radberti, anno 1618.

Ceterùm *Corbeiam Gallicam* jam laudatam S. Bathildis, Clodovei ii. cognomento Inſenſati, Francorum Regis Vidua, ejuſque filius itidem Rex ad Somonam fl. condidit. *Germanicam ſeu Saxonicam Corbeiam*, ad Viſurgim fl. in Diœceſi Paderbornenſi anno 822. Ludovicus Pius Imperator, hortante B. Adalardo, ædificare cœpit, ut Scafnaburgenſis tradit, aut anno proximè ſequenti, ut ex Adamo, rerum Septemtrionalium ſcriptore, Baronius colligit.

Digitized by Google

pit, & veluti munus reverà Deo gratiſſimum, inter diverſos turbines cauſſarum, ut tranquillitate præcipuè Ordini eidem congruente potiretur, Deo devotiſſimè obtulit, ſuiſque ſacratiſſimis Litteris promulgavit.

Petiit itaque à Nobis, quò ea quæ ſacris Litteris piiſſimorum Principum confirmata fuerant, noſtrâ quoque auctoritate, ex voluntate Principis confirmarentur. Quod & nos juſtum & Ordine noſtro dignum eſſe cenſuimus, tam pro reverentia Dei, qui ipſum locum protegit atque provehit, quàm & propter munus Paſtorale gregis Chriſti ſuſceptum; nec non & ob eorum dilectionem, qui ipſo in loco laudabiliter Domino hactenùs famulantur.

Nam ſicuti comperimus, ipſe locus venerabilis, Bathilde Reginâ à *Clotario* filio ſuo impetrante, à ſanctis Viris fundatus eſt, & ſacræ Religionis normam, quam primo tempore ſuſcepit, inviolatam deinceps retinuit; in tantùm ut eos qui ſe fundaverant, non modò æquaverit, ſed etiam penè ſuperaverit. Qua de cauſſa & Nobiliſſimi Viri in eodem loco ad Dei ſervitium ſponte confluxerunt, & eumdem locum tam Nobilitate ſuâ, quàm & vitæ merito decoraverunt. Undè factum eſt ut ipſe locus familiarior Dominis rerum fieret: adeò ut ſub ſua tutela Reges atque Reginæ eum ſuſciperent....

Quocirca monemus atque hortamur Filios ac Dominos noſtros piiſſimos Principes noſtri pariter & futuri temporis, quia penè in omnibus locis id confunditur, ſaltem propter amorem & reverentiam Dei & Servorum ejus debitam dilectionem, inſuper & Regni ſui proſperitatem atque augmentum, ut electionis gratiam & liberam diſpoſitionem facultatum ſuarum illi loco conſervare ſatagant: & ſit in illo Monaſterio ſemper Privilegium electionis, ſicut antiquitùs in Eccleſiis electio conſervata fuit; non ſuppoſita aut ſuffecta, ſed libera, juxta auctoritatem Canonicam, & Regulam S. *Benedicti*.....

Obsecramus etiam Fratres & Coëpiſcopos noſtros, per adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti & noſtræ congregationis in ipſum, ſed & Religioſos Abbates, qui ad hanc ſanctam & beatam Synodum non occurrerunt, in quorum manus hujus Privilegii à Nobis editi & corroborati Pagina pervenerit, ſuâ auctoritate & ſubſcriptione hoc confirmare non differant.

Hincmarus ſanctæ Metropolis Eccleſiæ Remorum Epiſcopus, hoc Privilegium Epiſcopali auctoritate ratum decernens, in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti confirmavi.

Erpuinus indignus Silvanectenſis Epiſcopus, huic Privilegio, Epiſcopali auctoritate ſtabilito, in nomine Sanctæ Trinitatis ſubſcripſi.

Guntboldus Sanctæ Metropolis Eccleſiæ Rotomagenſis Epiſcopus, hoc Privilegium relegi, atque Epiſcopali auctoritate ratum decernens, in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti confirmavi.

Simeon Sanctæ Laudunenſis Eccleſiæ Epiſcopus, huic Privilegio auctoritate Epiſcopali aſſentiens, in Sanctæ Trinitatis nomine ſubſcripſi.

Rothadus Sanctæ Sueſſionienſis Eccleſiæ Præſul, huic Privilegio auctoritate Pontificali aſſentiens ſubſcripſi.

Theodericus Sanctæ Cameracenſis Eccleſiæ Epiſcopus, huic Privilegio auctoritate Epiſcopali aſſentiens, in nomine Sanctæ Trinitatis ſubſcripſi.

Irminfridus Sanctæ Bellovacenſis Eccleſiæ Epiſcopus, huic Privilegio auctoritate Epiſcopali aſſentiens, in nomine Sanctæ Trinitatis ſubſcripſi.

Wenilo Sanctæ Senonicæ Metropolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, hoc Privilegium relegi, atque Epiſcopali auctoritate ratum decernens, in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti ſubſcripſi.

Fulcoinus Taruanenſis Eccleſiæ indignus Epiſcopus, huic Privilegio auctoritate Epiſcopali aſſentiens, in nomine Sanctæ Trinitatis ſubſcripſi..

Helias Carnotenſis Epiſcopus hoc Privilegium relegi, atque Epiſcopali auctoritate ratum fieri dignum duxi.

Raginarius Sanctæ Ambianenſis Eccleſiæ Epiſcopus, huic Privilegio auctoritate Pontificali aſſentiens, ſubſcripſi.

Prudentius Sanctæ Trecaſſinæ Eccleſiæ indignus Epiſcopus, huic Privilegio auctoritate Epiſcopali aſſentiens, in Sanctæ Trinitatis nomine ſubſcripſi.

Aldricus Cenomanenſium Epiſcopus.

Agius indignus Epiſcopus Aurelianenſis Eccleſiæ, huic Privilegio Epiſcopali auctoritate ſtabilito, in nomine Sanctæ Trinitatis ſubſcripſi.

Erchenradus Pariſiacenſis Eccleſiæ Epiſcopus, huic privilegio Epiſcopali auctoritate ſtabilito ſubſcripſi.

Freculfus Lexovienſis Eccleſiæ Epiſcopus, Epiſcopali auctoritate ratum decernens, in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti ſubſcripſi.

Saxobodus Sagenſis Eccleſiæ Epiſcopus hoc Decretum conſenſi, & ſubſcripſi.

Immo Noviomagenſis Eccleſiæ indignus Epiſcopus hoc Privilegium conſenſi, & ſubſcripſi.

Erluinus gratiâ Dei Conſtantiæ Epiſcopus hoc Privilegium conſenſi.

Ludovicus Monaſterii pretioſiſſimorum Martyrum Chriſti, Dionyſii ac ſociorum ejus, Abbas, Privilegium hoc relegi, ratumque decernens ſubſcripſi.

Radbertus ipſius Monaſterii Abbas, Privilegium hoc relegi, ratumque decernens ſubſcripſi.

CAPUT VIII.

CAROLUS CALVUS, *Francorum Rex*, *indicto Conventu apud Silvacum Villam Regiam in Agro Laudunenſi, Regnum ſuum in XII. Miſſaticos ſeu Regiones diſtribuit, & in his Miſſorum Dominicorum Collegia XII. conſtituit, menſe Novembri anno* 853.

MISSI & Pagi per Miſſaticos qualiter fuerunt ordinati.

I. HINCMARUS Epiſcopus, Ricuinus, Engiſcalcus, Miſſi in (1) Remtiano, Vonziſo, Stadiniſo, Pertiſo, Barriſo, Camiziſo, Catalaunio, Virtudiſo, Baganſoniſo, Tardaniſo.

II. (2) PARDULUS Epiſcopus, Altmarus, Teodacrus, Miſſi in Lauduniſo, Portiano, Sueſſonico, Urciſo, & Vadiſo.

III. IMMO Epiſcopus, (3) Adalardus Abba, Waltcaudus, Odelricus, Miſſi in Noviomiſo, Vermendiſo, Adertiſo, Curtriciſo, Flandra, Comitatibus Engilramni, & in Comitatibus Waltcaudi.

IV. FOLCOINUS Epiſcopus, Adalgarius, Engiſcalcus, & (4) Berengarius, Miſſi in Comitatu Berengarii, Engiſcalchi, Gerardi, & in Comitatibus (5) Reginarii.

V. HLUDOWICUS Abba, Irminfridus Epiſcopus, Ingilwinus, Gotſelmus, Miſſi in Pariſiaco, Melciano, Silvanectenſi, Vircaſino, Beluacenſi & Vindoiliſo.

VI. PAULUS Epiſcopus, Hilmeradus Epiſcopus, Herloinus, Hungarius, Miſſi in Rotmenſe, Tellau, Vitnau, Pontiu, Ambianenſe.

VII. EIRARDUS Epiſcopus, Theodericus Abba, Herloinus, Hardoinus, Miſſi in Aprincato, Conſtantino, Bagiſino, Coriliſo, Otlingua Saxonia, & Harduini, Oxmiſo, & in Liſuino.

VIII. DODO Epiſcopus, Hrotbertus, & Osbertus, Miſſi in Cinomannico, Andegavenſi, atque Turonico, Corboniſo & Sagiſo.

IX. BURCARDUS Epiſcopus, & Hrodulfus, & Heinricus Abba, Miſſi in Bleſiſo, Aurelianenſi, Vinduſniſo, Carentino, Durcaſino, Duniſo, Ebricino, Stampiſo, Caſtriſo, Pinceſiſo, Madreciſo.

X. WENILO Epiſcopus, Odo & Donatus, Miſſi in Pago Senonico, Trecaſino, Waſteniſo, Miliduniſo, Moruiſo, Proviniſo, & in tribus Arciſiſis, & in duobus Brioniſis.

XI. TEUTBOLDUS Epiſcopus, Jonas Epiſcopus, Iſembardus, & Abbo Abba, Daddo, Miſſi in Comitatibus Milonis, & in Comitatibus Iſembardi, Auguſtudino ſcilicet, Matiſconenſi, Divionenſi, Cabillono, Hatuariis, & in Tornedriſo, & in Belniſo, & in Duſmiſo Comitatu Attelæ, & in Comitatu Romoldi.

XII. HUGO, Gozſo, Nivilungus, Miſſi in Niverniſo, Alciodriſo, Avaliſo.

CAPUT

SUnt hæc deſumpta ex cap. 12. Capitulorum Caroli Calvi, quæ Jacobus Sirmondus Societatis Jeſu Theologus Lutetiæ 1623. publicavit.

Additio. Hæc inter alia Capitularia Regum Francorum denuo evulgavit Lutetiæ Pariſiorum, Notiſque illuſtravit Vir Clariſſimus Stephanus Baluſius, Tutelenſis, anno 1677.

Ceterùm Carolus Calvus Francorum Rex regnum ſuum univerſum, exceptâ *Aquitaniâ*, quæ tunc ſeorſim regebatur, & *Britanniâ*, quæ rebellarat, in duodecim Regiones ſeu Miſſaticos diſtribuit, atque in his duodecim Miſſorum Dominicorum Collegia conſtituit: quorum ſingula, ut mos erat, Epiſcopum aliquem, aut ſimul etiam Abbatem, & Comitem unum, pluresve deſignatos habuerunt.

(1) REMTIANO, id eſt, Pago Remenſi.

(2) PARDULUS, Laudunenſium, IMMO Noviomenſium ac Tornacenſium, FOLCOINUS Taruanenſium, Epiſcopi. Ceterùm S. Fulcoinus ſeu Folquinus anno 855. in Domino obdormivit, & quieſcit in Alciaco, Arteſiæ Abbatia Benedictina. Vide Faſtos noſtros Belgicos ad diem 14. Decembris.

(3) ADALARDUS Abbás Corbeiæ Gallicæ & Saxonicæ, patrem habuit Bernardum, Caroli Martelli filium. Vitam ejus ſcripſit Paſchaſius Ratbertus Abbas Corbeienſis in Gallia: cujus opera junctim Sirmondus edidit. Vide ſupra cap. 7. & Faſtos Belgicos ad diem 2. Januarii.

(4) BERENGARIUS, Comes in Noviomenſi ac Tornacenſi, Ambianenſi, Taruanenſi, Cameracenſi & Atrebatenſi Diœceſibus: ut ſuperiore capite docui.

(5) REGINARIUS, ſeu Raginerus, illo nomine primus Hannoniæ Comes. *Albradam* conjugem habuit, & & ex ea filios, *Giſlebertum* Lotharingiæ Ducem primum, *Raginerum* Hannoniæ, & *Lambertum* Lovanii Comites; filiam item Berengario Lomacenſi ſeu Namurcenſi Comiti nuptam. Circa annum 914. ſenex admodum vivere deſiit. Plura de eo vide in Stemmatibus Principum Belgii.

Digitized by Google

CAPUT IX.

Temſeca, VVaſiæ Villa ad Scaldim fluvium, datur Monachis S. Petri Blandinienſis juxta Gandavum, à CAROLO CALVO *Francorum Rege, anno* 870.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. CAROLUS Dei gratiâ Rex. Notum eſſe volumus omnibus Sanctæ Eccleſiæ fidelibus, ac noſtris, præſentibus ſcilicet & futuris; quia Venerabilis Vir BALDUINUS, Abbas Monaſterii, quod vocatur BLANDINIUS, à S. Amando in Vico Gandenſi conſtructus, in honore Apoſtolorum SS. Petri & Pauli conſecratus, & ubi modò corpus B. AMELBERGÆ Virginis quieſcere dignoſcitur...... qualiter pro remedio animæ noſtræ, Fratribus, in eadem Eccleſia dignè Deo militantibus, ut aliquas res per auctoritatem Præcepti noſtri daremus: quod & ita fecimus.

DEDIMUS præfatis Deo ſervientibus in Pago Waſiæ ſuper fluvium Schaldæ, Villam quæ vocatur (1) TEMSECA, cum Eccleſia benè ornata, & in honore S. Mariæ, & S. Petri Apoſtolorum Principis conſecrata, ubi S. Amelberga Virgo glorioſa migravit à ſæculo ad Chriſtum .....

QUÆ ut pleniorem in Dei nomine obtineant vigorem, & à fidelibus Sanctæ Dei Eccleſiæ ac noſtris veriùs credantur, & diligentiùs conſerventur, de annulo noſtro ſubterjuſſimus ſigillari.

Signum CAROLI glorioſiſſimi Regis.

Ildeboldus Notarius, ad vicem Goſleni, recognovi.

DATA Idibus Aprilis, Indictione tertiâ, anno triceſimo, regnante Carolo glorioſiſſimo Rege. 870.

ACTUM Compendio Palatio Regis, in Dei nomine feliciter, Amen.

(1) TEMSICA, Flandris *Temſt*, Gallis *Tamiſe*, amplum Waſiæ municipium, Scaldi adſitum, cum arce vetuſta, olim fuit Abbatis Blandinienſis, nunc Ducis Bournonvillii Dominium.

Additio. Jus Patronatûs olim penes Abbatem Blandinienſem, nunc addictum eſt Patribus Oratorii, qui & ibidem habent amplum domicilium, & Litteras humaniores cum fructu docent. Eſt & Prioratus Monialium Ordinis S. Dominici, fundatus anno 1507. à Rolando Le Febure, Domino Tamiſiæ, Liesfeldt &c.

CAPUT X.

Excerptum ex HINCMARI *Remenſis Archiepiſcopi Epiſtola* VI. *ad Epiſcopos Provinciæ Remenſis, circa* 873. *ſcripta: in qua cap.* 18. *docet, olim Remenſi Archiepiſcopo duodecim Sedes Epiſcopales ſubditas fuiſſe.*

IN Regno Chlodovei, nuper cum integra gente ad fidem converſi, per ſanctam prædicationem B. Remigii, Domino cöoperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis, B. (1) ORMISDA vices ſuas eidem S. Remigio, Remorum Durocortorum antiquæ Metropolis Epiſcopo quæ præcedentibus temporibus habuit ſub ſe (2) duodecim civitates, videlicet *Sueſſionum*, *Catalaunorum*, *Veromandorum*, *Atrebatum*, *Cameracenſium*, *Tornacenſium*, *Silvanectum*, *Belgivagorum*, *Ambianenſium*, *Morinum*, item *Ponticum Bononienſium*, & *Laudunum Clavatum*, in quo Caſtro ex ſua parochia idem S. Remigius, Africanorum Canonum & Apoſtolicâ fultus auctoritate, conſtituit Epiſcopum) per Belgicas & quaſdam Provincias Gallicanas commiſit; ut Dei Eccleſias, quas Franci adhuc Pagani devaſtaverunt & incenderunt, univerſa prædantes, & quæcumque perperam geſta fuerant ad debitum ſtatum reduceret; manente Privilegio Arelatenſi Eccleſiæ in ſibi antiquitus delegatis Provinciis.

CAPUT

(1) ORMISDA, ſeu potius Hormiſda, anno 514. in Pontificatu ſedere cœpit, & anno 523. deceſſit.

(2) XII. CIVITATES, Epiſcopales, videlicet Sueſſionenſis, Catalaunenſis, Veromanduenſis, Atrebatenſis, Cameracenſis, Tornacenſis, Silvanectenſis, Bellovacenſis, Ambianenſis, Morinenſis ſeu Taruanenſis, Bononienſis & Laudunenſis, olim in Remenſi Provincia fuerunt numeratæ. Hodie non niſi ſeptem numerantur; Sueſſionenſis, Catalaunenſis, Silvanectenſis, Bellovacenſis, Ambianenſis, Laudunenſis & Bononienſis.

VEROMANDUORUM Urbs ab Hunnis & Gothis everſa, hodie quæritur. Putatur eo olim loco ſtetiſſe, ubi nunc Monaſterium viſitur, *Vermand l'Abbaie*, inter Peronam & Quintinopolim.

CAMERACUM, Atrebatum & Tornacum an. 1559. Paulus IV. Pontifex à Remenſi Provincia reſecavit; Cameraco Archiepiſcopum dedit, & Atrebatenſem, Tornacenſem, Audomaropolitanum ac Namurcenſem Epiſcopos, ut Suffraganeos, eidem ſubeſſe voluit.

Morinorum caput TARUANA anno 1553. funditus fuit exciſa; parte unâ prædiorum Bononiam ad Francos, alterâ Ipras & Audomaropolim ad noſtros Belgas tranſlatâ. Sicque Taruanenſis ſeu Morinenſis Diœceſis, olim ampliſſima, à tribus hodie Epiſcopis, Bononienſi, Iprenſi & Audomaropolitano, partitim poſſidetur. Notitiam Epiſcopatuum Orbis Chriſtiani, à nobis editam, plura ſi voles, conſule

De Hincmaro Archiepiſcopo vide ſup. pag. 134. in Not.

CAPUT XI.

CAROLUS CALVUS *Imperator & Francorum Rex, cùm in Italiam (in qua obiit) iter anno* 877. *adornaret, regnumque Filio* LUDOVICO BALBO *per abſentiam adminiſtrandum relinqueret, Reinelmum Tornacenſem Epiſcopum, Balduinum Ferreum Flandriæ Comitem, alioſque Epiſcopos & Comites ipſi Conſiliarios adjungit.*

QUALITER & quo ordine Filius noſter in hoc regno remaneat, & qui debeant eſſe quorum auxilio utatur, (1) & viciſſitudine cum eo ſint. Videlicet ex Epiſcopis aſſiduè ſint cum illo aut (2) Ingilwinus aut (3) Reinelmus, ſive (4) Odo, ſeu (5) Hildeboldus.

Ex Abbatibus, ſi alia neceſſitas non evenerit, aſſiduè ſint cum eo, Welpho, (6) Gauzlinus, & (7) Folco.

Ex Comitibus verò aut Teudericus, aut (8) Balduinus, ſive Chuonradus, ſeu (9) Adalelmus, alternatim cum illo conſiſtent: & quanto ſæpiùs pro noſtra utilitate potuerint, Boſo & Bernardus.

Si verſus Moſam perrexerit, ſint cum eo (10) Franco Epiſcopus, Joannes Epiſcopus, Arnulfus Comes, Giſlebertus, Letardus, Matfridus, Widricus, Gotbertus, Adalbertus, Ingelgerus, (11) Rainerus, unà cum prædictis.

Si ultra Sequanam perrexerit, Hugo Abba, Walterus Epiſcopus, Wala Epiſcopus, Giſlebertus Epiſcopus, & cæteri noſtri fideles illius partis, unà cum prædictis. Sed & de aliis fidelibus noſtris, ſecundùm quod in unaquaque parte regni neceſſe fuerit.

DEſumpta ſunt hæc ex cap. 43. Capitulorum Caroli Calvi, à Sirmondo editorum. Vide etiam ſupra pag. 340.

(1) ET VICISSITUDINE cum eo ſint. Caroli Magni inſtituto vel exemplo: de quo vide Synodum apud S. Macram anno 881. habitam.

(2) INGILWINUS, Pariſienſis Epiſcopus.

(3) REINELMUS, Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopus.

(4) ODO, Bellovacenſis Epiſcopus.

(5) HILDEBOLDUS, Sueſſionenſis Epiſcopus.

(6) GAUZLINUS, ſeu Gauſlenus, primùm Abbas SS. Vincentii & Germáni, prope Pariſios, pòſt Epiſcopus Pariſienſis; ſub Carolo Calvo, ejuſque filio Ludovico, functus eſt munere Cancellarii.

(7) FOLCO, ſeu Fulco, primùm Abbas ad S. Bertinum & ad S. Vedaſtum, poſt Archiepiſcopus Remenſis. Natales Belgic. 17. junii conſule.

(8) BALDUINUS, Ferreus, Flandriæ Comes.

(9) ADALELMUS, Comes Atrebatenſis.

(10) FRANCO, Leodienſis; Joannes, Cameracenſis, Epiſcopi.

(11) RAINERUS, ſeu Raginerus, I: Hannoniæ Comes.

CAPUT XII.

S. GERARDUS, *Vir Nobiliſſimo Genere natus, fundat anno* 918. *Monaſterium Bronienſe, quod eſt Benedictinorum, & S. Gerardi hodie dicitur, in Agro Namurcenſi.*

EGo in Dei nomine (1) GERARDUS, cogitans de Dei timore, & æterna retributione, dono, conſentiente Patre meo *Stantione*, & Fratre meo *Widone*, & ceteris Parentibus meis, quorum nomina vel ſignacula ſubter tenentur inſerta, aliquas res meas ad Eccleſiam, ubi cupio conſtruere Monaſterium, ac me ipſum in ſervitio Omnipotentis Dei militaturum .... quæ eſt ſita in Pago Lomacenſi, in loco nuncupato BRONIUM, ſuper fluvium Bornom, dono jus quod habeo in Romerias.

ACTUM in Villa de Bronio, anno Domini DCCCCXVIII. anno Karoli octavo Regis excellentiſſimi. 918.

SANCTUS GERARDUS Abbas & Fundator Monaſterii Bronienſis, apud Stablecellas, Lomacenſis ſeu Lomenſis agri vicum, natus, patrem habuit Stantionem, matrem verò Plictrudem, Stephani Tungrenſis Epiſcopi ſororem, & fratrem Widonem. Intimus fuit *Berengario* Lomacenſi ſeu Namurcenſi Comiti: de quo in Stemmatibus Principum Belgii cap. 23. egimus. Res à S. Gerardo geſtæ leguntur apud Surium. Plura quoque de illo ejuſque Cœnobio Bronienſi referuntur ſupra pag. 38. 93. 183. & 257.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XIII.

OTHO I. *Imperator VValciodorenſe Monaſterium anno* 968. *Theoderico Metenſi Epiſcopo donat, & Haſteriam cum VValciodoro conjungit.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. OTTO divinâ favente clementiâ Imperator Auguſtus. Notum ſit omnibus fidelibus noſtris, præſentibus ſcilicet & futuris, quoniam interventu dilectiſſimæ conſortis Imperii noſtri ADELHEIDÆ Auguſtæ, noſtrique cariſſimi filii OTTONIS Auguſti, conceſſimus Sancto Proto-martyri Stephano, ſacroſanctæ Metenſi Eccleſiæ, ſimulque venerabili ejuſdem ſanctæ Sedis Præſuli, noſtroque dilectiſſimo ſobrino DEODERICO, ſuiſque deinceps in eadem ſancta Sede Succeſſoribus, locum quemdam in Pago Lomacenſi, nomine (1) WALCIODORUM; quem vir quidam *Eilbertus*, cum conjuge ſua *Hereſinde* dedit, & ex proprio prædio ſtatum Monaſterii fundavit, ac monaſtico ordini in perpetuum deputatum noſtræ Imperiali Dominationi ſubjecit. Eum nos S. Stephano jam dicto, Metenſi Eccleſiæ, ipſique dilectiſſimo ſobrino noſtro, ſuiſque Succeſſoribus per hanc noſtræ auctoritatis Paginam in proprium jus, ab hinc in futurum, perpetuò poſſidendum tradimus, ac dono Imperatorio cedimus: ut ejuſdem ſacroſanctæ Sedis Præſul, tam locum ipſum quàm omnia pertinentia uti ſua propria curet & ordinet, & Abbatem ſecundùm inſtituta B. Benedicti Monachis degentibus præficiat......

UT autem hæc noſtri Imperialis Decreti auctoritas firmior gratiorque per ſuccedentium temporum habeatur curricula, juſſimus eidem ſæpedicto ſobrino noſtro venerabili Pontifici Deoderico, ut quemdam locum HASTERIAM nomine, olim à Sanctiſſimo Prædeceſſore ſuo Antiſtite Adelberone, ex proprio hereditatis jure, partibus jam crebrò nominati Proto-martyris Stephani delegatum, ſupradicto Cœnobio gratiâ ſolaminis copularet: & quoniam proximâ vicinitate junguntur, etiam ſub unius ditione ordinationeque Abbatis, eadem præfata loca, Walciodorum videlicet atque Haſteria, indiſſolubili conjunctione nectерentur.

SIGNUM Domini OTTONIS magni & invictiſſimi Imperatoris. Luidgerius ad vicem Hattonis Archiepiſcopi & Cancellarii ſcripſit. Data XVII. Kalendas Januarii, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo ſexageſimo octavo, Indictione XIV. anno Regni ſereniſſimi Regis Ottonis triceſimo ſexto, Imperii ſcilicet in Italia octavo. Actum in civitate Papiæ, infra Palatium, in Chriſti nomine feliciter, amen. 968.

DIploma iſtud, ex Walciodorenſis Monaſterii Tabulario depromptum, Paulus Cronendalius recitat in Hiſtoria Namurcenſi, quæ Bruxellis exſtat Ms. apud Filium

(1) WALCIODORUM, vulgò *Vauſſors*, inter Dionantum & Givetum ad Moſam eſt ſitum; ut & Haſteria, *Haſtiers*. De utroque vide Origines noſtras Benedictinas. Haſterienſem porrò Cellam *Adelbero* ſeu Adelbertus Metenſis Epiſcopus propriè non fundavit, ſed inſtauravit ac dotavit, utpote à Widerico ejuſque conjuge circa annum 656. primitus fundatam. Vide plura lib. 2. Diplom. Belgic. cap. 24.

OTHONUM IMPERATORUM STEMMA.

- *Henricus Auceps Othonis Saxoniæ Ducis Filius duxit Hadwidam, pòſt S. Mathildem.*
  - *Ex Hadwida, Tancmarus.*
  - *Ex Mathilde*
  - *Otho I. Imperator duxit Editham 2. Adelheidam.*
    - *Ex Editha. Luitolfus Dux Sueviæ.*
    - *Ludgardis uxor Conradi Ducis Lotharingiæ & Franconiæ, obiit 953.*
      - *Otho Dux Franconiæ, aliis Sueviæ & Bavariæ.*
        - *Henricus.*
          - *Conradus II. Salicus Imperator.*
        - *Cono.*
        - *Gregorius V. Papa obiit 999.*
    - *Ex Adelheide, Otho II. Imperator, obiit 983.*
      - *Otho III. obiit ſine liberis 1001.*
    - *Guilielmus ex N. nothus, Archiep. Moguntinus.*
  - *Bruno Archiep. Colonienſis.*
  - *Henricus Dux Lotharingiæ, pòſt Bavariæ.*
    - *Henricus Rixoſus Dux Bavariæ.*
      - *S. Henricus II. Imperator, obiit 1024.*
      - *Bruno Epiſcopus Auguſtanus.*
      - *Giſala uxor S. Stephani Regis Hungariæ.*
  - *Gerberga Regina Francorum.*
  - *Hadewidis uxor Hugonis Capeti.*
    - *Hugo Capetus Rex Francorum.*
    - *Beatrix uxor Frederici I Ducis Lotharingiæ Moſellanæ.*

Digitized by Google

1. Tancmarus in bellis civilibus ſtans contra Othonem I. Imperatorem occiſus fuit; teſte Widichindo.

2. Otho I. Imperator primò duxit Editham ſeu Eggidam N. Francorum Regis filiam, pòſt Adelheidem, Rudolphi Burgundiæ Regis filiam, cujus vitam ſcripſit Odilo Abbas Cluniacenſis.

Henricus primùm Lotharingiæ, pòſt Bavariæ Dux à fratre Othone I. Imperator conſtitutus, duxit *Jutam*, Arnoldi Bavariæ Ducis filiam, & ex ea genuit Henricum Rixosum, qui ex *Giſela*, Conradi Burgundi filia ſuſtulit *S. Henricum* II. Cæſarem, & *Brunonem* Epiſcopum Auguſtanum, juxta Albizium, itemque *Giſulam*, juxta Genealogiam S. Arnulſi.

Luitolfus Dux Sueviæ duxit Itam, Hermanni Sueviæ Ducis filiam, & ex ea genuit Othonem Ducem, Gregorii V. Papæ patrem, juxta Guillimannum.

Ludgardis, ſeu Luitgarda, aliàs Ludica, 947. nupſit Conrado ſeu Cunoni, Werinheri filio, primùm Lotharingiæ, pòſt Franconiæ Duci, qui unà cum Luitolfo contra Othonem I. Imperatorem rebellis, Hungaros in Lotharingiam adduxit, factique demùm pœnitens contra eoſdem fortiter dimicans anno 957. occubuit. Ludgardis autem anno 953. deceſſit; ut apud Continuatorem Reginonis legitur.

Guilielmus Archiepiſcopus Moguntinus, Othonis I. ex matre Sclavonica filius naturalis, ante nuptias ejuſdem; teſte Ditmaro.

Otho II. duxit Theophaniam, Romani Imperatoris C. P. aut alterius Græci Principis filiam.

Othonis III. Uxor à vetuſtis Scriptoribus non nominatur. Obiit anno 1001. ſine prole, Aquiſgrani conditus. Filiæ, quæ ipſi adſcribuntur, putantur confictæ.

Stemma Gregorii V. Papæ, juxta Franciſci Guillimanni ſententiam.

Otho I. Imperator Henrici Aucupis Filius duxit 1. Editham 2. Adelheidem.
- *Ex Editha*
  - *Luitolfus Dux Sueviæ ſeu Alem. duxit Itam, Hermanni Ducis Sueviæ Filiam.*
    - *Otho Dux Sueviæ & Bavariæ, aliis Franconiæ.*
      - *Conradus Marchio Carnorum.*
      - *Echardus Marchio Thuringiæ.*
      - *Bruno, pòſt Gregorius V. Papa an. 996. creatus, obiit 998.*
  - *Ludgardis, 947. uxor Conradi, Lotharingiæ, pòſt Franconiæ Ducis.*
- *Ex Adelheide*
  - *Otho II. Imperator, obiit 983.*
    - *Otho III. Imperator, obiit 1001. ſine liberis.*

Luitolfus à patre Othone I. Imperatore neglectus, contra patrem arma ſumpſit. Eodemque tempore Conradus ſeu Cuno Lotharingiæ Dux (qui Ludgardim ſeu Luitgardem, Luitolfi ſororem duxerat) contra Socerum ſuum Othonem I. ſimiliter rebellavit, & Hungaros in Lotharingiam adduxit.

Stemma ejuſdem Gregorii V. Papæ, juxta Scriptorem Genealogiæ S. Arnulſi, & Wipponem in Vita Conradi II. Imperatoris.

Otho I. Imperator duxit 1. Editham 2. Adelheidem.
- *Ex Editha*
  - *Luitolfus Dux Sueviæ,*
  - *Ludica ſeu Lutgardis 947. Uxor Conradi Ducis Lotharingiæ, pòſt Franconiæ, obiit 953.*
    - *Otho Dux Franconiæ.*
      - *Henricus Dux.*
        - *Conradus II. Salicus Imperator.*
      - *Cono.*
      - *Bruno, pòſt Gregorius V. Papa.*
      - *Guilielmus Archiepiſcopus Moguntinenſis.*
- *Ex Adelheide*
  - *Otho II. Imperator, obiit 983.*

CAPUT XIV.

Otho II. *Imperator veteres Monaſterii S. Bavonis Gandenſis Poſſeſſiones in Pago Bracbatenſi confirmat, & alias pridem ablatas in Hasbanienſi, Rienſi & Teſſandrienſi Pagis, reſtituit anno 976.*

Otto, divinâ favente clementiâ Imperator Auguſtus. Si ea quæ fideles noſtri .... Igitur notum ſit omnibus tam præſentibus quàm & futuris Sanctæ Matris Eccleſiæ filiis, quòd Monachi Venerabilis Abbatis Womari, Rectoris Monaſterii ſancti Confeſſoris Chriſti Bavonis, quod eſt conſtitutum in honore Beati Petri Apoſtolorum Principis, in loco nuncupato Ganda, noſtram adeuntes Excellentiam, humiliter petierunt, ut idem Monaſterium, pro cavendo futuro periculo, & monaſticæ Religionis vigore inibi perpetualiter corroborando, noſtræ Auctoritatis Præcepto muniremus.

Quorum

QUORUM petitioni libenter annuentes, pro præmio ſempiternæ retributionis, ac pro ſalute animæ noſtri Genitoris, ſed & gratia fraternæ ſocietatis in eodem Monaſterio Nobis conceſſæ, & fideliter, ut credimus, conſervandæ, aſſenſum præbuimus.

QUAPROPTER ſtatuimus, ut idem Monaſterium cum Dei auxilio, à Venerabili Marchione (1) ARNULFO, moderno tempore, in melius reſtitutum, juxta ejuſdem loci ſcripta & Regalia Præcepta, & Apoſtolici Privilegii Decreta, in Ordine Monaſtico, ſub regulari diſciplina, res ſuas quietè poſſideat;

SIVE eas videlicet, quas antiquitus piâ fidelium largitione poſſedit, hoc eſt, in Pago Bragbatenſi Villam *Warminiam*, cum Eccleſiis duabus & omnibus adjacentiis, & Villam *Flietberſele* cum Eccleſia, & omnibus appenditiis, & *Lapingehem* & *Bamingehem* cum Eccleſia, & *Giſingaſele* cum Eccleſia, & omnibus adjacentiis eorum.

SIVE illas, quas Nos, Domini noſtri Genitoris glorioſi Imperatoris diffinitam perficientes devotionem, eidem loco reſtituimus, hoc eſt, in Pago Hasbanienſi Villam de *Wintrebove* & *Vinnethe*, cum Eccleſiis ſingulis & reliquis appenditiis, & in Pago Rien (2) *Boucholt* cum Eccleſiâ & adjacentiis, & in Pago Teſſandriæ (3) *Northrevic* & (4) *Edingehem*, cum Eccleſiis & omnibus adjacentiis.

QUÆ etiam duæ ſcilicet poſſeſſiones, rogatu prædicti Venerabilis Abbatis, ſuorumque Monachorum, cuidam fideli noſtro Viro Nobili *Solgberno* & uxori ejus, non refragante quoque noſtrâ Præceptionis & Auctoritatis licentiâ, in præſentia nihilominùs noſtra, delegatæ ſunt & traditæ; dantibus eis pro hoc, mutuâ viciſſitudine, ſui juris & hereditatis Villam in (5) *Holthem* in Pago Bragbatenſi ſitam, cum Eccleſia & appenditiis.

ET in Pago Flandrenſi, poſſeſſionem vocabulo *Selthem* vel *Latergo*, cum omnium rerum ad ſe pertinentium ſummâ integritate, confirmamus perenniter uſibus Fratrum præfati Monaſterii; & ſub perpetua immunitatis noſtræ tuitione eſſe volumus: ita ut nullus Comes, aut Judex, aut Vicarius, aut publicus Fiſci exactor, aut Advocatus prædictas res ingredi audeat, ad fredas exigendas, vel paratas faciendas, vel aliud quid poteſtatis & diſtrictionis exercendum.....

UT autem noſtræ Confirmationis Auctoritas majorem, in Dei nomine, per ſuccedentia tempora, obtineat vigorem, eam manu propriâ ſubter-firmavimus, & annuli noſtri impreſſione aſſignari juſſimus.

Signum Domini OTTONIS invictiſſimi Imperatoris Auguſti.

Robertus Cancellarius, ad vicem Willigiſi Archicapellani, notavit.

DATA XIV. Kal. Februarii, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo ſeptuageſimo 976
ſexto, Indictioae IV, Regni Domini Ottonis XV. Imperii IX.

ACTUM (6) Bruoliſela.

(1) ARNULFO, Juniore, Comite Flandriæ, Balduini Filio, Arnulfi Magni Nepote, qui anno 989 obiit.

(2) BOUCHOLT, nunc Bouchoudt, vicus agri Rienſis, haut procul à Lira Brabantiæ Oppido. In quo vico Eccleſia Cathedralis Gandenſis etiamnum multa prædia poſſidet.

(3) NORTHREVIC, nunc *Norderwyck*, vicus in Campania Brabantiæ.

(4) EDINGEHEM, nunc *Edighem*, vulgò *Eghem*, inter Antverpiam & Liram. Aliqui tamen putant hìc deſignari Vicum de Ieteghem, qui etiam eſt prope Liram.

(5) HOLTHEM, nunc *Hauthem*, vicus in veteri Brachbanto, tertio lapide à Gandavo: quo in loco S. Livinus Gandentium Patronus olim quievit.

(6) BRUOLISELA, nunc Bruſſella ſeu Bruxella, *Bruſſel*, Principum Belgii Sedes. Baldericus in Chronico Cameracenſi lib. 1. cap. 28. vocat *Broſellam*: & narrat S. Gaugericum Cameracenſem Epiſcopum eo loco in ultimum ac lethalem morbum incidiſſe circa annum 712.

CAPUT XV.

Epiſtola ad SIGIFRIDUM, *Sigifridi primi Comitis Luxeburgenſis Filium, circa annum* 984. *ſcripta à* GERBERTO, *pòſt Romano Pontifice Silveſtro ſecundo.*

SIGIFREDO Comitis Filio GERBERTUS. Nimium amorem circa Parentes veſtros, qui nunc exules ſunt, habentes, eos ad flumen Matronam*, XI. Kalendas Aprilis, allocuti ſumus. Et quæ Dominam noſtram THEOPHANIAM de ſua fidelitate ſcire voluerunt, per epiſtolam mandamus.

* Vulgo *Marne*, in Gallia.

ET quia cum benevolentia OTTONIS & HERIBERTI, quorum cuſtodiâ ſervantur, eos alloqui valemus, quæcumque & vos & Domina noſtra eis mandare volet, litteris nos habere facietis. Hoc inſuper veſtræ fidei committimus, quia ſi HUGONEM vobis in amicitiam colligaveritis, omnes impetus Francorum facilè devitare valebitis.

I. PRimus Comes Lutzelburgenſis fuit SIGIFRIDUS, qui Caſtellum Luciliburgum ſeu Lutzelburgum (ſic noncupatum à Germanis, quaſi parvum burgum) in Pago Arduennæ ſitum, à *Wikero* Abbate S. Maximini Trevirenſis, titulo permutationis, anno 963. acquiſivit: juxta Tabulas à nobis lib. 1. Diplomatum Belg. cap. 20. recitatas.

II. Comes ſecundus, niſi fallor, fuit SIGIFRIDUS, Sigifridi I. filius, ad quem iſta Gerberti Epiſtola ſcripta eſt, qui anno nongenteſimo nonageſimo tertio, cum

conjuge ſua *Hadewicha*, Monachis S. Maximini Villam quamdam donavit: cujus donationis Tabulæ ſupra Lib. I. Donat. Belgic. cap. 25. exſtant; ſitque in iis mentio *Henrici* Comitis, filii dicti Sigifridi.

Duos itaque fuiſſe Sigifridos, Luxeburgenſes ex ordine Comites, colligi poſſe videtur ex iſta & aliis Gerberti epiſtolis.

(2) SIGIFRIDUS II. porrò ex Hadewicha liberos ſuſtulit, *Henricum* Comitem, pòſt Bavariæ Ducem, cujus fit mentio ſupra Cap. 25. libri I. Diplom. Belg. *Theodericum* & *Adalberonem*, Metenſes ex ordine Epiſcopos, *Fredericum* Comitem, *S. Cunigundem*, Henrici re & cognomento Sancti conjugem, & *Juitham* (ut in veteri de Welfis Chronico apud Caniſium tom. 1. Antiquæ Lectionis legitur) Welfo I. nuptam. De his Herm. Contractus ad annum 1008. & 1047. videatur.

III. Tertius itaque Comes Luxeburgenſis, niſi fallor, fuit *Fredericus*, Sigifridi II. filius; quem Vignierius & Bertelius Giſilberti ſeu Gilberti neſcio cujus filium faciunt. Idem Fredericus, ut ſuſpicor, Dux Lotharingiæ inferioris anno 1046. ab Henrico Imperatore creatus fuit, ut idem Contractus narrat.

Uxorem habuit GERBERGAM, Euſtathii I. Comitis Bolonienſis filiam, & ex ea unicam filiam reliquit, nomine *Mutam* ſeu *Jutam*, conjugem N. Comitis Limburgenſis ac matrem Henrici Exducis, qui Godefrido Bullonio in Ducatu Lotharingiæ inferioris ſucceſſit, eodemque poſteà privatus fuit; ut in Genealogia S. Arnulfi apud Pithæum legitur.

Obiit Fredericus anno 1064. non relictâ prole maſculâ, ut diximus; ſepultus Stabuleti in Arduenna, cujus Monaſterii fuerat Advocatus.

De erectione Comitatûs Luxemburgenſis in Ducatum ſupra egimus lib. 1. Dipl. Belg. cap. 105.

Schema Stemmatis primorum Comitum Luxeburgenſium.

- *Sigifridus I. Comes Luxeburgenſis anno 963.*
  - *Sigifridus II. Comes Luxeburgenſis duxit Hadewicham.*
    - *Henricus Comes, pòſt Bavariæ Dux.*
    - *Theodericus Epiſcopus Metenſis.*
    - *Adalbero III. Epiſcopus Metenſis.*
    - *Fredericus Comes Luxeburgenſis duxit Gerbergam Euſtathii I. Comitis Bolonienſis Filiam 1046. Dux Lotharingiæ inferioris, Stabuleti ſepultus 1064.*
      - *Muta ſeu Juta uxor N. Comitis Limburgenſis.*
        - *Henricus Comes Limburgenſis, qui Godefrido Bullonio in Ducatu Lotharingiæ inferioris ſucceſſit 1101.*
    - *S. Cunegundis Uxor S. Henrici II. Imperatoris.*
    - *Juitha uxor Welfi I.*

De Juitha Welfi ſeu Welphonis I. conjuge, vide vetus Chronicon de Welfis, ab Henrico Caniſio editum tom. 1. Antiquæ Lectionis.

CAPUT XVI.

Idem GERBERTUS ADALBERONEM *Epiſcopum Virdunenſem, ejuſque Fratrem* HERMANNUM *Comitem Dagisburgenſem*, GODEFRIDI CAPTIVI *Comitis Virdunenſis Filios, hortatur ad conſtantiam & fortitudinem in adverſis, circa annum* 984.

ADALBERONI vocato Epiſcopo Verdunenſi, & HERMANNO, Fratribus, GERBERTUS. Felices quibus paterna virtus exemplar ſit imitabile. Veſter genitor hoc petit, repentinus caſus ne vos deterreat, filio Cæſaris fidem, quam promiſiſtis, inviolatam ſervate, omnia Caſtra ab hoſtibus tuemini; denique nec (1) *Scarponnam* nec *Haidonis Caſtellum*, nec quidlibet eorum, quæ vobis reliquit, Francis relinquetis, illecti aut vanâ ſpe ſuæ liberationis, aut terrore ſui cruciatûs, aut filii FRIDERICI. Hæc præcepta magnanimus Pater generoſis filiis dedit. Sentiant in vobis hoſtes non ſe totum cepiſſe GODEFRIDUM, auxilia undique comparate, liberatores, XVII. Kalendas Aprilis, me interpretem fieri voluit ſibi ſuique fidiſſimum.

ESt hæc Epiſtola numero XLVII. inter Epiſtolas Gerberti, Pariiſis anno 1611. editas, eſtque ſcripta ad Adalberonem Epiſcopum Virdunenſem, & Hermannum Comitem Dagisburgenſem, Fratres, Godefridi Captivi, Virdunenſis & Eihamenſis Comitis (non autem Godefridi Barbati, Lotharingiæ Ducis, ut Claudius Robertus in ſua Gallia Chriſtiana cenſuit) filios: de quibus vide paulò infra.

Hortatur

Hortatur autem Gerbertus Adalberonem & Hermannum, ut fidem Cæſaris filio datam ſervent, utque non terreantur repentino caſu, hoc eſt, incarceratione Parentis ſui Godefridi, quem Lotharius Francorum Rex, anno 984. juxta Sigeberti Gemblacenſis calculum, capto Virduno, in carcerem conjecerat. Vide Stemmata noſtra Principum Belgii cap. 13.

(1) Scarponna. Nota Antonino in Itinerario & in Tabula Peutingeriana, nunc vicus ad Moſellam, prope Muſſipontum Lotharingiæ Oppidum, Academiâ clarum, *Charpeigne*: ut per Litteras Nanceio me monuit Stephanus Voirinus, Societatis Jeſu Theologus, antiquitatis Eccleſiaſticæ peritiſſimus.

CAPUT XVII.

S. Henricus *Imperator confirmat Poſſeſſiones Monaſterii S. Bavonis Gandenſis, Ordinis S. Benedicti, anno* 1003.

Henricus divinâ favente clementiâ Rex. Si ea quæ fideles noſtri.... Idcirco noverit omnium fidelium ſanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque præſentium ſcilicet & futurorum induſtria, quod vir venerabilis Eremboldus Abba, ex Monaſterio Gandenſi, quod eſt ſitum, ubi Scaldis fluvius Legiæ fluvio jungitur, constructum à B. Amando Pontifice in honore S. Petri Principis Apoſtolorum, ubi etiam inſignis Bavo Confeſſor Chriſti corpore quieſcit, obtulit nobis auctoritatem immunitatis domini Anteceſſoris noſtri, ſcilicet Ottonis invictiſſimi Imperatoris.

In qua continebatur inſertum, qualiter ipſe ob amorem Dei & præmium æternæ retributionis, proprietates rerum, quorumdam tyrannicâ invaſione injuſtè præreptas, eidem Monaſterio reſtituerit, hocque ſuæ confirmationis Scripto roboraverit, & quod gratiam Fraternæ Societatis in eodem Monaſterio ſibi conceſſam habuerit, vel qualiter omnium exactiones teloneorum indulſerit.

Pro firmitatis namque ſtudio rogavit nos prædictus Eremboldus Abba eadem renovari, ſcilicet ut tantæ firmitatis gratiâ, noſtram quoque ſuperadderemus auctoritatem. Cujus petitioni libenter aſſenſum annuentes, decrevimus Regiæ dignitatis Præceptum fieri, videlicet ut idem Monaſterium res ſuas quietè poſſideat, quarum hæc ſunt vocabula.

Hoc eſt in Pago Bragbantenſi Villam (1) *Sualmam* cum Eccleſiis duabus & omnibus adjacentiis ſuis, & Villam (2) *Holthem* cum Eccleſia ac ſilva, & *Mereshem* & (3) *Flietherſele* cum Eccleſiis & omnibus appenditiis earum; & in eodem Pago Villas his nominibus dictas, *Merem* & *Lietbeka* & *Scteka* & *Crainham*, & in Rien (4) *Bocholt* cum Eccleſiis ſingulis, ſilvis, & omnibus appenditiis propriis: quas quidem Villas, cum aliis rebus, quorundam hoſtili prædatione injuſtè abreptas, Dominus Anteceſſor noſter glorioſus Imperator jure ac piè redonavit.

Et in Rien Villam *Frunethe* cum Eccleſia & appenditiis, & nemus *Sommigerotha*, & in *Wilrika* Eccleſiam cum appenditiis. In Pago quoque Scaldis poſſeſſionem vocabulo *Erika*, & *Papingalant* cum Eccleſia & omnibus appenditiis propriis, & ſuper *Odroſſiet* terram, in qua poſſunt ali oves quingentæ, & quidquid ex ditione S. Bavonis in (5) *Bevelanda* & in *Walacra*; & in *Bruinſela* contineri dignoſcitur, & in *Eepena* terram, in qua poſſunt paſci verveces cccc. & in alio loco cc. & in *Holſcols* ſuper fluvium Lara cccc.

Hoc ergò, cum omni rerum ad ſe pertinentium ſumma integritate, confirmamus perenniter uſibus Fratrum præfati Cœnobii, ſub perpetua immunitatis defenſione, ac noſtræ Celſitudinis facto teſtamento. Per quod jubemus atque præcipimus, ut nullus Comes aut Judex publicus, Vicarius, Advocatus, ſeu quilibet ex judiciaria poteſtate in Eccleſias, aut loca, vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones præfati Monaſterii, quas moderno tempore in quibuſlibet Pagis ac territoriis, infra ditionem Imperii noſtri, juſtè ac legaliter poſſidet, vel quæ deinceps in jure ipſius ſancti loci voluerit divina pietas augeri, ad cauſas audiendas, vel freda exigenda, aut manſiones vel paratas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines illius loci, tam ingenuos quàm ſervos, ſuper terram ipſius commanentes diſtringendos, nec ullas redhibitiones, aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris ac futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ ſuprà memorata ſunt penitus exigere præſumat.

Sed & memorato Monaſterio, ſpe beatitudinis æternæ, ut ad ſalutem animæ meæ in æterna quiete proveniat, cum conceſſis fredis, omnium teloniorum exactiones indultas eſſe volumus ac remiſſas, ſicut in Præcepto Anteceſſoris mei continetur: ita ut quoties pro utilitate Monaſterii ac Fratrum aliquos dirigi contigerit, per diverſa loca Imperii noſtri euntibus & revertentibus, abſque ulla ſollicitationis inquietudine,

(1) Sualmam. Hodie Munincx-Swalm, Vicus prope Sottegemium.

(2) Holthem, vulgò *Hanthem*, vicus tertio milliari à Gandavo. in cujus Baſilica parochiali olim ſepultum fuit corpus S. Livini Epiſcopi & Gandenſium Patroni; viſiturque etiamnum tumulus ibidem ingentis molis, cum cavea ſubterranea: ut in Faſtis Belgicis 12. Nov. fuſiùs explicui.

(3) Flietherſele, hodie Vliederſele ſeu vulgo *Vlierzeele*, ſecundo lapide ab Aloſto.

(4) Bocholt. Bouchout Pagus Agri Rienſis prope Liram, de quo ſupra pag 29.

(5) Bevelanda & Walacra, Inſulæ Zelandicæ, *Beverlant* & *Walcheren*.

Digitized by Google

ne, negotium ſuum liceat exercere, quatenus ipſos ſervos Dei ibidem famulantes, pro me atque ſtatu regni à Deo mihi conceſſi, jugiter miſericordiam Dei exorare delectet. Ut autem hujus renovationis ac confirmationis auctoritas majorem in Dei nomine obtineat vigorem, manu propriâ ſubter eam firmavi, annulique impreſſione aſſignari juſſi.

Signum Domini Henrici Regis inviĉtiſſimi.

Egilbertus Cancellarius, vice Wulligiſi Archicapellani, recognovit.

DATA Nonis Februarii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo tertio, Indictione primâ, anno ſecundo Domini Henrici Regis I. 1003.

Actum in Aquiſgrano Palatio feliciter.

CAPUT XVIII.

GISLA *Gandavenſis, ſe ipſam, cum univerſa ſobole, offert in Ancillam Eccleſiæ S. Gertrudis Nivellenſis, anno* 1003.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum ſit tam præſentibus, quàm futuris in perpetuum. Ego GISLA, cùm ſecundùm mundanæ dignitatis gloriam, liberis orta Parentibus in Gandavo, ſatis forem ingenua, in ſanctorum Patrum exhortationibus animadvertens, Humilitatem inter ceteras florere virtutes, concupivi animo, in Sanctorum ſervitio, carne & ſpiritu humiliari, quorum Patrocinio & Interventu Dei miſericordiam âſſequerer.

HAC ergò præmunita intentione, Me, cum mea tota ſobole, tradidi per liberam manum Beatæ GERTRUDI in ancillam, ut ſuo acceptos Nos dignaretur famulatu, in remiſſionem peccatorum. Tradidi autem me, ſub hac lege indiſſolubili, ut tam ipſa quàm tota progenies mea & poſteritas, XVI. Kal. Aprilis, ſingulis annis, pro capitali cenſu, ad Capitale Virginis Altare, unum denarium perſolveremus, pro mortua manu tantumdem. Nullum Advocatum, præter Lovanienſem Comitem, nullum Cenſuarium, præter Cuſtodem Altaris habentes; liberi deinceps à cetera exactione.

ET ne quis præſumeret hanc Legem nobis violare, promulgata eſt ab Eccleſia Nivellenſi ſententia anathematis in eum, ut pereat cum Dathan & Abyron.

ACTUM eſt hoc publicè Nivellæ, anno Incarnati Verbi MIII. Indictione primâ, Epactâ XVII. imperante glorioſo HENRICO, præſidente Domino (1) NOTKERO Leodicenſi Præſule; Comite (2) Lovaniæ LANTBERTO; Abbatiſsâ Eccleſiæ ALHEDE; ſubſignatis Teſtibus. 1003.

Signum Alhedis Abbatiſſæ.
S. Frederici Præpoſiti.
S. Godeſcalci.
S. Gualteri.
S. Cononis.
S. Joannis.

(1) NOTKERUS Leodicenſis Epiſcopus anno 1007. obiit: in qua Diœceſi olim ſita fuit Nivella vetus Gallo-Brabantiæ Oppidum, Sigeberto Gemblacenſi Nivigella. Nunc autem eſt in Diœceſi Namurcenſi.

(2) LOVANIÆ, ut Veteres loquebantur, ſeu Lovanii Comes Lanbertus, anno 1015. Florinis cæſus, Nivellis conditus jacet, cum Uxore Gerberga, Caroli Lotharingiæ Moſellanæ Ducis filia.

CAPUT XIX.

Epiſtolâ ad OTGINAM *Flandriæ Comitiſſam*, BALDUINI BARBATI *Conjugem, ſcriptâ*, OTHELBOLDUS XXVI. *Abbas Monaſterii S. Bavonis Gandenſis recenſet Sanctos ac Poſſeſſiones dicti Monaſterii, circa annum* 1030.

DOMINÆ noſtræ Sereniſſimæ OTGINÆ Comitiſſæ, OTHELBOLDUS, gratiâ Dei Abbas, ceterique Gandenſis Cœnobii Fratres debita ſervitutis & orationis obſequia.

PRÆCEPIT nobis excellentiſſima pietas veſtra, ut nomina SANCTORUM, quorum corpora, annuente Deo, apud nos coluntur, ſcriberemus. Obtemperantes juſſionibus, paucis annotavimus & deduximus vobis ea, ut memoria eorum jugiter vobiſcum eſſet in præſenti, & ut partem cum eis mereamini habere in futuro. Nomina autem eorum hæc ſunt.

PRIMUS & præcipuus Patriæ noſtræ Patronus S. ALOWINUS, cognomento BAVO, Nobiliſſimus atque ditiſſimus Hasbanienſis Pagi Comes, Beatiſſimæ Gertrudis Virginis Conſobrinus, Prædicatione Beati Amandi Pontificis, imò Dei Omnipotentis inſpiratione, totâ mentis devotione converſus, relinquens cognationem & Patriam, Chriſtum ipſumque Conſulem Gandavum ſecutus, dum ſtuduit relinquere terrena, meruit obtinere cæleſtia. Sed hæc pleniùs liber vitæ ejus refert.

Secundus S. LANDOALDUS, Romæ Præſul ordinatus, & à prædicto Pontifice Amando accitus, ut gregem Domini fidelium ſanctâ ſecum prædicatione in Gallia amplificaret, poſtquam mul-

Digitized by Google

multam ad Dominum plebem converti〈ſ〉ſet, Trajectenſem per novem annos rexit Pontificatum, S. Lambertum ab annis puerilibus ſtudiis cœleſtibus informans, poſt multam bonorum operum inſignia, in eodem eſt Epiſcopio tumulatus.

Tertius beatus AMANTIUS, ipſius Præſulis S. Landoaldi Archidiaconus, cum ipſo in eadem theca repoſitus.

Quartus ADRIANUS Martyr, ipſius ad Regem Hildericum Internuntius, & in ipſa Legatione à latrone interemptus, ſimul cum eo eſt tumulatus.

Quinta S. VINCIANA Virgo, ſoror ejuſdem S. Landoaldi.

Sexta Beata LANDRADA, Beliſiæ Abbatiſſa, quæ Beatam docuit Amelbergam.

HI cum Beato Landoaldo de Roma pariter venientes, & ipſius ubique laboris & Prædicationis conſortes, cum ipſo ſunt ſimul tumulati, & Deo propitio ad nos uſque perlati. Sed hæc omnia liber de geſtis eorum conſcriptus manifeſtiùs teſtatur.

Septima PHARAILDIS Virgo, apud nos antiquitus repoſita.

Octavus S. LIVINUS Epiſcopus, de Scotia cauſsâ orationis veniens, & apud Villam quamdam S. Bavonis hereditariam à viris malignis interfectus, Palmam eſt Martyrii à Chriſto adeptus.

Nonus beatæ memoriæ MACARIUS, Antiochenæ Sedis, ut ipſe teſtabatur, Archiepiſcopus, (1) ut ipſi vidimus, ſapientiâ & morum honeſtate præclarus: quem Dominus, poſt multa peregrinationis incommoda, nobis eſt tranſmittere dignatus, atque præſentis vitæ moleſtiâ exutum, & æternâ gloriâ ſublimatum crebris miraculorum ſignis mirificè decoravit.

DEINDE quanta apud Nos plurimorum Sanctorum pignora habeantur, ſcilicet Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, antiquitus ab ipſo Chriſtianitatis exordio recondita, niſi quis oculis inſpexerit, neque narranti neque ſcribenti facilè credet. Et quod ex his maximum & pretioſiſſimum, eſt pars quædam magna Ligni Salutaris, cum ipſo Redemptoris noſtri cruore manifeſtiſſimè perfuſa, & fabricata auro, gemmiſque pretioſis decentiſſimè inſerta.

NUNC igitur, Domina noſtra dulciſſima, quoniam ſatis vobis factum eſt de Corporibus & Reliquiis Sanctorum, animadvertat, ſi placet, veſtra pietas, qualis quantuſque hic locus olim fuerit, & ad qualem nunc dilapſus inopiam; & tamen caput Regionis, primatum tenens ceterarum civitatum, & ab antiquis Gandavum vocitatus caſtrum; ubi ſanctus Pontifex AMANDUS, poſt gentilium converſionem, templum Domino, in honore Beati Apoſtolorum Principis Petri, Reliquiis maximis conſtruxit inſertis, atque Monachorum ibi catervam inſtituens, Privilegiis Apoſtolicis & Regum Præceptis decentiſſimè corroboravit: ubi etiam inſignis Pater BAVO omnium virtutum perfectione probatiſſimè conſummatus, ut ante prælibavimus, à Deo Omnipotente ſublimiter eſt exaltatus.

CUMQUE meritis ipſius & virtutum ſignis idem locus quotidie oblationibus fidelium augeretur & creſceret, poſt plurima annorum curricula, peccatis Chriſtianorum exigentibus, Nortmanni ipſum locum adeunt, vaſtant, incendunt, & omnia diripiunt; ſolummodo Sanctorum corporibus, maximis fidelium laboribus, ad Montem Regium Laudunenſem fugâ dilapſis.

CUMQUE inibi, propter metum ipſorum Danorum, quoniam omnia occupaverant, diutiùs morarentur, hereditas eorum verſa eſt ad alienos, & domeſtici atque extranei diripuerunt ea. Sed & Proavus ſenioris noſtri MAGNUS ARNULFUS, maximas inde abſtrahens partes, ſatellitibus ſuis, ſecundùm quod unicuique eorum erat contiguum, diſtribuit.

HOC eſt, in Pago Curtracenſi villam Eliſachiam cum Eccleſia & manſis triginta octo, item villam Sidenghem, & in villa Holthem manſos quattuordecim; & in Pago Metelentinſe, in villa Seclinis, manſos quattuor, cum molendinis duobus & cambis duabus; & in Pago Tornacenſi villam Fontaneiam nomine, cum omnibus appendiciis; & in Pago Trecenſi villam Colomnam dictam, item aliam villam nomine Nielam; & in Pago Bracbantenſi villam Meren, cum Eccleſia & manſis ſeptuaginta ſeptem, item Crainham villam, cum Eccleſia & manſis triginta, item Bellavicum cum Eccleſia & omnibus appendiciis; item Brugecine villam cum omnibus reditibus, item villam Miliniam cum Eccleſia & omnibus adjacentiis, item villam Merſhem cum Eccleſia, pratis, paſcuis, ſilvis, & omnibus adjacentiis; item villam Singem cum Eccleſia & ceteris ad ipſam pertinentibus, item villam Badengem cum Eccleſia & reditibus ceteris, item villam Morteſela, cum Eccleſia ſuiſque appenditiis; item in Maſmine manſos quinque cum Eccleſia.

ET in Pago Flandrenſi Bettingem, cum Eccleſia & omnibus ad ipſam pertinentibus, item Holtanna cum Eccleſia, item Oſtold Eccleſiam, item Eccleſiam Adingem. Item in Pago Mempiſco villam Guntrengem cum Eccleſia; & in Pago Gandenſi villas has, Hemthorp, Huſoine, Bergine, Waſmonaſterium, cum omnibus appendiciis earum, & Eccleſia in Merendra ſita.

SED & Comites Provinciarum, & Epiſcopi ſinguli eorum obtinuerunt partes ſuas, unuſquiſque in locis ſuis, uſque ad tempora piæ memoriæ Prædeceſſoris noſtri, Domini videlicet Abbatis ODWINI: qui adiens piiſſimum Imperatorem Ottonem, quaſdam Imperio ſuo contiguas

DE SS. Bavone, Landoaldo, & aliis, quorum corpora olim in Bavonenſi Monaſterio quieverunt, vide Faſtos noſtros Belgicos.

(1) UT IPSI VIDIMUS. Nota ætatem Scriptoris Othelbodi Abbatis. Obiit autem S. Macarius anno 1012.

contiguas villas impetravit; quibuſdam, ut erant ibi injuſtè direptæ, morte ipſius interveniente, remanentibus:

Ex quibus duas fiſcales detinuit Epiſcopus Leodienſis, Calmund & (2) Meldrada, cum eorum appenditiis, ut (3) Renoldus Comes *Sueſſionis* villam Vaſſeiam nuncupatam; ſed & (4) Winemarus villam Litbecam, cum Eccleſia & omnibus appendiciis, & Uda Comitiſſa villam Warminiam, cum manſionibus quindecim & ſuis appenditiis, & Comes (5) Renerus villam Letha cum Eccleſia & ſuis reditibus, & Sconarda ſimiliter, & Robertus villam Grenberga, & plurimi plures, quas enarrare longum eſt.

Interim quoniam huc uſque de injuſtè vel violenter loco ſancto ablatis ſummatim perſtrinximus, nunc redeamus ad ea, ſi pietati veſtræ audire placet, quæ Sanctis remanſerunt, vel quæ poſt reverſionem eorum de prædicto Monte, laborioſo ſudamine noſtrorum Parentum, poſtmodùm ſunt reacquiſita.

In Pago Flandrenſi, id eſt, in (6) Rodenborch, duæ Eccleſiæ, additis etiam inibi aliquantis terrarum partibus, fidelium poſtmodùm devotione collatis. Similiter & Baltreshanda, & in Lappeſcura, & in villa Velhem menſuræ vel manſi quinque, & in Mempiſco, in villa Cauengem, Eccleſia una.

Et in Pago Gandenſi in Villa Merendre m. quinque, & in Wilda m. quinque, & in Winderholt Eccleſia una: & inter Marcam & Ekkergem m. xvi. cum Eccleſia, & inter Liedrengem & Singengem & Achtine m. decem: item in alia Villa Singengem, ſuper Scaldim fluvium, m. v. cum Eccleſia: item in Guddengem m. quinque, & in (7) Sualmis Villa cum Eccleſiis & m. xx. & in (8) Papengem Villa, cum Eccleſia & m. xxx. & in Kothem & in (9) Giſenſela m. vi. cum Eccleſia & dimidia. Hæc de plurimis prioribus pauca juris Sanctorum ceſsêre.

Et hæc ſunt quæ, clementiâ pii Imperatoris Ottonis, prædictus Dominus Abbas Odwinus poſtmodùm impetravit, ut ſuprà retulimus. In Pago Tornacenſi Villam (10) Waterlos, cum Eccleſia & omnibus adjacentiis, & in Comitatu Antverpienſi Villam (11) Bucholt cum Eccleſia & reditibus, ſed & præcincturas & telonea in omni Regno ſuo nobis clementer indulſit.

Huic noſtræ miſeriæ & inopiæ acceſſit pietas benigniſſimi noſtri hujus Senioris Balduini: & de ſuo proprio in Pago Flandrenſi, in loco nuncupato Ruga, contulit ducentas menſuras terræ, paſcuis ovium congruas; & in Pago Gandenſi, in Villa Stota menſuras ſeptem, & in Pago Bragbatenſi Villam (12) Selleca, cum Eccleſia & menſuris decem, & in Villa noſtra Waterlos menſuras ſeptem.

Hæc ergò omnia cum exactoribus noſtris diligentiſſimè perſerutantrs, vix m. cc. ad Fratrum uſus ſervientes quivimus computare.

Ecce Domina noſtra clementiſſima, patefecimus vobis omnia, quæ priùs apud Nos fuerunt, & quæ poſtmodùm, & quæ nunc. Amodò locum noſtrum reſpicite, & noſtri miſereamini; ut Dominum noſtrum Balduinum & liberos veſtros, & Regnum veſtrum Omnipotens Dominus noſter, interventu omnium Sanctorum ſuorum, precibuſque noſtris exiguis, reſpiciat & gubernet. Detque vobis quietam & tranquillam vitam in præſenti, & Regnum & requiem ſempiternam in futuro, amen.

CAPUT

Additio. (2) Meldrada, vulgò *Meldert*, vicus Diœceſis Mechlinienſis ſub Decanatu Thenenſi prope Hougardiam. Celebris hîc eſt cultus S. Ermelindis Virginis, de qua vide Molanum in Natalibus SS. Belgii & Faſtos noſtros ad diem 29. Octobris.

Sic fermè ait Molanus loco citato: Dux Pipinus, Pater Beatæ Gertrudis, ſacrum Corpus Beatæ Ermelindis, conſanguineæ ſuæ curavit levari è tumulo: prædiorum quoque maximâ multitudine locum ditavit, inſtituens illic Sanctimonialium Virginum Monaſterium.

Quibus, ut Divinum Sacrificium peragerent, Presbyteri ex Monaſterio S. Bavonis Gandavi evocati ſunt, atque in vicino monte, qui Teutonicè *Calſmont* dicitur, conſtituti. Sed neutrum Monaſterium nunc ſubſiſtit, crediturque Normannorum furore everſum.

Bona præfatorum Monaſteriorum dein aſſignata fuêre Capitulo S. Bartholomei Leodii, (de quo in Epiſtola jam memorata conqueritur Otheboldus Abbas S. Bavonis) ab eoque etiamnum poſſidentur.

Tamen Begginæ Lovanienſes contendunt, ſe primitus fundatas fuiſſe Meldariæ, & inde migraſſe Lovanium, ſeque hodiedum poſſidere bona, cenſus & redditus Monaſterii harum Sanctimonialium Meldariæ. *Ita habet Joannes à Ryckel Abbas Gertrudanus, in vita S. Begghæ, cap.* 47.

(3) Renoldus, ſeu Rainaldus, Comes Sueſſionenſis, infrà cap. 24.

(4) Winemarus Caſtellanus Gandenſis: de quo vide lib. 1. Dipl. Belg. cap. 45.

(5) Renerus, ſeu Raginerus, Hannoniæ Comes.

Additio. (6) Rodenborch, hodie Ardenbourg, munitum Flandriæ Oppidum, quod nunc eſt in poteſtate acatholica Hollandorum. Fuit illic olim Capitulum Canonicorum B. Mariæ & S. Bavoni ſacrum, fundatum circa annum 1294. ab Abbate S. Bavonis. Litteras Fundationis exhibebimus in Supplemento Diplomatum Miræi.

(7) Sualmis, hodie *Municx-ſwalmen*. Pagus in Comitatu Aloſtano ac Diœceſi Mechlinienſi, ſub Decanatu Rothnacenſi. Ejus Patronatus hodieque ſpectat ad Epiſcopum Gandavenſem, quà Succeſſorem Abbatis Bavoniani. Decima verò pertinet ad Capitulum Cathedrale Gandavenſe, quod factâ ſæculariſatione ex Abbatia S. Bavonis anno 1536. exortum eſt.

(8) Papenghem: hodie Papinghem. Vicus ſub Parochia de Vlierzeele, in Comitatu Aloſtano, Diœceſis Mechlinienſis, & Decanatu Oirdegemienſi: ubi Patronatum itidem gerit Epiſcopus Gandenſis.

(9) Giſenſela, hodie Gyſeele. Parochia ſub eodem Decanatu Oirdegemienſi, & eodem Patronatu.

(10) Waterlos, Patrimonium S. Bavonis, Parochia Gallo-Flandriæ in Epiſcopatu Tornacenſi ac Decanatu Helcinienſi. Ejus Patronatus hodieque ſpectat ad Epiſcopum Gandavenſem.

(11) Bucholt, hodie *Bouchout*, Parochia Diœceſis Antverpienſis, haut procul Antverpiâ, olim dicta *Bacwalde*, (cujus mentio facta eſt in Teſtamento S. Willebrordi Cod. Donat. Piari cap. 8.) hinc ſub Patronatu Abbatis S. Bavonis Gandavi, hodie verò Epiſcopi Gandavenſis.

(12) Selleca, hodie *Zellick*, Parochia Diœceſis Mechlinienſis, Bruxellas inter & Aloſtum: ejuſdem Patronatûs ut ſupra.

Digitized by Google

CAPUT XX.

GERARDUS *Vir Princeps Vulſerei Curtem anno* 1033. *donat Divionenſi S. Benigni Cœnobio, quod eſt Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Omnibus rectè credentibus, ac ſanum ſapientibus liquet, provectum perfectionemque juſtitiæ, ſalutem quoque animarum permaximè in eleëmoſynarum largitate conſiſtere, Domino in Evangelio pronuntiante: *Date eleëmoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.* Quæ quamvis multipliciter à devotione fidelium Chriſti membris impertiatur, uno modo exhibita fructuoſior, Deoque gratior approbatur; cùm ſcilicet Sancta Eccleſia, quæ Chriſti ſponſa eſſe noſcitur, bonorum temporalium, nobis ab ipſo collatorum, munere noſtro, heres efficitur. Hoc enim modo non ſemel tantùm, ſed perenniter & in omnibus ætatibus facimus nobis amicos, ſpirituales videlicet viros, & ejuſdem Eccleſiæ filios, de iniquo mammona, qui recipiant nos ad æterna tabernacula.

CUJUS utilitatis reſpectu ego (1) GERARDUS, cùm, divinâ opitulante gratiâ, mundânæ dignitatis multis fulcirer opibus, contuli DIVIONENSI Cœnobio, glorioſiſſimi Martyris (2) BENIGNI præſentiâ nobilitato, religioniſque monaſticæ ſtatu, temporibus noſtris, famoſiſſimo, hortatu & interpellatione HALINARDI Abbatis prædicti Cœnobii, quoddam juris mei prædium, à Prædeceſſoribus meis hereditariâ mihi lege dimiſſum; de quo quidem voluntas Anteceſſorum meorum fuerat, ut ad præfatum deveniret locum; ſed obſtaculo mundanæ occupationis, ad noſtra uſque tempora remanſit imperfectum.

PERPENDENS ergo à Deo mihi reſervatum hujus beneficentiæ fructum, obtuli Deo Sanctoque Martyri Benigno, pro peccatorum meorum abſolutione, proque patris mei ADALBERTI, & avunculi mei GERARDI animarum ſalute, jam memoratam prædium, Villam ſcilicet Vulſerei-Curtis, quæ ſita eſt in Comitatu Solecenſi, ſupra flumen quod dicitur Moſuna, cum omnibus ſuis appendiciis: in primis ſcilicet cum Eccleſia in honore Dei Genitricis dicata, ſervis & ancillis ibi commanentibus, ſeu alibi diſperſis, ſilvis, paſcuis, aquis aquarumque decurſibus, molendinis, cunctis inſuper ad prædictum locum interiùs aut exteriùs pertinentibus, quæſitis & inquirendis, totum ex integro de mea poteſtate in præfati Monaſterii Rectorumque ejus transfundo; nihil mei reſervans ex omnibus, præter Advocati tutelam, quam retinui propter animæ meæ ſalutem, ſcilicet ut in rebus à me collatis prædictus locus ſemper haberet ex meis heredibus tutorem ac defenſorem.

CUJUS tutelæ functionem cuidam noſtro fideli, GERARDO nomine, quia mei memor erat, tali commendavi tenore, ut in prædicto alodio nihil requirat, nihil penitus accipiat, ſed ſi fortè contigerit, ut humilitas ac manſuetudo Monachorum à vaſuis aut ab extraneis pro aliquo negotio non poſſit juſtitiam exigere, ſi Advocatus fuerit ab eis accerſitus, & legalem de re, pro qua agitur, exegerit emendationem, ipſe emendationis tertiam à Monaſterii Miniſtris accipiat partem. Quod præſenti Chartæ idcirco inſeritur, ut Succeſſorum meorum induſtria caveat, ne eleëmoſyna noſtra alicujus Advocati cupiditate depereat.

QUOD ſi quis..... Deo Sanctoque teſte ſuo Benigno reſiſtente, non prævaleat, imò Regali Cameræ xxx. auri libras componens, præfato Monaſterio totidem adjiciat, & noſtra donatio inconvulſa permaneat, quæ publicè ac legaliter facta, meâ propriâ manu, multorumque Virorum illuſtrium conſiſtit roborata.

Signum GERARDI qui fecit,
S. Guuteri,
S. Oderici Militis ejus,
S. Arnulfi Fratris ejus,
S. Theoderici Comitis,
S. Boſonis.....

ACTUM Monaſterio (3) *Romarici*, publicè
die Sabbati, 11. Kalendas Julii, anno milleſimo 1033.
triceſimo tertio, anno autem Regni Chunradi Imperatoris..... anno quoque Regni Filii ejus.... Indictione primâ, Epactâ decimâ ſeptimâ, in Dei nomine feliciter, amen.

CA-

(1) GERARDUS. Quis fuerit iſte Gerardus, non auſim certò affirmare. Fortaſſe is fuit qui Adelberto in Ducatu Lotharingiæ Moſellanæ anno 1048. ſucceſſit, inter Duces Moſellanos ordine ſeptimus. Diſputant autem Antiquitatis indagatores, cujus iſte Gerardus Dux fuerit filius. Scriptor Genealogiæ Fundatorum Monaſterii Murenſis apud Helvetios, Spirembergii anno 1218. editæ, tradit Gerardum iſtum fuiſſe filium Theoderici Lotharingiæ Moſellanæ Ducis, ordine ſecundi. Quod ſi verum eſt, Gerardus, cujus Diploma jam recitavimus, non fuerit Dux Lotharingiæ, utpote Adelberti filius, juxta idem Diploma.

(2) S. BENIGNI. Divionenſe Cœnobium, in Ducatu Burgundiæ ac Diœceſi Lingonenſi, eſt Canonicorum Regularium: quibus adſcriptus Henricus, Henrici I. Brabantiæ Ducis filius primogenitus, anno 1269. ſolemnia vota emiſit, ut infrà ſuo loco dicemus.

(3) S. ROMARICI Monaſterium in Lotharingia ac Diœceſi Tullenſi, olim erat duplex, Monachorum, item Monialium Benedictinarum, fundatum à S. Romarico Abbate, & Monacho Luxovienſi, qui vixit circa annum 620, & inter Sanctos celebratur die 8. Decembris.

Additio
Sed circa annum 1515. facto tranſitu à ſtatu Regulari ad Secularem, hodie eſt illuſtre Virginum Canonicarum Collegium, quæ ſunt numero LXXII. omnes primariæ Nobilitatis, ſub Abbatiſſa (quæ paſſim nunc eſt ex Familia Lotharingica & titulum gerit Principis S. R. I.) item Decana, Eleemoſynaria &c.

Digitized by Google

CAPUT XXI.

THEODUINUS *Leodicenſis Epiſcopus Huienſem Canonicorum B. Mariæ Eccleſiam dotat anno* 1066.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Bona vitæ præſentis omnibus, qui ea diligunt avarè, nullam ſalutem, ſed mortem pariunt ſempiternam. Qui autem per eadem bona operibus miſericordiæ florere ſtuduerint, ferunt quidem temporalia, metent verò centuplo fructu ſine fine manſura.

PROINDE igitur ego (1) DIETWINUS, Leodienſis gratiâ Dei Epiſcopus, exemplo Domini Richarii, Euracri, Notgeri, aliorumque Deceſſorum hujus Sedis, qui non ſolùm extrinſecus acquiſita, ſed multa etiam ſibi & Succeſſoribus ſubtrahentes, laborantibus inopiâ Congregationibus piè & miſericorditer ſubvenerunt, in ſalutem & redemptionem animæ meæ, Eccleſiæ in (2) HOYO Sanctæ Dei Genitricis Mariæ Sanctique Domitiani, contuli ad uſus Fratrum hæc ſubter adnotata......

QUONIAM verò in eadem Eccleſia requiem elegi in ſæculum ſæculi, eam cum appendicibus Eccleſiis & omni Clero, ab omni ſubjectione Archidiaconi, ipſo annuente & totâ Leodienſi Eccleſiâ, abſolvimus, & eorum omnium curam Decano ejuſdem delegavimus.....

HÆC omnia ritè peracta ipſo die, quo Eccleſiam dedicavi, adjuvante Lietberto Cameracenſi Epiſcopo, Golbertus Archidiaconus altâ voce recitavit ſine contradictione..... Teſtes,

Hermannus Præpoſitus,
Godeſcalcus,
Boſo,
Dietwinus,
Wolbertus Decanus,
Aſculpus Cantor,
Franco Scholaſticus,

Laïci verò,

Comes Adelbertus,
Comes Henricus,
Comes Cono,
Walterus Advocatus Eccleſiæ,
Godeſcalcus de Cennaco,
(3) Godefridus & Arnulphus de Florines,
Theodoricus de Floreffia, & Frater ejus Chriſtinus,
Hermannus de Heis,
Stephanus de Fals.

FACTA ſunt hæc anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo ſexto, Indictione IV. 1066
anno Epiſcopatûs Domini Dietwini XVIII. Regis verò Henrici XI.

Ego Franco Scholaſticus recognovi.

(1) DIETWINUS, ſeu Theoduinus, Leodicenſis Epiſcopus, anno 1075. deceſſit, Huy conditus in Baſilica S. Mariæ à ſe dotata.

Additio. (2) HOYO, aliàs Huium. Ottho III. Imperator anno 985. confirmavit Notgero Leodicenſi Epiſcopo, ejuſque Succeſſoribus Donationem Comitatûs Hoienſis factam ab Aufrido vel Anſfrido Epiſcopo Ultrajectino. Vide Diploma in Codice Donat. Piarum Cap. 40; item Cap. 58. ejuſdem Codicis aliud Diploma Theoduini Epiſcopi in favorem Eccleſiæ Huienſis.

(3) GODEFRIDUS & Arnulphus de Florines, fratres Gerardi I. Cameracenſis Epiſcopi, de quibus Baldericus in Chron. Cameracenſi.

CAPUT XXII.

GODEFRIDUS MAGNUS, *Lotharingiæ ſuperioris & inferioris Dux, rogante Conjuge ſua* BEATRICE, *in Eccleſia S. Dagoberti Martyris, in Lotharingiæ Oppido Sathanaco ſita, Monachos Gorzienſes anno* 1069. *collocat, amotis Canonicis.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, GODEFRIDUS Dei gratiâ Dux & Marchio. Dignum & animabus noſtris utile ac neceſſarium eſſe cenſemus, ut qui diutiùs in hujus mundi pelago converſati, & per ejus vel adverſa vel proſpera variis caſibus velati, ſecundis ac contrariis ventis agitati ſumus, tandem aliquando Salvatoris Domini clementiam invocantes, portum ſalutis & tranquillitatis comprehendere ſatagamus, & ipſi Domino Deo noſtro pro omnibus, quæ nobis tribuit, ſaltem parum quodlibet retribuere feſtinemus.

QUOD ita competentur poſſe fieri ſperamus & credimus, ſi in Eccleſiis, quæ ſub noſtro jure fuerant hactenus conſtitutæ, ſed non ſatis divini officii executoribus inſtitutæ, Deo religiosè ſervientes Monachos aggregemus, & eis de noſtris prædiis ac reditibus, unde ſibi miniſtrent neceſſaria, prorogemus: ut dum nos illis bona temporalia procuramus, Deo procurante participari

participari bonis eorum ſpiritualibus valeamus.

Unde ego Godefridus Dux, inſtinctu & ſupplicatione venerandæ Collateralis noſtræ Beatricis multoties ſollicitatus, conſiderans quòd Eccleſiam (1) S. Dagoberti apud (2) Sathanacum, Villam juris noſtri, & pretioſis ipſius Sancti Martyris Oſſibus, & multis aliis Sanctorum pignoribus illuſtratam, ſed à Canonicis inibi ſub carnali vita degentibus, & ſua potiùs quàm divina quærentibus, uſquequaque neglectam, virum boni teſtimonii & ſanctæ converſationis Henricum (3) Gorzienſem Abbatem, & Monachos ejus, cum conſilio Domini Cuonradi, Sanctæ Treverorum Sedis Archiepiſcopi (in cujus Diœceſi locus ipſe ſitus erat) ceterorumque fidelium, Dei ac noſtrorum, convocavimus, & illis remotis iſtos in locum eorum ſubſtituimus.

Quapropter notum eſſe volumus tam futuris quàm præſentibus Sanctæ Gorzienſis Eccleſiæ filiis & fidelibus, quia Eccleſiam jam dictam S. Dagoberti S. Gorgonio & Abbati Gorzienſi Henrico & Succeſſoribus ejus legali donatione concedimus & confirmamus, & omnibus rebus ſibi ex antiquitate appendentibus delegamus, id eſt, in dotibus Altaris, in decimis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, piſcationibus, cenſibus, capaticis & omnibus aliis pertinentiis.

Prætereà ſuperaddimus eis judiciarium manſum, ſuperponimus cum reditibus ſuis Eccleſiam ſitam apud Villam Moſacum, adjungimus decimas omnium noſtrarum ipſius poteſtatis indominicaturarum, hoc eſt, in cenſibus terrarum, in capaticis virorum & feminarum, decimam molituræ & piſcinam molendinorum noſtrorum, decimam caſeorum ad Curiam noſtram pertinentium, decimas etiam rerum beneficatarum. Donamus etiam eis vineam apud Villam vocabulo *Columbariam*, & pratum quod dicitur ad *Canirol*, juxta pratum noſtrum indominicatum, ſed & corvatem in loco qui vocatur *Blatizis-fontana*: & hæc omnia eis confirmamus jure quieto poſſidenda per ſæcula.

Ad hæc ne quis hominum ſive liber, ſive ſervus, ſive Judex, ſive Advocatus, huic noſtræ Donationi contraire præſumat, neve ei in ullo vel in otio vel negotio refragator vel temerator exiſtat, noſtræ poteſtatis auctoritate & banno prohibemus & interdicimus, & omnes Succeſſores noſtros, ut idem prohibeant & inculcent, votis omnibus flagitamus.

Et ut hæc donatio & confirmatio perpetuum memoriale obtineat, nec cujuſquam oblivionis vetuſtati ſubjaceat, hanc deſcriptionem teſtamentalem juſſimus exarari, & noſtri ſigilli impreſſione, ſimulque Teſtium idoneorum affixione ſignari.

Signum Godfridi Ducis.
S. Beatricis conjugis ſuæ.
S. Godefridi filii ſui.
S. Geſelini Comitis.
S. Fulconis Comitis.
S. Helbranni Caſtellani.
S. Herbranni filii ſui.
S. Alberti filii ſui.
S. Giſleberti,
Godeſcalci,
Roderici,
Balduini,
Godefridi,
Hugonis,
Theobaldi,
Herberti,
Warini,
Rogeri,
Ratholdi,
Rudolphi,
Richeri,
Alonis.

Actum (3) Bulioni, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ſexageſimo nono, Indi- 1069.
ctione VII. regnante Henrico, filio Imperatoris Henrici, anno Regni ejus XIII.

(1) Sanctus Dagobertus iſte quando Martyrium fecerit, nondum certò comperi. Errant qui hunc Martyrem faciunt Regem Francorum.

(2) Sathanacum, vulgò *Stenai*, Urbs olim munitiſſima, ad Moſam ſita in finibus Campaniæ Gallicæ & Ducatuum Luxemburgi & Barri. Olim illic erat Prioratus Benedictinorum, ab Abbatia Gorzienſi dependens.

Additio. (3) Gorziense, S. Gorgonii Monaſterium fuit olim Benedictinorum, diſtans tertio lapide ab Urbe Metenſi. Fundatum fuit circa annum 758. à Sancto Chrodegando Epiſcopo Metenſi, Caroli Martelli Francorum Regis Cancellario. Olim quoque dicebatur *Novientum*, eò quod in terra iſtius nominis à Pipino Francorum donata, fuiſſet erectum illud Cœnobium.

Porrò non modo Virorum ſanctitate ac litteris eminentium, ſed & plurium Epiſcoporum Seminarium fuit Gorzia: ibique Sigebertus Gemblacenſis Chronographus diu vixit. Solebant olim illic eſſe 70. aut 80. Monachi Benedictini: ſed vel bellorum injuriis, vel Abbatum Commendatariorum prodigalitate, ſic diminutus fuerat ejuſdem Abbatiæ ſplendor, ut Gregorius XIII. Pontifex eam anno 1580. ſuppreſſerit, ejuſque proventus univerit Primatiæ Sancti Georgii Nancei, ad inſtantiam Ducis Lotharingiæ.

Ab hoc tempore divinis Officiis Gorziæ operantur ſeptem vel octo Canonici ſæculares, in Eccleſia Parochiali; nam Eccleſia Abbatialis cum clauſtris ſic eſt diruta, ut vix lapis ſuper lapidem remanſerit.

(4) Bulionense, ſeu Bullionenſe Caſtrum, cum ditione vicina, Godefridus Bullonius, ad bellum ſacrum anno 1096. profecturus, Otberto Leodicenſi Epiſcopo vendidit; ut & Thudinium Oppidum, vulgò *Thuin*, Balduinus Jeroſolymitanus Hannoniæ Comes.

Digitized by Google

Stemma Godefridorum, Ducum Lotharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanæ, & inferioris, ſeu Ripuariæ ac Brabantiæ.

- *Godefridus Captivus Comes Virdunenſis & Dominus Ihami, vixit 984. duxit Machtildem Balduini II. Comitis Flandriæ Viduam, quæ obiit 1009.*
  - *Godefridus Improlis Dux Lotharingiæ inferioris, obiit 1023.*
  - *Gothilo Magnus Dux Lotharingiæ ſuperioris & inferioris, obiit 1044.*
    - *Godefridus Magnus, Dux Lotharingiæ utriuſque, duxit Beatricem Frederici II. Ducis Moſellani Filiam, obiit 1070.*
      - *Godefridus Gibboſus Dux Lotharingiæ utriuſque, & Dominus Bullonii, duxit Machtildem, Bonifacii Marchionis Tuſciæ & dictæ Beatricis Filiam, obiit 1076. ſine prole, & ſcripſit heredem Godefridum Bullonium.*
      - *Ida Uxor Euſtathii II Comitis Bononienſis.*
        - *Euſtathius III.*
        - *Godefridus Bullonius.*
        - *Balduinus.*
    - *Fredericus poſt Stephanus IX. Papa.*
    - *Gothilo Ignavus Dux Lotharingiæ inferioris poſt Godefridum Improlem, juxta Contractum, obiit 1046.*
    - *Oda Uxor Baldrici Comitis Lovanienſis.*
      - *Henricus II. Comes Lovanienſis duxit Aleidem.*
        - *Henricus III. Comes Lovanienſis duxit Gertrudem Roberti Friſii Comitis Flandriæ Filiam, obiit 1095.*
        - *Godefridus Barbatus Dux Lotharingiæ & Brabantiæ 1106. duxit Idam.*
          - *Godefridus II.*
            - *Godefridus III. Dux Brabantiæ.*
        - *Raginerus Monachus Affligemii.*
        - *Adalbero Epiſcopus Leodienſis, Aeleidæ Filius ex altero Marito.*
    - *Regelindis Uxor Alberti II. Comitis Namurcenſis.*
  - *Adalbero Epiſcopus Virdunenſis, obiit 992.*
  - *Fredericus Comes Virdunenſis, obiit Monachus.*
  - *Hermannus Comes Dagisburgenſis & Dominus Ihami, obiit Monachus.*
    - *Mathildis Uxor Ragineri IV. Hannoniæ Comitis.*
      - *Richildis Uxor Balduini VI. Comitis Flandriæ.*
  - *Ermengardis.*

CAPUT XXIII.

BALDUINUS *Comes Giſnenſis, ejuſque Uxor* ADELA, *Monachis Cœnobii Caroſenſis ſeu Caroſenenſis, in Diœceſi Pictavienſi, dant varia prædia, ad Monaſterium Andrenſe Ord. S. Bened. in Diœceſi Teruanenſi excitandum; probante Girardo Teruanenſi Epiſcopo, anno* 1084.

EGO GIRARDUS, Morinorum Dei clementiâ Epiſcopus, omnibus Eccleſiæ filiis in Domino Jeſu Chriſto ſalutem.

NOTUM vobis facio, Fratres cariſſimi, quod ego condignæ petitioni (1) BALDUINI Comitis, & uxoris ſive filiorum ipſius benignè condeſcendens, Comitatum de Giſnes obtinentis, Altare villæ quæ vulgò (2) *Andernes* dicitur, ad opus Monachorum Cœnobii S. Salvatoris (3) Caroſenſis, ibidem Domino famulantium, omni exactionis debito liberum concedo, exceptis duobus ſolidis, quos ſingulis annis in Cœna Domini huic matri Eccleſiæ Fratres ibi commorantes perſolvent.

ALIUD quoque Altare, quod dicitur S. Martini, in territorio quod vulgò dicitur *Bredenarde*, concedo non liberum, ſed ſub Perſona. Excommunicatos verò noſtros aut pœnitentes minimè recipiant: Oleum cum Chriſmate à nobis per ſe accipiant. Quod ſi præfatus locus divino

(1) BALDUINUS Comes Giſnenſis, illo nomine primus, ad opus Monachorum, in Villa *Andernes* Deo ſervientium, dedit Capellam Beatæ Mariæ in Caſtro Giſnenſi ſitam; probantibus liberis ſuis, *Manaſſe*, *Fulcone*, *Hugone*, *Widone*, & *Mathilde*, coram his teſtibus, Goiffrido Pariſiacenſi Epiſcopo, Ida Bolonienſi Comitiſſa, Ernulfo de Arda, Elemberto Vicecomite, Mauritio & Alulfo filio ejus, Hugone Blanchardo, Balduino filio Wifridi, Balduino Boiardo, Hermaro de Campagnies, Euſtachio de Bavelinghem, Lamberto de Tornehem, Hugone de Surches, Euſtachio filio Galandi, Goſcelino Caſtellano de Arda, Euſtachio filio Frumoldi, & multis aliis: ut Guilielmus Abbas Andrenſis in ſui Monaſterii Chronico manuſcripto narrat; ad cujus calcem de primis Comitibus Giſnenſibus recitantur Carmina quædam à nobis ſuperiùs allegata pag. 192.

divino munere adeo pullulaverit, ut Prior aut Abbas ibi conſtituatur; electio ejus penes eoſdem Fratres & Capitulum S. Salvatoris (3) Caroſenenſis pendeat. Electus autem Epiſcopo Teruanenſi conſecrandus præſentetur, à quo ſuſceptâ benedictione, ei debitam promittat ſubjectionem.

Præfatus etiam Comes ibidem attribuit terram de *Hantengehem* cum hoſpitibus liberam, & duas partes decimæ de *Speldeca*, & terram quattuor dierum in villa *Biſſengehem*; & terram triginta dierum apud *Altenges* & apud *Morlengehem*, & carrucatam & dimidiam terræ apud *Suanecam*, & prata triginta dierum in Pago *Bredenarde*, & Comitatum ſolitudinis de Giſnes, & hoſpitum duorum hortos apud Giſnes.

Vicecomes Elembertus donat trium dierum terram, cum horto apud Giſnes. Balduinus dat triginta trium dierum terram apud *Frattun*, itemque ſex dierum terram apud Giſnes. Domelina octo dierum terram in Campaniis, & hortum unum ad Morlengehem. Ingelramnus de Bavigehem trium dierum terram apud Giſnes. Euſtathius de Bavelingehem octodecim dierum terram & prata. Euſtathius, filius Frumoldi, viginti dierum terram apud Campanias & apud Buxin. Hugo Blancardus hoſpitem unum apud Morelenghem. Goſo de Campaniis de prædio ſuo quinquaginta dies. Bonardus de Giſnes hoſpitem unum. Arnulphus, filius Mauritii, viginti dies prædii apud Boninges & apud Lelengehem; Goiffridus de Bratmes quattuor dies terræ; Everardus totum prędium ſuum de Herberges. Rainewidus decimam ſeptem carrucarum. Balduinus filius Wifredi decimam prædii ſui de Campaniis. Euſtathius, Frumoldi filius, decimam prædii ſui de Campaniis. Euſtathius, filius Galandi, decimam prædii ſui. Wandelmarus de Arda & Robertus de Lotenes decimam prædii ſui de Campaniis. Goiffridus de Bredenarda ſuam portionem. Lambertus de Tornehem partem ſuam decimæ de Liskes.

Item Comes prædictus ſedem molendini cum ſtagno apud Giſnes, & penſam caſeorum ſingulis annis. Balduinus octo dierum terram, & ancillam unam cum filiis.

Quod ſi aliquis hanc libertatem ſtuduerit violare, aut in rebus hujus loci datis ac dandis invaſionem fecerit, donec Deo & Fratribus illis ſatisfecerit, anathema ſit.

Actum eſt hoc anno Incarnationis Dominicæ milleſimo octogeſimo quarto, Indi- 1084.
ctione ſeptimâ, temporibus Gregorii VII. regnante Philippo Francorum Rege anno XXVI. dominante Rotberto Conſule, anno Præſulatûs Girardi primo, teſtibus his præſentibus.

Ego Girardus Epiſcopus ſubſcribo,
Signum Arnulfi Archidiaconi,
S. Joannis Abbatis,
S. Giroldi Abbatis,
S. Audoeni Abbatis,
S. Milonis Decani,
S. Odonis Cuſtodis,
S. Raineri,
S. Bernardi,
S. Nortmanni Decani,
S. Fulcardi Decani,
S. Lamberti Decani,
S. Erembaldi,
S. Norberti,
S. Ernulfi de Arda,
S. Ernulphi de .....
S. Elemberti de Marcenes,
S. Hermari,
S. Balduini, filii Wifredi,
S. Euſtachii, fili Frumoldi,
S. Hugonis Blancardi,
S. Guidonis.

Poſt Verſus ſupra citatos pag. 192. extat in eodem Ms. Codice lacuna, ſeu ſpatium vacuum: conſtatque ex poſtremis Verſibus ibi recitatis, illos ſcriptos fuiſſe, vivente *Arnoldo* Comite Giſnenſi decimo tertio.

In eodem manuſcripto Codice hi Verſus recentiòre manu adſcripti leguntur:

Hic Baldeuinus *Comes inclytus intumulatur*,
Sub quo Giſnia florida Patria pacificatur:
Cujus ſubſidio Cæſar, Rex, Dux hilaratur,
Andria protegitur. Super æthera ſuſcipiatur;
Annus millenus ducentenus quadragenus
Quartus, cum Chriſto ſtat in ejus funere plenus.
Infortunatus Arnoldus *poſteà natus*,
Undique vexatus, & ab omni parte gravatus.
Hinc Balduinus, *facto Patris, ſine terra*,
Vixit: & inde pius Joannes.

Additio. (2) ANDERNES, nunc Ardea, vulgò *Ardres*, Oppidum eſt Comitatûs Giſnenſis, Diœceſis olim Teruanenſis, nunc Bolonienſis, haud procul Caleto. Habet Abbatiam Benedictinorum, cujus hîc fit mentio; aliam item Præmonſtratenſium, quæ olim erat Collegium Canonicorum, de qua vide plura lib. I. Donat. Belgic. cap. 37. & 59.

(3) CAROFENSIS, vulgò *Charroux*, Abbatia Benedictinorum nobilis atque antiqua in Diœceſi Pictavienſi, ad Cheronam fluvium.

Giſnenſium Comitum Series.

I. SIFRIDUS Danus Giſnas Monaſterio S. Bertini abſtulit, & caſtellum ibi ædificavit: ut Joannes Iperius in Chronico Bertiniano tradit. Ex *Elſtrude*, Arnulfi Magni Flandriæ Comitis filia, genuit Arnulfum.

II. ARNULFUS ſive Ardulphus ex *Mathilde*, Erniculi Comitis Bononienſis filia & herede, ſuſtulit Rodulfum.

III. RODULFUS, Giſnarum & Bononiæ Comes, duxit *Roſellam* Hugonis Comitis S. Pauli filiam: ut Andreas Quercetanus in Hiſtoria Familiæ Montmorenciæ, & Ferreolus Locrius in Hiſtoria Comitum S. Pauli narrant.

EUSTATHIUS, Rudolfi filius, Giſnarum & Bononiæ Comes, ex *Mathilde* Lamberti Comitis Lovanienſis IV.
filia

filia genuit *Euſtathium* Comitem Bonouienſem, Godefridi Bullonii patrem, *Balduinum* Comitem Giſnenſem, *Godefridum* Epiſcopum Pariſienſem, *Gerbergam*, & *Lambertum* Comitem Lenſenſem. qui anno 1054 ſine prole obiit: ut Baldericus in Chronico Cameracenſi tradit.

V. Balduinus Comes Giſnenſis duxit Adelam, & anno 1084. Andrenſe Monaſterium fundavit. Liberos reliquit *Robertum*, alio nomine *Manaſſem*, & *Giſlam* Wenemaro Caſtellano Gandenſi nuptam: ut Lambertus Ardenſis Presbyter in ſuo Chronico Ms. commemorat.

VI. Manasses ex *Emma*, filia Domini de Renty, genuit *Robertum*, qui ante Patrem obiit, relictâ unicâ filiâ *Beatrice*, & *Sibyllam* ſeu *Roſam*, uxorem Henrici Vicecomitis Borburgenſis, quæ ſine liberis deceſſit.

VII. Beatrix, Avo ſuo Manaſſi defuncto in Comitatu Giſnenſi ſuccedens, primùm *Alberico Apro*, natione Anglo, pòſt *Balduino* Domino Ardæ ſeu Ardræ nupſit. ſed ex neutro prolem genuit: obiitque Theoderico Alſatio apud Flandros principante.

VIII. Manaſſis poſteritate exſtinctâ, Soror ejus *Giſla*. dictæ Beatricis Amita major, quæ grandæva adhuc ſuperérat, Comitatum Giſnenſem adiit, & Arnulfo ſeu Arnoldo filio ſuo, quem ex Wenemaro Caſtellano Gandenſi genuerat. liberaliter ceſſit: ut idem Lambertus Ardenſis in ſuo Chronico narrat.

IX. Arnulfus de Gandavo. Comes Giſnenſis, uxorem duxit *Mathildem*. Guilielmi Caſtellani Audomarenſis filiam, & Walteri Tiberiadis in Palæſtina Principis ſororem, ut idem Lambertus Ardenſis cap. 47. Meierus in Geſtis anni 1084. & Andreas Quercetanus lib. 3, cap. 1. in Hiſtoria Familiæ Caſtillionææ tradunt Idem Arnulfus cum Mathilde uxore ſuâ Villam Niwerlede Monaſterio Claræ-paludis prope Audomaropolim circa annum 1145. contulit. Diploma Donationis lib. 2. Dipl. Belgicorum Cap. 71. exſtat. Obiit Arnulfus anno 1169. teſte Meiero.

X. Balduinus, Arnulfi & Mathildis filius, Comes Giſnenſis. duxit *Chriſtianam* Arnulfi Vicecomitis Marquiſienſis & Adelinæ Ardenſis Dominæ filiam unicam; ut Lambertus Ardenſis cap. *67*. & 85 Meierus in geſtis anni 1144. tradunt. Idem Balduinus & uxor ejus Chriſtiana anno 1174. variis prædiis Claræ-paludis Cœnobium dotârunt. Balduinum S. Thomas Cantuarienſis, cùm ex Anglia pulſus Giſnas veniſſet. Equitem creavit. ut lib. 1. cap. 71. Dipl. Belgicorum docui. Obiit Balduinus anno 1205. Chronographo Andrenſi & Meiero teſtibus.

Balduino defuncto in Comitatu Giſnenſi ſucceſſit filius XI.
Arnulfus, qui *Beatricem* Borburgenſis in Flandria Caſtellaniæ heredem anno 1198. duxit uxorem: ut idem Lambertus Ardenſis cap. 149. tradit his verbis: *Arnoldus de Giſnis, ad conſilium patris Giſnenſis Comitis Balduini adhuc ſuperſtitis, unicam Broburgenſis Caſtellaniæ heredem, nobiliſſimi pueri Broburgenſis Caſtellani Henrici jam mortui ſororem, legitimo ſivi adjunxit & copulavit matrimonio.*

Ceterùm huic Arnoldo ſeu Arnulfo, Ardæ Domino, & Borburgi Caſtellano, Hiſtoriam ſuam Lambertus Ardenſis inſcripſit, obiitque Lambertus circa annum Chriſti milleſimum ducenteſimum. Arnulfus porrò obiit anno 1220. & liberos reliquit *Godfridum* in Comitatu Giſnenſi Succeſſorem, & *Annam* nuptam Guilielmo Domino de Croy & Araines in Picardia: ut Joannes Scoherius in Genealogia Familiæ Croyæ tradit. De eodem Arnulfo multa Meierus in Geſtis annorum 1209. & 1213. commemorat.

Godefridus Comes Giſnenſis anno 1253. ab Hol- XII.
landis capitur, militans pro Margarita Conſtantinopolitana Flandriæ Comitiſſa.

Arnulfus Godfridi filius duxit *Aleidem*, heredem XIII.
Enguerranni Domini de *Coucy*, & ex ea procreavit *Balduinum* Comitem Giſnenſem. & *Enguerannum* Dominum de Coucy. Anno 1282. Comitatum Giſnenſem Philippo Pulchro Francorum Regi vendidit.

Balduinus litem movit pro recuperando dicto XIV.
Comitatu, ſed obiit ante finem litis, ex *Joanna Montmorencia* filiam relinquens Joannam.

Joanna nupſit Joanni Augiæ Comiti, *Eu* in Nort- XV.
mannia, qui Comitatum Giſnenſem Decreto Parlamenti Pariſienſis anno 1295. recuperavit.

Rodulfus ſeu Rudolfus, Giſnarum & Augiæ Co- XVI.
mes, Regni Franciæ Comeſtabilis, in haſtuludio lanceâ percuſſus anno 1344. interiit.

Rudolfus, Rudolfi filius. Franciæ item Comeſta- XVII.
bilis, juſſu Joannis I. Franciæ Regis, anno 1350. capite plexus eſt; Giſnenſi & Augienſi Comitatibus fiſco Regio adſcriptis. Palatium autem Comitum Giſnenſium in Urbe Audomaropolitana. ab Arteſiæ Comitiſſa, in Monaſterium Dominicanorum eſt converſum: ut Iperius in Chronico Bertiniano tradit. Ut porrò Series Comitum Giſnenſium clarior fiat, in Schemate eam exhibebo.

GISNENSIUM COMITUM STEMMA.

- *2. Arnulfus I. Sifridi Filius duxit Mathildem Comitiſſam Bolonienſem.*
  - *3 Rudolfus duxit Roſellam Comitis S Pauli Filiam.*
    - *4. Euſtathius Comes Giſnenſis & Bolonienſis, duxit Mathildem Lovanienſem.*
      - *Euſtathius Comes Bolonienſis Pater Godefridi Bullonii.*
      - *Gerberga.*
      - *Godfridus Epiſcopus Pariſienſis.*
      - *5. Balduinus Comes Giſnenſis duxit Adelam, & Andrenſe Monaſterium 1084 fundavit.*
        - *6. Manaſſes duxit Emmam*
          - *Robertus obiit antePatrem*
            - *7. 8. Beatrix nupta 1. Alberico Apro, 2. Balduino Domino Ardæ, obiit ſine prole.*
          - *Sibylla aliàs Roſa, Uxor Henrici Borburg. obiit ſine liberis.*
        - *Hugo.*
        - *Fulco Comes de Baruth.*
        - *Guido.*
        - *Giſla Uxor Wenemari Caſtellani Gandenſis.*
          - *9. Arnulphus de Gandavo, Comes Giſnenſis obiit 1169.*
            - *10. Balduinus obiit 1205. duxit Chriſtianam Ardæ heredem.*
              - *11. Arnulfus duxit Beatricem Borburg. obiit 1220.*
                - *12. Balduinus obiit 1244.*
                  - *13. Arnulfus.*
              - *Ægidius.*
              - *Balduinus Clericus.*
              - *Sigerus.*
              - *Godfridus.*
              - *Guilielmus.*
            - *Guilielmus*
              - *Balduinus.*
          - *Sigerus.*
        - *Aleidis.*
      - *Lambertus Comes Lenſenſis.*
    - *Berta.*

Ceterùm in Comitatu Giſnenſi ſitum eſt Caletum, portus regni Galliæ celeberrimus. Fuit autem dictus Comitatus Feudum Arteſiæ, ut Olivarius Marcanus & alii tradunt. Comitibus Giſnenſibus operæ pretium fuerit ſubnectere Dominos Ardæ; ut emendemus ea quæ nobis per errorem ſub finem Stemmatum Belgicorum exciderunt.

Domini

Digitized by Google

Domini Ardæ, vulgò Ardres, *in Tractu Caletenſi.*

Arnulfus Dominus Ardenſis anno 1096. in honorem S. Andomari fundavit Canonicorum Collegium in Oppido Ardenſi. Diploma fundationis lib. 1. Dipl. Belgicorum cap. 37. exſtat

Idem Arnulfus ex Mathilde Markiſienſi filium reliquit Arnulfum. Mathilde mortuâ, duxit Clementiam Hugonis, Comitis S. Pauli, filiam & heredem; & jacet ſepultus in S. Bertini Monaſterio.

Arnulfus, Arnulfi filius, ex Gertrude, Balduini Craſſi Comitis Aloſtani filia, liberos ſuſtulit, Arnulfum, Manaſſem, Balduinum, Hugonem, Agnetem & Athelam ſeu Adelinam: ut Mejerus in geſtis anni 1069. commemorat.

Balduinus, Arnulfi & Gertrudis filius, Ardæ Dominus, Beatricis Comitiſſæ Giſnenſis maritus, Ardenſe Canonicorum Sæcularium Collegium ab Avo ſuo Arnulfo fundatum, in Canonicorum Regularium Ordinis Præmonſtratenſis Abbatiam anno 1144 vertit. Diploma libro I. Diplom. Belg. cap. 59. legitur. Obiit ſine liberis & in Dominio Ardenſi ſucceſſit ſoror ejus Athela.

Athela ſeu Adelina nupſit Arnulfo Vicecomiti Markiſienſi. cujus in Diplomate Balduini Ardenſis an. 1144. dato libro citato cap. 59. fit mentio.

Christiana, Arnulfi Vicecomitis Markiſienſis & Athelæ Ardenſis filia, marito ſuo *Balduino*, Giſnenſium Comiti, Dominium Ardenſe & Vicecomitatum Markiſienſem in dotem attulit. Conjuges Abbatiam Clarimariſci anno 1174. dotârunt, lib. 1. Dipl. cap. 71.

CAPUT XXIV.

Ribodimontenſis S. Nicolai Abbatia Benedictinorum, in Diœceſi Laudunenſi, anno 1084. *fundatur ab* Ansello de Ribodimonte; *probante* Philippo *I. Francorum Rege.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Philippus Dei gratiâ Francorum Rex. Antiquâ conſuetudine ac diligentiâ Prædeceſſorum meorum ad tempora noſtra cautum exſtitit & proviſum, quæ à fidelibus legaliter Eccleſiis ac Monaſteriis conceduntur poſſidenda, litteris ad ſuccedentium temporum notitiam commendare; ad obſtruendam verò & refutandam quorumdam malignantium videlicet ac bonis invidentium improbitatem, ſigillo noſtræ Majeſtatis inſignire.

Unde notum fieri volumus fidelibus noſtris, tam præſentibus quàm futuris, quòd (1) Ansellus de Ribodimonte, adiit Serenitatem noſtram, obſecrans ut quamdam Abbatiam, quam ipſe conſtituerat proximè Robodimontem, in honore ſanctæ Dei Genitricis, & beatiſſimi Confeſſoris Nicolai, ei nos in perpetuum ſtabilem ac firmam fore concederemus, & noſtræ Majeſtatis vigore corroboraremus, & quæcumque eidem loco largiebatur de bonis ſuis, ſine advocatione & abſque omni conſuetudine, quam inde requirat, deinceps tam ipſe quàm ſui Succeſſores, nec alius quilibet, niſi Fratrum orationes, in ipſo loco Deo militantium, in perpetuum abſolutè & quietè poſſidenda & habenda.

Cujus petitioni benignè annuendo, præfatam Abbatiam in poſterum amodò ſtabilem & ratam fore ſtatuimus, firmando quoque conceſſimus, & concedendo firmavimus, id ipſum poſtulante Domino *Helinando* Laudunenſi Epiſcopo, ut locus ipſe deinceps ſolutus ſit & quietus, & Fratres Monachali Religioni ibidem deſervientes, ab omni inquietudine & ſubjectione cujuſlibet perſonæ, ſalvâ reverentiâ & Chriſtianitate debitâ, & canonicâ ſubjectione ſanctæ Laudunenſis Eccleſiæ, & ipſius Sedis Epiſcopi.

Quæcumque verò à præfato Anſello eidem loco donata ſunt, Villam videlicet Lucianis, Vilam quæ dicitur Montiniacus, Villam quæ dicitur Moncellis, & quod eidem loco contulit apud Albrecias, & aqud Macerias, & apud Audenicurtem, & duos molendinos apud Ribodimontem, & ſilvam & terram, quæ eſt inter duas aquas, & ſervos & ancillas, & cetera omnia ipſius Abbatiæ Monachi ſoluta & quieta teneant & poſſideant, ſine advocatione, & abſque omni conſuetudine, quam deinceps indè requirat tam ipſe quàm Succeſſores ſui, nec alius quilibet, niſi orationes Fratrum ibidem Deo ſervientium; ad hæc ſi quidem quæcumque præfato loco à fidelibus donata ſunt vel fuerunt, Fratribus ipſis annuimus poſſidenda.

Eorum autem Abbate ingreſſo viam univerſæ carnis, vel ſi alio aliquo modo eidem Monaſterio Abbas defuerit, de ipſo loco Abbatem eligant communi conſilio & aſſenſu, vel de alio quocumque Monaſterio voluerint. Electus verò communi conſilio Capituli atque Anſelli,

(1) Ansellus de Ribodimonte, non ſolùm Ribodimontenſe in Diœceſi Laudunenſi, ſed & Aquicinctinum Monaſterium, in Diœceſi Atrebatenſi, prope Duacum condidit: ut conſtat ex Gerardi II. Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopi Tabulis, lib. 1. Diplom. Belg. cap. 40. à me productis. Idem Anſellus laudatur à Guilielmo Tyrio in libris de Bello ſacro, ob res fortiter in Oriente geſtas: ubi & pro Chriſto cecidit anno 1098. aut 1099.

Addicio. Ribodimons, vulgò *Ribemont*, Municipium Picardiæ ad Iſaram fluvium, quarto lapide à Fano S. Quintini, ſub Epiſcopatu Laudunenſi. Abbatia S. Nicolai in Nemore Ordinis S. Benedicti, ibidem fundata, nunc ſubeſt Congregationi S. Mauri, cujus Regulam ſtrictiorem Religioſi ſuſceperunt. Paſſim habet Abbates Commendatarios, non modico ejuſdem Cœnobii detrimento.

(2) Gofridus, ſeu Godfridus Pariſiorum Epiſcopus, filius Euſtathii II. Comitis Bolonienſis, & Patruus Godefridi Bullonii, ut cap. ſuperiore docui.

ſelli, ſeu ipſius heredis, ad benedicendum ducatur, atque tunc demum curam animarum per Paſtoralem Virgam accipiat, & Monachis deinceps Abbas ordinetur. Ut verò hæc ſuperiùs omnia firma in perpetuum & inconvulſa permaneant, memoriale iſtud indè fieri, & noſtri nominis caractere & ſigillo ſignari & corroborari præcipimus. Si quis autem adverſus hoc noſtræ Majeſtatis firmamentum aliquid tentare præſumpſerit, auri libras Fiſco Regio centum perſolvat, & ipſe damnabitur Regiæ Majeſtatis reus. Calumnia verò illius irrita fiat.

ACTUM apud Ribodimontem, anno Incar-
1084. nati Verbi milleſimo octingenteſimo quarto, Indictione ſeptimâ, anno Regni Philippi Francorum Regis viceſimo quarto, præſentibus iis quorum nomina ſubtitulata ſunt.

Gilbertus, ad vicem (1) Gofridi Cancellarii, Pariſiorum Epiſcopi, relegendo ſubſcripſi.

Signum Helinandi Laudunenſis Epiſcopi,
S. Rainaldi Remenſis Archiepiſcopi,
S. Rotgeri Catalaunenſis Epiſcopi,
S. Vidonis Beluacenſis Epiſcopi,
Hugonis Comitis Pontivii,
Comitis Eubaldi de Rocei,
Comitis Rainaldi Sueſſionenſis,
Comitis Balduini Valentiani,
Euſtatii Vicedomini Catalaunenſis,
Joſlini Beluacenſis,
Balduini de Gurci,
Radulfi filii Belith,
Vidonis de Leſcieres,
Vidonis de Vitrey.....
Bernardi de Ribodimonte,
Petri Caſtellani,
Roberti Anguiſot,
Walberti Laudunenſis,
Vinemari Laudunenſis.

CAPUT XXV.

REGINA *Nobilis Matrona fundat Prioratum Aqualiæ, vulgò Aiwaille, in Ducatu Luxemburgenſi, quarto lapide à Leodio; eumque donat Monachis Cluniacenſibus, anno* 1088.

Additio. EGo REGINA ex proſapia non obſcura ſecundùm carnem procreata, ſed meritorum generoſitate nullâ, Comitis videlicet Cononis filia, qui Frater exſtitit Conraldi Viri Clariſſimi, in itinere Jeroſolymitano defuncti, Generi nimirum Comitis Pictavienſis.

QUOD contingit ex capite matris meæ, meæ maritationis ſorte offerendum credo in illa domo, in qua habitare, eique militare diſpono ſub regimine Cluniacenſis diſciplinæ, dono perpetuo liberaliter, ac ſolemniter Deo Omnipotenti Trino, & Uni, cujus nomini dedicatus locus ipſe conſiſtit ad titulum pertinens Beatiſſimi Principis Apoſtolorum in Cœnobio (1) Marcigniacenſi, prædium mihi competens jure matrimonii, ex parte videlicet Matris, quod in ſilva Arduenna, territorio Leodienſi conſtitutum, in duo loca dividitur, quorum alter (2) Aqualia, alter *Rachans* dicitur, quâ nimirum pace, & integritate, nullâ calumniâ oblatrante, illud poſſidebam, cùm in jus prædicti Monaſterii ancillarum Dei totum transfundens, atque tranſcribens,

QUATENUS cum omnibus appendiciis ſuis, terris, ſilvis, aquis, pratis, molendinis, piſcariis, manſis, cunctiſque redditibus, ſive porcorum, ſive arietum, ſive agnorum, lini quoque, & lanæ, ceræ, pecuniæ: poſtremò cum univerſis conſuetudinibus ſuis, ſive dictis, ſive ſubauditis ſerviat uterque burgium Marcigniacenſi Cœnobio.

ANNO Incarnationis Domini milleſimo 1088.
octuageſimo octavo, Indictione XI. regnante in pace ſolo Jeſu Chriſto Domino noſtro.

CAPUT

Additio. (1) MARCIGNIACUM, vulgò *Marcilli*, antiqua eſt Abbatia Benedictinorum in Diœceſi Cadurcenſi in Gallia, fundata à Rege Pipino.

(2) AQUALIA, vulgò *Aiwaille*, Municipium inter medias Arduennæ ſylvas ad Ambloniam fluviolum ſitum, olim habuit Prioratum Ordinis Cluniacenſis, ſub Ducatu Luxemburgenſi, ac Diœceſi Leodienſi. Sed hic ſæculo XVI. deſiit, ejuſque bona incorporata fuêre Collegio PP. Societatis Jeſu Luxemburgi.

Similiter PP. Jeſuitæ Leodii pro ſuo Collegio, & pro Litteris humanioribus edocendis, obtinuerunt Prioratum Ordinis Cluniacenſis, dictum S. Symphoriani, in Condruſio, item Domum Hieronymianorum, ſive Fratrum in communi viventium Leodii; ac præterea Præbendam unam in qualibet è ſeptem Eccleſiis Collegiatis Leodienſibus.

Hoc Diploma habemus ex Hiſtoria Leodienſi P. Fiſen, Tom. I. Lib. IX.

Digitized by Google

CAPUT XXVI.

ROBERTUS, *cognomento* HIEROSOLYMITANUS, *Flandriæ Comes, Præpoſitum Eccleſiæ S. Donatiani Brugenſis creat perpetuum Flandriæ Cancellarium, anno* 1089.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego RODBERTUS, Dei miſericordiâ Flandrenſis Marchio, Comitis Rodberti agnomine Freſonis filius, Dei primùm gratiâ præventus, majorumque exemplo meorum, & Sanctæ Matris noſtræ Eccleſiæ Doctorum ſalubri admonitione inſtructus (ut Beatiſſimi Apoſtoli, ſic nos ad cæleſtia invitantis, *Fratres, non habemus hîc manentem civitatem, ſed futuram inquirimus, quia heredes ſumus quidem Dei, coheredes autem Chriſti*) ſtatui ſanum mihi conſilium, quatenus Chriſtum mihi facerem heredem, qui nos perditos ſuo Sanguine redimendo ſibi coheredes fecit ſupernæ vocationis, & participes ſuæ remunerationis.

ECCLESIAM igitur in Caſtello BRUGENSI, ſub honore Beatiſſimæ Dei Genitricis Mariæ, Sanctique Patris noſtri Archi-Pontificis Donatiani conſtructam, in libertatem ab omni publica exactione donavi, cum omnibus appendentibus ædificiis, Eccleſiis terriſque & decimis, ad præbendas Fratrum, ſive ad Præpoſituram pertinentibus, à Prædeceſſoribus meis, vel ab aliis fidelibus ibidem donandis, ſolùm, poſt canonicam & liberam electionem Canonicorum, de Præpoſito aſſenſum meiſque poſteris reſervans.

REDECIMATIONIS vero nummorum de cunctis ovilibus meis, quæ ſimiliter ab Anteceſſoribus meis in ædificia Eccleſiæ data eſt, talem mihi meiſque Succeſſoribus retineo poteſtatem, ut ſi Præpoſitus vel aliquis Canonicorum, cujus fidei ad ornatum loci commiſſa fuerit, eam malè diſpoſuerit, vel ſine Fratrum ſuorum teſtimonio expenderit, per me conſilio & judicio Canonicorum ad emendationem & dignam compellatur correctionem. Hanc tamen ipſam decimationem ſic liberam Eccleſiæ confirmo, ut nunquam vel à me, vel à poſteris meis ab uſu ipſius poſſit extorqueri, vel vi, vel aſtutiâ fraudulentâ.

PRÆPOSITUM ſanè ejuſdem Eccleſiæ, quicumque ſit, CANCELLARIUM noſtrum & omnium Succeſſorum noſtrorum, ſuſceptorem etiam & exactorem de omnibus reditibus Principatûs Flandriæ perpetuò conſtituimus; eique magiſterium meorum Notariorum & Capellanorum & omnium Clericorum in Curia Comitis ſervientium, poteſtativè concedimus.

CANONICI verò, quandocumque ad Curiam meam venerint, jus Capellanorum obtineant, & omnibus quidem bonis, ad Præbendas eorum pertinentibus, eamdem habeant libertatem, quam Canonici Inſulanæ Eccleſiæ in beneficiis Præbendarum ſuarum habent. Scilicet ut quæ inferiùs continentur, libera ab omni dominatione ſeu poteſtate cujuſque & abſoluta ſint; exceptâ ejus quidem, quem Præpoſitus & Canonici ejuſdem Eccleſiæ communi elegerint voluntate: qui & ipſe tam diu non ulteriùs eorum rebus præſit, quamdiu eis placuerit.....

SI quis autem his in aliquo contraire vel contradicere voluerit, centum libras auri perſolvat. Pridie Kalendas Novembris actum Brugis anno Dominicæ Incarnationis milleſimo octogeſimo 1089.
nono, Indictione duodecimâ, Epactâ VI..... cyclo IV. aſtantibus quàm plurimis Nobilibus & idoneis teſtibus, Clericis atque Laïcis, quorum quorumdam nomina hîc ſunt ſignata.

Signum Raineri Præpoſiti,
S. Ingarici,
S. Folperti,
Albadi,
Ledelmi,
Bertulfi,
Ledberti, } Canonicorum.
Reineri,
Radulfi,
Dodini,
Thancradi,
S. Cononis de Emls,
S. Radulfi Camerarii,
S. Rodberti Pincernæ,
S. Gerardi Præſtabularii,
S. Galteri Dapiferi,
S. Athelardi filii Cononis,
S. Erembaldi Caſtellani Brugenſis,
S. Rodberti filii ejus,
S. Athelardi de Stratis,
S. Abdonis de Rodanburg,
S. Heggardi filii Gutharii.

CAPUT

PRæpoſitura S. Donatiani Brugenſis eſt annexa Epiſcopatui Brugenſi per Pium IV. Papam: ideoque Epiſcopus Brugenſis hodie nuncupatur perpetuus & hereditarius Flandriæ Cancellarius. Codicem noſtrum Donationum piarum cap. 16. & 34. conſule.

CAPUT XXVII.

GODEFRIDUS BULLONIUS *Lotharingiæ Dux, pòſt Hieroſolymorum Rex, Eccleſiam S. Dagoberti Martyris, in Sathanaco Lotharingiæ Oppido ſitam, & ab* ARNULFO *Comite occupatam, recuperat, Monachiſque Gorzienſibus reſtituit, circa annum* 1090.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti, GODEFRIDUS Divinâ propitiante Clementiâ Dux & Marchio. Juſtum & utile Nobis eſſe, ſcire & conſiderare debemus, ut quoniam ſæcularis militiæ negotiis occupati, divinis intendere, prout expedit, nequaquam valemus, ſaltem Deo & Sanctis peculiariùs in Monaſteriis deſervientibus conſilium noſtrum & auxilium exhibentes, per hæc beneficentiæ eorum, pariterque mercedis, ipſo Deo donante, participes exiſtere valeamus.

UNDE notum eſſe volumus Sanctæ Univerſalis Eccleſiæ filiis & fidelibus, tam futuris quàm præſentibus, quia Dux GODEFRIDUS, (1) Avus meus, cum BEATRICE Uxore ſua, apud (2) SATHANACUM juris ſui Villam, in Eccleſia S. Martyris Dagoberti, pro ſuarum animarum remedio, Monachos de Monaſterio (3) S. Gorgonii conſtituerit, eiſque inter alia, ad ſupplementum victûs & veſtitûs, Eccleſiam Villæ *Moſaci*, quæ ſine contradictione ſuæ proprietatis erat, legaliter condonaverat, quam etiam ipſi Monachi, totâ vitâ ipſius Avi mei, & filii ſui, Avunculi mei, quietè & pacificè poſſederunt.

POSTQUAM verò, ipſis defunctis, in noſtras manus honor eorum per ſucceſſionem devenit, & penè omnis Regio, ipſis ante ſubjecta, in odium noſtri atque injurias gratuitas conjuravit, ipſi tunc hoſtes noſtri, cauſsâ odii in nos aſſumpti, in ipſos quoque Monachos inſurrexerunt, eiſque per ſummam injuſtitiam atque violentiam ipſam Eccleſiam de manibus abſtulerunt, eamque alteris in beneficium tradiderunt, multiſque annis, uſque dum videlicet erga nos in gratiam redirent, cœptam injuſtitiam Deo Sanctiſque ſibi famulantibus intulerunt.

SUPER qua re cùm apud Sathanacum nobis præſentibus quæſtio ſuborta fuiſſet, & ipſis etiam ceſſantibus, qui ipſam violentiam exercebant, concio Monachorum nos ſuper hoc interpellare cœpiſſet, ſeque jam ſuper hoc apud Synodum Treverenſem proclamationem feciſſe, & judicio Synodali Eccleſiam ipſam ſuo juri adjudicatam fuiſſe, & auctoritate Pontificali pacem & quietem poſſidendi ſibi imperatam eſſe dixiſſet, ſimulque ad hoc ſupereſſe teſtes, qui prædictæ donationi Avi mei interfuiſſent, efficaciter affirmaſſet, teſtes undecim evocari, & ante nos coadunari effecimus, & ipſis teſtificantibus vera eſſe, quæ Monachi aſſeverabant, omni parte reperimus.

QUIBUS ominbus auditis & diligentiùs conſideratis, viſum eſt nobis Comitem ARNULFUM, qui Princeps ipſorum fuerat Eccleſiæ pervaſorum, ſub nomine ſacramenti & fidei conjurare, utrumnam hæc omnia cognoſceret vera eſſe, an potiùs ea vel vellet vel poſſet veraciter impugnare. Qui ſanè adjuratione acceptâ, confeſſus eſt hæc ita, ut diximus, acta eſſe, ſeque & interfuiſſe, & audiſſe, & fuiſſe, & vidiſſe, & ipſo Avo meo hanc donationem faciente, laudaſſe. Hâc ejus confeſſione perceptâ, ſubſequenter eum monuimus, ut Sancto & Nobis exindè faceret, quod facere jure deberet, & ipſam invaſionem coram Deo & Sanctis emendans, deinceps ab ipſa Eccleſia, cum omnibus ſibi adjectis, perpetualiter abſtineret. Et ipſe jure obniti non valens, ad opus Dei & S. Dagoberti, ſibique deſervientium Monachorum, Eccleſiam nobis integrè & ſine omni in poſterum reclamatione reddidit & impertivit; & nobis ipſius Eccleſiæ donum S. Dagoberto ſuper Altare ſuum reſtituentibus, ipſe ſpontaneus interfuit & laudavit.

UNDE ut hæc rerum geſtarum memoria per tempora ſuccedentia firma & inconvulſa permaneat, hanc deſcriptionem momorialem fieri juſſimus, & ſigilli noſtri impreſſione ac Teſtium idoneorum affixione roborari ſtatuimus.

Signum GODEFRIDI Dei gratiâ Ducis & Marchionis.

ACTA ſunt hæc (4) Bulioni.

CAPUT

(1) AVUS MEUS. Maternus, Godefridus Magnus, Lotharingiæ Dux. Cujus filius Godefridus Gibboſus, ſine prole anno 1076. moriens, ditionis ſuæ Bullonienſis heredem ſcripſit GODEFRIDUM, inde dictum BULLONIUM, Idæ Sororis ſuæ filium ex Euſtachio II. Comite Bolonienſi. Codicem noſtrum Donat. piarum cap. 66. lege, ſi placet.

(2) SATHANACUM, vulgò *Stenay*, de quo ſupra egimus Cap 22 harum Donat. Belg.

(3) S. GORGONII Monaſterium, eſt famoſa Abbatia Gorzienſis, nunc diruta; de qua vide Caput 22. citatum.

(4) BULIONI, hodie *Bouillon*, Oppidum Epiſcopatûs Leodienſis, titulo Ducatûs illuſtris, quem olim geſſit Godefridus hoc Diplomate memoratus. Nunc verò eumdem titulum gerunt Epiſcopus Leodienſis, item Familia de Turre-Arverniæ in Gallia.

Eſt quoque Bullionii Prioratus Benedictinorum ab Abbatia S. Huberti dependens, de quo vide ſupra Cod. Donat. piar. Cap. 66.

Digitized by Google

CAPUT XXVIII.

RADBODUS *Tornacenſis ac Noviomenſis Epiſcopus, &* WALTERUS *Inſulenſis Præpoſitus, Canonicis Eccleſiæ S. Petri Inſulenſis donant Perſonatum & Eccleſiam Viroviaci, vulgò* Wervike, *anno* 1090.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Ego RADBODUS Dei gratiâ Noviomenſium ſeu Tornacenſium Epiſcopus, omnibus Deum devotè timentibus, perpetuò gaudere cum gaudentibus.

SICUT, Fratres cariſſimi, Divinorum nos hortatur pagina Præceptorum, Deo militantibus ſollicitâ conſideratione neceſſaria convenienter ſubſidia non negare; ita eadem Nos admonet, deſiderium, quod ad Religioſum Præpoſitum monſtratur pertinere, abſque ulla dilatione, Deo Auctore, complere. Ait enim B. Gregorius, quoties ea, quæ hortari nos convenit, poſtulamur, moras ad concedendum facere non debemus; ne differre bona deſideria, quæ magis fovenda ſunt, videamur.

PROINDE notum fore volumus, quòd (1) WALTERUS, Tornacenſis Eccleſiæ Archidiaconus, atque Iſlenſis Eccleſiæ Præpoſitus, cum quibuſdam ejuſdem Iſlenſis Eccleſiæ Fratribus, noſtram adierit præſentiam, obſecrans, ut Altare de (2) WERVY, quod ſub Perſonatu tenebat, eidem Eccleſiæ, ad uſus ſupradictorum Fratrum, perpetuò ſub Perſonatu tenendum concederemus. Quorum quidem petitioni, quia jam me in ſua ſocietate ſuſceperant, atque mihi, meis quoque Succeſſoribus Epiſcopis Præbendam in eadem Eccleſia gratanter conceſſerant, dignum duxi condeſcendere, atque quod petebant concedere.

CONCESSIMUS itaque, Ego ſcilicet, & Walterus Archidiaconus, prædictum Altare Iſlenſis Eccleſiæ Fratribus, tam futuris quàm præſentibus, perpetuò ſub Perſonatu tenendum, tali videlicet conditione, quod anniverſariam noſtri faciant commemorationem, mei ſcilicet, & ipſius Walteri; hoc adjecto quod in anniverſario ejuſdem Walteri (qui hujus rei apud nos fidelis Orator extitit, & idem Altare quod tenebat eis libenter conceſſit) plenariam habeant refectionem, & in Feſto SS. Simonis & Judæ, ejuſdem Altaris Perſona Epiſcopo ſeu ejus Vicario decem ſolidos ſolvat; Perſonâ verò morte, ſeu quâcumque occaſione à Perſonatu illo decedente, alia ſubrogetur Perſona, quæ in ſua reſtitutione decem ſimiliter ſolidos ſolvat.

QUARTO quoque anno Archidiaconus, infrà Parochiam illam ſynodalia jura exercens, debitam, ſicut antè, habeat impenſam. Quod ut ratum futuris temporibus maneat, manu propriâ firmavi atque Clericorum noſtrorum teſtimonio corroborari feci.

Signum RADBODI Epiſcopi.
S. Walteri Archidiaconi.

Signa Tornacenſium Canonicorum,
Henrici Decani,
Hermanni Præpoſiti,
Sigerii Cantoris,
Odonis Scholaſtici,
Lietberti,
Hietberti,
Balduini,
Gildulfi,
Bernuini,
Elberti.

Signa Iſlenſium Canonicorum,
Engelberti Decani,
Raimberti,
Lamberti,
Walteri,
Elbodii,
Lamberti,
Balduini,
Stephani.

Signa Decanorum.
Balduini, Gonzelini,
Berfridi, Godeſchalſii,
Willelmi, Frederici,
Lamberti, Sallefridi,
Hunrardi, Fulcardi.

ACTUM Tornaco, in Eccleſia S. Mariæ, Domno Radbodo in Synodo præſidente, XI. Kalendas Martii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo, Indictione decimâ 1090.
tertiâ, Domno Radbodo epiſcopante anno viceſimo tertio, regnante Rege Philippo anno triceſimo ſecundo.

Ego Wido Cancellarius ſubterfirmavi.

(1) WALTERUS fuit ſecundus Eccleſiæ Inſulenſis S. Petri Præpoſitus; de quo ſic legitur in Codice Obituario, ut vocant, ejuſdem loci: Pridie Nonas Apri-
1080. lis, eodem die, anno Domini milleſimo octuageſimo obiit Fulcardus, primus hujus Eccleſiæ Præpoſitus, conſtitutionis hujus Eccleſiæ & ſuæ diſpenſationis anno vigeſimo quinto: cui ſucceſſit Galterus.

Ex his verbis rectè colligit Florentius Haræus lib. 2. cap. 1. de Caſtel. Inſulenſibus, Eccleſiam S. Petri Inſulis anno milleſimo quinquageſimo quinto ędificari cœptam fuiſſe, & non anno 1066. quo dicta Eccleſia ſo lenni ritu fuit conſecrata, & quo Diploma Dotationis fuit ſcriptum, quod in Codice noſtro Don. piarum cap. 56. exſtat.

(2) WERVY, vulgò *Wervike*, Latinè Viroviacum, Oppidum eſt Flandriæ populoſum ac mercatu celebre, ſub Diœc. Tornac. Menenis uno, Inſulis verò & Ipris diſtans tribus milliaribus.

CAPUT XIX.

ROBERTUS HIEROSOLYMITANUS, *Flandriæ Comes*, RODGERO *Inſulenſi Caſtellano petente, Prædia Falempinenſi Monaſterio à Saſwalone, Caſtellano itidem Inſulenſi, anno* 1039. *attributa, confirmat, anno* 1090.

IN nomine Dei ſummi Genitoris, & Geniti, & utriuſque Spiritûs Paraclyti. Quoniam Dei diſponente clementiâ ad hoc Paſtor in Eccleſia ſublimatur, ad hoc Judex populo præficitur, ad hoc denique Princeps patriæ principatur, ut quod populi ignorantiâ delinquitur, cura Paſtoralis emendet; quod ſtultorum imperitia molitur, judicialis ſeveritas enervet; quod pravorum contumacia machinatur, Principalis potentia conculcet; quod autem piorum votis incipitur, Prælatorum pio conſenſu ad effectum actionis deducatur.

EGO RODBERTUS, per gratiam Dei Flandrenſium Marchio, præſens præſentibus denuntio, & ut notum fiat generationi omni, quæ ventura eſt, litteris annotari facio, quod RODGERUS Iſlenſis Caſtellanus, divini gratiâ reſpectûs, multo rogatu, digno etiam famulatu à nobis quæſierit, quæſitum impetraverit, libertatem dari Eccleſiæ de (1) FALEMPIN, quam Anteceſſorum ſuorum devotio conſtruxerat, & hereditario jure ad ſe devenerat, quamque quorumdam malignantium tyrannide attritam & pravitatis conſuetudine viderat exinanitam.

NOS igitur illud Gregorianum attendentes, *Valdè peccamus, ſi aliorum benè geſta non diligamus*, omni ſervitute, omni conſuetudine, omni prorſus noſtri juris exactione remotâ, libertatem, quæ Iſlenſi ceteriſque liberis attributa eſt Eccleſiis, Eccleſiæ illi concedimus, conceſſam firmamus, firmatam litteris mandamus: ut videlicet quæcumque à SASWALONE, primo ipſius Fundatore, ſunt data, vel poſteà conceſſa, ſive in poſterum concedenda, quietè habeat, ſecurè teneat, liberrimè poſſideat.

ILLUD etiam non abs re annectendum cenſuimus, ut quando Præpoſitus ex hac vita deceſſerit, Advocatus, ad quem Præpoſitura danda pertinuerit, illi, quem Fratres communiter elegerint, abſque alicujus exactionis ſive pecuniæ ſive ſervitii ambitione, juxta præceptum Domini lucidum gratis gratanter concedat.

NE quis autem Succeſſorum meorum, ſive ipſius Rodgeri, nec Dominum timens, nec hominem reverens, ipſam libertatem infringere, vel in aliquo conetur minuere, hanc Paginam Privilegii, prædictæ libertatis Teſtem, Clericorum & Principum meorum nominibus ſubnotatis, conſignamus, inſuper & ſigilli noſtri eam impreſſione corroboramus.

Signum Walteri Archidiaconi,
Wibaldi Præpoſiti (2) Sicclinienſis,
Joannis Præpoſiti primi de Falempin,
Signum Engelrandi Decani Iſlenſis.

Signa Canonicorum Iſlenſium, Sicclinienſium, Falempinenſium,

Everardi,
Raimberti,
Lamberti,
Salefridi.
Fulcardi,
Berheri,
Widonis,
Joannis Decani Sicclinienſis.

Signa Laïcorum,

Rogerii Caſtellani,
Engelberti,
Iſaac,
Oſſonis,
Gerardi,
Frumaldi,
Alulfi,
Gerrici,
Amalrici,
Deſiderii.

ACTUM apud Iſlam, v. Kalendas Maii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo, Indictione XIV. Epactâ XVII. anno Regis Philippi XXII. Epiſcopatûs Domni Radbodi XXI 1090.

Ego Raimbertus ſubſcripſi.

CAPUT

(1) FALEMPINUM. Canonicorum Regularium Abbatia, in Diœceſi Tornacenſi, à Saſwalone Caſtellano Inſulenſi anno 1039. fundata: cujus Tabulæ exſtant in Cod. Don. piarum cap. 44.

(2) SICCLINIUM, vulgò *Seclinium*, celebre municipium, ejuſdem Diœceſis, Collegio Canonicorum celebre.

CAPUT XXX.

Genealogia CAROLI *Ducis primi Lotharingiæ inferioris, circa annum* 1095. *ſcripta.*

I. KAROLUS CALVUS genuit Ludovicum, de quo dictum eſt, quòd nihil fecit, quia poſt mortem Patris tantùm quatuor annis vixit.

II. LUDOVICUS filius Ludovici genuit Karolum Simplicem & Karlomannum. Hic Karolus Simplex ab Herberto captus eſt.

III. KAROLUS ex Ogina genuit Ludovicum.

IV. LUDOVICUS genuit Lotharium Regem, & Karolum Ducem ex Gerberga.

V. LOTHARIUS Rex genuit Ludovicum Juvenem, & Karolus Dux, Frater Lotharii Regis, genuit (1) Ermengardem & Gerbergam.

VI. ERMENGARDIS genuit Albertum, Comitem de Namuco. Et Albertus genuit Albertum, qui nunc mortuus eſt; à quo procreati ſunt quatuor filii, (2) Fredericus Præpoſitus S. Lamberti, Godefridus, Henricus & Albricus.

VII. ET Gerberga, Soror Ermengardis, genuit Henricum Seniorem Comitem de Bruſſella.

VIII. HENRICUS Senior genuit Comitem Lambertum, & Henricum Fratrem ejus, & Mathildem Sororem ejus. Hanc Mathildem duxit uxorem Comes Euſtathius de Bolonia, & genuit ex ea duos filios (3) Euſtathium & Lambertum.

IX. EUSTATHIUS accepit filiam Godefridi Ducis, Idam nomine, genere Nobilem, & moribus: & genuit ex ea tres filios, (4) Euſtathium, Godefridum Ducem nunc Lotharingiæ, & Balduinum.

GEnealogia iſta legitur ad calcem Chronici Hugonis Floriacenſis, quod cum aliis adjunctis anno 1227. Petrus Monachus in pergameno deſcripſit, & S. Quintino obtulit. Eſt volumen ingens pergamenicum, quod Jacobus Revardus Jureconſultus emit à milite, qui illud in direptione Oppidi S. Quintini anno 1558. acceperat. Fuit poſteà Jacobi Pamelii, Epiſcopi Audomarenſis nominati; hodie Brugis adſervatur in Bibliotheca Societatis Jeſu.

(1) ERMENGARDEM & Gerbergam. Ermengardis ut primogenita (niſi fallor) nominatur primo loco.

(2) FREDERICUS Præpoſitus S. Lamberti. Idem poſteà, anno videlicet 1119. creatus eſt Epiſcopus Leodicenſis. Atque hinc conſtat Genealogiam iſtam ante annum Chriſti 1119. eſſe ſcriptam.

(3) EUSTATHIUM & LAMBERTUM, Comitem Lenſenſem, niſi fallor, qui Iſlæ anno 1054. occiſus fuit: ut Baldericus in Chronico Cameracenſi lib. 3. cap. 78. tradit.

(4) EUSTATHIUM, Godefridum & Balduinum: Euſtathius ut primogenitus nominatur primo loco, Godefridus autem Bullonius ſecundo, & Balduinus tertio loco; nullâ factâ mentione Guilielmi, quem ſolus ex vetuſtis Scriptoribus Guilielmus Tyrius lib. de Bello ſacro memorat.

Stemma Caroli Ducis primi Lotharingiæ inferioris, itemque Comitum Namurcenſium & Lovanienſium.

I.

- *Carolus Dux Lotharingiæ inferioris 977. ab Othone* II. *Imperatore creatus, Agnetem Heriberti Comitis Trecenſis Filiam duxit & obiit 991.*
  - *Otho Dux Lotharingiæ, obiit ſine prole 1005.*
  - *Ermengardis Uxor Alberti* I. *Comitis Namurcenſis*
    - *Albertus* II. *Comes Namurcenſis, duxit Regelindam Gothilonis Magni utriuſque Lotharingiæ Ducis Filiam*
      - *Albertus* III. *Comes Namurcenſis, duxit Idam Saxonicam.*
        - *Fredericus Præpoſitus, pòſt Epiſcopus Leod. 1119.*
        - *Godefridus Comes Namurcenſis, duxit 1. Machtildem Rogeri Comitis Portiani Filiam, 2. Ermenſindam Luxeburgicam.*
          - *Adelbertus, obiit ſine prole.*
          - *Henricus Cæcus Comes Namurcenſis & Luxeburgenſis, duxit Agnetem Gelſenſem.*
            - *Ermenſinda Uxor Henrici Comitis Campaniæ.*
          - *Clementia.*
          - *Beatrix Uxor Guiterii Comitis Rethelenſis.*
          - *Aleidis aliàs Ermenſinda Uxor Balduini* IV. *Ædificatoris Comitis Hannoniæ.*
            - *Balduinus* V *Magnanimus Comes Hannoniæ & Namurci, duxit Margaretam Flandriæ heredem.*
              - *Balduinus Flandriæ & Hannoniæ Comes, pòſt Imperator Conſtantinop.*
              - *Philippus Nobilis Comes Namurcenſis.*
              - *Henricus Imperator Conſtantinop.*
        - *Henricus.*
        - *Albricus, aliàs Albertus*
    - *Henricus.*
    - *Hadewidis Uxor Gerardi Alſatii Ducis Lotharingiæ Moſellanæ.*
      - *Theodericus Dux Lotharingiæ Moſellanæ.*
      - *Gerardus Comes de Egisheim.*
    - *Emma Loſſenſis.*
  - *Gerberga Uxor Lamberti Comitis Lovanienſis, cæſi 1015. Florinis.*

II.

- *Gerberga Uxor Lamberti Comitis Lovanienſis caſi 1015. Florinis.*
  - *Henricus I. Comes Lovanienſis & Bruxellenſis, obiit 1038.*
    - *Otho, obiit puer.*
    - *Adelaidis.*
    - *Cunegundis.*
    - *Adela.*
  - *Baldricus, aliàs Lambertus Barbatus Comes Lovanienſis, duxit Odam Gothilonis Magni Filiam, obiit 1054.*
    - *Henricus II. Comes Lovanienſis, duxit Aleidem, aliàs Adelam, obiit 1068.*
      - *Henricus III. Comes Lovanienſis, duxit Gertrudem Roberti Friſii Flandriæ Comitis Filiam, obiit 1095.*
        - *Ida, Uxor Frederici I. Imperatoris & aliæ 3. filiæ.*
      - *Godefridus Barbatus Comes Lovanienſis, pòſt Dux Lotharingiæ & Brabantiæ.*
        - *Godefridus II. Dux Brabantiæ.*
          - *Godefridus III. in Cunis.*
      - *Raginerus obiit 1077.*
      - *Adalbero Epiſcopus Leodienſis iſtorum Frater fuit ex parte Matris.*
  - *Raginerus.*
  - *Machtildis Uxor Euſtathii I. Comitis Bolonienſis.*
    - *Euſtathius II. Comes Bolonienſis, duxit Idam, Godefridi Magni Lotharingiæ utriuſque Ducis Filiam.*
      - *Euſtathius III. Comes Bolonienſis*
        - *Rodulfus 1122. in Cod. Don. c. 75.*
      - *Godefridus Bullonius Dux Lotharingiæ & Rex Jeroſolymitanus.*
      - *Balduinus Rex Jeroſolymitanus.*
    - *Lambertus Comes Lenſenſis.*
    - *Godfridus Epiſcopus Pariſienſis.*

CAPUT XXXI.

BALDUINUS *cognomento* HIEROSOLYMITANUS, *Comes Montenſis ſive Hannonienſis, in Syriam ad bellum ſacrum profecturus, anno* 1096. *Covinum (aliis Tuwinum) Caſtellum vendit* OBERTO *Epiſcopo Leodicenſi.*

IN nomine Sanctæ Trinitatis. Omnibus tam futuris quàm præſentibus notum fieri volumus, quòd ego OBERTUS, gratiâ Dei Leodienſis Epiſcopus, honori Eccleſiæ conſulens & utilitati, emi à Comite (1) BALDUINO DE MONT Caſtellum de (2) COVINO, cum appenditiis ejus, conſilio & ſuaſu fidelium tam Clericorum quàm Laïcorum, propter pacem & tranquillitatem perpetuò habendam; quia malefactores ibidem commorantes, rapinis & prædis, aliiſque moleſtiis miſerabiliter vexabant Epiſcopatum.

ITAQUE afflictione pauperum commotus, & conſultu ſapientium perſuaſus, conveni cum prædicto Comite, quatenus illud Caſtrum traderet S. Mariæ, Sanctoque Lamberto, tali conditione, ut duas Præbendas darem duobus filiis ſuis in Eccleſia S. Lamberti, & majori eorum darem alias Præbendas in omnibus aliis Monaſteriis, inſuper & Cuſtodiam, poſt deceſſum Domini Wazonis Cuſtodis; tali videlicet tenore, quòd ſi ipſe major Frater moriatur, alter honorem ipſum & Præbendas repoſcat & obtineat. Præterea ipſi Comiti dedi in proprios uſus *pondo auri, marcas quinquaginta*.

QUOD pactum ideò libentiùs & benigniùs Eccleſiæ

(1) BALDUINUS, illo nomine ſecundus Hannoniæ Comes, cum Matre ſua *Richilda*, anno 1081. Baſilicam S. Mariæ Majoris in Urbe Valentiana, & Abbatiam S. Dionyſii prope Montes Hannoniæ Metropolim fundavit. Ex Ida filios reliquit Balduinum, Arnulphum, Ludovicum & Henricum, ſuprà in Diplomate memoratos. Ex his Arnulphus ſive Arnoldus, juxta Jacobum Guiſium juniorem & alios, fuit Dominus Oppidi Rodienſis, *Reux*: cujus primum Comitem anno 1530. Carolus V. Imperator creavit Adrianum de Croy.

(2) COVINUM. Alii legunt *Tuwinum*, ſeu Tudinium, Oppidum ad Sabim fluvium ſitum, haut procul à Lobienſi Abbatia.

Eccleſiæ Dei, propter ſalutem animæ ſuæ, conceſſit, quia gratiâ divinâ inſpirante animo conceperat cum aliis devotis Chriſtianis Hieroſolymam proficiſci.

TRADIDIT igitur, coram idoneis Teſtibus, ad Altare S. Mariæ, Sanctique Lamberti, per manus *Raineri* Advocati, præſente & annuente uxore ipſius IDA, cum filiis ſuis, *Balduino*, *Arnulpho*, *Ledewico*, *Henrico*, Caſtellum ſupradictum, cum omnibus ad illud pertinentibus in Eccleſiis, mancipiis, villis, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, âquarumve decurſibus, cultis & incultis, viis & inviis, exitibus ac reditibus, & omnibus quæcumque juſtè poſſunt & debent nominari, ad honorem illum reſpicientibus à fluvio Moſa uſque ad Cinacum, & uſque Leiſiam, & Belmont, & Ruminiacum, & cætera loca, quouſque termini ipſius loci longè lateque extenduntur.

Hujus rei Teſtes adfuerunt Clerici iſti:

Fredericus Præpoſitus de S. Lamberto,
Balduinus Archidiaconus,
Andreas Archidiaconus,
Godeſcalcus,
Renizo,
Wazo,
Elbertus,
Adelardus,
Aper,
Stepelinus,
Hezelinus,
Godeſcalcus,
Hillinus,
Steppo,
Lambertus,
Stephanus,
Otto,
Bruno Præpoſitus de S. Joanne.

Item Decani de aliis Monaſteriis.

Oddo,
Balduinus,
Lambertus,
Franco.

Laïci Nobiles iſti.

Reinerus Advocatus, qui recepit ipſius allodii traditionem,
Comes Warnerus de Greis,
Wedericus de Walecort,
Wigerus de Tudin,
Joannes Lovierval,
Godefridus de Ham,
Walterus de Bacunwetz, & filius ejus Mainerus,
Walterus de Trueneis,
Reinbaldus filius Reinbaldi de Geſſelin,
Lambertus de Calmont,
Arnulfus de Ronc,

De Familia Eccleſiæ.

Lambertus de Hoyo,
Theodoricus de Ponte,
Warnerus Pincerna, & Frater ejus Obertus,
Lambertus Dapifer,
Adelardus, & Fredericus Frater ejus,
Albertus de Offei,
Bovo de Bavechen,
Joannes Dapifer, cum aliis quampluribus viris egregiis & honeſtis.

ACTUM eſt publicè Leodii XVIII. Kalend. Julii, anno ab Incarnatione Domini milleſimo 1096
nonageſimo ſexto, Indictione tertiâ, Imperante Nobiliſſimo Henrico tertio Romanorum Auguſto, & præſidente Leodienſi Cathedræ Domino & venerabili Oberto, anno ordinationis ſuæ in Epiſcopatu quinto.

CAPUT XXXII.

GODEFRIDUS BULLONIUS *Lotharingiæ Dux, ejuſque Frater* BALDUINUS (*qui poſteà Hieroſolymitani ex ordine Reges fuerunt*) *Eccleſiam S. Dagoberti, in Sathanaco Lotharingiæ Oppido ſitam, anno* 1096. *amplius dotandam curant.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, GODEFRIDUS Dei gratiâ & miſericordiâ Dux & Marchio. Quoniam quidem negotiis ſæcularibus ſatis ſuperque detenti, divinis prout neceſſe eſt, intendere non valemus, & per hoc temporalia emolumenta ſpectantes, animarum ſtatum, quod nobis valde formidabile eſt, negligere non timemus, operæ pretium eſt Nobis ſaltem Deo regulariter ſervientium utilitatibus providere: quatenùs, ipſis pro Nobis orantibus, mercedis eorum apud Deum in aliquo participes valeamus exiſtere.

UNDE & Ego & Frater meus BALDUINUS notum facimus omnibus nunc vel futuris temporibus Sanctæ Eccleſiæ filiis & fidelibus, quòd Eccleſia apud (1) SATHANACUM olim Villam, nunc Caſtellum, in honore S. DAGOBERTI Martyris conſtructa, temporibus priſcis, ab Avo noſtro Duce GODEFRIDO BARBATO & (2) BEATRICE conjuge ſua, S. Gorgonio Gorzienſi & Henrico ipſius loci Abbati Venerando, & Monachis ipſius, cum omnibus appendiciis ſuis donata, & ab ejus filio GODEFRIDO ſimiliter Duce, noſtroque Avunculo, totâ vitâ ſuâ laudata; ſed poſteà nobis in eorum hereditatem ſuccedentibus, & multis gravibuſque contra

contrà Nos excitis bellorum tumultibus, ex uno ab hoſtibus noſtris, occaſione noſtri odii, per circuitum ſnum direpta eſt & vaſtata, ex alio, nobis in ejuſmodi tempeſtatibus occupatis, non ita, ut dignum & neceſſarium fuerat, proviſa eſt & defenſa.

Quapropter Monachis, qui ibi diſpoſiti erant, penurias aliquantas patientibus, & ſuper hoc quibuſdam honeſtis hominibus apud noſtram Audientiam querimonlam facientibus, ſtatuimus Dominum *Warnerum*, Gorzienſem Abbatem, prædicti Henrici Succeſſorem, ad nos cum ſuis Fratribus convocare; & conſilio inter nos communicato, juſtum & utile viſum eſt per noſtram & ejus donationem ipſorum Fratrum Sathanaci commorantium ſubſtantiam multiplicari & creſcere; quatenùs dum minùs rerum temporalium ſollicitudinibus occuparentur, divini ſervitii ſtudiis efficaciùs inſiſtere animarentur.

Prædictus ergò Abbas, cum conſilio Fratrum ſuorum, ad ſupplementum ſubſtantiæ, quidquid Eccleſia Gorzienſis in Gaudiaco Villa, ſuper fluvium Moſellam ſita, poſſidebat, contulit & perpetuò poſſidendum ratâ donatione firmavit, ſcilicet in Eccleſia, decimis, vineis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, terris, & ſuis omnibus pertinentiis; excepto tamen navali tranſitu & reditu, qui ibi inter Monaſterium & Civitatem decurrit.

Nos autem quidquid primùm præſcriptus Avus noſter Godefridus Barbatus, & conjux ſua Beatrix, ad Eccleſiam ipſam & Manachorum in ea Deo famulantium ſuſtinentiam & utilitatem contulerat, & poſteà vel quorumdam præſumptio hoſtilis abſtulerat, vel noſtra occupatio & auxilii indigentia etiam à noſtris contrà ipſos violenter teneri pertulerat, porrectis ſimul manibus, ſcilicet, Ego Godefridus Dux & Frater meus Baldwinus, integrè & abſolutè reddidimus; utque deinceps in perpetuum Fratres prædicto loco deſervientes pacificè illud, & abſque cujuſquam inquietudine teneant, per manus liberorum fidejuſſorum, ſuper Altare S. Gorgonii donum ipſum poni & veſtiturâ legali confirmari effecimus:

Scilicet Eccleſiam S. Dagoberti, cum Domo quæ vulgò Cella vocatur, & cum omnibus ab antiquitate appendiciis ſuis in decimis, pratis, ſilvis, terris cultis & incultis, viridariis, molendinis, aquis, piſcationibus, acquiſitis & acquirendis, & omnibus, quæ quocumque modo nominari poſſunt, pertinentiis, ſimulque Eccleſiam de Mosaco, cùm omnibus utilitatibus ſuis, & omnibus, quæ prædictus Avus meus ſuperaddidit, donationibus prælibatis.

Præterea ne quis umquam huic noſtræ conſtitutioni & veſtituræ legali audeat refragari, noſtra & omnium Succeſſorum noſtrorum Auctoritate & banno prohibemus & interdicimus; & qui quidpiam tale præſumpſerit, ad Divinum eos judicium provocamus.

Ut etiam hæc noſtra Statuta rata & inconvulſa permaneant, hanc memorialem deſcriptionem fieri juſſimus, & Sigilli noſtri impreſſione, Teſtiumque idoneorum affixione ſignavimus.

Signum Godefridi Ducis, qui hanc Chartam deſcribi fecit.

S. Baldwini Fratris ſui.
S. Walteri Advocati.
S. Henrici Comitis.
S. Amalrici.
S. Richeri.
S. Ottonis.
S. Ludonis.
S. Heriberti.
S. Everardi.
S. Albrici.
S. Leudonis.
S. Sihardi.
S. Sozfridi Fratris ſui.
S. Dibaldi.
S. Sigfridi.
S. Helgaudi.
S. Franconis.
S. Hugonis.

Actum Sathanaci, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo ſexto, Indictione quartâ. 1096.

CAPUT

(1) Sathanacum, vulgò *Stenay*, Oppidum eſt hodie Ducatûs Lotharingiæ. Vide ſupra Cap. 22. & 27.

(2) Beatrix. Frederici II. Lotharingiæ Moſellani Ducis filia, primùm *Bonifacio* Tuſciæ Marchioni, pòſt *Godefrido Magno* ſeu Barbato, utriuſque Lotharingiæ Duci nupſit. Ex Bonifacio *Mathildem*, & ex Godefrido Magno genuit *Godefridum Gibboſum*. Lotharingiæ inferioris Ducem, & *Idam* Euſtathii II. Comitis Bolonienſis conjugem, Godefridi Bullonii Matrem. Mathildis, virilis animi mulier, anno 1077. & 1102. varia Tuſciæ & Liguriæ Oppida S. Romanæ Eccleſiæ dono dedit, quæ hodie Patrimonium S. Petri nuncupantur. Anno 1115. è vita deceſſit, bis quidem nupta, primùm Godefrido Gibboſo ſuprà nominato, pòſt ann. 1089. Welphoni, Welphonis IV. Baioariæ Ducis filio, Azonis Marchionis Ferrarienſis Nepoti, ſed ſemper intacta: ut Bertholdus, Domnizo, Leo Oſtienſis, & Scriptor Chronici de Guelfis, tom. 2. Caniſii, narrant. Vide infra cap. 36.

Digitized by Google

CAPUT XXXIII.

Andrenſis Benedictinorum Monaſterii fundationem, à BALDUINO *Giſnenſi Comite factam, Filius ejus ac Succeſſor* MANASSES *anno* 1097. *confirmat.*

QUONIAM diverſitate morum plerumque contingunt controverſiæ cauſſarum, videtur expedire res Eccleſiis Dei traditas litterarum annotatione ad poſteros mittere, ne res in dubium poſita, aliquem perverſis Eccleſias impugnandi ſcrupulum gignat.

UNDE ſcripto mandamus, quòd BALDUINUS Comes Giſnenſis, Hereditatem cupiens in regno Dei habere, locum exſtruxit Andernenſem. Quem, ut ad opus Dei meliorum ſemper exemplis melioraretur, Eccleſiæ Karroſenſi ſubdidit, atque ut idem locus in recognitionem ſubjectionis pariter, & eleëmoſynam ſui, prædictæ Eccleſiæ Karroſenſi omni anno cenſum, videlicet duas marcas argenti, perſolveret, conſtituit.

POST cujus mortem filius ejus (1) MANASSES eleëmoſynam patris augere cupiens, in manu Petri Karroſenſis Abbatis, lòco Andernenſi, ſi aliquis ſuorum feudatorum de feudo ipſius centum ſolidatas, vel tantùm ut ſuum hominatum non perderet, donare voluiſſet, conceſſit. Gratiâ autem Domini in melius proficiente, electo ejuſdem Eccleſiæ Gilberto primo Abbati & ordinando hoc immunitatis contulit Privilegium, ut homines ejuſdem Andrenenſis Eccleſiæ pro aliquo forisfacto non diſtringeret vel judicaret, niſi ſicut homines Parium Giſnenſium.

OBEUNTIBUS verò ejuſdem loci Abbatibus, electa ſi in loco fuerit idonea perſona, in Capitulum Karroſenſe deducatur: ibi probatâ electione ab Abbate & Capitulo Karroſenſi, ei Paſtoralis virga, curaque injungatur; ſalvâ ſubjectionis obedientiâ Eccleſiæ Karroſenſi ab eo ſervandâ. Si verò in loco condigna nequiverit reperiri, in Capitulo Karroſenſi dignè dignus eligatur, & ab Epiſcopo Teruannenſi conſecratus, loco Abbatis præponatur.

HÆC, ut dicta ſunt, prædictus Comes Manaſſes conceſſit, & auctorizavit; ſimul etiam ne aliquam dominationem vel conſuetudinem ipſe aut ullus ex heredibus ejus in eodem loco haberet; niſi tantùm locum, loco Advocati, in perpetuum cuſtodiret.

ACTA ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ MXCVII. Indictione ſextâ, præſidente A- 1097.
poſtolicæ Sedi Domino Papa Urbano, Philippo Francorum Rege, Gerardo tunc Morinorum Epiſcopo, Rotberto Flandrenſium Comite; Teſtibus his,

Hugo Archidiaconus, frater Manaſſæ Comitis, teſtis.
Gerardus Hamenſis Abbas, teſtis.
Ravengarius Abbas Capellæ, teſtis,
Fulco, frater Comitis, teſtis.
Arnulfus de Arda,
Lambertus Vicecomes,
Balduinus filius Witfredi,
Balduinus de Oſterwic,
Ermerius de Bavelingahem,
Euſtathius de Curtabronna,
Hugo de Surkes,
Hugo Malvoiſin, Rotbertus de Hammes,
Witdo de Elembom, ſunt Teſtes; & multi alii hoc viderunt vel audierunt.

(1) MANASSES Comes Giſnenſis, Balduini Fundatoris Monaſterii Andrenſis ex Adela Filius, Fratres habuit Hugonem Archidiaconum Teruanenſem, Fulconem Comitem de Baruth in Syria, Guidonem Comitem de Foces, Sorores autem, Giſlam Uxorem Wenemari Caſtellani Gandenſis, & Alidem. Vide cap. 23.

CAPUT XXXIV.

HENRICUS III. *Imperator, donat Canonicis Eccleſiæ S. Mariæ Aquiſgranenſis Villam Harve, in Pago Arduennæ ſitam, itemque Advocatias de Harve, Loncins & Mandervelt, anno* 1098.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) HENRICUS divinâ favente clementiâ tertius Romanorum Imperator Auguſtus.

Notum ſit omnibus Chriſti noſtrique fidelibus, tam futuris quàm præſentibus, qualiter ob interventum dilecti filii noſtri Henrici Regis, Oberti Leodicenſis, Witelonis Mindenſis, Burchardi Monaſterienſis, Epiſcoporum, Burchardi, Werinneri, Marchionum, ob ſervitium quoque Capellani noſtri Godeſcalci, Aquenſis Eccleſiæ Præpoſiti; in primis autem, pro remedio animæ noſtræ, Parentum, aliorumque fidelium noſtrorum, quoddam prædium nomine (2) *Harve*, ſitum in Pago Hardùennæ, in Comitatu Gietbaldi, cum omnibus

(1) HENRICUS III. Eſt quartus illo nomine Imperator iis, qui Henricum Aucupem annumerant.

(2) HARVE, niſi fallor, nunc *Herve*, Gallis *Heve*, Villa ſeu vicus agri Transmoſani, ubi præſtantiſſimi caſei conficiuntur.

Digitized by Google

bus appendiciis, hoc eſt, utriuſque ſexûs mancipiis, areis, ædificiis, terris cultis & incultis, viis & inviis, pratis, paſcuis, campis, ſilvis, venationibus, aquis, aquarum decurſibus, molis, molendinis, piſcationibus, exitibus, & reditibus, quæſitis & inquirendis, & cum omni utilitate, quæ ullo modo provenire poterit, Dominicæ Matri & perpetuæ Virgini Mariæ, in Aquenſi Eccleſia ſpecialiter ſuo nomine attitulata, in proprietatem jure perpetuo firmando tradidimus, tradendo firmavimus.

Dedimus quoque eidem Dominæ noſtræ Mariæ in eadem Aquenſi Eccleſia tres Advocatias, videlicet ſuper idem prædium, quod prædiximus, *Harve*, & ſuper alia duo loca, *Loncins* & *Mandervelt*, quæ pertinent ad præfatam S. Mariæ Aquenſis Eccleſiam; eâ ratione, ut ejuſdem Aquenſis Eccleſiæ Præpoſitus Godeſcalcus, ſuique Succeſſores, eaſdem Advocatias tres poteſtativè teneant, & pro utilitate Eccleſiæ præfatæ, & Fratrum ibidem Deo ſervientium conſilio, cui velint, negent, tribuant, ſuper eadem tria loca & univerſa ad hæc pertinentia, ſimiliter de præfato prædio *Harve*, quod eis placet, pro utilitate tamen Eccleſiæ, idem præfatus Præpoſitus Godeſcalcus, ſuique Succeſſores faciant.

Et ut hoc firmum & inconcuſſum omni ævo permaneat, hanc Chartam indè conſcribi & propriâ manu, ut infrà videtur, corroboratam, Sigilli quoque noſtri impreſſione inſignitam, præfatæ Aquenſis Eccleſiæ Præpoſiti & Fratrum utilitati juſſimus ſervari.

Data IV. Idus Februarii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo octavo, 1098.
Indictione ſextâ, anno autem Domini Henrici tertii Romanorum Imperatoris Auguſti, Regni XLII, Imperii XIV.

Actum Aquiſgrani feliciter, amen.

CAPUT XXXV.

Andanam ſive Andennam Villam, ab ALBERTO III. *Comite Namurcenſi* III. *Eccleſiæ Andennenſi & Virginibus in ea Deo famulantibus reſtitutam*, HENRICUS III. *Imperator approbat anno* 1101.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Henricus divinâ favente clementiâ tertius Romanorum Imperator Auguſtus. Notum ſit univerſis Eccleſiæ Catholicæ filiis, quoniam Albertus Comes Namucenſium, Andanensis Eccleſiæ diuturnâ proclamatione pulſatus, ſcilicet quòd ipſam Villam (1) Andanam, quæ (2) *Ad ſeptem Eccleſias* dicitur, olim in uſu præbendæ ibidem Deo famulantium habitam, quidam Prædeceſſor ſuus, injuſtè ſuis diſtribuerit militibus, maluit huic juſtæ & continuæ proclamationi aurem pietatis tandem accommodare, finemque imponere, nec Prædeceſſoris errori nefario diutius ſubjacere.

Hac igitur pœnitentiâ ductus Leodium venit, me ſuper hac re conſuluit, & omnino ſui propoſiti diſpoſitorem conſtituit. At ego videns mihi præſentatum ſacratiſſimæ Beggæ corpus & inſuper divinâ inſpiratione tactus, adjudicavi non aliter legitimè id poſſe fieri, niſi eo pacto, ... Comes Villam licet injuſtè militibus beneficiatam per aliquam mutuationem recuperaret, & recuperatam liberè & pacificè in manu mea ad uſum Eccleſiæ reponeret. Quod quidem Comes prudenter executus, Villam pro Villa ſcilicet *Bouveler*, quam firmâ manu tenebat, pro Eccleſia Andana mutuatus integrè recuperavit, & ſibi recuperatam in manu mea abſolutè repoſuit.

Ego igitur Andanenſem principalem Villam, cum ſuis appendiciis & Villis adjacentibus, & cunctis earum reditibus, aquis, pratis, ſilvis, molendinis, terris cultis & incultis, decimis & univerſis uſibus ad corpus Beatæ Viduæ Beggæ reportavi & tradidi; filiis ſupradicti Comitis (3) Alberti, *Godefrido*, *Henrico*, *Alberto*, videntibus, audientibus & annuentibus.

His ita diſpoſitis, Advocatiam Villæ, rogatu Fratrum & Sororum Eccleſiæ, Comiti Alberto

(1) Andana, ſive Andenna, Municipium Agri Namurcenſis ad Moſam fluvium inter Namurcum & Huinum. Eſt ibi Collegium xxx. Nobilium Virginum Canonicarum, & x. Canonicorum, à S. Begga, Sorore S. Gertrudis Nivellenſis, anno 687. fundatum. Præbendas confert non Præpoſita loci, ſed Rex Catholicus, ut Comes Namurcenſis.

Additio. (2) Ad Septem Ecclesias. Romæ ſunt Septem Eccleſiæ, quæ à peregrinantibus ſolent religioſo cultu viſitari: videlicet S. Crucis in Jeruſalem, SS. Fabiani & Sebaſtiani, S. Joannis in Laterano, S. Laurentii extra portam Exquilinam, S. Mariæ Majoris, S. Pauli in Viâ Oſtienſi, & S. Petri in Vaticano.

Ad harum imitationem Eccleſiarum, quas Romam profecta devotè viſitaverat S. Begga, Andanam reverſa ſeptem quoque erexit Eccleſias, de quibus ita habet Martyrologium Romanum: *Andaniæ ad Septem Eccleſias, B. Beggæ Viduæ, Sororis S. Gertrudis.* De his etiam egit Card. Baronius in Notis ad Martyrologium.

Prædictarum Eccleſiarum hæc ſunt nomina. 1. S. Mariæ Majoris. 2. S. Petri. 3. S. Joannis. 4. S. Salvatoris. 5. S. Stephani. 6. S. Michaëlis. 7. S. Lamberti: quæ omnes hodièque viſuntur Andennæ.

Hæc refert Abbas à Ryckel in Vita S. Beggæ p. 55. ubi hæc adjungit. Inquirenti mihi, quî factum ſit, ut ex Septem Eccleſiis una dedicata ſit S. Lamberto, cum S. Beggæ poſthumet S. Lambertus, non fuit qui ſatisfaceret. Suſpicio tamen eſt, titulum per Encænialia mutatum, vel ob allatas eo S. Lamberti Reliquias miraculis clariſſimas.

Digitized by Google

Alberto reddidi; ea cum conditione, ut ibi nullus omnino Advocatus eſſet, niſi ille tantùm, qui eam ſpecialiter de manu Imperatoris teneret. Et hoc ipſius Advocati jus eſſet, ut nihil aliud quàm tertium in tribus generalibus Placitis denarium ibi haberet, & ipſum denarium non ſuâ, ſed diſpenſatione Miniſtri Eccleſiæ & Scabinorum reciperet.

PRO hac largitione, quam Eccleſiæ Beatæ Beggæ, pro remedio animæ meæ feci, me vivente, mihi Miſſam ſpecialem omni ſecundâ feriâ, & defuncto, pro me & animabus omnium fidelium defunctorum ipſa conſtituit Eccleſia.

QUOD ut ratum & inconvulſum omni ævo permaneret, meo Præcepto, meâ auctoritate, me præſente, OBERTUS Leodicenſis Eccleſiæ Epiſcopus Sanctæ Matris Eccleſiæ gremio perpetuò anathemate ſegregavit, quicumque hoc aliquo auſu, aliquâ temeritate infringere præſumet. Hujus igitur Traditionis Teſtamentum ſancitum & aſtipulatum, & tot tantorumque præſentiâ & auctoritate illuſtrium virorum, qui ſubſcripti ſunt.....

Fredericus Archiepiſcopus Colonienſis,
Obertus Epiſcopus Leodienſis,
Albero Epiſcopus Metenſis,
Cuno Epiſcopus Wormacenſis,
Burchardus Dux,
Fredericus Marchio,
Burchardus,
Henricus filius Ducis Welphonis,
Comes Bertholdus & filius ejus Bertholdus Comes,
Wilhelmus Comes,
Gerardus Comes de Los,
(4) Arnoldus & frater ejus Theodoricus,
(5) Giſlebertus filius Comitis Ottonis,
(6) Henricus de Chini,
Reinerus Advocatus,
Guilielmus de Dolloeu,
Arnulphus de Roden,
Wigerus de Tudino,
Mainerus de Corteraes,
Adelo de Namuco,
Walterus de Bacingnet.

De Familia Imperatoris.

Fulmarus,
Trohemboldus,
Henricus.

De Familia S. Lamberti.

Theodoricus,
Warnerus,
Otbertus,
Lambertus,
Vazelinus,
Fredericus,
Udafricus,
Joannes Baſcherus.

Signum Domini Henrici tertii Romanorum Imperatoris invictiſſimi.

Ego Hubertus Cancellarius, vice Rothardi Archicancellarii recognovi.

ANNO Dominicæ Incarnationis milleſimo 1101.
centeſimo primo, Indictione IX. anno autem Domini Henrici tertii Romanorum Imperatoris Auguſti ordinationis XLVIII. Regni XLVI. Imperii XVIII. data Kalendis Julii. Actum Aquiſgrani feliciter in nomine Domini.

(3) ALBERTI III. Comitis Namurcenſis filii hîc tres nominantur, GODEFRIDUS in Comitatu Namurcenſi Succeſſor. & Floreffiæ anno 1121 Fundator, HENRICUS, cujus anno 1089. lib. 1. Diplom. Belgic. cap. 41. fit mentio, & ALBERTUS, alius Albricus, qui in Syria militavit, niſi fallor. His addatur FREDERICUS anno 1119. Leodienſis Epiſcopus conſecratus. Vide ſuprà cap. 30.

(4) ARNOLDUS Comes de Los.

(5) GISLEBERTUS Comes de Duras.

(6) HENRICUS Comes de Chiny.

CAPUT XXXVI.

MATHILDIS, *Tuſciæ & Lotharingiæ Duciſſa, varia Tuſciæ & Liguriæ Oppida S. Romanæ Eccleſiæ anno* 1077. *à ſe data, petente S. Gregorio Papa* VII. *iterum donat & confirmat anno* 1102.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Anno ab Incarnatione Domini noſtri
1102. Jeſu Chriſti milleſimo centeſimo ſecundo, quinto decimo die Kalendas Decembris, Indictione decimâ, tempore Domini Gregorii VII. Papæ, in Lateranenſi Palatio, in Capella S. Crucis, in præſentia Cencii Frangipane, Gratiani, Cencii Franculini, & Alberici de Petro Leone, & Benincaſa Fratris ejus, Uberti de Tuſcia, & aliorum plurium,

EGO (1) MATHILDIS, Dei gratiâ Comitiſſa, pro remedio animæ meæ & Parentum meorum dedi & obtuli Eccleſiæ S. Petri, per interventum Domini (2) GREGORII Papæ VII. omnia bona mea, jure proprietario, tam quæ tunc habueram, quàm ea quæ in antea acquiſitura eram, ſive jure ſucceſſionis, ſive alio quocumque

(1) MATHILDIS vera virago, pro S. Gregorii VII. Papæ, proque Eccleſiæ Romanæ defenſione ſemper ſtetit invicta, & fortiſſimè bella geſſit: ut Lambertus Scafnaburgenſis, illorum temporum Scriptor, & alii fusè narrant. Bis quidem nupta fuit, ſed ſemper intacta: ut ſuprà cap. 32. narravi.

(2) S. GREGORIUS VII. Papa, Salerni quieſcit, & colitur ibi peculiari Officio Eccleſiaſtico, Tabulis Rom. Martyrologii adſcriptus 25. Maii.

Digitized by Google

cumque jure ad me pertinent, & tam ea quæ ex parte Montium habebam, quàm illa quæ in Ultramontanis partibus ad me pertinere videbantur; omnia, ſicut dictum eſt, per manum Domini Gregorii VII. Papæ, Romanæ Eccleſiæ dedi, & tradidi, & Chartulam indè fieri rogavi.

Sed quia Chartula nuſquam apparet, & timeo ne donatiò & oblatio mea in dubium revocetur, ideò Ego, quæ ſuprà, Comitiſſa Mathilda iterum à præſenti die dono & offero eidem Romanæ Eccleſiæ, per manum Bernardi Cardinalis & Legati ejuſdem Romanæ Eccleſiæ, ſicut in illo tempore dedi, per manum Domini Gregorii, omnia bona mea, tam quæ nunc habeo, quàm quæ in poſterum, Deo propitio, acquiſitura ſum, & tam ea quæ ex hac parte Montium, quàm in Ultramontanis partibus habeo, quàm quæ in poſterum, Deo propitio, acquiſitura ſum alio quocumque jure, pro mercede & remedio animæ meæ, & Parentum meorum.

Quæcumque autem iſta mea bona juris mei ſuperiùs dicta, unà cum acceſſionibus & ingreſſibus, ſeu cum ſuperioribus & inferioribus ſuorum, qualiter ſuprà legavi, in integrum, ab ea die, in eadem Eccleſia dono & offero, & per præſentem Chartulam offertionis ibidem habenda confirmo, inſuper per cultellum, feſtucam nodatam, gantonem, & guvaſcionem terræ, atque ramum arboris. Et me exinde foras expuli, garpivi, & abſentem me feci, & à parte ipſius Eccleſiæ habenda reliqui: faciendum exinde Papæ, aut cui Papa illius Eccleſiæ dederit, à præſenti die quidquid voluerit, ſine omni mea, & heredum ac proheredum meorum contradictione.

Vide ſupra pag. 261.

Si quid verò (quod futurum eſſe non credo) ſive Ego Comitiſſa Mathilda, quod abſit, aut ullus de heredibus ac proheredibus meis, ſeu quælibet oppoſita perſona, contrà hanc Chartulam quandoque offertionis ire agere tentaverimus, aut tam per quodvis ingenium infringere quæſierimus; tunc inferamus ad illam partem, contrà quam exindè litem intulerimus, mulctam, quod eſt pœna, auri optimi libras mille, argenti pondera quattuor millia. Et quod repetierimus, vindicare non valeamus; ſed præſens hæc Chartula offertionis omnibus temporibus firma permaneat atque perſiſtat, & pergamenam cum attramentario de terra levavi, paginam Guidonis Notarii tradidi, & ſcribere rogavi. In qua ſupter confirmans Teſtibus obtuli roborandam.

Actum Canuſiæ feliciter......

Mathilda, Dei gratiâ, ſi quid eſt, in hac Charta à me facta.....

Ego Ardericus Judex interfui,

Ego Ubaldus Judex interfui.

Signum manu Attonis de Monte Barrazonis & Bonvicini de Canuſia, rogati Teſtes.

Ego Guido Notarius Palatii, Scriptor hujus Chartulæ offertionis, poſt traditam complevi & dedi.

CAPUT XXXVII.

Lambertus *Patriâ Giſnenſis, ex Canonico & Cantore Inſulenſi Epiſcopus Atrebatenſis, dotat Inſulenſe Canonicorum S. Petri Collegium, anno* 1111.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, unius veri ac ſummi Dei, amen. Ego (1) Lambertus, Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, pro ſemper reverenda mihi Eccleſiæ B. Petri Apoſtoli de Inſula dilectione, pro renovanda quoque & confirmanda fraterna dilectione, & mutua ſocietatis, precum & orationum inſtantia, pro tua etiam, dilecte in Chriſto Frater, Lamberte de Comines, & quorumdam Fratrum noſtrorum interventione, concedo Eccleſiæ B Petri de Inſula, Altare de *Moncellis*, ſalvo in omnibus jure Atrebatenſis Epiſcopi, & Eccleſiaſticis conſuetudinibus Miniſtrornm ejus, liberum ab omni turpis lucri exactione.

Hac interpoſitâ conditione, quatenus pro Eccleſia B. Petri, vos dilecte Frater Lamberte, qui nunc Obedientarius eſtis de Moncellis, & futuri Succeſſores veſtri, Perſonatum, abſque omni emptione & venalitate, gratis de manu Epiſcopi ſuſcipiatis, & Synodali tempore Cathedraticos & Synodales reditus Archidiacono & Decano & Miniſtris Epiſcopi hilariter præparare & ſolvere ſtudeatis, & ad Synodum venire non negligatis.

Adjicimus etiam, ut Eccleſia B. Petri per vos Presbyterum idoneum Epiſcopo Atrebatenſi præſentet, qui ei obedientiam promittat, & de vitæ ſuæ honeſtate, ſicut canonicum eſt, profeſſionem faciat, ac deinde curam in populo de Moncellis gerendam gratis ſuſcipiat. Ut ergò hujus noſtræ Paginæ ſcriptum inconvulſum & ſtabile permaneat, ad hoc corroborandum fideles & idoneos Teſtes ſubnotare procuravimus.

Signum

1) Lambertus, primus Atrebatenſi Eccleſiæ Epiſcopus ab Urbano II. Papa anno 1093. datus, poſt ſeparationem Atrebatenſis Epiſcopatûs à Cameracenſi. Urbani Diplomata extant Codice Donationum Piarum Cap. 65. & Libro II. Diplomatum Belgicorum Capite 39.

Digitized by Google

Signum Clarembaldi Atrebatenſis Archidiaconi,
S. Roberti Oſtrevandenſis Archidiaconi,
S. Odonis Præpoſiti,
S. Droconis Decani,
S. Anaſtaſii Cantoris,
S. Roberti Scholaſtici,
S. Canonicorum Rogerii & Arnulfi,
S. Decanorum Guarneri & Gerardi,
S. Hiluini & Arnulfi de Lens,
S. Petri & Roberti, Acolytorum.

Ego Lambertus, Dei miſeratione, Atrebatenſis Epiſcopus, hujus noſtræ Paginæ ſcriptum relegi, ſubſcripſi, & in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, propriâ manu confirmavi. Actum Atrebati anno Domini Chriſti milleſimo centeſimo undecimo, Indictione quartâ, Pontificatûs autem Domini Lamberti Atrebatenſis Epiſcopi decimo ſexto.

CAPUT XXXVIII.

Odo *Cameracenſis Epiſcopus Bornhemienſis Abbatiæ fundationem ac dotationem, à* Wenemaro *Caſtellano Gandenſi circa annum* 1100. *factam, approbat anno* 1112.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego (1) Odo, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, cunctis Chriſto fidelibus ſalutem.

Volo notum fieri tam futuris quàm præſentibus, quòd (2) Wenemarus Gandenſis Caſtellanus, prævidens ſibi & conſulens, ob remedium animæ ſuæ, & ſuorum omnium fidelium defunctorum, diſpergit terreſtria, ut metat cæleſtia.

Terram enim jacentem in Parochia *Bucholt*, viginti menſurarum, quæ erant Everboldi Presbyteri, & quatuordecim Admoti, & dimidiam Fredenodi, & menſuram unam & dimidiam Boltronis & tertiam partem allodii, quod vocatur *Mulnemerholt*, in Parochia *Steenbusſle*, ab omni exactione laïca liberam, Eccleſiæ (3) *Bornhem* (cujus ipſe fundator eſt) dedit. Eo tamen tenore, ut ſi aliquid rei inutilis ibidem acciderit diſcuſſione dignum, ipſe Wenemarus, vel ſuus Poſterus cum Fratribus quaſi Confrater ſuus, non cum dominio, non cum poteſtate ad diſcuſſionem ejuſdem rei, communi & caritativo conſilio ſedeat, & ejus rogatu anathematizetur quicumque poſterorum ultrà hæc dominium vel exactionem ullam fuerit auſus facere.

Hoc etiam Ego Odo Epiſcopus eidem Eccleſiæ autenticavi, & Sigilli mei impreſſione confirmavi. Addidi quoque ut ſi quis bona ejuſdem Eccleſiæ diripiens, pacem & inſtituta Eccleſiæ infregerit, gladio anathematis feriatur. Si quis autem ejuſmodi Eccleſiam intrare præſumpſerit; Eccleſia à Dominico ceſſet officio, donec exierit. Et ſi tota Patria offenſis aliquorum inbanniatur, remotis ſæcularibus laïcis Eccleſia non ceſſet, ſed ſub ſilentio cantet. Hoc verò ſubterſignatorum teſtimonio corroboravi.

Signum meimet Odonis Epiſcopi.
S. Radulphi ejuſdem Altaris Archidiaconi.
S. Anſelli Archidiaconi.
S. Theoderici Archidiaconi.
S. Everardi Archidiaconi.
S. Erleboldi Præpoſiti.
S. Eleboldi Decani.

Signa Abbatum.

S. Gilberti de Eiham.
S. Snellardi de Geraldmont.
S. Anſboldi de Gandavo.
S. Reineri de Sancto Sepulchro.
S. Gofridi de Novo Caſtello.
S. Fregdonis Decani ejuſdem Altaris.
S. Segardi Decani de Helles.
S. Riberti Decani.
S. Alexandri Decani de Hal.
S. Bernardi Decani de Waiſch, & Fulcardi Fratris ſui.
S. Cunradi Decani de Gandavo.
SS. Meinardi, Tangradi, Gommari.

Actum eſt hoc Cameraci in Synodo III. Idus Martii, anno Incarnati Verbi MCXII. Præſulatûs verò mei VII.

CAPUT

(1) Odo, aliàs Odardus, natione Aurelianenſis, ex Abbate primo S. Martini Tornacenſis creatus Epiſcopus Cameracenſis, anno 1113. Aquicincti deceſſit, ibidem conditus.

(2) Wenemarus, vide Litteras fundationis à Wenemero factæ ſupra Lib. I. Diplom. Belgic. Cap. 45. & 46.

(3) Bornhem, Municipium Waſiæ, ubi olim erat Abbatia Canonicorum Regularium, quæ dein tranſmutata fuit in Monaſterium Benedictinorum, ſub Abbatia Affligemienſi. Vide ſupra Lib. I. Diplom. Belgic. Cap. 49. & 50.

CAPUT XXXIX.

Curtis de Trophova in Nortkertka, quæ anteà fuerat GUFFRIDI HOSEVOD, *à* MANASSE DE BREDENARDA, *dicti* GUFFRIDI *herede, venditur Monachis Andrenſibus anno* 1116.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Notum ſit omnibus tam præſentibus quàm futuris fidelibus, quoniam Manaſſes de Bredenarda, acceptâ ſex librarum caritate ab hujus Andernenſis Eccleſiæ Monachis, Comitatum omnis terræ Guffridi Avunculi ſui, & Comitatum omnis terræ ad eamdem terram pertinentis, unà cum Florentio filio ſuo, per manus Manaſſis Comitis & Emmæ Comitiſſæ, in manu Domini Rainaldi ſecundi præſentis Eccleſiæ Abbatis, liberè dedit. Quo dato ipſe Manaſſes, unà cum prædicto filio ſuo Florentio, dejecit, & ſe ampliùs non habere debere judicavit; quod ipſum judicantem hic ſcripti Teſtes conſecuti ſunt,

Oilardus Heremita,
Robertus de Hammes,
Manaſſes Dapifer,
Elembertus Panitor,
Gozo cognomento Paganus,
Henricus de Marknes,
Henricus de Fraitun,
Robertus Notir,
Euſtathius de Bavelingehem,
Balduinus Frater ejus,
Balduinus Seiro,
Heremarus Blouel,
Sigemarus de Mdleca,
Folquinus Longus,
Huboldus Brunſeg,
Godefridus filius Fulberti,
Hugo de Hervediggehem.

HOC autem factum eſt in Caſtro Giſnenſi, ſcilicet inter Capellam S. Mariæ & terrarium domûs Euſtathii de Hammes, anno videlicet 1116
Incarnationis Domini MCXVI.

CAPUT XL.

Jura Monaſterii Blandinienſis, Ordinis Sancti Benedicti juxta Gandavum, confirmantur à CAROLO BONO *Flandriæ Comite anno* 1120.

CAROLUS, Dei gratiâ Comes Flandriæ, & filius Regis Daciæ, univerſis Eccleſiæ filiis tam præſentibus quàm futuris in perpetuum. Cùm Divina Providentia, in cujus manu ſunt omnium poteſtates & jura regnorum, poſt deceſſum inclyti Comitis BALDUINI, nepotis ſcilicet mei, in Principatum Flandriæ me ſublimaſſet, Venerabilis, & ut credimus, dilectus Deo & hominibus Arnoldus Abbas S. Petri ..... Ut autem hoc ratum permaneat, præſentem Paginam ......

Signum Caroli Comitis.
S. Sigeri Caſtellani.
S. Balduini de Aloſt.

ACTUM Gandavi, anno Domini milleſimo 1120
centeſimo viceſimo, anno Principatûs noſtri primo.

CAPUT

CAROLUS BONUS Patrem habuit S. Canutum Daniæ Regem, Matrem verò Adelam, Roberti Friſii Flandriæ Comitis Filiam. Uxor illi fuit MARGARITA, Rainaldi Claromontani apud Bellovacos Comitis & Aleidis Veromanduorum Comitiſſæ Filia; quæ Carolo anno 1127. ab impiis cæſo, nupſit ſecundò Hugoni Campdavenæ, Comiti S. Pauli: ut Sammarthani Fratres tradant in Hiſtoria Genealogica Regum Franciæ.

Carolo ſine liberis defuncto, in Flandriæ Comitatu ſuffectus eſt GUILIELMUS NORMANNUS, Filius Roberti Nothi, Normanniæ Ducis, pòſt Angliæ Regis, ex Mathtilde, Balduini Inſulani Filia. Cui ſimiliter 1128. ſine liberis ſublato ſucceſſit THEODERICUS ALSATIUS, Theoderico Strenuo, Lotharingiæ Moſellanæ & Alſatiæ Duce, & Gertrude Roberti Friſii Flandriæ Comitis Filia genitus.

Ad S. Canutum Caroli Patrem quod attinet, is pro zelo Chriſtianæ Religionis, à Blacco familiari ſuo interfectus, anno 1086. Martyr occubuit. Poſt cujus cædem, regnum Corolo debitum Frater ejus junior Olaus occupavit. Olao poſt decennium alter Frater Ericus IV. ſucceſſit, qui Religionis ergò Romam adiit.

Digitized by Google

CAPUT XLI.

JOANNES *Morinenſis ſeu Teruanenſis Epiſcopus, Prædia Monaſterio Andrenſi, à* BALDUINO *Comite Giſnenſi, ejuſque Filiis collata, ſuo Diplomate corroborat, anno* 1122.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Quoniam ad corroborandam ſervorum Dei pacem continuam, ad dilatandam rerum Eccleſiaſticarum tranquillitatem perpetuam, Dei auxilio prudentique conſilio elaborandum eſt; idcirco ego JOANNES, Dei gratiâ Teruanenſium Epiſcopus, præſentis Chartæ Paginâ notum fieri volo, ad utilitatem tam præſentium quàm futurorum, BALDUINUM piæ memoriæ Comitem Giſnenſem, uxoremque ejus ATHELAM, quoddam Cœnobium Monachorum, in loco *Andernes* dicto, in honore S. Salvatoris, ſanctæque Rotrudis, pro redemptione animarum ſuarum, filiorum atque filiarum conſtruxiſſe, annuente *Rodberto* ſeniore Flandrenſi Comite, filiiſque ejus Rodberto atque Philippo.

QUOD quia tam ſuâ quàm aliorum fidelium liberali munificentiâ augmentari & in melius creſcere voluit, nos quoque noſtram tuitionem adhibentes, piæque poſtulationi dilecti filii noſtri *Rainaldi*, ſecundi Abbatis ejuſdem Cœnobii, aſſenſum præbentes, cuncta quæ eidem Cœnobio, tam à Prædeceſſore noſtro Gerardo, quàm à nobis, vel à ſupradicto Comite Balduino, filiiſque ejus *Manaſſe*, *Fulcone*, *Hugone*, *Widone*, aliiſque fidelibus data vel acquiſita, danda vel acquirenda ſunt juſtis modis, ejuſdem Eccleſiæ Abbatibus & Monachis perpetuò poſſidenda corroboramus.

ET ut ad repellendam pravorum hominum invidiam, avaritiam, contentionem, res ad idem Cœnobium pertinentes clariùs innoteſcant, eas in hac noſtræ confirmationis Charta breviter annotari placuit:

IDEM Monaſterium Andernenſe, quod Gerardus Anteceſſor noſter conceſſit omni exactionis debito liberum, exceptis duobus ſolidis, quos omni anno in Cœna Domini huic Matri Eccleſiæ Fratres ibidem commorantes perſolvent;

CAPELLAM S. Mariæ apud Giſnes, Altare S. Martini de Nortkercke in Bredenarda, Altare de Lullingahem, Altare de Ferenes, Altare de Eilinghem, tertiam partem Altaris & decimæ de Terddinghem: de donis Comitum, terram de Attinghem cum hoſpitibus liberam, & Comitatum & boſcum.....

ACTUM Taruennæ, Dominicæ Incarnationis anno MCXXII. regnante in Francia Ludovico Philippi Regis filio, in Flandria verò principante Karolo, his Teſtibus;

Herberto Archidiacono,
Waltero Theſaurario,
Hugone Canonico,
Lamberto,
Balduino,
Bernardo, Canonicis Teruanenſibus,
Gocelino Decano Teruanenſi,
Guncelino Decano S. Audomari,
Meingero Abbate de Capella,
Ingelberto Abbate S. Joannis,
Iſaac Canonico de Vormeſele,
Gremboldo Clerico, multiſque aliis.

CAPUT XLII.

CAROLUS BONUS, *Flandriæ Comes, Prædia & Privilegia Monaſterii Loenſis Canonicor. Regular. in Diœceſi Iprenſi, confirmat anno* 1123.

EGo CAROLUS, nepos Rotberti Comitis, filii Rotberti Marchionis cognomento Friſonis, intuens quod ait Beatus Gregorius: Valdè peccamus, ſi aliorum benè geſta non diligimus; ſed nihil mercedis agimus, ſi in quantum poſſumus, non imitamur. Quidquid PHILIPPUS, cum Fratre ſuo Rotberto Flandrenſium Comite, (1) LOENSI Eccleſiæ S. Petri, Privilegio corroborans, contulit, non ſolùm benè geſta laudavi, verùm etiam pro poſſe meo ampliavi.

EGO enim renovando, quod fecit, terram Præconis, Comitatum, ſtallum, totiuſque Villæ teloneum, expeditionem, & quod Teutonicè dicitur *Balgnart*, tenſuram & creditionem, atque omnem exactionem, vel quidquid ſæcularis

(1) LOENSE Canonicorum Regularium Cœnobium PHILIPPUS Comes Loenſis, Roberti Friſii Flandriæ Comitis Filius, cum Fratre ſuo *Roberto Jeroſolymitano*, Flandriæ item Comite, anno 1093. fundavit ac dotavit. Dotem auxit anno 1118. Guilielmus ab Ipra, naturalis dicti Philippi Filius: ut lib. 2. Dipl. Belg. cap. 36. 42. & 43. docui.

Digitized by Google

laris juris ſuper terram ac manſionarios S. Petri, Avunculi vel Anteceſſores mei habuerant, totum libenter conceſſi, imò novem manſuras, è regione orientali, clauſtro contiguas, pro remedio animæ meæ, & Patris mei, Parentumque meorum ab omni debito & exactione liberas, eidem Eccleſiæ contradidi, Canonicorum ibidem Deo ſervientium uſibus omnimodò profuturas.

Si autem furta, duella, raptus mulierum, quod vulgò dicitur *Wiſverdragan*, homicidia infrà prædictos terminos evenerint, & horum quorumlibet reus inibi capiatur, vel ſi, Eccleſiâ de hujuſmodi clamorem mihi faciente, ſententiæ capitali aut membrorum mutilationi juſtè damnetur, quod modum vel vires ejus excedit, hoc procul dubio ad jus meum pertinebit: eâ videlicet conditione, ut ſi reus per pecuniam redemptus fuerit, duas partes pecuniæ pro emunitate Eccleſia habeat, tertia verò meis uſibus cedat, ſalvâ in omnibus S. Romanæ Eccleſiæ auctoritate.

Ad hujus ergò doni confirmationem nepotem meum Wilhelmum, Philippi filium, invito. Etiam ſciant omnes, tam futuri quàm præſentes, quia ambo concedimus, & ſigillorum noſtrorum impreſſione munimus, coram ſubtitulatis Teſtibus:

Joanne Morinorum Pontifice,
Harberto Archidiacono,
Hugone Noviomenſi Archidiacono,
Hilfrido Iprenſi Præpoſito,
Adam Formoſelenſi Prępoſito,
Odgero Audomarenſi Præpoſito,
Hugone Caſletenſi Decano,
Wouberto Iprenſi Decano,
Baldewino Capellano Comitis,
Salomone Capellano Comitiſſæ,
Aloldo Furnenſi,
Godeberto Clerico,
Thomâ Presbytero,
Berengario Notario de Aria,
Petro Scholaſtico,
Hugone, Wilhelmo, Folcardo, Clericis,
Rotberto Presbytero de Ipra,
Daniële de Tenremonde,
Wilhelmo de Boulara,
Waltero de Tornaco,
Waltero filio Alardi,
Gerardo Camerario,
Riguardo Nudo de Walnes,
Tietbaldo Iprenſi Caſtellano,
Soero & Fromoldo Fratre ejus, de Ipra,
Iſaac Formoſelenſi,
Waltero de Locra,
Lamberto de Rinenghelles,
Widone de Stemfort,
Albrico de Wathewa,
Goiffrido de Caſleto,
Volcrano de Lamperneſſa,
Willelmo & Giſelberto Fratre ejus, filiis Gummari,
Riquardo Pal de Furnes, & Stephano filio ejus,
Waltero filio Sibaldi,
Lambekino filio Gotmari,
Erenbaldo Juvene, & Folpaldo Fratre ſuo,
Waiſekino,
Erenbaldo.

Actum eſt hoc anno Dominicæ Incarnationis
millesimo centeſimo viceſimo tertio, Indictione 1123.
autem primâ, temporibus Domini Calixti ſecundi Papæ, Domni etiam Radulfi Remenſis Archiepiſcopi, atque ſuprà nominati Domni Joannis Morinorum Pontificis, ac Fratris Gerardi, ipſius Loenſis Eccleſię S. Petri quinti Præpoſiti; regnante Ludovico Francorum Rege, & procurante Flandriam Karolo Venerabili Marchione.

CAPUT XLIII.

Adalbero *Leodienſis Epiſcopus, anno* 1124. *approbat Fundationem Prioratûs de Bertreye Ordinis Cluniacenſis in Gallo-Brabantia.*

Additio. EGo Adalbero Leodienſis Epiſcopus notum facio præſentibus, & futuris fidelibus noſtris, quòd Walterus de Trudignies liber homo tradidit S. Petro, & Fratribus Cluniacenſis Monaſterii, Eccleſiam de (1) Bertrees, cum omnibus uſibus, decimis, &c.

Teſtes idonei adhibiti ſunt Andreas Præpoſitus, &c. Ex nobilibus, atque illuſtribus viris Godefridus Comes Namurcenſis, Giſlebertus Comes de Duraſchio, Lambertus de Monte-acuto, &c. Actum Leodii anno Incar-
nationis MCXXIV. Indictione II. 1124.

CAPUT

(1) Bertreye, Prioratus Monachorum Cluniacenſium, propè Hannutum Gallo-Brabantiæ Oppidulum, olim dicebatur *Cella B. Mariæ*. Sæculo XVI. omnia fermè divina illic ceſſabant, ædificia vetuſtate collabentia, unuſque tantùm Religioſus Cluniacenſis ibidem habitans bona Prioratûs recipiebat. Hinc viſum fuit authoritate Apoſtolicâ & Regiâ eundem Prioratum extinguere, & bona unire Menſæ Epiſcopali Namurcenſi, cujus Præſulis Diœceſis etiam per Gallo-Brabantiam extenditur.

Digitized by Google

CAPUT XLIV.

ARNULFUS *Comes Arſchotanus*, *cùm* JOANNEM *Filium ſuum in Monaſterio Affligemienſi collocaſſet*, *Vicum Buggenhoudt eidem Monaſterio anno* 1125. *donavit*; *adſentientibus Filiis ſuis* GODEFRIDO *&* ARNULFO.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego GODEFRIDUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, & Marchio, omnibus Chriſti fidelibus in perpetuum. Quoniam auctore Deo, (1) Haffligemenſem Eccleſiam tam à me quàm à (2) Fratre meo Comite HENRICO fundatam ſcio, paci & quieti in ipſa Eccleſia Deo famulantium modis omnibus providere debeo.

UNDE notum eſſe volo tam futuris quàm præſentibus, qualiter (3) ARNULFUS Comes de ADERSCHOT, cum duobus filiis ſuis, Godefrido & Arnulfo, in Curia mea Lovaniæ venit, & ad id, quod acturus erat, magnam hominum meorum multitudinem, liberorum, ſervorum convocavit.

PRÆFATUS igitur Comes Arnulfus quidquid apud (4) Bukenhoult habebat in terris, ſilvis, aquis & paſcuis, cum omni decima & utilitate, quod ipſe tenuerat, ad opus Haffligemenſis Eccleſiæ, in qua JOANNEM filium ſuum jam Monachum fecerat, adſentientibus & ſimul dantibus filiis, mihi liberaliter in manu dedit, coram hominibus & Baronibus meis, qui præſentes erant.....

HÆC omnia Comes Arnulfus cùm legitimè feciſſet, per me patriæ Dominum, & Eccleſiæ Advocatum..... Teſtes

Arnulfus de Grembergis,
Gerardus Frater ejus,
Filii Comitis Arnulfi, Godefridus & Arnulfus,
Worwinus de Heverle, & Reinerus filius ejus,
Sigerus de Wavera,
Henricus de Bierbais,
Henricus Loppoum,
Henricus de Aſca,
Euſtathius de Tieſch,
Arnulfus Dapifer,
Arnulfus de Fitorch,
Franco Caſtellanus,
Franco de Scluſa,
Alardus de Balterzem.

ACTA ſunt hæc anno Dominicæ Incarna-
tionis milleſimo centeſimo viceſimo quinto, In- 1125.
dictione tertiâ, Epactâ XIV, regnante Lothario
Romanorum Imperatore.

DIploma iſtud, notâ digniſſimum, exſtat in Archivio Monaſterii Affligemienſis, cui Sigillum appendet, equitem cum haſta repræſentans, hac inſcriptione additâ; *Sigillum Godefridi, gratiâ Dei Ducis Lotharingiæ.*

Additio. (1) AFFLIGEMIUM, olim HAFFLINGEM, Abbatia celebris Benedictinorum, in medio Sylvarum ſita eſt Bruxellas inter & Aloſtum: de cujus Fundatione vide ſupra Codic. Donat. Piar. Cap. 62. & 79.

Cum dudum ſuos habuiſſet Abbates Regulares, cœpit habere Commendatarios Sæculo XVI, videlicet Carolum de Croy S. R. E. Cardinalem Epiſcopum Cameracenſem, ac dein Archiepiſcopum Toletanum, ejuſque Fratrem Carolum Epiſcopum Tornacenſem.

Anno 1560. Pius IV. Pontifex eandem Abbatiam in perpetuum univit Menſæ Archiepiſcopali Mechlinienſi; eoque titulo inſtallatus fuit Abbas Antonius Perrenot Cardinalis Granvellanus, primus Mechlinienſium Archiepiſcopus. Viget hodièque diſciplina ſub Præpoſito Regulari, & dimidium bonorum omnium atque proventuum cedit Archiepiſcopo, alterâ medietate remanente ad uſum Religioſorum.

Anno 1628. ſub Archiepiſcopo Jacobo Boonen, Religioſi Affligemienſes ſuſceperunt Reformationem Caſſinenſem, jam modò inchoatam à Congregatione SS. Vitoni & Hidulphi in Lotharingia.

Hinc erecta fuit nova Congregatio S. Placidi, ſeu Monaſteriorum S. Benedicti Reformatorum in Belgio, quæ non ſunt niſi quinque, S. Huberti in Arduenna, Affligemienſe in Brabantia, Gerardimontenſe in Flandria, & Giſlenopolitanum ac San-Dionyſianum in Hannoniâ.

(2) FRATRE meo Henrico, Comite Lovanienſi: cujus Diploma fundationis extat in Cod. Don. Piar. c. 62.

(3) ARNULFUS Comes de Aderſchot, nunc *Arſchot*, ad Demeram, in Brabantia, tertio lapide à Lovanio: quod Oppidum olim Comites habuit Dominos, poſt Marchionem & Duces ex Familia Croya, nunc Ducem ex Familia Ligneſia-Arenbergica.

Hi Comites Arſchotani profluxere ab Arnoldo, Viro Additio. Illuſtri & Marchione Limitis Antverpiani, Filio Anſgiſi ſeu Angeſili, Pipini Regis Francorum conſanguinei; *Grammaye in Arſchoto* & poſt eum *Joannes Le Carpentier in Hiſtoria Cameracenſi part. 3. fol. 949.* Ubi multas enumerat Familias quæ ex hac Arſchotana originem ſuam traxere, omnes Lilia in ſcutis ſuis, variatis tantummodo coloribus, præferentes. "Et ab his Comitibus producti, „ inter primi nominis Nobiles ſemper habiti ſunt," ait Grammaye *ibid.*

Ab his etiam ortum ducit Familia DE DIEVE, per Arnekinum de Aerſchot, (de quo Butkens *dans ſes Trophées de Brabant Tom. 1. fol. 222.*) Godefridi & Alixæ de Albret ſecundæ ſuæ Uxoris Filium, & Machtildem de Rotſelaer Dominam *Ten Dieve* annno 1195: qui procrearunt Godefridum primum *De Dieve* Dominum, à quo hæc Nobilis Familia *De Dieve* emanavit Rotſelariæ & Lovanii; quæ per nuptias copulata fuit Familiis de *Vuyterhellicht*, *Vuyttenliaminghen*, *Wyckhuyſe*, *Cruyninghen*, *Vanden Berghe*, *Heetvelde* & aliis, ſcilicet, *Van Weſemale*, *Van Bautershem*, *Van Redinghen*, *Vanden Calſtre*, *Hers*, *Gielis*, *Platvoet*, *Zedelaer*, *Schoonvorſt*, *Cluſinckx*, *Quaderebbe*, *Bauw*, *Vander Hoffſtadt*, *Van Dynthere*, *Van Boiſſchotte*, *Van Binckem*, *Van der Brugghen*, *Vuyttenhove* aliàs *Zadeleer*, *Van den Fynde*, *Van Huffle*, *Van Winghe*, *Heyme*, *Lievens de Caudekercke*, *&c.*

De hac origine Familiæ *De Dieve* vide Henricum Prevoſt, dictum De Leval, Regiæ ſuæ Cathol. Majeſtatis Armorum Regulum ordinarium, in ſuo Libro cui Titulus: *La Vie Exemplaire de pluſieurs Abbeſſes decedées avec opinion de Sainteté, fol. 95.* ubi agit de *Catharina De Dieve* V. Ma-

tre

Digitized by Google

tre Abbatiſſa Monaſterii Sanctæ Claræ Lovanii, in opinione ſanctitatis mortua 6. Januarii 1576. uti habent Regiſtra ibidem.

Habuit & hæc Familia *Agatham De Dieve* VIII. Parci Dominarum Abbatiſſam, quæ obiit 23. Maii 1275. ut ex ſerie Abbatiſſarum videre eſt; *Eliſabetham De Dieve* XXI. Abbatiſſam Floridæ Vallis, quæ obiit anno 1557. ex Catalogo ibidem; *Corneliam De Dieve* Matrem Abbatiſſam Sanctæ Claræ primùm Delphis, & per Geuſios inde ob fidem ejectam, Montibus Hannoniæ, ubi obiit 10. Aprilis 1598; *Eliſabetham De Dieve* Matrem Priorissam Inſulæ Ducis, quæ obiit 26. Auguſti 1625. omnes pietate conſpicuas.

Sago verò Illuſtres numerat primò dictum *Godefridum* primum *De Dieve* Dominum, qui in Terram Sanctam profectus ibidem Eques creatus eſt anno 1220. ut habet Albericus Van Doeſt in Chronico ſuo de Expeditionibus in Terram Sanctam. Dein *Gerardum* Dominum *De Dieve* ejus Filium, qui in Bello Woeringano occubuit anno 1288. *Arnoldum* Dominum *De Dieve* Gerardi Filium Equitem circa annum 1317; *Walterum* Dominum *De Dieve* Arnoldi Filium pariter Equitem circa annum 1348; *Gerardum* Dominum *De Dieve* Walteri Filium etiam Equitem qui in Baſwilreano prælio captus fuit, Filio ejus Joanne ac Fratre Arnoldo occiſis anno 1371; & *Guilielmum De Dieve* ſimiliter Equitem circa annum 1400.

Togâ verò præclaros *Francenem de Dieve* Lovanii Conſulem, Quæſtorem &c. ibidem apud Auguſtinianos ſepultum anno 1470. ubi ante Chorum Inſignia Familiæ *De Dieve* conſpiciuntur, nimirum duo Lilia nigra in ſcuto argenteo, dexteræ ſurſum parti miniato campo ſuperimpoſito, è cujus ſcuti Galea prominet homo barbâ canâ, habitu nigro, manibuſque ſurſum levatis; *Gregorium de Dieve* circa annum 1551. Caroli Quinti Conſiliarium nec non Quæſtorem Cameræ Rationum Bruxellis, cujus Nepos *Gregorius de Dieve* Collegium Divæi Lovanii condidit 8. Junii 1571; *Franciſcum de Dieve* Vilvordiæ Quæſtorem Regium fratrem prædicti Gregorii primi; & *Petrum de Dieve* Syndicum ſeu, ut vulgus loquitur, Penſionarium Mechlinienſem. Rerum noſtratium Hiſtoricum celeberrimum, Virum ſanè de Patria noſtra optimè meritum, qui (ut ait Miræus *in Præfatione ſua ad Sereniſſimum & Potentiſſimum Principem Albertum Archiducem Auſtriæ &c. cùm Petri Divæi Rerum Brabanticarum libros in lucem daret*) "veternum promiſcuæ ignorantiæ ex„cuſſit, & cariſſimam Patriam priſtinæ gloriæ ac dignitati „adſertam ab oblivionis tenebroſo carcere, ſtilo & litte„rariis ingenii ſui armis, vindicavit." Vivere deſiit anno 1581. in cujus tam præclari Viri memoriam hæc de Familia ejus hìc fuſiùs inſerere placuit

(4) Bukenhoult, nunc Buggenhout, Vicus Archi-Diœceſis Mechlinienſis, ſub Decanatu Aloſtano, dependens à Territorio Grimbergenſi.

CAPUT XLV.

Carolus Bonus *Flandriæ Comes Prædia, Monaſterio Andrenſi à* Balduino *Giſnenſi Comite & aliis conceſſa, approbat circa annum* 1125.

AD honorem Summi Salvatoris. Quicumque rebus Eccleſiaſticis, Servorumque Dei commodis robur continuæ ſtabilitatis, & munimen adminiſtrat perpetuæ tranquillitatis, hic in mirum domum Dei in præſenti ædificat, & in futuro regnum ſibi æternum præparat.

Idcirco ego Karolus, Dei miſeratione Flandrenſium Comes, cupiens ſic tranſire per bona temporalia, ut non amittam æterna, ad conſultum ſalutis noſtræ, Eccleſiæ S. Salvatoris, ab honorabili Giſnenſium Comite *Balduino*, ejuſque conjuge *Athela*, in loco *Andernes* dicto, ad utilitatem Monachorum ædificatæ, noſtræ tuitionis munimentum adhibemus, & univerſa, quæ tam à ſupradicto Comite, quàm à Succeſſore ejus *Manaſſe*, ſeu eorum Baronibus, ſeu quibuſlibet perſonis fidelibus, ubilibet liberali munificentiâ eidem loco data vel danda ſunt, unà cum uxore mea, abſque qualibet inquietudine, libera & integra perpetuò ejuſdem Cœnobii Monachis poſſidenda concedimus: terras videlicet, Comitatus, decimas, ſilvas, aquas, molendina, prædia, hoſpites, vavaſores, ſervos & ancillas: ceteraque omnia quæ breviter ſubjecta ſunt. Terram de Ancingahem cum hoſpitibus liberam, & Comitatum & Boſcum, terram in Villa Biſſingahem......

Et quoniam annuentibus Prædeceſſoribus meis, Rodberto atque Philippo, ædificatum, & poſtea à Balduino nepote meo Monaſterium diligenter honorificatum eſt, ideo concedimus, ut qui in toto Comitatu Flandrenſi aliquid pro eleëmoſyna offerre ibidem voluerit, abſque cujuſlibet contradictione id tribuat.

Quicumque igitur in aliquo hanc Chartam infregerit, tamdiu omni honore ſuo & poſſeſſione careat, donec prædictæ Eccleſiæ per omnia ſatisfaciat.

CAPUT

QUandoquidem Carolus cognomento Bonus Flandriæ Comes, tanquam ſuperior Dominus, fundationem Monaſterii Andrenſis, à Balduino Giſnenſi Comite factam, approbarit; hinc clarè conſtat, Giſnenſes olim Comites (ut & Bolonienſes) Comiti Flandriæ fuiſſe obnoxios ac Feudatarios.

Digitized by Google

CAPUT XLVI.

CLEMENTIA, *Roberti Hieroſolymitani Flandriæ Comitis Vidua, benefacit Præpoſituræ B. Mariæ Cortraci, in Diœceſi Tornacenſi, quæ eſt Monachorum S. Amandi, Ordinis S. Benedicti; circa annum* 1125.

Additio. IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Amen. Qui Servorum Dei neceſſitatibus communicat, & ad relevandam indigentiam eorum in præſenti aliquid largitur, miſericordem Dominum ſibi conciliat, & bonis cœleſtibus Deo favente communicat.

QUOCIRCA ego (1) CLEMENTIA Comitiſſa Flandriæ & Duciſſa Lotharingiæ, noſtris quibuſcunque Succeſſoribus, omnibus etiam tam præſentibus, quàm futuris fidelibus cognitum eſſe volumus, quod aſſenſu venerabilis Theodorici Comitis Flandriæ, ad uſus & ſuſtentationem Fratrum de Monaſterio S. Amandi in Capella Beatæ Dei Genitricis Mariæ, quæ ſita videtur eſſe prope Curtriacum, Deo famulantium, pro remedio animæ noſtræ & Comitum Flandriæ ſalute, tam Prædeceſſorum quàm Succeſſorum, quoddam pratum de noſtro jure vicinum ipſi Capellæ benignè conceſſimus, duo quoque Manſa terræ in illa vaſtitate de Eſpouth.

ET quoniam omni petenti danda eſt eleëmoſyna, præcipuè tamen eis qui ut liberiùs Deo ſerviant, & Deum orent, nihil proprium poſſident in ſæculo; prædictorum Fratrum uſibus id addere & præſtare volumus: quatenus de tribus Præbendis, quæ dantur in eleëmoſynam Comitum Flandriæ in Curtriaco ſingulis annis, ipſi Fratres duas ex integro accipiant, videlicet in feſtivitate S. Dionyſii, in Molendinis apud Herlebecam, unum modium frumenti ad menſuram Comitis, & unum modium avenæ de horreo Comitis: in feſtivitate Sancti Martini, decem faſerias ſiliginis & duodecim ſolidos, de miniſterio quod modo tenet Robertus filius Vernoti.

CONCESSIMUS etiam illis comitatum de Bonarda ſui allodii, & quandam terram in allodium, quam de noſtro jure tenebat in feodum quidam Simon manens juxta præfatam Capellam. Quam terram poſtea ipſe Simon à prædictis Fratribus recepit, & pro ipſa ſinguli s annis ſolvit eis cenſum ſexdecim denarios.

CONCESSIMUS etiam prædictæ Eccleſiæ Roſcendam cum duobus filiis & tribus filiabus, quorum nomina hæc ſunt, Gulcherus, Siherus, Richelandis, Emma, Helvidis.

UT igitur hujus noſtræ dationis pia conceſſio firma perpetuò maneat, Sigilli noſtri impreſſione præſens ſcriptum ſignari juſſimus, teſtium etiam nomina, qui dationi interfuerunt, ſubter annotari juſſimus.

Signum Rogeri Caſtellani,
S. Balduini de Odengem,
S. Radulphi de Rumbeca,
S. Roberti Veinoti,
S. Herimanni Clave,
S. Thomæ,
S. Gerardi de Foreſt,
S. Hugonis Fratris ejus,
S. Theobaldi de Vatinis,
S. Urſderi de Louva.

(1) CLEMENTIA, fuit etiam benefactrix Abbatiæ Affligemienſis in Brabantia, ſupra Lib. I. Dipl. Belg. c. 50.

CAPUT XLVII.

S. Medardi olim, nunc S. Nicolai de Pratis, Abbatia Canonicorum Regularium Tornaci inſtituitur à SIMONE *Epiſcopo, anno* 1126.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen. (1) SIMON, Dei gratiâ Tornacenſis Eccleſiæ humilis Miniſter, omnibus Sanctæ Tornacenſis Eccleſiæ Suffraganeis, & piæ Religionis amatoribus.

Nos, qui Paſtorali Curæ, Deo auctore, præſidemus, de Eccleſiarum ſtatu & earum Religione conſervanda ſolliciti eſſe debemus. Siquidem boni Paſtoris eſt religioſis favere deſideriis, & ſervorum Dei providere quieti.

SANE S. Medardi Eccleſiam, ſitam in ſuburbio Tornacenſi, Canonici S. Mariæ, ex antiquo jure, de canonica poſſeſſione tenebant. Quam

(1) SIMON, Epiſcopus Tornacenſis ac Noviomenſis, Hugonis Magni Veromanduorum Comitis Filius, Henrici I. Francorum Regis Nepos, cum Theoderico Alſatio, Flandriæ Comite, in Orientem abiit, ubi & anno 1148. obiit, Seleuciæ conditus.

Digitized by Google

Quam ex eorum devota petitione, & religioſi affectûs deſiderio liberam facientes, eiſdem à nobis exigentibus, in ea canonicæ vitę Abbatem & regularis diſciplinæ perſonas, ad ſerviendum Deo, ſub Regula S. Auguſtini conſtituimus.

Te igitur, Frater Venerabilis (2) OGERE, eidem Eccleſiæ Abbatem præficientes, locum ipſum liberum, & quæcumque tuis ſive Succeſſorum tuorum temporibus, eidem loco juſtè atque canonicè poterunt provenire, Divinâ auctoritate & Epiſcopali Sanctione firmamus. Tu, ſive Succeſſores tui, debitam Epiſcopo Tornacenſi, atque Archidiacono & Miniſtris noſtris obedientiam atque reverentiam, quemadmodùm ceteri Abbates, per omnia exhibebitis. Curam & cœmiterium habebitis tantummodò Canonicorum veſtrorum & converſorum, eorum videlicet, qui relictâ proprietate, in domibus veſtris commorantes, ſe & ſua vobis reddiderint.

De omni agricultura veſtra circa Tornacum, & de pecoribus manſionis veſtræ decimas dabitis Canonicis S. Mariæ; nihil aliquatenùs vobis de ipſorum Parochiali jure vindicantes, abſque illorum aſſenſu; ſervatâ in omnibus inſtitutione, quæ ſacris Canonibus eſt definita. Obeunte verò ejuſdem loci Abbate, ceteri Fratres liberam habeant eligendi alterius Abbatis de ſuo, ſive de alieno Clauſtro, ſi neceſſe fuerit, poteſtatem; de ea videlicet perſona, in qua communis Capituli vota, ſive ſanioris conſilii Fratres aſſenſerint.

Nemo Vos hæc inſtituta ſervantes à propoſito veſtro revocare, nemo quietem veſtram turbare præſumat. Qui benefecerit Vobis, ſit ille benedictus; quicumque malefecerit & veſtris eleëmoſynis detraxerit, ſit ille maledictus, donec reſipiſcat. Hæc igitur Vobis, Roberti Archidiaconi noſtri conſilio, & eorum, quorum intereſt, aſſenſu confirmantes, ſub anathemate interdicimus, ne qua in poſterum perſona locum veſtrum à propoſito vitæ canonicæ & Regula S. Auguſtini in alium Ordinem aliquatenùs mutare præſumat. Hoc ut firmum vobis deinceps & inconvulſum permaneat, Epiſcopali auctoritate, atque ſigilli noſtri impreſſione ſignamus.

Actum Tornaci in Capitulo S. Mariæ, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo viceſimo ſexto, Indictione quartâ, regnante Rege Lodovico, Epiſcopante Domino Simone, Karolo Flandrenſium Marchiam tenente. 1126.

Signum Domini Simonis Epiſcopi.
S. Henrici Decani.
S. Roberti, Archidiaconi.
S. Stephani.
S. Elberti,
S. Maineri, Presbyterorum.
S. Henrici,
S. Erbaldi,
S. Radulphi, Diaconorum.
S. Gerrici,
S. Guirici,
S. Galteri,
S. Movini,
S. Adam,
S. Siceri,
S. Letberti,
S. Petri,
S. Balduini, Canonicorum.
S. Goteri Decani.
S. Theodorici Præpoſiti.
S. Teiberti Cantoris.
S. Walteri Magiſtri.
S. Segardi,
S. Abſolonis,
S. Aluini,
S. Joannis,
S. Franconis,
S. Giſleberti,
S. Arnulfi, Abbatum.

Ego Hugo Cancellarius ſcripſi.

CAPUT

Additio. (2) Ogerus, Canonicus Regularis, ex Monte S. Eligii prope Atrebatum evocatus Tornacum, primùm cœpit ædificare Cœnobium juxta Eccleſiam S. Medardi. Quem locum cùm minùs idoneum repperiſſet, alium elegit Scaldi vicinum, & ibi Abbatiam S. Nicolai de Pratis conſtituit.

In Archivis Abbatiæ Rodenſis, item in *Floribus Eccleſiæ Leodienſis* Authore P. Fiſen Societatis Jeſu, memoratur Venerabilis Ailbertus, natus Authonii in Hannonia, dein Canonicus ac Scholaſticus Cathedralis Torcacenſis, initium dediſſe Abbatiæ S. Nicolai de Pratis Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Auguſtini juxta Tornacum; dein verò alteri Abbatiæ Rodenſi (vulgò *Rolduc* ejuſdem Ordinis in Ducatu Limburgenſi) ac tandem Abbatiæ Clari-Fontis in Diœceſi Laudunenſi apud Gallos (quæ dein ceſſit Religioſis Præmonſtratenſibus.) Obiit verò idem Ailbertus, inſigni ſanctitatis opinione relictâ, die 19. Septembris anno 1122.

Unde ut ea, quæ Miræus hic refert, cum citatis Authoribus cohæreant, veroſimiliùs dicendum, *Ailbertum* fuiſſe Fundatorem Abbatiæ S. Nicolai, *Ogerum* verò primum præfuiſſe Abbatem.

Digitized by Google

CAPUT XLVIII.

VVarneſtonenſem Canonicorum S. Petri Eccleſiam, in Diœceſi olim Morinenſi, nunc Iprenſi ſitam, ATHELIDIS *ſeu* ADELIDIS, *Peronæ & VVarneſtonii Domina, ejuſque Frater* ODO, *Majorum ſuorum exemplo, dotant anno* 1126.

SANCTORUM Patrum exemplis docemur, & eorum qui nobis verbum ſalutis annuntiant, admonitionibus exhortamur, Eccleſiis Dei benefacere, & unde ſervientes earum ſuſtententur, prout facultates ſuppetunt, largiri, & eis modis quibus poſſumus proficere. Quapropter ego ATHELIDIS, Peronenſium & Garneſtonenſium Domina, ſaluti animæ meæ providens, ea, quæ Prædeceſſores mei Eccleſiæ S. Petri de (1) GARNESTON, ad uſus Canonicorum, Deo & Beato Petro ibidem ſervientium, contulerunt, inſuper & ea, quæ ego & Frater meus ODO præfatæ Eccleſiæ largiti ſumus, liberè tenenda in perpetuum concedo

DUAS partes decimæ totius Villæ de Garneſton, XL. ſolidos de teloneo, Maheriam præfatæ Villæ, & terram *Almari*, & ceteras poſſeſſiones Eccleſiæ; familiam quoque Beſcelæ, & ipſam Beſcelam, quam præfatus Frater meus Odo eidem Eccleſiæ, pro ſalute animæ ſuæ, dederat; ipſam Eccleſiam ad uſus Canonicorum liberam tenere, ſimiliter in perpetuum concedo; Gerbodonem filium ipſius Beſcelæ, Mathildem ſororem ejus, filium ipſius Mathildis Andream, & filiam ejus Julianam, Heliſabeth, Suſannam, Oginam quoque filiam ipſius Beſcelæ, & filios & filias ejus, Galterum, Alardum, Willelmum, Mathildem & filiam ejus Oginam, Agnetem, Anxiliam, Hellemiridem, filios quoque Gerbodonis & filias, Remigium, Melianam, Heillewidim, Immam. Hæc autem familia, & ex ea deſcendentes, in Paſſione Apoſtolorum Petri & Pauli, duos nummos Canonicis perſolvent, & quando nuptias contrahent, duodecim nummos; ſimiliter & in morte duodecim.

HÆC autem omnia ut rata & firma permaneant, ſigilli noſtri impreſſione ſignamus, & his Teſtibus corroboramus.

Sigerus Canonicus ejuſdem loci,
Odo Sacerdos & Canonicus S. Leodegarii,
Stephanus Clericus,
Radulfus Clericus,
Hugo Clericus,
Alardus de Garneſton,
Odo Cameracenſis,
Galterus Scheidel,
Anſellus,
Hugo filius Richeri,
Robertus Præpoſitus,
Iſaac,
Haimericus & filius ejus Gerardus, & complures alii, præterea tota familia Dominæ Athelidis.

ACTUM eſt autem anno Incarnati Verbi milleſimo centeſimo viceſimo ſexto. 1126

(1) GARNESTON, aliàs *Guarneſton*, Gallis hodie *Warneſton*. Flandris *Warſten*, amplum Municipium ad Liſam fl. ſecundo lapide ab Ipris ſitum: in quo Canonicorum olim Sæcularium fuit Eccleſia, qui an. 1138. regularem diſciplinam amplexi, Congregationi Aroaſienſi ſeſe adjunxerunt: ut paulò infrà ſuo loco docebimus.

CAPUT XLIX.

RAINOLDUS *Archiepiſcopus Remenſis Poſſeſſiones Abbatiæ Henniacenſis enumerat ac confirmat anno* 1129.

RAINOLDUS, Divinâ diſpenſante gratiâ, Remenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, dilecto filio Hugoni, (1) Henniacenſis Eccleſiæ Abbati, & ejus Fratribus, in eadem S. Martini Eccleſia canonicam vitam profeſſis, eorumque Succeſſoribus, in eadem obſervantia permanſuris ſalutem.

RELIGIOSIS deſideriis dignum eſt facilem præbere conſenſum. Veſtri itaque deſiderii juſtis petitionibus debitâ caritate annuentes, Eccleſiam veſtram Metropolitanæ Sedis auctoritate munimus. Univerſa namque ad Eccleſiam veſtram legitimè pertinentia, tam Vobis quàm & Succeſſoribus veſtris, in perpetuum confirmamus:

ALTARE videlicet S. Martini, cum Altaribus Roevillæ, Aſciovillæ, Billy, Montenſni, Borceoli, & Curam animarum omnium hominum Henniaci manentium, prælationiſque & prædicationis officium.

SI autem Eccleſiam ipſam S. Martini aliquando violatam eſſe contigerit, Tibi dilectè fili HUGO Abba, tuiſque Succeſſoribus legitimis concedimis, ut acceptâ ab Epiſcopo Atrebatenſi

batenſi aquâ reconciliationis, eadem Eccleſia tam à Te quàm & à tuis Succeſſoribus reconcilietur.

Confirmamus etiam Eccleſiæ veſtræ vivarium Balduini, Lethardi filii, de Henniaco, quod eidem adjacet Villæ, & curtilionem *Radulphi de Bertricurte*, qui adjacet inter idem vivarium & viam de Cureriis, & unam manſionem inter idem vivarium & *Montempancherii*, & totam terram, quæ jacet ad caput Eccleſiæ S. Martini, à via quæ ducit ad portam de *Durgis*, uſque ad manſionem *Geroldi*, fratris Theobaldi, hominis Dei; & eamdem ipſam manſionem, & duodecim bunnarios terræ, de quibus novem jacent juxta *Caſtellare*, & tres ſecus viam *Berberienſem*, & duos curtiliones & dimidium infrà Parochiam, & duas partes decimæ ejuſdem Parochiæ, & apud *Cureriás* tres curtiliones, & apud *Roveroy* unum curtilionem, & ſex fruſta terræ, & apud *Noyellam* unum fruſtum terræ, & apud *Beury* duos curtiliones, & apud *Douring* alodium, quod *Alulſus Brochet*, *Alarduſque* & *Robertus* ſororeſque eorum pro anima *Bernardi Croce*, fratris eorum, donaverunt; & decimam de campo Lamberti, quam *Odo* ..... in augmentum luminaris Eccleſiæ donavit.

Præterea quidquid dignitatis, quidquid libertatis Epiſcopus Atrebatenſis Eccleſiæ veſtræ & vobis contulit, ſive in futurum contulerit; quæcunque etiam Eccleſia veſtra juſtè poſſidet, vel futuris temporibus, quorumlibet fidelium donatione, auctore Deo, adipiſci poterit, firma vobis veſtriſque Succeſſoribus permaneant.

Præsentis autem Privilegii decreto ſtatuimus, ut & vos & Succeſſores veſtri religioſè, & abſque proprietate ſecundùm Regulam B. Auguſtini Epiſcopi & inſtituta S. Nicolai de *Aridagamantia*, Domino in perpetuum ſerviatis .....

Datum Remis, anno Incarnati Verbi Dei MCXXIX, Indictione VII. 1129.

(1) Henniacum, vulgò *Hennin Lietard*, olim Oppidum foſſis clauſum, hodie Municipium Arteſiæ, muris & foſſis nudatum, gaudet titulo & privilegio Oppidi, ac jure fori publici ſeu nundinarum, quæ ſingulis ibi ſeptimanis celebrantur. Diſtat tertio lapide à Duaco, & ſecundo à Lenſio Oppido, gaudetque titulo Comitatûs, quem Dux Bournonvillæ poſſidet. Olim Familia Hennina, vulgò *De Hennin* (cujus hodie caput eſt Comes Boſſuti in Hannonia) Municipium iſtud poſſedit, à quo & cognomentum induit. Vide Librum primum Diplomatum Belgicorum capite 52. item Chronicon Belgicum ad annum 1554.

CAPUT L.

Simon *Tornacenſis ac Noviomenſis Epiſcopus dotat anno* 1130. *Aldenburgenſem Benedictinorum Abbatiam, in Diœceſi olim Tornacenſi, nunc Brugenſi ſitam.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Simon Dei gratiâ Tornacenſium & Noviomenſium Epiſcopus, fidelibus cunctis præſentibus & futuris gratiam & benedictionem ſempiternæ ſalutis.

Cùm manifeſtè comperiſſem Monaſterium Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, quod
Oudenborgh. ſitum eſt in Opido *Aldenborg*, rerum copiâ numquam ſuffultum, & proinde Monachos, ibidem Domino deſervientes, anguſtiis plerumque teneri; paternâ, ut decuit, miſeratione illis, utpote filiis noſtris, compaſſus, ſumpto conſilio Archidiaconi noſtri Roberti, & aliorum honeſtorum Clericorum, donavimus eidem Monaſterio Aldenborgenſi & Abbati (1) *Hariulfo*, ac Fratribus ſibi commiſſis, Eccleſiam S. Mariæ in eodem Opido ſitam, cum totius Aldenborgenſis Parochiæ integritate, ſub Perſonatu tenendam; tali videlicet conditione, ut jus Epiſcopale, prout anteà extitit, integrum permaneat, & Perſona ibidem conſtituta pontificialia ac ſynodalia debita immobiliter perſolvat.

Sane (2) Cononi Nobili Viro (cujus benevolâ conceſſione & piâ petitione, hanc ipſam Eccleſiam Abbati præfato & Monachis ejus contradimus) ſeu Succeſſoribus ejus, novem libras denariorum annuatim perſolvat: ex quibus tamen novem libris, novem ſolidos quotannis retentabit: ex quibus, ut hactenus factum eſt, debitum Epiſcopale compenſabit. Perſonâ obeunte, alia per voluntatem Fratrum & Abbatis reſtituenda, decem tantùm ſolidos dabit Epiſcopo Tornacenſi. Perſolutis denique Epiſcopo & Cononi antiquitùs conſtitutis cenſualibus debitis, de cetero quidquid decimarum & oblationum ſeu terrarum dotis Eccleſiæ ſupereſſe potuerit, illud totum ad ſuſtentationem victûs & veſtitûs Monachorum Monaſterii Aldenborgenſis condonando conferimus, conferendo condonamus: ut eis jure perpetuo inſerviat, & ad relevandam illorum neceſſitatem indeſinenter proficiat.

Ut

(1) Hariulfus, Abbas Aldeburgenſis (non autem Liſiardus Epiſcopus Sueſſionenſis) ſcripſit vitam S. Arnulfi Sueſſionenſis Epiſcopi, ad Lambertum Tornacenſem Epiſcopum, quam Surius edidit, ſed omiſſâ Præfatione triplici. Exſtat ea integra apud nos, & in Urſicampo prope Noviomum.

(2) Cono, Roberti Comitis Flandriæ Cubicularius. De Aldeburgenſi Monaſterio, ejuſque circa annum 1080. conditore S. Arnulfo, jam dicto Epiſcopo (cujus ſacrum corpus ibidem hodieque adſervatur) plura qui volet, Origines noſtras Benedictinas, cap. 71. & Faſtos noſtros Belg. 15. Aug. conſulat.

Digitized by Google

Ut autem hæc noſtra largitio, ad honorem Dei & SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, perpetuam obtineat firmitatem, hanc inde Paginam factam ſigillo noſtro munivimus, & devotorum Clericorum teſtimonio roboravimus.

Signum D. Simonis Epiſcopi.
S. D. Roberti Tornacenſis Archidiaconi.
S. tunc præſentis Noviomenſis Archidiaconi.
S. D. Ranardi Noviomenſis Abbatis Regularium Canonicorum.
S. Monini Tornacenſis Canonici.
S. Bernardi Decani de Waſia.
S. Sigerii Noviomenſis Canonici.
S. Hugonis Cancellarii de Rogia.
S. Reinerii Perſonæ Bredenenſis.
S. Bolteronis Perſonæ Giſtelenſis.
S. Walterii Buticularii, qui me Brugis mœrentem & dolentem pro nece Comitis Karoli, in Eccleſia S. Salvatoris adiit, & ut hanc Eccleſiam Fratribus Eccleſiæ S. Petri condonarem, multâ prece expoſtulavit.
S. Cononis, Fratris ac Succeſſoris præfati Walterii, qui iterum me Brugis in hoſpitio meo, quod erat domus Folperti Kinkaler, humilitùs convenit, & ut prædictam Eccleſiam cum Perſonatu condonarem S. Petri Abbati, rogitavit.

Actum Brugis xi. Kalendas Aprilis, anno MC.XXX. Indictione viii. 1130.

CAPUT LI.

S. Bartholomæi Abbatia Quercetana, vulgò Eechout, quæ eſt Canonicorum Regularium in Urbe Brugenſi, dotatur à Theoderico Alsatio, *Flandriæ Comite, anno* 1130.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego (1) Theodericus, Dei gratiâ Dux & Comes Flandriæ, ob timorem & amorem Dei, & ſpem æternæ vitæ, & ſalutem animæ meæ & Prædeceſſorum meorum, quidquid hereditatis vel redituum, juris vel advocationis in Echolt habeo, quod jacet Brugis in Rogia vivario meo, Eccleſiæ Dei, quæ inibi fundata eſt, & Dei ſervis, in eadem Eccleſia Deo & S. Mariæ & S. Bartholomæo Apoſtolo & S. Willibrordo ſervientibus, petente in nomine Domini Monacho ejuſdem loci Fratre Folcramno, liberè poſſidendum in perpetuum trado.

Insuper & quattuor piſas caſeorum de eleemoſynis menſæ meæ eis, ob remedium animæ meæ, concedo, & coram idoneis teſtibus Sigilli mei impreſſione corroboro, ne in poſterum ab aliquo Succeſſorum meorum, ſive Principum ſive Miniſtrorum, aut infringatur aut violetur. Teſtes

Rodgerus Brugenſis Præpoſitus,
Fromoldus Notarius,
Gervaſius Caſtellanus,
Walterus Clomlyn,
Frooldus de Ruiſlem,
Heio de Tulpan,
Balduinus frater ejus, & magnus Præco;
Hanemarus de Stratan,
Walterus Clericus,
Rodolfus Magiſter & Brugenſis Canonicus.

Data Brugis anno Incarnati Verbi milleſimo 1130.
centeſimo triceſimo.

(1) Theodericus, Alſatius, Dux & Comes Flandriæ (qui tituli apud Veteres ſæpè confunduntur) Patrem habuit *Theodericum* II. Strenuum, Lotharingiæ Moſellanæ & Alſatiæ Ducem. Matrem verò *Gertrudem*, Roberti Friſii Flandriæ Comitis Filiam. Ex Suanahilde priore Conjuge (cujus ipſe meminit lib. 1. Dipl. Belg. cap. 56.) genuit *Laurentiam* Ivano Comiti Aloſtano nuptam, & ex poſteriore Sibylla ſuſtulit *Balduinum*, *Philippum* ſuum in Comitatu Flandriæ Succeſſorem, *Matthæum* Idæ Comitiſſæ Bolonienſis maritum, *Petrum*, *Margaritam*, *Gertrudem*, & *Eliſabetham*. Terram ſanctam quater adiit, & inde Cruorem D. N Jeſu Chriſti Brugas attulit, & in Baſilica S. Baſilii à ſe ædificata collocavit. Obiit 1168. ſepultus Watenis, in Monaſterio Canonicorum Regularium; cujus annua vectigalia Epiſcopatui Audomarenſi ſunt applicata, fundus verò Patribus Anglis Societatis Jeſu eſt attributus à Jacobo Blaſæo, Epiſcopo Audomarenſi.

CAPUT LII.

Manasses *Comes Giſnenſis, donationem Prædii, ab* Arnulfo *Ardenſi factam Monachis Andrenſibus, approbat anno* 1130.

Notum ſit omnibus hominibus, quòd ego Manasses Comes Giſnenſis voluntariè conceſſi donum illud, quod fecit Arnulfus de Arda Andernenſi Eccleſiæ de Comitatu de *Bocretes*, de terra videlicet quæ fuit Guarini de Feldnes, & quòd idem Arnulfus datum illud, me audiente, recognovit & confirmavit; quod teſtantur ſubſcripti homines, videlicet,

Ernoldus de Gant,
Euſtathius de Bavelingahem,
Balduinus Frater ejus,
Radulfus de Dovera,
Arnulfus de Hammes,

Hugo Malvoiſin,
Balduinus de Liskes,
Philippus de Monte Gardin,
Balduinus filius Malvoiſin,
Hugo Delbroch,
Sigerus de Gant,
Euſtathius Vavaſor,
Balduinus Oſtiarius Comitis,
Otfridus de Giſnes, & filii ejus Manaſſes,
Goffridus, Atelmus,
Balduinus Avunculus ejus,
Walterus Miniſter Comitis,
Gunfridus Pincerna, & alii multi.

Ut autem nullus huic conventioni violentiam inferre præſumat, Chartam hanc teſtamentalem proprio ſigillo corroborari præcepi.

CAPUT LIII.

Idem Manasses *Comes Giſnenſis, cum Uxore ſua* Emma, *& Filia* Rosa, *confirmat Poſſeſſiones Cœnobii Andrenſis.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Impetrandi facultatem juſtis petitionibus fidelis quilibet mente devotâ debet accommodare, ut & ipſe peccator veniam vitamque perpetuam à Domino valeat faciliùs impetrare.

Quod Ego (1) Manasses, Dei gratiâ Giſnenſium Comes, mente revolvens, & utilitati ſimul & quieti Domino famulantium in poſterum proſpiciens, ad petitionem Domini *Giſleberti*, primi Abbatis Andernenſis Cœnobii, cuncta quæ eidem Eccleſiæ S. Salvatoris, tam à me quàm ab Anteceſſoribus meis, vel Baronibus, ſeu quibuſlibet perſonis data, vel in futurum danda ſunt, perpetuò ejuſdem loci Abbatibus vel Monachis, unà cum Uxore mea *Emma*, & filia *Roſa*, abſque qualibet inquietudine, concedimis poſſidenda; terram de *Attingahem* cum hoſpitibus liberam, & Comitatum & Boſcum; terram in Villa Biſſingahem, terram apud Altinges; apud Morlingahem terram cum comitatu.....

Et ut cuncta rata perſiſtant, Chartam ipſam ſigillo noſtro & Baronum meorum teſtimonio ſignari curavimus.

(1) Manasses Giſnenſis Comes ex Emma de Renty ſuſtulit *Robertum*, qui ante Patrem obiit, & *Roſam* filiam: ut ſuprà cap. 23. docui.

Robertus Manaſſis filius inter Comites Giſnenſes non computatur, utpote ante patrem defunctus. Filiam poſt ſe reliquit Beatricem, quæ Avo ſuo Manaſſi in Comitatu Giſnenſi ſucceſſit, bis nupta, primùm *Alberico* cognomine *Apro*, natione Anglo, poſteà *Balduino* Ardæ Domino; ſed ex neutro prolem genuit. Uterque tamen maritus inter Giſnenſes Comites locum habet in Verſibus iſtis, quos Libro 1. Diplom. Belgic. cap. 71. ex Ms. Codice Andrenſi recitavi.

Beatrice defunctâ, Comitatum Giſnenſem ſibi jure ſanguinis deberi contendit Rosa, alio nomine Sibilla Manaſſis & Emmæ filia. Henrico Caſtellano Borburgenſi nupta; cujus in hoc Diplomate fit mentio. Sed Rosâ ſimiliter ſine prole defunctâ. Arnoldus, Wenemari Caſtellani Gandenſis & Giſlæ (quæ dicti Manaſſis Comitis ſoror fuerat) filius Comitatum Giſnenſem obtinuit, & ad poſteros tranſmiſit.

De rebus iſtis Guilielmus Abbas in Chronico ſuo Andrenſi, in Geſtis anni 1150. hæc breviter narrat: Petri Abbatis Andrenſis propoſitum, de domo Dei circumcingenda muro lapideo, impedivit multiplex guerra, ante ejus adventum in terra Giſnenſi, & pro terra Giſnenſi ſuborta, & nondum ſopita. Siquidem mortuâ jam pridem prænominati Comitis *Alberici Apri* Uxore *Beatrice* calculosâ, ſed ab eo priùs ſeparatâ, & *Balduino* Domino Ardeæ datâ, *Manaſſis* Comitis herede, à Nobili Viro *Henrico* Caſtellano de Broburg, & à *Sibylla*, quæ & *Roſa*, ipſius Comitis filia. & tam ipſo Domino, ex parte Uxoris ſuæ, totum Comitatum calumniante, quàm Caſtellano ipſum adjuvante, & multipliciter guerris, rapinis & incendiis Comitatum Giſnenſem devaſtante, *Arnoldus*, Gandenſis Caſtellani filius (cujus idem Comes Manaſſes fuerat Avunculus, quique ab ipſo Comite Villam & Caſtellum de *Tornehem*, & omnia ejus appendicia, ipſo vivente, jure feodali fuit adeptus) ei viriliter & potenter reſiſtebat, & ne Petri Abbatis opus procederet, multis eventibus impediebat.

CAPUT LIV.

Henricus de Campanies, *illius Villæ Dominus, Monaſterio Andrenſi donat Prædium in Hottingehem: quam donationem* Petrus *Abbas Andrenſis ſcripto ſignavit anno* 1130.

Noverint omnes, quia Henricus de Campanies, poſt celebrationem Miſſarum pro anima Euſtachii Sororii ſui, in ſecundo die videlicet depoſitionis ſuæ, terram in *Hottingehem* jacentem, per ſingulos annos viginti raſerias frumenti redditeram, unà cum Mathilde Uxore ſua, & *Henrico* filio ſuo, ſuper Altare S. Salvatoris & S. Rotrudis Andernenſi Eccleſiæ donavit, decem ſcilicet ad menſam Monachorum, quinque autem ad infirmariam, quinque verò ad Hoſtellariam.

Quo audito, quidam hujuſmodi donum calumniati ſunt. Calumniâ enim auditâ, ipſe Henricus

Digitized by Google

ricus de ſuo dominio, donec terram in Hottingehem jacentem liberet, pro anima prædicti Sororii ſui, viginti raſerias frumenti ſe per ſingulos annos redditurum pollicitus eſt. Quo expleto, Dominus Petrus in Abbatem electus omnes hujuſmodi donum inquietare conantes, niſi ſatisfecerint, excommunicationis vindictæ ſubdidit. Teſtes ſunt,

Manaſſes Giſnenſium Comes,
Emma Comitiſſa,
Henricus Caſtellanus de Brochbore,
Livildis Mater ſua,
Mathildis, Adaliza, Sorores ſuæ,
Elembertus cognomento Paganus, ſcilicet Vicecomes de Marcnes,
Goroldus S. Judoci Monachus,
Lambertus Presbyter de Andernes,
Gerardus Presbyter de Giſnes,
Balduinus Presbyter de Campaniis,
Euſtachius de Bavalingahem,
Balduinus de (1) Liskes,
Philippus de Muntgardin,
Lucas nepos ejus,
Jordanus,
Balduinus Paladig,
Bernoldus de Brudburc,
Walterus filius Fredeboldi,
Euſtachius de Greth,
Elembertus Panitor,
Folquinus Longus,
Baulfus de Douara,
Willielmus,
Ledbertus,
Cono de Funtaina, & multi alii.

(1) Liskes. Liſques, ſive ut vulgò pronuntiant *Liques*, vicus Baroniæ titulo clarus, in confinibus regni Galliæ & Arteſiæ. Eſt ibi Cœnobium Ordinis Præmonſtratenſis; de quo vide Chronicon noſtrum Præmonſtratenſe, anno 1131.

CAPUT LV.

Prædium Dudinſart nuncupatum datur Gemblacenſi Monaſterio à GODEFRIDO BARBATO, *Lotharingiæ inferioris ac Brabantiæ Duce, ejuſque Filio* GODEFRIDO, *Anno* 1131.

NOTUM ſit omnibus diligentibus veritatem, quæ eſt Deus, Ducem GODEFRIDUM ſeniorem, ejuſque filium æquivocum GODEFRIDUM juniorem, pro ſalute animarum, tradidiſſe Deo & S. Petro, quoddam prædium *Dudinſart* dictum, in Eremo juxta metas parochiales de Brania, cum dominio: & beſtiæ tranſeuntes per nemora....

DENIQUE aſtante multâ frequentiâ Nobilium ſuorum & fidelium, decrevit ut hæc traditio rata & inconvulſa duret in perpetuum.

Ergò largitoribus & adjutoribus hujus muneris oramus præmia æternæ remunerationis, prædonibus & raptoribus minas & pœnas interminamus æternæ excommunicationis. Teſtes,

(1) Godefridus Comes Namucenſis, ejuſque filius Henricus,
(2) Henricus minor Frater ipſius Ducis,
Willelmus Advocatus de Namuco, ejuſque Frater Ancelmus,
Erſelo de Calvomonte,
Gerardus de Wanga, & filius ejus Henricus,
Henricus de Bierbais,
Secherus de Wavra,
Gothonius de Lovanio,
(3) Franco de Bruxella, & alii multi Nobiles & ſervi.

ACTUM in Gemblours, anno Domini milleſimo centeſimo triceſimo primo, Lothario regnante, Domino Alexandro Leodienſi Epiſcopo, (4) Anſelmo Abbate locum noſtrum tenente, Gregorio Papâ Sedem Romanam gubernante, Godefrido Duce Advocato noſtro, ſecundas partes ejus adjuvante Sechero Bernardi. 1131.

CAPUT

(1) GODEFRIDUS Comes Namurcenſis, Abbatiæ Floreffienſis Conditor: de quo ſuprà cap. 30 in Stemmate Caroli Ducis primi Lotharingiæ inferioris, itemque Comitum Namurcenſium & Lovanienſium.

(2) HENRICUS Frater Godefridi Barbati Lotharingiæ & Brabantiæ Ducis, poſteà Monachus Affligemienſis: de quo vide libro primo Diplomatum Belgicorum capite 58.

(3) FRANCO Caſtellanus Bruxellenſis.

(4) ANSELMUS Abbas Gemblacenſis, cujus Chronicon exſtat à me editum, cum Chronico Sigeberti Gemblacenſis.

Digitized by Google

CAPUT LVI.

MILO *Morinenſis ſeu Teruanenſis Epiſcopus anno* 1132. *confirmat donationes Andrenſi Monaſterio factas ab* HENRICO CAMPANIENSI.

EGo (1) MILO, Dei gratiâ Morinorum Epiſcopus, notum fieri volo tam futuris quàm præſentibus, Sanctæ Matris Eccleſiæ filiis, quòd HENRICUS DE CAMPANIES, veridicorum teſtimonio, tempore Domini Joannis Prædeceſſoris noſtri, pro remiſſione peccatorum ſuorum, & Anteceſſorum ſuorum, commoditatem aquæ & paludis, molendino & Andernenſis Eccleſiæ Curiæ adjacentis, in herbis, in piſcibus, in volatilibus capiendis ac nutriendis, ita conceſſerat communem, ut & ipſe Henricus & jam dicta Eccleſia in aqua & palude præfata, quod ſibi commodum videret, pro velle ſuo acciperet, & neuter alteri contradiceret.

CONCESSERAT etiam eidem Eccleſiæ, & hominibus ad eam pertinentibus, omnem paſturam Parochiæ Andernenſis: perpetuò eadem pace poſſidendam, quam tempore Balduini, patris Manaſſis, Giſnenſium Comitis, poſſederunt. Quas etiam conceſſiones præfatus Henricus primâ vice, quâ Andernes veni, coram nobis recognovit.

NOS verò paci Eccleſiæ providentes, ne conceſſio ampliùs ab aliquo injuſta inquietatione fatigetur, ſcripto eam annotari, & proprio ſigillo fecimus ſignari; interdicentes, auctoritate Dei omnipotentis & noſtrâ, ne cuiquam hominum eamdem conceſſionem temerario auſu infringere liceat. Quod ſiquis, quod abſit, fecerit, donec Eccleſiæ ſatisfecerit, & honore terreno privetur, & cœleſti animadverſione mulctetur. Hujus rei Teſtes,

(2) Bernardus Abbas Claræ-Vallis,
Waleramus Abbas (3) Urſcampi,
Hugo de Monte S. Eligii Abbas,
Petrus Abbas Andernenſis,
Hebertus Archidiaconus Teruanenſis,
Magiſter Hermannus,
Guncelinus Decanus Audomarenſis,
Gerardus Preſbyter Giſnenſis,
Lambertus Preſbyter Andernenſis,
Wido Clericus de Bavelingahem,
Henricus, filius Henrici,
Guffridus de Giſnes,
Gozo frater ejus,
Balduinus Clericus, frater ejus,
Euſtachius de Bavelingehem,
Balduinus frater ejus,
Balduinus nepos prædicti Henrici,
Giſelbertus Miles,
Alelmus de Giſnes,
Willelmus de Funtaines,
Euſtachius Vavaſor,
Euſtachius Galobie.

ACTUM anno Verbi Incarnati MCXXXII. 1132.

(1) MILO ſecundus Morinorum Epiſcopus Miloni I. anno 1158. aut 1159. defuncto ſucceſſit, & anno 1169. obiit: Deſiderius Tornacenſis Archidiaconus ſucceſſit: ut Andreas Marchianenſis in Chron. teſtatur.

(2) S. BERNARDUS Abbas Claræ-Vallis in Burgundiæ Ducatu, de cujus vita conſule Faſtos noſtros Belgicos ad diem 20. Auguſti.

(3) URSICAMPUS, vulgò *Orcamp*, Religioſorum Ordinis Ciſtertienſis Abbatia prope Noviomum Picardiæ Urbem anno 1130. fundata.

CAPUT LVII.

LOTHARIUS *Imperator, anno* 1136. *probat diviſionem Prædiorum Eccleſiæ Nivellenſis in tres portiones: quarum prima Xenodochio, ſecunda Abbatiſſæ, tertia Canonicis & Canoniſſis (ut loquuntur) attributa fuit.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego LOTHARIUS Dei miſeratione Romanorum Imperator Auguſtus, ſatisfaciens petitioni ODÆ Abbatiſſæ, inſuper obnixo rogatui HERMANNI Præpoſiti, Capellani noſtri, precibuſque tam Clericorum quàm Sanctimonialium S. GERTRUDIS Nivellenſis Eccleſiæ, ejuſdemque Eccleſiæ neceſſitati miſericorditer condeſcendens, quæ in confinio & in ingreſſu Regni mei ſita, crebrâ Tyrannorum graſſatione quaſſata, utpote Francorum Regno finitima, omnia à Prædeceſſoribus noſtris, *Henrico III.* Imperatore, ejuſdemque filio *Henrico* Rege, eidem Eccleſiæ conceſſa & confirmata, Regiâ auctoritate & ſigilli mei impreſſione corroboro.

PRÆCIPIO inſuper, ut diviſiones poſſeſſionum ejuſdem Eccleſiæ, ſicut antiquitùs conſtitutæ ſunt à prædictis Regibus, ita diſtinctæ & inconvulſæ permaneant, ne pars violentior in res partis infirmioris tranſiliat, ſed unaquæque pars jus ſibi determinatum irrefragabiliter obtineat. Res autem ejuſdem Eccleſiæ in tres portiones ſunt diviſæ, in Xenodochium, in Beneficium Abbatiſſæ, in Præbendas Fratrum & Sanctimonialium LXXII. Quæ partes ut à ſe

ſe poſſint certiſſimè diſtingui, placuit hîc nomina Villarum ad unamquamque pertinentium diſtinctè ſubnotari.

Ad Congregationem pertinet Burgus ipſe Nivellenſis, cum omnibus reditibus ſuis, & cum ipſa Eccleſia & appendiciis ſuis; extrà Burgum *Lennecba* cum Eccleſia, *Wambecka* cum Eccleſia, *Tubeca* cum ipſa Eccleſia, *Goiaca*, *Roſbecca*, *Heinennires*, *Iterna* cum Eccleſia, *Baſieurs* cum Eccleſia, *Bulzeis* cum Eccleſia, *Bruole* cum omni vineto, *Ara* cum vineis quæ ſunt in Leia & quæ ſunt in Clotina, *Foreſt* cum Eccleſia, *Duſla*, *Genappia*, (1) *Baſiers*: quas Villas Ida Bolonienſis Venerabilis Comitiſſa, aſſenſu filii ſui Godefridi glorioſiſſimi Ducis, qui poſteà divinâ clementiâ in Regem Ieroſolymitanum eſt electus, ſicut obtinebat, cùm omnibus appendiciis, & cum omni Familia, Eccleſiæ S. Gertrudis, præ ceteris ſibi dilectæ, ob remiſſionem peccatorum ſuorum tradidit in perpetuum; *Foilldbes*, *Attigeivilla*, *Viten*, & omnis Præpoſitura illa quæ conſtat ex eleëmoſynis.

Ad Beneficium Abbatiſſæ, intrà Urbem Altare S. Gertrudis cum omni familia, extrà Urbem *Sprendelenges* cum vineis quæ ſunt in *Binga*, *Udecboves*, *Beverſelt* cum Eccleſia, *Niel*, *Merbecca* cum Eccleſia, *Ruor*, *Corieres*, Eccleſia de *Roſbecca* & de *Hemuieres* cum ceteris beneficiis quæ tenent milites ad commune ſervitium Congregationis & Abbatiſſæ.

Ad Xenodochium *Monſtrouls* cum Eccleſia, & omnes dominicales decimæ tam prædiorum noſtrorum, quàm beneficiorum Comitis.

Nil agat Congregatio de rebus Abbatiſſæ, niſi juſſa, nil aſſumat ſibi Abbatiſſa de rebus & jure Congregationis, niſi à Congregatione invitata. Xenodochium quoque non alienis commodis, ſed providâ diſpenſatione uniùs aut quàm plurium perſonarum, ad honorem Dei & Eccleſiæ, communi Eccleſiæ deliberatione electarum, peregrinorum, infirmorum & pauperum famuletur refrigeriis.

Quòd ſi quis hujus Decreti contemptor Conſtitutionem meam violare præſumpſerit, ſentiat Majeſtatis Regiæ vindictam, cujus non timuit irritare potentiam, & pro tanti commiſſi temeritate decem libras auri perſolvat, quas & me exacturum denuntio, & Succeſſoribus meis in perpetuum exigendas conſtituo. Et ut noverint omnes, Præceptum hoc noſtrâ auctoritate firmatum, juſſimus imprimi noſtræ Majeſtatis ſignum; ne excuſari poſſit quiſquis recognitâ imagine, contrà quam hic ſcriptum eſt, facere præſumpſerit.

Signum Domini Lotharii III. Romanorum Imperatoris invictiſſimi.

Ego Bethaldus, vice Ebkicardi Cancellarii, recognovi. Teſtes,

Bruno Archiepiſcopus Colonienſis,
Albero Electus Leodienſis,
Andreas Epiſcopus Trajectenſis,
Albero Metenſis Epiſcopus,
Otto Comes Palatinus,
Albertus Marchio.

Datum anno Incarnationis Dominicæ MCXXXVI. Indictione XIV. anno verò Regni Regis Lotharii decimo, Imperii tertio. 1136.

Actum Aquiſgrani in Chriſti nomine feliciter, amen.

Diviſionis hujus anno 1136. factæ, Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 15. meminit.

(1) Basiers, vulgò *Baſin* vel *Baſſy*. Gallo-Brabantiæ vicus prope Genapiam, ſecundo milliari à Nivella Oppido ſitus, Godefridi Bullonii Regis Hieroſolymitani natalibus clarus: ut in Ducum Brabantiæ Genealogia, ex veteri Ms. Codice Nivellenſi deſumpta, me legere memini. Idem Scriptor magni Chronici Belgici, à Piſtorio Francofurti 1607. editi, pag. 132. tradit his ferè verbis: Godefridus Dux Lotharingiæ, filius Gozelonis Ducis & Frater Stephani Papæ IX. atque Odæ Uxoris Lamberti junioris Comitis Lovanienſis & Bruxellenſis, genuit Godefridum Gibboſum Ducem, & Idam Matrem Godefridi, Euſtachii & Balduini, Fratrum Bolonienſium, qui nati ſunt in Brabantia apud *Baſin* juxta Genapium Caſtrum.

Ceterùm anno 650. Itta (ſeu Iduberga) relicta Pipini, inſtinctu S. Amandi, ſe & ſua Deo devovens, Monaſterium Nivialenſe (quod nunc eſt Collegium ſexus utriuſque) fundavit, eique filiam ſuam Gertrudem, Deo dignam Virginem, præfecit: ut Sigebertus noſter Gemblacenſis in Chronico ſuo loquitur.

CAPUT LVIII.

Innocentius II. *Papa anno 1136. confirmat immunitatem Eccleſiæ Marſuenſis, & ſubſtitutionem Monachorum, loco Canonicorum.*

Innocentius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Oddoni, Abbati Monaſterii S. Remigii, ejuſque Succeſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum.

Locorum venerabilium cura nos admonet, de eorum quiete atque utilitate ſollicitè cogitare. Nec dubium, quòd ſi ſervorum Dei petitionibus benignè concurrimus, noſtris oportunitatibus clementem Dominum reperimus. Ideòque dilecte in Domino fili, Oddo Abbas, tuis rationabilibus poſtulationibus clementer annuimus, atque libertatem Eccleſiæ de (1) Marsna, ad Monaſterium Beati Remigii pertinentis, ab *Alexandro* quondam Leodienſi Epiſcopo tibi conceſſam,

(1) Marsna, ſive Marſana, prope TrajectumMoſæ: de qua vide Codicem noſtrum Donationum piarum cap. 37. & 97. Item Diplomatum Belgicorum cap. 64.

ceſſam, & ab Hermanno ejus Archidiacono & Fratribus ſuis laudatam atque firmatam, præſentis Scripti paginâ roboramus, & futuris temporibus inconvulſam manere decernimus; ut videlicet tam in Præpoſitura, quàm etiam in canoniis decedentibus Clericis, qui præfatæ Eccleſiæ beneficia poſſident, juxta prudentiam & diſpoſitionem tuam & Succeſſorum tuorum, loco eorum, Monachi ſubſtituantur.

Præpositus verò, qui ex parte tua vel Succeſſorum tuorum, eidem loco præfuerit, Sacerdotem ſub tali præbenda, qualem ipſe Præpoſitus, conſenſu Abbatis & Fratrum Cœnobii Sancti Remigii, qui pro tempore fuerit, providerit, conſtituto Leodienſi Archidiacono præſentabit; à quo nimirum animarum ſibi Cura committetur, & ipſe Sacerdos de omni Epiſcopali & Synodali jure, ſecundùm Leodienſis Epiſcopatûs conſuetudinem, reſpondebit.

Nulli ergò hominum liceat eamdem conceſſionem, Monaſterio Beati Remigii factam, infringere vel mutare, aut qualibet occaſione convellere; ſed omnia tibi tuiſque Succeſſoribus integra conſerventur; quemadmodum præſentis Scripti ſanctione, præfati Alexandri quondam Epiſcopi conceſſione noſcitur inſtitutum. Si qua ſanè Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis Paginam ſciens contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita, niſi reatum ſuum congruâ ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetua iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpore & Sanguine Dei ac Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Cunctis autem hanc noſtram Confirmationem ſervantibus, ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti; quatenus & hìc fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego Lucas Presbyter Cardinalis tit. SS. Joannis & Pauli.

Ego Theodewinus S. Rufinæ Epiſcopus.

Ego Guido Diaconus Cardinalis S. Adriani.

Ego Chryſogonus Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Porticu.

Datum Piſis, per manum Aimerici Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis & Cancellarii, IX. Kalendas Decembris, Indictione XIV. Incarnationis Dominicæ anno milleſimo centeſimo triceſimo ſexto, Pontificatûs verò Domni Innocentii Papæ II. anno ſeptimo. 1136.

CAPUT LIX.

Conradus II. *Imperator, Prædium Harve ab* Henrico III. *Prædeceſſore ſuo Aquiſgranenſi Eccleſiæ collatum cum tribus Advocatiis confirmat, anno* 1138.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Conradus divinâ favente clementiâ Romanorum Rex ſecundus. Quoniam Divina ordinatio Romani Regni ſolium per electionem Principum, ſuâ miſericordiâ nos conſcendere voluit, Parentum noſtrorum & Prædeceſſorum Catholicorum Principum munificentiam & mores imitari, pro viribus noſtris, Dei auctoritate decrevimus, & quidquid ſalubriter ad cultum Dei ampliandum, pro remedio animæ ſuæ, ſtatuerunt, & in privilegiis firmatum reliquerunt, inviolabiliter ſervare & renovare ſtatuimus.

Notum igitur facimus cunctis Chriſti noſtriſque fidelibus, tam præſentibus quàm futuris, qualiter Prædium illud, quod eſt in Harve, quod avus noſter Henricus tertius Romanorum Imperator ob interventum filii ſui *Henrici*, Sanctæ Dei Genitricis Mariæ Eccleſiæ Aquiſgrani ſub Privilegio donaverat, deinde idem filius ejus Henricus quartus Imperator ſuâ auctoritate & Privilegio firmaverat, eidem Eccleſiæ Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, ob remedium animæ noſtræ, parentumque noſtrorum, reſtituimus, & Regiâ auctoritate noſtrâ, juxta tenorem ſuorum Privilegiorum, roboramus, cum omnibus appenditiis, hoc eſt, mancipiis, areis, ædificiis, terris cultis & incultis, viis & inviis, pratis, paſcuis, campis, ſilvis, venationibus, aquis aquarumque decurſibus, molis, molendinis, piſcationibus, exitibus & reditibus, quæſitis & aquirendis, & cum omni utilitate, quæ inde quolibet modo provenire poterit.

Firmamus quoque prædictæ Aquenſis Eccleſiæ tres Advocatias, videlicet ſuper prædictum Prædium *Harve*, & ſuper duo loca *Loncins* & *Mandrevelt*, quæ pertinent ad præfatam Sanctæ Mariæ Eccleſiam Aquenſem; eâ ratione, ut quilibet ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitus eaſdem tres Advocatias liberè & abſolutè teneat, & pro utilitate ipſius Eccleſiæ, & Fratrum ibidem Deo famulantium conſilio, cui velint, negent, tribuant. Similiter præfatum Prædium Harve ad utilitatem ſuam & Fratrum quicumque ibi Præpoſitus fuerit, conſilio Fratrum diſponat. Hoc diligenter obſervato ſingulis annis, ut in exequiis avi noſtri Henrici III. Imperatoris ad refectionem Fratrum libra una de ſuprà dicta curte perſolvatur.

Ut autem hoc inviolabiliter per omnem ſucceſſionem temporum obſervetur, hanc Chartam inde conſcriptam, & noſtrâ manu corroboratam,

Digitized by Google

ratam, impreſſione Sigilli noſtri ſignari juſſimus, nec non & Teſtes annotari, ſub quorum præſentia hæc acta & firmata ſunt, fecimus: quorum nomina hæc ſunt:

Gidwinus S. Rufinæ Epiſcopus Cardinalis, & Apoſtolicæ Sedis Legatus,
Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus,
Albero Treverenſis Archiepiſcopus,
Embricho Wirzeburgenſis Epiſcopus,
Albero Leodienſis Epiſcopus,
Andreas Trajectenſis Epiſcopus,
Wernerus Monaſterienſis Epiſcopus,
Vdo Oſenburgenſis Epiſcopus,
Rodulphus Halberſtatenſis Epiſcopus,
Wilhelmus Comes Palatinus,
(1) Walramus Dux, & filius ejus Heinricus,
Godefridus Namucenſis Comes,
Arnoldus Comes de Cleve,
Arnoldus Comes de Los.

DATA IV. Idus Aprilis, Indictione primâ,
anno Dominicæ Incarnationis milleſimo cen- 1138.
teſimo triceſimo octavo, regnante Conrado Romanorum Rege II. anno primo regni ejus. Actum Coloniæ in Chriſto feliciter, amen.

(1) WALRAMUS, cognomento Paganus, Dux Lotharingiæ inferioris & Limburgi, filios reliquit *Henricum* in Ducatu Limburgenſi Succeſſorem & *Waleramum* Comitem de Arlon: qui uterque Diploma, Cameracenſi Eccleſiæ ab eodem Conrado Imperatore anno 1146. conceſſum, ſignavit; quod extat lib. 1. Diplom. Belg. cap. 60.

CAPUT LX.

ARNOLDUS ASPERMONTIUS *anno* 1138. *&* GUILIELMUS DE LINDINIA, *anno* 1180. *dotant Cathedralem S. Martini Eccleſiam Ultrajectenſem.*

NOs ANDREAS Epiſcopus Trajectenſis, notum fieri volumus, quòd Arnoldus ASPERMONTIUS Miles, & Helena uxor ejus, dederint Eccleſiæ Cathedrali Trajectenſi, quæ fundata eſt in honore S. Martini, tria jugera terræ, ſita in præfati Domini Dominio (1) LINDINIA. Hoc autem factum eſt anno
1138. Domini milleſimo centeſimo triceſimo octavo, III. Kalendas Maii.

Nos GUILIELMUS DE LINDINIA Miles, & AGNES uxor ejus, omnibus hominibus atque fidelibus ſalutem. Notum vobis fieri volumus, & omnibus tam futuris quàm præſentibus, Nos conceſſiſſe & confirmaſſe, & per præſentes concedimus & confirmamus donationem trium jugerum terræ, quæ Pater meus ARNOLDUS piæ recordationis dederat Eccleſiæ Trajectenſi; volentes inſuper, ut ea liberè & quietè & honorificè teneat.

DATA eſt hæc conceſſio ſeu confirmatio
anno ab Incarnatione Domini milleſimo cente- 1180.
ſimo octogeſimo, ſub Balduino ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopo, VII. Kalendas Junii.

(1) DE LINDINIA, vulgò *Linden*, Bataviæ vico, & Familia Nobili inde cognomen adepta, conſuli poterit R. P. Chriſtophorus Butquens in Annalibus Genealogicis ejuſdem Familiæ.

CAPUT LXI.

VVarneſtonenſis Canonicorum ſæcularium S. Petri Eccleſia in regularem convertitur anno 1138. *à* MILONE *Morinenſi Epiſcopo. Quam mutationem* THEODERICUS ALSATIUS *Flandriæ Comes, &* ADELIDIS *Peronæ ac VVarneſtonii Domina approbant anno* 1138.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Piæ petitio voluntatis effectu debet merito proſequente compleri. Hujus rei gratiâ ego THEODORICUS, ſacræ religionis cultum & habitum in terra mea propagari deſiderans, piæ poſtulationi Domini & Patris noſtri MILONIS, Dei gratiâ Morinorum Epiſcopi, de ordinanda Eccleſia WARNESTONENSI libens aſſenſum præbeo, & quidquid ibidem juris aut poteſtatis habere viſus ſum, & ipſam Eccleſiam, cum reditibus ſuis, in manum Epiſcopi liberè concedo.

ITA videlicet, ut ibidem Abbas cum Fratribus conſtituatur, ac juxta ordinem & conſuetudines Eccleſiæ Beati Nicolai de (1) *Aridagmantia*, ſacræ religionis cultus & habitus in perpetuum obſervetur, & aliquod eorum orationibus imperfectioni noſtræ ſubſidium comparetur. Aſſenſum quoque Dominæ Adelidis de Perona & Clericorum ſæcularium, qui præfatæ Eccleſiæ hactenus miniſtrârunt, ab hac noſtræ Paginæ ſententia non diſcrepantem, eâ quâ præſum poteſtate, jure & auctoritate ap-

probo atque confirmo; atque hoc ipſum, auctoritate Milonis Epiſcopi, ſub anathematis diſtrictione, confirmari volo.

Actum eſt hoc anno Incarnationis Chriſti
1138. M. C. XXXVIII. Adfuerunt autem,

Aluiſus Atrebatenſis Epiſcopus,

Philippus & Milo, Teruanenſis Eccleſiæ Archidiaconi,

Leonius Abbas Eccleſiæ S. Bertini.

Laici verò

Giſlebertus Bergenſis,

Anſelmus Iprenſis.

(1) Aroasia celebris apud Arteſios eſt Canonicorum Regularium Abbatia, alio nomine *Aridagamantia* nuncupata, anno 1097. fundata: ut lib. 1. Dipl. Belg. cap. 44. docui. Hujus Cœnobii Abbas quondam Caput & Princeps fuit Congregationis Aroaſienſis, per Belgium & Franciam celeberrimæ, & à Jacobò Vitriaco in Hiſtoria Occidentali laudatæ. Cui quidem Congregationi præter Aroaſiam, adſcripta erant Monaſteria Belgica plùs minùs XII. videlicet, Henninum, Rivovilla, S. Nicolai de Pratis, Ciſonium, Mareolum, Warneſtunum, Choquenſe Cœnobium, Sonnebeca, Falempinum, S. Joannis in Urbe Valentianenſi, Quercetum in Urbe Brugenſi, & Dulcis Vallis prope Middelburgum Flandriæ Oppidum. De quibus vide, ſi placet, Origines noſtras Canonicorum Regularium, cap. 10. & ſuprà cap. 42.

CAPUT LXII.

Lambertus Barbatus, *Comes Lovanienſis*, *Collegium* VII. *Canonicorum Lovanii in Eccleſia S. Petri circa annum* 1040. *fundavit. Præbendam octavam* Godefridus Barbatus, *Lotharingiæ & Brabantiæ Dux*, *adjecit. Id conſtat ex Diplomate anno* 1140. *dato à Godefrido* II. *Brabantiæ Duce*, *Godefridi Barbati Filio.*

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen. Multa eſſent digna ſcribi ſuis in temporibus, quæ non ſcripta plerumque damno futuris cedunt hominibus; quia dum Scriptores ſuis curis impediti, propriis inhærent laboribus, publica & poſteris profutura, ſi quidem ſcriptis mandarentur, ſilentio tranſeunt, & quaſi prorsùs aliena omninò poſtponendo negligunt.

Quod Nos quidem præcaventes, licèt impediti pluribus, quæ Deus, & larga manus Magni Ducis Godefridi, Fratris Henrici Comitis, qui Tornaci armis interiit, Eccleſiæ S. Petri, quæ eſt in Lovanio, noſtris contulerit temporibus, ſcripto commendari curavimus; tum ut caritas tanti Viri, exemplum benefaciendi futuris eſſet Principibus, tum ut noſtri Succeſſores, qui filii jam dictę futuri forent Eccleſiæ, circa publica ſolliciti, potiùs illa augmentanda quàm imminuenda ſuis relinquerent ſequacibus.

Hæc autem erant, quæ Vir illuſtris Matri noſtræ Lovanienſi adjecit Eccleſiæ, præter illa, quæ ad decorem Domûs Dei exteriùs reſpiciunt (de Palliis enim loquor & cortinis, de cappis & caſulis, de dalmaticis & Subdiaconorum tunicis) ſcilicet Præbenda, de qua pendet molendinum, quod dicitur Wiſſecum, & viginti ſolidi, quos perſolvunt de *Binueſſe* manſuarii, & ſingulis diebus nummus unus de teloneo Lovanii; quam ſic pius Pater etiam donabat eſſe liberam, ut nullus illam obtineret, niſi Sacerdos, & quem Clerus loci puriſſimè eligeret.

Hoc verò facto, non multo acto tempore, Vir Præclarus benedictionem ſuper benedictionem paratus addere, Eccleſiam, quæ eſt in Rode, in communem refectionem univerſæ Congregationis deſtinavit: quod quo ordine ſit completum, explicandum ſuſcepimus.

Fuit quidam noſter Concanonicus, poſſeſſor hujus Eccleſiæ, dictus Boſo: ad quem cùm plures confluerent flagitantes, ut in illa eſſe ejus mererentur ſucceſſores, complures etiam ad Ducem, non curantes de dicto Canonico, ut tantùm donum obtinerent ab ipſo Advocato; neutra pars vel modicum valuit proficere, donec eidem Canonico in Eccleſia S. Petri, quæ eſt in Lovanio, complacuit. Ob cujus honorem, & animæ ſuæ redemptionem, Eccleſiam in manum Ducis poſuit, & quod eum ſcivit velle, ſcilicet ut eam, cum univerſa dote ſua, Altari S. Petri delegaret, ſimpliciter rogavit.

Sic enim, ut diximus, Eccleſia de Rodé in uſum Fratrum Lovanienſis Eccleſiæ pertranſivit, oblato Altari S. Petri ab ipſo Duce, & ab ejus filio, qui paterni honoris fuit heres, & Patri æquivocus. His adjectis, ut Boſonis perpetua haberetur memoria, & in anniverſario Domini Ducis, quandocumque occurreret, Fratres ſimul eſſent in caritate: & ſi res aliquando ad ea concreſceret, in anniverſariis Uxoris ejuſdem Ducis Dominæ (1) Idæ, & matris ejus Aleidis, ſimilis ageretur lætitia.

Hæc ergò ſic ordinata, & ſigillo Ducis conſignata ne quis præſumat diſturbare, vim facturus Fratribus; anathemate demum ſint confirmata: adſtante & ſic jubente ipſo Duce, ac ejus prole generoſâ, cui poſt Patrem, cum Comitatu

Diploma iſtud eſt antiquiſſimum inter ea, quæ Lovanii in Archivis Eccleſiæ S Petri adſervantur.

(1) Ida Uxor prior Godefridi Barbati, Brabantiæ Ducis, quam alii *Sophiam* non rectè nuncupant. Aleidis, alius Adela, Mater ejuſdem Godefridi Barbati.

mitatu & Ducatu, tota terra ſerviebat ſubdita.

Præter ſupradicta autem notum ſit omnibus Chriſti fidelibus, quòd omnes decimæ infrà allodium Lovanienſe, tam minutæ quàm majores, ſive proveniant ex agris ſive pratis, nec non de omnibus fructibus infra curtes Lovanienſes creſcentibus, & etiam de pecoribus & alitibus, ad ſeptem Præbendas Eccleſiæ S. Petri in Lovanio pertinent ſpecialiter.

Quas ſeptem Præbendas bonæ memoriæ Lambertus Comes cum Barba in eadem Eccleſia conſtituit; & ad eaſdem ſeptem præbendas ſpectant omnes donationes Eccleſiarum in Lovanio, & donatio majoris Parochiæ, & omnium Altarium, & omnes oblationes, exceptâ portione Parochiani: & de his prædictis decimis diviſas habent decimas Cuſtos & Parochianus.

Ne autem per eleëmoſynam proborum virorum accreſcentes Canonici in prænominata Eccleſia S. Petri, in prædictis decimis & oblationibus atque donationibus aliquid juris poſſent ſe dicere habere, & ut ſupradictorum omnium controverſia ſopiatur, & ut falſitati malignantium contra Eccleſiam, per veritatem hujus Scripti, reſiſtatur, hac Paginam teſtimonialem Dux Godefridus, filius Godefridi Ducis cum Barba, ſigillo muniri, & Teſtes ſubſcribi fecit. Hi autem interfuerunt Teſtes,

Reinerus Archidiaconus,
Henricus Præpoſitus,
Thegenbaldus,
Magiſter Stephanus,
Magiſter Godefridus,
Onckinus Parochianus, Clerici.

Homines Ducis,

Walterus Bertholt,
Willelmus de Birbeka,
Retzo de Tieldonck,
Renerus de Heverle,
Arnoldus Dapifer,
Ditferdus Dilenus, Villicus Lovanienſis, & alii plures.

Actum eſt Incarnationis Dominicæ anno milleſimo centeſimo quadrageſimo. 1140

CAPUT LXIII.

Milo I. *Epiſcopus Teruanenſis confirmat Poſſeſſiones Eccleſiæ VVarneſtonenſis, anno* 1142.

Ego Milo Dei gratiâ Morinorum Epiſcopus dilecto filio Galtero Abbati de Guarneſton, ſuiſque Succeſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum. Cùm in ſede æquitatis reſidere dignoſcimur, omnium utilitati & eorum perpetuæ pacis tranquillitati, maximè eorum, qui ad portum ſecuritatis & religionis enataverunt, fraternâ ac debitâ caritate providere conſtringimur. Sicut enim injuſta deſiderantibus nullus eſt tribuendus effectus, ita recta poſtulantibus nullo modo negandus eſt aſſenſus.

Tuis itaque, dilecte Frater Galtere, Abbas de Guarneſton, ac Fratrum tuorum deſideriis juſtè annuentes, quæcumque inpræſentiarum canonicè poſſidetis, aut in futurum juſtè adipiſci poteritis, vobis veſtriſque Succeſſoribus, ſub Regula Beati Auguſtini Chriſto militantibus, perpetuò concedimus, & ut vobis inconvulſa permaneant, auctoritate Epiſcopali, quâ ceteris præſidemus, & Sigilli noſtri impreſſione confirmamus. In quibus hæc propriis duximus notificanda vocabulis;

Quidquid juris Domina Adhelidis & Canonici ſeculares in Eccleſia de Guarneſton poſſederunt, quod eadem Adhelidis & Comes Flandriæ Theodoricus in manu noſtra liberum reddiderunt, duas partes decimæ, tam minutæ quàm magnæ præfatæ Villæ; dimidietatem oblationum, & tertiam partem candelarum, & xl. ſolidos de teloneo, & totam Maheriam; manſiones Canonicorum omninò liberas, terram ultra Doviam, & terram de Leia, quam Folcerus tenuit, & pratum, terram in Broco, quam Giraldus ad lumen Eccleſiæ dedit; terram Tolpaldi, quam ipſe & Uxor ejus, & filii & filiæ ejus dederunt; terram Almari, terram Hunonis Presbyteri, montem quem præfata Adhelidis dedit; bonnariam prati quam Alardus dedit; manſuram quam Galterus de Dovia dedit; manſuram quam filii Regeri Cuſtodis vendiderunt; manſuram juxta atrium; tres ſolidos ad lampadem S. Mariæ, & duos ſolidos ad cereos, quos Alardus dedit; modum avenæ de decima prati ultra Leiam; Altare de Hardinfort; Altare de Volaringehem; liberam quoque Abbatis electionem, ſalvo tamen jure Taruanenſis Eccleſiæ.

Si quis igitur conceſſionis hujus noſtræ Paginam ſciens ei temerè obviare præſumpſerit, donec errorem ſuum ſatisfactione correxerit, anathema ſit, & in extremo examine ultioni ſubjaceat divinæ. Cunctis autem vobis veſtra jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, amen.

Actum eſt hoc anno Domini milleſimo 1142 centeſimo quadrageſimo ſecundo, Indictione quintâ, coram his Teſtibus,

Philippo & Milone Archidiaconis,
Hermanno Decano,
Galtero Cuſtode,
Gerbodone Cantore,
Errentbaldo Presbytero,
Nicolao, Balduino, Alelmo Teruanenſis Eccleſiæ Canonicis,
Balduino de S. Vulmaro,

Giſleberto de Blangi,
Manaſſe Watinienſi,
Iſaac Formoſolenſi,
Henrico de Liskes, Abbatibus;
Balduino Bergenſi,
Arnoldo Furnenſi,
Joanne Iprenſi, Decanis, aliiſque multis.

CAPUT LXIV.

Excerptum ex Genealogia Comitum Habsburgenſium, circa annum 1142. à Monacho Cœnobii Murenſis in Helvetiis ſcripta, & Spirembergii 1618. edita.

(1) ISTA eſt Genealogia noſtrorum Principum. THEODRICUS Dux Lotharingorum, & CHUONO Comes de Rinfelden, Fratres fuerunt. Horum Soror fuit ITA Comitiſſa de Habſpurg reparatrix hujus Murenſis Cœnobii.

(2) GENUIT autem Theodericus GERHARDUM Ducem.

(3) ILLE verò genuit GEHARDUM de Egishem, Patrem (4) Udalrici & Stephani.

(5) CHUONO Comes de Rinfelden genuit RUODULFUM Regem, & ille genuit Agnetem Matrem Conradi Ducis.

(1) FREDERICUS Alſatius, Lotharingiæ Moſellanæ I. Dux 958. à Brunone Archiepiſcopo Colonienſi creatus 954. duxit Beatricem, Hugonis Capeti Francorum Regis Sororem. Ex ea genuit *Theodericum*, Patris in Ducatu Lotharingiæ Moſellanæ Succeſſorem, *Adalberonem* II. Epiſcopum Metenſem. *Ittam* Radebotonis Comitis Hasburgenſis Uxorem. & *Wernerum* Epiſcopum Argentinenſem, qui 1027. Conſtantinopoli obiit.

(2) THEODERICUS Alſatius, Lotharingiæ Moſellanæ II. Dux circa annum 1020. obiit. Filios reliquit FREDERICUM II. & *Gerardum* Lotharingiæ Moſellanæ Duces; itemque *Odelricum* cujus in Codice Don. Piarum cap. 54. fit mentio. & *Adelam*. Fredericus II. Dux 1034. obiit, relictis duabus Filiabus, *Beatrice* Uxore Bonifacii Marchionis Tuſciæ, & *Sophiâ* Conjuge Ludovici I. Comitis de Montbeliard.

(3) GERARDUS Alſatius 1048. Lotharingiæ Moſellanæ Dux, 1070. obiit. Ex Hadevida Alberti I. Comitis Namurcenſis Filia genuit *Theodericum* II. Strenuum Lotharingiæ Moſellanæ & Alſatiæ Ducem, & *Gerardum* Comitem de Egisheim. Theodericus Strenuus ex Gertrude Roberti Friſii Flandriæ Comitis Filia ſuſtulit *Simonem* I. Lotharingiæ Moſellanæ Ducem, *Theodericum* Alſatium Flandriæ Comitem, *Gerardum* Vadani Montis Comitem, *Henricum* Epiſcopum Tullenſem & *Balduinum*. Anſelmus porrò Gemblacenſis in Geſtis anno 1128. Theodericum Strenuum disertè vocat Alſatiæ Ducem.

(4) GERARDUS Comes de Egisheim genuit Udalricum & Stephanum, de quibus fusè agit Andreas Quercetanus in ſua Burgundia.

(5) CHUONO, Theoderici Lotharingiæ Moſellanæ Ducis ordine ſecundi Frater Uterinus, Comes de Reinfeld, genuit *Rudolphum* Regem Romanorum contra Henricum IV. anno 1077. electum, & à Godefrido Bullonio 1080. in prælio cæſum. RUDOLPHUS Rex procreavit *Agnetem*, Conradi Ducis Matrem, Humbertum, Udalricum, Arnoldum & Rudolphum.

Stemma primorum Ducum Lotharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanæ, itemque Comitum Flandriæ, ex Familia Alſatica.

- *Fredericus Dux I. Lotharingiæ Moſellanæ 958.*
  - *Theodericus Lotharingiæ & Alſatiæ Dux, obiit 1020.*
    - *Fredericus* II. *Dux, obiit 1034.*
      - *Beatrix Uxor Bonifacii Marchionis Tuſciæ.*
        - *Mathildis Uxor Gedefridi Gibboſi, obiit ſine lib.*
      - *Sophia Uxor Ludovici I. Comitis Montbeliardi.*
        - *Theodericus Comes.*
          - *Rainaldus.*
          - *Stephanus Epiſcopus Metenſis.*
          - *Theodericus.*
          - *Fredericus.*
          - *Guilielmus.*
        - *Fredericus.*
        - *Beatrix.*
    - *Gerardus Alſatius 1048. Dux, obiit 1070.*
      - *Theodericus II. Strenuus Dux.*
        - *Simon I. Dux obiit 1139.*
          - *Matthæus Dux, obiit 1176.*
        - *Theodericus Alſatius Comes Flandriæ*
          - *Philippus Comes Flandriæ.*
        - *Gerardus.*
        - *Henricus.*
        - *Balduinus.*
      - *Gerardus Comes Egisheim.*
      - *Fulco.*
      - *Valeramus.*
      - *N. Uxor Henrici Limburgenſis.*
    - *Odelricus.*
    - *Adela.*
  - *Adalbero* II. *Epiſcopus Metenſis.*
  - *Itta.*
  - *Wernerus Epiſcopus Argentinenſ. obiit 1027.*
  - *Cuno Comes de Reinfeld. Frater uterinus ſuperiorum.*
    - *Rudolfus Rex Romanorum 1077. obiit 1080.*
      - *Agnes.*
        - *Conradus Dux.*
      - *Humbertus.*
      - *Udalricus.*
      - *Arnoldus.*
      - *Rudolfus.*

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT LXV.

ARNULFUS DE GANDAVO, *Comes Giſnenſis, ejuſque Uxor* MATHILDIS, *& Filius* BALDUINUS, *Villam Niwerlede donant Abbati & Monachis Clari-mariſci Ordinis Ciſtercienſis, juxta Audomaropolim in Artheſia, circa annum* 1145.

EGo (1) ARNULFUS Dei gratiâ Giſnenſium Comes, & MATHILDIS Comitiſſa, Uxor mea, & (2) BALDUINUS Filius meus, pro ſalute animarum noſtrarum, & Prædeceſſorum noſtrorum, Abbati Gunfrido de Claromareſch, & Fratribus ibidem Deo ſervientibus, & ſucceſſoribus eorum in perpetuum, quidquidin villula, quæ dicitur *Niwerlede*, ſive in reditibus, ſive in ſervitiis, ſeu in terra, ſeu in aqua, denique totum Comitatum pertinentem ad Giſnenſe dominium, conceſſione & dono THEODERICI Flandriarum Comitis, liberum & perpetuò habendum conceſſimus.

CENTUM quoque menſuras mareſci, ad virgam Comitis Flandriæ, ubi eas prædicti Fratres meliùs elegerint, tredecim quoque menſuras mareſci, quas Hugo de Reche, & duodecim quas Lambertus de Elvelingehem de me tenebant, quas præfati Milites eiſdem Fratribus dederunt.

HUIC autem donationi addidimus etiam poſteà, in manu Willelmi Abbatis de Claremareſch, quidquid à terra Willelmi Ridemerie, & privigni ejus, inferiùs ſive in terris ſive in mareſco vanaſſorum aut ruſticorum, ex utraque parte de Reche, & ad Giſnenſem Comitatum pertinebet, ut & ea quæ acquiſierunt, & quæ deinceps acquirere potuerint, liberè poſſideat; totam quoque terram & mareſcum Walcheri, & filiorum ejus, ſicut terra Willelmi Ridemerie dividit, quæ Willelmus de Seiltum, MATHILDI de S. Audomaro, uxori ſuæ, in vadium quadraginta marcarum, à prædictis Fratribus, Walcherus ſimiliter, & filius ejus, accepto pretio viginti marcarum, Eccleſiæ de Claromareſch, in præſentia mea & Baronum meorum donaverunt.....

ROGATU tamen & conceſſione ipſorum omnium, precibuſque Comitiſſæ Flandriæ, eamdem terram, cum mareſco, abſolutam & liberam à cunctis reditibus & ſervitiis, ſive in terris ſive in mareſco, & cum univerſo Comitatu tam propriæ terræ ipſius Walcheri, quàm vanaſſorum & ruſticorum præfatæ Eccleſiæ conceſſimus, & Sigilli noſtri impreſſione ſignavimus, & Domino MILONI Morinenſium Epiſcopo, ut ſub anathemate confirmet, mandavimus:

Primæ Donationis Teſtibus,

Milone Archidiacono,
Arnulfo Watanenſe,
Gilleberto Teruanenſe,
Willelmo, Euſtathio, Waltero de Arda, Canonicis;
Arnulfo Vicecomite de Markenes,
Euſtathio de Bavelinghem,
Hugone Filio ejus,
Reimundo de Tolh,
Reimundo Filio ejus,
Manaſſe de Tournehem,
Manaſſe Filio ejus,
Rainero Dapifero,
Hugone de Reche Vicecomite,
Lamberto de Helvelingehem.

Secundæ autem donationis Teſtibus,

Alulfo Presbytero de Turnehem,
Willelmo Canonico de Arda,
Euſtathio de Bavelingehem,
Balduino Fratre ejus,
Baldewino de Ermingehem,
Euſtathio de Liſches,
Philippo de Montgardin,
Baldewino, Fratre Henrici de Campaignes,
Alelmo de Giſnes,
Drogone de Sperleke,
Lamberto de Helvelinghem,
Willelmo Cade.

CONVENIT inter Nos & prædictos Fratres, ut ſi quando pro communi utilitate terrarum ſuperiorum & inferiorum in Eccleſiis juſſum fuerit foſſata renovari, & hoc ipſum Magiſtro grangiæ nuntiatum fuerit, ipſi etiam opportuno tempore quæ fodienda ſunt, fodiant, ne per eorum incuriam aliis damnum eveniat. Quod ſi contigerit, & hoc tribus legitimis teſtibus hinc, & tribus indè (id eſt, ex noſtra & eorum parte) comprobatum fuerit, quinque ſolidos pro foreſacto reſtituent. Volumus quoque, ne publica via ab eis ullo modo obſtruatur: terminus autem mareſci Walcheri eſt ſicut utraque becha ex una parte, & rivulus aquæ ex altera parte dividunt......

CAPUT

(1) ARNULFUS, Wenemari Caſtellani Gandenſis Filius, Comes Giſnenſis, Uxorem habuit Mathildem, Guilielmi Caſtellani Audomarenſis Filiam; ut ſuprà cap. 23. ex Lamberto Ardenſi & aliis docui.

(2) BALDUINUS, Arnulfi Filius, & in Comitatu Giſnenſi Succeſſor, cum Uxore ſua Chriſtiana Markſienſi donationem, à Patre ſuo factam anno 1174. in favorem memoratæ Abbatiæ Clari-mariſci, approbavit. Tabulis ſcriptis, quæ lib. 1. Dipl. Belg. cap. 71. exſtant.

CAPUT LXVI.

Milo I. *Morinenſis Epiſcopus, anno* 1145. *approbat donationem Villæ de Niwerlede, Monaſterio Clari-mariſci factam ab* Arnulfo de Gandavo, *Giſnenſi Comite.*

EGo Milo, Dei gratiâ Morinorum Epiſcopus, de neceſſitatibus pauperum Chriſti tamquam de propriis ſollicitus, negotia eorum, quæ in præſentia noſtra recognita ſunt, memoriæ mandare, & ſigilli mei impreſſione ſignare curavi; timens ne ſi temporis vetuſtate ſubrepat oblivio, parvorum adverſus innocentes inſurgat conſpiratio, & quæ à pauperibus multo ſunt labore acquiſita, divitum ac potentum diſtrahantur verſutiâ.

Arnulfus itaque Giſnenſium Comes, in præſentia noſtra, & in Synodo noſtra plenaria, præſentibus Archidiaconis noſtris Milone & Philippo, & Hermanno Decano, Herenbaldo, Walone, & aliis pluribus Canonicis noſtris, præſentibus quoque Abbatibus Leone de S. Bertino, & (1) de Bergis, & de S. Vulmaro, & (2) de Capella, & ceteris multis tam Clericis quàm Laïcis, Fratribus de *Claromareſch* in perpetuam eleëmoſynam conceſſiſſe ſe recognovit, quidquid in Villula de *Niwerlede*, quæ eſt ſita ſuper Reche, ſive in terris, ſive in aquis, ſive in reditibus, ſive in ſervitiis habebat;

Totum quoque Comitatum, & quidquid ad Dominium Giſnenſe ibidem pertinet, præter feodum vaſſallorum ſuorum; centum quoque menſuras mareſci, ſecundùm majorem Comitis virgam, ſcilicet Flandriæ, ubi prædicti Fratres eas elegerint; quattuordecim quoque menſuras, quas Hugo de Reche de ipſorum feodo tenebat; illas etiam quas Lambertus de Elvelinghehem de ipſo in feodo tenebat, quæ ſunt computatione & pactione Lamberti XII.

Si quis igitur hujus Decreti paginam ſciens, ei temerè obviaverit, donec errorem ſuum correxerit, anathema ſit, amen.

Actum Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quadrageſimo quinto anno. 1145.

(1) De Bergis S. Winnoci Abbas. Aluiſus, ut conjicio: de quo Meierus in Geſtis anni 1142.

(2) De Capella Abbas, Theodericus: cui Balduinus Ardæ Dominus Eccleſiam Ardenſem anno 1144. dedit, in Monaſterium Ordinis Præmonſtratenſis convertendam: ut lib. 1. Dipl. cap. 59. explicui.

CAPUT LXVII.

Godefridus III. *Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux cambium inter Eccleſias S. Petri Affligemienſis & S. Jacobi Bruxellenſis factum approbat, anno* 1151.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Godefridus, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, tertius dignitatis hujus ac nominis heres, tam præſentibus quàm futuris. Quia filiis pacis pax præcipuè & concordia neceſſaria eſt, deſidero..... omnibus Eccleſiis, ſub mea ditione conſtitutis, prout valeo, pacis hujus virtutem impertiri; ut in turribus quoque noſtris, earum nationibus pax & abundantia, ſalus atque victoria poſſit oriri.

Quam ob rem concambium, quod inter Eccleſias S. Petri Haſſligemenſis, (1) Sanctique Jacobi Bruxellenſis, me præſente, me judice & auctore, factum eſt, litteris mandari, ſigillique mei impreſſione teſtamentum hoc pacis perpetualiter firmari volui.

Quæ videlicet Eccleſiæ duo allodia ſibi invicem contigua, à Progenitoribus meis liberâ traditione in eleëmoſynam ſuſceperant; quæ propter culturæ oportunitatem, & locorum viciniam, coram me & coram Matre mea Domina (2) Lutgarde ſibi commutaverunt, inquam,

DIploma iſtud in Archivis Monaſterii Affligemienſis exſtat, cum ſigillo equitem haſtatum repræſentante; qui eſt Dux noſter Godefridus III. *in Cunis* vulgò nuncupatus.

(1) S. Jacobi Bruxellenſis Eccleſia in Monte frigido prope Palatium Regium, eſt Canonicorum Regularium, qui geſtant togam nigram, & candidam faſciam lineam, ex collo pendentem. Quali veſte ac faſciâ ſimiliter utuntur Canonici Regulares Gertrudani in Urbe Lovanienſi, Clauſtro-Rodenſes in agro Limburgenſi ſeu Tranſmoſano, Ægidiani prope Leodicum, Flonenſes ad Moſam in Diœceſi Leodicenſi, & Neomonaſterienſes juxta Huium Oppidum. Præpoſitus porrò Eccleſiæ S. Jacobi Bruxellenſis eſt Capellanus hereditarius Ducis Brabantiæ; & mitrâ utitur in Sacris, ex Privilegio Sedis Apoſtolicæ, quod Philippi Boni Burgundiæ Brabantiæque Ducis ævo impetravit anno 1461.

(2) Lutgardis Berengarii Comitis Zulsbacenſis Filia, Sororem habuit Gertrudem, Conrado II. Imperatori nuptam; & ex Godefrido II. Brabantiæ Duce genuit Godefridum III. Ducem, & Albertum Comitem de Moha & Dagisberg. Godefridus III. anno 1180. Hieroſolymam ſe contulit, ut in magno Chronico Belgico legitur. Anno 1155. duxit Margaritam Henrici Lim-

inquam, quæque ſuum allodium, Haffligemenſis ſcilicet Eccleſiæ Fratres *Dechlepul*, Bruxellenſis autem *Molenvelt* in manus dederunt, ſibique manu & feſtucâ alienaverunt.

Ego igitur petitioni Onulfi Bruxellenſis Eccleſiæ Presbyteri, Fratrumque ipſius Geldulfi atque Hugonis, allodium quod *Molenvelt* dicitur, cum molendino, ac totius utilitatis emolumento, dono Godeſcalco Haffligemienſi Abbati, ejuſque Fratribus perpetuâ ſtabilitate tradidi, & Eccleſiæ S. Jacobi aliud allodium *Dechlepul* dictum, & manſum terræ in *Roch* ſimili conditione donavi.

Actum eſt Bruſſellæ (3) ſupra Caſtrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo centeſimo quinquageſimo primo, Indictione decimâ quartâ, coram his Teſtibus, 1151

Huſeboldo Capellano.
Gerardo de Hildeberch.
Francone de Sluſa.
Francone de Atrio.
Alberto Leoiart.
Hugone Bollec.
Henrico Pædagogo.

burgenſis Ducis Filiam (ut in Auctario Affligemienſi legitur) & ex ea genuit *Henricum* I. Ducem, *S. Albertum* Epiſcopum Leodicenſem, & *Alaidem* Othoni IV. Imperatori nuptam: ut ex Auctario Aquicinctino in Geſtis anni 1198. colligi datur. Ex altera Conjuge Imagina ſeu Iviena, Ludovici Comitis Loſſenſis Filia, ſuſtulit *Guilielmum*, primum Peruefii Dominum, Godefridi Patrem. Cujus Godefridi mentio fit lib. 2. Dipl. Belg. cap. 84.

(3) Supra Castrum Bruſſellæ. Deſignari puto Caſtrum ſeu Burgum veterem, in Monte frigido ſitum: quo loco nunc Palatium Regium viſitur, cui adjacet area *Borgendael* hodie nuncupata. Niſi quis velit deſignari vetus Ducis Brabantiæ domicilium, in Sennæ fl. inſula, juxta templum S. Gaugerici olim Bruxellæ ſitum.

CAPUT LXVIII.

Theodericus Alsatius, *Flandriæ Comes, ejuſque Filius* Philippus, *dotant Abbatiam S. Auguſtini, Ordinis Præmonſtratenſis, in Agro Teruanenſi*, 1163.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Theodericus, Dei gratiâ, Flandrenſium Comes, tam futuris quàm præſentibus notum facio, me videlicet, inſpirante Deo, pro mea & Parentum, nec non & Anteceſſorum meorum ſalute, ſed & pro delendo quodam Peccato, quod in combuſtione Eccleſiæ (1) S. Auguſtini Filius meus Philippus commiſit, in perpetuum cenſum, per ſingulos annos, decem libras Flandrenſis monetæ eidem Eccleſiæ beati Auguſtini, beneplacito videlicet & conſilio ejuſdem filii mei, nec non & Baronum meorum, in eleemoſynam dediſſe; ſed & eaſdem decem libras mihi ab Eccleſia S. Mariæ de (2) Dunis hactenùs debitas, præfatæ Eccleſiæ beati Auguſtini per ſingulos annos, videlicet in feſtivitate S. Joannis Baptiſtæ, quinque verò alias in die SS. Remigii & Bavonis, in præſentia Cancellarii mei, Furnis fore perſolvendas.

Præterea quoque prædictam Eccleſiam B. Auguſtini, cum cenſu, quem dedi, & omnibus ſuis appenditiis, ſub mea meorumque Succeſſorum protectione, fideliter atque paternè in perpetuum cuſtodiendam ſuſcepi; ut videlicet in ea commorantes quietè Divinis laudibus vacare, & pro mea meorumque ſalute & pace Dominum valeant exorare. Ut autem hæc noſtra Confœderatio rata & inconvulſa in perpetuum maneat, eam placuit ſigillo noſtro munire & Teſtes idoneos annotare.

Signum Roberti Præpoſiti Arienſis,
Rogeri de Waverin,
Hugonis de Grengi,
Chriſtiani de Stracele,
Boidini filii ejus,
Theobaldi de Turre,
Walteri filii ejus,
Rogeri Præpoſiti de Heſdin,
Bernardi Fratris ejus,
Euſtachii le Camerleng.

Actum anno Domini MCLXIII. 1163

Additio. (1) Sancti Augustini. Juxta Teruanam, antiquam Morinorum Urbem, anno 1553. armis Caroli V. Cæſaris deletam, duæ olim erant Abbatiæ, altera S. Joannis Ordinis S. Benedicti, quæ dein Ipras tranſlata fuit: altera S. Auguſtini Ord. Præmonſtratenſium, quæ hodieque ibidem floret, ac modò ſubeſt Epiſcopatui Audomarenſi.

Fundavit eam circa annum 1163. Milo II. Epiſcopus Morinenſis, qui & habitum Præmonſtratenſem aſſumpſit, & inter Sanctos illius Ordinis recolitur. Vide Faſtos Belgicos ad diem 13. Novembris.

(2) Duna, Abbatia Religioſorum Ciſtercienſium, olim ſita in agro Furnenſi, inter montoſa & arenoſa maris littora, vulgò *Dunen*, unde & nomen accepit. Seculo XVI. inter fatales Belgii tumultus combuſta ac diruta, anno 1627. tranſlata fuit in Urbem Brugenſem.

CAPUT LXIX.

PETRUS DE BARGIS, *Vir Nobilis, ejuſque Uxor* MARIA, *ac Liberi,* ÆGIDIUS, THEODERICUS *&* GILLA, *dotant Laudenſem Abbatiam Monachorum Ordinis Ciſtertienſis, prope Inſulas, approbante* PHILIPPO ALSATIO, *Flandriæ Comite, anno* 1171.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego PHILIPPUS, Dei gratiâ Flandriarum Comes, concedo in allodium liberum, & in poſſeſſionem perpetuam, Eccleſiæ B. Mariæ de (1) Los, & Fratribus de Clara-valle ibi commanentibus, totam terram Petri de Bargis, quam in territorio de *Anekin* & de *Bargis* de meo feodo tenebat: qui Petrus apud Inſulam coram me veniens terram prænominatam, cum reditu, & quidquid de me tenebat, cum virga mihi liberam reddidit, liberis ejus *Ægidio* & *Theodorico* præſentibus, qui & manus appoſuerunt, & cum Patre coram me werpiverunt.

ALIAM quoque terram ſuam de feodo meo, quam de Simone de Neulin Domino ſuo tenuerat, in territorio de Bargis, eidem Domino ſuo Simoni cum filiis prædictis reddidit & werpivit. Simon verò à Petro acceptam Hellino de *Wavrin* Dapifero, Domino ſuo, reddidit, qui à Simone receptam mihi liberam donavit, promittens coram me terram illam Eccleſiæ prænominatæ acquitaturum, contra filios Roberti Ruffi, vel omnes ad quorum dominium feodus ille pertinebat. Ego autem à Dapifero acceptam in manus Abbatis & Fratrum Eccleſiæ de Los liberam contradidi.

POSTEA ex meo præcepto eàdem die, cum Dapifer perrexiſſet apud Bargas cum hominibus meis, uxor Petri prædicti MARIA, cum Gilla filia, præſente Petro cum filiis, terras & reditus, & quidquid de meo feodo tenuerant, in manus Abbatis præfatæ Eccleſiæ donaverunt & werpiverunt. Quæ omnia Teſtibus ſubſcriptis confirmari feci,

Almarico de Landaſt,
Hellino Dapifero,
Rogerio de Ruma,
Gerardo de Landaſt,
Henrico de Morſeles,
Petro de Mewils,
Hugone de Ulmo,
Roberto de Siclinio,
Arnulfo de Tumeſuils,
Walcherio de Leſchin,
Arnoldo de Wavrin,
Rainero de Bevrecas,
Joanne Petipaſy,
Henrico filio Gerardi,
Frumaldo Boca,
Et Huberto filio ejus,
.... Godino homine Dapiferi.

ET ut in Eccleſia B. Mariæ prænominatæ hereditas prædicta, meo aſſenſu, & coram hominibus meis conceſſa, rata & inconcuſſa in perpetuum maneat, pactionis hujus obſidem me relinquo, & Sigilli mei impreſſione confirmo.

ACTA ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ milleſimo centeſimo ſeptuageſimo primo. 1171.

(1) LAUS B. Mariæ, vulgò *Lo*, Abbatia Ordinis Ciſtertienſis, primo lapide ab Inſulis ſeu Iſla, Flandriæ emporio ſita, habet Sacellum cultu Deiparæ ac miraculis celebre. Præter Laudenſem, in Flandriæ Comitatu hodie ſunt aliæ inſuper duæ Monachorum ejuſdem Ordinis Abbatiæ, DUNENSIS anno 1137. & BODELOENSIS circa annum 1200. inſtitutæ. Quarta, videlicet THOSANA, *Doeſt*, jam deſiit, magnâ parte prædiorum Epiſcopatui Brugenſi adſignatâ, & fundo, quem in Urbe Brugenſi poſſidebat, Dunenſibus, ad novum à fundamentis Monaſterium excitandum, attributo.

CAPUT LXX.

GUALTERUS DE MAURITANIA, *Laudunenſis Epiſcopus, plurimos ſervilis conditionis homines donat Eccleſiæ Tornacenſi, anno* 1173.

GUALTERUS de Mauritania, Dei gratiâ Laudunenſis Epiſcopus, dilectis Dominis & amicis Decano & Capitulo Tornacenſi.

ALTRICIS noſtræ, Sanctæ Tornacenſis Eccleſiæ beneficia recolentes, damus vobis in perpetuum, quotquot habemus in partibus illis, ſervos & ancillas, ut S. Eleutherium habeant Advocatum. De unoquoque eorum, tam ſervo quàm ancilla, habebitis annuatim ſex denarios cenſuales, & de mortua manu duos ſolidos, & de maritagio duos ſolidos...

CAPUT

EX hoc Diplomate, & aliis alibi à me productis liquet, ancillas & ſervos olim ſolitos ſolvere Eccleſiæ denarios conſuales.

Additio. (1) GUALTERUS DE MAURITANIA erat ex Familia DD. de Mortagne, quod potens eſt Dominium tertio lapide à Tornaco, de quo latiùs agitur in Chronico noſtro Belgico ad annum 1306. Hic ex Canonico & Decano Laudunenſi electus ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus anno 1155, vivere deſiit anno 1174.

Digitized by Google

CAPUT LXXI.

BERTHA, MATTHÆI *Lotharingiæ Moſellanæ Ducis Vidua, benefacit Canonicis Regularibus in Monte S. Trinitatis in Lotharingia, circa annum* 1177.

EGo (1) BERTHA, Dei præſcientiâ Lotharingorum Duciſſa, Hugoni Abbati aunctiſque Fratribus in Monte S. Trinitatis Canonicam vitam profeſſis.

Ego & filii mei (2) *Theodericus*, *Simon* Dux & Marchio, (3) *Fredericus*, & junior eorum *Matthæus*, Soror quoque ipſorum *Aleidis*, Duciſſa Burgundiæ, pro remedio animæ Viri mei, Nobilis Ducis *Matthæi* .....

HÆ tabulæ deſumptæ ſunt ex Monte SS. Trinitatis, aliàs Bello campo, Ordinis S. Auguſtini Monaſterio in Diœceſi Tullenſi, quod Albero de Monaſteriolo, Archidiaconus Tullenſis, à S Bernardo laudatus, pòſt Archiepiſcopus Treverenſis & Cardinalis fundavit. Suntque hæ Tabulæ poſt annam milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum ſcriptæ: ut R. P. Stephanus Voirinus me per litteras monuit. Miror tamen in ſerie Archiepiſcoporum Treverenſium, apud Chriſtophorum Brouverum, in Hiſtoria Treverenſi Ms. hunc Alberonem non reperiri.

(1) BERTHA Frederici Imperatoris Soror (ut in Chronico de Welfis cap. 10. tomo 1. Caniſii legitur) fuit Uxor Matthæi illo nomine primi Ducis Lotharingiæ Moſellanæ. Ex qua genuit *Simonem* ſuum in Ducatu Succeſſorem, *Theodericum* Præpoſitum S. Deodati, & Electum Metenſem, *Fridericum* Comitem de Bits, *Matthæum*, & *Aleidem* Uxorem Hugonis Burgundiæ Ducis.

De Matthæo, Matthæi Ducis Filio, multi ſcribunt, & Ipſe tumulus Ducis Matthæi, quamquam ſatis recens, tradit ipſum fuiſſe Comitem Tullenſem, non autem Epiſcopum, ut quidam narrant. Richerius certè Monachus Senonienſis in Voſago, ſub annum 1260. Matthæum illum Epiſcopum (de quo Thomas Cantipratanus lib. 1. Apum cap. 21.) tradit fuiſſe Filium Friderici de Bits. De eodem, cùm eſſet Præpoſitus Eccleſiæ S. Deodati, ita Henricus VI. Imperator in Diplomate Panormi anno 1197. dato: *Gratiâ Matthæi conſanguinei noſtri, Præpoſiti S. Deodati, remitto omne ſervitium.* Et Philippus Cæſar à quibuſdam electus: *Matthæus Epiſcopus Tullenſis, conſanguineus noſter.*

(2) THEODERICUS Præpoſitus. S. Deodati, ut dixi, & Electus Metenſis, qui ut Sacerdos Fratri ſuo ſeniori Simoni in recitato Diplomate præponitur.

Additio. Porro Fanum S. Deodati, vulgò *Saint Dié*, Oppidum eſt Lotharingiæ, illuſtre habens Capitulum Canonicorum, cujus Præpoſitus uſum habet mitræ & Pontificalium, ex conceſſione Leonis IX. Pontificis, qui olim ex Præpoſito S. Deodati creatus Epiſcopus Tullenſis, ac dein Summus Pontifex, ſanctè obiit anno 1054. Jam dudum inſtant Duces Lotharingiæ, ut eo in loco Sedes Epiſcopalis erigatur: ſed illud hactenus à Sancta Sede obtinere non valuerunt.

(3) FRIDERICUS Matthæi I. Ducis & Berthæ Filius, Comes de Bits, fueritne Dux Lotharingiæ Moſellanæ ante Filium Fridericum, non auſim definire. Roſerius (ſed de fide ſuſpectus) citat Diploma, in quo Fridericus, Matthæi Ducis Filius anno 1206. Dux Lotharingiæ nominatur. Huc facit ejuſdem Epitaphium, apud Stourkelbrunum in Chronico Alſatico Germanico deſcriptum: Mireuſ.

In medio dici debet Comitis Friderici
De Bittis, pridem Lotharorum Dux fuit idem.

Cęterùm Fridericus Comes de Bits Filios habuit, Fridericum Ducem, Philippum Dominum de Gilberviller, & Theodericum.

FRIDERICUS, ſeu Ferricus Dux, Theobaldi Ducis Pater, dedit vaccariam S. Deodato, & anno milleſimo 1214 ducenteſimo decimo quarto, die decimâ Octobris obiit: ut in vetere Necrologio S. Deodati legitur. Ex quo corrigendi vulgares Lotharingiæ Hiſtorici, qui mortem ejus anno 1213. falsò adſcribunt. Liberos autem habuit dictus Fridericus Dux *Jacobum* Metenſem Epiſcopum, Theobaldum & Matthæum ex ordine Duces, & Regnaldum Comitem de Caſtres.

Theobaldo I. Duci ſine liberis defuncto ſucceſſit Frater *Matthæus* illo nomine ſecundus Dux, qui anno 1254. obiit, juxta Tabulas Eccleſiæ S. Deodati, Tabulis Belli prati vetuſtiores, quæ annum 1250. ſignant. Matthæus II. liberos reliquit, *Fredericum* in Ducatu Succeſſorem, *Buchardum* Epiſcopum Metenſem juxta Chronicon Auſtrale, & *Loram*, primùm Joanni Dampetræ, poſteà Guilielmo de Vergy Burgundo nuptam.

Ex his licebit ea leviter corrigere, quæ nobis in Bruxellenſi Stemmate Belgicorum editione exciderunt.

CAPUT LXXII.

ROBERTUS *Betuniæ Dominus, ejuſque Uxor* ADHELIS, *ac Filii* ROBERTUS, GUILIELMUS *&* BALDUINUS, *prædia à Majoribus ſuis Abbatiæ VVarneſtonenſi data, confirmant anno* 1177.

EGo ROBERTUS de Betunia, Atrebatenſis Advocatus, notum facio omnibus tam futuris quàm præſentibus, quòd Anteceſſores mei fundaverunt Eccleſiam de WARNESTON: qui etiam Divino inſtinctu ſtatuerunt, quòd Canonici Regulares in eadem Eccleſia omni die militarent: quibus etiam dederunt in eleëmoſynam tam decimas quàm terram, & reditus, & alia multimoda beneficia vitæ neceſſaria: de quibus longum eſt ſingula per ſe enumerare.

EA propter volo ſciat univerſus fidelis, quòd Ego ROBERTUS, Summus Advocatus de Warneſton, & ADHELIS uxor mea, & filii mei, Rober-

Digitized by Google

Robertus, *Willelmus*, *Baldewinus*, quidquid præfata Eccleſia S. Petri de Warneſton in eadem Villa, ſive à Nobis ſive ab Anteceſſoribus meis, vel etiam ab hominibus noſtris in eleëmoſynam tenet nunc, hereditario jure teneat.

Et hoc *Gilleberto* Abbati & Succeſſoribus ſuis toto caritatis affectu concedimus atque manumittimus, & ut in perpetuum liberè poſſideant, ſigilli noſtri confirmatione roboramus.

Actum eſt hoc anno Incarnationis Domini MCLXXVII. Indictione decimâ, Concurrente V. Hujus rei Teſtes ſunt 1177.

Balduinus de Rabeca,
Joannes de Aneſin,
Ibertus de Dovia.

Domini Betuniæ & Advocati Atrebatenſes.

Betunia Oppidum eſt Arteſiæ non ignobile, quod olim potentes habuit Dominos ſeu Toparchas, qui illuſtris Monaſterii S. Vedaſti, in Urbe Atrebatenſi ſiti, olim Advocati fuerunt; ideoque apud medii ævi Scriptores paſſim Advocati Atrebatenſes nuncupantur. Quod monere viſum fuit, ne quis exiſtimet ipſos Urbis Atrebatenſis Dominos aut Advocatos fuiſſe.

Quinque aut ſex ex primis Betuniæ Dominis per annos ferè ducentos, omnes ex ordine nuncupati fuerunt Roberti. De primorum Uxoribus, liberis & annis mortualibus, quia certò nihil conſtat, difficile ſit illos diſtinguere. Conabor tamen pro modulo meo lucem aliquam adferre.

I. Robertus I. circa annum *999*. Betunienſem S. Bartholomæi Eccleſiam condidit, & in ea ipſe aut poſteri ejus Canonicos collocarunt ac dotarunt: ut habet illius Eccleſiæ traditio.

II. Robertus II. circa annum 1040. Henniaci, vulgò *Hennin Lietard*. Collegium XII. Canonicorum (qui nunc ſunt Regulares) fundavit: ut Baldericus in Chronico Camerac. lib. 2. cap. 23. narrat.

III. Robertus III. Diplomata anno 1063. & 1066. ſcripta ſignavit; quæ in noſtro Codice Donat. Piarum cap. 50. & 56. leguntur.

IV. Robertus IV. anno 1097. Diploma Montis S. Eligii ſignavit, quod lib. 1. Dipl. Belg. cap. 43. exſtat. Idem circa annum 1098. in Syria militavit: cujus & Meierus in geſtis anni 196. meminit.

V. Robertus V. cum filio ſuo Guilielmo Tabulas Henniacenſes anno 1123. firmavit, quas lib. 1. Dipl. Belg. cap. 52. reperies.

VI. Robertus VI. Diploma Arienſe anno 1169. lib. 1. Dipl. cap. 65. ſignavit, & *Adhelidem* habuit conjugem, atque ex ea filios, *Robertum*, *Guilielmum* & *Balduinum*, in Diplomate anni 1177. jam recitato enumeratos. Quibus liberis, niſi fallor, adjungendi ſunt, *Joannes* Epiſcopus Cameracenſis, qui anno 1203. Diploma Antverpienſis Eccleſiæ lib. 2. Dipl. cap. 63. ſignavit, *Cono* & *Bartholomæus*, in bello Conſtantinopolitano anno 1203. celebres; Villarduino & Meyero teſtibus. Nonnulli tamen ex Conone & Bartholomęo unum faciunt.

Guilielmus cognomento Rufus duxit *Mathildem* Teneramundæ Dominam & heredem, Suivecanæ Abbatiæ Fundatricem, circa annum 1224. defunctam, Walteri & Adeliſæ Filiam, niſi fallor: & ex ea genuit *Danielem*, *Robertum*, Betuniæ & Teneramundæ ex ordine Dominos, *Joannem* aliis Jacobum Abbatem Aquicinctinum, *Guilielmum* Molenbecæ Dominum, & *Machtildem*. Daniel duxit Euſtatiam de Caſtillon, & circa annum 1128. ſine prole obiit. VII.

Robertus, aliis Focardus, primùm Teneramundæ, & poſt Fratris Danielis mortem, Betuniæ quoque Dominus & Advocatus Atrebatenſis. Anno 1248. in Sardinia apud Calarim deceſſit. Ex Iſabella de Moriaumez unicam reliquit Filiam Machtildem, quam ſibi matrimonio junxit Guido, Guilielmi Dampetræ & Margaritæ Comitiſſæ Flandriæ Filius ſecundò genitus, pòſt Flandriæ Comes: & ſic Betunia Flandriæ acceſſit. VIII. IX.

Guilielmus Molenbecæ Dominus duxit Iſabellam Pontis Rorardi Dominam: quorum liberos Lindanus in ſua Teneramunda recenſet. Ab iſto Guilielmo Dux de *Sully* & alii Betunii in Francia ſtirpem ſuam deducunt.

Machtildis nupſit Gilleberto Sottegemio, Raſſegemii Domino, & Marito ſuo in dotem attulit Calkenam, *Kalken*, agri Teneramundi vicum, quem hodieque poſſidet Comes Iſegemius cum Raſſegemio: ut infrà ſuo loco ad annum 1228. explicabitur.

CAPUT LXXIII.

Henricus I. *Brabantiæ Dux Cenſum, Canonicis S. Gummari Liræ (hodie ſub Diœceſi Antverpienſi) ab* Arnoldo *Rotſelariæ Domino datum, approbat anno* 1180.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego Henricus Dux Lotharingiæ notum facio univerſis, tam præſentibus quàm futuris, quòd Arnoldus de Rotſelar, (1) Dapifer, pro commemoratione Filii ſui Arnoldi, Canonicis in (2) Lira, ſingulis annis, viginti ſolidos Lovanienſes & ſex ſolidos ad luminaria in Feſto Omnium Sanctorum, de reditu ſuo provenientes, perſolvendos perpetuò conceſſit.

Quod ut ratum, ſtabile & inconvulſum omni tempore permaneat, Dominus Godefridus Dux, Pater meus, à quo prædictum cenſum idem Arnoldus in feodum habuerat, eamdem eleëmoſynam prædictis Clericis, ipſo Arnoldo rogante, & Patre meo Godefrido Duce libenter conſentiente, propriâ manu ſuper Altare S. Gummari liberè, abſolutè, ſtabiliter donavit.

Ut autem hujus donationis tam rationabilis veritas in perpetuum rata permaneat, Sigilli noſtri

(1) Dapifer, & Seneſcallus hereditarius Ducis Brabantiæ eſt Baro Rotſelariæ; Mareſcallus eſt Baro Weſemaliæ; Camerarius eſt Baro Heverleæ; Vexillifer eſt Dominus Aſcæ.

(2) Lira, Oppidum Brabantiæ ad Nethæ majoris & minoris confluentes ſitum eſt, tertio lapide ab Antverpia, olim Ledi ſeu Ledo nuncupatum: ut in Codice Donationum Piarum cap. 21. in Notis docui. Eſt ibi Canonicorum vetus Collegium, à S. Gummaro Viro illuſtri circa annum 760. fundatum.

Digitized by Google

noſtri appenſione ipſam confirmavi; Teſtibus idoneis, tam Clericis quàm Laïcis, ſubnotatis.

Signum Franconis Præpoſiti.
S. Lamberti Decani.
S. Godefridi.
S. Rumundi.
S. Henrici, Clericorum.
S. Benedicti.
S. Henrici de Iſcha.
S. Wilhelmi de Lira.
S. Balduini de Maeſvoert.
S. Gocelini de Dunc, Laïcorum.

Actum anno Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo centeſimo octuageſimo.

CAPUT LXXIV.

Adelisa, Walteri *Teneræmondæ Domini Vidua, Monachis Blandinienſibus, concedit immunitatem à teloneo, circa annum* 1180.

IN nomine Patris, & Filii & Spiritûs Sancti, amen. Ego Adelisa, uxor Domini Walteri de (1) Tenremonda, notum fieri volo tam præſentibus quàm futuris, me pro remedio & ſalute animæ meæ, & Prædeceſſorum meorum, Fratribus S. Petri, Gandavi Deo ſervientibus, conceſſiſſe, ut omnia ad prædictos Fratres pertinentia liberè, ſine omni exactione telonei, in terra de Tenremonde partis illius, quæ me contingit, ſive terra, ſive navigio, habeant tranſitum.

Ut ergo donatio mea rata permeat & inconvulſa, præſentem Paginam Sigilli mei appenſione & teſtium ſubſcriptione roboravi.

Sigillum Rodolphi Capellani mei.
S. Bertoldi filii mei,
S. Balduini de Rameſdonck,
S. Joannis Fratris ejus,
S. Daniëlis, filii Walteri de Tenremonde,
S. Theoderici de Tenremonde.
S. Machtildis Advocatæ.

(1) Teneræ-monda. Oppidum Flandriæ ad Teneræ & Scaldis confluentes aquas ſitum; cujus hiſtoriam David Lindanus accuratè deſcripſit. Flandricè ſonat, *Os ſive Oſtium Teneræ*, per quod ex Scaldi intratur in Teneram: *Monde* enim Flandris os & oſtium ſignificat. Sic Rupelmonda, Gerardi Mercatoris Geographi patria, ad Rupelæ & Schaldis, itemque Ruræmonda ad Ruræ & Moſæ confluentes viſuntur. Sic Condatum Hannoniæ Oppidum *Condé*, ad Scaldis & Hainæ confluentes eſt ſitum. Notent autem rei geographicæ Studioſi; ut apud Germanos inferiores locorum nomina in *Monde* deſinentia, ſic apud Gallos & Francos loca *Condé* dicta deſignant ſitum ad aquas confluentes. In vita S. Martini Turonenſis traditur, ipſum obiiſſe in vico Condacenſi ſeu Condatenſi: ſic enim legendum, non Candacenſi.

CAPUT LXXV.

Guilielmus Rufus, *Betuniæ & Teneræmondæ Dominus, ejuſque Uxor* Mathildis, *dant Monaſterio Blandinenſi immunitatem à teloneo, anno* 1193.

IN nomine Patris & filii & Spiritûs Sancti, amen. Quæ aguntur in tempore, cum tempore dilabuntur & tranſeunt, & humanos actus oblivio innata demolitur: ſola verò negotia litteris ſignata, & earum mancipata cuſtodiæ, ſubſiſtunt, & ſuâ ſtabilitate inconcuſſa non decedunt.

Ea propter Ego (1) Willelmus de Betunia, Dominus de Tenremonde, & Mathildis uxor mea, tam poſteris quàm præſentibus notum fieri volumus, quòd pro ſalute & remedio animarum noſtrarum, ſimul & Prædeceſſorum noſtrorum, Eccleſiæ S. Petri in Gandavo conceſſimus, & firmiter tam à Nobis, quàm à Succeſſoribus noſtris volumus obſervari, ut omnia ad prænominatam Eccleſiam, vel ad uſus Fratrum in ea commorantium pertinentia, qualicumque modo, ſive terrâ ſive navigio per terram noſtram tranſeant, abſque teloneo, & vienagio & omni exactione, liberè tranſire permittantur.

Ne igitur, quæ bono zelo ordinata ſunt, iniquorum malignitas in poſterum diſſolvat, donationem noſtram, prædictæ Eccleſiæ intuitu illius conceſſam, apud quem nullum bonum irremuneratum, nullum malum permanet impunitum,

(1) Guilielmus Betunius, Teneremondæ Dominus, anno 1213. vel 1214. obiit, relictâ Machtilde Viduâ, & quinque liberis, Daniele, Roberto, Joanne, Guilielmo & Machtilde: de quibus vide ſuprà cap. 72.

Digitized by Google

nitum, Sigilli noſtri appenſione, & Teſtium ſubſcriptione roboravimus.

Signum Roberti Decani de Bella,
S. Wilhelmi Capellani,
S. Joannis & Henrici, Canonicorum,
S. Walteri de Sottinghem,
S. Raſonis de Gavera,
S. Walteri de Bella,
S. Walteri Tali,
S. Bauduini de Gandavo,
S. Simonis de Waernewyck,
S. Bauduini Advocati de S. Bavone.

ACTUM anno Dominicæ Incarnationis mil- 1193.
leſimo centeſimo nonageſimo tertio.

CAPUT LXXVI.

IDA *Comitiſſa Bolonienſis Monaſterio Andrenſi beneficia præſtat, & ab aliis præſtita confirmat, circa annum* 1194.

EGo (1) IDA Comitiſſa Bolonienſis notum facio tam præſentibus quàm futuris, quod Abbas & Monachi Andrenenſis Eccleſiæ impignoraverunt decimam Alulfi de Hales, quæ eſt in Parochia de *Calquele*, pro quadraginta marcis argenti, per manum meam, & Virorum meorum bonæ memoriæ, Comitum Bolonienſium, MATTHÆI ſcilicet & GERALDI DE GELRE.

NUNC autem, cogente neceſſitate, accepit idem Alulfus quadraginta quinque marcas, per manum meam, ſuper eamdem decimam: quod ego conceſſi & confirmavi, & à Viro meo, Deo volente, confirmari faciam; ut Abbas præfatus & Monachi habeant ipſam decimam liberam & quietam, abſque alicujus calumnia, donec ipſe Alulfus, vel heres ejus ex integro perſolvant illi & Eccleſiæ Andrenenſi octoginta quinque marcas argenti.

QUOD ut ratum & inconvulſum permaneat, Scriptum hoc inde fieri juſſi, & Sigillo corroborari præcepi. Huic conceſſioni & confirmationi interfuerunt,

Ingelramnus de Fielnes,
Radulfus de Lens,
Ernulfus de Lumvileriis,
Iſaac de Eſtru,
Batovinus de Busketh,
Balduinus de Campaniis,
Hugo del Haveſoſei,
Euſtathius de Waben, & multi alii, tam Clerici quàm Laïci.

1216. (1) IDA Boloniæ Comitiſſa anno milleſimo ducenteſimo decimo ſexto in Flandria moriens, Boloniæ ſepelitur: ut in Chronico Andrenſi ſeu Marchianenſi legitur. Habuit autem Ida Moritos tres, *Matthæum* Theoderici Alſatii Flandriæ Comitis filium, *Geraldum* ſeu *Gerardum* Gelriæ Comitem, & *Reinaldum* Comitem de Dom-Martin.

CAPUT LXXVII.

Ejuſdem IDÆ *Comitiſſæ Bolonienſis Diploma alterum in favorem Benedictinorum Andrenſium, circa annum* 1194.

EGo IDA, Comitiſſa Bolonienſis, notum facio omnibus tam præſentibus quàm futuris, quod Ingelramnus de Fielnes recognovit, ante præſentiam meam, ſe dediſſe Deo & Beatæ Mariæ, & Eccleſiæ Andrenenſi, ac Monachis ibidem ſervientibus, liberè & quietè totam decimam, quam acquiſierat in Parochia de Landereun.

QUOD ego audiens, hanc eleëmoſynam bono animo & promptâ voluntate conceſſi & confirmavi, ut habeant eam Monachi & poſſideant hereditario jure in perpetuum. Hoc ne cui in dubium veniat, hanc conceſſionis meæ Chartulam Sigillo proprio corroborari feci: audientibus & videntibus

Radulfo de Lens,
Radulfo de Fielnes,
Iſaac de Heſtru,
Balduino de Campaniis,
Anſelmo de la Copela,
Haket de Odinghem,
Guffrido de Dideſaker, & multis aliis.

CAPUT

CAPUT LXXVIII.

REINALDUS *Comes Bolonienſis, ejuſque Uxor* IDA, *Nemus Hodeneboutanum Eccleſiæ Andrenſi donant*, *anno* 1194.

EGo (1) REINALDUS Comes Bolonienſis,& IDA uxor mea, Comitiſſa equidem Boloniæ, notum facimus tam præſentibus quàm futuris,quòd pari voluntate dedimus & conceſſimus Eccleſiæ S. Salvatoris de Andres, in eleëmoſynam, pro ſalute animarum noſtrarum, & Anteceſſorum noſtrorum, Nemus de *Hodenebout*, ut quidquid juris ibidem habuimus, Eccleſia prædicta deinceps quietè poſſideat.

QUÆCUMQUE ex largitione Anteceſſorum fidelium in eleëmoſyna data ſunt eidem Eccleſiæ de Andres, in Comitatu Boloniæ, de jure concedimus,& confirmamus in perpetuum poſſidenda. Ne autem hæc eleëmoſyna vel confirmatio poſſit in poſterum ab aliquo perturbari, præſentem chartulam ambobus ſigillis noſtris fecimus roborari. Hujus rei Teſtes ſunt

Robertus de Tornella,
Willelmus de Calcuilla,
Henricus Avunculus Comitiſſæ,
Willelmus de Diſſeke,
Stephanus de Bruſnebec,
Willelmus de Eſpelleke,
Robertus Domni-Martini, & multi alii.

ACTUM eſt hoc anno Domini MCXCIIII. 1194.
apud Ardrelo.

1211. ANNO Domini milleſimo ducenteſimo undecimo, REINALDUS Comes Boloniæ à Philippo Rege Franciæ (qui eum primò exaltaverat, & Nobili IDÆ Comitiſſæ Bolonienſi maritum dari permiſerat) de terra ſua fugatur, & pro multiplici proditione ſibi impoſita, quinque Comitatibus privatur. Qui de Franciæ regno exiens, & cum Othone Romanorum Imperatore & Alemanniæ Rege fœdus iniens, poſtmodum verò mari tranſito ad ipſius Imperatoris Avunculum Joannem Regem Angliæ perſonaliter accedens, tam prædictos Reges, quàm eorum Optimates contra regnum Francorum commovit & incitavit.

Idem Rex Anglorum *Joannes*, timens ne Rex Franciæ vel aliquis de Succeſſoribus ejus, regnum ſuum iterum invadere attentaret, ipſum regnum, cum regno Hiber-
1209. niæ, Domino Papæ anno 1209. tributarium fecit, & inde à ſe & ſuis heredibus mille marcas argenti annuatim perſolvi Eccleſiæ Romanæ inſtituit.

1214. Anno 1214. idem *Joannes* Rex Angliæ cum magno exercitu Pictaviam intravit. Rex autem Franciæ primogenitum ſuum *Ludovicum* ad reſiſtendum ei tranſmiſit, qui ipſum Regem cum omnibus ſuis in fugam convertit.

Poſt hæc paucis interpoſitis diebus, *Fernandus* Comes Flandriæ cum magno exercitu terram Arnulphi Comitis Giſnenſis intravit. Erant autem potentiores poſt Comitem Flandriæ in ipſo exercitu, Comes Boloniæ *Reinaldus*, & *Simon* Frater ejus (qui filiam Comitis Pontivi unicam duxerat) Comes Salesberiæ *Guilielmus*, *Walterus* Præpoſitus S. Audomari, & *Hugo* de Bova, de regno Francorum expulſus, qui cum theſauro Regis Anglorum totum exercitum ducebat, & larga ſtipendia erogabat.

Hujus autem guerræ fuit occaſio, quòd præfatus Comes Arnulfus Regi Francorum & filio ejus primogenito fidelitatem fecerat, & à ſubjectione Comitis Flandrenſis receſſerat.

Tandem eodem Arnulfo Comite proditionem timente, & in terra propria morari non audente, Comitiſſa *Beatrix Broburgenſis*, de Caſtro Ginenſi (ubi per aliquod tempus detenta fuerat) à propinquis ſuis Flandriæ Optimatibus extrahitur, & maritus ejus Arnulfus Comes à Burgenſibus S. Audomari honorificè recipitur: & ita tota ipſius terra cum munitionibus hoſti exponitur. Toto ergò exercitu per quattuor dies apud Ardeam moram faciente, *Reinaldus* Comes Boloniæ præteritarum inimicitiarum minimè oblitus, Oppidum Ginenſe, cum Caſtello & manſionibus Comitis, evertit & combuſſit, & ad hoc faciendum omnes Anglicos in exercitu commorantes evocavit.

Die ſequenti totus exercitus inde receſſit, & Comitiſſam Beatricem, cum omnibus liberis ſuis ſecum abduxit, quæ in Comitatu Flandrenſi per annos quattuor degens, à thoro maritali ſeparata fuit, malens in Flandria, ſicut dicebatur à multis, exulando morari, quàm in Caſtro Ginenſi contra voluntatem ſuam clauſa detineri.

Poſt modicum autem temporis primogenita ejus *Beatrix*, religioſa puella, à Matre recedens, ad Patrem rediit, & infra anni ſpatium *Balduinus* primogenitus Filius in Patris gratiam receptus fuit.

Dum ergò prædicti Principes ad diſſipandum regnum Franciæ ſe mutuò animarent, cum *Othone* quondam Romanorum Imperatore, ſed tunc temporis ab Innocentio Papa excommunicato, fœdus ineunt, & eum ſecum in Flandriam pertrahunt. Rex Francorum, auditâ eorum conſpiratione, & Filio ſuo primogenito contra Regem Angliæ viriliter agente, apud pontem de *Bovines* intrepidus eis occurrit, & vicit. Otho autem quondam Imperator cum paucis evaſit.

Anno 1215. Joanne Rege Angliæ Baronibus ſuis debi- 1215.
tam & ſolitam libertatem denegante, ipſi cum *Ludovico* Regis Franciæ primogenito fœdus inierunt, & datis ei in obſides pueris ſuis, præmiſit ipſe Ludovicus apud Lundoniam *Willelmum* Caſtellanum S. Audomari, Caſtellanum Atrebatenſem, Caſtellanum de Beaumeis, & *Hugonem* Tacun, Virum Nobilem & ſtrenuum, & cum eis milites & ſervientes plurimos.

Anno 1216. Ludovicus transfretat in Angliam, cupiens 1216.
nuntiis, quos præmiſerat, perſonaliter ſubvenire, & ex promiſſo Baronum, regnum poſſidere. Innocentius III. Papa Regi Angliæ Legatum mittit in ſubſidium *Galam* Cardinalem, qui Ludovicum & Principes Angliæ excommunicationi ſupponit.

Innocentius III. Papa defungitur, cui Honorius III. ſubſtituitur. Joannes Rex Angliæ moritur. Henricus Filius ejus nondum decennis coronatur, & cruce ſignatur. Regnum Angliæ variâ ſorte bellorum premitur.

Anno 1217. Otho brevi tempore Imperator, qui mul- 1217.
to tempore excommunicationi ſubjacuit, apud Brunſwich moritur & ſepelitur; priùs tamen ab excommunicatione abſolutus: & eo mortuo Fridericus Imperator ſubſtituitur. Eodem anno pax in Anglia reformatur, parvulo Regi univerſitas Regni confœderatur; Ludovicus ab excommunicatione abſolvitur.

Beatrix Arnulfi, Comitis Giſnenſis, primogenita, de
domo paterna clàm egrediens anno 1218. ſanctimonia- 1218.
lis facta eſt in Eccleſia Broburgenſi, & poſteà Abbatiſſa. *Hæc omnia ex Chronico Marchianenſi & Andrenſi deſumpſimus.*

(1) REINALDUS Comes de Dom-Martin, tertius maritus Idæ Comitiſſæ Bolonienſis fuit. De quo ſic Iperius in Chron. Bertinenſi: Reginaldus Comes Domni-Martini,

Digitized by Google

Martini, Nepos Eliſabethæ Reginæ Franciæ, Uxorem habuit Idam, potentiſſimam Boloniæ Comitiſſam. Qui cùm forté à Comite S. Pauli in facie percuſſus fuiſſet, irâ plenus, cum Balduino Comite Giſnarum, fugit ad Balduinum Flandriæ Comitem, bellum cum Philippo Franciæ Rege tunc gerentem. Uterque verò de ſuo Comitatu, ille de Bolonienſi, alter de Giſnenſi, homagium dicto Comiti Flandriæ fecerunt: quod Rex Franciæ ægerrimè tulit. *Ita Iperius.*

CAPUT LXXIX.

HENRICUS I. *Brabantiæ Dux, ejuſque Conjux* MACHTILDIS, *anno* 1201. *in Silva Sonia, prope Bruxellam, fundant Abbatiam Monialium Ordinis Ciſtercienſis, quæ vulgò Camera nuncupatur.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego HEINRICHUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ omnibus præſentibus & futuris in perpetuum. Quoniam redemptio animæ viri propriæ divitiæ; de multis bonis, quæ præſtitit mihi Deus, neceſſarium duxi, aliqua in opus pietatis, hoc eſt, Divini cultûs, pro ejus amore expendere.

INDE eſt, quòd pro remedio animæ meæ, & Prædeceſſorum meorum, aſſenſu & voluntate dilectæ conſortis meæ MACHTILDIS Ducíſſæ, contuli Religioſæ Sorori GISLÆ locum juxta Bruxellam, qui vocatur *Pennebeke*, ad conſtruendum inibi Cœnobium Sanctimonialium, in honore Dei, & Beatæ ſemper Virginis Mariæ. Contuli etiam eidem Sorori juxtà prædictum locum tres manſos terræ incultæ & nemoris, de meo proprio, ab omni jure ſeculari liberrimos, & partem meam decimæ de (1) *Ruſſebroech*, & viginti bonaria terræ, cum cenſu, quem prædicta Giſla emit à Waltero Kibus.

PRÆDICTUM itaque locum, & quæ cum eo in præſenti contulimus, vel quæ in poſterum noſtrâ aut quorumlibet fidelium liberalitate conferentur, poteſtate Nobis à Deo conceſsâ, Cœnobio conſtruendo in perpetuum confirmamus, ſub noſtra & Poſterorum noſtrorum cura & protectione ſuſcipimus, auxilium & defenſionem in neceſſitate promittimus.

QUOD ut ratum & immobile apud poſteros habeatur, præſentem Paginam ſigilli noſtri impreſſione ſignavimus, & Teſtium probabilium ſubſcriptione munivimus: quorum iſta ſunt nomina;

Sigerus Archidiaconus,
Magiſter Michaël,
Arnoldus Notarius,
Godefridus Caſtellanus.

ACTUM anno Incarnationis Domini mille- 1201.
ſimo ducenteſimo primo.

CAPUT

HENRICUS I. Brabantiæ Dux anno 1179. duxit Mathildem, Matthæi Comitis Bolonienſis Filiam. Anno 1184. Villarienſe Monaſterium Ordinis Ciſtercienſis dotavit. Anno 1196. in Syriam ad bellum ſacrum profectus eſt, ut Guilielmus Abbas Andrenſis, qui illo tempore vixit, in ſuo Chronico narrat. Anno 1198. electioni Othonis IV. Cæſaris, Sororii ſui, ſubſcripſit. Anno 1206. S. Gertrudis Cœnobium Lovanii, & anno 1209. Herentalenſe Oppidum condidit. Anno 1221. Thenenſe, & anno 1226 Bruxellenſe Canonicorum Collegium ſecundarium fundavit. Exſtantque Diplomata de his rebus ab ipſo edita, quæ curioſus Lector in Codice Donationum piarum, & in noſtris libris Dipl. Belg. reperiet.

De ejuſdem Uxoribus ac liberis ita Dinterus lib. 4. cap. 10. in ſuis Mss. Chronicis Brabantiæ: HENRICUS I. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, anno ſuorum Ducatuum primo duxit MACHTILDEM Filiam Matthæi Comitis Bolonienſis. de qua genuit tres Filios, *Henricum* ſuum in Ducatibus Succeſſorem, *Godefridum* de Lovanio, & *Henricum* de Herſtallio, & quatuor Filias. Ex quibus *Mariam* Otho IV. Imperator duxit in Uxorem. Secundam nomine *Sophiam* duxit Reinaldus Comes Gelriæ, qui ex ea genuit Othonem Comitem Gelriæ, Henricum Epiſcopum Leodienſem, & Comitiſſam Juliacenſem.

Tertiam verò Filiam nomine *Margaretam* duxit Comes Alverniæ ſuperioris, qui ex ea genuit Robertum Comitem Alverniæ & Boloniæ, Widonem Archiepiſcopum Viennenſem, Willelmum Epiſcopum Leodienſem, Delphinam Comitiſſam Alverniæ ſuperioris, & Mariam Uxorem Walteri Bertout, Domini Mechlinienſis: de quibus Willelmus & Reinaldus, Duces Gelriæ & Juliaci, deſcenderunt.

Quarta verò Filia nomine *Mathildis* duxit primò Comitem Palatinum Rheni ac Ducem Bavariæ: quo ſine prole defuncto, duxit Florentium Comitem Hollandiæ, Patrem Guilielmi Regis Romanorum.

Mortuâ verò Mathilde primâ Uxore, Dux Henricus duxit MARIAM, Filiam Philippi Auguſti Francorum Regis (Viduam Philippi Nobilis Comitis Namurcenſis) de qua genuit unam Filiam, quam duxit Comes Clivenſis. Idem Dux Henricus, anno Ducatûs ſui ſecundo, habuit guerram contra Gerardum Comitem Loſſenſem, occaſione Advocatiæ Oppidi S. Trudonis, Caſtrumque Duracum demolivit, & Oppidum S. Trudonis expugnavit. *Sic ferè Dinterus.*

(1) RUSSEBROECK, hodie *Ruysbroeck*, Vicus inter Bruxellam & Hallas, ad Sennam fluvium.

Digitized by Google

CAPUT LXXX.

JOANNES DE BETUNIA *Epiſcopus Cameracenſis Fundationem Abbatiæ de Camera (de qua Cap. præcedenti) confirmat*, *anno* 1202.

(1) JOANNES Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus dilectis in Chriſto Filiabus, GERTRUDI Abbatiſſæ & Monialibus de (2) *Pennebeke*, obſervantiam Ordinis Ciſtertienſis profeſſis, in perpetuum.

SICUT ſuſcepti regiminis neceſſitate conſtringimur, ad exemplum Prophetæ & imitationem SS. Patrum, de agro Dominico ſpinas hæreſum, & tribulos vitiorum ſuccreſcentes manu prædicationis evellere, & ne iterum radicem mittant..... ſarculo correctionis prorſus deſtruere; ita Eccleſiam Dei rectæ fidei fundamento tenemur conſtruere, & in longitudine Spei, & Caritatis latitudine ſanam Religionem plantare.

EA propter cariſſimæ in Chriſto Filiæ, devotionis veſtræ precibus grato concurrentes aſſenſu, locum ipſum, in quo ſecundùm Inſtituta Beati Benedicti, & Profeſſionem Ciſtertienſis Ordinis, Divino mancipatæ eſtis obſequio, ſub Beatiſſimæ Dei Genetricis Mariæ, noſtrâ & Succeſſorum noſtrorum perpetuâ protectione ſuſcipimus; Pontificali Auctoritate ſtatuentes, ut bona quæ vobis inpræſentiarum ab Illuſtri Viro HENRICO Duce Lotharingiæ, cum aſſenſu & voluntate Sereniſſimæ Conſortis ſuæ MACHTILDIS Duciſſæ, collata ſunt, ſive quæcumque in perpetuum, annuente Domino, largitione Prælatorum vel Principum, ſeu eleëmoſynis fidelium juſtis modis poteritis adipiſci, firma vobis & poſteris ibidem Domino ſervituris quieta & illibata permaneant, uſibus ac neceſſitatibus veſtri Collegii profutura. Ad hæc libertatem vobis à prædicto Duce conceſſam, cum bonis veſtris, quæ nunc pacificè poſſidetis, vobis præſentis Scripti patrocinio confirmamus.

UT igitur humilitatis veſtræ plantatio in ſanctæ meditationis otio poſſit quieſcere ab incurſu & turbine ſæcularis tumultûs, & deſuper rorem contemplationis accipiat, & in converſatione terrena abundantia bonæ actionis pingueſcat, ſub anathemate & interminatione judicii prohibemus, ne quis temerè quietem veſtram turbare aut concutere, vel excutere poſſeſſiones veſtras, & infringere libertatem præſumat.

ACTUM anno gratiæ milleſimo ducenteſimo ſecundo.

(1) JOANNES, dictus de Betunia, ex Præpoſito S. Amati Duaci, & S. Piati Seclinii electus Epiſcopus Cameracenſis circa annum 1200, vivere deſiit anno 1219.

(2) PENNEBEKE, locus prope Bruxellam, ſub vico ſuburbano de Elſen, ubi ſita eſt Abbatia B. M. de Camera, cujus cura ſpiritualis olim Abbati Villarienſi commiſſa, nunc eſt penes Abbatem Camberonenſem.

Requieſcunt hîc ſacra oſſa B. Bonifacii, Epiſcopi quondam Lauſanenſis, Bruxellâ oriundi, qui in Monaſterio Cameræ obiit circa annum 1266. Vide plura de illo infrà in Faſtis Belgicis ad diem XIX. Februarii.

CAPUT LXXXI.

Inter HENRICUM I. *Brabantiæ Ducem & OTHONEM II. Gelriæ Comitem varia Pacta firmantur*, *anno* 1203.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Felix eſt litterarum cuſtodia, quæ emergentibus occurrit calumniis, & rerum ſeriem innumerabili loquitur veritate. Inde eſt, quòd negotii præſentis veritatem ſcripto præſenti commendare curavimus. Notum ſit itaque tam futuris quàm præſentibus, quod talis intervenit forma compoſitionis inter HENRICUM Ducem Lotharingiæ, & OTHONEM Comitem Gelriæ, quod Comes renuntiavit omni juri, quod ſe dicebat habere in (1) MEGHEM.....

ADDITUM eſt etiam, quod Burgenſes de (2) SILVA juxta Otten per totam terram Comitis Gelriæ liberi erunt à teloneo omni. Burgenſes quoque de (3) TIELE gaudebunt eodem jure.

ITEM conditum eſt de hominibus Ducis qui (4) BOMEL intraverunt vel intrabunt: precarias & tria in anno Placita Advocati & ſervitium debitum habebit Dux, niſi hoc Comiti pro ſuo ſervitio Dux remittat.... Inſuper Comes Gelriæ juravit, quod Duci & heredibus ſuis de cetero tanquam ſuus homo ligius fideliter ſerviet, & omnia ſuperſcripta bonâ fide & abſque dolo firmiter obſervabit.....

UT autem hæc rata teneantur in poſterum, ſigillorum appoſitione tam Ducis quàm Comitis ſunt roborata; Teſtibus & Juratis his Nobilibus.

Henricus Comes de (5) Keſſele,
Rogerus de Merheim,
Engelbertus de (6) Horne,

 Theodo-

Digitized by Google

Theodoricus de Horne,
Theodoricus Advocatus de Hechte,
Theodoricus Frater ſuus,
Wilhelmus Molſen,
Theodoricus de Altena,
Alardus de Driele,
Walterus Spering,
Gerardus de Wilchem,
Lambertus de Monte,
Henricus de Bruele,
Egbertus de Molſen,
Arnoldus de Orthen,
Theodoricus de Alphen.

Nomina Miniſterialium Juratorum.

Engelbertus de Ó,
Franco de Houthem,
Theodoricus de Ruremonde,
Reinerus de Tregele,
Gerardus de Straele,
Godefridus Grontvat,
Theodoricus Gruntere,
Willelhmus Roble,
Stephanus de Pluniſte,
Theodoricus Haſtaert,
Reinerus Caſtellanus de Huleken,
Chriſtianus & Rodolphus de Armen,
Theodoricus Frater Comitis,
Arnoldus de Arhem,
Selinuch Stelix.

ACTA ſunt hæc fideliter apud Lovanium anno Domini milleſimo ducenteſimo tertio. 1203.

(1) MEGHEM, Oppidum ſeu Municipium, in Brabantiæ & Gelriæ confinibus ſitum, eſt hodieque Feudum Brabantiæ, ac Comitatûs titulo clarum; olim à familia Brimevia, dein à Croya poſſeſſum.

(2) SILVA juxta Orten, eſt hodie Silva-Ducis, ſeu Buſcum Ducis, Urbs Epiſcopalis Brabantiæ.

(3) TIELE, ſeu Tila Oppidum Gelriæ ad fl. Vahalim.

(4) BOMEL, ſeu Bommel, Bomelia Inſula, cum Oppido cognomine, Moſâ & Vahali fluviis circumdata, ditionis Gelriæ; vide ſupra Dipl. Belg. Lib. II. Cap 28.

(5) KESSELE, olim Caſtellum Menapiorum, Municipium ad ſiniſtram Moſæ ripam, inter Ruræmondam & Venlonam, olim Comites habuit, nunc Dominos ex Familia Hornana.

(6) HORNE, ſive *Hornes*, arx & Municipium ad Moſam, ex oppoſito Rurçmondæ; à quo cognomen induit illuſtris Familia Hornana. Primus Hornæ Comes anno 1450. à Frederico III. Imperatore creatus fuit Jacobus de Hornes, qui poſteà S. Franciſci Sodalibus ſe adjunxit, & filios reliqnit Jacobum II. Comitem, & Joannem Leodienſem Epiſcopum Jacobus II. duos habuit filios, Jacobum III. & Joannem, ex ordine Comites Hornanos, ſine prole defunctos. Joanni in Comitatu Hornæ & dominio de Altena ſucceſſit Philippus Montmorancius, anno 1568 Bruxellis cęſus. Hodie Epiſcopus Leodienſis Hornam tenet, & ſe ſcribit Comitem Hornenſem. Inter Miniſteriales Imperii Romani, Dominus Hornæ eſt unus ex quattuor Venatoribus Imperii. Hornanæ Familiæ caput nunc eſt Comes de Hautkerke & Herlies.

CAPUT LXXXII.

THEOBALDUS *eo nomine primus, Barri & Luxeburgi Comes, Oppidi S. Theobaldi ſub Bormonte incolis anno* 1203. *dat immunitatem à vectigalibus, & alia Privilegia.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego (1) THEOBALDUS Comes Barri & Luceburgi, omnibus manentibus & manſuris apud S. Theobaldum ſub Bormonte hanc contuli libertatem:

QUOD quicumque ibidem manere voluerit, introitum quinque ſolidorum Pruvinenſium Miniſtro meo perſolvat, & quinque ſolidos de reditu annuatim; medietatem in Paſcha, reliquam verò medietatem in Feſto B. Remigii. Qui verò infrà octo dies poſt iſtos terminos reditum iſtum non perſolverit, tantumdem perſolvet de emendatione, quantùm erit de capitali. De plana emendatione duodecim denarios perſolvet; de percuſſione ſine ſanguine quinque ſolidos; de ſanguine effuſo quindecim ſolidos; de plana pugna quattuor denarios, & damnum illatum.....

OMNES autem præſcriptas libertates in perpetuum obſervandas filius meus HENRICUS juravit, & homines mei pro me ipſo, & à me firmiter tenendas & conſervandas juraverunt, videlicet,

Joſridus de Davilleyo,
Lebaudus de Beſſremonte,
Walterus Advocatus Bormontis,
Petrus de Bormont,
Arardus de Chaſtenoy, & alii homines mei de Caſtellania Bormontis.

ACTUM anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo tertio, menſe Aprili. 1203.

(1) THEOBALDUS eo nomine primus Comes Barrenſis, duas habuit Conjuges, *Ermenſindam* Comitatûs Luxeburgenſis heredem, ex qua prolem non ſuſtulit, & *Lauretam* Comitis Loſſenſis Filiam, ex qua genuit Henricum II. Comitem Barrenſem & Thomaſcetam Frederico Lotharingiæ Moſellanæ Duci nuptam. Theobaldus porrò in Terram ſanctam profectus, ibidem anno 1214. occubuit.

Stemma Comitum & Ducum Barrenſium.

I. LUDOVICUS I. Comes de Montbeliard, anno 1044. vixit: de quo ſic Hermannus Contractus in Chronico, quod anno 1054. deſinit. Anno Domini 1044. Ludovicus Comes Reginoldum Principem, Reginæ Agnetis Avunculum, ſed Regi Henrico inimicum, dum quoddam Caſtellum ejus, quod Monſpilligardæ dicitur, magna

Digitized by Google

magna cum manu expugnare pararet, cum parva Militum ſuorum copia pugnam iniens, vicit, multiſque cæſis reliquos fugavit.

Uxorem habuit Sophiam, Frederici eo nomine ſecundi Lotharingiæ Moſellanæ Ducis Filiam, & ex ea genuit Theodericum, Fredericum, & Beatricem: ut ex Genealogia S. Arnulfi, anno 1261. ſcripta, & à Pithæo edita, & paulò infrà pro parte producenda, conſtat.

De Sophia, ejuſque liberis Frederico & Sophia Bertoldus Presbyter Conſtantienſis in Chronico ad annum 1091. fusè agit.

II. Theodericus I. Ludovici Filius, Comes de Montbeliard anno 1074. & Comes de Monſſon & Bar, anno 1093. floruit. De eo ſic Franciſcus Guillimannus in Hiſtoria Epiſcoporum Argentinenſium: Anno Chriſti 1074. condere cœpit Theodericus Comes Montis Bellicardi Monaſterium S. Walburgis in Alſatia. Iſtoc Programmate ante Sacrarium fixo, teſtati ſunt memores & grati Monachi: anno Chriſti 1047. ætate Gregorii Papæ VII. inchoatum eſt à Domino Theoderico, Pernobili Comite Montis Peligardi, iſtud Cœnobium, Ordinis Divi Benedicti.

Theodericus Filios quinque genuit, *Ludovicum* II. Comitem de Montbeliard, Theoderici II. Patrem, *Rainaldum* I. Comitem de Monſſon & Bar, *Fredericum*, *Gulielmum*, & *Stephanum* Metenſem Epiſcopum.

Ceterùm Ludovicus II. anno 1097. obſidioni Urbis Nicçæ interfuit, ut Albertus Aquenſis in Chronico teſtatur; *Ludovicus* de Monzons, mirabilis in opere militari, Filius Comitis Dirici de Montbiliart (ſic enim legendum, non Monthiliart) Dudo de Cons, rufus capite, bello doctiſſimus, Gozelo, &c. juxta prædictorum papiliones tabernacula collocaverunt.

Ejuſdem Ludovici fit mentio apud Waſſeburgium fol. 262. in Diplomate Mathildis Comitiſſæ anno 1096. in favorem S. Petri de Monte dato. & apud Ægidium de Roya in Annalibus Belgicis in Geſtis anni *1096*, ubi corruptè Vocatur Ludovicus de Morona.

III. Rainaldus I. Comes de Monſſon & Bar, Theoderici I. Filius, ſuſtulit Rainaldum II. & Theodericum Metenſem Epiſcopum.

IV. Rainaldus II. Comes de Monſſon & Bar anno 1134. Bullonienſe Caſtrum occupavit, & uſque ad annum 1141. tenuit. Ex Filia Comitis Campaniæ genuit Henricum I. Comitem de Bar, anno 1193. ſine liberis defunctum, Theobaldum I. Rainaldum Carnotenſem Epiſcopum, & N. Filiam, Comiti Salmenſi nuptam, Matrem Henrici Comitis Salmenſis: ut Scriptor Triumphi S. Lamberti apud Chapeavillium cap. 18. tradit.

V. Theobaldus I. Comes de Monſſon & Bar ex Lanreta Comitis Loſſenſis Filia genuit Henricum II. Comitem Barrenſem, & Thomaſcetam Frederico Lotharingiæ Moſellanæ Duci nuptam. Obiit Theobaldus anno 1214. in Terra Sancta, qui & Comes Luxeburgi fuit ex parte Uxoris Ermenſindæ, prolem tamen ex ea non ſuſtulit.

De duobus Rainaldis, Theobaldo, & aliis ſic legitur apud Pithæum in Genealogia S. Arnulfi: Beatrix, Filia Hadewindis ſuperioris, genuit Theodericum Ducem, Theodericus Fridericum Ducem, & Adelam.

Fridericus Dux genuit Beatricem, & Soffiam.

Beatrix genuit Mathildam ex Bonifacio.

Soffia genuit Theodericum I. de Monconz, & Fridericum, Fratres.

Horum Theodericus genuit Rainaldum, Theodericum, Fridericum, Wilhelmum, & Stephanum, Fratres.

Fridericus, Frater Theoderici de Monconz, genuit Petrum de Luſcelenborc.

Theodericus, Filius Theoderici de Monconz, genuit Theodericum.

Rainaldus, Frater Stephani Metenſis Epiſcopi, genuit Rainaldum, Hugonem & Theodericum, nunc electum Metenſem, & quatuor Filias.

Fridericus, Frater Epiſcopi Metenſis, genuit Ludovicum.....

Rainaldus, Frater Theoderici electi Metenſis, genuit Theobaldum, Comitem de Monceons, ex Filia Comitis Campaniæ, quæ fuit Soror Reginæ Franciæ, quæ Regina genuit Philippum de Goneſſe, Regem Franciæ, ex Ludovico Rege. Philippus Rex genuit Lodowicum, qui mortuus fuit apud Monpancier in reditu de Avenione. Iſte Lodowicus genuit Lodowicum, qui modò regnat, anno ſcilicet Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo 1261
primo.

Theobaldus Comes de Monceons habuit duos Fratres, Henricum Comitem de Bar, qui mortuus fuit ſine liberis, & Rainaldum Epiſcopum Carnotenſem.

Ipſe verò Theobaldus genuit ex Loreta, Filia Comitis de Los, Thomaſcetam, Uxorem Friderici Ducis Lotharingiæ: ex qua idem Dux genuit Jacobum Epiſcopum Metenſem, & Theobaldum, & Matthæum, Duces Lotharingiæ.

Fridericus autem de Bittes genuit Fridericum Ducem Lotharingiæ, qui fuit gener Theobaldi Comitis Barrenſis, & habuit ex Filia... ſicut prædiximus, Jacobum Metenſem Epiſcopum, Theobaldum & Matthæum, Duces, & Regnaldum Comitem de Caſtres.

Henricus II. Comes Barrenſis, Theobaldi I. Filius VI.
in prælio Bovinenſi anno 1214. pro Philippo Auguſto Francorum Rege contra Othonem IV. Cæſarem ſtetit. Anno 1239. cum Theobaldo Rege Navarræ & Comite Campaniæ, Hugone Duce Burgundiæ, Petro Comite Britanniæ, in Syriam ad bellum ſacrum abiit, & eodem anno ad Gazam periit: ut Marinus Sanutus lib. 3. Secretorum Fidelium Crucis, Parte 11. cap. 15 narrat. Uxorem habuit N. Filiam ſecundò genitam Roberti Comitis de Dreux.

Theobaldus II. Henrici II. Filius, anno 1292. obiit. VII.
Duas habuit Conjuges, quarum prior fuit Soror Guidonis Flandriæ Comitis, ex qua prolem non ſuſtulit. Ex altera Joanna, quæ fuit Soror Domini de Toucy, genuit Filios quinque, & Filias tres. Ex Filiis Henricus III in Comitatu Barrenſi Succeſſor fuit; Joannes duxit Joannam Filiam Roberti Comitis de Dreux; Theobaldus Leodienſis anno 1303. Rainaldus Metenſis anno 1302. Epiſcopus electus fuit, & Petrus Dominus de Pierrefort, Filium habuit Hugonem, anno 1352. Virdunenſem Epiſcopum nominatum.

Henricus III. Theobaldi II. Filius, Eleonoram E- VIII.
duardi Angliæ Regis Filiam duxit. & ex ea ſuſtulit Eduardum & Joannam Comitiſſam de Varennes.

Eduardus I. Henrici III Filius anno 1312. cum IX.
Abbate Belli loci in Argonna, Ordinis Cluniacenſis, in Diœceſi Virdunenſi, ſuper quibuſdam rebus controverſis tranſegit, & anno 1336. obiit.

Henricus IV. Eduardi I. Filius, ex Jolenta Flan- X.
drenſi genuit Eduardum II. Comitem Barrenſem, ſine liberis defunctum, & Robertum I. Ducem Barrenſem.

Robertus, Henrici IV. Filius, ex Comite Dux pri- XI.
mus Barrenſis anno 1357. creatus, ex Maria Joannis Francorum Regis Filia liberos ſuſtulit, Henricum & Philippum, qui in bello Hungarico contra Turcas perierunt, Eduardum III. Ludovicum Cardinalem, Joannem, omnes ſine liberis defunctos; Jolentam Joanni I. Aragoniæ Regi, & alteram Filiam Comiti S. Pauli, nuptas.

Ceterùm Robertus anno 1411. deceſſit: cui in Ducatu Barrenſi & Caſtellania Caſſelenſi Filius Eduardus III anno 1415. & huic Frater Ludovicus Cardinalis ſucceſſit.

Ludovicus porrò ſuæ ſtirpis poſtremus Ducatum Barrenſem & Marchionatum *du Pont à Monſſon* Renato Andegavenſi, Guiſiæ Comiti, pòſt Siciliæ Regi, dono dedit; Tabulis anno 1419. die 13. Auguſti in Oppido S Michaëlis ſcriptis.

Jolenta, Roberti I. Filia, ex Joanne I. Aragoniæ XII.
Rege genuit Jolentam II.

Jolenta II. nupſit Ludovico II. Siciliæ Regi, & XIII.
anno 1420. deceſſit.

Renatus Andegavenſis, *de Anjou*, Ludovici II. & XIV.
Jolentæ II. Filius, Dux Barrenſis, ac demum Rex Siciliæ, genuit Jolentam III.

Jolenta III. Duciſſa Barrenſis ex Frederico II. Co- XV.
mite Vademontano genuit Renatum.

Renatus II. Dux Lotharingiæ & Barri Carolum XVI.
Audacem ad Nanceium 1477. vicit, & anno 1505. aut 1508. deceſſit.

Antonius, Renati II. Filius, obiit 1544. XVII.

Franciscus, Antonii Filius, obiit 1545. XVIII.

Digitized by Google

XIX. Carolus, Franciſci Filius, Uxorem duxit anno 1559. Claudiam, Henrici II. Galliarum Regis Filiam, quæ genuit Henricum III. Lotharingiæ & Barri Ducem, Carolum S. R. E. Cardinalem, Epiſcopum Metenſem & Argentinenſem, qui obiit anno 1607; Franciſcum Comitem Vademontanum, vitâ functum anno 1632; Chriſtinam Ferdinandi Etruriæ Ducis Uxorem, Antoniam Joannis Guilielmi Cliviæ Ducis Conjugem, & Eliſabetham Maximiliano Bavariæ Duci nuptam. Vivere deſiit Dux Carolus anno 1608. ætatis 65. Additio.

XX. Henricus, Caroli Filius, Uxores habuit, 1. Catharinam Borboniam Henrici IV. Galliæ Regis Sororem: 2, Margaretam Gonſagam, Vincentii Mantuæ Ducis Filiam. Moriens anno 1624. binas reliquit Filias, Nicoleam & Claudiam, quas binis Nepotibus, pacis ſtudio, copulavit.

XXI. Carolus III. Henrici ex Fratre Franciſco Vademontano Nepos, variâ ſuâ fortunâ fuit celeberrimus. Uxorem duxerat Nicoleam, quam dein repudiavit, eâque vivente duxit Beatricem de Cuſancia Viduam Eugenii Principis de Cantecroix, ac tertiò Mariam Caroli Comitis Aſpremontani Filiam & Heredem.

Ex Beatrice genitus fuit anno 1649. Carolus Henricus Comes Vademontanus, qui fuit Generalis Armorum Præfectus in Belgio. & anno 1698. Gubernator Ducatûs Mediolanenſis. Hic ex Anna-Eliſabetha *de Lorraine-d'Elbeuf* unicum ſuſtulit Filium Carolum Thomam, qui anno 1704. Cæſari militans in Italia occubuit.

Ceterùm Dux Carolus, poſteaquam diu moratus fuiſſet in Belgio, ſuiſque ditionibus in favorem Fratris renunciaſſet, vivere deſiit anno 1675, ætat. 71.

Nicolaus Franciscus, Caroli Frater, fuerat primò S. R. E. Cardinalis & Tullenſium deſignatus Epiſcopus. Anno 1634. Uxorem duxit Cognatam ſuam Claudiam Lotharingicam: obiit 1670. XXII.

Carolus Leopoldus, Nicolai Franciſci Filius, celeberrimus belli Dux, & Urbis Viennenſis à Turcis obſeſſæ anno 1683. glorioſus liberator; uxorem habuit Eleonoram Mariam Auſtriacam Ferdinandi III. Cæſaris Filiam, Michaëlis Wiſnowiski Polonorum Regis Viduam. XXIII.

Ex ea liberos ſuſtulit, Leopoldum Joſephum Succeſſorem, Carolum Joſephum Archiepiſcopum Electorem Trevirenſem, Epiſcopum Oſnabrugenſem, & antea etiam Olomucenſem, qui anno 1715. obiit; Joſephum Innocentium, qui anno 1706. Cæſari militans in Italia occubuit; & Franciſcum Antonium Abbatem Stabulenſem, & Canonicum Leodienſem anno 1715. vitâ functum. Ipſe Dux Carolus Leopoldus obiit anno 1690.

Leopoldus Josephus, Lotharingiæ & Barri Dux, anno 1698. duxit Eliſabetham Carolam, Neptem Ludovici XIV. Galliæ Regis è Fratre Philippo Duce Aurelianenſi: ex eaque plures habet liberos, quorum ſenior ſuperſtes Leopoldus Clemens natus eſt anno 1707. XXIV.

CAPUT LXXXIII.

Guilielmus *Dominus de Fielnes ſeu Fiennes*, Ingelramni *Filius*, *benefacit Monaſterio Andrenſi anno* 1203.

Ego Willelmus, filius *Ingelrami*, Dominus de Fielnes, notum facio omnibus præſentibus & futuris, quòd cappam, quam Pater meus dudum appretiaverat ad xvi. ſolidos, ſibi ab Andrenſi Eccleſiæ Eleëmoſynario annuatim in Feſto S. Michaëlis ſolvendos, poſtmodùm iter Ieroſolymitanum arripiens, in conſpectu hominum ſuorum & virorum religioſorum, pro prædicto cenſu annuatim redimi ſtatuit, & nihil Andrenenſem Eccleſiam ampliùs, quàm hos xvi. ſolidos pro cappa debere recognovit. Pro qua tamen cappa, omnia quæ Andrenſem Eccleſiam contingunt, ex largitione Prædeceſſorum ſuorum, & ex dono ſuimet, tam in Bolonienſi Comitatu, quàm in Giſnenſi, defenſare deberet, & ab omni calumniante acquietare, ſicut tunc coram multis recognovit, tam ipſe quàm omnes heredes ſui.

Ego igitur Patri ſuccedens, primò cappam ab Andrenſi Eccleſia calumniatus ſum; deindè injuſtam deponens calumniam, pro cappa v. ſolidos Sterlingorum annuatim mihi dari conſtitui, in Natali Domini, aſſenſu Domini Abbatis Iterii, & totius Capituli.

1203. Actum anno Verbi Incarnati MCCIII. apud Fielnes, Kalendis Januarii, concedente uxore meâ Agnete, & filio meo Ingelramno, qui hoc per Advocatum conceſſit, audientibus & videntibus

Radulfo de Fielnes, Patruo meo,
Willelmo de Contes,
Arnulfo de Heſdingnol,
Joanne de Cubbingecum,
Joanne de Tingri,
Euſtachio de Cotes,
Ægidio de Motiers, Militibus;
Magiſtro Balduino,
Willelmo Capellano,
Lamberto Pip,
Guffrido de Moykes,
Roberto Carnier,
Sadonio, & multis aliis.

Ego Willelmus, filius Ingelramni, Dominus de Fielnes, notum facio tam præſentibus quàm futuris, quòd cappam, quam pravorum conſilio deceptus, ab Andrenſi Eccleſia calumniatus fui, ad quinque ſolidos Sterlingorum appretiavi, annuatim mihi reddendos in Natali Domini: pro qua penſione, omnia quæ Andrenſem Eccleſiam contingunt in Bolonienſi & Giſnenſi Comitatu, tam ex dono meo, quàm ex eleëmoſyna Prædeceſſorum meorum, acquietare teneor, & contra omnem calumniam eidem Eccleſiæ defenſare.

Concedo etiam, ad uſus Andrenſis Eccleſiæ, decimam de Landercun, quàm Dominus Ingelramnus Pater meus eidem Eccleſiæ in eleëmoſynam contulit, ſicut adhuc teſtatur ejus Scriptum, & Privilegia Domini *Deſiderii*, & Domini *Lamberti* Morinorum Epiſcopi.

Concedo quoque eidem Eccleſiæ quidquid in dominio meo juſtè & legitimè, ſalvo jure meo, perpetuis temporibus acquirere poterunt aut impignorare. Confirmo prætereà Donationes & Eleëmoſynas, ſeu Eleëmoſynarii Andrenſis libertates, quas Warinus, vel alii antiqui de Fielnes, prædictæ Eccleſiæ contu-

Digitized by Google

contulerunt, & quas præcipuè ad uſus pauperum deputaverunt, de allodiis ſuis, terris, ſilvis, ſtagnis, molendinis & comitatibus, ſervis & ancillis, quæ poſita ſunt inter montem de Fielnes, & paludem jacentem ſub villa de *Bokerdes*, inter Caſtrum Giſnenſe & villam de *Marchnes*.

DECIMAM quoque de *Hervedinghem*, quam in meo habent dominio, eis confirmo, & ad eam, ad uſus Fratrum Andrenſium conſervandam, ſemper adjutor ero. Hæc igitur omnia propria Eccleſiæ ſic eſſe recognoſco & concedo, & Sigilli mei auctoritate corroboro, teſtificans quod in omnibus, quæ præſcripta ſunt, nihil juris habere debeo.

1203. ACTUM anno Verbi Incarnati M. CC. III. apud (1) *Fielnes*, & poſtmodùm Domino Morinenſi recitatum, & coram eo recognitum, concedente uxore meâ AGNETE, & filio meo INGELRAMNO, qui hoc totum per manum Advocati ſui conceſſit. Super hoc teſtes ſunt,

Radulfus de Fielnes, Patruus meus,
Willelmus de Contes,
Arnulfus de Heſdingnol,
Joannes de Gibbingetum,
Joannes de (2) Tingri,
Euſtachius de Cotes,
Ægidius de Morciers, Milites.
Magiſter Balduinus,
Willelmus Capellanus,
Lambertus Pip,
Guffridus de Moykes,
Robertus Carnier,
Sadonius, & multi alii.

(1) FIELNES. Fielna ſeu Fienna, hodie *Fiennes*, Vicus Diœceſis Boloenſis in Francia, olim proprios habuit Dominos, in bellis Syriacis claros, (ex qua Familia hodie ſupereſt Vicecomes de *Fruges* in Arteſia;) poſteà ad Luxeburgicam, ac demum ad Egmondanam Familiam tranſiit; cùm Joannes Comes II. Egmondanus Matrimonio ſibi junxit Franciſcam Luxeburgicam, Jacobi Comitis primi Gaverenſis, itemque Fiennæ, Sottegemii & Armentariæ Domini, ſine prole defuncti, Sororem atque Heredem: ut Florentius Haræus lib. 2. de Caſtellanis Inſulenſibus cap. 5. tradit.

Noſtrâ verò ætate Amoraldus, Amoraldi Comitis Egmondani, Bruxellis anno 1568. defuncti, Filius Fiennam vendidit.

(2) TINGRI. Vicus Diœceſis Bolonienſis, Principatûs titulo clarus, quem Familia Luxeburgica uſque ad annum 1616. poſſedit, quo Henricus Luxeburgicus ſtirpis maſculæ poſtremus deceſſit, relictis duabus Filiabus.

Stemma veterum Dominorum de Fiennes.

N.
- *Ingelramnus Dominus de Fiennes, in Syria militavit.*
  - *Guilielmus Dominus de Fiennes duxit Agnetem, & vixit 1203.*
    - *Ingelramnus Dominus de Fiennes.*
  - *Thomas.*
  - *Euſtachius.*
- *Radulfus duxit Adeleidem de Andernes, & vixit 1198.*

CAPUT LXXXIV.

HENRICUS *Imperator Conſtantinopolitanus Fratri ſuo Germano* PHILIPPO NOBILI, *Marchioni & Comiti Namurcenſi, varias Reliquias Sacras dono mittit, anno* 1205, *quæ hodieque in Theſauro Cathedralis Eccleſiæ Namurcenſis religioſè adſervantur.*

CARISSIMO Fratri ſuo PHILIPPO Marchioni Namucenſi HENRICUS, Frater ſuus, Imperii Romani moderator, ſalutem & fraternæ dilectionis affectum.

NOVERIT Fraternitas veſtra mihi prædilecta, quòd vobis mitto per Magiſtrum Daniëlem de Scauſinio, Clericum noſtrum, vas aureum, pulchrum & pretioſum, in quo continetur maxima pars de ligno Domini, in modum Crucis auro circumligata & ornata.

MITTO etiam vobis de Sacroſanctis Reliquiis Imperialis Palatii Bucceleonis, videlicet de ſpinis Coronæ Domini, de veſte purpurea Jeſu Chriſti, de pannis infantiæ Salvatoris, de linteo quo præcinxit ſe in Cœna, de zona B. Mariæ Virginis, de capite B. Pauli, & B. Jacobi Minoris.

PRÆTEREA mitto vobis per eundem Daniëlem ſupradictum tres ſamiros & duos annulos, unum ſmaragdum & alium rubinum.

AD removendam autem omnem dubietatem ſæpedictarum Reliquiarum, præſentem Paginam ſigilli mei munimine vobis tranſmiſi roboratam.

DATUM Conſtantinopoli anno Domini mil- 1205.
leſimo ducenteſimo quinto, menſe Martio.

AUtographum adſervatur Namurci in Baſilica Cathedrali, cum ſigillo plumbeo, cum inſcriptione Græca ex una parte, ERRICOS DESPOTES; & ex altera cum inſcriptione Latina, ERRICUS IMPERATOR *Romanorum, Cuſtos Imperii & Coronæ.*

Conſtan-

Conſtantinopolitani Imperatores Latini.

- *Balduinus Magnanimus Flandria. Hannonia & Namurci Comes, obiit 1195.*
  - *Balduinus Flandria & Hannonia Comes, pòſt Imperator Conſtantinop. obiit 1206.*
    - *Joanna, obiit 1244.*
    - *Margarita Flandria & Hannonia Com. obiit 1280.*
      - *Joannes Aveſnenſis.*
        - *Joannes Comes Hann.*
          - *Guilielmus Comes Hannonia & Hollandia.*
        - *Beatrix Uxor Henrici Comitis Luxeburgenſis.*
          - *Henricus VII. Imperator.*
      - *Balduinus.*
  - *Philippus Nobilis Comes Namurcenſis, obiit ſine liberis 1212.*
  - *Henricus Imperator Conſtantinop. obiit ſine liberis.*
  - *Iſabella.*
  - *Jolendis Uxor Petri Imperatoris Conſtantinopolitani, qui obiit 1221.*
    - *Philippus Labeo Comes Namurcenſis 1216. obiit ſine liberis 1226.*
    - *Robertus Imperator Conſtantinopo. obiit 1228.*
    - *Balduinus II. Imperator Conſtantinopol. obiit 1279.*
      - *Philippus Imperator Conſtantinopolitanus titularis.*
        - *Catharina.*
    - *Jolenta.*
    - *Margarita Uxor Henrici Comitis Vianda.*
    - *Maria.*
    - *Eliſabeth.*

Stemma Imperatorum Conſtantinop.

De Petri ordine tertii Imperatoris Conſtantinopolitani ex Regia Stirpe Capetica oriundi majoribus, uxoribus & liberis hæc habe. Ludovicus Craſſus Francorum Rex Filios quattuor genuit, Philippum, Ludovicum VII. Francorum Regem, Robertum Comitem de *Dreux*, & Petrum. Ex his Petrus duxit Iſabellam, Rainaldi Domini de *Courtenay* Filiam heredem, qui in Syria anno 1179. militavit, ut & ejus Majores; teſte Tyrio lib. 21. cap. 30.

Petrus, Petri Filius, Dominus Curtiniaci, pòſt Imperator Conſtantinopolitanus, duas habuit Conjuges, Agnetem & Jolendim. Ex his Agnes, Guidonis Comitis Nivernenſis & Autiſiodorenſis Filia heres, peperit Mathildem, Herveo de Donzy nuptam: ex quibus nata Agnes, Uxor Guidonis de Chaſtillon, Comitis S. Pauli. Jolendis Comitiſſa Namurcenſis, altera Petri Imperatoris Conſtantinopolitani Conjux, fuit mulier virilis animi, & ad Imperium nata: de cujus liberis ſic Albericus Monachus in Ms. ſuo Chronico:

Namucenſis Comes Petrus, qui dicebatur Autiſiodorenſis. Romam profectus cum ſua conjuge Hiolenz nomine, benedictus eſt & conſecratus à Summo Pontifice Honorio in Imperatorem Conſtantinopolitanum. Sed mox ut Græciam attigit, captus eſt à Duce Durachii Theodoro nomine, Michaëlis Succeſſore: qui de armis ejus & divitiis, & omni ſupellectile ejus, permittente juſto judice Deo, factus eſt fortior, & potentior ad perſequendum Catholicos. Evaſit tamen, cum filiabus, uxor ejuſdem Petri, quæ quamdiu vixit terram illam & Imperium gubernavit. Unam filiarum ejus Hiolenz (ſive Iolentam) nomine duxit Andreas Rex Hungariæ, ſecundam nomine Sibyllam (aliàs Margaretam) habuit Radulphus de Eſſolduno in Bituria, quam poſteà duxit Comes Henricus de Vienna (ſeu Vianda) in Ardenna. Tertiam (nomine Mariam) habuit Laſcaris Græcus, qui dicebatur Imperator Nicææ; ſed de iſta filios non habuit. Quartam Gaufridus junior de Villa-Hardoini, filius Gaufridi Principis de Inſula Moncionis. Quintam (nomine Eliſabetham) Galcherus de Barro ſuper Sequanam, Comitis Milonis filius, quam poſteà duxit Odo, filius Alexandri, Fratris Ducis Burgundiæ Odonis. Filii verò ejuſdem Comitis Petri fuerunt quattuor. Philippus *ad Labra* Comes Namucenſis, titulis militiæ famoſiſſimus, Robertus Imperator Conſtantinopolitanus, Henricus Comes Namucenſis, & juvenis Balduinus, qui modò eſt Imperator. Hactenus ex Chronico Alberici Monachi, qui anno 1240 vixit, quo tempore Balduinus II. apud Græcos imperabat. Errat tamen Albericus, cùm Henricum, Petri Imp. Conſtantinop. generum, inter ejuſdem filios collocat: quod leviter indicare viſum fuit, ne in texenda Comitum Namurcenſium ſerie quis labatur.

CAPUT LXXXV.

Theodericus *Archiepiſcopus Colonienſis fœdus renovat & firmat cum Brabantis, anno* 1208.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Theodoricus, Dei gratiâ, ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, cunctis Chriſti fidelibus in perpetuum. Notum facimus præſentibus & futuris, quòd ab antiquo inter Eccleſiam Colonienſem & Archiepiſcopum ex una parte, & Ducem Lotharingiæ & terram ſuam ex altera, confœderata eſt dilectio, & confirmata confœderatio, ut nulli aliorum hominum amicitia vel diſcordiæ poſſent vinculum hujus confœderationis & dilectionis diſſipare.

Placuit igitur Nobis, ex conſilio Priorum, Nobilium, Miniſterialium, Burgenſium noſtrorum ex una parte, & Henrico Duci & fidelibus ſuis ex alia, iſtam dilectionis confœderationem innovare, & tam in nobis, quàm in noſtris Succeſſoribus firmitate perpetuâ roborare; unde ex utraque parte iſtud vinculum confœderationis indiſſolubile in ævum permaneat.

Henri-

Digitized by Google

Henricus Dux Lotharingiæ, fide interpoſitâ firmiter ac fideliter promiſit, quòd Eccleſiæ Colonienſi, & Nobis ſpecialiter omni conſilio & auxilio, in juris ſui conſervatione, contra omnem perſonam, totis viribus aſſiſtet, & nullâ occaſione vel ſuggeſtione à tuitione Eccleſiæ Colonienſis, & noſtro adjutorio diſcedet. Nos autem idem & eâdem confirmatione, verſâ vice, fide interpoſitâ, quod priùs juramento fuit confirmatum, Duci Henrico innovamus.

Ut autem hoc factum ſtabile & inconvulſum permaneat, præſentem Paginam indè conſcribi, & noſtri ſigilli impreſſione, Priorum nec non & Nobilium civium, quorum nomina ſubſcripta ſunt, dignum duximus confirmari. Hujus rei ſunt Teſtes,

Engelbertus Præpoſitus major,
Conradus major Decanus,
Tirricus Præpoſitus S. Gereonis,
Oliverius Scholaſticus major,
Gerardus Comes Gelrenſis,
Tirricus Comes de Clivio,
Wilhelmus Comes Juliacenſis,
Henricus Comes de Seyna,
Comes Adolphus de Monte,
Georgius Comes de Wiede,
Henricus Comes de Keſſele,
Rutgerus de Merch,
Otto de Wickerode,
Galeramus, & Henricus Fratres miniſteriales,
Hermannus Advocatus,
Godefridus Camerarius,
Tirricus de Roſlaer,
Franco Pincerna,
Wilhelmus Salline, Cives;
Gerardus Saphirus,
Joannes de Rintgare,
Apollonius Clenegedane,
Engebrandus de S. Columba,
Richolfus Perſuſus,
Hermannus Grim, & alii complures.

Acta ſunt hæc anno Incarnationis Domi- 1208.
nicæ milleſimo ducenteſimo octavo.

CAPUT LXXXVI.

Philippus Nobilis, *Marchio Namurcenſis & Comes Aloſtanus*, Henrico I. *Brabantiæ Duci facit homagium de ditione Aloſtana*, *anno* 1209.

Ego Philippus Marchio Namurcenſis notum facio univerſis, præſentibus pariter & futuris, quòd cùm poſt mortem cariſſimi Avunculi mei piæ recordationis Philippi illuſtris Comitis Flandriæ, Comitis Hannonienſis, Balduinus Pater meus, & Mater mea Margareta, dicti Philippi Soror, ratione ſanguinis, terram Flandrenſem hereditario jure adepti eſſent, illuſtris Princeps Henricus Dux Lotharingiæ, ut decuit, prætaxatos, Patrem meum ſcilicet & Matrem meam, decenter ſubmonuit, ut ipſi de terra Aloſt facerent homagium, ſicut jus ſuum exigebat.

Prænominati verò Pater meus & Mater mea, de ſua voluntate, conſentiente & approbante eorum Filio primogenito Balduino, Fratre meo, Conſtantinopolitano Imperatore, poſtmodùm Flandriæ & Hannoniæ Comite, me, qui poſt primogenitum major natu inter filios eorum exiſtebam, præfato Duci ad ſupradictum faciendum obtulerunt. Ipſe verò Dux de tota terra Aloſt, & de ejus appendiciis omnibus & juſtitiis, quæ protendunt à ponte Gandavi, qui dicitur pons Brabantinus, uſque ad pontem de Aldenarde, hominibus ſuis aſtantibus, me legitimè feudavit, & ego de præfata terra & appendiciis omnibus & juſtitiis præfato Duci feci homagium ligium.

Quod ut ratum & inconvulſum permaneat, ſigilli mei appenſione communivi. Datum Lovanii, die Martis ante feſtum S. Andreæ Apoſtoli, anno milleſimo ducenteſimo nono. 1209.

CAPUT LXXXVII.

Theodericus *Dominus de Altena dotat Averbodienſem Ordinis Præmonſtratenſis Abbatiam in Brabantia*, *anno* 1212.

In nomine Patris, & Filii & Spiritûs Sancti. Ego (1) Theodericus, Dominus de Autena, omnibus hoc Scriptum inſpecturis in perpetuum. Quoniam quæ temporaliter fiunt, à noſtra citiùs elabuntur memoria, niſi Litteræ permanentis adminiculo fuerint perpetuata; eapropter dignum duximus Scripto commendari quod ad poſteriorum notitiam neceſſe eſt conſervari.

Notùm ergo facimus tam præſentibus, quàm futuris, quod nos de aſſenſu uxoris noſtræ Mariæ, & nepotum noſtrorum Engelberti

Digitized by Google

geſberti & Willelmi, omnem decimam noſtram, tam magnam quàm minutam, (quam alternatim in duabus villulis, quarum utraque (2) Mirta dicitur, uno videlicet anno in una, & alio in altera poſſidemus) partim ab Eccleſia de (3) Averbodio acceptâ quâdam ſummâ pecuniæ à Nobis redimi permiſimus, partim etiam ob remiſſionem peccatorum noſtrorum, nec non & Prædeceſſorum noſtrorum, eidem Eccleſiæ, nomine eleëmoſynæ, eodem modo quo eam hactenùs poſſidemus, liberè & quietè in perpetuum poſſidendam contulimus.

Omnem quoque decimam, quæ in prædictis villulis de novalibus, terris videlicet noviter excultis, quæ vulgò (4) *Utfangi* dicuntur, deinceps pervenerit, memoratæ Eccleſiæ modo ſuprà dicto contradidimus poſſidendam. Præterea terram illam incultam, quæ jacet inter (5) curiam de *Culutſrode*, & aquam illam quæ fluvius dicitur, ſæpè dictæ Eccleſiæ, nomine eleëmoſynæ, liberè in perpetuum contulimus poſſidendam.

Ut autem hæc rata & inconvulſa permaneant, ea præſenti paginâ annotari, & ſigilli noſtri appenſione fecimus communiri.

Acta ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo duodecimo. 1212.

(1) Theodericus Roberti Cliviæ & Teiſterbandiæ Comitis Filius (ſub qua & Autena ſive Altena) ut ex Joanne Gerbrando Leidano lib. 4. cap. 12. Chron. Holl. colligi datur. Altena hodie, ut puto, ſpectat ad Gentem Hornanam.

(2) Mirta, aliàs *Mierda*, una ſuperior, *Hooghe Mierde*, altera inferior, *Leghe Mierde*, duo vici in medio Campaniæ Brabantinæ, ſibi mutuo vicini. Superiori à Horeffienſi, Inferiori ab Averbodienſi Abbate Parochus datur.

(3) Averbodio. Vide quæ de hac Abbatia diximus ſupra Codice Donat. piarum Cap. 90 91. 92. 93. & 94.

(4) Utfangi ſunt terræ noviter excultæ, quæ vulgò Terræ Novales vocantur, quarum decimæ dantur Averbodienſibus.

(5) Curia de Culutſrode eſt Villa ſive curtis.

CAPUT LXXXVIII.

Aliud ejuſdem Theoderici *Diploma in favorem ejuſdem Abbatiæ Averbodienſis datum circa annum* 1212.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, omnibus in perpetuum. Ego Theodericus Dominus de Altena notum facio tam præſentibus quàm futuris, quod Eccleſia de Averbodio manſum unum in Villa, quæ dicitur Mirda, diu legitimè poſſedit, & cenſum trium ſolidorum Colonienſium Eccleſiæ (1) S. Odradis in (2) *Alem* perſolvit. Ab hac itaque dicta terra, tam ego quàm mei Prædeceſſores, prout nobis viſum fuit, exactionem inde percipere ſoliti fuimus.

Nunc ergò ex divino nutu compuncti, & ex Dei miſeratione inſpirati, retroacta tempora plurimumque neglecta bonis ſtudiis & eleëmoſynis redimere volentes, prædictam exactionem jam dictæ Eccleſiæ omnino & liberè remiſimus, & in redemptionem animarum Patris & Matris meæ, & meipſius in perpetuum indulſimus. Ut autem hæc rata & inconvulſa permaneant, præſenti Scripto & ſigilli noſtri impreſſione munivimus.

(1) Sancta Odradis, ſeu Odrada colitur in *Alem* in Maſelandia & Diœceſi Silviducenſi, ubi Otho Comes Durachienſis Sacellum in ejus honorem ædificavit. Colitur item in Mierda ſuperiore, & in *Milligen*, inter Gelam & Mol. Vitam ejus brevi cum Notis edet Auguſtinus Wichmannus, Canonicus Regularis Tungerloenſis.

(2) Alem, Vicus Maſelandiæ, quem Otho Comes Durachienſis, *de Durax*, anno 1146. contulit Monaſterio S. Trudonis in Diœceſi Leodicenſi: cujus Subadvocati olim fuerunt Comites Durachienſes.

CAPUT LXXXIX.

Henricus I. *Brabantiæ Dux* Godefrido *Bredæ Domino, ejuſque ſubditis varia Privilegia indulget, anno* 1212.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Henricus Dux Lotharingiæ omnibus in perpetuum ..... Præſenti Paginâ notum volumus fieri, tam futuris quàm præſentibus, quòd hominibus qui teloneum navium per Serenam & Scaldam à nobis in feudum tenebant, propter eorum inſolentiam & violentiam quam tranſeuntibus inferebant, ſententiâ hominum noſtrorum & parium ipſorum, fecimus abjudicari.

Cujus telonei medietatem nobis reſervantes, aliam medietatem dilecto homini noſtro ligio Godefrido de Breda in rectum feudum contulimus, eâ conditione, quòd idem Godefridus ſuis viribus & poteſtate omnibus per prædictas aquas tranſeuntibus pacem faciet, ſine noſtris laboribus & expenſis.....

Similiter & feudum de *Stakerſloot* & de *Oſſendrecht*, ſicut ii qui ante hæc à nobis tenuerunt, ipſi Godefrido contulimus in feudum.....

Item quicumque homines memorati Godefridi

defridi Opida, quæ de novo feceramus, intraverint ad manendum, ſcilicet *Ooſterwyck*, *Arendonc*, *Herentals*, *Turnhout*, *Hoochſtraten*, ſi voluerint, ibi ſemper maneant......

Verùm ſi homines ſui ad Opida noſtra ab antiquo ædificata, *Buſcum*, *Sichenem*, *Liram*, *Arſchot*, *Antverpiam*, *Lovanium*, & his ſimilia, cauſsâ manendi tranſire voluerint, liberè hoc facere poterunt, tali jure, quali ſemper ab antiquo tranſire ſolebant.

Hæc omnia ſicut prælibatum eſt & præſcriptum, nos conſanguineo noſtro & fideli Homini noſtro ligio Godefrido de Breda, & ſuis heredibus in rectum feudum contulimus, tenendum à nobis & noſtris heredibus.

Econtra præfatus ligius Godefridus homagium nobis, ſicut Domino ſuo ligio, promiſit & juramento confirmavit, quòd omnibus Caſtris ſuis, totâ terrâ ſuâ, hominibus & miniſterialibus ſuis, & corpore proprio ipſe & heredes ſui amodò nobis & heredibus noſtris ſervient fideliter, contra omnes homines, qui mori & vivere poſſunt.

Et ad hujus rei confirmationem, ex mandato ipſius Godefridi, ſpecialiter omnes terræ ſuæ milites, & militum filii, & (1) duodecim Villarum homines ducenti & quadraginta ad hoc electi juraverunt, & ſe & ſuos heredes ad hoc obligaverunt. Quòd ſi fortè idem Godefridus vel ejus heredes ea quæ prædicta ſunt infregerint, vel nobis fideliter non ſervierint, ipſi totis viribus & bonis ſuis nobis vel heredibus noſtris contra ipſum Godefridum vel ejus heredes ſervient, donec ipſum vel ſuos heredes ad fidele noſtrum ſervitium revocaverint. Vice verſâ, ſi Godefrido aliquis cauſsâ noſtrâ guerram movere attentaverit, nos illi modis omnibus aſſiſtentes erimus......

Ut autem hujus Conſtitutionis noſtræ Pagina in poſterum inconvulſa ſervetur, eam conſcribi & appoſitione ſigilli noſtri, cum ſubſcriptione Teſtium, fecimus roborari, quorum nomina ſunt:

Walterus Bertholt,
Gerardus de Grimbergen,
Arnoldus de Ranſt,
Godefridus Caſtellanus Bruxellenſis,
Arnoldus de Weſemale,
Arnoldus Dapifer,
Rolin de Thenis,
Wilhelmus de Ekerne,
Wilhelmus de Lira,
Waltherus de Ruman,
Arnoldus Amman Antverpienſis,
Wilhelmus de Halle, & alii complures.

Acta ſunt hæc anno milleſimo ducenteſimo duodecimo, VI. Kalendas Martii. 1212

STEMMA
Veterum Dominorum Bredæ & Bergarum ad Zomam.

Henricus Bredæ Dominus anno 1268. vivebat, & Uxorem habuit Sophiam, Walteri Bertout Mechliniæ Domini & Mariæ Filiam.

Arnoldus de Lovanio, Dominus Bredæ, cum Eliſabetha Conjuge anno 1277. & 1281. vixit. Arnoldus Fratrem habuit Henricum de Lovanio, Dominum de Herſtal, qui anno 1285. vixit. Raso de Gavere, Dominus de Lidekercke & Breda anno 1291. & 1300. vixit. Uxorem habuit Aleidam.

Hæc omnia certò mihi conſtant ex Diplomatibus, quæ vidi in Loco S. Bernardi ad Scaldim, propè Antverpiam.

- *Godefridus Bredæ & Bergarum Dominus, 1212.*
  - *Henricus anno 1267. de quo vide lib. 2. Dipl. cap. 103.*
    - *Henricus & Godefridus obierunt ſine liberis.*
    - *Iſabella Bredæ & Berg. Domina, nupſit Arnoldo à Lovanio, Godefridi Filio.*
      - *Aleidis Bredæ Domina, Uxor Raſonis de Gavre, Domini Lidekercæ.*
        - *Raſo Dominus de Boelaer, obiit ſine liberis.*
        - *Philippus Dominus Bredæ & Lidekercæ.*
          - *Adeliſa Bredæ & Lidekercæ Domina, Uxor Gerardi Raſſegemii.*
      - *Maria Domina Bergenſis Uxor Gerardi Weſemalii.*
        - *Arnoldus Dominus Bergenſis duxit N. Bouterſemiam.*
          - *Mathildis Heres, Uxor Alberti de Voern.*
          - *Margarita.*

Arnulfus & Ingelbertus de Breda anno 1125. floruerunt: ut ex noſtro Codice Donat piarum cap 79. conſtat. Joannes Dominus de Lecke & Breda anno 1390. vixit. Vide plura de ſubſequentibus Dominis Bergarum Lib. I. Diplom. Belg. Cap. 95.

(1) XII. Villarum. Sub ditione Bredana hodie continentur XVII. partim municipia, partim vici ſeu pagi, videlicet Ooſterhout, ubi hodieque exſtat inſignis Prepoſitura Monialium Præmonſtratenſium, Rooſendael ubi floret mercatura, Etten, Niſpen, Sprundel, Haghe, Sundert, Rysberghen, Alphen, Caem, Baerle, Ginneken, Bavel, Gilſe, Ryen, Donghen, & Ter-heyden cum Teteringa.

Digitized by Google

CAPUT XC.

S. ENGELBERTUS *Archiepiſcopus Colonienſis fœdus renovat cum Brabantis, anno* 1217.

ENGELBERTUS, Dei gratiâ ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Electus, omnibus præſentem Chartulam intuentibus ſalutem in Domino. Ad omnem dubietatis ſcrupulum reſecandum, univerſorum notitiæ præſenti Scripto cupimus declarari, quod nos vinculum amicitiæ indiſſolubilis inter Eccleſiam Colonienſem & * HENRICUM Ducem Lotharingiæ, ſuoſque Progenitores, ab antiquo habitæ, innovare invicem & corroborare volentes, ipſi de conſilio Priorum & fidelium noſtrorum promiſimus, juramento firmantes quod contra omnem hominem .... aſſiſtemus eidem, utpote dilecto & fideli noſtro, de cujus fidei puritate certa colligimus & habemus argumenta.

* vide ſupra cap 85

IPSE quoque præſentibus, tam noſtris quàm ſuis fidelibus, verſâ vice nobis pollicitus eſt juramento, quod nobis ad conſervanda jura & libertatem Eccleſiæ Colonienſis, erga quamlibet perſonam, auxilium ſuum efficaciter impendet. Ad hujus igitur facti robur & evidentiam, præſenti Paginæ Sigillum noſtrum & Eccleſiæ Colonienſis fecimus appendi. Teſtes ſunt,

Theodoricus Major Præpoſitus,
Gonrardus Major Decanus in Colonia,
Gerardus Præpoſitus SS. Apoſtolorum,
Gerardus Præpoſitus S. Mariæ de Gradibus,
Gerardus Comes Gelrenſis,
Adolphus Comes de Altena,
Otho de Wickerode,
Gerardus de Rondenaerde,
Hermannus Advocatus Colonienſis,
Hermannus Marſcalcus de Alvetre,
Theodoricus Dapifer,
Bruno Pincerna,
Franco de Rothemin, & alii quàm plures.

ACTA ſunt hæc Coloniæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo decimo 1217 ſeptimo, III. Nonas Julii.

CAPUT XCI.

MATTHÆUS II. *Dux Lotharingiæ Moſellanæ promittit ſe ſoluturum debita Fratris & Prædeceſſoris ſui Theobaldi, anno* 1220.

EGO (1) MATTHÆUS Dux Lotharingiæ, & Marchio, notum facio univerſis præſentes litteras inſpecturis, quòd cùm cariſſimus Dominus meus (2) THEOBALDUS Comes Campaniæ Nobilem mulierem GERTRUDEM Comitiſſam Dasburgenſem, & Metenſem, relictam claræ memoriæ Theobaldi quondam Ducis Lotharingiæ, Fratris mei, acciperet in Uxorem, cariſſima Domina mea *Blancha* Comitiſſa Trecenſis, & prædictus Dominus meus Theobaldus Comes, natus ejus, ex una parte, & Ego, qui prædicto Duci Fratri meo in eodem Ducatu ſucceſſeram, ſtatuimus & conceſſimus alter alteri bonâ fide ſervandum, quòd debita omnia, quæ idem Dux Theobaldus debebat Burgenſibus Metenſibus, communiter per medium redderemus. Ipſi verò Comitiſſa & Comes redderent omnia debita, quæ prædictus Dux Theobaldus debebat in Comitatu Dasburgenſi. Ego verò redderem omnia alia debita, quæ Dux Theobaldus debebat.

ET ſi aliquis de creditoribus Ducis Theobaldi, quibus ſatisfacere ego teneor, per conventionem prædictam, Dominam Comitiſſam vel filium ejus ſuper aliquo debito Ducis Theobaldi impeteret vel vexaret, Ego ab impetitione & vexatione illius eos liberare tenerer. Si verò aliquis de creditoribus Ducis Theobaldi, quibus ipſi Comitiſſa & Comes tenentur ſatisfacere, me ſuper aliquo debito Ducis Theobaldi impeteret vel vexaret, ipſi tenentur me liberare ab impetitione & vexatione illius.

IN hujus itaque rei teſtimonium præſentes litteras fieri volui, ſigilli mei appenſione munitas.

ACTUM anno ab Incarnatione Domini 1220 MCCXX, menſe Auguſto.

(1) MATTHÆUS II. Lotharingiæ Moſellanæ Dux uxorem habuit Catharinam Luxeburgicam, Walerami Comitis Luxeburgenſis filiam, Henrici Blondi Sororem: quorum liberos ſuprà cap. 71. recenſui. Obiit Matthæus anno 1254. in Monaſterio Belli prati conditus, cum uxore ac filio Succeſſore Frederico II. qui Nanceii Cœnobium Virginum Dominicanarum fundavit, Tulli Chorum ſive odeum Eccleſiæ Cathedralis, Monaſterium Franciſcanorum & Templum Dominicanorum conſtruxit, obiitque 1303. nonagenarius.

(2) THEOBALDUS I. Lotharingiæ Moſellanæ Dux, pro Othone IV. Imperatore pugnans, anno 1214. prælio Bovinenſi inter Tornacum & Inſulas interfuit. Ex Gertrude Comitiſſa Metenſi & Dagisburgenſi liberos non reliquit: & ipſa Theobaldo III. Comiti Campaniæ poſtea nupſit. Dagisburgenſis autem Comitatus eſt ſitus inter Salmam & Tabernas, Alſatiæ Oppida, in Diœceſi Argentinenſi.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XCII.

ARNULPHUS DE LANDAST, *Dominus de Eynes, ſive Heynes, collationem Præbendarum Eynenſium cedit VValtero Marviſio, Tornacenſi Epiſcopo, circa annum* 1220.

EGo WALTERUS Divinâ miſeratione Tornacenſis Epiſcopus, & Arnulphus de LANDAST, Dominus de Eynes, univerſis præſentem Paginam inſpecturis notum facimus, quòd ſuper collatione præbendarum de *Eynes* diu habita eſt controverſia, à tempore Prædeceſſoris mei, bonæ memoriæ, Goſuini quondam Tornacenſis Epiſcopi, & quòd Deo inſpirante, de conſcientia & aſſenſu Capituli Tornacenſis, ad pacem & concordiam negotium eſt perductum.

EGO Arnulphus de LANDAST, Dominus de Eynes, de fidelitate dicti Walteri Epiſcopi plenam reportans fiduciam, in ipſius ordinatione, quidquid juris habueram in collatione dictarum Præbendarum, de conſenſu Filiorum meorum, qui præſentes adfuerunt, liberaliter quitum clamavi. Confirmantes fide datâ, & ſacramento interpoſito, tam Ego, quàm Filii mei, quòd in collatione dictarum Præbendarum nihil juris de cetero exigemus, ſed contrà omnes homines conſilium & auxilium dicto Epiſcopo & ejus Succeſſoribus largiemur.....

Stemma Familiæ Landaſtenſis, *vulgò de* Landas.

AMALRICUS Dominus de Landaſt, Amalrici filius anno 955. vixit, & liberos reliquit Amalricum (cujus in Diplomate Ciſonienſis Monaſterii anno 968. fit mentio) & Juditham Abbatiſſam Marchianenſem, Diplomatum lib. 1. cap. 21. memoratam.

AMALRICUS Amalrici Filius, Amalrici Nepos, Dominus de Landaſt, ab Amita ſua Juditha Abbatiſſa Marchianenſi Vicum *Warlaing*, haut procul à Marchianis, & alia prædia anno 976. certis conditionibus obtinuit, & filium reliquit Amalricum eo nomine quartum.

AMALRICUS V. Amalrici IV. filius, cognomento Senior (ut conſtat ex Diplomate Monaſterii S. Amandi anno 1099. ſcripto) decimas vici de *Landaſt*, nunc *Landas*, haut procul à Duaco ſiti, anno 1105. Collegio Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis Tornacenſis dedit, & ex Emma Conjuge filios reliquit, Amalricum VI. Fulcardum primò Monachum Haſnonienſem, pòſt an. 1104. Abbatem Marchianenſem, & Stephanum, qui duxit N. heredem Ciſonii.

AMALRICUS VI. Dominus de Landaſt & Warlaing, cognomento Junior, duxit Ermentrudem: ut conſtat ex Tabulis à Waltero Abbate S. Amandi anno 1120. ſcriptis; & liberos reliquit Gerulfum, Amalricum VII. Gerardum cognomento Innocentem, *Stephanum* Advocatum Monaſterii Marchianenſis, Robertum, Rogerum Advocatum Ciſonienſem ibidem ſepultum, & Hugonem conditorem Familiæ de Duvelande & Botlande in Hollandia.

AMALRICUS VII. Dominus de Landaſt & Warlaing duxit Alidem (ut conſtat ex Diplomate Everardi Avennii, Epiſcopi Tornacenſis) & ex ea filios reliquit Amalricum VIII. Gerardum, Goſuinum, Guilielmum & Theodericum, conditorem Familiarum de Gruerie, & de Swerts apud Bruxellenſes.

AMALRICUS VIII. Dominus de Landas & Warlaing, Advocatus Marchianenſis, Donationi dicto Monaſterio per Theodericum Flandriæ Comitem factæ anno 1180. ſubſcripſit, & ex Mathilde filios reliquit, Amalricum IX. & Alardum Dominum de Gruſons, conditorem familiarum de Lannais & Fontaine. Vide ſuprà Dotationem Abbatiæ Landenſ. Cap. 69.

AMALRICUS IX. Dominus de Landas & Warlaing, Advocatus Marchianenſis anno 1214. vixit, ut ex Tabulis Monaſterii Tornacenſis S. Martini conſtat; & liberos reliquit Amalricum X. Margaritam & Alardum.

AMALRICUS X. vixit anno 1230. & 1235. & ex Margarita Domina de Bouvegnies & Roupy reliquit Ægidium, Amalricum qui in flore ætatis periit, & Joannem Dominum de Warlaing Maritum Bouſcardæ Dominæ de Sainghin in Melanteſia.

ÆGIDIUS Dominus de Landas & Bouvegnies, Advocatus Marchianenſis, unicam reliquit filiam & heredem BEATRICEM, quæ nupſit Balduino Baroni de Mortaigne. Quod Oppidum, ſecundo lapide à Tornaco ſitum, idem Balduinus, cum filio Joanne, anno 1313. Philippo Pulchro Francorum Regi vendidit. Idem Rex Landaſtam eodem anno 1313. Baroniæ titulo honoravit.

JOANNES, Balduini & Beatricis filius, duxit Mariam de Landas, filiam & heredem Joannis Domini de Warlaing: & hi filios reliquerunt Joannem & Petrum. Ex his Petrus, Baro de Landas, cognomen & gentilicia arma inverſa dictæ familiæ de Landas ſibi ſumpſit, & ab eo ſtirpem trahunt hodierni Barones de Landas.

Stirps Baronum de Eyne *ſeu* Heyne *prope Aldenardam, ex Familia Landaſtenſi.*

STEPHANUS de Landas, Almarici VI. filius, Advocatus Marchianenſis, duxit filiam & heredem Athelardi Domini de Eyne.

GERARDUS Stephani filius, cum uxore ſua Alborge, Eynæ Presbyterorum Collegium fundavit, ibidem tumulo elatiore conditus cum eadem: poſt cujus obitum Equitibus Templariis ſe adjunxerat.

ARNULPHUS, Gerardi filius, Baro de Eyne (*Ber de Flandre*, ut vulgò loquuntur) anno 1242. Diploma S. Martini Tornacenſis ſignavit, & viſitur in ſigillo effigies equitis armati. Ex Mathilde liberos reliquit, Gerardum, Arnulphum & Ælidem.

Stirps Baronum Ciſonienſium *prope Inſulas in Flandria, ex eadem Familia Landaſtenſi.*

STEPHANUS de Landaſt Almarici V. filius, circa annum 1111. duxit heredem Ciſonii, & ex ea ſuſtulit Engelbertum & Guilielmum. ENGELBERTUS Advocatus Ciſonienſis anno 1135. floruit, in Choro ibidem conditus, relictis filiis Joanne, Guilielmo & Theoderico.

JOANNES Advocatus Ciſonienſis ex Ermengarde Domi-

na de Petegem genuit Petrum, Joannem, & N. nuptam Henrico de Hannonia, Domino Seburgi, Henrici III. Hannoniæ Comitis filio; *Teſte Guiſio.*

Joannes, Joannis filius, Advocatus Ciſonienſis & Dominus Petegemii, ſibi junxit Peronam Walteri Avennii, Advocati Tornacenſis filiam, ut conſtat ex Tabulis Everardi Epiſcopi Tornacenſis, Peronæ fratris, an. 1175. datis.

Joannes, Joannis & Peronæ filius, ex Maria Domini de Bourghelles & Ermengardæ Lillanæ filia, genuit Arnulphum, Jacobum, Rogerum & Amalricum.

Arnulphi filius Hellinus de Landas ſororem habuit Sybillam Henrico Grimbergio, Guilielmi Aſcani filio nuptam. Ex Mathilde Lillana genuit Arnulphum, qui cum uxore ſua Maria Petegemium Guidoni Flandriæ Comiti circa annum 1286. vendidit.

Hellinus de Landas, Baro Ciſonienſis, unicam reliquit filiam Beatricem, quæ Joanni de Oiſy, Domino de Walincourt prope Cameracum, anno 1327. nupſit. Exinde Ciſonium per varia matrimonia ad Werchiniam, Barbanſoniam & Meluniam Familias eſt devolutum: poſſideturque hodie à Principe de Ligne.

CAPUT XCIII.

Ordinatio Walteri *Epiſcopi Tornacenſis anno 1220, ſuper Officiis Divinis in Eccleſia Eynenſi prope Aldenardam, juxta Conventionem initam cum Arnulpho de Landaſt, de qua Capite præcedenti.*

Ego Walterus Epiſcopus Tornacenſis, conceſſi pro remedio animæ prædicti Arnulphi, Uxoris ſuæ, & Liberorum ſuorum, quòd in præfata Eccleſia conſtituerem Capellanum, nec non & Subdiaconum, & eis ſtipendia aſſignarem, quibus ſuſtentati in ipſa Eccleſia Domino jugiter deſervirent.

Item in eadem Eccleſia tres Miſſæ ſingulis diebus, quandò commodè poteſt fieri, debent celebrari; prima in ſummo mane, ubi operarii poterunt intereſſe, ſecunda pro defunctis, tertia ſolemnis, ſicut fieri ſolet in Eccleſia Conventuali.

Præterea ſi dictus Vir Nobilis Arnulphus in eadem Eccleſia, vel in aliis locis noſtræ Diœceſis voluerit aliquas Capellanias inſtituere, de aſſenſu noſtro donatio ipſarum ad ipſum & heredes ſuos pertinebit.

Insuper ſi præfatus Arnulphus aliqua negotia habuerit in Diœceſi noſtra, debeo ei in his bonâ fide conſilium impertiri. Omnes etiam inſtituendi in dicta Eccleſia ſtationarii debent eſſe, excepto Diacono, Subdiacono, Scholaſtico & Cuſtode, in Ordine Sacerdotali, & in propriis perſonis, niſi causâ ſtudii vel peregrinationis ab Epiſcopo impetrata fuerit licentia, miniſtrare.

Si tamen ipſe vel quicumque Dominus de Eynes, aut etiam uxor ejus fuerit in Villa; debet ei, ſi mandaverit, Miſſa uſque ad altam tertiam reſervari.

Retinuit etiam ſibi altam Juſtitiam in Villa de Eynes extra Eccleſiam & cœmeterium, ſalvo jure Eccleſiæ, ſicut Anteceſſores ſui primitùs habuerunt.

Petiit etiam, ut ſi retro-actis temporibus aliquid in his quæ pertinent ad Eccleſiam de Eynes deliquerit, veniam ſibi concederem; quòd ipſi pœnitenti indulgeo liberaliter & benignè.

Ut autem hæc Ordinatio rata maneat & poſteris innoteſcat, ſigillum meum cum ſigillo Viri Nobilis Arnulphi de Landaſt Domini de Eynes, litteris his appendi, eorum qui interfuerunt nominibus ſubnotatis.

Signum Walteri Epiſcopi,
Hugonis Decani,
Johannis & Radulphi Archidiaconorum,
Gontheri Cathiel, Canonicorum Tornacenſium,
S. Terrici Perſonæ de Eynes,
Terrici Capellani noſtri, Presbyterorum,
Signum Arnulphi de Landaſt,
Rabodonis de Ruma,
Ægidii de Sohencort, Nobilium Virorum.

Actum Tornaci in Theſauraria anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo, menſe 1220.
Auguſto.

Additio. Hoc Diploma in favorem Eccleſiæ Eynenſis, hactenus ineditum, accepimus ex Chartulario Cathedralis Eccleſiæ Tornacenſis.

Porro Eccleſia de Eynes, quæ nunc eſt ſub Diœceſi Gandavenſi, habet exiguum Capitulum Canonicorum, de quo etiam egimus ſuprà lib. 2. Dipl. Belg. c. 107. & 108.

Fundationis Eynenſis etiam fit mentio in Epitaphio dicti Epiſcopi Walteri de Marvis, qui cum gradatim ab infimo Tornacenſis Eccleſiæ miniſterio ad ſummum ejus apicem aſcendiſſet, è vivis exceſſit anno 1251. Epitaphium hoc, quod vitæ ejus brevem ſeriem exhibet, hodieque in Tornacenſi Baſilica Cathedrali legitur:

Walteri meritum commendant ſobria vita,
Mens humilis, ſimplex oculus, devotio pura,
Larga manus, doctrina frequens, afflictio jugis,
Vota crucis, Paſtoris opus, Legatio plena.
Ipſe bonos pueros, Moniales, ac ſeniores
Fundat Presbyteros, Beguinas atque Minores;
Et Comminenſes ad ſe vocat, ac Eynenſes.

CA-

CAPUT XCIV.

MACHTILDIS *Teneræmondæ Domina cum* JOANNA *Flandriæ Comitiſſa tranſigit ſuper ſervis & albinis, & hominibus Advocatiæ anno* 1221.

EGo (1) MACHTILDIS, Domina Tenremondæ, notum facio omnibus præſentes Litteras viſuris, quod talis eſt conventio inter me & Dominam Comitiſſam Flandriæ & Hanoniæ, circa terram de Aloſt & Tenremonde; quod neutra poteſt veſtigare & ſequi ſervos, neque albinos, nec hominem Advocatiæ, nec ancillam, de uno dominio in alterum, ſed in feudis poteſt veſtigare & ſequi, & earum homines ſequentur, ubicumque ſolebant.

ET eſt ſciendum, quoad Advocatiam S. Bavonis Gandenſis, quod remanet eo modo, quo fuit eo tempore, quo Comes Balduinus ſervabat hanc conſuetudinem erga Advocatum *Wilhelmum*: idque debebit reſciri per fidam inquiſitionem Domini Bernardi Morſelani.

HÆC conventio debet ſervari, ſi Comes non contradicat, quando erit egreſſus è carcere: & ut aſſentiatur, debet Domina Comitiſſa adhibere omne conſilium bonâ fide. Et ſi Comes moriatur antequam ſit liber à carcere; conventio debet ſervari ut ſcripta eſt. Datum Cortraci anno Domini milleſimo ducenteſimo 1221
viceſimo primo.

(1) MACHTILDIS anno 1244. vivere deſiit, poſtquàm fundaſſet Hoſpitale S. Ægidii ſacrum, quòd paulò pòſt in Abbatiam Monialium Ciſtertienſium convertit. Mortuâ Matre, *Robertus Betunius* Tenerẹmondæ Dominium accepit. Roberto *Machtildis* filia ſucceſſit, quæ Flinis prope Duacum in Monaſterio Virginum Ordinis Ciſtertienſis quieſcit, hac additâ inſcriptione:

Hic jacet ſepulta piæ recordationis Domina Machtildis, dicta de Betune, Comitiſſa Flandriæ, Advocata Betuniæ, & Domina Teneræmondæ, Uxor Illuſtriſſimi Principis Guidonis Flandriæ Comitis, Filii Dominæ Margaretæ, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſæ, hujus Monaſterii Fundatricis: quæ quidem Domina Machtildis obiit circa annum Domini M. CC. LXIV. *undecimâ menſis Novembris.* 1264.

CAPUT XCV.

HENRICUS VII. *Rex Romanorum dat varia Privilegia Henrico I. Brabantiæ Duci, anno* 1222.

CAROLUS Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex, notum facimus univerſis, quòd pro parte illuſtris JOANNIS, Lotharingiæ, Brabantiæ, & Limburgiæ Ducis, ſacrique Imperii Marchionis, Principis & Conſanguinei noſtri cariſſimi, Serenitati noſtræ oblata petitio continebat, quatenus ſibi quandam Litteram quondam Henrici Imperatoris ſexti, Prædeceſſoris noſtri, confirmare, approbare & ratificare, de benignitate Regia, dignaremur: cujus tenor per omnia ſequitur in hæc verba:

NOVERINT univerſi, quod cum apud Aquiſgranum HENRICUS Rex Romanorum in ſolenni Curia ſederet pro tribunali, ſub frequentia Principum, præcepit HENRICO illuſtri Duci Lotharingiæ & Brabantiæ, & in fidelitate præſtita Imperio, injunxit eidem, quod jura Imperii firmiter obſervaret, & in terra ſua faceret obſervare; & hoc fecit tam per ſententiam Principum, quàm per obtentum gratiæ Imperii.

INVENTUM igitur & ſententiatum eſt ibi, quod in jure feudali omnis miniſterialis feudatarius æquè judicare poſſit ſuper feudis Nobilium & Miniſterialium: exceptis tamen feudis Principum.....

AD hæc ibidem per ſententiam fuit Duci adjudicata tutela parvulorum, uſque ad XII. annum. Probationi iſtarum ſententiarum interfuerunt hi Principes & Teſtes,

Sifridus Maguntinus,
(1) Engelbertus Colonienſis,
Theodoricus Treverenſis, Archiepiſcopi,
Cunradus Metenſis & Spirenſis Epiſcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius,
Herbipolenſis & Auguſtenſis Epiſcopi,
Comes de Diſth,

Comes

(1) SANCTUS ENGELBERTUS Colonienſis Archiepiſcopus, Engelberti Comitis Montenſis ſeu Bergenſis ad Rhenum filius, anno 1225 pro defenſione Eccleſiaſticæ libertatis cæſus à Frederico Comite de Altena, inter Teſtes hîc nominatur. Ad hunc Engelbertum, in Faſtos Martyrologii Rom. 7. Nov. relatum, ſcripſit Oliverius Scholaſticus Colonienſis librum de Captione Damiatæ anno 1219. qui exſtat in Geſtis Dei per Francos

Idem S. Engelbertus duos habuit Patruos, Fredericum & Brunonem, Colonienſes ex ordine Archiepiſcopos: teſte Cæſario Monacho Heiſterbacenſi.

Comes Palatinus Rheni,
Comes Ludovicus de Wertenberghe,
(2) Adolſus Comes de Marka,
(3) Fredericus Comes de Althena,
Dux de Hemesberg,
Comes Lutſel de Hoſſtade,
Comes de Caſtele,
Henricus Dapiſer de Walpurch,
Pincerna de Cyp,
Wernerus de Bollendia,
Gerardus de Senecka, & alii quàm plures.

DATUM apud Aquiſgranum in ſolenni Curia, in noſtra coronatione, anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo ſecundo, menſe Maio. 1222.

NOS itaque præfatam Litteram ſeu Privilegium approbamus & confirmamus, inhibentes &c. Datum apud Aquiſgranum anno Domini milleſimo treceenteſimo quadrageſimo nono, Indictione ſecundâ, VIII. Kal. Auguſti, Regnorum noſtrorum, Romani anno quarto, Bohemiæ verò tertio. 1349.

(2) ADOLFUS Comes de Marka, Frederici frater, Everardi Nepos, Frederico Comiti de Altena, in rotam acto 1226. ſucceſſit in Comitatu de Altena, & filium reliquit Engelbertum Comitem de Marck & Altena.

(3) FREDERICUS Comes de Althena, Arnold. Frater, Everardi ſuprà nominati Nepos, ob cædem S. Engelberto Archiepiſcopo Colonienſi illatam, anno 1226. in rotam actus fuit: ut Cæſarius in S. Engelberti vita apud Surium narrat. Fredericus porrò duxerat filiam Walerami Ducis Limburgenſis.

Stemma Comitum veterum Montenſium *ſeu* Bergenſium, Marcanorum *&* *de* Altena, *ex antiquis Diplomatibus concinnatum.*

- *Everardus Comes Bergenſis ſtruxit Aldebergam, pòſt Monachus in Morimundo.*
- *Adolfus Comes de Altena & Berg.*
  - *Adolfus II.*
    - *Everardus Comes de Altena.*
      - *Arnoldus Comes de Altena, anno 1208.*
        - *Fredericus actus in rotam 1226.*
        - *Theodericus Epiſcopus Monaſt.*
        - *Engelbertus electus Oſnabrugenſ Epiſ.*
        - *Philippus Canon. Colonienſis.*
        - *Bruno.*
        - *Guilielmus.*
        - *Godefridus.*
      - *Fredericus Comes de Marca.*
        - *Adolfus Comes Marc. ſucceſſit Frederico in rotam acto in Comitatu de Altena, obiit 1246.*
          - *Engelbertus Comes Marc.*
            - *Everardus.*
    - *Fredericus Archiepiſcopus Colonienſis.*
    - *Bruno Archiepiſcopus Colonienſis.*
    - *Engelbertus Comes Montenſis.*
      - *Adolfus Comes Montenſis 1208.*
        - *Cunigardis Uxor Henrici IV. Ducis Limburgenſis.*
          - *Waleramus Dux Limb. obiit 1284.*
            - *Ermengardis Uxor Reinoldi Comitis Gelriæ.*
          - *Adolfus Comes Montenſis.*
            - *Adolfus.*
      - *S. Engelbertus Archiepiſcopus Colonienſis.*

Marcanorum *Comitum, itemque Ducum* Clivenſium, *&* Juliacenſium *Stemma continuatur.*

- *Engelbertus Everardi Pater.*
  - *Adolfus duxit Mariam, Theoderici Pii Comitis Cliv. Filiam Heredem.*
    - *Engelbertus, obiit ſine maſculis.*
    - *Adolfus Archiep. Colon. pòſt Comes Marcanus, duxit Margaritam Juliac.*
      - *Adolfus I. Dux Clivenſis 1417. & Com. Marcanus duxit Agnetem Ruperti Imp. Filiam, pòſt Mariam Ducis Burg. Filiam, obiit 1443.*
        - *Joannes obiit 1481. ivit Jeroſolymam 1450.*
          - *Joannes II. obiit 1521.*
            - *Joannes III. duxit Mariam Guilielmi Ducis Juliacenſis & Bergenſis Heredem.*
              - *Guilielmus Dux Clivenſis, Juliacenſis & Montenſis, Comes Marcanus obiit 1592.*
                - *Joannes obiit ſine prole 1609.*
          - *Engelbertus Dux Nivern.*
        - *Adolfus Dominus Raveſteni, obiit 1505.*
          - *Philippus obiit 1528.*
  - *Everhardus Comes Arenberga, à quo Arenbergii.*
  - *Engelbertus Leodienſis, pòſt Archiep. Colonienſis, obiit 1367.*

Hæc Stemmata Familiarum *Marcana, Montenſis, Clivenſis,* ac *Juliacenſis*, latiùs ac clariùs vide deducta Lib. I. Diplomatum Belgicarum Cap. 96.

Digitized by Google

CAPUT XCVI.

EVERARDUS RADULFUS, *Caſtellanus Tornacenſis & Mauritaniæ ſeu Mortaniæ Dominus*, *emendat & corrigit injurias Clero Tornacenſi illatas*, *anno* 1222.

JOANNA Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, univerſis ..... Cum Eccleſia Tornacenſis conquereretur de Viro Nobili EVERARDO RADOUL, (1) Domino Mauritanenſi, Caſtellano Tornacenſi, fideli meo, ſuper eo quod bannos faciebat, ne terræ Eccleſiæ Tornacenſis ab ipſius .... hominibus vel aliis excolerentur, & eò quod grangias Eccleſiæ Tornacenſis ſaiſiebat, & inhibebat ne quis in eis bladum trituraret, & ne quis bona eorum per Caſtellaniam ſuam deduceret vel deferret; in mea præſentia recognovit, quod talia facere non poterat, & injuriam fecerat de prædictis, & dictas illatas injurias prædictæ Eccleſiæ emendavit.

ET cum prædictus Dominus EVRARD à venerabili Patre meo WALTERO Tornacenſi Epiſcopo eſſet excommunicatus pro præmiſſis, fide interpoſitâ promiſit, quod ſtaret mandato prædicti Domini Epiſcopi Tornacenſis de emenda.

HUIC recognitioni & fidei interpoſitioni interfuerunt venerabiles Patres mei,

Guilielmus Dei gratiâ Remenſis Archiepiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus,
Et Godefridus Cameracenſis,
Et Walterus Tornacenſis, Epiſcopi,
Et Margareta Soror mea, & Viri Illuſtres
W. Bleſenſis, & (2) Philippus Namurcenſis, Comites,
Nobiles Viri (3) R. de Bethunia, & R. de (4) Croiſilles, & de Aigremont,
W. Dominus de Font,
E. Dominus de (5) Barbençon,
(6) W. & E. Fratres de Linea.

ACTUM apud Hannoniæ Querceum anno 1222. feriâ tertiâ ante Purificationem B. Mariæ.

(1) MAURITANENSI DOMINO. Mauritania ſeu Mortania, *Mortaigne*, municipium amplum, ſecundo lapide à Tornaco ſitum, eo ferè loco quo Scaldis & Scarpus in unum confluunt. Hujus municipii Dominus Everardus Radulfus Caſtrum ſuum in Abbatiam Ord. Præmonſtratenſis circa annum 1155. convertit, quæ inde vulgò *Caſteau l'Abbaye* dicitur. Viſiturque ibidem ejus tumulus, cum hac inſcriptione: *Evrard Radoulx, Prince de Mortagne, Chaſtelain de Tornay, vray Ediſieur de cette Egliſe, eſt icy enſevely, en l'an* 1180.

Ceterùm Everardus iſte Radoulx fuit Pater Everardi Radoul in Diplomate jam recitato memorati, ut exiſtimo.

(2) PHILIPPUS Namurcenſis Comes illo nomine ſecundus: de quo vide lib. 2. Dipl. Belg. cap. 80. & 82.

(3) R. De Betunia, eſt Robertus Betuniæ Dominus: de quo vide ſuprà cap. 72.

(4) CROISILLES, olim ad Montmorenciam familiam, nunc ad Comitem Middelburgenſem ex gente Merodia pertinet.

(5) BARBENÇON, ſive ut vulgò pronuntiant, Barbenzon ſive Barbanzon, Vicus Hannoniæ, cum arce inſigni, prope Bellum-montem Oppidum, gaudet titulo Principatûs ab anno 1614. & ad Familiam *de Ligne* ſpectat. Barbenzonii Dominus eſt unus ex XII. Paribus Hannoniæ; qui hoc ordine recenſentur:

Aveſnes, *Chimay*, *Rœux*, *Petit Quevy*, *Barbenchon*, *Silly*, *Baudour*, *Lens*, *Rebaix*, *Longueville*, *Walincour*.

(6) W. & E. de LINEA, alias de Linia vel Lignia, vulgò *de Ligne*. Eſt autem *Ligne* Vicus Hannoniæ, olim Comitatus, nunc Principatûs dignitate Nobilis ab anno 1602: à quo Illuſtris Familia Ligneſia, *De Ligne*, cognomentum induit.

Ceterùm LIGNE inter XXII. veteres Hannoniæ Baronias numeratur, quæ ſunt iſtæ:

Enghien, *Leuze*, *Havrech*, *Ligne*, *Antoing*, *Werchin*, *Fontaine*, *Hamale*, *Kieuvrain*, *Barlaimont*, *Ville*, *Gomignies*, *Warſin*, *Senzelle*, *Condé*, *Hourdain*, *Bellœiul*, *Fagneulle*, *Bouſie*, *Roiſin*, *Freſne & Harchies*.

CAPUT XCVII.

MACHTILDIS, *Teneræmondæ Domina*, *Xenodochium ſeu Hoſpitale S. Ægidii*, *à ſe ſtructum*, *in Abbatiam Swivecanam*, *Monialium Ordinis Ciſtertienſis*, *anno* 1223. *convertit*.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, amen. Sciat univerſitas veſtra, tam poſterorum quàm præſentium, quòd Ego (1) MACHTILDIS, Domina de Tenremonde, in ſpe Divinæ clementiæ, cultum Domûs Domini ampliari deſiderans, Domum (2) *S. Ægidii* in Tenremonde temporibus meis factam, cum ſuis appenditiis, ad ſtruendam Abbatiam Sanctimonialium Ordinis Ciſtertienſis, liberè contuli & approbavi. Eam verò cum ſuis perſonis & poſſeſſionibus, nec non & omnibus bonis, à me vel ab aliis collatis, vel in poſterùm conferendis, ſub noſtra, Ego & dilectus filius

nicus

meus Robertus, nec non & Succeſſorum meorum protectione ſuſcepimus.

Ut autem ampliori dicta noſtra Domus gauderet beneficio, bonis à noſtris feudalibus, ad opus Abbatiæ in manus noſtras reſignatis, ſcilicet terrâ Rengoti & terrâ Heribrandi, nec non & bonis à Nobis, intuitu Divinæ remunerationis, collatis, ſcilicet *Peerbroeck*, & *Meerbroeck*, ad nos pertinente Brulo, molendino juxta foſſatum apud Tenremonde, decimâ noſtrâ in *Hamme*, decimâ de *Herdebure*, & piſcatione, cum una nave in aqua, quæ vocatur *Deure*, à molendinis ſuprà, eam donavimus. Hæc autem ſupradictæ Domui, ſicut juſtè modò poſſidet, vel in poſterum poſſidebit, liberè confirmamus.

Et ne aliquis ſupra dictæ Domui violentiam inferre attentaverit, præſentes litteras ſigillorum noſtrorum munimine corroboravimus. Quod ſi quis auſu temerario noſtræ donationi contraire præſumpſerit, ſciat ſe indignationem Dei Omnipotentis & noſtram incurſurum. Teſtes,

Joannes Archidiaconus Brabantiæ,
Wilhelmus Archidiaconus in Antverpia, Cameracenſis Diœceſis,
Giſſelbertus Presbyter de Gandavo,
Arnulphus Presbyter de Opwyck,
Wilhelmus de Betunia,
(3) Hugo de Gandavo,
Sigerus Frater ejus,
Giſelbertus de (4) Raſſenghem,
Joannes de Betunia,
Ægidius de Morſeka,
Margareta de Tenremonde,
Margareta de Betunia,
Machtildis Domina de Raſſenghem.

Actum annno milleſimo duceteſimo vice- 1223.
ſimo tertio, quinto Idus Octobris.

(1) De Machtilde Domina Teneræmondæ, ejuſque Filio Roberto, vide ſuprà cap. 72.

Additio. (2) S. Ægidii, Parochia intra muros Urbis Teneramundanæ ſita eſt, ſpectatque ad collationem Abbatiſſæ Swivecanæ. Hîc primò fundata fuerat Abbatia, quæ paulò poſt tranſlata fuit in vicinam Parochiam de Swiveke, ut patet ex duobus ſequentibus Diplomatibus.

(3) Hugo Caſtellanus Gandenſis, ejuſque Frater Sigerus: de quibus conſule lib. 2. Diplomatum Belgicorum cap. 101.

(4) Rassenghem. Vide ſuprà pag. 396.

CAPUT XCVIII.

Godefridus de Fontanis, *Epiſcopus Cameracenſis, Abbatiam Virginum Ciſtercienſium ex Hoſpitali S. Ægidii Teneramundæ transferri mandat in vicinam Parochiam de Swiveke, anno* 1223.

Godefridus Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, Viris Venerabilibus, Affligemenſi, Ninivenſi Abbatibus, &c. W. Archidiacono in Antverpia ſalutem in Domino.

Cum ad inſtantiam venerabilis Machtildis Dominæ Teneræmondenſis de conſenſu H. Perſonæ de Sweveke, & Walteri Presbyteri, ſalvo jure ſuo, in commodum Religionis, & utilitatem, de loco in locum infra Parochiam de Sweveke aptiorem, in Divini ſervitii amplificationem, de Religione in aliam devotiorem ſufficienti Congregationis ordinatâ, & confirmatâ ſuſtentatione, Hoſpitale S. Ægidii extra Teneræmondam ſitum, localiter, nec non & ſpiritualiter conceſſimus transferendum;

Vestræ, cui majora committeremus, committimus fidelitati, quatenus ubicumque expediens fuerit infra ambitum dictæ Parochiæ de Sweveke, novæ Religioni ibidem inchoandæ, non ſolùm Perſonatus; ſed etiam Presbyteratûs jure per recompenſationem, ſive bonam æſtimationem, ſive per alium competentem modum, nunc ſalvo & in poſterum ſalvando, & ſufficienti Congregationis proviſione ordinatâ, & confirmatâ, ſitum convenientem, & formam Religionis devotam, ac competentem, ex noſtra parte concedatis, ad nos quidquid ibidem duxeritis ordinandum, ut confirmemus referentes.

Si verò vos tres non contigerit intereſſe, nihilominus ea duo veſtrûm exſequantur, abſque præjudicio juris alieni.

Datum feriâ V. poſt Feſtum B. Lucæ Evangeliſtæ, apud Cameracum, anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo tertio. 1223.

CAPUT XCIX.

Godefridi de Fontanis, *Epiſcopi Cameracenſis, Diploma alterum in favorem Abbatiæ Swivecanæ datum anno* 1228.

Godefridus Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, univerſis præſentes Litteras viſuris ſalutem in Domino.

Universitati veſtræ notum fieri volumus, quod cum nos ſpecialiter dediſſemus in mandatis W. Affligemenſi, & R. Ninivenſi Abbatibus, & W. Cameracenſi Archidiacono in Antverpia, ut perſonaliter accederent apud Swiveke, ad conſiderandum locum competentem, in quo poſſet Clauſtrum Sanctimonialium Ciſtercienſis Ordinis infra ambitum Parochiæ

Parochiæ de Swiveke collocari, ſalvo jure Perſonæ, & Presbyteri Parochialis;

Ipsi nobis retulerunt, quod in dicta villa, ubi priùs ſita erat Eccleſia Parochialis, locus eſſet aptus, competens, & idoneus ad prædictum Clauſtrum ædificandum Ordini ſupradicto: locus verò Parochiæ competentior, ubi prius erat Clauſtrum, quàm Perſonæ, & Presbytero ſatisfactum ſit; ſicut nobis conſtat per Litteras Virorum Venerabilium Abbatum prædictorum, & W. Archidiaconi in Antverpia.

Nos huic mutationi noſtrum conſenſum adhibuimus, & adhibemus, cum favore prædictis Monialibus Epiſcopali auctoritate, dictum locum, ubi ſcilicet erat priùs Parochialis Sedes, præſentibus Litteris confirmantes.

Inhibentes arctiùs, ne quis aliquâ temeritate præſumat huic Confirmationi contraire. Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo octavo, feriâ quartâ poſt Feſtum S. Barnabæ Apoſtoli. 1228

Additio. HÆc duo Diplomata Godefridi Epiſcopi Cameracenſis data Abbatiæ Swivecanę (quæ nunc eſt ſub Diœceſi Gandavenſi) adjunximus ex Teneramunda Davidis Lindani; qui liber anno 1708. reimpreſſus & Operibus Joann. Bapt. Grammaye annexus fuit.

CAPUT C.

Hugo *Caſtellanus Gandenſis, ejuſque Uxor* Oda, *& Filius* Hugo, *dant leges & libertatem Mariæ-kercæ Incolis, anno* 1228.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, ſalutem in perpetuum. Quoniam fragilis eſt hominis vita & labilis memoria, & ea quæ in mundo fiunt, citiùs ab humanis ſenſibus evaneſcunt; neceſſarium eſt, ea quæ ad poſterorum notitiam pervenire debent, ſtudio ſolerti ſcripto commendare.

Eapropter ego Hugo Gandenſis Caſtellanus, Uxorque mea (1) Oda, Filiuſque meus (2) Hugo Primogenitus, notum facimus omnibus tam præſentibus quàm futuris, præſens Scriptum inſpecturis, quod Villam (3) *de Baſtrode S. Mariæ* liberam ſub hac forma conſtituimus:

Ut inhabitantes villam liberam, menſuras quinquaginta pedum latitudinis & centum pedum longitudinis habeant: & ſingulæ menſuræ, ſingulis annis duos ſolidos Flandrenſes & duos capones nobis & Succeſſoribus noſtris ſolvant....

Ut igitur præſcripta rata permaneant & inconvulſa, & ab omni exactione liberrima, Sigillorum noſtrorum appenſione, ſub jurejurando roboravimus. Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo octavo, menſe Martio. 1228

(1) Oda, de Vergy: ut Andreas Quercetanus in illius Gentis Hiſtoria tradit.

(2) Hugo Filius meus primogenitus: à quo ſcriptum eſt Diploma Eccleſiæ Antverpienſis, quod lib. 2. Dipl. Belg. cap. 101. legitur. Hugo iſte junior, Hugonis & Odæ Filius, Uxorem habuit Mariam Gaverenſem, & illâ conſentiente Bornhemium anno 1250. Margaritæ Flandrorum Comitiſſæ vendidit. Idem Fratres habuit Sigerum & Villanum, Dominum S. Joannis ad Lapidem, *S. Jansteen*, prope Hulſtum Waſiæ Oppidum: à quo cognomentum accepit Gandavia Villanorum familia, *Villain-dit-de Gant*. Quercetanum in Hiſtoria Comitum Giſnenſium conſule.

(3) Baseroda, varia loca ad ripam Scaldis, haut longè diſſita, complectitur, videlicet *Baſerode, Vlaſſenbroeck, S. Urſmari Baeſrode, S. Amandi Baeſrode, S. Maria ſive Maria-Kercke Baeſrode.*

CAPUT CI.

Robertus *Betuniæ & Teneræmondæ Dominus, anno* 1228. *in compenſationem dotis, Calkenam, Laernam & Maſminiam dat Sorori ſuæ* Machtildi, *Gilberto Sottengemio, Raſſegemii Domino, nuptæ.*

Ego Robertus, Advocatus Atrebatenſis, Betuniæ & Teneræmondæ Dominus, notum facio tam præſentibus quàm futuris, quòd omnia quæ habebam in Parochia de (1) Calkene, quæ Ego tenebam, & quæ à me tenebantur, dedi in feudum Domino *Gilberto de Sottenghem*, liberè cum omnibus juſtitiis majoribus & minoribus: excepto manſo de (2) *Raveſchoot*, ſicut eſt modo clauſum, exceptis etiam quindecim bonariis waſtinæ.

Et ſciendum, quòd homagia, quæ Ego in dicta Villa habebam, mihi remanent. Et ſi homines mei ibidem manentes, exercitus meos vel equitaturas non fecerint, ſicut debent, vel ad placita mea non venerint; Ego pro forefacto tali, ſicut homines mei judicaverint, potero pendeare ſuper feodum, quod mei homines tenent de me: &

& nullam aliam Juſtitiam majorem vel minorem in dicta Villa habebo.

Dedi etiam dicto Gilberto ſimiliter in feodum omnia, quæ habebam in Parochia de *Laerne*, & quæ Ego tenebam, & quæ à me tenebantur: exceptis ſervis & hominibus Advocatiæ, quos Ego habeo in dicta Villa. Bona autem omnia cum alodio, quod dictus Gilbertus habebat in Parochia de (3) *Maſſeme*, & quod habebit in poſterum, recepit ipſe à me in feodum.

Et ſciendum quod dictam Donationem ei feci pro mille libris, quas ei debebam de maritagio *Machtildis* Sororis meæ, quam ipſe habet in uxorem. Et quia Ego *Michael* Flandriæ Conſtabularius, & Ego *Walterus de Ghiſtelle*, de aſſenſu Domini Roberti de Betune, & Domini Gilberti de Sottenghem, prædictæ rei fuimus ordinatores, ad ipſorum petitiones, & prædictorum teſtimonium, ſigilla noſtra præſenti Scripto duximus apponenda.

Actum anno milleſimo ducenteſimo vice- 1228.
ſimo octavo, menſe Martii.

(1) Calkena & Maſminia, vici ditionis Teneræmondenſis, hodie poſſidentur à Familia Villana-Gandavia, ut & Raſſenghemium. Laernam tenet V. N. Carolus Schoutete, aliàs van Zuylen: ut Lindanus in Teneræmonda lib. 3. cap. 3. docet.

Additio. (2) Raveschoot eſt Dominium ſitum in Pago de Calckene, item in Wettere, hodie ſpectans ad Familiam Villani Gandavenſem cum Wettere.

(3) Masminia, hodie vernaculè *Maſſeme*, ditionis Aloſtanæ Pagus, inter Gandavum & Aloſtum, eſt inter primarias Clientelas Curiæ Teneramundanæ; poſſidetur à Familia Villani à Gandavo, & erectus eſt in Principatum anno 1652.

CAPUT CII.

Bellum-Pratum Monialium Ordinis Ciſtertienſis Abbatia, ad Teneram fluvium prope Gerardi-montem, anno 1228. *ab* Alide *Domina Bowlariæ conditur ac dotatur. Quod anno* 1270. Margarita Constantinopolitana, *Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, ejuſque Filius* Guido *anno* 1271. *ratum eſſe voluerunt.*

Nos Margareta, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, notum facimus univerſis, quod nos Litteras (1) Alidis, quondam Dominæ de (2) Boular, vidimus in hæc verba.

Ego Alidis, Domina de Boular, notum facio per hanc Chartam præſentibus & futuris, quod felici commercio commutare affectans cœleſtia pro terrenis, piâ deliberatione providi in juſta poſſeſſione mea locum quemdam juxta (3) *Griemeghem*, ad Religioſum Cœnobium inſtaurandum, in quo ſanctæ mulieres, ſub regimine Abbatiſſæ, ſecundùm Ciſtertienſis Ordinis obſervantias, Domino famulentur, & tam pro me quàm pro meis heredibus aſſiduas Domino preces fundant.

In perpetuam itaque eleëmoſynam ad hoc dedi, de aſſenſu omnium liberorum meorum, quinque bonaria in prato & nemore, in loco prædicto, ad ipſum Monaſterium conſtruendum. Item ſex bonaria nemoris ibi, prope ad aiſencias ejuſdem Religioſi Collegii, prout ſibi viderit expedire, in omnibus faciendas.

Addidi quoque ad eleëmoſynam antedictam totum Jus Patronatûs Eccleſiæ de *Griemeghem*, quod ad me hereditariè pertinebat, & omnes proventus ad Perſonatum & Presbyteratum ejuſdem Eccleſiæ pertinentes. Ita quod Abbatiſſa & Collegium dicti loci, qui dicitur *Bellum-Pratum*, provideant & præſentent Presbyterum inſtituendum ibidem, ſicut Ego & Anteceſſores mei facere ſolebamus.

Superaddidi etiam reditum ſex modiorum duri bladi, & decem modiorum avenæ, ad menſuram de Gerardimonte, quem habebam in villa prædicta.

Locum autem prædictum, & omnes eleëmoſynas, prout dictum eſt, eiſdem collatas ab omni exactione, ſervitio & juſtitia ſæculari volui & firmavi liberas eſſe in perpetuum & exemptas. Nec mihi vel Succeſſoribus meis aliquod in iis dominium vel daugerium dereliqui, ſed omnia ipſis libera & quieta omnibus decrevi temporibus permanere.

Con-

(1) Alidis, ſive Aleidis, Nicolai Boulariæ Domini Filia & heres, ter nupta fuit Viris Nobiliſſimis, ex Familiis Illuſtribus de *Traſegnies*, *Gavere* & *Wavrin*. Ex Ægidio de Traſegnies peperit Ægidium Nigrum, vulgò *le Brun*, regni Galliæ Comeſtabilem; cujus ſtirpem Scriptores Genealogici hactenus ignorarunt. Ex Gavrio ſuſtulit Philippum, qui Diploma jam recitatum, cum Fratre ſuo Ægidio Nigro, ſignavit. Tertius Aleidæ maritus *Michaël de Wavrin*, cum Gisberto Sottegemio & Arnoldo Aldenardenſi, controverſiam finivit, quæ inter Ferdinandum Flandriæ Comitem & Gandenſes de novando Senatu fuit agitata.

(2) Boular, ſeu Boularia, *Boulers*, illuſtris ac vetus Flandriæ Baronia. xii. Vicos ſeu Pagos prope Gerardi-Montem ſitos complectitur. Penes varias olim Familias fuit, ut Boularienſem, Gavrienſem ſeu Lidekerquiam, Bouchautanam, & Naſſaviam: ut Waesbergius lib. 3. in Gerardi-Monte c. 2. fusè narrat. Noſtrâ ætate Guilielmus Philippus Naſſavius, Princeps Arauſionenſis, Boulariam vendidit Franciſco Bernardino Caſſinæ, marito Robertinæ de Noyelle.

Inde Boularia tranſiit ad Comitem de Wonsheym, qui hodie hanc veterem Baroniam poſſidet. Additio.

(3) Griemeghem, hodie *Grimighem*, prope Gerardimontium ad Teneram fluvium. Hoc Dominium, cum parte Raſpaliç ſylvæ & terra Anghiana, anno 1606. venditum eſt ab Henrico IV. Gallorum Rege Carolo Arenbergiæ Principi, à quo Dominium de Grimighem anno 1612. ab eodem Principe Abbatia Bellopratenſis (in quo dominio hæc Abbatia ſita eſt) pretio comparavit.

Digitized by Google

Concessi ſimiliter, ut aiſencias communes & paſcuas liberè habeant animalia dictæ Domûs, ſicut habent cæteri homines terræ meæ. Specialiter tamen eis concedens, ut ſi forſitan bannum fiat de animalibus, quæ fuerint ad damnum invecta in ſilvis aut pratis, ipſæ pro ſuis animalibus damnum tantummodo reſtituant, & ad nullum aliud foreſactum vel bannum propter hoc teneantur.

Desiderans inſuper, ut omnimodâ, quantum ad me pertinet, gaudeat libertate, liberaliter & benignè conceſſi, ut per totam terram meam & filiorum meorum, propriæ vecturæ, ſive quælibet res earum ab omni pedagio, teloneo, ſive aliis quibuſcumque angariis aut conſuetudinibus ſint exemptæ; ut tantò devotiùs pro me & liberis Dominum deprecentur, quantò ſibi uberiùs ſenſerint me & ipſos fuiſſe in pluribus beneficiis liberales.

Ut autem effectus propoſiti tam ſalubris nullâ poſſit malignitate diſſolvi, ſed ad meam & heredum meorum ſalutem permaneat in futurum, Chartam iſtam proprio ſignavi ſigillo.

Ego verò Michael Conſtabularius,
Ego Philippus de Boular,
Ego Osto de Traſenies,
Ego Ægidius Niger,

Heredes præfatæ Alidis cariſſimæ Matris noſtræ, omnia prænotata favorabiliter approbantes, ex noſtro conſenſu firmavimus noſtrorum teſtimonio ſigillorum; ut fructum ſalutis & eleëmoſynæ conſequamur cum eadem cariſſima Matre noſtra.

Et quia Ego Raso proprium ſigillum non habeo, uſus ſum ſigillo Abbatis Gerardimontis, prædicta omnia fideliter approbans & conteſtans.

Ego quoque Gosuinus de Scendelbeka, maritus filiæ prædictæ Dominæ, meum appoſui ſigillum, pleno favore omnia prænotata confirmans.

Actum anno Incarnationis Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo octavo. 1228.

Et Nos Margareta Comitiſſa prædicta præfatam eleëmoſynam, & omnia alia in dictis Litteris Dominæ de Boular comprehenſa, grata & rata habentes, tamquam terræ Domina confirmamus. In cujus rei teſtimonium præſentibus litteris ſigillum noſtrum duximus apponendum.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo, in die B. Laurentii. 1270.

Nos Guido, Comes Flandriæ & Marchiſus Namurcenſis, notum facimus univerſis, quòd Nos eleëmoſynam & omnia alia contenta in Litteris cariſſimæ Dominæ Matris noſtræ Margaretæ, Flandriæ & Hainoniæ Comitiſſæ, quibus noſtræ præſentes litteræ ſunt appenſæ, rata & grata habemus, & ea tamquam terræ Dominus confirmamus.

In cujus rei teſtimonium Sigillum noſtrum præſentibus litteris duximus apponendum.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo primo, feriâ quintâ poſt Feſtum B. Martini hiemalis. 1271.

CAPUT CIII.

Henricus, Henrici I. *Brabantiæ Ducis Filius primogenitus & in Ducatu Succeſſor, dotat Cameram, Monialium Ciſtertienſium Abbatiam, prope Bruxellam, anno* 1230.

Henricus, major filius Ducis Lotharingiæ, tam poſteris quàm modernis, præſens Scriptum inſpecturis, in perpetuum. Notum facimus univerſitati veſtræ, quod Nos Conventui de Camera, titulo eleëmoſynæ contulimus lxxxv. bonaria terræ, in quadam ſilva de *Vilvordia* jacentia, ab omni jure & exactione liberrima, in perpetuum poſſidenda. Huic donationi Teſtes interfuerunt idonei,

Leonius Caſtellanus Bruxellenſis,
Walterus de A,
Henricus Fuſcus de Iſca,
Derzo de Helirde,
Robertus de Angia,
Walterus Clutinc,
Walterus de Bouterſem,
Wilhelmus de Borde, & alii quàm plures.

Præterea manſum xiii. bonariorum terræ, in memorata ſilva jacentem, quem ſupradictus Derzo de Hilirde Miles à Nobis jure habebat feodali, in manibus noſtris reſignatum ad petitionem ipſius, prædicto Conventui liberè contulimus, ab omni jure & exactione exemptum, perpetuò poſſidendum. Similiter quoque manſum terræ in ſupra dicta ſilva jacentem, quem antedictus Wilhelmus de Borde à Nobis jure habebat feodali, in manibus noſtris reſignatum, ad petitionem ipſius ſæpè dicto Conventui liberè contulimus, ab omni jure & exactione exemptum perpetuò poſſidendum.

Duo etiam terræ bonaria in denominata ſilva jacentia, Henrico de Bins, à nobis collata, eodem modo, ad petitionem ipſius, præfato Conventui contulimus liberrimè poſſidenda. Ne autem hæc collatio aliquâ occaſione in poſterum infirmetur, Sigilli noſtri appenſione fecimus præſentem Paginam roborari. Actum anno Domini M. CC. XXX. 1230.

Aliud

Aliud ejuſdem HENRICI *Diploma anno* 1232.

HENRICUS major Filius Ducis Lotharingiæ fidelibus ſuis, Villico & Scabinis de Vilvordia ſalutem in Domino. Satis conſtat dilectioni veſtræ, quod Fratres de (1) CAMERA, manentes in Curia de *Holthem*, & commorantes in Allodio de (2) FILFORDIS, uſum huc uſque habuerunt in fodiendis turbis, ad opus domûs ſuæ. Unde vobis mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus prædictum uſum, quem prænominati Fratres huc uſque debito jure habuerunt, qui in Allodio de Filfordis commorantur, præfatos Fratres pacificè ſine omni contradictione poſſidere faciatis. Si qui verò contra memoratos Fratres in hac parte egerint, contra pacem noſtram ſe acturos, & offenſam noſtram ſe certiſſimè noverint incurſuros. Datum anno Domini 1232. 1232.

(1) CAMERA ab Henrico I. Duce noſtro fundata, ſuprà cap. 79. & 80.

(2) FILFORDIS, nunc *Vilvordia*, Oppidum prope Bruxellam, ubi Jus Patronatûs & decimam olim poſſedit Capitulum B. Mariæ Aquiſgrani, dono Lotharii Cæſaris. Vide ſupra cap. 6. harum Donat. Belgic.

CAPUT CIV.

Mons S. Mariæ, Virginum Cœnobium, à JOANNE DE MONTE *Viro Nobili, anno* 1234. *ædificatur, quod nunc Bigardia minor dicitur, prope Bruxellam.* HENRICUS, HENRICI I. *Brabantiæ Ducis Filius ac Succeſſor,* GREGORIUS IX. *Papa, &* GODEFRIDUS *Epiſcopus Cameracenſis ſuis id Tabulis confirmant.*

HENRICUS, major Filius Ducis Lotharingiæ omnibus præſens Scriptum videntibus ſalutem. Noverint univerſi, quòd Nos licentiamus G. de Bellengem, Monialem, Domum ædificare juxta loca infrà noſtrum dominium, & illam ædificatam recepimus in noſtra cuſtodia.

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo quarto, menſe Martio, apud 1234.
Lovanium.

GREGORII IX. *Papæ Diploma anno* 1235. *datum.*

GREGORIUS Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Abbati Ciſtertienſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Piæ mentis devotio ſpecialem benignitatem Sedis Apoſtolicæ promeretur, Noſque affectui laudabili, ut ad debitum effectum perveniat, favoris noſtri præſidium, quantum cum Deo poſſumus, impertimur.

SANE dilectus filius JOANNES Miles de MONTE Nobis humiliter ſupplicavit, ut in Monaſterio de (1) Monte S. Mariæ, quod pro peccatorum ſuorum remedio in fundo ſuo conſtruxit de bonis propriis, & dotavit, per te inſtitui Conventum Monialium Ciſtertienſis Ordinis mandaremus.

HONESTAM itaque intentionem prædicti Militis attendentes, qui diebus noſtris omnes invitare cupimus ad exercenda opera pietatis, per quæ ipſorum animæ ſalvæ fiant, diſcretioni tuæ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus ſi dictum Monaſterium ſitu loci & facultatibus eſt congruum, ad Conventum hujuſmodi Ordinis memorati, obtento Epiſcopi Diœceſani conſenſu, ſatisfacias piis votis Militis ſupradicti. Datum Viterbii XIX. Kalendas
Januarii, Pontificatûs noſtri anno nono. 1235.

GODEFRIDI *Cameracenſis Epiſcopi Diploma anno* 1236. *datum.*

GODEFRIDUS (2) Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, univerſis præſentes litteras inſpecturis ſalutem in omnium Salvatore. Notum ſit univerſis præſentibus & futuris, quòd O. Abbatiſſa, I. Præpoſitus, G. Decanus, totumque Capitulum Eccleſiæ Nivellenſis, per ſuas patentes litteras Nobis demonſtrârunt, quod cùm à JOANNE Milite dicto de MONTE, in Parochia de *Bellengien*, & filia ſua Prioriſſa de Tenremonde, Ciſtertienſis Ordinis, & ab aliis probis viris rogati eſſent, ut ad hoc adhiberent aſſenſum, quod in Perſonatu ſuo de *Papengien*, in terra dicti Militis, in loco qui Mons S. Mariæ nunc temporis appellatur (ſolebat autem *Vareberge* antiquitùs nuncupari) Abbatia Monialium Ciſtertienſis Ordinis fundaretur....

NE caritas tepeſcere videatur in hoc in quo eam valeamus accendere, precibus eorum grato concurrentes aſſenſu, prædictam ordinationem ſuperiùs annotatam, quantum in nobis eſt, ratam habemus, & impreſſione Epiſcopalis ſigilli confirmamus.

DATUM anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo triceſimo ſexto, menſe O- 1236.
ctobri.

Ex

Digitized by Google

EX his & aliis ſubſequentibus liquet, in Monte S. Mariæ ab initio Moniales Inſtituti Ciſtercienſis reſediſſe. In Bigardia autem minore nunc reſident Moniales Benedictinæ; quas Nigras vocant à colore veſtium.

Additio. (1) Mons S. Mariæ, nunc paſſim dicitur *Bigardia minor*, eſtque Prioratus. Alia eſt *Bigardia major*. Abbatia Nobilium Virginum Benedictinarum haud procul Bruxella; de cujus Fundatione vide Cod. Donationum Piarum cap. 88.

(2) Godefridus, de Fontaine, Domini Condatenſis in Hannonia Filius. Epiſcopus Cameracenſis anno 1237. obiit, in Abbatia Valcellenſi Ordinis Ciſtercienſis propè Cameracum conditus juxta Prædeceſſorem ſuum Joannem Betunium, anno 1218. defunctum.

CAPUT CV.

Godefridus de Lovanio, *Dominus de Leeuwe*, Henrici I. *Brabantiæ Ducis Filius, cum Uxore ſua* Maria, *benefacit dicto Monaſterio Montis S. Mariæ anno* 1238.

UNiverſis Chriſti fidelibus tam præſentibus quàm poſteris, ad quorum notitiam præſens Scriptum pervenerit, Godefridus de Lovanio, Illuſtris Viri Henrici Ducis Lotharingiæ Frater, ſalutem & cognoſcere veritatem.

Quoniam ea quæ geruntur in tempore facilè oblivioni traduntur, niſi ſcripto memoriæ commendentur; ideò univerſitati veſtræ, tam ſub notione Teſtium, quàm tenore præſentium Litterarum declaramus, quòd Joannes de Zona, in noſtra & Scabinorum noſtrorum de Lewes, nec non & aliorum proborum virorum ac hominum noſtrorum præſentia conſtitutus, omne jus hereditarium, quod contingebat ei in decem bonariis terræ jacentis apud Zonam, in dominio noſtro, & ſub judicio & ſententia dictorum Scabinorum, ſive ſit plus ſive ſit minus, quæ terra ſolvit annuatim ad Nativitatem Domini quadraginta & tres denarios Bruxellenſes, & novem ſextellas avenæ, cum menſura quæ dicitur *Honteiſter*, nomine cenſûs, ſupra quam terram contingebant & adhuc contingunt Prioriſſæ & Conventui de Monte S. Mariæ, Ciſtertienſis Ordinis, centum & undecim libræ Bruxellenſes, ratione aſſignamenti & collationis in eleëmoſynam factæ Sorori Machtildi de Zona, Sanctimoniali loci prædicti, à prædicto Joanne Fratre ſuo, & G. Patre, & I. Matre dictæ Machtildis in manibus noſtris, merâ nec non & ſpontaneâ voluntate, ad opus dictæ Prioriſſæ & Conventûs loci memorati, liberè reſignavit & abſolutè, omni reclamatione ſeu calangiâ, quæ à dicto Joanne, vel ſuis, ad præſens vel in poſterum fieri poſſet, vel exactione quâlibet omninò remotâ.

Adſtiterunt autem, cùm hæc facta fuerunt, in teſtimonium vocati

Oliverius Miles,
Goſuinus Haac,
Goſuinus de Bruchem;
Petrus de Caſſenberge,
Scabini noſtri de Lewes, ſub quorum ſententia dicta terra ſita eſt, ut ſuperiùs eſt expreſſum,

Et Stephanus de Zirembeke, qui tunc Balivus meus erat, & alii.

Cum igitur hereditas prædictæ terræ in hunc modum in noſtris manibus ſit reſignata, Nos eamdem hereditatem terræ ſæpè dictæ cum omni commoditate ac appendicio, ſub teſtimonio dictorum Scabinorum de Lewes, Prioriſſæ & Conventui prædicto loci prædicti contulimus in eleëmoſynam, ſub teſtimonio etiam multorum Chriſti fidelium liberaliter & benignè jure hereditario & ſine difficultate habendam & perpetuo poſſidendam.

Et ut hoc firmum permaneat & ratum, præſens Scriptum contulimus dictæ Prioriſſæ & Conventui, ſigilli noſtri munimine roboratum.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo octavo, menſe Martio. 1238.

CAPUT CVI.

Thomas Sabaudus, *Flandriæ Hannoniæque Comes, & Uxor ejus* Joanna Constantinopolitana, *anno* 1241. *declarant, Præpoſitum Eccleſiæ S. Donatiani Brugenſis eſſe hereditarium Flandriæ Cancellarium, & Cuſtodem Sigilli. Quod anno* 1249. *Innocentius* IV. *Papa confirmat.*

INnocentius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilecto filio (1) Philippo Lugdunenſi Electo, Præpoſito Brugenſis Eccleſiæ, Cancellario Flandriæ, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cupientes tuam, quantùm cum Domino poſſumus, honorare perſonam, libenter petitionibus tuis, præſertim illis, quæ tui honoris & commodi reſpiciunt incrementum, exauditionis januam aperimus.

Cum itaque, ſicut nobis exponere curaviſti, Nobilis Vir Thomas tunc Flandriæ & Hannoniæ Comes, ac quondam Nobilis Mulier Joanna Comitiſſa, Uxor ejus, recognoverint,

noverint, quod ratione Cancellariæ Flandrenſis ad te pertinebat portare Sigillum ipſorum per te, vel quamcumque aliam perſonam juramento eis aſtrictam, cui velles illud committere, ipſis non ſuſpectam vel odioſam, ac habere officium ſigillandi, & ſigillationis emolumenta percipere, ac ſuper hujuſmodi recognitione litteras ſuas tibi duxerint concedendas:

Nos tuis ſupplicationibus inclinati, quod per eoſdem Comitem & Comitiſſam factum eſt in hac parte, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apoſtolicâ confirmamus, & præſentis Scripti patrocinio communimus; tenorem Litterarum ipſarum de verbo ad verbum præſentibus inſeri facientes, qui talis eſt:

Thomas Flandriæ & Hannoniæ Comes, & Joanna Comitiſſa, ejuſdem Uxor, univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quod nos recognoſcimus, quod Præpoſitus Brugenſis, Cancellarius noſter, qui pro tempore fuerit, ratione Cancellariæ noſtræ, debet habere vel per ſeipſum, vel per aliam quamlibet perſonam nobis juratam, cui committere voluerit, quæ nobis meritò non videatur ſuſpecta, vel etiam odioſa, Sigilli noſtri portationem, cuſtodiam, & officium ſigillandi, & emolumenta ſigillationis ejuſdem; & quod idem Cancellarius debet eſſe de Conſilio noſtro juratus.

Ut autem prædicta perpetuò maneant inconcuſſa, præſentem Chartam Sigillo noſtro fecimus roborari. Datum Sabbato poſt Octavam Pentecoſtes, anno Domini milleſimo du- 1241.
centeſimo quadrageſimo primo.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc Paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contrairé. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Lugduni, II. Nonas Decembris, Pontificatûs noſtri anno ſeptimo.

(1) Philippus de Sabaudia, Præpoſ. S. Donatiani, ab Innocentio IV. Papa anno 1246. conſtitutus Archiepiſcopus Lugdunenſis, illâ dignitate annis XXII. gaviſus eſt: quam anno 1268. demùm dimiſit, Comitatu Sabaudiæ ad ſe devoluto, jure hereditario. Uxorem duxit Aleidam Burgundicam, & obiit 1284.

De Miniſterialibus Flandriæ perpetuis & hereditariis, quos vulgò Officiarios *vocant.*

Cancellarius Flandriæ & Cuſtos ſigilli à multis retrò ſæculis fuit Præpoſitus Eccleſiæ S. Donatiani Brugenſis: ut ex productis jam Tabulis & aliis, in Libris Diplom. Belg. conſtat. Præpoſituram cum Epiſcopatu Brugenſi Pius IV. Papa univit.

Comestabilis, Comes ſtabuli ſeu Conſtabularius fuit olim Dominus Ninhoviæ: ut ex Tabulis infrà lib. 2. ad annum 1138. rècitandis intelligi dabitur. Ea dignitas poſteà ad Familiam de *Wingle* tranſiit; hodie à Principe de Eſpinoy, ex gente Melunia, poſſidetur.

Dapiferi munus olim hereditarium fuit Dominis de *Wavrin*. Heliinus de Wavrin Dapifer ſuprà pag. 394. & Lib. I. Diplom. Belgic. cap. 65. memoratur. Periit anno 1191. in Syria ad Aconem; ut in Auctario Aquicinctino ad Sigeberti Chronicon legitur.

Pincerna ſeu Buticularius, id eſt, Pocillator, fuit olim Dominus Gaveræ. Raſo de Gavera, Pincerna Comitis Flandriæ, anno 1186. ſcripſit Diploma Ninivenſe ſeu Ninhovienſe, infrà à me producendum. Idem Raſo (ſic enim legendum, non Roſo) ut Buticularius anno 1169. Tabulas Arienſes lib. I. Dipl. Belg. cap. 65. ſignavit. Buticularius autem formatur à *Buta*, id eſt, *Cuppa*, vernaculè *Couppe*. Hinc Francis *Bouteiller*, qui caveæ curam habet. A Buta Flandris & Batavis *Butte* eſt magnum poculum.

Euſtathius Camerarius Flandrenſis anno 1169. & 1172. Tabulas à Philippo Alſatio ſcriptas ſignavit, lib. I. Diplom. Belg. cap. 65.

R. de Wavrin, Dominus Lilerii & Seneſcallus Flandriæ, anno 1193. manumiſſionis formulam edidit lib. II. Diplom. Belg. cap. 62. à nobis editam.

De his quatuor Aulæ Palatinæ officiis ſeu muneribus ſic Hincmarus epiſt. 3. cap. 16. Poſt eos verò Sacrum Palatium per hos Miniſtros diſponebatur; per Camerarium videlicet, & Comitem Palatii, Seneſcalcum, Buticularium, Comitem ſtabuli, Manſionarium, Venatores principales quatuor, Falconarium unum.

De iiſdem Flandriæ Officiariis etiam egimus ſupra Lib. I. Diplomatum Belgicorum cap. 65.

CAPUT CVII.

Hugo *Caſtellanus Gandenſis, ejuſque Uxor* Maria, *anno* 1250. *vendunt Bornhemium Margaritæ Conſtantinopolitanæ, Flandrorum Comitiſſæ.*

Univerſis præſentes Litteras inſpecturis, Officialis Tornacenſis ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra, quòd cùm Vir Nobilis (1) Hugo Caſtellanus Gandenſis Villam de (2) Bornhem cum Caſtro, homagio, reditibus, allodio, dominio quocumque, omni juſtitia & omnibus pertinentiis dictorum Villæ & Caſtri, pro pretio quattuor millium quingentarum viginti ſex librarum, duodecim ſolidorum, & ſeptem denariorum Flandrenſium, vendiderit Illuſtri Dominæ Margaretæ, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſæ, & werpiverit liberè & abſolutè perpetuò poſſidendum; Mulier Nobilis Maria, Uxor dicti Caſtellani, in præſentia noſtra & in jure conſtituta

(1) Hugo Caſtellanus Gandenſis Hoſdini Dominus, & ejus Uxor Maria Gaverenſis: de quibus vide Lib. II. Diplomatum Belgicorum cap. 101.

(2) Bornhem. Vide Lib. I. Diplomatum Belgicorum cap. 45. 46. 49. 50. & Lib. II. cap. 94.

Digitized by Google

ſtituta in propria perſona, propter hoc ſpecialiter venditioni & werpitioni hujuſmodi expreſsè conſenſit, & omni juri, quod in dicto Caſtro, Villa & eorum appenditiis quibuſcumque, ut ſuperiùs dictum eſt, habet vel habere poterat, ratione dotis ſuæ, ſeu aſſignamenti ſibi facti nomine dotis, vel aliqua alia quacumque de cauſſa, ad opus dictæ Dominæ Comitiſſæ, & ejus heredum ac Succeſſorum expreſsè renuntiavit, fide & juramento voluntate ſpontaneâ & ſine aliqua ….. ſuper hoc præſtitis ab eadem in manu noſtra, promittens quòd in dicto Caſtro, Villa & eorum appenditiis, ut dictum eſt, venditis, ratione dotis ſeu aſſignamenti ſibi facti nomine dotis, nullum jus de cetero reclamabit, nec contrà venditionem prædictam & werpitionem veniet in poſterum per ſe vel per alium, recognoſcens ſibi æquivalens aſſignamentum de dote ſua ſeu eſcambium alibi factum eſſe à prædicto Caſtellano marito ſuo. Et in præmiſſis omnibus renuntiavit prædicta Maria Uxor dicti Caſtellani omni juri ſibi competenti, vel quod ſibi competere poſſet in poſterum contra præſens inſtrumentum, & ea omnia & ſingula, quæ in eodem ſunt contenta. In cujus rei teſtimonium præſentes Litteras ſigillo Sedis Tornacenſis, ad inſtantiam & poſtulationem dictæ Dominæ Mariæ, Uxoris dicti Caſtellani, fecimus ſigillari.

Datum & actum anno Domini milleſimo 1250.
ducenteſimo quinquageſimo, feriâ ſextâ antè Exaltationem S. Crucis.

CAPUT CVIII.

Godefridus de Lovanio *benefacit anno* 1251. *Monaſterio Bigardiæ Minoris Virginum Benedictinarum propè Bruxellam.*

Vide ſupra pag. 421.

Quoniam humana memoria labilis eſt & caduca, ea quæ geruntur in tempore, æternari ſolent munimine Litterarum.

Notum ſit igitur tam præſentibus quàm futuris, quod ego (1) Godefridus de Lovanio, Dominus de Lewe, & (2) Maria uxor mea, pro remedio animarum noſtrarum, ſex bonaria tam terræ arabilis, quàm prati jacentis in loco qui dicitur *Op-Bigarden*, ſuper Zonam, in Parochia de Lewe, quæ noſtri fuerant juris, & in quibus habuimus juſtitiam majorem & minorem, Abbatiſſæ & Monialibus de Monte S. Mariæ in puram contulimus eleëmoſynam, ad conſtruendum & ædificandum ſibi ibidem Monaſterium Monialium Ordinis Ciſtercienſis.

Et volumus quod gaudeant in dicto loco tantâ libertate & æquali, quantâ Monaſteria ejuſdem Ordinis, ubicumque ſita ſunt, in Diœceſi Cameracenſi, uſque in hodiernum diem gaudere conſueverunt. Et in hunc modum dictam terram & pratum eis liberè & cum omni jure noſtro conferimus, & quantùm in nobis eſt confirmamus.

Concedimus etiam eiſdem poteſtatem ducendi aquam prædictam, ſcilicet Zonam, quæ noſtræ eſt juriſdictionis, ſecundùm quod ſuæ placuerit voluntati. Nos verò & noſtros Succeſſores, tamquam fundatores & conſtructores dicti Monaſterii, ad defenſionem ejuſdem volumus obligari.

Ut igitur hæc noſtra Donatio perpetuæ firmitatis ſortiatur vigorem, præſentem Paginam Sigillorum noſtrorum appenſione fecimus roborari. Actum anno Domini milleſimo du- 1251.
centeſimo quinquageſimo primo, menſe Aprili.

(1) Godefridus de Lovanio Henrici I. Brabantiæ Ducis Filius, Henrici II. Ducis Frater: ut ex hoc Diplomate liquet, & ſuprà cap. 79. ex Dintero docui.

(2) Maria Uxor Godefridi de Lovanio, putatur fuiſſe Filia Walteri Domini de Ligne in Hannonia. Nonnemo dicit, ipſam fuiſſe Dominam de Baſſiny, ſeu Bauſignies in Francia: quod feudum ab Henrico IV. Francorum Rege titulo Comitatûs ornatum nunc poſſidet Familia Hornana.

Ceterùm Godefridus de Lovanio ex Mariâ genuit Arnoldum de Lovanio, qui duxit Eliſabetham, Henrici Bredæ Domini Filiam heredem, Godefridi Neptem. Arnoldi Filia Aleidis, Bredæ Domina nupſit Rasoni de Gavre, Domino Lidekercæ, ut ſuis infra locis docebo.

CAPUT CIX.

Arnoldus *Dominus de Weſemale*, & *Uxor ejus* Elisabeth, *dant Abbati & Conventui Tungerloënſi Jus Patronatûs Eccleſiarum de Weſterlo & Oelen, conſentiente Ultrajectino Cathedrali Canonicorum S. Martini Collegio an.* 1253.

Venerabilibus in Chriſto Fratribus ac Dominis Reverendis, Præpoſito, Decano, totique Capitulo B. Martini in Trajecto, (1) Arnoldus, Primogenitus Domini Arnoldi de (2) Weſemale, Miles, & ejus Uxor Elisabeth, ſalutem in Chriſto Jeſu.

Quia memoria hominum labilis eſt, & tractu temporis…. ideò neceſſe eſt ut ea quæ ab hominibus geruntur, ſcripto perpetuo commendentur.

Ea propter diſcretioni veſtræ ſignificamus, quòd Nos diligenti tractatu & deliberatione providâ habitâ inter Nos, ob remedium animæ noſtræ & noſtrorum, & intuitu Dei, jus Patronatûs

* Nunc Lelen. tronatûs Eccleſiarum de *Weſterlo* & de * *Oelne*, Cameracenſis Diœceſis, quod à vobis habemus ad perpetuam firmam, liberè & abſolutè, & ſine aliqua conditione, Viris Religioſis & honeſtis, Abbati & Conventui Eccleſiæ B. Mariæ in Tongerlo, Præmonſtratenſis Ordinis, jam dictæ Diœceſis, inter vivos & præſentes conferimus liberaliter & benignè, & ad opus ipſorum in manus veſtras reſignamus.

SUPPLICANTES veſtræ diſcretioni, quatenùs eiſdem Abbati & Conventui jus Patronatûs prædictarum Eccleſiarum conferre dignemini, promittentes in verbo, veritate, & fide interpoſitâ, & per ſtipulationem ſolemnem, & ſub periculo animarum noſtrarum, quòd Nos contra hujuſmodi factum noſtrum nullatenùs veniemus.

IN cujus rei teſtimonium & cautelam Vobis damus præſentes Litteras, ſigillis noſtris ſigillatas.

ACTUM & datum in craſtino Dominicæ, quâ cantatur, *Quaſi modo geniti*, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo quin- 1253.
quageſimo tertio, menſe Julio, Indictione undecimâ.

(1) DE WESEMALIA Familia, quæ olim Comitatum de Oelen & Weſterloam poſſedit, & de Merodiis, qui illa prædia hodie tenent, lib. 1. Dipl. Belg. cap. 109. egimus.

(1) ARNOLDUS Weſemaliæ Dominus, niſi fallor, ex Eliſabetha Filium reliquit Gerardum Weſemalium, Bergizomenſis Oppidi conditorem: cujus poſteritatem Diplom. Belg. lib. 1. cap. 94. deſcripſi.

CAPUT CX.

JOANNES *Abbas & Conventus Tungerloënſis, Ordinis Præmonſtratenſis, promittunt Cathedrali Capitulo Ultrajectenſi annuum cenſum ſeu canonem ſolvere, anno* 1253. *pro bonis acquiſitis in VVeſterloo & Oelen.*

UNIVERSIS præſentia viſuris N. Dei patientiâ dictus Abbas in Tongerlo, totuſque ejuſdem loci Conventus, ſalutem in Domino ſempiternam.

QUONIAM memoria hominum labilis eſt, ideò rationabile eſt, ut ea quæ geruntur in tempore, ne cum tempore tranſeant, ad conſervandam memoriam, ſcripto perpetuo commendentur. Quapropter univerſitati omnium tenore præſentium notum facimus, quòd cùm Nos bene & legitimè ab ARNOLDO Milite juniore de (1) Weſemale, & ejus Uxore ELISABETH, duas partes majoris decimæ in *Weſterlo*, cum jure Patronatûs Eccleſiarum de *Weſterlo* & *Oelne*, (quæ omnia dictus Arnoldus & ejus Uxor ab Eccleſia & Capitulo B. Martini Trajectenſis ad perpetuam firmam habebant & poſſidebant) de conſenſu & voluntate dicti Capituli, acquiſierimus;

NOS dicto Capitulo, à quo prædicta bona deſcendunt & moventur, tenemur annuatim ſolvere in Trajecto duas marcas Colonienſes, triginta ſolidos Lovanienſes pro marca, in Feſto B. Martini hiemalis, noſtris periculis & expenſis, nomine firmæ, ſive cenſûs, ſive canonis annui.....

SI verò expenſas facerent, ob malam ſolutionem dictarum marcarum, ipſis eas reſtitueremus & ſimplici verbo ipſorum crederemus ex condicto.

INSUPER Rectores dictarum Eccleſiarum, qui pro tempore ibidem inſtituendi exiſtent, ipſis præſentabimus & oſtendemus: quos præſentatos admittent & non recuſabunt ex condicto: ſecundùm quod in inſtrumentis ſuper hoc confectis pleniùs continetur.

IN cujus rei teſtimonium & cautelam, dicto Capitulo præſentes Litteras dedimus, ſigillorum noſtrorum munimine roboratas.

DATUM & actum anno Domini ducente- 1253.
ſimo quinquageſimo tertio, craſtino B. Michaëlis Archangeli.

CAPUT CXI.

GERARDUS DE STEYNHUIS *Miles dotat Campenſe Monaſterium, Ordinis Ciſtercienſis, prope Rhenobercam Diœceſis Colonienſis Oppidum, an.* 1254.

IN nomine Domini, amen. Omnibus in perpetuum nos GRARDUS DE STEYNHUIS Miles recognoſcimus, & præſentibus notum eſſe cupimus ac futuris univerſis, quod cum dilectus filius noſter JOANNES ad frugem melioris vitæ ſe contulerit in Monaſterio de (1) *Campen*, Ordinis Ciſtercienſis, nos ad ſuſtentationem Filii noſtri & ad uſum ipſius Monaſterii, de unanimi conſenſu, pronâque voluntate heredum noſtrorum, ac omnium quorum intererat, aſſignavimus & donavimus, aſſignamus & donamus in his Scriptis, Abbati & Fratribus dicti Monaſterii de Campen, decimam noſtram ſitam in *Walecken*, quam

Digitized by Google

quam tenemus à Nobili Viro Domino noſtro Theodorico Comite de Cleve, & quondam accepimus à Nobili Viro Theodorico Milite de *Hensberge*, dilecto Avunculo noſtro, necnon quinque jugera terræ in *Meſelaere*, quæ quondam nobis aſſignata fuerunt cum uxore noſtra Walburga, ſorore Joannis Militis de Loo, vel pretium redemptionis illorum bonorum, ſi forſan ea redimi contigerit à quopiam.

Quæ omnia ipſe Abbas dicti Monaſterii & Fratres, ad ſuſtentationem Filii noſtri, ut ſupradictum eſt, quietè & pacificè poſſidebunt, & fruentur ad tempora vitæ dilecti Filii noſtri ſæpedicti. Ipſo autem mortuo, prædicta omnia, videlicet tam decima, quàm bona alia, cum Filio noſtro ipſis Fratribus aſſignata, donata & tradita, ad nos vel heredes noſtros quietè & liberè revertentur.

Quattuor præterea libras ad uſum perpetuum prædicti Monaſterii aſſignavimus & tradidimus, annuè à nobis vel heredibus noſtris percipiendas. Quos tamen reditus quattuor librarum nos vel heredes noſtri, ſine contradictione cujuſcumque, redimere poterimus omni tempore. Quod ſi modo, quo dictum eſt, nos vel heredes noſtri ſolutionem prædictorum redituum neglexerimus, percipient Abbas & Fratres prædicti Monaſterii de Campen de decimis & ceteris bonis in *Meſſelaere* reditus quatuor librarum, quos nos Gerardus vel heredes noſtri, ſub noſtro damno, periculo & expenſis, præſentabimus vel præſentari faciemus ſingulis annis in Feſto B. Martini in ipſo Monaſterio de Campen.

Etiam in his Scriptis promittimus Litteras ratihabitionis ſuper præmiſſa Nobilis Viri Godefridi de Hensberge, conſanguinei noſtri; necnon Arnoldi de Alpen, conſanguinei noſtri, & aliorum quorum intereſſe poterit.

Actum in prædicto Monaſterio de Campen, præſentibus Walburgâ Uxore noſtrâ, Godefrido, Gerardo, Arnoldo, Guilielmo, Filiis noſtris, Lisbetâ, Walburgâ, Agnete, Aleyde, Filiabus noſtris, & de conſanguineis noſtris Arnoldo de Neſſelraid, Joanne de Vittinckhove, Theoderico de Pallant, Militibus, aliiſque fide dignis: & datum anno Redemptionis M. CC. LIV. quintâ feriâ poſt Pentecoſten, ſub 1254
Sigillo noſtro, & conſanguineorum noſtrorum, quæ in præmiſſorum teſtimonium præſentibus ſunt appenſa.

(1) Campense Monaſterium à Frederico Archiepiſcopo Colonienſi anno 1122. fundatum eſt: ut ex ejuſdem Tabulis libro 2. Diplomatum Belgicorum cap. 44 conſtat.

CAPUT CXII.

Innocentius IV. *Papa, anno* 1254. *in Hollandiam mittit Petrum Caputium, Cardinalem & Legatum ſuum, ad Guilielmum illius Provinciæ Comitem, nuper electum Regem Romanorum, ipſumque invitat & evocat in Italiam, ad ſuſcipiendam Imperii coronam.*

Innocentius Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Excellentiſſimo Filio (3) Wilielmo Romanorum Regi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Poſtquam Divina Potentia, ſuam Eccleſiam pacificare diſponens, Celſitudini tuæ manifeſta ſigna prætendat de via, per quam proſperè procedes & regnes, ita quòd (2) Conrado, Filio quondam (1) Frederici olim Imperatoris, de medio ſublato, alius ſuperſtes jam non ſit, qui Deo Tibi propitio tuis valeat progreſſibus adverſari: rogamus & obſecramus, & requirimus Magnitudinem tuam, paternis monitis ſuadentes, ut dilecti Filii noſtri (4) Petri, S. Georgii *ad velum aureum* Diaconi Cardinalis & Apoſtolicæ Sedis Legati, communicato conſilio, à ceteris difficultatibus Te explicans, ad veniendum in Italiam apparatu Regio ſuccingaris, & feſtinanter ad Apoſtolorum limina, Deo Duce, Te transferas, ibidem circa feſtum Nativitatis Domini proximè venturum, recepturus ſolenniter de manibus noſtris Imperii Diadema.....

C A-

(1) Fredericus II. Imperator anno 1239. à Gregorio. IX. Papa excommunicatur, & anno 1245. ab Innocentio IV. abdicatur Imperioque privatur. Anno 1246. juſſu ejuſdem Pontificis Henricus Lantgravius Thuringiæ creatur Cæſar, & Aquiſgrani coronatur. Quo anno 1247. die 16. Februarii defuncto, Guilielmus Hollandiæ Comes anno eodem die 30. Sept. Rex Romanorum eligitur, & anno ſequenti Kalendis Novembris Aquiſgrani coronatur. Idem Fredericus II. quondam Imperator anno 1250. die 26. Decembris moritur:

(2) Conradus ejus Filius anno 1254. menſe Junio decedit, relicto Filio Conradino ſub tutela Manfredi Fratris ſui illegitimi.

(3) Guilielmus Rex Romanorum à Friſiis anno 1256. die 25. Januarii cæſus occumbit, & Middelburgi in Abbatia Præmonſtratenſi ſepelitur. Anni ſequentis initio Richardus Cornubiæ Comes, Anglorum Regis Frater, in Regem Romanum eligitur, & 17. Maii in Feſto Aſcenſionis Domini Aquiſgrani coronatur.

(4) Petrus Capucius Romanus S. R. E. Cardinalis, Archipresbyter Baſilicæ B. M. Majoris Romæ, variis Legationibus celeberrimus, migravit è vita anno 1259.

Digitized by Google

CAPUT CXIII.

HENRICUS III. *Lotharingiæ & Brabantiæ Dux*, *anno* 1258. *&* ALEIDIS *ejus Vidua*, *anno* 1263. *dotant Lovanienſe Dominicanorum Cœnobium*, *à ſe fundatum.*

HENRICUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, præſentes Litteras viſuris ſalutem in Domino. Noveritis quòd nos liberè contulimus, propter Deum, Fratribus Ordinis(1) Prędicatorum, in Lovanio Domino famulantibus, aream totam, quæ dicitur *Oſſenens velt*, ſitam inter Diliam & AA. retrò poſt hortum ipſorum Fratrum, pacificè & quietè ab eiidem perpetuò poſſidendam. Hoc ſalvo, quòd Rectores molendinorum noſtrorum, quando neceſſe fuerit, pro molendinis terram vel ceſpites in area memorata recipere valeant, ſine qualibet contradictione.

IN cujus teſtimonium, & firmitatis perpetuæ fulcimentum, ſæpedictis Fratribus dedimus præſens Scriptum, ſigilli noſtri munimine roboratum.

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo octavo. 1258.

Additio. (1) PRÆDICATORES ab officio, *Dominicani* à Fundatore nuncupati, varia habent in Belgio noſtro Cœnobia, quorum ſeriem contexuimus ſupra Diplom. Belgic. Lib. 2. Cap. 95.

ALEIDIS *Duciſſæ Diploma datum anno* 1263.

(2) ALEIDIS, Dei gratiâ Lotharingiæ & Brabantiæ Duciſſa, univerſis Chriſti fidelibus præſentes Litteras inſpecturis ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra, quod cum claræ memoriæ Dominus HENRICUS, Dei gratiâ tunc illuſtris Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, Maritus noſter cariſſimus, in extremis agens, apud Eccleſiam dilectorum in Chriſto Prioris & Fratrum Ordinis Prædicatorum in Lovanio, ſuam elegerit ſepulturam.

NOS ob reverentiam & amorem corporis ſui, nec non & devotionem dictorum Prioris & Fratrum, quos propter ſanctam converſationem ſuam, ſincerâ amplectimur in Domino caritate, domum unam, in fundo & proprietate memoratorum Prioris & Fratrum, ex conceſſione & licentia eorumdem, conſtrui fecimus. In qua pro tempore vacaremus nobis, & abſconderemus nos à tumultuoſis curis & occupationibus mundi hujus; viſitaremus quoque interdum tumbam illius & ſepulcrum, quem ſicut viventem ſuper omnem in Deo dileximus creaturam, ſic eum in noſtra memoria jugiter bajulamus mortuum & defunctum.

SANE cum à principio Fundationis ejuſdem domûs, noſtræ fuerit voluntatis, quod præfatus Prior & Fratres illam, cum omnibus attinentiis ſuis, poſt obitum noſtrum propriis ſuis uſibus debeant applicare; illam cum attinentiis ſuis, ipſis Priori & Fratribus, ſub teſtimonio Petri & Ægidii Scabinorum Lovanienſium, noſtrorum fidelium, propter hoc ſpecialiter advocatorum, in eleemoſynam liberè & abſolutè contulimus, ob remedium animæ prænominati Ducis & Mariti noſtri cariſſimi; nihil juris in illa ac attinentiis ſuis nobis ac noſtris heredibus reſervantes: quam ad vitam noſtram pro denario uno conduximus, ſecundùm legem & conſuetudinem Opidi Lovanienſis à Priore & Fratribus antedictis.

ROGAMUS autem dictos heredes noſtros, & conteſtamur eos, per aſperſionem Sanguinis Jeſu Chriſti, ut ipſum Priorem & Fratres ſæpiùs memoratos pacificâ poſſeſſione domûs ipſius gaudere permittant, nec eos in aliqua occaſione debeant moleſtare.

IN hujus itaque Donationis noſtræ teſtimonium eiſdem Priori & Fratribus, ſub dictorum teſtimonio Scabinorum, præſentes Litteras dedimus, Sigilli noſtri munimine roboratas. Actum & datum Lovanii, in Eccleſia prædictorum Prioris & Fratrum, coram Altari, in craſtino Paſchæ, anno Domini milleſimo ducen- 1263.
teſimo ſexageſimo tertio.

CAPUT

JOANNES II. Brabantiæ Dux, Henrici III. Nepos, Lovanienſi Dominicanorum Monaſterio inſuper contulit planitiem jacentem juxta Cœmiterium dicti Monaſterii, ab angulo Cœmiterii præfati uſque ad molendinum in longitudine, & à Cœmiterio uſque ad aquam in
1305. latitudine: ut ex Litteris anno milleſimo trecenteſimo quinto Furæ datis dilici.

Ceterùm HENRICUS III. Brabantiæ Dux; qui anno 1260. deceſſit, & Uxor ejus ALEIDIS, Monaſterii Dominicanorum in Urbe Lovanienſi Fundatores; in dicto Monaſterio quieſcunt ſub veteri tumulo marmoreo. Henrici III. Teſtamentum, ejuſque uti & Conjugis Epitaphium ſupra lib. 1. Dipl. Belg cap. 90. leguntur.

(2) ALEIDIS, Filia Hugonis IV. Burgundiæ Ducis, Audergemum ſive Vallem Duciſſæ, Monialium Dominicanarum Cœnobium, prope Bruxellam, ad caput Silvæ Soniæ, ædificavit Ad Aleidem S Thomas Aquinas ſcripſit librum De Regimine Principum & alia.

Digitized by Google

CAPUT CXIV.

GUILIELMUS GRIMBERGIUS, *Aſcæ Dominus*, GUILIELMI *Filius*; GERARDI *Grimbergæ & Ninoviæ Domini Frater*, à GUIDONE *Flandriæ Comite donatur dominio Opdorpii*, *anno* 1258.

GUIDO Comes Flandriæ univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quod nos dilecto & fideli noſtro (1) WILHELMO de GRIMBERGES, Domino de (2) Aske, & heredibus ſuis poſt ipſum, pro fideli ſuo ſervitio, quod nobis multoties impendit, dedimus in augmentum feudi ſui, quod de nobis tenet, quidquid habemus apud (3) *Hupdorpe*, tam in hominibus, quàm hoſpitibus, reditibus, decimis, ſive aliis quibuſcumque rebus, cum omni juſtitia alta & baſſa, liberè à nobis & noſtris heredibus Comitibus Flandriæ tenendum in perpetuum & habendum.

IN cujus rei teſtimonium præſentes Litteras noſtro Sigillo fecimus corroborari. Datum apud Warneſton, anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo octavo, die Jovis poſt diem Pentecoſtes, menſe Maio. 1258.

(1) GUILIELMUS iſte heredem habuit *Robertum de Grimbergis*, Aſcæ Dominum, cui Conjux fuit *Maria de Bergis*: ut patet ex Tabulis, quas Lindanus in Teneræmonda lib. 1. cap. 6. recitat. Robertus de Grimbergis, Dominus de Aſca, cum Maria Uxore, dederunt ob remedium animarum ſuarum, & animarum Patris & Matris, Prædeceſſorumque ac amicorum ſuorum, totalem decimam ſuam quam habebant, vel quocumque modo poſtmodùm habere poterant apud *Opdorp*, cum omni jure, quod illis in eam competiit, Viris Religioſis Abbati & conventui Monaſterii Loci S. Bernardi, Ciſtercienſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, in veram & puram eleëmoſynam, donatione inter vivos: & vendiderunt iiſdem quintum manipulum in eodem Pago, nihil retinentes, excepto alto dominio juſtitiæ ſuæ. Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſecundo.

Mariâ mortuâ, Robertus duxit Iſabellam Belcenſem, eâque defunctâ tertiam adſcivit Mariam Barbanzoniam. Ex quarum poſtrema natus Robertus, & ex Roberto Joannes, qui Aſcæ Dominus fuit, anno 1372.

(2) ASCA, municipium amplum eſt tertio lapide à Bruxella, in via Aloſtana ſitum, Patria Judoci Badii, Typographi Pariſienſis doctrinâ & libris ſcriptis clari, qui inde Aſcenſius eſt dictus. Henricus & Godefridus de Aſca anno 1096. cum God. Bullonio in Syria ad bellum ſacrum ſe contulerunt, teſte Tyrio. Aſcæ Dominus eſt hereditarius Vexillifer Ducis Brabantiæ, vulgò *Guidon*. Aſcam hodie poſſidet Baro de Jauche ex familia de Cottreau. Aſcam à Romanis inhabitatam fuiſſe, teſtantur Numiſmata Romana, quæ in campo vicino non rarò inveniuntur, & vallum Romanum in vicinia, itemque via Militaris, vulgò *Ka*[illegible], quæ inde Bavacum ducit.

(3) HUPDORPE, vulgò *Opdorp*, vicus eſt ditionis Bornhemienſis, qui in ſacris ſubeſt Parochiæ de Maldere, ſub Præfectura Merchtemenſi ac Diœceſi Mechlinienſi. Hinc de Incolis in Proverbium abiit, *Quod vivi ſint Flandri & mortui Brabanti*.

CAPUT CXV.

HENRICUS ASÇANUS, *aliàs* GRIMBERGIUS, *& Uxor ejus* JOANNA, *dotant Monaſterium S. Bernardi ad Scaldim, prope Antverpiam, an.* 1259.

HENRICUS (1) de Haſcha Miles, & JOANNA Uxor ejus, Domina * de Spineto, in ſpe æternæ retributionis à Domino, Viris Religioſis, Abbati & Conventui (2) Loci S. Bernardi, Ciſtercienſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, qui in palude de *Moerſeke*, tam pro ſe quàm pro Nobis, quàm etiam pro ſuis ſimul in dicta palude coheredibus, fideliter laborantes perſeverant, arenam, quæ ſita eſt in Parochia de Moerſeke, in loco qui dicitur Gaſtella, prædictæ paludi contiguam, quam ad præſens foſſatis & ſepibus incluſerunt, pro ſuis ædificiis, & aliis uſibus inibi conſervandis & habendis, in eleëmoſynam liberè contulimus, & ab omni calumnia penitùs liberatam....

* Epinoy

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo nono, menſe Junio. 1259.

(1) HENRICUS de Haſcha, vulgò Aſca, ſive de Grimbergis, Uxorem habuit Joannam Spineti Dominam: Huic ſucceſſit Gerardus de Aſca, Berlegemi & Morſecæ Dominus, qui anno 1352. obiit, relictâ Filiâ Mariâ Grimbergiâ, quæ Philippo Maldeghemio Morſecam in dotem attulit: ut Lindanus in Teneræmonda lib. 3. cap. 3. fusè differit.

(2) LOCUS S. BERNARDI ad Scaldim, Abbatia illuſtris Monachorum Ordinis Ciſtercienſis; ab Ægidio Bertholdo, Domino in Berlar, Ægidii & Catharinæ Filio, eo loco anno 1235 fundata; juxta Tabulas in Codice Donationum Piarum cap. 103. à me editas. Is Uxorem habuit Helwigem, Fratres verò Ludovicum & Godefridum. Fundationem ab Ægidio Fratre ſuo factam Ludovicus, in Dominio de Berlar, nunc *Ballar*, Succeſſor, anno 1245. confirmavit, juxta Tabulas ab eo ſcriptas, quæ in dicto Codice cap. 103. recitantur.

Ceterùm ad dictum S. Bernardi Monaſterium excitandum, primam dotem, hoc eſt, prœdia in *Weſtmal*, *Millegem*, *Broechem* & *Oudem*, cum ſilva *Hoidonck*, anno 1233. Guilielmo Bruxellano, Abbati XI. Villarienſi, Henricus II. Brabantiæ Dux, dono dedit; quæ prœdia hodieque Monachi S. Bernardi ad Scaldim poſſident. Ut meritò idem Henricus Dux, primus illius Cœnobii Fundator nuncupandus eſſe videatur: qui & Vallem Ducis in agro Lovanienſi conſtituit; itemque Villare in Gallo-Brabantia, & Bancum propè Lovanium dotavit; in Villari anno 1247. conditus.

CAPUT CXVI.

JOANNES *de Arſchot dotat Gertrudanum Cœnobium Canonicorum Regularium in Urbe Lovanienſi, anno* 1260.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis ARNOLDUS Dominus de Weſemale ſalutem & cognoſcere veritatem. Noverint univerſi, quod JOANNES DE ARSCHOT, in præſentia noſtra conſtitutus, tradidit pariter & legavit, quidquid juris habuit in jure Patronatûs de *Werde* & de *Langdorpe*, Eccleſiæ & Præpoſito (1) S. Gertrudis in Lovanio, & Conventui loci ejuſdem, tenendum in perpetuum & regendum. Huic Collationi interfuerunt,

Dominus Walterus de Winghe,
Dominus Reinerus de Overdile,
Inveſtitus de Buſchele,
Fr. Hauwelcoet,
Et Godefridus de Hudienkem,
Joannes de Rethie,
Wilhelmus de Winde,
Franco de Rillar .... ejuſdem Domini de Weſemale,
Arnoldus & Adam Fratres de Thune, & quàm plures alii.

IN cujus rei teſtimonium præſentem Paginam prædictis Præpoſito & Conventui munimine Sigilli noſtri duximus roborandam. Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo, in die S. Thomæ Apoſtoli. 1260.

(1) SANCTA GERTRUDIS Cœnobium Lovanienſe, Canonicorum Regularium nobili genere ortorum, Henricus I. Brabantiæ Dux fundavit ac dotavit: cujus Tabulæ in Codice Donat. Piarum cap. 102. exſtant.
LANGDORP & WEERDA S. Gregorii, ſunt vici prope Arſchotum.

CAPUT CXVII.

Inter Cives Antverpienſes & Turnhautanos confœderatio ſtabilitur anno 1261.

UNIVERSIS tam præſentibus quàm poſteris, ad quorum notitiam præſens Scriptum pervenerit, Scabini, Jurati, & Communitates Urbium de ANTVERPIA & de TURNHOUT, ſalutem, & eorum, quæ ſubſcripta ſunt, ſententiam ſanè conſiderare.

CUM olim inter nos, ſtultorum temeritate movente, lites, odia & diſcordiæ non ſemel, ſed pluries habitæ fuiſſent, nos quaſi providi de futuris, conſiderantes nullum nobis hinc indè honorem, nec profectum poſſe generari; ne in poſterum his ſimilia tam facilè, ſicut hactenùs, queant accidere, ad omnem præhabitum rancorem ſopiendum, & pacem diu inſtabilem (quæ tamen bonos ſingulos & maximè Compatriotas decet) perpetualiter reformandam, præcipuè quoque propter honorem & profectum Domini noſtri; atque etiam totius terræ noſtræ amplificandum & cuſtodiendum, multiplici conſilio, quomodò id ſtabiliter fieri poſſit, utrimque requiſito, ſufficienti deliberatione peractâ;

TANDEM Omnipotentis Dei inſpirante gratiâ, in hoc conſenſimus, quòd primò & principaliter ante omnia, quidquid odii vel diſſenſionis intrà nos huc uſque habitum fuit, quomodocumque evenerit, puro corde invicem remiſimus, numquam deinceps recordandum.

QUO facto omnes pariter & ſinguli, tamquam Fratres, unanimi voluntate conjuravimus, & confœderationem mutuæ pacis atque amicitiæ fecimus inviolabiliter obſervandam.

QUOD ſi in poſterum inter homines Urbium noſtrarum contigerit aliquam diſcordiam haberi (quod abſit) Nos utriuſque rei geſtæ veritatem de plano inveſtigabimus; & à cujuſque Urbis homine inventa fuerit lis exordium accepiſſe, Scabini & Jurati illius loci hominem ſuum, cujus culpa extiterit, talem habebunt, quòd ei in quem fuit commiſſum, penes ordinationem & conſilium Scabinorum & Juratorum utriuſque Urbis, condignam pro modo culpæ faciat emendam.

CETERUM promiſimus invicem ubicumque opus habuerimus, alter alteri, ad jus ſuum conſervandum, fideliter aſſiſtere, contra unumquemque hominem, ſalvo ſemper jure Domini noſtri, ac veri heredis terræ noſtræ.

PRÆTEREA ſi alicubi terminos terræ noſtræ abbreviari perceperimus, vel jura Domini noſtri occupari, ſeu in aliquo debilitari (quod Deus avertat) hoc Dominæ vel Domino ipſius terræ, qui tunc eſſet, quanto citiùs poſſemus, intimare deberemus; ut ſi talis animi foret, quod ad hoc emendandum, atque ad debitum ſtatum reformandum inſtare vellet, ad aſſiſtendum ei, ſicut teneremur, rebus & corporibus nos ſemper paratos & benevolos exhiberemus.

SIN autem omni tempore, tamquam de propriis damnis dolentes, hujus rei deberemus eſſe monitores & conqueſtores, quouſque modo debito fieret correcta.

QUIA

Quia igitur omnia præmiſſa juravimus unanimiter, & volumus obſervare ſine fine, ne à nobis ipſis vel à Succeſſoribus noſtris per negligentiam oblivioni tradantur, duobus Scriptis ſimilibus ea commendari, & utriuſque Urbis noſtræ Sigillis æqualiter fecimus roborari.

Actum Lovanii Sabbato ante Purificationem B. Mariæ Virginis, anno Domini milleſi- 1261.
mo ducenteſimo ſexageſimo primo.

Sigillum Marchiæ Antwerpienſis.

Sigillum Opidi & Scabinorum de Turnout.

Similis Confœderatio hoc ipſo anno 1261. facta fuit inter incolas Lovanienſis, Bruxellenſis, Lirenſis & Turnhautani, Oppidorum.

Ceterùm Henricus I. Brabantiæ Dux circa annum 1212, Turnhautum Oppidi jure ac privilegio donavit: ut Dinterus lib. 4. cap. 12. teſtatur.

Joannes Merhoutanus in Chronico Monaſterii Corſendoncani (quod eſt Canonicorum Regularium primo lapide à Turnhauto) ſcribit, temporibus Antonii Brabantiæ Ducis, ob venationes in ſilva vicina, aliaſque delicias, *Turnhautum* fuiſſe appellatum Bruxellam *minorem*. Arcem habet exſtructam à Maria, Gelriç Duciſſa, Joannis III. Ducis noſtri Filia, quæ & Canonicorum Turnhauti Collegium curavit inſtituendum, uti & Prioratum Canonicorum Regularium in loco vicino de Corſſendonc. Idem Oppidum in deliciis habuit Maria, Caroli V. Imp. Soror.

CAPUT CXVIII.

Urbanus IV. *Papa Collegia Begginarum & Recluſarum Diœceſis Leodienſis in ſuam protectionem ſuſcipit, anno* 1261. *aut* 1262.

Urbanus Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, univerſis Collegiis (1) Beghinarum & Recluſarum Leodienſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Sedes Apoſtolica devotas & humiles filias ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſuevit; & ne pravorum hominum moleſtiis agitentur, eas tamquam pia Mater ſuæ protectionis munimine confovere.

Eapropter, dilectæ in Chriſto Filiæ, veſtris poſtulationibus annuentes, perſonas veſtras & loca, in quibus ſub communi vita degitis, cum omnibus bonis, quæ inpræſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſtis modis, Domino dante, poteritis adipiſci, ſub Beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis Scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum hanc Paginam noſtræ protectionis liceat infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ſe noverit incurſurum. Datum Viterbii, Nonis Julii, Pontificatûs noſtri anno primo.

CAPUT

(1) Beghinas ſeu Begginas Virgines (quarum apud Brabantos, Flandros & alios Germaniæ inferio-
Vide ſupra Pag. 116. ris populos plurimæ ſunt congregationes) à S. Begga, Pipini Landenſis filia, S. Gertrudis Nivellenſis Sorore, nomen & Inſtitutum accepiſſe, vetus eſt traditio, à majoribus velut per manus accepta: ut ex variorum locorum manuſcriptis Codicibus, & vetuſtis Templorum Tabellis pictis mihi conſtat. Habuit autem Begga conjugem Anſigiſum, Majorem Domûs Regiæ: quo defuncto, Romam religionis ergò ſe contulit. Inde reverſa, ſe & ſua Deo mancipans, *Andennæ* ad Moſam fluvium in agro Namurcenſi, anno 686. Virginum Cœnobium excitavit ac dotavit, quod Nobilium hodie Domicellarum, ut vocant,
Vide ſupra Pag. 368. Canonicarum eſt Collegium; quibus, ut & Begginis, ad nuptias tranſire licet.

Andennæ inſuper, in memoriam ſeptem Baſilicarum Romanarum, Begga ſeptem Eccleſias ſeu Capellas exſtruxit, quarum hodie iſta ſunt nomina: B. Mariæ, S. Joannis Baptiſtæ, S. Petri, S. Lamberti, S. Stephani, S. Salvatoris, & S. Michaëlis. Quæ quidem Oratoria bis quotannis cum ſolenni ſupplicatione viſitantur à toto Collegio Andennenſi, quod xxx. Virgines Canonicas, & x. Canonicos in ſacris ſubſervientes complectitur.

Ceterùm præter Urbanum IV. multi alii Pontifices Romani pios Begginarum cœtus favoribus atque indulgentiis auxerunt. Innocentius IV. Mechlinienſi & Diſtenſi Begginagiis anno 1245. Bruxellenſi anno 1247. beneficia plurima impertivit. Joannes etiam XXI. Antverpienſes Begginas anno 1298. Joannes XXII. univerſas id genus Virgines Belgicas ſibi tutandas ſumpſit. Poſterioris Joannis Diploma lib. 1. Diplom. Belg. cap. 100. exſtat. Quæ quidem Indulta ac beneficia, novis adjectis, Apoſtolici Internuntii per Galliam Belgicam plurimi, ſuo quiſque ordine, cumularunt. In his quidem Petrus Capuctius Cardinalis Bruxellenſem Societatem anno 1254. ſuâ auctoritate coram ſtabilivit. & Antverpienſem Hugo Barcinonenſis anno 1252. amplis indulgentiis ornavit.

Nec Pontificibus eorumque Legatis Principes hac in re fuerunt inferiores. Narrat Thomas Cantipratanus, S. Ludovicum Galliæ Regem, ut erat virginitatis amantiſſimus, maximam Lutetiæ Pariſiorum Begginarum multitudinem collegiſſe: Philippum inſuper Montmirallium, Virum Nobilem, & Monaſteriorum VIII. Ordinis Ciſtercienſis conditorem, Begginarum quinque ampliùs millia, diverſis in locis, Chriſti jugo mancipaſſe. Joannes certè I. Brabantiæ Dux Liranas Virgines anno 1274. Bruxellenſes anno 1293. opibus juvit, & patrocinio ſuo complexus eſt. Idem Joannes II. aliique ex ordine Duces noſtri præſtiterunt.

Joanna Conſtantinopolitana Flandriæ Comitiſſa anno circiter 1234. Begginagia duo, Gandavi unum, Brugis alterum excitavit. Nec illi Sophia Mechliniæ Domina pietate ceſſit, quæ Begginagio ad Urbis muros amplificando latifundium, ædeſque ſuas liberaliter contulit; quod mox in Oppidi pçnè magnitudinem excrevit.

Digitized by Google

CAPUT CXIX.

URBANI IV. *Pontificis alterum Diploma in favorem Beghinarum Leodienſium, datum anno* 1261, *aut* 1262.

URBANUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei, dilecto Filio, Decano Leodienſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Pium eſſe dignoſcitur, ut gloriantibus in malitia per Nos taliter obſiſtatur, quòd repreſſis eorum inſultibus vacantes Divino cultui liberiùs poſſint in obſervantia Mandatorum Domini delectari. Cùm itaque dilectæ filiæ (1) Beghinæ & Recluſæ Leodienſis Diœceſis à nonnullis, qui nomen Domini recipere in vacuum non formidant, prout accepimus, diverſis affligantur moleſtiis & preſſuris, Nos earum providere quieti, & malignorum malitiis obviare volentes, diſcretioni tuæ per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenùs præfatis Beghinis adverſus raptorum, prædonum & invaſorum audaciam efficaci præſidio defenſionis aſſiſtens, non permittas ipſas in perſonis & bonis ſuis ac litibus moleſtari; moleſtatores hujuſmodi per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo, prætentibus poſt triennium minimè valituris.

DATUM Viterbii, V Idus Julii, Pontificatûs noſtri anno primo.

Additio. (1) BEGHINÆ. habent Leodii antiquiſſimum totius Belgii Beghinagium in Parochia S. Chriſtophori fundatum à Lamberto Beghio Presbytero Leodienſi anno 1179. Sunt eędem Regulæ, uti in aliis Begginagiis; diebus autem Dominicis & Feſtivis frequentant jam dictam Parochiam. Plura fuerunt minora Beghinagia (circiter 15). in pleriſque Parochiis Urbis Leodienſis: ſed vel ob defectum inhabitantium, vel ob tenuitatem fundationum modo defierunt, vel in alios uſus converſa ſunt. *Vide Abbatem Ryckelium in Vita S. Beggæ.*

CAPUT CXX.

AVEZOETA *Vidua* VILLANI *Militis* (*qui fuit Frater* HUGONIS *Caſtellani Gandenſis*) *cum Filio ſuo* ALEXANDRO VILLAIN, *benefacit Monaſterio Baudeloënſi, Ordinis Ciſtercienſis, anno* 1262.

UNIVERSIS præſentes Litteras viſuris (1) HUGO Caſtellanus Gandenſis & Dominus de Hoſdino ſalutem. Univerſitati veſtræ volumus eſſe notum, quòd bonæ memoriæ Balduinus Inghelofenberge, Miles, contulit in eleëmoſynam Viris Religioſis, Abbati & Conventui Eccleſiæ B. Mariæ de BAUDELOO, de conſenſu Uxoris ſuæ, decimam, quam ibidem Balduinus habuit, jacentem in Parochia S. Joannis de Steene; quàm ibidem Balduinus tenuit ab Adeliza de Overmeer, & dicta Adeliza à Domino (2) VILLANO Milite, Fratre noſtro, & idem Villanus à nobis in feudum.

NOS verò dictam collationem ratam habentes, conceſſimus plenariam poteſtatem Dominæ AVEZOETÆ, relictæ prædicti Domini Villani, & ALEXANDRO primogenito ejus, quitandi & quitum clamandi, ad opus dictæ Eccleſiæ, quandocumque voluerint, omne jus quod ipſi habent in dicta decima, quocumque modo eis competere poſſet.....

ACTUM & datum anno Domini milleſio ducenteſimo ſexageſimo ſecundo, feriâ ſecundâ poſt Trinitatem. 1262.

CAPUT

(1) HUGO Caſtellanus Gandenſis. Idem Hugo Bornhemium Margaritę Flandrorum Comitiſſę vendidit: ut ſuprà cap. 107. docui. Idem cum Uxore ſua Maria anno 1243. ad uſum Eccleſiæ Antverpienſis ſuos ſervilis conditionis in Waſia homines manumiſit, ſub annuo cenſu capitali: ut patet ex ejuſdem Tabulis, quas lib. 2 Dipl. Belg. cap. 101. produxi Ibidem poſteros ejuſdem Hugonis recenſui, & oſtendi quâ ratione Caſtellania Gandenſis ad Familiam Meluniam ſit devoluta.

(2) VILLANUS, Hugonis Caſtellani Frater, Uxorem habuit Avezoetam, & ex ea filium primogenitum Alexandrum. Fuit Dominus non Bornhemii, ſed arcis S. Joannis ad lapidem, vulgò *S. Jans ſteen*, prope Hulſtum Waſiæ Oppidum: quam arcem hodieque poſſidet Gandavia Villanorum familia, à dicto Villano cognomen & ſtirpem trahens; *Villain dict de Gant*, aut *De Gant dict Villain.*

Digitized by Google

CAPUT CXXI.

ALEXANDRI VILLAIN, *Militis* (*de quo Cap. ſuperiori*) *Diplôma in favorem prædictæ Abbatiæ Baudeloënſis Ordinis Ciſtercienſis, nunc Gandavi, datum anno* 1279.

UNIVERSIS præſentes Litteras viſuris Ego ALEXANDER dictus VILLAIN, Miles & Dominus de Steene, & Uxor mea ſalutem in Domino. Noveritis, quòd nos Ordinationem factam, inter Viros Religioſos Abbatem & Conventum B. Mariæ de (1) Baudeloo ex una parte, & bonæ memoriæ Dominam AVEZOETAM Matrem meam, & me, ex altera, benè & competenter ſigillatam, diligenter inſpeximus, in hæc verba:

UNIVERSIS præſentes viſuris AVEZOETA relicta quondam Domini VILLANI de GANDAVO, Militis, & ALEXANDER primogenitus ejus, ſalutem in Domino ſempiternam. Univerſitati veſtræ tenore præſentium ſignificamus, quòd nos decimam ſitam in Parochia de Steene..... *ut ſuprà.*

NOS verò ſuper Ordinatione præmiſſa calumniâ ſubortâ, attendentes & cognoſcentes dictam Ordinationem legitimè & modo debito fuiſſe completam, Eccleſiam de Baudeloo prædictam, pro nobis & noſtris heredibus, ab omni calumnia quitamus, & quitam clamamus; promittentes bonâ fide, & ſub pœna in dicta Ordinatione appoſita, quòd contra dictam Ordinationem per nos vel per alios nihil attentabimus in futurum. In cujus rei teſtimonium & munimen, præſentibus Litteris ſigilla noſtra duximus apponenda.

DATUM anno milleſimo ducenteſimo ſep- 1279.
tuageſimo nono, menſe Auguſto.

Additio. (1) BAUDELOO Abbatia, quæ ab anno 1585. ſubſiſtit Gandavi, primitùs cœpit fundari in Waſiæ pago *Sinay*, non procul Hulſto, à quodam Balduino de Bocla, Monacho Benedictino Bladinienſi. Hic adjutus à Balduino Flandriæ Comite, aliiſque Nobilibus, dictum locum anno 1199. ædificare & incolere cœpit, indito nomine, *Baudeloo*, quaſi dicas *Balduini Laus*, vel *Balduini Sylva*; hoc enim Flandricè ſonat *Baudeloo*.

Socios novem ſanctæ converſationis habuit Balduinus, qui primò geſsère habitum S. Benedicti, uſque ad annum 1235. quo ad Ciſtercienſem Regulam tranſière. Superfuit Balduinus de Bocla uſque ad annum 1200, poſt quem, Prioris titulo præfuit Guilielmus; ac dein Abbates ab anno 1235.

CAPUT CXXII.

GODEFRIDUS DE CRUNINGEN, *ejuſque Uxor* ODA, *& Filii* HUGO *&* WALTERUS *bènefaciunt Cœnobio Tungerloënſi, anno* 1263.

UNIVERSIS præſentes Litteras viſuris GODEFRIDUS de CRUNINGEN, Miles, ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra, quòd cùm inter Nos & Nobilem Mulierem ODAM Uxorem noſtram, ex parte una, & viros Religioſos Abbatem & Conventum de Tongerloo, Præmonſtratenſis Ordinis, ex altera, ſuper quadam parte decimæ Eccleſiæ de *Weſt-Tilborch*, & Juris Patronatûs ejuſdem, in quibus ratione Uxoris prędictæ nos habere jus aſſerebamus, orta eſſet materia quæſtionis; tandem precibus & exhortationibus proborum, Nos, Uxor noſtra prædicta, ac Liberi noſtri (1) HUGO Miles & WALTERUS, dictæ quæſtioni ſeu liti ceſſimus, noſtrâ ſponte; omne jus noſtrum, ſi quod habebamus,

(1) HUGO & Walterus de Cruninghen, Diploma ab Arnoldo de Lovanio, Bredæ Domino anno 1277. & 1280. ſcriptum ſignaverunt, cum Henrico de Aſche & Henrico de Duffel.

Additio. Familia de Cruyninghen originem ſuam trahit ex Familia de Berthout per ſtirpem Dominorum de Aſſche. Nam Godefridus Dominus de Aſſche anno 1181. duos habuit filios Henricum & Walterum, quorum ſecundus ductâ ultimâ Familiæ Cruyninganæ herede primus nomen de Cruyninghen aſſumpſit, per quem deinceps hæc Nobilis Dominorum de Cruyninghen Familia continuavit, ut habet M. Smallegange in *Cronico ſuo Zelandiæ parte 1. libro 5. fol. 713.*

Hæc Familia de Cruyninghen per nuptias copulata fuit præclariſſimis Belgii Familiis. Smallegange *ibidem*, ad quem brevitatis causâ remitto.

Habuit Sago Illuſtres *Godefridum* anno 1258. Equitem (de quo Butkens *in libro 4. de Trophæis Brabant.* & Boxhorn *parte 2. pag. 607.*) hujus Diplomatis authorem. *Hugonem* ejus filium pariter Equitem anno 1289. item 1294. *Joannem* filium Hugonis etiam Equitem anno 1308. *Arnoldum* filium Joannis ſimiliter Equitem anno 1338. qui in prælio juxta Staveren cum Comite Willelmo contra Friſios occubuit anno 1345. *Joannem* item filium Arnoldi Equitem anno 1368. & denique *Joannem Adriani* Burgravii Zelandiæ filium, Maximiliani Imperatoris Conſiliarium & Cubicularium, qui anno 1491. per Philippum Archiducem Auſtrię creatus eſt Eques Aurei Velleris. Ita Chiffletius *in ſuis Inſigniis Equitum Aurei Velleris fol. 65.* Hujus filius *Judocus* de Cruyninghen Paulum Loenkens Lanionem (qui Lovanii ſeditionem excitaverat) fugâ in Zelandiam delatum, prodentibus Ludovici Pinnocci celeberrimi illius Prętoris Lovanienſis litteris, capite mulctavit. *Ita* Petrus Divæus *Rerum Lovanienſium lib. 4. de ſedit. prædicta.*

Supereſt hæc Nobilis Stirps de Cruyninghen Lovanii

Digitized by Google

bamus, vel habere poteramus in præmiſſis, ob remedium animarum noſtrarum, dictis Abbati & Conventui liberè conferentes, tam eidem juri, quàm proventibus ſeu fructibus exindè perceptis, nihil penitùs Nobis in eis retento, renuntiantes in perpetuum, & effeſtucantes.

Huic facto interfuerunt Nobiles Viri,
Jacobus de Pubeto,
Petrus de Berſele, &
Henricus Frater ſuus, Milites,
Balduinus de Steveniſſe,
Andreas Decanus Lovanienſis,
Thomas Decanus Bekenſis,
Joannes Crabort,
Ingelbertus de Antverpia, & alii quàm plures Clerici & laïci.

In cujus rei teſtimonium præſens Scriptum dictis Abbati & Conventui ſigillo noſtro dedimus communitum.

Actum & datum anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo tertio, menſe Maio. 1263.

per *Joannem* de Cruyninghen qui ductâ Gertrude de Dieve filia Jacobi & Gertrudis de Wyckhuyſe, uti patet ex Regiſtris dictæ Urbis de data 19. Martii 1556. in 2. rerum ſuarum ſummam ibidem collocaverat. Hujus Filius Theodorus de Cruyninghen Sepulturam ſuam apud Auguſtinianos ibidem elegit, ubi etiamnum Inſignia in Choro conſpiciuntur: ſcilicet Scutum aureum palo tergemino nigro impreſſum: Apex auream geſtans Coronam, è qua aureum prominet Tripteroma, in cujus medio Herma virilis Æthiopica, diademate argenteo, veſtibus ſcutario ſymbolo pictis: Plumarius ornatus auro & nigro tinctus.

CAPUT CXXIII.

Mathildis, *Arteſiæ & S. Pauli Comitiſſa, Roberti I. Arteſiæ Comitis Vidua, conſentiente ſecundo ſuo marito Guidone de Caſtellione, anno* 1266. *fundat dotatque Capellaniam in Caſtri Lenſenſis Capella, à dicto Comite Roberto ædificata.*

Universis præſentes Litteras inſpecturis (1) Mathildis, Atrebatenſis & S. Pauli Comitiſſa, ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra, quòd talis eſt continentia Chartæ, quam nobis venerabiles & diſcreti viri, Capitulum Eccleſiæ B. Mariæ Lenſenſis, & Curati Parochiæ, ad petitionem & ſupplicationem noſtram devotam, ſuper fundatione Capellaniæ Caſtri Lenſenſis, concesſerunt ſigillis ſuis communiri.

Nos Mathildis, Atrebatenſis & S. Pauli Comitiſſa, notum facimus univerſis, tam præſentibus quàm futuris, quòd nos de conſenſu & voluntate cariſſimi Domini & mariti noſtri Guidonis de Caſtellione, Comitis S. Pauli, & Venerabilium Virorum Capituli B. Mariæ Lenſenſis: qui infra metas Parochiæ Lenſenſis jus Patronatûs habere noſcuntur, nec non ex voluntate & conſenſu Curati Parochiæ ſupradictæ, ob remedium animæ noſtræ, & animæ bonæ recordationis Roberti Comitis Atrebatenſis, quondam Domini noſtri & mariti, & pro cunctis fidelibus defunctis, Capellaniam unam inſtituimus & fundavimus in Capella Caſtri Lenſii, quam in eodem Caſtro idem Comes Robertus ædificavit & conſtruxit:

Dotantes ipſam, ad perpetuæ ſtabilitatis fundamentum, de ſeptem viginti (2) R. avenæ, ad menſuram de Merc, Morinenſis Diœceſis, capiendis & percipiendis ſingulis annis & in perpetuum à Capellano, qui in ea pro tempore deſerviet, ſuper decimam noſtram de Merc, quæ vocatur de Hekeleberge, ad terminum in ſolutione dictæ decimæ conſuetum; Nos & heredes noſtros dicto Capellano & ejus Succeſſoribus, ad ſolutionem dictæ avenæ, in perpetuum obligantes.

Dictus autem Capellanus reſidere in loco, Horas canonicas dicere, & quâlibet die celebrare tenebitur, niſi legitimum habuerit impedimentum. Tenetur inſuper Capitulo prædicto præſtare juramentum, quòd juri Parochiali in aliquo non detrahet, & quòd omnes oblationes, obventiones & legata, & alia ſibi ratione Capellaniæ obvenientia dictis Capitulo & Curato fideliter reſervabit, nihil inde ſibi appropriando ſeu etiam retinendo,

Item quòd nullum Parochianum ſeu alium ad Eccleſiaſticum Sacramentum recipiet, niſi de Capituli & Curati licentia, aut ipſorum expreſſa voluntate. Nobis verò & heredibus noſtris collationem dictæ Capellaniæ in perpetuum retinemus; ſalvo in omnibus dicto Capitulo jure Patronatûs in aliis Eccleſiis Capellaniis ædificandis ſeu etiam fundandis.

Nec eſt prætermittendum, quòd propter hujuſmodi Capellaniæ inſtitutionem, juri Curati Parochiæ S. Joannis in Eccleſia Lenſenſi, qui in Capella prædicta ad ſubmonitionem Domini celebrare tenetur, quando Dominus eſt in Villa, non intendimus in aliquo detrahi, quin annuatim ſex (3) mencaldos frumenti, in horreo Domini à Ballivo Lenſenſi, ſicut ſolitum eſt, percipiat, & liberationem panis, vini, cibariorum avenæ & candelæ habeat, ſicut anteà habuit

(1) Mathildis Henrici II. Brabantiæ Ducis filia, primùm Roberto I. Arteſiæ Comiti, S. Ludovici Francorum Regis Fratri, poſt Guidoni Caſtelliongo (quem Iperius Galterum nuncupat) Comiti S. Pauli nupta anno 1288, deceſſit, in Caricampenſi Monaſterio Ordinis Ciſtertienſis, juxta Guidonem condita.

(2) R. avena. Id eſt, Raſeriis, *Raſieres*: eſt genus menſuræ apud Gallo-Flandros & Francos.

(3) Mencaldus, alia menſura frumentaria apud Atrebatenſes.

Digitized by Google

buit qualibet die, quando Dominus Lenſenſis eſt apud Lens aut moratur. In cujus rei teſtimonium & munimen præſentes Litteras ſigillo noſtro duximus ſigillandas.

Nos autem tam Guido Comes, quàm nos Capitulum & Curati prædicti, ad petitionem & ſupplicationem prædictæ Comitiſſæ, fundationem dictæ Capellaniæ, ſub forma & articulis prænotatis approbantes, eiſdem Litteris & ſigilla noſtra, unà cum ſigillo Comitiſſæ prædictæ, duximus apponenda.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſexto, menſe Aprili. 1266.

Ut autem omnia prædicta, ſub forma & articulis expreſſis, maneant inconcuſſa, & ne ſupradictis Capitulo & Curatis aliquod præjudicium in poſterum propter fundationem Capellaniæ hujuſmodi, generetur, nos eis præſentes Litteras ſigilli noſtri munimine dedimus roboratas.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſexto, menſe Aprili. 1266.

CAPUT CXXIV.

Henricus, Henrici III. *Brabantiæ Ducis Filius primogenitus, eò quòd eſſet ad regimen inidoneus*, Joanni *Fratri ſuo ſecundò genito cedit & donat jus omne quod habebat ad Ducatum Brabantiæ, anno* 1267.

Nicolaus Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, Henricus Haffligienſis, Bernardus Villarienſis, Alardus de Parco, S. Benedicti, Ciſtertienſis & Præmonſtratenſis Ordinum Abbates, Iſabella Abbatiſſa ſæcularis Eccleſiæ Nivellenſis, Balduinus de Aveſnes Dominus de Bellomonte, Walterus Dominus de Enghien, Walterus Bertout Dominus Mechlinienſis, Arnoldus Dominus de Weſemale, Arnoldus Dominus de Waelhem, Boigaldus Dominus de Falais; univerſis præſentes Litteras viſuris ſalutem.

Noverit univerſitas veſtra, quòd Henricus primogenitus Filius Henrici quondam Ducis Brabantiæ, magnæ memoriæ, in noſtra propter hoc & plurium Militum & Burgenſium & aliorum hominum terræ Brabantiæ conſtitutus præſentia; jus quod habebat, vel quod ſibi competebat in Ducatu Brabantiæ, & ejus attinentiis ſive pertinentiis, in homagiis, hominibus, Opidis, Villis, Caſtris, cenſibus, reditibus, teloneis ſive pedagiis, & aliis juribus, quocumque nomine cenſeantur, Joanni Fratri ſuo ſecundò poſt ipſum genito liberè & ſpontaneè donavit, donatione inter vivos, nihil juris ſibi reſervans in iiſdem, præmiſſa guerpivit & effeſtucavit ad opus Joannis prædicti.

Juravit etiam Henricus ſupradictus, tactis Sacroſanctis Evangeliis, quòd contra donationem hujuſmodi in poſterum non veniret; & homines terræ prædictæ præſentes & abſentes à fidelitate & homagio, quæ ſibi præſtiterunt ſeu fecerunt, etiam abſolvit; rogans & monens homines dictæ terræ Brabantiæ feudales & alios, in donatione prædicta præſentes, etiam & abſentes, mandanſque eiſdem, ut dictum Joannem Fratrem pro Duce Brabantiæ tenerent & haberent, & eidem tamquam Duci obedirent & ſervirent, ſibique homagium præſtarent & fidelitatem exhiberent.

Joannes etiam antedictus homines dictæ terræ Brabantiæ feudales, Nobiles & alios præſentes in ejuſmodi donatione, quoſdam ſpecialiter & nominatim, alios verò in generali rogavit & monuit, ut ſibi tamquam Duci Brabantiæ homagium præſtarent & fidelitatem.

Nos igitur ad petitionem inſtantem dictorum Henrici & Joannis Donationem prædictam & factum hujuſmodi inſinuamus univerſis: & in prædictarum rerum teſtimonium, ad petitionem ipſorum Henrici & Joannis, ſigilla noſtra Litteris præſentibus ſunt appenſa.

Actum & datum apud Cameracum, anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſeptimo, feriâ tertiâ antè Aſcenſionem Domini. 1267.

CAPUT CXXV.

Richardus *Rex Romanorum Ceſſionem ſeu Donationem ſuperiore Capite productam approbat, anno* 1267.

Richardus Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus, Venerabili Cameracenſi Epiſcopo, Principi & Cancellario ſuo cariſſimo, ac Nobili Viro Balduino de Avesnis, dilecto Conſanguineo & Fideli ſuo, gratiam ſuam & omne bonum.

Ex fide dignorum relatione didicimus, quòd Illuſtris ſive ſpectabilis Henricus, tunc Dux Brabantiæ appellatus, naturâ ſit uſque adeò deſtitutus, utpote corpore imbecillis exiſtens, virtutibus, animi ſolertiâ, providentiâ quoque deficiens, quòd nequaquam ſit aptus aut habilis, ut exiſtat in tanto Culmine dignitatis, quòd velut Princeps Imperii Ducatûs honore refulgeat,

nec ſervitium noſtræ Majeſtati debitum Nobis & Imperio valeat exhibere.

Ac idem Henricus ab omni emancipatus tutela, totaliter & ſecundùm conſuetudinem terræ Brabantiæ, tam provectæ exiſtens ætatis, ut ſuam hereditatem gerere, ac in ea miniſtrare potuerit, abſque tutoris ſive mamburditoris auxilio, ſi defectus ipſius & impedimenta hujuſmodi non obſtarent; ductus conſilio ſaniore, JOANNI Fratri ſuo minori natu, ſecundò genito, qui bonæ indolis dicitur, probitatis eximiæ virtuoſitate præpollens, ob cauſſas prædictas, coram Nobis ac aliis pluribus Nominis & Imperii Romani fidelibus, liberè donavit inter vivos omne jus, quod habuit in Ducatu Brabantiæ & Lotharingiæ, quocumque nomine cenſeantur, videlicet homagiis, terris, villis, caſtris, pedagiis, fortalitiis, & breviter cum omnibus annexis eidem Ducatui Brabantiæ & Lotharingiæ, quocumque nomine cenſeantur.

SUPER quibus utique Illuſtris Vir HUGO Dux Burgundiæ, Avus maternus prædicti Henrici, & inclyta ALEIDIS Duciſſa Brabantiæ, Genitrix memorati Henrici, cariſſima Princeps noſtra, Nobis humiliter ſupplicârunt, ut Donationem eamdem, quam dictus Henricus eidem Joanni Fratri ſuo ſic fecit, acceptam haberemus & gratam, ipſamque Donationem noſtris Sacris Apicibus muniremus.

Nos igitur eorumdem benignis precibus benigniùs annuentes, Sinceritati veſtræ præſentium tenore committimus & mandamus, quatenùs finibus Brabantiæ veſtram præſentiam vicinantes, ſi preces veritate nituntur, & de conſenſu benevolo & voluntate communi Aleidis Duciſſæ Brabantiæ, Baronum, Magnatum, & communium Opidorum Ducatûs ejuſdem, vel majoris & ſanioris partis, eò proceſſerit, vice noſtrâ Donationem hujuſmodi factam inter vivos eidem Joanni ab eodem Henrico, ſeu reſignationem, aut ceſſionem hujuſmodi de prædicto Ducatu Brabantiæ & Lotharingiæ, cum omnibus pertinentiis, prout ſuperiùs eſt expreſſum, ſolenniter acceptare & approbare curetis:

ET de dicta Donatione, per veſtras patentes Litteras, inſinuationem univerſis & ſingulis faciatis, & ab eodem Joanne, loco noſtri, cum ſolennitate quâ decet, recipiatis homagium, & fidelitatis debitæ juramentum: tali conditione adjectâ pariter & expreſsâ, videlicet quòd quàm citò infrà fines Regni Alemanniæ nobis adeſſe contigerit, dictus JOANNES, tanquam Princeps Imperii, homagium & fidelitatis hujuſmodi juramentum nobis præſtare teneatur, ad primam requiſitionem noſtram.

QUIBUS peractis legitimè prænotatum Joannem de prædicto Ducatu, loco noſtro, curetis ſolenniter inveſtire. Et quia majus ſigillum noſtrum, propter guerrarum diſcrimina, penes Nos non habemus, ad præſens minori ſigillo noſtro præſentes Litteras juſſimus communiri.

DATUM in Caſtris Straffordiæ propè Londinium, III. die Junii, Indictione X. anno Domini MCCLXVII. Regni verò noſtri anno X. 1267.

RICHARDUS Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus, univerſis Sacri Romani Imperii fidelibus, præſentes Litteras inſpecturis, gratiam ſuam & omne bonum. Ad univerſorum notitiam cupimus pervenire, quòd conſtitutus nuper in noſtra præſentia Illuſtris JOANNES Dux Brabantiæ & Lotharingiæ, dilectus Princeps noſter, Ducatum Brabantiæ & Lotharingiæ, quem à Nobis ratione Imperii tenere debet in feudum, à Nobis tamquam à Romano Rege, cum ſolennitate conſueta & debita, recepit in feudum, & exinde Nobis homagium præſtitit, & fidelitatis debitæ juramentum, dotalitio ſive doario aut dote Nobilis Duciſſæ ALEIDIS, Matris ſuæ, ſemper ſalvis.

QUI quidem Dux in eadem receptione ſui Ducatûs, coram Nobis, & præſentibus plurimis inferiùs adnotatis, confeſſus fuit publicè, quòd recognovit prædictam Duciſſam Matrem ſuam dotatam fuiſſe ab HENRICO, inclytæ recordationis quondam Duce Brabantiæ, Patre ſuo, in Villa GELDONIENSI, & ejus pertinentiis, ac in locis circumadjacentibus & vicinis, reditibus trium millium librarum Lovanienſium, & in Villa de *Genapia*, & ejus appenditiis quingentarum librarum ejuſdem monetæ, annis ſingulis jure dotalitii poſſidendis. Quam quidem dotem ſive dotalitium, aut duwarium, Matri ſuæ prædictæ in manus noſtras humiliter reportavit.

NOS itaque, qui debemus & tenemur quibuſlibet fidelibus noſtris inveniri & in juſtitia faciles, & in gratia liberales, dotem hujuſmodi ſeu dotalitium, ſive duwarium, in manus prædictæ Duciſſæ reddidimus, & ea eidem Duciſſæ Regali Auctoritate conceſſimus ab ipſa jure dotalitii liberè poſſidenda. Teſtes qui interfuerunt ſunt hi:

Venerabilis NICOLAUS Cameracenſis Epiſcopus, dilectus Princeps & Cancellarius noſter;

Nobiles Viri.

Walterus Dominus de Ainghien,
Walterus dictus Berthout, Dominus de Mechlinia,
Henricus dictus Berthout, Frater ejus,
Arnoldus Dominus de Dieſt,
Arnoldus Dominus de Weſemale,
Henricus de Aſcha,
Henricus Dominus de Duffele,
Ægidius dictus Berthout, Magnates Brabantiæ,
Guilielmus de Lira, & Robertus dictus Briſeteſte, Milites, & alii quàm plures homines prædictæ terræ.

ACTUM apud Cameracum, XX. die Sept. Indictione XI. MCCLXVIII. Regni noſtri anno XII. 1268.

Aveſnenſium *ſeu* Avennenſium *Dominorum Stemma*:

AVESNÆ, ſive ut vulgò pronuntiant, AVENNÆ plurali numero, *Aveſnes*, Oppidum eſt Hannoniæ, quod olim Dux Arſchotanus ex gente Croya, dein Princeps Chimacenſis ex Familia Lignæa Arembergia poſſedit, cum Bellomonte Oppido vicino, Comitatûs dignitate claro.

I. Anno 1098. vixit FASTRADUS de *Oiſy* Advocatus Eccleſiæ

ſiæ Tornacenſis, cui Uxor fuit Ada, Wederici Domini Aveſnenſis Filia. Ex ea nati ſunt, Goſuinus ſine prole defunctus, & Faſtradus.

II. Fastradus Advocatus Tornacenſis & Dominus Aveſnenſis Uxorem habuit *Richildem*, & ex ea Gualterum Filium.

III. Gualterus cognomento Pulcher, Advocatus Tornacenſis, Dominus de Aveſnes, Leuſe & Walcourt in Agro Namurcenſi, duxit Idam Everardi Caſtellani Tornacenſis ac Mortaniæ Domini Filiam heredem. Ex ea progeniti *Theodericus* Caſtellanus Tornacenſis ac Mortaniæ Dominus, *Nicolaus* Dominus de Aveſnes & Leuſe, *Goſuinus* Advocatus Tornacenſis, *Everardus* Epiſcopus Tornacenſis, & *Perona* Uxor Joannis de Landaſt Advocati Ciſonienſis. Quorum omnium fit mentio in Diplomate Ciſonienſis Monaſterii.

Theodericus Mortaniæ Dominus duxit Sororem Balduini III. Hannoniæ Comitis; & ab ipſo ſtirpem deducit Familia Baronum Mortaniæ, quæ hodie in Flandria ſupereſt, etſi cognomentum *de Landas* aſſumpſerit, herede illius Familiæ ducta.

De Mortania vide ſupra pag. 415. & de Familia Landaſtenſi pag. 411.

IV. Nicolaus Dominus de Aveſnes & Leuſe Matrimonio ſibi junxit Machtildem Filiam Henrici Namurcenſis, Comitis Rupenſis: ex qua nati, *Jacobus* de Aveſnis, qui in Syria anno 1191. obiit, & *Ida* Uxor Guilielmi Caſtellani de S. Audomaro.

V. Jacobus, Dominus de Aveſnes, Leuſe & Condé, cum Brabantis, Flandris & Hannoniis ad bellum ſacrum profectus, Silvenſem Urbem in Algarbia Luſitanorum Provincia ſitam, anno 1188. Mauris eripuit, teſte Vaſconcello in Hiſtoria Luſitaniæ.

Anno 1191. apud Aſſur Turcorum ſtrages tanta fuit, quantam ab annis retrò quadraginta Saladinus expertus non fuerat. De noſtris verò occubuit Jacobus de Avesnis, vir planè optimus, & meritis præcellentibus, univerſo exercitui Chriſtiano cariſſimus, qui ejuſdem exercitûs præclara per annos aliquot columna extiterat, atque in propoſito piè ſuſcepto ſincerè ac ſtrenuè perſeverans, nec levem unquam maculam dederat in gloriam ſuam. Cujus profectò laudabili devotioni divino munere retributum eſt, ut in omnipotentis Dei obſequio glorioſè occumberet, & mediante diſcrimine brevi, temporalem felicitatem, ut pium eſt credere, æternâ mutaret. Denique luxit vehementer, cum omni exercitu, Richardus Rex Anglorum, aſſumptum tamquam emeritum à Rege Angelorum. Ita Guilielmus Neubrigenſis lib. 4. cap. 21. Rerum Anglicarum. Ejuſdem Jacobi Avennii laudes celebrant Jacobus Vitriacus cap. 98. & 99. Lipſius Centuria 4. epiſt. 36. Meyerus, Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii 7. Sept. & alii.

Ceterùm Jacobus Aveſnenſis duas habuit Conjuges; quarum prior *Juetta*, alius Sibylla, Luxeburgica prolem non dedit. Ex altera *Adelina*, Buchardi Guiſiæ Domini Filia, nati ſunt Walterus, Buchardus, Guido anno 1219. ſine prole defunctus, & Mahaldis Uxor Domini de Rumigny.

Walterus Dominus de Aveſnes, Leuſe, Condé, Guiſe, Landrechies & Treſlon, duxit Margaritam Comitiſſam Bleſenſem: ex quo matrimonio prodierunt *Theobaldus* Comes Bleſenſis ſine liberis defunctus, & *Maria*. VI.

Maria, poſt Fratris obitum, Comitiſſa Bleſenſis ac Carnotenſis, Domina de Aveſnes, Leuſe, Condé, Guiſe, Landrechies & Treſlon, nupſit Hugoni de Chaſtillon Comiti S. Pauli.

Buchardus, Walteri frater, ex Margareta Conſtantinopolitana Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa genuit Joannem Comitem Oſtrovandiæ, & Balduinum de Aveſnis Dominum Bellimontis in Hannonia; cujus poſterioris ſuprà in Nicolai Cameracenſis Epiſcopi, & Richardi Romanorum Regis Diplomatibus fit mentio. De Joannis & Balduini natalibus olim magna fuit quæſtio: ſed anno 1249. Petrus Epiſcopus Catalaunenſis & Hugo Abbas Leuenſis, Commiſſarii Apoſtolici, ipſos legitimè natos declararunt: quam ſententiam pòſt Innocentius IV. Papa confirmavit, ut lib. 1. Dipl. Belg. cap. 87. & 88. docui. VII

Joannes Avennius, Oſtrovandiæ Comes, ex Aleide Guilielmi Hollandiæ Comitis, pòſt Romanorum Regis, filia, tulit Joannem Hollandiæ Comitem, ex Philippa Luxeburgica decem liberorum Patrem, quos Diniteius enumerat. VIII.

Balduinus Avennius, Dominus Bellimontis, duxit Felicitatem de Coucy, & ex ea ſuſtulit Beatricem. Quod nota contra Joannem Bertelium Rerum Luxeburgenſium Scriptorem, Meyerum & alios, qui illam Joannis Avennii jam dicti filiam faciunt non rectè. IX.

Beatrix nupſit Henrico Comiti Luxeburgenſi, Henrici Blondi & Margaritæ Barrenſis filio, pòſt in Woringano prælio anno 1288. cum tribus fratribus cæſo; peperitque ex eo *Henricum* III. Comitem Luxeburgenſem, pòſt Imperatorem illo nomine ſeptimum, *Waleramum* Veronæ in Italia anno 1311. ſepultum, *Balduinum* Archiepiſcopum Treverenſem, *Margaritam* Prioriſſam Monaſterii Bellomontani in Urbe Valentianenſi (*Valenciennes*) & *Felicitatem* in eodem loco Monialem. X.

Bellomontanum porrò Monaſterium, quod eſt Monialium Ordinis S. Dominici, Beatrix, Balduini Avennii filia, fundavit, petente filio Henrico VII. Cæſare, eo loco natum. Obiitque Beatrix anno 1320. in ſuo Bellomontano Cœnobio condita.

- *Gualterus Dominus de Aveſnis, Faſtradi Filius & N duxit Idam de Mortaniæ.*
  - *Theodericus Dominus Mortaniæ.*
  - *Nicolaus Dominus Aveſnenſis, duxit Machtildem*
    - *Jacobus Dominus Aveſnenſis 1191. obiit in Syria*
      - *Walterus, duxit Margaritam Comitiſſam Bleſenſem.*
        - *Theobaldus obiit ſine liberis.*
        - *Maria Uxor Hugonis Comitis S Pauli.*
      - *Buchardus cui ex Margarita Comitiſſa Flandriæ nati.*
        - *Joannes Comes Oſtrovandiæ, obiit 1255.*
          - *Joannes Avennius Comes Hannoniæ.*
        - *Balduinus Dominus Bellimontis.*
          - *Beatrix Uxor Henrici Comitis Luxeburgenſis Mater Henrici VII. Imperatoris.*
      - *Guido.*
      - *Mahaldis.*
    - *Ida Uxor Guilielmi Caſtellani Audomarenſis.*
  - *Goſuinus Advocatus Tornacenſis.*
  - *Everardus Epiſcopus Tornacenſis 1172.*
  - *Perona.*

CAPUT CXXVI.

Conventio inter ARNOLDUM *Dominum de VVeſemale & Capitulum Cathedrale Ultrajectinum, anno* 1269.

UNIVERSIS & ſingulis præſentes Litteras viſuris ſeu audituris Ego ARNOLDUS Dominus de Weſemale, (1) Marſcalcus Brabantiæ, Miles, notum facio, quòd teneor Venerabilibus Viris & honeſtis Decano & Capitulo majoris Eccleſiæ Trajectenſis..... in centum marcas .... Colonienſium denariorum legalium, occaſione (2) pactûs detenti, & etiam expenſarum pro ipſo ab eis factarum, quas ipſis ſine ſuis laboribus & expenſis perſolvi faciam in Trajecto per Fratres Domûs (3) Templi, in Feſto Nativitatis proximè nunc futuro:

ET dabo ipſis Decano & Capitulo litteram Fratrum obligatoriam pro dictis denariis infrà feſtum omnium Sanctorum proximè nunc futurum; cum dicto, quòd ſi fortè aliquo caſu contingente dicti Fratres ipſos denarios præfatis Decano & Capitulo non perſolverent, extunc ego ſum eis ſub fide..... aſtrictus, & eidem Eccleſiæ obligatus pro pecunia memorata.

IN cujus rei teſtimonium præſentes Litteras ſigillo meo & ſigillis Commendatoris Domûs (4) Teutonicæ Trajectenſis, & Henrici Domini (5) de Lecka Militis, contuli roboratas Decano & Capitulo memoratis.

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo nono, in die Beati Sixti. 1269.

(1) MARSCALCUS Brabantiæ. Hinc liquet Barones Weſemaliæ ab aliquot retrò ſæculis fuiſſe hereditarios Mareſcalcos Ducis Brabantiæ, hoc eſt, Præfectos militiæ Brabantinæ.

(2) PACTUS detentus, hoc eſt, cenſus non ſolutus. Hinc Flandris *Pacht*.

(3) TEMPLI. Templarii Milites olim in variis Belgicæ locis ſuas Domos habuerunt, ut Ultrajecti, Bruxellis ubi nunc eſt Templum S. Mariæ Magdalenæ, Gandavi, Duaci & alibi. De iis vide Origines noſtras Ordinum Equeſtrium.

(4) TEUTONICÆ Domus. Equites Mariani Teutonici hodieque Domos ſuas habent Ultrajecti ſeu Trajecti ad Rhenum, item Trajecti ad Moſam, Mechliniæ, Gemertiæ in Campania Brabantiæ, in Juncis propè Trajectum Moſæ, & alibi in Belgio. Vide de his etiam noſtras Origines Ord. Equeſtr.

(5) DE LECKA Fuit ea olim nobilis ac potens apud Batavos ac Brabantos familia, cujus heredem Joannam Polanam, Bredæ & Leckæ Dominam, matrimonio ſibi junxit anno 1404. Engelbertus Comes Naſſavius: de quo vide lib. 1. Dipl. Belg. cap. 103.

CAPUT CXXVII.

HENRICUS, HENRICI III. *Brabantiæ Ducis Filius, anno probationis expleto apud Canonicos Regulares Cœnobii S. Stephani, in Urbe Divionenſi & Ducatu Burgundiæ, ſolemnem profeſſionem emittit, anno* 1269.

NOS (1) S. Benigni Divionenſis, & Nos S. Petri Beſvenenſis Abbates, Nos Frater Jacobus Prior S. Benigni Divionenſis, Nos Petrus dictus de Barro Decanus Capellæ Ducis, & Magiſter Albericus Decanus Chriſtianitatis Divionenſis, Nos Robertus Cantor prædictæ Capellæ, & Magiſter Theobaldus de Divione Canonicus Lingonenſis, notum facimus univerſis præſentes Litteras inſpecturis, quòd Frater (2) HENRICUS, Filius inclytæ recordationis quondam Ducis Brabantiæ, anno ſuæ probationis in Monaſterio (3) S. Stephani Divionenſis, Ordinis S. Auguſtini, Lingonenſis Diœceſis (ſicut ab ipſo Henrico, & à pluribus fide dignis cognovimus) elapſo & ampliùs, Nobis in Feſto Beatorum Remigii & Germani in jam dicto Monaſterio S. Stephani præſentibus, videntibus & audientibus, fecit Profeſſionem ſolemnem ſecundùm Regulam S. Auguſtini, & eamdem ſcriptam, & ore ſuo proprio lectam obtulit ſuper Altare S. Stephani memorati. Promiſit etiam ibidem in præſentia noſtra Viro Religioſo Fratri Amedeo, Abbati ejuſdem Monaſterii, obedientiam uſque ad mortem.

IN cujus rei teſtimonium nos omnes prædicti, ad hoc ibidem ſpecialiter evocati, præſentibus Litteris ſigilla noſtra duximus apponenda.

Et nos Frater Amedeus, Abbas memorati Monaſterii S. Stephani, unà cum ſigillis omnium prædictorum, præſentibus Litteris ſigillum noſtrum appoſuimus, in teſtimonium prædictorum. Datum & actum in feſto Beatorum Remigii & Germani, in capite Octobris, anno M. CC. LXIX. 1269.

CAPUT

(1) SANCTI BENIGNI. De hac Abbatia ſuprà egimus cap. 20. harum Donat. Belgic.

Additio. (2) HENRICUS, idem quem propter incapacitatem Ducatui Brabantiæ in favorem Joannis Fratris ſui ceſſiſſe diximus Cap. 124. & 125. hujus Libri.

(3) S. STEPHANI, Abbatia quondam Canonicorum Regularium Divione, quæ anno 1613. ſæculariſata & in Capitulum Canonicorum redacta fuit; retentâ tamen dignitate Abbatiali.

CAPUT CXXVIII.

Florentius *Hollandiæ & Zelandiæ Comes anno* 1269. *declarat, quota precariarum pars cedat* Alberto *Domino de Vorne.*

UNIVERSIS præſentes Litteras viſuris vel legi audituris, Joannes Bertoldus de Hoyen, Dei gratiâ Abbas Egmondenſis, Nicolaus Dominus de Putte, Joannes Dominus de Arckel, Theodoricus Dominus de Bredenrode, Gerardus de Heemskercke, Milites, Wilhelmus de Haerlem, & Wilhelmus de Egmunde, famuli, ſalutem & noſcere veritatem.

Noveritis, nos Litteras Nobilis Viri Florentii Comitis Hollandiæ, bonæ memoriæ, non cancellatas, non abolitas, neque in aliqua ſui parte vitiatas, ſigillo ipſius Florentii ſigillatas, de verbo ad verbum vidiſſe in hæc verba:

Florentius Comes Hollandiæ univerſis præſentes viſuris ſalutem. Tenore præſentium, pro nobis & Succeſſoribus noſtris recognoſcimus, quòd dilectus & fidelis noſter Dominus (1) Albertus de Vorne, & ſui Succeſſores, Domini de *Vorne*, recipere poſſint & debeant pro jure ipſos contingente, octavam partem ex Occidentali parte (2) Scaldiæ & quintam partem ex Orientali parte ejuſdem Scaldiæ in Zelandia, omnium precariarum quæ nobis & heredibus noſtris prædictis, Comitibus Hollandiæ, aut eorum uxoribus, (3) ratione nuptiarum ſeu matrimonii contrahendi in dicta terra Zelandiæ, pro tempore futuro, à data Litterarum deinceps conferentur.

In cujus rei teſtimonium præſens Scriptum ſigillo noſtro duximus muniendum. Datum apud Delft, anno Domini milleſimo ducente- 1269.
ſimo ſexageſimo nono, feriâ quintâ poſt feſtum Beatorum Petri & Pauli.

In cujus rei teſtimonium noſtra ſigilla præſentibus duximus apponenda. Datum anno Domini milleſimo trecenteſimo undecimo, Do- 1311.
minicâ in qua cantatur *Gemini*.

(1) Albertus de Vorne, Dominus Inſulæ Vornenſis in Zelandia; eſt is niſi fallor, cui nupſit Mathildis Domina Bergizomenſis; ſuprà pag. 409.

(2) Scaldia. Schaldis fluvius, præter Antverpiam & Lilloam lapſus, atque Oceani undis immixtus, varias efficit inſulas, quæ uno vocabulo Zelandia nuncupantur. Omnium Nobiliſſima eſt Walachria, *Walcheren*, habens Oppida & portus, *Middelburgum* Epiſcopali Cathedrâ clarum, *Viſſingam*, *Veriam* titulo Marchionatûs illuſtrem, & *Armudam*.

Scaldia, ſive *Schouwen*, à præterlabente Scalde ſic dicta. In Diplomate quod Otho III. Imperator anno 1002. ſcripſit, fit & mentio Pagi Scaldis, itemque Villæ Bergenſis, ad Zomam fluvium ſitæ: In Pago Scaldis Villa Bergis, cum tribus inſulis *Sprange*, *Waterange*, *Steeninge* cum Eccleſia & teloneo. In Pago Strya in Patrimonio ipſius (S. Gertrudis) electæ Virginis, Mons cum appenditiis, Tremella (nunc *Drimmelen*) *Sturnahem*, & omni piſcatura ad Moſam &c.

(3) Ratione nuptiarum. An hæc probanda ſint, aliis diſcutiendum relinquo.

CAPUT CXXIX.

Philippus Augustus *Francorum Rex Privilegium immunitatis dat Rotnacenſibus in Flandria, anno* 1273.

FREDERICUS, (1) dictus Civitatis Taruanæ Epiſcopus, omnibus præſens Scriptum viſuris ſalutem. Notum facimus, quòd cùm bonæ memoriæ Rex Philippus, propter ſervitia in caſtris apud Inſulam præſtita, hominibus de (2) Rotnaco, Villa S. Hermetis, dediſſet eamdem franciſiam & Privilegium, quæ habet Taruana, ut ſit Regalis Franca, ſine reſorto aut comitatu, nihil in eam juris prætendat Advocatus, qui in feodum ligium ſumet de manu Regis maniburnium, abſque placito, datia, exactione aut precario, niſi quod ipſi Burgenſes ſpontè obtulerint.

Et quia dicti Privilegii Charta incendio Villæ periit, nos ejus recordationem fecimus tenore præſentium, & in veritatis ſignum ſigillum noſtrum appendi fecimus.

Datum Caſtello Lano .... Martii, anno
milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo. 1270.

Similes immunitatis Litteras Rotnacenſibus anno 1533. Carolus Gelriæ & Juliaci Dux, Florentius Hollandiæ Comes, Fredericus an... & Georgius anno 1551. Epiſcopi Ultrajectenſes dederunt.

Addicio. (1) Fredericus. In Hiſtoria Morinenſi P. Malbranc aliiſque Chronicis Epiſcoporum Morinenſium, legitur anno 1270. & ſeqq. Epiſcopus Teruanæ ſediſſe *Henricus de Muris*, qui & anno 1274. interfuit Concilio Lugnenſi. Nullus verò legitur circa hæc tempora Fredericus Epiſcopus; unde puto eſſe mendum, & pro *Frederico* legendum *Henricus*.

(2) Rotnacum Flandriæ Municipium, *Roncen*, Gallis *Renay*, cùm Villis ſeu Pagis adjunctis, Elſele, Woudeca, Akerne, Horenbeca S. Cornelii, Ruſſignies, Amogies, Michelbeke, Kaim, Eſcornay & Erichove. Guido, Flandriæ & Namurci Comes à Reinardo Monaſterii S. Cornelii Indenſis prope Aquaſgrani Abbate, anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo emit, & Guidoni Filio ſuo tertiò genito dedit anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo nono; Litteris publicis Gallicè editis, quas vidimus.

CAPUT

CAPUT CXXX.

JOANNES I. *Brabantiæ Dux ſimile Privilegium Rotnacenſibus concedit, & Indenſe S. Cornelii Monaſterium dotat, anno* 1263. *aut* 1264.

JOANNES, Dei gratiâ Lotharingiæ & Brabantiæ & Limburgiæ Dux, univerſis, ad quos præſentes devenerint, ſalutem. Evangelicæ veritatis nos admonet doctrina, ut de bonis divinâ largitate nobis conceſſis in hac vita faciamus eleëmoſynam, & Eccleſiæ filios congruis favoribus proſequamur.

QUAPROPTER SIGERO Abbati & Fratribus ejus, ſub Regula S. Benedicti militantibus in Monaſterio (1) S. Cornelii apud Indam, obtuli ſex jugera terræ arabilis apud (2) Kerckem, perpetuis temporibus poſſidenda.

ET hoc ſuperaddidi, quòd amodò omnes manſionarii fideles & Burgenſes, qui incolunt terras & Villas S. Cornelii, liberi erunt per totam terram noſtram; & Pannarii de *Ronſen* habebunt ſtallagium in (3) Halla de Lovanio, & in omnibus mercatibus terræ noſtræ erunt ſine cenſu & onere, in perſona, bonis & mercibus.

DATUM apud Genapiam in craſtina Apoſtolorum Petri & Pauli, anno tertio. 1263.

(1) SANCTI CORNELII AD INDAM, vulgò *Cornelis-Munſter*, antiqua, nobilis ac potens Abbatia Benedictinorum prope Aquiſgranum, de qua aliàs egimus in Diplom. Belg. lib. 1. cap. 84. & lib. 2. cap. 86.

(2) KERCKEM, Vicus inter Lovanium & Thenas, ubi Jus Patronatûs habet Abbas S. Cornelii Indenſis: qui & fundum illic conceſſit Abbatiæ Virginum Ciſtercienſium, quæ nunc eſt in Rameia prope Geldoniam. Extant hodieque veteris Cœnobii ac murorum rudera.

(3) HALLA Pannariorum Lovanii eſt nunc Gymnaſium ſeu Schola publica, in qua Theologia, Juriſprudentia & Medicina explicantur. Lipſium in Lovanio conſule.

CAPUT CXXXI.

Victorinarum Monialium, vulgò Nonnarum Cœnobium, ad muros Urbis Antverpienſis ædificatur, & Cœmeterium conſecratur, anno 1280.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis (1) PETRUS, Dei gratiâ Sudenſis Epiſcopus, ſalutem in Domino. Noveritis nos Litteras Domini Cameracenſis Epiſcopi vidiſſe in hæc verba:

INGERANNUS, Dei gratiâ Epiſcopus Cameracenſis, univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem in Domino. Placet nobis, & ad hoc propter Dominum expreſsè noſtrum adhibemus aſſenſum, quod religioſæ mulieres, Priorifſa, & quæ cum ea ſunt Moniales de (2) BISELINGHEN, Ordinis (3) S. Victoris, in Monaſterio, quod infra limites Parochiæ Antwerpienſis conſtruunt, ſeu conſtruere intendunt, cœmeterium, in quo corpora perſonarum religioſarum ſui Monaſterii prædicti ſepeliri poſſint, habeant: & quod idem cœmeterium à quocumque Epiſcopo, ad prædictum locum accedente, benedicatur, dum tamen Patroni & Plebani ipſius loci conſenſus adfuerint & aſſenſus.

IN cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum duximus apponendum. Datum in craſtino Epi-
1280. phaniæ Domini, anno Domini milleſimo ducenteſimo octogeſimo.

NOS ergo, auctoritate Litterarum Domini Cameracenſis Epiſcopi præmiſſarum, ad Monaſterium ſeu locum, in quo prædictæ Prioriſſa & Moniales commorantur, accedentes, Decano & Capitulo Eccleſiæ B. Mariæ Antwerpienſis, & Plebano ejuſdem Eccleſiæ præſentibus, coram nobis & dictis Monialibus, nec non Theobaldo, filio Theoderici, Proviſore ſeu Procuratore earumdem in manu noſtra, ſub ſacramento ſuo corporaliter præſtito promittentibus, quod ſuper jure Parochiali, & ipſorum jus contingentibus ſeu ſpectantibus ad Matricem Eccleſiam prædictam, infra cujus Eccleſiæ limites dictum Monaſterium eſt conſtructum, ſtabunt ordinationi Decani & Capituli prædictorum, in omnibus & per omnia.

ET ſic Cœmeterium dicti Monaſterii, cum ſuis appendiciis, dedicavimus & conſecravimus, accedentibus ad hoc voluntate & conſenſu Decani & Capituli ac Plebani præmiſſorum. In cujus rei teſtimonium Sigillum noſtrum præſentibus Litteris duximus apponendum.

ACTUM & datum anno Domini milleſimo 1280.
ducenteſimo octogeſimo, in die B. Vincentii Martyris.

CAPUT

(1) PETRUS Epiſcopus Sudenſis erat eo tempore Suffraganeus Epiſcopi Cameracenſis.

(2) BISELINGHEN, Cœnobium Monialium in Zelandia nunc deſtructum.

(3) S. VICTORIS. A Monaſterio S. Victoris, ad muros Urbis Pariſienſis ſito (quod eſt Canonicorum Regularium, à Ludovico Craſſo Rege fundatum) nomen habuit Congregatio S. VICTORIS, à Jacobo Vitriaco in Hiſtoria Occidentali egregiè laudata.

Sub hac Congregatione Victorina lego olim tredecim Abbatias virorum fuiſſe comprehenſas; in his Pariſienſem S. Victoris, Ambianenſem S. Martini de Gemellis,

Digitized by Google

Silvanectenſem Sanctæ Mariæ de Victoria, & alias alibi.

Victorina apud Belgas Cœnobia Virginum ſunt iſta:

S. Margaritæ Monaſterium, olim extra, nunc intra muros Antverpienſes; vulgò *Ter Nonnen.*

Mons Sion, *Blydenberch*, olim extra, nunc intra Mechliniam, eo loco quem olim Bogardi poſſederunt.

Gronenbrila, *Groenen-Briel*, Gandavi.

S. Trudonis, in Urbe Brugenſi. Annales noſtros Belg. ad annum 689. conſule.

Pontis Rohardi, Gallis *Pontrouart*, Flandris *Roesbrugghe*; olim extra, nunc in Urbe Iprenſi.

Novum Monaſterium, *Nieuclooſter*, olim extra, nunc intra Bergas S. Winnoci.

Waeſmonaſterium, in Waſiæ meditullio, *Waesmunſter*.

Bellus locus, *Beaulieu-lez-Sin*, olim extra Duacum prope Vicum *Sin*, nunc intra Duacum. Fuerunt primùm Hoſpitalariæ, quæ poſteà ſe Victorinis adjunxerunt, Honorio III. anno 1224. & Gregorio IX. anno 1227. Pontificibus Romanis approbantibus.

CAPUT CXXXII.

HENRICUS I. *Dux Brabantiæ Canonicis Ordinis Præmonſtratenſis, tunc in Cornelio-monte extra Leodicum, nunc intra muros Urbis in Bello Reditu commorantibus, anno* 1211. *immunitatis beneficium confert: quod ejus Nepos Henricus à Lovanio, Dominus Herſtallii, anno* 1248. *confirmavit.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. Nos HENRICUS DE LOVANIO, Dominus de Herſtallio, Leodienſis Diœceſis, tam præſentibus quàm futuris, volumus eſſe notum, nos Litteras infra ſcriptas, Sigillo Illuſtris Principis, Domini (1) HENRICI, Dei gratiâ Ducis Lotharingiæ Marchioniſque Antverpiæ, dilectiſſimi Avi noſtri, ſigillatas, non cancellatas, nec in aliqua ſui parte vitiatas, tenuiſſe & vidiſſe, quarum de verbo ad verbum tenor ſubſequitur.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. Ego HENRICUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Marchio Antverpiæ, omnibus Chriſti fidelibus in perpetuum. Quoniam facta hominum, ſucceſſione temporis, à memoria hominum facilè elabuntur, niſi per ſcripturam ad memoriam revocentur; ideò prudens auctoritas Antiquorum inſtituit, benefact, aquæ digna ſunt memoriâ, vivaci Litterarum teſtimonio commendare, & ad ſtabile munimen ſigillo & teſtimoniis probabilium Virorum approbare.

NOS igitur eorum exempla ſequentes, notum eſſe volumus, tam apud futuros quàm ad præſentes, quòd Fratribus (2) CORNELII MONTIS remiſimus, & à Succeſſoribus noſtris in perpetuum remiſſum eſſe volumus, in Curte de (3) ARSICH, quam tenent, tallias, & omnes iniquas exactiones; conceſſimuſque in perpetuum, ut ſine inveſtitura & requiſitione & placitis ſint terræ eorum. Cenſum tantummodò, quem juſtè debent, de terris exſolvent, quas in eadem curte tenent; qui ſi ſuo tempore ſolutus non fuerit, licebit ut pro ipſo cenſu pannus in curte eorum accipiatur; ſed nihil niſi cenſus proindè ab eis requiretur.

Hoc autem contulimus eis in eleëmoſynam, ob remedium & ſalutem animæ noſtræ, & piæ memoriæ Venerabilis Uxoris noſtræ MATHILDIS, & Patris & Matris noſtræ, & omnium Anteceſſorum noſtrorum. Prædicti verò Fratres hanc eleëmoſynam cum gratiarum actione recipientes, ne ingrati videantur, fecerunt Eccleſiam in eodem loco de *Arſich*, in honorem Dei & S. Mariæ, Sanctique Nicolai & omnium Sanctorum; in qua conſtituerunt unum Presbyterum de Fratribus ſuis, qui ibidem quotidie divina celebrabit, & pro nobis & pro Anteceſſoribus noſtris indeſinenter orabit.

UT autem ſæpedicti Fratres in pace gaudeant in perpetuum hâc Donatione, & ut nullus Succeſſorum noſtrorum attentet eos indè ſiniſtro alicujus conſilio infringere, neceſſarium duximus hujus rei veritatem ſcripto commendare, & ſigillo noſtro confirmare. Hujus rei Teſtes ſunt,

Godefridus Abbas de Everbodio,
Everardus Abbas de Hellicinis,
Engelbertus Decanus Lovanienſis,
Magiſter Balduinus & Magiſter Renerus, Clerici noſtri.

ACTA ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ MCCXI. 1211.

NOS autem Litteris prædictis dilectiſſimi Avi noſtri præſcripti, veritatem continentibus, adhærentes, conceſſioneſque in eiſdem conſcriptas approbantes, per præſentes Litteras Sigilli noſtri munimine roboratas confirmamus, & eſſe volumus Fratribus prænominatis confirmatas, nec ab aliquo, ſeu aliquibus Succeſſorum noſtrorum quoquo caſu in futurum infringendas.

ACTA ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo octogeſimo quarto, menſe Martio. 1284.

(1) HENRICI AVI NOSTRI. Hinc certò conſtat, Henrico de Lovanio, Herſtal'i Dominô, avum fuiſſe Henricum I. Brabantiæ Ducem, ſuprà pag. 400. à nobis laudatum. Pater verò ejuſdem Henrici de Lovanio fuit aut *Godefridus* de Lovanio juxta communem ſcriptorum ſententiam, aut *Henricus* de Lovanio, juxta Dinterum ſuprà pag. 400. productum.

Additio. (2) CORNELII-MONS, locus eſt ad portam Leodienſis Urbis Tranſmoſanam: in cujus vertice Monaſterium Religioſorum Præmonſtratenſium olim fuit, quod hodie Carthuſianorum eſt; Præmonſtratenſibus in Urbem tranſlatis anno 1288. ad locum cui nomen *Belli Reditûs*, vulgò *Beaurepaire*. Abbas anno 1648. uſum mitræ & Pontificalium obtinuit. Porrò in ejuſdem montis vertice templum eſt cum noſocomio: ubi vixit olim S. Juliana, de quâ vide plura inferiùs, in Faſtis SS. Belgii die 5. Aprilis.

(3) ARSICH, hodie *Archis*, Curia ad Abbatem Cornelii-montis pertinens cum ſuis terris, ſubeſt juriſdictioni Heriſtallenſi.

Digitized by Google

- *Henricus* I. *Brabantiæ Dux, obiit* 1235. *duxit Machtildem.*
  - *Henricus* II. *Dux, obiit* 1247.
    - *Henricus* III. *Dux, obiit* 1260.
      - *Joannes* I. *Dux, obiit* 1294.
        - *Joannes* II. *Dux, obiit* 1312.
  - *Godefridus de Lovanio Dominus de Lewe*, 1238. 1251. *duxit Mariam.*
    - *Arnoldus de Lovanio, duxit Eliſabetham, Henrici Bredæ & Bergarum Domini Filiam heredem*, 1277. 1280.
      - *Alidis Domina Bredæ, Uxor Raſonis de Gavre*, 1291.
        - *Raſo, obiit ſine liberis.*
        - *Philippus Dominus Bredæ, ſupra pag.* 409.
          - *Adeliſa Uxor Gerardi Raſſegemii.*
      - *Maria Domina Bergarum Uxor Gerardi Weſemalii.*
        - *Arnoldus Weſemalius, Dominus Bergarum.*
          - *Mathildis Uxor Alberti Vornenſis.*
          - *Margarita Uxor Richardi Merodii.*
        - *Gerardus Dominus de Merxem.*
    - *Henricus de Lovanio Dominus Herſtalli*, 1278. 1284.
      - *Joannes de Lovanio Dominus Herſtalli & Gaſbeca obiit* 1324. *ſine liberis.*
      - *Beatrix Domina Herſtalli, Gasbeca & Moncornet*, 1334.
    - *Joanna Uxor Guilielmi de Hornes*, 1339.

Raso de Gavere, Dominus de Lidekercke inter Aloſtum & Ninoviam, circa annum 1285. aut 1290. duxit Aleidem, aliàs Aelidem ſeu Aliciam, Henrici Bredæ & Bergarum Domini Filiam, Bredæ Heredem. Aliciæ Sotor Maria, Bergarum ad Zomam heres, nupſit Gerardo de Weſemale; & ex eo genuit Arnoldum de Weſemale Dominum Bergarum ad Zomam, & Gerardum Dominum de Merckſem prope Antverpiam: ut conſtat ex Tabulis anno 1291. ſcriptis, quæ in Loco S. Bernardi ad Scaldim exſtant. Machtildis, Arnoldi filia & heres, nupſit Arnoldo Vornenſis Inſulæ apud Zelandos Domino, & anno 1350. vivebat. Altera ejuſdem Arnoldi Filia nupſit Richardo Domino de Merode.

Joannes de Lovanio, Herſtalli & Gasbecæ Dominus, in Bigardiæ minoris Monaſterio conditus jacet, Teutonicâ iſtâ inſcriptione additâ:

Hier legt Jan van Lovene, wylen was Heere van Lovene, van Haerſtal ende van Gaesbeke. Die ſterf den ſeſten dagh van Oobſt, in't Jaer MCCC. *ende* XXIV.

Beatrix de Louvain, Domina de Harſtal, Gaſebeque & Moncornet, Bigardiam minorem, à majoribus ſuis fundatam, majore dote auxit, Litteris anno 1334. Gallicè ſcriptis, quarum Autographum vidi. In quibus Fratrem ſuum Joannem de Lovanio nominat, & in Bigardia minore ſepultum narrat. Eſt autem Moncornetum Oppidum Campaniæ, cujus Domino Beatricem de Lovanio nupſiſſe, & ſine liberis circa annum 1337. obiiſſe ſuſpicor. Nam anno 1339. Gasbecæ Dominus fuit Theodericus, Dominus de Hornes: ut patet ex Tabulis illo anno ſcriptis, quas lib. II. Diplom. Belgic. cap. 112. recitavi. Theoderico Uxorem attribuunt nonnulli Joannam de Lovanio, Godefridi de Lovanio Filiam, & ex ea natos dicunt Arnoldum Epiſcopum Ultrajectenſem pòſt Leodienſem, & Guilielmum Dominum de Hornes, maritum Iſabellæ Clivenſis. Alii aliter.

CAPUT CXXXIII.

Godefridus *Comes Viandenſis, Grimbergæ & Ninoviæ Dominus, ejuſque Uxor* Aalis, *benefaciunt Abbatiæ SS. Cornelii & Cipriani, Religioſorum Præmonſtratenſium Ninoviæ anno* 1285.

Godefridus, Comes de Viane, omnibus præſentes Litteras viſuris & audituris ſalutem. Quandoquidem Abbas & Conventus (1) Ninivenſis à nobis & à noſtris Prædeceſſoribus, & ab aliis in dominio Ninivenſi multa acquiſiverint, nos illa dicto Abbati & Conventui Ninivenſi confirmamus, quocumque modo illa acquiſiverint, ſive per emptionem, ſive per eleemoſynam, ſive per ſimplicem donationem, in terris, ſilvis, pratis, aquis & reditibus.

Et ut hæc Confirmatio maneat firma & ſtabilis, cum aſſenſu Dominæ Aalis meæ Uxoris, dedi dicto Abbati & Conventui has Litteras meo Sigillo ſigillatas. Et ego Domina Aalis approbo iſtam Confirmationem.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo octogeſimo quinto, menſe Maio. 1285.

(1) Ninive, vernaculè *Niewenhoven*, ſeu *Ninoven*, Oppidum Flandriæ, in Comitatu Aloſtano, Diœceſi Mechlinienſi ac Decanatu Gerardimontenſi ſitum. Eſt illic Abbatia Religioſorum Præmonſtratenſium SS. Cornelio & Cypriano ſacra, fundata anno 1137. à Gerardo hujus Oppidi Advocato, juxta Tabulas infrà Lib. II. Donat. Belgic. producendas.

Porrò Autographum hujus Diplomatis, Gallico ſermone conſcripti, hodieque exſtat in Monaſterio Ninovienſi ſeu Ninhovienſi, cum ſigillo Godefridi Comitis Viandenſis; quem & Ninoviæ Dominum fuiſſe, hinc colligi datur. Eſt autem Vianda, nonnullis Viana & Vienna, Oppidum im Ducatu Luxeburgenſi ſitum, quod Familia Naſſavia hodie poſſidet, cum vicino Oppido S. Viti.

Digitized by Google

Stemma Comitum Viandæ, *itemque Dominorum* Grimbergæ *&* Ninoviæ.

- *Gerardus Dominus Ninoviæ. Amalrici Filius & Nepos fundavit Abbatiam Ninivenſem 1137 duxit Aliciam.*
  - *Mathildis, Uxor Gerardi Domini, Grimbergæ 1167.*
    - *Gerardus Grimbergæ & Ninoviæ Dominus, duxit Agnetem, 1225.*
      - *Oda Uxor Leonii van A.*
        - *Gerardus de A. 1312. Corteberga.*
          - *Joannes de A Dominus Gruthuſa, 1350.*
            - *Joanna Uxor Henrici Domini Bergizomenſis.*
              - *Joanna Uxor Joannis de Brabantia. aliàs Glimes.*
      - *Maria Uxor Philippi Comitis Viandæ, 1270.*
        - *Godefridus, duxit Aalidem 1285.*
          - *Philippus, 1312. Corteberga, obiit ſine liberis.*
          - *Godefridus, obiit in Cypro 1337.*
            - *Adelheïdis Uxor Othonis Naſſavii, obiit 1369.*
              - *Joannes.*
    - *Guilielmus Aſcæ Dominus.*
      - *Guilielmus cui Guido Flandriæ Comes dat Opdorp, 1258. ſuprà pag. 427.*
        - *Robertus duxit Mariam Barbanzoniam 1292. pag. 427.*
          - *Robertus, 1312. Corteberga.*
            - *Joannes, 1372.*
    - *Arnulphus duxit Sophiam Caſtellanam Bruxellenſem*
    - *Ægidius.*

Henricus Viandæ Comes duxit Margaritam Comitiſſam Namurcenſem: ſed hęc anno 1237. dictum Comitatum Namurcenſem Fratri ſuo Balduino II. Imperatori Conſtantinopolitano cedere coacta fuit: ut lib. 2. Dipl. Belg. cap. *96*. docui. Vide & ſuprà pag. *406*.

Philippi & Margaritæ Namurcenſis, niſi fallor, filius fuit Philippus Viandæ Comes, qui Mariam Bertholdam, Gerardi Grimbergæ & Ninoviæ filiam heredem, ſibi matrimonio junxit. In Monaſterio S. Bernardi ad Scaldim exſtat Diploma, ab ipſa anno 1274. ſcriptum, in quo ſic legitur: Maria Comitiſſa Vianenſis, Domina de Grimbergis & de Peruweis,& Godefridus ejus primogenitus. Ibidem exſtat alterum Diploma, à Philippo Comite Vianenſi & uxore ejus Maria an. 1270. datum. Obiit autem Maria Bertolda anno 1289. filio Godefrido Comiti Vianenſi Grimbergam relinquens, ut Divæus tradit.

Videtur tamen hìc erraſſe Miræus: nam *Viana* non eſt Additio. *Vianda* aut *Vienna* Oppidum in Ducatu Luxemburgenſi, quod hodie poſſidet Familia Naſſovia; ſed *Viana* Municipium primo lapide à Gerardimonte, hodie Egmondanæ Familiæ, Comitatûs titulo inſigne, teſte Eſpinoio in ſuis de Nobilitate Flandrica Gallicis Commentariis pag. 110. & Antonio Sandero Flandriæ Illuſtratæ tom. 2. pag. 516.

CAPUT CXXXIV.

Ordo Equitum S. Jacobi, in Hollandia anno 1290. *celebris.*

1290. Anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo, Florentius, Comes Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ, in publico atrio ſui Palatii Hagenſis, dedit Inſignia ſui Ordinis Equeſtris, S. Jacobo ſacri, duodecim primariis Proceribus: quorum hæc ſunt nomina:

Theodericus Comes Clivenſis.
Lancelottus Dominus de Hameltong, Legatus Henrici Regis Scotiæ.
Godefridus Dominus de Boicholt, Legatus Weſtphaliæ.
Dominus Henricus Comes de Henneberch, Legatus Colonienſis.
Theodericus Dominus de Brederode.
Joannes Dominus de Heuſden.
Joannes Dominus de Arckel.
Theodericus Dominus de Linden.
Otto Dominus de Aſperen.
Jacobus Dominus de Waſſenaer.
Gisbertus Dominus de Amſtel.
Hugo Dominus de (1) Vianen, Equites.

Qui omnes juramentum præſtiterunt ſuper Sacris Evangeliis, in manibus Domini Joannis Epiſcopi Ultrajectenſis, & pro pignore ſua Scuta atque Inſignia reliquerunt. Singuli autem acceperunt Torquem ſeu Balteûm argenteum inauratum, cum ſex Cochleis, & imagine S. Jacobi appenſa, ponderis unius marcæ cum media argenti. Dictorum autem Equitum Scuta ſeu Inſignia Joannes Paypaert, Scutifer & Heraldus Hollandiæ, penes ſe recepit, ſuntque ea ſuſpenſa in magno atrio Palatii Hagæ Comitis, in teſtimonium rei geſtæ.

Sunt hæc extracta ex veteri Codice Teutonico, quem vocant Regiſtrum Equeſtre, *Regiſter der Ridderſchap*, in Haga Comitis, & Latinè per nos fideliter reddita. Ex quibus datur intelligi, quæ Familiæ Nobiles ante annos CCC. & quod excurrit, in Hollandia floruerint.

(1) Viana, *Vianen*, Oppidum Hollandiæ, quod ad Familiam Brederodiam, ex Hollandiæ Comitibus prognatam, hodie pertinet. Porrò alia eſt Vianda, Ducatûs Luxemburgenſis Oppidum, Gentis Naſſaviæ; alia verò Viana, Toparchia Gentis Egmundanæ prope Ninoviam, ut monui cap. ſuperiori in Notis.

Alius Ordo Equeſtris in Belgio inſtitutus fuit in honorem S. Antonii anno 1382. authore Alberto Bavaro Hannoniæ atque Hollandiæ Comite. Alius verò longè celeberrimus Ordo Aurei Velleris anno 1431. authore Philippo Bono Burgundiæ ac Brabantiæ Duce, cujus Diplomata vide Lib. 1. Dipl. Belg. Cap. 110. 114. 116. 117. Vide etiam inferiùs Libellum *de Origine Ordinum Equeſtrium*.

Digitized by Google

CAPUT CXXXV.

RAZO DE GAVERE, *Lidekercæ & Bredæ Dominus, ejuſque Conjux* ALICIA *ſeu* ALIDIS, *dotant Ninivenſe Monaſterium, anno* 1292.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego RAZO DE GAVERE, Dominus de Liedekercke & de Breda, & ALICIA, uxor mea, omnibus hoc præſens Scriptum viſuris ſalutem in Domino.

NOTUM ſit tam modernis quàm poſteris, quod ob æternam, quæ in Chriſto eſt, ſalutem feliciter conſequendam, contulimus Religioſis Viris Abbati & Conventui Monaſterii Ninivenſis, in puram & perpetuam eleëmoſynam, viginti & octo bonaria nemoris aut circiter, cum omnibus pertinentiis ſuis, quod nemus dicitur *Repbout*, & contiguum jacet nemori Monaſterii prædicti juxta viam, quæ ſe extendit de *Liedekercke* verſus *Ledeberge*. In quo nemore dictos Religioſos inhereditavimus legitimè, coram Scabinis noſtris inferiùs nominandis, adhibitis ſolennitatibus, quæ in hujuſmodi inhereditatione ſolent adhiberi, mediantibus duodecim denariis, Flandrenſium novorum, nobis & noſtris Succeſſoribus ſolvendorum, ad Natale Domini, cenſualiter annuatim.

QUAM eleëmoſynam & collationem petimus & ſupplicamus, nos prædicti Razo & Alicia, à vobis, Nobilis Princeps Flandriæ & Marchio Namurcenſis, roborari, ratificari, & per veſtras patentes Litteras confirmari, in robur & evidentiam perpetuæ firmitatis. In cujus rei memoriam prædictis Religioſis præſens Scriptum contulimus, ſigillis noſtris roboratum.

ACTUM apud Liedekercke, coram Scabinis noſtris, videlicet,

Sophino de Lewes,
Ivano de Lewes,
Thomâ de Landut,
Jacobo Fabro,
Ingelberto Carnifice,
Et Arnoldo dicto Lokebout.

ANNO Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſecundo, menſe Junio. 1292.

Stemma Raſonis de Gavere, Lidekercæ & Bredæ *Domini, de quo ſuprà pag.* 409.

- *Raſo de Gavre, Dominus Lidekercæ, duxit Aliciam aliàs Alidem Bredæ Dominam, 2. Adevinam de Stryen.*
  - *Ex Alicia, Raſo Dominus de Boular, obiit ſine liberis.*
  - *Philippus Dominus Bredæ & Lidekercæ.*
    - *Adeliva, aliàs Adeliſa, Bredæ & Lidekercæ Domina, Uxor Gerardi Raſſegemii.*
  - *Ex Adevina, Raſo de Lidekerke, Dominus in Roſendale, Niſpen & Wonde.*
  - *N. Filia.*
- *Joannes de Lidekercke, Dominus vander Eyghene.*

SUnt hæc fideliter deſumpta ex Tabulis à Raſone Gaverenſi Flandrico ſermone anno 1300. ſcriptis, quibus Adevinæ, Filiæ Guilielmi Domini de Streyne ſeu Stryen, ſuæ Conjugi poſteriori, dotem aſſignat. Harum Tabularum exemplar exſtat apud Collegam noſtrum V. N. ac D. Adrianum Rockox, Canonicum Antverpienſem & J. U. Licentiatum.

CAPUT CXXXVI.

Dieſtemii, quod eſt Brabantiæ Oppidum in Diœceſi Mechlinienſi, Eccleſia Parochialis S. Joannis Baptiſtæ in Collegiatam Canonicorum anno 1297. *ab* HUGONE *Epiſcopo Leodicenſi convertitur, petente Gerardo Domino de Dieſt.*

HUgo, Dei gratiâ Epiſcopus Leodienſis, univerſis præſentes Litteras viſuris, ſalutem in Domino ſinceram, cum notitia veritatis.

DEUS, qui Eccleſiam ſuam Sponſam vocare dignatus eſt, ipſam Miniſtris diſcretis & honeſtis fulciri, in eadem devotè pſallentibus gloriatur, & quantò ſolenniùs & devotiùs in Eccleſia Dei Divina Officia celebrantur, ad ipſius gloriam & honorem, tantò acceptius Deo eſt, & glorioſiùs nomen Majeſtatis ſuæ honoratur.

QUARE Nos totis viribus & mentibus Eccleſias in noſtris Civitatibus & Diœceſi cupimus

mus & volumus, ad reverentiam & honorem Dei, in Divinis Officiis ampliare, & ipſas cum omni reverentia venerari.

SANE dilectus in Chriſto Filius, Nobilis Vir, (1) GERARDUS Dominus de DIEST, Miles noſtræ Diœceſis, conſiderato, quòd Villa ſua de Dieſt eſt magna & diffuſa, & in eadem regnat multitudo populorum, cupiens dignè Domino famulari, cum in Villa nulla hactenùs exiſteret Eccleſia Collegiata, ſupplicavit Nobis humiliter, ut Eccleſiam Parochialem *Beati Joannis Baptiſtæ*, ſitam in dicta Villa, cujus jus Patronatûs ad ipſum pertinet, Collegiatam Eccleſiam, & in eadem duodecim Canonicos vel circiter, Decanum, Scholaſticum, Cantorem & Cuſtodem conſtitui & ordinari faceremus, cùm ex largitione ſua & aliorum fidelium, ipſius Parochialis Eccleſiæ ad hoc ſufficiant facultates.

NOS de tam devoto propoſito dicti Nobilis congaudentes, reperto per inquiſitionem auctoritate noſtrâ factam, quòd Eccleſia Parochialis S. Joannis Baptiſtæ prædicta, & ejus locus honeſti ſint & bene diſpoſiti, quòdque in eadem Eccleſia eſt Rector Eccleſiæ, & decem Capellani, habentes competentiam in reditibus annuatim, de quibus in Collegio tamquam Canonici vivere poſſunt;

DE Conſilio Juriſperitorum, Auctoritate Dei Omnipotentis, B. Mariæ Virginis, S. Lamberti & noſtrâ ordinariâ, volumus, ordinamus & ſtatuimus, quantum in Nobis eſt, & ſalvo jure aliorum, quòd dicta Eccleſia S. Joannis Parochialis ſit ulteriùs Collegiata, & quòd in eadem Eccleſia dicti Capellani, & alii uſque ad duodecim, ſint Canonici, quorum unus ſit Decanus, unus Scholaſticus, unus Cantor, & unus Cuſtos, à dicto Collegio eligendi.

ET nos Rectoriam dictæ Eccleſiæ Parochialis dicto Decanatui, quantùm ad nos pertinet, adunivimus. Ita quod ipſe Decanus habebit curam Decanatûs, Canonicorum, & etiam Parochialis Eccleſiæ prædictæ; & ad ipſam Parochialem Eccleſiam admittetur per illum, qui aliàs præſentatos conſuevit admittere ad eamdem. Decanus verò confirmationem à nobis & noſtris Succeſſoribus recipiet, & Decanus, Scholaſticus, Cantor, & Cuſtos nobis facient homagium & fidelitatem, prout Decani, Scholaſtici, Cantores & Cuſtodes aliarum Eccleſiarum Civitatis ac Diœceſis Leodienſis, facere conſueverunt.

ET volumus quod dicta Eccleſia Collegiata gaudeat Privilegio & jure, quibus aliæ Eccleſiæ Collegiatæ Civitatis & Diœceſis Leodienſis gaudent: ſcilicet Decanus, ratione Rectoriæ prædictæ, ſuberit nobis, Archidiacono loci, & Decano Chriſtianitatis, & aliis Prælatis nobis ſubditis, prout Rectores dictæ Eccleſiæ ſubeſſe conſueverunt.

ET de dictis Canonicis octo erunt Presbyteri, duo Diaconi, & duo Subdiaconi, & quotidie Miſſam animarum, & de die, cum Diacono & Subdiacono, & Horas Canonicas ſolenniter celebrabunt: & ſi aliqua alia emerſerint ordinanda aut ſtatuenda, quæ ad cultum Divinum pertinent, & quæ per dictum Decanum & Capitulum dictæ Eccleſiæ non poterunt commodè expediri, ea noſtræ Ordinationi reſervamus.

VOLUMUS & eis injungimus, quòd in die obitûs noſtri commemorationem facient Canonici memorati, & ex tunc anniverſarium noſtrum faciant in futurum. In cujus rei teſtimonium Sigillum noſtrum præſentibus Litteris duximus apponendum.

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſeptimo, Sabbato poſt Aſſumptionem B. Mariæ Virginis. 1297.

CAPUT

Domini Dieſtenſes.

(1) GERARDUS, Dominus Oppidi Diſtenſis ſeu Diſtemienſis, vulgò *Dieſt*. Arnoldi Filius, Collegii Canonicorum S. Joannis in dicto Oppido, & Cartuſiæ in Zelem, primo inde milliari ſitæ, Fundator. anno 1333. aut ſequenti obiit, in eadem Cartuſia ſepultus.

Gerardi Pater fuit ARNOLDUS, qui Eliſabetham Britanniæ Comitis Filiam habuit Conjugem, Diſtemii in Monaſterio Franciſcanorum, quod condidit, anno 1369. ſepultus.

Gerardi Frater fuit JOANNES de Dieſt, Epiſcopus primùm Cameracenſis, pòſt Ultrajectinus anno 1324. à Joanne XXII. Papa creatus. qui Pactum concordiæ inter Joannem III. Brabantiæ Ducem & Ludovicum Nivernenſem, Flandriæ Comitem, anno 1336. initum, ut Dominus de Dieſt, cum aliis Brabantiæ Proceribus ſignavit: quod exſtat Bruxellis in Curia Senatûs ac Populi. Idem Epiſcopus fuit inſuper Burgravius Antverpienſis, & Amersfurti XII. Canonicatus inſtituit, obiitque anno 1340. aut 1341.

Henricus Dominus de Dieſt anno 1372. Tabulas Cortebergenſes, Thomas Dominus de Dieſt & Sichene, idemque Burgravius Antverpienſis, & Joannes ejus Filius Pactum Limburgenſe ſignarunt. Librum 2. Diplom. Belg. cap. 113. & 114. conſule.

JOANNA, Thomæ ex Joanne Filio neptis & heres, Diſtemii ac Sichenarum Domina, & Vicecomitiſſa Antverpienſis, nupſit Joanni Loſſenſi, Heinsbergæ Domino.

Ut ad altiora tranſeamus, Arnoldus & Gerardus Fratres de Dieſt, anno 1202. Diploma Eccleſiæ Antverpienſis firmarunt, quod lib. 2. Diplom. Belg. cap. 73. legitur. In Diplomate Averbodienſi anni 1200. nuncupatur *Arnoldus Dei gratiâ Princeps de Dieſt*.

Conſule etiam Stemma veterum Dominorum Dieſtenſium, ſupra editum lib. 2. Diplomatum Belgicorum cap. 73. & Stemma ſequentium Dominorum ex Familia Naſſovio-Orangia lib. 1. Diplomatum Belgicorum cap. 103.

Digitized by Google

Stemma Dominorum Diſtenſium *& Caſtellanorum* Antverpienſium.

- *Arnoldus Dominus Diſtenſis duxit Eliſabetham de Britannia, obiit 1296.*
  - *Gerardus Dominus Diſtenſis, obiit 1333. ſine liberis.*
  - *Joannes Epiſcopus Cameracenſis pòſt Ultrajectenſis, obiit 1340.*
  - *Arnoldus Dominus de Rummo.*
    - *Iſabella Uxor Hugonis de Ailly.*
      - *Gerardus de Ailly.*
  - *Thomas Dominus Diſtenſis, obiit 1349.*
    - *Henricus Dominus Diſtenſis, obiit 1386.*
      - *Thomas Dominus Diſtenſis.*
        - *Joannes, obiit ante Patrem.*
          - *Joanna Domina Diſtenſis Uxor Joannis Loſſenſis, Domini Heinsbergenſis.*
            - *Joanna Domina Diſtenſis Uxor Joannis Comitis Naſſavii.*
              - *Iſabella Domina Diſtenſis Uxor Guilielmi Domini Juliacenſis, obiit ſine liberis.*
              - *Joanna Uxor Joannis Comitis Palatini.*
      - *Guilielmus Ep. Argentinenſ. ob. 1439*
      - *Joannes.*
      - *Maria.*
      - *Alidis.*
    - *Arnoldus, obiit ſine liberis.*

Diſtenſe porrò Oppidum, cum Sichenis & Vicecomitatu Antverpienſi, Engelbertus Comes Naſſavius, Bredæ Dominus, circa annum 1490. à Guilielmo Duce Juliacenſi emit, ſeu potiùs titulo permutationis accepit; cedens dicto Duci pro iis Millam, Vuchtam & Ganglam; Engelbertus anno 1504. ſine liberis moriens, Fratrem ſuum Joannem, anno 1516. Dillenburgi defunctum, ſcripſit heredem; cujus Stemma lib. 1. Dipl. Belg. c. 103. exſtat.

CAPUT CXXXVII.

Collegium Canonicorum B. Mariæ in Oppido Bredano, Diœceſis Antverpienſis, anno 1303. *fundatur,* RASONE *Bredæ Domino favente.*

IN nomine Domini amen. Quoniam nihil morte certius, nihilque incertius horâ mortis, Ego JACOBUS Presbyter, Inveſtitus de *Gbilſe*, Decanus Concilii Bekenſis, Leodienſis Diœceſis, compos mei & ſanæ mentis, ſciens quòd vita hominis brevis eſt, per modum Teſtamenti mei ſeu ultimæ voluntis meæ, de bonis meis diſponens, ordino ſub hac forma, quòd cùm in terra de (1) Breda, ex qua pro parte oriundus ſum, & in qua bona mea pro majori parte conſiſtunt, cultum divinum cupio ampliare, & propterea, prout ſæpiùs cum Domino (2) RASONE, Domino de Breda, aliiſque probis tractavi, affectavi, & affecto, deſiderans quòd Eccleſia de Breda fiat Eccleſia Conventualis & Collegiata, & quòd in eadem ſint octo præbendæ, ad quas præbendas habendas mea bona confero & aſſigno......

QUORUM quidem bonorum meorum aſſignatione factâ, ordino & diſpono ſic de eiſdem, videlicet quòd quilibet Canonicus de ſeptem Canonicis antedictis, viginti libras Turonenſium nigrorum habebit perpetuò & annuatim de bonis meis & reditibus ſupradictis: & octavus Canonicus, videlicet Dominus *Hugo de Merterſſem*, decem libras. Nam totidem libras idem Dominus Hugo ad ſuam præbendam de bonis ſuis propriis aſſignavit, & ſic dicta octava præbenda cuilibet aliarum ſeptem præbendarum eſt in omnibus adæquata. Et de illis octo Canonicis unus erit Decanus dictæ Eccleſiæ, qui ultra portionem præbendæ, ratione ſui Decanatûs, habebit decem libras Turonenſium nigrorum.

PRÆTEREA volo & ordino, quòd dicti Canonici ſemper reſideant perſonaliter in ipſa Eccleſia, & qui ex ipſis non reſederit, non habebit de præbenda ſua niſi viginti ſolidos Turonenſium

Additio. (1) BREDA, Civitas Brabantiæ pulchra admodum ac munita, in Diœceſi Antverpienſi versùs fines Hollandiæ ſita eſt. Baronatus eſt perantiquus, qui ſeptemdecim Vicos continet: vide ſupra pag. 409. Civitas hæc anno 1637. poſt acrem obſidionem à Fœderatis Belgii Ordinibus fuit occupata; atque ex eo tempore publicum Catholicæ Religionis exercitium ibidem fuit interdictum.

Stemma veterum Dominorum Bredæ exhibui ſupra pag. 409. Poſtmodum per Joannam Polanam, è Waſſenariis oriundam, anno 1404. tranſiit Breda in Familiam Engelberti Comitis Naſſavii, cujus Stemma recenſui ſupra pag. 219.

Porrò Capitulum B. Mariæ Bredanum (cujus Fundatio hîc exhibetur) olim tredecim habuit Canonicos cum Decano. Hoc munere poſtremus gaviſus fuit David à Mauden Antverpienſis, vir ſcriptis clarus, qui obiit anno 1641. Paſtor B. M. V. ad Capellum Bruxellis. Series horum Decanorum exhibetur in *Hiſtoria Epiſcopatûs Antverpienſis* Bruxellæ editâ anno 1717.

(2) RASO de Gavere, Dominus Lidekercæ, duxit Alidem ſive Aliciam Bredæ Dominam: ut ſuprà cap. 89. explicatum eſt.

Digitized by Google

nenſium nigrorum : & quòd conſtituetur ſemper Vicarius loco abſentis, & non reſidentis, qualis debuit eſſe abſens : cui Vicario dabuntur duodecim libræ Turonenſes de præbenda abſentis.

Si contingat Vicarium eſſe Presbyterum loco Presbyteri Canonici abſentis, iſte Presbyter Vicarius habebit quindecim libras Turonenſes de præbenda Presbyteri Canonici abſentis, pro anno quo deſervierit pro abſente. Cætera verò pars fructuum præbendarum Canonicorum abſentium cedet Capitulo Eccleſiæ ſupradictæ; nec poterit nec debebit Capitulum ipſum alicui non reſidenti Canonico gratiam facere ultra dictos viginti ſolidos, propter preces vel minas alicujus, aut aliquas alias rationes.

Item ordino diſponens, quòd de dictis octo Canonicis tres erunt Presbyteri, tres Diaconi, & duo Subdiaconi, & tenebunt ſigillatim in officiando in Divinis & Horis Canonicis ſuas ſeptimanas, videlicet Presbyter in Presbyteratu, Diaconus in Diaconatu, & Subdiaconus in Subdiaconatu, Officiis. Et qualibet die cantabunt Miſſam cum Diacono & Subdiacono, veſtiti in habitibus decentibus & conſecratis. Et aliquo vel aliquibus ipſorum Canonicorum abſentium, eorum Vicarii faciant ſua Officia in ordinibus antè dictis. Si autem eorum aliquis negligens fuerit in præmiſſis adimplendis, Canonicus careat quotidianis diſtributionibus illius diei, & Vicarius reſtituet de ſalario ſuo duodecim denarios Turonenſium nigrorum, & nihilominus punietur ad arbitrium Decani & Capituli prædictorum; niſi fortè legitimo impedimento detenti per alium idoneum illâ die Officia ſua fecerint miniſtrari.

Præterea ordinatum eſt, quòd cùm in ipſa Eccleſia ſint duæ Capellaniæ, quarum cujuſlibet proventus valent quadraginta libras Turonenſes vel circiter annuatim, poſt deceſſum Capellanorum eorumdem, vel alterius eorum decedentis vel cedentis, portio ipſius decedentis vel cedentis Capellani dividetur, & fient de illa portione duæ præbendæ Canonicorum; ita quòd numerus dictorum octo Canonicorum augmentetur. Sic quod cùm eſſent primò octo Canonici, uno Capellano decedente fiant decem, vel alio cedente fiant duodecim præbendæ. Quorum quidem Canonicorum, qui fient, Præbendæ debent adæquari aliis octo, & debent omnia bona ipſorum, prima videlicet & alia..... in communi; quia non erunt Præbendæ eorum aliquatenus diſtinctæ.

Inſuper ordinatum & conceptum eſt etiam, quòd vacante Eccleſiâ parochiali prædictâ de Breda, quæ quarta eſt Eccleſia, in ea ponetur Rector, qui Curam recipiet à Decano dicti Concilii, prout moris eſt, & erit de gremio dictæ Eccleſiæ Collegiatæ, & de juriſdictione Decani & Capituli; & frequentabit omnes Horas Canonicas, prout alii Canonici & Vicarii facere tenebuntur, & habebit de reditibus dictæ Eccleſiæ uſque ad valorem quadraginta librarum Turonenſium, de quibus ſolvet jura Epiſcopi, Archidiaconi & ſuorum Superiorum, debita à Rectore Eccleſiæ memoratæ. Cetera verò pars fructuum dictæ Rectoriæ cedet Capitulo dictæ Eccleſiæ; ita quòd de ipſis augmentatus erit numerus Canonicorum dictæ Eccleſiæ; & erit Canonicus ejuſdem decimustertius, vel undecimus, qui habebit unam præbendam, æqualem aliis in reditibus dictæ Eccleſiæ.

Decanus idem etiam habebit de reditibus dictæ Rectoriæ in augmentationem ſui Decanatûs decem libras redituum annuatim, & ſuperexcreſcentia cedent tunc in communes uſus Canonicorum reſidentium ibidem.

Oblationes ſiquidem Altaris dictæ Eccleſiæ taxabuntur rationabiliter dicto Rectori, pro certa ſumma deducenda de dictis quadraginta libris. Et ſi ipſi Decanus & Capitulum ex una parte, & dictus Rector ex altera in dicta taxatione non poſſunt concordare, dictus Rector habebit de aliis ipſorum Canonicorum reditibus ſuas quadraginta libras : & tunc illæ oblationes cedent Capitulo ſupradicto. Et debet fieri illa taxatio prædicta per Decanum Concilii Bekenſis, & alios duos probos Inveſtitos dicti Concilii, viciniores dictæ Villæ de Breda, vel alios, in quas partes ipſi voluerint concordari.

Si autem Rector prædictus velit eſſe contentus oblationibus prædictis, habeat ipſas pro quadraginta dictis libris. Legata verò facta ſpecialiter dictæ Eccleſiæ cedent eidem, & alia legata facta dicto Rectori cedent ſibi; legata inſuper generaliter facta dictæ Eccleſiæ, cedent Capitulo antedicto. Capellani attamen dictæ Eccleſiæ qui ſunt & erunt de juriſdictione dictorum Decani & Capituli, erunt & intererunt horis Canonicis cum Decano & Capitulo prædictis, & ſi non interſint, debent puniri per Decanum & Capitulum prædictos.

Collatio verò præbendarum prædictarum omnium ſpectabit ad Dominum de Breda, Patronum dictæ Eccleſiæ; collatio Capellaniarum ad dictos Decanum & Capitulum. Decanus verò eligetur à Capitulo dicto, & præſentabitur Domino Leodienſi, confirmandus. Regimen autem ſcholarum, Matriculariæ, & aliorum officiorum dictæ Eccleſiæ, conferent idem Decanus & Capitulum conjunctim.

Item ordino, quòd nullus poterit inibi eſſe Decanus, quin ſit Canonicus ipſius Eccleſiæ. Canoniam habebit à Domino de Breda; Decaniam verò per electionem canonicam ſui Capituli obtinebit. Inſuper ordinans diſpono & volo, quòd ſi Dominus de Breda præmiſſis nollet conſentire, aut ſuſtinere præmiſſa adimpleri, ita quòd effectum non haberent; vel ſi per Epiſcopum Leodienſem, aut alios, ad quos hoc pertinet, præmiſſa non fuerint confirmata, ita quod effectum debitum non haberent, vel ordinatio mea in præmiſſis eſſet impedita, tunc volo quòd præſens ordinatio nulla ſit, & quòd Executores mei in præmiſſis, quos eligo (videlicet vir venerabilis & diſcretus Magiſter Macarius de Buſcho, Canonicus Leodienſis, & venerabilis Domina Abbatiſſa Monaſterii de Thoren, & Frater Joannes dictus de Rutſelaer, quondam Abbas Monaſterii Averbodienſis, nec non Dominus Henricus

Digitized by Google

cus Eccleſiæ de Gilſe Plebanus) habeant poteſtatem plenariam dicta bona mea aſſignandi aliis piis locis, conſtruendi Hoſpitalia, Eccleſias Collegiatas, Altaria & alia ordinandi in piis locis, prout ſaluti animæ meæ viſum fuerit expedire.

Volo tamen quòd præmiſſa fiant tunc in aliqua Eccleſia ſpectante ad collationem ſeu præſentationem dictæ Abbatiſſæ, ſi voluerit conſentire. Omnia etiam alia bona mea mobilia & immobilia, de quibus non ordinavi, aut non ordinabo expreſsè, volo quòd ad augmentationem cedant dictarum Præbendarum, ſi eas contingat ad effectum perduci. Sin autem..... ſint in diſpoſitione meorum Executorum, prout ſuperiùs eſt expreſſum: proteſtans quòd prædictam meam ordinationem volo valere loco Teſtamenti ſeu ultimæ voluntatis meæ vel alterius, quæ de jure poterit meliùs valere, volens quòd dicti Executores mei omnia mea bona apprehendant ad faciendum præmiſſa, prout eis ſaluti animæ meæ viſum fuerit expedire.

Et ſi dicti Executores mei omnes non potuerint aut noluerint intereſſe, tres vel duo ex eis nihilominus exequantur, volens ut ubicumque duo ex eis poſuerint diem ad aliquid exequendum, & alii vocati ad hoc non venerint aut noluerint, vel non potuerint intereſſe, reliqui duo procedant & faciant quod incumbit, aliorum duorum abſentiâ non obſtante. Nomina verò illorum qui nominati ſunt ad illas præbendas, ſunt hæc, videlicet,

D. Henricus Gruſere, Decanus,
D. Henricus dictus Gruſere, ejus Frater,
D. Winricus de Eyke,
D. Hugo prædictus, Presbyteri,
Walterus & Jacobus, filii Joannis de Byen,
Et Joannes filius Wiconis de Camera:

Supplicans Venerabili in Chriſto Patri ac Domino Theobaldo Dei gratiâ Leodienſi Epiſcopo & ejus Officiali, ac aliis omnibus, quorum intereſt, ut præmiſſis tam piè conceptis conſentiant, laudent, approbent, & ſuâ auctoritate confirment. In cujus rei teſtimonium ſigillum meum, unà cum ſigillis virorum diſcretorum, Domini Danekini Scholaſtici Eccleſiæ Bekenſis, & Domini Henrici Executoris mei prædicti, quæ his apponi petivi, appono. Et nos Danekinus & Henricus prædicti, qui præmiſſis interfuimus, cum aliis multis probis, ſigilla noſtra, ad ſuam petitionem dicti Domini Jacobi, præſentibus duximus appendenda. Datum anno Domini milleſimo trecenteſimo 1303.
tertio, in Vigilia Dionyſii.

Litteræ Officialis Leodienſis.

Universis præſentes Litteras inſpecturis Officialis Leodienſis ſalutem in Domino ſempiternam. Noverit univerſitas veſtra, quòd factâ nobis fide, per viros diſcretos, Dominum Dankinum Scholaſticum Eccleſiæ Bekenſis, & Dominum Henricum Plebanum Eccleſiæ de Ghilſen, de Teſtamento ſeu ultima voluntate Domini Jacobi Decani Concilii Bekenſis, unà cum ſigillis eorumdem præſentibus appenſis, ipſum Teſtamentum ſeu ultimam voluntatem, quantum in nobis eſt, per omnia laudamus, approbamus & confirmamus. In cujus rei teſtimodium ſigillum Officialatûs Leodienſis duxímus apponendum.

Datum anno Domini milleſimo trecente- 1303.
ſimo tertio, in octavis B. Andreæ Apoſtoli.

CAPUT CXXXVIII.

Tabulæ Cortebergenſes, anno 1312. *in fine menſis Septembris, à* Joanne III. *Brabantiæ Duce publicatæ & ſignatæ; quas infrà-ſcripti Proceres ſuis etiam ſigillis firmarunt.*

Gerardus (1) Comes Juliacenſis.
(2) Arnoldus Comes Loſſenſis.
(3) Rainoldus Dominus Falcoburgenſis & de Monjoie.
(4) Florentius Bertout, Dominus Mechliniæ.
(5) Gerardus Dominus de Dieſt, Burgravius Antverpienſis.
(6) Raſo Dominus de Liedekercke & Breda. *pag.* 409.
(7) Gerardus Dominus de Hornes.
(8) Arnoldus Dominus de Weſemale, Mareſcallus Brabantiæ, *pag.* 413.
(9) Arnoldus de Weſemale, Dominus Bergarum ad Zomam. *pag.* 409.
Henricus de Lovanio. *ſuprà pag.* 440.
Philippus Comes de Vianen, Dominus Grimbergæ. *pag.* 441.
Philippus de Vianen, Dominus de Rumſte.
(10) Walterus Dominus de Edinghem, *aliàs Enghien.*
Henricus Bertout, Dominus de Duffele & Gele.
Goſuinus de Goetſenhove.
Philippus de Liedekercke, Dominus de Heverhout.
Joannes Bertout, dictus Berlaer, Dominus de Keerberghe, *pag.* 427.
Guillielmus Dominus de Cranendonck.
Henricus Camerarius, Dominus de Heverle.
Joannes, Dominus de Sombreſſe.
Gerardus de Quaetbeke, aliàs Quakenbeke, *ex Weſemaliis.*
Eduardus ejus Frater, Eques.
Daniël de Bouchout, Eques.
Gerardus Dominus de Herlaer.

Raſo

Digitized by Google

Raſo Van Graven, Eques.

(11) Joannes Mewe, Frater noſter, Dominus de Wavere & Dongelberghe.

Arnoldus de Hellebeke, Eques.

Arnoldus Lombart de Iſche.

Willelmus de Bouleer, Eques, *in Gallo-Brabantia.*

Robertus van Goere, Eques.

Nicolaus van Dorne.

Gerlacus vanden Boſſche.

Henricus de Meldert.

Joannes de Raetſenhove Senior.

Joannes de Raetſenhove Junior.

Carolus de Rivieres.

Joannes de Ophem.

Jacobus de Gentines, *aut Gemptines*, Eques.

Joannes Dominus de Agimont & Walhain, *libro* 2. *Dipl. Belg. cap.* 112.

Gerardus Dominus de Marbais, Burgravius Bruxellenſis.

Gerardus Dominus de Geete, *aliàs Jauche.*

Ludovicus de Lummen, Advocatus Hasbaniæ, Dominus de Chamont.

Guillielmus Dominus de Rotſelare.

Alardus Dominus de Revez.

Robertus de Aſche.

(12) Gerardus van Aa.

Reinerus Bordon de Halen.

Henricus van Wanghe, Eques.

(13) Joannes Dominus de Cuyck.

Arnoldus Dominus de Crayenhem.

Joannes van Hueſene, aliàs Hoeſdume.

Godefridus vanden Boſſche, Eques.

Reinerus de Bourlamont, Dominus de Bruyere.

Otto de Cuyck.

Arnoldus de Dieſt.

Thomas Frater ejus.

Arnoldus de Leefdale, Eques.

Walterus de Berchem.

CORTENBERGA. *Cortenberch.* Vicus medio fere itinere inter Bruxellam & Lovanium, cum vetuſto Monialium Benedictinarum Cœnobio In eo ampliſſimum viſitur atrium, in quo olim Comitia Procerum Brabantiæ celebrari ſolent. Alias Tabulas Comitiorum anni 1372. exhibuimus Lib. II. Diplom. Belg. Cap. 113.

I. (1) GERARDUS Comes Juliacenſis, illo nomine tertius, Pater Guilielmi, qui ex Comite primùm Marchio anno 1329. à Ludovico IV. Bavaro, poſteà Dux Juliacenſis anno 1356. à Carolo IV. Imperatore creatus fuit.

II. (2) ARNOLDUS Comes Loſſenſis: idem, niſi fallor, qui cum Gerardo Comite Juliacenſi, Diploma à Joanne III. Brabantiæ Duce anno 1333. ſcriptum ſignavit, lib. 1. Dipl. cap. 103.

(3) RAINOLDUS Dominus de Valkenburg & Monjoie, Walerami Filius, poſt annum 1322. obiit ſine prole; ut & Fratres ejus *Theodericus* ac *Joannes*. His tribus Fratribus tres fuere Sorores, *Philippa*, *Beatrix* Theoderici Brederodæ Domini Uxor, & *Maria* Abbatiſſa Melbodienſis in Hannonia. Philippa nupſit primùm Joanni Comiti Salmenſi, pòſt Henrico à Flandria, Domino Ninovienſi: cum quo poſteriore jus ſuum, quod habebat ad Ditionem Falcoburgenſem, ceſſit ſeu vendidit Wenceſlao Brabantiæ Duci. III.

Falcoburgi *Dominorum Stemma.*

- *Henricus Dominus Falcoburgi, Henrici III. Ducis Limburgenſis Filius,* 1214.
  - *Theodericus Dominus Falcoburgi* 1269. *obiit in bello Colonienſi.*
    - *Waleramus Dominus Falcoburgi,* 1288. *Woringa captus, duxit Philippam Filiam Rainaldi* I. *Comitis Gelriæ.*
      - *Rainoldus Dominus Falcoburgi, obiit ſine liberis.*
      - *Theodericus Dominus Falcoburgi obiit ſine liberis* 1347. *in bello Leodienſi.*
      - *Joannes Dominus Falcoburgi, obiit ſine liberis.*
      - *Philippa vendidit Falcoburgum Wenceſlao Brabantiæ Duci.*
      - *Beatrix Uxor Theoderici Brederodii.*
      - *Maria Abbatiſſa.*
  - *Engelbertus Archiepiſcopus Colonienſis, obiit* 1274.
  - *Winandus.*

FALCOBURGUM eſt Oppidum nobis Brabantis Tranſmoſanum, cum arce vetuſta, & ampla ditione, olim ſub Leodicenſi, nunc Ruremundenſi Diœceſi. Eſt una ex Provinciolis Tranſmoſanis (quæ nunc ſubeſt Hollandis) & vulgò Ducatui Limburgenſi accenſetur.

IV. (4) FLORENTIUS Bertout, Mechliniæ Dominus. Patrem habuit Walterum, ejuſdem Urbis Dominum, in prælio Woeringano anno 1288. cæſum; Matrem verò Mariam, Guilielmi Comitis Arverniæ & Aleidis Brabantinæ Filiam. Uxor ipſi fuit N. Guidonis de Chaſtillon Comitis S. Pauli, & Mathildis Brabantinæ filia. Unicam reliquit filiam heredem *Sophiam*, Rainaldo I. Gelriæ Duci nuptam, qui Mechliniam Ludovico Malano, Flandriæ Comiti vendidit, & anno 1343. deceſſit.

Pars Stemmatis Bertoldorum, Mechliniæ *Dominorum.*

- *Walterus IV. Bertout Dominus Mechliniæ duxit Margaritam Cononis Britanniæ Comitis Filiam, 1231. fundavit Minores Mechliniæ, obiit 1243.*
  - *Walterus V. Dominus Mechliniæ duxit Mariam Arvernam, obiit 1286.*
    - *Walterus VI. Dominus Mechliniæ duxit Alidem de Coucy, obiit Woringæ 1288.*
      - *Joannes 1293. Dominus Mechliniæ, obiit ſine liberis 1304.*
        - *Joannes 1293. Dominus de Neckerſpoel.*
      - *Ægidius Dominus Mechliniæ, obiit ſine liberis 1310.*
    - *Sophia Uxor Henrici Domini Bredæ, obiit 1299.*
    - *Mathildis.*
    - *Florentius Dominus Mechliniæ, 1312. in Cortebergæ, obiit 1331.*
      - *Sophia Uxor Rainoldi I. Duci Gelriæ vendidit Mechliniam, 1333.*
        - *Maria Uxor Guilielmi I. Ducis Juliacenſis.*
  - *Henricus Dominus Dufflæ, Gela.*
    - *Henricus 1312. ibidem, duxit Margaritam de Bouchout.*
      - *Henricus Dominus Dufflæ & Gelæ duxit Catharinam Weſemaliam.*
        - *Catharina Uxor Theoderici Hornani, Domini de Perues.*
      - *Raſo.*
        - *Walterus de Duffle.*
          - *Jacobus.*
          - *Florentius de Mechelen.*
      - *Gerardus Dominus de Rethi.*
        - *Beatrix Uxor Godefridi Immerſelii*
          - *Arnoldus Dominus de Wommelgem.*
  - *Ægidius.*

V. (5) GERARDUS Dominus de Dieſt. Burgravius ſeu Caſtellanus Antverpienſis, de quo vide ſupra pag. 444.

VI. (6) RASO de Gavere, Dominus de Liedekercke, duxit Alcidem ſive Aliciam Bredæ Dominam. Vide ſuprà pag. 409.

VII. (7) GERARDUS Dominus de Hornes. qui Tabulas iſtas Cortebergenſes anno 1312 ſignavit. filium, niſi fallor, reliquit *Guilielmum* Dominum de Hornes & Galebeke, qui Pactum concordiæ inter Joannem III. Brabantiæ Ducem, & Ludovicum Nivernenſem Flandriæ Comitem, anno 1339. lib. 2. Diplom. cap 112, firmavit.

VIII. (8) ARNOLDUS Dominus de Weſemale, Mareſcallus Brabantiæ. Ut in Familia Bertautia & Angiana multi olim Walteri, in Betunienſi multi Roberti, in Gaverenſi & Heverlea multi Raſones; in Clivenſi multi Theoderici; in Juliacenſi multi Guilielmi; ſic in Weſemalia Familia multi olim Arnoldi extiterunt.

Domini Weſemalii Anno 1212. Arnoldus de Weſemale floruit, de quo ſuprà pag. 409. egimus. Anno 1253. Arnoldus Weſemaliæ Dominus, & Uxor ejus Eliſabetha, ſuprà pag. 423. Tungerloenſe Monaſterium dotarunt. Horum filius aut Nepos fuit ARNOLDUS, qui Tabulas iſtas Cortebergenſes 1312. ſignavit. Cæterum JOANNES Joannis filius, Weſemaliæ Dominus, ſine prole legitima moriens, heredem ſcripſit Carolum Audacem, Burgundiæ Brabantiæque Ducem; qui poſteà Joanni de Croy, Domino de Reux, Weſemaliam dono dedit. A Joanne Croyo anno 1472. illam emit GUIDO de Brimeu, Dominus de Humbercourt, Eques Velleris Aurei, à Gandenſibus 1477. capite plexus. Anno 1562. Gaſpar Schets. Grobbendonci Dominus. à Carolo de Brimeu, Guidonis Nepote, Weſemaliam emit; eamque dein poſſedit ejus filius Antonius Baro de Grobbendonc, & Dominus de Durbuy.

IX. (9) ARNOLDUS de Weſemale, Dominus Bergarum ad Zomam, Gerardi filius. ex N. Bauterſemia reliquit *Machtildem* Alberto Vornæ Domino nuptam, ſuprà pag. 409. & Margaritam Richardi Merodii Conjugem. Dipl. Belg. lib. 1. cap 95. conſule.

X. (10) WALTERUS Dominus Angiæ. Angia Oppidum Hannoniæ. Gallis *Enghien*, Flandris *Edinghem*, multos ſub ſe Pagos ſeu vicos parochiales comprehendit; ex quibus nonnulli ſunt juris Brabantini, alii juris Hannonienſis. Brabantiæ feuda ſunt novem, videlicet Seneffe, Ronkiers, Hemeries, Tubiſe, Rebecque, Bierges, Bongardes, Laerbeke, & Beringen: ut ex libris Curiæ feudalis Brabantinæ didici. De primis Angiæ Dominis hæc comperi.

EUSTACHIUS Angiæ Dominus arcem Angianam ædificavit, teſte Jacobo Guiſio in Hannoniæ Chronicis. *Domini Angiæ.* Hujus filius HUGO ex Joanna Luxeburgica genuit *Engelbertum* Angiæ Dominum, *Soherum* ſeu Segerum, & *Mariam* Arnoldi Villain Caſtellani Gandenſis Conjugem. Segerus duxit Idam de Mons, Caſtellani Montenſis filiam heredem, Dominam de Havrech. Segeri poſteritas nonnullos habet tumulos Montibus Hannoniæ in Monaſterio Vallis Scholarium.

ENGELBERTUS Angiæ Dominus ex Adelina, Jacobi Aveſnenſis filia, genuit Segerum.

SEGERUS ex Maria Walteri Sottegemii filia Walterum, & Idam Uxorem Ægidii Domini de Traſignies.

WALTERUS Angiæ Dominus illo nomine primus anno 1266. duxit Mariam, Manaſſis Comitis Retelenſis filiam, & ex ea tulit *Walterum* II. & *Sophiam* Uxorem Raſonis de Gavere, Domini de Liedekercke. qui anno 1240. vixit: ut ex Genealogia Familiæ Gaverenſis, à J. le Boucq concinnata didici.

WALTERUS II. ex Jolenta Roberti Betunii Flandriæ Comitis filia, (teſte Oudergeſtio) genuit Walterum III. Jolentam Radulpho Domino de Canny, & Joannam Joanni Domino de Boſſu, nuptas.

WALTERUS III. Angiæ Dominus duxit Jolentam, aliis Catharinam, filiam Gualterii Ducis Athenarum ac Comitis de Brienne & Liſches. Ex ea genuit WALTERUM IV. Angiæ Dominum, qui cœlebs obiit, & Angiæ ſepultus jacet; *Segerum* fratris in dominiis Succeſſorem; *Jacobum* Comitem de Liſches; *Joannem* primò Tornacenſem, pòſt Leodienſem anno 1274. Epiſcopum, *Ludovicum* Converſani Comitem, *Guidonem* Dominum de Argues & Andrenopoli, & *Engelbertum* Dominum de Ramieru, Folie & Tubiſe, Camberonæ ſepultum cum Conjuge Maria de Lalain, Joannis Domini de Quievrain filia.

SEGERUS Angiæ Dominus à Guilielmo aut Alberto Bavaro, Hannoniæ & Hollandiæ Comite, capite plexus fuit; & ex N. Moriamæa, filium reliquit WALTERUM V. Angiæ Dominum, qui Tabulas Cortebergenſes an. 1372. lib. 2 Dipl. cap. 113. ſignavit, & pro Ludovico Malano contra Gandenſes militans anno 1380, occubuit, non relictâ ſobole. 1366.

Nota, quod Albertus Bavarus in expiationem cędis Segeri Angiæ Domini decollati Querceti in Hannonia anno 1366. erexit & fundavit Hagenſe S. Mariæ Collegium XII. Canonicorum in Hollandia anno 1371. *Additio.*

LUDOVICUS, Walteri IV. Frater, duxit Joannam de

de S. Severino Neopolitanam. & ratione illius matrimonii Comes Converſani fuit. Filiam reliquit Iſabellam, Angiæ Dominam, poſt Walteri V. ſine liberis obitum.

Isabella (ſic enim nuncupanda eſt, ſi fidem adhibemus libris Curiæ feudalis Brabantinæ, non autem Margarita aut Maria) nupſit Joanni Luxeburgico, Fratri B. Petri Luxeburgici, Avenionenſium Patroni, an. 1387. defuncti: ſicque Angia, Converſanum & Brienna ad Familiam Luxeburgicam tranſierunt. De Joannis Luxeburgici poſteritate fusè tractat Florentius Haræus lib. 2. de Caſt. Inſulenſibus cap. 5. & 6.

Stemma Dominorum Angiæ, d'Enghien.

- *Walterus I. Segeri Filius, Engelberti Nepos Dominus Angiæ duxit Mariam Retelenſem, 1266.*
  - *Walterus II. Dominus Angiæ duxit Jolentam Betuniam.*
    - *Walterus III. Dominus Angiæ duxit Walteri Ducis Athenarum Filiam.*
      - *Walterus IV. Dominus Angiæ, obiit calebs.*
        - *Walterus V. Dominus Angiæ, obiit ſine liberis 1380.*
      - *Segerus Dominus Angiæ, capite plexus.*
      - *Jacobus Comes de Liſches.*
      - *Joannes Epiſcopus Tornacenſis & 1274. Leodienſis.*
      - *Ludovicus Dominus Angiæ. & Comes Converſani.*
        - *Iſabella Domina Angiæ, Uxor Joannis Luxeburgici.*
      - *Guido*
      - *Engelbertus Dominus de Rameru.*
        - *Engelbertus.*
    - *Jolenta.*
    - *Joanna.*
  - *Sophia Uxor Raſonis de Gavre. 1240.*

Joanni Luxeburgico in Dominio Angiæ ſucceſſit Filius Petrus, huic Ludovicus Filius. Ludovico Petrus Filius. Quorum poſtremus Filias reliquit. *Franciſcam* & *Mariam* Luxeburgicas. Angiæ Dominas ex ordine. Franciſca nupſit Philippo Clivio, Raveſtenii Domino, ſed nullam ex eo prolem genuit. Itaque Sorori ſuæ Franciſcæ ſucceſſit Maria Luxeburgica, Uxor Franciſci Borbonii Comitis Vindocinenſis: ſicque Angia ad Familiam Borboniam pervenit, quam Henricus IV. Borbonius, Francorum Rex, anno 1607. Carolo de Ligne Comiti Arenbergio vendidit.

XI. (11) Joannes Mewe, ſeu Meeuwe, Dominus de Wavere & Dongelberghe. Joannis II. Brabantiæ Ducis Filius naturalis: à quo Dongelbergii originem trahunt.

XII. (12) Gerardus van A. Leonii & Odæ Bertautiæ ſeu Grimberganæ Filius. genuit Joannem van A, Grutluſæ Dominum. Joannis Filia & heres Joanna circa annum 1374. nupſit Henrico Bauterſemio, Bergarum ad Zomam Domino, & genuit Filiam ſibi cognominem Joannam.

Joanna Bauterſemia, Bergizomii, Walhemi & Grimbergæ pro parte Domina, anno 1418. nupſit Joanni de Brabantia. aliàs de Glimes. qui Patrem habuit Joannem, Joannis III. Brabantiæ Ducis Filium naturalem: ut ex libris Curiæ feudalis Brabantinæ datur intelligi, quos ſecuti ſunt Dinterus & Heuterus. Domini de Glimes ac Bergani

Joanni de Glimes & Joannæ Bauterſemiæ liberi fuerunt Joannes Labeo, Bergizomii & VValhemi Dominus (cujus poſteritatem lib. 1. Diplom. Belg. cap. 95. deſcripſi) & Philippus Grimbergæ Dominus, qui anno 1440. & 1456. floruit. & Filios duos reliquit. Philippum in Prælio Nanceiano cæſum. Uxore nondum ductâ. & Jacobum. Hujus Filius Georgius ex Philippa Serclaſia genuit Ferricum Bergium, Ferricus Georgium. Gerardum, Guilielmum primò Antverpienſem, pòſt Cameracenſem Antiſtitem, Jacobum & Ferricum.

Gerardi Filius Godefridus de Berges, primus Comes Grimberganus anno 1625. à Philippo IV. Rege Catholicò eſt creatus; ſeptem Filiorum continuo ordine natorum Pater, ex N. Hornana, Gerardi primi Comitis de Baſſegnies Filia.

(13) Joannes Dominus de Cuyck. Filium reliquit Ottonem, qui Pactum concordiæ Flandrenſis anno 1339. XIII. lib. 2. Diplomatum Belgicorum cap. 132. ſignavit.

CAPUT CXXXIX.

Sigerus de Liedekercke, *Dominus de Boulario, ſuos ſervos & ſervas manumittit, & offert Abbatiæ S. Adriani in Geraldi-monte, anno* 1314.

Universis præſentes Litteras inſpecturis Sigerus de Liedekercke, Dominus de (1) Boulario, ſalutem in Domino ſalutari. Sicut ſacra teſtatur Pagina, promeretur à ſummo Judice ſua ſibi relaxari debita, qui relaxat ſervum à debito ſervitutis.

Sciant ergò præſentes ac poſteri, quòd Ego Segerus prædictus Petrum Hexuart & Margaretam Hexuart..... ſervos & ſervas meas, cum heredibus ſuis, de ipſis, Deo volente, naſcituris, pro amore Dei, & pro remiſſione peccatorum meorum, in perpetuam conſtitui libertatem; & ipſos cum heredibus ſuis ab omni debito ſervitutis relaxavi, & eoſdem obtuli ſub ſchola

Ex hoc Diplomate liquet, ſervos & ſervas anno 1314. in Flandria adhuc extitiſſe, & ſervitutem ex toto non fuiſſe ſublatam à Margarita Conſtantinopolitana, Flandriæ Comitiſſa, ut vulgò traditur.

(1) Boularium ſeu Boularia, arx & vetus Baronia prope Geraldimontem: de qua ſuprà diximus.

Digitized by Google

la Beato Adriano de Geraldimonte, ſervituros Eccleſiæ de duobus denariis, nomine cenſûs capitalis annuatim, ad matrimonium de ſex denariis, & ad mortem de duodecim, monetæ Flandriæ, & mihi vel heredi meo, mediante meliori catallo, ab ipſis conferendo in morte ipſorum.

Unde ne poſſit in poſterum calumnia ſuboriri, libertatis hujus requirens titulum, eam feci mandari Litteris, & tam appenſione ſigilli mei, quàm Teſtibus, quorum nomina ſubſcripta ſunt, in præſenti Chartula confirmari.

Astiterunt autem præſentes, dum fieret hæc manumiſſio, viri venerabiles & diſcreti, Dominus Henricus Abbas, cujus ſigillum, unà cum meo, præſentibus eſt appenſum; Petrus Prior.....

Actum publicè in Eccleſia S. Adriani, coram Altari, anno Domini milleſimo trecenteſimo quartodecimo, in die craſtino Circumciſionis Domini, qui tunc quintâ feriâ habebatur. 1314.

CAPUT CXL.

Ludovicus IV. *Bavarus, Imperator*, Reinoldum *illo nomine ſecundum ex Comite Gelriæ creat Ducem, anno* 1339.

Ludovicus IV..... omnibus has Litteras viſuris ſalutem. Quandoquidem Reinoldus, Comes (1) Gelriæ, regio genere ortus, multa ſervitia..... Imperio præſtiterit, & adhuc præſtare poterit, Henrico Moguntino & Balduino Treverenſi, Archiepiſcopis, Joanne Rege Bohemiæ, Rudolpho Comite Palatino Rheni & Duce Bavariæ, Rudolpho Duce Saxoniæ, & Ludovico Marchione Brandenburgenſi, filio noſtro primogenito, præſentibus, dictum Reinoldum ex Comite Ducem Gelriæ creamus, ut & poſteros ejus legitimos. Cum hoc Privilegio, quando nos aut Succeſſores noſtri publicabunt Parlamenta, vel quando novi aliqui Principes creabuntur, vel ſimiles actus publici celebrabuntur, quòd tunc ipſe veſtibus Cæſareis nos induet.

Item quando Succeſſores noſtri, Romanorum Reges, Aquiſgrani, Mediolani & Romæ coronabuntur, quòd tunc ipſe aut ejus heredes coronam regiam dictis Regibus ſuper caput imponent, deponent, portabunt & in manibus geſtabunt.

Insuper ad majorem dicti Ducatûs & Principatûs ſplendorem, aſſignamus ipſi, juxta morem Imperii, (2) quattuor Officiarios infra nominandos, & eorumdum heredes, videlicet,

Jacobum van Myrlaer, OEconomum,
Everardum van Wylp, Mareſcalcum,
Theodoricum van Lienden, Buticularium ſeu Pocillatorem, &
Guilielmum van Brouchuyſen, Camerarium.

Item concedimus ipſi jus cudendi monetam auream, juxta valorem monetæ Archiepiſcopi Colonienſis, Ducis Brabantiæ, & Comitum Hannoniæ atque Hollandiæ. In Teſtimonium veritatis has Litteras ſcribi, & ſigillo noſtro firmari juſſimus. Datum Francofurti, die 19. Martii anno Domini milleſimo trecenteſimo triceſimo nono. 1339.

(1) Gelriæ. Vide Notas noſtras ſup. pag. 305.

(2) Quattuor Officiarios. *Amptluyden*, in Germanico Ludovici IV. Diplomate, quod Latinè reddidimus & nonnihil contraximus.

Huc facit, quod de Officiariis Palatii Cæſarei ſeu Regii narrat Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, Epiſtola 3. ſub annum 884. ſcripta cap. 16.

Apocriſiarius autem, quem noſtrates Capellanum vel Palatii Cuſtodem appellant, omnem Clerum Palatii ſub cura & diſpoſitione ſua regebat. Cui ſociebatur ſummus Cancellarius, qui à Secretis olim appellabatur, erantque illi ſubjecti prudentes & intelligentes ac fideles viri, qui præcepta Regia abſque immoderata cupiditatis venalitate ſcriberent, & ſecreta illis fideliter cuſtodirent. Poſt eos verò, ſacrum Palatium per hos Miniſtros diſponebatur, per Camerarium videlicet, & Comitem Palatii, Seneſcalcum, Buticularium, Comitem ſtabuli, Manſionarium, Venatores principales quatuor, Falconarium unum.

CAPUT CXLI.

Guilielmus Duvenvordius, *Eques, Dominus de Donghene, Bruxellenſe Monaſterium Clariſſarum divitum, à Patre ſuo* Guilielmo *fundatum, dotat anno* 1345.

In nomine Domini amen. Per hoc publicum Inſtrumentum cunctis pateat, quòd anno 1345. Vir ſtrenuus Willelmus de Duvenvoirde junior, Dominus de Donghene, Miles, dedit in puram eleëmoſynam *D. Ægidio de Bake* Presbytero, Proviſori Monaſterii in honore B. Claræ Virginis, Bruxellæ per (1) Guilielmum de Duvenvoirde ſeniorem, Dominum de Oiſterhout, Militem, Patrem prędicti Willelmi junioris, de novo conſtructi & fundati, omnes reditus & cenſus acquiſitos erga Joannem de Bouchout Dominum de Loenhout, Militem, in Wavera S. Mariæ, Putte, Beerſele, Ieteghem, Riemenam & Zellaer.

Acta ſunt hæc Machliniæ, anno ut ſuprà. 1345.

CAPUT

IDem Guilielmus Duvenvordius dedit eidem Monaſterio & alios cenſus in Urbe Mechlinienſi, Litteris hoc ipſo anno Mechliniæ ſcriptis. Teſtes adfuerunt,

Gerardus de Duffle, Dominus de Retie,
Henricus de Waelcourt, Dominus de Faverchenis,
Joannes de Immerſele,
Arnoldus de Heelbeke,
Florentius de Stalle, Milites:
Walterus de Ponte,
Walterus Pipenpoy,
Willelmus Pipenpoy,
Willelmus Kereman,
Ægidius dictus vanden Wingaert, Armigeri.

Fundationem dicti Monaſterii Clemens Papa Tabulis Avenione datis XV. Kal. Februarii, anno ſui Pontificatûs ſecundo, confirmavit, hoc eſt, anno Chriſti 1342.

Fuit autem iſtud Clariſſarum Bruxellenſe Monaſterium in muris Urbis ad portam Opbruxellentem olim ſitum; ſed poſt cladem ſeu potiùs excidium à Calvinianis illatum. Monialibus attributa eſt Domus Fratrum vitæ communis, à Gerardo Magno inſtitutorum, haud procul à Baſilica parochiali S. Gaugerici. 158

(1) Guilielmus de Dunenvoirde ſenior, Dominus de Oiſterhout, Pactum Flandrenſe anno 1339. lib. 2. Dipl. Belg. cap. 94. ſignavit; ut & Joannes de Immerſele, & alii in hoc capite memorati.

Aliud à præfato Guilielmo de Duvenvoirde juniori teſtimonium pietatis ac munificentiæ prodiit in Fundatione Carthuſiæ B. Mariæ apud Montem Sanctæ Gertrudis, quam vide ampliùs deſcriptam in *Hiſtoria Epiſcopatûs Sylvaducenſis*, Bruxellæ excuſâ anno 1721. Additio.

CAPUT CXLII.

JOANNES DE CHASTILLON, *Dux Gelriæ & Comes Bleſenſis, ejuſque Uxor* MACHTILDIS, *anno* 1376. *teſtantur ſibi plenè ſatisfactum, poſt obitum Eduardi Gelriæ Ducis.*

NOs JOANNES de Chaſtillon, Dei gratiâ Dux Gelriæ, Comes de Blois & Zutphen, & MACHTILDIS eâdem Dei gratiâ Duciſſa Gelriæ, Comitiſſa de Blois & Zutphen, & ARNOLDUS de Hornes, Dei miſeratione Epiſcopus Ultrajectenſis, notum facimus, nobis eſſe plenè ſatisfactum, ex quo obiit Eduardus Dux Gelriæ & Comes Zutphaniæ, cujus Deus miſereatur.....

IN ſignum veritatis ſigilla noſtra his Litteris appendi juſſimus, & inſuper,

Reinoldus de Brederode, Dominus de Genepe,
Joannes Dominus de Lienden,
Arnoldus de Heerlaer, Dominus de Amerzoeyen,
Gerardus de Heerlaer, Dominus de Poyceroeyen,
Goſuinus de Roſſem.... Equites.

DATUM anno Domini milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo ſexto, ipſo die Animarum. 1376

DIploma iſtud, & alterum ejuſdem Ducis Gelriæ, anno 1377. in feſto Epiphaniæ datum, Chriſtophorus Butkens in Genealogia Familiæ Lindanæ recitat. Ex quibus Diplomatibus diſcere licet, JOANNEM CHASTILLONIUM, Machtildis Gelriæ Maritum, inter Duces Gelriæ, poſt Rainaldum III. Naſſavium, ejuſque Fratrem Eduardum, ſine liberis defunctos, collocandum eſſe: qui tamen in ſerie dictorum Ducum vulgò omitti ſolet.

Machtildi porrò ſine liberis defunctæ ſucceſſit GUILIELMUS Juliacenſis, Guilielmi primi Ducis Juliacenſis, & Mariæ Gelriæ (quæ fuit Soror Machtildæ) Filius.

CAPUT CXLIII.

JOANNES XXIII. *Pontifex benefacit anno* 1413. *Eccleſiæ S. Joannis Evangeliſtæ Sylvæducenſis, tunc Collegiatæ, dein erectæ in Cathedralem anno* 1559.

JOANNES Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Divini cultûs diligentes augmentum, ſuper eo volumus haberi propitii, per quod illud liberè valeat obtineri. Sed illud in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, in quibus Domino famulantium eſt multitudo, fieri nequit ac commodè, niſi ipſarum reditus pro ipſis famulantibus convenienter ſint adaucti.

SANE petitio dilectorum Filiorum, Decani & Capituli Parochialis & Collegiatæ Eccleſiæ S. Joannis Evangeliſtæ, Opidi de (1) BUSCODUCIS, Leodienſis Diœceſis (quæ & Parochialis Eccleſia Villæ de ORTEN, dictæ Diœceſis invicem canonicè ſunt unitæ) nobis nuper exhibita continebat, quòd Canonicalium Præbendarum ejuſdem Eccleſiæ S. Joannis, quæ Principalis ejuſdem Opidi inter alia Opida Ducatûs Brabantiæ inſignis exiſtit, & cujus quidem S. Joannis Rectoriæ & de Orten Eccleſiarum Collatio & Proviſio ad dilectas in Chriſto Filias, Prioriſſam & Conventum Monaſterii VALLIS DUCISSÆ in *Oudreghem*, per Prioriſſam ſoliti gubernari, Ordinis S. Auguſtini, ſub cura & juxta Inſtituta Regularia Ordinis Fratrum Prædicatorum viventes communiter pertinet, facultates ſive fructus, reditus & proventus adeò tenues & exiles ſunt, quòd exindè Canonici ejuſdem Eccleſiæ S. Joannis, qui *triginta* vulgo Audeghem.

Digitized by Google

ginta ſunt numero, decenter ſtatum ſuum tenere, nec non incumbentia eis onera commodè ſupportare non poſſunt, quodque ſi Rectoria ipſius Eccleſiæ S. Joannis, (quæ Dignitas vel Perſonatus non eſt: ad cujus quidem Eccleſiæ S. Joannis Rectorem exiſtentem pro tempore exercitium curæ animarum dilectorum filiorum Parochianorum ipſarum Parochialium Eccleſiarum, nec non omnium & ſingulorum Canonicatuum & Præbendarum ipſius Eccleſiæ S. Joannis Collatio & Proviſio, ex ſpeciali Privilegio Sedis Apoſtolicæ, cui non eſt in aliquo derogatum, dumtaxat pertinet) & Eccleſia de *Orten* prædictæ Capitulari menſæ ipſius Eccleſiæ S. Joannis unirentur, ex hoc cultus ipſe in eadem Eccleſia S. Joannis augmentari, dictique Canonici decentiùs ſtatum eorum tenere, nec non commodiùs onera hujuſmodi ſupportare valerent.

Quare prædicti Decanus & Capitulum nobis humiliter ſupplicârunt, ut pro augmento quotidianarum diſtributionum, quæ fient in ipſa Eccleſia S. Joannis inter Canonicos illius, qui pro tempore apud ipſam Eccleſiam reſidentiam facient perſonalem, atque Horis canonicis, diurnis & nocturnis, in ipſa Eccleſia S. Joannis perſonaliter interfuerint, Eccleſiam de *Orten* & Rectoriam prædictas menſæ præfatæ in perpetuum incorporare, annectere & unire, & aliàs in præmiſſis oportunè ipſis Decano & Capitulo providere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur, qui cultum prædictum noſtris temporibus intenſis deſideriis augeri affectamus, volentes eiſdem Decano & Capitulo atque Canonicis de alicujus ſubventionis auxilio providere, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, Eccleſiam de *Orten* & Rectoriam prædictas (quarum octoginta, cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis menſæ prædictæ, cujus ducentarum marcharum argenti fructus, reditus & proventus, ſecundùm communem æſtimationem, valorem annuum, ut ipſi Decanus & Capitulum aſſerunt, non excedunt) Auctoritate Apoſtolicâ in perpetuum incorporamus, annectimus & unimus .....

Datum Romæ apud S. Petrum xv. Kal. 1431
Julii, Pontificatûs noſtri anno tertio.

Notatio de Capitulis Canonicorum in Campinia ejuſque vicinia.

(1) Buscoducense, ſeu Silvīducenſe Canonicorum xxx Collegium anno 1366 à Joanne Arkelenſi. Epiſcopo Leodicenſi, eſt inſtitutum: quod Cathedrâ Epiſcopali Paulus IV. anno 1559. decoravit.

Eindoviense S Catharinæ Collegium anno 1355. Henricus Bavarus, electus Leodicenſis, itidem Leodicenſis Epiſcopus, Henrico Ranſtio Domino de Boxtel & Keſſel dotante;

Boxtellense S. Petri anno 1493, Joannes Hornanus

Gelense S. Dimpnæ anno 1562. Maximilianus Bergius, Cameracenſis Epiſcopus, Henrico Merodio, Weſterloæ, Peterſemii ac Gelæ Domino, condiderunt.

Turnhoutanum S. Petri anno 1397. à Bonifacio VIII.

Hochstratanum S. Catharinæ anno 1531. à Clemente VII.

Arschotanum S. Mariæ Collegium anno 1462. à Ludovico Borbonio, Leodicenſi Epiſcopo, ſunt erecta.

CAPUT CXLIV.

Arnoldus de Crayenhem, *Dominus in Grobbendonc, & ejus Uxor* Joanna de Steyvoirt, *anno* 1414. *fundant Thronum B. Mariæ, Canonicorum Regularium Cænobium, propè Herentaliam, Campaniæ Brabantinæ Oppidum.*

Nos (1) Arnoldus (2) de Crayenhem, Dominus de (3) Grobbendonc, Eques, & Joanna de Steyvoirt, ejus legitima Conjux, notum facimus omnibus, quòd nos, pro ſalute animarum noſtrarum, & parentum noſtrorum, dedimus & per præſentes Litteras damus, in puram eleëmoſynam, Priori ſeu Præfecto generali & Capitulo Windeſimenſi Canonicorum Regularium Ord. S. Auguſtini (quod Capitulum ſolet quotannis celebrari in Cœnobio Windeſimenſi, in Diœceſi Ultrajectenſi ſito) bona infrà nominanda, ad extruendum Monaſterium, quod per modum Cartuſianorum claudetur, in honorem Dei ejuſque Genitricis Mariæ, in noſtro fundo propè *Grobbendonc*, qui nunc vocatur *Nuwer-Molen*, & in poſterum vocabitur (4) Thronus B. Mariæ, in Diœceſi Cameracenſi, pro ſex Religioſis Presbyteris ejuſdem Ordinis S. Auguſtini, ad Miſſas & alia ſervitia divina, in dicto loco perpetuis temporibus celebranda.

Qui quidem numerus Presbyterorum poterit

(1) Arnoldus de Crayenhem, Grobbendonci Dominus, Tabulas Cortebergenses anno 1372. & Fœdus Limburgenſe an. 1415. lib 2. Dipl. Belg. cap. 113. & 114. ſignavit. Idem anno 1411. cum Uxore ſua Eliſabetha Steivortia Hortum concluſum, Monialium Ordinis Præmonſtratenſis Cœnobium in Oppido Herentalenſi, & triennio pòſt Thronum B. Mariæ fundavit.

(2) Crayenhem, vulgò Crainhem, amplus Pagus ſeu Vicus primo lapide à Bruxella, in via Lovanienſi: à quo Nobiliem olim apud Brabantos Familiam Crayenhemiam cognomen traxiſſe exiſtimo.

(3) Grobbendoncanum municipium & arcem ad Netham II altero lapide ab Herentalia ſitam, hodie poſſidet *Antonius* primus Baro de Grobbendonc anno 1602. ab Alberto Pio Belgarum Principe creatus.

(4) Thronianum Monaſterium, injuriâ bellorum, in cineres noſtra ætate verſum, jacet in ruinis: annuis vectigalibus in uſum Collegii Theologici, pro alumnis Canonicorum Regularium Capituli Windeſimenſis, Lovanii à Superioribus conſtitui, verſis.

Digitized by Google

rit augeri uſque ad quindecim, in memoriam xv. Gaudiorum Deiparæ Virginis: quibus Presbyteris adjungi poterunt tot Converſi & Donati, quot ipſis videbuntur aſſumendi. Eâ tamen conditione, quòd nemo adſumetur, niſi cum conſilio & conſenſu Prioris Windeſimenſis, & Priorum Cartuſiæ Zelemenſis & Antverpienſis....

In primis itaque damus dictum fundum *Nuwer-Molen* nuncupatum, ad Netham fluvium, qui eſt ſeptem bonariorum, item pratum vicinium quod *Vloet* nuncupatur, cum mirica & appendicibus, item Villam de *Couwenberghe*, in vico Pulle ſitam, item triginta modios ſiliginis annuè reicpiendos ex Wygate prope Goieke....

In quorum fidem ſigilla noſtra his Litteris appendimus, & rogavimus ut ad majorem ſecuritatem idem faciant Arnoldus de Immerſele, noſter Nepos, Guilielmus vanden Broecke, Walterus Wellens, & Laurentius vanden Broecke, homines feudales in Curia Santhovienſi. Actum poſtridie Natalis Dominici anno milleſimo quadringenteſimo decimoquarto, juxta 1414.
ſtilum Curiæ Cameracenſis.

CAPUT CXLV.

Joannes IV. *Brabantiæ Dux, anno 1416. declarat Abbatem Parcenſem Ordinis Præmonſtratenſis juxta Lovanium, eſſe perpetuum & hereditarium Capellanum Ducis Brabantiæ.*

JOANNES Dei gratiâ Brabantiæ & Limburgi Dux, Sacrique Imperii Marchio, univerſis & ſingulis, ad quos præſentes Litteræ noſtræ pervenerint, ſalutem & dilectionem. Cùm Venerabilis in Chriſto Pater Dominus Gerardus, (1) Abbas Monaſterii B. Mariæ Parcenſis propè Lovanium, Præmonſtratenſis Ordinis, Leodienſis Diœceſis, Capellanus noſter fidelis & in Chriſto dilectus, Nobis expoſuerit, quòd Prædeceſſores ſui Parcenſes Abbates, de jure & antiqua conſuetudine, fuerint Archicapellani & Confeſſores perpetui Prædeceſſorum noſtrorum Brabantiæ Ducum, ipſiſque etiam jus competierit, ratione prædictæ Parcenſis Eccleſiæ, in Summis Feſtivitatibus, coram præfatis Ducibus, & in ipſorum Capella, Myſtica Servitia & alia Officia celebrare Divina; Nobis humiliter ſupplicando, quatenùs ipſum, prædictæ ſuæ Eccleſiæ ac ſuorum Succeſſorum nomine, in omni eo jure, quod ſibi in præmiſſis quomodolibet competere poterit, conſervare dignaremur, Litteraſque ſibi deſuper concedere opportunas.

Hinc eſt, quòd Nos attendentes, quòd juſta petentibus non eſt denegandus aſſenſus, communicato priùs ſuper hoc Conſilio cum nonnullis Conſiliariis noſtris, ac maturâ deliberatione præhabitâ, declaravimus, ac tenore præſentium declaramus, volentes prælibatum Abbatem ac Succeſſores ipſius, tanquam noſtros Archicapellanos & Confeſſores perpetuos, in noſtra & Succeſſorum noſtrorum Brabantiæ Ducum præſentia, in ſummis feſtivitatibus Divina ſervitia & Officia celebrare, omnia alia & ſingula facere debere, ratione dictæ ſuæ Eccleſiæ ſibi incumbentia quomodolibet, de conſuetudine vel de jure. Quodque ipſi ac Succeſſores ſui memorati univerſis & ſingulis prærogativis, Privilegiis, gratiis, libertatibus & immunitatibus potiri debeant & gaudere, quibus Prædeceſſores ſui freti fuerint & gaviſi, ac ceteri Capellani noſtri potiuntur & gaudent. Nec non ad Nos pro ſuis promovendis negotiis recurſum habeant cum fiducia ſpeciali, noſtro vel cujuſlibet alterius jure in præmiſſis ſemper ſalvo, harum teſtimonio Litterarum ſigilli noſtri appenſione communitarum.

Datum in Opido noſtro Bruxellenſi, menſis Aprilis die vigeſimâ ſecundâ, anno Domini
milleſimo quadringenteſimo decimo ſexto. 1416.

Per Dominum Ducem, Domino Henrico de Bergis Domino Grimbergenſi, & Domino de Melino, & Henrico Domino de Heverle, Militibus, ac Raſone de Graven Domino de Maleve, Reinero Moers, & Henrico de Werthuſen, nonnulliſque aliis de Conſilio præſentibus. (2) De Dinter.

(1) Abbas Parcenſis Ordinis Præmonſtratenſis, hodie eſt Archi-Capellanus Ducis Brabantiæ. Prępoſitus Canonicorum Regularium S. Jacobi in Monte frigido, juxta Bruxellenſe Ducis Palatium, eſt Capellanus hereditarius, & gaudet mitrâ ex beneficio Pontificis Romani, procurante Philippo Bono anno 1461.

Abbas porrò Parcenſis, temporibus Alberti & Iſabellæ, Principum noſtrorum, ſuum quoque inter Capellanos Oratorii Palatini locum habuit.

(2) De Dinter. Fuit is Emundus ſive Edmundus Dinterus, quatuor Brabantiæ Ducum Secretarius, & Chronicorum Brabantiæ Scriptor, quæ apud me exſtant calamo exarata. Obiit anno 1448. conditus Bruxellis in Sacello laterali Baſilicæ S. Jacobi, in Monte frigido, prope Palatium Regium.

Ceterùm Joannes IV. Brabantiæ Dux, Lovanienſis Academiæ anno 1425. conditor, anno 1426. vivere deſiit, Furæ ſecundo lapide à Bruxella (ubi vetus eſt Ducum Brabantiæ Palatium) in templo parochiali conditus, cum Parentibus & Fratre, hoc elogio addito:

Digitized by Google

DEO OPTIMO MAXIMO.

ANTONIUS, JOANNES, PHILIPPUS, Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Duces, ille Pater, hi Filii, cum JOANNA Simpolia Matre, commune hoc Monumentum habent, parvum magni, ſed vel ideo magnum.

ANTONIUS juſtus, acer ac militaris, pugnâ Azincurienſi cæſus, VIII. Kalendas Novembris,
1415. *MCCCCXV. cadaveribuſque hoſtium obrutus, triduum, & pulcherrimâ morte, velut ſepultus jacuit, ut majorem huic gloriam tumulo inferret.*

JOANNA Antonii Uxor, Valerani Comitis Simpolii Filia, pulcherrimâ formâ, caſtiſſimis moribus, ſed ante Maritum exſtincta, pridie Eidus Auguſti
1407. *MCCCCVII.*

JOANNES Filius natu major, pietatis ac doctrinæ amans, XIII. ætatis anno Dux, XVI. Maritus, at infauſto mox conjugio, XXIII. Academiæ Lovanienſis conditor, diem haut multò poſt obiit, XV.
Kalendas Maias, MCCCCXXVI. 1426.

PHILIPPUS natu minor, tribus annis rerum potitus, cùm ſponſam è Sicilia Ludovici Regis Filiam exſpectaret, Lovanii in arce fatis conceſſit, pridie
Nonas Auguſti MCCCCXXX. 1430.

Sic Pater, Mater, Filii, quem vivi amarunt locum, mortui illuſtrant. Sed Sereniſſimi Albertus & Iſabella Clara Eugenia, Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ & Brabantiæ &c. mutum hactenus Monumentum non paſſi ſine ſcriptura eſſe, Patris, Matris, Filiorumque nomina inſcribi
voluerunt, pridie Kalendas Novembris MDCXVI. 1616.

CAPUT CXLVI.

Lites inter Abbatem Egmondanum ex una, & Dominum Egmondæ ex altera parte motas componit anno 1437. PHILIPPUS BONUS, *Burgundiæ Dux & Hollandiæ Comes, ex commiſſione* EUGENII IV. *Papæ.*

EUGENIUS Epiſcopus Servus Servorum Dei.... Sanè pro parte dilectorum filiorum Abbatis & Conventûs Monaſterii S. ADALBERTI, loci ad Romanam Eccleſiam nullo medio pertinentis, Ordinis S. Benedicti, ac Nobilis Viri (1) JOANNIS DE EGMONDA, Militis Trajectenſis Diœceſis, nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd olim ipſi frequenti libramine recenſentes, quòd inter Abbatem & Conventum prædictos, ac ſuos inibi Prædeceſſores ex una, nec non Militem præfatum & ejus progenitores ex altera partibus, ſuper dominio temporali ac territorio dicti loci, nec non quibuſdam aliis terris, bonis, libertatibus, ſuperioritatibus, ſubjectionibus, ſervitutibus, juribus atque rebus, & illorum occaſione, multis annorum curriculis, graviſſimæ diſſenſiones & diſcordiæ viguerunt: & propterea partes ipſæ, dictumque Monaſterium (quod à dilecti filii Nobilis Viri PHILIPPI Ducis Burgundiæ Progenitoribus, Hollandiæ Comitibus, ſolenniter dotatum fuerat) damna plurima pertulerant, & niſi deſuper celeris acceptaretur via proviſionis, ipſum Monaſterium magnæ deſolationis periculo ſubjaceret.

AC cupientes Abbas & Conventus, nec non Miles, prædicti, diſſenſionibus & diſcordiis ejuſmodi finem quantotiùs imponi, ſuper præmiſſis omnibus in eumdem Ducem, ſub certa forma compromittere curarunt, ei per ſe vel alium deſuper, ubicumque locorum, de alto & baſſo, nec non in toto & parte ſtando vel ſedendo, etiam juris ordine prætermiſſo, ſententiandi, arbitrandi, & laudandi concedentes poteſtatem...

POSTMODUM verò prædictus Dux, ipſo compromiſſo in ſe ſponte ſuſcepto, arbitralem ſuper his, in earumdem tunc præſentia partium, ſententiam promulgavit. Quam Abbas, Conventûs & Miles, prædicti, ſuis hinc inde ſigillis appenſis, efficaciter approbarunt, ut in utilitatem dicti Monaſterii cedere dignoſcitur evidentem.

QUARE pro parte Abbatis & Conventûs ac Militis eorumdem nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut ejuſmodi Sententiæ, pro illius ſubſiſtentia firmiore, robur Apoſtolicæ confirmationis adjicere, & aliàs ſuper his oportunè providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur.....

DATUM Ferrariæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo triceſimo 1437.
ſeptimo, xv. Kalendas Aprilis, Pontificatûs noſtri anno octavo.

PHILIPPI BONI *Burgundiæ Ducis ſententia.*

PHILIPPUS Dei gratiâ Dux Burgundiæ... Notum facimus univerſis, quòd multis annis diſcordiæ & inimicitiæ fuerunt inter R. in Chriſto Patrem Abbatem, & Conventum Egmondenſem ex una parte, & Dominum Egmondenſem, & ſuos vicinos Egmondenſes ex altera parte. Tandem ad hoc deductum eſt, quòd dictæ partes venerunt Hagam Comitis, in Cameram Concilii, in præſentia fidelis noſtri Domini de Santes, & aliorum Conſiliariorum Hollandiæ, & integraliter ſubmiſerunt ſe nobis & Conſiliariis noſtris, ſeu in abſentia noſtra, fideli noſtro Domino de Santes, cum prædictis noſtris Conſiliariis.....

DE qua compromiſſione confectæ ſunt Litteræ ſigillatæ ex utraque parte: & per dictum Dominum de Santes, & alios noſtros Conſiliarios, omnes cauſſæ benè fuerunt perſpectæ & viſitatæ

Digitized by Google

viſitatæ, & partes ad longum auditæ: & eorum arbitratio eſt talis.

In primis quod Dominus Egmondenſis bona ſua & dominium ſuum de Egmonda in feudum accipiet à Monaſterio Egmondenſi in omni forma ſua, ſicut à Comitatu noſtro Hollandienſi obtinuit, ſecundùm tenorem ſuarum Litterarum, cum (2) Advocatia ejuſdem Monaſterii; ſcilicet quòd ipſe defenſor & protector erit, ſecundùm ſuam poſſibilitatem, in omnibus, in quibus requiſitus fuerit, & non aliter. Et idcirco pro augmentatione ſui feudi tenebit & habebit à jam dicto Monaſterio in feudum miniſteria Curtuum in *Rynegom*, & omnia alia miniſteria, quæ villani de Rynegom Monaſterio ſæpè dicto exhibere conſueverunt...... & in recompenſam Dominus Egmondenſis reſignabit Monaſterio decimas in Hillegom.... In Eccleſia Parochiali Abbas & Conventus de nullis rebus habebunt ſe intromittere, exceptâ collatione....

Et quia volumus hoc noſtrum arbitrium in omnibus articulis obſervari, ideo in hujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum appendimus. Et Nos Wilhelmus de Mathenes Dei gratiâ Abbas, Prior & omnes Conventuales Monaſterii Egmondenſis ex una parte, & Nos Joannes Dominus de Egmonda, pro me & vicinis noſtris de Egmonda ex altera parte, volentes illud arbitrium in omnibus ſuis articulis, pro nobis & noſtris Succeſſoribus, in perpetuum obſervari; ideo in hujus rei teſtimonium, ſigilla noſtra appendimus, die 24. Septembris, anno Domini milleſimo quadringenteſimo triceſimo ſeptimo. 1437.

Per Dominum & Ducem noſtrum, in præſentia Guidonis Domini de Anthinie, Cancellarii Epiſcopi Ultrajectenſis, Magiſtri Joannis Bont, Cancellarii Brabantiæ, Magiſtri Philippi de Morviller, Domini de Santes, Præſidis Hollandiæ, Domini de Trieuceux, Magiſtri Wilhelmi Bont, Magiſtri Petri de Renes, Doctorum, Magiſtri Henrici Utenhout, Magiſtri Bartholomæi Alatruye, & aliorum plurimorum de Conſilio.

Additio.

(1) Egmonda, celebre, amplum ac potens Hollandiæ municipium, in Diœceſi olim Harlemenſi, quod ab anno 913. à Carolo Simplice Francorum Rege donatum fuit Theoderico I. Hollandiæ Comiti, uti patet ex Diplomate ſupra edito in Cod. Donat. Piarum cap. 26.

Hinc nomen ſuum accepit Illuſtriſſima Familia, è Ducibus Gelriæ oriunda, quam Comitatûs titulo honoravit anno 1486. Maximilianus Imperator, juxta Tabulas paulò infrà unà cum Stemmate Genealogico, producendas.

Fuit illic quoque ſplendida ac opulenta Abbatia Benedictinorum S. Adalberto ſacra, fundata anno 1083. per Theodericum V. Hollandiæ Comitem, juxta Tabulas ſupra productas Cod. Donat. Piar. Cap. 61, ubi plura in Notis.

Collegium quoque ſex Canonicorum ibidem fundatum fuit anno 1451. in honorem S. Catharinæ à Joanne Egmondæ Domino.

(2) Advocatia. A multis retrò ſeculis magna atque eximia dignitas cenſetur, eſſe Advocatum vel Subadvocatum, hoc eſt, Protectorem alicujus Eccleſiæ. Sic olim Comites Lovanienſes Eccleſiæ Nivellenſis, Comites Aloſtani Eccleſiæ Cameracenſis, Toparchæ Bernienſes Monaſterii S. Vedaſti Atrebatenſis, Domini Ardenſes Abbatiæ Bertinianæ, Bertoldi Eccleſiæ Mechlinienſis, & Egmondani Proceres Abbatiæ Egmondanæ Advocati exſtiterunt. Sic hodieque Rex Catholicus, tanquam Dux Luxeburgenſis, eſt Advocatus Abbatiarum S. Maximini, ad muros Urbis Trevirenſis, & S. Huberti in Arduenna; tamquam Dux Limburgenſis eſt Advocatus Monaſterii Trudonenſis, & Præpoſituræ Marſanenſis.

De Advocatis & Sub-Advocatis Eccleſiarum.

Præter Advocatos ſeu Protectores ſupremos, multæ Eccleſiæ olim & Subadvocatos, hoc eſt, Protectores inferiores habuerunt, qui & Advocati interdum nuncupantur. Sic Comites olim Durachienſes Monaſterii Trudonenſis Sub-Advocati fuerunt.

Sic Dux Arſchotanus, tamquam Dominus de Mirovart, etiamnum eſt Advocatus dictæ Abbatiæ S. Huberti in Arduenna.

CAPUT CXLVII.

In Oppido Diſtenſi, Diœceſis Mechlinienſis, ex Parochiali S. Sulpitii Eccleſia fit Collegiata Canonicorum anno 1457. *per* Ludovicum Borbonium, *Epiſcopum Leodienſem, petente* Henrico de Voren, *Abbate Tungerloenſi.*

Ludovicus (1) de Borbon, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ electus & confirmatus Leodienſis, univerſis & ſingulis præſentia viſuris ſeu audituris ſalutem, quam Jeſus ex Virgine natus generi profudit humano. In Domino exultantes iis præſertim Chriſti fidelium oraminibus, quibus Eccleſiæ militantis ſtatus creſcere perſpicitur, libenter congaudemus, eaque favoribus proſequimur oportunis.

Henricus de Voren XXVI. Abbas Tongerloenſis.

Sane exhibita nobis pro parte Religioſi in Chriſto Henrici, Abbatis Monaſterii B. Mariæ de (2) Tongerloe, Ordinis Præmonſtratenſis, Cameracenſis, ac pro tempore Mamburnorum ſeu Proviſorum fabricæ Eccleſiæ Parochialis S. Sulpitii, in Opido (3) Dieſtenſi, noſtræ noſtræ, Diœceſium, petitio continebat;

Quòd Eccleſia S. Sulpitii prædicta Inſignis quidem & quoad Parochiam bene populoſa, in qua præter Rectorem Eccleſiæ, communiter Inveſtitum vocitatum, quique de Conventu antefati Monaſterii Tongerloenſis, ad præſentationem Abbatis Monaſterii ejuſdem, à tempore & per tempus, cujus initii non exſtat memoria, ad Eccleſiam ipſam Parochialem aſſumi, & per dilectum in Chriſto Archidiaconum Brabantiæ in Eccleſia noſtra Leodienſi admitti, in ipſaque Eccleſia cum ſuis juribus & pertinentiis Rectoriæ ſeu Inveſtituræ ex uſu competentibus,

bus, inſtitui conſuevit, fuerunt hactenùs & de præſenti exiſtunt, quemadmodùm & infrà limites Parochiæ quàm plura Altaria, ſimiliter ad præſentationem Abbatis ſuprà dicti;

QUODQUE mediantibus aliquibus ex Altaribus in ipſa Eccleſia conſiſtentibus, potiſſimè ſummo Altari & principali ſubſcripto, ac Altari Sanctarum Mariæ doloroſæ & Gudilæ Virginis, ſimiliter Altari trium Regum ante Chorum, per dictos Proviſores, cum decem florenis cenſualibus hereditarii cenſûs Opidi Dieſtenſis, ex teſtamento quondam Joannis de Halen proventis dotato, item Altari S. Spiritûs, nec non Altari S. Andreæ, item Altari S. Jacobi, ſimiliter Altari S. Bartholomæi, & Altari S. Nicolai, ac Altari S. Theobaldi, item Altari S. Judoci, & Altari S. Agathæ, nec non Altari S. Genofevæ primæ fundationis, ſimiliter Altari S Genofevæ ſecundæ fundationis, in Collegiatam Eccleſiam, ut in ea Divinum Officium, nocturnum & diurnum, dietim conventualiter de cetero per Præpoſitum, Decanum & Canonicos inibi creandos, aliaque Eccleſiæ ſuppoſita devotiùs celebretur, congruè erigi poſſet & inſtitui, juxta per ipſos exponentes deſuper habitum conceptum.

IN primis, quòd Inveſtitus Eccleſiæ, Religioſus ſiquidem de Monaſterio Tongerloënſi antedicto, cenſeatur & ſit Præpoſitus Eccleſiæ; ita quòd in Choro & Capitulo ſit dexter, habeatque primam vocem nomine Inveſtituræ. Factis autem votis ſingulorum Canonicorum, etiam Decani, habeat adhuc ultimam vocem veluti Præpoſitus; ut ſic occaſione primi voti rem tractandam aperiat, & poſtquàm alios audiverit, in ultimo voto ſuo ſe reſolvat, ſicque Decanus concludat ſecundùm ſaniorem & majorem partem votorum.

IDEMQUE Inveſtitus ſeu Præpoſitus, ut diſparitas habitûs, quatenùs poſſibile fuerit, evitetur, in Choro & Capitulo, ad inſtar Decani & Canonicorum, debet eſſe indutus ſuperpellicio, ſimiliter uti Almutio vario Canonicali. Inſuper quotidianæ Miſſæ, per ipſum Inveſtitum, Vicarioſque ſuos ex more celebrandæ, de cetero dicentur in dicto Altari trium Regum ante Chorum, ad onera Curæ & illius exercitium appropriando.

CÆTERUM quod in Decanum Collegii, cui perſonalis reſidentia incumbet, quique in Choro ſiniſter erit, pro prima vice crearetur Magiſter Petrus de Cortys, qui ſimiliter ad titulum hujus ſecundæ fundationis ſummi ſeu majoris Altaris Chori, pro parte ipſorum Proviſorum, ſub vocabulo SS. Mariæ ac Dionyſii originalis, & Sulpitii ſecundarii, Patronorum Eccleſiæ, cum duodecim florenis cenſualibus hereditarii reditûs ſeu cenſûs dicti opidi Dieſtenſis, ad & ſupra domum & illius pertinentias Magiſtri Alexandri de Veſſem, opidani ibidem, ex teſtamento quondam Henrici de Veerle deſcendentis dotati, Canonicatum in ipſa Eccleſia obtineret.

QUODQUE poſtquam ceſſerit Decanatui, vel in eo tranſiverit, Præpoſitus & Capitulum infra tempus juris procederent ad electionem novi Decani, unum ex Canonicis receptis & præbendatis eligendo. Et ad finem, ut jura Abbatis in ipſa Eccleſia conſerventur, factâ electione, eamdem Præpoſitus & duo Canonici dicto Abbati præſentarent, ipſeque Abbas per ſuas Litteras hujuſmodi electionem, unà cum Præpoſito & Capitulo, ulteriùs nobis ſeu noſtris in Eccleſia Leodienſi Succeſſoribus Epiſcopis vel electis præſentare teneretur, ſolito more confirmandam.

QUI ſiquidem Decanus verbum Capituli gerere debet per ſe ſeu alium, donec aliquem in Scholaſticum Eccleſiæ hujuſmodi contingat deputari. Ipſique Præpoſitus & Decanus prædicti alternatis vicibus, ſeu aliàs, prout inter ſe concordaverint, in Feſtis Nativitatis Chriſti, Circumciſionis &c. ad Officium Divinum erunt adſtricti. Inſuper conceperunt, quod in ipſo Collegio erigendo unus Canonicorum deputaretur in Cantorem, & unus in Theſaurarium....

NOS igitur Eccleſiam ipſam S. Sulpitii in Collegiatam Eccleſiam, ad inſtar Eccleſiarum noſtrarum ſecundariarum Leodienſium, nec non Inveſtitum qui pro tempore exiſtit, & in futurum erit, in Præpoſitum, dictumque Magiſtrum Petrum in Decanum, ac Arnoldum Scorreken in Cantorem, ſimiliter Libertum Meeus in Theſaurarium, & prænominata Altaria, videlicet ſummum Altare, ſingulaque tredecim Altaria ſuperiùs ſpecificata, cum fructibus, reditibus & proventibus eorumdem, adæquandis tamen, in tredecim Canonias Præbendales & Sacerdotales, ipſorumque Rectores præſentes & futuros in Canonicos Præbendatos.... creamus, inſtituimus & erigimus: ipſorumque Canonicatuum & Præbendarum collationem liberam, ſalvis diſpoſitionibus Apoſtolicis & Legatorum ejus, religioſo Abbati pro tempore dicti Monaſterii attribuimus in perpetuum & reſervamus.

UT autem præmiſſa omnia & ſingula perpetui roboris obtineant firmitatem, præſentibus Sigillum noſtrum ad Cauſſas apponi mandavimus.

Additio. (1) LUDOVICUS DE BOURBON, filius tertio-genitus Caroli Ducis Borbonii ex Agnete filia Joannis Intrepidi Ducis Burgundiæ & Flandriæ Comitis, Nepos erat Philippi Boni Burgundiæ Ducis ac Belgarum Principis, à quo donatus fuit utrâque Præpoſiturâ S. Petri Inſulis & S Donatiani Brugis.

Anno 1456. Joanni Heinsbergio, Epiſcopatum Leodienſem reſignanti ſucceſſit, ac poſt varios caſus, anno 1482. Leodii in ſeditione populari occiſus fuit. Plura vide in *Chapeauville* & *Fiſen* Hiſtoricis Leodienſibus.

(2) TONGERLOE, celebris Abbatia Ordinis Præmonſtratenſis in Campinia, de qua plura vide in Cod. Donat Piar cap 87 & alibi.

(3) DIESTA, Oppidum ad Demeram fluvium, de quo ſupra pag 296. ubi & Stemma antiquorum Dominorum Diſtenſium exhibui.

Eſt illic duplex Eccleſia Collegiata, altera S. Joanni Baptiſtæ Sacra, erecta anno 1297. per Hugonem Epiſcopum Leodienſem, juxta Tabulas ſupra exhibitas cap. 136. Altera S. Sulpicii, fundata per Abbatem Tungerloënſem, qui & ibidem hodieque conſtituit Præpoſitum & Paſtorem loci, & Præbendas confert.

Digitized by Google

davimus. Datum Leodii ſub anno à Nativitate
1457. Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione quintâ, die verò Jovis, duodecimâ menſis Januarii, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Domini Calixti Divinâ providentiâ Papæ tertii anno ſuo ſecundo.

CAPUT CXLVIII.

ISABELLA, JOANNIS *Luſitaniæ Regis Filia*, PHILIPPI BONI *Burgundiæ Brabantiæque Ducis Conjux, anno* 1459. *à* CALISTO III. *Papa facultatem impetrat conſtruendi Monaſterium Dominicanorum in Urbe Bruxellenſi.*

CALISTUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Archidiacono Bruxellenſi, Cameracenſis, & S. Pancratii Leidenſis, ac S. Pharaildis Gandenſis, Trajectenſis & Tornacenſis Diœceſis, Præpoſitis Eccleſiarum, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

PIIS Chriſti fidelium deſideriis gratum Nos decet præſtare conſenſum, & ea quæ Religionis propagationem, cultûſque Divini augmentum reſpiciunt, ut votivum conſequantur effectum, favore proſequi gratioſo.

SANE pro parte dilectæ in Chriſto filiæ, Nobilis Mulieris, ISABELLÆ Duciſſæ Burgundiæ, Nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd cùm in Opido BRUXELLENSI, Cameracenſis Diœceſis, quod admodùm inſigne & populoſum exiſtit, nulla Domus pro inhabitatione Fratrum Ordinis Prædicatorum exiſtat, ipſaque Duciſſa, ob ſingularem devotionem, quam erga Ordinem ipſum & S. VINCENTIUM Confeſſorem gerit, deſiderat in ipſo Opido, in loco ad hoc congruo & honeſto, unam Domum ſive Conventum, pro uſu & inhabitatione dictorum Fratrum, regularem vitam inibi ducentium, unà cum Eccleſia, campanili, campanis, cœmiterio, refectorio, hortis, hortaliciis, aliiſque officinis neceſſariis, in honore & ſub titulo dicti S. Vincentii, de novo fundare, erigere, ac conſtrui facere ferventer exoptat, dummodò ei ad id Apoſtolicæ Sedis ſuffragetur auctoritas.

QUARE pro parte ejuſdem Duciſſæ nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut ſuo pio propoſito favorabiliter annuentes, ei Domum ſive Conventum hujuſmodi cum Eccleſia, campanili, campanis, cœmiterio, refectorio, hortis, hortaliciis aliiſque officinis prædictis, in dicto Opido, in loco ad hoc congruo & honeſto, fundandi & erigendi ac conſtrui faciendi, ipſiſque Fratribus, poſtquam conſtructum fuerit, illum ſive illam recipiendi, & pro uſu & habitatione prædictis perpetuò retinendi, licentiam concedere, ac aliàs ſuper his oportunè providere, de benignitate Apoſtolica, dignaremur.

NOS igitur qui cultum Divinum noſtris potiſſimè temporibus ubique adaugeri intenſis deſideriis affectamus, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica Scripta mandamus;

QUATENUS vòs, vel aliquis veſtrum, dictæ Duciſſæ Domum ſive Conventum ipſum, juxta Inſtituta & regularem obſervantiam dicti Ordinis in Opido præfato, in loco ad hoc congruo & honeſto, per ipſam Duciſſam eligendum, cum Eccleſia, campanili, campanis, cœmiterio, refectorio, hortis, hortaliciis aliiſque officinis prædictis, de novo fundandi, erigendi ſeu conſtrui faciendi, ac illam ſeu illum pro eorum uſu & habitatione recipiendi, & perpetuò retinendi, plenam & liberam, auctoritate noſtrâ, licentiam largiamini; Diœceſani loci, aut cujuſcumque alterius licentiâ minimè requiſitâ.

NOS enim, ſi Domum ſive Cnventum ipſum fundari, erigi ſeu conſtrui contingat, ut præfertur, univerſis & ſingulis Fratribus, in ipſa Domo ſeu Conventu pro tempore commorantibus, ut omnibus & ſingulis prærogativis, indultis, libertatibus, exemptionibus, immunitatibus, aliiſque gratiis & conceſſionibus, quibus cæteræ ipſius Ordinis perſonæ & Domus, ubilibet potiuntur & gaudent, etiam uti & gaudere poſſint & debeant, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium indulgemus.

NON obſtantibus piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. Prædeceſſoris noſtri, illâ præſertim, quâ prohibetur, ne Fratres Ordinis Mendicantium ad inhabitandum de novo loca recipere, ſeu hactenus recepta mutare præſumant, abſque dictæ Sedis licentia ſpeciali, faciente plenam & expreſſam de prohibitione hujuſmodi mentionem, & aliis Apoſtolicis conſtitutionibus & ordinationibus, nec non ſtatutis & conſuetudinibus Ordinis hujuſmodi, juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis, cæteriſque contrariis quibuſcumque; jure tamen Parochialis Eccleſiæ, & cujuſlibet alterius in omnibus ſemper ſalvo.

DATUM Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Nonis Novembris, Pontificatûs noſtri anno tertio. 1457.

CA-

BRUXELLENSE Dominicanorum Monaſterium initia ſua debet ISABELLÆ, Philippi Boni, Burgundiæ Brabantiæque Ducis Conjugi, Joannis Portugalliæ Regis Filiæ. Hæc ab eodem Calixto III. Papa anno 1455. facultatem quoque impetravit condendi novum à fundamentis Monaſterium Clariſſarum pauperum in Urbe Antverpienſi.

Digitized by Google

Templum & reliqua ædificia Dominicanorum Bruxellis poſtea auxerunt ADOLPHUS Clivius Raveſteyni Dominus, ejuſque Filius PHILIPPUS, ibidem magnificis Mauſoleis conditi; quæ cum anno 1695. in fatali Urbis illius per miſſiles Gallorum ignes combuſtione (vulgò *Bombardatione*) fuerint diruta, juvat ſaltem Epitaphia in memoriam revocare.

Sub hac lamina jacet corpus nobilis memoriæ Adolphi Ducis in Clivia, Comitis in Marca, Toparchæ de Raveſtyn, & ſecundogeniti Filii Adolphi Cliviæ Ducis, & Mariæ de Burgundia, Sororis Germanæ Boni Ducis Philippi, Ducis Burgundiæ, qui poſtquam nutriverat hunc ſuum Nepotem, Matrimonio conjunxit Illuſtriſſimæ D. Beatrici Filiæ D. Petri Ducis Conimbricenſis, Filii, Fratris, & Patrui Regum Portugalliæ, ex quibus duobus natus eſt Philippus Dux, Comes in dictis ditionibus, & Dominus de Raveſtyn, eorum hæres. Poſt mortem dictæ Dominæ (cujus corpus Querceti ſepultum eſt) hic defunctus junctus eſt Matrimonio Nobili & potenti Dominæ Annæ Filiæ dicti Boni Ducis Philippi, qui duo, poſtquam convixerunt per 22. annos, elegerunt ſepeliri in hoc loco, cujus ſunt Fundatores. Dictus D. Adolphus relinquens dictam Annam Viduam, obiit 18. Septembris 1492, & hæc Domina Anna, quæ hic jacet, ſequitur illum Dominum, & obiit 18. Januarii 1508.

CAPUT CXLIX.

JOANNES, *VVeſemaliæ, Faleſiæ & Terræ Mechlinienſis Dominus, prole legitimâ carens,* CAROLUM AUDACEM, *Burgundiæ Brabantiæque Ducem, ſcribit heredem, anno* 1462.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen. Noverint univerſi, hoc præſens publicum inſtrumentum inſpecturi, quòd anno à Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſecundo, Indictione decimâ, die verò ſextâ menſis Septembris, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Pii Divinâ Providentiâ Papæ ſecundi anno quinto, perſonaliter conſtitutus nobilis & potens JOANNES, Dominus temporalis de *Weſemale* de *Phaleis*, & Terræ Mechlinienſis &c. Mareſcalcus hereditarius in Patria Brabantiæ, convocatis etiam ſecum venerabilibus & providis viris, teſtibus infrà ſcriptis, tam ſpiritualibus quàm ſæcularibus perſonis, ſuis vaſallis & aliis, ſanus ex mente & intellectu, ſtans & ambulans, ut primâ facie apparebat, conſiderans tamen & attendens fragilem humanæ naturæ qualitatem, neceſſariò morituram, nihil itemque certius morte, horâ tamen nihil incertius; quam quidem mortem hac infraſcriptâ ſuâ ordinatione teſtamentariâ & ſeu vel codicillari affectabat prævenire.

SANCTÆ igitur & glorioſæ Trinitatis nomen invocans, ſuum teſtamentum ſeu ultimam ſuam voluntatem, & ſeu vel codicillum & ordinationem fecit, condidit, diſpoſuit, ordinavit & declaravit, modis & formis hîc ſequentibus. Et primò idem teſtator dixit & expoſuit, ſe aliàs ſuum teſtamentum ſeu ſuam ultimam voluntatem condidiſſe & feciſſe in Opido Mechlinienſi, præſentibus ibidem, venerabili Viro Domino Joanne Muyls, Notario publico, & teſtibus adſtantibus, anno videlicet Domini milleſimo
1458. quadringenteſimo quinquageſimo octavo, Indictione ſextâ, die quintâ menſis Junii: in quo teſtamento ſeu ultimâ voluntate idem teſtator voluit & ordinavit, nonnullas fundationes Capellaniarum fundari debere in Eccleſia Parochiali de Weſterle, in qua etiam Eccleſia ipſe elegerat ſepulturam ſuam, dum ab hac luce decederet, & plura alia circa hæc conſueta ordinavit.

QUÆ quidem ſic per eum tunc legata, ordinata & facta, nunc revocat, caſſat & annullat; & vult quòd Domicella JOANNA Uxor Petri de Huldenberghe, ejus filia naturalis, de Sepultura ſua & expenſis funeralium ſuorum, cum omnibus & ſingulis hanc materiam concernentibus, dependentibus circumſtantiis & connexis habeat Ordinationem & diſpoſitionem omnimodam.....

PRÆTEREA præfatus teſtator aſſeruit in eodem Teſtamento præfacto fore unam aliam clauſulam, in qua modo, jure, formâ & titulo præmiſſis, certis ex cauſſis, ibi expreſſis, Nobili *Joanni de Croy*, Filio ſecundò genito Nobili & Strenui Militis Domini Antonii de Croy legitimo, dedit, reliquit atque donavit dominium & Patriam dicti loci de Weſemale, cum molendino inibi, pratis, paſcuis, ſilvis, & aliis appendiciis & pertinentiis, prout in dicta clauſula Teſtamenti expreſſiùs continetur. Quam clauſulam etiam, & ejus effectum, ex toto & in omni ejus parte revocavit, caſſavit & annullavit, & pro caſſis, irritis & revocatis haberi voluit; ceteris in dicto Teſtamento deſcriptis in ſuo robore permanentibus, prout ea remanere voluit.

DEINDE teſtator prædictus aſſeruit, ſe velle aliàs de ſuis aliis bonis diſponere, & præcipuè quia ipſe habet hoc pro jure & debitis ſibi, quòd ipſe poteſt teſtari & relinquere per teſtamentum ad placitum ſuum de quingentis florenis Rhenenſibus hereditariè, poſt mortem ſuam, ſuper terris dictis Patriæ Mechlinienſis recipiendis.

IPSE igitur idem teſtator attendens favores, amicitias, gratias, gratuitates & benevolentias ſibi jam pluribus vicibus impenſas & præſtitas per Illuſtriſſimum Dominum, Dominum CAROLUM de Burgundia, Unigenitum Filium Illuſtriſſimi Domini noſtri, Domini Ducis

Digitized by Google

cis Burgundiæ & Brabantiæ, Comitem de Charlois, eidem Domino Carolo ex nunc prædictos quingentos florenos Rhenenſes hereditariè reliquit, & legavit purè, ſimpliciter & liberè, abſque eo quòd unicuique vult indè diſponere.

Et ſimiliter, quia Dominus Willelmus de Egmont eſt dicto teſtatori obligatus ex judicato in fructibus per eum indebitè perceptis de dicto dominio Mechlinienſis terræ, de quibus fructibus ipſe teſtator, ex nunc prout ex tunc legat & relinquit dicto Domino Carolo duas partes dicti judicati, per eum aſſequendas & habendas.

Similiter idem teſtator ex cauſſis prædictis noſtris reliquit & legavit eidem Illuſtri Carolo dominium & terram de Wesemale prædictam, cum ſingulis ſuis dependentiis & pertinentiis, videlicet in domibus, terris arabilibus, pratis, paſcuis, nemoribus, cenſibus, molendinis, & aliis quibuſcumque juribus, obvenientibus & provenientibus ad cauſſam dicti dominii de Weſemale, ſibi ſpectantis & pertinentis.

Similiter legavit eidem Illuſtri Carolo curtem & nemora, cum ſingulis ſuis depententibus & pertinentiis, dictam *Fleron*, ſitam juxta Hoium, prout ipſe teſtator ea tenuit tempore ſuo. Item dedit, donavit & legavit prædictus teſtator præfato Illuſtri Carolo, ex cauſſis præmiſſis, Advocatiam de *Duffle*, cum molendino de Weſemale, cum omnibus ſuis dependentiis, pertinentiis & connexis, nec non actionem & jus ſibi in eiſdem competens. Deinde prædictus teſtator dedit & reliquit præfato Illuſtri Carolo omnes reditus, proventus, jura, debita & arreragia, eidem teſtatori ſpectantia & debita in & ſuper Comitatum Juliacenſem; prout in Litteris deſuper confectis pleniùs continetur.

Insuper aſſeruit idem teſtator, quandam cauſſam ſeu quæſtionem pendere Pariſiis in Parlamento Regio, inter eum & Comitem S. Pauli, ſuper quibus idem teſtator jam habet primam ſententiam pro ſe. Quam quidem cauſſam, actionem & jus in ea parte ſibi competentia, cum ſingulis ſuis pertinentiis, connexis & dependentiis dedit & legavit eidem Illuſtri Carolo, ex cauſſis præmiſſis.

Et inſuper ipſe teſtator ipſum Illuſtrem Dominum de Charlois univerſalem heredem in omnibus & ſingulis ſuis bonis præmiſſis & aliis quibuſcumque inſtituit, cum conditionibus & adjectionibus infraſcriptis: videlicet primò quòd idem Illuſtris Carolus debet ſolvere, in promptis denariis, Venerabilibus Viris Magiſtro Henrico de Ghetel & Waltero Heyen, Canonicis Mechlinienſibus, ſummam mille florenorum Rhenenſium ſemel, per eoſdem, juxta mandatum dicti teſtatoris, convertendorum.

Item idem teſtator, ut aſſeruit, in ſuo teſtamento præfacto, providit ſuis prolibus naturalibus, & filiis & filiabus, certo modo, in prætacto teſtamento pleniùs expreſſo, & ipſe aſſignavit proviſionem dictorum filiorum, fiendam per Dominum de Auxi, ad caſtrum dominii de Phaleys, & ſuarum filiarum voluit & aſſignavit fieri per prædictum Dominum Antonium de Croy: quæ omnia vult ſuum plenum effectum aſſequi.

Idem præfatus teſtator donavit, reliquit & legavit Joannæ filiæ ſuæ naturali ſupradictæ omnia & ſingula mobilia bona ſua, in quibuſcumque rebus conſiſtentia, ſive in auro, ſive in argento, utenſibilibus, vaccis, equis, bobus, porcis, bladis & aliis, quomodocumque nuncupentur, exiſtentibus tam in Caſtris de *Phaleys*, *Weſemale*, *Anderſlat*, & eorumdem Caſtrorum circumferentiis, attinentiis, & dependentiis reperiendis...

Acta fuerunt hæc Lovanii in domo habitationis Petri van Wye, dicti Nuelans, ſita in vico dicto de Hoelſtrate, Parochiæ S. Michaëlis, ſub anno, Indictione, menſe, die & Pontificatu, quibus ſuprà; præſentibus ibidem venerabilibus & ſcientificis Viris, Dominis & Ma- 1468.
giſtris, Joanne de la Coſtecirie, in Decretis Licentiato, Decano Eccleſiæ Collegiatæ S. Jacobi Lovanienſis, Joanne de Bouchem, Decretorum Doctore eximio, & Joanne Tabulrier Decano Conſilii Woenſelenſis, Leodienſis Diœceſis, in Artibus Magiſtro, ac Balduino Borch Opidano Lirenſi, & Rigaldo van Borſet, unà cum pluribus aliis teſtibus fide dignis, ad præmiſſa teſtificanda vocatis ſpecialiter & rogatis.

CAPUT

Carolus Audax, Burgundiæ Brabantiæque Dux Weſemaliam ad ſe devolutam dedit Jōanni de Croy, Rodienſis in Hannonia Oppidi Domino, qui ipſam Guidoni de Brimeu Comiti Megensio anno 1472. vendidit: ut ſuprà narravimus. Weſemalia porrò eſt una ex antiquis Brabantiæ Baronis: de quibus ita Divæus in ſua Brabantia, ſub finem lib. 7.

Barones (ita vocari ſolent Proceres, qui vexillum in bellum efferunt) Brabantiæ cenſentur in Lovanienſibus, *Diſthemii*, *Arſchoti*, *Birbachi*, *Sichenarum*. *Rodii S. Agathæ*, *Rhotelariæ*, ac *Weſemaliæ*; in Bruxellenſibus, *Grimbergæ*, *Gaſebecæ*, *Dufflæ*, *Leſdaliæ*. in Marchia Antverpiæ, *Bergarum*, *Bredæ*, in Gallo-Brabantia, *Gemblaci*. *Angiæ*, *Parwiſii*, *Raviſii*, *Sombreffæ*, *Jachea*: in Boſcenſi juriſdictione, de *Cuyck*, *Boxtella*, de *Cranenduneo*: in Thenenſibus, *Boutershemii*.

In vetuſtis Brabantiæ Chronicis Teutonicis iſtæ Baroniæ recenſentur: *Arſchot*, *Grimbergen*, *Gaesbeke*, *Cuyck*, *Bierbeke*, *Dieſt*, *Perweys*, *Weſemale*, *Rotſelare*, *Duffle*, *Ghele*, *Raivez*, *Leſdale*, *Cranendonck*, *Breda*, *Boxtel*, *Bouterſem*, *Sombref*.

In Hòrtulo Inſignium gentiliciorum Brabantiæ omittitur Arſchotum, & in ordine XVIII. nominatur Heverlea.

Ex his Arſchotum. Birbecam, Rotſelariam & Heverleam poſſidet Dux Arſchotanus olim ex Familia Croya, nunc Lignæa Arenbergia: Grimbergam indiviſim habet Comes Naſſovius & Comes Grimberganus ex Familia Bergia. Bredam, Diſtemium, Cudicam vulgò *Cuyck*. & Cranenduncum idem Comes Naſſovius; Perueſium & Leſdaliam Merodii. Sombreffiam Comes de Beaurepair ex Familia de Ongnyes; Jaucheam Dominus Aſcæ ex Familia de Cottreau; Bauterſemium Henricus Bergenſis apud Zutphanios Comes, Gasbecam & Raviſium, *Revez*, Comes Warfuſæus ex Familia Reneſſia, tenent.

Digitized by Google

CAPUT CL.

Ludovicus Borbonius, *Epiſcopus Leodicenſis*, *Collegium Canonicorum Arſchoti anno* 1462. *inſtituit*, *petente* Antonio de Croy, *Comite Portiani & Domino Arſchoti.*

LUdovicus (1) de Bourbon, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ electus & confirmatus Leodienſis, ad futuram & perpetuam omnium & ſingulorum memoriam....

Sane exhibita nobis pro parte Illuſtris Domini (2) Antonii de Croy, Comitis de Porchien, ac Domini temporalis de (3) *Arſchot*, ſuæque devotæ ac generoſæ conthoralis Margaretæ, ac Villici, Burgimagiſtrorum, Scabinorum & Conſulum, & ſingulorum incolarum dicti Opidi de Arſchot, noſtræ Leodienſis Diœceſis, petitio continebat, quòd in eodem Opido unica duntaxat Eccleſia Parochialis exiſtit, ſub titulo B. Mariæ Virginis dedicata: quam præfati Exponentes, bono zelo ducti, in Collegiatam erigi ferventer cupiunt & deſiderant, ad divinum Officium nocturnum & diurnum collegialiter ibidem deinceps devotè celebrandum.......

Nos igitur Eccleſiam ipſam congruis honoribus proſequi volentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, de conſenſu venerabilis Capituli noſtri Leodienſis, dilectorumque Archidiaconi Brabantiæ in Eccleſia noſtra Leodienſi, & Decani Concilii, itemque Abbatis & Conventûs S. Gertrudis Lovanii, ipſam Eccleſiam B. Virginis Mariæ Parochialem in Collegiatam Eccleſiam, adinſtar aliarum Eccleſiarum noſtrarum ſecundariarum Leodienſium, erigimus....

Datum in Opido Trajectenſi, ſub anno à
Nativitate Domini milleſimo quadringenteſi- 1462.
mo ſexageſimo ſecundo, Indictione decimâ,
die verò penultimo menſis Octobris, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Domini Pii divinâ providentiâ Papæ ſecundi anno ſuo quinto.

CAPUT

(1) LUdovicus de Bourbon, vide ſupra pag. 455.

(2) Antonii de Croy. Quam Illuſtris atque antiqua ſit Familia Croiaca, ex his collige. Andreas II. anno 1250. Rex Hungariæ fuit, & Uxorem habuit *Gertrudem*, Ducis Meraniæ, Carinthiæ Iſtriæque Filiam: cujus Soror S. Hedwigis Henrico Barbato, Sileſiæ ac Poloniæ Principi, nupta, anno 1243. in cœlos migravit. Andreas ex Conjuge illa ſua liberos quatuor, *Belam*, *Colomannum*, *Andream*, & *S. Eliſabetham* tulit.

Duo priores in *Hungaria* manſere: *Andreas* Venetias abiit, & Filium *Marcum* ex Uxore prædivite reliquit, qui inde, ut tradunt, in Galliam migravit, atque ibi inclytam Croyorum Familiam, nunc apud Belgas florentiſſimam, fundavit.

Eliſabetha nupſit Ludovico Thuringiæ & Haſſiæ Lantgravio, & Hermannum unicum Filium, ac Filias duas, Sophiam Henrici II. Brabantiæ Ducis Conjugem, & Gertrudem peperit. Sic ferè Lipſius in Hiſtoria D. Virginis Hallenſis, & alii paſſim.

Marcus, ex Filia & herede Domini de Araines & Croy in Picardia, duos reliquit Filios, Joannem ſine liberis defunctum & Guilielmum. Guilielmus ex Anna Giſnenſi Jacobum genuit. Jacobus Mariam de Picquigny anno 1313. duxit: ut conſtat ex Tabulis publicis, quas Joannes Scoherius, in Genealogia gentis Croyæ, ſe vidiſſe dicit.

Guilielmus Jacobi Filius, Dominus de Croy & Araines, duxit Iſabellam, Filiam heredem Andreæ Baronis de Renty, & Domini de Senighem in Arteſia; eâ conditione, ut inſignia gentilicia Familiæ de Renty ſuis adjungeret.

Joannes de Croy Guilielmi Filius, Dominus de Renty, Senighem & Araines, Caroli VI. Francorum Regis Oeconomus, Philippi Audacis & Joannis Intrepidi Burgundiæ Ducum, Cubicularius, anno 1384. Matrimonio ſibi junxit Margaritam de Craon, Dominam de Arſchot, Sichene & Thou ſur Marne.

Periit Joannes de Croy, anno 1415. cum Filio ſuo primogenito Arcembaldo in prælio Azincurtiano ſeu Rivovillano, Audomaropoli in Monaſterio S. Bertini cum Uxore conditus, his verſibus additis:

Croy, Renty, Picquigny & Brimeux,
Priez pour l'ame du Chevalier preux.
Craon, Flandre, Chaſtillon & Coucy,
Donnez obſeque à la Dame qui giſt cy.

Joannes inter alios reliquit filios, Antonium cognomento Magnum, vulgò *Le Grand Croy*, Comitem Portiani, & Joannem primum Chimaci Comitem.

Antonius Comitatum Portiani (*Porcean*) anno 1439. à Duce Aurelianenſi, & Heverlæam anno 1446. à Nicolao Rolino Burgundiæ Cancellario emit.

Idem Comitatum Bellimontis, Cerviam & Rodium, *(Reux)* Hannoniæ Oppida, & Montcornetum in Tiraſcia ſibi ac ſuis acquiſivit: ut idem Scoherius tradit. Joannes tamen Molinetus, in Hiſtoria ſui temporis manuſcripta, narrat anno demum 1478. Aveſnas, Bellummontem, Limoges & Landrecy Familiæ Croyæ acceſſiſſe per connubium Albretæ Sororis Regis Navarræ.

Obiit autem Antonius anno 1475. in Sacello arcis Portianæ conditus, cum Conjuge ſua Margarita Lotharinga; ex qua filios reliquit, *Philippum* Portiani Comitem, & Joannem *Reuxy* Dominum.

Joannes, Antonii Magni Frater, anno 1473. ineunte, primus Chimaci Comes à Carolo Audace creatus, ex Maria Lalaina, Domina de Quievrain, genuit Philippum, Philippus Carolum primum Chimaci Principem 1486. deſignatum, & Antonium Dominum Fani S. Piati, vulgò *Sempy*. Plura de hac Illuſtriſſima Familia ejuſque Stemmatibus reſervantur in Chronico noſtro Belgico ad annum 1521.

(3) Arschoti, ſunt Canonici duodecim, quos inter tecenſentur Præpoſitus, Decanus qui ſimul eſt Paſtor, & Cantor, qui ſunt Religioſi Abbatiæ S. Gertrudis Lovanii.

Digitized by Google

CAPUT CLI.

CLAUDIUS DE MONTAGU, *Dominus de Couches, Eques Velleris Aurei, ejuſque Uxor* LUDOVICA TURRIANA, *Colchenſe Canonicorum Collegium in Burgundia fundant, anno* 1469.

NOS (1) CLAUDIUS de Monteacuto, Miles, Dominus de (2) Colchis & de Longo-vico, & LUDOVICA de Turre, Uxor & Conthoralis noſtra, ad laudem & gloriam Sanctæ & Individuę Trinitatis, glorioſæ Virginis Mariæ, ac SS. Ruffi & Sabini Martyrum, nec non Claudii Confeſſoris, Capellam in Caſtro ſeu fortalitio de Colchis ab antiquo fundatam, quam in Eccleſiam conſtrui & reædificari fecimus, in Collegiatam Eccleſiam, pro uno Præpoſito & quinque Canonicis, actu Sacerdotibus, erigi ſummis deſideriis affectamus; humiliter ſupplicantes Reverendiſſimo in Chriſto Patri & Domino, Domino Joanni Rolin, Cardinali & Epiſcopo Heduenſi, ut prædictam Eccleſiam, ſic per Nos ædificatam, in Collegiatam, pro uno Præpoſito & quinque Canonicis erigere & ſublimare dignetur.....

ACTUM Colchis XXIV. die Januarii, anno Domini MCCCCLXIX. 1469.

(1) CLAUDIUS de Montagu, ex vetuſta Ducum Burgundiæ ſtirpe, anno 1468. à Carolo Audace, Burgundiæ Brabantiæque Duce. creatus eſt Eques Ordinis Velleris aurei. Occiſus fuit anno 1470. in pugnâ de Buſſy.

(2) COLCHÆ. Oppidum Burgundiæ, vulgò *Couches*, ſub Epiſcopatu Æduenſi (Autun) & Ducatu Carolesii ſeu Cadraleſii (*Charolois*) qui olim ad Principes Belgii noſtri è Familia Burgundica pertinuit.

CAPUT CLII.

FREDERICUS III. *Imperator anno* 1573. *declarat Arnoldum, Joannem, Guilielmum, & Rickaldum de Meroda fuiſſe Barones à multis retrò annis.*

NOS FREDERICUS, Dei gratiâ Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ Rex, Dux Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c. Dominus, Marchio Sclavoniæ, Portûs Naonis, Comes Habsburgi, Tirolis, Ferretis, Marchio Bourgoviæ, Lantgravius Elſatiæ &c. cognoſcimus & per has Litteras patentes certificamus, univerſis illas viſuris, aut audituris.

ETSI nos ex ſublimi Imperiali dignitate, quâ Dei Omnipotentis ordinatione ad S. R. Imperium laudabiliter coronati, hinc Imperii Auguſtus nuncupamur, atque ſingulariter affecti ſumus eorum, quorum Proavi, & qui ipſimet erga nos atque ſacrum Imperium diligentiſſimis officiis ſe & ſtrenuos & utiles exhibuerunt atque præſtant, in recompenſationem talis ſervitii, eorum inquam, honores & dignitates amplificare, eoſdemque tam ipſos, quàm eorum Progeniem Nobilitatis decore, per noſtræ Cæſareæ Majeſtatis diſpenſationem, ſublevare atque honeſtare.

QUIA verò ab honorabili nobiſque dilecto ac devoto ARNOLDO DE MERODA, Eccleſiæ Cathedralis Leodienſis Canonico, informati ſumus, quod tum ipſe, tum etiam Nobiles noſtri, atque Imperii fideles & devoti, *Joannes*, *Rickaldus*, *Wilhelmus* & *Margareta*, Fratres ſui, & Soror, ex quarta ipſorum Avorum & Abavorum ſucceſſione & progenie, de Meroda Barones & Baroniſſæ eſſent, ejuſque dignitatis uſum & poſſeſſionem non ſolùm huc uſque continuaſſent; ſed nunc etiam ab omnibus & ſingulis pro talibus habeantur; Nobis idem prædictus Arnoldus ſimul explicavit, quod Litteræ ſigillatæ & certificationes ſuper talibus eorum libertatibus & conceſſis Privilegiis erectæ, per tumultus bellicos ereptæ & deperditæ eſſent; qua de cauſſa timerent, ut hic caſus ipſis ſubſequenter in diminutionem & abſtractionem Libertatis & Privilegiorum ſui Stemmatis cedere poſſit.

IDCIRCO nos tamquam Romanum Imperatorem imploravit, & ſupplex petiit, ut nos ſibi, præfatis *Joanni*, *Rickaldo*, *Wilhelmo* de Meroda, ſuis Fratribus, eorumque heredibus & ſucceſſoribus maſculini & feminini ſexûs, nec non prædictæ *Margaretæ* de Meroda, ipſorum Sorori, has Libertates, Dignitates & Privilegiatas ſucceſſiones Baronum & Baroniſſarum confirmare & approbare, ipſoſque à novo in noſtros & ſacri Imperii veros Barones & Baroniſſas honeſtare, creare, ordinare atque evehere gratioſè dignaremur.

HOC caſu, nos conſiderantes jam prædicti Arnoldi de Meroda humilem atque æquam petitionem, antiquam etiam eorum progeniem, & præſertim fidelia & utilia ſervitia, quæ tum præfatorum de Meroda Fratrum Prædeceſſores, noſtris in Imperio Prædeceſſoribus, Romanorum

manorum Cæſaribus & Regibus, tum etiam illi ipſi nobis in ſacro Imperio ſæpiſſimè, & nominatim prædictus *Arnoldus*, indefeſſo ſtudio præſtiterunt atque exhibuerunt, neque minùs in poſterum præſtare atque exhibere & poſſunt & debent.

Quocirca plenè deliberato animo atque maturo, tum noſtro, tum Imperii Electorum Principum, Ducum, Comitum, Nobilium & fidelium, in magno & notabili numero nobiſcum hâc vice congregatorum conſilio, & certâ ſcientiâ, prædicto *Arnoldo* de Meroda, ſimul etiam *Joanni*, *Rickaldo*, *Wilhelmo*, ſuis Fratribus, ipſorumque heredibus, atque tam maſculini quàm feminini ſexûs Succeſſoribus, etiam præfatæ ipſorum Sorori, antè nominatas eorum libertates, Dignitates, & Familiæ Privilegia Baronum & Baroniſſarum, tamquam Romanus Imperator, gratioſè confirmavimus, approbavimus, eoſdemque de novo in noſtros & Sacri Imperii veros Barones & Baroniſſas honeſtavimus, creavimus, ordinavimus & ſublevavimus, confirmamus, approbamus, honeſtamus, creamus, ordinamus & ſublevamus; hoc modo ipſos de novo in noſtros & Sacri Imperii veros Barones & Baroniſſas omnimodè, ex Romani Cæſaris pleniſſima poteſtate & ſcientia, idque his Litteris atteſtantibus; ita ut ex nunc in perpetuum Barones & Baroniſſas de Meroda ipſi, & ſingulariter prædictus Joannes de (1) Meroda & (2) Petershem, nec non præfatus Rickaldus de Meroda & (3) Hoffalis, ſuis titulis & nominibus ſeipſos ſcribere, nominare, atque ab omnibus & ſingulis taliter nominari, & pro talibus agnoſci, eaque de cauſſa Nobis & Sacro Imperio, ſervitiis aliiſque modis obedientes, atque obſequentes eſſe debent.

Insuper etiam omnes ac ſingulos honores, dignitates, prærogativas, libertates, gratias, jus & juſtitiam, judicialiter ſeu extrajudicialiter, in ſpiritualibus & civilibus ſtatibus & cauſſis, omnibus in locis percipere, atque eorum uſu & participatione ſe recreare poſſint & debeant, quorum uſum & participationem eorum Prædeceſſores de Meroda, ceterique noſtri & ſacri Imperii verè progeniti Barones & Baroniſſæ, ex quarta ipſorum Avorum & Abavorum progenie, de jure, conſuetudine, atque nemine obſtante, quietè percipiunt.

Omnibus itaque & ſingulis Principibus, Electoribus, Ducibus, Comitibus, liberis Baronibus, Equitibus & Militibus, Capitaneis, Vicedominis, Satrapis, Præfectis, Adminiſtratoribus, Vicetenentibus, Scholtetis, Scabinis, Conſulibus, Judicibus, juratis, civibus & communitatibus, atque omnibus præterea aliis noſtris & Imperii ſubditis & fidelibus, cujuſcumque ſtatûs aut conditionis fuerint, ex prænominata Romani Cæſaris poteſtate, per præſentes Litteras ſeverè atque rigoroſè mandamus, ut hi omnes ac ſinguli præfatos *Arnoldum*, *Joannem*, *Rickhaldum*, *Wilhelmum*, Fratres de Meroda, eorum heredes, & maſculini ſeu feminini ſexûs Succeſſores, inſuper etiam prædictam ipſorum Sororem *Margaretam*, ex nunc in perpetuum Barones & Baroniſſas de Meroda, & ſingulariter ſæpè nominatum Joannem de Meroda & Petershem, atque prætactum Rickaldum de Meroda & Hoffalis nominent, ſcribant atque agnoſcant: ipſos etiam in hoc, atque in prædictis aliis noſtris gratiis, juribus, honoribus, dignitatibus, libertatibus, confirmationibus, approbationibus, atque novis donationibus & conceſſionibus, neque impediant, neque ullâ ratione moleſtent; ſed eorum uſu & fructu, prædicto modo, quietè perfrui ſinant: quatenus vobis omnibus & ſingulis unicuique cordi & reſpectui eſt noſtra & Imperii gravis indignatio: idque ſub expreſſa pœna centum marcarum auri puri, quam quiſque contra iſtud mandatum petulanter delinquens, pro una dimidietate in noſtram atque Imperii Cameram, & pro altera dimidietate prædictis Fratribus de Meroda, eorum heredibus & Succeſſoribus, atque præfatæ ipſorum Sorori irremiſſibiliter perſolvere obligatus erit: idque per atteſtationem harum Litterarum, quæ appenſo noſtræ Cæſareæ Majeſtatis ſigillo ſigillatæ ſunt.

Datum Treviris poſt S. Michaëlis Archangeli diem, anno à Nativitate Chriſti milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo tertio, noſtri 1473.
Imperii Romani triceſimo quarto, Cæſarei Imperii viceſimo ſecundo, & Huangariæ decimo quinto.

C APUT

Additio, (1) Meroda. Arx, vicus, & Baronia antiqua in Ducatu Juliacenſi, nomen dedit Illuſtriſſimæ huic Familiæ.

(2) Petershem, vicus & Baronia Domûs Merodiæ, in Comitatu Loſſenſi, haut procul Trajecto ad Moſam.

(3) Hoffalis, vulgo *Houfalize*, Oppidulum inter Sylvas Arduennæ ſitum, in limitibus Epiſcopatûs Leodienſis & Ducatûs Luxemburgici. Eſt illic Prioratus, *Vallis Scholarium* dictus, fundatus circa annum 1200. à Theoderico Hoffaliſiæ Domino.

De Merodia Familia lib. 1. Diplomatum Belgicorum cap. 109. & lib. 2. cap. ultimo fusè egimus. Ad majorem tamen lucem lubet Stemma genealogicum ſubnectere.

Digitized by Google

Stemma Familiæ de Merode.

- *Richardus Dominus de Merode & Frentz, duxit Margaritam de Weſemale.*
  - *Richardus Dominus Weſterloa, duxit Beatricem Dominam de Peterſem, Lefdale, Hilverenbeke, Oirſchot.*
    - *Joannes duxit Aleidem Dominam Duffla, & Peruesii.*
      - *Joannes II. Dominus Weſterloe, Gela, duxit Margaritam Meluniam.*
        - *Joannes III. Capellanos Gela fundavit 1532. duxit Annam Giſtel. obiit ſine liberis.*
      - *Richardus Dominus Peterſemii duxit Margaritam Hornanam.*
        - *Henricus Canonicos Gela fundavit 1562. duxit Franciſcam Brederodiam.*
          - *Joannes IV.*
            - *Philippus obiit 1627.*
              - *Philippus Marchio I. Weſterloa, 1627.*
          - *Walravus Dominus Oirſchot, Lefdalia.*
            - *N. Uxor N. Merodii.*
          - *Joannes.*
            - *Helena.*
          - *Ludovicus duxit Ludovicam Dominam de Treſlon.*
            - *Philippus.*
              - *Hermanus Philippus Marchio I. de Treſlon, 1626. duxit Alexandrinam Arenberg.*
    - *Richardus duxit Houſaliſa Dominam Eliſabeth.*
      - *Richardus Dominus Houſaliſe.*
        - *Franciſcus.*
      - *Richardus Dominus Frenzii.*
        - *Richardus duxit Franciſcam Becbout.*
          - *Richardus duxit Margaritam Dominam d'Ongnyes, Middelburg.*
            - *Philippus Comes I. Middelburg. obiit 1625.*
              - *Philippus Comes II. lib. 1. Dipl. c. 109.*
            - *Richardus Dominus d'Ongnyes, obiit 1625.*
              - *Franciſcus.*
              - *Richardus.*
    - *Guilielmus à quo Warouxii, Duffelii & alii, pag. 277.*
    - *Arnoldus Canonicus Leodienſis. 1473.*
    - *Margarita.*

CAPUT CLIII.

JOANNES *Egmondæ Dominus à* MAXIMILIANO I. *Imperatore creatur primus Comes Egmondanus, anno* 1486.

MAXIMILIANUS Divinâ favente clementiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus...ſpectabili JOANNI Comiti de Egmont, noſtro & Imperii ſacri fideli dilecto, gratiam Regiam & omne bonum.

SPECTABILIS, fidelis, dilecte, etſi Regiæ dignitatis glorioſa ſublimitas, necnon ejus circumſpecta benignitas, univerſorum exaltationi ſtudioſè conſuevit intendere, & adeò quæ Reipublicæ grata compendia adferunt, amplâ conſideratione perpendere; ad illorum tamen ſublimationem procurandam proniore & ſingulariore quodam fervore inclinatur uberiùs, quos intemeratæ devotionis firma conſtantia, & veritata fidei diuturnitas, evidentibus teſtimoniis, in conſpectu Regiæ Majeſtatis, non mediocriter recomendarit.

SANE conſideratis multiplicibus & ſtudioſis tuis obſequiis, & nobilium tuarum virtutum induſtriis, quibus tu & Progenitores tui, ſolidâ & integrâ probitate, curâ pervigili, & ſacro Romano Imperio irrefragabiliter claruiſſe & complacuiſſe dignoſcimini, & in antea equidem ferventiùs & ſeduliùs clarere & complacere poteris ac debebis, quantò majoribus honoribus & prærogativis largâ noſtrâ manu Regali ſenties frugaliùs te refectum atque conſolatum.

IDEOQUE noſtræ Majeſtatis oculos & internæ meditationis aciem, ſingulari quâdam ferventiâ, in te gratioſiùs dirigentes, te JOANNEM, tuoſque heredes legitimos, qui de lumbis tuis deſcenderunt, Illuſtrium Principum, Comitum, Baronum & Procerum Sacri Imperii ad hoc accedente conſilio, animo deliberato, & ex certa noſtra ſcientia, auctoritate noſtrâ Regiâ, & Regalis poteſtatis plenitudine, hodie in nomine Domini Salvatoris noſtri, à quo omnis honor prodire agnoſcitur, in veros dicti Comitatûs Egmondenſis Comites elevavimus, ereximus, ſublimavimus, creavimus atque nobilitavimus, prout elevamus, erigimus, creamus & ſublimamus, auctoritate & poteſtate prædictis, per præſentes.

DECERNENTES & hoc Regali ſtatuentes edicto, quatenus tu & heredes tui legitimi, ſinguli nati & naſcituri, ut veri Comites dicti Comitatûs, perpetuò omnium dignitate, nobilitate, jure, poteſtate, libertate & honore gaudere poſſitis & frui, quibus Sacri Romani Imperii Comites hactenus freti ſunt & quotidie potiuntur, conſuetudine vel de jure.

TERRAS quoque veſtras, necnon villas, diſtrictus, montes, colles, plana cum omnibus ſilvis, rubetis, pratis, aquis aquarumque diſcurſibus, paſcuis, piſcinis, piſcaturis, judiciis, bannis, venationibus, aucupationibus, & pœnis, feudis, vaſallis vaſallagiis, plebeis, ruſticis, agriolis, pauperibus & divitibus, & cum omnibus eorum pertinentiis, tibi per paternas hereditates ſuccedentibus, ſicut dictus Comitatus Egmondenſis & ejus latitudo comprehendit, unà cum dominio, Opido & Caſtro de *Purmereynde* & Villagiis

Villagiis dictis *Neck*, *Purmerlant* & *Ilpendamme*, cum omnibus ſuis pertinentiis, Comitatui tuo Egmondenſi, ex certa noſtra ſcientia, pro te & tuis Succeſſoribus, inſeparabiliter adjunximus, & per præſentes annectimus, in verum Comitatum ereximus & erigimus, inſignivimus & inſignimus, & prædictâ Regalis poteſtatis plenitudine decoramus.

At vero omnes Comitatûs tui ſubditos à quocumque onere liberos reddimus, abſolvimus adque relevamus. Et eumdem Comitatum in feodum nobile, ex Sacri Romani Imperii poteſtatis plenitudine, Tibi & heredibus tuis prædictis conferimus & donamus præſentium per tenorem: ita & taliter, quod Tu & heredes tui prædicti ex nunc in antea perpetuis temporibus, quandocumque & quotieſcumque caſus ſe obtulerit, eumdem Comitatum cum omnibus & ſingulis pertinentiis ſuis à Nobis & Succeſſoribus noſtris Romanorum Imperatoribus & Regibus, ac ab ipſo immediatè ſubjectum Romano Imperio in nobile feodum, prout moris eſt, recognoſcatis & recipiatis, dolo & fraude procul motis.

Statuimus inſuper & hâc edictali Conſtitutione ſancimus, quod Tu & heredes tui prædicti perpetuò Comites dicti Comitatûs Egmondenſis nominari & appellari, & ex nunc in antea, tamquam Sacri Romani Imperii Comites teneri, honorari & ubique ab omnibus reputari, atque Jure, Juriſdictione, Privilegio, honore, gratiâ, dignitate, immunitate, ac mero & mixto Imperio perfrui poſſitis & debeatis, quibus alii Sacri Romani Imperii Comites in dandis & recipiendis Juribus, & in conferendis ſeu ſuſcipiendis feodis, & in omnibus aliis ſpectabilem conditionem & ſtatum Comitum concernentibus, freti ſunt hactenùs ſeu quomodolibet potiuntur, impedimentis ceſſantibus quibuſcumque.

Mandantes igitur omnibus & ſingulis Principibus, Comitibus, Baronibus, Proceribus, & generaliter toti univerſitati Sacri Romani Imperii, quatenùs ſub pœna indignationis noſtræ graviſſimæ, Te & heredes tuos legitimos, *Spectabiles Comites*, & dicti Comitatûs Egmondenſis nomine intitulent, revereantur & honorent, Voſque dignis ſemper proſequantur honoribus, cunctis temporibus præſentibus & futuris, jure Comitis Hollandiæ ſemper ſalvo, præſentium ſub noſtri Regalis Sigilli appenſione teſtimonio Litterarum.

Datum in Opido noſtro Bruxellenſi die duodecimâ menſis Novembris, anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſexto, Regni verò noſtri anno primo. 1486.

Stemma Genealogicum Dominorum ac Comitum Egmondæ, *Ducum* Gelriæ, *ac Toparcharum* Iſelſteynii, Leerdâmi, Buræ &c. *ex Familia* Egmondana.

- *Joannes Egmonda Dominus, Arnoldi Filius, Joannis Nepos duxit Mariam de Arkel, obiit 1451.*
  - *Arnoldus Gelriæ Dux, obiit 1468.*
    - *Adolfus Gelriæ Dux duxit Catharinam Borboniam, obiit 1477.*
      - *Carolus Gelriæ Dux, obiit 1538. ſine liberis.*
      - *Philippa Uxor Renati II, Ducis Lotharingiæ, obiit 1519.*
  - *Guilielmus Egmonda, Iſelſteynii, Buræ, Lerdami Dominus, 1478. Eques Velleris Aurei obiit 1483.*
    - *Joannes Egmondæ I. Comes 1486. Eques Velleris Aurei duxit Magdalenam Werdenburgicam, obiit 1516.*
      - *Joannes Egmonda II. Comes, 1516. Eques Velleris Aurei, duxit Franciſcam Luxeburgicam Comitiſſam Gaveræ, obiit 1528.*
        - *Carolus Comes III. obiit calebs 1541.*
        - *Amoralus Comes IV. Princeps Gaveræ duxit Sabinam Bavaram, obiit 1568.*
          - *Philippus Comes V. obiit ſine liberis 1590.*
          - *Amoralus, obiit ſine liberis 1617.*
          - *Carolus Come VI. Eques Velleris Aurei obiit 1623.*
            - *Ludovicus Comes VII. Egmondæ, Princeps Gaveræ, duxit Mariam Margaretam Berlaimontiam.*
            - *Magdalena.*
            - *Albertina.*
          - *Leonora.*
          - *Maria.*
          - *Franciſca.*
          - *Magdalena.*
          - *Chriſtina.*
          - *Anna.*
          - *Sabina.*
          - *Joanna.*
          - *Philippa.*
        - *Margarita Uxor Nicolai Comitis Vandemontani.*
      - *Georgius Epiſcopus Ultrajectinus obiit 1559.*
      - *Philippus.*
      - *Filiæ V.*
    - *Fredericus Comes I. Buræ, Dominus Lerdami & Iſelſtenii, duxit Aleidem Culenburgicam, obiit 1500.*
      - *Florentius Comes II. Buræ, 1505. Eques Velleris Aurei duxit Margaritam Berganam.*
        - *Maximilianus Comes III. Eques Velleris Aurei, 1531. obiit 1548.*
          - *Anna Uxor Guilielmi Naſſavii, Principis Arauſion.*
            - *Philippus.*
            - *Mauritius.*
            - *Henricus.*

Additio. ORigo Familiæ Egmondanæ diverſa à Scriptoribus traditur, qui ſæpe ſolent Illuſtrium Familiarum initia fabulis involvere. Sunt qui tradant, ab antiquis Friſiæ Regibus Egmondanos deſcendere.

Alii ſeriem illam Friſiæ Regum (quam Joachimus Hamconius Friſo pulchrè in Libello contexuit) fictam aſſerunt, cùm nullius recepti Scriptoris authoritate nitatur; ortoſque Egmondanos tradunt, à Curatoribus ſive Advocatis Abbatiæ Egmondanæ Ord. S. Bened. quam vetuſtiſſimæ originis eſſe certis conſtat teſtimoniis; illiuſque cognomen *Egmondanum* non ex certæ originis continua deſcenſione, ſed ex officio ac munere publico,

quod

Digitized by Google

quod in dicta obibant Abbatia, tandem adhæſiſſe. *Hactenus Pontus Heuterus Lib. VI. Rerum Burgund. qui Genealogiam Egmondanæ Familiæ contexuit, quam ibidem pag. 238. latiùs deductam conſule.*

Joannes Egmondæ Dominus, filius Arnoldi, Joannis Nepos, fundavit Collegium ſex Canonicorum Egmondæ, ubi ſepultus fuit anno 1451. Uxorem habuit Mariam de Arckel, è qua filios ſuſtulit *Arnoldum* & *Guilielmum*.

Duces Gelriæ Egmondani.

I. ARnoldus, titulo maternæ ſucceſſionis renunciatur anno 1423. Dux Gelriæ ſextus, poſt obitum Reinaldi IV. ſine liberis defuncti. Conceſſit Fratri ſuo juniori *Guilielmo* ditionem Egmondanam ac Iſſelſteinenſem. Uxorem habuit Catharinam Clivienſem, ex eaque filium ſuſtulit *Adolphum*. Obiit Arnoldus anno 1468, ob variam fortunam plurimùm celebratus à ſui ævi Scriptoribus.

II. Adolphus, Gelriæ Dux, Uxorem duxit Catharinam Borboniam; poſt varios caſus, anno 1477. ante Tornacum in obſidione occubuit.

III. Carolus, Adolphi filius & heres, famoſus belli Dux, diuturnas cum Carolo V. Cæſare geſſit inimicitias. Vitâ functus eſt anno 1538, nullis ex Eliſabetha Luxemburgica Uxore relictis liberis.

Domini ac Comites Egmondani.

I. GUilielmus Egmondæ Dominus, Joannis filius, Arnoldi Gelriæ Ducis Frater, fuit Dominus Iſſelſteynii, Buræ ac Leerdami. Inter Equites Aurei Velleris adlectus, Uxorem habuit Walburgam de Meurs, obiitque anno 1483, relictis filiis *Joanne* & *Frederico*.

II. Joannes, Guilielmi filius, is eſt qui hoc Diplomate memoratur primus Egmondæ Comes, duxit *Magdalenam Wardenburgicam*, & emit Purmerendam Hollandiæ Oppidum. Obiit anno 1516, relictis filiis *Joanne*, & *Georgio*, qui dein fuit Epiſcopus Ultrajectinus, Abbas S. Amandi, Decanus S. Lamberti Leodii &c. obiitque anno 1559.

III. Joannes, ſecundus Egmondæ Comes, anno 1516, creatus Eques Aurei Velleris, duxit Franciſcam Luxemburgicam Sororem & heredem Jacobi Comitis I. Gaverenſis, Domini de Fiennes, Hamaide, Sotteghem, Armentieres & Auxi. Obiit anno 1528.

IV. Carolus, Joannis filius, cælebs obiit 1541.

V. Lamoraldus ſeu *Amoraldus*, Caroli Frater, Eques Aurei Velleris, & primus Gaveræ Princeps à Carolo V. Cæſare creatus, is quem die 5. Junii 1568. Albanus Dux Bruxellis capite plecti mandavit. Extant in Hiſtoria Belgica P. Famiani Stradæ binæ ejus Epiſtolæ notatu ac commiſeratione dignæ, altera ad Philippum II. Hiſpaniæ Regem, altera ad ſuam Conjugem Sabinam, è Ducum Bavariæ ſanguine oriundam, quæ undecim ei liberos genuit.

VI. Philippus Egmondæ Comes, Lamoraldi filius, Eques Aurei Velleris, anno 1590. in Gallia occubuit in prælio Iuriacenſi contra Calviniſtas, nullis è Conjuge Maria Hornana relictis liberis.

VII. Lamoraldus, Philippi Frater, Uxorem habuit Mariam de Pierre-vive, & ſine prole obiit anno 1617.

VIII. Carolus, Frater præcedentium, Eques Aurei Velleris, deceſſit anno 1620. relictâ poſteritate ab Uxore ſua Maria de Lens.

IX. Ludovicus Caroli filius, Aurei Velleris Eques, inter Magnates Hiſpaniæ (primæ Claſſis, ut vocant, pro ſe poſteriſque adlectus) Conjugem habuit Mariam Margaretam Berlaimontiam. Obiit anno 1654.

X. Philippus, Ludovici Filius, Aurei Velleris Eques &c. duxit Mariam Ferdinandam de Croy. Anno 1682. vivere deſiit in Sardinia, ejuſdem Regni Pro-Rex.

XI. Ludovicus Ernestus, Philippi filius, Eques Aurei Velleris &c. Uxorem habuit Mariam Thereſiam Arembergicam, è qua nullos ſuſtulit liberos. Obiit Bruxellæ anno 1693.

XII. Procopius Franciscus, Ludovici Erneſti Frater, Eques Aurei Velleris &c. Mariam Angelicam de Coſnac Uxorem habuit. Deceſſit in Hiſpania anno 1707. nullâ ſobole relictâ.

XIII. Maria-Clara-Angela, Egmondana, Soror præcedentium, nupſit Nicolao Pignatello, Duci de Biſacia Neopolitano, qui Innocentium XII. Pontificem Maximum Patruum habuit. Ipſa Comitatûs Egmondani, Principatûs Gaverenſis, aliarumque hujus Familiæ ditionum heres effecta eaſdem filio ſuo tranſcripſit, mortua Bruxellis anno 1714.

XIV. Procopius-Maria, Egmondæ-Pignatellus, filius Nicolai & Mariæ, natus Bruxellæ anno 1703. duxit anno 1717. Henricam Julianam de Durfort de Duras, Jacobi Henrici Franciæ Polemarchi è filio Jacobo Henrico Neptem; ex ea jam plures proles prodierunt.

Comites Buræ Egmondani.

I. FRidericus Egmondanus, Guilielmi ſupra memorati filius ſecundo-genitus, ac Joannis primi Egmondæ Comitis Frater, anno 1492. à Maximiliano Cæſare creatus fuit primus Comes Buræ. Uxor illi fuit Aleidis Culemburgica, quæ in dotem attulit ditionem Buranam cum Oppido dicto Sint-Mertensdyck in Zelandia. Mortuus eſt anno 1500.

II. Florentius Frederici filius, anno 1505, creatus Eques Aurei Velleris, duxit Margaretam Berganam filiam Cornelii Domini Sevenbergii: vitâ functus eſt anno 1539.

III. Maximilianus, Florentii filius, anno 1531. creatus Eques Aurei Velleris, Uxorem habuit Franciſcam Lannoiam. Obiit anno 1548.

IV. Anna Egmondana, Maximiliani filia unica & heres, Domina Iſſelſteinii, Leerdami, Sint-Martendicæ, Comes Buræ &c. hæc dominia in dotem attulit Guilielmo Naſſavio Orangiæ Principi: peperitque filium, Philippum, & Mariam filiam. Hoc Stemma continuatum vide Lib. I. Diplom. Belg. cap. 103.

Notitia Familiarum Belgicarum dignitatibus ſeu titulis hodie Illuſtrium.

UT apud Francos & alias pleraſque Nationes, ſic etiam apud Belgas Familiæ Illuſtres ſeu Nobiles ferè omnes cognomina ſua habent à feudis ac dominiis, quæ aut poſſident, aut olim poſſederunt. Familiæ porrò titulares, ut vulgò nuncupant, hoc eſt, quæ titulis Ducatûs, Principatûs, Marchionatûs aut Comitatûs hodie apud Belgas ſeu Germanos inferiores florent, ſunt iſtæ, juxta Alphabeti ſeriem, ne cui præjudicium fiat.

S. Aldegonde, Arenberge, Berges en Brabant, Berges au Comté de Zutphen, Bourgoigne, Bournonville, Bronchorſt, Crequy, Croy, Egmont, Gand dict Villain, Gavre, Hamale, Hennin, Hornes, Jauche, Iſenburg, Lalain, Lannoy, Ligne, Linden, Longueval, Melun, Merode, Montmorency, Naſſau, Oiſelay, Ongnies, Pallant, Reneſſe, Richardot, Riviere dict Arſchot, Robles, Rubempré, t'Serclaes, aliàs Tilly, Taſſis, Traſignies.

Familiæ Illuſtres Belgicæ, quarum aut ſtirps maſcula defecit, aut ſplendor deſiit.

Aveſnes, Bailleul, Barbanſon, Bauterſem, Berlaimont, Bertout, Borſele, Boular, Breda, Brimeu, Culembourg, Cuyck, Dieſt, Enghien, Limbourg, Luxembourg, Meghem, Naelwyck, Namur, Ninove, S. Omer, Renty, Stavele, Waſſenare, Weſemale, Witthem &c.

CAPUT CLIV.

HENRICUS DE RANST, *Dominus de Boxtel*, & HENRICA DE HAEFTEN *Conjuges, anno* 1493. *fundant ac dotant Capitulum VII. Canonicorum in Eccleſia S. Petri de Boxtel, in Majoria Sylvæducenſi.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis feliciter, amen. Quoniam mortalium vita inter ſæculi turbines conſtituta, ad ea mentis intuitu aciem conſiderationis dirigit, ut terrena in cæleſtia, & tranſitoria in æterna, felici valeat commercio commutare:

HUJUS rei conſideratione, Nobilis Vir Dominus Henricus de Ranſt, Miles, Dominus temporalis de (1) Bucſtel, Keſſel, &c. ac Domina Henrica de Haeſten ejus Conthoralis, Leodienſis Diœceſis, ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei & Glorioſiſſimæ Mariæ Virginis ejuſdem Genitricis, in ſuarum & procreatorum ſuorum ſalutem, Dominicum Cultum in Eccleſia Parochiali Villæ de Bucſtel ſuis temporibus adaugeri ſummoperè cupientes, eandem Eccleſiam Parochialem in honore Sancti Petri Apoſtolorum Principis inſignitam, de licentia & conſenſu Reverendiſſimi Domini noſtri D. Joannis de Huerne, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopi Leodienſis, egregiique ac circonſpecti Viri Domini Archidiaconi Campiniæ in Eccleſia Leodienſi, in Collegiatam, in qua Divinum Officium nocturnum & diurnum in voce, chordis & organo, decantari de cetero poſſit & valeat, intenſis deſideriis affectantes, nonnulla puncta tenorum infraſcripti, unà cum Inveſtito, ceteriſque perſonis dictæ Eccleſiæ de Bucſtel fecerunt, conceperunt & ordinaverunt.

QUÆ quidem puncta, per Venerandiſſimum Dominum Epiſcopum, & Archidiaconum prædictos approbari & confirmari, eorumque tam Epiſcopalem quàm Archidiaconalem Autoritatem interponi humiliter petierunt & deſideraverunt; quæ quidem puncta ſequuntur ſucceſſivè hujuſmodi ſub tenore.

PRIMÒ eſt ordinandum in Erectione Capituli Eccleſiæ Bucxtellenſis, fienda, quòd in eadem Eccleſia Parochiali de Buckſtel, illâ in Collegiatam erectâ, ad ſtatim Dominus Henricus de Lotthum in Canonicum & Decanum, & ſex Altariſtæ & Beneficiarii in eadem Eccleſia, videlicet Domini Leonardus de Boiſſchot, Rector Altaris Sancti Laurentii, Theodoricus Brant Paſtor Eccleſiæ Parochialis de Gemonden, & Altaris Sancti Nicolai eidem Eccleſiæ annexi Rector, Joannes Liberti Rector Altaris Sancti Joannis Evangeliſtæ, Walterus de Tuyl Rector Altaris Sanctæ Crucis & Anthonii pro prima fundatione, Walterus Deſſel Rector ejuſdem Altaris pro ſecunda Fundatione.

ET adhuc tres alii, quorum duorum, videlicet Dominus & Magiſter Joannes de Vinckenrode, & alter Dominus Thomas de Oeyen, occaſione Regalis Altaris Beatæ Mariæ Virginis in prædicta Eccleſia de Bucſtel ſituati, ad Nobilis Domini de Bocſtel; & tertius, videlicet Hermannus Filius Gerardi de Keſſel Clericus, ad Domini Henrici de Lotthum, Inveſtiti prædicti (*hâc vice dumtaxat*) nominationes ſpectabunt, & in Canonicos creati conſtituent unum Collegium.

IN quo quidem Collegio, Divina Officia ſingulis diebus & Horas Canonicas decantabunt, atque fructus ſuorum Canonicatuum & Præbendarum percipient; ſub his ſcilicet conditionibus.

QUOD præfatus Dominus Henricus pro nunc Rector antedictæ Eccleſiæ Parochialis de Bucſtel, quamdiu vixerit in humanis, pro quota & dote ſibi ex fructibus ſuorum Decanatûs, Canonicatûs, & Præbendæ competente, & ſolvenda, omnes & ſingulos fructus, cenſus, canones & redditus, qui ad dictam Eccleſiam de Bucſtel, & illius pro tempore Rectorem, ante erectionem illius in Collegiatam ſpectare conſueverunt, & ultrà hoc adhuc quotidianas diſtributiones & anniverſaria, in Miſſis & aliis Divinis Officiis, lucrum illis intereſſendo, ut unus Canonicus percipiet, aſſequetur & tenebit, ſalvis tamen & exceptis quadraginta florenis Renenſibus annuatim vitâ ſuâ durante ex fructibus & redditibus dictæ Eccleſiæ de Bucſtel, ac obligationibus & emolumentis ipſius Eccleſiæ de Bucſtel, accidentalibus nuncupatis, quos & quas Menſæ Capitulari dictæ Eccleſiæ Collegiatæ erigendæ applicari & appropriari conſentiit, & conſentit ex nunc & in antea.

QUODQUE eodem Domino Henrico Canonico & primo Decano vitâ functo, omnes & ſinguli fructus, cenſus, redditus, emolumenta, obventiones, oblationes, & proventus ejuſdem Eccleſiæ de Bocſtel applicabuntur & appropriabuntur, eruntque applicati communi Menſæ Capitulari dictæ Eccleſiæ Collegiatæ de Bocſtel, ac cura ejuſdem Eccleſiæ remanebit unà cum prædictis ſuis fructibus, juribus & emolumentis univerſis, apud eoſdem Dominum Decanum, & Capitulum ſic creandos.

QUI quidem Domini Decanus & Capitulum eidem Curæ unum, ſeu plures ex ipſis Canonicis, vel alios habiles ad hoc, & idoneos diſponent & ordinabunt deſerviturum, ſeu deſervituros, & onera illi incumbentia exercere facient, & poterunt per ſe ipſos.

ATQUE poſt obitum præfati Domini Henrici

Digitized by Google

rici primi Decani, quicumque futurus Decanus fuerit pro tempore ejuſdem Eccleſiæ de Boeſtel, in Collegiatam erectæ, habebit duplicem quotam, ſeu portionem in omnibus & ſingulis fructibus, redditibus, cenſibus, emolumentis, anniverſariis, & diſtributionibus quotidianis, ad Menſam Capitularem dictæ Eccleſiæ ſpectantibus & ſpectaturis, ac illi appropriatis & appropriandis, tantumque habebit de dictis fructibus & emolumentis, ſicut duo Canonici Præbendati ejuſdem Eccleſiæ; hoc eſt fructus duarum Præbendarum.

Præterea prælibati Domini, Theodericus Brant, prætactorum Eccleſiæ & Altaris, & Johannes Liberti, antetacti ſui Altaris omnes & ſingulos fructus, redditus, proventus, cenſus, & emolumenta, hinc indè reſpectivè loco fructuum ſuorum, Canonicatuum & Præbendarum levabunt, aſſequentur, & percipient, quoad vixerint, & prout perceperunt ante erectionem dictæ Eccleſiæ de Boxtel in Collegiatam, & cum eiſdem fructibus ſuorum Altarium contenti erunt, quoad fructus ſuorum Canonicatuum & Præbendarum, nihilque ampliùs de fructibus eorumdem ſuorum Canonicatûs & Præbendæ exigere poterunt; ſalvis tamen diſtributionibus quotidianis & anniverſariis, in quibus diſtributiones aſſequentur, prout habuerunt antequam eadem Eccleſia de Boxtel fuit in Eccleſiam Collegiatam erecta.

Quodque eiſdem Dominis Theoderico Brant & Johanne Liberti, Rectoribus dictorum Altarium Sanctorum Nicolai & Joannis, defunctis, ſeu aliquo eorundem defuncto, fructus eorundem, tam Eccleſiæ quàm Altarium, erunt Menſæ Capitulari dictæ Eccleſiæ de Boxtel applicati, & ad illam devolventur, atque Canonici in locum ipſorum inſtituendi, ſeu inſtituti habebunt ex tunc & in antea, ac habebit eorum quilibet, æqualem portionem & quotam in ſingulis fructibus, redditibus, emolumentis, & bonis univerſis Menſæ Capitularis dictæ Eccleſiæ, cum cæteris Canonicis ejuſdem Eccleſiæ, & ſimilem Præbendam aſſequentur.

Item omnes & ſinguli cenſus, redditus & bona, per diverſos Chriſti fideles ad opus celebrationis Miſſarum, tam ad & ſuper Altaria Sanctarum Catharinæ & Barbaræ in Eccleſia de Boxtel prætacta ſita & materialiter conſtructa, nondum tamen conſecrata, nec in titulos beneficiorum Eccleſiaſticorum erecta, quam in quocumque alio Altari, in dicta Eccleſia jam conſtructo, aut in futurum conſtruendo, dati, legati, piè & donati, datave, donata & legata, ſeu dandi, legandi, aut donandi, dictæ Menſæ Capitulari applicentur.

Ita tamen quod præfati Domini Decanus & Capitulum creandi, Miſſas per eoſdem Chriſti fideles legatas & ordinatas, ac legendas, ordinandas & inſtruendas, juxta eorum teſtamentarias ordinationes, ſeu ultimas voluntates, legant & celebrent, ſeu celebrari faciant, ad & ſuper ipſa Altaria, ſuper lapides portatiles conſecrata ad ipſarumque Miſſarum celebrationem tenebuntur.

Pariformiter anniverſaria, ac fructus & redditus anniverſariorum in eadem Eccleſia de Boxtel in præſentiarum præſentium, & præſentia, ac futuros & futura prætactæ Menſæ Capitulari erunt applicata & applicati.

Quorum prætextu, ipſi Domini Decanus & Capitulum divina officia, orationes, & alia exinde fieri debita & conſueta, perficere & adimplere tenebuntur.

Præterea omnes Canonici antedictæ Eccleſiæ de Boxtel in Collegiatam erigendi creandi & futuri, (excepto dumtaxat dicto Domino Henrico de Lotthum) ac Decani poſt obitum dicti Domini Henrici eligendi, pro tempore adſtricti erunt, & tenebuntur reſidere perſonaliter in hujuſmodi ſuis Canonicatibus & Præbendis dictæ Eccleſiæ, & ſingulis annis ad reſidentiam in feſto Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ ſe præſentare capitulariter per ſe, aut alios eorum nominibus, ſeque reſidentes declarare, reſidentiaſque ſuas tunc incipere & continuare, dempto Domino Henrico primo Decano prædicto, quoad vixerit.

Alioquin ſi in præſentatione & declaratione hujuſmodi ſuarum reſidentiarum, & continuatione illarum, defectuoſi inveniantur, pro primo anno eiſdem defectibus ſeu negligentiis & rebellionibus ducantur mediis; & pro ſecundo anno, & toties quoties abſentes fuerint, omnibus & ſingulis redditibus, fructibus & emolumentis hujuſmodi ſuorum Canonicatuum & Præbendarum ex integro ſint privati, & cedant illi aliis Canonicis reſidentibus.

Salvo, quòd ex dictis fructibus, Decanus & Capitulum prædicti facient Præbendæ illius, qui diu abſens fuerit, debitè & diligenter deſerviri.

Item ſinguli Canonici ejuſdem Eccleſiæ futuri, ſi non Sacerdotes extiterint, infrà annum poſt Proviſionem & Collationem eis factas de prædictis ſuis Præbendis & Canonicatibus, tenebuntur ſe in Sacerdotes promoveri facere, niſi legitimè impediti fuerint, & de quo impedimento ritè conſtiterit.

Alioquin anno elapſo, iidem Canonici rebelles ſuis Canonicatibus & Præbendis ſint privati, ac eoſdem Canonicatus & Præbendas, præfatus Dominus temporalis de Buxtel aliis Perſonis idoneis conferre poterit.

Item nullus Canonicus ejuſdem Eccleſiæ, nec Decanus, poterunt eſſe publici & notorii fornicarii, ſeu adulteri, in domibus ſuis focarias, ſeu adulteras publicas palam tenentes; alioquin fructibus ſuis privabuntur in parte & in toto, quamdiu ſic manſerint, omni exceptione remotâ.

Item, Rectores pro tempore Capellæ de Lyemde in Parochia de Boxſtel ſitæ, inſuper & Altarium Sanctorum trium Regum, & Servatii, invicem unitorum, & etiam Beatorum Martini & Magdalenæ, in dicta Eccleſia prædictæ Villæ de Boxtel ſitorum, atque aliorum Altarium & beneficiorum forſan in Eccleſia & etiam in Parochia prætactæ Villæ de Boxtel fundandorum, poterunt intereſſe divinis officiis

in eadem Eccleſia, cum habitu Eccleſiaſtico, videlicet ſuperpellicio & almucio, more Capellanorum Eccleſiarum Collegiatarum Diœceſis Leodienſis, hujuſmodique habitum deferre, necnon quotidianas diſtributiones & anniverſaria, quoad præterita & hactenùs largita lucrabuntur & percipient, prout illas & illa lucrari & percipere conſueverunt ante Erectionem ejuſdem Eccleſiæ in Collegiatam.

Ac erunt dicti Rectores eorumdem beneficiorum ſub protectione & juriſdictione dictorum Dominorum Decani & Capituli, atque gaudebunt & utentur tantis & ſimilibus privilegiis & exemptionibus, quantas & quales, quantave & qualia præfati Domini Decanus & Capitulum habebunt & obtinebunt.

Item officia divina in eadem Eccleſia celebrabuntur hoc modo; primo in eadem Eccleſia de Boxtel in Collegiatam erecta, ſingulis diebus tam feriatis quàm non feriatis cantabuntur Horæ Canonicæ nocturnæ & diurnæ, prout in ſecundariis Eccleſiis decantantur, per Dominos Decanum & Capitulum, Capellanoſve. Domini Decanus & Capitulum debebunt decantare & celebrare in cantu ſingulis diebus in ſummo Altari dictæ Eccleſiæ unam Miſſam majorem; & ultrà eandem ſummam Miſſam, ſingulis diebus cujuſlibet hebdomadæ duas Miſſas legere abſque cantu; & quâlibet die Sabbati præter ſummam Miſſam prætactam, adhuc unam Miſſam in cantu, ad & ſupra Altare Beatæ Mariæ Virginis, ibidem ſitum, celebrare & facere.

Quo verò ad ſingula alia divina officia, in eadem Eccleſia de Boxtel facienda & celebranda atque decantanda, ac ceremonias & ritus ipſius Eccleſiæ de Boxtel, celebrabuntur, decantabuntur & obſervabuntur ad inſtar aliarum ſecundariarum Eccleſiarum, ac quemadmodum tenentur ibidem & obſervantur, & veſtigia earundem Eccleſiarum imitabuntur in dicta Eccleſia de Boxtel (ſecundùm tamen facultates dictæ Eccleſiæ de Boxtel, ad quas habebitur reſpectus) & iiſdem libertatibus & privilegiis ſemper gaudebunt & fruentur in eorum Perſonis, Suppoſitis, rebus & bonis.

Præterea Collationes dictorum Canonicatuum & Præbendarum, Altariumve prætactorum, reſervabuntur his modis. Primò Dominus temporalis de Boxtel pro tempore, dictos Canonicatus & Præbendas, toties quoties vacaverint, Jure Patronatûs Laïcalis habebit conferre, & Collationes illorum apud eundem Dominum temporalem de Boxtel remanebunt.

Habebitque, & tenebitur antedictus Dominus temporalis ad hujuſmodi Canonicatus ſeu Præbendas præſentare Decano & Capitulo prædictis perſonam idoneam, quam ipſi Decanus & Capitulum, ſi idonea fuerit, admittere tenebuntur, cum ſolemnitate conſueta; quique præſtabit flexis genibus Juramentum conſuetum, juxtà modum & formam antetactam.

Nihilominùs permanebit Dominus Henricus primus Decanus antedictus Collator, donec adjunxerit Præbendæ Domini Leonardi prædicti, caſu quo vacaverit.

Item electio Decani ipſius Eccleſiæ prætactæ, Decanatu hujuſmodi vacante, ad ipſos Dominum Vice-Decanum & Capitulum dictæ Eccleſiæ ſpectabit, quam ſemper faciet, de bono & utili Decano providendo, prout Jura conſtituunt, & quemadmodùm obſervatur in prætactis Eccleſiis Collegiatis Secundariis dictæ Diœceſis Leodienſis, quodque ſic electus pro tempore obtinebit illius confirmationem more Secundariarum Eccleſiarum prædictarum Diœceſis Leodienſis, ſine quocumque intereſſe.

Item dictus Dominus temporalis de Boxtel pro tempore, tamquam Patronus Laïcalis, perpetuis futuris temporibus habebit conferre Altaria Sancti Gregorii *op Stapelen*, Sanctorum trium Regum & Servatii pariter unitorum in Eccleſia Parochiali prædicta ſita, illis vacantibus.

Atque ad dictos Dominos Decanum & Capitulum de Boxtel, poſt obitum præfati Domini Henrici primi Decani Eccleſiæ præfatæ, Collationem Altarium Sanctorum Martini & Magdalenæ, in ſæpe dicta Eccleſia fundatorum & ſituatorum; quorum ſiquidem Altarium Collationes permanebunt, & pertinebunt, & ſpectabunt ad prælibatum Dominum Henricum primum Decanum, donec & quouſque ſupervixerit in humanis.

Similiter verò Collatio ſeu Rectoris præſentatio Vicariæ de Liemde ad ipſum Dominum temporalem de Boxtel pro tempore, & ad ipſos Dominos Decanum & Capitulum alternatis vicibus, perpetuis futuris temporibus, illâ vacante, permanebit.

Habebitque in electione hujus Altaris prætactorum Rectorum Decanus Capituli duplicem vocem, & permanebit (ſicut priùs dictum eſt) Dominus primus Decanus, eo vivente, Collator prædictæ Vicariæ.

Domini Decanus & Capitulum poſt Erectionem dictæ Eccleſiæ de Boxtel in Collegiatam, habebunt nominare & præſentare perpetuè Rectorem Matriculariæ dictæ Eccleſiæ, quæ erit manualis & admovibilis ac officium.

Qui quidem Cuſtos ſeu Matricularius ſic præſentatus & nominatus, poſt Erectionem dicti Collegii, habebit officium in Eccleſia hujuſmodi, & choro illius ad inſtar Cuſtodis, ſive Matricularii dictæ Eccleſiæ Buſciducenſis, quodque eidem Cuſtodi ſive Matriculario, pro officio, oneribus, & laboribus ſuis aggravatis de ſallario competente, ex parte eorundem Dominorum Decani & Capituli providebitur, juxta taxam rationabilem.

Item prætacto Collegio de Boxtel erecto, ipſi Domini Decanus & Capitulum dictæ Eccleſiæ, Capellani, Altariſtæ, Beneficiati, Cuſtos, Officiati, & ſuppoſita dictorum Dominorum Decani, Capituli, habebunt eaſdem & ſimiles exemptiones, libertates, & privilegia, quas & quales habent aliæ Secundariæ Collegiatæ Eccleſiæ Civitatis & Diœceſis Leodienſis, ac eo modo erunt exempti, liberi & privilegiati.

Item præfati Domini Decanus & Capitulum habebunt facultatem & auctoritatem condendi

dendi nova Statuta, illaque tollendi & reformandi, laudabilia tamen in laudem Omnipotentis Dei, ſuorum & ipſorum ſuppoſitorum animarum ſalutem & profectum; ſive tamen præjudicio alicujus;

SUPERIORIBUS tamen ordinationibus, conditionibus & Statutis præexpreſſis, in omnibus, & per omnia, in toto vel in qualibet parte, ſalvis manentibus, & perpetuò duraturis. Contra quæ in illorum præjudicium, detrimentum, & derogationem nunquam impoſterùm per ſe, aliumve, ſeu alios eorum nominibus directè, vel indirectè, occultè, ſeu apertè quovis ingenio, vel quæſito colore, poterunt quidquam attentare, impetrare ſeu obtinere; prout ipſi Decanus & Capitulum, & quilibet eorum, dum ad hujuſmodi Decanatum, Canonicatum & Præbendam admiſſi fuerint & recepti, perpetuò eòſdem conceptus, conditiones, tractatus, ordinationes, & Statuta obſervare, & illis nullatenùs contravenire, jurare habebunt ſolemniter in eorum Capitulo, & jurabunt.

INSUPER Capitulum providebit aliquem de ſuis deputare ad legendam Miſſam in Caſtro de Stapelen, dum Domino aut ejus Conthorali neceſſe fuerit; & hæc poſtquam omnes fructus ad nominatum Capitulum nunc deputati, ad idem Capitulum pervenerint, & non ante.

ITEM iidem Domini Decanus & Capitulum in ſuis cauſis legitimis poterunt ſe abſentare à dicta Eccleſia de Boxtel, ſexaginta diebus in anno, continuis vel ſucceſſivis: nec computabuntur dies exitûs & reditûs. Item prædicti Domini Decanus & Capitulum nunquam habebunt ſe intromittere de oblationibus, quas Fabrica uſque modo recipere conſuevit, & quas eadem Fabrica ex nunc in antea perpetuò, & in ſolidum recipiet, & levabit: ratione cujus ipſa Fabrica tenebitur deliberare Capitulo Ornamenta, libros, & luminaria, prout ante Erectionem deliberare conſuevit.

SIMILITER neque de oblatione B. Mariæ Virginis ibidem.

DE, & ſuper quibus omnibus & ſingulis, ſupradicti memorati Dominus & Domina de Boxtel, præmiſſa omnia & ſingula, ſub ſpe approbationis fiendæ, ut præmittitur; eis à me Notario Publico ſubſcripto, unum & plura fieri & confici petierunt inſtrumentum, ſeu inſtrumenta, tam ad opus eorum, quàm ſuorum in Dominio de Boxtel Succeſſorum.

ET in majus robur & munimen præmiſſorum, antedictus Dominus de Boxtel, Sigillum ſuum majus, quo in & ad cauſas utitur, huic præſenti Inſtrumento duxit apponendum.

ACTA fuerunt hæc, & ordinata, in manſione ejuſdem Domini de Boxtel ſitâ in vico de Poſtula in prædicto Opido de Buſcoducis, anno à Nativitate Domini milleſimo quadringen- 1493.
teſimo nonageſimo tertio, Indictione undecimâ, menſis Decembris die viceſimâ ſextâ, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini, Domini Alexandri Divinâ providentiâ Papæ Sexti anno primo. Præſentibus ibidem Nobilibus, Generoſis, ac honeſtiſſimis Viris, Domino Joanne de Hoerne Milite, Domino de Baucignies, Domino Leonardo de Boiſſchot Preſbytero, in Eccleſia de Boxtel perpetuo Beneficiato, Joanne de A Armigero, & Arnoldo de Mombeeck Imperiali auctoritate & Venerabilis Curiæ Leodienſis Notario Jurato, Teſtibus fide dignis, ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

ET ego Joannes Amelrici de Buſcoducis, Clericus Leodienſis Diœceſis, Publicus Imperiali auctoritate & Venerabilis Curiæ Leodienſis Notarius Juratus, quia ordinationibus ac omnibus & ſingulis aliis præmiſſis, dum ſic ut præmittitur fierent & agerentur, unà cum prænominatis Teſtibus præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi, idcirco hoc præſens publicum Inſtrumentum, manu alterius, me aliundè occupato, fideliter ſcriptum, de mandato Domini & Dominæ de Boxtel ordinantium prætactorum, exinde confeci, & in hanc formam publicam redegi, ſigno quoque ac nomine meis ſolitis & conſuetis, unà cum prælibati Domini de Boxtel Sigilli prætacti appenſione ſignavi & ſubſcripſi, in teſtimonium præmiſſorum requiſitus & rogatus.

(1) BUCSTEL, hodie *Boxtel*, inſigne Majoriæ Sylvæducenſis Municipium, arce munitum, hodie ad Familiam Hornanam, titulo Baronatûs pertinet. Occupatâ per Batavos Majoriâ, publicus Catholicæ Religionis cultus hìc deſiit. Verumtamen Præbendæ hodiedum conferuntur per Familiam Hornanam, ſed Acatholicis tantùm.

BOXTELLA, Baronatus antiquus à pluribus retrò ſæculis potentes habuit Dynaſtas, fuitque Gentilium de Merheym, Bertholdici, ut apparet, ſanguinis peculium.

WILHELMUS Dominus de Boxtel anno 1335. vocatur Cognatus Joannis III. Brabantiæ Ducis. Sub annum 1430. Filia *Theodorici Merhemii* nupta HENRICO DE RANST, Boxtellam in dotem attulit.

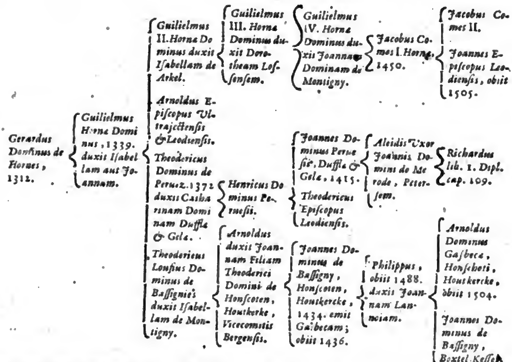
HENRICUS DE RANST, Henrici Filius vel Nepos, Dominus de Boxtel & Keſſel, anno 1493. Capitulum Canonicorum Boxtellæ fundavit (juxta Diploma hìc productum ex Archivis Familiæ Hornanæ, & ante-hac ineditum) Clariſſas verò Boxtellæ ab anno 1472. conſtituit: Uxor illi fuit Henrica de Haeften.

ANNA DE RANST Domina de Boxtel, Canticrode & Keſſel, Joanni de Horne Marito ſuo hanc Dynaſtiam Boxtellenſem dotalem attulit: in qua Familia hodieque perſeverat. Hinc viſum eſt Familiæ Hornanæ Stemmata paulò altiùs indagare.

HORNA vicus eſt & arx in Comitatu Loſſenſi, ad Moſam ex oppoſito Ruræmondæ; quem hodie tenet Epiſcopus Leodienſis, qui & Comitem Hornenſem ſe ſcribit.

Sæpiùs quidem Hornani Comites litem in Camera Imperiali Spirenſi & alibi contra Leodienſes Epiſcopos pro vindicando ſibi hoc Comitatu inſtituerunt: ſed hactenùs nulla ſecuta fuit cauſſæ hujus deciſio.

Stemma Comitum & aliorum Procerum ex Familia Hornana, *vulgò* de Hornes.

I. GERARDUS primus Dominus de Hornes, ſignavit anno 1312 Tabulas Cortebergenſes, quas vide ſuprà p. 448 Primo duxit *Joannam de Lovanio*. & *Gaesbeka*, quæ genuit *Guilielmum* & *Otthonem*, qui regnante Philippo Valeſio fertur fuiſſe *Magnus Franciæ Amiralis* (quod ab aliis negatur.) Secunda uxor fuit *Emmengardis* filia Alberti Cæſaris Obiit Gerardus anno 1330.

II. GUILIELMUS I. Pactum concordiæ inter Joannem III. Brabantiæ Ducem & Ludovicum Flandriæ Comitem anno 1339. Lib II. Dipl. cap. 112. firmavit Ex Iſabella Theodorici IX Comitis Clivenſis filia genuit *Guilielmum* II. Succeſſorem, *Theodericum* Dominum de Peruwez in Gallo Brabantia. *Arnoldum* Epiſcopum Ultrajectenſem, poſt Leodienſem, qui obiit anno 1380, & alterum *Theodericum*, cognomento *Louffium*. Dominum de Baſſignies.

III. GUILIELMUS II Hornæ Dominus. ex Iſabella de Arckel genuit *Guilielmum* III Dominum de Hornes, Altena & Weert. Obiit annò 1358 relictis liberis, Guilielmo III. Theodorico Epiſcopo Oſnabrugenſi, & Margareta Abbatiſſa Thorenſi

IV. GUILIELMUS III ex Joanna (aliis Dorothea) Loſſenſi ſeu Heinsbergenſi ſuſtulit *Guilielmum* IV. Occidit anno 1415. in prælio Azincurtenſi.

V. GUILIELMUS IV. Uxorem habuit Joannam Dominam de Montigny in Oſtrovandia; obiit anno 1433 ſepultus Aquiſgrani apud Dominicanos, quos fundaverat.

VI. JACOBUS, Guilielmi filius, primus Comes Hornanus à Frederico III. Cæſare creatur anno 1450; vide Diploma in Notitia Eccleſ Belg, E Conjuge Beatrice de Meurs filios reliquit *Jacobum* II. & Joannem Epiſcopum Leodienſem. Fundatorem Minoritarum in Lichtenbergh, apud quos ſepultus fuit anno 1505 *Jacobus* I. dein Franciſcanis Monachis adſcribi voluit, & obiit anno 1488, ſepultus Weerthæ apud Minoritas, quos fundaverat.

VII. JACOBUS II. Uxorem primam habuit Philippinam Wirtenbergicam, quæ non relictâ prole deceſſit. 2. Joannam de Grutuſa, è qua prodierunt ſequentes.

VIII. JACOBUS III, Eques Aurei Velleris, primò duxit Mariam Croiacam, 2. Claudiam Sabaudiæ Ducis filiam, 3. Annam Burgundicam. Sed nullis relictis liberis obiit anno 1531.

IX. JOANNES Jacobi Frater, & heres, antea Præpoſitus & Canonicus Cath S. Lamberti Leodii, factus eſt Comes Hornanus, Dominus Werthæ. Altenæ, Gaesbecæ, Montcorneti, Corteshem, Baſſigni &c. Uxorem duxit Annam Egmondanam, Viduam Joſephi de Montmorenci: è qua cùm nullos liberos ſuſcepiſſet, filium ejus è priori thoro Philippum Montmorancium, Comitem Hornanum & heredem conſtituit. Obiit anno 1540.

Porrò PHILIPPUS MONTMORANCIUS nomen & inſignia Hornanæ Familiæ aſſumpſit, fuitque Eques Aurei Velleris, & rerum Maritimarum Præfectus (*Amiral de la Mer.*) Uxorem habuit Walburgam de Nieuwenaer, & die 5. Junii 1568. Bruxellis unà cum Comite Egmondano, juſſu Ducis Albani capite plexus fuit, nullâ prole relictâ. X.

Pars altera Genealogiæ Hornanæ.

THEODORICUS Dominus de Peruwez filius Guilielmi I. ſuprà memorati, annò 1372. Tabulas Cortebergenſes ſignavit. Ex Catharina Bertholdia, Henrici Domini de Duffele & Ghele filiâ herede, ſuſtulit *Henricum* Dominum de Peruwez, Guilielmum Dufflæ Dominum ſine liberis defunctum, & Mariam. I.

HENRICUS, ex Margareta de Rochefort, *Joannem* Dominum de Peruwez, Ghele, ac Duffle, & *Theodoricum*, electum Epiſcopum Leodienſem anno 1408. occiſum procreavit. II.

JOANNES de Hornes, Dominus de Peruwez, Ghele, ac Duffle, anno 1415. Fœdus unionis inter Brabantos & Limburgenſes (de quo Lib. II Dipl. Belg. Cap. 114.) ſignavit, & ex Mathildé de Reifferſcheit protulit *Aleidem* heredem, quæ *Joanni* Domino de Merode & Peterſem nupta, ditiones ſuas ei in dotem attulit. Vide hoc Stemma continuatum ſupra Lib. I. Diplom. Belg. Cap. 109. III.

Pars tertia Genealogiæ Hornanæ.

THEODORICUS LOEFFIUS, Guilielmi I. ſupra memorati filius, Dominus de Baſſignies, Herſtal, Heze. Leendt &c, Uxorem habuit Iſabellam de Montigny in Oſtrovandia. I.

ARNOLDUS Theodorici filius, Dominus de Baſſignies, Heſe. & Montcornet, duxit Joannam filiam heredem Theodorici Domini de Hondſcote, Houtkercke, & Vice-Comitis Winoci-Bergenſis. II.

JONNES Arnoldi filius anno 1434. Gaesbecam à Jacobo de Abcoude Suederi filio emit: ut ex Libris Curiæ Feudalis Brabantinæ conſtat. Uxorem habuit Margaretam de la Trimouille, & anno 1436. in prælio prope Oſtendam occiſus fuit. III.

PHILIPPUS

Digitized by Google

IV. Philippus, Joannis filius, Dominus de Baſſignies, Heſe, Lokeren, Honſcote, Houtkercke, Gaesbeke, Vice-Comes Bergenſis, ex Joanna de Lannoi genuit *Arnoldum* Gaesbecæ, Honſcoti & Houtkercæ Dominum & *Joannem* Dominum de Baſſignies & Boxtel, infra memorandum.

V. Arnoldus, ex Margareta Montmorancia liberos reliquit *Henricum* ſine prole defunctum, & *Maximilianum*. Obiit anno 1504. ſepultus in Choro Anderlechtenſi.

VI. Maximilianus Eques Aurei Velleris, primus Comes de Houtkercke creatus, fuit Carolo V. Cæſari à Cubiculis. Ex Barbara Montfortia reliquit *Martinum*, &c.

VII. Martinus, duxit primò Margaretam Luxemburgicam; 2. Annam Croiacam Dominam & heredem de Stavele, Leeuwerghem, Vice Comitem Furnenſem &c. è qua proles ſuſcepit Obiit anno 1570.

VIII. Georgius, duxit Eleonoram, Filiam Lamoraldi Comitis Egmondani, & obiit anno 1608.

IX. Lamoraldus Comes Hornanus & Houtkercæ, Georgii Filius.

X. Philippus Lamoraldi Filius, anno 1628. duxit Dorotheam de Ligne-d'Arembergh.

XI. Philippus Eugenius, Uxorem habuit Julianam Merodiam.

XII. Philippus Maximilianus Comes Houtkercæ, Ludovico XIV. Galliæ Regi militavit, & anno 1709. Cameraci improlis obiit.

Pars quarta Genealogiæ Hornanæ.

I. Joannes, Filius ſecundò-genitus Philippi ſupra parte III. memorati, Dominus de Baſſignies, Uxorem duxit Annam de Ranſt Dominam & Heredem de Boxtel, Canticrode, Keſſel &c. cujus parentes ſupra memoratum Capitulum Boxtellanum fundavêre. Obiit ille anno 1521, illa anno 1538.

Philippus, Joannis Filius, duxit Claram Reneſſiam, II.
& obiit anno 1541.

Jean de Hornes, Gubernator Sylvæ-ducenſis, pri- III.
mam Uxorem habuit Mariam de Sancta-Aldegunde ſive Noircarmiam Secundò Annam de Flodorp. Tertiò Annam Brederodiam. Ab Henrico quarto Galliarum Rege creatus fuit primus Comes de Baſſignies, obiit Vianæ in Hollandia anno 1606, relictis è priori thoro liberis.

Gerardus, Gubernator Mechlinienſis, Philippi IV.
II. Hiſpaniarum Regis Legatus in Galliam, duxit Honorinam de Witthem, obiitque anno 1612.

Ambrosius, Gerardi Filius, fuit Gubernator Ar- V.
theſiæ, ac rei tormentariæ Præfectus; Uxorem habuit Mariam Margaretam de Belloeuil.

Eugenius Maximilianus, primus Princeps VI.
Hornanus creatur à Carolo II. Hiſpaniarum Rege die 19. Octobris 1677. titulo tranſlato ſupra Dominium Iſcanum in Brabantia, vulgo *Over Iſſche*. Uxorem habuit Mariam Joannam de Croi.

Philippus Emanuel, Eugenii Filius unicus, VII.
fuit Gubernator Ducatûs Gelriæ: duxit Mariam-Annam-Antòniam de Ligne, & obiit anno 1718.

Maximilianus Emanuel, natus Bruxellæ an- VIII.
no 1695.

CAPUT CLV.

Guilielmus Encfortius, *ex Canonico Antverpienſi S. R. E. Cardinalis, item Dertuſanus in Hiſpania & Ultrajectenſis in Batavia Epiſcopus; Domum Hoſpitalariam cum Capella anno* 1531. *inſtituit in Mierle; Vico Campaniæ Brabantinæ, Diœceſis olim Leodicenſis, nunc Silviducenſis.*

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei, dilecto Filio (1) Wilhelmo, Tituli SS. Joannis & Pauli Presbytero Cardinali, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Præclara tua de Sancta Romana Eccleſia bene merita, ac fidei conſtantia, & devotio ſincera, quibus in noſtro & Apoſtolicæ Sedis conſpectu fulgere dignoſceris, non indignè merentur, ut piis petitionibus tuis, per quas pauperum & egenorum, eorum præſertim quos impotentia corporalis deprimit, neceſſitatibus & indigentiis ſalubriter conſulatur, & caritatis opera peramplius propagentur, ac Divini cultùs ſuccedat incrementum .....

Cum itaque, ſicut Nobis expoſuiſti, Tu qui *Dertuſenſi* Ordinis S. Auguſtini, & *Trajectenſi* Eccleſiis, ex conceſſione & diſpenſatione Apoſtolica, præeſſe dignoſceris, de propria ſalute recogitans, ac cupiens terrena in cœleſtia, & tranſitoria in æterna felici cum merito commutare, ſummoperè deſideres in bonis Tibi à Deo creditis, in ſolo certæ Domûs, ſeu in certa poſſeſſione in Villa de (2) Mierle, Leodienſis Diœceſis, conſiſtentis ſive conſiſtente, & ad te legitimè pertinentis, ſive pertinente unum *Hoſpitale* pro duodecim pauperibus ſenio confectis, ſaltem quinquageſimum ſuæ ætatis annum attingentibus, viribus ſuorum corporum deſtitutis, inibi recipiendis & confovendis, & in eodem Hoſpitali unam Capellam conſtrui & ædificari facere, nec non Hoſpitale, pro victu & veſtitu dictorum pauperum, & Capellam hujuſmodi pro ſuſtentatione unius Preſbyteri idonei, in illa ſingulis diebus Miſſam celebraturi, dotare.

Nos Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti actione inſtructi, pauperum & indigentium neceſſitatibus ſubveniri exoptantes, ac hujuſmodi pium & laudabile deſiderium tuum plurimùm in Domino commendantes, tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, circumſpectioni tuæ, in ſolo domûs ſeu poſſeſſione hujuſmodi unum Hoſpitale pro duodecim pauperibus ſenibus, ſaltem quinquageſimum ſuarum ætatum annum attingentibus, & in eo unam Capellam pro uno Presbytero, qui ſingulis diebus in ipſa Capella Miſſam celebrare teneatur, ſine alicujus præjudicio, conſtrui & ædificari faciendi, nec non pro ipſius Hoſpitalis felici ſtatu & directione, ac hoſpitalitatis obſervantia, & in dicta Capella Divini cultûs augmento, quæcumque Statuta, ſacris Canonibus non contraria, edendi, ac pro tempore edita mutandi & reformandi plenam & liberam, Auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium, licentiam & facultatem concedimus, ac quæcumque mobilia & immobilia bona, per te pro præmiſſis aſſignanda, ex nunc pro ex tunc, & econtrà, cùm aſſignata fuerint, eidem

Digitized by Google

eidem Hoſpitali, auctoritate & tenore prædictis perpetuò applicamus & appropriamus.

Et inſuper quòd dictum Hoſpitale per te, vitâ tibi comite, ſeu à te deputandum, & poſt tui deceſſum, per dilectam in Chriſto Filiam (3) Elisabeth de *Enckenvoirt*, tuam, ut aſſeris, Sororem germanam, ac dilectum Filium ejus virum, ac poſt illorum obitus, per eorum heredes, filios maſculos, ſi fuerint, & illis deficientibus, filias fœminas (ita quòd ſeniores præcedant juniores) regi & gubernari, paupereſque & Capellanum ad eorum nutum poni & amoveri, ac loco amotorum, aut cedentium vel decedentium, alii ſubſtitui & ſurrogari poſſint, eiſdem auctoritate & tenore etiam perpetuò ſtatuimus & ordinamus; non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc Paginam noſtræ applicationis, appropriationis, conceſſionis, Statuti & Ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſi- 1531.
mo triceſimo primo, VIII. Kalendas Septembris, Pontificatûs noſtri anno octavo.

Additio. (1) Guillelmus Enckenvoirt, S. R. E. Cardinalis, Epiſcopus Derthuſenſis & Ultrajectenſis, Adriani VI. Pont. Datarius ac familiaris, ejuſque Succeſſor in Præpoſitura S. Salvatoris Ultrajecti, fuit quoque Præpoſitus S. Rumoldi Mechliniæ, Decanus Sylvæducenſis, Canonicus Antverpienſis &c. Obiit Romæ 18 Julii 1534.

Teſtamenti ejus executor fuit Petrus Vorſtius Belga, Aquenſis, in Italia Epiſcopus & Nuntius Apoſtolicus apud Carolum V Cæſarem anno 1537 Bruxellis agentem: qui Cæſar eodem ipſo anno dictæ Hoſpitalariæ Domus fundationem confirmavit.

(2) Mierle, vel Mirlo, Municipium Brabantiæ in territorio Silvæducenſi, fuit patria ac locus natalis ejuſdem Cardinalis Encfortii; ut ex Tabulis Caroli V. Imperatoris confirmatoriis mihi conſtat.

(3) Isabella Soror & unica heres dicti Cardinalis Enckenvordii, nupſit N. Lombaerts, qui nomen Enckevoirt aſſumpſit. Filium habuit, qui poſtmodum in Germania ſedem fixit, ex quo prodierunt hodierni S. R. I. Comites Enckevordii. Alter filius ejus fuit Michaël Lombaerts, qui Avunculo ſuo in Præpoſitura S. Salvatoris, in Decanatu Sylęduc. aliiſque dignitatibus ſucceſſit.

CAPUT CLVI.

Paulus IV. *Papa in Germania inferiore ſeu Gallia Belgica anno* 1559. *tres Archiepiſcopatus, Mechlinienſem, Cameracenſem & Ultrajectenſem inſtituit: & Mechlinienſi Antverpienſem, Brugenſem, Gandenſem, Iprenſem, Ruræmondenſem, Buſcoducenſem; Cameracenſi Atrebatenſem, Tornacenſem, Audomarenſem, Namurcenſem; Ultrajectenſi Daventrienſem, Groningenſem, Harlemenſem, Leovardienſem, & Middelburgenſem, Epiſcopos voluit eſſe Suffraganeos.*

Paulus Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Super univerſas orbis Eccleſias, eo diſponente qui cunctis imperat, & cui omnia obediunt, quamquam ſine noſtris meritis conſtituti, levamus in circuitu agri Dominici oculos mentis noſtræ, more pervigilis Paſtoris inſpecturi, quid Provinciarum & locorum quorumlibet ſtatui & decori, quidve illorum incolarum animarum ſaluti congruat; ac deſuper, hoc præſertim tempore, quo humani generis hoſtis omni conatu ad ipſarum animarum perniciem & fidei Catholicæ everſionem incumbit, diſponi debeat.

Et Divino fulti præſidio, dignum, quin potiùs debitum arbitramur, in irriguo militantis Eccleſiæ agro novas Archiepiſcopales & Epiſcopales Sedes & Eccleſias plantare; ut per hujuſmodi novas plantationes popularis augeatur devotio, Divinus cultus efflorcat, & animarum ipſarum ſalus ſubſequatur; ac loca inſignia, ea præſertim, quorum incolæ, benedicente Domino, multiplicati noſcuntur, dignioribus titulis & condignis favoribus illuſtrentur, ut propagatione novarum Sedium, Venerabiliumque Præſulum aſſiſtentiâ, regimine & doctrinâ ſuffulti, cum Apoſtolicæ auctoritatis amplitudine, & orthodoxæ Fidei augmento, populi ipſi proficiant ſemper in Domino; & quæ in temporalibus ſunt adepti, non careant in ſpiritualibus incremento, præſertim cùm id Catholicorum Regum & Principum expoſcat devotio.

Cùm itaque mentis noſtræ aciem convertiſſemus in eam Inferioris Germaniæ partem, quæ cariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici Ditioni hereditario jure ſubjecta eſt, ſcientes meſſem quidem ibi multam eſſe, operarios autem paucos; propter quod cùm ea regio antiquitus, erectionis Cathedralium Eccleſiarum ſuarum tempore, ſparſim & infrequenter admodum habitaretur; à tot jam tantiſque populis & gentibus incolitur, ut pro Opidorum celeberrimorum, quibus ubique referta eſt, frequentia, & Caſtellorum pagorumque multitudine, paucæ ibi ſint Eccleſiæ Cathedrales: quo fit ut tam pauci Epiſcopi non eâ, quâ opus eſſet, diligentiâ tantam animarum multitudinem regere poſſint.

Quod quibuſdam eorum hoc etiam eſt difficilius, quòd ipſorum Diœceſani linguæ idiomate inſtitutiſque differant, & quidam eorum etiam

Digitized by Google

etiam ejuſmodi privilegia habeant, ut ipſos ad Sedem Epiſcopalem non liceat evocare; ita ut nec fidei doctrinâ & piè vivendi præceptis commodè inſtrui, nec ſi quid deliquerint, facilè corrigi ab Epiſcopis ſuis poſſint.

Ad ipſos verò Epiſcopos viſitandos, admonendos & in officio continendos, ne una quidem in tota illa tam celebri & tam longè lateque patente regione Eccleſia eſt Metropolitana: ſed illæ quibus ſubjectæ ſunt, extra fines ipſius Regis Philippi ſunt, earumque Archiepiſcopi, propter multa & varia impedimenta, nulli Suffraganeis ſuis uſui jam pridem fuerunt.

Ad quæ tanta incommoda cùm hoc quoque accedat, quòd cùm ea Regio omni ferè ex parte cincta ſit & obſeſſa à populis Hæreticis atque Schiſmaticis, propter aſſiduas Hæreticorum inſidias, dolos & fraudes, peſtiferaſque doctrinas, Catholica illic fides & animarum ſalus in maximo diſcrimine & periculo verſantur.

His cauſſis aliiſque, quæ animum noſtrum impulerunt, adducti, precibus etiam annuere volentes, tamque pio deſiderio ſatisfacere ipſius *Philippi* Regis, qui pro ſua pietate & Catholicæ fidei ſtudio hac de re nobiſcum & ſæpè ac perquàm diligenter per litteras & nuntios egit; habitâ, ſicuti rei magnitudo poſtulabat, cum Venerabilibus Fratribus noſtris, S. R. E. Cardinalibus deliberatione maturâ, tam graviter periclitanti in illis partibus fidei orthodoxæ & animarum ſaluti aptiſſimum remedium eſſe duximus, ſi veterum Eccleſiarum, in illa Regione poſitarum, Diœceſes, commodioris regiminis cauſsâ, divideremus, noviſque erectis Cathedralibus Eccleſiis ejuſmodi præficerentur Epiſcopi, qui tum exemplo tum verbo commiſſas ſibi oves paſcant, & proborum eorumdemque doctorum Virorum copiâ muniti, idoneorumque operâ miniſtrorum adjuti, illas adverſus inſidiantium luporum rabiem tueantur atque cuſtodiant, & Metropolitanæ aliquot Eccleſiæ oportunis ejus Regionis locis erigantur, ad quas commodè adiri poſſit, quibus qui præfuturi ſunt, Suffraganeos ſuos in officio contineant.

Ex certa igitur noſtra ſcientia, de eorumdem Fratrum noſtrorum conſilio, ac de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, ad Dei Omnipotentis honorem & Sanctæ ipſius Eccleſiæ utilitatem, *Cameracenſem*, *Trajectenſem*, *Atrebatenſem* & *Tornacenſem* Eccleſias, Civitates atque Diœceſes à Remenſi Colonienſique Provinciis, quibus ſunt Metropolitico jure ſubjectæ, ac *Mechlinienſe*, *Antverpienſe*, *Harlemenſe*, *Daventrienſe*, *Leovardienſe*, *Gruningenſe*, *Middelburgenſe*, *Buſcoducenſe*, *Ruremundenſe*, *Namurcenſe*, *Audomarenſe*, *Iprenſe*, *Gandavenſe* & *Brugenſe*, celeberrima Cameracenſis, Trajectenſis, Leodienſis, Morinenſis & Tornacenſis Diœceſium Opida à ſua quodque eorum Diœceſi & Provincia;

Præterea ab Eccleſia *Cameracenſi* (quam nuper ab omni poteſtate & juriſdictione Remenſis Archiepiſcopi, cui ſuffraganea erat, liberavimus) eam ipſius Diœceſis Cameracenſis partem, quæ in Brabantiæ Ducatu & Flandriæ Comitatu exiſtit, itemque ab Eccleſia Diœceſique *Leodienſi* eam ipſius Diœceſis Leodienſis partem, quæ eſt in Namurcenſi & Hornenſi Comitatibus, ac Brabantiæ & Geldriæ Ducatibus, ditionis ipſius Philippi Regis; itemque ab Eccleſia & Diœceſi *Tornacenſi* eam partem ipſius Tornacenſis Diœceſis, quæ à *Roesbeke* Pago & *Aldenardo* Opido ad Oceanum vergit, ipſis Pago & Opido incluſis, itemque ab Eccleſia & Diœceſi *Trajectenſi* eam partem ipſius Diœceſis Trajectenſis, quæ in Flandriæ Comitatu exiſtit, & inſulas Zelandiæ ac totam Hollandiam aquaticam, & partem illam Hollandiæ, quæ firmior appellatur, uſque ad Opida Leidenſe excluſivè & Amſtelrodamenſe incluſivè, ac inſulas *Vlielant* & *Texel* ac *Wieringen*, & totam Regionem Tranſiſulanam, ac Groningam & Friſiam, cum magna parte Ducatûs Geldriæ, quæ Inferior appellatur, uſque ad Hardevicum & Sherenberge Opida, incluſivè, & uſque ad Arnhem & Wageninge Opida, ipſis tamen excluſis, nec non partes quas habet ultra Wahalim fluvium, ad ipſum Geldriæ Ducatum pertinentes, & magnam aquam Dordracenſem verſus Brabantiam;

A dilectis autem Filiis ipſius Capituli Eccleſiæ Trajectenſis, ſeu illius menſa Capitulari omnem juriſdictionem, omniaque jura Epiſcopalia ipſius Capituli, quæ habet in Regione, *Weſtfriſia* vocata, ab Oſnaburgenſi & Monaſterienſi ac Colonienſi & Paderbornenſi Eccleſiis ac Diœceſibus, & à Colonienſi Provincia eas partes Oſnaburgenſis & Monaſterienſis ac Colonienſis & Paderbornenſis Diœceſium, quæ intra fines Regis Philippi exiſtunt, cum omnibus & ſingulis earum terminis & territoriis, ac cleris, populis & perſonis, Monaſteriis, Eccleſiis ac piis locis, ac beneficiis Eccleſiaſticis, cum cura & ſine cura, ſæcularibus, & Ordinum quorumcumque regularibus; ab ipſa autem Eccleſia *Morinenſi*, per obitum bonæ memoriæ *Franciſci de Crequy*, olim Epiſcopi Morinenſis, ab hinc circiter ſeptennium defuncti, Paſtoris ſolatio deſtituta, eam partem ipſius Diœceſis Morinenſis, quæ in Arteſiæ exiſtit & Flandriæ Comitatibus, ditionis ipſius Philippi Regis, cum ipſius terminis, territorio, caſtellis, pagis & locis, Clero ac populo & perſonis, Monaſteriis, Eccleſiaſticis ac piis locis ac beneficiis Eccleſiaſticis, cum cura & ſine cura, ſæcularibus, aut Ordinum quorumcumque regularibus, fructuſque, reditus, proventus, decimas, jura & emolumenta, quæ Epiſcopus Morinenſis, jura quoque quæ Archiepiſcopus Remenſis in parte Diœceſis Morinenſis ac terminis, territorio, caſtellis, pagis & locis prædictis, ſeu ratione viſitationis, aut quovis alio jure & cauſsâ percipere conſueverunt, à Menſa Archiepiſcopali Remenſi, & Epiſcopali Morinenſi, Auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium, perpetuò eximimus, ſegregamus, dividimus & ſeparamus ab omni juriſdictione, poteſtate & ſubjectione Remenſis & Colonienſis Archiepiſcoporum, ac Cameracenſis, Tornacenſis, Leodienſis, Morinenſis, Trajectenſis, Oſnaburgenſis, Monaſterienſis & Paderbornen-

ſis Epiſcoporum pro tempore exiſtentium, ac dilectorum Filiorum, Capitulorum Remenſis, Colonienſis, Cameracenſis, Trajectenſis, Leodienſis, Morinenſis, Tornacenſis, Oſnaburgenſis, Monaſterienſis & Paderbornenſis Eccleſiarum, atque à ſolutione decimarum & quorumvis aliorum jurium, eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis & Capitulis, ac Cleris & aliis prædictis, ratione Juriſdictionis, ſubjectionis, ac Legis Diœceſanæ & Metropoliticæ debitorum;

Ita ut poſthac Epiſcopus Morinenſis Juriſdictionem aliquam in partem à Diœceſi ſeparatam, & illius territorium, Caſtella, Pagos, & loca ac Clerum, populum & perſonas ac Monaſteria, Eccleſias & pia loca ac beneficia exercere, & beneficia ſub hac ſeparatione ac diviſione comprehenſa, quæcumque, quotcumque & qualiacumque ſint, quæ ad ejus collationem antea pertinebant, conferre, ſeu fructus, reditus, proventus, jura, obventiones & emolumenta ab eo in parte à Diœceſi ſeparata, terminis, territorio, Caſtellis, Pagis & locis prædictis, ſubventionis cauſâ, aut quâlibet aliâ occaſione & ratione percipi ſolita, & Epiſcopus Morinenſis atque Archiepiſcopus Remenſis prædicti in parte Diœceſis ipſius adempta, ac terminis, territorio, Caſtellis, Pagis, ac locis præfatis de iis quæ ad eos ratione viſitationis ipſorum, & Legis Diœceſanæ ac Metropoliticæ pertinebant, intromittere ſe nullo pacto poſſint, eximimus & omninò liberamus.

Cameracensem verò & Collegiatam S. Rumoldi Opidi Mechliniensis & Trajectensem Eccleſias in Metropolitanas, ac Cameracenſes & Trajectenſes Sedes Epiſcopales in Archiepiſcopales, eaſque & ipſam Eccleſiam S. Rumoldi, Metropolitanorum Præſulum Sedes ac Provinciarum Capita, ſcientiâ, conſilio & poteſtatis plenitudine ſimilibus, auctoritate & tenore præmiſſis, etiam erigimus & inſtituimus.

Ex quibus Archiepiſcopis nuncupandis, Cameracenſis quidem pro ſua Diœceſi habeat viginti octo Opida, cum Caſtellis, Pagis & Monaſteriis interjacentibus intra ſpatium ſeptuaginta duorum millium paſſuum Italicorum in longitudinem, ſexaginta verò in latitudinem, per Nuntium noſtrum, propediem à nobis illuc mittendum, limitanda.

Trajectensis autem pro ſua Diœceſi obtineat territorium Trajectenſe, & majoris partis Hollandiæ, magnæque partis Gelriæ, cum Dominiis de *Buren*, de *Culenburg*, de *Vianen*, *Armuyden*, *Iſelſteyn*, triginta Opidorum, præter Pagos, in longitudinem nonaginta, in latitudinem quadraginta millium paſſuum, ſimiliter terminandorum, ut dictum eſt.

Eisdem autem duobus, & tertio Mechlinienſi, nuncupandis Archiepiſcopis, *Pallium* & *Crucem*, ſicut mos eſt, deferendi, reliquiſque omnibus inſigniis, honoribus, ornamentis, privilegiis & prærogativis Eccleſiarum ac Sedium Metropolitanarum, utendi jus & poteſtatem concedimus.

Mechliniense autem, *Antverpienſe*, *Harlemenſe*, *Daventrienſe*, *Leovardienſe*, *Groningenſe*, *Buſcoducenſe*, *Ruremundenſe*, *Namurcenſe*, *Audomarenſe*, *Iprenſe*, *Gandavenſe*, *Middelburgenſe* & *Brugenſe*, Opida in Civitates erigimus; ac in eis ſic erectis Eccleſias S. Albani Namurcenſem, S. Audomari ejuſdem Civitatis, B. Virginis Antverpienſem, S. Joannis Gandavenſem, S. Donatiani Brugenſem, S. Lebvini Daventrienſem, S. Joannis Evangeliſtæ Buſcoducenſem, & S. Spiritûs Ruremundenſem, Collegiatas, ac S. Bavonis Harlemenſem, S. Viti Leovardienſem, S. Martini Gruningenſem, Parochiales, nec non B. Mariæ Præmonſtratenſis Middelburgenſem, Monaſterii S. Martini, S. Auguſtini Canonicorum Regularium, Ordinum, Iprenſem, ſub iiſdem invocationibus in Cathedrales, ſcientiâ, conſilio, poteſtate & auctoritate & tenore præmiſſis, erigimus, pro cujuſque earum Civitatum creandis Epiſcopis, qui ſuæ quiſque præſint, earumque ædificia augeant, & in Cathedralium Eccleſiarum formam redigant, ac juriſdictionem Epiſcopalem, aliaque omnia & ſingula, quæ ad ordinem & juriſdictionem ac munus Epiſcopale pertinent, in Civitatibus, Opidis, terminis, territoriis, inſulis, finibus & partibus Diœceſium diviſarum, poſtquam terminata fuerint, reſpectivè exerceant;

Atque in iiſdem Metropolitanis Archiepiſcopales, in Cathedralibus verò ſic erectis Eccleſiis Epiſcopales dignitates, cum Sedibus & Menſis Archiepiſcopalibus & Epiſcopalibus, aliiſque Metropolitanarum & Cathedralium Eccleſiarum inſigniis, menſis, arcis, ſigillis, aliiſque Capitularibus inſigniis honoribuſque & privilegiis, quibus ceteræ Metropolitanæ, & Cathedrales Eccleſiæ de jure vel conſuetudine utuntur, vel uti poterunt, ſimiliter erigimus & inſtituimus.

Ecclesiis verò ſuprà commemoratis, ſic in Cathedrales erectis, eiſdemque Civitatibus in perpetuum concedimus & aſſignamus pro ſuis Diœceſibus,

Namurcensi Comitatum Namurcenſem & Galliæ Brabantiæ partem, longitudinis quadraginta, & latitudinis triginta millium paſſuum Italicorum;

Audomarensi diſtrictum decem Opida continentem, longitudinis quadraginta duorum, latitudinis triginta novem millium paſſuum ſimilium;

Mechliniensi diſtrictum decem & ſeptem Opidorum, cum Pagis interjacentibus, longitudinis ſexaginta novem, latitudinis triginta millium paſſuum ſimilium;

Antverpiensi territorium ſeptem Opidorum, cum Pagis interjacentibus, longitudinis quinquaginta ſex, latitudinis tringinta millium paſſuum ſimilium;

Gandavensi territorium quattuor Opidorum, cum Pagis interjacentibus, longitudinis quadraginta ſex, latitudinis viginti quatuor millium paſſuum ſimilium;

Brugensi territorium novem Opidorum, cum Pagis interjacentibus, longitudinis quinquaginta quattuor, latitudinis viginti quinque millium paſſuum ſimilium;

Iprensi

Iprensi territorium decem Opidorum cum interjacentibus Pagis, longitudinis quadraginta duorum, latitudinis triginta trium millium paſſuum ſimilium;

Buscoducensi territorium decem Opidorum, cum interjacentibus Pagis, longitudinis ſexaginta, latitudinis triginta millium paſſuum ſimilium;

Ruremondensi territorium decem Opidorum, cum Pagis interjacentibus, longitudinis quinquaginta, latitudinis triginta millium paſſuum ſimilium, Comitatu *Hornenſi* in eis comprehenſo;

Harlemensi territorium duodecim Opidorum, præter Pagos interjacentes, longitudinis nonaginta (al. ſexaginta) latitudinis triginta millium paſſuum ſimilium;

Daventriensi territorium viginti quinque Opidorum, præter Pagos interjacentes, longitudinis ſexaginta duorum, latitudinis quadraginta ſex millium paſſuum ſimilium;

Leovardiensi territorium decem Opidorum, præter Pagos interjacentes, longitudinis ſeptuaginta duorum, latitudinis quadraginta millium paſſuum ſimilium;

Gruningensi territorium Patriæ Gruningenſis, & Drentiæ, ac Inſularum Rollinghe & Borchum;

Middelburgensi territorium decem Opidorum, præter Pagos interjacentes, longitudinis quinquaginta ſex, latitudinis triginta millium paſſuum ſimilium, pro ſua cujuſque eorum Epiſcoporum Diœceſi, ſicut dictum eſt, aſſignanda.

Personas verò Eccleſiaſticas pro Cleris, & Laïcos in illis habitantes pro populis eorumdem; prætereà *Cameracenſi Atrebatenſem*, *Tornacenſem*, *Audomarenſem & Namurcenſem*; *Mechlinienſi* verò *Antverpienſem*, *Gandavenſem*, *Brugenſem*, *Iprenſem*, *Buſcoducenſem & Ruremundenſem*; *Trajectenſi* autem, Eccleſiis prædictis, *Harlemenſem*, *Daventrienſem*, *Leovardienſem*, *Gruningenſem & Middelburgenſem* Civitates, Diœceſeſque prædictas, eiſdem ſcientiâ, conſilio, & poteſtatis plenitudine & auctoritate Apoſtolicâ & tenore attribuimus, & pro cujuſque ipſarum Metropolitanis Provinciis eſſe ſtatuimus.

Ipſaſque ſic erectas Cathedrales Eccleſias, eoſque qui pro tempore fuerint Cameraci, Mechliniæ & Trajecti Archiepiſcopi, qui Suffraganei ut membra capiti, ſic eiſdem Archiepiſcopis Metropolitico jure ſubjecti ſint, & Cameracenſis, Mechlinienſis & Trajectenſis Provinciarum Cleros & populos univerſos, pro ſuis cujuſque Eccleſiarum Provincialibus, quorum ſingulorum cauſſæ ad ſuum cujuſque eorum Archiepiſcopum, ſecundùm Sacros Canones deferantur, perpetuò ſimiliter concedimus & aſſignamus.

Et quod ad Archiepiſcopalia Metropolitica & Provincialia jura pertinet, Civitates, Diœceſes, Cleros & populos ſæpiùs commemoratos eiſdem Præſulibus, qui pro tempore fuerint, ſubjicimus, ſicut eaſdem Civitates, Diœceſes, Cleros & populos, quod ad ordinariam Epiſcopalem juriſdictionem & poteſtatem attinet, ſuis quoque ipſorum, qui pro tempore fuerint, Epiſcopis ſubjectos eſſe decernimus.

Archiepiscopali verò Mechlinienſi quinque millium, & cuilibet ex Epiſcopalibus Menſis hujuſmodi trium millium Ducatorum auri de Camera annuos reditus ex certis decimis & bonis ac fructibus, reditibus & proventibus Eccleſiaſticis, per dictum Nuntium ſpecificandis & repartiendis, ex nunc, prout ex tunc, & è contrà poſtquam ſpecificati & repartiti fuerint, ac interim donec ſpecificatio & repartitio hujuſmodi factæ & effectum ſortitæ ſint, & non ultrà, Mechlinienſi trium millium ac cuilibet ex Epiſcopalibus Menſis prædictis mille & quingentorum Ducatorum ſimilium annuos reditus per ipſum Philippum Regem ex reditibus & proventibus, quos ex dicta regione percipit, aſſignandos, & Archiepiſcopo Mechlinienſi, ac ſingulis Epiſcopis præfatis pro tempore exiſtentibus ſingulis annis, quo uſque ſpecificatio & repartitio prædictæ, ac pro ea tantùm parte, quæ plenarium ſuum effectum minùs ſortita fuerit, & non ultrà, integrè & proportionaliter perſolvendos, pro earum dote, de pari conſilio, eâdem auctoritate etiam perpetuò applicamus & appropriamus.

Eidem autem Philippo Regi, ejuſque Succeſſoribus, qui pro tempore ejuſdem Regionis in temporalibus Domini extiterint, *jus nominandi* perſonas idoneas, in Theologia Magiſtros, aut in Decretis Doctores ſeu Licentiatos, Nobilium Univerſitatum more, diligenti examine præcedente, promotos, ad Mechlinienſem, Antverpienſem, Trajectenſem, Atrebatenſem, Tornacenſem, Harlemenſem, Ruremundenſem, Namurcenſem, Gandavenſem ac Brugenſem, Daventrienſem, Buſcoducenſem, Leovardienſem, Gruningenſem, Middelburgenſem, Eccleſias prædictas, tam in hac prima vice, quàm quotieſcumque illas pro tempore vacare contigerit, nobis & Romano Pontifici, qui pro tempore fuerit, per nos & eumdem Pontificem in Archiepiſcopos & Epiſcopos earum, ad nominationem ejuſmodi inſtituendos, de eodem conſilio & ſcientia ac auctoritate præmiſſis, in perpetuum reſervamus atque concedimus, ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac prædictarum & quarumvis aliarum Eccleſiarum, nec non Monaſteriorum & Ordinum hujuſmodi, etiam juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quavis firmitate aliâ roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus, privilegiis quoque, Indultis & Litteris Apoſtolicis, Eccleſiis, Monaſteriis, Ordinibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Capitulis & aliis præfatis, ac quibuſvis aliis, ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis & inſolitis clauſulis irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu proprio & ex certa ſcientia ac conſiſtorialiter conceſſis, ac etiam iteratis vicibus confirmatis & innovatis.

 Quibus

Digitized by Google

Quibus omnibus, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica & expreſſa mentiò habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hæc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis & inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice dumtaxat harum ſerie ſpecialiter & expreſsè derogamus, illaque adverſus præmiſſa ſuffragari nullo modo poſſe ſeu debere decernimus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc Paginam noſtrarum exemptionum, ſegregationis, diviſionis, ſeparationis, liberationis, erectionum, inſtitutionum, conceſſionum, aſſignationum, attributionis, ſtatuti, ſubjectionis, decretorum, applicationis, appropriationis, reſervationis, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo quinquageſimo nono, IV. Idus Maii, Pontificatûs noſtri anno quarto. 1559.

CAPUT CLVII.

Pius IV. *Papa Dotem, Opida, Municipia, Pagos, Vicos & alios limites Diœceſis ſeu Epiſcopatûs Antverpienſis nuper inſtituti deſcribit, anno* 1560.

Pius Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ex injuncto nobis deſuper Apoſtolicæ ſervitutis officio, ad ea libenter intendimus, per quæ Eccleſiarum quarumlibet, præſertim Cathedralium noviter erectarum, decori ac venuſtati, ac illis præſidentium & aliarum perſonarum ſtatui & oportunæ ſubventioni, cum Divini cultûs augmento, & animarum Chriſti fidelium ſalute, valeat ſalubriter provideri.

Ac deſuper etiam ea, quæ à Prædeceſſoribus noſtris conſultè geſta fuerint, ex ſaniori conſilio, immutando diſponimus; prout locorum & temporis qualitas exigit, & ipſarum Eccleſiarum utilitas perſuadet, & id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.

Cùm itaque, ſicut accepimus, aliàs, poſtquam felicis recordationis Paulus Papa IV. Prædeceſſor noſter providè conſiderans, eam partem Inferioris Germaniæ, quæ cariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Hiſpaniarum Regi Catholico hereditario jure ſubjecta erat, paucos habere Epiſcopos, nullumque Metropolitanum, qui eam regerent; uti illius amplitudo & frequentiſſimorum Opidorum celebritas ac longè lateque diſſitorum Caſtrorum & Pagorum ſuorum copia, animarumque multitudo, varium item idioma, & vitæ inſtitutum, ac denique temporis deplorata ob hæreticos conditio expoſtulabant: iiſque & aliis gravibus cauſſis eum impellentibus, volens periclitanti in partibus illis fidei Catholicæ ſuccurrere, pioque deſiderio dicti Philippi Regis ſatisfacere, habitâ, ſicut rei magnitudo poſtulabat, cum Fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, deliberatione maturâ, de eorum conſilio & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine,

Cameracenſem, *Trajectenſem*, *Atrebatenſem*, & *Tornacenſem* Eccleſias, Civitates & Diœceſes à Remenſi & Colonienſi Provinciis, ac *Mechlinienſe* & *Antverpienſe*, ac diverſa alia tunc expreſſa Opida inſignia dictæ Regionis à ſua quoque Diœceſi & Provincia perpetuò ſegregaverat ac diviſerat. Nec non *Mechlinienſe*, *Antverpienſe* & reliqua Opida prædicta ſic diviſa in Civitates, *Cameracenſem* verò & *Trajectenſem* tunc Epiſcopales Sedes, ac olim Collegiatam Eccleſiam S. Rumoldi *Mechlinienſem* in Metropolitanam, & Beatæ Mariæ *Antverpienſem*, ceteraſque aliorum Opidorum in Civitates erectorum prædictorum Eccleſias in Cathedrales Eccleſias, pro totidem Archiepiſcopis & Epiſcopis, qui ſuæ quiſque Eccleſiæ præeſſent. Nec non Mechlinienſi & Antverpienſi Eccleſiis Civitatibuſque prædictis certos tunc expreſſos Diſtrictus, per Nuntium ſuum poſtmodùm ab eo illuc mittendum, limitandos, pro ſua cujuſque Diœceſi perpetuò conceſſerat. Nec non Eccleſiæ Mechlinienſi prædictæ Eccleſiam, Civitatem & Diœceſim Antverpienſem hujuſmodi inter alias pro ſua Provincia adjunxerat;

Præfato quoque Philippo Regi, ejuſque Succeſſoribus qui pro tempore ejuſdem Regionis in temporalibus Domini eſſent, Jus Nominandi Romano Pontifici pro tempore exiſtenti perſonas idoneas, ac aliis certis tunc expreſſis modo & formâ, qualificatas ad Antverpienſem & alias Eccleſias erectas prædictas, tam à primæva Erectione ejuſmodi, quàm ex tunc deinceps, quotieſcumque illas vacare contingeret, per eumdem Pontificem in Archiepiſcopos & Epiſcopos, ad nominationem hujuſmodi, ordinandos in perpetuum reſervaverat, per quaſdam ſub plumbo, & deinde per alias ſuas in forma Brevis, Litteras, Venerabili Fratri noſtro, tunc ſuo, Salvatori Epiſcopo Cluſinenſi, ſuo & Apoſtolicæ Sedis Nuntio in partibus illis, dederat in mandatis, ut perſonis idoneas, quæ dictas Provincias & Diœceſes diſtinguerent & limitarent, ac dotem dictarum Eccleſiarum à Monaſteriis & Præpoſituris, ſub illis conſiſtentibus, diſmembrarent, cum poteſtate omnia in his neceſſaria

Digitized by Google

neceſſaria faciendi vice ſuâ, deputaret; dilectus Filius noſter ANTONIUS S. R. E. Presbyter Cardinalis, tunc Epiſcopus Atrebatenſis, & quattuor alii ſcientiâ & probitate inſignes, quos ipſe Salvator Epiſcopus & Nuntius, dicto Prædeceſſore intereà de medio ſublato, vigore ſeu prætextu Mandati & poſteriorum Litterarum hujuſmodi, ſubſtituerat, licet forſitan eorum aliqui de illis perſonis non eſſent, quæ ad id canonicè ſubdelegari poterant, factâ nihilominùs diligenti rerum indagine, ac omnibus maturè penſatis, animadvertentes quòd per diſmembrationes bonorum à Monaſteriis & Præpoſituris præfatis, ſi fierent, cultus Monaſticus non mediocriter læderetur, ipſa Monaſteria & Præpoſituras menſis prædictis, pro dote Eccleſiarum ſuarum ad hoc, ut Epiſcopi etiam illorum curam perindè atque ſuam propriam perpetuò gererent, potiùs eſſe unienda, ac deſignationes & limitationes Provinciarum & Diœceſium, diviſioneſque & diſtributiones Opidorum & juriſdictionum in nonnullis partibus ipſarum Diœceſium, commodiores illis, quæ per primò dictas Litteras ſtatuuntur: nec non conſtitutiones & aſſignationes dotium, & denique numerum perſonarum ac dignitatum, Præbendarum, beneficiorum & officiorum, ſtatum quoque & formam in præfatis Eccleſiis, etiam per diſmembrationes, applicationes, ſuppreſſiones, tranſlationes, novas inſtitutiones & alias in univerſum accommodas rationes habendas cenſuerint, ac ſuper majori illorum parte proceſſus & ſcripturas feriò, digeſtis rebus omnibus, formandos curâverint; prout in illis ac ſingulis Litteris prædictis pleniùs continetur;

NOS qui dudum inter alia voluimus, quòd ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſſet, quique nuper Monaſterium S. Bernardi, Ciſtertienſis Ordinis, Antverpienſis Diœceſis, certo tunc expreſſo modo vacans, Menſæ Epiſcopali Antverpienſi, pro dotis nomine, perpetuò univimus, annexuimus & incorporavimus, attendentes quòd ſi priſcis temporibus, dum dicti populi ſenſim accreſcebant, de novis Eccleſiis Cathedralibus optimiſque Præſulibus opportuno tempore proſpectum fuiſſet, profectò tot pernicioſa hæreſum dogmata, quibus Religio Chriſtiana paſſim laceratur atque affligitur, haud ita violenter invaſiſſent.

NUNC autem cùm ad illa arcenda & extirpanda, ac ſimul populos ipſos in ſinceritate fidei continendos, dictus Prædeceſſor nulla alia magis opportuna remedia potuerit adhibere, quàm ſuprà dicta, ut illa, juxta cordis ſui atque noſtri deſiderium, promptos ac felices ſortiantur effectus, noſtri miniſterii partes præmiſſis adjicere, illaque omnibus, quibus poſſumus, rationibus juvare & promovere volentes, ac Menſæ Epiſcopalis Antverpienſis & Canonicatûs & Præbendæ illi uniendorum infraſcriptorum veros annuos valores, ac Litterarum, proceſſuum & aliarum ſcripturarum hujuſmodi veriores tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, continuis etiam hortationibus dicti *Philippi* Regis, & pro ſalute dictorum populorum enixè proſequentis excitati, motu proprio & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, diviſionibus, limitationibus & diſtributionibus dictorum Subdelegatorum in dictis proceſſibus ſpecificatis, tamquam in melius reformatis, inhærendo, ac conceſſionem & aſſignationem per priores Litteras Prædeceſſoris hujuſmodi factas, quoad infraſcripta immutando, omnia & ſingula Opida, Caſtra, Villas, Pagos & loca infra ſcripta, videlicet

Antverpiam, *Liram*, *Herentals*, *Bergen op Zoom*, *Steenbergen*, *Bredam*, *Turnhout*, *Hoochſtraten*, *S. Willebrord*, *Duern*, *Wynegem*, *Womelghem*, *Immerſeel*, *Ranſt*, *Oeleghem*, *Maſſenhoven*, *Vierſel*, *Voorſchooten*, *Berchem*, *Borsbeke*, *Millegem*, *Broechem*, *Luythagen*, *Hoboken*, *Morſele*, *Vremde*, *Emmelen*, *Wylryck*, *S. Bernard*, *Heymſem*, *Eyghem*, *Hove*, *Bochout*, *Schelle*, *Nazareth*, *Artzelare*, *Contick*, *Nyle*, *Reedt*, *Waerloos*, *Rumſt*, *Duffele*, *Hoyck*, *Heyſt*, *Berzelen*, *Hulshout*, *Boyſchot*, *Meerbeke*, *Herſſelt*, *Anderſtadt*, *Geſtel*, *Itenghem*, *Ballaer*, *Hallaer*, *Reyel*, *Werlem*, *Vorſt*, *Eynhout*, *Meerhout*, *Olmen*, *Welden*, *Eel*, *Ravels*, *Keſſel*, *Tenhout*, *Soerle*, *Oiſterhout*, *Morckhoven*, *Herenthout*, *Dongen prope Bredam*, *Nielen*, *Noorderwyck*, *Bauwel*, *Oelen*, *Ten Ryen*, *Gilſe*, *Alphen*, *Eiche*, *Barle*, *Lichtaert*, *Caſtel*, *Tielen*, *Santhoven*, *Grobbendonck*, *Voerſeler*, *Poederle*, *Halle*, *Pulderboſch*, *Pulden*, *s'Graven-Weſel*, *Lille*, *Schilden*, *Int-Goor*, *Soerſel*, *Gierle*, *Weſtmal*, *Oiſtmal*, *Vlimmeren*, *Berſe*, *Voſſelare*, *Brecht*, *S. Lenaerts*, *Ryckevorſel*, *Oſterhout*, *Merexem*, *Ooſterweel*, *Wilmerdonck*, *Oerdam*, *Ekeren*, *Schooten*, *Orderen*, *Brexſcaten*, *Lillo*, *Hove*, *Berentrecht*, *Capelle*, *Stabroeck*, *Santvliet*, *Putten*, *Oſſendrecht*, *Brecht*, *Calmthout*, *Achterbroeck*, *Weſt-Weſel*, *Loenhout*, *Woenſdrecht*, *Meerl*, *Ginneken*, *Huybergen*, *Nieumoer*, *Hoogerheyde*, *Emaus*, *Sundert*, *Hildernis*, *Borchvliet*, *Niſpen*, *Roſendael*, *Wouda*, *Haerle*, *Polder*, *Halſteren*, *Cruyſtandt*, *Gaſtel*, *Oudenboſch*, *Cahem*, *Intkaem*, *Sprundel*, *Hoeven*, *Cleyn Sundert*, *Etten*, *Terboden*, *Rysbergen*, *Galder*, *Haghe*, *Ter Heyden*, *Tenhout*, *Minderhout*, *Mera*, *Merſel*, *Tergingen*, *Marxblas*, *Wortel*, *Bavel*;

IN poſteriori deſignatione Subdelegatorum hujuſmodi comprehenſa, cum Eccleſiis Parochialibus, Monaſteriis, Collegiis etiam Canonicorum, Capellis, Hoſpitalibus & Beneficiis, locis & perſonis ac officiis Eccleſiaſticis, Sæcularibus & Regularibus, ac populis & quibuſcumque aliis ſub eis comprehenſis, præfatæ Eccleſiæ Antverpienſi, pro ſuâ Diœceſi, juxta deſignationem illi per prædictos Subdelegatos factam hujuſmodi, auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium, perpetuò concedimus & aſſignamus.

ET ut Epiſcopus Antverpienſis pro tempore exiſtens ſtatum ſuum, juxta Pontificalis dignitatis exigentiam, decentiùs tenere, ac onera, præſertim in ea ampliſſima Civitate, in qua propter frequentiam populi, & continuas negotiationes magno vivitur, commodiùs perferre, & quam Epiſcopum decet hoſpitalitatem exercere valeat, à S. Mariæ VILLARIENSIS, olim Leodienſis, nunc verò Namurcenſis Diœceſis,

Digitized by Google

ceſis, Antverpiæ vicinioribus & Sedi Epiſcopali Antverpienſi commodioribus, uſque ad quingentorum, & à S. MICHAELIS Antverpienſis Monaſteriis, ſeu eorum Menſis Abbatialibus, proprietates & bona etiam in Decimis conſiſtentia, uſque ad aliorum quingentorum ducatorum auri de Camera, proventus annui, ſummas, cum primùm Monaſteria ipſa per ceſſum vel deceſſum illorum modernorum Abbatum ſeu Commendatariorum, aut aliis quibuſvis modis, & ex quorumcumque perſonis vacaverint, ex nunc prout ex tunc, & è contrà, perpetuò ſegregamus & dividimus, illaque ſic ſegregata & diviſa præfatæ menſæ Antverpienſi etiam perpetuò applicamus & appropriamus.

NEC non ARCHIDIACONATUM Antverpienſem in dicta Eccleſia Cameracenſi, qui inibi Dignitas, non tamen major, poſt Pontificalem exiſtit, ſimiliter cùm per primum ceſſum vel deceſſum moderni Archidiaconi Antverpienſis in dicta Eccleſia Cameracenſi etiam apud Sedem eamdem vel aliàs vacaverit, etiamſi actu nunc quovis modo vacet, ac ſpecialiter vel generaliter reſervatus exiſtat, & ad illum conſueverit quis per electionem aſſumi, eique cura etiam juriſdictionalis immineat animarum, ſuper eo quoque inter aliquos lis, cujus ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa, cum omnibus juribus, juriſdictionibus & pertinentiis ſuis ad præfatam Eccleſiam Antverpienſem ſimiliter ex nunc prout ex tunc, & è contrà (ita quòd Archidiaconus Antverpienſis pro tempore exiſtens, poſt ceſſum vel deceſſum dicti moderni Archidiaconi, in eadem Eccleſia Antverpienſi, prout olim in dicta Eccleſia Cameracenſi, reſidere ac juriſdictionem per univerſam Diœceſim Antverpienſem præfatam, ad inſtar aliorum, qui nunc ſunt in ulla parte ejuſdem Diœceſis Antverpienſis, omnino habere, eamque perpetuò exercere debeat) transferimus.

AC in eadem Ecceſia Antverpienſi unum ARCHIPRESBYTERATUM Civitatenſem, pro uno Archipresbytero Civitatenſi, qui curam Rectorum Parochialium Eccleſiarum & ..... verbi Dei per Civitatem.

AC unam POENITENTIARIAM Diœceſanam, nuncupandas Dignitates inibi, non tamen poſt pontificalem majores, pro uno Pœnitentiario Diœceſano, nuncupandis, qui curam conſcientiarum populi per univerſam Diœceſim Antverpienſem hujuſmodi habeant, perpetuò erigimus & inſtituimus.

ET ut idem Epiſcopus Antverpienſis pro tempore exiſtens Eccleſiam ſuam perſonis eruditis, & ad juriſdictionem inibi exercendam, ceteraque munera Eccleſiaſtica obeunda idoneis, debitè inſtructam jugiterque decoratam habeat perpetuò, ſtatuimus & ordinamus, quòd ex omnibus Canonicatibus & Præbendis dictæ Eccleſiæ Antverpienſis, qui multi & pingues exiſtunt, *decem*, quos primò per ceſſum & ex cauſa permutationis, vel deceſſum, aut quavis aliâ dimiſſione vel amiſſione modernorum ipſius Eccleſiæ Canonicorum, vel aliis quibuſvis modis, & ex aliorum quorumcumque perſonis, etiam apud Sedem prædictam, aut etiam in aliquo ex menſibus, in quibus vacantium Beneficiorum diſpoſitio nobis aut Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, per Conſtitutiones Apoſtolicas vel Curiæ Apoſtolicæ Regulas; ſeu litteras alternativarum, aut alia privilegia & indulta reſervata exſtitit ſeu fuerit, ſimul vel ſucceſſivè vacare contigerit, etiam ſi actu nunc vacent, & tanto tempore vacaverint, quòd eorum collatio, juxta Lateranenſis Statuta Concilii, ad Sedem Apoſtolicam prædictam legitimè devoluta, ipſique diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervati & ſacerdotales exiſtant, ac ſuper his inter aliquos lis, cuius ſtatum in præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa; ſic perpetuò affecti remaneant, quòd idem Epiſcopus unum vel unam, omnium primò vacaturos, tamquam menſæ Epiſcopali perpetuò unitos (& quos nos ſimiliter ex nunc prout ex tunc, & è contrà ipſi Menſæ perpetuò unimus, annectimus & incorporamus) obtinere, illorumque ratione perſona Capitularis eſſe, vocemque & auctoritatem etiam in Capitulo ſuper Decanum & Canonicos habere.

RELIQUI verò novem Canonicatus & Præbendæ prædicti tribus *Magiſtris* aut *Licentiatis in Theologia*, & tribus aliis *Doctoribus Decretorum* ſeu in eis *Licentiatis*, ac tribus aliis *Nobilibus* ejus Diœceſis, etiam in Jure vel Theologia ſaltem gradu Licentiaturæ in famoſa quapiam Univerſitate Studii generalis, ſecundùm tenorem primo-dictarum Litterarum promotis, ordine indicta deſignatione expreſſo ſervato, in perpetuum concedi & aſſignari debeant;

QUODQUE ad ſex Priores tam Nobiles quàm alii non Nobiles, ut præfertur, tamen qualificati, ad reliquos verò tres Canonicatus & tres Præbendas ex reliquis novem Canonicatibus & Præbendis hujuſmodi nulli niſi Nobiles & Graduati, ut præfertur, aſſumi poſſunt. Ac omnes & ſinguli, ratione ſuarum hujuſmodi Præbendarum, conſilium & operam in negotio Eccleſiæ & Religionis, ceteriſque difficultatibus pro tempore emergentibus, quoties ab Epiſcopo ſuo requiſiti fuerint, tam conjunctim quàm diviſim, præſtare teneantur.

AC unus Archidiaconus ad Archidiaconatum, & alius Archipresbyter ad Archipresbyteratum, nec non reliquus ex dictis Graduatis Pœnitentiarius ad Pœnitentiariam hujuſmodi, ad nominationem Epiſcopi dicti aſſumi, & omnium primi poſt Epiſcopum vacaturos Canonicatus & Præbendas prædictos ſimili ordine conſequi debeant.

UT autem de viris ſpectatæ doctrinæ & probitatis, ad ædificationem Eccleſiæ Dei, accuratiùs proſpiciatur, quòd ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ hac prima vice per præfatum Epiſcopum dumtaxat, & deinde quoties illi futuris temporibus vacaverint, ut præfertur, ad electionem Epiſcopi & aliorum Graduatorum præfatorum ſuperſtitum per eos conferantur, & in hujuſmodi electione ſuffragium Epiſcopi non plus juris ſive momenti, quàm cujuſvis

Digitized by Google

juſvis Graduatorum habeat, niſi vocum paritate occurrente, tuncque iteratum ad hoc Epiſcopi ſuffragium paritatem dirimat.

Quodque poſthac ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ, ſub nullis ſpecialibus vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus, etiam in Corpore Juris clauſis, nec non exſpectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, indultis de providendo, commendando & aliàs diſponendo, primariis precibus nuncupatis, vel aliis gratiis præventivis, per Nos aut Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes, & Sedem Apoſtolicam prædictam, vel ejus Legatos, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum & aliorum Principum, aut ejuſdem S.R.E. Cardinalium, & ex quacumque cauſſa, quantumlibet urgenti pro tempore factis & conceſſis comprehendantur. Nec etiam tamquam vacantes apud Sedem eamdem, aut ullâ aliâ ratione generaliter vel ſpecialiter reſervari, nec illorum vacatione per reſignationem, etiam ex cauſſa permutationis, apud Sedem eamdem pro tempore occurrentem, per Romanum Pontificem aut Sedem hujuſmodi, de illis provideri, aut aliàs quoquo modo diſponi poſſit; ſed forma electionis præmiſſæ omni tempore ſervari, nullâque cauſâ infringi debeat.

Quodque unus ex novem Canonicis præfatis, Magiſter vel Licentiatus in Theologia, & alter Decretorum Doctor ſeu etiam Licentiatus, ſeniores ratione ſuarum Præbendarum, facultatem habeant viſitandi per univerſam Diœceſim Antverpienſem prædictam ab Epiſcopo, inquirendi. Ceteri verò Canonici Graduati prædicti, quandocumque requiſiti fuerint, illis aſſiſtere teneantur.

Ac ex reliquis ſenioribus Canonicis præfatis duo in Theologia, & unus in Jure Canonico Graduati, ut præfertur, unà cum prædicto Archidiacono, curam habeant examinandi promovendos ad Sacros Ordines, & admittendos ad curam animarum, quacumque auctoritate illi proviſi fuerint, neminem niſi idoneum, ſeque perſonalem reſidentiam facturum, medio juramento, promittentem admittentes.

Et quoniam impia hæreticorum ſtudia temporiſque malitia Viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutiùs abeſſe non patiuntur; quòd ſi Canonici Graduati prædicti ab Eccleſia ſua, niſi ab Epiſcopo ſeu Capitulo miſſi, per *duos menſes* abfuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, & Capitulo cedant.

Ac omnes proventus ſingularum Præbendarum dictæ Eccleſiæ in duas partes æquales dividantur, quarum altera pro quotidianis diſtributionibus his ſolis, qui divinis officiis in choro deſervierint & inibi à principio uſque ad finem, exceptâ neceſſitatis cauſâ, permanſerint, miniſtrari debeat, nec quiſquam ullâ diſpenſatione vel alio privilegio Apoſtolico quâcumque cauſâ imperato vel conceſſo ſeſe à reſidentia hujuſmodi eximere poſſit.

Ceteræ Eccleſiæ Civitatis ſub cura dicti Archipresbyteri Civitatenſis, extra verò eam & in Diœceſi Antverpienſi exiſtentes vel ſub ſuis Decanatibus aliiſve juriſdictionibus, prout hactenus, remaneant, vel meliore modo, arbitrio Epiſcopi, diſtribui, ipſorumque Decanatuum Decani, ſalvo dicti Epiſcopi moderamine, emolumenta hactenus percipi ſolita percipere poſſint:

Districtiùs inhibentes Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis Filiis Abbatibus, ceteriſque locorum Ordinariis, nec non Conventuum Superioribus & Perſonis, illique vel illis, ad quem vel ad quos Archidiaconatus, ac decem Canonicatuum & Præbendarum affectorum prædictorum collatio, proviſio, & quævis alia diſpoſitio communiter vel diviſim pertinet, & quibuſcumque aliis cujuſcumque dignitatis, ſtatûs, ordinis & conditionis exiſtentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis majoris, aliiſque ſententiis, cenſuris & pœnis, nec non privationis omnium Dignitatum, Beneficiorum & Officiorum Eccleſiaſticorum, ac inhabilitatis ad illa & alia in poſterum obtinenda; ne de Archidiaconatu ac decem Canonicatibus & Præbendis præfatis, ſi vacant, aut vacaverint, ut præfertur, cuiquam providere aut aliàs diſponere, ſeu præmiſſorum effectus & executionem in aliquo quocumque modo impedire, aut moleſtiam vel injuriam quampiam irrogare quoquo modo præſumant;

Ac decernentes ex nunc plenum jus in præmiſſis omninò acquiſitum eſſe, & ſuper his beneficio regularum de non tollendo jure quæſito ac annali & triennali poſſeſſione, nec non privilegiis omnibus, quibus diuturni poſſeſſores pacifici quomodolibet utuntur, potiuntur & gaudent, plenariè uti, potiri & gaudere, ac decem Canonicatus & decem Præbendæ affecti prædicti, per quoſcumque, etiam prætextu mandatorum de providendo, nominationum, facultatum & Indultorum, etiam juxta Concordata Nationis Germanicæ, exſpectativarum, & quarumcumque aliarum gratiarum quoquo modo acceptari non poſſe, & nihilominùs quaſcumque acceptationes, collationes, proviſiones, commendas, uniones, annexiones & incorporationes, & alias diſpoſitiones de eiſdem aut eorum aliquo, etiam per nos & Sedem præfatam quomodolibet factas & faciendas, nullius prorſus roboris vel momenti fore, nullumque per eas cuiquam jus acquiri, ſeu etiam coloratum titulum poſſidendi tribui poſſe, ac conceſſiones, aſſignationes, diviſiones, ſegregationes, applicationes, appropriationem, tranſlationem, erectionem, inſtitutionem, ſtatutum, ordinationem, unionem, annexionem & incorporationem, ac cetera præmiſſa, ac præſentes Litteras ex nunc omnimodum effectum ſortita eſſe & cenſeri, ac ſub quibuſvis revocationibus, alterationibus, ſuſpenſionibus vel limitationibus etiam unionum, annexionum & incorporationum, ſuppreſſionum, extinctionum etiam effectum non ſortitarum, quæ poſthac per nos vel Succeſſores noſtros, tam in craſtinum aſſumptionis cujuſlibet ad Summi Apoſtolatûs apicem, quàm aliàs quomodolibet, ac cum quibuſvis clauſulis

&

Digitized by Google

& decretis, quocumque tempore fient, minimè includi;

Sed illis non obſtantibus in ſuis vigore, robore & efficacia perſiſtere, ac quoties illa emanabunt, toties in priſtinum ſtatum reſtituta, ac de novo conceſſa exiſtere, ſicque incommutabilis voluntatis & intentionis noſtræ fuiſſe, eſſe & fore, ac eaſdem præſentes Litteras nullo umquam tempore de ſurreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, vel quopiam alio defectu notari, aut in jus vel controverſiam, quacumque ratione vel cauſsâ, vocari poſſe, ſicque per quoſcumque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & præfatos Cardinales, in quavis cauſſa & inſtantia, ſublatâ eis vel eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & finiri debere; irritum quoque & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quavis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca Venerabilibus Fratribus noſtris, Archiepiſcopo Mechlinienſi & Epiſcopo Namurcenſi, ac dilecto filio Decano Eccleſiæ Lirenſis, Antverpienſis Diœceſis, per Apoſtolica Scripta motu ſimili mandamus, quatenus ipſi vel duo, aut unus eorum, per ſe vel alium ſeu alios, præſentes Litteras, & in his contenta quæcumque, ubi & quando opus fuerit ac quoties, pro parte moderni & pro tempore exiſtentis Epiſcopi Antverpienſis, & aliorum quorum intereſt, aut quomodolibet intererit in futurum, fuerint requiſiti, ſeu aliquis eorum fuerit requiſitus, ſolenniter publicantes eiſque & eorum cuilibet in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant auctoritate noſtrâ Epiſcopum Antverpienſem & alios præfatis conceſſionibus, aſſignationibus, ſegregationibus, diviſione, applicatione, appropriatione, tranſlatione, erectione, inſtitutione, ſtatuto, ordinatione, unione, annexione & incorporatione, & Litteris, ac aliis in eis contentis prædictis pacificè gaudere, ac Litteras & in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari. Non permittentes illos per quoſcumque quomodolibet indebitè moleſtari, contradictores quoſlibet & rebelles per cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo, nec non legitimis ſuper his habitis ſervatis proceſſibus, cenſuras & pœnas ipſas, etiam iteratis vicibus, aggravando, etiam invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis.

Non obſtante noſtrâ voluntate priori, ac Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati, uniones perpetuas, niſi in caſibus à jure permiſſis, fieri prohibentis, ac piæ memoriæ *Bonifacii* Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris noſtri de una, & Concilii Generalis de duabus, non tamen tribus Dietis, aliiſque Apoſtolicis Conſtitutionibus & Ordinationibus, etiam in Corpore Juris clauſis, nec non dictæ Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, etiam revocatoriis, & revocatoriarum innovatoriis, ac in favorem Ordinariorum & aliàs in contrarium quomodolibet editis & edendis, nec non Monaſteriorum & Ordinum, & Eccleſiarum & Collegiorum & locorum prædictorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quavis firmitate aliâ roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus, nec non quibuſvis ſpecialibus vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, exſpectativis & aliis gratiis, etiam in Canonicorum creationibus, aliis unionibus & perpetuis, abſque conſenſu coadjutorum, deputationibus, nominationibus citra acceſſus & regreſſus, facultatibus, mandatis, Litteris & conceſſionibus quibuſcumque, perſonis, cujuſcumque dignitatis, ſtatûs, gradûs, & conditionis exiſtentibus, etiam Cardinalatûs honore fulgentibus, ac noſtris etiam antiquis & deſcriptis familiaribus, continuis Commenſalibus ac Prælatis domeſticis, nec non Romanæ Curiæ Officialibus, etiam officia ſua actu exercentibus, ex quavis etiam grandi cauſſa, conſideratione, intuitu vel reſpectu, etiam Imperatoris, Regum, Ducum & aliorum Principum, ac cum quibuſvis anteלationibus, prærogativis, & decretis etiam irritantibus, & clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis, etiam præſentibus derogantibus, etiam motu & ſcientiâ ſimilibus & aliis quomodocumque conceſſis. Quas & quæ illorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habentes, eorumque omnium vim & effectum, quoad præmiſſa omnia, omninò ſuſpendimus, & in præmiſſis effectum ſortiri, aut locum ſibi vindicare non poſſe, neque debere decernimus.

Nec non Privilegiis, Indultis & Litteris Apoſtolicis illis, & aliis quibuſvis, per quoſcumque Romanos Pontifices, Prædeceſſores noſtros, & Sedem præfatam, etiam per viam generalis legis & ſtatuti perpetui, nec non initi & ſtipulati contractûs, ſeu quaſi etiam aliàs ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus & inſolitis clauſulis irritantibus, & aliis decretis; etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam præmiſſorum, & quorumcumque aliorum, ſeu motu, ſcientiâ & poteſtatis plenitudine ſimilibus, nec non conſiſtorialiter ac aliàs quomodocumque, qualitercumque & quotieſcumque conceſſis, confirmatis & etiam iteratis vicibus innovatis & concedendis & innovandis.

Quibus omnibus, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis illorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua & expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales, idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervenda foret, tenores hujuſmodi ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habentes, quamvis talia & multa ſint, quæ ſub clauſula implicitæ derogationis latè extendenda in ſuprà appoſita non intelligantur, aut aliàs comprehendantur, nihilominus in genere & in ſpecie, ad effectum ſufficientis derogationis eorum, illis aliàs in ſuo robore permanſuris

ſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus contrariis quibuſcumque;

Aut ſi aliquâ Apoſtolicâ præfatâ vel aliâ quâvis auctoritate, in dicta Eccleſia in Canonicos ſint recepti, vel ut recipiantur, inſiſtant; ſeu ſi ſuper proviſionibus ſibi faciendis de Canonicatibus & Præbendis Antverpienſis ac dignitatibus Cameracenſis Eccleſiarum hujuſmodi, ſpeciales, vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus Litteras impetraverint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem & decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum. Quas quidem Litteras & proceſſus habitos per eaſdem, & inde ſecuta quæcumque, ad Archidiaconatum & decem Canonicatus & Præbendas hujmodi volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis, quoad aſſecutionem Canonicatuum & Præbendarum, ac Dignitatum vel beneficiorum aliorum, præjudicium generari; aut ſi pro tempore exiſtentibus Epiſcopis & dilectis filiis Capituli Cameracenſis & Antverpienſis, vel quibuſvis aliis communiter vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, aut in futurum indulgeri contingat; quodque interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per Litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & quibuſlibet aliis Privilegiis, Indulgentiis & Litteris Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus, quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcumque totis tenoribus habenda ſit in noſtris Litteris mentio ſpecialis.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, aſſignationis, ſegregationis, diviſionis, applicationis, appropriationis, tranſlationis, erectionis, inſtitutionis, ſtatuti, ordinationis, unionis, annexionis, incorporationis, inhibitionis, mandati, ſuſpenſionis, decreti, derogationis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, V. Idus Martii, Pontificatûs noſtri anno ſecundo. 1560.

CAPUT

EPISCOPI ANTVERPIENSES.

Addicio. PHILIPPUS NIGRIUS, Bononienſis, J. U. D. primus à Philippo II. Hiſpaniarum Rege Antverpienſium Epiſcopus nominatus eſt anno 1559. Fuerat Cancellarius Aurei Velleris, Sanctioris Conſilii Senator, S. Salvatoris Harlebaci & S. Pharaildis Gandavi Præpoſitus, Bruxellæ ad S. Gudulam, Mechliniæ ad S. Rumoldum Decanus &c. ſed priuſquam inauguraretur obiit 4. Januarii 1562.

I. FRANCISCUS SONNIUS, Sylvæducenſis S.T.D. ac Profeſſor in Academia Lovanienſi, olim Canonicus Ultrajectinus, Inquiſitor Hæreticæ Pravitatis, & pro Erectione novorum Epiſcopatuum Belgii Romam deputatus, è primo Buſcoducenſium Epiſcopo factus eſt primus Antverpienſium Præſul 1570. Scriptis clarus obiit 29. Junii 1576.

II. LÆVINUS TORRENTIUS, vulgò *Vander Beecken*, Gandenſis. Canonicus, Archidiaconus, & Vicarius Generalis Epiſcopatûs Leodienſis, conſecratus fuit 10. Septembris 1587. Inde nominatus Archiepiſcopus Mechlinienſis, ante confirmationem obiit 25. Aprilis 1595.

III. GUILLIELMUS DE BERGES Cathedralis Leodienſis Canonicus & Decanus, conſecratus fuit 29 Martii 1598, & anno 1601. tranſiit ad Archiepiſcopatum Cameracenſem, ubi obiit 25. Aprilis 1609.

IV. JOANNES MIRÆUS, Bruxellenſis S. T. L. olim Paſtor Eccleſiæ S. Jacobi in Monte Frigido Bruxellis, inde Canonicus ad D. Gudulam. conſecratus fuit 30. Maii 1604. Synodum Diœceſanam habuit anno 1610, & vivere deſiit 12 Januarii 1611.

V. Nepos ejus ex Fratre fuit AUBERTUS MIRÆUS S. T. L. Cathedralis Antverpienſis Decanus, hujus Operis Anthor; qui obiit anno 1640.

JOANNES MALDERUS, Leeuwenſis S. Petri. S.T. D. & Profeſſor Lovanii, ibique Præſes Seminarii Regii, conſecratus 7. Auguſti 1611. Lovanii Theologorum Collegium erexit, & libris editis clarus obiit 21. Octobris 1633.

GASPAR NEMIUS, Sylvæducenſis, S.T.D. & Profeſſor Duaci, ibique Præſes Seminarii Regii, conſecratus 22. Julii 1635, inde tranſlatus ad Archiepiſcopatum Cameracenſem anno 1652, vitâ functus eſt 22. Novembris 1676. VI.

MARIUS AMBROSIUS CAPELLO, Antverpienſis, ex Ordine FF. Prædicatorum, S. T. D. in Univerſitate Lovanienſi, antea nominatus ad Epiſcopatum Iprenſem. conſecratus Epiſcopus Antverpienſis 13. Septembris 1654. Inſtituit Seminarium Paſtorum Antverpiæ. Obiit 4. Octobris 1667. VII.

AUBERTUS VANDEN EEDE, Bruxellenſis, J. U. L. Canonicus, Archidiaconus & Vicarius Generalis Antverpienſis, conſecratus 31. Octobris 1677, ſequenti anno peſtilenti morbo abreptus eſt die 6. Novembris. VIII.

JOANNES FERDINANDUS VAN BEUGHEM Bruxellenſis, J. U. L. Decanus S. Gudulæ Bruxellis, conſecratus 12. Novembris 1679. obiit 19. Martii 1699. IX.

REGINALDUS COOLS Antverpienſis. ex Ordine FF. Prædicatorum, S. Theologiæ Magiſter, primò Epiſcopus Ruremundenſis, dein Antverpienſis, obiit 2. Decemb. 1706. X.

PETRUS JOSEPHUS FRANCKEN-SIERSTORPFF Bonnenſis, J.U.D. Metropolitanæ Eccleſiæ Colonienſis, nec non Collegiatæ Beatæ Mariæ Virginis in Capitolio Canoni-cus Presbyter ac Capitularis. conſecratus eſt 25. Octobris 1711. hodieque ſummâ cum laude præeſt. XI.

Plura de Epiſcopis Antverpienſibus, de Decanis Eccleſiæ Cathedralis. aliiſque ad hanc Diœceſim pertinentibus, vide in *Hiſtoria Epiſcopatûs Antverpienſis* Bruxellis edita anno 1617.

CAPUT CLVIII.

PIUS IV. *Pontifex Epiſcopatum Ruræmundenſem in Gelria, Archiepiſcopatûs Mechlinienſis Suffraganeum, erigit anno 1561; eidem aſſignans limites, & pro dote Præpoſituram Marſanenſem prope Moſæ-Trajectum, Præpoſituram Eccleſ. S. Spiritûs Ruræmundæ, & alia quædam Gelriæ Monaſteria.*

PIUS Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

REGIMINI univerſalis Eccleſiæ diſponente Domino Præſidentes, pro Eccleſiarum quarumlibet, præſertim noviter erectarum, illiſque præſidentium ſtatu ſalubriter dirigendo, prout ex debito nobis injuncti Paſtoralis officii tenemur, ſollicitæ conſiderationis aciem extendimus, & ad ea per quæ Eccleſiarum impoſitarum dotationi, decori, venuſtati, ſuorumque Præſulum, Capitulorum, & aliarum Perſonarum Divinis ibi laudibus inſiſtentium, opportunæ ſubventioni, cum Divini cultûs augmento, & animarum Chriſti fidelium ſalute, conſulitur, noſtræ ſollicitudinis partes libenter adhibemus, ac aliàs ſuper his etiam nonnulla quæ à Prædeceſſoribus noſtris, licet conſultè geſta fuerint, ex ſaniori tamen conſilio prudenter immutando diſponimus, prout locorum, temporum, perſonarumque qualitate penſatâ, conſpicimus in Domino ſalubriter expedire.

CUM itaque aliàs poſtquam felicis recordationis Paulus PP. IV. Prædeceſſor noſter, ut providi Paſtoris debitum exigebat, in ea Inferioris Germaniæ parte, quæ chariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Hiſpaniarum Regi Catholico hereditario jure ſubjecta eſt, pro tanta celeberrimorum, quæ illic exſtant, Oppidorum frequentia, populorumque multitudine, adeò paucas Eccleſias Cathedrales ineſſe conſideremus, ut illarum Epiſcopi eâ quâ opus erat diligentiâ tantam animarum multitudinem regere non poſſent;

IDQUE quibuſdam eò difficilius eſſe, quod homines ſui Diœceſani vulgari idiomate inſtitutiſque differebant, & quidam eorum, etiam ejuſmodi Privilegia habebant, ut ipſos ad Epiſcopalem Sedem evocare non liceret; unde præfati Epiſcopi nec Fidei Catholicæ doctrinam, ac rectam vivendi rationem populos ſuos docere, nec in delinquentes animadvertere commodè quibant, fideſque & animarum ſalus ibidem ob multiplices hæreticorum & ſchiſmaticorum, quibus ipſa regio undique ferè circumdata erat, inſidias, peſtiferaſque doctrinas maximo in diſcrimine verſabatur,

HIS aliiſque gravibus cauſis impulſus, volens etiam prædicti Philippi Regis hoc illi humiliter ſupplicantis precibus, pioque deſiderio in eâ parte ſatisfacere, habitâ ſicut tanta res poſtulabat cum Fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, maturâ deliberatione, de eorum conſilio, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Mechlinienſe, & quod in Ducatu Geldriæ, & Diœceſi Leodienſi conſiſtebat, Ruræmundenſe, ac diverſa alia tunc expreſſa Oppida inſignia dictæ Regionis cum omnibus & ſingulis conterminis Territoriis, Cleris, Populis, Perſonis, Monaſteriis, & Beneficiis Eccleſiaſticis cum cura & ſine cura ſæcularibus, & quorumvis Ordinum Regularibus, aliiſque piis locis à ſuis quodque Diœceſi & Provincia perpetuò ſegregaverat, diviſerat, & ſeparaverat,

AC Mechlinienſe, Ruræmundenſe, reliquaque Oppida prædicta ſic diviſa in Civitates, Sedem verò Mechlinienſem in Metropolitanam, ac Collegiatam S. Spiritûs Ruræmundenſem certaſque alias aliorum Oppidorum in Civitates erectorum hujuſmodi Eccleſias in Cathedrales pro totidem Epiſcopis erectas, qui ſuis quique præeſſent Eccleſiis, ac Ruræmundenſi, aliiſque Eccleſiis & Civitatibus præfatis certos Diſtrictus per Nuntium ſuum poſtmodum ab eo illuc mittendum limitandos, pro ſua Diœceſi perpetuò conceſſerat:

NECNON Ruræmundenſem, & certas alias tunc expreſſas Eccleſias, Civitates, & Diœceſes dictæ Eccleſiæ Mechlinienſi pro ſua Provincia ſubjecerat; ſinguliſque Ruræmundenſis & aliarum noviter erectarum Cathedralium Eccleſiarum Menſis Epiſcopalibus annuum redditum trium millium ducatorum auri de Camera ex certis Decimis & bonis, ac fructibus, redditibus, & proventibus Eccleſiaſticis per dictum Nuntium ſpecificandis, & repartiendis ex tunc, prout ex ea die, & è contra, poſtquam ſpecificati & repartiti, ac interim donec ſpecificatio, & repartitio hujuſmodi factæ, ac effectum ſortitæ forent, & non ultra;

CUILIBET ex prædictis Menſis pro earum dote alium annuum redditum mille & quingentorum ducatorum ſimilium per ipſum Philippum Regem ex redditibus & proventibus, quos ex dicta Regione percipiebat, cuilibet ex Ruræmundenſi aliiſque noviter inſtitutis Epiſcopis pro tempore exiſtentibus, annis ſingulis, quouſque ſpecificatio & repartitio prædictæ, ac pro ea tantùm parte, quæ plenarium ſuum effectum minùs ſortita foret, nec ultra, integrè & proportionaliter perſolvendum, perpetuò applicaverat, & appropriaverat;

AC eidem Philippo Regi, ejuſque Succeſſoribus, qui pro tempore ejuſdem Regionis in temporalibus Domini eſſent, Jus nominandi Romano Pontifici perſonas idoneas ac alias certis tunc expreſſis modo & formâ qualificatas, ad Ruræmundenſem, & alias Cathedrales Eccle-

ſias

ſias ſic erectas, tam à primæva illarum erectione hujuſmodi, quam quotieſcumque illas pro tempore vacare contingeret, Romano Pontifici, qui pro tempore foret, per eum in Epiſcopos ad nominationem hujuſmodi ordinandos, in perpetuum reſervaverat, per quaſdam ſub plumbo, & deinde per alias ſuas in forma Brevis Litteras, Venerabili Fratri noſtro, tunc ſuo, Salvatori Epiſcopo Cluſino, ſuo & Apoſtolicæ Sedis in partibus illis Nuntio, dederat in mandatis, ut perſonas idoneas quæ dictas Provincias & Diœceſes diſtinguerent & limitarent, ac dotem dictarum Eccleſiarum à Monaſteriis, Prioratibus, & Præpoſituris ſub illis conſiſtentibus diſmembrarent, cum poteſtate omnia in his neceſſaria faciendi, vice ſuâ deputaret.

Dilectus filius noſter Antonius titulo Sancti Bartholomæi in Inſula Presbyter Cardinalis, de Granvella nuncupatus, tunc Epiſcopus Atrebatenſis, ac quatuor alii ſcientiâ & probitate inſignes Viri, quos ipſe Salvator Epiſcopus & Nuntius, dicto Prædeceſſore interim de medio ſublato, vigore, ſeu prætextu mandati, & poſteriorum Litterarum hujuſmodi ſubſtituerat; licèt forſan eorum aliqui de illis perſonis non eſſent, quæ ad id canonicè ſubdelegari poſſent, factâ nihilominus per eos quam diligenti rerum indagine, ac omnibus maturè penſatis,

Animadvertentes, quòd ſi paſſim de dotibus Eccleſiarum hujuſmodi per diſmembrationes bonorum à Monaſteriis & Præpoſituris præfatis provideretur, cultus monaſticus non mediocriter læderetur; quin potiùs præſtare nonnullos ex Præpoſituris ac Prioratibus hujuſmodi ſupprimi, illorumque fructus, redditus & proventus Ruræmundenſi, aliiſque tam Epiſcopalibus, quàm Capitularibus Menſis Eccleſiarum earundem applicari, ac deſignationes, & limitationes Provinciarum & Diœceſium, diviſioneſque & diſtributiones Oppidorum, & juriſdictionum in nonnullis partibus ipſarum Diœceſium commodiores illis, quæ per primò dictas Litteras ſtatuebantur, fore prævidentes,

Idcircò aſſignationes dotium, numerum quoque perſonarum ac Dignitatum, præbendarum, officiorum, & beneficiorum in iiſdem Eccleſiis, ſtatum, & formam etiam per hujuſmodi ſuppreſſiones & applicationes, aliaſque in univerſum accommodas rationes habendas, ac ipſam Ruræmundenſem Diœceſim ita partiendam, ut totum Geldriæ Tractum à flumine Wael uſque ad Echt, Roeſteren, & Opbicht, Nieſtadt, Erkelens incluſivè, qui dividitur in duas quartas dicti Ducatûs Ruræmundenſis & Nimmagenſis, cum Comitatu de Horn & Dominiis ſeu Territoriis de Beckte, Thorela, Fantrenbergh, Civeta, & Roſſel, cum Oppidis, Terris, Caſtris, Pagis, & locis ſub eis conſiſtentibus.

In quarta Ruræmundenſi. *Ruræmunda, Venloo, Gelre, Stralen, Wachtendonck, Erckelens, Elſen, Nieuſtadt, Opbycht, Roeſteren, Echt, S. Jooſt, Poſterholdt, Maesbracht, Montfort, Vlodorp, Liune, Delenburgh, Harten, Dalenbrouck, Niell, Herckenbois, Hellenrayd, Aſſelt, Keuckhoven, Swanenbergh, Tuſſenbroeck, Geckbergh, Avermucht, Neder-Cruchten, Swalmen, Aldenborck, Eelmpt, Bieſſelen, Belfelt, Loedt, Pauwels, Vierſſen, Rayd, Zuchtelen, Lobbrecht, Ingenbockholdt, Hynsbeeck, Krieckenbeeck, Greefrayd, Holtmeulen, Tegelen, Herringes, Lingendonck, Sint Niclaes, Langenfeldt, Ude, Velden, Bergh, Sint Anthonis, Schaephuyſen, Wanckum, Intraedt, Introuck, Batterwerdt, Aldekerck, Vlaſraedt, Walbeeck, Ray, Nieukerck, Averdt, Zevelaer, Pont, Dieſſendonck, Arſſen, Twiſtede, Veerdt, Ingenhaegh, Geysbergh, Geſtelen, Opgenwinckel, Wetten, Kevelaer.*

In Dominio de Keſſel. *Keſſel, Meyell, Helden, Barlo, Brey, Blerick, Grebben, Zevenum, Vorſt, Lottum, Zeveren, Kaſtenray, Broeckhuyſen, Blitterſwyck, Mareſſel, Oirlo, Mierlo, Venrayd, Wanſſum, Huis, Hoghe, Gheeſteren, Leghebus, Well, die Bylden, Aeyen, Bergen, Aſſerden, Blyenbeeck.*

In quarta Noviomagenſi. *Noviomagum, Op-Millingare, Oey, Opburgh, Beeck, Groesbeeck, Hoemen, Malden, Overaſſelt, Hatert, Hees, Vurd, Neeraſſelt, Balgoyen, Wycken, Nyſterick, Luer, Batenburgh, Hernen, Appelteren, Burgharen, Houmeer, Maesbomell, Oyen, Alſen, Drumel, Puſelick, Wammel, Leuwen, Offerden, Druten, Midlaer, Deſt, Winſſen, Venetgen, Eewyck, Oelenburgh, Dodedael, Boninghe, Blanckenborgh.*

In Dominio Kuyckenſi. *Gravia, Cuyck, Lynden, Graſſell, Eſeren, Catwyck, Beers, S. Agatha, Oſſel, Haeps, Mill, S. Hubert, Wanray, Boxmeer, Bueghem, Meer, Opleecke, Sambeeck, S. Antonis, Groeningen, Oploo, Mullem, Vierlinnbeeck, Mackom, Loon, Maesbees.*

In Comitatu Hornenſi. *Weerdt, Weſſem, Nederweerdt, Keyſerboſch, Roggel, Ghoor, Nuenhem, S. Eliſabeth, Heythuyſen, Haelen, Oell, Leveroy, Baxen, Buggenum, Swardtbroeck, Heel, Gratem, Beeghdem, Humſel, Stampray, Ittervoldt, Thoren, Amroo, Neer-Ittel, Keſſingen, Ophoven, S. Stevenſweerdt.*

In Dominio de Falckenbergh. *Voerendale, Wynandtſrode, Merckelbeeck, Spaubeeck, Goele, Nuuts, Merſſen, Audt Valckenbergh, Nersbecke, Climmen, Herle, Falckenbergh, Hoensbroek, Bingenrode, Jabeke, Huysberge, Opgeleen, Haeren, Caſtro, Itteren, S. Gertrude, Beraelen, Eyſden, Brunshem, Schinnen, Beecke, Houtem,*

Eisdem Eccleſiæ & Epiſcopo Ruræmundenſi pro ſua Diœceſi aſſignanda eſſe cenſuerint ac ſuper majore illarum parte proceſſus rebus omnibus ſeriò digeſtis formandos curaverint, prout in illis ac ſingulis Litteris prædictis, ac forſan aliis ſcripturis deſuper confectis pleniùs continetur.

Nos igitur, qui modum inter alia voluimus, quod ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſſet, quique partitionem & ordinationem per eoſdem Subdelegatos quantum ad Eccleſiam, Civitatem & Diœceſim Ruræmundenſem attinet, accuratè perſpectas, prudenter examinatas, & in ſcriptis concorditer digeſtas fuiſſe attendentes, ac partitionis & ordinationis omnimodè Subdelegatorum hujuſmodi, ſcripturarumque deſuper confectarum, &

& inde ſecutorum tenores, nec non fructuum, reddituum, & proventuum Menſæ Epiſcopalis, ac Decanatûs, & Scholaſteriæ, ſingulorumque Canonicatuum & Præbendarum olim Sancti Spiritûs Eccleſiæ hujuſmodi veros annuos valores præſentibus pro expreſſis, ac partitionem & diviſionem aliaque præmiſſa quo ad Eccleſiam, Civitatem & Diœceſim Ruræmundenſem, ſicut præmittitur, geſta, rata & grata habentes, ac eis Apoſtolicæ confirmationis robur adjicientes, omneſque juris & facti defectus, ſi qui forſan intervenerint, in eiſdem ſupplentes ac illis in hac parte inhærentes, Litteraſque dicti Prædeceſſoris quo ad illa, cæteraque infraſcripta ab eiſdem Litteris diſcrepantia dumtaxat immutantes, & nihilominùs laudabile ejuſdem Prædeceſſoris inſtitutum proſequi, & ad hunc effectum tam Epiſcopali Menſæ, quam etiam infraſcriptis novem affectis Præbendis Eccleſiæ Ruræmundenſis prædictæ de congrua dote providere volentes,

Motu proprio & ex certa ſcientia noſtris ac Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Monaſterium Sancti Hieronimi Ruræmundenſis, Ordinis S. Auguſtini, nuper combuſtum, & nondum plenè reparatum, & dictæ Eccleſiæ Sancti Spiritûs in Cathedralem Ruręmundenſem erectæ Dignitatem inibi principalem, ac etiam forſan Conventualem Sancti Remigii Remenſis in Merſſen, Ordinis Sancti Benedicti, antea Leodienſis, necnon Sanctæ Urſulæ & undecim millium Virginum in Keſſel, antea Colonienſis, & Sancti Nicolai in Alevois, antea Trajectenſis, nunc verò Ruræmundenſis Diœceſis, Præmonſtratenſis Ordinis, Conventu carentes Præpoſituras, ac qui Conventualis non eſt, cuique, ut aſſeritur, aliud onus quam unius Miſſæ in anno non incumbit, Prioratum Sancti Walrici Ciſtercienſis Ordinis ejuſdem Diœceſis:

Quorum in ſimul & illis forſan reſpectivè annexorum fructus, redditus, & proventus trium millium ducatorum auri de Camera ſecundùm communem æſtimationem valorem annuum, uti etiam accepimus, non excedunt, cum primùm illos per ceſſum, etiam ex cauſa permutationis, vel deceſſum, ſeu quamlibet aliam dimiſſionem, vel amiſſionem, dilectorum Filiorum moderni Abbatis Monaſterii, ac Præpoſituras & Prioratum hujuſmodi quovis modo obtinentium, aut aliàs quomodolibet, & apud Sedem Apoſtolicam vacare contigerit, etiam ſi actu nunc(ut præfertur, vel aliàs vacent, & tanto tempore vacaverint quod Monaſterii proviſio ac Prioratûs & Præpoſiturarum hujuſmodi collatio juxta Lateranenſis Statuta Concilii aut alias Canonicas Sanctiones ad Sedem præfatam legitimè devoluta, ac Prioratûs & Præpoſituræ præfati diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter, vel ex quavis cauſa etiam diſpoſitione exprimendâ, generaliter reſervati exiſtant, & ad illos conſueverint aliqui per electionem aſſumi, eiſque cura etiam juriſdictionalis immineat animarum, ac ſuper eis inter aliquos lis, cujus ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa, & de dicto Monaſterio conſiſtorialiter diſponi conſueverit, ſeu debeat:

Necnon in eiſdem Monaſterio, Præpoſituris Regularibus, & Prioratu, dignitatem Abbatialem, ac Ordines, omnemque ſtatum, & dependentias Regulares ex nunc, prout ex tunc, & è contra, dictâ authoritate tenore præſentium perpetuò ſupprimimus & extinguimus.

Et quoniam in Civitate Ruræmunda propè dictam ejus Eccleſiam Cathedralem nullus eſt locus Epiſcopali habitationi commodior quàm fundus Monaſterii præfati, fundum ipſum cum ædificiis in eo inſtauratis Epiſcopo Ruræmundenſi pro Domo Epiſcopali & habitatione ſua aſſignamus. Ac Sancti Remigii & Eccleſiæ S. Spiritûs Præpoſiturarum & Prioratûs Menſæ Epiſcopali, Monaſterii verò, ac in Keſſel, & Sancti Nicolai Præpoſiturarum prædictorum, illiſque annexorum fructus, redditus, proventus, jura, obventiones & emolumenta, ac alia bona quæcumque quovis nomine nuncupata, Quadraginta V^{ro} Decanatui, ac tantumdem vel tot ducatorum auri ſimilium, quot ad conſtituendam infraſcriptarum affectarum Præbendarum æquivalentiam neceſſe erit, portiones annuas exinde primitus aſſumendas Scholaſteriæ dictæ Eccleſiæ Ruræmundenſis,

Reliqua verò novem Canonicatibus, & totidem præbendis ejuſdem Eccleſiæ qui Canonicis Graduatis affecti erunt, ita quod ad Miſſarum & memoriarum defunctorum celebrationem & manutentionem, ac eleëmoſynarum in Monaſterio, ac in Keſſel, & Sancti Nicolai Præpoſituris prædictis fundatarum & inſtitutarum præſtationem teneantur, illorumque & annexorum eorundem fructus, redditus & proventus, ac jura, obventiones & emolumenta, & bona quæcumque quovis nomine nuncupata, unà cum eorum præeminentiis, prærogativis, ſuperioritatibus, juriſdictionibus & adminiſtrationibus univerſis;

Ita quod hujuſmodi vacatione occurrente liceat Epiſcopo Ruræmundenſi, ac Decano, Scholaſtico & novem Graduatis Canonicis ſupradictis pro tempore exiſtentibus per ſe, vel alium, ſeu alios corporalem poſſeſſionem, ſeu quaſi, jurium & pertinentiarum ac fructuum, reddituum, proventuum, obventionum, emolumentorum & aliorum bonorum Monaſterii, Prępoſiturarum & Prioratûs prædictorum propriâ authoritate, liberè apprehendere & retinere, illaque percipere, exigere & levare, ac in ſuos & Epiſcopalis Menſæ, nec non Decanatûs, Scholaſtriæ, ac novem Canonicatuum & Præbendarum prædictorum uſus, & utilitates convertere: necnon omnia & ſingula beneficia Eccleſiaſtica cum cura & ſine cura, ſæcularia, etiam quorumvis Ordinum regularia, ad collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, inſtitutionem, confirmationem, & quamvis aliam diſpoſitionem pro tempore exiſtentium Præpoſiturarum Præpoſitorum, & Prioratûs Priorum Monaſterii prædictorum, Abbatis, communiter vel diviſim quomodolibet ſpectantia, perſonis idoneis reſpectivè conferre, & de illis etiam providere, ſimileſque perſonas ad illa præſentare vel eligere ac præ-

Digitized by Google

præſentatas & electas inſtituere ac confirmare & aliàs de illis liberè diſponere, cæteraque in præmiſſis & circa ea neceſſaria, & opportuna, & quæ eorumdem Monaſterii Abbates, Præpoſiturarumque & Prioratûs Præpoſiti & Prior hactenus facere & exequi, & debuerunt facere & exequi, cujuſvis licentiâ deſuper minimè requiſitâ, dictâ Authoritate etiam perpetuò applicamus, & appropriamus.

Statuentes quod dilecti filii Canonici Regulares, & alii Religioſi Monaſterii, & qui ſint Præpoſituræ S. Remigii prædictorum, cum honeſta & ſufficienti recompenſa vitalis & annuæ penſionis ad alia ſui Ordinis partium illarum Monaſteria, quarum plurima Religioſis indigere noſcuntur, aut Virginum Conventus ut inibi Miſſas & alia Divina Officia celebrent; vel etiam, ſi ad id ſufficientes reperti fuerint, ad Curas Paſtorales exercendas, juxta providam ipſius Epiſcopi ordinationem transferantur, ac illos transferri debere, præſenteſque Litteras ſub quibuſvis revocationibus, ſuſpenſionibus, vel derogationibus ſimilium vel diſſimilium ſuppreſſionum, applicationum, & appropriationum per Nos, & Sedem præfatam, ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis clauſulis & decretis pro tempore factis minimè comprehendi:

Sed ab illis ſemper exceptas, & quoties illas ſuſpendi, revocari aut illis derogari contigerit, toties eas de novo conceſſas, & in priſtinum ſtatum reſtitutas, & ad hoc ut ſub revocationibus, ſuſpenſionibus, & derogationibus hujuſmodi minimè comprehendantur, ex nunc verè & non fictè ſuum plenarium, & integrum effectum ſortitas, applicationeſque, & appropriationes de non vacatutorum:

Sed de vacantium Monaſterii, Præpoſiturarum & Prioratûs fructibus, redditibus & proventibus hujuſmodi factas, & per illas ex nunc Menſæ Epiſcopali, ac Epiſcopo Ruræmundenſi; necnon Decano, Scholaſtico, & novem Graduatis Canonicis prædictis pro tempore exiſtentibus jus in re quæſitum exiſtere, ac earumdem Litterarum ſuſpenſiones, revocationes, derogationes, & alias contrarias diſpoſitiones pro novis illarum conceſſionibus, & reſtitutionibus haberi, & cenſeri decernimus:

Dilectis Filiis Capitulo Eccleſiæ olim Sancti Spiritûs, & Monaſterii, ac Præpoſituræ S. Remigii prædictorum Conventibus, aliiſque quibuſvis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis majoris latæ ſententiæ, necnon privationis omnium Dignitatum, Officiorum & Beneficiorum Eccleſiaſticorum per eos pro tempore obtentorum, inhabilitatiſque ad illa, & alia impoſterum obtinenda pœnis per contrafacientes eo ipſo incurrendis, ne ad electionem ſeu poſtulationem in Monaſterii Abbatem, aut Præpoſitos Eccleſiæ Ruræmundenſis, & S. Remigii Præpoſiturarum hujuſmodi, dum illa vacabunt, etiam ſi nunc vacent, ut præfertur, procedere vel aliud in præmiſſis, ſeu eorum aliquo quoquomodo attentare aut illis refragari præſumant, diſtrictiùs inhibentes, ac decernentes quaſcumque electiones ſeu poſtulationes hujuſmodi, earumque confirmationes vel admiſſiones: nec non proviſiones, prælationes, commendas, aliaſque diſpoſitiones, quas de cætero etiam per Sedem prædictam de dictis Monaſterio, Præpoſituris & Prioratu, quomodocumque fieri contigerit, nullas & invalidas, nulliuſque fore valoris vel momenti.

Ut autem idem Epiſcopus Ruræmundenſis ſuam Eccleſiam perſonis, ut inſignem decet Cathedralem, circumſpectis & eruditis, ac ad juriſdictionem inibi exercendam, cæteraque munera Eccleſiaſtica obeunda idoneis debitè inſtructam habeat; quod ex omnibus Canonicatibus & Præbendis ipſius Eccleſiæ olim Sancti Spiritûs, quorum numerum ac ſingulorum illorum fructuum, reddituum & proventuum veros annuos valores haberi volumus pro expreſſis, decem Canonicatus & totidem Præbendæ, quorum primo loco poſtquam eidem Eccleſiæ de Epiſcopo canonicè proviſum fuerit, per ceſſum, etiam ex cauſa permutationis, vel deceſſum, ſeu quamvis aliam dimiſſionem, vel etiam privationis viâ amiſſionem, quorumlibet decem Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ, aut aliàs vacare contigerit, unus, & una Epiſcopo præfato, qui illorum ratione ſit Capitularis, ac locum & vocem ſuper Decanum ac reliquos Canonicos ejuſdem Eccleſiæ etiam in Capitulo habeat; ac alii & aliæ tres tribus in Theologia; necnon alii & aliæ tres aliis tribus Decretorum Doctoribus, ſeu in eis Licentiatis; ac reliqui & reliquæ tres Canonicatus & totidem Præbendæ, reliquis tribus Nobilibus etiam in Theologia vel Decretis, vel ſaltem ad gradum Licentiaturæ hujuſmodi in famoſâ quapiam Univerſitate Studii generalis cum rigore examinis promotis, ordine ſervato, in perpetuum concedi & aſſignari debeant.

Quodque ad ſex, poſt Epiſcopi, priores tam nobiles quàm ignobiles, ut præfertur, tamen qualificati, ad reliquos verò tres Canonicatus & Præbendas ex reliquis novem Canonicatibus & Præbendis hujuſmodi, nulli niſi Nobiles & Graduati, ut præfertur, aſſumi poſſint.

Præterea quod in eadem Eccleſia ſit unus Archidiaconus, ex Graduatis ipſis juxta Epiſcopi deſignationem, poſt tamen dilecti, ſeu dilectorum filiorum moderni, ſeu modernorum Eccleſiæ Leodienſis Archidiaconorum ceſſum vel deceſſum, qui eam plenariam juriſdictionem Archidiaconalem in univerſa Diœceſi Ruræmundenſi habeat, quam Metropolitanæ prædictæ cæterique Cathedralium Eccleſiarum partium illarum Archidiaconi de jure vel conſuetudine habent, & habere debent;

Alius verò ſit Archipresbyter Civitatenſis nuncupandus, qui ſpecialem curam Paſtorum ſeu Rectorum Parochianorum & Concionatorum in eadem Civitate habeat;

Alius autem ex tribus prioribus Canonicis Doctoribus Pœnitentiarius Diœceſanus exiſtat, qui conſcientiarum populi per univerſam Diœceſim Ruræmundenſem curam ſpecialiter habeat:

In ipſa Eccleſia Archidiaconatum, Archipresbyteratum, Scholaſtriam & Pœnitentiariam

Digitized by Google

riam in Dignitates inibi, non tamen poſt Pontificalem majores, quatenus hactenus erecti non ſint, eiſdem Authoritate & tenore erigentes, inſtituentes, & inſuper quod apud alios duos Doctores, vel Licentiatos ſeniores, unum verò Theologiæ Profeſſorem, alterum verò Juriſperitum poteſtas totam Diœceſim Ruræmundenſem ipſius Epiſcopi loco, & quoties ipſe id eis mandaverit viſitandi, quibus etiam reliqui Graduati, quotieſcumque ſimiliter requiſiti fuerint, aſſiſtere debeant.

Apud tres verò ex præfatis Graduatis Viris duos Theologos & unum Juriſperitum cum Archidiacono poteſtas Clericos ad Ordines Sacros provendos, & Rectores Parochianos quacumque etiam Apoſtolicâ authoritate proviſos ad Curæ Paſtoralis exercitium admittendi ſit, & permaneat,

Ita quod ipſi nullos prorſus niſi idoneos, & quantum ad animarum curam pertinet, quod perſonalem facient reſidentiam expreſsè juratos admittere valeant, ac tam Archidiaconus quàm Archipresbyter & Pœnitentiarius quàm Scholaſticus & Canonici ratione Præbendarum ſuarum hujuſmodi conſilium & operam in negotiis Eccleſiæ & Religionis, cæteriſque difficultatibus pro tempore emergentibus, eidem Epiſcopo, quando & quoties ad id ab eo requiſiti fuerint, tam conjunctim quàm diviſim fideliter præſtare teneantur.

Et ut de Viris ſpectatæ doctrinæ, & probitatis ad ædificationem ejuſdem Eccleſiæ accuratiùs proſpiciatur, quòd ipſi novem Canonicatus & Præbendæ Graduatis affecti pro prima vice per ipſum Epiſcopum Viris Nobilibus & Graduatis, alternatis vicibus, pleno jure; etiam deinceps quoties illos futuris temporibus vacare contigerit, ut præfertur, ad electionem Epiſcopi & aliorum Graduatorum ſuperſtitum, per eos conferantur, & in hujuſmodi electione ſuffragium Epiſcopi non plus ponderis ſive momenti quàm cujuſvis Graduatorum habeat, niſi vocum paritate occurrente, quo caſu iteratum Epiſcopi ſuffragium paritatem vocum hujuſmodi dirimat.

Quodque poſt hac decem Canonicatus & decem Præbendæ Epiſcopo & Graduatis affecti hujuſmodi ſub nullis ſpecialibus, vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus, etiam in corpore juris clauſis; necnon exſpectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, indultis de providendo, commendando, & aliàs diſponendo, primariis precibus aut aliis gratiis præventivis per Nos, aut Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes, ad dictam Sedem, vel ejus Legatos, etiam conſideratione vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum & aliorum Principum, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & ex quacumque cauſa quantumlibet urgente pro tempore factis, & conceſſis comprehendantur:

Nec etiam tamquam vacantes apud Sedem præfatam, aut ullâ aliâ ratione generaliter, vel ſpecialiter reſervari, nec illorum vacatione, etiam per reſignationem, etiam ex cauſa permutationis, etiam apud Sedem eandem pro tempore occurrente, per Romanos Pontifices aut Sedem præfatam de illis provideri, aut aliàs quoquomodo diſponi poſſit.

Et quoniam impia hæreticorum ſtudia, ac hujuſce temporis malitia Viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutius abeſſe non patitur, quod ſi Canonici Graduati prædicti ab eadem Eccleſia, niſi ab Epiſcopo, vel Capitulo miſſi, per duos menſes abſuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, illique Capitulo cedant;

Ac omnes proventus ſingularum Præbendarum in duas æquales partes dividantur, quarum altera pro quotidianis diſtributionibus, his ſolùm, qui Divinis Officiis in Choro deſervierint, & inibi à principio uſque ad finem, exceptâ neceſſitatis cauſâ, permanſerint, miniſtrari debeat; nec quiſquam ullâ diſpenſatione, vel Privilegio Apoſtolico, quacumque cauſâ impetrato, vel conceſſo, ſeſe à reſidentia hujuſmodi eximere poſſit, eiſdem Authoritate, & tenore perpetuò ſtatuimus & ordinamus.

Jus omne decem Canonicatus & decem Præbendas affectos præfatos conferendi & de illis diſponendi, vel ad illos eligendi, ſeu nominandi, à Præpoſito & Capitulo Eccleſiæ Ruræmundenſis hujuſmodi; nec non Civitatem & Diœceſim Ruræmundenſem prædictas, omniaque & ſingula, Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, Præpoſituras, cæteraque Beneficia Eccleſiaſtica cum cura & ſine cura ſæcularia, & quorumvis Ordinum Regularia, & alia pia loca in illis conſiſtentia, viſitandi, & jus illa conferendi & de illis providendi, ac aliàs quomodolibet diſponendi, nec non perſonas corrigendi, aliaque jura, fructus, redditus, proventus, res, & bona quæcumque per quoſvis Archiepiſcopos & Epiſcopos in eiſdem Civitate & Diœceſi Ruræmundenſi ordinario jure haberi & percipi ſolita, ab illis eorumque Diœceſibus & Menſis Archiepiſcopalibus ac Epiſcopalibus, & quibuſvis aliis; ita quod ipſi ſe deinceps in illis aliquatenus intromittere, ullamque actionem prætendere nequeant, poſt promotionem primi Epiſcopi Ruræmundenſis hujuſmodi perpetuò abdicantes, & amoventes, illudque in præmiſſum electionis modum immutantes, ac ad Epiſcopum & ejus Menſam & novem Canonicos præfatos reſpectivè transferentes, & abdicata, amota, immutata & tranſlata eſſe; ſicque per quoſcumque Judices Ordinarios vel Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, in quavis cauſa & inſtantia, ſublatâ eis & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & diffiniri debere; ac quicquid ſecus ſuper his à quoquam quâvis authoritate ſcienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus.

Quocirca Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopo Mechlinienſi, ac Atrebatenſi & Antverpienſi Epiſcopis, per Apoſtolica Scripta motu ſimili mandamus, quatenus ipſi, vel duo, aut unus eorum per ſe, vel alium, ſeu alios, præſentes Litteras & in eis contenta quæcumque, ubi

Digitized by Google

ubi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte Epiſcopi ac Capituli Ruræmundenſis, necnon Archidiaconi, Archipresbyteri, Pœnitentiarii, Scholaſtici, ſingulorumque Canonicorum prædictorum, & aliorum quorum intereſt & intererit quomodolibet in futurum, requiſiti ſolemniter publicantes, eiſque & eorum cuilibet in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant Authoritate noſtrâ illos omnes & ſingulos confirmatione, approbatione, ſuppletione, ſuppreſſione, extinctione, applicatione, appropriatione, erectione, inſtitutione, ſtatuto, ordinatione, ſeparatione, aliiſque omnibus & ſingulis præmiſſis pacificè frui & gaudere, ac hujuſmodi Litteras & in eis contenta firmiter obſervari;

Contradictores quoſlibet, & rebelles ac præſentibus non parentes, etiam per Excommunicationis latæ ſententiæ, ac privationis beneficiorum & officiorum Eccleſiaſticorum quorumcumque ſæcularium, & quorumvis Ordinum Regularium, & inhabilitatis ad illa aliaque impoſterum obtinenda, ita quod beneficia & officia per contradictores obtenta tamquam per privationem legitimè & canonicè factam vacent, ac ab aliis impetrari, & per Ordinarios Collatores liberè conferri poſſint: necnon pecuniarias pœnas arbitrio ſuo imponendas, moderandas, & applicandas, eo ipſo incurrendas, eâdem Authoritate noſtrâ, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo, necnon legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſſibus, ſententias, cenſuras, & pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggravando;

INVOCATO etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis: non obſtantibus voluntate noſtrâ priori, & aliis præmiſſis, nec non Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati, uniones perpetuas, niſi in caſibus à jure permiſſis, fieri prohibentis, ac piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris noſtri, quâ cavetur, ne quis extra ſuam Civitatem vel Diœceſim, niſi in certis tunc exceptis caſibus, & in illis ultra unam Dietam à fine ſuæ Diœceſis ad judicium evocetur, neve Judices à Sede præfata Deputati extra Civitatem vel Diœceſim in quibus deputati fuerint contra quoſcumque procedere, aut alii vel aliis vices ſuas committere præſumant, & de duabus Dietis in Concilio Generali editâ, dummodò non ultra tres Dietas aliquis tenore præſentium ad judicium non trahatur, & noſtrâ de non tollendo jus quæſitum, aliiſque Apoſtolicis, ac in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel ſpecialibus Conſtitutionibus & Ordinationibus, ac Eccleſiæ, Monaſterii, Præpoſituræ, & Ordinum prædictorum juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quavis firmitate aliâ, roboratis ſtatutis & conſuetudinibus, ac fundationibus ſi quæ ſint, nec non Concordatis dudum inter Sedem præfatam & Nationem Germanicam deſuper initis, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis Eccleſiæ, Monaſterio, Præpoſituris, & Ordinibus prædictis, eorumque Superioribus & perſonis ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus & efficaciſſimis ac inſolitis clauſulis, irritantibuſque & aliis Decretis, etiam ſuper electionibus faciendis, ac aliàs quomodolibet conceſſis, ac etiam iteratis vicibus approbatis & innovatis; necnon quibuſvis ſpecialibus vel generalibus reſervationibus, etiam mentalibus, unionibus & annexionibus, & incorporationibus, etiam ſimilibus ſuppreſſionibus, & extinctionibus, facultatibus, mandatis, indultis, & aliis gratiis quibuſvis perſonis, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, etiam de Latere Legatis, etiam motu ſimili, ſeu conſiſtorialiter ac aliàs quomodolibet conceſſis, & impoſterum concedendis, quas & quæ, illorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habentes, eorumque omnium vim & effectum quoad præmiſſa omninò ſuſpendimus & in præmiſſis effectum ſortiri, aut locum ſibi vendicare non poſſe decernimus, ac tam eis quam ſtatutis, conſuetudinibus, concordatis, fundationibus, Privilegiis, Indultis, & Litteris prædictis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & formâ in illis traditâ obſervatâ inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, & ſufficienter ſuſpenſa, illiſque derogatum eſſe decernimus, contrariis quibuſcumque,

AUT ſi aliquis ſuper proviſionibus ſibi faciendis de Præpoſituris & Prioratibus hujuſmodi ſpeciales, vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus Litteras impetrarit, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem & Decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum, quas quidem Litteras & proceſſus habitos per eaſdem, & inde ſecuta quæcumque, ad Præpoſituras & Prioratum ſuppreſſos præfatos volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis quo ad aſſecutionem Præpoſiturarum aut Prioratuum, vel beneficiorum aliorum præjudicium generari.

AUT ſi dilectis filiis, Conventui & Vaſallis dicti Monaſterii, vel quibuſvis aliis communiter vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per Litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujuſmodi mentionem, & quibuſlibet aliis Privilegiis, indulgentiis, & Litteris Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus, quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda ſit in noſtris Litteris mentio ſpecialis.

NULLI ergo omninò hominum liceat hanc Paginam noſtræ ſuppreſſionis, extinctionis, appli-

plicationis, appropriationis, aſſignationis, ſtatuti, decreti, inhibitionis, erectionis, inſtitutionis, ordinationis, abdicationis, amotionis, immutationis, tranſlationis, mandati, ſuſpenſionis, derogationis & voluntatis, infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

DATUM Romæ apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, ſeptimo Idus Augu- 1561.
ſti, Pontificatûs noſtri anno ſecundo. Erat ſignatum FED. Car.lis Ceſius, &c. Glorierius. Adhuc inferiùs erat ſignatum, A. M. DE ALEXIIS.

EPISCOPI RURÆMUNDENSES.

I. Additio. WILHELMUS DAMASI LINDANUS, Dordracenus Batavus, S. T. D. & Profeſſor Lovanii, Collegiatæ Eccleſiæ B. M. V. Hagæ Comitis Decanus, ibique Conſiliarius Eccleſiaſticus, nec non Epiſcopi Ultrajectini per Bataviam & Friſiam Vicarius, conſecratus primus Ruræmundenſium Epiſcopus 4. Aprilis 1562. Libris variis contra Hæreticos editis præclarus, variiſque calamitatibus per Hæreticos agitatus, obtinuit anno 1588. Epiſcopatum Gandavenſem, ubi 2. Novembris ejuſdem anni defunctus eſt.

II. HENRICUS CUYCKIUS, Culemburgenſis Gelder, S.T. D. & Profeſſor Lovanii, Eccleſiæ S. Petri ibidem Decanus, & Vicarius Generalis Archiepiſcopi Mechlinienſis, conſecratur 30. Julii 1596. Variis libris editis celebrem mors rapuit 7. Octobris 1609.

III. JACOBUS BOSIUS à CASTRO, Amſtelodamenſis, S. T. D. & Profeſſor Lovanii, ibique Præſes Majoris Collegii Theologorum, conſecratus 11. Aprilis, vivere deſiit 24. Februarii 1639.

HENRICUS CALENUS, Beringus, S. T. L. ex Paſtore Aſcano & S. Catharinæ Bruxellis, electus Canonicus Graduatus & Archidiaconus Mechliniæ, nominatus ad Epiſcopatum Ruræmundenſem anno 1644, renunciavit anno 1648, & obiit 1. Februarii 1651.

GUILIELMUS AB ANGELIS, Sylvæducenſis, S. T. D. & Profeſſor Lovanii, ibique Præſes Collegii Adriani VI. Pontificis, nominatus ad eundem Epiſcopatum anno 1648, præmaturè obiit 3. Februarii 1649.

PEREGRINUS VOGELIUS, Ruræmundenſis, S. T. L. anteà ſucceſſivè Paſtor in Neder-Weert, Archi-Presbyter Aquiſgrani, ibique Regalis Eccleſiæ B. M. Canonicus, dein Cathedralis Ruræmundenſis Decanus, ad haſce Infulas nominatus anno 1649. è vivis ereptus eſt die 4. Octobris ejuſdem anni, priuſquam Litteras confirmationis ſuæ Româ accepiſſet.

IV. ANDREAS CRUESEN, Moſætrajectinus, primum Vicarius Generalis Exercituum Regiorum in Germania, dein Canonicus, Archidiaconus ac Vicarius Generalis Eccleſiæ Metropolitanæ Cameracenſis, conſecratus 23. Julii 1651, evectus fuit ad Archiepiſcopatum Mechlinienſem anno 1657, obiitque 8. Novembris 1666.

EUGENIUS ALBERTUS D'ALLAMONT, Cathedralis Ec- V.
cleſiæ Leodienſis Canonicus, conſecratus 22. Junii 1659; Fuit quoque Vicarius Generalis & Apoſtolicus Epiſcopatûs Sylvæducenſis. Tranſtulit Cathedram ſuam ex Eccleſia S. Spiritûs ad Parochialem S. Chriſtophori; & domum Epiſcopalem in triſtiſſimo totius fermè Urbis incendio deformatam reſtauravit. Anno 1666. tranſiit ad Epiſcopatum Gandavenſem. Obiit 6. Aprilis 1670.

LANCELOTTUS DE GOTTIGNIES Bruxellenſis, J. U L. VI.
Eccleſiæ Collegiatæ S. Gudulæ Canonicus, Vicarius ad Exercitus Regios in Belgio, conſecratus 16. Octobris 1672, obiit 25. Auguſti anni ſequentis.

REGINALDUS COOLS, Antverpienſis, ex Ordine FF. VII.
Prædicatorum, S. Th. Magiſter, conſecratus 16. Januarii 1677; tranſiit anno 1700. ad Epiſcopatum Antverpienſem, ibique obiit 2. Decembris 1706.

ANGELUS D'ONGNYES, ex Comitibus d'Eſtrées, Bru- VIII.
xellenſis, ex Ordine FF. Minorum Capucinorum, Concionator Regius, conſecratus Kalendis Januarii 1702. hodieque regit feliciter.

FRANCISCUS SANGUESSA, Mechlinienſis, ex Ordine FF. Minorum Recollectorum, deſignatus eſt Coadjutor Ruræmundenſis à Carolo VI. Cæſare ac Belgii noſtri Principe, anno 1720.

Hiſtoriam Eccleſiaſticam Ducatûs Geldriæ ſtylo elegantiſſimo edidit Bruxellis anno 1717. R. D. Knippenberg Paſtor in Helden; ubi plura de geſtis Epiſcoporum Ruræmundenſium, de Eccleſia Cathedrali, ejuſque Decanis, aliiſque Eccleſiis ac Cœnobiis dictæ Diœceſeos curioſus Lector reperiet.

FINIS LIBRI PRIMI.

Digitized by Google

AUBERTI MIRÆI DONATIONUM BELGICARUM LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

DAGOBERTUS *Francorum & Auſtraſiorum Rex, anno 640. donat S. Landelino Prædium VVallare ſeu VVaſlare in Silva Fania, ad exſtruendum ibi Monaſterium; quod poſmodum interiit.*

Auctum & correctum ex Diplom. Lobbienſi.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, amen. Regiæ Majeſtatis excellentiam latêre non convenit, quod unus eſt ſolus & ſempiternus Rex Regum, & Dominus dominantium, à quo etiam omnis poteſtas eſt, & fuit, & erit in ævum, cujus & eſt totum quod ſumus, & eſſe poſſumus, vivimus, & movemur, cui, pro viribus ab eo nobis præſtitis, aſtare debemus, & unicæ Sponſæ ſuæ Sacroſanctæ Eccleſiæ cultum, & decorem ſpeciali devotione (quò magis efferimur quantum in nobis eſt) munificentiâ Regali ſemper ampliare.

QUARE Ego (1) DAGOBERTUS Rex Auſtraſiorum, pro anima Lotharii piiſſimi Regis Patris mei, qui quadraginta quinque annis regnavit in Francia, perſuaſione & monitis ſalutaribus Viri Venerabilis AUTHBERTI, Cameracenſis Epiſcopi, inductus, concedo & dono (2) LANDELINO MAUROSO, ex prædone converſo, Prædium meum in Fania, (3) *Wallare* dictum, cum villis, terris, ſylvis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus ſubnotatis, & certis limitibus aſſignatis: ut ibi Monaſterium conſtruat in honore SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, & perſonas inſtituat in perpetuum Domino Deo ſervituras.

VILLAM Baviam, cum omni Territorio ſuo: aquam ipſam, & ipſius decurſum, ſicut defluit per Territorium ipſum, incipiens à loco qui vocatur *Railbiez*, uſque dum deſcendit in aquam dictam Elpram: Silvam, quæ dicitur *Ætimundi* totam, cum omni territorio, decima, paſnagio, juſtitia & banno, à ſilva de Baileporis, uſque ad aquam prædictam inter Baviam & Wallare; & ab eadem aqua, totam ſilvam, quæ dicitur Brolium, &

(1) DAGOBERTUS à Clotario Patre, anno 623. Auſtraſiis Septemtrionalibus Rex datus, anno 626. Gomatrudem duxit, & anno 628. Patre defuncto regnum quoque Francorum obtinuit, obiitque anno 644.

(2) S. LANDELINUS, cognomento Mauroſus (Sigeberto in Chronico ad annum 650. Moroſus) quattuor Monaſteria conſtruxit, Laubienſe, Alnenſe, Criſpinienſe & Waſlarienſe: ut in Faſtis Belgicis ex Balderici Chronico Cameracenſi docui. Quieſcit autem Criſpinii inter Montes Hannoniæ & Valentianas.

(3) WALLARE, aliàs Waſlare ſeu Waſlerum, vulgò *Walers*. Fuit olim Monaſterium in Silva Fania, verſus Theoraſciam, à Waſlero Fluvio præterfluente ſic dictum, ſed dirutum nunc jacet in ruinis. Corpus S. Dodonis, quod ibi adſervari ſolet, inde tranſlatum eſt ad Cellam ſeu Prioratum Abbatiæ Laubienſis, qui vulgò dicitur Monaſterium in Fania, *Monſtier en Faigne*. De Waſlero ita Baldericus in Chronico Cameracenſi lib. 2. cap. 33. In Villa Waſlero Beatus Landelinus Monaſterium ad paucos Fratres condidit, cui S. Dodonem bonæ memoriæ virum præfecit. Hic nimirùm ſacris moribus cluens, vitæ innocentiam duxit, ibique, depoſito onere fragilitatis, feliciter in pace quieſcit.

Digitized by Google

& Fania, & Manſilium, & Clarus Voionus, & Wiellamanus; ſilvam prope Wilheis, à monte Gomundi, & Merdoſo Voiono, uſque in Villam de Wilheis; ſilvam Ducionis, in dotem Eccleſiæ in prædicto Prædio meo fabricandæ. Quidquid infra terminos ſilvarum prædictarum commodum vel utilitatem importare poterit, qualicumque modo, prædicto Landelino munificentiâ meâ dono in perpetuum poſſidendum, approbantibus Palatii mei Principibus & Senioribus (4) Arnulpho & Pipino.

Ut autem hæc noſtra Conceſſio Regalis firmitatis perpetuæ robur obtineat, prædictam Paginam manu meâ confirmo, & appoſitione Sigilli mei communiri decerno.

Signum Domini Dagoberti Regis Auſtraſiorum.

S. (4) Arnulphi. Metenſis,

S. Pipini Neuſtrienſis, Seniorum Palatii.

Anſo Cancellarius, vice Cuniberti Archicancellarii, recognovi.

Data Cameraci XVI. Kalendas Maii. Anno Dominicæ Incarnationis ſexcenteſimo quadrageſimo, Indictione Decimâ tertiâ.

(4) S. Arnulphi. Deſignatur S. Arnulphus, poſteà Metenſis Epiſcopus: de quo, itemque de Pipino Neuſtrienſi ſeu Landenſi ſic Sigebertus in Chronico: Anno 625. Pipinus, Filius Karlomanni, Major Domus Regis Lotharii, principabatur. Pipino in diſponenda Republica cooperabatur S. Arnulfus, Filius Arnoldi, Filii Ansberti, ex Blithilde Filia primi Lotharii Regis. Vide infrà cap. 6.

CAPUT II.

S. Autbertus *Cameracenſis Epiſcopus Prædium VVallare ſeu VVaſlare, Monaſterio exſtruendo deſtinatum, in ſuam protectionem ſuſcipit circa annum* 642.

Auctum & correctum ex Diplom Lobbienſi.

Authbertus (1) Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus univerſis Chriſti fidelibus ſalutem æternam. Ad noſtram curam & ſollicitudinem pertinere non dubitamus, ut quòd Eccleſiæ Sanctæ fideles Chriſti piâ largitione conferunt & dedicant, Epiſcopali debeamus auctoritate conſecrare & confirmare.

Inde eſt quòd prædium dictum *Wallare*, piiſſimi Regis noſtri Dagoberti, cum omnibus appendiciis ſuis, quod idem Rex ſervo Dei Landelino Mauroſo donavit in eleëmoſynam, pro anima Patris ſui Lotharii inclyti Regis, ad conſtruendum ibidem Monaſterium, in noſtra ſuſcepimus tutela & defenſione, cum omnibus villis, terris, ſilvis, pratis, agris, aquis, aquarumque decurſibus ibidem aſſignatis, in noſtra Diœceſi conſtitutis: decimas omnes earumdem poſſeſſionum prædicto Landelino, & ſuis, Deo donante, Succeſſoribus in perpetuum concedentes, & poteſtatem eidem & gratiam indulgentes conſtruendi Monaſterium & Eccleſiam fabricandi, & perſonas inſtituendi, quæ ſecundùm quod Angelus Teſtamenti ſibi donarit, de facultatibus aſſignatis poterunt ſuſtentari.

Qualemcumque fecerit ibidem Ordinationem, ipſam ratam habemus & inconvulſam, inhibentes auctoritate noſtrâ, ne ſuper omnibus illis poſſeſſionibus, quas ſupradictus Rex loco memorato Wallari donavit, ibidem Deo militantibus moleſtiam aliquis inferat aut gravamen. Quod ſi qua ſæcularis Eccleſiaſticave perſona contra hoc venire præſumpſerit, & eaſdem poſſeſſiones occupaverit, ipſam anathematis æterni gladio ferimus, niſi reſipiſcat & occupata curaverit reſtaurare.

Ut autem iſta præfati Regis illuſtris eleëmoſyna duret in perpetuum, & Eccleſiſticâ *libertate* potiatur, Paginæ præſenti ſigillum noſtrum fecimus apponi.

Actum (2) Caſtriloco, anno Dominicæ Incarnationis DC.XLII. Indictione XV. Regni Domini Dagoberti incyti Regis tertio decimo, Sigiberti filii ejuſdem Regis quarto.

CAPUT

Duo iſta Diplomata, videlicet Dagoberti Regis & Autberti Cameracenſis Epiſcopi, etſi poſterioris ævi manu videantur eſſe ſcripta, aut ſaltem immutata, nolui tamen omittere; ne quis hac in parte diligentiam noſtram deſideraret aut requireret.

(1) Authbertus, Autbertus, Audebertus ſive Aubertus, cujus nomen indignus gero, fuit Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus. De quo ejuſque Diſcipulo S. Landelino ita Sigebertus in Chronico: Anno 650. Autbertus Cameracenſis Epiſcopus claret. His diebus multi utriuſque ſexûs in Galliis claruerunt, qui ad teſtimonium ſanctitatis ſuæ, in ædificandis Deo Monaſteriis operam ſuam navaverunt. Ex his in noſtra vicinia tunc florebant Landelinus qui & Moroſus, ab Autberto Epiſcopo ex prædone ad Chriſtum retractus, Fundator Cœnobii Lobienſis; Giſlenus Cellenſis, Madelgarius Dux, qui & Vincentius Altimontenſis & Sonegienſis, ejuſque Conjux Waldetrudis Caſtrilocenſis, Sororque Waldetrudis, Aldegundis Melbodienſis. Hactenus ex Sigeberto.

Ceterùm S. Autbertus (cujus nomen Martyrologio Romano 13. Decemb. eſt adſcriptum) anno XV. Clodovæi Regis, hoc eſt, anno Chriſti 658. Conventui Epiſcoporum Clipiaci ad Sequanam in Agro Pariſienſi, *Clichy*, habito interfuit, & S. Landerici Epiſcopi Pariſienſis Privilegio San-Dionyſiano, itemque anno 662. Bertefridi Epiſcopi Ambianenſis Privilegio Corbeienſi ſubſcripſit: ut in Annalibus Belgicis docui. Quieſcit Cameraci in ſui nominis Abbatia, Canonicorum Regularium.

(2) Castri Loco; idem eſt locus qui nunc *Montes*, Hannoniç Metropolis, vocatur. Additio.

Hîc olim Quintus Cicero, Marci Tullii Oratoris frater, & Legionis Romanæ Præfectus, acerrimam contrà Belgas ſuſtinuit obſidionem: donec Atrebato accurrens Julius Cæſar, eum à periculo liberarit. Hîc etiam Waldetrudis Cellam ſibi conſtruxit, variaſque Puellas nobiles in Sacrum Cœtum congregavit.

Digitized by Google

CAPUT III.

Carolus Martellus, *Major Domûs Regiæ ſub* Theoderico *Francorum Rege, dotat Eccleſiam Cathedralem Ultrajectenſem, anno* 721. *aut* 722.

Correctum ex Hiſtoria Ultraject. Wilhelmi Hedæ.

EGo in Dei nomine Illuſter Vir (1) Carolus, Major Domûs, filius Pippini quondam, cogitans caſum humanæ fragilitatis, qualiter peccata poſſim abluere, & donante Deo ad æterna gaudia pervenire. Idcircò donamus à die præſenti, per hanc Paginam Teſtamenti, & donatum in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, ad Monaſterium, quod eſt intra muros in Trajecto Caſtro ſitum & conſtructum (ubi & Apoſtolicus Vir Dominus & in Chriſto Pater noſter (2) Willebrordus Archiepiſcopus, ſub ſanctæ converſationis Cœnobitali Ordine, Cuſtos præeſſe videtur) omnem rem in Fiſci ditionibus, quidquid in ipſo Trajecto Caſtro, tam infra muros, quàm à foris, cum omnibus adjacentiis vel appenditiis, cum illo paſcuo Graveningo, vel quicquid ibi Fiſci ad præſens eſſe videtur, omnia & ex omnibus totum & ad integrum cum omni re quæſita & inquæſita; & ſimiliter villam vel Caſtrum nuncupatum (3) Fethna, ſitum in Pago Inſterlaco, cum omni jure & ſoliditate ſuâ, omnes adjacentias vel appendentias, quod tam ad ipſam Villam Fethnam Caſtrum, vel etiam ad jam dictum Trajectum Caſtrum, ut diximus, aſpicere vel pertinere videtur, quantumcumque ad partem Fiſci, vel ad noſtram præſens eſſe videtur, cum omni integritate eorum, quicquid dici vel nominari poteſt, hoc eſt, unà cum manſis, terris, caſis, domibus, ædificiis, accolabus, luitis, mancipiis, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus: greges cum Paſtoribus utriuſque generis & ſexûs, mobilibus & immobilibus, totum & ad integrum, ut diximus, à die præſenti ad ipſum Monaſterium, vel ad ipſam Caſam Dei tradimus atque delegamus perpetualiter in Dei nomine ad poſſidendum, ita ut ibidem omni tempore pro noſtra mercede proficiat in augmentis.

Et quicquid exinde Patres ante jam dicti Monaſterii, vel Rectores pro eorum opportunitate facere decreverint, liberam & firmiſſimam in omnibus habeant poteſtatem.

Si quis verò, quod futurum eſſe non credimus, ſive nos ipſi, vel aliquis de heredibus vel proheredibus, ſeu quælibet oppoſita vel extranea perſona, qui contra hanc donationem, quam Nos pro Divino intuitu & animæ noſtræ remedio ad inſtar Teſtamenti fieri & affirmari decrevimus, venire aut agere, vel eam infringere conaverit, in primis iram Dei cœleſtis incurrat, à liminibus Sanctorum vel conſortio Chriſtianorum efficiatur extraneus; inſuper inferat unà cum ſocio Fiſco noſtro auri libras quinque, argenti etiam pondera decem coactus exolvat, & quod repetit evindicare non valeat, ſed præſens Donatio ad inſtar Teſtamenti à me facta, omni tempore firma & ſtabilis permaneat cum ſtipulatione ſubnixa.

Actum (4) Hereſtallio Villâ publicâ, ipſo die Kalend. Januarii, anno ſecundo regnante glorioſo Domino Theoderico Rege.

Signum Illuſtris Viri Karoli, Majoris Domûs, qui hanc Donationem fieri & affirmari rogavit.

S. Karolomanni filii ejus.
S. Gariaonis.
S. Odonis.
S. Baldrici.
S. Abbonis.
S. Engilbaldi.
S. Adalhardi.
S. Thiedoldi nepotis ejus.
S. Boſonis.
S. Widonis.
S. Guntfridi.
Ego Rothbertus ſubſcripſi,
Hariradus ſubſcripſi.
Audoinus Presbyter ſubſcripſi.
Chelmoinus ſubſcripſi.
Chaldo Cancellarius, rogatus à Karolo ſuprà dicto, ſcripſi & ſubſcripſi.

CAPUT

(1) Karolus Martellus ex Suanichilde, Odilonis Baioariorum Ducis Filia aut Nepte, tres filios genuit, *Karolomannum* Auſtraſiæ, Allemanniæ & Turingiæ Principem, pòſt anno 747 Monachum Caſſinenſem, cujus hic nomen inter teſtes habetur, *Pipinum* Franciæ Regem, & *Griſonem* Ducem XII. Comitatuum inter Sequanam, & Ifaram.

Præter quos idem Martellus & alios quinque liberos (ſed neſcio an ex Suanichilde) habuit, *Bernardum*, *Remigium* Archiepiſcopum Rotomagenſem, *Hieronymum*, *Hiltrudem*, ſeu Altrudem, Odilonis Bavariæ Ducis conjugem, & *Landradam*, Sigiramno ſeu Sigramno, potenti in Haſbania viro, nuptam.

Bernardus genuit S. *Adalardum* & *Walam*, Corbeienſes ex Ordine Abbates, *Theodradam* Abbatiſſam Sueſſionenſem, de quibus ſuprà pag. 338. & 340. egimus. *Bernerium* ſeu Bernarium, & *Gundradam* Monialem Pictavii ad S. Radegundem.

Meyerus & alii falluntur, qui Landradam Martelli filiam putant fuiſſe Abbatiſſam & Fundatricem Beliſienſem. Fuit enim hæc Virgo, non autem nupta: ut ex Ms. Chronico Gandenſi docui in Faſtis Belg. 8. Julii.

(2) S. Willibrordus à S. Sergio Papa an. 696. ordinatus Friſiorum Archiepiſcopus, Sedem Epiſcopalem Ultrajecti anno 697. ſtatuit, teſte Beda; & an. 737. Epternaci in Ducatu Luxeburgenſi obiit, ubi & quieſcit.

(3) Fethna, hodie *Fochten*, vel *Fechten*, vicus ſupra Ultraiectum prope vetus Wiltaburgum

(4) Hereſtallio. Vide ſupra pag. 256. in Notis.

Digitized by Google

STEMMA CAROLI MARTELLI.

Carolus Martellus obiit 741.	*Karolomannus Monachus Caſſinenſis.*	
	Pipinus Franciæ Rex.	*Carolus Magnus Imperator.* *Carolomannus.*
	Griſo.	
	Bernardus.	*S. Adalardus.* *Wala.* *Theodrada.* *Bernarius.* *Gundrada.*
	Remigius Archiepiſcopus Rotomagenſis.	
	Hieronymus.	*Fulradus Abbas.*
	Hiltrudis Uxor Odilonis.	*Taſſilo Dux Bavariæ.*
	Landrada Uxor Sigiramni.	*S. Gedegrandus Epiſcopus Metenſis.*

CAPUT IV.

Idem CAROLUS MARTELLUS *Eliſtam, ſui juris Villam, in qua dein erectum fuit Canonicorum Capitulum, anno 725. aut 726. donat Eccleſiæ S. Salvatoris Ultrajectenſi, quæ tunc erat Cathedralis.*

Auctum & correctum ex Hiſtoria Ultraject. Wilhelmi Hedæ.

EGo in Dei nomine Inluſter Vir Karolus, Major Domûs, filius Pipini quondam, cogitans caſum humanæ fragilitatis, qualiter peccata abluere poſſim, & donante Deo ad æterna gaudia pervenire;

IDCIRCO trado à die præſenti per hanc Paginam Teſtamenti, pro redemptione animæ meæ, donatumque in perpetuum eſſe volo, in loco nuncupante *Marithaime*, ubi Caſtrum fuit, ad Baſilicam, quæ eſt conſtructa in honore Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti, & Beatæ Mariæ Genitricis Dei, ſed & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, omniumque Apoſtolorum, Sanctique Joannis Baptiſtæ, vel cæterorum Sanctorum noſcitur eſſe ædificata, quæ eſt ſita in Pago Bathuâ, Villam Juris noſtri nuncupatam (1) ELISTE, in ipſo loco Marithaime, quantumcunque ibi habuit vel poſſedit Everardus, dum ipſe infidelis Regi apparuit, & in Regis Francorum infidelitate, foris patriâ, ad infideles ſe ſociavit, & propter hoc omnes res ſuæ in Fiſco Regali fuerunt redactæ, quas glorioſus Rex Hildebertus Genitori noſtro Pippino de ſuo Fiſco, & ex largitatis ſuæ munere conceſſit, mihique Genitor meus Pippinus jure hereditario in proprietatem conceſſit ſupra nominatam villam Eliſte, quæ alio nomine Marithaime vocata: quicquid ſupra dictus Everhardus ibi poſſedit, unà cum manſis, terris, caſis, domibus, ſylvis, campis, mancipiis utriuſque ſexûs, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, totum & ad integrum:

HÆC omnia tradimus ad præfatam Eccleſiam, & quicquid Everhardus habuit in Bathua, vel poſſedit; eâ ratione, ut Dominus Willebrordus Epiſcopus præfatas res in jus & dominium ſuum recipiat, ſuorumque Succeſſorum, in Dei nomine ad poſſidendum: ita ut ibidem omni tempore proficiat in augmentum pro remedio animæ meæ.

SI quis verò, quod futurum eſſe non credo, contra hanc Traditionis Chartam aliquam injuſtam interpellationem facere voluerit, in primis iram Dei Omnipotentis incurrat, & à liminibus ſanctæ Dei Eccleſiæ efficiatur extraneus, & ſit anathematizatus, ſitque maledictus eâdem maledictione, quæ deſcendit ſuper Dathan & Abyron, quos terra vivos abſorbuit; & quod repetit, evindicare non valeat: ſed præſens Traditio ad inſtar Teſtamenti à nobis facta omni tempore firma & ſtabilis permaneat ſtipulatione ſubnixâ.

ACTUM (2) Tulpiaco Caſtro publico, menſe Julio, nonâ die, anno ſexto regnante glorioſo Rege Francorum Theodorico.

Signum Karoli Illuſtris Viri, qui hanc Traditionem fecit, & affirmari rogavit.

Signum Salleconis Comitis.

Signum Folcarii Comitis.

Signum Bergeteſionis Comitis.

Signum Maginharii Comitis.

Signum Luidolphi.

Signum Odonis. Signum Agilonis.

Signum Herigeri Comitis.

Signum Erkenfridi Comitis, qui Advocatus fuit Epiſcopi, & hanc Traditionem manu ſuâ cum Domino ſuo ſuſcepit.

Aldo Clericus, juſſus à Domino meo Karolo, ſcripſi & ſubſcripſi hanc Teſtamenti Chartam, in Dei nomine feliciter, Amen.

CAPUT

(1) ELISTE, aliàs Heliſte, hodie *Elſt* vicus, medio itinere inter Arnhemum & Noviomagum: ubi, re Catholicâ ſtante, reſedit Collegium Canonicorum, Reliquias S. WERENFRIDI Presbyteri aſſervans, qui fuit unus e Comitibus S. Willibrordi: ut in Faſtis Belgicis 14. Aug. docui.

(2) TULPIACUM, aliàs Tolpiacum vel Tolbiacum, nunc *Zulch*, Oppidum inter Coloniam & Marcodurum: ubi Clodovæus Francorum Rex hoſtes ſuos anno 496. vicit, facto voto de Baptiſmo ſuſcipiendo.

CAPUT V.

ROBERTUS *Hasbaniæ Comes, Lamberti Filius, quinque Villas, Donck, Halen, Schaffen, Velpen & Meerhout, donat Monaſterio Benedictino S. Trudonis in Hasbania, circa annum 746.*

ILle bene poſſidet res in ſæculo, qui ſibi de caducis comparat prœmia ſempiterna. Quod ego (1) ROBERTUS Comes, Filius quondam Lamberti, ſedulo animo pertractans, ſtatui aliquid de poſſeſſione mea hereditaria conferre ad Corpora Sanctorum, ut eorum meritis veniam merear de peccatis meis ante conſpectum Dei.

IGITUR in Dei nomine notum facio præſentibus & futuris, quod ego ROBERTUS, anno quinto poſt obitum Theoderici Regis, die ſeptimo poſt Kalendas Aprilis, legitimâ Traditione dedi ac deputavi quidnam de allodio meo ad Baſilicam S. Trudonis, quæ eſt conſtructa in Villa nomine SARCINIO, ubi ipſe Sanctus Dei, ſecundùm fidem omnium, in corpore requieſcit: cui etiam Eccleſiæ Venerabilis Abba (2) Grimo nomine regulariter præeſſe videtur.

TRADIDI ergò ſupradicto in Pago Hasbanienſi locum quendam qui dicitur (3) *Dungo*, cum Baſilica inibi conſtructa, quam ego proprio labore ædificavi in honore Beatæ Mariæ & S. Petri, S. Joannis, & S. Servatii, & S. Lamberti, tam ipſum locum, quàm reliquas Villas vel loca ad ſuprà dictum locum, de mea poſſeſſione prætitulata, ſcilicet (4) *Halen*, (5) *Schafnis*, (6) *Felepa* & (7) *Marholt*. Iſta loca ſuprà dicta ſunt in pago Hasbanienſi & Manſuarinſi: quæ omnia tradidi cum caſis & curtibus ibidem jacentibus, cum pratis, campis, ſilvis....

CAPUT

HUjus Donationis Tabulas ſuâ ætate adhuc integras ſuperfuiſſe tradit in Trudoniani apud Brugenſes Monaſterii Hiſtoria Joannes Latomus Bergizomius, qui Pauli Jovii Elogia Epigrammatibus illuſtravit.

(1) ROBERTUS. Hic Comes cum Uxore ſua, intra ſanctuarium, non longè à ſepulchro S. Trudonis, ad lævam ſepultus fuit. Cujus corpus anno 1169 à Wirico Abbate Trudonenſi inventum fuit, & in ſarcophago lapideo depoſitum: quo tempore & corpora S. Trudonis, Eucherii Aurelianenſis Epiſcopi, & S. Liberti Martyris ab eodem Abbate ſunt inventa: ut in Manuſcripto Chronico Trudonenſi Lib. 2. cap 7. & Lib 4. cap. 12. legitur.

Idem Robertus Comes S. Eucherium, à Carolo Martello in exilium huc ablegatum, benignè admodum & humanè ſuſcepit & fovit: ut in eodem Ms. Chronico narratur.

(2) GRIMO. Fuit hic primus Abbas Trudonenſis, qui ſcilicet Abbatis nomen circa annum 727. gerere cœpit. Antea ſiquidem Præpoſiti aut Paſtores dicebantur qui illi loco præerant: ut in citato Chronico Lib. 2. cap. 1. datur intelligi.

(3) DUNGO, vulgò *Donck*, vicus Ditionis Leodienſis haut procul à Diſtemio, ad Abbatem Trudonenſem hodieque pertinet. Exſtat ibi Sacellum D. Virgini ſacrum, quod olim atque etiamnum, impetrandę fœcunditati & proli obtinendæ, mulieres ſteriles ac novæ nuptæ religioſo ſolent voto frequentare. Putatur is locus, à nongentis plus minùs annis, cultu Deiparæ ac miraculorum gloriâ celebris exſtitiſſe: ut in ſuo Sabbatiſmo Mariano tradit Wichmannus Abbas Tungerloënſis.

(4) HALEN. Exiguum Brabantiæ opidulum, quod Getâ fluvio alluitur, & Patronum habet S. Lambertum. Decimas & Jus Patronatûs illic hodieque obtinet Cathedrale Capitulum Leodienſe.

(5) SCHAFNIS, vulgò *Schaffen*; vicus Diœceſis Mechlinienſis, haut procul à Diſtemio: cujus Eccleſiæ Patronatus ad Abbatem Trudonenſem hodieque pertinet. Decimas in Schaffen Joannes à Sichenis Abbas Tungerloënſis anno 1403. Monaſterio ſuo emit, ideoque templum ipſum curatur & regitur à Tongerloënſibus.

(6) FELEPA, vulgò *Velpen*. Duo ſunt ejuſdem nominis vici, ſibi contermini, non procul à Thenis Hasbaniæ Brabantinæ Oppido, & à fluvio Velpa, qui ibi oritur, nomen habent; Velpa ſuperior, *Op-Velpe*, & Velpa inferior, *Neder Velpe*. Jus Patronatûs prioris loci nunc ſpectat ad Abbatiſſam Lintrenſem; poſterioris verò, quod olim dependebat à Prioratu Benedictinorum in Birbaco, nunc per incorporationem, ab anno 1565 authoritate Pontificiâ ac Regiâ factam, pertinet ad Sacram Facultatem Theologicam Lovanienſem.

(7) MARHOLT, vulgò *Meerhout*, vicus territorii Sichenenſis, ad gentem Naſſaviam pertinet. Jus Patronatûs ad Abbatiſſam Lintrenſem, Ordinis Ciſtertienſis, in Valle Virginum ſpectat, quæ multa ibidem prædia tenet. Templum S. Trudoni dicatum eſt. Adjacet loco ſtagnum ſeu lacus ingens, vulgò *Meer*: unde loco nomen adhæſiſſe putant.

CAPUT VI.

PIPINUS *Francorum Rex prædia Eccleſiæ Cathedrali S. Martini Ultrajectenſi à Pipino, Carolo Martello & Carolomanno donata, an. 753. confirmat, petente S. Bonifacio Archiepiſcopo Ultrajectenſi & Moguntino.*

Auctum & correctum ex Hiſtoria Ultraject. Wilhelmi Hedæ.

PIPINUS Rex Francorum, Vir Illuſter. Si petitionibus Sacerdotum in omnibus non negamus, Dominum exinde retributorem habere confidimus: Ideoque Venerabilis Vir Bonifacius Archiepiſcopus nobis expetiit, ut Confirmationem de rebus Eccleſiæ ſuæ S. Martini, quæ eſt exſtructa in Vico, qui dicitur *Trajecto*, ſuper fluvium Rheni, ea quæ Pipinus donavit S. Martino, ſeu Karolus vel Karolomannus, renovare vellemus.

IDEOQUE quicquid Pipinus Rex Francorum ad Caſam Dei conceſſit, vel ad illum Epiſcopatum, ut omnem decimam de terris ſeu de mancipiis, aut de teloneis, vel de negotiis, aut undecunque à partibus Fiſci cenſus ſpectare videbatur, ſicut diximus, omnem decimam partem ad ipſam Caſam Dei S. Martini, in qua D. Bonifacium Archiepiſcopum cuſtodem præeſſe conceſſimus & confirmamus, in luminaribus ſeu in ſtipendiis Monachorum vel Canonicorum, qui ibidem Gentiles ad Chriſtianitatem convertunt, & Domini miſericordiâ ipſos, quos habent converſos, docent, juxta quod alii Chriſtiani eorum Chriſtianitatem conſervant, & eorum præceptionibus contineri videtur, quæ Anteceſſores noſtri ſæpe dicti Pipinus, Karolus & Karolomannus ad ipſam Caſam Dei per eorum inſtrumenta condonaverunt, juſtè & rationabiliter Nos per noſtram Confirmationem, ei gratanti animo conceſſimus vel confirmavimus.

COGNOSCITE; & ut hæc authoritas Confirmationis noſtræ firmior habeatur, & per tempora meliùs conſervetur, manûs noſtræ ſignaculis ſubter eam decrevimus roborare.

SIGNUM Pippiniglorioſi Regis Francorum. Widmarus juſſus recognovi & ſubſcripſi.

DATUM quod fecit menſe Maio, die XXIII. anno ſecundo Regni ipſius glorioſi Regis.

ACTUM Virmeria Palatio publico in Dei nomine feliciter.

PIPINUS ex Majore Domus Regiæ an. 752. Francorum Rex creatus, & à S. Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino conſecratus, ex BERTA Conjuge (quæ an. 783. obiit, juxta ms. Chronicon Ultrajectinum) Liberos ſuſtulit *Pipinum* qui puer obiit, *Carolum Magnum* Imperatorem, *Carolomannum* Regem Burgundiæ & Provinciæ, qui Anno 771. Salmontiaci deceſſit, Remis ad Sanctum Remigium Sepultus, *Ægidium* Monachum in Monte Soracte in Italia, & *Giſlam* Abbatiſſam.

Stemma Pipinorum *Majorum Domus Regiæ.*

- *Carolomannus*
  - *Pipinus I. Landenſis duxit Itam, obiit 646.*
    - *Grimoaldus obiit 655.*
      - *Hildebertus obiit ſine Liberis.*
    - *S. Gertrudis Nivellenſis obiit 664.*
    - *Begga Uxor Anſigiſi.*
      - *Pipinus II. Heriſtallius duxit Plectrudem, obiit 714.*
        - *Grimoaldus obiit ſine liberis*
        - *Drogo.*
          - *Theobaldus.*
        - *Carolus Martellus ex Alpaide.*
          - *Pipinus III. Brevis, Francorum Rex.*
            - *Carolus Magnus Imperator.*
  - *S. Amelberga. Uxor Witgeri Comitis.*
    - *S. Ablebertus Epiſcopus Cameracenſis.*
    - *S. Reinildis.*
    - *S. Pharaildis.*
    - *S. Ermelindis.*
    - *S. Gudula.*

S. AMELBERGA, Pipini I. Landenſis Soror. quieſcit Binchii in Hannonia. Ex Witgero Liberos quinque, ſanctitatis opinione claros, ſuſtulit, *S. Ablebertum* ſeu Emebertum Cameracenſem Epiſcopum, Melbodii ſepultum, *S. Reinildem*, ſeu Ramelden, in Vico Sanctenſi prope Hallas in Hannonia quieſcentem, *S. Pharaildem* Gandavi celebrem, S. *Ermelindem*, Meldariæ in Gallo-Brabantia quieſcentem, & *S. Gudulam* Bruxellenſium Patronam. De his ita Baldericus in Chronico Cameracenſi Lib. 1. cap. 16. Ablebertus ex Bracbatenſi pago oriundus, Parentibus & vitæ & generis claritate clariſſimis, Patre videlicet Witgero Comite, Sancto Viro, atque Amelbergâ Matre editus eſt. Cujus etiam quatuor Sorores fuerunt hæ, Reinildis, Sarachildis, (ſeu Pharaildis) Ermelindis, Beatiſſima quoque Gudila, junior ætate, ſed non minùs præſtantior ſanctitate. Hactenus ex Balderico. De ſingulis nos fuſiùs egimus in Faſtis Sanctorum Belgii.

ANSI-

Ansigisus ſeu Anchiſes, S. Arnulfi Comitis Palatini (poſt Metenſis Epiſcopi) filius, Arnoldi ſive Arnualdi Nepos, S. Beggæ Maritus, Palatium ſuum habuit & vixit in Capræmonte Oppido, per Notgerum Epiſcopum Leodicenſem an. 980 exciſo; in venatione demum impiè cęſus à Gonduino, quem primis ab annis enutriverat: ut ex Ms. Vita S. Beggæ didici.

Pipinus Herstallius Andainenſe S. Huberti Monaſterium in Arduenna fundavit, & Eccleſiam Aquiſgranenſem dotavit: ut Carolus Magnus in ſuo Diplomate infrà cap. 8. teſtatur. Anno 694. Alpaidem pellicem, ſororem Dodonis (qui S. Lambertum occidit) Plectrudi legitimæ Conjugi ſuperinduxit, & ex ea Carolum Martellum, Pipini Francorum Regis Patrem, genuit. Vide infrà cap. 8.

Stemma Anſberti, Arnoldi, & S. Arnulfi, *Majorum Domûs Regiæ.*

Anſbertus duxit Blitildem Clotaris Regis Filiam.	*Arnoldus, aliàs Arnualdus, duxit Odam.*	*S. Arnulfus duxit Dodam; pòſt Epiſcopus Metenſis obiit. 640.*	*Anſigiſus duxit S. Beggam Filiam Pipini I.*	*Pipinus II. Herſtallius obiit 714.*	*Carolus Martellus.*
			S. Clodulfus Epiſcopus Metenſis.		
			Walgiſus.	*S. Waldregiſilus Abba: Fontanellenſis.*	

De SS. Arnulfo, Clodulfo, Wandregiſilo, & Begga egimus in Faſtis Belgicis.

CAPUT VII.

Carolus Magnus, *Francorum & Longobardorum Rex, dein Imperator, benefacit Anno* 771. *Abbatiæ de Sithiu, quæ nunc S. Bertini dicitur, Ordinis S. Benedicti, in Artheſia.*

KAROLUS gratiâ Dei Rex Francorum Vir Illuſter. Si facta Anteceſſorum noſtrorum Regum, quod ad loca Sanctorum præſtiterunt vel conceſſerunt, per noſtris oraculis confirmamus, Regiâ conſuetudine exercemus, & nobis ad laudem vel ſtabilitatem Regni noſtri in Dei nomine pertinere confidimus.

Igitur Venerabilis Vir (1) Hardradus Abba de Monaſterio (2) *Sithiu*, qui eſt in Pago Teruaninſe, in honore Sanctæ Mariæ Genitricis Domini noſtri Jeſu Chriſti, necnon & Sancti Petri & Pauli Apoſtolorum vel ceterorum Domnorum Sanctorum conſtructus, ad noſtram accedens præſentiam clementiæ Regni noſtri ſuggeſſit, eo quòd Anteceſſores Regni noſtri Reges de omnes curtes vel Villas ipſius Monaſterii, quicquid eodem tempore poſſidebant, aut adhuc inantea ex munere Regum, vel collata populi, ſeu de comparato, aut de quolibet attracto in quibuſlibet pagis atque territoriis inibi erat additum vel collatum, integrâ emunitate Anteceſſoribus ſuis, vel ad Monaſterium Sithiu conceſſiſſet, ut nullus judex publicus ibidem ad cauſas audiendas, aut freta exactanda, vel fidejuſſores tollendos, vel manſiones aut paratas faciendas, nec homines ipſius Monaſterii tam ingenuos, quàm & ſervientes, qui ſuper terras ſuas commanent, diſtringendos, nec ullas redhibitiones requirendas, nec exactandas, judiciaria poteſtas ibidem ingredere non præſumat quoquam tempore: niſi quod ſub emunitatis munere omni tempore cum omnes fretos vel bannos conceſſos pars ipſius Monaſterii perenniter debeat poſſidere.

Unde Præceptionem Anteceſſorum noſtrorum ſe ex hoc præ manibus habere affirmat, & quod ipſa Beneficia conceſſa ab eo tempore uſque nunc videantur eſſe conſervata: ſed pro integra firmitate petiit Celſitudini noſtræ ſupra memoratus Abba, ut hoc circa ipſum locum pro noſtra auctoritate pleniùs confirmare deberemus:

Cujus petitioni pro mercedis noſtræ augmentum, vel reverentia ipſius ſancti loci ita præſtitiſſe & in omnibus confirmaſſe cognoſcite.

Præcipientes enim ut quicquid conſtat de ipſa emunitate, ſicut ſuperius eſt comprehenſum, Anteceſſores noſtri juſtè & rationabiliter conceſſerunt vel confirmaverunt, & de eo tempore uſque nunc recto tramite fuit conſervatum: ita & inantea per noſtrum Præceptum pleniùs in Dei nomine ſit conſervatum, inſpectas ipſas Præceptiones ſupraſcribtorum Principum, ſicut per eaſdem declaratur, circa ipſum Abbatem Ardradum, vel Succeſſores ad ipſum Monaſterium *Sithiu* omni tempore ipſa Beneficia conceſſa in omnibus valeant eſſe conſervata; & nullam refragationem, nec nullum impedimentum à Judicibus publicis exinde quoquam tempore habere non pertimeſcant: undè ipſa Congregatio pro ſtabilitate Regni noſtri vel ſalute Patriæ Domini miſericordiam jugiter debeant exorare.

Et ut hæc Auctoritas firmior habeatur, & in omnibus conſervetur, manûs noſtræ ſubſcribtionibus eam decrevimus roborare.

Signum Karoli Glorioſiſſimi Regis.

Data menſe Julio, anno primo Regni noſtri. Actum (3) Andiaco.

Hardra-

(1) Hardradus, in ſerie Abbatum Bertinenſium octavus.

(2) Sithiu. Vide Notas noſtras pag. 7. & 79.

Additio. (3) Andiacum, antiquum Regum Francorum Palatium in Pago Engoliſmenſi in Gallia.. Alii tamen legunt *Audriaco*, non procul à Monaſterio Sithienſi in Artheſia, ubi etiam fuiſſe dicitur Regum Francorum Palatium. Ita *P. Mabillon Benedictinus Lib. VI. de Re Diplomaticâ*, è quo hoc Diploma deſumptum ſubſtituimus, in locum illius quod Miræus hoc loco ſecundâ jam vice poſuerat.

CAPUT VIII.

Carolus Magnus, *Rex Francorum & Longobardorum, pòſt Romanorum Imperator, Harimalam, Budiliam, Filſurdum, & alias Villas, à Proavo ſuo Pipino Herſtallio, aliiſque collatas Eccleſiæ Aquiſgranenſi confirmat, anno* 779.

Karolus Dei gratiâ Rex Francorum & Longobardorum, ac Patricius Romanorum. Ad mercedis cumulum augere credimus, quidquid pro amore Dei & reverentia Sanctorum locis venerabilibus confirmamus.

Igitur noverit omnium fidelium noſtrorum magnitudo, eò quod inclytæ memoriæ Proavus noſter (1) Pippinus, quondam Major Domus, Eccleſiæ S. Mariæ, (2) Novo Castello conſtructæ, diverſas res, pro mercedis augmento dedit. Unde ſervientes ejuſdem loci conſolationem ſubſtantiæ uſque nunc viſi ſunt habere, perpetuoque tempore ipſas res quieto ordine poſſidere videntur. Sed aſſerit Venerabilis Vir (3) Erinhardus Abbas, quod de ipſis rebus nulla munimina aut ſtrumenta Chartarum penes ſe habeant, per quæ ipſas res ſine noſtra auctoritate legibus defendi poſſint.

Idcirco petiit à Celſitudine noſtra, ut per noſtram Præceptionem quantumcumque infra Regna, Deo propitiò, noſtra, tamque Proavus noſter ibidem in ejus eleēmoſyna viſus eſt condonaſſe, quàm & ceteri Dominum timentes homines poſtmodùm addiderunt, quæ poſſidere videntur, denuò confirmare deberemus. Cujus petitionem noluimus denegare, ſed ita conceſſiſſe atque confirmaſſe, cognoſci. Præcipientes enim, ut quicquid juſtè & rationabiliter in denominandis villis, ut ſunt Harimalla in pago Hasbanienſe, Budilio in Texandira, (4) Filfurdo in Bragbando, in pago Haginao Hrinio, Huniolo, Kiunegas, & illa Eccleſia in Walderiego, ſimulque Achiniagas & al Porto, quas in concambio pro avancali receperunt, & aliquos manſos in Angelgiagas in pagello Leuhio, quem ſimiliter in concambio proprietatis de Eccleſia S. Servatii commutaverunt, nec non in pago Luminſe (5) Fraxino.

Hæc omnia denominata, ut ſuprà diximus, id eſt, unà cum ceteris domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, vineis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, totum & ad integrum cum omnibus appendiciis vel adiacentiis eorum, qualiter præſenti tempore ipſa Eccleſia ejuſque Rectores poſſiderunt, quantumcumque Avus noſter prænominatus ibidem condonavit, aut cæteri Dominum timentes homines in poſtmodum addiderunt, unde veſtiti eſſe videntur, deinceps in antea, abſque nullius inquietudine, omni tempore teneant & poſſideant.

Et nullus quilibet de fidelibus noſtris, aut de Judiciaria poteſtate præfatum Erinhardum Abbatem ſuoſque Succeſſores de memoratis rebus inquietare, aut contra rationis ordinem facere præſumat, ſed liceat eos, cum Dei & noſtra gratia, noſtris & futuris temporibus, per hanc noſtram auctoritatem, jure firmiſſimo poſſidere, quatenus meliùs delectet ibidem Deo ſervientes, pro nobis atque prolibus noſtris & uxore, & pro animabus Parentum quondam noſtrorum, Domini miſericordiam deprecari.

Et ut hæc Auctoritas firmior habeatur, vel diuturnis temporibus ſervetur, manu propriâ ſubtus eam decrevimus roborare, & de annulo noſtro juſſimus ſigillari.

Signum Karoli glorioſiſſimi Regis.

Wichbaldus, ad vicem Radoni, recognovi.

Data V. Nonas Maii, an. (6) XI. & V. Regni noſtri.

Actum Hariſtallio Palatio, in Dei nomine feliciter, amen.

(1) Pippinus ſeu Pipinus, cognomento Herſtallius ſeu Hariſtallius, Anſigiſi & S. Beggæ filius, Major Domûs Regiæ in Auſtraſia ſub Childerico Rege. & in Francia ſub Theoderico Rege, Caroli Magni Imperatoris Proavus, anno 714. Jupiliæ ad Moſam, haud procul à Leodico obiit. Cum conjuge ſua *Plectrude*, Andanienſe Monaſterium in ſilva Arduenna, S. Beregiſo Abbate cooperante, fundavit, quod poſteà *S. Huberti*, eò tranſlati, nomen induit. Idem Aquiſgranenſem B. Mariæ Eccleſiam liberaliter dotavit; ut ex productis hìc Caroli Magni Tabulis liquet.

(2) Novum Castellum. Deſignatur Urbs Aquiſgranenſis; quam notet Lector, Pipino Herſtallio. aliiſque Principibus fuiſſe in deliciis, diu ante Caroli Magni ævum.

(3) Erinhardus: fortaſſe legendum, Einhardus. Vide pag. 19. in Notis.

(4) Filfurdum, nunc Filſordia ſeu Vilſordia, *Vilvorde*, Oppidum ad Sennæ & Volvulæ confluentes, altero lapide à Bruxella. Decimas agri Vilſordienſis Moniales Cameræ, Ordinis Ciſtertienſis prope Bruxellam poſſident, ſub onere annui censûs, quem Canonicis S. Mariæ Aquiſgranenſis ſolvunt.

(5) Fraxino. Vide ſupra pag. 337. in Notis.

(6) Anno XI. Regni Francorum, & V. Regni Longobardorum. Ceterum Carolus Magnus habuit legitimas conjuges quattuor, videlicet N. Deſiderii Longobardorum Regis Filiam, *Hildegardem* N. Ducis Sueviæ Filiam, Geroldi Boiorum Prætoris, ſanctitatis opinione clari, Sororem, *Faſtradam* Rudolphi Comitis Franci Sororem

rorem, & *Luitgardem* Frederici filiam. Ex prima & quarta nullas habuit proles.

Ex HILDEGARDE nati ſunt ei decem liberi. *Carolus* Rex Alemanniæ & partis Burgundiæ, *Pipinus* Rex Italiæ, *Ludovicus Pius* Imperator, *Lotharius* qui infans obiit, *Rotrudis* ſeu Rotarudis (Hermanno Contracto Riddrudis) ſponſa Conſtantini Imp. Conſtantinopolitani, *Berta* uxor Angilberti, *Giſla* baptizata Mediolani per Thomam Archiepiſcopum, *Gertrudis*, *Hildegardis*, & *Adelhaidis*: quarum duæ poſtremæ infantes obierunt, ſepultæ Metis ad S. Arnulfum.

Ex FASTRADA, quam anno 783. duxit, notæ ſunt *Theodrada* & *Hiltrudis*.

SEX aut ſeptem inſuper proles naturales habuit, videlicet *Pipinum Gibboſum*, Monachum Prumienſem, *Rothaidem*, *Rothildem*, *Adalstrudem*, *Drogonem*, *Hugonem*, & *Theodericum*. Ex Mathalgarde Rothildem, ex Gerſuinda Saxonica Adaltrudem, ex quadam nomine Regina Drogonem Metenſem Epiſcopum, & Hugonem magnum, cognomento Abbatem Ducem Burgundiæ; ex Adalinda ſeu Adaluide Theodericum procreavit. Sed hæc juvenilis ac militaris ætatis delicta factus provectior optimus Imperator, vitâ inter Clericos ac Monachos ſanctiſſimè tranſactâ egregiè expiavit; plurimis item Eccleſiis per Germaniam ac Galliam ædificatis, & Chriſtianâ Religione apud Saxones, Danos, Hunnos, Sclavos, aliosque populos latiſſimè propagatâ Obiit autem anno Chriſti 814. ætatis 72. Aquiſgrani conditus.

Carolus Magnus Imperator obiit Anno 814.
- *Carolus.*
- *Pipinus Rex Italiæ obiit anno 810.*
  - *Bernardus Rex Italiæ obiit anno 818.*
    - *Pipinus Comes Veromandiæ.*
      - *Bernardus.*
      - *Heribertus Comes Veromandiæ obiit anno 902.*
        - *Heribertus II. Comes Veromandiæ obiit 943.*
        - *Berta.*
      - *Pipinus.*
- *Ludovicus Pius.*
  - *Lotharius Imperator.*
    - *Lotharius Rex Lotharingiæ.*
  - *Carolus Calvus.*
  - *Ludovicus.*
- *Lotharius.*
- *Rotrudis.*
- *Berta Uxor Angilberti.*
  - *Harnidus.*
  - *Nithardus Scriptor.*
- *Giſla.*
- *Gertrudis.*
- *Hildegardis.*
- *Adelhaidis.*
- *Theodrada.*
- *Hiltrudis.*
- *Pipinus Gibboſus Monachus.*
- *Rothaidis.*
- *Rothildis.*
- *Adaltrudis.*
- *Drogo Epiſcopus Metenſis.*
- *Hugo Magnus Dux Burgundiæ.*
- *Theodericus.*

DE Comitibus Veromandorum gravis eſt quæſtio, à quo ſtirpem traxerint, an à CAROLO Rege Alemanniæ, Caroli Magni filio primogenito, an à PIPINO Rege Italiæ, ejuſdem ſecundo-genito. Priorem ſententiam ſequitur Scriptor Genealogiæ S. Arnulfi, à Pithæo editę; poſteriorem Regino Abbas Prumienſis: cui ut vetuſtiſſimo Chronographo potiùs fidem adhibendam cenſemus. Ceterum Bernardus Pipini Regis Italiæ filius naturalis fuit.

ANGILBERTUS, Bertæ Maritus, Centulenſe S. Richardi Monaſterium conſtruxit, & anno 817. ibidem obiit: ut filius ejus Nithardus teſtatur in libris, quos de diſſenſionibus filiorum Ludovici Pii uſque ad annum 843. ſcripſit, quoſque Pithæus edidit.

CAPUT IX.

CAROLUS MAGNUS, *Rex & Imperator, iterum benefacit Abbatiæ Bertinianæ Ord. S. Benedicti in Arthesia, Anno 791.*

Ex Mabilonio de Re Diplomaticâ.

Vide ſupra pag. 495.

KAROLUS Dei gratiâ Rex Francorum & Longobardorum ac Patricius Romanorum. Quidquid enim ad loca Sanctorum venerabilium pro oportunitate ſervorum Dei concedimus vel confirmamus, hoc nobis procul dubio ad æternam beatitudinem pertinere confidimus.

Igitur notum ſit omnium fidelium noſtrorum magnitudini, præſentium ſcilicet & futurorum, qualiter conceſſimus AUTLANDO Abbati & Monachis ex Monaſterio Sithiu, quod eſt conſtructum in honore Dei omnipotentis & Sancti Petri Principis Apoſtolorum vel ceterorum Sanctorum, ubi Sancti AUDOMARUS atque BERTINUS Chriſti Confeſſores corpore requieſcunt, ut ex noſtra indulgentia in eorum proprias ſilvas licentiam haberent eorum homines venationem exercere, unde Fratres conſolationem habere poſſint, tam ad volumina librorum tegenda, quamque & manicas & ad zonas faciendas, ſalvas

ſalvas foreſtes noſtras, quas ad opus noſtrum conſtitutas habemus. Propterea præſentem auctoritatem fieri juſſimus, per quam omninò præcipimus atque mandamus, ut neque vos, neque juniores veſtri ſeu ſucceſſores, memorato viro venerabili Audlando Abbati, aut ſucceſſoribus ſuis, ſeu hominibus eorum, pro hac cauſa inquietare, aut calumniam generare : aut aliquid pro hoc requirere ab eis, aut exactare, nec omnino contradicere præſumatis: niſi liceat eorum hominibus ut ſupra diximus ex noſtra indulgentia in eorum proprias ſilvas venationem exercere. Et ut hæc Auctoritas firmior habeatur, & per tempora meliùs conſervetur, de annulo noſtro ſubterſigillari juſſimus.

Signum Domni Karoli glorioſiſſimi Regis.

Data VII. Kal. Aprilis, anno XX. Regni noſtri.

Actum in ſupradicto loco Sithiu, in Atrio Sancti Bertini in Dei nomine feliciter. Amen.

CAPUT X.

Ludovicus Pius *Imperator confirmat circa annum* 814. *Poſſeſſiones Eccleſiæ Ultrajectinæ, Rixfrido Epiſcopo poſtulante.*

Auctum & correctum ex Hiſtoria Ultraject. Wilhelmi Hedæ.

IN nomine Domini Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Lodovicus, Divinâ ordinante providentiâ Imperator Auguſtus. Imperialem Celſitudinem decet Prædeceſſorum ſuorum pia facta non ſolùm inviolabiliter conſervare, ſed etiam cenſuræ ſuæ authoritate confirmare.

Unde noverit induſtria ſeu ſagacitas omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium, quàm & futurorum, quia (1) Rixfridus Venerabilis Vir, veteris Trajecti Eccleſiæ Epiſcopus, quæ eſt conſtructa in honore S. Martini Confeſſoris, vel ceterorum Sanctorum, detulit Manſuetudini noſtræ quaſdam authoritates conſtitutionum, qualiter Dominus & Genitor noſter Carolus, bonæ memoriæ, piiſſimus Imperator Auguſtus, & Avus noſter Pipinus, & Anteceſſores eorum ad ipſam Eccleſiam conceſſiſſent omnem decimam, de mancipiis, terris, ac teloniis, vel de negocio, vel de omni re, undecunque ad partem Regiam Fiſcus telonium exigere aut accipere videbatur,

Et ut homines ejuſdem Eccleſiæ ſub (2) Mundiburdo & tuitione ipſius Eccleſiæ exiſterent, nec non & in ripis in Doreſtado, ut (3) nec bannum (4) aut fredum, aut conjectum, quod ab ipſis *Verſchat* vocatur, contingere aut exactare præſumeret, & quiſquis ex negotiatoribus in eorum ripas intrare voluiſſet, nullam contentionem ex hoc feciſſet eis, nec manſiones in eorum domibus, ſine permiſſu eorum accipere auderent, nec eorum res dum vixerint, auferre, aut poſt mortem eorum contingere, nec ullo modo eis in aliqua re calumniam generare quis præſumeret, qui in illa decima parte, vel ſub Mundiburdo Eccleſiæ S. Martini conſiſtunt;

Videlicet ut ſicut illi de illis novem partibus aliquid accipere vel uſurpare nec velint, nec poſſint; ita & Procuratores Reſp. de eadem decimâ parte accipere aut uſurpare ad Fiſcum non præſumant, qualiter Præſul ipſius Eccleſiæ, cum omni Clero & populo ſibi ſubjecto alimoniam miniſtrare, & luminaria in eadem Sede continuare, atque gentiles qui ad Chriſtianitatem convertuntur alere & docere poſſit.

Ob firmitatem tamen hujus rei poſtulavit à nobis prædictus Epiſcopus, ut Paternum ſive Prædeceſſorum noſtrorum Regum morem ſequentes, ejuſmodi noſtræ authoritatis Præceptum, ob amorem Dei & reverentiam S. Martini circa ipſam Eccleſiam fieri cenſeremus.

Cujus petitioni libenti animo aurem accommodare placuit, & per hanc noſtram Authoritatem confirmare, ut omnem decimam, tam de mancipiis, quàm de terris, aut de telonio, aut de negotio, vel undecunque ad partem Regiam jus Fiſci cenſum exigere debet, vel de omnibus quæ ſuprà ſcripta ſunt præfata Eccleſia libero in perpetuum jure poſſideat.

Et ne quis contingere aut injuſtam interpellationem facere præſumat, ſed ſicut à Domino Imperatore, & Avo noſtro, & Anteceſſoribus Regibus & à nobis per hanc Authoritatem conſtitutum eſt, atque confirmatum, ita omni tempore inviolabiliter conſervetur atque cuſtodiatur, quatenus ipſos ſervos Dei, qui ibidem conſiſtunt cum eorum Pontifice, & illos quos à gentili ritu ad Chriſti veram converterunt fidem, pro nobis, conjuge, proleque noſtrâ, & omni populo Chriſtiano jugiter miſericordiam Dei exorare delectet. Et ut hæc Authoritas meliùs ab omnibus credatur, & diligentiùs conſervetur, manu propriâ ſubſcripſimus, & annuli noſtri impreſſione ſignari fecimus.

Signum Ludovici Sereniſſimi Imperatoris.

Data XVII. Kalendas Aprilis, anno XI. Chriſto propitio, Imperii Domini Ludovici piiſſimi Auguſti, Indictione ſecundâ.

Actum Aquiſgrani Palatio Regio, in Dei nomine feliciter, amen.

Heliſachar recognovit.

CAPUT

(1) Rixfridus, ſeptimus in ordine Trajectenſis Epiſcopus, natione Friſius, vixiſſe legitur ad annum 815.

(2) Sub Mundiburdo, id eſt tuitione vel defenſione; hinc Tutores Mamburni (Belgicè *Mombaers*) appellantur.

(3) Nec Bannum : eſt mulcta judicialis.

(4) Aut fredum : eſt compoſitio Fiſco debita.

CAPUT XI.

HOTBERTUS *Vir potens dotat Abbatiam Sarcinienſem* (*quæ nunc dicitur Sancti Trudonis*) *Ordinis Sancti Benedicti in Diœceſi Leodienſi, anno* 838.

CUM lux iſta feſtinanter diſcurrit, & dies noſtri ſicut umbra tranſeunt, ideoque oportet, ut dum in ſæculo conſiſtimus, de futuro judicio tractare debeamus, ut quando venerit dies ſubitanea, non inveniat ullum quoque imparatum.

IDCIRCO in Dei nomine, Ego (1) HOTBERTUS cogitans de Dei miſericordia, pro animæ meæ remedio, & æternorum retributione bonorum, ut & piiſſimus Deus me de peccatis meis relaxare dignetur, & æternam beatitudinem poſſidendam donare, dono per hanc Epiſtolam donationis, donatumque in perpetuum eſſe volo ad Baſilicam (2) S. Trudonis, ubi ipſe pretioſus in corpore requieſcit, & Dominus (3) DROGO Archiepiſcopus præeſſe videtur, hoc eſt, quòd dono rem proprietatis meæ in loco nuncupante *Haſnocb* ſuper fluvio *Merbate*, in pago Hasbanienſi ſive Dieſtenſi, Curtem cum caſa in dominicato, & cetera ædificia in ipſa Curte conſtructa, & manſas vetuſtas ſex ad ipſam Curtem conſpicientes vel pertinentes, cum perviis legitimis, wareſcapiis, pratis, paſcuis, egreſſum vel ingreſſum, mobile vel immobile, & de ſilva *Schara* ad porcos, quantum inveniri poteſt, & propria voluntas intus decreverit mittere, & quidquid ibidem mea poſſeſſio vel dominatio eſſe videtur, totum & ad integrum, cum devotiſſimo mentis affectu, ad ipſum ſanctum locum ſuprà dictum tradidi, & coram teſtibus confirmavi perpetualiter ad poſſidendum inter confines S. Trudonis & Caialeti, & mancipia XXIV.

Actum in (4) Sarcinio Monaſterio S. Trudonis, publicè ſub die XIII. Kalendas Auguſti, anno XXIV. regnante Domino noſtro Ludovico Sereniſſimo & Orthodoxo Imperatore.

(1) HOTBERTUS, fortè Roibertus.

(2) S. TRUDO, Confeſſor, colitur in Martyrologio Romano die 23. Novembris. Vide Faſtos noſtros Belgicos, & Origines Benedictinas.

(3) DROGO, Archiepiſcopus Metenſis. Anno 823. Gundulpho Metenſi Epiſcopo ſucceſſit Drogo, Ludovici Pii Imperatoris Frater: ut in Annalibus Pithæanis legitur. Fuit Caroli Magni Filius ex Regina concubina: ut ſuprà cap 8. retuli. Vocatur Archiepiſcopus Metenſis, eò quòd uſus fuerit pallio Archiepiſcopali, ex Privilegio Pontificis Romani. Quo Privilegio tres alii Epiſcopi Metenſes ante ipſum gaviſi ſunt, & unus poſt ipſum: ut in Ms. Trudonenſi legitur.

(4) SARCHINIUM, hodie Trudonopolis dicitur à S. Trudone, qui ibidem Monaſterium Benedictinorum, & Brugis in Flandria Monaſterium Sanctimonialium condidit, quæ hodie Sancti Auguſtini Regulam ſequuntur.

Plura ſunt in Belgio noſtro, viciniſque partibus Oppida quæ vetus nomen ſuum, aſſumpto Sanctorum Tutelarium ſeu illorum à quibus Abbatiæ in ipſo loco conſtructæ fuerant, nomine, commutarunt. Sic imprimis *Trudonopolis*, quæ olim *Sarchinium* dicta, à *S. Trudone* nomen accepit. Sic *Audomaropolis*, antea *Sithieu*, à S. Audomaro Abbate & Epiſcopo nomen accepit. *Andainum* poſt translatas S. Huberti relliquias, ſtructumque Cœnobium, vocari cœpit *Fanum S. Huberti*. Sic locus qui eſt ad Elnonem fluvium, ab Abbatia *S. Amandi* dictus fuit *Amandopolis*. Similiter *Gertrudis Berga* à S. Gertrude illius loci incola, cum antea *Mons Litoris* appellaretur; *Giſlenopolis* à *S. Giſleno* Abbate; *Winnociberga*, olim *Mons Viridis*, à *S. Winnoco* Abbáte dici cœperunt. Additio.

CAPUT XII.

LOTHARIUS *Lotharingiæ* I. *Rex*, *Lotharii Imperatoris Filius*, *Bergenſe Monaſterium*, *prope Ruræmondam Gelriæ urbem*, *à S. VVirone Epiſcopo ejusque ſociis* (*Pipino Herſtallio fundum donante*) *conſtructum*, *Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Ultrajectenſis anno* 858. *attribuit incolendum*; *Normannis Friſiam & Bataviam vaſtantibus*.

Correctum & auctum ex Hiſt. Ultraj. Wilh. Hedæ.

IN nomine Omnipotentis Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti (1) LOTHARIUS divinâ præveniente gratiâ Rex. Si locis divinò cultui mancipatis quicquam muneris confirmamus, id nobis procul dubio ad æternam beatitudinem nanciſcendam adfuturum eſſe confidimus.

IGITUR comperiatur omnium fidelium Sanctæ Dei Eccleſiæ & noſtrorum præſentium ſcilicet & futurorum induſtriæ: quia ex relatu (2) GUNTHARII, ſacri Palatii noſtri ſummi Capellani, & (3) HUNGARII Venerabilium Epiſcoporum didicimus, quod Trajectenſis Eccleſia, quæ in honore Chriſti Confeſſoris Martini conſtructa eſſe dignoſcitur, barbaricâ imminente nequitiâ penè deſtructa & ad nihilum redacta ſit; Canonicique olim in ea militantes paſſim per diverſa loca quidam diſperſi, quidam etiam interempti ſunt:

HAC denique incumbente maximâ neceſſitate deprecati ſunt Celſitudinem noſtram, ut memo-

Digitized by Google

memoratæ Sanctæ Sedi infra Regnum noſtrum quietum & pacificum locum ad conſolationem & refugium Canonicorum tribueremus.

QUORUM ſaluberrimis & ſinceriſſimis ſuggeſtionibus pro amore Domini noſtri, ob emolumentum etiam ac remedium animæ Avi noſtri & piæ memoriæ Genitoris noſtri Lotharii quondam Auguſtorum, nec non Genitricis noſtræ Hermingardæ, ſeu pro ſalute noſtra, Regni ſtabilitate, libentiſſimum præbentes aſſenſum, hos Clementiæ noſtræ apices fieri juſſimus, per quos (4) in pago Maſo ſuper fluvium Ruræ Monaſterium in honore S. Petri conſtructum, quod (5) *Bergh* nuncupatur, ad præfatam Sedem Trajectenſem ſub omni integritate tradimus, per omnia tempora ad conſolationem & tutamentum Rectorum ejuſdem Sedis vel Cleri famulaturum concedimus; quatenus præſignati ſervi Dei, noſtrâ perceptâ liberali munificentiâ, eos Domini miſericordiam pro noſtra ac Prædeceſſorum noſtrorum ſalute liberiùs exorare delectet.

Et ut hæc noſtræ traditionis ſeu pietatis largitio per futura tempora inviolabilis perſeveret, manu propriâ eam ſubterfirmavimus & annuli noſtri impreſſione aſſignari juſſimus.

Signum Lotharii glorioſi Regis.

Daniel Notarius recognovi, ſcripſi & ſubſcripſi.

Data IV. Nonas Januarii, anno, Chriſto propitio, Regni D. Lotharii glorioſiſſimi Regis tertio, indictione ſextâ.

Actum (6) Prumiâ Monaſterio in Dei nomine feliciter. Amen.

(1) LOTHARIUS Rex I. Lotharingiæ, Uxorem habuit *Theutbergam*, Boſonis in Burgundia Comitis Filiam. Theutbergæ porrò repudium meditante Lothario, cum divortii cauſſa quæreretur, ſparſa eſt fama, Theutbergam flagitium olim ab Hucberto Fratre paſſam fuiſſe: atque hoc illa crimen, vi ac dolo, ut poſteà patuit, fateri, veſtemque ſibi ut mutare liceret, petere compulſa eſt, tum aliàs deinceps, tum anno 860. primùm, in duplici Epiſcoporum conventu, quorum alter menſe Januario, alter Februario habitus eſt Aquiſgrani. Lotharius itaque, reclamante Nicolao Papa, *Waldradam*, Gunteri Archiepiſcopi Colonienſis Sororem aut cognatam, ſuperinduxit, & ex ea genuit *Hugonem*, *Bertam* & *Giſlam*. Hugonem Lotharingiæ Regnum ambientem Carolus Craſſus Imperator anno 885. oculis privavit, & tonſum Monaſterio Prumienſi apud Treveros incluſit, ubi & obiit. Berta, procurante Hugone jam dicto, nupſit Theobaldo Comiti, & ex eo genuit Hugonem Italiæ Regem, Lotharii itidem Regis Patrem. Giſla nupſit Godefrido Normannorum Regi, qui anno 885. in Batavia eſt interemptus, cùm pacem antè factam, incitante eodem Hugone, rumpere moliretur.

Additio. (2) GUNTHARIUS, ex Archi-Capellano Lotharii Imperatoris electus Archiepiſcopus Colonienſis anno 851. Frequens fit illius mentio in Hiſtoriis Sæculi IX; fuit enim excommunicatus & è Sede ſua relegatus anno 863. à Nicolao I. Pontifice, eò quòd ejuſdem Lotharii divortium, qui relictâ Theutbergâ Waldradam duxerat, approbaſſet. Obiit anno 870.

(3) HUNGARIUS, ſive Hungerus Epiſcopus Ultrajectenſis, à Normannis Friſiam, Ultrajectum, vicinaſque regiones latè depopulantibus, è Sede ſua pulſus, à Lothario Rege Prumiæ tunc agente, Monaſterium Montis S. Petri ad Ruram fluvium, ceu locum refugii, obtinuit. Manſit porrò hoc Monaſterium diu ſub juriſdictione ſpirituali ac ordinariâ Epiſcoporum Ultrajectenſium. Obiit Hungerus anno 866. Additio.

(4) IN PAGO MASO, vulgò *Maeſlandt*.

(5) BERGH, Vicus ad Ruram prope Ruræmundam. Additio. Fuit illic primò Monaſterium Monachorum, ubi Viri Sanctiſſimi Wiro, Plechelmus & Otgerus ſepulti fuêrunt. Poſtmodum vocatus fuit *Mons S. Odiliæ*, & ex Monaſterio factum fuit Collegium Canonicorum cum Præpoſitô; quod anno 1361. tranſlatum fuit Ruræmundam ad Eccleſiam S. Spiritûs, petente Reinaldo Duce Gelriæ, & authoritatem facientibus Ultrajectenſi ac Leodienſi Epiſcopis.

Porrò hæc Eccleſia S. Spiritûs Ruræmundæ anno 1559. facta fuit Cathedralis: ſed anno 1659. viſum fuit in novam Cathedralem deligere Eccleſiam S. Chriſtophori, eòque transferre memoratum Capitulum. Diplomata deſuper confecta inferiùs alleganda reſervamus.

(6) PRUMIA. Monaſterium vetus & opulentum Benedictinorum in Electoratu Trevirenſi, quod ab anno 1581. unitum fuit Menſæ Archiepiſcopi Electoris Trevirenſis. Plura de eo vide inter *Origines Benedictinorum*.

STEMMA LUDOVICI PII IMPERATORIS.

- *Ludovicus Pius Imperator, obiit 840.*
  - *Lotharius Imperator, obiit Monachus 855.*
    - *Ludovicus Imperator & Rex Italiæ, obiit 875.*
    - *Lotharius, Rex Lotharingiæ, obiit 809.*
      - *Hugo, obiit Monachus.*
      - *Giſala Uxor Godefridi Normanniæ Regis.*
    - *Carolus Rex Provinciæ.*
  - *Carolus Calvus Imperator, Rex Franciæ & Italiæ, obiit 877.*
    - *Ludovicus Balbus Imperator & Rex Franciæ, obiit 879.*
      - *Carolus Simplex Rex Franciæ, obiit 929.*
        - *Ludovicus Tranſmarinus, duxit Gerbergam, obiit 954.*
          - *Lotharius Rex Franciæ, obiit 986.*
            - *Ludovicus Rex Franciæ, obiit 987.*
          - *Carolus Dux Lotharingiæ, obiit 991.*
            - *Otho Dux Lotharingiæ, obiit 1005.*
      - *Carolomannus.*
      - *Ludovicus.*
  - *Ludovicus Rex Germaniæ, duxit Emmam, obiit 876.*
    - *Ludovicus Rex Lotharingiæ, obiit 879.*
    - *Carolomannus.*
      - *Arnulfus Imperator, obiit 900. duxit Utam*
        - *Ludovicus Imperator, duxit Emmam, obiit 912.*
        - *Suendeboldus Rex Lotharingiæ, obiit 900.*
    - *Carolus Craſſus Imperator, obiit 888.*

Digitized by Google

Ex Caroli Magni Stirpe maſcula apud Germanos poſtremus Imperator fuit Ludovicus, Arnulfi Imperatoris Filius, anno 912. defunctus. Apud Francos poſtremus ex ejuſdem Stirpe Rex fuit Ludovicus, anno 987. mortuus. Apud Lotharingos inferiores ex ejuſdem Stirpe ultimus Dux fuit Otho, Caroli Filius, anno 1005. defunctus; in quo Stirps maſcula ejuſdem Caroli Magni defecit. Vide ſuprà pag. 363.

STEMMA LOTHARII IMPERATORIS.

- *Lotharius Imperator duxit Ermentrudem, obiit 855*
  - *Ludovicus II Imperator, Rex Italiæ, duxit Angelbergam, obiit 875.*
    - *Hermengardis Uxor Boſonis Regis Provinciæ, 876.*
      - *Ludovicus Cæcus Rex Provinciæ, 889. Imperator 900.*
        - *Carolus-Conſtantinus Princeps Viennæ.*
      - *N. ſponſa Carolomanni Regis.*
  - *Lotharius Rex Lotharingiæ, obiit 869. cui ex Waldrada nati,*
    - *Hugo, obiit Monachus.*
    - *Berta Uxor Theobaldi Comitis.*
      - *Hugo Rex Italiæ, 926.*
        - *Lotharius Rex Italiæ 949.*
          - *Emma Uxor Lotharii Franciæ Regis.*
        - *Alda.*
        - *Hubertus.*
        - *Boſo Epiſcopus Placentiæ*
        - *Eudoxia.*
        - *Theobaldus.*
      - *Boſo Marchio Tuſciæ ex N. natus.*
        - *Willa Uxor Berengarii II Regis Italiæ.*
          - *Albertus.*
          - *Guido.*
          - *Giſla.*
          - *Gerberta.*
        - *Berta.*
        - *Giſla.*
        - *Richildis.*
    - *Giſla Uxor Godefridi Regis Normanniæ.*
  - *Carolus Rex Provinciæ, obiit ſine liberis.*
  - *Hermengardis Uxor Giſleberti Comitis.*

Boso, Bovonis ſeu Buvini Comitis Filius, Sororem habuit Richildim, Carolo Calvo Imperatori nuptam: à quo idem Boſo anno 876. Dux Italiæ ac demùm Rex Provinciæ eſt creatus. Idem Ludovico Balbo defuncto, anno 879. Regnum Arelatenſe ſeu Burgundicum ambivit; obiitque anno 887. conditus Viennæ in Baſilica S. Mauritii.

Boso, Marchio Tuſciæ, Theobaldi Comitis Arelatenſis & N. anonymæ Filius, genuit Filias quattuor: ex quibus Willa nupſit Berengario Italiæ Regi; de qua vide inferiùs Stemma Berengariorum in Notitia Eccleſ. Belg.

CAPUT XIII.

Ludovicus *Germaniæ ſeu Franciæ Orientalis Rex, Ludovici Pii Imperatoris filius, anno 876. benefacit Eccleſiæ Ultrajectenſi, petente Hungero Epiſcopo.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Ludovicus Divinâ favente clementiâ Rex. Cum petitionibus Sacerdotum Dei juſtis & rationabilibus Divini cultûs amore favemus, ſupernâ nos muniri gratiâ non diffidimus. Noverit interea induſtria ſeu utilitas omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium, quàm & futurorum, quia Hungerus veteris Trajecti Eccleſiæ Epiſcopus, quæ eſt conſtructa in honorem S. Martini Confeſſoris, & aliorum Sanctorum, obtulit obtutibus noſtris auctoritatem immunitatis Domini & Genitoris noſtri, bonæ memoriæ, Ludovici piiſſimi Auguſti, in qua erat inſertum, quod non ſolùm idem Dominus & Genitor noſter, verùm etiam Prædeceſſores ejus Reges Francorum, eidem Eccleſiæ, cui Hungerus ipſe, authore Deo, præeſſet, ſub tuitione & defenſione eorum, cum omnibus ſibi ſubjectis, & rebus vel hominibus ad ſe pertinentibus, vel aſpicientibus, conſiſtere fecerunt, & eorum Immunitatum auctoritatibus hactenus ab inquietudine judiciariæ poteſtatis eadem munita atque defenſa fuiſſet Eccleſia;

Sed pro rei firmitate poſtulavit à nobis prædictus Epiſcopus, ut Paternum ſeu Prædeceſſorum noſtrorum Regum morem ſequentes, hujuſmodi noſtræ Immunitatis præceptum erga ipſam Eccleſiam, Immunitatis atque tuitionis gratiâ, ob amorem Dei & reverentiam ipſius loci, circa ipſam Eccleſiam fieri cenſeremus.

Cujus petitioni libenter aſſenſum præbuimus, & hoc noſtræ authoritati Præceptum fieri decrevimus, per quod præcipimus atque jubemus, ut nullus Judex publicus, neque quiſlibet ex judiciaria poteſtate, aut nullus ex fidelibus noſtris in Eccleſias aut loca, vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones,

(1) Ludovicus cognomento Germanicus, Rex Germaniæ & partis Lotharingiæ, anno 876 vivere deſiit. Ex Emma Conjuge filios reliquit, Ludovicum Lotharingiæ Regem, Carolomannum, & Carolum Craſſum Imperatorem.

Digitized by Google

ſeſſiones, quas moderno tempore in quibuſlibet pagis vel territoriis infra ditionem Regni noſtri juſte & rationabiliter memorata tenet vel poſſidet Eccleſia, & ea quæ deinceps jure ipſius ſancti loci Divina pietas augere dignabitur, ad cauſas audiendas, aut freda exigenda, aut manſiones vel paratas faciendas, vel fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ tam ingenuos quàm ſervos ſuper terram ipſius commanentes injuſtè diſtringendos, neque ullas redhibitiones, aut illicitas occaſiones requirendas, noſtris & futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ ſuperiùs memorata ſunt exigere præſumat.

Sed liceat memorato Præſuli, ſuiſque ſucceſſoribus res prædictæ Eccleſiæ cum omnibus ſibi ſubjectis ſub tuitionis ac Immunitatis noſtræ defenſione quieto ordine poſſidere, & noſtro fideliter parere Imperio: atque pro incolumitate noſtrâ, Conjugis ac Prolis, ſeu etiam totius Regni à Deo nobis collati, & ejus clementiſſimâ miſeratione, per immenſum conſervandi, unà cum Clero & populo ſibi ſubjecto, Domini immenſam clementiam exorare. Et quicquid de præfatis rebus Eccleſiæ jus Fiſci exigere poterat, integrum eidem conceſſimus Eccleſiæ, ſcilicet, ut in perpetuo tempore ei ad peragendum Dei ſervitium augmentum & ſupplementum fiat.

Hanc itaque Authoritatem, ut pleniorem in Dei nomine obtineat vigorem, & à fidelibus Sanctæ Dei Eccleſiæ, & noſtris diligentiùs conſervetur, manu propriâ ſubter firmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſignari fecimus.

Signum Domini Ludovici piiſſimi Regis.

Hardbertus ad vicem Ratlerii recognovi.

Datum XV. Kal. Junii anno XXIX. Domini & Sereniſſimi Regis Lodovici in Orientali Francia regnante, Indictione ſecundâ.

Actum Franconefurd Palatio Regio, in Dei nomine feliciter. Amen.

CAPUT XIV.

Carolus Calvus *Imperator ejuſque Conjux* Richildis *varias Poſſeſſiones concedunt Eccleſiæ S. Gertrudis Nivellis, anno* 877.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Carolus, ejuſdem Dei Omnipotentis miſericordiâ, Imperator Auguſtus. Si ſacris locis & Divinis cultibus mancipatis emolumentum Imperialis Celſitudinis exhibemus, ſervorumque Dei neceſſitatibus opem ferendo conſulimus, profuturum nobis hoc ad æternæ beatitudinis præmium faciliùs obtinendum, & ad præſentem vitam feliciùs tranſigendam fore, nullatenùs dubitamus.

Quapropter noverit omnium Sanctæ Dei Eccleſiæ fidelium, noſtrorumque præſentium & futurorum induſtria, quoniam nos ob amorem Dei, ac deprecationem Richildis Imperatricis Auguſtæ, dulciſſimæ Conjugis noſtræ, concedimus ad uſus Fratrum ſeu Sororum, Sanctimonialium videlicet & Canonicorum Nivellæ Cœnobii, quod conditum eſt in honore S. Mariæ, in quo etiam S. Gertrudis corpore quieſcit, res quaſdam ejuſdem Cœnobii, id eſt, infra ipſum Monaſterium manſos

Vide infrà Notas ad Cap. XV.

duos, molendinum unum, cambas duas, Villam Gaugiaco in Comitatu Brachbantinſe, Liniacum in eodem Comitatu, & Wambacem, Tobacem, Iturnam, Roſbacem, Hanuariam, Bolarium, Villam Sprendelingam cum Vineis in Comitatu Wormacenſi, Villulam Biſinacum cum vineis in Comitatu Laudunenſi, Villulam Foreſt in Taxandro, in Friſia terram & mancipia ad ſalem, piſcariam in Meremuda.

Extra has Villas ſuperaddidimus Liniacum in Brabantinſe, Villam Broele trans Rhenum cum vineis. Concedimus præterea ad Eccleſiæ luminaria procuranda, & ad reliquas neceſſitates ſupplendas manſos tres infrà Monaſterium; ad Hoſpitale verò ejuſdem Monaſterii domûs Villulam Monaſteriolum cum integritate ſua, & omnem decimam totius Abbatiæ, tam de indominicatu, quàm de Sororum ſeu Fratrum cauſſa, & de beneficiatis (exceptis his Villis, quæ ad matriculam decimas dant) & unam vineam in Comitatu Sueſſionico in Berſiaco.

Hæc autem omnia prædicti Monaſterii Sororum ſeu Fratrum uſibus concedimus, & concedendo perpetualiter delegamus, ob dulciſſimæ Conjugis noſtræ Richildis Imperatricis Auguſtæ gratiſſimam deprecationem; eo videlicet modo ut prædictæ res à nobis ſuprà taxatæ uſibus Sororum ſeu Fratrum deſerviant, & à nullo deinceps ſeniore aliter quàm à nobis deputatæ ſunt, per futura tempora valeant immutari.

Ut autem hujus noſtræ Auctoritatis præceptum pleniorem in Dei nomine firmitatis obtineat vigorem, manu illud firmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſubter juſſimus aſſignari.

Signum Caroli glorioſiſſimi Imperatoris Auguſti.

Domina Richildis Imperatrix ambaſciavit.

Andeſer Notarius, ad vicem Gauzlini, recognovit.

Data VII. Idus Julii, Indictione X. anno XXXVIII. Regni Caroli glorioſiſſimi Imperatoris Auguſti in Francia, & Imperii ſecundo, 877.
& in ſucceſſione Lotharii Regis anno VIII.

Actum Pontione feliciter in Dei nomine, amen.

Carolus Calvus Francorum Rex anno 875. nuntio de Ludovici II. Imperatoris (qui Fratris ſui Lotharii itidem Imperatoris Filius fuit) obitu accepto, Septembri menſe Alpes tranſgreſſus, Italiæ Regnum occupavit;

Ludovico

Digitized by Google

Ludovico interim Fratre Germaniæ Rege ac Proceribus, qui à Carolo defecerant, ipſius Regnum depopulantibus. At Carolus Romam, Joanne VIII. Papâ invitante, profectus, die Natalis Domini, unctus & coronatus atque Imperator Auguſtus eſt appellatus. Exinde Nonis Januarii anni ſequentis Româ digreſſus, Papiæ in Inſubria Conventum habuit, & Bosone (cujus Sororem Richildim duxerat, quemque Regem Provinciæ demum creavit) Duce Italiæ conſtituto, ibique relicto, in Galliam rediit; Ludovico jam antè in Germaniam reverſo. Paſchæ ſolemnibus in S. Dionyſii Monaſterio prope Pariſios peractis, ex Legatorum Apoſtolicorum conſilio, Synodum Pontigone celebrandam in proximum Julium indixit: ut pluribus Aimoinus lib. 5. cap. 32. narrat.

- *Carolus Calvus duxit Ermentrudim, 2. Richildim, obiit 877.*
  - *Carolomannus Diaconus.*
  - *Carolus Rex Guienna, obiit 867.*
  - *Lotharius Abbas, obiit 867.*
  - *Ludovicus Balbus Rex Francia duxit Anſgardem 2. Adelaidem, obiit 879.*
    - *Ex 1. Ludovicus, 884. obiit ſine liberis.*
    - *Carolomannus Rex Burgundia, obiit ſine liberis.*
    - *Ex 2. Carolus Simplex duxit Frederunam, 2. Otgivam, obiit 929.*
      - *Ex 1. Giſla Uxor Rollonis Ducis Normannia*
      - *Ex. 2 Ludovicus IV Tranſmarinus Rex Francia duxit Gerbergam Othonis I. Imperatoris Sororem, obiit 954.*
        - *Lotharius Rex Franciæ, obiit 986.*
      - *Hugo nothus.*
    - *Hugo nothus.*
  - *Judith Uxor Balduini Ferrei Comitis Flandria.*
  - *Ermentrudis Abbatiſſa Haſnonienſis 877.*
  - *Rothildis.*

Inter eruditos gravis eſt quæſtio, an Ludovicus Balbus Patri ſuo, ut in Regno Francico, ſic in Romano ſeu Germanico Imperio quoque ſucceſſerit. Qua de re R.P. Jacobum Sirmondum, cùm ſacræ tum profanę antiquitatis peritiſſimum, libet audire diſſerentem: Ludovicum Balbum anno 877. Regem Francorum coronarat Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, ut videre eſt in Actis illius coronationis poſt Capitula Caroli Calvi editis. Anno 878. iterum à Joanne VIII. Papa in Gallia agente, coronam expetiit, exemplo Pippini Abavi ſui, quem à Bonifacio primùm Archiepiſcopo Moguntino, deinde iterum à Stephano Papa Regem coronatum meminerat. Sunt autem, qui Ludovicum ab Joanne coronam hoc loco non Regni, ſed Imperii, ſuſcepiſſe putent. Inde enim Ludovicum Balbum inter Imperatores plerique numerant, tum exteri, tum Francici etiam ſcriptores. Quod mirum certè, imò falſum videtur, cùm Joannes ipſe Papa in Epiſtola 47. & in aliis, quas ad Ludovicum poſteà ſcripſit, ipſum Regem, non Imperatorem vocet; in Epiſtola 71. ad Ludovicum & Carolomannum, Ludovici Balbi Filios, Caroli Calvi Nepotes, Carolo eorum Avo Imperatoris nomen tribuat, Ludovico Patri nomen Regis; Imperatorem haud dubiè appellaturus, ſi Imperator fuiſſet.

Eodem modo Hincmarus in Epiſtolis, quarum meminit Flodoardus lib. 3. cap. 19. Fratres iſtos Reges Ludovici Regis, non Imperatoris, Filios nominet. Quid quòd Ludovici ipſius Balbi, ut alia omittam, Diploma exſtat pro Eccleſia Nivernenſi, IV. Idus Septembris, hoc eſt, triduo poſt coronationem iſtam Trecis datum, in quo non alium ſe quàm Regem vocat his verbis, *Ludovicus miſericordiâ Dei Rex?* Rex ergò fuit, non Imperator. Imperatoris verò titulum, antiquis ignotum, alii poſteà temere adfixerunt. Sic ferè Sirmondus in Notis ad tomum 3. Conciliorum Galliæ.

CAPUT XV.

Suentiboldi *Lotharingiæ Regis Diploma in favorem Eccleſiæ Nivellenſis in Brabantia, anno 897. datum.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Zuencheboldus supernâ annuente clementiâ Rex. Quidquid Deo dicatis locis, & in utroque ſexu contemplationi cæleſtium laudum aſſiduè collegiis invigilantibus ſpontaneè conferimus, in ultimo tremendi examinis die, ante ſummi Arbitri ſedile, æternis præmiis auctum nobis repræſentari procul dubio confidimus, noſtrumque in hoc labenti ſæculo Regnum dilatari & undique corroborari proinde certiſſimè ſcimus.

Idcirco omnium Sanctæ Dei Eccleſiæ, noſtrorumque fidelium præſentium & futurorum induſtria noverit, quia nos dilectiſſimæ Neptis noſtræ interventu Gislæ, quaſdam res Nivellenſis Abbatiæ ſibi conceſſæ, unanimitati Fratrum ſeu Sororum inibi commoranti, & Sanctiſſimæ Gertrudis Virginis, cujus veneranda membra in ipſo memorato Nivialenſi Monaſterio condita ſunt, condignis laudibus ineffabiliter excubanti, in proprios uſus delegavimus.

Ipſæ autem res hæ ſunt infra ſcriptæ; ipſius Monaſterii manſi duo, molendinum unum, Cambæ duæ, Villa (2) *Gaugiaca* in Comitatu Brachbatinſe, Villa quoque (3) *Liniaca* in eodem Comitatu, & (4) *Wambach* & (5) & *Tobacio*, & (6) *Turna*, & (7) *Roſebache*, & (8) *Hannaria* & (9) *Ballaria*, Villa etiam (10) *Sprendelinga* cum univerſis vineis ad illam accedentibus in Pago Wormacenſi, & Capella in prædicta Villa Thobace, Villula (11) *Viſinaca* in Comitatu Laudunenſi, Villula (12) *Foreſt* in Pago Taxandriæ, in Friſia terra ad ſal acquirendum, piſcatio in

Mere-

Digitized by Google

Meremuda, in Villa prædicta Liniaca Capella, Villa (13) *Broele* circa Rhenum cum vineis.

Inſuper verò ad Eccleſiæ luminaria procuranda & ad ceteras neceſſitates explendas, has ſubnominatas Villas conceſſimus, atque ad Hoſpitale providendum, in ipſo Monaſterio manſos tres, Villulam (14) *Monaſterioul* cum integritate ſua, & omnem decimam totius Abbatiæ, tam de indominicatu, quàm de Fratrum ſeu Sororum cauſſis & beneficiis omnibus; (ſegregatis his Villis, quæ ad matriculam decimas dant,) & vineam unam in Villa *Berciaca* in Comitatu Sueſſioniaco. Decima autem, quæ in diſtrictu illius Monaſterii datur, ad opus ſpecialiter ipſius Congregationis, nemine inquietante, pertineat.

Si quis autem, quod nolumus, hæc omnia quæ his ſcriptis promulgavimus deſtruere conatus fuerit, Dei Omnipotentis iram, & ultrices æterni incendii flammas minimè evadat, nec non & Regiis Celſitudinibus reus in perpetuum habeatur. Et ut hoc firmum ſit, & à fidelibus noſtris meliùs credatur, diligentiùſque obſervetur, hoc noſtræ Auctoritatis præceptum, manu noſtrâ ſubtus roborantes, annulo noſtro inſigniri juſſimus.

Signum Domini Suenchebolchi glorioſiſſimi Regis.

Egilbertus Cancellarius, ad vicem Hermanni Archi-Capellani, recognovit.

Data VII. Kalendas Auguſti, anno Incarnationis Dominicæ octingenteſimo nonageſimo ſeptimo, Indictione XV. anno verò tertio Zuenchebolchi Regis. 897.

Actum in ipſo Nivialenſi Monaſterio feliciter, amen.

Additio. (1) Suencheboldus, de quo vide ſupra pag. 253. in Notis.

(2) Gaugiaca, vulgò *Goyck*, Vicus prope Hallas, ſub Diœceſi Mechlinienſi, erectus in Baronatum anno 1651. in gratiam Engelberti Taye. Hodie poſſidetur à Guilielmo Alberto de Grylpere Brabantiæ Cancellario. Jus Patronatûs, quod olim erat Eccleſiæ Nivellenſis, hodie eſt penes Pœnitentiarium Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis, Decimatorem loci.

(3) Liniaca, vulgò *Lennick*, in Ditione Gaesbecana. Ab anno 1514. duplex eſt Parochia, alia quæ vulgo dicitur *Sinte-Quintens-Lennick*, hodieque eſt Juris Patronatûs Abbatiſſæ Nivellenſis. Alia, dicta *Sinte Mertens-Lennick*, Paſtorem recipit ex Abbatia Montis Frigidi Canonicorum Regularium Bruxellis.

(4) Wambace, vulgò *Wambeke*; ubi Decimas hodieque percipit Capitulum Nivellenſe, unà cum Parocho, & Capitulo Metropolitano Mechlinienſi, ad quod hodie ſpectat Jus Patronatûs.

(5) Tobacio, vulgò *Tubeke*, Gallis *Tubiſe*, Vicus notabilis ſub Diœceſi Mechlinienſi, inter Hallas & Braniam-Comitis, gaudet jure *Terra Franca*. Patronatum hodieque gerit Abbatiſſa Nivellenſis.

(6) Iturna, vulgò *Ittre*, Vicus prope Nivellas, diviſus in ſuperiorem & inferiorem Ittram; quarum prior ſubeſt Comitatui Hannoniæ, poſterior Ducatui Brabantiæ. Ittram in Baronatum erexit anno 1654. Philippus IV. Hiſpaniæ Rex in favorem Florentii de Rifflart: qui titulus anno 1703. in Marchionatum fuit commutatus.

(7) Rosebache, vulgo *Rebecque* ſive *Roosbeke*, antiquus Principatus ſub Diœceſi Mechlinienſi undique Comitatu Hannoniæ cinctus, ad Ducem Arembergicum quà Dominum Angiæ pertinens. Jus Patronatûs cum decimis poſſidet Abbatiſſa Nivellenſis.

(8) Hanuaria, vulgò *Hennuieres*, Vicus Gallo-Brabantiæ ſub Diœceſi Namurcenſi prope Nivellas, ubi Paſtoratum confert dicta Abbatiſſa.

(9) Ballaria, vulgò *Baulers* ſive *Beaulez*, Vicus prope Nivellas, cujus decimatrix eſt Abbatiſſa memorata.

(10) Sprendilinga, in Germania.

(11) Visinaca, in Gallia.

(12) Forest, vulgò *Vorſt*, prope Meerhaut in Campania Brabantiæ, ac Diœceſi Antverpienſi. Jus Patronatûs illic hodie obtinet Abbas Averbodienſis, Ordinis Præmonſtratenſis.

(13) Broele, vulgò *Breul* ad Rhenum prope Andernacum Oppidum, ubi Collegium Nivellenſe vineas hodieque poſſidet.

(14) Monasterioul, vulgò *Monſtreul*.

CAPUT XVI.

Otho I. *Imperator, dotat Eccleſiam Canonicorum in Capræmonte, Diœceſis olim Leodienſis Oppido, ſitam anno* 947.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Otto Divinâ auxiliante clementiâ Rex. Noverint omnes fideles noſtri, præſentes atque futuri, quòd nos pro remedio animæ noſtræ, vel etiam dilectiſſimæ Conjugis noſtræ beatæ memoriæ (1) Ætgigis, quaſdam res proprietatis noſtræ, ad ſtipendia Fratrum, in loco (2) *Kevermunt*, Deo dignè militantium, in proprium conceſſimus.

Id eſt, Hob. II. in Villa *Harimala* ſitas, & Eccleſiam unam cum omnibus appenditiis ſuis illuc aſpicientibus. Præterea dedimus eis Eccleſiam unam in *Villaren* conſtructam in Pago *Heinigowe*, alteram verò in Villa *Fillefort* conſtructam, iterum in Villa *Budil*, cum omni decimatione, omnibuſque commoditatibus, ad ſuprà dictas Eccleſias juſtè legitimèque pertinentibus.

Juſſimus quoque hoc inde præſens Præceptum conſcribi, per quod volumus firmiterque jubemus, ut ſine ullius contradictionis obſtaculo hanc noſtræ traditionis condonationem firmiter ac ſecuriter obtineant, manu propriâ noſtrâ firmatam & annulo noſtro roboratam.

Signum Domini Ottonis invictiſſimi Regis.

(3) Brun Cancellarius, ad vicem Rodberti Archi-Capellani, recognovi.

Data XIV. Kalendas Maii, anno Dominicæ Incarnationis CM. XLVII. Indictione ſextâ, 947.
regnante pio Rege Ottone anno XI.

Actum Aquis in Domino feliciter, amen.

CAPUT

Digitized by Google

(1) ÆTGIGIS, aliàs Eggida vel Editha, Othonis I. Imperatoris Conjux prior: de qua vide ſuprà lib. I Donat. Belg. cap. 13 pag. 343.

(2) KEVERMONT, aliàs *Chevremont*. Latinè Capræmons, Oppidum olim Diœceſis Leodicenſis, quod Notgerus Epiſcopus Leodicenſis anno 980. funditus excidit. Vide plura ſuperiùs Lib. II Diplom. Belg. cap. 17.

(3) BRUN, ſeu Bruno, tunc Fratris ſui Othonis I. Imperatoris Cancellarius; pòſt Archiepiſcopus Colonienſis: de quo vide ſupra pag. 343.

CAPUT XVII.

GOUDARDA *Mulier ſe ipſam offert in ſervam ſeu famulam Deo & Sancto Trudoni, in Monaſterio Benedictinorum Trudonenſium in Hasbania, anno 956. aut 957.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum ſit omnibus Sanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus, quòd quædam Fœmina nomine GOUDARDA, veniens ad Monaſterium S. Trudonis, ubi ipſe Sanctus in corpore requieſcit, & Dominus Adelbero Epiſcopus & Abbas præeſſe videtur, ibi ſuæ genuitatis libertatem amittens, ſe ſub jugo ſervitutis Deo & S. Trudoni tradidit famulaturam.....

ACTUM in Monaſterio Sarcinienſi ſub die VI. Idus Januarii, anno XXI. regnante Domino Othone glorioſo Rege Germanorum. 957.

Ego Einardus Cancellarius ſcripſi.

CAPUT XVIII.

OTHO I. *Imperator, Prædia Monaſterio Cellenſi ſeu Giſleniano à* DAGOBERTO *Francorum Rege, itemque à S. Aldegunde & aliis donata confirmat, anno 965.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. OTTO Romanorum, Divinâ favente clementiâ, Imperator Auguſtus. Pro remuneratione perpetua, & vitæ præſentis Regnique noſtri ſtabilitate, cum inquireremus eos, qui ad noſtrum pertinent Imperium, locorum ſtatus, qui dicati ſunt Deo Sanctiſque ipſius; pervenit ad notitiam noſtram quidam venerabilis locus, olim ab incolis *Urſidongus*, nunc CELLA vocatus: ad quem, ſicut relatione fidelium noſtrorum didicimus, de Athenis Civitate Græcorum commeavit Sanctus Confeſſor Chriſti (1) GISLANUS, Sacerdos & Monachus.

HUNC locum Rex (2) DAGOBERTUS, cum B. Giſlano, ad unguem perduxit, & ut in Geſtis ejuſdem ſancti legitur, Regiâ munificentiâ ampliavit. Sanctus verò (3) OTBERTUS, cum B. Amando, in honore Apoſtolorum Petri & Pauli eumdem locum dedicaverunt.

NOVERINT ergò Duces & Marchiones, Comites etiam noſtri & Principes, & totius Regni noſtri Procerum multitudo, locum hunc Regiâ tuitione ſemper & ubique protegi & defendi. Itaque præcepimus ſubtitulare rerum ad eumdem locum pertinentium Poſſeſſiones; quatenus Regiâ corroboratione confirmatæ ſemper ad uſus Fratrum, in eodem loco Deo ſervientum, famulentur. *Hornud* cum præcinctu ipſius in giro & diſtrictu toto, à flumine videlicet *Wamy* uſque ad viam, ubi magna Crux ſtatuta eſt. Et inde ad alium fluviolum, qui *Haneton* appellatur, quouſque ad flumen magnum *Hagna* perveniatur. In *Durno* Eccleſiam unam, in *Liſmonte* Eccleſiam unam, in *Reſin* manſos duos & unum curtile, in *Baſtaco* manſos duos, quos dedit (4) S. ALDEGUNDIS, in *Moſterolcurt*, quæ eſt in Pago Cameracenſi, quattuor curtilia, in *Villare* ſuper Tenram bonnaria XII. & unum pratum, in *Alemannis*, Villa quæ ſita eſt in Pago Sueſſionenſi, hoſpites, vineas, & terras cultas & incultas.

HÆC omnia eidem loco, præſenti Auctoritate, per hanc noſtram Imperialem Paginam concedimus, confirmamus, & confirmando Sigilli

(1) SANCTI GISLANI, ſeu Giſleni, Oppidum & Abbatia nunc Benedictinorum, inter Hannonienſes prima & antiquiſſima, medio ferè itinere inter Montes Hannoniæ & Valentianas. De qua ſic lib. 2. cap. 40. Baldericus in Chronico Cameracenſi. Non procul à Caſtriloco, videlicet in loco quem dicunt *Cellam*, Monaſterium eſt Monachorum S. Giſlani. Iſte nimirum, Angelicâ viſione monitus, ab Athenis digreſſus, curſum ſuæ peregrinationis in iſtam partem direxit, illudque Monaſterium, auctoritate S. Autberti, ſed & S. Waldetrude, cui tunc temporis familiari dilectione inhæſerat, opitulante, fundavit.

(2) DAGOBERTUS Francorum Rex, Fundator Monaſterii Cellenſis ſeu Giſleniani. quod S. Otbertus Cameracenſis, & S. Amandus Tungrenſis, Epiſcopi Sancto Giſleno familiares, Deo conſecrarunt.

(3) OTBERTUS, aliàs S. Aubertus, Epiſcopus Cameracenſis. Vide pag. 490.

(4) S. ALDEGUNDIS, Virgo Soror S. Waldetrudis, Monaſterium Melbodienſe in Hannonia fundavit, quod nunc eſt Collegium Nobilium Virginum Canonicarum.

gilli noſtri impreſſione corroboramus. Atque ipſum locum, omniaque ſibi pertinentia, more Anteceſſorum noſtrorum, in noſtram tuitionem accipimus, & præcipiendo præcipimus, ut nullus Dux, Marchio, Comes, ſive aliqua major minorve judiciaria Perſona ipſum Monaſterium inquietare, aut aliquid de rebus ſibi pertinentibus auferre præſumat.

Et ut hæc noſtræ ingenuitatis Auctoritas ſtabilis & inconvulſa permaneat, hoc Præceptum propriâ firmamus manu.

Signum Domini Ottonis Magni Imperatoris & invictiſſimi Auguſti.

Adalgerus Cancellarius Sedis, vice Bardonis Archi-Cancellarii, recognovi.

Acta Kalendis Maii, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo ſexageſimo quinto, In- 965
dictione XII. anno autem Domini Ottonis trigeſimo, Imperii ſcilicet quarto.

Actum Noviomago in Dei nomine feliciter, amen.

CAPUT XIX.

Otho I. *Imperator Abbatiam ſive Eccleſiam Canonicorum Capræmontenſium donat & ſubmittit Eccleſiæ Canonicorum Beatæ Mariæ Aquiſgranenſis, anno* 972.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Otto Divini nutûs providentiâ Imperator Auguſtus. Cùm noſtræ exigat ſublimitatis officium, omnigenâ nos conſiliorum ſolertiâ, ob Regnorum ſtatus ſecuros, gentiumque leges moderatim ſtabiliendas, pervigilique ſagacitatis conſultu, maximè Eccleſiaſticas, Divino cultui per orbem dilatando, ſtructuras piè ſalubriterque providendas, evigilare; fidelium noſtrorum tam præſentium quàm futurorum pateſieri volumus induſtriæ, qualiter memoriæ Beatiſſimæ Karolus Imperator Auguſtus, æternæ recompenſationis propoſito, locum quendam Aquisgrani, ſcilicet vulgari vocabulo (2) Ehha nuncupatum, quaſi ab exordio erigere, latâque facultate adeò aggreſſus eſt ſublimare, ut Capellam ibidem miri decore artificii, in honore S. Mariæ Matris Domini noſtri Jeſu Chriſti, conſtrui feciſſet, plurimiſque locorum Regalium Prædiis, ejuſdem honores, nec non Clericorum hanc obſervantium catervæ uſus commodos perpetim ſubminiſtraturis, honeſtè ditaſſet, Sedibuſque Imperatoriis locum eumdem dignum extuliſſet, ibi ipſe quoque in tumulo pauſat:

Quam etiam nos, non minùs Dei timore perſpecto..... locupletari noſtro quoque fulcimine cupientes, Abbatiam (3) *Kivermunt* univerſaliter vocatam, noſtrâ Imperiali potentiâ, ad ejuſdem Eccleſiæ Fratrumque ibidem Domino famulantium uſus accumulatos, cum omnibus appertinentiis legalibus, ritèque adhærentibus..... in perpetuò manſuram proprietatem donavimus, ſcilicet cum utriuſque ſexûs mancipiis, ædificiis, terris cultis & incultis, pratis, paſcuis, ſilvis, vineis, aquis aquarumve decurſibus, molendinis, mobilibus, & immobilibus, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & acquirendis, ac cum omnibus juſtè legaliterque illò pertinentibus.

Insuper etiam juris noſtri legibus..... decernimus, decretumque firmamus, ut deinceps de Regum vel Imperatorum Capella Abbas eidem loco præficiendus eligatur. Idemque, quicumque erit, nullas Eccleſiæ res ſibi providendas forinſecus aliquo uſu deducere præſumat, ſed intrà communiter ad Fratrum ceterorumque ibidem ſervientium commoda neceſſaria retineat.

Proponimus autem ad hæc, ut nullus per æternas temporum ſucceſſiones Rex vel Imperator jam dictum locum cuiquam omnium in beneficium præſtet, ſed per ſe, ut ab exordio, in Regum vel Imperatorum manibus integerrimus perſeveret. Et ut hæc donativi Auctoritas Præcepti noſtri firmior ſtabiliorque cunctis ſæculis dictæ Eccleſiæ Filiis perpetuò credatur, hujus Chartæ inſcriptionem fieri, manuque propriâ ſubtus roboratam annuli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri.

Signum Domni Ottonis Magni & invictiſſimi Imperatoris Auguſti.

Wiciliſus Notarius, vice Rodberti Archi-Cancellarii, ſubſcripſi.

Data Kalendis Auguſti, anno Incarnationis Dominicæ nongenteſimo ſeptuageſimo ſe-
cundo, Indictione decimâ quintâ, anno Regni 972
Domini Ottonis XXXIII. Imperii autem XIII.

Actum Papiæ.

CAPUT

(1) Otho I. Imperator: ejus Stemma Genealogicum productum vide ſuprà pag 343.

(2) Ehha, puto legendum *Achen*, Urbs Germaniæ inferioris, de qua vide plura ſuperius pag 14. & 149.

(3) Kivermunt, aliàs *Chievremont*, Capræmons: de quo Oppido, Notgeri Epiſcopi Leodicenſis juſſu, anno 980. funditus exciſo, & Canonicorum Præbendis ac Prædiis ad Aquiſgranenſem B. Mariæ Eccleſiam tranſlatis, ſuprà egimus, Diplom. Belgic. Lib. 1. cap. 17. & harum Donat. Belg. cap. 16.

Digitized by Google

CAPUT XX.

Benedictus VII. *Pontifex Abbatiæ Gemblacenſi Ordinis S. Benedicti in Gallo-Brabantia dat Privilegium immunitatis, anno* 984.

Ex Hiſtoria Ms. Edmundi Dintheri.

BENEDICTUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei. ERLUINO Religioſo Abbati Generali Monaſterii S. Salvatoris Domini noſtri JESU Chriſti & S. Petri, noviter ibi conſtituti; ſuiſque Succeſſoribus in perpetuum.

CUM magna nobis ſollicitudine inſiſtit cura pro univerſis Dei Eccleſiis & piis locis invigilandi, ne aliquâ neceſſitate jacturam ſuſtineant, ſed magis propriæ utilitatis ſtipendia conſequantur. Ideò convenit, nos totâ Paſtoralis mentis integritate eorundem venerabilium locorum maximè integritatem & ſtabilitatem procurare, & ſedulò eorum utilitatibus ſubſidia illic conferre, ut Deo noſtro Omnipotenti, id quod pro ſancti nominis ejus honore, etiam ad laudem atque gloriam ejus Divinæ Majeſtatis cum venerabilibus nos certum eſt contuliſſe locis, ſit acceptabile, nobiſque ab ejus locupletiſſimâ miſericordia digna hujuſmodi pii operis in ſidereis conferatur arcibus remutatio.

IGITUR, quod poſtulaſtis à nobis, quatenus pro Dei Omnipotentis amore ac Domini OTHONIS præcellentiſſimi Imperatoris noſtrique dilecti Filii, concederemus atque confirmaremus vobis prædictum Monaſterium in honore S. Salvatoris ac S. Petri conſtructum, cum omnibus rebus mobilibus atque immobilibus quæ ſub eodem Monaſterio adjacere & pertinere videntur, tam manſis quàm Caſtris, Villis atque caſalibus, tam quæ præſentes ſunt, quam quæ etiam uſque in finem eſſe debebunt, poſito in loco, qui vocatur *Gemblacus*, concedimus atque confirmamus Apoſtolicâ Authoritate, ut de alio Monaſterio Abbas ibi non conſtituatur, ſed ipſi ſervi Dei ſecundùm Regulam S. Benedicti viventes, ex ſua propria Congregatione poteſtatem eligendi Abbatem habeant. Abbas Privilegiis Sedis Apoſtolicæ infuſis decoretur, ut ſub juriſdictione noſtræ Sanctæ, cui Deo authore ſervivimus, Eccleſiæ conſtitutum, nullius alterius Eccleſiæ juriſdictionibus ſubmittatur.

ET ideo cujuſlibet Eccleſiæ Epiſcopum in præfato Monaſterio, ditionis quamlibet habere authoritatem prohibemus, niſi tantùm benedicendi habeat licentiam. Statuentes Apoſtolicâ cenſurâ atque authoritate B. Petri Apoſtolorum Principis, ſub Divini Judicii obteſtatione, ac validis & atrocioribus anathematis interdictionibus, ut nullus umquam noſtrorum Succeſſorum Pontificum, vel alia parva vel magna perſona aliquid de rebus vel Poſſeſſionibus ad idem pertinentibus Monaſterium auferre vel alienare præſumat.

Si quis autem, quod non credimus, nefario auſu non parva magnaque perſona, contra hoc hoc noſtrum Apoſtolicum Privilegium agere tentaverit, ſciat ſe anathematis vinculo eſſe innodatum, ac à Regno Dei alienatum, & cum omnibus impiis æterno incendii ſupplicio condemnatum.

At verò qui obſervator extiterit Præcepti, gratiam & miſericordiam vitamque æternam à miſericordiſſimo Domino Deo multipliciter conſequatur.

Scriptum per manum Bonifacii Notarii Regionarii ac Secretarii Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, in menſe Martio, Indictione XI. Bene valete.

Datum octavo Kalend. Aprilis per manus Stephani Epiſcopi & Bibliothecarii Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, anno Pontificatûs Domini noſtri Benedicti ſeptimi Sanctiſſimi Papæ nono, imperante Domino noſtro Ottone à Deo coronato magno & pacifico Imperatore, anno XVI. in menſe ſupraſcripto, ac Indictione XI.

CAPUT XXI.

S. Henricus II. *Imperator benefacit Thorenſi Virginum Nobilium Canonicarum Collegio ad Moſam, petente Notgero Leodicenſi Epiſcopo, anno* 1007.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. HENRICUS Divinâ favente clementiâ Rex. Nobis profuturum & ad vitam præſentem tranſigendam, & ad futuram feliciter obtinendam credimus & ſcimus, ſi ſecundùm fidelium noſtrorum juſtas petitiones, Eccleſiaſticas facultates augmentatas, veriùs & augmentandas, Regalis Præcepti munimine tuendas eſſe firmaverimus.

QUAPROPTER notum eſſe volumus omnibus noſtris fidelibus, tam futuris quàm præſentibus, quòd per interceſſionem Venerabilis Viri NOTGERI, Tungrenſis ſeu Leodicenſis Epiſcopi, THORNENSI Monaſterio, ejuſdem Epiſcopi Epiſcopatui ſubjecto, mercatum ejuſdem loci,

loci, telonium & diſtrictum conceſſimus.

Insuper Eccleſias de *Britte* & *Chamaritte* & *Aveſate*, quaſque idem Epiſcopus in amplificationem Eccleſiaſticæ facultatis, & aggerationem remunerationis ſupernæ, eidem Monaſterio conceſſit, per interventum ejuſdem Venerabilis Epiſcopi, ad pertinentiam dicti Monaſterii, Auctoritate noſtri conſenſûs aſſignavimus: & hujus præcepti auctoritatem, ut in nomine ipſius, qui nobis præcipiendi conceſſit poteſtatem, pleniorem obtineat vigorem, & à fidelibus Sanctæ Dei Eccleſiæ ac noſtris conſervetur, more Anteceſſorum noſtrorum, & manu propriâ firmavimus, & Sigilli noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

Signum Domini Henrici Regis invictiſſimi.

Heribertus Cancellarius, vice Willigiſi Archi-Capellani, recognovi.

Data XI. Nonas Junii, Indictione V. anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ſeptimo, anno verò Domini Henrici II. Regnorum quinto.

Actum Moguntiæ feliciter, amen.

Ex characteribus anni hujus Diplomatis videtur colligi poſſe, Notgerum Epiſcopum Leodicenſem anno demum 1008. obiiſſe; non autem 1007. ut Buchærius & alii ſupputant.

CAPUT XXII.

Idem S. Henricus *Imperator Poſſeſſiones Abbatiæ S. Giſleni in Hannonia anno* 1018. *confirmat*, Gerardo I. *Cameracenſi Epiſcopo*, & Raginero IV. *Hannoniæ Comite*, *poſtulantibus.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Henricus, Divinâ favente clementiâ, Romanorum Imperator Auguſtus. Ubicumque locorum Eccleſias, à Chriſti fidelibus conſtitutas, ſi vel aliquid addendo vel addita juvamus confirmando, nobis id Regnique noſtri ſtabilitati prodeſſe non dubitamus.

Quapropter noverit omnium fidelium noſtrorum univerſitas, qualiter nos pro remedio animæ noſtræ, Senioriſque & Nepotis noſtri, tertii videlicet *Ottonis* Imperatoris Auguſti, qui ipſum venerabilem locum, ad Dei ſervitium ibi confirmandum, in tuitionem ſuæ Imperatoriæ Auctoritatis ſuſcepit: interventu etiam Reinharii Comitis, ac petitione *Gerardi* Cameracenſis Eccleſiæ Venerandi Præſulis, pauperi Monaſterio, in honore S. Petri Apoſtolorum Principis conſtructo, ubi pretioſus Confeſſor Chriſti Gislenus corporaliter jacere videtur, Prædia à Chriſti fidelibus conceſſa, vel adhuc concedenda, præcinctum etiam loci ipſius in giro, à flumine videlicet *Wamy* uſque ad viam, ubi magna Crux ſtatuta eſt, & inde ad alterum fluviolum qui *Aneton* appellatur, & ut ipſum præcinctum in circuitu loci totum cum diſtricto & Comitatu teneat, quo uſque ad flumen magnum *Hagnam* perveniat.

In Villa *Hornud*, quæ infra præcinctum eumdem eſſe dignoſcitur, quam largitione Dagoberti Regis Beatus Giſlenus perpetuò poſſidet, omni quartâ feriâ mercatum eſſe, per hanc noſtram Imperialem Paginam confirmamus; nec non etiam Villæ *Alemannis* duas partes, quæ ſita eſt in Territorio Sueſſionico..... Hanc *Alemannis*, ex donatione Elephantis ejuſdem loci Abbatis, qui fuit propinquus Karoli Regis, ab antiquo poſſidet hereditario jure idem Sanctus. In *Durno* Eccleſiam unam, in *Liſmonte* Eccleſiam unam......

Hæc ergò omnia, more Anteceſſorum noſtrorum, in noſtram tuitionem accipimus. Præcipiendo itaque præcipimus, ut nullus Dux, Marchio, Comes, ſive aliqua major minorve Judiciaria perſona ipſum Monaſterium inquietare, aut aliquid de rebus ſibi pertinentibus auferre præſumat. Et ut noſtra ingenuitatis auctoritas ſtabilis & inconvulſa omni pôſt hinc permaneat tempore, hoc Præceptum inde conſcriptum manu propriâ confirmavimus, & Sigilli noſtri impreſſione præcepimus inſigniri.

Signum Domini Henrici Romanorum invictiſſimi Imperatoris Auguſti.

Guntherus Cancellarius, vice Ercanbaldi Archi-Capellani, recognovi.

Data Indictione primâ, anno Dominicæ
Incarnationis milleſimo decimo octavo, anno 1018.
Domini Henrici ſecundi regnantis XVI. Imperii autem V.

Actum Noviomago feliciter, amen, amen, amen.

(1) Henricus, re & cognomento Sanctus, anno 972. Abudiaci (qui Vicus eſt & Caſtrum ſuprà Ratiſponam millia paſſuum decem, ad ripam Danubii) natus eſt, Patre Henrico Rixoſo Bavariæ Duce, Matre Giſala Conradi Burgundiæ Regis Filia, Avo Henrico Bavariæ itidem Duce, Othonis I. Imperatoris Fratre: ut Hermannus Contractus illorum temporum Scriptor, itemque Genealogiæ S. Arnulfi Concinnator disertè tradunt. Quod hic notandum duxi contra Raderum in ſua Bavaria Sancta aliter ſentientem. Henricus porrò, Othonis I. Imperatoris Frater, duxit Jutam ſeu Juditham, Arnoldi Mali Bavariæ Ducis Filiam: ex qua natus Henricus Rixoſus, qui ex Giſala jam nominata genuit S. Henricum, Brunonem Epiſcopum Auguſtanum, Giſalam S. Stephani Regis Hungariæ Uxorem, & Brigittam Abbatiſſam.

Duces

Duces Bavariæ & Sueviæ ſeu Alemanniæ, ex Stirpe HENRICI AUCUPIS.

- *Henricus Auceps ex Duce Saxoniæ Rex Germaniæ, obiit 936*
  - *Otho I. Imperator, obiit 973.*
    - *Luitolfus Dux Sueviæ, obiit 957.*
      - *Otho Dux Sueviæ, obiit 982.*
        - *Cono ſeu Conradus Dux Carinthiæ, obiit 1012.*
          - *Conradus Dux Carinthiæ.*
        - *Gregorius V. Papa.*
        - *Guilielmus Epiſcopus Argentinenſis.*
        - *Henricus Dux Franconiæ.*
          - *Conradus Salicus Imperator, obiit 1039.*
        - *Echardus.*
    - *Otho II. Imperator, obiit 983.*
      - *Otho III. Imperator, obiit 1002.*
  - *Bruno Archiepiſcopus Colonienſis.*
  - *Henricus Superbus Dux Lotharingiæ 940 pòſt Bavariæ, obiit 955.*
    - *Henricus Rixoſus Dux Bavariæ, obiit 995.*
      - *S. Henricus Dux Bavariæ, pòſt Imperator, obiit 1024.*
      - *Bruno Epiſcopus Auguſtanus.*
      - *Giſela.*
      - *Brigitta.*

Ceterùm S. Henricus pueritiæ ſuæ formatores habuit, Bernardum Hildesheimenſem, Burchardum Herbipolenſem, & Wolfgangum Ratiſponenſem Epiſcopos. Othone III. Imperatore defuncto, Rex Germaniæ eſt ſalutatus, & anno 1002. VIII. Idus Junii S. Oleo ab Heriberto Archiepiſcopo Moguntiæ eſt unctus: ut Adelboldus Epiſcopus Ultrajectinus, vitæ ejuſdem Scriptor tradit. Auguſtus Romæ feſtâ ceremoniâ anno 1014. acclamatus, & à Benedicto VIII. Papa coronatus, Troiam Græcorum Coloniam, quarto obſidionis menſe à ſe expugnatam, funditus evertit, totamque Apuliam in ditionem Imperii recepit. Babenbergæ Epiſcopalem Sedem à fundamentis excitavit, omnique ſuo Patrimonio, quod ab Othone III. Imperatore acceperat, impertito locupletavit. Idem & alios Epiſcopatus, per barbarorum incurſiones graviſſimè afflictos, inſtauravit: inter quos fuerunt Martiburgianus & Hildesheimenſis in Saxonia, Miſnenſis apud Eudoſios in Miſnia, Argentinenſis in Alſatia, & Magdeburgenſis in Marchia. In Italia Cœnobium Beneventanum condidit; & multa Regiæ munificentiæ erga S. Petrum Romæ, & erga S. Benedictum in Caſſino Monte documenta reliquit, quorum ſyllabum Leo Oſtienſis texuit. Vixit annos 52. & anno ſalutis 1024 vivere deſiit, conditus Babenbergæ, & ab Eugenio III. in Catalogo Sanctorum anno 1152. collocatus.

S. CUNEGUNDIS, Sifridi ſeu Sigifridi Comitis Lutziliburgenſis (quod hactenus paucis notum fuit) Filia, in conſortem Regni ut Conjux à S. Henrico admiſſa, mox de tuenda virginitate, uſuque tori abſtinendo, ad exemplum Virginis-Matris cum Joſepho, & Pulcheriæ Auguſtæ cum Marciano, in omnem vitam convenit. Poſt obitum mariti, vittâ ſacrâ loco coronæ ſumptâ, ſolenni ceremoniâ, ſeſe rebus humanis omnibus abdicavit, & in Cœnobio Virginum Benedictinarum, Bambergæ à ſe conſtructo, totam ſe Deo mancipavit, ac demùm anno 1040. ſanctiſſimè in Domino obdormivit. Stemma porrò S. Cunegundis, ex fide Hermanni Contracti, aliorumque veterum Scriptorum ac Diplomatum à me concinnatum, hîc libet attexere.

Ceterùm an unus, an duo ex ordine fuerint Sigifridi Comites Lutzeburgenſes, non auſim certò affirmare. Vide ſuprà pag. 142 & 345.

Ex Gerberti ad Theophaniam Epiſtola (ſupra pag. 345. relatâ) colligi videtur, Sigifridum Comitem Lutzeburgenſem fuiſſe Patruum Godefridi Captivi Comitis Virdunenſis, ſuprà Lib. I. Diplom. Belg. cap. 23. laudati

- *Sigifridus I Comes Lutzeburgenſis.*
  - *Henricus Comes pòſt Dux Bavariæ.*
  - *Theodericus Epiſcopus Metenſis.*
  - *Adelbero III. Epiſcopus Metenſis.*
  - *Fridericus Comes Lutzeburgenſis & 1046. Dux Lotharingiæ inferioris, obiit 1064.*
    - *Juta ſeu Muta Uxor N. Comitis Limburgenſis.*
      - *Henricus ex Comite Limburgenſi Dux Lotharingiæ inferioris 1101.*
  - *S. Cunegundis.*
  - *Juitha Uxor Welfi I.*

CAPUT

CAPUT XXIII.

CONRADUS II. SALICUS *Imperator Monaſterium S. Giſleni anno* 1034. *in protectionem ſuſcipit*; GISALA *Uxore ſuâ*, HENRICO *Filio ſuo*, PILIGRIMO *Archiepiſcopo Colonienſi*, *& aliis petentibus.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. CHUONRADUS, Divinâ favente clementiâ, Romanorum Imperator Auguſtus. Ubicumque locorum Eccleſias, à Chriſti fidelibus conſtructas, vel aliquid addendo, vel addita confirmando juvamus, nobis id Regnique noſtri ſtabilitati prodeſſe non dubitamus.

QUAPROPTER noverit omnium Dei fidelium noſtrorumque univerſitas, qualiter nos pro remedio animæ noſtræ, Nepotiſque noſtri tertii OTTONIS, & HEINRICI Anteceſſoris noſtri videlicet Imperatoris, qui illum locum, ad Dei ſervitium ibi confirmandum, in tuitionem ſuæ Imperatoriæ Auctoritatis ſuſceperunt; interventu ac petitione dilectæ Conjugis noſtræ GISALÆ videlicet Imperatricis Auguſtæ, & (1) noſtræ Prolis HENRICI Regis, (2) Piligrimique Archiepiſcopi Colonienſis, nec non & GERHARDI Cameracenſis Eccleſiæ Præſulis, atque (3) GOSILONIS Ducis, nec non Abbatis (4) POPONIS Stabulenſis, pauperi Monaſterio in honore S. Mariæ Sanctorumque Apoſtolorum Petri & Pauli conſtructo, ubi pretioſus Confeſſor Chriſti GISLENUS corporaliter jacere videtur, Prædia à Chriſti fidelibus conceſſa, vel adhuc concedenda, præcinctum etiam loci ipſius in giro, à flumine videlicet *Wamy* uſque ad viam, ubi magna Crux ſtatuta eſt, & inde ad alterum fluviolum, qui *Aneton* appellatur, & ut ipſum præcinctum in circuitu loci totum teneat, quouſque ad flumen magnum *Hagnam* perveniat.

SIMILITER quoque infra ipſum præcinctum in Villa *Hornutum* omni quartâ feriâ mercatum eſſe, per hanc noſtrum Imperialem paginam confirmamus; atque ipſum locum omniaque ipſi pertinentia, more Anteceſſorum noſtrorum, in noſtram tuitionem accipimus, & præcipiendo præcipimus, ut nullus Dux, Marchio, Comes, ſive aliqua major minorve judiciaria perſona ipſum Monaſterium inquietare, aut aliquid de rebus ſibi pertinentibus auferre præſumat. Et ut hæc noſtræ ingenuitatis Auctoritas ſtabilis & inconvulſa omni poſt hinc permaneat tempore, hoc Præceptum inde conſcriptum manu propriâ confirmantes, Sigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri.

Signum Domini CHUONRADI invictiſſimi Imperatoris Auguſti.

Burcardus Cancellarius, vice Pardonis Archi-Capellani, recognovi.

DATA V. Nonas Maii, anno Dominicæ In-
carnationis milleſimo triceſimo quarto, Indi- 1034
ctione II, anno autem Domini Chuonradi ſecundi regnantis X, Imperii verò VIII.

ACTUM Ratiſponæ feliciter, amen.

(1) NOSTRÆ prolis Heinrici. Fuit is HENRICUS III. cognomento NIGER, anno 1056. defunctus. Ejus Uxor GUNILDA anno 1042. Brugis in Flandria deceſſit, ſepulta ibidem ad S. Donatianum, hoc addito elogio:

Nobiliſſimæ Auguſtæ Dominæ GUNILDÆ, *Canuti Angliæ, Danemarciæ, Norvegiæ & Sueciæ Regis Filiæ, Imperatoris Henrici Nigri laudatiſſimæ Conjugi, poſt acceptam graviſſimam à marito injuriam, hoc in Caſtello religiosè viventi, & anno Domini M. XLII. XII. Kalendas Septembris defunctæ, hoc monumentum Eccleſia (cui perquam erat munifica) erexit.*

(2) PILIGRIMUS, Archiepiſcopus Colonienſis, anno 1037. obiit.

(3) GOSILO, ſeu Gothilo Magnus Dux Lotharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanæ & inferioris, anno 1044. obiit: ut ſuprà pag. 354. dixi.

(4) POPO, ſeu Poppo, Abbas Stabulenſis in Diœceſi Leodicenſi, obiit Atrebati die 25. Januarii anno 1049. juxta ſtilum Romanum, quo annus à Kalendis Januarii incohatur. Reformavit plurima ſui Ordinis Benedictini Cœnobia, in his Vedaſtinum, Giſlenianum, Altimontenſe, Amandinum, Marchianenſe, Walciodorenſe, Paulinum apud Ultrajectinos, Stabulenſe & Malmundarienſe. Conditus jacet Stabuleti, è terra nondum elevatus: fit tamen ejus mentio in Martyrologio Romano 25. Januarii.

CAPUT XXIV.

HENRICUS IV. *Imperator anno* 1059. *Prædia Eccleſiæ Nivellenſis in tres portiones dividit: quarum prima Xenodochio, ſecunda Abbatiſſæ, tertia Canonicis & Canoniſſis (ut loquuntur) attributa fuit.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. HENRICUS Divinâ favente clementiâ Rex. Quicumque regendo populo Dei præſidet, ad obtinendum Evangelicæ laudis preconium, ſummâ ope niti debet, ut per ſuſcepti regiminis devotam adminiſtrationem mereatur vocem illam glorioſam: *Fidelis ſervus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuus ſuper familiam ſuam.*

HUJUS veriſſimæ laudis deſiderio boniſque omnibus appetendæ Ego HENRICUS humilis Romanorum Rex permotus, cupio omni Regno meo, quantùm pietas Divina huic fideli propoſito aſpiraverit, juſtitiæ legibus & tran-

quillitate pacis conſulere, maximèque Eccleſiis Dei tutiſſimam quietem procurare, ut Divinæ Religionis cultus bellicis oneribus liber exiſtat: & quomodo Eccleſias ſanctas poteſtas Regia legibus vel armis defenderit, ſic viciſſim ipſæ poteſtatem Regiam piis orationibus tueantur.

Sed cùm has quæ interiùs in Regno ſitæ, & quaſi in ipſis Regni viſceribus conditæ ſunt, ordinatior ſtatus obtineat, impendenda eſt aliqua illis compaſſio, quæ in confiniis poſitæ, vel domeſticis ſuæ gentis tumultibus, vel extraneis alieni Regni incurſibus laborant. E quarum numero Nivialensis Eccleſia, Francorum Regno finitima, permaximas ſæpè calamitates ſuſtinuit.

Quod Pater meus Henricus tertius Imperator animo indoluit; adeò ut in conſecratione, quam ad adventum ſuum reſervari juſſerat, præſentem ſe exhibens, felicia pignora Sacratiſſimæ Virginis Gertrudis propriis humeris ſanctuario importaret, locumque donis Imperialibus exornans, de rebus ejuſdem Eccleſiæ Præceptum faceret; quodque ſpecialis dilectionis indicium eſt, non communi illud Sigillo, ſed ſecreto ſuo ſignaret.

Cùm ergò me Divina gratia Paterni Regni fecit Succeſſorem, volo erga eumdem locum me præſtare Paternæ pietatis heredem, & de rebus ejuſdem Eccleſiæ noſtræ quoque Auctoritatis Præceptum innovare; ut Congregatio iſta, quæ in egreſſu poſita, primâ Regni mei facie honeſtiſſimè condecoratur, noſtris Decretis perpetuam rerum ſuarum firmitatem obtineat.

Res ipſæ in tres portiones diviſæ exiſtunt, in Xenodochium, in Beneficium Abbatiſſæ, in Præbendas Fratrum ſeu Sanctimonialium LXXII. Quæ partes ut à ſe poſſint certiſſimè diſtingui, placuit hæc nomina Villarum, ad unamquamque pertinentium, diſtinctè ſubnotari.

Ad Congregationem pertinent, *Burgus* ipſe *Nivialenſis*, cum omnibus reditibus ſuis & cum ipſa Eccleſia, *Lennecba* cum Eccleſia, *Wambecca* cum Eccleſia, *Tubecca* cum Eccleſia, *Goiaca*, *Rosbecca*, *Heinuires*, *Iturna* cum Eccleſia, *Baſleis* cum Eccleſia, *Bulceis* cum Eccleſia, *Brole* cum omni vineto, *Ara* cum vineis quæ ſunt in *Leia*, & quæ ſunt in *Clotina*, *Forſt* cum Eccleſia, *Duſſla*, *Foillidbes*, *Migeivilla*, *Vilcirs*, & omnis Præpoſitura illa quæ conſtat ex eleemoſynis.

Ad Beneficium Abbatissæ, Altare S. Gertrudis cum omni Familia, *Sprendelenges* cum vineis quæ ſunt in *Binga*, *Udechoves*, *Benerſeti* cum Eccleſia, *Nieſs*, *Meerbecca* cum Eccleſia, *Ruoz*, *Gotirez* cum Eccleſia, *Rosbecca* & de *Henuires*, cum cæteris beneficiis quæ tenent Milites ad commune ſervitium Abbatiſſæ & Congregationis.

Ad Xenodochium *Moſterols* cum Eccleſia, & omnes Dominicales decimæ, tam Prædiorum noſtrorum quàm beneficiorum Comitis.

Jubeo ergò & ratum eſſe volo, ut diviſiones iſtæ, ſicut antiquitus ſunt conſtitutæ, ita diſtinctæ permaneant; ne pars violentior in res partis inferioris tranſiliat. Nil agat Congregatio de rebus Abbatiſſæ, niſi juſſa; nil aſſumat ſibi Abbatiſſa de rebus Congregationis, niſi invitata. Xenodochium quoque non alienis commodis, ſed peregrinorum & pauperum famuletur refrigeriis.

Quod ſi quis hujus Decreti contemptor Conſtitutiones meas violare præſumpſerit, ſentiat Majeſtatis Regiæ vindictam, cujus irritavit potentiam; & pro tanti commiſſi temeritate X. libras auri perſolvat, quas & me exacturum denuntio, & Succeſſoribus meis in perpetuum exigendas ſancio. Et ut noverint omnes Præceptum hoc noſtrâ Auctoritate firmatum, juſſimus imprimi noſtræ Majeſtatis ſignum; ne excuſari poſſit, quiſquis, recognitâ imagine, contrà quàm hoc ſcriptum eſt, facere præſumpſerit.

Signum Henrici IV. Regis.

Hebeſardus Cancellarius, vice Luitpoldi Archi-Capellani, recognovit.

Datum eſt VI. Kalendas Martii, anno Dominicæ Incarnationis M. LIX. Indictione XII. 1059.
anno autem ordinationis Henrici IV. Regis V. Regni verò III.

Actum Aquiſgrani, in Domini nomine feliciter, amen.

CAPUT XXV.

Balduinus V. *cognomento* Insulanus *&* Pius, *Flandriæ Comes, VVinnocibergenſis Eccleſiæ (quæ primò Canonicorum, nunc eſt Monachorum Benedictinorum) originem, mutationem & Poſſeſſiones recenſet, anno* 1067.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ne noverca memoriæ & oblivionis mater antiquitas geſtis noſtris invideat permanentiam, fideli geſtorum conſervatrici Paginæ geſta noſtra commendamus.

Ego igitur Balduinus, Dei gratiâ Flandrenſis Comes, notum facio tam præſentibus quàm futuris, quòd (1) Balduinus Calvus Flandrenſis Comes, in inferioribus partibus Burgi Bergenſis, in honore Sanctorum Confeſſorum (2) *Martini* & (3) *Winnoci* Eccleſiam fundavit, & Canonicos, qui diu noctuque Deo ſervirent, ibidem inſtituit. Eccleſiam quoque cum rerum affluentiâ, tum privilegiorum munificentiâ, magnificè ditavit, & ſacrum Corpus B. Win-

B. Winnoci, quod præ timore hoſtium, multis antè temporibus, à (4) *Wormhout* in *Sithiu* erat tranſlatum, reportavit, & in præfata Eccleſia Bergis collocavit.

Evoluto igitur multorum annorum circulo, Pater meus (5) Balduinus Barbatus, ſuſcepto Flandrorum Principatu, ampliare volens cultum Domini, Eccleſiam amplioris magnificentiæ, in ſuperiori parte Bergenſis Burgi, conſtruxit: ubi ſacrum Corpus B. Winnoci, cum omnium Canonicorum conſtitutione, reportavit & tranſportavit.

Sed quoniam rerum affluentiam delitiæ, delitias autem comitatur Dei mandatorum oblivio, præfati Canonici, propriis voluptatibus ineſcati, circa ea, quæ Dei ſunt, non nimis devoti, imò penitus ignavi reperti ſunt.

Quod ubi inclyto Comiti Balduino Patri meo innotuit, venientibus vitiis prudentiâ occurrit, & radicem vitiorum, ne ampliùs pullularet, funditus exſtirpavit. Nam præfatos Canonicos ab Eccleſia amovit, quos dulcibus illecebris ſemel imbutos ſciebat de facili non poſſe ad ſimplicis vitæ normam revocari; juxta illud,

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu.

Sed quia de nobili erant proſapia, præfatus Comes ita diſpenſavit, quòd partem poſſeſſionis jam dictæ Eccleſiæ eis reliquit. Illis igitur amotis, locum Venerabili Roderico, tunc temporis Abbati S. Bertini, regendum commiſit. Canonici verò omnia Eccleſiæ privilegia ablata ſecum aſportarunt. Poſtea verò memoratus Comes præfatæ Eccleſiæ Monachos induxit, quibus Rumoldum, virum per omnia laudabilem, tam moribus quàm ſcientiâ præcellentem, Abbatem præfecit.

Interim præfato Comite Balduino defuncto, Ego Balduinus, ejuſdem Filius, Dei gratiâ Flandrorum Principatum ſuſcepi. Ego igitur de remedio animæ meæ cogitans, & indigentiam Monâchorum ibidem Deo famulantium conſiderans, ſuggerente etiam & concedente Adela Comitiſſa, unà cum Filiis meis Balduino atque Roberto, hoc pro ſalute mea & Succeſſorum meorum, per manus Rumoldi Abbatis, Deo Sanctoque Winnoco in perpetuum condonavi:

Videlicet totam decimam de *Wormhout*, totam de *Ipra*, totam de *Warheem*, totam de *Hoymilla*, totam de (a) *Ghinelda*, totam de (b) *Oxhem*, totam de *Dunkercka*, totam de *Coudekercka*, totam de *Sintonis*, totam de (c) *Spicois*, totam de (d) *Capella Erembaldi*, & duas partes totius decimæ de (e) *Chocas*, duas de (f) *Brieten*, duas de *Biſſingeſela*, duas de *Crochtem*, duas de (g) *Sternis*, duas de (h) *Tetingeem*, duas de *Kilheem*, duas de *Oudengeſela*, duas de *Houtkercka*, duas de *Snellegerikerca*, & quingentas menſuras terræ in *Wormhout*, quæ terra *Heremani* vocatur, cum integro Comitatu, & ſalinas in *Sintonis*, quas *Grenas* vocant, ſi redactæ in terram cultibilem ex beneficio maris accreverint, liberas eis cum omni incremento tradidi, & centum menſuras terræ extra ambitum Monaſterii S. Winoci ad Orientem, & antiquum Burgum cum Comitatu, qui Bergis eſſe dignoſcitur; & terram illam quæ *Groeneberch* dicitur, ad uſus peregrinorum S. Winnoci, & vaccatiam de *Ghinelda*.

(a) Ghiveide. (b) Uxhem. (c) Spikere (d) Arnouts-Capelle (e) Zoutkote (f) Brieten. (g) Steene (h) Teteghem. Vici Caſtellaniæ Bergenſis

Et ſi ſolitudo vel quæcumque terra incultibilis juxta terram prædicti Monaſterii jacuerit, eam liceat eidem Monaſterio, ſine omni contradictione, uſui proprio mancipare, & quidquid in ſupradictis Villis ex beneficio maris vel paludis accreverit, ut quale vel cujuſmodi jus habet interiùs, habeat & exteriùs, & teloneum de *Wormhout*, à ſexta hora Vigiliæ Pentecoſtes uſque ad ſextam horam feriæ ſecundæ. Fluviolum quoque *Penam* cum piſcaria, ubicumque terram præfatæ Eccleſiæ præterfluit, & molendinum aquaticum, ita ut nulli liceat habere molendinum aquaticum in *Wormhout*, niſi cui & quamdiu Abbas permiſerit.

Submanentibus autem ſuper terram libertatis prædicti Monaſterii tantam liberatem conceſſi,

Diplomatis hujus autographum in Archivis Cathedralis Eccleſiæ S. Donatiani Brugis adſervatur, itemque alia non pauca huc facientia: ut à cive noſtro R. D. Henrico de Gaule, Canonico & Officiali Brugenſi, accepimus.

(1) Balduinus Calvus, Balduini Ferrei Filius, Flandriæ Comes, duxit Elſtrudem, Elfredi Anglorum Regis Filiam, & ex ea ſuſtulit Arnulfum Magnum in dicto Comitatu Succeſſorem, & Adolphum ſeu Adololphum Boloniæ Comitem. Obiit 918. in Blandinio conditus.

(2) S. Martini. Templum apud Winnocibergenſes hodie eſt Parochiale, prima Canonicorum Sedes, in decliviore Oppidi parte.

(3) S. Winnoci, Abbatia in colle ſita eſt, & intra muros Oppidi: in qua etiamnum ſacra ejuſdem oſſa religiosè adſervantur. Fuit S. Bertini in Sithiu Diſcipulus. De utroque ſic Joannes Iperius Abbas in ſuo Ms. Chronico Bertinenſi: Heremarus Vir Nobilis Villam ſuam, *Wormhoult* dictam in Flandria, ſupra fluvium Pena, B. Bertino tradidit. Bertinus verò conſiderans Viros Dei, Winocum & tres Fratres ejus, in Dei ſervitio plùs ceteris profeciſſe, eos illò miſit Monaſteriolum conſtruere, Conventum congregare, Chriſtique pauperibus hoſpitia præparare. Quibus Heremarus Villam ſuam Wormhoult, cum appenditiis, privilegio ſuo firmavit: quod ſic incipit: *Omnibus præſentibus & futuris, qui Chriſtiana cenſentur &c. Actum in Sithiu Monaſterio, Kalendis Novembris, anno primo Hildeberti Regis.* Illi Conventiculo B. Bertinus conceſſit præeſſe S. Winocum, ubi miraculis concomitantibus Domino finetenus inſervivit.

Sic Iperius in citato Chronico; qui de S. Winoco, ejuſque tribus Fratribus hæc itidem commemorat: Circa annum 661. B. Winocus, Judicialis Britonum Regis Filius, & S. Judoci Frater, ſpreto mundo, ſub B. Bertino in Sithiu Monaſterio Monachus efficitur, cum tribus Fratribus ſuis, Kadanoco ſcilicet, Ingenoco & Modoco. Præerat tunc B. Bertinus turbæ CL. Monachorum, inter quos Winocus, quaſi ſtella matutina, præ ceteris clareſcebat. Obiit autem S. Winocus anno 717. hoc ipſo in Cœnobio Wormholtano conditus, indeque poſtea Bergas tranſlatus.

Anno 910. Balduinus Calvus, Flandriæ Comes, Bergas vallo munivit: Balduinus verò Barbatus anno 1029. Cœnobium Bergenſe conſtruxit, Monachos ex Bertinenſi Abbatia evocavit, eiſque Prædia Canonicorum Bergenſium, quos Calvus fundarat, cenſus item Wormholtanos adſignavit.

(4) Wormhout, Municipium amplum, antiquum & celebre inter Caſſetum & Bergas S. Winnoci, cujus Comitem ſe nuncupat Abbas Winnoci-Bergenſis.

(5) Balduinus Barbatus, Balduini Inſulani Pater, an. 1036. deceſſit, ſepultus Gandavi in Abbatia Blandina.

Digitized by Google

ceſſi, ut ſolius Abbatis juſtitiæ de omnibus foriſfactis & emendis ſubjaceant, & neque in expeditionem, neque in exercitum vadant, niſi ab Abbate commoniti; & à talliis ac exactionibus & edicto & ſervitio Comitis eos abſolvo.

Statui etiam, ut ſi quis ſuper terram, quam prædictâ libertate donavi, pro aliquo foris-facto, quod ibidem commiſerit, fuit comprehenſus, ſolius Abbatis juſtitiæ ſubjaceat. Quòd ſi evaſerit, Comes vel ejus Poteſtas eum comprehendet, & ad juſtitiam Abbatis reducet. Si autem Abbas rigorem juſtitiæ adimplere non potuerit, & Comitem vocaverit, Majeſtas Comitis eam adimplebit; emendam tamen Abbas habebit.

Reliquos tamen hoſpites S. Winnoci, præſentes & futuros, hoſpitibus meis omnibus pares feci; ut ſicut hoſpites mei reſpondent Brugenſi Præpoſito & Scabinis & Rationatoribus, ita & hoſpites illi ſoli Abbati & hominibus & Scabinis ipſius reſpondeant.

Concessi etiam Abbati liberam poteſtatem conſtituendi vel amovendi, quos voluerit, Scabinos vel Judices ſuper hoſpites ſuos, quemadmodum Brugenſis Præpoſitus ſuper hoſpites meos Scabinos & Judices conſtituit vel deponit.

Unde & præfatus Abbas Rumoldus mihi & ſucceſſoribus meis à ſingulis hoſpitibus iſtis ſex denarios, ſingulis annis in Feſtivitate S. Martini, dari conſtituit, ad eſum ſcilicet carnium, quæ in Villa mea Bergenſi ſervitio meo præparantur: pro quo cenſu Comes eos, tamquam proprios hoſpites, contra omnem inquietudinem & moleſtiam debeat defendere. Quòd ſi in poſterum infringeretur, & Comes ſubſidium non conferret, prædicti hoſpites à ſtatuto cenſu liberi eſſent & abſoluti.

Prætera ſi Fratres dicti Monaſterii aliquid ad uſus proprios in terra Comitis emerint, teloneum & tranſverſum eis condonavi. Servientes quoque, qui per diverſas officinas Monaſterii deſerviunt, à talliis & exactionibus, edicto & ſervitio alio eos abſolvo. Si quis aliquam cauſam ſuſcitavit pro hereditario jure alicujus officinæ prædicti Monaſterii, judicio Capituli debet terminari. Si quis de ſervientibus negligens, aut in aliquo reprehenſibilis fuit repertus, Capituli judicio ſubjacebit. Si qua autem perſona contra Præbendam Fratrum ejuſdem Monaſterii cauſam moverit, in poſterum in eorum Capitulo tantùm tractandam ſtatui & terminandam.

Si verò homines Abbatis contra ipſum Abbatem, vel ipſe Abbas contra homines ſuos cauſſam ſuſcitavit, in ejus quoque Monachorum Capitulo terminabitur. Mortuo autem aliquo hominum vel hoſpitum Abbatis, heres illius feodum vel terram ſuam ab Abbate requiret; Abbas autem uſum fructuarium unius anni, ſoluto cenſu & debito, pro relevatione habebit.

Statui etiam ut infra ambitum prædicti Monaſterii ſeu curtium, quæ ad idem Monaſterium pertinent, nulla Comitis ſeu cujuſlibet poteſtatis violentia irrogetur. Conceſſi etiam omnibus, quicumque terram ſuam vel quæcumque bona Deo Sanctoque Winnoco dare voluerint, liberam facultatem.

Hæc Ego Balduinus Flandrenſium Comes, pro ſalute animæ meæ & Succeſſorum meorum, Deo Sanctoque Winnoco in perpetuum condonavi; & ne quis in poſterum impedire præſumat, vel conetur infringere; Sigilli mei auctoritate munivi.

Actum eſt hoc Bergis in ſolenni Curia Pentecoſtes, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione quintâ, 1067. adſtante Drogone Teruanenſi Epiſcopo; qui juſſu Comitis, ne quis hanc pactionem infringeret, excommunicatione firmavit, in præſentia ſacri Corporis S. Winnoci, ſcilicet in Suburbio ipſius Caſtri, omnibus aſſentientibus & reſpondentibus, fiat, fiat, amen.

Signum Balduini glorioſi Comitis.
S. Adelæ Comitiſſæ.
S. Balduini atque Roberti, Filiorum ejus.
S. Euſtachii Comitis Boloniæ.
S. Rogerii de S. Paulo.
S. Anſelmi de Huſden.
S. Joannis Atrebatenſis.
S. Hugonis Anet.
S. Getbodonis Advocati de S. Bertino.
S. Raingoti de Gant.
S. Balduini de Gant.
S. Alardi Emes.
S. Cononis Filii ejus.
S. Erembaldi Caſtellani de Brugis.
S. Erkenberti Præpoſiti, & aliorum multorum tam Clericorum quàm Laïcorum, quos longum eſſet numerare.

CAPUT XXVI.

Gerardus II. *Cameracenſis Epiſcopus Abbatiam S. Petri Declivinienſem ad Oppidum Gerardimontenſe transfert, & anno* 1081. *dotat; quæ nunc S. Adriani dicitur, & eſt Benedictinorum reformatorum.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Ego Gerardus ſecundus humilis Cameracenſium Epiſcopus, cunctis fidelibus utriuſque vitæ. Officii noſtri dictatione, & Prædeceſſorum noſtrorum monemur Auctoritate, Eccleſiarum incrementis Paſtorali curâ invigilare.

Eapropter Abbatiæ de (1) Declivinio, in Geroldimontem tranſlatæ, propter indigentiam loci, Altare de *Huneghem* cum appenditiis ſuis, eodem ſcilicet Geroldimonte & Boulario, liberum

liberum ſine perſona & obſoniis, petitionibus ROBERTI junioris, Comitis Flandriæ, & (2) STEPHANI de Boular acquieſcentes tradidimus: ita ſanè ut Abbatia in præfato Geroldimonte ſita omnimodam libertatem cuilibet Abbatiæ congruentem habeat, ibique quidquid juris Parochialis eſt, tam in ſepultura quàm in baptiſterio & reconciliationibus, à Parochiali Sacerdote celebretur.

UT hæc autem noſtra Donatio inconvulſa & rata in perpetuum permaneat, Sigilli noſtri impreſſione, anathematis percuſſione, & fidelium atteſtatione confirmamus;

Gualteri Brachatenſis Archidiaconi,
Theoderici Archidiaconi,
Derleboldi Præpoſiti,
Gualteri,
Adam, Abbatum,
Roberti Comitis,
Balduini,
Gerbodi,
Stephani de Boular.

ACTUM in eodem Opido, anno Verbi Incarnati milleſimo octogeſimo primo, Indictione quartâ, Præſulatûs verò noſtri anno tertio. 1081.

(1) DECLIVINIUM, aliàs Declivinna. GEROLDI-MONS, aliàs Geraldi ſeu Gerardi-Mons. Vide Lib. 1. Diplom. Belg. cap. 42.

(2) STEPHANUS, Dominus Boularii prope Gerardi-Montem, anno 1096. Robertum Hieroſolymitanum, Flandriæ Comitem, in Syriam ad bellum ſacrum euntem eſt comitatus: de quo aliiſque Boularii Dominis fusè egit Waesbergius in ſuo Gerardi-Monte.

CAPUT XXVII.

BALDUINUS *cognomento* JEROSOLYMITANUS, *Comes Hannoniæ, ejuſque Mater* RICHILDIS, *ædificant Baſilicam S. Mariæ Majoris in Urbe Valentianenſi; quam* GERARDUS II. *Epiſcopus Cameracenſis anno* 1086. *conſecravit.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego GERARDUS, Sanctæ Cameracenſis Eccleſiæ Epiſcopus, notum volo fieri tam futuris quàm præſentibus; quia Comes (1) BALDUINUS, & Mater ſua RICHILDIS, pro ſalute animarum ſuarum, quoddam Oratorium in honore Sanctæ Dei Genitricis MARIÆ, nec non & Sanctæ Fidis Virginis, juxta Opidum Valentianarum, quæ Poſſeſſio eorum erat, cœperint ædificare.

QUOD ex proprio ſumptu dotantes, ut haberent ibidem Domino ſervientes unde ſuſtentarentur, & cauſsâ ſervitii æterna ſperarent, *Bruilium* cum terra uſque *Gogioli*, pratum liberum eis dederunt, & tertiam partem redituum omnium cambarum in novo Burgo, ad Comitem pertinentem, præter cambam Aquicinenſium, & Lamberti, Auguſtini & Gualberti de Mathen, & Burchardi & Godeberti; medietatem etiam Villæ *Alnetum* vocatæ liberam: ſuper quo Filius cum Matre me adierunt, expoſtulantes ut ea autenticarem & Sigilli mei impreſſione corroborarem.

Ego igitur LOTBERTI, Abbatis Haſnonienſis Eccleſiæ, cujus ſub regimine ea conſtruebantur, & eorum adquieſcens petitionibus, duo Altaria, unum in honore S. Joannis Baptiſtæ, alterum verò in honore Sanctæ Fidis Virginis, cum atrio conſecravi. Illam quoque Eccleſiam ab omni Epiſcopali cenſu, & ab omni Parochiali reditu liberam, tam pro ſalute animarum Succeſſorum meorum quàm meæ feci. Ut autem hæc rata & firma manerent, Sigilli mei impreſſione ſignavi, & ſubſignatorum tam Clericorum quàm Laïcorum teſtimonio corroborare exiſtimavi.

Signum mei ipſius Gerardi.
S. Guidonis Præpoſiti & Archidiaconi.
S. Mazelini Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Alardi Archidiaconi.
S. Guidrici Archidiaconi.
S. Anſfridi Archidiaconi.
S. Hugonis Decani.
S. Guerinbaldi Scholaſtici.
S. Guidonis Cantoris.
(2) S. Anſelmi de Ribodimonte.
S. Joannis Caſati.
S. Oilardi.
S. Fulconis Vice-Domini.

SI quis autem inſtitutionis noſtræ Paginam infringere tentaverit, fiat anathema maranatha, donec reſipuerit & ſatisfecerit.

ACTUM anno ab Incarnatione Domini milleſimo octogeſimo ſexto, Indictione IX. concurrente III. Præſulatûs verò mei anno VIII. 1086.

CAPUT

(1) BALDUINI, Fundatoris Diploma, anno 1081. aut 1086. ſcriptum, Lib. 2. Diplomatum Belgicorum cap. 34. exſtat à nobis editum.

(2) S. ANSELMI de Ribodimonte. De eo vide ſuprà Libro primo Donationum Belgicarum, capite 24.

Digitized by Google

CAPUT XXVIII.

BALDUINUS JEROSOLYMITANUS, *Hannoniæ & Valentianarum Comes, anno* 1087. *benefacit Monaſterio Haſnonienſi, Ordinis S. Benedicti, ad Scarpam fluvium, juxta Valencenas.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Ego (1) BALDUINUS Valentianarum Comes, Filius Balduini junioris, qui Philippum Francorum Regem regalis inſignivit militiæ armis, per hujus aſſertionem Paginæ, præſentis Eccleſiæ fidelibus inſinuo, & poſteritati futuræ, quomodo condeſcenderim Venerabilis LOTBERTI, Abbatis Cœnobii (2) HASNONIENSIS, petitioni non injuſtæ.

ABBAS præfatus emerat ab Odone Villico de duobus molendinis unum, ad ampliandam Eccleſiæ ſuæ Poſſeſſionem; & ut ratum foret in poſterum, poteſtatis expetiit noſtræ Auctoritatem. Illud autem molendinum ita cedebat Odoni in hereditario jure, ut ſine ulla controverſia poſſet vendere.

EGO verò Balduinus, tam pro anima mea quàm Patris mei BALDUINI, & Matris meæ RICHILDIS animabus, quorum ibi corpora requieſcunt, tali adquieſcens negotio, libenter conceſſi; & ne qua in poſterum parva vel magna perſona irritaret conceſſum, vel obſtrueret foſſatum.... aquæ decurrentis ab alveo Scaldis, quo molendina volvuntur, petitioni Abbatis & Monachorum......

HIS actis cum Abbate præfato, ad uſus Fratrum Cœnobii Haſnonienſis, molendinum in manu mea ab Odone recepi; tali interpoſitâ & determinatâ conditione, quòd uſusfructus utrorumque molendinorum communis foret tam Eccleſiæ Haſnonienſi quàm Odoni, vel cuicumque proveniret Poſſeſſio juris alterius molendini: excepto quòd Abbas vel Succeſſor ſuus pro molendino ſuo unoquoque anno ſolvat militibus, quibus contingit beneficium, quod vulgò dicitur feodum, quinque modios annonæ, medietatem frumenti & medietatem ſiliginis, & tres partes unius modii frumenti, & XII. denarios & duos capones, pro curtili, molendino & appenditiis. Quod negotium ut maneat inviolabile, Sigilli mei auctorizavi impreſſione, & fidelium meorum fideli atteſtatione.

Signum Hugonis Monachi de Maroilles.
S. Segardi de Joches.
S. Walteri Duacenſis.
S. Arnulfi.
S. Willermi Danſain.
S. Arnulphi de Joches.
S. Walteri de Sart.
S. Manaſſæ de Bethune.
S. Walteri, Fratris Onulphi.

ACTUM Valentianis in Clauſtro S. Mariæ,
anno ab Incarnatione Domini milleſimo octo- 1087.
geſimo ſeptimo, X. Indictione.

(1) BALDUINUS, Jeroſolymitanus, Hannoniæ Comes: de quo ſuprà pag. 364. & cujus hoc eſt Stemma.

- *Arnulfus Magnus Flandriæ Comes, Balduini Calvi Filius, Ferrei Nepos, obiit 964.*
  - Balduinus III. obiit 961.
    - *Arnulfus* II. *obiit 989.*
      - *Balduinus Barbatus, obiit 1036.*
        - *Balduinus Inſulanus, obiit 1067. duxit Adelam.*
          - *Balduinus* VI. *Haſnonienſis, duxit Richildem, obiit 1070 Comes Flandriæ & Hannoniæ.*
            - *Arnulfus Infelix Flandriæ Comes, obiit 1072.*
            - *Balduinus Jeroſolymitanus Comes Hannoniæ.*
          - *Robertus Friſius Comes Flandriæ*
            - *Robertus Jeroſolymitanus, Comes Flandriæ, obiit 1111.*
            - *Philippus Loenſis.*
            - *Guilielmus.*
            - *Adela.*
            - *Gertrudis.*
            - *Ogina.*
          - *Machtildis.*

(2) HASNONIENSE Cœnobium S. Petro Sacrum, tertio à Valencenis lapide in Oſtrovandia ac Diœceſi Atrebatenſi ſitum eſt. De illo in Codice Donat. Piarum c. 22. & 63. item infra in Originibus Benedictinis egimus.

Digitized by Google

STEMMA
Comitum Valentianarum, *vulgò* de Valenciennes.

I. GARNERUS ſive Guarnerus Valentianus, Valentianarum Comes, Raginero ſeu Regnero II. Longicollo, Montium Comite, cum liberis anno 959. à Brunone Archiepiſcopo Colonienſi, Othonis I. Imperatoris Fratre, in exilium ejecto, Hannoniæ ipſius Principatum ab Imperatore obtinuit.

II. GARNERUS, Garneri Filius Valentianarum Comes, ditionem ſuam circa annum 973. vendidit Regnero III. Montium, & Lamberto Lovanienſium Comitibus, Regneri II. Longicolli Filiis.

III. REGNERUS ſeu Raginerus III. Regneri Longicolli Filius. Montium & Valentianarum Comes.

IV. GODEFRIDUS Valentianus, Comes Valentianarum, Garneri propinqui ſui venditionem impugnat, ac Principatum invadit.

V. ARNOLDUS ſeu Arnulfus Valentianus, Comes Valentianarum, anno 1002. inde pellitur à Balduino Barbato, quarto ejus nominis Flandriæ Comite.

VI. BALDUINUS IV Barbatus Flandriæ, ſed & Valentianarum, armorum priùs, inde Henrici II. Imperatoris, beneficio, Comes.

VII. REGNERUS, Regneri Filius. Regneri Nepos Montium ſive Hannoniæ Comes, Valentianam ditionem à Balduino Barbato pacto ſive pretio conſequitur.

VIII. HERMANNUS Valentianus, Comitum Valentianarum ex ea Gente poſtremus, Regnero & Richilde Comitiſsâ obſiſtentibus, Imperium Valentianis vix obtinet.

IX. RICHILDIS Hannoniæ Comitiſſa, cum Hermanno Turingo, pòſt cum Balduino Montano, Balduini Barbati Filio Flandriæ Comite, ab Hannonia dotali ſic appellato, maritis, Valentianarum Principatum, poſt Hermanni demùm Valentiani mortem, Tranſactione factâ cum ipſius heredibus, tranquillum ad liberos poſteroſque tranſmiſit.

X. BALDUINUS I. Hieroſolymitanus, Balduini Montani Flandriæ Comitis & Richildis Filius ſecundo-genitus, Hannoniæ, Valentianarum & Duacenſium Comes.

XI. BALDUINUS II. Magnanimus, Balduini I. Filius ex Ida Imperatoris Henrici IV. filia, Hannoniæ & Valentianarum Comes.

XII. BALDUINUS III. Ædificator, Balduini II. Filius ex Jolenta Vaſſenburgia, Hannoniæ & Valentianarum Comes. Valentianarum Caſtellanatum, ut & Arcis ipſius dominium, à Godefredo Valentiano Caſtellano, Fratre uterino emit.

XIII. BALDUINUS IV Balduini III. Filius ex Ermeſende aliàs Aleida Namurcenſi, Hannoniæ & Valentianarum Comes.

XIV. BALDUINUS V. Balduini IV. Filius ex Margarita Alſatia, Philippi Alſatii Flandriæ Comitis Sorore & herede, Imperator Conſtantinopolitanus, Flandriæ, Hannoniæ & Valentianarum Comes & Dominus.

XV. JOANNA, Balduini V. Conſtantinopolitani Filia ex Maria Henrici Campaniæ Comitis Filia, Flandriæ, Hannoniæ & Valentianarum Comitiſſa & Domina, obiit ſine liberis.

XVI. MARGARITA, Joannæ Soror & heres, Flandriæ, Hannoniæ & Valentianarum Comitiſſa & Domina.

XVII. JOANNES Aveſnenſis II. Joannis Aveſnenſis I. ex Aleida Imperatoris Guilielmi, Hollandiæ & Zelandiæ Comitis Filia & herede, Filius, Margaritæ ex Buchardo Aveſnenſi Nepos, Hannoniæ, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

GUILIELMUS I. Bonus, Joannis Aveſnenſis II. Filius ex XVIII.
Philippa Lucemburgica, Hannoniæ, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

GUILIELMUS II. Guilielmi I. Boni Filius ex Joanna, XIX.
Caroli Comitis Valeſii Filia, Philippi Regis Franciæ Sorore, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

MARGARITA, Ludovici Bavari Uxor, Guilielmi II. So- XX.
ror & heres, Hannoniæ, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

GUILIELMUS III. Bavarus, Ludovici & Margaritæ Fi- XXI.
lius, Hannoniæ, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

ALBERTUS Bavarus, Guilielmi III Frater & heres, XXII.
Hannoniæ, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

GUILIELMUS IV. Bavarus, Alberti Filius ex Margarita XXIII.
Ducis Brigani in Polonia Filia, Hannoniæ, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

JACOBA Bavara, Guilielmi IV. Filia ex Margarita Bur- XXIV.
gunda, Philippi Audacis Burgundiæ Ducis Filia, Hannoniæ, Valentianarum &c. Comes & Domina.

PHILIPPUS Bonus, Joannis Burgundiæ Ducis Filius ex XXV.
Margarita Bavara, Alberti Bavari Filia, Philippi Audacis ex Margarita Flandra Nepos, Burgundiæ Dux, Flandriæ, Hannoniæ, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

CAROLUS Audax, Philippi Boni Filius ex Iſabella, XXVI.
Joannis Portugalliæ Regis Filia, Burgundiæ Dux, Valentianarum &c. Comes & Dominus.

MARIA Burgunda, Caroli Audacis Filia ex Iſabella XXVII.
Caroli Borbonii Filia, & MAXIMILIANUS I. pòſt Imperator, Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ, Valentianarum &c. Comites & Domini.

PHILIPPUS Pulcher, Cæſaris Maximiliani I. & Mariæ XXVIII.
Burgundæ Filius, Rex Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Valentianarum & reliquarum Belgii Provinciarum Princeps.

CAROLUS V. Imperator Auguſtus, Philippi I. Regis XXIX.
Hiſpaniarum Filius ex Joanna Ferdinandi Hiſpaniæ Regis Filia. Rex Hiſpaniæ, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Valentianarum cæterarumque Belgii Provinciarum Princeps.

PHILIPPUS II. Caroli V. Imperatoris Filius ex Iſabella XXX.
Emanuelis Portugalliæ Regis Filia, Rex Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Valentianarum & reliquarum Belgii Provinciarum Princeps.

ISABELLA CLARA EUGENIA, Philippi II. Regis Hi- XXXI.
ſpaniarum Filia, ex Iſabella Henrici II. Franciæ Regis Filia, & ALBERTUS, Maximiliani II. Imperatoris Filius ex Maria Caroli V. Filia, Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ, Valentianarum & cæterarum Belgii Provinciarum Principes. Hactenus ex Henrici Doultremanni Triumpho Albertino, typis Plantinianis anno 1602. edito.

Sed quæ Doultremannus de venditione Valentianarum per Garnerum juniorem facta narrat, videntur diſcrepare ab iis quæ Sigebertus in Chronico narrat, his verbis: Anno 973. Raginerus & Lambertus, Filii Ragineri Longicolli, paulatim reſumptis viribus, à Francia redeunt, & cum Guarnero & Rainaldo, qui Comitatum Patris eorum occupaverant, bello apud Peronam Hannoniæ vicum confligunt, eoſque cum multis perimunt, & ſuper Hagnam fluvium Caſtello Buxude munito, Lotharingiam infeſtant. Ita Sigebertus.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XXIX.

THEODORICUS *Vir Illuſtris dotat Marchianenſe Benedictinorum Monaſterium, quod* BALDUINUS HIEROSOLYMITANUS *Hannoniæ Comes comprobat, anno* 1089.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, amen. Ego BALDUINUS, Balduini junioris Comitis ac Richildis Comitiſſæ Filius, Hainaucenſium & Valentianenſium, necnon & Duacenſium & Auſtrovantenſium Comes, volo ut omnes undique longè latèque veraciter agnoſcant, tam ii qui impræſentiarum ſunt, quàm qui poſt nos futuri ſunt; quòd quidam Miles nomine THEODORICUS, Divino inſtinctu permotus, proprium juris ſui alodium, *Veſinum* nuncupatum, Eccleſiæ (1) MARCHIENENSI, in qua Beatarum Rictrudis & Euſebiæ corpora, cum aliorum plurimorum Sanctorum pignoribus, venerabiliter requieſcunt, pro ſalute animæ ſuæ conferre diſponens, venit ad me, conſulens & expetens, ut per meum conſilium & meam corroborationem illud ſolenniter perficere valeat.

EGO verò & Eccleſiæ Dei profectum & Illuſtris Viri intuens affectum, & ſuum ſalutiferum collaudavi votum, & ratum duxi me acquieſcere ipſius conſultui, & ſatisfacere petitioni. Igitur coram me, in præſentia Principum meorum, ceterorumque ſcilicet Equeſtris Ordinis fidelium & Curialium, ac multorum civium, idem Vir bonus prædictum *Veſini* alodium, cum omnium integritate, manu ſuâ, cum impoſitione manûs meæ, liberum ab omni exactione contulit Religioſo ejuſdem Cœnobii, nomine ADELARDO, ad opus prænominatæ Eccleſiæ, Abbati.

SUNT autem ipſius Prædii XXVII. curtilia, ſituſque Dominicæ curtis, infrà quam privata ædificia & arboretum, ſitus etiam duarum cambarum duorumque furnorum, terra arabilis quantum plenè ſufficit quinque quarrucis, quamque coloni illius loci ad medietatem per omnes ſationes faciunt & excolunt, tria quoque prata cum paluſtribus locis.

PLACUIT ergò mihi, quatenùs hanc ſubſcriptionis Chartam juberem componi; ne ullus in perpetuum audeat reſiſtere vel contradicere, ſeu aliquam violentiam præſignatis Eccleſiæ bonis inferre, quæ tantâ ſubjuratâ conſtant auctoritate, veraciumque Teſtium aſtipulatione.

Quòd ſi fortè quiſpiam malignus iſtud meæ confirmationis Decretum aliquando temerare præſumpſerit, Principatûs noſtri judicii ſeveritatem ſentiat & experiatur, in detrimentum centum librarum, ſi liber homo fuerit, non liber autem oculorum amiſſionem.

Hæc ſunt nomina Teſtium, qui traditioni prædicti alodii, vel hujus Chartæ confirmationi interfuerunt.

Signum Comitis BALDUINI, qui hoc fieri præcepit.

S. Walcheri de (2) Chervia.
S. Huberti de Lothes.
S. Faſtredi de Foſſato.
S. Hugonis de Foro.
S. Balduini de Roſigni.
(3) S. Hugonis de S. Albino.
S. Hugonis de Valencenis.
S. Hugonis de Ramalle.
S. Hugonis de Hum.
S. Alberti de Curcellis.
S. Waltheri de Caurem.
S. Bernardi, Berneri Filii.
S. Almanni Pueri.
S. Walteri Villici.
S. Godefridi Caſtellani.
S. Alberti Villici.
S. Gerardi, Arnulphi Filii.
S. Diberti Villici.
S. Willeloti Caſtellani.
S. Hulumi Villici.
S. Goberti de Anſeng.
S. Walberti Villici.
S. Wallandi.
S. Raineri Villici. 1089.

ACTUM anno ab Incarnatione Domini milleſimo octogeſimo nono, Indictione XII.... Concurrente, VII. Epactâ, regnante Philippo Francorum Rege, Eccleſiæ Cameracenſi Pontificante Gerardo II.

Signum Hugonis Cancellarii.
S. Bertuini, Notarii.

(1) MARCHIENENSE, ſeu Marchianenſe Monaſterium: de quo vide Lib. 1. Dipl. Belg. cap. 17. & 21.

(2) CHERVIA, ſeu Cervia. *Chievre*. Oppidum Hannoniæ, Sacello ac miraculis Deiparæ clarum. Ab anno
Additio. 1626. rem ſacram illic adminiſtrant Presbyteri Oratorii Neriani.

(3) S. HUGONIS de S. Albino. Is Vicus Urbi Duacenſi nunc eſt incluſus. Illius Dominus olim fuit Caſtellanus Duacenſis.

Stemma

Stemma Raginerorum, *primorum Hannoniæ Comitum, ex quibus orti Comites Lovanienſes, Duces Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ, itemque Lantgravii Haſſiæ.*

- *Raginerus I. Comes Hannoniæ, duxit Albradam, obiit 914*
  - *Giſilbertus Dux I. Lotharingiæ, duxit Gerbergam, obiit 939.*
    - *N. Uxor Bertaldi Ducis Bavariæ.*
  - *Raginerus II. Longicollus duxit Adelam, obiit 970.*
    - *Raginerus III. duxit Hatuidam, obiit 1029.*
      - *Raginerus IV. duxit Mathildem.*
        - *Richildis Uxor Balduini Comitis Flandriæ.*
    - *Lambertus Barbatus II. Comes Lovanienſis duxit Gerbergam, obiit 1015.*
      - *Henticus I. obiit 1038.*
      - *Baldricus duxit Odam, obiit 1054.*
        - *Henricus II. duxit Aleidem, obiit 1068.*
          - *Henricus III. obiit 1096.*
          - *Godefridus Barbatus Dux Brabantiæ, obiit 1140.*
  - *Lambertus I. Comes Lovanienſis & Advocatus Gemblacenſis, 948.*
    - *Ansfridus duxit Hilſundem, obiit Epiſcopus Ultrajectenſis. 1009.*
      - *Benedicta Abbatiſſa Thorenſis.*
  - *N. Uxor Berengarii Comitis Namurcenſis, 908. 932. 958.*
    - *Rotbodus ſeu Rotbertus Comes Namurcenſis, obiit 962.*
      - *Rotbodus II. Comes Namurcenſis, 1013. obiit ſine liberis.*
      - *Albertus I. Comes Namurcenſis, obiit 1034. duxit Ermengardem Lotharingicam, obiit 998.*
        - *Albertus II. duxit Regelindem.*
          - *Albertus III duxit Idam.*
            - *Godefridus.*

RAGINERUS I. Hannoniæ Comes, duxit Albradam. Vide ſuprà Lib. 2. Diplom. Belg. cap. 15. in Notis, ubi varia ejus fortuna enarratur.

GISILBERTUS, ſeu Giſlebertus, Ragineri I. Hannoniæ Comitis & Albradæ Filius, primùm Carolo Simplici Francorum Regi, pôſt Henrico Aucupi Germaniæ Regi adhæſit, ab eodem Henrico Dux primus Lotharingiæ creatus, & anno 929. in Generum aſſumptus. Periit anno 939. Rheno flumine abſorptus, & ex Gerberga, Aucupis Filia, unicam reliquit Filiam, Bertaldo Duci Baioariorum nuptam.

RAGINERUS II. cognomento Longicollus, Hannoniæ Comes, à Brunone Archiepiſcopo Colonienſi & Duce Lotharingiæ, Othonis I. Imperatoris Fratre, anno 959. in exilium pulſus fuit, & circa annum 970. exul obiit.

RAGINERUS III, duxit Hatuidam ſeu Hadevidam Hugonis Capeti Francorum Regis Filiam. Comitatum Hainoënſem, Patri à Brunone ablatum, anno 973. recuperavit, Guarnero Comite Valentianenſi & Rainoldo, qui illum tenebant, Peronæ prope Binchium cæſis. Obiit anno 1029.

RAGINERUS IV. duxit Mathildem, Herimanni ſeu Henzilonis Comitis Dagisburgenſis & Domini Eihamenſis Filiam; ex qua unicam reliquit Filiam RICHILDEM, Comitatûs Hainoënſis heredem, quæ primis nuptiis Hermanno in Thuringia Comiti, ſecundis autem Balduino VI. Haſnonio ſeu Montano, Flandriæ Comiti, conjuncta fuit.

Raginerorum porrò Stirps maſcula, longâ ſeriè per Comites Lovanienſes & Duces Brabantiæ continuata, hodieque ſupereſt in Lantgraviis Haſſiæ: ut infrà docebimus cùm de Henrico II. Brabantiæ Duce agemus. Is ex poſteriore ſua Conjuge Sophia, Ludovici Thuringiæ Haſſiæque Lantgravii & S. Elizabethæ Filia, genuit Henricum cognomento Brabantinum, qui Hermanno, Sophiæ Fratre, ſine liberis mortuo, Haſſiæ Principatum obtinuit, & ad Poſteros tranſmiſit.

Stemma alterum, Comitum Hannoniæ & Valencianarum, *de quibus capite præcedenti.*

- *Balduinus Jeroſolymitanus Comes Hannoniæ duxit Idam, obiit 1102. in Syria.*
  - *Balduinus Comes Hannoniæ duxit Jolentam.*
    - *Balduinus Ædificator duxit Aleidem Namurcenſem.*
      - *Balduinus Magnanimus Comes Hannoniæ & Namurcenſis obiit 1195. duxit Margaretam Flandriæ heredem.*
        - *Balduinus Comes Flandriæ & Hannoniæ, Imperator Conſtantinop. ob. 1206.*
          - *Joanna.*
          - *Margarita, ſuprà pag. 406.*
        - *Philippus Nobilis Comes Namurcenſis obiit ſine lib. 1212.*
        - *Henricus Imperator Conſtantinopolitanus, obiit ſine liberis.*
        - *Iſabella.*
        - *Jolendis, ſuprà pag. 406.*
  - *Arnulfus Dominus Reuxii.*
  - *Ludovicus.*
  - *Henricus.*

BALDUINUS Imperator Conſtantinopolitanus, ex Stirpe maſcula Balduini poſtremus fuit Comes Flandriæ & Hannoniæ; & ex eadem Stirpe ultimus Namurci Comes fuit Philippus Nobilis.

Digitized by Google

CAPUT XXX.

Gualcherus *Cameracenſis Epiſcopus*, *Abbatiam Cortenbergenſem*, *Monialium Benedictinarum in Brabantia*, *recens fundatam*, *libertate donat anno* 1095.

AD deſtruendam iniquorum infidelitatem, fidemque fidelium confirmandam, hoc quod ſubjicimus veritatis defenſoribus pro ſcuto impoſterum tranſmittimus.

1095. Dominicæ Incarnationis M. XCV, primo autem Pontificatûs ſui anno, Domnus Gualcherus Cameracenſis Eccleſiæ Epiſcopus Bruxellam advenit, ibique Eccleſiam in monte qui dicitur (1) *Curtenbergh* ſitam, rogante Comite *Godefrido*, annuentibus Advocatis (2) *Arnulpho* & *Waltero*, multiſque Nobilibus faventibus, tam Clericis quàm Laïcis qui affuerunt acclamantibus, ac Perſonâ ejuſdem Eccleſiæ intercedente, ab omni Epiſcopali jure abſolvit, atque ad uſus inibi Deo ac Sanctæ Dei Genitrici Mariæ Sanctoque Amando famulari volentium, omnino liberam conſtituit: ita tamen ut talem Parochiæ Paſtorem provideant, qui pro Cura animarum Epiſcopo ſuo rationem reddat.

Hoc cuncti vidiſtis, nam præſentes fuiſtis, qui ſubſignati eſtis.

Signum Radulphi Archidiaconi.
S. Rothardi Archidiaconi.
S. Lamberti Præpoſiti.
S. Tiedonis Decani.
S. Hildulfi Decani.
S. Elgeri.
S. Alberti Scholaſtici.
S. Godefridi Capellani.
S. Anſelmi.
S. Gerardi.
S. Tiedonis.
S. Tegenradi pinguis.
S. Waltelmi.
S. Godefridi Comitis.
S. Advocatorum Arnulphi & Walteri.
S. Walteri Nepotis ejus.
S. Stepponis.
S. Walteri Fratris ejus.
S. Balduini de Orbecca.
S. Emelini & Walteri Fratris ejus.
S. Lamberti de Crainham.
S. Snellardi & Godezonis Fratris ejus.
S. Walteri Cameracenſis.
S. Ingelberti de Atrio.
S. Goduini Filii ejus.
S. Franconis.

Quod ne quis veritatis Religioniſque ſanctæ inimicus eidem Eccleſiæ vim facere, ac quidquam de bonis ejus abſtrahere, atque hoc Statutum ejus factum legitimè præſumat infringere, omnino interdicendo interdixit, interdictioniſque ſuæ contemptores Pontificali auctoritate excommunicavit, atque ſub confirmatione eorumdem Teſtium fixit, ut in quantumcumque hæc res augeatur, numquam doni ejus potentia à Præſule Sedis Cameracenſis transferatur.

Signum mei Gualcheri Cameracenſis Epiſcopi.

Additio. (1) Curtenbergh. Vulgò *Cortenberghe*, Vicus eſt medio circiter itinere inter Bruxellam & Lovanium. Celebris olim fuit ob Comitia Procerum Brabantiæ illic ſæpius habita; qualia ſuperiùs exhibuimus pag. 324. & 446.

Eſt illic Abbatia Virginum Benedictinarum, cujus antiquiſſimum Diploma hic exhibemus. alia allegaturi inferiùs, quæ nobis benignè ex Archivis Capituli Anderlectenſis fuêre communicata.

(2) Arnulpho & Waltero veroſimiliter fratribus de Rotſelar qui (ut aliunde conſtat) circa ea tempora ſimul vixerunt. Eos ſuſpicor in vicino Cortenbergæ territorio habuiſſe amplas poſſeſſiones, eaſque vel partem earum Gerardum & Joannem eorum Succeſſores poſtea annis 1274. & 1278. vendidiſſe Cortenbergenſi Monaſterio ut palam fit ex Diplomatibus venditionis. Vel (quod potiùs crederem) dicendum, Arnulphum fuiſſe ex Rotſelaria Domo, Walterum verò ex Crainhemienſi.

CAPUT XXXI.

Paschalis II. *Papa Bornhemienſem Canonicorum Regularium Abbatiam*, *à* Wenemaro *Caſtellano Gandenſi fundatam*, *ſuâ auctoritate firmat*, *anno* 1105.

PASCHALIS Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis Filiis Canonicis B. Mariæ apud (1) Bornhem ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Devotionis veſtræ petitiones benignè audivimus, & Monaſterium Beatæ Mariæ apud Bornhem, in quo vitam regularem ducitis, juxta poſtulationem Manaſsis Cameracenſis Epiſcopi, Apoſtolicæ Sedis munimine confovendum ſuſcepimus.

Statuimus enim, ut quæcumque bona vel à Wenemaro Gandenſi, ejuſdem loci Fundatore

(1) Bornhem. Vide Lib. 1. Diplom. Belg. cap. 45. 46. 49. 50. item Lib. 2. Dipl. Belg. Mantiſſam capitis 94.

Digitized by Google

Fundatore, vel à quibuſcumque fidelibus in eadem Eccleſia oblata ſunt, vel in poſterum fuerint, quæcumque etiam Venerabilis Fratris noſtri Manaſſis Cameracenſis Epiſcopi conceſſione conceſſa ſunt, quieta & integra confirmentur.

Quidquid præterea munitionis & libertatis idem Confrater noſter Manaſſes loco veſtro Collegioque largitus eſt, nos Decreti præſentis auctoritate firmamus: prohibentes ne quis eamdem Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus bona diripere, vel modis quibuſlibet alienare præſumat; quatenùs Omnipotenti Deo liberioribus animis debitæ ſervitutis officia per ejuſdem Dei gratiam perſolvatis. Si quis autem præſentis Decreti tenorem agnoſcens, contra id temerè venire tentaverit, Apoſtolorum Principis Petri & noſtræ animadverſionis diſtrictione mulctetur.

Datum Laterani, per manum Joannis, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi, V. Idus... Indictione XIII. anno Pontificatûs Domini Paſchalis II. Papæ VI.

CAPUT XXXII.

Diviſio Jurium inter Monachos Trudonenſes habitantes in Dunck, & Parochum dicti loci, facta per Rodulphum *Abbatem Trudonenſem Ordinis S. Benedicti, anno* 1119.

Ego (1) Rodulphus, gratiâ Dei, Cœnobii S. Trudonis Abbas, do Fratri Joanni Eccleſiam (2) de Dunck, in omnibus tertiam partem, tam magnæ decimæ quàm minutæ: dotem totam, tria bonaria terræ in (3) Rocheem, totidem pratorum juxta Dunck, capite cenſum familiarum; quidquid eſt in Parochianis ſuis tam vivis quàm defunctis, totum per omnia: ex eleëmoſyna, quæ ponitur ſuper altare, tam in feſtis quàm in profeſtis diebus, nullo excepto, tertiam partem. Si quid deinceps allodii, à MCXIX. anno Incarnationis Domini, ab aliquo nobili vel extraneo parochiano datum fuerit Eccleſiæ, in mea poteſtate retineo cui voluero ſtabilire: niſi Presbytero ſua pars denominata fuerit à dante. Si aliquis nobilis ibidem vel extraneus Parochianus ſepelitur, primam Miſſam Perſona Eccleſiæ cantet: quidquid ibi offertur, habeat majorem partem Abbas vel Monachus; in oblatione Perſona nihil quærat......

Frater Joannes Concilium, Synodum, obſonium & cetera, quæ alii compares ſui, debet procurare. Sub hoc eodem diviſo poſt Joannem Brunoni dedi.

(1) Rodulphus, aliis Radulphus, Abbas Monaſterii S. Trudonis in Diœceſi Leodienſi, vir doctus, ſcripſit ſui Monaſterii Chronicon, quod apud me & alios Ms. exſtat. Ibidem Prior exiſtens ſub Theoderico Abbate Reformationem Cluniacenſium introduxit. Propter perſecutionem Comitis Durachienſis (qui Trudonienſis Monaſterii Subadvocatus erat) exulans Coloniæ, electus ibidem fuit Abbas S. Pantaleonis. Scripſitque eo tempore, ad ſuos Fratres Trudonenſes, Hiſtoriam inventi Corporis S. Gersonis à S. Norberto, Ordinis Præmonſtratenſis Conditore, anno 1121, quam & Surius 24. Novembris recitat. Obiit autem Rodulphus anno 1138. pridie Nonas Martii, poſtquam annis 30. præfuiſſet. De eodem Cœnobio vide noſtrum Codicem Donationum Piarum cap. 52.

(2) Dunck. Locus in quo Eccleſia de *Dunck* ſita eſt (inquit ipſe Rodulphus lib. 9. cap. 8.) ſolitarius eſt & amœnus, circumfluente eum aquâ navigiferâ. In quo loco, præter Eccleſiam, domum conſtruxi Dominicalem & horreum, Clauſtrulumque ſatis aptum compoſui juxta Eccleſiam. Conſtitui ibi duos Fratres, qui Deo & B. Mariæ ſerviant. Vide ſupra pag. 493.

(3) Rochsem, nunc *Rotthem* prope Diſtemium, Abbatia Monialium Ordinis Ciſtercienſis.

CAPUT XXXIII.

Theodericus Rufus, *Folpoldi Filius, Vir potens, Furnenſe S. Nicolai Monaſterium Ordin. Præmonſtratenſis anno* 1120. *fundat*, *approbante Carolo Bono Flandriæ Comite.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Quamquam temporalium ad æterna condigna prorſus non ſit comparatio, tamen quia munus quodcumque humilitatis ac pietatis obtulerit devotio, eò fit in conſpectu Divinæ Majeſtatis acceptabile, quò de bonæ voluntatis radice hoc invenitur proceſſiſſe.

Ego igitur Karolus, Dei gratiâ Flandrenſium Comes, ſexaginta menſuras terræ, quas à me Theodericus Rufus, Filius Folpoldi, jure feodi tenuerat, coram Optimatibus & Principibus meis, publicè mihi ab ipſo redditas, Eccleſiæ (1) Furnensi S. Nicolai, pro remedio animarum, videlicet mei meorumque, ab omni cujuſlibet exactione ſolutas & liberas, perpetuoque jure poſſidendas conceſſi, conceſſaſque manu propriâ donavi.

Ut autem hoc noſtræ conceſſionis donum ratum atque illibatum permaneat, hoc in poſteritatis memoriam placuit Litteris annotari, noſtrique

ſtrique Sigilli impreſſione ſignari; nomina quoque tam Clericorum, quàm & Primatum terræ noſtræ, in teſtimonium & confirmationem ejus ſubſcribi. Sunt autem hæc:

Arnoldus Præpoſitus Watinienſis,
Gerardus Canonicus ejus,
Domnus Fromoldus Præpoſitus Furnenſis,
Hugo & Vulfricus Canonici illius,
Froulfus Caſtellanus Brugenſis,
Balduinus de Colona,
Walterus de Locra,
Simon Rufus,
Landbertus de Rinigellis,
Bernoldus Sprit,
Arnoldus de Henis,
Riquardus de * Sintinis,
Bovo & Wicman de Crochten,
Hugo Albus de Biran,
Reinloſus de Tetighem,
Walterus de Wambeca,
Florentius Caſtellanus Furnenſis,
Euſtachius Filius Badelogæ,
Riquardus Pal,
Arlabaldus ex Vulpis,
Riquardus Filius Folcgif,
Lettro Filius Alolſi,
Lettro Filius Badehildis,
Everoldus de Lincele,
Hacher de Babampol,
Arnoldus de Staſla,
Reinerus de Staſla,
Herrardus Kuib,
Abba Filius Erembalch,
Eggefridus Foravot,
Reingerus Grava ex Ipra.

* Fortè Sintenis.

Additio. (1) FURNENSI. *Furna*, vulgò *Veurne*, Flandriæ Oppidum Diœceſis Iprenſis elegans & egregiè munitum, ſitum eſt verſus mare Oſtendam inter & Dunkerkam. Caſtellaniæ titulo gaudet, & præter Pagos circiter 42, Oppidum & Abbatiam de Loo complectitur.

Furnæ in Eccleſia S. Walburgis inſigne & antiquum eſt Canonicorum Collegium, cujus medietas circa annum 1559. tranſlata Ipras, inſtituendo ibidem Capitulo Cathedrali inſerviit.

Eſt & præclara Præmonſtratenſium Abbatia, S. Nicolao ſacra, quæ Fundatorem primarium agnovit anno 1120. B. Joannem de Cominio Epiſcopum Morinenſem, de quo plura ad Notas cap ſequentis.

Primi Religioſi Furnenſes advocati fuêre ex Abbatia Grimbergana juxta Bruxellam. Poſtmodum ex Oppido in campeſtrem locum tranſlatum fuit hoc Cœnobium anno 1170; inde verò ſub initio Sæculi XVII. Furnam reductum, cum per Geuſios & Iconoclaſtas ad ipſa uſque fundamenta fuiſſet everſum anno 1578.

Ex hac Abbatia prodiit altera S. Auguſtini juxta Teruanam, anno 1164: de qua egimus ſupra Donat. Belgic. Lib. 1. cap. 68.

CAPUT XXXIV.

JOANNES *Morinenſis ſeu Teruanenſis Epiſcopus Poſſeſſiones Abbatiæ S. Nicolai Furnenſis confirmat anno* 1120.

JOANNES (1), Dei gratiâ Morinorum Epiſcopus, dilecto Filio ſuo Nicolao, quem Eccleſiæ S. Nicolai de BUTTENBURCH Abbatem Canonicorum ordinavimus, ceterisque Fratribus ejuſdem Eccleſiæ, eorumque Succeſſoribus in perpetuum.

CUM Eccleſiam de Buttenburch in manibus noſtris liberè teneremus, ad laudem & gloriam Creatoris noſtri, & ſalutem fidelium ſuorum, eamdem Eccleſiam, cum tertio manipulo, & cum duabus appendiciis, Capellis Sancti videlicet Dionyſii & *Paruiſe*, cum omnibus earum pertinentiis, ad opus Canonicorum, ſecundùm Regulam B. Auguſtini ibidem Deo famulantium, pro ſalute animæ meæ & Succeſſorum meorum, perpetuò liberam & ab omni exactione, præter duos ſolidos in Synodo Pentecoſtes, ſingulis annis, Teruanenſi Sedi perſolvendos, immunem manere conceſſimus.

STATUIMUS etiam, ut nullus Canonicorum ipſius Eccleſiæ proprium quid habere, vel alicujus levitatis inſtinctu, aut arctioris vitæ obtentu, ex eodem Clauſtro, ſine communi Abbatis ac Fratrum licentia diſcedere præſumat. Obeunte autem nunc ejuſdem loci Abbate, nullus ibi quâlibet ſurreptionis aſtutiâ præponatur, ſed quem Fratres communi conſenſu, vel Fratrum pars conſilii ſanioris de ſuo vel alieno, ſi oportuerit, ejuſdem Ordinis Collegio, ſecundùm Deum ſibi præeſſe elegerint, abſque omni venalitatis interventione liberè conſecretur.

POSSESSIONES etiam, quas inpræſentiarum poſſidere videtur, eidem Eccleſiæ confirmamus, ſcilicet LX. menſuras terræ, quas THEODERICUS, Filius Folpoldi, jure feodi tenuerat, quaſque coram Optimatibus & Principibus Flandriæ publicè Comiti videlicet CAROLO ab ipſo redditas, ipſe quoque Comes præfatæ Eccleſiæ ab omni cujuſlibet exactione ſolutas & liberas, perpetuoque jure poſſidendas manu propriâ donavit. Vide cap. præced.

VIGINTI quoque & quinque menſuras, quas Hadaloga & Euſtachius Filius ejus S. Nicolao dederunt, & quinque menſuras, quas Præpoſitus Arnoldus & ceteri Fratres WATINIENSIS Eccleſiæ

(1) JOANNES Warneſtuni ad Liſam in Flandria natus, cùm eſſet Canonicus S. Petri Inſulenſis, tædio rerum humanarum affectus, in Monte S. Eligii prope Atrebatum Monaſticen amplexus eſt. Exinde Archidiaconus à Lamberto Epiſcopo Atrebatenſi, ac demùm Epiſcopus Teruanenſis creatus, Ipris, Furnis & alibi Canonicorum Regularium Cœnobia conſtituit, ac demùm anno 1130. vivere deſiit, Faſtis SS. Belgii adſcriptus ad diem 27. Januarii. Vitam ejus ſcripſit Joannes de Collemedio ejus Archidiaconus.

Digitized by Google

Eccleſiæ; X. etiam menſuras terræ, quas Rodulphus Hecra, & quattuor menſuras, quas Agatha & Simon Filius ejus dederunt. Duas etiam menſuras quas Iſaac, & tres menſuras quas Riguardus & Frater ejus, & duas menſuras quas Werenbaldus Wintin, & Idesbaldus Nepos ejus, & duas menſuras quas Ravian & Sidhert Uxor ejus, & tres menſuras quas Filii Warburgis, & .... menſuras quas Lambinus, & unam menſuram quam Herradius, & unam menſuram quam Idesbaldus Presbyter, & unam menſuram quam Balduinus Recabout, & unam menſuram quam Præco, & unam menſuram quam Lettro Hardahila dederunt. Prætereà quartam partem unius menſuræ, & VI. menſuras terræ, quæ antiquitus præfatæ Eccleſiæ datæ ſunt, & quæcumque deinceps eidem Eccleſiæ juſtè & canonicè collata fuerint, præſentis privilegii auctoritate corroboramus.

Si qua igitur Eccleſiaſtica perſona ſive ſæcularis hanc noſtræ conſtitutionis Paginam ſciens & temerè obviaverit, ſi ſecundò tertiòve commonita ſatisfactione congruâ non emendaverit, excommunicationi ſubjaceat.

ACTUM eſt hoc Furnis anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo viceſimo, Indictione decimâ tertiâ, XII. Kalendas Julii, 1120. ſub teſtimonio idoneorum Teſtium & Venerabilium Virorum,

Helberti videlicet & Walteri Archidiaconorum,
Arnuldi Watinienſis,
Wilhelmi Iprenſis,
Hugonis Everſamenſis,
Gerardi Loenſis, Præpoſitorum,
Alani Furnenſis,
Hugonis Caſletenſis, Decanorum.

CAPUT XXXV.

CAROLUS BONUS, *Flandriæ Comes, Prædia Abbatiæ S. VVinnoci Bergenſis confirmat, anno* 1121.

IN nomine Domini, amen. (1) CAROLUS, Dei gratiâ, Flandrenſium Comes, præſentibus & futuris in perpetuum. Ne ulla pravorum hominum præſumptio, per ſubdoli malitiam ingenii, Eccleſiam B. WINNOCI inquietare conetur in poſterum, Ego CAROLUS Flandrenſis Comes illam libertatem, quam BALDUINUS Comes quondam eidem Eccleſiæ donavit, & quidquid ego poſtmodum, de futuræ beatitudinis retributione cogitans, eidem Eccleſiæ contuli, precibus Hermetis Abbatis, & Fratrum id ipſum honeſtè poſtulantium annuens, iteratò concedo, & præſentis privilegii munimine confirmo.

IN quibus hoc dignum duxi vocabulum exprimere, videlicet vaccatiam de *Ghinelde*, de *Tetingem*, & de *Bieren*, & *Salinas in Sintonis*, quas incolæ *Grenas* vocant, ſi redactæ in terram cultibilem ex beneficio maris accreverint, & quingentas menſuras terræ in *Wormbout*, & centum menſuras in *Hochtingeſele*, & centum menſuras Simonis Rufi in *Stenis*, & centum menſuras juxta dictam Eccleſiam ad Orientem, & terram quæ dicitur *Groeneberch*, ad uſus peregrinorum S. Winnoci, & antiquum Burgum BERGIS, & habitantes in his locis, qui ita liberi ſunt, ut ſoli Abbati de omni forisfacto reſpondeant; exceptis, raptu mulierum, aduſtione domorum, & latrocinio, ſi tamen teſtimonio Scabinorum fuerit comprobatum.

IN terra autem prædictæ libertatis ſi quem comprehendi contigerit, ex aliquo forisfacto ibidem commiſſo, cauſſa ejus ante Abbatem tractabitur; ſi evaſerit, Comes vel ejus Poteſtas eum comprehendet, & in Curiam Abbatis adducet: & ſi Abbas juſtitiam plenam exercere non ſufficit, ipſe Comes illam ſupplebit, & emendа erit Abbatis.

HOSPITUM etiam in prædicta terra manentium, ſi quis in terra Comitis pro qualibet re comprehenſus fuerit, unde eum oporteat ſiſti loci judicio, emenda per omnia ſpectat ad Abbatem; & ſi tale fuerit unde damnaretur ad mortem, omnia quæ habuit damnatus ſuper terram Abbatis, in ipſius erunt poteſtate. Ceteri hoſpites S. Winnoci hoſpitibus Comitis in omni lege & conſuetudine pares ſint; ut ſicut hoſpites Comitis reſpondent Brugenſi Præpoſito & Scabinis ejus & Rationatoribus, ſic iſti ſoli Abbati & Scabinis ejus & hominibus. Unde ſex denarii à ſingulis hoſpitibus iſtis annuatim Comiti perſolvuntur: pro quo cenſu Comes ipſos tanquam ſuos hoſpites contra omnem inquietudinem protegere debet & tueri.

QUOD ſi aliquando Comes pateretur infringi, prædicta donatio ſex denariorum revocaretur in irritum; & ſicut Brugenſis Præpoſitus arbitrio ſuo, quos vult, conſtituit & amovet Scabinos & Judices ſuper hoſpites Comitis, ita & Abbas, quos voluerit ſuper hoſpites ſuos Scabinos & Judices ſtatuere poteſt & deponere.

CONCEDO prætereà dictæ Eccleſiæ totam decimam de *Ghinelda*, totam de *Soutcota*, totam de *Oxhem*, totam de *Coudekerca*, totam de DUNKERCA, totam de *Sintonis*, totam de (2) MARDIC,

(1) CAROLUS BONUS, ſuprà pag. 372. nobis laudatus.

(2) MARDIC, Vicus & portus Flandriæ occiduæ inter Dunckercam & Gravelingam, olim ſub Romanis & nunc celebris: ut in Annalibus Belg. ad annum 433. docui. Joannes Jacobus Chiffletius, amicus noſter, peculiari libro typis Plantinianis anno 1627. edito, contendit Mardiccium fuiſſe olim Portum Iccium, ex quo Julius Cæſar cum claſſe octingentarum navium in Britanniam ſolvit.

Digitized by Google

DIC, totam de *Spieris*, totam de *Erembaldi Capella*, totam de *Warbeem*, totam de *Ipra*, totam de *Wormbout*, & duas partes totius decimæ de *Ondingeſela*, duas partes de *Vohtingeſele*, duas de *Viſſingeſele*, duas de *Schocas*, duas de *Crochten*, duas de *Stenis*, duas de *Bieren*, duas de *Tetingeem*, duas de *Kilbeem*, duas de HOUTKERCA, duas de *Snellegenkercke*, & quidquid in dictis Villis ex beneficio maris vel paludis accreverit: ut quale vel cujuſmodi jus habet interiùs, habeat & exteriùs: & ſi ſolitudo vel quæcumque terra incultibilis juxta terram prædictæ Eccleſiæ jacuerit, liceat eam Fratribus ejuſdem Eccleſiæ, ſine omnium contradictione, propriis uſibus mancipare.

CONCEDO etiam teloneum de *Wormbout* à ſexta hora Vigiliæ Pentecoſtes uſque ad ſextam horam ſecundæ feriæ; fluviolum quoque *Penam* cum piſcaria, ubicumque terram eorum præterfluit, & molendinum aquaticum: ita quòd nullus habeat molendinum aquaticum in *Wormbout*, niſi cui & quamdiu Abbas permiſerit.

SERVIENTES autem, qui Fratribus ejuſdem Eccleſiæ deſerviunt, ſecundùm tenorem donationis præfati Balduini Comitis, ab omni edicto & ſervitio & aliis inquietationibus Comitis abſolvo: quorum ſi quis in aliquo reprehenſibilis repertus fuerit, Capituli ſententiam ſubibit.

SI quis aliquam cauſſam moverit pro hereditario jure alicujus officinæ, vel contra Præbendam Fratrum, vel ſi homines Abbatis contra Abbatem, vel ipſe Abbas contra homines ſuſcitavit ſuos, cauſſa judicio Capituli terminabitur. Mortuo autem aliquo hominum ſeu hoſpitum Abbatis, heres illius æſtimationem uſusfructuarii unius anni, qui poſt ſolutionem cenſus debiti & officii reſiduus eſt, in relevio Abbati dare tenetur.

SI verò Cellarius vel alii quilibet Nuntii dicti Monaſterii, ad uſus Fratrum, in terra Comitis aliquid emerint, vel navim in mari ad piſcandum direxerint, à teloneo & tráverſo & omnium exactione abſolvo. Prætereà noverit unuſquiſque, ſi opus fuerit jam dictæ Eccleſiæ, ISAAC DE FORMISELLIS, vel heres illius, cum ſumptu proprio (3) pro ea pugnabit, vel pugiles providebit, quos de ſuo nihilominùs faciet pugnare: & hoc debet de feodo, quem Joannes de Schotetha de eadem tenuit Eccleſia.

QUOD verò præfatus Comes Balduinus inſtituit, ſcilicet ut infra ſepta ſeu ambitum prædictæ Eccleſiæ vel curtium, quæ ad eamdem Eccleſiam pertinent, nulla Comitis vel Caſtellani vel cujuſlibet poteſtatis violentia irrogetur, ego quoque iteratò confirmo.

CONCEDO etiam, ut quicumque terram ſuam vel quæcumque bona ſua S. Winnoco dare voluerit, liberam inde habeat facultatem, nec aliquis aliquâ occaſione contradicat vel impediat. Prætereà terram Iſaac Houtheem partim feudalem, partim hereditariam, quam in manu mea ad opus S. Winnoci tradidit, & ſibi adjudicari fecit (ſeptuaginta ſcilicet jugera terræ præfatæ) perpetuò poſſidendam donavi.

PARTEM verò aliam terræ ejuſdem Iſaac Sororibus ejus Heilewif & Godildæ, quæ eis non contingebat, quia ex parte feodalis erat; ipſo petente, tenendam conceſſi: eo manifeſtæ conditionis tenore, ut ſi quando ipſæ, vel heredes ipſarum jam dictam Eccleſiam de præfata terra placito vel moleſtia..... niterentur, pars illa, quam eis conceſſeram, in hereditatem Comitis redigeretur. Comes verò pacem Eccleſiæ de ſua parte faceret, aut aliam non minùs valentem in Caſtellania Bergenſi reſtituet.

HÆC igitur acta ſunt apud CASLETUM, anno ab Incarnato Domino milleſimo centeſimo viceſimo primo. Huic donationi Teſtes interfuerunt; 1121

Thomardus Caſtellanus de Brochburgh,
Walterus Filius ejus,
Froulfus Caſtellanus Bergenſis,
Walterus de Locris,
Iſaac de Formiſcla,
Florentius Caſtellanus,
Simon Rufus.

(3) PRO EA PUGNABIT, vel pugiles providebit. Hæc verba, & alia ſimilia, infrà in Diplomate Philippi Alſatii, anno 1183. ſcripto, producenda, neſcio an ſpectent ad Purgationem per pugiles olim fieri ſolitam, quam alii Purgationem monomachiæ nuncupant: de qua Martinus Delrius Diſq. Magicarum lib. 4. cap. 4. quæſt 4. ſect. 2. fuſè tractat. Fuit ea maximè in uſu, poſt barbarorum in Italiam irruptionem, apud Longobardos, Germanos, Francos, Belgas, Hiſpanos & alias Nationes. Sed ut juri naturali ac divino contraria, per Romanos Pontifices ac Sacros Canones meritò eſt ſublata ac prohibita.

An verò per pugiles hic intelligendi ſint ſimpliciter Milites, Propugnatores ſeu Defenſores, aliis diſcutiendum relinquo.

CAPUT XXXVI.

BURCHARDUS *Cameracenſis Epiſcopus benefacit Canonicis Aquiſgranenſibus Eccleſiæ B. Mariæ*, *anno* 1122.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. BURCHARDUS Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus. Notum ſit omnibus Chriſti fidelibus, tam futuris quàm præſentibus, qualiter interventu Domini mei HENRICI quarti Romanorum Imperatoris, Altaria in Parochia Cameracenſi ſita, in Villis *Filfurt*, (1) *Rench* & *Kuevei*, ad Præbendam Canonicorum Aquenſium pertinentia, in perpetuum libera à Perſona permanere conceſſi, bonâ voluntate & conſilio Archidiaconorum noſtrorum; ſalvis tamen reditibus, qui inde juſtè perſolvendi ſunt, tam noſtris

quàm

Digitized by Google

quàm Miniſtrorum. Et ut hæc Conceſſio mea in perpetuum firma & inconvulſa permaneat, ſubtus ſignatorum teſtimonio corroboravi, & Sigilli mei impreſſione ſignavi.

Signum Radolphi Archidiaconi.
S. Anſelmi Archidiaconi.
S. Joannis Archidiaconi.
S. Theodorici Archidiaconi.
S. Everhardi Archidiaconi.
S. Erreboldi Præpoſiti.
S: Oilardi Decani.
S. Gerardi, Widonis, Roberti, Canonicorum.

Si quis autem contra hanc inſtitutionis meæ Paginam venire tentaverit, anathema fiat, quoad uſque reſipuerit; & ſervantibus ſit perpetua benedictio.

Actum anno Incarnati Verbi M.C.XXII. Indi- 1122.
ctione XV. Præſulatûs verò mei anno VII.

Ego Werembaldus Cancellarius ſcripſi & ſubſcripſi.

(1) Rench & Kuivei, vel *Chivenis*, ſunt vici Hannoniæ: quorum Altaria ſeu Prædia Canonici B. Mariæ Aquiſgranenſis Monachis Altimontenſibus, prope Melbodium Hannoniæ oppidum, conceſſerunt; ut & Filſurdienſia Prædia Monialibus Cameræ prope Bruxellam ſub annuo cenſu.

CAPUT XXXVII.

Calixtus II. *Papa Poſſeſſiones Abbatiæ S. Nicolai Furnenſis in tutelam ſuſcipit*, *anno* 1124.

Calixtus Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis Nicolao Abbati & Fratribus Eccleſiæ S. Nicolai de Buttenburch, tam præſentibus quàm futuris, in perpetuum. Ad hoc univerſalis Eccleſiæ cura nobis à proviſore omnium bonorum Deo commiſſa eſt, ut Religioſas diligamus perſonas, & beneplacentem Deo Religionem ſtudeamus modis omnibus propagare.

Ea propter dilecti in Chriſto Filii, intervenientibus quoque Venerabilis Fratris noſtri Joannis Morinenſis Epiſcopi precibus, petitiones veſtras clementer admittimus, & vitæ Canonicæ Ordinem, quem ſecundùm B. Auguſtini Regulam, in veſtra Eccleſia profeſſi eſtis, auctoritate Sedis Apoſtolicæ confirmantes, Monaſterium veſtrum, cum omnibus appenditiis ſuis, in patrocinium B. Petri noſtramque protectionem ſuſcipimus:

Statuentes ut quæcumque bona, quaſcumque poſſeſſiones in præſentiarum legitimè poſſidet, ſive in futurum, largiente Deo, juſtè poterit adipiſci, firma & illibata ei permaneant.

In quibus hæc propriis nominibus duximus exprimenda; duas Capellas, primam in honore S. Dionyſii, alteram in honore B. Nicolai conſecratâm; ſexaginta menſuras terræ, quas Theodericus Rufus, Filius Folpoldi, jure feodi tenuerat, quaſque coram Optimatibus & Principibus Flandriæ publicè Comiti Carolo ab ipſo redditas, ipſe quoque Comes præfatæ Eccleſiæ, ab omni cujuſlibet exactione ſolutas & liberas, perpetuoque jure poſſidendas manu propriâ donavit; XXV. menſuras quas Hadaloga & Euſtachius Filius ejus; decem etiam menſuras quas Rodulphus Hecra dederunt præfato Monaſterio.

Obeunte nunc ejus loci Abbate, nullus ibi, qualibet ſurreptionis aſtutiâ, præponatur, niſi quem Fratres communi conſenſu, vel Fratrum pars conſilii ſanioris, ſecundùm Dei timorem & B. Auguſtini Regulam, de ſuo vel de alieno Collegio providerint eligendum. Nullus Canonicus ejuſdem Eccleſiæ proprium quid habere, vel alicujus levitatis inſtinctu, aut arctioris vitæ obtentu, ex eodem Clauſtro, ſine communi Abbatis & Fratrum licentia, diſcedere præſumat. Præterea ſi quis fidelium ſepulturam ibi habere voluerit, libera ei & ſine contradictione aliqua concedatur.

Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæcularíſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis Paginam ſciens contra eam venire tentaverit, ſecundò tertiove commonita, ſi non ſatisfactione congruâ emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à Sacratiſſimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Cunctis autem eidem loco juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenùs & hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant, amen.

Datum Laterani, per manum Aimerici, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis & Cancellarii, VIII. Kalendas Decembris, Indictione III anno Dominicæ Incarnationis mil- 1124.
leſimo centeſimo viceſimo quarto, Pontificatûs autem Domni Calixti II. Papæ anno VI.

CAPUT

CAPUT XXXVIII.

Milo *Morinenſis Epiſcopus, exemplo Prædeceſſoris ſui Joannis, eidem Cœnobio S. Nicolai Furnenſis concedit immunitatis Privilegium, anno* 1135.

EGo Milo, Dei miſeratione, Morinorum Epiſcopus, dilectis in Chriſto Filiis Fratribus univerſis, in Monaſterio S. Nicolai de Butenburch, Canonicam vitam profeſſis, eorumque Succeſſoribus in perpetuum. Quia tam ex caritatis affectione, quàm ex officii noſtri conditione, utilitati Eccleſiarum modis omnibus deſervire compellimur, neceſſitatibus veſtris communicandum, vobiſque, in quantum rationabiliter poſſumus, ſubveniendum eſſe intelligimus.

Hujus rei gratiâ, dilecti in Domino Filii, paupertati veſtræ paterno affectu condeſcendentes, vobis ac Succeſſoribus veſtris Eccleſiam B. Nicolai, cum tertio manipulo, & cum duabus appenditiis, Capellis Sancti videlicet Dionyſii & *Paruiſe*, cum omnibus earum pertinentiis, ad exemplar Patris & Prædeceſſoris noſtri piæ memoriæ Joannis Morinorum Epiſcopi, perpetuò liberamus, & ab omni exactione (præter duos ſolidos, in Synodo Pentecoſtes, ſingulis annis Teruanenſi Sedi perſolvendos) immunem manere conceſſimus. Altare etiam de *Wulpen*, & de *Dunkerka*, & de *Ramſcapple*, cum eorum pertinentiis & minutis decimis, ſimiliter vobis concedimus.

Statuimus etiam, ut nulli omninò fas ſit de jure, quod Parochianis veſtris provenerit, ſibi quidquam vendicare, vel decimas exigere. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona inpræſentiarum juſtè & canonicè poſſidetis, præſentis Privilegii auctoritate vobis confirmamus. Si qua igitur Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis Paginam ſciens & temerè contraire præſumpſerit, ſi ſecundò tertiòve commonita, ſatisfactione congruâ non emendaverit, excommunicationi ſubjaceat. Actum eſt hoc anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo triceſimo 1135.
quinto, Indictione XIII. coram his Teſtibus,

Philippo Archidiacono,
Henrico Abbate de Liſches,
Gozelino Decano,
Gerbodone Cantore,
Roberto de Abbatis Villa, & aliis quàm pluribus.

CAPUT XXXIX.

Godefridus Barbatus, *Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, Littam alodium Monaſterio S. Remigii Remenſis reſtituit.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego Godefridus Dux Lotharingiæ, & Filii mei Godefridus atque Henricus, notum facimus univerſis Sanctæ Matris Eccleſiæ Filiis, tam futuris quàm præſentibus; nos..... alodium Beati *Remigii*, Francorum Apoſtoli, quod (1) Litta dicitur, diu tenuiſſe.

Tandem verò compuncti & pœnitentiâ ducti.... jam dictum alodium, cum omnibus ad ipſum pertinentibus, Deo & Beato Remigio, atque Abbati promptâ devotione reddidimus, nec non fidei ſacramento & jurejurando firmavimus.

Insuper in præſentia Domini Conradi Imperatoris illud abdicavimus; ſtatuentes & confirmantes, quòd amodò nunquam per nos, nec per aliquem noſtrorum ſæpè dictum Monaſterium de ipſius alodii rebus aliquod damnum patietur, ſed ex integro eidem maneant ſua omnia, ſicut dedit & confirmavit Gerberga Venerabilis Francorum Regina.

Quod noſtræ Confirmationis decretum ut per ſuccedentia tempora inconvulſum ſervetur & maneat, auctoritate Sigilli noſtri firmavimus, & Teſtes idoneos ſubnotavimus.

Hujus rei, ex parte Eccleſiæ, Teſtes fuerunt,

Dominus Odo Abbas,
Dominus Walterus Abbas S. Martini,
Simon Abbas de Parco,
Jocelinus Prior,
Rainaldus Præpoſitus,
Gervaſius,
Lambertus Monachus,
Theobaldus Canonicus,
Heſzelo Canonicus.

Ex parte Ducis,

Sigerus de Wavera.
Arnulphus Dapifer, & Walterus Frater ejus.
Rainerus,
Goſuinus,
Franco de Scluſa,
Alardus de Bauterſem,
Arnoldus de Filforth,
Reniſo & Filius ejus.

DIploma iſtud, etiamſi in multis convenire videatur cum altero Diplomate dato in favorem ejuſdem Abbatiæ S. Remigii Remis, quod ſupra allegavimus Lib. 1. Diplomatum Belgicorum capite 64. tamen in pluribus differt; atque imprimis quoad Teſtes diverſos.

(1) De Litta & aliis Prædiis Monaſterio S. Remigii Remenſis à Gerberga Francorum Regina datis vide ſuprà Cod. Donat. Piar. cap. 37.

Digitized by Google

CAPUT XL.

CONRADUS III. *Imperator Ooſtergoam & VVeſtergoam donat Eccleſiæ Cathedrali Ultrajectenſi, anno* 1138.

Auctum & correctum ex Hiſtoria Ultraject. Wilhelmi Hedæ.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, CONRADUS divinâ largiente clementiâ Rex Romanorum III.

SCIMUS & verè credimus, quod qui copioſus eſt in miſericordia, per quem & Reges regnant, propter hoc ſuos conſtituit Rectores in hujus peregrinationis & ſæculi via, ut bene ſe regentes, & alios, poſtmodum ſecum regnent in Patria cœleſti. Quod nobis utique juſtè & miſericorditer eventurum ſperamus, ſi unicuique ſuam juſtitiam pro viribus noſtris conſervemus.

IN ipſam itaque juſtitiam prò Dei amore fideliter intendentes, notum eſſe volumus tam futuris, quàm præſentibus, cunctis Chriſti noſtriſque fidelibus, qualiter Comitatum quendam Friſiæ, nomine (1) *Ooſtergouwe* & (2) *Weſtergouwe* S. Martino ad Eccleſiam Trajectenſem, monitu & petitione Venerabilis ac fidelis noſtri ANDREÆ, ejus Sedis Epiſcopi, juſtè reſignavimus, quem injuſtè eidem Eccleſiæ ablatum pro certo comperimus.

DEDERAT ſanè prædictum Comitatum Trajectenſi Eccleſiæ Divæ recordationis HENRICUS IV. Imperator Auguſtus, tum pro remedio animæ ſuæ, tum propter amorem & ſervitium Venerabilis Viri, & fidelis ſui CONRADI, ejuſdem Sedis Epiſcopi. Cujus donum Filius ejus *Henricus* bonæ memoriæ V. Rex, IV. verò Imperator Auguſtus, iterando renovavit, & renovando authoritate & privilegio ſuo confirmavit.

NUNC igitur quia aliquamdiu ſub Prædeceſſore noſtro Lothario Imperatore prædicta Eccleſia ſuo jure & prædicto Comitatu caruit, ulteriùs eam ſuo jure carere nolumus, ſed ſecundùm monitionem fidelium noſtrorum, in debitum ſtatum ei reddendo Comitatum, eam reformamus ſecundùm hoc, quod in privilegiis Eccleſiæ veritatem invenimus.

UT igitur antiquæ donationes, & noſtræ reſignationis authoritas immobilis & inconvulſa per ſuccedentia tempora permaneat, hujus atteſtationis Paginam conſcribi, & Sigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus, Teſtes quoque ſubnotari præcepimus, quorum nomina hæc ſunt,

Thitwinus S. Rufinæ Cardinalis Epiſcopus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus,
Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus,
Albero Treverenſis Archiepiſcopus,
Embrico Wirzeburgenſis Epiſcopus,
Albero Leodienſis Epiſcopus,
Wernerus Monaſterienſis,
Udo Oſnaburgenſis,
Stephanus Metenſis,
Nicolaus Cameracenſis Epiſcopi.
(3) Walravus Dux,
Wilhelmus Comes Palatinus,
Godefridus Comes Namurcenſis,
Henricus Comes de Zutphen,
Arnoldus Comes de Clivo,
Adolphus Comes de Saffenberch,
Adolphus Comes de Monte,
Conradus (4) Comes de Loen,
Conradus de Haghen,
Henricus de Hirtelhuſen,
Theodor. & Frater ejus Rothgerus de Duria, & alii quàm plures.

DATA V. Idus Aprilis, Indictione I. anno Dominicæ Incarnationis M.C.XXXVIII. regnante Conrado Rege Romanorum III. primo anno Regni ejus. 1138.

ACTUM Coloniæ, in Chriſto feliciter, amen.

Signum Conradi Romanorum Regis III.

Ego Arnoldus Cancellarius recognovi, & recenſui vice Archicancellarii Moguntini.

CAPUT

Additio.

(1) OOSTERGOUWE, vulgò *Oſtergo*, pars Provinciæ Friſiæ, cujus primaria Oppida ſunt Doccumum (celebris locus Martyrio S. Bonifacii, quem Moguntini & Ultrajectenſes ſuum Archiepiſcopum venerantur, & LI. Sociorum ejus, circa annum 755.) item Leowardia, quæ Sede Epiſcopali decorata fuit anno 1559.

(2) WESTERGOUWE, vulgò *Weſtergo*, pars altera Provinciæ ſeu Dominii Friſiæ; ejus loca primaria ſunt. *Stavera* antiquitate, *Franekera* Univerſitate celebris, & *Harlinga*.

(3) WALRAVUS, ſeu Waleramus Dux Lotharingiæ & Limburgi.

(4) COMES DE LOEN, Comes Loſſenſis, de *Loen* Flandricè, Gallicè *Los*.

Digitized by Google

CAPUT XLI.

Ninivenſem SS. Cornelii & Cypriani Abbatiam, Ordinis Præmonſtratenſis, à GERARDO *Ninivenſium Domino*, AMULRICI *Flandriæ Conſtabularii Filio, fundatam*, NICOLAUS *Cameracenſis Epiſcopus confirmat anno* 1138.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego NICOLAUS Dei gratiâ Eccleſiæ Cameracenſis Epiſcopus. Quia propitiante Domino Pontificali Cathedrâ licet indigni præſidemus, etſi omnibus in communi noſtræ Diœceſeos fidelibus generalem curam debemus, illis tamen, qui felici naufragio, abjectâ ſæculari ſarcinâ, de mundi hujus fluctuante pelago ad tranquillum & placidum contemplationis portum innataverunt, ſpeciali dilectionis & ſollicitudinis neceſſitudine obligamur: ut ex noſtris eis prodeſſe, & aliorum erga eos liberalitatem approbare & firmare ſtudeamus, quatenùs piâ viciſſitudine de orationibus eorum aliquod imperfectioni noſtræ ſubſidium comparemus.

IGITUR tam præſentibus quàm futuris notum facimus, quòd Eccleſiæ de NINIVE, quam cum Altari & atrio, atque omnibus appenditiis ſuis, piæ memoriæ Prædeceſſor noſter BURCHARDUS, AMULRICI Conſtabularii Flandrienſis, ceterorumque participantium devotiſſimâ petitione, liberam & ab omnimoda exactione quietam effecerat, quidquid in futurum conceſſione Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis quibuſcumque juſtis modis canonicè poterit adipiſci, poſſidere gratanter annuimus.

PORRÒ quoniam jacula prævifa minùs lædunt, præfatæ Fratres Eccleſiæ, ſecundùm Apoſtolicam inſtitutionem atque tenorem Præmonſtrati Ordinis degentes, ne deinceps poſterorum infeſtatione, ſive quorumcumqe ſacrilegâ cavillatione inquietati, requietionis ſuę amœnitate priventur, non inconſultè decernimus quædam beneficia privilegio commendari, quæ nullatenus ab Eccleſiaſtico jure convenit alienari.

SIQUIDEM GERARDUS, liberalis vir, ſuprà memorati Amulrici Filius, in omnibus aquis, quas ipſe liberè poſſidet, exceptis ſolummodò vivariis ſuis, gratâ largitate Fratribus piſcationem perpetualiter conceſſit. Prætereà ex beneficiis ejuſdem Gerardi, piſcatorias tendiculas quattuor, quas vulgò Weria nominamus, in flumine Teneræ hereditario jure poſſidebunt.

ADDIDIT etiam ideò Gerardus territorium de *Windreſdala*, & adjacentia ejus; pratum videlicet & nemus, & aliud pratum ſecus Teneram, & allodium de *Roſlaer*, & ſeptem libras annuatim iſtis diebus determinatis in Villa *Teſlerep* perſolvendas, B. Joannis Baptiſtæ, Sanctique Remigii, in Purificatione B. Mariæ & in media Quadrageſima.

NOS verò de ſtatu Religionis & Ordinis integritate quàm plurimùm gratulantes, ne Clauſtralium pacem turbare potiùs quàm nutrire videamur, Domino GISLEBERTO Abbati Ninivenſi, & deceſſoribus ejus, quidquid obſequii noſtræ dignitatis ad honorem attinet, omninò dimittimus; excepto quòd ſemel in anno, ſi tamen præmonitus fuerit, ad Synodum venire curabit. Item Eccleſiæ Beatorum Martyrum Chriſti Cornelii & Cypriani hujuſmodi libertatem concedimus, quatenùs Abbas electus, ad conſecrandum iturus, Baculum Paſtorale ſuper Altari propriâ manu accipiat.

CONTIGIT aliquoties, ut alicui infirmitate detento, & volenti converti, prohibitio Preſbyteri ſui obviaret. Quod quia contrarium B. Auguſtini Regulæ videtur, dicenti: *Suſcipite infirmos*, omnibus infrà noſtri Epiſcopatûs terminos ſimile quærentibus benignè concedimus, ut ad Eccleſiam Ninivenſem, ſalvo tamen Preſbyterorum, quorum Parochiani ſunt, Offertorii proficuo... Si autem aliquo forefacto Principis Provinciæ ſive aliorum quorumcumque terra in banno teneatur, remotis excommunicatis, foribus clauſis, divinum in Eccleſia celebretur officium.

Nos quidem ex injuncto nobis officio, quidquid Reverendiſſimi Patres noſtri Honorius atque Innocentius religioſè ſanxerunt, vivâ voce prædicare debemus. Interdicimus itaque Apoſtolicâ auctoritate, ne in Eccleſia Ninivenſi, in qua Fratres vitam Canonicam profeſſi degunt, nulli omninò hominum liceat, ſecundùm B. Auguſtini Regulam, ibidem conſtitutum commutare. Nullus etiam Epiſcoporum futuris temporibus audeat inde Fratrem abducere, nec profeſſus quiſpiam ex eadem Eccleſia aut Clauſtro præſumat ſine communi Congregationis permiſſione diſcedere; diſcedentem verò nullus Epiſcoporum, nullus Abbatum, nullus Monachorum, ſine communi Litterarum cautione, ſuſcipere.

STATUIMUS etiam, ut nulli liceat eandem Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus Poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; ſed omnia integrè conſerventur Regularium Fratrum & pauperum uſibus profutura. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona alienare ab Eccleſia, quidquid legitimè poſſidet, præſumpſerit, ſi non ſatisfactione, ſecundò tertiòve commonita, congruè emendaverit, in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem Eccleſiæ jura ſervantibus ſit pax Domini

mini Jeſu Chriſti, quatenùs & ſic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant, amen.

Sancimus etiam, ut pro Gerardo, ejuſdem Eccleſiæ Fundatore & conſtructore, in eadem Eccleſia jugis memoria in orationibus perpetualiter habeatur.

Signum Theoderici ejuſdem...... Archidiaconi,
S. Joannis, Alardi, Theodorici, Archidiaconorum,
S. Guidonis Præpoſiti,
S. Gerardi Decani & Archidiaconi,
S. Guidonis,
S. Walteri,
S. Guirenboldi, item Guirenboldi,
S. Hugonis, item Hugonis, Bartholomæi, Euſtachii, Heriwardi, Radulphi, Canonicorum.

Actum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo treceſimo octavo, Indictione XV. Præſulatûs Domini Nicolai ſecundo. 1138.

Ego Guirenboldus ſcripſi & recenſui.

Ejuſdem ferè tenoris Litteras idem Nicolaus Epiſcopus Cameracenſis anno 1139. & 1165. dedit. Libet hîc ſubnectere originem Cœnobii S. Cornelii Ninivenſis, ex Ms. illius loci Chronico.

Erat Vir quidam nomine Gerardus, cognomento Conſtabularius, Filius Domini Amelrici Flandrenſis Conſtabularii. Vir inquam armis ſtrenuus, genere præclarus, & in rerum ſæcularium adminiſtratione prudentiſſimus, in Ninivenſi Oppido Advocatus. Huicque fuit Uxor nomine Gisla, ejus generoſitati per omnia condigna, Filia ſcilicet Domini Ingelberti de Petenghem, de qua & duas Filias genuit, ſcilicet Machtildem de Ninive, & Ermengardem de Wome.

Cùm autem eo tempore Ninivenſes multiplices in giro paterentur hoſtium incurſus, præfatus Vir ita prudenter ſe in omnibus agebat, ut quicumque adverſus eum ſe erigerent, humiliatos redderet & confuſos. Ut enim cetera, quæ glorioſè geſſit, taceamus, cùm illi de *Boulair*, Nobilitatis & gloriæ ſæcularis nomen tunc temporis obtinentes ſingulare, Ninivenſium finibus invaſis, prædam abegiſſent, mox noſtrates, ad faciendam de hac injuria vindictam, arma capientes eorum terminis irruerunt, & prædam multò majorem reduxerunt.

Ut verò de Patre quoque ipſius, Domino Amelrico Viro utique glorioſiſſimo aliquid per exceſſum loquamur: cùm Dominus Balduinus de Alost cum exercitu ſuo Ninivenſium terminos invaſiſſet, & prædam de Villa Okengem abigere cœpiſſet, mox Dominus Amelricus ad arma convolans cum ſuis obviam hoſtibus confidenter exivit; ubi verò ad locum certaminus ventum eſt, ſtatim eos valido conterens impetu, omnes in fugam convertit, & Dominum Balduinum Principem eorum cum ingenti gloria captivum reduxit. Illudque non prætereundum, quòd in Patrociniis SS. Cornelii & Cypriani tam Principes quàm populi Ninivenſium tantam habebant fiduciam & devotionem, ut quoties eos hoſtibus obviam exire contingeret, Eccleſiam intrantes & Sanctorum ſe orationibus committentes, in ſignum & ſecuritatem futuræ victoriæ vexilla Eccleſiæ ſecum devotâ conſuetudine deferrent.

Cùm autem placuiſſet ei qui omnia ordinat quando vult & quomodo vult, ut odorem notitiæ ſuæ & divini cultûs ſtudium in Ninivenſi Oppido ampliaret, ſupradicta *Giſla*, Domini Gerardi Conſtabularii Uxor, gravi infirmitate correpta, diem claudere feſtinabat extremum; unde quædam *Abbatiſſa de Gilenghem*, cognata ſcilicet ſua, eam viſitans, ut ibi poſt mortem ſepelienda deferretur, obnixè poſtulabat; ſed Domino aliter diſponente hoc à militibus & amicis Domini Gerardi penitus eſt diſſuaſum, aſſerentibus quòd Eccleſiam ſuam Uxoris tumulo potiùs deberet honorare, & liberalitatis ſuæ ſublevare beneficiis

Erant autem hîc duò Canonici celebris memoriæ viri, *Balduinus Wala* ſcilicet & *Oiotus*: nam tertio eorum Collegâ defuncto *Alondo* nomine, ejus adhuc Præbenda vacabat; hiſque ſæpedictus Dominus Gerardus, ob æternam ſuæ Uxoris habendam memoriam, quartum ſuperaddere Canonicum diſponebat, decimam videlicet de *Herlinhove* ejus Præbendæ aſſignans, & Eccleſiæ Ninivénſi in perpetuam eleëmoſynam condonans.

Horum autem Canonicorum præfatus Balduinus Wala, cum Dominis Ninivenſibus à juventute in caſtro converſatus, Capellam procurabat; ad cujus Præbendæ inſtaurationem olim Eccleſiæ XXI. bonaria terræ apud *Ebikem* fuerant contradita. Vir igitur iſte Deo acceptus & hominibus, & Domini Gerardi Conſiliarius fideliſſimus, Spiritûs Sancti afflatus inſtinctu, ad aures ipſius cœpit pulſare, verbum ſacri eructans conſilii, quatenus ob æternam ſui ſuorumque ſalutem fundandæ intenderet Abbatiæ, proponens quod ſuam huic fundationi paratus eſſet adhibere Præbendam, maximè cùm tertia, ut ſuprà dictum eſt, vacaret, quarta nihilominus Præbenda in morte Uxoris ejus inſtaurata nulli adhuc eſſet aſſignata. Cujus verbis ſæpedictus Gerardus obtemperanter auſcultans, de ipſius & aliorum prudentum virorum conſilio, Fratres *Præmonſtratenſis Ordinis* cenſuit advocandos, quia ſuaviſſima converſationis eorum opinio grata Deo & plurimùm commendabilis videbatur mundo. Miſſâ itaque legatione pro Fratribus advocandis ad Eccleſiam Parcenſem, advenit ejuſdem Eccleſiæ Abbas, Vir eximiæ Religionis, *Simon* nomine, & in Feſto omnium Sanctorum Sermonem faciens in populo, omnibus in ejus adventu congratulantibus, cum ſumma ſuſceptus eſt reverentia; qui audito hujus devotiſſimæ intentionis propoſito, in ſpiritu exultationis domum revertens, Seminarium ſacræ Congregationis, ſeptiformi Spiritûs Sancti gratiâ confovendùm, in ſeptenario Fratrum numero tranſmiſit.

Anno igitur Verbi Incarnati milleſimo centeſimo tri- 1137.
ceſimo ſeptimo, prædicti Fratres in Feſto S. Martini advenientes, benigniſſimè ſunt recepti, & omnibus, quæ erant Eccleſiæ, in eorum uſus aſſignatis, toties dictus *Gerardus* ſeptem bonaria terræ apud *Rubroc* eis adjecit, & inſuper quintam garbam de omni terra, quam in Parochia de *Herlinhove* quoquo pacto poſſent acquirere. Interim verò Domino *Gerardo* & *Balduino* Sacerdote, de quo ſuprà diximus, pro Paſtore Dominici gregis clamitantibus, advenerunt Viri Venerabiles, *Laudunenſis* & *Parcenſis* Abbates, & Dominum *Gillebertum* Laudunenſem Canonicum, Virum utique admodùm religioſum, de omnium conſenſu, in Converſione S. Pauli Abbatem conſtituerunt: qui ſcientiâ & moribus plurimùm adornatus, adeò divinis ſtudebat operibus, ut Dominicis vel Feſtis diebus ad circumjacentes exiret Parochias ſemen verbi ſeminare; unde & nomen ejus tamquam oleum effuſum coram populis & Principibus terræ longè latèque flagrabat. In hoc itaque tempore, tamquam primo mane, plures à Deo miſſi ſunt Dominicæ vineæ cultores; qui uſque in ſenectam & ſenium in hac vinea laborantes, & in ſudore vultûs ſui panem manducantes, per quadraginta aut quinquaginta annos vel eò circiter, pondus diei & æſtûs unanimiter pertulerunt.

Cùm autem circa idem tempus Dominus *Wolselmus* 1141.
Vir opinatiſſimus eſſet defunctus, qui *Jetthenſis* & *Lidekercenſis* Eccleſiæ Abbas fuerat (nam & hæc, ſicut illa, libera numquam Jetthenſi Eccleſiæ fuerat ſubjecta) Dominus *Iwanus de Aloſt* qui apud Lidekercam tunc temporis dominium obtinebat, accerſito Domino Gillberto Abbate noſtro, Lidekercenſem Eccleſiam, cum omnibus ſuis appertinentiis, nobis in eleëmoſynam contradidit, & Epiſcopali auctoritate donum ſuum confirmari obtinuit. Sed illis de Jeth poſtmodùm reclamantibus, & nos tamquam ſui juris invaſores conſtanter impetentibus, tandem poſt longas & varias inter nos concertationes, conſilio & auctoritate Domni Bernardi Claræ-Vallenſis Abbatis, Apoſtolicæ Sedis Legati, facta inter nos compo-

compoſitione. omnis hæc deciſa eſt querela, & auctoritate Cameracenſis Epiſcopi, & totius Ordinis noſtri, utrique Eccleſiæ indictum eſt ſilentium. Obiit autem
1186 Gillebertus Abbas Ninivenſis anno 1186, cui ſucceſſit Arnoldus. Arnoldo Matthæus, & poſt hunc Algotus.
1222 Anno Domini 1222. vetus Eccleſia Parochialis de Ninive de novo cœpit à fundamentis nova conſtrui, & collocatus eſt lapis primarius in fundamento, menſe Junio, à Fratre *Andrea*, Plebano ejuſdem Eccleſiæ, & Domina Agnete de Grimbergis. Cujus Eccleſiæ fabricam, memorato Fratre *Andrea* poſt quinquennium, cum Magiſtro *Ægidio* & Crucelignatis versùs Jeroſolymam profecto, & ibidem defuncto, Frater *Sigerus de Aloſt*, Succeſſor ipſius Fratris Andreæ, venuſto opere & ſumptuoſo, de eleëmoſynis fidelium, infra triginta annos, plenariè & laudabiliter conſummavit. *Hactenus ex Ms. Chronico Ninivenſi.*

CAPUT XLII.

Theodericus Alsatius, *Flandriæ Comes, & Uxor ejus* Sibylla, *Fulconis Hieroſolymitani Regis Filia, Truncinienſem Abbatiam Ord. Præmonſt. juxta Gandavum ab omni ſeculari jure liberat anno* 1138.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Theodericus, Dei gratiâ, Comes Flandriæ, unà cum Uxore mea Sibylla, Filia Fulconis Regis Hieroſolymitani, animadvertimus ſæpiùs, ex commonitione Religioſorum Virorum, nos intellexiſſe, inter omnia hujus mundi bona, ea ſolùm in veræ beatitudinis horreum reſervari ac perpetuari, quæ vel in Eccleſiarum ædificationem, vel pauperum Chriſti ſuſtentationem liberaliter erogantur.

Eapropter Eccleſiam B. Mariæ Truncinienſis liberam concedentes, ab omni ſeculari jure ac poteſtate, cum omnibus appenditiis ſuis, emancipamus.

Et Oggero ejuſdem Eccleſiæ Præpoſito, nec non etiam Iwano, Illuſtri Viro, præfatæ Villæ poſt nos Domino & Advocato, devotè poſtulantibus, in manus Domini Simonis Venerabilis Noviomenſis ſeu Tornacenſis Epiſcopi, & Goſuini Abbatis de Ierlechem, quidquid omninò noſtri juris eſt, in perpetuum contradidi, uſibus omnimodis Fratrum, ſecundùm Regulam B. Auguſtini viventium......

Datum anno M. C. XXXVIII. 1138

1126 ANno nono decimo Ludovici Francorum Regis, quidam proditores Flandrenſes Dominum ſuum Carolum Comitem Brugis jugulant, in Eccleſia S. Donatiani ante Altare pſalmos canentem, & eleëmoſynam dantem. Comitatus Flandrenſium à Ludovico Rege datur Willelmo, Filio Rotberti Comitis Nortmanniæ, Fratris Henrici Regis Anglorum. Orto diſſidio inter Willelmum Comitem & Flandrenſes, annitentibus Equitio & Daniele, Majoribus Flandriæ, accerſitur Theodericus, Filius Theoderici Ducis Alſatiæ, Nepos Roberti Comitis Flandriæ ex Sorore Gertrude. Sed dum Godefridus Dux Lovanienſis Guilielmo Comiti auxiliaretur, congreſſio facta eſt utriuſque exercitûs ante Caſtellum quod dicitur Aloſt. Ibi Guilielmus Comes quendam militem aggrediens monomachiâ, in dextro brachio lanceatur, & ſubrepente dracunculo, quinto pôſt die moritur. Comitatus Flandrenſium Theoderico datur à Rege Francorum Ludovico: quia cognatus ejus erat ex Matertera Gertrude. *Sic Andreas Marchianenſis in Ms. Chronico ſuo.*

Res tota ſchemate Genealogico fiet clarior,

- *Balduinus Inſulanus Comes Flandriæ obiit 1067.*
  - *Balduinus Haſnonius Comes Flandriæ & Hannoniæ.*
    - *Arnulfus Infelix Comes Flandriæ, obiit ſine liberis.*
    - *Balduinus Jeroſolymitanus Comes Hannoniæ.*
      - *Balduinus III. Comes Hannoniæ.*
  - *Robertus Friſius Comes Flandriæ.*
    - *Robertus Jeroſolymitanus Comes Flandriæ.*
      - *Balduinus Securis Comes Flandriæ, obiit ſine liberis.*
      - *Guilielmus.*
      - *Philippus.*
    - *Philippus Comes Loënſis.*
      - *Philippus ab Ipra nothus.*
    - *Guilielmus.*
    - *Adela Uxor S. Canuti Regis Daniæ.*
      - *Carolus Bonus Comes Flandriæ obiit 1127. ſine liberis.*
    - *Gertrudis Uxor Theoderici Ducis Lotharingiæ & Alſatiæ*
      - *Theodericus Alſatius Comes Flandriæ, obiit 1168.*
        - *Philippus Alſatius Comes Flandriæ.*
    - *Ogina Abbatiſſa Meſſinenſis.*
  - *Machtildis Uxor Roberti Ducis Normanniæ, pôſt Regis Angliæ.*
    - *Guilielmus Normannus Comes Flandriæ, obiit 1128. ſine liberis.*

CAPUT XLIII.

Idem THEODERICUS ALSATIUS, *Flandriæ Comes, Abbatiam Ninivenſem Ordinis Præmonſtratenſis anno* 1142. *in protectionem ſuſcipit, petente Fundatore* GERARDO, *Ninivæ Domino.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. THEODERICUS Elſatius, divinâ diſpenſante providentiâ, Flandrenſium Comes, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

QUANDO ea, quæ juſta, quæ utilia, quæ honeſta, quæ denique divina ſunt, poſtulamur, piâ alacritate nos condecet facilem præbere aſſenſum.

PROINDE petitioni devotæ Domini GERARDI de NINIVE, cognomento Conſtabularii, piè acquieſcentes, Abbatiam de Ninive, ſub noſtro dominio & Flandrenſi Advocatia tuendam, de manu ipſius Gerardi ſuſcepimus, quaſi Deo & hominibus pro ea reſponſuri, & mercedem æternam pro bene adminiſtrata protectione habituri.

PRÆFATUS ſiquidem GERARDUS temporibus noſtris in ſuburbanis ſuis Abbatiam, in honore ſanctæ Dei Genitricis ſemperque Virginis Mariæ, & ſanctorum Martyrum Cornelii & Cypriani, ob ſuam ſuorumque ſalutem inſtituit, ipſique ſummâ ſolertiâ neceſſaria procuravit. Sed quoniam vir ſapiens & providus malis, quæ noſtris temporibus perturbant Eccleſias, ſe reſiſtere non poſſe conſideravit, nobis & Succeſſoribus noſtris ſponte ſuâ dominium & Advocatiam Abbatiæ & poſſeſſionum ejus, ore & manu & teſtimonio noſtrorum ſuorumque hominum, commiſit & dedit; ut vel etiam ipſi, vel Sequacibus ſuis, vel quibuſlibet malum præfatæ Eccleſiæ molientibus juſtitiâ & poteſtate noſtrâ obviaremus.

ABBATIAM igitur, quam liberam invenimus, liberamque ſuſcepimus, liberam deinceps fore decernimus. Et ſi quis querelam in ipſam vel in res ejus habuerit, & ad præſentiam Comitis Flandrenſis terminare noluerit, ſed præſumptuoſâ malitiâ ipſam vexaverit, Flandrenſis Majeſtatis reus habeatur. Ut autem hæc bene ordinata optimè deinceps teneantur, Teſtium, qui rei geſtæ interfuerunt, ſubſcriptione & Sigilli noſtri impreſſione hanc Decreti Paginam corroborare decrevimus.

Signum Otgeri Notarii,
S. Iwani de Gant,
S. Willelmi de Boular,
S. Michaëlis Conſtabularii,
S. Theoderici de Beverne,
S. Balduini de Wenteca,
S. Rogeri Tribuni de Curtraco,
S. Balduini de Sichem,
S. Gerardi de Netherwic,
S. Walteri Faityr.

ACTUM anno Incarnati Verbi milleſimo 1142.
centeſimo quadrageſimo ſecundo, Indictione quintâ, Epactâ XXII. Concurrente III.

CAPUT XLIV.

NICOLAUS *Cameracenſis Epiſcopus Gerardi-Montenſem Abbatiam Ordinis S. Benedicti circa annum* 1142. *dotat, & beneficia à ſuis Prædeceſſoribus aliiſque præſtita confirmat.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. NICOLAUS Dei gratiâ Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Officii noſtri dictatione compellimur, ut Eccleſiarum incrementis Paſtorali ſolicitudine invigilemus. Sed cùm ille unus cogitatur, qui nec excogitari poteſt, Deus Deorum, quis hanc ſolicitudinem habeat, quis uſque ad ſatis impleat?

NOS autem in his, quæ ex parte ſunt, Deo placere cupientes, ut cùm ea evacuabuntur, ad perfectum pertingamus, bonorum virorum in Cœnobiis degentium jejuniis, vigiliis & orationibus, divinâ miſeratione elaborabimus.

IGITUR Prædeceſſorum noſtrorum exemplis conformati, Venerabilis Filii noſtri GEROLDIMONTENSIS Eccleſiæ Abbatis GERBODONIS petitionibus acquieſcentes, tam ſibi quàm Fratribus inibi ſervientibus, in ſubſidium Altare de (1) *Berga* liberum ac ſine perſona, ſalvis tamen noſtris noſtrorumque Miniſtrorum debitis, in perpetuum poſſidendum contradidimus.

UT verò tam hæc noſtra Donatio quàm etiam & ea, quæ eidem Eccleſiæ à Prædeceſſoribus noſtris, ſive Principibus, ceteriſque fidelibus ante collata cognovimus, rata in perpetuum permaneant, Sigilli noſtri impreſſione ac fidelium noſtrorum fideli atteſtatione confirmavimus;

ALTARIA ſcilicet, quæ ei Venerabilis hujus Eccleſiæ noſtræ Epiſcopus GERARDUS Vide ſupra pag. 513.
ſecundus contulit; Altare de (2) *Holthem* cum appenditiis ſuis, (3) *Hildregem*, (4) *Idregem*, Altare de *Ockegem*, Altare de (5) *Torincurth*, cujus obſonium

Vide ſupra pag 105.

obſonium per ſingulos ſunt annos quattuor denarii; Altaria quæ MANASSES ejus Succeſſor contulit, Altare de (6) *Lergia*, Altare de (7) *Emelewordegem*, Altare de (8) *Goldegem*, cum appenditiis ſuis (9) *Impa* & (10) *Otregem*, quod ODO Epiſcopus contradidit; quod etiam BURCHARDUS tradidit, Altare de (11) *Aſplar*, cum appenditio ſuo (12) *Halu*.

SED & libertatem, quam ſuprà memorati Pontifices Gerardus & Manaſſes ei conceſſerunt & confirmarunt, ut in Altaribus ſuis nullus Miniſtrorum noſtrorum Synodum celebrare, niſi vocatus ab Abbate, auderet; ipſe etiam Abbas malefactores ſuos excommunicare, ſatiſque facientes abſolvere, niſi priùs conqueſtus fuerit Epiſcopo, licentiam haberet, & Altare de *Hunegem* cum appenditiis ſuis *Geroldimonte* & *Boular*, ab omni obſonio liberum, quod eidem Pontifices conceſſerunt, concedimus & confirmamus.

CONFIRMAMUS etiam & terras, quas pius ROTBERTUS Flandrenſis Comes, procinctum Eccleſiæ ſcilicet, & duos dominicos manſos ſupra Teneram fluvium, cum prato ſuo, & terras arabiles de Monaſterii fonte, cum pratis & ſilvis ſive decimis, ab omni jure ſuo liberrimas dedit. Terras etiam quas STEPHANUS dedit de BOULAR in Lergia, terras de Holtem, terras de Bacrahem, terras de Scindelbecca, dimidium villæ de Spinegem, cum pratis & ſilvis; Morengem cum ſilvis & pratis, quartam partem villæ Torincurth cum ſilvis & pratis; terras quas eadem Eccleſia à S. Waldetrude cenſualiter in Vlienberga & Morbecca tenet, terras de Guatzoniſcurte cum ſilvis & pratis; terras de Waſterebba cum pratis, minutiaſque terrarum, quas ubi & ubi fideles contulerunt.

UT verò hæc Charta indiſſolubilis permaneat, Sigilli noſtri imaginatione firmata eſt: cuſtodientes eam, in perpetuum benedictione ditati, infringentes eam anathematis gladio ſunt ſauciati. Ad hoc Teſtes idonei introducti ſunt....

(1) BERGA, hodie *Berghe* in ditione Campenhoutana, in cujus vicinia ſita eſt.
(2) HOLTHEM, hodie *Denderhauthem*, prope Ninoviam ad Teneram fluvium.
(3) HILDREGHEM, hodie *Helderghem*.
(4) IDREGEM, nunc *Eeregem* dicitur.
(5) TORINCURTH, hodie *Thorincourt* in Territorio Athenſi.
(6) LERGIA, hodie *Marien-Lierde*.
(7) EMELEWORDEGEM, hodie *S. Jans Emelverdegem*.
(8) GOLDEGEM, hodie *Erondegem* ſive *Eerdegem*.
(9) IMPA, *Impe*.
(10) OTREGEM, *Ottergem*.
(11) ASPLAR, hodie *Aſpelare*.
(12) HALU, hodie *Neer-Haſſelt*.

CAPUT XLV.

CONRADUS III. *Imperator, Poſſeſſiones ac Privilegia Abbatiæ S. Giſleni Ordinis S. Benedicti in Hannonia, ab aliis Imperatoribus ac Regibus collata anno* 1145. *approbat.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. CUONRADUS Divinâ favente Clementiâ Romanorum Rex ſecundus. Æquitas juſtitiæ & regni auctoritas nos admonent, omnium Eccleſiarum paci & quieti clementer providere, & ipſarum jura illibata conſervare.

EAPROPTER omnium Chriſti noſtrique Regni fidelium, tam futurorum, quàm præſentium noverit induſtria, qualiter Vir Venerabilis EGERICUS, Abbas Monaſterii S. Giſleni, Celſitudinem noſtram adiens petiit, ut & hoc idem Monaſterium à Prædeceſſoribus noſtris, Dagoberto, Ottone III. Heinrico ſecundo, Cuonrado, itemque Heinrico tertio, Regibus & Imperatoribus conſtructum, ſub noſtræ defenſionis patrocinio ſuſciperemus, & res eidem Monaſterio pertinentes, ſicut in Privilegiis eorumdem Prædeceſſorum noſtrorum continetur, eidem Cœnobio confirmaremus.

Nos itaque, ob Regni noſtri firmam ſtabilitatem, & animæ noſtræ noſtrorumque parentum perpetuam ſalutem, interventu quoque & petitione cariſſimæ Conjugis noſtræ GERTRUDIS Reginæ, precibus ipſius aurem clementiæ accommodantes, prædictam S. Giſleni Cellam, ita prorſus ab omni jure liberam, quòd nulli præter Creatorem ſuum Deum, ſervire habeat, ſub noſtræ tuitionis Patrocinio ſuſcepimus, & omnes res ad eam pertinentes, juxta tenorem Privilegiorum præfatorum Regum & Imperatorum, lege in perpetuum valiturâ, eidem Monaſterio renovamus & confirmamus.

ITEM renovamus, & Imperiali auctoritate confirmamus omnem poſſeſſionem jam dictæ Eccleſiæ, videlicet in terris, in pratis, in ſilvis, in aquis, in villis, & in ſervis; & nullum Advocatum præter Abbatem habere. Sanè ſervos cujuſcumque civitatis, caſtri, ſive alterius loci incolæ fuerint, lege nullâ impediente ſuæ Eccleſiæ lege aſtrictos, Abbatique ac ſi Domino & Advocato ſuo per omnia ſervituros, providâ judicii ratione aſſerimus.

STATUIMUS etiam, ut defuncto Abbate, Fratres ejuſdem Monaſterii, invocatâ Sancti Spiritus gratiâ, idoneum & utilem Rectorem liberè ſibi eligant. Adjicimus quoque, ut ſicut ex ſententia Principum coram nobis judicatum eſt, nullus Villicationem in poſſeſſionibus, ad eumdem locum pertinentibus, hereditario jure teneat vel repetat: ſed Abbas, qui pro tempore fuerit, idoneum & fidelem Villicum de familia Monaſterii conſtituat & deponat. Ac ſi quis de familia

familia Monaſterii Abbati ſuo rebellis inventus fuerit, ex judicio & diſtrictione Parium ſuorum ad ſatisfactionem Abbatis cogatur.

Decrevimus ergò, & Regiâ auctoritate præcipimus, ut nullus Succeſſorum noſtrorum Regum & Imperatorum, nullus Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes vel Vicecomes, aut alia quælibet perſona, magna ſive parva, hujus noſtræ renovationis Confimationem infringere præſumat; ſed prædictus Abbas ſuique Succeſſores, noſtrâ freti auctoritate, bona Monaſterii recolligendo, priſtinam ejuſdem loci libertatem ſine impedimenti moleſtia obtineant.

Si quis verò, quod abſit, hujus Præcepti noſtri ſtatutum infringere tentaverit, centum libras auri puri componat, quarum partem dimidiam Fiſco noſtro, & reliquam prædicto Monaſterio perſolvat. Ut autem hæc ab omnibus credantur & inconvulſa ſerventur, hanc inde Chartam ſcribi, & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus, manuque propriâ corroborantes, idoneos Teſtes ſubternotari fecimus.

Harbertus Trajectenſis Epiſcopus.
Anſelmus Havelbergenſis Epiſcopus.
Heinricus Comes de Gelra.
Godefridus de Cuich,
Et Frater ejus Hermannus.
Walterus de Lovenhuſe.
Marquardus de Grumbach.
Signum Domini Cuonradi Romanorum Regis ſecundi.

Ego Arnoldus Cancellarius, vice Heinrici Archiepiſcopi Moguntini & Archicancellarii, recognovi, anno Incarnationis Dominicæ mil- 1145.
leſimo centeſimo quadrageſimo quinto, Indictione VIII. regnante Cuonrado Romanorum Rege ſecundo, anno verò Regni ejus VII. Data eſt apud Altinam in Chriſto fideliter, amen

CAPUT XLVI.

Conradus III. *Imperator ſuum erga Cathedralem Eccleſiam Ultrajectenſem teſtatur affectum, anno 1145; quod ipſum confirmat eodem anno* Eugenius III. *Pontifex.*

Auctum & correctum ex Hiſtoria Ultraject. Wilhelmi Heda.

Eugenius Epiſcopus Servus Servorum Dei dilectis Filiis, Decano & Capitulo Eccleſiæ Trajectenſis, gratiam, gloriam & Apoſtolicam benedictionem. Supplicatio chariſſimi in Chriſto Filii (1) Conradi III. Regis Romanorum Illuſtris, nobis per dilectum Filium (2) Conradum ipſius Fratrem, veſtræ Eccleſiæ Præpoſitum, propter hoc ab eodem Rege ad Romanam Curiam deſtinatum, continebat, ut Privilegia per Romanorum Reges & Imperatores Anteceſſores ſuos Eccleſiæ veſtræ conceſſa, nec non Privilegium ab ipſo Eccleſiæ veſtræ prædictæ conceſſum, auctoritate Apoſtolicâ dignaremur confirmare, cujus Privilegii tenor talis eſt:

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Conradus Divinâ favente Clementiâ, Rex Romanorum III.

Si Eccleſias Dei amplificamus & earum jura Regali auctoritate tuemur & confirmamus, Anteceſſorum noſtrorum piorum Regum vel Imperatorum exempla imitamur, & hoc nobis ad Regni noſtri celſitudinem, & præcipuè ad animæ noſtræ ſalutem profuturum non ambigimus.

Ea propter tam futurorum quàm præſentium Chriſti noſtrique fidelium Regni noverit induſtria, quòd nobis apud Trajectum Civitatem reſidentibus, & de pace ac de ſtatu Regni tractantibus, fidelis noſter Hardbertus ejuſdem loci Venerabilis Epiſcopus, Conradus Frater noſter Præpoſitus, Decanus & Capitulum Majoris Eccleſiæ dictæ Civitatis ad noſtram præſentiam venerunt, noſtræ Celſitudini ſupplicantes, ut ſicut Anteceſſores noſtri pii Romani Reges & Imperatores, ipſam Eccleſiam Trajectenſem multis honoribus & Privilegiis dotaverunt: ſic noſtra Regalis Excellentia ipſorum veſtigia imitando, dictæ Eccleſiæ aliquam honoris prærogativam concedere dignaremur.

Nos itaque conſiderantes, quod Regalem decet Excellentiam, illos honorare debere prærogativâ ampliori, quorum devotionem continuis obſequiis experimur, attendentes etiam nos & Anteceſſores noſtros Reges & Imperatores in dicta Eccleſia à fundatione ejus, (3) inter Canonicos primum locum obtinere, noſtramque Præbendam in eadem duos deſervire Sacerdotes, pro noſtrâ ſalute & Regni tranquillitate ac pace Dominum exorantes, & dicti Hardbe.ti Venerabilis Epiſcopi fidele ſervitium, ac dilectorum nobis Decani & Capituli grata obſequia & devotionem frequentem, quâ noſtram Regalem Excellentiam & dilectam Conjugem noſtram (4) Gertrudim Reginam, per aliquod tempus in ipſa Civitate commorantem, plurimùm honorarunt:

Et propter hoc volentes eandem Eccleſiam Majorem Trajectenſem honoris prærogativâ ſpeciali ſublimare, ob remedium animæ noſtræ, & animarum Domini (5) Henrici III. Avi noſtri (cujus viſcera in ipſa Eccleſia pro pignore ſunt ſepulta) & Henrici IV. Avunculi noſtri Imperatoris, nec non interventum dilectæ Conjugis noſtræ Reginæ prædictæ, ac Conradi Fratris noſtri chariſſimi, ejuſdem Eccleſiæ Præpoſiti, jus eligendi & inſtituendi Epiſcopum in ipſa Eccleſia, quod ad Reges Romanorum & Imperatores

Digitized by Google

Imperatores pertinere dignoſcitur, & ab Anteceſſoribus noſtris Regibus & Imperatoribus uſque ad noſtra tempora eſt devolutum, & deductum, antedictis Præpoſito, Decano, ac Capitulo Eccleſiæ Trajectenſis, ac dilectis noſtris Præpoſito, Decano, & Capitulo Eccleſiæ Sancti Bonifacii ejuſdem loci, eidem Majori Eccleſiæ ab earum fundatione ſpeciali fraternitate, ut nobis innotuit, conjunctis, in donationem perpetuam Regali magnificentiâ concedimus in donum;

Et damus poteſtatem noſtram omnimodam, à nullo Succeſſorum noſtrorum infringendam, ut cùm Epiſcopatum prædictum vacare contigerit, iidem Præpoſiti, Decani, & Capitula Majoris & Sancti Salvatoris Trajectenſis antedicti, & nulli alii, niſi Eccleſiarum ſuarum Concanonici Epiſcopum alium eligendi plenariam habeant poteſtatem.

Ut autem hæc noſtra Donatio, Donum & Privilegium Regiâ magnificentiâ voluntariè ac liberaliter conceſſa iiſdem perpetua ſint, & rata credantur ab omnibus, & inconvulſa omni deinceps tempore conſerventur, hac in Charta conſcribi juſſimus, manu propriâ, ut infrà videtur, corroborantes; idoneos Teſtes, qui præſentes aderant, ſubter-notari fecimus; quorum nomina hęc ſunt:

Ancelmus Havelburgenſis Epiſcopus,
Albero Leodienſis Epiſcopus,
Wernerus Monaſterienſis Epiſcopus,
Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus,
Udo Oſſenburgenſis Epiſcopus,
Walramus Dux,
Wilhelmus Comes Palatinus,
(6) Henricus Comes de Zutphene,
Arnoldus Comes de Clivo,
Adolphus Comes de Monte,
(7) Henricus Comes de Gelre,
Conradus Frater noſter Præpoſitus Trajectenſis,
Emo Præpoſitus S. Bonifacii,
Conradus Tielenſis Præpoſitus,
Lambertus S. Petri Præpoſitus,
Godefridus de Renen,
Alardus de Megene,
Otto Præfectus Trajectenſis,
Egbertus de Amſtelle,
Bertoldus de Aldenſeele,
Jacobus de Saterſloe.
Signum Domini Conradi Romanorum Regis III.

Ego Arnoldus Cancellarius vice Henrici Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii recognovi, anno Dominicæ Incarnationis mil- 1145.
leſimo centeſimo quadrageſimo quinto, Indictione VIII. XV. Kalend. Novembr. regnante Conrado Romanorum Rege tertio, anno verò Regni ejus VIII. Data apud Trajectum, in Chriſto feliciter.

Ea propter nos pro noſtræ Eccleſiæ reverentia, & ejuſdem Regis ſupplicantis inſtantia inclinati, conſiderantes etiam ad Eccleſiam veſtram dicti Regis devotionem, quâ ipſam Regali magnificentiâ favorabiliter & excellenter honoravit, antedictum Privilegium, cujus tenor his noſtris Apoſtolicis Literis de verbo ad verbum eſt inſertus, & omnia Privilegia per Romanos Reges & Imperatores Eccleſiæ veſtræ ad honorem Chriſti & Eccleſiæ exaltationem conceſſa, Apoſtolicâ auctoritate confirmamus, inhibentes ſub anathematis vinculo, ne Imperialis, vel Regalis, vel Epiſcopalis, vel Clericalis, vel Laïcalis perſona aliqua cujuſcunque ſtatûs & conditionis exiſtat, ipſam Eccleſiam Trajectenſem, contra hujuſmodi Privilegium & noſtræ Confirmationis tenorem, moleſtare, aut in ejuſdem præjudicium in præmiſſis quidquam in perpetuum audeat attentare, decernentes irritum & inane, ſi quid à quoquam in contrarium fuerit attentatum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ confirmationis Paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum XV. Kalendas Aprilis, Pontificatûs noſtri anno primo.

CAPUT

Exſtat & alterum ejuſdem Conradi III. Imperatoris Diploma, in favorem ejuſdem Eccleſiæ hoc ipſo anno 1145. ſcriptum, quod inter alios ſignarunt, Henricus Comes de Gelre, Godefridus de Arnesberch, & Frater ejus Comes Hermannus, Theodericus de Altena, & Gerardus de Marken.

Additio. (1) Conradus III. De Imperatoribus Conradis vide Notas noſtras ſuperiùs pag 184.

(2) Conradus Frater Gertrudis Conjugis Conradi III. Imperatoris, Præpoſitus Cathedralis Ultrajectinæ; à quibuſdam perperam dicitur fuiſſe Epiſcopus Paſſavienſis, ac dein Archiepiſcopus Salisburgenſis.

(3) Inter Canonicos Ultrajectenſes olim primum locum obtinebat Imperator, cujus Præbendam deſerviebant duo Sacellani. Similiter hodieque Romanus Imperator eſt Canonicus Romæ in Baſilica Vaticana Divi Petri, tanquam fidei defenſor & propagator ac totius Eccleſiæ Advocatus; item Aquiſgrani in Collegio Deiparæ Virginis, Coloniæ in Metropolitana, Bambergæ, Ratiſbonæ & alibi in Cathedralibus.

Sic etiam Rex Galliæ eſt Abbas S. Martini Turonenſis, Comes Hannoniæ Abbas S. Waldetrudis Montibus; Dux Brabantiæ Canonicus ad S. Gertrudem Nivellis, & ad S. S. Servatium Trajecti ad Moſam.

(4) Gertrudis. Vide Notas noſtras pag. 181.

(5) Henricus Imperator, obiit Ultrajecti die 23. Maii 1125, Viſcera ejus Ultrajecti, corpus Spiræ, ſepulta fuerunt.

(6) Henricus Comes de Zutphene. (7) Henricus Comes de Gelre. Hi duo Comites, nimirum Zutphanienſis & Gelrenſis, inter Teſtes anno 1145. numerantur Ex quo liquet duos iſtos Comitatus illo ævo nondum fuiſſe unitos, ut rerum Gelrenſium Scriptores volunt.

Digitized by Google

CAPUT XLVII.

Idem Eugenius III. *Papa Poſſeſſiones Abbatiæ Ninivenſis Ordinis Præmonſtratenſis confirmat*, *anno* 1147.

EUgenius Epiſcopus Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Gerardo Abbati Eccleſiæ S. Cornelii Ninivenſis, ejuſque Fratribus tam præſentibus quàm futuris, canonicam vitam profeſſis in perpetuum. Quoties illud à nobis petitur, quod Religioni & honeſtati convenire dignoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſideriis congruum impertiri ſuffragium.

Eapropter dilecti in Domino Filii, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam B. Cornelii Eccleſiam, in qua divino mancipati eſtis obſequio, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis Scripti patrocinio communimus. Statuentes ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona inpræſentiarum eadem Eccleſia juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque Succeſſoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Totam decimam ejuſdem villæ cum appenditiis ſuis, *Herlinchoven* cum tota decima, *Lidekerkenſem* Eccleſiam cum tota decima & appenditiis ſuis, ſcilicet *Lombeca*, *Stritbem*; partem decimæ apud *Menz*, curtem *Netberwich* cùm prato, piſcatione in Tenera ubique, cum Advocato, duo molendina cum manſis juxta Eccleſiam Ninivenſem, curtem *Rubroc* cum circumjacentibus terris & ſilvis, terram Hugonis Gantis, & Fratris ejus Giſleberti; ſilvam *Mentogh* à Gerardo Advocato emptam, curtem *Wendencote* cum circumjacentibus terris & pratis; hereditatem Henrici Gonverſum de Herlincoven, alodium de *Roſilar* cum nemuſculo *Stonbecca*; alodium quod dedit Herbrandus de Merbeca; terram cum ſilva Gualteri de Curia, terram quam dedit Theodericus de Inferno; terram quam dedit Caſtellanus Bruxellenſis, aſſenſu Guidonis & Gualteri de Hoſdem apud *Seneſiam*; terram quam dedit Uffo Pauper, aſſenſu Fratris ſui Giſlardi apud *Arken*; terram quam dedit Albricus cum ſilua & prato apud eamdem villam.

Sane agrorum veſtrorum, quos propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis veſtrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præſumat. Prohibemus quoque, ut nullus Fratrum, poſt factam ibidem profeſſionem, abſque Abbatis ſui permiſſione, ex eodem clauſtro audeat diſcedere; diſcedentem verò, abſque litterarum communium cautione, nullus ſuſcipere vel retinere præſumat.

Decernimus ergò ut nulli omninò hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integrè conſerventur, eorum, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalvâ Sedis Apoſtolicæ auctoritate & Diœceſani Epiſcopi canonicâ juſtitiâ.

Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiove commonita, ſi non ſatiſfactione congruâ emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à Sacratiſſimo Corpore & Sanguine Dei & Domini noſtri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

CAPUT XLVIII.

Idem Eugenius III. *Papa confirmat Poſſeſſiones & Privilegia Abbatiæ Affligemienſis Ordinis S. Benedicti*, *anno* 1148.

EUgenius Epiſcopus Servus ſervorum Dei, dilecto Filio Godeſcalco, Abbati Affligemenſis Monaſterii, ejuſque Succeſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum. Deſiderium, quod ad Religionis propoſitum & animarum ſalutem pertinere dignoſcitur, auctore Deo, ſine aliqua eſt dilatione complendum.

Eapropter dilecte in Domino Fili, Godeſcalce Abbas, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Beati Petri Affligemenſis Monaſterium, cui Deo auctore præeſſe dignoſceris, ad exemplar Prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ memoriæ, Paſchalis & Calixti Romanorum Pontificum, ſub Beati Petri & noſtra prote-

Digitized by Google

protectione ſuſcipimus, & præſentis Scripti Privilegio communimus:

Statuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem Monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium aut aliis juſtis modis, Deo propitio, poterit adipiſci, firma tibi tuiſque Succeſſoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis;

Ecclesiam de (1) *Aſcha*, à Perſonatu & Epiſcopali obſonio liberam & quitam, & quidquid Comes Henricus bonæ memoriæ, conſentiente Fratre ſuo Godefrido, præfato Monaſterio de ſui juris allodio dignoſcitur contuliſſe; Eccleſiam S. Petri in (2) *Fraſna*, Cellam & Eccleſiam S. Andreæ prope *Brugas*, Cellam & Eccleſiam S. Mariæ in *Wavria*, Cellam & Eccleſiam S. Mariæ in *Bornhem*, Cellam S. Mariæ in *Vliederbecka*, cum Eccleſiis de (3) *Lindenaet*, & (4) *Villebrinca*, Eccleſiam in (5) *Genappa*, ex dono Comitiſſæ Idæ Bononiensis, allodium cum terris & ſilvis in ipſa Villa *Genapia*; terram, quam præfatum Monaſterium habet ſub annuo cenſu ab Eccleſia Nivellenſi, & Lenſo & Anſelo, Monaſteria Sanctimonialium in *Foreſto* & *Bigardis*, Eccleſias quoque de (6) *Eſchen*, *Hekelgem*, *Morſelle*, *Wieſe*, *Herdinghem*, *Erembodeghem*, *Merchtene*, *Lenendecke*, *Meerbecka*, *Oſſenſele*, *Londerſele*, *Liſele*, *Puerſche*, *Baeſrode*, cum omnibus eorum pertinentiis, liberas à Perſonatu, ſalvis dumtaxat Epiſcopalibus obſoniis; terras in Anglia ex dono Aleidis, relictæ Henrici Regis Anglorum, in *Iderſwerda* & *Weſternercdona*, in *Vremdyck*, *Frondic* & *Pakenge*, Beckarias..... dono Theoderici Comitis Flandrenſium, & Clementiæ Comitiſſæ Uxoris Roberti Comitis, in (7) *Zellecka* & *Cobbegem* & *Getza* alodia.

Quidquid verò immunitatis & libertatis à Cameracenſibus Epiſcopis, Gerardo, Odone, Burchardo & Nicolao eidem Monaſterio juſtè collatum eſt, vobis nihilominùs confirmamus. Chriſma, Oleum Sanctum, Conſecrationes Altarium ſeu Baſilicarum, Ordinationes Monachorum, qui ad Sacros Ordines promoveri à Diœceſano.... Epiſcopo, ſi quidem gratiam atque communionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, & ea gratis voluerit exhibere. Alioqui liceat vobis Catholicum, quem maluiſtis, adire Antiſtitem, qui nimirum, noſtrâ fultus Auctoritate, quod poſtulatur indulgeat.

Obeunte vero te, nunc ejuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Succeſſorum, nullus ibi quâlibet ſurreptionis aſtutiâ ſeu violentiâ proponatur, niſi quem Fratres communi conſenſu vel Fratrum pars conſilii ſanioris, ſecundùm Dei timorem, & Beati Benedicti Regulam, vel de ſuo, vel alieno, ſi oportuerit, Collegio elegerint. Illud quoque adjungimus, ut veſtri Monaſterii aut Eccleſiarum veſtrarum Advocatis facultas non ſit pro ſe perſonam aliquam in Advocatia ſupponere, per quam ejuſdem Cœnobii aut Eccleſiarum bona diſſipentur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare. Sed omnia integrè conſerventur, eorum, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalvâ Sedis Apoſtolicæ auctoritate & Diœceſanorum Epiſcoporum canonicâ juſtitiâ.

Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis Paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à Sacratiſſimo Corpore & Sanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eodem loco juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud Chriſtum judicem præmia æternæ pacis inveniant, amen.

Ego Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſignavi.

Datum Remis per manum Guidonis, S. Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis & Cancellarii, III. Nonas Aprilis, Indictione XI.
Incarnationis Dominicæ anno M.C XLVIII. 1148.
Pontificatûs verò Domini Eugenii III. Papę IV

C A-

Additio. (1) Ascha, celebre & amplum Brabantiæ Municipium, Bruxellas inter & Aloſtum, erectum fuit in Marchionatum anno 1663. in gratiam *Guilielmi de Cottereau* Baronis de Jeauche, qui tanquam Aſchæ Toparcha Hereditarius eſt Brabantiæ Vexillifer.

Abbatia Affligemienſis plurima illic prædia, prata, decimaſque hodiedum poſſidet; Patronatus verò Eccleſiæ incorporatus fuit Collegio *Adriani VI* Pontificis Lovanii, procurante *Guilielmo Enckevordio* S. R. E. Cardinale & Ultrajectenſi Epiſcopo, qui quondam hoc in loco Paſtorem egerat, & Romæ obiit anno 1536.

(2) Frasna, Wavria &c. Quinque olim Cellæ ſive Prioratus ſubjiciebantur Abbatiæ Affligemienſi, videlicet *S. Andrea* prope Brugas, & *Vliederbeca* prope Lovanium, è quibus paulò poſt ortæ ſunt duæ Abbatiæ ab Affligemienſi ſejunctæ. Prioratus B. Mariæ in *Wavria*, ſpeciali Deiparæ cultu celebris hodiedum ſubſiſtit; uti & *Bornhemienſis* aliqualiter; ſed *Fraſnenſis* jam dudum deſiit. Suberant quoque olim Affligemio Abbatiæ Virginum in *Foreſto*, *Majori Bigardia*, & *Cortemberga*.

(3) Lindenaet, aliàs *Linden*, prope Lovanium, ſub Patronatu Abbatis Vlierbacenſis.

(4) Villebrinca, aliàs *Willebringe*, Vicus prope Thenas, cujus Patronatum gerit Abbas Vlierbacenſis.

(5) Genappa, Municipium Gallo-Brabantiæ ſub Diœceſi Namurcenſi, & Patronatu Affligemenſi; de quo plura vide ſuprà Cod. Donat. Piar. Cap. 67 in Notis. Legitur quoque ibidem Donatio Idæ Comitiſſæ hoc loco memorata.

(6) Eschen, Hekelgem &c. Vici iſti omnes ſubſunt Archi-diœceſi Mechlinienſi, & Patronatui Archi-Epiſcopi quà Abbatis Affligemienſis. Plerique ſiti ſunt prope Aloſtum.

(7) Zellecka prope Bruxellas & *Cobbeghem* prope Aloſtum, hodie ſubſunt Epiſcopi Gandavenſis Patronatui, quà heredis jurium Abbatiæ S. Bavonis Gandavi, Affligemienſes plurima illic bona & prædia poſſident.

Digitized by Google

CAPUT XLIX.

GODEFRIDUS III. *Dux Brabantiæ à* CONRADO III. *Imperatore conſtituitur Advocatus Abbatiæ Tungerloënſis, Ordinis Præmonſtratenſis in Brabantia, circa annum* 1150.

IN nomine Sanctæ Trinitatis ac Individuæ Unitatis. Notum eſſe volumus tam futuris quàm præſentibus, quòd ego GODEFRIDUS Dux Lotharingiæ, pro remedio animæ meæ Prædeceſſorumque meorum, ad petitionem Domini Henrici venerabilis Abbatis de Tongerloo, Fratrumque ſuorum, Advocatiam illius loci à glorioſo Romanorum Rege CONRADO ſuſceperim, ut omni exactione excluſâ, & tali conditione ſuppoſitâ, nulli eam nec Ego, nec aliquis Succeſſorum meorum in feodum dare debeat; ſed ut dictum eſt, pro ſalute animæ meæ meorumque, cuncta ibi inpræſentiarum Deo ejuſque Genitrici Inviolatæ Mariæ Virgini rationabiliter collata, & in poſterum à fidelibus Chriſti juſto & rationabili modo conferenda, æquâ defenſione ac patrocinio tueri debeam, & omnem injuriam, Deo adjuvante, propulſare.

UT autem in eodem loco honor Dei amplietur, & Fratres ibidem commorantes liberiùs & expeditiùs Deo ſervire valeant, & mei meorumque memoriam devotiùs habeant, liberali animo & gratanter concedo, ut ſi quis de familia & de miniſterialibus meis eidem Eccleſiæ conferre voluerit aliquod ſuum allodium, liberè hoc faciat; Fratres autem meâ freti auctoritate ſuſcipiant, & in proprios uſus redigant.

ET ut hujus actionis Auctoritas tempore præſenti & futuro inconvulſa permaneat, hanc Chartam inde conſcriptam ſigillo noſtro ſignari fecimus. Ea verò quæ ad Eccleſiaſticam cenſuram pertinent Domnus Papa EUGENIUS ſuo Privilegio corroboravit, atque in hujus cauſſæ violatores indignationem Dei Omnipotentis, cum anathemate promulgavit. Hujus rei Teſtes ſunt,

Ludowicus Comes de Lon,
Arnoldus Comes de Arſchot,
Henricus Comes de Gelre,
Otto Comes de Duraz,
Leonius de Bruxella,
Wilhelmus de Birbeka,
Reinerus de Tildonc,
Gerardus de Hildeberche,
Henricus Sneparth,
Reinerus de Heverle,
Goſcelinus de Holthem,
Arnoldus Dapifer,
Et Frater ejus Godefridus.

CAPUT L.

MILO *Teruanenſis Epiſcopus Capellam de Oderſele, Monachis Andrenſibus ab illius loci Domino* GUIDONE *donatam confirmat, anno* 1150.

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen. Notum ſit omnibus Sanctæ Matris Eccleſiæ Filiis, modernis & futuris, quòd GUIDO de(1) Oderſele, pro anima Patris ſui Gaufridi, & Hadewidis Matris ſuæ, dedit in perpetuam eleëmoſynam Eccleſiæ Andernenſi, Monachiſque ibidem Deo ſervientibus, Capellamquamdam apud *Oderſele*, in honore S. Trinitatis & Sanctæ Dei Genitricis Mariæ fundatam. Dedit etiam eis in perpetuum omnia allodia ſua.

QUAM eleëmoſynam & donationem Ego (2) MILO, Dei gratiâ Morinorum Epiſcopus, prædictæ Eccleſiæ Andernenſi in perpetuam Poſſeſſionem auctoritate proprii Sigilli confirmo.

ET quia prædictus Guido hanc Donationem, ut ego eam, ad opus ſupradictæ Eccleſiæ, Epiſcopali auctoritate confirmarem, & manu tenerem, in manus meas reddidit, ego eam eidem Eccleſiæ Monachiſque ejuſdem loci, jure Eccleſiaſtico, perpetuò poſſidendam ſtatuo. Hujus rei Teſtes ſunt,

Philippus Archidiaconus,
Guilielmus Decanus,
Lambertus Presbyter de Frettun,
Arnulfus Presbyter Andernenſis,
Balduinus de Milham, Canonicus Taruanenſis,
Manaſſes Cantor Boloniæ,
Balduinus de Campanies,
Hugo de Coleberc,
Hugo Vitulus,
Florentius de Floringeſeles,
Theobaldus, & Arnulfus Frater ejus,
Gaufridus Nepos Hugonis Vituli,
Gaufridus de Boches,
Simon Frater ejus,

Gode-

Digitized by Google

Godefridus de Felnes,
Frameritius de Ruberge.

Si qua autem in poſterum Eccleſiaſtica ſecularisve perſona contra hanc noſtræ Conſtitutionis Paginam ire tentaverit, ſemel, ſecundò, tertiòve commonita, excommunicationi ſubjaceat, & à Corpore & Sanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, donec reſipiſcat & ad emendationem veniat.

ACTUM anno ab Incarnatione Domini mil- 1150.
leſimo centeſimo quinquageſimo.

Additio. (1) ODERSELE, aliàs *Oudezeele*, Parochia Caſtellaniæ Caſletenſis in Flandria, ſub Diœceſi olim Teruanenſi ſeu Morinenſi, dein verò Iprenſi. Patronatum Eccleſiæ olim habuit Abbas Andrenſis Ordinis S Benedicti; nunc vero poſſidet Abbatiſſa de Blendecque Ordinis Ciſtercienſis, in Diœceſi Audomarenſi.

(2) MILO I. ex Abbate S. Judoci in Nemore Dommartinenſi Ordinis Præmonſtratenſis electus anno 1130, in Epiſcopum Morinenſem, anno 1159 die 15 Julii, obiit. Inter Sanctos Belgii noſtri recenſetur in Faſtis Belgicis ac Burgundicis die 13. Novembris. Succeſſit ei Milo II. Nepos ejus & Archidiaconus, & Abbas Ruſſelliviliæ Ordinis S. Auguſtini in Artheſia; qui obiit anno 1164.

CAPUT LI.

FREDERICUS I. BARBAROSSA *Imperator, anno 1152. declarat quæ ſint jura Advocati Eccleſiæ Marſnenſis, in Agro Falcoburgenſi, quæ olim fuit Benedictinorum, nunc verò eſt Præpoſitura Canonicorum Regularium Aquæcurtenſium.*

FREDERICUS Dei Gratiâ Romanorum Rex. Ad præcidendas occaſiones diſſentionum inter Dominum G. de Henneberg, & Confratres de Eccleſia S. Remigii qui (1) in Curia Marnenſi gravem injuriam à prædicto G. ſe perpeſſos eſſe, ſæpiùs conqueſti ſunt, miſimus Nuntios noſtros R. Decanum Aquenſem, & A. Scultetum, & Macelinum Marſcalcum noſtrum, qui diligenti inquiſitione perquirerent, quid juris Dominus G. in Curia Marnenſi ex Advocatia, quæ ad Regnum pertinet, habere deberet, & veritatem rei, ſcripti adteſtatione, Nobis repræſentarent.

SICUT igitur prædicti Nuntii noſtri ab hominibus, qui ad prænominatam Curiam pertinent, ſub juramenti aſſertione veraci relatione cognoverunt, Scripto præſentis Paginæ ad communem notitiam deferebant, in Curia MARNENSI hæc ſunt jura Regni.

IN tribus generalibus Placitis, tertia pars omnium, quæ acciderint, Domini Regis eſt; duæ verò reliquæ ad Curiam pertinent. Alio autem tempore, ſi quid fortè emerſerit, videlicet effuſio ſanguinis, vel latrocinium, prima quidem Domini Regis eſt, altera verò Curiæ, tertia autem Comitis erit. Præterea in tribus ſingulis generalibus Placitis, viginti ſolidos & unum ex debito jure Dominus Rex habebit, & modium tritici.

SUPERSUNT adhuc tres Curiæ, Clumma, Schinna, Schinmortera, quæ pariter, in ſingulis prædictis placitis, decem & novem ſolidos & modium tritici reddunt: præterea ſexaginta & unum & dimidium avenæ maldra, in Natale Domini ſolvenda. Adhuc etiam prædicta Curia, Clumma ſcilicet, quadraginta maldra, pro Marna, Domino quoque Regi perſolvit.

IN ſæpedictis Placitis Becca etiam ſex ſolidos, toto autem anno duodecim avenæ maldra, duobus ſumbrinis minùs.

ASSERIT præterea ſæpe dicta Curia Marnenſis, & veraciter affirmat, ſe nullum prorſus debere habere Advocatum, niſi vel ipſum Dominum Regem, vel eum quem ipſe propriâ manu ſibi ſubſtituerit.

HAC veritate cognitâ, de Curia Marnenſi, ſub obtentu gratiæ noſtræ, præcipimus, ne ultra præſcriptum ſervitium quiſquam Advocatus majus ſervitium in poſterum expoſtulare præſumat. Hujus rei Teſtes ſunt,

Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus;
Bernardus Paderburnenſis,
Arnoldus Cancellarius,
Henricus Notarius,
(2) Dux Welpho,
Marchio Albertus,
Comes Ulricus de Lencenburg,
Marcuardus.

ACTA ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quinquageſimo ſe- 1152.
cundo, Indictione decimâ quartâ, anno etiam Domini Regis Frederici primo.

DATA Paderburnæ, per manus Arnoldi Cancellarii.

(1) IN CURIA MARNENSI. Sic in ipſo Autographo (quod Abbas Aquarum Curtarum in Arteſia mecum communicavit) hìc & infrà paſſim legitur. Alioqui dicenda MARSNENSIS Curia, à Marſna ſeu Marſana, vulgò *Meerſen*, in Agro Falcoburgenſi, ſecundo lapide à Trajecto Moſæ.

Porrò de Marſnenſi Cœnobio, variâque ejus fortunâ Additio.
latiùs ſuprà egimus, ſignanter Codice Donationum Piarum cap. 37. & 97. & Lib. 1. Diplomatum Belgicorum cap. 64.

Henricorum & Fredericorum *Imperatorum Stemma.*

- *Henricus III. Imperator Conradi Salici Imperatoris Filius duxit Agnetem. obiit 1056.*
  - *Henricus IV. Imperator duxit Bertam, 2. Adelheidem Godefridi Bullonii Sororem, obiit 1106.*
    - *Ex 1. Conradus, obiit 1101.*
    - *Henricus V. duxit Mathildem Filiam Henrici I. Regis Angliæ, obiit 1125. ſine liberis.*
    - *Agnes Uxor Frederici I. Ducis Sueviæ, 2. Leopoldi Marchionis Auſtriæ.*
      - *Fredericus II. Luſcus, Dux Sueviæ duxit Juditham, obiit 1139.*
        - *Fredericus I. Imperator duxit Beatricem Filiam Rainaldi III Comitis Burgundiæ, obiit 1191.*
          - *Henricus VI. Imperator duxit heredem Siciliæ, obiit 1197.*
            - *Fredericus II quondam Imperator, obiit 1250.*
              - *Conradus, obiit 1254.*
                - *Conradinus.*
          - *Fredericus Dux Sueviæ, obiit in Syria.*
          - *Conradus Dux Rotenburgi.*
          - *Otho Comes Burgundiæ duxit Margaritam Bleſenſem, obiit 1200.*
            - *Beatrix Uxor Othonis Ducis Meraniæ, qui obiit 1230. Veſontione ſepultus.*
              - *Otho III. Comes Burgundiæ, Dux Meraniæ obiit 1248.*
                - *Alidis Uxor Hugonis de Chalon, qui obiit 1266.*
          - *Philippus Cæſar electus in ſchiſmate, obiit 1208.*
        - *Conradus Dux.*
        - *Judith Uxor Matthæi I. Ducis Lotharingiæ.*
      - *Conradus Imperator, obiit 1152.*
        - *Henricus.*
        - *Fredericus.*
        - *Judith Uxor Ludovici II. Lantgravii Thuringiæ.*
      - *Theodericus periit naufragio, 1119*
  - *Conradus Dux Bavariæ.*
  - *Mathildis Uxor Rodulfi Ducis Sueviæ. 1057. Imperatoris electi 1077. qui obiit 1080..*
    - *Agnes Uxor Berchtoldi Ducis Zeringiæ.*
      - *Conradus Dux Zeringiæ.*

I. (a) Dux Welpho. De Welphonum ſeu VVelforum Gente haut abs re fuerit hìc pauca adnotare. VVelfus ſeu VVelpho IV. cognomento Robuſtus, Azonis Marchionis Ferrarienſis Filius, ab Henrico IV. Cæſare (qui tum Natalem Domini Goſlariæ celebrabat) ſucceſſionem in VVelfi Avunculi ſui Ducatu Bavarico impetravit, operâ Rudolfi Ducis Sueviæ, & VVelforum Familiam quaſi emortuam ſuſcitavit. Ad bellum ſacrum anno 1101. profectus, in Cypro obiit, ut Albertus Aquenſis & Aventinus lib. 5. narrant.

Ex Juditha Conjuge, Balduini Flandriæ Comitis Filia, Angliæ Regis Vidua, *Welſum* V. & *Henricum* cognomento Nigrum Filios genuit. VVelfus V. duxit Mathildem Marchionis Italici Filiam, Godefridi Gibboſi Lotharingiæ Ducis viduam.

II. Henricus Niger ex VVulfhilde, Magni Saxoniæ Ducis Filia, genuit Henricum Superbum, Saxoniæ & Bavariæ Ducem, VVelfum VI. & quatuor Filias, & an. 1127. obiit. VVelfus VI. fuit Marchio Tuſciæ, & Dux Spoleti. bis in Terram Sanctam anno 1147. & 1167. profectus.

III. Henricus Superbus anno 1139. obiit, cùm ex Gertrude Lotharii Imperatoris Filia ſuſtuliſſet Henricum Leonem Saxoniæ & Bavariæ Ducem, cujus res geſtas Arnoldus Lubecenſis fusè deſcribit.

De ejus potentia Galfridus Anglus (qui Sigeberti Chronicon continuavit) hæc narrat: Nullus eſt homo, qui tantas habeat poſſeſſiones, ſicut iſte, niſi fuerit Imperator aut Rex: nam 40. Urbes habet, & 67. Caſtella, exceptis pluribus villis.

Henrico Leoni, ex Mathilde Henrici Regis Angliæ Filia, tres nati ſunt Filii, Otho IV. Cæſar, Henricus per Matrimonium factus Comes Palatinus ad Rhenum, qui inter belli ſacri Duces anno 1197. enituit, & Guilielmus. Horum Fratrum poſtremus reliquit Filium Othonem primùm Ducem Brunſvicenſem ac Luneburgenſem, illius Familiæ (quæ hodieque ſupereſt) conditorem. IV.

V. Ceterùm VVelfus VI. cognomento Beneficus, Henrici Nigri Filius, adverſus Conradum III. Imperatorem bella geſſit: à quo VVinſpergæ cùm eſſet obſeſſus, Matronarum pietate ac fide pax conciliatur. Hæ namque ex pacto ſalvæ abire, & quantum humeris ſuſtinere poſſent exportare juſſæ, pro ſupellectile maritos extulerunt. VVelfus itaque in gratiam receptus, poſteà in Aſiam ad bellum ſacrum anno 1147. cum Conrado III. Cæſare profectus eſt, ac demum Auguſtæ vitam finivit.

Tyrius lib 17. cap. 1. ipſum vocat virum illuſtrem ac potentem. Otho Friſingenſis lib. 1. de rebus Geſtis Frederici Imperatoris cap. 40. Guelfo, inquit, Henrici prioris Ducis Frater, de Nobiliſſimis Regni Optimatibus in ipſa Nativitatis Dominicæ nocte in propria valle Bitengou eamdem militiam Hieroſolymitanam cum multis profeſſus fuerat.

Anno 1172. Henricus Leo in Syriam ſe contulit. Anno 1180. Fredericus Imperator Henricum Leonem, à ſe proſcriptum, Ducatibus Saxoniæ & Bavariæ ſpoliavit: obiit demùm Brunſvici anno 1195.

Welforum *ſive* Welfonum *Stemma.*

- *Welfo II. Welfonis I. Comitis Altorfenſis Filius.*
  - *Welfo III.*
    - *Azo VI. Marchio Eſtenſis.*
      - *Fulco, à quo Marchiones Eſtenſes & Duces Ferrariæ.*
  - *Cuniza Uxor Azonis V. Marchionis Eſtenſis.*
    - *Welfo IV. Robuſtus, Dux Bavariæ duxit Juditham. obiit 1101. in Cypro.*
      - *Welfo V. Dux Bavariæ, obiit ſine liberis 1115.*
      - *Henricus Niger Dux Bavariæ.*
        - *Henricus Superbus duxit Gertrudem, obiit 1141.*
          - *Henricus Leo Dux Bavariæ, Saxoniæ, obiit 1195.*
            - *Guilielmus Comes Luneburgenſis, obiit 1213.*
              - *Otho Dux I. Brunſvicenſis & Luneburgenſis, obiit 1252.*
                - *Albertus Magnus Dux Brunſvicenſis, obiit 1279.*
                - *Joannes Dux Luneburgenſis, obiit 1276.*
            - *Otho IV. Imperator, 1208*
            - *Henricus Comes Brunſvicenſis & Palatinus Rheni per Uxorem, obiit 1227.*
              - *Agnes Uxor Othonis Ducis Bavariæ à quo Comites Palatinus Rheni.*
        - *Welfo VI. Dux Spoleti, obiit 1179.*
          - *Welfo VII. Dux Spoleti, obiit Romæ.*
        - *Judith Uxor Frederici Ducis Sueviæ Mater Frederici I. Imperatoris.*

Welfo

Digitized by Google

Welfo IV. cognomento Robuſtus, Dux Bavariæ, inter teſtes hoc capite citatus, duxit Juditham, Balduini Inſulani Flandriæ Comitis (ut tradunt) Filiam, & in Cypro anno 1101. deceſſit.

Welfo V. ejus Filius Uxorem habuit Machtildem, Bonifacii Tuſciæ & Spoleti Marchionis Filiam, obiitque 1115. non relictâ ſobole.

Henricus Superbus, Saxoniæ & Bavariæ Dux, Matrimonio ſibi junxit Gertrudem Lotharii II. Imperatoris Filiam. A Conrado III. Imperatore proſcriptus, anno 1141. obiit. Ejus Filius Henricus Leo, Dux Saxoniæ & Bavariæ, à Frederico I. Imperatore proſcriptus ac ditionibus ſuis anno 1180. privatus, Brunſvici anno 1195. deceſſit, teſte Sterone, tom. 1. Caniſii. Duxerat Mathildem Henrici II. Anglorum Regis Filiam, Richardi Regis Sororem.

Ducatus porrò Bavariæ à Frederico I. Imperatore tunc datus fuit Othoni Palatino Wittelſpacenſi, Saxonia Bernardo Comiti Anhaltino, Weſtphalia verò & Angria Philippo Archiepiſcopo Colonienſi.

Otho Henrici Leonis Filius, Cæſar illo nomine Quartus anno 1198. electus, duas habuit Conjuges, *Mariam* Henrici I. Brabantiæ Ducis Filiam, & *Beatricem* Philippi ſui ad Imperium competitoris, & anno 1208. cæſi Filiam. Ab Innocentio III. Papa anno 1209. Romæ coronatus, quòd Marcam Anconitanam à ſe occupatam reſtituere nollet, ab eodem 1210. excommunicatur, & ſenex anno 1218. demùm moritur.

Othonis IV. Frater junior Henricus anno 1194. (ut Albertus Stadenſis & Helmoldus lib. 2. cap. 10. narrant) connubio junxit Agnetem, Conradi Palatini ad Rhenum Comitis Filiam & heredem: ſicque Palatinatum ſibi acquiſivit. Idem Henricus circa annum 1197. cum Henrico VI. Imperatore in Terra Sancta militavit, & fuit priſcæ Familiæ Palatinæ Princeps ultimus, relictâ unicâ Filiâ Agnete, quæ Othoni Palatino Wittelſpacenſi ſeu Schyrenſi nupſit. Et eâ ratione Comitatus Palatinus Rheni & Ducatus Bavariæ in unum coaluerunt: ut Freherus in Orig. Palatinis fusè narrat.

Otho, Guilielmi Filius, Henrici Leonis Nepos à Frederico II. Imperatore Dux primus Brunſvicenſis & Luneburgenſis eſt creatus, ut vulgò tradunt.

Othonis Ducis I. Brunſvicenſis Filius Albertus Magnus prioribus nuptiis ſibi junxit Eliſabetham Henrici II. Brabantiæ Ducis Filiam, poſterioribus verò Alexiam, Aldebrandi II. Marchionis Eſtenſis Filiam, & anno 1279. obiit.

Joannes, Alberti Magni Frater, Dux Luneburgenſis, duxit Agnetem Gerardi Comitis Holſatiæ Filiam, & anno 1276. è vivis exceſſit.

Ut ad Welfones redeam, Welfo VI ut Dux Spoleti, Marchio Tuſciæ & Rector Sardiniæ, ſignavit (cum Henrico Leone Duce Saxoniæ, & Othone de Wittelsbach) Diploma Cameracenſe, à Frederico I. Imperatore anno 1153 ſcriptum, quod lib. 1. Diplom. Belg. cap. 61. publicavi. Idem Welfo VI in Syriam cum Conrado II. Imperatore ſe contulit, & anno 1179. vivere deſiit.

CAPUT LII.

Henricus, *S. Leopoldi Marchionis Auſtriæ Filius*, *à* Frederico I. *Imperatore anno* 1156. *ex Marchione creatur primus Dux Auſtriæ.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. Fredericus divinâ favente clementiâ Romanorum Imperator.

Quamquam rerum commutatio ex ipſa corporali inſtitutione poſſit firma conſiſtere, nec ea quæ legaliter geruntur ulla valent refragatione convelli; ne qua tamen poſſit eſſe geſtæ rei dubietas, noſtra debet Imperialis Auctoritas præcavere.

Noverit igitur omnium Chriſti Imperiique noſtri fidelium præſens ætas, & ſucceſſiva poſteritas, qualiter nos ejus cooperante gratiâ, à quo eſt cælitus miſſa hominibus ſuper terram, in generali noſtra Curia *Ratiſponæ* in Nativitate S. Mariæ Virginis celebrata, in præſentia multorum religioſorum & Catholicorum Principum, litem & controverſiam, quæ inter dilectiſſimum Patruum noſtrum Heinricum Ducem Bavariæ, & cariſſimum Nepotem noſtrum Heinricum Ducem Saxoniæ, diu agitata fuit, ſuper Ducatu Bavariæ & ſuper Marchia à ſuperiori parte fluminis Anaſi hoc modo terminavimus:

Quod Dux Bavariæ reſignavit nobis Ducatum Bavariæ & dictam Marchiam, quos tenebat. Quâ reſignatione factâ, mox eumdem Ducatum Bavariæ in beneficium contulimus Duci Saxoniæ. Prædictus verò Dux Saxoniæ ceſſit & renuntiavit omni juri & actioni, quas habebat ad dictam Marchiam cum omnibus ſuis juribus & beneficiis.

Ne autem in hoc facto honor & gloria Patrui noſtri cariſſimi aliquatenus minuatur, de conſilio & judicio Principum Illuſtri Uladislao Duce Bohemiæ ſententiam promulgante, quam ceteri Principes approbabant, Marchionatum (1) Austriæ & dictam Marchiam ſupra Aſanum commutavimus in Ducatum.

Ejusdemque Ducatum cum præſcriptis juribus, Privilegiis & Gratiis omnibus liberalitate Cæſareâ contulimus Heinrico prædicto Patruo noſtro cariſſimo, Prænobili ſuæ Uxori Theodoræ & Liberis eorumdem, ob ſingularem favorem, quo erga dilectiſſimum Patruum noſtrum Heinricum Auſtriæ Ducem, ejus Conthoralem Prænobilem Theodoram, & eorum Succeſſores, nec non erga terram Auſtriæ, quæ clipeus & cor Sacri Romani Imperii eſſe dignoſcitur, afficimur, de conſilio & aſſenſu Principum Imperii, dictis Conjugibus, eorum in eodem Ducatu Succeſſoribus, nec non prætactæ terræ Auſtriæ ſubnotatas Conſtitutiones, Conceſſiones & Indulta Auctoritate Imperiali, in jura plena & perpetua redactas, donavimus liberaliter vigore præſentium, & donamus.

Primo quidem quòd Dux Auſtriæ ...... quibuſvis ſubſidiis & ſervitiis tenetur, nec eſſe debet obnoxius Sacro Romano Imperio, nec cuiquam alteri, niſi ea de ſui arbitrii libertate fecerit. Eo excepto dumtaxat, quòd Imperio ſervire

re tenebitur in *Hungaria* duodecim viris armatis, per menſem unum ſub expenſis propriis, & in ejus rei evidentiam ut Princeps Imperii agnoſcatur.

Nec pro conducendis Feudis requirere ſeu accedere debet Imperium extra metas Auſtriæ; verùm in terra Auſtriæ ſibi debentur ſua Feuda conferri per Imperium & locari. Quod ſi ſibi denegaretur, ab Imperio requirat & exigat litteratoriè trinâ vice: quo facto juſtè poſſidebit ſua Feuda, ſine offenſa Imperii, ac ſi ea corporaliter conduxiſſet.

Dux etiam Auſtriæ non tenetur aliquam Curiam accedere edictam per Imperium, ſeu quemvis alium, niſi ultrò de ſua fecerit voluntate: Imperium quoque nullum Feudum habere debet Auſtriæ in Ducatu.

Si verò Princeps aliquis, vel alterius ſtatûs Perſona Nobilis vel ignobilis, cujuſcumque conditionis exiſtat, haberet in dicto Ducatu poſſeſſiones, ab ipſo jure feudali dependentes, has nulli locet ſeu conferat, niſi eas priùs conduxerit à Duce Auſtriæ memorato: cujus contrarium ſi fecerit, eadem feuda ad Ducem Auſtriæ devoluta, liberè ſibi ex tunc, jure proprietatis & directi Dominii, pertinebunt; Principibus Eccleſiaſticis, & Monaſteriis exceptis dumtaxat in hoc caſu.

Cuncta etiam ſecularia judicia, bannum ſilveſtrium & ferinarum, piſcina & nemora, in Ducatu Auſtriæ, debent jure feudali à Duce Auſtriæ dependere. Etiam debet Dux Auſtriæ de nullis oppoſitionibus vel objectis quibuſcumque, nec coram Imperio, nec aliis quibuſlibet cuiquam reſpondere, niſi id ſuâ propriâ & ſpontaneâ voluerit facere libertate: ſed ſi voluerit unum locare poterit de vaſallis ſeu homoligiis; & coram illo, ſecundùm terminos præfixos, parêre poteſt & debet Juſtitiæ complemento.

Insuper poteſt idem Dux Auſtriæ, cùm impugnatus fuerit ab aliquo (2) de duello, per unum idoneum, non in enormitatis macula detentum, vices ſuas prorſus ſupplere. Et illam ipſe eâdem die, ſeu Princeps vel alius quiſquam, pro alicujus nota infamiæ, non poteſt impetere, nec debet impugnare.

Præterea quidquid Dux Auſtriæ in terris ſuis ſeu diſtrictibus fecerit vel ſtatuerit, hoc Imperium nec alia Potentia, modis ſeu viis quibuſcumque, debet alio quoquo modo in poſterum commutare.

Et ſi, quod Deus avertat, Dux Auſtriæ ſine herede filio deceſſerit, idem Ducatus ad ſeniorem familiam, quam reliquerit, devolvatur.

Inter Duces Auſtriæ qui ſenior fuerit, dominium habeat dictæ terræ. Ad cujus etiam ſeniorem filium jure hereditario devolvatur: ita tamen quòd ab ejuſdem ſanguinis ſtipite non recedat, nec Ducatus Auſtriæ, ullo unquam tempore, diviſionis alicujus recipiat ſectionem.

Si quis in Ducatu dicto reſidens, vel in eo poſſeſſiones habens, fecerit contra Ducem Auſtriæ occultè vel publicè, eſt dicto Duci in rebus & corpore ſine gratia damnatus. Imperium dicto Duci Auſtriæ contra omnes ſuos injuriatores debet auxiliari & ſuccurrere, quò ad juſtitiam aſſequatur.

Dux Auſtriæ Principali indutus veſte, ſuppoſito pileo Ducali, circumdato Serto Pinnito, baculum habens in manibus, equo inſidens, & inſuper more aliorum Principum Imperii, conducere ab Imperio Feuda ſua debet.

Dicti Ducis inſtitutionibus & deſtitutionibus in Ducatu Auſtriæ ſuo eſt parendum. Et poteſt in terris ſuis omnibus tenere (3) Judæos, & uſurarios publicos, quos vulgus vocat *Gewerteſchin*, ſine Imperii moleſtia & offenſa.

Si quibuſvis Imperii curis publicis Dux Auſtriæ præſens fuerit, unus de Palatinis Archiducibus eſt cenſendus. Et nihilominùs in conſeſſu & inceſſu, ad latus dextrum Imperatoris poſt Electores Principes obtineat primum locum.

Dux Auſtriæ donandi & deputandi terras ſuas, cuicumque voluerit, habere debet poteſtatem liberam, ſi, quod abſit, ſine heredibus liberis decederet; nec in hoc per Imperium debet aliqualiter impediri. Præfatus quoque Ducatus Auſtriæ debet omnia & ſingula Jura, Privilegia & Indulta .... quæ obtinere reliqui Principatus Imperii dignoſcuntur.

Volumus etiam ut, ſi diſtrictus & ditiones dicti Ducatûs ampliati fuerint, ex hereditatibus, donationibus, emptionibus, deputationibus, vel quibuſvis aliis devolutionum ſucceſſibus, præfata Jura, Privilegia & Indulta ad augmentum dicti dominii Auſtriæ plenariè referant.

Et ut hæc noſtra Imperialis Conſtitutio omni ævo firma & inconvulſa permaneat, præſentes Litteras ſcribi, & Sigilli noſtri impreſſione fecimus inſigniri, adhibitis Teſtibus, quorum nomina ſunt hæc:

Pilegrinus Patriarcha Aquileienſis,
Eberhardus Archiepiſcopus Salisburgenſis,
Otho Friſingenſis Epiſcopus,
Chunradus Batavenſis Epiſcopus,
Eberhardus Babenbergenſis Epiſcopus,
Hartmannus Brixinenſis,
Hartwicus Ratiſponenſis & Tridentinus Epiſcopus,
Dominus Welfo,
Dux Chunradus, Frater Imperatoris Friderici primi Cæſaris,
Palatinus Rheni Fridericus, Filius Regis Chunradi,
Heinricus Dux Charinthiæ,
Marchio Engelbertus de Iſtria,
Marchio Albertus de Baden,
Marchio Deopaldus de Vochburch.
Hermannus Palatinus Comes de Rheno.
(4) Otho Comes Palatinus, & frater ejus Fridericus, de Schiern & Wittelſpach.
Eberhar Comes de Sultzbach.
Rudolfus Comes de Sweinshent.
Albertus Comes Hallenſis.
Eberhardus Comes de Pinchauſen.
Comes de Putina.
Comes de Peilſtain, & quàm plures.

Ego Reinaldus Cancellarius, vice Arnoldi Mogun-

Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii, recognovi, regnante Friderico Romanorum Imperatore, ejus nominis primo, in Chriſto.

Datum Ratiſponæ, xv. Kalend. Octobris, Indictione quartâ anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quinquageſimo ſexto, 1156
feliciter amen, anno Regni ejus quarto, Imperii ſecundo.

(1) Auſtria primùm Marchiones, poſteà Duces habuit; nunc Archiduces habet ſibi imperantes. Ex Marchione primus Auſtriæ Dux à Frederico I. Barbaroſſa Imperatore anno 1156. creatus eſt Henricus, S. Leopoldi Marchionis Auſtriæ Filius; ut liquet ex Diplomate jam producto, quod Stero in Annalibus, & Cuſpinianus in ſua Auſtria recitant.

Additio. Eadem Domus Auſtriaca, uſque ad hodiernum Cæſarem Carolum VI. feliciſſimè Imperantem ſedecim S.R.I. Cæſares protulit. Acquiſita quoque illi fuêre Regna Hiſpaniarum, Indiarum, Neapolis, Siciliæ, Sardiniæ, Ditiones Belgicæ, Ducatus Mediolanenſis &c. tum anno 1479. per nuptias initas inter Maximilianum Archiducem Auſtriæ, dein Imperatorem & Mariam Burgundicam Caroli Audacis Filiam unicam & heredem, tum per nuptias Philippi Pulchri Archiducis, & Joannæ Hiſpaniarum heredis anno 1496. Eâ occaſione prodierunt hi Verſiculi:

Bella gerant alii, tu felix Auſtria nube;
Nam quæ Mars aliis, fert tibi regna Venus.

(2) De duello, apud veteres frequenti, & meritò per Pontifices Romanos ac Principes ſublato ac prohibito, quia varii ſcripſerunt, hîc ſileo.

(3) Judæos & Uſurarios publicos tenere an & qualiter liceat, alii ſimiliter fuſè tractarunt.

(4) Otto de Witteliſpach: de quo & aliis egimus cap. ſuperiori.

CAPUT LIII.

Philippus Alsatius, *Flandriæ Comes, Abbatiæ Ninivenſis Advocatum & Defenſorem ſe profitetur, circa annum* 1165.

Ego Philippus Dei gratiâ Flandrorum Comes, notum eſſe volo tam futuris quàm præſentibus, quòd Ego Eccleſiæ de Nineva Advocatus & defenſor ſum; & eam protegere debeo ab omnibus ei injuriam inferre volentibus.

Si quis igitur adverſus Eccleſiam quidquam foris facere præſumeret, vel adverſus pertinentia ad Eccleſiam illam, ſciat profectò quia hoc contra me-ipſum faceret; & ſi quis adverſus eam, vel adverſus ea, quæ ad ipſam ſpectant, quidquam dicere vel aliquid juris ſui oſtendere voluerit, ad Curiam meam veniat, & ego tamquam Advocatus Eccleſiæ ſuper hoc ei juſtitiam tenebo. Præfatam Eccleſiam in mea ſuſcepi Advocatia & protectione, coram his Teſtibus,

(1) Theodorico de Aloſt,
Euſtachio Camerario,
Roberto Arienſi Præpoſito,
Balduino Iprenſi Præpoſito,
Hugone Abbate S. Petri,
Sigero de Someringem,
Bernardo de Someringem,
Waltero Fratre ejus.

(1) Theodoricus de Aloſt. Fuit Aloſti Comes, & anno 1166. vivere deſiit: ut ex Monumentis Abbatiæ Ninivenſis didici. Codicem Donationum Piarum cap. 63. conſule.

CAPUT LIV.

Gerardus *Grimbergæ & Ninoviæ Dominus, & Uxor ejus* Mathildis, *Gener & Filia, adeoque heredes Gerardi Fundatoris Abbatiæ Ninivenſis, ejusdem Poſſeſſiones confirmant anno* 1167.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Gerardus de Grimbergis, & Uxor ejus Mathildis, & Filii eorum Gerardus & Arnulphus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Quia divinâ diſpenſante clementiâ Domino Gerardo, Ninivenſis Abbatiæ fundatori, jure hereditario ſucceſſimus, ne ab operibus ejus bonis degenerare videamur, quæ bene incohavit nos optimè conſummare decrevimus. Et quæcumque ipſe vel participes vel homines ejus, & quæcumque nos vel participes vel homines noſtri præfatæ Abbatiæ contulerunt, vel denique quæcumque Abbatia uſque in hanc diem .... rata fore, & ab omni noſtra querela libera confitemur, & ad uſus Fratrum confirmare & tueri debemus.

Si quis autem hominum noſtrorum poſſeſſionem aliquam Abbatiæ querelâ aliquâ impetere voluerit, legitimè id fieri oportebit; violentiam autem vel perturbationem inferri Eccleſiæ non patiemur. Si quis verò rebellis nos audire noluerit, ſed dominium noſtrum ſubterfugerit, & Eccleſiam vexaverit, nos communicato cum Eccleſia conſilio & auxilio, quam poterimus tutelam procurabimus.

Ut autem poſſeſſiones Eccleſiæ deinceps integrè & inconcuſsè conſerventur, placuit eas quæ memoriæ occurrunt nominare, & Litteris

& munimento noſtro confirmare. Sunt autem hæ: Antiqua quæcumque Eccleſiæ poſſeſſio: Altare & tota decima de *Ninive*, duo molendina juxta atrium, cum clauſulis aquarum & aquis ſuis; quidquid jacet à manſo Reineri, & à manſo Gerardi Parvi uſque ad terram Alinæ, & à publica via uſque ad vivarium clauſulę inferioris extenditur; ſub clauſula inferiori particula terræ ad ceſpites fodiendos; juxta cavam plateam manſus unus, juxta atrium duo bunarii de terra Amelrici; curtes *Neterwic* cum prato uſque ad Teneram, & ibidem quattuor tendiculæ piſcatoriæ & piſcatio in Tenera; *Stritmers*, & juxta Stritmers duo prata, curtis *Waterſcap*, & unus bunarius terræ de hereditate de Neterwic, undecim bunarii de terra Willelmi de Merbecca, XVII. bunarii de terra Herbrandi Advocati, quattuor bunarii terræ & dimidius ſilvæ *Rideor*, unus bunarius de terra Amelrici VIII. bunarii, & ſororis ejus Clariciæ unus bunarius.

Sex dietarii à Balduino de Eichem, *Wethencot*, cum XV. bunarius, & pratum de Wethencot circumquaque uſque ad fonticulum, de terra Theodorici de Inferno IX. dietarii, terra tota de duobus Giſengem, excepto uno dietario & uno bunario Ermengardis, & duobus bunariis juxta Quercetum, & dimidio bunario Roberti, pratum etiam de Holemerſca circumquaque poſt curtim Lamberti uſque ad magnum Giſengem, curtis Rubroc cum terris pratis & ſilvis à Wenterſdal uſque ad Hungerrot, Alnetum ſub Curia, totum pratum ante Curiam, ſilva *Mentbot* cum terminis ſuis ſupra Hungerrot, tres bunarii ſilvæ, terra Hugonis Cantis & Giſelberti Ungulæ, cum pratis & ſilvis, Eccleſia de *Herlinchove* cum tota decima, *Roſtwic* terræ & prati VIII. bunarii; *Viverbroc* & *Perreken* cum indaginibus & terminis ſuis, *Hungerrot* cum indaginibus ſuis, *Gantſtrata* VII. bunarii cum ſuis indaginibus, *Ilant* terra juxta Anahou, Henrici Rog cum ſuis indaginibus, Dunſt & Penderes quercus, allodium de Roſlar, Curtis *Scora* cum ſuis terris, pratis, indaginibus, & Trubo cum ſuis appertinentiis; terra quam cambivit nobis Clarebaldus, & terra Balduini de Poleca, tertia pars decimæ de *Ottengem*, terra & ſilva Simonis de Ledeberga; terra & ſilva Henrici de Lewa; libertas lapidum fodiendorum & evehendorum; de terra Remſuendis de Ottengem, & filii ſui Walteri quattuor bunarii; de terra Walteri Pagani quinque bunarii, ad foramen Gerardi dimidius bunarius.

Hæc & ſi quæ ſunt alia, & communes in terra noſtra uſus in paſcuis, aquis, & qui ſunt alii communes uſus, præfatæ Eccleſiæ recognoſcimus, confirmamus & ſigilli noſtri appoſitione, & hominum noſtrorum & aliorum fidelium teſtimonio corroboramus.

Signum Gerardi Abbatis de Camberon.
S. Arnulphi Abbatis de Haffligem.
S. Giſelberti Abbatis de Eiham.
S. Gerbodi Abbatis de Geralmont.
S. Hildebrandi Abbatis de * Get. * Aliàs Dilighem.
S. Henrici Decani.
S. Herbrandi Advocati.
S. Walteri de * Adengem, * Aliàs Ecghem.
S. Sigeri Caſtellani de Aloſt.
S. Rabodonis de Rumeſt.
S. Sigeri de Halten.
S. Nicolai de Marca.
S. Walteri de Impe.

ACTUM anno Domini milleſimo centeſimo ſexageſimo ſeptimo. 1167.

De primis Ninivæ *ſeu* Ninoviæ *Dominis*, *Flandriæ Conſtabulariis*; *&* *quâ ratione illius Oppidi dominium tranſierit ad Familiam* Grimberganam.

Origo Abbatiæ Ninovienſis.

PRincipes Ninivenſes, AMELRICUS & Filius ejus AMELRICUS, Viri generoſi & dignitate famoſi, Eccleſiam primitus Ninivenſem exaltare cœperunt, & eam ſummo ſtudio Sanctorum pignoribus decorantes, tres Canonicos Sacerdotes, qui inibi deſervirent, ſtatuerunt: quibus etiam ob ſpem æternæ retributionis ex ſuis abundantiis neceſſaria delegaverunt.

Sic Deo devoti, armis ſtrenui, mites ſubditis, feroces in hoſtes, gloriam populi ſui dilatabant. Coram Regibus & Principibus terræ Ninivenſium Dominorum nomen celebre factum eſt: terra etiam Hieroſolymorum in opibus eorum aliquando lætata eſt.

Poſteà Dominus GERARDUS, Filius Amelrici Flandrenſis Conſtabularii, Eccleſiam Ninivenſem in Monaſterium Sanctæ Congregationis promovere decrevit. Mox Fratres Religioſos Ordinis Præmonſtratenſis adduxit, aptos piæ plantationi: qui rigati cæleſti rore, in brevi multiplicati ſunt Dei benedictione. Quibus etiam Vir Illuſtris ob æternam retributionem temporalia providens, ex ſuo prædio quaſdam poſſeſſiones donavit. Ad ultimum verò in eadem Congregatione comam capitis deponens convertitur, & ibidem moriens in Eccleſia juxta Uxorem ſuam GISLAM honorificè ſepelitur.

Defuncto Domino noſtro *Gerardo*, heredes ei diſſimiles ſurrexerunt, qui ab Eccleſia abſtrahere ſatagebant, quæ à Patre collata fuerant; extortâ in primis variâ ſupellectile, quam præfatus Vir Eccleſiæ contulerat, etiam agris inhiabant. Plauſtra noſtra ſegetibus onerata, tempore meſſis, violenter abſtulerunt, & ad caſtra duci fecerunt.

Sedato modicùm turbine adverſitatis, & multiplicato numero Fratrum, Templum, in quo primùm collocati fuerant, eos pariter cum Parochia capere non poterat: quapropter aliud majus ſeorſum cum ceteris ædificiis clauſtralibus conſtruere cœperunt.

Monaſterii noſtri nondum medietate conſtructâ, adverſarius noſter diabolus graviter excitatus Dominos noſtros, GERARDUM videlicet de GRIMBERGES & Uxorem ejus MATHILDEM, iniquorum conſilio, rurſus adverſus Eccleſiam commovit: ex qua commotione multa damna pertulimus.

Multi Eccleſiaſticarum & ſecularium etiam Nobilium Perſonarum ſuper nos miſericordiâ moti ſunt, & quantum prece poterant, furorem Dominorum noſtrorum mitigare conati ſunt. Epiſcopus quoque piæ memoriæ Dominus NICOLAUS Cameracenſis, & Abbates quàm plurimi, Dominus etiam THEODERICUS DE ALOST, cum multis aliis Nobilibus Perſonis, pro nobis oraverunt: ſed nullâ prece flectebantur. Poſtremò Venerabilis Abbas noſter Dominus GERARDUS, aſſumptis ſecum Conventûs ſui Senioribus Religioſis quidem Viris, Caſtrum adiit, ante Dominum & Dominam cum hominibus ſuis & Sacerdotibus pro Eccleſia ad pedes procidit: ſed fruſtrà. Itaque ad Monaſterium rediit, & cauſſam ſuam

Chriſto

Digitized by Google

Chriſto & ejus Genitrici Sanctoque Cornelio commendavit.

Contigit autem in brevi, in die ſcilicet anniverſario, quo Poſſeſſiones Eccleſiæ, cum Parochianis noſtris in nos etiam furentibus, perambulaverant, ut venirent tres Fratres, Domini ſcilicet de SOTTENGEM, cum ſuis ſequacibus, ad pugnandum contra Niniventes. Qui quaſdam caſas à Villa ſatis remotas incenderunt, ſed flante vento vehementi, tota ferè Villa conſumpta eſt, utpote cui Dominus ſolitam defenſionem, juſto judicio ſuo, ſubtraxerat. Domibus quidem juxta Clauſtrum ardentibus, nos etiam de incendio ædificiorum Clauſtralium timuimus: ſed multis notantibus, verſo vento, flamma à nobis repulſa in domos civium graſſabatur. Hac autem victoriâ adverſarii præter ſpem potiti, iterum atque iterum ſecuriores redierunt, & Niniventes olim inſuperabiles intra munitionem ſuam retrudentes, quæ antè incombuſta remanſerant, combuſſerunt.

Paucis annis tranſactis, falſus rumor totam Provinciam noſtram replevit, quòd videlicet PHILIPPUS Comes Flandrenſis interfectus vitâ deceſſiſſet. Quâ famâ Domini noſtri iterùm excitati, qui eo tempore in terra Grimbergenſi habitabant, aptum tempus tyrannidis ſuæ exercendæ ſe inveniſſe arbitrantes, GERARDUS ſcilicet, & Filius ejus GERARDUS, cum Miniſtris ſuis ad nos properabant, pecora noſtra de Clauſtro & de Curiis, & quidquid invenire poterant, diripiebant.

Sed dum animo ſuſpenſi eſſemus, ad horam diei nonam, quòd Comes viveret nuntiabatur. Exultavimus & delectati ſumus, & operuit confuſio faciem inimicorum noſtrorum, & omnia quæ abſtulerant, ubicumque inveniri poterant, nobis reſtituta ſunt.

Ceterùm GERARDUS Dominus Grimbergenſis, viſitatus & longâ infirmitate ante mortem ſuam à Domino correptus, de omnibus malis patratis pœnituit, & per Eccleſias plurimas eleëmoſynis diſpartitis, quæ commiſerat conciliavit, Amicos & Filios ſuos, ne umquam Eccleſiæ Ninivenſi vel Grimbergenſi aliquid mali facere præſumant, admonendo rogavit, ſed in omni neceſſitate adjutores & defenſores earum ſemper exiſtant. Hac quidem bonâ voluntate in Eccleſia Grimbergenſi Converſus Religionis habitum ſuſcepit, comam depoſuit, & in bona confeſſione tandem vitam finivit. Nos verò de Filiorum ejus amicitia modò gaudemus. *Hactenus ex veteri Ms. Chronico Ninivenſi.*

CAPUT LV.

PHILIPPUS ALSATIUS, *Flandriæ & Veromandiæ Comes, Poſſeſſiones ac Privilegia Abbatiæ Ninivenſi à Gerardo Grimbergio, ejuſque Conjuge Machtilde, conceſſa, approbat, anno* 1167.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. PHILIPPUS, Dei ordinante clementiâ, Flandriæ & Viromandiæ Comes, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

QUONIAM divinorum judiciorum diſpoſitio mihi Flandriæ & Viromandiæ Dominium & juſtitiæ commendavit gubernaculum, pro ratione commiſſi talenti, omnibus meæ poteſtatis hominibus congruam tutelam, Eccleſiis verò Chriſti & omnibus Religionis vitam profeſſis præ ceteris familiarem debeo protectionem, utpote quorum precibus & meritis æternis recipiar tabernaculis.

EAPROPTER NINIVENSEM Abbatiam liberam eſſe, & ad meam Advocatiam jure hereditario pertinere profiteor, & in ſua eam libertate, cum omnibus ſuis habitis & habendis, conſervare debeo; quod & ipſum poſt me omnes Comites Flandrenſes, utpote legitimi Advocati, perpetuâ ſucceſſione debebunt: & ſi quis eam querelâ aliquâ pulſaverit, ubi Flandrenſis Curia judicaverit, de poſſeſſione & eleëmoſyna ſua reſpondebit; & hoc ei conſtituo Decretum, ne deinceps Advocatia ejus de manu Flandrenſium Comitum dari vel exfeodari prævaleat.

ET quia Dominus GERARDUS de GRIMBERGIS, & Uxor ejus Domina MAGTHILDIS, cum liberis ſuis, præfatæ Abbatiæ poſſeſſiones & jura, quæ ab ipſis & à Prædeceſſoribus vel hominibus ſuis poſſederat, recognoverunt, dederunt, confirmaverunt, & ad uſus Fratrum ſe conſervaturos promiſerunt, & me denique Pacti conſervatorem conſenſerunt; precibus ipſius Domini GERARDI, poſſeſſiones & jura Eccleſiæ quaſi de manibus eorum ſuſcipio, & cum ipſis & pro ipſis Eccleſiæ recognoſco, do & confirmo, & ad uſus Fratrum tueri polliceor. Sic tamen ut ſi quis deinceps Pactum violaverit, nec per Fratres Eccleſiæ corrigi valuerit, ſed apud Comitem querelam deponi neceſſe ſit, Comes ut Advocatus Eccleſiæ ſeſe objiciat, & dignâ prævaricatorem vindictâ vel damno percellat.

UT autem immobiliter Pactum ipſum in perpetuum perſeveret, placuit tenorem ejuſdem Pacti, & privilegium præfati Domini Gerardi ſuis verbis, ſuis continentiis & teſtimoniis, meâ auctoritate, meo obligare privilegio. Eſt autem hujuſcemodi:

GERARDUS de Grimbergis & Uxor ejus MAGTHILDIS, & Filii eorum GERARDUS & ARNULFUS, tam futuris quàm præſentibus, in perpetuum. Quia divinâ diſpenſante clementiâ.... *ut ſuprà cap.* 54.

HAS verò & ceteras Eccleſiæ poſſeſſiones, Eccleſiam videlicet de LIDEKERKA, cum omnibus ſuis appertinentiis, terris, decimis, aquis, pratis, piſcatione, lignorum & ceterorum uſibus, Curiam de *Catthem* cum omnibus ſuis, Curiam de *Roſtar* cum omnibus ſuis, & quæ ſunt alia habita vel habenda, Honor Flandriæ, præfatæ Eccleſiæ debet cuſtodire, ablata verò vel temerata reſtituere, vel violentiis juſtitiâ obviare: ut qui contumax in his cuſtodiendis Honori Flandriæ reverentiam non detulerit, ſed Eccleſiam perturbaverit, non ei Honor vel Juſtitia parcat Flandrenſis, ſed ſui honoris & rerum ſuarum detrimento & ſuimet ipſius periculo vindicetur.

UT autem hæc omnia inconcuſſa deinceps con-

conſerventur, hanc Inſtrumenti mei paginam ſigilli mei auctoritate, & Baronum meorum atteſtatione auctorizare curavi.

Signum Roberti Præpoſiti de Arie.
S. Magiſtri Everardi.
S. Euſtachii Camerarii.
S. Walteri.
S. Sigeri,
S. Arnulfi, Fratrum de Cortrai.
S. Walteri de Rolenghem.
S. Bernardi de Somergem.
S. Balduini de Vechta.
S. Willelmi de Hus de Bruges.
S. Balduini de Prat.
S. Ulrici de Rokengem.
S. Fromoldi de Wingem.
S. Henrici de Morslethe.

Actum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione XV. Epactâ XXVIII. concurrente VI. 1167.

CAPUT LVI.

Balduinus *Comes Giſnenſis Cambium terrarum, in favorem Eccleſiæ Andrenenſis factum, approbat circa annum* 1170.

EGo Balduinus Comes Giſnenſis notum facio omnibus, quòd Vivianus & Mathildis Uxor ejus, & Elembertus propinquus ejus, cambiaverunt totam terram ſuam apud Campaniam, quam habuerunt, cum Abbate & Capitulo Andrenenſi, pro terra illa quæ jacet ante portam illorum ad *Ruskem*, præter terram quæ contigua eſt vivario Monachorum, ubi terra ſumitur ad opus molendini. Sed Abbas retinuit ſibi Comitatum utriuſque terræ, & viæ illius quæ tendit ad molendinum. Hoc quia factum eſt per manum meam, Scriptum illud inde fieri juſſi, & per chirographum dividi. Huic commutationi interfuerunt,

Willelmus Frater meus,
Ernulfus & Willelmus, Filii mei,
Balduinus de Campainnes,
Wichardus de Balinghem,
Euſtathius de Wadinghem,
Saluinus Canis, & multi alii.

CAPUT LVII.

Fredericus I. *Imperator Contractum initum inter Capitulum B. Mariæ Aquiſgranenſe & Abbatiam Altimontenſem Ordinis S. Benedicti in Hannonia, confirmat anno* 1174.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Fridericus Romanorum Imperator...... Eccleſiarum jura Privilegiorum Auctoritate illibata conſervare, & rationabilia Pacta, quæ inter Eccleſiaſticas perſonas vertuntur, approbare, Imperialis tenetur Auctoritas; præſertim cùm voluntatem Privilegia petentium & æquitas adjuvat, & pietas non derelinquit.

Intuitu ergò divinæ remunerationis, pacis concordiam inter Aquensem Eccleſiam & Fratres (1) Altimontenses noſtrâ Auctoritate ſtatuimus, & Contractum bonæ fidei inter eos & fieri & confirmari præcipimus. Notum igitur eſſe volumus omnibus Chriſti fidelibus, tam futuris quàm præſentibus, quòd quidquid juris habet Aquenſis Eccleſia in territoriis Eccleſiarum (2) *Reng* & *Chiwencis*, id bonâ fide, tam Præpoſiti quàm Decani omniumque Fratrum conniventiâ, Fratribus conceſſit Altimontenſibus in uſu & uſufructu; proprietatis ſibi dominio retento, & ſalvo jure totius ſuæ familiæ.

Si quis verò de eadem familia, vel alia cujuſcunque conditionis perſona, de eiſdem bonis contra jus aliquid ſibi uſurpaverit, liberam habeat Abbas poteſtatem revocandi in proprietatem Aquenſis Eccleſiæ, & uſum Altimontenſium Fratrum, juxta tenorem Legis & Juris illius Patriæ.

Ejus autem Contractûs formam hanc, conſilio Curiæ noſtræ, Aquenſes Canonici & Altimontenſes Monachi interpoſuerunt, quatenus annuatim decem marcæ Colonienſis monetæ, XII. ſolidis pro marca computatis, Aquenſi Eccleſiæ à prædictis Fratribus Aquiſgrani ſolvantur. Cui ſolutioni nullus eventus ignis vel aquæ, nullum infortunium ſterilitatis vel guerræ, vel alicujus rei importuna calamitas aliquod Aquenſibus Fratribus in ea ſumma poſſit vel debeat afferre præjudicium. Terminus quoque perſolutionis hujus in Pentecoſten eâ lege præfixus

(1) Altimontenses, vulgò *Hautmont*, Abbatia eſt Benedictinorum in Hannonia ac Diœceſi Cameracenſi, ſita ad Sabim fluvium prope Malbodium. Fundatorem habuit, ac primum Abbatem S. Vincentium, cognomento Maldegarium, Maritum B. Waldetrudis, circa annum 650. Vide infrà Origines Benedictinas.

(2) Reng & Chiwencis. Vici Hannoniæ olim traditi Capitulo Aquiſgranenſi; de quibus ſuprà cap. 36. hujus Libri.

Digitized by Google

ſixus eſt, ut ſi alicujus neceſſitatis caſu, prætaxato tempore, prædicta non celebretur ſolutio, Altimontenſes Fratres XL. dierum inducias habeant: quòd ſi non ſolverint tunc, præordinata exſpiret conventio.

Præterea generaliter inter eos utrobique ſtatutum eſt, ut quicumque Abbas illi Eccleſiæ præeſſe cœperit, infra annum & diem ſuæ promotionis neceſſe habeat Capitulo Aquenſi, Decano videlicet & Fratribus ſe præſentare, & proprietatem prædictarum Eccleſiarum, cum plenitudine Dominii, ipſis recognoſcere. Quod ſi novus aliquis illius Cœnobii Abbas, quacumque ex cauſſa, diſtulerit, ab jure ſibi præaſſignato tam ipſe quàm Fratres Aquenſes integritatem prædictorum bonorum ſibi vindicabunt.

Ut autem prædicta omnia perpetualiter rata permaneant, ſigillo noſtro, cum appoſitione ſigilli Aquenſis Eccleſiæ, præſentem Chartulam inſigniri præcepimus. Hujus ſi quidem rei Teſtes ſunt,

Rudolphus Leodienſis Epiſcopus,
Erlembaldus Stabulenſis Abbas,
Florentius Indenſis Abbas,
Wortwinus Imperialis Aulæ Protonotarius,
Henricus Comes de Dietſe,
Albertus de Grumbach,
Wernerus de Bolant,
Conſtantinus de Berge,
Cono de Minzeberge, & alii quàm plures.
Signum Friderici Romanorum Imperatoris.

Ego quoque Godefridus Cancellarius, vice Chriſtiani Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii, recognovi. Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis M. C. LXXIV. Indictione VII. Data Aquiſgrani pridie Kalendas Aprilis. 1174.

CAPUT LVIII.

Michael *Boularii Dominus, Flandriæ Conſtabularius, ejuſque Filius* Philippus, *Abbatiam Ninivenſem Ord. Præmonſtr. anno* 1181. *in Protectionem ſuſcipiunt, mandante* Philippo *Flandriæ Comite.*

In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti.

Michael Conſtabularius Comitis Flandrenſis, & Filius ejus Philippus, Domini & Advocati de Bouleir, omnibus in Chriſto fidelibus. Notum eſſe volumus tam futuris quàm præſentibus, quòd Fratres de Ninive & omnia quæ ipſorum ſunt, ob ſalutem animarum noſtrarum, noſtrâ liberâ voluntate, & etiam Præcepto Domini Philippi Flandrenſis & Viromandenſis Comitis, in noſtro Dominatu tueri, & ubicumque eis prædeſſe poterimus, ab omni injuria defendere debemus.

Terram etiam de Iwaino de Haſſelt cum ſuo prato conquiſitam, quinque circiter bunariorum ab omni jure noſtro vel exactione, ſive Miniſtrorum noſtrorum, liberam eis concedimus. Hujus terræ quintam garbam prædictus Iwainus Eccleſiæ Ninivenſi conceſſit, quam ſi in pace poſſidere non poſſet, per concambium ei terram aliam quattuor circiter bunariorum delegavit. Quam concambii terram, ſi in manus Fratrum Ninivenſium hac conditione devenerit, liberam eis ſimiliter ab omni noſtro jure concedimus.

Silvam etiam *Ryſt*, quam Paganus prædictæ Eccleſiæ in eleëmoſynam per manum noſtram & aſſenſum conceſſit, & communem in paſcuis & aquis uſum in Parochia de (1) *Aſplar* & *Haſſelt*, quem Dominus Nicolaus in eleëmoſynam præfatæ Eccleſiæ ante nos conceſſerat, decimam quoque de *Vlurſengem*, & poſtremò quidquid in ſilvis, pratis, viis, vel aliis commoditatibus in noſtra Advocatia inpræſentiarum poſſidere inventa eſt, liberè & abſque contradictione eam deinceps poſſidere concedimus.

Hæc autem omnia ut rata & inconcuſſa ſine fine permaneant, Hominum noſtrorum & aliorum fidelium teſtimonio ſcripto, & ſigilli impreſſione confirmari curavimus.

Teſtimonium Gerardi de Haſſelt,
Goſwini,
Gerardini de Scendelbeke,
Balduini de Dephtenghem,
Boidini Stop,
Rothardi Boch de Bouleir,
Willelmi de Goddeidhe,
Willelmi Ruſzing, Pagani,
Joannis de Aſplar,
Iwaini,
Boidini, Fratrum de Haſſelt.

Pro his autem omnibus nobis Eccleſia de Ninive debet orationum & fraternitatis beneficium, ſicut & nos illi fraternæ tutelæ munimentum. Actum anno Domini milleſimo centeſimo octogeſimo primo. 1181.

CA-

Additio. (1) Asplar, hodie *Aſpelare*, Hasselt (diviſus in *Neer-Haſſelt*, qui eſt Appendix de *Aſpelaer*. & *Op-Haſſelt* quæ eſt Parochia ſpecialis) Vlursengem, hodie *Vleeſeghem*, Vici ſunt Flandriæ inter Ninoviam & Gerardimontem. In Aſpelaer Patronatum gerit Abbas Gerardimontenſis. In Op-Haſſelt Abbas Honnecurtenſis prope Cameracum; & in Vloeſeghem Abbas Sancti Petri prope Gandavum.

Digitized by Google

CAPUT LIX.

PHILIPPUS ALSATIUS, *Flandriæ & Veromandiæ Comes, Abbatiæ S. VVinnoci-Bergenſis Ordinis S. Benedicti, à Balduino Inſulano & Carolo Bono, Prædeceſſoribus ſuis fundatæ, Poſſeſſiones ac Privilegia confirmat, anno* 1183.

IN nomine Domini, amen. PHILIPPUS, Dei gratiâ, Flandriæ & Viromandiæ Comes, præſentibus & futuris in perpetuum.

CHRISTI liquet fidelibus, Eccleſiam B. WINNOCI à Progenitoribus meis, Balduino videlicet Inſulano & Carolo eſſe fundatam, & illorum Privilegiorum Auctoritatibus munitam. Quidquid ergo eleëmoſynarum aut libertatis prædictæ Eccleſiæ illi devotè contulerunt, & quidquid Ego Philippus, Flandriæ & Viromandiæ Comes, illorum productus exemplo, eidem Eccleſiæ, pro mea meorumque ſalute, poſtmodùm contuli, precibus ALEXIS ejuſdem Eccleſiæ Abbatis & Fratrum benignè annuens, ipſis ipſorumque Succeſſoribus liberè poſſidendum concedo, & præſentis Scripti auctoritate & Sigilli mei impreſſione confirmo.

Vide ſuprà pag. 512.

HÆc igitur ſubſcripta ſunt, quæ jure hereditatis ac libertatis poſſident; videlicet totam decimam de *Wormout*, totam de *Warheem*, totâm de *Hoymilla*, totam de *Ipra*, totam de *Spicris*, totam de MARDIC, totam de *Sintonis*, totam de *Erembaldi Capella*, totam de *Coudekercka*, totam de *Dunkerka*, totam de *Oxhem*, totam de *Ghinelde*, totam de *Soutcote*, & duas partes totius decimæ de *Schocas*, & duas de *Viſſingeſela*, duas de *Crochtem*, duas de *Stenis*, duas de *Bieren*, duas de *Tetingeem*, duas de *Kilheem*, duas de *Ochtingeſela*, duas de *Houtkerka*, duas de *Snellegerikerca*, & ſalinas quas *Grenas* vocant, & vaccatiam de *Ghinelda*, de *Tetingem* & *Bieren*, & quidquid in ſupradictis Villis maris ſeu aliarum aquarum remotio addiderit, ut idem jus quod interiùs poſſident, exteriùs quoque poſſideant, & centum menſuras terræ in *Ochtingeſela*, & centum menſuras terræ Simonis Rufi in *Stenis*, & antiquum Burgum quod BERGIS eſt, & centum menſuras terræ extra ambitum Monaſterii ad Orientem, & terram quæ *Groenenberch* dicitur, ad uſus peregrinorum, & quingentas menſuras terræ in WORMOUT, quæ terra *Heremani* dicitur, cum integro Comitatu, quem etiam in antiquum Burgum habere noſcuntur; fluviolum quoque *Penam* cum piſcaria, ubicumque terræ eorum adjacet, & molendinum aquaticum, & teloneum quod à ſexta hora Vigiliæ Pentecoſtes uſque ad ſextam horam feriæ ſecundæ in *Wormout* col igitur.

PRÆTEREA in Villa Wormhoutenſi nemini liceat habere molendinum aquaticum, nec molendinum quod vento movetur, niſi licentiâ Abbatis; nec tamen diutiùs, quàm ipſam licentiam ab Abbate potuerit impetrare. Duas etiam partes totius decimæ de *Oudingeſele* Deo Sanctoque Winnoco concedo.

SUBMANENTES autem ſuper terram prædictâ libertate donatam ita liberos eſſe decerno, ut ſoli Abbati de omnibus foriſfactis & emendationibus reſpondeant, & neque in expeditionem, neque in exercitum vadant, niſi ab Abbate commoniti, & à talliis & exactionibus & edicto & ſervitio Comitis eos abſolvo.

SI quis autem ſuper terram libertatis Eccleſiæ B. Winnoci aliquod foriſfactum fecerit, & ibidem deprehenſus fuerit, cauſſa ejus ante Abbatem tractabitur. Quòd ſi evaſerit, Comes vel ejus Poteſtas eum comprehenſum ad placitum Abbatis reducet; ſi verò Abbas juſtificare non potuerit, & Comitem vocaverit, Comes rigorem juſtitiæ adimplebit: emenda verò Abbatis erit.

CETEROS hoſpites S. Winnoci, præſentes & futuros, in omni lege & conſuetudine hoſpitibus meis pares eſſe volo, ut ſicut hoſpites mei reſpondent Brugenſi Præpoſito & Scabinis ipſius & Rationatoribus, ita & iſti hoſpites ſoli Abbati & Scabinis & hominibus ipſius reſpondeant. Unde & Rumoldus Abbas Balduino Inſulano & Succeſſoribus ejus à ſingulis hoſpitibus iſtis ſex denarios annuatim dari conſtituit. Per quem cenſum Comes ipſos tamquam ſuos contra omnem inquietudinem & moleſtiam tueri debet & manutenere. Quod ſi aliquando infringeretur, & Comes id pateretur, prædicti hoſpites à ſtatuto cenſu liberi remanerent.

PRÆTEREA ſicut Brugenſis Præpoſitus arbitrio ſuo Scabinos & Judices ſuper hoſpites meos poteſt ſtatuere vel deponere; ita & Abbati liberum arbitrium & liberam concedo poteſtatem de Scabinis & Judicibus ſuper hoſpites ſuos ſtatuendis vel amovendis.

SERVIENTES autem in officinis Monaſterii, eoque in Fratrum neceſſitatibus occupantur, ſimiliter & à talliis & exactionibus & edicto & ſervitio liberos eſſe volo. Quòd ſi aliquis ſervientium in officio ſuo negligens aut contumax fuerit inventus, judicio Capituli ſubjacebit. Si quid ad uſus Fratrum dicti Monaſterii in terra Comitis emptum fuerit, vel ſi navem ad opus proprium in mare direxerint, ab omni exactione, teloneo & tranſverſo Comes debet quitare.

ET quoniam ipſe piæ memoriæ BALDUINUS INSULANUS de conſilio Baronum ſuorum inſtituit, quòd ſi aliquis cauſſam moverit contra prębendam Monachorum jam dicti Monaſterii, cauſſa tractaretur & terminaretur in eorumdem Monachorum Capitulo; ego quoque eorum paci

ci & quieti providens, id ipſum confirmo: ſi verò homines contra Abbatem, vel ipſe Abbas contra homines ſuos cauſſam ſuſcitaverit, in communi quoque Monachorum Capitulo terminabitur.

Cùm autem aliquis hoſpitum vel hominum Abbatis mortuus fuerit, heres ejus terram ſuam vel feodum ab Abbate requiret, & quidquid uſusfructuarii unius anni reſiduum fuerit, ſoluto cenſu Abbatis & debito, Abbas pro relevatione habebit. Hoc etiam notum ſit omnibus, quòd ſi opus fuerit, dicto Monaſterio (1) Gualterus de Formiſella, vel heres illius, cum ſumptu proprio pugiles providebit de feodo, quem Joannes Vicecomes de eadem Eccleſia tenuit.

Hanc etiam libertatem Eccleſiæ B. Winnoci novi à Progenitoribus meis Comitibus conceſſam, quam ego iteratâ Confirmatione corroboro; ſcilicet ut infra ſepta ſeu ambitum atrii, pomœrii, & totius Curtis, prædicto Monaſterio adjacentis, ſeu aliarum Curtium ad idem Monaſterium pertinentium, nulla Comitis vel Caſtellani, ſeu cujuſlibet poteſtatis violentia irrogetur. Concedo etiam ut quicumque terram ſuam, vel quæcumque bona ſua Deo Sanctoque Winnoco dare voluerit, liberam inde habeat facultatem.

Noverint autem univerſi, quòd ſi neceſſitas Eccleſiæ B. Winnoci evenerit, Hugo de Oudingeſela & Jordanus de Dunis in propria perſona, vel heredes ipſorum pro ea pugnabunt, vel pugiles propriâ expensâ providebunt; ita tamen, ut quidquid expenſæ, poſt exhibitionem pugilum, accreverit, Eccleſia perſolvat. Emptionem verò quam felicis memoriæ Pater meus Theodoricus Comes Deo Sanctoque Winnoco condonavit, quæ vulgò dicitur *Coop*, de terra ſua in *Giſtella*, ego quoque in perpetuum condono: attamen Abbas S. Winnoci viginti ſex ſolidos, & ſex denarios & obulum Notario meo de eadem terra perſolvet.

Præterea contuli Deo Sanctoque Winnoco ſexaginta ſolidos Furnis accipiendos ſingulis annis in Dominica Palmarum, ex officio Leonii Notarii mei: ex quibus panis & vinum ad Sacrificium Altaris procurentur. Decimas quoque halecium & ceterorum piſcium, quos decimare conſuetudo habet in Parochiis Caſtellaniæ Bergenſis mari contiguis, ſcilicet in Mardic, in *Sintonis*, in *Dunckerka*, in *Tetingeem*, in *Soutcote*, in *Ginelda*, ſecundùm Præceptum ſummi Pontificis Alexandri III. Eccleſiæ S. Winnoci libens concedo; etiam terram jacentem in *Houtheem*, quam incolæ *Moer* vocant, totam inter Ebaldi *Leed* & *Moer*, quam (2) S. Auguſtino de Teruana conceſſi, Deo Sanctoque Winnoco liberè in perpetuum poſſidendam contrado: quatenus collati beneficii celebris oratio, continuaq; devotio Fratrum ibidem Deo ſervientium mihi merces exiſtat. Inſuper dies anniverſarii mei memoriter in Miſſis & orationibus fiet: Fratribus quoque plenaria refectio, ob mei recordationem, ab Abbate procurabitur.

Actum eſt hoc Bergis, anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo octogeſimo 1183.
tertio, aſtantibus his, Deſiderio Morinorum Epiſcopo, qui omnes, qui hanc Pactionem infringerent, anathematizavit,

Gualtero Archidiacono,
Simone Abbate S. Bertini,
Hacketto Abbate de Dunis,
Arnoldo Præpoſito de Watenis,
Gerardo de Mechines,
Guidone Caſtellano Bergenſi,
Wilhelmo Caſtellano de S. Audomaro,
Euſtachio Camerario,
Waltero de Formiſella,
Galtero de Locris,
Arnoldo Advocato Teruanenſi,
(3) Hellino Dapifero,
Gileberto de Nivela, & aliis multis.

(1) Gualterus de Formiſella pugiles providebit. Hugo & Jordanus pro ea pugnabunt, vel pugiles providebunt. De his rebus vide quæ ſuprà hoc libro cap. 35 pag 523. diximus.

(2) S. Augustino de Teruana. Deſignatur Abbatia Ordinis Præmonſtratenſis prope Teruanam ſita.

(3) Hellinus Dominus de Wavrin Dapifer ſive Œconomus Flandriæ, in Syria militavit. Wavrin hodie poſſidetur à Margarita Lalaina Comitiſſa de Lalain & Berlaimont. Vide ſuprà pag. 422.

CAPUT LX.

Idem Philippus Alsatius, *Flandriæ Comes*, *Poſſeſſiones Abbatiæ S. Nicolai Furnenſis Ord. Præm. recenſet & confirmat*, *anno* 1183.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Philippus, Dei gratiâ Flandriæ ac Viromandiæ Comes, tam futuris quàm præſentibus Eccleſiæ Filiis S. Nicolai de Furnes in perpetuum.

Cum à primæva pueritiæ meæ prudentiola, piæ Matris meæ piâ eruditione edoctus, precibusque exoratus, Cœnobium S. Nicolai diligere cœperim ac manutenere, ejuſque deinceps in omnibus me conſtet fideliter curam habuiſſe; ecce nunc ad ejuſdem tranquillitati ac pacis inviolabilem cuſtodiam, præſentis Paginæ textum edere ac promulgare ſolenni devotione curavi. In qua placuit univerſa quæ poſſidet comprehendi, & ſigilli mei auctoritate confirmari, ut tanta pietatis meæ diligentia, in præſentiarum à me commonita, nullâ omninò in poſterum ratione queat perturbari, vel vi vel fraude diſſolvi.

Hæc ſunt igitur, quæ nominatim huic tenori

nori inſerenda cenſentur : menſura videlicet terræ, ſecus viam ad Aquilonem Abbatiæ ſita, & ſex menſuræ infra Opidum ad Auſtrum atrii S. Nicolai jacentes, quas hæc Eccleſia, dato concambio, ab Eccleſia (1) S. Walburgis ſibi vindicavit.

Indulgentia & liberatio telonei & accommodationis vaſorum ac ſupellectilium ad Curiam meam ſuper manſuris ſuis, quæ ſunt in Opido Furnenſi, & infra ejuſdem banni locum, quas ego piè condonavi : quodque Filios ejus, in omni loco Dominationis meæ ementes ac vendentes ſibi neceſſaria, ligna quoque ſeu quaſlibet alias res, per terras ſive per aquas vehi facientes à telonei penſione & ab omni injuſta exactione, cauſsâ Dei & S. Nicolai, liberos effeci.

Berqueria, quæ erat Leonii & Widonis Fratris ejus, quæ tam per Patrem meum quàm per me, de jure feodi & de omni exactione libera facta, in liberum ac perpetuum jus prædictæ ceſſit Eccleſiæ. Bercaria de Haſnon, quæ cenſualis atque perennis poſſeſſio eſt. Sexaginta menſuræ terræ, huic ab Occidente contiguæ, quę erant Hugonis, Filii Aluiſii, quas ego ab Hugone mihi redditas à jugo feodi abſolvi, & Eccleſiæ in perpetuum liberè poſſidendas tradidi.

In *Bercla* LXVI. menſuræ terræ, quæ erant Walteri, Filii Euſtachii, quas etiam à feodi jure & ab omni exactione abſolutas Pater meus & ego tradidimus. In Parochiâ S. Nicolai LXXX. menſuræ de *Vormoere*, & manſio in ſuperiori moro, cum pertinentiis ſuis. LX. quoque menſuræ de *Vormoer* in *Houthem*, quas ego pro mea meorumque ſalute ſæpiùs dictæ largitus ſum Eccleſiæ. Tota decima ejuſdem villæ, cum centenis & decem menſuris terræ : de quibus eam partem, quæ erat de terra Simonis Rufi, tam ab ipſo Simone, quàm à Succeſſoribus ejus, per Patrem meum & per me, Filii hujus Eccleſiæ legitimè ſibi acquiſiverunt.

Terra de *Wockmewera* CCC. & XXVIII. menſurarum, quam ab Everardo Radolph mihi redditam ſæpiùs dictæ in liberam ac perpetuam hereditatem tradidi Eccleſiæ. Terra XX. & unius menſurarum, quæ erat Balduini Plumæ, cujus undecim menſuras à nexu feodi abſolvi, & abſolutas Eccleſiæ tradidi, pro quibus totidem menſuras alias terræ ab ipſo Balduino in jus feodale recepi.

In *Scora* LXVI. menſuræ terræ, cujus pars à Filio Erlebaldi, Filii Annoth, cenſuali habitu tenetur, tritico, quod aliquando exinde reddebatur, meâ diſpenſatione nunc in denariis converſo. Cum hisnihilominùs XL. ſolidi, quos ad Sacrificium Altaris faciendum, huic Eccleſiæ pro mea meorumque ſalute ſingulis annis tribui, memorabilem locum teneant : quos in Dominica Palmarum de reditibus meis Furnis à Notario meo ſemper accipiendos diſpoſui. Tertia quoque pars decimæ halecium de Dunckercka & de (2) Novo Burgo, quam me favente ſæpiùs dicta obtinuit Eccleſia, iis competenter connumeratur.

Porrò centenarum ſexaginta fermè terræ menſurarum, quæ erat Walteri, Filii Euſtachii, circa manſionem, ubi manebat, poſita, inter hæc noviſſimum habet locum : eò quòd noviſſimè in Eccleſiæ, per manum meam, in liberam redacta eſt poſſeſſionem. Pro hac enim Walterus terram novam ſecus Iſaram in concambium cum multo recepit argento.

Facta ſunt hæc anno Domini MCLXXXIII. Indictione primâ apud Iprim, præſentibus,

Deſiderio Morinorum Epiſcopo,
Waltero Archidiacono,
Gerardo Inſulano Præpoſito,
Arnoldo Præpoſito Watinenſi,
Joanne Iprenſi,
Euſtachio Camerario,
Waltero de Locra,
Roberto,
Wilhelmi Filio, de Lo,
Henrico de Morsleta,
Morino de Sceravelda, & aliis quàm plurimis.

(1) S. Walburgis Eccleſia Furnenſis eſt Canonicorum ſecularium ; quos inter unus ex Canonicis Regularibus S. Nicolai Furnenſis Præbendam habet & reſidet.

(2) Novum Borgum, ſeu Novus Burgus, hodie eſt Neoportus. Oppidum Flandriæ maritimum ac munitum, ſub Jure Patronatûs Abbatis S. Nicolai Furnenſis.

CAPUT LXI.

Raso *de Gavera, Comitis Flandriæ Pincerna, benefacit Abbatiæ Ninivenſi Ordinis Præmonſtratenſis, anno* 1186.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. (1) Razo de Gavera, divinâ ordinante providentiâ, Comitis Flandriæ Pincerna, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum notum eſſe volo, quòd Sigerus de Holebeca ſilvam quandam *Sibinshoudt* nomine, quam à me in feudum tenuerat, Eccleſiæ Ninivenſi vendidit, & in eleëmoſynam dedit. Hoc feudum, ſcilicet ſilvam prædictam, ipſe Sigerus mihi reſignavit ; & ego & ipſe pariter præfatæ Ninivenſi Eccleſiæ in eleëmoſynam liberè & ab omni exactione abſolutam, perpetuò habendam donavimus, & warandiam plenam ſuper hoc prædictæ Eccleſiæ promiſimus.

Ego autem certâ fidejuſſione me & Poſteros meos obligavi, ſtatuens ut quicumque præfatam Eccleſiam pro hoc beneficio querelâ vel violentiâ pulſaret, Principatus de (2) Gavera &

Digitized by Google

Advocatia ſeſe opponeret, & integrè hoc beneficium in eleëmoſynam Eccleſiæ Ninivenſi conſervaret ac tueretur. Ut autem hoc Donum & Pactum ratum & inconvulſum perpetuò perſeveret atque permaneat, Scripto & Sigilli mei impreſſione, & hominum meorum teſtimonio confirmavi.

Signum Walteri de Heſter.
S. Giſelberti de Bocla.
S. Oſtonis Balgers.
S. Rolini de Sewergem.
S. Henrici Cornets.
S. Annevini de Lilar.
S. Sigeri Bruns.
S. Sigeri de Wenlin.
S. Sigeri de Mollengem.
S. Bordini Hamers.
S. Ewini.
S. Ramondi.
S. Theodorici Monachi.
S. Willelmi de Hermeiegem.
S. Giſelberti Presbyteri de Gavera.

Actum apud Gaveram anno M. C.LXXXVI. VI. Kalend. Aprilis. 1186.

(1) Razo de Gavera, Pincerna ſeu Buticularius Comitis Flandriæ, qui has Tabulas anno 1186. ſcripſit, idem & Diploma Arienſe anno 1169. datum, & lib. 1. Diplom. Belg cap. 65. editum ſignavit: ubi legendum eſt, *Signum Raſonis*, non *Roſonis* Buticularii.

(2) Gavera, una ex quinque vetuſtis Baroniis Comitatûs Aloſtani, quas Galli *Verges*, Flandri *Roeden* nuncupant, olim à Lavallia, pòſt à Luxeburgica, nunc ab Egmondana Familia poſſidetur. Beatrix, Domina de Gavere, Merendre & Vinderhout, Raſonis Filia, nupſit Guidoni III. Comiti de Laval in Francia, qui anno 1333. obiit.

Gavera porrò manſit in ea Gente uſque ad annum 1475. quo Franciſcus Comes de Laval ipſam vendidit Franciſco Luxeburgico, Domino de Fiennes & Sottegem, qui Velleris Aurei Eques anno 1491. & à Carolo V. creatus eſt primus Comes Gaveræ, Tabulis Barcinone anno 1519. Menſe Martio datis. Franciſci Sororem & heredem Franciſcam duxit Joannes II. Egmondanus, ſuprà pag. 464 laudatus.

Ceterùm inter Belgicas Familias Illuſtres meritò ab antiquitate laudatur Gaverensis: quæ multos olim Raſones habuit. Anno 1088. Diploma Haſnonienſe in Codice Donationum Piarum cap. 63. item Truncinienſe anno 1139. ibidem cap. 96. item Heinenſe anno 1200. lib. 2. Diplom. Belgic. cap. 107. item Ninivenſe anno 1292. ſuprà pag. 442. & alia alibi à Raſonibus de Gavere ſignata exſtant. Floret hodieque Familia eadem, & Comitatus tres, videlicet de *Freſin*, *Beaurieu* & *Pere*, itemque Marchionatum de *Aiſeaux* poſſidet.

Stemma Familiæ Gaverenſis, *vulgò* de Gavre.

- *Godefridus de Gavre, Filius Godefridi & Florentiæ de Grez, Dominus de Freſin.*
  - *Jacobus Eques Aurei Velleris. 1516 duxit Antoniam heredem de Inchy, obiit 1537.*
    - *Ludovicus duxit Joannam de Rubemprè.*
      - *Carolus Comes de Beaurieu duxit, Margaritam Marcanam, 2. Honorinam.*
        - *Carolus Comes I. de Freſin.*
          - *Petrus Erneſtus.*
          - *Conradus Comes Pera.*
          - *Maria-Cornelia.*
          - *Leonora.*
        - *Adrianus Comes de Beaurieu.*
          - *Raſo Marchio I. de Aiſeaux.*
            - *Philippus-Ambroſius.*
          - *Conradus Societatis Jeſu.*
          - *Margarita.*
          - *Carolus.*
          - *Joannes-Adrianus.*
          - *Renatus-Franciſcus.*
        - *Adriana.*
        - *Franciſca.*

Jacobus de Gavre, Dominus de Freſin ſeu Freſing in Agro Luxeburgenſi, à Carolo V. anno 1516. Eques Velleris Aurei creatus, anno 1537. obiit, ſepultus Montibus Hannoniæ in Monaſterio Scholarium.

Carolus Comes de Beaurieu in Agro Leodicenſi, Dominus de Freſin, & Baro de Inchy in Arteſia, ex priore Conjuge *Margarita* Marcana genuit *Carolum* Comitem de Freſin. Ex altera *Honorina*, herede de Eſclatiere in Hannonia & de Aiſeaux in Gallo-Brabantia, genuit *Adrianum* Comitem de Beaurieu, *Adrianam* Carolo I. Marchioni de Traſignies, & *Franciſcam* Alexandro Marchioni Malæ-ſpinæ, nuptas.

Carolus de Gavre, Caroli Filius, Comes primus de Freſin anno 1602. ab Alberto Auſtriaco renuntiatus, ex *Franciſca* de Renty tulit *Petrum-Erneſtum*, *Conradum* Peræ in Campania Leodicenſi Comitem primum à Ferdinando II. Imperatore deſignatum, qui cælebs obiit, *Mariam-Corneliam*, & *Leonoram* Uxorem Maximiliani de Hennin Comitis de Boſſu.

Adrianus de Gavre, Comes de Beaurieu & Dominus de Aiſeaux, duxit *Annam* de Ligne. Ex qua nati, *Raſo* Marchio I. de Aiſeaux, *Conradus* Societatis Jeſu, *Margarita* Monialis Carmelitana, *Carolus*, *Joannes-Adrianus*, & *Renatus Franciſcus*.

Raso de Gavre, Comes de Beaurieu, primus Marchio de Aiſeaux anno 1625. à Philippo IV. Hiſpaniarum Rege deſignatus, ex *Anna* Velaſca, Ludovici Comitis de Salaſar Filia, tulit *Philippum-Ambroſium*.

CAPUT LXII.

URBANUS III. *Papa Poſſeſſiones Abbatiæ Tungerloënſis, ab ejuſdem Fundatore Giſelberto, ejusque coherede Engelberto de Caſterloo, & aliis donatas, confirmat anno* 1186.

URBANUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Hermanno Abbati Eccleſiæ B. Mariæ de (1) TONGERLOO, ejuſque Fratribus, tam præſentibus quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum.

CUM ſimus ad curam & regimen univerſalis Eccleſiæ, licet immeriti, providentiâ ſupernæ diſpoſitionis aſſumpti, ſi quando poſtulantur à nobis quæ ad Eccleſiarum tuitionem pertineant, petentium deſideriis clementer nos convenit condeſcendere, & eorum vota effectu proſequente complere.

EAPROPTER dilecti in Domino Filii, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam B. Mariæ Tongerloënſis, in qua divino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar felicis recordationis EUGENII Papæ, Prædeceſſoris noſtri, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis Scripti Privilegio communimus.

IN primis ſiquidem ſtatuentes, ut Ordo Canonicus, qui ſecundùm Deum & B. Auguſtini Regulam, atque inſtitutionem Præmonſtratenſium Fratrum, in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Prætereà quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia inpræſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque Succeſſoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

TOTAM decimam Tongerloenſis Parochiæ & Dominacaturam, videlicet quadraginta bonaria cum molendino uno; totam GISELBERTI terram, Fundatoris ejuſdem Eccleſiæ, quam tam in *Tongerloo*, quàm in *Wimple* & in *Lanchem* & in aliis quibuſcumque locis poſſederat; terram in *Ovele*; terram quam ſuſcepiſtis ab ENGELBERTO de Caſterloo, coherede videlicet prædicti Giſelberti, Fundatoris Eccleſiæ; omnem poſſeſſionem Huberti in *Ewen*, tam in allodio quàm in hereditate vobis collatam; Curtem eamdem ſcilicet *Ewen* cum omnibus pertinentiis ſuis; *Calmpthout* ex dono Arnoldi, & quidquid ibi poſſidetis; terram quam vobis contulit Conradus tam in *Liſterde* quàm in *Schaonenbroeck*; omne allodium Arnoldi in *Nile*; terram in *Hille*, terram in *Werbecke*, terram in *Holenchem* ex dono Berneri Eſcheden cum molendino, & cum palude & nemore *Eſchendonck*, in Eccleſia de *Endeſchit* quidquid juris in ipſa canonicè obtinetis; terram Arnoldi & Alberti Fratris ejus, & Arnoldi cognati ipſorum in *Budincrode*; totum allodium Arnoldi de Ranſt in *Nile*, & tertiam partem decimæ totius villæ; terram veſtram in *Turnhout*, terram in *Loon* cum dimidia parte decimæ totius villæ & jure Fundatoris dimidio; terram in *Beverlo*, terram in *Donreſlo*, quam vobis contulit Arnoldus de Velpa; terram de *Ravenſloo* & in *Hele*, terram in *Boſenchem*, & in *Mortenſele*, ex dono Henrici de Hoſterhoven & Walteri de Villa; terram de *Herentholt*; terram in *Vorſla*; terram in *Gerſecha*; Eccleſiam *Bruchem* cum ſuis appendiciis, *Olenchem* videlicet, (2) *Aldire* & *Winenchem*, cum tertia parte decimæ & nono manipulo tam in Bruchem quàm in Olenchem, & tota decima in Winenchem; Eccleſiam *Niſpe*, & Eccleſiam *Sundere* cum tota utriuſque Eccleſiæ decima; Eccleſiam de (3) ALPHEN, quam de Monaſterio S. Willibrordi in Epternacho tenetis, ſalvo ipſius Monaſterii jure, de (4) Dieſt, Eccleſiam quoque de *Dieſt*, cum univerſis decimis & tribus manſis terræ, & quinque curtilibus, & ceteris quę in eadem villa ad Eccleſiam Tongerloënſem pertinent.

SANE novalium veſtrorum, quæ propriis manibus ſeu ſumptibus colitis, ſeu de nutrimentis animalium veſtrorum nullus à vobis decimas extorquere præſumat......

DATUM Veronæ VIII. Idus Septembris, Indictione IV. Incarnationis Dominicæ anno milleſimo centeſimo octogeſimo ſexto, Pontificatûs 1186
verò Domini Urbani Papæ III. anno primo.

CAPUT

(1) TUNGERLOA, Illuſtris Abbatia Ordinis Præmonſtratenſis in Campania Brabantiæ & Diœceſi Sylviducenſi, haut procul ab Herentalia Oppido. Vide Codicem Donationum Piarum cap 87.

(2) ALDIRE, nunc *Alliere* Vicus.

(3) ALPHEN, olim Alpheim in Pago Taxandrio: ut habetur in Teſtamento S. Willibrordi, cap. 8. Codice Donationum Piarum.

(4). DIEST. Vide ſuprà pag. 455. & Stemma Dominorum Dieſtenſium pag. 296.

CAPUT LXIII.

GUILIELMUS *Caſtellanus Audomarenſis in Arteſia, ejusque Uxor* IDA *de Aveſnis, & Filius* GUILIELMUS, *Monachis Andrenſibus anno* 1186. *concedunt foragium vini, quod in Opido S. Audomari emerint.*

EGo (1) WILLELMUS, Caſtellanus S. Audomari, notum facio tam præſentibus quàm futuris, quod pro ſalute animæ meæ ac Parentum meorum, unà cum Uxore mea Domina (2) IDA, & WILLELMO Filio meo, qui jam quintum decimum tranſegit annum, dedi & conceſſi S. Salvatori, & Eccleſiæ Andrenſi, ac Monachis ibidem Deo ſervientibus, quidquid juris habeo in foragio vini, quodcumque emerint in Villa S. Audomari, ad opus ſui & Eccleſiæ ſuæ dumtaxat, ut habeant illud liberè & quietè, abſque mea ulliuſve calumnia, hereditario jure in perpetuum.

QUOD ut ratum & inconvulſum permaneat, Scriptum hoc inde fieri, & Sigillo meo corroborari præcepi. Abbas verò & Conventus ſuſcepit nos in ſocietatem beneficiorum Eccleſiæ, & promiſit nobis quod poſt obitum noſtrum anniverſaria, tam pro me, quàm pro Uxore mea & fidelium, ſcribentur in Regula, & fient in Eccleſia in perpetuum. Actum eſt hoc anno M.C.LXXXVI. audientibus & videntibus, 1186.

Willelmo Capellano;
Stephano Presbytero,
Magiſtro Gozone,
Willelmo Fratre Comitis Giſnenſis,
Ingelramno de Moncaverel,
Balduino de la Copela,
Giſlemberto de Sigerii Capella,
Balduino, Filio Willelmi Dapiferi,
Hugone de Monela,
Joanne de Morbeca,
Willelmo Coco,
Marco Clerico, & multis aliis qui interfuerunt.

(1) WILLELMUS Caſtellanus Oppidi S. Andomari, vulgò *S. Omer*, in Arteſia. Idem, niſi fallor, Abbatiam S. Andreæ in Nemore, anno 1130. à Balduino Comite Giſnenſi inter Heſdinium & Monſtrolium fundatam, ex loco humiliore, *Mareſquet* dicto, in altiorem ac ſalubriorem anno 1156. tranſtulit, juxta verſiculos Gallicos, qui ibidem leguntur:

Angueranus vivant ès ſiecles dorés,
Eſtant Abbé de Sainct André de Lanoy,
Fut par Guillaume de S. Aumer tant honoré,
Qu'il l'amena de Mareſquet en ce terroy.

(2) IDA de Aveſnis, Nicolai Filia, Jacobi Avennii, fortiſſimi in Syria Ducis Soror, ſuprà pag. 434.

CAPUT LXIV.

JOANNES DE LANDAST, *Advocatus Ciſonii, & Uxor ejus* PETRONILLA DE AVESNIS, *Soror Everardi Tornacenſis Epiſcopi, circa annum* 1186. *dotant Monaſterium Ciſonienſe, eodem Epiſcopo præſente.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs ſancti. Ego (1) EVERARDUS, per Dei miſericordiam Tornacenſis Epiſcopus, omnibus Sanctæ Matris Eccleſiæ Filiis in perpetuum.

DECET Paſtoralis curæ vigilantiam, ſervorum Dei neceſſitatibus providere: & quia ſuper Filios hominum fines ſæculorum graviter devenerunt, Eccleſiaſticam pacem religioſâ ſollicitudine debent conſervare quicumque ad populum Dei protegendum Pontificalis Officii pondera ſuſceperunt.

EAPROPTER ego Everardus, miſeratione Divinâ Tornacenſis Epiſcopus, notum facio tam futuris quàm præſentibus, quòd JOANNES Advocatus Ciſonii, gravi detentus infirmitate, Eccleſię B. Calixti Ciſonii ſe reddidit, & aquam de rivulo, & alteram de *Mareſc* Domino ANSELMO Abbati, ejuſque Succeſſoribus, & Fratribus Ciſonienſis Eccleſiæ, in eleëmoſynam, ob remedium animæ ſuæ & Parentum ſuorum, in præſentia mea (qui tunc temporis Eccleſiæ Tornacenſis Archidiaconus eram) & Fratrum meorum, *Nicolai* videlicet *de Aveſnis*, & *Goſuini* Advocati Tornacenſis, quòcumque vellent, deducendam benignè conceſſit.

ITA ſanè, ut ne quis ſuper hoc juſtam querimoniam facere poſſet, addidit etiam prædictus Joannes huic traditioni libertatem duorum bonariorum terræ apud (3) *Lovilium*, in quibus Abbas, ſi vellet, curtem ſuam facere poſſet.

DENIQUE mortuo ex ipſa infirmitate, & ſepulto in Eccleſia B. Calixti Domino JOANNE, Domina (4) PETRONILLA Uxor ejus, Soror mea, & PETRUS, ſuprà dicti Joannis Frater, & omnes homines Ciſonio & Lovilio manentes, quamdam partem Nemoris, & cujuſdam (5) alneti prope Lovilium

Lovilium ſtantis, in quibus nemus mortuum ſe habere dicebant, quorum fundus Eccleſiæ Ciſonii erat, ob remedium animæ Domini Joannis, ſuarumque animarum, prompto animo, ſuper Altare ejuſdem Eccleſiæ, me præſente, & prædictis Fratribus meis, & multis aliis liberis hominibus aſtantibus, liberè poſſidendam obtulerunt.

Hujus largitionis Teſtes fuimus, & ſicut Paſtoralis Officii jure tenemur, univerſos, qui contra iſtam religioſé factam largitionem venire præſumpſerint, perpetuæ excommunicationi ſubijcimus. Et ne veritas vel violentiâ temporum, vel malitiâ hominum violetur, præſentem Paginam Sigilli noſtri ſignaculo, & Teſtium ſubſcriptione roboramus.

Signum Domini Everardi Tornacenſis Epiſcopi.
S. Andreæ.
S. Lietberti Canonici.
S. Gerulphi.
S. Letberti.
S. Letardi.

(1) EVERARDUS Tornacenſis Epiſcopus anno 1184. conſecratus, Patrem habuit Walterum Dominum Aveſnenſem, Matrem verò Idam, Everardi Caſtellani Tornacenſis Filiam. Joannem Cognatum in Hiſtoria Epiſcoporum illius Urbis lib. 3. conſule, & ſuprà pag. 411.

(2) JOANNES Advocatus Ciſonii, ex Familia Landaſtenſi, vulgò *de Landaſt*, nunc *Landas*, Joannis Advocati Ciſonienſis Filius: ut patet ex Genealogia ejuſdem Familiæ, pag. 411.

(3) LOVILIUM, *Loncy* Vicus prope Ciſonium.

(4) PETRONILLA de Aveſnis, Soror Everardi Tornacenſis Epiſcopi.

(5) ALNETUM, Gallicè *Auſnoit*.

CAPUT LXV.

THEODERICUS ALSATIUS, *Flandriæ Comes, ejuſque Uxor* SIBYLLA, *in Caſtello ſeu Burgo Brugenſi Eccleſiam in honorem S. Baſilii ædificant, quæ nunc Sacri Cruoris Domini dicitur, & in ea Capellanos quattuor cum Cuſtode collocant ac dotant. Quam dotem anno* 1187. *auxit* PHILIPPUS *ejus Filius ac Succeſſor.*

UT in temporibus noſtris inſtituta ſalubriter & providenti conſilio confirmata, certâ quadam notitiâ propagentur in poſteros, nec proceſſu temporis à poſterorum memoria per ineptam oblivionis caliginem eveneſcant, Litterarum ſolent indiciis æternari. Quapropter ego PHILIPPUS, Dei gratiâ Flandriæ Comes, tam poſteris quàm præſentibus notum eſſe volo, quòd Pater meus dignæ memoriæ Comes THEODERICUS, & Mater mea piæ recordationis Comitiſſa SIBYLLA, divinâ inſpiratione commoti, pro animarum ſuarum & ſuorum Prædeceſſorum, necnon & Succeſſorum ſalute, Brugis in Caſtello, in honore Dei & Beatæ Virginis Mariæ, & S. Baſilii Epiſcopi, Eccleſiam ex proprio ſumptu ædificari fecerunt, & ad ibidem Deo ſerviendum in propria perſona quattuor *Capellanos* canonicè ſtatuerunt, ſingulis decem libras in feſto S. Martini ex officio Lambini, ſingulis ſeptem ſolidos ex miniſterio Lamberti Notarii, in Vigilia Domini, ſingulis in Vigilia omnium Sanctorum novem ſolidos de triginta ſex...... lignorum in *Bernebeem* & in *Inghout*, ſingulis in Natali tres ſolidos de carnibus vaccinis; in Quadrageſima ducentas anguillas, ſive earum pretium, in Rogationibus verò viginti novem denarios ex Hoſporcis in officio Dierkimi de Cardario, quietè & irrevocabiliter à ſe & à ſuis Succeſſoribus in perpetuum ſolvendos aſſignaverunt.

CONSIDERANTES autem hæc in victu & veſtitu eis non poſſe ſufficere, triginta hodos tritici menſuræ Brugis in Spicario, per manum ibidem miniſtrantis, quattuor temporibus ſolvendos, videlicet in S. Bavonis, in Adventu Domini, in Purificatione Beatæ Mariæ, & in Rogationibus, addiderunt.

Ego verò poſteà dum ad S. Jacobum peregrè proficiſcerer, pro eorum & meâ ſalute, decem hodos tritici ejuſdem menſuræ ſuperaddidi, ad hæc omnia duodecim piſas caſeorum, in feſto S. Martini, ad jam dictum ſpicarium ſolvendas, unam piſam butiri, quæ in eodem Feſto de terra, quæ vocatur *Pellemeet*, debetur, decem libras ceræ, quas in Vigilia omnium Sanctorum Brugenſis Præco ex officio ſuo ſolvere tenetur, & unam libram ex terra de Lamzoti ſingulis annis in eadem Vigilia, hac interpoſitâ conditione, appoſuerunt, ut videlicet ipſi Capellani præſcripti in thure & in duabus lampadibus, in cereis, in candelis, & omnibus quæ ad luminaria conſtruenda faciunt, honorificè ſibi commiſſæ providerent Eccleſiæ.

PRÆTEREA in miniſterium Eccleſiæ ejuſdem CUSTODEM ſtatuerunt, eique in uſus ſuos aſſignaverunt quinque piſas caſeorum, viginti quattuor hodos avenæ, ducentas anguillas in Quadrageſima, quattuor pelles in Miniſterio Dierkimi, in officio Lamberti Notarii cereviſiam.... ex Hoſporcis viginti novem denarios in Rogationibus.

UT autem hæc, & omnia quæ poſteà ſupercreverint, vel adhuc ſupercreſcent, rata & inconvulſa permaneant, Litterarum cuſtodiæ commiſerunt, & Privilegii ſui munimine firmaverunt: quod longo tempore, poſt eorum deceſſum,

Digitized by Google

ſum, ex communi incendio Brugenſi, per incuriam deperiit. Ne autem hoc infortunio quod benefecerant, eorum amitteret poſteritas, quidquid in eo dignum memoriâ conſcriptum fuerat, reſcribi & reconfirmari feci, ſubſcriptis eorum, qui interfuerant, nominibus.

Signum Gerardi Brugenſis Præpoſiti, Flandriæ Cancellarii.
S. Derarii Præpoſiti.
S. Hugonis, Decani S. Donatiani.
S Joannis Brugenſis Caſtellani.
S. Lamberti Notarii.
S. Wilhelmi de Meſtinees.
S. Dilberti de Aria.

Actum in Malea, anno Incarnati Verbi mil- 1187.
leſimo centeſimo octogeſimo ſeptimo.

Hiſtoria SS. Cruoris Domini Brugis.

Anno poſt Chriſtum natum 1145. ſedente Eugenio Papâ III. imperante Conrado III. Galliam regente Ludovico VII. Hieroſolymam moderante Balduino III. Flandriam gubernante Theoderico Alſatio Comite XV, Edeſſam Armeniæ Civitatem Saraceni hoſtiliter interceperunt, ejuſdemque loci Archiepiſcopum cum omni populo crudeliter trucidarunt.

Hęc Orientalium ſtrages animos Occidentalium Chriſtianorum in vindictam contra Saracenos vehementer incendit. Quare prædictus Comes Theodoricus, cum Rege Franciæ, aliiſque compluribus Principibus in Syriam profectus eſt, ubi fortiter ſtrenuèque rem geſſit.

Verùm, cum jam in haſce Provincias revertendi tempus inſtaret, Balduinus Hieroſolymorum Rex, inter varia Regiaque munera Comiti Flandriæ Theodorico Sororio ſuo data, Urbis Antiſtite illiuſque Principibus ſimul annuentibus, exquiſitam partem Sacerrimi Cruoris Domini noſtri Jeſu Chriſti pro dono obtulit ſingulari.

Hic porrò Sanguis eſt pars illius, quem Joſeph ab Arimathia Nobilis Decurio, cum Chriſti Domini de Cruce depoſitum Corpus ablueret, ex concretis undique vulneribus ſpongiâ reverenter abſterſit, ſedulòque collegit.

Igitur Comes Alſatius à Rege Hieruſalem, ſuo Fratre, ſummo gaudio ſanctiſſimum hoc pignus accepit, perque Leonium Abbatem S. Bertini, perpetuum ſui itineris comitem, in Flandriam transferri juſſit: idque religioſiſſimè fecit Abbas, colloque decenter ſuſpenſam Hierothecam, quotidianis operatus Sacris, ex Paleſtina Brugas uſque portavit, ibique ſacrum Depoſitum ritè ſervatum præfato Alſatio reſignavit anno 1148. Additio.

Præfatus Comes Flandriæ Theodoricus Alſatius, in Flandriam redux, incredibili ſuorum gratulatione exceptus fuit; advectumque Theſaurum pretioſiſſimi Sanguinis Urbi Brugenſi præ ceteris contulit: ibique propriis ſumptibus in Burgo, munitiſſimo Civitatis loco, in venerationem Deiparæ, Divique Baſilii ſtruxit Eccleſiam, ut ſic honoratiſſimo velut aſylo prædictum Depoſitum ſervaretur. Quinimò quatuor alendis Sacerdotibus, Cuſtodique opportunè ſtabiliterque proſpexit, eâ conditione & oblatione, ut digniſſimum Pignus quàm vigilantiſſimè cuſtodirent, & ibidem Deo in propria perſona ſervirent.

Ceterùm hanc Fundationem quatuor Romani Pontifices confirmârunt: Innocentius IV. anno 1249. Alexander IV. anno 1260. Urbanus IV. anno 1261. Clemens VI. anno 1337.

Ita habet Traditio Ms. præfatæ Eccleſiæ S. Baſilii, quæ ſita eſt è regione Eccleſiæ Cathedralis Brugenſis Ejus Capellani Canonicis ejuſdem Cathedralis accenſentur.

CAPUT LXVI.

Florentius, *Dominus de Linden, Jus Patronatûs Eccleſiarum de Linden donat Monaſterio S. Pauli, Ordinis S. Benedicti, in Urbe Ultrajectina, anno* 1190.

Universis præſentia viſuris Florentius Dominus de (1) Linden, Miles, ſalutem.... Quæ reguntur in tempore, ne cum lapſu temporis evaneſcant, ſcripturæ ſolent teſtimonio perennari. Cumque ea, quæ piis locis & Eccleſiis legantur, in hereditatem perpetuam computentur, Nos ob amorem Dei & glorioſæ Virginis ſuæ Matris, propter ſpem æternæ retributionis, & pro ſalute Agnetis Uxoris noſtræ, ac pro animabus Parentum noſtrorum, Jus Patronatûs Eccleſiarum de Linden, quod ad nos ſpectat, ſimiliter & ipſas Eccleſias noſtræ collationi vacantes, cum omnibus attinentiis ſuis, Domui (2) S. Pauli in Trajecto purè & ſimpliciter propter Deum, tradidimus.

Et his præſentibus proteſtamur, quòd nos prædictum Jus Patronatûs, & ipſas Eccleſias eidem contulimus, perenniter obtinendas, rogantes loci Diœceſanum & Archidiaconum, ut ipſi prædictam noſtram collationem in præmiſſis ratam habeant & confirment.

In cujus rei teſtimonium Joannes Dominus de (3) Arckel & Theodoricus de Brederode Milites...... rogati à præfato Domino Florentio de Linden & Agnete, ſigilla noſtra præſentibus apponi fecimus, in teſtimonium præmiſſorum. Datum anno Domini milleſimo cen- 1190.
teſimo nonageſimo, menſe Maio, Dominicâ poſt Aſcenſionem.

CAPUT

(1) Linden. Familia vetus ac Nobilis, origine Gelricâ (ut ſuprà pag 450. docetur) à R. P. Chriſtophoro Butquens peculiari libro illuſtrata.

Additio.

(2) S. Pauli. Celebris olim erat Ultrajecti Abbatia Benedictinorum, S. Paulo ſacra, anno 1006. prope Amersfurtum in Monte Sancto. vulgò Hohorſt, extructa à B. Aufrido Ultrajectenſi Epiſcopo, cujus ſuprà meminimus Cod. Donat. Piar. cap. 42. Bernulphus illius in ea Sede Succeſſor, eandem Abbatiam, quod ab hoſte minùs tuta eſſet, in Urbem Ultrajectinam tranſtulit, ubi circa annum 1580 inter tumultus Belgicos, direpta ac dejecta, tandem eſſe deſiit. Vide plura inferius inter Origines Benedictinas.

(3) Arckelensis & Brederodia Familiæ à Ponto Heutero in Genealogiis Belgicis explicantur.

Digitized by Google

CAPUT LXVII.

GUILIELMUS BETUNIUS, *Teneræmondæ Dominus, ejuſque Uxor* MACHTILDIS, *Eccleſiæ Ninivenſis plauſtra ac vehicula à vectigalibus eximunt, anno* 1190.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

EGO WILHELMUS DE BETUNIA, Dominus de Tenremunda, & MAGTHILDIS Uxor mea, generationi quæ eſt, & quæ ventura eſt. Sciant præſentes & poſteri, quòd per omnem terram noſtram, Eccleſiæ de NINIVE plauſtra & cæteras omnes ipſius vecturas, res ad opus Eccleſiæ & uſus Fratrum ferentes, à quolibet telonei genere liberas fecimus omnimodis: ut nos & poſteri noſtri meritis & precibus ipſorum libertatem, quæ in Chriſto eſt, conſequamur. Et ne in poſterum infringatur ab aliquo vel turbetur, Scripto hoc ſigillis noſtris ſignato, & Teſtium ſubſcriptione munimus & auctorizamus.

Signum Wilhelmi Capellani.
S. Roberti Decani de Bella.
S. Walteri de Bella,
S. Arnoldi de Calchem.
S. Lamberti de Therſleghem.

ACTUM apud Tenremundam M.C.XC. 1190.

CAPUT LXVIII.

HENRICUS VI. *Imperator Poſſeſſiones Giſlenianæ Abbatiæ Ordinis S. Benedicti in Hannonia confirmat, anno* 1191.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. HEINRICUS ſextus Romanorum Imperator ..... Circa Monaſterium S. GISLENI conſiderationem habentes, quod à noſtris Prædeceſſoribus, videlicet Dagoberto, Ottone III, Heinrico ſecundo, Cuonrado, itemque Cuonrado, itemque Heinrico III. Regibus & Imperatoribus legitur eſſe constructum, univerſis Imperii noſtri tam præſentibus quàm futuris fidelibus notum fore volumus, quòd nos ob animæ noſtræ noſtrorumque Parentum perpetuam ſalutem, interventu quoque & petitione Venerabilis GOZUINI ejuſdem Monaſterii Abbatis, Patris quoque noſtri Frederici Imperatoris exemplo inducti, ipſam S. GISLENI Cellam, prorſus ab omni jure liberam, ſub noſtræ tuitionis Patrocinium ſuſcipimus, & omnes res ad eam pertinentes, lege in perpetuum valiturâ, eidem Monaſterio renovamus & confirmamus.

ITEM renovamus, & Imperiali auctoritate confirmamus, in omni poſſeſſione jam dictæ Eccleſiæ, videlicet in terris, in pratis, in ſilvis, in aquis, in villis & in ſervis, nullum Advocatum præter Abbatem habere. Sanè ſervos, cujuſcumque civitatis, caſtri ſeu alterius loci incolæ fuerint, lege nullâ impediente, ſuæ Eccleſiæ lege adſtrictos, Abbatique ac ſi Domino & Advocato ſuo ſuper omnia ſervituros, providâ judicii ratione aſſerimus.

STATUIMUS etiam, ut defuncto Abbate, Fratres ejuſdem Monaſterii, invocatâ Sancti Spiritûs gratiâ, idoneum & utilem Rectorem liberè ſibi eligant .... Addicimus etiam, ut nullus Villicationem in poſſeſſionibus ad eumdem locum pertinentibus hereditario jure teneat vel repetat; ſed Abbas, qui pro tempore fuerit, idoneum & fidelem Villicum de familia Monaſterii conſtituat & deponat. Ac ſi quis de familia Monaſterii Abbati ſuo rebellis inventus fuerit, ex judicio & diſtrictione Parium ſuorum, ad ſatisfactionem Abbatis cogatur.

DECREVIMUS ergò & Imperiali auctoritate præcipimus, ut nullus Succeſſorum noſtrorum Regum & Imperatorum, nullus Epiſcopus, Dux, Marchio, & Comes vel Vicecomes, aut alia quælibet perſona, magna ſive parva, hujus noſtræ renovationis confirmationem infringere præſumat; ſed prædictus Abbas, ſuique Succeſſores, noſtrâ freti auctoritate, bona Monaſterii recolligendo, priſtinam ejuſdem loci libertatem, ſine impedimenti moleſtia, obtineant. Si quis verò, quod abſit, hujus Præcepti noſtri ſtatutum infringere tentaverit, centum libras auri puri componat, quarum partem dimidiam Fiſco noſtro, & reliquam prædicto Monaſterio perſolvat.

UT autem hæc ab omnibus credantur & inconvulſa ſerventur, hanc inde Chartam ſcribi juſſimus, & noſtro Sigillo aureo communiri, manuque propriâ corroborantes, idoneos Teſtes ſubnotari fecimus: quorum hæc ſunt nomina:

Godefridus Aquileienſis Patriarcha,
Philippus Colonienſis Archiepiſcopus,
Willermus Ravennas Archiepiſcopus,
Otto Epiſcopus Friſingenſis,

Boniſa-

Digitized by Google

Bonifacius Novarienſis Epiſcopus,
Joannes Sanct-Agathenſis Epiſcopus,
Rofredus Abbas S. Benedicti Montis Caſſini,
Willermus Abbas S. Sophiæ in Benevento,
Otto Boëmorum Dux,
Cuonradus Dux de Rotenb.
Bertholdus Dux Dalmatiæ & Marchio Iſtriæ,
Heinricus Marchio de Romesberch,
Heinricus Frater Ducis Auſtriæ,
Albertus Comes de Bogen,
Gerardus Comes de Tulleſtein,
Rabodo Comes de Otemburc,
Guonterus Comes de Keverenberc,
Petrus Urbis Romæ Præfectus,
Thidericus Comes de Hoſtaden,
Lambertus Comes de Thuring,
Richardus Comes de Conſie,
Willermus Comes Cæſareæ, & alii quàm plures.

Signum Heinrici ſexti Romanorum Imperatoris.

Ego Ditherus Imperialis Aulæ Cancellarius, vice Philippi Colonienſis Archiepiſcopi & Italiæ Archicancellarii, recognovi.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo nonageſimo primo, 1191. Indictione IX. regnante Domino Heinrico ſexto Romanorum Imperatore, anno Regni ejus XXII. Imperii verò I.

Datum ante Neapolim, per manum Heinrici Protonotarii, XV. Kalendas Julii, feliciter, amen.

Frederico I. Imperatore in fluvio quodam Armeniæ minoris anno 1190. die 10. Junii ſubmerſo, Filius ejus Heinricus VI. ut id intellexiſſet, ad Romanum iter pro obtinenda Coronatione ſe accinxit, qui ibidem à Cæleſtino III. Papa feriâ 2. Paſchæ anno 1191. eſt coronatus. Obiit in Apulia anno 1197. die 28. Septembris, Frederico Filio quadrimo in Regno Siciliæ ſuccedente. De Imperio orta eſt contentio, ſuntque duo in ſchiſmate electi, Otho IV. & Philippus: hinc bellum. Conſtantia, Henrici IV. Vidua, anno 1199. in Apulia deceſſit.

CAPUT LXIX.

Henricus I. *Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Allodium de Herpen dat in feudum Henrico Domino de Cuyck, anno* 1191.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Notum ſit tam præſentibus quàm futuris, quòd Dominus Henricus de (1) Cuyck allodium de *Herpen* cum omnibus ſuis appenditiis, Uxore ejus Sophia, & Filio ejus Alberto principaliter conſentiente, Domino Henrico Duci Lotharingiæ donavit; & idem in feudum ab eo ipſe & Filius ejus receperunt. (Vicus propè Ravestein.)

Dux autem, in recompenſationem prædictæ Donationis, quadraginta marcas nummorum Colonienſium ipſi dedit. Inſuper decimas in *Heſe* cum omni integritate, quâ eam poſſedit, prædicto Henrico & Alberto Filio ejus in feudum conceſſit.....

Acta ſunt hæc anno Incarnationis Domini
1191. milleſimo centeſimo nonageſimo primo. Hujus rei Teſtes de Familia Ducis fuerunt,

Arnoldus Grimbergenſis,
Reinerus de Heverle,
Arnoldus de Weſemale,
Willelmus Rus,
Gerardus de Huldeberga,
Willelmus de Walem,
Walterus de Remenna,
Vulinus de Lovanio.

De Familia Domini Henrici de Cuyck,

Theodericus de Batenborch,
Robertus de Litte,
Egenus de Harem,
Hubertus de Ruſenhems,
Warnerus de Teruene,
Albertus de Langele,
Godefridus de Herpen,
Hermannus de Loen, & alii complures utriuſque partis.

(1) Cuyck, Latinè Cudica, in Brabantiæ, Gelriæ & Hollandiæ confinibus ſita, potentes olim Toparchas habuit, qui & Comites non rarò in vetuſtis Tabulis nuncupantur Henricus de Cuck anno 1096. in Cod. Donationum Piarum cap. 67. Hermannus Comes de Cuick anno 1146. lib. 1. Dipl. Belg cap. 60. Henricus de Cuke ibidem cap. 67. memorantur. Henricus Comes de Cuke anno 1198. Electioni Othonis IV. Cæſaris, ibidem cap. 74. recitatæ, ſubſcripſit. Is Filium habuit Albertum, in Diplomate jam recitato, & lib. 2. Dipl. Belg. cap 65. & 66. memoratum.

Ab iſto Alberto alius fuiſſe videtur Albertus de Cuyck anno 1194. in Epiſcopum Leodienſem, jubente Cæleſtino III. Papâ, Namurci electus, anno 1196. ab Aigulpho Archiepiſcopo Colonienſi conſecratus, & anno 1200. defunctus. Alius, inquam, fuiſſe videtur, juxta Diploma anno 1196. ſcriptum, & lib. 2. Diplom. cap. 65. editum; in quo Albertus de Cuyck Henrici Filius, & Albertus Epiſcopus Leodienſis, ut duæ diverſæ perſonæ memorantur.

Anno 1312. Joannes Dominus de Cuyck Tabulas Cortebergenſes, ſuprà lib. 1. cap. 138 editas; & Pactum Flandrenſe anno 1339. lib. 2. Dipl. cap 112. Otto Dominus de Cuyck ſignarunt. Idem Otto Dominus de Cuyck & Heverle Graviam Oppidum anno 1323. à Joanne III. Brabantiæ Duce in feudum accepit, & anno 1328. eidem reſtituit: ut lib. 1. Dipl. cap. 101. & 102. docui. Hodie Familia Naſſavia. Graviam & Cuyck tenet in feudum.

Anno 1372. Joannes Dominus de Cuyck Tabulas Cortebergenſes lib. 2. Dipl. cap. 113. & anno 1415. Joannes de Cuyck, Dominus de Hochſtrate Fœdus Limburgenſe lib. citato cap. 114. firmarunt.

Digitized by Google

CAPUT LXXII.

Anetenſe ſeu Braellenſe Monaſterium Virginum, Ordinis Ciſtercienſis, anno 1196. *ab* Ada de Harnes, *Conſtabularia Flandrenſi, conditur in Diœceſi Atrebatenſi; probante Hugone Abbate S. Petri in Monte Blandinio juxta Gandavum.*

Hugo Dei miſeratione Abbas S. Petri Gandenſis, totiuſque ejuſdem loci Conventus, univerſis Chriſti fidelibus, ad quos Litteræ iſtæ pervenerint, in perpetuum. Omnibus vobis notum eſſe volumus, quòd Domina Ada Nobilis Matrona de Harnes, Conſtabularia Flandrenſis, crebris & humilibus à nobis poſtulationibus impetravit, ut in loco, qui dicitur (1) Braelle, juxta Crucem de Sobry, manſionem ad colligendas religioſas mulieres, Capellam ad miniſtrandum Deo, ab omni ſubjectionis ligamine abſolutam, quantùm ad nos, de aſſenſu & permiſſione noſtra, conſtruere liceret: & inter cetera precibus ſuis impetravit, ut ab omni decimatione, quæ nos infra ambitum ejuſdem manſionis contingeret, & à portione, quæ nobis ad prædictam Capellam in oblationibus pervenire deberet, domum illam liberam, & exemptam eſſe ſuſtineremus......

Nos itaque pium prædictæ Matronæ propoſitum nullatenus infirmare, ſed promovere & corroborare cupientes, ſicut in præſenti Charta continetur, benignè concedimus, & Sigilli noſtri auctoritate confirmamus.

Actum anno Domini M. C. XCVI. 1196.

(1) Braellense, ſeu Anetenſe Monialium Ordinis Ciſtercienſis Cœnobium, vulgò *l'Abbaye de la Brayelle lez Annay*. in Artelia & Diœceſi Atrebatenſi. anno 1196. ab Ada de Harnes, Conſtabularia Flandriæ eſt inchoatum: ut ex producto Diplomate liquet. Quod nota contra Guilielmum Gazæum, qui ad annum 1251. ejus originem refert. Buzelinum in Gallo-Flandria lib. 2. cap. 29. conſule.

CAPUT LXXIII.

Sigerus *Caſtellanus Gandenſis, ejuſque Uxor* Petronilla, *& Filius* Sigerus, *benefaciunt Monaſterio Affligemenſi, anno* 1198.

In nomine Patris & Filii, & Spiritûs Sancti. Notum ſit univerſis Chriſti, qui Litteras iſtas ſunt viſuri vel audituri, fidelibus, quòd ego Sigerus Caſtellanus Gandenſis, & Uxor mea Petronilla, conſentiente & concedente Sigero Filio noſtro, & reliquis Filiis noſtris, in *Groda*, quam Affligemenſis Eccleſia habet apud *Frovendic*, quinque menſuras terræ, ab omni decimatione, quæ nos de jure contingebat, eidem Affligemenſi Eccleſiæ, & Fratribus in ea Domino famulantibus, quas ſibi in hoc ipſum iidem Fratres elegerunt, intuitu divinæ retributionis, liberas dimiſimus..... Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis millesimo centeſimo nonageſimo octavo. 1198.

CAPUT LXXIV.

Henricus I. *Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Perſonatum Eccleſiæ Liranæ donat Canonicorum Collegio ibidem, anno* 1199.

In nomine Sanctæ & Individuę Trinitatis, amen. Notum ſit omnibus, tam modernis quàm poſteris, quòd ego Henricus Dux Lotharingiæ, & Marchio Imperii Romani, divinæ remunerationis intuitu, & ob remedium animæ meæ, ac meorum Prædeceſſorum, Perſonatum Eccleſiæ de Lira vacantem, in allodio meo ſitæ, cujus donatio ad me ſpectat, cum omni integritate fructuum convenientium, Canonicis ibidem Deo ſervientibus in eleëmoſynam ſtabiliter contuli.

Hujus autem veritas donationis ut inconvulſa & rata perpetuò permaneat, præſentem paginam ſigilli mei atteſtatione roboratam inſigniri, Teſteſque idoneos, tam Clericos quàm homines meos ſubſcribi feci

Henricus Præpoſitus Lovanienſis.
Arnoldus,
Gerardus,
Lambertus,
Simon, Canonici,
Gerardus de Grimberghen,
Arnoldus de Weſemale,
Arnoldus de Waelhem,
Wilhelmus de Lira,
Balduinus de Lira, & ceteri quàm plures.

Datum anno Incarnationis Domini noſtri M.C.XCIX. 1199.

Digitized by Google

CAPUT LXXV.

Balduinus *Flandriæ & Hannoniæ Comes, poſt Imperator Conſtantinopolitanus, Ninivenſis Eccleſiæ homines à teloneis & aliis exactionibus liberat, anno* 1199.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Balduinus, Dei gratiâ, Flandriæ & Hannoniæ Comes, omnibus hoc Scriptum viſuris notum facio, quod conſentiente Uxore meâ Maria, ob æternam noſtri noſtrorumque memoriam, & libertatem, quæ in Chriſto eſt, conſequendam, hanc Eccleſiæ Ninivensi, & Fratribus inibi Deo famulantibus concedo libertatem, ut ipſi vel ſervientes eorum, cum animalibus vel vecturis, res Eccleſiæ ſuæ deferentes, ſive per terram, ſive per aquam tranſeuntes, per omnem terram & ditionem noſtram à winagiis vel teloneis & ceteris exactionibus liberi in ævum permaneant.

Ut autem hoc caritatis noſtræ beneficium ſtabile & inconcuſſum permaneat, Scriptum hoc ſigilli mei appenſione & hominum meorum ſubnotatione confirmo.

Signum Gerardi Præpoſiti de Brugis.
S. Razonis de Gavera.
S. Sigeri Caſtellani de Gant.
S. Gerardi de Sotteghem.
S. Sigeri de Murceca.
Rolini & Gerardi Wainnardi, Officialium.

Actum apud Dackenam, anno Domini M.CXCIX. 1199.

CAPUT

Belgica noſtra non ſolùm Reges, in his Godefridum Bullonium, ejuſque Fratrem Balduinum, 1204. ſed & Cæſares Orienti dedit. Captâ à Latinis Conſtantinopoli, primus apud Græcos Sceptrum geſſit Balduinus Flandriæ & Hannoniæ Comes. Scilicet hoc piorum armorum, quæ in Syriam contra Saracenos deſtinârat, ipſi præmium in terris fuit.

Isaacium Angelum Imperatorem Byzantinum Frater ejus *Alexius Ducas* excœcârat, & carceri incluſum Regno deturbârat: Patrui impias manus effugiens Alexius, Iſaacii Filius, in Dalmatiam ſe recepit, ubi tunc Balduinus, unà cum Venetis & aliis ſacræ expeditionis ſociis, Iaderam obſidebat. Explicatâ Patris excœcati & Regno per Fratrem exuti miſeriâ, ſuoque exilio oſtentato, Alexius à Balduino & aliis impetravit, ut poſt Iaderam ſubactam, expeditione Paleſtinæ prætermiſſâ, ex Dalmatia in Boſphorum Thracium claſſem deducerent, & 1204. Conſtantinopolim Imperii Sedem obſiderent. Capta eſt Urbs ampliſſima à Latinorum manu non adeò magna, poſt ſexageſimum obſidionis diem; Iſaacio Angelo, quamvis oculis capto, eoque paulò pòſt defuncto, Alexio ejus Filio, in Regnum reſtitutis.

At paucos infra dies ipſo Alexio Angelo, per Alexium cognomento Murtzuphlum eliſis faucibus extincto, Urbs Regia iterum per octo & ſexaginta dies obſeſſa, ſubacta ac direpta per noſtros fuit, Murtzuphlo ex fuga retracto, oculis privato, & è Tauri columnâ ſeu turri per plebem infimam præcipitato.

Conſtantinopoli itaque à noſtris receptâ, cùm nulli liberi ex Iſaacio Angelo, præter Irenem, Philippo, à quibuſdam Germaniæ Proceribus in Cæſarem electo, nuptam, ſupereſſent, Victores omnium ſuffragiis Orientis Imperium Balduino detulerunt, quòd res in bello præclarè ac fortiter geſſiſſet.

Balduinus porrò à Thoma Mauroceno Veneto, tunc Byzantino ab iiſdem Victoribus electo Patriarcha, Infulis Auguſtalibus decoratus, Græcam Eccleſiam Romanæ ſubjecit, Bonifacium, Montis-Ferrati in Italia Marchionem, Theſſalonicæ Regem, & Godefridum, apud Tricaſſes in Gallia Nobiliſſimo genere natum, Athenarum & Achaiæ Ducem conſtituit; Venetis Cretam, hodie Candiam, Inſulam dedit; quartâ parte publicorum vectigalium pro ærario Cæſaris reſervatâ: magnâ denique prudentiâ ac moderatione Imperium toto biennio adminiſtravit.

Verùm cùm Hadrianopolim obſideret, à Bulgaris tu- 1205. multuario prælio captus, miſerè demum in carcere periit, dignus honeſtiore vitæ exitu. Moriens Filias duas ſuperſtites reliquit, Joannam & Margaritam, agnomine Conſtantinopolitanas, quæ Flandris & Hannoniis ex ordine præfuerunt.

Balduino è vivis ſublato, Henricus Frater ejus in Græcia & reliquo Oriente rerum eſt potitus. Is Bulgaros ſubegit, & eorum Principis Filiam ſibi Uxorem ſumpſit, ut res ſuas adverſus Græcos magis firmaret ac ſtabiliret. Sed anno Imperii undecimo ſine liberis moriens rerum ſummam Jolentæ, Namurcenſi Comitiſſę, Sorori ſuæ, ejuſque Marito Petro Curtiniaci Domino reliquit: quos Conjuges Romam profectos Honorius III. Pontifex Maximus coronavit, ut Platina in Vitis Pontificum narrat.

Petro Robertus Filius, & Roberto Filius Balduinus eo nomine ſecundus ſucceſſit: ſub quo Conſtantinopolis per proditionem à Græcis capta eſt, poſt annum circiter ſexageſimum, quàm à Balduino Flandrenſi Comite fuerat ſubacta. Balduinus II. Byzantio capto elapſus, per Enboeam in Italiam, indéque in Belgicam venit ac demùm obiit. Vide ſuprà pag. 406.

Digitized by Google

CAPUT LXXVI.

Idem BALDUINUS, *Flandriæ & Hannoniæ Comes, Abbatiæ Benedictino-rum S. Dionyſii in Brocqueroia prope Montes Hannoniæ beneficia præſtat, anno* 1199.

EGo BALDUINUS, Flandriæ & Hannoniæ Comes, notum facio præſentibus & futuris, quòd fidelis & dilectus meus HUGO de Crois reportavit in manus meas quidquid habebat in nemore & in terra de (1) *Havrets*, ex alia parte aquæ quæ dicitur Haine, verſus S. Dionyſium, aſſenſu & voluntate WITREÆ Uxoris ſuæ, & Filiorum ſuorum. Nemus quoque illud cum terra dedit liberè & abſolutè in eleëmoſynam & allodium Eccleſiæ (2) S. Dioniſii in Brokeroia: ita quòd nullus in prædicta eleëmoſyna vel allodio retinet Majoriam vel aliquam exactionem. Ut autem donatio hujus eleëmoſinæ rata ſit & firma, præſentem paginam ſigilli mei appenſione & Teſtium ſubſcriptione feci corroborari;

Willelmi Patrui mei,
Euſtachii de Ruez,
Nicolai de Barbentione,
Walteri de Keureng,
Willelmi de Kevi,
Walteri de Villa,
Walteri de Bouſies.

ACTUM apud Montes anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo nonageſimo nono, 1199.
V. Kalendas Julii.

Additio. (1) HAVRETS, vulgò *Havré*, Vicus Hannoniæ ad Hainam fluvium, ſeſqui-milliari Montibus diſſitus, erectus anno 1627. in Ducatum à Philippo IV. Hiſpaniarum Rege in favorem Domûs Croiacæ. Patronatum Eccleſiæ ejuſdem loci gerit Abbas S. Dionyſii in Brocqueroia.

(2) S. DIONYSII IN BROCQUEROIA. Hanc Abbatiam fundavit anno 1081. Richildis Hannoniæ Comitiſſa, Mater Balduini Comitis, evocatis primis Religioſis ex Abbatia Sylvæ-Majoris, vulgò *Sauve-Majeur*, in Diœceſi Burdigalenſi, juxta Diplomata inferiùs edenda in Notitia Eccleſiarum Belgii

Unitæ pauló pôſt fuerunt novo huic Cœnobio præbendæ tredecim Clericorum quæ erant in antiqua Eccleſia Divi Petri Montibus. Accellerunt quoque variæ Donationes, tum Comitum Hannoniæ, tum Epiſcoporum Cameracenſium.

Porrò Abbas S Dionyſii eſt primitivus Paſtor Illuſtris Capituli D. Waldetrudis Montibus. & Capellanus honorarius Comitum Hannoniæ. *Vide plura inter Origines Cœnobiorum Benedictinorum.*

CAPUT LXXVII.

Idem BALDUINUS *Comes benefacit Abbatiæ S. Dionyſii anno* 1200.

EGo BALDUINUS, Flandriæ & Hannoniæ Comes, notum facio univerſis, quòd MARIA, Clementiæ de Houdeng Filia, & ipſius Mariæ Sponſus nomine Anſelmus feodum, quem à me tenebat in poteſtate de (1) *Houdeng*, in manum meam ſpontaneâ & benignâ voluntate ſuâ reportaverunt, ſub teſtimonio fidelium hominum meorum, nihil juris vel proprietatis in ipſo feodo in poſterum ſibi ſuiſque heredibus retinentes,

EGO verò feodum illud tamquam proprium allodium meum Eccleſiæ S. Dionyſii in BROCQUEROIA, caritatis intuitu, in eleëmoſynam perpetuam contuli, ſub teſtimonio quàm plurium Chriſti fidelium.

Ad hæc ipſa Eccleſia dedit mihi in proprietatem partem cujuſdam terræ ſuæ in poteſtate de (2) *Lembeca*; quam quidem terram, ab Eccleſia mihi collatam, dedi prædictis Mariæ ſcilicet & Anſelmo viro ejus, in feodum & proprietatem perpetuam.

UT autem hæc rata & inviolata permaneant, Scripti præſentis annotatione, & ſigilli mei appoſitione confirmare decrevi. Teſtes fideles homines mei, qui his omnibus interfuerunt,

Willelmus Patruus meus,
Hugo de Overna,
Guilielmus Montenſis Præpoſitus,
Walterus de Villa,
Otto de Arbre,
Robertus de Oillies,
Robertus de Nova Villa.

ACTUM anno Verbi Incarnati milleſimo ducenteſimo, 1200.

CAPUT

Additio. (1) HOUDENG, Eccleſia S. Joannis, Vicus Hannoniæ ſub Archiepiſcopatu Cameracenſi ac Decanatu Binchienſi, hodieque ſubeſt Juri Patronatûs Abbatis S. Dionyſii.

(2) LEMBECA, Eccleſia B. Mariæ, Municipium celebre prope Hallas Hannoniæ Oppidum, ſub Archiepiſcopatu Cameracenſi, gaudens jure terræ liberæ. Patronatum ab antiquo poſſidet Abbas S Dionyſii. Hoc Dominium in Baronatum erexit Philippus IV. Hiſpaniarum Rex in favorem Familiæ de Richardot, quæ etiam gaudet titulo Principatûs de Steenhuyſen (prope Gerardimontem) & Comitatûs de Gamerage.

Digitized by Google

CAPUT LXXV.

BALDUINUS *Flandriæ & Hannoniæ Comes, pòſt Imperator Conſtantinopolitanus, Ninivenſis Eccleſiæ homines à teloneis & aliis exactionibus liberat, anno* 1199.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego BALDUINUS, Dei gratiâ, Flandriæ & Hannoniæ Comes, omnibus hoc Scriptum viſuris notum facio, quòd conſentiente Uxore meâ MARIA, ob æternam noſtri noſtrorumque memoriam, & libertatem, quæ in Chriſto eſt, conſequendam, hanc Eccleſiæ NINIVENSI, & Fratribus inibi Deo famulantibus concedo libertatem, ut ipſi vel ſervientes eorum, cum animalibus vel vecturis, res Eccleſiæ ſuæ deferentes, ſive per terram, ſive per aquam tranſeuntes, per omnem terram & ditionem noſtram à winagiis vel teloneis & ceteris exactionibus liberi in ævum permaneant.

UT autem hoc caritatis noſtræ beneficium ſtabile & inconcuſſum permaneat, Scriptum hoc ſigilli mei appenſione & hominum meorum ſubnotatione confirmo.

Signum Gerardi Præpoſiti de Brugis.
S. Razonis de Gavera.
S. Sigeri Caſtellani de Gant.
S. Gerardi de Sotteghem.
S. Sigeri de Murceca.
Rolini & Gerardi Wainnardi, Officialium.

ACTUM apud Dackenam, anno Domini
M.CXCIX. 1199.

BElgica noſtra non ſolùm Reges, in his GODEFRIDUM BULLONIUM, ejuſque Fratrem BALDUINUM,
1204. ſed & Cæſares Orienti dedit. Captâ à Latinis Conſtantinopoli, primus apud Græcos Sceptrum geſſit BALDUINUS Flandriæ & Hannoniæ Comes. Scilicet hoc piorum armorum, quæ in Syriam contra Saracenos deſtinârat, ipſi præmium in terris fuit.

ISAACIUM Angelum Imperatorem Byzantinum Frater ejus *Alexius Ducas* excœcârat, & carceri incluſum Regno deturbârat: Patrui impias manus effugiens ALEXIUS, Iſaacii Filius, in Dalmatiam ſe recepit, ubi tunc Balduinus, unà cum Venetis & aliis ſacræ expeditionis ſociis, Laderam obſidebat. Explicatâ Patris excœcati & Regno per Fratrem exuti miſeriâ, ſuoque exilio oſtentato, Alexius à Balduino & aliis impetravit, ut poſt Iaderam ſubactam, expeditione Paleſtinæ prætermiſsâ, ex Dalmatia in Boſphorum Thracium claſſem deducerent, & Con-
1204. ſtantinopolim Imperii Sedem obſiderent. Capta eſt Urbs ampliſſima à Latinorum manu non adeò magna, poſt ſexageſimum obſidionis diem; Iſaacio Angelo, quamvis oculis capto, eoque paulò pòſt defuncto, Alexio ejus Filio, in Regnum reſtitutis.

At paucos infra dies ipſo Alexio Angelo, per Alexium cognomento Murtzuphlum eliſis faucibus extincto, Urbs Regia iterum per octo & ſexaginta dies obſeſſa, ſubacta ac direpta per noſtros fuit; Murtzuphlo ex fuga retracto, oculis privato, & è Tauri columnâ ſeu turri per plebem infimam præcipitato.

Conſtantinopoli itaque à noſtris receptâ, cùm nulli liberi ex Iſaacio Angelo, præter IRENEM, Philippo, à quibusdam Germaniæ Proceribus in Cæſarem electo, nuptam, ſupereſſent, Victores omnium ſuffragiis Orientis Imperium BALDUINO detulerunt, quòd res in bello præclarè ac fortiter geſſiſſet.

Balduinus porrò à Thoma Mauroceno Veneto, tunc Byzantino ab iiſdem Victoribus electo Patriarcha, Infulis Auguſtalibus decoratus, Græcam Eccleſiam Romanæ ſubjecit, BONIFACIUM, Montis-Ferrati in Italia Marchionem, Theſſalonicæ Regem, & GODEFRIDUM, apud Tricaſſes in Gallia Nobiliſſimo genere natum, Athenarum & Achaiæ Ducem conſtituit; Venetis Cretam, hodie Candiam, Inſulam dedit; quartâ parte publicorum vectigalium pro ærario Cæſaris reſervatâ: magnâ denique prudentiâ ac moderatione Imperium toto biennio adminiſtravit.

Verùm cùm Hadrianopolim obſideret, à Bulgaris tu- 1205.
multuario prælio captus, miſerè demum in carcere periit, dignus honeſtiore vitæ exitu. Moriens Filias duas ſuperſtites reliquit, JOANNAM & MARGARITAM, agnomine Conſtantinopolitanas, quæ Flandris & Hannoniis ex ordine præfuerunt.

Balduino è vivis ſublato, HENRICUS Frater ejus in Græcia & reliquo Oriente rerum eſt potitus. Is Bulgaros ſubegit, & eorum Principis Filiam ſibi Uxorem ſumpſit, ut res ſuas adverſus Græcos magis firmaret ac ſtabiliret. Sed anno Imperii undecimo ſine liberis moriens rerum ſummam JOLENTÆ, Namurcenſi Comitiſſæ, Sorori ſuæ, ejuſque Marito PETRO Curtiniaci Domino reliquit: quos Conjuges Romam profectos Honorius III. Pontifex Maximus coronavit, ut Platina in Vitis Pontificum narrat.

Petro ROBERTUS Filius, & Roberto Filius BALDUINUS eo nomine ſecundus ſucceſſit: ſub quo Conſtantinopolis per proditionem à Græcis capta eſt, poſt annum circiter ſexageſimum, quàm à Balduino Flandrenſi Comite fuerat ſubacta. Balduinus II. Byzantio capto elapſus, per Enboeam in Italiam, indéque in Belgicam venit ac demùm obiit. Vide ſuprà pag. 406.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT LXXVI.

Idem BALDUINUS, *Flandriæ & Hannoniæ Comes, Abbatiæ Benedictinorum S. Dionyſii in Brocqueroia prope Montes Hannoniæ beneficia præſtat, anno* 1199.

EGo BALDUINUS, Flandriæ & Hannoniæ Comes, notum facio præſentibus & futuris, quòd fidelis & dilectus meus HUGO de Crois reportavit in manus meas quidquid habebat in nemore & in terra de (1) *Havrets*, ex aliâ parte aquæ quæ dicitur Haine, verſus S. Dionyſium, aſſenſu & voluntate WITREÆ Uxoris ſuæ, & Filiorum ſuorum. Nemus quoque illud cum terra dedit liberè & abſolutè in eleëmoſynam & allodium Eccleſiæ (2) S. Dioniſii in Brokeroia: ita quòd nullus in prædicta eleëmoſyna vel allodio retinet Majoriam vel aliquam exactionem. Ut autem donatio hujus eleëmoſinæ rata ſit & firma, præſentem paginam ſigilli mei appenſione & Teſtium ſubſcriptione feci corroborari;

Willelmi Patrui mei,
Euſtachii de Ruez,
Nicolai de Barbentione,
Walteri de Keureng,
Willelmi de Kevi,
Walteri de Villa,
Walteri de Bouſies.

ACTUM apud Montes anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo nonageſimo nono, 1199.
V. Kalendas Julii.

Additio. (1) HAVRETS, vulgò *Havré*. Vicus Hannoniæ ad Hainam fluvium, ſeſqui-milliari Montibus diſſitus, erectus anno 1627. in Ducatum à Philippo IV. Hiſpaniarum Rege in favorem Domûs Croiacæ. Patronatum Eccleſiæ ejuſdem loci gerit Abbas S. Dionyſii in Brocqueroia.

(2) S. DIONYSII IN BROCQUEROIA. Hanc Abbatiam fundavit anno 1081. Richildis Hannoniæ Comitiſſa. Mater Balduini Comitis, evocatis primis Religioſis ex Abbatia Sylvæ-Majoris, vulgò *Sauve-Majeur*, in Diœceſi Burdigalenſi, juxta Diplomata inferiùs edenda in Notitia Eccleſiarum Belgii

Unitæ pauló pôſt fuerunt novo huic Cœnobio præbendæ tredecim Clericorum quæ erant in antiqua Eccleſia Divi Petri Montibus. Acceſſerunt quoque variæ Donationes, tum Comitum Hannoniæ, tum Epiſcoporum Cameracenſium.

Porrò Abbas S Dionyſii eſt primitivus Paſtor Illuſtris Capituli D. Waldetrudis Montibus, & Capellanus honorarius Comitum Hannoniæ. *Vide plura inter Origines Cœnobiorum Benedictinorum.*

CAPUT LXXVII.

Idem BALDUINUS *Comes benefacit Abbatiæ S. Dionyſii anno* 1200.

EGo BALDUINUS, Flandriæ & Hannoniæ Comes, notum facio univerſis, quòd MARIA, Clementiæ de Houdeng Filia, & ipſius Mariæ Sponſus nomine Anſelmus feodum, quem à me tenebat in poteſtate de (1) *Houdeng*, in manum meam ſpontaneâ & benignâ voluntate ſuâ reportaverunt, ſub teſtimonio fidelium hominum meorum, nihil juris vel proprietatis in ipſo feodo in poſterum ſibi ſuiſque heredibus retinentes,

EGO verò feodum illud tamquam proprium allodium meum Eccleſiæ S. Dionyſii in BROCQUEROIA, caritatis intuitu, in eleëmoſynam perpetuam contuli, ſub teſtimonio quàm plurium Chriſti fidelium.

Ad hæc ipſa Eccleſia dedit mihi in proprietatem partem cujuſdam terræ ſuæ in poteſtate de (2) *Lembeca*; quam quidem terram, ab Eccleſia mihi collatam, dedi prædictis Mariæ ſcilicet & Anſelmo viro ejus, in feodum & proprietatem perpetuam.

UT autem hæc rata & inviolata permaneant, Scripti præſentis annotatione, & ſigilli mei appoſitione confirmare decrevi. Teſtes fideles homines mei, qui his omnibus interfuerunt,

Willelmus Patruus meus,
Hugo de Overna,
Guilielmus Montenſis Præpoſitus,
Walterus de Villa,
Otto de Arbre,
Robertus de Ollies,
Robertus de Nova Villa.

ACTUM anno Verbi Incarnati milleſimo ducenteſimo, 1200.

Additio. (1) HOUDENG, Eccleſia S. Joannis, Vicus Hannoniæ ſub Archiepiſcopatu Cameracenſi ac Decanatu Binchienſi, hodieque ſubeſt Juri Patronatûs Abbatis S. Dionyſii.

(2) LEMBECA, Eccleſia B. Mariæ, Municipium celebre prope Hallas Hannoniæ Oppidum, ſub Archiepiſcopatu Cameracenſi, gaudens jure terræ liberæ. Patronatum ab antiquo poſſidet Abbas S Dionyſii. Hoc Dominium in Baronatum erexit Philippus IV. Hiſpaniarum Rex in favorem Familiæ de Richardot, quæ etiam gaudet titulo Principatûs de Steenhuyſen (prope Gerardimontem) & Comitatûs de Gamerage.

Digitized by Google

CAPUT LXXVIII.

GUILIELMUS *Caſtellanus Audomarenſis, Guilielmi & Idæ Filius, Donationes Monaſterio Andrenſi à Patre ſuo & aliis factas confirmat, anno* 1200.

EGo (1) WILLELMUS S. Audomari Caſtellanus, ſcire volo præſentes & futuros, me prò ſalute animæ meæ confirmaſſe ea quæ Andrenſis Eccleſia juſtè & legitimè poſſidet, vel quę in poſterum poſſidere poterit, in Caſtellaria S. Audomari.

IN primis donationi Patris mei Willelmi fideliter aſſenſum præbeo, de foragio videlicet totius vini, quod ad uſus proprios Andrenſis Eccleſia in Caſtro S. Audomari comparaverit. Confirmo etiam eidem Andrenſi Eccleſiæ decimam de Elceka, quæ quondam per multorum partes diviſa, nunc uniformiter Anderenſi Eccleſiæ in eleëmoſynam eſt collata: partem videlicet cujuſdam *Adelaidis*, quam acceptâ caritate duodecim marcarum & dimidiæ, in eleëmoſynam contulit; partem quoque Huberti & Filiæ ſuæ Gertrudis, quam unà cum Drogone marito ſuo, pretio quinque marcarum & dimidiæ, ut fertur, in eleëmoſynam dedit, in generalibus placitis S. Audomari, per manum Joannis de Morbeka, qui præſidebat mallis.

ALTERAM nihilominùs partem confirmo, quam Martilius in eleëmoſynam contulit, acceptâ caritate ſex marcarum & dimidiæ. Item partem Widonis de Gardino, & Uxoris ſuæ Adelidis, pro caritate novem marcarum & dimidiæ in eleëmoſynam collatam, partemque Roberti de Aqua, & Lamberti Fratris ſui, & nepotum & neptium ſuarum de Vulhus, in eleëmoſynam Andrenenſi Eccleſiæ datam, acceptâ caritate quinque marcarum & dimidiæ; partem quoque Manaſſis de Monekahova & participum ejus, qui dederunt in eleëmoſynam acceptâ caritate ſeptem marcarum.

CONFIRMO etiam eidem Andrenenſi Eccleſiæ partem decimæ, quam habebant in Villa de Elceka Adam & Uxor ſua Chriſtiana, concedentibus liberis eorum, Waltero, Henrico & Dedala, in eleëmoſynam collatæ pretio circiter XXXV. marcarum. Willelmus etiam Callard, concedentibus liberis ſuis, dedit in eleëmoſynam partem ſuam, acceptâ caritate decem marcarum, & parte molendini, quod Andrenſis Eccleſiæ fuit; qui fidejuſſores dedit Balduinum ſcilicet Seneſcalcum, & Walterum Wrede, quo ad, ad hoc concedendum, Sorores ſuas, Nepotes & Neptes, & univerſos propinquos ſuos coram Scabinis adduceret, & de aſſenſu propinquorum ſuorum Andrenenſi Eccleſiæ ſatisfaceret. Quod ſi facere nequiverit, partem molendini illius, cum decem marcis, Eccleſiæ reſtituet, & decimam ſuam ex integro recipiet.

WALRAVIUS quoque de Suavacas partem ſuam coram Scabinis & ipſe Scabinus in eleëmoſynam contulit. In Villa quoque de Monla VII. menſuras terræ, quas quidam Nicolaus pro filio ſuo G. monachando contulit in eleëmoſynam, & ſuper hoc Euſtachium Canonicum Eccleſiæ Advocatum conſtituit, concedentibus filiis ſuis, Hugone, Roberto, Joanne, Daniële, & Hogina filia ejus; ſed & tres menſuras terræ in eadem Villa.

HÆC omnia diverſis temporibus facta anno Dominicæ Incarnationis M.CC. coram nobis & francis Scabinis recognita ſunt & confirmata; & ego horum omnium, ad augmentum Eccleſiæ, Advocatus ero, & ei me ſtabilem & indefeſſum amicum ſemper exhibebo. Scabini autem tam præſentes, quàm præteriti, qui hoc viderunt & audierunt, ſunt iſti,

Walterus Wrede,
Walravius de Suavacas,
Henricus de Oſtremonle,
Euſtachius de Eleceka,
Drogo de Oſtremonle,
Hugo de Salperwic,
Hugo de Burkes,
Hugo de Lumbres,
Balduinus de Fonte,
Manaſſes Goel,
Euſtachius de Deleches,
Balduinus de Billeka,
Walterus de Strathem,
Alulphus de Delethes,
Petrus de Fonte,
Adam de Witteka,
Walterus de Elceka,
Marcilius de Lidinghem,
Henricus de Bruec,
Euſtachius de Hodingecun,
Lambinus de Rengueneſcure,
Willelmus de Blindeka.

AD majorem autem certitudinem huic Scripto Sigillum meum appoſui, per manum Giraldi de Renguenecſcure, menſe Maio.

(1) WILLELMUS, S. Audomari Caſtellanus, Willelmi & Idæ Filius: ut conſtat ex Diplomate anni milleſimi centeſimi octogeſimi ſexti, quod ſuprà Capite ſexageſimo tertio hujus Libri recitavimus.

De

De Caſtellanis *olim per Belgicam frequentibus, quos hodie* Vice-Comites *aut* Burg-gravios *vocant.*

APud Belgas (ut apud Gallos ac Germanos) pleraque Oppida Illuſtriora ſuos CASTELLANOS habuerunt, quos Franci hodie Vicecomites, *Viſcomtes*, Germani Burgravios, *Borchgraven*, nuncupant. Hi vice Comitum Oppidis præerant, publicorum carcerum curam gerebant, & ſua tribunalia ad jus dicendum habebant.

Tales in BRABANTIA fuerunt Caſtellani Bruxellenſes, Antverpienſes, Geldonienſes, Furenſes & Grimbergani. In FLANDRIA Gandenſes, Brugenſes, Iprenſes, Tornacenſes, Inſulenſes, Duacenſes, Cortracenſes, Dixmudani, Furnenſes, Winnocibergenſes, Aloſtani, Aldeburgenſes, Harlebecani, Neoportuenſes, Borburgenſes, Roſlarienſes. In ARTESIA Atrebatenſes, Audomarenſes, Arienſes, Lenſenſes, Bapalmenſes, Heſdinenſes. In HANNONIA Montenſes, Valentianenſes, Binchienſes, Belio montenſes; in GELRIA Noviomagenſes. In HOLLANDIA Leidenſes, Heuſdani, Gertrudi-bergenſes. In ULTRAJECTINA Ditione Ultrajectini, Montfortenſes; item Limburgenſes, Cameracenſes, Morinenſes, Lingenſes, Mont-joënſes, & alii.

Ab iſtis Caſtellanis, itemque ab Advocatis Eccleſiarum Belgicarum Illuſtres ac vetuſtæ Familiæ Noſtrates plurimæ Stirpem trahunt.

BRUXELLENSEM Vicecomitatum olim Familiæ de Marbais, Leſdale, Petershem & Bouchout, ex ordine poſſederunt. Margarita, Danielis de Bouchout Filia, Everardo Marcano Arenbergio Marito ſuo Vicecomitatum Bruxellenſem anno 1465. in dotem attulit: quem à Roberto Marcano, Everardi Nepote, Joannes Hannart, Eques Ordinis S. Jacobi, Margaritæ Villain Baroniſſæ Lidekercanæ Maritus, anno 1537. emit. Pòſt ea Dignitas ad Familiam Henninam tranſiit, cùm Maria Hannart, Joannis jam dicti Neptis, Jacobo de Hennin, Domino de Auxi, anno 1579. nupſiſſet. Jacobi Filius Maximilianus, Comes de Boſſu & Baro Lidekercanus, illam Nicólao Damant, Brabantiæ Cancellario anno 1606. vendidit. Hujus Filia Anna Damant nupſit Henrico van Varick, Marcgravio Ditionis Rienſis & Prætori Antverpienſi.

ANTVERPIENSES Caſtellani ſeu Burgravii fuerunt antiquitùs Domini Diſtenſes ſeu Diſtemienſes, quæ dignitas ad Familiam Naſſaviam circa annum 1490. tranſiit, cùm Engelbertus II. Naſſavius, Bredæ & Leccæ Dominus, titulo permutationis, à Guilielmo Duce Juliacenſi Diſtemium, Sichenas & Seelhem accepit, ipſi cedens Millam, Ganglam & Vuchtam: ut ſuprà pág. 443. explicuimus.

GELDONIÁ, vulgò Judoniæ in Gallo-Brabantia Vice-Comes eſt Dominus de Glimes in eodem tractu.

FURENSEM Vicecomitatum, inter Bruxellam & Lovanium, olim Hincartia Familia, nunc poſſidet Helmondæ in Campania Brabantina Dominus ex gente Cortembachia, ab anno 1524.

GANDENSIS Vicecomitatus à Familia Gandavià ad Gaverenſem ſeu Lidekercanam, pòſt ad Sottegemiam & Antonianam, ac demùm ad Meluniam tranſiit; ut lib. 2. Diplom Belg. cap. 101. docui.

BRUGENSIS Vicecomitatus olim ad Gruthuſios pertinuit, inde Brugios cognomento, nunc ad Comitem S. Amoris in Burgundiæ Comitatu.

IPRENSIS Vicecomes eſt hodie Comes Middelburgenſis ex Familia Merodia. Joannes de Houtere Burgravius Iprenſis anno 1339. floruit: de quo lib. 2. Diplom. Belg. cap. 112.

TORNACENSES Caſtellani fuerunt Domini Mortaniæ ab aliquot retrò ſeculis, ut ſuprà cap. 96. docui.

CAMERACENSEM Caſtellanum ſe ſcribit Dominus de *Oiſy*, quod eſt feudum Arteſiæ, & Stirpem ſuam à Caſtellanis Tornacenſibus deducit. Ex Balderici Chronico Cameracenſi conſtat Dominos Oiſiacenſes olim illius Urbis Caſtellanos exſtitiſſe.

INSULENSIUM Caſtellanorum Catalogus ab anno 1039. hoc eſt, à Saſwalone Falempinenſis Monaſterii Conditore, uſque ad Ludovicum XIII. Francorum Regem deſcribitur à Florentio Harxo in libro quem de eiſdem publicavit. Vide etiam ſupra pag. 54.

DUACENSIS Caſtellanus anno 1079. Walterus lib. 1. Diplom. Belgic. cap. 40. memoratur. G. de S. Albino Caſtellanus Duacenſis 1207 Tabulis Philippi Francorum Regis ſubſcripſit. Vici S. Albini, intra muros Duacenſes nunc ſiti, nunc Dominus eſt Comes de Lalain.

CORTRACENSES, Dixmudani, & Winnoci-bergenſes Caſtellani memorantur lib. 2. Donat. Belgic. cap. 59. & alibi. Ex Winnocibergenſibus originem trahunt Domini de Dolhain, & Domini de Rache prope Duacum.

NEOPORTUENSIS Vicecomitatûs heredem *Joannam*, Dominam de Halewin, Comines & Rolleghem, anno 1559 duxit Philippus Croyus Dux Arſchotanus.

FURNENSIS Vicecomes eſt nunc Comes de Houtkercke & Herlies, ex Gente Hornana.

ALOSTANI Vicecomitatûs heredem Joſinam *Tellinx* Matrimonio ſibi junxit Joannes van Lire, dictus Immerſele, Dominus de Ieteghem & Marcgravius Antverpienſis, qui Menſe Februario anno 1503. juxta Stilum Gallicum, hoc eſt, anno 1504. juxta Stilum Romanum obiit, ſepultus Antverpiæ in Choro Circumciſionis, in Eccleſia Cathedrali.

HARLEBECÆ prope Curtracum Caſtellani olim fuerunt Domini de Halewin.

ALDEBURGENSES Caſtellani inter Brugas & Oſtendam quondam fuerunt Domini Giſtellæ.

ROSLARIA, cum Torholto Oppido & Winendalenſi arce, à Joanne Intrepido Burgundiæ Duce, Flandriæque Comite anno 1409. in dotem data eſt Adolfo Duci I. Clivenſi, cùm Mariam ejus Filiam duxiſſet.

AUDOMARENSEM Caſtellaniam olim poſſedit Illuſtris Familia *de Sainct Omer*: de qua vide ſup. c. 78. hujus Libri.

ARIENSIS Vicecomes eſt nunc Comes de Eſterres ex Gente Montmorencia.

LENSENSIS eſt Dominus de Recourt.

BAPALMENSIS eſt Princeps de Eſpinoy ex Familia Melunia.

MONTENSIS in Hannonia Caſtellanus eſt Dux Havræus ex Familia Croya; qui illo titulo ſubnixus etiamnum in veteri Caſtro Montenſi excipi ſolet hoſpitio.

DE VALENTIANENSI Caſtellania, quando ea acceſſerit Comitibus Hannoniæ & Valentianarum, ſuprà diximus cap. 28. ubi de Comitibus eiſdem egimus.

BINCHIENSIS Caſtellanus Henricus, & BELLIMONTIS Caſtellanus Gillenus, Diplomati à Balduino Flandriæ & Hannoniæ Comite, anno 1197. dato in favorem Monaſterii S Dionyſii in Broqueroia, ſubſcripſerunt

LEIDENSIS in Hollandia Vicecomes eſt Princeps de Ligne, tamquam Waſſenaræ Dominus: exſtatque etiamnum in colle vetus Caſtrum Leidæ.

HEUSDENSIS, in Hollandiæ & Brabantiæ confinibus, Caſtellanus anno 1134. fuit Hermannus, ut ex Bernenſis Monaſterii Archivis didici.

GERTRUDI BERGENSIS Caſtellania olim ad Familiam de Meruwe pertinuit.

LIMBORGENSIS Burgravius Andreas de Merode, Dominus de Franckenberch, anno 1415. vixit: lib. 2. Diplom Belg. cap. 114.

MORINENSIS Vicecomitatus ad Familiam Gandenſem de l'Eſpinoy pertinet.

COLONIENSIS Burgravius fuit olim Comes ſeu Dominus Arenbergæ, cujus heredem circa annum 1300. duxit Engelbertus Comes Marcanus, qui anno 1328. deceſſit. Hodie Dux Arſchotanus ex Familia Lignæa eſt Princeps Comes Arenbergæ. Vide ſuprà pag 414.

DORLANI in Picardia Vicecomes eſt nunc D. Petrus Coloma, Baro Bornhemienſis.

CAPUT LXXIX.

BALDUINUS *Flandriæ & Hannoniæ Comes*, *poſt Imperator Conſtantinopolitanus*, *Monaſterii Ninivenſis Advocatiam ſeu protectionem ſuſcipit*, *anno* 1201.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. BALDUINUS, Dei ordinante clementiâ, Flandriæ & Hannoniæ Comes, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Eo ſtudioſiùs nos condecet Eccleſiarum providere utilitatibus, quò manifeſtiùs elucet per temporalem Eccleſiaſticæ pacis procurationem æternam poſſe adipiſci beatitudinem.

PROINDE exemplo Prædeceſſorum meorum, qui Ninivenſem Abbatiam ſuâ auctoritate roborârunt, ego quoque ſimili modo ipſam & res ejus auctorizare decrevi, & eam liberam eſſe, & ad meam Advocatiam jure hereditario pertinere, profiteor; hoc ei ſtatuens Decretum, ne deinceps ejus Advocatia de manu Flandrenſium Comitum dari vel exfeodari prævaleat.

PLACUIT autem quaſdam poſſeſſiones ejus tam in Flandria, quàm in Hannonia conſtitutas, præſenti Scripto breviter adnotare: omne allodium quod Mattildis nobilis mulier de allodio, de conſenſu liberorum vel coheredum ſuorum, ſuper culturam apud Niniven vel Everſengem in eleëmoſynam donavit; terram quam Stephanus de Helceca, & filius ejus Boltinus, apud Scora vel Idrenghem dederunt.

BONARIUM terræ quod Rodulphus de Haltra in eleëmoſynam apud Everſenghem donavit; Curiam Roſlar cum omnibus ſuis attinentibus terris, pratis, ſilvis, viis, paſcuis; terram quoque quam Lambertus cognomento Stobel, dum habitum religionis ſuſciperet, Eccleſiæ contulit.

Duo bonaria terræ, quæ Arnoldus de Kercken in eleëmoſynam donavit; Curiam Hardebeka cum omnibus ſuis appertinentiis, terris, pratis, ſilvis, viis, paſcuis, & omne allodium, quod Joannes Miles & filius ejus Walterus, habitum religionis ſuſcipientes, præfatæ Eccleſiæ liberè in eleëmoſynam contulerunt; terram quoque & omne allodium, quod Mattildis habitum religionis ſuſcipiens Eccleſiæ donavit; ſilvam apud Ham, quam Clarobaldus Miles in eleëmoſynam dedit; partem decimæ apud Berghecem, quam Petrus de Saintes in eleëmoſynam contulit.

ITEM duodecim bonaria nemoris apud Ham, quæ Karolus Miles de Haucrois, per manum Domini ſui Petri de Saintes; quattuor bonaria terræ, quæ Ingelbertus de Adenghem, de conſenſu Filii ſui Ingelberti, in eleëmoſynam dedit; Curiam apud Pamela, cum omnibus ſibi attinentibus terris, pratis, ſilvis, viis, paſcuis, & quidquid Willelmus de Ledeberga, per manum Domini ſui Gerardi de Grimberges, in eleëmoſynam donavit.

HÆC igitur, & quæcumque bona ſæpedicta Eccleſia legitimè acquiſivit, & in præſentiarum poſſidet, Scripti hujus patrocinio & Teſtium ſubnotatione corroboro & auctorizo.

Signum Ægidii de Traſegnies Flandriæ Conſtabularii, &
Sigeri Fratris ſui.
S. Alexandri de Stenkerka.
S. Ægidii de Braina.
S Balduini de Valencenis.
S. Giſleberti Præpoſiti de Mons.
S. Walcheri Abbatis de Gerarmont, &
Arnulfi Decani.
S. Vulvini Notarii.

ACTUM apud Gerarmont anno Domini milleſimo ducenteſimo primo. 1201.

CAPUT LXXX.

RASO *Gaveræ Dominus*, *Flandriæ Pincerna*, *ejuſque Uxor* CLARICIA, *dotant Abbatiam Ninivenſem*, *anno* 1201.

EGo RAZO de Gavera, Pincerna Flandriæ, notum facio omnibus, quòd conſenſu Uxoris meæ CLARICIÆ, & liberorum meorum, contuli terram, quæ vocatur *Strec*, per concambium & eleëmoſynam Abbati & Fratribus de Ninive pro terra, quæ jacet juxta *Driſcum*; promittens eidem Abbati & Fratribus Warandiſiam. Ut hæc autem firma in perpetuum maneant, Scripto noſtro chirographizato, & hominum noſtrorum teſtimonio fecimus confirmari.

Signum Hoſtonis Balgher.
S. Annekini & Giſellini de Lilar.
S. Iwaini de Letra.
S. Walteri de Bocla.
S. Esheret de Wildenbeck, & aliorum.

ACTUM anno Domini milleſimo ducenteſimo primo, Menſe Auguſto. 1201.

CA-

Digitized by Google

CAPUT LXXXI.

Ejuſdem Rasonis *Gaverenſis Diploma alterum.*

Ego Razo de Gavera, Pincerna Flandriæ, omnibus hoc Scriptum lecturis ſalutem. Quod vidimus & audivimus, hoc teſtamur, & ſcripto noſtro ſigillato tam futuris quàm præſentibus notificamus, quòd Hugo cognomento Buzere quidquid juris vel querimoniæ habebat adverſus Eccleſiam de Ninive, in loco qui dicitur *Calf*, & infra limites poſſeſſionum, quas ibidem præfata Eccleſia de eleëmoſyna magnæ memoriæ Balduini Comitis in præſenti tenet, eleëmoſynam dedit & exfeſtucavit, & tutelàm promiſit. Hujus rei Teſtes ſunt,

Razo de Curtraco,
Walterus Frater meus.
Fromoldus de Ravenſcote.
Balduinus de Lovendenghem.
Soihinus de Lovendenghem.
Ramſinus de Lictervelde,
Philippus,
Arnoldus Clericus,
Balduinus Venator, & alii quàm plures.

CAPUT LXXXII.

Balduinus *Flandriæ & Hannoniæ Comes Abbatiæ S. Nicolai Furnenſis Prædia recenſet & confirmat, anno* 1202.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Balduinus, Dei gratiâ, Flandriæ & Hannoniæ Comes, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Cùm à primæ juventutis meæ flore, piâ recordatione Prædeceſſorum meorum, Cœnobium S. Nicolai de Furnes, diligere cœperim ac manutenere, nunc quoniam Fratrem omniumque participem beneficiorum ejuſdem Cœnobii me fore recognoſco, majorem deinceps me oportet de ipſo Cœnobio habere ſollicitudinem.

Inde eſt quòd ad ejuſdem tranquillitatis ac pacis inviolabilem cuſtodiam, præſentis paginæ textum edere ac promulgare ſolenni devotione curavi. In quo placuit ea quæ poſſidet comprehendi, & ſigilli mei auctoritate confirmari; ut tanta pietatis meæ diligentia à me communita nulla omninò in poſterum ratione queat perturbari, vel vi vel fraude diſſolvi.

Hæc ſunt igitur quæ nominatim huic tenori inſerenda cenſentur; menſura videlicet terræ ſecus viam ad Áquilonem Abbatiæ ſita, & ſex menſuræ infra Opidum ad Auſtrum S. Nicolai juxta atrium jacentes, quas hæc Eccleſia dato concambio ab Eccleſia S. Walburgis ſibi vindicavit.

Indulgentia & liberatio telonei & accommodationis vaſorum ac ſupellectilium ad Curiam meam ſuper manſuris ſuis, quæ ſunt in Opido Furnenſi, & infra ejuſdem banni locum, quas ego, bonæ memoriæ Philippi Nobilis Comitis ſecutus veſtigia, piè condonavi. Filios etiam ejus, in omni loco dominationis meæ ementes aut vendentes ſibi neceſſaria, ligna quoque ſeu quaſlibet alias res, per terras ſive per aquas vehi facientes, à relonei penſione & ab omni injuſta exactione, cauſsâ Dei & Sancti Nicolai, liberos effeci.

Bercaria, quæ erat Leonii & Widonis Fratris ejus, quæ per Philippum Comitem de jure feodi & de omni exactione libera facta, in liberum ac perpetuum jus prædictæ ceſſit Eccleſiæ; Bercaria de *Haſnon*, quæ cenſualis atque perennis poſſeſſio eſt, ſexaginta menſuræ terræ huic ab Occidente contiguæ, quæ erant Hugonis, filii Aluiſii, quas Philippus Comes ſibi redditas à jugo feodi abſolvit, & Eccleſiæ in perpetuum liberè poſſidendas tradidit.

In Bercla LXVI. menſuræ terræ, quæ erant Walteri, Filii Euſtachii, quas etiam à jure feodi & ab omni exactione abſolutas Philippus Comes tradidit; in Parochia S. Nicolai LXXX. menſuræ de Vormoer, & manſio in ſuperiori Moro cum pertinentiis ſuis. LX. quoque menſuræ de Vormoer in Houthem, quas Philippus Comes pro ſua ſuorumque ſalute prædictæ largitus eſt Eccleſiæ.

Tota decima ejuſdem Villæ, cum centenis & X. menſuris terræ, de quibus eas partes, quæ erant de terra Simonis Rufi, tam ab ipſo Simone quàm à ſucceſſoribus ejus, per Philippum Comitem & per Patrem ejus, Eccleſia legitimè ſibi acquiſivit. Terra de Vohmewerva CCC. & XXVIII. menſurarum, quam Philippus Comes ab Everardo Radolph ſibi redditam, in liberam ac perpetuam hereditatem ſæpiùs dictæ tradidit Eccleſiæ. Terra XX. & unius menſurarum, quæ erat Balduini Plumæ, cujus XI menſuras à nexu feodi Philippus Comes abſolvit, & abſolutas Eccleſiæ tradidit, pro quibus totidem menſuras alias terræ ab ipſo Balduino in jus feodale recepit.

In Scora LXVI menſuræ terræ, cujus pars à Filio Erlebaldi, Filii Annoth, cenſuali habitu tenetur; tritico, quod aliquando exinde reddebatur, diſpenſatione Philippi Comitis, nunc in denarios converſo. Cum iis nihilominùs XL. ſolidi, quos ad Sacrificium Altaris faciendum

Philippus Comes huic Eccleſiæ, pro ſua ſuorumque ſalute, ſingulis annis tribuit, memorabilem locum teneant, quos in Dominica Palmarum de reditibus ſuis à Notario ſuo Furnis ſemper accipiendos diſpoſuit.

Tertia quoque pars decimæ halecium de Dunckercka & de Novo Burgo, quam favente Philippo Comite ſæpiùs dicta obtinuit Eccleſia, iis competenter connumeratur. Porrò centenarum ſexaginta fermè terræ menſurarum ..... quę erat Walteri, Filii Euſtachii, circa manſionem, ubi manebat, poſita, his debet connumerari, quæ per manum Philippi Comitis in Eccleſiæ liberam redacta eſt poſſeſſionem. Pro hac enim Walterus terram novam ſecus Iſaram in concambium cum multo recepit argento.

Facta ſunt hæc anno Domini milleſimo ducenteſimo ſecundo, ſub his Teſtibus, 1202.

Helia Abbate de Dunis,
Gerardo Cancellario Flandriæ,
Magiſtro Joanne de Noviomo,
Magiſtro Vulvino,
Waltero Clerico, aliiſque plurimis honorabilibus perſonis.

CAPUT LXXXIII.

Guido *Præneſtinus Epiſcopus, & Sedis Apoſtolicæ Legatus, viſitat & reformat Cathedralem Eccleſiam S. Lamberti Leodii, anno* 1202.

Guido, miſeratione divinâ Præneſtinus Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus. Omnibus, ad quos præſentes Litteræ pervenerint, ſalutem in Domino.

Cùm ex officio Legationis nobis injunctæ in Eccleſiis infra Legationem noſtram conſtitutis, quæ invenerimus reſecanda, reſecare, & plantanda, plantare teneamur, ad Leodienſem Eccleſiam accedentes, quædam ibi vidimus & audivimus, quæ dignâ emendatione videbantur.

Unde habito conſilio Venerabilis Fratris Hugonis Epiſcopi Leodienſis, & ejuſdem Eccleſiæ Capituli, nec non & aliorum prudentium, ſic de dicta Eccleſia dignum duximus ordinare, ea quæ benè & competenter in ea ſtatuta invenimus approbantes.

Procedit ergò noſtra ordinatio in hunc modum. Reſidentes Canonici aſſidui ſint in dormitorio, nec poſſint jacere extra dormitorium, niſi de licentia Decani. Tranſgreſſores verò arbitrio Decani & conſilio Capituli puniantur, ſi qui rebelles inveniantur, ſtipendio ſuo priventur, & communione Fratrum, uſque ad dignam emendationem.

Aſſidui ſint in Choro, maximè in Matutinis, Miſſa & Veſperis.

Reſidentes in Refectorio comedant.

Luminare, & Miſſæ ſingulis diebus, ſecundùm quod ordinatum eſt, in Eccleſia fiant.

Si quis aliquid de reditibus ad hoc pertinentibus retinuerit, vel per eum ſteterit quo minùs Miſſa celebretur more debito, vel Luminare fiat, per Decanum admonitus, ſtipendio careat & communione Fratrum, uſque ad ſatisfactionem.

De primis Præbendis vacantibus, de ſingulis duabus unam cui voluerit perſonæ, alteram Sacerdoti tenebitur aſſignare Epiſcopus, donec ſex Præbendæ fuerint aſſignatæ Sacerdotibus, vel talibus Perſonis quæ infra annum ordinem Sacerdotii recipiant, qui etiam jurabunt reſidentiam: Nec iſtæ Præbendæ aliis quam Sacerdotibus dicto modo poterunt conferri. Qui Sacerdotes officium Sacerdotum ſucceſſive facient per ſeptimanas ſuas in majori Altari in propriis perſonis ſine receptione Vicarii. Capitulum autem tenebitur recipere Sacerdotem ſibi ab Epiſcopo præſentatum, dummodo boni ſit teſtimonii, & de legitimo natus matrimonio.

Imperatoris, Archiepiſcoporum, Decani majoris Eccleſiæ, Canonicorum non Sacerdotum Vicarii, tenebuntur ex debito ſeptimanas Sacerdotales facere, hoc adjuncto, quod in ſolemnitatibus novem Lectionum in majori Altari Miſſam celebrare non poterunt niſi Sacerdotes Canonici, & duo Capellani Imperatoris, & Canonici Beati Materni & aliarum Eccleſiarum Conventualium Canonici in Leodio. Iſti tamen de gratia & ad petitionem illorum qui de jure tenebuntur ſeptimanam facere Miſſas in majori Altari poterunt celebrare.

Ad hæc Imperator, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Prælati, Sacerdotes in majori Eccleſia collecti Vicarios inſtituere non poterunt, niſi ſint Sacerdotes boni teſtimonii, qui Decano præſentati cum conſilio Capituli admittantur.

Epiſcopus Abbatias, quæ Capellaniæ ſuæ ſunt, non niſi Canonicis Eccleſiæ Sancti Lamberti conferre poterit.

Decanus autem Canonicos quos viderit ordinandos compellat ad ſuſcipiendum ordinem ſcilicet Diaconatus, ita quod ſemper in Eccleſia ſufficientes ſint Diaconi, & qui rebellis fuerit privetur ſtipendio & communione Fratrum uſque ad dignam ſatisfactionem.

Archidiaconi reſidentiam faciant per medietatem anni, & reſidentiam jurent, niſi abſentes ſint de licentia Epiſcopi. Si vero peregrinari vel ad Scholas ire voluerint, Epiſcopus non poterit eis licentiam denegare. Si autem in Eccleſia deſervire debuerint & neglexerint, & Capitulum ſuper hoc fieri convenerit, ſecundùm antiquam conſuetudinem Patrum ſuorum ſtabunt.

Licentiam trium hebdomadarum tantùm ut abſens ſit Canonicus rationabili interveniente causâ poterit conferre Decanus. Cumque poſt talem licentiam redierit, aliam licentiam non

Digitized by Google

non obtinebit niſi elapſis ſex ſeptimanis, præterquam ſi neceſſitatem evidentem in Capitulo oſtenderit. Si quis ſine licentia receſſerit, vel poſt datam licentiam moram fecerit ſine rationabili cauſa probata in Capitulo, ſtipendio ſuo privabitur, & poſt in Clauſtro ponetur quamdiu Capitulo viſum fuerit, reſtitutione factâ fructuum præcedentium, & tenebitur intereſſe omnibus Horis quamdiu erit incluſus.

Si quis contra Inſtitutionem Eccleſiæ venerit, & fructus Præbendæ violenter acceperit, à Decano excommunicatus denunciabitur. Et ſi excommunicatus uno anno perſeveraverit, ab Epiſcopo Præbendâ & omnibus redditibus in eadem Eccleſia privabitur.

Nullus Accolitus vocem habeat in Capitulo.

Nulli perſonæ duo Perſonatus de cetero conferantur in eadem Eccleſia.

Archidiaconi locum debitum non teneant dignitati, donec in Diaconos fuerint ordinati.

Quicunque de cetero eligetur in Decanum ordinem Sacerdotii teneatur ſuſcipere infra annum, niſi alium annum cauſis evidentibus Capitulum ei indulſerit, & reſidentiam faciat & hoc juret.

Decanus ſolo Decanatu contentus, alium Perſonatum tenere non poterit.

Scholasticus Cantoriam habere non poterit, & vice verſâ, Cantor Scholaſteriam de cetero non habebit.

Archidiaconi etiam, ſi pro negotiis Eccleſiæ honeſtis, vel ad viſitandos Archidiaconatus ire voluerint, unum vel duos de eadem Eccleſia habebit ſocios de licentia Decani.

Omnia iſta Capitula quæ ſequuntur in ſingulis Synodis recitentur.

Præbendæ in nulla Eccleſia per totum Epiſcopatum dividantur, ſed dimidiæ integrentur, & qui poteſtatem habent conferendi Præbendas, nulli perſonæ Præbendam conferant, niſi illis qui dimidias habent Præbendas, donec omnes ſint Canonici integri.

Reducantur ſtipendia ad æqualitatem in omnibus Eccleſiis per Epiſcopatum, niſi contingat Præbendas eſſe diviſas, & Præbendarum proventus ſingulis Canonicis locis obedientalibus aſſignari.

Qui celebrant excommunicati vel ſuſpenſi ſcienter, beneficiis ſuis priventur, & cum Litteris Epiſcopi cogantur ire ad Dominum Papam.

Priventur etiam beneficiis Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti & Sacerdotes, ſi poſtquam ter admoniti fuerint, focarias, quas habent in domibus ſuis, non abijciant.

Et concubinæ ab omnibus tanquam excommunicatæ videntur.

Generaliter excommunicentur uſurarii, & manifeſti, tanquam excommunicati devitentur, & in morte, Eccleſiaſticâ careant ſepulturâ.

Omnes libri Romanè vel Teuthonicè ſcripti de divinis ſcripturis in manus tradantur Epiſcopi, & ipſe quos reddendos viderit reddat.

Nullus vel nulla recludatur abſque licentia Epiſcopi.

Clerici comam nutrientes tam diu ſuis careant ſtipendiis, donec congruam fecerint tonſuram.

Ecclesiæ Parochiales non conferantur niſi perſonis, quæ infra annum ordinem Diaconatûs recipiant, & hoc jurent. Vicarii non conſtituantur in Eccleſiis, niſi per Archidiaconum fuerint in Concilio præſentati, quibus ſufficienter de redditibus Eccleſiæ ſecundùm ordinationem ipſorum provideatur.

Hæc omnia præcipimus ſub pœna excommunicationis obſervari, ſicut in Capitulo Leodienſi Eccleſiæ Fratribus præſentibus & conſentientibus à nobis fuit ordinatum. Actum anno Incarnati Verbi milleſimo ducenteſimo ſecundo. 1202.

Ex iſto Decreto viſitationis ſeu reformationis, anno 1202. facto, conſtat Leodienſes Canonicus illo ævo adhuc uſos fuiſſe communi Dormitorio & Refectorio. Ceterùm quandò inter Canonicos vita communis deſierit, Molanus libro de Canonicis fusè tractat.

De prædiis ſeu poſſeſſionibus Eccleſiæ Cathedralis S. Lamberti Leodienſis, inter Canonicos diviſis, ita Renerus ad S. Jacobum Leodii Monachus, in ſuo Chronico: Anno milleſimo ducenteſimo quarto, Canonici S. Lamberti poſſeſſiones Eccleſiæ, mediante Cardinale Guidone, & Epiſcopo Hugone aſſentiente, inter ſe dividunt, & Præpoſitum deſtituunt,

CAPUT LXXXIV.

Inter Henricum I. *Brabantiæ Ducem &* Othonem *Gelriæ Comitem Pactum concordiæ firmatur, anno* 1202.

In nomine Sanctæ Trinitatis & Individuæ Unitatis, notum ſit omnibus tam præſentibus quàm futuris hujus Scripti inſpectoribus, quòd cùm exorta eſſet diſcordia inter Henricum Ducem Lotharingiæ, & Othonem Comitem Gelriæ, ſuum hominem ligium, ſuper eo quòd idem Comes ei debitum ſæpiùs negaverit ſervitium, tale inter eos pacis reformatæ interceſſit Pactum:

Quòd ſi Dux memoratum Comitem ad ſuum aliquando invitaverit ſervitium, & Comes ei non obtemperaverit, vel fideliter ſicut homo ſuus ligius non ſervierit, ipſe Comes ſuâ liberâ & ſpontaneâ voluntate elegit, quòd omnia bona, quæ à Domino Duce in feudum tenet, in ſua ſunt poteſtate, ut ipſe Dux de bonis illis pro ſua diſponat voluntate.

Ut autem hæc inviolata in poſterum ſerventur, ſigillorum ſuorum firmaverunt impreſſione. Hæc autem facta ſunt, præſente Rege Othone, Guidone Apoſtolicæ Sedis Legato, Adulpho Colonienſi Archiepiſcopo. Hujus rei etiam ſunt Teſtes,

Henricus Dux de Limburgis,
Gerardus Comes de Are,
Adolphus Comes de Monte,
Henricus de Waſſenberch,
Raſo de Gavera,
Arnoldus de Weſemale,
Caſtellanus de Bruxella,
Rutgerus de Merehem,
Theodoricus de Milhem,
Reinerus de Tyge,
Sibertus Swevus,
Arnoldus Seneſcallus de Rotſelare,
Goſuinus de Heverle.

Aliud ſimile Pactum inter eoſdem Principes lege ſuprà Lib. 1. Donationum Belgicarum cap. 81.

CAPUT LXXXV.

Balduinus *Comes Giſnenſis Monaſterio Andrenſi beneficia præſtat, anno* 1202.

EGo Balduinus Comes Giſnenſis notum facio tam præſentibus quàm futuris, quòd Iterius Abbas & Eccleſia Andrenſis invadiavit ab *Hugone de Sawinghem* terram, quam habebat apud *Mas*, juxta curtem eorum. Dedit ſiquidem eadem Eccleſia prædicto Hugoni decem libras publicæ monetæ, ut eamdem terram habeat & ſicut ſuam poſſideat, quò ad uſque memoratum argentum recipiat.

Rogatu etiam prædicti Hugonis, me ipſum fidejuſſorem conſtitui, ut contra omnem calumniam nominatam terram Andrenſi Eccleſiæ acquietarem, & ſicut fidelis fidejuſſor prædictam pecuniam Eccleſiæ ſalvarem. Terminus autem redemptionis erit de anno in annum, in feſtivitate S. Remigii.

Actum anno M. CC. ſecundo. Super hoc Teſtes ſunt,

Willelmus Frater meus,
Balduinus Filius meus,
Gusfridus Filius meus,
Balduinus, Filius Willelmi Fratris mei,
Willelmus Frater Tarevolevel,
Rolandus,
Henricus Falconarius, & multi alii.

CAPUT LXXXVI.

Idem Balduinus *Comes Giſnenſis benefacit Monaſterio Andrenſi anno* 1203.

EGo Balduinus, Comes Giſnenſis, notum facio præſentibus & futuris, quòd ad preces Domini Iterii Abbatis Andrenſis immunes dimiſi & quietos omnes manſionarios, ſub eo manentes circa Eccleſiam Andrenſem, ſcilicet inter molendinum ventoſum, quod in Occidentali parte ſitum eſt, & ſubjacentem mareſcum à parte ejus Orientali: ne iidem manſionarii de cetero gallinas aut alias conſuetudines reddant, quas famuli mei, quaſi ſub nomine meo, annis ſingulis accipere ſolebant.

Huic autem conceſſioni Dominus (1) Arnulfus de Giſnes, Caſtellanus de Borburg, Filius meus, aſſenſum præbuit, & præſenti chartulæ ſigillum ſuum unà mecum appoſuit; ne per ſe aut per ſuos prædicti manſionarii aliquando gravamen incurrant. Actum extra Ardeam, anno Verbi Incarnati milleſimo ducenteſimo tertio, coram his Teſtibus,

Ægidio de Loreſſa, Filio meo,
Euſtachio de Campaniis,
Radulpho de (2) Cochove,
Baldeuino de Bavelingem,
Petro de Bavelingem, & multis aliis.

CAPUT

Manasses, aliàs Robertus, Balduini & Adelæ Filius, Giſlæ Wenemaro Gandenſi Caſtellano nuptæ Frater, Comes Giſnenſis, ex Emma genuit Sibyllam ſeu Roſam, Uxorem Henrici Vice-Comitis ſeu Caſtellani Borburgenſis, qui ante Patrem obiit.

Beatrix, Henrici & Roſæ Filia, bis nupta prolem non genuit: & ſucceſſit Gisla. *Manaſſis* jam dicti Soror, ſeu potiùs Arnulfus de Gandavo ejus Filius, qui 1169. obiit.

Arnulfo in Comitatu Giſnenſi ſuffectus eſt Filius Balduinus, qui ex Chriſtiana Ardæ herede genuit Arnulfum.

Arnulfus ex Beatrice Borburgenſi genuit Balduinum anno 1244. defunctum, & Balduinus Arnulfum, & Arnulfus non Godefridum ſed Balduinum, & Balduinus Arnulfum procreavit. Ex his leviter recenſe quæ ſuprà lib. 1. cap. 23. habentur.

Balduinus Comes Giſnenſis cum duobus Filiis Ægidio & Sigero, à Philippo Francorum Rege, in cuſtodia aliquamdiu detentus fuit, pro liberatione terræ ſuæ. Sicque debilitatus & ſenio gravatus, demùm anno 1205. in Octava B. Stephani, in domo ſua apud Gines obiit, in Andrenſi Monaſterio ſepultus. In Comitatu Giſnenſi ſucceſſit Patri Arnulfus Filius, qui Beatricem Borburgenſem Caſtellanam duxerat. Ita Guilielmus Abbas in Chron. Andrenſi.

(1) Arnulfus de Giſnes Caſtellanus de Borburg ex parte Uxoris Beatricis: qui poſteà & Comes Giſnenſis fuit.

(2) Cochove, Vicus, hodie ad Familiam de Crequy pertinens.

Digitized by Google

CAPUT LXXXVII.

Adolphus *Comes Altenæ & Montium, Archiepiſcopus Colonienſis Fœdus renovat cum Brabantis anno* 1203.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis (1) Adolfus divinâ favente clementiâ Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, cunctis Chriſti fidelibus in perpetuum. Notum facimus præſentibus & futuris, quòd ab antiquo inter Eccleſiam Colonienſem & Archiepiſcopum ex una parte, & Ducem Lotharingiæ & terram ſuam ex altera parte confœderata eſt dilectio & confirmata confœderatio.

Placuit igitur nobis & Duci Henrico Conſanguineo noſtro iſtam dilectionis confœderationem innovare, & tam in nobis, quàm in Succeſſoribus noſtris perpetuâ firmitate corroborare. Hujus rei Teſtes ſunt,

Engelbertus Major Præpoſitus,
Udo Major Decanus,
Gerardus Sanctenſis Præpoſitus,
Bruno Bonnenſis Præpoſitus,
Theodoricus Præpoſitus S. Cuniberti,
Theodoricus Præpoſitus S. Andreæ,
Theodoricus Præpoſitus S. Gereonis,
Theodoricus Præpoſitus SS. Apoſtolorum,
Magiſter Oliverius,
Bruno de Benſchem,
Godefridus Notarius,
Otto Comes Gelrenſis, Puer de Clivô,
Guilielmus Comes Juliacenſis,
Henricus Comes de Seyne,
Gerardus Gomes de Are,
Lotharius Comes de Hoeſtade,
Henricus Comes de Keſſele,
Adulphus Comes de Monte,
Arnoldus Comes de Altena,
Arnoldus Comes de Mercka,
Godefridus Comes de Arneberch,
Henricus Comes Tecleburch,
Otto de Wickerode,
Everardus de Arberch,
Rutgerus de Merehem,
Giſelbertus de Breme,
Rutgerus Stamule,
Hermannus Advocatus Colonienſis,
Henricus de Volunſtene,
Henricus de Axphain,
Hermannus de Alvetre,
Otto Camerarius,
Henricus de Renſchem,
Henricus de Vuchtrich,
Theodoricus de Erenpoorte,
Joannes,
Mathias, & alii quàm plures.

Acta ſunt hæc anno milleſimo ducenteſimo 1203.
tertio.

(1) Adolphus, ex Comitibus Altenæ & Montium, electus Archiepiſcopus Colonienſis anno 1193. exauctoratus fuit anno 1205. in ipſa ſua Eccleſia Metropolitana, ex mandato Pontificis, eò quod Philippum Sueviæ Ducem Cæſareo Diademate coronaſſet.

Comites & Duces Juliacenſes.

I. Willelmus Comes de Juliaco, cum Ludovico Loſſenſi, Adolfo Montenſi, Hugone Dageſburgenſi, Othone Durachienſi, Henrico Gelrenſi, & Hermanno Cudicenſi, Comitibus anno 1146. Diploma Eccleſiæ Antverpienſi à Conrado II. Imperatore datum ſignavit, quod lib. 1. Diplom. Belgic. cap. 60. exſtat. Willelmus Filium reliquit Gerardum: cui addunt nonnulli alterum Filium, Alexandrum Epiſcopum Leodienſem. Sed Ægidius rerum Leodicenſium Scriptor dicit Alexandrum fuiſſe Filium Domini de Orreo apud Treveros.

II. Gerardus, Willelmi Filius, & in Comitatu Juliacenſi Succeſſor, liberos reliquit Guilielmum, & Richardam Othonis II. Gelriæ Comitis Conjugem.

III. Willelmus II. Comes Juliacenſis ſignavit Diploma hoc capite recitatum, itemque alterum quod lib. 1. Don. Belg. cap. 85. exſtat; Filios habuit Theodericum & Guilielmum, Comites ex ordine Juliacenſes.

IV. Theodericus genuit Margaritam, Othonis III. Comitis Gelrenſis Conjugem.

V. Theoderico ſine liberis maſculis defuncto Frater Guilielmus III. in Comitatu ſucceſſit, qui anno 1247. moriens, reliquit Guilielmum IV.

VI. Guilielmus IV genuit Walramum ſine liberis mortuum, & Gerardum. Ægidius rerum Leodienſium Scriptor tradit, anno 1277. die 16. Martii Comitem Juliacenſem cum duobus Filiis ab Aquiſgranenſibus occiſum fuiſſe, cùm Urbem illam occupare tentaſſet.

Gerardus II Guilielmi IV. Filius, ex Iſabella Cli- VII.
venſi ſuſtulit Gerardum III, Joannem, Walramum Archiepiſcopum Colonienſem, & N. Uxorem Comitis Montenſis.

Gerardus III. Comes Juliacenſis genuit Guilielmum VIII.
V. & anno 1312 Tabulas Cortebergenſes ſuprà lib. I. Donat. Belgic. cap. 138. editas ſignavit.

Guilielmus V. ex Comite primùm Marchio anno IX.
1329 à Ludovico Bavaro, poſtea Dux Juliacenſis anno 1356. à Carolo IV. Imperatore creatus, duxit Mariam, Rainaldi III. & Eduardi Ducum Gelriæ Sororem heredem, & ex ea genuit Guilielmum VI, & Reinaldum X. XI.
Juliacenſes ac Gelrenſes ex ordine Duces, ſine liberis defunctos, & Joannam, Uxorem Joannis Domini de Arckel.

Reinaldo ſine prole, ut dixi, anno 1423. è vivis XII.
ſublato, Adolfus Dux Montenſis ſeu Bergenſis in Ducatu Juliacenſi, & Arnoldus Egmondanus in Ducatu Gelrenſi ſucceſſerunt. Vide ſuprà pag. 414. & 465.

Cliventium porrò Comitum & Ducum Catalogus exſtat apud Stephanum Pighium in Hercule Prodicio. Vide item ſuprà pag. 211. & 414.

CAPUT LXXXVIII.

GUILIELMUS, *Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani Patruus, illius nomine Hannoniam regens, benefacit Abbatiæ S. Dionyſii prope Montes Hannoniæ Metropolim, anno* 1203.

EGo WILLELMUS, Domini Comitis Flandriæ & Hannoniæ Patruus, & ejus vicem in Comitatu Hannonienſi gerens poteſtativam, notum facio univerſis, quòd CLEMENTIA de Houdeng, in Curia Domini mei Comitis, ſub teſtimonio hominum ſuorum, & in præſentia mea conſtituta, totum allodium ſuum, quod in poteſtate & territorio de *Houdeng*, & in poteſtate & territorio de *Goignies* habebat, Eccleſiæ S. Dionyſii in Brocqueroia, tam per ſe, quàm per Advocatum ſibi ab hoc electum, in eleëmoſynam & proprietatem perpetuam, tam in terris cultis & incultis, quàm in nemoribus & aquis, ſervis & ancillis, cum omni jure & proprietate & Dominatione, legitimâ donatione contulit, ſub teſtimonio Virorum Nobilium & aliorum Domini mei Comitis Flandriæ & Hannoniæ fidelium hominum, fidei ſuæ interpoſitâ religione, quòd ſuper prædicto allodio præfatam Eccleſiam ulteriùs nequaquam attentabit inquietare. Teſtes,

Arnulfus Decanus Tornacenſis Eccleſiæ,
Rogerus de Condato......

ACTUM Montibus, anno Verbi Incarnati
milleſimo ducenteſimo tertio, dùm Dominus 1203.
Comes Flandriæ & Hannoniæ pro honore Domini noſtri Jeſu Chriſti peregrinabatur.

SANCTI DIONYSII Abbatia. Benedictinorum, primo lapide à Montibus Hannoniæ ſita, anno 1081. à RICHILDE Hannoniæ Comitiſſa, Ragineri IV. Filia, ejuſque Filio Balduino Hieroſolymitano fundata, veterem ac reformatam diſciplinam nuper eſt amplexa, unà cùm Affligemenſi & Gerardimontenſi Monaſteriis: ut ſuprà Codice Donationum Piarum cap. 79. diximus.

CAPUT LXXXIX.

CHRISTINA BREDERODIA, *Comitiſſa de Linden, Guilielmi Conjux, dotat Eccleſiam S. Clementis in Urbe Colonienſi, anno* 1203.

NOs CHRISTINA Comitiſſa de Lienden, Uxor WILLELMI, qui nunc agit in Terra Sancta cum THEODORICO Domino de Brederode, Fratre meo, notum facimus, quòd conſiderantes affectum noſtrorum Prædeceſſorum Comitum de Lienden & de Brederode, quem habuerunt erga Capellam B. Mariæ in Eccleſia S. Clementis Coloniæ ſitam, & ob reverentiam, quam habemus erga Reliquias Sanctorum illius Capellæ & Eccleſiæ, & ob miracula ac ſigna quæ ibidem facta ſunt, & adhuc fiunt, inſuper ad cultum Dei ac Deiparæ ibidem augendum per ſervitium duorum Sacerdotum, qui quotidie ibi Miſſas legent pro animabus omnium noſtrorum.

AD dictos duos Sacerdotes ſeu Vicarios alendos pro eleëmoſyna damus in perpetuum octodecim menſuras terræ, cum ſilvis & Dominio *Armenvorſt* nuncupato, cum omnibus appenditiis ſuis, ſicut nobis datæ ſunt à Domina Margarita Matre mea, idque cum conſenſu Domini Theoderici Epiſcopi Ultrajectenſis, à quo dicta bona in feudum tenemus, & Domini Philippi Archiepiſcopi Colonienſis. Teſtes fuerunt,

Philippus Archiepiſcopus Colonienſis,
Theodericus Epiſcopus Ultrajectenſis,
Dominus Everardus Decanus,
Franco Abbas de Egmont,
Hubertus Prior,
Otto Præpoſitus Sanctenſis,
Otto Canonicus Colonienſis,
Willibrordus Canonicus Padrebornenſis,
Bernardus Comes de Lip,
Willelmus Dominus de Brederode,
Joannes Dominus de Boiſegem,
Dominus Hubertus de Botterſloot,
Dominus Joannes de Arckel,
Dominus Hugo de Voorn,
Joannes Dominus de Heuſden,
Wenceſlaus Dominus de Botſelaer,
Giſbertus Dominus de Amſtel,
Dominus Joannes van Zuylen,
Dominus Simon van Renen,
Dominus Arnoldus de Wachtendonck,
Equites;
Jacobus van Zierlant,
Walterus van Baerſdorp,
Gerardus Achterholt Scutiferi, qui mecum has Litteras ſuis Sigillis firmarunt.

ACTUM anno Domini milleſimo ducenteſi- 1203.
mo tertio, feriâ quartâ poſt Feſtum S. Martini Epiſcopi.

C A-

CAPUT XC.

Albertus *Comes de Muha, heredem dicti Comitatûs nuncupat Cathedralem Eccleſiam Leodicenſem, anno* 1204.

UT ea quæ geruntur in tempore, non labantur cum tempore, Scripti debent munimine perennari.

Innotescat igitur tam futuris quàm præſentibus, quòd Comes (1) Albertus de Muha, allodium ſuum de (2) *Muha*, & de *Waleve* cum familia & omnibus appendentiis ſuis, pro ſe & omnibus Anteceſſoribus ſuis, ad honorem Dei, & Beatæ Dei Genitricis Mariæ, & Beati Lamberti, Eccleſiæ Leodienſi contulit liberè & abſolutè; tali interveniente compoſitione, quòd ipſe in priori libera & legitima poſſeſſione, quamdiu vivet, jam dictum allodium poſſidebit.

Poſt mortem verò ejus, ſi decedat ſine liberis, jure hereditario, omni alio herede excepto, ad jam dictam Eccleſiam Leodienſem liberè & abſolutè, cum omni integritate, pertinebit.

Alioquin ſi filius vel filia ſuperſtes fuerit, jure hereditario ſupradictum allodium poſſidebit, hoc modo, quòd ab Eccleſia præfata in feudum recipere, & ligium homagium facere teneatur. Qui etiam filius ſcilicet vel filia, ſi ſine liberis ſubinde deceſſerit, uſque in tertiam & quartam generationem, & ampliùs, ad prætaxatam Eccleſiam memoratum revertetur allodium, liberè & abſolutè.

Actum anno Verbi Incarnati milleſimo du- 1204.
centeſimo quarto, Indictione ſeptimâ.

Additio. (1) Albertus de Muha, fuit quoque Fundator Abbatiæ Monialium Ciſtercienſium, cui nomen *Vallis Noſtra Domina*, prope Huium, uti probant Diplomata in Supplemento Miræi recenſenda.

Cum autem idem Comes ſuccedente tempore ex ſua Conjuge habuiſſet Filiam Gertrudem, dein Theobaldo Lotharingiæ Moſellanæ Duci nuptam, cœpit ſuper præfata Donatione pænitere. Ortæ hinc fuerunt difficultates, quæ defuncto Alberto Comite anno 1212, ejuſque partes amplectente Duce Brabantiæ, bellum Brabantos inter ac Leodienſis produxerunt.

(2) Muha ſeu *Moha*, Arx munita quondam fuit ad fines Brabantiæ, milliari Huio diſſita, caput Comitatûs Mohani, ſed nunc diruta eſt. Vicus de Moha ob Miraculoſam Deiparæ Imaginem hodie frequentatur.

CAPUT XCI.

Thomas de Fiennes, *Guilielmi Frater, in Syriam ad Bellum Sacrum iturus, benefacit Abbatiæ Andrenſi, anno* 1207.

EGo (1) Thomas, Frater Domini Willelmi de Fielnes, notum fieri volo tam futuris quàm præſentibus, me conceſſiſſe & dediſſe Andrenſi Eccleſiæ in perpetuam eleëmoſynam, pro ſalute animæ meæ & Parentum meorum, unum polkinum frumenti, ad menſuram Boloniæ apud Necevilre ſingulis annis accipiendum. Hoc autem feci de aſſenſu & voluntate prædicti Domini & Fratris mei Willelmi, à quo inter alia bona eumdem polkinum tenebam in feodum.

Actum ſolenniter apud Fielnes, die quâ verſus
Terram Jeroſolymitanam iter arripui, anno gra- 1207.
tiæ M. CC. VII. Teſtes ſunt,

Walterus Abbas de (2) Bello Loco,
Robertus Canonicus ejus,
Arnulphus de Heſdingnol,
Joannes de (3) Tingri,
Willelmus de Contes, Milites, Pares mei,
& alii multi.

CAPUT

Additio. (1) Thomas de Fielnes, ſeu *Fiennes*, Ingelramni Domini de Fiennes Filius, Guilielmi Frater; cujus Familiæ Stemma vide ſuprà productum Lib. I. Donat. Belg. cap. 83.

(2) Bello-loco, vulgò *Beaulieu*, Abbatia Canonicorum Regularium Ordinis Præmonſtratenſis in Gallia ac Diœceſi Trecenſi. Extant in eodem Regno ſeptem aliæ Abbatiæ eodem *Belli-loci* nomine inſignitæ.

(3) Tingri. Vide ſuprà pag. 405.

Porrò hodie D. Philippus Marchio de Fiennes (cujus Familia à pluribus retrò ſæculis illuſtris fuit) his inſignitur titulis, Comes de Chaumont, Vice-Comes de Fruges, Baro d'Enne, &c. Dominus de Mortſel, Edeghem, Cantecroy, &c.

Titulo Dominii de Cantecroy (quod eſt Caſtrum ſub Parochia de Mortſel juxta Antverpiam) Majores ejus acquiſierunt ab Antonio Perrenoto S. R. E. Cardinale Granvellano, primo Mechlinienſium Archiepiſcopo, Jus Patronatûs in primarias Diœceſis Antverpienſis Parochias, Mortſel, Contigh, Boom, Niel, Heymiſſem, Hove, Waerloos, Aertſelaer, & Reet.

De his plura vide in Notitia Marchionatûs S. R. I. per Baronem Le Roy, item infra in Supplemento noſtro ad Diplomata Miræi.

Digitized by Google

CAPUT XCII.

GUILIELMUS PIPENPOY, *Vir Nobilis, decimas de Hare, Vici prope Bruxellam ſiti, donat Canonicis S. Gudilæ Bruxellis, anno* 1208.

UNiverſis præſentes Litteras inſpecturis G. Decanus, totumque Capitulum B. Gudilæ in Bruxella, ſalutem in Domino.

NOVERIT univerſitas veſtra, quòd cùm Dominus WILLELMUS (1)Pipenpoy, jus decimæ, quod habebat in *Hare*, in manus noſtras liberè & abſolutè, nomine eleëmoſynæ, reſignaſſet, humiliter & devotè à nobis ſupplicavit, ut poſt vitam ALEIDIS Uxoris ſuæ anniverſarium ſuum in perpetuum faceremus. Nos verò devotionem ipſius attendentes, promiſimus eidem anniverſarium ipſius Aleidis facere; & ad hoc in perpetuum faciendum nos obligamus.

IN anniverſario prædicto fructus decimæ totius præſentibus diſtribuentur, excepto quòd inde Cuſtodi Eccleſiæ quattuor denarii, pro campanis pulſandis, conferentur.

ACTUM anno gratiæ milleſimo ducenteſimo 1208.
octavo, feriâ ſextâ poſt Trinitatem.

(1) PIPENPOY. Vide ſupra pag. 217.

CAPUT XCIII.

BALDUINUS *Cominii Dominus, ejuſque Filius Balduinus Caſtellanus Arienſis, aliquot Servas donant Eccleſiæ S. Petri Inſulenſis, anno* 1209.

EGo BALDUINUS Dominus de Comines, & Filius meus BALDUINUS Junior, Arienſis Caſtellanus, tam præſentibus quàm futuris notum fieri volumus, quòd nos in eleëmoſynam dedimus, pro ſalute & remedio animarum noſtrarum, Prædeceſſorum etiam & Succeſſorum noſtrorum, in Eccleſia S. Petri de Inſula, Mabiliam de Ronc, & quinque Filias ejus, Clementiam videlicet, Adelidim, Adelidam, Evam & Idam, & eas ab omni ſervitute quittas & liberas clamavimus & immunes. Hæc autem, & quidquid de eis exivit & exiet, in vita eorum vel earum, duos denarios annuatim Eccleſiæ prædictæ ſolvere tenentur, in morte verò XII.

NE igitur hujus donationis eleëmòſyna diuturna temporis ſucceſſione labatur à memoria poſterorum, præſens ſcriptum ſigillorum munimine fecimus roborari.

ACTUM anno Incarnationis Domini mille- 1209.
ſimo ducenteſimo nono.

(1) COMINIUM, *Comines*, Oppidum muris nudum, ad Liſam fluvium inter Warneſtunum & Virovicum, tertio lapide ab Inſula, Flandrorum emporio. Hujus Oppidi Dominus fuit Joannes de la Clite, aliàs de Comines, Eques Velleris Aurei anno 1430. à Philippo Bono creatus, & anno 1435. defunctus. Is Fratrem habuit Colardum ſeu Nicolaum, cujus Filius fuit PHILIPPUS COMINÆUS, cum quovis antiquorum Hiſtoricorum comparandus, ſi Lipſio credimus. Obiit hic anno 1509. Pariſiis apud Auguſtinianos conditus tumulo marmoreo, in Sacello quod vivus exſtruendum curarat. Vide ſupra pag. 193.

CAPUT XCIV.

HENRICUS I. *Lotharingiæ Brabantiæque Dux anno* 1212. *paciſcitur cum* GODEFRIDO *Bredæ & Bergarum Domino de teloneo ſeu vectigali, quod Strynæ in Zelandia penditur.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, HENRICUS Dux Lotharingiæ omnibus in perpetuum. Quoniam ea, quæ ſolis mortalium memoriis commendantur, tractu temporis facilè elabuntur, utile viſum eſt, ut ea, quæ memoriâ ſunt digna, Scripturâ perpetuentur.

IGITUR præſenti Paginâ notum fieri volumus tam futuris quàm præſentibus, quòd hominibus, qui teloneum navium per (1)*Strynam* & *Scaldam* à nobis in feudum tenebant, propter eorum inſolentiam & violentiam, quam tranſeuntibus inferebant, ſententiâ Hominum noſtrorum & Parium ipſorum fecimus abjudicari.

CUJUS telonei medietatem nobis reſervantes, aliam medietatem dilecto Homini noſtro Ligio (2 GODEFRIDO DE BREDA in rectum feudum contulimus, eâ conditione, quòd idem *Godefridus*

dus ſuis viribus & poteſtate omnibus per prædictas aquas tranſeuntibus, quouſque noſter conductus extenditur, pacem faciet, ſine noſtris laboribus & expenſis. Niſi fortè contra eum invaleſceret potentia, quòd manifeſtum eſſet noſtro indigere auxilio: tunc corpore proprio, ſi opus fuerit, & totâ terrâ noſtrâ, ei aſſiſtere debemus, & de univerſis mercibus teloneum debentibus nos medietatem, & prædictus Godefridus aliam medietatem percipiet.

Sed pro vino, quod à navibus vinum portantibus priùs immoderatè accipi ſolebat, tres tantùm denarios Colonienſes de quolibet vaſe accipi decrevimus: quorum duos nobis retinuimus, tertium ſæpedicto Godefrido in feudum conferentes.

Ad teloneum iſtud accipiendum nos propriam navem & proprium telonarium habebimus; ſimiliter & dictus *Godefridus* propriam navem & proprium telonarium habebit. Et uterque noſtrûm, ubicumque voluerit, ſuum teloneum accipiet, ſuper aquam quæ Scalda nuncupatur.

Et ut omnis mala conſuetudo accipiendi vel bibendi vinum abolita eſſet, decrevimus, ut quiſquis telonei noſtri vel ſæpedicti *Godefridi* adminiſtrator exſtiterit, ſi à mercatoribus vinum exegerit, vel gratis oblatum acceperit, corpus ejus in noſtra erit poteſtate, & ſine ſpe reſtitutionis exheredabitur: mercator verò, qui eis vinum propinaverit vel obtulerit, elegantius vas vini, quod in navi fuerit, amittet.

Propterea hominibus, qui *Stakers-loo* à nobis in feudum tenebant, propter injuriam & violentiam, quam tam in aquis quàm ſupra terram hominibus inferebant, omne feudum de *Stakers-loo*, meritis eorum exigentibus, ſententiâ Parium ſuorum, eis fecimus abjudicari, & illud Domino *Godefrido*, cum omni integritate, in rectum feudum contulimus.

Similiter & feudum de *Oſſendrecht*, ſicut hi, qui antè à nobis hoc tenuerunt, ipſi *Godfrido* contulimus in feudum, tali conditione adjectâ, quòd de *Stakers-loo* & *Oſſendrecht* ipſe in propria perſona, vel heres ejus, qui Bredam tenebit, idem feudum ſemper à nobis habebit, nec alium infeudare poterit.

Item quicumque ex hominibus noſtris terram Domini Godfridi ad manendum intraverit, ipſe in pace eos poſſidebit; niſi fortes Milites, vel Filii Militum, vel de Familia noſtra fuerint. Si ad nos redire voluerint, ſicut priùs noſtri erunt. Eadem forma de hominibus dicti Godfridi obſervabitur, ſi cauſâ manendi ad nos ſe contulerint.

Si verò tranſeuntes à nobis ad dictum Godfridum, terram ſub nobis habuerint, nos ſervitium de terra illa, tam moderatè accipiemus, ſicut de hominibus noſtris, vicinis ipſorum, faciemus. Et idem facere tenebitur Godfridus de terra hominum noſtrorum ad ipſum tranſeuntium; ne à nobis ad eum tranſire volentes, vel ab eo ad nos, propter hoc, ab altero noſtrorum deterreantur.

Si verò ab altero noſtrûm aliqui ad alterum recedentes in aliqua cauſſa exceſſerint, vel de aliqua re calumnia eis mota fuerit, ſecundùm quod exceſſus vel calumnia exegerit, per ſententiam nobis emendare debent.

Item quicumque homines memorati Godfridi, die hujus Conventionis factæ, Opida quæ de novo feceramus, intraverint ad manendum, ſcilicet Ooſtenwic, Arendonc, Herentals, Turnhout, Hoogſtraten, ſi voluerint, ibi ſemper maneant; & Dominus Godfridus de terra eorum, in ſuo dominio jacente, ita moderatum ſervitium accipiet, quale de terra hominis ſui æquivalente conſuevit accipere: ita quòd propter hoc nullum detrimentum ſuſtineant. Si verò redire voluerint, nos eos æquo animo recedere patiemur.

Si autem poſt tempus hujus Conventionis factæ, ad prædicta nova Opida vel alia, ſi quæ nova fecerimus, libertate commorandi, tranſire voluerint, niſi conſentiente prædicto Godfrido hoc faciant, bona eorum in poteſtate ipſius Godfridi erunt, & de eis voluntatem ſuam faciet: ita quòd nos per hoc non offendat.

Ita per omnia obſervandum eſt de hominibus noſtris, ſi fortè nobis invitis ad Opida libera jam dicti Godfridi, eos tranſire contigerit. Verùm ſi homines ſui ad Opida noſtra ab antiquo ædificata, Buſcum, Sichem, Liram, Arſcot, Antverpiam, Lovanium, & his ſimilia, cauſâ manendi, tranſire voluerint, liberè hoc facere poterunt, tali jure, quali ſemper ab antiquo tranſire ſolebant.

Hæc omnia, ſicut prolibatum & proſcriptum eſt, nos Conſanguineo noſtro & fideli Homini Ligio Godefrido de Breda & ſuis heredibus in rectum feudum contulimus, tenendum à nobis & à noſtris heredibus.

E contrario præfatus Ligius Godfridus homagium nobis, ſicut Domino ſuo promiſit, & juramento confirmavit, quòd omnibus Caſtris ſuis, totâ terrâ ſuâ, hominibus ſuis, & miniſterialibus ſuis, & corpore proprio, ipſe & heredes ſui amodò nobis & heredibus noſtris, ſerviet fideliter, contra omnes homines, qui mori & vivere poſſunt.

Et ad hujus rei confirmationem ex mandato ipſius Godfridi, ſpecialiter omnes terræ ſuæ Milites, & Militum Filii, & XII. Villarum homines ducenti & quadraginta ad hoc electi juraverunt, & ſe & ſuos heredes ad hoc obligaverunt.

Quod ſi fortè idem Godefridus vel ejus heredes ea, quæ prædicta ſunt, infregerint, vel nobis ſicut prætactum eſt, fideliter non ſervierint, ipſi totis viribus & bonis ſuis nobis ſive heredibus noſtris, contra ipſum Godfridum vel ejus heredes ſervient, donec ipſum vel ſuos heredes ad fidele ſervitium noſtrum revocaverint.

Vice verſâ ſi prænominato Godfrido aliquis cauſâ noſtri guerram movere attentaverit, nos ei modis omnibus aſſiſtemus; vel ſi quis eum injuſtè exheredare voluerit, quamdiu parere vel conſilio noſtro ſtare paratus fuerit, nos ei tamquam Ligio noſtro non deerimus. Quod cum omnibus

Digitized by Google

omnibus præcedentibus articulis juramento confirmamus.

Ut autem hujus noſtræ Conſtitutionis Pagina in poſterum illibata & inconvulſa ſervetur, eam conſcribi & appoſitione Sigilli noſtri, cum ſubſcriptione Teſtium fecimus roborari. Nomina Teſtium ſunt hæc:

Waltherus Bertholt,
Gerardus de Grimberghen,
Arnoldus de Ranſt,
Godfridus Caſtellanus Bruxellenſis,
Arnoldus de Weſemale,
Arnoldus Dapifer,
Rolandus de Thenis,
Wilhelmus de Eckeren,
Wilhelmus de Lira,
Walterus de Rimenant,
Arnoldus Amptmannus Antverpienſis,
Wilhelmus de Halle, & alii quàm plures.

Acta ſunt hæc anno Incarnationis Domini milleſimo ducenteſimo duodecimo, ſexto Kalendas Martii.

(1) Stryna, Zelandiæ pars eſt, Sevenbergæ & Dordraco oppoſita.

(2) Godefridus, Bredæ & Bergarum ad Zomam Dominus, Filium reliquit Henricum Bredæ Dominum, qui anno 1267. Eccleſiæ noſtræ Antverpienſi Altaria de Scoten & Merxem contulit; juxta Tabulas lib. 2. Dipl. Belg. cap. 103. editas. Henricus porrò, ex *Sophia*, Walteri Berthout, Domini Mechlinienſis Filia, genuit Isabellam Bredæ & Bergarum heredem, quæ nupſit *Arnoldo de Lovanio*, Godefridi Gasbecæ Domini Filio, Henrici I. Brabantiæ Ducis Nepoti. Vide ſuprà pag. 409. & 439.

CAPUT XCV.

Razo *Gaveræ Dominus, Comitis Flandriæ Pincerna, ejuſque Filii, Arnoldus, Razo & Philippus benefaciunt Abbatiæ Ninivenſi, anno* 1212.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego Razo de Gavera, Comitis Flandriæ Pincerna, omnibus hoc Scriptum lecturis in perpetuum.

Notum ſit præſentibus & futuris, quod Filius meus Arnoldus fundum in *Breedenbroc*, quem Ægidius cognomento Schreihaſe ab eo in feudum tenebat, ipſo in manus ejus reſignante & werpiente, Eccleſiæ Ninivenſi in perpetuam eleëmoſynam contulit, & warandiſiam repromiſit, conſentientibus Filiis meis, Razone de Bouleir & Philippo Fratre ſuo.

Ut autem hoc ratum & inconcuſſum permaneat, Scriptum hoc Sigillo meo, & Sigillo Filii mei Razonis de Bouleir, & Hominum noſtrorum, & Hominum ipſius Arnoldi teſtimonio corroboro & auctorizo.

Signum Hominum de Gavera,
S. Giſelini de Lilar,
S. Walteri Gratſel,
S. Hominum de Bouleir,
S. Balduini de Haſſelt,
S. Hominum de Felſeca, Fulconis & Woitini de Wormines,
S. Hoiri de Lilar, &
Annekini de Bracla.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo duodecimo.

CAPUT XCVI.

Razonis *Gaverenſis Diploma alterum, ejuſdem argumenti.*

Ego Razo de Gavera, cum Filio meo Razone, liberè obtuli ad Capellam de *Bochout*, in honorem Sanctæ Dei Genitricis Mariæ conſtructam, decem ſolidos annuè in feſtivitate S. Dionyſii ſolvendos, de reditu meo *Bouchout*, ad comparandum oleum, quo lampas ardere & lucere debeat coram S. Altari, ad memoriam & ſalutem mei Liberorumque meorum.

Et hoc Donum, Sigilli mei appoſitione, & Hominum meorum atteſtatione, præfatæ Capellæ & Eccleſiæ Ninivenſi, ſicut omnia, quæ apud *Bouchout* & *Bredenbroc* poſſidet, confirmare & defendere promitto. Teſtes

Godefridus de Wenti,
Hoſto Rufus,
Soikinus Fuſcus,
Bernerus de Rosbais, & Frater ejus Bartholomæus,
Gerardus Villicus de Bochout, ad quem ſpectat hanc eleëmoſynam ſolvere.

Pars Stemmatis Dominorum Gaveræ.

	Arnoldus.	
Razo Dominus Gavera duxit Clariciam, ſuprà cap. 80.	*Razo duxit Aleidem Boularia heredem, ſuprà pag. 418.*	*Philippus Boulariæ Dominus, ſuprà pag. 418.*
	Philippus.	

Digitized by Google

CAPUT XCVII.

MATHILDIS, *Domina Teneræmundæ, numerum Præbendarum Eccleſiæ Collegiatæ B. M. V. Teneræmundæ auget,* *anno* 1215.

UNIVERSIS Chriſti Fidelibus, quibus præſens Scriptum videre contigerit, Joannes Archidiaconus in Brabantia, & Joannes Canonicus Antverpienſis, quondam ibidem Chriſtianitatis Decanus, ſalutem in Domino.

NOVERIT univerſitas veſtra, quòd cum Nobilis Matrona MACHTILDIS Domina Teneræmondenſis, ejuſdem loci Conventualis Eccleſiæ Patrona, & Walterus, & Waſſo, Presbyteri, & Ewanus, in dicta Eccleſia in tribus Capellaniis beneficiati, ex una parte; & Joannes Ham Decanus dictæ Eccleſiæ, univerſumque Capitulum, ſuarum Præbendarum beneficiis, in terris, in redditibus, in decimis, in cenſu, in hoſpitibus, in cauſis de ſuis hoſpitibus, & cum ſuis hoſpitibus tractandis, in emolumentis in ... receptis, & recipiendis, in oblationibus, & in aliis emolumentis, ad corpora antiquarum Præbendarum pertinentibus, ſibi reſervatis, ſupradictas Capellanias & Ewano & ſuis Succeſſoribus, in prædicta Eccleſia Canonicis inſtituendis, ſuper procuratione & petitione Prælatis ſuis conferendis, ſuper expenſis pro rebus Eccleſiæ à Canonicis communiter faciendis, ſuper ſigilli Capituli ſigillatione, ſuper electione Decani, & Cuſtodis, ſuper collatione Parochiarum, exceptis Capellis de Vlaſſenbrouck, & de Novo Caſtro, ſuper terra Oberti, quam Vir Nobilis Walterus Teneræmondæ Dominus Presbyteris prædictæ Eccleſiæ contulit, ſuper obitibus nomine obitûs diſtribuendis, collatis, & conferendis, ſuper cotidianis diſtributionibus, collatis, & conferendis, ſuper legatis & eleëmoſynis Canonicis de cetero conferendis, ſuper Vicariis inſtituendis; à Partibus fide & juramento interpoſitis, fuerit compromiſſum:

Nos de bonorum Virorum conſilio duximus ordinandum, quod tam Walterus, Waſſo Presbyteri, & Ewanus Clericus, qui prædictas Capellanias jam ſunt adepti; quàm alii qui in hujuſmodi beneficia ſunt vocandi, in ſæpedicta Eccleſia Teneræmondenſi inſtituantur Canonici; eorum beneficiis nomine Præbendarum cenſendis; fidelitatem jurent Eccleſiæ, obedientiam Decano promittant, more Canonicorum ad Horas obligentur Canonicas, ſtallum recipiant in Choro, & vocem habeant in Capitulo, in Decani & Cuſtodis electione, in Parochiarum collatione, exceptis Capellis de Vlaſſenbrouck, & de Novo Caſtro, quæ ad corpora antiquarum pertinent Præbendarum: In ordinatione rerum univerſaliter ad omnes Canonicos pertinentium, in procurationibus, in expenſis communiter faciendis, & in rebus Eccleſiæ, ſive Præbendarum alienandis.

PRÆTEREA tam novi quàm veteres Canonici, de corpore ſuarum Præbendarum, fideliter non in ſuis expenſis, niſi voluerint, auxilium ſibi ad invicem inpendant, & conſilium.

ITEM tam novi, quàm veteres Canonici, procurationes Prælatis debitas, & expenſas pro rebus ab ipſis communiter communicandis faciendas, communiter & æquali perſolvant portione.

Item ſuper communi negotio quod tam novos tangit quàm veteres, præter ipſorum conſenſum non ſigillentur aut emanent.

ITEM novi & veteres Canonici, tam non Presbyteri quàm Presbyteri, & eorum Vicarii in eorum abſentia, & Cuſtos, & Presbyter Parochialis, quos Presbyteri Parochialis ſollicitudine..... Decani obedientia, & Horas Canonicas, ... Proventus terræ Oberti, quam Vir Nobilis Walterus quondam Teneræmondenſis Dominus in eleëmoſynam contulit, & univerſos obitus nomine diſtributionum collatos.... De Vicariis inſtituendis....

UT hoc robur firmitudinemque obtineat in perpetuum, noſtri Sigilli munimine duximus corroborandum.

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo, decimo quinto, Menſe Martio: in fine... 1215

PER memoriam quod de tribus ordinavimus Capellaniis, quoad Miſſarum ſolennitates, Teſtatoris intentione & inſtitutione, cùm libertate dictæ Dominæ Teneræmondenſis, & ſui Succeſſoris, de Capellano in dicta Eccleſia ſibi eligendo, nunc omnino ſalvatis, & inpoſterum ſalvandis.

CAPUT

Additio. HOc Diploma priùs exhibitum à Davide Lindano (Gandavenſi, quondam Teneræmundani Oppidi Gymnaſiarchâ & Syndico, Viro litteratiſſimo) in ſua Teneræmundæ Deſcriptione, hîc adjungendum duximus.

Notitiam veterum ejuſdem Oppidi Dominorum Notaſque ad hoc Diploma repete ex Codice Donationum Piarum Cap. 72.

CAPUT XCVIII.

ARNULFUS *Comes Giſnenſis Monaſterio Andrenſi beneficia præſtat, anno* 1219.

EGo (1) ARNULPHUS, Comes Giſnenſis, ſcire volo præſentes & futuros, me & heredes meos eſſe plegios erga Willelmum de Giſnes, Cognatum meum, & ipſius Succeſſores & heredes, ſuper vivario vel ſtagno, quod eſt inter Bokerdes & Fontaines, quod ipſe Willelmus ſponte werpivit, & ſi quid juris in eo habuerat, in Andrenſi Eccleſia ſuper majus Altare obtulit; tali ratione, quòd ſi idem Willelmus, vel aliquis de propinquis ejus, aliquid pro eodem vivario erga memoratam Eccleſiam delinqueret, Ego aut heredes mei tamquam boni plegii, & ipſius Eccleſiæ Patroni, per abandonum de ſuo ipſos coërceremus, & Eccleſiæ ſatisfieri faceremus.

RECOGNOSCO etiam, me pro anima Patris mei & propinquorum meorum, eidem Eccleſiæ condonaſſe, & quitos clamaſſe omnes reditus & conſuetudines, quas Curtes ejus de Northkerka mihi & Prædeceſſoribus meis ab antiquo perſolvere conſueverant; exceptis novem denariis & uno obulo, quos causâ ſuperioris juſtitiæ & dominii, mihi & Succeſſoribus meis retinui.

ACTUM eſt hoc, & auctoritate Sigilli mei corroboratum, anno Verbi Incarnati M.CC.XIX. 1219.
Menſe Maio, die quo ab amicis & hominibus meis licentiam accepi, ut cum (2) Domino meo Ludovico pergerem ad partes Albigenſium.

(1) ARNULPHUS Comes Giſnenſis, anno 1220. vivere deſiit.

(2) LUDOVICO Domino meo. Fuit is Ludovicus, Philippi Regis Galliæ primogenitus, qui eodem anno 1219. contra Albigenſes profectus, Toloſam obſedit, ſed fruſtrà: ut Guilielmus Abbas in Ms. Chron. Andrenſi narrat. Idem Ludovicus anno 1223. Remis in Regem eſt unctus, mortuo Patre.

CAPUT XCIX.

HENRICUS I. *Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ Dux, ad uſum Canonicorum Eccleſiæ B. Mariæ Antverpienſis, donat Foſſatum ejuſdem Urbis Antverpienſis foro adjacens, anno* 1220.

HENRICUS, Dei gratiâ, Dux Lotharingiæ, & Marchio Romani Imperii, tam præſentibus quàm futuris, in perpetuum. Notum eſſe volumus univerſis præſentem Paginam inſpecturis, quòd nos (1) FOSSATUM foro adjacens, à domo Hugonis Volardi, uſque ad pontem Reinoldi, tam in ſicco quàm in aquoſo, ad uſum Eccleſiæ B. Mariæ in Antverpia, reſignavimus; quidquid juris in eodem Foſſato habuimus, ob honorem Beatæ Virginis Mariæ, & in remiſſionem peccatorum noſtrorum, ad conſtructionem Clauſtri, & ad uſum Canonicorum ibidem miniſtrantium, liberè & abſolutè conferentes. Ita quidem, ut non liceat nobis, nec alicui ex parte noſtra, vel Succeſſorum noſtrorum, nec etiam Capitulo, nec Burgenſibus in præfato loco aliqua conſtruere ædificia.

PRÆTEREA quamdam partem fundi, quam præfata habet Eccleſia in *Pridenbeke*, cum omni jure, quod in eodem fundo habuimus, eidem Eccleſiæ contulimus, ſine calumnia perenniter poſſidendam. Nos etiam omne jus noſtrum, quod habuimus in bonis de *Craile*, quod WILLELMUS Præpoſitus, & Simon frater ejus, Canonicus Antverpienſis Eccleſiæ S. Mariæ in Antverpia in eleëmoſynam contulerunt, ad uſum Sacerdotis in eadem Eccleſia perpetuò miniſtraturi, ad opus præfati Sacerdotis, cauſsâ remunerationis æternæ, eidem Eccleſiæ reſignavimus, & eadem bona ſine omni exactione conceſſimus æternaliter quietè poſſidenda.

UT igitur hæc noſtra Donatio rata ſemper permaneat & inconvulſa, præſentem Paginam, ſeriem rei geſtæ continentem, conſcribi, & noſtro ac Filii noſtri HENRICI ſigillo, qui præfatæ Donationi manum ſuam appoſuit & aſſenſum, ſigillis etiam Eccleſiæ & Opidi, ut evidens eſt, fecimus communiri.

ACTUM anno gratiæ milleſimo ducenteſimo 1220.
viceſimo.

(1) FOSSATUM eſt area ampliſſima, duas inter foſſas manufactas ſita, in qua Cathedrale nunc Templum Antverpienſe viſitur, cum ædibus Canonicorum ac civium plurimorum.

CAPUT C.

HILDEGARDIS *Melnæ Domina, Vidua Gerardi Domini de Rodes, ejusque Filius* RADULPHUS, *à teloneo, in Ponte Brabantino apud Gandavum ſolvi ſolito, liberant animalia ad Eccleſiam Ninivenſem ſpectantia, anno* 1223.

EGo HILDEGARDIS, Domina de (1) MELNA, notum facio præſentibus pariter & futuris, quòd ego ob æternam gloriam promerendam, & piæ recordationis Domini GERARDI de (2) RODEN, Mariti mei, ac meorum ſalutiferam memoriam, Eccleſiæ Ninivenſi de omnibus animalibus & univerſis rebus ad ipſam pertinentibus, & per pontem apud Gandavum, qui *Brabant-brugghe* dicitur, tranſeuntibus ac redeuntibus, omne jus & exactionem telonei annuatim uſque ad octo ſolidos Flandrenſis monetæ remiſi, & inde eam liberam & abſolutam in perpetuum eſſe, devotè conceſſi & denuntiavi.

QUOTIESCUMQUE igitur animalia ſive quælibet alia ad prætaxatam Eccleſiam ſpectantia, de quibus teloneum de jure eſſet ſolvendum, per prędictum pontem tranſire vel remeare contigerit, computabunt nuntii Eccleſiæ præfatæ fideliter de ſingulis, quâlibet vice, in quolibet tranſitu ac reditu, cum nuntio meo, qui ibidem fuerit ex parte mea conſtitutus.

ERIT autem terminus cujuſlibet anni ab uno feſto B. Remigii uſque ad aliud feſtum B. Remigii proximè venturum. Quod verò per certam computationem ultra octo ſolidos annuatim ſuperabundaverit, tenebitur mihi & Succeſſoribus meis, ſecundùm communem conſuetudinem, jure telonei ſolvere præfata Eccleſia Ninivenſis.

UT autem hujus noſtræ devotionis beneficium firmum & ratum in ævum permaneat, Scriptum præſens ſigilli mei appôſitione ſtudui roborare, cum ſigillo Domini RADULPHI, Filii mei, qui huic dono eleëmoſynæ voluntarium aſſenſum attribuit, & ob hoc Chartam iſtam ſuo ſigillo etiam confirmavit.

ACTUM apud Melna in Capella Curiæ, anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo tertio. Menſe Martio. 1223.

(1) MELNA, hodie *Melle*, Vicus ad Scaldim, primo lapide à Gandavo, viâ Aloſtanâ, ubi Cœnobium exſtat Canonicorum Regularium.

(2) RODEN, ſeu *Rodes*, antiqua & Illuſtris Baronia in Comitatu Aloſtano, quam nunc Simon Rodrigues d'Evora, Simonis Filius poſſidet. Sub ea Vici ſeu Parochiæ XVII. comprehenduntur, videlicet,

Schelde-rode, Botelare, Munte, Melle, Gent-Brugghe, Wyendeke, Baleghem, Moortſele, Ooſterzele, Gontrode, Landtſcautere, Berleghem, Melſene, Vliederzele, Baveghem, Ghyſenzele & Letterhauten.

Ceterûm in Comitatu Aloſtano quinque vetuſtæ ſunt Baroniæ, quas Flandri *Roeden*, Galli *Verges* nuncupant: videlicet,

Rodes, Gavere, Sotteghem, Boulers, & Eſcornaix.

Gaveram & Sottegemium Comes Egmondanus. Boularium Franciſcus Bernardinus Caſſina, & Schoriſſam Comitiſſa de Lalain, poſſident.

CAPUT CI.

HENRICUS I. *Brabantiæ Dux Jus Patronatûs Matricis Eccleſiæ in Vura donat Abbatiæ Parchenſi Ordinis Præmonſtratenſis, prope Lovanium, anno* 1227.

Ita Sanderus ex Archivis Parcenſibus.

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, Univerſis præſentes Litteras inſpecturis, ſalutem. Ea quæ providè diſponuntur, ad hoc Scripto traduntur, ut non minùs poſterorum, quàm præſentium memoriæ commendentur.

SCIANT igitur tam futuri, quàm præſentes, quòd Nos, habitâ deliberatione ſufficienti, & tractatu cum Viris prudentibus & Juris peritis, Fratribus de (1) Parcho, juxta Lovanium, Canonicis videlicet Regularibus Præmonſtratenſis Ordinis, Jus Patronatûs Matricis Eccleſiæ in (2) *Vura* ſitæ in allodio noſtro, contulimus in perpetuum; volentes quòd dum jam dictam Eccleſiam vacare contigerit, dicti Canonici eandem Eccleſiam ad uſus proprios teneant, unuſquiſque eorum Sacerdos, in eadem perſonaliter miniſtret.

ET ut collatio iſta rata permaneat, & inconcuſſa, præſens Scriptum, Sigilli noſtri impreſſione roboramus his Teſtibus,

Domino Hoſtone de Traſenis,
G. de Sterbeka,
W. de Iſka, Militibus,
Magiſtro G. (3) Fiſyco,
G. de Sergingen,
Magiſtro R. Hogſen,

I. de

I. de Sterbeka, Clericis noſtris,
D Villico de Bruxella,
G. de Werda,
J. filio Seboydi,
Et aliis quam pluribus,
Actum anno gratiæ M.CC.XXVII. 1227.

(1) PARCO. De hac Abbatia vide ſupra Codice Donationum Piarum cap. 81.& 82. & Lib.I.Donat. Belg. cap. 145.

(2) VURA ſeu *Fura*, Municipium inter Bruxellam & Lovanium, cum arce ac veteri Prætorio Ducum Brabantiæ, quod noſtrâ ætate Albertus & Iſabella Clara Eugenia Principes optimi, inſtaurarunt & mirificè auxerunt.

(3) FISYCO, ſeu Phyſico: ſic olim vocabantur Medici Principum.

CAPUT CII.

Idem HENRICUS *Dux duas Capellas Furæ ſitas, donat præfatæ Abbatiæ Parchenſi, anno* 1227.

Correctum ex Sandero, & ex Originalibus Parcenſibus.

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, univerſis præſentes Litteras inſpecturis, ſalutem. Ea quæ providè diſponuntur, ad hoc Scripto traduntur, ut non minùs poſterorum, quàm præſentium memoriæ commendentur.

SCIANT igitur tam futuri quàm præſentes, quod nos, habitâ deliberatione ſufficienti & tractatu cum Viris prudentibus, & Juris peritis, duas Capellas ſitas in allodio noſtro, in *Vura*, alteram infra Curtim noſtram, reliquam in ſummitate dictæ Villæ, Fratribus de Parcho juxta Lovanium, Canonicis videlicet Regularibus Præmonſtratenſis Ordinis, in perpetuam eleemoſynam contulimus, tenendas ſibi ad uſus proprios, volentes quòd tres de dictis Canonicis Sacerdotes, unus in Capella noſtra infra Curtim noſtram, reliqui in reliqua Capella miniſtrent, & celebrent cotidie perſonaliter.

Sanè inter cetera ordinavimus, quòd alter Sacerdotum, qui miniſtraturi ſunt, in Capella quam diximus ſitam in ſummitate Villæ prædictæ, celebret & oret pro animabus ſpecialiter Uxorum noſtrarum bonæ memoriæ MACHTILDIS & MARIÆ, & omnium Parentum, & Prædeceſſorum noſtrorum.

HUIC autem Capellæ duas partes decimæ majoris infra territorium totius Villæ ſæpedictæ contulimus, reliquæ autem Capellæ, infra Curtim noſtram ſitæ, decimas culturarum noſtrarum inter *Iſerna* & *Duſenborch*, juxta Parchum noſtrum jacentium, aſſignavimus: volentes, quòd quidquid in dicta decima de XVI. modiis defuerit, id ſæpedictis Canonicis, à nobis ſuppleatur. Et ut Donatio iſta rata permaneat, & inconcuſſa, præſens Scriptum ſigilli noſtri impreſſione roboravimus, Teſtibus his,

(1) Domino Hoſtone de Traſenis,
G. de Sterbeka,
W. de Iſcha, Militibus,
Magiſtro G. Phyſico,
G. de * Serkingen, Miræus *Herkinghem.
Magiſtro * R. de Hogſen, * K. de Hogben.
I. de Sterbeka, Clericis noſtris,
D. Villico de Bruxella,
G. de * Werda, * Weida.
N. filio * de Seboyde, & aliis quam pluribus. * Seboidi.

Actum anno gratiæ milleſimo duceteſimo vigeſimo ſeptimo, menſe Novembri. 1227.

(1) *Domini de* Traſignies *ſeu* Traſenies.

I. ÆGIDIUS, vulgari linguâ *Gillion* dictus, Dominus de *Traſignies* & *Silly*, ad Bellum ſacrum in Syriam profecturus, Athum Hannoniæ Oppidum Balduino IV Ædificatori, Hannoniæ Comiti, vendidit: ut Guiſius in Ms. Hannoniæ Chronicis teſtatur. Captus à Saracenis, ac demùm liberatus operâ Gratianæ, Soldani Filiæ, ipſam ſecum in Belgicam adduxit, cùm Conjugem ſuam crederet pridem mortuam. Utraque poſteà Monaſticen eſt amplexa in Cœnobio *Olivæ*, quod eſt Virginum Ordinis Ciſtertienſis, prope Mariæ-montem in Hannonia; ubi communem utriuſque tumulum marmoreum aliquando vidimus.

Ægidius porrò ad Bellum Sacrum ſecundò profectus, in Syria vivere deſiit: cujus cor in Belgicam remiſſum, in eodem Olivæ Monaſterio, ſub tumulo jam memorato eſt collocatum. Filios reliquit *Joannem* Dominum de Traſegnies, & *Gerardum*.

II. JOANNES Oſtonem genuit.

III. OSTO ſive Hoſto, inter Teſtes in Diplomate jam recitato memoratus, ex Mathilde, Domina de Quievrain, ſuſtulit Ægidium & Leodegarium, vulgò *Leger*, Monachum Franciſcanum in Urbe Valentianenſi. Idem Oſto de Traſennies ſignavit Contractum antenuptialem, inter Philippum Alſatium Flandriæ Comitem & Mathildem Bononienſem anno 1179. initum, cap. 99. Codice Donationum Piarum.

IV. ÆGIDIUS duxit Alidem, Nicolai Boulariæ Domini Filiam, Belli-prati conditricem, cujus Diploma ſuprà lib. I. cap. 102. exſtat. Ex Alide nati ſunt *Oſto* de Traſenies, & *Ægidius Niger*, Regni Galliæ Comeſtabilis, ſuprà pag. 419. laudati.

V. OSTO de Traſenies fundationem Belli-prati propè Gerardi-montem jam citatam anno 1228. ſignavit, & ex Mathilde Giſnenſi Filium tulit Ægidium.

VI. ÆGIDIUS ſive Gillio, Traſiniaci Dominus, ex Anna Angiana genuit AGNETEM Traſiniaci heredem, quæ

VII. nupſit Euſtachio Domino de Reux in Hannonia, Euſtachii Filio, Euſtachii Nepoti.

Domini de Traſignies *ex* Hamalia *Familia.*

I. A RBUXIANA ſeu Hannonienſi Familia Traſiniacum poſteà ad HAMALIAM Gentem tranſiit, cùm ARNOLDUS, Guilielmi Filius, Dominus de Hamale, Elderen & Warfuſé, (qui tres Vici in Agro Leodienſi ſunt ſiti) duxit Annam de Reux, Dominam de Traſinies & Silly in Hannonia.

ARCELMUS

II. ANCELMUS ſive Anſelmus, Arnoldi Filius, ut Dominus de Traſinies, anno 1415. Fœdus Limburgenſe ſignavit, quod lib. 2. Dipl. Belg. c. 114. publicavi. Idem, cognomento & inſignibus Familiæ Hamaliæ ſepoſitis, cognomen & inſignia gentilicia de TRASINIES ſibi ſumpſit, & ad poſteros tranſmiſit; ſepultus in *Herlemont*, qui eſt Prioratus Ordinis Præmonſtratenſis, quarto lapide à Floreffia. Uxor ipſi fuit *Maria*, heres Armudæ, vulgò *Armuyen*, in Zelandia: ex qua nati Joannes & Arnoldus Armudæ Dominus.

III. JOANNES Dominus de Traſinies & Silly, ex Sybilla de Ligne, Michaëlis Filia, genuit Joannem.

IV. JOANNES Baro de Traſignies & Silly, Prætor Gallo-Brabantiæ, Eques Velleris Aurei anno 1516. à Carolo V. creatus, duxit Iſabellam de Werchin. Obiit anno 1550.

V. CAROLUS, Joannis Filius, matrimonio ſibi junxit Mariam de Pallant, Sororem Comitis Culemburgii.

VI. CAROLUS, Caroli Filius, primus Marchio Traſiniaci anno 1614. ab Alberto Auſtriaco renuntiatus, ex Adriana de Gavere, Caroli primi Comitis de Beaurieu, quatuor Filios ac totidem Filias genuit Ex his *Carolus* primògenitus obiit cœlebs: *Gillius-Oſto* & *Joannes-Gerardus*, gemini, ſuperſunt. cum *Alberto* quartò-genito. Honorina Montibus, Anna Nivellis Canonicæ ſunt; Robertina Melbodii Canonica obiit, Jolenta Carmelitanis Monialibus Tornaci præeſt. Hæc ex monumentis illius Familiæ nobis amicus quidam ſuppeditavit: in quibus miror omiſſum eſſe OSTONEM Dominum de Traſinies, qui Tabulas Cortebergenſes anno 1372. firmavit, lib. 2. Diplomatum Belgicorum cap. 113. à nobis evulgatas. *Hactenus Miræus.*

Additio. GILLIO-OTTHO Marchio de Traſegnies, Vice-Comes Armudæ ac Bilſteinii, Baro de Silly, Par Hannoniæ, Seneſchallus Leodienſis, &c. Regi Catholico militavit. VII. Fuit Gubernator Philippopolis, dein etiam Tornaceſii & Artheſiæ Comitatûs.

Uxor illi fuit Jacoba de Lalaing, Comitiſſa de Middelbourg, è qua prodierunt Filii quinque, & tres Filiæ: Eugenius-Franciſcus, de quo infra; Albertus Vice-Comes de Bielſtein, Canonicus Tornacenſis, Præpoſitus illuſtrium Eccleſiarum Collegiatarum Montibus Hannoniæ ac Nivellis, qui & nominatus ad Epiſcopatum Namurcenſem, eundem recuſavit, & obiit anno 1699. Ferdinandus Franciſcus, è Canonico Tornacenſi Præpoſitus S. Petri Lovanii & Cancellarius Univerſitatis, qui obiit anno 1692. Octavius-Joſephus, Vice-Comes Armudæ, Uxorem habuit Mariam de Wiſſocque & Bommy, qui obiit anno 1663; Procopius, Maria, Anna-Franciſca, & Brigitta-Margareta, &c.

EUGENIUS FRANCISCUS CAROLUS Marchio de Traſegnies, Colonellus Legionis Equeſtris in Belgio, Uxorem habuit Catharinam-Carolinam Comitiſſam de Merode, Dominam de Villaimont, Clermont & Ermesback in Ducatu Juliacenſi. Reliquit Filios Gillionem-Otthonem, & Gerardum. VIII.

GILLIO-OTTHO, Marchio de Traſegnies, Uxorem duxit N. Filiam Ferdinandi Gaſtoni Lamoraldi de Croy, Comitis Rhodienſis, ſupremi Hannoniæ Ballivi &c. Obiit nullâ prole relictâ, anno 1720. IX.

GERARDUS, Comes de Villaimont, Fratri ſuo ſucceſſit. X.

CAPUT CIII.

JOANNA CONSTANTINOPOLITANA *Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa fundat ac dotat anno* 1230. *Abbatiam Monialium Ordinis Ciſtertienſis, quæ* Reclinatorium B. Virginis, *aliàs* Marquetta *dicitur, prope Inſulam Flandriæ Emporium.*

UNiverſis præſentem paginam inſpecturis (1) JOANNA, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, ſalutem in Domino.

NE proceſſu temporis rei geſtæ veritas occultetur, expedit geſtorum ſeriem ſcripturæ committere, quæ poſteris ipſorum notitiam repræſentet.

NOVERINT ergo univerſi, quòd bonæ memoriæ FERDINANDUS quondam Dominus & Maritus noſter, Flandriæ & Hannoniæ Comes, & Nos pro noſtra & Anteceſſorum ac Succeſſorum noſtrorum ſalute, quoddam juxta INSULAM Monaſterium incohavimus, quod (2) RECLINATORIUM B. VIRGINIS appellatur, & ad proviſionem Religioſarum Mulierum, ibidem ſub habitu regulari Ciſtertienſis Ordinis, ſuo ſervientium Creatori, poſſeſſiones & terras & reditus, & alia in eleëmoſynam dictus Dominus Comes & nos dedimus & aſſignavimus ipſi Monaſterio; quæ pariter præſenti Paginâ conſcribi fecimus, licet alibi diverſis chartis & litteris ſint contenta: quædam alia per donationem factam ab aliis, & per emptionem, ſeu alio modo jam dicto Monaſterio acquiſita præſentibus inſeri facientes.

SCIANT ergò tam poſteri quàm moderni, quòd prædictus Dominus Comes & nos locum, ubi fundatum eſt ipſum Monaſterium, acquiſivimus, & locum, ubi ſita eſt vetus curtis: quæ loca cum ſuis curtibus à juſtitia ſeculari penitus eximentes, plenæ dedimus libertati.

DEDIMUS etiam in eleëmoſynam ipſi Monaſterio tredecim modios avenæ de decima, qui ſolvi ſolebant ad brevia Spicarii Inſulenſis, annis ſingulis quietè & liberè poſſidendos.

DEDIMUS prætereà in eleëmoſynam ipſi Monaſterio unum (3) laſt halecium, quod ſingulis annis in Feſto S. Martini debet accipere apud (4) MARDIC....

(5) PRÆTEREA cùm bonæ memoriæ WILLELMUS de DAMPETRA ageret in extremis, ipſe & chariſſima Soror noſtra MARGARETA, Domina de Dampetra, Uxor ipſius, dederunt in eleëmoſynam Eccleſiæ ſuprà dictæ tres modios frumenti, & ſex modios avenæ ad menſuram Duacenſem, de reditu annuali, ad opus unius Capellani, de quo ſibi ipſa Eccleſia providebit.

ITEM Dominus Sigerus de CURTRACO Miles legitimè vendidit Monaſterio prænominato reditum quinquaginta raſeriarum avenæ, quem JOANNES DE GAVERA & Fratres ejus ipſi debebant Militi, ſuper quamdam Decimam jacentem in eodem territorio de Gavera.

IDEM etiam Miles legitimè vendidit eidem Mona-

Digitized by Google

Monaſterio reditum ſex librarum, quem ei debebat Sigerus Præpoſitus ex ponte de Ferlengien. Sæpè dictus verò Dominus Comes & Nos, pietatis obtentu utramque venditionem gratam habentes, præſcriptos reditus, in manus noſtras legitimè reſignatos, quitos à jure feodali clamavimus, ipſos dicto Monaſterio concedentes perpetuò liberè & pacificè poſſidendos....

Nos igitur omnia quæ ſcripta ſunt ſuperiùs, approbantes, eadem noſtris præſentibus Litteris jam dictæ Eccleſiæ confirmamus, Nos tanquam terræ Dominam obligando ad garandiam omnium præmiſſorum. Dicta verò cariſſima Soror noſtra Margareta Domina de Dampetra omnia ſupraſcripta favorabiliter approbans, in ſignum ſui liberalis aſſenſûs Sigillum ſuum duxit præſentibus apponendum. Datum anno Domini M.CC.XXXVI. menſe Maio. 1236.

Additio. (1) JOANNA Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, fuit Filia & heres Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani. Nupſit primùm Ferrando Portugalliæ Principi, dein Thomæ Sabaudiæ Duci. Sed nullis ab utroque Marito ſuſceptis liberis, obiit anno 1244, ſepulta in Abbatiâ Marquettana; ubi poſitum illi fuit hoc

EPITAPHIUM.

Eſt ſita Flandrenſis Princeps, & Hannonienſis,
In tumulo tali. Vitâ nituit ſpeciali,
Sicut Suſanna, cælebs fuit iſta monalis;
Nobilitas talis, proles fuit Imperialis,
Juſta, potens, fortis, clemens, ac horrida mortis.
Angelicis mixta ſit turbis hæc Comitiſſa.
Anno milleno migravit cum quadrageno
Quarto & bis centum, quintinâ Luce Decembris.

(2) RECLINATORIUM B. VIRGINIS, aliàs *Marquetta*, Abbatia ſub Pago de *Marcque*, eſt Nobilium Virginum, Inſtituti Ciſtercienſis, ad muros Urbis Inſulenſis, in Diœceſis Tornacenſi. Subeſt ſpirituali curæ Abbatis Laudenſis ejuſdem Ordinis prope Inſulas, hodieque floret quamplurimum.

(3) LAST. Vocabulum Flandricum. quod ſarcinam vel onus ſignificat; hìc ponitur pro halecum copia, quæ dolia ut minus quatuor adimplet.

(4) MARDIC. Vicus Flandriæ inter Dunkercam & Gravelingam, olim egregiè munitus, de quo ſupra pag. 522. Locus hic temporibus noſtris factus fuit celeberrimus, hac ratione;

Cum in vim Pacis Ultrajectinæ anno 1713. Ludovicus XIV. Rex Dunkercam Anglis tradere. omniaque ejus munimenta demoliri ſpopondiſſet, anno ſequente novos in Mardica canales novaſque cataractas, quibus naves è mari Dunkercam æquè facilè intrare potuiſſent, conſtrui fecit.

Sed hinc tot contradictiones à Rege & Parlamento Angliæ obortæ ſunt, ut novum bellum exoriturum timeretur, niſi anno 1717. Galli dictos novos aquæductus immenſis pænè expenſis confectos penitùs deſtruxiſſent.

(5) PRÆTEREA &c. Plurima huic Diplomati deſunt, in quibus ſpecificè recenſentur bona Abbatiæ Markettanæ: quæ brevitatis causâ à Miræo prætermiſſa, vide latiùs in Deſcriptione Gallo-Flandriæ per Patrem Bucellinum lib. II. cap. 30.

CAPUT CIV.

HENRICUS I. *Brabantiæ Dux anno 1233. donat varia Prædia in VVeſtmalle, ad Monaſterium Ordinis Ciſtertienſis fundandum, quod nunc S. Bernardi dicitur, ad Scaldim prope Antverpiam.*

HENRICUS, (1) Dei gratiâ, Dux Lotharingiæ univerſis præſens Scriptum inſpecturis in Domino ſalutem. Ad univerſitatis veſtræ notitiam pervenire volumus, quòd Nos in remedium animæ noſtræ & Prædeceſſorum noſtrorum, ad conſtruendum Monaſterium Monachorum Ordinis Ciſtertienſis, contulimus in manus Abbatis de VILLARI, Leodienſis Diœceſis, *Weſtmalle* cum omni allodio ad eandem Villam pertinente, & quidquid ibidem noſtri juris eſt in decimis, ſilvis, pratis, aquis, paſcuis, & ſilvâ totali quæ vocatur *Hoodonc*, & cum omnibus ceteris pertinentiis ſuis. Facta ſunt autem hæc in præſentia

Fratris Wilhelmi Abbatis Villarienſis,
Godefridi Cellarii ejuſdem loci,

Fran-

(1) HENRICUS illo nomine primus Brabantiæ Dux meritò audit Fundator Monaſterii S. Bernardi ad Scaldim, utpote qui anno 1233. Guilielmo cognomine Bruxellano Abbati XI. Villarienſi dedit varia prædia in vico *Weſtmalle*, tertio lapide à Lira ſito, cum ſilva Hoidoncana, ad novum Monaſterium illo in tractu à fundamentis excitandum. Quod quidem primo in vico *Vremde*, uno milliari à Lira, ædificari cœptum eſt, fundum anno 1235. donante Ægidio Bertoldo, Ægidii & Catharinæ Filio, Berlariæ Domino: cujus Diploma in Cod. Don. piarum cap. 103. exſtat. Ad quem locum Hugo Abbas primus cum XII. Monachis ex Villari anno 1237. advenit.

Anno 1243. à Goſuino Bock Viro Nobili feudum in Hemeſſem emerunt; Henrico II. Brabantiæ Duce approbante, cujus Tabulæ lib. citato cap. 105. recitantur. Anno 1246. ex vico Vremde de Hemeſſem Monachi migrarunt ad ripam Scaldis, altero lapide ab Antverpia.

Arnoldus de Zellaer, Scholaſticus Mechlinienſis, & minorum ibi Præbendarum Fundator, anno 1257. locum S. Bernardi dotavit. Arnoldus de Lovanio & Uxor ejus Eliſabetha Bredæ Domina decimas in Gaſtele contulerunt. Anno 1288. à Felicitate Domina de Hoboken, vidua Domini de Peruwez, emerunt vicum *Puers*; quem Godefridus de Peruwez emerat à Raqualdo Abbate S. Cornelii Indenſis prope Aquaſ-Grani.

Digitized by Google

Franconis Perſonæ de Contaico,
G. Sacerdotis Capellani noſtri,
G. Cantoris Beati Petri in Lovanio,
G. Militis de Wynengem,
G. Sculteti de Herentals,
Hugonis Noſe de Antverpia,
Ægidii Sculteti Antverpienſis,
Theobaldi Scabini Antverpienſis, & aliorum plurimorum.

Ut autem præmiſſa omnia firma & inconcuſſa perpetuò perſeverent, præſentem Chartam noſtri appoſitione ſigilli duximus roborandam.

Actum apud Lovanium anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo tertio, in feſto Beati Bernardi Abbatis. 1233.

CAPUT CV.

Margareta Constantinopolitana *Flandriæ Comitiſſa, anno* 1234. *fundat Cœnobium Monialium Ordinis Ciſtertienſis, prope Orchiacum Opidum, quod inde poſteà Flinas eſt tranſlatum, haud procul à Duaco.*

Ego (1) Margareta, Domina de Dampetra, notum facio univerſis tam præſentibus quàm futuris, quòd pro remedio animæ meæ, & Domini Willelmi de Dampetra, quondam Mariti mei, nec non & omnium Anteceſſorum meorum, locum; qui dicitur Honor B. Mariæ, ſitum propè Villam de (2) *Orchies*, in Diœceſi Tornacenſi, cum omnibus appenditiis ſuis, contuli in eleëmoſynam D. Bernardo & Ordini Ciſtertienſi: ad hoc, quòd ſit in perpetuum Abbatia Monialium ejuſdem Ordinis, & ſpecialis Filia Claræ-Vallis.

In cujus rei teſtimonium præſentes Litteras ſigillo meo duxi roborandas.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo triceſimo quarto, in die S. Dionyſii. 1234.

Additio. (1) Margareta Fundatrix hujus Cœnobii, Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani Filia, Soror & heres Joannæ, quæ Marquettenſem Abbatiam fundavit (ut ſupra diximus cap. 103. hujus Libri) primis nuptiis Maritum habuit Burchardum de Avenis, à cujus thoro dein fuit ſeparata. Extant eâ de re curioſa Diplomata ſuperiùs Lib I. Diplom. Belgic. cap. 87. & 88.

Secundò nupſit Guilielmo de Dampetra, (*Dampierre* in Burgundia) Borbonii Dynaſtæ, &c. Margareta 76. annos nata, deceſſit anno 1280. ſepulta in præfato Flinenſi Cœnobio.

(2) Orchies, latinè *Orchiacum*, Oppidum eſt exiguum Gallo-Flandriæ ſub Caſtellania Inſulenſi, ac Diœceſi Tornacenſi. Ad ejus muros jacta fuêre fundamenta Abbatiæ Virginum Ciſtercienſium anno 1234. quæ tradita fuit D. Bernardo, ut eſſet Filia ſpecialis Abbatię Claræ Vallenſis in Gallia.

Poſtmodùm circa annum 1253. tranſlata fuit in locum dictum *Flines*, ad Scarpum fluvium, ſeſqui-milliari Duaco diſſitum, ſub Diœceſi Atrebatenſi; ubi hodieque ſub cura ſpirituali Abbatis Camberonenſis in Hannonia, ſanctitate & numero Monialium (dicuntur enim eſſe circiter 90) floret quàm-plurimum.

CAPUT CVI.

Henricus *Brabantiæ Dux, Abbatem Parchenſem commendat* Guardino *Epiſcopo Cameracenſi, qui anno* 1238. *confirmat Privilegia ab eodem Duce Parchenſibus conceſſa.*

Venerabili Domino ſuo, & Patri in Chriſto G. Epiſcopo Cameracenſi, Henricus Dei gratiâ Dux Lotharingiæ paratam ad beneplacita voluntatem.

Dilectum & ſpecialem noſtrum Henricum Abbatem de Parco, latorem præſentium, pro donatione Capellarum apud Vuram, & Juris Patronatûs Matricis Eccleſiæ in eadem Villa, ei & Fratribus ſuis à nobis facta, à Vobis autem confirmanda ad præſentiam veſtram dirigimus; ſupplicantes Vobis diligentiùs, quatenus hanc Donationem noſtram ritè factam, piam & providam ratam habentes, intuitu divinæ remunerationis, & causâ dilectionis noſtræ ipſam confirmetis; ſcituri quòd Donationem iſtam fecimus propter Sacerdotum ſecularium negligentiam, ſperantes quòd propter dictorum Fratrum religionem & regularem obſervantiam, in dictis Eccleſiis dictæ Villæ, ubi frequentiùs moram facimus, devotiùs & religioſiùs miniſtretur.

Diploma * Guardini, *Cameracenſis Epiſcopi.*

* aliàs Guiardus vel Guido.

Guardinus Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, Viris Religioſis, Abbati & Conventui de Parcho, Præmonſtratenſis Ordinis, æternam in Domino Salutem.

Cùm à nobis petitur quod juſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit

git rationis, ut id auctoritate noſtrâ ad debitum perducatur effectum.

SCIANT igitur tam præſentes quàm futuri, quòd nos per Litteras Illuſtris Principis bonæ memoriæ H. Ducis Lotharingiæ vidimus contineri, quòd vobis, animæ ſuæ ſaluti volens devotiùs providere, Jus Patronatûs Eccleſiæ de Vura & Capellam quæ eſt in ſummitate Villæ prædictæ, duas partes decimæ majoris, intra territorium totius Villæ ſuperiùs memoratæ, prædictæ Capellæ, ut in eadem pro anima ſua, & ſpecialiter Uxorum ſuarum MACHTILDIS & MARIÆ, & omnium Prædeceſſorum ſuorum, divinum officium in perpetuum celebretur, aſſignans, vobis contulit in eleëmoſynam, cum omni jure perpetuò poſſidendum; Nos autem veſtræ petitioni, ſuper his grato concurrentes aſſenſu, præſcriptum Jus Patronatûs de Vura cum decima ſæpedictæ Capellæ, prout ſuperiùs eſt aſſignata, vobis confirmamus, & ſigilli noſtri impreſſione communimus.

ITA videlicet, quòd quandocumque dicta Eccleſia de Vura ſuo deſtituta fuerit Presbytero, vos alium Presbyterum ſæcularem debeatis Domino Cameracenſi Epiſcopo ad Curam recipiendam dictæ Eccleſiæ præſentare. Confirmamus etiam vobis poſſeſſiones & partem decimæ, quam in Villa de Noſſengen juſtè & pacificè poſſidetis, ſicut per Illuſtris Principis piæ recordationis Godefridi, quondam Ducis Lotharingiæ, Litteras vidimus contineri.

ACTUM anno gratiæ M. CC. XXXVIII. Menſe Novembri. 1238.

CAPUT CVII.

ARNOLDUS *junior de VVeſemale, eiuſque Uxor* ELISABETH, *à Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Ultrajectenſis anno* 1240. *ad firmam perpetuam ſub annuo cenſu accipiunt prædia in VVeſterlo, ab Arnoldo ſeniore de VVeſemale antea poſſeſſa.*

Vide ſupra pag. 118.

DOminis ſuis Reverendis Prepoſito Decano & toti Capitulo Beati Martini Eccleſiæ Trajectenſis ARNOLDUS Miles junior de Weſemale, & ejus Uxor ELISABETH ſalutem in Chriſto.

CùM proceſſu temporis memoria hominum evaneſcat, quapropter diſcretioni veſtræ & univerſitati omnium, tenore præſentium, notum facimus, quòd cùm Nobilis Vir Arnoldus ſenior Miles de Weſemale, ad opus & præſidium noſtri matrimonii ſeu maritagii, in donatione propter nuptias, in manus veſtras univerſa bona, quæ habebat, cum omnium integritate in WESTERLO, intulerit, & Vos nobis eadem conceſſeritis ad firmam perpetuam, ſicut in inſtrimentis ſuper hoc confectis pleniùs continetur:

Nos per ſtipulationem ſolennem, fide & juramento interpoſitis, promittimus Vobis & Eccleſiæ veſtræ, annuatim, nomine firmæ ſive canonis, noſtris periculis & expenſis, in Trajecto ſolvere decem marcas Colonienſes legales, in die B. Martini hiemalis.....

IN cujus rei teſtimonium & cautelam præſentes Litteras Vobis damus, Sigillis noſtris ſigillatas.

ACTUM & datum feriâ ſextâ ante Nativitatem B. Joannis Baptiſtæ, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo. 1240.

CAPUT CVIII.

Canonicatuum ſeu Præbendarum Antverpienſium XII. Sectio in XXIV. Præbendas decernitur, & à GUIDONE *Cameracenſi Epiſcopo confirmatur, anno* 1240.

GUIDO, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, dilectis Filiis JOANNI Præpoſito, totique Capitulo Beatæ Mariæ in Antwerpia, ſalutem in Domino. Conſtitutus in præſentia noſtra Magiſter Henricus, Concanonicus veſter, pro Eccleſia veſtra (habens ſuper hoc ſpeciale mandatum) nobis humiliter ſupplicavit, quòd cum inter vos, pro utilitate Eccleſiæ veſtræ, & ampliatione Cultûs Divini, providè tractatum fuerit, unanimiterque conſenſum, ſuper Sectione Præbendarum in Eccleſia veſtra, ſicut eas in futurum vacare contigerit, facienda; eò quòd, propter paucitatem Canonicorum, in ſpiritualibus collapſum patitur Eccleſia ſupradicta, & in tantum, proſperante Domino, excreverint reditus Eccleſiæ, quòd quælibet Præbenda ſufficere poſſit ad duarum perſonarum ſufficientem ſuſtentationem & honeſtam, ut hujuſmodi Sectioni Præbendarum benevolum impertiremur aſſenſum;

NOS ergò, penſatâ utilitate & honeſtate dictæ Eccleſiæ, devotæ ſupplicationi ipſius annuentes

Digitized by Google

nuentes in hac parte, hujuſmodi Præbendarum Sectioni, quantum in nobis eſt, conſentimus: dummodò in Eccleſia veſtra non ſit certus numerus Canonicorum, jurisjurandi religione firmatus, & Superioris auctoritate confirmatus.

Datum apud Cameracum, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo, feriâ ſecundâ ante Feſtum B. Mariæ Magdalenæ. 1240.

CAPUT CIX.

Decretum Capituli Antverpienſis ſuper ſectione XII. Præbendarum in XXIV, ſcriptum anno 1240.

Omnibus Litteras has viſuris, Joannes Præpoſitus, & Capitulum S. Mariæ in Antwerpia, in Domino ſalutem. Univerſitati veſtræ notum facimus, quòd cùm in Eccleſia noſtra duodecim eſſent Præbenbæ tantùm, & propter paucitatem ſervitorum defectum pateretur in divinis, & jam propitiante Domino, adeò excreverint Eccleſiæ facultates, quòd de una Præbenda duo poſſunt commodè ſuſtentari;

Nos de prudentum conſilio, utilitati Eccleſiæ providere volentes & honori, ad ampliandum Cultum Divinum, & ut meliùs Eccleſiæ noſtræ in divinis obſequiis & aliis neceſſariis plenariè conſulatur, Venerabili Patre Guidone, Dei gratiâ Cameracenſi Epiſcopo conſentiente, de communi aſſenſu noſtro & unanimi voluntate ſtatuimus & ordinamus,

Quòd de cetero noſtrarum fiat Sectio Præbendarum, ſicut eas de cetero vacare contigerit, donec ad numerum viginti quattuor ſit perventum: promittentes ſub juramento, à nobis univerſis & ſingulis præſtito, nos obſervaturos inviolabiliter Ordinationem hujuſmodi ſeu Statutum.

Statuimus etiam & ordinamus, ſub religione præſtiti juramenti, quòd quilibet Canonicus de cetero inſtituendus in Eccleſia ſupradicta, ſtatim poſt inſtitutionem ſuam inter cetera jurabit expreſsè, ſe ſervaturum Ordinationem præmiſſam, & Statuta, prout ſuperiùs ſunt expreſſa, & quòd contra ea non veniet quoquo modo. In cujus rei teſtimonium ſigilla noſtra præſentibus Litteris ſunt appenſa.

Datum Antwerpiæ in Feſto B. Mariç Magdalenæ, anno Domini milleſimo ducenteſimo 1240.
quadrageſimo.

Laudanda ſanè res; & neſcio an ullum ævum aut Collegium dederit exempla magis eximiæ liberalitatis, & ut ſic loquar, ultroneæ depauperationis. Anno 1124. majores noſtri S. Norberto, Ordinis Præmonſtratenſis Conditori, Eccleſiam S. Michaelis, cum quattuor Præbendis, tribus curtilibus & jugero terræ, dono dederunt; & cùm eſſent priùs numero duodecim; numerum ſuum in octo terminarunt Præbendis. & cum his ad Eccleſiam B. Mariæ (quæ nunc eſt Cathedralis) ſeſe tranſtulerunt. Ceteras verò quattuor Præbendas, per omnia eis conſimiliter participantes, S. Norberto, ejuſque Sodalibus dederunt: ut Hildolphus Præpoſitus loquitur in ſuo Diplomate, quod in Codice noſtro Donationum Piarum cap. 76. & apud Baronium tom. 12 Annalium, in geſtis anni 1124. exſtat.

Octo itaque Canonici, qui reſtabant, ex S Michaëlis Baſilica ad Marianam anno 1140. tranſierunt, & perpetuo illic Domicilio collocato, in opum ſuarum ſocietatem quattuor Collegas evocarunt. Nec his contenti, alios deinde aſſumpſerunt duodecim, quos ut dignitate, ita proventuum acceſſione, per omnia ſibi æquarunt.

Prædicandum ſanè exemplum, & quod plures admirabuntur, quàm imitabuntur.

CAPUT CX.

Canonici Eccleſiæ B. Virginis Aquiſgranenſis decimas Agri Vilvordienſis ad firmam (ut loquuntur) perpetuam ſub annuo cenſu tradunt Monialibus Cameræ prope Bruxellam, anno 1245.

Universis Litteras præſentes inſpecturis Garsilius Dei gratiâ Decanus, totumque Capitulum Beatæ Mariæ in Aquis, ſalutem in Domino. Noveritis univerſi & ſinguli, quòd nos, mediantibus bonis Viris, deliberatione quoque ac diligenti tractatu nobiſcum ſuper hæc præhabitis, Abbatiſſæ & Conventui de Camera, Ciſtertienſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, dedimus, conceſſimus & tradidimus ad firmam perpetuam, ſub annua penſione triginta quinque marcharum Colonienſis monetæ, nobis Aquis perſolvendarum, ſuis laboribus, periculo & expenſâ, duodecim ſolidis pro marcha computatis, fructus omnes & proventus, tam præſentes quàm futuros, omnium bonorum, quæ habebamus in territorio Eccleſiæ de Filvordis, ſive in Patronatu ejuſdem Eccleſiæ, ſive in oblationibus, ſive decimis, ſive annuis cenſibus, ſeu cenſibus capitum, ad dictam Eccleſiam de Filvordis pertinentibus, ſive in terris, vel quibuſcumque ædificiis, ſeu quibuſlibet rebus aliis, ad præfatam Eccleſiam pertinentibus, ab eiſdem Abbatiſſa & Conventu perpetuò percipiendos.

Digitized by Google

In hoc autem Contractu pacta, quæ ſequuntur, inivimus, tam Nos quàm dicti Abbatiſſa & Conventus.

Ipſi etenim dimidietatem dictæ penſionis nobis ſolvent in feſto Beati Martini hiemalis, alteram verò medietatem in feſto Cathedræ S. Petri annuatim.

In ſolutione autem totalis penſionis prædictæ nullus eventus ignis vel aquæ, nullum infortunium ſterilitatis vel guerræ, vel alicujus rei importuna calamitas, nobis vel Eccleſiæ noſtræ aliquod afferre poterit præjudicium.

Additum eſt etiam, quòd ſæpè dicti Abbatiſſa & Conventus, homines bonis prædictis de Filvordis attinentes, in eo jure conſervabunt & tuebuntur, quo Eccleſia noſtra ipſos conſervare & tueri debuiſſet. Quod ſi non fecerint, volumus ut iidem homines ad nos recurſum habeant ſui juris.

Supradictæ verò conventiones ab Illuſtri Viro Henrico Dei gratiâ Duce Brabantiæ, & Domino Ottone Præpoſito noſtro, approbatæ ſunt & utiles reputatæ.

In cujus rei teſtimonium, ne aliqua prædictorum in poſterum infringi valeant vel inficiari, præſentem Chartam ſub chyrographo conſcribi, & tam ſigillo noſtro quàm ſigillo dictorum Abbatiſſæ & Conventûs, nec non dictorum Ducis & Præpoſiti ſigillis dignum duximus roborare.

Datum & actum Aquis in Generali Capitulo, proximâ ſecundâ Feriâ ante Feſtum B. Andreæ Apoſtoli, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto. 1245.

CAPUT CXI.

Conſenſus Abbatiſſæ & Conventûs de Camera ſuper Contractu jam recitato, datus anno 1245.

Universis præſentes Litteras inſpecturis Soror Margareta, dicta Abbatiſſa, totuſque Conventus de Camera, Ciſtertienſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, ſalutem & orationes in Chriſto devotas. Noverit univerſitas veſtra, quòd nos univerſi & ſinguli, tam Fratres quàm Sorores noſtri Cœnobii, ad hoc ſpecialiter convocati, conſenſimus vivâ voce Contractui, inito inter nos ex unâ parte, & Decanum & Capitulum Aquenſe ex altera, ſuper bonis de (1) Filvorde.... In cujus rei teſtimonium præſens Scriptum ſigillo Dominæ noſtræ Abbatiſſæ, quo omnes utimur, duximus roborandum.

Actum & datum in Camera, coram totali Conventu noſtro, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto, feriâ ſecundâ, proximâ ante Feſtum Beati Nicolai.

(1) Filvorde. De decimis Agri Filvordienſis ſeu Vilſfordienſis, à Pipino Herſtallio, Carolo Magno, & Ludovico Pio Eccleſiæ Aquiſgranenſi datis, vide ſuprà pag. 337. & 496.

CAPUT CXII.

Henricus III. *Brabantiæ Dux Canonicis Eccleſiæ B. M. V. Antverpiæ, confirmat anno* 1249. *Donationem Foſſati factam à Duce* Henrico I. *de quo ſuprà cap.* 99.

Henricus, Dei gratiâ Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, univerſis tam præſentibus quàm futuris, quos Scriptum præſens videre contigerit, ſalutem.

Licet Capitulum B. Mariæ Antverpienſis olim à Progenitoribus noſtris obtinuerit ſibi dari in eleëmoſynam Foſſatum, jacens inter domum Hugonis Volardi & pontem Reinoldi, ita quòd idem Foſſatum perpetuò vacuum jaceret, ad opus ipſius Eccleſiæ; ſicut in Litteris ipſorum ſuper hoc confectis, quas dictum habet Capitulum, continetur expreſſum.

Nos tamen attendentes dictæ Eccleſiæ minùs obeſſe, quòd ædificia in præfato Foſſato conſtruantur, dictum Foſſatum, de aſſenſu ipſius Capituli, ad annuam cenſûs penſionem dari decrevimus iis, qui ædificia conſtruent in eodem. Ita quidem, quòd totalis cenſus, qui inde proveniet, pro una medietate ad Nos & Succeſſores noſtros, pro alia verò ad dictum Capitulum perpetuò pertinebit. Teſtes hujus rei ſunt,

Godefridus Dominus de Perweis,
Walterus Clutinc,
Henricus de Sterbeke,
Henricus de Vilforden,
Et Petrus de Haren.

In cujus rei teſtimonium, Sigillum noſtrum, cum Sigillo ejuſdem Capituli, præſentibus eſt appenſum.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo nono, in Octava B. Mariæ Magdalenæ. 1249.

Digitized by Google

CAPUT CXIII.

Guilielmus *Romanorum Rex & Hollandiæ Comes, anno* 1250. *Abbatiam Sancti Giſleni Ordinis S. Benedicti in tutelam ſuſcipit.*

Willelmus, Dei gratiâ, Romanorum Rex ſemper Auguſtus, univerſis Imperii fidelibus, ad quos iſtæ Litteræ pervenerint, gratiam ſuam & omne bonum. Cùm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, nos id libenter debemus annuere, & præcipuè illorum petitionibus, quos in ſervitio Jeſu Chriſti novimus mancipatos, citiùs & vigilantiùs conſentire.

Eapropter notum fieri volumus tam præſentibus quàm futuris, quòd dilectus fidelis noſter Galterus, Abbas Monaſterii S. Gisleni in Pago Hainau, ad Celſitudinis noſtræ magnificentiam veniens, Regiæ Majeſtati ſupplicavit humiliter & devotè, ut nos ipſi & Eccleſiæ ſuæ jura, libertates, ea etiam omnia, quæ adquiſierunt de novo, & omnia bona ad ipſam Eccleſiam pertinentia, more Prædeceſſorum noſtrorum Imperatorum ſeu Regum, ſicut in Privilegiis eorum pleniùs continetur, confirmare liberalitate Regiâ dignaremur.

Nos igitur dicti Abbatis juſtis & honeſtis petitionibus benignum accommodantes auditum, dicto Abbati & Eccleſiæ ſuæ jura & libertates, ſervos quoque & ancillas ad eamdem Eccleſiam pertinentes (quos nulla Civitas, nullum Caſtrum vel Opidum, aut alia major minorve Villa de cætero in præjudicium dicti Abbatis & Eccleſiæ ſuæ valeat retinere) omnia etiam bona, quæ ad eamdem Eccleſiam pertinere noſcuntur, tam in Villis, terris, nemoribus, paſcuis & aliis quibuſcumque bonis, quæ ab eis ſunt juſto titulo adquiſita, eidem Abbati & Eccleſiæ ſuæ auctoritate Regiâ confirmamus, & per hanc noſtram Regiam Chartam concedimus & firmiter communimus, atque ipſum locum & omnia ſibi pertinentia, more Prædeceſſorum noſtrorum, ſub noſtra defenſione & protectione ſuſcipimus.

Firmiter & diſtrictè præcipiendo mandantes, ut nullus Dux, Comes vel Marchio, aut aliqua alia perſona, ipſum Monaſterium moleſtare, vel ſuper rebus ſuis perturbare præſumat, vel ſervos ejuſdem Monaſterii & ancillas, contra voluntatem ipſius, detinere audeat, vel etiam garandire, ſed omnia pacifica ſint in perpetuum ei & quieta.

Si quis autem contra hanc Paginam noſtræ Confirmationis & conceſſionis auſu temerario venire præſumpſerit, banno Regali perculſus ducentas libras auri puriſſimi in ſuæ temeritatis vindictam componat, quarum medietas Fiſco noſtro, altera prædicto Monaſterio applicetur.

Et ut prædicta omnia firma & illibata permaneant ac in perpetuum valitura, præſens Scriptum conſcribi, & Sigillo Majeſtatis noſtræ juſſimus communiri. Teſtes qui interfuerunt præmiſſis ii ſunt,

Albanenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus,
Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus,
Henricus Leodienſis Electus.

Nobiles Viri,

Henricus Dux Brabantiæ,
De Wadeke & de Diſe Comites,
Joannes de Aveſnis,
Wiricus de Duno,
Arnoldus Dominus de Diſt, & alii quàm plures.

Datum apud Montes in Hannonia V. Kalendas Decembris, Indictione IX, anno Domini millesimo ducenteſimo quinquageſimo, 1250.
Regni verò noſtri anno tertio.

CAPUT CXIV.

Eustathius *Comes Bolonienſis benefacit Eccleſiæ Collegiatæ Lenſenſi in Arteſia, anno* 1250.

Ego Eustathius, Filius Regis Anglorum, Comes Boloniæ, volens Lenſenſem Eccleſiam ab Anteceſſoribus meis fundatam, præcipuè venerari, & in eadem Eccleſia divinum ſervitium ampliare, Præbendam noſtri Arnulfi Sacerdotis excludo à ......

Statuimus quoque, & uſui Sacerdotis in Eccleſia B. Vulganii de Lens manentis, & in Sacerdotali Officio ibidem aſſiduè Deo miniſtrantis, & pro noſtra, Prædeceſſorumque noſtrorum & Succeſſorum ſalute nominatim orantis, eamdem Præbendam dicamus.

Ita videlicet, ut poſt deceſſum prædicti Arnulfi, conſequenter alius Sacerdos honeſtus, & ad præſcriptum Officium idoneus, noſtrâ, vel heredum noſtrorum electione fideliter ſubſtituatur, & unoquoque decedente, ſimiliter alius: ut hujuſmodi ſucceſſio in perpetuum fideliter conſervetur.

Actum eſt apud Lens, Teſtibus,

Joanne, Almarico, Gerardo, Canonicis,
Ledeuino Decano de Amiens,

Balduino

Baldeuino Caſtellano,
Simone de Girarmolin,
Rogero de Foinles,
Rogero Vicecomite,
Rogero de Lenſis,
Hugone Pluchet,
Haimone Boterel,
Wichardo de Laivin,
Gomtero Vicecomite,

ANNO Domino milleſimo ducenteſimo quinquageſimo.

CAPUT CXV.

GILBERTUS DE CAMPENHOUT, *Giſleberti Filius*, *&* SOPHIA DE GAGELDUNCK, *dicti Gilberti Uxor*, *benefaciunt Abbatiæ Tongerloënſi Ordinis Præmonſtratenſis*, *anno* 1253.

EGO SOPHIA DE GAGELDUNCK, Uxor Nobilis Viri Gilberti de Campenhout, notum facio tam præſentibus quàm futuris, præſens Scriptum inſpecturis, quòd omne jus, quod in decima Eccleſiæ de *Weſt-Tilborch*, tam majori quàm minori habebam, & ad me jure hereditario pertinebat, divinæ pietatis contuitu, & ob animæ meæ Prædeceſſorumque meorum remedium & ſalutem, dicto Gilberto Marito meo & mamburgo vel tutore conſentiente & volente, contuli Eccleſiæ Beatæ Mariæ de *Tongerloo*, Præmonſtratenſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, in eleëmoſynam liberè & abſolutè perpetuò poſſidendum.

HUIC Collationi in Eccleſia Beatæ Mariæ Virginis in Antverpia, ad Altare Majus factæ, interfuerunt

Folbertus Cantor,
Magiſter Henricus Noſe,
Magiſter Arnoldus de Lira,
Dominus Godeſcalcus, Canonici ejuſdem Eccleſiæ,
Paulus de Elſt Scabinus,
Joannes de Rameſdunck, & alii Clerici, & alii quàm plures.

UT autem hæc Donatio rata permaneat & inconvulſa, quia Sigillum proprium non habeo, Sigillis Venerabilium Virorum Capituli Beatæ Mariæ Antverpienſis, & Domini Samuëlis, Decani Chriſtianitatis ejuſdem loci, & Viri Nobilis Domini Giſleberti de Campenhout, Patris dicti Gilberti Mariti mei, præſens Scriptum feci roborari.

ACTUM & datum anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo tertio menſe Aprili.

CAPUT CXVI.

Idem beneficium Abbatiæ Tungerloënſi præſtat HUGO DE GAGELDUNCK, *Miles*, *ejuſque Uxor* VALENTIA, *anno* 1253.

EGO Vir Nobilis Hugo de GAGELDUNCK, Miles, notum facio tam præſentibus quàm futuris, præſentes Litteras inſpecturis, quòd omne jus, quod in decima Eccleſiæ de *Weſt-Tilborch*, tam majore quàm minore, habebam, & ad me jure hereditario pretinebat, divinæ pietatis contuitu, & ob animæ meæ Prædeceſſorumque meorum remedium & ſalutem, VALENTIA Uxore meâ conſentiente & volente, contuli Eccleſiæ Beatæ Mariæ de *Tongerloo*, Præmonſtratenſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, in eleëmoſynam, liberè & abſolutè, cum omni integritate, perpetuò poſſidendum.

HUIC collationi in dicta Eccleſia de Tongerloo, ad Altare Majus legitimè factæ, interfuerunt, Conventus ejuſdem loci, Giſelbertus de Campenhout, Petrus de Mere, Viri Nobiles, & Homines Ducis. Ut autem hæc Donatio rata, firma permaneat & inconvulſa, præſens Scriptum ſigillo meo, unà cum ſigillis Virorum Venerabilium Capituli Beati Gummari in Lira & Viri Nobilis Domini Jacobi de Pumbele feci roborari.

ACTUM & datum anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo tertio, menſe Maio.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CXVII.

MARGARETA *Flandriæ Comitiſſa Abbatiam Monialium Ciſtercienſium à ſe fundatam prope Orchiacum (per Diploma ſupra editum Cap.* 105.) *transfert Flinas prope Duacum, in Diœceſi Atrebatenſi, anno* 1253.

MARGARETA Flandriæ & Hanoniæ Comitiſſa univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quod nos Eccleſiam ſeu Monaſterium Sanctimonialium de honore B. Mariæ Virginis, Ciſtercienſis Ordinis, quod Nos pro remedio animæ noſtræ & Domini Wilelmi de Dampetra, quondam Mariti mei, necnon & omnium Anteceſſorum Succeſſorumque noſtrorum, juxta Orchies primò fundavimus, ac poſtmodum ipſum tranſtulimus juxta FELINES, ſpecialiùs in Domino diligentes, (maximè cum in dicto Monaſterio cariſſima Filia noſtra Maria ſe in Chriſti perpetuum dedicaverit famulatum) in perpetuam contulimus eleëmoſynam. Datum M. CC. LIII. 1253

CAPUT CXVIII.

ROBERTUS *Betuniæ & Teneræmondæ Dominus, Guidonis Flandriæ Filius Primogenitus tranſigit cum Canonicis Teneræmondanis ſuper jure trium alodiorum de Morſele, Ghevergbem & VVieſe, anno* 1264.

NOS ROBERTUS, Comitis Flandriæ Primogenitus, Atrebatenſis Advocatus, Betuniæ & Tenremondæ Dominus, notum facimus tam præſentibus quàm futuris, quòd cùm inter Nos ex una parte, & Viros Venerabiles, Decanum & Canonicos veterum Præbendarum Eccleſiæ B. Mariæ Tenremondenſis, in qua Jus Patronatûs dignoſcimur obtinere, ſuper juſtitiis terræ & tenementi, ac etiam (1) Hoſpitum dictorum Canonicorum in (2) *Morſele*, (3) *Ghevergbem* & in (4) *Wienſe*, controverſia non modica verteretur, tandem pro tranquillitate & pace dictæ Eccleſiæ, & utilitate communi, ſuper præmiſſis, poſt inquiſitionem legitimam inde factam, inter Nos & dictos Canonicos veterum Præbendarum, mediantibus bonis Viris pacificatum & compoſitum fuit amicabiliter, hunc in modum:

CANONICI prædicti debent in locis prædictis ponere Majorem, & Scabinos ſeptem, homines boni teſtimonii, & bonæ famæ; & eos deponere, & alios ſubſtituere, quotieſcumque opus fuerit, prout fuit hactenus obſervatum.....

IN cujus rei teſtimonium & robur perpetuum, præſentibus Litteris Sigillum noſtrum duximus apponendum.

DATUM anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quarto, feriâ quintâ poſt B. Mariæ Magdalenæ, menſe Julio. 1264

(1) HOSPITUM. Hìc & ſuprà pag. 513. & alibi non uno loco. Hoſpites ſunt quos linguâ noſtrâ vernaculâ *Laeten* vocamus. Sic Brugis nomen & privilegium Hoſpitum Eccleſiæ S. Donatiani hodieque in uſu eſt; ex quibus alii *Prooſt-laten*, alii *Canoninx-laten* vernaculè vocantur. Sunt autem ii qui terras Præpoſito aut Canonicis ſubjectas incolunt, habentque ſua tribunalia diſtincta. Rationatores, qui tam civiliter quàm criminaliter in tribunali Præpoſiti jus dicunt, vulgò *Redenaers* nuncupantur.

(2) MOORSELE, Latinè Morſela, partim Aloſtanæ, partim Teneræmondanæ ditionis alodium: ad cujus loci Templum ſeu Sacellum Corpus S. Gudilæ, Bruxellenſium Patronæ, ex Vico *Ham* tranſlatum fuit, inde poſteà Bruxellas avectum à Carolo Lotharingiæ Duce.

(3) GHEVERGHEM, alodium Morſelæ contiguum.

(4) WIENSE, nunc *Wieſe*, olim Winſia, hodie ſpectat ad Baronem Busbequium ex Familia Iedeghemenſi.

Jus Patronatûs Parochiarum de Moorſele & Wieſe eſt penes Archiepiſcopum Mechlinienſem, quà Abbatem Monaſterii Aſſligemienſis.

CAPUT CXIX.

Conventio inter Abbatiam Cortenbergenſem Ordinis S. Benedicti & Moniales Inſulæ Ducis in Gempe Ordinis Præmonſtratenſis ſuper decima de Humbeeck, anno 1265.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis, Præpoſitus & Conventus (1) Inſulæ Ducis Præmonſtratenſis Ordinis ſalutem in vero ſalutari :

NOVERIT univerſitas veſtra, quod cùm inter nos ex una parte, & Perſonas Religioſas Abbatiſſam & Conventum de (2) *Cortenbergh* Ordinis S. Benedicti ex altera, ſuper quadam decima, quam poſſidebamus in Parochia de (3) Humbeke, orta eſſet materia quæſtionis, dictis quidem Abbatiſſâ, & Conventu aſſerentibus decimam prædictam ad Monaſterium ipſarum pertinere debere, & quod ſita erat infra terminos ſui Perſonatûs de Humbeke, & etiam quia dictam decimam acquiſieramus de manu Laïcali ſine ipſarum conſenſu, & voluntate, nec ſuper hoc intervenerat Diœceſani auctoritas, confirmatio, & conſenſus :

Nos bonorum utentes conſilio, dictam decimam reportavimus, vel fecimus reportari in manus Abbatiſſæ & Conventûs Monaſterii ſupradicti de Cortenberghe, ut ipſum Monaſterium dictam decimam in perpetuum poſſideat tanquam ſuam.

RENUNCIANDO omni juri, ſi quod habebamus in decima ſupradicta, & dictam decimam ſæpedicto Monaſterio quitavimus & adhuc quitamus.

IN quarum rerum teſtimonium Sigilla noſtra cum Sigillo Venerabilis Patris noſtri Domini Abbatis de Parcho præſentibus Litteris ſunt appenſa.

ET ego Abbas prædictus, qui Scripto prædicto conſenſum adhibui & aſſenſum, in ipſius Scripti teſtimonium, ad petitionem dicti Præpoſiti & Conventûs de Inſula Ducis, Litteris præſentibus Sigillum meum appoſui cum Sigillis eorum.

DATUM anno Domini M.CC.LXV. in Vigilia BB.Philippi & Jacobi Apoſtolorum. 1265.

Additio. (1) INSULA DUCIS, vulgò *'s Hertogen Eylant*, eſt Præpoſitura Monialium Præmonſtratenſium, ſub cura Abbatis Parcenſis, primùm fundata in Vico de *Pellenbergh* juxta Lovanium, inde verò tranſlata in *Gempe*, ſub Parochia de Winghe. De cujus Fundatione ſequitur Narratio, ex ipſis vetuſtiſſimis & originalibus Membranis Monaſterii Inſulæ Ducis nobis communicatis, eruta.

(2) CORTENBERGH, Abbatia Monialium Benedictinarum, de cujus Fundatione vide ſupra pag. 519.

(3) HUMBEKE, Vicus Brabantiæ ad canalem qui ducit Bruxellâ Antverpiam.

Principium Monaſterii INSULÆ DUCIS.

FUit quondam in Ditione Nobilis Ducis Brabantiæ Miles quidam induſtrius, moribus & vitâ commendabilis, omnibus ſui generis honeſtate, probitate ac religione præcellens, REISSO DE UDECHIM nuncupatus. Hic habuit Uxorem ſibi vitâ & moribus congruentem. Fuerunt eis ſeptem Filiæ & novem Filii : de quibus ſeptem fuere Quirites, probitate ac religione Genitorum eorum non impares.

Unus tamen ex ipſis ſeptem Militibus, junior ætate ſcilicet, religione atque morum honeſtate præcipuus, REINERUS nomine, acceptâ portione hereditatis quæ eum ex ſucceſſione paterna inter Fratres prædictos contingebat, quamdam manſionem juxta *Pellenberch* in ſuam partem eſt ſortitus. Qui ducens Uxorem LAURETAM natam de *Parneis* ſibi vitâ & moribus competentem, ex ea quatuor Filios & Filias octo ſuſcepit, quas ab adoleſcentia ſua Parentes earum mandata Domini & juſtificationes ejus ſervare docuerunt, & eas religione atque honeſtate pro ſuæ poſſibilitatis modulo diligenter imbuerunt

* Aliàs Peruwez.

Cumque dictæ Filiæ ætatem diſcretam attigiſſent, Parentes earum tum eas nuptui tradere, tum eas Religioni dicare diſponebant. Sed cum facultates eis minimè ſufficerent per quas nuptui honorificè, ſicut earum profeſſionem decebat, traderentur, Pater earum cogitabat, utilius fore atque ſalubrius, eas Sponſo Immortali conſecrari, quàm Sponſis mortalibus & earum ſanguini non congruentibus copulari.

Tunc idem Miles ſollicitus cœpit perquirere, ubi dictas Filias Domino famulaturas collocaret : viſitabatque Monaſteria Ciſtercienſis Ordinis adjacentia ac aliorum Ordinum, intendens & modis omnibus elaborans, ut in eis, ſicut diſpoſuerat, eas Domino manciparet. Sed prædictus Miles, Domino ſibi in hoc adverſante, apud Superiores illorum Monaſteriorum de Filiabus ſuis in ipſis collocandis nullam potuit gratiam invenire. Videns autem ſe ſuo propoſito fraudatum, anxius & querulus apud ſe cogitabat quid hiis deinceps eſſet facturus.

Igitur quadam die Pentecoſtes, dum prædictus Miles Divinis Officiis intereſſet, inter alias quas fundebat orationes & preces, Dominum omnium bonorum largitorem deprecabatur attenter, quatenùs de dictis ſuis Filiabus & ſe ipſo ſic ei ordinare & diſponere concederet, quod ipſi Domino JESU CHRISTO ad gloriam & honorem & ſibi & Filiabus ſuis ad profectum & ſalutem cederet animarum.

Necdum orationem finierat: & ecce ſubitò & inopinatè Spiritu Sancto revelante ſibi venit in voluntate, quod de omnibus bonis quæ ei ex ſucceſſione paternâ provenerant, portione quæ Filios ſuos contingere debebat exceptâ, Clauſtrum in domo propria in *Pellenberge* conſtrueret, atque in ipſo octo Filias ſuas Chriſto famulaturas collocaret. Finitiſque Miſſarum ſolempniis Miles domum reverſus univerſa quæ mente conceperat Uxori ac Filiabus gaudens & alacer per ordinem referebat. Tunc Filiæ ſimul gratias Domino referentes Patrem ſuum hortabantur, ne à ſuo propoſito reſiliret, ſed quod facere diſponebat quantociùs conſummaret, ne hoſtis antiquus, argutus quidem inſidiator callidusque deceptor animarum, diviſionum auctor, diſſipator unionum, & tranquilli ſtatûs fidelium anxius perſequutor, qui ſemper nititur diſſipare quicquid ſalutem reſpicit animarum, tam pium propoſitum per ſuas ſuggeſtiones & artificia, quibus humano generi illudere conſuevit, à corde ipſius avellat.

Eodem

Digitized by Google

Eodem tempore dictus REINERUS in caritate & fide radicatus quaſdam manſiones & Capellam ad modum Clauſtri in domo ſua ſuperdicta ædificare cœpit. Eſt autem idem locus altus & ſiccus & aquis fluentibus carens. Cumque quædam ædificia ipſis Puellis ad inhabitandum ſatis apta ibi fuiſſent constructa, octo Filias propriâ functus poteſtate, piâ præſumptione inſtigatus, veſtibus albis paratus ad modum ſacrarum Monialium veſtivit, anno Domini milleſimo ducenteſimo nonodecimo, in die Aſcenſionis Domini, eaſque cum omnibus bonis ſuis Ordini Præmonſtratenſi dicavit. Dictæ autem Puellæ ſuper hiis omnibus gratias referebant, & Patri earum in præmiſſis referentur & devotè obtemperabant, permanentes in ipſo Clauſtro, orationi lectionique atque vigiliis die noctuque deinceps devotiſſimè perſiſtentes.

Hiis ita peractis, dictus Miles timens ne ſuæ facultates dictis Puellis aliquando non deberent ſufficere, volens præcavere in futurum, prædictas facultates ſuas ſummopere ſtudebat ampliare. Erat autem ipſi REINERO Soror apud * *Overlo* commorans, Matrona dives & honeſta, quæ unicam habebat Filiam Elyſabeth nuncupatam. Hæc Clauſtrum de Herkenrode Ordinis Ciſtercienſis illo tempore intraverat, quæ nondum erat profeſſa, quam ex ſucceſſione paterna bona multa ſequi debebant. Hanc dictus REINERUS auxilio Matris ejus, aliorum ac amicorum ejus, cum magna tamen difficultate & labore permaximo, Fratribus & Sororibus dictæ Domûs de Herkenrode ſibi opponentibus, cum bonis quæ ibidem attulerat abduxit, eamque Filiabus ſuis in Cœnobio quod exſtruxerat præfecit: hereditatem verò ipſius, & omnia quæ ſibi jure hereditario competebant, bonis Filiarum ſuarum adjungi procuravit. Dictâ autem Elyſabeth hiis octo Sororibus adjunctâ, quia in Religione plus aliis erat exercitata, ei dictæ Sorores reverentiam exhibebant, & monitis ejus atque juſſionibus devotiſſimè obtemperabant.

* Corbeek Over-Loo.

Dum hæc autem agerentur, famâ referente, ad notitiam pervenit ſingulorum. Quo comparato, Vir Venerabilis Ewanus Abbas de Parco dicto operi ſe cœpit opponere, pro eo videlicet quod locus de *Pellenberge* memoratus minùs duobus miliaribus ab Eccleſia Parcenſi videbatur diſtare, infra quæ nullum Monaſterium ſine licentia Eccleſiæ Parcenſis poterat aliquis conſtruere. Aſſerebatque idem Abbas quod dictum opus nullum bonum finem ſortiri debebat, pro eo quod nemine ſuper hoc habente poteſtatem concedente, ſed ſolâ Laici præſumptione (quod nullo jure permittitur) fuiſſet incoatum. Monebatque idem Abbas dictum Militem ut ab opere ſic incepto quantocius deſiſteret, nec opinioni, juri atque rationi penitus contrariæ, ampliùs adhæreret, ne quantò plus in vanum laboraret, minùs poſtmodum profeciſſe videretur.

Hiis auditis, Miles nolens diu cum Abbate prædicto contendere, viam verſus Capitulum Generale, quod tunc inſtabat, contra dictum Abbatem eſt aggreſſus. Cumque Capitulo Generali Miles ſe præſentaſſet, totum proceſſum ſuum per ordinem Fratribus Capituli, Abbate Parcenſi præſente, expoſuit, ſupplicans eiſdem Fratribus totis conatibus humiliter & devotè, quod in præmiſſis omnibus divinæ pietatis intuitu ſibi cooperari dignarentur, nec ſuum propoſitum impediri paterentur; ſed ſibi gratiam ſuam & favorem de admittendo dictas Filias ſuas ad Ordinem Præmonſtratenſem miſericorditer largirentur.

Hæc & alia dicto Milite coram Capitulo Generali proſequente, ipſi Fratres conſtantiam ipſius & affectum quem ad Ordinem eorum habebat admirantes, jam quod petebat adimpleſſent, ſi eis hoc facere ſalvâ Ordinis honeſtate licuiſſet. Decebat enim ut, quia equidem precibus importunis de admittendo Filias ſuas ad Ordinem dictus Miles hortaretur, in converſatione & perſeverantia ſaltem per aliquod tempus dictæ Puellæ probarentur.

Sed ut in aliquo eidem ſatisfacere viderentur, ad modum duxerunt eundem: ut in ſuo propoſito ſtabilis permaneret; nec ab ipſo aliquo adverſitatis obſtaculo reſiliret, quia quod petebat non negabant, ſed ex cauſa ad tempus differebant.

Conceſſerunt autem eidem, quod aliqui Sacerdotes de Ordine Filiabus ſuis divina officia celebrarent, donec de ipſis aliter ducerent ordinandum. Abbas etiam Parcenſis ſupradictus ſtatim ab impetitione Militis ſuperſedit.

Tunc miſſi fuerunt ad eas Balduinus Canonicus Tongerloënſis, & quidam alius, qui confeſſiones earum audirent, & alia Eccleſiaſtica Sacramenta eis miniſtrarent. Reverſoque dicto Milite à Capitulo Generali, univerſa quæ ſibi acciderant & reſponſiones Fratrum Capituli Filiabus ſuis enarravit. Hiis auditis Puellæ orationi, lectioni atque omnimodæ Religioni ardentiùs ac devotiùs ſolitò inſiſtebant.

Creſcebant autem famâ & religione apud Deum & homines, & ſatis in utroque ſtatu profecerunt, anno uno in eodem ſtatu permanentes.

Eodem etiam tempore impetravit dictus Miles aſſenſum Dioceſani ſuper conſtructione Cœnobii antedicti.

Anno igitur revoluto dictus Miles de negotio ſupradicto conſummando nimiùm exiſtens ſollicitus, viam verſus Capitulum Generale iterum eſt aggreſſus, petens ſicut priùs, ut Filiæ ſuæ admitterentur ad Ordinem.

Tandem Fratres videntes dicti Militis conſtantiam, & famam & profectum Puellarum prædictarum audientes, quod petebatur conceſſerunt.

Ad id autem exequendum de Floreffia de Tungrelo & de Evrebodio Dei gratiâ Abbates tranſmittuntur. Venientes igitur ad locum de *Pellenberge* ſuperiùs nominatum Abbates ſupradicti, videntes locum ad manendum ſatis aptum, officinaſque ac alia neceſſaria ſatis ſufficientia, ſufficienteſque facultates ad eas ſuſtentandas, dictas Puellas in conſortium & protectionem Ordinis, auctoritate Capituli prædicti, ſub Eccleſia Parcenſi ſuſceperunt, poteſtatem & auctoritatem eligendi Paſtorem, & omnia jura quæ aliis Monaſteriis Puellarum ſunt conceſſa, eiſdem concedendo.

Habenteſque ſtatim tractatum de Paſtoris electione celebranda, Abbate de Parco tamquam Patre Abbate earum præſidente, Balduinum Canonicum Tungreloënſem, qui Capellanus priùs exiſtebat, omnibus obſervatis quæ circa hæc requiruntur, communiter elegerunt.

Approbatâ autem ipſâ electione, & ipſo Balduino, prout moris eſt, à Patre Abbate confirmato, dictæ Puellæ eidem obedientiam præſtiterunt, habentes eum deinceps pro Paſtore, reverentiam & honorem debitum eidem exhibendo.

Hiis igitur feliciter peractis, Abbates ſupradicti ad propria remearunt, dicto Milite ſuper omnibus quæ acciderant immenſas Chriſto gratias referente.

Poſtea dictus Miles, relictis pro Dei amore omnibus quæ habebat, & terrâ & cognatione ſuâ, Sanctiſſimi Patriarchæ Abrahæ ſequutus exemplum, ſeceſſit inde, vivens ulteriùs de bonis quæ ſibi tradita fuerant cum Uxore. Vixit prætereà idem Miles, poſtquam hæc omnia fuerunt conſummata, triginta annis vel circiter: poſtea feliciter vitam finivit in Domino. Sepelierunt autem eum dictæ Filiæ ſuæ honorabiliter apud ſe, orando, pſallendo, atque pro eo preces Jeſu Chriſto fundendo, non modicè ſe afficientes.

Igitur Balduinus ſupradictus dictis Puellis honeſtiſſimè præfuit tribus annis & dimidio, poſtea feliciter migravit à ſeculo.

Tunc elegerunt *Ægidium* Canonicum Ninivenſem in ſuum Paſtorem & Præpoſitum, Virum providum & honeſtum, qui honorabiliter præfuit eiſdem quinque annis & dimidio, & per eum bona & poſſeſſiones cœperunt ampliari.

Impetravit autem eo tempore idem Ægidius apud Ducem Brabantiæ manſum terræ & molendinum juxta vivarium in loco qui *Gempe* vocatur in eleëmoſynam eis tradi. Videnſque dictus Ægidius quod locus de *Gempe* aptior eſſet loco de *Pellenberge* ipſis Puellis ad manendum, in eodem loco cœpit Clauſtrum ædificare, intendens Puellas ſupradictas de *Pellenberge* ad *Gempe* adducere.

Cumque aliqua ædificia in eodem loco fuiſſent conſtructa, Altare ibidem conſtruxit, quod per manus Jacobi de Viteri, tunc Suffraganei Leodienſis Epiſcopi, in honore Virginis Mariæ cum cimiterio fecit conſecrari anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo nono, Dominicâ *Lætare Jeruſalem*. Alias de Vitriaco.

Hiis expletis tranſtulit dictas Puellas idem Ægidius à

 loco

Digitized by Google

loco de *Pellenberge* ad locum de *Gempe* memoratum, in octavis Beati Martini, annum Incarnationis prædictum ſequentibus, de Sancto Martino Laudunenſi, de Parco, ac aliis Abbatibus, qui ad hoc faciendum convenerant, præſentibus.

Quo facto manſerunt ibidem dictæ Puellæ, magis ac magis in religione & honeſtate de die in diem proficientes. Tunc Milites ac alii Viri religioſi Deum timentes confines famam & profectum dictarum Puellarum audientes, Filias ſuas Virgines cum bonis & redditibus dictis Puellis Domino famulaturas adjungebant.

Manſit prætereà dictus Ægidius apud eas, poſtquam ſic fuerunt tranſlatæ, anno uno, quo tranſacto propter ſuæ probitatis merita ad Eccleſiam *Helicinenſem exſtitit poſtulatus.

* Al. Heyliſſem

Ipſæ autem ſuo Paſtore deſtitutæ de electione alterius tractatum habentes, Salomonem Canonicum Bonæ-Spei ſibi præfecerunt, qui honorabiliter eiſdem præfuit anno uno, & poſtea quievit in Domino.

Eodem anno fundata fuit Eccleſia *Vallis Liliorum* ſub Eccleſia de *Gempe*, & miſſæ fuerunt Sorores Eccleſiæ de Gempe ad Vallem Liliorum incoandam.

Salomone autem Præpoſito prædicto viam univerſæ carnis ingreſſo, Arnoldum Canonicum Grimbergenſem elegerunt, qui eis præfuit undecim annis, & poſtea ad ſuam Eccleſiam eſt regreſſus.

Poſt hunc elegerunt Ægidium ſupradictum ſecundò, qui Eccleſiæ Helicinenſi præfuerat interim, & reſignaverat ſpontaneâ voluntate non longè ante. Qui cum ad eas rediiſſet, ſollicitè earum curam gerebat. Inſiſtebat autem plurimùm circa ampliationem ædificiorum & poſſeſſionum augmentationem, nec non & obſervantias Regulares, & Ordinis Inſtituta totis conatibus obſervari faciebat.

Cœperat eo tempore ædificare quandam domum idem Ægidius in loco ſupradicto, cumque fuiſſet incoata, cogitavit (ut erat circumſpectus) quod nec locus ille aptus erat ipſis Puellis ad manendum, pro eo quod paluſtris erat, nec aquis competentibus affluebat: habitoque cum Sororibus prædictis ſuper ſecunda tranſlatione tractatu, in hoc earum reſedit conſilium, quòd in alium locum parum à loco de *Gempe* remotum transferrentur, timentes tamen qualem finem hujuſmodi ſortiretur. Sed Ægidius fiduciam habens in Domino opus dictum eſt viriliter aggreſſus.

Videns Abbas Parcenſis ac Præpoſitus ejuſdem Eccleſiæ quæ fiebant, inſultabant dicto Ægidio dicentes, dictum opus nullum bonum finem ſortiri debere. Vehementer autem opponebat ſe dicto operi Henricus Præpoſitus Parcenſis, aſſerens dictum opus non poſſe perfici. Sed Ægidius, his omnibus obauditis, firmior in ſuo propoſito perſiſtebat. Videns autem hujuſmodi altercationes Elyzabeth Soror dictæ Domûs, illa videlicet quæ Herkenrode fuerat abducta, quæ quidem ab infantia ſanctæ converſationis exſtiterat, dixit: Ægidius opus incoabit & alius conſummabit. Multaque de ipſa tranſlatione vaticinabatur ipſa Elyzabeth, & viſiones videbat quæ huic Scripto propter prolixitatem, & ne incredibiles viderentur, non duximus inſerendas.

Cœpitque ædificare idem Ægidius in loco à loco de *Gempe* parum remoto, in loco pulchro & amæno, & ad manendum ipſis Puellis plus aliis locis apto. Cumque dictum opus fuiſſet incoatum, ipſe Ægidius non valens prædictum laborem ampliùs ſufficere, utpote ſenex & decrepitus, dictam Præpoſituram reſignavit, remeans ad Eccleſiam Ninivenſem. Præfuerat autem ipſis Puellis dictus Ægidius illâ ſecundâ vice, ſeptem annis. Vixit autem ipſe Ægidius, poſtquam Præpoſituram de *Gempe* reſignavit, multis diebus, & tandem ſanctè & religioſè vitam finivit in Domino.

Poſtea dictæ Sorores ſuo Paſtore deſtitutæ, habentes tractatum de electione alterius, Henricum dictum Baculum Præpoſitum Parcenſem ſupra nominatum, in ſuum Præpoſitum elegerunt. Qui ſtatim ut fuit confirmatus, circa perfectionem operis ab Ægidio incoati ſedulus inſiſtebat. Perfectiſque his quæ ſibi neceſſaria videbantur, tranſtulit eas idem Henricus de loco de *Gempe* ad locum memoratum, quem *Inſulam Ducis* appellavit, anno videlicet Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo ſecundo, in die Beati Nicolai, præſente Abbate Parcenſi & quibuſdam aliis.

Hiis omnibus conſummatis, manſerunt dictę Puellę apud *Inſulam Ducis* uſque in præſentem diem, univerſam regionem illam odore famæ earum atque virtutum reſpergentes. Tantæ autem non immeritò erant opinionis & famæ, quod morum honeſtate atque omnimodâ religioſitate multa Puellarum Monaſteria dicebantur excellere.

Cumque Cimiterium per manus cujuſdam Epiſcopi eodem loco fuiſſet conſecratum, Sorores dicti loci convenientes in unum, de corporibus Sororum ſuarum in *Gempe* ſepultarum ad *Inſulam Ducis* tranſportandis ac ibidem tumulandis, pro eo quòd ibidem Divina non celebrarentur officia, habuere tractatum. Super quo cum ſuum devotè requirerent Præpoſitum, ut in hiis ſibi cooperari dignaretur, atque eis ſuum præberet aſſenſum; ipſe Præpoſitus earum precibus penitus obauditis, id efficere non ſolùm non curavit, verùm etiam ipſas Puellas, quod hanc ſtultitiam cogitaſſent, graviter reprehendit. Ipſæ tamen Puellæ Præpoſitum monere non ceſſabant, ut in præmiſſis eis acquieſceret. Quas monitiones cum riſu & cacinno, quaſi frivolum eſſet quod petebant, aure ſurdâ percipiebat.

Quadam igitur nocte, dum in lecto ſuo decumberet idem Præpoſitus, ſubitò eum horror & timor invaſerunt, adeo ut omnes ſui corporis ſenſus ab eo diſcederent. Videbatur enim ei quod Sorores in *Gempe* cumulatè ei apparerent, ipſi improperantes, quare Sororibus ſuis in hoc quod de ſe ordinaverant non acquieviſſet. Tunc expergefactus & ſurgens diluculo Præpoſitus, qualiter ſibi accidiſſet, Sororibus Domûs enarravit, concedens eis ut quod facere diſpoſuerant, quantocius adimplerent. Ipſe autem ad prædictum locum cum Sororibus properans omnia corpora Sororum ibidem ſepultarum fecit exhumari, atque ad *Inſulam Ducis* cum Orationibus & Canticis Spiritualibus à dictis Sororibus fecit portari, atque ibidem tumulari. Poſtea præfuit eiſdem Puellis idem Henricus duobus annis, & nimio labore fatigatus, vix obtento quod ejus ceſſio reciperetur, reſignavit, & ad Eccleſiam propriam eſt reverſus.

Poſt iſtum elegerunt Arnoldum Antwerpienſem, qui eis præfuit quatuor annis, & ſimiliter reſignavit.

His effectis, elegerunt prædictæ Puellæ, Abbate de Parco præſidente, Willelmum Canonicum Parcenſem dictum de Hontſeim, Virum providum & diſcretum, in ſuum Paſtorem & Præpoſitum. Ipſeque onere regiminis dicti Monaſterii in ſe ſuſcepto, ſtatim cœpit circa profectum & utilitatem dicti Monaſterii totis viribus inſiſtere. Profecitque ipſum Monaſterium tempore ipſius Willelmi in redditibus acquirendis, ædificiis conſtruendis, ac etiam religione atque honeſtate conſervandâ magis quàm temporibus omnium Præpoſitorum ſupraſcriptorum profeciſſet.

Conſtructa fuit etiam Eccleſia ſatis pulchra tempore ejuſdem Willelmi eodem loco per procurationem & adjutorium Helwigis Filiæ Reineri Fundatoris ſupradicti, tunc Prioriſſæ ipſius Monaſterii exiſtentis, ipſâ adhuc & tribus Sororibus ſuis eodem tempore viventibus, reliquis quatuor earum Sororibus viam univerſæ carnis in confeſſione Domini non longè ante ingreſſis. Fuit autem ipſa Eccleſia conſecrata per manus Reverendi Patris Arnoldi quondam Semigalliæ Epiſcopi, tunc Leodienſis Epiſcopi in ſpiritualibus Proviſoris, in honore Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Sanctorumque Joannis Baptiſtæ & Joannis Evangeliſtæ, anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo, in Octavis Reſurrectionis Dominicæ.

Ita vetuſtiſſimus Codex manuſcriptus in Pergameno Monaſterii INSULÆ DUCIS.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CXX.

NICOLAUS *Cameracenſis Epiſcopus Donationem duarum Capellarum Furæ, factam ab* HENRICO I. *Brabantiæ Duce, in favorem Abbatiæ Parcenſis Ordinis Præmonſtratenſis, confirmat, anno* 1266.

NICOLAUS Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus univerſis præſentes Litteras viſuris ſalutem in Domino. Cùm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, ut id auctoritate noſtrâ ad debitum perducatur effectum.

SCIANT igitur univerſi, quòd nos per Litteras Illuſtriſſimi Principis bonæ memoriæ (1) HENRICI quondam Ducis Lotharingiæ vidimus contineri, quòd idem Dux duas Capellas ſitas apud (2) FURAM in ſuo allodio, alteram infra Caſtrum ipſius, reliquam in ſummitate dictæ Villæ, Viris religioſis Abbati & Conventui de PARCO juxta Lovanium, Ordinis Præmonſtratenſis, Leodienſis Diœceſis; tenendas ad uſus proprios in perpetuam contulit eleëmoſynam; Capellæ, quæ eſt in ſummitate Villæ prædictæ, duas partes majoris decimæ infra totum territorium ejuſdem Villæ, & reliquæ Capellæ, quæ eſt infra Caſtrum dicti Ducis, decimas culturarum ſuarum inter Iſerna & Dusborch, juxta Parcum ſuum jacentium, aſſignando.

NOS igitur tam piæ collationi grato concurrentes aſſenſu, dictas Capellas, & decimas, prout jam dictum eſt, eiſdem Capellis à memorato Domino Duce collatas ritè & aſſignatas, ad inſtantiam Illuſtris Dominæ ALEIDIS, Duciſſæ Lotharingiæ & Brabantiæ, Abbati & Conventui ſuprà dictis, ſecundùm tenorem collationis ſæpè dicti Domini Ducis, auctoritate noſtrâ confirmamus, ac Sigilli noſtri impreſſione communimus.

DATUM anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſexto, Sabbato ante Nativitatem Beati Joannis Baptiſtæ. 126

(1) HENRICI. De ejus Donatione lege ſupra cap. 102.

(2) FURAM, de qua vide ſupra pag. 576. in Notis.

Plurima ad hujus Municipii celebritatem concurrunt: imprimis Palatium & Viridarium (vulgò *Warande*) quod olim Principibus Belgii noſtri, dein vero Gubernatoribus in deliciis fuit.

Secundò Cultus S. Huberti Epiſcopi Tungrenſis ſeu Trajectenſis, qui hoc in loco vixiſſe creditur.

Tertiò, ſepulturæ variorum Ducum Brabantiæ, à Sereniſſimis Principibus Alberto & Iſabella renovatæ, ut ſupra Lib. I. Donat. Belgic. cap. 145. retulimus.

Quartò Conventus FF. Capucinorum ibidem ex munificentia Sereniſſimæ Principis Iſabellæ Claræ Eugeniæ anno 1625. fundatus; quæ devotionis cauſsâ ſæpius eò recedebat. Situs hujus Conventus, horti ac pomœria, ſummam habent amœnitatem.

Quintò Fura eſt Vice-Comitatus, ſeu Caſtellania, quæ olim ad Familias de Hincart & Cortembach pertinuit, ut ſupra docui pag. 561. Sed circa annum 1690. devenit ad Libertum Franciſcum de Chriſtyn, Conſiliarium Senatûs Brabantiæ, Virum Litteratiſſimum.

Sextò denique, ſubſunt Furæ Appendices duo, quorum uni nomen *Hooghevorſt*, qui anno 1663 erectus fuit in Baronatum, in gratiam Philippi Vander Linden, Magni Brabantiæ Saluarii.

Alteri nomen, *Diva Virginis ad Quercum Jeſu*, ubi cultus Deiparæ celebris; res Sacræ adminiſtrantur per Religioſum Parcenſem, uti & Furæ, in Eccleſia Matrice, & in Capella Caſtri ibidem. Vide ſupra cap. 101. & 102.

CAPUT CXXI.

GUIDO *Flandriæ Comes & Marchio Namurcenſis poſſeſſiones Abbatiæ S. Nicolai Furnenſis Ord. Præmonſt. confirmat, anno* 1269.

NOS GUIDO, Comes Flandriæ & Marchio Namurcenſis, notum facimus univerſis præſentis Inſtrumenti ſeriem inſpecturis, quòd Nos retrò Principum & Comitum Flandriæ, Prædeceſſorum noſtrorum, piis exemplis moniti & devotis, qui Monaſterium S. Nicolai FURNENSIS, unà cum perſonis, poſſeſſionibus ſive rebus ejuſdem in ſua ſuſcipiendo protectione, poſſeſſiones ab eodem Monaſterio qualicumque juſto titulo acquiſitas, ipſi Monaſterio confirmarunt; ac ob illam affectionem, quam erga dilectum & ſpecialem Compatrem & amicum noſtrum Domnum ÆGIDIUM nunc Abbatem, & Conventum ejuſdem gerimus ſingularem, præfatum Monaſterium ſub eadem forma, unà cum perſonis, poſſeſſionibus, juribus ſive rebus ejuſdem ſub noſtra protectione ſuſcipimus, & eidem poſſeſſiones ſuas inferiùs annotatas, undecumque & qualicumque juſto titulo, donationis videlicet, emptionis, permutationis, vel alio hactenus acquiſitas (& præſertim ut Abbas & Conventus ejuſdem Monaſterii, qui pro tempore fuerint, Miſſam peculiarem de *Requiem* pro anima cariſſimæ quondam Conjugis noſtræ MATHILDIS, in Capella Curtis ſuæ de *Noorthoove*, ter in hebdomada quali-

bet,

bet, perpetuò faciant celebrari) tenore præſentium confirmamus.

Quarum quidem poſſeſſionum, jurium ſive rerum nomina, ne dum omnia nominata ſpecialiter vel expreſſa non fuerint, aliqua videantur neglecta, declaramus hoc modo: Abbatiam cum CXXX. menſuris terræ vel circiter, cum aliis pertinentiis ſuis; Curtem de Hem cum quingentis quinquaginta vel circiter menſuris, cum pertinentiis ſuis; Curtem de Ramſcappla cum L. menſuris vel circiter; Curtes de Bercle & de Score, cum ducentis viginti menſuris vel circiter, cum ſuis pertinentiis; Curtem de Vockmewerva cum trecentis octoginta menſuris vel circiter, cum ſuis pertinentiis; Curtem de Houthem, cum tota decima & centum decemque menſuris vel circiter, cum pertinentiis ſuis; Manſiones in ſuperiori & inferiori moro, cum moro limitato, & pertinentiis ſuis, & moro de Houthem, & ſedecim menſuris mori.

Tertiam decimæ partem halecium de Novo portu & Duunckercka; terras & reditus ad pitancias Conventûs pertinentes..... Liberationem telonei per terram noſtram, & telonei & accommodationis vaſorum ac ſupellectilium ad Curiam noſtram ſuper manſuris, quas in Opido Furnenſi & infra ejus banni leucam habet Eccleſia memorata, & ipſas menſuras; Viginti ſolidos annui censûs ſuper duas menſuras, quæ fuerunt Ægidii dicti Canis, videlicet ſuper duas partes menſuræ juxta Wervum ſuum, & menſuram & tertiam partem menſuræ in Oudervliet; Piſcationes aquarum, quæ ſunt inter Reintherſdicum & Stapeldam, & inter Venepam & mare, ſicut in Privilegiis Virorum Venerabilium Gerardi & Wilhelmi, quondam Præpoſitorum Brugenſium, continetur, ſalvo jure noſtro & Cancellarii.... Terras in Parochia de Watua circiter triginta menſuras, cum pertinentiis ſuis, quas dicta Furnenſis Eccleſia emit ab Eccleſia Carthoverenſi, Præmonſtratenſis Ordinis: quarum terrarum partem illam, quæ erat in dominio Balduini de *Commes* Militis, ipſe Balduinus liberas effecit...

Concessimus etiam eidem Eccleſiæ B. Nicolai, de conſenſu & voluntate Scabinorum Furnenſium, ut ſit ejuſdem conditionis & protectionis, cujus ſunt Laïci in terra Furnenſi, quantum ad combuſtiones occultè contingentes: ſi tamen ipſa Eccleſia, pro rata ſua & legitima portione bonorum, quæ in Villa habuerit, in qua continget combuſtio, ſolvere voluerit damna combuſtionum aliorum.

In cujus rei teſtimonium & munimen, præſentem Paginam eidem tradidimus Eccleſiæ, Sigilli noſtri appenſione roboratam.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſi- 1269.
mo ſexageſimo nono, feriâ quartâ poſt Ramos Palmarum, Menſe Aprili.

CAPUT CXXII.

Richardus *Rex Romanorum protectionem Abbatis ac Monaſterii S. Giſleni committit Balduino Aveſnenſi, Domino Belli-Montis in Hannonia, anno* 1271.

Richardus (1) Dei gratiâ, Romanorum Rex ſemper Auguſtus, Nobili Viro (2) Balduino de Avesnis, Domino de Bello-monte, dilecto fideli & conſanguineo ſuo, gratiam ſuam & omne bonum. Quemadmodum tibi per alias Litteras noſtras commiſiſſe meminimus, ſic tuæ præſentiæ fiducialiter committimus iteratò, Nobilitatem tuam quâ poſſumus affectione rogantes, quatenus ob noſtram & Sacri Imperii reverentiam, Petro nunc in Abbatem S. Giſleni promoto, ſuoque Conventui, vice noſtrâ brachium tuæ protectionis & defenſionis extendens, non permittas eos aliquibus indebitis vexationibus ab aliquibus fatigari.....

Præterea volumus & mandamus, ut homines & vaſallos ejuſdem Monaſterii (ut eidem Abbati, ut tenentur, obediant, ſibique conſuetum ſubſidium pecuniarum, pro expenſis factis veniendo ad noſtram præſentiam, communiter contribuere ſtudeant) ſolicitè moneas & inducas, eoſque ad id, quâ convenit, diſtrictione compellas; tantùm ſuper iis omnibus faciens, ut præter divinam retributionem, quam conſequeris exinde à Deo, & hominibus commendari meritò valeas, noſtramque munificam gratiam uberius promereri.

Datum Berkemeſtede, XII. die Decembris, Indictione XV. anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo primo, 1271.
Regni verò noſtri anno XV.

CAPUT

(1) Richardus Comes Cornubiæ, Frater Regis Angliæ, (Guilielmo Cæſare à Friſiis anno 1256. cæſo) in Regem Romanorum ineunte anno 1257. electus & Aquiſgrani die 17. Maii in Feſto Aſcenſionis Chriſti eſt coronatus. Quo quidem anno 1271. defuncto, Imperium annos duos & menſes ſex vacavit, & anno 1273. pridie Kal. Octobris demùm electus eſt Rudolphus Comes Habsburgenſis, pridie Kal. Octobris Aquiſgrani coronatus.

(2) Balduinus de Aveſnis, ſuprà Lib. I. Donat. Belgic. cap. 125. laudatus.

Digitized by Google

CAPUT CXXIII.

RUDOLPHUS I. *Imperator Abbatiam S. Giſleni Ordinis Sancti Benedicti in Hannonia defendendam ſuſcipit, anno* 1274.

RUDOLPHUS Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus, univerſis Romani Imperii fidelibus, præſentes Litteras inſpecturis, in perpetuum. In excellenti ſpecula Regiæ Majeſtatis, ordinatione divinâ, feliciter conſtituti, ad proſpiciendum utilitati Fidelium, perſpicacitatem oculorum longè latèque diffundimus, Regularium Perſonarum indemnitatibus præcavendo præcipuè, Religioſorumque locorum commoditatibus jugiter intendendo; ut per lubricum hujus vitæ tranſcurſum ſalubriter tranſeuntes, æternæ beatitudinis præmia conſequamur.

NOVERIT igitur præſens ætas & ſucceſſura poſteritas, quòd cum venerandum cunctis Monaſterium S. GISLENI, Ordinis S. Benedicti, Cameracenſis Diœceſis, diſciplinæ Monaſticæ luminoſitate præradians, ab Illuſtribus noſtris Prædeceſſoribus, Imperatoribus & Regibus Romanis, fuiſſet fundatum magnificè, nec non amplis legatur Privilegiorum, libertatum & jurium munificentiis inſignitum:

NOS eorundem Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, qui Monaſterium ipſum auxerunt honoribus, & favoribus ampliarunt, attendentes quoque ſinceræ devotionis & fidei puritatem, quâ dilecti & devoti noſtri Abbas & Conventûs ejuſdem Monaſterii noſtræ Celſitudinis gloriam indeſinentiùs amplectuntur, prædictum Monaſterium S. Giſleni, unà cum cunctis perſonis & rebus eidem annexis, ſub noſtra & Imperii protectione ſuſcepimus ſpeciali.....

IN cujus rei teſtimonium, & perpetui roboris firmamentum, præſens Scriptum exinde conſcribi, & Majeſtatis noſtræ Sigillo juſſimus communiri.

DATUM Hagenowiæ, XV. Kalendas Septembris, Indictione ſecundâ, anno Domini mil- 1274.
leſimo ducenteſimo ſeptuageſimo quarto, Regni verò noſtri anno primo.

SIGNUM Domini RUDOLPHI Romanorum Regis invictiſſimi.

CAPUT CXXIV.

Idem RUDOLPHUS *Imperator Joanni* I. *Brabantiæ Duci Carpenſe Caſtrum, anno* 1284. *concedit, eo jure poſſidendum, quo olim VVenemarus de Gemmenich illud poſſederat.*

RUDOLPHUS, Dei gratiâ, Romanorum Rex ſemper Auguſtus, univerſis Sacri Imperii Romani fidelibus, præſentes litteras inſpecturis, gratiam & omne bonum.

ATTENDENTES devotionem puriſſimam ac incontaminatæ fidei claritatem, quibus Illuſtris JOANNES Dux Brabantiæ, Princeps noſter cariſſimus, ad inſtar Progenitorum ſuorum Nobilium, qui conſtanter in fide coaluerunt Imperii, erga Nos & idem ſervet Imperium, ſibi Caſtrum (1) CARPENSE, cum omnibus pertinentiis, eo modo & jure, quibus ipſum quondam WENEMARUS de Gemmenich bonæ memoriæ à nobis & eodem Imperio tenuit & poſſedit, libenter & liberaliter duximus concedendum.

IN cujus rei teſtimonium præſens Scriptum exinde conſcribi, & Majeſtatis noſtræ ſigillo fecimus communiri.

DATUM Eſtein, III. Idus Februarii, Indictione XII, anno Domini milleſimo ducenteſi- 1284.
mo octogeſimo quarto, Regni verò noſtri anno undecimo.

CAPUT

(1) KERPEN, amplus & Oppido fermè ſimilis Pagus ſub Diœceſi Colonienſi, inter Ducatum Juliacenſem & Coloniam ſitus, olim ad Familiam de Gemmenich, dein ad Joannem I. Ducem Brabantiæ titulo emptionis pertinuit.

Poſtmodum plures ortæ ſunt controverſiæ pro Dominio hujus loci, inter Principes Belgii noſtri, & Electores Palatinos, quâ Duces Juliacenſes, qui poſteriores poſſeſſionem retinuêre.

Eſt illic vetuſta Canonicorum Eccleſia D. Martino ſacra, habens Præpoſitum & Decanum.

Digitized by Google

CAPUT CXXV.

JOANNA DE GHEMENICH, *Hochſtrati Domina*, *Jus Patronatûs donat Collegio Canonicorum Eccleſiæ Antverpienſis*, *anno* 1286.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis JOANNA de Ghemenich, Domina de (1) Hochſtraten, ſalutem & noſcere veritatem. Noverit univerſitas veſtra, quòd Nos propter Dominum, & ob remedium animarum Domini (2) WENEMARI de Ghemenich bonæ memoriæ, quondam Mariti noſtri, & noſtræ, omni juri, quod habemus, vel habere potuiſmus, & quod Nobis competiit, vel competere potuit in Jure Patronatûs Eccleſiæ de HOCHSTRATEN, pro Nobis & noſtris Succeſſoribus liberè & abſolutè renuntiamus, ad opus Decani & Capituli Eccleſiæ Antwerpienſis: promittentes bonâ fide, quòd dictos Decanum & Capitulum de cetero non vexabimus, nec vexari per alios procurabimus ſuper Jure Patronatûs prædicto.

IN cujus rei teſtimonium Sigillum noſtrum præſentibus Litteris duximus apponendum.

ACTUM & datum anno Domini milleſimo 1286.
ducenteſimo octogeſimo ſexto, Dominicâ poſt Trinitatem.

(1) HOCHSTRATUM, Campaniæ Brabantinæ Municipium, Toparchas olim habuit ex Ghemenicenſi, pòſt Cudicenſi, nunc Lalaina Familia. Antonius Lalain primus Hochſtrati Comes à Carolo V. Imperatore 1518, Collegium XII. Sacerdotum (quos hodie Canonicos vocant) in honorem S. Catharinæ per Clementem VII. Papam anno 1531. inſtituendum curavit: Octo Præbendarum collatio ſpectat ad Comitem Hochſtratanum, reliquarum verò quattuor ad Canonicos Antverpienſes.

(2) WENEMARUS de Gheminich, ſeu Gemminich, Dominus de Hochſtaten & Carpen in Diœceſi Colonienſi: de quo egimus cap. præcedenti.

CAPUT CXXVI.

JOANNES DE AVESNIS, *Hannoniæ Comes*, *ex commiſſione Rudolphi I. Cæſaris*, *Rogerum S. Giſleni in Hannonia Abbatem familiaribus ejuſdem Cæſaris adſcribit*, *anno* 1289.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis, JOANNES de AVESNIS, Hannoniæ Comes, ſalutem & notitiam veritatis.

NOVERITIS, Nos Litteras Sereniſſimi Domini noſtri Domini RUDOLPHI, Dei gratiâ Romanorum Regis ſemper Auguſti, recepiſſe, cum ea, quâ decuit, affectione, diligenterque conſideraſſe, talis formæ:

RUDOLPHUS, Dei gratiâ, Romanorum Rex ſemper Auguſtus, univerſis Sacri Romani Imperii fidelibus præſentes Litteras inſpecturis gratiam ſuam & omne bonum. Romani Imperii Celſitudo conſurgens antiquitus, & fundata mirificè ſuper immobile firmamentum, excellentiæ prærogativâ, quâ viguit, columnis meruit ſtabiliri ſtabilibus, & egregiis ædificiorum juncturis venuſtiſſimè adornari. Inter quas ſiquidem Principes Imperii, utpote columnas Imperii Nobiliſſimas, ad totius operis machinam ſupportandam, potiori voluit præſtantiâ præeminere; ut quo uberiùs gratiæ privilegiis inſigniri ſe ſentiunt, eò ampliùs in obſequioſæ redhibitionis viciſſitudine ceteris debeant præclarere.

SANE ex parte venerabilis Abbatis, nomine ROGERI, S. Giſleni, Ordinis S. Benedicti, Cameracenſis Diœceſis, noſtro Culmini extitit humiliter ſupplicatum, ut....

DATUM Baſileæ, pridie Nonas Auguſti,
Indictione ſecundâ, anno Domini milleſimo 1289.
ducenteſimo octogeſimo nono, Regni verò noſtri ſexto decimo.

NOS Itaque JOANNES de Aveſnis, Hannoniæ Comes, auctoritate ac virtute commiſſionis & poteſtatis hujuſmodi Nobis datæ, Dominum ROGERUM Abbatem B. Giſleni in Cella, vice ac nomine Regio, ad Regalis familiaritatis amplexus admiſimus.......

IN quorum omnium teſtimonium & munimen, Sigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum.

ACTUM apud Quercetum in Camera noſtra, in die B. Ægidii, in Capite Septembris, præſentibus Venerabilibus Viris & diſcretis,

Magiſtro Nicolao de Querceto, Archidiacono Metenſi, ac Præpoſito Montenſi,
Domino Balduino de Aubrecicourt,
Domino Nicolao de Bievene,
Domino Nicolao de Houſdain, Militibus,
Ægidio de Haſpra, &
Joanne dicto Berdial.

ANNO Domini milleſimo ducenteſimo octogeſimo nono.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CXXVII.

Pactio inter THEOBALDUM *Epiſcopum Leodienſem &* ÆGIDIUM BERTHOUT, *ſuper juribus in Urbe Mechlinienſi, inita anno* 1308.

UNIVERSIS tam præſentibus quàm futuris, præſentes Litteras inſpecturis, THEOBALDUS, Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus ſalutem, & eorum quæ ſequuntur agnoſcere veritatem.

CùM Pax ſive concordia inita ſit & ordinata, inter Nos ex parte una, & Nobilem Virum ÆGIDIUM BERTHOUT ex altera, ſuper juribus Villæ MECHLINIENSIS: in cujus Pacis concordationem expreſsè conſenſum exſtitit, per Venerabiles Viros, Præpoſitum, Decanum, Archidiaconos, totumque Capitulum noſtræ majoris Eccleſiæ Leodienſis, & conſilium, conſenſum pariter & aſſenſum Nobilium Noſtrorum, ſcilicet Militum, Armigerorum, nec non conſilium bonarum Villarum noſtri Epiſcopatûs prædicti, ſecundùm tenorem & formam, ſuper dicta Pace, in teſtimonium per alterutram partem confectam, & ſignatam Sigillo noſtro dicti Capituli, & Ægidii Berthout prænotati, cujus Pacis formæ tenor ab initio uſque ad finem de verbo ad verbum ſequitur, in hunc modum:

UNIVERSIS præſentibus & futuris, ad quos præſentes Litteræ pervenerint, THEOBALDUS Leodienſis Epiſcopus ſalutem, & cognoſcere veritatem. Noverint univerſi & ſinguli, quòd cùm diſſenſio fuiſſet inter Nos ex una parte, & Nobilem Virum ÆGIDIUM dictum BERTHOUT de MALINES ex altera, occaſione jurium in Villa Mechlinienſium, tandem pro bono Pacis & de conſilio proborum; videlicet Capituli noſtri Leodienſis, Militum ac bonarum Villarum noſtri Epiſcopatûs, concordatum eſt inter Nos & dictum Ægidium in modum qui ſequitur:

VIDELICET, quòd *Hevere*, *Muſines*, *Humbeke*, *Leeſt*, *Heſſene*, *Noulant*, & *Neckerſpoele*, & dictarum Villarum appendicia, ſunt & erunt in perpetuum ſub dominio & juriſdictione Epiſcopi & Eccleſiæ Leodienſis, ſicut eſt Mechlinia.

ET judicio Scabinorum Villæ Mechlinienſis, in omnibus negotiis, quæ judicium requirunt, ex nunc in antea, ſub libertate, judicio & lege Mechlinienſium, & mediante iſtâ ordinatione, omnes exceſſus, emendæ, obventiones & commoda, quæ proveniunt ſeu provenire poterunt ex judicio vel aliàs in Villa Mechlinienſi, & in aliis Villis prædictis, & earum appendenciis, ſive ex cauſſa judiciaria ſeu libertate, vel jure, ac alio quocumque modo, erunt communia & æqualiter dividentur pro æquis portionibus inter Nos & Ægidium Berthout antedictum, ſalvis juribus Villæ prædictæ, prout ea Scabini Mechlinienſium conſervant.

PRÆTEREA omnes reditus, qui Nobis Epiſcopo ac Ægidio Berthout prædictis cedent in dictis locis & eorum appendiciis, erunt communes & æqualiter hereditariè dividentur inter Nos & Ægidium Berthout prædictum.

NEC poteſt alter noſtrûm aliquid penitus acquirere in dictis locis, niſi interveniat utriuſque conſenſus. Et ſi quid alter ſine conſenſu alterius acquiſierit, erit commune inter Nos. Inſuper Villicus noſter, qui Scultetus dicitur, habet inſtituere Scabinos in fidelitatem, quandocumque neceſſe fuerit Nobis tanquam Domino, ac Ægidio Berthout pro jure ſuo. Quod tale eſt, videlicet quòd in omni caſu, ſuper quo Villicus noſter monebit Scabinos, qui ſuper omnibus caſibus, qui ad judicium Scabinorum ſpectant, poteſt & debet eos monere, ſtatim poſt monitionem dicti noſtri Villici, famulus Bertholdi poteſt ipſos monere, ſi velit, ſuper eodem caſu, ſi præſens fuerit, nec non alio modo.

NISI contigerit quòd Villicus noſter in juſtitia proſequenda eſſet negligens vel remiſſus; in quo caſu famulus Bertholdi poteſt requirere Villicum noſtrum per tres dies placitorum, præſentibus Scabinis, quatenus ſuper illo caſu moneret Scabinos & faceret juſtitiam; & ſi Villicus noſter hoc facere recuſaret vel nollet, ex tunc famulus Bertholdi ſuper illo caſu poteſt monere Scabinos, & deberent Scabini de illo caſu judicare ad monitionem ipſius, ſalvo jure in emenda, ſi quæ ad judicium pertinet. Et ſi tunc famulus Bertholdi in continenti monere negligat, ſemper Villico noſtro monitio reſervatur, ad quem ſpectat monitio ſuper omni caſu; & ad ejus monitionem ſemper Scabini judicare tenentur.

PRÆTEREA ſi contingat bellum inſurgere, vel rixas moveri in prædictis locis, ubi Villicus noſter præſens non fuerit, ſi famulus Bertholdi ſuperveniat, nec ſit ibi aliquis loco Villici, poteſt audire querimonias, indicere treugas, arreſtare malefactores & eos ducere in priſonem, quæ eſt in Villa, ubi alii malefactores detinentur, ſecundùm quantitatem delicti. Qui malefactores debent tractari per monitionem noſtri Villici & judicium Scabinorum, ſecundùm quod in aliis caſibus ſuperiùs eſt expreſſum.

ET quidquid dictus Bertholdus tenet & tenebit, ac ejus heres & Succeſſores in dictis locis, tenet & tenebit ipſe ac ejus Succeſſores à Nobis ac noſtris Succeſſoribus, in Feodum tanquam homo noſter ligius ſeu noſtrorum Succeſſorum, Epiſcoporum Leodienſium, qui erunt pro tempore.

ET ut omnia prædicta firmâ ſtabilitate conſiſtant, Nos Epiſcopus prædictus, de conſenſu ac de voluntate Capituli noſtræ Eccleſiæ Leodienſis,

ſis, promittimus bonâ fide, quòd quocumque caſu contingente, in perpetuum Nos vel noſtri Succeſſores non permutabimus, obligabimus, alienabimus, donabimus, vel vendemus ad tempus vel hereditariè Villam Mechlinienſem, ejus appendentia, ſeu jura ad Nos pertinentia in dictis locis, in toto vel in parte; conſervabimus Villam Mechlinienſem in libertate ac franciſiâ, quâ tenemus ac tenere debemus alias bonas Villas noſtri Epiſcopatûs, ſalvis juribus Villæ Mechlinienſis, prout ea conſervant Scabini dicti loci; & in quantum poterimus ipſos defendere & eis aſſiſtere, non ſuſtinebimus quòd aliqua impedimenta vel injuriæ inferantur.

Et Nos Ægidius Berthout prædictus recognoſcimus omnia ſuprà dicta pro Nobis & noſtris Succeſſoribus, & ea rata habemus, & conſentimus ordinationi; promittentes bonâ fide pro Nobis ac noſtris Succeſſoribus Pacem & ordinationem ſuperiùs expreſſas, & prout in Litteris præſentibus continetur, in perpetuum inviolabiliter obſervare.

Et Nos Epiſcopus per dictam compoſitionem nihil plus concedimus Bertholdo de juriſdictione, & Dominio, & de acceſſionibus ad ea in dictis locis, quàm verba expreſſa in ipſa compoſitione poſita ſignificant.

Et Nos Bertholdus & omnes noſtri Succeſſores, quando levabimus Feodum noſtrum ab Epiſcopo, jurabimus quòd in dictis locis, de jure ac dominio, & de acceſſionibus ad ea, non petemus, nec occupabimus per Nos vel per alium ſeu alios ultra id quod per verba expreſſa in hac ordinatione poſita nobis conceditur.

Promittimus etiam Nos Bertholdus pro nobis & Succeſſoribus noſtris bonâ fide, quòd in perpetuum, quocumque caſu contingente, jus noſtrum, quod habemus in Villa Mechlinienſi & ejus appenditiis, mediante compoſitione prædictâ, non vendemus, obligabimus, alienabimus, permutabimus in toto vel in parte, hereditariè vel ad tempus, quin directè ad noſtros heredes.... poſt noſtrum obitum, & iſtam ordinationem Pacis, jurabimus Nos & noſtri heredes, prout in Litteris præſentibus continetur, fideliter obſervare, quotieſcumque prædicta jura nos continget relevare à Domino noſtro Leodienſi Epiſcopo, qui erit pro tempore.

Quæ omnia jura prædicta tam Nos quàm heredes noſtri debemus tenere in Feodum ligium à Domino noſtro Leodienſi Epiſcopo, & aliis Epiſcopis, qui pro tempore Eccleſiæ Leodienſi ſuccedent. Et ſi contigerit Nos vel heredes noſtros obligare ſeu alienare jura noſtra in dicta Villa Mechlinienſi ſeu ejus appenditiis, prout dictum eſt, Nos recognoſcimus pro nobis & noſtris Succeſſoribus, quòd eo tempore Feodum amittemus prædictum.

Et Nos Theobaldus Epiſcopus Leodienſis prædictus, quia prædictam Pacem firmam & ſtabilem manere volumus in perpetuum, Sigillum noſtrum præſentibus Litteris, unà cum Sigillo Capituli noſtræ Eccleſiæ Leodienſis, duximus apponendum. Et Nos Præpoſitus, Decanus, Archidiaconi, totumque Capitulum majoris Eccleſiæ noſtræ Leodienſis, approbamus & gratam habemus Pacem & ordinationem prædictas, & in eas conſentimus, ſecundùm quod præſentibus eſt expreſſum, & eas firmiter promittimus in perpetuum obſervare: propter quod Sigillum Eccleſiæ noſtræ, unà cum Sigillo Reverendi Patris, Domini noſtri Leodienſis Epiſcopi, præſentibus eſt appenſum.

Et Nos Ægidius Berthout prædictus, quia prædictam ordinationem Pacis volumus in perpetuum inviolabiliter obſervari tam à nobis quàm à noſtris Succeſſoribus, præſentibus Litteris Sigillum noſtrum, unà cum Sigillis prædictorum Domini Epiſcopi & Capituli, duximus apponendum.

Nos Magistri Communitatis, Scabini & Jurati, Conſilium & tota Communitas Villæ Mechlinienſis, de voluntate & ad requiſitionem Domini noſtri Epiſcopi Leodienſis & Capituli, ac Ægidii Berthout prædictorum, gratam habemus dictam Pacem ſeu Ordinationem, ac in eas conſentimus, & promittimus benè & fideliter obſervare & facere obſervari, tam à ſingulis noſtrûm, quàm ab Ægidio Berthout ac ejus heredibus memoratis. Et ſingulis annis jurabimus, quando de novo inſtituemur ad Conſilium Villæ, nos præſentem ordinationem obſervaturos, & facere obſervari, prout ſuperiùs eſt expreſſum.

Et Nos Epiſcopus prædictus, de conſenſu Capituli noſtræ Eccleſiæ Leodienſis, promittimus bonâ fide pro Nobis & noſtris Succeſſoribus, Bertholdo, ſicut ligio fideli noſtro, & Villæ noſtræ Mechlinienſi præſtare auxilium contra quoſcumque, & in quibuſcumque neceſſitatibus, pro defenſione jurium eorum.

Et Nos Ægidius Berthout pro nobis & heredibus noſtris, Nos etiam Magiſtri Communitatis, Scabini, Jurati, Conſilium, totaque Communitas Villæ Mechlinienſis, promittimus bonâ fide, pro nobis & noſtris Succeſſoribus, præſtare auxilium contra quoſcumque, & in quibuſcumque neceſſitatibus, ipſi Epiſcopo, tanquam Domino noſtro, & Eccleſiæ Leodienſi, pro defenſione jurium eorum.

Et quantum ad auxilium, tam impugnando quàm defendendo, præſtando contra quoſcumque adverſarios Eccleſiæ Leodienſis, ſeu Villæ Mechlinienſis prædictæ, Nos Ægidius Berthout prædictus ac noſtri Succeſſores minimè poterimus excuſari occaſione alicujus Feodi à quocumque alio Domino relevati ſeu relevandi, vel nos Mechlinienſes occaſione conſuetudinis Marchiæ ſeu confinium habitorum cum vicino Domino, ſecundùm poſſibilitatem ſitûs noſtri, quam debet videre Dominus noſter, imminente guerrâ, cum Capitulo ſuo, Militibus, Conſilio noſtro, Villæ Mechlinienſis ac aliarum bonarum Villarum Epiſcopatûs, vocatis & congregatis in Capitulo Leodienſi, prout moris eſt: & debemus ſtare ordinationi eorum, penſatis & conſideratis ſitu & poſſibilitate prædictis.

Et nos Magiſtri, Scabini, Jurati, & Conſilium & tota Communitas Villæ Mechlinienſis prædictæ, ad requiſitionem prædictorum Domini

mini noſtri Epiſcopi, Capituli, & Ægidii Berthout, ad majorem ſtabilitatem prædictarum ordinationis & Pacis, præſentibus Litteris Sigillum noſtræ Communitatis, unà cum prædictis Sigillis, duximus apponendum.

Et Nos prædicti Epiſcopus, Capitulum, Ægidius Berthout ac Communitas Villæ Mechlinienſis rogamus Nobilem Virum Arnoldum Comitem de Los & de Chiney, quatenus Sigillum ſuum velit apponere præſentibus, in teſtimonium veritatis.

Et Nos Arnoldus Comes de Los & Chiney prædictus, ad requiſitionem prædictorum, Sigillum noſtrum præſentibus Litteris, unà cum prædictis Sigillis, duximus apponendum.
1307. Datum anno Domini milleſimo trecenteſimo
ſeptimo, feriâ ſextâ poſt Feſtum B. Andreæ.

Cumque Nos, ſicut proborum intereſt, ordinationem dictæ Pacis, in qua aliàs expreſsè conſenſimus, ut eſt dictum, tenere & inviolabiliter obſervare, & obſervatam in perpetuum remanere velimus, affectemus pariter & cupiamus, prout promiſimus, præcipuè ob urgentem probabilem, eminentem & veriſimilem neceſſitatem Villæ noſtræ Mechlinienſis prædictæ, extra noſtram Diœceſim infra Brabantiam ſituatæ, hujuſque conditionis, quòd homines ejuſdem neceſſe habent cum ſuis familiis & mercaturis eorum in mercandiſiis ſuis exercendis, quaſi per totas mundi partes multifariè circuire, ſine cujus Pacis perſeveratione & conſummatione Villa noſtra prædicta & homines ejuſdem in ſtatu proſpero & tranquillo permanere non poſſunt.

Nos affectantes & volentes, ob utilitatem & commodum Eccleſiæ noſtræ, Patriæ & Villæ Mechlinienſis, ut eſt dictum, procedere ſecundùm formam dictæ Pacis præconceptam ac Sigillis prædictis conſignatam, ut eſt dictum, volumus & conſentimus expreſsè formam Pacis prædictam in perpetuum firmiter obſervari, & ad majorem munitionem & ſtabilem ſecuritatem de præmiſſis, abſque aliquo modo contraveniendi in poſterum, præſentes Litteras Sigilli noſtri appenſione roborari fecimus.

Et Nos Ægidius Berthout ſupradictus, quoniam formam Pacis prædictam Sigillo noſtro ſignavimus, à promiſſis reſilire nolentes, volumus dictam Pacis ordinationem, ſemper firmiter obſervare & à noſtris heredibus ſeu Succeſſoribus inviolabiliter in perpetuum obſervari. Et in munimen & ſtabilitatem præmiſſorum abſque aliquo modo contraveniendi, per Nos vel heredes, aut Succeſſores noſtros, præſentibus Litteris Sigillum noſtrum, unà cum Sigillo Domini noſtri Epiſcopi ſuprà dicti, duximus apponendum.

Et Nos Theobaldus Epiſcopus, & Ægidius Berthout prædicti, ad majorem ſecuritatem & perpetuam ſtabilitatem de præmiſſis, requirimus & rogamus dilectos & fideles noſtros Magiſtros Communitatis, Scabinos, Juratos, Conſilium ac totam Communitatem Villæ Mechlinienſis ante dictæ, quatenus dictam Pacem, ſecundùm formam prædictam firmiter & inviolabiliter obſervent, & juvent in perpetuum obſervari, quodque Sigillum ſuum commune, unà cum noſtris Sigillis, præſentibus apponant.

Nos autem Magiſtri Communitatis, Scabini, Jurati, Conſilium ac tota Communitas Villæ Mechlinienſis, ad requeſtam Domini noſtri Epiſcopi, ac Ægidii Berthout prædictorum, laudamus & approbamus formam Pacis prædictam. Et promittimus dictam Pacem tenere firmiter & obſervare, & juvare pro poſſe noſtro obſervari. Et in horum teſtimonium Sigillum noſtrum commune, unà cum Sigillis prædictis, præſentibus Litteris duximus apponendum.

Datum anno Domini milleſimo trecenteſi-
mo octavo, in craſtino Feſti B. Andreæ Apo- 1308.
ſtoli.

(1) Ægidius Berthout Mechliniæ Dominus, Walteri IV. Filius, obiit ſine liberis: cujus Stemma ſuprà lib. 1. Donationum Belgicarum cap. 138. explicuimus.

Comites Chiniacenſes, *vulgò* de Chiny.

1070. Arnulphus Comes de Chiny anno milleſimo ſeptua-
geſimo Monaſterium in *Valle-Aurea* ædificare cœpit, adjutante Mathilde Godefridi Gibboſi Lotharingiæ Du-
1110. cis Vidua. Obiit anno milleſimo centeſimo decimo, ſepultus Metis in Eccleſia S. Arnulphi.

Otho, Arnulphi Filius, cum Adelaide Conjuge, Canonicos Regulares in Valle-Aurea collocavit, probante Brunone Treverenſi Archiepiſcopo. Baſilicam novam
1124. anno 1124. in honorem Deiparæ ab Henrico Virdunenſi Epiſcopo conſecrandam curavit, & anno proximè ſequenti vivere deſiit.

Albertus, Othonis Filius, cum Agnete Conjuge,
anno milleſimo centeſimo triceſimo primo, Vallem Au- 1131.
ream S. Bernardo Claræ-Vallis Abbati ac Monachis Ordinis Ciſtertienſis tradidit, promovente Alberone Virdunenſi Epiſcopo. Hæc ex Archivis Monaſterii Vallis Aureæ hauſimus. De Comitibus, qui Albertum proximè ſecuti ſunt, nobis certò nondum conſtat.

Comites Chiniacenſes *ex Familia* Loſſenſi.

I. Arnoldus, Arnoldi & Alaidæ Filius, Comes Loſſen-
1239. ſis, circa annum milleſimum ducenteſimum triceſimum nonum duxit Joannam, Ludovici Comitis de Chiny Filiam & heredem.

II. Joannes, Arnoldi & Joannæ Filius, Comes Loſſenſis & Chiniacenſis, genuit *Arnoldum* in dictis Comitatibus Succeſſorem, & *Theodericum* Heinsbergæ Dominum ex parte uxoris.

III. Arnoldus liberos habuit *Ludovicum* & *Mariam*, Uxorem Godefridi Heinsbergenſis. Anno 1308. ſignavit Contractum ſeu Pactionem hoc capite à me productam.

IV. Ludovicus Loſſenſis & Chiniacenſis Comes anno
1339. die 21. Januarii ſine prole maſcula obiit, & heredem 1339.
nominavit Theodericum Heinsbergæ Dominum, Mariæ Sororis ſuæ ex Godefrido Filium.

V. Theodericus Comes Chiniacenſis ex N Marcana, Adulphi Marcani Leodienſis Epiſcopi Sorore, Filium ſuſtulit Godefridum, qui in juvenili ætate ante Patrem obiit.

Margarita, Ludovici Comitis anno 1336. defuncti, aut Theoderici & N. Marcanæ Filia (nam variant Scriptores) anno 1370. ſine ſobole deceſſit. 1370.

Itaque Carolus IV. Imperator Fratri ſuo Wenceslao Duci Luxeburgenſi Comitatum Chiniacenſem dono dedit; qui deinceps cum Ducatu Luxeburgenſi unitus manſit.

Digitized by Google

CAPUT CXXVIII.

Diploma GUILIELMI, *Comitis Hollandiæ, Zelandiæ & Hannoniæ, itemque Domini Friſiæ, anno* 1315. *ſcriptum.*

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis, GUILIELMUS, Dei gratiâ, Comes Hollandiæ, Zelandiæ, & Hannoniæ, Dominuſque de Friſia, ſalutem in Domino ſempiternam. Notum facimus univerſis tam præſentibus quàm futuris, quòd Nos anno Domini mil-
1315. leſimo trecenteſimo decimo quinto, Dominicâ primâ poſt Feſtum Converſionis B. Pauli Apoſtoli, in præſentia Teſtium ſubſcriptorum.....

IN quorum omnium & ſingulorum teſtimonium, Sigillum noſtrum præſentibus Litteris duximus apponendum.

ACTA ſunt hæc in præſentia dilecti Fratris noſtri
JOANNIS de Bellomonte,
Domini Gerardi Domini de Bornes,
Domini Arnulphi Domini de Prayaulx,
Domini Arnulphi de Boulans,
Joannis Vernier Baillivi noſtri de Hannonia,
Joannis dicti Caufrechire, & Sewardi de Saint Pierre, Hominum noſtrorum feodalium, ac Magiſtri Nicolai, Curati de S. Giſleno, ... & Petri dicti Mainet, Hominum feodalium Abbatis S. Giſleni memorati, & plurium aliorum ad hoc ſpecialiter vocatorum, anno & die prædictis, in Caſtro noſtro apud Quercetum.

CAPUT CXXIX.

LUDOVICUS BAVARUS, *qui de Imperio cum Frederico Auſtriaco contendit, ſcribit ad Joannem & Hugonem de Barbenchon, Fratres, itemque ad Faſtredum Dominum de Ligne.*

LUDOVICUS..... Nobilibus Viris Joanni de (1) Barbenchon, Hugoni de Barbenchon ejus Fratri, & (2) Faſtredo Domino de Linea, Militibus..... In cujus rei teſtimonium præſentes conſcribi, & noſtro Sigillo juſſimus communiri.

DATUM in Wormatia, VII. Kalendas Au-
guſti, anno Domini milleſimo trecenteſimo de- 1317.
cimo ſeptimo.

CAPUT

(1) BARBENCHON, vulgò *Barbanzon*. Vicus Hannoniæ cum arce perampla, titulo Marchionatûs ab Alberto Auſtriaco nobilitatus, ſpectat ad Familiam de Ligne.

(2) FASTREDUS DE LINEA, vulgò *de Ligne*. De qua Familia apud Belgas nobiliſſima quæ in archivis Eccleſiarum repperi, libet ſubnectere.

THEODERICUS Dominus de Ligne, cum Fratribus ſuis Ludovico & Carolo, memoratur in Tabulis Balduini Hannoniæ Comitis, anno 1123. 1142. & 1151 ſcriptis, quæ Sonegiis, Camberonæ & Ciſonii adſervantur.

I. WALTERUS Dominus de Ligne anno 1200. duxit Mathildem de Mons, Filiam ſecundò genitam Goſuini Montenſis & Beatricis de Rumignies, quæ fuit Filia Alexiæ de Hannonia. Idem Walterus decimas Vici de Ligne anno 1211. Camberonenſi Monaſterio contulit: ut Jac. Guiſius lib. 3. Annal. Hannoniæ cap. 36. narrat.

II. WALTERUS illo nomine ſecundus Dominus de Ligne duxit primò Margaritam de Fontaine l'Eveſque. & ſecundò Alidem de Florines: ut ex Diplomatibus anno 1231. 1234 & 1235. ab ipſo datis conſtat, quæ in Camberonæ, Giſlengemii & Loci ſpinoſi Cœnobiis ſervantur.

III. WALTERUS III. Dominus de Ligne Capellaniam caſtralem, ut vocant, in arce de Ligne anno 1277. fundavit. Duas habuit Conjuges Julianam & Alidem. Ex Juliana de Roſoy, Domina de Bauſignies in Francia, prodiit Juliana, Uxor Godefridi de Lovanio, Domini de Herſtal & Gasbeke: ut conſtat ex Tabulis anno 1244. ſcriptis, quas Bellioli in archivis ſuæ Familiæ Princeps de Ligne adſervat. Ex Alide de Aſpremont natus eſt Joannes. Cæterum idem Walterus III. Diploma Joannis I. Brabantiæ Ducis, anno 1283. ſcriptum, & lib. 2. Dipl. Belg. cap. 106. editum, ſignavit.

JOANNES Walteri III. Filius duxit N. de Sevenberghes in Hollandia. Cujus Frater, niſi fallor, fuit Matthæus de Ligne, in prælio Cortracenſi cæſus. IV.

FASTREDUS, Joannis Filius, Dominus de Ligne, in Diplomate Ludovici Bavari memoratus, Mareſcalcus Hannoniæ, ex Joanna de Morianmez, aliàs de Condé, vel Belloeul, genuit Michaëlem & Guilielmum. Faſtredus Hieroſolymis rediens anno 1337. obiit Venetiis, ibidem in templo S. Franciſci majoris conditus. V.

MICHAEL duxit N. de Antoin, Filiam Henrici Domini de Briffoeul. VI.

MICHAEL, Michaëlis F. Dominus de Ligne, in Anglia & alibi militavit; ut Froſſardus lib. 1. cap. 16. Meyerus lib. 2. & alii narrant, obiitque ſine prole. VII.

Itaque in Dominio de Ligne & aliis ſucceſſit GUILIELMUS Faſtredi Filius ſecundò genitus: qui duxit Bertam de Schellant; ut Quercetanus in Genealogia Familiæ de Chaſtillon lib. 4. cap. 5. teſtatur. VIII.

JOANNES II. in Anglia obſes fuit anno 1360. pro Joanne Rege Franciæ captivo: ut Froſſardus lib. 1. cap. 213. & Meyerus lib. 13. narrant. De his plura in Chronico Belgico ad annum 1546. IX.

Digitized by Google

CAPUT CXXX.

Fratribus Eremitis Ordinis S. Auguſtini anno 1319. *in Urbe Tornacenſi datur fundus, quem anteà Saccitæ, ſeu Fratres de Pœnitentia* Jesu Christi, *poſſederant.*

JOANNES Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, Archiepiſcopo Remenſi, ac Aurelianenſi & Tornacenſi Epiſcopis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Ex parte cariſſimi in Chriſto Filii noſtri JOANNIS, Franciæ & Navarræ Regis Illuſtris, nobis extitit intimatum, quòd loca, quæ dudum (1) Fratres de Pœnitentia Jeſu-Chriſti, aliàs de SACCIS, in veſtris Diœceſibus obtinebant, jam ſunt totaliter derelicta.

QUARE nobis humiliter ſupplicavit, ut cum Priores ac (2) Fratres Eremitæ Ordinis S. Auguſtini in eiſdem Civitatibus non habeant manſiones, dicta loca, quæ, ſecundùm Conſtituta Concilii Lugdunenſis, ſunt diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ reſervata, eiſdem Fratribus Eremitis concedere dignaremur.

NOS igitur ejuſdem Regis ſupplicationibus inclinati, Fraternitati veſtræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi vobis viſum fuerit, quòd Fratres prædicti Ordinis S. Auguſtini in locis prædictis debeant eſſe oportuni, loca ipſa auctoritate noſtrâ eiſdem Fratribus concedatis......

Additio. (1) FRATRES DE SACCIS, ſive Saccitæ, quorum Ordo olim fuit celebris, habuerunt quoque Conventum Bruxellæ, cujus bona dein tradita fuere Carthuſianis tunc habitantibus in *Schent-velt* juxta Bruxellam. De his vide ſupra lib. I. Diplom. Belg. cap. CXI. in ipſo contextu Diplomatis, & in Notis.

(2) FRATRES ORDINIS S. AUGUSTINI, plures in Belgio noſtro hodiè habent Conventus diviſos in duas Provincias, Flandro-Belgicam ac Gallo-Belgicam.

In Flandro-Belgica ſunt hi Conventus; Bruxellenſis, Antverpienſis, Mechlinienſis, Lovanienſis, Gandenſis, Brugenſis, Trajectenſis ad Moſam. Thenenſis, Teneramundanus, Dieſtenſis, Herendalienſis, Angienſis, Bovinienſis. Quibus adduntur Leodienſis, Huienſis, Bullonienſis, Haſſelenſis, ac Breenſis in Patria Leodienſi; & acceſſerunt noviſſimè Iprenſis ac Rouſſelarienſis.

In Gallo Belgica ſunt hi. Inſulenſis, Tornacenſis, Duacenſis, Baſſeenſis & Haſebroecanus.

Olim quoque ſub Fœderatis Belgii Provinciis erant Conventus quinque; Harlemi, Dordraci, Middelburgi in Zelandia. Enckhuſiæ & Neomagi in Geldria, qui per hæreticos fuere occupati.

CAPUT CXXXI.

JOANNES III. *Brabantiæ Dux benefacit Abbatiæ Parcenſi, Ordinis Præmonſtratenſis anno* 1339.

JOANNES, Dei gratiâ Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgiæ Dux, Sacrique Imperii Marchio, notum facimus univerſis, quòd nos tale jus ſive manſionem, quemadmodum olim dilecti nobis in Chriſto Abbates Monaſterii de PARCO, nec non & Conventus Monaſterii ejuſdem, à noſtris Prædeceſſoribus in Caſtro noſtro de FURA habere conſueverunt, eoque jure inibi uti & gaudere, Abbati & Conventui nunc pro tempore dicti Monaſterii, in eodem Caſtro, conſimilibus modo & formâ, tenore præſentium concedimus & indulgemus; harum teſtimonio Litterarum, Sigillo noſtro ſigillatarum, & datarum Bruxellis, menſis Junii die nonâdecimâ, anno Domini M. CCC. XXXIX. 1339.

CAPUT CXXXII.

JOANNES BAVARUS, *Epiſcopus Leodienſis Electus, Eindoviæ in Campania Brabantiæ Collegium Canonicorum anno* 1399. *inſtituit, poſtulante Guilielmo Milenbergio, Eindoviæ & Cranendonci Domino.*

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. Univerſis Chriſti fidelibus præſentes ſuſpecturis JOANNES à BAVARIA, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Electus Leodienſis, ſalutem, quam Jeſus-Chriſtus ex Virgine glorioſa natus toti generi perfudit humano.

INTER ſollicitudines Curæ Paſtoralis nobis relictæ, illa præ ceteris inſidet cordi noſtro, ut ea quæ Divini Cultûs augmenta in populo Dei conſpiciunt, diligentiùs proſequamur, & ad effectum deducamus ſalutarem.

SANE proſpiciendum attentè, quod in Parochiali Eccleſia de (1) *Eindoven*, noſtræ Leodienſis

Digitized by Google

enſis Diœceſis, quæ in Opido ſatis populoſo ſituata eſt, Rector ipſius, Capellani & alii Miniſtri, qui in ſufficienti numero ad Divinum Officium, populo hactenùs idem Officium minùs diligenter perſolverunt, ad honorem Omnipotentis Dei, glorioſæ Virginis Matris ejus & omnium Sanctorum, ut Eccleſiaſticæ plebis Conventui illic plenè ſatisfiat;

De conſenſu, licentiâ & auctoritate Archidiaconi loci ipſius, ac Nobilis Viri Wilhelmi dè Milenberch, Domini temporalis de Septem Fontibus & Cranendonck, Patroni prædictæ Eccleſiæ, & Domini etiam temporalis ejuſdem loci, atque Guilielmi de Dornen dictæ Eccleſiæ Rectoris, abſque præjudicio Juris Parochialis, memoratam Eccleſiam etiam in Collegiatam erigendam ſtatuimus & ordinamus, ut in ipſa Eccleſia novem Canonici, &, ſecundùm modum dicendi, totidem Præbendæ, pro nunc conſtituantur ſingulis Canonicis, quorum etiam erit unus Decanus, pro tempore conferendæ......

Datum anno MCCCXCIX.

Additio. (1) Eindhovia Oppidum eſt Brabantiæ ad Dommelam fluvium, ſub Majoratu Silvæducenſi, quatuor leucis ab Urbe Capitali diſſitum. Fuit illic quondam Eccleſia Collegiata B. Catharinæ Virgini & Martyri ſacra, habens Capitulum novem Canonicorum cum Decano; quod deſiit circa annum 1629. quo Hollandi ſimul cum Sylvâ-ducis totum ejus Tractum armis occuparunt, & anno 1648. per Pacem Monaſterienſem ſuis Dominiis aſſeruerunt.

CAPUT CXXXIII.

Petrus de Alliaco S.R.E. *Cardinalis, Epiſcopus Cameracenſis, Perſonatum & Jus Patronatûs Eccleſiæ Parochialis de Duſſel incorporat & unit Abbatiæ Tongerloënſi, anno* 1405.

Universis præſentium ſeriem viſuris & audituris, (1) Petrus Dei gratiâ Epiſcopus Cameracenſis & Comes, ſalutem in Domino ſempiternam, & rei geſtæ agnoſcere veritatem.

Preces ſubditorum rationabiles ac devotas animo lubenti & votivo ad exauditionis gratiam, prout nobis ex officii debito Paſtoralis incumbere dignoſcitur, admittimus: præſertim quibus Divini Cultûs augmentum, pacis ampliatio, Eccleſiarum & Perſonarum devotarum utilitas evidens, & ſalus animarum ſperentur, immineant veriſimiliter procurari.

Sane eâ conſideratione, nec non & devotis precibus pariter & affectibus Religioſorum Virorum nobis in Chriſto ſincerè dilectorum, Abbatis & Conventûs B. Mariæ de Tongerloo Præmonſtratenſis Ordinis, noſtræ Cameracenſis Diœceſis, quorum vita & obſequia devota in Domo Domini ſidereâ claritate coruſcant, quodammodò in hâc parte circumfulti, in hominum Religioſorum humili devotionis & affectionis propoſito paternæ benevolentiæ favoribus inſiſtentes, Perſonatum & Jus Perſonatûs Parochialis Eccleſiæ ac Altaris de (2) Duſſlis, noſtræ jam dictæ Diœceſis, ad præſens liberum vacantem & ſine Perſonâ, per conſenſum, & ſimplicem reſignationem, vice Venerabilis Viri Magiſtri Guilielmi de Brugis in Legibus Licentiati, ultimi Perſonæ ejuſdem, per ejuſdem Procuratorem ad hoc ſufficienter fundatum in manibus noſtris ob hoc factum, & non aliàs, unà cum ſuis juribus, pertinentiis, obventionibus, fructibus & emolumentis, in quibuſcumque rebus conſiſtant, ac etiam beneficiis ac officiis exindè dependentibus ipſiſque connexis, fundatis actu, vel in poſterum fundandis infra metas ejuſdem Parochialis Eccleſiæ, jam dictis Abbati, Conventui & eorum Monaſterio ex noſtris certa ſcientia, propoſito & voluntate delibe-

Additio. (1) Petrus de Alliaco, vulgò *d'Ailly*, Compendii ad Iſaram natus, S. Th. Doctor & Cancellarius Academiæ Pariſienſis, ex Archidiacono Cameracenſi electus in Epiſcopum Cameracenſem anno 1398. Fuit quoque Magnus Franciæ Eleëmoſynarius, Adminiſtrator Epiſcopatuum Anicienſis, Arauſicani, & Vaurenſis; & S. R. E. Cardinalis ab anno 1411.

Schiſmati ab Eccleſia tollendo allaboravit quàm plurimùm, ac Seſſioni tertiæ Concilii Conſtantienſis præſedit. Obiit Vir ille doctiſſimus ac ſuo ævo celeberrimus, Avenione anno 1425. ſed corpus ejus Cameracum tranſlatum, ibique ſepultum fuit retro majus Altare.

(2) Duffliis, vulgò *Duſſel*, inſigne & amplum Brabantiæ Municipium Mechliniam inter & Liram ſitum eſt, ad Netham fluvium. Celebratur à cultu Deiparæ Virginis, cujus Imago miraculis clara in Sacello eleganti, ſub cura Religioſorum Tungerloënſium, aſſervatur.

Stemma Domino-Duffien-ſium. Duſſlam poſſederunt olim Bertholdici ſanguinis Principes, è quibus Catharina Henrici Domini de Duſſele & Gele & Margareta de Wesemael Filia, Theodorico de Hornes Domino de Perweyz enupta, ei ſub annum 1355. hanc dotem attulit. Et reliquerunt Wilhelmum & Henricum. Wilhelmus ex Maria Domina de Kanderode procreavit Mariam Joannis Stuart Comitis de Marre contoralem. Hæc terras de Duſſle & Waelhem Antonio Duci Brabantiæ ceſſit, & Joannes Dux Brabantiæ Anthonii Filius illas Philippo Comiti Sancti Pauli & de Ligny, portionis hereditariæ loco aſſignavit anno 1422. Vidi Diploma originale in Archivis Marchionis de Deynſe. Inde rurſum Familiæ de Hornes retroceſſa, ex illa tandem per nuptias tranſlata ſunt ſupradicta Dominia ad Familiam de Merode, ductâ ſcilicet anno 1451. Aleyde de Hornes Filiâ & herede Joannis per Joannem de Merode Richardi Domini de Weſterlo ex Beatrice Domina de Pietershem Filium, & jam inde à duobus & ultra ſæculis Merodii in huncuſque diem potiti ſunt & etiamnum potiuntur. *Hactenus Chriſtianus in Juriſprudentia Heroica.* vide ſupra pag. 116 & 474.

Duſſlam in Baronatum erexit Philippus IV. Hiſpaniarum Rex in favorem Maximiliani Comitis de Merode Marchionis Deynſæ &c. De Familia Merodia vide ſupra Lib. 1. Diplom. Belg. cap. 109.

De Duſſla quoque fit mentio ſupra pag. 511. in Diplomate dato ab Henrico IV. Cæſare in favorem Eccleſiæ Nivellenſis; ex quo confici videtur Duſſlam olim ad eandem Eccleſiam pertinuiſſe.

Digitized by Google

deliberatis, pro noſtra & Anteceſſorum noſtrorum animabus concedentes, ipſis & eorum Monaſterio antedicto perpetuò poſſidendam incorporavimus, univimus integraliter, modo & formâ quibus de jure & conſuetudine approbatis melioribus poſſumus, & tenore præſentium unimus pariter & incorporamus.

DATUM & actum Cameraci anno Domini
1405 M. CCCC. V. die menſis Martii XXV.

EODEM anno & menſe Decanus & Capitulum Cameracenſe conſenſum ſuum per Litteras adjungunt.

RESERVATIS tamen nobis & noſtris Succeſſoribus Epiſcopis Cameracenſibus, collatione, proviſione ac plenariâ diſpoſitione duarum Capellaniarum perpetuarum, ſcilicet B. Virginis Glorioſæ, & B. Joannis in eadem Eccleſia ab antiquo conſiſtentium atque fundatarum &c. Datum ut ſupra.

CAPUT CXXXIV.

Contractus antenuptialis inter ANTONIUM *Brabantiæ Ducem, &* ELISABETHAM *Joannis Ducis Gorlicenſis Filiam, anno* 1409. *initus.*

WENCESLAUS Dei gratiâ Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex, notum facimus, quòd ad petitionem CAROLI Dei gratiâ Francorum Regis, & aliorum Illuſtrium Domûs Franciæ Principum, Avunculorum, & Patruorum ejuſdem Domini Caroli, nec non ob ſingularem favorem, quem ad Perſonam Illuſtris ANTONII Ducis Brabantiæ, conſanguinei noſtri, habere dignoſcimur, matrimonii ſive parentelæ Contractum inter ipſum ANTONIUM & Illuſtrem ELISABETH, natam quondam Illuſtris Domini *Joannis* Ducis Gorlicenſis Principis, Fratris noſtri cariſſimi, Neptem noſtram cariſſimam, hoc modo & ordine duximus ordinandum, ſic videlicet:

QUOD Nos eamdem Neptem noſtram *Eliſabeth* prædicto *Antonio* Duci Brabantiæ tradere debemus & volumus legitimam in Uxorem. Cui etiam Eliſabeth Nepti noſtræ, in favorem hujus matrimonii, roboramus, approbamus, ratificamus & confirmamus omnia jura, ſucceſſiones & devolutiones, quæ ſibi de jure, conſuetudine, & ordine, poſt noſtram, nec non Sereniſſimi Domini SIGISMUNDI Regis Ungariæ, Fratris, & etiam Illuſtris JUDOCI Brandeburghenſis & Moraviæ Marchionis, Patrui, noſtrorum cariſſimorum, mortem, poſſunt competere quovis modò.

IN caſu videlicet, quo Nos Regem Ungariæ, & Judocum Marchionem, liberis & heredibus ex noſtris corporibus procreatis, poſt Nos non derelictis, ab hac luce (quod avertat Deus) migrare contigerit. Quo caſu Nos WENCESLAUS Romanorum & Bohemiæ Rex, ipſam ELISABETH reddimus habilem, & habilitamus ad ſuccedendum. Debebit quoque ipſa ſuccedere, & ſuccedet ad omnes dignitates, Principatus, dominia & terras noſtras, nec non eorumdem Regis Ungariæ & Marchionis, pacificè & quietè, jure & ordine, ut ſuprà, impedimentis non obſtantibus quibuſcumque.

ITEM quo caſu Nos, Regem Ungariæ, & Marchionem Judocum heredes & liberos ex noſtris corporibus procreatos habere contigerit, tunc Ducatus Gorlicenſis, Marchionatus Luſatiæ, nec non alia dominia, ſive terræ, quos, quæ & quas JOANNES quondam Dux Gorlicenſis, præfatæ Eliſabeth Genitor, habuit, dum vixit in humanis, tenuit & poſſedit, ad ipſam Eliſabeth, liberos & heredes ſuos devolventur, & pertinebunt pleno jure, impedimentis non obſtantibus quibuſcumque.

ITEM præfatæ *Eliſabeth* Nepti noſtræ favimus & indulſimus, Regiâque auctoritate Bohemiæ indulgemus, ut ipſa, & ejus nomine *Antonius* prædictus, Ducatum Luxemburgenſem, cum Comitatu de *Chiny*, & Advocatia *Alſatiæ*, cum ſuis pertinentiis (quæ omnia præfatus Judocus à Nobis Bohemiæ Rege ſupradicto, vi pignoris, tenet & poſſidet) ab eodem Judoco redimere, & exſolvere poſſit & valeat.

QUÆ etiam *Eliſabeth* ſe de cetero, quamdiu ſibi vita comes fuerit, ejuſdem Ducatûs Luxemburgenſis Duciſſam poterit effectualiter nominare. Et ſi eandem Eliſabeth liberos & heredes, ut ſperatur, habere contigerit, tunc hujuſmodi ſui liberi & heredes ad ipſum Ducatum Luxemburgenſem, Comitatum *Chiny* & Advocatiam Alſatiæ ſuccedere debebunt, & ſuccedent, & vaſalli Regni, & Coronæ Bohemiæ hereditariè nuncupari, ipſorumque Ducatûs, Comitatûs & Advocatiæ erunt veri heredes & Domini.

ITEM ſi prædicta Eliſabeth liberis & heredibus ex jam dicto matrimonio non derelictis, dies ſuos clauderet extremos, vel etiam ipſa Eliſabeth, liberis ex hujuſmodi matrimonio exiſtentibus, deceſſerit, & poſtea iidem liberi & heredes etiam decederent, tunc idem Antonius, heredes & Succeſſores ſui, Ducatum Luxemburgenſem, cum Comitatu *Chiny*, & etiam Advocatia Alſatiæ, cum territoriis, Civitatibus, Villis, Opidis, Caſtris, Fortalitiis, & eorum univerſis pertinentiis (Caſtro *Fels* dumtaxat excepto) pro hujuſmodi ſumma pecuniæ, pro qua ipſa Eliſabeth ſeu Antonius, ſuo nomine, ipſos & ipſam à præfato Judoco, virtute Indulti (ut præmittitur) redemerit & exſolverit, abſque aliqua fructuum, reddituum & proventuum de eiſdem Ducatu Luxemburgenſi & Comitatu Chiny, & etiam Advocatia Alſatiæ, perceptorum

Digitized by Google

perceptorum defalcatione, quos in ſortem ipſius ſummæ principalis computari nolumus quoquo modo, verùm ipſos eidem Antonio donavimus & donamus, de gratia ſpeciali, titulo veri & juſti pignoris, habere, tenere, & pacificè poſſidere, cum omnibus ſuis pertinentiis quibuſcumque debeant & debebunt, tenebunt & poſſidebunt, ita amplè & integrè, ſicut Dux Wenceſlaus defunctus tenuit umquam, illos & illam, ipſo vivente.

Tamdiu & quouſque eidem Antonio, vel ſuis heredibus & Succeſſoribus præfata pecuniæ ſumma per Nos, heredes, & Succeſſores noſtros, unà cum centum & viginti millibus florenorum Rhenenſis monetæ, quos præfatæ Eliſabeth, in ſubſidium felicis conſummationis dictæ ſuæ parentelæ & matrimonii, in & ſuper ipſo Ducatu Lucemburgenſi, Comitatu *Chiny*, & etiam Advocatia Alſatiæ, cum pertinentiis ſuis, Nos Wenceſlaus de munificentia noſtra ſpeciali dedimus, & gratioſè deputavimus, parata in pecunia, data, perſoluta & numerata fuerit integraliter & ad plenum.

Item dictus Antonius dabit & firmabit, dat & firmat prædictæ Eliſabeth in ſuo dotalitio Comitatum *Chiny*, Civitatem *Ivodii*, cum Caſtro ibidem, Præpoſituram *Durbuy* & *Baſtonach*, cum ipſarum pertinentiis univerſis, ad præfatum Ducatum ſpectantibus, per ipſam, quamdiu ſibi vita ex alto conceſſa fuerit, ſine impedimento quolibet, quietè & pacificè poſſidenda. Sic tamen, quod hujuſmodi bona, poſt ipſius Eliſabeth obitum, ad dictum Antonium, heredes & Succeſſores ſuos vice verſâ devolvantur, per ipſos, vice pignoris, prout expreſſatur ſuperiùs, poſſidenda.

Item Nos poteſtatem & omnimodam facultatem redimendi & exſolvendi Ducatum Lucemburgenſem, cum Comitatu *Chiny*, & etiam Advocatia Alſatiæ, prædictos, cum ſuis pertinentiis univerſis à dicto Antonio, heredibus & Succeſſoribus ſuis, ſive cauſſam ab eis habentibus, Nobis, & Succeſſoribus noſtris quibuſcumque Bohemiæ Regibus, & Coronæ Bohemiæ, plenariè pro ſummis & expenſis, ac modo & formâ, ut præmittitur, reſervamus.

Item declaravimus & declaramus ipſum Antonium prædictum, ritè, bene & juſtè ad dominium Ducatûs Brabantiæ legitimâ ſucceſſione deveniſſe, & ipſo Ducatu cum ſuis pertinentiis licitè & bono titulo gaudere debere.

Et inſuper in quantùm opus eſt, aut fuerit, omne jus, quod Nobis tamquam Romanorum, aut etiam Bohemiæ Regi, ratione Ducatûs Lucemburgenſis, aut aliàs in Ducatu Brabantiæ, per modum devolutionis, ſeu alio quocumque modo competit aut competere poteſt, & unà cum hoc, omne jus, quod Nobis in caſtris & fortalitiis inter Moſam & Rhenum ſitis, ad Ducatum Lucemburgenſem ſpectantibus, quæ idem Antonius ad præſens tenet & poſſidet, competere dicitur, eidem Antonio, heredibus & Succeſſoribus ſuis dedimus & damus, & in eos plenariè tranſtulimus & transferimus.

Et idem Antonius ipſum Ducatum Brabantiæ cum ſuis pertinentiis, à Nobis Romanorum Rege, infra unius anni ſpatium (dum tamen ſibi infra dictum annum locum & diem competentem aſſignaverimus) in Feodum ſuſcipere debebit propria in perſona, & Nobis ratione hujuſmodi homagii, univerſa & ſingula præſtare & facere, ad quæ ille Princeps & Vaſallus Sacri Romani Imperii, tamquam ſuo naturali Domino, obligatus & aſtrictus eſt, quomodolibet, conſuetudine vel de jure.

Item Nos Wenceslaus Rex Romanorum & Bohemiæ præfatus, unire & confœderare debebimus, unimus & confœderamus cum dictis Joanne & Antonio Ducibus Burgundiæ & Brabantiæ per præſentes, ſic videlicet, quod ipſi Nobis, heredibus & Succeſſoribus noſtris Bohemiæ Regibus, in noſtris ac Sacri Romani Imperii, necnon Coronæ Bohemiæ negotiis atque cauſis, & ſignanter adverſus Rupertum de Bavaria, adverſarium noſtrum, cum duobus millibus Lanceatis, propriis ſuorum ſumptibus & expenſis....

Datum Pragæ anno m. cccc. ix. die 27. 1409
Aprilis, Regnorum noſtrorum anno Bohemiæ quadrageſimo ſexto, Romanorum verò trigeſimo tertio.

CAPUT CXXXV.

Henricus *Bavariæ Dux, Epiſcopus Ultrajectenſis, Coadjutor VVormacienſis, &c. Dominium temporale Urbis ac Ditionis Ultrajectinæ, quod antea penes Epiſcopos fuerat, cedit* Carolo V. *Cæſari, ejuſque Succeſſoribus, anno* 1528.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen. Anno à Nativitate Domini milleſimo, quingenteſimo, viceſimo octavo, Indictione primâ, die verò menſis Octobris viceſimâ primâ, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini, Domini Clementis, Divinâ providentiâ Papæ VII, anno quinto, Reverendiſſimus Dominus & Illuſtriſſimus Princeps, Dominus Henricus, Dei gratiâ electus & confirmatus Trajectenſis, Coadjutor Wormacienſis, Præpoſitus & Dominus in Elwangen, Palatinus Rheni, Comes & Dux Bavariæ, &c. unà cum Nobilibus & circumſpectis Viris Dominis, Domino Wolfgango de Affenſteyn, Johanne de Schoenberch Militibus, Magiſtro Philippo

Digitized by Google

lippo Bourſchout Cancellario, ſuis Conſiliariis ex una,

Et Nobilis & generoſus Dominus, Dominus Anthonius de Lalaing, Comes de Hoochſtraten, Dominus de Culenborch, Dominus Miles Ordinis Aurei Velleris, Cæſareæ Majeſtatis ſecundus Camerarius, Gubernator & Locum-tenens Patriarum Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ, Commiſſarius & Procurator, & Ambaſiator Glorioſiſſimi, Illuſtriſſimi, Magnificentiſſimi & Invictiſſimi Principis & Domini, Domini Caroli, Dei gratiâ Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti, Hiſpaniarum Regis Catholici, & Ducis Brabantiæ, & Comitis Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ, & ad infraſcripta ſpecialiter Deputatus, unà cum Nobili Viro & Magiſtro, Laurentio de Dublioul, Domino de Sart, primo Secretario & Cæſareæ Majeſtatis Audienciario, & Griffario dicti Ordinis Aurei Velleris, & eo nomine præſentibus ex altera,

In Venerabilium & egregiorum Dominorum, Præpoſitorum, Decanorum, Capitulorum & Canonicorum quinque Eccleſiarum Trajectenſium, Capitulum Generale Eccleſiarum prædictarum repræſentantium, in Domo Capitulari Majoris Eccleſiæ Trajectenſis, Capitulo Generali ad infraſcripta peragenda ſpecialiter convocato & indicto, de mane horâ Capitulari conſuetâ,

Videlicet Domini Thomæ de Niekercke Decani Majoris Eccleſiæ, Domini Michaëlis Enckevoirt Sancti Salvatoris, Domini Johannis Sfacherck Beatæ Mariæ Trajectenſis Præpoſitorum, Magiſtri Gerardi Zuggeroede dictæ Eccleſiæ Sancti Salvatoris, Frederici Schenck Sancti Petri Decanorum, Johannis de Ameronghen, Johannis Tulman, Johannis Voſch, Theodorici Lieverian, Jacobi de Wynſen, Bartholomei Kuyff, Joannis de Uuyterwyck, Anthonii Buyſer, Henrici de Montfoort, Johannis de Drolshagen, Henrici Zoudenbalch, Arnoldi Buyſer, Theodorici Taets, Johannis de Medenblick, Joannis de Angeren, Guerardi then Buſch, Arnoldi Knoop, Henrici Beyer, Nicolai Ruyſch, Jacobi Deedel, Anthonii Hughes, Wilhelmi de Lochorſt, Joannis Vrydach, Wilhelmi de Lochorſt, aliàs Taems, Franciſci Zonck, Adriani Ram, Jacobi de Medenblick, Cornelii Uuten Enghe, Gerardi Zuggeroede, Goſwini de Hattem, Johannis Anthonii, Johannis de Veno, Anthonii de Ameronghen, ac certorum aliorum Majoris ſancti Salvatoris, ſancti Petri, ſancti Johannis, & beatæ Mariæ Trajectenſis Eccleſiarum reſpectivè Canonicorum, Capitularium & non Capitularium,

Nec non Nobilium generoſorum Dominorum, validorum & circumſpectorum Virorum, Jodoci Domini de Montfoort, & Richardi de Nurode Domini de Frentze & de Beverweerde, Wilhelmi Turck Domini de Nyenrode, Gerardi de Culenborch Domini de Ryſemborch ſenioris, Gerardi de Culenborch junioris, Johannis de Culenborch, Bernardi Uuten Eng, Walteri Uuten Ham, Theodorici de Brueckheuſen, Gisberti de Hardenbrouck, Simonis de Teylingen, Ottonis de Derthueſen & Cornelii de Ridder militarium, nec non Henrici vander Borch, Henrici de Heuſden, Petri Ruyſch, Deputatorum Civitatis Trajectenſis;

Inque noſtrorum Notariorum publicorum ac Teſtium infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia conſtituti, prænominatus Dominus N[r] Reverendiſſimus, per os Nobilis Domini Wolfgangi de Affenſteyn Militis & Doctoris propoſuit verbo & dixit, ſeu proponi & dici fecit.

Quia cum Princeps Geldriæ tempore Prædeceſſorum ſuorum Epiſcoporum Trajectenſium, præſertim quondam Domini Frederici de Baden Epiſcopi, abſque juſtâ occaſione ipſum opprimendo, ac hoſtili more Oppidum ſuum de Oldenzeel invadendo & detinendo, & ex illo totam Patriam circumjacentem & ſubditos Tranſyſulanos per rapinas, apprehenſiones, incendia, exactiones, ac aliàs notabiliter damnificando, donec idem Epiſcopus Fredericus magnis ſuis impenſis dictum Oppidum de Oldenzeel violenter iterum recuperavit & obtinuit,

Ac deinde tempore quondam Domini Philippi de Burgundia Epiſcopi Trajectenſis, ultimi Prædeceſſoris ſui, idem Princeps Gelriæ cepit Oppidum de Zwollis, nec non Oppida & Caſtra de Coeverden & Diepenhem, cum Patria de Drenthe, Caſtrum ter Laghe aliaque Caſtra & Fortalicia in dicta Patria Tranſyſulana, in magnum præjudicium, damnum, & intereſſe ſubditorum ſuorum, & totalem deſtructionem Patriæ & ſubditorum ſuorum Tranſyſulanorum, uſque ad mortem dicti Domini Philippi Prædeceſſoris ſui,

Adeo quod idem Dominus noſter Reverendiſſimus & maximus Princeps in adventu ad Epiſcopatum hujuſmodi, comperiens Patriam & ſubditos ſuos Tranſyſulanos in guerris, oppreſſione & deſolatione, compaſſione ductus, & ut illos ab ulteriori deſtructione eriperet & confirmaret, medio Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi Treverenſis, cum Principe Gelriæ tractatum iniit, cujus vigore conſenſit, quatenus idem Princeps Gelriæ Oppidum ſuum de Genemenden, Caſtrum ter Laghe, & alia loca in pignus retineret, donec redimeret cum ſumma quinquaginta millium florenorum aureorum ſemel, poſtmodum eidem realiter ſolutorum.

Et tali modo hujuſmodi Oppida & loca recuperanda dimittendo, nihilominus eidem Principi Gelriæ Oppidum & Caſtrum de Coeverden cum Patria de Drenthe, ac Oppidum & Caſtrum Diepenhem, ad illa poſſidendum vitâ illius durante, reſervatâ Reverendiſſimo prædicto de his redemptione, poſt ejus deceſſum pro alia ſumma quinquaginta millium florenorum aureorum in eventum, quo prolem ſeu proles legitimas poſt ſe reliquerit, ſperans, quod Dux Gelriæ per præmiſſa eumdem Dominum Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum Principem, & ſuos ſubditos in quiete & pace dimitteret:

Præmissis omnibus non obſtantibus, dictus Princeps Gelriæ, præter Pacem & Tractatum, abſque aliqua rationabili occaſione & belli inſinuatione, iterum inceptavit anno viceſimo ſeptimo ultimè effluxo per ſubtilitates & ſeductiones

Digitized by Google

nes ſubditorum ſuorum Civitatem ſuam Trajectenſem invadere, ac deinde Oppidum ſuum de Haſſelt Transyſulam & alias munitiones, & taliter Patriam, Oppida, gentes & ſubditos ſuos cum tota potentia, viis, ad modum guerrarum invaſit & damnificavit,

QUOD idem Dominus Reverendiſſimus maximè juſtam habuerit occaſionem invocandi glorioſiſſimum, maximum, magnificentiſſimum & invictiſſimum Principem & Dominum, CAROLORUM Imperatorem, ac Hiſpaniarum Regem, prædictum Ducem Brabantiæ, &c. & Comitem Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ in aſſiſtentiam, & contra dictum Principem Gelriæ auxilium ab eo implorandi & petendi. Apud quem talem ſpem & auxilium invênit, quod per magnam armatorum copiam, per eandem Cæſaream Majeſtatem ac ſuis magnis impenſis in partibus Gelriæ miſſam, idem Dominus Reverendiſſimus Civitatem ſuam Trajectenſem, Oppidum de Rhenen, aliaque Caſtra & Fortalicia ſibi per dictum Principem Gelriæ ablata & occupata, iterum recuperavit, & ad illam ac illa reſtitutus ſit;

CUM etiam Vaſſalli, Oppida & ſubditi ſui in Patria Tranſyſulana durantibus guerris per Principem Gelriæ motis, in tantum anxiati & oppreſſi extiterunt, quod eis impoſſibile fuit poteſtati illius ulteriùs reſiſtere;

QUAPROPTER ut oppreſſiones hujuſmodi evaderent, cum idem Dominus noſter Reverendiſſimus eoſdem defendere non potuit, maturè deliberati fuerunt ſe transferre ſub defenſione & obedientiâ Cæſareæ Majeſtatis, & ſe dicto Domino Imperatori tanquam Duci Brabantiæ, & Comiti Hollandiæ, pro ſe ſuiſque in dictis Ducatu & Comitatu Succeſſoribus ſubjicere, illumque pro eorum vero & naturali Principe & Domino eligere propoſuerunt; ſi modò eos acceptare & ab hujuſmodi invaſionibus dicti Ducis Gelriæ præſervare dignaretur, dummodo idem Dominus Reverendiſſimus in hoc conſentire velit, prout animo præſervandi Patriam ſuam, Vaſſallos & ſubditos Tranſyſulanos, ut ex inimicorum manibus eruerent, conſenſit.

IDEM etiam Dominus Reverendiſſimus maturè revolvendo ſibi poſſibile non fore, quod tempore futuro Civitatem ſuam Trajectenſem, aliaque Oppida, Caſtra, Fortalicia, aliaque loca & Patriam Trajectenſem, nec non etiam Eccleſias, Vaſallos, alioſque ſubditos & ſuppoſitos inferioris Patriæ Trajectenſis, in pace, quiete & bonis policiis, ac juſtitia præſervare poſſet, nec non redditibus & accidentiis ad Epiſcopatum ſuum ſpectantibus à guerris & ſimilibus invaſionibus, ut præmittitur, factis tueri nec defendere poteſt;

MATURE etiam conſiderando, quod nec Reverendiſſimus Dominus, nec Eccleſiæ, Civitas, Opida & inferior Trajectenſis, non poſſent Cæſareæ Majeſtati condignam facere recompenſam, reſtitutionem aut ſatisfactionem, pro favore, amicitia, amore, honore & aſſiſtentia eidem Domino noſtro Reverendiſſimo, Eccleſiæ & Patriæ ſuis tempore neceſſitatis exhibitis & factis, ac magna pecuniarum ſumma per eandem Cæſaream Majeſtatem propterea expoſita & ſoluta.

VOLENS tamen, quatenus poſſibile eſt, eidem Cæſareæ Majeſtati recompenſare, & ſuper omnia Eccleſias, terras, Oppida, Vaſſallos, ſubditos, omneſque alias Perſonas Eccleſiaſticas & ſeculares inferioris Patriæ Trajectenſis, juxta facultatem ſuam futuris temporibus ab omnibus violentiis & oppreſſionibus præſervare, (ut Divinum Officium in dictis ſuis Eccleſiis communicari & interteneri poſſet)

AD omnium noticiam deducit, quod præmiſſis attentis, poſt diverſas communicationes per eundem Dominum noſtrum Reverendiſſimum, tam cum ſuis Prælatis & Capitulis quinque Eccleſiarum ſuarum Trajectenſium, quàm cum diverſis notabilibus perſonis, Vaſſallis & ſubditis, aliiſque Conſiliariis ſuis, idem Reverendiſſimus maturâ deliberatione, conſilio, aviſamento dictorum Prælatorum & Canonicorum, quinque Eccleſiarum, pro ſe ſuiſque Succeſſoribus Epiſcopis Trajectenſibus, propter cauſas præallegatas, & felici ſucceſſu, ſuam Civitatem Trajectenſem, Oppida de Amersfort, Rhenen & Wyck, omniaq; alia Oppida, Caſtra, Fortalicia, munitiones & loca, Fortalicium OPDIE VAERT, cum bombardis, machinis, munitionibus, mobilibus bonis ad præmiſſa Oppida & Fortalicia ſpectantibus, etiam omnes *Villas*, vicinia, fertellas, domi-ſtadia, omnes exciſias, cenſus, redditus, emphiteoſos, terras, paſcua, ſilvas, decimas, vena, Jura Patronatûs tam laïcalia quam caſtralia, omnia Theolonia ac Theoloniorum jura, omnia feuda & vaſallagia: ſimili modo omnia Dominia, juſtitias & juriſdictiones altas, mediocres & baſſas, & in effectu omnem temporalitatem, & ſecularem juriſdictionem, aliaque ſervitia & jura qualiacunque, quos, quas & quæ idem Dominus noſter Reverendiſſimus habet ratione Epiſcopatûs in Civitate Trajectenſi, alia Oppida ſua, Caſtra, Fortalicia, loca, terras, & Dominia dictæ inferioris Patriæ Trajectenſis, cum omnibus pertinentiis & dependentiis ſuis, ac libris feudorum, reddituum, ac certis regiſtris, computationibus, & aliis ſcripturis ad præmiſſa ſpectantibus, nullis ſecluſis, præfato Domino glorioſiſſimo Principi & Domino CAROLO Romanorum Imperatori Quinto, Hiſpaniarum Regi, pro ſe ſuiſque heredibus & Succeſſoribus, ut & tamquam *Ducibus* ſeu Duciſſis Brabantiæ, ac Comitibus ſive Comitiſſis Hollandiæ, donavit, tranſtulit ac ceſſit, prout de præſenti donat, transfert ac cedit, ad ulteriùs per illum & ſuos, ut præmittitur, qualificatos, (perpetuis futuris temporibus) regendum, gubernandum, regique & gubernari faciendum, illiſque liberè frui & gaudere tamquam ſuis propriis bonis.

QUAPROPTER idem Dominus noſter Reverendiſſimus dictam Civitatem Trajectenſem, ac alia Oppida, Caſtra, Fortalicia, domus & terras inferioris Patriæ Trajectenſis, omnes Marſchalcos, Sculcetos, alioſque Officiarios, vaſſallos, viros feudales, ac alios Nobiles & ignobiles, Eccleſiaſticos & ſeculares, incolas & inhabitatores illius & illorum, in quantum temporalitatem & juriſdictionem ſecularem de terris, Civitatis

Civitate, Oppidis, Fortaliciis, & aliis locis inferioris Patriæ Trajectenſis concernit aut attingere poſſit, quitavit, exoneravit & abſolvit, ac pro nunc quitat, exonerat & abſolvit ab omni ſubjectione, obligatione, juramentis ac promiſſionibus Reverendiſſimæ Paternitati ſuæ quomodolibet factis.

Et hoc ad uſum & utilitatem Cæſareæ Majeſtatis, & ſuorum heredum & Succeſſorum Dominorum & Dominarum Brabantiæ & Hollandiæ: & in abſentia Cæſareæ Majeſtatis idem Dominus noſter Reverendiſſimus eaſdem transportationem, ceſſionem & abſolutionem fecit, ac de præſenti facit ad uſum ejuſdem ſuæ Majeſtatis, ac heredum Brabantiæ & Hollandiæ; in perſonam Nobilis & generoſi Domini Nepotis ſui, Domini Anthonii de Lalaing, Comitis de Hoochſtraten, qui hujuſmodi tranſlationem, tranſportationem & ceſſionem, tamquam Procurator & Ambaſiator, ad hoc per Cæſaream Majeſtatem ſpecialiter deputatus vigore literarum Commiſſariorum dictæ Cæſareæ Majeſtatis, in Oppido Mechlinienſi, die octavâ menſis Septembris, hoc præſenti anno milleſimo, quingenteſimo, viceſimo octavo, debitè ſub magno Sigillo expeditarum, Reverendiſſimæ ſuæ Paternitati oſtenſarum, ad uſum dictæ Cæſareæ Majeſtatis ſuorumque Succeſſorum Ducum & Duceſſarum Brabantiæ, ac Comitum & Comitiſſarum Hollandiæ acceptavit, ſtipulando, conſentiendo, & requirendo Civitatem, Oppida, Caſtra & Patriam Trajectenſem, Vaſallos, aliaſque perſonas prædictas Eccleſiaſticas & ſeculares, inferioris Patriæ Trajectenſis, quod ipſi omnes ac ſingulariter ſinguli ac quilibet eorum in ſolidum, in ſubjectione & obedientiâ Cæſareæ Majeſtatis, ſuorumque Succeſſorum in qualitate ſuperſcripta, ſe dent; conſtituant & ponant; Ipſumque tamquam eorum verum, perpetuum & naturalem Principem & Dominum acceptent, recipiant, & homagium & juramentum faciant, eidem ſubjecti ſint & obediant;

Reservatis nihilominus Domino noſtro Reverendiſſimo, ſuiſque Succeſſoribus Epiſcopis Trajectenſibus ſuâ Eccleſiaſticâ Jurisdictione, ac Domo Epiſcopali in Civitate Trajectenſi duntaxat, pro congrua ipſius ſuorumque Succeſſorum habitacione, prout hæc & alia in Litteris deſuper confectis manu propriâ ejuſdem Reverendiſſimi Domini noſtri ac Sigillo ſuis propriis ſubſcriptis & ſigillatis, ibidem per Magiſtrum Jacobum de Broeckhoven Secretarium lectis, latiùs habentur & continentur.

CAPUT CXXXVI.

Caroli V. *Cæſaris Litteræ ad Clerum Ultrajectenſem datæ anno* 1528, *ſuper Ceſſione Dominii Ultrajectenſis, de quo Cap. præcedenti.*

Venerabilibus, devotis, Nobis dilectis Prælatis & Capitulis quinque Eccleſiarum Trajectenſium, Carolus divinâ favente Clementiâ &c. Romanorum Imperator ſemper Auguſtus.

Venerabiles, devoti, dilecti, intelleximus, tam per Literas Dominæ & Amitæ noſtræ chariſſimæ, quàm per copiam Tractatûs veſtri, cum noſtris Procuratoribus abſoluti & concluſi, vos uno ore unoque conſenſu admiſiſſe, ut Nobis tamquam Duci Brabantiæ & Hollandiæ Comiti, per Antiſtitem veſtrum cederetur & tranſportaretur Civitas Trajectenſis, unà cum Oppidis, Caſtris, Fortaliciis, cum omnibus ſuis munitionibus bellicis, omnique ſupellectili dictorum Caſtrorum & Fortaliciorum, præterea omne Dominium & temporalis Juriſdictio, partium tam ſuperiorum quàm inferiorum dicti Trajecti, prout in prædicta copia ejuſdem Tractatûs latiùs continetur; Nos igitur pro ſingulari veſtro tam propenſo in Nos animo, non potuimus non clementiſſimè affici, ingenteſque inde vobis & habemus & agimus gratias, vobis pollicentes inſignem illam veſtram operam, quam in hoc officio nobis præſtitiſtis, nequaquam in immemorem, & multo minùs in ingratum Principem contuliſſe, ſummâque confidentiâ de Nobis ſperare vos poſſe, quam pacis vitæque tranquillæ ſpem concepiſtis.

Datum in Civitate noſtrâ Toleti, poſtridie Kalendas Decembris, anno ſalutis humanæ milleſimo, quinginteſimo, viceſimo octavo. Subſcriptum *Charles*, & deinde ſic, *Lalemandus.*

CAPUT CXXXVII.

Clemens VII. *Pontifex abdicationem temporalis Dominii Ultrajectini factam ab* Henrico *Epiſcopo, & Caroli* V. *Cæſaris acceptationem ratam habet, anno* 1531.

Additio ex ſupplemento ad Hiſtoriam Ultraject. Hedæ, per Hortenſium.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex ad quem ſicut omnium rerum ſpiritualium cura pertinet, ita bona quoque temporalia ad quaſcunque Eccleſias ſpectantia, ipſius ſunt diſpoſitionis, pro Paſtorali Officio ſibi demandato ea aſſiduè agit, & meditatur, per quæ Eccleſiæ ipſæ tam Cathedrales quàm Collegiatæ, & illarum Epiſcopi & Prælati quietè & tranquillè, ac pacificè vivere poſſint.

Et ſi quando contigit Epiſcopos & Prælatos ipſos à ſuis Sedibus & Eccleſiis violenter eji-

ci & extrudi, & propterea ad ſæcularium Principum opem implorandum confugere, ipſorumque ſumptibus, viribus & copiis in priſtinas Sedes rurſus reponi, & reſtitui, ac per eos in tantorum beneficiorum remunerationem bona ipſa temporalia, & ſæcularem eorum juriſdictionem iiſdem Principibus liberatoribus concedi, & in eos transferri:

Pontifex ipſe tales conceſſiones & tranſlationes auctoritate Apoſtolicâ approbare, & confirmare, ac de novo concedere conſuevit; ut eo ſcilicet pacto, & ipſarum Eccleſiarum incolumitati conſulatur, & earum Epiſcopi & Prælati in quiete, tranquillitate & ſecuritate conſtituantur, prout id in Domino conſpicit ſalubriter expedire.

Sane licet à longis retroactis temporibus ad omnes Epiſcopos Trajectenſes, qui pro tempore fuerunt, Dominium tam ſpirituale quàm ſæculare Eccleſiæ Trajectenſis ac plurium Oppidorum, locorum & Caſtrorum tam in Agro Trajectenſi, quàm in partibus ſuperioribus Patriæ Tranſyſſellanæ conſiſtentium pleniſſimo jure pertinuerit;

Nihilominus dilectus filius Nobilis Vir, Carolus Dux Gelriç præter jus & fas primò bonę memoriæ Fredericum Marchionem Badenſem, olim Epiſcopum Trajectenſem, quoddam ex ipſis Oppidis manu armatâ ac militari ſpoliavit, illudque violenter occupavit; ad quod rurſus vindicandum, idem Fredericus Epiſcopus ingentes expenſas, innumeroſque labores ſubire coactus fuit.

Et deinde idem Carolus Dux, ſimilis memoriæ Philippum de Burgundia etiam Epiſcopum Trajectenſem, pluribus ex eiſdem Caſtris & Oppidis vi & armis ſpoliavit, ſibique injuſtè uſurpavit. Pro quibus recuperandis, licet magni ſumptus à prænominatis Epiſcopis facti, pecuniæque ingentes erogatæ fuerunt, tamen ea loca ſic occupata, in manibus & poteſtate ipſius Ducis Caroli permanſerunt, uſque ad tempus quo dilectus Filius Henricus Comes Palatinus, & Dux Bavariæ in Epiſcopum Trajectenſem Electus, & electio hujuſmodi Apoſtolicâ forſan auctoritate confirmata extitit.

Qui quidem Henricus Electus animadvertens, quot damna & incommoda Prædeceſſores ſui Epiſcopi Trajectenſes ſubierant, ut ea quoquo pacto reſarciret, ac paci, quieti, ſecuritatique ſuæ, ac ſubditorum ſuorum conſuleret: talem concordiam operâ & interventu Venerabilis Fratris noſtri Archiepiſcopi Treverenſis, cùm eodem Carolo Duce iniverat, ut ipſe Henricus Electus ei ſummam quinquaginta millium florenorum enumeraret, & quorumdam Caſtrorum occupatorum uſum-fructum ad ejus vitam dimitteret. Quæ quidem Caſtra eo defuncto rurſùs ad Eccleſiam redirent, ſed eâ lege, ut ſi proles legitima ex eo ſupereſſet, illi proli duntaxat quinquaginta millia florenorum perſolverentur: cætera verò Caſtra ſic occupata extunc eidem Henrico Electo reſtitui deberent, prout mox etiam reſtituta fuerunt.

Et quamvis dictus Henricus, eâ concordiâ ſic ſtabilitâ, omninò ſperaret ſe deinceps ſummâ in pace & tranquillitate, unà cum ſubditis ſuis permanſurum: nihilominus ipſe Carolus Dux oblatâ occaſione, quòd idem Henricus Electus interim populari ſeditione fuerat repulſus, immemor fœderis & concordiæ, hujuſmodi Caſtra & Oppida Patriæ Tranſyſellanæ invadere, atque obſidione premere veritus non fuit.

Et cùm Caſtrorum & Oppidorum prædictorum Conſules & Præfecti ad opem & auxilium implorandum ad dictum Henricum Electum confugiſſent, & ille utpote ex ſua Civitate ejectus, opibuſque exutus minimè opitulari potuiſſet, quod reliquum fuit eis per Litteras ſuas, ut à Capitaneo cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Caroli Romanorum & Hiſpaniarum Regis Catholici in Imperatorem electi, qui Friſiæ præerat, auxilium depoſcerent, conceſſiſſet, & ipſum Carolum Regem, qui etiam Dux Brabantiæ & Comes Flandriæ & Hollandiæ extitit, in Dominum cognoſcerent, licentiam dediſſet (abſolvendo eos ab hommagio ſibi præſtito, ac juramentum fidelitatis eis relaxando; ac dicti Conſules ad hoc deputati, Litterarum earumdem vigore poſt quædam Capitula cùm ipſius Caroli Regis Miniſtris confecta, inter cætera continentia, ut dictus Carolus Rex quàm primùm exercitum inſtruere, ac bellum ipſi Carolo Duci inferre deberet) ſe ipſi Carolo Regi dederant, & hommagium & juramentum fidelitatis ejus tunc Procuratori præſtiterunt.

Et cùm interim populus Trajectenſis de Electo reſtituendo, & ſi eis venia daretur, rurſus in Civitatem revocando pertractaſſet, Dux ipſe dolo & fraude quorumdam ſeditioſorum allectus, Civitatem Trajectenſem clandeſtinè occupavit, eamque hoſtiliter diripuit, & ut ſcelus ſceleri adjungeret, Eccleſias prophanare, illarumque bona invadere ac diripere & auferre veritus non fuit. Quinimò quæ ad divinum cultum erant deſtinata ſacrilego conatu ademit, atque uſurpavit.

Propter quæ ipſe Henricus Electus tot undique moleſtiis & ærumnis circumventus, ad dilectam in Chriſto Filiam Nobilem Mulierem Margaretam Archiduciſſam Auſtriæ, pro dicto Carolo Rege in partibus Flandriæ Progubernatricem, necnon ipſius Caroli Regis in Ducatu Brabantiæ & Comitatu Hollandiæ Procuratorem confugere, & adverſùs tam atrocem injuriam, horrida facinora, neceſſariam opem implorare coactus fuit.

Et cùm dictam Margaretam ad id promptiſſimam inveniſſet, & mox certus dicti Caroli Regis Capitaneus valido exercitu, magnis quidem ſumptibus, coadunato & ſub ſignis conſtiſtituto in Ducatu dicti Caroli Ducis, impetum feciſſet, ac Oppida ſub ipſo Duce violenter occupata recuperaſſet, & ipſum Henricum Electum in ſua Civitate, à qua ejectus fuerat, reſtituiſſet; præfatus Henricus Electus tot calamitatibus ope ipſius Caroli Regis tandem liberatus, animadvertens ſe & Civitatem ipſam, ac tot Caſtra & Oppida & municipia ad ſuam Eccleſiam Trajectenſem ſpectantia, non ſine magna impenſa, ſibique intolerabili, diutiùs retinere, nec de expenſis pro exercitu in ejus defenſionem

&

& ſubſidio comparato factis, præfato Carolo Regi ſatisfacere poſſe, ac cupiens dicto Carolo Regi ob tot in ſe collata beneficia gratiam aliquam referre, & demum ſuorum ſubditorum quieti & tranquillitati, ac ſecuritati conſulere, eoſque ab imminentibus periculis & futuris incommodis præſervare;

Ex præmiſſis, & aliis non minoris momenti cauſis, Civitatem ipſam ac Oppida, Caſtra, Municipia, & loca partis inferioris Trajectenſis ad ipſum Henricum Electum, ſuoſque Succeſſores Epiſcopos Trajectenſes, ac Menſam Epiſcopalem Trajectenſem legitimè ſpectantia, cum illorum machinis, tormentis, bombardis, ac omnibus & ſingulis juribus, pertinentiis, juriſdictione temporali, necnon Vaſallis, Officiariis, ſubditis & incolis ſuis, in ipſum Carolum Regem tranſtulit, & transfudit,

Ac omnes exciſias, cenſus, redditus, emphiteoſes, terras, paſcua, decimas, vineas, ſylvas, Jura Patronatûs tam Laïcalia quàm Caſtralia, necnon omnia thelonea & theloneorum jura, ſtudia, Vaſſallagia, Dominia, & ut vulgò dicunt, altas, medias, & baſſas juriſdictiones, & demum omnem temporalem & ſæcularem juriſdictionem, aliaque ſervitia & jura quæcumque ad eum ratione dictæ Eccleſiæ Trajectenſis in Civitate, Oppidis, Caſtris, fortalitiis, terris, locis, Dominiis, & utraque Patria tam Tranſyſſellana quàm Ciſyſſellana prædictis quomodolibet ſpectabant & pertinebant, cum omnibus & ſingulis eorum pertinentiis & appenditiis, ac Libris feudorum ac reddituum, chartis, regiſtris, computis & aliis ſcripturis præmiſſa concernentibus, præfato Carolo Regi tamquam Brabantiæ Duci & Hollandiæ Comiti, pro ſe, & Succeſſoribus Ducibus Brabantiæ & Comitibus Hollandiæ, ſeu ejus tunc legitimo Procuratori, ſub Sedis Apoſtolicæ beneplacito conceſſit & donavit, ac in eum tranſtulit:

Necnon omnes & ſingulos Vaſallos, Officiales, ſubditos, & incolas prædictos à juramento fidelitatis, & alia quacunque obligatione, quâ ſibi ut Domino temporali tenebantur, abſolvit: eiſque, ut à præfato Carolo Rege extunc de cætero auxilium implorare, illique ac heredibus, & Succeſſoribus, tanquam Ducibus Brabantiæ & Comitibus Hollandiæ homagium & juramentum fidelitatis præſtare valerent, liberam licentiam expreſsè conceſſit;

Reservata ſibi, ac Succeſſoribus ſuis Epiſcopis Trajectenſibus, ſolâ juriſdictione ſuâ ſpirituali per Civitatem prædictam & Diœceſim Trajectenſem, unà cum domo ſua Epiſcopali in eadem Civitate conſiſtente, & una alia domo extra Civitatem in Diœceſi ſua Trajectenſi ſita, in qua ipſe, & Succeſſores ſui Epiſcopi Trajectenſes cum ſua Familia, quietis & otii gratiâ conſidere poſſent,

Sic tamen quòd ipſe Carolus Rex, Henrico Electo, & Succeſſoribus prædictis, nomine annuæ penſionis duorum millium Caroleorum aureorum pro dote ejuſdem Eccleſiæ perſolveret; ac præmiſſa omnia acta & conſtituta ſint cum ſcitu & expreſſo conſenſu dilectorum Filiorum Præpoſitorum, Decanorum, & Capitulorum prædictæ Majoris, & Collegiatarum Sancti Salvatoris, Sancti Petri, Sancti Joannis & B. Mariæ Trajectenſium Eccleſiarum,

Qui habitâ maturâ conſultatione, diligentique examine, ea omnia approbarunt & rata, firmaque & ſtabilia eſſe voluerunt. Ipſique Præpoſiti, Decani, Capitulaque, qui tempore quo præfatus Henricus Electus Conſulibus, & Deputatis Patriæ Ciſyſſellanæ hujuſmodi per ſuas Litteras conceſſerat, facultatemque tribuerat ut dictum Carolum Regem in Dominum recognoſcerent, ac illi homagium, & fidelitatis juramentum præſtare poſſent, à Civitate erant expulſi, nec in loco Capitulari ſimul convenire & conſultare poterant. Jam tunc de præmiſſis omnibus quæ tunc temporis peracta fuerant, plenam notitiam habentes, maturâ cum deliberatione, debitiſque & conſuetis tractatibus præmiſſis, omnia per Henricum Electum, ac Conſules & Deputatos Caſtrorum Patriæ Tranſyſſellanæ, vigore Litterarum Henrici Electi eis conceſſarum geſta & facta in omnibus & per omnia approbarunt & ratificarunt.

Et inſuper iidem Præpoſiti, Decani & Capitula planè conſiderantes id quod multis experimentis didicerant, propter electiones Epiſcoporum in diſcordia factas (cum alii aliò traherent, & ſuis quiſque factionibus inhæreret, Civitatem, univerſumque populum, atque etiam ipſoſmet in ærumnis & calamitatibus frequenter incidiſſe) ne quid tale extunc deinceps eveniret, ultro ac ſponte eidem Carolo Regi tanquam Duci Brabantiæ & Comiti Hollandiæ conceſſerunt, ut quoties contingeret Eccleſiam Trajectenſem carere Paſtore, nullus in eorum Epiſcopum eligendi jus, vel poteſtatem haberet, præterquàm ille, quem dictus Carolus Rex ut Dux Brabantiæ & Comes Hollandiæ ſignificandum, inſinuandum, nominandumque duceret.

Adjicientes etiam ut nullus in Decanum alicui ex quinque Eccleſiis antedictis præficeretur, niſi qui ipſi Carolo Regi gratus & acceptus foret. Et cum tunc *Procurator dicti Caroli Regis præmiſſa omnia approbaſſet, acceptaſſet, & rata habuiſſet, ipſi Præpoſiti & Decani tam Procuratorem, quàm Henricum Electum præfatos, ad Majorem Eccleſiam comitati ſunt. Et ibidem Procuratorem in tabernaculo decenter ornato collocarunt, Epiſcopo & nonnullis Præpoſitis ac Decanis earumdem Eccleſiarum in ſuo quiſque ſtallo, ut moris eſt, conſtitutis, & deinde hymno *Te Deum Laudamus* altâ voce jucundè & alacriter decantando, ac Miſsâ ſolemni à quodam Epiſcopo celebratâ, rurſus Henricum Electum & Procuratorem præfatos ad Domum Epiſcopalem comitati ſunt.

Ordinatio quoad Electionem Epiſcopi Trajectenſis.

* Procurator Antonius de Lalaing, Eques Aurei Velleris, de quo ſupra pag. 601.

Electoque ibidem relicto, mox dictus Procurator Prælatis & Nobilibus pleriſque comitantibus ad publicum Urbis Palatium ſe contulit, atque inde ad Domum privatam cujuſdam civis ſatis magnificè inſtructam divertit, pulſatâque campanâ ad cujus ſonitum populus in unum convenire ſolet, Nobilibus, aliiſque di-

Digitized by Google

ctæ Civitatis Ordinibus in conſpectu ejuſdem Procuratoris aggregatis, perfectâque juramenti formulâ, quâ communi dicto Carolo Regi erant præſtituri, Populus univerſus denudato cujuſque capite, duobuſque digitis dexteræ manûs ſurſum erectis, juxta morem qui jurejurando inibi obſervatur, ſolemne juramentum præſtiterunt; & viciſſim dictus Procurator ipſius Caroli Regis nomine, honeſtè beneque tractare, & ab ingruentibus malis & periculis protegere & tueri, ac in omnibus boni clementiſſimique Domini officio fungi promiſit, & ad ea obſervanda jurejurando ſe aſtrinxit.

Quæ omnia tam Henricus Electus, quàm Capitula præfata proponi fecerunt in Conſiſtorio noſtro coram Nobis, petentes ea, ut ſtabiliora ſint, ac plus roboris & firmitatis obtineant, Apoſtolicâ auctoritate approbari ac confirmari, ac de novo concedi. Nos igitur habitâ ſuper his, cum Venerabilibus Fratribus noſtris Sanctę Romanę Eccleſiæ Cardinalibus maturâ deliberatione & diſcuſſione, Electum & ſingulares perſonas Capitulorum hujuſmodi à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis, à jure vel ab homine, quâvis occaſione, vel causâ latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtant, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutos fore cenſentes, de eorumdem Fratrum conſilio, & ex certâ ſcientia, ac de Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine tranſlationem temporalis juriſdictionis, Civitatis, Caſtrorum & Oppidorum, tam Patriæ Tranſyſſellanæ ſuperioris, quàm Patriæ Trajectenſis inferioris, ac aliorum jurium prædictorum, in ipſum Carolum Regem tanquam Ducem Brabantiæ & Comitem Hollandiæ, ac illorum Donationem, ac alia per eundem Henricum Electum, de eorumdem Capitulorum conſenſu facta, Auctoritate Apoſtolicâ, tenore præſentium approbamus & confirmamus.

Præterquam quoad caſſationem penſionis, in eventum unionis Menſæ Epiſcopalis Trajectenſis beneficiorum Eccleſiaſticorum valore dictæ penſionis.

Supplentes omnes & ſingulos tam juris, quàm facti defectus, ſi qui forſan intervenerint in eiſdem, ac potiori pro cautela Civitatem & Caſtra ac alia jura prædicta eidem Carolo Regi, & Succeſſoribus ſuis Ducibus Brabantiæ & Comitibus Hollandiæ in perpetuum de novo concedimus;

Ac electiones per Capitula ipſa in Epiſcopum Trajectenſem, abſque ipſius Caroli Regis, & Succeſſorum ſuorum Ducum Brabantiæ & Comitum Hollandiæ prædictorum nominatione, necnon electiones Decanorum Eccleſiarum hujuſmodi, illorum Decanatuum occurrente vacatione, de aliis perſonis, quàm Carolo Regi, & ipſius Succeſſoribus præfatis, gratis & acceptis, pro tempore factas, nullas, nulliuſque roboris vel momenti exiſtere eâdem Auctoritate decernimus.

Quocirca Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopo Panormitano & Epiſcopo Caſtelli-maris, ac dilecto Filio Decano Eccleſiæ S. Lebuini Daventrienſis, Trajectenſis Diœceſis, per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenùs ipſi, vel duo, aut unus eorum per ſe vel alium, ſeu alios Carolo Regi & Succeſſoribus ſuis prædictis, in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant Auctoritate noſtrâ præſentes Literas, & in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari, ac ſingulos quos Literæ ipſæ concernunt, illis pacificè frui & gaudere:

Non permittentes eos deſuper contra præſentium tenorem quomodolibet moleſtari, inquietari aut perturbari. Contradictores auctoritate noſtrâ per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo, non obſtantibus felicis recordationis Pauli Papæ ſecundi Prædeceſſoris noſtri, & quibuſvis aliis Apoſtolicis, etiam in Conciliis generalibus editis ſimiles approbationes fieri prohibentibus Conſtitutionibus; necnon Majoris, & Eccleſiarum aliarum prædictarum juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis Statutis & conſuetudinibus, Privilegiis quoque & Indultis Apoſtolicis Epiſcopo Trajectenſi pro tempore exiſtenti, & dictarum Eccleſiarum Capitulis ſub quibuſcumque tenoribus & formis conceſſis, approbatis & innovatis:

Quibus omnibus, tenores illorum præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus contrariis quibuſcumque; aut ſi aliquibus communiter vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per Litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de Indulto hujuſmodi mentionem.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc Paginam noſtræ abſolutionis, approbationis, confirmationis, conceſſionis, decreti, mandati & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum: Anno Incarnationis Domini MDXXIX. XIII. Calendas Septembris, Pontificatûs noſtri anno VI. 1529

CAPUT

Additio. (1) Henricum Bavariæ Ducem hujus ſuæ Ceſſionis poſtmodum pœnituiſſe fama eſt; qui vel ideo ab Ultrajectenſibus exoſus atque contemptus, ac dictus vernaculè *den blauwen Biſſchop*, Epiſcopatum Ultrajectenſem anno 1529. in manus Clementis VII. Papæ reſignavit, atque in ſuperiorem Germaniam rediit. Hic præter Præpoſituram opulentam Elwangenſem, obtinuit quoque Epiſcopatus Wormacienſem & Friſingenſem, & obiit anno 1554.

Succeſſit in Epiſcopatu Ultrajectenſi *Guilielmus Enckenvoirt* Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, de quo vide ſupra pag. 472.

Digitized by Google

CAPUT CXXXVIII.

Epiſtola FRANCISCI COMITIS A WALDECK, *Epiſcopi Monaſterienſis, ad* PAULUM III. *Papam anno* 1534; *quâ exponit miſerabilem Urbis ſuæ Monaſterienſis oppreſſionem per Anabaptiſtas, quidque pro eorum extirpatione egerit.*

Additio ex Litteris Ms. Viglii Zuichemi, quæ extant in collegio ejus Lovanii.

INtempeſtivum videri poſſet, BEATISSIME PATER, felicia Maximi Ponificatûs tui auſpicia acerbis querimoniis de fatalibus hiſce malis calamitatibuſque noſtris interpellare, niſi extrema rerum neceſſitas hoc tempore omni prope humanâ nos ope deſtitutos, noſtriſque jam dudum penè in univerſum conſumptis & exhauſtis viribus, ad tuam Sanctitatem veluti ad ſacram anchoram confugere compelleret: quò Ea nunc Religionem Chriſtianam Rempublicamque noſtram deteſtabilium nefandorumque errorum procellis penè obrutam & demerſam ab triſtiſſimo iſthoc naufragio liberet ac conſervet.

DABIS itaque veniam, BEATISSIME PATER, & huic ultimæ neceſſitati, graviſſimiſque periculis, & ærumnis, in quibus miſerè fluctuamus, aſſcribes, quod pro conſueto gratulationis officio, miſerabili Religionis & Reipublicæ noſtræ caſu, ſerena & tranquilla Pontificatûs tui initia inquietare auſi ſumus.

IN hiſce porrò difficillimis periculoſiſſimiſque negotiis, quibus ab initio noſtræ adminiſtrationis variè jactati fuimus, non minimo nobis fuit ſolatio & gaudio, quod Te ab Ampliſſimo Cardinalium Collegio Pontificem Maximum renunciatum fuiſſe intelleximus. Quo non alius ſcilicet hâc tempeſtate, tanto apici dignitatiſque faſtigio magis dignus, magiſve idoneus, qui tot tamque gravium errorum procellis fluctuantem Germaniæ Rempublicam reſtituat, atque in tranquillum tandem portum reducat, creari potuit. Quam quidem opinionem toti orbi maximæ tuæ dotes jam dudum excitaverunt: quas hìc referre non injucundum equidem nobis foret, niſi rerum noſtrarum lamentabilis triſtiſque fortuna adeo nos permoveret urgeretque, ut omnis noſtra impræſentiarum cura atque cogitatio ad inveſtigandum ſalutis noſtræ remedium præſidiumque nos revocaret.

IN hac autem rerum noſtrarum calamitate, eximiæ bonitatis maximarumque virtutum tuarum famâ præconioque excitati, non modicam concepimus fiduciam, ut tuæ Beatitudini miſerabilem Monaſterienſis Eccleſiæ caſum indicare, Eidemque ſupplicare auderemus; ut Ipſa nobis de Beatitudinis ſuæ gremio, & eximiæ prudentiæ pectore opem conſiliaque communicare non dedignaretur; quo hanc amariſſimam tempeſtatem, quæ fatale toti orbi exitium minitatur, avertere valeamus.

QUAMQUAM verò non eſt apud nos dubium, quum ob periculi noſtri diuturnitatem gravitatemque, tum verò ob execrabilium errorum novitatem ad tuam Sanctitatem jam antea aliquam rerum noſtrarum famam delatam eſſe: quo tamen ipſam hujuſce negotii veritatem Sanctitas tua intelligat, cùm rerum geſtarum, tum deteſtabilium errorum capita breviter percurremus.

TERTIUS nunc agitur annus; quod Nos Monaſterienſis Eccleſiæ Adminiſtrationem Dei Apoſtolicæque Sedis gratiâ ſuſcepimus. Jam tum autem publicum ſtatum non minimis illic diſſidiis Religionis causâ pridem obortis perturbatum comperimus. Nihilque ſtatim potius habuimus, quàm ut gliſcentes illic ſeditiones componeremus, inteſtinaque odia, quæ intra Monaſterium Civitatem celeberrimam atque antea facilè florentiſſimam totius Weſtphaliæ excitata animadvertimus, conſopiremus: mutuamque concordiam inter Clerum, Nobilitatem & Cives reſtitueremus. Quod equidem nobis quantumvis ſedulò conantibus, ea tamen maximè de cauſa perficere non licuit, quòd populi vulgique, ad tumultum nimis propenſi, animi omnibus rectis quietiſque conſiliis reluctarentur; atque adeo jam plebeia vis potentiaque increviſſet, ut neque conſilio regi, neque imperio noſtro compeſci deinceps poſſet.

DEUM quippe Optimum Maximum teſtamur, nihil nos intentatum reliquiſſe; omneſque vias & rationes expertos fuiſſe, quò præſentem hanc diriſſimam ærumnam averteremus. Quinimò aliquando iniquas conditiones ſubivimus, quò publico eos fœdere obſtringeremus, nequid ulteriùs novarent, odiiſque ſuis modum ponerent.

VERÙM ubi cœpere Anabaptiſticæ Sectæ nefanda Dogmata paulatim ſuppullulaſcere, veteribuſque erroribus novi accreſcere: omnia proh dolor! humana divinaque jura improbiſſimorum impiiſſimorumque hominum colluvies ſuæ cupiditati inſaniæque poſtponens, præſentem nobis acerbiſſimam excitavit Tragœdiam.

COEPERE autem rebaptizare ſub anni trigeſimi quarti ſupra milleſimum quingenteſi- 1534
mum, initium: innumeroſque ſubindè protulêre errores ſacrilegi hujus Sectæ Authores, quibus Rebaptizatos obſtringerent;

NON eos tantummodò, quos ceteri Anabaptiſtæ jam dudum fuêre commenti: videlicet de communicandis facultatibus, alioſque ejuſdem generis, jam antea Piorum Doctorumque ſcriptis proditos & confutatos: verùm novas inauditaſque excogitavêre hæreſes: ſcilicet ut Religionem Chriſtianam totam ſimul obruerent, & confunderent. Nam peccantibus pœnitentiam concedi, ipſum etiam Redemptorem noſtrum Chriſtum ex Diva Virgine carnaliter natum, inficiari ſunt auſi.

EXTITEREQUE inter eos novi quidam Prophetæ

Prophetæ, cum Deo ſibi ſecreta fingentes colloquia, vaniſſimiſque reſponſis & oraculis ſimplicem plebem miſerè ludificantes. Libris verò & omnibus Scriptoribus tam veteribus quàm novis, linguis item atque literis omnem fidem authoritatemque abrogavêre.

Et ne aliqua vetuſtatis memoria apud eos remaneret, omnia ſimul literarum monumenta concremavêre: palàm ac clarè profeſſi Chriſtianæ fidei lucem veritatemque poſt ipſa ſtatim Apoſtolorum tempora per homines doctos obſcuratam fuiſſe, eandemque nunc Deum per imperitos ſimpliceſque reſtituere velle.

Infinitos verò alios errores, quos principio proferre non ſunt auſi, cum temporis progreſſu invexerunt. Initio tamen quum hæc Secta exoriretur, nonnullam innocentiæ ſpeciem præ ſe ferebat: quâ ſimplici plebi vafri ſceleſtique authores facilè impoſuêre.

Etenim qui eorum dogmatis nomen dabant, ſuas facultates ſponte in communem uſum conferre, veſtitûs omnem ornatum deponere, nullis ſeſe humanis commerciis miſcere, & perfectam quamdam vitam ducere jubebantur: donec ſtatim creſcente ipſorum numero, ſimulata innocentia detegi cœpit. Secretiſque conſpirationibus & conſiliis eò rem perduxêre, ut armis Civitatem, fruſtrà ac ſerò renitentibus bonis quibuſque civibus, occuparent.

Nec id fuit ſatis: Sacras illicò omnes Ædes violârunt, ſpoliaveruntque: ſuburbanum Templum vetuſtiſſimum incenderunt: quotquot nollent in eorum concedere Sectam, Urbe exegerunt. Quo nullum profectò potuit eſſe triſtius ſpectaculum: neque enim vel ætati, vel ſexui, vel Ordini ulli pepercerunt, miſerèque ab focis & laribus, quotquot rebaptizari nollent, expulerunt.

Qua quidem indignitate rei, Nos (uti par erat) graviter commoti, cùm certò provideremus hunc eorum furorem non conſtiturum intra unius illius Civitatis mœnia, cùmque in vicinis Oppidis & Vicis, atque etiam Regionibus ſcintillæ magnæ ejuſdem incendii jam volitarent, quâ potuimus celeritate militem contraximus. Urbem circiter Calendas Martias anno 1534. obſidere cœpimus: ac nihil omiſimus quo tantum periculum tantamque vaſtitatem ab Eccleſia noſtra averteremus. Quo illud quidem effecimus, ut impiiſſimam ſceleratiſſimamque Sectam longiùs latiùſque graſſari prohiberemus.

Capere verò vel expugnare Urbem, cum aliquoties magnis viribus juſtoque prælio tentaſſemus, propter ipſius tamen incredibilem munitionem, deſperatorumque hominum diligentiſſimam defenſionem ſpe noſtrâ fruſtrati ſumus.

Itaque mutato obſidionis genere majorem exercitûs partem exauthoravimus, complura propugnacula & munimenta ereximus, eiſque præſidia ter mille peditum, equitum verò trecentorum impoſuimus, foſſâque & aggere propugnacula ipſa circum Urbem junximus, ut omnem comeatus importandi, vel excurrendi facultatem hoſtibus inhiberemus. Et hic in præſenti obſidionis ſtatus durat.

Anabaptistarum verò qui intra Urbem agunt incredibiles errores, abominandaque facta & conſilia, quæ vel ex eorum libris, vel ex captivorum, transfugarumque confeſſionibus quæſtionibuſque explorata, & comperta habemus, nimis fuerit longum perſcribere.

Illud tamen non eſt prætereundum, quod tametſi vulgò hæc Secta ab iterato Baptiſmi Sacramento cognomen habeat, multas tamen alias ſceleratiſſimas planèque deteſtabiles ſub ſe hæreſes comprehendat.

Qualis eſt illa caput ferè totius eorum doctrinæ, quòd tradunt Chriſtum in terris adhuc Regnum ſibi à Patre promiſſum ſuſcepturum: debuiſſe autem antea, omnia quæ ad Chriſti doctrinam pertinent, collabi: & collapſa eſſe haud multò poſt Apoſtolorum tempora ad hunc uſque diem. Nunc verò adeſſe tempora reſtitutionis, quibus ſcilicet Regnum Iſraël reſtitui debeat, in quo exciſis impiis ſoli pii & juſti victuri ſunt; id quod ex ſubnotatis ferè Sacræ Scripturæ locis aſtruunt: Actorum tertio, *Pœnitemini*, &c. *uſque ad tempora reſtitutionis*, &c. Matth. 13. item Matth. 21. 25. Lucæ 19. Act. 1. Rom. 11. II. Theſſal. 1. Act. 3. Act. 15. Iſaiæ 3. 4. 33. 40. 49. 51. 52. 54. 61. 62. 65. 66. Hier. 3. Daniel. 2. 7. Ozeæ 2. Joelis 2. 3. Amos 9. Micheæ 4. Aggæi 2. Zachariæ 8. Malach. 4. Pſalmo 9. 17. 20. 21. 22. 26. 45. 46.

Itaque Propheta quiſpiam ſuperiore autumno inter eos ſurrexit, à Deo revelatum ſibi affirmans, ut Regem denunciaret, qui viam Domini præparet, qui impios (quos omnes eos eſſe cenſent, qui ipſorum erroribus non concedunt) gladio perſequatur & extinguat.

Designatus autem eſt ab eo Rex Sartor quiſpiam, homo juvenis, viginti ſex, plùs minùs, annos natus. Qui à populo receptus, illicò facultates in communem antea deportatas uſum, ſibi uſurpavit, Regiumque Diadema, ceteraque Inſignia & ornamenta pretioſiſſimè fieri curavit, familiamque & comitatum ſibi mirâ magnificentiâ & faſtu delegit, & planè Tyrannicum quoddam imperium ſuperbiſſimè arripuit. Certò aſſerens ſe à Deo Regem eſſe ordinatum, ut totum ſibi orbem ſubjiciat, omnemque humanam poteſtatem, omnia Regna & Leges abroget, & evertat, Regnumque Iſraël reſtituat, in quo ſoli juſti, æquali omnes conditione & libertate, ſummâ felicitate & pace fruantur.

Eaque opinio editis libris, & per Emiſſarios, & quos Prophetas vocant, paſſim denuntiata, ita credulæ plebi perſuaſa eſt, ut omninò in ſceleratiſſimam ejus factionem, maximè vulgi animi, jam inclinati ſint. Multiſque in Urbibus jam tentavêre nonnulli ad hunc Tyrannum deſciſcere; qui magnos profectò motus excitaſſent, niſi in tempore Deus impia conſilia detexiſſet.

Obsidionis porrò tempore ſceleratiſſimis opinionibus aliud etiam fœdiſſimum dogma ab hujus Sectæ authoribus adjectum eſt; quo Sacroſancti Matrimonii fides, non uno quidem ſimplicive modo, ſed errore errori accumulato penitus contaminata eſt.

Nam

Digitized by Google

Nam cum gravidam Uxorem attingere capitale ducant, Uxorum tamen numerum liberum eſſe volunt. Itaque & ipſe Rex multas habet Conjugum titulo ſibi copulatas Fœminas: & cum ducta diſplicet, non dimittitur, ſed impunè alia aſſumitur. Quo quidem velamento bellè ſcilicet adulteria ſua ſpurciſſimaſque fornicationes tegi arbitrantur.

Infinita verò alia ſunt horum Anabaptiſtarum, non errorum aut hæreſum nomine digna, ſed talia paradoxa, ut omnino Antichriſto venturo viam ſternere, omnia legitima Imperia, bonas Leges, Orthodoxam Religionem ſubvertere, probitatem ac virtutem è vita humana tollere, Naturalia, Divina, Civiliaque Jura ſimul confundere velle videantur.

Quorum ſi conatus proceſſerit, quæ rurſus barbaries, quanta immanitas, ignorantiaque, & quale non ſit futurum hujus orbis chaos, Sanctitatis Tuæ inſignis prudentia ipſa per ſe perpendere poteſt.

Coepit autem hoc malum apud Nos: ſed tanta ejus eſt contagio, ut citiſſimè alias regiones nationeſque infecturum ſit, niſi hic ſemel ab ipſis radicibus exciſum fuerit.

Nos verò, non ſolùm ut commiſſum nobis hujus Diœceſis ditioniſque regimen omni vigilantiâ obiremus, tantamque peſtem ab noſtro populo propelleremus, verùm etiam, ne hinc ad alios tam grave incendium progrederetur, totis viribus occurrimus, ac ultra octies centena florenorum millia in Anabaptiſticum iſthoc bellum inſumpſimus. Adeoque ejus diuturnitate exhauſti ſumus, ut ad extremum venerimus, nec in noſtra ſit poteſtate crudeliſſimum immaniſſimumque tyrannum longiùs diutiùſve reprimere.

Porrò dum mente reputamus, quantum toti Germaniæ, totique Chriſtianæ Eccleſiæ periculum immineat, ſi nobis hoſtilibus furiis cedere coactis, Anabaptiſticus Rex ſolutâ obſidione Urbis, per Orbem impunè graſſari cœperit, nihil planè omittere voluimus, quo tanto malo occurrere poſſe ſperaremus. Saltem ut coram Deo Optimo Maximo omnibuſque mortalibus vivis ac poſteris, quidquid à nobis fieri debuit aut potuit, id ſummâ diligentiâ ſedulitate ac ſollicitudine impleviſſe Nos, teſtatum relinqueremus.

Quamobrem principio quidem vicinorum Principum auxilia imploravimus. Deinde apud Confluentiam hujuſce communis periculi gravitatem aliquot Imperii Ordinibus expoſuimus. Noviſſimè etiam Sereniſſimo Regi Romanorum ſupplicavimus: Wormatiæque apud Imperii penè totius Legatos de ſuppetiis nobis communicandis egimus. Qui noſtræ miſerti calamitatis, communique Reipublicæ quieti & bono conſulentes, non minimo præſidio opitulari nobis decrevêre.

Verùm quum hoc fatale malum magnas indies vires aſſumat, timendumque ſit, ne hæc auxilia adverſus tantam vim non ſufficiant, Tibi quoque Clementiſſimo Patri Maximoque Pontifici periculi hujuſce magnitudinem indicare volumus, atque in extrema noſtra neceſſitate ad Te Religionis Chriſtianæ Caput confugere.

Supplicantes & per Chriſtum Servatorem noſtrum obteſtantes, ut noſtræ calamitatis publicique periculi Te miſereat. Et nunc, dum adhuc procul à Sanctiſſima Urbe Romana hoc malum abeſt, devotiſſimæ Tibi Apoſtolicæque Sedi Eccleſiæ Monaſterienſis miſerabilem caſum benignis propiciiſque oculis reſpicias: Beatitudoque Tua aliquid in ſtipendia exercitûs, quem maximis hactenus impenſis contra Anabaptiſtas ſuſtinuimus, conferat. Quem quidem, ne adhuc nimium diu ſuſtinere cogamur, vehementer timemus.

Non poteſt autem Tua Sanctitas in ullum uſum magis piè glorioſèque beneficentiam ſuam collocare, quàm ut ſæviſſimi, Dei pariter ac totius Chriſtianæ Religionis Apoſtolicæque Authoritatis hoſtes propellantur. Favorabilis fuit ſemper contra Turcas cauſa, & Romana Sedes non modò de ſuo lubens quicquid potuit, impendit, ut immaniſſimam illam nationem, Chriſtianæ Religioni inimicam, à noſtris finibus prohiberet: ſed ceteros Europæ Principes ſæpè exhortata eſt, commonuitque, ut tantæ peſti occurrerent.

Nunc verò quum inteſtinum peſtilentiſſimumque quoddam malum in ruinam & perniciem totius Religionis atque Reipublicæ Chriſtianæ ſuccreſcat: Age, Beatiſſime, & nobis in calamitoſo afflictoque iſthoc rerum ſtatu, tuis opibus, tuâ authoritate, tuo conſilio auxilioque ſuccurrere non gravare. De modica pecuniæ impenſa agitur: quâ nunc adhuc prohiberi hoc malum poteſt. Quod profectò niſi nunc ſemel reprimitur, in commune totius Orbis diſcrimen ac naufragium verget: longèque ſæviùs & crudeliùs quibuſvis Gotthis & Vandalis, ſacrilegam hanc Anabaptiſtarum manum, niſi in tempore repulſa fuerit, per omnes Provincias populabundam ire conſpiciemus.

Cum igitur tam latè hujus mali periculum pateat, Tuque Beatiſſime Pater Caput ſis totius Religionis Chriſtianæ, maximam fiduciam extremamque præſidii ſpem meritò in Te repoſuimus. Humillimèque Tibi ſupplicamus, ut rei gravitatem mente revolvas, miſero populo, labentique Religioni Chriſtianæ ſuccurras.

Ac cum ipſe de tuis facultatibus aliquid nobis ad facinoroſæ ſacrilegæque Sectæ propulſandam vim impertias, tum verò Ampliſſimo Cardinalium Collegio, Principumque totius Europæ Legatis, qui apud Tuam Sanctitatem agunt, extremam neceſſitatem noſtram exponas: quò favore benignitateque ſuâ noſtram, imò communem cauſam, promoveant atque adjuvent.

Quòd Nos equidem erga Sanctitatem Tuam Ampliſſimumque Ordinem Cardinalium, ceteroſque Europæ Chriſtianos Principes, perpetuis temporibus, omnibus viciſſim noſtris facultatibus ipſâque vitâ promereri paratiſſimi ſumus. Chriſtus generis humani Servator Tuam Beatitudinem diu ac feliciter ſuum gregem protegere regereque faciat.

Datum in Caſtris ante Monaſterium in fine anni M. D. XXXIV. 1534.

CAPUT CXXXIX.

PIUS IV. *Pontifex Archiepiſcopatum Mechlinienſem, Belgii Primatiam, erigit anno 1560. eique Epiſcopatus Suffraganeos aſſignat Antverpienſem, Gandavenſem, Buſcoducenſem, Brugenſem, Iprenſem & Ruræmondenſem; ſimul pro dote conſtituens Abbatiam Aſſligemienſem Ordinis S. Benedicti, & Præpoſituram Eccleſiæ Collegiatæ S. Rumoldi Mechliniæ.*

Additio ex Archivis Archiepiſcopatus Mechlinienſis.

PIUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

EX injuncto Nobis deſuper Apoſtolicæ ſervitutis officio, ad ea libenter intendimus, per quæ Eccleſiarum quarumlibet, præſertim Cathedralium noviter erectarum, decori & venuſtati, ac illis præſidentium, & aliarum perſonarum in eis Divinis laudibus inſiſtentium ſtatui & opportunæ ſubventioni, cum Divini Cultûs augmento, & animarum Chriſti fidelium ſalute, valeat ſalubriter provideri,

AC deſuper etiam ea, quæ à Prædeceſſoribus noſtris conſultè geſta fuerunt, ex ſaniori conſilio imitando diſponimus; prout locorum & temporum qualitas exigit, & ipſarum Eccleſiarum utilitas perſuadet, & id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.

CUM itaque, ſicut accepimus aliàs, poſtquam felicis recordationis PAULUS Papa Quartus Prædeceſſor noſter providi vigiliſque Paſtoris more conſiderans, quod ea pars inferioris Germaniæ, quæ chariſſimo in Chriſto filio noſtro PHILIPPO Hiſpaniarum Regi Catholico hereditario jure etiam tunc ſubjecta erat, pro tanta Oppidorum ſuorum celeberrimorum frequentia, locorumque multitudine adeo paucas Eccleſias Cathedrales habebat, ut earum Epiſcopi, eâ quâ opus erat diligentiâ tantam animarum multitudinem minimè regere poterant;

IDQUE quibuſdam eorum erat difficilius, quod ipſorum Diœceſani linguæ idiomate, inſtitutiſque differebant, & quidam eorum etiam ejuſmodi privilegia habebant, ut eos ad Sedem Epiſcopalem non liceret evocare; ita ut nec fidei doctrinâ, nec piè vivendi præceptis commodè inſtrui, nec ſi quid deliquiſſent facilè corrigi ab Epiſcopis ſuis poſſent:

AD ipſos verò Epiſcopos viſitandos, admonendos & in officio continendos nulla in tota illa regione Eccleſia erat Metropolitana: ſed Archi-Epiſcopi extra fines ipſius ditionis exiſtentes propter multa & varia impedimenta nulli Suffraganeis ſuis uſui jam pridem erant, & propter aſſiduas inſidias & dolos peſtiferaſque doctrinas populorum hæreticorum & ſchiſmaticorum, quibus eadem regio omni ferè ex parte cincta atque obſeſſa erat, Catholica illic fides, & animarum ſalus in maximo diſcrimine verſabantur.

Neceſſitas Novorum Epiſcopatuum.

HIS & aliis gravibus cauſis impulſus, volens etiam precibus annuere, tamque pio deſiderio ſatisfacere ipſius PHILIPPI Regis, habitâ, ſicut rei magnitudo poſtulabat, cum Fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, deliberatione maturâ, de eorum Fratrum conſilio & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Mechlinienſe olim Cameracenſis Diœceſis, ac Antverpienſe, Gandavenſe, Buſcoducenſe, Brugenſe, Iprenſe & Ruremundenſe, & certa alia tunc expreſſa Oppida dictæ regionis à ſuis tunc Diœceſibus & Provinciis diviſerat & exemerat, illaque in Civitates;

ET S. Rumoldi Mechlinienſem, nec non Cameracenſem & Trajectenſem in Metropolitanas pro Archiepiſcopis, & ceteras alias, Antverpienſem, Gandavenſem, Buſcoducenſem, Brugenſem, Iprenſem & Ruremundenſem, aliorumque Oppidorum prædictorum Eccleſias in Cathedrales Eccleſias pro Epiſcopis, qui inibi reſpectivè præſiderent, cum Menſis Archiepiſcopalibus & Epiſcopalibus, aliiſque Metropolitanarum & Cathedralium Eccleſiarum inſigniis, erexerat & inſtituerat.

NECNON Eccleſiæ & Civitati Mechlinienſi certum tunc expreſſum diſtrictum per Nuntium ſuum poſtmodùm ab eo illuc mittendum, limitandum pro ſua Diœceſi; ipſique Mechlinienſi Eccleſiæ Antverpienſem, Gandavenſem, Buſcoducenſem, Brugenſem, Iprenſem & Ruremundenſem Eccleſias, & qui pro tempore eſſent illarum, Epiſcopos pro Suffraganeis, nec non Clerum & populos pro provincialibus ſuis perpetuò conceſſerat & aſſignaverat:

PRÆDICTÆ quoque Menſæ Mechlinienſi annuum reditum 5000. Ducatorum auri de Camera ex certis Decimis & bonis ac fructibus, reditibus & proventibus Eccleſiaſticis per dictum Nuntium ſpecificandis, & repartiendis ex tunc pro ut ex illa die, & è contra, poſtquam ſpecificati & repartiti forent, ac donec ſpecificatio & repartitio hujuſmodi factæ & effectum ſortitæ eſſent, nec ultra:

ALIUM etiam annuum reditum 3000. Ducatorum ſimilium per dictum PHILIPPUM Regem de proventibus, quos ex dicta regione percipiebat, Archiepiſcopo Mechlinienſi pro tempore exiſtenti annis ſingulis, quouſque ſpecificatio & repartitio prædictæ, ac pro ea tantùm parte quæ plenarium ſuum effectum minùs ſortita foret, integrè perſolvendum pro illius dote, perpetuò applicaverat & appropriaverat:

EIDEM quoque Philippo Regi ejuſque Succeſſoribus, qui pro tempore ejuſdem regionis in temporalibus Domini eſſent, jus nominandi Romano

Digitized by Google

Jus Nominationis Regiæ.

mano Pontifici pro tempore exiſtenti perſonam idoneam, ac aliàs certis tunc expreſſis modo & formâ qualificatam, ad dictam Eccleſiam Mechlinienſem, etiam à primæva illius erectione hujuſmodi, ac quotieſcumque illam pro tempore vacare contingeret, per eundem Pontificem in Archiepiſcopum, ad nominationem hujuſmodi promovendum, reſervaverat per quaſdam ſub plumbo, & deinde per alias ſuas in forma Brevis, Litteras;

Venerabili Fratri noſtro, tunc ſuo, Salvatori Epiſcopo Cluſino, & Apoſtolicæ Sedis Nuntio in partibus illis, dederat in mandatis, ut perſonas idoneas qui dictas Provincias & Diœceſes diſtinguerent & limitarent, ac dotem dictarum Eccleſiarum à Monaſteriis & Præpoſituris ſub illis conſiſtentibus diſmembrarent, cum poteſtate omnia in his neceſſaria faciendi vice ſuâ deputaret:

Dilectus Filius noſter Antonius S.R.E. Presbyter Cardinalis, tunc Epiſcopus Atrebatenſis, & quatuor alii ſcientiâ & probitate inſignes, quos ipſe Salvator Epiſcopus & Nuntius, dicto Prædeceſſore interea ſublato de medio, vigore ſeu prætextu mandati & poſteriorum Litterarum hujuſmodi ſubſtituerat, licet forſan eorum aliqui de illis perſonis non eſſent, qui ad id canonicè ſubdelegari poterant, factâ nihilominus diligenti rerum indagine, ac omnibus maturè penſatis;

Animadvertentes quod per diſmembrationes bonorum in Monaſteriis & Præpoſituris prædictis, ſi fierent, cultus Monaſticus non mediocriter læderetur, ipſa Monaſteria & Præpoſituras Menſis prædictis pro dote ſuarum Eccleſiarum, ad hoc ut Epiſcopi etiam illorum curam perinde atque ſuam propriam perpetuò gererent, potiùs eſſe unienda;

Ac deſignationes & limitationes Provinciarum & Diœceſium, diviſioneſque ac diſtributiones Oppidorum & Juriſdictionum in nonnullis partibus ipſarum Diœceſium commodiores illis qui per primo dictas Litteras ſtatuuntur;

Necnon conſtitutiones & aſſignationes dotium, & deinde numerum perſonarum ac Dignitatum, Præbendarum, Beneficiorum & Officiorum, ſtatum quoque & formam in prædictis Eccleſiis etiam per hujuſmodi diſmembrationes, applicationes, ſuppreſſiones, tranſlationes, novas inſtitutiones & alias in univerſum accommodas rationes habendas cenſuerunt. Ac ſuper majori illorum parte proceſſus & ſcripturas, ſeriò digeſtis rebus omnibus, formandos curaverunt, pro ut in illis ac ſingulis Litteris prædictis plenius continetur.

Incorporatio Abbatiæ Affligemienſis.

Nos qui dudum inter alia voluimus, quod ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſſet, cumque nuper Monaſterium SS. Petri & Pauli Affligemienſe Ordinis S. Benedicti olim Cameracenſis, nunc verò dictæ Mechlinienſis Diœceſis, cum primùm illud per ceſſum vel deceſſum moderni illius Abbatis ſeu Commendatarii, aut aliàs quovis modo vacare contigerit, Menſæ Archiepiſcopali Mechlinienſi ex tunc pro ut ex ea die, & è contra, de Fratrum noſtrorum conſilio pro dotis nomine perpetuò univimus, annexuimus & incorporavimus;

Considerantes, quod ſi priſcis temporibus, dum dicti populi ſenſim accreſcebant, de novis Eccleſiis Cathedralibus optimiſque Præſulibus opportuno tempore proſpectum fuiſſet, profectò tot pernicioſa hæreſum dogmata, quibus Religio Chriſtiana iſtic paſſim laceratur atque affligitur, haud ita violenter invaluiſſent.

Nunc autem cùm ad illa arcenda & extirpanda, ac ſimul populos ipſos in ſinceritate fidei continendos, dictus Prædeceſſor nullâ alia magis opportuna remedia quàm ſupradicta potuerit adhibere, ut illa juxta cordis ſui atque noſtri deſiderium promptos & felices ſortiantur effectus, noſtri miniſterii partes præmiſſis adjicere, illaque omnibus quibus poſſumus rationibus juvare & promovere volentes; ac Litterarum, proceſſuum & ſcripturarum prædictorum veriores tenores, necnon Menſæ Archiepiſcopalis Mechlinienſis, ac illi uniendorum infraſcriptorum Canonicatûs & Præbendæ, fructuum, redituum & proventuum veros annuos valores præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes;

Continuis etiam hortationibus dicti Philippi Regis id pro ſalute dictorum populorum enixè proſequentis excitati, Motu proprio & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, diviſionibus, limitationibus ac diſtributionibus dictorum Subdelegatorum in prædictis proceſſibus ſpecificatis, tamquam in melius reformatis inhærendo;

Ac conceſſionem & aſſignationem per priores Litteras Prædeceſſoris hujuſmodi factas, quoad infraſcripta immutando, omnia & ſingula Oppida, Caſtra, Pagos, Villas & loca infraſcripta;

Urbes ac Pagi Diœceſis Mechlinienſis.

Videlicet *Mechlinia*, *Bruxella*, *Lovanium*, *Vilvordia*, *Arſcotum*, *Dieſt*, *Thenæ*, *Aloſtum*, *Ninive*, *Gerardimons*, *Landen*, *Sichene*, *Halen*, *Leeuw*,

Vueren, *Aſche*, *Merchtem*, *Grimbergen*, *Rotſelaer*, (1) *Battel*, *Waelhem*, (2) *Rooſendael*, *Wavre S.Catharine*, *Waver-Onſe-Lieve-Vrauwe*, (3) *Neckerſpoel*, *Boyenheyde*, *Schrieck*, *Rymenam*, *Keerbergen*, (4) *Nynden*, *Wechter*, (5) *Veldonck*, *Betekom*, *Langdorp*, (6) *Thyſſelt*, *Schaften*,

(7) Mynten, *Hever*, *Elewyt*, *Bortmeerbeke*, *Eppegem*, *Campenhout*, (8) *Ten-Trooſt*, *Percke*, *Berghe*, *Neerockerſeel*, (9) *Neeraxel*, *Pueti*, *Melſbroeck*, *Steynockerſeele*, *Quaderebbe*, *S. Gertruyden Mechelen*, (10) *Heymelgem*, *Erps*, *Haecht*, *Wackeſeel*, *Weſpelaer*, *Tieldonck*, (11) *Wyckmael*, *Veltom*, (12) *Vilſen*,

(1) Battel, appendix ſub Mechlinia.
(2) Roosendael, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis.
(3) Neckerspoel, appendix ſub Mechlinia.
(4) Nynden, &
(5) Veldonck, appendices de Werchter.
(6) Thysselt, aliàs *Teſſelt*.
(7) Mynten, aliàs *Muyſen*.
(8) Ten Troost, Monaſterium Virginum Carmelitanarum, hodiè in Vilvordia.
(9) Neeraxel, aliàs *Neeraſſent*, appendix de *Bueken*.
(10) Heymelgem, aliàs *Hummelgem*.
(11) Wyckmael, appendix ſub *Herent*.
(12) Vilsen, aliàs *Wilſel*.

Digitized by Google

HERENT, *Wincxele*, *Meſſelbroeck*, (13) *Zeelhem*, (14) *Donck*, *Linthout*, (15) *Luimen*, *Rillaer*, (16) *Wedde*, *Nieuwenrode*, *Zelleke*, *Hauwaert*, *Beevoort*, (17) *Taſſem*, *Houchem*, *Weſemael*, *S. Peeters-Rode*, (18) *Vrauwe-perck*, *Onſe Lieve Vrauwe Tielt*, (19) *Versbeke*, *Cortrycke*, (20) *Thielt*, *Wingen*, *Waenroo*, *Holsbeke*, *Molebeke*,

BEETS, *Cortenaken*, (21) *Ghempe*, *Lynden*, (22) *Kiesken*, *Meenſele*, *Miskem*, (23) *Boſch*, *Buinghem*, (24) *Geteroy*, (25) *Suerbeke*, *Weſere*, (26) *Lebbeke*, *Binckem*, (27) *Capelle*, *Kersbeke*, *Ruysbroeck*, *Willebroeck*, *Puers*, (28) *Calfvoort*, (29) *Heyendonck*, *Blaeſvelt*, *Heffen*, *Lippeloo*, *Lieſel*, (30) *Tyſſelt*,

LEEST, (31) *Leliendael*, (32) *Hauthem*, *Hombeeck*, *Raemſdonck*, *Capellen*, *Londerſeel*, *Semps*, *Steenuffel*, (33) *Ympde*, *Humbeeck*, *Weerde*, (34) *Roſſem*, *Wolverthem*, *Beyghem*, *Buggenhout*, *Maldere*, *Opwyk*, *Baerdeghem*, *Maſele*, *Meuſegem*; *Meldert*, *Mollem*, *Meyſe*, *Bruyſegem*, *Ballebeke*, (35) *Relegem*,

WEMMELE, *Hekelgem*, *Oſſele*, *Strombeke*, *Cobbeghem*, *Neerhembeeck*, *Eſchenen*, *Hamme*; *Overheembeke*, *Lombeke-S. Catharine*, (36) *Nat*, (37) *Wilryk*, *Cappelle*, *Beeckerſeel*, *Zelleke*, *Wambeke*, (38) *Bugen*, (39) *Bigarden*, (40) *Gansboren*, *Laken*, (41) *Strythem*, *Dielbeke*, *Berchem*, (42) *Scheuten*, (43) *Schepdaele*, (44) *S. Gertruyde-Pee*, *Itterbeke*, *Anderlecht*, *Onſe Vrauwe-Lombeeck*, *S. Martens-Lennick*, *Vleſenbeeck*, *Bygarden*, *Gaesbeeck*, *Ruysbroeck*, *Goycke*, *Audenaken*, (45) *Laeckt*, *Vleteringen*, *Eyſingen*, (46) *Beerle*, *Bogaerde*, (47) *Lembeke*, (48) *Tubeeke*, *Diegem*, *Meerbeke*, *Saveltbom*,

CORTENBERGE, *Overſteke*, *Elingen*, *Everbeke*, *Meerbeke*, *Haren*, *Noſſegem*, *Eygenhoven*, (49) *Gaere*, *S. Stevens-Woluwe*, (50) *Vos-Cappel*, *Berthem*, *Scarenbeeck*, *Sterrebeeck*, *Leefdael*, *Corbeke over Dyl*, *Crayenhem*, *Weſembeke*, *Voſſem*, (51) *Elſene*, *t'Etterbeeck*, (52) *Cameren*, *Op-woluwe*, *Duysborch*, (53) *Loenbeke*, *S. Jooris-Weerde*, (54) *Voeſt*, (55) *Auwegem*, *S. Peeters-Woluwe*, (56) *Beau*, *Eedewater*, *Watermale*, (57) *Droogenboſch*, *Huldenberge*, *S. Achtenrode*, *Linckebeeck*, *Ottenberge*, *Roſieres*, *Arkenes*, *Beerſele*, *Hollaer*, *Overyſſche*, *Huyſingen*, *Roo*, *Buſinghen*, *Halſenbergh*, *Dorpe*, (58) *Steenborren*, *Hulpen*, *Pellenberg*, *Kerckem*, *Wevere*, *Holede*, *Leeuwe*, *Corbeek-over-loy*,

(59) LOVENEL, *Bautershem*, (60) *Clabbeke*, *Bunsbeke*, *Neer-Linter*, *Heelen*, (61) *Betſenhove*, *Hout-Hever*, *Bierbeke*, *Vertryk*, *Viſſenaken*, *Hauthem*, *Gueſſenhoven*, *Wemmerſem*, (62) *Halle*, (63) *Roesbeke*, (64) *Breiſſem*, *Greymde*, *Haeckendouvre*, *Orſmael*, *Neer-Dormael*, *Neer-Heſpen*, *Dormael*, (65) *Walmuſen*, *Willebringen*, *Cumptich*, *Oirbeke*, (66) *Overlae*, (67) *Boſt*, *Over-Heſpen*, *Neer-Velpe*, (68) *Holxem*, (69) *Aſt*, *Meer*, *Neerwynde*, *Eſemael*, *Middewynde*, *Neerlanden*, *Nethene*, (70) *Wys*, *Hamme*, *Op-Velpe*, *Meldert*, *Autgarde*, *Goitshoven*, *Over-Wynde*, (71) *Remſdorp*,

HEL-

(13) ZEELHEM, Pagus eſt hodieque ſub Diœceſi Leodienſi, ubi & Monaſterium eſt Carthuſianorum.

(14) DONCK &

(15) LUIMEN aliàs *Lummen*, Pagi prope Dieſtemium, qui hodieque manent ſub Diœceſi Leodienſi.

(16) WEDDE forſitan *Webbecom*.

(17) TASSEM & HOUCHEM appendices Pagorum prope Dieſthemium.

(18) VRAUWE-PERCK, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis.

(19) VERSBEKE, aliàs *Wersbeecke*.

(20) THIELT, id eſt, Sinte Peeters Thielt.

(21) GHEMPE, Præpoſitura Virginum Ordinis Præmonſtratenſium.

(22) KIESKEN aliàs *Kieſecom*.

(23) BOSCH, appendix ſub Bungen.

(24) GETEROY, aliàs *Aterode*.

(25) SUERBEKE, aliàs *Suerbempdt*.

(26) LEBBEKE, aliàs *Lubbeeck*.

(27) CAPELLE, aliàs *Nieuw-Capelle*.

(28) CALFVOORT; appendix ſub *Puers*.

(29) HEYENDONCK, appendix ſub *Heſſen*.

(30) TYSSELT, appendix ſub *Willebroeck*.

(31) LELIENDAEL, Præpoſitura Monialium Præmonſtratenſium, olim ſub Parochia de Hombeeck, nunc Mechliniæ.

(32) HAUTHEM, appendix Oppidi Vilvordienſis.

(33) YMPDE, appendix ſub Mueſegem.

(34) ROSSEM, appendix de Wolverthem.

(35) RELEGHEM, appendix de Wemmel.

(36) NAT, aliàs *Ter-Nath*.

(37) CAPELLE, aliàs *Sint-Ulrycks-Capelle*.

(38) BUGEN, aliàs *Bodegem* vulgo *Beugem*.

(39) BIGARDEN, eſt Abbatia Nobilium Benedictinarum juxta Bruxellam.

(40) GANSHOREN, appendix de Jette.

(41) STREYTHEM, appendix de Burg-Grave Lombeke.

(42) SCHEUTEN, appendix Parochiæ de Anderlecht, ubi quondam ſita fuit Carthuſia Bruxellenſis.

(43) SCHEPDAELE, appendix ſub Parochia de Sinte-Mertens-Lennick.

(44) STE GERTRUYDE-PEÉ, appendix de Ste Mertens-Lennick.

(45) LAECKT, appendix ſub Leeuwa-Sancti Petri.

(46) BEERLE, lege *Beerthe*.

(47) LEMBEKE; hic Pagus prope Hallas ſitus in Civilibus nullius eſt juris; in Spiritualibus verò ſemper manſit ſub Diœceſi Cameracenſi.

(48) TUBEEKE, aliàs *Tubize*.

(49) GAERE, lege *Hevere*.

(50) VOS-CAPELLE, appendix ſub Noſſeghem.

(51) ELSENE, appendix ſub Bruxella.

(52) CAMEREN, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis juxta Bruxellam.

(53) LOENBEKE, appendix ſub Neer-yſſche.

(54) VOEST, lege *Vorſt*, ubi eſt Abbatia Nobilium Benedictinarum.

(55) AUWEGHEM, vel Auderghem, Monaſterium Virginum Ordinis Sancti Dominici.

(56) BEAU, EEDEWATER, loca hæc ignorantur.

(57) DROOGHEM BOSCH, Appendix ſub Uckel.

(58) STEENBORREN, aliàs *Seven-borren*, Monaſterium Canonicorum Regularium juxta Bruxellam:

(59) LOVENEL, lege *Lovenjoul*.

(60) CLABEKE, lege *Glabbeeck*.

(61) BETSENHOVE, aliàs *Eegenhoven*, appendix de Hout-Hevere.

(62) HALLE, appendix ſub Goetſenhove.

(63) ROESBEKE, lege *Roosbeeck*.

(64) BREISSEM, aliàs *Braſem*, appendix ſub Cumptich.

(65) WALMUSEN, aliàs *Walsbergen*.

(66) OVERLAE, aliàs *Overlaer*, Pagus ſub Diœceſi Leodienſi.

(67) BOST, appendix de Overlaer in Diœceſi Leodienſi.

(68) HOLXEM, aliàs *Hoxem*, Pagus hodie Diœc. Leod.

(69) AST & MEER, appendices ſub Goitſenhove.

(70) WYS, aliàs *Wez*, appendix ſub Nethene.

HELLESEM, *Lare*, *Wange*, (72) *Attenhove*, (73) *Florival*, (74) *Doorne*, *Benkom*, (75) *Sluyſe*, (76) *Hugarden*, (77) *Littart*, *Nodebaix*, (78) *Linnen*, *Op-heyliſſem*, *Raitshoven*, *S. Geetruyt-Boſſuyt*, (79) *S. Laurens-Capelle*, (80) *Meylan*, *Noduwe*, (81) *Liptai*, *Liſſemeau*,

WAELMONT, (82) *Haeckdonck*, (83) *Vieſe*, (84) *Herdergem*, (85) *Ter Alſine*, *Lickercke*, *Pamele*, (86) *Lombeke*, (87) *Nuytgen*, *Liefringe*, *Pollare*, (88) *Wierbeke*, (89) *Eygem*, *Santberge*, *Grimmingem*, *Wiendeke*, *Nieuwenhove*, *Waerbeke*, (90) *Beaupré*, *Okeſeel*, (91) *Onckſeele*, *Meerbeke*, *Appels*, *Auwergem*, *Meſpelaer*, (92) *Tonan*, *Gilegem*, (93) *Caſtenbeke*,

LEDE, *Impe*, *Hofſta*, *Erpe*, *Eerdegem*, *Nieuwkerke*, *Sonnegem*, *Meere*, *Burſt*, *Wichele*, *Seſcamp*, *Wanneſele*, *Smettels*, *Oordegem*, *Bavegem*, *Papegem*, (94) *Capelle*, (95) *Vlierſe*, *Letterbauthem*, *S. Lieven-bauthem*, *Molle*, *Maſſeme*, *Goutrode*, (96) *Lombergen*, *Weſtrem*, (97) *Lantshautre*, *Schelderode*, *Bottelaere*, *Moorſele*, *Ooſterſele*, *Vorſte*, *Munte*, *Wyndick*, (98) *Waeſene*, *Baygem*, *Dickelvene*, *Berleghem*, *Alderkeylighem*, (99) *Cattem*, (100) *Vorsbeke*, (101) *Hindelgem*,

BALEGEM, *Reeſegem*, *Aygem*, *Capelle*, *Hombergen*, *Welle*, *Welden*, (102) *Velſebeeck*, *Eelden*, *Aygem*, (103) *Hattert*, *Leeuwe*, *Heldergem*, *Heerſele*, (104) *Hautbrechtegem*, *Kerckem*, *Ecregem*, (105) *Steenhamme*, (106) *Neerhamme*, (107) *Nyſboek*, *Borſt*, *Strype*, *Sottegem*, *Gotverdegem*, *Aſpelaer*, *Denderhautem*, *S. Jooris-Ertegem*, (108) *Audenhove*, *Hillegem*, *Eſche*, *S. Tentelins*, *Matere*, (109) *Bliesboeck*, *Roosbeeck*,

STEENHUYSE, *Voorde*, *Cornelis-Horebeke*, *Miegelbeke*, (110) *Marienodenhove*, (111) *Aſſelt*, *Appelter*, *Marie-orbeeck*, (112) *Clare*, (113) *Lubbegem*, *Marcke*, *Etichove*, *Melde*, *Schoriſſe*, *Hemelverdeghem*, *Neerbrakel*, *Martenlierde*, *Elſt*, *Marielierde*, (114) *Vleuſeghem*, *Smerebbe*, *Volkegem*, (115) *Keſſelaer*, (116) *Lieſſe*,

SCHENDELBEECK, (117) *Eygem*, (118) *Overbrade*, *Sulſeke*, (119) *Kerckhove*, *Berchem*, *Quarmont*, *Nukerke*, *Segelſem*, (120) *Ten Boſché*, (121) *Dolaere*, *Geertsberghe*, *Overboelaer*.

IN poſteriori deſignatione Subdelegatorum hujuſmodi comprehenſa, cum Eccleſiis etiam Parochialibus, Monaſteriis, Collegiis, etiam Canonicatibus, Capellis, Hoſpitalibus & beneficiis, locis & perſonis ac officiis Eccleſiaſticis, ſæcularibus & Regularibus & populis quibuſcumque aliis ſub eis comprehenſis,

PRÆFATÆ Eccleſiæ Mechlinienſi pro ſua Diœceſi juxta deſignationem illi per præfatos Subdelegatos factam hujuſmodi, Auctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium perpetuò concedimus & aſſignamus.

AC decimas majores nuncupatas Parochialis Eccleſiæ de *Willebringhe* prope *Thenas* aut *Hoxem* olim Leodienſis Diœceſis ad centum modios tritici vel circa aſcendentes, ſedecim modiis ſimilibus Rectori dictæ Eccleſiæ pro honeſta illius ſuſtentatione quotannis remanentibus; ab eademque Parochiali, & à Perſonatu de *Hal* olim Cameracenſis, nunc Mechlinienſis Diœceſis prædictæ, proventum annuum 100. ducatorum auri de Camera poſtquam ipſi Perſonatus & Parochialis Eccleſia vacabunt, & non antea, ex nunc prout ex tunc & è contra, etiam perpetuò diſmembramus & ſeparamus,

Unitur Perſonatus de Hal, qui poſtmodum ceſſit PP. Jeſuitis.

NEC-

(71) REMSDORP, aliàs *Rumpſdorp*.

(72) ATTENHOVE, Pagus ſub Diœceſi Leodienſi.

(73) FLORIVAL, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis.

(74) DOORNE, &

(75) SLUYSE, appendices ſub Meldert.

(76) HUGARDEN, Municipium Patriæ ac Diœceſis Leodienſis, Brabantiæ incluſum.

(77) LITTART, aliàs *Zittart*, ſive *Zetru*, &

(78) LINNEN, aliàs *Lummen* vel *Lumay*, Pagi ſub Diœceſi Namurcenſi.

(79) S. LAURENS-CAPELLE, aliàs *Laurentſart*, appendix ſub Boſſuyt.

(80) MEYLAM, aliàs *Melain*.

(81) LIPTAIN, aliàs *Linſain* & LISSEMAEU, appendices ſub Noduwez.

(82) HAECKDONCK, lege *Haeſdonck*.

(83) VIESE, aliàs *Wieſe*.

(84) HERDERGHEM, aliàs *Herderſſem*.

(85) TER ALFINE, aliàs *Ter Alphen*, ſive *Elſt*.

(86) LOMBEKE, aliàs *Burg-grave-Lombeeck*.

(87) NUYTGEN, lege *Neyghem*.

(88) VVIERBEECKE, lege *Meerbeke*.

(89) EYGHEM, appendix Parochiæ de Appelterre.

(90) BEAUPRÉ, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis.

(91) MEERBEKE, lege *Moerbeke*.

(92) TONAN, aliàs *Schoonaerde*, Capella ſub Parochia de *Wichelen*.

(93) CASTENBEKE, lege *Tuſſchenbeke*, Præpoſitura Virginum Ordinis Præmonſtratenſis in Parochia de Lede juxta Aloſtum.

(94) CAPELLE, fuit Capella ſub Parochia de Vlierſeele, nunc diruta.

(95) VLIERSE, lege *Vlierſeele*.

(96) LOMBERGE, lege *Lemberghe*.

(97) LANTSHAUTRE, lege *Landſcautere*.

(98) VVAESENE, appendix Parochiæ de Schelderode, olim Pagus.

(99) COTTEM, Appendix Parochiæ de Hilleghem.

(100) VORSBEKE, lege *Borsbeke*.

(101) HANDELGHEM, lege *Hundelghem*.

(102) VELSEBEECK, lege *Velſycke*.

(103) HATTERT, lege *Haltert*.

(104) HAUTBRECHTEGHEM, lege *Woubrechteghem*.

(105) STEENHAMME, lege *Eenhaeme*, ubi Abbatia Benedictinorum.

(106) NEERHAMME, lege *Neer-Eenhaeme*.

(107) NYSBOCK, aliàs *Sinte Denys Boucle*.

(108) AUDENHOVE, id eſt, *Sinte-Goerix-Audenhove*.

(109) BLIESBOECK, lege *Blaesboucle*.

(110) MARIENODENHOVE, lege *Sinte-Marie-Audenhove*.

(111) ASSELT, lege, *Op Haſſelt*.

(112) CLARE, lege *Edelaere*.

(113) LUBBEGHEM, lege *Leupeghem*.

(114) VLEUSEGHEM, aliàs *Vleeſeghem*.

(115) KESSELAER, id eſt, Capella Beatæ Mariæ de Kerſſelaer ſub Parochia de Edelaer.

(116) LIESSE, locus mihi ignotus.

(117) EYGEM, id eſt, Ieghem.

(118) OVERBRADE, lege *Over-Braeckel*.

(119) KERCKHOVE, Parochia, quæ ſemper remanſit ſub Diœceſi Tornacenſi.

(120) TEN-BOSCHE, vulgo *Sinte-Mertens-Boſch*, appendix Parochiæ de Ste-Mertens Lierde, ubi Carthuſia viſitur.

(121) DOLAERE, lege *Boulaere*, aliàs *Boulers*.

Digitized by Google

Unio Præpoſituræ.

Necnon Præpoſituram Eccleſiæ Mechlinienſis prædictæ, quæ tempore illius Erectionis in Metropolitanam Eccleſiam, hujuſmodi dignitas inibi principalis exiſtebat, cujus fructus, redditus & proventus 120. ducatorum auri de Camera ſecundùm communem æſtimationem valorem annuum, ut etiam accepimus, non excedunt,

Cùm primum illam per ceſſum vel deceſſum, etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut quamvis aliam dimiſſionem vel amiſſionem illam nunc obtinentis, aut aliàs quovis modo, & ex cujuſcumque perſona, etiam in aliquo ex menſibus in quibus vacantium Beneficiorum diſpoſitio Nobis, aut Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, per Conſtitutiones Apoſtolicas vel Cancellariæ Apoſtolicæ Regulas reſervata exiſtit ſeu fuerit, ſeu Ordinariis Collatoribus etiam per eaſdem Conſtitutiones vel Litteras alternativarum, aut Concordata Germaniæ, ſeu alia Privilegia & Indulta, illis quomodolibet conceſſa & concedenda, vacare contigerit,

Etiamsi actu nunc vacet, & tanto tempore vacaverit, quod ejus collatio juxta Lateranenſis Statuta Concilii ad Sedem Apoſtolicam prædictam legitimè devoluta, ipſaque Præpoſitura diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpeciali vel generali reſervata exiſtat, & ad illam conſueverit quis per electionem aſſumi, eique cura etiam juriſdictionalis immineat animarum; ſuper ea quoque inter aliquos lis (cujus ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo) pendeat indeciſa,

Etiam ex nunc prout ex tunc & è contrà, ſuppreſſis & extinctis illius ac Præpoſiti nomine & titulo, in Archidiaconatum pro uno Archidiacono, qui poſt ceſſum vel deceſſum eorum, qui nunc ſunt Archidiaconi in illa parte Diœceſis Mechlinienſis, talem habeat Juriſdictionem, qualem Archidiaconus Bruxellenſis hactenus habuit,

Necnon in ipſa Eccleſia Mechlinienſi unum Archipresbyteratum Civitatenſem nuncupandum, pro uno Archipresbytero Civitatenſi, qui curam Rectorum Eccleſiarum Parochialium, Verbi Dei & Sacramentorum Civitatis Mechlinienſis,

Et unam Pœnitentiariam Diœceſanam nuncupandas dignitates, inibi pro uno Pœnitentiario, qui curam conſcientiarum populi per Diœceſim univerſam Mechlinienſem ſpecialiter habeant, ſimiliter erigimus & inſtituimus.

Et ut Archiepiſcopus Mechlinienſis pro tempore exiſtens ſpeciali quâdam prærogativâ decoretur, & Eccleſiam ſuam, quæ in meditullio dictæ ditionis conſiſtit, perſonis eruditis, & ad Juriſdictionem inibi exercendam, ceteraque munia Eccleſiaſtica obeunda idoneis debitè inſtructam, jugiterque decoratam habeat,

Primatia Belgii.

Perpetuo ſtatuimus & ordinamus, quod Eccleſia ipſa Mechlinienſis ante Cameracenſem & Trajectenſem Eccleſias prædictas prima ſit, & illius pro tempore Archiepiſcopus primum locum in Conciliis Generalibus vel ſpecialibus, Seſſionibus aliiſque actibus ſuper Cameracenſem & Trajectenſem Archiepiſcopos habeat,

Canonicatus Graduatorum.

Quodque ex omnibus Canonicatibus & Præbendis majoribus dictæ Eccleſiæ Mechlinienſis decem, quos primò per ceſſum vel deceſſum, etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut aliàs vacare contigerit, etiamſi actu non vacent, ut præfertur, ita affecti remaneant, quod ipſe Archiepiſcopus unum & unam primò vacaturos, tamquam Menſæ ſuæ Archiepiſcopali perpetuò unitos, & quos Nos ſimiliter & nunc pro ut ex tunc, & è contrà, ipſi Menſæ perpetuò unimus, annectimus & incorporamus, obtinere, illarumque ratione Perſona Capitularis eſſe, vocemque & authoritatem, etiam in Capitulo, ſuper Decanum & Canonicos habere,

Reliqui verò novem Canonicatus & Præbendæ prædicti tribus Magiſtris aut Licentiatis in Theologia, & tribus Doctoribus Decretorum ſeu in eis Licentiatis, & tribus aliis Nobilibus ejus Diœceſis, etiam in Jure vel Theologia, ſaltem Gradu Licentiaturæ, in famoſa quapiam Univerſitate Studii Generalis, ſecundùm tenorem primo-dictarum Litterarum promotis, ordine in dicta deſignatione expreſſo ſervato, in perpetuum concedi & aſſignari debeant,

Quodque ad ſex priores tam Nobiles, quàm alii non nobiles, ut præfertur, tamen qualificati, ad reliquos verò tres Canonicatus, & tres Præbendas ex reliquis novem, hujuſmodi nulli niſi Nobiles & Graduati, ut præfertur, aſſumi poſſint,

Ac omnes & ſinguli ratione ſuarum hujuſmodi Præbendarum, conſilium & operam in negotio Eccleſiæ & Religionis ceteriſque difficultatibus pro tempore emergentibus, quoties ab Archiepiſcopo prædicto requiſiti fuerint, tam conjunctim, quàm diviſim præſtare teneantur.

Ac unus Archidiaconus ad Archidiaconatum, & alius Archipresbyter ad Archipresbyteratum, necnon reliquus ex dictis Graduatis Pœnitentiarius ad Pœnitentiariam hujuſmodi ad nominationem dicti Archiepiſcopi aſſumi, & omnium primos poſt Archiepiſcopum vacaturos Canonicatus & Præbendas prædictos, ordine præmiſſo conſequi valeant.

Ut autem de Viris ſpectatæ doctrinæ & probitatis ad ædificationem Eccleſiæ Dei accuratiùs proſpiciatur, quod ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ hâc primâ vice per prædictum Archiepiſcopum dumtaxat, & deinde quoties illi futuris temporibus, ut præfertur, vacaverint, ad electionem Archiepiſcopi & aliorum Graduatorum prædictorum ſuperſtitum per eos conferantur.

Et in hujuſmodi electione ſuffragium Archiepiſcopi non plus juris ſeu momenti, quàm cujuſvis cæterorum Canonicorum Graduatorum habeat, niſi vocum paritate occurrente, tuncque iteratum ad hoc Archiepiſcopi ſuffragium paritatem vocum hujuſmodi dirimat,

Quodque poſthac ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ ſub nullis ſpecialibus vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus, etiam in corpore juris clauſis, nec non expectativis, coadjutoriis, mandatis, facul-

Digitized by Google

facultatibus, Indultis de providendo, commendando & aliàs diſponendo, primariis Precibus, aut aliis gratiis præventivis, etiam per Nos, aut Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes & dictam Sedem Apoſtolicam, vel ejus Legatos, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum, ac ejuſdem S. R. E. Cardinalium, & ex quacumque cauſa, quantumlibet urgenti, pro tempore factis & conceſſis comprehendantur,

Nec etiam tamquam vacantes apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut ullâ aliâ ratione generaliter vel ſpecialiter reſervari, nec illorum vacatione per reſignationem etiam ex cauſa permutationis pro tempore occurrente, per Romanum Pontificem aut Sedem eandem de illis provideri, vel aliàs quoquo modo diſponi poſſit, ſed forma electionis præmiſſæ omni tempore ſervari, nullâque causâ infringi debeat;

Quodque unus ex novem Canonicis prædictis Magiſter ſeu Licentiatus in Theologia, & alter Decretorum Doctor, ſeu etiam Licentiatus, ſeniores ratione ſuarum Præbendarum, facultatem habeant viſitandi per univerſam Diœceſim Mechlinienſem prædictam ab Archiepiſcopo; ceteri verò Canonici Graduati prædicti quandocumque requiſiti fuerint, illis aſſiſtere teneantur.

Ac ex reliquis ſenioribus Canonicis prædictis duo in Theologia & unus in Jure Canonico Graduati, ut præfertur, unà cum Archidiacono curam habeant examinandi promovendos ad ſacros Ordines, & admittendos ad Curas animarum, quâcumque authoritate illi proviſi fuerint, neminem niſi idoneum, ſeque perſonalem reſidentiam facturum, medio juramento, promittentem admittendo.

Et quoniam impia hæreticorum ſtudia, temporiſque malitia Viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutiùs abeſſe non patiuntur; quod ſi Canonici Graduati prædicti ab Eccleſia ſua, niſi ab Archiepiſcopo vel Capitulo miſſi, per duos menſes abfuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, & Capitulo cedant.

Ac omnes proventus ſingularum Præbendarum dictæ Eccleſiæ in duas æquales partes dividantur; quarum altera pro quotidianis diſtributionibus, his ſolis qui Divinis Officiis in Choro deſervierint, & inibi à principio uſque ad finem, exceptâ neceſſitatis causâ, permanſerint, miniſtrari debeant; nec quiſquam ullâ diſpenſatione, vel alio Privilegio Apoſtolico, quâcumcumque causâ impetrato vel conceſſo, ſeſe à reſidentia hujuſmodi eximere poſſit.

Ceteræ Eccleſiæ Civitatis ſub cura dicti Archipresbyteri Civitatenſis, extra verò eam & in Diœceſi Mechlinienſi exiſtentes, vel ſub ſuis Decanatibus ſeu Archipresbyteratibus, aliiſque juriſdictionibus, prout hactenus, remaneant, vel meliori modo arbitrio dicti Archiepiſcopi diſtribui, ipſorumque Decanatuum Decani, ſalvâ dicti Archiepiſcopi moderatione, emolumenta hactenus percipi ſolita percipere poſſint.

Verum quia fructus & proventus dictorum decem Canonicatuum & Prębendarum tenuiores ſunt, quàm conveniat pro ſuſtentatione Virorum doctorum & gravium, qui munera præmiſſa obire velint, decimas ab Eccleſia Parochiali de Willebringa, & proventum annuum 100. ducatorum à Perſonatu de Hall hujuſmodi diſmembratum, ut præfertur, eiſdem decem Canonicatibus & Præbendis primò vacaturis, per Archiepiſcopum & ſingulos novem Canonicos prædictos æquis portionibus percipiendos, perpetuò applicamus & appropriamus,

Nec non collationem, præſentationem, proviſionem, electionem, inſtitutionem, confirmationem, & quamvis aliam diſpoſitionem omnium & ſingulorum Dignitatum, Perſonatuum, adminiſtrationum & officiorum aliorumque beneficiorum Eccleſiaſticorum, cum cura & ſine cura, ſecularium & quorumvis Ordinum Regularium qualitercumque qualificatorum, ad collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, inſtitutionem, confirmationem, & quamvis aliam diſpoſitionem præfati olim Præpoſiti quomodolibet pertinentium & ſpectantium, Archiepiſcopo Mechlinienſi pro tempore exiſtenti, ita quod ipſe ex nunc de cetero de illis, prout Præpoſitus poterat, liberè & licitè diſponere valeat, etiam perpetuò reſervamus, concedimus & aſſignamus, ſuæque ordinariæ collationi & diſpoſitioni adjungimus,

Districtius inhibentes Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis, ac dilectis Filiis Abbatibus, ceteriſque locorum Ordinariis, nec non Conventibus, Superioribus & Perſonis, illique vel illis, ad quem ſeu quos Pæpoſituræ, Perſonatûs, & Parochialis Eccleſiæ, ac Canonicatuum, Præbendarum & aliorum beneficiorum prædictorum, collatio, proviſio, & quævis alio diſpoſitio, communiter vel diviſim pertinet, ac quibuſcumque aliis cujuſcumque Dignitatis, Statûs, Ordinis & conditionis exiſtentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis majoris, aliiſque ſententiis, cenſuris & pœnis, nec non privationis omnium Dignitatum, Beneficiorum & Officiorum Eccleſiaſticorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda, ne de illis, ſi vacant, aut cum vacaverint, ut præfertur, cuiquam providere, aut aliàs diſponere, ſeu præmiſſorum effectus & executionem in aliquo quantumcumque modico, impedire, aut moleſtiam vel injuriam quampiam irrogare, quoquo modo præſumant.

Ac decernentes ex nunc plenum jus in præmiſſis omninò acquiſitum eſſe, & ſuper his beneficio Regularum de non tollendo jure quæſito, ac de annali & triennali poſſeſſore, nec non Privilegiis omnibus quibus diuturni poſſeſſores pacifici quomodolibet utuntur, potiuntur & gaudent plenariè, uti potiri & gaudere debere.

Ac Præpoſituram ad hoc ut de cetero de illa quoquo modo diſponi valeat, de cetero vacare, & eandem, & affectos decem Canonicatus & decem Præbendas prædictos per quoſcumque, etiam prætextu Mandatorum de providendo, nominationum etiam juxta concordata prędicta, expectativarum & quarumcumque aliarum gratiarum, quoquo modo acceptari non poſſe, & nihilominus

Digitized by Google

nihilominus quaſcumque acceptationes, collationes, proviſiones, commendas, uniones, annexiones & incorporationes, ac alias diſpoſitiones de eiſdem, aut eorum aliquo etiam per Nos & Sedem prædictam quomodolibet factas & faciendas nullius prorſus roboris vel momenti fore, nullumque per eas cuiquam jus acquiri, ſeu etiam coloratum titulum poſſidendi tribui poſſe;

Ac ſuppreſſionem, extinctionem, diſmembrationem, ſeparationem, erectionem, inſtitutionem, Statutorum ordinationem, unionem, annexionem & incorporationem, applicationem, appropriationem, reſervationem; conceſſiones & aſſignationes, ceteraque præmiſſa ac præſentes Litteras ex nunc omnimodum effectum ſortita eſſe & cenſeri, nec ſub quibuſvis revocationibus, alterationibus, ſuſpenſionibus & limitationibus unionum & ſuppreſſionum etiam effectum non ſortitarum, quæ poſt hac per Nos vel Succeſſores noſtros tam in craſtinum aſſumptionis cujuslibet eorum ad ſummi Apoſtolatûs apicem, quàm alios quomodolibet, ac cum quibuſvis clauſulis & Decretis, quocumque tempore fient, minimè includi;

Sed illis non obſtantibus, in ſuis vigore, robore & efficaciâ perſiſtere, & quoties illa emanabunt, toties in priſtinum ſtatum reſtituta, & de novo conceſſa, ſicque incommutabilis voluntatis & intentionis noſtræ fuiſſe, eſſe & fore, ac præſentes Litteras hujuſmodi nullo unquam tempore de ſubreptionis & obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ aut quopiam alio defectu notari, aut in jus vel controverſiam, quâcumque ratione vel causâ, vocari poſſe;

Sicque per quoſcumque Judices ordinarios & delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores & Cardinales, in quavis cauſa & inſtantia, ſublatâ eis & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate & authoritate, judicari & definiri debere, irritum quoque & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam, quâvis authoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari;

Quocirca Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopo Cameracenſi & Epiſcopo Amerinenſi, ac dilecto Filio Præpoſito Arienſi, Audomarenſis, ſeu alterius Diœceſis, per Apoſtolica Scripta Motu ſimili mandamus, quatenus ipſi vel duo aut unus eorum per ſe vel alium ſeu alios præſentes Litteras; & in eis contenta quæcumque, ubi & quando opus fuerit, & quoties pro parte moderni & pro tempore exiſtentis Archiepiſcopi Mechlinienſis; & aliorum quorum intereſt, vel quomodolibet intererit in futurum, fuerint requiſiti, ſeu aliquis eorum fuerit requiſitus, ſolemniter publicantes, eiſque & eorum cuilibet in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant authoritate noſtrâ Archiepiſcopum Mechlinienſem & alios præfatos, diſmembratione, ſeparatione, ſtatuto, ordinatione, erectione, inſtitutione, unione, annexione, incorporatione, applicatione, appropriatione, reſervatione, conceſſionibus, & aſſignationibus, & Litteris & aliis in eis contentis prædictis, ſpecificè gaudere, ac aliàs Litteras & in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari;

Non permittentes illos per quoſcumque quomodolibet indebitè moleſtari, contradictores quoſlibet & rebelles per Cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo, nec non legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſſibus, Cenſuras & pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis,

Non obſtantibus voluntate priori ac etiam noſtrâ de valore tam in impretationibus, quàm aliis gratiis, etiam Motu ſimili factis exprimendo, nec non Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati uniones perpetuas niſi in caſibus à jure permiſſis fieri prohibentis,

Ac P. M. Bonificii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris noſtri de una, & Concilii Generalis de duabus, non tamen tribus Dietis, aliiſque Conſtitutionibus & Ordinationibus etiam in Corpore Juris clauſis, nec aliàs reſervatoriis, nec non dictæ Cancellariæ Regulis etiam revocatoriis & revocatoriarum innovatoriis, ac in favorem Ordinariorum, ac aliàs in contrarium quomodolibet editis & edendis;

Nec non Eccleſiarum Mechlinienſium juramento, confirmatione Apoſtolicâ ſeu quavis firmitate aliâ roboratis Statutis & conſuetudinibus, nec non quibuſvis ſpecialibus & generalibus reſervationibus, exſpectativis, & aliis gratiis, abſque conſenſu Coadjutorum deputationibus, nominationibus, citra regreſſus & acceſſus facultatibus, mandatis, Litteris & conceſſionibus, quibuſcumque perſonis cujuſcumque dignitatis, ſtatûs, ordinis, gradûs & conditionis exiſtentibus, etiam Cardinalatûs honore fungentibus,

Ac noſtris etiam antiquis & deſcriptis familiaribus, continuis Commenſalibus ac Prælatis Domeſticis, nec non Romanæ Curiæ Officialibus, etiam officia ſua actu exercentibus ex quavis etiam grandi causâ, conſideratione, intuitu vel reſpectu etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, ac cum quibuſvis antelationibus, prærogativis & Decretis etiam irritantibus & clauſulis etiam derogatoriis, etiam præſentibus derogantibus, etiam Motu & ſcientiâ ſimilibus, & aliàs quomodocumq; conceſſis.

Quas, & quæ, illorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habentes, eorumque omnium vim & effectum quoad præmiſſa omnino ſuſpendimus, & in præmiſſis effectum ſortiri aut locum ſibi vendicare non poſſe, neque debere, decernimus.

Nec non Privilegiis, Indultis, exemptionibus, conſervatoriis, & Litteris Apoſtolicis, Ordinariis, aliiſque Collatoribus & Perſonis per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, & Nos ac Sedem præfatam, & per vim generalis Legis & Statuti perpetui, nec non initi ſeu ſtipulati contractûs, ſeu quaſi, & aliàs ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliiſque efficatioribus efficabiſſimis & inſolitis clauſulis

Digitized by Google

ſulis irritantibuſque & aliis Decretis, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam præmiſſorum, & quorumcumque aliorum, ſeu motu, ſcientiâ & poteſtatis plenitudine ſimilibus, nec non conſiſtorialiter aut aliàs qualitercumque, quomodocumque & quotieſcumque conceſſis, confirmatis & etiam iteratis vicibus innovatis & concedendis,

Quibus omnibus, etſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua & expreſſa, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret; tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & formâ in illis traditâ & obſervatâ inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, quamvis talia & multa ſint quæ ſub clauſula implicitæ derogationis latiſſimè extendenda in ſupplicatione appoſita non intelligantur, aut aliàs comprehendantur,

Nihilominus in genere & in ſpecie ad effectum ſufficientis derogationis eorum, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus contrariis quibuſcumque; aut ſi aliquâ Apoſtolicâ præfatâ vel aliâ quâvis authoritate in dicta Eccleſia Mechlinienſi in Canonicos ſint recepti, vel ut recipiantur inſiſtant, ſeu ſi ſuper proviſionibus ſibi faciendis in Canonicatibus & Præbendis ac Dignitatibus Eccleſiæ Mechlinienſis, hujuſmodi ſpeciales, vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis, vel Legatorum ejus Litteras impetraverint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem & Decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum,

Quas quidem Litteras & proceſſus habitos per eaſdem, & inde ſecuta quæcumque ad Archidiaconatum & Præpoſituram, & decem Canonicatus & Præbendas & alia beneficia hujuſmodi volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis quoad aſſecutionem Canonicatuum & Præbendarum ac Dignitatum vel beneficiorum aliorum præjudicium generari, & quibuslibet aliis Privilegiis, Indulgentiis generalibus vel ſpecialibus, quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda ſit in noſtris Litteris mentio ſpecialis:

Nulli ergo omnino homini liceat hanc Paginam noſtræ diſmembrationis, annexionis, incorporationis, applicationis, appropriationis, reſervationis, conceſſionum, aſſignationum, adjunctionis, inhibitionis, Decreti, mandati, ſuſpenſionis, derogationis & voluntatis infringere vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit; indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ MDLX, quinto Idus Martii, Pontificatûs noſtri anno ſecundo. Sic ſubſcriptum Foed. Cardinalis Cæsius; & ſignatum, A: de Alexiis.

ARCHIEPISCOPI MECHLINIENSES.

I. Antonius Perrenot de Granvella, Burgundio, S. R. E. Cardinalis, ex Epiſcopo Atrebatenſi renuntiatur primus Archiepiſcopus Mechlinienſis ac Primas Belgii anno 1559.

Fuit quoque ultimus Præpoſitus Eccleſiæ Sancti Rumoldi Mechliniæ ante ejus Erectionem in Metropolim; Abbas S. Amandi, ſeu Elnonenſis in Belgio, & Luxovienſis ac S. Vincentii Veſuntinenſis in Burgundia.

Anno 1564. è Belgio in Hiſpaniam revocatus fuit; factuſque dein Pro-Rex Neapolitanus; anno 1583. Archiepiſcopatum Mechlinienſem dimiſit, pro quo accepit Archiepiſcopatum Veſuntinum, & Epiſcopatum Sabinenſem. Obiit Madriti 21. Septembris 1586. ætatis 72.

Abſente Cardinale Granvellano Pontificalia in Diœceſi Mechlinienſi obierunt ſucceſſivè duo Epiſcopi Suffraganei, titulo Salubrienſes, Pipinus Rosa Landenſis S. T. D. ex Ordine S. Dominici, & Gisbertus Vroedius, Dunkercanus, S. T. L. & Metropolitanæ Mechlinienſis Canonicus.

Fuerunt quoque habita duo Concilia Provincialia, unum Mechliniæ in Æde Metropolit. anno 1570; alterum Biennio ſequente Lovanii in Collegio Sabaudico. Utrique præſedit *Martinus Rithovius*, Epiſcopus Iprenſis, ſenior Provinciæ Mechlinienſis Suffraganeus. Poſterioris verò Concilii Decreta hactenùs inedita primùm luce donata fuere per PP. Benedictinos Congregationis S. Mauri in Gallia, in Libro, cui titulus: *Theſaurus Anecdotorum* Tomo IV. pag. 447.

II. Joannes Hauchinus Gerardimontenſis, S. T. L. Decanus Eccleſiæ Colleg. S. Gudulæ Bruxellis, conſecratus 30. Octobris 1583. obiit 5. Januarii 1589.

Guilielmus Alanus Lancaſtrenſis Anglus, S. Th. Doctor in Academia Duacena, dein S. R. E. Presbyter Cardinalis, anno 1591 à Philippo II. ad hunc Archiepiſcopatum nominatur; ſed dum Romæ ob majora Eccleſiæ negotia moraretur, ibidem obiit anno 1594.

Lævinus Torrentius, Gandavenſis, Epiſcopus Antverpienſis, nominatus dein Archiepiſcopus Mechlinienſis, prætnaturè obiit 25. Aprilis 1595.

Matthias Hovius, Mechlinienſis, S. T. L. Canonicus Graduatus, Archidiaconus, & Sede vacante Vicarius generalis Mechlinienſis conſecratur 28. Julii 1596. Concilium Provinciale Mechliniæ habuit anno 1607, & obiit 30. Maii 1620. III.

Jacobus Boonen, Antverpienſis, J. V. L. ex Decano Metropolit. & Conſiliario Eccleſiaſtico Mechlinienſi factus anteà Epiſcopus Gandavenſis, inde Archiepiſcopus Mechlinienſis anno 1621, obiit 30. Junii 1655. ætatis 82. IV.

Andreas Cruesen, Moſæ-trajectinus, ex Epiſcopo Ruræmundenſi factus Archiepiſcopus Mechlinienſis anno 1657: fato ceſſit 8. Novembris 1666. V.

Joannes VVachtendonck, Mechlinienſis, olim Præpoſitus Eccleſiæ Metropolitanæ & Conſiliarius Mechlinienſis; inde ab anno 1654. Epiſcopus Namurcenſis, tranſlatus ad Archiepiſcopatum Mechlinienſem anno 1667; obiit 25. Junii anni ſubſequentis. VI.

Alphonsus de Berghes Bruxellenſis, Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ S. Gertrudis Nivellis, ac nominatus Epiſcopus Tornacenſis, conſecratur Archiepiſcopus Mechlinienſis 25. Januarii 1671; mortuus 7. Junii 1689. VII.

Humbertus Guilielmus à Precipiano, Comes de Soye, Burgundio, ex Epiſcopo Brugenſi anno 1690. Archiepiſcopus, vitâ functus 9. Junii 1711. VIII.

Thomas Philippus de Alsatia, Comes de Bouſſu, Bruxellenſis, primùm Cathedralis Eccleſiæ Gandavenſis Præpoſitus, Prælatus Domeſticus Sanctiſſimi D. Clementis Papæ XI. à quo deſignatus fuerat Epiſcopus Iprenſis, ab Auguſtiſſimo Cæſare Carolo VI. nominatus fuit Archiepiſcopus Mechlinienſis 5. Martii 1714. Conſecratur Viennæ 19. Januarii 1716, & 29. Novembris 1719. à memorato Pont. Clemente XI. renuntiatur S. R. E. Præsbyter Cardinalis. IX.

CAPUT CXL.

Idem PIUS IV. *Pontifex Epiſcopatum Ultrajectenſem à Metropolitano Colonienſi eximit & Archiepiſcopali dignitate exornat, anno* 1560; *eidem aſſignans Epiſcopatus Suffraganeos, Harlemenſem, Daventrienſem, Leovardienſem, Groeningenſem, ac Middelburgenſem.*

Additio ex Hiſtor Eccleſiaſt Belgii Fœderali.

PIUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ex injuncto Nobis Apoſtolicæ ſervitutis officio, ad ea libenter intendimus, per quæ Eccleſiarum quarumlibet, præſertim Metropolitanarum inſignium noviter erectarum decori & venuſtati, ac illis præſidentium, & aliarum perſonarum in eis divinis laudibus inſiſtentium ſtatui & opportunæ ſubventioni, cum divini cultûs augmento & animarum Chriſti fidelium ſalute valeat ſalubriter provideri;

Ac deſuper etiam ea, quæ à Prædeceſſoribus noſtris conſultè geſta fuerunt, ex ſaniori conſilio immutando diſponimus, prout locorum & temporum qualitas exigit, ac ipſarum Eccleſiarum utilitas perſuadet, ac id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.

Cùm itaque, ſicut accepimus aliàs, poſtquam felicis recordationis PAULUS Papa IV. Prædeceſſor noſter, conſiderans eam partem inferioris Germaniæ, quæ Cariſſimo in Chriſto Filio noſtro PHILIPPO Hiſpaniarum Regi Catholico hereditario jure etiam tunc ſubjecta erat, paucos habere Epiſcopos, nullumque Metropolitanum, qui eam regerent, ut illius amplitudo & frequentiſſimorum Oppidorum celebritas ac longè latèque diſſitorum Caſtrorum & Pagorum ſuorum copia, animarumque multitudo, varium item idioma, & vitæ inſtitutum, ac denique temporis deplorata ob hæreticos conditio expoſtulabat,

His aliiſque gravibus cauſis eum impellentibus, volens periclitanti in partibus illis Fidei Catholicæ ſuccurrere, pioque dicti PHILIPPI Regis deſiderio ſatisfacere, habitâque, ſicut rei magnitudo poſtulabat, cum Fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, deliberatione maturâ, de eorum conſilio & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Cameracenſem, Trajectenſem, Atrebatenſem, & Tornacenſem Eccleſias, Civitates & Diœceſes à Remenſi, & certis aliis tunc expreſſis Provinciis, quibus tunc erant Metropolico jure ſubjectæ,

Ac Harlemenſe, Daventrienſe, Levardienſe, Gruningenſe & Middelburgenſe, olim Trajectenſis & aliarum Diœceſium, ac diverſa alia tunc expreſſa Oppida inſignia hujuſmodi Regionis à ſua quodque Diœceſi ac Provincia perpetuò ſegregaverat & diviſerat,

NECNON Harlemenſe, Daventrienſe, Levardienſe, Gruningenſe, Middelburgenſe, & reliqua Oppida prædicta ſic diviſa in Civitates,

CAMERACENSEM verò & Trajectenſem tunc Epiſcopales Sedes, ac olim Collegiatam S. Rumoldi Mechlinienſem, in Metropolitanam, & certas alias aliorum Oppidorum in Civitates erectorum prædictorum Eccleſias, in Cathedrales Eccleſias pro totidem Archiepiſcopis & Epiſcopis, qui ſuæ quiſque Eccleſiæ præeſſent;

NECNON Harlemenſi, Daventrienſi, Levardienſi, Gruningenſi & Middelburgenſi Eccleſiis Civitatibuſque prædictis certos tunc expreſſos diſtrictus aliàs diſtinctos, per Nuntium ſuum poſtmodum ab eo illuc mittendum limitandos, pro ſua cujuſque Diœceſi perpetuò conceſſerat; necnon Eccleſiæ Trajectenſi, Harlemenſem, Daventrienſem, Levardienſem, Gruningenſem & Middelburgenſem Eccleſias, Civitates & Diœceſes antedictas, earumque Epiſcopos, Clerum & populum pro ſuis Suffraganeis, Provincia & Provincialibus adjunxerat,

PRÆFATO quoque PHILIPPO Regi ejuſque Succeſſoribus, qui pro tempore ipſius regionis in temporalibus Domini eſſent, jus nominandi Romano Pontifici pro tempore exiſtenti perſonas idoneas, ac aliàs certis tunc expreſſis modo & formâ qualificatas ad Trajectenſem & alias Eccleſias erectas, tam à primæva erectione hujuſmodi, quam ex tunc deinceps quotieſcumque illas vacare contingeret, per eundem Pontificem in Archiepiſcopos & Epiſcopos ad vocationem hujuſmodi ordinandam in perpetuum reſervârat, per quaſdam ſub plumbo, & deinceps per alias ſuas in forma Brevis Litteras deſuper confectas;

VENERABILI Fratri noſtro, tunc ſuo, Salvatori Epiſcopo Cluſenſi, ſuo & Apoſtolicæ Sedis Nuncio in partibus illis dederat in mandatis, ut perſonas idoneas, qui dictas Provincias & Diœceſes diſtinguerent & limitarent, ac dotem dictarum Eccleſiarum à Monaſteriis & Præpoſituris ſub illis conſiſtentibus diſmembrarent, cum poteſtate omnia in his neceſſaria faciendi, vice ſuâ deputaret;

DILECTUS Filius noſter Antonius S. R. Eccleſiæ Cardinalis, tunc Epiſcopus Atrebatenſis, ac quatuor alii ſcientiâ ac probitate inſignes Viri, quos ipſe Salvator Epiſcopus & Nuncius, prædicto Prædeceſſore interim de medio ſublato, vigore ſeu prætextu Mandati & poſteriorum Literarum hujuſmodi ſubſtituerat, licet forſitan eorum aliqui de illis perſonis non eſſent, quæ ad id canonicè ſubdelegari poterant,

FACTA nihilominus diligenti indagine, ac omnibus maturè penſatis, animadvertentes quod per diſmembrationem bonorum à Monaſteriis

ac

ac Præpoſituris prædictis ſi fierent, cultus Monaſticus non mediocriter læderetur, ipſa Monaſteria & Præpoſituras Menſis prædictis pro dote ſuarum Eccleſiarum ad hoc, ut ipſi etiam illorum curam perinde atque ſuam propriam gererent, potius eſſe unienda,

Ac deſignationes, & limitationes Provinciarum ac Diœceſium, diviſioneſque ac diſtributiones Oppidorum, & juriſdictionum in nonnullis partibus, ipſi Diœceſi commodiores, quæ per primò dictas Literas ſtatuuntur, nec non conſtitutiones & aſſignationes dotium, & denique numerum perſonarum, ac Dignitatum, Præbendarum, Beneficiorum & Officiorum, ſtatum quoque & formam, in præfatis Eccleſiis, etiam per hujuſmodi diſmembrationes, applicationes, ſuppreſſiones, tranſlationes, novas inſtitutiones, aliaſque rationes accommodas habendas, & pro earum effectu notabilem partem Diœceſis, rerum & jurium Eccleſiæ Trajectenſis prædictæ ab illa detrahendam, & forſan alia pro rerum exigentia, adjungenda cenſuerunt, ac ſuper majori illorum parte proceſſus & ſcripturas, ſerie digeſtis rebus omnibus, formandas curaverunt.

Urbes & Pagi Archiepiſc. Ultrajectini.

Et inter alia dictæ Eccleſiæ Trajectenſi, & pro tempore exiſtenti Archiepiſcopo Trajectenſi, *Trajectum*, *Amersfordiam*, *Neerdam*, *Muyden*, *Weſop*, *Woerden*, *Leyden*, *Hagam-Comitis*, *Delft*, *Breyl*, *Geervliet*, *Scheydam*, *Vleerdingen*, *Rotterdam*, *Dordracum*, *Gorcum*, *Heuckelom*, *Aſperen*, *Thiel*, *Beuren*, *Culenburch*, *Vianen*, *Oudewater*, *Schoonhoven*, *Goude*, *Montfoort*, *Yſelſtein*, *Rheenen*, *Wageningen*, *Aernhem*, *Embricum*, *Heuyſſen*,

Leerdam certò addendum.

Vleuten, *Ham*, *Haar*, *Zuylen*, *Camerick*, *Zegfelt*, *Cockengen*, *Niwenrode*, *Maerſen*, *Broeckelen*, *Weſtbroeck*, *S. Martyns-dyck*, *Willis*, *Meyert*, *Tamen*, *Aade*, *Vinkeveen*, *Loereſloot*, *Bambrugh*, *Nigtevelt*, *Abcoude*, *Horſt*, *Anckeveen*, *Vreelant*, *Corteboeff*, *Bonnick*, *Zeyſt*, *Oeyck*, *Beverweerdt*, *Sterckenborgh*, *Neerlanghbroeck*, *Overlanghbroeck*, *Ameronge*, *Elſt*, *Horſt*, *Leerſen*, *Doern*, *Emmickhuyſſen*, *Wouwenbergh*, *Leuſden*, *Zoeſt*, *Baren*,

Eembrugge, *Emmeneſſe*, *Bunſchoten*, *Jutphaes*, *Houten*, *Vreeſwyck*, *Schalckwyck*, *'t Goye*, *Werckhoven*, *'t Wael*, *Hontſwyck*, *Coten*, *Duerſtede*, *Willegen*, *Lopick*, *Langerack*, *Thienboven*, *Herlo*, *Ameyde*, *Jaerſvelt*, *Capelle*, *Hageſteyn*, *Cronenburch*, *Loenen*, *Loeſdrecht*, *Laren*, *Larem*, *Blaricom*, *Huyſſen*, *Buyſſem*, *Hilfertſem*, *Muydenborg*, *Polsbroeck*, *Benſchop*, *Rewyck*, *Slüpick*, *Waerde*, *Nieuwebrugh*, *Middelborgh*,

Bodegraven, *Swammerdam*, *Nieuwecoep*, *Arleven*, *Noerden*, *Sevenhoeven*, *Haeſtrecht*, *Stolwyck*, *Bercou*, *Ouderkerck*, *H Aertsbergh*, *Crimpen*, *Leckerkerck*, *Zuyck*, *Does*, *Poelgeeſt*, *Waſſenaer*, *Sweten*, *Coudekerck*, *Haſaertſwoude*, *Benthuyſen*, *Boeſcoep*, *Seeveringe*, *Loo*, *Wilſveen*, *Eyckenduynen*, *Burgh*, *Voerburgh*, *Soetermeer*, *Opmeer*, *Waddinxveen*, *Heyde*, *Loeſduynen*, *Werve*, *Ryſwyck*, *Notorp*, *Poeldyck*, *Wateringen*, *Monſter*, *Honſelaerdyck*, *'t Wout*, *Berckel*, *Nieuwerkerck*,

Naeldwyck, *Lier*, *Scipluy*, *Kenenburgh*, *Schiebroeck*, *Hillegertsberge*, *Dorp*, *Spangen*, *Souteven*, *Ouwerſchie*, *Cralingen*, *Hoeningen*, *Capelle*, *Maeſlant*, *Ketel*, *Delfthaven*, *Schoenreloe*, *Maeſlantſe-Sluys*, *Matenes*, *Peniſs*, *Poortegael*, *Roon*, *Charloes*, *Iſelmonde*, *Reederkercke*, *Barendrecht*, *Ryſoort*, *Hemyder-ambocht*, *Kyffhoeck*, *Oudelantſ-amboght*, *Schobbelantſ-amboght*, *Lynde*, *Heynenoort*, *Pietershoeck*, *Mynsheerenlant*, *S. Antonis-Polder*, *Maeſdam*, *Weſtmaes*, *Chillershouck*, *Stryen*, *Oiſtvoern*, *Nieuwelantbrugge*, *Swartewael*, *Recainge*, *Heenvliet*, *Spikenis*, *Byert*, *Hekelingen*, *Simonshaven*, *Piersbil*, *Coerendyck*, *Niewenhorn*,

Abbenbrouck, *Helvoet*, *Oudenhorn*, *Bleynckvliet*, *Goere*, *Outdorp*, *Bommene*, *Roexniſs*, *Meliſſant*, *Middernis*, *Dierixlant*, *Stadt*, *Vueren*, *Herynen*, *Hellon*, *Heften*, *Weerdenburgh*, *Oppynen*, *Varick*, *Nerynen*, *Aſt*, *Hemert*, *Gellicom*, *Meteren*, *Rumpt*, *Enſpick*, *Deyl*, *Waynoy*, *Beeſt*, *Geldermalſem*, *Aveſaet*, *Renoy*, *Tricht*, *Bueremalſem*, *Arikom*, *Wamel*, *Boeſecom*, *Sermond*, *As*, *Raveſway*, *Ryſwyck*, *Maurick*, *Ek*, *Lienden*, *Leck*, *Keſteren*,

Hoesden, *Rantwyck*, *Heteren*, *Remmeroy*, *Reycom*, *Heelſom*, *Woltheelſom*, *Eede*, *Scherpeſeel*, *Lunteren*, *Berſevelt*, *Hovelaken*, *Terſchuyr*, *Voerthuyſen*, *Niekerck*, *Hulkerſteyn*, *Oeſterbeeck*, *Dorenburgh*, *Clingerbeeck*, *Cildenſpyker*, *Roſendael*, *Iſeloort*, *Velp*, *Zoelen*, *Hoyen*, *Iſendoorn*, *Ochten*, *Doyweert*, *Heyen*, *Hervelt*, *Ewyck*, *Oiſthout*, *Londt*, *Gendt*, *Panderen*, *Herwyn*, *Lobick*, *Neerelten*, *Emmerick*, *Eelden*, *Malburg*, *Weſtevoert*, *Sevender*, pro ſua Diœceſi deſignâverunt, prout in ſingulis Litteris & proceſſibus & ſcripturis prædictis pleniùs continetur.

Nos qui dudum inter alia voluimus, quod ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſſet, attendentes quod ad arcenda & extirpanda tot pernicioſæ hæreſum dogmata, quibus Religio Chriſtiana paſſim laceratur & affligitur, ac ſimul populos ipſos in ſinceritate Fidei continendos, dictus Prædeceſſor nulla alia æquè opportuna remedia potuit adhibere, idcirco ut ea juxta cordis ſui & noſtri deſiderium promptos & felices ſortiantur effectus, etiam noſtri miniſterii partes præmiſſis adjicere, ac aliàs illa omnibus quibus poſſumus rationibus juvare ac promovere volentes, ac Litterarum, proceſſuum, & ſcripturarum prædictorum veriores tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes,

Continuis etiam hortationibus dicti Philippi Regis, id pro ſalute dictorum populorum enixè proſequentis excitati, Motu proprio & ex certa ſcientia, ac etiam de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, auctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium, diviſionibus, limitationibus & diſtributionibus, dictorum Subdelegatorum in dictis proceſſibus ſpecificatis, tanquam in melius reformatis, inhærendo, ac priores Litteras hujuſmodi, quoad infraſcripta commutando;

Omnia & ſingula Oppida, Caſtra, Villas, & loca, in poſteriori deſignatione, Subdelegatione

tione hujuſmodi comprehenſa, cum Eccleſiis Parochialibus, Monaſteriis, Collegiis etiam Canonicorum, Capellis, Hoſpitalibus, Beneficiis, locis & perſonis, ac Officiis Eccleſiaſticis, Secularibus & Regularibus, ac populis & quibuſcumque aliis ſub eis comprehenſis, præfatæ Eccleſiæ Trajectenſi juxta deſignationem hujuſmodi, perpetuò concedimus & aſſignamus.

Et quoniam antiqui proventus annui Menſæ Epiſcopalis Trajectenſis olim uberrimi, ſic ſenſim deperiiſſe dicantur, ut hodie valorem annuum duorum millium & ſexcentorum Ducatorum auri de Camera, ſecundùm communem exiſtimationem, vix conſtituant, longèque tenuiores ſint, quàm quod ad manutenendum Dignitatis Archiepiſcopalis ſtatum expediat:

Pro augmento dotis uniuntur bona Abbatiæ S. Pauli Ultrajecti.

Igitur ut ipſi Menſæ de ampliori dote ad concurrentiam Menſæ Archiepiſcopalis Mechlinienſis, minori quo poteſt detrimento vel incommodo, conſulatur; à Monaſterio Sancti Pauli Trajectenſis, Ordinis Sancti Benedicti, ſeu illius Menſa Abbatiali, quæ uberrimis proventibus pollet, decimas, proprietates, & jura in Ducatu Gelriæ conſiſtentia, & ad Monaſterium ſeu Abbatialem hujuſmodi, aut Conventualem, vel communem Menſam pertinentia, quorum fructus, redditus, & proventus quingentorum Ducatorum auri de Camera, ut etiam accepimus, annuatim non excedunt, ſeu ex eiſdem uſque ad dictum valorem annuum ex nunc, dummodò, ſi illi ad ſolum Abbatem ipſius Monaſterii pertineant, dilecti Filii moderni Abbatis ad hoc accedat aſſenſus:

Sin autem, cùm primùm per ceſſum vel deceſſum ejuſdem moderni Abbatis dictum Monaſterium vacare contigerit, ex nunc prout ex tunc, & è contra, perpetuò ſeparamus, dividimus & diſmembramus; illaque ſic ſeparata & diſmembrata dictæ Menſæ Trajectenſi pro augmento dotis hujuſmodi perpetuò applicamus & appropriamus:

Item unitur Præbenda ex unoquoque Capitulo Ultrajectino.

Et ulteriùs unum & unam Majoris, ac alium & aliam Sancti Salvatoris, necnon alium & aliam Sancti Petri, ac alium & aliam Sancti Joannis, necnon reliquum & reliquam Sanctæ Mariæ Trajectenſium Eccleſiarum Canonicatus & Præbendas, quos primò, necnon quarum in ſimul quingentorum.... *

* Deſunt aliqua.

Item uniuntur quædam Commendatariæ Ordinis Melitenſis.

De Oudewater & Werder Hoſpitalis Sancti Joannis Jeroſolymitani, Bajulivatus Sanctæ Catharinæ Trajectenſis, dicti Hoſpitalis Sancti Johannis Jeroſolymitani, etiam cumprimùm illos per ceſſum, etiam ex cauſa permutationis, vel deceſſum illos nunc obtinentium, etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut aliàs quibuſvis modis, & ex quorumcumque perſonis, etiam in aliquo ex menſibus, in quibus vacantium Beneficiorum diſpoſitio Nobis aut Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, per Conſtitutiones Apoſtolicas, vel Cancellariæ Apoſtolicæ Regulas ſeu Litteras alternativarum, aut alia Privilegia & Indulta reſervata exiſtat, ſeu fuerit, ſimul vel ſucceſſivè vacare contigerit, ex nunc prout ex tunc & è contra, vel etiam ſi illi ad præſens, necnon omnes quæ longiori, quàm quod in illarum fundationibus ſeu ordinationibus exprimetur, tempore vacârunt, & Priori Provinciali Domûs Sanctæ Eliſabeth, etiam Trajectenſis Hoſpitalis Teutonicorum ſubjectæ ſunt, quarumque etiam quingentorum Ducatorum auri de Camera, ſecundùm eamdem exiſtimationem, valorem communem, ut ſimiliter accepimus, non excedunt;

Item Commendatariæ Ordinis Teutonici.

Dicti Hoſpitalis Beatæ Mariæ Teutonicorum Præceptorias, Commendatarias nuncupatas, quibuſvis modis, & ex quorumcumque perſonis, ſeu per liberas reſignationes, quamvis de illis in Romana Curia vel extra eam, etiam coram Notario publico & Teſtibus ſpontè factas, aut Conſtitutione piæ memoriæ Johannis Papæ XXII. etiam Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit *Execrabilis*, vel aſſecutionem alterius beneficii Eccleſiaſtici, quâvis authoritate collati vacent, etiamſi tanto tempore vacaverint, quod eorum collatio juxta Lateranenſis Statuta Concilii ad Sedem Apoſtolicam præfatam legitimè devoluta, ipſique diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervati, & conventuales exiſtant, & ad illos conſueverint qui per electionem aſſumi, eiſque cura etiam juriſdictionalis immineat animarum, ſuper eis quoque inter aliquos lis, cujus ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa, cum omnibus juribus, juriſdictionibus, annexis & pertinentiis ſuis Menſæ Trajectenſi prædictæ perpetuò unimus, annectimus, & incorporamus;

Ita quod liceat pro tempore exiſtenti Archiepiſcopo Trajectenſi corporalem poſſeſſionem decimarum, proprietatum & jurium diſmembratorum, nec non Præceptoriarum, Canonicatuum, & Præbendarum, juriumque, juriſdictionum annexorum & pertinentiarum prædictorum, per ſe vel alium, ſeu alios, propriâ auctoritate liberè apprehendere, & perpetuò retinere;

Ac in ſingulis, Majori Trajectenſi, & Sancti Salvatoris, ac Sancti Petri, nec non Sancti Johannis & Beatæ Mariæ Eccleſiis hujuſmodi, tanquam inibi Capitularis, locum, vocem, & auctoritatem ſuper Decanum & Canonicos ſingularum Eccleſiarum earumdem, habere & exercere,

Ac in ejus Diœceſi ſeu Provincia reſidendo, fructus, redditus, & proventus, nec non jura, obventiones, diſtributiones, & alia emolumenta, etiam ratione reſidentiæ debita, perindè ac ſi ipſe in ſingulis eiſdem Eccleſiis reſideret (ita tamen quod in Civitate Trajectenſi reſidens, eaſdem Eccleſias, earumque Chorum, ad hoc ut omnia laudabiliter procedant & obſerventur, frequenter viſitare, ac onera dictis Præceptoriis incumbentia ſupportare, jura quoque ab Hoſpitalibus & Militiis hujuſmodi præſtari ſolita omninò pendere ſtudeat) integrè percipere, ac in ſuos, nec non Menſæ ſuæ ac Præceptoriarum hujuſmodi uſus & utilitatem convertere, cujuſvis licentiâ deſuper minimè requiſitâ.

Sic quod Archiepiſcopus Trajectenſis pro tempore exiſtens, à prima die receptionis ſuæ

omnia

Digitized by Google

omnia & ſingula, fructus, redditus, proventus, unà obventiones, & emolumenta omnium & ſingulorum tam Majoris, quàm aliarum Eccleſiarum prædictarum Canonicatuum & Præbendarum, eidem Menſæ Archiepiſcopali, ut præfertur, unitorum, integrè & abſque ulla prorſus diminutione, aliàs prout olim Epiſcopus Trajectenſis, ac Majoris & Sancti Petri Eccleſiarum Trajectenſium Decani percipere conſueverunt, etiam in primo anno percipere valeat.

Ut autem ipſe Archiepiſcopus pro tempore exiſtens in tanta Diœceſi, adeoque ampla Provincia, quæ omnium prima hæreticorum irruptionibus obnoxia exiſtit, Eruditorum Virorum copiam, ad meliorem Orthodoxæ Fidei defenſionem & Eccleſiaſticæ juriſdictionis conſervationem, commodiùs habere, & perpetuò confovere poſſit;

Statuimus & ordinamus, quod ex omnibus Canonicatibus & Præbendis dictæ Eccleſiæ Trajectenſis, quos facto loco unioni Menſæ Trajectenſis de Canonicatu & Præbenda Eccleſiæ Trajectenſis primò vacaturis hujuſmodi, etiam primò per ceſſum vel deceſſum, etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut aliàs vacare contigerit, vel etiam ſi actu nunc vacent, ac tanto tempore vacaverint, quod eorum collatio juxta Lateranenſis Statuta Concilii ad Sedem Apoſtolicam præfatam legitimè devoluta, ipſique Canonicatus & Præbendæ ſimiliter diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervati, affecti, & Sacerdotales exiſtant, & ſuper eis inter aliquos lis, cujus ſtatum etiam præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa,

Statuuntur novem Graduati in Metropolitana Ultrajectina.

Tribus Magiſtris aut Licentiatis in Theologia, & tribus Doctoribus Decretorum, ſeu in eis Licentiatis, ac tribus aliis Nobilibus ejus Diœceſis, etiam in Jure vel Theologia ſaltem gradu Licentiaturæ, in famoſa quapiam Univerſitate Studii Generalis, ſecundùm tenorem primò dictarum Litterarum promotis, ordine præmiſſo ſervato, in perpetuum concedi & aſſignari debeant:

Quodque ad ſex priores tam Nobiles quàm alii non Nobiles, ut præfertur tamen qualificati; ad reliquos verò tres Canonicatus, & tres Præbendas ex reliquis novem Canonicatibus & Præbendis hujuſmodi, nulli niſi Nobiles & Graduati, ut præfertur, aſſumi poſſint.

Ac omnes & ſinguli ratione ſuarum hujuſmodi Præbendarum conſilium & operam in negotio Eccleſiæ & Religionis, ceteriſque difficultatibus pro tempore emergentibus, quoties ab Archiepiſcopo præfato requiſiti fuerint, tam conjunctim, quàm diviſim præſtare teneantur.

Et ut de Viris ſpectatæ doctrinæ & probitatis ad ædificationem Eccleſiæ dein accuratiùs proſpiciatur, quod ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ, hàc primâ vice ad præfatum Archiepiſcopum dumtaxat; & deinde, quoties illa futuris temporibus vacaverint, ut præfertur, ad electionem Archiepiſcopi & aliorum Graduatorum prædictorum ſuperſtitum, per eos conferantur; & in hujuſmodi electione ſuffragium Archiepiſcopi non plus juris, ſive momenti, quàm cujuſvis Graduatorum habeat; niſi vocum paritate occurrente; tuncque iteratum ad hoc Archiepiſcopi ſuffragium paritatem vocum hujuſmodi dirimat:

Quodque poſthac ipſi novem Canonicatus, & novem Præbendæ ſub nullis ſpecialibus vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus, & in corpore juris clauſis; nec non exſpectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, Indultis de providendo, commendando, & aliàs diſponendo, primariis Precibus nuncupatis, aut aliis gratiis præventivis per Nos, aut Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes, & Sedem Apoſtolicam præfatam, vel ejus Legatos, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & ex quacumque cauſa quantumlibet urgenti; pro tempore factis & conceſſis comprehendantur;

Nec etiam tamquam vacantes apud Sedem Apoſtolicam hujuſmodi, aut ullâ aliâ ratione generaliter vel ſpecialiter reſervari, nec illorum vacatione per reſignationem, etiam cauſâ permutationis apud Sedem eamdem de illis provideri, vel aliàs quoquomodo diſponi poſſit: ſed forma electionis præmiſſæ omni tempore ſervari, nullâque cauſâ infringi debeat.

Quodque unus ex novem Canonicis prædictis Magiſter, ſeu Licentiatus in Theologia, & alter decretorum Doctor, ſeu etiam Licentiatus, ſeniores, ratione ſuarum Præbendarum facultatem habeant viſitandi per univerſam Diœceſim Trajectenſem prædictam; quoties ab Archiepiſcopo Trajectenſi, ceteri verò Canonici Graduati prædicti quandocumque requiſiti fuerint, illis aſſiſtere teneantur, ac ex reliquis ſenioribus Canonicis prædictis, duo in Theologia & unus in jure Canonico Graduati, ut præfertur, unà cum Scholaſtico Majoris Eccleſiæ Trajectenſis promovendos ad ſacros Ordines, admittendos autem ad curas animarum, quâcumque authoritate illi proviſi fuerint, unà cum Archidiacono cujus ditionis erunt curæ hujuſmodi examinandi, reſpectivè curam habeant; neminem, niſi idoneum, ſeque perſonalem reſidentiam facturum, medio juramento promittentem, admittendo.

Et quoniam nuperrima hæreticorum ſtudia, temporiſque malitia, Viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutiùs abeſſe non patitur; quod ſi Canonici Graduati prædicti ab Eccleſia ſua, niſi ab Archiepiſcopo ſuo miſſi, per duos menſes abfuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, & Capitulo cedant, ac omnes proventus ſingularum Præbendarum dictæ Majoris Eccleſiæ in duas æquales partes dividantur, quarum altera pro quotidianis diſtributionibus his ſolis, qui Divinis Officiis in Choro deſervierint, & inibi à principio uſque ad finem, exceptâ neceſſitatis cauſâ, permanſerint, miniſtrari debeat;

Nec quiſpiam ullâ diſpenſatione, vel alio Privilegio Apoſtolico, quâcumque cauſâ impetrato

trato vel conceſſo, ſeſe à reſidentia hujuſmodi eximere poterit.

Ceterum ut eidem Archiepiſcopo Trajectenſi ſua conſtet authoritas, ſerveturque uniformis uſus juriſdictionis per omnem Diœceſim Trajectenſem, ac Eccleſiæ Metropolitanæ Provinciæ prædictæ conformitatem ſuper his habeant, quod Archidiaconi Eccleſiæ Trajectenſis eâ deinceps in perpetuum juriſdictione, & Archidiaconatuum adminiſtratione, quiſque videlicet in ſua Provincia, qualem Archidiaconus Eccleſiæ Mechlinienſis habiturus eſt, omninò potiantur.

Cumque novem Canonicatuum & Præbendarum affectorum diſpoſitio ad Archiepiſcopum, & novem Graduatos modo præmiſſo ſit conceſſa, proindè reliqui Capitulares Canonici collationem aliorum Canonicatuum & Prębendarum in ſuo turno ordinario habeant:

Dispositio verò Vicariarum & aliorum Beneficiorum omnibus communis eſſe debeat, & per turnos, prout hactenus, obſervetur; diſtrictiùs inhibentes univerſis & ſingulis Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis Filiis Abbatibus, ceteriſque locorum Ordinariis, necnon S. Joannis Jeroſolymitani, & Teutonicorum Hoſpitalium hujuſmodi Magiſtris, eorumque ac prædicto, ceteriſque Conventibus, Superioribus & perſonis, illique vel illis ad quem, ſeu quos Præceptoriarum, ac Canonicatuum & Præbendarum prædictarum collatio, proviſio, præſentatio, electio & quævis alia diſpoſitio communiter vel diviſim pertinet, ac quibuſcumque aliis, cujuſcumque Dignitatis, Statûs, Ordinis & conditionis exiſtentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis majoris, aliiſque ſententiis, cenſuris, & pœnis, necnon privationis omnium Dignitatum, Beneficiorum, & Officiorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia impoſterùm obtinenda, ne de illis ſeu eorum aliquo ſi vacant, aut cum vacaverint, ut præfertur, cuiquam providere, aut aliàs diſponere, ſeu præmiſſorum effectus, & executionem in aliquo quantumcumque modico impedire, aut moleſtiam, vel injuriam quampiam irrogare, quoquo modo præſumant.

Ac decernentes ex nunc plenum jus in præmiſſis omninò acquiſitum eſſe, & ſuper his beneficio Regularum de non tollendo jure quæſito, ac de annuali & triennali poſſeſſore, nec non privilegiis omnibus, quibus diuturni poſſeſſores pacifici quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, plenariè gaudere debere, ac Canonicatus & Præbendas, & Præceptorias unitos hujuſmodi, ad hoc ut de illis quoquomodo diſponi valeat, de cetero vacare, ac eaſdem, aut affectos novem Canonicatus, & novem Præbendas prædictos, per quoſcumque, etiam prætextu mandatorum de providendo, nominationum, facultatum, etiam juxta Concordata Nationis Germanicæ, expectativarum, & quarumcumque aliarum gratiarum, quoquo modò acceptari non poſſe, & nihilominùs quaſcumque acceptationes, collationes, proviſiones, commendas, uniones, annexiones & incorporationes, ac alias diſpoſitiones, de eiſdem aut eorum aliquo, etiam per Nos & Sedem præfatam quomodolibet factas, & faciendas, nullius prorſus roboris vel momenti fore, nullumque per eas cuiquam jus acquiri, aut etiam coloratum titulum poſſidendi tribui poſſe.

Ac conceſſionem, aſſignationem, ſeparationem, diviſionem, diſmembrationem, extinctionem, applicationem, appropriationem, unionem, annexionem, incorporationem, ſtatutum, ordinationem, ceteraque præmiſſa, ex nunc omninò eumdem effectum ſortita eſſe & cenſeri, nec ſub quibuſvis revocationibus, alterationibus, ſuſpenſionibus, vel limitationibus unionum, annexionum, incorporationum, ſuppreſſionum, & extinctionum, etiam effectum non ſortitarum, quæ poſthac per Nos vel Succeſſores noſtros, tam in craſtinum aſſumptionis cujuſlibet eorum ad ſummum Apoſtolatûs apicem, quàm aliàs quomodolibet, ac cum quibuſvis clauſulis & Decretis, quocumque tempore fient, includi: ſed illis non obſtantibus, in ſuis vigore, robore, & efficacia perſiſtere, ac quoties illa emanabunt, toties in priſtinum ſtatum reſtituta, & de novo conceſſa eſſe:

Sicque incommutabilis voluntatis & intentionis noſtræ fuiſſe, eſſe, & fore: præſenteſque Litteras nullo umquam tempore de ſurreptionis vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, vel quopiam alio defectu notari, aut in jus vel controverſiam quâcumque ratione vel causâ vocari poſſe.

Sicque per judices ordinarios & delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores & Cardinales, in quavis cauſa & inſtantia, ſublatâ eis, & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate & authoritate, judicari & diffiniri debere, irritum quoque & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quâvis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca Venerabilibus Fratribus noſtris, Archiepiſcopo Mechlinienſi, & Epiſcopo Amerinenſi, ac dilecto Filio Præpoſito Eccleſiæ Arienſis, Morinenſis ſeu alterius Diœceſis, per Apoſtolica Scripta motu ſimili mandamus, quatenus vel duo, aut unus eorum, per ſe, vel alium, ſeu alios eaſdem præſentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, ubi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte moderni, ac pro tempore exiſtentis Archiepiſcopi Trajectenſis & aliorum, quorum intereſt, & quomodolibet intererit in futurum, fuerint requiſiti, ſeu aliquis eorum fuerit requiſitus, ſolemniter publicantes, eiſque, & eorum cuilibet in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant authoritate noſtrâ Archiepiſcopum Trajectenſem, & alios præfatos, conceſſione, aſſignatione, diſmembratione, ſeparatione, diviſione, applicatione, appropriatione, unione, annexione, & incorporatione, ſtatuto, ordinatione, & Litteris ac in eis contentis prædictis, pacificè gaudere, ac Litteras & in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari.

Non

Non permittentes illos, per quoſcumque quomodolibet indebitè moleſtari, contradictores quoslibet & rebelles per Cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, appellatione poſtpoſitâ compeſcendo. Nec non legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſſibus, Cenſuras & pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachii ſecularis.

Non obſtantibus voluntate priori & aliis præmiſſis, & noſtris de valore, tam in eiſdem unionibus, quàm impetrationibus & aliis gratiis etiam Motu ſimili factis exprimendo, nec non Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati uniones perpetuas, niſi in caſibus à jure permiſſis fieri prohibentes, ac recolendæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris noſtri de una, & Concilii Generalis de duabus, non tamen tribus dietis, aliiſque Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, etiam Reſervatoriis, etiam in Corpore juris clauſis,

Nec non aliis dictæ Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis, etiam revocatoriis & revocatoriarum innovatoriis, ac in favorem Ordinariorum, & aliàs in contrarium quomodolibet editis & edendis, nec non Monaſteriorum, & Ordinum, ac Eccleſiarum & Collegiorum, ac locorum & Hoſpitalium prædictorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolicâ vel quavis facultate aliâ roboratis, Statutis & conſuetudinibus, ſtabilimentis, uſibus & naturis,

Nec non quibuſvis ſpecialibus vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, expectativis, & aliis gratiis, etiam in Canonicos creationibus, aliis unionibus, etiam perpetuis, abſq; conſenſu Coadjutorum deputationibus, nominationibus citrà acceſſus, & regreſſus facultatibus, Mandatis, Litteris & conceſſionibus, quibuſcumque Perſonis, cujuſcumque Dignitatis, ſtatûs, gradûs, & conditionis exiſtentibus, & Cardinalatûs honore fungentibus, ac noſtris etiam antiquis & deſcriptis familiaribus, continuis commenſalibus, ac Prælatis Domeſticis, nec non Romanæ Curiæ Officialibus, etiam Officia ſua actu exercentibus, ex quavis etiam grandi causâ, conſideratione, intuitu vel reſpectu, etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, ac cum quibuſvis antelationibus, prærogativis, & Decretis etiam irritantibus, & aliis clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis, etiam præſentibus derogantibus, etiam motu & ſcientiâ ſimilibus, & aliàs quomodocumque conceſſis,

Quas & quæ illorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habentes, eorumque omnium vim & effectum, quoad præmiſſa omnia, omninò ſuſpendimus, ac in præmiſſis effectum ſortiri, aut locum ſibi vindicare non poſſe, neque debere decernimus, nec non Privilegiis, Indultis & Litteris Apoſtolicis eiſdem Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, ac illorum Magiſtris, Fratribus & Militibus, nec non Capitulis, Conventibus, Superioribus, & aliis quibuſvis per quoſcumq; Romanorum Pontifices Prædeceſſores noſtros ac Nos & Sedem prædictam, etiam per viam generalis Legis ac Statuti perpetui, nec non initi & ſtipulati contractûs, ſeu quaſi, & aliàs ſub quibuſcumque tenoribus & formis ac quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & aliis Decretis, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam præmiſſorum & quorumcumque aliorum, ſeu etiam motu, ſcientiâ & poteſtatis plenitudine ſimilibus, nec non conſiſtorialiter ac aliàs quomodocumque, qualitercumque, & quotieſcumque conceſſis, confirmatis & etiam iteratis vicibus innovatis, ac concedendis & innovandis;

Quibus omnibus, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua, & expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua aliâ exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & formâ in illis traditâ obſervatâ, inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, quamvis talia ſint, quæ ſub clauſula implicitæ derogationis, latiſſimè extendenda, in ſupplicatione oppoſita non intelligantur, aut aliàs comprehendantur; nihilominus in genere & in ſpecie ad effectum ſufficientis derogationis eorum, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus contrariis quibuſcumque.

Aut ſi aliqui Apoſtolicâ præfatâ, vel aliâ quâvis authoritate in dictis Eccleſiis, in Canonicos ſint recepti, vel ut recipiantur inſiſtant, ſeu ſi ſuper proviſionibus ſeu commendis ſibi faciendis, de Canonicatibus & Præbendis ipſarum Eccleſiarum ac Præceptoriis hujuſmodi ſpeciales, vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus Litteras impetraverint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem, & Decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum, quas ibidem Litteras & proceſſus habitos per eaſdem, ac inde ſecuta quæcumque ad Canonicatus & Præbendas ac Præceptorias hujuſmodi volumus non extendi: ſed nullum per hoc eis quoad aſſecutionem Canonicatuum, & Præbendarum vel Præceptoriarum, aut beneficiorum aliorum præjudicium generari; & quibuſlibet aliis Privilegiis, Indulgentiis, & Litteris Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus quorumcumq; tenorum exiſtant, per quæ, præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumcumque tenoribus habenda ſit in noſtris Litteris mentio ſpecialis.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc Paginam noſtræ conceſſionis, aſſignationis, ſeparationis, diviſionis, diſmembrationis, applicationis, appropriationis, unionis, annexionis, incorporationis, Statuti, ordinationis, inhibibitionis, Decreti, mandati, ſuſpenſionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario

Digitized by Google

temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

DATUM Romæ apud S. Petrum, anno In-
1560. carnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, quinto Iduum Martii, Pontificatûs noſtri anno ſecundo.

Fœd. Card. Cæſius.

Cæſ. Glorierius.

A. DE ALEXIIS.

ARCHIEPISCOPI ULTRAJECTINI.

Additio. I. FREDERICUS SCHENCK, Toparcha de Tautenbourg, olim Præpoſitus Eccleſiarum Collegiatarum S. Petri Ultrajecti & S. Plechelmi Oldenſaliæ, nec non Imperialis Cameræ Spiræ Præſes, defuncto Georgio Egmondano poſtremo Ultrajectenſium Epiſcopo, primus, iſque unicus inauguratus fuit Archiepiſcopus anno 1561; obiit anno 1580.

II. HERMANNUS COMES à RENNEBOURG, Præpoſitus Eccleſiarum Collegiatarum S. Salvatoris Ultrajecti & S. Crucis Leodii, dein nominatus fuit ad Archiepiſcopatum Ultrajectenſem; ſed ob quaſſatam tumultibus Patriam, nominationis effectu caruit.

JOANNES BRUHESEN, Metropolitanæ Ultrajectinæ Decanus, nominatuſque Epiſcopus Groeningenſis, dein deſignatur Archiepiſcopus Ultrajectinus. Sed rebus magis magiſque perturbatis, exulavit Coloniæ, ibique inter Canonicos Capitulares Metropolitanæ Eccleſiæ adlectus, extremum diem obiit anno 1600. III.

VICARII GENERALES ET APOSTOLICI
PROVINCIARUM BELGII FOEDERATI.

Additio. I. SASBOLDUS VOSMERUS, Delphenſis, S T L. Eccleſiæ Hagæ-Comitanæ Decanus, Romæ conſecratus fuit Archiepiſcopus Philippenſis anno 1602. atque Vicarius Generalis & Apoſtolicus per Belgium Fœderatum. Sed eo in munere ſummas perpeſſus moleſtias, ipſumque exilium, obiit Coloniæ 3. Maii 1614.

II. PHILIPPUS ROVENIUS, Rovêno-Tranſiſalanus, S. T. L. Præpoſitus Oldenſalienſis ac Decanus Daventrienſis, conſecratus fuit Archiepiſcopus Philippenſis in Abbatia Foreſtana, juxta Bruxellam, anno 1620; obiit Ultrajecti 3 Octobris 1651.

III. JACOBUS DE LA TORRE, Hagæ-Comitanus, nominatus ab anno 1640. Coadjutor Rovenii, conſecratus fuit Archiepiſcopus Epheſinus Monaſterii Weſtphalorum anno 1647. Fuit quoque Præpoſitus Harlebacenſis in Flandria, & Sacelli Burgundici Bruxellis Capellanus & Eleemoſynarius major. Dein factus impotens, obiit in Cœnobio Guilielmitarum Huybergenſium juxta Antverpiam 16. Septembris 1661.

IV. ZACHARIAS DE METZ, Bruxellenſis J. U L. Canonicus S. Servatii Trajecti ad Moſam & B. Mariæ Thorenſis prope Geldriam, anno 1656. datus eſt Coadjutor *Jacobo Torrio*, ob difficultates à Fœderatis Belgii Ordinibus motas exulanti, conſecratuſque fuit in Epiſcopum Trallenſem. Sed nondum ceſſantibus moleſtiis, vitâ functus eſt Amſtelodami 13. Julii 1661.

V. BALDUINUS CATSIUS, Gorcomienſis, S. T. L. olim Præſes Collegii Pulcheriani ſeu Hollandici in Academia Lovanienſi, conſecratus fuit in Archiepiſcopum Philippenſem Coloniæ 9. Septembris 1662. Paulò poſt impotens factus obiit Lovanii 18. Maii 1663.

JOANNES NEERCASSEL, Gorcomienſis, Preſbyter Oratorii, factus fuit Coadjutor præcedentis, & unà cum ipſo conſecratus Coloniæ, ipſe Epiſcopus Caſtorienſis. Libris editis & eruditione clarus obiit Swollis 6. Junii 1686. VI.

PETRUS CODDE, Amſtelodamenſis, Presbyter Oratorii & Paſtor Ultrajecti, conſecratus in Archiepiſcopum Sebaſtenum Bruxellis 6. Februarii 1689. Obiit Ultrajecti 18. Decembris 1710. VII.

THEODORUS DE COCK, Ultrajectinus, à Clemente XI. deſignatus eſt Pro-Vicarius anno 1702; ſed cum acceptus non eſſet Fœderatis Ordinibus, Romam migravit, ibique factus Canonicus S. Laurentii in Damaſo, & Capellanus Summi Pontificis, extremum diem obiit 16. Januarii 1720. VIII.

GERARDUS POTCAMP, Paſtor & Archipresbyter Linganus, à Pontifice deſignatus Pro-Vicarius 14. November 1705, conſentientibus etiam Statibus; prematurè è vivis ereptus fuit 16. Decembris ejuſdem anni. IX.

ADAMUS DAEMEN, Amſtelodamenſis, J. U. L. Canonicus Presbyter Capitularis Eccleſiæ Metropolitanæ Colonienſis, & Præpoſitus S. Andreæ ibidem, conſecratus fuit Coloniæ in Archiepiſcopum Adrianopolitanum die 25. Decembris 1707; ſed per Fœderatos Ordines nunquam receptus, obiit Coloniæ 30. Decembris 1717. X.

PETRUS VAN BYLEVELT, Ultrajectinus, Paſtor Hagæ-Comitanus, nominatus fuit à Clemente XI. Pont. Vicarius Apoſtolicus per Fœderatas Belgii Provincias anno 1719. XI.

CAPUT CXLI.

ALBERTUS & ISABELLA, *Belgarum Principes, ſolemni juramento aſſerunt atque promittunt tueri Privilegia Eccleſiæ Collegiatæ S^{tæ}. Gudulæ Bruxellis, anno* 1599.

Additio. ex Baſilica Bruxellenſi. NOS ALBERTUS & ELISABETH CLARA EUGENIA Hiſpaniarum Infans, Dei gratiâ Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, & Geldriæ, Comites Habſburgi, Flandriæ, Artheſiæ, Burgundiæ, Tirolis, Palatini, & Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci, & Zutphaniæ, Marchiones Sacri Imperii Romani, Domini Friſiæ, Salinarum & Mechliniæ, Civitatum, Oppidorum & territorii Trajecti, Tranſiſulaniæ & Groningæ,

VIDELICET Ego Archidux tanquam Maritus, & legitimus tutor præfatæ Sereniſſimæ Infantis, & Ego Infans, tanquam Princeps proprietaria ſupranominatarum Provinciarum, ut ſatisfaciamus, & exequamur ea, quæ 21. Auguſti anni 1589. per Nos, & ex noſtra parte promiſſa & jurata fuêre, ſingulis Ordinibus hujus

Digitized by Google

jus Belgii Inferioris tunc Bruxellis exiſtentibus, & congregatis in majori Aula Palatii noſtri ibidem, juramus & promittimus ad hæc ſacroſancta Evangelia: Quod ſemper erimus fideles noſtræ Eccleſiæ S. Gudulæ, ceteriſque Eccleſiis diſtrictûs & territorii Civitatis noſtræ Bruxellenſis, & obſervabimus, faciemuſque obſervari Jura, Privilegia, Statuta, Conſuetudines, Poſſeſſiones, & Libertates dictarum Eccleſiarum, prout Prædeceſſores noſtri, Duces Ducatûs Brabantiæ hactenus fecerunt. Sic Nos Deus adjuvet, & omnes Sancti ejus.

Fuere præſentes Octavius Epiſcopus Tricaricenſis, Nuntius Apoſtolicus,

Baltazar de Zuniga, Legatus Regius,
Dux Aumalius,
Carolus Dux Croius & Arſcotanus,
Princeps Auriacus,
Marchio Havreacus,
Comes Arenbergius Eques Aurei Velleris, & Maris Belgici Archithalaſſus,
Comes Solranus,
Comes Bergenſis,
Marchio Bergarum ſuper Zomam, Gubernator Geldriæ & Zutphaniæ,
Joannes Richardotus, Sanctioris Concilii Præſes,
Nicolaus Damantius, Brabantiæ Cancellarius,

Cum pluribus aliis eminentis notæ, & Togati, Equeſtriſque Ordinis Viris.

CAPUT CXLII.

Iidem Principes augent proventus Præbendarum Majorum in eadem Eccleſia S. Gudulæ Bruxellis, anno 1605.

Additum ac tranſlatum ex Diplomate Gallico, quod habetur in Baſilica Bruxellenſi.

ALBERTUS & ISABELLA CLARA EUGENIA Hiſpaniarum Infans, Dei gratiâ Archiduces Auſtriæ, &c. omnibus has præſentes viſuris ſalutem.

Cum ex tempore Læti noſtri Introitûs & ſucceſſionis in Ditionibus noſtris citerioribus Germaniæ Inferioris ſingulariter Nobis commendatio fuerit accepta, ut in Dei honorem & exaltationem noſtræ Catholicæ Apoſtolicæ & Romanæ Fidei, videremus proficere Divinum Officium in Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis dictarum noſtrarum Ditionum tum & in Eccleſia Collegiata S. Gudulæ in hac Urbe noſtra Bruxellenſi, quæ ab antiquo ædificata fuit à Prædeceſſoribus noſtris Brabantiæ Ducibus, à quibus in ea fundati fuerunt duodecim Canonici cum Decano ſuo quamvis modicè dotati, quibus incumbit cura Officii Divini quod peragitur quotidie in dicta Eccleſia, cupientes ex parte noſtra dictum Officium proficere & augere dotem præfatorum Decani & Canonicorum, atque etiam procurare ut oretur pro ſalute Perſonarum noſtrarum, felicitate & bono ſucceſſu rerum noſtrarum, pro ſolatio animarum Prædeceſſorum noſtrorum, atque ut Miſſæ poſt deceſſum noſtrum, aut aliàs ſecundùm intentionem noſtram fiant:

Quibus conformiter tractari curavimus cum Venerabilibus nobis caris & dilectis præfatis Decano & Canonicis dictæ Eccleſiæ, eò uſque ut contenti fuerint ſuſcipere onus celebrandi in illa quatuor Miſſas privatas quotidie & duo anniverſaria annuè, ſemper atque in perpetuum in forma & modo prout ſequitur:

Videlicet præfati Decanus & Canonici obſtringent ſe pro ſe ipſis & ſuis ſucceſſoribus ad celebrandum perſonaliter per ſe ipſos quotidie ſemper & in perpetuum in dicta Eccleſia quatuor Miſſas privatas dividendo æqualiter dictum onus inter ſe, adeo ut quatuor ex ipſis quâcumque hebdomadâ eâ obligatione fungantur, habeatque dictus Decanus qui modò eſt, & qui ſucceſſuri ſunt, eoque abſente aut non reſidente, primus Canonicorum poſt ipſum curam principalem & ſpecialem ut id accuratè & exactè mandetur executioni tam reſpectu quatuor prædictarum Miſſarum, quàm duorum Anniverſariorum.

Eapropter, tum & quia præfata dignitas modicè ſatis eſt dotata pro ſe, jure prærogativæ ex reditibus & fructibus bonorum ipſis aſſignandorum præcipiet florenos centum annuè cum reſidebit & quinquaginta cum non reſidebit, & quinquaginta florenos reſtantes prædictus primus Canonicorum, & quod ſupererit æqualibus portionibus dividetur inter præfatos Decanum exiſtentem Canonicum & Canonicos Confratres ejus, deductis primùm & ante omnia ſumptibus & impenſis faciendis pro dictis Miſſis & duobus Anniverſariis, ut infra dicetur.

In initio verò cujuſcumque anni fiet dicta repartitio, quomodo in ejus decurſu hebdomadatim præfatæ Miſſæ celebrandæ ſint, cujus repartitionis quilibet dictorum Canonicorum particularem habebit declarationem ejus quod ſibi facere incumbet, & præfatus Decanus generalem aliquam, ut ex ea poſſit diſcernere an quiſque eorum adimpleat ordine deſignato Miſſas ſibi injunctas: qui verò inter dictos Canonicos non erunt Presbyteri, neque partem, neque portionem bonorum hujus fundationis habebunt, quanto tempore Presbyteri non erunt, ſed ipſorum portio ſimul & Miſſæ oneris ipſorum æqualiter diſtribuentur inter alios Canonicos Presbyteros; neque etiam Fundationis participes erunt Canonici foranei, aut abſentes, niſi prædicti abſentes ſubſtituant aliquem ex numero præfatorum Canonicorum ſuis expenſis.

Quod ſi contingat aliquem dictorum Canonicorum

nonicorum reſidentium, morbo, invalitudine, aut alio impedimento legitimo detineri, ut non poſſet obligationi dictarum Miſſarum per ſe ipſum ſatisfacere, poterit curare, ut id fiat per alterum; modò faciat, ut dictus morbus aut impedimentum præfato Decano innoteſcat, tum ſimul, cui Sacerdoti aut Religioſo curam iſtam ſeu dederit, ſeu dare deſideret: idque ideo, ut ipſi pro quacumque Miſſa celebranda ex reditibus dictorum bonorum dentur in eleëmoſynam decem aſſes, qui detrahentur de competenti portione dicti Canonici aut Canonicorum infirmorum & impeditorum.

Quod ſi aliquis præfatorum Canonicorum contentus fuerit obligationi alterius ſatisfacere, præferetur quibuſvis aliis Sacerdotibus, vel Religioſis; atque tunc inter ipſos curabit dictus Decanus fieri diſtributionem quantum maximè poterit æqualem.

Si contingat, dictum Capitulum non adimplere omnia quæ ſupra dicta ſunt, ſuâque culpâ in defectu perſiſtere, ſemelque aut bis ex parte noſtra aut dictorum Succeſſorum noſtrorum commoniti, non emendaverint neq; ſatisfecerint, liberum licitumque erit Nobis ſeu Succeſſoribus noſtris Ducibus & Duciſſis Brabantiæ omni & quovis tempore dicta bona recipere, eaque transferre, atque alteri cuipiam Eccleſiæ aut Monaſterio donare, ut per eorum ſeu Clerum ſeu Religioſos, dictæ Miſſæ & Anniverſaria celebrentur, prout cum ipſis conventum fuerit.

Atque ut tanto firmiùs celebratio dictarum Miſſarum & Anniverſariorum conſtituatur, ſi quis Canonicus in ſua parte deficiat, per culpam ſuam aut negligentiam, à præfato Decano, aut in ejus abſentia à primo poſt ipſum mulctabitur viginti aſſibus in ſingulas Miſſas neglectas, qui diſtribuentur inter alios Canonicos & Presbyteros, qui defectui ſupplebunt.

Si autem in dicta Eccleſia tam pauci forent Canonici reſidentes, ut per ipſos ſatiſfieri nequiret celebrationi antedictarum quatuor Miſſarum privatarum indies, eo caſu tantummodo obſtricti erunt eas dumtaxat celebrare quas commodè poterunt, partientes Miſſas reſtantes inter alios Presbyteros qui equidem illas in Eccleſia præfata, & non alibi, celebrare debebunt, quibus etiam diſtribuetur integra portio emolumenti, quæ aliàs pertineret ad Canonicos Miſſarum dictarum celebrationi obſtrictos.

Celebrabuntur verò dictæ Miſſæ durante noſtrâ amborum vitâ de Sancto, aut de Feſtivitate quæ occurret, pro ſalute perſonarum noſtrarum, felicitate & bono ſucceſſu rerum noſtrarum, & ſolatio animarum Prædeceſſorum noſtrorum. At verò quacumque feriâ quintâ, ſi non incidat in eam diem feſtum aliquod ſolemne, dictæ quatuor Miſſæ privatæ celebrabuntur de Sancto & Venerabili Sacramento.

Et poſt obitum noſtrum aut alterius noſtrûm, celebrabuntur omnes pro ſolatio animarum noſtrarum & dictorum Prædeceſſorum noſtrorum & felicitate Succeſſorum noſtrorum Ducum & Duciſſarum Brabantiæ, Dominorum & Dominarum hujus Belgii, & in diebus Paſchatis, Pentecoſtes, Omnium Sanctorum, Nativitatis, Dominicis, Feſtis B. Virginis & Apoſtolorum, S. Michaëlis, S. Gudulæ aliiſque ſimilibus, celebrabuntur omnes quatuor ſecundùm diem & feſtivitatem occurrentem, & à quovis celebrantium in fine cujuſvis dictarum Miſſarum legetur Reſponſorium de Defunctis, durante noſtrâ amborum vitâ pro animabus Prædeceſſorum noſtrorum, & poſt obitum noſtrum pro ſolatio noſtrarum, prout dictum eſt.

Celebrabuntur autem dictæ quatuor Miſſæ ſuper Altare Sacelli S. Sacramenti miraculoſi in præfata Eccleſia, & non alibi. Ad quod inchoandum, curabimus ſubminiſtrari noſtris expenſis Caſulam, Albam, Cortinas, Calicem, atque omnia ulteriùs ad dictum Officium requiſita, ſecundùm ſpecificationem quæ deſuper fiet. Eâ conditione ut præfati Decanus & Canonici obſtringant ſe ad illa in perpetuum ſarta conſervanda, & cum opus fuerit, renovanda ſuis impenſis & ſumptibus, tam honorificè quàm noſtro & Succeſſorum noſtrorum honori convenit, ſubminiſtrando jam nunc & deinceps perpetuò inſuper luminaria panem atque vinum.

Quæ Caſula, Alba, Cortinæ & alia ornamenta cuſtodiri debebunt in Sacello, quod ædificatum eſt ponè majus Altare Chori S. Sacramenti miraculoſi in dicta Eccleſia, eritque antedictum Sacellum uſui præfatorum Decani & Canonicorum, ut inibi induantur tanquam in Sacrario, committentque ipſi ſuis expenſis æditum, ſeu miniſtrum aliquem, qui cuſtodiat & reponat dicta ornamenta.

Insuper etiam obſtringent ſe præfati Decanus & Canonici pro ſe ſuiſque Succeſſoribus, ad faciendum & celebrandum duo Anniverſaria quotannis in perpetuum in magno Choro ſupradictæ Eccleſiæ pro animabus noſtrorum Prædeceſſorum, donec vixerimus; quorum alterum fiet ſub Octavam omnium Sanctorum die minùs impeditâ Officio, & alterum menſe Februario; & poſt obitum alterius noſtrûm, fiet unum dictorum Anniverſariorum pro illo quotannis ipsâ die obitûs ſui, eodemque modo fiet, cum Deus ex hoc mundo evocaverit alterum, niſi propter Dominicam aut Feſtum ſolemnius fieri non poſſet: quo caſu transferentur in diem proximiorem & minùs impeditam.

Obstringetur dictum Capitulum tempeſtivè ſignificare & notam facere diem quâ unumquodque Anniverſariorum celebrabitur, Nobis & Ducibus & Duciſſis Brabantiæ Succeſſoribus noſtris, aut eorum pro iſto tempore Provinciarum Præfectis generalibus; debebuntque inſuper curare ut prædicta dies populo annuntietur Dominicâ præcedente in concione prima, ut qui piè affecti fuerint Officio poſſint intereſſe.

Jubebunt etiam pro quolibet Anniverſario pulſari quater maximas campanas, primùm eo tempore quo inchoabuntur Vigiliæ, ſecundò eâdem die ſub Veſperam, horâ in hujuſmodi caſibus conſuetâ, tertiò die ſequenti horâ ſextâ matutinâ, & quartùm dum inchoabitur Sacrum, quod immediatè ſubſequetur Miſſam ſolemnem ordinariam iſti diei propriam.

Duorum-

Digitized by Google

Duorumque horum tempore Officiorum obſtringentur dicti Decanus & Canonici curare, ut circumveſtiatur magnus Chorus præfatæ Eccleſiæ panno, aut criſpo laneo nigro ſuis ſumptibus & expenſis, atque ut tumulus dictorum Ducum & Duciſſarum tegatur umbellâ ſerici heteromalli, qualem Nos ad eum finem fieri jubebimus pretioſè ornatam talibus inſignibus & inſcriptionibus, prout convenire judicaverimus, quam umbellam ipſi ſartam debebunt conſervare, & cum opus fuerit eâdem formâ renovare.

Circum tumulum debebunt ardere viginti quatuor tædæ toto dictorum duorum Officiorum tempore, ſex magnæ candelæ in Altali ſummo, & aliæ quatuor in Choro, ſuis quatuor æneis candelabris impoſitæ, ſumptibus & expenſis præfatorum Decani & Canonicorum.

Dictus Decanus celebrabit Officium ſupradictarum Vigiliarum & Miſſarum, eoque abſente aut extra hanc urbem impedito dignior Canonicorum poſt Cantorem; qui Cantor cum ſeniore Canonico præſidebunt Choro, induti pluvialibus nigris, ceteris ad latera aſſiſtentibus in habitu Chori.

Fientque dictæ Vigiliæ cum tribus Lectionibus ſecundùm ritum Romanum, cum Laudibus, poſt quas dicetur abſolutio ſupra dictum tumulum per præfatum Decanum, aut præfatum digniorem Canonicorum. Prima ſupradictarum Lectionum cantabitur Muſicè à Cantoribus, ſecunda cantu Gregoriano per aliquem Canonicum minorem aut Sacellanum, & ſimiliter tertia per digniorem dictorum Canonicorum, *Benedictus* & *Magnificat* * Muſicâ rudiore, Abſolutio ſupra tumulum muſicè, prout & Miſſa, eâque finitâ, Abſolutio ſupra dictum tumulum.

* Faux Bourdon.

Ipso die quo celebrabitur Miſſa dicti Anniverſarii, diſtribuent centum panes, ſingulos valoris trium aſſium pauperibus totidem, duodecim deſignandis à præfatis Decano exiſtente Canonico per plumbeta aut aliam teſſeram, & ſinguli præfatorum Canonicorum eligent ſingulos octo, modò Presbyteri fuerint: ſi verò non reſideant tam multi, reſidentes repartientur inter ſe plumbeta abſentium, & deligent pauperes quos voluerint.

Præfatus Decanus, aut qui eo abſente peraget Officium, habebit pro ſua præſentia in Officio ſingulorum prædictorum dierum tres florenos, Presbyter qui ei aſſiſtet pro quolibet Officio pro ſua præſentia & aſſiſtentia decem aſſes, Diaconus & Subdiaconus pro miniſterio in Miſſa & præſentia ſua ſinguli decem aſſes, Cantor ejuſque collega pro ſua præſentia & præſidentia ſinguli pro quolibet Officio unum florenum, ipſorumque duo Vicarii pro aſſiſtentia & præſentia in duobus Officiis ſinguli unum florenum; Canonici majores in quolibet Officio decem aſſes, Magiſtri Cæremoniarum & Accenſus virgatus totidem; Canonici minores & Sacellani ſinguli quinque aſſes pro ſingulis præſentiis.

Canonici qui eodem die, quo dicta Anniverſaria fient, Miſſam celebraverint, Collectamque prò Defunctis dixerint, habebunt aſſes quinque, Canonici minores & Sacellani tres. Atque hæc omnia mediante aſſignatione ſufficiente bonorum & fundorum terræ, infra exprimendorum.

Ad quæ omnia & ſingula ſupradicta præſtandum & ſolvendum, præfati Decanus & Canonici obſtringent ſe ipſos & ſuos Succeſſores in perpetuum, ſicut dictum eſt, tradentque Litteras ſuas reciprocas obligationis ſuſceptæ in forma debita & luculenta, ita ut neque unquam neque in futurum poſſint ſe deſuper excuſare; niſi fieret ut reditus dictorum bonorum & poſſeſſionum ipſis aſſignatarum pro dicta Fundatione, ſive bello ſive alio caſu ſine ipſorum culpa diminueretur ultra unam tertiam modernorum proventuum. Quo caſu non erunt obligati aliter quàm ſecundùm proportionem fructuum quos inde recipient, uſque dum prædicta bona reſetant antecedentes proventus, poſtquam id Nobis aut Succeſſoribus noſtris indicaverint.

Notum facimus quod Nos, his de quibus ſupra conſideratis, cupientes ad effectum deducere in perpetuum Fundationem dictarum quatuor Miſſarum privatarum, duorum Anniverſariorum, eleëmoſynæ, diſtributionum, & omnium quæ inde dependent, poſt maturam conſilii deliberationem, ex judicio Nobis planè dilectorum & fidelium Præſidum, Theſaurarii generalis & Delegatorum ad noſtra Dominia & Financias, ex noſtra certa ſcientia, poteſtate & auctoritate, pro Nobis, heredibus noſtris & Succeſſoribus, Ducibus & Duciſſis Brabantiæ, Comitibus & Comitiſſis Hannoniæ, Dominis & Dominabus Valencenarum, donaverimus, ceſſerimus & tranſtulerimus, donemus cedamus & transferamus propter Deum in eleëmoſynam, & ad effectum de quo ſupra, præfatis Decano & Canonicis dictæ Eccleſiæ S. Gudulæ in Urbe noſtra ſupradicta, amodo & Succeſſoribus eorum nonaginta quatuor jugera, tres quartas aut circiter pratorum, quæ nominantur *les-Prets-le-Comte*, quodlibet jugerum quinque * mencaldorum, ad Nos ſpectantia ſub Quæſtura Dominii noſtræ * Aulæ in dictis Valencenis, libera à juriſdictione Toparchiarum vicinarum, & ſita intra territoria *Domraingy*, *Vy* & *Fraſne*; ſimul cum iis comprehenſo prato, quod vocatur * *Apparitoris*, quod continet jugerum unum. Quæque prata modò * per auctiones publicas locata ſunt diverſis perſonis in ſexdecim portionibus, pro ſumma mille quingentarum & octo librarum & quindecim aſſium annuè, librâ æſtimatâ quadraginta groſſis Monetæ noſtræ Flandricæ, quæque locatio finiétur ultimâ Septembris milleſimo ſexcenteſimo ſeptimo;

* Mencalds.
* De la Saie.
* De Sergeant.
* Par recours publics.

Ut præfati Decanus & Canonici eorumque Succeſſores illa teneant, iis gaudeant, illaque poſſideant ſemper atque in perpetuum libera & exempta ab omnibus cenſibus & reditibus, * vectigalibus nobilibus, & cum eadem ipſa libertate & exemptione, quâ Nos ipſi uſque ad præſens iis gaviſi ſumus, illaque poſſedimus.

* Charges Foncieres.

Sub onere & conditione, ut ſatisfaciant ipſique adimpleant bene ac debitè celebrationem

dictarum

dictarum quatuor Miſſarum quotidie, duorum anniverſariorum annuè, diſtributionem, luminaria, ſubminiſtrationem & conſervationem ornamentorum & præſtationes, nihil omnino excepto, ut gaudeant dictis pratis à die datæ harum & deinceps ad ratam redituum.

Cum autem & inceperint facere & celebrare dictas quatuor Miſſas privatas, ad eum effectum ſeparavimus & diſtraximus, ſeparamus & diſtrahimus à noſtro Dominio in dictis Valencenis prædicta prata, per has memoratas præſentes; idque omnino, non obſtantibus noſtris Ordinationibus & Edictis, illiſque Prædeceſſorum noſtrorum in contrarium, ſtatuentibus ut nullis Eccleſiaſticis, Abbatibus, Prælatis, Capitulis aut aliis à *caducaria lege immunibus liceat novas facere acquiſitiones, aut jure hereditario obtinere fundos, reditus, cenſus, aut alia bona. Quibus Ordinationibus & Edictis, reſpectu hujus modò inſtitutæ Fundationis, ceſſionis & tranſcriptionis, per haſce derogavimus & derogamus, atque ex ampliore noſtra gratia prædicta prata *jure caduci liberavimus & *liberamus, atque hæc univerſim ſub oneribus & conditionibus prædictis.

mortes mains

avons admorti. admortiſſons.

Idque eâ conditione, ut præfati, Capitulum Decanus & Canonici tradant Litteras ſuas promiſſionis, obligationis & reciprocas in bona & rata forma pro ſe, ſuiſque Succeſſoribus, continentes planè dilucidè atque amplè, quod per nonaginta quatuor jugera tres quartas pratorum, agnoſcant ſibi abundè & ad beneplacitum ſuum proviſum, dotatum & factum eſſe ſatis, idque ad manus Præſidis & Senatorum Cameræ Rationum in Brabantiâ, ut ibidem pro noſtra ſecuritate aſſerventur, ad eas recurſus habeatur cum opus fuerit.

Quæ omnia ſupra dicta & ſingula eorum, Nos pro Nobis ipſis, heredibus noſtris & Succeſſoribus Ducibus & Duciſſis Brabantiæ, Comitibus & Comitiſſis Hannoniæ, Dominis & Dominabus Valencenarum promiſimus & promittimus per haſce, fide Principis præſtare & præſtari facere; fovere & obſervare; ita ut nec inferamus nec inferri patiamur à quoquam, quiſquis fuerit directè ſeu indirectè quocumque modo, turbationem, aut impedimentum ullum in contrarium.

Et propter ampliorem ipſorum ſecuritatem & Succeſſorum eorum, renuntiavimus & renuntiamus per haſce præſentes omnibus juribus Regiis, aliiſque quæ Principes poſſent exigere, omnibuſque quæ quis poſſet aut vellet allegare ad impugnandum aut irritam faciendum modò inſtitutam Fundationem, Donationem, Ceſſionem & Tranſcriptionem, quin imò & juri quo aſſeritur, generalem renuntiationem non ſubſiſtere, niſi peculiaris præceſſerit. Atque ubi dictus noſter Quæſtor Valencenarum has dictas præſentes intulerit, *Vidimus* aut earum Copiam authenticam, volumus & ſtatuimus ut memorata nonaginta quatuor jugera tres quartæ pratorum eradantur ex Quæſtura computuum ejus, ſintque tam ipſe quàm ejus Succeſſores in munere in poſterum exonerati, ut non deſuper ulterius rationem reddant quocumque modo.

Quapropter mandamus, Nobis admodùm caris & fidelibus Primis Præſidibus & perſonis noſtrorum Sanctioris & Magni Conciliorum, Concilio Montenſi, prædictis noſtrarum Financiarum Præſidi & perſonis noſtrarum Rationum Inſulis, noſtro Præpoſito-Comiti in dictis Valencenis, dicto noſtro Quæſtori ibidem præſenti & futuro, omnibuſque aliis noſtris Juſtitiæ & Officiorum adminiſtris & ſubditis ad quos hoc pertinebit, ut hâc noſtrâ præſente Ceſſione & Tranſcriptione iis conditionibus, ſecundùm & juxta modum, prout dictum eſt, ipſi & eorum ſinguli faciant, patiantur & ſinant præfatos Decanum & Canonicos memorati Capituli S. Gudulæ in hac Urbe noſtra Bruxellenſi, ipſorumque Succeſſores integrè, pacificè & perpetuò frui & uti, neque ipſis faciant, inferant aut moveant turbationem ullam aut impedimentum in contrarium, procedentibus dictis Financiarum noſtrarum, atque iis qui rationum noſtrarum Inſulis curatores ſunt ad verificationem & inſcriptionem harum dictarum præſentium, juxta formam & tenorem ſuum abſque ulla contradictione aut difficultate;

Prevoſt-le-Comte

Quibus Curatoribus Rationum noſtrarum Inſulis præfati Decanus & Canonici pariter tradere debebunt Copiam authenticam Litterarum ſuarum obligationis; promiſſionum atque reciprocarum, eo non obſtante quod per Edicta anteriùs facta ſuper adminiſtratione noſtrorum Dominiorum & Financiarum inter alia diſertè prohibitum ſit, ne dicta noſtra Dominia vendantur, onerentur, oppignorentur aut alienentur, quod nullatenus volumus in ipſorum præjudicium cedere, verùm ab eo ipſos eximimus & eximimus per haſce dictas præſentes, perque illas præfatos Financiarum & Rationum noſtrarum, alioſque omnes noſtros Officiorum adminiſtros jurejurandi obligatione per ipſos reſpectivè præſtiti quoad conſervationem & obſervationem prædictorum Edictorum abſolvimus, illis attamen quoad cetera perſtantibus in ſuo robore & vigore, non obſtantibus etiam quibuſcumque aliis noſtris Edictis, reſtrictionibus, mandatis aut inhibitionibus huic contrariis. Quoniam ita Nobis placet.

Quod ut firmum ſit & in perpetuum ſtabile, dictas præſentes Sigillo noſtro juſſimus muniri, jure noſtro in aliis ſalvo, atque alieno in omnibus.

Datum in Urbe noſtra Bruxellenſi, menſe Martio anno gratiæ milleſimo ſexcenteſimo quinto. Inferiùs ſcriptum eſt: De mandato Archiducum, 1605.

Marchio de Havre Eques * Ordinis,

Baro de Haveſkercke Toparcha de Vendegies * Præſides,

Id eſt Aurei Velleris. Chiefs.

Dominus Johannes de Drenckwairt, Eques Toparcha de Dormale, Theſaurarius generalis,

Philippus Stercke,

Joannes Dennetieres, * Curatores Financiarum, & alii præſentes. Commis

Signatum Verreyken.

CAPUT

CAPUT CXLIII.

Iidem Principes ALBERTUS *&* ISABELLA, *Religioſos Ordinis Minimorum admittunt in Belgium, dantes licentiam erigendi Conventus in omnibus locis ſibi ſubjectis; anno* 1618.

Addido ex Archivio PP. Minimorum Bruxell.

ALBERTUS, & ISABELLA CLARA EUGENIA Infans Hiſpaniarum, Dei gratiâ Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, &c.

NOTUM facimus, Nos recepiſſe humilem libellum ſupplicem R. P. Provincialis FF. Minimorum Ordinis S. Franciſci de Paula in hoc Belgio, continentem, quod per Litteras noſtras patentes de 20. Junii anni 1617. permiſiſſemus dicto Ordini facultatem aſſumendi, acceptandi, & poſſidendi cenſus, & hereditates, imò emendi loca neceſſaria ad conſtruendos Conventus ejuſdem Ordinis in bonis noſtris Civitatibus Bruxellenſi, Antverpienſi, etiam & Anderlechti.

A quo tempore etiam ſeſe obtulerunt quidam boni homines, qui devotione moti erga eundem Ordinem, eidem conceſſerunt reditus aliquos ad alendum quemdam numerum Religioſorum jam inde in Civitate noſtra Montenſi commorantium. Verùm cùm dictus exponens timeat, ne illos acceptare poſſit abſque noſtra permiſſione, in eum finem ſupplicavit humiliter, quatenus Nobis placeat illi concedere facultatem aſſumendi, & acceptandi loca, & reditus, quæ ipſi ſunt oblata non ſolùm in dicta Civitate Montenſi, ſed etiam in omnibus locis, terris, & dominiis noſtræ obedientiæ, & ibidem emendi omnes alios fundos neceſſarios ad augmentum locorum, quæ dicto Ordini poterunt impoſterùm donari, & de illis facere expediri Litteras noſtras patentes ad hoc requiſitas.

QUARE Nos, habitâ relatione rerum ſupradictarum, & iis perpenſis, benignè inclinantes in libellum ſupplicem dicti Patris Provincialis ſupplicantis FF. Minimorum S. Franciſci de Paula, illi conceſſimus, permiſimus, & conſenſimus, concedimus, permittimus, & conſentimus de gratia ſpeciali per præſentes, ut poſſit erigere, & fundare Conventus ſui Ordinis in omnibus locis, & Civitatibus noſtræ obedientiæ, ubi Magiſtratus de ſcientia, & prævio conſenſu Epiſcopi Diœceſani, ipſos recipient ad habitandum, & ibidem religioſè vivendum juxta Statuta ſui Ordinis, cum eadem Immunitate, Exemptione, & Privilegiis, quibus impræſentiarum gaudent omnes Religioſi, etiam Ordinis S. Franciſci in hac Patria, illos recipientes in hunc effectum ſub noſtra protectione, & defenſione ſpeciali, unà cum ipſorum Conventibus, bonis, & hereditatibus hinc dependentibus:

EA conditione tamen ut eo ipſo quo voluerint acquirere bona immobilia futuri ſint obligati ut ſibi provideant in eum finem de noſtris Litteris amortizationis in forma ordinaria, & conſueta. Eapropter præcipimus noſtris dilectiſſimis, & fidelibus Primario Præſidi, & Conſiliariis Privati noſtri, & Magni Conſilii, Gubernatori, Præſidi, & Conſiliariis noſtri Conſilii Provincialis Luxemburgi, Gubernatori, Cancellario, & Conſiliariis noſtri Conſilii Geldriæ, Præſidi, & Conſiliariis noſtri Conſilii Provincialis Flandriæ, Gubernatori, Præſidi, & Conſiliariis noſtri Conſilii Provincialis Arteſiæ, Locum-tenenti Generali, & Magno Ballivio terræ noſtræ Hannoniæ; Conſiliariis noſtræ Curiæ Montibus, Gubernatori, Præſidi, & Conſiliariis noſtri Conſilii Provincialis Namurci, Gubernatori Inſularum, Duaci, Orchiſæ, Gubernatori, & Ballivio Tornacenſi & Tornaceſii, Præpoſito Comitatûs Valencenis, Sculteto Mechliniæ, & omnibus noſtris Juſticiariis, Officiatis, & ſubjectis, ad quos ſpectat, vel ſpectare poterit, ut permittant dictum Patrem Provincialem ſupplicantem, unà cum omnibus Religioſis ſui Ordinis præſentibus & futuris, plenè, pacificè, & perpetuò gaudere, & frui præſenti noſtrâ Gratiâ, conceſſione, & permiſſione, conditionibus quibus & prout dictum eſt, abſque eo quod ipſis faciant poni, aut præberi, aut patiantur fieri, poni, aut præberi nunc & impoſterum aliquam moleſtiam, interturbationem, aut impedimentum in contrarium, ſed potiùs omne auxilium, favorem, & aſſiſtentiam requiſitam; ſic enim Nobis placet.

IN cujus rei fidem fecimus apponi magnum noſtrum Sigillum præſentibus. Datum in noſtra Civitate Bruxellenſi die 7. menſis Aprilis anno gratiæ MDCXVIII. Ma. Vt. 1618.

Additio. PAtres Minimi fundati primùm in Italia & Gallia à S. FRANCISCO DE PAULA, qui obiit anno 1506, exinde acquiſierunt ſequentes Conventus in Belgio;

Antverpienſem anno 1614.
Anderlechtenſem juxta Bruxellas anno 1615.
Bruxellenſem anno 1616.
Leodienſem anno 1618.
Montenſem in Hannonia anno 1618.
Inſulenſem anno 1618.
Gerardimontenſem anno 1622.
Duacenſem anno 1624.
Lovanienſem anno 1639.
Dunkercanum anno 1647.
Jupilienſem juxta Leodium anno 1649.

Poſtmodùm

Digitized by Google

Additio. Poſtmodùm iidem laudatiſſimi piiſſimique Principes ALBERTUS & ISABELLA, nullâ relictâ prole (ſummo Belgarum omnium mœrore) è vivis excedentes, ſepeliri voluerunt Bruxellis ante Altare majus Sacelli SS. Venerabilis Sacramenti, in Eccleſia S. Gudulæ, de qua cap. 141. eorumque loculis plumbeis inſertæ fuêre inſcriptiones quæ ſequuntur.

Inſcriptio inſerta Loculo plumbeo ALBERTI:

ALBERTI *Archiducis Auſtriæ, Burgundiæ Brabantiæque Ducis, Belgarum Domini, & Imperatorum* MAXIMILIANI II. *&* FERDINANDI I. *Auguſtorum Filii, Nepotiſque,* ELISABETHÆ CLARÆ EUGENIÆ, PHILIPPI II. *Hiſpaniarum, Indiarumque Monarchæ, Filiæ, Mariti; Pietate, juſtitiâ, clementiâ, Magni, & æternùm memorandi Principis exuviæ mortalitatis, immortalitatis gloriam beatæ reſurrectionis in ſpe hìc exſpectant. Vixerat annos* LXI. *menſes* VIII. *diem* I. *Rexerat religiosè, prudenterque annos* XXV. *Obiit verum Chriſtiani Principis exemplar, anno Chriſtiano* M.D.C.XXI. III. *Idus Julii.* 1621.

ISABELLÆ autem Loculo plumbeo inſerta inſcriptio hæc:

Deo & Sacræ memoriæ Magnæ Principis ISABELLÆ CLARÆ EUGENIÆ *Dei gratiâ Hiſpaniarum Infantis,* PHILIPPI II. *Regis Filiæ,* CAROLI V. *Imperatoris Neptis, Regum* PHILIPPI III. *&* IV. *Sororis & Amitæ,* ALBERTI PII, *Archiducis Auſtriæ, Principis Belgii, pientiſſimæ Conjugis: ſanctimoniæ, ſapientiæ, clementiæ, cæterarumque, dum vixit in terris, cæleſtium virtutum, incomparabilis Heroinæ, mortales exuviæ hìc ſitæ ſunt. Vixerat in ſolatium omnium annis* LXVII. *menſibus* III. *diebus* XVIII. *Devixit ſummo cunctorum cum mœrore Kalend. Decemb.* M.D.C.XXXIII. 1633.

CAPUT CXLIV.

Prioratus S. Salvatoris Religioſorum Ordinis Ciſtercienſis Antverpiæ; olim fundatus à PETRO POT, *Equite Aurato, ad dignitatem Abbatialem evehitur ab Abbate Generali Ciſtercienſi, anno* 1652.

Additio ex Hiſtor. Epiſcop. Antverp. in qua videpiura.

NOs Frater CLAUDIUS VAUSSIN Abbas Ciſtercii, in Cabilonenſi Diœceſi, Sacræ Theologiæ in Facultate Pariſienſi Doctor, Chriſtianiſſimi Regis in ſupremo Burgundiæ Senatu Primus Conſiliarius, univerſi Ciſtercienſis Ordinis Caput ac Superior Generalis, ejuſdemque Capituli Generalis plenariâ poteſtate fungentes, univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem in Auctore ſalutis.

QUÆ majori Divinæ gloriæ acceſſioni, noſtrique ſacri Ciſtercienſis Ordinis decori, & incremento apprimè conducunt, ea gratioſis lubenter proſequimur favoribus. Cùm igitur Conventualis Prioratus S. Salvatoris præfati Ordinis noſtri in Urbe Antverpienſi, fundatus anno Domini 1433. à Generoſo piæ memoriæ Domino PETRO POTS Equite Aurato, ad hæc uſque tempora ſub regulari noſtri Inſtituti obſervantia permanſerit, ac maximoperè tam facultatibus temporalibus, quàm Religioſorum numero excreverit, ſpeſque non mediocris affulgeat, fore ut ad ulteriorem ſplendorem, noſtrique Ordinis amplius ornamentum deducatur, ſi in Abbatiam erigatur; propterea Venerabiles omnes Religioſi Conventum prædicti Monaſterii S. Salvatoris conſtituentes, ſupplice Libello porrecto Nobis ſupplicârunt, quatenus ad prædicti Ordinis noſtri ſplendorem ac decus, majoremque Dei gloriam antedictum Prioratum in Abbatiam erigere, Priorique moderno & Succeſſoribus ejus, uſum Pedi Paſtoralis, ac Privilegia Abbatialia concedere dignaremur.

Nos, attendentes quod S. Stephanus tertius Abbas noſtri Ciſtercii, Prædeceſſor noſter, S. Benedictum Legiſlatorem noſtrum in fundandis Abbatiis imitatus, in primordiis Ordinis noſtri miſerit Venerabilem Bertrandum ad Firmitatenſem, Beatum Hugonem ad Pontigniacenſem, S. Bernardum ad Claræ-Vallenſem, & Patrem Arnoldum ad Morimundenſem Abbatias Ciſtercii quatuor primarias Filias erigendas, ſingulos Abbates cum duodecim Ciſtercii alumnis Conventum facientes; quod idem eorum Succeſſores paſſim in Ordine in Abbatiarum erectione ſervârunt:

PERPENDENTES etiam, quod ſupradictus Prioratus S. Salvatoris ſufficientes habeat proventus temporales ad alendos viginti quatuor Religioſos, & ad ſuſtinendam dignitatem Abbatialem, ſupradictas ob cauſas ſupplicationi admodùm Reverendi Co-Abbatis noſtri de Dunis, noſtri per Belgium Vicarii Generalis, & præfatorum Conventualium Religioſorum prædicti Monaſterii S. Salvatoris, Nobis in hac parte porrectæ benignè annuentes, ſæpè dictum Prioratum S. Salvatoris de noſtra paterna & plenaria ſacri Ciſtercienſis Ordinis noſtri, & Capituli Generalis ejuſdem, quâ fungimur, auctoritate, in Abbatiam præſentium ſerie convertimus & erigimus. Adeo ut ſuppreſſis Prioratûs & Prioris nominibus, in poſterùm perpetuis futuris temporibus Abbatia, & modernus Prior, illiuſque Succeſſores dicti loci Superiores, Abbates nominentur & ſint, poſſintque Benedictionis Abbatialis munus accipere, uti Muſceto, Pedo Paſtorali, Annulo, aliiſque Inſigniis Abbatialibus (Mitrâ exceptâ) necnon denique dictum Monaſterium ſeu Abbatia S. Salvatoris, ipſiuſque loci Superior ſeu Abbas modernus

Digitized by Google

modernus & Succeſſores, omnibus & ſingulis juribus, privilegiis, gratiis, honoribus, titulis & gradibus, nunc & futuris perpetuis temporibus, frui & gaudere valeant, quibus Abbatiæ & Abbates noſtri Ordinis, ſine Mitra, uti, frui & gaudere ſolent & debent.

Mandamus propterea omnibus & ſingulis Ordinis noſtri Regularibus...... quâcumque dignitate fulgentibus, ut præfatam Abbatiam Sancti Salvatoris, illiuſque Abbates, modernum ac Succeſſores, hujuſmodi Privilegii, noſtræque ſuprascriptæ Conceſſionis beneficio gaudere & tranquillè uti ſinant, iiſdemque Abbatiæ & Abbatis nomen & titulum attribuant.

Datum Ciſtercii ſub noſtra ſubſcriptione, majoris noſtri Sigilli appenſione, & noſtri Secretarii Chirographo die VII. menſis Novembris anno Domini ſupra milleſimum ſexcenteſimo 1652.
quinquageſimo ſecundo.

CAPUT CXLV.

Epiſcopalis Cathedra Ruræmundenſis unà cum Capitulo Canonicorum, è Templo S. Spiritûs anguſtiori, transfertur in Templum Parochiale auguſtius S. Chriſtophori, anno 1659.

Additio ex Hiſtor. Eccleſiaſt. Ducatûs Geldriæ.

Cum nihil ſit tantæ ædificationis & exempli, quàm ſeculares pariter Poteſtates ac Magiſtratus cum Eccleſiæ Prælatis eodem planè conatu concurrere ad majorem Dei gloriam, ampliorem Domûs Domini decorem, luculentioremque cultûs ac officii Divini ſplendorem; hinc eſt, quod Illuſtriſſimus ac Reverendiſſimus Dominus Eugenius Albertus d'Allamont, electus ac confirmatus Epiſcopus Ruræmundenſis, communicatis priùs cum Capitulo ſuo conſiliis de Cathedra ſua cùm dicto Capitulo è Templo S. Spiritûs (quod nimis exile & inconcinnum videbatur, ac inſufficiens capiendo commodè Clero ac populo, in majoribus ſolemnitatibus) ad Parochiale Divi Chriſtophori hujus Civitatis Tutelaris, quod longè auguſtius, ac in conſpicuo ampliùs loco eminet, transferenda; quò nimirum tam laudabili ac pio prorsùs opere Eccleſiæ ſuæ regimen tantò feliciùs auſpicaretur, ultimâ Junii proximè elapſi, Litteras zelo hoc ſuo dignas, ſcripſerit Supremo Ducatûs hujus Geldriæ Senatui, quibus aſſenſum deſuper Regis poſtulavit, ac ſine ulla prorsùs difficultate in petitione tam ſancta, ac multi fructûs prænuntia, obtinuit; poſtquam aſſiſtentibus Ampliſſimis Dominis Conſiliariis Guilielmo de Blitterſwyck, Martino de Werimont itidem Majeſtatis ſuæ Fiſco, & Gerardo de Lom in hanc rem ab eodem Senatu deputatis, Admodum Reverendi ac Venerabiles Domini Jacobus ab Oeveren Decanus ac Vicarius Generalis hujus Diœceſis, Joannes Cox Canonicus & Scholaſticus, Henricus Dilſen Canonicus & Officialis, hocque abſente, Gerardus Huberti itidem Canonicus, Capituli Cathedralis Mandatarii ex una, & Clariſſimi ſpectabileſque Viri Joannes van Winde Conſul primarius, necnon Franciſcus Pollart primus Scabinus & Exconſul, & Henricus Goris Scabinus, dictæ Eccleſiæ Parochialis Proviſores, ejuſdemque Ædiles Petrus Wolters & Petrus van Wiſſem, qui & Senatores Civitatis à Magiſtratu commiſſi ex altera partibus, in ſequentes Articulos conveniſſent;

I. Quod ornamenta utriuſque Eccleſiæ ad ſummum Altare conferentur, communia erunt, & paribus expenſis reſtaurabuntur cum Albis, ſive lineis Sacerdotum veſtibus, ceteriſque huc pertinentibus.

II. Quod fiet fractio trium annorum, quibus hìc ſedit Illuſtriſſimus ac Reverendiſſimus Dominus Andreas Creuſen, modo Mechlinienſis Archiepiſcopus ac Belgii Primas, & quantum unus ex tribus eo calculo deductus annus Capitulo Cathedrali conſtiterit in procurandis hoſtiis, vino, cereis, thure reliquiſque ſimilibus ad Officium Divinum requiſitis, tantundem etiamnum contribuet, reſiduo ſupplendo ab Eccleſia Parochiali, ex quibus etiam, omnibus Sacerdotibus Eccleſiæ Cathedralis celebrare volentibus providebuntur hoſtiæ, vinum, candelæ & cetera Sacrificio Miſſæ neceſſaria...

III. Quod Choraules utrimque eodem numero aſſumentur communibus expenſis, ac rubeis togis veſtientur, emolumentis paribus gaudebunt, augebiturque vel minuetur eorum numerus conſenſu utriuſque partis: non augebitur verò ultra octonarium.

IV. Quod Capitulum conficienda curabit ſtalla ſive ſedilia inferiora Vicariis ac Sacellanis utriuſque Eccleſiæ, quæ cum Superioribus reficientur, deinde communibus expenſis; libri quoque Clero neceſſarii in unum conferentur, ac deinceps Capituli expenſis conſervabuntur, ac procurabuntur novi, dum iis opus erit.

V. Quod Illuſtriſſimus Epiſcopus, & Paſtor ejuſdem Parochiæ conſcribent regulam Æditūis ſive Cuſtodibus Templi, prǽſertim quantum ad pulſum campanarum, reſervatis tamen utrique Cuſtodi reſpectivè ſuis juribus ordinariis ac conſuetis. Sed ornamenta ſervabuntur à Sacriſta conſtituendo à Capitulo, à quo & ei ſtipendium perſolvetur; quodque rurſum fiet fractio, uti ſupra dictum eſt, pro expenſis lotionis linteorum Eccleſiæ.

VI. Quod quartam partem ſumptuum refundendarum campanarum ſubminiſtrabit Capitulum, reliquis ab ipſa Parochia procurandis; idem & fiet de funibus, aliiſque impenſis circa campanas erogandis, ſed ubi materia refundendis

dis campanis deficiet, colligentur eum in finem per Civitatem eleemoſynæ, uti pridem fieri aſſuevit.

VII. Quod utrimque ex æquo feretur ſtipendium Organiſtæ, qui & parebit utrique parti, niſi Capitulum fortè malit in ſe poſtmodum ſumere totum ſtipendium; quo caſu & Organiſta ſtabit ad nutum ſolius Capituli, tenebitur tamen etiam tunc communitati deſervire in ſuis officiis, uti antehac.

VIII. Organum majus ac ſuperius ſi reficiatur, fiet id communibus expenſis, inſtructor item Choraulium in cantu & Phonaſcus aſſumetur utriuſque partis conſenſu, quo munere perget fungi, qui nunc eſt Cantûs Magiſter.

IX. Quod Muſici utriuſque Eccleſiæ conjungentur, quorum numerus ſtipendio aletur, augebitur vel minuetur, ex arbitrio & conſenſu ambarum partium.

X. Quod Capitulum non curabit funera, niſi Principum & Gubernatorum Provinciæ aut perſonarum ſimilis vel majoris dignitatis: deinde quod in præſentiarum jura vel diſtributiones fient uti hactenus, & ſupplicationes utriuſque Eccleſiæ fient conjunctim per utriuſque Clerum, exceptis iis, quæ fiunt poſt Laudes Venerabilis Sacramenti & ad Divam Virginem in Arena, ad quas Capitulum non obligabitur.

XI. Quod quæcumque nova opera jubebit fieri Capitulum, ea & fient ejus ſumptibus, reliqua verò curabuntur uti hactenus ab ipſis Proviſoribus & Ædilibus ejuſdem Eccleſiæ (aſſumendis ſemper uti jam pridem à Magiſtratu) eâ tamen lege ut ſive ea fiant, vel Capituli, Magiſtratus, Eccleſiæ vel aliorum expenſis, nonniſi conſulto priùs Illuſtriſſimo Epiſcopo præſcribantur & fiant; & quod in omnibus ſervabitur Concilium Tridentinum nominatim ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. de Reformatione.

XII. Quod Scholæ Triviales ac Ludimagiſtri pendebunt, uti antehac, ex nutu & imperio Capituli, & Magiſtratûs reſpectivè.

XIII. Quod Capitulum ſartam tectam ſervabit Eccleſiam Sancti Spiritûs, & procurabit ut in ea quotidie unum aut plura fiant Sacra, donec de ea aliter ſtatuatur, quodque in ea fient impoſterum Catechiſmi.

XIV. Quod in Conventibus publicis Concilium Regium conſidebit à latere Cathedræ Epiſcopalis, & Magiſtratus ex adverſa parte.

XV. Quod Conciones fient horâ & loco conſuetis, niſi Illuſtriſſimo aliud videatur.

XVI. Quod circa Sodalitates, Beneficia, Officia, ac Opificia nihil immutabitur, niſi fortè circa recitationem Horarum Canonicarum, quæ ſi opus fuerit, poterunt transferri in aliud tempus opportunum, abſque tamen ullius incommodo, aut præjudicio.

XVII. Quod Sacriſtiæ Venerabilis Sacramenti & Divæ Virginis pertinebunt, uti hucuſque, ad Sodalitates unius & alterius reſpectivè; ſed ſi Capitulum neceſſarium ducat Sacriſtiam majoris Altaris augere vel novam ædificare, fiet id ejus expenſis, ad uſum tamen utriuſque Cleri; quod ſi verò ſtatuat Sacellum D. Michaëlis convertere in locum Capituli, procurabit alium locum idoneum aſſervandis Templi impedimentis, reliquoque inſtrumento.

Reliqua omnia, quorum ſuperiùs nulla mentio facta eſt, manebunt in antiquo ſuo ſtatu, exceptis Horis Parochiæ, Concionibus, ceteriſque muniis Eccleſiaſticis, de quibus Illuſtriſſimus Epiſcopus diſponet pro meliore Divini Cultûs decore ac ordine, & populi commoditate, ſervabunturque Parochiæ cuncta ſua jura ac eleemoſynæ ad uſum fabricæ, ſervitium populi, &c.

Ultimò, quod hinc per Capitulum, illinc per Magiſtratum ſopientur difficultates, quæ forſitan, de quo minimè timetur, poſſent oriri ſuper ſenſu & interpretatione prædictorum articulorum.

Hisce igitur per ſupra nominatos Capituli Cathedralis, Concilii Supremi Regii, ac Magiſtratûs Deputatos concluſis, & per principales ſuos committentes approbatis, adſtipulantibus quoque Eccleſiæ Divi Chriſtophori Rectore Domino Joanne Gerardo Brants, ejuſdemque Paſtoratûs Patrono generoſo Domino Joanne Guilielmo de Cortenbach Civitatis Ruræmundenſis Advocato hereditario, quo præſentationem ſibi factam de erigendo corpore Paſtoratûs in Præbendam ſive Canonicatum acceptante, erectio iſta Canonicè facta eſt per Illuſtriſſimum Epiſcopum, quâ in perpetuum nova hæc Præbenda affecta erit Curæ animarum, & poſſeſſores ejuſdem intererunt omnibus actibus Capitularibus, exceptis duobus caſibus, nimirum quando agetur de conferenda aliqua Præbenda veteris Fundationis vel Paſtoratûs, cujus collatio ad ſolos Capitulares antiqui Corporis ſpectat, & quando deliberabitur ſuper adminiſtratione bonorum & præſentiarum ejuſdem veteris Fundationis: ſervatis etiam novo huic Canonico & Paſtori ſuis, quibus hucuſque gaviſus eſt, præſentiis, & propriorum bonorum adminiſtratione, uti & ejus Succeſſoribus.

Acta ſunt hæc omnia menſe Junio, anni milleſimi ſexcenteſimi quinquageſimi noni. 1659

Subſignârunt ſequentes

Eugenius Albertus Epiſcopus Ruræmundenſis. Jac. Oeveren. J. G. Cortenbach Erfvocht. H. van Dilſen. J. G. Brants Paſt. Jo. Cox. G. Blitterſwyck. M. Wermont. G. Lom. F. Pollart. Henr. Goris. Jo. van Winden. Peter Wauters. Peter van Weſſem.

FINIS.

Digitized by Google

PHILIPPO IV.
HISPANIARUM ET INDIARUM
REGI CATHOLICO
BELGARUM PRINCIPI.

MAJORES tuos, REX CATHOLICE, Belgicæ, inquam, tuæ Principes, Pipinos, Carolos, Ludovicos; Arnulſos, Godefridos, Balduinos, Ansfridos, Robertos, & ex altero ſexu Gertrudes, Beggas, Gerbergas, Adelas, Richildes velut reduces ac coram loquentes in theatrum produco. Suis illi verbis, ſuo ore dicent, qui Principes tot auguſta apud nos Templa, tot illuſtria Canonicorum Collegia, tot opulenta Monachorum Cœnobia, tot Religioſorum hominum Aſceteria, tot peregrinorum Xenodochia, tot ægrorum Noſocomia excitarint ac dotarint. Poſt Chilpericum, Dagobertum, Childericum & Theodericum Reges, Tornacenſis, Vedaſtinæ, Blandinienſis, Elnonenſis, aliarumque Eccleſiarum Dotatores, primi in ſcenam prodibunt, PIPINUS Landenſis cum Filiabus ſuis S. Gertrude Nivellenſis in Brabantia, & S. Begga Andennenſis in agro Namurcenſi, Nobilium Collegiorum conditricibus; S. VINCENTIUS Comes Soncgienſis & Altimontenſis in Hannonia Templorum ſtructor, cum conjuge ſua S. Waldetrude Montenſi, ejuſque Sorore S. Aldegunde Melbodienſi; Carolus MARTELLUS Ultrajectinæ apud Batavos Cathedræ, operâ S. Willibrordi, Auctor, PIPINUS ex Majore Domûs Regiæ in Auſtraſia Rex Francorum, Epternacenſis in Ducatu Lutzeburgenſi & aliorum alibi priorum Cœtuum benefactor eximius.

Quid de Pipini Filio CAROLO, propter rerum, quas geſſit, magnitudinem verè Magno dicam? Is bella geſſit varia, Aquitanicum, Longobardicum, Hiſpanicum, Bohemicum, Danicum, Boicum & alia, felici eventu omnia: quòd Eccleſiæ orthodoxæ propugnator fortis in primis ac munificus cùm eſſet, à ſupremo cœli Imperatore ſemper fuerit mirificè propugnatus. In Longobardos certè à multis retrò annis Sedi Apoſtolicæ infeſtos, Hadriani Pontificis Max. hortatu, arma ſumpſit, Regemque illorum Deſiderium ſceptro privavit, & Leodicum miſit exulatum. In Germania novas Epiſcopis Sedes poſuit, Monaſterienſem, Mindenſem, Halberſtadienſem, Oſnaburgenſem, Paderbornenſem, Verdenſem, Hamburgenſem & Hildesheimenſem: duas ad dignitatem Metropolitanam provexit, Iwavienſem & Hamburgenſem. Aquiſgrani Baſilicam rotundam Virgini-Matri condidit, auro, argento, columnis marmoreis Româ & Ravennâ advectis, cancellis denique ac portis ex ære ſolido ornavit: quæ fabrica hodieque magnâ admiratione ſpectatur. Carolum exceperunt Filius Ludovicus Pius, & Nepotes, Lotharius ex Imperatore Monachus Prumienſis, Carolus Calvus & Ludovicus Germanicus: quos

 de

de Cameracenſi, Tornacenſi, Nivellenſi, Blandinienſi, Marchianenſi, Haſnonienſi, Dononienſi & aliis Eccleſiis optimè meritos fuiſſe conſtat.

Ut ad minorum gentium Principes tranſeam, Arnulfus Magnus Flandrorum Comes Brugenſe Canonicorum S. Donatiani Collegium, nunc Cathedrale, ſuo ære conſtituit, Sigifridus Comes primus Lutzeburgenſis Epternaci Monachos à ſe collocatos dotavit, Theodericus Hollandiæ Comes Egmondanum, Ansfridus ex Lovanienſi & Huienſi Comite Epiſcopus Ultrajectinus Paulinum, Henricus Comes Lovanienſis Affligemenſe, Balduinus Inſulanus Flandriæ Comes Eihamenſe & Winnocibergenſe, Robertus Jeroſolymitanus Andreanum prope Brugas, Conradus Comes Lutzeburgenſis Munſterienſe, Godefridus Barbatus Brabantiæ Dux Fliderbecanum, Parcenſe & Bigardienſe, & alia alibi Monaſteria alii fundarunt. Idem Balduinus Inſulanus Inſulenſe & Harlebecanum, Lambertus Baldricus Lovanienſe & Bruxellenſe, S. Megengoſus Gelriæ Princeps Vilicenſe in Diœceſi Colonienſi, Godefridus Bullonius ex Lotharingiæ noſtræ inferioris Duce Rex Jeroſolymitanus Antverpienſe, Balduinus ex Flandriæ Hannoniæque Comite Imperator Conſtantinopolitanus Curtracenſe, Philippus Alſatius Arienſe & alia Canonicorum Collegia excitarunt.

Ex altero ſexu Gerberga Giſleberti Lotharingiæ Ducis Vidua, pòſt Francorum Regina, Marſanenſem in agro Falcoburgenſi, Hilſundis Ansfridi Comitis ſuprà laudati uxor Thorenſem ad Moſam, Adela Flandriæ Comitiſſa Meſſinenſem, Richildis Hannoniæ Comitiſſa Dionyſianam prope Montes, & alias aliis in Provinciis Eccleſias conſtituerunt & vectigalibus annuis ditarunt.

Ceterum ad Sacræ Majeſtatis Tuæ pedes tot illuſtrium Anteceſſorum tuorum Donationes pias ſummâ quâ poſſum veneratione nunc depono. Latebant illæ in Archivis Eccleſiarum, & cum blattis ac tineis luctabantur: è tenebris à me erutæ, & temporum locorumque notis diſtinctæ ad Aulam tuam, nobiliſſimarum diſciplinarum Academia à Te nuper auctam ac decoratam, ire porrò geſtiunt. Et verò in terras pii ac munifici Principes iſti, quorum Donationes pias profero, ſi redirent, nulla de re ſibi potiùs gratularentur, quàm à Te, tot regnorum ac ditionum herede, id ipſum ſummo ſtudio agi, quod ipſi quondam religioſè præſtiterunt: nimirum ut tuis in Provinciis Belgicis vera pietas, cum ſincera Chriſti doctrina, pulſis hæreſibus, effloreſcat. Atque hanc quidem laudum tuarum partem præ ceteris ſuſpiciendam cenſeo, qua Catholici nomen, quod frendente nequidquam invidiâ geris, maximè retineri & ornari poſſe judicas. Det utinam votis ac conatibus tuis Deus, ut ii populi, quos ad rebellandum violatæ religionis error abduxit, ad Eccleſiæ Catholicæ caſtra, rebellione ejuratâ, aliquando revertantur! In quo voto Deum venerans finio. Antverpiæ Idibus Septembris M. DC. XXX.

S. M. T.

Devotus

Aubertus Miræus.

A U-

AUBERTI MIRÆI NOTITIA ECCLESIARUM BELGII.

CAPUT PRIMUM.

Excerptum ex Notitia Provinciarum & Civitatum Galliæ, HONORII *Imperatoris ævo, circa annum* 410. *condita.*

Provincia BELGICA PRIMA.
Civitates numero IV.

METROPOLIS Civitas Treverorum. *l'Archeveſché de Treves.*

Civitas Mediomatricorum Mettis. *l'Eveſché de Metz.*

Civitas Leucorum Tullo. *l'Eveſché de Toul.*

Civitas Verodunenſium. *l'Eveſché de Verdun.*

Provincia BELGICA SECUNDA.
Civitates numero XII.

Metropolis Civitas Remorum. *l'Archeveſché de Reims.*

Civitas Sueſſionum. *l'Eveſché de Soiſſons.*

Civitas Catuellaunorum. *l'Eveſché de Chaalon.*

Civitas Veromanduorum. *l'Eveſché des Vermandois* nunc *Noyon.*

Civitas Atrebatum. *l'Eveſché d'Arras.*

Civitas Cameracenſium. *l'Eveſché de Cambray.*

Civitas Turnacenſium. *l'Eveſché de Tournay.*

Civitas Silvanectum. *l'Eveſché de Senlis.*

Civitas Bellovacorum. *l'Eveſche de Beauvais.*

Civitas Ambianenſium. *l'Eveſché d'Amiens.*

Civitas Morinum. *l'Eveſché de Teroane.*

Civitas Bononienſium. *l'Eveſché de Bouloigne.*

Provincia GERMANIA PRIMA.
Civitates numero IV.

Metropolis Civitas Moguntiacenſium. *l'Archevechè de Maience.*

Civitas Argentoratenſium. *l'Eveſché de Straſbourg.*

Civitas Nemetum. *l'Eveſché de Spire.*

Civitas Vangionum. *l'Eveſché de Worms.*

Provincia GERMANIA SECUNDA.
Civitates numero II.

Metropolis Civitas Agrippinenſium. *l'Archeveſché de Cologne.*

Civitas Tungrorum. *l'Eveſché de Tungre,* nunc *Liege.*

CAmeracenſis, Atrebatenſis & Tornacenſis Epiſcopatus olim Remenſi Archiepiſcopo fuerunt Suffraganei.

Anno 1559. Philippo II. Rege Catholico Belgarumque Principe petente, Paulus IV. Papa tres Archiepiſcopatus, Mechlinienſem, Cameracenſem & Ultrajectenſem inſtituit, & Mechlinienſi Antverpienſem, Brugenſem, Gandenſem, Iprenſem, Ruræmondenſem, Buſcoducenſem; Cameracenſi Atrebatenſem, Tornacenſem, Audomarenſem, Namurcenſem; Ultrajectenſi Daventrienſem, Groningenſem, Harlemenſem, Leovardienſem, & Middelburgenſem, Epiſcopos voluit eſſe Suffraganeos. Plura qui volet, Notitiam Epiſcopatuum Orbis Chriſtiani, à nobis editam conſulat.

CAPUT II.

Teſtamentum S. REMIGII, *Remorum Archiepiſcopi, Francorum ac Belgarum Apoſtoli, qui obiit circa annum* 525.

EGo REMIGIUS Epiſcopus Civitatis Remorum, Sacerdotii compos, Teſtamentum meum condidi jure Prætorio, atque id Codicillorum vice valere præcepi, ſi ei juris aliquid videbitur defuiſſe.

QUANDOQUE ego REMIGIUS Epiſcopus de hac luce tranſiero, tu mihi heres eſto Sancta & Venerabilis Eccleſia Catholica Urbis Remorum: Et tu Fili Fratris mei LUPE Epiſcope, quem præcipuo ſemper amore dilexi: & tu Nepos meus AGRICOLA Presbyter, qui mihi obſequio tuo à pueritia placuiſti, in omni ſubſtantia mea, quæ meâ ſorte obvenit antequam moriar: præter id quod unicuique donavero, legavero, donarive juſſero, vel unumquemque veſtrûm voluero habere præcipuum.

TU Sancta heres mea Remenſis Eccleſia, colonos quos in * Portenſi habeo territorio, vel de Paterna Maternaque ſubſtantia, vel quos cum Fratre meo ſanctæ memoriæ PRINCIPIO Epiſcopo commutavi, vel donatos habeo, poſſidebis, *Dagaudum, Profuturum, Prudentium, Tennaicum, Maurilionem, Baudeleiſum, Provinciolum, Naviatenam, Lautam, Suffroniam, colonas, Amorinum quoque ſervum tuo dominio vindicabis. [* Ponten∫.] [* Dagaredum]

NEC non Villas, agroſque quos poſſideo in ſolo * Portenſi, cum pratis, paſcuis, ſylvis ad te Teſtamenti hujus auctoritate revocabis. [* Ponten∫.]

FUTURO Epiſcopo Succeſſori meo amphibalum album paſchalem relinquo, ſtragula columbina duo, vela tria quæ ſunt ad oſtia diebus feſtis triclinii, cellæ & culinæ.

VAS argenteum decem & octo librarum inter te, heres mea, & Diœceſim tuam Eccleſiam Laudunenſem, factis patenis atque calicibus ad miniſterium Sacro-ſanctum, prout volui, Deo annuente diſtribui.

ALIUD argenteum vas, quod mihi Dominus Illuſtris memoriæ HLUDOVICUS, quem de Sacro Baptiſmatis Fonte ſuſcepi, donare dignatus eſt, ut de eo facerem, quod ipſe voluiſſem, tibi heredi meæ Eccleſiæ ſupra memoratæ jubeo *turriculum & imaginatum calicem fabricari. Quod faciam per me ſi habuero ſpatium vitæ, ſi autem clauſero ultimum diem, tu Fili Fratris mei LUPE Epiſcope ſpecies ante dictas, tui ordinis memor, efficias. [* Thuribulum.]

COMPRESBYTERIS meis & Diaconibus qui ſunt Remis, viginti & quinque ſolidos æqualiter dividendos in commune dimitto. Vitis plantam ſuper vineam meam ad Suburbanum poſitam, ſimili modo communiter poſſidebunt cum Melanio Vinitore, quem do in loco Eccleſiaſtici hominis Albovichi, ut Albovichus libertate pleniſſimâ perfruatur.

SUBDIACONIBUS ſolidos duodecim, Lectoribus ſolidos duos, Oſtiariis & Junioribus ſolidos duos jubeo dari. Pauperibus in matricula poſitis ante fores Eccleſiæ expectantibus ſtipem duo ſolidi, unde ſe reficiant, inferentur.

DE Vaculiaco Fruminium, Dagalaiſum, Dagaredum, Ductionem, Baudovicum, * Uddulfum, Vinofeiſam, liberos eſſe præcipio. Tennaredus, qui de ingenua naſcitur matre, ſtatu libertatis utatur. [* Vidulfum.]

TU verò Fili Fratris mei LUPE Epiſcope, tuo dominio vindicabis * Niſaſtem, & matrem ſuam Mutam. [* Infulam]

VINEAM quoque quam Enias vinitor colit. Eniam, & Monulfum ejus filium juniorem jubeo libertate perfungi. * Mellovicum porcarium, & Paſcaſiolam conjugem ſuam, Vernivianum cum filiis ſuis, excepto Vindragaſio, cui tribuo libertatem, tuo juri deputabis. Servum meum de Ceſurnico tuum eſſe præcipio. [* Mellovicum.]

AGRORUM partem ad te, quam Frater meus PRINCIPIUS Epiſcopus tenuit, cum ſylvis, pratis, paſcuis, revocabis. Servum meum, quem Mellovicus tenuit, Viteredum derelinquo. Teneurſolum, Capalinum, & uxorem ſuam Teudoreſenam, tuo juri dominioque tranſcribo.

* TEUDOVINIA quoque ex mea præceptione ſit libera. Edoveiſam, quæ homini tuo ſociata fuit, & ejus cognationem retinebis. Uxorem Aregildi, & cognationem ſuam ingenuos eſſe jubeo. [* Theudoninia, Teudouina.]

PARTEM meam de prato, quod Lauduni juxta vos habeo ad imitatem montium poſito, & quæ Jovia ſunt pratella quæ tenui, ad te revocabis.

TIBI autem Nepos meus AGRICOLA Presbyter, qui intra domeſticos parietes meos exegiſti pueritiam tuam, trado atque tranſcribo Merumvaſtem ſervum, & uxorem ſuam Meratenam, & eorum Filium nomine Marcovicum. Ejus Fratrem Medovicum jubeo eſſe liberum.

AMANTIUM, & uxorem ſuam Daëro tibimet derelinquo. Eorum Filiam eſſe præcipio liberam Daſovindam, Alaricum ſervum tuæ deputo portioni, cujus uxorem, quam redemi, & manumiſi, commendo ingenuam defendendam. Bebrimodum, & uxorem ſuam Moram tuo dominio vindicabis. Eorum Filius Monacharius gratulabitur beneficio libertatis. Mellaricum, & uxorem ſuam Placidam ad tuum dominium revocabis: Medaridus eorum Filius ſit libertus. Vineam, quam Mellaricus * Lugduni fecit, tibi dono: Britobaudem ſervum *, nec non etiam Gibericum. [* Lauduni] [* A de meum.]

VINEAM quam Bebrimodus facit, tibi eatenus derelinquo, ut diebus Feſtis, & omnibus Dominicis, ſacris Altaribus mea * offeratur oblatio, [* Inde]

Digitized by Google

latio, atque annua convivia Remenſibus Presbyteris & Diaconibus præbeantur.

Delegoque Nepoti meo Prætextato, Moderatum, Tortionem, Marcovicum, Innocentium ſervum, quem accepi à Profuturo Originario meo, cochlearia quatuor de majoribus, acetabulum, lucernam, quam mihi Tribunus Friaredus dedit, & argenteam cabutam figuratam. Filiolo illius Parovio, acetabulum, & tria cochlearia, & caſulam, cujus fimbrias commutavi.

Remigiæ cochlearia tria, quæ meo ſunt nomine titulata; mantile illi quod habeo feriale tranſcribo. Hichinaculum quoque dono illi, de quo Gundebado dixi. Delegoque benedictæ Filiæ meæ Hilariæ Diaconæ ancillam nomine Nocam, & vitium pedaturam, quæ ſuæ jungitur vineæ, quam Catuſio facit, dono, & partem meam de Talpuſciaco tranſcribo, pro obſequiis quæ mihi indeſinenter impendit.

* Aëtio. * Ivo Nepoti meo partem de Ceſurnico, quæ mihi ſorte diviſionis obvenit, cum omni jure quo tenui, atque poſſidi. Ambroſium quoque puerum ad jus illius dominiumque tranſmitto.

Vitalem colonum liberum eſſe jubeo, & familiam ſuam ad Nepotem meum Agathimerum pertinere; cui vineam dono, quam poſui Vindoniſſæ, & meo labore conſtitui; ſub eâ conditione, ut à * Patribus ſuis omnibus diebus Feſtis ac Dominicis pro commemoratione mea ſacris Altaribus offeratur oblatio, & Laudunenſibus Presbyteris ac Diaconibus annua convivia, Domino concedente, præbeantur. (* Partibus.)

Dono Eccleſiæ Laudunenſi ſolidos decem & octo, quos Presbyteri & Diaconi inter ſe æquali diviſione diſtribuant. Partem meam de Secia ex integro ad ſe revocet Eccleſia Laudunenſis.

Commendo Sanctitati Tuæ, Fili Fratris mei Lupe Epiſcope, quos liberos eſſe præcipio; Cartuſionem, & Auliatenam conjugem ſuam, Nonnienem qui meam vineam facit, Sunnoveiſam quam captivam redemi, bonis parentibus natam, & ejus filium * Leuberedum, Mellaridum, & Mellatenam, Vaſantem cocum, Cæſariam, Dagareſenam, & Baudoreſenam Leonis neptem, & Marcoleiſum filium Totnonis: hos totos, Fili Fratris mei Lupe Epiſcope, Sacerdotali auctoritate liberos defenſabis. (* Leutheredum.)

Tibi autem, heredi meæ Eccleſiæ, Flavianum & uxorem ſuam Sparagildem dono: eorum filiolam parvulam Flavaraſenam liberam eſſe conſtitui. Fedamiam uxorem Melani, & eorum parvulam, Remenſes Presbyteri & Diaconi poſſidebunt.

Ceſpiciolum colonum liberum eſſe præcipio, & ad Nepotem meum Aëtium ejus familiam pertinere; ad utrumque, id eſt, ad Aëtium & Agatimerum pervenire * Colonicam Paſſiacum. Pronepti meæ Prætextatæ dono Modoroſenam, Profuturo Leudocharium puerum trado, Profuturæ dari jubeo * Leudoveram. (* Coloniam.) (* Leudoveram.)

Laudunenſibus Subdiaconibus, Lectoribus, Oſtiariis, & Junioribus quatuor ſolidos derelinquo. Pauperibus in Matricula poſitis ſolidus dabitur ad eorum refectionem. Delegoque octo ſolidos Eccleſiæ Sueſſionum pro commemoratione nominis mei.

Catalaunensi Eccleſiæ ſolidos ſex: Moſomagenſi ſolidos quinque: Vongenſi agrum apud officinam molinarum, quæ ibi eſt conſtituta.

Catarigensi Eccleſiæ ſolidos quatuor; totidemque Portenſi, pro commemoratione mei nominis inferentur.

Ursi Archidiaconi familiaribus uſus obſequiis, dono ei domitextilis caſulam ſubtilem, & aliam pleniorem, duo ſaga delicata, tapete quod habeo in lecto, & tunicam quam tempore tranſitûs mei reliquero meliorem.

Heredes mei, Lupe Epiſcope, & Agricola Presbyter, porcos meos inter vos æqualiter dividetis. Friaredus, quem ne occideretur quatuordecim ſolidis comparavi, duos conceſſos habeat: duodecim det ad Baſilicæ Domnorum Martyrum Timothei & Appollinaris cameram faciendam. Hæc ita do, ita lego, ita teſtor. Ceteri omnes exheredes eſtote, ſuntote.

Huic autem Teſtamento meo dolus malus abeſt, aberitque; in quo ſi qua litura, vel caraxatura fuerit inventa; facta eſt me præſente, dum à me relegitur & emendatur.

Actum Remis die & Conſule ſupraſcripto, intercedentibus & mediis ſignatoribus.

Remigius Epiſcopus Teſtamentum meum relegi, ſignavi, ſubſcripſi, & in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Deo adjuvante, complevi.

V. C. Pappolus interfui, & ſubſcripſi.
V. C. Rusticolus interfui, & ſubſcripſi.
V. C. Eulodius interfui, & * ſubſcripſi. (* Signavi.)
V. C. Eutropius interfui, & * ſubſcripſi. (* Signavi.)
V. C. Eusebius interfui, & * ſubſcripſi. (* Signavi.)
V. C. Dauveus interfui, & * ſubſcripſi. (* Signavi.)

Post conditum Teſtamentum, imò ſignatum, occurrit ſenſibus meis, ut Baſilicæ Domnorum Martyrum Timothei & Apollinaris miſſorium argenteum ſex librarum ibi deputem, ut ex eo ſedes futura meorum oſſium componatur.

Additio. Ne mirare Lector, ſi Teſtamentum S. Remigii ſupra editum cap. 1. Codicis Donationum Piarum hic denuò ſubjiciamus. Illud ſiquidem exſcripſit Miræus ex Flodoardi Hiſtoria Remenſi; hoc verò longè brevius atque in pluribus diverſum edidit Joannes Jacobus Chiffletius in Diſquiſitione de Ampulla Remenſi.

Idem Teſtamentum exhibuit P. Joannes Bollandus Societatis Jeſu; item Guilielmus Marlot in Hiſtoria Metropolis Remenſis Lib. II. c. 11. & 12; ubi extat erudita Diſſertatio ſuper variâ Lectione hujus Teſtamenti; è qua curioſus Lector judicare poterit cui potiùs adhærendum.

Teſtamentum S. Remigii, quod Flodoardus in Hiſtoria Remenſi recitat, ſignarunt inter alios S. Vedaſtus Atrebatenſis, & S. Medardus Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopi.

Ceterùm Clodoveus Magnus (quem S. Remigius Ludowicum appellat) Childerici Filius, Merovei Nepos, uxorem habuit S. Chrotildem. Martyrologii Rom. Tabulis die 3. Junii adſcriptam, Chilperici Burgundionum Regis Filiam.

Burgun-

Burgundionum Reges primæ Stirpis, qui ante Francos fuere Chriſtiani: ex quibus orta S. CHROTILDIS, *Uxor* CLODOVEI I. *Francorum Regis Chriſtiani.*

- *Gundicarius Burgundiæ Rex, Gundiſeli Filius, Athanarici Nepos, anno* 413.
  - *Gundericus* 452.
    - *Gundebadus* 473. 508.
      - *S. Sigiſmundus Agaunenſe ſeu S. Mauritii in Valeſio Monaſterium condidit.*
        - *Sigericus de lo noverca enecatus.*
      - *Godemarus à Childeberto & Clotario Fr. RR. pulſus* 532.
    - *Godegiſilus Genavæ regnavit.*
    - *Chilpericus.*
      - *Chrona Deo devota.*
      - *S. Chrotildis Uxor Clodovei I. Franciæ Regis.*
        - *Theodericus.*
        - *Clodemirus.*
        - *Childebertus.*
        - *Clotarius.*
    - *Godemarus Viennæ periit flammis.*
  - *Chilpericus Genavæ Sedem habuit, & Monachos Jurenſes ſeu S. Claudii in Burgundia fovit.*

CAPUT III.

CLOTARII III. *Regis Præceptum de fundatione & immunitate Monaſterii Corbeienſis, Ord. S. Bened. in Gallia, ſcriptum circa annum* 662.

Vide ſup. pag. 338.

CHLOTHARIUS Rex Francorum, Vir Inluſter. Ad mercedem noſtram in Dei nomine credimus pertinere, quidquid pro animæ ſalute locis Sanctorum conferimus, ut ibidem perenniter proficiat, & gloriam, Deo auxiliante, habere mereamur.

IGITUR dum Nos, & Præcelſa Genitrix noſtra, Domna (1) BALDECHILDIS Regina, Monaſterium in honore SS. Petri & Pauli Apoſtolorum, & S. Stephani Protomartyris, ſuper fluvium *Somna*, in loco qui dicitur (2) CORBEIA, quem Guntlandus quondam poſſederat, & ad fiſcum noſtrum pervenerat, ubi præeſt Venerabilis Vir *Theodefridus* Abba, pro æterni Numinis intuitu ædificari præcepimus, ut Monachi ſub ſancta Regula ibidem debeant converſari.

COGNOSCAT ſtrenuitas veſtra, quod Nos ipſam Villam Corbeiam ad ipſum Monaſterium, cum adjacentiis ſuis in integrum, ſeu & alias Villas nuncupantes Folieto, Gentilla, Cipiliaco Villa, vel reliquas adjacentias earum ad integrum, Albiniaco cum adjacentiis vel appendiciis ſuis, quantum ibidem Fiſcus noſter tenuit, ad integrum, in Pago Ambianenſe; ſeu & Monciaco, Walliaco, Bellirino, cum adjacentiis earum, in Pago Atrabatenſe:

IMOQUE & Villam, quæ vocatur Templum Martis, ſitam in Pago Ambianenſe, ad integrum, cum pagena de Silva de foreſte noſtra Windegonia, hoc eſt, per loca denominata, à fine Cartainſe uſque in Dominico lacco, per Siccaſi derude, per cervorum Marcaſio, per Baguſta, per via publica uſque Fraudehario exſarto:

SIMILITER & portionem in loco qui vocatur Taceaco, quem Frodinus de Urſino dato pretio comparavit, & ad fiſcum noſtrum ipſe Frodinus in compenſationem pro alia re dedit in ipſo Pago Ambianenſe, à die præſenti ſub integra immunitate, abſque introitu judicum, viſi fuimus conceſſiſſe.

PROINDE per hanc Præceptionem ſpecialiùs decernimus eſſe manſurum, ut tam ipſum locum Corbeiam, quàm & ſupraſcriptas Villas, unà cum terris, domibus, mancipiis, ædificiis, vineis, ſilvis, pratis, paſcuis, farinariis & cunctis appendiciis, vel quod ibidem videtur adſpicere, pars ipſius Monaſterii, vel omnis Congregatio de ipſo Monaſterio valeat poſſidere vel dominari.

ET nullus quilibet de judicibus nec ad ipſum Monaſterium, nec ad homines ſuos, nec in curtes ſuas, quidquid à die præſenti ibidem contulimus, & quod à Nobis, vel à ſuccedentibus Domnis Regibus, vel à Deum timentibus hominibus

ISTud CLOTARII Regis Præceptum ex Ms. Codice Virdunenſi primus edidit R. P. Jacobus Sirmondus, tom. 1. Conciliorum Galliæ. Exſtat aliud ibidem pro Corbeienſi Monaſterio Diploma Chilperici Regis, anno primo Regni datum; qui Childericum Genitorem ſuum, Baldechildem Aviam, Clotarium Avunculum, id eſt, Patruum vocat. Idque eò impenſiùs obſervandum monet Sirmondus, quòd Chilperici hujus, Childerico geniti, Annales Francici non meminerint.

(1) BALDECHILDIS, aliàs Balthildis ſeu Bathildis, Romani Martyrologii Faſtis ad diem 26. Januarii adſcripta. Vide Notas noſtras ſupra pag. 125.

(2) PRÆTER Corbeiam Gallicam in Diœceſi Ambianenſi ſitam, eſt altera Saxonica, ad Viſurgim fluvium in Diœceſi Paderbornenſi anno 822. à Ludovico Pio Imperatore ædificata, ſuadente S. Adelardo Abbate, Caroli Martelli Nepote, ut Lambertus Scafnaburgenſis tradit. Abbas illius eſt *ſupremus S. R. I. Princeps.*

Digitized by Google

minibus inibi fuerit collatum, nec ad cauſas audiendum, nec freda exigendum, nec manſiones faciendum, nec paratas requirendum, nec ullas redhibitiones in Villis ſuperiùs nominatis, quicquid tempore præſenti videtur poſſidere, aut adhuc, ut diximus, à Nobis vel ſuccedentibus Regibus, vel à Deum timentibus hominibus inibi additum vel delegatum fuerit, ipſa judiciaria poteſtas non præſumat ingredi: ſed pars ipſius Monaſterii, vel omnis Congregatio ibidem conſiſtens, abſque introitu judicum, ut diximus, ſub integra Immunitate poſſidere valeat vel dominari.

Et ut hæc Præceptio noſtra perenni tempore firmiorem obtineat vigorem, Nos & Præcelſa Genitrix noſtra Domna Baldechildis Regina ſignaculis manûs noſtræ ſubter decrevimus affirmare.

CAPUT IV.

Excerptum ex Privilegio libertatis, quod Monaſterio Corbeienſi Berthefridus *Epiſcopus Ambianenſis conceſſit, anno Chriſti 664. Clotarii* III. *Regis 7.*

Dominis ſanctis & ſummi culminis apice Pontificalis Cathedræ ſpecula præſidentibus in Chriſto Fratribus Nivoni, Geneſio, Ethoaldo, Emmoni, Audoni, (1) Audomaro, (2) Audoino, (3) Audeberto, (4) Burgundofaroni, item (5) Audeberto, Drauſcioni, (6) Berthefridus munere Superni Largitoris Ambianenſis Eccleſiæ Epiſcopus. Quia Glorioſiſſimus Domnus Chlotharius Rex, nec non & Præcelſa Domna Balthildis Regina, Monaſterium in loco nuncupante Corbeia conſtruxerunt, petierunt ut & Nos & veſtra Fraternitas conſentientes, pro reverentia SS. Petri & Pauli Apoſtolorum, & S. Stephani Protomartyris, ad prædictum Monaſterium, in eorum honore conſtructum, Privilegium concedere deberemus. Quod Nos conſiderantes, pro reverentia tantorum Martyrum, ſeu prout Monachi ibidem degentes ſub Regula Sanctorum Patrum quieti converſari poſſint, hoc Privilegium plenâ voluntate, unà cum conſenſu Fratrum meorum, conceſſiſſe vel induſiſſe viſus ſum: per quod decerno, ut nec Ego, nec ullus Epiſcoporum Succeſſorum meorum hoc inrumpere præſumat.

Nec nos hoc propriæ deliberationis inſtituto poſteritas æſtimet decreviſſe: cùm etiam antiquiora, vel in novo tempore Monaſteria propria privilegia ſint conſecuta. Nam & Agaunenſium, quod velut iſtud Regio eſt munere ditatum, & Lirinenſium, vel Baſilica Domni Marcelli, imoque & Monaſterium Luxovienſe, hoc videntur habere conceſſum.

Illud etiam addi placuit, ut ipſi Monachi ſub Regula S. Benedicti, vel S. Columbani, converſari & vivere debeant. Quam definitionem Conſtitutionis noſtræ, ut noſtris & futuris temporibus valitura ſit, manûs noſtræ ſubſcriptionibus roboravimus, & Coëpiſcopos Domnos & Fratres noſtros rogamus, ut ipſum in omnibus confirmare debeant.

Berthefridus peccator, Ambianenſium Urbis Epiſcopus, hoc Privilegium à me factum relegi, conſenſi & ſubſcripſi.

Geneſius Epiſcopus hoc Privilegium conceſſi.

Chaoaldus Epiſcopus hoc Privilegium conceſſi.

Gautiobertus ac ſi peccator, Epiſcopus ſubſcripſi.

Boſo Epiſcopus conſenſi & ſubſcripſi.

Ragnobertus Epiſcopus conſentiens ſubſcripſi.

(7) Mummolenus, ac ſi peccator, Epiſcopus ſubſcripſi.

Audobertus Epiſcopus conſenſi & ſubſcripſi.

Audoënus Epiſcopus conſenſi & ſubſcripſi.

Dado

(1) Audemarus vel Audomarus, Morinenſis ſeu Taruanenſis Epiſcopus, anno 659. Clodovei II. Regis Privilegium San-Dionyſianum ſignavit. Ad eumdem, inter ceteros Epiſcopos, hoc ſuum Privilegium direxit Berthefridus: quod tamen non ſignavit ipſe (utpote morte aut alio incommodo præventus) ſed ejus Succeſſor Drauscio.

(2) Audoinus ſive Audoenus Epiſcopus Rotomagenſis. Idem anno 650. Cabilonenſe Concilium, & anno 658 Landerici Pariſienſis Epiſcopi Privilegium San-Dionyſianum firmavit.

(3) Audebertus. Audobertus vel Autbertus, Cameracenſis & Atrebatenſis Epiſcopus, anno 658. Landerici Pariſienſis Epiſcopi Privilegium San Dionyſianum, & anno 664. Berthefridi Privilegium jam recitatum ſignavit.

(4) Burgundofaroni. Sic legendum puto, non diviſim. *Burgundo. Faroni.* Idem Burgundofar Epiſcopus Meldenſis anno 658. Landerici Pariſienſis Epiſcopi Privilegium San-Dionyſianum ſignavit.

(5) Audobertus, ſive Andebertus, (alius à Cameracenſi) Landericum in Pariſienſi Epiſcopatu præceſſit, & anno 650. Cabilonenſe Concilium, per manum Germoaldi Abbatis, ſignavit. Itaque ſecundus Audobertus, qui Berthefridi Privilegium jam recitatum ſignavit. non fuit Pariſienſis Epiſcopus, ſed alterius loci: Silvanectenſis fortaſſe.

(6) Berthefridus. Ambianenſis Epiſcopus anno 650. Cabilonenſe Concilium, & anno 658. Landerici Pariſienſis Epiſcopi Privilegium San-Dionyſianum ſignavit.

(7) Mummolenus, S. Eligio in Epiſcopatu Noviomenſi ac Tornacenſi circa annum 660. ſucceſſit. Idem Eligius anno 650. Cabilonenſe Concilium, anno 658. Landerici Pariſienſis Epiſcopi Privilegium San-Dionyſianum, & anno 659. Clodovei II. Regis Privilegium San-Dionyſianum firmavit.

Landericus Pariſienſis Epiſcopus anno 659. Clodovei II. Regis Privilegium San-Dionyſianum ſignavit.

Digitized by Google

Dado peccator conſenſi ac ſubſcripſi.
Emmo Epiſcopus ſubſcripſi.
Leodeboldus peccator, Epiſcopus, hoc Privilegium ſubſcripſi.
Chrodobertus peccator, hoc Privilegium ſubſcripſi.
Paternus peccator, Egloenſis Eccleſiæ ac ſi indignus Epiſcopus, hoc Privilegium conſenſi & ſubſcripſi.
Drauſcio, ac ſi peccator, conſenſi & ſubſcripſi.
Ego Audebertus Epiſcopus conſenſi & ſubſcripſi.

FACTUM hoc Privilegium, ſub die octavo Idus Septembris, anno VII. regnante Clotario Rege, Captonnaco in Palatio publico.

Sigo in Dei nomine Diaconus hoc Privilegium ſcripſi & ſubſcripſi.

CAPUT V.

S. BONIFACII *Moguntini & Ultrajectini Archiepiſcopi Epiſtola ad* ZACHARIAM *Papam, circa annum 750. ſcripta, de Monaſterio Fuldenſi, quod conſtruxerat.*

REVERENTISSIMO Patri, dilectiſſimo Domino, cum timore & honore Venerando Magiſtro, Apoſtolici honoris Privilegio prædito, Pontificatûs infulâ Apoſtolicæ Sedis ſublimato, ZACHARIÆ, BONIFACIUS exiguus ſervus veſter, licet indignus & ultimus, tamen Legatus Germanicus devotiſſimus, optabilem in Chriſto immarceſſibilis caritatis ſalutem.

EST locus ſilvaticus in eremo vaſtiſſimæ ſolitudinis, in medio nationum prædicationis noſtræ, in quo Monaſterium conſtruentes, Monachos conſtituimus ſub Regula Sancti Patris *Benedicti* viventes, Viros ſtrictæ abſtinentiæ, abſque carne & vino, abſque ſicera & ſervis, proprio manuum ſuarum labore contentos. Hunc locum ſupradictum, per Viros Religioſos & Deum timentes, maximè CAROLOMANNUM quondam Principem Francorum, juſto labore acquiſivi, & in honore S. Salvatoris dedicavi. In quo loco, cum conſenſu pietatis veſtræ, propoſui aliquantulum vel paucis diebus feſſum ſenectute corpus requieſcendo recuperare, & poſt mortem jacere. Quatuor etenim populi, quibus verbum Chriſti, per gratiam Dei, diximus, in circuitu loci hujus habitare dinoſcuntur: quibus cum veſtra interceſſione, quamdiu vivo vel ſapio, utilis eſſe poſſum.

Cupio enim veſtris orationibus, comitante gratiâ, in familiaritate Romanæ Eccleſiæ, & veſtro ſervitio, inter Germanicas gentes, ad quas miſſus fui, perſeverare, & præcepto veſtro obedire.

CAPUT VI.

ZACHARIAS *Pontifex, petente* S. BONIFACIO, *concedit Privilegium Abbatiæ Fuldenſi Ordinis S. Benedicti* (*quæ nunc eſt potentiſſima, gaudens S. R. I. Principatu*) *anno* 751.

ZACHARIAS (1) Papa Bonifacio Epiſcopo, & per eum in Monaſterio ab eo conſtructo ſucceſſuris Abbatibus in perpetuum. Quoniam ſemper ſunt concedenda quæ rationabilibus congruunt deſideriis, oportet ut devotio Conditoris piæ conſtructionis oraculo in Privilegiis præſtandis minimè denegetur. Igitur quia poſtulaſti à nobis, quatenus Monaſterium Salvatoris à te conſtructum, ſitum in loco, qui vocatur Buchonia, erga ripam fluminis (2) Fuldæ, Privilegii Sedis Apoſtolicæ infulis decoretur, ut ſub juriſdictione ſanctæ noſtræ, cui Deo auctore deſervimus, eccleſiæ conſtitutum, nullius alterius Eccleſiæ ditionibus ſubmittatur.

Pro qua re piis deſideriis faventes, hâc noſtrâ auctoritate id quod expoſcitur effectui mancipamus. Et ideo omnem cujuſlibet Eccleſiæ Sacerdotem in præfato Monaſterio ditionem quamlibet habere hâc auctoritate, præter Sedem Apoſtolicam, prohibemus.

Ita ut niſi ab Abbate Monaſterii fuerit invitatus, nec Miſſarum ſolennitatem ibidem quiſpiam præſumat omnimodo celebrare: ut profectò, juxta id quod ſubjecti Apoſtolicis Privilegiis conſiſtunt, inconcuſsè locus dotatus permaneat.

CAPUT

Additio. (1) ZACHARIAS, natione Græcus, ſucceſſit anno 741. Gregorio III. & obiit 752.

(2) FULDA, Oppidum Germaniæ, in Dioeceſi Moguntina, in ſylva Buchonia ſitum eſt, ad amnem Fuldam. Abbas inter Prælatos ac Principes Imperii conſeſſum habet, gaudetque ſupremâ Eccleſiaſticâ pariter ac Politicâ Juriſdictione, quin & titulum gerit Archicancellarii Imperatricis.

Nulli ad hoc Cœnobium admittuntur, niſi primariæ fuerint ac probatæ Nobilitatis. Plura reſervamus dicenda inferiùs in Libro de Originibus Cœnobiorum Ordinis S. Benedicti.

Digitized by Google

CAPUT VII.

ZACHARIÆ *Papæ Epiſtola*, *ad* S. BONIFACIUM *Archiepiſcopum anno* 751. *aut* 752. *ſcripta*; *quâ Moguntinam Sedem in Metropolim erigit*, *& quinque Civitates*, *videlicet Tungrenſem*, *Colonienſem*, *VVormatienſem*, *Spirenſem & Ultrajectenſem eidem ſubjicit.*

REVERENTISSIMO & Sanctiſſimo Fratri BONIFACIO Coëpiſcopo, ZACHARIAS Servus Servorum Dei. Qualiter Dominus Deus noſter ſanctæ Eccleſiæ propitiatus ſit, & laboribus ſanctiſſimæ Fraternitatis tuæ cooperator extiterit, per ſingula edicere longum eſt: tamen ut hæc quæ objicimus confirmemus, quæ ex parte Te narrante perſpeximus, enarramus.

IGITUR dum in Germania Provincia tua Fraterna Sanctitas ad prædicandum fuiſſet directa à ſanctæ recordationis Prædeceſſore noſtro Domno GREGORIO Papa, & poſt inchoatum opus, & aliqua ex parte ſpiritaliter ædificatum, Romam reverſus, ab eo Epiſcopus ordinatus, & illic ad prædicandum denuò remiſſus es, & elaboraſti, Deo prævio, nunc uſque per annos XXV. in eadem prædicatione, ex quo Epiſcopatum ſuſcepiſti.

SED & in Provincia Francorum noſtrâ vice Concilium egiſti, & juxta Canonum inſtituta, Deo eis annuente, omnes flexi ſunt obedire. Et dum in his piis operibus occupata eſſet tua Fraternitas, nunc uſque Cathedralem Sedem minimè ſibi vindicavit.

AT verò ubi Deus prædicationem tuam auxit, obtinere voluiſti, ut tibi Cathedralem Eccleſiam vel Succeſſoribus tuis confirmare debeamus, juxta eorumdem Filiorum Francorum petitionem. Et idcirco B. Petri Apoſtoli auctoritate ſancimus, ut ſupradicta Eccleſia Moguntina perpetuis temporibus Tibi, & Succeſſoribus tuis, in Metropolim ſit confirmata; habens ſub ſe has quinque Civitates, id eſt *Tungris*, *Coloniam*, *Wormatiam*, *Spiraciam*, & (1) *Trectis*, & omnes Germaniæ gentes, quas tua Fraternitas per ſuam prædicationem Chriſti lumen agnoſcere fecit.

HIS à nobis definitis, hujus Confirmationis Paginam in tua Eccleſia perpetuis temporibus pro ſui Confirmatione conſervandam eſſe mandamus. Bene valete.

DATA pridie Nonas Novembris, imperante (2) Conſtantino Imperatore, anno XXXII. P. C. ejus anno XI. Indictione V.

(1) TRECTIS, id eſt Trajectum ad Rhenum.

(2) CONSTANTINI Copronymi, Imperatoris Conſtantinopolitani, annorum, duplex Epocha memoratur. Prior, ex quo cum Leone Iſauro Patre regnare cœpit XII. Kalendas Maias, anno 720. Altera annorum, quibus poſt Patris obitum ſolus imperavit, ex die XIV. Kalendas Julias, Indictione IX. id eſt, anno Chriſti 741. ut Sirmondus notavit in Notis ad tom. 1. Conc. Galliæ.

CAPUT VIII.

PIPINUS *cognomento* BREVIS, *Rex Francorum*, *anno* 752. *dotat Epternacenſe S. VVillibrordi Monaſterium*, *in Ducatu Luxeburgenſi.*

PIPPINUS Illuſter Vir, Rex Francorum, notificamus omnibus Chriſti noſtriſque fidelibus, eſſe locum in Regno noſtro ESTERNACA vocatum, ubi Sanctiſſimus Vir WILLIBRORDUS cognomento CLEMENS, nuper temporibus Pipini Avi noſtri, & Patris noſtri Caroli Martelli, datis ſibi ab eis & ab aliis Illuſtribus Viris prædiis, Monaſterium conſtruxit: quod collocatis in eo, quas à Roma detulit, Sanctorum Reliquiis, in honore S. Trinitatis & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli dedicavit: ubi quoque cum Monachis & ipſe Monachus Angelicam omnique ſanctitate præditam vitam ducens, plenus virtutibus & inſignis miraculis, ante hos paucos annos in pace quievit, & ibidem ſepultus, quantùm ad Deum valeat, ſignis quotidie evidentibus innoteſcit.

AD hunc quoque ſacrum locum, conſilio ſtrenuiſſimi Viri BONIFACII Archiepiſcopi, & petitione *Adelberti* Abbatis ejuſdem loci, Viri Venerabilis, Eccleſiam, quæ eſt in *Crovia*, cum omnibus rebus ad ſe pertinentibus, totamque decimam partem ſilvæ, quæ dicitur *Contilla*, ſive cultam ſive incultam, tradimus & condonamus, & in perpetuam poſſeſſionem Fratrum ibi Deo famulantium delegamus.

PLACUIT etiam Nobis, juxta inſtituta Majorum noſtrorum, eidem Eccleſiæ Eſternacenſi teloneum in omni Regno noſtro indulgere & relaxare, quatenus inibi Deo famulantes, pro noſtra ſuccedentiumque Regum ſalute, jugiter Deo delectet ſupplicare. Et ut hæc Traditio noſtra, Regali auctoritate firmata, inconvulſa permaneat, hanc Traditionem propriâ manu ſubter-

ſubterfirmamus, & Sigilli noſtri impreſſione fideliter ſigillamus.

Signum Domini PIPINI Regis glorioſiſſimi.

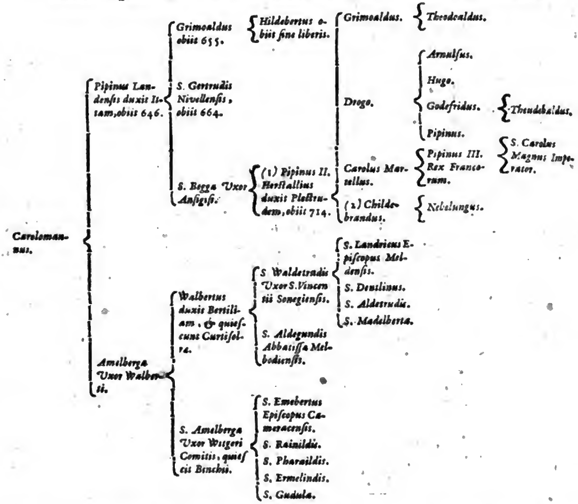
BONIFACIUS Archicancellarius recognovi.

DATA III. Nonas Maii, anno Incarnationis Domini DCCLII. Indictione V. anno verò Domini Pipini Regis tertio. 752.

Actum Compendio, in Dei nomine feliciter, amen.

Signum Garobaldi Epiſcopi.
S. Bernardi Epiſcopi.
S. Grodebaldi Presbyteri.
S. Eiduini Illuſtris Viri.
S. Adelbaldi.

Stemma Pipinorum : *ex Ms. Codice Eccleſiæ S. Gudulæ Bruxellenſis.*

(1) PIPINUS Herſtallius ex Plectrude conjuge ſuſtulit Grimoaldum & Drogonem ; ex Alpaide pellice Carolum Martellum, & Childebrandum, Patrem Nebelungi: qui Nebelungus ſcripſit Chronicon nondum typis editum: ut Quercetanus in ſua Burgundia lib. 2. c. 1. tradit.

(2) CHILDEBRANDUS fuit Frater uterinus Caroli Martelli, ex Alpaide Pellice, Sorore Dodonis qui Martyrio affecit S. Lambertum Tungrenſem Epiſcopum. *Ita Chifletius lib. ad Vindicias Hiſpanicas.*

CAPUT IX.

CANCOR *Rhenenſis Pagi Comes, cum Matre ſua* WILLISWINDA, *Ruperti Comitis Vidua, Lauriſhamenſe Monaſterium in Diœceſi VVormatienſi, in Inſula, quæ nunc Aldenmunſter vocatur, ædificant, dotant, & Rutgango Metenſi Archiepiſcopo tradunt, anno* 763.

ANNo duodecimo, regnante Domno noſtro PIPPINO Rege, ſub IV. Idus Julii, Ego WILLISWINDA Deo ſacrata, & Filius meus CANCOR Comes, in Dei nomine donamus ad Eccleſiam S. Petri ſeu ceterorum Sanctorum, quæ eſt conſtructa in loco nuncupato LAURESHAM, in Pago Rhenenſe, ſuper fluvium *Wiſgoz*, quam Nos propter nomen Domini à novo ædificavimus, ubi præeſt Vir Venerabilis * RUODGANGUS Archiepiſcopus & Abbas, donatumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, Villam noſtram in Pago Wormatienſe, in loco qui dicitur *Hagenheim*, ſuper fluvium Saluſiam, quæ mihi de parte Genitoris mei nomine Adelhemi

* Alii Chrodegangus

legibus obvenit, donamus, tradimus atque tranſfundimus: ita ut ab hac die jam dictus Domnus Ruodgangus, vel ſui Monachi habeant, teneant atque poſſideant.

Actum Laureſham publicè, ſub die & tempore dicto ſuprà.

Signum Williſwindæ Deo ſacratæ, &
Signum Cancronis Comitis, Filii ejus, qui hoc Teſtamentum fieri & firmari rogaverunt.
Signum Heimerici Filii Cancronis.
Ego * Automadus Treverorum Epiſcopus ſubſcripſi. * Alias Veomadus.
Ego Albericus Epiſcopus.
Ego Joannes Epiſcopus.
Ego in Dei nomine Helmericus, ex juſſu Domini Ruodgangi Archiepiſcopi, Chartam hanc ſcripſi, diemque & tempus ut ſuprà deſignavi.

CAPUT X.

Idem Cancor *Comes, ejuſque Conjux* Angila *Laurishamenſe Monaſterium dotant, anno* 770.

Ego in Dei nomine Cancor, & Angila Conjux mea donamus, tradimus vel firmamus ad Monaſterium S. Petri, quod appellatur (1) *Laureſham*, ſeu ad S. Nazarium Martyrem, qui ibidem corpore requieſcit, vel ad illam Congregationem Monachorum, quæ ibidem converſari videtur, ubi Vir Venerabilis *Gundelandus* Abbas præeſſe videtur, terram & ſilvam, quæ eſt in illa marcha de *Birſtat*, ſeu in ipſo fine.....

Actum in Monaſterio Laureſham publicè, ſub die Kal. Junii, anno ſecundo regnantibus glorioſiſſimis Regibus Karolo & Karolomanno. 771

Signum Cancronis Comitis, & Angilæ Conjugis ejus, qui hanc Donationem fieri & firmari rogaverunt.

Signum Thurincberti, Fratris ipſius Cancronis, & Heimerici Filii ſui, & aliorum.

Ego Guario Lector hanc Donationem ſcripſi.

Additio. (1) Laureſham aliàs Laurisheim, ſeu Lauriſſenſe Monaſterium, ſitum in Diœceſi Wormacienſi, quatuor ab Heidelberga milliaribus, in Inſula quadam *Aldenmunſter* cognominata, ad fluvium Weſchnitz, fundatum fuit circa annum 770. à Cancrone Comite, in honorem SS. Petri Apoſtoli & Nazarii Martyris.

Primò fuit Cœnobium Benedictinorum, veneruntque XVII. primi Fratres ex Abbatia Gorzienzi; Abbates primi plerique erant primariæ Nobilitatis, & paſſim Commendatarii, ſed ſimul diſſipatores bonorum: unde Fredericus II. Imperator Principatum in Imperio quo gaudebat Abbas Laurisheimenſis tranſtulit in Sigefridum Archiepiſcopum Moguntinum, cum omni honore, vaſallis, miniſterialibus, Caſtris, Oppidis &c.

Eodem tempore Sigefridus Archiepiſcopus à Gregorio IX. Pontifice impetravit jus viſitationis ac reformationis, cujus vigore, amotis Benedictinis, Ciſtercienſes introducere tentavit. Sed illi à Benedictinis noctu Monaſterium invadentibus ejecti & in fugam acti fuerunt.

Unde anno 1248. Sigefridus obtento altero Reſcripto Innocentii IV. Pontificis, junctoque auxilio brachii ſæcularis in Cœnobio Laurisheimenſi inſtituit Religioſos Præmonſtratenſes ex Monaſterio omnium Sanctorum Diœceſis Argentinenſis, iiſque Præpoſitum præfecit. Floruit hìc diſciplina Præmonſtratenſis uſque ad annum 1555. quo defunctus eſt ultimus ejus Præpoſitus.

Tunc relegatis ac fugatis Monachis, Fredericus Comes Palatinus Rheni, è Lutherano factus Calviniſta, Monaſterium ejuſque poſſeſſiones occupavit, altaribus, rebuſque ſacris profanatis ac deſtructis. Poſtremò cum reſidua hujus florentiſſimi quondam Cœnobii ædificia anno 1621. ab Hiſpano milite occuparentur, omnia ignibus conſumpta fuerunt.

Plura vide in Chronico Laurisheimenſi, quod cum pluribus Diplomatibus in lucem edidit Marquardus Freherus Tomo I. de Scriptoribus Rerum Germanicarum, novæ Editionis Argentinenſis anni 1717.

CAPUT XI.

Hadrianus *Papa Carolo Magno muſiva & marmora Palatii Ravennatis, pro conſtruenda Baſilica Aquisgranenſi, auferenda concedit, anno* 782.

Potentiæ veſtræ, per Aruinum Ducem, ſuſcepimus apices: in quibus referebatur, quòd Palatii Ravennatis Civitatis muſiva atque marmora, ceteraque exempla, tam in ſtrato, quamque in parietibus ſita, vobis tribueremus.

Nos quidem libenti animo & puro corde, cum nimio amore veſtræ Excellentiæ tribuimus effectum: & tam marmora, quamque muſivum, ceteraque exempla, de eodem Palatio vobis concedimus auferenda: quia per multa veſtra laborioſa regalia certamina multis bonis fautoris veſtri Beati Petri, Clavigeri regni cælorum, Eccleſia quotidie fruitur, quatenus merces veſtra copioſa adſcribatur in cælo.

Anno 795. Carolus Magnus exſtruxit Aquiſgrani Baſilicam plurimæ pulchritudinis; ad cujus ſtructuram à Roma & Ravenna columnas & marmora deyehi fecit. *Ita Sigebertus in Chronico.*

Carolus Magnus habuit legitimas Conjuges quatuor, videlicet *Bertradam* Deſiderii Longobardorum Regis Filiam, *Hildegardem* N. Ducis Sueviæ filiam, Geroldi Boiorum Prætoris, ſanctitatis opinione clari, ſororem, *Faſtradam*

Digitized by Google

ſtradam Rodolphi Comitis Franci Sororem, & *Luitgardem* Frederici Filiam. Ex prima & quarta nullas habuit proles.

Ex HILDEGARDE nati ſunt ei decem liberi, *Carolus* Rex Alemanniæ & partis Burgundiæ, *Pipinus* Rex Italiæ, *Ludovicus Pius* Imperator, *Lotharius* qui infans obiit, *Rotrudis* ſeu Rotarudis, Hermanno Contracto *Riddrudis*, ſponſa Conſtantini Imperatoris Conſtantinopolitani, *Berta* Uxor Angilberti, Mater Harnidi & Nithardi Scriptoris, *Giſla* baptizata Mediolani per Thomam Archiepiſcopum, pòſt S. Everardo Ciſonienſis Eccleſiæ Fundatori nupta. *Gertrudis*, *Hildegardis* & *Adelhaidis*: quarum duæ poſtremæ infantes obierunt, ſepultæ Metis in Monaſterio S. Arnulphi.

Ex FASTRADA, quam anno 783. duxit, natæ ſunt *Theodrada* & *Hiltrudis*.

Septem inſuper proles naturales habuit, videlicet *Pipinum Gibboſum* Monachum Prumienſem, *Rothaidem*, *Rothildem*, *Adaltrudem*, *Drogonem* Epiſcopum Metenſem, *Hugonem Magnum* cognomento Abbatem, Ducem Burgundiæ, & *Theodericum*.

Ex Mathalgarde Rothildem, ex Gerſuinda Saxonica Adaltrudem, ex quadam, nomine *Regina*, Drogonem Epiſcopum & Hugonem Magnum, ex Adalinda ſeu Adaluide Theodericum procreavit. Sed hæc juvenilis ac militaris ætatis delicta, factus provectior optimus Imperator, vitâ inter Clericos ac Monachos ſanctiſſimè tranſactâ, egregiè expiavit; plurimis item Eccleſiis per Germaniam ac Galliam ædificatis, & Chriſtianâ religione apud Saxones, Danos, Hunnos, Sclavos, alioſque populos latiſſimè propagatâ. Obiit autem anno Chriſti 814. ætatis 72. Aquiſgrani conditus.

Imperatores & Reges Francorum Carolingi.

- *Pipinus Rex Francorum, obiit 768.*
  - *Carolus Magnus Imperator, obiit 814.*
    - *Carolus, obiit 811.*
    - *Pipinus Rex Italiæ, obiit 810.*
      - *Bernardus Nothus, Rex Italiæ.*
    - *Ludovicus Pius, obiit 840.*
      - *Lotharius Imperator, obiit Monachus Prumiæ 855.*
        - *Ludovicus II. Imper. Rex Italiæ, obiit 875.*
        - *Lotharius Rex Lotharingiæ, obiit 869.*
        - *Carolus Rex Provinciæ & Burgundiæ, obiit 863.*
      - *Carolus Calvus Imperator & Rex Franciæ, obiit 877.*
        - *Ludovicus II. Balbus Rex, obiit 879.*
          - *Ludovicus III.*
          - *Carolomannus.*
          - *Carolus III. Simplex Rex Franciæ, obiit 929.*
            - *Ludovicus IV. Transmarinus, Rex Franciæ, obiit 954.*
              - *Lotharius Rex Franciæ, obiit 986.*
                - *Ludovicus V. Rex Franciæ, obiit 987. ſine liberis.*
              - *Carolus Dux Lotharingiæ, obiit 991.*
                - *Otho Dux Lotharingiæ, obiit 1005. ſine liberis.*
          - *Hugo Nothus.*
      - *Ludovicus Rex Germaniæ, duxit Emmam, obiit 876.*
        - *Ludovicus Rex Lotharingiæ & Germaniæ, obiit 882.*
        - *Carolomannus Rex Baioariæ.*
          - *Arnulfus Imperator Rex Lotharingiæ, obiit 900.*
            - *Ludovicus Rex Germaniæ & Lotharingiæ, obiit 912.*
            - *Suendeboldus Nothus Rex Lotharingiæ, obiit 900.*
              - *Benedicta & Cæcilia Moniales.*
        - *Carolus Craſſus Imperator, Rex Franciæ, obiit 888.*
      - *Pipinus Rex Aquitaniæ, obiit 838.*
        - *Pipinus & Carolus, Monachi.*
    - *Lotharius, obiit puer.*
    - *Rotrudis.*
    - *Berta.*
    - *Giſla.*
    - *Gertrudis.*
    - *Hildegardis.*
    - *Adelhaidis.*
    - *Theodrada.*
    - *Hiltrudis.*
  - *Carolomannus, obiit 771.*

CAPUT XII.

WALGARIUS *Sacerdos, S. Everardi Comitis Capellanus, Ciſonienſe Cœnobium Canonicorum Regularium prope Inſulas dotat circa annum* 837.

Vide ſupra pag. 19.

EGo in Dei nomine WALGARIUS, indignus Sacerdos, aliquas res meas, legitimo jure ac labore multo ad propriam dominationem acquiſitas, trado atque transfundo ad Monaſterium, quod dicitur CISONIUM (in quo à fundamentis plurimùm deſudavi laborando) in Pago Tornacenſi ſitum; quod eſt conſtructum in honore S. Salvatoris, & B. Mariæ Genitricis ejuſdem; in quo B. Calixtus Papa & Martyr Chriſti corpore quieſcit.

ERGÒ dono in jam dicto Pago Tornacenſi, in

in loco qui dicitur *Wernetlinigus*, Eccleſiam unam, cum ornamento ibidem competenti: ubi adjacent inter terram arabilem & pratum bunaria triginta, & manſum unum cum caſa ſuperpoſita, ſeu & cetera caſticia.

IN Pago verò Paſtenſi in loco qui vocatur *Holteum*, manſum unum cum caſticiis ſuprà poſitis: in quo Ragemarus reſidere videtur: ubi appendunt de terra arabili bunaria quattuor, & mancipia quattuor, videlicet mulier ejuſdem Ragemari, & filii ejus duo, & unus nepotum ejus; & de ſilva in eodem loco bunaria tringinta.

Iſta omnia ſuperiùs commemorata tali tenore ac ratione trado atque confirmo, ut ipſa ordinatio, quam jubente Domino meo EVRARDO per Chartam ordinavi, atque ſub manu Cuſtodis conſtitui, de ſtatu Altaris hujus inconvulſa ſervetur.

ET ut mihi manſio una ibidem concedatur, & quotidie dentur duo panes, quales ipſi Canonici accipiunt, & paria pulmenta, & quotidie de cerviſia ſextarius major, & de vino libræ duæ, & omni anno in veſtimento ſolidi quinque. Actum Ciſonio.

CIſonium, amplum Gallo-Flandriæ municipium, inter quattuor præcipuas Flandriæ Baronias, quibus urſos vexilla geſtantes vulgò appingunt, principem obtinet locum.

Hujus loci olim Dominus fuit S. EVERARDUS Comes Nobiliſſimus, qui ibidem Canonicorum Collegium fundavit ac dotavit, quibus regulare S. Auguſtini Inſtitutum amplexis, anno 1129. à Rainaldo Remenſi Archiepiſcopo primus Abbas Angelo eſt datus.

In Ciſonienſi porrò Abbatia S. Calliſti Papæ corpus adſervatur, quod S. Everardus ex Italia eò transferendum curavit: Teſte Flodoardo in Hiſtoria Remenſi.

Notet autem Lector, Carolo Craſſo, tribus Regnis Italiæ, Galliæ, Germaniæ & Imperii titulis claro, anno 888. die 13. Januarii defuncto, Regna ejus variè diſcerpta fuiſſe.

Everardi Ciſonienſis jam laudati Filius BERENGARIUS (*qui Ducatum Forojulianorum*, nunc *Frioeli* Venetis dictum, *tenebat*, ut Rhegino loquitur) Longobardiam. RODULPHUS Burgundiam, & ODO Comes reliquam fere Franciam occuparunt. Deficiente ſcilicet Carolinæ ſtirpis virtute atque indole, Francicum quoque Imperium paulatim defecit. Itaque Regnum Italiæ cum Imperio ad Italiæ Principes eſt devolutum: quorum æmulatio, imperandi avida, magnis bellorum motibus ipſam Italiam concuſſit.

Berengarius ex Duce Forolivienſi Rex Italiæ ab Inſubribus creatus GUIDONEM Spoleti Ducem æmulum habuit.

Is à Stephano V. Papa anno 890. Rex Romæ coronatus, Berengarium duobus præliis vicit. Sed nec quietum nec diuturnum Guidonis imperium fuit. Nam Arnulfus Imperator, Carolomanno Caroli Craſſi Fratre genitus, Guidonem Italiæ Regno exutum abegit Spoletum.

Ita Berengarius noſter, Arnulfi Imperatoris beneficio, Regnum Italiæ recepit: Guidone, cùm Arnulfum inſectaretur, ſubitâ ſanguinis vomitione exſtincto.

Lamberto, Guidonis Filio, bellum poſteà inferente, Berengarius à ſuis deſertus regnum amiſit, & LAMBERTUS à Stephano (aliis Formoſo) Pontifice Imperator eſt appellatus. Quo vitâ functo, Berengarius regnum Italiæ tertiùm, ſed non diu tenuit, utpote à LUDOVICO Provinciæ Rege, Ludovici II. Imperatoris ex Filia Nepotâ, Italia pulſus.

Biennio pòſt, ubi Ludovicum ab hoſte ſecurum copias omnes dimiſiſſe cognovit Berengarius, occultè in Italiam rediit, & Veronam noctu cum ſuis ingreſſus, Ludovicum cepit, & capto oculos effodit. Sicque captâ Veronâ regnum ter amiſſum recuperavit, quod pacatè deinceps annis multis tenuit, à Joanne X. Papa anno 914. demum Imperator nuncupatus. Sed Veronenſium fraude anno 922. occiſus, rarum humanæ felicitatis vices variantis exemplum præbuit.

Exinde anno 950. BERENGARIUS illo nomine ſecundus, Berengarii I. ex Willa Filia Nepos, regnum avitum recuperavit, quod cum ADELBERTO Filio tenuit, donec uterque ab Othone I. Imperatore debellatus eſt ac pulſus.

De his rebus eleganter & curioſè amicus noſter Vir Clariſſimus Erycius Puteanus in ſua Hiſtoria Inſubrica.

Adelbertus ex Gerberga Nivernenſi Comitiſſa ſuſtulit OTHONEM-GUILIELMUM, Burgundiæ & Nivernıæ Comitem, anno 1027. defunctum. Is ex Hermentrude, genuit Rainaldum Burgundiæ Comitem, Brunonem, Mathildem, Agnetem & Gerbergam. Ex his Mathildis Landrico nupſit, & pro dote Comitatum Nivernenſem à Patre accepit.

Guilielmus II. Comes Burgundiæ, Rainaldi Filius anno 1087. deceſſit, Veſontione in Baſilica S. Stephani conditus. Ex conjuge ſua Gertrude quinque Filios *Reinaldum*, *Stephanum*, *Hugonem* Archiepiſcopum Veſontionenſem, *Raimundum*, *Guidonem*, ac totidem Filias, *Mathildem*, *Hermentrudem*, *Clementiam*, & N. N. anonymas ſuſtulit.

Rainaldus II. Comes Burgundiæ circa annum 1100. in Syria obiit: ut Albertus Aquenſis lib. 8. teſtatur. Stephanus Rainaldi Frater, & ipſe in Syriam anno 1101. profectus, ibidem obiit. Raimundus duxit Urracam Filiam Alfonſi VI. Regis Caſtellæ, & ex ea genuit Alfonſum VII. Regem Caſtellæ. GUIDO ex Archiepiſcopo Viennenſi Pontifex Romanus creatus, Calliſti II. nomen aſſumpſit.

Ex Filiabus primò genita Mathildis Odoni Burgundiæ Duci, ſecundò genita N. Humberto Comiti Maurіennæ, tertiò genita Hermentrudis Theoderico Comiti de Montbeliard, Monſon & Bar, quartò genita Clementia Roberto Flandriæ Comiti, quintò genita N. Guigoni primo Delphino Viennenſi, nupſerunt.

Ex Raimundi ſtirpe maſcula hodie in Hiſpania ſupereſſe putantur Comites de *Carrion*, ex familia *Emanuel* nuncupata.

Rainaldus II. Comes Burgundiæ genuit Rainaldum III. Burgundiæ, & Guilielmum Viennæ Comitem. Rainaldi III. Filia unica Beatrix Frederico I. Imperatori nupſit. Guilielmus Viennæ Comes Stephanum, & Gerardum; Stephanus Joannem Dominum Salinarum, & Stephanum Dominum de *Oiſelay* procreavit.

Ex ſtirpe maſcula Oiſelayenſi ultimus Eugenius Leo- Additio.
poldus Princeps & Comes de Cantecroi matrimonio junctus anno 1635. cum Filia Baronis de Beauvois; de quo vide infra Chronicon Belgicum ad annum 1549. Hic nullâ relictâ prole maſculâ obiit; ejuſque Dominia dein tranſierunt ad Familias de Cuſancia & Lotharingia.

Ceterum Dominium Ciſonienſe diu controverſum inter Illuſtres Familias de Melun-Epinoi, & de Ligne, anno 1721. amicabili conventione Pariſiis factâ tranſiit ad Familiam de Ligne.

Stemma

Digitized by Google

Stemma Berengariorum *Italiæ Regum*, *itemque* COMITUM BURGUNDIÆ *ex Berengariis ortorum.*

- *S. Everardus duxit Giſlam Ludovici Pii Filiam.*
  - *Unrocus.*
  - *Berengarius Italiæ Rex, pòſt Imp. obiit 923.*
    - *Lambertus obiit ſine liberis.*
    - *Giſla Uxor Adelberti Marchionis Eporediæ.*
      - *Berengarius II. Rex Italiæ duxit Willam Filiam Boſonis Marchionis Tuſciæ.*
        - *Adelbertus Dux Longobardiæ duxit Gerbergam Nivernenſem.*
          - *Otho-Guilielmus Comes Nivernenſis, Divionenſis, & Burgundiæ duxit Hermentrudem. obiit 1207.*
            - *Guido, obiit ante Patrem*
            - *Rainaldus Comes Burgundiæ duxit Adeliſam Filiam Richardi II. Ducis Normanniæ, obiit 1057.*
              - *Guilielmus II. Comes Burgundiæ duxit Gertrudem, obiit 1087.*
                - *Rainaldus II Comes Burgundiæ, obiit in Syria circa 1100.*
                  - *Rainaldus III. Comes Burgundiæ, obiit 1144.*
                    - *Beatrix Comes Burgundiæ Uxor Frederici I. Imperatoris.*
                  - *Guilielmus Comes Viennæ.*
                - *Stephanus Comes Burgundiæ in Syria 1101.*
                  - *Guilielmus III. Comes Burgundiæ, obiit ſine liberis 1126.*
                - *Hugo Archiepiſcopus Viſontinus, obiit 1100.*
                - *Raimundus.*
                  - *Alfonſus Rex Caſtellæ.*
                - *Calixtus II. Papa.*
                - *Hermentrudis.*
                - *Clementia Uxor Roberti Comitis Flandriæ.*
                - *Mathildis.*
              - *Guido.*
              - *Robertus.*
              - *Henricus.*
            - *Bruno Archiepiſcopus Lingon.*
            - *Mathildis Comes Nivern. Uxor Landrici.*
            - *Agnes.*
            - *Gerberga.*
          - *Guido obiit 965.*
          - *Giſla.*
          - *Gerberta.*
  - *Adalardus.*
  - *Rodulfus Ciſonienſis Præpoſitus.*
  - *Ingelstrudis*
  - *Judith.*
  - *Heiluigis.*

CAPUT XIII.

LOTHARIUS *Imperator Anſfrido Comiti Palatii manſos aliquot, in Villa Geizefurt, in Pago Hattuarienſi ad Nerſam fluvium ſitos, anno* 841. *donat: quos idem Comes poſtea Monaſterio Laureshamenſi attribuit.*

LOTHARIUS (1) Divinâ præveniente clementiâ Rex. Hucbertus Abba noſtram deprecatus eſt Magnitudinem, ut cuidam fideli Comiti Palatii noſtri, ANSFRIDO nomine, aliquantum ex rebus juris noſtri, quas ipſe jure beneficiario detinet, ad proprium concederemus.

CUJUS precibus adquieſcentes, hos Eminentiæ noſtræ apices fieri decrevimus, per quos memorato Anſfrido in Pago Hattuarienſi, & in Villa quæ vocatur *Geizefurt*, ſuper fluvium *Nerſe*, manſos quattuor cum omnibus ſuis appendiciis, ſeu etiam & in Pago *Laumenſi*, in Villa *Sodeia*, ſuper fluvium *Geldione*, manſum unum cum omnibus ad ſe pertinentibus, nec non mancipiis utriuſque ſexûs, ad proprium tribuimus.

Signum Lotharii glorioſi Regis.

Hrothmundus Notarius recognovi.

DATA V. Idus Novembris, anno Chriſto propitio, Imperii Domni Lotharii Regis primo. Indictione quartâ. Actum Aquiſgrani Palatio Regio.

CAPUT

(1) LOTHARIUS Imperator anno 855. die 26. Septembris, in Prumienſi Diœceſis Treverenſis Cœnobio. Monachum induit, & anno eodem obiit ibidem. Ex Hermengarde, Hugonis cognomento Ignavi Comitis Filia, ſuſtulit *Ludovicum II.* Imperatorem & Regem Italiæ, *Lotharium* Regem Lotharingiæ, *Carolum* Regem Provinciæ ſine liberis defunctum, & *Hermengardem* uxorem Giſleberti Comitis.

Ludovicus II. Imperator anno 875. deceſſit Mediolani, in Baſilica S. Ambroſii conditus. Ex conjuge ſua Angelberga, pòſt Abbatiſſa in Urbe Ticinenſi, unicam reliquit Filiam Hermengardem, nuptam Boſoni Comiti, ac demum Regi Provinciæ, beneficio Caroli Calvi, qui Boſonis Sororem Hermengardem duxerat.

CAPUT XIV.

Excerptum ex Sergii II. *Papæ Epiſtola, ad Epiſcopos Tranſalpinos anno* 844. *ſcripta: quâ Drogonem Archiepiſcopum Metenſem, Caroli Magni Imperatoris Filium naturalem, deſignat Vicarium Sedis Apoſtolicæ in Gallia & Germania.*

FRatres cariſſimi, quia Nos cunctarum ſollicitudo angit Eccleſiarum, ubi ipſi eſſe non poſſumus, more præcedentium noſtrorum, moderationis noſtræ Vicarios damus. Ad noſtræ igitur humilitatis vicem, cunctis Provinciis trans Alpes conſtitutis Drogonem Archiepiſcopum Metenſem, glorioſi quondam Karoli Imperatoris Filium, cujus beatiſſimi moderatoris induſtriâ Romanorum Francorumque concorporavit Imperium, cautâ deliberatione conſtituimus: ut quia ſereniſſimi atque piiſſimi Filii noſtri, magni Imperatoris *Hlotharii*, ejuſque Fratrum dilectiſſimorum Filiorum noſtrorum *Hludowici* & *Karoli* Regum Avunculus eſt, inſuper ſanctitate doctrinâque conſpicuus, ab hac Sede ſanctiſſima Apoſtolorum Principis auctoritate perceptâ, veſtris neceſſitatibus, vice noſtrâ, idoneus ubique Miniſter exiſtat. Et quia omnium veſtrorum ſollicitudinem illi gerere præcepimus, omnium vo lumus obedientiam comitari.

Decet ſanè, Fratres, ut qui pro omnibus laborat, cunctorum ſubſidio fulciatur. Huic ergò in congregandis Generalibus Synodis, in omnibus ſupradictarum Regionum partibus, noſtram commodamus auctoritatem; & quidquid Provinciali Synodo fuerit definitum, ad ejus abſque dilatione ſtatuimus notitiam perducendum.

Si cui autem ab illis partibus hanc ſanctam Sedem appellare opus fuerit, & in noſtra audientia ſe audire popoſcerit, hunc commonemus, ut ad ejus primùm audientiam ſe ſubmittat, & Eccleſiaſticorum geſtorum in ſua Regione rationabili digeſtione prolatâ, ſi Epiſcoporum de eo, qui fortè criminibus impetitur, ſententia diſcordaverit, ut ab aliis reus, innocens judicetur ab aliis; tunc ipſis geſtis ad Nos delatis, Litteris etiam præfati Fratris noſtri, cui vicem noſtram conceſſimus, commendatus, ſive ad Nos, ſive ad Beatiſſimi Petri Sedem ſecurus accedat, nullaque eum in veniendo mora præpediat.

Quam etiam condicto Fratri noſtro Drogoni Archiepiſcopo in examinandis ac perquirendis Epiſcopis & Abbatibus ſub hoc tenore hanc noſtram licentiam & auctoritatem conceſſimus, ſalvo in omnibus hujus univerſalis Romanæ Sedis Primatu, noſtrique Præſulatûs honore, vigoreque & exaltatione cariſſimi ac ſpiritalis Filii noſtri Domni Hlotharii magni Imperatoris.

Nam Nobis valde placuit, propter diverſas Eccleſiarum Dei perturbationes hoc neceſſarium ſatiſque dignum opus explere....

POſt S. Bonifacii Moguntini & Ultrajectini obitum, nullus hactenus (ut Hincmarus Epiſtola 6. cap. 19. docet) Pipini Regis, & Caroli Magni ac Ludovici Pii Imperatoris temporibus, Vicarii Sedis Apoſtolicæ in Gallia aut Germania munere fuerat perfunctus. Anno demum 844. Drogo Metenſis Epiſcopus, Romam à Lothario Imperatore cum Ludovico Filio miſſus, Regiæ proſapiæ prærogativâ (Lotharii quippe, Fratrumque Regum Patruus) prælationem hanc à Sergio Papa eſt adeptus: ſibi tamen, ut ea liceret, non conſentientibus quorum intererat, obtinere non potuit: ut Sirmondus tom. 1. Conciliorum Galliæ notavit.

CAPUT XV.

Carolus Calvus *Rex Francorum poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedralis Tornacenſis confirmat anno* 854.

CArolus gratiâ Dei Rex. Quia Venerabilis Vir Immo, Noviomagenſis atque Tornacenſis Eccleſiæ Epiſcopus, utilitatem ſibi commiſſæ Eccleſiæ, & neceſſitatem Canonicorum ſuorum prævidens, ſcilicet ut rebus exterioribus adhibitis Divinum Cultum ac Miniſterium proprii Officii liberiùs poſſit explere, deferens Privilegium quoddam Venerabilium Epiſcoporum noſtrorum manibus roboratum, in quo quædam res ad uſus præfatorum Canonicorum ſuorum delegatæ detinebantur, humiliter petiit, ut id eaſdemque res, cum appenditiis ſuis, prædictæ Eccleſiæ Sanctæ Dei Genitricis Mariæ ſemper Virginis, in præfata Civitate Tornaco ſitæ, in uſibus ac ſtipendiis Clericorum ibidem Domino ſervientium perpetualiter habendas, noſtris confirmaremus Edictis. Fuerunt namque temporibus Anteceſſorum ejus, præſcriptæ Civitatis Clericorum uſibus res applicatæ, Villa *Lamedinius* cum integritate ſuâ, & mariſcus unus in Flandrenſe Pago, nec non etiam decimæ populi juxta antiquam conſuetudinem ad eumdem locum confluentis.

Præ-

Digitized by Google

Præterea ab eodem Venerando Pontifice acquiſitæ res, & ſuperadjectæ ſunt hæ; item in Pago Bragbantenſe, in loco qui dicitur Villa, quidquid Hrotſcindis Deo devota in eodem loco habuiſſe cognoſcitur, ad partem prædictæ Eccleſiæ tradidit, nec non & mariſcum in Pago Flandrenſi, quem Otgiſus Presbyter, & Burgiſus germanus ejus Frater præfatæ Eccleſiæ contulerunt. Teloneum etiam præfatæ Civitatis Tornacenſis, & inſuper in Noviomo vineæ, de quibus ſecundùm temporis qualitatem colliguntur modia centum viginti.

Has denique res, ſicut in Privilegio Epiſcoporum continetur, ſecundùm prænominati Reverendi Pontificis Immonis rationabilem conſtitutionem, ſumptibus & indumentis, ceteriſque utilitatibus præſignatis, Canonicis S. Mariæ, ejuſdem ſæpedicti Venerandi Præſulis ſupplici deprecatione, perenniter habendas decernimus & firmamus, videlicet ut remotâ neceſſitatis inquietudine ipſis & Succeſſoribus eorum liberiùs per omnia tempora pro Nobis, & Regni ſtabilitate Chriſti miſericordiam aſſiduis precibus implorare delectet.

Præterea ſtatuimus, ut ultra tricenarium numerum in Congregatione Fratrum prædictæ Eccleſiæ Sanctæ Dei Genitricis Mariæ nullus Clericorum adjiciatur; ni fortè ſuperadjectæ fuerint aliæ præter iſtas res, quæ ad uſus eorum ſine murmuratione ſufficiant; quatenus moderata rerum diſtributio præfatorum Clericorum in memorato loco, ſecundùm proprii Pontificis adminiſtrationem, ſufficiens, non aliâ conſtitutione moveatur, quæ eorum animos aliquâ turbelâ in divino ſervitio tepeſcere cogat.

Ut autem hæc præcellentiæ noſtræ confirmatio perpetuum in Dei nomine obtineat vigorem, de annulo noſtro ſubter eam juſſimus ſigillari.

Guillermus.....ad vicem Ludovici recognovit.

Data VIII. Kalendas Auguſti, Indictione II. anno XV. regnante Karolo glorioſiſſimo Rege.

Actum Vermeria Palatio Regio. 814.

CAPUT XVI.

Ansfridus *Comes Palatii benefacit Abbatiæ Laureshamenſi in Germania anno* 862.

Ego in Dei nomine Ansfrid Dei gratiâ Comes, dono per hoc Teſtamentum ad Sanctum Dei Martyrem *Nazarium*, qui requieſcit in corpore in Pago Rhenenſe, in Monaſterio *Laureſham*, ſito ſuper fluvium *Wiſgez*, ubi Vir Venerabilis Theotrochus Abba regulariter præeſſe videtur, res proprietatis meæ in Pago Hattuaria, in Odenheimero marca, in villa quæ dicitur *Geizefurt*, quæ ſita eſt ſuper fluvium Nerſa, hoc eſt, manſum indominicatum, cum ædificiis & omnibus utenſilibus, habentem hobas tres, hobas ſerviles XIX. & ſilvam, in quam mittere poſſumus mille porcos perfectè ſaginari....

Actum publicè in Monaſterio Laureſham, anno Incarnationis Dominicæ DCCC.LXII. Regni Ludovici Regis XXVI. ſub die III. Non. Octobris. 862.

Signum Anſfridi Comitis Palatii.

Signum Fridolohi.

Signum Ruodleichi, & aliorum.

Ego Walther indignus Prebyter & Monachus hoc Teſtamentum ſcripſi.

CAPUT XVII.

Donatio altera ejuſdem Ansfridi *Comitis, in favorem præfatæ Abbatiæ Laureshamenſis, anno* 862.

Ego in Dei nomine Ansfridus, gratiâ Dei Comes, dono per hoc Teſtamentum ad Sanctum Dei Martyrem *Nazarium*, quidquid habeo proprietatis in Pago *Darnau*, in marca vel Villa *Sodoia*, quæ ſita eſt ſuper fluvium *Geldiun*, in Comitatu Giſelberti, hoc eſt, hubam indominicatam unam, ſerviles IX. & ſilvam, in qua ſaginari poſſunt porci centum, quam determinat ab Oriente res Liutberti, ad Auſtrum fluit *Sambra*, ad Occidentem res S. Lamperti, ad Aquilonem item res Liutberti, cum mancipiis XXXIX.

Hæc omnia in ea ratione ad Sanctum Dei Martyrem Nazarium trado, quatenus eaſdem res ego & Hildiwardus Filius meus ad dies vitæ noſtræ habeamus....

Actum ut ſuprà.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XVIII.

Thiotrochi *Abbatis Laureshamenſis Præſtaria anno* 862.

Diligendo in Chriſto Filio ſanctæ Dei Eccleſiæ Ansfrido, venerando Comiti Palatii, *Thiotrochus* gratiâ Dei humilis Abbas. Honorabilis fuit tua petitio, & Fratrum noſtrorum decrevit benevolentia, ut res proprietatis tuæ in *Geizefurt*, à te S. Nazario traditas, ſimulque res noſtras ad *Gannita* pertinentes, rem quoque proprietatis tuæ in Villa *Sodoia* ſimiliter traditam, cum rebus S. Nazarii in Villa Baldanis, quæ in utroque Teſtamento tuo pleniùs continentur inſcripta, tibi & Filio tuo Heldiwardo ad dies vitæ veſtræ beneficiaremus.

Quod quia rationabile fuit perfecimus, & hanc Præſtariam vobis conſcribi juſſimus: ut quamdiu vixeritis, utraſque res teneatis & excolatis, & nihil exinde minuere aut deteriorare, ſed potiùs augmentare & meliorare ſtudeatis.

Post obitum verò veſtrum utræque res melioratæ & auctæ ad S. Nazarium revertantur.

Data Præſtaria, die & tempore, quo ſuprà.

CAPUT XIX.

Excerptum ex Privilegio, quod à Concilio Sueſſionenſi III. anno 866. *conceſſum eſt Monaſterio Sollemniacenſi, vulgo Solognac, Ordinis S. Benedicti in Diœceſi Lemovicenſi, fundato à* S. Eligio, *Noviomenſi ac Tornacenſi Epiſcopo.*

866. Anno Incarnationis Domini noſtri Jesu Christi dccc. lxvi. Indictione xiv. Regni autem Domni Karoli Regis xxvi. dum apud Urbem Sueſſonicam, jubente Nicolao Urbis Romæ Pontifice, magna Synodus ex diverſis Galliæ, Neuſtriæ, atque Aquitaniæ Epiſcopis confluentibus, XV. Kalendas Septembres haberetur, venit quidam Abba Venerabilis, Bernardus nomine, ex Monaſterio Sollemniaco nuncupato, Regiam clementiam & Synodalem adiens pietatem, pro Privilegiis ipſi Monaſterio impetrandis.

Talia ergo dum ſibi ſuiſque Fratribus concedenda poſtularet, innotuit Regiæ dignitati, noſtræque Synodo reſidenti, qualiter Vir Beatiſſimus Eligius, Viromandenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Cœnobium ipſum in Limovicino rure, quod Sollemniacus vocatur, in honore Dei & veneratione Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Martyrum Dionyſii & Sociorum ejus, Criſpini, Criſpiniani & Pancratii, ſeu & Confeſſorum Martini, Hilarii, Medardi, Remigii & Germani, ſuo opere ædificare ſategit, Monachoſque ibidem inſtituit: & quomodo per teſtamentum propriâ ſuâ manu, atque aliorum Epiſcoporum corroboravit voluntate, & idem Monaſterium Monachis in eodem degentibus, ac ſucceſſoribus eorum tradidit: eo videlicet tenore, quatenus ſub tuitione, atque quem trito ſermone mundeburdo vocant, *Dagoberti* Regis, qui tunc temporis apicem regni tenebat, & Succeſſorum ejus, viverent, & normam *S. Benedicti* tenerent: & quomodo idem Rex Dagobertus, cognitis ejuſdem Epiſcopi Eligii ſtudiis, præfatum Monaſterium cum omnibus rebus ad ſe pertinentibus, tam ſui donatione, quàm etiam bonorum hominum collatione, per auctoritatem Præcepti ſui, Abbati atque Monachis in eodem degentibus confirmavit.

His igitur omnibus, Abbatis relatione Bernardi, Regiæ poteſtati ac Synodali Concilio cognitis, obtinuit ipſius Abbatis precatio, apud ejus Synodique clementiam, ut noſtrâ innovatione, quoniam Nortmannorum crudelitate graſſante priora Inſtrumenta incendio fuerant concremata, hujus prædictæ firmitatis ſtabilitas muniretur.

Vulfadus Metropolis Biturigenſis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.....

Hincmarus Metropolis Eccleſiæ Remorum Epiſcopus ſubſcripſi.

Æneas Pariſienſis Epiſcopus ſubſcripſi.

Fulgricus Epiſcopus Auguſtæ-Tricorum ſubſcripſi.

Odo Beluacenſis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Huntfredus Morinenſis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Rainelmus Vermandenſis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Hincmarus Laudunenſis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.

Joannes Cameracenſis Epiſcopus huic Privilegio ſubſcripſi.

CAPUT XX.

Carolus Crassus *Imperator Laureshamenſe Monaſterium anno* 884. *dotat.*

KAROLUS Divinâ favente clementiâ Imperator Auguſtus. Ob amorem Dei, & remiſſionem peccatorum noſtrorum, atque pro remedio animarum piæ recordationis Genitoris noſtri (1) HLUDOWICI, necnon & cariſſimi Fratris noſtri Hludowici, glorioſiſſimorum Regum, ad Monaſterium quod vocatur LAURESHAM, ubi S. Nazarius corpore requieſcit, & præfati Reges humati habentur, ubi Gerhardus Abba & Rector eſſe videtur, quaſdam res juris noſtri in proprietatem conceſſimus, in Comitatu Wormatienſi, ad Villam quæ dicitur *Alesheim* curtem indominicatam, cum manſis, ædificiis, utriuſque ſexûs mancipiis, terris, pratis, vineis, ſilvis. Eo ſcilicet rationis tenore, ut perpetuò Monachis ibidem Deo famulantibus in uſibus deputentur, atque indeficiens luminaria exinde in Eccleſia, ubi præfati Viri requieſcunt, habeatur, & nulli præfatæ res in beneficium tradantur, ſed ita auxiliante Deo permaneant, ad uſus Fratrum & luminariam inextinctam, ſicut prælibando ſtatuimus.

SEGOINUS Notarius, ad vicem Luitwardi Archicancellarii, recognovi & ſubſcripſi.

DATA III. Idus Junii, anno ab Incarnatione Domini DCCC. LXXXIV. Indictione II. anno u. verò Regni Domini Karoli Auguſti VIII. Imperii autem IV. Actum Wormatiæ.

(1) HLUDOWICI. Ex hoc Diplomate, ut & ex Rhegione, aliiſque vetuſtis Scriptoribus conſtat, *Ludovicum* Germanicum, Ludovici Pii Filium, & Germanici Filium *Ludovicum*, in Laurishamenſi Monaſterio ſepultos fuiſſe: quorum Germaniæ Regum monumenta, licet anepigrapha, ibidem in hanc diem exſtant.

Ibidem eſt etiam tumulatus *Hugo* Dux, Ludovici illius III. Filius naturalis, à Normannis in prælio anno 879 cæſus, Rheginone teſte. Eidem Monaſterio *Taſſilonem* Bavariæ Ducem, iteratò rebellantem, cum Filio Theodone, Carolus Magnus incluſit: ubi illius monumentum hodieque viſitur cum hac inſcriptione:

Taſſilo Dux primùm, pòſt Rex, Monachus ſed ad imum,
Conditur hâc foveâ, quem pie Chriſte bea.
Idibus in ternis deceſſerat iſte Decembris.

CAPUT XXI.

Arnulfus *Rex Lotharingiæ, & poſteà Imperator, anno* 888. *Abbatiam Laubienſem Ord. S. Ben. donat Franconi Epiſcopo Leodicenſi, ejuſque Succeſſoribus.*

Correctum ex Hiſtoria Abbatiæ Laubienſis.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Arnulphus, Divinâ favente clementiâ Rex. Si circa loca Divinis Cultibus mancipata curam exhibere ſtuduerimus, & de temporali commodo, ſupernâ largitate Nobis collato, ea Regali more ſublevare ſatagimus: perpetuæ retributionis compendia Nobis conferri maniſeſtiſſime credimus.

INDICIRCO omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ Fidelibus, noſtriſque præſentibus ſcilicet & futuris, notum ſit, quoniam FRANCO Venerandus Tungrenſis atque Leodienſis Eccleſiæ Præſul, per quorumdam Procerum noſtrorum *Engiſcaldi* videlicet & *Irringi* interventum, noſtræ Celſitudinis clementiam precatus eſt, poſtulans ut quandam Abbatiam LAUBIAS nominatam, quam ipſe jam multo tempore à Prædeceſſoribus noſtris in beneficium habere viſus eſt, ubi Sanctus Urſmarus corporaliter quieſcit, ubi etiam in Sancti Petri honore dicata conſtat Eccleſia, tam ad præfatam Tungrenſem Beatiſſimæ Dei Genetricis, ſemperque Virginis Mariæ, quamque ad Leodienſem Sancti Lamberti Martyris Chriſti Eccleſiam perpetuò conſiſtendam traderemus.

STATIMQUE Nos congruam reverentiæ illius petitionem, pro Dei amore, libenter adimplere ſtudentes, dedimus ipſam Abbatiam cum omni integritate ſuâ ad ſupra nominata ſanctiſſima loca, pro gloria cunctorum quorum nomina prælibata ſunt Sanctorum, ac ſtabilitate eorumdem locorum manſura, cum Eccleſiis, cellulis, vicis, ac villis, familiis, ac mancipiis, curtibus, poſſeſſionibus, ædificiis, vineis, agris, pratis, campis, paſcuis, ſilvis, terris cultis, & incultis, aquis, aquarum decurſibus, molendinis, piſcationibus, viis & inviis, itibus & reditibus, tributis, decimis, quæſitis, vel etiam inquirendis, mobilibus & immobilibus, cum omni integritate, velut Harbertus ejuſdem Eccleſiæ Abbas, tempore Prædeceſſorum noſtrorum noſcitur tenuiſſe;

ITA tamen ut medietatem ejuſdem Abbatiæ quam Hucbertus Abbas, ut nunc ſcimus, plus cupiens præeſſe quàm prodeſſe, Monachis ſolam reliquerat, reliquâ utilitati Genitoris noſtri Regis ſerviturus, ipſâ prædictâ medietate Monachi nunquam priventur.

INSU-

Digitized by Google

Insuper ſi eam vitam, quam dicunt regularem, quamque ſe impedimento Hucberti dolent reliquiſſe, de cetero voluerint reſtaurare, certum habemus prædictum Venerabilem Epiſcopum medietati Abbatiæ, quam tenent, velle ſuperaugere.

Et quia ipſi Monachi in præſentia noſtra cum hac noſtra viſi ſunt concordare intentione, decimas omnes indominicatas & aliam medietatem eis permittimus habere ad portam vel Hoſpitale, prædicti Epiſcopi piâ rogati petitione.

Et pro his omnibus juſſimus hoc muniminis noſtri Præceptum inde conſcribi, Regiâ authoritate præcipientes, ut hæc donationis noſtræ Conſtitutio perpetualiter inviolabilis & manſura perſeveret.

Atque in decimo Calend. Octob. die quo Carolomannus, venerandæ memoriæ, piiſſimus Rex, & Genitor noſter præſentem finivit vitam, ſui commemoratio tam in eleëmoſynis, quam in orationibus, ſimiliterque noſtri, eo die quo divinâ præordinante miſericordiâ ad dignitatem Regiam promoti ſumus, annuatim tam in Laubacenſi quàm in Leodienſi Eccleſia habeatur, obituſque vitæ noſtræ in ævo memorum celebretur.

Et ut hoc nullo unquam tempore Præceptum violetur, manu propriâ illud roborantes, annuloque noſtro aſſignari juſſimus.

Signum Arnulphi Sereniſſimi Regis.

Asdelgus Cancellarius ad vicem Theotmari Capellani recognovi.

Data decimo ſeptimo Calend. Decemb. Anno Incarnationis Dominicæ octingenteſimo octogeſimo octavo, Indictione ſeptimâ, anno ſecundo Regni Domini Arnulphi Regis. 888.

Actum Franconvort Curte Regiâ feliciter.

CAPUT XXII.

Zuendeboldus *Rex Lotharingiæ poſſeſſiones Monaſterii Epternacenſis VVillibrordiani, Ordinis S. Benedicti, in Ducatu Luxemburgenſi confirmat, anno* 895.

Zuentebuldus* gratiâ Divinâ annuente Rex. Noverint omnes noſtri fideles, qualiter dilectus Archiepiſcopus & ſummus Cancellarius noſter Ratpotus, noſtram deprecatus eſt Celſitudinem, quatenus Fratribus B. Willibrordo ſervientibus, quod ab Anteceſſoribus noſtris habuerunt, concedamus.

* Vide ſupra pag. 853.

Nos verò ejus petitioni conſentientes, antedictis Fratribus de Monaſterio B. Willibrordi, quod dicitur *Eſternaca*, tales res, quales adhuc habent, ad illorum victum donamus: quorum locorum nomina hæc ſunt: *Steinheim*, *Caroſcara*, *Oppilendorff*, *Bullendorff*, *Arenſa*, *Maquila*, *Gladebach*, *Uſſichina*, & ad *Croviam* Eccleſia, cum vineis quæ ſunt ſitæ in Pago *Piatahgewe*, in Comitatu Stephani Comitis. Et hæc omnia cum appenditiis omnibus, id eſt, Eccleſiis, vineis, & mancipiis utriuſque ſexûs, agris cultis & incultis.

Signum Domni Regis glorioſiſſimi Zuentebolدi.

Viadeger Notarius, ad vicem Ratpoti Archicancellari, recognovit.

Data v. Kalendas Novembris, anno octingenteſimo nonageſimo quinto, Indictione decimâ quartâ. Regnante Zuenteboldo Rege, anno primo. 895.

Actum in Urbe Treviri.

CAPUT XXIII.

Excerptum ex Guillielmi *Comitis Arvernorum & Ducis Aquitaniæ Teſtamento; quo prima Cluniacenſis Monaſterii fundatio inſtituta eſt, Chriſti* 910. *anno, Caroli Simplicis Francorum Regis anno XIII. poſt obitum Odonis Regis.*

Ego Willelmus dono Dei Comes & Dux, res juris mei SS. Apoſtolis Petro & Paulo de propria trado dominatione: (1) Cluniacum ſcilicet Villam, quæ ſita eſt ſuper fluvium, qui *Graona* vocatur, cum cortile & manſo indominicato, & Capella quæ eſt in honore ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, & S. Petri Apoſtolorum Principis, cum omnibus rebus ad ipſam Villam pertinentibus: Villis ſiquidem, Capellis, mancipiis utriuſque ſexûs, vineis, campis, pratis, ſilvis, aquis aquarumve decurſibus, farinariis, exitibus & regreſſibus, cultum & incultum, cum omni integritate. Quæ etiam res ſunt ſitæ in Comitatu Matiſconenſe, vel circa, ſuis unaquæque terminis concluſæ.

Dono autem hæc omnia jam dictis Apoſtolis Ego Willelmus, & Uxor mea Ingelberga, primùm pro amore Dei, deinde pro anima Senioris mei Odonis Regis, Progenitoris ac Genitricis meæ, pro me & Uxore mea, ſalute ſcilicet animarum noſtrarum & corporum: pro *Avane* nihilominus, quæ mihi eaſdem res teſta-

mentario jure conceſſit, pro animabus quoque Fratrum ac Sororum noſtrarum, Nepotumque, atque omnium utriuſque ſexûs propinquorum.

Eo ſiquidem dono tenore, ut in Cluniaco in honore SS. Apoſtolorum Petri & Pauli Monaſterium Regulare conſtruatur, ibique Monachi juxta Regulam B. Benedicti viventes congregentur, qui ipſas res perenni tempore poſſideant. Sint ipſi Monachi ſub poteſtate & dominatione BERNONIS Abbatis: poſt diſceſſum verò ejus habeant eidem Monachi licentiam, quemcumque ſui Ordinis ſecundùm Regulam S. Benedicti eligere maluerint, Abbatem atque Rectorem.

Ego Willelmus hanc Auctoritatem fieri & firmari rogavi, ac manu propriâ roboravi.

S. Ingelbergæ Uxoris ejus.

S. Madelberti peccatoris Bituricenſis Archiepiſcopi.

S. Adalardi peccatoris Epiſcopi.

S. Attonis peccatoris Epiſcopi.

S. Willelmi Nepotis ejus.

S. Armanni & aliorum.

ANNO XIII. Regnante Carolo Rege, Indictione XIII. 910.

Ego Oddo Levita, ad vicem Cancellarii, ſcripſi & ſubſcripſi.

Additio, (1) CLUNIACUM, Oppidum Galliæ in Diœceſi Matiſconenſi, haud procul Lugduno & Cabillone ſitum, celeberrimam habet Abbatiam, Ordinis Cluniacenſis Caput, quæ dedit Eccleſiæ Romanæ Pontifices quatuor, Urbanum II. Gregorium VII. Paſchalem II. & Urbanum V; item Sanctos quam plurimos, Bernonem, Odonem, Majolum, Odilonem, Hugonem, Petrum Venerabilem &c.

Plura vide inferiùs in Libello de Originibus Benedictinorum.

CAPUT XXIV.

ADELBERONIS *Epiſcopi Metenſis Præceptum de Monachis Benedictinis in Cœnobio S. Arnulfi, Clericorum loco, conſtitutis, anno 942.*

EGo indignus ADELBERO Sanctæ Sedis Metenſium Epiſcopus, operæ pretium duxi, ut qui diu mihi commiſſa in torporis negligentia cuncta duxeram, ſaltem aliqua, quæ corrigere valerem, congruebat ſagaci providerem induſtriâ. Itaque Monaſterium cunctis notum, ſcilicet (1) B. ARNULFI, in quo videbatur coadunatio Clericorum, utque veridicè dicam, acephalorum, ſub ſpecie Canonicorum Regulæ, exiſtere, ſuccrevit ardor ſummi deſiderii, ut qui illorum mores & vitam incorrigibilem noveram, quo potioribus & vitæ præſtantiſſimis ipſius loci Præbendam converterem diſciplinis.

Hujus ſiquidem deliberationis ſumma fuit, ut eos inde expellerem, & Deo auctore vitam inſtituerem monaſticam, niſi ſeipſos ſanctæ illius ſubderent vitæ. Sed hoc quaſi deſpectui habentes, ut erant jurati cœtu, maluerunt eſſe pares in imperfectionum conſenſu.

DENIQUE conſultu noſtrorum Clericorum, ſcilicet Abbatum utriuſque Ordinis, atque fidelium Laïcorum, præfecimus ibi Abbatem *Arbertum* nomine, cujus inſtitutionibus in reliquum adventantes inibi, eodem quo definivimus Ordine, ſcilicet Monaſtico, erudirentur.

QUAPROPTER furoris ſtimulo veluti de paternis redditibus accenſi quidam eorum adierunt Regem Seniorem noſtrum videlicet OTTONEM, vanam ſuper hoc garrientes declamationem, quòd injuſtè proprium abſtuliſſem & veluti hereditarium locum. Cumque, ut egeram, præfato Seniori totum indicaſſem, illorum flocci pendens rationem, ut ſapiens & juſtus Rex, ne in reliquum querimoniis inibi Deo famulantes moleſtarentur invidorum, tunc & ipſe quod feceram confirmavit Teſtamento Regiæ auctoritatis, præcipiens ut pari conſenſu ad corroborationis auctoritatem identidem noſtra ſanciret Eccleſia.

QUOD juxta deſiderii ardorem exequens, ut dehinc ſicut ſtatuimus maneat, cum conſenſu Ducis noſtri OTTONIS videlicet, totiuſque Eccleſiæ noſtræ hoc Præceptum confirmationis ſcriptum manibus propriis roboravimus, & roborandum tam prædicto Duci, quamque Coëpiſcopis noſtris, fidelibuſque dedimus: in Domino, & propter Dominum, omnes Succeſſores noſtros humiliter poſtulans, ut ſicut diffinivimus, utque volunt ſua quæ diffinierint, rata habere conſentiant noſtra.

Otto Dux Lotharingiæ.

ACTUM Metis publicè, ſub die Idus Martii, Indictione xv. Concurrente v. anno XIII. adeptionis Epiſcopatûs Domni & Venerabilis Epiſcopi Adelberonis. 942.

HOC Teſtamentum fuit coram cunctis in Palatio recitatum, & ab omnibus voluntariè corroboratum.

Additio. (1) SANCTI ARNULPHI Eccleſia, olim extra Urbis Metenſis muros fundata à B. Arnulpho Metenſium Epiſcopo, qui obiit circa annum 640, primò per Clericos ſæculares regebatur. His propter irregularitatem vitæ amotis, ſubſtitui fuêre anno 942. per Adelberonem Metenſem Epiſcopum (hoc Diplomate) Monachi, factaque fuit Abbatia Benedictinorum.

Sæculo XVI. inter bellorum tumultus diruta fuit hæc Abbatia, dum Carolus V. Imperator Metenſem Urbem impugnavit, non tamen valens expugnare. Tunc Religioſi in Urbem admiſſi, obtinuêre pro domicilio Conventum FF. Prædicatorum, deſertum à pleriſque Religioſis qui facti Sectatores hæreſeos Lutheranæ Urbe exceſſerant. Reſidui verò tres quatuorve ab Inſtituto S. Dominici tranſiere ad vota Benedictinorum. Sæculo XVII. in eandem Abbatiam introducta fuit ſtrictior obſervantia Congregationis S. Vidulphi.

Digitized by Google

CAPUT XXV.

S. Eraclius *Leodienſis Epiſcopus, à gravi infirmitate ſanatus interceſſione S. Martini Turonenſis Epiſcopi, cujus ſepulchrum ſupplex viſitaverat, in ejus honorem Leodii inſtituit Collegium triginta Canonicorum, circa annum 963; ſimulque ſtatuit Confraternitatem mutuam inter hos Canonicos & Turonenſes in Gallia.*

Additio ex Hiſtoria Leodienſi Chapeavillii.

IN nomine S. & Individuæ Trinitatis.

Anno ſecundo poſt reditum Beati Martini ab exilio, videlicet, à Civitate Antiſiodoro, providentiâ Dei, & auxilio Ingelgerii Caſtinenſis Comitis, Hugonis inclyti Burgundiæ Ducis conſanguinei, curâ pervigili, mirâ ſollicitudine, & armatorum copioſâ multitudine, in quo priùs venerabatur loco, honorificè & decenter relocati; ego Eraclius Dei patientiâ Leodienſis Eccleſiæ humilis Epiſcopus, auditis miraculorum virtutibus, quæ per Dei gratiam & B. Martini meritum, inceſſanter ibi fiebant, morbo, qui *Lupus* dicitur, graviter attritus, & ferè ad mortem deductus, ſub ſpe recuperandæ ſanitatis aſtrictus voto, cum Clericis & Militibus, Turonum quantocius veni devotus.

Cumque in Eccleſia glorioſiſſimi Confeſſoris prædicti, die noctuque cum effuſione lachrymarum & gemitibus, vigiliis, jejuniis, orationibus inſtarem, Deique miſericordiam & ipſius ſuffragium exorarem, nocte ſeptimâ, Beatus Martinus cum Sancto Briccio, mihi præ laſſitudine quaſi in extaſi poſito, apparuit, ſeque ſequenti, ſic ait: Frater Bricci, quid Tibi videtur de Fratre noſtro Leodienſi Epiſcopo, qui de remotis huc venit partibus, Deique auxilium, & noſtrum tam devotè requirit? Sanctus Briccius ſibi loquenti ſic reſpondit: Piiſſime Domine, ſi placet Deo & tuæ Benignitati, bonum eſt ut curetur, cùm ſit multæ ſanctitatis, & noſtri Ordinis, cujus vita Ordinem non deturpat. Illicò propiùs accedens, & locum morbi cuſpide baculi ſui tangens, ſic ait: Frater Eracli, Dominus noſter Jesus Christus ſanat te, & incolumitati reſtituit, ſuâ pietate.

Igitur hilaris, ſanus, & incolumis, Fratribus noſtris Canonicis manifeſtam Dei virtutem revela, & ex parte ipſius & noſtra præcipe, ut cum devoto populo laudes immenſas ſuo Salvatori referant, & Te in Canonicum jure perpetuo recipiant. Tu verò hodie ad laudem Dei magnam Miſſam celebrabis, ut qui te priùs viderant quaſi addictum morti, fiducialiùs ſperent de ſubventione ſui Patroni.

Hoc facto, & his dictis, à conſpectu meo diſparuit. Erant ambo Epiſcopalibus indumentis redimiti. Surrexi lætus. Clerici mei & Milites cum famulis accerſiti advenerunt, totuſque Canonicorum Venerabilis conventus. Morbi locus quem patiebar in natibus, non eſt inventus: tamen in ſignum cicatricis, quædam lineola rubea apparens remanſit. De tam glorioſo & evidenti miraculo, *Te Deum Laudamus* decantatur à Clero, & voces devoti populi cum laudibus extolluntur in excelſo.

Mane facto, Canonici convenientes in Capitulo, me in Fratrem & Canonicum receperunt, unanimi voluntate & deſiderio. Magnæ Miſſæ horâ adveniente, ſecundùm præceptum Beati Martini, Divina celebravi: collatis Eccleſiæ donariis quamplurimis & Fratribus, ad propria gaudens & ſanus remeavi.

Postmodum, procedente parvo tempore, non immemor tanti beneficii à Deo & B. Martino mihi collati, ad laudem Dei & honorem Curatoris mei, in Civitate Leodienſi in *Monte publico*, Eccleſiam fundavi, conſtruxi de proprio, dicavi, & opulentiſſimè dotavi. In qua triginta Canonicis ordinatis, cum ſervientibus & perſonis, & ſecundùm conſuetudinem Turonenſis Eccleſiæ in legendo & cantando, & aliis Eccleſiaſticis moribus inſtructis, ſicut quotquot annis conſueveram, cum multa devotione Turonum acceſſi, & ſicut gratiâ Dei præeunte feceram, Fratribus meis manifeſtum fieri duxi.

Et dum in quadam nocte Dominica pernoctarem, & Dei clementiam invocarem, iterum Beatus Martinus, cum Beatis Briccio & Euſtachio, mihi in viſione apparuit, dicens: Dic Fratribus tuis, ut Canonicos quos ad ſerviendum Deo & mihi ordinaſti Leodii, ſub piæ conditionis forma, jure perenni, in ſuam recipiant Fraternitatem, & omnes Succeſſores tuos in Epiſcopatu Leodienſi.

Mutuæ Fraternitatis hæc ſit eis forma: Cùm potuerint, & tempus congruum affuerit, ſe mutuò viſitabunt, in choro ſtallum habebunt, & quotidianum recipient ſtipendium. Quod devotiſſimè, ſanctiſſimè, & celebriter factum eſt: & decimo anno reverſionis beati Martini, auctoritate Dei Omnipotentis, celebratum & confirmatum eſt, & ſub anathemate interdictum, ne quis negligere aut violare præſumat, quod auctoritas Divina, & B. Martini voluntas inſtituit, & corroborat.

Præterea, additum eſt, quatenus nomina defunctorum alterutrum referrentur cum ſolemnitate, ob redemptionem peccatorum, & cum pulſabulis, Fratrum divina celebrentur.

CAPUT XXVI.

OTHO I. *Imperator confirmat poſſeſſiones Eccleſiæ Nivellenſis, quæ eſt Nobilium Virginum Canonicarum in Gallo-Brabantia.* *anno* 966.

OTTO, divinâ favente clementiâ, Imperator Auguſtus Romanorum ac Francorum.

QUÆDAM Abbatiſſa de Monaſterio conſtructo in honore S. Petri Apoſtoli, ſanctæque Virginis GERTRUDIS, pariter cùm Sanctimonialibus, nomine ADELBERINA, noſtram adiit Serenitatem, rogans, ut auctoritatis noſtræ Præceptum, vel Confirmationem donaviſſemus.

NOS verò, interventu noſtræ Conjugis ADALHEIDIS, Filiique noſtri, Regis ſcilicet OTTONIS, petitioni ejuſdem Abbatiſſæ aſſenſum præbuimus; & quidquid REGENARIUS Comes, pro ſe, Conjuge, Filiiſque ejus, ad prædictum Monaſterium, ubi S. Gertrudis corporaliter requieſcit, tradidit in Pago Ardenna, ſuper fluvio *Aiſna*, in Comitatu *Waudricia*, in Villa quæ dicitur *Villare*, manſas XII. Eccleſiam unam cum ædificiis, terris cultis & incultis.

Similiter quidquid prædicti Regenarii Filius, nomine LIECHARDUS, tradidit in Pago Hasbanienſi, in Villa quæ dicitur *Guigolonhian*, manſas novem, mancipia XXXV, molendinum & cambam unam.

RODOLPHUS Comes tradidit in Villa, quæ dicitur *Lentlo*, manſas VI, ſilvam ad porcos LX. Joannes pariterque Rotboldus pro anima Sigefridi manſas tres, in Villa quæ dicitur *Luponio*, ſuper fluvio *Tier* molendinum unum, mancipia X.

HILLINUS tradidit in Villa, quæ dicitur *Giſlebiernoz*, Eccleſiam unam, ſilvam ad porcos quingentos, pro anima Giſleberti Genitoris ſui.

Joannes & Uxor ſua Hachunda manſum unum in Villa *Tongrinas*, Hadebrandis prata & ſilvam ſuper fluvio *Til*, Honolſus pro anima Genitricis ſuæ Heliſguindæ manſam unam in Comitatu Teſtrebatenſi, ſuper fluvio *Huoltena*. Adelardus manſam unam in *Verechaim* ſuper fluvio *Sambra*, in Villa quæ dicitur *Culiaco*, manſas duas, Roculfus Comes manſam unam in Villa *Nerebach*, ſuper fluvio *Tenara*.

SIMILITER tradidit Robertus, Uxorque ejus nomine Gena, cum Filio ſuo Regenario, manſas quattuor in Pago *Hainaco*, in Villa quæ dicitur *Haina*. Hillinus tradidit, pro anima Lietgardæ, in Pago Brabantinſe ſuper fluvio *Ippinghobaim* manſas quinque, ſilvas ad porcos centum. Regenwaldus Presbyter ſtadium unum in *Bruoc ſella*, ſuper fluvium *Brania*, manſas ſeptem, Eccleſiam matriciam, ſilvam & prata.

ANNO centeſimo viceſimo ſeptimo poſt tranſitum S. Gertrudis, tradidit quædam puella, nomine RICBURGIS, omnem hereditatem ſuam in terra Ribuarienſi in Villa *Buezefelt*. Hereditas S. Gertrudis ſita in Pago Teſſandria ſuper fluvio *Struona*, in Villa quæ dicitur *Bergom*, Bergen op Zoom.
cum integritate ſua illic aſpiciente: inſulæ tres, prima *Bievelant*, ſecunda *Spieſant*, tertia *Gerſelte*.

VILLAM *Merbeckam* cum omni integritate quædam Goiſinar, in Villa *Ramnesbecka* manſas XXX. Eccleſiam matriciam, in Honſa manſam unam, & quidquid pertinet ad menſam & utilitatem Fratrum ac Sororum, Deo Sanctæque Gertrudi Fratribus ac Sororibus famulantibus donavimus, & noſtro Præcepto confirmavimus.

LUICOLFUS Cancellarius, ad vicem Willelmi Archicapellani, recognovi.

DATUM IX. Kal Februarii, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo ſexageſimo ſexto, Indictione IX, anno regni Ottonis XXXI, Imperii IV. 966.

Actum Trajecto.

CAPUT

DUo olim in orbe Chriſtiano Imperatores extiterunt, unus Orientis, alter Occidentis: Græcus Orienti, Latinus Occidenti præerat. Quidquid Italiæ, hinc à Neapoli, inde à Siponto in mare procurrit, cum ſuis è regione inſulis, ad Græcum; reliqua pars ad Latinum Imperatorem pertinebat.

Orientalis Imperii Sedes fuit Conſtantinopolis, jam inde à temporibus CONSTANTINI MAGNI, qui ſacris Chriſtianis imbutus, Sedem Imperii aliò transferendam ratus, Byzantii in Thracia novam Romam, tranſcriptâ magnâ Romanæ Nobilitatis parte, condidit, eamque Conſtantinopolim ſuo nomine appellavit.

Græcorum porrò Imperium uſque ad annum 1453. ſtetit, quo Mahometes Rex Turcarum, Deo Græcis ob hæreſim irato, Conſtantinopolim vi cepit; Conſtantino V. Palæologo Imperatore cæſo; ut à Conſtantino ortum cum Conſtantino deficeret Imperium.

Occidentis Imperium primus è gente Francorum CAROLUS MAGNUS, ingenti & ſuâ & gentis laude, obtinuit, anno ſalutis octingenteſimo coronatus. Ejus ſtirps in Ludovico III. Imperatore defecit, qui anno 912. vivere deſiit.

Ludovico extincto, CONRADUS è Franconia, vir bello inclytus, à Germanis Proceribus Rex eſt appellatus. Huic ſeptennio pòſt rebus humanis exempto, HENRICUS AUCEPS, Othonis Saxoniæ Ducis Filius, anno 920. ſubrogatus, Lotharingiam, à Carolo Simplice Francorum Rege occupatam recuperavit.

Henrico ſucceſſit OTHO Filius, primus ex Germanis à Joanne VIII. Romano Pontifice initio anni 962. Romæ coronatus.

Digitized by Google

CAPUT XXVII.

Idem OTHO I. *amotis Canonicis, Monachos reſtituit in Epternacenſi S. VVillibrordi Cœnobio, hortatu Sigifridi primi Comitis Lutzeburgenſis, anno* 971.

OTTO Divinâ favente clementiâ Imperator Auguſtus. Audivimus Monaſterium eſſe in Regno noſtro, in quo Beatus WILLIBRORDUS Archiepiſcopus requieſcit, quod ipſe, à Rege PIPINO datis prædiis, conſtruxerat, & quod ipſe Princeps & ejus Filius CAROLUS, ſcriptis Privilegiis, ſub poteſtate ſuccedentium Regum manere firmaverant. Hoc itaque pravitate cujuſdam *Carlomanni* invaſoris ſic fuerat deſtructum, ut Monachi inde expulſi, & Canonici ſint intromiſſi. Hortatu igitur venerandi Comitis SIGIFRIDI, fidelis noſtri, in eodem Monaſterio Monachicæ vitæ Religionem innovare decrevimus, præficientes ei Venerabilem Virum RAVENGERUM Abbatem, qui Monachis in Regulari propoſito præſit & proſit.

WILLIGISUS Cancellarius, ad vicem Rodberti Archicapellani, recognovi.

DATUM Idibus Martii, anno Dominicæ Incarnationis DCCCC. LXXI. Indictione XIV. anno regni Ottonis XXXVI. Imperii XII. 971.

Actum Magadaburg.

CAPUT XXVIII.

OTHO II. *Imperator Monachos Benedictinos, amotis Canonicis, in Epternacenſi S. VVillibrordi Cœnobio à Patre ſuo* OTHONE I. *Imperatore collocatos, confirmat anno* 980.

OTTO (1), Divinâ ordinante providentiâ, Imperator Auguſtus. Fidelium noſtrorum comperimus relatione, Monaſterium eſſe in regno noſtro (2) EPTERNACUS dictûm, in quo Beatus requieſcit (3) WILLIBRORDUS Archiepiſcopus, quod ipſe Venerabilis à fundamentis conſtruxit, datis ſibi à Piiſſimo Rege PIPINO prædiis, hoc etiam ab ipſo Principe, Filioque ejus *Carolo*, necnon *Chludovico*, Imperatoribus, ſcriptis Privilegiis, ſub mandiburnio & defenſione ſuccedentium Regum vel Imperatorum deliberatum eſt manſurum, ac Monachicum Ordinem, ſecuncûm Regulam *S. Benedicti*, ab inhabitantibus ibi perpetualiter conſervandum.

QUOD pravitate cujuſdam *Karlomanni* invaſoris, & tyrannidem exercentis, violatum eſt; Monaſticæ videlicet vitæ norma deſtructa, & Clericis ſecularibus intromiſſis. Sed rurſum à Genitore noſtro bonæ memoriæ OTTONE Auguſto, inſtinctu Illuſtris Viri (4) SIGIFRIDI Comitis, in priorem ſtatum eſt reparatum, conſtituto ibidem Abbate *Ravangero* nomine, qui adiens Serenitatem Culminis noſtri, obtulit Nobis Privilegium præfati Genitoris noſtri, obſecrans ut Paternæ auctoritati noſtram quoque ſuperadderemus auctoritatem.

CUJUS precibus libenter aſſenſum præbuimus, atque hoc noſtræ Regalitatis Præceptum fieri libuit: per quod decernimus, ut juxta præcedentium Decreta Regum & Imperatorum, ob amorem Dei, tranquillitatemque Fratrum, ibidem ſub Regula S. Benedicti conſiſtentium, cum omnibus rebus ad ſe pertinentibus, ſub defenſione noſtra ac mandiburdio noſtro ſint, atque Succeſſorum noſtrorum: eâ conditione, ut Monachicæ converſationis ordo ibidem jugiter conſervetur.

Signum OTTONIS Magni & Invictiſſimi Imperatoris Auguſti.

Hildiboldus Epiſcopus & Cancellarius, ad vicem Willigiſi Archicapellani, recognovi.

DATUM Kal. Junii, anno DCCCC. LXXX. Indictione VII. anno verò Regni II. Ottonis XIX. Imperii autem XIII. 980.

ACTUM Aquiſgrani.

CAPUT

(1) OTTO II. Ottonis I. Imperatoris Filius & Succeſſor; cujus Stemma Genealogicum conſule ſuprà Lib. 1. Donat. Belgic. cap 13.

(2) EPTERNACUS, vulgò *Epternach* ſive *Echternach*, Oppidum Ducatûs Luxemburgenſis, quinto ab Urbe Capitali lapide, ad Suram fluvium Eſt illic antiqua ac potens Abbatia Benedictinorum, de qua vide plura inferiùs inter Origines Benedictinorum.

(3) WILLIBRORDUS, Archiepiſcopus Ultrajectinus. Hollandorum, Friſiorum, atque Antverpienſium Apoſtolus, cujus Teſtamentum vide ſuprà Codice Donat. Piar. cap. 8.

(4) SIGIFRIDUS, Comes Luxeburgenſis, cujus Stemma vide ſuperiùs Libro 1. Donationum Belgicarum cap. 15.

Digitized by Google

CAPUT XXIX.

ADALBERO *Remenſis Archiepiſcopus in Moſomenſi Cœnobio pro Canonicis Monachos Benedictinos collocat : quod ejus Decretum anno* 983. *in Concilio apud Montem S. Mariæ in Pago Tardacenſi eſt confirmatum.*

ADALBERO, Divinâ propitiante clementiâ, ſanctæ Remenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus. Notum fiat univerſis, cum præſentibus, tum etiam futuris fidelibus, quondam nobis Epiſcopio gratiâ Dei ac benignitate Regiâ contradito, Sanctorum loca quædam honore integro repperiſſe plurimùm valentia, quædam verò priſtinæ dignitatis ſtatu deficiente prorſus neglecta.

INTER quæ etiam ille (1) MOSOMI Cœnobialis locus, antiquitatis ſtudio certatim conſtructus, ab exordio ſcilicet Sanctimonialium vitæ aptatus, poſtmodùm verò Canonicorum Ordine ab Heriveo Prædeceſſore noſtro meliùs informatus, atque in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ dignè conſecratus, ſed nefandis uſibus utrobique negligenter incultus, rebus quidem partim ſubtractis, partim verò intercurrentibus malis, ſiniſtræ ceſſit fortunæ.

QUO igitur comperto, adhibito fidelium noſtrorum diligenti conſilio, liquidò perpendens eundem locum, pro mundi infelicitate, in Canonicali Ordine ſtare non poſſe, æternorum ſpe, prout opportunum extitit, ibidem Monaſticæ religionis vitam ordinato Abbate Ledaldo conſtitui, ut ejuſdem loci Religioſi cultores, tam rebus delegatis, quàm etiam fortè delegandis utentes, continua vota Deo ſolventes, ſint pro nobis, pro poſteris noſtris, ceteriſque Ordinibus jugiter orantes.

QUOCIRCA Paternitatem loco noſtri ſubrogandorum in illa caritate enixiùs imploramus, quo ſub Divini amoris reſpectu hujus rei geſtæ conducibili negotio conſentaneæ pietatis faveant zelo, idque liberalis auxilii indeficienti baſe dignentur curriculis conſolari, atque fulcire: ut ex eo gratiam Dei feliciter adipiſcentes, hujus præſtantioris emolumenti mereantur fore conſortes.

SED & hoc ex Decretis Sanctorum Patrum ſub auctoritate Paſtorali omnimodis inhibemus, immò etiam cum divini Nominis obteſtatione omnino interdicimus, ne unquam hujuſcemodi Statutum quâlibet temeritate ab ullo veſtri Ordinis violetur : quin potiùs in reliquum ſtabile & inconcuſſum jure perpetuo idipſum venerabiliter conſervetur.

SI per Laïcos in rem hanc injuria invehatur, in eos proculdubio excommunicationis jaculum cum anathemate intorquetur.

ANNO igitur Incarnationis Jeſu Chriſti Domini noſtri DCCCC. LXXXIII. Provinciali Synodo menſe Maio generaliter congregatâ apud Montem S. Mariæ in Pago Tardanenſi, hoc Decretum ſolenniter recitatum eſt, coram Venerandis Epiſcopis, Abbatibus, ceteriſque nonnullis fidelibus, huic noſtræ inſtitutioni pro aſſenſu faventibus, immò etiam collaudantibus, atque confirmantibus.

QUORUM videlicet primus ego Adalbero, jam præſcriptus Archipræſul, eidem Concilio, Deo auctore, Pontificatûs auctoritate, præſidens, manu noſtrâ ſubſcribens idem corroboravi.

SED & ceteri non ſecùs cenſuerunt manibus impoſitis ſolidari.

Additio. HOc Diploma, in priori Editione contractum, ex Hiſtoria Remenſi R. P. Guilielmi Marloti, integrum ſupplevimus.

(1) MOSOMUM, vulgò *Mouzon*, Oppidum eſt Campaniæ in Diœceſi Remenſi ad Moſam fluvium, inſignem habens Abbatiam Benedictinorum, nunc aggregatam Congregationi SS. Hidulphi & Vitoni in Lotharingia.

Olim in hoc loco fuiſſe Sanctimoniales uſque ad tempora Hincmari Remenſis Archiepiſcopi teſtantur Hiſtoriæ, iiſque ſucceſſiſſe Clericos Sæculares; quos ob morum irregularitatem ejecit Antiſtes Adalbero, ut hoc Diplomate memoratur. Vide etiam Flodoardum in Hiſtoria Remenſi lib. 4. cap. 13.

CAPUT XXX.

OTHO III. *Imperator dotat Nivellenſem Canonicorum S. Pauli Eccleſiam, anno* 992.

OTTO Divinâ favente clementiâ Rex. Omnis multitudo fidelium dignoſcat, qualiter Nos ad petitionem dilectæ Aviæ noſtræ *Adalbeidis* Imperatricis Auguſtæ, necnon & fidelis noſtri *Notkeri* Leodienſis Epiſcopi, ad Eccleſiam S. PAULI Apoſtoli, quæ ejus ob honorem, in loco NIVELLA vocato, noviter conſtructa & conſecrata eſt, dedimus quindecim manſos in Villa *Ardinella* dicta ſitos, cum omnibus utenſilibus ad eos ritè pertinentibus, in areis, ædificiis, terris cultis & incultis. Eâ videlicet ratione, ut idem prædium ſub perpetuo jure Nivellenſis Eccleſiæ & Abbatiſſæ,

quæ modò huic loco præſidet, Goda nominatæ, futurarumque quæ ei ſuccedent, ad Eccleſiæ ipſius ornamentum, & augmentum Prębendæ Sanctimonialium, in Dei ſervitute ibi degentium, conſiſtat.

Ad hæc etiam jam dictæ Villæ Ardinellæ omnem decimam, quam præfatus Notkerus Leodienſis Præſul, ex ratione ſui Epiſcopatûs, ad dictam S. Pauli Eccleſiam conceſſit, Regali noſtrâ poteſtate ad eamdem Eccleſiam donamus atque confirmamus; eo tenore, ut ſub jure Eccleſiæ jam dictæ, & Abbatiſſæ præſentis futurarumque perduret.

Hildebaldus Epiſcopus & Cancellarius, vice Williģiſi Archicancellarii, recognovi.

Data VI. Idus Aprilis, anno nongenteſimo nonageſimo ſecundo, Indictione quintâ, anno autem III. Ottonis nono. 992.

Actum Aquiſgrani.

CAPUT XXXI.

Idem Otho III. *Imperator, petente Sigifrido Comite Lutzeburgenſi, prædia Monaſterii VVillibrordiani in Epternaco confirmat, anno* 993.

Otto, Divinâ favente clementiâ, Rex. Omnibus noſtris Fidelibus pateat, quemadmodum Nos, ob petitionem fidelis noſtri Sigifridi Comitis, & pro remedio animarum Parentum meorum, Avi noſtri Ottonis, & ejus æquivoci Genitoris noſtri, Imperatorum Auguſtorum, & Genitricis noſtræ Theophaniæ, atque pro noſtra ſalute, omnes Eccleſias pertinentes ad Eccleſiam S. Willibrordi, in loco *Epternacus* vocato conſtructam, ſive per Regiam Donationem in beneficium conceſſas, ſeu per aſtutam pravorum hominum direptionem pro beneficiis hactenus habitas, hoc novo noſtræ auctoritatis Regiæ Donativo, in jus ejuſdem Eccleſiæ & Monachorum, Deo Sanctoque Willibrordo ſervientium in eodem loco, reddimus, & ad integrum ſub poteſtate *Ravangeri* Abbatis, qui modò eidem Eccleſiæ præſidet, Succeſſorumque illius, & Monachorum præſentium ac futurorum, perpetualiter tenendas, hâc noſtrâ Regali Præceptione, cum omnibus appenditiis, confirmamus. Eâ videlicet ratione, ut nullus dehinc Comes, vel alia quælibet perſona, eaſdem Eccleſias aliquomodo uſurpare præſumat, ſine licentia Abbatis, ſi Regiæ Gratiæ velit particeps exiſtere.

Signum Domini Ottonis, glorioſiſſimi Regis.

Hildebaldus Epiſcopus & Cancellarius, vice Williģiſi Archiepiſcopi, recognovi. 993.

Datum Idibus Maii, anno DCCCC. XCIII. Indictione VI. anno autem III. Ottonis Regnantis decimo.

Datum Metis.

CAPUT XXXII.

Idem Otho III. *anno* 997. *dotat Canonicorum S. Joannis in Moſæ fl. Inſula Collegium, à Notgero Leodicenſi Epiſcopo recens fundatum.*

Otto Romanorum Imperator Auguſtus, notum fieri volo omnibus, qualiter conſultu & juſtâ petitione Domini Silveſtri Papæ, primùm quidem Familiam in *Marſna* & in *Caſelli*, necnon *Hittinchuſen*, cum omnibus familiis & prædiis, fideli noſtro (1) Notkero Leodienſium Epiſcopo, in recompenſatione ſervitii Avo, Patrique meo, & mihi exhibiti, & devotionis quam in eo præ omnibus promptam, ad exequendam voluntatem meam & juſtitiam, ſemper repperi.... Eâ ſcilicet ratione, ut Fratres in (2) Monaſterio S. Joannis in Inſula, ab eo ante Civitatem noviter conſtructo, reditibus ejuſdem loci in perpetuum, ſicut propriis, utantur.

Hildebaldus Epiſcopus & Cancellarius, vice Williģiſi Archiepiſcopi, recognovi.

Datum V. Idus Aprilis, anno Dominicæ Incarnationis nongenteſimo nonageſimo ſeptimo, Indictione decimâ, anno tertii Ottonis nantis decimo quarto, Imperii primo. 997.

Actum Aquiſgrani Palatio.

(1) Notkerus, de quo plura vide ſuperius pag. 254. & 508.

Additio (2) Monasterio S. Joannis in Insula, ceſſante vitâ communi Clericorum, deinceps dictum fuit Capitulum de quo ſupra quoque actum fuit pag. 189. & 190.

Sunt illic hodie triginta Canonici, cum Præpoſito, Decano, Cantore & Scholaſtico; Præpoſitus è gremio Canonicorum Cathedralis Lambertinæ eligitur, & ex bonis hujus Capituli, quilibet duo Canonici ſimul poſſident Dominium aliquod, ſive Toparchiam. Conferunt quoque Præbendas Eccleſiæ Collegiatæ S. Germani Thenis.

CAPUT XXXIII.

Idem OTHO III. *benefacit Epternacenſi Monaſterio S. VVillibrordi, petente Sigiſrido Comite Lutzeburgenſi, illius Monaſterii Advocato, anno* 997.

OTTO Divinâ favente clementiâ Romanorum Imperator Auguſtus, notum omnibus fidelibus noſtris fieri volumus, qualiter poſtulationem Abbatis *Ravangeri* de Monaſterio S. Clementis Willibrordi, quod ſitum eſt Epternaci, annuentes, ſuæ ejuſdem loci Congregationi, præſentibus poſteriſque Monachis conceſſimus locum habitationis integrum, ſcilicet Curtile apud Sedem Aquiſgrani Palatii noſtri in loco qui dicitur *Guddinga*, ut ipſi Cœnobitæ Epternacenſes, Deo Sanctoque Clementi Willibrordo ſervientes, habeant & poſſideant.

CONCESSIMUS etiam eiſdem Fratribus quoddam prædiolum, olim ab eis per vim abſtractum, in Pago Ribuarienſi, quod dicitur *Bergh*, & in alio loco notiſſimo, qui vocatur *Phidriga*.

PETIIT etiam Nos Comes SIGISFRIDUS, ſupradicti Monaſterii Advocatus, ſibi licuiſſe, locum quemdam nominatum *Munderchinga* in Pago Wavarienſi, de accepto beneficio Regalis Donationis Monachis eiſdem aſcribendo ſubjici. Quod ut peragerent, Imperiali auctoritate fieri decrevimus.

HILDEBALDUS Epiſcopus & Cancellarius, ad vicem Willigiſi Archicancellarii, recognovi.

DATA II. Idus Octobris, anno DCCCC. XCVII. Indictione XI. anno Ottonis regnantis XIV. Imperii II. Actum Aquiſgrani Palatio.

CAPUT XXXIV.

Abbatia Florinenſis, quæ eſt Benedictinorum in Diœceſi Leodienſi, à GERARDO I. *Cameracenſi & Atrebatenſi Epiſcopo fundata, confirmatur anno* 1012. *Diplomate* S. HENRICI *Imperatoris.*

Additio ex Hiſtoria Leod. P. Fiſen. Initium deeſt.

QUAPROPTER innoteſcimus omnibus Chriſti Fidelibus, & noſtris, tam futuris, quàm præſentibus, quia GERARDUS Vir venerabilis in primis noſter Capellanus, poſtea verò Dei gratiâ annuente, & me dante, Cameracenſis Epiſcopus effectus, & Fratres ſui Godefridus, & Arnulfus Abbatiam quamdam in Pago Lomacenſi ſitam, pro ſalute animarum ſuarum, & ſuorum parentum (1) Florines conſtruxerunt.

QUORUM interventu ipſam Abbatiam cum omnibus bonis ad eamdem pertinentibus, futuris, & præſentibus, in noſtro mundiburnio, & tuitione perpetuò conſervandam ſuſcepimus.

COMMUNI igitur Fratrum aſſenſu, hujus conſtructæ ab eis Abbatiæ Godefrido ceſſit Advocatio. Et ne aliqua inter ipſum, & Abbatiam ſuſcitaretur altercatio, idem Godefridus jus Advocationis, quod retinuit, in noſtra præſentia ſic expoſuit. De ſingulis foris....

SI quis autem poſterorum hujus Advocationis ultra hæc adversùs Eccleſiam quidquam moleſtum arroganter intulerit, Baldrico Leodicenſium Epiſcopo nunc nobis aſſiſtenti, & Succeſſoribus ejus, ut noſtra vigeat Conceſſio, loco noſtri ut judices & vindices arctiùs appareant, auctoritate potiore.... Jubemus ergo publicè, & in pleno colloquio, quatenus impenſus labor, non periret, ſed ſecur um, & defenſum maneret Monaſterium in honore Beati Joannis Baptiſtæ conſtructum; & inibi habitantes pro incolumitate noſtra, & Conjugis noſtræ, & pro ſtatu Imperii noſtri Dei clementiam jugiter exorarent; hoc noſtræ auctoritatis Præceptum fieri decrevimus.

HÆC ſunt autem ingenuorum Teſtium nomina:

Burcardus Wormaciæ Epiſcopus.
Heribertus Colonienſis Archiepiſcopus.
Deodoricus Metenſis Epiſcopus, Frater Cunegundis Imperatricis.
Adelboldus Ultrajectenſis Epiſcopus.
Godefridus Dux, &
Frater ejus Ethelo.
Otto Dux Lotharingiæ.
Albero Dux Moſellanorum.

DATA decimâ ſeptimâ Maii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo duodecimo, Indictione decimâ, concurrente ſecundo, Epactâ vigeſima quintâ; anno autem Henrici Imperatoris undecimo.

ACTUM Leodici feliciter. Amen.

CAPUT

Additio. (1) FLORINA, vulgo *Florenne*, Epiſcopatûs Leodienſis Oppidulum inter Sabim & Moſam ſitum, ſeſquimilliari à Philippopoli Hannoniæ Oppido, & quinque à Mariæ-Montio milliaribus: olim ſatis lautum, ſed ſæpiùs à Gallis everſum.

Eſt illic Abbatia Benedictinorum, de qua vide plura inferiùs inter Origines Benedictinas; item Capitulum decem Canonicorum, fundatum in honorem S. Gengulphi Martyris, à quodam Abbate Florinenſi, qui ſibi ſuiſque Succeſſoribus titulum Præpoſiti cum jure conferendi Præbendas reſervavit, ac jus Archidiaconale in Oppidum Florinenſe ejuſque diſtrictum acquiſivit.

Digitized by Google

CAPUT XXXV.

BALDUINUS *Inſulanus, Flandriæ Comes, anno* 1038. *Hugonem Havet, Albiniaci Dominum, conſtituit Advocatum, ſeu potiùs Subadvocatum Eccleſiæ Marchianenſis Ord. S. Benedicti, & jura Advocatiæ explicat.*

EGo (1) BALDUINUS, Dei gratiâ Flandrenſium Comes, ad notitiam tam futurorum quàm præſentium hìc annotari juſſi, qualiter B. RICTRUDIS (2) Martianenſis Abbatiam, per quadringentos vel eo ampliùs annos, hoc eſt, à ſui conſtitutione, ſemper fuiſſe ab omni reditu Advocationis liberam, coram Baronibus meis cognoverim; annuens humili ALBRICI Abbatis, & Fratrum ipſius Eccleſiæ petitioni; ſuggerente etiam & concedente ADELA (3) Comitiſſâ, Conjuge meâ, Filiâ Regis Roberti.

SED quoniam prævalente ſecularium nequitiâ, ad ſui defenſionem Advocato indiget, ut ſim Eccleſiæ fidelis Advocatus & defenſor, ſupradictus Abbas mihi dedit duos molendinos, qui ſunt in Villa *Berbera*, & duos carrucatus terræ in Villa Nigella.

EGO autem molendinos illos, cum terra ſupradicta, per manum ipſius Abbatis dedi HUGONI Havet de Albiniaco; eo tenore, ut in omnibus ſit Eccleſiæ Marchianenſi promptus adjutor.

QUOD ſi neglexerit, me præſente coram Baronibus meis judicavit, ut & Succeſſores ejus, & ipſe datum ſupradictum, atque Advocationem, quam de me tenent, perdant.

ET hæc ſunt, quæ in poteſtate Eccleſiæ accipiet: de omni foriſfactura, ubi Eccleſia ope indigens eum in auxilio vocaverit, ſi per juſtitiam eam aliquid acquiſiverit, ipſe tertiam partem habebit. Quod ſi non fuerit vocatus, nihil omnino debebit habere.

MAJORES dabunt ei in Nativitate duo ſextaria vini, & duos capones: & ipſe cibabit eos & homines eorum pane, carne & vino. In Paſcha dabuntur ei duo ſextaria vini tantùm. Adjutorium tempore obſidionis vel hoſtilitatis generalis quattuor vel quinque hebdomadarum, accipiet in poteſtatibus, id eſt, de carruca duos ſolidos, de dimidia unum, de operario divite, non paupere, tres denarios.

HOC Placitum fecerunt quattuor Milites Advocati, Udo, Urſio, Garderus, Mambodo.

ACTUM Atrebati Curte publicâ, in Capella S. Benedicti, anno Domini milleſimo triceſimo octavo, Indictione VI. Epactâ VII. anno quarto Balduini Comitis glorioſi, Rege Francorum Henrico. 1038.

(1) BALDUINUS cognomento Inſulanus & Pius, tria Canonicorum Collegia, Harlebecanum, Inſulenſe & Arienſe fundavit: ut Jacobus Guiſius in mss. Hannoniæ Chronicis commemorat, & Nos ſuis locis docebimus. Vita deceſſit anno 1067. * Inſulis Flandrorum emporio, in D. Petri Templo à ſe constructo, conditus. * Lille.

His titulis uti ſolebat: *Balduinus Comes Flandriæ, Marchio, & Phillippi Francorum Regis Procurator ac Bajulus.*

(2) MARTIANENSIS Abbatia, de qua, uti & de Stemmate S. Rictrudis, vide ſupra pag. 138 & 139.

(3) ADELA ſeu Adelaidis, Roberti Francorum Regis Filia, Meſſinis ſeu Mecinis, altero lapide ab Ipris, Sanctimonialium conſtruxit Cœnobium, & Viro orbata devotè limina Apoſtolorum viſitans, ab Alexandro II. Papa vidualem ſuſcepit habitum. Sicque reverſa, in Monaſterio ſuo Meſſinenſi humillimè vixit, & plena pietatis operibus anno 1079. obiit, ibique ſepulta eſt: ut Iperius in Chronico Bertinenſi ms. loquitur. Cœpit autem anno 1060. Adela ædificare Monaſterium Meſſinenſe: ut ex illius loci monumentis accepi. Ibidem Canonicos XII. inſtituit ac dotavit, ut Sanctimonialibus in Sacris faciendis ſubſervirent: ſed ob cenſus injuriâ temporum imminutos, ſunt nunc numero pauciores.

Origo Familiæ Capeticæ *ex qua prodiit* Adela.

- *Robertus.*
  - *Robertus Fortis Comes Andeg. 861, 867. apud Rheginonem*
    - *Odo Rex Franciæ, obiit 898.*
      - *Arnulfus Rex Aquitaniæ.*
    - *Robertus 888. apud Rheginonem, Rex Francorum coronatus 922. teſte Flodoardo.*
      - *Hugo Magnus Comes Pariſienſis duxit Hadevidam Henrici Aupucis Filiam 938. obiit 956.*
        - *Hugo Capetus Rex Francorum, obiit 998.*
        - *Otho, obiit 963.*
        - *Odo Clericus.*
        - *Henricus, obiit ſine liberis 1001.*
        - *Beatrix.*
        - *Emma.*
      - *Emma Uxor Radulphi Regis Francorum 923. coronati, qui obiit 936.*
        - *Ludovicus, obiit ante Patrem.*
  - *Hugo Abbas, Dux Franciæ, obiit Aureliæ 887.*

Digitized by Google

Beatrix, Hugonis Capeti Francorum Regis Soror, anno 954. nupſit Frederico I. Lotharingiæ Moſellanæ Duci, & ex eo genuit Fredericum II. Ducem, & Adelam, Matrem Fulconis & Valerami de Arlon.

Emma, Beatricis Soror, fuit Uxor Richardi I. Normanniæ Ducis.

Hugo Capetus Francorum Rex genuit Robertum Regem & Adeleidem Reinaldo Comiti Antiſſiodorenſi & Nivernenſi nuptam, Guilhelmi itidem Comitis Matrem. Robertus Rex genuit Hugonem & Henricum Reges, Robertum Burgundiæ Ducem, & Adelam Balduini Inſulani Flandriæ Comitis Uxorem.

Reges Francorum ex Familia Capetica.

- *Hugo Capetus Rex Francorum 987. obiit 998.*
  - *Robertus Rex, obiit 1032.*
    - *Hugo.*
    - *Henricus I. Rex obiit 1060.*
      - *Philippus I Rex, obiit 1108.*
        - *Ludovicus Craſſus Rex, obiit 1136.*
          - *Philippus.*
          - *Ludovicus VII. Rex, obiit 1180.*
            - *Philippus II. Auguſtus Rex, obiit 1225.*
              - *Ludovicus VIII Rex, obiit 1226.*
                - *S. Ludovicus IX. Rex, obiit 1270.*
                - *Robertus Comes Arteſiæ.*
                - *Carolus Comes Andegavenſis & Rex Siciliæ.*
                - *B. Iſabella Monialis.*
          - *Robertus Comes de Dreux.*
          - *Petrus duxit Iſabellam heredem de Courtenay.*
            - *Petrus Comes Namurcenſis & Nivernenſis, obiit Imperator Conſtantinopolitanus 1220.*
              - *Philippus Comes Namurcenſis.*
              - *Robertus Imperator Conſtantinopolitanus obiit 1228.*
              - *Balduinus Imperator Conſtantinopolis.*
      - *Hugo Magnus duxit Aleidem Comitiſſam Veromanduorum.*
        - *Radulfus Comes, Veromanduorum.*
    - *Robertus Dux Burgundiæ.*
    - *Adela Uxor Balduini Inſulani Comitis Flandriæ.*
  - *Adeleidis Uxor Rainaldi Comitis Nivernenſis.*

CAPUT XXXVI.

Henricus III. *Imperator Nivellenſi Nobilium Virginum Canonicarum Collegio prædia olim ablata reſtituit, anno* 1040.

Henricus Divinâ favente clementiâ Rex. Nivellenſis Abbatia vel Eccleſia quantis calamitatibus ſit attrita, eſt dolendum fidelibus. Tantâ utique premebatur oppreſſione, ut ad ipſum Clauſtrum uſque Comitis extenderetur beneficium, nec erat Sanctiſſimæ Virgini Gertrudi, ibidem quieſcenti, aliquis debitæ reverentiæ locus, quamvis ipſum locum propriis excoluerit manibus. Hoc Anteceſſoribus noſtris multùm diſplicuit, quamvis providentia Divina Nobis corrigendum reliquerit.

Interventu ergò Primatum noſtrorum, *Hermanni* Colonienſis Archiepiſcopi, *Nithardi* Leodienſis Epiſcopi, Ducum autem *Gothelonis* & *Godefridi*, ceterorumque, correximus quantum potuimus. Reddimus itaque Virgini quod eſt ſuum; reddimus, non ex noſtro damus, pro anima genitoris noſtri *Chuonradi*, ipſum Burgum vel Villam Nivellam, cum mercato, teloneo, moneta, maceria, terris cultis & incultis, cum familia ibidem manente, & cum hereditate omnium in ea reſidentium, redemimus à beneficio: & Eccleſiæ, vel Abbatiſſæ Richetæ, & Congregationi ibidem ſervienti, ejuſque Succeſſoribus jure perpetuo remittimus.

Non ſit ibi Advocatus quiſquam vel Comes, niſi quem Abbatiſſa elegerit, nec requirat ipſe Advocatus vel Comes aliquod judicium vel placitum, niſi invitetur ab Abbatiſſa vel Præpoſito. Sit ab omni poteſtate Comitis vel Advocati ulteriùs libera; niſi inviten tur juſtitiæ cauſsâ.

Hoc ergò Decretum firmavimus per excommunicationem omnium Archiepiſcoporum & Epiſcoporum præſentium, ſcilicet;

Hermanni Colonienſis,
Betthelini* Bremenſis Archiepiſcopi, *[illegible]
Nithardi Leodienſis,
Bennonis Trajectenſis,
Hermanni Mimigardefordenſis,
Richardi Virdunenſis,
Gerardi Cameracenſis,
Theoderici Metenſis Epiſcopi,
Rodulphi Epiſcopi, ceterorumque omnium qui ad præſens erant.

Signum Domini Henrici III. Regis.

Thiedericus Cancellarius, vice Burdonis Archicapellani, recognovi.

Datum Nonis Junii, Indictione octavâ, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadrageſimo, anno autem Domini Henrici Regis III. ordinationis tertio decimo, regni ſecundo. 1040

Actum Stabulau.* *[illegible]

CAPUT

CAPUT XXXVII.

Aliud ejuſdem Henrici III. *Imperatoris Diploma, in favorem ejuſdem Nivellenſis Eccleſiæ, anno* 1041. *ſcriptum.*

Henricus (1) Divinâ favente clementiâ Rex. Eſt Eccleſia quædam in Pago Bracbatenſi ſita, vulgò Nivella dicta. In hac requieſcit Virgo Gertrudis pietate quidem ineffabilis, quæ utique neſcit miſericordiam denegare cuivis; ſed cum ſit gens ferox & duræ cervicis (jungitur enim indomitis Francigenis) non quærit vicem reddere tantæ pietati, ſed potiùs furit rabie intolerabili.

Hoc multùm doluerunt Prædeceſſores noſtri, quamvis locus non eſſet corrigendi. Dominus autem numquam immemor ſolitæ bonitatis, quod tunc temporis prædeſtinavit, noſtro in tempore manifeſtavit. Nam omnes, qui hereditatem Virginis pro hereditario beneficio tenebant, exſtinxit, & apertè manifeſtata eſt vindicta, quæ diu latuit.

Ut ergò novimus Dominicam viſitationem, decrevimus per Primatum noſtrorum conſilium & exhortationem, quòd vel Burgus, in quo veneratur Virginis præſentia, quemque propriis manibus ad inhabitandum ſibi exſtruxit, dum adhuc vitali frueretur aurâ, ipſe ſibi redderetur, vel potiùs cum ſit ſuus, ſolidaretur: ſic denique decrevimus, quòd Burgus vel Villa Nivialenſis, cum mancipiis ibidem reſidentibus utriuſque ſexûs, cum terris quas colunt qui in Burgo reſident, cum mercato, teloneo, cum moneta & maceria, cambis & molendinis, pratis & ſilvis, ſoli deſerviant Virgini. Nullam poteſtatem ibi ultrà exerceat Comes vel Advocatus, niſi ab Abbatiſſa fuerit invitatus. Ad tria generalia Placita veniat non alter quàm ipſe Advocatus, vel Nuntius talis, quem elegerit Abbatiſſa in ſuis Militibus.

Et hoc Decretum, interventu Archiepiſcopi Colonienſis Hermanni, interventu quoque Nithardi Leodienſis Epiſcopi, Popponis quoque Trevirenſis Archiepiſcopi, nec non etiam XVIII. Epiſcoporum, Ducum verò Gothelonis & Godefridi petitione, & ipſo Lamberto annuente, cui dabatur beneficium reliquum, propriâ manu corroboravimus, & Sigilli noſtri impreſſione firmavimus.

Everardus Cancellarius, vice Balduini Archicancellarii, recognovit.

Data III. Nonas Junii, Indictone IX. anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadra- 1041
geſimo primo, anno Domini Henrici III. ordinationis XIII. regni verò ſecundo.

Actum Aquiſgrani.

(1) Henricus III. cognomento Niger duas habuit conjuges, *Cunihildem* ſeu Cunildam, Canuti Daniæ & Angliæ Regis Filiam, & *Agnetem*. Priorem Matrimonio ſibi junxit anno 1036 apud Noviomagum exiſtens: ut Hermannus Contractus in Chronico teſtatur. Obiit ea Brugis in Flandria, ibidem ſepulta ad S. Donatianum, hoc addito elogio:

Nobiliſſimæ Auguſtæ Dominæ Cunildæ, Canuti *Angliæ, Danemarciæ, Noruegiæ & Sueciæ Regis Filiæ, Imperatoris* Henrici Nigri *laudatiſſimæ Conjugi, poſt acceptam graviſſimam à Marito injuriam, hoc in Caſtello religiosè viventi, & anno Domini* M. XLII. XII. *Kalendas Septem-* 1042
bris defunctæ, hoc Monumentum Eccleſia (cui perquam erat munifica) erexit.

Otho Dux Sueviæ, Luitolfi Filius, Othonis I. Imperatoris Nepos, obiit 982. *pag.* 125.
- *Henricus Dux Sueviæ & Franconiæ.*
  - *Conradus Salicus Imperator, obiit* 1039.
    - *Henricus III. Niger, obiit* 1056.
      - *Henricus IV. Imperator, obiit* 1106.
        - *Henricus V. Imperator, obiit* 1125.
- *Gregorius V. Papa.*

CAPUT XXXVIII.

S. Leo IX. *Privilegia à Prædeceſſore ſuo Clemente VI. Nivellenſi Eccleſiæ conceſſa confirmat, anno* 1048.

Leo, Servorum Dei Servus, omnibus Chriſti Fidelibus Apoſtolicam benedictionem.

Noverint tam poſteri quàm præſentes, quòd Abbatiſſa Nivellenſis, Rikela nomine, unà cum Godscalco ejuſdem loci Præpoſito, obtulit mihi quoddam Præceptum Domini Clementis Papæ, qui me in Apoſtolica Sede præceſſit, quod ab illo datum noſtræ Auctoritatis aſtipulatione confirmari rogavit. Illud autem Præceptum hoc modo ſe habet:

Juxta confinium, quo Lotharingi junguntur Francigenis, eſt Abbatia quædam ſita, Nivella ſcilicet, S. Gertrudis Virginis, terrarum

terrarum quidem affluens copiis, ſed miſerrimè perdita, rabie indomitæ gentis.

Cui oppreſſioni piè condoluit Henricus Imperator, & condolendo vehementer ſubvênit, reſtituens ſervituti Virginis ipſum Burgum vel Villam prædictam, cum omnibus utenſilibus ſuis, cum mercato, teloneo, moneta, maceria, cum cambis & molendinis, cum terris cultis & incultis, pratis, ſilvis, paſcuis, & cum omni familia ibidem manente, cum hereditate omnium in ea reſidentium.

Nullus vel Comes vel Advocatus habeatur, niſi quem Abbatiſſa elegerit, nec hic requirat Placitum vel aliquod judicium, niſi invitatus per Abbatiſſam vel Præpoſitum. Hoc Primatûm Regni definitum conſilio, Imperialis firmavit Præceptio, & conſignavit ſigillo. Unde & Nos movit debita ejuſdem Eccleſiæ miſeratio, & Imperialis dilectio monuit, ut quod firmavit Præcepto, firmetur & hoc noſtro Privilegio.

Ubi noſtrâ Apoſtolicâ auctoritate intendimus, ne quis alius Sacerdos in illo Altari Miſſam audeat celebrare, niſi ſoli Epiſcopi, & ſoli hebdomadarii, qui ibi pro tempore ſunt deputandi.

Quisquis igitur tantæ perditionis fuerit, qui hanc libertatem Eccleſiæ injuſtè infringere præſumpſerit, vel de ceteris rebus Eccleſiæ, Sanctimonialium uſui deputatis uſurpando ſibi vindicaverit, vel Præbendam earum in pejus vertendo mutaverit, detrimentum ullo modo ingeſſerit, nec ſatisfaciendo reſipuerit, Apoſtolicam incurrat maledictionem, & excommunicationem.

Datum vi. Kalendas Auguſti, per manus Petri Diaconi, Bibliothecarii Sanctæ & Apoſtolicæ Sedis, anno Domini Leonis IX. primo, Indictione ſecundâ.

CAPUT XXXIX.

Contractus Antenuptialis Folcardi *&* Regilindis, *Benefactorum Eccleſiæ Collegiatæ S. Petri in Anderlecht prope Bruxellam, initus anno* 1057.

EGo Folkardus liber & liberis Parentibus editus, utriuſque partis cognatis & amicis faventibus, dilectam hanc *Regilindem* mihi deſpondi in Uxorem.

Dotis titulo & conditionis libello dono igitur ei, per hanc dotis Chartulam, & donatam in perpetuum eſſe volo tertiam partem Caſtelli & Villæ, quæ dicitur *Erpe*, cùm appendente Familia & omni utilitate: in Villis quoque *Latheim* & *Holtheim* quantum mihi jure provenit:

Similiter & in *Eroldingeim* meam partem tam Eccleſiæ quàm Villæ: in *Landaſt* tertiam partem & Villæ & Eccleſiæ: in *Tongris* cum omnibus appenditiis quartam partem:

Præterea in Villa quæ dicitur (1) *Anderlecht* quidquid mei juris: in Villa (2) *Aa* tertiam partem: in *Hembeka* medietatem Eccleſiæ & Villæ: in *Comptica* quidquid ibi habeo: in *Hocenſela* duos manſos. Hæc omnia dotis titiulo trado prænominatæ Sponſæ meæ.

Actum publicè regnante Henrico Rege, 1057.
anno primo.

Signum Anſelmi,
S. Ansfridi,
S. Reineri,
S. Lantberti,
Wibberti,
Herzonis,
Ruodolphi,
Sigeramni,
Oſtonis,
Ingelberti.

(1) Anderlecht, ampla Parochia in ſuburbio Bruxellenſi, cultu B. Guidonis Agricolæ celebris, multos ſub ſe Vicos, Noſtratibus *Gebuchten*, complectitur, in his *Aa*, *Walicourt* & alios.

(2) Aa, Vicus, (qui potenti olim Caſtellanorum Bruxellenſium Familiæ cognomen dedit) ad Sennam fluvium medio ferè itinere inter Anderlechtum & Foreſtum ſitus, præter molendinum aquaticum habet Sacellum vetus amplè dotatum, ad quod in diebus Rogationum quotannis Clerus & populus Anderlechtenſis ſolenni Supplicatione procedit.

Ceterùm in Anderlechto eſt inſigne xviii. Canonicorum Collegium, cui præeſt Decanus, à variis fundatum ac dotatum.

Gasbecæ Baro, tamquam Dominus dicti Vici de Walicourt, Canonicatus ſeu Præbendas undecim, Dur Brabantiæ quatuor, Magiſtratus autem Bruxellenſis tres confert.

Nunc autem (ab anno 1689.) Dominium de Wali- 1689
court cum annexo jure Patronatûs dictarum XI. Præbendarum Anderlechtenſium, titulo emptionis tranſiit ad Ampliſſimum Dominum De Man, Senatûs Brabantiæ Conſiliarium; atque in ejus Familia hodieque perſeverat, uti infra latiùs dicetur.

Digitized by Google

CAPUT XL.

FREDERICUS *Lotharingiæ inferioris Dux & Monaſterii Stabulenſis Ordinis S. Benedicti in Arduenna Advocatus, Eccleſiam de Sprimont & Allodium Genape Monachis Stabulenſibus donat*, anno 1067.

IN nomine Domini. Noverint tam præſentes quàm futuri, quòd ego Dei gratiâ Dux FREDERICUS & Stabulenſis Advocatus, mortuâ GERBERGA Uxore meâ, tradidi ad Altare S. Petri & S. Remacli Eccleſiam de *Sprimont*, & Allodium quoddam *Genape*, quod ex parte ipſius defunctæ noſtri juris erat.

DEDI autem Eccleſiæ Allodium de Sprimont pro XXX. libris in vademonium: unde Conjugis profunctæ neceſſaria proſecutus ſum exequiarum. Cumque Allodium Genape, multis exiſtentibus cauſſis, tam citò non poſſem ſolidare, & ipſe diſpoſuiſſem iter meum Romam accelerare, iterùm ſuper Allodium Sprimont LX. marcas accepi, & ammonitus de priori Allodio Genape, ne de non ſolidata traditione in Eccleſiam Advocationis meæ peccarem, tradidi Sprimont pro Genape in fidei manus, ad opus Eccleſiæ, ſi aut in itinere mortuus, aut reverſus Genape Eccleſiæ non ſolidarem, & mutuata non reſtituerem.

Fidei manus hi ſunt,
Tiezelinus & Albricus de Braz,
Adelardus de Hamne.
Fideijuſſores hi ſunt,
Francho Frater Albrici,
Warnerus Filius Wazelini.
Teſtes verò hi ſunt,
Adelardus de Lieſen,
Helfridus de Alvenz,
Comes Otto de Los,
Erleboldus de Molis,
Thibaldus de Longo-prato,
Rodericus de Contere,
Faſtradus Filius Wazelini de Boclaville,
Rabodo de Clavires,
Guntrannus de Summe.

REVERSUS autem à Roma, cùm Allodium Genape liberè non poſſem Eccleſiæ ſolidare; pro illo & pro ſumma pecuniæ acceptæ, imò pro remedio animæ meæ Conjugiſque defunctæ, pro loco & ſepulturæ meæ, tradidi Sprimont ipſi Eccleſiæ & Fratribus, perpetuo jure tenendum, in manus Advocati Adelardi de Lieſen. Cujus Traditionis teſtes ſunt.

Cujus Traditionis teſtes ſunt,
Albertus Comes de Namuco, Frater ejus Heinricus,
Balduinus de Sarto,
Elbertus de Olnon,
Rotfridus de Daveles,
Waltherus Frater ejus,
Goderannus de Daviels,
Boſo & Widricus de Breis;
Albricus de Monte,
Stephanus de Maliſoil,
Francho de Argeon,
Harvicus de Laiz,
Adelardus de Vreiſmont, & Filius ejus Boſo.
Tiezelinus de Vreiſmont,
Lambertus de Hubin,
Albricus de Braz, & Frater ejus Franco,
Stephanus de Fals,
Erleboldus de Molins.

ACTA ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ M. LXVII. Indictione V. III. Kalendas Septembris, 1067. Henrico IV. Imperatore, Tiethuinno Leodienſium Præſule, Thiederico Stabulenſi præſente, Domino autem per ſæcula regnante.

CAPUT XLI.

Formula traditionis, ſeu donationis ejuſdem, ex autographo pergamenico fideliter deprompta: cui appenſum eſt Sigillum imaginem Præſulis alicujus, pedum ſine mitra geſtantis, exprimens, anno 1067.

IN nomine Domini. Noverint præſentis & futuri ſæculi fideles, quòd Dux FREDERICUS, mortuâ Uxore ſuâ *Gerbergâ*, tradidit ad Altare S. Petri & S. Remacli in Stabulau Eccleſiam de *Spriſmont*, & Allodium quoddam *Genape*, quod ex parte ipſius Conjugis defunctæ ſui juris erat.

DEDIT autem Eccleſiæ Allodium de Spriſmont pro triginta libris in vadimonium: unde Conjugis defunctæ neceſſaria proſecutus eſt exequiarum.

CUMQUE non poſſet allodium Genape Eccleſiæ ſolidare, & ipſe diſpoſuiſſet iter ſuum Romam accelerare; iterùm ſuper Allodium Spriſmont ſexaginta marcas accepit, & admonitus de priori Allodio Genape, ne de non ſolidata traditione in Eccleſiam peccaret; ſtatuit ut Allodium Spriſmont pro illo in fidei manus Eccleſiæ traderet; ſi tamen aut ipſe aut Succeſſor ſuus

Digitized by Google

Genape Eccleſiæ non ſolidaret, & mutuata non reſtitueret : de qua re fidei manus hi ſunt,
Tiezelinus & Albricus de Braz,
Adelardus de Hain.
Fidejuſſores hi ſunt,
Franco, Frater Albrici de Braz,
Warnerus Filius Wazelini.
Teſtes verò hi ſunt,
Adelardus de Liezen,
Helfridus de Aluenz,
Comes Otto de Loz,
Erleboldus de Molins,
Tietbaldus de Longo-prato,
Rodericus de Contere,
Faſtradus Filius Wazelini de Bodenville,
Ratbodo de Clavieres,
Gontrannus de Summe.

REVERSUS autem à Roma, cùm infirmatus viſitaretur ab Abbate Theoderico & Fratribus, & ſibi locum ſepulturæ juxta Conjugem petiiſſet, in prædicta Eccleſia Stabulenſi, conſtituit, ut allodium prædictum Spriſmont fidei manus pro remedio animæ ſuæ traderent & ſolidarent jure perpetuo Eccleſiæ : quod & fecerunt in manus Adelardi Advocati de Liezen.

Cujus traditionis Teſtes hi ſunt :
Albertus Comes de Namuco, &
Frater ejus Heinricus,
Balduinus de Sarto,
Albertus de Olnon,
Rotfridus de Daveles, &
Walterus Frater ejus,
Goderannus de Daveles,
Boſo & Widricus de Breus,
Roricus cum barba,
Albricus de Monte,
Stepelinus de Maliſoil,
Franco de Argeon,
Adelardus de Urciſmont & Filius ejus Boſo,
Thiezelinus de Urciſmont,
Lambertus de Hubin,
Albricus de Braz & Frater ejus Franco,
Stephanus de Fals,
Erleboldus de Molins,
Henricus Bauwarienſis.

ACTA eſt Donatio anno Incarnati Verbi mil-
leſimo ſexageſimo ſeptimo, Indictione V, III. 1067.
Kalend. Septembris, Heinrico IV. imperante, Thietduino Leodienſium Præſule, Theoderico Abbate, Domino Deo per ſæcula regnante.

CAPUT XLII.

GODESCALCUS *Nivellenſis Eccleſiæ Præpoſitus eidem ſuæ Eccleſiæ benefacit, circa annum* 1073.

EGo GODESCALCUS Eccleſiæ Miniſtrorum ultimus, Præpoſitorum indigniſſimus, prædiola eleëmoſynarum mearum ſtipendiis acquiſita *Lathuy* & *Boulines* piiſſimæ Dominæ meæ S. Gertrudi tradidi, Congregationis ipſius ad uſum. Ipſa verò Congregatione ſubmonente, tres libras denariorum animæ meæ ſervitio deſtinavi; unde triginta ſolidi duobus Presbyteris pro Miſſa quotidiana ſolventur, reliqui verò ad luminare non deficiens locabuntur.

VERùM ne hâc diſpoſitione fruſtrentur, poſſeſſiunculam, quæ dicitur *Aldonis Mons*, ad hoc ſtatui. Eccleſiam porrò de Aldonis Monte Dominus LIETBERTUS Cameracenſis Epiſcopus, licentiâ Domini Leodienſis Epiſcopi, conſecravit, quæ Eccleſia membrum eſt Eccleſiæ de Rothavia, ubi pertinet decima de Aldonis Monte....

ACTUM & confirmatum Nivellæ, in Monaſterio S. Gertrudis, tempore Henrici Regis, qui ſæpè de Saxonibus triumphavit,
Duce Godefrido Gibboſo,
Comite Lovanii Henrico, Lamberti Filio,
Rikeſa Abbatiſſa,
Mathilde Præpoſita,
Ruzela Decana.
Signum ipſius Abbatiſſæ Rikeſæ.
S. Godeſcalci Præpoſiti, qui hæc Decreta conſtituit, & in Charta conſcribi fecit.
S. Mathildis Præpoſitæ.
S. Ruzelæ Decanæ,
S. Gelæ Scholaſticæ,
S. Ruzalæ Capellanæ,
S. Hazechæ,
S. Fredeſwindis,
S. Rikeſæ,
S. Griningardis,
S. Remelini,
S. Harfridi,
S. Joannis,
S. Berneri....

Nomina Scabinorum de Nivella.
Henricus,
Arnulphus,
Spurio,
Goderannus,
Wiboldus,
Udelinus,
Razo,
Herwardus.
S. Raſtoldi Presbyteri de Rothavia.

Nomina aliorum qui his Decretis interfuerunt.
Ruthenic Villicus de Aldonis Monte,
Bertricus,
Grimoldus,
Bovo,
Franco,
Gunterus,
Gozelinus,
Bernardus de Rothavia,
Gozbertus,
Ogerus,
Arnulphus.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XLIII.

RAINILDIS *Uxor* FOLCARDI *benefacit Capitulo Canonicorum Sancti Petri in Anderlecht juxta Bruxellam, anno* 1078.

Actum & correctum ex Archivis Capituli Anderlecht.

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, Sanctiſſimæ ſcilicet & individuæ Trinitatis.

NOTUM ſit omnibus tam futuris, quàm præſentibus, quod ego *Rainildis*, haud immemor *Folcardi* dilectiſſimi mei Conjugis, conſtituerim Beatiſſimo Petro in Villa, quæ dicitur *Anderlecht*, pro anima ipſius & mea Allodii mei XL. bonaria, ut unumquodque ſingulis annis IV. ſolvat denarios, recurrente die S. Michaëlis.

HUJUS igitur allodii XX. bonaria tenebat *Gerbertus*, X. *Willanus*, alia verò X. *Hildericus*; VIII. etiam mancipia unà cum allodio tradidi, *Theodelaum* ſcilicet cum *Rodulfo* & *Steinelde* liberis ejus, & *Richoldam* cum *Emma* & *Heneleide*, & *Helechone*, ut unuſquiſque in die S. Michaëlis II. ſolvat in cenſum denarios. VI. verò, cum licentiam nubendi quæſierit, ſive cum defunctus fuerit.

NULLO igitur prohibente, nullo contradicente (nullus enim contradicere poterat) tradidi, eâ lege, eâ conditione, ut non amplius hoc Allodium conſequeretur hereditario jure; ſed ut hoc Fratres deſervientes Beatiſſimo Petro poſſiderent liberè.

EODEM verò tempore vivebant heredes mei, *Franco* ſcilicet & *Sigerus* Filii mei, gener meus *Steppo*, *Fredeſuendiſque* filia mea, *Adhela* cum liberis ſuis: quibus omnibus conſentientibus, imò etiam & hoc factum laudantibus, vovi Beatiſſimo Petro munuſculum Allodii iſtius.

UT omnem igitur ex hoc Allodio Eccleſiæ injuriam facere volentem comprimat, omnemque falſam occaſionem deleat, hanc Chartam à Hunekone ejuſdem Monaſterii Canonico compoſitam Fratribus tradidi, ut habeant adverſus inſurgentem defenſatricem, adverſus mentientem teſtem, adverſus falſos judices prolocutricem. Pertimeat ergo unuſquiſque hanc Conſtitutionem infringere, quia ab Epiſcopis & Abbatibus ſciat ſe excommunicatum eſſe.

ACTUM eſt publicè in Anderlecht, anno M.LXXVIII. Dominicæ Incarnationis, tempore *Henrici* Imperatoris, *Gerardi* Præſulis, *Henrici* Comitis. Hujus autem rei ſunt Teſtes, 1078.

Clerici,

Walcherus;
Algerus, cum reliquis Fratribus.

Laici autem,

Franco,
Sigerus,
Geroldus,
Giſelbertus, & alii quàm plures liberi.

Servientes verò,

Heddinus,
Meihzo, Stephanus, cum aliis pluribus.

CAPUT XLIV.

Vide ſup. pag 155.

GERARDUS II. *Cameracenſis Epiſcopus anno* 1079. *donat Cameracenſi Abbatiæ S. Sepulcri, à Prædeceſſore ſuo Lietberto anno* 1064. *fundatæ, Altare S. Petri-Leeuwenſis, prope Bruxellam.*

EGo GERARDUS, Præſul Eccleſiæ Cameracenſis, lumine Prædeceſſoris mei Domni LIETBERTI ſuccenſus, & opus illius benè conſummatum præ oculis habens, ſcilicet S. SEPULCRI Eccleſiam, quam ex integro ædificavit, & Abbatiam Monachorum eamdem conſtituit, à ſanctuario incipere & benè operari ratum conſidero.

UNDE notum ſit omnibus Chriſti Fidelibus, quod ad eamdem S. Sepulcri Eccleſiam Abbati Waltero ac Monachis x. pauperibus Altare de *Liewes* Pontificali Auctoritate concedo, liberum ab omni conſuetudine; exceptâ ſummâ duorum ſolidorum annuatim perſolvendâ.

Signum mei Gerardi,
S. Gerardi Archidiaconi,
S. Widonis Præpoſiti & Archidiaconi,
S. Maſelini Archidiaconi,
S. Hugonis Decani,
S. Werimbaldi Scholaſtici.

ACTUM eſt hoc Cameraci, in eodem Monaſterio S. Sepulcri, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ſeptuageſimo nono, Indictione ſecundâ, regnante Rege Henrico Lotharienſium, anno Epiſcopatûs Domini Gerardi ſecundo. 1079.

Digitized by Google

CAPUT XLV.

Vide ſuprà cap. 43.

Eadem RAINILDIS *benefacit Capitulo Anderlechtenſi circa annum* 1080.

Coll'atum & auctum juxta Archivia Anderlecht.

NOTUM ſit omnibus legentibus, quod ego *Rainildis*, ingenua, & ex ingenuis orta parentibus; tradidi Allodium meum ad Altare S. Petri Apoſtolorum Principis, in loco, qui dicitur *Anderlecht*, pro redemptione animæ Mariti mei *Folkardi* & Filii mei *Ledberti*, decem jugera de hereditate *Olboldi*; eâ conditione, ut unoquoque anno in celebratione S. Michaëlis Archangeli, quodque jugerum perſolvat quatuor denarios, eâ lege ut Succeſſores ſui, ſcilicet Filii ſui hanc poſſideant, nec umquam poſſit mutari.

HUJUS Traditionis Teſtes ſunt,
Gillebertus de Laca,
Geroldus,
Albero,
Santbertus,
Rotgerus,
Sigerus,
Golzuinus de Erp,
Et Filii ſui Anſelmus, Sigerus.
Actum publicè, Gregorio Papâ præſidente,
Henrico quarto imperante,
Gerardo Cameraci Pontificante,
Chriſto Domino ubique regnante.

SI quis huic Traditioni noſtræ contraire voluerit, iram Dei & Sanctorum etiam incurrat, & anathema, maranatha permaneat.

CAPUT XLVI.

RICHILDIS *Hannoniæ Comitiſſa, ejuſque Filius ac Succeſſor Balduinus, fundant anno* 1081. *Abbatiam S. Dionyſii, quæ eſt Benedictinorum prope Montes Hannoniæ, vocatis primis Monachis ex Abbatia Silvæ-Majoris prope Bituricum in Gallia.*

EGO RICHELDIS Comitiſſa, Mater *Balduini* Comitis, Filii Balduini Comitis, qui tenuit Principatum utriuſque, ſcilicet Flandrenſis & Hainocenſis Pagi, cernens totum mundum in maligno poſitum ruere ad occaſum, cœpi tractare de ſalute meæ & Filii mei Balduini animæ.

PRO talibus namque mihi ſæpè cogitanti & ingemiſcenti occurrit intentio revelationis de quodam locello, in honore Sancti dedicato (1) *Dionyſii*, & ſtatuere ibi Fratres Deo militantes juxta Regulam Beati Benedicti.

QUAPROPTER confero, ad uſus inibi Deo ſervientium, cuncta quæ adjacent de quodam locello, in terris, aquis, ſilvis, pratis, cambis, molendino uno, & in omnibus ad ipſum locum pertinentibus, Sanctæ Genitrici Dei Mariæ (2) MAJORIS-SILVÆ, & Altari S. Dionyſii prædicti Martyris, eâ lege, atque eâ liberâ poteſtate, ut nullus ibi habeat Advocationem, nec aliquem dominatum in nulla omnino re, niſi prænominati Sancti, & Fratres ipſorum ſervientes Altari.

HIS addo etiam unum manſum in Villa *Montinium* vocitata, cum duobus ſervis, & cum eis qui ad ipſos pertinent, in omnibus rebus, ſcilicet in Filiis & Filiabus: & ut idem ſervitium ipſi perſolvant Martyri & Fratribus Eccleſiæ, quod deberent mihi perſolvere, & Succeſſoribus meis in reliquo tempore.

S. BALDUINI Comitis, & Matris ejus Comitiſſæ RICHILDIS.
S. Walcheri.
S. Goſſuini.
S. Walteri.
S. Gilleberti.
S. Ragineri.
S. Anſelmi.

ACTA ſunt hæc in monte, qui vocatur (3) Caſtri-locus, anno ab Incarnatione milleſimo octogeſimo primo, Indictione quartâ, concurrente IV. Epactâ ſeptimâ, regnante Rege Romanorum Henrico, Filio Henrici Imperatoris, & vivente Balduino Comite cum Genitrice ſua Richelde; præſidente autem Gerardo Pontifice, poſt Lietbertum Pontificem, Eccleſiæ Cameracenſis Sedi.

(1) SANCTI DIONYSII ABBATIA de qua vide ſupra lib. II. Donat. Belg. cap. 76. & 88. fundata anno 1077. à S. Giraudo S. Arnulphi Sueſſionum Epiſcopi Diſcipulo.

(2) MAJORIS-SILVÆ, vulgò Sauve Majeur. Abbatia Benedictinorum B. Mariæ ſacra in Diœceſi Burdigalenſi.

(3) CASTRI-LOCUS, idem quod Caſtrum Montenſe, ubi nunc Montes, Hannoniæ Metropolis. Vide ſup. p. 490.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XLVII.

Eadem RICHILDIS *Hannonienſium Comitiſſa benefacit Abbatiæ S. Dionyſii Ord. S. Benedicti in Hannonia, anno* 1082.

EGO (1) RICHELDIS Comitiſſa, Mater Balduini Comitis, Filii Magni Balduini, qui tenuit Principatum utriuſque, ſcilicet Flandrenſis atque Hainocenſis Pagi, cernens totum mundum ruere ad occaſum, cœpi tractare de ſalute meæ meique animæ Filii, quomodo poſſemus Sanctæ Matris Eccleſiæ caſum relevando, oculis Judicis placere ſuperni. Talia mihi ſæpè cogitanti occurrit intentio relevationis de quodam Locello Sancto DIONYSIO dedicato, ſtatuere ibi Fratres juxta Regulam Beati *Benedicti* Deo militantes.

TEMPORE verò quo hæc meo verſabantur animo, erat incœptum Monaſterium in luco, SILVA-MAJOR nuncupato. Huic igitur Eccleſiæ placuit præfatum locum ſubjicere, ut ex tam nobili Congregatione ſemper Abbatem ſuſcipiat, qui Eccleſiam S. Dionyſii rectè diſponat.

DE noſtra quidem circumjacenti poſſeſſione tantum loco contuli, ut Abbas honeſtè poſſet haberi. Dominus itaque GERALDUS, Silvæ-Majoris Abbas primus, de ſuis Monachis illuc miſit, primumque Abbatem conſtituit. Cenſus autem denariorum auri duodecim ibi ſtatuitur, ut ſingulis annis initio Quadrageſimæ, S. Mariæ, in cujus honore Silvæ-majoris Monaſterium dedicatum eſt, perſolvatur.

HUNC verò locum, & cetera pertinentia ad ipſum, ita omnium abſolvimus poteſtate, ut nemini in eo quidquam juris vel Dominationis ſive Advocationis liceat habere, niſi Abbati & Fratribus Eccleſiæ. Sed & Dominus GERARDUS Cameracenſis Epiſcopus Epiſcopale Jus, quod in Eccleſia ſive Altari habebat, Deo condonavit, ut ibi degentes Monachi ab omni prorſus inquietudine ſint liberi.

Signum Gerardi Cameracenſis Epiſcopi.
S. Anſelmi de Ribodimonte.
S. Balduini de Tornaco.
S. Gilleberti Præpoſiti de Nivella, aliorumque multorum, qui huic aſſertioni interfuerunt.

ACTA ſunt itaque hæc anno ab Incarnatione Domini milleſimo octogeſimo ſecundo, Indictione quintâ, Epactâ XVIII. Concurrente V. Imperante Henrico Romanorum Rege. 1082.

Signum Balduini Comitis.
S. Richeldis Matris ejus.

Comitum Hannoniæ *Stemma, ſuprà pag.* 518. *productum, continuatur.*

- *Raginerus III. Comes Hannoniæ, duxit Hatuidam, obiit* 1029. *pag.* 518.
  - *Raginerus IV. duxit Mathildem Eihami Dominam.*
    - *Richildis Uxor Hermanni Saxoniæ, 2. Balduini Flandriæ Comitis, 3. Guilielmi Osberniæ; obiit* 1086.
      - *Ex 1. Rogerus Epiſcopus Catalaunenſis.*
      - *N. Monachus Haſnonienſis.*
      - *Ex 2. Arnulfus Infelix Comes Flandriæ, obiit* 1072.
      - *Balduinus II. Jeroſolymitanus Comes Hannoniæ duxit Idam, obiit* 1102. *vide pag.* 364. *& p.* 515.
        - *Balduinus III. Comes Hannoniæ duxit Jolam.*
          - *Balduinus IV. Ædificator, Comes Hannoniæ duxit Aleidem Namurcenſem obiit* 1171. *vide ſuprà pag.* 296.
            - *Balduinus V. Comes Hannoniæ & Namurcenſis duxit Margaritam Flandriæ heredem, obiit* 1195. *vide ſup. p.* 295.
              - *Balduinus VI. Imperator Conſtantinopolitanus, obiit* 1204.
                - *Joanna, obiit* 1244.
                - *Margarita, vide ſuprà pag.* 406.
              - *Philippus duxit Iſabellam, pòſt nuptam Arnulfo V. Domino Pamelæ.*
            - *Godefridus, obiit ſine liberis.*
            - *Euſtachius Clericus.*
            - *Henricus Dominus Seburgi & Fontaine.*
            - *Guilielmus Dominus de Chaſteau-Thiery.*
              - *Ex 1. Guilielmus.*
              - *Ex 2. Gerardus.*
              - *Alemannus Canonicus S. Albini Namurci.*
              - *Maria Uxor Philippi Domini de Maldegem.*
                - *Guilielmus Dominus de Maldeghem.*
            - *Jolenta.*
            - *Agnes Uxor Radulfi Domini de Coucy.*
            - *Laurentia, aliàs Laureta Uxor Theoderici de Aloſto. ſuprà pag.* 74. 2. *N. de Montmorency. Ita Du Cheſne.*
          - *Gerardus Dominus de Dodeweerd & Dalem.*
          - *Jolenta Uxor Gerardi Domini de Crequy.*
          - *Gertrudis Uxor Radulfi de Nelle, Caſtellani Brugenſis.*
        - *Simon Canonicus Leodicenſis.*
        - *Ernulfus duxit Beatricem de Reux.*
        - *Guilielmus*
        - *Ida Uxor Thomæ Domini de Marle.*
        - *Richildis Uxor Amalrici Comitis Montfort.*
        - *Alidis Uxor Theoderici Aveſnenſis, Domini Mortaniæ.*
  - *Beatrix Uxor Ebali Comitis de Roucy.*

(1) RICHILDIS, ſeu Richildis, Ragineri IV. Hannoniæ Comitis Filia & heres, primùm *Hermanno* Saxoni (qui anno 1051. obiit) ſecundò nupſit Balduino VI. Flandriæ Comiti anno 1070. defuncto. Tertiò

juncta

juncta fuit Guilielmo de Osberne. qui anno 1072. in prælio Caſletenſi cecidit. Richildis anno 1086. deceſſit. Ex primo matrimonio nati ſunt duo Filii, Rogerus Claudus Epiſcopus Catalaunenſis, & N. Monachus Haſnonienſis. Ex ſecundo conjugio prodierunt Arnulfus Infelix Flandriæ Comes, à Patruo ſuo Roberto Friſio prope Caſletum 1072. cæſus & Comitatu ſpoliatus, & Balduinus Jeroſolymitanus Hannoniæ Comes.

Balduinus III. Hannoniæ Comes duxit Jolam ſeu Jolentam, N. Comitis Gelriæ Filiam, Dominam de Dodewerd & Dalem: quæ ſecundò nupſit Godefrido, Anſelmi Filio, Caſtellano Valentianenſi, Domino Riboldi-montis, & Comiti Oſtrovandiæ.

Ernulfus ſeu Arnoldus, Balduini III. Frater, duxit Beatricem, quæ fuit Filia & heres Gualteri Domini de Ath. Reux & Nivele; & ex ea genuit Euſtachium Dominum de Reux. qui matrimonio ſibi junxit Beatricem, Filiam Idæ Cervienſis & Raſonis Gaveræ Domini: ut infrà ad annum 1117. docebimus.

Alidis, Balduini III. & Ernulfi Soror, maritum habuit Theodericum, Walteri Filium, Dominum de Aveſnes & Mortaigne.

Gertrudis, Balduini IV. Soror, juncta fuit Radulfo de Nelle, Caſtellano Brugenſi, Fratri Ivonis Comitis Sueſſionenſis.

Godefridus, Balduini V. Frater. ex Leonora Radulfi II. Veromanduorum Comitis Filia liberos non reliquit.

Caſtellum Theoderici, *Chaſteau-Thierry*, in agro Namurcenſi inter Sabim & Moſam, hodie ad Ducem Havræum ſpectat. Illius Dominus Guilielmus, dicti Balduini V. Frater, ex Mathilde de Lalain ſobolem reliquit.

Jolenta, Guilielmi Soror, primùm Ivoni de Nelle, Comiti Sueſſionenſi (ſed ſine liberis defuncto) ſecundò autem Hugoni Candavenæ, Comiti S. Pauli, circa annum 1178. nupſit.

Laurentia, Jolentæ Soror, duos ſimiliter habuit Conjuges, Theodericum Comitem Aloſtanum, & Buchardum Dominum de Montmorency, obiitque anno 1181.

CAPUT XLVIII.

Oppignoratio Curtis de Sprimont, *anno* 1085. *facta ab Abbate Stabulenſi.*

1085. ANno Dominicæ Incarnationis M. LXXXV. Indictione VIII. Dominus Rodulfus Abbas, neceſſitate Regii ſervitii coactus, accepit à Mazone de Rona equum unum pro IV. marcis, carratam vini pro duabus marcis: pro quibus VI. marcis dedit ei in vadimonio Curtem noſtram in *Sprimunt*, cum tota indominicatura uſque decima.

Quod ſi aliquando Fratres Villam ſuam redimerent, ſicut ad Præbendam liberè pertinebat, ita ſine ulla conditione vel pacto in manus & uſus eorum liberè bonum ſuum reciperent.

Hæc ideò ſcripſimus, ne poſteri noſtri putent in beneficio datum fuiſſe, aut plus acceptum pecuniæ, aut ipſam Villam ad manum Abbatis, & non ad Præbendam pertinere: quia multos labores pro eodem bono ſuſtinuimus.

Hujus rei Teſtes ſunt iſti:

Reinerus,
Robertus,
Gondoldus,
Cuono de Longia,
Robertus de Hontcamp,
Albricus Villicus de Stabulau,
Adelardus de Baldou, &
Theodericus Frater ejus.

CAPUT XLIX.

Explicantur jura Advocati Abbatiæ Lauriſhamenſis, olim Ord. S. Benedicti, dein Præmonſtratenſis, in Diœceſi VVormatienſi, anno 1095.

NOtum ſit omnibus, quòd Henricus Comes, Conradi piæ memoriæ Comitis Filius, Bertranni Defenſoris noſtræ Eccleſiæ deceptus conſiliis, Jus Advocati in aratura & meſſione innumeris à bonæ memoriæ Abbate Regimberto ſervitiorum & donorum impendiis redemptum, & Regali conceſſione traditum nobis abſtulit, & omni honore & jure, quo uſi ſumus ſub omnibus ejus & noſtris Anteceſſoribus, Nos privavit & exuit. Sed miſerante Deo poſtea in ſe rediit, & ablata reddidit; & præſidente Domino Henrico Palatino Comite, cui ab Imperatore Henrico, in Italia exercitum ductante, Imperii commiſſæ ſunt habenæ, in integrum hoc ordine reſtituit.

Jurare fecit honeſtiores noſtros & ſuos Scabinos, ut neque pro amore, neque timore illius dimitterent, quin ſecundùm veritatem, quid Advocatus, quid juris Fiſcus noſter ex antiquitate juſtè retinuiſſet, liquidò edicerent.

Igitur jurejurando obſtricti affirmaverunt, quòd non liceret Advocato conſtituere ullum Subadvocatum, niſi ex Familia Eccleſiæ, & per electionem & conſenſum ejuſdem Familiæ; & quod quotidiani ſervitores, qui ad coquinam, qui ad piſtrinam, qui ad molendinum, qui ad lavatorium, qui ad cuſtodiam Monaſterii, qui ad quotidianum Fratrum ſervitium pertinent, nihil illi debeant perſolvere.

Hæc acta ſunt anno milleſimo nonageſimo 1095.
quinto, Indictione III. anno Imperatoris Henrici XL. Imperii XII. annitente Domini Abbatis Regemberti Succeſſore Thifrido.

Teſtes autem hujus Conceſſionis & Confirmationis

firmationis Nobiliſſimi ſunt iſti :

Henricus Palatinus, Hermanni Comitis Filius, &
Frater ejus Theodericus,
Bezelinus de Arlon,
Adelbertus, &
Bezelinus de Engelinga;
Aſelmus de Edinga,
Rupertus Filius ejus,
Joannes Bulza,
Thibolt, &
Filius ejus Giſelbertus,
Hugo Heſſo.

CAPUT L.

URBANUS II. *Papa Baſſionenſi S. Petri Monaſterio Ordinis Cluniacenſis in Burgundia benefacit, anno* 1096.

URBANUS (1) Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Monachis S. Petri apud Baſſionum ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

NOS Baſſionenſem locum, in quo per Dei gratiam converſamini, qui Nos ex Parentum jure contingit, Cluniacenſi Cœnobio concedentes, tam vos quàm Succeſſores veſtros Decreti præſentis auctoritate munimus.

IPSUM enim locum, ſicut & cetera Cluniacenſis Cœnobii membra, liberum perpetuò permanere decernimus : ut quæcumque hodie juſtè, vel ex Parentum noſtrorum, vel ex aliorum fidelium oblatione poſſidet, ſive in futurum poterit adipiſci, firma vobis ſemper permaneant.

NEC Epiſcopo, nec Archidiaconis liceat aliquid exigere, præter annuos ſolidos XX. qui ex Patris mei conſenſu Sueſſionenſibus Canonicis ſunt perſolvendi.

DATA Turonis XIII. Kal. Aprilis, anno milleſimo nonageſimo ſexto, Pontificatûs autem Domini Urbani II. Papæ undecimo, Indictione quartâ. 1096

Additio (1) URBANUS II. antea dictus Odo de Caſtellione, à loco nativitatis prope Oppidum Caſtellionenſe ad Matronam fluvium, primò fuit Canonicus & Archidiaconus Eccleſiæ Remenſis. Dein adſcriptus in Cluniacenſem Ordinem, Prioratûs officio perfunctus, anno 1073. purpurâ Cardinalitiâ & Epiſcopatu Oſtienſi inſignitus fuit.

Tum Victore III. mortuo, anno 1088. in Romanum Pontificem electus, ſub nomine Urbani II. Eccleſiam rexit tempore difficillimo, quo Guibertus Antipapa fatale ſchiſma excitavit.

Hinc ex Italia in Galliam profugus, varia ibidem Concilia habuit, inter quæ celeberrimum fuit Claromontanum. Epiſcopatum quoque Atrebatenſem reſtituit, uti ſupra diximus pag. 76. & 271. Obiit Romæ anno 1099.

Eundem URBANUM II. Pontificem ex perilluſtri Dominorum Caſtellionenſium Stemmate ortum fuiſſe putavit Miræus; ſed recentiores authores paſſim contradicunt, eumque plebeæ conditionis fuiſſe aſſerunt.

Porrò Familiæ Caſtellioneæ, olim illuſtriſſimæ ac potentiſſimæ, Regibuſque Franciæ ſanguine conjunctæ, Stemma Genealogicum fusè exhibetur in libro Gallico cui titulus, *Hiſtoire Genealogique des Maiſons de France fol. Paris anno 1712. pag. 319.*

Miræus poſuit ſequens Stemma, ſed contractius, & minùs accuratum.

Stemma Familiæ Caſtellonienſis, vulgò de Chaſtillon ſur Marne, *ex qua prodiit* Urbanus II. *Papa, itemque Vice-Domini Remenſis.*

- N.
  - *Gervaſius de Chaſtillon Vicedominus Remenſis.*
    - *Manaſſes Vicedominus Remenſis.*
      - *Guido Vicedominus Remenſis.*
        - *Erlebaldus Vicedominus Remenſis Cir.*
      - *Manaſſes Archiepiſcopus Remenſis.*
      - *Ada Uxor Hilduini Comitis de Roucy.*
        - *Ebalus.*
        - *Andreas.*
        - *Felix.*
        - *Beatrix.*
        - *Margarita.*
        - *Ermentrudis.*
        - *Ada ter nupta.*
        - *N. Uxor Othonis Comitis Chinenſis.*
        - *Adela.*
    - *N. Uxor Rogeri Comitis de Porcean.*
  - *Miles Dominus de Chaſtillon.*
    - *Guido Dominus Chaſtillon 1076.*
      - *Galcherus Dominus de Chaſtillon 1096.*
        - *Henricus Dominus ut ſuprà.*
          - *Galcherus Dominus ut ſuprà.*
            - *Gaucherus III. Dominus de Chaſtillon duxit Eliſabetham Filiam heredem Hugonis Comitis S. Pauli.*
              - *Guido I Comes S. Pauli.*
              - *Hugo I. Comes S. Pauli Dominus de Chaſtillon 1246. duxit Mariam Filiam heredem Gualteri II. Domini Aveſnenſis & Margarita Comitiſſa Bleſenſis.*
            - *Guido.*
            - *Robertus Epiſcopus Laudunenſis.*
            - *Maria.*
            - *Alidis.*
            - *Amicia.*
          - *Gervaſius.*
          - *Rainaldus Princeps Antiochiæ.*
        - *Rainaldus.*
        - *Hugo.*
      - *Guermondus.*
      - *Jacobus*
      - *Petrus.*
    - *Miles Dominus de Baſoches.*
    - *Odo, pòſt Urbanus II.*
  - *Guido Archiepiſcopus Remenſis 1032.*

Digitized by Google

CAPUT LI.

ARNULPHUS *Comes Chiniacenſis, in Caſtro ſuo erigit Prioratum anno* 1097, *eumque committit regimini Abbatis S. Arnulphi, Ordinis S. Benedicti Metis in Lotharingia; qui dein ceſſit Patribus Societatis Jeſu Luxemburgenſibus.*

Additio ex Hiſtoria Luxemb. Bertelii.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego (1) ARNULPHUS Dei favente gratiâ non mediocris amplitudinis Comes dictus. Omnibus Chriſti Fidelibus conſtat ex veridica Salomonis dictum ſententia *Redemptio animæ Viri, propitiæ divitiæ* ....

NOTUM igitur facio, quia ego Arnulphus pro remedio animæ meæ (2) Beato Arnulpho Eccleſiam Sanctæ Walpurgis infra Caſtrum meum (3) Chiſnei ſitam legitimâ traditione conceſſi, Fratreſque ibi ex ejuſdem Beati Arnulphi Cœnobio, qui Monachicam ducunt vitam, fore conſtitui.

QUAM devotionis meæ traditionem, ne quis ei ſcrupulus, vel calumniator invidus poſt dies obviet, utrorumque Filiorum meorum Ottonis & Ludovici, Nurûs etiam meæ Adelcid manuum ſuper-impoſitione confirmari volui.

Additio

(1) ARNULPHUS, fundavit quoque Abbatiam Antreæ-Vallis Ordinis Ciſtercienſis in Ducatu Luxeburgenſi. Stemma ejus Genealogicum vide infra in Chronico Belgico ad annum 1070.

(2) B. ARNULPHO; is fuit Epiſcopus Metenſis, ibique extat celebris Abbatia Benedictinorum, ejus nomini dicata, de qua ſupra egimus cap. 24. pag. 652.

(3) CHISNEI, Oppidum antiquum, olim propugnaculis ac muris cinctum, proprios olim habuit Comites, uſque ad annum 1372. quo Margareta, Ludovici Comitis Loſſenſis ac Chiniacenſis anno 1336 defuncti Filia, Joannis Lotharingiæ Ducis vidua, ſine ſobole deceſſit.

Itaque Carolus IV. Imperator Fratri ſuo Wenceſlao, Duci Brabantiæ ac Luxemburgi, Comitatum Chiniacenſem dono dedit, unitum ab eo tempore cum Ducatu Luxemburgenſi. Vide Tabulas deſuper editas lib. 1. Diplomatum Belgicorum cap. 105.

Fuit olim Chiniaci in Eccleſia primaria S. Walburgis Prioratus Benedictinorum, ab Abbatia S. Arnulphi Metenſis dependens; qui ſub initio ſeculi præcedentis ſuppreſſus fuit; ejuſque bona authoritate Apoſtolicâ ac Regiâ ceſſerunt PP. Societatis Jeſu, Luxemburgi admiſſis anno 1594.

Iidem quoque poſſident Prioratum Aqualiæ Ordinis Cluniacenſis in eodem Ducatu Luxemburgenſi, de quo ſupra egimus lib. 1. Donat. Belgic. cap. 25.

CAPUT LII.

FULGENTIUS, *Abbas Affligemienſis Ordinis S. Benedicti, Monaſterium Canonicorum Regularium in Fraxino (vulgò Fraſne) in Gallo-Brabantia, ſuæ Juriſdictioni aſſerit, ibique Prioratum ab Abbatia ſua dependentem conſtituit, anno* 1099.

Additio ex Gallo-Brabantia Baronis le Roi.

FULGENTIUS, non meis meritis, ſed gratiâ Dei Paſtor Affligemenſis, per omnes generationes Chriſti Fidelibus gaudia perpetuæ felicitatis.

NOTUM fieri volumus, tam futuris quàm præſentibus, quomodò Eccleſia, quæ ſita eſt in Villa quæ vocatur *Fraxina*, nobis ſit tradita.

IGITUR antiquitus fuerant inibi, hoc eſt Fraxinæ, quinque Canonici conſtituti; quos tandem inde compulit ſingillatim diſcedere intolerabilis paupertas ipſius loci; ſiquidem indies magis ac magis peſſundabatur, uſque adeo ut ad ultimum ne unus quidem Presbyter qui Parochiam regeret illic inveniretur.

PROINDE quædam Matrona, *Eremburgis* nomine, cui tunc temporis eadem Eccleſia ceſſit hereditario jure, nimirum reverita, ne Anteceſſorum ſuorum devotio in ſe deficeret, curavit ne tantum Monaſterium ſine debitæ Religionis cultu remaneret.

ITAQUE placuit ei dare nobis ipſam Eccleſiam cum ſuis appendiciis, nec non univerſa quæ fuerant ſtatuta prioribus Canonicis.

INSUPER etiam duodecim jugera ſui Allodii, ſperans tam deſtitutum locum per Monachorum converſationem poſſe reſtaurari. Cum ergo oblata ſuſcipere adquieviſſemus, ita dumtaxat ut quantumcumque de cetero locus ille proficeretur, membrum Haffligemenſis Cœnobii perpetuo jure maneret.

ILLA cum liberis ſuis omnia quæ prædiximus in manibus quatuor Virorum Nobilium, Hugonis de Marbais, & Fratris ejus Hadewardi: Sichardi de Melen, & Fratris ejus Erlebaldi, ſub ea ſcilicet poteſtate tradidit, ut ipſi, quando commonerentur, heredum vice hanc donationem nobis confirmarent coram Lovanienſi Comite (1) GODEFRIDO, videlicet Patrono noſtræ Eccleſiæ.

TRADIDIT inquam liberè, ſed tamen ſub tali conditione, ut difficiliores injurias quas per nos ipſos juſtificare non poſſemus, ad ipſum aut unum

unum Succeſſorum ſuorum, qui ejuſdem loci Advocationem obtineret, referremus, & factâ juſtitiâ tantùm denarium totius exactionis ei daremus.

Porrò ſi aut ipſe Advocatus injuriam nobis inferret, aut ab aliis illatam juſtificare ſive nollet, ſive non prævaleret, tum demum neceſſariò Comes Godefridus fortior quidem Advocatus, Judex ſuperinduceretur.

Et quidem hujus rei Teſtes ſunt,
Roſardus de Bordel,
Goſuinus de Felliu,
Wedericus de Melen,
Fredericus de Mezevile,
Hillinus Filius Lieberti de Roäviæ, *
Herigordus de Niello.

* Puto nunc Reiſve.

Testes etiam ſunt itidem quatuor ſupradicti Viri, quibus hæc Traditio commiſſa eſt.

Denique in Feſtivitate Sanctæ Gertrudis quæ eſt XVI. Kal. April. illi quatuor, in quorum manibus traditionem factam prædiximus, eo anno Nivellam convenerunt, & ſecundùm prædictam Conventionem, ipſi cum ſupradicta Domina Eremburge hanc Donationem in manus Comitis Godefridi, Nobis confirmaverunt.

Cujus etiam rei Teſtes iſti ſunt,
Henricus Comes de Greis,
Steppo de Bruceſella, & Frater ejus Walterus,
Euſtacius de Corbeka,
Sigerus, & Franco Frater ejus,
Makelinus de Marbais, & Filius ejus Aſtricus,
Godeſcalcus de Lace, & Frater ejus Walterus,
Franco Caſtellanus de Bruceſella,
Arnulfus Filius Odilæ,
Aldricus de Walehem,

Ipsi etiam qui Donationem fecerunt, ſcilicet,
Eugo, & Frater ejus Hadewardus,
Erlebaldus de Melen.

Actum eſt hoc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimo nono, Indictione VII. 1099.

Dominus Otbertus Leodienſis Epiſcopus, Succeſſor Henrici Epiſcopi, me Eccleſiam hanc deſolatam ſuſcipere & Monachos meos inibi conſtituere annuit, & ſupradictam Donationem violari ſub anathemate interdixit, & Sigilli appoſitione hæc omnia nobis confirmavit.

(i) *Notatio de Comitibus* Lovanienſibus.

I. Lambertus, non Manaſſis, ut Lipſius & alii ſcripſerunt, ſed Ragineri I. Hannoniæ Comitis & Albradæ Filius, ab Othone I. Imperatore anno 948. conſtitutus Advocatus Monaſterii Gemblacenſis, fuit primus Lovanienſium Comes.

II. Lamberto ſucceſſit Filius (ut ex Archivis Monaſterii Gemblacenſis colligi datur) Ansfridus, quem Anſelmus Rerum Leodienſium Scriptor cap. 53. diſertè Comitem Lovanienſem nuncupat. Sigebertus in Chronico anno 997. vocat Comitem Bratuſpantium, per quos à Sigeberto deſignari Brabantos, ſeu Lovanienſis agri incolas, ex Geſtis anno 1012. liquet. Ansfridus Uxorem habuit *Hilſundem* Comitiſſam Strienſem, & ex ea Filiam nomine *Benedictam*. Hilſundis anno 992. fundavit Monaſterium *Thorenſe*, in Diœceſi Leodicenſi, quod nunc eſt Nobilium Virginum Canonicarum Collegium ad Moſam.

Ansfridus mundo demùm valedicens, creatus eſt Epiſcopus Ultrajectinus, & anno 1009. juxta vetus Chronicon Ms. Ultrajectinum, aut anno 1010. juxta Lambertum Scafnaburgenſem, obiit; ſepultus in Monaſterio Montis-Sancti, à ſe condito prope Amersfurtum.

Ansfrido ſuffectus eſt Lambertus II. Ragineri II. Hannoniæ Comitis Filius, *Gerbergæ* (quæ fuit Filia Caroli Lotharingiæ Ducis) Maritus, prope Florinas à Godefrido Improle, Lotharingiæ inferioris Duce, anno 1015. cæſus, & Nivellis conditus cum Uxore. Liberos reliquit *Henricum*, *Baldricum*, *Raginerum*, & *Mathildem* Euſtathio I. Comiti Bolonienſi nuptam. Idem Lambertus Baſilicam S. Petri Lovanii conſtruxit. Idem denique templum S. Gaugerici Bruxellis ædificavit; ut ex veteri inſcriptione ibidem reperta didici. III.

Henricus I. Lamberti & Gerbergæ Filius, anno 1038. Lovanii à captivo ſuo occiſus, Nivellis ſepelitur in Eccleſia S. Gertrudis, cujus fuerat Advocatus ſeu Defenſor. Genuit Othonem, & tres Filias, *Adelaidem*, *Cunegundem* & *Adelam*: ut in Genealogia S. Arnulfi apud Pithæum legitur. IV.

Otho, Henrici I. Filius, obiit Infans. V.

Raginerus I. *Comes Hannoniæ duxit Albradam, obiit* 914.
- *Giſilbertus Dux* I. *Lotharingiæ duxit Gerbergam, obiit* 939.
  - *Gerberga Uxor Bertoldi Ducis Bavariæ.*
- *Raginerus* II. *Longicollus Comes Hannoniæ duxit Adelam, obiit* 970.
  - *Raginerus* III. *duxit Hatuidam, obiit* 1029.
    - *Raginerus* IV. *duxit Mathildem.*
      - *Richildis Uxor Balduini Comitis Flandriæ.*
  - *Lambertus* II. *Comes Lovanienſis duxit Gerbergam, obiit* 1015.
    - *Henricus* I. *Comes Lovanienſis, obiit* 1038.
      - *Otho.*
      - *Adelaidis.*
      - *Cunegundis.*
      - *Adela.*
    - *Baldricus Comes Lovanienſis duxit Odam, obiit* 1054.
      - *Henricus* II. *Comes Lovanienſis duxit Aleidem, obiit* 1068.
        - *Henricus* III. *Comes Lovanienſis duxit Gertrudem Filiam Roberti Friſii Comitis Flandriæ, obiit* 1095.
        - *Godefridus Barbatus ex Comite Lovanienſi Dux Lotharingiæ & Brabantiæ* 1106. *obiit* 1140.
        - *Raginerus, obiit* 1077.
        - *Adalbero Epiſc. Leodienſis Frater uterinus.*
    - *Raginerus.*
    - *Mathildis Uxor Euſtathii* I. *Comitis Bolonienſis.*
- *Lambertus Comes Lovanienſis* 948.
  - *Ansfridus Comes Lovanienſis, obiit Epiſcopus Ultrajectinus* 1009.
    - *Benedicta Abbatiſſa Thorenſis.*
- *N. Uxor Berengarii Comitis Namurcenſis.*

Baldri-

VI. Baldricus, aliàs Lambertus Barbatus, Henrici I. Frater, Collegium VII. Canonicorum in templo S. Petri collocavit ac dotavit: cui Præbendam octavam Godefridus Barbatus Brabantiæ Dux, & alii deinde alias uſque ad XVIII. adjecerunt: ut conſtat ex Diplomate Godefridi II. Brabantiæ Ducis ſuprà pag. 388. recitato.

Idem Baldricus anno 1048. Bruxellis templum & Canonicorum Collegium in monte fundavit, S. Gudulæ corpus ex Baſilica S. Gaugerici eò tranſtulit, & pro Balduino Inſulano Flandriæ Comite contra Henricum III. Imperatorem ſtans, anno 1054. prope Tornacum cecidit, Nivellis apud Majores ſuos ſepultus. Uxor Baldrico fuit *Oda*, Gothilonis Magni, ſuperioris & inferioris Lotharingiæ Ducis, Filia.

VII. Henricus II. Baldrici Filius anno 1068. deceſſit. Uxor fuit *Aleidis* ſeu *Adela*, cujus fit mentio in Auctario Lipſiano ad Sigeberti Chronicon. Ex ea nati *Henricus III. Godefridus Barbatus*, & *Raginerus* ſeu *Renerus*: quorum poſtremus anno 1077. in Hasbania periit, & Diplomati Lietberti Cameracenſis Epiſcopi ſubſcripſit.

Albero ſive Adalbero Epiſcopus Leodicenſis, Aleidæ ex altero Marito Filius. Monaſterium S. Ægidii (quod eſt Canonicorum Regularium) prope Leodicum fundavit ac dotavit: ut Ægidius Vallis Aureæ Monachus in Hiſtoria Epiſcoporum Leodicenſium teſtatur.

Henricus III. Affligemium annò 1086. condidit, VIII.
& Tornaci anno 1096. periit in haſtiludio. Uxor fuit *Gertrudis*, Roberti Friſii Flandriæ Comitis Filia, quæ ſecundis nuptiis juncta fuit Theoderico II. Strenuo Lotharingiæ Moſellanæ, & Alſatiæ Duci. In Diplomate *Affligemienſi* ſuprà pag. 73. citato *Bracbatenſis Patriæ Comitem & Advocatum* ſe nuncupat. Advocatum intellige Eccleſiæ Nivellenſis. Genuit autem Filias quattuor.

Henrico III. ſine Filiis defuncto ſucceſſit Frater IX.
Godefridus Barbatus, qui Comitatui Lovanienſi Ducatum Lotharingiæ Inferioris & Marchionatum Antverpienſem anno 1106. adjunxit, atque ad poſteros ſuos Brabantiæ Duces tranſmiſit. Idem Fliderbecanum, Parcenſe & Bigardienſe Monaſteria fundavit; obiitque anno 1140. conditus Affligemii, quod mirificè auxit.

Uxor ipſi fuit non Sophia, ſed *Ida*: ut ex Godefridi II. Diplomate pag. 388. conſtat. Ex ea Liberos genuit *Godefridum II.* Brabantiæ Ducem, *Henricum* Monachum Affligemienſem, *Aleidem* Henrico Angliæ Regi anno 1120. nuptam, & Affligemii ſepultam, *Idam* Balduini Jeroſolymitani Comitis Hannoniæ Conjugem, & *Claritiam*, quæ innupta obiit.

CAPUT LIII.

Folcardus *Abbas Lobienſis, Ordinis S. Benedicti, bona quædam ſui Monaſterii propter inopiam vendit, anno* 1100.

Folcardus Lobienſis Eccleſiæ Prælatus & Cœnobii Abbas, omnibus utriuſque vitæ felicitatem.

Cum victus ac veſtitus Fratribus noſtris Deo jugiter famulantibus non ſufficerent, quidquid prædii habuimus in Vico *Moringhem* Benzoni de Hermes, & Uxori ſuæ Odæ, cum Filiis Filiabuſque ſuis, vendere decrevi.

Signum mei ipſius Folcardi,
S. Walteri Præpoſiti,
Reinardi Decani,
Balduini Comitis,
Gillardi Advocati, &
Filii ejus Ingelberti,
S. Sigeri,
Alardi Judicis,
Godeſcalci de Tornicorht,
Heldewini de Jachſe,
Reineri, &
Amelrici de Galmerage.

Hoc autem factum eſt Lobiis anno Incarnationis Dominicæ M. C. Indictione X. tempore 1100.
Henrici Imperatoris, quo à Papa Paſchali diſcordante Epiſcopus Cameraco defuit.

Auctum & correctum ex Hiſtoria Abbatiæ Lobienſis.

CAPUT LIV.

Idem Fulcardus *Abbas Lobienſis, Libellum ſupplicem offert Henrico IV. aliis III. Imperatori, anno* 1101. *Super miſero ſtatu & oppreſſione ſuæ Abbatiæ.*

Auctum & correctum ex Hiſtoria Abbatiæ Lobienſis.

Henrico gratiâ Dei præcellentiſſimo Romanorum Imperatori Auguſto, Fulcardus, Abbas nomine, non merito, & puſillus grex Cœnobii Laubienſis augmentum cælitus victoriæ & pacis ad ſalutem utriuſque hominis.

Salomon Rex quondam pacificus primordia Regni ſui juſtitiæ inditio ſub contentione mulierum dedicans, ſuper eo ſententiam poſteris memoriâ dignam commendat dicens: *Facere miſericordiam & judicium magis placet Domino, quàm victimæ.*

Hujus præſcripti fiduciâ & ſpe, miſericordiâ & judicio potiundi, Ego Fulcardus, cum delato corpore Patroni noſtri, Sancti videlicet Urſmari Pontificis, & Familia præſenti uſque ad Thronum Regium temerario auſu prorumpens (etenim in ſubſelliis Imperialibus nuſquam locum obtinet juſtitia, omnes quippe retributiones ſequuntur & munera) ſuper multimoda afflictione & egeſtate noſtra, & miſerabili direptione prædiorum noſtrorum & facultatum, ac priſtinæ libertatis Dominæ noſtræ Sanctæ Laubienſis Eccleſiæ, oramus patienter nos audias pro tua Clementia, & exaudias in tua juſtitia.

Ecclesia noſtra in angulo Regni tui penultimo fundata ſub titulo Apoſtolorum Petri & Pauli dedicata, jam quingentis annis optimâ libertate

Digitized by Google

bertate potita, & priorum Regum banno & authoritate firmiter conceſſa, necnon ampliſſimâ prædiorum & poſſeſſionum munificentiâ, pro quibus omnibus pene ſibi ſubſtractis clamat ad Te, utpote Vidua; quoniam non aliàs, ſi non coram Te ô Cæſar, obviant ſibi veritas & miſericordia, neque ullatenus juſtitia & pax ruunt in oſcula.

Tales igitur in Abbatia Lobienſi fuerunt Leges Majorum, quæ integræ perdurarunt uſque ad Theoduinum Leodienſem Epiſcopum. Caſtellanus Thudinienſis, quod adjacet nobis, Caſtri, totam præfecturam Abbatiæ debet tenere in manu ſua, nec aliquos debet ſuſtinere Defenſores, vel Advocatos, niſi qui hereditarii ſunt hereditate anteceſſoriâ.

Modò habentur in Villis Sancti Petri mille Advocati, imò raptores, in aliquibus quinque, in aliquibus quatuor (*hìc multæ ſequuntur ejuſdem argumenti querelæ*) crebreſcentibus apud nos malis, jam triginta annis. Infra hoc biennium pervenit gladius uſque ad animam, & dum ab æſtu tribulationis quærimus nondum inventam requiem, umbramque, incurrimus ſucciſionis falcem, & lanceam, quam intuliſſe nobis plangimus Montenſis Comitiſſæ militiam, quæ in ſuccenſionem ignis, deprædationem, & captivitatem ac mortem redegit totam noſtri juris viciniam.

In his omnibus non eſt averſus furor ejus, ſed adhuc manus ejus extenta; quoniam, quæ prohibebat gladium à ſanguine, exceſſit terris juſtitia. Sub his diebus *Eibertùs* Nobilis Adoleſcens, bellico ictu vitâ decedens, in agonia poſitus Sanctum Petrum Sanctumque Urſmarum devovit ſibi heredem, quibus omnia ſui juris poſſeſſiva reliquit, ad ſui requiem.

Post triduum obitûs ejus, prælato corpore hujus Beati Patroni noſtri Urſmari, omnia legitimè pervadimus: ſed præcipuum illud Allodium, *Aſgurp* nominatum, non veritus eſt Sancto nobiſque contradicere conſobrinus illius, licet injuſtè, *Henricus Marbaſiæ*.

Pro quo veſtræ dignitatis Excellentiam imploramus, quatenus ejus Excellentiam, quæ nobis adhuc reſiſtit, ex hoc coërceri impetremus.

De cetero, ne noſtra execremini multiloquia, fiat querimoniæ noſtræ clauſula.

Fiat pax in virtute tua, & ſic erit in turribus noſtris abundatia, quibus ſingulis annis deficiunt etiam ipſa victualia. Innoventur à Te nobis, optime Cæſar, priſtinæ libertatis Privilegia, prohibeantur leges pravæ, cum prædonum ſuperbia; augeantur Chartis noſtris, ſiqua deſunt, pro temporis malitia; quæ præſto ſunt ſi jubeat Dignatio tua: quatenus in ævum recolatur cum laudibus apud Sanctos Petrum & Paulum, Urſmarum & Erminum, apud nos quoque ſupplices pia tui memoria. Amen.

CAPUT LV.

Henricus III, *aliis* IV, *Imperator Abbatiam Lobienſem, petente Fulcardo Abbate, in ſuam protectionem recipit, ejuſque Privilegia confirmat, anno* 1101.

Auctum & correctum ex Hiſtoria Abbatiæ Lobienſis.

IN nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

(1) Henricus, Divinâ favente clementiâ, tertius Romanorum Imperator Auguſtus. Notum eſſe volumus omnibus Dei & noſtris fidelibus, tam futuris quàm præſentibus, Nos Monarchiam Imperii noſtri paternâ ſucceſſione à Deo nobis collati, hujuſmodi auſpiciis proficere voluiſſe, ut Chriſti gloria ſub noſtro Principatu floreſcens honorem obtineat debitum, & vigor religionis corroboretur pace Eccleſiarum.

Hujus noſtræ voluntatis fautor ſimul & adjutor Venerandus & Illuſtris Otbertus, Sanctæ Leodienſis Eccleſiæ Præſul, ſuggeſſit Serenitati noſtræ pro quadam Abbatia *Laubias* dicta, ſuæ Eccleſiæ à noſtris Anteceſſoribus jam dudum collata, in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli constructa, ubi pretioſiſſima Chriſti Confeſſorum Urſmari & Ermini requieſcunt corpora, cui etiam ipſe Epiſcopus præſenti tempore Fulcardum

(1) Henricus III. Iſtis, qui Henricum Aucupem Germaniæ Regem in ſerie Imperatorum omittunt, utpote à Romano Pontifice non coronatum, eſt tertius illo nomine Imperator: aliis eſt quartus. Is duas habuit Conjuges, *Bertham* Othonis Marchionis Italiæ Filiam, & *Adelheidem* Euſtathii II. Comitis Bolonienſis & Idæ Lovanienſis Filiam, Godefridi Bullonii Sororem.

Ex priore nati ſunt, *Conradus* qui Florentiæ anno 1101. deceſſit, *Henricus* V. Cæſar, & *Agnes* Frederico Sueviæ Duci nupta. Poſteriorem circa annum 1084. repudiavit: ob quam injuriam Sorori ſuæ illatam Godefridus Bullonius, tunc S. Romani Imperii ad Scaldim Marchio, bellum Henrico IV. intulit, ipſumque vicit ac turpiter fugere coëgit; ut narrat Ordricus Vitalis, qui illo tempore vivebat.

Eumdem Henricum IV. Gregorius VII. Papa 1077. & 1080. excommunicavit, & in ejus locum *Rodulphum* Sueviæ Ducem ſubſtituendum curavit; cui & Coronam miſit, cum hac inſcriptione:

Petra dedit Petro, Petrus Diadema Rodulfo.

Hunc Sigifridus Archiepiſcopus anno 1077. Moguntiæ in Regem benedixit, & factâ à Moguntinis ſeditione contra eos, Rodulfus cum Archiepiſcopo noctu aufugit.

Anno 1080. Henricus Imperator cum Saxonibus gravi prælio congreditur, & in congreſſu Rex Rodulfus cum multis Saxoniæ Principibus extinguitur: ut Sigebertus in Chronico loquitur.

Vide Stemma Genealogicum Henrici III. Imp. ſupra ad pag. 538.

Digitized by Google

Fulcardum Abbatem conceſſit præeſſe; petiitque, ut ejuſdem Abbatiæ Privilegia à ſecundo Ottone Imperatore conceſſa, noſtrâ authoritate, ſub priſca emunitate confirmari juberemus.

Cujus petitioni annuentes, pro æterna animæ noſtræ ſeu progenitorum noſtrorum remuneratione, Conradi videlicet Imperatoris Avi noſtri, Giſilæ Imperatricis Aviæ noſtræ, Henrici Imperatoris Patris noſtri, Agnetis Imperatricis Matris noſtræ, Bertæ Imperatricis Conjugis noſtræ; tum pro ſtabilitate Regni & Imperii noſtri, ac Henrici Regis dilectiſſimi Filii noſtri;.

Interventione etiam fidelium Curiæ noſtræ, ſcilicet Archiepiſcopi Colonienſis Frederici, Burchardi Monaſterienſis, Cononis Wormatienſis, Adalberonis Metenſis, Walcheri Cameracenſis Epiſcoporum, Ducis Frederici, Marchionum Burchardi & Herimanni; Comitum Seifridi Palatini, Alberti Namurcenſis, & Filii ejus Godefridi Lovanienſis, Arnulphi Loſenſis, Gerardi Guaſimbergenſis, conceſſimus eidem Abbatiæ per hoc Præceptum authoritatis Imperatoriæ, ut ſicut Chriſto propitio reliqua Cœnobia ſub noſtra conſtituta tuitione, ipſa quoque noſtrâ gaudeat defenſione, ſub perpetua emunitate, conſcripto noſtro Privilegio ad exemplum ejuſdem Domini Ottonis divæ memoriæ.

Ambitum quoque Monaſterii, quem Præcinctum vocant, ſicut ab eodem Imperatore Ottone determinatus eſt, Nos quoque concedimus, ut ſint undique termini, rivulus videlicet Lothoſa dictus, & confines Villæ, quæ dicitur * Anderlobia, & Mons Martini, fluvius * Anderlu
quoque Ur, & ultra terminos Villæ Alſoniæ, indeque ad locum qui dicitur Wiſcelenata, & finiatur in Villa Hantas dicta. Infra quæ loca noſtræ munitatis tuitionem ponimus....

Monasterium autem in Montis ejuſdem Cœnobii vertice poſitum, ubi requieſcunt prædictorum corpora Sanctorum, ubi eſt etiam cimiterium fidelium, duodecim ſemper Canonicis Binchii
deputetur, & res quæ eorum victui collatæ ſunt, nunc reſident.
in locis videlicet Riſatio & Waldriaco dictis, cum Eccleſiis in Tudinio, & Lederna poſitis, ut eas perpetualiter inconcuſsè poſſideant, & Abbatis ſeu Monachorum ordinationi ſubjaceant. Ipſe autem Abbas, ut ſecundùm Conſtitutionem Leodienſis Epiſcopi regulariter ordinetur, inviolabiliter ſtabilimus.

Et ut hæc noſtra Conceſſio Imperialis per ſuccedentia tempora maneat inconvulſa, manu noſtrâ eam firmavimus, atque Sigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus.

Signum Domini Henrici Romanorum Imperatoris.

Humbertus Cancellarius, vice Rothardi Archicancellarii, recognovi.

Data decimo ſeptimo Calendas Junii, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſi- 1101.
mo primo, Indictione octavâ, Anno ordinationis Domini Henrici quadrageſimo octavo, Regni verò quadrageſimo ſexto, Imperii autem octavo.

Actum in obſidione Caſtri, vocabulo *Lemburg*, in Dei nomine feliciter. Amen.

CAPUT LVI.

Idem Henricus III. *Imperator Cellam Ebrensbergenſem, Lauriſhamenſi Abbatiæ annexam, in protectionem ſuſcipit, anno* 1103.

Henricus Romanorum Imperator.....

Notum ſit omnibus, qualiter Abbas Lauriſſenſis *Anshelmus* quandam Cellam in monte *Ebrensberg*, in honore Dei & S. Stephani conſtruxit, & ditavit. Quam Nos Cellam ut in defenſionem ſuſciperemus, rogavit: ſed antequam hoc fieret, viam univerſæ carnis intravit. Quo defuncto, Succeſſor illius Abbas *Geroldus* ſimiliter pro eadem Cella in noſtram tutelam ſuſcipienda rogavit.

Cujus petitioni adquieſcentes, pro remedio animæ noſtræ, & Avi noſtri *Cunradi*, & Patris noſtri *Heinrici*, & Aviæ noſtræ *Giſilæ*, & Conjugis noſtræ *Berthæ*, pro ſtabilitate Regni noſtri, ac Filii noſtri *Heinrici*, ac petitione Regni Principum, videlicet Brunonis Trevirenſis, Frederici Colonienſis, Archiepiſcoporum, Joannes Spirenſis, Burchardi Monaſterienſis, Adelberonis Metenſis, Albuini Merſeburgenſis, Cunonis Argentinenſis, Epiſcoporum, Stephani Wizeburgenſis Abbatis, Frederici & Sigefridi Palatinorum Comitum & aliorum, prædictam Cellam in noſtræ defenſionis mundiburdium ſuſcepimus.

Actum IV. Nonas Martii anno milleſimo 1103.
centeſimo tertio, Indictione XI. regnante Henrico III. Romanorum Imperatore, anno XLIX. imperante XVIII.

Actum Spiræ.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT LVII.

MANASSES *Cameracenſis Epiſcopus benefacit Condatenſi Canonicorum Collegio in Hannonia, anno* 1103.

Condé. EGo MANASSES Cameracenſis Epiſcopus, Altare de *Hedlenniis* S. Mariæ (1) Condatenſis Eccleſiæ, pro anima mea, ſolutis per ſingulos annos ſex denariis, liberum uſibus Fratrum conceſſi.

UT autem hoc ratum permaneat, Sigilli mei Privilegio confirmavi, & authenticarum perſonarum teſtimonio roboravi.

Signum Joannis Archidiaconi.
S. Theodorici Archidiaconi.
S. Rodulphi Archidiaconi.
S. Anſelli Archidiaconi.
S. Erlebaldi Præpoſiti.
S. Erlebaldi Decani.
S. Roberti.

ACTUM eſt hoc anno milleſimo centeſimo tertio, Indictione XI. Pontificatûs verò Domini Manaſſis VI. 1103.

EGO Werimboldus, S. Mariæ Cameracenſis Eccleſiæ Cancellarius, ſcripſi & ſubſcripſi.

Additio (1) CONDATUM vulgo *Condé*, ad dextram Schaldis ripam, altero à Valencianis milliari. Oppidum eſt Hannoniæ egregiè munitum. Illuſtriſſimorum Principum Condæorum Familia, Regii ſanguinis apud Gallos, ab hoc Oppido titulum deſumpſit. Stemma Genealogicum antiquorum DD. Condatenſium ſequetur infra ad annum 1200.

Olim fuit ibidem Regalis ac dives Abbatia Puellarum; quibus præ inopia recedentibus, paucorum Monaſterium exutit Canonicorum, ubi S. Waſnulphus, gente Scotus, curſu peregrinationis conſummato, ſepultus in pace obdormivit: teſte Balderico in Chronico Cameracenſi lib. 2. cap. 42.

Primus in ea Eccleſia inſtituit tredecim Præbendas Arnulphus Frater Balduini Hannoniæ Comitis circa annum 1085; alii alias inſtituerunt; ita ut nunc ſit Collegium viginti quatuor Canonicorum, unà cum Præpoſito ac Decano. Præbendarum collationem inter ſe partiuntur ſupremus Princeps Patriæ (hodie Rex Galliæ) & Toparcha loci.

CAPUT LVIII.

ODO *Cameracenſis Epiſcopus, anno* 1107. *dotat Eccleſiam Canonicorum S. Joannis Baptiſtæ in Urbe Valentianenſi, quæ nunc eſt Abbatia Regularium Ordinis S. Auguſtini.*

ODOARDUS Cameracenſium Epiſcopus..... Libenter Canonicorum Eccleſiæ S. Joannis Baptiſtæ, cui, Deo auctore, ipſi in Valentianis deſerviunt, ſtudui piæ petitioni acquieſcere. Hi enim petierunt à me Altare de *Eſtruem* (ſed maximè Tiegerus Concanonicus eorum, qui Altare illud tenuerat) liberum à perſona Eccleſiæ præfatæ tradi: quod & obtinuerunt.

Signum Wedrici Abbatis Altimontenſis Cœnobii.
S. Lamberti Criſpinienſis.
S. Alardi Cellenſis Abbatis.
S. Reineri Abbatis de Lætiis.
S. Ivonis Decani.

ACTUM anno milleſimo centeſimo ſeptimo, Præſulatûs verò mei quarto, Indictione 1107 ſecundâ.

CAPUT LIX.

GODEFRIDUS I. *Barbatus Brabantiæ Dux, Foreſtenſem Abbatiam Monialium, prope Bruxellam, dotat anno* 1110.

EGo GODEFRIDUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Comes Lovanienſis, tradidi B. Mariæ ſemper Virgini, & Sanctimonialibus apud Foreſtum ei ſervientibus, partem ſilvæ meæ, ab Eccleſia Hermanni Monachi uſque ad rivum Glatbeke, liberè, ſicut poſſidebam, poſſidendam, aſſentientibus Filiis meis Godefrido & Henrico, cum decima & omni uſu pro animæ meæ & Filiæ meæ redemptione, Parentum quoque meorum ac Filiorum.

UT autem Traditio hæc inconvulſa permaneat, Chartam hanc Sigillo meo ſignavi, & idoneis Teſtibus ſubter-annotatis roboravi.

Signum

Digitized by Google

Signum Walteri Rocheſtock,
S. Eleberti.....

Nolo etiam ignorari, quod allodium meum apud Milebecche & apud Montem, ad opus Sanctimonialium Foreſtenſis Eccleſiæ, coram ſubſcriptis Teſtibus, liberè contuli. Teſtes,
Lambertus de Crahinhem,
Walterus Rodeſtock,
Franco Caſtellanus,
Amelricus de Bigardis,
Franco Loco,
Walterus de Ulenbruc,
Walterus de Anſelir, & alii plures.

Acta ſunt hæc anno M. C. X. 1110.

CAPUT LX.

Lambertus *Epiſcopus Atrebatenſis, prædia Strumenſis Cœnobii (quod eſt Monialium Benedictinarum in Agro Atrebatenſi) confirmari poſtulat à Paſchali II. Papa, circa annum* 1110.

Reverentissimo Domino & Patri Patrum cariſſimo, (1) Paschali Papæ (2) Lambertus, Dei miſeratione Atrebatium Epiſcopus, continuam Spiritûs Sancti conſolationem.

Soror & Filia noſtræ Eccleſiæ, Abbatiſſa Fulgendis præſentium latrix, multùm rogavit, per Nos Sanctitati veſtræ commendari. Rogamus ergo Paternitatis veſtræ dulcedinem, quatenus præſentem Abbatiſſam, in eo quo nunc eſt loco, Profeſſione & Ordine, pondere veſtræ auctoritatis, ſalvo in omnibus jure, & canonicâ diſpoſitione Atrebatenſis Epiſcopi, confirmare dignemini.

Locum Monaſterii, qui dicitur (3) *Strum*, & Altare de Hamartvilla, ſicut Prædeceſſor meus Domnus Gerardus Epiſcopus conceſſit, & Scripto ſuo conſignavit; Nos quoque ſpe & amore Religionis, huic præſenti Abbatiſſæ, ſuccedentibuſque ſibi Abbatiſſis, in Monaſterio, quo nunc eſſe dignoſcitur, regulariter electis, canonicè promovendis, & abſque ſæculari ſtrepitu victuris poſſidendas concedimus.

Ceteras autem res & poſſeſſiones juſtè acquiſitas & acquirendas, propter infeſtationes & deprædationes pravorum hominum, nihilominus corroborare velitis.

Sancta Trinitas, Deus noſter, ſollicitudinem veſtram diutius cuſtodiat incolumem, pro Eccleſia Sancta Catholica laborantem & orantem.

(1) Paschalis II. Papa anno 1099. creatus, anno 1118. deceſſit.

(2) Lambertus, primus ac proprius Epiſcopus Atrebatenſibus (poſt ſeparationem à Sede Cameracenſi) anno 1093. ab Urbano II. datus, anno 1115. obiit. Cujus hoc Epitaphium Atrebati in Cathedrali Eccleſia legitur:

Anno Domini milleſimo centeſimo decimo quinto, XVIII. Kalendas Junii, obiit beatæ memoriæ Lambertus *hujus Atrebatenſis Sedis Cardinalis Epiſcopus. Per hunc reſtituta eſt dignitas hujus Epiſcopatûs, quæ per multa temporà Cameracenſi Epiſcopo fuerat commendata. Huic Epiſcopo, & duobus Jaculatoribus*, Itherio & Normanno, *Beata* Maria *in Eccleſia apparuit, dans eis candelam, per quam ſanantur ardentes igne malo.*

De Cereo iſto Atrebatenſi fusè egimus in Faſtis Belg. 30. Junii.

(3) Strum, vulgò *Eſtreun*, ſeu *Strumenſis* Abbatia, prope Atrebatum, Nobilium Virginum Benedictinarum (ejuſdem Inſtituti, ut Meſſinenſes in Diœceſi Iprenſi, & Burburgenſes in Audomarenſi) fundata fuiſſe creditur tempore Caroli Magni Cæſaris. Sed poſtmodùm per Normannorum incurſiones diruta, à Gerardo Cameracenſium & Atrebatenſium Epiſcopo (ultimo ante ſeparationem horum Epiſcopatuum) circa annum 1088. fuit reſtituta. Addido

Anno 1679. novas Conſtitutiones acceperunt à *Guidone de Seve de Rochechouart* Atrebatenſium Epiſcopo, qui etiamnum (anno 1721. Epiſcopatûs ſui L. ac Jubilari) præeſt Atrebatenſibus, ſimulque ſenior totius Galliarum Regni Antiſtes. Hic præfatas Moniales reformavit, primævamque Regulam S. Benedicti reſtituit. Eſt hodie Abbatia valde magnifica, ad quam nullæ niſi Nobiles admittuntur.

CAPUT LXI.

Oddo *ſeu* Odo, *Cameracenſis Epiſcopus, benefacit Eccleſiæ Nivellenſi, anno* 1112.

Oddo Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus omnibus Sanctæ Dei Eccleſiæ Filiis in perpetuum.

Ego piæ petitioni Richetæ, Abbatiſſæ S. Gertrudis Nivialenſis Eccleſiæ, annuens, audiens etiam preces Dominarum Monaſterii & Canonicorum, Altaria, quæ hactenus in Epiſcopatu Cameracenſi per Perſonas tenuerant, jam omnino abſque Perſonis libera Eccleſiæ trado.

Altaria ſunt hæc, Altare de *Iterna*, Altare de *Rosbecca* cum appenditio *Hainueres*, Altare de *Merbeccha*, Altare de *Wambeccha* cum appenditio *Nath*, Altare de *Lombeccha*, Altare

Digitized by Google

Altare de *Goy*, Altare de *Altres*, Altare de *Guiſlines*, Altare de *Luvroila*. Hujus noſtræ conceſſionis Teſtes ſunt,

S. Rudolfi Archidiaconi.
S. Erlebaldi Præpoſiti.
S. Erlebaldi Decani.
S. Alexandri Decani.
S. Segardi Decani.
S. Machelini Decani.
S. Walteri Abbatis Lobienſis.
S. Guidrici Abbatis Altimontenſis.
Fulgentii Abbatis Hafflingenſis.

Actum eſt anno milleſimo centeſimo duodecimo, Indictione v. ſuperſcripti verò Pontificis anno vii. 1112

CAPUT LXII.

Waltherus *Archidiaconus donat Abbatiæ Foreſtanæ Ordinis S. Benedicti Altaria de Foreſt & Uccle prope Bruxellam, anno* 1117.

Noverint quàm præſentes tam futuri, quoniam ego Walterus, licet inutilis Sacerdos, Dei tamen gratiâ Bracbatenſium Archidiaconus, petitione Fulgentii Abbatis Affligemenſis, Sanctimonialibus in Eccleſia de *Foreſt* Deo famulantibus Altare ejuſdem Eccleſiæ, cum *Ucles* & appenditiis ſuis, liberum & ſine Perſona fore conceſſi, & tradidi ab omni obſonio immune.

Signum Sifridi Burnhemenſis Abbatis,
S. Ducis Godefridi,
S. Walteri Militis de Bruxella, & Filii ejus Stephani,
S. Franconis Caſtellani,
S. Razonis Dapiferi Ducis, & aliorum.

Actum M.C.XVII. 1117

CAPUT LXIII.

Burchardus *Cameracenſis Epiſcopus benefacit Eccleſiæ Canonicorum Regularium S. Joannis Baptiſtæ Valencenis, anno* 1117.

Burchardus Cameracenſium Epiſcopus...... Valencenenſi Eccleſiæ, quæ eſt in honore B. Joannis Baptiſtæ fundata, piè condeſcendentes, Canonicis ibidem ſervientibus Altare de *Helperneis*, cum appenditio ſuo *Pereſello*, liberum & ſine Perſona conceſſimus.

Signum Theoderici Archidiaconi.
S. Erleboldi Præpoſiti.
S. Erleboldi Decani.
S. Roberti Cantoris.

Actum eſt hoc anno milleſimo centeſimo decimo ſeptimo, Indictione ſextâ, Præſulatûs Domini Burchardi primo. 1117

CAPUT LXIV.

Balduinus III. *Hannoniæ Comes S. Dionyſii Monaſterium, prope Montes Hannoniæ, à Patre ſuo Balduino Jeroſolymitano conſtructum, dotat, & auget, collatis Præbendis Capituli S. Petri Montibus, anno* 1117.

Ego Balduinus, Comes Haionenſium, Filius glorioſæ memoriæ Balduini Jeroſolymitani & Idæ Uxoris ejus, Cœnobium ſancti Martyris Chriſti Dionyſii, quod Pater meus in ſui juris alodio conſtituit, honorificare exopto, & quidquid conceſſit liberè & ſine Advocatia, ad eumdem locum ſic concedendo affirmo.

Post quæ omnia notum ſit omnibus, quod ego paterna ſequens veſtigia, eidem Cœnobio pro honore Dei & B. Mariæ, & Martyris Chriſti Dionyſii, ſervos & ancillas jure perpetuo poſſidendos concedo; quorum quarumve hic ſubtitulantur nomina: Bernardus & uxor ejus Gertrudis, Stahineldis, ipſius Bernardi ſoror, cum futura poſteritate, Huldeburgis quoque & filiæ ejus, Maniſendis, Dedela, Fredeſcendis cum poſteritate futura, Lambertus & Belechina, Anna uxor Goderonis Cocci; Oda uxor Amolrici de Oborch, cum poſteritatibus ſuis.

Confirmo etiam eidem Cœnobio Donationem, quam Pater meus, conſilio Gerardi Cameracenſis Epiſcopi, & Nobilium ſuorum aſſenſu, conceſſit, Eccleſiam videlicet S. Petri, quæ ſita eſt in Montibus inter duo Monaſteria S. Waldetrudis & S. Germani, cum omnibus appenditiis ſuis: ita ut Canonici ejuſdem Eccleſiæ

cleſiæ ſubditi ſint poteſtati Abbatis, & obeuntibus illis, reditus præbendarum in Monachorum uſus cedant.

Hanc itaque Confirmationis & Largitionis meæ Donationem mando conſervari in perpetuum: ita ut nullus Comitum, Principum, Caſtellanorum, Nobilium, ignobilium, vel quęlibet cujuſcumque dignitatis perſona amodò eam inquietet.

Ut autem hoc ratum permaneat; Nobiles meos, Principes & Potentes, ſicut ſunt præſentes, ad teſtimonium appello, & ſubnotare cenſeo.

Signum Goſſuini de Montibus.
S. Goſſuini de Aveſnis.
S. (1) Widonis de Cervia.
S. Hugonis de Lens.
S. Tiewini de Herbau.
S. Iſaac de Waſnes.
S. Walteri de Silli.
S. Godefridi de Ribodimonte.
S. Godefridi de Areſcoth.
S. Anſelli de Merbes.
S. Iſaac Caſtellani.
S. Walteri de Juth.* *fortè Jacha.
S. Gilleberti Majoris.
S. Waſcelini Brunoldi.
S. Radulfi de Turnella.

Actum anno milleſimo centeſimo decimo ſeptimo, Indictione X. Epactâ XV. regnante & imperante Henrico Rege, Godefrido Duce, Rodulfo Remenſi Archipræſule, Burchardo Cameracenſi Pontifice. 1117

*Chierve. Wido ſeu Guido, Dominus * Cerviæ (quod eſt Oppidum Hannoniæ, cultu Deiparæ ac miraculis celebre) & Sarti, ex Ida genuit Idam, Gillengemienſis Monialium Abbatiæ anno 1126. in Hannonia conditricem, multarum prolium ex tribus Maritis Matrem, ac demum Monialem in Gillengemio.

Guido Dominus de Chievre & du Sart duxit Idam.	*Ida heres, Gillengemii 1126. Fundatrix, nupſit* 1 *Ægidio Domino de Chin & Berlaimont.*	Ex 1. *Mathildis Domina de Berlaimont & Chin, Uxor Ægidii de S. Aubert: ex his Domini de Berlaimont.*
	2. *Raſoni Domino Gavera.*	Ex 2. *Raſo Dominus Gavera.* *Beatrix Uxor Euſtathii Domini de Reux.*
Theodericus 1117.	3. *Nicolao Domino de Rumigny, Hugonis Filio.*	Ex 3. *Nicolaus Dominus de Rumigny.* *Hugo Dominus de Florines.* *Juliana.* *Clementia.* *Jolenta.*

CAPUT LXV.

Burchardus *Cameracenſis Epiſcopus Eccleſias de Houdeng, Goegnies, & Lembeca, concedit anno* 1119. *Monachis S. Dionyſii in Broqueroia.*

Burchardus Divinâ miſeratione Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Communicato noſtrorum Clericorum conſilio, Venerabilis Fratris noſtri Henrici, Eccleſiæ S. Dionyſii prope Montes Abbatis, piæ petitioni condeſcendimus, & Altare de *Houdeng*, cum appenditio ſuo *Goegnies*, Altareque de *Lembeca*, libera & ſine Perſona, præfatæ Eccleſiæ concedimus. Prætereà Alodium, quod Godeſcalcus de Gotignies apud Peronam habebat, tam in terris, aquis, quàm ſilvis, quia eidem Eccleſiæ contulerat, confirmamus, & ab omni Advocatia, ſeculari diſtrictu, ceteriſque angariis liberam, ut erat, aſſignamus.

Vide ſup. pag. 119.

Traditionis hujus Teſtes ſunt,
Goſſuinus ejuſdem Godeſcalci Filius,
Goſſuinus de Villa.

Alodia quoque de *Mari-Jolio*, de *Triveriis*, & partem quam in decima de *Houdeng* Herimanus de Ableng habebat, quia ſicut ſui juris erant, cum ſervis & ancillis ſuis, ſæpè-fatæ Eccleſiæ contulit, eidem libera penitus corroboramus.

Hujus rei Teſtes ſunt,
Theodericus de Gotignies,
Herimandus de Maregia.......

Actum anno milleſimo centeſimo decimo nono, Indictione XII. Præſulatûs Domni Burchardi IV. 1119.

Ego Werimbaldus Cancellarius ſcripſi & recognovi.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT LXVI.

Aldenburgenſem Benedictinorum Abbatiam, à S. Arnulfo Epiſcopo Sueſſionenſi circa annum 1080. *fundatam*, CAROLUS BONUS *Flandriæ Comes, ejuſque Buticularius ſeu Pincerna* WALTERUS, *cum* CONONE *Fratre, anno* 1119. *dotant : quod Theodericus Alſatius, Flandriæ Comes, annis* 1129. *&* 1130. *probavit.*

KAROLUS, Dei gratiâ Flandrenſium Comes, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Collatos reditus, tempore noſtri Principatûs, B. Petri Principis Apoſtolorum Aldenborgenſi Eccleſiæ, præſenti Schedulæ decrevimus inſerere.

NOTUM igitur ſit omnibus, quòd WALTERUS Buticularius, & Frater ſuus CONON, tertiam partem Decimæ de omni annona totius Aldenborgenſis Parochiæ, in perpetuos uſus Fratrum inibi Deo ſervientium, liberam ab omni exactione contradiderunt.

SANE huic Donationi manum noſtram tamquam ſupremam contradentes, quidquid noſtri juris erat in ea, appoſuimus : quoniam eos nobiſcum tam ſanctæ Donationis participes eſſe voluimus.

Oudenborg. PRÆTEREA Eccleſiam S. Mariæ in Aldenborg ſitam, cum alia tertia parte decimæ, & cum univerſa minuta decima totius Parochiæ, & octo menſuris terræ, ſub hereditario cenſu & perpetuo, prædicti Fratres in perpetuos uſus Fratrum prædictæ Eccleſiæ contradiderunt: eâ videlicet conditione, ut Abbas S. Petri Aldenborgenſis, ſeu Fratres Eccleſiæ præfatis Fratribus, aut eorum Succeſſoribus, quotannis novem libras denariorum Flandrenſis monetæ perſolvant; retentis tamen novem ſolidis ex novem libris, quibus Synodale debitum Abbas & Fratres ſui annuatim Epiſcopo perſolvant. Cui Donationi ſecundæ etiam manum noſtram addidimus, ſicut in prima fecimus.

Signum Karoli Comitis, Filii Regis Danorum,
S. Walteri Buticularii & Fratris ejus Cononis,
S. Bertulfi Brugenſis Præpoſiti,
Willelmi Maket,
Roberti Fratris Willelmi,
S. Gozuini,
S. Deſiderii Haket Caſtellani,
Lamberti Nappin,
Thancmari de Straten,
Theoderici de Dicaſmutha,
Berenvoldi de Straten,

ACTUM Brugis in domo Præpoſiti, XVI.
1119. Kal. Auguſti, anno M.C.XIX. Indictione XII. regnante Ludovico Rege Francorum, Filio Philippi, anno XII. quo anno Dominus Guido Viennenſis Archiepiſcopus in Romanum Pontificem levatus eſt.

EGO THEODERICUS, Dei gratiâ Flandrenſium Comes, omnibus notum facio, quòd quidam noſtras Nobilis ac Potens CONON nomine, Filius Adelardi, atque Frater Walteri quondam Buticularii, noſtram Manſuetudinem imploraverit, quatenus quandam largitionem, quam dudum tam ipſe Conon quàm & præfatus Walterus fecerant, noſtræ auctoritatis cognitione firmaremus : cujus votis libenter annuimus..... Ut autem hoc ratum perpetuò maneat, Schedulam hanc Sigilli noſtri auctoritate confirmavimus, & nomina Teſtium, qui interfuerunt, ſubnotari fecimus.

SIGNUM Theoderici Flandrenſium Comitis,
S. Cononis,
Hariulphi Abbatis Aldenborgenſis,
Gilleberti Abbatis Heyamenſis,
Balduini Gandenſis,
Walteri Tornacenſis,
Danielis Tenremondenſis,
Theoderici Caſtellani de Dicaſmuta,
Thancmari de Straten,
Chriſtiani de Giſtella.

ACTUM anno M.C.XXIX. Indictione VII. Concurrente I. 1129.

EGO THEODERICUS, Dei gratiâ Comes Flandrenſium, notum eſſe volo cunctis Fidelibus, quòd dum cauſsâ orationis intraſſem Eccleſiam Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ſitam in Oppido Aldenborg, acceſſerunt ad me Monachi ibidem Deo ſervientes, cum ſuo Abbate Hariulfo, & ſuppliciter petierunt, ut illis remitterem ac perdonarem quandam cenſûs redditionem, quam annuali debito mihi & Anteceſſoribus noſtris hactenus perſolvere cogebantur. Quorum humili petitione compulſus, prout rogaverunt, benignè conceſſi, & hanc inde fieri Chartam decrevi, & ſignis noſtrorum Fidelium, qui interfuerunt, conſignari.

SIGNUM Theoderici Comitis Flandrenſis,
S. Conjugis ejus Suanahildis Comitiſſæ,
S. Arnulphi Nepotis Comitum,
Girardi Cubicularii,
Rogeri Præpoſiti Brugenſis,
Odgarii geruli Sigilli,
Frumaldi junioris Breviatoris,
Gerardi Breviatoris,
Godzuini de Sottegem,
Huberti Cubuc,
Angelramni Fratris Arnulfi Cubicularii,
S. Reingeri Gemmonis,
S. Adalardi Cognati Frumaldi,

Raineri

Raineri Volakin,
Reineri Amans.

Actum apud Aldenborg in Eccleſia Apo-
1130. ſtolorum, v. Kal. Junii, Indictione IX. ſub anno Dominicæ Incarnationis M. C. XXX. regnante Ludovico Rege Francorum, Filio Philippi Regis, anno XXIII. Comitatûs Theoderici anno ſecundo. Vide etiam ſupra pag. 185. & 180.

CAPUT LXVII.

Carolus Bonus *Flandriæ Comes*, Balduinus & Eustachius *Flandriæ Camerarii*, & *alii dotant Aldeburgenſem Abbatiam ann.* 1119, & *ſequent.*

Ego Karolus Dei gratiâ Flandriæ Comes, notum eſſe cupio, quod propter remedium animæ Domini *Balduini* Comitis, Anteceſſoris mei, Beato Petro Apoſtolo & Hariulpho Abbati & Monachis ad locum Aldenburgenſem condonavi duas partes decimæ, id eſt, duas garbas totius ſolitudinis ſeu deſerti, quod Teutonicè vocatur *Utſanc* vel *Woſtinia*, in Parochia de Erninghem, & ex Ichtenghem, & de Cocalara & de Bovenkarca uſque in confinium de Flardello, exceptis illis partibus, quæ ante mortem Domini *Roberti* Avunculi mei fuerunt in culturam redactæ.

Quidquid verò hujus deſerti vel ſolitudinis, à die mortis præfati Comitis Roberti, excultum eſt vel excoletur, prout Comes Balduinus Anteceſſor meus condonaverat *Guillelmo Maleto*, ipſam eamdem decimam, liberam ab omni meo, vel meorum Succeſſorum jure, tradidi in eleëmoſynam Abbati & Fratribus Cœnobii S. Petri Aldenburgenſis; præfato Willelmo idipſum flagitante. Qui ut hoc fieri vellet, tam propriâ ſtrenuitate quàm Conjugis ſuæ *Liſmoth* devotione concepit: quatenus Monachi pro ſalute noſtra, & ipſius Guillelmi, ac Conjugis ejus Liſmoth, atque pro requie animarum glorioſorum Principum, *Roberti* ſcilicet apud Atrebas quieſcentis, & Filii ejus *Balduini*, in flore juventutis & ſtrenuitatis eximiæ, proh dolor! tam citò defuncti XV. Kal. Julii, Dei miſericordiam inceſſanter implorent.

1119. Actum Brugis anno M. C. XIX. XVI. Kal. Auguſti, Rege Francorum Ludovico, Filio Philippi, regnante.

Ego Walterus de Heines, Advocatus Eccleſiæ S. Petri in Aldenborch, omnia quæ à Patre meo *Conone*, atque Patruo meo *Waltero*, pro remedio peccatorum ſuorum, ſub hereditario cenſu & perpetuo, præfatæ Eccleſiæ ſunt donata, Divini amoris ſpiritu afflatus, ſimili modo quo illi Fratribus ibidem Chriſto militantibus, per manum Theodorici Flandriæ Comitis, liberè contradidi.

1151. Actum anno M. C. LI.

Balduinus Flandriæ Camerarius, univerſis Fidelibus in perpetuum.

Noverit univerſa poſteritas, quod ego terram illam, quam in Parochia de Weſtenda de Comite Flandriæ tenebam in feodo, quam & Eccleſia S. Petri de Aldenborgh ſub annuo cenſu XXV. librarum cum relevio ſub meo nomine poſſidebat, Comiti Baldevino coram Baronibus & hominibus ſuis reddidi & guerpivi, & *Katerinam* Uxorem meam & *Huwenum*, & *Gerardum* Fratres meos, qui aliquid juris in eadem terra in poſterum videbantur habituri, ſimiliter guerpire feci. Et ipſe Comes ipſam terram cum omnibus appendiciis ſuis, & ſi quid alluvione maris accreverit, in eleëmoſynam Eccleſiæ jam dictæ contulit.

Ut autem Donatio iſta rata permaneat, Litteris eam mandari & Sigillorum tam mei quàm Soceri mei *Gerardi* Caſtellani de Aldenborgh impreſſione, cum Teſtium ſubſcriptione, muniri neceſſarium duxi.

Signum Balduini de Wouma,
S. Lamberti & Goſuini de Sedelghem,
S. Danielis Kemel,
S. Balduini de Slipes.

Actum in territorio Brugenſi anno M. CC. I. 1201.

Ego Balduinus Frandriæ & Hannoniæ Comes, poſteris præſenti Scripto inſinuare curavi, quòd Baldevinus Flandriæ Cubicularius terram illam, quam in Parochia de Weſtenda de me tenebat in Feodo, mihi liberam reddidit & guerpivit, & *Katerinam* Uxorem ſuam, & Huwenum & Gerardum Fratres ſuos, cum *Aalit* Uxore ſua, ſimiliter guerpire fecit. Cùm igitur præfatam terram ita in manu mea haberem reſignatam, Ego in eleëmoſynam præfatæ S. Petri Eccleſiæ contuli.

Signum Gerardi Brugenſis Præpoſiti, Flandriæ Cancellarii,
S. Balduini Comitis de Ghiſana,
S. Willemini Caſtellani,
S. Audomari,
S. Arnulphi de Arden,
S. Balduini de Praat,
S. Willemini Notarii,
S. Gerardi de Rumſchura,
S. Reineri de Poſtkerca.

Actum Brugis anno M. C. C. II. menſe Martio.

Ego I. de Nigelle Caſtellanus de Brugis, & 1202.
M. de Harnes Flandriæ Juſtitiarius, univerſis notum eſſe volumus, quòd Igramnus, Filius Ingramni de Erneghem, Eccleſiam S. Petri de Aldenborg ab omni vexatione & querela, quam habuit erga ipſam pro decima de Erneghem, coram Nobis & multis aliis liberam & quitam dimiſit.

Ne ergo res iſta ſolemniter facta per oblivionem

Digitized by Google

tionem ſui redivivæ contentionis pariat ſcrupulum, ſcripto mandari & ſigillis noſtris eam fecimus communiri. Teſtes,

Bernardus de Roſbais,
Willelmus Wart, Juſtitiarius Comitis,
Boudelin de Morkerca,
Hugo Filius Mariæ,
Jordanus Buc,
Rolin Bos,

1209. Actum anno M. CC. IX. menſe Julio, Brugis.

Ego Eustacius Flandriæ Camerarius & Scoutetus de Oudenburgh, univerſis Chriſti Fidelibus in Domino ſalutem. Quoniam Eccleſia S. Petri de Oudenburgh ſub mea conſtituta dignoſcitur Advocatia, juſtiſſimè teneor eam præ ceteris fovere & ampliare.

Inde eſt quòd ego in Parochia de Weſtende anguillarum poſitionem in Iſara extra ſluſam jacentem, & ad aquæ-ductum mei * Officii pertinentem, dictæ Eccleſiæ S. Petri de Oudenburgh in eleëmoſynam contuli.

* Camerlinck ambacht.

Ut autem hæc Donatio ſolenniter facta, & à Domino Waltero Tornacenſi Epiſcopo confirmata, ſtabilis permaneat, præſentes Litteras ſigilli mei impreſſione, & Teſtium qui interfuerunt ſubnotatione munivi.

Signum Walteri, & Jacobi Presbyterorum de Oudenborgh,
S. Willardi Clerici,
S. Willelmi Walghetlinc,
S. Gerardi Fratris mei, de cujus conſenſu Donationem feci,
S. Hoſtonis Avunculi mei, Militum.

Actum anno M. CC. XXIV. 1224.

Universis præſentes Litteras viſuris vel audituris *Euſtachius* Camerarius Flandriæ, & Scoutetus de Oudenborgh, æternam in Domino ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quòd cùm controverſia orta eſſet inter me ex una parte, & Eccleſiam S. Petri ejuſdem loci ex altera, ſuper poſitionibus anguillarum ſitis ſive jacentibus in Officio meo de Sclipis, quas dicta Eccleſia dicebat Nobilem Virum Euſtachium quondam Camerarium Flandriæ, Patruum meum, ipſi Eccleſiæ in eleëmoſynam contuliſſe, tandem Ego Camerarius ex una parte, Abbas & Fratres dictæ Eccleſiæ ex altera, comparuimus Brugis in * Vircharnia coram Domino Guidone Comite Flandriæ ſuper dicta controverſia. Dicti verò Abbas & Fratres propoſuerunt ibi coram prædicto Comite Privilegium dicti Euſtachii Patrui mei.

* vulgo Vierſchare.

Quo inſpecto, Ego recognovi coram dicto Comite & recognoſco me nihil juris habere in præfatis poſitionibus anguillarum.

Signum prædicti Comitis Flandriæ,
S. Roberti Seneſcaldi,
S. Balduini de Balliolo,
S. Michaëlis de Lembeca,
S. Walteri de Gandavo,
S. Walteri Grote, Militum,
S. Balduini Filii Reſini, Militis, tunc temporis Ballivi Brugenſis, & multorum aliorum.

Actum in Vircharnia Brugenſi anno Domini M. CC. LXI. Sabbato poſt Jacobi & Chriſtophori. 1261.

CAPUT LXVIII.

Burchardus *Cameracenſis Epiſcopus Eccleſiam S. Petri in Urbe Montenſi prope Baſilicam S. VValdetrudis olim ſitam, & Collegiatam, attribuit & adjudicat Monachis S. Dionyſii in Brocqueroia, anno* 1123.

Burchardus, Dei gratiâ Cameracenſium Epiſcopus, notum facimus, Eccleſiam S. Dionyſii prope Montes beneficium & Eccleſiam S. Petri, quæ eſt prope Eccleſiam S. Waldetrudis in Montibus, cum tota ſui pertinentia, XXX. & pluribus annis ſub regimine trium Abbatum quietè poſſediſſe, & Martinum bonæ memoriæ primum loci Abbatem, Avernis in Concilio Urbani Papæ Claremonti habito, & quàm pluribus Cardinalium, & Remenſis & Cameracenſis Eccleſiæ Conciliis, ob hæc & cetera Eccleſiæ ſuæ beneficia præſentanda & munienda, abſque canonica cujuſlibet calumnia, interfuiſſe.

Cùm autem in præfato municipio Synodum convocatam celebraremus, Canonici S. Waldetrudis in Reverendum Fratrem noſtrum Balduinum tertium ſæpefatæ Eccleſiæ Abbatem inſurgunt, & juſtitiam ſuper Eccleſiam S. Petri, & ejus poſſeſſionem, à nobis & Synodo requirunt. Die igitur utrique parti ſtatutâ, Abbas in Synodo coram Co-Abbatibus ſe præſentavit, & judicium ſuper hoc requiſivit.

Unde nobis à Synodo judicium requirentibus, Abbates & Archidiaconi cum Perſonis judicavêre, Abbatem & Succeſſores ſuos S. Petri, de qua agitur, cum poſſeſſione Eccleſiam canonicè deinceps poſſeſſuros, & præfatis Canonicis ſeu Monialibus ſuper hoc minimè reſponſuros.

Eorum igitur judicio aſſentientes, calumniatores, ſi emerſerint, quoad reſipiſcant, excommunicamus, & ſub imaginatione & teſtium ſubſcriptione, ſicut Prædeceſſor noſter bonæ memoriæ Odo Epiſcopus hoc Eccleſiæ S. Petri beneficium ſæpè-libatæ S. Dionyſii Eccleſiæ Pontificali Decreto aſſignavit, aſtipulamus.

Signum Walteri Lobienſis,
Franconis Affligemenſis,
Algiſi Aquicinenſis,

Gilleberti

Gilleberti Heinamenſis,
Odoini Cellenſis,
Gerlandi Novicaſtrenſis, Abbatum.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo tertio, 1123
Indictione XV. Præſulatûs Domni Burchardi VIII. Ego Werimboldus Cancellarius recenſui.

CAPUT LXIX.

Oda *Nivellenſis Abbatiſſa benefacit eidem Eccleſiæ, anno* 1126.

Ego Oda Nivellenſis Abbatiſſa rebus Eccleſiæ, quas minùs cauta Prædeceſſorum circumſpectio turbaverat vel neglexerat, neceſſarium duxi fideliter conſulere.

*aliàs Lennick. Congregatio *Liniacenſem Eccleſiam, à multis Abbatiſſis ad meum uſque tempus quoquo modo poſſeſſam, frequenter in præſentia Cæſaris, frequentiùs in Leodienſi Audientia proclamatam repetebat. Ad hujus ſui juris comprobationem, *Henrici quarti Imperatoris decretale Præceptum, de ſuarum rerum diſtinctione in Eccleſia habitum exhibebant, à Prædeceſſoribus tamen neſcio quâ intentione occultatum. (*Vide ſup. pag. 510.)

Super his omnibus fideli uſa conſilio, præfatam Eccleſiam Congregationi ut verè ſuam recognovi & reddidi; eo videlicet tenore, ut ejuſdem Eccleſiæ univerſi reditus, in meo anniverſario, Fratrum & Sororum commodis abſolutè famulentur.

Quod ut inconcuſſum defendatur, ſigillo Domini Alberonis Leodienſis Epiſcopi imprimi impetravimus.

Actum eſt II. Kalendas Martii, anno Incarnationis Domini milleſimo centeſimo vigeſimo ſexto, Indictione quartâ, regnante Domino Lothario tertio; Teſtibus Fratribus Sanctæ Leodienſis Eccleſiæ, 1126

Domino Andrea Præpoſito,
Alexandro, Johanne,
Steppone, Elberto, Archidiaconis,
Arnulfo,
Reimbaldo,
Anſelmo Præpoſitis,
Noſtræ autem Congregationis, Hermanno Præpoſito,
Rothardo Decano,
Gozolone,
Anſfrido, Presbyteris,
Machtilde Præpoſitâ,
Beatrice Decanâ,
Ementrudâ Magiſtrâ.

CAPUT LXX.

Rainaldus *Remenſis Archiepiſcopus Caſtrum Bullonienſe in feudum concedit Alberoni Leodicenſi Epiſcopo, anno* 1127.

Notum ſit omnibus, quid & quomodo de Beneficio Remenſis Eccleſię, quod ad Caſtellum, quod *Bullion* dicitur, pertinet, cum Alberone Leodienſi Epiſcopo ſtatuimus.

Ego Rainaldus, Eccleſiæ Remenſis indignus Miniſter, Beneficium quod Remenſis Eccleſiæ ab antiquo eſſe dignoſcitur, quod etiam ad Bullionem pertinere nulli dubium eſt, Alberoni Leodienſium Epiſcopo & Succeſſoribus ſuis, conditione ſuppoſitâ, contradidi.

Si ob aliquorum infeſtationem Remenſi Eccleſiæ ingruerit neceſſitas, Leodienſis Epiſcopus equitatum trecentorum militum ſingulis annis mihi vel meo ducet Succeſſori, ſi quadraginta dies antè præmonitus fuit. Hunc autem equitatum Dominus Leodienſis ſuis expenſis ducet uſque Moſonium: quò poſtquam pervenerit, Remenſis ei, cum ſuis omnibus, & in progreſſu & in morando, & in revertendo uſque Moſonium, victûs neceſſaria providebit.

Quia verò Leodienſis Epiſcopus, aliorum more caſatorum hominum, nobis facere non potuit Hominium, octo de ſuis, quattuor videlicet de Caſtellanis de Bullon, Galterum ſcilicet de Bullon, Jugonem de Mirewalt, (1) Manaſſem de Hierge, Jugonem Filium Lamberti, & quattuor de aliis caſatis ſuis, Cuigerum Advocatum, Galterum Caſtellanum de Hoio, Rainbaldum de Jupperi, Lambertum de Tienbeche, à quibus Hominium ſuſcepimus, nobis produxit.

Signum Odonis Abbatis S. Remigii,
S. Joranni Abbatis S. Nicaſii,
S. Urſionis Abbatis S. Dionyſii,
S. Joffridi Decani,
S. Leonis Cantoris,

De Laicis:

S. Henrici Caſterhone,
S. Blihardi de Hercreio,
S. Nicolai de Burgo,
S. Radulphi de Radulphi-curte,
S. Haimonis Caſtellani de Alto-monte,
S. Balduini Dapiferi,
S. Alberici Materanni.

De

De Leodienſibus :

S. Alexandri Archidiaconi,
S. Dodonis Archidiaconi,
S. Arnulfi Præpoſiti,
S. Wilelmi Præpoſiti,
S. Heinrici.

De Laïcis :

S. Lamberti Comitis,
S. Guidrici de Walecurte,
S. Guigeri Advocati,
S. Gualteri Huienſis,
S. Cuidrici Dapiferi,
S. Lamberti,
S. Arnulphi,
S. Balduini.

Actum Remis anno milleſimo centeſimo viceſimo ſeptimo, Indictione v. regnante Lodovico Francorum Rege anno quinto, Archiepiſcopatûs Domini Rainaldi anno tertio. 1127.

Fulcradus Cancellarius recognovit, ſcripſit & ſubſcripſit.

(1) Manasses de Hierge : Cujus Stemma fusè Guilielmus Tyrius libro 12. De Bello Sacro capite primo explicat : de quo vide & infrà ad annum 1140.

Stemma Comitum Rethelenſium *& Dominorum* de Hierge *in Agro* Leodicenſi.

- *Manaſſes Comes Rethelenſis, 1053. 1066 duxit Juditham.*
  - *Hugo Comes Rethelenſis duxit Meliſindam Filiam Guidonis Domini de Montlhery.*
    - *Balduinus de Burgo, Rex Jeroſolymitanus, obiit 1129.*
      - *Meliſendis Regina Jeroſolymitana Uxor Fulconis Andegavenſis, obiit 1144.*
      - *Aliſa Uxor Principis Antiochiæ.*
      - *Juetta Monialis.*
    - *Gervaſius electus Remenſis, pòſt Comes Rethelenſis, duxit Eliſabetham Comitiſſam de Porcean.*
      - *N. Uxor Roberti de Marmion.*
    - *Manaſſes II. Comes Rethelenſis, obiit ſine liberis 1114.*
    - *Mathildis Uxor Galteri Caſtellani de Vitry.*
      - *Gualterus aliàs Itherius Comes Rethelenſis duxit Beatricem Filiam Godefridi Comitis Namurcenſis.*
        - *Joannes.*
        - *Hugo.*
        - *Manaſſes III. Comes Rethelenſis.*
          - *Hugo III. Comes Rethelenſis.*
            - *Hugo IV. Comes Rethelenſis.*
            - *Joannes Comes Rethelenſis.*
            - *Gualterus Comes Rethelenſis.*
            - *Manaſſes Comes Rethelenſis.*
              - *Hugo V. Comes Rethelenſis.*
                - *Joanna heres, Uxor Ludovici de Flandria Comitis Nivernenſis.*
          - *Maria Uxor Sigeri Domini Angiæ.*
        - *Albertus electus Leodienſis 1191 obiit 1200.*
        - *Henricus.*
        - *Balduinus.*
        - *Beatrix Uxor Rogeri Regis Siciliæ.*
          - *Conſtantia Uxor Henrici VI. Imperatoris.*
      - *N. Caſtellanus de Vitry, Pater Henrici.*
    - *Hodierna Uxor Herbrandi Domini de Hierge.*
      - *Manaſſes Dominus de Hierge, 1140. in Syriam ivit.*
        - *Henricus Dominus de Hierge Advocatus Hasbaniæ.*
          - *N. Uxor Raſonis Vexilliferi Leodicenſis, 1212.*
        - *Euſtachius.*

CAPUT LXXI.

Burchardus *Cameracenſis Epiſcopus Bruxellenſibus Canonicis donat Altaria de Etterbeeck & VVeſembeeck prope Bruxellam, anno* 1127. & 1129

Etterbeeck Burchardus, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, Altare de Iettrebecca,* quod eſt dimidia Eccleſia, ſalvis noſtris & Miniſtrorum noſtrorum debitis, Eccleſiæ, quæ eſt Bruxellæ in honore Dei Genitricis & Sanctæ Gudilæ, liberum aſſignamus. Sic tamen ut Hoſpitalitium pauperum, quod in honore B. Mariæ & duodecim Apoſtolorum memoria ædificatum eidem Eccleſiæ proximum eſt, reditus præfati Altaris, omni exactione ſemotâ, ſolutis ſingulis annis in Nativitate S. Mariæ XII. Bruxellenſis monetæ denariis à præfata S. Gudilæ Eccleſia, in perpetuum poſſideat.

Actum anno milleſimo centeſimo vigeſimo ſeptimo, Indictione quartâ, Præſulatûs Domini Burchardi XI. 1127.

Digitized by Google

Ego Guerimbaldus Cancellarius ſcripſi & recognovi.

Weſembeeck. BURCHARDUS, Divinâ miſeratione, Cameracenſis Epiſcopus Altare de Wezembecca, omni parte liberum, Eccleſiæ Michaëlis & S. Gudilæ Bruxellenſis, ad refectionem pauperum in Hoſpitalitio S. Nicolai, quod eidem Eccleſiæ adjacet, convenientium, ita concedimus, quatenus annis ſingulis Eccleſiæ B. Michaëlis de prædicto Altari & à Proviſore præfati Hoſpitalis, in Nativitate S. Mariæ, cenſum quatuordecim denariorum æternaliter obtineat.

FRUCTUS verò ſæpefati Altaris, qui poſt cenſus & debitorum obſoniorum perſolutionem ſuperfuerint, in prænominato Hoſpitali pauperum ſolatio, abſque defraudatione, modis omnibus ſuppeditent.

ACTUM anno milleſimo centeſimo viceſimo nono, Indictione VII. Præſulatûs Domini * Burchardi XIII. 1129. * Obiit 1130.

Ego Guerimbaldus Cancellarius ſcripſi & recognovi.

CAPUT LXXII.

Inſulenſis Canonicorum S. Petri Eccleſiæ hoſpites ſeu vaſallos ad ſubſidia pecuniaria in neceſſitate eidem præſtanda teneri, declarant Barones terræ, anno 1128.

EGO JOANNES, Dei gratiâ Morinenſis Epiſcopus.... Cùm Inſulani Clerici, ſummâ Eccleſiæ ſuæ neceſſitate conſtricti, ab Hoſpitibus Eccleſiæ, more aliorum Dominorum, auxilium poſtulaſſent, illi Comitem Flandriæ Guillelmum Normannum adierunt, & ut ipſe Clericis ne exigerent, & Hoſpitibus ne Clericis quidquam darent, prohiberet, effecerunt.

UNDE Clerici antiquam Eccleſiæ ſuæ libertatem hâc inſolentiâ imminui poſſe formidantes, Francorum Regem Ludovicum & Remorum Archiepiſcopum Raimundum, Privilegia Romanæ Eccleſiæ & auctoritatis Regiæ ſecum deferentes, expetierunt: & ut hanc injuriam ab Eccleſia depellerent, implorarunt.

QUI conſiderato Privilegiorum tenore, factum Comitis deteſtati, ei ut ab hoc injuſto gravamine deſiſteret, ſcripſerunt.

UNDE die ſtatutâ cùm & Nos, Litteris Archiepiſcopi invitati, præſentes eſſemus, cauſsâ in utriuſque partis præſentia in medium deductâ, communi Baronum terræ judicio diffinitum eſt, Clericos illos idem poteſtatis jus ſuper Hoſpites ſuos, quod alii Principes terræ ſuper ſuos, habere.

COMES itaque ratione & judicio publicè convictus jus Eccleſiæ recognovit.

ACTUM Inſulæ, in conſpectu Eccleſiæ S. Petri, anno milleſimo centeſimo viceſimo octavo, Indictione ſextâ, coram his Teſtibus, 1128.

Roberto Tornacenſi Archidiacono & Præpoſito,
Abſalone S. Amandi Abbate,
Roberto Betunienſi,
Ingelberto de Pitingem,
Galtero Tornacenſi,
Balduino Dapifero,
Razone Pincernâ,
Rogero Iſlenſi Caſtellano,
Oſtone de Falchemberga,
Gilleberto Bergenſi Caſtellano, & multis aliis.

CAPUT LXXIII.

AMALRICUS *ſeu* AMULRICUS DE LANDAST, *Amalrici Filius, & Uxor ejus Ermentrudis, cum Filiis ſuis, varia Prædia Monachis S. Amandi Ordinis S. Benedicti in Diœceſi Tornacenſi reſtituunt, circa annum* 1131.

EGO WALTERUS indignus Miniſter S. Amandi, notum fieri volo, quod Dominus *Bovo* ſenior Abbas ejuſdem Eccleſiæ, pro quadam, quam habuit neceſſitate, coronam argenteam ante Crucifixum pendentem, & tabulam argenteam Altaris S. Cyrici, cum anaglifo opere Ciborii, quo repoſitæ erant Reliquiæ pretioſi Martyris, cum aliis pignoribus, contra voluntatem Monachorum diſtraxit, quæ omnia Dominus *Wericus* Abbas fabricari fecit expenſis Suſannæ Reginæ, quæ propter nimiam, quam habebat erga noſtram Eccleſiam, devotionem, poſt obitum Mariti ſui Arnulphi Marchionis Flandriæ, in Aula Regum Franciæ ante Monaſterium manſit, multaque beneficia cum variis ornamentis Eccleſiæ noſtræ contulit. Et ut ipſe Dominus Bovo Abbas aliquos haberet fautores contra Monachos ſibi reſiſtentes, quoſdam de ſecularibus

Digitized by Google

ribus Potentibus ſibi aſcivit: quorum uni, ſcilicet Amulrico de Landaſt, centum ſolidos denariorum ſe ſingulis annis daturum, calumniantibus etiam Monachis, ſpondendo pepigit.

Ipsis itaque indignè ferentibus, Theſaurum Eccleſiæ Abbatem deſtruxiſſe, & ad magnum detrimentum Eccleſiæ contra eos centum illos ſolidos Laïcali potentiæ ſingulis annis pepigiſſe, pars ſenioris conſilii ad tempus ceſſit ei, & Bariſiacum & Altiacum cum Warniaco, invito Abbate, obtinuit. Nec multò pòſt ipſe Abbas morbo cancri in facie graviter vexari cœpit; quo & tandem incurabili morbo ſerpente defunctus eſt. Cui cum Dominus *Hugo* Abbas ſucceſſiſſet, illos centum ſolidos cum Monachis ſuis multoties calumniatus eſt: tamen nullo Placito illos ab Amulrico de Landaſt extorquere potuit: ſed ipſe & Filius ſuus Amulricus in vita ſua, nolentibus Monachis, violenter tenuerunt.

Ad hoc malum acceſſit aliud. Sanè poſt obitum præſcripti Hugonis, cum ſucceſſiſſet Abbas *Bovo* junior, & ipſe ſimiliter pro quadam cauſſa à Robodo de Ruma inquietaretur, pro tuitione ſuæ partis, Fratribus non aſſentientibus, conceſſit & addidit Amulrico, Filio Amulrici, quoddam alnetum, videlicet Breliolum, & terram cenſualem: quam terram tenebat Radulphus & Ghenebaldus, reddentes ſingulis annis novem ſolidos & quattuor denarios. Poſt hoc autem non multum tempus tranſiit, & quod violentia pravorum hominum Eccleſiæ noſtræ ſurripuit, Divina miſeratio reſtituit.

Defuncto enim ſecundo Bovone Abbate, cùm ego, licet indignus, in Miniſterium Eccleſiæ S. Amandi ſucceſſiſſem, *Amulricus*, Filius Amulrici, fractus diutinâ infirmitate, tandem ad extrema ſe perductum ſenſit; me & aliquos de Fratribus apud (1) Landaſtum evocavit; Landas. ſe peccatorem & reum contra Dominum, & maximè contra Eccleſiam S. Amandi eſſe recognovit, meoque hortatu, & admonitu amicorum meorum & ſuorum, centum illos ſolidos, Patri ſuo antea non legitimè conceſſos, cum præſcripto alneto, & terra cenſuali, ſibi ſimiliter non legitimè conceſſis, Eccleſiæ noſtræ, præſentibus Uxore & Filiis, reddidit, & à ſuo, Filiorum etiam jure, ipſis aſſentientibus, in perpetuum abdicavit. Deinde Unctionem benedicti Olei à nobis accepit, ſeque corpore & animâ Nobis & Eccleſiæ noſtræ commendavit.

Divisis autem ſingulis Filiorum ſuorum poſſeſſionibus ſuis, tandem nos humiliter deprecatus eſt, ut *Gerardo* Filio ſuo, qui deſipuerat & impotens erat, miſereremur, & pro amore Dei & ſui gratia, quamdiu viveret, aliquid eleëmoſynæ ab Eccleſia noſtra impertiremur.

Nos itaque tanti Viri precibus compatientes, Gerardo Filio ſuo quadraginta ſolidos denariorum ſingulis annis, in vita ſua, Nos daturos pro eleëmoſyna conceſſimus. Deinde cùm vitam finiſſet, & ſequenti die cùm corpus ejus ad eleëmoſynam noſtram eſſet delatum, antequam ſepulturæ traderetur, Uxor ejus Ermentrudis, Filii ejus Amulricus, Stephanus, Gerardus, Rogerus, Robertus, Hugo, omnia quæ ipſe Amulricus, ſicut præmiſſum eſt, Eccleſiæ noſtræ reddiderat, & ipſi in præſentia Religioſorum & Laïcorum, (2) ceſpite & ramo ſuper Altare poſitis, reddiderunt, & à ſuo ſuorumque poſterorum jure in perpetuum abdicaverunt.

Signum Walteri Abbatis,
S. Fulquini Prioris,
S. Alardi,
S. Alwoldi,
S. Alberti,
S. Heremfridi,
SS. Hugonis, Fulquonis, Roberti, Theoderici,
S. Egerici,
S. Amulrici,
S. Ermentrudis Uxoris Amulrici,
SS. Filiorum ejus, Amulrici, Stephani, Rogeri, Hugonis, Roberti,
S. Gerulphi de Senghin,
S. Gerardi de Douen,
S. Amulrici Gerbalt,
S. Norbandi de Nameng,
S. Lietberti de Samion,
S. Gileberti de Ramilgies,
S. Rodulphi Claret,
S. Hermanni Præpoſiti.

(1) Landastum, vulgò *Landas*, Vicus haud procul à Duaco ſitus: à quo Nobilis ac vetuſta Familia Landaſtenſis cognomentum induit. De qua vide plura lib. 1. Donat. Belg. cap. 92.

Stephanus de Landaſt, Amalrici & Ermentrudæ Filius, duxit Filiam heredem Athelardi Domini de Heyne ſeu Eyne prope Aldenardam.

Stephani Filius Gerardus, cum Uxore ſua Alborge, Presbyterorum Collegium Heynæ conſtituit: quâ defunctâ Templariis ſe adjunxit. De Capitulo Heynenſi, quod nunc eſt in Diœceſi Gandavenſi, vide quæ ſuprà diximus Lib. II. Diplom. Belgic. cap. 107. & 108. item Donat. Belgic. Lib. I. cap. 92. & 93.

Gerardi Filius Arnulphus de Landas, Dominus de Eynes, ex Mathilde genuit Gerardum, Arnulphum & Alidem. Vixit anno 1200. & 1222. ut ex Tabulis Lib. 2. Diplomat. Belg. cap. 107. & 108. recitatis conſtat.

(2) Cespite & ramo. Celebris hæc olim fuit traditionis ac donationis Formula, de qua plura obſervavimus Lib. II. Diplom. Belgic. in Notis ad caput 27. Additio.

Stemma

Stemma Familiæ Landaſtenſis.

- *Amalricus Dominus Landaſti, Amalrici Filius duxit Emmam, 1099 1105.*
  - *Amalricus Dominus de Landaſt & Warlaing duxit Ermentrudem.*
    - *Amalricus duxit Alidem.*
      - *Amalricus Advocatus Marchianenſis duxit Mathildem, 1171. 1180.*
        - *Amalricus Advocatus Marchianenſis, 1224.*
          - *Amalricus duxit Margaritam Dominam de Bouvegnies.*
            - *Ægidius Dominus de Landaſt & Bouvegnies.*
              - *Beatrix heres, Uxor Balduini Domini Mortaniæ, 1300.* *
                - * *Joannes Mortanienſis duxit Mariam Landaſtenſem.*
            - *Amalricus obiit puer.*
            - *Joannes Dominus de Warlaing.*
              - *Maria heres, Uxor Joannis Mortanienſis.*
                - *Joannes.*
                - *Petrus de Landas.*
          - *Margarita.*
          - *Alardus.*
        - *Alardus Dominus de Gruiſons.*
      - *Gerardus, 1171.*
      - *Goſuinus.*
      - *Guilielmus.*
      - *Theodericus.*
    - *Stephanus duxit heredem Heyna.*
    - *Gerardus Innocens.*
    - *Rogerus.*
    - *Robertus.*
    - *Hugo.*
  - *Fulcardus Abbas Marchianenſis.*
  - *Stephanus de Landas duxit heredem Ciſonii 1111.*
    - *Engelbertus Advocatus Ciſonienſis.*
      - *Joannes duxit Ermengardem Dominam Petegemii.*
        - *Joannes Advocatus Ciſonienſis duxit Petronillam de Aveſnis, Everardi Epiſcopi Tornacenſis Sororem, 1186.*
          - *Joannes duxit Mariam de Bourgelles.*
            - *Arnulfus.*
              - *Hellinus Baro Ciſonienſis.*
                - *Beatrix heres, Uxor Joannis de Oiſy, Domini de Walincourt, 1327.*
              - *Sybilla Uxor Henrici Aſcani.*
            - *Jacobus.*
            - *Rogerus.*
            - *Amalricus*
        - *Petrus.*
      - *Guilielmus.*
      - *Theodericus.*
    - *Guilielmus*

CAPUT LXXIV.

ALPEDA *Nobilis Matrona poſteros ſuos anno* 1133. *obſtringit ad capitalem cenſum Eccleſiæ Turgerloënſi quotannis ſolvendum.*

EGo Henricus, Abbas B. Mariæ de Tungerlo, notum eſſe volo tam futuris quàm præſentibus, quòd ALPEDA nobilis Matrona præfatæ Eccleſiæ B. Mariæ de Tungerlo ſe in perpetuum emancipavit, eâ videlicet conditione, ut omnes Poſteri ejus qui de ſemine ejus procrearentur, tam viri quàm feminæ, ſingulis annis pro capitali cenſu unum denarium Antwerpienſis monetæ, in Nativitate B. Mariæ, ſæpedictæ Eccleſiæ perſolvere debeant, & ſex in matrimonio contrahendo, & ſex in obitu, ejuſdem monetæ.

UT autem hæc rata permaneant, ſigilli noſtri impreſſione Chartulam præſentem ſignari fecimus.

ACTA ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo triceſimo tertio. 1133.

CAPUT LXXV.

Notitia Eccleſiarum & Prædiorum Abbatiæ Stabulenſis, deſcripta ex Altaris Tabella argentea, quam VVibaldus Abbas Stabulenſis circa annum 1135. *in illius Monaſterii Templo, retrò Aram ſummam poſuit.*

STABULAUS, Rona, Confines, Joſſes, Ledernau, Baldou, Rahir, Kevuruns, Conſdaignes, Louveigneis, Horrion, Tourinnes, Mudreſcheidt, Rhorices, Cauſeis, Fielon, Ferieres, Caſtellum Longia, Sprimont, Gonſon, Fieziennes, Genuerez, Herpha, Conkieres, Scaltin, Leignon, Feraiges, Fieneval, Wellin, Silveſtrecourt, Doroit, Paliſul, Conſfait, Calcum, Bovingeis, Germineiz, Kerbou, Doma, Wakendorph, Lukeſenges, Malmundarium, Waymes, Francorchamps, Nova-Villa, Amblavia, Hoſcenlaer, Baſenheim, Dalchem, Bacenga, Lorenzeis, Scheniaces, Fairon, Comblen, Preſſoir, Walevia, Sclacin, Linſceis, Landermenges, Bocholtz, Wellines, Travant, Grimesburg, Ludeneſtorph.

HOC opus fecit Abbas Wibaldus, in quo ſunt argenti meri LX. marcæ; in deauratura ſunt auri meri IV. marcæ. Tota expenſa operis centum marcæ. De qua publicè excommunicatum eſt, ne quis pro tam parva utilitate tantum laborem & expenſam annihilare præſumat.

CAPUT

CAPUT LXXVI.

LOTHARIUS III. *Imperator Stabulenſis Abbatiæ Privilegia confirmat, anno* 1137.

LOTHARIUS, Dei gratiâ Romanorum Imperator, Wibaldo Stabulenſi Abbati, ſuiſque Succeſſoribus in perpetuum.

PERSONAM Venerabilis Abbatis Wibaldi, qui eidem Cœnobio præeſt, præcipuo amore ac familiaritate noſtrâ dignam judicamus, cujus fides circa ſtabilitatem Imperii noſtri in hac Italica expeditione manifeſtè enituit, qui poſt multos labores & pericula, quæ pro Nobis & Nobiſcum in adminiſtratione Imperii in Apulia pertulit, Nobis redeuntibus in Monaſterium Caſſinenſe *, à Fratribus ejuſdem loci & univerſo populo, violentâ & admirabili prorſus electione, in Abbatem raptus, & ad firmitatem noſtri Imperii remanens, noſtram Celſitudinem petiit, ut Stabulenſe Monaſterium (cujus curam ipſe non depoſuerat) & res ad ipſum pertinentes noſtro Privilegio Imperiali munire & confirmare dignaremur.

* Nota.

CUJUS petitioni aſſenſum præbentes, jam dictum Stabulenſe Monaſterium, cum Malmundario & omnibus appendiciis, ſecundùm inſtituta Regum, Sigiberti, Dagoberti, Childerici & aliorum, nec non Imperatorum Caroli, Ludovici & trium Ottonum, Conradi quoque & Henricorum quinque, in noſtram tutelam ſuſcipimus.

CASTELLUM Longiæ cum toto montis corpore, & utriſque vallibus & Comitatu, ad indominicatam Abbatis manum & poteſtatem & ordinationem, cum omnibus beneficiis & caſatis qui ad cuſtodiam Caſtelli pertinent, ſpectare decernimus, nec in ipſo Caſtello, aut in poſſeſſionibus ad ipſum pertinentibus, aliquam habitationem vel poteſtatem Advocatum habere permittimus.

ITEM concedimus, ut tam ipſe quàm ſui Succeſſores XX. marcas, aut XX. marcarum ſervitium ſingulis annis, ſi Aquiſgrani venerimus, Nobis aut noſtris Succeſſoribus perſolvant.

ET ut hoc ratum in omnia tempora maneat, hoc Præceptum propriâ manu ſignavimus, & Aureâ Bullâ inſigniri fecimus. Teſtes etiam qui affuerunt ſubter-annotari fecimus.

Albero Trevirenſis Archiepiſcopus,
Conradus Magdeburgenſis Archiepiſcopus,
Mengoudus Merceburgenſis Epiſcopus,
Albero Baſilienſis Epiſcopus,
Albero Leodienſis Epiſcopus,
Andreas Trajectenſis Epiſcopus,
Anſelmus Halberſtadenſis Epiſcopus,
Henricus Tullenſis Epiſcopus,
Conradus Abbas Fuldenſis,
Henricus Dux Bavariæ & Marchio Tuſcaniæ,
Conradus Marchio de Wittim,
Manfredus Marchio,
Fredericus Marchio de Ancona, &
Frater ejus Warnerus,
Comes Landolfus Buccavitelli,
Comes Poppo,
Comes Adulphus, & alii multi Barones Romani Imperii.
Ego Eckardus, vice Henrici Ratisbonenſis Epiſcopi & Archicancellarii, recognovi.
Ego Engelbertus Monachus, vice Bertolfi Notarii, ſcripſi.

DATA anno milleſimo centeſimo triceſimo ſeptimo, Indictione I. X. Kal. Octobris, anno regni Regis Lotharii XIII. Imperii V. 1137.

ACTUM Aquini in Campania.

CAPUT LXXVII.

NICOLAUS *Cameracenſis Epiſcopus fundationem Præpoſituræ B. Mariæ Virginis de Capella Bruxellis, factam à* GODEFRIDO BARBATO *Brabantiæ Duce (lib. 1. Diplom. Belg. cap. 54.) confirmat, anno* 1138.

NICOLAUS Cameracenſis Epiſcopus tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

CONSILIO Clericorum noſtrorum, Venerabilis Fratris noſtri Parvini S. Sepulcri Abbatis petitioni condeſcendimus, & Altare de *Tornepia*, cum Capella de *Raſchebroc*, eidem S. Sepulcri Cameracenſis Eccleſiæ liberè & ſine Perſona concedimus.

QUOD verò Illuſtris Lotharingiæ Dux, imò Bruxellæ & Lovaniæ Comes inclytus Godefridus Capellam B. Mariæ, Bruxellæ contiguam, præfato Abbati Parvino, ſuiſque Succeſſoribus tradidit, & Privilegio ſuo confirmavit, idem eiſdem libertate Eccleſiaſticâ aſſignamus, & omnia quæ jam collata in agris, pratis, aquis, & in poſterum conferenda ſunt, cum duabus partibus decimæ de *Hundeſto*, & tertiâ parte

parte decimæ de *Roz* eidem Eccleſiæ confirmamus.

Quod autem *Bauduinus* Decanus, & ceteri S. Gudilæ Canonici, Monachorum ordinatione, Presbyteri ibidem populo Div na celebraturi poſitionem ſæpe-fatæ Eccleſiæ conceſſerunt, approbamus, & Epiſcopali auctoritate confirmamus.

SS. Theodorici, Joannis, Alardi, Theodorici, Archidiaconorum,
S. Guidonis Præpoſiti,
S. Gerardi Decani & Archidiaconi,
S. Alexandri Decani,
S. Werrici Abbatis Leſcienſis,
S. Algoti Abbatis,
S. Mainardi Abbatis,
S. Walerici Abbatis S. Auberti.

Actum anno milleſimo centeſimo triceſimo octavo, Præſulatûs Domni Nicolai ſecundo. 1138.

Ego Gerinbaudus Cancellarius recenſui.

CAPUT LXXVIII.

Idem Nicolaus *Epiſcopus Cameracenſis benefacit Abbatiæ S. Joannis Valencenis, Ordinis S. Auguſtini, anno* 1139.

Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus .... Altare de *Eſtruem*, à Domino Odone bonæ memoriæ Epiſcopo, Prædeceſſore noſtro, Eccleſiæ S. Joannis Valencenis conceſſum, eidem ad uſus Canonicorum aſſignamus & confirmamus.

S. Theodorici Archidiaconi,
S. Gerardi Decani & Archidiaconi.

Actum anno milleſimo centeſimo triceſimo nono, Præſulatûs Domini Nicolai tertio. 1139

Ego Guerimboldus Cancellarius recenſui & ſcripſi.

CAPUT LXXIX.

Conradus II. *aliis* III. *Imperator, Stabulenſi Monaſterio benefacit, anno* 1140.

Conradus II. Romanorum Rex, notum facimus omnibus, qualiter Abbas Stabulenſis Eccleſiæ Wibaldus noſtram præſentiam adiit, conquerens hoc ſibi plurimùm nocere, quod Miniſteriales ſui curtium ſuarum miniſteria, id eſt, judiciarias poteſtates & villicationes per feudum & hereditario jure vellent obtinere: unde fiebat ut ordinatio Abbatis & Præpoſitorum inefficax eſſet, & coloni Eccleſiæ ad inopiam redigerentur.

Communi itaque Principum noſtrorum & generalis Curiæ noſtræ, quæ Leodii celebrabatur, conſilio, obtentu etiam ejuſdem Abbatis Wibaldi, judicari fecimus, quod nullus Judex qui vulgò Sculteтus dicitur, nullus Villicus qui vulgariter Major vocatur, miniſterium ſuum diutiùs habere & retinere valeat, niſi quamdiu cum gratia Abbatis deſervire queat, ſed quotieſcumque juſſus fuerit reddere, ſine contradictione reddat, nec filius poſt obitum patris per hereditatem repetat.....

Et quoniam Advocatorum violenta rapacitas vix coërceri poteſt, Stabulenſi Eccleſiæ concedimus & præcipimus, ut Advocatus in curtibus ejuſdem Eccleſiæ, ſive in Miniſterialibus vel in tota Familia nullam juſtitiam, nullum placitum, nullum hoſpitium, nullam precariam, nullam prorſus exactionem vel ſervitium habeat, ſed omnis juſtitia, omnes lites, omnes Cauſſarum & Placitorum utilitas ad Abbatem, & ubi ipſe voluerit, pertineat.

Si verò per ſe Abbas aut per ſuos aliquid corrigere non potuerit, ad invitationem Abbatis Advocatus ſine mora vel contradictione veniat, & tertiam partem de iis, quæ ex illa dumtaxat juſtitia accreverit, accipiat. Advocatus expeditionem & arma pro ſumma & debiti ſui beneficio Nobis Succeſſoribuſque noſtris procuret; Abbate & Miniſterialibus & totâ Familiâ, atque omnibus ejuſdem Eccleſiæ poſſeſſionibus ſuper hoc liberis, & nullum Nobis vel Advocato ſupplementum præſtantibus

Hoc quoque quod Prædeceſſor noſter Imperator Lotharius III. de ſervitio Stabulenſis Eccleſiæ diffinivit, & per Auream Bullam confirmavit, Nos immobiliter ſtatuimus, ut nuſquam locorum niſi Aquiſgrani ſervitium ſolvat: ubi poſt ſingulas meſſes, ſi illuc venerimus, viginti marcas argenti, vel viginti marcarum ſervitium exhibere debebit.

Porrò in ipſis Monaſteriis, vel in Villis ad Monaſterium pertinentibus, triginta marcas aut triginta marcarum ſervitium præſtabit. Cum autem ſerviet Abbas, unaquæque Matrix Eccleſia, quæ ſui juris & ordinationis eſt, ſolvet quinque ſolidos, & unuſquique manſus duodecim denarios ejus monetæ, quæ in Comitatu illo datur ubi poſſeſſiones ſitæ ſunt, nullis Eccleſiis, nullis manſis pro aliquo pacto, aut beneficio aut vadimonio ab hac penſione immunibus.

Non

Non enim regni ſervitium aliquo alienationis modo obligari vel retardari poteſt aut debet.

Castellum *Longiæ* cum Opido, quod idem Abbas Wibaldus ſub monte conſtruxit, ad Abbatis manum & poteſtatem in perpetuum pertinere decernimus; ita videlicet ut Advocatus nullam juſtitiam vel poteſtatem ſive manſionem illic habeat, nec liceat ulli Abbatum inde quidquam in beneficio vel concambio, vel præſtaria vel pignore alicui mortalium concedere.

* Vulgò Banlieue.

Terminos * banni-leugæ, ſicut in antiquis Privilegiis continentur, ratâ poſſeſſione confirmamus; ut nullus Dux aut Marchio, nullus Comes aut Vicecomes in eis aliquam poteſtatem vel juſtitiam ſive judicium exerceat; nulla perſona, quæ ibidem habitet, alium quàm Abbatem Dominum habeat, nec pro imparibus nuptiis, aut pro ſanguinis effuſione, vel pro defuncta manu, alii niſi Abbati reſpondeat.

Et ut hoc ratum maneat, Præceptum hoc conſcribi, & Sigillo noſtro inſigniri præcepimus, manuque propriâ corroboravimus. Huic etiam noſtræ Confirmationi Teſtes idoneos adhibuimus, quorum nomina hæc ſunt:

Adelbertus Moguntinenſis Archiepiſcopus,
Albero Treverenſis Diœceſis Archiepiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus,
Albero Leodienſis,
Stephanus Metenſis,
Sigefridus Spirenſis,
Bucco Wormacienſis,
Embricho Werceburgenſis,
Bernardus Paderburnenſis,
Udo Oſnaburgenſis,
Fredericus Suevorum Dux & Alſatiæ,
Adelbertus Dux Saxoniæ,
Godefridus Dux Lovanienſis,
Wilhelmus Comes Palatinus,
Hermannus Marchio,
Thibaldus Marchio de Norborch,
Geverardus Comes de Sulcebach,
Henricus Comes Namucenſis.
Ego Arnoldus Cancellarius, vice Adelberti Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii, recognovi.

Datum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quadrageſimo, Indictione III. regnante Conrado Romanorum Rege II. anno verò Regni ejus ſecundo. 1140.

Data Wormaciæ V. Idus Februarii.

CAPUT LXXX.

Manasses *Dominus de Hierge in Agro Leodicenſi, in Syriam profecturus, benefacit anno* 1140. *Abbatiæ Bronienſi, vulgò S. Gerardi, Ord. S. Ben. in Namurceſio.*

Ego Albero, Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus, ratum duximus notificare tam futuris quàm præſentibus quaſdam conventiones, quæ habitæ ſunt coram me, inter Abbatem Bronienſem Ebroinum, & (1) Manassem Nobilem Virum de *Hirge*. Sunt autem hæ. Cùm idem Manaſſes reſolviſſet ire Hieruſalem, venit in præſentiam noſtram, & quædam Allodia ſua, quæ jacent in Pago Hasbaniæ, ſcilicet *Miele* & *Muſin*, cum omni integritate ſua, cum Eccleſia, cum ſervis & ancillis, terris cultis & incultis, tradidit in manu noſtra, ad uſus Abbatis & Fratrum Bronienſis Eccleſiæ, Deo & S. Petro inibi deſervientium, his conventionibus interpoſitis.

Prædictus Abbas dedit eidem Manaſſi octoginta marchas; eo rationis modo, ut ſi in hac peregrinatione contigerit eum mori, aut reverſus obierit abſque legitimo corporis ſui herede, hæc prædicta Allodia jure hereditario Bronienſis Eccleſia in perpetuum liberè poſſideat. Quòd ſi redierit, & prædicta Allodia redimere voluerit, non plus quàm quadraginta marchas Bronienſi Eccleſiæ reddet. Sic tamen, ut ſi Uxorem duxerit, & legitimos corporis ſui heredes ex ea habuerit, tam ipſe quàm prædicti legitimi corporis ſui heredes in hac poſſeſſione ſibi ſuccedent. Si autem ex his prædictis ſuis legitimis heredibus quandoque ſine legitima corporis ſui ſucceſſione defecerint, prædicta Bronienſis Eccleſia, per ipſam Traditionem, quam ego ſuſcepi, ſine aliqua exactione vel contradictione, recipiet poſſidenda in perpetuum.

Tradidit etiam Allodium de *Neurelcſie*, pro ſalute Parentum ſuorum inibi quieſcentium, ita ut quamdiu vixerit, vel heredes legitimi ſui corporis jure ſuo poſſidebunt. Si autem omnes defecerint, Bronienſis Eccleſia, ſicut Miele & Muſin, liberè poſſidebit: ita ſanè ut ſex Monachi ibi Deo ſerviturì aggregentur; quibus Monachis de reditibus ipſius Allodii & de aliis ſufficientia victûs & veſtitûs procurabitur: reſidua verò in uſus Fratrum Bronienſium cedent. Per hujuſmodi traditionem datis ſæpedictis Allodiis, Jus Advocationis in manu noſtra poſuit.

Obtestor autem Ego Albero, Dei gratiâ Leodicenſis Epiſcopus, Succeſſores meos, ut pauperi

(1) Manasses, Dominus de Hierge vel Hirge, in Agro Leodicenſi, Herbrandi Filius, Manaſſis Nepos, fuit Regni Jeroſolymitani Comeſtabilis ſub Meleſinda Regina. Duxit N. Viduam Domini de Ramath in Syria. & ex ea genuit *Henricum* Advocatum Hasbaniæ & Caſtellanum Bullonienſem, & *Euſtachium*.

Henricus duxit Jolentam, Filiam Nicolai Domini de Ruminy in Thieraſcia, & anno 1212. deceſſit.

Henrici Filia & heres nupſit Rasoni, qui jure Uxorio fuit Advocatus Hasbaniæ & Vexillifer Eccleſiæ Leodicenſis.

Vide ſuprà ad annum 1127 pag. 682.

pauperi Eccleſiæ hanc Traditionem retineant.
Hujus rei Teſtes fuerunt,
Archidiaconi,
Joannes, Reinerus, Elbertus.
Renzo Decanus,
Reimbaldus Præpoſitus S. Joannis de Inſula,
Nicolaus Præpoſitus S. Dionyſii,
Berengerus Foſſenſis Præpoſitus,
Bruno de Duras.
De liberis Hominibus,
(1) Lambertus Comes,
Euſtachius Advocatus,
Aliàs Fauquemont. Goſuinus de Falconis Monte,
Theodericus de Herlaye,
Theodericus de Argentel, &
Frater ejus Wilelmus de Cennaco,
Cono de Han,
Godeſchalcus de Morelmeis,
Joannes de Leaz, &
Berengarius Frater ejus,
Godeſchalcus de Ruze, & alii multi.

ACTUM Leodii VI. Kalendas Martii, anno ab Incarnatione Domini milleſimo centeſimo 1140.
quadrageſimo, Indictione tertiâ, regnante Conrado Romanorum Rege ſecundo, anno Regni ejus ſecundo. Recognovit ſupradictam Traditionem idem Manaſſes tertiâ Dominicâ Quadrageſimæ, quæ eodem anno occurrit VI. Idus Martii, in ſæpe-dicta Bronienſi Eccleſia, glebas & ramos de ſingulis Allodiis ſuper Altare S. Petri, quod majus eſt in eadem Eccleſia, ponens:

ADDIDIT & B. Petro, poſt obitum ſuum, dimidium piſcationis ſuæ de *Han* in perpetuum, duobus diebus per ſingulas hebdomadas Quadrageſimæ, & ſextâ feriâ per totius anni circulum; duos etiam modios ſalis ſingulis annis de conductu navium in uſu Monachorum de *Neureleis*.

Hujus Teſtes fuerunt,
Joannes de Fen Canonicus S. Lamberti,
Arnulphus Decanus,
Godefridus de Areſcot,
Theodericus de Fen,
Eibertus de Boſires, &
Ægidius Filius ejus,
Wedericus P. & alii multi.

(1) LAMBERTUS Comes de Monte Acuto, Cononis ſeu Cunonis infra memorandi Filius.

CAPUT LXXXI.

NICOLAUS *Epiſcopus Cameracenſis, Iſaci Montenſis in Hannonia Caſtellani Filius, Goſuini Caſtellani Frater, anno* 1141. *dotat Abbatiam S. Joannis in Urbe Valentianenſi recens inſtitutam.*

NICOLAUS Divinâ permiſſione Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

ECCLESIAM S. Joannis Baptiſtæ Valentianis ſitam, ſub Regula B. Auguſtini, modernis temporibus, Abbate & Regularibus Canonicis ordinatam, amplificare decernentes, ſuſceptâ Venerabilis Fratris noſtri Claremboldi, primi ejuſdem Eccleſiæ Abbatis, petitione, Altare de Semeriis, liberum & ſine Perſona, præfatæ S. Joannis Eccleſiæ concedimus.

ACTUM anno milleſimo centeſimo quadrageſimo primo, Præſulatûs Domni Nicolai ſecundo. 1141.

Ego Guerimboldus Cancellarius recenſui.

CAPUT LXXXII.

GODEFRIDUS II. *Lotharingiæ ac Brabantiæ Dux, Fundationem Præpoſituræ B. Mariæ Virginis de Capella Bruxellis, factam à Patre ſuo* GODEFRIDO BARBATO *in favorem Benedictinorum S. Sepulcri Cameraci, Diplomate confirmat, anno* 1141.

Additio ex Archivis Præpoſituræ Cappellenſis Bruxellis.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

NOTUM ſit tam præſentibus quàm futuris, quod Ego GODEFRIDUS Dux, celeberrimi GODEFRIDI Lotharingiæ Ducis Filius, omnia quæ Pater meus ad honorem Dei & ſalutem animæ ſuæ promovit, & pro poſſe ſuo promovere ſtuduit: meis temporibus, in quantum gratia Dei permiſerit, ſuſtentare, & adaugere laborabo.

NE autem in poſterùm, ea quæ ipſe Dominus meus fecit, aliquis præſumat aliquo modo infringere, violare vel diminuere, quicquid per eum datum eſt vel confirmatum Capellæ S. Mariæ Matris Domini, quam præcepit in Alodio ſuo extra Oppidum Bruxellæ fieri, & contradidit dilecto ſuo Parvino Abbati ad uſus Eccleſiæ S. Sepulchri Cameracenſis: liberè idem eiſdem trado, & Sigilli mei impreſſione inrefragabiliter confirmo.

TRADIDIT autem tria bonaria cum omni jure

Digitized by Google

jure & libertate quam ibi habebat, ubi facta eſt Matri Domini Capella, & Sigilli ſui auctoritate confirmavit.

Tradidit & petitione & aſſenſu Franchonis Caſtellani, & Godefridi Militis Filii Amolrici Scoti, qui ab eodem Caſtellano obtinebat in feodum ſex bonaria, quorum tres partes bonarii erant pratum.

Dedit etiam duodecim bonaria Theodorici cognomento Scapre, & prati dimidium bonarium, & dimidium bonarium terræ apud Watremale, & curtilia quatuor infrà Oppidum Bruxellæ, nihil juris ſibi retento, exceptis XXVII. denariis, qui ſingulis annis in Feſto S. Martini apud velos in cenſu perſolvuntur.

Duo autem bonaria & curtile, quæ erant Vulfronis Groſſi, ipſo Vulfrone annuente & præſente, eidem Eccleſiæ attribuit. Bonarium ad quokinam ſuam pertinens, rogatu duorum Fratrum Balduini & Raimboldi, qui ex miniſterio ſuo habebant in feodum, ibidem exhibuit. Adjacens verò curtile Franco Caſtellanus, ejus permiſſu, pro ſua atque Matris ſuæ anima, eidem tradidit Capellæ.

Similiter Erembaudus bonarium, quod habebat, liberè & abſque ulla accenſatione; Gilardus quoque & Geldulfus bonarium quod per Uxores eorum, quæ erant Sorores germanæ, ad eos devenerat per manum Patris mei, prædictæ Capellæ attribuerunt.

Mansum & duas partes decimæ de Hundeſlo, & tertiam partem decimæ de Roth cum uno manſo, quibus Pater meus Dux eamdem Capellam dotavit, cum primam in fundamento ejus poneret petram;

Unum manſum ex mei parte, & illam terram quæ ibi ſupereſt, pro animæ meæ ac Patrum & heredum meorum ſalute, omnino liberè & abſolutè contribuo.

Præterea domum Raimbaudi Clerici de Leuves, cum procinctu totius curtis, quam, petitione ejuſdem Raimbaudi, Pater meus Tibi, Pater Paruine Abba, tradidit, liberè concedo; & ut Eccleſiam B. Petri quietè poſſideas, ecce coram Deo me coadjutorem & defenſorem eſſe promitto.

Insuper autem bonarium prati, quod Theodericus Filius Fulberti, & Socer eorum Arnulfus præfatæ Capellæ tradidit, & curtile unum in Ruſchebroc quod Bauduinus Frigidus & Frater ejus Onulfus, cunctis Filiis eorum præſentibus & concedentibus, ſuper Altare B. Mariæ obtulerunt, perpetualiter poſſidendum, Tibi & tuis Succeſſoribus liberè concedo.

Et ut hæc Donatio mea in æternum inconvulſa permaneat, Sigilli mei impoſitione, ac legitimorum Teſtium ſubſcriptione confirmo & corroboro.

S. mei Godefridi Ducis.
S. Franconis Caſtellani.
S. Alberti Capellani.
S. Walteri Magiſtri.
S. Bernardi Scolaſtici.
S. Goſſuini Hoſeboldi, Capellanorum.
S. Goſſuini Miniſtri.
S. Franconis Pincernæ.
S. Gerardi Militis.
S. Joannis Villici de Roda.
S. Rainboldi Forbuc.

Actum apud Iſſam in Eccleſia S. Martini, anno Incarnationis Dominicæ M. C. XLI. In- 1141.
dictione V. Epacta XI. occurrente II. Imperii Conradi Cæſaris Auguſti III. Præſulatûs Nicholai Cameracenſis Epiſcopi V.

Alia Diplomata, quibus hæc Præpoſitura à Duce Godefrido Barbato fundata fuit anno 1134. & anno 1138. à Nicolao Cameracenſi Epiſcopo confirmata, lege ſuprà lib. I: Diplom. Belg. cap. 54. & cap. 77. hujus Notitiæ Eccleſiarum Belg.

Notatio de Antiquis Lotharingiæ *Ducibus, ac Ducibus* Brabantiæ, *ex eorum Stemmate exortis.*

Galliam Romanis bello ereptam victores Franci, Germaniæ inferioris populi, in *Auſtraſiam* & *Neuſtriam* diviſerunt. Austrasiæ ditio (quam *S. Remigius* Pag. 1. & 636. in ſuo Teſtamento *Auſtriam* nuncupat) ab extremis Burgundionum finibus uſque ad mare Friſium, inter Rhenum, Moſam & Scaldim porrigebatur. Itaque Mediomatrices, Treveros, Ubios, Moguntiacum, Clivos, Gelriam, Brabantiam, Hannoniam, Hollandiam, Zelandiam, Haſbaniam, Tungros, Eburones, Limburgenſem & Luxemburgenſem Ducatum, denique Alſatiam, Lotharingiam, Palatinatum Rheni, Burgundiam & Arduennam comprehendebat. Regni titulo decorata ſuos olim Reges habuit: quorum Sedes potiſſimùm fuit Urbs Mediomatricum ad Moſellam, quam hodie Metas nuncupamus.

Ceterùm rebus, ut fit, temporis lapſu variantibus, ditio illa ampliſſima, omiſſo Auſtraſiæ vocabulo, à Lothario, Lotharii I. Imperatoris Filio (qui Placentiæ in Italia anno 869. obiit) Lotharingiæ nomen accepit.

Habuit Lotharingia ſuos quoque Reges ex ordine, ac poſteà Duces. Exinde in *Superiorem* ſeu Moſellanam, & *Inferiorem*, ſeu Ripuariam diviſa fuit: adeò ut uno eodemque tempore duo in Lotharingia Duces imperarent, unus ad Moſellam, alter ad Moſam & Scaldim, viciniſque in locis. Quæ quidem partitio hactenus minùs obſervata, aut non ſatis explicata, multis errandi occaſionem præbuit.

Hodie vocabulo *Lotharingia* is dumtaxat regionis tractus comprehenditur, quem Moſella interſecat, quique inter Volagum & Juram Montes, itemque Sequanam & Agrum Luxeburgenſem excurrit.

Neustria ſeu Weſtraſia, Regnum olim Francorum in Gallia occidentale, regiones omnes inter Moſam & Ligerim ſitas complectebatur: cujus Metropolis erat Lutetia Pariſiorum. Errant igitur, qui ampliſſimum iſtud Regnum unius Normanniæ anguſtiis includunt.

Reges Lotharingiæ.

Anno 843. Ludovici Pii Imperatoris Filii, *Lotharius*, *Carolus Calvus* & *Ludovicus*, paternum inter ſe Regnum Virduni diviſerunt: ut Nithardus lib. 4. docet. Sed quænam cuique Fratrum pars Regni obtigerit, neque Nithardi liber eo loco mutilus, neque veterum quiſquam ſatis explicat. Ceteris tamen accuratiùs Ado Viennenſis in

in Chronico id præſtitit. Ceſſit autem Ludovico ad Orientem Germania omnis Trans-Rhenana cum paucis aliquot cis Rhenum Pagis & Urbibus, in his Moguntia, Spira & Wormatia, propter vini copiam. Carolo ad Occidentem Gallia obtigit, non univerſa, ſed quidquid ejus ab Oceano hinc ad Moſam & Scaldim, inde ad Rhodanum & Ararim porrigitur. Lotharius Imperator reliquas Galliæ Provincias, quæ inter Moſam, Scaldim & Rhenum, quæque inter Rhodanum, Ararim & Alpes ſitæ ſunt, cum Italiæ Regno, obtinuit. Idem Lotharius anno 855. Monaſticen in Prumienſi Cœnobio amplexus, Regna tres inter Filios ſuos diſtribuit. *Ludovico* Italiam cum Imperio, *Lothario* eam Galliæ partem,
Lotryck. quæ ab ipſo exinde Lotharii Regnum & Lotharingia eſt appellata, *Carolo* autem natu minimo Provinciam attribuit.

I. Ceterùm Lotharingia primùm Regibus, poſteà Ducibus paruit. Primus Lotharingiæ Rex fuit Lotharius Junior, qui Placentiæ menſe Auguſto, anno 869. obiit, non relictâ prole ex Theutperga legitima Conjuge. Ceterùm ex Waldrada pellice liberos reliquit, *Hugonem* an-
Pag. 184. & 501. no 885. à Rheginone Prumienſi tonſum. *Giſlam* Godefrido Normannorum Regi anno 882. nuptam, & *Bertam*, Matrem Hugonis Italiæ Regis. Lothario defuncto, hereditas jure debebatur ejus Fratri *Ludovico* II. Imperatori, tunc in Italia agenti: pro quo exſtat & Reſcriptum Hadriani Pontificis Maximi. Sed Patrui ipſius, *Ludovicus Germanicus* & *Carolus Calvus*, obſtiterunt. Nam Carolus ut Lotharium obiiſſe accepit, mox Metas advolavit, ibique eodem ipſo anno ab aliquot utriuſque Regni Epiſcopis Rex eſt conſecratus. Ægrè ferente, ut par erat, Ludovico, Regnum Lotharii, cujus ipſe partem ſperaverat, univerſum à Carolo uſurpari, initâ tandem pactione, Fratres duo, in Procaſpide ad Moſam, in Pago Leodicenſi convenientes, Regnum Lotharienſe æquis inter ſe portionibus anno 870. diviſerunt, ſuprà pag. 28.

II. Ludovicus cognomento Germanicus, Germaniæ & partis Lotharingiæ Rex ſecundus, anno 876. obiit, relictis ex Emma Conjuge Filiis, Ludovico, Carolomanno & Carolo Craſſo.

III. Carolus Calvus, Franciæ & partis Lotharingiæ Rex, idemque poſteà Imperator, anno 877. vivere deſiit, Ludovico Balbo Filio Regnum Franciæ transſcribens. Balbus anno 879. moriens ex Adelaide Uxore reliquit Filium in cunis Carolum cognomento Simplicem, ut Flodoardus teſtatur. Idem Balbus ex Anſgarde repudiata Filios duos reliquit, *Carolomannum* & *Ludovicum*, qui in Ferrarienſi Monaſterio Reges ſunt coronati. Vide ſuprà pag. 503.

IV. At verò Ludovicus, Ludovici Germanici Filius, cognitâ morte æquivoci ſui (Ludovici Balbi) Regnum illius invadere diſpoſuit, & transſvadato Moſâ, Imperii fines occupavit. Cui occurrerunt duo memorati Fratres Carolomannus & Ludovicus cum valida manu: ſed incurrentibus Legationibus, pax eſt roborata: ut Rhegino loquitur. Sicque Ludovico, Germanici Filio, Lotharingia ceſſit, ea conditione ut à Regno Franciæ abſtineret.

Ludovico anno 882. defuncto, Frater Carolus Craſſus Imperator in totius Lotharingiæ Regno ſucceſſit, & anno 888. moriens Arnulfum, Carolomanni Fratris ſui Baioariæ Regis Filium, habuit Succeſſorem. Vide ſuprà pag. 644. & 650. V.

Arnulfus Imperator, Rexque Germaniæ ac Lotharingiæ, Normannos prope Lovanium anno 891. cecîdit, & Wormatiæ in Comitiis exiſtens, anno 895. Suendeboldum Filium naturalem univerſo Lotharingiæ Regno præfecit: ut Rhegino fusè in Chronicis narrat. VI.

Suendeboldus ob crudelitatem, quam in ſuos exercebat, à Stephano, Matfrido, Gerardo & Ragineró Haginoenſi, Comitibus, bello impetitus, ac demum prælio prope Moſam victus, annò 900. occubuit, in Suſterenſi Monaſterio conditus; Filiabus duabus Benedictâ & Cæciliâ relictis ex Oda, Odonis Francorum Regis Filia. Vide pag. 253. VII.

Ludovicus, Arnulfi Imperatoris ex Uta legitimus Filius, poſt Patris interitum, apud Germanos Imperium geſſit. Eidem Lotharingia, Suendeboldo Fratre occiſo, obtigit, obiitque anno 912. ex Caroli Magni ſtirpe apud Germanos poſtremus. Uxor ipſi fuit Emma ſive Hemma. Vide ſuprà pag. 37. & 250. VIII.

Conradus, Vir bello clarus ex Francia Orientali, Ludovico mortuo, à Proceribus Regni electus, Imperium Germanicum, cum parte Regni Lotharingiæ, obtinuit, obiitque anno 919. IX.

Carolus Simplex Francorum Rex, Ludovici Balbi Filius, anno 898. & 912. magnam Lotharingiæ portionem occupavit, eamque annis aliquot tenuit, Rheginone teſte. X.

Henricus Auceps, Saxoniæ Dux, Conradi in Germaniæ Regno Succeſſor, anno 921. Carolum Simplicem terrore armorum ad reſtituendam Lotharingiam compulit. Quo quidem anno, menſe Novembri, ut Flodoardus in Chronico narrat, dicti Reges Carolus & Henricus apud Bonnam Caſtellum convenerunt, & pacem inter ſe facientes fœdus inierunt; & Carolus nunquam ſibi ampliùs Lotharienſe Regnum uſurpaturum promittens, eſt regreſſus: ut Continuator Rheginonis loquitur; qui tamen ad annum 925. iſta non rectè refert. Pactum Pag. 37. namque iſtud Bonnenſe ad annum 921. eſſe referendum, ex Flodoardo, illorum temporum ſcriptore, certò conſtat. Exinde Henricus Auceps Viro forti atque induſtrio *Giſlebertó* ſeu Giſelberto, Ragineri I. Comitis Hannonienſis Filio, Lotharingiam gubernandam commiſit, ipſique Filiam ſuam Gerbergam anno 929. dedit Uxorem, ut idem Continuator Rheginonis teſtatur. Vide ſuprà pag. 48. & 253. XI.

Duces Lotharingiæ univerſæ, *hoc eſt, ſuperioris & inferioris.*

Giſlebertus, Ragineri I. Hannoniæ Comitis & Albradæ Filius, primùm Carolo Simplici adhæſit, ejuſque nomine Lotharingiæ præfuit. Poſt mortem verò Caroli Regis, nolentibus Lotharingis Henrico (Aucupi) Germaniæ Regi ſubeſſe, quidam Lotharingus nomine Chriſtianus, ſimulatâ infirmitate, Giſlebertum Ducem ad ſe dolo evocatum cepit, Regique miſit, ut per eum Lotharingiam ſibi ſubjugaret. At verò inſpectâ induſtriâ & potentiâ Giſleberti, Henricus Filiam ſuam Gerbergam ei deſpondit, & eum iterùm Lotharingiæ præfecit: ut Sigebertus in Chronico loquitur. Hæc ipſa iiſdem ferè verbis Witichindus lib. 1. commemorat.

I. Primus ergò Lotharingiæ univerſæ, id eſt, ſuperioris & inferioris Dux fuit Giſlebertus. Is anno 939. periit, Rheno flumine abſorptus, relictâ *Gerbergâ* Filiâ, Bertoldo Duci Baioariorum poſtmodum nuptâ. Vide ſuprà pag. 48. & 518.

II. Giſleberto anno 940. ſuffectus (teſte Flodoardo) Henricus, Othonis I. Imperatoris Frater, paucis menſibus Lotharingiæ præfuit, pòſt Baioariæ Dux ab eodem Othone creatus. Duxit Juditham ſeu Jutam, Arnoldi Mali Bavariæ Ducis Filiam, & anno 955. obiit; teſte Contracto. Vide ſuprà pag. 343. & 509.

III. Otho, Ricuini Filius, poſt Henricum Dux Lotharienſium anno 944. vita deceſſit: ut Flodoardus narrat. Vide ſuprà pag. 652.

IV. Conradus ſeu Cuno, Werinheri Filius, Othonis I. Gener, exinde præfuit: qui Socero pòſt rebellis, Hungaros in Lotharingiam adduxit. Demùm facti pœnitens, & contra Hungaros fortiter dimicans, anno 957. occubuit. Uxorem anno 947. duxerat *Luitgardem*, Othonis I. Filiam, quæ anno 953. obiit. Vide ſuprà paginâ 142. & 258.

V. Bruno, Othonis I. Frater, in Conradi rebellis locum ſuffectus, Colonienſis Archiepiſcopus & Archidux Lotharingiæ ſecundas partes in Regno Fratris ſui potenter & induſtriè adminiſtravit, ut Sigebertus loquitur, & anno 965. Remis vivere deſiit. Laudatur eximiè à Ditmaro, qui ipſum, interceſſione S. Pauli Apoſtoli, in Cœlum fuiſſe receptum narrat. Ab Eccleſia certè Tornacenſi, anniverſario ritu, ſolemniter die XI. Octobris colitur ut Sanctus. Vitæ ejus hiſtoria, à Rotgero Monacho conſcripta, apud Surium exſtat. Vide ſuprà pag. 142. & 343.

Duces

Digitized by Google

Duces Lotharingiæ *ſuperioris*, *ſeu* Moſellanæ.

I. LOtharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanæ (quam ferè mediam Moſella fl. interſecat) primus Dux FREDERICUS, à Brunone Colonienſi Archiepiſcopo & Lotharingiæ Archiduce, anno 958. conſtitutus fuit: ut Flodoardus in Chronico his verbis teſtatur. Anno 958. Lotharienſes à Brunone Duce deſciſcunt: quibus poſtmodùm revocatis, Fredericum quendam Comitem eis vice ſuâ præfecit. Fuit autem Fredericus Adelberonis I. Metenſis Epiſcopi Frater; ut Sigebertus in Chronico teſtatur. Anno 945. Otho Imperator totam Lotharingiam ſibi ſubjugavit, reſiſtente ſibi ſolo Metenſium Epiſcopo Adelberone, Fratre Ducis Frederici. Anno 963. idem Fredericus Dux ſubſcripſit Tabulis, quibus Sigifridus Comes Caſtellum Luziliburgum, in Pago Arduennæ ſitum, à Wikero Abbate S. Maximini Treverenſis titulo permutationis acquiſivit: ut ſuprà videre eſt pag. 142.

Eidem Frederico Uxor fuit BEATRIX, Soror Hugonis Capeti Regis Francorum, Hugonis Comitis Pariſienſis Pag. 343. & 660. & Hadevidæ Filia: duxitque eam anno 954. teſte eodem Flodoardo. Anno 954. Fredericus, Frater Adelberonis Epiſcopi, Hugonis Principis Filiam duxit Uxorem. Ex Beatrice nati ſunt Frederico Filii tres, *Theodericus* in Ducatu Succeſſor, *Adelbero* II. Epiſcopus Metenſis anno 984. creatus, & *Wernerus* Epiſcopus Argentinenſis, qui Conſtantinopoli 1027. obiit; & *Itta* Radebodonis Comitis Hasburgenſis Uxor.

II. Moſellanorum ſecundus Dux fuit THEODERICUS, Pag. 346. Frederici I. Filius; quem bello cepit Theodericus Metenſis Epiſcopus, S. Cunegundis Imperatricis Frater: ut Sigebertus in geſtis anni 1009. narrat. Theodericus, qui circa annum 1020. obiit, genuit *Fredericum* Ducem, & *Adelam* ſeu Adeladam. Adelada genuit Fulconem & Valeramum, & Filiam unam, quam duxit Henricus Limburgenſis, Pater Pagani Arlunenſis: ut in S. Arnulfi Genealogia legitur.

III. Theoderico FREDERICUS II. Filius ſucceſſit, & anno 1033. moriens, reliquit Filias duas, *Beatricem* & *Sophiam*. Beatrix ex Bonifacio Marchione Italiæ genuit Mathildem, Italiæ Marchioniſſam, quæ virgo manens Godefrido Gibboſo Lotharingiæ inferioris Duci primùm, pòſt Welfoni Boiariæ Duci nupſit. Sophia ex Ludovico I. Comite de Montbeliard genuit Theodericum Comitem de Montbeliard, Mouſſon & Bar, Fredericum & Beatricem: ut lib. I. Donat. Belg. cap. 82. docui. Vide ſuprà pag. 63. & 162.

IV. GOTHILO ſeu Gozilo Magnus exinde Ducatum ſuperioris & inferioris Lotharingiæ cum Marca Antverpienſi poſſedit. Libet adnectere verba Sigeberti Gemblacenſis. Friderico Moſellanorum Duce mortuo, qui mares Filios non habebat, quibus Ducatus competeret, Gothelo Dux, impetrato ab Imperatore etiam Moſellanorum Ducatu, in Lotharingia potentiùs anno 1034. principatur. Vide ſuprà pag. 88. & 145.

V. GODEFRIDUS Magnus ſeu Barbatus, Gothiloni Patri, adhuc viventi, in Ducatu Moſellano ſuffectus eſt, juxta Hermannum Contractum, cujus hæc ſunt verba: Anno 1044. Gozilo Dux Lotharingorum moriens Goziloni Filio, quamvis Ignavo, Ducatum ſuum à Rege Henrico promiſſum, relinquere diſpoſuit. Filius ejus Godefridus jamdudum Dux, cum Ducatum Fratri debitum contra fas à Rege Henrico ſibi obtinere nequiviſſet, juſjurandum fidemque poſtponens, rebellare Regi præſumit. Anno 1045. Godefridus Dux rebellioni ſuæ deſperans, Regique ad deditionem veniens, in cuſtodiam mittitur. Anno 1045. Henricus Pentecoſten Aquiſgrani faciens, Godefrido Duci è cuſtodia relaxato, ſibique procedenti terrâ-tenus proſtrato Ducatum ſuum miſertus reddidit. Fredericus, Frater Henrici Ducis Baioariæ, Dux Lotharingorum, pro Godefridi Fratre Ignavo Gozilone, conſtituitur. Anno 1047. Godefridus, inter alia quæ contra Regem geſſit, Virdunenſem Civitatem dolo captam incendit & evertit: cujus Ducatum Adelberto cuidam Henricus Rex tradit. Hactenus ex Contracto. Ceterùm Godefridus Magnus, ab Henrico Imperatore Ducatu Moſellano ſpoliatus, in Italiam ſe contulit, & matrimonio ſibi junxit *Beatricem*, Frederici II. Ducis Moſellani Filiam, Bonifacii Tuſciæ Marchionis viduam. In Galliam demùm reverſus, Ducatum Lotharingiæ inferioris ab Imperatore impetravit, & anno 1069. aut 1070. moriens liberos ex N. Priore conjuge reliquit *Godefridum Gobboſum* Lotharingiæ inferioris Ducem, *Idam* Euſtathii II. Comitis Bolonienſis Conjugem, Godefridi Bullonii Matrem, & N. alteram Filiam cuidam in Germania Comiti nuptam, Hirſaugiæ ſepultam: ut Bertoldus anno 1093. tradit. Vide ſuprà pag 354.

ADELBERTUS anno 1047. Lotharingiæ Dux ab Henrico Imperatore creatus, & anno 1048. à Godefrido Barbato Duce eſt interemptus: ut Contractus & Sigebertus teſtantur. Sunt qui putant hunc Adelbertum eſſe eumdem cum Alberto II. Comite Namurcenſi, Ermengardæ Filio: ſed male. VI.

GERARDUS ALSATIUS, Frater Adelberti anno 1048. Adelberto ſucceſſit, & anno 1070. obiit; teſte Sigeberto. Uxorem habuit Hadewidam, Alberti I. Comitis Namurcenſis & Ermengardæ Filiam: ex qua Filios reliquit, *Theodericum Strenuum*, ſuum in Ducatu Moſellano Succeſſorem, & *Gerardum* Comitem de Egisheim; ut ſuprà lib. I. Diplom. Belgic. cap. 62. & 75. & Lib. I. Donat. Belgic. cap. 64. docui. VII.

THEODERICUS II. cognomento Strenuus, Gerardi Alſatii & Hadewidæ Filius, anno 1075. Henrico IV. Imperatore in bello adfuit contra Saxones, ut Lambertus Scafnaburgenſis narrat: Rex venit in Gerſtingum: venerunt omnes Teutonici Regni Epiſcopi & Comites. Aderat Diodericus Dux Moſellæ Regionis; aderat Gozelo (ſeu Godefridus Gibboſus) Dux Lotharingiæ (inferioris.) Idem Theodericus II. anno 1089. memoratur in Diplomate Metis dato (ſuprà pag. 164.) quo Henricus IV. Imperator confirmat fundationem Abbatiæ S. Agerici Virdunenſis, à Theoderico illius Urbis Epiſcopo factam. VIII.

Uxor illi fuit *Gertrudis* Roberti Friſii Flandriæ Comitis Filia, Henrici III. Comitis Lovanienſis Vidua. In Archivis Eccleſiæ Collegiatæ S. Deodati in Lotharingia, extat Diploma Theoderici Ducis Lotharingiæ & Marchionis, datum XIV. Kalendas Aprilis, Indictione VII. anno 1114 in præſentia Filiorum Simonis, Theoderici, Gerardi & Henrici. Ex his Theodericus cognomento Alſatius fuit Comes Flandriæ, Gerardus autem fuit Comes Vademontanus. In Bellæ-Vallis Monaſterio, Tullenſis Diœceſis, Ordinis S. Benedicti, adſervantur Litteræ, anno 1007. à Gerardo Fratre Theoderici II. datæ, hoc initio: Ego Gerardus Comes Vadani-Montis, Filius Domini Gerardi Ducis Lotharingiæ....

SIMON I. Lotharingiam annis 24 rexit, & die 14. Januarii anno 1139. obiit, ſepultus in Bello prato, Ordinis Ciſtertienſis Cœnobio, quod ejus ævo *Folmarus* Comes Metenſis fundarat prope Lunaris Villam, Oppidum Voſagiæ primarium, in Diœceſi Tullenſi. Idem Simon Tabulis Eccleſiæ Trajectenſis anno 1132. ſubſcripſit. Uxor ipſi fuit *Adeleis*, Lotharii Imperatoris Soror, ex qua Filium ſuſtulit Matthæum. IX.

Duces

Duces Lotharingiæ *ſuperioris*, *ſive Duces* Moſellanorum, *itemque Comites* Vademontani & Barrenſes.

- *Fredericus 954. duxit Beatricem, Hugonis Capeti Franciæ Regis Sororem, fit Dux, 958.*
  - *Theodericus Dux, obiit 1020.*
    - *Fredericus II. Dux, obiit 1033.*
      - *Beatrix Uxor Bonifacii Marchionis Tuſciæ.*
        - *Mathildis Uxor Godefridi Gibboſi, 2. Welfonis; obiit ſine liberis.*
      - *Sophia Uxor Ludovici I. Comitis de Montbeliard.*
        - *Theodericus Comes de Montbeliard, Monſon, Bar.*
          - *Ludovicus II. Comes 1097. in Syria.*
            - *Rainaldus Comes, obiit 1149.*
              - *Rainaldus II. Comes.*
                - *Henricus I. Comes obiit 1193. ſine liberis.*
                - *Theobaldus I. Comes, obiit in Syria 1214.*
    - *Adelada.*
    - *Gerardus de Alſatia 1048. Dux, obiit 1070.*
      - *Theodericus II. Strenuus Dux, obiit 1115.*
        - *Simon I. Dux, obiit 1139.*
          - *Matthæus Dux, obiit 1176.*
            - *Simon II. Dux ſine liberis.*
            - *Fredericus Comes de Bitſche.*
              - *Fredericus III. Dux Lotharingiæ, obiit 1214.*
                - *Theobaldus Dux, ſine liberis.*
                - *Matthæus II. Dux, obiit 1254.*
        - *Theodericus Alſatius Comes Flandriæ, obiit 1168.*
          - *Philippus Comes Flandriæ, obiit in Syria 1191.*
        - *Balduinus.*
        - *Gerardus.*
        - *Henricus.*
      - *Gerardus Comes de Vaudemont genuit Hugonem ex Helwide Nepte S. Leonis IX. Papæ.*
    - *Odelricus.*
  - *Adelbero II Epiſcopus Metenſis.*

X. MATTHÆUS I. Clari-loci Monaſterium, Ordinis Ciſtercienſis, altero milliari à Nanceio conſtruxit, & obiit anno 1163. aut 1176. ibidem conditus. Uxor Juditha, aliis *Bertha*, Frederici Imperatoris Soror fuit: ex qua genuit Simonem ſuum in Ducatu Succeſſorem, Fredericum Comitem de Bitſche, Matthæum Epiſcopum Tullenſem à quibuſdam electum, & Aleidem Comitiſſam Burgundiæ. His addunt nonnulli Theodericum, electum Metenſem Epiſcopum.

XI. SIMON II. anno 1143. Monaſterium Stultzbrunenſe, Ordinis Ciſtertienſis, condidit, ibidem poſteà ſepultus. Uxorem habuit *Idam*, obiitque ſine liberis.

XII. FREDERICUS eo nomine tertius, Frederici Comitis de Bitſche Filius, Patruo ſuo Simoni II. ſine liberis defuncto, in Ducatu ſucceſſit, & anno 1215. deceſſit. Uxor *Agnes*. Theobaldi Comitis Barrenſis ac Briacenſis, & Lauretæ Loſſenſis Filia. Agnetem iſtam Scriptor Genealogiæ S. Arnulfi vocat Thomaſcetam ſeu Thomacellam. Liberi in dicta Genealogia nominantur, Jacobus Metenſis Epiſcopus, Theobaldus & Matthæus Duces, & Regnaldus Comes de Caſtres.

THEOBALDUS I. Dux Lotharingiæ, & ex parte Uxoris Gertrudis, Comes Metenſis & Dagisburgenſis, prælio Bovinenſi inter Tornacum & Inſulas, anno 1214. pro Othone IV. Imperatore pugnans, interfuit, obiitque ſine liberis. Gertrudis nupſit poſteà Theobaldo III. Comiti Campaniæ. XIII.

Theobaldo Frater MATTHÆUS II. ſucceſſit. Uxor fuit *Catharina*, Walerami Ducis Limburgenſis ac Comitis Luxeburgenſis Filia. Matthæus IV. Idus Februarii anno 1250. aut 1254. & Catharina anno 1258. obierunt, ſepulti in Monaſterio Belli-prati; relicto Filio FREDERICO II. Duce. De quo & aliis Lotharingiæ Moſellanæ Ducibus, ad noſtra uſque tempora, ſuis infrà locis dicemus. XIV.

Duces Lotharingiæ *inferioris*, *ſeu* Brabantiæ.

I. CAROLUS, Ludovici Francorum Regis ex Gerberga Giſleberti Lotharingiæ Ducis Vidua Filius, Lotharii Francorum Regis Frater, anno 977. ab Othone II. Imperatore Dux Lotharingiæ creatus eſt; teſte Sigeberto. Uxor illi fuit *Agnes*, aliis Anna, Heriberti Trecenſis Comitis Filia: ex qua nati, *Otho* in Ducatu Lotharingiæ Succeſſor, *Gerberga* Lamberto Comiti Lovanienſi, & *Ermengardis* Alberto Comiti Namurcenſi nupta. Ludovico Francorum Rege, Stirpis Carolinæ ultimo, ſine liberis anno 987. defuncto, Hugo Capetus Comes Pariſienſis Regnum invaſit, Carolo ex paterna & avita ſucceſſione debitum. Quod dum armis repetit, per fraudem 990. à Capeto captus, Aureliæ ad Ligerim in carcere anno 991. obiit. Idem Carolus Bruxellam Aulâ ſuâ primus nobilitavit, Palatio in Sennæ fl. Inſula, haut procul à S. Gangerici Baſilica, ædificato. Sacra inſuper oſſa S. Gudilæ Virginis ex Morſella, Agri Teneræmondani Vico, Bruxellam attulit, & in dicta S. Gangerici Baſilica collocavit.

II. OTHO Patri Carolo in Ducatu Lotharingiæ inferioris ſuffectus, anno 1005. ſine liberis obiit. Quapropter Ducatus ejus à S. Henrico Imperatore datus eſt *Godefrido Improli*, Godefridi Virdunenſis Comitis Filio: ut Sigebertus his verbis teſtatur: Anno 1005. mortuo Othone Duce, Ducatus Lotharingiæ datur Comiti Godefrido, Filio Godefridi Ardennenſis. Datus eſt autem circa annum Chriſti 1012. interventu Gerardi I. Cameracenſis Epiſcopi: ut ex Balderici Chronico Cameracenſi lib. 3. cap. 7. colligitur.

GODEFRIDUS IMPROLIS ſeu Juſtus, Godefridi Captivi, Comitis Virdunenſis, Filius ex Mathilde Herimanni Saxonum Ducis Filia, Balduini III. Flandriæ Comitis vidua, anno 1023. obiit, nullis relictis liberis; ideoque vulgò Improlis nuncupatur. Obiit, inquam, paulò ante obitum S. Henrici Cæſaris: ut apud Baldericum in Chronico Cameracenſi lib. 3. cap. 37. & in Auctario Lipſiano ad Sigeberti Chronicon legitur. Quod nota contra Sigebertum, qui ejus obitum ad annum 1019. refert. III.

GOTHILO ſeu Gozilo Magnus ſucceſſit Godefrido Improli, Fratri ſuo ſine prole defuncto. Antequam Dux eſſet Lotharingiæ inferioris, poſſedit Marcam Antverpienſem: ut ſuprà pag. 88. docui. Frederico Moſellanorum Duce anno 1033. ſine Filiis mortuo, à Conrado Salico Imperatore Moſellanum quoque Ducatum impetravit. Anno 1037. die 17. Januarii Odonem Campaniæ Comitem, qui Lotharingiam infeſtabat, prælio ſuperavit & occidit; Sigeberto teſte. Obiit anno 1044. ut Contractus & Sigebertus teſtantur. Filios reliquit *Godefridum* IV.

Magnum

Magnum ſeu Barbatum, *Gothilonem Ignavum*, *Fredericum* qui poſteà fuit Stephanus IX. Papa, *Odam* Baldrico Lovanienſi, & *Regelindem* Alberto II. Namurcenſi Comiti nuptam. Vide ſuprà pag. 354.

V. GOTHILO IGNAVUS, juxta Hermannum Contractum, Patri ſuo Gothiloni in Ducatu Lotharingiæ inferioris ſucceſſit, & biennio, hoc eſt, ab anno 1044. uſque ad annum 1046. præfuit. At Sigebertus vult eum in Moſellano Ducatu ſucceſſiſſe. Magis tamen placet Contracti opinio, eò quòd Fredericus, Gothilonis Ignavi Succeſſor, in noſtra ſeu inferiore Lotharingia, ut Trudonopoli, Antverpiæ & alibi imperaverit.

VI. FREDERICUS, Adelberonis III. Epiſcopi Metenſis, & Henrici Baioariæ Ducis Frater, Gothiloni Ignavo Succeſſor anno 1046. datur: ut Contractus his verbis teſtatur. Henricus Imperator anno 1046. Pentecoſten Aquiſgrani faciens, Godefrido (Magno ſeu Barbato) Duci è cuſtodia relaxato, ſibique procedenti terratenus proſtrato Ducatum ſuum (Lotharingiæ ſcilicet ſuperioris) miſeratus reddidit. Fredericus, Frater Henrici Ducis Baioariæ, Dux Lotharingorum (inferiorum) pro Godefridi Fratre Ignavo Gozilone conſtituitur.

Fuit autem Fredericus Dux noſter ſextus ex Familia Comitum Lutzeburgenſium, imò & Comes illius Provinciæ, juxta quoſdam: ut ſuprà pag. 346. narravi. Uxorem habuit *Gerbergam* Euſtathii I. Comitis Bolonienſis Filiam, & ex ea peperit Filiam Mutam ſeu Jutam, Matrem Henrici Comitis Limburgenſis ac Ducis Lotharingiæ inferioris: ut in Genealogia S. Arnulfi legitur. Obiit Fredericus poſt annum 1067. non relictâ prole maſculâ, ſepultus Stabuleti, cujus Monaſterii fuerat Advocatus.

Vide ſupra pag. 663. * Quapropter Henricus IV. Imperator Goſlariæ exiſtens Godefridum Magnum, ex Italia reducem, Lotharingiæ inferioris Ducem & Monaſterii Stabulenſis Advocatum conſtituit: ut ex Bertholdo, Continuatore Contracti, Scafnaburgenſi & Sigeberto datur intelligi.

VII. GODEFRIDUS Magnus ſeu Barbatus ſecundis nuptiis ſibi junxit *Beatricem*, Frederici II. Ducis Moſellani Filiam, Bonifacii Tuſciæ Marchionis Viduam. Obiit anno 1070. liberoſque ex N. priore Conjuge reliquit *Godefridum Gibboſum*, & *Idam* Euſtathii II. Comitis Bolonienſis Conjugem, Godefridi Bullonii Matrem.

VIII. GODEFRIDUS GIBBOSUS, Guilielmo Tyrio Strumoſus, Patri defuncto ſucceſſit, præſtantis quidem animi adoleſcens, ſed gibboſus, ut Scafnaburgenſis loquitur. Is anno 1076. Antverpiæ à ſicario confoſſus eſt, inſidiis, ut putabatur, Roberti Friſii Flandrorum Comitis, Virduni juxta Patrem conditus. Sine liberis moriens Patrimonii ſui, ac nominatim ditionis Bullonienſis heredem ſcripſit *Godefridum*, inde *Bullonium* dictum, Idæ Sororis ſuæ Filium: ut idem Tyrius Belli ſacri Scriptor teſtatur. Idipſum liquet ex Tabulis ab ipſo Godefrido Bullonio anno 1094. in favorem Cellæ S. Petri Bullonienſis datis, quas ſupra Cod. Donat. Piar. cap 66. recitavimus.

Godefrido Gibboſo Uxor fuit *Mathildis*, Filia Beatricis ſuprà memoratæ ex Bonifacio Marchione Tuſciæ, ſed quæ virgo manſit, quæque poſt obitum Godefridi Gibboſi, ſecundis nuptiis anno 1089. juncta fuit Welphoni, Welphonis Baioariæ Ducis Filio, Azonis Marchionis Ferrarienſis Nepoti, ſed intacta, ut anteà: ut Bertholdus & Baronius fusè narrant.

Vide ſupra pag. 369. Anno 1077. Mathildis varia Tuſciæ & Liguriæ Oppida S. Romanæ Eccleſiæ dedit, quæ hodie Patrimonium S. Petri nuncupantur, ac demum anno 1115. è vita deceſſit: ut Domnizo in ejus vita, & Leo Oſtienſis lib. 3. cap. 48. commemorant. Hæc ipſa Mathildis Canonicorum Regularium S. Petri ad Montes Abbatiam juxta *Brie*, in Diœceſi Metenſi, fundavit: ut in Chronico magno Belgico legitur.

IX. Godefrido Gibboſo ſine liberis defuncto, Henricus IV. Imperator Ultrajecti exiſtens Ducatum Lotharingiæ inferioris Filio ſuo CONRADO, Marcam verò Antverpienſem Godefrido (Bullonio) Gozilonis Ducis Nepoti, Euſtathii Comitis Filio, impigro & ad rem militarem acerrimo adoleſcenti anno 1076. tradidit: ut Scafnaburgenſis loquitur.

X. Conrado ad Regnum Italiæ à Patre Henrico IV. Imperatore evecto, idem Imperator anno 1089. Godefrido Bullonio, Godefridi Gibboſi ex Ida Sorore Nepoti, ut Sigebertus loquitur, Ducatum Lotharingiæ inferioris dedit, quem uſque ad finem vitæ ſuæ, unà cum Marcha Antverpienſi, poſſedit. Idem Godefridus Bullonius Cellam S. Petri, in Municipio Bullonienſi ſitam, Monachis Benedictinis à Godefrido Magno, Avo ſuo materno, traditam, proventibus amplioribus anno 1094. dotavit; Baſerenſi Eccleſiâ eiſdem traditâ. Supra pag. 76.

Eſt autem Baſeium, vulgò *Baſy*, Vicus Gallo-Brabantiæ ad fluvium Tiliam, haut procul à Villarienſi Monachorum Ciſtercienſium Abbatia: in quo vico natus & enutritus fuit Godefridus Bullonius: ut in Ms. Nivellenſi Genealogia Ducum Brabantiæ legitur, utque Traditione velut per manus acceptâ illius loci incolæ narrant.

Antequam in iter verſus Terram Sanctam ſe daret Bullonius, ut expeditionem ſuam Deo ac S. Michaëli, Militiæ cæleſtis Principi, commendaret, Antverpiæ Collegium XII. Canonicorum in honorem ejuſdem Archangeli inſtituit ac dotavit. Vide ſupra pag. 85. Hoc Collegium ex S. Michaëlis Templo (petente S. Norberto Ordinis Præmonſtratenſis conditore) ad Baſilicam Marianam anno 1124. tranſlatum, & aliis totidem Canonicis decurſu temporis auctum, nunc eſt Cathedrale. Idem Bullonius pecuniam in uſum Belli ſacri colligens, *Otberto* Leodicenſi Epiſcopo arcem ac ditionem ſuam Bullonienſem mille trecentis argenti & tribus auri marcis vendidit; majore ſui vendentis, quàm ementis gloriâ. Hanc ipſam arcem ac ditionem hodieque poſſidet Epiſcopus Leodicenſis, cum titulo Ducis Bullonienſis.

Anno 1096. die 15. Auguſti Bullonius iter ſacrum aggreſſus eſt, cum Balduino Comite Hannonienſi, Hugone Comite S. Pauli, ejuſque Filio Engelramo, Rainardo Comite Tullenſi, ejuſque Fratre Petro, Cunone Comite Montis-acuti, Sororio ſuo, Henrico & Godefrido Aſcanis, Fratribus Brabantis, & aliis plurimis, quos Guilielmus Tyrius & alii enumerant. Præter hos Comites, Familiam habuit regio more inſtructam. Baldricum & Matthæum illius Dapiferos, Ioſfridum & Stabelonem Camerarios, Rothardum poculi Proviſorem, Udelradum Conſiliarium, Letholdum & Radulfum Milites ejuſdem domeſticos, idem Tyrius aliique laudant.

Anno 1099. Hieroſolyma, belli ſacri caput, die xv. Julii, feriâ ſextâ, ab Europæis capta eſt, Godefrido Bullonio omnium primo muros traſcendere auſo. Exinde Regnum Hieroſolymitanum ipſi, cujus potiſſimùm virtute Urbem captam eſſe conſtabat, omnium conſenſu delatum: quamquam piiſſimus Princeps nec inſigne, nec nomen regium uſurpare voluit in ea Urbe, ubi Dei Filium purpurâ indutum, & Regem per ludibrium meminerat appellatum.

Anno 1100. die 19. Julii Jeroſolymis obiit, regio more ſepultus in Sepulcri Dominici Templo Golgothano: ubi hodieque ejus mauſoleum lapide Pario conſtructum viſitur, hâc additâ inſcriptione:

Hic jacet inclytus GODEFRIDUS BULION, *qui totam iſtam terram acquiſivit cultui Chriſtiano: cujus anima requieſcat in pace.*

XI. Godefrido Bullonio in Syria ſine liberis defuncto, HENRICUS Comes Limburgenſis ab Henrico IV. Imperatore anno 1101. in Ducatu Lotharingiæ inferioris & Marca Antverpienſi ſuffectus eſt: ut Sigebertus illius temporis Scriptor teſtatur. Fuit is Filius N. Comitis Limburgenſis & Mutæ ſeu Juthæ, quam Frederici Ducis Lotharingiæ inferioris & Gerbergæ Filiam fuiſſe diximus.

XII. Henrico Limburgenſi ob rebellionem capto, Ducatus Lotharingiæ inferioris GODEFRIDO BARBATO Comiti Lovanienſi ab eodem Henrico anno 1106. eſt collatus: teſte eodem Sigeberto. Anno 1125. defuncto Henrico Cæſare, Lotharius Saxonum Dux à Germaniæ Principibus electus eſt Imperator. Huic ſe *Conradus*, Frederici Suevorum Ducis ex Agnete Filia Henrici IV. Imperatoris Filius, objecit; à nonnullis Germaniæ Proceribus imperator nuncupatus. Conrado inter alios ſeſe Godefridus Barbatus adjunxerat: quam ob cauſſam Ducatu à Lothario ſpoliatus, & *Valeramus* Comes Limburgenſis, Henrici Exducis Filius, illo honore eſt auctus.

XIII. VALERAMUS igitur, quamdiu Lotharius vixit, hoc eſt, ferè ad finem uſque anni 1137. Lotharingiæ noſtræ Ducatum

Digitized by Google

Ducatum poſſedit. Exſtat ſup.pag 102. Stephani Metenſis Epiſcopi Diploma Averbodienſe anno 1126. in quo hujus Walerami Ducis & Marchionis fit mentio. Exinde III. Kalend. Decembris anno 1137. Lothario defuncto, Conradus Imperator Godefrido Barbato anno 1138. Ducatum Lotharingiæ iterum attribuit ac confirmavit. Titulum tamen Ducis, & magnam Arduennæ partem Waleramus ejuſque Poſteri retinuerunt.

Godefridus porrò Barbatus ex *Ida*, Henrici IV. Imperatoris Filia, liberos ſuſtulit, *Godefridum* ſuum in Ducatu Succeſſorem, Henricum, Aleidem, Idam & Claritiam: ut ſuprà pag. 671. diximus.

XIV. Barbatô ſucceſſit GODEFRIDUS II. Filius, Lovanii ad D. Petri anno 1143. conditus. Ex *Lutgarde*, Berengarii Comitis Zulzbacenſis Filia, reliquit Filium ſibi cognominem ac Succeſſorem, itemque *Albertum* Comitem de Moha & Dagisberg. Albertus porrò Monaſterium Vallis S. Mariæ fundavit prope Huum juxta Diploma inferiùs edendum in Supplemento Diplom. ad annum 1210. & Filiam reliquit *Gertrudem*, quæ primùm Theobaldo Lotharingiæ ſuperioris Duci, pòſt N. Campaniæ Comiti nupſit, & anno 1234. obiit.

Vide ſupra pag. 569.

XV. GODEFRIDUS III. *in Cunis* vulgò dictus, Godefridi II. Filius anno 1186. vivere deſiit, Lovanii itidem ad D. Petri ſepultus. Anno 1180. Hieroſolymam ſe contulit: ut infra in Chronico magno Belgico legitur.

Ex *Margarita*, Henrici Ducis Limburgenſis Filia, genuit *Henricum* Succeſſorem, S. *Albertum* Epiſcopum Leodicenſem, & *Aleidem* Othoni IV. Imperatori nuptam. Ex altera Conjuge *Imagina*, Ludovici Comitis Loſſenſis Filia, procreavit Gulielmum primum Perueſii Dominum, Godefridi Patrem. De priore matrimonio ſic legitur in Auctario Affligemienſi, ad Sigeberti Chronicon.

Anno 1155. Godefridus Junior, Dux Lotharingiæ, Margaritam Filiam Henrici Comitis Limburgenſis in conjugio ſortitus eſt: per quod tandem rebus omnibus pace compoſitis, contentio longo tempore protracta, eâ conditione finita eſt, ut Godefridus confirmatum ſibi Ducatum ſine ulla contràdictione, Advocatiam S. Trudonis, Caſtellum Rode obtineat. atque omnium, quæ poſſidet idem Comes, poſt deceſſum ejus, medietatem accipiens. hereditario jure Succeſſor fiat. Sicque contentio illa de Ducatu Lotharingiæ inferioris tandem finita fuit, quæ ab anno 1106. inter Lovanienſem & Limburgenſem Comites duraverat, manſitque Ducatus penes poſteros Godofridi Barbati Comitis Lovanienſis.

Godefrido III. Duci tres ex ordine HENRICI, Pater, Filius, & Nepos ſucceſſerunt: ex quibus Henricus II. titulo Lotharingię titulum Brabantiæ primus in Diplomatibus adjunxit, hoc eſt, primus ſe Lotharingię & Brabantiæ Ducem ſcripſit, cùm ejus Anteceſſores ſolius ſolius Lotharingiæ titulo uſi fuiſſent. XVI.

CAPUT LXXXIII.

ALUISUS Epiſcopus Atrebatenſis anno 1141. *benefacit Abbatiæ Canonicorum Regularium Ordinis Præmonſtratenſis, quæ Caſtellum Dei nuncupatur, prope Mortaniam, in Diœceſi Atrebatenſi.*

EGO (1) ALUISUS, Dei miſeratione Atrebatenſis Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

NOVERIT tam præſens ætas, quàm futura poſteritas, quòd Altare de *Fraſnia* cariſſimo Fratri noſtro Roberto, Abbati de (2) Caſtello Dei, à nobis traditum, & Privilegio noſtro confirmatum, ipſo cooperante & concedente, Canonicis Condatenſibus ſub annuo cenſu perpetuò tenendum conceſſimus: eâ ratione, ut unoquoque anno, pro eodem Altari & pro *Audomez* prędicto Abbati & Succeſſoribus ejus, in Feſtivitate S. Dionyſii, triginta & unum ſolidum perſolvant.

IDEM autem Abbas ab eiſdem Canonicis Synodalia jura ſuſcipiens, Nobis & Miniſtris noſtris, quia Perſona Altaris eſt, annuatim perſolvet, & idoneum Presbyterum communi eorum conſilio electum, populo Dei præficiendum; nobis præſentabit, qui de manu noſtra Curam ſuſcipiat, & de converſatione ſua, ſicut canonicum eſt, Nobis reſpondeat.

UT autem hanc Pactionis Paginam ſtabilem manere faciamus, Auctoritatis noſtræ Sigillum appoſuimus, & præſentium Teſtium Signa ſubſcribi fecimus.

Signum Lucæ Atrebatenſis Archidiaconi.
S. Hugonis Oſtrevandiæ Archidiaconi.
S. Petri Præpoſiti.
S. Abſalon Abbatis S. Amandi.
S. Fulconis Haſnonienſis Abbatis.
S. Guarini Abbatis de Caſa Dei.
S. Hugonis Abbatis de Monte S. Eligii.
S. Balduini Abbatis de Maerc.

ACTUM Atrebati anno milleſimo centeſimò quadrageſimo primo. 1141.

CAPUT

Ad litte. (1) ALUISUS ſucceſſivè è Monacho Bertiniano Audomarcpoli, Priore Vedaſtino Atrebaii, & Abbate Aquicinctino juxta Duacum, creatus Epiſcopus Atrebatenſis anno 1131, tertius à reſtaurata illic Sede Epiſcopali, vivere deſiit in Paleſtina anno 1143.

(2) CASTELLUM-DEI, vulgò *Chateau l'Abbaie*, ad Scarpum Fluvium apud Mortaniam, ſecundo à Tornaco lapide, Abbatia eſt Præmonſtratenſium ſub Diœceſi Atrebatenſi, mediocriter dotata.

Canonici Sæculares jam inde ab anno 870. hîc fuerant collocati; quibus circa annum 1155. amotis, ſucceſſêre Canonici Præmonſtratenſes, Radulpho primo Abbate electo.

Præcipuus Fundator fuit Everardus Radulphus, Mortaniæ ſeu Mauritaniæ Dominus, ac Caſtellanus Tornacenſis, de cujus Stemmate plura vide ſupra lib. I. Donat. Belgic. cap. 96, & infra in Chronico Belgico ad annum 1306.

Digitized by Google

CAPUT LXXXIV.

Nicolaus *Cameracenſis Epiſcopus, ſubortas controverſias inter Abbatiam S. Joannis Valencenis Ordinis S. Auguſtini & * Prioratum S. Salvii Ordinis Cluniacenſis juxta Valencenas, componit ac dirimit anno* 1145.

* Nunc eſt Abbatia.

NICOLAUS Divinâ miſeratione Cameracenſis Epiſcopus.....

CONTROVERSIAM inter Eccleſiam S. Salvii & S. Joannis Abbatiam diu habitam decidentes, Eccleſiæ S. Salvii Poſſeſſionis ſuæ jura, quæ in Parochia S. Gaugerici hactenus tenuerat, auctoritatis noſtræ munimento aſſignamus. Quòd autem antiquitatis argumento, Comitem & ſervientes ſuos, Miniſteriales quoque, Dapiferum ſcilicet, Pincernam, Piſtorem, Camerarios, & Portarium, Cocum, & Culcitrarum Portitores, (1) duodecim etiam PARES cum domeſticis & ſervientibus, & Canonicos cum Familia ſua, Parochianos S. Joannis fuiſſe collegimus, baptiſmum & ſepulturam, & cetera quæ Parochianis ſuis neceſſaria ſunt, Eccleſiæ S. Joannis concedimus.

DECRETUM eſt itaque, ut Parochiani S. Gaugerici, tam in Burgo quàm in Caſtro Valentianenſi commanentes, in baptiſmate, ſepultura, oblationibus, & ceteris quæ Parochialia ſunt, ab Eccleſia S. Joannis nullatenus ſuſcipiantur, ſed ab Eccleſia S. Gaugerici, ſub tutela S. Salvii, irrefragabiliter poſſideantur. Valencienses.

ACTUM anno milleſimo centeſimo quadrageſimo quinto, Præſulatûs Domini Nicolai XI. 1145.

Ego Guerimboldus Cancellarius recenſui.

Notatio de XII. Paribus Hannoniæ.

(1) DUODECIM PARES. Ut Regnum Galliæ, ſic & Comitatus Hannoniæ à multis retrò ſeculis Pares XII. habuit: ut ex Diplomate jam producto & aliis liquet. Solent hi XII. Pares, unà cum ipſo Comite Hannoniæ, jus dicere & pro tribunali ſedere: ut ex tabellis jam olim pictis, & aliis monumentis antiquis conſtat.

Sic & hodie, ſi quando graviores Parium aut aliorum Procerum cauſſæ in Curia Montenſi tractentur, ad jus dicendum evocari ſolent, eſtque ſumma illorum auctoritas. Sunt autem hi PARES XII. Hannoniæ,

Dominus de Aveſnes, qui nunc eſt Princeps Chimacenſis, ex Familia de Ligne.

Dominus de Chimay, nunc idem Princeps Chimacenſis

Dominus de Silly, nunc Marchio de Trazegnies.

Dominus de Longueville, qui nunc eſt Comes Egmondanus.

Dominus de Baudour, qui nunc eſt Dux Havræus.

Dominus de Barbanzon, nunc Princeps Barbanzonius, ex Familia de Ligne.

Dominus de Chievre, qui nunc eſt Dux Havræus, Gallicè de *Havré*, ex Gente Croya.

Dominus de Lens, qui nunc eſt Comes Egmondanus.

Dominus de Reux, nunc Comes de Reux, ex Gente Croya.

Dominus de Rebais, qui nunc eſt Comes Egmondanus.

Dominus de Walincourt, nunc Princeps de Ligne.

Dominus de Quevy, aliàs Petit Kevy, qui nunc eſt Dux Arſchotanus ex Familia de Ligne.

Apud Clariſſimum Virum Joannem Jacobum Chiffletium, Medicum Camerarium Regium & Archiducalem, Bruxellæ exſtat depicta vetus tabella, in qua repræſentatur Comes Hannoniæ (in medio ſedens) cum ſuis XII. Paribus. Ad dextrum latus ſedent Domini de *Aveſnes*, *Silly*, *Baudour*, *Chievre*, *Reux* & *Walincourt*, ad ſiniſtrum Domini de *Chimay*, *Longueville*, *Barbanzon*, *Lens*, *Rebaix* & *Quevy*.

CAPUT LXXXV.

Godefridus III. *Brabantiæ Dux dotat Abbatiam Foreſtanam Monialium Benedictinarum juxta Bruxellam, anno* 1145.

EGo GODEFRIDUS, Dei miſeratione Dux & Marchio Lotharingiæ, Ancillas Dei, in Eccleſia Foreſtenſi Deo & S. Mariæ devotè ſervientes, tranſitoriæ hereditatis meæ participes facere diſpoſui, quia præfata Eccleſia à me atque Avo & Patre meo libertate donata, tam Sororum numero quàm Religionis teſtimonio in brevi plurimùm crevit.

VENIENS igitur ad Altare S. Mariæ, cum Matre & magna hominum meorum multitudine, aſtantibus etiam ejuſdem Eccleſiæ Fratribus & Sororibus, quidquid immunitatis ſeu libertatis Avus & Pater meus jam anteà donaverant, renovando iteravi. Terram quoque Nicolai de Hockerche, Curti de Waterlos adjacentem, partim in Filiæ meæ ſuſceptione, partim pecuniæ largitione à Fratribus conquiſitam, liberaliter Eccleſiæ contuli. Teſtes,

Iwanus de Aloſt,
Arnulfus de Aldenarden,
Walterus de Tenremonde,
Leonius, & duo Filii ejus Antonius & Leonius,
Arnulfus de Aſca,
Walterus & Rabbodo de Crainem,
Walterus de Campenhalt &
Frater ejus Giſelbertus Splentre,
Arnulfus Dapifer &
Frater ejus Godefridus,

 Renizo

Digitized by Google

Renizo de Tildunc,
Gerardus de Hildeberch,
Lambertus de Saventem,
Gozuinus de Holthem,
Gozuinus Clutinc,
Gozuinus Clibinck,
Henricus, Pædagogus.

ACTA ſunt hæc anno M. C. XLV. Indictione VIII. 1145.

CAPUT LXXXVI.

THEODORICUS ALSATIUS, *Comes Flandriæ, Laudenſe Cœnobium, Monachorum Ordinis Ciſtercienſis, primo lapide ab Inſula Flandrorum Emporio, extruit anno* 1147.

Auctum & correctum ex Gallo-Flandria P. Bucellini.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Ego THEODORICUS Dei gratiâ Flandriæ Comes;

NOTUM fieri volo, tam præſentibus, quàm futuris, quòd Monachi de Claravalle emerunt ad opus Eccleſiæ S. Mariæ apud Loz terram Bernardi de Anneckin, quam ipſe tenuit in feodo de Petro de Bargas, & idem Petrus eandem terram tenuit de me.

ET ut hoc ſtabile, & inconvulſum præfatæ Eccleſiæ in perpetuum permaneat, Sigilli mei impreſſione, & Scripto aſſignans confirmavi in remiſſionem peccatorum meorum, & ſub teſtimonio ſufficienti.

Signum Rogeri de * Vaſrin, & * Aliàs Wavrin.
Petri de Maiſnil, &
Hugonis de Loz, &
Derbaldi Fratris ejus, &
Lamberti Filii, &
Joannis Pulchri.

ACTUM Inſulis anno M. C. XLVII. in Vigilia Pentecoſtes, dum ſecundâ vice pergerem ad Sanctam Hieruſalem. 1147.

CAPUT LXXXVII.

FOLMARUS *Comes Metenſis circa annum* 1150. *fundat Bellum-pratum, Abbatiam Monachorum Ordinis Ciſtercienſis, prope Lunaris-villam, Oppidum Voſagiæ Primarium.*

EGO (1) STEPHANUS, Dei gratiâ Metenſis Epiſcopus, manifeſto generationi quæ nunc eſt, & futuræ, quòd Folmarus Comes Metenſis conſtruxit Abbatiam Monachorum Ciſtertienſis Ordinis in Banno de *Mortaſine*, quod vocatur Bellum-pratum......

EGO FOLMARUS Comes de Caſtello, & Comitiſſa Mathildis, Mater Uxoris meæ, notum facimus, quòd N. dedit Eccleſiæ Belli-prati....

DATUM anno milleſimo centeſimo ſexageſimo primo. 1161.

HOc ipſum Monaſterium Belli prati Gerardus illo nomine ſecundus Comes Wadonis-montis, Hugonis I. & Annæ Lotharingiæ Filius, anno 1169. Hugo & Odo, Gerardi II. Filii, anno 1186. Simon Dux Lotharingiæ anno 1179. & 1183. Ludovicus Comes de Salereina anno 1185. Bruno Dominus de Roſeriis, ejuſque Filius Albericus anno 1194. & Philippus Dominus de Gerbeuvillers anno 1225. dotarunt.

(1) STEPHANUS Metenſis Epiſcopus, Theoderici I. Comitis de Montbeliard, Monſſon & Bar Filius, anno 1164. obiit, ſepultus Metis in choro Cathedrali.

Donationes noſtras Belgicas lib. 1. cap. 71. & 82. conſule.

Addition. Anno 1710. in hanc Abbatiam introducta fuit ſtrictior obſervantia Regulæ Ciſtercienſis, ſecundùm Statuta Abbatiarum Trappenſis in Gallia, & Aureæ-vallenſis in Ducatu Luxemburgenſi.

Quin imo, hortatu & beneficentiâ Sereniſſimi Principis Leopoldi Ducis Lotharingiæ, advocati fuêre ex Aurea-valle duodecim Monachi, ut cæptam Reformationem promoverent. Ceterum celebris eſt hic locus ob Sepulturas variorum Ducum Lotharingiæ, aliorumque Nobilium.

CAPUT LXXXVIII.

FREDERICUS I. *Imperator Poſſeſſiones & Privilegia Stabulenſis Abbatiæ Ordinis S. Benedicti confirmat, anno* 1152.

FREDERICUS Divinâ favente clementiâ Romanorum Rex....

QUIDQUID Eccleſia Stabulenſis munificentiâ Regum aut Imperatorum largitione obtinuit, tam in fundis, quàm Eccleſiis, ſicut hactenus poſſedit, ſive illa quæ deinceps juſtis modis obtinere potuerit, immobiliter ei confirmamus, & præcipuè Villam *Tourinnes*, quam Godefridus Namurcenſis Comes quondam invaſerat, ſed à ſupradicto Abbate, in præſentia Prædeceſſoris & Patrui noſtri Romanorum Regis Conradi, in Curia Coloniæ celebrata, proclamatus, judicio Principum & maximè Salicorum, in manus ejuſdem Regis Conradi reddidit, & refutavit,

quam

quam & ipſe Rex in manu dicti Abbatis, per Privilegii ſui Paginam, ad uſus Fratrum delegavit.

Villam quoque *Vilippam* tempore Imperatoris Henrici injuſtè ablatam ſupradicto Monaſterio reddimus; Villam etiam *Sprimont* cum Eccleſia & decimationibus & terris ad ipſam Eccleſiam pertinentibus, ſicut Dux Fredericus Eccleſiæ tradidit in perpetuum.

Vide ſupra pag. 668.

Vulgò Banlieue.

Adjicientes hoc ad libertatem Banni leugæ & Opidi Stabulenſis, ut nullus Dux aut Marchio, nullus Comes aut Vice-Comes, nulla ſæcularis vel Eccleſiaſtica Perſona in omnibus locis, quæ intra terminos ipſius banni leugæ, aut in Opido Stabulenſi continentur, aliquam poteſtatem, juſtitiam ſive judicium exerceat, nulla perſona quæ ibidem habitet, alium quàm Abbatem Dominum habeat, nec pro imparibus nuptiis, aut pro ſanguinis effuſione, vel pro defuncta manu alii niſi Abbati reſpondeat.

Percussuram quoque monetæ & teloneum, & publicas nundinas in Opido Stabulenſi, ſicut à Prædeceſſoribus noſtris, ita & à noſtra munificentia & à Succeſſoribus noſtris Regibus ſive Imperatoribus lege in perpetuum valiturâ.....

Et ut inconvulſum per omnia tempora maneat, Præceptum hoc conſcribi, & Sigillo noſtro inſigniri præcepimus, manuque propriâ corroboravimus.

Huic etiam noſtræ Confirmationi Teſtes adhibuimus, quorum nomina hæc ſunt:

Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus.
Helinus Trevirenſis Archiepiſcopus.
Henricus Leodienſis Epiſcopus.
Fredericus Monaſterienſis Epiſcopus.
Otto Friſingenſis Epiſcopus.
Ortlenus Baſilienſis Epiſcopus.
Henricus Conſtantienſis Epiſcopus.
Albertus Marchio de Brandenborgh.
Henricus Dux Saxoniæ.
Matthæus Dux ſuperioris Lotharingiæ.
Henricus Namurcenſis Comes.
Goſuinus de Falconis-monte.
Henricus Comes de Limbourg, &
Frater ejus Gerardus.
Conradus de Dalem, & alii quàm plures.

Ego Arnoldus Cancellarius, vice Henrici Moguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii, recognovi.

Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo quinquageſimo ſe- 1152
cundo, Indictione XV. regnante Frederico Romanorum Rege.

Data Aquiſgrani VII. Idus Martii.

CAPUT LXXXIX.

Theodericus Alsatius *Comes Flandriæ, &* Sibilla *Uxor ejus benefaciunt anno* 1152. *Abbatiæ Laudenſi Ordinis Ciſtercienſis à ſe fundatæ.*

Correctum juxta Documenta Abbatiæ Laudenſis.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

Ego Theodericus Dei gratiâ Flandriæ Comes, & Sibilla Comitiſſa, videntes omnem ſæculi nitorem in ſeipſum deficere, & ſine moleſto concludi, nobis & noſtris, Deo aſpirante, in ſalutem proſpeximus.

Ecclesiæ namque & Abbatiæ de Los, Clarevallenſis Ordinis, terram, quam Walterus de Duremort de nobis tenuit, de Galtero verò Stephanus de Primeka, prece Stephani & ſalute noſtrâ compulſi, ſub cenſu duorum ſolidorum in perpetuum poſſidendam, & alias etiam terras, quas in præſenti poſſident, liberè poſſidendas annuimus.

Hanc etiam libertatem Eccleſiæ donavimus, ut Monachi in ea Deo ſervientes ita propriæ cuſtodiæ noſtræ & tutelæ addicti ſint, ut nulla ſecularis perſona in aliquid eorum, quæ in Comitatu noſtro vel poſſident, vel in futurum poſſeſſuri ſunt, ullam poteſtatem habeat.

Præterea hoc dignitatis privilegium Conventui prænominatæ Eccleſiæ conceſſimus, ut de quocunque negotio cum eis & ſeculari quolibet agatur, tantùm in præſentia perſonæ, quæ Flandriæ præerit, reſponſuri veniant.

Quod ne quâ futurorum adverſitate impoſturari valeat, Sigilli noſtri teſtimonio corroboravimus, & ſubſcriptorum Baronum teſtimonio,

Philippi Filii noſtri,
R. Brugenſis Præpoſiti,
R. Brugenſis Caſtellani,
Roberti de Templo,
Giſleberti Dapiferi,
Rogeri de Wafrin, &
Euſtacii Camerarii.

Actum eſt hoc anno M. C. LII. 1152

Datum per manum Gateri Capellani & Notarii.

CAPUT XC.

Aliud ejuſdem THEODERICI *Comitis Diploma in ſavorem ejuſdem Abbatiæ Laudenſis, anno* 1152.

Correctum ex Archivis Abbatiæ Laudenſis.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, amen.

Ego THEODORICUS Dei gratiâ Comes Flandriæ, & SIBILLA Comitiſſa notum fieri volumus, tam futuris quàm præſentibus, quod quandam terram jacentem in loco qui dicitur Loz, in qua Eccleſia ipſius loci ſita eſt, quæ Nobis ſingulis annis quinque modios tritici & ſeptem raſerias reddidit, præfatæ Eccleſiæ inibique Fratribus Deo famulantibus pro ſalute animarum noſtrarum & parentum noſtrorum, libertate donavimus.

Ut igitur hoc Donum ratum & indivulſum in perpetuum permaneat, Sigilli noſtri corroboravimus Teſtimonio. Teſtes interfuerunt,

Gerhardus Tornacenſis Epiſcopus,
Rogerus Brugenſis Præpoſitus,
Deſiderius Inſulenſis Præpoſitus,
Robertus Tornacenſis Præpoſitus,
Hugo Abbas S. Amandi,
Walterus Abbas S. Martini Tornacenſis,
Matthæus Caſletenſis Præpoſitus,
Robertus Abbas S. Nicolai Tornacenſis,
Reinaldus Inſulenſis Caſtellanus,
Stephanus de Landaſt,
Philippus de Siclin,
Lambertus Filius Richeri,
Hugo de Hulmo,
Euſtachius Camerarius,
Hugo de Englos,
Reinerus Monetarius,
Ego Walterus Cappellanus & ſcripſi, & ſubſcripſi.

ACTUM eſt hoc Inſulis, anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo ſecundo, in Aula Comitis. 1152.

CAPUT XCI.

LUDOVICUS *Comes Loſſenſis, declarat ſe electum fuiſſe Advocatum Abbatiæ Averbodienſis, Ordinis Præmonſtratenſis, ad limites Ditionum Brabanticæ ac Leodicenſis, anno* 1155.

Additio ex Hiſtoriis Comitatûs Loſſenſis.

IN nomine ſanctæ, & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti.

Ego Ludovicus Dei patientiâ Comes Lonenſium, notum facio præſentibus & futuris, quòd Walterus Decanus ſancti Gereonis, & frater ejus Hubertus, libertatis ſuæ prædium, quod poſſidebant in Eicke, quæ ſupra Moſam eſt, cum familia ad ipſum pertinente, & omnibus appendiciis ejus, tacti ſpiritu timoris Dei, Eccleſiæ Averbodienſi legaverunt, obſervatâ Salicæ Legis omni cautelâ.

IDEM verò Walterus Arnulfum de Dieſt, hominem liberum, Advocatum ſuum faciens, donationem prædii ſui per ipſum ad me pertulit, ut ſub defenſione & introductione mea Eccleſia illud uſu caperet. Introduxi itaque Abbatem Andream in poſſeſſionem, & juriſdictioni ejus ex integro ſuppoſui.

CUM autem careret Advocato idem prædium, causâ pacis & amplioris tutelæ, elegit me Eccleſia Averbodienſis in Advocatum, determinato certo redditu pro Advocatia, per annos ſingulos ſex ſolidos videlicet, quod de manu Abbatis vel Magiſtri, qui loco præerit, Miniſter meus accipiet, & perferet ad me.

ERIT verò tam ipſum prædium, quàm familia collata cum prædio, liberum ab omni Advocatorum exactione, ſive imprecaria, vel angaria, vel placitis, vel hoſpitiis. Æſtimationem bonorum defuncti non conſequentur ab heredibus vel à maritandis, nihil ab iis qui defunguntur ab uxoribus expediti.

URGENTE autem neceſſitate adductus ad placitum, tertium inde conſequar denarium, & nihil ampliùs. Hoc ergo ut illibatum apud poſteros meos permaneat, præſentia ſcripta ſigilli mei impreſſione communio, ne res acta vacillet.

TESTES ſunt:

Arnoldus de Dieſt,
Arnoldus de Keſninck,
Godefridus de Materberg,
Cono de Diepenbeck,
Conrardus de Aubertinghe.

ACTA ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ milleſimo, centeſimo, quinquageſimo quinto, Indictione III. concurrente XV. Epacta V. regnante Imperatore noſtro Frederico. 1155.

Notatio

Digitized by Google

Notatio de Comitibus Loſſenſibus *in Diœceſi Leodicenſi.*

OTTO Comes Loſſenſis, ut quidam volunt, Filios reliquit *Giſlebertum* Comitem Loſſenſem ſine liberis defunctum, & *Baldricum* Epiſcopum Leodicenſem, qui S. Jacobi Monaſterium in ea Urbe fundavit, & anno 1017. deceſſit.

Poſt Giſlebertum ARNULFUS Comitatum Loſſenſem tenuit, qui ex Leutgarde Flandrenſi, Conjuge ſua, prolem non ſuſtulit, & anno 1014. moriens Comitatum Loſſenſem Eccleſiæ Leodicenſi, hortante Baldrico Epiſcopo, Cognato ſuo, legavit: ut Anſelmus rerum Leodicenſium Scriptor cap. 59. & 62. commemorat.

ARNULFI Frater aut Cognatus fuit *Hermannus*, Archidiaconus & Canonicus Eccleſiæ S. Lamberti Leodicenſis, qui in honorem SS. Petri & Pauli & S. Odulphi Collegium ſeptem Canonicorum in oppido * Loſſenſi fundavit, & in medio choro ibidem conditus jacet. Niſi fallor, hunc ipſum Comitatum Loſſenſem ſeu Hasbanienſem anno 1040. ſuprà pag. 264. Henricus III. Niger Imp. Nithardo Leodienſi Epiſcopo donavit. Anno 1067. OTTO Comes Loſſenſis floruit, qui Tabulas Stabulenſes, ſuprà pag. 663. productas, ſignavit.

* Borchloon

I. Anno 1086. ARNOLDUS ſive Arnulfus vixit, qui dictum Comitatum in feudum ab Eccleſia Leodicenſi acceptum tenuit: ut rerum Leodicenſium Scriptores tradunt. Idem cum Fratre ſuo Theoderico anno 1101. Andennenſe Diploma ſignavit; ſitque ejuſdem mentio in Diplomate Laubienſi ejuſdem anni, ſuprà pag. 369. & 674.

ARNOLDUS, Arnoldi ſive Arnulfi Filius, anno 1119. Diploma Antverpienſe ſignavit, & anno 1135. Averbodium, Ord. Præmonſtratenſis Abbatiam, fundavit. II.

LUDOVICUS, Arnoldi filius, anno 1146. Antverpienſi, & anno 1165. Heinsbergenſi Diplomati ſubſcripſit, & circa annum 1170. obiit, in Loſſenſis oppidi Begginagio conditus. Ex Ermenſinde, Domina de Reneke, Gerardi & Helvidis de Caſtris Filia, genuit Gerardum Comitem Loſſenſem, Lauretam Theobaldo Comiti Barrenſi, Imaginam Godefrido III. Brabantiæ Duci, & N. Alberto Comiti de *Muha*, nuptas. III.

GERARDUS Comes Loſſenſis Cœnobium Herkenrodenſe Monialibus Ciſtertienſibus ædificavit, anno 1170. contra Radulfum Epiſcopum Leodicenſem bellum geſſit, in Syria item militavit, & anno 1191. deceſſit. Duas habuit conjuges, Adelheidem Gelrenſem, & N. Filiam Godefridi Brabantiæ Ducis. Genuit Ludovicum Comitem Loſſenſem, Henricum, Gerardum & Arnulfum. IV.

Vide inferiùs Supplementum Dipl.

LUDOVICUS Comes Loſſenſis anno 1201. duxit Adam Theoderici Hollandiæ Comitis Filiam ſecundò genitam, & pro Comitatu Hollandiæ diu certavit, obiitque 1218. ſine Liberis. Idem anno 1202. Comitatum ſuum Loſſenſem S. Lamberto tradidit, eumque in feudum ab Hugone Epiſcopo Leodicenſi accepit: ut Joannes Presbyter tom. 2. cap. 23. Rerum Leodicenſium fusè narrat. V.

Arnoldus ſive Arnulfus Comes Loſſenſis, 1086. 1101.	*Arnoldus Comes Loſſenſis 1135. fundavit Averbodium.*	*Ludovicus Comes Loſſenſis duxit Ermenſindem, vixit 1146. 1165.*	*Gerardus Comes Loſſenſis 1170. fundat Herkenrodam, obiit 1188.*	*Ludovicus Comes Loſſenſis 1200. duxit Adam, obiit 1218. ſine liberis.*	
				Henricus.	
				Gerardus,	
				Arnulfus Comes Loſſenſis.	*Arnulfus Comes Loſſenſis duxit heredem Ludovici Comitis de Chiny, & genuit Joannem Comitem; infra ad annum 1296.*
Theodericus 1101.					

VI. ARNULFUS Ludovici Frater & heres genuit Arnulfum Comitem Loſſenſem, qui duxit Joannam Filiam heredem Ludovici Comitis de Chiny, Domini de Agimont & Givet. Ex ea nati, *Joannes* Comes Loſſenſis, *Ludovicus* Comes Chiniacenſis, Dominus de Agimont & Givet, ſine liberis defunctus, *Arnulfus* Epiſcopus Catalaunenſis, N. Filia primùm Domino Falcoburgenſi, poſt Vornenſi apud Zelandos nupta, *Juliana* Uxor Walteri Domini de Kievrain & Ambliſe, & *Iſabella* Uxor Thomæ de Coucy, Domini de Vervin.

Comites Chiniacenſes.

VII. JOANNES Comes Loſſenſis ex N. Comitis Juliacenſis Filia genuit *Arnulfum* Comitem Loſſenſem & Chiniacenſem, *Theodericum* Heinsbergæ Dominum jure uxorio, & *Joannem* Dominum de Agimont, in obſidione Brixienſi 1310. cæſum.

VIII. ARNULFUS Anno 1296. Haſſetenſe Auguſtinianorum Monaſterium dotavit.* Ex Margarita Conjuge genuit *Ludovicum* Comitem Loſſenſem & Chiniacenſem, *Arnoldum*, & *Mariam* Uxorem Godefridi Heinsbergæ Domini.

* Vide infrà ad annum 1296

IX. LUDOVICUS, Arnulfi Filius, utriuſque Comitatûs heres, anno 1336. moriens ex Joanna de Blamont, aliàs Blankenberg, unicam reliquit Filiam *Margaritam*, Joannis Lotharingiæ Ducis Conjugem, quæ anno 1372. ſine liberis deceſſit, in Aureæ Vallis Monaſterio condita.

Ludovico anno 1336. ſine prole maſcula defuncto, X. THEODERICUS Heinsbergæ Dominus, Godefridi & Mariæ Filius, Comitatum Loſſenſem occupavit; ut Joannes Presbyter lib. 2. Hiſt. Leod. cap. 22. fusè narrat. Filios reliquit *Theodericum*, & *Joannem* Heinsbergæ ac Dalembrouci Dominum, & N. Uxorem Arnoldi Domini de Rummis propè Diſtemium.

THEODERICUS, favente Adolfo Marcano Leodicenſi Epiſcopo, cujus Sororem duxerat, Comitatum Loſſenſem poſſedit. Anno 1361. non relictâ prole moriens (nam Filius ejus Godefridus anno præcedente ſine Liberis deceſſerat) heredem ſcripſit Fratrem ſuum JOANNEM Heinsbergæ Dominum, qui jus ſuum Sororio ſuo Arnoldo Domino de Rummis vendidit. XI.

ARNOLDUS poſt varia prælia in ordinem redactus, demum Engelberto Marcano Leodicenſi Epiſcopo Comitatum Loſſenſem, acceptâ ingenti pecuniæ ſummâ, ceſſit; manſitque is deinceps penes Eccleſiam Leodicenſem. Comitatum porrò Chiniacenſem, poſt obitum Margaritæ Ludovici Filiæ, Carolus IV. Imp. Fratri ſuo Wenceſlao Duci Luxeburgenſi anno 1372. dedit, manſitque ab eo tempore unitus cum Ducatu Luxeburgenſi.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XCII.

Nivellenses Canonicæ *alodium Loverolenſe concedunt Monachis Altimontenſibus Ordinis S. Benedicti ſub annuo cenſu*, *anno* 1158.

EGo Oda Abbatiſſa, totuſque Nivellenſis Conventus Eccleſiæ, tam præſentibus quàm futuris.

In pago Haynoënſi adjacet allodium *Loveroles* nuncupatum, Altimontenſi Monaſterio contiguum. Hoc allodium in jus perpetuum noſtra Nivellenſis poſſidebat Eccleſia: ſed quia locus erat deſertus, rara vel nulla inde conſequebatur commoda.

Altimontensis igitur Monaſterii Fratres, aſpicientes hunc locum, quamvis deſertum, ſibi tamen vicinum, ſuiſque uſibus neceſſarium & aptum, convenerunt frequenter nos, expetentes à nobis ſibi concedi locum prædictum, ut illum excolerent, & exinde ſingulis annis noſtræ Eccleſiæ cenſum aliquem determinatum perſolverent.

Tandem adquieſcentes, conceſſimus prædictum allodium, Altare etiam & Eccleſiam, quæ & noſtri juris erant; ut hæc omnia prædicti Altimontenſis Monaſterii Fratres à noſtra Eccleſia cenſualiter & ſub tutela noſtræ tenerent Eccleſiæ, pro allodio perſolventes ſingulis annis XVI. Kalendas Aprilis, ſex libras Valencenienſis monetæ.

Hujus rei Teſtes ſunt ſubſcripti:
Signum Evrardi Præpoſiti,
S. Gerbergæ Præpoſitæ,
Evrardi Decani,
Egerici Cuſtodis,
Segardi,
Gerardi, Presbyterorum,
Goſuini,
Nicolai,
Stephani, Diaconorum;
Arnulphi,
Giſleberti,
Goſelini, Subdiaconorum;
Haſcetæ,
Adelhedis,
Gertrudis,
Idæ,
Item Idæ,
Bertæ,
Item Bertæ,
Margaretæ,
Methæ,
Mathildis,
Item Gertrudis,
Hacuindis, Sororum Eccleſiæ;
Radulphi Cameracenſis Archidiaconi,
Igerici Abbatis S. Giſleni,
Theodorici Condatenſis Decani.

Actum eſt hoc ſolenniter in Nivellenſi
Capitulo, anno milleſimo centeſimo quinqua- 1158.
geſimo octavo, Indictione VI. concurrente ſecundâ Epactâ.... Frederico Imperatore regnante, Godefrido Duce Lovanienſi juniore, Henrico Leodienſi Epiſcopo.

Clarembaldus Dei gratiâ Abbas dictus Altimontis, & Conventus Fratrum ejuſdem loci, cultoribus juſtitiæ notitiam veritatis. Eſt allodium quoddam S. Gertrudis, *Loveroles* dictum, Altimontenſi territorio contiguum, quod quia ſitu erat à Nivellenſi Eccleſia remotum, minùs ei videbatur proficuum.

Nos autem .... ut ſuprà.

CAPUT XCIII.

Rogerus de Landast *Eccleſiæ Ciſonienſis Ord. Canonic. Regularium* (*cujus erat Advocatus*) *jura coram Metropolitano recognoſcit*, *anno* 1159.

EGo Sampſon divinâ miſeratione Remorum Archiepiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, univerſis Eccleſiæ Filiis.

Memorabilibus litteris mandari decrevimus, quo pacto Rogerus de Landaſt, Eccleſiæ Ciſonienſis tunc temporis Advocatus, jura ejuſdem Eccleſiæ in his quæ ſubſcripta ſunt coram nobis recognoverit, præſentibus venerabilibus Fratribus noſtris & Coëpiſcopis, Balduino Noviomenſi, Godeſcalco Atrebatenſi; Abbatibus etiam Martino S. Vedaſti, Goſſuino Aquicinctenſi, Fulcone Haſnonienſi, Fulberto Aroaſienſi, Bulduino Maricolenſi, Hemfrido Phalopinenſi; Clericis quoque & Militibus quàm plurimis....

Signum Balduini Noviomenſis Epiſcopi,
Godeſcalci Atrebatenſis Epiſcopi,
Martini Abbatis S. Vedaſti, & aliorum.

Actum Remis anno milleſimo centeſimo 1159.
quinquageſimo nono, Indictione octavâ, Epactâ nonâ, regnante Ludovico Rege Francorum anno viceſimo ſecundo, Archiepiſcopatûs noſtri decimo nono.

Robertus Cancellarius recognovit, & ſubſcripſit.

CAPUT

CAPUT XCIV.

GUALTERUS *Dominus Aveſnenſis benefacit Monaſterio Lætienſi Ordinis S. Benedicti in Hannonia, circa annum* 1160.

NOTUM ſit tam præſentibus quàm futuris, quòd Dominus GUALTERUS de Aveſnis Lætias veniens, coram Altari S. Lamberti duo molendina de *Eſtruen* in eleëmoſynam Eccleſiæ Lætienſi dedit.

EGO igitur Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus, huic operi bono favens, illud ſigilli noſtri atteſtatione & munitione tamquam ratum & firmum corroboro.

Notatio de Lætienſis *Eccleſiæ initiis ac progreſſu.*

Lieſſies. LÆtienſis Eccleſiæ initia circa annum 751. debentur Wigberto Comiti & Adæ Uxori ejus: quorum Filia *S. Hiltrudis* Virgo, Tabulis Martyrologii Romani 27. Septembris adſcripta, & anno 1006. è terra ab Erluino Cameracenſi Epiſcopo levata, atque in loculo decenter poſita, ibidem quieſcit. Benedictinos porrò Monachos, amotis Clericis, in dicta Lætienſi Eccleſia *Galcherus* Cameracenſis Epiſcopus anno Chriſti 1095. Pontificatûs ſui primo, collocavit: petente *Theoderico* Domino Aveſnenſi, & *Ada* ejus Conjuge. Galcheri Succeſſores, in his Manaſſes anno 1103. Odo anno 1111. & 1112. id ratum eſſe voluerunt.

1095.

Ceterùm Monaſterii Lætienſis conditores habentur dictus Theodericus & Uxor ejus Ada de Roucy, Hilduini Comitis Rocienſis Filia: ut Hermannus Monachus in Hiſtoria Eccleſiæ Laudunenſis ante annos quingentos ſcripta teſtatur; ex qua Andreas Quercetanus in Genealogia Familiæ Caſtellionenſis lib. 2. cap. 6. hæc recitat.

Rouci. Hildwinus Comes Rocienſis duxit Adeladem, germanam Manaſſæ Remorum Archiepiſcopi, ex qua genuit Ebalum Comitem de Roucy, & Andream Comitem de Rameru, ſeptemque Filias. Harum unam nomine *Felicem* duxit Sanctius Rex Aragonenſis, & ex ea genuit Hildefonſum Regem, qui Cæſaraugustam & alias Urbes plurimas paganis abſtulit. Secundam (nomine Beatricem) duxit Rotholdus Comes Perticenſis. Tertia nomine Margareta nupſit Hugoni Comiti Claromontenſi, de qua genitus eſt Rainaldus Comes, qui ex Adelada Veromandu- enſi Comitiſſa genuit Margaretam, Conjugem Caroli boni Flandrenſium Comitis. Quarta nomine *Ermentrudis* nupſit Theobaldo Comiti de Riſnel in Hiſpania. Quintam nomine *Adam* duxit Godefridus de Guiſia, & ex ea genuit Guidonem, Patrem Burchardi. Defuncto autem Godefrido, eadem Ada accepit maritum Walterum de Ath. Quo mortuo accepit tertium maritum Theodericum de Aveſnis, & cum eo exſtruxit Cœnobium, quod dicitur de Leſſiis, in propria poſſeſſione ſua. Defunctoque eodem Theoderico, ipſa ſe ex toto contulit eidem Cœnobio, ubi pluribus annis religioſè vivens defuncta & (*juxta maritum*) ſepulta eſt. Sextam duxit Ernulfus Comes de Warem, qui genuit Othonem Comitem de Chiſni, qui Otho genuit Aubertum, qui Aubertus genuit Aubertum Comitem, & Ernulfum Epiſcopum de Verdun. Septimam nomine *Adeladam* duxit Nobiliſſimus Princeps in Burgundia nomine Falco de Vir vel de Serrata, de qua genuit Bartholomæum Epiſcopum Laudunenſem, & Ermentrudem Uxorem Henrici Comitis de Grandi-prato. *Hactenus ex Hermanni Ms. Hiſtoria Laudunenſi.*

FASTRADUS, Theoderici & Adæ Roucienſis Filius, ex Richilde Walterum cognomento Pulchrum, Aveſnarum & Lutoſæ in Hannonia Dominum, & Everardum Tornacenſem, ſuprà pag 71. memoratum, genuit.

Nicolaus Dominus Aveſnenſis duxit Mathildem Filiam Henrici Namurcenſis, Comitis Rupenſis in Arduenna.

Jacobus Dominus de Aveſnes, Leuſe, Condé, Landrecies & Trelon, ad Bellum ſacrum cum Brabantis & aliis Belgis profectus, Silvenſem Urbem in Luſitania anno 1188. Mauris eripuit, & anno 1191. apud Aſſur contra Turcos fortiſſimè pugnans cecidit: ut Guilielmus Neubrigenſis lib. 4. cap. 21. & Vitriacus cap. 98. & 99. narrant.

Joannes Aveſnenſis, Joannis Filius, Burchardi & Margaritæ Conſtantinopolitanæ, Flandrorum & Hannonienſium Comitiſſæ, Nepos, Hannoniæ Comes, Cartuſiam Valentianenſem in Hannonia anno 1288. fundavit.

Domini Aveſnenſes *in Hannonia.*

- *Wedericus Dominus de Aveſnes & Leuſe, 1066. pag. 66.*
  - *Theodericus Dominus Aveſnenſis duxit Adam de Roucy, Lætiis Monachos collocavit 1095 ob. ſine lib.*
  - *Gerardus in Syria ob. 1079. ſine liberis.*
  - *Ada, aliàs Ida, Uxor Faſtradi de Oiſy, Advocati Tornacenſis 1088.*
    - *Goſuinus de Oiſy, 1112. 1117. Dominus Aveſnenſis & Advocatus Tornacenſis ob. ſine liberis ſuprà pag. 678.*
    - *Faſtradus II. duxit Richildem.*
      - *Walterus Pulcher Dominus Aveſnenſis, Advocatus Tornacenſis 1164. duxit Idam Filiam Everardi Domini Mortania, Caſtellani Tornacenſis.*
        - *Theodericus II. Dominus Mortania duxit Alidem Filiam Balduini II. Comitis Hannoniæ, pag. 415.*
          - *Everardus Radulfus Dominus Mortania Caſtellanus Tornacenſis 1155. Mortania Abbatiam fundat. ob. 1180 p. 696*
        - *Nicolaus Dominus Aveſnenſis duxit Mathildem Namurcenſem, 1180.*
          - *Jacobus Dominus Aveſnenſis duxit Amelinam filiam heredem Buchardi Domini Guiſia, obiit in Syria 1191.*
            - *Walterus II. Dominus Aveſnenſis duxit Margaritam Comitiſſam Bleſenſem.*
              - *Theobaldus ſine liberis.*
              - *Maria Uxor Hugonis Comitis S. Pauli.*
            - *Buchardus adhæſit Margaritæ Conſtantinopolitanæ.*
              - *Joannes, obiit 1255.*
                - *Joannes Comes Hannoniæ.*
              - *Balduinus Dominus Bellimontis 1267.*
                - *Beatrix Uxor Henrici Comitis Luxeburgenſis*
            - *Guido obiit 1219. ſine lib.*
            - *Mathildis Ux. Nicolai Domini de Ruminy.*
          - *Ida Uxor Guilielmi Caſtellani Audemarenſis 1186.*
            - *Guilielmus Caſtellanus Audemarenſis 1186.*
          - *N. Uxor N. de Popinelle.*
            - *Walterus.*
            - *Matthæus.*
            - *Ægidius.*
          - *N. Uxor Ingerranni Comitis S. Pauli p. 704.*
        - *Goſuinus Advocatus Tornacenſis Dominus de Flamengeries*
        - *Everardus Epiſcopus Tornacenſis 1172.*
        - *Petrenilla Uxor Joannis Advocati Ciſonienſis pag. 686.*
      - *Everardus.*

CAPUT XCV.

INGERRANNUS II. *Comes S. Pauli Sponſam ſibi obtinet N. Filiam Nicolai Domini Aveſnenſis, circa annum* 1160.

EGo Theodoricus Flandrenſis Comes, & Philippus Filius meus, notum facimus tam præſentibus quàm futuris Curiæ Flandrenſis Baronibus negotium Ingerranni Comitis S. Pauli, & Nicolai de Aveſnis, in præſentia noſtra conſummatum....

INGERRANNO & NICOLAO cum amicis & proximis ſuis apud *Fares* in noſtro conſpectu convenientibus, Ingerrannus, conſilio & curâ Rogeri, Dapiferi Flandriarum, Filiam Nicolai obtinuit in Sponſam ſibi: cui totum *Buſcoy* & appenditia ejus, & *Duiſans* totum, & terram ſuam de *Imblingeen*, cum appenditiis ejus, in dotem conceſſit. Ita quod dotem nominatam in manu mea & Filii mei poſuit : de qua Filia Nicolai hominium Nobis fecit, & eam de manu noſtra ſuſcepit.

EI quoque prædictæ dotali terrâ inveſtitæ homines ejuſdem terræ hominium pro debito fecerunt, & fidelitatem juraverunt, Joannes de Buſcoy, Hugo Filius Erinnæ, & omnes alii.

HUIC actioni adſtitimus, & quòd illibata permaneret, Ego & Filius meus plegiæ fuimus. Hoc ipſe Ingerrannus & Frater ejus Guido, fide & juramento aſtricti, ſe obſervaturos polliciti ſunt.

HOMINES quoque Ingerranni fide & juramento plegias ſe interpoſuerunt, videlicet Balduinus de Grivilla, Adam Kieret, Euſtatius d'Eſcaines, Euſtatius de Longnes.

PRÆTEREA adfuerunt Teſtes & plegiæ,
Caſtellanus Inſulenſis,
Caſtellanus Duacenſis,
Ilbertus de Tarenti,
Simon de Oiſy,
Robertus Advocatus Bethuniæ.

Quadringenti ferè Milites ſeriem rei expoſitæ viderunt & audierunt, & nullo contradicente, unanimitatis aſſenſum tribuerunt, & prætaxatæ veritati, ſi opus fuerit, teſtimonium perhibere poſſunt.

Notatio de Comitibus S. Pauli, ex Familia Candentis avenæ, vulgò Candavene, *aliis Campi avenæ.*

I. ROGERIUS Comes S. Pauli circa annum 1038. Collegium Canonicorum in Oppido S. Pauli apud Arteſios fundavit, & anno 1039. Diploma Falempinenſe ſuprà pag. 54. & Winnocibergenſe anno 1067. pag. 513. ſignavit.

HUGO, Rogerii Filius, ex Clementia (poſt nupta Arnulfo Ardæ Domino) genuit Guidonem Comitem Sancti Pauli ſine liberis defunctum, & Hugonem II. Comitem. II.

- *Hugo, Rogerii Filius, Comes S. Pauli, duxit Clementiam.*
  - *Guido Comes S. Pauli, obiit ſine liberis.*
  - *Hugo II. Candavena Comes S. Pauli in Syriam 1096. ivit; duxit Elſendem, 2. Margaritam.*
    - *Ex 1. Ingerrannus Comes S. Pauli, obiit in Syria ſine liberis.*
    - *Hugo III. Comes S Pauli 1137. Cervicampi Abbatiam fundat; duxit Beatricem.*
      - *Ingerrannus II. Comes S Pauli 1145. duxit Filiam Nicolai Domini Aveſnenſis, obiit ſine liberis.*
      - *Anſelmus Comes S. Pauli 1151 duxit Euſtachiam, obiit 1174.*
        - *Hugo IV. Comes S. Pauli 1203. duxit Iolam Filiam Balduini Comitis Hannonia.*
          - *Eliſabeth heres 1196. nupſit Galchero III. Domino de Chaſtillon.*
          - *Euſtachia uxor Joannis de Neſle Caſtellani Brugenſis.*
        - *Ingerranus genuit Hugonem Dominum de Beauval. 1223.*
        - *Guido Seneſcallus Pontivi.*
        - *Beatrix Uxor Joannis Comitis Pontivi.*
      - *Guido duxit Mathildem Filiam Juberti de Dourlens.*
    - *Beatrix Uxor Roberti Domini de Boves.*
    - *Ex 2. Radulfus.*
    - *Guido.*

III. HUGO II. Comes S. Pauli, cognomento Candens avena, *Candavene*, anno 1096. cum Godefrido Bullonio in Syriam ivit. Duxit primò Elſendem, ſecundò Margaritam, Rainaldi Claromontani apud Bellovacos Comitis Filiam, Caroli Boni Flandriæ Comitis Viduam, quæ tertiò nupſit Balduino de Encre.

IV. HUGO III. Cervicampum, aliis Caricampum, *Chercamp*, Abbatiam Monachorum Ordinis Ciſtercienſis in Diœceſi olim Morinenſi, nunc Bolonienſi, circa annum 1137. fundavit. Idem aliud inſuper inſigne Monaſterium *Urſi-campi*, vulgò *Orcamp*, Religioſorum Ciſtercienſium in Diœceſi Noviomenſi condidit. Obiit 1142, in Cervicampo ſepultus cum Uxore.

HUGO IV. Comes S. Pauli expeditioni Conſtantinopolitanæ cum Balduino Flandriæ Comite anno 1204. interfuit: ut Gofridus de Villa-Harduini fusè narrat. Idem cum Philippo Alſatio Flandriæ Comite in Syria anno 1190. militavit. V.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XCVI.

PHILIPPUS ALSATIUS *Flandriæ Comes Bergenſi Monaſterio S. VVinnoci Ord. S. Benedicti benefacit* 1165.

Vide pag. 511.

EGo PHILIPPUS, Dei gratiâ Comes Flandriæ, libertatem illam, quam Comes Carolus quondam Eccleſiæ B. Winnoci tradidit & confirmavit, precibus Walteri Abbatis præfatæ Eccleſiæ annuens, conceſſi iteratò, & Sigilli mei impreſſione corroboravi.

IPSA itaque libertas hunc habet modum. Abbas Hermes Eccleſiæ Bergenſis adversùs Froulſum querelam movit; quam terminare volens, Seniores Caſtellaniæ præfatus Comes Carolus convocavit, Folcrammum de Prato, Ulricum Filium Ingelinæ, Bernoldum Spretum, Reingerum de Sintonis, Everardum de Coudekerca, Theobaldum Filium Dodonii.

HI ergò per juramentum commoniti, concorditer reſponderunt, totam illam terram, in cujus auſtrali & occidentali parte Monaſterium S. Winnoci ſitum eſt, & antiquum Burgum, & ſalinas in Sintonis, quas Grenas dicunt, habitantes in iis locis, & omnia quæ per manus Comitum S. Winnoco collata ſunt, ita libera eſſe debere, ut ſoli Abbati de omnibus forisfactis & emendationibus reſpondeant: excepto raptu mulierum, & aduſtione domorum, & ſi per Scabinos comprobari poſſint, forum vel Eccleſiam pugnando perturbaſſe. (1) Hoſpites verò Eccleſiæ Hoſpitibus Comitis in omni lege & conſuetudine ita pares eſſe dixerunt, ut nec in exercitum vadant, niſi per Abbatis nuntium moniti, quando Comitis Hoſpites per nuntium ejus moniti iverint.

UNDE & Abbas Rumoldus, quem quidam præfatorum Virorum noverant, Comiti Balduino & Succeſſoribus à ſingulis Hoſpitibus Eccleſiæ S. Winnoci ſex denarios annuatim dari conſtituit: per quem videlicet cenſum ipſos tamquam ſuos Comes contra omnem moleſtiam & inquietudinem Caſtellani vel Miniſtrorum ejus tueri debeat & manutenere.

PORRÒ denarii præſcripti non Miniſterialium ſcilicet Comitis eſſe proprii debeant: (2) Miniſteriales quippe ante tempus hujus pactionis non pauciores vaccas, quàm poſteà, coquinæ Comitis præparabunt.

SICUT ergò teſtimonio præfatorum Virorum determinata ſunt, in præſentia prænominati Caroli Comitis, ita Ego Philippus, Dei gratiâ Flandriæ Comes, S. Winnoco perpetuâ libertate poſſidenda contrado; & hujus Donationis meæ Paginam Sigilli mei auctoritate confirmo.

ACTA ſunt hæc anno milleſimo centeſimo ſexageſimo quinto, apud S. Audomarum, in Nativitate Domini, in Curia ſolenni. Teſtes, Deſiderius Præpoſitus de Inſula, Haket Decanus de Brugis, Euſtathius Camerarius, Walterus de Locris, Willelmus Morrant, Segerus de Someringem, & Gerardus Frater ejus, Simon de Tetingem, Alanus de Ipra, Hugo de Stenis, Chriſtianus de Mares. 1165.

(1) HOSPITES Eccleſiæ S. Winnoci, hoc eſt, qui terras Abbatiæ S. Winnoci-Bergenſis inhabitant aut colunt. Vide infrà ad annum 1183. & 1225. de Hoſpitibus Eccleſiæ S. Donatiani Brugenſis.

(2) MINISTERIALES... Coquinæ Comitis. Ex his colligi datur, Miniſteriales hereditarios Flandriæ, quos hodie Officiarios vocant, olim pro Comitis Flandriæ culina aliquot vaccas aut boves annis ſingulis aluiſſe. Ex his Miniſterialibus fuerunt, Camerarius, Seneſcallus, Dapifer & Pincerna ſeu Buticularius.

CAPUT XCVII.

Idem PHILIPPUS ALSATIUS, *Loënſe Cœnobium Canonicorum Regularium in Diœceſi Iprenſi, dotat anno* 1166. *&* 1177.

EGo PHILIPPUS, Dei gratiâ Comes Flandriæ, notum eſſe volo tam futuris quàm præſentibus, quòd Eccleſiæ B. Petri de *Lo* illam partem terræ, quæ vulgò dicitur *Mor*, quæ eſt inter Mor Eccleſiæ S. Vedaſti Everſamenſis, & aquam illam quam vulgus nominat *Hanakin-Leed*, totam in perpetuum liberè poſſidendam donaverim.

VIAM etiam illam, quæ circa Clauſtrum Eccleſiæ jacuit, per quam Grevelenſes tranſire ſolebant, quam Pater meus & Ego obſtrui fecimus, eidem Eccleſiæ obtinendam concedo.

QUOD ut ratum ſit, ſcripto commendare curavi, & Sigilli mei impreſſione confirmavi coram his Teſtibus;

Deſiderio Præpoſito Inſulenſi,
Roberto Præpoſito Arienſi,
Haketo Decano Brugenſi,
Lamberto Notario,
Euſtachio Camerario,
Galtero de Locra,
Henrico de Moeſteda,
Sigero de Somrighem,
Galtero Gonel, & aliis multis.

Actum hoc anno milleſimo centeſimo ſexageſimo 1166.

Digitized by Google

geſimo ſexto, Dominicâ ante Nativitatem S. Mariæ, Maleæ in nova Eccleſia Comitis.

Ego PHILIPPUS Flandriæ & Viromandiæ Comes, notum eſſe volo omnibus, quòd dedi in eleëmoſynam Canonicis de *Loo* XX. ſolidos, ſingulis annis accipiendos Furnis, in Dominica Palmarum, ex officio Leonii Notarii. De iſtis verò denariis ſtatui, ut ſolummodo procurentur vinum & panis, ad conficiendum Sacrificium Altaris.

NE igitur in poſterum hæc eleëmoſyna poſſit ab aliquo infringi, ſigilli mei auctoritate eam confirmari præcepi, anno Domini milleſimo 1177.
centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo.

CAPUT XCVIII.

HUGO III. *Dux Burgundiæ anno* 1172. *fundat Capellam Divionenſem, & Canonicos X. in ea conſtituit ac dotat.*

EGo HUGO Dux Burgundiæ notum volo eſſe præſentibus & futuris, quoniam Jeroſolymam proficiſcens, præ nimia maris turbatione & imminentis periculi acerbitate, tam ego quàm omnes qui in navigio erant, graviter perterriti fuimus. Ea propter votum faciens, Deo promiſi, me conſtructurum, in mea
Dijon. Curte apud Divionem, Eccleſiam in honorem ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, & B. Joannis Evangeliſtæ.

UNDE factum eſt, ut in reditu meo Romam veniens, quod voveram, per manum bonæ memoriæ Alexandri Summi Pontificis, Deo obtuli, & auctoritate Apoſtolicâ, quemadmodum in autentico ſcripto, quod ab eo impetravi, continetur, confirmari feci.

CUM autem rediiſſem gratiâ Dei, convocatis amicis meis, decem Clericos, pro remedio animæ meæ, & Prædeceſſorum Succeſſorumque meorum ſalute, Deo in perpetuum ſerviturος, apud Divionem inſtitui, quibus, laudante *Aalide* Uxore meâ, & *Odone* primogenito meo, in eadem Villa in proprios uſus reditus aſſignavi.

Ut verò iidem Capellani mei de menſa mea & domo eſſe manifeſtiùs cognoſcantur, in feſtis annalibus, id eſt, in Nativitate Domini, in Paſcha, in Pentecoſte, in omnium Sanctorum, ſi Dux vel Duciſſa Divione fuerint, accipient de expenſa Curiæ, tamquam commenſales Ducis, in perpetuum duos ſolidos pro coquina, vel æquivalens.

Oblationes omnes & beneficia Capellæ Ducis & Duciſſæ, ubicumque ſint, apud Divionem, ex integro ipſorum erunt, nec Capellanus Ducis vel Duciſſæ in eis quidquam habebit, niſi jure Canonicatûs, & non jure Capellaniæ. Siquidem nec Dux nec Duciſſa Capellanum habebit, niſi Decanum Capellæ, vel aliquem de Canonicis ipſius. Qui videlicet Decanus, vice Domini Papæ, curam animæ Ducis & animæ Duciſſæ debet habere, ſicut in præſenti habet curam animæ meæ Nicolaus Capellanus meus & Decanus Capellæ, quam curam ipſe à Domino Papa Alexandro ſumpſit.

QUONIAM igitur Eccleſiam iſtam, ad honorem Dei & tutamen animarum Ducum Burgundiæ, & ad illuſtrationem Domûs illorum non dubito pertinere, ipſam tamquam Ducatûs caput & turrim ſalutis Ducum cupio erigere.

Unde ſtatuo, & Poſteritati meæ in ſalutem ſuam mando, ut quàm citò quis dominium Ducatûs ſuſceperit, ſtatim tamquam felix operum ſuorum initium adeat Eccleſiam ſuam, conſortium ſpirituale Canonicorum ſuorum recipiat, fidelitatem ei & Statuta præſentis ſcripturæ ſe ſervaturum juret; ſingulos Canonicos, in ſignum Fraternitatis, in oſculo ſancto recipiat, tam illos quàm res illorum in ſpeciale tutamen amplectens.

HOC ipſum Duciſſa quoque in initio promotionis ſuæ, cùm venerit Divionem, faciat: ut à ſancto & pio opere incipientes, cætera agenda, auctore Domino, deinceps proſperè ſuccedant.

UT autem hoc in poſterum ratum habeatur, præſentem Paginam ſigilli mei, & ſigilli Odonis Primogeniti mei impreſſione feci muniri. Teſtes ſunt,

Odo Filius meus Primogenitus, cujus laude hoc totum factum eſt,
Maria venerabilis quondam Duciſſa Burgundiæ, Mater mea,
Aymo de Divione,
Willermus de Orgeolo, milites:
Item Bartholomæus Cambellanus meus,
Rainaldus de Edua Burgenſis:
De Presbyteris,
Magiſter Nicolaus Capellanus meus & Capellæ Decanus,
Vibertus,
Magiſter Hugo,
Magiſter Guido Malus panis,
Magiſter Richardus Diaconus.

ACTUM eſt hoc anno milleſimo centeſimo 1172.
ſeptuageſimo ſecundo.

ROBERTO Duce Burgundionum obeunte, quem ſuprà retulimus, AINRICI Regis fuiſſe Fratrem, Filio quoque ipſius Ainrico ante obitum Patris mortuo, Filius ipſius Ainrici *Hugo* Ducatum Burgundiæ ſuſcepit. Quo facto Monacho poſt aliquot annos, Principatum ipſius Frater ejus *Odo* obtinuit.

REX autem Andefonſus quàm ſtrenuus in armis fuerit, quoties Saracenos præliando fuderit, quot expeditiones in eos egerit, non ibi deſcribere decrevimus. Qui etiam Toletum, maximam Urbem eorum, ſuo ſubjugavit imperio, magnam ſuæ habitationis partem eis auferens.

HIC Filiam Roberti Ducis Burgundionum duxit in Uxorem nomine *Conſtantiam*, de qua ſuſcepit filiam, quam

quam in matrimonium dedit Raimundo Comiti, qui Comitatum trans Ararim tenebat. Alteram Filiam, ſed non ex conjugali thoro natam, *Ainrico* uni Filiorum Filii ejuſdem Ducis Roberti dedit: hoſque ambos in ipſis finibus Hiſpaniæ contra Agarenorum collocavit imperium. Hactenus ex Fragmento Hiſtoriæ Francorum à Roberto Rege uſque ad Philippi I. Regis obitum, quod Pithæus edidit.

Burgundiæ Duces ex Familia Capetica : *de qua pag. 659. 660.*

HUGO Capetus, anno 987. Francorum Rex coronatus, liberos reliquit Robertum in regno Succeſſorem, & Adeleidem, Rainaldi Comitis Autiſſiodorenſis & Nivernenſis Uxorem. Robertus Rex Filios habuit, Hugonem, Henricum I. Regem, & Robertum Burgundiæ Ducem, anno 1075 defunctum.

I. ROBERTUS I. Burgundiæ Dux ex Helia de Semur, aliis Ermengarde, ſuſtulit *Hugonem* anno 1057. defunctum, *Henricum*, *Robertum* Siciliæ Comitem ex parte Uxoris, *Simonem*, *Conſtantiam* primùm Hugoni Comiti de *Chalon ſur Saone*, poſt Alfonſo VI. Caſtellæ & Legionis Regi anno 1080. nuptam, Urracæ, dictorum regnorum heredis, ex Marito poſteriore Matrem, & *Aldeardim* Uxorem tertiam Guidonis Godefridi, dicti Guilielmi VII. Ducis Aquitaniæ Comitiſque Pictavienſis, qui anno 1086. obiit.

II. HENRICUS, Roberti I. Ducis Filius, ante Patrem circa annum 1067. deceſſit, & ex Sibylla, Rainaldi Burgundiæ Comitis Filia, ſuſtulit *Hugonem I.* Burgundiæ Ducem, qui poſt Uxoris Jolentæ Nivernenſis obitum Monachus Cluniaci 1092. obiit; *Odonem* Fratris in Ducatu ſucceſſorem; *Robertum* Epiſcopum Lingonenſem, poſt Monachum Moliſmenſem, S. Brunonis diſcipulum; *Henricum* Comitem Portugalliæ, ductâ Tereſiâ, Alfonſi VI. ſuprà laudati Caſtellæ Regis Filiâ naturali; & *Rainaldum* Abbatem Flaviniacenſem.

III. ODO I. cognomento Borrellus, Burgundiæ Dux, Ciſtertienſis Archimonaſterii Fundator, in Syria anno 1102. deceſſit, Ciſtertii ſepultus. Ex Mathilde Rainaldi II. Burgundiæ Comitis ſuprà pag. 645. laudati filia (quæ poſt Mariti exceſſum Monacham in Fonte Ebraldi induit) ſuſtulit *Hugonem II.* ſuum in Principatu ſucceſſorem, *Henricum* Monachum Ciſtertii 1130. defunctum, & *Aleidem*, aliis Adelam aut Helam, primùm Raimundo Tripolis Comiti, Raimundi Comitis Toloſani Filio, poſt Guilielmo Talvaſio Comiti Pontivi nuptam: quibus nonnulli adjungunt *Florinam* in Syria defunctam.

HUGO II. Pacificus anno 1142. juxta Patrem Ciſter- IV.
tii voluit ſepeliri. Ex Mathilde Liberos decem procreavit, *Odonem II.* Ducem, *Raimundum*, *Hugonem Rufum*, *Robertum* Epiſcopum Auguſtodunenſem, *Henricum* A. Lugdunenſem, Ciſtertii conditum, *Gualterum* Epiſcopum Lingonenſem, *Sibyllam* Rogerio Siciliæ Regi, *Mathildem* Guilielmo Montis Peſſulani Domino, *Aigelinam* Gerardo I. Wadonis montis Comiti, nuptas, & *Arremburgam* Monialem.

ODO II. Burgundiæ Dux ex Maria Theobaldi Campaniæ V.
Comitis Filia genuit Hugonem III. Ducem. Obiit 1162. Ciſtertii conditus.

HUGO III. ſacræ Capellæ Divionenſis Conditor in VI.
Syriam anno 1171. ivit, teſte Tyrio lib. 20 & Roberto Montenſi: quorum alter Henricum, alter Odonem non rectè nuncupat. Prior illi conjux fuit Alidis ſeu Adela, Matthæi I. Lotharingiæ Moſellanæ Ducis Filia: ex qua nati, *Odo III.* Dux & *Alexander*: à quo poſteriore ſtirpem trahunt Domini de Montagu, Couches & Sombernon. Poſterior Conjux fuit Beatrix Comitiſſa de Vienne & Albon, ex qua natus Andreas Delphinus, Comes Viennenſis & Albonenſis, & Mathildis Uxor Joannis Comitis de Chalon.

- *Robertus I. Burgundiæ Dux, Roberti Regis Franciæ Filius, Hugonis Capeti Nepos, obiit 1075.*
  - *Hugo, obiit 1057.*
  - *Henricus, obiit 1067.*
    - *Hugo I. Dux obiit Monachus 1092.*
    - *Odo I. Dux Ciſtertii Conditor, obiit 1102.*
      - *Hugo II. Dux, obiit 1142.*
        - *Hugo III. Dux, obiit 1192. Tyri.*
          - *Odo III. Dux, obiit 1218.*
      - *Henricus.*
      - *Alidis.*
      - *Florina.*
    - *Robertus Epiſcopus.*
    - *Henricus duxit Tereſiam Filiam naturalem Alfonſi VI Regis Caſtellæ.*
      - *Alfonſus I. Rex Portugalliæ.*
        - *Sanctius Rex.*
          - *Alfonſus II. Rex Portugalliæ.*
    - *Rainaldus.*
  - *Robertus Comes Siciliæ.*
  - *Simon.*
  - *Conſtantia Uxor Alfonſi VI. Regis Caſtellæ, obiit 1092.*
    - *Urraca Caſtellæ Regina nupſit Raimundo Filio Guilielmi II Burgundiæ Comitis.*
      - *Alfonſus VII Rex Caſtellæ & Galleciæ.*
  - *Aldeardis.*

Idem Dux Hugo III. Gauchero Epiſcopo Lingonenſi anno 1178. Comitatum Lingonenſem dedit. In Syriam ſecundò profectus, cum Philippo Auguſto Francorum Rege, obſidioni Aconenſi anno 1191. interfuit; teſte Sanuto. Obiit Tyri 1192. ſepultus Ciſtertii.

VII. ODO III. duxit primò Mathildem, aliis Tereſiam, Alfonſi Regis Portugalliæ Filiam, Philippi Alſatii Flandriæ Comitis, in Syria ad Aconem anno 1191. defuncti Viduam; ſecundò Aleidem Guidonis Domini de Vergy Filiam. Anno 1209. contra Albigenſes militavit, & obiit 1218. conditus Ciſtertii.

VIII. HUGO IV. Odonis III. Filius ex Jolenta, Roberti Comitis de Dreux Filia, genuit *Odonem* Mathildis Comitiſſæ Nivernenſis & Autiſiodorenſis Maritum, *Joannem* Agnetis Dominæ Borbonii Maritum, *Robertum II.* Burgundiæ Ducem, *Aleidem* Henrici III. Brabantiæ Ducis Conjugem, & Margaritam. Exceſſit è vita 1272.

IX. ROBERTUS II. Burgundiæ Dux & Theſſalonicæ Rex titularis, obiit 1309. Ciſtertii humatus. Ex Agnete, S. Ludovici Regis Filia reliquit *Hugonem* V. & *Odonem* IV. Duces Burgundiæ, Joannem, Ludovicum, Blancam, Margaritam, Joannam Philippi Valeſii Conjugem, & Mariam.

Hugo V. Dux anno 1315. cælebs obiit. X.

ODO IV. anno 1316. duxit Joannam de Francia, Co- XI.
mitatûs Burgundiæ, Arteſiæ & Salinarum heredem; ex qua genuit *Philippum*, ante Patrem anno 1346. defunctum, & Ciſtertii conditum. Philippus porrò, Arteſiæ Comes cùm eſſet, anno 1338. Joannam Guilielmi Bononiæ & Arverniæ Comitis Filiam heredem ſibi junxit, &
ex ea reliquit PHILIPPUM Ducem Burgundiæ, Comitem XII.
Arteſiæ, Bononiæ, Arverniæ, & Burgundiæ Palatinum, Dominum Salinarum, qui anno 1361. cælebs deceſſit.

Ducatus itaque Burgundiæ ceſſit Joanni Franciæ Regi, Filio Joannæ Burgundæ, quæ fuit Odonis IV. Ducis Soror. Is anno 1363. eundem Ducatum *Philippo Audaci*, Filio ſuo quartò genito, dedit. Audaci *Joannes Intrepidus*, huic

Digitized by Google

huic *Philippus Bonus*, illi *Carolus Audax* ex ordine ſucceſſerunt. Caroli Filiam unicam & heredem Mariam matrimonio ſibi copulavit Maximilianus Auſtriacus, Frederici III. Imperatoris Filius. *Hæc ex Clariſſimi Viri Andreæ Quercetani, inter Scriptores Genealogicos facilè principis, Burgundia hauſimus.*

CAPUT XCIX.

ALEXANDER II. *Pontifex fundationem Sacræ Capellæ Divionenſis approbat*, *anno* 1172.

ALEXANDER Epiſcopus, Servus Servorum Dei, dilecto Filio, Nobili Viro Hugoni Duci Burgundiæ ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Petitionibus Nobilium & potentum Virorum, quæ rationi & honeſtati noſcuntur inniti, animo Nos convenit placido condeſcendere, & eas libenter & efficaciter exaudire; ut ad Eccleſiarum commodum & profectum ferventiùs accendantur, cùm in eorum juſtis petitionibus ab Apoſtolica Sede facilè ſe noverint exaudiri.

INDE eſt, quòd devotionis fervore, & inſtantiâ tuæ petitionis inducti, fundum quem apud Divionem pro Eccleſia, & Officiis ejus ædificandis, Beato Petro ac Nobis liberaliter obtuliſti, in jus & proprietatem noſtram & Eccleſiæ Romanæ recipimus, & ibidem Eccleſiam conſtruendi, quæ ſoli Romano Pontifici debeat reſpondere, tibi facultatem & licentiam indulgemus. Auctoritate Apoſtolicâ prohibentes, ne cui Epiſcopo vel aliæ Eccleſiaſticæ perſonæ liceat quidquam juris ſibi in eadem Eccleſia, vel Clericis eidem Eccleſiæ ſervientibus, vendicare.

DATUM Tuſculi, VI. Idus Novembris.

Additio. DIvio, ſeu Divionum, vulgò *Dijon*, Civitas Galliæ populoſa & celebris, primaria Ducatûs Burgundiæ, in Diœceſi Lingonenſi, olim pertinuit ad Philippum Bonum & Carolum Audacem, Principes Belgii noſtri, è Familia Burgundicâ.

Sunt illic duæ inſignes Abbatiæ, una S. Benigni Canonicorum Regularium, de qua ſupra pag. 351. altera S. Stephani, nunc ſæcularis. Præcipuè celebratur Divio per Capellam Sacram ab Hugone III. pro decem Canonicis fundatam anno 1172. quorum numerus auctus dein fuit uſque ad XXIV. Præeſt Decanus ſeu Cuſtos, & ſubeſt Capitulum immediatè Sedi Apoſtolicæ.

Eſt quoque honorabilis hæc Capella, ob Sacram atque Miraculoſam Hoſtiam, hodièque notatam guttis ſanguineis, quæ olim manârunt, dum eam ſacrilegus quidam Judæus, pluribus cultri ictibus confodiſſet.

Hoc ſacrum pignus ab Eugenio IV. Pontifice è Theſauro Eccleſiæ Romanę adeptus eſt anno 1430. Philippus Bonus Burgundiæ Dux atque Belgarum Princeps, ac dono dedit Sacræ Capellę Divionenſi, ubi cum ſumma populi veneratione, plurimorumque Regum ac Principum pretioſiſſimis donariis aſſervatur; feſtivitate annuâ tranſlationis recurrente in Dominicam infrà Octavam Corporis Domini. Diploma Pontificium ſequetur in Supplemento ad Diplomata Miræi.

Demùm notatu dignum, fuiſſe anno 1433. Comitia Ordinis Aurei Velleris, in memorata Capella, ubi Dux Philippus Bonus octo novos Equites creavit, ad celebranda Natalitia Filii ſui Caroli Comitis Caroleſii, quem tunc etiam primo ætatis ſuæ menſe inter eoſdem Equites retulit.

Notandum quoque hîc venit, plures in Galliis eſſe *Capellas Sacras*, ſic dictas ob pretioſum Reliquiarum Theſaurum, qui inibi aſſervatur.

Nam præter Divionenſem, de qua hoc Diplomate actum fuit, celebris eſt quoque Sacra Capella Pariſiis juxta Aulam, ubi pretioſiſſimus aſſervatur Theſaurus Reliquiarum à Sancto Ludovico Rege è Paleſtina allatus. Canonicis præeſt Theſaurarius, cui ritu Epiſcopali licet ſacris operari.

Alia eſt Sacra Capella in Caſtro Regio Vincennarum juxta Pariſios, ubi ſeptem ſunt Canonici cum Theſaurario & Cantore; alia etiam Biturici, in qua ſunt Canonici XII. totidemque Vicarii.

CAPUT C.

EVERARDUS, *Vir Nobilis*, *benefacit Capitulo Anderlechtenſi juxta Bruxellam*, *anno* 1172.

Correctum & auctum ex Archivis Capituli Anderlechtenſis.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Amen. Quoniam dicta & facta hominum ex facili elabuntur memoria, niſi ſcripto memoriali poſterorum excitetur notitia, neceſſarium duxi ſcripto committere, quod Ego EVERARDUS curtillum Allodii mei in Anderlecht Domino Lamberto in eadem Villa Canonico, omni eo jure quo ipſe tenui, liberè vendidi, & cum Uxore mea *Heldegarde*, & Filiis meis Theodorico, Galtero, Henrico, & Filia mea Claricia huic facto conſentientibus, publicè in Eccleſia reſignavi.

PRÆTACTUS verò Canonicus Lambertus, ob perpetuam anniverſarii ſui obſervationem, eumdem curtillum Canonicis ejuſdem Eccleſiæ, poſt obitum ſuum, perpetuo jure tradidit poſſidendum. Unde ne qua in poſterum poſſit oriri calumnia, Nobilium & ignobilium non prætermiſſo teſtimonio, Filios meos Teſtes adhibui, & ejuſdem Eccleſiæ Sigilli impreſſione confirmari diligentiùs impetravi.

SIGNA Canonicorum,
Alberti, Lamberti de Watermala,
Giſelberti, Ulrici, Henrici, Sacerdotum.
Subdiaconorum Joannis, Sigeri.
S. Domini Waltheri, S. Oliverii.

Digitized by Google

Signa Militum, Deſiderii, Arnoldi de Oppem, Theodorici, Wetherici, S. Walteri, Gozuini.

Actum eſt hoc publicè in Anderlectenſi Eccleſia anno M. C. LXXII. regnante glorioſo Imperatore Frederico, Duce Lovaniæ Godefrido, & Henrico Filio ejuſdem inclyto, & Alardo Cameracenſi Epiſcopo. 1172.

CAPUT CI.

Abbatiæ Floreſſienſi raditur circa annum 1173. *Eccleſia Poſtulenſis, quæ nunc eſt Abbatia Canonicorum Regularium Ordinis Præmonſtratenſis in Campania Brabantiæ & Diœceſi Buſcoducenſi.*

Notum ſit Chriſti Fidelibus, quod Dominus *Faſtradus de Vutwicht* tertiam partem prædii, in quo Eccleſia in *Poſtelo* fundata eſt in honore Dei Genitricis Mariæ, Floreſſienſi Eccleſiæ dedit. Poſteà idem Faſtradus habitum Religionis induit, & tertiam partem prædii Eccleſiæ de *Roſelo* Cœnobio, quod eſt in Poſtelo, dedit: & ut ratum haberetur, primus Abbas de *Oſtbruch*, cujus prænominatus Faſtradus obediens fuit, teſtimonio Sigilli ſui confirmavit, & protectioni Leodienſis Epiſcopi Alberonis commiſit. Aliàs Reſel.

Sextam verò partem Allodii de Roſelo & Jus Patronatûs Arnoldus, cognomen habens *Brabent*, communi conſilio Filiorum ſuorum, Berneri, Ottonis, Arnoldi, Eccleſiæ prædictæ dedit, & omne jus quod in prædicto prædio habuit, reſignavit; & jure civili Dominus Walterus Bertoldus ſuſcepit. Et ut omnium heredum ſuccedentium querela ceſſaret, prænominatus Arnoldus Filiam ſuam *Ivettam* ſponſam Chriſti in prædicto Cœnobio fecit, & prædium idem, in dotem Eccleſiæ & Filiæ dedit.

Aliam ſextam partem ejuſdem prædii Nobilis Matrona Berta de *Blartehim*, conſenſu Filiæ ſuæ Billæ, & illius Filiæ Filiorum conſenſu, quorum unus erat Alardus Comes de Megena, alter Theodoricus, tertius Rogerus Scademule, qui omnes juri ſuo renuntiantes proprietatem prædii, quod eſt in Blartehim, reſignaverunt, & Engelbertus de Bavele ſuſcepit coram multis Teſtibus, & Rogerus Scademule, in plenum teſtimonium renuntiationis, à Fratre Rodulfo, pro emendo cultello, in Bremith Eccleſiâ ſuſcepit. Meghem.

Utque hæc omnia rata habeantur, Domina Billa, & ejuſdem Filia, in præſentia Fratrum & Sororem in Poſtulo, jus hereditatis & proprietatis in Altari Deo obtulerunt.

Aliam ſextam partem prædii Domina Didradis de *Rieſel*, omnium conſenſu Filiorum, Henrici videlicet & Balduini, & Filiæ Sibyliæ, prædictæ Eccleſiæ dedit. Acta ſunt hæc teſte Domino Anſelmo de Dil, & teſtimonio Huberberti cognomento *Cocre*, & Wigeri qui *Blanc* dicitur, & multorum aliorum.

1173. Anno Incarnationis Dominicæ M. C. LXXIII. Hermannus Abbas Floreſſienſis allodium, quod eſt in *Elmeth*, à Domino de Herlarh empturus, conventionem fecit; hoc fine clauſit, ut pro XX. & VIII. marcis Dominus Theodoricus omne jus Advocatiæ ſuæ, & proprietatem illius Allodii reſignaret, & Poſtulenſi Eccleſiæ conferret.

Et Dominus Abbas interſeruit, ut Dominus Theodoricus pro eodem pretio omnem interpellationem querelæ ſuæ de Allodio Poſtulenſi poſtponeret, & Sororem ſuam & omnes coheredes ſucceſſioni hujus hereditatis renuntiare faceret.

Hanc conventionem à Domino Abbate inchoatam Frater Rudolfus conſummavit, & XXVIII. marcas Domino Theodorico dedit: Dominus verò Theodoricus jus Advocatiæ ſuæ, proprietatem totius Allodii de Elmet, & omnem querelam terrarum, quas ſibi, ut ipſe dicebat, pro ſexta parte totius Allodii de Poſtulo vindicabat, exfeſtucavit, in manus Domini Walteri Bertholdi, & Domini Henrici Advocati de Molle reſignavit, in Dominium & proprietatem Eccleſiæ de Poſtulo tradidit, & Fratres ejuſdem loci in poſſeſſionem miſit.

In hac conventione & compoſitione Teſtes extiterunt,

Henricus de Breda,
Theodoricus de Altena,
Gerardus de Bucſtel,
& Frater ſuus Wilhelmus,
Arnoldus de Hoſden,
Herbertus de Heſe, & alii quam plures.

Poſt obitum verò Matris Domini Theodorici, quæ vocabatur *Udebilt*, Soror præfati Theodorici, & Vir ejus Florentius de Worne, in judicium & conſilium dividendæ hereditatis convenerunt.

Dominus Theodoricus, quia ratum habuit quod fide datâ & Miniſterialium ſuorum, Bruſteni videlicet & Theodorici Stempel & Amilii, fide interpoſitâ promiſerat, pro recompenſatione venditæ hereditatis, Allodium quod eſt *Gerdingen*, & in Villâ quæ dicitur *Baſtwilre*, Sorori ſuæ & illius heredibus dedit.

His omnibus ita peractis, Eccleſia Poſtulenſis poſſeſſionem ſuam quiete poſſedit. Qui hæc rationabiliter geſta infregerit, anathema ſit.

Noverint etiam præſentes & futuri, quod Verungus & Vorelinus, Fratres, manſum unum, in quo. Domus noſtra *Verſele* primò ædificata eſt, Eccleſiæ Poſtulenſi contulerint, & omnem proprietatem XII. jurnalium in manus Sigeberti

Digitized by Google

Sigeberti de Geſtele, ad uſum ejuſdem Eccleſiæ, pro tribus marcis & dimidia reſignaverint.

DOMINA Bela de Hapert VI. jurnales in *Verſele*, quartam partem decimæ in *Riccaſterle* Eccleſiæ Poſtulenſi contulit, cùm Filia ejus Gerberga habitum Religionis indueret.

QUARTAM quoque partem decimæ in *Bladele*, & agros de quibus XII. ſolidi & IV. denarii Davertrenſes ſolvuntur, & ſylvam quæ eis adjacet, nobilis quædam Matrona Berta de Brecte, æquali poteſtate utilitatis & dominii, cum Domino Wilhelmo de Uctene poſſedit. Hæc videlicet Berta Monialis in *Euven*, & Domini Huberti Tungerlenſis Abbatis obediens facta, partem ſuam, id eſt, medietatem prædicti allodii Eccleſiæ Tungerlenſi dedit.

DOMINUS verò Hubertus Tungerlenſis Abbas, ut in utiliores uſus ſibi verteret, partem Eccleſiæ ſuæ datam pro X. marcis Eccleſiæ Poſtulenſi vendidit, & Fratres ejuſdem loci in poſſeſſionem miſit.

DOMINUS Wilhelmus de Uctene aliam medietatem prædicti allodii de Bladel pro X. marcis eidem Eccleſiæ Poſtulenſi vendidit, & in manus Domini Hermanni & Fratris ſui Udonis de *Alpheim*, ad uſus præfatæ Eccleſiæ, reſignavit. Hæc omnia cum teſtimonio Chriſti Fidelium facta Eccleſiæ noſtræ ſigillo munivimus.

CAPUT CII.

GODEFRIDUS III. *Brabantiæ Dux dotat Liranos S. Gummari Canonicos, anno* 1174.

NOTUM facimus univerſis, quòd Ego Godefridus Dux Lovanienſis tertius hujus nominis, omnibus cenſualibus S. Gummari, tam viris quàm mulieribus, eamdem libertatem conceſſerim, quam tempore Prædeceſſorum obtinuerant; ſcilicet ut ab omni exactione liberi permanerent. Quod ut ratum habeatur, appoſitione noſtri ſigilli, ac ſigilli S. Gummari, confirmari curavimus; accitis his Teſtibus, Canonicis Lirenſis Eccleſiæ,

Francone Præpoſito,
Lamberto,
Engero,
Godefrido,
Rummundo,
Canonicis Lovanienſis Eccleſiæ,
Lamberto Decano,
Riczone de Thenis,
Gilberto,
Reimaro.

Teſtimonia Militum.

Arnoldi Dapiferi,
Et Arnoldi Filii ejus,
Gozuini de Heverlé,
Galteri de Holtem,
Willelmi de Berchem.

CAPUT CIII.

GALTERUS *Præpoſitus & Advocatus Eccleſiæ Collegiatæ S. Petri Anderlechti, eidem benefacit, anno* 1174.

Collatum & auctum juxta Archivia Capituli Anderlechtenſis.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. GALTERUS Anderlectenſis Præpoſitus, & univerſum quod cum eo eſt Capitulum tam præſenti quàm futuræ generationi in perpetuum....

....OCCASIONEM futuri litigii rerum ante geſtarum ſopitur memoria, niſi cautelâ circumſpectionis eam excitemus per fidelia litterarum monumenta.

NOTUM igitur modernis facimus & poſteris, quod Lambertus de A, Eccleſiæ Sancti Petri Anderlechtenſis decimam quamdam apud *Obecbe* tres marcas & firtonem conceſſione Evani de *Sellecke*, & Uxoris ſuæ *Mabiliæ*, qui eandem eodem capitali in vadium acceperant, liberè & legitimè tradidit poſſidendam, eâ conditione, quod Fratres prædictæ Eccleſiæ anniverſarium ejuſdem *Lamberti*, & Patris & Matris ſuæ, ſine ſonegiis aliis ab iſtis quotannis faciant.

SI quis autem injurioſus in hujus rei Sanctionem injuſtè conatus fuerit manum mittere, prædictus Evanus in reſtitutionem eidem Eccleſiæ tradidit feodum quoddam LX. modios avenæ & XV. ſolidos, quod per manus ejuſdem Galteri tenet & ejuſdem conceſſione.

SI vero coheredes decimam illam redimere velint, eodem capitali eam redimant.

HUJUS itaque Donationis ſcriptum Bullæ noſtræ appenſione munivimus, & anathematis ſententiam in tantæ Sanctionis violatores extendimus. Teſtes etiam ſufficientes & legitimos ſubnotavimus.

S. Sacerdotum, Lamberti de Watermala,
S. Alberti,
S. Giſelberti, & ceterorum.
S. Sigeri,
S. Ulrici Cantoris,
S. Magiſtri Gozuini,
S. Joannis,
S. Rodolfi, Laïcorum.
S. Franconis Lupi,
S. Deſiderii,

Digitized by Google

S. Goſwini de Capella.
S. Wetherici.
S. Waltheri Noche.
S. Anſelmi.

Actum eſt autem anno MC.LXXIV. Incarnationis Dominicæ, Electionis Domini Petri VII. 1174.

Ego Ulricus ſcripſi & recenſui.

CAPUT CIV.

Galtherus de Bruxella, Maheldis & Leonius *dotant Capitulum S. Petri Anderlechtenſe juxta Bruxellam, anno* 1175.

Correctum & auctum ex Orig. Cap. Anderl.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Amen.

Galterus de Bruxella, Anderlechtenſis Eccleſiæ Præpoſitus & Advocatus, & univerſum ejuſdem Eccleſiæ Capitulum, tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

Ad vitandam futuri litigii occaſionem, & ad cohibendas calumpniantium manus, cum ſacris Litterarum monimentis ac munimentis rerum geſtarum memoriam perpetuamus.

Sciat igitur Fidelium univerſitas, quod Domina Maheldis Uxor Leonii de Bruxella, in vita ſua cogitans & ad mentis oculos ſæpius reducens illud quod Veritas teſtatur: *Quæ ſeminaverit homo, hæc & metet*, ob futuræ vitæ bravium & ſummi Remuneratoris Indulgentiam Eccleſiæ Anderlechtenſi Allodium quoddam in eadem Villa, ſcilicet *Curiam*, * & octo bonaria terræ, & pratum quoddam in *Pitbebruc* ſuper rivum, liberè & legitimè ad uſus Fratrum * ibidem Deo ſervientium in eleëmoſynam tradidit, tali conditione, quod Fratres prænominati ejus Anniverſarium, & Viri ſui Domini Leonii, & Liberorum ſuorum ſingulis annis ſolemniter celebrent.

* Id eſt Curegem.

* Id eſt Canonicorum.

Ut autem tam legitimi Pacti Sanctio inviolabilis & rata permaneat, idem Scriptum ſigillorum noſtrorum appenſione munimus, & prænominatæ Maheldis Filium Advocatum & Conſervatorem hujus Donationis habemus, & anathematis vinculo hoc Pactum calumpniantes ſubdier obligamus. Teſtes etiam qui huic Donationi interfuerunt, Nobiles & ignobiles, ſubſcribimus, & Sacerdotum & Canonicorum,

S. Alberti, S. Lamberti, S. Giſelberti, S. Lamberti.
S. Diaconorum, S. Ulrici, S. Henrici.
S. Subdiaconorum, S. Joannis, S. Sigeri, & Godeſcalchi.
Signum Militum, S. Deſiderii & Arnoldi de Oppem.
S. Galteri de Oppem.
S. Wetherici, & ceterorum quàm plurimorum adſtantium, qui ad hoc Pactum confirmandum convocati fuerunt.

Actum eſt autem publicè in Eccleſia Anderlechtenſi, anno Incarnationis Dominicæ M. C. LXXV, Electionis Domini Alardi primo. 1175.

Notum ſit univerſis, quòd ego Galterus de Bruceſlla quamdam Decimam ex omni terra mea de Querbos, Domino Lamberto Anderlechtenſis Eccleſiæ Canonico, ad ſublevandam Præbendæ ſuæ penuriam contuli, eâ videlicet conditione, ut poſt obitum præfati Lamberti, Decima in uſus Giſelberti pueri ſui cedat: & poſt obitum illius in uſus cedat Fratrum in præfata Eccleſia ſervientium &c.

Actum anno M. C. LXXV. 1175.

Notum ſit tam futuris quàm præſentibus, quòd Ego Galterus de Bruceſlla, Anderlectenſis Eccleſiæ Advocatus, dignum duxi Scripto committere, univerſo præfatæ Eccleſiæ Capitulo conſentiente, quòd ſi quis Canonicus Stationarius ad ſcholas perrexerit, ſingularem Præbendam quam à ceteris Canonicis habet diviſam, integram recipiat, nullum commune beneficium cum Stationariis participans.

Actum anno Dominicæ Incarnationis M. C. LXXXIX, Indictione ſeptimâ. 1189.

Additio.

Patroni & Advocati Inſignis Eccleſiæ S. Petri in Anderlecht.

I. Galtherus de Bruxella, Præpoſitus & Advocatus Eccleſiæ S. Petri de Anderlecht anno 1174.

II. Clementia Domina de Aa & Patrona Eccleſiæ Anderlechtenſis, Uxor Leonii de Bruxella circa annum 1210.

III. Waltherus, Filius Oliverii de Sotteghem, Dominus de Wolverthem, Patronus Anderlechtenſis ſimul cum Ægidio de Sotteghem Fratre ſuo & Arnoldo de Meinſa anno 1233.

IV. Waltherus de Sotteghem, ſimul cum Patre ſuo Walthero prædicto, Domino de Wolverthem ann. 1243.

V. Theodoricus de Walicourt, Dominus de Aa, Anderlecht & * Lenniaco, Hannoniæ Mareſcallus anno 1297.

* Lennick

VI. Joannes de Walicourt, Filius præcedentis anno 1347.

VII. Joanna de Agimont, Vidua Joannis de Walicourt, nupta Joanni de Petershem anno 1362.

VIII. Maria, Filia Joannis de Walicourt, heres Dominiorum de Walicourt, Anderlecht, Aa, Gaesbeke, Lenniaco S. Martini, Lenniaco S. Quintini, Lombeca noſtræ Dominæ, Brania Caſtri &c. & Wilhelmus de Abcoude Dominus de Wyckte, Duerſtede, Hannoniæ Mareſcallus, Conjuges anno 1372.

IX. Zuederus de Abcoude, Wilhelmi prædicti Frater, Patronus Eccleſiæ Anderlechtenſis & Dominus de Walicourt, Anderlecht, Aa, Gaesbeke, Lenniaco S. Martini, Lenniaco S. Quintini &c. anno 1380.

X. Jacobus de Abcoude, Zuederi Filius, Dominus de Gaesbeque, Anderlecht, Abcoude, Putte & de Streyen, Mareſcallus Hannoniæ anno 1410.

XI. Joannes de Hornes Dominus de Gaesbeque, Baucignies, Honſchote, Heſe, Leinde, Burgravius perpetuus Montis S. Winoci anno 1434.

XII. Philippus de Hornes Joanni Patri ſuo ſucceſſit in Feudum de Gaesbeque anno 1436. Tamquam Patronus & Advocatus Anderlechtenſis præſtitit juramentum anno 1458.

Arnol-

Digitized by Google

XIII. ARNOLDUS DE HORNES, Filius Philippi, Dominus de Bauſſignies, Gaesbeque, Heſe, Leinde, Comes de Houtekercke, Binchout, de Geldorp, de Helbuſtre, Brania Caſtri, Vice-Comes Villæ & Caſtellaniæ de Bergis S. Winoci, præſtitit juramentum prædictum anno 1488.

XIV. MAXIMILIANUS DE HORNES, Arnoldi prædicti Filius, Eques Aurei Velleris, Dominus de Gaesbeque, Hondiſcote, Houtkercke, Heſe, Leinde, Geldorp, Pamele, Leeberghe & Brania Caſtri, Vice Comes Villæ & Caſtellaniæ de Bergis S. Winoci, ut Patronus Eccleſiæ Anderlechtenſis præſtitit juramentum anno 1506.

XV. HENRICUS DE HORNES, Maximiliani major natu, Dominus de Gaesbeque, 1536.

XVI. MARTINUS DE HORNES, Henrici Frater, Dominus de Gaesbeque, Comes de Houtkercke &c. præſtitit juramentum Patronorum Eccleſiæ de Anderlecht an. 1544.

XVII. LAMORALDUS, Comes de Egmont, Filius Lamoraldi & Sabinæ de Bavaria, Princeps Gavrienſis, Toparcha de Fiennes. & Banderetus Dominii de Gaesbeque, Dominus de Walcourt &c. præſtitit juramentum 1566.

XVIII. PHILIPPUS Comes de Egmont, Filius Lamoraldi, Eques Aurei Velleris, Princeps Gavrienſis, Baro de Fiennes, Gaesbeque, Dominus de Armentiers, Nienhove, &c. fecit juramentum anno 1589.

XIX. MARIA DE HORNES, Filia Martini prædicti, Uxor & heres Philippi Comitis de Egmont, Baronis de Gaesbeque &c. anno 1595. inivit ſecundas nuptias cum Gaſpare Marchione de Lullin.

XX. GASPAR DE GENEVE, Marchio de Lullin, Baro de Gaesbeque, Eques Ordinis Sabaudici, Gubernator & Capitaneus generalis Ducatûs Auguſtæ & Ivreæ, ſimul cum Uxore ſua Maria de Hornes prædicta anno 1603.

XXI. SABINA DE HORNES, Mariæ de Hornes, Dominæ de Gaesbeque, Walcourt &c. Amitæ ſuæ heres, & Cleriadus de Geneve, Filius Gaſparis, Baro de la Baſtie anno 1605.

RENATUS DE RENESSE, Comes de Warfuzé, Vice-Comes de Montenaken, Baro de Gaesbeque, Reſves, Elderen, Dominus de Heybes, Montigny ad Moſam, Seneffe, Feluy, Eſcauſſines, Bievre, Heſe, Leinde &c. anno 1616. XXII.

ALEXANDER DE RENESSE, Filius Renati, Comes de Warfuzé, Baro de Gaesbeque &c. anno 1651. XXIII.

PROCOPIUS DE LALAING, Comes de Rennenbourg, Baro de Gaesbeque, & de Herchicourt, Dominus de Cantaing, & Montigny ad Moſam. Maritus Mariæ de Reneſſe, Alexandri Comitis de Warfuzé Sororis natu majoris anno 1663. XXIV.

PHILIPPUS FRANCISCUS DE BERGES, Aurei Velleris Eques, Comes de Grimberghe, Baro Dominii & Territorii de Gaesbeque &c. Arquennes, Toparcha de Tiſſelt, Buggenhaut, Semps, Weerde, Montigny, & Cantaing, Maritus Filiæ Comitis de Rennenbourg prædicti anno 1674. XXV.

CORNELIUS DE MAN, Eques Banneretus, Toparcha SS. Martini & Quintini Lennick, Walcourt, Watermale, Auwergem, Beaumont, Eyſeren, Biſdomme, t'Sart, in Neriſche &c. Supremi Brabantiæ Conſilii Conſiliarius præſtitit juramentum Patronorum Eccleſiæ de Anderlecht anno 1689. XXVI.

FRANCISCUS JOSEPHUS DE MAN, S. T. & J. U. L. ex Canonico Anderlechtenſis Eccleſiæ, Cathedralis Antverpienſis Canonicus Graduatus, tamquam Patronus fecit juramentum anno 1700. XXVII.

Frater ejus atque futurus heres juxta fideicommiſſum eſt Ampliſſimus Dominus JACOBUS NICOLAUS DE MAN, Toparcha SS Martini & Quintini Lennick, Supremi Brabantiæ Conſilii Conſiliarius & Vice-Cancellarius &c. cum ſubſtitutione ulteriori ſenioris maſculi de Familia. Vide etiam ſupra pag. 661.

CAPUT CV.

PHILIPPUS ALSATIUS, *Flandrorum & Veromandorum Comes, S. Nicolai Cœnobium Furnenſe, anno* 1175. *dotat.*

EGo PHILIPPUS, Flandriæ & Viromandiæ Comes notum eſſe volo, quòd Eccleſiæ S. Nicolai de Furnis ſexaginta menſuras Mori in Parochia de *Hautthem*, Moro Eccleſiæ S. Auguſtini ex Orientali parte adjacentes, in eleëmoſynam donaverim, ad uſum Fratrum in prædicta Eccleſia S. Nicolai Deo ſervientium.

Signum Walteri Abbatis de Dunis,
S. Halretis Abbatis de Capella,
Lebberti Præpoſiti de Everſam,
Joannis Præpoſiti de Ipris,
Lambini Notarii de Brugis,
Gerardi de Meſſines,
Rogerii Gandavenſis Caſtellani,
Walteri de Locris,
Euſtachii Camerarii,
Michaëlis Conſtabularii.
ACTUM eſt Ipris anno M. C. LXXV. 1175.

CAPUT CVI.

Idem PHILIPPUS *Comes controverſiam inter Marchianenſes Monachos Benedictinos, & Amalricum Landaſtenſem terminat, & prædia dicti Monaſterii confirmat, anno* 1176.

EGo PHILIPPUS, per Dei miſericordiam Comes Flandrenſis & Veromandenſis, notum fieri volo, Joannem Marchianenſis Eccleſiæ Abbatem & Monachos, in mea & Baronum meorum præſentia, frequenter querimoniam depoſuiſſe de Amalrico de Landaſt, qui quondam partem aquę fluminis *Scarp*, quæ propria erat Eccleſiæ, injuſtè uſurpabat. Ad audiendam igitur utriuſque partis controverſiam, tam Abbati, quàm Amalrico diem apud Ariam denominavi.

AD hanc igitur Abbas & Monachi cum Privilegiis Anteceſſorum meorum conveniunt: omnibus

nibus viſis & lectis in Audientia omnium, à Baronibus meis judicatum eſt, quòd tota piſcatio fluminis Scarp libera Eccleſiæ Marchianenſi remanere deberet.

Proinde notum ſit, quòd ſupradictus Abbas & Monachi noſtram benevolentiam poſtulaverint, quatenus quod eis in Curia mea à Baronibus meis juſtè judicatum eſt, cum poſſeſſionibus ſuprascriptæ Eccleſiæ, quæ à B. Rictrude, dum adviveret, munificâ largitate facto teſtamento, in eleëmoſynam eidem Eccleſiæ collatæ ſunt, meo Privilegio, ad inſtar Privilegii Comitis Caroli & Prædeceſſorum meorum, ſub teſtimonio Baronum meorum; confirmarem.

Ego autem Abbatis & Monachorum petitioni condeſcendens acquievi, & Marchianenſis Monaſterii antiquam libertatem in hac Pagina confirmavi.

Marchiennes. In primis Villam Marchianenſem, in qua ipſius Sanctæ Corpus, cum aliis Sanctorum Corporibus, requieſcit, liberam decernimus, cum locis hinc inde adjacentibus, nemoroſis videlicet & aquoſis, à terra ſcilicet quæ deſcendit à furno Duacenſi uſque ad terram S. Amandi Sanctique Petri Haſnoniæ; & à terra de Favaing uſque ad terram Comitis Flandrenſis.

In Pago Pabulenſi Scluſam quoque Scarpi à Marchianis uſque prope ſilvam de Somania. Scluſam quoque de Donc cum vivario & molendino juxtà Villam de Alvo. Locum quoque Hamaticenſem cum appendiciis ſuis Alva & Rilloit, & Wandegnies. Vivarium cum molendino & Etnerchies, & ſilvam ejuſdem loci.

In Oſtrevanno Villas Aſconium & Heram, & ſilvam de Bruilo. In eodem Pago villam Salliacum cum Vivario, Molendino, Furno & Gaulo: Villam etiam Gaugiacum & totum gaulum ejuſdem Villæ, quod ego prædictæ Eccleſiæ in eleëmoſynam condonavi.

In Pago Atrebatenſi Villam Bariacum, & gaulum cum omni integritate: in Pago Cameracenſi Saudemont cum appendiciis ſuis: in Pago Letigo Villam Hainas, & Maſenbargam & Lorgies, cum appendiciis ſuis.

In Melenthois Villam Roncinium; in Pago Pabulenſi Villam Bouvry cum Vivario, Molendino, & terris ad eam pertinentibus. De Turre quoque Duacenſi cenſum quinque ſolidorum, & in eodem Caſtro familiam SS. Rictrudis & Euſebiæ à teloneo liberam.

In poteſtate de Rinenga duas partes totius decimæ; ſecundùm etiam Prædeceſſoris noſtri Comitis Radulphi ſcriptum & eleëmoſynam, vinagium & pidagium de omni vino, quod Fratres ducunt ad Eccleſiam, ad opus ſuum, per tranſitus noſtros liberè tranſire, & nihil omninò à ductoribus vini exigere. Similiter & de omnibus victualibus Fratrum per totam terram meam liberum tranſitum.

Has itaque B. Rictrudis Villas ſeu poſſeſſiones, quas ſuprà ſcripſimus, ſic liberas eſſe, ſicut ab antiquo fuerunt, decernimus: quæ omnes, cùm appendiciis ſuis, ſub meâ protectione & Advocatione ſunt, qui ejuſdem Eccleſiæ ſummus ſum Advocatus, & Advocati earumdem poſſeſſionum de me ſuas tenent Advocationes.

Ut autem hujus noſtræ liberalitatis deſcripſio firma perpetuò maneat, ſigilli mei impreſſione eam roboravi: Baronum etiam meorum & teſtium, qui interfuerunt, nomina ſubtus annotare feci.

Signum Euſtachii,
S. Walteri de Locris,
Roberti Advocati,
Hellini Dapiferi,
Michaëlis Coneſtablenſis,
Hugonis de Oiſy,
Walteri de Atrebato,
Michaëlis Caſtellani Duacenſis,
Rainaldi de Aria,
Gilleberti de Aria,
Walteri Caſtellani de Raiſcia,
Roberti Præpoſiti Inſulani,
Gerardi de Meſcinis,
Notarii & Sigillarii mei.

Actum anno Domini milleſimo centeſimo 1176. ſeptuageſimo ſexto, VI. Kalendas Maii, in Civitate Atrebatenſi.

CAPUT CVII.

Idem Philippus *Lenſenſes in Arthesia Canonicos dotat, anno* 1177.

Ego Philippus, Flandrenſium & Viromandenſium Comes, notum eſſe volo omnibus, quod dedi in eleëmoſynam Eccleſiæ de *Lens* quindecim ſolidos, ſingulis annis recipiendos Bapalmis, ab eo qui reditus meos ibidem colligit, in Dominica Palmarum.

De iſtis verò denariis ſtatui, ut ſolummodò procurentur vinum & panis, ad conficiendum Sacrificium Altaris.

Ne igitur in poſterum hæc eleëmoſyna poſſit ab aliquo infringi, Sigilli mei auctoritate eam confirmari præcepi, anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo. 1177.

Digitized by Google

CAPUT CVIII.

Suprà pag. 707. HUGO III. *Burgundiæ Dux anno* 1179. *Gualtero Epiſcopo Lingonenſi donat Comitatum Lingonenſem.*

NOTUM ſit omnibus, quod ego HUGO Dux Burgundiæ Comitatum Lingonenſem, quem à Guidone de Sauz per commutationem accepi, Eccleſiæ Lingonenſis Epiſcopo Patruo meo* Gualtero, & ejus in Epiſcopatu Succeſſoribus, in eleëmoſynam dedi, & habendum in perpetuum conceſſi, & eum in manu ejuſdem Gualteri guerpivi; laudantibus Filiis meis, *Odone* & *Alexandro*; Henrico etiam Comite Barri, Conſanguineo meo, qui præfatum Comitatum à me acceperat in feodum, & Fratribus ejus Theobaldo, Rainaldo & Hugone hanc Donationem confirmantibus & approbantibus, & ſi quod jus in Comitatu illo à ſuis Prædeceſſoribus habebant, præfatæ Eccleſiæ in eleëmoſynam concedentibus; necnon etiam laudantibus hanc eamdem Donationem Guidone de Sauz, & Filiis ejus Othone & Henrico, & Liberis ejuſdem Othonis.

* Pag. 707.

TESTES ſunt,

Clerici:

Manaſſerus Lingonenſis Decanus,
Petrus Barrenſis Decanus,
Ebrardus Præpoſitus SS. Geminorum.

Milites:

Gerardus de Reon,
Biardus Moners,
Simon ejus Frater,
Petrus de Barro,
Servus Henrici Trecenſis Comitis,
Boinus Præpoſitus Caſtellionenſis,
Petrus Major Caſtellionenſis.

ACTUM eſt hoc anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo nono. 1179.

CAPUT CIX.

BALDUINUS *Comes Giſnenſis benefacit Eccleſiæ Andrenenſi, Ordinis S. Benedicti, nunc in Diœceſi Bolonienſi, circa annum* 1180.

EGO BALDUINUS Comes Giſnenſis notum facio omnibus, quòd Vivianus & Mathildis Uxor ejus, & Elembertus propinquus ejus, cambiaverunt totam terram ſuam apud Campaniam, quam habuerunt, cum Abbate & Capitulo Andrenenſi pro terra illa quæ jacet ante portam illorum ad Ruskem. Sed Abbas retinuit ſibi Comitatum utriuſque terræ & viæ illius quæ tendit ad molendinum.

HOC quia factum eſt per manum meam, Scriptum iſtud inde fieri juſſi, & per Chirographum dividi.

HUIC commutationi interfuerunt,
Willelmus Frater meus,
Ernulfus & Willelmus Filii mei,
Balduinus de Campaines,
Wichardus de Balinghem,
Euſtathius de Wadinghem,
Salvinus Canis, & multi alii.

EGO BALDUINUS Comes Giſnenſis notum facio omnibus, quod Clemens de Ardea dedit Deo & Beatæ Rotrudi, & Eccleſiæ Andrenenſi, ac Monachis ibidem Deo ſervientibus tertiam partem decimæ de *Suanakes*, quæ dicitur tertia garba, quam tenebat & poſſidebat in feodo de Domino Ernulpho de Arda.

ET quia fecit hoc Donum per manum prædicti Ernulphi & per manum meam, ipſo rogante confirmavi illud, concedente Uxore meâ Chriſtinâ, & Ernulpho Filio meo. Et hæc confirmatio facta eſt in plenaria Curia apud Giſnes, ubi coram cunctis Baronibus, ipſius Clementis rogatu, fidejuſſor exſtiti Abbati & Monachis Andrenſibus.

TESTES hujus rei ſunt,
Euſtathius de Liſches,
Hugo de Baudenguehem,
Guffridus de Giſnes,
Guido de Elenbom,
Henricus de Salteun,
Oliverus,
Manaſſes famulus, & multi alii.

EGO ARNULFUS de Ardea notum facio, quòd Clemens de Ardea dedit in eleëmoſynam per manum meam Deo & beatæ Rotrudi, & Eccleſiæ Andrenenſi, ac Monachis ibidem Deo ſervientibus tertiam partem decimæ de *Suaches*, quæ tertia garba dicitur, quam tenebat in feodo de me, & proprii ſui juris erat. Hoc donum Ego & Domina *Adeliva* Uxor mea conceſſimus & proprio Sigillo corroboravimus.

TESTES ſunt,
Willelmus de Bello-loco,
Robertus Presbyter de Nieles,
Beroldus Capellanus noſter,
Vivianus Sacerdos de Campaniis,
Paganus de Norolt,
Simon de Alles, & multi alii.

CAPUT

CAPUT CX.

EVERARDUS, *VValteri Aveſnarum Domini & Idæ de Tornaco Filius, ex Præpoſito Condatenſi Epiſcopus Tornacenſis, circa annum* 1181. *teſtatur Eccleſiam de Freſne olim fuiſſe poſſeſſam à Canonicis Condatenſibus.*

DOMINIS & amicis ſuis Magiſtro F. Remenſi Decano, Magiſtro R. Archidiacono Sueſſionenſi, Evrardus Epiſcopus ſalutem & dilectionem.

Quod oculis vidimus & auribus audivimus, & propriis manibus de verbo hoc contrectavimus, ſignificamus: utpotè qui Præpoſituram & Theſaurariam Eccleſiæ Condatenſis triginta & ſex annis ferè tenuimus. Condatenſem ſiquidem Eccleſiam, ante conſtitutionem Abbatum de Caſtello, & Ordinis & Religionis appoſitionem, conſtat Altare de Frania quietè & cum integritate appenditiorum poſſediſſe. Poſtmodùm verò Domini Atrebatenſis Aluiſi petitione, Perſonatus prædicti Altaris, pro incohatione Abbatiæ, ſub cenſu unius & triginta ſolidorum datus eſt eidem Abbatiæ.

PORRÒ Condatenſis Eccleſia prædictum Altare ſub hoc cenſu pluſquam triennali poſſeſſione, abſque calumnia & aliqua litis impoſitione, poſſedit: ſiquidem ipſa Abbatia pro prædicto Altari nunquam niſi prænominatum cenſum habuit.....

CAPUT CXI.

ROGERUS *Cameracenſis Epiſcopus, Eccleſiam Bellingemienſem, prope Hallas Hannoniæ Oppidum ſitam, Cœnobio Cantipratenſi Canonicorum Regularium ſubjicit & annectit, anno* 1182.

ROGERUS, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

NOTUM volumus fieri fidelium univerſitati, quòd cùm Eccleſiam S. Mariæ de Belinghen dilectis in Chriſto Martino & Leardicio Presbyteris, habitum Religionis & vitam communem nos tenere proponentibus, liberam conceſſiſſemus, & ab omni ſonegia & parochiali exactione feciſſemus immunem, poſtmodùm eorumdem aſſenſu & ſpontaneâ devotione, eamdem Eccleſiam Eccleſiæ S. Mariæ, in qua Joannes Presbyter Prælatus erat, ſubjecimus, & quaſi Filiam Matri obnoxiam filiali ſubjectione aſſignavimus; eo tenore, quòd ſi prædicta Eccleſia de Belinghen, per ſucceſſum temporis, Deo propitiante, eatenus creſceret, quòd nomen & inſtitutionem Abbatiæ meritò poſſet obtinere, conſilio noſtro, vel Succeſſoris noſtri Cameracenſis Epiſcopi, ſi Eccleſia, cui ſubjectionem fecit, aſſenſum præberet, in Abbatiam promoveretur. Prædicti Presbyteri Martinus & Leardicius ſupradicto Joanni obedientiam fecerunt, & Canonicam ſubjectionem ſe hactenus exhibituros, & regularis diſciplinæ jugum, ad ipſius ordinationem, ſe obſervaturos confirmarunt.

ACTUM anno Domini milleſimo centeſimo 1182
octogeſimo ſecundo.

Additio. CANTIPRATUM, Abbatia Canonicorum Regularium de Congregatione Sancti Victoris Pariſiis, olim ad muros Urbis Cameracenæ ſita fuit, ſed in fundo Artheſiæ, ubi Abbas Cantipratanus conſeſſu & ſuffragio in Comitiis Statuum Provinciæ gaudebat. Anno 1580. deſtructa fuit furore militum Gallorum, ita quidem ut nec lapis manſerit ſuper lapidem.

RELIGIOSI verò cum omni ſacra ac profana ſupellectile ſeſe receperunt circà annum milleſimum quingenteſimum octogeſimum ſeptimum ad Prioratum de Bellinghen inter Hallas & Angiam, jam olim Abbatiæ Cantipratanæ unitum, transferentes eò titulum Cantiprati.

NEQUE prætermittendum, floruiſſe aliquando in hoc Cœnobio Venerabilem Thomam Cantipratanum, qui dein ab Ordine Canonicorum Regularium tranſivit ad Ordinem Sancti Dominici, ubi piè vixit, multa ſcripſit, ac ſanctè obiit circà annum milleſimum ducenteſimum ſeptuageſimum quintum. Utrùm fuerit Suffraganeus Epiſcopi Cameracenſis, nec ne, inter Scriptores controverſum eſt. Vide plura de eo infra in Faſtis Belgicis ac Burgundicis, ad diem XIII. Maii.

Digitized by Google

CAPUT CXII.

Idem ROGERUS *Epiſcopus fundum, ab Hugone de Oiſy Caſtellano Cameracenſi donatum Joanni primo Abbati Cantipratenſi, ad exſtruendum Cœnobium, confirmat anno* 1183.

ROGERUS, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, tam præſentibus quàm futuris in perpetuum. Dilectis in Chriſto Filiis Joanni & ſociis ejus, Religionis habitum, ſecundùm Ordinem & inſtitutiones Eccleſiæ S. Victoris Pariſienſis, aſſumere proponentibus, terram illam, quæ eſt inter Eccleſiam S. Salvatoris & mariſcum, quam Hugo Caſtellanus Cameracenſis eis nomine eleëmoſynæ contulerat, eiſdem & eorum Succeſſoribus abſolutam & ab omni decimatione liberam, ad fundationem Eccleſiæ Canonicæ, conceſſimus, ipſamque Eccleſiam in ea fundatam ab omni ſonegia ſeu aliqua exactione publica immunem & emancipatam eſſe ſtatuimus; ſalvâ dumtaxat obedientiâ & reverentiâ, quam Eccleſia illa, ſicut & aliæ conventuales Eccleſiæ, Cameracenſi Epiſcopo tenebitur exhibere.

DECREVIMUS etiàm, ut ordo prædictus in eadem Eccleſia integer & immutatus permaneat, ibidemque Abbas canonicè ordinetur, & ſecundùm proceſſum temporis, eodem decedente, à Fratribus ibidem Deo famulantibus liberâ electione inſtituatur.

PRÆTEREA bono eorumdem propoſito, Deo inſpirante, admodum delectati, ipſa die ſuſceptionis Ordinis & habitus Canonici, Altare S. Salvatoris & Perſonatum ejus, atque omnes obventus ad eundem Perſonatum pertinentes, præter annonam, quam Eccleſia Aquiſcinti Theſaurario Eccleſiæ B. Mariæ Cameracenſis annuâ penſione perſolvit, contulimus & nomine eleëmoſynæ in perpetuum aſſignavimus.

ACTUM anno milleſimo centeſimo octo- 1183.
geſimo tertio.

NONO Kalendas Decembris obiit Dominus *Rogerus* Cameracenſis Epiſcopus, qui voluit nobis ad fundandum dare locum; ſed ad majorem Eccleſiæ noſtræ utilitatem Domino Hugoni de Oiſiaco, utpotè terræ Principi, in hoc dando voluit cedere. Prætereà profecturus Hieroſolymam, Epiſcopatûs ſui reditus uno anno recipiendos dedit nobis. XIII. Kalendas Februarii obiit Venerabilis Pater noſter *Joannes*, qui primus Abbas & Inceptor totius noſtræ Domûs fuit. Hic ut perfectiùs Dei Filium ſequeretur, regiminis honorem reliquit, deinceps uſque ad mortem in obſervantia perſeverans. *Hactenus ex Necrologio Cœnobii Cantipratani.*

CAPUT CXIII.

PHILIPPUS *Comes, Brugenſem S. Donatiani Eccleſiam Prilegiis adauget, anno* 1183.

EGO PHILIPPUS, Dei gratiâ Flandrenſium & Viromandiæ Comes, Theodorici Comitis Filius, Eccleſiam S. Donatiani Brugenſis ad ſtatum meliorem promovens, eamdem ei, quam (1) Inſulana Eccleſia obtinet, libertatem donavi, quam ſimul cum quibuſdam poſſeſſionibus ſuis explicare neceſſarium duxi. Hâc inter ceteras [illegible]rtates gratiâ potitur. Ut (2) Submanſores ejuſdem Eccleſiæ ab omni publica exactione liberi, omnique jugo etiam noſtræ donationis abſoluti, nequaquam jure forenſi ſive alicujus decreto poteſtatis arceantur, etiam ſuper his, quæ ad terræ legem pertinent, requirendis.

(1) INSULANA Canonicorum S. Petri Eccleſia, à Balduino Inſulano Flandriæ Comite fundata, olim magnam cum Brugenſi S. Donatiani habuit communionem: adeo ut Brugenſis S. Donatiani Præpoſitus eſſet & cenſeretur Eccleſiæ Inſulanæ Canonicus, & è contra; idque cum perceptione aliquorum emolumentorum, quę in hodiernum uſque diem utrimque præſtantur. Exſtant Tabulæ ſuper hac re anno 1225. ſcriptæ.

(2) SUBMANSORES ECCLESIÆ. Alio nomine dicuntur Hoſpites Eccleſiæ, hoc eſt, qui terras Eccleſiæ ſubjectas inhabitant aut colunt, & linguâ Flandricâ *Laeten* vulgò nominantur.

Tales ſunt duplicis generis apud Brugenſes, videlicet Præpoſitales & Canonicales Hoſpites: quorum illi Pręposito, alii Capitulo ſeu Collegio Canonicorum Brugenſium ſubſunt, & habent utrique ſua Tribunalia propria ac diſtincta, in loco juxta Palatium Præpoſiti, nunc Epiſcopi, in Urbe Brugenſi ſito.

Tribunal Hoſpitum Præpoſitalium, vulgò *Proſtlaten*, à feudatariis Præpoſiti regitur, quos Latinè Rationatores, Flandricè *Redenaers* vocant. Hi tam civiliter quàm criminaliter jus dicunt, & appellatio ab eorum decretis immediatè ad Concilium Flandriæ devolvitur; quamvis maxima pars iſtorum Hoſpitum Brugas & Ditionem Franconatûs inhabitet.

Idem Præpoſitus S. Donatiani non ſolùm Brugis, ſed & Furnis, Bellioli, Hondiſcotæ, Bergis S. Winnoci & Inſulis juriſdictionem in ſuos exercet: quæ Tribunalia multas ſub ſe Parochias comprehendunt, & ab eis ſimiliter ad Concilium Flandriæ provocatur.

Hoſpites Canonicales S. Donatiani Brugenſis, vernaculè *Canonincxlaeten*, in civilibus judices habent Canonicos quatuor, qui ex ordine ſingulis hebdomadibus feriâ ſextâ pro Tribunali, veſte Chorali induti, ſedent & cauſſas decidunt: à quibus ad ipſum Capitulum provocatur. Utrumque iſtud tribunal multa & magna habet privilegia. Vide infrà Tabulas à Joanna Conſtantinopolitana Flandriæ Comitiſſa anno 1218. ſcriptas.

Digitized by Google

Nullus, excepto Præpoſito Eccleſiæ, ſuper eos poteſtatem habeat: inſuper ſi aliquid quæſtionis judicio terminandæ contra eos emerſerit, aut inter eos natum fuerit, non niſi ad Eccleſiam referatur, ibique Præpoſito judice & Fratrum definitione res terminetur. Sed nec illud de poſſeſſionibus ſilentio prætereundum puto, ſcilicet ut ubicumque decimas de culta terra poſſident, ibidem eas de inculta pariter poſſidere debeant, ſi fuerit poſtmodum excolenda.

Illud quoque notum fieri volo, quòd quædam ædificia ad uſum & decorem Eccleſiæ conſtructa & ei donata fuerunt; quæ ſunt domus Præpoſiti, & quæ ex alia parte clauſtri, juxtà ejus longitudinem, extenditur, cum illis ædificiis, quæ juxtà clauſtri latitudinem porrecta, ceteris contiguas habent extremitates. Hæc verò ad ultimum expreſſa ædificia *Everardus* Tornacenſis à Prædeceſſoribus meis ut feodum ſuum ſæpè requiſivit, & pro eis Eccleſiam infeſtavit. Sed Eccleſiâ conſtanter renitente, eò tandem res producta fuit, ut die ſuper hac quæſtione concilianda determinato, Eccleſia in negotio prævaleret, & non ſolùm jure Eccleſiaſtico, ſed etiam lege totius Curiæ Flandrenſis quæ poſſederat jure perpetuo poſſideret.

Hæc & alia præmiſſa Sigilli noſtri impreſſione dignum duximus confirmare, & Teſtium ſubſcriptione corroborare.

Acta ſunt hæc apud Male VIII. Kalendas Aprilis, anno milleſimo centeſimo octuageſimo tertio. 1183.

Signum Gerulfi Decani,
S. Wilhelmi Decani S. Audomari,
Gerardi de Meſcinis,
Hugonis Urſi,
Wilhelmi Caſtellani S. Audomari,
Joannis Inſulani Caſtellani,
Euſtathii Camerarii,
Walteri de Locris,
Gilberti de Aria.

CAPUT CXIV.

Beginagium Brugenſe inſtituitur & dotatur, anno 1185. *& ſequentibus.*

Ego Everardus Dei gratiâ Tornacenſis Epiſcopus notum fieri volumus, quòd *Gertrudis* Brugenſis Caſtellana, & Filius ejus *Joannes* Caſtellanus, Baſilicæ ſuæ in Brugis, cùm conſecraretur in honore B. Mariæ Virginis, in dotem, ad uſum Roberti Capellani in vita ſua & ſubſequentium, decimam de Lophem & C. ſolidos de Guinarden, rogatu mariti ſui piæ recordationis *Radulſi*, in memoriam animæ ipſius Radulfi & Filii ſui Co. contulerunt.

Signum Gerulfi S. Donatiani Decani,
Theoderici Condatenſis Decani,
Willelmi S. Salvatoris Decani,
Deſiderii Schoutteti de Maldenghiem,
Iwanni Dapiferi,
Walteri cognomento Pauperis,
Anſelli de Plaiſſiet,
Magiſtri Henrici Cancellarii, qui approbavit anno Dominicæ Incarnationis milleſimo
1185. centeſimo octogeſimo quinto, conſecrationis noſtræ XIII.

Actum Brugis IV. Idus Septembris.

Eliſabeth Dei gratiâ Brugenſis Caſtellana notum fieri volo, quòd Socrus mea *Gertrudis* Brugenſis Caſtellana, & Filius ejus *Joannes* Caſtellanus, Maritus meus, Baſilicæ ſuæ Brugenſi in honore B. Mariæ Virginis conſecratæ, in dotem reditus nominatos in eorum ſcripto, pro ſalute animæ ſuæ & in memoriam Radulfi Caſtellani contulerunt. Hanc itaque donationem approbavi, & Sigilli mei appenſione corroboravi.

Actum Brugis M.C.LXXXV. IV. Idus Septemb. 1185.

Dominæ Margaretæ Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſæ Walterus Tornacenſis Epiſcopus ſalutem.

Cùm bonæ memoriæ Sororis veſtræ piam voluntatem devotione debitâ proſequaris, Capellaniam quæ fuit de Caſtellania Brugenſi, in loco in quo manent Beghinæ Brugenſes, qui dicitur *Vinea*, velitis deincèps deſerviri, ne Capella conſecrata ſine cultu Divino remaneat, videtur Nobis expediens, ut & ipſam Capellam, cum omni ſuo ædificio, libris & ornamentis, ad præfatum locum Beghinarum transferri faciatis: & Nos dictæ tranſlationi noſtrum adhibemus aſſenſum.

Et ſciant, quòd Nos dictum locum Beghinarum à circumjacentium Parochiarum Presbyterorum & Perſonarum impetitione abſolvimus, & ipſis Beghinabus, conſecrato jam Cœmiterio, Parochiam, quæ ipſarum ambitu clauditur, conceſſimus ſpecialem.

Datum M.CC.XLIV. Dominicâ poſt Magdalenæ.

Walterus Tornacenſis Epiſcopus ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quòd *Margareta* Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa Capellaniam (quæ quondam Caſtellaniæ Brugenſi appendebat) ſitam in Burgo Brugenſi juxta Eccleſiam S. Donatiani, de conſenſu noſtro tranſtulit ad locum qui dicitur *Vinea* ſupra Roiam, juxta Domum S. Joannis in Brugis, ad opus Beghinarum. 1244.

Datum anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto, feria III. poſt Reſurrectionem Dominicam. 1245.

CAPUT CXV.

HUGO *de Oiſy, Caſtellanus Cameracenſis & Vice-comes Meldenſis, dotat Cantipratenſem Abbatiam prope Cameracum. Anno* 1186. *& ſeqq.*

EGO HUGO de Oiſy Cameracenſis Caſtellanus tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Sacræ Scripturæ traditio docet, & Eccleſiaſtica tenet inſtitutio, ad jus Eccleſiæ decimas omnes devolvi debere. Hoc attendens, & Divini Spiritûs commonitioni conſentiens, decimam de *Wagnel*....

SIGNUM Stephani de Lambres,
S. Simonis de Raſircort,
Godefredi de Marcon,
Alardi de Salchi,
Petri Canis,
Alardi de Paluel,
Anſelli de Markion.

1186 ACTUM anno milleſimo centeſimo octogeſimo ſexto.

HUGO Caſtellanus Cameracenſis præſentibus & futuris in perpetuum. Noſtræ labentis vitæ conditio in malum prona legitimè geſta ſæpiùs ſolet evertere..... Ad notitiam igitur tam præſentium quàm futurorum hâc vivaci paginâ transferre volumus, quòd Euſtachius fidelis noſter de *Markion* duas partes decimæ....

SIGNUM Egidii Godercort,
S. Wichardi,
Godeſcaldi, Decanorum,
Philippi de Rumeli,
Stephani de Lambris & Hugonis,
Roberti Dapiferi,
Walteri de Sains, militum.

EGO HUGO Caſtellanus Cameracenſis univerſis notum eſſe volo, quòd per aſſenſum *Margaretæ* Uxoris meæ, pro mea & ipſius & Anteceſſorum ſuorum ſalute, Eccleſiæ S. Mariæ de Pratis in Eleëmoſynam dedi totum nemus meum, quòd dicitur Vacaria, cum fundo, liberum & ab omi alieno jure emancipatum, poſſidendum poſt deceſſum meum: ita quòd quamdiu vixero quidquid voluero potero ordinare. Hoc Sigillo meo confirmo, & Uxor mea ſuo.

TESTES ſunt,
Godeſcalcus Abbas de Valcellis,
Stephanus de Lambres,
Nievardus de Camegni.

HUGO de Oiſy, Cameracenſis Caſtellanus, & MARGARETA ejuſdem Uxor tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

Felix eſt commercium pro cæleſtibus terrena dare, & pro tranſitoriis metere ſempiterna. Inde eſt quòd nos furnos noſtros de *Crevecuer* Eccleſiæ S. Mariæ de Pratis.....

SIGNUM Henrici Comitis,
S. Prioris Todoli,
S. Erkebaldi,
Bovini,
Alexandri, Clericorum noſtrorum,
S. Hugonis de Hamelaincort,
Egidii de Incy,
Nicolai Bonemer,
Ricoardi, hominum noſtrorum.

Actum anno milleſimo centeſimo octogeſimo nono. 1189.

HUGO DE OISIACO Vicecomes Meldenſis, Caſtellanus Cameracenſis, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Quoniam quæ Eccleſiis nomine eleëmoſynæ conferuntur, in cæleſti theſauro reconduntur, dignum eſt ut perpetuam memoriam & inviolabilem retineant firmitatem.

MEÆ igitur animæ, & animæ Uxoris meæ *Margaretæ* ſaluti piè providere intendens, in omnibus terris meis, ubicumque vectigalia, ad noſtram juriſdictionem pertinentia, exiguntur, Eccleſiam B. Mariæ de Pratis liberam eſſe decrevi, & hoc immunitatis & libertatis beneficium eidem Eccleſiæ unà cum Uxore mea Margareta, perpetua contradidi donatione. Quod ut inconcuſſum apud Succeſſores meos vel ſuos permaneat, præſens ſcriptum tam meo quàm Uxoris meæ Sigillo roboravi, & teſtes idoneos ſubſcribi mandavi.

ACTUM anno milleſimo centeſimo octogeſimo nono, 1189.

MARGARETA Domina de Oiſy, Caſtellana Cameracenſis, Meldis Vicecomitiſſa, tam præſentibus quàm futuris in perpetuum. Quoniam rerum ſingularum memoria facilè elabitur, ſcripto commendamus quòd ad alios in poſterum transferri volumus.

AD notitiam igitur tam præſentium quàm futurorum hâc vivaci paginâ transfundimus, quòd Nicolaus de Walleis, fidelis noſter, terragium quod à nobis nomine fœdi poſſidebat....

Signum Stephani de Lambres,
S. Gerardi de S. Auberto,
Godefridi de Marcog,
Egidii Pincernæ,
Roberti de Oiſy,
Hugonis de Crevecuer,
Petri de Incy,
Egidii de Crevecuer.

Datum anno milleſimo centeſimo nonageſimo. 1190.

Decimo tertio Kalendas Septembris obiit Dominus Hugo de Oiziaco, qui primò fundum Abbatiæ Nobis dedit, ſecundò decimam de *Wagengnuel*, tertiò terragium de *Raillencort*, quartò nemus Vaccariæ, quintò furnum de *Crevecuer*. Idem de tranſmarinis partibus rediens, priùs ad nos quàm ad domum propriam divertens, pretioſas, quas ferebat, Sanctorum reliquias Nobis reliquit. A vectigalibus etiam in tota terra ſua nos abſolvit. *Haec-nus ex Necrologio Cœnobii Cantiprатani.*

CAPUT CXVI.

PHILIPPUS *Flandriæ Comes Incolis Oppidi Orchiacenſis varia dat Privilegia*, *anno* 1188.

EGO PHILIPPUS, Flandriæ & Viromandiæ Comes, notum fieri volo, quod hominibus de *Orchies* liberè conceſſi libertatem & legem Opidi Duacenſis, & ut nuſquam debeant juri ſtare infra Pevelam, niſi infra Villam de Orchies. Adhuc etiam, ut quicumque in Villa de Orchies diem unum & annum unum ſine contradictione & calumnia manſerit, liber ſit.

CONCESSI etiam eis, ut liceat in perpetuum furnos & cambas facere, & etiam molendinaria caballaria, ſalvo jure meo.

HOC autem factum aſſenſu illuſtris Conſortis meæ Mathildis Reginæ, ad cujus dotalitium prædicta Villa pertinere noſcebatur.

Signum Mathildis Reginæ, inclytæ Conſortis meæ,

Signum G. de Meſſines, Præpoſiti Inſulenſis,

S. Jacobi de Aveſnis, & aliorum.

Actum Duaci, anno milleſimo centeſimo 1188. octogeſimo octavo, menſe Maio.

CAPUT CXVII.

ÆGIDIUS *Comes Claromontanus prima jacit fundamenta Abbatiæ de Roſeriis, quæ nunc dicitur Vallis S. Lamberti, Religioſorum Ciſtercienſis Ordinis juxta Leodium, circa annum* 1188.

Additio ex Ms. Abbatiæ.

OMNIBUS Ciſtercienſis Ordinis Abbatibus, ÆGIDIUS Dei gratiâ Comes Claromontis ſalutem.

ORDINEM veſtrum præ ceteris in hoc mundo Religionibus Deo placitum credens, ac propterea propenſiùs diligens, eum, ſi quo modo poſſem, omninò auxiliare diſpoſui.

PROPTEREA notum facio vobis, quòd in Comitatu meo eſt locus, cui nomen Eſtriveal, & Plana Vallis, terra fertilis, & amœna, dulcis aquæ fluvium habens præterfluentem, terræ arabilis & bonæ triginta habens carrucatas, territorii circumquaque leucam unam continens, veſtræ Religioni per omnia idoneus. Hunc locum veſtræ obtuli Sanctitati, Abbati videlicet Signiacenſi. Quod enim alicui veſtrûm exhibetur, hoc toti Ordini impenditur.

DO præterea minerìam ferri, quæ eſt ſita inter Hoium & Leodium; & liberum per terram meam ſine omni vinagio commeatum, & aiſantias totius terræ meæ in ſilvis, aquis, & paſcuis.

DESIDERIUM igitur habens Ordinis veſtri, Sanctitati veſtræ devotiſſimè ſupplico, quatenus oblationem meam ſuſcipere non omittatis: ſed Religioſos homines ad locum dirigatis. Paratus enim ſum, cùm venerint, ſecundùm voluntatem eorum omnia agere, & plura inſuper addere. Orate pro me, ut Deus, qui totius miſericordiæ fons eſt, mei miſereatur. Credo enim firmiter, & indubitanter aſſero, orationibus veſtris, & peccata poſſe remitti, & pœnam pro peccatis inflictam amoveri. Valete

CAPUT CXVIII.

ÆGIDII *Comitis Claromontani*, *Litteræ datæ anno* 1188. *ad Abbatem Signiacenſem*, *quibus ei committit curam novæ Abbatiæ Ordinis Ciſtercienſis*, *quæ nunc dicitur Vallis S. Lamberti.*

Additio.

DOMINO JOANNI Abbati (1) Signiacenſi ÆGIDIUS, Comes de Claro-monte ſalutem.

DEDI Fratribus veſtris locum in Comitatu meo idoneum, & ſufficientem ad ædificandam grangiam, aut etiam (2) Abbatiam; utrumlibet vobis placuerit. Cujus loci territorium extenditur circumquaque per leucam unam; ſilvam habens optimam; terræ arabilis & bonæ triginta carrucatas, aquam piſcibus refertam, & aptam navigio portando uſque in ipſam Leodienſium Civitatem.

DEDI præterea ferrariam optimam, quam habeo ſuprà Moſam fluvium contra Clarummontem, cum aiſantiis totius terræ meæ. Undè rogo,

Digitized by Google

rogo, & obnoxiè deprecor, quatenus aſſumpto uno, aut duobus Co-Abbatibus veſtris, maximè Abbate (3) Boni-fontis, cumque Cellerario veſtro, cum duobus Fratribus Laicis, qui terræ cognoſcendæ, & colendæ periti ſint, præſentiam veſtram nobis exhibeatis. Meliùs enim in Capitulo generali, & fidentiùs ſuper qualitate loci teſtimonium perhibebitis, ſi eum priùs oculis luſtraveritis. Neque dubium geratis, quin hæc, & alia his plura liberè vobis tradam, aſſenſu omnium heredum meorum. Valete.

(1) SIGNIACENSI, vulgò *Signi*, antiqua & Illuſtris eſt Ordinis Ciſtercienſis Abbatia, filia Claræ-vallis, in Diœceſi Remenſi.

(2) ABBATIA, quæ nunc dicitur VALLIS S. LAMBERTI, primum Fundatorem habuit *Ægidium* Comitem Claro-montanum circa annum 1188, primis Monachis è Signiacenſi Cœnobio evocatis. Prima habitatio fuit in loco, cui nomen *Pleinevaux*, ad Urtam fluvium, in Condruſio, dictaque fuit Abbatia *B. Mariæ de Roſeriis*, vulgò *Roſieres*. Unde in hunc uſque diem Monaſterii Sigillum exhibet B. Mariam è Roſeto exiſtentem.

Poſtmodùm viſa fuit hæc habitatio minùs commoda, Religioſique Signiacum redierunt. Tum HENRICUS Limburgi Dux, alter Fundator, alium commodiorem locum in ſua ditione Religioſis Signiacenſibus obtulit, eoſque largiùs dotavit circa annum 1196.

Poſtremò Leodienſium Epiſcopus HUGO PETRAPONTIUS extruendo novo Cœnobio locum dictum *Mantorum Campum* obtulit anno 1202. ſitu ad Moſam peramœno, haud procul Leodio, qui nunc dicitur VALLIS S LAMBERTI, ubi Abbatia hodieque eſt florentiſſima.

(3) BONUS FONS, Abbatia eſt Religioſorum Ciſtercienſium in Theoraſcia, ſub Diœceſi Remenſi, filia Abbatiæ Signiacenſis.

CAPUT CXIX.

LOTHARIUS *Epiſcopus Leodienſis confirmat fundationem Abbatiæ Religioſorum Ciſtercienſium, quæ nunc dicitur Vallis S. Lamberti, anno* 1192.

Additio.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego LOTHARIUS Dei Gratiâ Leodienſis Epiſcopus, omnibus ad quos Litteræ iſtæ pervenerint notum eſſe volo, quòd Julius Comes * Duracenſis pro remedio animæ ſuæ, Anteceſſorum, Succeſſorumque ſuorum, dedit Eccleſiæ Signiacenſi, ad conſtruendam Abbatiam, Inſulam, quæ dicitur *Roſiers*, & Pratum Piſcatorum quòd contiguum eſt Inſulæ, cum terra adjacente, & totum ex integro tenementum Sarti de Strivel, quòd his terminis clauditur.

* Duras,

A latere uno cingitur nemore Epiſcopali, à latere altero rivo quod oritur Trealteſwaux, & deſcendit per Martain uſque ad Urtam; ab inferiori parte clauditur Urtâ flumine à Martain uſque ad Freſaliſe, & à Freſaliſe uſque ad nemus Epiſcopale; à parte ſuperiori à nemore Epiſcopali uſque ad ortum rivi ſupra Trealteſwaux limitatur.

QUIDQUID infra prædictos terminos continetur, Villas, homines, cenſum, medietatem, decimam, terram, nemus, injunctiones, juſtitiam, jura, reditus univerſos, ſicut hactenùs ipſius juris fuerant, Fratribus ibidem manentibus liberè & abſolutè perpetuò poſſidendum conceſſit; laude & aſſenſu Henrici Ducis de Limbourg, de cujus feudo erat locus, & Werrici de Valcourt, & Filiorum ejus, univerſorumque heredum.

DEDIT prætereà, eiſdem laudantibus, aiſantia totius terræ ſuæ, in ſilvis, aquis, pratis & paſcuis, tam in boſco, quàm in plano, & mineriam ferri, quæ ſita eſt ſupra Moſam, contra Clarummontem, & piſcaturam Urtæ liberam, ut nullus, exceptis Fratribus, piſcari audeat à Martain uſque ad Vennam, quæ ſita eſt ex altera parte Villæ quæ Hans dicitur. Reliquum piſcaturæ ſuprà & infrà, eiſdem Fratribus dimiſit, ad medietatem piſcium reddendam Domino, quoties nuntium ſuum miſerit. Quòd ſi Dominum abeſſe contigerit, quamdiu abſens fuerit, Fratrum infirmorum uſibus pars Domini reddetur, excepto quod duo aut tria piſcium ſervitia, cuicumque voluerit amicorum ſuorum Dominus dari præcipiet.

NOTANDUM prætereà, quod præfatus Comes, ad ampliandum locum, rebus & hominibus conceſſit, ut ſi quis hominum ſuorum, ſe & ſua, loco prædicto vellet conferre, liberè id faceret, & de tenentiis quæ de eo tenentur in feodum, ab his qui tenent, abſque calumnia fieri poſſet eleëmoſyna.

DONUM hoc Gilonis Comitis, recognovit & laudavit Wericus de Valcourt & Filius ejus Terricus, in præſentia noſtra, & Cleri.

TESTES,

Signum Auberti Præpoſiti,
S. Hugonis de Petra-ponte Archidiaconi,
Simonis Decani,
Arnulphi Decani de Sancto Martino,
Joannis Magiſtri de Sancto Paulo,
Magiſtri Rudolphi Canonici,
Bedonis de Hoſcemont,
Feſtradi de Dormatio,
Werici Dapitere,
Juliani de Vaſart, &
Godefridi Fratris ejuſdem,
Conrardi de Loncins,
Winandi, &
Levrici Civium.

Actum Verbi Incarnati anno milleſimo centeſimo nonageſimo ſecundo, Indict. V. Epacta IV. concurrente III.

Datum per manum Henrici Cancellarii.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CXX.

Vulgò Clermarais.

Claræ-paludis Abbatiæ Monachorum Ordinis Ciſtertienſis, in Arteſia, beneficium præſtatur, anno 1194.

EGo PHILIPPUS Dei gratiâ de Bergis, & Ego STEPHANUS DE BALANCIIS, Abbates, & Ego MATHILDIS de Broburgh Abbatiſſa, notum fieri volumus, quòd Eccleſia de Claromareich abſolutè, & homines de Lon, fide interpoſitâ, compromiſerunt in Nos ſuper terris & foſſatis, quæ continentur in Parochia de Lon, de quibus querela inter eos vertebatur, ut controverſia eorum noſtro dirimeretur arbitrio.

HORUM autem allegationibus utrimque auditis, ut prædicta Eccleſia prædictas terras cum foſſatis in pace poſſideret, decrevimus ut eadem Eccleſia prædictis hominibus quadraginta libras Flandrenſis monetæ tribueret; quod & factum eſt. Teſtes ſunt,

Bordinus Decanus,
Joannes,
Michaël, Sacerdotes,
Malgerus de Lon,
Illuſtris etiam BEATRIX Domicella de Broburgh.

ACTUM eſt hoc anno milleſimo centeſimo nonageſimo quarto. 1194.

CAPUT CXXI.

Vide ſuprà pag. 675.

BALDUINUS MAGNANIMUS, *Flandriæ Hannoniæque Comes, & Marchio Namurcenſis, Eccleſiæ Condatenſi B. Mariæ in Hannonia benefacit, anno* 1195.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen.

NOTUM ſit univerſis Chriſti fidelibus, quòd Balduinus Comes Haynoniæ, Marchio primus Namucenſis, Balduini Comitis & Alidis Comitiſſæ Filius (qui ex parte ejuſdem Matris ſuæ, & Henrici Avunculi ſui, Namucenſis & Luceburgenſis Comitis, jure hereditario Namurcum adeptus fuit, unde factus fuit Marchio Namucenſis & Princeps Imperii) Uxorem habuit Nobiliſſimam *Margaretam*, Theodorici Comitis Flandriæ Filiam, Philippi Comitis Flandriæ & Viromandiæ Sororem, de qua Filios habuit, videlicet *Balduinum*, *Philippum*, *Henricum*, Milites egregios, & Filias..... quarum una fuit *Eliſabeth* glorioſiſſima Francorum Regina, Philippo Francorum Regi deſponſata.

PHILIPPO quippe potentiſſimo Flandrorum ac Viromandiæ Comite defuncto, prædictus Balduinus Comes Haynoniæ, Marchio Namucenſis, cum Uxore ſua Margareta, Flandriam per aliquot annos poſſedit. Defunctâ autem Margareta & Brugis ſepultâ, Balduinus eorum Filius in Comitatum Flandrorum ſucceſſit, & Patre ſuo ſæpedicto defuncto, Balduinus Comitatum Haynonienſem, & Marchiam Namucenſem Philippus ejus Frater obtinuit.

Sæpedictus autem Balduinus Comes Haynonienſis, Marchio Namucenſis, ſaluti animæ ſuæ propenſiùs volens providere, in Condatenſi Eccleſia B. Mariæ, Altare in honore S. Petri Apoſtoli, ante introitum Chori inſtituit: in quo Altari Miſſa quâque die Dominicâ de S. Spiritu, aliis verò diebus.....

TESTES, Balduinus Comes Haynoniæ,
Balduinus Cambronenſis,
Hugo S. Giſleni,
Bartholomæus S. Dionyſii,
Abraham Maricolenſis,
Nicolaus S. Foliani,
Wedericus S. Joannis Valencenenſis, Abbates.

De Hominibus ipſius Comitis Teſtes,
Henricus, &
Willelmus Fratres ejus,
Nicolaus de Barbentione,
Euſtachius de Lens,
Rogerius de Condato,
Giſlebertus Montenſis Præpoſitus,
Seiwardus de Marlis,
Rogerius de S. Petro.

De Eccleſia Teſtes,
Petrus Præpoſitus,
Georgius Decanus,
Godefridus Cuſtos,
Euſtachius Frater ejuſdem Comitis, & plures alii.

ACTUM in ſolennitate Conceptionis Glorioſæ Virginis Mariæ, anno milleſimo centeſimo nonageſimo quinto. 1195.

Digitized by Google

CAPUT CXXII.

HENRICUS *Dux Limburgi rogat circa annum* 1196. *Abbatem Ciſtercii, ut remittat Religioſos, qui ob loci inſalubritatem receſſerant, promittens ſe alium locum opportuniorem in terris ſuis conceſſurum, ad fundandam Abbatiam, quæ nunc eſt Vallis S. Lamberti Ordinis Ciſtercienſis, juxta Leodium.*

Additio.

DOMINO Ciſtercienſi, & ceteris Co-Abbatibus ad generale Capitulum conſtitutis, HENRICUS de Lemborc ſalutem & paratum obſequium. Rogamus univerſitatem veſtram, & attentiùs deprecamur; quatenùs Conventum, quem D. Abbas Signiaci à Roſeriis revocavit, autoritate veſtrâ redire faciatis. Providebimus enim per Dei gratiam, quòd ad ſinum Matris reverti de cetero nullâ occaſione cogentur.

SI enim de loci anguſtia, vel incommoditate conquerantur, licèt eos ibi manere mallem, quàm alibi, tamen ſi in tota terra mea ſedem ſibi gratiorem invenerint, paratus ſum eis impertiri.

AD ultimum etiam, ſi aliter fieri non poteſt; malo aliàs ſecundùm optionem ipſorum Clauſtrum conſtrui, ſalvis ſibi poſſeſſionibus quas contuli; & ſalvo Mihi, ac Succeſſoribus meis, Jure Patronatûs, & ſuffragiorum patrocinio; quàm in confuſionem meam, & dedecus Ordinis, opus tam ſolemniter inchoatum ſine debito defraudari. Quinimo etiam omnibus negotiis, ubicumque meo indiguerint auxilio, me fidelem invenient, & propitium adjutorem...

CAPUT CXXIII.

BALDUINUS *Flandriæ & Hannoniæ Comes, pòſt Imperator Conſtantinopolitanus, Monaſterio S. Dionyſii prope Montes Hannoniæ anno* 1197. *benefacit.*

BALDUINUS, Comes Flandriæ & Hannoniæ, univerſis tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

CONSTAT quòd Prædeceſſor meus BALDUINUS Comes Hainoenſis, Balduini Comitis Flandrenſis & Hainoenſis & Richeldis Comitiſſæ Filius, Eccleſiam S. Dionyſii in Broqueroia fundavit, & eam allodio ſuo adjacente, in quo Villa ſita eſt, aſſenſu Matris ſuæ RICHELDIS Comitiſſæ, legitimè dotavit, & prædictam Villam eidem Eccleſiæ contulit. Quæ quidem omnia Avus meus *Balduinus* Comes Hainoenſis, & Pater meus *Balduinus* Comes Hainoenſis & Marchio primus Namucenſis, eidem Eccleſiæ recognoverunt & confirmaverunt.

ITEM allodium de *Obrechies*, cum ſervis & ancillis, ſilvis, pratis, paludibus & molendinis, terris cultis & incultis, omninò liberum Eccleſiæ collatum, Avus meus ſæpedictæ Eccleſiæ recognovit.

AD hæc etiam ſatis conſtat, quòd Prædeceſſor meus ſæpedictus, Eccleſiæ S. Dionyſii Fundator, inciſionem lignorum in ſilva de *Havrets*, quam tunc temporis ad manus ſuas propriam habebat, ad omnes uſus ipſius Eccleſiæ perpetuò, tam in ſtructura ædificiorum, quàm in fomentis ignium, ſæpedictæ Eccleſiæ conceſſit. Quam inciſionem diu habitam tam Avus quàm Pater meus eidem Eccleſiæ recognoverunt & confirmaverunt.

DUM verò ſuper inciſione illa diu habita grandis inter *Henricum* Caſtellanum Montenſem, Fidelem meum (cujus Anteceſſores à meis Anteceſſoribus de proprietate illius ſilvæ, poſt conceſſam inciſionem, infeodati fuerant) & Eccleſiam S. Dioniſii oriretur diſſenſio; tandem communi Eccleſiæ & Henrici conſenſu, pacis perpetuæ ſeriem inter ipſam Eccleſiam & Henricum Caſtellanum ordinavi.

ABBAS ſiquidem & Capitulum Eccleſiæ juri inciſionis illius prorſus renuntiavit. Henricus autem ſæpedictus Caſtellanus quartam partem nemoris prædicti ultrà fluvium Hainam, versùs S. Dionyſium, tam in fundo quàm in comblo, liberam & quietam in manus meas reportavit, & illi parti prorſus renuntiavit.

EGO verò illam nemoris quartam partem, in manus meas liberè reſignatam, tamquam meam propriam ab omni Advocatia & villicatione & foreſtaria, & quorumlibet hominum inciſione liberam & emancipatam, ſæpedictæ Eccleſiæ S. Dionyſii in eleëmoſynam, tamquam proprium allodium perpetuo poſſidendum, liberè & legitimè donavi. Teſtes,

Philippus Comes Namucenſis, Frater meus,
Henricus Frater meus,
Henricus Patruus meus,
Gerardus de Jacea,
Walterus de Aveſnis,
Alardus de Cimaco,
Euſtacius de Lens,
Nicolaus de Barbentione,
Willelmus Patruus meus,

Gillebertus

Digitized by Google

Gillebertus Præpoſitus Montenſis,
Walterus Præpoſitus Malbodienſis,
Goſſuinus Præpoſitus Sonegienſis,
Nicolaus de Ruminio,
Walterus de Villa,
Gerardus de Proui,
Goſſuinus de Wavrin,
Engelbertus de Aenghien,
Henricus Caſtellanus Binchienſis,
Gillenus Caſtellanus Bellimontis,
Renardus de Strepi,
Henricus de Naſta,
Simon de Havrets,
Renerus de Montibus.

ACTUM anno milleſimo centeſimo nonageſimo ſeptimo. 1197

CAPUT CXXIV.

Idem BALDUINUS *Comes, benefacit eidem Abbatiæ S. Dionyſii Ord. S. Bened. anno* 1198.

BALDUINUS, Comes Flandriæ & Hannoniæ, univerſis tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

WILLELMUS Miles, Advocatus Montenſis, qui in nemoribus de *Obourcq* habebat partem de jure Advocatiæ, omnem partem quam in nemoribus illis habebat, in omni jure & proventu, omnibuſque commodis, cum brueria ſuprà S. Dionyſium versùs *Caſtel*, & cum terra infrà nemus, in manum viri nobilis Domini ſui Euſtacii de Ruez, à quo ea in feodo tenebat, reportavit, ſub teſtimonio quàm plurium Parium ſuorum, ipſius Euſtacii fidelium Hominum. Et in his nihil juris ulteriùs ſibi ſuiſque heredibus retinens, interveniente Filiæ ſuæ *Mariæ* primogenitæ, & Mariæ viri *Petri* laudamento legitimo, ore proprio ſibi abjudicavit, & à Paribus ſuis, Domini ſui Euſtacii Hominibus, adjudicari fecit, ut ea legitimâ donatione in proprietatem Eccleſiæ S. Dionyſii in Brokeroia devenirent. Reux.

EUSTACIUS verò in mea conſtitutus præſentia Montibus in Caſtro, ſub teſtimonio Parium ſuorum, quia hæc prænominata de feodo Paritatis ſuæ & ſtagii Montenſis à me tenebat, ipſa in manum meam liberè reportavit.

EGO autem hæc omnia prædicta in manus meas reſignata, & primò, ſicut prædictum eſt, Willelmo ore ſuo proprio, & à Paribus ſuis, deinde Euſtacio per os ſuum proprium & per Pares ſuos abjudicata, Eccleſiæ S. Dionyſii, per manum Domini Bartholomei ejuſdem loci Abbatis, in eleemoſynam perpetuam donavi.

TESTES Fideles mei ipſius,
Walterus de Aveſnis,
Euſtacius de Lens,
Willelmus Patruus meus,
Willelmus de Kevi, & alii Nobiles Fideles mei;
Gillebertus Præpoſitus Sancti Germani in Montibus,
Walterus Præpoſitus Malbodienſis,
Walterus de Villa,
Godefridus de Tuin,
Buiſſardus de Borghella.

De Fidelibus verò Euſtacii Hominibus Teſtes,
Hugo de Crois,
Walterus prædictus de Villa,
Henricus Caſtellanus Montenſis,
Robertus de Carneriis,
Simon de Hoſden,
Balduinus, agnomine Bajulus,
Alardus de Ruez,
Gillebertus de S. Dionyſio, & quàm plures alii.

ACTUM anno milleſimo centeſimo nonageſimo octavo. 1198.

CAPUT CXXV.

Idem BALDUINUS *Comes benefacit Capitulo Nivellenſi, anno* 1198.

EGO BALDUINUS Flandriæ & Hainoniæ Comes notum fieri volui univerſis, quòd poſt longas contentiones, quibus Joannes Miles agnomine *Trive* Eccleſiam Nivellenſem in bonis, quæ ipſa Eccleſia in Villa & poteſtate de *Giveri* habet, diu vexaverat, ipſa Eccleſia & Joannes prædictus in bonum pacis perpetuæ convenerunt: ita quidem quòd Joannes & ejus filii Gerardus & Walterus, & ipſius Joannis Frater Rolandus, penitus renuntiaverunt in bonis prædictis, & eadem ore proprio ſibi abjudicaverunt, & à Paribus ſuis, & ab Hominibus meis ſibi abjudicari fecerunt.

Ad hæc Eccleſia Nivellenſis prædictis Hominibus conceſſit unum bonarium terræ, & promerium unum prati in poteſtate de Giveri, & manſuram unam ſub annuo cenſu XXXI. denariorum Hainonienſis monetæ, in Natali Domini ſolvendorum. Teſtes
Guilelmus Patruus meus,
Nicolaus de Barbencione,
Euſtatius de Rues,

Egidius de Traſiniis,
Hugo de Crois,
Nicolaus de Condato,
Egidius de Brena,
Gillenus Caſtellanus Belli-montis,
Goſſuinus de Heriepont, & quàm plures alii.

ACTUM Binchii, anno milleſimo centeſimo nonageſimo octavo. 1198.

CAPUT CXXVI.

Idem BALDUINUS *Comes benefacit Abbatiæ S. Joannis Valencenis anno* 1200.

EGo BALDUINUS, Flandriæ & Hainoenſis Comes, notum facio, quòd Eccleſiam S. Joannis Baptiſtæ de Valencenis, & quidquid in præſentiarum poſſidet, vel in poſterum eſt poſſeſſura, in mea protectione ſuſcipio; Ordinemque, qui ſecundùm Regulam & Inſtitutiones B. Auguſtini in ea obſervatur, laudo & approbo, & Succeſſores meos, ut eamdem Eccleſiam in ſempiternum manuteneant, exoro.

QUOD ut ſtabile perſeveret, præſentem Paginam proprii Sigilli appenſione munivi, & teſtium, qui interfuerunt, ſubſcriptionibus roboravi.

S. Uxoris meæ Mariæ, Flandrenſis & Hainoenſis Comitiſſæ,
S. Willelmi Patrui mei,
S. Nicolai de Barbencon,
S. Raineri de Trith,
S. Giſleni Caſtellani de Bello-monte,
S. Petri de Duaco,
S. Godefridi Fratris mei, Cameracenſis Arch.
S. Egidii de Traſegnies,
S. Gerardi de Maucicourt,
S Raineri de Montibus,
S. Alulfi de Struem,
S. Magiſtri Guteri,
S. Heluini, Clericorum meorum,
S. Balduini Seneſcalci mei.

ACTUM anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo, v. Kalendas Aprilis, in Capella mea quæ dicitur Gloriele, apud Valencenas. 1200.

EGO BALDUINUS Flandrenſis & Hainoenſis Comes, omnibus notum facio, quòd (1) Jeroſolymam profecturus, tempore diſceſsûs mei, quidquid exactionis & talliæ in terris Beati Joannis Baptiſtæ de Valencenis, quæ ſunt apud Villam de *Eſtruem*, ſingulis annis accipiebam, eidem Eccleſiæ in eleëmoſynam in perpetuum contuli, penitus & remiſi.

UT igitur hujus donationis eleëmoſyna rata futuris temporibus obſervetur, præſentem Paginam Sigilli mei appenſione & ſubſcriptorum teſtium annotatione dignum duxi roborare.

S. Mariæ Uxoris meæ, Flandrenſis & Hainoenſis Comitiſſæ,
S. Willelmi Patrui mei,
S. Balduini de Lobes,
S. Hugonis Kaprioli de Querceto.

ACTUM apud Valencenas, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo, v. 1200.
Kalendas Aprilis.

(1) JEROSOLYMAM PROFECTURUS. BALDUINUS Flandriæ Hannoniæque Comes, in Terræ ſanctæ ſubſidium cruce ſignatus, anno 1203. in iter verſus Venetias ſeſe dedit, inde in Syriam, ut ſperaverat, trajecturus.

MARIA Uxor ejus, quæ tunc erat gravida, poſtquam Margaritam Filiam peperiſſet, Maritum ſuum ſubſecuta, mari mediterraneo emenſo, ex Maſſilia Aconem appulit: ubi exiſtens Maritum ſuum à Latinis Imperatorem Conſtantinopoli anno 1205. electum fuiſſe læta intellexit; ſed paulò poſt ibidem obiit: ut fusè narrat Geofridus de Villa-Harduini in Hiſtoria Expeditionis Conſtantinopolitanæ: ex qua de Balduini Comitibus hæc habe.

1200; INITIO Quadrageſimæ poſt feriam Cinerum BALDUINUS Flandriæ & Hannoniæ Comes, & ejus Uxor *Maria*, Theobaldi Campaniæ Comitis Soror, Brugis Crucem aſſumpſerunt.

POSTEA Henricus ejus Frater, Theodericus ejus Cognatus, Filius Philippi Flandriæ Comitis, Guilielmus Advocatus Betuniæ, Cono ejus Frater, Joannes de Neelle
* Trit. Caſtellanus Brugenſis. Rainerus de * Trait. Rainerus ejus
* Walincourt. Filius, Matthæus de * Valencort, Jacobus de Aveſnis,
* Beauvoir Balduinus de * Belveior, Hugo de Belines, Girardus de Machicort, Hugo de Ham, Guilielmus de Gomeignies,
* Beaurain. Drogo de * Belraim, Rogerius de Marche, Euſtachius de Sambruic, Franco de Colemy, Gualterus de Bonſiers, Reinerus de Montibus, Gualterus de Stombe, Bernardus
* Somerghem. de * Soubrenghiem, & alii multi ſimiliter Crucem aſſumpſerunt.

POST hos Hugo Comes S. Pauli, & cum eo Petrus de Ambiano ejus Cognatus, Euſtachius de Canteleu, Nicolaus de Mailly, Anſelmus de Lieu, Guido de Hoſdeng, Gualterus de Neelle, Petrus ejus Frater, & multi alii Cruce ſe ſignarunt.

Item Ægidius de Trazignies (qui erat homo ligius Balduini Flandriæ & Hanoniæ Comitis, & ab ipſo acceperat ſummam quingentarum librarum, ut comitem ſe adjungeret in bello ſacro:) item Abbas de Loz, Henricus de Araines, Theodericus de Loz (poſtea Seneſcallus Imperii Conſtantinopolitani) Henricus Dorme, Theodo-
* Forrè Dietz. ricus de * Dies, Alexander de Villers.

ITEM quidam de Flandria qui vocabatur Ægidius de Landas, Magiſter Joannes de Noviomo, qui erat Can-
* Forrè Aveſnes. cellarius Balduini Flandriæ Comitis, Jacobus de * Avernes, Guido Caſtellanus de Coucy, Rogerus de Saint-Cheron, Balduinus de Neuville, Balduinus de Aulbigny.

ITEM Euſtachius Frater Henrici poſtea Imperatoris Conſtantinopolitani, Walterus dè Eſcornay, Anſelmus de Cahieu, Carolus de Vercli, Jacobus de Bondine, & alii.

EX Syria in Græciam venerunt Hugo de Tabaria, Radulfus Frater ejus, & Theodericus de Tenremonda, poſtea Coneſtabilis Romaniæ.

Sic ferè Villharduinius.

CETERÙM de expugnata per Latinos Conſtantinopoli exſtat in Annalibus Arnoldi Lubecenſis Epiſtola Ducum ſeu Principum, ad Othonem IV. Cæſarem ſcripta; itemque Epiſtola Balduini Imperatoris Conſtantinopolitani, à nobis edita in Cod. Donationum piarum cap. 101.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CXXVII.

Canonici S. Petri Lovanienſis anno 1200. FRANCONI *conferunt Vicariam Eccleſiæ S. Gertrudis, quæ nunc eſt Abbatia Nobilis Canonicorum Regularium in eadem Urbe.*

NOtum ſit omnibus, quòd ego Henricus, Dei gratiâ Eccleſiæ S. Petri in Lovanio Præpoſitus, & ſeptem Canonici (quorum hæc ſunt nomina, Gerardus Filius Villici, Simon Epiſcopus, Goſſuinus de Nivella, Henricus de Liera, Arnoldus de Bruxella, Joannes de Sterrebeka) & Ego Henricus Præpoſitus ſeptem aliorum, ad quos ſeptem ſpectat donatio omnium Capellaniarum Lovanienſis Parochiæ, contulimus Vicariam Eccleſiæ S. Gertrudis in Lovanio Magiſtro Franconi, viro idoneo & litterato, in perpetuum habendam. Et ut hoc ratum permaneat, præſens ſcriptum Ego Præpoſitus auctoritate mei Sigilli confirmavi, & præterea nos ſeptem Canonici præfati Sigillum Eccleſiæ noſtræ appoſuimus.

HUJUS rei teſtes ſunt Canonici noſtri, Balduinus Cantor & Magiſter Scholarum,
Godefridus,
Alſſo,
Lambertus de Peudela,
Simon Filius Ducis,
Franco Villici Filius & alii.
Item Vicarii Eccleſiæ,
Godefridus Abeloi,
Walterus Cuſtos,
Franco Filius Walteri,
Franco Canis,
Henricus Clericus: Parochiani,
Lambertus Clericus Præpoſiti,
Arnoldus Bec & alii.
Item Vicarii Capellarum,
Joannes de Hove,
Herſo de Capella,
Jonas de Blyſt,
Sigerus de S. Michaële.

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo, Innocentio Papâ, Alberto de Kuc Præſule. 1200. Vide ſupra pag. 114.

CAPUT CXXVIII.

ROGERIUS *Condati pro parte Dominus, circa annum* 1200. *dotat Collegium Canonicorum Condatenſium in Hannonia.*

SCIANT præſentes & poſteri, quòd Ego ROGERIUS, in parte Dominus de Condato, contuli Condé. Eccleſiæ B. Mariæ apud Condatum omnem portionem, quàm in decimatione totius feodi de Condato habebam.

HANC autem decimationem dicta Eccleſia duobus filiis meis Clericis *Godefrido* & *Gualtero* contradidit, quoad vixerint, percipiendam.

ITA tamen quòd altero decedente, reliquus nihilominùs eandem decimationem totam percipiet: ambobus verò defunctis, Eccleſia liberè & abſolutè illâ utetur ut propriâ.

UT autem prætaxata Eccleſia jam dictâ gaudeat decimatione, Chartam hanc, cum Sigillorum mei & *Nicolai* Filii mei, de cujus conſilio & aſſenſu hoc factum & aſtipulatum, appenſionibus, prædictæ contuli Eccleſiæ.

PETRUS Condatenſis Eccleſiæ Præpoſitus, G. Decanus, & totum ejuſdem loci Capitulum univerſis, ad quos præſentes Litteræ pervenerint, ſalutem in vero Salutari.

Noverit univerſita veſtra, quòd inter Eccleſiam noſtram & domum ſive locum de *Macourt*, quæ domus infrà terminos Eccleſiæ & Parochiæ noſtræ ſita eſt, de conſilio diſcretorum & Nobilium Virorum, ad hunc tandem pervenimus compoſitionis modum....

UT autem pactiones dictæ ratæ & inconcuſſæ permaneant, Sigillo Domini & Patroni noſtri primi *Balduini* Flandrorum & Haynoenſium Comitis, & (1)*Walteri* de Aveſnis, & (1)*Rogerii* de Condato, patronorum ſimiliter noſtrorum in parte, & noſtro etiam Sigillo fecimus communiri: Sigillo prætereà Domini *Henrici*, Fratris Comitis Flandriæ & Haynoniæ.

TESTES, Nicolaus de Condato, &
Gerardus Frater ejus,
Carolus de Fraſne,
Hugo de veteri Condato, & Matthæus Filius ejus, & Egidius de Denaing, Milites, cum omnibus aliis, qui Sigilla ſua appoſuerunt, & toto Capitulo Condatenſi.

ACTUM Condati anno Incarnati Verbi milleſimo ducenteſimo. 1200.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen. Cum omnia depopuletur mortalis corruptio, ſenectutis & mortis nulla eſt inter mortales aſſertio poſt mortem tam veridica & teſtimonialis, quàm atteſtatio litteralis.

QUAPROPTER omnibus noſtræ conditionis naturaliter ingredientibus viam univerſæ carnis, eorum teſtimonio ſecum præeunte, per hoc

Scriptum teſtificamur præſentibus & futuris, quia Ego Walterus de Aveſnis, & Ego Rogerius, Domini de Condato, hominibus noſtris Condatenſibus, tam natis quàm naſcituris, tota paſcua, infra Allodium Condati, territorio Brabantiæ contermina, concorditer & benigno aſſenſu noſtro, per manum Egidii noſtri ibidem Villici, in perpetuum contulimus.

Hanc autem Donationis noſtræ conditionem imparentes, conſtituimus quòd ſingulis annis in feſtivitate S. Dionyſii quinque ſolidos Valencennenſis monetæ pro cenſu Nobis perſolvant. Ut verò traditio iſta rata & illæſa permaneret, Sigillis noſtris, & teſtium ſubaratorum annotatione præſentem Paginam corroboravimus.

Signum Walteri de Proiſy.
S. Bernardi de Houſcans.
S. Willebaldi de Buillemont.
S. Walteri de Fraſne.
S. Hugonis & Matthæi de Vies-Condet, Militum.
S. Egidii Majoris.
S. Everardi,
Terrici,
Goberti,
Laurentii,
Hellini,
Werinici,
Condatenſium Scabinorum.

Si quis autem Traditionem iſtam in poſterum infirmare præſumpſerit, anathema ſit.

Fiat, fiat in perpetuum.

Has Tabulas, ut & alias, ex archivo Eccleſiæ Condatenſis fideliter depromptas, R. D. Bartholomæus Petit, ejuſdem Eccleſiæ Canonicus, antiquitatum Belgicarum peritiſſimus, nobiſcum communicavit. Sunt au-
1200. tem ſcriptæ circa annum milleſimum ducenteſimum, quo *Walterus* de Aveſnis & *Rogerius* de Condato dominium Condatenſe ſimul & indiviſim poſſederunt.

Hinc liquet à quattuor & ampliùs ſæculis Condatum duos habuiſſe Dominos (ut & Aſca olim, & Trajectum Moſæ, itemque Grimberga etiamnum habent) uſque ad tempora Mariæ Montmorenciæ, quæ primùm Carolo Comiti de Lalain, pòſt Petro Erneſto Comiti Mansfeldio nupta fuit, & alterum ex Dominiis Condatenſibus à Ludovico Borbonio Duce Montpenſerio circa annum 1560. vivente marito priore, alterum à Chriſtophoro Etſingio, origine Germano, vidua exiſtens, pretio comparavit.

Utrumque igitur Dominium Maria Montmorencia prima poſſedit: cujus Filius Emanuel de Lalain, (Marchio de Renty jure Uxoris Annæ de Croy) reliquit Filiam unicam heredem *Joannam* utriuſque ditionis Condatenſis Dominam, nuptam Joanni Croyo Comiti Solrano, hodieque ſuperſtiti. Ex quibus natus Philippus-Ambroſius; & Filiæ duæ Guilielma & Anna.

(1) Walterus Dominus de Aveſnes, Condè, Leuſe, Landrechies & Treſlon (Filius Jacobi de Aveſnis, Viri fortiſſimi, qui in Syria apud Aſſur anno 1191. occubuit) duxit Margaritam Comitiſſam Bleſenſem.

(2) Rogerius Condati pro parte Dominus duxit primò *Alidem*, Goſuini Caſtellani Montenſis Filiam, ſecundò *Beatricem* viduam; cui Beatrici Filia fuit Agnes, infra ad annum 1218. memoranda. Ex Alide nati ſunt *Nicolaus* Condati Dominus, *Godefridus* Cameracenſis Epiſcopus anno 1234. defunctus, & *Gualterus* Cameracenſis Eccleſiæ Theſaurarius.

Nicolaus Condati Dominus duxit N. Filiam heredem Arnulfi de Morelli-manſo, *Moriamez*, in agro Leodicenſi. Ex quibus nati, *Jacobus* Condati & Ballioli ſeu Bellioli in Hannonia Dominus, & *Eliſabetha* de Moriamez, Uxor Roberti Betuniæ ac Teneræmondæ Domini, anno 1248. defuncti, ut ſuprà pag. 396. diximus.

Rogerius Dominus Condati 1159. duxit 1. Alidem, 2. Beatricem.	*Ex 1. Nicolaus Dominus Condati.*	*Jacobus Dominus Condati & Ballioli 1245.*	*Nicolaus Dominus Condati & Ballioli.*
		Iſabella Uxor Roberti Domini Betuniæ, qui obiit 1248. pag. 396.	*Mathildis Uxor Guidonis Flandriæ Comitis, pag. 396.*
	Godefridus Epiſcopus Cameracenſis, obiit 1234.		
	Gualterus Theſaurarius Cameracenſis.		

CAPUT CXXIX.

Henricus *Dux Limburgi fundat anno* 1200. *Abbatiam Vallis S. Lamberti, de qua ſuprà pag.* 719.

Ego Henricus Dux de Lemborc, & Marchio de Arlo, omnibus in Chriſto fidelibus ſalutem in perpetuum. Notum facimus univerſitati veſtræ, quòd Abbati, & Fratribus, qui de Segniaco venientes in Epiſcopatu Leodicenſi conſtruxerunt Abbatiam, damus in eleëmoſynam pro remedio animæ noſtræ, Anteceſſorum, Succeſſorumque noſtrorum, & pro recompenſatione viæ Jeroſolymitanæ, quam propter hoc D. Papa remiſit, locum de Roſeriis, & ſartum d'Eſtriveal totum, Strivaux
ut liberè, & quietè illud poſſideant, & utantur, quomodocumque voluerint, & ad utilitatem ſuam; & loco, in quo perpetuò manſuri conſederint, & Clauſtrum ædificaverint.

Damus præterea aiſantias totius terræ meæ in campis, aquis, ſilvis, & paſcuis, etiam faginæ, & glandium, gratis: & ut ipſi, & res eorum

Digitized by Google

eorum ſub mea ſint protectione, & defenſione in omni loco dominationis noſtræ.

Hæc ut rata permaneant præſenti conſcriptione, & ſigilli noſtri appenſione juſſimus roborari.

Actum Verbi Incarnati anno milleſimo 1200.
ducenteſimo.

CAPUT CXXX.

Henricus I. *Brabantiæ Dux, ejuſque Frater* Guilielmus, *Dominus de Peruwes & Ruſebrouck, dotant Cœnobium Bruxellenſe S. Jacobi in Monte frigido, anno* 1201.

Notum ſit tam præſentibus quàm futuris, quòd Ego Henricus Dux Lotharingiæ terram in *Rus-*
Ruyſbroeck. *bruc*, quæ Wilhelmi Sacerdotis fuit, quam Wilhelmus Frater meus à cenſu annuo, ab omni jure ſuo & ab omni exactione liberam mihi reſignavit & defeſtucavit, in uſus Canonicorum S.
Cauwenbergh. Jacobi in Caldenberga liberam contuli, & Sigillorum, mei videlicet & Wilhelmi Fratris mei atteſtatione, & Teſtium ſubſcriptione corroboravi. Teſtes

- Sigerus Cameracenſis Archidiaconus in Brabantia,
- Michaël Parochianus,
- Arnoldus Notarius,
- Heinricus Villicus,
- Alardus Rapa,
- Arnoldus de Bigardis,
- Hugo Maurus,
- Walterus Bach.

1201. Actum anno Incarnationis Domini milleſimo ducenteſimo primo.

Ego Willelmus, Dominus de Perweys & de Ruſebruc, omnibus hoc Scriptum intuentibus in perpetuum. Scire vos volumus, quòd Willelmus devotus Sacerdos terram quandam xii. bonaria continentem, inter terram arabilem & prata, à parentibus ſuis hereditario jure ei relictam, in Ruſebruc noſtro Dominio jacentem, liberè & abſolutè per Scriptum Domini & Fratris noſtri Ducis Lotharingiæ in eleëmoſynam contulit Eccleſiæ S. Jacobi de Caldenberga, ad uſus Clericorum ibidem Deo deſervientium. Cenſum verò & exactiones, quas eadem terra nobis debuit, prædictæ Eccleſiæ contulimus in eleëmoſynam perpetuam liberrimè poſſidendam.

Et ut hoc noſtrum Scriptum perpetuâ firmitate roboratum teneatur, Domini & cariſſimi Fratris noſtri Sigillo ac noſtro duximus utile Paginam præſentem communiri. Hujus facti Teſtes ſunt,

- Magiſter Sigerus Cameracenſis Archidiaconus,
- Heinricus Bruxellenſis Decanus,
- Magiſter Michaël,
- Arnoldus Ducis Protonotarius,
- Henricus de S. Joanne, de Aerſcoet, &
- Henricus de Hilduberga.

CAPUT CXXXI.

Hugo IV. *Comes S. Pauli, ſuprà pag.* 704. *laudatus, ejuſque Uxor* Iole, *cum Canonicis S. Salvatoris in Oppido S. Pauli apud Arteſios concambium faciunt, anno* 1201.

Ego Hugo Comes S. Pauli, & Jole Uxor mea, notum fieri volumus, quòd conſenſu generorum meorum, Galteri de Caſtellione, & Joannis Domini de Nigella, & Filiarum mearum Elizabeth & Euſtathiæ, concambium fecimus cum Eccleſia S. Salvatoris de S. Paulo ſuper molendino quod habebat apud Manilium, in hunc modum.

Assignavimus Theſaurario prædictæ Eccleſiæ quattuordecim ſextarios frumenti, ad menſuram S. Pauli, percipiendos de multura melioris frumenti, quod moletur ad molendinum in medio burgo; aſſenſu Domini Lamberti Morinenſis Epiſcopi, Præpoſiti Eccleſiæ S. Salvatoris, & conſilio Balduini Decani & totius Capituli Morinenſis, & Petri Theſaurarii & Canonicorum de S. Paulo. Rogavimus etiam Dominum Epiſcopum & Capitulum Morinenſe, ut ſuper hoc concambio facto ſcriptum ſuum facerent autenticum.

Ut autem permutantia iſta & excambium illibata permaneant, præſentis Scripti patrocinio communiri fecimus, & Sigilli mei & Uxoris meæ, nec non & prædictorum generorum noſtrorum, & Filiarum noſtrarum appenſionibus Sigillorum confirmari.

Actum anno Domini milleſimo ducente- 1201.
ſimo primo, menſe Januario.

CAPUT

CAPUT CXXXII.

ADELISA, *Gerardi Grimbergæ & Ninoviæ Domini Vidua, dotat Abbatiam Grimbergenſem Ord. Præmonſtr. anno* 1201.

EGo ADELISZA Grimbergenſis Eccleſiæ Advocata ...... Noverint univerſi, quòd poſt obitum Gerardi Mariti mei, Grimbergenſium Principis, Liberi noſtri parvuli, WALTERUS BERTOLDUS, *Gerardus* poſteà dictus, & *Willelmus*, unà mecum in eleëmoſynam contulerunt Eccleſiæ Grimbergenſi..... Teſtes,

Gerardus &
Willelmus Filii mei,
Rogerus Frater meus.

DATUM anno milleſimo ducenteſimo primo. 1201.

Notatio de Grimbergæ, Mechliniæ *&* Ninoviæ *Dominis.*

I. WALTERUS I. Dominus Grimbergæ anno 1096. Diploma Aſſligemienſe ſuprà pag. 78. ſignavit, & Monaſterium Grimbergenſe circa annum 1110. fundare cœpit, adjutante Odone Cameracenſi Epiſcopo, qui anno 1108. electus, anno 1113. obiit. Idem Walterus tres Filios reliquit, *Gerardum*, *Arnulfum* & *Alvericum*, ut ex Tabulis ſuprà pag. 96. recitatis conſtat. Gerardus & Arnulfus, Patre defuncto, Monaſterium Grimberganum S. Norberto ejuſque Sodalibus anno 1128. tradiderunt; quod Liethardus Epiſcopus Cameracenſis anno 1132. approbavit, ut ſuprà pag. 96. citatâ docui.

II. Gerardo ſine liberis defuncto, in Grimbergæ Dominio ſucceſſit Frater *Arnulfus*, qui in prælio Grimbergano anno 1147. cecidit, relictis duobus Filiis, Waltero Grimbergæ Domino & Gerardo.

WALTERUS II. Arnulſi Filius ad Damiatam an- III.
no 1169. periit. Filium reliquit *Walterum Bertoldum*, Mechliniæ Dominum, *Ægidium Barbatum* Berlariæ Toparcham, & *Henricum* Duffelæ ac Gelæ Dominum: de quorum Poſteris alibi egimus.

GERARDUS, Walteri II. Frater, Grimbergæ Do- IV.
minus circa annum 1167. duxit Mathildem, Gerardi Ninoviæ in Flandria Domini Filiam heredem, & ex ea genuit *Gerardum* & *Arnulfum*, ſuprà ad annum 1167. pag. 541. memoratos: qui duo Fratres (ut & Poſteritas ipſorum in hunc uſque diem) Grimberganum municipium indiviſim poſſederunt. Quorum quidem Poſteritas quia hactenus ignota fuit, in gratiam Nobiliſſimæ Gentis, breviter referam quæ ex vetuſtis Grimbergani, Ninivenſis & aliorum Cœnobiorum Tabulis hauſi.

Stemma GERARDI Grimbergæ *&* Ninoviæ *Domini.*

V. GERARDUS, Gerardi Grimbergani & Mathildis Ninovianæ Filius, Grimbergæ & Ninoviæ Dominus, duxit Adeliſam (cujus Diploma jam recitavi) & anno 1188. & 1199. vixit, obiitque circa annum milleſimum ducenteſimum, relictis duobus Filiis *Waltero Bertoldo* (qui poſtea Gerardus dictus fuit) Grimbergæ & Ninoviæ Domino, & *Guilielmo* Aſcæ Domino: quibus nonnemo tertium adjungit Arnoldum, & N. Filiam.

VI. WALTERUS Bertoldus, dictus poſtea Gerardus, Grimbergæ & Ninoviæ Dominus, Uxorem habuit Agnetem, & anno 1201. & 1227. vixit; obiitque relictis duabus Filiabus *Aliciâ* & *Agnete*: quarum poſterior nupſit cuidam Ingelramno.

VII. ALICIA Grimbergæ & Ninoviæ Domina nupſit Godefrido Domino Peruiciaci, *Peruwes*, in Gallo-Brabantia, & annis 1236, 1240. & 1249. floruerunt. Ex eis nati duo Filii, *Gerardus* & *Godefridus*, Peruiciaci, Grimbergæ & Ninoviæ ex ordine Domini, ſine liberis defuncti, & Filia una nomine *Maria*.

VIII. MARIA, Grimbergæ & Ninoviæ poſt Fratres defunctos Domina, nupſit Godefrido Comiti Viandæ in Agro Luxeburgenſi. Vixerunt anno 1278. & 1280. & Filios duos genuerunt *Godefridum* & *Philippum* Rumſtæ Dominum: quorum poſterior, niſi fallor, Tabulas Cortebergenſes ſuprà pag. 446. citatas ad annum 1312. ſignavit.

IX. GODEFRIDUS Viandæ Comes, & Grimbergæ pro parte ac Ninoviæ Dominus, duxit Alidem de Aldenarda, & anno 1285. Monaſterio Ninivenſi benefecerunt: ut liquet ex Tabulis infrà recitandis. Filios duos reliquerunt *Philippum* & *Godefridum*.

X. PHILIPPUS Viandæ Comes & Grimbergæ Dominus Tabulas Cortebergenſes anno 1312. ſignavit, & ex Sophia de Scornaco, *Eſcornay*, prolem non ſuſtulit. GODEFRIDUS itaque Philippo Fratri ſine liberis defuncto in Viandæ Comitatu & Grimbergæ Dominio ſucceſſit, duxitque Filiam Joannis I. Comitis Namurcenſis, & ex ea unicam reliquit Filiam *Adelheidem*. Obiit in Cypro Inſula anno 1337.

ADELHEIDIS Viandæ Comitiſſa & Grimbergæ XI.
Domina nupſit Othoni Comiti Naſſavio, qui anno 1369. obiit, Dillemburgi in Germania ſepultus.

JOANNES, Othonis Filius, anno 1400. moriens, ex XII.
Margarita Marcana ſeu Clivenſi reliquit *Adolfum* & *Engelbertum*: quorum prior Adolfus anno 1420. moriens non niſi Filiam nomine *Juttam* reliquit. ENGELBERTUS itaque Fratri ſuo Adolfo in Comitatu Naſſavienſi ac Viandenſi, itemque in Dominio Grimbergenſi ſuffectus, anno 1404. Joannam Polanam Bredæ & Leccæ Dominam duxit, & anno 1442. deceſſit, Bredæ conditus.

JOANNES, Engelberti & Joannæ Polanæ Filius, du- XIII.
xit Mariam Filiam Joannis Loſſenſis ſeu Heinsbergenſis, quæ in dotem attulit Herſtallum, Ganglam, Vuchtam, Millam, Ruttam & Steinfurtum. Ex iis nati Filii duo *Engelbertus* & *Joannes*, & Filiæ tres *Anna*, *Adriana* & *Odilia* prima Prioriſſa Montis-pacis, quod Monaſterium Mater prope Bredam ædificaverat, inde Litam anno 1610. tranſlatum. Joanni attributus fuit Comitatus Naſſavienſis cum Dillemburgo & aliis prædiis trans Rhenum ſitis.

Ciſrhenanas ditiones, in his Viandam & Grimbergam, XIV.
natu major ENGELBERTUS poſſedit: qui anno 1473. Eques Velleris aurei creatus, anno 1504. obiit, Bredæ conditus, non relictâ ſobole ex Lutgarde, Caroli Marchionis Badenſis Filia. Scripſitque heredem Joannem Fratrem ſuum, ſeu ejus Filium Henricum. Idem Engelbertus II. Guilielmo Duci Juliacenſi Millam, Ganglam & Vuchtam ceſſit, & pro iis Diſtemium, Sichenas, Collem aſperum & Vicecomitatum Antverpienſem accepit.

JOANNES, Engelberti Frater & heres, anno 1516. mo- XV.
riens liberos reliquit *Henricum*, *Guilielmum*, *Elizabetham* & *Mariam*. Ex his *Henricus* Renatum Principem Arauſionenſem ſine liberis defunctum, *Guilielmus* Guilielmum Delfis anno 1584. cæſum & Joannem, Guilielmus Philippum, Mauritium & Henricum, Joannes Joannem, Joannis Naſſavii, Equitis Velleris Aurei, Patrem genuit.

De his plura vide ſuperiùs in Stemmate Principum Arauſionenſium pag. 219.

Walterus

Digitized by Google

- *Walterus Dominus Grimbergæ 1096. vixit, & Grimbergenſem Abbatiam fundavit ſub Odone Epiſcopo Cameracenſi.*
  - *Gerardus Pramonſtratenſes evocavit, 1128. obiit ſine liberis.*
  - *Arnulfus periit in prælio Grimbergenſi. 1147.*
    - *Walterus II. obiit ad Damiatam 1169.*
      - *Walterus III. Bertoldus Dominus Mechliniæ, obiit 1219.*
        - *Walterus IV. duxit Adelivam de Enghien. Du Cheſne in Giſ. p. 303. Idem Walterus dicitur duxiſſe Margaritam Filiam Comitis Britanniæ, & ſic duas habuit Conjuges.*
          - *Walterus V. Dominus Mechliniæ duxit Mariam Arvernam, 1288.*
            - *Walterus VI duxit Alidem de Giſnes.*
              - *Joannes.*
                - *Joannes ſine liberis.*
              - *Ægidius Dominus Mechliniæ ſine liberis.*
            - *Florentius Dominus Mechliniæ. 1312.*
              - *Sophia Uxor Rainaldi I. Ducis Gelriæ, qui obiit 1343.*
                - *Maria Uxor Guilielmi I. Ducis Juliacenſis.*
            - *Guilielmus Epiſcopus Ultrajectinus.*
            - *Sophia.*
            - *Mathildis.*
          - *Henricus duxit Filiam heredem Caſtellani Montenſis.*
        - *Ægidius.*
        - *Henricus.*
    - *Gerardus Dominus Grimbergæ duxit Mathildem, Gerardi Domini Ninivæ Filiam heredem. 1167.*
      - *Gerardus Dominus Grimbergæ & Ninivæ duxit Adeliſam, obiit 1200.*
        - *Walterus Bertoldus, poſt dictus Gerardus, duxit Agnetem.*
          - *Alicia Domina Grimbergæ, fuit Uxor Godefridi Domini de Perues, 1236. 1249.*
            - *Gerardus & Godefridus ſine liberis.*
            - *Maria Uxor Philippi Comitis Viandæ.*
              - *Godefridus Comes Viandæ, Dominus Grimbergæ duxit Alidem de Aldenarda.*
                - *Philippus 1312. ſine liberis.*
                - *Godefridus Comes Viandæ, Dominus Grimbergæ, obiit 1337. relictâ Adelheide Uxore Othonis Naſſavii.*
              - *Philippus Dominus Rumſtæ. 1312.*
          - *Agnes.*
        - *Guilielmus Dominus Aſcæ 1230.*
          - *Guilielmus.*
      - *Arnulfus Dominus Grimbergæ pro parte, duxit Sophiam 1188. 1214.*
        - *Arnoldus Dominus Grimbergæ duxit Adeliciam 1229 ob. ſine liberis.*
        - *Oda 1236. Domina Grimbergæ, Uxor Walteri de A. 2. Sigeri de Gandavo 1237.*
          - *Ex 1. Leonius de A. Dominus Grimbergæ duxit Hymanam ut infra ad ann. 1256.*
            - *Walterus.*
            - *Gerardus Dominus Grimbergæ 1272. duxit Annam de Brugis.*
              - *Gerardus de A, Dominus Grimbergæ pro parte, 1312. 1320.*
            - *Imania.*
            - *Adelicia.*
  - *Alvericus.*

Stemma Arnulfi *ſeu* Arnoldi Grimbergæ *pro parte Domini, qui fuit* Gerardi Grimbergani *&* Mathildis Ninoviæ *Filius alter.*

ARNOLDUS Grimbergæ pro parte Dominus, Frater Gerardi, cujus Stemma jam explicuimus, annis 1188. 1197. 1198. 1204. 1211. 1214. floruit: ut ex variis Diplomatibus didici. Duxit Sophiam, (poſtea nuptam Leonio Caſtellano Bruxellenſi) & ex ea Arnulfum ſeu Arnoldum & Odam ſuſtulit. Oda anno 1236. Grimbergæ pro parte Domina, primùm Waltero de A, Domino de Pollaer prope Niniven, poſt Sigero de Gandavo nupſit.

ODA ex Leonio Filio Nepos Gerardus de A, duxit Annam, Filiam Geldolfi de Bruges aliàs de Gruthuſe. Gerardi Filius, Gerardus de A, Tabulas Cortebergenſes anno 1312. ſignavit, & Leonium, Leonius Joannem anno 1350. celebrem genuit. Joannis Filia & heres Joanna de A, Henrico de Bauterſem, Domino Bergarum ad Zomam, & Joannæ Filia Joanna Bauterſemia Joanni de Brabantia aliàs de Glimes (Joannis III. Brabantiæ Ducis Filio naturali, ſed anno 1344. per Ludovicum Bavarum legitimato) anno 1418. nupſit: ut ex Emundi Dinteri manuſcriptis Brabantiæ Chronicis, & ex vetuſtis Curiæ feudalis Brabantinæ Codicibus conſtat.

I. JOANNES DE GLIMES, ex Joanna Bauterſhemia genuit JOANNEM LABEONEM Bergizomii & Walhemii Dominum (cujus Poſteritatem fusè deſcriptam vide ſuperiùs Lib. I. Diplom. Belgic. Cap. 95.) & PHILIPPUM, Grimbergæ pro parte Dominum.

II. PHILIPPUS anno 1440. & 1456. floruit. & ex Joanna de Hamalia Filios duos reliquit, Philippum anno 1477. in prælio Nanceiano juxta Carolum Audacem Ducem Burgundiæ cæſum, Uxore nondum ductâ, & Jacobum.

III. JACOBUS DE GLIMES, ex Iſabella de Boshuyſen reliquit Georgium.

GEORGIUS, ex Philippa t'Serclaſia, genuit Petrum IV.
anno 1582. ſine prole defunctum, Ferricum, de quo infra, Hieronymum Abbatem Winnocibergenſem Ordinis S. Benedicti in Flandria, qui obiit anno 1574, & Joannem Canonicum Cathedralis Leodienſis &c.

FERRICUS, duxit Annam Sterck, Dominam & he- V.
redem de Bucquoi, Wyneghem, Staebroeck, Lichtaert. Additio.
Caſterlé &c. quæ ſeptemdecim prolium Mater extitit, è quibus Georgius, qui ſine prole obiit, Gerardus, de quo infra, Guilielmus ex Epiſcopo Antverpienſi Archiepiſcopus Cameracenſis obiit anno 1609. &c. Vide ſuprà pag. 48.

GERARDUS, Dominus de Stabroeck, duxit Annam VI.
de Hamalia.

GODEFRIDUS, Gerardi Filius, anno 1625. à Phi- VII.
lippo IV. Hiſpaniarum Rege primus Comes Grimberganus creatus eſt. Uxorem habuit Honorinam de Hornes Dominam de Arquennes, Filiam Gerardi Comitis de Hornes & Baucignies, quæ genuit Eugenium, de quo infra, Alphonſum Archiepiſcopum Mechlinienſem qui obiit anno 1689, Ignatium Præpoſitum Clivienſem, & octodecim alios liberos. Obiit Godefridus anno 1635. Vide ſuprà pag. 617.

EUGENIUS Comes Grimbergæ, Baro Arcaniæ, To- VIII.
parcha de Buggenhaut, Semps, S. Amand, Rode, Weerde, Baeſrode, Thiſſelt, Felui &c. Turmæ Legionariæ Equitum in Belgio Præfectus, anno 1641. Uxorem duxit Florentiam Margaretam de Renefſe, Filiam Renati Comitis de Warfuzé & Albertinæ (aliis Margaretæ) de Egmond Dominæ de Gaesbeeck. Filios habuit Philippum Franciſcum, de quo infra, & Georgium Ludovicum Cathedralis Eccleſiæ Leodienſis Canonicum.

PHILIPPUS FRANCISCUS, anno 1686. à Caro- IX.
lo II. Hiſpaniarum Rege renuntiatus fuit primus Princeps

Digitized by Google

ceps Grimbergæ; fuit quoque Eques Ordinis Aurei Velleris, Comitatûs Hannoniæ ſupremus Præfectus, Urbiumque Montenſis, ac dein Bruxellenſis Gubernator. Uxorem duxit N. de Lalaing Comitiſſam de Rennebourg, è qua reliquit anno 1704. Bruxellæ moriens, Filium Alphonſum Franciſcum de quo infra, & N. Perilluſtris Eccleſiæ S. Gertrudis Nivellæ Abbatiſſam, pluresque alias Filias.

X. Alphonsus Franciscus Dominicus Princeps de Berghes, Eques Aurei Velleris, Uxorem duxit Annam Henricam Carolam de Rohan, ex Principibus de Montbazon in Gallia; obiit ſine liberis anno 1710. die 4. Aprilis.

CAPUT CXXXIII.

Joannes* *Montis-Mirelli ſeu Mirabilis & Oiſiaci Dominus, ejuſque Uxor ac liberi, Cantipratenſem Abbatiam dotant*, anno 1202.

* aliàs Mont-mirail.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Ego Joannes Montis Mirabilis & Oiſiaci Dominus, Cameracenſis Caſtellanus, & * Heluidis Uxor mea, notum facimus præſentibus & futuris, quòd aſſenſu liberorum noſtrorum, videlicet *Willelmi* & *Joannis* Filiorum noſtrorum, & *Eliſabeth* Filiæ noſtræ, donavimus in perpetuam eleëmoſynam Eccleſiæ B. Mariæ de Cantiprato.... Huic autem donationi adfuerunt

* Aliàs Heluila.

Benaudus de Vergeriis,
Gerardus de Caſtellione,
Joanne de Valle-campi,
Simon de Fontenelle,
Ivo Liwandres,
Willelmus de Vileres,
Nicolaus de Buxiaco.

1202. Actum anno milleſimo ducenteſimo ſecundo, menſe Martio.

Hugo de Oiſy Caſtellanus Cameracenſis, 1050. duxit Adam Neptem Richildis Comitis Hannoniæ.	*Hugo Caſtellanus Cameracenſis duxit Heldiardem 1130. & Valcellas fundat, obiit 1132.*	*Simon Caſtellanus Cameracenſis 1160.*	*Hugo Caſtellanus Cameracenſis fundat Cantipratum, duxit Margaritam Vicecomitiſſam Meldenſem, obiit 1190. ſine liberis pag. 718.*		
			N. Uxor Andreæ Domini de Monte-Mirelli.	*Joannes Dominus de Montmirail, Oiſy. Caſtellanus Cameracenſis duxit Heluidem Valcellis, ſepultam.*	*Guilielmus*
					Joannes.
					Eliſabeth.
		Filia V.			

Universis præſentes Litteras inſpecturis Engelramus Couchiachi, Montis-Mirelli & Oiſiaci Dominus, ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra, quòd Nos volumus & concedimus, quòd dilecta noſtra Eccleſia de Cantiprato habeat & poſſideat in perpetuum viginti arpenta nemoris, quæ quondam cariſſimus Avunculus meus bonæ memoriæ Dominus Matthæus Montis-Mirelli & Oiſiaci Dominus...

1264. Datum anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quarto, menſe Martio.

CAPUT CXXXIV.

Hugo de Petraponte *Epiſcopus Leodienſis concedit anno* 1202. *Religioſis Ciſtercienſibus locum juxta Leodium, qui prius Maurorum Campus, nunc vero mutato nomine Vallis S. Lamberti dicitur.*

Additio ex Hiſtor. Leodienſi

Ego Hugo Dei gratiâ Leodicenſis Epiſcopus, omnibus in Chriſto fidelibus in perpetuum.

Noverit univerſitas veſtra, quòd dederimus in perpetuam eleëmoſynam aſſenſu Capituli noſtri, Abbati Signiacenſi, & Fratribus ibidem Deo ſervientibus, centum triginta duo bonnaria terræ, & nemoris, in loco, qui antea Maurorum campus vocabatur, nunc autem in melius mutato vocabulo, Vallis S. Lamberti appellatur; ut ibidem conſtruant Ciſtercienſis Ordinis Abbatiam.

Adjecimus præterea aliam poſſeſſionem, totum videlicet territorium loci, qui dicitur Chamdebure, ut in ipſo grangiam ædificent.

Quidquid igitur infra locorum prædictorum terminos, quos metæ circumquaque poſitæ deſignant, continetur, ita quittum, & liberum, & ſine aliquâ exceptione, vel exactione, tam fundum, quàm nemus, & aquam ipſis contulimus: ut ſi nemus conſervare, aut cædere, exſartare, aut etiam vendere voluerint, liberè

liberè, & ſine aliqua contradictione id faciant. Aquam præterfluentem ad omnes utilitates ſuas convertant; nec in ipſa cuique hominum, præterquam ipſis piſcari licitum ſit.

Quia verò infirmorum imbecillitas ad ſanitatis recuperationem lautioribus cibis exigit ſuſtentari; ſi quid fortè venatu, vel aucupio, ſecundùm quod Ordo patitur, infra prædictos terminos capere potuerint, ipſis conceſſimus.

Præterea dedimus eis aiſantia paſturarum, & uſum faginæ, & glandium, & terrariæ in Banno de Serain, & de Nandren, omnis generis animalibus, tam in boſco, quàm in plano, & vias intrandi, & exeundi ad poſſeſſiones ſuas, & uſum lapidicinæ & tegulariæ lapideæ, ubicumque invenerint. Et ſub noſtra protectione, & tutela eos ſuſcepimus, & volumus ut ſint liberi ipſi, & res eorum, ab omni ſæculari exactione, & conſuetudine; ut telonei, winagii, & ſimilium.

Hæc ut rata permaneant, præſentem Paginam tam noſtro, quàm Capituli noſtri Sigillo juſſimus roborari.

Actum anno Incarnationis Dominicæ mil- 1202.
leſimo ducenteſimo ſecundo.

CAPUT CXXXV.

Thomas Sabaudiæ *Princeps, ejuſque Uxor* Joanna, *Flandriæ Comites benefaciunt Abbatiæ Laudenſi Ordinis Ciſtercienſis, anno* 1202.

Thomas Flandriæ & Hainoniæ Comes, & Joanna Uxor ejus Comitiſſa, univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem.

Noverit univerſitas veſtra, quòd nos concedimus, & volumus, quòd de terris & aliis poſſeſſionibus, quæ ſunt, aut erunt de dominio Eccleſiæ de Laude Ciſtercienſis Ordinis, ſi eas ab hominibus & hoſpitibus dictæ Eccleſiæ vendere contigerit, ultra quadraginta dies elapſos, eorum proximi ad terras, aut poſſeſſiones venditas redire non poſſint, nec venditionem factam modo aliquo revocare: ita tamen, ſi, antequam facta fuerit, venditio publicetur.

Ad hanc autem Conceſſionem noſtram denunciandam coram Hominibus noſtris, Thomam Baillivum noſtrum Inſulenſem ponimus loco noſtro.

Datum Inſulæ anno Domini M. CC. II. menſe 1202.
Decembri.

CAPUT CXXXVI.

Imaïna de Los, *Abbatiſſa Beliſienſis (vulgo Munſter-Bilſen, ubi nunc Capitulum Nobilium Canonicarum) concedit Abbatiæ Averbodienſi Ordinis Præmonſtratenſis Perſonatum de Nere, anno* 1203.

Additio ex Butkens Troph. Brabant.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. (1) Imaina, Dei gratiâ Abbatiſſa Biliſienſis, cum Fratrum & Sororum Capitulo, notum facimus præſentibus & futuris, quod nos ex conſenſu Ludovici Comitis de Los Advocati de Biliſia & Averbodio, piâ intentione, Averbodienſi Monaſterio, ſine omni jactura Monaſterii, Perſonatum de Nere conceſſimus, &c.

Actum anno Incarnati Verbi milleſimo ducenteſimo tertio, Indictione VI. concurrente 1203.
cum II. In nomine Domini, Amen.

Additio. (1) Imaina, Filia Ludovici Comitis de Loz, fuit ſecunda Uxor Godefridi III. Lotharingiæ ac Brabantiæ Ducis. Erant illi ex priore Conjuge Margareta Henrici III. Limburgi Ducis Filia, duo Filii, Henricus I. Paternarum Ditionum heres, & S. Albertus Martyr, S. R. E. Cardinalis & Leodienſium Antiſtes: item Filia unica N. Sanctimonialis in Foreſto juxta Bruxellas.

Imaina Godefrido Duci peperit Filios duos Guilielmum & Godefridum, dictos de Lovanio; quorum prior Dominia de Peruwez & Ruysbroeck in Brabantia, à Patre ſuo obtinuit, & longam poſteritatem reliquit, relatam ab Abbate Butkens Lib. VIII. Trophæorum Brabantiæ.

Imaina, defuncto Godefrido III. Duce anno 1190, mundo ac ſæcularibus curis renuncians, Monaſticen amplexa eſt Biliſiæ, vulgò *Munſterbilſen* in Diœceſi Leodienſi prope Tungros, ubi nunc eſt illuſtre Nobilium Canonicarum Collegium, cui præeſt Abbatiſſa. Ad hanc dignitatem olim quoque aſſumpta fuit Imaina, obiitque circa annum 1213.

CAPUT CXXXVII.

Adam *Dominus de VVaulaincourt benefacit Cœnobio Cantipratenſi Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini, anno* 1204. *&* 1207.

Suprà pag. 697. EGo Adam, Dominus de Waulaincort, notum facio tam præſentibus quàm futuris, quòd cùm Hugo Fornier homo meus, in extremis laborans, Eccleſiæ B. Mariæ de Pratis quattuor modiatas.....

Signum Goberti de Vaucellis, &
Hugonis S. Autberti Cameracenſis, Abbatum,
S. Walteri de Bethencort,
Walteri de Vieſlir,
Joannis Creton,
Theodorici de Douci, Militum & Hominum meorum,
Pag. 686. S. Arnulfi de Landas,
Joannis de Marcoing,
Jacobi de Raillancort, Militum.

1204. Actum anno milleſimo ducenteſimo quarto, menſe Martio.

Omnibus Chriſti fidelibus, ad quos præſens Scriptum pervenerit, *Adam* Dominus de Waulaincort ſalutem.

Noverit univerſitas veſtra, quòd Adam Miles de Cauderi homo meus, & Uxor ejus Elizabeth, poſſeſſionem ſuam de *Iries*..... Hæc autem omnia ordinata ſunt & recitata, præſentibus & teſtificantibus,

Goberto Abbate de Vaucellis,
Hugone Abbate S. Sepulcri,
Guidone Cantore B. Mariæ Cameracenſis,
Roberto Camerario, &
Godefrido de Oiſy, ejuſdem Eccleſiæ Canonicis,
Balduino Buridam,
Simone de Aiſemvile,
Theoderico de Douci,
Waltero de Vieſlis,
Joanne de Deheries.

Datum anno milleſimo ducenteſimo ſeptimo, menſe Aprili. 1207.

CAPUT CXXXVIII.

Alardus *Dominus de Antoing & de Croiſilles benefacit Monaſterio Cantipratano anno* 1207. *& Eccleſiæ Condatenſi, anno* 1216.

EGo (1) Alardus, Dominus de Antoing & de Croiſilles, notum facio præſentibus & futuris, quòd cùm cariſſima Mater mea *Agnes* ſuam vellet animam à periculo liberare, Eccleſiæ B. Mariæ de Pratis, quidquid decimæ in tota Parochia & Territorio de Ormegnies, de proprio Alodio pertinebat.... Sigilli mei impreſſione munivi, eorum qui adfuerunt nominibus ſubnotatis.

Signum Reimundi Decani de Croiſilles,
S. Joannis de Croiſilles, Militis,
S. Matthæi prædictæ Eccleſiæ Abbatis.

1207. Actum anno milleſimo ducenteſimo ſeptimo.

Ego Alardus, Dominus de Antonio, notum facio omnibus, quòd Vir Nobilis Dominus *Matthæus* de veteri Condato, & Nobilis Mulier Domina *Eva* Uxor ejus, & ejuſdem Succeſſores, *Nicolaus* Frater ſuus, & Dominus Ægidius de Peronne, & Dominus Joannes de Creſpinio, venditione factâ, omnes decimas quas poſſident in Territorio Condatenſi, Eccleſiæ veteri & novæ Eccleſiæ S. Mariæ de novo Condato ſpontanei obtulerunt, exceptis vicinis de *Grimaumes* & de *Elmonte*.

Quòd ſi fortè evenerit (quod nunquam accidat) quòd Domina Eva, prædicti Matthæi Uxor, medietatem prædictarum decimarum, quâ dotata erat, velut dotem ſuam velit reclamare, & exinde damnum incurrat Eccleſia, prædictus Matthæus quoddam feodum apud Condatum, quod de me tenet, & ad meum ſpectat dominium, in manu mea reddidit; & prædictæ Eccleſiæ, loco reſtitutionis decimarum, uſque ad quattuordecim modios annuatim conferam, donec prædictâ Evâ viam univerſæ carnis ingreſsâ, vel ab hac inquietatione ſedatâ, præfatæ decimæ ad præfatam Eccleſiam penitus revertantur.

Præterea ſi aliquis ex eorum heredibus, vel alius præfatæ Eccleſiæ de decimis iſtis vellet injuriari, eas illi debebo guarandire, ut Fidejuſſor & Dominus. Et ut omnis ambiguitas abſcindatur, Ego Alardus Dominus de Antonio decimas

(1) Alardus Dominus de Antonio, prope Tornacum, & de Croiſilles, Filium, ut exiſtimo, habuit Hugonem: cujus hoc exſtat Diploma in Tabulario Eccleſiæ Condatenſis:

Jou Hues, Sires d'Eſpinoit & d'Antoin, fache ſcavoir, que Thieris le Doyen de Condet à rapporté en main à Hommes d'Egliſe de Condet huict bonniers de terre, qu'il tenas de my à Bury. Fait l'an 1232. le vigile dou Noël en mois de Decembre.

Digitized by Google

mas illas, quas ſæpedictus Matthæus & Uxor ejus Eva in manu mea penitus reddiderunt, & quas judiciali ſententiâ Homines mei Nobiles & Ignobiles nihil ampliùs in eis habere teſtificati ſunt, coram Hominibus meis Nobilibus, hujus rei Teſtibus, ſuper Altare Dei Genitricis Mariæ de Condato obtuli. Teſtes hujus venditionis, & emptionis & oblationis ſunt ex Hominibus meis,

Vir Nobilis Arnulphus Dominus de Perwez,
Dominus Goſellus del Queſnoy;
Dominus Ægidius de Peronne,
Dominus Oliverius de Roucourt;
Dominus Goſſuinus de le Val,
Walterus Poignes; & alii non Homines mei;
Dominus Bertholdus de Rache,
Dominus Walterus del Caiſnoet,
Evrardus Presbyter illius loci.

Actum in Eccleſia Beatæ Dei Genitricis Mariæ apud Condatum, anno milleſimo ducentesimo decimo ſexto, Dominicâ primâ Adventûs Domini. 1216.

Ego Petrus, Præpoſitus Eccleſiæ Condatenſis, notum fieri volumus, quòd medietatem decimarum illarum, quas Eccleſia Condatenſis de manibus Domini *Matthæi* de Veteri Condato, Uxoriſque ejus *Evæ*, pretio mediante extorſit, Godefrido Presbytero, Filio Domini *Evrardi* de le Pont, tenendam conceſſimus: ita tamen quòd ipſo mortuo ad noſtram Eccleſiam revertatur.

Reliquam verò medietatem Waltero Fratri ſuo, quamdiu vixerit, contulimus; tali conditione, quòd ſi Walterus, antequam Frater ſuus Godefridus, debitum mortis ſolverit, medietas illa Godefrido cedet in uſus.

Actum anno milleſimo ducenteſimo decimo 1216.
ſexto.

CAPUT CXXXIX.

Henricus I. *Brabantiæ Dux, Leonius Caſtellanus Bruxellenſis, & Oliverius de Sotteghem dotant Abbatiam de Camera, Monialium Ordinis Ciſtercienſis, anno 1207. & ſeq.*

Modernis innoteſcat & poſteris, quòd ego Leonius de Bruxella, de conſenſu Uxoris meæ *Clementiæ*, decimam quam in Parochia de Sanbergen poſſidebam, Abbatiſſæ & Conventui de Camera, Ordinis Ciſtertienſis, in eleëmoſynam donavi.

Signum Reinbaldi de Lake,
Danielis,
Reinbaldi de Dilbeke, Militum.

1207. Actum anno MCCVII. VII. Idus Aprilis in prædicto Cameræ Cœnobio.

Ego Oliverius de Sottenghem, de Conjugis meæ *Peronæ* conſenſu, de Allodio meo decem bonaria terræ in Parochia de Anderlecht Sanctimonialibus de Camera contuli.

1207. Actum MCCVII. XIV. Kalendas Septembris.

Ego Henricus Dei gratiâ Dux Lotharingiæ omnibus in perpetuum modernis innoteſcat & poſteris, quòd Nos tres manſos incultæ terræ & nemoris Fratribus & Sororibus Cœnobii B. Mariæ de Camera, in * prima ipſius * 1201.
fundatione, promiſimus, & partem fecimus aſſignari.

Poſteà verò, cùm eſſemus in procinctu itineris terræ Jeroſolymitanæ, partem reſidui de nemore noſtro, prædicti Cœnobii terræ contiguo, aſſignamus. Teſtes,

Arnoldus de Walhein;
Walterus Clutinc;
Baſtinus de Diſt,
Henricus Prits,
Walterus Vleminc, &
Lambertus Filius ejus.

Datum anno milleſimo ducenteſimo vice- 1221.
ſimo primo, menſe Junio.

CAPUT CXL.

Idem Dux Henricus I. *Canonicis Liranis anno 1209. & 1211. benefacit.*

Ego Henricus Dux Lotharingiæ notum facio univerſis, quòd Willelmus de *Crayhenem*, & Nepos ejus Ægidius, omni juri, quod dicebant ſe habere in aggere molendini de *Scintfort*, renuntiaverunt ad opus Canonicorum de Lira, quorum idem eſt molendinum, & omne jus eiſdem recognoverunt, & in Altari S. Gummari reſignantes tradiderunt.

Craynhem.

Quod ut ratum permaneat, Sigilli mei appoſitione roboravi, Teſtibus ſubnotatis, quorum iſta ſunt nomina:

Walterus Bertoldus;
Arnoldus de Dieſt,
Walterus de Campenholt;
Radulphus de Lovanio,
Willelmus de Lira,
Balduinus de Maesfoert,
Willelmus de Dedelaer,

Nicolaüs de Sant,
Reinerus Notarius,
Henricus,
Rummundus,
Godefridus, & alii tam Clerici quàm Laïci.

1209. ACTUM anno milleſimo ducenteſimo nono.

HENRICUS Dux Lotharingiæ.... Notum ſit omnibus, quòd fundus ille, in quo molendina noſtra Liræ conſtructa ſunt, Magiſtro Heinrico de Lira XII. denarios Antverpienſes ſingulis annis perſolvebat.

NOS autem in recompenſatione dicti cenſûs dedimus ei X. denarios annuatim, quos ipſe, noſtro conſenſu, S. Gummaro & Canonicis ejus in eleemoſynam contulit. Teſtes,
Reinerus Notarius de Hugardis,
Willelmus,
Lidericus,
Arnoldus,
Brummicus,
Hermannus,
Heinricus,
Amelius,
Godeſcalcus, Scabini.

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo undecimo; in Eccleſia S. Gummari. 1211.

CAPUT CXLI.

OTHO IV. *Imperator Nivellenſi Eccleſiæ benefacit*, anno 1209.

OTTO Divinâ favente clementiâ Romanorum Rex Auguſtus..... Accedens ad Nos fidelis noſtra *Berta*, Nivellenſis Abbatiſſa, flebili querimoniâ propoſuit quòd...

JUXTA Privilegium Frederici Romanorum Imperatoris ipſi Abbatiſſæ & Eccleſiæ reſtituimus & confirmamus Burgum & ipſam Villam Nivellenſem, cum mercato, teloneo, moneta ac menſis concambiorum, cum maceria, quæ alio nomine *Grut* appellatur, cum cambis & molendinis, terris cultis & incultis. Hujus rei Teſtes ſunt,
Everhardus Salzburgenſis Archiepiſcopus,
Joannes Cameracenſis Epiſcopus,
* Weiſſembourg. Vulferannus Abbas * Wiſemburgenſis,
* Kerpen. Gerardus Præpoſitus de * Carpena,
Sibodo Præpoſitus S. Adelberti de Aquis,
Hermannus & Fredericus Marchiones de Baden,
Boppo Comes de Louſe,
Rodolphus de Kiſelowe,
Henricus de Scarſemb.
Conradus de Bobardia,
Henricus de Rivere,
Reinardus & Joannes Fratres de Lucra, & alii quàm plures.

EGO Conradus Spirenſis Epiſcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius, vice Sifridi Moguntinenſis Sedis Archiepiſcopi & totius Germaniæ Archicancellarii, recognovi.

ACTA ſunt hæc anno M. CC. IX. Indictione XII. regnante Ottone Romanorum Rege. 1209.

DATUM apud Spiram, XVI. Kalendas Julii.

CAPUT CXLII.

NICOLAUS *Dominus de Lalaing prope Duacum, Marchianenſi Abbatiæ Ordinis S. Benedicti benefacit*, anno 1209.

EGo NICOLAUS Dominus de Lalaing, Miles, notum fieri volo quòd pro animæ meæ & Anteceſſorum meorum ſalute quitavi in perpetuum Eccleſiæ Marchianenſi omne wienagium, quod exigere vel capere ſolebam de blado & vino & aliis catallis ad Eccleſiam pertinentibus; indulgens ut in omni poteſtate mea tam per terram quàm per aquam, liberè & abſque ulla tributi exactione res Eccleſiæ tranſeant.

QUOD ut debitam obtineat firmitatem, præſentem Paginam noſtri appenſione Sigilli fecimus inſigniri.

NE quis igitur noſtrum hoc perturbare beneficium præſumat, noverint omnes, quòd in præſentia Domini Abbatis Michaëlis & totius Conventûs, quidquid juris habebam in wienagio, per ceſpitem & ramum ſuper Altare prædictæ Eccleſiæ reddidi, & hoc ipſum coram Domino Atrebatenſi Epiſcopo, & Domino Petro, & Domino Simone Oſtrevatenſi Archidiacono, & Domino Bartholomæo Decano, & multis aliis Canonicis & Clericis recognovi.

ACTUM anno M. CC. IX. IV. Kal. Octobris. 1209.

CAPUT

CAPUT CXLIII.

EUSTACHIUS DE CAMPANIIS, *Vir Nobilis, dotat Andrenſe Cœnobium, Ordinis S. Benedicti annis* 1206. *&* 1210.

EGo EUSTACHIUS de Campanies notum fieri volo, quòd dedi in eleëmoſynam Andrenſi Eccleſiæ XIII. polkinos frumenti de illis decem & VII. polkinis quos Andrenſis Eccleſiæ Eleëmoſynarius ſingulis annis mihi debebat.

POST modicum verò temporis, cum Fratribus ejuſdem Eccleſiæ apud *Fielnes* proficiſcens, quod factum fuerat, coram Domino Willelmo, à quo præfatam eleëmoſynam, cum aliis bonis, in feodum tenueram, & coram Paribus meis recognovi; & ut ipſe aſſenſum præberet impetravi. Ipſe verò tanquam ſuperior Dominus petitioni meæ annuit, & huic Scripto Sigillum ſuum appoſuit.

1206. ACTUM anno M. CC. VI. menſe Februario. Teſtes ſunt,

Dominus Radulfus de Fielnes,
Joannes de Tingri,
Ingelramnus de Renningeſſem,
Balduinus de Lo,
Adam de Boninges,
Balduinus Peleth,
Lambertus Pip, qui omnes ſunt Pares mei,
& multi alii.

EGO Euſtachius de Campanies notum fieri volo, quòd dum nuper cruce ſignatus eſſem, & multa mala quæ Andrenſi Eccleſiæ irrogavi mente revolverem, compunctus eidem Eccleſiæ dedi in eleëmoſynam, per manum Domini mei Arnulphi Comitis Giſnenſis, aſſenſu Uxoris meæ *Mathildis*, concedente Filiâ meâ primogenitâ *Euſemiâ* per manum Domini *Ingelramni* Fratris mei, quem ſuum Advocatum conſtitui; quidquid ego vel Prædeceſſores mei ſolebamus habere apud *Hames*.

ANDRENSES verò Monachi quattuór anniverſaria ſe facturos promiſerunt, primum pro Patre meo, ſecundum pro Fratre meo *Balduino*, tertium pro Uxore mea, quartum pro meipſo.

ACTUM eſt hoc coram Domino meo Arnulpho Giſnenſi Comite, & coram Paribus meis,

Radulpho & Andrens, Avunculo meo,
Widode Elembom,
Euſtachio de Liskes,
Danièle de Bavelinghem,
Jacobo de Nieles,
Ægidio de Loteſſa,

& multis aliis, anno milleſimo ducenteſimo decimo, menſe Julio. 1210.

CAPUT CXLIV.

ARNULPHUS *Comes Giſnenſis, donationem* EUSTACHII DE CAMPANIES *in favorem ejuſdem Andrenſis Abbatiæ, confirmat anno* 1210.

EGo ARNULPHUS Comes Giſnenſis ſcire volo præſentes & futuros, quòd Euſtachius de Campaniis, homo meus, recognovit ſe dediſſe in eleëmoſynam Eccleſiæ Andrenſi quædam jura & conſuetudines, quæ apud *Hames* ei & Prædeceſſoribus ſuis ab antiquo debebantur, pro IV. anniverſariis ibidem faciendis, pro ſe ſcilicet & Uxore ſua *Mathilde*, pro Patre ſuo, & *Balduino* Fratre ſuo.

ET quia ipſa eleëmoſyna de meo fuerat feodo, rogavit me ut devotioni ſuæ aſſenſum præberem, & tanquam Eccleſiæ Andrenſis Advocatus eamdem eleëmoſynam ipſi Eccleſiæ warantirem.

EGO verò precibus ejus acquievi. Ipſe quoque & prædicta Uxor ſua, & Filia primogenita *Euſemia*, per manum Ingelramni de Campaniis, qui ſuus eſt Advocatus, hanc eleëmoſynam liberaliter contulerunt.

FACTA eſt autem hæc Donatio & hæc mea confirmatio anno M. CC. X. menſe Auguſto, 1210. apud Andream, eo tempore quo memoratus Euſtachius cruce ſignatus ad terram Albigenſium ire propoſuit.

CAPUT

CAPUT CXLV.

INNOCENTIUS III. *concedit Epiſcopo Tornacenſi Eccleſiam de Eynes anno* 1212. *ubi exiguum eſt Canonicorum Collegium, nunc ſub Diœceſi Gandenſi.*

Additio ex Ms.

INNOCENTIUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Epiſcopo Tornacenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

CUM à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, ut id per ſollicitudinem officii noſtri ad debitum perducatur effectum.

EAPROPTER Venerabilis in Chriſto Frater, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, Eccleſiam de Eines cum pertinenciis ſuis ad te rationabiliter pertinentem, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, Auctoritate tibi Apoſtolicâ confirmamus, & præſentis Scripti patrocinio communimus.

NULLI ergo omnino hominum liceat hanc Paginam noſtræ Confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

DATUM Laterani XII. Kal. Junii, Pontificatûs noſtri anno tertio decimo.

CAPUT CXLVI.

Senatus Populuſque Valencenenſis benefacit Religioſis Præmonſtratenſibus Abbatiæ Viconienſis, anno 1213.

Additio ex Hiſt. Valencen.

IN nomine Domini. Sciant præſentes, ſciant & poſteri, quod ego Wericus cognomento de Petra, & Nicolaus dictus Bourgois Præpoſiti, & qui nobiſcum ſunt Jurati & Scabini concorditer Eccleſiæ S. Mariæ Viconienſis pro ſuarum orationum participatione, & peccatorum noſtrorum remiſſione viginti ſolidos in perpetuum remiſimus, quot ab ea annuatim accipiebamus, pro *le Calciage*.

ET vecturæ Viconienſes liberæ ab hujuſmodi exactione amodo per Fines Valencenenſes tranſibunt, ut & nos ſic tranſeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna. Hoc autem ut ratum & ſtabile permaneat, Sigillo de Halla, & legitimis Teſtibus confirmavimus.

S. Andreæ Coelette,
Walberti de Ripa,
Walcheri Alicochet, Scabinorum.
S. Matthæi Villici,
S. Walteri de Pons,
Alemanni Filii ejus,
Willermi Briſecloke, Juratorum,
S. Siewardi de Marlis,
Matthæi Rivii,
Amandi Ruſcelli.

ACTUM anno Domini M. CC. XIII. 1213.

CAPUT CXLVII.

HENRICUS I. *Brabantiæ Dux benefacit Abbatiæ S. Gertrudis, Canonicorum Regularium Lovanii anno* 1214.

EGO HENRICUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, notum eſſe volumus, quòd Nos tertiam partem decimarum de (1) *Bercle* Capellæ Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, Sanctique Willebrordi de Bercle recognoſcimus, & perpetuò poſſidendam liberè dimiſimus; & has Litteras noſtras dictæ Capellæ dedimus in teſtimonium, Sigilli noſtri munimine roboratas.

1214. ACTUM anno Domìnicæ Incarnationis M. CC. XIV. in Vigilia Circumciſionis Domini, apud (2) Ooſterwyck.

HÆC eadem recognitio priùs etiam facta fuit eodem anno in Feſto SS. Coſmæ & Damiani Martyrum, præſente Viro Nobili Galtero de Tilborch. Qui ſimiliter eas decimas eidem Capellæ in perpetuum liberè dimiſit, & recognoſcens eidem ſolenniter reſignavit; Teſtibus

Arnoldo Dapifero noſtro,
Arnoldo de Arſchot,
Wilhelmo de Geſtel,
Gerardo de Gorle,
Magiſtro Renero de Hocgheem,
Magiſtro Sigero, Notariis noſtris, &
Olivero Sacerdote & Inveſtito, & multis aliis.

Additio. (1) BERCLE, hodie *Berckel*, Vicus ſub Municipio Ooſterwicano, in Majoratu Sylvæducenſi, qui etiam *Ooſt-Tilborgh* nuncupatur.

(2) OOSTERWYCK, celebre Municipium ſub Majoratu Sylvæducenſi, Miraculoſâ Deiparæ Virginis Imagine quondam frequentatum: de qua agit VVighmans in Brabantia Mariana Lib. II. cap. 35. Jus Patronatûs habuit Abbatia Gertrudana ab Henrico I. Brabantiæ Duce ab anno 1230; decimas vero titulo emptionis, partim ab Arnoldo Camerario ab Etthen Viro Nobili anno 1233, partim à Gilberto Milite de Tilborgh anno 1234.

Digitized by Google

CAPUT CXLVIII.

ENGELBERTUS *Angiæ Dominus, cum Uxore ſua* IDA *& Filiis ſuis* SIGERO *ac* JACOBO, *dotat Cantipratenſe Cœnobium, anno* 1215.

EGO ENGELBERTUS Dominus de * Angien, notum facio quòd Eccleſię B. Mariæ de Cantiprato quidquid decimæ in Parochia de *Breges* habebam, conſentientibus Uxore meâ *Idâ* & Filiis meis *Sigero* & *Jacobo*, in perpetuam eleëmoſynam, per manum Domini Cameracenſis, contuli.

* Enghien.

1215. DATUM anno Domini M. CC. XV.

ENGELBERTUS Dominus de Angien univerſis hoc Scriptum inſpecturis in Domino ſalutem.

CUM Dominus Egricus de Riſoer contulerit in eleëmoſynam Eccleſiæ Cantipratenſi omnes ſuos reditus, quos habebat apud *Herines* & reditus nemoris de *Raſpalt*, & tria dietaria terræ allodii de *Lo*, & tria bonaria terræ & dimidium, partim ſita in territorio de *Boengardis* Bogaerde. & partim in territorio de *Hault-Croix*; & par- Heycruyſſen. tim in territorio de *Caſtres*.... Hanc collatio- Keſter. nem ratam habeo & confirmo, & ad petitionem prædicti Egrici Sigillum meum appoſui huic Scripto.

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo viceſimo ſexto. 1226.

CAPUT CXLIX.

LEONIUS DE BRUXELLA, OLIVERIUS, HENRICUS, *&* ÆGIDIUS DE SOTTEGHEM, *aliique Nobiles Viri dotant Anderlechtenſe Canonicorum Collegium, anno* 1215. *& ſeq.*

EGO (1) LEONIUS de Bruxella poſterorum notitiæ duxi committendum, quod conſilio & voluntate Matris meæ *Giſlæ*, Uxore meâ *Clementiâ*, Filio meo *Waltero*, & reliquis liberis meis aſſenſum præbentibus, decimam quam in Anderlectenſi Parochia poſſidebam, cum jam vitæ meæ terminus appropinquaret, Eccleſiæ Anderlectenſi in eleëmoſynam legavi. Ita videlicet quòd Canonici reſidentiam ibidem facientes & in Eccleſia canonicè miniſtrantes, uſu perpetuo fructus recipiant ejuſdem, nec aliquam prorſus ejuſdem Eccleſiæ Canonici Foranei recipiant portionem.

HANC igitur Donationem ratam permanere cupiens, Teſtium nomina ſubnotari, & memoratæ Matris meæ, cum mei & Cognati mei Caſtellani Bruxellenſis Sigillorum impreſſionibus præſentem Paginam feci communiri.

ADFUERUNT autem, cum hæc fierent,
Godefridus Caſtellanus Bruxellenſis,
Franco de Ruyſcabrouc,
Henricus de Wembelne,
Henricus de Alſinghem,
Reinbaldus de Dielbeca,
Balduinus de Pithia, Milites.

1215. ACTUM anno MCCXV. menſe Julio.

AD poſterorum tranſeat memoriam, quòd
Cruce ſignatus. Ego * OLIVERUS de Sottegem, unà cum Conjuge *Perona*, decimam, quam in Anderlectenſi Parochia à Prædeceſſoribus meis ad Nos devolutam poſſidebamus, Eccleſiæ de Anderlecht, unanimi conſenſu liberorum, contulimus.

ACTUM MCCXV. menſe Septembri, IV. Kalendas Octobris. 1215.

UNIVERSIS Chriſti Fidelibus HENRICUS de Sottengem ſalutem.

PRÆSENTI duxi committendum memoriæ, quod Ego omnem decimam de allodio meo quod in Parochia de Dielbeka teneo, de conſenſu *Walteri* Fratris mei, Eccleſiæ B. Petri de Anderlecht, ad uſus Canonicorum ibidem ſervientium, liberè contuli, & contra *Ægidium* Fratrem meum, cujus copiam de facili habere non potui, quia Pariſius ſtuduit, & alios quoſcumque, dictam Eccleſiam ſupra præfata decima promiſi warandire.

ACTUM MCCXXV. menſe Aprili. 1225.

UNIVERSIS ... Ego ÆGIDIUS de Sottegem omnem decimam in Parochia de Dilbeca in uſus Canonicorum S. Petri Anderlectenſis contuli. Teſtes interfuerunt,
Henricus Decanus,
Godefridus,
Joannes Scholaſticus,
Theodoricus,
Andreas,
Michaël, Presbyteri;
Joannes,
Henricus,
Arnoldus,
Renerus,
Franco, Canonici Anderlectenſes;
Vir Nobilis Leonius Caſtellanus Bruxellenſis,
Hugo Miles de Borgevael,
Walterus de Ruchebruc, &

 Willelmus;

Digitized by Google

Willelmus,
Franco,
Daniel, Fratres de Uckela,
Godefridus,
Leonius, Filii dicti Nobilis.

In hujus rei teſtimonium, præſentem Paginam, quia proprium non habeo Sigillum, Sigilli Avunculi mei dicti Nobilis appenſione duxi communire.

1230. Actum anno M. CC. XXX. menſe Auguſti.

Universis præſentes Litteras inſpecturis, *Henricus* Dux Lotharingiæ, Walterus de Aa, Oſto de Crainhem, Arnoldus de Meinſa, Ægidius de Sottenghem, Patroni Anderlechtenſis Eccleſiæ, ſalutem in Domino.... Et quia Ego Oſto de Crainhem, Ego Arnoldus de Meinſe, & Ego Ægidius de Sottegem propria non habemus Sigilla, (2) uſi ſumus Sigillo Domini Walteri de Aa.

Actum M. CC. XXXIII. menſe Julio. 1233.

Cùm Nos *Joannes* Dux Brabantiæ, Theodericus Dominus de Aa, & Renerus de Crainehem, Viri Nobiles & Fideles, ſimus Patroni Eccleſiæ Anderlectenſis...

Actum M. CC. XCVII. 1297.

Universis præſens Scriptum inſpecturis (3) Theodericus de Walicourt, Dominus de Aa & Leniaco, ac Hannoniæ Mareſcalcus, do Lennick
præbendam vacantem Domino Ægidio...

Datum M. CCC. XL. Feriâ ſextâ poſt Feſtum 1340.
S. Matthæi.

(1) Ego Leonius de Bruxella, anno 1215. Fuit is, ut arbitror, ex Illuſtri Familia de Aa, cujus Familiæ gentilitium inſigne, Crucem videlicet transverſam ſeu notam iſtam X. quam Gallicè *Sautoir* vocant, in ſigillo dicti Leonii expreſſam vidimus Anderlechti. Idem Leonius cum Uxore ſua Clementia Moniales in Camera prope Bruxellam anno 1207. dotavit: ut ſuprà pag. 733. docui.

(2) Usi ſumus ſigillo Domini Walteri de Aa. In quo quidem ſigillo expreſſus eſt Leo, & in pectore Leonis viſitur Crux tranſverſa, quam *Sautoir* vulgò nuncupant. Fuit autem Walterus iſte (ut exiſtimo) Filius Leonii de Bruxella & Clementiæ: quorum Tabulas anno 1215. datas hoc ipſo capite pag. 737. recitavimus.

(3) Theodericus de Walicourt, Dominus de Aa & Lennick, Mareſcalcus Hannoniæ, anno 1340. obiit. Ex Margarita de Lidekercke Filium reliquit *Joannem* de Walicuria, Mareſcalcum Hannoniæ, à quo Tabulæ anno 1347. ſcriptæ exſtant in Archivio Anderlechtenſis Eccleſiæ. Alterutrius, niſi fallor, tumulus marmoreus exſtat in navi dictæ Eccleſiæ Anderlechtenſis, ſine inſcriptione. In ſcuto viſitur Aquila alis expanſis, cum lambello, ut loquuntur.

CAPUT CL.

Rogerus *Condati pro parte Dominus &* Ægidius de Trit *benefaciunt Canonicis Condatenſibus anno* 1218.

Ego Rogerus de Condato, & Uxor mea *Beatrix*, & *Agnes* Uxoris meæ Filia, ad quam hereditas ſpectabat, notum facimus univerſis, præſentes Litteras inſpecturis, quòd Nos aſſenſum noſtrum præbuimus benigniter & integrè dono & eleëmoſynæ, quam Petrus Præpoſitus Condatenſis contulit Eccleſiæ B. Mariæ de Condato, videlicet tria bonnaria terræ, juxta Villam de *Bleki* jacentia, quæ à nobis tenebat in feudum, cum alio feudo ſpectante & deſcendente à Dominis de *Bleki*. Aſſenſum autem iſtum & eleëmoſynam Sigillo noſtro, & Hominum noſtrorum teſtimonio confirmavimus, quorum nomina ſunt hæc:

Herbrandus de Ellignies,
Alardus de Foſſeis,
Goſſuinus Comes,
Joannes Comes.

1218. Datum anno Incarnationis milleſimo ducenteſimo decimo octavo.

Sciant præſentes & poſteri, quòd ego *Rogerus* in parte Dominus de Condato contuli Eccleſiæ B. Mariæ apud Condatum omnem portionem, quam in decimatione totius feodi de Condato habebam.

Hanc autem decimationem dicta Eccleſia duobus Filiis meis Clericis (1) *Godefrido* & *Gualtero* contradidit, quoad vixerint, percipiendam: ita tamen quod altero decedente reliquus nihilominùs eamdem decimationem totam percipiet. Ambobus verò defunctis, Eccleſia liberè & abſolutè illâ utetur ut propriâ.

Ut autem prætaxata Eccleſia jam dictâ gaudeat decimatione, Chartam hanc Sigillorum mei & Nicolai Filii mei, de cujus conſilio & aſſenſu hoc factum & aſtipulatum eſt, appenſionibus prædictæ contuli Eccleſiæ.

Noverint univerſi, quòd ego Ægidius de Trit decimas, quas Willelmus Miles de Main in ejuſdem Villæ territorio de me in feodo tenebat, in præſentia Hominum meorum, de conſenſu *Ricaldis* ejus Uxoris, reddidi Eccleſiis de Condet & (2) *Creſpin* liberè & abſolutè. Teſtes,

Walterus de S. Petro,
Amandus de Puis, & ipſe
Willelmus de Main, Milites.

Actum anno milleſimo ducenteſimo decimo octavo. 1218.

CAPUT

Additio. (1) Godefridus, paulò poſt è Canonico Condatenſi electus fuit Epiſcopus Cameracenſis, conſecratus anno 1220. & mortuus anno 1238.

(2) Crespin, latinè *Criſpinium*. Abbatia Benedictinorum S. Petro ſacra, fundata à S. Landelino, ſita eſt inter Condatum & Valencenas.

Digitized by Google

CAPUT CLI.

JOANNA *Flandriæ Comitiſſa benefacit Eccleſiæ S. Donatiani Brugis, anno* 1218.

EGo JOANNA, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, tam futuris quàm præſentibus notum fieri volo, quòd dilectus & fidelis meus Wilhelmus Præpoſitus Brugenſis, & Flandriæ Cancellarius, mihi ſervivit & Concilio meo de ſexcentis libris, pro hoſpitibus ſuis de Præpoſiturâ. Teſtes,

Sibylla Domina de Wavrin,
Michaël de Harnis,
Hello de Wavrin Patruus,
Walterus de Curtraco, &
Arnulfus de Teruanna, Clericus meus.

DATUM Curtraci anno Domini milleſimo 1218.
ducenteſimo decimo octavo, poſt Octavas Epiphaniæ.

CAPUT CLII.

GILLEBERTUS DE SOTTEGHEM, *Gerardi Domini de Raſſegem & Beatricis Dominæ de Maſmines Filius & heres, dotat anno* 1220. *Pitſeburgum, Domum Equitum Teutonicorum, in Urbe Mechlinienſi.*

GILLEBERTUS DE SOTTEGEM omnibus Chriſti Fidelibus in perpetuum ſalutem. Noverint tam moderni quàm poſteri, quòd ego Gillebertus de (1) Sotteghem contuli Fratribus Domûs (2) B. Mariæ Teutonicorum de Jeruſalem waſtinam, quam habui inter (3) Felſeka & Elne, & ad opus prædictorum Fratrum liberè reſignavi, ſalvâ tamen mihi & Succeſſoribus meis juſtitiâ de cauſſa ſanguinis. Teſtes,

Hillinus Presbyter de Racengheem,
Boidinus,
Henricus, Fratres de Landengheem,
Boidinus de Rode,
Boidekinus van Larne, & alii multi.

1220. ACTUM anno Domini M. CC. XX. quintâ
menſis Maii.

NOTUM ſit omnibus, quòd ego *Beatrix* Domina de (4) Maſſeme, per conſenſum Filiorum & Filiarum mearum, ad conſulendum animæ meæ & cari Mariti mei *Gerardi* de Sottengheem piæ memoriæ in waſtina mea jacente prope Maſſeme, ad vagos hoſpitandos & pauperes reficiendos, novam Domum, ſcilicet (5) Hoſpitale, feci conſtrui & ædificari.

AD eamdem verò Domum ſuſtentandam novem jugera terræ de præfata waſtina, & duos manipulos liberæ decimæ Allodii mei in Maſſeme in perpetuum contuli.

AD opus autem Capellani, in eadem Domo celebrantis, ſexdecim menſuras terræ ad *Willemskercke* jacentes, quas Godefridus tenuit, tribui.

UT hoc autem ratum permaneat, præſens Scriptum Sigillo noſtro & Sigillis Filiorum meorum feci communiri.

Additio. (1) SOTTEGHEM. Municipium atque antiquus Baronatus Flandriæ, Gandavum inter & Gerardimontium, illuſtriſſimæ Familiæ nomen dedit, de qua ſupra quoque egimus pag. 315.

(2) DOMUS B. MARIÆ TEUTONICORUM, vulgò dicta *Pitzembourg*, in Urbe Mechlinienſi, ampliſſima eſt, atque pulcherrima, ſub Baliviatu Confluentino. Eccleſia quæ S. Eliſabethæ ſacra eſt, jus habet Parochiale; ita ut nec ipſe Commendator nec quiſquam alius de ejus Familia alicui alteri Eccleſiæ ſubſit. Primus Commendator legitur anno 1269. *Frater Jacobus*; eique in hodiernum uſque diem ſucceſsêre Viri Nobiliſſimi.

(3) FELSEKA, Vicus prope Sotteghemium, hodie *Velſicke*, dives Antiquitatum Romanarum locus, cui vicinus eſt Elene.

(4) MASSEME, aliàs *Maſmines*, Vicus inter Gandavum & Aloſtum, Principatûs titulo illuſtris, cujus dominium ad Familiam Ganda-Villanam, & Jus Patronatûs cum pluribus prædiis ad Commendatorem de Pitzenbourg pertinet.

(5) HOSPITALE hoc non à pauco tempore evanuit, bonaque poſſidet Domus Pitſemburgica Mechliniæ.

- *Gerardus Goſuini Filius de Sottegem, Dominus Raſſegemii duxit Beatricem Maſminiæ & Larnæ Dominam, anno 1199 pag. 558.*
  - *Gillebertus de Sottegem duxit Mathildem Filiam Guilielmi Domini Betuniæ & Machildæ Dominæ Teneramondæ.*
    - *Gerardus de Sottegem, duxit heredem de Lens in Hannonia.*
      - *Gerardus de Sottegem, Dominus de Raſſegem & Lens, duxit Alidem de Gavre Dominam Bredæ & Lidekercæ.*
    - *Robertus ſine liberis.*
    - *Gillebertus de Sottegem, Dominus Maſminiæ & Larnæ.*
      - *Gerardus de Sottegem: à quo Familia de Bette, & Equites Velleris Aurei.*
    - *Machtildis.*

CAPUT CLIII.

Walterus *Dominus de Sotteghem benefacit Monaſterio Virginum Præmonſtratenſium in Novo Sarto juxta Grimbergam, circa annum* 1220.

Ego Walterus de Sothengem, cum Fratre meo, *Olivero* ....

Notum ſit, quòd eleëmoſynam, quam Pater noſter *Walterus*, noſtraque Mater *Alaiſa* Sororibus in (1) Novo Sarto Deo & B. Mariæ deſervientibus contulerunt,

Nos quoque eis annuimus....

Additio. (1) Novum Sartum, olim Virginum Ordinis Præmonſtratenſis Cœnobium, altero lapide à Grimberga, ſub Parochia de Meys, jam dudum deſiit. Solebant enim antiquitus in proxima vicinia cujuſque Monaſterii Virorum Præmonſtratenſium eſſe Monialium Cœnobia, uti de Abbatia S. Michaëlis Antverpiæ ſupra notatum fuit pag. 176. de Monaſterio Pellenbergh prope Abbatiam Parcenſem (quod nund eſt in Ghempe) ſupra pag. 586. de Abbatia quoque Poſtulenſi pag. 709.

Walterus Dominus Sottegemii 1193. duxit Aliſam.
- *Walterus Dominus Sottegemii duxit Richildem Filiam Everardi Caſtellani Tornacenſis.*
  - *N. Sottegemii Domina, Uxor Sigeri Domini Angia 1230.*
- *Oliverius.*

CAPUT CLIV.

Hondeſchotanam in Flandria Domum Trinitariorum, à Patre ſuo Galtero *Hondeſchotæ Domino (anno 1204. defuncto & ibidem ſepulto) fundatam, Clari Vivarii nomine olim celebrem, dotat Filius & heres* Galterus *anno* 1220.

Ego Galterus Miles de (1) Hondeſchota, de conſenſu Uxoris meæ *Aelidis* & heredum meorum, ſcilicet *Joannis* primogeniti mei & aliorum, dedi in perpetuam eleëmoſynam Fratribus Ordinis (2) Sanctæ Trinitatis & captivorum Chriſti, terram meam de Vivario, à capite ſcilicet vivarii versùs meridiem uſque ad pontem qui eſt ſub molendino; & à ponte, ſicut via illius pontis ducit, uſque ad terram heredum Bruning de Houtheem; & à terra illa uſque ad terram Gileberti Albi; item versùs meridiem & arbores quæ ſunt circa vivarium ſitæ, cum fundo earumdem, & molendinum cum libera moutura, & omnia jura ad molendinum pertinentia, & viginti millia ceſpitum & decem libras Flan-
Oosthove. drenſis monetæ ſupra decimam de * Hoſthoc.

Præterea terram illam quæ fuit Domini Roberti Militis de Bambeka, Caſtellani de Furnis, de conſenſu Roberti Filii ſui de Bambeca, quæ jacet in Parochia de Hondeſchota per partes diviſa.

Et ut hoc ratum permaneat, hanc Paginam impreſſione Sigilli mei roboravi, his Teſtibus,
Domino Ingelmaro Abbate, &
Galtero Priore,
Joanne Walois,
Michaële, Nepote dicti Abbatis,
Joanne Filio Zachariæ, Monachis de Bergis;
Joanne Capellano Domini Galteri de Hondeſchota,
Theodorico de Quatipra, Presbyteris,
Domino Roberto de Bambeca,
Domino Joanne de Ipris, Militibus,
Michaële Clerico,
Zacharia, Joanne Filio Tiſlini,
Nicolao Ruſchart, Scabinis de Bergis, & multis aliis.

Actum anno milleſimo ducenteſimo viceſi- 1220.
mo.

Datum Bergis in Feſtivitate Beati Laurentii Martyris & Levitæ.

Additio. (1) Hondeschota, vulgò *Honſchote*, Oppidum eſt Flandriæ ſub Caſtellania Winoci-Bergenſi ac Diœceſi Iprenſi: cujus temporale dominium eſt penes Principem Hornanum.

(2) S. Trinitatis. Hic Ordo Fundatores habuit SS. Joannem de Matha & Felicem de Valois, conceſsâ ab Innocentio III. Pontifice Regulâ anno 1198. Obiit S. Joannes de Matha anno 1213. aliàs 1214, ſepultus in primo ſui Ordinis Monaſterio Romæ in Monte Cœlio.

Utuntur Trinitarii veſte candidâ, ſuperadditâ cruce rubro-cæruleâ, qualem Angelus præfato Innocentio III. Pontifici divina celebranti oſtenderat. Tenentur ex profeſſo ſtipem colligere, eamque captivis à Turcica & Piratarum Africanorum ſervitute liberandis impendere: quod & ſedulò præſtant (maximè in Hiſpania, Gallia & Belgio) æs colligendo tum in Pagis, tum in Oppidis; in quibus Sodalitia habent ſub titulo SS. Trinitatis erecta.

Provincia Picardiæ ac Belgii quatuordecim continet Monaſteria,

Digitized by Google

Addit. 1 Monaſteria, è quibus hæc ſunt in Belgio noſtro.

Hondiſcotanum, in Diœceſi Iprenſi, fundatum circa annum 1204. de quo hoc loco.

Atrebatenſe, fundatum anno 1219. de quo vide Chronicon Ferreoli Locrii.

Duacenſe, in Diœceſi Atrebatenſi, fundatum circa annum 1252. per Virum Nobilem Evrardum à S. Venantio. Floruit hîc Vir Doctiſſimus Robertus Gaguinus.

Audrigniacenſe, in Diœceſi Cameracenſi, fundatum circa annum 1220. par Alardum loci Dominum.

Lendienſe, in Diœceſi Cameracenſi, fundatum circa annum 1223.

Tornacenſe, erectum circa annum 1230.

Eſterrenſe, vulgò *Stegers*, in Diœceſi Iprenſi, fundatum anno 1228. à Joanne de Berkin Milite.

Orivallenſe juxta Nivellas, in Diœceſi Namurcenſi; cujus fundator principalis fuit Henricus Dux Brabantiæ circa annum 1254.

Lerinenſe prope Hannutum, in Diœceſi Namurcenſi, fundatum circa annum 1215. per Ægidium de Lerines Militem, ejuſque Conjugem Petronellam de Waha.

CAPUT CLV.

MATHILDIS *Teneramundæ Domina tranſigit cum Joanna Flandriæ Comitiſſa anno* 1221.

EGo MACHTILDIS Domina de Tenremonde notum facio, quòd talis eſt conventio inter me & Dominam Comitiſſam Flandriæ & Hannoniæ circa terram de Aloſt & Tenremonde; quod neutra poteſt veſtigare & ſequi ſervos, neque albinos, nec hominem Advocatiæ nec ancillam de uno dominio in alterum; ſed in feudis poteſt veſtigare & ſequi, & earum homines ſequentur, ubicumque ſolebant.

ET eſt ſciendum quoad Advocatiam S. Bavonis Gandenſis, quòd remanet eo modo, quo fuit eo tempore quo Comes Balduinus ſervabat hanc conſuetudinem erga Advocatum Wilhelmum: idque debebit reſciri per fidam inquiſitionem Domini Bernardi de Morſele.

HÆC conventio debet ſervari, ſi Comes non contradicat, quando erit egreſſus è carcere.

DATUM Cortraci M. CC. XXI. 1221.

CAPUT CLVI.

INGELBERTUS *Angiæ Dominus, anno* 1224. *dotat Prioratum ſeu Cellam Bellingemenſem prope Hallas, quæ nunc gaudet jure ac titulo Abbatiæ Cantipratanæ, Ordinis S. Aug.*

EGo INGELBERTUS Dominus de Ainghin, præſente *Sigero* Filio meo primogenito, ſub teſtimonio proborum virorum, H. Prioris de Bellengin, Walteri de Moriamez, O. Fratris ejus, Walteri de Muſſem, manſum de *Bruc*, vivarium cum prato uſque ad terram arabilem, & decem bonaria terræ, prædicto manſo propinquiora versùs Villam de Santhes, Eccleſiæ de Bellenghin, in qua locum ſepulturæ meæ elegi, in eleëmoſynam legavi perpetuam.

SIMILITER Eccleſiæ de Cambron decem bonaria terræ, Eccleſiæ S. Auberti Cameracenſis octo, Eccleſiæ S. Dionyſii in Brokeria ſex, Eccleſiæ S. Adriani de Gramont quattuor, Eccleſiæ S. Gudulæ Bruxellenſis tria, Eccleſiæ de
* Aquicin. * Auwirez ſeptem, Eccleſiæ de Grimberges quattuor, Eccleſiæ de Camera ſex, & Eccleſiæ Ninivenſi duo contuli in eleëmoſynam perpetuam.

ET præſentibus Litteris ſigillum Decani de Hal, ſigillum Sigeri Filii mei, & ſigillum *Oſtoris* Patrui mei, cum meo feci apponi.

1224. ACTUM anno milleſimo ducenteſimo viceſimo quarto, menſe Martio.

EGO Ingelbertus Dominus de Engien notum facio univerſis, quòd Eccleſia Cantipratenſis comparavit ſibi nemus quinque bonariorum & dimidii.....

HIS omnibus præordinatis interfuerunt, ex Clericis

Brictius,
Henricus,
Robertus, Presbyteri,
Walterus de Muſſem,
Henricus de Riſt, Milites,
Walterus Lelhapt,
Walterus Charon,
Walterus de Buvenghen,
Ingelbertus de Haucroix,
Soto de Bongardes,
Mauritius de Bonne, Teſtes.

EGO Engelbertus, ad preces & inſtantiam Adæ & Belæ Uxoris ejus, & Fratrum ſuorum...

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo viceſimo quinto, menſe Septembri. 1225.

EGO Sigerus, Filius Engelberti Domini de Enghien, dictus Dominus de *Sotengin, notum facio univerſis, quòd Eccleſia Cantipratenſis ſibi comparavit titulo emptionis novem bonaria terræ & pratorum...... ab Engelberto de Otenges, Mathilde ejus Uxore ſpontè conſentiente. * Jure uxorio.

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo triceſimo, menſe Februario. 1230.

Digitized by Google

OCtavo Kalendas Martii obiit Vir Nobilis *Engelbertus* Dominus de Angien; de cujus beneficio habemus ad valorem XXXVI. bonariorum terræ, & centum modios ſiliginis & avenæ, annuatim in perpetuum recipiendos. Ad extremum verò in Eccleſia noſtra de Bellinghen ſuam elegit ſepulturam. X. Kalendas Octobris obiit *Ida* Domina de Angien, quæ in loco noſtro de Bellinghen ſepeliri elegit. De cujus etiam dono habuimus decimam de *Breiges*, & ſex bonaria terræ arabilis apud *Herines*, & pallium ſericum & centum ſolidos.

XI. Kalendas Junii obiit *Egricus* Miles de Riſoy, qui dedit nobis quadraginta mencaldas nemoris, modò redactas in terram arabilem in nemore de *Raſpalt*. Dedit etiam nobis tres mencaldas terræ arabilis & decimam ſex bonariorum terræ & reditus de *Herines*. Dedit etiam nobis domum ſuam de *Riſoy*, modo ſitam in atrio de Bellinghen, ad habitationem Fratrum. *Hactenus ex Necrologio Cœnobii Cantipratani.* Ceterùm Abbatia Cantipratana olim ad muros Urbis Cameracenſis, ſed in fundo Arteſiæ ſita, ſævientibus bellis Gallicis, cùm in cineres fuiſſet redacta, noſtro ævo Bellingemium ſeu Bellingam, prope Hallas Hannoniæ Oppidum, eſt tranſlata. Bellingen.

CAPUT CLVII.

HENRICUS I. *Brabantiæ Dux benefacit Capitulo Nivellenſi anno* 1225.

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, bonorum Eccleſiæ Nivellenſis Advocatus....

NOVERINT univerſi, quòd homo noſter Sigerus Miles de *Archenne*, & Fratres ſui, Godefridus, Robertus & Gerardus, villicationem Nivellenſis Opidi, in qua ſe jus habere aliquando dixerant, coram nobis venerabili Dominæ *Helwidi* Dei gratiâ Nivellenſi Abbatiſſæ, & Succeſſoribus ſuis in perpetuum quitam clamaverunt; omni juri, quod ſe dixerant habere, renuntiantes. Teſtes, Archenne

Abbas Villarienſis,
Walterus de Campenhor, & Filii ſui Walterus & Guilielmus,
Bolinus de Ottigni,
Arnulphus de Lievale,
Renerus de Lana,
Walterus de la Conte, Canonici Nivellenſes, & alii quàm plùres Clerici & Laïci.

ACTUM Lovanii, anno M. CC. XXV. menſe Januarii. 1225.

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ omnibus ſalutem. Notum vobis facimus, quod Gerardus Clericus de Faucouwes ſextam partem decimæ in *Ittere*, quæ ipſum jure hereditario contingebat, per manus Domini Cameracenſis Epiſcopi & noſtras, Eccleſiæ contulit B. Gertrudis in Nivella; petens à nobis, tanquam ab Advocato dictæ Eccleſiæ, ut huic ſuæ donationi debitam præſtaremus warandiam & defenſionem. Ittre.

Datum Trajecti anno M. CC. XXV. menſe Februario. 1225.

CAPUT CLVIII.

HENRICUS *VVormatienſis Epiſcopus anno* 1225. *Heidelbergenſe Caſtrum, cum Burgo adjacente, in feudum tradit* LUDOVICO *Comiti Palatino Rheni, ejuſque Filio* OTTONI *Marito Agnetis.*

HENRICUS, Dei gratiâ Wormatienſis Epiſcopus, Domino *Ludovico* Illuſtri Duci Bavariæ & Comiti Palatino Rheni ſalutem.

QUIA vobis commiſit Dominus poteſtatem, & Dominæ (1) *Agneti*, Uxori (Ottonis) Filii veſtri, per quam Wormatienſem Eccleſiam juvare poteſtis, & ei aſſiſtere in ſuis neceſſitatibus; ut ad auxilium & conſilium tam noſtrum quàm ejuſdem Eccleſiæ, tam vos quàm Succeſſores veſtri, & Dominæ Agnetis, qui per maſculinum ſexum deſcendunt, ſitis perpetuò obligati, vobis & Succeſſoribus dictis in feodum conceſſimus & aſſignamus, de communi conſenſu Capituli noſtri (2) Caſtrum in *Heidelberg* cum Burgo ipſius Caſtri, & (3) Comeciam *Stalbobel*, cum omnibus attinentiis ſuis.

ACTA ſunt hæc Wormatiæ anno Domini milleſimo ducenteſimo viceſimo quinto, IX. Kalendas Aprilis, Indictione XIV. 1225.

(1) AGNES, UXOR OTHONIS. Otho Ludovici Bavariæ Ducis Filius, Othonis Nepos (teſte Aventino lib. 7.) anno 1225. duxit *Agnetem*, Henrici ultimi ex illa Familia Comitis Palatini Filiam heredem. Hoc fœdere matrimoniali in unum coierunt duo nobiliſſimi Germaniæ Principatus, Bavaria & Palatinatus Rheni. Sed & inſignia illa gentilicia utriuſque Domûs, Palatinæ & Bavaricæ, uno in ſcuto ſive umbone tunc coaluerunt, quæ priùs diſtincta erant; ut Leo coronatus in campo nigro Palatinæ, textum verò illud decuſſatim albo cæruleoque colore variegatum, Bavaricæ Familiæ deigma decorum eſſet.

(2) CASTRUM in...., Hinc conſtat arcem eo tempore ibi extitiſſe, *Heidelberg* nomine, eamque Burgum ſubjectum habuiſſe, id eſt, òpidulum muro cinctum portiſque clauſum. Id enim eſt *Burgum* ſeu Burgus veteri voce Francicâ. Unde Otfridus Monachus (quo nullus Scriptor Germanici idiomatis antiquior habetur) illum Evangelii locum, Ite in Civitatem, ita vertit; *Faret in thia burg*. Quomodo & Notgerus in Pſalmorum Paraphraſi paſſim. Unde vetera Germanorum Oppida, Aſciburgium, Teutoburgium. Unde & *Burgundiones* dicti, Iſidoro & Paulo Diacono auctoribus; unde item *Burgenſes* pro civibus.

(3) COMECIA, Comitia, ſive Comitatus; cui *Stalbubel* nomen olim fuit, hodie *Stalberg* fortaſſe.

Porrò Heidelberga ſita ad Neccarum fluvium in Diœceſi Wormatienſi, ſucceſſu temporis facta eſt Civitas populoſa Additio

Digitized by Google

Additio. loſa & ampla, atque Palatinatûs inferioris Caput. Univerſitatem habet inſignem & celebrem, fundatam anno 1346. à Roberto Ruſo Comite Palatino ac Duce Bavariæ, qui Præpoſitum Eccleſiæ Collegiatæ S. Spiritûs ibidem conſtituit perpetuum ejuſdem Academiæ Cancellarium.

Fuit autem hæc Eccleſia ultimis hiſce temporibus plurimarum turbarum occaſio. Etenim cum priores Electores Palatini Lutheranis cultibus dediti eandem ſuæ Sectæ Prædicutiis tradidiſſent, modernus Elector CAROLUS PHILIPPUS, Princeps verè zeloſus atque Catholicus in eadem anno 1719. avitam Religionem reſtituere, totamque ritibus Catholicis tradere decreverat.

Sed hinc mox ortæ ſunt omnium penè Regum ac Principum Lutheranorum ac Calviniſtarum oppoſitiones, qui fatalia contra Catholicos repreſalia in ſuis ditionibus moverunt, & vix non ad bellum generale inter Catholicos & Acatholicos in Germania ventum fuit.

CAPUT CLIX.

ROBERTUS BETUNIUS *Teneræmondæ*, INGELBERTUS *Angiæ*, GERARDUS *Raſſegemii*, *Toparchæ*, *Suivecanas Moniales dotant anno* 1226. *& ſequentibus.*

EGO (1) ROBERTUS DE BETUNIA, Dominus de Tenremonde, notum facio univerſis, quòd concedo aſſignari Eccleſiæ Clauſtrali de Tenremonde à dilecta Domina & Amita mea (2) *Margareta* de Tenremonde partem illam decimæ de Molenbeke, quam de me tenebat, & in eleëmoſynam donari perpetuam.

1226. DATUM M. CC. XXVI. menſe Februario.

EGO ENGELBERTUS Dominus de (3) Adengem notum facio univerſis, quòd (4) Domus de Monte B. Mariæ aſſignavit Abbatiſſæ & Conventui de Tenremonde XL. libras alborum, ſuper quinque bonariis terræ ſuæ jacentis in loco qui dicitur Loch. Et dicta Abatiſſa & Conventus, ſive eorum nuntius, debent eligere dicta quinque bonaria in decem bonariis hereditatis, quam dicta Domus de Monte B. Mariæ de me tenet, ubicumque voluerint: ita quòd reſiduum dictorum decem bonariorum remaneat indiviſum.

1237. ACTUM anno Domini M. CC. XXXVII. in Vigilia Purificationis B. Mariæ.

EGO (5) MACHTILDIS Domina de Raſſeghem notum facio univerſis, quòd ego per conſenſum dilecti Filii mei ſenioris *Gerardi* contuli Abbatiſſæ & Conventui B. Mariæ de Suiveke juxta Tenremondam, Ordinis Ciſtertienſis, pro anniverſario meo & *Gilberti* Mariti mei bonæ, memoriæ, quoddam pratum ſitum in Palude S. Odulphi, quod emi propriis meis denariis tunc temporis dum exſtiti Domicella.

DATUM M. CC. XLIII. menſe Aprili. 1243.

(6) GERARDUS de Sottenghem, Dominus de Raſſenghem, univerſis ſalutem. Univerſitati veſtræ innoteſcat, quòd cum nobilis Mulier Domina de Raſſenghem, Mater noſtra, Conventui B. Mariæ de Tenremonde, Ordinis Ciſtertienſis, pro anniverſario ſuo & *Gilberti* Mariti ſui bonæ memoriæ, nobilis Viri, quondam Patris noſtri, pratum ſuum in Palude S. Odulphi contuliſſet, donationem ſuam laudavimus & approbavimus.

ACTUM anno Domini M. CC. XLVI. menſe Aprili, feriâ VI. poſt *Quaſi modo.* 1246.

UNIVERSIS MARGARETA nobilis Mulier Domina de *Woume* ſalutem. Univerſitati veſtræ innoteſcat, quòd ego dedi Abbatiſſæ & Conventui de Zuiveke prope Tenremondam, Ordinis Ciſtertienſis, ad anniverſarium meum & *Joannis* bonæ memoriæ dilecti Filii mei, XXX. ſolidos Flandrenſis monetæ, annuatim ſuper allodium meum apud Maſmine accipiendos. Teſtes hujus Donationis ſunt, nobilis Mulier Domina de Raſſenghem *Machtildis*, Filius ſuus *Gerardus* de Sottengem Dominus de Raſſenghem, Frater ſuus Dominus *Robertus*, Soror prædictorum nobilium Domicella de Raſſenghem *Machtildis*, & Dominus *Michaël* de Bernet.

ACTUM apud Zuiveke anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto, feriâ IV. poſt Annuntiationem B. Mariæ, menſe Martio. 1245.

Additio. (1) ROBERTUS DE BETUNIA. Betunia eſt Oppidum Arteſiæ, cujus Domini olim valde potentes, præterea Dominium Teneramundanum acquiſierunt. Eorum Stemma vide ſuperiùs pag. 396.

(2) MARGARETA de Tenremonde. Walterus Teneræmondæ Dominus, Walteri Filius, ex Adeliſa genuit *Machtildem* Teneræmondæ Dominam, Guilielmo Ruſo Betuniæ Domino nuptam, *Margaretam* hîc laudatam (quæ Suivecanis Monialibus vicum S. * Apolloniæ aliaque prædia donavit, & cælebs obiit) & *Adeliſam* Guilielmo de Grimbergis, Domino Aſcæ, nuptam. *Guilielmus* Ruſus ex Machtilde Teneræmondana ſuſtulit Danielem, Robertum, Joannem, Guilielmum & Machtildem, ſuprà pag. 396. memoratos.

* Appels.

Additio. (3) ADENGEM, vulgò *Enghien*, Hannoniæ Oppidum, jam olim illuſtres habuit Toparchas, quorum Stemma ſupra exhibuimus pag. 448. Vide etiam infra ad annum 1234.

(4) DOMUS DE MONTE B. MARIÆ, nunc Bigardia minor dicitur, eſtque Prioratus Monialium Ordinis S. Benedicti de quo ſupra pag. 420. & ſequentibus egimus.

(5) MACHTILDIS Domina de Raſſenghem, Guilielmi Ruſi Betuniæ Domini Filia, ex Gilberto Sottegemio Raſſegemii Domino peperit Gerardum, Robertum & Gilbertum, ſuprà pag. 739. laudatos. Ex his Gilbertus genuit Gerardum: cujus, itemque Uxoris annos funerales ex veteri Necrologio hîc lubet ſubnectere. XVII. *die menſis Maii* 1338. *obiit Gerardus de Raſſenghem, Dominus de Maſmines, Miles.* X. *Januarii* 1326. *obiit Eliſabeth de Maldeghem, Domina de Leche & Weſſeghem, Uxor quondam Gerardi de Maſmines, Militis.*

Anno 1366. die 6. Martii Joannes de Maſmines contractum antenuptialem cum Margarita de Oudenhove, Joannis Filia, iniit: dicti Joannis Patre Gerardo de Raſſeghem Maſminiæ Domino, cum Uxore ſua Margareta, & ejuſdem Joannis Fratre ſeniore Gerardo de Maſmines, Domino de Berleghem, adſtantibus: ut ex tabulis publicis mihi conſtat.

(6) GERARDUS DE SOTTENGHEM; de quo fit mentio ſupra pag. 739. Additio.

Digitized by Google

CAPUT CLX.

Vallis Roſarum, Monialium Ordinis Ciſtertienſis Abbatia, in Brabantia ad Netham fluvium ſub Toparchia Duffelenſi, prope VValem, anno 1227. *ab* ÆGIDIO BERTOLDO *dotatur decimis in Berlaer & Ghele.*

IN nomine Sanctæ & Individuę Trinitatis, (1) ÆGIDIUS BERTAUT, Vir Nobilis, omnibus Chriſti Fidelibus in perpetuum.

NOTUM eſſe volumus tam futuris quàm præſentibus, quòd Nos intuitu miſerationis Divinæ, & pro animarum Prædeceſſorum noſtrorum ſalute, decimas de *Berlaere* & de *Ghele* Conventui Monialium Ciſtertienſis Ordinis de Clauſtro juxta *Walem* in honore Dei Genitricis Mariæ conſtructo, in quo etiam Filias noſtras locavimus, cum omnibus attinentiis ſuis, perpetuò poſſidendas in eleëmoſynam contulimus, & coram ipſo Conventu, multiſque aliis, tam Nobilibus quàm miniſterialibus, in Altari B. Mariæ reportavimus; his omnibus noſtris heredibus aſſenſum præbentibus.

ET ut hæc pia Donatio firma permaneat, Scriptum præſens noſtro Sigillo munire curavimus. Hujus rei Teſtes ſunt,

Walterus Bertaut, &
Henricus Frater ejus,
Euſtachius Camerarius de Flandria, &
Gerardus Frater ejus, aliique quàm plurimi.

ACTUM anno gratiæ M. CC. XXVII. 1227.

EX his colligi videtur, Ægidium Bertoldum, Monaſterii * Vallis Roſarum non tam fundatorem quàm dotatorem primarium fuiſſe. Quis autem illud & quo anno primùm fundaverit, ex illius loci Archivis hactenus erui non potuit. Hoc conſtat, quartam ordine ibi Abbatiſſam fuiſſe *Sophiam Bertout*, Florentii Bertoldi Toparchæ Duffelenſis Filiam, & ab anno 1294. uſque ad annum 1328. præfuiſſe, atque ab eodem Fratre ſuo waſtinam ſeu miricam Monaſterio vicinam, & Villam *Staeydeke*, Duffeliæ ſitam, emiſſe.

* Rooſendael.

Ceterùm ob tumultus bellicos hodie Moniales in Urbe Mechlinienſi agunt: & inter alia adſervant Diploma Confirmationis, quod Innocentius IV. Papa anno Chriſti 1244. Pontificatûs ſui primo ſcripſit.

(1) ÆGIDIUS BERTOUT ſeu Bertoldus. Idem Ægidius anno 1235. fundum dedit ad Cœnobium Loci S. Bernardi in Vico *Vremde* exſtruendum, ad Scaldim ſecundo lapide ab Antverpia: ut ſuprà docuimus Codice Donat. Piarum cap. 103.

CAPUT CLXI.

HENRICUS VI. *Imperator Giſlenianæ Abbatiæ in Hannonia Privilegia confirmat anno* 1229.

HENRICUS Dei gratiâ Romanorum Rex univerſis Imperii Fidelibus notum fieri volumus, quòd fidelis noſter Galterus Abbas Monaſterii S. Giſleni in Pago Hainau, ad Celſitudinis noſtræ magnificentiam veniens, ſupplicavit ut nos ipſi Eccleſiæ ſuæ jura, libertates & omnia bona ad eamdem Eccleſiam pertinentia confirmare dignaremur.

NOS igitur dicti Abbatis petitionibus aurem benignam præbentes, dicto Abbati & Eccleſiæ ſuæ jura & libertates, ſervos quoque & ancillas ad eamdem Eccleſiam pertinentes, omnia etiam bona auctoritate Regiâ communimus, concedimus, confirmamus, & confirmando Sigillo aureo Sublimitatis noſtræ corroboramus, atque ipſum locum, & omnia ſibi pertinentia, in noſtram defenſionem ſuſcipimus; præcipientes ut nullus Dux, nullus Comes, nullus Marchio, aut aliqua alia perſona ipſum Monaſterium perturbare, vel ſuper rebus ad ipſum pertinentibus moleſtare præſumat. Teſtes qui præmiſſis interfuerunt ii ſunt:

Sivridus Moguntiæ Archiepiſcopus,
Hermannus Herbipolenſis,
Heinricus Wormatienſis, Epiſcopi,
Otto Præpoſitus Aquenſis,
Henricus Comes de Seina,
Cunradus Burgravius de Nurimberch,
Fridewicus Comes de Riginhage,
Gelracus de Butingin,
Hermannus de Mulmarche,
Gotfridus de Hoinloch,
Everhardus Dapifer de Walpurg,
Cunradus Pincerna de Winterſtetin,
Cunradus Pincerna de Clinginburc,
Cunradus de Smidebelt,
Ulricus de Truchtelingin,
Conradus de Winſperc, Fratres
L. L. & E. de Grindelahe, & alii quàm plures.

DATUM apud Worm anno Dominicæ Incarnationis ducenteſimo viceſimo nono, XVI. Kal Febr. Indictione II. 1229.

CAPUT

CAPUT CLXII.

GREGORIUS IX. *Pontifex*, LEONIUS *Caſtellanus Bruxellenſis*, WALTHERUS *Dominus de Aa*, ALIDIS *Domina de Boular*, *& alii dotant Cameram Abbatiam Monialium Ciſtertienſium*, *ann.* 1229. *& ſeqq.*

WALTERUS de A, & *Arnoldus* Frater ſuus, ad poſterorum tranſfundimus notitiam, quòd nos Conventui de Camera, ducti amore Sororis noſtræ, quæ ibidem Domino famulatur in habitu Religioſo, XXV. bonaria
* Fortè Laecken. terræ apud **Laket*, & XIII. bonaria in *Anderlecht* in eleëmoſynam contulimus. Huic donationi interfuerunt, Walterus Clutinc, Henricus de Alſenghem, Henoinus Villicus noſter de A. Præſentem verò Paginam Sigilli Henrici Ducis, & Sigilli noſtri, & Sigilli Domini Caſtellani Bruxellenſis appenſione duximus roborari.

1229. ACTUM anno M. CC. XXIX.

GREGORIUS, Servus Servorum Dei, dilectis in Chriſto Filiabus Abbatiſſæ de Camera, ejuſque Sororibus in perpetuum. Quæcumque bona Monaſterium S. Mariæ de Camera poſſidet, aut in futurum poterit adipiſci, vobis illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis; locum ipſum in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt, grangias de *Lanſrode*, Nova Curia & Qualenbeca, grangiam novam de *Houthem* cum pertinentiis ſuis, decimas & poſſeſſiones de *Hunſenghem*, *Holar*, *Zant-*
*Vilvoorden. *berch*, *Eppenghem*, *Hallet*, * *Filfort*, cum pratis, terris, vineis, nemoribus & paſcuis.

DATUM Laterani, per manum Magiſtri Bartholomæi S. R. E. Vicecancellarii, XI. Kal. Aprilis, Indictione VII. Dominicæ Incarnationis
1234. anno M. CC. XXXIV. Pontificatûs Domini Gregorii Papæ VIII. anno VIII.

LEONIUS Caſtellanus Bruxellenſis, omnibus notum facimus, quòd nos Domui de *Camera*, ad opus pauperum ad portam ejuſdem Domûs, in eleëmoſynam contulimus omnem cenſum, qui nobis debebatur de Curtili quod ſitum eſt
Boondale. in *Bondale*, quod Domus de Camera emit erga Godefridum, Filium Geldolfi de Bondale, & de Curtili quod ſimiliter dicta Domus emit erga Henricum Fratrem ejuſdem Godefridi; exceptis duobus denariis quos nobis reſervamus: ita ut ſæpedicta Domus præfata Curtilia à nobis teneat jure hereditario ſub annuo cenſu duorum denariorum.

HOC etiam ſciri volumus, quòd nos pro neceſſitate pauperum ſublevanda, omnes manentes & perpetuò manſuros in ſæpe fatis Curtilibus ab omnibus petitionibus pecuniariis, quas à vicinis ſuis hominibus noſtris exigere conſuevimus, reddimus abſolutos & liberos: jus tamen dominii noſtri circa eoſdem nobis reſervantes.
* In pectore Leonis. Hæc autem ut rata permaneant, præſens Scriptum * Sigilli noſtri roboramus appenſione.

ACTUM anno M. CC. XXXIV. menſe Maio. 1234.

ALIDIS Domina de Boular omnibus notum facimus, quòd Nos donationem à Domino *Leonio* de Bruxella, Viro Nobili, Conventui de Camera quondam factam, titulo eleëmoſynæ, de decimis de *Zanbergis*, quas ipſe de manu noſtra Sanbergh-
jure tenebat feodali, ratam habemus & gratam. ghe.
Quidquid etiam juris habuimus in dictis decimis præfato Conventui in eleëmoſynam contulimus, de conſenſu Filiorum noſtrorum, perpetuo jure poſſidendum.

ACTUM anno Domini M. CC. XXXV. menſe 1235.
Martio.

LEONIUS Caſtellanus de Bruxella omnibus præſens Scriptum viſuris ſalutem. Ad notitiam univerſorum pervenire volumus, quòd *Franco* Miles de Brania, dictus de Strata, ad terram Jeroſolymitanam perrecturus, duo bonaria prati, quæ à nobis apud *Rode* jure poſſidebat feodali, Conventui de Camera in eleëmoſynam contulit. Huic donationi interfuerunt,

Leonius Filius noſter,
Godefridus de Brania,
Rogerus,
Arnoldus de Larbeka,
Joannes de Zaventinis.

DATUM anno M. CC. XXXVII. 1237.

UNIVERSIS LUDOWICUS *Bertoldus* ſalutem. Innoteſcere volumus, quòd nos vendidimus Domui de Camera V. bonaria terræ paluſtris. Huic facto interfuerunt,

Goſuinus cognomento Boc Miles,
Walterus Scellinc Dapifer noſter.

DATUM anno M. CC. XLIII. 1243.

UNIVERSIS WALTERUS Miles de *Ruſebroc* Ruysbroeck.
ſalutem. Noverint univerſi, quòd ego vendidi Domui de Camera tria bonaria ſilvæ, quam Pater meus *Franco* Miles à Duce Brabantiæ in feudum poſſidebat, & quæ me tamquam primogenitum Filium dicti Franconis debebat contingere.

DATUM M. CC. XLV. 1245.

UNIVERSIS præſentem Paginam inſpecturis, ELISABETH Domina de Aſca ſalutem. Noverint univerſi, quòd nos de conſenſu *Willelmi* de Grimbergis, Mariti noſtri, & Filiorum noſtrorum *Willelmi* & *Henrici* Militum, Conventui de Camera Ordinis Ciſtertienſi, vendidimus
quinque bonaria in Aska. Huic facto interfuerunt, Asscha.

Gilbertus de Weſebeke &
Macarius de Esken, Milites.

ACTUM M. CC. XLVIII. 1248.

EGO ARNOLDUS dictus de A Miles...

DATUM M. CC. XLVII. 1247.

Notum ſit univerſis, quòd Leonius Caſtellanus Bruxellenſis, & Filius ejus *Leonius* Miles, & jam dicti Leonii Militis Filia *Machteldis* reſignaverunt...

1252. Actum anno M. CC. LII.

Univerſis præſentes Litteras viſuris *Maria* Domina de Gasbeka, & *Henricus* de Lovanio, ejus Natus, ſalutem. Univerſitati veſtræ innoteſcat....

Datum M. CC. LVIII. menſe Martio. 1258.

Joannes Dux Brabantiæ, Florentius Bertout Dominus Mechliniæ, Gerardus Dominus de Dieſt, Rogerus de Levedale...

Datum M. CC. XXII. 1222.

Beatrix de Lovanio, Domicella de Harſtal, Gasbeque & Moncornet in Tiraſſia....

Datum M. CC. XXXIII. & M. CC. XXXIX. 1233 1239

CAPUT CLXIII.

Arnoldus *Grimbergæ Dominus, ejuſque Soror & heres* Oda, *benefaciunt Suivecanæ Ciſtertienſium Monialium Abbatiæ, ann.* 1230. *& ſeqq.*

Ego Leonius Bruxellenſis Caſtellanus, & *Sophia* Uxor mea ejuſdem Villæ Caſtellana, notum facimus univerſis, quòd (1) *Arnoldus* de Grimbergis, Filius prædictæ Sophiæ Uxoris meæ & Arnoldi quondam Grimbergæ Domini, ſeptemdecim bonaria nemoris de Allodio ſuo in Buggenhout, ſita juxta locum qui dicitur Bedrinvelt, Clauſtro Monialium B. Mariæ juxta Tenremondam, Ordinis Ciſtertienſis, in eleëmoſynam liberè contulit. Quæ ut rata permaneant, Sigilli noſtri munimine roboravimus.

1230. Actum anno Domini M. CC. XXX. menſe Martio.

Ego (2) Oda de mera voluntate Matris meæ *Sophiæ*, & Domini *Leonii* Mariti ejus, & prædilecti *Walteri* Domini de A Mariti mei, liberè vendidi Abbatiſſæ & Conventui B. Mariæ, Ciſtertienſis Ordinis, de Tenremonde, XVI. bonaria de Allodio meo jacentia in Territorio de Buggenhout.

Præterea eleëmoſynam quinque ſolidorum Bruxellenſium, quos dilectus germanus meus *Arnoldus* de Grimbergis contulit prædictis Abbatiſſæ & Conventui, approbo, & conſenſum meum eidem eleëmoſynæ plenè adhibeo.

1235. Actum anno Domini M. CC. XXXV. menſe Maio.

Ego Oda de Grimbergis, Uxor quondam Viri Nobilis Domini Walteri A, notum facio quòd ego contuli Sanctimonialibus Eccleſiæ B. Mariæ de *Suiveke* in eleëmoſynam ſex bonaria terræ, ſita in Buggenhout, quæ à me Arnoldus de Spelt Miles tenuit.

1236. Actum anno M. CC. XXXVI. menſe Maio.

Noverint univerſi, quòd Vir Nobilis Sigerus Miles dictus de Gandavo, & Uxor ipſius *Oda* de Grimbergis, licentiaverunt cuidam Homini ſuo Goſuino Rufo agnomine de Buggenhout, quòd ipſe Goſuinus vendidit Abbatiſſæ & Conventui de *Suiveke* quattuor bonaria terræ ſitæ in loco qui dicitur *Groot-Varent*.

1237. Actum anno M. CC. XXXVII. menſe Maio.

Univerſis Chriſti fidelibus Dominus Leonius de A ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra, quòd Abbatiſſa & Conventus de *Suiveke* Monaſterii Tenremondenſis, Ciſtertienſis Ordinis, omnem terram & pratum, quæ inferiùs nominabuntur, à me tamquam à Domino fundi tenent, & ea legitimè poſſident, & hoc eis coram meis Scabinis & Hominibus recognoſco. Et quia ſuper iis indebitam movi quæſtionem, illam penitus quitam clamavi, volens quòd hoc idem faciat meus heres.

Unde cùm Aliſia Filia mea, vel ſi caſu contingente alius fuerit heres, ad annos pervenerit diſcretionis, hoc idem debet recognoſcere coram meis Hominibus & Scabinis. Quòd ſi requiſita facere noluerit, dabo dictis Abbatiſſæ & Conventui 100. libras Flandrenſes, & dictam terram & pratum pacificè poſſidebunt eo jure quo huc uſque poſſederunt. Et de dictis centum libris conſtitui eis plegios, ſcilicet Dominum Guilhelmum de *Grimberge*, Dominum Arnoldum de *Rotſlaere* & Dominum Gerardum de *Raſengbem*.

Præterea omnia bona dictis Monialibus ab Anteceſſoribus data approbo & confirmo. Hæc autem eſt terra & pratum de quibus ſupra facta eſt mentio: ſex bonaria terræ ſitæ in loco qui dicitur *Paleke*, quam tenent dictæ Moniales in Allodio, & decem & ſeptem & dimidium bonarium terræ ſitæ juxta viam Affligemenſem; quatuor bonaria terræ ſitæ in Campo qui dicitur *Groote-Varent*; item quinque bonaria terræ quam tenuit Frater Henricus, quam dedit poſtea de conſenſu Domini Leonii.

Item Moniales emerunt duo bonaria prati ſita in pratò de Buggenhout, per conſenſum Domini Leonii.

Datum anno M. CC. LVI. menſe Junio. 1256.

Univerſis Chriſti fidelibus Leonius de A Miles notum facio, quòd Religioſæ Dominæ Abbatiſſa & Conventus Monaſterii B. Mariæ de *Suiveke* juxta Tenremondam, Ciſtertienſis Ordinis, omnem terram ſubſcriptam, quam in Parochia de Bughenhout acquiſiverunt, à me tamquam à Domino fundi tenent & poſſident, & à meis in perpetuum tenere & poſſidere tenebuntur, ſub annuo cenſu.

Et ut hæc omnia rata permaneant, præſentem Paginam Sigilli mei, unà cum Sigillo Uxoris meæ Dominæ *Hymanæ*, munimine prædictis Religioſis tradidimus roboratam.

Datum anno M. CC. LXVII. menſe Aprili. 1267.

Arnoldus

(1) ARNOLDUS, ſive Arnulfus, Grimbergæ pro parte Dominus, Gerardi Grimbergani & Mathildis Ninovianæ Filius, ſuprà pag. 728. & 729. laudatus, annis 1188. 1211. 1214. floruit. Uxorem habuit *Sophiam*, quæ ſecundis nuptiis juncta fuit Leonio Caſtellano Bruxellenſi. Leonius (ex Sophia, niſi fallor) Filium reliquit Leonium itidem Caſtellanum Bruxellenſem. Arnoldus porrò ex Sophia genuit *Arnoldum* Grimbergæ anno 1229. Dominum, ſine liberis defunctum, & *Odam*.

(2) ODA, poſt Arnoldi Fratris ſui ſine liberis defuncti obitum, Grimbergæ Dominium pro parte obtinuit. Nupſit primùm Waltero de Aa, poſt Sigero de Gandavo, Militi, Sigeri Caſtellani Gandenſis Filio, Hugonis itidem Caſtellani Gandenſis Fratri.

- *Sophia Uxor Arnoldi Domini Grimbergæ*, 1188. *pòſt Leonii Caſtellani Bruxellenſis*, 1214. 1230. 1247. 1252.
  - *Ex* 1. *Arnoldus Dominus Grimbergæ* 1230. *duxit Adeliciam, obiit ſine liberis.*
  - *Oda Domina Grimbergæ* 1235. *Uxor Walteri de A*, 2. *Sigeri Gandenſis*, 1237.
    - *Ex* 1. *Leonius de A Dominus Grimbergæ* 1267. *duxit Hymanam.*
      - *Aliſia*, 1256. *Minorennis.*
      - *Gerardus de A.*
  - *Ex* 2. *Godefridus* 1230.
  - *Leonius Miles* 1252. 1253. *Caſtellanus Bruxellenſis* 1258. 1269.
    - *Machtildis* 1252 *Caſtellana Bruxellenſis*, 1289.

In Cameræ Monaſterio prope Bruxellam exſtat Diploma à Leonio Caſtellano Bruxellenſi anno 1258. ſignatum, & alterum à Machtilde Caſtellana Bruxellenſi anno 1289. Gallicâ linguâ ſcriptum.

CAPUT CLXIV.

Bellum-pratum, Monialium Ciſtertienſium Abbatia, ad Teneram fluvium, annis 1229. *&* 1230. *ab* ALIDE *Domina Boulariæ conditur.*

EGo (1) AELIDIS, Domina de Boular, notum facio, quòd ego novem modios filiginis de reditibus meis, quos habebam in Parochia de *Grimengem*, & duodecim modios avenæ, & quadraginta capones & octo de reditibus pratorum jacentium in Parochia memorata, & octo bonaria nemoris & dimidium, & dimidium bonarium prati in eadem Parochia ſiti, contuli, de aſſenſu liberorum meorum omnium, Sanctimonialibus Ciſtertienſis Ordinis de (2) *Bello-prato* juxta Grimenghem in eleëmoſynam, & Chartam iſtam proprio ſignavi Sigillo.

* obiit 1230. EGO verò * *Michaël* Conſtabularius Flandriæ, Ego *Philippus* de Boular, Ego *Oſto* de Trazegnies, Ego (3) *Ægidius le Brun*, heredes præfatæ Aelidis cariſſimæ Matris noſtræ, eleëmoſynam prænotatam approbantes, eam noſtro conſenſu firmavimus teſtimonio Sigillorum noſtrorum.

ET quia Ego *Raſo* proprium Sigillum non habeo, uſus ſum Sigillo Venerabilis Abbatis Gerardimontis, ſæpe dictam eleëmoſynam approbans. Ego quoque *Goſuinus* de Scendelbeka, Maritus Filiæ Dominæ memoratæ, meum appoſui Sigillum, pleno favore confirmans eleëmoſynam ſupra dictam.

ACTUM anno M. CC. XXIX. menſe Maio. 1229.

EGO AELIDIS, Domina de Boular, notum facio quòd *Ægidius le Brun* Filius meus reſignavit in manus meas reditus duodecim modiorum avenæ & XLVIII. caponum, quos de me tenebat in feodum de reditibus pratorum jacentium in Parochia de *Grimengem* recipiendos, ad opus Sanctimonialium de Bello-prato.

EGO verò præfatos reditus, ad petitionem prædicti Ægidii, de conſenſu etiam omnium

(1) AELIDIS, aliàs Alidis & Ada, Boulariæ Domina ex ſuo capite, nupſit primùm *Michaëli* Domino de Harnes prope Duacum, Conſtabulario Flandriæ, pòſt *Ægidio* Domino de Traſignies, & tertiùm circa annum 1212. *Raſoni* de Gavere, Filio Raſonis Domini de Gavere & Clariciæ. In fundo primi ſui Mariti, cùm eſſet Vidua, Monaſterium Braellenſe anno 1196. condidit: ut ſuprà pag. 557. docui, Tabulis in medium productis, in quibus *Ada de Harnes Conſtabularia Flandrenſis* nuncupatur.

Ex Michaële nati ſunt, *Michaël* Flandriæ Conſtabularius, qui anno 1218. Diploma ſuprà pag. 739. ſignavit, & anno 1229. aut 1230. ſine prole obiit; *Philippus* Boulariæ Dominus, & *Ada* Goſuini Scendelbecæ Domini Conjux.

Additio. (2) BELLO-PRATO. Plures in Ordine Ciſtertienſi Abbatiæ *Belli-prati* nomine indigitantur: nam præter hanc memoratam prope Gerardimontem, quæ eſt ſub Diœceſi Mechlinienſi (vide Donat. Belg. lib. I. cap. 102.) eſt & alia Virginum Abbatia prope Marvillam in Diœceſi Audomarenſi, fundata anno 1220. à Danièle Bethuniæ Domino.

In Lotharingia haud procul Nanceio, viſitur Abbatia ejuſdem nominis, Religioſorum Ciſtertienſium, de qua ſuperiùs cap. 87. egimus. Sunt & duæ Abbatiæ Belli-prati Religioſorum Ciſtertienſium in Gallia, una Diœceſis Bellovacenſis, altera Tullenſis.

(3) ÆGIDIUS LE BRUN Dominus de Traſignies cruce ſignatus in Oriente militavit, ut ſuprà pag. 724. ex Vilharduino docui. Ex Ægidio nati ſunt, *Oſto* Dominus de Traſignies, *Ægidius* Niger, gallicè *le Brun*, Regni Franciæ Conneſtabilis, & *Raſo*. Ægidius Niger genuit *Oſtonem* Nigrum, aliàs *le Brun*, infrà an. 1256. memorandum, & *Mariam* Uxorem Thomæ de Mortaigne, de qua vide inferiùs Chronicon noſtrum Belgicum.

Filiorum meorum, & *Goſuini* Domini de Scendelbeka, & Uxoris ejus *Adæ*, Filiæ meæ, contuli præfatis Dominabus in perpetuum poſſidendos.

UT autem Donatio prænotata perpetuâ gaudeat libertate, præſente Paginâ Sigilli mei appenſione munitâ, & præterea Sigillis Filiorum meorum, *Philippi* ſcilicet Conſtabularii, *Ostonis* de Trazegnies, *Ægidii le Brun*, *Goſuini* de Scendelbeka, & Abbatiæ de Geraldimonte, pro *Raſone* Filio meo (quia proprium Sigillum non habet) corroboratam, contuli jam dictis Dominabus in munimen.

1230. ACTUM anno M. CC. XXX. menſe Julio.

UNIVERSIS Chriſti Fidelibus, Ego *Ægidius le Brun* de Trazegnies Miles notum facio, quòd Arnulphus de Mergeen & Gertrudis ejus Uxor, Henricus etiam de Mergeen & Margareta ejus Uxor, à me in feodum duo bonaria terræ ſita in Parochia de *Grimenghen* poſſederint, & dicti Arnulphus & Gertrudis ejus Uxor, tanquam veri heredes & Succeſſores prædictam terram, de mea voluntate ac licentia, vendiderint Eccleſiæ B. Mariæ de Belloprato, Ciſtertienſis Ordinis, & in manu mea reportaverint ad opus ipſius Eccleſiæ.

EGO verò eamdem terram, mutato jure feodali in Allodium, contuli jam dictæ Eccleſiæ perpetuò poſſidendam in Allodium. Aſtiterunt autem, cùm hæc facta fuerunt, in teſtimonium vocati Homines cariſſimæ Matris meæ & Dominæ *Alidis*, Dominæ de Boulario, ſcilicet,

Oevo de Mourbeke,
Simon de Vos,
Joannes de Waremberghe,
Daniël de Hunebeke,
Arnulphus de Overboular,
Joannes Vleeſts, &
Michaël Piſcator, & alii quàm plures. In cujus rei teſtimonium exhibui præſentes Litteras ipſi Eccleſiæ, appenſione Sigilli mei roboratas.

ACTUM anno M. CC. XXX. menſe Julio. 1230.

CAPUT CLXV.

HENRICUS I. *Brabantiæ Dux Moniales Ordinis Præmonſtratenſis è Vico de Pellenbergh juxta Lovanium trasfert in Vicum de Winghe, ubi nunc ſuum habent Monaſterium ſub nomine* Inſulæ Ducillæ, *iiſdemque benefacit Anno* 1229.

Additio ex Archivis MS. Monaſterii.

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego HENRICUS Dux Lotharingiæ & Marchio Antverpiæ notum vobis facio tam præſentibus quàm futuris, quòd cum in Parochia de (1) *Pellenberga* Conventûs Dominarum Ordinis Præmonſtratenſis in cantando & legendo Deo devotè ſervientium per aliquot dies ſim commoratus, & idem locus Religioni non fuerit ſatis aptus, earum conſiderans incommodum & miſeratus defectum, de habundanciis meis earum alleviare defectum propoſui, & locum Religioſis magis congruum providi.

CUM ergo ante multos annos duodecim circiter bonaria tam terræ vacuæ quàm nemoris & prati vel broci in Parochia de Winga ab Hominibus terræ meæ comparaveram, & in quieta pace poſſederam, dicto Conventui ad Clauſtrum ſuum ibidem conſtruendum, & ſe ut ibi maneant transferendum, de conſenſu Majoris Filii mei Henrici, cum molendino meo ſuper vivarium, quòd ibidem habeo, conſtructo, in perpetuam eleëmoſynam devotè contuli.

ET dictam Congregationem, ac omnia ad ipſam pertinentia tam mobilia quàm immobilia, de cetero in meam ac Succeſſorum meorum defenſionem ac conſervationem ſuſcepi; omnem eis aiſentiam & uſum in paſcuis, aquis & aliis communitatibus per totam terram meam & ditionem concedens, & tantâ ac tam plenariâ (quâ omnes Abbatiæ Præmonſtratenſis Ordinis in terra mea congaudent) libertate condonans.

UT autem hæc omnia rata in ævum maneant & inconcuſſa, præſentem Paginam tam mei quàm præfati Filii mei Sigillorum emiſimus munimine roboratam.

ACTUM apud Lovanium anno Domini M. CC. XXIX. menſe Novembr. 1229.

Additio.

(1) PELLENBERGA, in diſtrictu Lovanienſi ſita (de qua ſupra fol. 586.) ejuſque Urbis obſidionis tempore, & non ſemel antea, cum vicinis Pagis belli ruinas & incommoda perpeſſa, ampli Territorii Pagus eſt. Nec alium olim niſi Regem Dominum agnovit, qui illum anno 1650. 21. Aprilis vendidit Joanni Roberto de HOVES, hodie Civitatis & Territorii Lyrani Sculteto. A quo acquiſivit titulo emptionis JOANNES DE WISSENKERCKE, ÆGIDII Domini de Cauwerven, Campen, Voſmaer, Olſende &c fortiter pro Rege in expeditione contra Batavos dimicando extincti, & MARIÆ DE CATS Filius: in cujus gratiam & heroica Parentum erga Domum Auſtriacam præſtita ſervitia hoc dominium anno 1655. 2. Junii titulo Baronatûs condecoratum eſt. *Juriſprudentiæ Heroica circa Nobilitatem & Inſignia art. 7. fol. 316.*

Hæc Nobilis Familia de Wiſſenkercke ortum ſuum trahit ex Zelandia, jam tum ab anno 1353. ibidem cognita in HENRICO DE WISSENKERCKE, qui tempore quo Hollandia in duas factiones ſeparata erat, vulgo nominatas *Houcx* & *Cabiliaux*. Guilielmi Comitis Hollandiæ & Zelandiæ partes ſecutus fuit cum multis aliis Equitibus & Armigeris Hollandiæ & Zelandiæ. Hunc ſubſecutus eſt

JOANNES DE WISSENKERCKE Eques circa annum 1400, Toparcha de Piet. qui Filios reliquit MICHAELEM DE WISSENKERCKE Equitem improlem, &

HENRICUM DE WISSENKERCKE Armigerum, Conſiliarium & Receptorem Generalem Zelandiæ, qui à Comite Hollandiæ titulo emptionis acquiſivit Dominium de *Cauwerven* & ex JACOBA DE STAPELE procreavit

JOANNEM DE WISSENKERCKE Dominum de Cauwerven, qui in prælio juxta Oppidum S. Trudonis contra Leodienſes anno 1744. à Carolo Duce Burgundiæ Eques creatus eſt, ut habet Chronicon Zelandiæ, ubi etiam Conſiliarius & Receptor Generalis fuit. Eum ex N. DE

MAEL-

Digitized by Google

MAELSTEDE ſubſecutus eſt

ANTONIUS DE WISSENKERCKE Eques, Dominus de Cauwerven, Baillivus de Middelbourg, poſtea Receptor Generalis Zelandiæ. Vide idem Chronicon ad annum 1474. Dein Maximiliani V. Imperatoris ejuſque Filii Philippi Archiducis Conſiliarius. Ei ex ſecunda ſua Uxore ROUTA DE SCHENGEN natus eſt

FRANCISCUS DE WISSENKERCKE Armiger, Dominus de Cauwerven, qui ex ſua ſecunda Uxore MARIA VAN HOOGELANDE reliquit

ANTONIUM DE WISSENKERCKE Armigerum, Dominum de Cauwerven, Baillivum de Middelbourg anno 1549. cui ex tertia ſua Uxore MARIA VANDEN ABEELE ſucceſſit

HUBERTUS DE WISSENKERCKE Dominus de Cauwerven, Armiger, qui mortuus 2. Novembris anno 1596. reliquit ex ANNA DE WOLFWINCKEL

ÆGIDIUM DE WISSENKERCKE Equitem, Dominum de Cauwerven, Campen, Voſmaer, Olſende &c. qui, relictâ Patriâ propter fidem, Dux in expeditione navali quâ Zelandiam Patriam pro Rege Catholico recuperare niſus fuit contra Batavos dimicando occidit 13. Septembris anno 1631, qui idcirco ejus Dominia de Voſmaer, Cauwerven, Campen, Olſende &c. Fiſco addixerunt, uti conſtat ex Litteris erectionis Baronatûs de Pellenberg. Duxerat in Uxorem MARIAM CATS, quæ ei peperit

JOANNEM DE WISSENKERCKE Baronem de Pellenberg, ſuprà citatum in Juriſprudentia Heroica. Prætorem Lovanienſem, poſtea Statuum Brabantiæ Deputatum: qui obiit anno 1680. condique voluit in Templo Societatis JESU Lovanii in Sacello S. Crucis ab eo extructo, ubi etiamnum Inſignia ipſius conſpiciuntur. Ei ex ſua Uxore BARBARA ISABELLA DE TUYL de Bulkenſteyn Domina de Sprang &c. procreatus eſt

JACOBUS CORNELIUS DE WISSENKERCKE Baro de Sprang, Leopoldi Cæſaris *Cataphractorum Capitaneus*, in obſidione Ultrajectenſi ex vulnere ſuo 11. Auguſti anno 1673 ante Patrem mortuus. Duxerat anno 1667 ELEONORAM Filiam Baronis DE LISOLA & Sacri Romani Imperii, præfati Cæſaris Legati, ex qua Filium reliquit

FRANCISCUM CAROLUM DE WISSENKERCKE Baronem de Pellenberg, Sprang & Sacri Romani Imperii, Capitaneum, & *Turmæ Equitum Ducem*, qui duxit ANNAM VANDER DUYN è Familia Brederodia, Filiam Nicolai & Annæ de Berchem: cujus Soror Cecilia de Wiſſenkercke nupſit ALEXANDRO MARCHIONI DE BAY Ordinis Aurei Velleris Equiti, Capitaneo Generali & Gubernatori Eſtramaduræ. Præfatus Franciſcus occidit 8. Maii 1699. relictâ unicâ Filiâ Major è Brigade.

ANNA MARIA DE WISSENKERCKE Baroniſsâ de Pellenberg, Sprang & Sacri Romani Imperii, quæ juncta eſt 19 Maii anno 1716. MELCHIORI JOSEPHO DE VILLEGAS, DIDACI FERDINANDI Baronis de Hovorſt, Domini de Vierſel, Bouchaut, VVerſter &c. Cameræ rationum in Brabantia Præſidis & Statuum Belgii Auſtriaci Conſiliarii, & MARIÆ DE VILLEGAS Filio unico: cui, dum hæc ſcribimus, natus eſt Filius HYACINTHUS PHILIPPUS MELCHIOR.

Vide M. Smallegange in Novo ſuo Chronico Zelandiæ de hac Familia de WISSENKERCKE *fusè tractantem.*

CAPUT CLXVI.

HUGO DE CHASTILLON, *Comes S. Pauli & Bleſenſis, anno* 1231. *confirmat donationes à ſe factas Monaſterio Pontis Dominarum, Ordinis Ciſtertienſis, quod in Diœceſi Meldenſi fundarat.*

EGO HUGO de Caſtellione, Comes S. Pauli, notum facio omnibus, quod de aſſenſu MARIÆ Uxoris meæ, Filiæ Galteri de Avelnes & Comitis Bleſenſis, confirmo omnia dona quæcumque feci, antequam eſſem Comes S. Pauli, & poſtquam fui Comes, Abbatiæ Sanctimonialium B. Mariæ de Ponte, Ciſtertienſis Ordinis, à tempore quo fundavi dictam Abbatiam.

ACTUM anno milleſimo ducenteſimo triceſimo primo, menſe Aprili. 1231.

Notatio de Comitibus S. Pauli *ex Familia de* Chaſtillon. *De antiquioribus Comitibus ſuprà pag.* 162. 669. & 704. *egimus.*

- *Galcherus* III. *Dominus de Chaſtillon duxit Eliſabetham Filiam heredem Hugonis Comitis S Pauli, obiit 1219. ſuprà pag. 704.*
  - *Guido I. Comes S Pauli duxit Agnetem de Donzy obiit 1226. Avenione.*
    - *Galcherus Dominus de Donzy.*
    - *Jolenta.*
  - *Hugo* I. *Comes S. Pauli duxit Mariam Filiam heredem Gualteri de Aveſnes & Margarita Comitiſſa Bleſenſis, 1231.*
    - *Joannes Comes Bleſenſis. Carn. Dominus Aveſnenſis duxit Alidem Britanniæ, obiit 1279.*
      - *Joanna Uxor Petri Comitis Alenz. obiit ſine liberis 1291.*
    - *Guido* II. *Comes S. Pauli. Dominus Aveſnenſis duxit Mathildem Brabantiæ, obiit 1289.*
      - *Hugo Comes Bleſenſis.*
      - *Guido* III. *Comes S Pauli duxit Mariam Britanniæ, obiit 1289. ſepultus in Cervi campo.*
        - *Mathildis Uxor Guidonis de Luxeb. Comitis de Ligney.*
          - *Waleramus obiit 1415. ex Bona reliquit Joannam Antonio Brabantiæ Duci nuptam. Matrem Joannis & Philippi Ducum.*
      - *Jacobus Dominus Condati & Lutoſa.*
    - *Galcherus Dominus de Chaſtillon*
    - *Hugo ſine liberis.*
    - *Philippa Uxor Othonis Comitis Gelriæ.*
    - *Eliſabeth Uxor Gerardi Diaboli.*
  - *Eliſabeth Uxor Radulfi* II *Domini de Coucy.*
  - *Euſtathia Uxor Danielis Domini Betuniæ.*
  - *Beatrix Uxor Auberti de Hangeſt.*

Digitized by Google

*WALERAMUS Luxebergius anno 1415. deceſſit, Ivodii conditus. Ex *Bona* unicam reliquit Filiam *Joannam* Furæ ſepultam, quæ ex *Antonio Burgundo* Brabantiæ Duce peperit *Joannem* Brabantiæ Ducem, & *Philippum* Comitem S. Pauli & Ligneii.

Philippus Avo ſuo materno *Waleramo* in Comitatu S. Pauli ſucceſſit, & cœlebs obiit.

Margarita Luxeburgica Domina de Beaurevoir, Comitiſſa S. Pauli.

Petrus Luxeburgius, Comes de Converſan & Braine, Dominus de Enghien & Fiennes, Margaritæ in Comitatu S. Pauli ſuffectus, Eques Velleris Aurei, anno 1433. obiit, ſepultus in Cervi-campo, Monachorum Ciſtertienſium in Arteſia Cœnobio.

Ludovicus Luxeburgius, Conneſtabilis Franciæ, anno 1475. Pariſiis capite plexus eſt juſſu Ludovici XI. ſepultus ibidem apud Minores.

Joannes Luxeburgius Ludovici Filius periit cœlebs ad Nanceium, pro Carolo Audace pugnans.

Petrus Luxeburgius, Joannis Frater, Angiæ 1482. obiit, in Cervi-campo conditus.

Maria Luxeburgia, Petri Filia, anno 1483. Jacobo Sabaudo Comiti de Romont, Ludovici Sabaudiæ Ducis Filio, pôſt Franciſco Borbonio Comiti Vindocinenſi nupſit.

Franciſcus Borbonius Comes de Vendoſme & S. Pauli.

Maria Borbonia, Franciſci Filia ex Leonoro de Orleans, Longevillæ Duce, genuit inter alios liberos *Henricum* Longevillæ ac Toutevillæ Ducem, & *Franciſcum*.

Franciſcus de Orleans, Comes S. Pauli, Dux de Fronſſacq, Par Franciæ, anno 1630. vivebat. De his fuſiùs Andreas Quercetanus in ſua Hiſtoria genealogica Caſtellionenſi.

CAPUT CLXVII.

FERNANDUS LUSITANUS, & JOANNA *ejus Uxor, Flandriæ & Hannoniæ Comites dotant Abbatiam S. Joannis Valencianenſem Ordinis S. Auguſtini anno* 1231.

FERNANDUS Flandriæ & Hainoniæ Comes, & *Joanna* Uxor ejus, Flandriæ & Hainoniæ Comitiſſa, notum facimus, quòd contulimus in eleëmoſynam Eccleſiæ S. Joannis in Valencenis decem modiatas nemoris, in nemore noſtro de Viconia, versùs Villam de *Eſcaupons*, juxta vivarium Domini Goſſardi de *Lalaing*, pro libito voluntatis ſuæ incidendas; nobis & heredibus noſtris altam juſtitiam & cachiam venationis in prædicto nemore retinentes.

ACTUM Valencenis anno milleſimo ducenteſimo triceſimo primo, menſe Julio. 1231.

CAPUT CLXVIII.

JOANNA *Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, Privilegia ac poſſeſſiones Abbatiæ Laudenſis Ordinis Ciſtertienſis confirmat anno* 1234.

JOANNA Flandriæ & Hainoniæ Comitiſſa, univerſis præſentem Paginam inſpecturis ſalutem.

NOVERINT univerſi, quod nos Privilegia Monaſterii de Laude Virorum Illuſtrium Prædeceſſorum noſtrorum Comitum Flandriæ Sigillis ſolemniter confirmata, diligenter inſpeximus, in quibus continebantur expreſsè ea, quæ inferiùs annotantur: &c. *In hunc verò modum concludit:*

Nos igitur, quæ ſpeciali affectu diligimus Monaſterium memoratum, omnia jura ipſius ſemper in omnibus volumus ſalva fore; & prædicta omnia, quæ per Privilegia Prædeceſſorum noſtrorum, & per noſtra eidem Monaſterio conceſſa ſunt, & hactenus pacificè obſervata, approbamus, & præſenti Privilegio confirmamus, &c.

ACTUM anno Domini M. CC. XXXIV. menſe Aprili. 1234.

CAPUT CLXIX.

WALTERUS DE TILBORG *Vir Nobilis dotat Lovanienſe S. Gertrudis Cœnobium anno* 1234.

GILBERTUS Miles de Tilborgh, Nobilis Vir, univerſis notum facimus, quòd *Waltherus* Miles, Nobilis Vir de Tilborg, Frater noſter, tertiam partem veteris decimæ ſitæ in territorio de *Bercle*, quam à nobis habuit jure feudali, in manus noſtras reportavit & effeſtucavit, ad opus Canonicorum Regularium B. Gertrudis in Lovanio, novellæ decimæ jure ſibi reſervato.

Nos autem volentes ſubvenire prædictis Canonicis, decimam prænominatam eiſdem contulimus, ſub annuo cenſu duorum denariorum Colonienſium, ad Vincula B. Petri perſolvendorum, ab eiſdem Canonicis B. Gertrudis perpetualiter

Digitized by Google

petualiter poſſidendam. Teſtes hujus Donationis facti ſunt hi,

Arnoldus Nobilis Vir de Diſt,
Arnoldus de Weſemale,
Henricus &
Renerus Milites de Kuch,
Goſuinus Boch,
Otthomannus de Dormala,
Henricus de Stercbeke,
Wilhelmus Hoſſe,
Henricus de Gochevorch, & alii quàm plures.

Actum apud * Buſch, anno milleſimo ducenteſimo triceſimo quarto, in Feſto Philippi & Jacobi. 1234.

* Buſch, id eſt, Sylva-ducis.

CAPUT CLXX.

Waltherus de Berthaut, *Dominus de Mechlinia benefacit Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim Ordinis Ciſterc. anno* 1235.

Dominus Mechliniæ. Universis præſentes Litteras inſpecturis * Walterus Bertolt Vir Nobilis ſalutem.

Sciant præſentes & futuri, quòd nos eleëmoſynam, quam in Villis de *Vrimde*, *Millenghem*, *Brochem*, & *Ouden* Cognatus noſter *Ægidius* Bertolt contulit, ad conſtruendum Monaſterium Ordinis Ciſtertienſis, ratam habemus. Teſtes,

Ægidius Bertolt Frater Domûs Teutonicorum,
Henricus Frater noſter,
Willelmus de Grimbergis,
Euſtatius Camerarius Flandriæ, &
Gerardus Frater ejus, Viri Nobiles;
Henricus de Hexbruec, &
Walterus de Hagt, Milites.

Actum M. CC. XXXV. feriâ III. ante Purificationem B. Mariæ. 1235.

Stemma Ægidii Bertoldi, *qui Locum S. Bernardi fundavit.*

- *Walterus Bertout Walteri Filius, Arnulfi Nepos, Dominus Mechliniæ 1179. Obiit 1219 ſepultus ad S. Rumoldum, pag. 729*
  - *Walterus Bertout Dominus Mechliniæ, obiit 1243.*
  - *Ægidius Barbatus Dominus Berlara, duxit Catharinam, 1219. in Syria militavit*
    - *Ægidius Bertout duxit Heluidem, Vallem Roſarum 1227. pag. 744. dotat, Locum S. Bernardi 1235. fundat.*
      - *Filia dua Moniales in Valle Roſarum.*
    - *Ludovicus Dominus Berlara 1245 1266. duxit Sophiam Dominam de Gramines.*
      - *Florentius.*
      - *Joannes Dominus de Gramines 1296.*
        - *Joannes Bertout dictus Berlar, Dominus de Helmont & Keerberge 1294. 1312. in Cortenberg. 1323*
          - *Joannes de Berlar Dominus Helmonda 1372. 1415.*
      - *Ludovicus.*
      - *Raſo Cantor Antverpiæ 1296.*
    - *Godefridus.*

CAPUT CLXXI.

Henricus II. *Dux Brabantiæ confirmat & auget fundationem Abbatiæ S. Bernardi, anno* 1235.

Henricus, (1) Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, ad univerſitatis veſtræ notitiam volumus pervenire, quòd nos eleëmoſynam, quam contulit Vir nobilis *Ægidius* Bertout, quæ continet quidquid juris idem Ægidius habebat in Vrimde, Millengem, Brochem & Ouden, in manus Abbatis Villarienſis, ad opus novi Monaſterii Monachorum Ordinis Ciſtertienſis (ſicut eam Vir nobilis Walterus Bertout, à quo præfatus Ægidius ipſam tenebat in feodum, in in manus noſtras tamquam Domini ſuperioria reportavit) ratam habemus. Teſtes

Walterus Bertout,
Arnoldus de Diſt,
Gerardus Frater ejus, Viri nobiles;
Henricus de Attenhoven,

Walterus

Additio. (1) Henricus II. Brabantiæ Dux, fuit benefactor munificus Ordinis Ciſtertienſis; nam præter dotationem Abbatiæ S. Bernardi, de qua hoc loco, fundavit quoque Abbatiam Vallis Ducis prope Lovanium, in qua Filiam ſuam Margaretam collocavit, quæ dein fuit ſecunda ejuſdem Cœnobii Abbatiſſa. Benefecit etiam Prioratui de Ter-Banck Monialium ejuſdem Ordinis juxta Lovanium, item Abbatiæ Villarienſi, in qua moriens anno 1247. ſepeliri voluit.

Extat illic hodieque magnificum ejuſdem Ducis Monumentum, ſed ſine Epitaphio.

Digitized by Google

Walterus Clutinc,
Walterus de Huldeberges, & plures alii.
1235. Actum M. CC. XXXV. menſe Martio.

Henricus Dei gratiâ Dux Lotharingiæ.. Noveritis quòd Nos omne Allodium de Villa noſtra *Weſtmalle*, cum omnibus decimis, ſilvis, pratis, terris & totali ſilva quæ vocatur *Hodunc*, in eleëmoſynam contulimus, ad conſtruendum novum Monaſterium Ciſtertienſis Ordinis, quod *Locus S. Bernardi* vocabitur, in manus Domini Abbatis de Villari. Teſtes,
Godefridus de Perues, Walterus Bertaut,
Arnoldus de Weſemale,
Arnoldus Dapifer de Rotſelare,
Henricus de Attenhove,
Carolus de Arſchot,
Walterus de Haacht,
Remboldus de Thunis,
Gerardus de Iſka & plures alii.
Datum M. CC. XXXV. menſe Martio. 1235.

CAPUT CLXXII.

Fons B. Mariæ, Monialium Ordinis Ciſtertienſis Abbatia, vulgò Differtangen, *in Agro Luxeburgenſi fundatur, anno* 1235.

Ego Alexander de Solubrio notum eſſe volo, quòd de aſſenſu Theodorici Trevirorum Archiepiſcopi, in quadam parte Allodii mei, in loco qui vulgariter dicitur *Fons B. Mariæ*, ſito apud *Tifferdinghen*, Villam meam nuper fabricatam, in honore B. Mariæ Virginis dedicandam obtuli, novellâ plantatione Sanctimonialium Ordinis Ciſtertienſis ibidem collocatâ. Differtangen.

Et de aſſenſu uxoris meæ *Hadewidis*, de rebus à Deo mihi collatis quæ ſubſcripta ſunt contuli: locum videlicet dictæ fabricæ & ambitûs ipſius, item curiam & bona tam in agris quam in ſilvis apud *Hoſterborn* ad meam proprietatem pertinentia: item molendinum & vivarium in *Tifferdingen*, carratam vini ſingulis annis perſolvendam in Autumno de reditibus in *Reile*; item molendinum meum in *Tunthigen* cum prato de *Holdingen*, duos manſos in *Redigen* meæ Advocatiæ, quorum proprietatem à Domino Godefrido de Pepingen & Philippo de Monte S. Martini, Militibus, comparavi.

Quæ autem ſubſcripta ſunt contuli eidem loco poſſidenda poſt mortem meam, ſi ea egeſtate compulſus ante mortem meam non vendidero, & ab hoc ſæculo migravero ſine prole; videlicet Familiam meam mihi ſervili conditione annexam in Zolubrio, & in *Rar*; item omnia bona mea tam in *Viſbach* quàm in *Reile* & de *Opignen*, quæ emi à Canonicis Trevirenſibus S. Paulini.

Actum anno Domini M. CC. XXXV. menſe Maio. 1235.

CAPUT CLXXIII.

Engelbertus & Sigerus *Angiæ Domini*, Joannes *de Monte Vir Nobilis*, & Aelidis *Aldenardæ ac Leſſiniæ Domina*, *Cantipratenſe Cœnobium, ſupra pag.* 715. & 730. *laudatum, dotant ann.* 1234. & *ſeqq.*

Universis præſentes Literas inſpecturis Engelbertus Dominus de Enghien ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quòd Dominus *Joannes* de Monte Miles, in præſentia mea conſtitutus, præſentibus Hominibus meis Ducatûs Brabantiæ, & Paribus ejuſdem Joannis, decem bonaria terræ in Parochia de Bogardis, in nemore de Raſpale, quæ à me tenebat in feodum, Eccleſiæ de Cantiprato.... Et ut præmiſſa rata permaneant, ad inſtantiam Domini Joannis de Monte & Margaretæ Uxoris ejus, præſentem Paginam Sigilli mei munimine feci corroborari.

1234. Acta ſunt in domo mea in nemore de *Stribout*, anno M. CC. XXXIV. menſe Junio.

Ego verò Sigerus primogenitus Domini de Enghien omnibus præmiſſis meum præbui aſſenſum, & Sigillum meum, cum Sigillo Patris mei, feci Litteris præſentibus apponi.

Ego Sigerus Dominus de Anghien notum facio, quòd omnia acquiſita ab Eccleſia de Cantiprato juxta Cameracum, in dominio & poteſtate mea, ſecundùm quod in Chartis Sigillo Patris mei ſive meo ſigillatis pleniùs continetur, laudo & approbo. Et nos *Aelidis* Uxor prædicti Sigeri, & *Walterus* primogenitus eorumdem....

Actum anno M. CC. XLVI. menſe Septembri, in Feſto SS. Coſmæ & Damiani. 1246.

Ego Sigerus Dominus de Enghien univerſis notum facio, quòd pro remedio animæ meæ... In cujus rei teſtimonium Nos prædictus Sigerus Dominus de Enghien, & *Alaidis* Uxor ejus, & *Walterus* Miles primogenitus eorumdem, præſentem Chartam Sigillorum noſtrorum appenſione fecimus roborari.

Datum

1246. Datum anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo ſexto, menſe Septembri.

Sigerus Dominus de Enghien univerſis præſentes Litteras viſuris ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quòd cùm lis & controverſia mota eſſet inter Dominum *Ægidium* Militem de Ham ex una parte, & Eccleſiam de Cantiprato juxta Cameracum ex altera, ſuper quodam nemore ſito in Parochia de Berghecines, quod nemus *Balduinus* bonæ memoriæ de Ham Miles, frater dicti Ægidii Militis, dedit in eleëmoſynam prædictæ Eccleſiæ, præfatus Ægidius per conſilium meum & Michaëlis Maioris de Brania-Comitis, cum *Jacobo* primogenito ſuo, dictam eleëmoſynam approbavit...

Actum apud Haucrois, in cœmeterio retro cancellum, præſentibus,
Milone Abbate de Cantiprato,
Her. Capellano meo,
Domino Waltero Stue,
Domino Joanne de Maibruc, Milite,
Olivero de Tuibeke,
Colino de Tonbeke,
Colino de Bontage,
Oſtone Villico de Haucrois,
Hermanno Fratre ſuo,
Colino Fratre ſuo,
Waltero Botersbruge,
Ruekino de la Noet,
Nicolao de Botersbruge,
Scalkino Calle, & pluribus aliis.

Datum anno M. CC. XLVIII. menſe Februario. 1248.

Nicolaus Dei gratia Epiſcopus Cameracenſis.... Cùm Nobilis mulier *Aelidis* Domina quondam de Audenarde, & nunc Domina de Leſſines, ducentas libras donaverit Eccleſiæ de Cantiprato, pro emendis reditibus ad opus unius Altaris ſive Capellaniæ in Eccleſia prædicta inſtituendæ, pro anima bonæ memoriæ *Arnoldi* quondam Mariti ſui defuncti, nos prædictam donationem & inſtitutionem auctoritate noſtrâ confirmamus.

Datum anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo nono, feriâ ſecundâ ante Magdalenam. 1259.

Notatio de Dominis Angiæ.

- *Ingelbertus Dominus Angiæ duxit Idam, 1224 Bellingam fundat, ibidem ſepultus, pag. 737. 741.*
  - *Sigerus Dominus Angiæ duxit Alidem Filiam heredem Walteri Domini de Sottegem, 1246.*
    - *Walterus Dominus Angiæ, obiit 1271.*
      - *Walterus Dominus Angiæ, Fundator Carthuſiæ Herinenſis obiit 1309.*
        - *Walterus Dominus Angiæ duxit Iſabellam de Brienne, Sororem heredem Gualteri Ducis Athenarum, in Pictavis 1356. caſi.*
          - *Walterus, obiit ætatis 18.*
          - *Sigerus Dominus Angiæ 1362 decapitatus Querceti*
            - *Walterus Dominus Angiæ, obiit 1381. Gandavi.*
          - *Ludovicus Comes Briennæ & Compſa.*
            - *Maria Uxor Joannis de Luxeburg.*
          - *Jacobus,*
          - *Guido,*
          - *Ingelbertus Dominus de Ramerii.*
            - *Ingelbertus.*
          - *Joannes Epiſcopus Tornacenſis & Leodienſis.*
      - *Maria heres Uxor Hugonis Caſtell. Gandenſis.*
    - *N. Dominus Sottegemii.*
  - *Jacobus.*

Angia Oppidum Hannoniæ, Gallis *Enghien*, Flandris *Edinghem*, multos ſub ſe Pagos ſeu Vicos Parochiales comprehendit; ex quibus nonnulli ſunt juris Brabantini, alii juris Hannonienſis.

Brabantiæ Feuda ſunt novem, videlicet *Seneffe*, *Ronkiers*, *Hemeries*, *Tubiſe*, *Rebecque*, *Bierges*, *Bongardes*, *Laerbeke* & *Beringen*: ut ex libris Curiæ feudalis Brabantiniæ didici.

CAPUT CLXXIV.

Godefridus *Perueſii, Grimbergæ pro parte & Ninoviæ Dominus, &* Ingelramnus *Frater ejus benefaciunt Eccleſiæ Grimbergenſi Ord. Præmonſt. anno* 1236.

Godefridus Dominus de Pereweis, & Ingelramnus Frater ejus notum facimus, quòd Nos vendidimus Eccleſiæ Grimbergenſi viginti octo boneria ſilvæ in Parochia de * *Menſe*, in loco *Voerſt*, præſentibus & conſentientibus *Aaliciâ* Uxore Filii mei Godefridi, & *Agnete* Uxore Fratris mei Ingelramni, quæ boneria ex parte Uxorum noſtrarum ad nos ſpectabant.

Actum anno milleſimo ducenteſimo triceſimo ſexto. 1236.

* Meys

CAPUT CLXXV.

JOANNA *Flandriæ ac Hannoniæ Comitiſſa dotat Bellum-pratum, Abbatiam Monialium Ordinis Ciſtertienſis prope Gerardi-Montem anno* 1237.

EGo JOANNA Comitiſſa Flandriæ ac Hannoniæ univerſis ſalutem. Innoteſcat præſentibus & ſciant poſteri, quòd ego in eleëmoſyam contuli quinque bonaria nemoris mei, quod dicitur *Raſpaille*, ſiti juxta Geraldimontem, inter nemus nobilis Matronæ *Aelidis* Dominæ de Boulario, & Nobilis Viri nemus Domini Ægidii de *Hallut*, Monaſterio Sanctimonialium, Ciſtertienſis Ordinis, de Bello-prato in perpetuum poſſidenda.

ACTUM publicè coram Hominibus meis, anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſeptimo 1237.
menſe Septembri.

CAPUT CLXXVI.

OTHO CLAUDUS *Gelriæ Comes cum* HENRICO *Montis ſeu Herenbergæ Domino anno* 1237. *tranſigit ſuper Advocatia Embricenſi in Clivia, ubi hodieque Canonicorum eſt Capitulum.*

EGo OTTO Comes Gelrienſis præſenti ſcripto proteſtor, quòd ſuper cauſſa, quæ inter me ex una parte & Nobilem Virum fidelem & conſanguineum meum Dominum (1) *Henricum* de Monte ex Heeren-berghe. altera vertebatur, ſic ordinatum eſt.

EGO Advocatiam, quam dictus Henricus infra foſſatum Embricenſe habuit, ab ipſo conquiſivi tali conditione, quòd nulli Homines, qui dominio vel juri ipſius Henrici attinent, ab iſto die in antea in libertatem Embricenſibus c neceſſam recipientur, nec ad manendum infra munitionem eamdem intrabunt.

INSUPER Embricenſes memorato Henrico nullam prorſus injuriam in comitia ſua, ſive bonis, ſive rebus aliquibus irrogabunt. Teſtes verò qui interfuerunt huic facto, hi ſunt,

Otto Aquenſis & Trajectenſis Præpoſitus,
Gerardus de Randenrade,
Goſwinus de Millen,
Wilhelmus de Hoirne,
Fridericus de Reden: & Miniſteriales,
Goſwinus de Stralen,
Gerardus Dapifer,
Joannes de Zutphania, & alii plures.

ACTA ſunt hæc apud Caſtrum Gelrienſe, anno Domini M.CC.XXXVII. menſe Aprili, in cra- 1237.
ſtino Palmarum.

Notatio de Comitibus Bergenſibus *ſeu* Herenbergenſibus.

(1) HENRICUS de Monte. quod eſt Oppidum in Comitatu Zutphanienſi ſitum. Comitatûs titulo nunc clarum, quod Teutonicè *s' Heerenberghe* nuncupant. Vetus eſt traditio, diſtrictum Montenſem ſeu Herenbergenſem eſſe portionem hereditariam ex Comitatu Zutphanienſi deſumptam: ut Tabulæ publicæ anno 1482. linguâ Teutonicâ ſcriptæ teſtantur.

Hæ Tabulæ à Collegio Canonicorum S. Walburgis Zutphaniç, & à Senatu ejuſdem Urbis ſcripte ſunt in favorem *Oſualdi* Domini de Monte ſeu Bergis, qui primus Comes Bergenſis ſeu Herenbergenſis à Frederico III. Imperatore creatus fuit. Cujus quidem Stemma hìc ſubnectere haut abs re fuerit.

I. OTHO Dominus de Hedele, vulgò *Hele* in Bomelia inſula, ex Caſtellanis Leidenſibus & Waſſenare Dominis oriundus, Joannis Domini de Polanen & Lec (qui Bredam anno. 1351. à Joanne II. Brabantiæ Duce ſibi ſuiſque emit) & Margaritæ Lippienſis Filius, circa annum 1390. aut 1400. duxit *Sophiam*, Montis ſeu Herenbergæ heredem, & ex ea genuit Guilielmum.

II. GUILIELMUS Herenbergæ Dominus ex Mathilde de Benthem genuit Oſualdum ſuprà nominatum.

III. OSWALDUS, primus Herenbergæ Comes anno 1473. creatus ex Eliſabetha Meurſenſi habuit Filium Guilielmum.

IV. GUILIELMO ex Anna Egmondana natus eſt Oſwaldus illo nomine ſecundus Comes.

OSWALDUS II. ex N. Domina de Dorth Guilielmum V.
procreavit.

GUILIELMUS ex Maria Naſſavia, Guilielmi Principis VI.
Arauſionenſis Sorore, Hermannum & Fredericum Velleris Aurei Equites. Henricum Gelriæ Ducatûs Gubernatorem, & alios liberos ſuſtulit.

HERMANNUS ex Mancia de Witthem, Joannis de VVit- VII.
them Domini de Beerſele & Margaretæ Merodiæ Marchioniſſæ Bergarum ad Zomam Filia ac herede genuit Filiam unicam Mariam-Iſabellam, dicti Marchionatûs & Comitatûs de Walhain heredem. Obiit Hermannus anno 1611.

MARIA ISABELLA nupſit ALBERTO, Herenbergenſi VIII.
Comiti, Frederici Patrui ſui ex Franciſca de Ravanelles Additio.
Filio: ſed anno 1633. ſine liberis extincta, eandem hereditatem ad Materteræ ſuæ Filiam Mariam tranſmiſit.

MARIA Filia fuit Henrici Comitis Bergenſis, qui fuit IX.
Hermanni ſupra memorati Frater natu minimus. Hic duxit Uxorem Margaritam VVithemiam alteram Filiam Joannis de VVitthem & Margaretæ Merodiæ ſupra memoratorum, & ex eâdem Filiam unicam Mariam ſuſtulit.

Hæc Maria anno 1641. nuptias iniit cum Eitelio Frederico Comite de Hohenzollern: cujus Stemma ſupra proſecuti ſumus lib. I. Diplom. Belg. cap. 95. inter Marchiones Bergizomenſes.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CLXXVII.

Alidis *Boulariæ Domina benefacit anno* 1238. *Abbatiæ Belli-prati, de qua ſupra cap.* 164.

Ego Alidis Domina de Boular univerſis præſentium tenore declaro, quòd de aſſenſu & voluntate Filiorum meorum, videlicet *Philippi* majoris natu, *Oſtonis*, *Ægidii* & *Raſonis*, Domini *Goſuini* de Scendelbeka & *Adæ* Filiæ, Uxoris Goſuini, contuli in eleëmoſynam Eccleſiæ B. Mariæ de Bello-prato ſeptem bonaria ſilvæ.

Ut autem tam pia collatio noſtra ſtabilis perſeveret, Scriptum præſens Sigillo meo volui confirmare, & huic Scripto præfati Filii mei ſua ſigilla pariter appenderunt.

Sed quoniam *Raſo* Filius meus tunc temporis proprium Sigillum non habebat, uſus eſt Sigillo Abbatis de Geraldimonte.

Actum anno gratiæ M. CC. XXXVIII. menſe 1238.
Martio.

CAPUT CLXXVIII.

Eadem Alidis *Boulariæ Domina ſervos & ancillas Boularienſes manumittit, anno* 1238.

Universis ad quos notitia præſentis ſcripti pervenerit, Ego Aelidis, Domina de Boulario, ſalutem.

Innotescat tam præſentibus quàm futuris, quòd Nos de conſenſu Filiorum noſtrorum & *Adæ* Filiæ noſtræ, & Domini Goſſuini de Scendelbeka, Mariti ejuſdem Adæ, videlicet *Philippi* majoris natu, *Oſtonis* de Trazegnies, *Ægidii le Brun* & *Raſſonis*, omnes ſervos & ancillas, in dominio de Boulario commorantes, abſolvimus ab omni exactione & taliis. Hoc excepto, quòd tenebuntur Domui de Boulario ad melius catellum ad mortem; & quidem tenebuntur ad nuptias puerorum meorum, & ſi quem contingit fieri Militem, ad hoc nobis conferre juvamen.

Et contulimus eoſdem ſervos & ancillas & advenas, ſi qui fortaſſis veniunt in terram noſtram, pro licentia matrimonii contrahendi, & ad mortem ad duodecim denarios legalis monetæ patriæ, in remiſſionem peccatorum noſtrorom, ad commorandum, Eccleſiæ B. Adriani de Gerardimonte, & manumiſimus eos.

Ita quòd dictæ Eccleſiæ tenebuntur ad cenſum annualem duorum denariorum annuatim quilibet eorum, & ad ſex denarios, pro licentia matrimonii contrahendi, & ad mortem ad duodecim denarios legalis monete patriæ, in remiſſionem peccatorum noſtrorum & Anteceſſorum noſtrorum. Illos autem de inferiori Boulario prædicto modo contulimus Eccleſiæ memoratæ, & ſub eadem forma.

Ut autem hæc manumiſſio ſtabilis permaneat, nos prædicti Filii cariſſimæ Matris noſtræ præſentes Litteras noſtrorum appenſionibus Sigillorum fecimus roborari.

Actum anno Domini M. CC. XXXVIII. in 1238.
Cœna Domini.

CAPUT CLXXIX.

Leonius *Caſtellanus Bruxellenſis benefacit Abbatiæ Vallis-Ducis Monialium Ciſtercienſium juxta Lovanium, anno* 1238.

Ego Leonius, Filius Domini Leonii Caſtellani Bruxellenſis, ad notitiam fidelium volo pervenire, quòd ego decimam totalem, ſicut eam in Parochia de *Lewis* à Viro nobili Danièle de Wange in feodum tenebam, ad opus Abbatiſſæ & Dominarum ** Vallis-Ducis*, Ordinis Ciſtercienſis, in manus ejuſdem Danièlis reportavi, in præſentia Hominum ſuorum, Giſelberti Militis de *Weſenbeke*, & Godefridi de *Stertbeke*, in eleëmoſynam perpetuam.

* 's Hertogendale.

Et ut hæc collatio illibata conſervetur, Sigilli mei appenſione roborandam duxi, Sigillo Patris mei ſupra nominati eamdem faciens roborari.

Acta ſunt hæc M.CC.XXXVIII. ſub teſtimonio 1238.
Domini Walteri de Sottenghem Militis, & aliorum, feriâ poſt Aſſumptionem Beatæ Mariæ.

Digitized by Google

CAPUT CLXXX.

Idem LEONIUS *&* DANIEL DE WANGHE *eidem Abbatiæ Vallis-Ducis donant decimas S. Petri-Leeuwenſis juxta Bruxellam, anno* 1238.

S. Pieters-Leeuw.

EGo DANIEL de Wanghe duxi ſignificandum, quòd *Leonius*, Filius Domini Leonii Caſtellani Bruxellenſis, decimam de Lewes, quam à me tenebat in feodum, in manus meas, in præſentia Hominum meorum Giſelberti Militis de *Weſenbeke*, & Godefridi de *Sterbeke*, ad opus Abbatiſſæ & Conventûs Vallis-Ducis reportavit, effeſtucavit & werpivit.

Ego verò eamdem decimam in manus præfatæ Abbatiſſæ, ad opus ipſius ſuique Conventûs, allodialiter contuli poſſidendam.

ACTA ſunt hæc M. CC. XXXVIII. ſub teſtimonio Domini Walteri Militis de *Zotteghem*, & aliorum. 1238.

CAPUT CLXXXI.

GUILIELMUS *Caſtellanus Audomarenſis tranſigit cum Abbate S. Bertini Ordinis S. Benedicti, anno* 1239.

HOc Chirographum teſtatur, quòd cùm inter Abbatem & Conventum S. BERTINI ex parte una, & Nobilem Virum WILLELMUM Caſtellanum S. Audomari ex altera, ſuper jure habendi cygnos in Mera, & ſuper jure tendendi retia ad capiendas aves in eadem, quod dictus Caſtellanus ad ſe pertinere dicebat, quæſtio verteretur; tandem de conſenſu unici Fratris ſui *Willelmi* de S. Audomaro, Domini de Pergam, fuit Pax inter eos reformata in hunc modum...

HUIC Paci Ego Willelmus Caſtellanus S. Audomari, & Ego Willelmus de S. Audomaro, Dominus de Pergam, conſentimus, coram Teſtibus,

Willelmo Planel, &
Hugone de Cornhus, Militibus,
Willelmo Waſſelun, &
Nicolao Fratre ſuo, Burgenſibus S. Audomari.

ACTUM apud Niverlet M. CC. XXXIX. menſe Julio. 1239.

Notatio de Caſtellanis Audomarenſibus *&* *Dominis de* Crequy.

- *Guilielmus Caſtellanus de S. Audomaro*, 1130. *ſup. pag.* 278.
  - *Guilielmus Caſtellanus ibidem, duxit Idam de Aveſnis*, 1186. *ſuprà pag.* 702.
    - *Guilielmus Caſtellanus*, 1239.
    - *Guilielmus Dominus de Pergam*
    - *Alaidis Uxor Balduini Domini de Crequy.*
    - *Margarita Uxor Balduini junioris Domini de Crequy.*
      - *Philippus Dominus de Crequy duxit ſororem Gerardi de Piqueny Vice-domini Ambianenſis.*
        - *Balduinus Dominus de Crequy duxit heredem de Hailly.*
          - *Joannes Dominus de Crequy duxit Idam de Foſſeux.*
        - *Hugo.*
        - *Philippus.*
        - *Engelramus Epiſcopus Cameracenſis*, 1273. *& Morinenſis* 1292.
        - *Margarita.*
      - *Margarita Abbatiſſa Meſſinenſis.*
      - *Balduinus de Crequy Dominus de Torchy.*
        - *Guilielmus dominus de Torchy.*
        - *Philippus.*
        - *Balduinus.*

EX Caſtellanis Audomarenſibus oriundus fuit *Gaufredus* de S. Audomaro, qui anno. 1118. Ordinem Templariorum Militum in Syria cum Hugone Pagano inſtituit: ut Tyrius lib. 12. cap. 7 tradit.

GUILIELMUS Caſtellanus Audomarenſis Abbatiam S. Andreæ in Nemore, quæ eſt Regularium Ordinis Præmonſtratenſis in Diœceſi Ambianenſi, propè Heſdinium Arteſiæ Oppidum, ex loco humiliore in ſalubriorem, quo nunc viſitur, anno. 1156. tranſtulit.

MARGARITA, Engelrami Cameracenſis Epiſcopi Soror, quattuor Maritos habuit. Primus fuit *Joannes* primogenitus Domini Giſtellæ in Flandria, cui Filium peperit qui poſt mortem Domini Walteri ſucceſſit in Dominio de Formeſelles. Secundus Margaritæ Maritus *Jacobus* de Harchicourt ſine liberis deceſſit. Tertius fuit *Walo* de Bevre, & quartus Dominus de Traſignies.

RAMELINUS Dominus de Crequy in Syria militavit, & Rivovillam, vulgo *Ruiſſeauville*. Canonicorum Regularium Abbatiam in Arteſia & Diœceſi Bolonienſi circa annum 1127. fundavit.

CAPUT

CAPUT CLXXXII.

Vide ſupra pag. 78. PETRONILLA DE GANDAVO *prima Abbatiſſa * Foreſtenſis, Ord. S. Benedicti juxta Bruxellam anno* 1239. *recenſet originem ſui Cœnobii.*

Accedunt varia fragmenta Diplomatum in favorem ejuſdem Abbatiæ data à variis Nobilibus.

EGo (1) PETRONILLA, prima Abbatiſſa in loco qui vocatur Foreſtum omnibus notum fieri volumus, quòd quidam Miles Gilbertus nomine, Filius Balduini de Aloſt, Filii Rodulphi, Alodium quod ab Abbate S. Petri de *Haſnon* emerat, Eccleſiæ quæ nunc dicitur *Foreſtum* contulit in eleëmoſynam: ut in loco qui dicitur *Merbem* Eccleſia & Clauſtrum in honore B. Mariæ conſtrueretur, ubi ſub Regula S. Benedicti Mater ſua nomine *Oda*, cum Filia ſua Leodegarde, Monachicam duceret vitam.

1096. HÆC autem acta fuerunt anno M. XCVI. tempore Fulgentii primi Abbatis Affligemenſis, qui loca ipſius Allodii peragrans, & ſitum Congregationi conſtruendæ aptum non inveniens, in Eccleſiam Foreſtenſem, ab *Odone* Cameracenſi Epiſcopo dictis Sororibus traditam, eædem Sorores tranſlatæ ſunt.

NOTUM etiam ſit univerſis, quòd *Godefridus* Dux Lotharingiæ Alodium quod apud Foreſtum tenebat, ad conſtruendum ibidem Monaſterium, contulit in eleëmoſynam eiſdem Dominabus.

DIVISIONE autem factâ Monaſterii de Foreſto à Monaſterio Affligemenſi, Ego *Petronilla*, Filia Domini Segeri Templarii, quondam Caſtellani de Gandavo, electa fui in Abbatiſſam apud Foreſtum anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimo nono, Idibus Auguſti, & eodem anno conſecrata fui apud Cameracum in Eccleſia B. Virginis à Guidone Epiſcopo Cameracenſi, VI. Nonas Octobris. 1239.

Additio. HOc Diploma intelligendum eſt, non de prima fundatione Parthenonis Foreſtenſis prope Bruxellam facta à Fulgentio Abbate Affligemenſi anno 1096. quando Godefridus Dux Lotharingiæ Allodium ſuum quod apud Foreſtam tenebat, ad conſtruendum ibidem Monaſterium contulit; uti conſtat ex ejus Diplomate ſupra exhibito in Codice Donat. Piarum cap. 68. ſed de erectione Foreſti in Abbatiam, quando Petronilla Filia Domini Segeri Templarii, quondam Caſtellani de Gandavo, electa fuit in primam Abbatiſſam anno 1239. authoritate Guidonis Cameracenſis Epiſcopi. Nam antea erant tantùm Prioriſſæ Affligemenſi Monaſterio ſubjectæ, à cujus juriſdictione hoc anno ſeparatæ ſunt. *Ita notavit P. Martene Ordinis S. Benedicti in Theſauro Anecdotorum tom. 3. p. 718.*

EGO GODEFRIDUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ omnem hereditatem, quam Geldulfus & Giſlardus Fratres, cum Matertera ſua Iota, Eccleſiæ Foreſtenſi vendiderant, & mihi reddiderant, eidem devotè contuli.

Signum Franconis Caſtellani,
Ingelberti de Atrio,
Henrici Pœdagogi,
Franconis Bolens,
Godefridi de Valle,
Henrici de Stalle, &
Bernardi Cate, in cujus hoc actum eſt Camera, eo anno quo Grimbergenſe Caſtrum cepi, incendioque delevi.

Non habetur data in Autographo.

EGO GODEFRIDUS Dux & Marchio Lotharingiæ notum fieri volo, Lauretam Filiam Comitis Theodorici in Eccleſia Foreſtenſi Religionis habitum ſuſcepiſſe, & Allodium Goſuini de Erpe apud Anderlecht poſitum ad opus Eccleſiæ Foreſtenſis comparaſſe. Teſtes,

Leonius de Bruxella,
Walterus &
Gerardus Filii Goſuini de Erpe.

1173. Acta ſunt hæc M. C. LXXIII.

EGO GODEFRIDUS Dux & Marchio Lotharingiæ notum fieri volo... Teſtes,

Walterus de Stalle,
Olivir de Geſt,
Gorwinus de Saventem,
Gorwinus de Leve.

Acta ſunt hæc M. C. LXXIII. Indictione VI. 1173.

EGO GISLA de Aa, & *Leonius* Filius meus, notum facimus quòd VI. bonaria Allodii apud Watermale, pro anima Domini & Mariti mei *Walteri* de Aa, Eccleſiæ Foreſtenſi dedimus in eleëmoſynam. Teſtes,

Henricus de Stalle,
Razo de Quaquenbeke.

Actum M. C. XCI. 1191.

EGO INGELBERTUS Dominus de Aienghien notum facio, quòd *Eliſabeth* Mater mea piæ memoriæ VI bonaria, quæ jacent in Parochia Anderlechtenſi, contulit Monaſterio Foreſtenſi.

Signum Caſtellani de Bruxella,
S. Leonii Domini de Aa,
Petri de Santes,
Arnulfi de Larbeke.

Actum M. CC. XIV. 1214.

EGO GODEFRIDUS Dux & Marchio Lotharingiæ notum fieri volo, Rabbodonem de Crainhem, aſſentientibus tribus Filiis Fratris ſui, Daniele ſcilicet, Rainero, Willelmo, manſum de Quedinenort Eccleſiæ Foreſtenſi vendidiſſe. Teſtes,

Walterus de Aa,
Arnulfus de Dieſt,
Henricus de Birbeke,

Digitized by Google

Henricus de Aſca & Frater ejus
Leonius,
Giſelbertus Magnus &
Lambertus Frater ejus,
Arnulfus Dapifer,
Goſuinus de Heverle,
Arnulfus de Bigardis,
Goſuinus de Saventhem,
Henricus de Stalle,
Henricus de Ietterbeke,
Sigerus de Bernhem.

1173. ACTA ſunt hæc M. C. LXXIII.

Innoteſcat tam poſteris quàm præſentibus, quòd Ego GODEFRIDUS Dei gratiâ Bruxellenſis Caſtellanus duos manſos terræ in Wolue Eccleſiæ Foreſtenſi recognovi. Teſtes,

Godeſcalcus Afflegemenſis Abbas,
Henricus de Stalle.

1186. ACTUM M. C. LXXXVI.

GODEFRIDUS Dux Lovaniæ omnibus notum facimus, Alodium apud Oldrenghem (quod *Franco* Caſtellanus ſenior ab Avo meo Duce Godefrido ſibi conceſſum triginta annis & ampliùs poſſederat, Filiiſque *Franconi* & *Henrico* reliquerat) Filiam Henrici *Idam*, heredem ipſius, cum Matre ſua *Lutgarda*, ad opus Eccleſiæ Foreſtenſis mihi dediſſe; & ſic quod Pater meus Dux Godefridus & Franco Caſtellanus Patruus Idæ præordinaverant, me & illam impleviſſe, teſtimonio

Arnulfi Avunculi Idæ,
Arnulfi Dapiferi de Oppenthrop,
Reinzonis de Tildunc,
Henrici Snepart,
Gerardi de Hildeberge,
Henrici Pœdagogi, &
Goſuini de Eversbergh.

SIGERUS Dei gratiâ Caſtellanus Gandavi, *Petronillæ* Uxoris meæ & Filiorum meorum *Sigeri* & *Daniëlis* aſſenſu, dedi Foreſtenſi Eccleſiæ XXXII. menſuras terræ in officio de Haſnede. Reliqua duæ Filiæ meæ *Beatrix* & *Petronilla*, quamdiu vixerint, uſufructuario poſſidebunt: quibus mortuis tranſeunt in jus Eccleſiæ.

UT autem hæc rata permaneant, Sigillo Mathildis Reginæ roborata ſunt. Teſtes,

Gerardus de Sottengem,
Walterus de Sottengem,
Oliverius Frater ejus,
Arnulfus de Wendeca,
Radulphus de Haſebrock,
Euſtatius de Dichſmude.

1190. Anno milleſimo centeſimo nonageſimo.

Ego PETRONILLA, Uxor quondam Viri Nobilis *Sigeri* Caſtellani Gandenſis, notum facio quòd Robertus Abbas Affligemenſis Decimam quandam in Parochia Anderlechtenſi à Viro Nobili Olivero de Sottegem, conſenſu Capituli de Anderlecht, pignori accepit. Teſtes,

Theodoricus &
Walterus Filii ejuſdem Petronillæ,
Rogerus de Curtraco,
Ingelbertus de Lupengem, Milites,
Mathildis Advocata Bethuniæ,
Margareta Soror ejuſdem, & alii quàm-plures.

Acta ſunt hæc anno M. CC. XIV. 1214.

HENRICUS Dux Lotharingiæ notum fieri volumus, quòd Oliverus de Sotteghem Vir Nobilis, Uxore ſuâ, Filiis quoque & Filiabus ſuis aſſenſum præbentibus, XLII. bonaria quæ habuit apud Dilbekam in manus noſtras reſignavit, & nos ad petitionem ipſius ea Foreſtenſi Monaſterio contulimus. Teſtes,

Walterus de Birbeca,
Henricus de Sterbeca.

Actum M. CC. XVII.

EGO ÆGIDIUS Miles Dominus de S. Au- 1217.
berto, & M. Uxor mea.... anno M. CC. XIX. 1219.

EGO HENRICUS Dux Lotharingiæ, & *Henricus* Filius meus, venientes ad Altare S. Mariæ Foreſtenſis, XLII. bonaria terræ apud Dilbekam, quæ *Oliverus* de Sottegem & Uxor ejus Perona, & Henricus Filius eorum, reddiderunt in manus noſtras ad opus Eccleſiæ Foreſtenſis, & nos liberè Eccleſiæ contulimus.

Signum Godefridi Fratris Domini Ducis Henrici,
S. Godefridi Filii præſcripti Godefridi,
S. Ingelramni de Perweys,
S. Henrici de Sterbeca &
Henrici Filii ejuſdem,
S. Gregorii de Vilvordis,
Arnoldi de Walchem,
Walteri de Huldebergis,
Willelmi de Tubeca,
Alardi de Iſca,
Reingoti de Boſut,
Walteri de Niel.

ACTUM apud Foreſtum M. CC. XX. menſe 1220.
Martio.

HENRICUS Dei gratiâ Lotharingiæ Dux omnibus notum facio, quòd Franco cognomento Bole quaſdam poſſeſſiones ſuas in Parochia de Foreſto, quas de me tenebat in feodum, medietatem quoque molendini aquatici apud Quakenbeke, ad opus Eccleſiæ Foreſtenſis, in manus meas reſignavit. Teſtes,

Leonius Caſtellanus,
Arnoldus de Weſemale,
Joannes de Crayenhem Præpoſitus Antwerpienſis.

ACTUM M. CC. XXIV.

HENRICUS Dux Lotharingiæ omnibus ſalu- 1224.
tem. Noverint univerſi quòd omnem Familiam B. Mariæ de Foreſto liberam dimiſimus ab omni exactione & ſervitio. Teſtes,

Walterus Clutinck,
Gregorius de Filfort,
Henricus de Sterbeke.

ACTUM in Foreſto M. CC. XXVIII. 1228.

UNIVERSIS THEODORICUS Miles de Gandavo notum facio, quòd cùm Prioriſſa & Conventus Eccleſiæ de Foreſt me ſuper XXXII menſuris terræ, jacentis in quatuor Officiis Gandenſibus in Parochia de Wilemskercke, conveniſſent, tandem pro bono Pacis in *Bernardum* Præpoſitum Harlebecenſem, & *Walterum* Militem

litem de Gandavo, Fratres meos, compromiſimus ſuper prædictis: qui arbitrando pronuntiaverunt..... His interfuerunt,

Bernardus de Gandavo Præpoſitus Harlebecenſis,

Walterus Miles de Gandavo,

Walterus de Gandavo Canonicus Atrebatenſis,

Fulcro dictus Dives.

1232. DATUM Gandavi apud S. Pharaildem, anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſecundo, menſe Julio.

EGO HENRICUS Dei gratia Borburgenſis Caſtellanus, & *Beatrix* uxor ſua Eccleſiæ de Vorſt damus....

M. Comitiſſa Viennenſis, Domina de Pereweis & de Grimbergis...

1265. ANNO M CC. LXV.

Univerſis FLORENTIUS de Stalle Dominus de Riveria, & Daniel Dominus de Stalle, Fratres, Milites ſalutem Ad honorem Dei & B. Virginis Mariæ in Curia noſtra de Stalle, & in Capella ibidem ab antiquis temporibus ſtatuta Capellaniam perpetuam inſtitui cupientes, bona & reditus infraſcriptos ad fundationem ipſius Capellaniæ duximus aſſignandos....

DATUM M. CCC. LXVII. 1267.

MACHTILDIS Caſtellana Bruxellenſis notum fieri volumus, quòd nos conferimus licentiam Gerardo, Filio Ingelberti, dicti de Buſco, heredandi Abbatiſſam & Conventum de Foreſto in quadam decima ſita apud Woluë S. Petri.

ACTUM M CC. LXXI. 1271.

JOANNES Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ..... Noverint univerſi, quòd Leonius de Berſele, Miles, omnem decimam ſuam, quam à nobis tenebat in feodum apud Berſele, in manus noſtras reportavit. Teſtes

Godefridus frater noſter,

Walterus Bertout Dominus Mechlinienſis,

Ægidius eius Frater,

Arnoldus de Lembeca,

Daniel de Wanghe,

Franco de Lovanio, Milites,

Godefridus de Viana,

Reinerus de Crainhem,

Reiner s de Clutinc,

Willelmus Blomart.

ACTUM anno M. CC. LXXVII. 1277.

Caſtellani Gandavenſes.

SIGERUS Caſtellanus Gandenſis, Arnulfi Filius, Wenemari & Giſlæ Giſnenſis Nepos Balduini Comitis Giſnenſis Frater, ex *Petronella* Rogerii Caſtellani Curtracenſis Filia genuit *Sigerum* Caſtellanum Gandenſem, *Theodericum* Militem, *Bernardum* Eccleſiæ Harlebecanæ Præpoſitum, ibidem ſepultum, *Walterum* Militem, *Beatricem* & *Petronillam* primam Abbatiſſam Foreſtenſem anno. 1239. creatam. Demum Templarius circa annum 1203 obiit.

SIGERUS II. Caſtellanus Gandenſis ex Beatrice de Housdain genuit *Hugonem* Caſtellanum Gandenſem, *Sigerum*, *Gerardum* cognomento Diabolum, Gerardi Patrem, & *Rogerium*.

HUGO Caſtellanus Gandenſis, Bornhemii & Huſdinii Dominus, ex Oda de Champlite *Hugonem* Caſtellanum Gandenſem, *Sigerum*, *Villanum* Alexandri Villain dicti Patrem, Villanæ ſtirpis auctorem, & Eglinam procreavit.

HUGO II. Caſtellanus Gandenſis Bornhemium anno. 1250. Margaritæ Flandrorum Comitiſſæ ſuprà pag 422. vendidit, & ex Maria Euſtathii Rodienſis in Hannonia Toparchæ Filia ſuſtulit *Hugonem* qui cælebs deceſſit, & MARIAM Caſtellanam Gandenſem, Huſdinii Dominam, *Gerardo* de Enghien Sottegemii Domino nuptam.

HUGO de Enghien, Gerardi & Mariæ Filius, Caſtellanus Gandenſis & Dominus de Sottegem, ſibi iunxit Beatricem de Putte & Stryen. Horum Filia & heres ISABELLA de Enghien ex Hugone de Antoin Spineti Domino genuit ISABELLAM de Antoin, quæ Marito ſuo Joanni de Melun Caſtellaniam ſeu Vicecomitatum Gandenſem in dotem attulit, quam hodieque Melunii poſſident: ut ſuprà pag. 315. docui.

De Caſtellanis Gandavenſibus plura vide ſuperiùs pag. 45. 315. & 430.

CAPUT CLXXXIII.

WALTERUS DE AVESNIS & JACOBUS DE CONDATO, *Domini Condatenſes, benefaciunt Eccleſiæ Condatenſi ann. 1240. & ſeqq. & conſentiunt ut illius loci Canonicatus omnes ad æqualitatem redigantur.*

NOVERIT univerſitas veſtra, quòd Robertus de (1) Waregny, Walterus Filius ejus, Milites, & (2) Joanna de (3) Eſcaupont, Uxor prædicti Walteri Militis, vendiderunt decimam quam habebant in Territorio de Waregny, pro CCXL. libris, coram Viro nobili (4) Gerardo Gauchia, Domino de Gommignies, à quo ipſa decima in feodum tenebatur.

1240. Actum M. CC. XL.

WALTERUS Dominus de Aveſnis univerſis notum facimus, quòd Nos laudamus & approbamus, ut Jacobus de Condato, Avunculus Evrardi de Condato, Capellaniam conſtituat in Eccleſia B. Mariæ de Condato, de terra quam idem Jacobus habet apud Condatum, ſalvo in aliis jure noſtro. Datum M. CC. XLIII. feriâ ſextâ ante Pentecoſten. 1243.

UNIVERSIS Jacobus de Condato, Dominus de Balliolo, ſalutem. Noverint univerſi, quòd Nos laudamus & approbamus, ut Jacobus dictus de Montibus, Avunculus Evrardi de Condato Caſtellani, Capellaniam conſtituat in Eccleſia B. Mariæ de Condato, de terra, pratis & reditibus, quæ idem Jacobus habet apud Condatum, & tenet de nobis, & hoc ſalvo jure noſtro.

DATUM in Vigilia Diviſionis Apoſtolorum, M. CC. XLIII. 1243.

THOMAS Flandriæ & Hannoniæ Comes, & Joanna Uxor ejus, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, omnibus ſalutem. Noverint, quòd cùm tredecim Præbendæ inæquales & valore diſpares,

Digitized by Google

diſpares, ſpectantes ad donationem noſtram, eſſent in Eccleſia Condatenſi, Nos indemnitati ipſius Eccleſiæ conſulere volentes, ita duximus ordinandum, ut Canonicorum dictæ Eccleſiæ nunc viventium, qui conſentire voluerint, dictæ Præbendæ ad æqualitatem omnimodam redigantur.

Si verò dicti Canonici nunc viventes in hoc non conſenſerint, ſtatuimus, ut decedentibus Canonicis, qui pinguiores Præbendas obtinent, Præbendæ ipſorum & Præbendæ minores in portiones æquales dividantur, & accreſcat minoribus Præbendis quod de majoribus excreſcebat; & ſic fiat, donec omnes Præbendæ ad æqualitatem ſint redactæ.

Hanc autem Ordinationem volumus, tamquam Patroni & heredes Fundatorum dictæ Eccleſiæ, ab omnibus Canonicis dictæ Eccleſiæ inviolabiliter in perpetuum obſervari.

1243. Datum anno Domini M. CC. XLIII. menſe Februario.

Walterus Dominus de Aveſnis, & *Jacobus* de Condato, Dominus de Balliolo, Patroni Eccleſiæ Condatenſis, omnibus ſalutem. Noverint univerſi, quòd cùm undecim Præbendæ inæquales & valore diſpares, ſpectantes ad donationem noſtram, eſſent in Eccleſia Condatenſi: *ut ſuprà*.

1245. Actum M. CC. XLV. menſe Octobri.

Univerſis Th. Præpoſitus, I. Decanus, totumque Capitulum Condatenſe ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quòd cùm in Eccleſia noſtra Condatenſi ſint duodecim Præbendæ, duæ apud *Bawegnies*, & decem apud *Oſtiche* in Brabantia exiſtentes, & prædictæ duæ de Bawegnies præfatis decem de *Oſtich* inæquales eſſent & valore diſpares, quarum undecim ad Virorum nobilium, *Walteri* de Aveſnis, & *Jacobi* de Condato, Domini de Balliolo, duodecima verò, quæ Decania vocatur, ad Capituli Eccleſiæ noſtræ Condatenſis noſcuntur collationem pertinere, & præfati Nobiles conſenſerint tanquam heredes Fundatorum Eccleſiæ noſtræ, ut decedentibus vel reſignantibus Canonicis, qui in Eccleſia Condatenſi obtinent XI. Præbendas jam dictas, ad æqualitatem omnimodam redigantur: Nos, ad quorum collationem duodecima Præbenda, quæ Decania vocatur, dignoſcitur pertinere, ſtatuimus & ordinamus, ut dicta duodecima Præbenda ad æqualitatem omnimodam cum aliis undecim prædictis redigatur; ſalvâ ipſi Decano portione duplici in blado, avena, denariis, cera, & aliis communibus, quam ipſe Decanus in prædictis hactenus recipere conſuevit ultra ſimplicem aliorum Canonicorum portionem.

Actum M. CC. XLVII. feriâ ſecundâ poſt *Quaſi modò*. 1247.

Univerſis Nicolaus Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus ſalutem. Noverint univerſi, quòd cùm in Eccleſia Condatenſi eſſent tredecim Præbendæ inæquales & valore diſpares, ſpectantes ad donationem dilectæ in *Chriſto* Filiæ *Margaretæ*, Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſæ, Patronæ ipſius Eccleſiæ in hac parte, Nos attendentes utilitatem jam dictæ Eccleſiæ, Ordinationem prædictam Auctoritate ordinariâ confirmamus.

Actum M. CC. XLIX. menſe Julio. 1249.

(1) Wareniacum, *Waregny*, Vicus Hannoniæ prope Condatum.

(2) Eſcaupont, Antonino in Itinerario *Pons-Scaldis*, Vicus cum Eccleſia Parochiali ad Scaldim fluvium, ſpectat ad Abbatem Monaſterii S. Amandi: quo loco hodieque exſtant ſub aquis rudera veteris Pontis, à Romanis ſtructi in via militari, quæ per illum ducebat. Hujus Pontis, fruſtrà ab aliis quæſiti, inventionem debemus R. D. Bartholomæo Petit, Canonico Condatenſi, Viro curioſo & erudito.

Joanna de Eſcaupont nupſit primùm Waltero Roberti Filio, Domino de Waregny, & poſtea circa annum 1250. Sebaſtiano de Helpignies, Militi.

(3) Gerardus de Gauchia, aliàs Jacia vel Jacea, quæ eſt vetus Baronia in Gallo-Brabantia, hodie ad Familiam de *Cottreau* pertinens. Ejuſdem Gerardi Diploma, vulgari illius ævi idiomate ſcriptum, exſtat in Tabulario Eccleſiæ Condatenſis: *Jou Gerars de Gauche, Sires de Gommignies, fach à ſçavoir, que Meſſires Robers de Waregny avoit une dime à Waregny, lequel il tenoit de mi... Teſmoings mes Hommes, Baudris de Roiſin, Meſſires Watiers de Geulaing, Rogiers de Lemmes. Ce fut fait* 1243.

Gerardus Dominus de Jauche & Gomignies duxit Bertam de Biuvel 1240. 1260. Patrem habuit Gerardum.
- *Gerardus Dominus Jacea duxit N. de Aunoy prope Valentianas.*
  - *N. Dominus Jacea duxit Filiam Nicolai Domini de Condé, Bailleul, & Moriamez.*
- *Guilielmus de Jauche Dominus de Gemignies 1278.*
  - *Gerardus Dominus de Maſtain & Gomignies 1329.*
    - *Guilielmus Dominus, ut ſupra, duxit Margaritam de Antoin, obiit 1373.*
      - *Guilielmus Dominus ut ſup. duxit Iſabellam de Traſignies, obiit 1388.*
        - *Joannes obiit 1398.*
    - *Joanna.*

Jaceana Familia, *de Jauche*, eſt una ex antiquioribus Brabantiæ: ex qua hodieque ſupereſt *Philippus* de Jauche, Comes de Maſtain, Dominus de Herimez & Brugelette, qui anno 1617. duxit Mariam Merodiam Filiam Philippi Comitis Middelburgenſis.

Suprà ad annum 1096. pag. 77. *Godeſcalcus* de Jacea inter Teſtes recenſetur.

Raineras Dominus de Jauche circa annum 1160. duxit Alidem Filiam Goſuini Caſtellani Montenſis.

Item ſuprà ad annum 1221. pag. 301. memoratur *Gerardus* Dominus de Jacea, qui duxit Meleſindem Guilielmi Domini de Gomignies Filiam heredem.

Horum Filius fuit *Gerardus*, qui Bertam Goberti de Biuvel Filiam duxit, & anno 1260 varias Reliquias ſacras Monachis Aquicinctinis prope Duacum donavit.

Joannes Dominus de Maſtain & Saſſignies duxit Eliſabetham de Ro hefort, heredem de Herimez & Brugelette in Hannonia, & anno 1398. deceſſit: ut ex epitaphio conſtat.

Filios

Digitized by Google

Filios reliquit, *Adrianum*, qui Margaritam Roberti Domini de Maſmines, Equitis Velleris Aurei, Filiam heredem duxit, & *Quintinum* qui Athi Franciſcanorum Monaſterium ædificavit, & cœlebs obiit.

Reliquam ſtirpem à R. D. Bartholomæo Petit Canonico Condatenſi exſpecta; à quo & iſta accepimus.

Joannes de Jauche, Dominus de Gomignies, Guilielmi Filius, reliquit Filiam unicam *Annam* Dominam de Gomignies & Beuvrage, Joanni Domino de Eſnes nuptam: quæ anno 1410. obiit, ſepulta Condati cum altero Marito Joanne Domino de Hamaide & Condé.

Ceterùm Domini de Jauche olim Caſtrum & Vicum de *Hierge* in agro Leodicenſi poſſederunt: ut apud Chapeavillium ad annum 1267. legitur. Hinc nonnulli conjiciunt, ipſos ſtirpe aut ſaltem affinitate conjunctos fuiſſe cum Manaſſe de Hierge ſuprà Pag. 689. laudato.

CAPUT CLXXXIV.

GILBERTUS DE TILBORGH & CAROLUS DE AERSCHOT *Viri Nobiles dotant Abbatiam S. Gertrudis Ord. S. Auguſtini Lovanii an.* 1240. *& ſeq.*

GILBERTUS, Miles Nobilis Vir de Tilborg, univerſis notum facimus quòd jus omne quod habuimus in decima de *Bercle*, quam Giſela, relicta Arnoldi quondam Camerarii de Etthen, Nobilis Viri, titulo pignoris tenuit obligatam, contulimus Canonicis Regularibus Ordinis Beati Auguſtini Præpoſito & Conventui Beatæ Gertrudis in Lovanio.

* Berckel, aliàs West Tilborgh.

1240. DATUM anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo, feriâ ſecundâ poſt Urbani.

UNIVERSIS Gilbertus Nobilis Vir de Tilborg ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quòd nos ad Illuſtrem Principem Dominum noſtrum Henricum Ducem Lotharingiæ & Brabantiæ accedentes... Teſtibus,

Ottone Comite Gelriæ,
Godefrido Domino de Peruweis,
Ludovico Bertout,
Gerardo Domino de Jacia,
Leonio Caſtellano Bruxellenſi,
Henrico de Attenhove,
Gerardo de Iſcha Dapifero,
Waltero Clutinck,
Remboldo de Thunen, Militibus.

1244. DATUM M. CC. XLIV.

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, univerſis ſalutem. In noſtra præſentia conſtitutus Nobilis Vir Gilbertus de Tilborg, fidelis noſter, nobis ſupplicavit, ut decimam quam habebat in Parochia de *Tilborch*, & quam à nobis in feudum tenebat, liceret ei vendere. Cumque ab Hominibus noſtris, Paribus ſuis, in Curia noſtra judicatum fuiſſet, quòd eam vendere poſſet, ipſe eamdem decimam Præpoſito & Conventui S. Gertrudis in Lovanio vendidit, & eam ad opus eorumdem in manus noſtras reportavit, werpivit & effeſtucavit.

Nos ergò eamdem decimam Præpoſito & Conventui memoratis contulimus in eleëmoſynam, & eam allodiavimus. Hujus rei Teſtes ſunt Fideles noſtri;

Otto Comes Gelrenſis,
Godefridus Dominus de Perweis,
Ludovicus Bertout,
Gerardus de Jacia,
Leonius Caſtellanus Bruxellenſis,
Henricus de Attenhove,
Gerardus de Iſcha Dapifer,
Conſo Joannes de Monte,
Karolus de Arſchot, & plures alii.

ACTUM apud Parcum juxta Lovanium, in die B. Nicolai, anno M. CC. XLIV. 1244.

UNIVERSIS KAROLUS de Arſchot Miles ſalutem. Noveritis quòd nos Jus Patronatûs Eccleſiæ de *Betegbem* Præpoſito & Conventui Ec- Betecum.
cleſiæ S. Gertrudis in Lovanio contulimus. Actum in Caſtro prope Lovanium, in præſentia

Domini Henrici Ducis Lotharingiæ & Brabantiæ,
Comitis Loſſenſis,
Henrici de Attenhove, Militis,
Walteri Clutinck,
Renboldi de Thunen,
Gerardi de Iſcha,
Conſonis Joannis de Monte,
Wilhelmi de Heverſberghe, Militum,

M. CC. XLIII. feriâ quintâ ante Aſſumptionem 1243.
B. Mariæ.

CAPUT CLXXXV.

HUGO *Dominus de Steenlant, benefacit Abbatiæ de Dunis Ordinis Ciſtertienſis, quæ nunc eſt Brugis, anno* 1241.

EGO HUGO Miles & Dominus de Steenlant, & Schoutetus de Aſſenede, & *Eglina* Uxor mea, notum facimus omnibus, quòd Nos vendidimus Fratribus Eccleſiæ de *Dunis*, Ciſtertienſis Ordinis, omnem morum noſtrum jacentem in Parochia de *Parbome*, pro trecentis libris Arteſienſibus....

UT igitur omnia robur perpetuum obtineant firmitatis, præſentes Litteras Sigillo noſtro & Sigillis *Hugonis* Caſtellani Gandenſis, *Sigeri* Patrui ejus, & *Gerardi* cognomine *Diaboli*, ſimiliter Patrui Caſtellani Gandenſis, fecimus communiri.

ACTUM apud Aſſenede milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo. 1241.

Digitized by Google

ABbatia, B. Mariæ, *de Dunis* communiter nuncupata, Ordinis Ciſtertienſis, quarta fundationis ordine in Belgio, originem habuit anno 1107. in agro Furnenſi inter montoſa & arenoſa maris littora, Fundatore Ligerio Anachoretâ.

Anno 1138. tradita fuit S. Bernardo ejuſque Regulæ. Sæculo XVI. inter fatales Belgii tumultus combuſta ac diruta, anno 1627. tranſlata fuit Brugas.

Vide Sanderum Tomo I. Flandriæ Illuſtratæ pag. 246, ubi memorantur Abbates.

CAPUT CLXXXVI.

GISELBERTUS DE TILBORG, BEATRIX DE GAGELDUNCK, & HADWIGIS, *donant Abbatiæ Tongerloënſi Ord. Præmonſtratenſis decimas de VVeſt-Tilborgh in Majoria Sylvæducenſi, anno 1241. & ſeqq.*

EGo GISELBERTUS Miles de *Tilborch* tertiam partem totius decimæ de novalibus quæ ſunt in *Weſt-Tilborch*, cum omnibus pertinentiis, in manus Joannis Abbatis Eccleſiæ de Tongerlo & Conventûs eiuſdem loci liberè reſignavi.

1241. ACTUM M.CC.XLI.

EGO BEATRIX de Gageldunck, Uxor Andreæ de Mallant, Militis, notum facio, quòd omne jus, quòd in decima Eccleſiæ de *Weſt-Tilborch* habebam, & ad me iure hereditario pertinebat, Eccleſiæ B. Mariæ de Tongerlo, de conſenſu dicti Andreæ Mariti mei, vendidi, & eidem juri, coram Hominibus Comitis Hollandiæ, renuntiavi. Ut autem hæc venditio firma permaneat, Sigillis præfati Andreæ Mariti mei, & Viri nobilis Hugonis de Gageldunck, Fratris mei, præſens Scriptum feci roborari.

ACTUM M.CC.LIII. menſe Aprili. 1253.

NOTUM ſit omnibus quòd HADUIGIS, quondam Uxor Wilhelmi dicti de Gandavo, decimam quandam in Parochia de Weſt-Tilborch ſitam, erga virum nobilem *Wilhelmum* Dominum de Horne, dudum comparatam ab ipſa Haduige tempore dicti Mariti ſui, ad opus Abbatis & Conventûs B. Mariæ in Tongerlo, contulit & legavit.

DATUM in Vigilia Purificationis B. Mariæ M.CC.LXXVII. 1277.

CAPUT CLXXXVII.

Senatus Populuſque Antverpienſis FF. Prædicatores Argentorato Antverpiam evocant anno 1243, eiſque Conventum erigere promittunt.

RELIGIOSIS Viris & diſcretis, honorandis, Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum Teutoniæ, & Fratribus Diffinitoribus Capituli Provincialis apud Argentinam, Schabini & Communitas Antverpienſis, Cameracenſis Diœceſis, ſalutem & ſinceram in Domino charitatem.

QUAMVIS mundanis pulveribus obfuſcati, comparatione felicitatis ſpiritualis multarum Civitatum, quibus in populo & aliis temporalibus termini noſtri ſuperabundant, noſtram neceſſitatem vobis invitamur exponere.

CùM itaque ſecundùm præſentem ſtatum, miniſterium veſtrum ſanctæ Dei Eccleſiæ comprobetur per neceſſarium, & nos hucuſque conſolatione veſtrâ (quod cum dolore proferre poſſumus) caruerimus, niſi in quantum B. Fratres veſtri Domûs Lovanienſis, vel alii remotiores nos duxerint viſitare, omni devotionis affectu veſtram propulſantes exoramus charitatem, quatenus nobis & noſtris compatiamini, & Collegium Fratrum veſtrorum Antverpiam deſtinari faciatis.

HOS enim ipſos affectu ſincero, & dilectione ſtabili pertractare compromittimus: firmam tenentes fiduciam, quòd, cùm Dominus benedixerit domui Ægypti propter introïtum Joſeph, & domui Laban propter Jacob, benedictionis Divinæ munus ad introïtum eorumdem conſequemur.

DATUM in Inventione S. Stephani, anno M.CC.XLIII. 1243.

CAPUT CLXXXVIII.

JOANNA *Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa Privilegia Abbatiæ Laudenſis Ordinis Ciſtertientienſis tuetur anno 1243.*

JOANNA Flandriæ & Hainoniæ Comitiſſa, univerſis Balliviis, Præpoſitis, Hominibus ſuis, ſalutem in Domino. Cùm bonæ memoriæ Pater meus Balduinus Flandriæ, & Hainoniæ Comes, & Prædeceſſores mei Th. & Ph. Comites Flandriæ Eccleſiam Beatæ Mariæ de Laude Ciſtertienſis Ordinis ſpecialiter dilexerint, & ſub ſua protectione ſuſceperint contra malefactores & injuriatores quoſlibet defendendam; & Ego ſimiliter eorum exemplum proſequi deſiderans, & mercedem

Digitized by Google

apud Deum aſſequi cupiens in hac parte, mando vobis, præcipio, & volo finaliter, quatenus prædictam Eccleſiam & ejus perſonas cum omnibus bonis ſuis ab omnibus malefactoribus incurſibus defenſare, & manutenere in omnibus ſatagatis; jura ipſorum tanquam propria mea eſſent, ubique viriliter conſervantes illæſa: nec ſuſtineatis eis inferri ab aliquo moleſtiam vel gravamen; ſcituri pro certo, quod quidquid eis honoris, vel beneficii fuerit exhibitum, vel moleſtiæ aut gravaminis illatum, mihi-met ipſi factum penitùs reputabo; & volo, ut & vos ſimiliter reputetis.

Sciatis etiam, quòd Ego pro ſalute animæ meæ, & Anteceſſorum & Succeſſorum meorum, prædictam Eccleſiam ab omni exactione wienagii, paſſagii, tholonei, rotagii, ponderationis, & conſuetudinum hujuſmodi, de iis, quæ pertinent ad proprios uſus ſuos, tam in nundinis, quàm extra, per totam terram meam, quantum ad me pertinet, omnino emancipatam & liberam eſſe volo penitùs, & immunem.

Datum anno M. CC. XLIII. menſe Maio. 1243.

CAPUT CLXXXIX.

Walterus Bertholdus *Mechliniæ Dominus, Abbatiam Ciſtertienſem S. Bernardi curat transferri in alium locum juxta Schaldim, anno* 1244.

Supple- tum ex Deſcript. Abbatiæ S. Bernardi per Sanderum.

Universis præſentes Litteras inſpecturis, Walterus dictus Bertolt, Vir nobilis, cognoſcere veritatem.

Cùm piæ recordationis *Ægidius Bertout*, Conſanguineus meus, pro ſuæ remedio animæ & Anteceſſorum ſuorum, Abbatiam Ciſtertienſis Ordinis de bonis ſuis fundari decreverit, quidquid juris habebat, vel habere poterat in quattuor Villis *Vrimde*, *Millegem*, *Brochem* & *Ouden*, cum omni integritate, ſicut de Patre meo piæ memoriæ *Waltero* dicto *Bertoldo* in feodum tenebat, ad ſuſtentationem Fratrum dicti Cœnobii, in puram & perpetuam contulit eleëmoſynam, de plena voluntate & conſenſu dicti *Walteri* Patris mei; tali conditione quòd infra terminos prædictarùm villarum Abbatia fundaretur memorata.

Et quia locus competens idoneus & ſufficiens ad id faciendum in dictis locis inveniri non poteſt, Ego Illuſtris Principis *Henrici* Domini mei, Ducis Brabantiæ, & amicorum precibus inclinatus, intuitu Dei & ob remedium animæ meæ, Patris & Matris, ad commodum & utilitatem Fratrum in dicta Abbatia degentium, laudo & plenariè quantum in me eſt, concedo dictæ Abbatiæ ad locum ſibi magis aptum fieri tranſlationem.

1244. Datum anno Dominicæ Incarnationis quadrageſimo quarto ſupra milleſimum ducenteſimum, menſe Auguſto.

Universis præſens Scriptum viſuris, Vir nobilis *Walterus Bertout*, ſalutem in Domino.

Noverit univerſitas veſtra, quòd nos omnes decimas, quas habuimus in *Heyſta*, *Wawere*, *Ryn* & *Muſen*, contulimus in eleëmoſynam, vivente primâ Uxore noſtra *Maria*, Abbati & Conventui Loci S. Bernardi.

1244. Actum M. CC. XLIV. menſe Julio.

Universis præſens Scriptum viſuris, Vir Nobilis Walterus Bertout, Advocatus
1244. Machlinienſis.... Datum M. CC. XLIV.

Universis in Chriſto Fidelibus præſens Scriptum inſpecturis, Hugo Presbyter Curatus perpetuus Eccleſiæ de Hemixem ſalutem & omnibus cognoſcere veritatem. Noverint univerſi, quod ego Hugo Presbyter, de voluntatis meæ arbitrio, & proborum ac religioſorum adhibito conſilio, conceſſi & plenariè licentiavi, ut Viri Religioſi Abbas & Conventus loci S. Bernardi, factâ nobis priùs abundanti recompenſatione juris Parochiæ meæ de Hemixem, ſuam poſſint transferre Abbatiam.

Et quia hæc compromiſſio & ſatisfactio coram me Samuele de Burne Decano Chriſtianitatis Antverpienſis, & multis aliis Viris honeſtis & fide dignis, ſcilicet Ægidio Presbytero de Schelle, Henrico Presbytero de Caſteele, & multis aliis Eccleſiaſticis & Laïcis, cum magna deliberatione facta fuit, ad ſubmovendam in poſterùm omnis dubietatis ſuper præmiſſis quæſtionem, rogatus ab utraque parte, præſentem Paginam Sigilli mei munimine, unà cum Sigillo prædicti Hugonis Curati de Hemixem contuli roboratam.

Actum anno quadrageſimo quinto ſupra mil- 1245.
leſimum ducenteſimum, feriâ tertiâ poſt, *Invocavit me*.

Nicolaus, Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, univerſis præſentes Litteras viſuris, in Domino ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quod Nos conſentimus & aſſenſum noſtrum præbemus, quantum in nobis eſt, quod Viri Religioſi Abbas & Conventus Monaſterii loci S. Bernardi Ciſtertienſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, Monaſterium ſuum ad alium locum, qui tamen in Cameracenſi Diœceſi conſiſtat, transferant, prout utilitati Monaſterii & Perſonarum viderint expedire.

Datum anno Domini quinquageſimo primo 1251.
ſupra milleſimum ducenteſimum, in Vigilia diviſionis Apoſtolorum.

Nos Guido Comes Flandriæ, Machtildis Uxor noſtra, Atrebatenſis Advocatiſſa, Betuniæ & Tenremondæ Domina, Henricus de Aſca Miles, & Joanna Uxor ejus, Domina de *Spineto, notum facimus, quod nos paludem de *Morska dedimus.... Actum M. CC. XLV.

* Al. Epinoy
* Al. Moerſeke.

CAPUT CXC.

GODEFRIDUS *Bredæ Dominus anno 1246. condit Teſtamentum verè pium, & erga varias Eccleſias beneficum.*

Suppletum ex Joannis Baptiſtæ Gram maye antiquitat. Bredanis

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti. Ego GODEFRIDUS Dominus de Breda, ob remedium animæ meæ Parentumque meorum, tale condidi Teſtamentum. Prædicatoribus in *Antverpen*, apud quos ſepulturam elegi, centum libras Lovanienſium, in decem annis ſolvendas, pro quibus annuatim apud *Hilderniſſe* 50. ſextaria avenæ infra dictum terminum accipiant, in eleëmoſynam contuli.

ITEM in ſubſidium Terræ Sanctæ, pro redemptione Crucis in terra de Breda 100. marcas Sterlingorum. In molendino cum ductibus & 20. ſextariis ſiliginis & 20. ſextaria hordei.... ..... tam à me, quam à Patre & Matre...... Inſuper Arnoldo de Dieſt, Fratri meo, 1000. libras Lovanienſes in eleëmoſynam contuli ſuper Villas *Schoeten*, *Merxem* & *Eeckeren*, quas cum omni jure integraliter tenebit; ſalvo Teſtamento prænotato, & ſalvo jure Uxoris meæ, fructibus in ſortem non computandis, donec dictæ 1000. libræ Lovanienſes à meis heredibus ipſi Arnoldo totaliter fuerint perſolutæ.

INSUPER cuilibet Eccleſiæ in terra mea ſitæ, ad faciendum reparandum, viginti ſolidos Lovanienſes contuli. Sacerdotibus verò iſtarum Eccleſiarum trecenalem. Monialibus de Borchflito centum ſolidos Lovanienſes. Hoſpitali de Breda tres libras Lovanienſes; Hoſpitali de Bergen tres libras Lovanienſes, Hoſpitali Antverpienſi viginti ſolidos Lovanienſes annuatim, quos nobis ſuper diverſa bona in cenſu ſolvere tenebantur. Ita tamen, quod in recognitione dominii inde heredibus ſolvere tenebuntur ſex denarios Lovanienſes, & pro iſta eleëmoſyna anniverſarium meum in perpetuum ſervabunt, & de his denariis in die anniverſarii mei pauperes reficientur.

Leproſis ibidem quadraginta ſolidos Lovanienſes; Beginis clauſis ibidem viginti ſolidos Lovanienſes; Mechliniæ Leproſis 50. ſolidos Lovanienſes; Hoſpitali triginta ſolidos Lovanienſes. Ad Fabricam Eccleſiæ Fratrum Minorum ibidem 50. ſolidos Lovanienſes; Sacerdotibus ibidem triginta ſolidos Lovanienſes. Ad Fabricam B. Catharinæ ibidem viginti ſolidos Lovanienſes; Beginis decumbentibus ibidem 20. ſolidos Lovanienſes; Eccleſiæ B. Mariæ ibidem 5. ſolidos Lovanienſes; Eccleſiæ B. Rumoldi 5. ſolidos Lovanienſes; in Valle Liliorum 100. ſolidos Lovanienſes; in Valle Roſarum 100. ſolidos Lovanienſes; ad Fabricam Monachorum S. Bernardi 100. ſolidos Lovanienſes; ad Fabricam Eccleſiæ de Schoeten 30. libras Lovanienſes; Sacerdotibus ibidem 30. ſolidos Lovanienſes; Decimam meam de Santvliet, Conventui B. Michaëlis in Antverpen in eleëmoſynam contuli. Ita videlicet, ut ſi Egò, vel aliquis Anteceſſorum meorum, Conventum illum turbavi, vel damnificavi, per dictam eleëmoſynam abſolvamur, & quod anniverſarium meum ibidem obſervent.

ITEM Abbati de Conventu Villarienſi 100. Marcas ſterlingorum in eleëmoſynam contuli.

ITA videlicet, ut ſi ego vel aliquis Anteceſſorum meorum ipſos in aliquo damnificavimus, vel moleſtavimus, per iſtam eleëmoſynam inde abſolvamur.

DE controverſia autem, quæ inter ipſos & Nos vertitur, in Abbatem S. Michaëlis in Antverpen, & Priorem Fratrum Prædicatorum in Antverpen ſic compromittimus, ut ipſi diligenter & fideliter inquirant jus Monaſterii Villarienſis & noſtrum, & quicumque de jure habebuntur, eis liberè aſſignent.

HOMINES verò in terra noſtra manentes & ſervilis conditionis exiſtentes liberos dimittimus; tali conditione, ut poſt obitum eorum ſinguli 12. denarios Lovanienſes pro turmodo perſolvant à *Fryſſendyck*.

10. Libras Lovanienſes ad Capellanum meum in domo mea *Schoeten* aſſigno; ita videlicet, ut Ego, vel Succeſſores mei, vel Uxoris meæ, dum ibidem non manemus, Capellanus in Eccleſia de Schoeten ad Altare B. Virginis tenebitur deſervire, & ſi Uxor mea medietate iſtorum proventuum noluerit carere, ipſi rerum penſatio fiat ubicumque rationabiliter elegerit in terra noſtra.

ITEM Henrico Filio meo unico 100. Marcas Colonienſes in eleëmoſynam contuli ſuper medietate conductûs de Breda, & ſuper tres manſus, videlicet *Wyllybanch*, & Henrico Vulpis, & Joanne de Colonia.

ANSELMO dicto Heya pro ſervitio ſuo dedi 20 libras Lovanienſes; Danieli de Zela 20. libras Lovanienſes; Henrico de Baerle decimam de Ginneken, quam à me in pacto habuit, liberam dimitto.

ROGERO 100. ſolidos Lovanienſes; Conæ 100. ſolidos Lovanienſes; Bodino de Bergen 100. ſolidos Lovanienſes; Nicolao de Beke Notario meo 10. libras Lovanienſes; Joanni Garcioni meo 3. libras Lovanienſes.

HUJUS igitur Executores Teſtamenti duxi eligendos Viros Religioſos, Abbatem videlicet de Villers, & Abbatem S. Michaëlis in Antverpen, & Priorem Fratrum Prædicatorum in Antverpen; quibus eò libentiùs, ut fideliter pro Teſtamento meo laborarent, eleëmoſynam meam contuli; cum hoc etiam facere teneantur, cum ſim Cruce ſignatus.

INSUPER cum eis Executores meos elegi Viros

ros

ſtros Nobiles, Aencotam Beth. D.H. etiam Berthout, & D. W. de Grimbergen; quibus humiliter pro animæ meæ remedio ſupplico intuitu divinæ pietatis, ut hoc Teſtamentum meum fideliter exequantur cum Viris Religioſis prænotatis.

Et ſi aliquem de prænominatis Executoribus præpeditum negotiis abeſſe contigerit, & Abbates vel Prior unum de ſuis Fratribus per Litteras ſuas ad executionem hujus Teſtamenti pro ſe miſerint, in omnibus poteſtatem ipſorum obtineant, ac ſi ipſi Abbates & Prior eſſent præſentes.

Si tamen Nobiles tum etiam aliquando intereſſe non poterunt, quoſcumque etiam per Litteras ſuas patentes pro ſe tranſmiſerint, poteſtatem eorum in his exequendis obtinebunt. Teſtes autem, qui huic facto interfuerunt, ſcilicet

Magiſter Godefridus Decanus Lovanienſis,
Frater Wilhelmus de Eekerna, &
Frater Lambertus ſuus ſocius,
D. H. de Berthout, &
D. Wilhelmus de Grimbergen, &
D. Ægidius de Berchlaer,
Nicolaus Canonicus de Beke,
Anſelmus Heya &c....

Ne igitur &c.... cum appenſione Sigillorum noſtrorum teſtamur, Godefridum iſtud condidiſſe Teſtamentum &c..... & quia ego pro Domino Abbate S. Michaëlis &c....

Actum anno M. CC. XLVI. ipſo Feſto S. Marci Evangeliſtæ. 1246

- *Godefridus Dominus Bredæ & Bergarum ad Zomam 1212. 1246. duxit Machtildem.*
  - *Henricus 1267. duxit Sophiam, Walteri Mechliniæ Domini Filiam, obiit circa 1273. pag. 729.*
    - *Iſabella Domina Bredæ & Bergarum Uxor Arnoldi de Lovanio, qui obiit poſt annum 1287.*
      - *Alicia ſeu Aleidis Domina Bredæ, Uxor Raſonis de Gavre Domini Lidekerkæ.*
      - *Maria Domina Bergarum Uxor Gerardi de Weſemale.*
    - *Sophia Domina de Schoten & Merxem 1274.*

Suprà pag. 89. ad annum 1125. Arnulphus & Ingelbertus de Breda memorantur. Godefridus Bredæ & Bergarum Dominus, qui anno 1246. Teſtamentum jam recitatum condidit. Uxorem habuit *Machtildem*, Beginagii Bredani Fundatricem: ut ex illius loci Archivis colligi videtur.

CAPUT CXCI.

Osto *Dominus de Traſegnies & Braine-le-Chateau, benefacit Bruxellenſi S. Joannis Baptiſtæ Xenodochio, anno* 1247.

Universis, Ego Osto de Traſiniis, Dominus de* Brania Caſtelli, notum facio, quòd bonæ memoriæ Pater meus *Oſto* contulit Hoſpitali B. Joannis in Bruxella Litteras ſuas in hunc modum.

* Braine-le-Chateau.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Ego Osto Dominus de Traſiniis univerſis notum fieri volo, quòd Ego in nomine eleëmoſynæ contuli unum modium bladi, Bruxellenſis menſuræ, Hoſpitali B. Joannis in Bruxella, annuatim ſumendum in perpetuum ad molendinum meum in Brania Caſtelli, in Natale Domini.

Actum anno M. CC. XXVI. menſe Julio. 1226

Ego autem prædictam collationem ratam habeo. In cujus rei confirmationem præſentibus Litteris Sigillum meum feci apponi.

Datum anno M. CC. XLVII. menſe Maio. 1247

(1) Osto Traſiniaci in Gallo-Brabantia Dominus, Par de Silly in Hannonia, Ægidii Filius, Oſtonis Nepos, duas habuit Conjuges.

Ex altera, Agnete Domina de Hakinis, genuit *Ægidium* Traſiniaci, *Oſtonem* Braniæ Caſtelli in Gallo-Brabantia, Dominos, *Alidem* & *Makedam*.

Idem Herlamontanam Ordinis Præmonſtratenſis Cellam ſeu Prioratum, à Floreffia dependentem, tumulis Dominorum Traſiniaci celebrem, circa annum 1230. aut 1240. fundavit.

Stemma Dominorum Traſiniaci, *vulgò*, Traſignies.

- *Oſto Dominus de Traſignies 1179. pag. 107.*
  - *Ægidius Dominus Traſiniaci duxit Alidem Dominam Boulariæ, obiit in Syria, pag. 747.*
    - *Oſto Dominus Traſiniaci 1228. Fundator Herlaimontis duxit Agnetem Dominam de Hakinis.**
      - *Ex 1. Ægidius Dominus Traſiniaci, anno 1256.*
        - *Ægidius Dominus Traſiniaci. 1307.*
          - *Joannes Dominus Traſiniaci 1325. ſine liberis.*
          - *Agnes Uxor Euſtachii Domini de Reux in Hannonia.*
      - *Oſto Dominus Braniæ Caſtelli 1243 ſine liberis.*
      - *Alidis.*
      - *Makeda.*
    - *Ægidius le Brun Franciæ Conſtabularius pag. 747. 1248. 1263.*
      - *Oſto le Brun 1256. 1276.*
        - *Ægidius 1276.*
      - *Maria Uxor Thomæ de Mortania.*
    - *Raſo.*

* Aliam Conjugem habuit idem Oſto è qua ſex liberos genuit; ſed nomina ſingulorum ignorantur.

CAPUT

CAPUT CXCII.

LEONIUS *Caſtellanus Bruxellenſis Eccleſiæ S. Gudulæ Bruxellis Patronatum de Holaer, aliaque beneficia confert ann.* 1248. *&* 1249.

UNIVERSIS, LEONIUS Caſtellanus Bruxellenſis, Patronus Eccleſiæ de *Holaer*, cognoſcere veritatem. Noverint univerſi, quòd nos Patronatum de Holaer, ad noſtram ſpectantem collationem, Eccleſiæ S Gudilæ Bruxellenſis contulimus perpetuò poſſiden-
1248. dum..... Actum anno Domini M. CC. XLVIII.
menſe Aprili.

UNIVERSIS, LEONIUS Caſtellanus Bruxellenſis ſalutem. Ad notitiam ſingulorum perveniat, quòd Amelricus Theſaurarius Bruxellenſis Eccleſiæ domiſtadium, in quo manſit quondam Helſuend Mulier, quod idem Theſaurarius emit à nobis jure hereditario poſſidendum, Decano & Capitulo Bruxellenſi contulit in eleëmoſynam perpetuò poſſidendum.

PRÆDICTUS verò Decanus dictum domiſtadium à nobis relevavit; ſalvo jure annui cenſûs duorum denariorum Bruxellenſium, Nobis & Heredibus noſtris in Natali Domini perſolvendorum.

DATUM annò Domini M. CC. XLIX. menſe 1249.
Januario.

CAPUT CXCIII.

HENRICUS II. *Brabantiæ Dux aliique FF. Prædicatoribus Antverpiam admiſſis* (*ut ſupra cap.* 187.) *beneficia largiuntur, anno* 1249. *& ſeqq.*

HENRICUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, Scolteto, Scabinis, ceteriſque Opidanis. Antverpienſibus ſalutem. Cùm Fratres Ordinis Prædicatorum elegerint in noſtro Opido manſionem, illum fundum, quem quondam *Arnoldus de Lira*, & *Willelmus* poſt eum, natus eius, occuparant minùs juſtè, eò quòd ad noſtrum Dominium noſcebatur pertinere, inſuper & foſſata antiqua & nova, quibus area ipſorum dignoſcitur circumcingi, cum via à tergo eorum exeunte versùs portam vaccarum, eorumdem Fratrum uſui deputamus.

DATUM apud *Lunderſele* in vigilia Pentecoſtes
1249. M. CC. XLIX.

UNIVERSIS, HUGO dictus Noze, Opidanus Antverpienſis, notum facio quòd cùm olim *Willelmus*, quondam Arnoldi de Lira Filius, fundum quendam ſuper *Driſt* in Antwerpia, quem à me tenebat in feodum, & Domum ſuperpoſitam, cum ſuis attinentiis, Fratribus Ordinis Prædicatorum, in eodem Opido commorantibus, in ſuo Teſtamento legaſſet, conſenſum voluntarium in præmiſſis adhibere curavi.
1249. DATUM M. CC. XLIX.

UNIVERSIS, Scoltetus & Scabini Antverpienſes ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quòd cùm *Sibylia* relicta Willelmi de Lira, & *Willelmus* Filius ſuus, quem habuit ex dicto Willelmo, Walterum de *Berchem*, Militem, Tutorem ſuum fecerint coram nobis, idem Miles in noſtra præſentia conſtitutus recognovit, quòd præfatus Willelmus fundum & Domum ſitam ſuper *Driſt* Fratribus Ordinis Prædicatorum de Antwerpia in eleëmoſynam contulit.

ACTUM Antwerpiæ M. CC LI. 1251.

UNIVERSIS, WALTERUS de Berchem Miles ſalutem. Cùm *Willelmus* dictus de Lira legaverit Fratribus Ordinis Prædicatorum in Antwerpia Domum ſuam cum fundo ſitam ſuper *Dries* in Antwerpia, & poſt deceſſum dicti Willelmi, *Sibylia* relicta ſua, & *Willelmus* Filius ſuus, me conſtituerint Tutorem ſuum, univerſitati veſtræ notum facio, quòd ego prædictam Domum cum fundo reportavi in manus Thomæ Scabini Antwerpienſis, ad opus dictorum Fratrum. Præſenti itaque Scripto, ſub teſtimonio Samuëlis Decani Antverpienſis, Joannis Presbyteri de Ranſt, Michaëlis Militis, & *Catharinæ* Uxoris
meæ, Sigillum meum appendi. 1251
DATUM M. CC. LI.

UNIVERSIS, ANTONIUS de Cromflit ſalutem. Cùm bonæ memoriæ *Willelmus* dictus de Lira, Maritus Filiæ meæ Sibyliæ, fundum & Domum ſuam ſitam ſuper *Drieſch* in Antwerpia Fratribus Ordinis Prædicatorum Antwerpienſium, de conſenſu ejuſdem Filiæ meæ Sibyliæ, Uxoris ſuæ, in eleëmoſynam dederit, Nos ratam habentes eamdem eleëmoſynam, ne dicti Fratres ex parte Willelmi, quem Sibylia ex prædicto Willelmo genuit, qui adhuc infra annos eſt, in poſterum moleſtentur, obligamus nos pro eodem.

DATUM M. CC. LI. 1251.

WALTERUS Miles de *Ranſt*, dictus de *Berchem*, ... quòd cum olim inter *Sibyliam*, relictam Willelmi de Lira ex una parte, & Fratres Prædicatores Antwerpiæ commorantes ex altera, gravis quæſtio verteretur.....

DATUM M. CC. LX. 1260.

GERARDUS de Iſcha Miles, & Uxor ejus *Oda*

Digitized by Google

Oda de Anderſtat, notum facimus, quòd bonæ memoriæ *Hugo Noze*, Socer noſter, habens affectum ſpecialem ad promotionem Fratrum Ordinis Prædicatorum in Antwerpia, contulit eis in eleëmoſynam Allodium ſuum jacens ante portam ipſorum, quod protenditur à domo quondam Everardi Noze uſque ad molendinum aquaticum. Nos igitur & liberi noſtri, quantum in nobis eſt, prædictam Donationem approbamus.

1262. DATUM M.CC.LXII.

GERARDUS de Iske Miles, & Uxor ejus *Oda* de Anderſtat, notum facimus quòd *Willelmus*, natus Arnoldi de Lira, legavit in Teſtamento ſuo Fratribus Prædicatoribus in Antwerpia Domum ſuam ſupra *Drieſch*, & fundum ibidem jacentem; tali appoſitâ conditione, quòd dicti Fratres ſolverent LX. libras Lovanienſes legatariis ſui Teſtamenti.

DEFUNCTO verò dicto Willelmo, cùm poſtea naſceretur ei Filius, Walterus de Berchem Miles, dicti pueri Tutor, prædictam donationem ratam habuit. Cui Donationi & ratihabitioni bonæ memoriæ Hugo Noze, quondam Socer noſter, & Pater Uxoris noſtræ, tamquam Dominus feodi, ſuum præbuit aſſenſum.

PROCEDENTE verò tempore cùm dictus puer *Willelmus* veniſſet ad annos pubertatis, præfatam Donationem à Patre ſuo factam approbavit.

NOS autem & liberi noſtri ſupradictæ Donationi conſentimus; renuntiantes omni juri quod nobis competere poterat in domo vel fundo ſupra dictis.

DATUM M.CC.LXIV. 1264.

CAPUT CXCIV.

WALTHERUS BERTHOLDUS *Mechliniæ Dominus*, BEATRIX *Henrici Bertholdi Gelæ Domini Vidua*, & HENRICUS *de Aſſcha benefaciunt Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim Ordinis Ciſtertienſis, ann.* 1251. *& ſeqq.*

WALTERUS Bertaut, Vir Nobilis, Dominus de Machlinia, notum facimus, quòd Willelmus de Ekerna * decimam, quam tenebat à Nobis jure feodali in Parochia de Duffle, in manus noſtras, ad opus Abbatis & Conventûs Loci S. Bernardi, reſignavit. Et Nos eamdem decimam & partem decimæ, quam in dicta Parochia poſſedimus, præfatis Abbati & Conventui, ob remedium animæ noſtræ & Dominæ Mariæ uxoris noſtræ, contulimus.

* Aliàs Ekeren.

1251. ACTUM M.CC.LI.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis, BEATRIX, relicta Viri Nobilis bonæ memoriæ Henrici Bertout, Domini de Gele, ſalutem.

Noverint univerſi, quòd Ego coram Nobili Viro Waltero Bertout, Domino de Mechlinia, uſufructuario, quem habui in decima de Gele, quam Henricus Filius meus Abbati & Conventui Loci S. Bernardi, Ciſtertienſis Ordinis, vendidit, propriâ voluntate abrenuntiavi, nihil juris in ea mihi reſervando. Huic abrenuntiationi interfuerunt

Dominus Henricus Bertaut,
Arnoldus Dapifer de Rotſelare,
Leonius Filius Caſtellani Bruxellenſis, Viri Nobiles;
Henricus de Bouterſem,
H. de Heinsbroec,
Petrus de Kereberge, Milites;
Walterus de Haren, & plures alii.

ACTUM M.CC.LIII. menſe Maio. 1253.

HENRICUS de Haſcha Miles, & Joanna Uxor ejus, Domina de Spineto *, in ſpe æternæ retributionis à Domino, Viris religioſis, Abbati & Conventui Loci S. Bernardi, Ciſtertienſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, qui in palude de Moerſeke, tam pro ſe quàm pro nobis, quàm etiam pro ſuis ſimul in dicta palude coheredibus, fideliter laborantes perſeverant, arenam, quæ ſita eſt in Parochia de Moerſeke, in loco qui dicitur * Gaſtella, prædictæ paludi contiguam; quam ad præſens foſſatis & ſepibus incluſerunt, pro ſuis ædificiis, & aliis uſibus inibi conſervandis & habendis, in eleëmoſynam liberè contulimus, & ab omni calumnia penitus liberatam.

* Aliàs Espinoy.

* Aliàs Caſtel.

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo nono, menſe Junio. 1259.

Domini Duſſlæ & Gelæ ex Bertoldis.

- *Walterus Bertout Dominus Mechliniæ 1179. ſepultus ibidem ad S. Rumoldum 1219. ſuprà pag. 729.*
  - *Walterus Dominus Mechliniæ duxit Margaritam Britannam, obiit 1243.*
    - *Walterus Magnus Dominus Mechliniæ duxit Mariam Arvernam, obiit anno 1286.*
    - *Henricus Dominus Duſſlæ & Gelæ duxit Beatricem, obiit 1252.*
      - *Henricus Dominus de Gele & Zeelem duxit Imaniam Dominam de Malſtede. ſepultus in Monte Sion prope Mechliniam, vulgò Blydenbergh.*
        - *Gerardus.*
        - *Henricus Dominus Duſſlæ & Gelæ duxit Margaritam 1312. fuit Corteberga, 1339*
          - *Catharina heres, Uxor Theoderici de Hornes, Domini de Perwez, qui Corteberga fuit 1372.*
    - *Ægidius Dominus de Hunsbeke.*
  - *Ægidius Barbatus Dominus Berlara, Pater Ægidii, ſupra pag. 751.*

Digitized by Google

CAPUT CXCV.

Arnoldus *Dieſtenſis in Brabantia Dominus, Begginagium ibidem anno* 1254. *fundat; quod Filius ejus Arnoldus anno* 1271. *probavit.*

Universis Arnoldus Dominus de *Dieſt* ſalutem. Cùm nos Allodium Abbatis & Conventûs S. Trudonis, Ordinis S. Benedicti, quod habebant prope *Beghinas* Sanctæ Catharinæ ad Campum, infra limites Parochiæ de *Webbecum* conſiſtens, ab eiſdem Abbate & Conventu acquiſiverimus per commutationem Allodii noſtri, Henrici Leodienſis Electi accedente confirmatione; nos conſiderantes quòd dictæ Beghinæ de Campo in Dieſt plures, ex eo quòd in diverſis degunt Parochiis, incommoditates & pericula animarum patiuntur, dictis Beghinis liberam concedimus facultatem infra dictum Allodium noſtrum Eccleſiam conſtruendi.

Ut autem dictæ Beghinæ commodiùs Domino famulentur, eis concedimus quòd in perpetuum ab omnibus exactionibus ſint immunes.

Datum apud Dieſt, anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quinto menſe Januario. 1254.

Universis Arnoldus Dominus de Dieſt, & Caſtellanus Antwerpienſis, ſalutem.

Cùm piæ recordationis Dominus de Dieſt Beghinabus Beatæ Catharinæ de Dieſt Eccleſiam, Cœmeterium & Sacerdotem proprium unum vel plures habendi dederit facultatem; Nos factum prædicti Patris noſtri ratum habentes, dictis Beghinabus immenſitate creſcentibus, in Allodio, in quo ſunt, terminum ampliamus, eodem jure, privilegio & libertate....

Datum feria II. ante Annuntiationem Domini, anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo primo. 1271.

- *Arnoldus Dominus Diſtenſis, Arnoldi Filius & Nepos, 1254. duxit Eliſabetham de Britannia. Obiit 1296. ſepultus Diſtæ apud Minores, quos fundavit.*
  - *Gerardus Dominus Diſtenſis, 1333. obiit ſine liberis.*
  - *Joannes Epiſcopus Cameracenſis & Ultrajectenſis obiit 1340.*
  - *Thomas Dominus Diſtenſis, obiit 1349.*
    - *Henricus Dominus Diſtenſis, 1372. obiit 1386.*
      - *Thomas Dominus Diſtenſis.*
        - *Joannes, obiit ante Patrem.*
        - *Joanna Domina Diſtenſis Uxor Joannis Loſſenſis Domini Heinſberga.*
      - *Guilielmus Epiſcopus Argent.*
      - *Joannes.*
      - *Maria.*
      - *Alidis.*
    - *Arnoldus obiit ſine liberis.*
  - *Arnoldus Dominus de Rumez.*
    - *Iſabella Uxor Hugonis de Ailly.*
      - *Gerardus de Ailly*

Arnoldus de Dieſt ſùb Godefrido II. Brabantiæ Duce anno 1142. & 1143. in Chronico Trudonenſi Ms. memoratur. *Arnoldus* Dei gratiâ Princeps de Dieſt, & Gerardus Frater ejus, anno 1200. & 1202. in Archivis Monaſterii Averbodienſis celebrantur, & anno 1202. Diploma Eccleſiæ Antverpienſis ſignavit.

Hujus Filius fuit *Arnoldus*, qui Beginagium Diſtenſe fundavit.

Ex Bertha Gerardi Caſtellani Antverpienſis Filia herede genuit Arnoldum, qui duxit Iſabellam Comitis Britanniæ minoris Filiam.

Horum Filius *Gerardus* Dieſtenſe Canonicorum S Joannis Collegium, & Cartuſiam de Zeelem in agro Diſtenſi fundavit, in dicta Cartuſia humatus. Fundationem hujus Dieſtenſis Capituli exhibuimus ſupra lib. I. Donat. Belgic. cap. 136; & cap. 147. ibidem fundationem alterius Capituli S. Sulpitii per Abbatem Tungerloënſem.

Joannes primùm Cameracenſis, pòſt Ultrajectenſis Epiſcopus, ac demùm, Gerardo Fratre defuncto, Dominus Diſtenſis & Burggravius Antverpienſis, Collegium XII Canonicorum Amersfurti in Diœceſi Ultrajectenſi fundavit anno 1337. Fundationis hujus Diploma inferiùs exhibebitur in Supplemento ad Opera Diplomatica Auberti Miræi.

Joannis Frater junior *Arnoldus* duxit Iſabellam Arnulfi Domini Mortaniæ Filiam, Dominam de Rumez in agro Tornacenſi: qui Vicus olim apud Lannoios, nunc ad Comitem Solranum ex Gente Croya pertinet.

Ceterùm quâ ratione territorium Diſtenſe cum annexo titulo Burggravii Antverpienſis ad Familiam Principum Naſſaviorum pervenerit, ſuprà lib. I. Diplomatum Belgicorum cap. 73. & lib. I. Donationum Belgicarum cap. 136. explicui.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CXCVI.

LUDOVICUS & WALTHERUS BERTHOLDUS, FELICITAS DE HOBOKE, HENRICUS *Duſſlæ & Gelæ Dominus*, GUILIELMUS DE BERCHEM *& alii, beneficia præſtant Abbatiæ S. Bernardi ad Schaldim Ordinis Ciſtercienſis, anno* 1256. *& ſeqq.*

EGo LUDOVICUS Vir Nobilis, dictus Bertaut, notum facimus quòd nos omnem eleëmoſynam, quam Abbati & Conventui Loci S. Bernardi contulit felicis recordationis germanus noſter Ægidius Bertaut in Villis de *Vrimde*, *Houden*, *Millenghem & Broghem*, ob remedium animæ noſtræ & Dominæ Sophiæ Uxoris noſtræ, ratam habemus.

1256. DATUM M. CC. LVI. menſe Auguſto.

UNIVERSIS præſens Scriptum viſuris, WALTERUS BERTAUT & MARIA ejus Uxor ſalutem. Præſentium tenore teſtamur, quòd conſtituta in noſtra præſentia Filia noſtra Sophia, relicta bonæ memoriæ Henrici Domini de Breda....

1270. DATUM M. CC. LXX.

UNIVERSIS præſens Scriptum viſuris, SOPHIA de Machlinia, relicta bonæ memoriæ Henrici quondam Domini de Breda....

1278. DATUM M. CC. LXXVIII.

NOS HENRICUS Dominus de Bouterſhem, notum facimus, quòd in eleëmoſynam contulimus Abbati & Conventui Loci S. Bernardi decimam raparum apud terram noſtram de Santhoven proventurarum, nec non decimam geluniam in omni terra noſtra.

1273. DATUM apud Lovanium in craſtino B. Laurentii, anno M. CC. LXXIII.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis, FELICITAS dicta de Perweis, Domina de Hoboke, relicta Godefridi Domini de Perweis, ſalutem.

NOVERIT univerſitas veſtra, quòd Nos bona, quæ ab Abbate & Conventu S. Cornelii Indenſis juſto titulo acquiſivimus in Territorio

* aliàs Puers. de * Puderſe, vendidimus Abbati & Conventui Monaſterii Loci S. Bernardi, Ciſtercienſis Ordinis.

1278. ACTUM M. CC. LXXVIII.

WALTERUS dictus Bertaut, Dominus Machlinienſis, & MARIA ejus Uxor, notum facimus, quòd Nos, de conſenſu primogeniti noſtri Walteri Bertaut, contulimus in eleëmoſynam Abbati & Conventui Loci S. Bernardi decimationem novalium quam habuimus in Parochia de Duffle. His interfuerunt Homines noſtri feodales,

Joannes Bertaut Dominus de Gramines,
Ægidius Bertaut Frater noſter, & alii.

1280. ACTUM M. CC. LXXX. feriâ quintâ ante Feſtum B. Magdalenæ.

NOS ARNOLDUS de Lovanio, Dominus de Breda, notum facimus, quod dedimus Domicellæ Beatrici de Breda tres ſextarios ſiliginis, annui reditûs..... Huic Donationi interfuerunt Ægidius de Breda, & alii.

DATUM M. CC. LXXXI. 1281.

ROBERTUS de Grimbergis, Dominus de Aſca, & Maria ejus Uxor, notum facimus, quòd Nos vendidimus Abbati & Conventui Loci S. Bernardi....

DATUM M. CC. XCII. 1292.

GERARDUS dictus de Waſſenberge, Dominus de Borge, notum facio, quòd Willelmus, Filius quondam bonæ memoriæ Joannis de Geneffia Militis, duas partes decimæ de Zeelem ad opus Abbatis & Conventûs Loci S Bernardi donavit in eleëmoſynam. Teſtes,

Arnoldus Comes Loſſenſis, &
Willelmus de Warois Miles.

DATUM M. CC. XCIII. 1293.

HENRICUS Bertaut dictus de Duffle, Miles, de Gela & de Zeelem Dominus, notum facimus, quòd Nos omnem calangiam, quam piæ memoriæ Henricus Bertaut, Pater meus, aut Nos ſuper decima novalium in Parochia de Gela contra Abbatem & Conventum Loci S. Bernardi movebamus, indebitam fuiſſe recognoſcimus ac minùs juſtam.

Et Nos Ægidius Bertaut Dominus de *Hunebeke, Florentius Bertaut Dominus de Berlar, * aliàs Humbeke
Joannes Bertaut Dominus Neckerſpule, Milites, & Nos Ægidius dictus de Lare, Miles, Sigilla noſtra præſentibus appoſuimus in teſtimonium præmiſſorum.

Datum M. CC. XCIV. in craſtino Aſcenſionis Domini. 1294.

JOANNES, primogenitus Viri Nobilis Domini Joannis Bertaut dicti de Berlar, Militis, notum facio, quòd noſter conſanguineus Walterus de Hemmexem, dictus de Pouderle, recognovit ſe vendidiſſe Abbati & Conventui Monaſterii Loci S. Bernardi, Ciſtercienſis Ordinis, quidquid juris habebat in L. bonariis waſtinæ apud Gele.

Datum M. CC. XCIV. 1294.

JOANNES dictus Bertaut, primogenitus Joannis Bertaut dicti de Berlar, notum facio, quòd conſanguineus meus & feodalis Dominus Willelmus dictus de Berchem Miles recognovit ſe vendidiſſe Abbati & Conventui Monaſterii S. Bernardi propè Scelle XII. bonaria terræ arabilis in Parochiis de *Boughout* & *Vrimde*. Teſtes,

Joannes Bertaut, dictus de Berlar, prædicti Joannis Pater,

Walterus

Walterus dictus de Berchem, Frater Willelmi,
Ludovicus dictus Bertaut, Milites, &
Walterus dictus de Poderle, &
Willelmus dictus Noze.

1296. Datum M. CC. XCVI. in Feſto B. Michaëlis Archangeli.

NOS JOANNES Bertaut, dictus de Berlar, Miles, & Joannes ejus primogenitus, notum facimus quòd Nos eleëmoſynam univerſorum bonorum immobilium, datam quondam Abbati & Conventui Monaſterii Loci S. Bernardi, ad fundationem prædicti Monaſterii, à Domino Ægidio Bertaut, quondam Avunculo mei prælibati Joannis dicti de Berlar Militis, ratificamus. In quorum teſtimonium Nos præfatis Religioſis contulimus præſentes Litteras, Sigillorum noſtrorum munimine roboratas, quibus utimur.

EGO enim Joannes dictus de Berlar, Miles, utor adhuc Sigillo meo quod habui eo tempore quo fui Dominus de Gramines.* Rogamus quoque Joannem Bertaut Dominum Mechlinienſem, ejus Mamburnum Florentium Bertaut Dominum de Berlaer, Ægidium Bertaut Dominum de Honebeke*, Henricum Bertaut Dominum de Duffle, Ludovicum Bertaut Militem, & Raſonem Cantorem Eccleſiæ B. Mariæ Antverpienſis, Fratres germanos mei Joannis Bertout Militis ſuprà dicti.... Hambeke.

* Vicus prope Harlebecam in Flandria.

Datum anno M. CC. XCVI. in die S. Catharinæ. 1296.

VIRO Nobili conſanguineo ſuo Domino FLORENTIO dicto Bertaut, Domino de Berlar, Joannes Bertaut dictus de Berlar, Miles, & Joannes ejus primogenitus, ſalutem. Veſtræ diſcretioni ſupplicamus....

Datum M. CC. XCVI. in die S. Catharinæ. 1296.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis JOANNES dictus Bertout, Dominus Mechlinienſis, ſalutem. Cùm Viri Nobiles & Conſanguinei noſtri & feodales, Joannes Bertaut dictus de Berlar, Miles, & Joannes ejus primogenitus, de beneplacito Patrui noſtri & Tutoris Domini Florentii dicti Bertaut, Domini de Berlar......., omnes conventiones prædictas ratificamus.

Datum M. CC. XCVII. 1297.

CAPUT CXCVII.

ÆGIDIUS DE TRAZEGNIES, *Conſtabularius Franciæ*, ALEIDIS *Boulariæ, de qua pag.* 755. *Filius, &* JOANNA DE NEVELE *dotant Abbatiam Belli-prati Ordinis Ciſtertienſis, ann.* 1256. *&* 1341.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis ÆGIDIUS dictus le Brun de Trazegnies, Conſtabularius Franciæ, ſalutem.

Noverint univerſi, quod cùm *Oſto* quondam Dominus de Trazegnies, Frater meus, haberet quintam partem omnium Allodiorum Villæ de *Grimengem*, ratione eſcheanciæ *Aelidis* quondam Dominæ de Boulers, Matris ſuæ & meæ, prædictus Oſto de duabus Uxoribus liberos decem procreavit, quibus prædicta quinta pars dictorum Allodiorum devenit, ratione eſcheanciæ Patris ſui. Quattuor vero prædictorum liberorum decem, quos de prima Uxore ſua *Agnete*, quondam Domina de Hakinis, procreavit, ſcilicet *Ægidius* & *Oſto* Fratres & Milites, *Aelidis* & *Makeda*, Sorores prædictorum Militum, mihi contulerunt omnem illam partem, quæ ad eos devenerat ratione prædictæ eſcheanciæ Patris eorum de illa quinta parte Allodiorum, quam in Villa de Grimenghem Pater eorum poſſederat, ad faciendam meam omnimodam voluntatem.

Id eſt, quattuor ex decem.

EGO verò omnem illam partem prædictæ eſcheanciæ prænominatorum quattuor liberorum, quam mihi contulerunt, dedi Abbatiæ de BELLO-PRATO, Ordinis Ciſtertienſis, juxta Geraldi-montem.

INSUPER eidem contuli inventionem apum, quæ fieret ſuper Allodia ſua. Contuli etiam quendam rivulum fluentem infra clauſuras dictæ Eccleſiæ. Contuli etiam ſingulis annis decem ancas accipiendas in Villa mea prænominata.

QUOD ut ratum maneat, præſentes Litteras dedi Sigilli mei munimine roboratas.

EGO verò OSTO dictus le Brun, Filius Domini Ægidii de Trazegnies, Conſtabularii Franciæ, hanc collationem approbo. Et ad majorem ſecuritatem Sigillum meum huic Chartæ, unà cum Sigillo Patris mei, appoſui.

DATUM anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo ſexto, menſe Octobri, feriâ ſextâ poſt Feſtum Lucæ Evangeliſtæ. 1256.

Ego JOANNA de Nevele, Domina de Boular & Scendelbeke, do in eleëmoſynam Abbatiſſæ & Conventui Belli-prati pratum in *Raſebeke*.... pro anima Dominæ meæ *Machtildis*, quæ fuit Filia Roberti Boni Comitis Flandriæ, & Domina de Florines & Beverne; pro anima *Sigeri* de Lidekercke, qui fuit Dominus de Boular; pro anima Roberti Domini de Nevele; pro anima mea Joannæ prædictæ; pro anima *Nicolai* de Baileul, Domini de Roſſoit, & pro anima *Machtildis* Dominæ de Roſſoit, ipſius Uxoris....

ACTUM anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo, die III. Martii. 1341.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CXCVIII.

Monaſterio de Op-Bigardis, ſeu Minoris Bigardiæ, Virginum Benedictinarum juxta Bruxellam, confertur Decima apud Hallas, anno 1259.

UNIVERSIS præſentes Litteras viſuris Maria relicta quondam Domini G. de Lovanio. Noveritis, quòd Jacobus de Selleka in noſtra præſentia conſtitutus, recognovit ſe recepiſſe decimam jacentem apud *Hall*, quæ olim fuit Domini *Waltheri Lutthe*, ad opus Prioriſſæ & Conventûs de Opbigardis, &c.

Præmiſſa autem facta fuit recognitio in præſentia *Gerardi & Adæ de Liefringen Presbyterorum, Geſelini del Borgh, Lamberti del Borgh* & Giſelini de Hendenaka, Joannis Corturiut de Elongh, & aliorum quamplurium.

In cujus rei teſtimonium præſentes Litteras noſtro Sigillo roboravimus.

Datum anno Domini M. CC. LIX. in craſtino B. Mariæ Magdalenæ. 1259.

CAPUT CXCIX.

WALTERUS *Magnus Bertoldus, Machliniæ Dominus, Cænobio Monialium Victorinarum ibidem in Monte Sion anno* 1260. *benefacit. Walteri Filia* SOPHIA *anno* 1287. *Capellaniam fundat Mechliniæ.*

WALTERUS dictus Bertout, Dominus Machlinienſis, notum fieri volumus, quòd Nos Prioriſſæ & Conventui S. Victoris in Machlinia omnia bona mobilia & immobilia... (Sacerdotibus in Machlinia conceſſa) donamus, de conſenſu Scabinorum & Villæ Machlinienſis, pacificè in perpetuum poſſidenda.

1260. Datum M. CC. LX. feriâ V. poſt Decollationem B. Joannis Baptiſtæ.

UNIVERSIS SOPHIA de Machlinia, relicta felicis memoriæ Henrici quondam Domini de Breda, ſalutem.

NOVERINT univerſi, quòd Nos in remiſſionem omnium peccatorum noſtrorum, dilecti quondam Patris noſtri *Walteri* Bertout, Domini de Machlinia, *Henrici* quondam Mariti noſtri prædicti, Domini de Breda, dilectæ quondam Matris noſtræ *Mariæ*, duodecim libras censûs annui perpetuis temporibus capiendas de cenſu noſtro de Wincelcum à noſtris cenſuariis, ad Capellaniam in Eccleſia B. Rumoldi Machlinienſis, ad Altare de novo conſtructum, ſecus tumulum Domini Machlinienſis prædicti deſerviendam, aſſignamus.

ET ut hæc aſſignatio perpetuam obtineat firmitatem, Fratres noſtros, *Walterum* Bertout Dominum de Machlinia, * *Willelmum* Præpoſitum Lovanienſem & *Florentium*, dictos Bertout, *Ægidium* Avunculum noſtrum exoramus, ut Sigilla ſua præſenti Litteræ cum noſtro apponant. * Obiit Epiſc. Ultrajectin.

Datum anno M. CC. LXXXVII. feriâ quartâ ante Nativitatem B. Joannis Baptiſtæ. 1287.

UNIVERSIS SOPHIA de Machlinia, Filia Walteri dicti Bertout, quondam Domini de Machlinia, ſalutem.

Cùm Nos Capellaniam de noſtris propriis reditibus fundaverimus in Eccleſia B. Rumoldi, coram tumulo Patris noſtri prædicti deſerviendam, & Nobis ac noſtro Nepoti *Bartoldo*, primogenito dilecti Fratris noſtri Walteri Bertout, bonæ memoriæ, dumtaxat collationem, ratione primæ fundationis, reſervaverimus, volumus quòd poſt deceſſum noſtrorum, videlicet Mei Sophiæ & Bartoldi primogeniti, ad Decanum & Capitulum Eccleſiæ B. Rumoldi Machlinienſis ipſa collatio perpetuò devolvatur.

Datum M. CC. LXXXVII. menſe Maio. 1287.

Notatio de Bertoldis Mechliniæ Dominis.

MEchliniam duas in partes ſeu regiones Dilia fluvius ſecat. In regione ampliore (quæ olim ad Epiſcopum Leodicenſem pertinuit) Baſilica S. Rumoldi nunc Metropolitana viſitur: in qua Notgerus Leodicenſis Epiſcopus circa annum ſalutis milleſimum Canonicorum XII. Collegium collocavit.

Alterius regionis (quæ Bruxellenſibus & Grimberganis eſt ciſ-Diliana) olim Bertoldi fuerunt Domini, qui & Advocati ſeu Tutores dictæ Eccleſiæ S. Rumoldi extiterunt, eumque titulum in ſuis Diplomatibus non raro expreſſerunt. Ex his *Walterus Bertoldus*, Walteri Filius, Arnulfi Grimbergæ Domini Nepos, anno 1219 obiit. Filios reliquit, Walterum II. Mechliniæ Dominum & Ægidium Barbatum Berlaræ Toparcham; cujus poſterioris Stemma ſuprà pag. 751. explicuimus.

Walterus II. duxit Margaritam Comitis Britanniæ minoris Filiam, & anno 1231. Monaſterium Franciſcanorum Mechliniæ fundavit, ibidem anno 1243. conditus. Filios reliquit Walterum Magnum, Henricum Duffle & Gelæ Dominum, cujus poſteritatem ſuprà pag. 767. deſcripſimus, & Ægidium Humbecæ Toparcham.

Walterus III. Magnus anno 1260. Monialium Victorinarum Cœnobium Blidenbergenſe, aliàs Montem Sion dotavit, & anno 1286. mortuus eſt, in S Rumoldi Baſilica ſepultus. Ex Maria Arverna, ſuprà pag. 767 laudata, liberos ſuſtulit; Walterum IV. & Florentium Mechliniæ Dominos, Guilhelmum ex Præpoſito Sancti Petri Lovanienſis Epiſcopum Ultrajectenſem, anno 1301. defunctum, & Sophiam Henrico Bredæ Domino nuptam.

Walterus IV. Mechliniæ pro parte Dominus, ann. 1288. in prælio Woeringano cæſus, ex Adeliſa ſeu Aliſa de Giſnes genuit Bertoldum, Joannem & Ægidium. His ſine prole ſublatis, patruus *Florentius* ſucceſſit, qui Tabulas Cortebergenſes an. 1312. ſignavit, & Filiam unicam *Sophiam* reliquit heredem, Rainaldo Duci I. Gelriæ nuptam: qui Ludovico Malano Flandriæ Comiti ſuam Mechliniæ portionem anno 1343. vendiderunt. Vide ſuprà pag. 729.

CAPUT CC.

RENERUS DE RIVIRIS *Lovanienſe S. Gertrudis Nobilium Canonicorum Cœnobium anno* 1265. *dotat.*

UNIVERSIS RENERUS Decanus Chriſtianitatis in Lovanio ſalutem.

Noverint univerſi, quòd *Renerus* Miles dictus Cluet de *Riviris*, cum Filiis ſuis, *Joanne* ſeniore & *Karolo*, in præſentia noſtra & Arnoldi Decani Eccleſiæ Thenenſis, & Arnoldi dicti Hardede Rillaer, conſtitutus, contulit Præpoſito & Conventui S. Getrudis in Lovanio in eleëmoſynam, pro ſalute *Beatricis* Uxoris ſuæ, ac ipſius Reneri & ſuorum, quidquid juris in Patronatu & collatione Eccleſiarum de *Werde* & de *Lang* *dorp* habebat. Vide ſup. pag 448.

Actum in Vigilia B. Matthæi. M. CC. LXV. 1265.

CAPUT CCI.

PHILIPPUS *Viandæ Comes, ejuſque Uxor* MARIA *Peruefii & Grimbergæ pro parte Domina, & Mariæ Filius* GODEFRIDUS *Cognato ſuo Henrico Grimbergio dant Buggenboutum, anno* 1266.

PHILIPPUS Comes Vianenſis, Dominus de Grimbergis, & *Maria* ejus Uxor, Domina dictorum locorum, notum facimus, quòd Nos fidelem noſtrum *Henricum* de Grimbergis hominem noſtrum fecimus, conferendo eidem pro homagio nobis ab ipſo facto, ratione perpetui feudi, Villam noſtram de *Buggenbout*, cum reditibus, hominibus & manſionariis.

1266. Datum M. CC. LXVI. menſe Junio.

PHILIPPUS Comes Viennenſis & *Maria* ejus Uxor, Comitiſſa Viennenſis & Domina de Perweis & de Grimbergis, univerſis notum facimus, quòd Nos XX. bonaria ſilvæ noſtræ ſitæ in Parochia de Buggenhout, jacentia ante domicilium dilecti noſtri *Henrici* de Grimbergis Militis, juxta ſilvam ſuam, contulimus pari conſenſu nobili mulieri *Machtildi* & ipſi Henrico Marito ejus in meliorationem & augmentum feodi ſui, quod pridem à nobis tenebant.

DATUM anno Domini M. CC. LXXI. menſe Aprili. 1271.

GODEFRIDUS Comes Viennenſis, Dominus Grimbergæ, notum facimus quòd Nobilis Vir Cognatus noſter *Henricus* de Grimbergis & *Machtildis* Uxor ejus tenent à nobis dominium de Buggenhout cum omnibus juſtitiis altis & baſſis, exceptis XXX bonariis, quæ tenet Nobilis Mulier *Maria* de Aſca, Uxor *Roberti* Domini de Aſca. Teſtes,

Ægidius Bichet Miles,
Henricus de Grimbergis Morſkæ Dominus,
Joannes Volckart Miles &
Walterus de Wynegem.

DATUM M. CC. XCII. Dominicâ ante Nativitatem S. Joannis Baptiſtæ. 1292.

Notatio de Comitibus Viandæ *in Agro Luxeburgenſi: quorum Stemma ſuprà pag.* 441. *reperies.*

Vide pag. 441. Godefridus Viande Comes, qui anno 1285. Monaſterio Ninivenſi benefecit, & Alidem de Aldenarde Uxorem habuit, pro certo Matrem habuit *Mariam*. Sed an Patrem habuerit Philippum Viandæ Comitem, an alterum dictæ Mariæ Maritum, ſunt qui dubitant; ob inſignium gentiliciorum Godefridi & Philippi diſcrimen, quod Vir Clariſſimus David Lindanus in Buggenhoutano Ducis Bournonvillii Archivio obſervavit.

Godefridi & Alidæ Aldenardenſis Filius *Philippus*, Viandæ Comes & Grimbergæ pro parte Dominus, duxit Sophiam de Scornaco, *Schoriſſen*, in Agro Aloſtano; Tabulas Cortebergenſes anno 1312. ſignavit, & ſine liberis deceſſit. Succeſſit Frater ejus *Godefridus*, qui duas habuit Coniuges, *Lutgardim* Dominam de Ligny, Lets & Fleris anno 1318. ſuperſtitem, & *Margaritam* Joannis I. Comitis Namurcenſis Filiam. Obiit in Cypro 1337. cum Sororio ſuo Philippo Comite Namurcenſi.

Anno 1380. *Simon* Walrami Comitis Spanhemenſis Filius, Spanhemenſem & Viandenſem Comitatum tenuit. Eliſabetha de Spanheim Domina Grimbergæ, anno 1404. ſuperſtes erat.

Demum Viandæ Comitatus, cum Baronia Grimbergenſi pro parte, ad Familiam Naſſaviam eſt devolutus, cùm *Otho* Naſſavius, Henrici Filius, ex ſtirpe Dillenburgica, duxit Adelheidem, dicti Comitatûs Viandenſis, Baroniæ S. Viti & Grimbergæ pro parte heredem.

CAPUT

CAPUT CCII.

HENRICUS, *Bredæ Dominus, Filius Godefridi de quo ſuprà pag.* 764. *dotat Begginas Bredanas anno* 1266. *iiſdemque paulò poſt benefacit* HENRICUS *Leodienſis Epiſcopus.*

Supple-tum ex Antiquit. Bredanis Joann. Grammaye.

UNIVERSIS &c. HENRICUS Dominus terræ de Breda ſalutem, & rei geſtæ noſcere veritatem. Præſentium teſtimonio notum facimus univerſis, quod Nos ob remedium animæ noſtræ & Parentum noſtrorum omne domiſtadium, in quo Beginæ de Breda ad præſens habitant, quod hactenus à Nobis ac Prædeceſſoribus noſtris ſub annuo cenſu jure hereditario poſſidebant, conferimus eiſdem in recto Allodio ulteriùs poſſidendum, quitas clamantes dictas Beginas ab omni jure & ſervitio, quod Nobis huc uſque dare conſueverunt; & quantum in nobis eſt iſtam Capellam & Cœmeterium ibidem fieri licentiamus.

VOLUMUS etiam quod quidquid ibidem ulterius conſtructum, ſeu ædificatum fuerit, ibidem permaneat ad uſus & utilitatem ſupervenientium Beginarum.

IN cujus rei teſtimonium & munimen præſentem Litteram Sigilli noſtri munimine contulimus eiſdem Beginis roboratam.

Datum feriâ tertiâ poſt Dominicam *Oculi*, anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſexto. 1266.

HENRICUS Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus, dilectæ in Chriſto novellæ Congregationi Beginarum, in una Curti apud Bredam commorantium, ſalutem.

Concedimus vobis, quòd apud vos proprium habeatis Cœmeterium, ac propriam ſepulturam, abſque juris Parochialis præjudicio.

Datum anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo, in Feſto B. Leonardi. 1270.

CAPUT CCIII.

OTTHO *Comes Gelriæ Ruræmondenſe Virginum Ordinis Ciſtercienſis Monaſterium dotat anno* 1268.

Vide ſupra pag. 304.

UNIVERSIS OTTO Comes Gelrenſis ſalutem. Ad univerſitatis veſtræ notitiam volumus pervenire, quòd cùm Theodericus de *Ruremonde* dictus Advocatus cenſus, decimas & alia quædam bona, unà cum Jure Patronatûs Eccleſiæ Parochialis in Ruremonde, à Nobis teneret in feodum, dictus Theodericus dictum Jus Patronatûs in manus noſtras, in eleëmoſynam, ad opus Abbatiſſæ & Conventûs S. Mariæ in Ruremonde, Ciſtercienſis Ordinis, Uxore ſuâ *Udelinde*, & *Godefrido* Fratre dicti Advocati, præſentibus & conſentientibus, reportavit.

Nos verò dictum jus ſæpedictis Dominabus Abbatiſſæ & Conventui contulimus perpetuò poſſidendum.

Acta ſunt hæc apud Ruremonde, præſentibus

Renaldo noſtro Filio,
Gerardo de Batenburg,
Joanne Domino de Kuc,
Arnoldo de Steine,
Joanne de Grinsbeke,
Sigero de Bruchuſen, Militibus,
Gerardo de Tigelen,
Cunone quondam Priore in Ruremonde, 1268.
& aliis quàm pluribus, anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo octavo menſe Septembri.

CAPUT CCIV.

LEONIUS *Caſtellanus Bruxellenſis benefacit Abbatiæ Frigidi Montis Ordinis S. Auguſtini Bruxellis, anno* 1269.

LEONIUS Miles, Caſtellanus Bruxellenſis, omnibus notificamus, quòd Religioſi Viri Præpoſitus & Conventus Eccleſiæ B. Jacobi Bruxellenſis acquiſierunt erga Nos partem terræ noſtræ Allodialis, prout ſita eſt & adjacet domiſtadiis eorum, juxta Caſtrum noſtrum apud Frigidum Montem, à fine domiſtadii ſuper quo manet Heinricus, Filius Ermentrudis, uſque ad murum, prout ibidem limitatum eſt & ſignatum; pro certa pecuniæ ſumma, quam Dominus Præpoſitus & Conventus nobis in pecunia numerata perſolverunt.

Actum anno M. CC. LXIX. menſe Julii. 1269.

Digitized by Google

CAPUT CCV.

JOANNES DE GISTELLA *Vir Nobilis fundat Auguſtinianos Brugenſes, anno* 1275.

EGo JOANNES de Giſtella Miles, Dominus de Formeſellis & Waſtina, notum facio univerſis, quòd Ego ad honorem Dei, omnium Sanctorum, & præcipuè S. Nicolai, omne jus quod mihi quolibet modo competere poteſt in fundo, in quo ſita eſt Capella B. Nicolai in Brugis, ac in ipſius attinentiis, cum jure etiam Patronatûs, ad ampliandum Divinum Officium in eadem, Religioſis Viris Fratribus Eremitis S. Auguſtini in eleemoſynam contuli.

Actum M. CC. LXXV. Sabbato poſt Epiphaniam Domini. 1275.

Notatio de Giſtellæ *Dominis in Diœceſi Brugenſi.*

I. Vide ſupr. pag 185. ARnoldus Giſtellæ Dominus anno 1171. floruit & anno 1180. Aldeburgenſe Benedictinorum Monaſterium dotavit. Ex Agnete Filios quatuor ſuſtulit, Joannem Giſtellæ Dominum, Rogerium in prælio Bovinenſi anno 1214. cæſum, Walterum & Gillebertum.

II. *Joannes* Giſtellæ Dominus duxit Grielam de Lichtervelde, & anno 1218. deceſſit, ſepultus Giſtellæ cum Conjuge.

III. *Joannes* Joannis Filius & heres vixit anno 1254. & duxit Filiam heredem Walteri Domini de Formeſelle

IV. *Joannes* III. Giſtellæ, Formeſellæ, Mottæ & Voeſtinæ Dominus, duxit Iſabellam Voeſtinæ Dominam, & Brugenſe Monaſterium Auguſtinianorum anno 1275. fundavit. Genuit Joannem IV. Walterum Mottæ Dominum, (à quo Domini de Provene & la Motte ſtirpem ſuam deducunt) Wolfardum & Jacobum.

V. *Joannes* IV. Giſtellæ Dominus, Camerarius Flandriæ; 1297. duxit Margaretam Luxeburgiam, Gerardi Filiam, anno 1316. Brugis ſepultus apud Auguſtinianos.

VI. *Joannes* V. duxit Mariam de Haveskerke, anno 1340. cæſus in prælio Creſſiacenſi.

VII. *Joannes* VI. duxit Iſabellam de Rodes, Engelmunſterii Dominam, Gerardi Filiam. Pictavienſi prælio anno 1356. interfuit: Aldenardæ obſidionem anno 1379. ſuſtinuit, cum duobus Fratribus ſuis Gerardo & Rogerio Domino de Utzelle & Straten jure uxorio. Filios quatuor reliquit, Joannem VII. Antonium Giſtellæ Dominos, Guidonem & Gerardum, in prælio Nivellenſi anno 1381. cæſos.

Joannes VII. Giſtellæ, Harnæ & Borburgi Dominus, VIII. Philippi Audacis Burgundiæ Ducis Flandriæque Comitis Camerarius, ex Joanna de Chaſtillon Filios ſuſtulit Joannem anno 1408. & Ludovicum 1415. in prælio Azincurienſi, utrumque ſine liberis defunctum.

In Dominio Giſtellenſi ſucceſſit *Antonius* Joannis VII. IX. Filius, qui unicam reliquit Filiam heredem *Iſabellam*, primùm Hugoni Melunio, Domino de Antoin & Eſpinoy, ſed ſine liberis, pòſt Roberto Betunio Vicecomiti Meldenſi nuptam.

Joanna Filia ejus unica ex Roberto Barrenſi Comite X. peperit *Joannam*, Comitiſſam de Marle & Soiſſons, Giſtellæ & Borburgi Dominam, Ludovico Luxeburgio Comiti S. Pauli nuptam.

CAPUT CCVI.

MARIA *Domina de Bauſignies & Gaesbeke, Vidua Godefridi de Lovanio, ejuſque Filius* HENRICUS *de Lovanio Capellanias aliquot fundant in Caſtro Gaesbecano, anno* 1277.

UNIVERSIS E. Dei gratiâ Abbatiſſa, G. Præpoſitus, I. Decanus, totumque Eccleſiæ Nivellenſis Capitulum ſalutem. Noveritis quòd Nos nobilibus perſonis, *Mariæ* relictæ quondam nobilis Viri Godefridi de Lovanio, Dominæ de *Beancignis* & *Gaſebeke*, & *Henrico* de Lovanio Domino de Harſtallo, ejus Filio, conceſſimus, quòd vacantibus Capellaniis, quas ipſi inſtituerunt in Caſtro ſuo de *Gaſebeke*, in noſtro Patronatu ſito, dictæ nobiles perſonæ, & earum heredes, ad dictas Capellanias perſonas Capitulo Nivellenſi præſentabunt, & Nos ipſis eas conferemus.

1277. ACTUM milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, menſe Maio, Sabbato ante Feſtum B. Urbani.

E. Dei gratiâ Abbatiſſæ de Nivella, G. Præpoſito. I. Decano, totique Capitulo Eccleſiæ Nivellenſis, *Maria* relicta nobilis Viri Godefridi de Lovanio, Domina de Bauſignies, *Henricus* de Lovanio, ejus Filius, Dominus Harſtallii, ſalutem.

CUM per reſignationem Domini Petri, quondam Capellani noſtri, in Caſtro noſtro apud *Gaſebeke* vacet Capellania S. Elizabeth, ad noſtram præſentationem ſpectans, & ad veſtram collationem, tranſmittimus Ægidium Presbyterum, vos rogantes, quatenus eidem Ægidio, quem vobis præſentamus, dictam Capellaniam conferatis.

DATUM milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Sabbato ante Feſtum Simonis & Judæ. 1277.

Domini

Digitized by Google

Domini de Peruez, Herſtal, Gaesbeke, Breda *&* Berges ſur Zoom.

JOANNES de Lovanio, Henrici Filius, Godefridi Nepos, Dominus de Herſtal & Gasbeque, 1334. obiit ſine liberis. Beatrix de Lovanio, Henrici Soror, Domina de Herſtal, Gasbeque & Moncornet in Tiraſcia, anno 1339. ſimiliter ſine liberis deceſſit. Poſt cujus obitum Gasbeca, Bauſigniacum & Moncornetum devoluta ſunt ad Guilielmum Hornæ Dominum, Gerardi & Joannæ de Lovanio (fuit ea dictæ Beatricis Amita vel Matertera, puto) Filium. Is ut Hornæ & Gasbecæ Dominus Pactum Flandrenſe ſupra recitatum pag. 323. anno 1339. ſignavit.

Raſonis & Alidæ Bredanæ Filius PHILIPPUS, Lidekercæ & Bredæ Dominus, anno 1324. obiit, ſepultus Lidekercæ, relictâ unicâ Filiâ Adeliſâ, quæ nupſit Gerardo de Sottegem Domino de Raſſegem in Flandria.

- *Godefridus III. Dux Brabantiæ.*
  - *Henricus I. Dux Brabantiæ, primus geſſit Leonem*
    - *1. Henricus II. Dux Brabantiæ.*
    - *2. Godefridus de Lovanio Dominus Herſtalli & Gaesbecæ duxit Mariam Dominam de Bauſignies, & Moncornet.*
      - *Henricus de Lovanio, Dominus ut ſupra, duxit Filiam Theoderici Domini Beveræ & Dixmudæ, 1258. ſupra pag. 774.*
        - *Joannes, obiit 1324. ſine liberis.*
        - *Henricus.*
        - *Beatrix, obiit 1340 ſine liberis.*
      - * *Joanna de Lovanio.*
      - *Arnoldus de Lovanio duxit Eliſabetham Filiam Henrici Domini Bredæ & Bergarum, ſup p 765. & infra p. 776.*
        - *Alidis Domina Bredæ Uxor Raſonis de Gavre, 1291. Domini Lidekerke pag. ſequenti.*
          - *Philippus Dominus Bredæ, obiit 1324. Pater Adeliſæ.*
          - *Raſo.*
        - *Maria Domina Bergarum Uxor Gerardi Weſemalii pag. ſeq.*
          - *1. Arnoldus Dominus Bergarum.*
          - *2. Gerardus pag. ſequenti*
          - *3. Godefridus Dominus Merxemi.*
  - *S. Albertus. Epiſcopus Leodienſis.*
  - *N. Monialis.*
  - *Guilielmus Dominus Pernefii, 1201. pag. 727.*
    - *Godefridus Dominus Pernefii duxit Aliciam Dominam Grimbergæ & Ninivæ, 1230. 1249.*
      - *Guilielmus, Gerardus & Godefridus, ſine liberis pag. 728.*
      - *Maria Uxor Philippi Comitis Viandæ anno 1280. pag. 729.*
        - *Godefridus de quo pag. 728.*

* Joannam de Lovanio, Godefridi de Lovanio, & Mariæ Dominæ de Bauſignies & Moncornet Filiam duxit Gerardus Dominus de Hornes circa annum 1294. & jacet ſepultus dictus Gerardus Bruxellæ in Capitulo Carmelitarum cum Uxore, habens in Scuto tria Cornua: ſed Uxoris inſigne non videtur. Vidi utriuſque Diploma Gallicum 1303. datum apud Riſwyck, & in Sigillo Joannæ eſt Leo Brabantinus.

CAPUT CCVII.

JOANNES *Dux Brabantiæ, poſt mortem Arnoldi de Lovanio, Bredæ & Bergarum Domini, Bredam Razoni de Gavere, Bergas Gerardo de VVeſemaele attribuit anno* 1285.

Integrè poſitum ex Grammaye in Antiquit. Bredanis.

JOANNES Dei gratiâ Lotharingiæ, Brabantiæ, & Limburgi Dux, univerſis has Litteras viſuris & audituris ſalutem & noſcere veritatem.

NOVERIT univerſitas veſtra, quòd propter obſequium quòd (1) *Gerardus de Weſemale* Miles frequenter nobis impendit, & adhuc nobis impendet, proborum uſi conſilio, eidem recognoſcimus tanquam ſuam veram hereditatem, ac legitimam Majorum, dimidietatem totius terræ de Breda, prout infra circulum ſeu diſtrictum terræ noſtræ Brabantiæ ſita conſiſtit, cum omnibus juribus & omnibus pertinentiis ad præfatum Dominium & ipſam terram de Breda ſpectantibus, poſt deceſſum nobilis Viri conſanguinei noſtri (2) *Arnoldi de Lovanio Domini de Breda* habendam & libere poſſidendam, in hunc modum: quòd *Raſo Dominus de Liedekerke* habebit Oppidum de Breda, & relevabit omnia feuda ad dictam terram de Breda ſpectantia, à quibuſcumque Dominis tenentur & deſcendunt, & reſpectu dicti Oppidi de Breda ac dictorum feudorum, habebit dictus *Gerardus de Weſemale* pro ſe & parte ſua, ex parte quondam Matris ſuæ proveniente, ad dictam terram de Breda jus habente, bona his Oppido de Breda & feudis æquivalentia, & hoc facto participabit reſiduum ſæpedictæ terræ de Breda præfatus *Gerardus de Weſemale* cum dicto *Domino de Lidekerke* de pede ad pedem, in alto & baſſo, in humido & ſicco.

SIMILITER *Domino de Lidekerke* prænotato, omnibus cavillationibus ac malo ingenio penitus excluſis, acceptante & indulgente, eidem *Gerardo*

Digitized by Google

vardo Domino de Weſemalè conceſſimus, quòd hæc bona quæ ſibi de dicta terra de Breda cedent, & ſuæ parti, ut eſt prædictum, ipſe *Gerardus* & ſui Succeſſores de Nobis & noſtris Succeſſoribus ſecundùm jus & conſuetudinem terræ noſtræ Brabantiæ, in feudum tenebunt & liberè poſſidebunt.

Promittentes eidem contra quoſcumque de dictis bonis de Breda ad jus & diem comparere: volentes tamquam Dominus rectam Warandiam præſtare, præſentium teſtimonio Litterarum, Sigillo noſtro ſigillatarum. Et ut præmiſſa ſingula & univerſa quemadmodum conſcripta ſunt ſuperiùs, ſæpedicto *Gerardo de Weſemale* & ſuis Succeſſoribus à Nobis & noſtris Succeſſoribus rata in perpetuum teneantur & firma, ad majorem evidentiam & ſecuritatem præmiſſorum, rogamus Chariſſimum Fratrem noſtrum *Godefridum Dominum de Arſchot & de Virſon* & dilectum Conſanguineum noſtrum *Walterum Bertbaut Dominum Mechlinienſem*, *Arnoldum Dominum de Walhaim*, *Arnoldum Dominum de Weſemale*, *Gerardum Dominum de Rotſelaer*, *Henricum Dominum de Bauterſſem*, *Walterum Volkaert* & *Iwanum de Meldert*, Milites noſtros, ut ſua Sigilla unà cum Sigillo noſtro, præſentibus apponant & appendant.

Et nos Godefridus, &c. ad preces & inſtantiam dilecti Domini noſtri Ducis memorati, noſtra Sigilla unà cum Sigillo ſuo præſentibus duximus apponenda.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo octingenteſimo ſeptimo, Dominicâ ante Nativitatem B. Joannis Baptiſtæ. 1287.

(1) Gerardus de Weſemale Dominus Bergarum ad Zoomam tres reliquit Filios, *Arnoldum* de Weſemale Bergarum Dominum, *Gerardum* & *Godefridum*: ut ex Tabulis Loci S. Bernardi ſuprà pag. 769. recitatis conſtat.

(2) Arnoldus de Lovanio Godefridi Gasbecæ Domini Filius ſecundò-genitus, ex Iſabella Domina Bredæ (ſub qua ditione & Opidum Bergizomenſe, cum Territorio adjuncto, tunc comprehendebatur) duas genuit Filias, *Aleidem* Raſoni de Gavere, Lidekercæ prope Aloſtum Domino, & *Mariam* Gerardo Weſemalio, nuptas.

Raſoni Opidum Bredanum, Gerardo dimidia pars terræ Bredanæ, hoc eſt, Bergizomenſe Territorium ceſſit, poſt obitum dicti Arnoldi de Lovanio. Qui quidem Arnoldus, poſt obitum Uxoris ſuæ Iſabellæ, Bredam & Bergas totâ vitâ ſuâ poſſedit, beneficio Joannis I. Brabantiæ Ducis: ut ex hujus Tabulis publicis, quæ in Monaſterio Loci S. Bernardi prope Antverpiam ſervantur, didici: *Jean Duc de Brabant à tous.... Comme il ſoit ainſi que la terre de Breda nous ſoit iſſuë par la mort de Iſabelle, Femme de Arnould de Lovain noſtre Couſin, jadis Dame de Breda; pour le ſervice qu'il nous a faict, nous lui avons donnè la terre de Breda ſa vie durant.* Signarunt, Willelmus Dominus de Hornes, Joannes Dominus de Cuck, Theodericus Dominus de Herlaer, Milites, & Frater noſter Godefridus de Brabant Dominus de Arſchot & de Virſon, Cognatus noſter Henricus de Lovanio, Walterus Bertaut Dominus de Mechlinia, anno 1281. die Jovis poſt Paſcha.

Domini Lidekercæ, *item de* Freſin, Raſſegem & Lens.

- *Raſo de Gavre Dominus Lidekercæ, Raſonum Filius & Nepos duxit Aliciam Dominam Bredæ, 1291. fundavit Canonicos Bredæ pag. 444.*
  - *Philippus Dominus Lidekercæ & Bredæ duxit Sophiam de Gant, obiit 1324. ſepultus Lidekercæ.*
    - *Adeliſa Uxor Gerardi de Sottegem, Domini de Raſſegem & Lens fuit Filia Gilberti pag. 743.*
      - *Joanna de Sottegem Domina Lidekercæ, Raſſegem & Lens.* *
  - *Raſo Dominus de Brugeles & Herimez.*
    - *Gerardus Dominus Steinkercæ duxit Florentiam de Elſelot, Dominam de Hesthies.*
      - * (1) *Arnoldus duxit Joannam de Sottegem.*
        - *Arnoldus de Gavre duxit Margaritam de Bouterſem Filiam Joannis Domini Bergizomenſis ſepultus Bruxellæ apud Minores. Fundavit Carmelitas Aloſti.*
          - *Joannes Epiſcopus Cameracenſis 1413. obiit 1438 ſepultus Cameraci cum Fratribus 1. Philippo, 2. Henrico caſis 1415. Azincuriæ*
          - *Guilielmus Archidiaconus Leodienſis vixit 1445.*
          - *Margarita Domina Lidekercæ & Raſſegemii, Uxor Joannis de Villain.*
          - *Gertrudis Uxor N. de Romeſwal Domini de Ledick*
        - *Sibylla.*
      - *Guilielmus Dominus Steinkercæ duxit Joannam de Berlo, Dominam de Freſin, obiit 1400 ſepultus Camberonæ.*
        - *Godefridus Pinchart de Gavre.*
          - *Godefridus Pater Jacobi de Gavre Equitis Velleris Aurei.*
    - *Raſo Dominus de Brugelet & Hermez.*
      - *Joanna Uxor Joannis Leſſenſis Domini de Agimont.*

CAPUT

(1) Iste Arnoldus non poteſt eſſe Frater Guilielmi Domini Steinkercæ; quia tempus repugnat.

Digitized by Google

CAPUT CCVIII.

JOANNES DE AVENIS *Hannoniæ Comes confirmat Privilegia & jura Parochialia Eccleſiæ S. Joannis Valencenis Canonicorum Regularium anno 1287. ejuſque Abbatem ſuum Cappellanum vocat.*

Correctum juxta Hiſtoriam Valencenenſ. P. d'Outreman.

JOANNES de Aveſnis Comes Hannoniæ, notitiam veritatis cum ſalute. Fidelis intereſt Principis Eccleſiarum negotia piâ fide, favorabilique obſequio jugiter promovere &c.

PATEAT igitur univerſis, quod Nos antiquitatis argumento Comitem Hannoniæ, Comitiſſam, liberos, ac univerſam familiam eorumdem; domeſticos etiam & familiares, & ſibi ſervientes, & de pane aut beneficio eorum viventes, Miniſteriales quoque in Curia, Feodatos ſcilicet, Dapiferos, Pincernas, Piſtores, Camerarios, Portarios, Coquos, culcitrarum Portitores, Ballivos, Præpoſitos, & Receptores, & eorum officia gerentes, cum familia Miniſterialium, Ballivorum, Præpoſitorum, & Receptorum, & eorum officia gerentium; Caſtellanos quoque, & XII. Hannoniæ Pares cum domeſticis ſuis & familiaribus, & ſibi ſervientibus, ac de pane, aut beneficio eorum viventibus, & Canonicos cum familia ſuâ, & omnes etiam totius Villæ Clericos, & Scholares, quâcumque occaſione Scholas frequentent, cum de pane dictæ Eccleſiæ viventibus, Parochianos dictæ Eccleſiæ S. Joannis collegimus, experimentoque probabili, & experientiâ notabili, fideque oculatâ, & munimentis certis percepimus, quod Nos omnes & ſinguli præſentes & futuri infra metas, ſeu limites Villæ Valencenenſis prædictæ exiſtentes, tam de jure, quàm de conſuetudinibus antiquis, approbatis, & legitimè præſcriptis ſubſumus, & ſuberimus, & ſubeſſe debemus juri Parochiali, & Patronatui immediatè Eccleſiæ S. Joannis antedictæ.

BAPTISMUM quoque & ſepulturam, & cetera quæ Parochianis ſunt neceſſaria, ab eadem Eccleſia tenemur Eccleſiaſtica recipere Sacramenta.

DONATIONEM etiam Scholarum Valencenenſium, ſive collationem, & cetera jura Patronatûs, veluti Mater Eccleſia, & principalis, cum præmiſſis omnibus, & ſingulis ritè & canonicè obtinet & poſſidet.

SANE in prædicta Eccleſia tredecim Canonici fuerunt in obſequio divino ſpecialiter inſtituti, quorum ſuperior, videlicet Abbas, tanquam familiaris & domeſticus, perpetuuſque Capellanus noſter, & Sacerdos, conſilio Principis, ſive Comitis Hannoniæ aſſiſtere poterit & debebit.

Nos igitur &c. ſæpedictam Eccleſiam promovere, eidemque reverentiam exhibere, honorem, & gratiam cupientes &c.

Datum apud Valencenas anno Domini milleſimo ducenteſimo octuageſimo ſeptimo, die Lunæ ante Feſtum BB. Apoſtolorum Philippi, & Jacobi. 1287.

Notatio de Comitibus Hannoniæ & Hollandiæ ex Familia Aveſnenſi, *ſuprà pag. 703. explicata:*

BUchardus Aveſnenſis, Jacobi Toparchæ Aveſnenſis & Amelinæ Guiſiæ Filius, ex Margarita Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, genuit *Joannem* & *Balduinum* Aveſnenſes. Balduinus Belli-montis in Hannonia Dominus ex Felicitate de Coucy genuit *Joannem* & *Beatricem*, Henrici VII Imperatoris Matrem. Joannes Balduini Filius ex Agnete de Valentia genuit *Joannem* & *Balduinum*, qui juvenilibus annis obierunt.

JOANNES Aveſnenſis, Buchardi & Margaritæ Filius, ex Aleide, Guilielmi Hollandiæ Comitis ac Cæſaris Sorore, genuit *Joannem* Hannoniæ Comitem, *Buchardum* Metenſem, *Joannem* Cameracenſem, *Guidonem* Ultrajectenſem, Epiſcopos, *Florentium* Achaiæ & Moreæ Principem, jure Uxorio Iſabellæ, Guilielmi Vilharduinii Filiæ. Ex quibus nata *Mathildis* de Hannonia Princeps Achaiæ & Moreæ, Uxor Ludovici de Burgundia, qui fuit Filius Roberti II. Ducis Burgundiæ & Agnetis Franciæ.

JOANNES Aveſnenſis, Hannoniæ & Hollandiæ Comes, ex Philippa Luxeburgica, Henrici Comitis Luxeburgenſis & Margaritæ Barrenſis Filia, genuit *Joannem* Crudelem, Comitem Oſtrovandiæ, ſine liberis defunctum, *Guilielmum* Hannoniæ & Hollandiæ Comitem, *Joannem* Belli-montis Dominum, *Henricum* Canonicum Cameracenſem, *Margaritam* Roberto II. Arteſiæ Comiti, *Iſabellam* Radulfo Claromontano Neſlæ Domino, Franciæ Coneſtabili, *Alidem* Guilielmo Pembrocæ in Anglia Comiti, & *Mariam* Ludovico primo Duci Borbonio, nuptas.

GUILIELMUS I. Hannoniæ & Hollandiæ Comes cognomento Bonus anno 1305. duxit *Joannam* Philippi Francorum Regis Sororem: ex quibus nati *Joannes* & *Ludovicus*, qui pueri obierunt. *Guilielmus* II. Hannoniæ & Hollandiæ Comes, anno 1345 à Friſiis cæſus, non relictis liberis, *Margarita* Ludovico Bavaro Cæſari in ſchiſmato electo, *Joanna* Comiti Juliacenſi, *Philippa* Eduardo III. Angliæ Regi, nuptæ, & *Eliſabetha* quæ celebs obiit.

JOANNES de Hannonia, Guilielmi I. Comitis Frater Bellimontis in Hannonia, Tholæ Inſulæ in Zelandia, Goudæ & Sconhoviæ in Hollandia Dominus, Monaſterium Carmelitarum Sconhoviæ fundavit. Uxorem habuit Margaritam Sueſſionenſem, Hugonis Comitis Sueſſionenſis ac Domini Chimacenſis Filiam: & anno 1338. obiit, ſepultus Valentianis apud Franciſcanos.

Digitized by Google

- *Joannes de Hannonia, Dominus Bellimontis, Gouda, Thola, Sconhovia, duxit Margaritam Filiam heredem Hugonis Comitis Sueſſionenſis, obiit 1338.*
  - *Joanna heres, Uxor Ludovici de Chaſtillon Comitis Bleſenſis & Domini Aveſnenſis.*
    - *Ludovicus Comes obiit 1372. calebs.*
    - *Joannes Comes Bleſenſis, Sueſſionenſis, Dominus Aveſnenſis, duxit Margaritam Gelrenſem, obiit ſine liberis 1381. ſepultus juxta avum.*
      - *Joannes de Blois, Dominus de Trelon duxit Sophiam de Archel.*
        - *Joannes Dominus de Trelon, Pater Adriani.*
      - *Guido de Blois ſepultus Thola.*
        - *Liberi plurimi.*
    - **Guido Comes ut ſuprà, duxit Margaritam Namurcenſem, obiit 1397.*
      - *Ludovicus obiit ante Patrem ſine liberis 1391.*

* Guido Fratrum ſuorum Ludovici & Joannis heres, adeoque Comes Sueſſionenſis & Bleſenſis, Dominus de Aveſnes, Chimay, Beaumont, Landrecies, Dargies, Nouvion, Sconhove & Goude, duxit Mariam Guilielmi I. Comitis Namurcenſis & Catharinæ Sabaudæ Filiam: ex qua unicum genuit Filium Ludovicum anno 1391. ſine liberis defunctum.

Idem Guido prole carens Comitatum Bleſenſem & Dunenſem Ludovico Duci Aurelianenſi, Caroli Galliæ Regis Fratri, vendidit, ac demùm anno 1397. vivere deſiit, Valentianis juxta Avum apud Franciſcanos ſepultus. Guidonis Capellanus fuit Joannes Froſſardus, Chronicorum Scriptor celebris, Canonicus Inſulenſis & Chimacenſis: ut ipſe lib. 4. cap. 51. teſtatur.

Defuncto ſine liberis Guidone, dominia de Beaumont, Beaufort, Sconhove & Goude ceſſerunt *Alberto* Bavaro Hannoniæ & Hollandię Comiti.

Dominia de Aveſnes & Landrecies in Hannonia, & de Nouvion in Thieraſcia obtinuit *Joannes* de Blois, Caroli de Chaſtillon Britanniæ Ducis Filius, cujus poſteritatem Quercetanus lib. 5. in Hiſtoria Genealogica illius Gentis deſcribit.

Chimacum ſibi vindicavit Dominus de Moreul ex Familia Sueſſionenſi, qui illud Hannoniæ Oppidum poſtea vendidit Joanni de Croy.

CAPUT CCIX.

ARNOLDUS *Comes Loſſenſis ejuſque Uxor* MARGARETA *dotant Haſletenſe Monaſterium Eremitarum S. Auguſtini, anno* 1296.

Integrè poſitum ex Hiſtoria Loſſenſi.

UNIVERSIS præſentes Litteras inſpecturis, (1) ARNOLDUS Comes Loſſenſis, ſalutem & cognoſcere veritatem. Noveritis quòd Nos, de conſenſu & voluntate expreſſa Dominæ Margaretæ Uxoris noſtræ cariſſimæ, ob ſalutem & remedium animarum noſtrarum, & purè propter Deum, Priorem & Conventum Fratrum Eremitarum Ordinis S. Auguſtini, unà cum fundo ſeu loco, in quo morantur in Oppido noſtro de Haſſelt, ac ædificiis in eodem loco ſeu fundo conſtructis & Deo dicatis, necnon inſtituendis in futurum, à ſolutione censûs in quo idem locus ratione fundi in Curia noſtra juriſdictionis inferioris de Haſſelt, Nobis ſingulis annis tenebatur, ex nunc & in perpetuum hereditario jure, ex gratia ſpeciali abſolvimus, quittamus & quittos clamamus per præſentes; mandantes attentè noſtris Juſtitiariis, ac aliis Nobis ſubditis mandatum ex parte noſtra habentibus, ne contra præmiſſa per ſe vel per alios quidquam attentaverint in futurum, quod ſit contra piam noſtram intentionem, & gratiam à Nobis præmiſſis conceſſam.

IN cujus rei teſtimonium Nos Arnoldus Comes prædictus, pro Nobis & nomine Uxoris noſtræ prædictæ, Sigillo tradimus ſigillatas anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo 1296
ſexto, in craſtino Beati Gregorii Papæ & Doctoris.

(1) ARNOLDUS Comes Loſſenſis & Uxor ejus *Margareta*, cum conſenſu Filiorum Ludovici & Arnoldi, anno 1304. dicto Monaſterio Haſletenſi aliquot modios ſiliginis ſuper molendino de Haſſelt in eleëmoſynam aſſignarunt.

Idem Comes Arnoldus pro remedio animæ ſuæ, & animæ Margaretæ quondam Uxoris ſuæ, anno 1311. ſtatuit unam Capellaniam ſeu Altare in eodem Monaſterio in honorem S. Huberti, aſſignatis certis cenſibus: ut ex illius loci documentis didici.

Comitatum porrò Loſſenſem Epiſcopus Leodicenſis, & Comitatum de Chiny hodie Rex Hiſpan. poſſident.

Joannes

Digitized by Google

- *Joannes Comes Loſſenſis & Chiniacenſis, Arnulfi Filius, ſuprà pag. 701.*
  - *Arnoldus Comes Loſſenſis & Chiniacenſis. 1296. 1321. duxit Margaritam.*
    - *Ludovicus Comes Loſſenſis & Chiniacenſis duxit Joannam, obiit 1336.*
      - *Margarita Uxor Joannis, Ducis Lotharingiæ, ſine liberis.*
    - *Arnoldus.*
    - *Maria Uxor Godefridi Domini Heinsbergæ.* *
  - *Theodericus Dominus Heinsbergæ per Uxorem ſupr. pag. 280.*
    - * *Godardus alias Godefridus Dominus Heinsbergæ duxit Mariam Loſſenſem.*
      - *Theodericus Comes Loſſenſis duxit N. Marcanam, obiit 1361. ſine liberis.*
      - *Joannes Dominus Heinsbergæ, Dalembroucí &c.*
        - *Joannes Dominus ut ſuprà.*
          - *Guilielmus Dominus ut ſuprà.*
            - *Guilielmus Comes Blanckenhemius obiit ſine liberis.*
          - *Joannes Epiſcopus Leodienſis, obiit 1430.*
          - *Joanna.*
      - *N. Uxor Arnoldi Domini de Rummis.*
  - *Joannes Dominus de Agimont, obiit 1310.*
    - *Joannes Dominus de Agimont, & Walhain, 1312. 1339.*
      - *Joannes Dominus ut ſuprà.*

CAPUT CCX.

JOANNES III. *Brabantiæ Dux concedit* JOANNI DE BUSCO *Eremitæ habitationem in Viridi Valle, anno* 1304; *è qua Eremo ortus fuit paulò poſt Prioratus Canonicorum Regularium in Sylva Soniæ.*

NOs JOANNES Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgiæ, notum facimus univerſis, quòd nos *Joanni de Buſcho* Eremitæ, Domum noſtram ſitam in noſtro nemore Zoniæ, in loco dicto *Groenendael*, & foſſatum, quòd hactenus de licentia noſtra ibidem fecit, cum ſpatio intra foſſatum dictum contento, tenendam, quamdiu vixerit, conferimus.

Ita ut ſi eum alibi transferri vel mori contingat, ex tunc in poſterum alter Religioſus ad ſerviendum ibi Deo perpetuis temporibus morabitur.

DATUM die veneris poſt Aſſumptionem Virginis Mariæ, M. CCC. IV. 1304.

CAPUT CCXI.

Idem JOANNES *Brabantiæ Dux, Plebeis Magiſtratibus amotis, Patritios Bruxellenſes priſtino ſtatui reſtituit, anno* 1306.

JOANNES Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi.... Ob graves diſcordias, quæ inter Patritias Familias noſtræ Urbis Bruxellenſis (quarum hæc ſunt nomina, *Ser-hughes*, *Swerts*, *Leeus*, *Rodenbeke*, *Ser-Roelofs*, *Uten-Steenweghe* & *Coudenberge*) ac plebeios ejuſdem Urbis aliquamdiu fuerunt, quaſque noſtro arbitrio componendas compromiſerunt, Nos re maturiùs expensâ ſancimus, ne plebs ullo unquam tempore ad Reipublicæ gubernacula admittatur.

PATRITIIS prædictarum VII. Familiarum immunitates ac privilegia, quæ Patris, Avi & Proavorum noſtrorum temporibus ipſi atque eorum Majores habuerunt, reſtituimus.

SANCIMUS præterea, ut ſingulis annis octiduo ante Natalem S. Joannis Baptiſtæ ex ſeptem Patritiorum Familiis ſeptem Scabini deligantur..... Rogamuſque Principes & Barones noſtros, ut præſenti Chartæ ſua Sigilla appendant. Et nos

Gerardus Comes Juliacenſis,
Arnoldus Comes de Los & Chiny,
Joannes Dominus de Cuyck,
Florentius Bertout Dominus de Berlaer,
Raſo Dominus de Lidekercke & Breda,
Gerardus Dominus de Dieſt,
Gerardus de Weſemale Dominus Bergarum ad Zomam & Woude,
Gerardus Dominus de Rotſelare,
Arnoldus Dominus de Weſemale, Marſcallus Brabantiæ,
Otto de Cuyck Dominus de Zalem,
Joannes de Lovanio Dominus de Herſtal,
Ægidius Bertout Dominus Mechliniæ,

Daniël de Bochout,
Henricus de Wange Seneſcallus Brabantiæ,
Iwanus de Meldert,
Walterus de Wineghem, Sigilla noſtra cum Domini Ducis Sigillo huic Chartæ affiximus.

Datum anno milleſimo triceenteſimo ſexto, menſe Junio. 1306.

CAPUT CCXII.

Theobaldus de Barro *Leodienſis Epiſcopus anno* 1310. *inſtituit Canonicorum Collegium in Eccleſia S. Gertrudis in Gertrudimontio, petente ac Fundatrice Margaretâ Abbatiſsâ Thorenſi.*

Universis Theobaldus Leodienſis Epiſcopus ſalutem. Supplicavit Nobis *Margareta* Abbatiſſa Eccleſiæ Thorenſis, noſtræ Diœceſis, ut cum Eccleſia Parochialis *Montis S. Gertrudis*, ejuſdem Diœceſis, quæ ad ipſius Abbatiſſæ præſentationem dignoſcitur pertinere, abundet proventibus annuis, in tantum quod de ipſis octo perſonæ cum Inveſtito ipſius Eccleſiæ poſſint commodè ſuſtentari, quod nos eandem Eccleſiam erigeremus in Collegiatam.

Nos autem ad honorem Dei & B. Gertrudis Virginis (cujus veneratio agitur in dicta Eccleſia) piæ ſupplicationi dictæ Abbatiſſæ duximus annuendum; erigentes Eccleſiam ipſam Montis S. Gertrudis in Collegiatam, ac ſtatuentes quod in ea ſint octo Canonici, ex quibus unus ſit Decanus, unus Scholaſticus, & unus Cuſtos: quorum Canonicatuum collatio ad Abbatiſſam dictæ Eccleſiæ Thorenſis pertinebit.

Et ſi contigerit proventus dictæ Eccleſiæ proceſſu temporis augeri, concedimus numerum uſque ad XII. Canonicos augmentari.

Datum milleſimo treceenteſimo decimo, in Vigilia B. Laurentii. 1310.

Et convenient ſingulis diebus in Capitulo dictæ Eccleſiæ omnes Canonici, Sacerdotes, & Capellani poſt primam celebratam, audituri ibidem legi Regulam D. Auguſtini, & anniverſaria pronuntiari, dicturi *Miſerere mei* pro animabus benefactorum; & *Collectam* pro prædicta Margareta Fundatrice eorum. Et addent conſenſus Sigillaque ſua Gerardus de Naſſou, Archidiaconus Campiniæ, Arnoldus de Blanckenheym, Præpoſitus, Joannes Decanus, Archidiaconi, totumque Capitulum Leodienſis majoris Eccleſiæ, & ultimò Wilhelmus de Horne, Inveſtitus Eccleſiæ de Monte S. Gertrudis.

CAPUT CCXIII.

Carolus IV. *cognomento* Pulcher, *Rex Galliæ diſponit de Comitatu Flandriæ in favorem Roberti Caſletani, anno* 1322.

Carolus Dei gratiâ Francorum & Navarræ Rex, notum facimus, quòd cùm *Robertus* de Flandria, Miles, Filius defuncti Roberti quondam Comitis Flandriæ, tanquam proximior & unicus ſuperſtes ejus Filius, ut dicebat, diceret ſe eſſe ſaiſitum per conſuetudinem patriæ notoriam, quâ dicitur, quòd mortuus ſaiſit vivum, de Comitatu & Patria Flandriæ.... ex una parte, & *Matthæus* de Lotharingia, Miles, nomine & ratione *Mathildis* Uxoris ſuæ, Dominæ de Florenges, Filiæ dicti Comitis, & ipſa Domina pro ſe: dicentes dictam Dominam eſſe proximiorem in ſucceſſione dicti Comitis; ex eo, quia Filia dicti Comitis, & quia dictus Robertus, & Joanna Domina de S. Gobano, Soror ipſius, renuntiaverunt omni juri ſucceſſionis dicti Comitis Nivernenſis, Filii primogeniti defuncti Comitis Flandriæ.... Domina verò de S. Gobano, Filia dicti defuncti Comitis Flandriæ.....

Datum anno milleſimo treceenteſimo viceſimo ſecundo. 1322.

CAPUT CCXIV.

Joannes III. *Brabantiæ Dux fundat ac dotat Prioratum Viridis Vallis Canonicorum Regularium, in Sylva Soniæ, apud Bruxellas, anno* 1343.

Ita habet Sanderus in Brabantiæ Deſcript.

Joannes Dei gratiâ Lotharingiæ, Brabantiæ, ac Limburgiæ Dux, Sacrique Imperii Marchio: univerſis ad quos præſentes Litteræ pervenerint, ſalutem in eo qui eſt omnium ſalus.....

Noverint igitur univerſi, tam præſentes quam futuri, quod pro Nobis, noſtriſque Heredibus & Succeſſoribus intuitu Dei, nec non pro ſalute animarum noſtrorum Prædeceſſorum, dilectæque collateralis noſtræ piæ memoriæ, ac etiam pro ſalute noſtra, Heredum, ac Succeſſo-

Digitized by Google

rum noſtrorum, conferimus ac donamus in perpetuum dilecto Nobis in Chriſto Domino Franconi de Frigido-Monte Presbytero, quendam locum dictum *Groenendael*, olim per Prædeceſſores noſtros pro quâdam eremo ibidem conſtruendâ traditum & conceſſum, ſitum in noſtro nemore de Zonia, in Parochia de *Hoelaert*, cum magno vivario ibidem adjacente: tali conditione, quod idem locus cum clauſura & pertinentiis ſuis ſit & maneat in futurum habitatio quinque Virorum Religioſorum ad minus, divina officia ibidem ad laudem & gloriam & honorem Omnipotentis Dei, & Glorioſæ Virginis Mariæ ejuſdem Genitricis, omniumque Sanctorum, & Electorum ſuorum celebrantium, & exercentium.

De quibus duo ad minus erunt & eſſe tenentur Presbyteri, viventes religioſè. Et ut hæc noſtra conceſſio in perpetuum firma permaneat & inconcuſſa, præſentem Chartam per appenſionem Sigilli noſtri fecimus communiri.

Datum Bruxellis feriâ quartâ in Feſtis Paſchalibus, anno Domini milleſimo trecenteſimo 1343.
quadrageſimo tertio.

CAPUT CCXV.

Carolus IV. *Imperator concedit Privilegia* Joanni de Arckel *Epiſcopo Ultrajectenſi*, *anno* 1349.

Carolus Dei gratiâ Romanorum Rex, ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam.

Etsi Regiæ dignitatis circumſpecta benignitas univerſorum ſaluti teneatur intendere, illorum tamen indemnitati ſpeciali quodam favore dignanter occurrit, qui Divini Numinis laudibus deputati, pro ſalute Chriſtiani populi creatorem omnium continuatis precibus deprecantur.

Sane attendentes præclaræ devotionis inſignia Venerabilis Trajectenſis Epiſcopi, Principis ac & devoti noſtri dilecti, quibus idem adinſtar felicis recordationis Prædeceſſorum ipſius, Nos ad Sacrum Romanum Imperium hactenus devoto ſtudio frequentiùs honoravit, ad ipſius & Eccleſiæ ſuæ Trajectenſis utilitates, honores, & commoda tantò diligentiùs, tantâque majoris gratiæ ubertate prorſus intendimus, quantò ipſum inter alios Sacri Imperii Principes majoris fidei & conſtantiæ puritate præditum experimur.

Ea propter ſibi, nec non univerſis Succeſſoribus ſuis Epiſcopis Trajectenſibus devotis noſtris dilectis infra-ſcriptas libertates & gratias de ſpeciali noſtræ Majeſtatis favore liberaliter erogamus.

In primis videlicet, quod ſupradictus Epiſcopus & Succeſſores ſui in perpetuum poſſeſſiones bona & jura quæcunque, quas, vel quæ ipſi ad ſe vel Eccleſias aſſerunt pertinere (ſi ſuper eiſdem ipſis quæſtio aut controverſia aliqua moveatur) Epiſcopus, qui pro tempore fuerit, cum ſeptem Prælatis aut Canonicis Eccleſiarum ſuarum Trajectenſium, eaſdem poſſeſſiones bona & jura propriis juramentis valeat obtinere, ſecundùm quod ſui Prædeceſſores per conſuetudinem hactenus introduxerunt; & ſicut hoc eſt pro præteritis temporibus obſervatum.

Item quia infra territorium Menſæ Epiſcopalis Trajectenſis hujuſmodi corruptela ſurrexit, quæ pro conſuetudine obtinetur ibidem, videlicet, quod quicunque homicidium ibi perpetravit, Epiſcopus eum punire non poſſit, niſi ad requiſitionem & inſtantiam Parentum, & Conſanguineorum occiſi: qui Parentes & Conſanguinei aliquando propter potentiam homicidæ, aliquando propter negligentiam aut favorem ſeu colluſionem, ſive ex aliis cauſis frivolis exquiſitis, occiſi injuriam proſequi prætermittunt; pro conſuetudine etiam abutentes, ut nullus occiſi etiam injuriam proſequatur, niſi coram Epiſcopo Trajectenſi corpus occiſi præſentetur, quod corpus quandoque rapitur vel occultatur; & ſic plerumque maleficia tam enormia remanent impunita, atque per conſequens frequenter occaſio naſcitur ſimilia perpetrandi.

Quapropter conſuetudinem hujuſmodi minùs juſtam, immò corruptelam potiùs, juri contrariam & iniquam, de Regalis auctoritate noſtræ excellentiâ, penitus abolentes, ipſi Epiſcopo & ſuis Succeſſoribus ſub diſtricta Imperiali offenſa præcipimus & mandamus, quatenus non obſtante conſuetudine ſeu corruptelâ prædictâ, de homicidiis quibuſlibet in eorum Menſæ territoriis jam ante perpetratis, aut poſtea perpetrandis, juſtitiam faciant expeditam.

Etiamsi Parentes aut Conſanguinei occiſorum cauſâ, vel occaſione quâcunque occiſi injuriam proſequi negligant vel poſtponant, aut ſi occiſi Parentes vel Conſanguinei, corpus ipſius occiſi coram Epiſcopo Trajectenſi non præſentaverint, aut fortaſſe noluerint præſentare; præſentium ſub noſtræ Majeſtatis Sigilli teſtimonio Literarum.

Datum Coloniæ anno Domini milleſimo 1349.
tricenteſimo quadrageſimo nono, Indictione ſecundâ decimâ ſeptimâ Kalendis Septembris, Regnorum noſtrorum Romani anno quarto, Bohemiæ verò tertio.

Digitized by Google

CAPUT CCXVI.

Elenchus Virorum Nobilium ad Comitia Cortebergenſia circa annum 1350. evocatorum.

Walterus de Berchem,
Florentius de Bigarden,
Joannes de Hamme,
Daniel de Craynhem,
Ægidius vander Tomme Ægidii Filius,
Ægidius vander Tomme Guilielmi Filius,
Joannes de Holeghem,
Daniël van Liere,
Walterus van Seebroeck,
Joannes van Marſelaer,
Otto de Eppeghem,
Philippus van Wavere,
Joannes van Wavere,
Henricus de Quaderebbe,
Joannes de Suivegem,
Joannes vander Meeren,
Henricus vander Heyden,
Henricus de Roſires,
Godefridus van den Broecke,
Balduinus de Rixiſſard,
Henricus de Waelhem,
Joannes Pilyſer,
Florentius de Stalle,
Henricus de Stalle,
Henricus Happart,
Joannes de Craynhem,
Gerardus Dominus de Vorſlar,
Daniël de Bouchout,
Joannes de Walicourt Mareſcallus Hannoniæ,
N. Dominus de Cuyc,
Gerardus de Rode,
Joannes Dominus de Agimont & Waelhem,
N. Dominus de Duſſle & Gele,
Theodoricus de Hornes,
Guilielmus de Herlar,
Henricus Eſtor,
Arnoldus de Orle Dominus de Rummene,
N. Comes Loſſenſis,
Ludovicus van Diepenbeke,
Joannes Dominus de Wittham,
N. Dominus de Ooſterhout,
N. Dominus de Blaeſvelt,
Joannes de Meldert,
N. Dominus de Gasbeke,
Henricus van Bouterſem,
Gerardus vander Heyden,
Jacobus de Glimes,
Joannes de Schoonhoven,
Walterus de Huldenberghe,
Joannes de Polanen Dominus vander Leeke,
Joannes de Sombref junior,
Simon de Orbais.

CAPUT CCXVII.

CAROLUS IV. *Imperator confirmat Dominium Boxtellenſe in Campinia Theoderico de Merheym, anno* 1356.

CAROLUS IV. Romanorum Imperator ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex, Nobilibus, *Theodorico* de Merheym Militi, & Mariæ de Bueſtele, Conjugibus, Sacri Imperii Fidelibus, gratiam ſuam & omne bonum.

ATTENDENTES fidelitatis obſequia, quæ veſtri Progenitores Sacro Romano Imperio hactenus impenderunt, omnia & ſingula feuda, quæ quondam Nobilis *Willelmus* de Bueſtele, tui Mariæ prædictæ Frater germanus, à Nobis & ab Imperio, dum viveret, obtinebat, Tibi Mariæ, tamquam heredi eorumdem feudorum, & Tibi Theodorico ejus Marito conferimus. Teſtes hujus rei ſunt,

Sereniſſimus Kaſemirus Poloniæ Rex,
Arneſtus Archiepiſcopus Pragenſis,
Joannes Olomucenſis,
Theodricus Mindenſis, &
Henricus Lubucenſis, Epiſcopi,
Illuſtres, Bolko Suidincenſis &
Bolko Falkenbergenſis, Duces.

DATUM Pragæ milleſimo trecenteſimo 1356
quinquageſimo ſexto, Indictione nonâ die vigeſimâ nonâ Aprilis, Regnorum noſtrorum anno decimo.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CCXVIII.

JOANNES SERCLAES, *tunc Canonicus, poſt Epiſcopus Cameracenſis, Frater Everardi Viri Nobilis (à quo Comes de Tilly Stirpem trahit) anno* 1377. *fundat Domum Scholarium in Urbe Bruxellenſi.*

IN nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti amen. Ego *Joannes* Serclaes, Cameracenſis ac Bruxellenſis Canonicus, Archidiaconus in Hannonia, cupiens de bonis mihi largiter à Deo collatis opus aliquod agere, per quod ſuæ Divinæ Majeſtati gratum obſequium, Eccleſiæ & Reipublicæ, diſciplinæque Scholaſticæ utile præſtare poſſim augmentum, poſt varias conſiderationes habui ſpecialem devotionem ad opus pium, & ut ſpero fructuoſum faciendum, videlicet unam Domum pauperum puerorum Scholarium, qui in aliis locis *Boni Pueri*, & vulgariter *Bons enfans* nuncupantur: quod opus dudum bonæ memoriæ Dominus * *Petrus* de Huffle, Capellanus in Eccleſia Bruxellenſi, in ſua ultima voluntate de ſuis bonis fieri voluit, ſed jamdiu, quia bona non ſufficiebant, imperfectum & quaſi derelictum remanſit; addendo de facultatibus meis in tantum, quòd unà cum bonis dicti Domini Petri ad hoc relictis, dictum opus perduci poterit ad effectum.

* Secretarius Bruxellæ 1358.

IGITUR ad opus Fundationis contuli & donavi Domum meam extra portam B. Gudilæ Bruxellenſis ſitam; in Vico vocato vulgariter *Scharenbekeſtrate*, cum ſuis pertinentiis, ornamentis, libris, ſupellectilibus & aliis bonis quibuſcumque, ſicut eam ibidem ornavi & diſpoſui pro ipſorum Scholarium habitatione; nec non reditus annuos ſexdecim modiorum cum dimidio ſiliginis, & centum Florenorum de Florentia pro ipſorum victu & ſuſtentatione: ordinans quòd in dicta Domo ſint duodecim pueri pauperes Scholares, ætatis inter novem & decem & octo annos; qui habere debent unum Magiſtrum principalem Domûs, & unum Pœdagogum juvenem, aptos & litteratos, qui curam Domûs & Scholarium gerant diligenter.

ROGANS dilectum Fratrem meum Dominum *Everardum* Serclaes, quatenus in ſignum approbationis Sigillum ſuum unà cum meo præſentibus appendat.

DATUM Bruxellæ anno milleſimo tricenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, die decimâ Octobris. 1377.

CAPUT CCXIX.

CAROLUS DE IMMERSELE *Dominus de Hameide emit Ietegemium in Agro Lirano, anno* 1380.

MACHTILDIS Dei gratiâ Duciſſa Gelriæ, Comitiſſa de Blois & Zutphen, & Domina terræ Mechlinienſis, cunctis notum facimus, quòd Nos vendidimus *Carolo* de Immerſele Domino de Hameide, & *Margaretæ* de Meldert ejus Conjugi, Villam noſtram de *Ietegbem*, cum omnibus appenditiis ſuis. Et dictus Carolus tamquam homo ligius de eo Nobis præſtitit juramentum fidelitatis, in præſentia noſtrorum Hominum feudalium, Joannis de Immerſele Militis, Filii Godefridi de Immerſele, Rumoldi Bauwe, Henrici de Mechlinia, & aliorum.

Et ad majorem firmitatem, rogavimus Cognatam noſtram Duciſſam Luxemburgi & Brabantiæ (à qua dictum Pagum de Ietegem & terram noſtram Mechlinienſem in feudum tenemus) in præſentia ſuorum Hominum feudalium, Joannis Domini de Bouchout, Burgravii Bruxellenſis, Joannis Domini de Bornival, Joannis de Calſtere, Militis, & Conſtantini de Ranſt Scutiferi, ut dictam venditionem ratificare dignaretur.

ET NOS JOANNA Dei gratiâ Duciſſa Luxemburgi, Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi, Marchioniſſa S. Imperii, ad inſtantiam noſtræ Cognatæ Dominæ Machtildis, dictam venditionem ratificavimus & ratificamus.

ACTUM anno milleſimo trecenteſimo octuageſimo, die decimâ Martii, ſtilo Curiæ Cameracenſis. 1380.

CAPUT

CAPUT CCXX.

JOANNES *Epiſcopus Cameracenſis, concedit Gaſebecæ in Agro Bruxellenſi Jus Parochiæ, anno* 1382. *ad inſtantiam Suederi de Abcoude, loci hujus Toparchæ.*

JOANNES Epiſcopus Cameracenſis notum facimus univerſis, quòd licet aliàs de Capella & duabus Capellaniis in Villa de Gaſebeke ſitis Eccleſiam ereximus Parochialem, eam extrahendo ab Eccleſia Parochiali S. Quintini de Lenniaco, conſenſu Capituli Eccleſiæ B. Gertrudis Nivellenſis (cùi ratione Juris Patronatûs, quoad præſentationem, dignoſcitur ſubeſſe) interveniente, intentionis tamen noſtræ non fuit, dicto Capitulo in aliquo jure eorum præjudicare.

1382. DATUM anno milleſimo trecenteſimo octuageſimo ſecundo, die VIII. Septembris.

VENERABILIBUS Dominis Decano & Capitulo Eccleſiæ B. Gertrudis Nivellenſis, Diœceſis Leodienſis, Swederus de *Apcoude* Baro, Dominus de Gaſebeke, Putte & Striene ſalutem. Cùm Nos de Capella quondam B. Mariæ in noſtra Villa de Gaſebeke Eccleſiam Parochialem per Cameracenſem Epiſcopum, loci Ordinarium, erigi, fundari & confirmari procuravimus, veſtro Dominorum conſenſu & voluntate intervenientibus, præſentationi primi Presbyteri Parochialis ibidem inſtituendi mihi conſenſiſtis.

DATUM anno milleſimo trecenteſimo octuageſimo ſecundo, die XXVIII. Aprilis. 1382.

- *Suederus Dominus de Abcoude & Wyck te Durſtede duxit Mabiliam Filiam Joannis de Arkel, obiit 1347. ſepultus in Wyck.*
  - *Gisbertus Dominus ut ſuprà, Canonicos X. 1361. in Wyck fundavit, duxit Joannam de Hornes; emit Gasbecam, obiit 1376 ſepultus in Wyck.*
    - *Guilielmus Dominus ut ſuprà, duxit Mariam Dominam de Walecourt prope Bruxellam, obiit 1407. ſepultus in Wyck apud Dominicanas quas fundarat, ut & Cartuſiam Ultrajecti, 1392.*
      - *Joannes, Gisbertus & Maria obierunt cælibes.*
      - *Joanna Uxor Joannis Domini Brederoda, pòſt Dominicana in Wyck, obiit 1411.*
    - *Suederus de Abcoude Dominus Gasbeca, 1363. 1382. duxit Annam Filiam Comitis Ligna, obiit 1400.*
      - *Jacobus 1415. Dominus de Abcoude, Gasbeke, Wyck, Putte. Stryen, duxit Joannam de Ligne, 2. Margaritam de Schonvorſt, obiit 1459.*
        - *Ex 1. Antonius, obiit cælebs 1429.*
      - *Jolenta Uxor Huberti Domini de Culenburg.*
  - *Mabilia.*

JAcobus Dominus de Abcoude, Gasbeke, Putte. Stryen & Wyck te Durſtede in Diœceſi Ultrajectina, fœdus inter Brabantos & Limburgenſes anno 1415. initum Pag. 325. ſignavit. Vocatur ibidem Mareſcallus hereditarius Hannoniæ & Dominus de Walecourt in Agro Anderlechtenſi prope Bruxellam: de quo Vico ejuſque Toparchis ſuprà pag. 711. & 738. egimus. Idem Jacobus Abcoudam & Doreſtatum Rodolfo Ultrajectenſi Epiſcopo vendidit.

Hæc ex veteri Codice Ms. hauſimus.

CAPUT CCXXI.

JOANNES *Dominus Bredæ & Leckæ fundat Præbendam in Eccleſia B. Mariæ Bredæ anno* 1388. *&* JOANNES *de Polanen &* HENRICUS *de Lecka aliis Eccleſiis benefaciunt.*

UNiverſis JOANNES Dominus de Lecka & Breda ſalutem. Cupientes divinum Cultum adaugere, Capellaniam ſeu Præbendam de bonis propriis de novo creamus, fundamus & dotamus, in hunc modum; quòd ejuſdem Capellaniæ collationem Nobis & noſtris Succeſſoribus Dominis de Breda perpetuò reſervamus.

INSUPER ille, cui continget de præfata Capellania provideri, ſit ſub tutela Decani & Capituli Eccleſiæ B. Mariæ in Breda; Verumtamen tenebitur Nobis & Succeſſoribus noſtris ſingulis diebus Miſſam celebrare in Caſtro noſtro de Breda, ſeu in Capella noſtra Choro Capituli contigua. Aſſignamus autem ad dotem decimas noſtras de *Sprangbe* prope *Beſoyen*; eaſdem per

per præſentes amortizantes, ac eiſdem exfeſtucando renuntiantes in perpetuum.

1388. ACTUM M. CCC. LXXXVIII. Maii die VI.

PATEAT univerſis, quòd Nos (1) *Joannes* de Polanen, Miles, Dominus de Lecka, cum quibuſdam aliis Parochianis de *Velzen*, ad Capellaniam in Altari B. Mariæ & B. Petri in dicta Eccleſia de *Velzen* fundandam, damus ſex jurnalia in *Poeldyc*, & agrum unum...

1347. DATUM M. CCC. XLVII. feriâ quartâ poſt Octavam Pentecoſtes.

VENERABILI Viro Domino Archidiacono Campaniæ in Eccleſia Leodienſi, *Henricus de Lecka* Miles, Tutor Domicellæ *Joannæ* Dominæ temporalis Dominiorum de Lecka, Breda & Ooſterhout. Dudum recolendæ memoriæ *Wilhelmus* Dominus temporalis de Ooſterhout, Conſanguineus noſter, in Eccleſia Parochiali de Ooſterhout in honore B. Mariæ & SS. trium Magorum unum Altare dotavit; & antequam hujuſmodi Altaris dotatio confirmaretur, idem Conſanguineus noſter ex hac luce eſt ſubtractus, dictaque Domicella Neptis noſtra in Dominio de Ooſterhout ſucceſſit. Volentes igitur dicti Conſanguinei noſtri ordinationem piè inchoatam ad effectum deducere....

DATUM apud Caſtrum de Breda M. CCCC. II. 1402.
Junii die XXII.

(1) JOANNES, Dominus de Polanen & Leck, Joannis & Catharinæ Brederodiæ Filius, Philippi Nepos, duxit Mariam Brabantinam. Anno 1351. emit à Ioanne III. Brabantiæ Territorium Bredanum, ſicut illud antea tenuerat Philippus Dominus Lidekercæ & Bredæ: & ut Bredæ Dominus *Joannes* Comitiis Cortebergenſibus anno 1372. interfuit, ac demum anno 1377. vivere deſiit. Filium reliquit *Joannem* de Lecka nuncupatum, Bredæ Dominum, cujus Filia *Joanna* nupſit Engelberto Comiti Naſſavio.

CAPUT CCXXII.

EUGENIUS IV. *Pontifex, Canonicorum Collegium inſtituit Bergis ad Zomam in Eccleſia S. Gertrudis anno* 1442. *ad inſtantiam Domini Joannis de Glimes.*

EUGENIUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei..... Dudum pro parte quondam *Joannis de Glimes*, Domini Opidi de *Bergis* ſupra Zomam, Leodienſis Diœceſis, felicis recordationis Martino Papæ V. Prædeceſſori noſtro expoſito, quòd in Opido ipſo (ad quod magna de diverſis mundi partibus anno quolibet, & potiſſimè in publicis, quæ binâ vice inibi habentur nundinis convenire populi conſueverat multitudo) notabilis erat Parochialis Eccleſia, in qua præter ipſius Perſonatum ac perpetuam, cui Parochianorum ibidem animarum cura incumbebat, Vicariam, nonnulla ſine cura Altaria fore noſcebantur, fuerantque aliàs per quondam *Henricum* de Boutershem, Dominum dicti Opidi, nonnulli reditus annui deputati; ac ipſe *Joannes* pleroſque pro quotidianis diſtributionibus; nec non *Wito* Joannis Toluers pro una, ac *David* Rock, Opidani dicti Opidi, pro alia, inibi inſtituendis Præbendis, annuos reditus aſſignarunt; idemque Joannes jus Patronatûs Eccleſiæ de *Hilderniſſe* dictæ Diœceſis, ad hoc donare proponebat; nec non de octo per ipſum *Joannem*, ſive quondam *Joannam* ejus Conthoralem, ad id eligendis ex dictis Altaribus, nec non de ipſorum, ac per ſuppreſſionem Perſonatûs ejuſdem, etiam de illius proventibus, Decanatus & octo aliæ pro totidem Canonicis Præbendæ fierent & dotarentur; quodque Abbatiſſæ & Capituli S. Gertrudis Nivellenſis (ad quos Perſonatûs collatio pertinebat) accedebat conſenſus: dictus Prædeceſſor noſter Epiſcopo Cameracenſi dedit in mandatis, ut....

CUM autem, ſicut exhibita Nobis Nobilis Viri *Joannis* de Glimes, moderni dicti Opidi Domini, ipſorum quondam Joannis & Joannæ nati petitio continebat, ad ipſarum executionem Litterarum ſit proceſſum, Nos....

DATUM Florentiæ M. CCCC. XLII. Kal. Ju- 1442.
lii, Pontificatûs noſtri anno XII.

CAPUT CCXXIII.

FREDERICUS III. *Imperator, Jacobum de Hornes, ejuſque heredes Comitis titulo donat anno* 1450.

NOS FREDERICUS Dei gratiâ Rex Romanorum conſiderantes ſervitia quæ Vir Nobilis *Jacobus* de
Hornes. Hornes & ſui Prædeceſſores Nobis & Sacro Imperio præſtiterunt, creamus dictum Jacobum & ejus liberos legitimos, tam maſculos quàm feminas, Comites & Comitiſſas Sacri Imperii....

DATUM in Neuſtat, die Veneris poſt Feſtum S. Thomæ Apoſtoli, anno milleſimo quadrin- 1450.
genteſimo quinquageſimo.

Digitized by Google

CAPUT CCXXIV.

JOANNES *Dominus de VVeſemale, prole legitimâ carens, Carolum Comitem Carolæſii, Philippi Boni Burgundiæ Ducis Filium, heredem inſtituit anno* 1462.

NOBILIS & potens JOANNES Dominus temporalis de Weſemale, de Phaleis & terræ Mechliníenſis, Mareſcalcus Hereditarius in Patria Brabantiæ, ſuum Teſtamentum condidit modis hic ſequentibus.

Vult quòd Domicella *Joanna*, Uxor Petri de Huldenberghe, ejus Filia naturalis, de ſepultura ſua & expenſis funeralium ſuorum habeat diſpoſitionem omnimodam.

Idem Teſtator Domino *Carolo* de Burgundia, unigenito Filio Domini Ducis Burgundiæ & Brabantiæ, Comiti de Charlois, quingentos Florenos Rhenenſes hereditariè legavit.

Idem legavit eidem Illuſtri Carolo Dominium & terram de *Weſemale* cum ſingulis ſuis dependentiis, nemora & Curtem dictam *Fleron* ſitam juxta Hoium, & Advocatiam de Duffle, cum molendino de Weſemale.

IDEM legavit *Joannæ* Filiæ ſuæ naturali ſupradictæ omnia & ſingula mobilia bona ſua in quibuſcumque rebus conſiſtentia, ſive in auro, ſive in argento, utenſilibus, vaccis, equis, bobus; porcis, bladis & aliis, quomodocumque nuncupentur, exiſtentibus tam in Caſtris de *Phaleis*, *Weſterle*, *Anderſtat*, & eorumdem Caſtrorum attinentiis & dependentiis reperiendis....

Acta fuerunt hæc Lovanii M. CCCC. LXII. Indictione X. die VI. Septembris, Domini Pii Papæ II. anno V. 1462.

CAPUT CCXXV.

HENRICUS *Dominus de Naeldwyck Hereditarius Hollandiæ Mareſchallus fundat anno* 1485. *Prioratum B. Mariæ in Bethleem, Religioſorum Ordinis Ciſtercienſis, vulgò* Waeteringiam, *juxta Hagam Comitis in Hollandia; approbantibus* Davide à Burgundia *Epiſcopo Ultrajectenſi*, Joanne *Abbate Generali Ciſtercii, &* Henrico *Abbate Campenſi.*

Integrè poſuimus ex Hiſtoria Abbatiarum Ordinis Ciſtertienſis per Jongelin.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Atteſtante Divo Auguſtino, Majores noſtri, quia decimas & primitias dabant & Cæſari cenſum, omnibus abundabant copiis.

NUNC verò quia diſceſſit devotio Dei, acceſſit indictio fiſci, & quod non capit Chriſtus, tollit fiſcus.

UNDE Malachias: In fame & penuria maledicti eſtis, quia parte meâ defraudaſtis, & nihil in meos Theſauros, ſed in veſtra horrea deportaſtis.

HINC ſi fames, & penuria rerum omnium quandoque mundum opprimant, ſi non tantas pluvias vel nimias cataractæ cœli effundant, ſciamus hoc ex ira Dei deſcendere, qui ſe in pauperibus, ſi non accipiant eleëmoſynam, fraudari loquitur.

NOS igitur HENRICUS Dominus de (1) Naeldewyck, & de Caſtella, Miles, hereditarius Marſcalcus Hollandiæ, & Mathildis de Raephorſt Domina de *Naeldewyck*, revolventes in primis poſſeſſionum noſtrarum ubertatem, & ante omnia divinæ pietatis beneficia, quæ non propter noſtra merita, ſed ex ſua largiflua bonitate & ſua gratia largâ manu effundit abundè, horum beneficiorum non immemores, noctes ſæpè & iterùm duximus inſomnes, otioque meditandi Nos contulimus, & ne fraudetur Chriſtus parte ſuâ, certa prædia, ſive poſſeſſiones pro fundatione Conventûs Ordinis Ciſtertienſis fœlici commercio terrenarum in cœleſtia, tranſitoria in æterna commutare, Deo diſponente intra cordis ſecreta concepimus, & firmiter concluſimus.

AD rem igitur præconceptam accedentes, ad honorem Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti & glorioſæ Virginis & Matris Mariæ & totius Curiæ cœleſtis, ac pro Divini cultûs augmento, noſtrarumque & Progenitorum animarum ſalute, ordinariâ auctoritate ad id accedente, animo & intentione fundandi & erigendi Conventum appellandum *Beatæ Mariæ in Bethleem*, Ordinis Ciſtertienſis, ſive Sancti Bernardi, ad numerum tredecim Monachorum & quatuor Laïcorum, ſive Converſorum, quem quidem numerum infra triennium completum eſſe volumus, donavimus & contulimus.

SI is præſentibus donamus & conferimus pro Conventu in eo fundando, Caſtrum ſive Domiſtadium noſtrum in Villa noſtra de *Wateringe* cum omnibus pertinentiis & ædificiis intra foſſatum

Digitized by Google

tum extremum concluſum, unâ cum circumferentia dictâ *die Cingel*.

Verum cum ſpiritualia ſine temporalibus ſubſiſtere non valeant, ut Prior & Conventus habeant undè vivant, in dotem dedimus & contulimus, damus, donamus, & per præſentes conferimus dicto Conventui donatione inter vivos, redditus primales ad ſummam quinquaginta librarum groſſorum monetæ Flandriæ: ut ſequitur.

In primis pomerium magnum ad valorem ſexaginta librarum Hollandiæ currentium annui reditûs.

Item prædium dictum *die Hoffweyde* Caſtro à parte anteriori contiguum ad valorem viginti librarum annuarum.

Item & tertio Campum unum appellatum *dat Duyſ-huys camp*, ſituatum retro Caſtrum ad taxam & valorem viginti duarum librarum currentium.

Item & quarto prædium dictum *dat Molenweer*, ad quantitatem triginta quatuor jugerum ad valorem centum librarum annui reditûs.

Item quinto adhuc tria prædia, contigua ad prædium dictum *dat Molenweer*, continentia ſimul quadraginta quinque jugera, ad valorem centum & octo librarum Hollandiæ currentium.

Item ſexto unum prædium dictum *dat Lendt* ad quantitatem novem jugerum, ad valorem quadraginta librarum currentium.

Item ſeptimo, adhuc ſeptem jugera cum ſeptem Hondis, ad valorem viginti ſeptem librarum currentium.

Item octavo & ultimo, adhuc ſeptem jugera jacentia ad viam communem dictam *die Noonweeh*, ad valorem viginti trium librarum, ſex ſolidorum & octo denariorum currentium.

Et iſtorum prædictorum & Domûs proprietatem & directum ac utile dominium, in Priorem & Conventum antedictum transferimus, in finem ut ea poſſideant pleno jure & prout utile fuerit de eis diſponant, victum ſibi conſtituant, & Domum in eſſe conſervent, ſalvis Nobis & heredibus noſtris jure noſtro feodali, feodariis noſtris, causâ dictæ Domus de *Wateringe*, inveſtitis.

Insuper volumus, quod Prior pro tempore & Conventus, dictis prædiis & redditibus dotalibus ſint contenti, quodque infra diſtrictum de *Wateringhe* & in *Naeldewyck* nec prædia aliqua emere nec conducere, neque in emphiteuſim, aut ſub annuo cenſu recipere debeant quovis modo.

Quod ſi quæ prædia ipſis donata aut legata fuerint, aut ex ſucceſſione hereditaria in dictis diſtrictibus eis accreverint, aut alio quovis modo, pro illis æſtimationem recipient, & ſtatim cum potuerint, aut infra annum vendent, & ad manus ſecularium deducent, & valorem ſive æſtimationem recipient in pecunia numerata, quam de alio diſtrictu, quàm in *Wateringhe* & *Naeldewyc*, in prædia & poſſeſſiones collocabunt & convertent.

Et ſi, quod abſit, hæc minimè fecerint, & prædia ſic acquiſita retrovendere noluerint, ſed contumaciter occaſione Privilegiorum retinere: Nos Dominus Henricus & Domina Machtildis, relicti, aut heredes noſtri, niſi moniti moram ſtatim purgaverint, poterimus illapſo anno dum Nobis placuerit, aut heredibus noſtris, ordinariâ auctoritate petitâ licet non obtentâ, dicta prædia ſic donata, legata, aut alio quocumque modo in dictis diſtrictibus acquiſita, vendere & alienare, & pretium pro eiſdem recepturi, Priori & Conventui numerare & deliberatè illud in alia prædia extra diſtrictus prædictos convertere, reclamatione Prioris & Conventûs aut aliis Privilegiis, juribus & exemptionibus non obſtantibus.

Et quia hæc omnia & ſingula, fundationem & dotationem & conditiones & modos ut ſupra, diſtrictè obſervari volumus à Nobis & heredibus noſtris, & à Priore & Conventu; in robur & teſtimonium & fidem præmiſſorum, has Litteras fundationis & dotationis communis fecimus Sigilli noſtri appenſione muniri.

Rogantes Reverendum in Chriſto Patrem & Dominum, D. David de Burgundia Epiſcopum Trajectenſem, quatenus fundationem & dotationem noſtram, & alia ſupradicta, ex certa ſcientia, auctoritate ordinariâ confirmare & ſtabilire dignetur. Cujus perſonam conſervet Altiſſimus ad regimen Eccleſiæ Trajectenſis, feliciter & longevè.

Datum & actum in Haga, in Domo habitationis noſtræ, ſub anno Domini M. CCCC. LXXXV. in profeſto S. P. Bernardi. 1485

David de Burgundia, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ, Epiſcopus Trajectenſis, ad univerſorum notitiam deducimus & deduci volumus per præſentes, quod Nos omnia & ſingula contenta, narrata & deſcripta, in Littera cui hæ noſtræ præſentes Litteræ ſunt transfixæ, ex certa noſtra ſcientia ratificamus & approbamus, rataque & grata habemus, & inviolabiliter volumus obſervari.

Nos Frater Nicolaus Prior, totuſque Conventus Beatæ Mariæ de Bethleem in *Wateringhe*, Ciſtertienſis Ordinis, Trajectenſis Diœceſis &c. pro nunc notum facimus per præſentes univerſis & ſingulis Chriſti Fidelibus, has noſtras Patentes Litteras viſuris & audituris, quod dudum generoſus Vir Henricus Miles, Dominus de *Naeldewyck*, de *Wateringhe* &c. una cum nobili Conthorali ſua Domina Machtilde de Raephorſt, attento, quod ex conditione humanæ fragilitatis non poſſent diu ſubſiſtere membris omnibus ſui corporis, incolumes, ſanâ mente, ſanoque conſilio, non fraude vel dolo, aut aliâ quâcunque ſiniſtrâ machinatione circumventi, ſed ex propria mera & ſpontanea voluntate, merâ præhabitâ deliberatione, de facultatibus à Deo ſibi ipſis collatis cupientes propriæ ſaluti, nec non parentum & amicorum ſuorum debitè providere, fundare propoſuerunt, & dotare, definiteque fundaverunt & dotarunt, quendam Conventum Ciſtertienſis Ordinis, ſub obſervantia regulari, vulgariter nuncupatum *Bethleem*, in fundo proprio, Caſtri ſcilicet de *Wateringhe*, cum

Digitized by Google

cum certis poſſeſſionibus, terris & prædiis, in Litera Fundationis latiùs ſpecificatis, ſalvis tamen certis conditionibus & articulis, in his inferiùs planè declaratis, & ad longum digeſtis.

Primò quod in dicto Conventu à tempore receptionis loci quod fuit anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo quinto, circa Feſtum Omnium Sanctorum, infra triennium, erunt tredecim Fratres Sacerdotes Viri Religioſi, aut litteratæ perſonæ ad Sacerdotium in Congregatione ſuſceptæ, cum tribus Laïcis, & ſemper perpetuò permanebunt, qui totum Divinum Officium cantando, & religioſo more ſecundùm tenorem Regulæ Sancti Patris Benedicti, aliaque ad rigorem Ordinis ſpectantia perficient, & integraliter prout humana fragilitas admittit, perſolvent.

Interim tamen propter ædificiorum gravamina, poterunt ſatisfacere in prædictis, cum novem Fratribus Sacerdotibus.

Secundò quod Fratres ejuſdem Conventûs infra diſtrictum Dominii de *Naeldewyck* vel *Wateringe* non ement, nec ad excolendum aſſument, aut quovis alio colore uſurpabunt, aut appropriabunt domos, agros, prædia, redditus, vel alia quæcunque immobilia ultra primam donationem factam à Fundatore Domino de *Naeldewyck*, videlicet ultra ſummam quinquaginta librarum groſſorum; & ipſi tantummodo colent tres pecias terræ, videlicet *Molenweer*, *Duyſhuyſcamp*, *die Hofweyde*: niſi non poſſent ad ſummam prædictam venire, tunc licitum eſſet eis hujuſmodi terram colere.

Extra tamen diſtrictus Dominiorum prædictorum, acceptare poterunt, quantum Deus eiſdem providerit, & ſic creſcentibus temporalibus augeri, ut Fratrum numerus à tredecim uſque ad viginti quinque Sacerdotes, & non ultra aſcendat.

Quod ſi quocunque tempore, infra terminos prædictorum Dominiorum, ultra bona in prima fundatione eiſdem collata & conceſſa, quæcunque immobilia eiſdem advenerint aliquâ hereditariâ ſucceſſione, vel aliâ piâ legatione, emptione vel donatione, & infra annum non vendiderint, ex tunc Fundatores & eorum Succeſſores ſuperexcreſcentia bona liberè vendere poſſunt. Emolumenta tamen inde provenientia ad prædictos uſus eiſdem Fratribus reſtituere.

Tertiò, quod Fratres prædicti Conventûs incluſi in obſervantia & rigore Regularis diſciplinæ, ſecundùm Regulam & Statuta ejuſdem Ordinis perpetuò vivent, ſub Priore ab eis pro tempore eligendo, & nunquam ſub Abbate quem nunquam eligent, nec quovis modo ab aliis deputatum admittent.

Similiter nec curam quarumcumque Monialium acceptabunt. Si verò in poſterum quocunque tempore, quod Deus avertat, ab obſervantia declinaverint, aut aliquid prædictorum temere attentaverint, ter moniti ad requiſitionem Patroni pro tempore, per Viſitatores aut alios ab Ordine deputandos, infra annum emenda ſubſecuta non fuerit, ex tunc Patronus auxilio Superioris ejuſdem Ordinis, aut aliorum per eoſdem deputandorum, rebelles expellere, alioſque Fratres religioſæ vitæ ejuſdem Ordinis introducere, & ad ſingulorum bonorum poſſeſſionem admittere poſſent, ac ſi ibidem à principio recepti fuiſſent, ſine cujuſquam contradictione.

Quartò, quod omnes prædicti Fratres perpetuò tam in ſumma Miſſa, quàm in Miſſis privatis ſpecialem mentionem habebunt Fundatoris & Fundatricis cum parentibus utriuſque, ſimiliter & in ſingulis Capitulis ſecundùm modum Ordinis commendabuntur orationibus, & aliis bonis operibus Fratrum.

Insuper quater in anno ſecundùm eorundem ordinationem & proviſionem, tam in pauperes quàm in Conventuales eorum, ſolemnis celebrabitur memoria, cum novem cereis ardentibus, & diſtributione panum pauperibus ad unius libræ valorem quâlibet vice, libra verò quindecim ſtuferorum valorem exprimet.

Unde etiam & nos Prior totuſque Conventus planè his noſtris Litteris cognoſcimus, per venerabilem Virum Henricum Militem, Dominum de *Naeldewyck*, ejuſque Conjugem Dominam Machtildem de Raephorſt, tantam pecuniarum ſummam acceptam, unde valebimus futuris perpetuis temporibus eorum deſideriis in pauperum diſtributione, candelarumque accenſione, quater in anno dignè reſpondere.

Summa tamen Miſſa in talibus exequiis, eis viventibus erit de Spiritu ſancto, & poſt mortem de Requiem.

Quintò, ſi contigerit prædictum Conventum aliquo caſu ſubverti, guerrarum turbine quaſſari, vel igne proprio aut alieno conflagrari, ita quod ad tempus Divinum Officium ibidem convenienter explere non poſſent, ſed ad alia loca ſe divertere cogerentur ad tempus, mox ceſſante periculo infra duos menſes ad priſtinum locum redire tenebuntur, & prolapſa quanto citiùs reſtaurare, pro eorum poſſe & noſſe, & cuncta præmiſſa obſervare.

Si verò funditus cum terris circumjacentibus, aquis diluvii ſubmergi contingeret, abſque ſpe facilis recuperationis, ex nunc impetrabunt exhumandi licentiam & auctoritatem, & ex tunc de facto exhumabunt corpora primi Fundatoris & Fundatricis, ſi ibidem ſepulti fuerint, & ſecum ad locum quem acceptaverint, aſportabunt, ibique ſepelient, & ſuffragia pro eiſdem ſicut priùs continuabunt.

Nos igitur Frater Nicolaus Prior prælibati Monaſterii, totuſque Conventus, attendentes talem fundationem cum omnibus articulis annexis, forè juſtam, ſanctam rationique conſonam, maturâ deliberatione præhabitâ, petitâ priùs & obtentâ licentiâ & aſſenſu Superiorum noſtrorum, eandem acceptamus cum omnibus ſuis præfatis clauſulis & articulis, obligantes Nos & Succeſſores noſtros, ad omnium præmiſſorum inviolabilem & inconcuſſam manutentionem, ſub pœna amiſſionis omnium bonorum, ſecundùm modum ſuperiùs expreſſum.

Et pro majori robore & certificatione omnium

Digitized by Google

nium præmiſſorum, Confirmationem à noſtro Capitulo generali, & à Summo Pontifice Patentes Litteras & Bullas.

Et ne ſucceſſu temporis prædicta à memoria Fratrum labi poſſent, duæ Literæ conficientur, quarum unam Fundatores eorumque Succeſſores ſervabunt, aliam Conventus, quam ſingulis annis quater Fratribus ſimul congregatis promulgabunt pariter & explanabunt.

In quorum omnium teſtimonium, Sigillum noſtri Conventûs duximus præſentibus appen-
1485. dendum, anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſexto; alterâ die Petri ad Vincula, videlicet ſecundâ die menſis Auguſti.

Nos Frater Henricus Abbas Monaſterii Campenſis, Ciſtertienſis Ordinis, Colonienſis Diœceſis &c. Notum facimus univerſis præſentes Literas inſpecturis & audituris: quod omnia & ſingula in Literis Prioris & Conventûs Monaſterii noſtri dicti *Bethleem* in *Wateringhe* præfati noſtri Ordinis, Trajectenſis Diœceſis, Sigillo ipſius Conventûs ſigillatis, quibus præſentes noſtræ Literæ ſunt transfixæ, contenta, ex certa ſcientia confirmamus, ratificamus, & præſentis Scripti patrocinio communimus, & authoritate quâ fungimur noſtri Capituli generalis, ratificamus.

Datum in dicto Monaſterio noſtro de Bethleem, ſub appenſione noſtri Abbatialis Sigilli; ipſo die Inventionis S. Crucis, anno Domini
M. CCCC. LXXXVIII. 1488.

Nos Frater Johannes Abbas Ciſtertii, cæterique Diffinitores Capituli generalis Ordinis Ciſtertienſis. Notum facimus univerſis, quòd in eodem generali Capitulo, die XIII. menſis Septembris, anno Domini M.CCCC.LXXXIX. apud Ciſtertium celebrato, facta fuit quædam diffinitio, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

Abbati de Veteri-Campo Colonienſis Diœceſis præſens generale Capitulum committit, quatenus quanto citiùs commodè poterit ad Monaſterium ſeu Prioratum noviter per ſtrenuum ac Deo devotum Militem, Dominum Henricum de Naeldewyck, ac generoſam Dominam Machtildem de Raephorſt, ejus Conjugem fundatum & notabiliter dotatum, perſonaliter accedat.

Et ſi locum ad noſtræ ſanctæ Religionis, ſanctas Regulares inſtitutiones obſervandas commodum & in ædificiis diſpoſitum, cæteriſque neceſſariis ad cultum ſanctæ religionis deſervientibus munitum invenerit: Illum cum omnibus membris, bonis & dotationibus ſacro Ordini noſtro uniat & incorporet, in plenaria Ordinis noſtri poteſtate

Datum ſub appenſione Sigilli Diffinitorum ejus Capituli generalis, anno, die, menſe, & loco prædictis.

Fundationem iſtam David à Burgundia Epiſcopus Ultrajectenſis, Joannes Abbas Ciſtertienſis anno 1489. & Henricus Abbas Campenſis ſuis Tabulis firmarunt. Fuit autem Prioratus iſte Wateringanus (ut & alii plures per Hollandiam) olim incluſus, ut vulgò loquuntur, inſtar Cartuſienſium, ſub Obſervantia regulari.

Henricus Naldevici & Wateringæ Dominus, qui Caſtrum ſuum Wateringanum in Monaſterium convertit, ex Mathilde de Raephorſt unicam reliquit Filiam *Guilielmam*, Joanni Vice-Comiti Montfortio nuptam.

(1) Naeldwyck, Naldevicus, Municipium Hollandiæ prope Graveſandam, ſecundo lapide ab Haga-Comitis, olim potentes habuit Dominos, qui erant hereditarii Mareſcalli Hollandiæ. Ex his *Guilielmus* Miles Collegium ſex Canonicorum Naldevici anno 1307. fundavit, quem numerum Guilielmus Armiger, Guilielmi Militis Filius aut Nepos, anno 1369. duplicavit. Sicque XII. Canonicis Collegium Naldevicenſe conſtitit olim in Ultrajectenſi, pòſt in Harlemenſi Diœceſi. Fundationis Tabulas habes ſupra pag. 321. & 322.

Naldevicenſe Municipium, cum Vicis adjunctis & arce vetuſta *Honsholr* nuncupata, Carolus Comes Arenbergius Henrico Naſſavio, Mauritii Fratri, nunc Principi Arauſionenſi, noſtrâ memoriâ vendidit.

CAPUT CCXXVI.

Carolus *Rex Caſtellæ, dein Imperator, Guilielmum de Croy, Dominum de Chievre, creat Ducem Soranum in Regno Neapolitano, anno 1516.*

Nos Joanna & Carolus ejus Filius primogenitus, Dei gratiâ Regina & Rex Caſtellæ.. recolentes innumeras egregiaſque dotes religionis, illuſtre genus, æquitatem, prudentiam, fortitudinem, cæteraſque virtutes illuſtris & magnifici Viri *Guilielmi* de Croy, Domini de Chievre, de illuſtri genere deſcendentis, Equitis noſtri Ordinis Velleris aurei, Conſiliarii & Camerarii noſtri Primarii; revolventes etiam multa præclara ſervitia tam per Te quàm Genitores & Conſanguineos tuos Prædeceſſoribus noſtris de Domo noſtra Burgundiæ ingenti fide in utroque eventu tam bellorum quàm pacis præſtita: his & aliis moti reſpectibus, cùm ad Nos, in noſtro Siciliæ citra Pharum regno, juſto titulo devolutæ ſint infraſcriptæ Civitates, Opida, Caſtra, terræ, videlicet Civitas *Sori* cum titulo & honore Ducatûs, Brocoliſola, Caſtellutia, Fontana..... per ſententiam & confiſcationem in noſtro Regio Concilio dicti regni latam contra illuſtrem Franciſcum Mariam de Rovre Ducem & utilem Dominum olim dicti Ducatûs & terrarum; tenore præſentium te eumdem illuſtrem Guilielmum de Croy, cum Heredibus & Succeſſoribus tuis etiam tranſverſalibus, in Ducem erigimus & extollimus, Ducatûſque titulo & dignitate decoramus.

Datum in Opido noſtro Bruxellarum, die XV. Decembris; V. Indictione; anno Domini M. D XVI. Regnorum noſtrorum, videlicet Reginæ Caſtellæ, Legionis, Granatæ anno XIII. Navarræ II. Aragonum verò, utriuſque Siciliæ & aliorum primo, Regis verò, omnium primo.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT CCXXVII.

CLEMENS VII. *Pontifex Canonicorum Collegium in honorem B. Mariæ Virginis inſtituit Hooghſtratæ in Campinia anno* 1531. *ad inſtantiam Antonii de Lalaing, & Iſabellæ de Culembourg.*

CLEMENS Epiſcopus, Servus Servorum Dei... Dudum pro parte nobilis Viri *Antonii* de Lalain, Comitis de Hoochſtraten & *Iſabellæ* de Culenborch, ejus Conſortis, Nobis expoſito, quòd *Joannes* de Cuyck, dum viveret, Baro & Dominus loci prædicti, in Eccleſia S. Catharinæ de Hoochſtraten quatuor Capellanias ac ſeptem Horas Canonicas inſtituerat ac dotaverat; ac in eadem Eccleſia inſtitutæ eſſent diverſæ aliæ Capellaniæ, ad Decani & Capituli B. Mariæ Antverpienſis collationem pertinentes, ex quibus quatuor aliis primo dictis quattuor Capellaniis convenienter aggregari, & ex eis unum corpus octo Capellanorum erigi poſſet; Nos...

DATUM M. D. XXXI. 1531.

CAPUT CCXXVIII.

PIUS IV. *Pontifex Epiſcopatum Daventrienſem in Tranſiſulania Archiepiſcopatûs Ultrajectini ſuffraganeum, anno* 1560. *erigit; Eccleſiam Collegiatam S. Lebuini nominans Cathedralem, ac pro dote Epiſcopi aſſignans Præpoſituras Eccleſiarum Daventrienſis, Zutphanienſis & Oldezalienſis, nec non Prioratum Montis Sanctæ Agnetis Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini prope Zwollam.*

PIUS Epiſcopus Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Regimini univerſalis Eccleſiæ diſponente Domino præſidentes pro Eccleſiarum quarumlibet præſertim noviter erectarum illiſque præſidentium & in divinis ſervientium ſtatum ſalubriter dirigendo, prout ex debito nobis injuncti Paſtoralis Officii tenemur, ſolicitæ conſiderationis aciem extendimus, & ad ea, per quæ Eccleſiarum ipſarum dotationi, decori & venuſtati, ſuorumque Præſulum, Capitulorum & aliarum perſonarum divinis ibi laudibus inſiſtentium ſtatui & oportunæ ſubventioni cum divini cultûs augmento & animarum Chriſti fidelium ſalute conſulitur, noſtræ ſolicitudinis partes libenter adhibemus, ac aliàs ſuper his etiam nonnulla, quæ à Prædeceſſoribus noſtris licet conſultè geſta fuerint, immutanda diſponimus, prout locorum, temporum perſonarumque qualitas exigit ac ipſarum Eccleſiarum utilitas perſuadet, & id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.

CùM itaque ſicut accepimus aliàs, poſtquam felicis recordationis Paulus PP. IV. Prædeceſſor noſter, ut providum decebat Paſtorem, in ea inferioris Germaniæ parte, quæ chariſſimo in Chriſto Filio noſtro Philippo Hiſpaniarum Regi Catholico hereditario jure ſubjecta eſt, pro tanta celeberrimorum quæ inibi erant Oppidorum frequentia populorumque multitudine adeo paucas Eccleſias Cathedrales ineſſe conſiderans, ut earum Epiſcopi eâ quâ opus erat diligentiâ tantam animarum multitudinem regere nequirent, idque quibuſdam eò erat difficilius quòd Diœceſani ſui inter ſe vulgari idiomate inſtitutiſque differebant, & quidam eorum etiam ejuſmodi privilegia habebant ut ipſos ad Sedem Epiſcopalem evocari non liceret, unde præfati Epiſcopi ſanam fidei Catholicæ doctrinam ac rectam vivendi rationem, populum illum docere & in delinquentes animadvertere commodè nequibant, ipſaque fides & animarum ſalus illic ob pullulantes Hæreticorum & Schiſmaticorum, quibus Regio ipſa undique ferè circumdata erat, inſidias peſtiferaſque doctrinas maximo in diſcrimine verſabatur.

HIS aliiſque gravibus cauſis impulſus, volens etiam prædicti Philippi Regis hoc illi humiliter ſupplicantis precibus pioque deſiderio in ea parte ſatisfacere, habitâ, ſicut tantæ rei pondus exigebat, cum Fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, maturâ deliberatione, de eorum conſilio deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Trajectenſem Civitatem & Diœceſin à Colonienſi Provincia, cui tunc erat Metropolitico jure ſubjecta, ac Daventrienſe à Trajectenſi & diverſa alia tunc expreſſa Oppida inſignia dictæ Regionis cum omnibus & ſingulis ſuis terminis, territoriis, Cleris, populis & perſonis, Monaſteriis & Beneficiis Eccleſiaſticis cum cura & ſine cura ſecularibus, & quorumvis Ordinum Regularibus, aliiſque piis locis à ſuis quodque Diœceſi & Provincia per quaſdam ſub plumbo perpetuo ſegregaverat, diviſerat & ſeparaverat, ac Daventrienſe, ceteraque Oppida prædicta

prædicta ſic diviſa in Civitates; Sedem verò Trajectenſem tunc Epiſcopalem in Metropolitanam, ac Collegiatam S. Lebuini Daventrienſem, certaſque alias aliorum Oppidorum in Civitates erectorum prædictorum Eccleſias in Cathedrales pro totidem Epiſcopis creandis, qui ſuæ cuique Eccleſiæ præeſſent, ac Daventrienſi aliiſque Eccleſiis & Civitatibus prædictis certos diſtrictus per Nuntium ſuum poſtmodum ab eo illuc mittendum limitandos pro ſuis Diœceſibus conceſſerat, nec non Daventrienſem & certas alias tunc expreſſas Eccleſias, Civitates & Diœceſes Eccleſiæ Trajectenſi pro ſua Provincia ſubjecerat, ſinguliſque Daventrienſis & aliarum noviter erectarum Cathedralium Eccleſiarum Menſis Epiſcopalibus annuum redditum 3000. ducatorum auri de Camera ex certis decimis & bonis, ac fructibus, redditibus & proventibus Eccleſiaſticis per dictum Nuntium ſpecificandis & repartiendis ex tunc prout ex ea die & è contra, poſtquam ſpecificati & repartiti, ac interim donec ſpecificatio & repartitio hujuſmodi factæ ac effectum ſortitæ forent & non ultra, cuilibet ex prædictis Menſis pro earum dote alium annuum redditum 1500. ducatorum ſimilium per ipſum Philippum Regem ex redditibus & proventibus, quos ex eadem Regione percipiebat, Daventrienſi aliiſque noviter inſtitutis Epiſcopis pro tempore exiſtentibus, ſingulis annis, quouſque ſpecificatio & repartitio prædictæ ac pro ea tantùm parte quæ plenarium ſuum effectum minimè ſortita foret nec ultra, integrè & proportionabiliter perſolvendum applicaverat, ac eidem Philippo Regi ejuſque Succeſſoribus, qui pro tempore ejuſdem Regionis in temporalibus Domini eſſent, jus nominandi Romano Pontifici perſonas idoneas ac alias certis tunc expreſſis modo & formâ qualificatas ad Daventrienſem & alias Cathedrales Eccleſias ſic erectas tam à primæva illarum erectione hujuſmodi, quàm quotieſcunque illas pro tempore vacare contingeret, per ipſum Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem in Epiſcopos ad nominationem hujuſmodi ordinandos in perpetuum reſervaverat.

Et deinde per alias ſuas in forma Brevis Literas Venerabili Fratri noſtro tunc ſuo Salvatori Epiſcopo Cluſino & Apoſtolicæ Sedis in partibus illis Nuntio dederat in mandatis, ut perſonas idoneas, qui dictas Provincias & Diœceſes diſtinguerent & limitarent, ac dotem Eccleſiis ipſis aſſignandam, à Monaſteriis ac Præpoſituris ſub illis conſiſtentibus diſmembrarent, cum poteſtate omnia in his neceſſaria facienda vice ſuâ deputaret, dilectus Filius noſter Antonius S. R. E. Presbyter Cardinalis tunc Epiſcopus Atrebatenſis ac quatuor alii ſcientiâ & probitate inſignes viri, quos ipſe Salvator Epiſcopus dicto Prædeceſſore interim de modio ſublato prætextu mandati & poſteriorum Literarum hujuſmodi ad id loco ſui ſubſtituerat, licet forſan eorum aliqui de illis perſonis non eſſet, quæ ad id canonicè ſubdelegari poſſent: facta nihilominus per quam diligenti rerum indagine ac omnibus maturè penſatis animadvertentes conducibilius forè aliquot Monaſteria & Præpoſituras illarum partium ſupprimere illorumque ſuppreſſorum fructus, reditus & proventus Daventrienſi aliiſque nonnullis Epiſcopalibus Menſis pro earum dotibus applicare, ac deſignationes & limitationes Provinciarum & Diœceſium diviſioneſque & diſtributiones Oppidorum & juriſdictionum in nonnullis partibus ipſarum Diœceſium illis, quæ per primò dictas Literas ſtatuebantur, commodiores, numerum denique Perſonarum ac Dignitatum, Præbendarum, Beneficiorum & Officiorum, ſtatum quoque & formam in præfatis Eccleſiis etiam per hujuſmodi ſuppreſſiones, applicationes & alias in univerſum magis accommodas rationes habendas cenſuerint: & inter alia Eccleſiæ ac pro tempore exiſtenti Epiſcopo Daventrienſi pro Diœceſi ſua Oppida, Caſtra, Pagos, Villas & loca infra ſcripta, videlicet:

Daventria, *Zutphania*, *Zwolle*, *Campis*, *Harderwyck*, *Elburgh*, *Hattem*, *Druisburg*, *'s Heerenbergh*, *Dotechem*, *Haſſelt*, *Goor*, *Locheim*; *Diepenheim*, *Bredeſoort*, *Vollenhove*, *Hardenbergh*, *Almeloo*, *Enſchede*, *Lingen*, *Steenwyck*, *Otmaerſen*, *Grol*, *Delden*, *Oldenzeel*, *Ommen*; *Bathmen*, *Arkenſtein*, *Gruterinck*, *Op den Dyck*; *Willep*, *Hengvorden*, *Weſep*, *Holten*, *Marckeloe*, *Ryſſen*, *Diepenveen*, *Boxbergen*, *Olſt*, *Verſſen*, *Whye*, *Vorchten*, *Swanenburgh*, *Windesheim*, *Helderen*, *Berghkloeſter*, *Heinde*, *Raelte*, *Wengele*; *Borgel*, *Op de Maet*, *Wytmen*, *Reehteren*, *Wierden*, *Sonnenbergh*, *Geelmuyden*, *Camperveen*, *Oſterwolde*, *Puttenſtein*, *Deſtrum*, *Oldenbrouck*, *Putten*, *Doernſpyck*, *Apperloe*, *Scotenbrouck*, *Millinghen*, *Nuenſpeedt*, *Gortel*, *Biſſel*, *Hoop-huyſen*, *Vierholten*, *Hierden*, *Hulshorſt*, *S. Joris Spitael*, *Staverden*, *Elſpeedt*, *Nierſen*, *'s Heerenloe*, *Ermelen*, *Nelerholt*, *Op drie Bergen*, *Hooghe Souren*; *Handorp*, *Openſolt*, *Garderen*, *Cootwyck*, *Sallick*; *Bockhorſt*, *Caten*, *Eerſt*, *Sachennerholt*, *Claerewaeter*, *Hulsbergen*, *Horn*, *Eep*, *Voerſt*, *Oyen*; *Niebrenck*, *Woelde*; *Willep*, *Twelle Heerden*, *Suick*; *Eede*, *Oen*, *Tongeren*, *Welſum*, *Kannenburgh*; *Vaeſſen*, *Niebrouck*, *Welden Veenen*, *Wiſſen*; *Lattemer*, *Twelloe*, *Holthuys*, *Fryenberg*, *Loe*; *Apeldoorn*, *'t Neer Veen*, *Engelerholt*, *Liervelt*; *Nienbeeck*, *Beckbergen*, *Voorſt*, *Zunderen*; *Hoverheyde*, *Horſt*, *Opbeeck*, *Loenen*, *Terleth*, *Dieſeſpen*, *Middachten*, *Ellekom*, *Dieren*, *Spanckeren*, *Spanckerſche Toorn*, *Op Rees*, *Koldenhoeve*; *Hal*, *Brummen*, *Fondenbergh*, *Eertbeeck*, *Veken*; *Veſt*, *Gorſel*, *Dorterhoeck*, *Honnep*, *Dorth*, *Almen*, *Herſſen*, *Verwoelde*, *Aemſen*, *Laer*, *Henep*; *Geeſteren*, *Neede*, *Kluys*, *Ruerloe*, *Hekeren*, *Schuylenwynckel*, *Vorden*, *Galileen*, *Warsnvelt*, *Wildenburgh*, *Lathem*, *Angelree*, *Wynberghen*, *Kemna*, *Keppel*, *Hummel*, *Inghuyſen*, *Karvel*, *Dremp*; *Oldekeppel*, *Hengel*, *Oldehoven*, *Steender*, *Bronckhorſt*, *Sculenburgh*, *Anholt*, *Weert*, *Toldyck*, *Baeck*, *Hackfort*, *Wychmoet*, *Zion*, *Bilheim*, *'t Zelheim*, *Anlaekerweerth*, *Slangenburgh*, *Brunsfelt*, *Aelten*, *Schaer*, *Marvelt*, *Marfel*, *Cybergen*, *Hervelt*; *Lichtenvoorde*, *Vrageren*, *Weſterfoort*, *Luynhorſt*; *Loel*, *Hees*, *Meurs*, *Beeck*, *Unthorſt*, *Netterden*, *Swanenburgh*, *Genderingen*, *Werderbrouck*, *Ulſt*,

Lengel;

Digitized by Google

Lengel, *Aeſwyn*, *Zeddum*, *Padefoort*, *Berwer*, *Aldam*, *Haeckxbergen*, *Ulrebeck*, *Es*, *Twyckel*, *Marckeloe*, *Holten*, *Gelmuyden*, *Sonneberg*, *Wilſum*, *Maſtebrouck*, *S. Jans Camp*, *Toutenburgh*, *Clarenburgh*, *Swarte Sluys*, *Wanneperveen*, *Gietboorn*, *Blockzyel*, *Baerle*, *Swarte Waeter*, *Daiſſen*, *Heimis*, *Ham*, *Sypkeloe*, *Friſenveen*, *Laeghe*, *Tubbergen*, *Albergen*, *Weerſeloe*, *Loſſer*, *Borne*, *Hengeloe*, *Heuxbergen*, *Oldelingen*, *Bavinckel*, *Lengerick*, *Thuynen*, *Freren*, *Scholde*, *Schaepen*, *Beeſten*, *Plantlunne*, *Bramſche*, *Backum*, *Sunderen*, *Mettingen*, *Recke*, *Brochterbeeck*, *Steenwyckerwolt*, *Scherwolde*, *Paeſloe*, *Oldemarckt*, *Yſelham*, *Blanckenham*, *Slyckenburgh*, *Veenbuyſen*, *Kuynder*,

eorumque Diſtrictus & Territoria aſſignaverint ac ſuper majore præmiſſorum parte proceſſus rebus omnibus ſerie digeſtis formandos curaverint, prout in illis & ſingulis Literis præfatis aliiſque ſcripturis deſuper forſan confectis pleniùs continetur.

Nos qui dudum inter alia voluimus, quòd ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſſet, attendentes quod ſi priſcis temporibus dum ejuſdem Regionis populi multiplicari cœperunt, ibi Cathedralium Eccleſiarum numerus ſimiliter adauctus illiſque de Catholicis boniſque Præſulibus opportuno tempore proſpectum fuiſſet, tot pernicioſa hæreſum dogmata, quibus in circumvicinis partium illarum locis Religio Chriſtiana miſerè laceratur, non ita invaluiſſent.

Porrò cum ad illa quæ iſtuc ex vicinorum contagio jam pridem influxerunt exſtirpanda, dictoſque populos in ſinceritate fidei continendos nulla alia magis quàm præmiſſa opportuna adhiberi remedia potuiſſe videantur, ut illa juxta cordis noſtri deſiderium promptos & felices ſortiantur effectus, eis noſtri miniſterii partes impartiri volentes ac partitionis & ordinationis per eoſdem Subdelegatos, quantum ad Eccleſiam, Civitatem & Diœceſin Daventrienſem pertinet, prudenter examinatarum & in ſcriptis concorditer digeſtarum etiam quoad limites Diœceſis Daventrienſis ac omnia & ſingula Oppida, Caſtra, Villas & alia loca in eis comprehenſa, nec non ordinationis commodæ Subdelegatorum hujuſmodi ac Literarum prædictarum aliarumque ſcripturarum deſuper confectarum tenores, nec non Canonicatuum, & Præbendarum dictæ Eccleſiæ Sancti Lebuini, fructuum, redituum & proventuum veros annuos valores præſentibus pro expreſſis habentes, eaque omnia & ſingula ac prout illa concernunt reliqua in dictis Literis & ſcripturis contenta, & inde ſecuta Apoſtolicâ Auctoritate ex certa ſcientia confirmantes & approbantes, ac illis perpetuæ firmitatis robur adjicientes, omneſque & ſingulos juris ac facti defectus, ſi qui forſan intervenerint, in iiſdem ſupplentes ac illis in hac parte penitus inhærentes, Literaſque dicti Prædeceſſoris quoad illa & quæ Literis ipſis non conſonant ceteraque infra ſcripta immutantes, & nihilominus pium & laudabile ejus inſtitutum proſequi & ad hunc effectum Menſæ Daventrienſi de congrua dote providere volentes, motu prorio & ex certa ſcientia ac de ſimili poteſtatis plenitudine, S. Lebuini in Cathedralem erectæ hujuſmodi, ac Zutphanienſis, ubi pro tempore exiſtens Epiſcopus Daventrienſis Conventum ſive Curiam Epiſcopalem pro Comitatu Zutphanico & parte Ducatûs Geldriæ habiturus eſt, & Oldenzalienſis ubi Epiſcopum frequenter præſentem eſſe propter Dominium de Linghen, quod ibi adjacet, oportebit, Eccleſiarum Præpoſituras, quæ Dignitates inibi principales forſan exiſtant, ac dilectis Filiis illius Canonicis propter intolerabilem, quam ab hæreticis & incendariis aliiſque graſſatoribus inibi patiuntur, vexationem, hoc ita fieri petentibus, Monaſterium Montis S. Agnetis Ordinis S. Auguſtini Can. Reg. olim Trajectenſis nunc verò Daventrienſis Diœceſis, quorum inſimul & illis forſan annexorum fructus, redditus & proventus 3000. ducatorum auri de Camera ſecundùm communem exiſtimationem valorem annuum, ut accepimus, non excedunt, ex nunc prout ex tunc & è contra, cum primùm illa per ceſſum etiam ex cauſa permutationis, vel deceſſum ſeu quamlibet aliam dimiſſionem, vel amiſſionem modernorum Præpoſiturarum Præpoſitorum & Monaſterii hujuſmodi Abbatis vel Commendatarii, aut aliàs quomodolibet etiam apud Sedem prædictam vacare contigerit, etiamſi actu nunc, ut præmittitur, vel aliàs vacent, & tanto tempore vacaverint, quod Præpoſiturarum collatio & Monaſterii prædictorum proviſio juxta Lateranenſis Statuta Concilii aut alias Canonicas ſactiones ad Sedem prædictam legitimè devoluta, ipſæque Præpoſituræ diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervatæ exiſtant & ad illas conſueverint qui per electionem aſſumi, eiſque cura etiam juriſdictionalis immineat animarum, & ſuper eis ac eodem Monaſterio inter aliquos lis ſeu ſuper illorum poſſeſſorio moleſtia, cujus ſtatum ac verum & ultimum eorumdem Præpoſiturarum & Monaſterii vacationis modum, etiamſi ex illo quævis generalis reſervatio etiam in corpore Juris ita reſultet, præſentibus haberi volumus pro expreſſis, pendeat indeciſa, ipſiuſque Monaſterii proviſio ad Sedem prædictam ſpecialiter vel generaliter pertineat, ac de illo conſiſtorialiter diſponi conſueverit ſeu debeat: ipſum videlicet Monaſterium ac in eo nomen, titulum & denominationem Abbatis, ac ordinem & dependentiam omnemque Regularem ſtatum dictâ auctoritate perpetuò ſupprimimus & exſtinguimus, ac illius fructus, redditus, proventus, jura, obventiones & emolumenta ac alia quæcunque bona unà cum ſuis præeminentiis, prærogativis, ſuperioritatibus, juriſdictionibus, adminiſtrationibus, juribus & pertinentiis univerſis dictæ Menſæ Epiſcopali Daventrienſi, etiam perpetuò applicamus & appropriamus: Præpoſituras verò prædictas cum juribus & pertinentiis ſuis eidem Menſæ etiam perpetuò unimus, annectimus & incorporamus, ita quòd hujuſmodi vacationibus occurrentibus liceat Epiſcopo Daventrienſi, pro tempore exiſtenti, per ſe vel alium

ſeu

Digitized by Google

ſeu alios corporalem poſſeſſionem Præpoſiturarum & illis annexorum, ac fructuum, reddituum, proventuum, jurium, obventionum, emolumentorum & aliorum bonorum Monaſterii hujuſmodi propriâ auctoritate liberè apprehendere & retinere, illaque, deductâ tamen congruâ fructuum, reddituum, & proventuum ejuſdem Monaſterii portione pro uno Eccleſiæ dicti Monaſterii, quæ etiam forſan Parochialis exiſtit, Rectore qui dilectorum Filiorum Parochianorum Eccleſiarum animarum curam exerceat, illiſque Sacramenta Eccleſiaſtica adminiſtret, & pro alio Presbytero Sacellano qui Rectorem ipſum adjuvet, ac etiam pro eleëmoſynis ibi fundatis annuatim diſtribuendis, in ſuos & dictæ ſuæ Menſæ uſus & utilitatem convertere,

Nec non omnia & ſingula Prioratus, Præpoſituras, Canonicatus & Præbendas, Dignitates, Perſonatus, adminiſtrationes ac officia, ceteraque beneficia Eccleſiaſtica cum cura & ſine cura, ſecularia & quorumvis Ordinum Regularia ad collationem, proviſionem, præſentationem, inſtitutionem, electionem, confirmationem & quamvis aliam diſpoſitionem pro tempore exiſtentium Præpoſitorum & Abbatis prędictorum communiter vel diviſim quomodolibet ſpectantia, perſonis idoneis conferre & de illis etiam providere, ſimileſque perſonas ad illa præſentare, eligere, & præſentatas vel electas inſtituere ac confirmare, & aliàs de illis liberè diſponere, ceteraque in præmiſſis & circa ea neceſſaria ac opportuna & quæ eorumdem Monaſterii Abbas & Præpoſiturarum Propoſiti hactenus facere & exequi ſoliti ſunt, potuerunt & debuerunt facere, & exequi, cujuſvis licentiâ deſuper minimè requiſitâ.

Et inſuper eidem Epiſcopo Daventrienſi, qui pro tempore erit, ut Eccleſiam Monaſterii hujuſmodi, ſi opus ſit, in Parochialem, & in ea unum perpetuum Beneficium Eccleſiaſticum pro dicto Sacellano erigere & inſtituere, illiſque ac pro Eleëmoſynis diſtribuendis præfatis congruam fructuum, reddituum & proventuum Monaſterii portionem hujuſmodi aſſignare liberè & licitè valeat, eâdem auctoritate concedimus & indulgemus.

Et ut Eccleſia Daventrienſis prædicta aliquot Dignitatibus & officiis decoretur, in illa unum Archidiaconatum pro uno Archidiacono qui poſt tamen dilectorum Filiorum moderni ſeu modernorum ejuſdem Trajectenſis Eccleſiæ Archidiaconorum juriſdictionem in ipſa Diœceſi habentium ceſſum vel deceſſum plenariam juriſdictionem Archidiaconalem in univerſa Diœceſi Daventrienſi, quam ceteri Cathedralium Eccleſiarum partium illarum Archidiaconi de jure vel conſuetudine habent & habere debent:

Ac unum Archipresbyteratum Civitatenſem nuncupandum, Dignitates ibidem pro uno Archipresbytero Civitatenſi nuncupando, qui ſpecialem Paſtorum ſeu Rectorum Parochianorum, & verbi Dei Prædicatorum in eadem Civitate curam habeant: ac unam Pœnitentiariam pro uno Pœnitentiario Diœceſano dictæ Eccleſiæ, cujus officium ſive munus circa curam conſcientiarum populi totius Diœceſis prædictæ verſetur, etiam perpetuò erigimus & inſtituimus,

Nec non ſuppreſſionem, exſtinctionem, applicationem & appropriationem, unionem, annexionem, incorporationem & alia præmiſſa ſub quibuſvis revocationibus, ſuſpenſionibus & derogationibus ſimilium vel diſſimilium ſuppreſſionum, exſtinctionum, applicationum, appropriationum, unionum, annexionum & incorporationum per Nos & Sedem præfatam ſub quibuſcunque tenoribus & formis ac cum quibuſvis clauſulis & decretis pro tempore factis minimè comprehendi, ſed ab illis ſemper exceptas & quatenus illas ſuſpendi, revocari, aut illis derogari contigerit, toties eas de novò conceſſas & in ſtatum priſtinum reſtitutas, & ad hoc ut ſub revocationibus, ſuſpenſionibus & derogationibus hujuſmodi minimè comprehendantur ex nunc verè & non fictè ſuum plenarium effectum ſortitas, ac unionem, annexionem, incorporationem, ſuppreſſionem, exſtinctionem, applicationemque & approbationem prædictas de non vacaturis ſed de vacantibus Præpoſituris & Monaſterio præfatis factas, & per illas ex nunc Menſæ Epiſcopali & Epiſcopo Daventrienſi pro tempore exiſtenti jus in re quæſitum exiſtere, præſentiumque Litterarum ſuſpenſiones, revocationes, derogationes & alias contrarias diſpoſitiones pro novis illarum conceſſionibus & reſtitutionibus haberi & cenſeri decernimus:

Omnes autem & ſingulos ejuſdem Monaſterii Canonicos & alias perſonas, qui ad Daventrienſem prædictam vel alias ſeculares Eccleſias tranſire volent à Regularibus ipſius Ordinis inſtitutis eorumque obſervatione & habitûs regularis geſtatione, ac paupertatis voto eiſdem auctoritate & tenore prorſus abſolvimus & liberamus,

Ac ad Statum Clericorum ſecularium, ita quod ſe illis in omnibus & per omnia conformare ac omnibus & ſingulis illorum privilegiis, exemptionibus, libertatibus, communitatibus, gratiis & indultis, quibus ipſi ſeculares Clerici quoquo modo utuntur, potiuntur & gaudent, etiam quoad Beneficiorum Eccleſiaſticorum ſecularium quorumcunque aſſecutionem, & plenariam ad illa, nec non quæcunque bona capacitatem & liberam de quibuſvis bonis mobilibus & immobilibus ad eos quovis modo ſpectantibus teſtandi facultatem, citra tamen conſanguineorum ſuorum in bonorum ſucceſſione præjudicium, uti, potiri & gaudere valeant, reducimus & planè ſeculariſamus, ac ſingulis eorum quæ ad Eccleſiam Daventrienſem tranſierint ſingulas Præbendas, & aliis ad alias ſeculares Eccleſias potiùs tranſmeare volentibus ſingulas portiones 100. aureorum Rhenenſium donec illis abundè de ſimili redditu Eccleſiaſtico Canonicè proviſum fuerit: reliquis verò qui ad alia Regularia loca transferri maluerint, ad eorum vitam duntaxat ſingulas portiones annuas quinquaginta ducatorum ex fructibus, redditibus & proventibus Monaſterii hujuſmodi eorum ſingulis per pro tempore exiſtentem Epiſcopum præfatum

annuatim perſolvendas auctoritate & tenore prædictis aſſignamus, ac cum ejuſdem Regularibus Canonicis ad ſtatum ſecularem per præſentes reductis, ut quæcunque, quotcunque vel qualiacunque cum cura & ſine cura aliàs tamen ſe invicem compatientia Beneficia Eccleſiaſtica per Clericos ſeculares obtineri ſolita, aliàs ſibi Canonicè conferenda recipere & retinere, bonaque etiam temporalia quæcunque poſſidere liberè valeant, de ſpecialis dono gratiæ diſpenſamus:

Ac dilectis Filiis S. Lebuini, Zutphanienſis & Oldenzelenſis Eccleſiarum Capitulis ac Conventui Monaſterii hujuſmodi aliiſque quibuſvis in virtute Sanctæ Obedientiæ & ſub Excommunicationis majoris latæ ſententiæ, nec non privationis omnium Dignitatum, Officiorum & Beneficiorum Eccleſiaſticorum per eos pro tempore obtentorum, inhabilitatiſque ad illa & alia per contrafacientes impoſterum obtinenda eo ipſo incurrendis pœnis, ne ad electionem ſeu poſtulationem in Præpoſitos vel Abbatem Eccleſiarum vel Monaſterii prædictorum, cùm illa vacare contigerit, etiamſi nunc vacent ut præfertur, procedere vel ſe aliàs in eis vel eorum aliquo intromittere quoquo modo præſumant, diſtrictiùs inhibemus, & nihilominus quaſcunque electiones ſeu poſtulationes hujuſmodi earumque confirmationes vel admiſſiones, nec non proviſiones, præfectiones, commendas aliaſque diſpoſitiones, quas ex nunc de cetero etiam per Sedem prædictam de Præpoſituris & Monaſterio præfatis quomodocunque fieri contigerit, nullas & invalidas nulliuſque roboris vel momenti fore decernimus.

Et ut idem Epiſcopus ſuam Eccleſiam perſonis, ut inſignem decet Cathedralem, eruditis & ad juriſdictionem inibi exercendam ceteraque munia Eccleſiaſtica obeunda idoneis debitè inſtructam habeat, perpetuò ſtatuimus & ordinamus, quod ex omnibus Canonicatibus & Præbendis ipſius Eccleſiæ S. Lebuini qui ſunt numero viginti, decem Canonicatus & totidem Præbendæ, quos primo loco, poſtquam eidem Eccleſiæ de Epiſcopo Canonicè proviſum fuerit per ceſſum etiam ex cauſa permutationis, vel deceſſum ſeu quamvis aliam demiſſionem vel etiam privationis viâ amiſſionem quomodolibet decem Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ aut aliàs vacare contigerit, vel etiamſi actu nunc quovis modo vacent & tanto tempore vacaverint, quòd eorum collatio ut præfertur devoluta ipſique Canonicatus & Præbendæ vel eorum aliqui diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervati exiſtant, & ad illos conſueverint qui per electionem aſſumi: ſuper ejus quoque vel eorum aliquibus inter aliquos lis, cujus ſtatum etiam præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa: unus & una videlicet Epiſcopo, ratione quorum ſit Capitularis habeatque in Capitulo locum & vocem ſuper Decanum & reliquos Canonicos ipſius Eccleſiæ Confratres ſuos, ac tres alii tribus Magiſtris aut Licentiatis in Theologia, & tres alii aliis tribus Doctoribus Decretorum ſeu in eis Licentiatis, & reliqui tres Canonicatus & totidem Præbendæ tribus Nobilibus ejus Diœceſis, qui etiam in Jure vel Theologia ſaltem ad gradum Licentiaturæ in famoſa quapiam Univerſitate Studii generalis cum rigoroſo examine ſint promoti, ordine ſervato, in perpetuum concedi & aſſignari debeant.

Quodque ad ſex priores tam Nobiles quàm Ignobiles ut præfertur tamen Graduati, ad reliquos verò tres Canonicatus & tres Præbendas ex reliquis è novem Canonicatibus & Præbendis hujuſmodi nulli niſi Nobiles & Graduati ut præfertur aſſumi poſſunt, ipſam tamen Nobilitatem à ſex prioribus Canonicatibus & Præbendis non excludendo.

Ex tribus autem prioribus Graduatis unus ex deſignatione Epiſcopi Archidiaconus, alius Archipresbyter Civitatenſis & reliquus Pœnitentiarius Diœceſanus præfati exiſtant. Poſtremò apud alios duos Doctores vel Licentiatos ſeniores unum videlicet Theologum, alterum verò Juriſperitum poteſtas totam Diœceſin Daventrienſem dum & quoties ab Epiſcopo ſuo requiſiti fuerint ejuſdem Epiſcopi nomine viſitandi: quibus etiam reliqui Graduati quoties ad id ſimiliter requirentur aſſiſtere debeant: apud Archidiaconum verò & tres alios ex Graduatis hujuſmodi duos videlicet Theologos & unum Juriſperitum poteſtas Clericos ad Ordines Sacros promovendos & Rectores Parochianos de Parochialibus Eccleſiis vel perpetuis illarum Vicariis quacunque auctoritate proviſos ad curæ Paſtoralis exercitium admittendi ſit & permaneat, ita quod ipſi nullos prorſus niſi idoneos & quantum ad animarum curam pertinet quidem perſonalem facient reſidentiam expreſſè juratos admittere valeant, ac in univerſa Diœceſi prædicta tot Archipresbyteri vel Decani Rurales deputentur, quot eſſe conveniet, ita quod hi qui nunc ſunt in Officio ſuo cum ſolitis emolumentis, ſalvâ tamen ipſius Epiſcopi moderatione, remaneant, ac tam Archidiaconus, Archipresbyter & Pœnitentiarius quàm reliqui ſex Canonici ratione ſuarum Præbendarum hujuſmodi conſilium & operam in negotiis Eccleſiæ & Religionis ceteriſque difficultatibus pro tempore emergentibus, quando & quoties ab eodem Epiſcopo requiſiti fuerint, tam conjunctim quam diviſim fideliter præſtare teneantur.

Et ut Viris ſpectatæ doctrinæ & probitatis ad ædificationem Eccleſiæ Dei accuratiùs proſpiciatur, quod ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ ſic affecti hâc primâ vice per Epiſcopum duntaxat, qui illos Graduatis & Nobilibus alternatis vicibus conferat, & deinde quoties illos perpetuis futuris temporibus vacare contigerit, ad electionem Epiſcopi & aliorum Graduatorum præfatorum ſuperſtitum per eos conferantur, ita quod in hujuſmodi electione ſuffragium Epiſcopi non plus juris ſive momenti quàm cujuſvis Graduatorum habeat, niſi vocum paritate occurrente, quo in caſu iteratum Epiſcopi ſuffragium paritatem vocum hujuſmodi dirimat: reliqui autem Canonici Capitulares

Digitized by Google

lares reliquorum Canonicatuum & Præbendarum dictæ Eccleſiæ collationem in turno ordinario ſeparatim, ſed Vicariarum cęterorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum ejuſdem Eccleſiæ collatio ſit omnibus communis per turnos, prout hactenus obſervatum eſt.

Quodque poſthac primi decem dicti Canonicatus & Præbendæ hujuſmodi ſub nullis ſpecialibus & generalibus etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus, etiam in Corpore Juris clauſis, nec non exſpectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, indultis de providendo, commendando aut aliàs diſponendo primariis precibus aut aliis gratiis prçventivis per Nos aut Reverendiſſimos Pontifices pro tempore exiſtentes ad dictam Sedem vel ejus Legatos,etiam conſideratione, intuitu vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum,Reginarum,Ducum aut aliorum Principum quorumcunque ut S.R.E. Cardinalium & ex quacunque cauſa quantumlibet urgenti pro tempore factis & conceſſis comprehendantur, nec etiam tanquam vacantes apud Sedem præfatam aut ullâ aliâ ratione generaliter aut ſpecialiter reſervari nec illorum vacatione per reſignationem etiam ex cauſa permutationis etiam apud Sedem eandem pro tempore occurrente per Reverendiſſimum Pontificem aut Sedem eandem de illlis provideri aut aliàs quoquo modo diſponi poſſit.

Et quoniam impia Hæreticorum ſtudia temporiſque malitia viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutiùs abeſſe non patitur, quod ſi Canonici Graduati prædicti ab ipſa Eccleſia niſi ab Epiſcopo vel Capitulo miſſi per duos menſes abfuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, ipſique fructus Capitulo cedant:

Ac omnes proventus ſingularum Præbendarum in duas æquales partes dividantur, quarum altera pro quotidianis diſtributionibus his ſolùm qui divinis in Choro deſervierint & inibi à principio uſque ad finem, exceptâ neceſſitatis causâ, permanſerint, miniſtrari debeat; nec quiſquam ullâ diſpenſatione vel Privilegio Apoſtolico quacunque causâ impetrato vel conceſſo ſeſe à reſidentia hujuſmodi eximere poſſit, eiſdem autoritate & tenore perpetuò ſtatuimus & ordinamus.

Jus omne decem Canonicatus & decem Præbendas affectos præfatos conferendi & de illis diſponendi vel ad illos eligendi ſeu nominandi ab Epiſcopo, Præpoſito & Capitulo Eccleſiæ S. Lebuini hujuſmodi aliiſque ad quos ſpectat poſt promotionem primi Epiſcopi Daventrienſis hujuſmodi perpetuò harum ſeriè abdicantes & amoventes illudque in præmiſſum electionis modum immutantes ac ad Epiſcopum & novem Canonicos præfatos transferentes.

Et ut novem Præbendæ totidem Canonicis Graduatis ut præmittitur affectæ paulò uberiores ſint & ad illas libentiùs recipiendas viri docti inducantur, Epiſcopo præfato, quod unum ſecularem vel Ordinis cujuſvis regularem partium illarum Præpoſituram, vacatione etiam illius in menſibus prædictis occurrente, etiamſi Conventualis, electiva, curata etiam curâ juriſdictionali animarum ſpecialiter vel generaliter reſervata ac litigioſa ſit ut præfertur, eiſdem novem Canonicatibus & Præbendis Graduatis affectis vel eorum maſſæ communi de Philippi Regis & Archiepiſcopi prædictorum conſenſu, autoritate prædictâ perpetuò etiam ut præfertur unire, annectere & incorporare liberè & licitè valeat, autoritate & tenore prædictis licentiam & facultatem concedimus.

Sicque in præmiſſis omnibus & ſingulis per quoſcunque Judices ordinarios & delegatos etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores & S.R.E. Cardinales in quavis cauſa & inſtantia, ſublatâ eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & autoritate, judicari & diffiniri debere, ac quidquid ſecus ſuper his à quoquam quavis autoritate ſcienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus.

Quocirca præſentibus Fratribus noſtris Archiepiſcopo Mechlinienſi ac Attrebatenſi & Feltrenſi Epiſcopis per Apoſtolica Scripta motu ſimili mandamus, quatenus ipſi vel duo aut unus eorum per ſe vel alium vel alios præſentes Literas & in ea contenta quæcumque, ubi & quando opus fuerit ac quoties prò parte Epiſcopi Daventrienſis & Canonicorum, aliorumque prædictorum quorum intereſſet & quomodolibet intererit, fuerint requiſiti ſeu aliquis eorum fuerit requiſitus, ſolemniter publicantes eiſque & eorum cuilibet in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant autoritate noſtrâ Epiſcopum Daventrienſem & alios præfatos confirmatione, approbatione, adjectione, ſuppletione, ſuppreſſione, exſtinctione, applicatione, unione, annexione, incorporatione, abſolutione, reductione, diſpenſatione, ſtatuto, ordinatione aliiſque præmiſſis ac præſentibus Literis & aliis in eis contentis pacificè frui & gaudere, ac eaſdem præſentes & in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari.

Non permittentes Epiſcopum, Canonicos & alios præfatos deſuper per quoſcunque quomodolibet indebitè moleſtari, perturbari vel impediri: contradictores quoſlibet & rebelles ſibique in præmiſſis non parentes etiam per excommunicationis latæ ſententiæ, ac privationis beneficiorum & officiorum Eccleſiaſticorum inhabilitatiſque ad illa & alia impoſterum obtinenda, ita quod beneficia & officia hujuſmodi tanquam per privationem legitimè & canonicè factam vacantia ab aliis impetrari, & per locorum Ordinarios liberè conferri poſſint, aliaſque ſententias & pœnas tam Eccleſiaſticas quàm pecuniarias arbitrio ſuo imponendas, moderandas & applicandas eo ipſo incurrendas appellatione poſtpoſitâ compenſando, nec non legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſſibus cenſuras & pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis.

Non obſtante voluntate priori & aliis præmiſſis ac noſtris de valore tam in impetrationibus quàm aliis gratiis etiam motu ſimili factis exprimendo, & de non tollendo jus quæſitum

ac de non expediendis Litteris reſervationis etiam motu ſimili alicujus penſionis niſi de conſenſu illam ſolvere habentis, nec non Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati uniones perpetuas niſi in caſibus à jure permiſſis fieri prohibentis, ac piæ memoriæ Bonifacii PP. VIII. etiam Prædeceſſoris noſtri de una & Concilii Generalis de duabus dietis, dummodo quiſpiam ultra tres dietas vigore præſentium non extrahatur, aliiſque quibuſvis Apoſtolicis etiam reſervatoriis etiam in corpore juris clauſis ac in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis, ſpecialibus vel generalibus conſtitutionibus & ordinationibus, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ regulis & revocatoriis & revocatoriarum innovatoriis, ac in favorem Ordinariorum & aliàs in contrarium quomodolibet editis & edendis, nec non Monaſterii, Præpoſiturarum, Ordinum, Eccleſiarum & locorum præfatorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolicâ vel quavis firmitate aliâ roboratis ſtatutis & conſuetudinibus, ac Concordatis inter Sedem prædictam & Nationem Germanicam dudum initis: nec non quibuſvis ſpecialibus vel generalibus etiam mentalibus reſervationibus, exſpectativis & aliis gratiis etiam in Canonicos creationibus, aliis unionibus etiam perpetuis abſque conſenſu Coadjutorum deputationibus, nominationibus, citra acceſſus & regreſſus facultatibus, mandatis, Litteris & conceſſionibus quibuſcunque perſonis cujuſcunque dignitatis, ſtatûs, gradûs & conditionis exiſtentibus, etiam Cardinalatûs honore fungentibus, ac noſtris etiam antiquis & deſcriptis familiaribus, continuis commenſalibus ac Prælatis domeſticis, nec non Reverendæ Curiæ Officialibus etiam officia ſua actu exercentibus, ex quavis etiam grandi cauſa, conſideratione, intuitu vel reſpectu etiam Imperatoris, Regum, Ducum & aliorum Principum contemplatione ac cum quibuſvis antelationibus, prærogativis & decretis etiam irritantibus & clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis etiam præſentibus derogantibus etiam motu & ſcientiâ ſimilibus & aliàs quomodocunque conceſſis, quos & quæ illorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes eorumque omnium vim & effectum quo ad præmiſſa omnino ſuſpendimus, & in præmiſſis effectum ſortiri aut locum ſibi vendicare non poſſe neque debere decernimus,

NEC non Privilegiis, Indultis & Litteris Apoſtolicis illis & aliis quibuſvis per quoſcunque Reverendiſſimos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac Nos & Sedem præfatam etiam per viam generalis legis & ſtatuti perpetui, nec non initi & ſtipulati contractûs ſeu quaſi & aliàs ſub quibuſcunque tenoribus & formis ac cum quibuſvis etiam derogatoriis derogatoriarum aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis & inſolitis clauſulis irritantibuſque & aliis decretis, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione vel ad inſtantiam præmiſſorum, & quorumque aliorum, ſeu motu, ſcientiâ & poteſtatis plenitudine ſimilibus nec non conſiſtorialiter ac aliàs quomodocunque, qualitercunque & quotieſcunque conceſſis, confirmatis & etiam iteratis vicibus innovatis ac concedendis ac innovandis.

QUIBUS omnibus, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua & expreſſa, ac de verbo ad verbum per clauſulas generales idem importantes mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo & formâ in illis traditâ obſervatâ inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, quamvis talia & multa ſint quæ ſub clauſula implicitæ derogationis latiſſimè extendenda in ſupplicatione appoſita non intelligantur aut aliàs comprehendantur:

NIHILOMINUS in genere & in ſpecie ad effectum ſufficientis derogationis eorum, illis aliàs in robore permanſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus contrariis quibuſcunque: aut ſi aliqui ſuper proviſionibus ſibi faciendis de Præpoſituris hujuſmodi ſpeciales vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus Literas impetrarint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem & decretum vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum, quas quidem Literas & proceſſus habitos per eaſdem & inde ſecuta quæcunque ad Præpoſituras & Archidiaconatum ac Canonicatus & Præbendas hujuſmodi volumus non extendi: Sed nullum per hoc eis quo ad aſſecutionem Præpoſiturarum & Canonicatuum & Præbendarum vel beneficiorum aliorum præjudicium generari:

AUT ſi Conventui præfatis & dilectis Filiis Vaſallis & aliis ſubditis dicti Monaſterii Montis S. Agnetis, vel quibuſvis aliis communiter vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per Literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de Indulto hujuſmodi mentionem, & quibuſlibet aliis Privilegiis, Indulgentiis & Literis Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus quorumcunque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, ac de quibus quorumque tenoribus totis habenda ſit in noſtris Literis mentio ſpecialis.

VOLUMUS autem quod per unionem, annexionem & incorporationem Præpoſiturarum hujuſmodi Divinus Cultus in eis nullatenus minuatur, neque animarum cura in eis, ſi qua illis immineat, negligatur, ſed earum congruè ſupportentur onera conſueta.

NULLI ergo omnino hominum liceat hanc Paginam noſtræ ſuppreſſionis, exſtinctionis, applicationis, appropriationis, unionis, annexionis, incorporationis, conceſſionis, indulti, erectionis, inſtitutionis, decreti, abſolutionis, liberationis, reductionis, ſecularizationis, aſſignationis, diſpenſationis, inhibitionis, ſtatuti, ordinationis, abdicationis, amotionis, commutationis,

Digitized by Google

tationis, tranſlationis, mandati, ſuſpenſionis, derogationis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac BB. Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

DATUM Romæ apud S. Marcum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, ſeptimo Idus Auguſti, Pontificatûs noſtri anno ſecundo. 1561

Subſcriptum erat: FED. CARDINALIS CESIUS.

Et alio loco: CÆ. GLORIERIUS.

Item alio loco: A. DE ALEXIIS.

EPISCOPI DAVENTRIENSES.

Additio. DAventria, Metropolis Tranſiſalaniæ, quæ una eſt è VII. Belgii Confœderati Provinciis, ſita eſt ad Iſalam fluvium. Nomen ſuum habuiſſe creditur à *Davone* quodam, honorifico ac potenti Viro, qui familiariſſimus fuit S. Lebuino, in Eccleſia ibidem primaria quieſcenti, de quo vide Molanum & Miræum inter Sanctos Belgii ad diem 4. Novembris.

Fuit illic poſtmodum à Sancto Bernulpho Ultrajectenſi Epiſcopo inſtitutum Capitulum Canonicorum XX. cum Præpoſito & Decano, in honorem ejuſdem S. Lebuini circa annum 1050. Fama eſt, Præſulem memoratum ad opus fundationis hujus partem Canonicorum ex Eccleſia S. Salvatoris Ultrajecti tranſtuliſſe, aſſignando ex bonis dictæ Eccleſiæ, quæ admodum opulenta erant, quibus perpetuò illic Deo militarent.

Plura vide, unà cum Diplomatibus, in Hiſtoria Epiſcopatûs Daventrienſis, recenter reimpreſſa in Hiſtoria Epiſcopatuum Belgii Fœderati.

Cum Paulus IV. Pontifex anno 1559. ad inſtantiam Philippi II. Hiſpan. Regis Epiſcopatum Ultrajectenſem in Archiepiſcopatum erexiſſet, eique inter ceteros Epiſcopatum Daventrienſem Suffraganeum aſſignaſſet, anno 1561. Pius IV. Pauli Succeſſor novo huic Epiſcopatui limites ac dotem aſſignavit, ceteraque ad Diœceſim hanc ſpecialiter pertinentia, per Bullam jam relatam ordinavit.

Dos prima novi Epiſcopi deſumpta fuit è Monaſterio Montis S. Agnetis juxta Zwollam Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini è Congregatione Windeſemenſi, in quo olim floruit ac præfuit Venerabilis Aſceticus *Thomas à Kempis.* Fuit itaque illud Monaſterium prorſus ſuppreſſum; Eccleſia è Conventuali facta fuit Parochialis; dataque fuit optio Canonicis Regularibus, ut vel ad alia ejuſdem Inſtituti Cœnobia tranſirent, vel in Eccleſia Daventrienſi, aſſumpto ſtatu Clericorum Sæcularium, ſuâ Præbendâ gauderent.

Præterea fuêre unitæ Menſæ Epiſcopali tres Præpoſituræ notabiles & opulentæ, S. Lebuini Daventrienſis, S. Walburgis Zutphanienſis, & S. Plechelmi Oldenſanienſis, unà cum Canonicatu in qualibet iſtarum Eccleſiarum.

I. JOANNES MAHUSIUS, vulgo *Mahieu*, Aldenardenſis, quondam primus in Scholis Artium Lovanii, dein Ordinis FF Minorum Religioſus, nominatus fuit primus Daventrienſium Epiſcopus anno 1559. Sed oriente jam tum hæreſi, multâque oppoſitione Statuum Tranſiſalaniæ circa dotem dignitati ejus aſſignatam, conſecratus non fuit. Anno 1565. interfuit Concilio Provinciali Ultrajectenſi; factuſque paulò pòſt impar oneri Epiſcopali, ſpontè renunciavit. Tum Aldenardæ vitam agens privatam, anno 1572. die 4. Octobris in expoliatione Oppidi hujus, multa ab Hereticis & Rebellibus paſſus, vulneribus ſauciatus, pedibus conculcatus, ac ſemi-vivus relictus fuit. Obiit ibidem die 10. Maii 1577. ſepultus apud FF Minoritas.

II. ÆGIDIUS DE MONTE, Perueto Gallo-Brabantiæ Municipio oriundus, Ordinis FF. Minorum & Provinciæ Belgicæ actualis Provincialis, anno 1570. die 29. Octobris conſecratus eſt Epiſcopus Daventrienſis. Præfuit tempore turbulento, magno zelo & ſtudio. Obiit Swollis die 26. Maii 1577. ſepultus Daventriæ in Æde Cathedrali.

Poſtmodùm Daventrienſe Capitulum tres ſucceſſivè elegit Vicarios Generales Sede vacante, ſtantibus utcumque Catholicis Ritibus; videlicet BERNARDUM HERINCK, ÆGIDIUM DE MONTE Nepotem præfati Antiſtitis, ambos Canonicos Daventrienſes, & ALBERTUM A THILL Canonicum Zutphanienſem.

Sed prior illud onus ſponte depoſuit; alter exauthoratus dein factus eſt Decanus Liranus in Brabantia, ubi obiit 1598; tertius veró ceſſante publico Catholicæ Religionis exercitio authoritatem ſuam ſimul vidit ablatam.

III. GISBERTUS COEVERINCX, ex Rodâ S. Odæ Majoratûs Sylvæducenſis Municipio, S. T. L. ex Archidiacono Decanus Cathedralis Sylvæducenſis, dein à Philippo II. Hiſpan. Rege nominatus fuit anno 1590. Epiſcopus Daventrienſis. Sed priuſquam Româ Litteras confirmatorias accepiſſet, ſequenti anno 1591. Civitas illa venit in poteſtatem Fœderatorum Belgii Ordinum: manſitque Antiſtes jam memoratus in reſidentia ſua Sylvæducenſi, ubi diem extremum obiit circa annum 1615.

CAPUT CCXXIX.

PIUS IV. *Pontifex erigit Epiſcopatum* HARLEMIENSEM *in Hollandia, Archiepiſcopatûs Ultrajectini primum ſuffraganeum, anno* 1560; *eique pro dote aſſignat Abbatiam Egmondanam Ordinis S. Benedicti; Cathedram Epiſcopalem in Eccleſia S. Bavonis collocat; & ad fundandas Canonicorum Præbendas, partim transfert Capitulum Geervlitanum, partim ſupprimit Monaſterium Heyloënſe Canonicorum Regularium.*

Additio. PIUS Epiſcopus, Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Ex injuncto Nobis deſuper Apoſtolicæ ſervitutis officio ad ea libenter intendimus, per quæ Eccleſiarum quarumlibet, præſertim Cathedralium noviter erectarum decori & venuſtati, ac illis præſidentium, & eis divinis laudibus inſiſtentium perſonarum ſtatui & opportunæ ſubventioni cum divini cultûs augmento, & animarum Chriſti fidelium ſalute valeant ſalubriter provideri, ac deſuper etiam ea quæ à Prædeceſſoribus noſtris conſultè geſta fuerunt, ex ſaniori conſilio immutando diſponimus, prout locorum & temporum qualitas exigit, ac ipſarum Eccleſiarum utilitas perſuadet, & id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.

Digitized by Google

Cùm itaque, ſicut accepimus aliàs, poſtquam felicis recordationis Paulus Papa Quartus, Prædeceſſor noſter providè conſiderans eam partem inferioris Germaniæ, quæ chariſſimo in Chriſto Filio noſtro Pilippo Hiſpaniarum Regi Catholico hereditario jure etiam tunc ſubjecta erat, paucos habere Epiſcopos, nullumque Metropolitanum, qui eam regerent, uti illius amplitudo & frequentiſſimorum Opidorum celebritas, ac longè lateque diſſitorum Caſtrorum & Pagorum ſuorum copia, animarumque multitudo, varium item idioma, & vitæ inſtitutum, ac denique temporis deplorata ob hæreticos conditio expoſtulabat, hiſque & aliis gravibus cauſis cum impellentibus, volens periclitanti in partibus illis fidei Catholicæ ſuccurrere, pioque deſiderio dicti Philippi Regis ſatisfacere, habitâ, ſicut magnitudo rei poſtulabat, cum Fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, deliberatione maturâ; de eorum conſilio & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Cameracenſem, Trajectenſem, Atrebatenſem & Tornacenſem Eccleſias, Civitates & Diœceſes, ac Remenſem, & Colonienſem Provincias, ac Mechlinienſem & Harlemenſem, ac diverſa alia tunc expreſſa Oppida inſignia hujuſmodi Regionis à ſua quoque Diœceſi & Provincia perpetuò ſegregaverat & diviſerat, necnon Mechlinienſem, Harlemenſem, ac reliqua Opida prædicta ſic diviſa in Civitates:

Cameracenſem verò & Trajectenſem tunc Epiſcopales Sedes, ac olim Collegiatam S. Rumoldi Mechlinienſem & Metropolitanam, ac Parochialem S. Bavonis Harlemenſem, ceteraſque alias aliorum Oppidorum, in Civitates erectorum, prædictorum Eccleſias, in Cathedrales Eccleſias, pro totidem Archiepiſcopis & Epiſcopis, qui ſuæ quiſque Eccleſiæ præeſſent;

Nec non Harlemenſi, aliiſque Eccleſiis Civitatibuſque prædictis certos tunc expreſſos diſtrictus per Nuntium ſuum, poſtmodum ab eo illuc mittendum limitandos, pro ſua cujuſque Diœceſi perpetuò conceſſerat; necnon Eccleſiæ Trajectenſi prædictæ Eccleſiam, Civitatem & Diœceſin Harlemenſem hujuſmodi inter alias pro ſua Provincia adjunxerat. Præfato quoque Philippo Regi, illiuſque Succeſſoribus, qui pro tempore ejuſdem Regionis in temporalibus Domini eſſent, jus nominandi Romano Pontifici pro tempore exiſtenti perſonas idoneas, ac alias certis tunc expreſſis modo & formâ qualificatas, ad Harlemenſem & alias Eccleſias erectas tam à primaria erectione hujuſmodi, quàm ex tunc deinceps quotieſcunque illas vacare contingeret, per eundem Pontificem in Archiepiſcopos & Epiſcopos ad nominationem hujuſmodi ordinandos in perpetuum reſervaverat, per quaſdam ſub plumbo, & denique per alias ſuas in forma Brevis Litteras, Venerabili Fratri noſtro, tunc ſuo, Salvatori Epiſcopo Cluſinenſi, ſuo & Apoſtolicæ Sedis Nuntio in partibus illis, dederat in mandatis, ut perſonas idoneas, quæ dictas Provincias & Diœceſes diſtinguerent, & limitarent, ac dotem dictarum Eccleſiarum à Monaſteriis & Præpoſituris ſub illis conſiſtentibus diſmembrarent, cum poteſtate omnia in his neceſſaria faciendi vice ſuâ deputaret. Dilectus Filius noſter Anthonius, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, tunc Epiſcopus Atrebatenſis, & quatuor alii ſcientiâ & probitate inſignes, quos ipſe Salvator Epiſcopus & Nuntius, dicto Prædeceſſore interea de medio ſublato, vigore ſeu prætextu mandati & poſteriorum Litterarum hujuſmodi ſubſtituerat, licet forſan eorum aliqui de illis perſonis non eſſent, quæ ad id canonicè ſubdelegari poterant; factâ nihilominus diligenti rerum indagine, ac omnibus maturè penſatis, animadvertentes quod per diſmembrationes bonorum in Monaſteriis & Præpoſituris præfatis, ſi fieret, cultus Monaſticus non mediocriter læderetur, ipſa Monaſteria & Præpoſituras menſis prædictis pro Dote ſuarum Eccleſiarum, ad hoc, ut Epiſcopi etiam illorum curam perinde atque ſuam propriam perpetuò gererent, potiùs eſſe unienda: ac deſignationes & limitationes Provinciarum & Diœceſis, diviſioneſque & diſtributiones Oppidorum, & Juriſdictionum, in nonnullis partibus ipſarum Diœceſium commodiores illis, quæ per primò dictas Litteras ſtatuuntur, nec non conſtitutiones & aſſignationes Dotium, & denique numerum perſonarum, ac Dignitatum, Præbendarum, beneficiorum & officiorum, ſtatum quoque & formam in prædictis Eccleſiis, etiam per hujuſmodi diſmembrationes, applicationes, ſuppreſſiones, tranſlationes, novas inſtitutiones, & alias in univerſum accomodas rationes habendas cenſuerint, ac ſuper majori illorum parte proceſſus, & ſcripturas ſeriè digeſtis rebus omnibus formandos curaverint.

Collatio Sedis Epiſcopalis penes Regem.

Et inter alia dictæ Eccleſiæ Harlemenſi, & pro tempore exiſtenti Epiſcopo Harlemenſi:

Territorium Diœceſis Harlemenſis.

Harlemum, *Amſterdamum*, *Beverwyck*, *Alcmaria*, *Monickdam*, *Eedam*, *Purmerende*, *Horn*, *Enchuſia*, *Medenblick*, *Schaegen*, *Groetebrouck*, *Spaerwoude*, *Cleeff*, (1) *Te tweede*, *Aelbrechtsberge*, *Schoeten*, *Brederoden*, *Santvoirt*, *Sparendam*, *Santpoert*, *Velſen*, *Berchenroede*, *Heemſteide*, *Hillegom*, *Noetwyckerhout*, *Lyſſe*, *Teylingen*, *Saſſenem*, *Voerhout*, *Oeſtgeeſt*, (2) *Noertwyck op Zee*, *Catwyck op Zee*, *Catwyck op den Ryn*, *Alkemaede*, *Valkenburch*, *Hoechmaede*, *S. Jacobs-Woude*, (a) *Aire*, *Caege*, *d' Oude-Weteringe*, (b) *Braſem*, (c) *Nieuwetten*, *Leymuden*, (d) *Calſtae*, *Cudelſtaert*, *Aelſmeer*, *Amſterveen*, *Nieuwerkerck*, *Rietwyck*, *Hoen*, *Scellinewoude*, *Dorrigendam*, (e) *Laemsdorp*, *Buckeſloet*, *Fynderdorp*, *Holleſloet*, *Wedam*, *Saerendam*, *Lantsmeer*, *Suytwoude*, *Brouck*, *Elpendam*, *Marcken*, *Purmerlant*, *Wormer*, *Ghiſp*, *Neck*, (f) *Ouwoude*, *Follendam*, *Aſſenburck*, *Wyck op Zee*, *Heemskerck*, *Uytgeeſt*, *Caſtricom*, *Akerſloet*, *Limmen*, (g) *Egmond op Zee*, *Heyloe*, (h) *de Hoeſt*, *Aſſendelſt*, *Weeſtſanen*, *Cromenye*, *Cromenyerdyck*, *Ryp*, *Graeſ*, *Scermer*, *Scermenhorn*, *Quadyck*, (i) *Madekerwarden*, (k) *Eſterhem*,

(a) Forte Aade.
(b) Forte Braeſſemermeer.
(c) Forte Nieu-Wetering.
(d) Kalſlaege.
(e) Forte Lanſdorp.
(f) Ooſtwoude.
(g) Egmond binnen.
(h) Hoeſt.
(i) Vulgò Waarden.

(1) *Tetrode*, *Cleef*, *Aelbrechts* ſeu *Aelberts-berg*, *Schoten*, *Brederoden* &c. Nobilium Harlemo vicinæ arces.

(2) Omittitur *Noortwyck* ſcilicet *binnen*, ſeu intra, à Jac. La Torre inter Municipia numeratum.

Digitized by Google

(k) Etterlem (l) Berckhout. (m) Otterleeck. (n) Wetelelrshoeve (o) Woggenum. (p) Oud-Nyeroop. (q) Nieu-Nyetoop. (r) Aliàs Eengenburch. (s) Fortè Texel, quia hic non recenſetur.

(k) *Eſterhem*, *Gaſthuyſſen*, *Beetſen*, *Scaerdam*, *Oudendyck*, *Dirickshorn*, *S. Marten*, *Valkerwege*, *Groſthuys*, *Scaerwoude*, *Avenhorn*, (l) *Kerckout*, *Ruſtenborch*, *Urſſem*, *Ooſterbeeck*, *Heyensbrouck*, *Spierdyck*, *Opdam*, *Weydeniſſe*, *Scellinck*, *Swaek*, *Weſterblock*, *Ooſterblock*, (m) *Leeck*, *Hem*, *Weſterwoude*, *Venhuyſen*, *Binnewyſen*, *Hoegekerſpel*, *Lutkebrouck*, *Boevekerſpel*, (n) *Waerſaertshoeve*, *Weſteynde*, (o) *Woggeman*, *Venhuyſen*, *Spanbrouck*, *Watwyde*, *Harinckhuys*, *Berningerhorn*, *Henys*, *Nubixwoude*, *Abbekerck*, *Mitwoude*, *Winkel*, *Lambertſchaege*, *Twiſch*, *Opperdoes*, *Almerdop*, *Opmeer*, *Sybekerſpel*, *Benninckbrouck*, (p) *Oudeveneyercop*, (q) *Nieuwerneyercop*, *Hoichwoude*, *Aertswoude*, *Bergen*, *Coedyck*, *S. Pancraes*, *Brouck*, *Scoerle*, *Suydſcherwoude*, *Groeden*, *Noertſcherwoude*, *Crabbedam*, *Outkerſpel*, (r) *Eigenburch*, *Harinckerſpel*, *Dirickshorn*, *Camp*, *Petten*, (s) *Torge*, *Huysduynen*, Oppida, Villas, Caſtra, Pagos, & loca reſpectivè pro ſua Diœceſi deſignaverunt, prout in ſingulis Litteris, ac Proceſſibus & Scripturis prædictis pleniùs continetur.

Unitur Monaſterium Egmondanum.

Nos qui dudum inter alia voluimus, quod ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſſet, quique nuper Monaſterium *Egmondenſe*, Ordinis Sancti Benedicti, olim Trajectnſis, nunc verò Harlemenſis Diœceſis, certo tunc expreſſo modo vacans, Menſæ Epiſcopali Harlemenſi pro ejus dote perpetuò univimus, annexuimus & incorporavimus; attendentes, quod ſi priſcis temporibus, dum dicti populi ſenſim accreſcebant, de novis Eccleſiis Cathedralibus, optimiſque Præſulibus opportuno tempore proſpectum fuiſſet, profectò tot perniciosa hæreſum dogmata, quibus Religio Chriſtiana paſſim laceratur, atque affligitur, haud ita violenter invaluiſſent.

Nunc autem, cum ad illa arcenda & extirpanda, ac ſimul populos ipſos in ſinceritate fidei continendos, dictus Prædeceſſor nulla alia magis oppertuna remedia potuerit adhibere, ut ea juxta cordis ſui atque noſtri deſiderium promptos & felices ſortiantur effectus, noſtri miniſterii partes præmiſſis adjicere, illaque omnibus, quibus poſſumus rationibus juvare & promovere volentes; ac ſingularum Litterarum, & proceſſuum ac ſcripturarum prædictorum veriores tenores, ac Menſæ Epiſcopalis Harlemenſis & Monaſterii de Heylo & Canonicatûs & Præbendæ, eidem Menſæ uniendorum infraſcriptorum fructuum, reddituum & proventuum veros annuos valores, præſentibus pro ſufficientèr expreſſis haberi volentes; continuis etiam hortationibus dicti Philippi Regis, id pro ſalute dictorum populorum enixè proſequentis excitati;

Motu proprio & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, auctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium, diviſionibus, limitationibus, & diſtributionibus dictorum Subdelegatorum, in præfatis proceſſibus ſpecificatis, tanquam in melius reformatis, inhærendo, ac conceſſionem & aſſignationem, per priores Litteras Prædeceſſoris hujuſmodi factas, quoad infra ſcripta immutando, omnia & ſingula Oppida, Caſtra, Pagos, Villas, & loca in poſteriori deſignatione Subdelegatorum hujuſmodi comprehenſa, cum Eccleſiis etiam Parochialibus, Monaſteriis, Collegiis etiam Canonicorum, Capellis, Hoſpitalibus, etiam beneficiis, locis & perſonis, ac officiis Eccleſiaſticis, ſæcularibus & regularibus, ac populis, & quibuſcunque aliis ſub eis comprehenſis, prædictæ Eccleſiæ Harlemenſi, juxta deſignationem illi per præfatos Subdelegatos factam prædictam, perpetuò concedimus & aſſignamus.

Monaſterium Heiloenſe ſupprimitur.

Et ut Epiſcopus Harlemenſis pro tempore exiſtens, Eccleſiam ſuam Dignitatibus, Canonicatibus, & Præbendis, Officiis, ac Perſonis Eccleſiaſticis, Litterarum ſcientiâ præditis jugiter decoratam habeat, Monaſterium de Heylo, Ordinis S. Auguſtini, olim Trajectenſis, nunc verò Harlemenſis Diœceſis, quod à nonnullis annis bis deflagravit, ad præſens certo modo Prioris regimine deſtitutum, ſeu cùm vacaverit, & in eo Dignitatem Prioratûs, ſeu Conventuale, ac omnia & ſingula, Canonicales portiones, Officia, Beneficia Regularia, Prioratus etiam ab eo dependentes, nec non Canonicos & perſonas, ac denique ordinem, omnemque ſtatum & eſſentiam regulares, in illis ac ipſis Canonicis, Prioribus & Perſonis, penitus ſupprimimus & extinguimus, illaque omnia & ſingula ad ſtatum ſecularem reducimus, ac tam ipſos ſic ſeculariſatos, quam etiam Collegiatos Eccleſiæ Geervlitenſis dictæ Trajectenſis, vel alterius Diœceſis, Capellam Regiam nuncupatam in Puthen, & quæ ſeu eorum aliqua forſan de Jure Patronatûs præfati Regis exiſtunt.

Capitulum Geervlitenſe transfertur Harlemum.

Ejusdem Eccleſiæ Geervlitenſis Decanatum & alias Dignitates, Canonicatus & Præbendas, Perſonatus, adminiſtrationes, & officia, perpetuas Capellanias, ceteraque Beneficia & Officia Eccleſiaſtica, cum omnibus & ſingulis ejuſdem, nec non dicti Monaſterii ſuppreſſi proprietatibus, bonis, Juribus, Juriſdictionibus & pertinentiis ſuis, exceptis Vicariis, Capellaniis, ſupellectile, & ornamentis, ac aliis ad curam animarum dictæ Eccleſiæ Geervlitenſis etiam Parochialis deputatis, ſeu per præfatos Subdelegatos deputandis, ad præfatam Eccleſiam Harlemenſem, in qua dilecti Filii, Decanus & Capitulum Eccleſiæ Geervlitenſis & Canonici ſuppreſſi Monaſterii hujuſmodi, poſthac quilibet videlicet in ſuis dignitate & ordine reſidere debeant, etiam perpetuò transferimus, ac in ipſa

Erectio Archidiaconatus, aliarumque dignitatum.

Eccleſia Harlemenſi unum Archidiaconatum pro uno Archidiacono, qui talem Juriſdictionem per totam Diœceſin Harlemenſem prædictam habeat, poſt ceſſum vel deceſſum illius, vel illorum qui nunc ſunt, in illa parte ejuſdem Diœceſis, qualis Archidiaconus Eccleſiæ Trajectenſis habiturus eſt, & unum Archipresbyteratum Civitatenſem pro uno Archipresbitero Civitatenſi nuncupando, qui curam Rectorum Parochialium Eccleſiarum Verbi Dei, & Sacramentorum Civitatis Harlemenſis, & unam Pœnitentiariam Diœceſanam, nuncupandas Dignitates, inibi pro uno Pœnitentiario, qui curam conſcientiarum populi, per Diœceſin univerſam Harlemenſem ſpecialiter habeant, nec

non

Digitized by Google

non tot ex pinguioris proventûs Capellaniis ad dictam Eccleſiam Harlemenſem tranſlatis, quod Epiſcopo Harlemenſi viſum fuerit expedire, in Canonicatus & Præbendas ejuſdem Eccleſiæ Harlemenſis, pro illas nunc obtinentibus, & totidem aliis futuris Canonicis (jure tamen ordinariis Collatoribus, nec non Patronis, etiam Laïcis ſi qui ſint, præſentandi, vel conferendi, aut aliàs diſponendi, ſalvo & illæſo quoad dictas Capellanias remanente) ac tot alios Canonicatus & Præbendas, quot Canonici dicti Monaſterii ſuppreſſi ad eandem Eccleſiam Harlemenſem tranſlati exiſtunt, quotque ex ejuſdem Monaſterii ſuppreſſi proventibus ad æquivalentiam fructuum, Canonicatuum, & Præbendarum dictæ Eccleſiæ Geervlitenſis creari poſſint, perpetuò erigimus & inſtituimus; ac Canonicatibus & Præbendis pro Canonicis Monaſterii ſuppreſſi, aliiſque de ejus bonis erectis, pro eorum dote, bona, proprietates, & proventus hujuſmodi etiam perpetuò applicamus & appropriamus.

Decem Canonicatus, & decem Præbendæ inſtitutæ pro Graduatis.

Prætereà ſtatuimus & ordinamus, quod ex omnibus Canonicatibus & Præbendis tam de Eccleſiæ Geervlitenſis tranſlatis, quàm pro Canonicis Monaſterii ſuppreſſi hujuſmodi erectis, decem Canonicatus & decem Præbendæ ejuſdem Eccleſiæ Harlemenſis, quos primò per ceſſum, & ex cauſa permutationis, vel deceſſum, aut quamvis aliam dimiſſionem, vel amiſſionem illorum poſſeſſorum, etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut aliàs quovis modo & ex cujuſcunque perſona, etiam in aliquo ex menſibus in quibus vacantium beneficiorum diſpoſitio Nobis aut Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, per Inſtitutiones Apoſtolicas vel Cancellariæ Apoſtolicæ regulas reſervata exiſtit ſeu fuerit, aut Litteras alternativarum, vel Concordata Nationis Germaniæ, ſeu alia privilegia & indulta, ordinariis Collatoribus quomodolibet conceſſa & concedenda, vacare contigerit, vel etiam ſi actu nunc vacent, ac tanto tempore vacaverint, quod eorum collatio juxta Lateranenſis Statuta Concilii ad Sedem Apoſtolicam prædictam legitimè devoluta, ipſique decem Canonicatus & Præbendæ diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervati exiſtant, & ſuper eis inter aliquos lis, cujus ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa, ita perpetuò affecti remaneant, quod idem Epiſcopus unum & unam omnium primò vacaturos, tanquam Menſæ ſuæ Epiſcopali perpetuò unitos, & quos Nos ſimiliter ex nunc prout ex tunc & econtra, ipſi Menſæ perpetuò unimus, annectimus & incorporamus, obtinere, illorumque ratione perſona Capitularis eſſe, vocemque & auctoritatem etiam in Capitulo ſuper Decanum & Canonicos habere:

Pro Epiſcopo ex his una;

novem pro totidem Canonicis.

Reliqui verò novem Canonicatus & Præbendæ prædicti, tribus Magiſtris, aut Licentiatis in Theologia, & tribus Doctoribus Decretorum, ſeu in eis Licentiatis, ac tribus aliis Nobilibus ejus Diœceſis, etiam in Jure vel Theologia, ſaltem gradu Licentiaturæ in famoſa quapiam Univerſitate Studii generalis ſecundùm tenorem primò dictarum Litterarum promotis, ordine præmiſſo ſervato, in perpetuum concedi & aſſignari debeant:

Quodque ad ſex priores, tam Nobiles, quàm Ignobiles, ut præfertur, tamen qualificati; ad reliquos verò tres Canonicatus & tres Præbendas, ex reliquis novem Canonicatibus & Præbendis hujuſmodi, nulli niſi Nobiles, & Graduati, ut præfertur, aſſumi poſſint.

Ac omnes & ſinguli ratione ſuarum hujuſmodi Præbendarum conſilium & operam in negotio Eccleſiæ & religionis, ceteriſque difficultatibus pro tempore emergentibus, quoties ab Epiſcopo prædicto requiſiti fuerint, tam conjunctim, quàm diviſim præſtare teneantur;

Ac unus Archidiaconus ad Archidiaconatum, & alius Archipresbyter ad Archipresbyteratum, nec non reliquus ex dictis Graduatis Pœnitentiarius ad Pœnitentiariam hujuſmodi, ad nominationem dicti Epiſcopi, aſſumi & omnium primi poſt Epiſcopum vacaturos Canonicatus & præbendas prædictos, ſimili ordine conſequi debeant.

Ut autem de Viris ſpectatæ doctrinæ & probitatis ad ædificationem Eccleſiæ Dei accuratiùs proſpiciatur, quod ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ hâc primâ vice per præfatum Epiſcopum duntaxat, & deinde, quoties illi futuris temporibus vacaverint, ut præfertur, ad electionem Epiſcopi & aliorum Graduatorum prædictorum ſuperſtitum per eos conferantur, & in hujuſmodi electione ſuffragium Epiſcopi non plus juris, ſive momenti, quàm cujuſvis Graduatorum habeat, niſi vocum paritate occurrente, tuncque iteratum ad hoc Epiſcopi ſuffragium paritatem vocum hujuſmodi dirimat, quodque poſt hac ipſi novem Canonicatus, & novem Præbendæ, ſub nullis ſpecialibus vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus, etiam in Corpore Juris clauſis, nec non expectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, indultis de providendo, commendando, & aliàs diſponendo, primariis precibus nuncupatis, aut aliis gratiis præventivis, per Nos aut Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes, & Sedem Apoſtolicam prædictam, vel ejus Legatos, aut conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & ex quacunque cauſa, quantumlibet urgenti pro tempore factis & conceſſis comprehendantur,

Graduati ſemper electivi.

Nec etiam tanquam apud Sedem Apoſtolicam prædictam vacantes, aut ullâ aliâ ratione generaliter vel ſpecialiter reſervari, nec illorum vacatione per reſignationem, etiam ex cauſa permutationis, & apud Sedem eandem pro tempore occurrente, per Romanum Pontificem, aut Sedem hujuſmodi de illis provideri, aut aliàs quoquo modo diſponi poſſit: ſed forma electionis præmiſſæ omni tempore ſervari, nullâque causâ infringi debeat; quodque unus ex novem Canonicis prædictis Magiſter ſeu Licentiatus in Theologia, & alter Decretorum Doctor, ſeu

Digitized by Google

ſeu etiam Licentiatus, ſeniores, ratione ſuarum Præbendarum facultatem habeant viſitandi per univerſam Diœceſim Harlemenſem prædictam, quoties ab Epiſcopo Harlemenſi: ceteri verò Canonici Graduati prædicti, quandocunque requiſiti fuerint, illis aſſiſtere teneantur, ac ex reliquis ſenioribus Canonicis prædictis duo in Theologia & unus in Jure Canonico Graduati, ut præfertur, unà cum Archidiacono curam habeant examinandi promovendos ad ſacros Ordines, & admittendos ad curas animarum, quâcunque authoritate illi proviſi fuerint, neminem niſi idoneum, ſeque perſonalem reſidentiam facturum medio juramento promittentem, admittendo.

De Abſentiis Graduatorum.

Et quoniam impia hæreticorum ſtudia, temporiſque malitia Viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutiùs abeſſe non patiuntur; quod ſi Canonici Graduati prædicti ab Eccleſia ſua, niſi ab Epiſcopo vel Capitulo miſſi per duos menſes abfuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, & Capitulo cedant. Ac omnes proventus ſingularum Præbendarum dictæ Eccleſiæ in duas æquales partes dividantur, quarum altera pro quotidianis diſtributionibus his ſolis, qui Divinis Officiis in Choro deſervierint, & inibi à principio uſque ad finem, niſi neceſſitatis causâ, permanſerint, miniſtrari debeat; nec quiſquam ullâ diſpenſatione vel alio privilegio Apoſtolico quacunque causâ impetrato vel conceſſo, ſeſe à reſidentia hujuſmodi eximere poſſit.

Ceterum Eccleſiæ Civitatis ſub cura dicti Archipresbyteri Civitatenſis, extra verò eam & in Diœceſi Harlemenſi exiſtentes, vel ſub ſuis Decanatibus aliiſque Juriſdictionibus, prout hactenus, remaneant, vel meliori modo, arbitrio dicti Epiſcopi, diſtribui, ipſorumque Decanatuum Decani, ſalvâ dicti Epiſcopi moderatione, emolumenta hactenus percipi ſolita percipere poſſint.

Diſtrictiùs inhibentes Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis Filiis Abbatibus, ceteriſque locorum Ordinariis, nec non Conventibus, Superioribus & Perſonis, illique vel illis, ad quem vel quos decem Canonicatuum & Præbendarum affectorum prædictorum collatio, proviſio, & quævis alia diſpoſitio communiter vel diviſim pertinet, ac quibuſvis aliis, cujuſcunque Dignitatis, ſtatûs, Ordinis, & conditionis exiſtentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub Excommunicationis majoris, aliiſque ſententiis, cenſuris, & pœnis, nec non privationis omnium Dignitatum, Beneficiorum, & Officiorum Eccleſiaſticorum; ac inhabilitatis ad illa & alia impoſterum obtinenda, de decem Canonicatibus & Præbendis prædictis, ſi vacent, aut cum vacaverint, ut præfertur, cuiquam providere, aut aliàs diſponere, ſeu præmiſſorum affectus & executionem in aliquo quantumcunque modico impedire, aut moleſtiam vel injuriam quampiam irrogare, quoquo modo præſumat;

Ac decernentes ex nunc plenum jus in præmiſſis omninò acquiſitum eſſe, & ſuper his beneficio Regularum, de non tollendo jure quæſito, ac de annali & triennali poſſeſſore, nec non Privilegiis omnibus, quibus diuturni poſſeſſores pacificè quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, plenariè uti, potiri, & gaudere,

Nec decem Canonicatus & decem Præbendas affectos prædictos, per quoſcunque, & prætextu mandatorum de providendo, nominationum, facultatum, & juxta Concordata prædicta, expectativarum, & quarumcunque aliarum gratiarum quoquo modo acceptari poſſe, & nihilominus quaſcunque acceptationes, collationes, proviſiones, commendas, uniones, annexiones, incorporationes, & aliàs diſpoſitiones, de eiſdem aut eorum aliquo etiam per Nos & Sedem prædictam quomodolibet factas & faciendas, nullius prorſus roboris vel momenti fore, nullumque per eas cuiquam jus acquiri, ſeu etiam coloratum;

Attamen poſſidendi tribui poſſe conceſſionem, aſſignationem, ſuppreſſionem, extinctionem, redactionem, tranſlationem, erectionem, applicationem, appropriationem, ſtatutum, ordinationem, unionem, annexionem, incorporationem, & prætcrea præmiſſa ex nunc omnimodum effectum ſortita eſſe, & cenſeri; nec ſub quibuſvis revocationibus, ſuſpenſionibus, vel limitationibus, etiam unionum, ſuppreſſionum, extinctionum, applicationum, appropriationum, etiam effectum non ſortitarum, quæ poſt hac per Nos, vel Succeſſores noſtros tam in craſtinum aſſumptionis cujuſlibet eorum ad ſummum Apoſtolatûs apicem, quàm aliis quomodolibet, ac cum quibuſvis clauſulis & decretis, quocunque tempore fient, minimè includi:

Sed illis non obſtantibus, in ſuis vigore, robore, & efficacia perſiſtere, & quoties illa emanabunt, toties in priſtinum ſtatum reſtituta, & de novo conceſſa eſſe, ſicque incommutabilis voluntatis & intentionis noſtræ fuiſſe, eſſe, & fore, ac præſentes Litteras, nullo unquam tempore de ſurreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, vel quopiam alio defectu notari aut in Jus vel controverſiam quacunque ratione vel causâ vocari poſſe, ſicque per quoſcunque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, in quavis cauſa & inſtantia, ſublatâ eis & eorum cuilibet, quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & diffiniri debere; irritum quoque & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quâvis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attemptari.

Quocirca Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopo Trajectenſi & Epiſcopo Amerinenſi, & dilecto Filio Decano Eccleſiæ Hagenſis Trajectenſis Diœceſis, per Apoſtolica Scripta motu ſimili mandamus, quatenus ipſi vel duo aut unus eorum per ſe vel alium ſeu alios eaſdem præſentes Litteras, & in eis contenta quæcunque, ubi & quando opus fuerit, & quoties pro

Digitized by Google

parte moderni & pro tempore exiſtentis Epiſcopi Harlemenſis & aliorum, quorum intereſt, & quomodolibet intererit in futurum, fuerint requiſiti, ſeu aliquis eorum fuerit requiſitus, ſolemniter publicantes, eiſque & eorum cuilibet in præmiſſis, efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant auctoritate noſtrâ Epiſcopum Harlemenſem & alios prædictos conceſſione, aſſignatione, ſuppreſſione, extinctione, tranſlatione, erectione, inſtitutione, applicatione, appropriatione, ſtatuto, ordinatione, unione, annexione, incorporatione, ac Litteris, & aliis in eis contentis prædictis pacificè gaudere, & alias Litteras & in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari;

Non permittentes illos per quoſcunque quomodolibet indebitè moleſtari, contradictores quoſlibet & rebelles per Cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo, nec non legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſſibus, Cenſuras & pœnas ipſas, etiam iteratis vicibus, aggravando, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis,

Non obſtantibus voluntate priori, & aliis præmiſſis, & noſtris de exprimendo valore, tam in unionibus, quàm etiam impetrationibus, & aliis gratiis etiam motu ſimili factis; nec non Litteris ſuper Beneficiis de Jure Patronatûs Laïcorum, ut ſupra, niſi de conſenſu illorum, aut collatione devolutâ non expediendis; nec non Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati, uniones perpetuas, niſi in caſibus à Jure permiſſis, fieri prohibentis, ac piæ memoriæ Bonifacii Papæ Octavi, etiam Prædeceſſoris noſtri, de una, & Concilii Generalis de duabus, non tamen tribus dietis,

Aliiſque Apoſtolicis Conſtitutionibus & Ordinationibus, etiam reſervatoriis, etiam in Corpore Juris clauſis, nec non aliis Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis, etiam revocatoriis & revocatoriarum innovatoriis, ac in favorem Ordinariorum, & aliàs in contrarium quomodolibet editis, & edendis, nec non Monaſteriorum & Ordinum, ac Eccleſiarum, & Collegiorum, ac locorum prædictorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis ſtatutis & conſuetudinibus,

Nec non quibuſvis ſpecialibus, vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, expectativis vel aliis gratiis, etiam in Canonicos creationibus, aliis unionibus etiam perpetuis abſque conſenſu Coadjutorum, deputationibus, nominationibus citra acceſſus & regreſſus, facultatibus, mandatis, Litteris & conceſſionibus, quibuſcunque perſonis cujuſcunque dignitatis, ſtatûs, gradus & conditionis exiſtentibus, etiam Cardinalatûs honore fulgentibus, ac noſtris etiam antiquis, & deſcriptis familiaribus, continuis Commenſalibus, ac Prælatis domeſticis, nec non Romanæ Curiæ Officialibus, etiam officia ſua actu exercentibus, ex quavis etiam grandi cauſa, conſideratione, intuitu, vel reſpectu etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, ac cum quibuſvis antelationibus, prærogativis & decretis etiam irritantibus, & clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis, etiam præſentibus derogantibus, etiam motu & ſcientiâ ſimilibus, & aliàs quomodocunque conceſſis;

Quas & quæ illorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum insererentur, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, eorumque omnium vim & effectum, quoad præmiſſa omnia ſuſpendimus, & in præmiſſis effectum ſortiri, aut locum ſibi vendicare non poſſe neque debere decernimus: nec non Privilegiis, Indultis & Litteris Apoſtolicis, illis & aliis quibuſvis, per quoſcunque Romanos Pontifices, Prædeceſſores noſtros, ac Nos & Sedem prædictam, etiam per modum Statuti perpetui, nec non initi, ac ſtipulati contractûs, ſeu quaſi, & aliàs ſub quibuſcunque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolutis clauſulis irritantibuſque & aliis decretis, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam præmiſſorum, & quorumcunque aliorum, ſeu motu, ſcientiâ, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, nec non conſiſtorialiter, ac aliis quomodocunque, qualitercunque, & quotieſcunque conceſſis, confirmatis, ac etiam iteratis vicibus innovatis ac concedendis & innovandis.

Quibus omnibus etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua, & expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per Litteras generales, idem importantes, mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & formâ in illis traditâ obſervatâ, inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes: quamvis talia etiam & multa ſint, quæ ſub clauſula implicitæ derogationis latiſſimè extendenda in ſupplicatione appoſita non intelligantur, aut alias comprehendantur:

Nihilominus in genere & in ſpecie ad effectum ſufficientis derogationis eorum, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus contrariis quibuſcunque.

Aut ſi aliqui Apoſtolicâ præfatâ, vel aliâ quâvis auctoritate in dicta Eccleſia Geervlitenſi in Canonicos ſint recepti, vel, ut recipiantur, inſiſtant, ſeu ſi ſuper proviſionibus ſibi faciendis de Canonicatibus & Præbendis, ac Dignitatibus, adminiſtrationibus & officiis ipſius Eccleſiæ Geervlitenſis ac hujuſmodi ſpeciales vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus Litteras impetravit, etiam ſi per eas ad inhibitionem, reſervationem, & decretum vel alias quomodolibet ſit proceſſum;

Quas quidem Litteras & proceſſus habitos per eaſdem ac inde ſecuta quæcunque ad Canonicatus & Præbendas, nec non Dignitates alias, & Decanatum, adminiſtrationes, & officia, ac Capellanias hujuſmodi docuimus non extendi;

Digitized by Google

Sed nullum per hoc cis quoad aſſecutionem Canonicatuum & Præbendarum, Dignitatum, adminiſtrationum, & Officiorum aliorum præjudicium generari,& quibuſlibet aliis privilegiis indulgentiis & Litteris Apoſtolicis generalibus vel ſpecialibus, quorumcunque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta effectus eorum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda ſit in noſtris Litteris mentio ſpecialis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc Paginam noſtræ conceſſionis, aſſignationis, ſuppreſſionis, extinctionis, reductionis, tranſlationis, erectionis, inſtitutionis, applicationis, appropriationis, ſtatuti, ordinationis, unionis, annexionis, incorporationis, inhibitionis, mandati, decreti, ſuſpenſionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit; indignationem Omnipotentis Dei, ac BB. Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, quarto Idus Martii, Pontificatûs noſtri anno ſecundo. 1560.

Subſcriptum erat: Fre. Cardinalis Cesius.

Inferiùs habebatur: Cæ. Glorierius.

Item A. de Alexiis.

EPISCOPI HARLEMENSES.

Additio. Harlemum ampla & elegans Hollandiæ Civitas, diſtat Amſtelodamo tribus; & quinque Lugduno-Batavorum milliaribus. Magnam ſibi acquiſivit famam ob inventam illic, uti fertur, circa annum 1440. Artem Typographicam à Cive *Laurentio Coſtero*.

Eccleſia primaria S. Bavoni ſacra eſt, quem Gandavenſes ſuæ etiam Eccleſiæ habent Patronum. Fuit olim Parochialis tantùm; Rector ejus, qui *Perſona* vocabatur, opulentis gaudebat proventibus; ſed quoniam Comitis Hollandiæ Sacellanus & paſſim è nobili Familia aſſumptus erat, eundem comitari ſolitus, ſacra curabat non per ſe, ſed per inſtitutos Vicarios.

Dum autem anno 1560. erectus fuit novus Epiſcopatus Harlemenſis, in præfata Eccleſia inſtitutum fuit Canonicorum Collegium, partim tranſlatum ex Municipio Geervlitano, quod conſtabat XIV. Canonicis cum Decano, fundatum ibidem anno 1307.

Suppreſſum inſuper fuit Monaſterium Canonicorum Regularium Ordinis S. Auguſtini in Heylo, tranſlatique ſunt inde Harlemum decem Canonici, facti ſæculares. Ultimus eorum Prior, Jacobus Saſſius, factus eſt primus Præpoſitus & Archidiaconus novæ Cathedralis; ultimus verò Decanus Geervlitenſium Georgius Leſtanier, primus fuit Decanus & Archipresbyter Eccleſiæ Harlemenſis.

Dos novi Epiſcopi, præter Præbendam è Monaſterio Heyloenſi, & partem bonorum quæ ad Perſonatum Eccleſiæ S. Bavonis pertinebant, præſertim deſumpta fuit ex Abbatia Egmondana Ordinis S. Benedicti. Vacabat illa tunc per obitum Wilhelmi Goeſani XXXVII. Abbatis an. 1560. defuncti; ſed paulò poſt cùm Religioſi novum ſibi Abbatem è ſuo gremio acquiſiiſſent Antonium Hovæum, ut inde nullum foret novum Epiſcopo Harlemenſi impedimentum, data fuit à Rege Philippo II. eidem Hovæo Abbatia Epternacenſis ejuſdem Ordinis S. Benedicti in Ducatu Luxemburgenſi.

I. Nicolaus à Nova terra, vulgò Nieuwlandt, Egmondanus Batavus, à Philippo II. Hiſpan. nominatur anno 1559. primus Harlemenſium Epiſcopus, cùm jam pridem fuiſſet Epiſcopus Hebronenſis & Suffraganeus Epiſcopi Ultrajectini. Fuit quoque Perſona ſeu Rector S. Bavonis Harlemi, & Abbas Egmondanus Ordinis S. Benedicti, factâ iſtius Monaſterii ad Menſam ſuam Epiſcopalem unione.

Anno 1564. Synodum Diœceſanam Harlemi habuit, & anno ſequente Concilio Provinciali Ultrajectenſi interfuit. Anno 1569. ob graviſſimos Belgii tumultus, provectamque ætatem factus Epiſcopali oneri impar, renunciavit, & in Oppidò Zelandiæ, cui nomen *Sinte-Martens-dyck* diem extremum obiit anno 1579.

II. Godefridus à Mierlo, ſic dictus à loco nativitatis in Majoratu Sylvæducenſi, ex Ordine FF. Prædicatorum S.T. Doctor, conſecratus fuit Epiſcopus Harlemenſis anno 1570, ac paulò poſt obtinuit poſſeſſionem inſignis Præpoſituræ Weſt-Friſiæ ſuo Epiſcopatui unitæ.

Anno 1570. Synodum Diœceſanam Harlemi habuit, & Tridentini Concilii Decreta publicavit. Anno 1578. factâ Hæreticorum & Iconoclaſtarum irruptione in Cathedralem Eccleſiam, in qua Epiſcopus ipſo die SS. Corporis Chriſti Divinis Officiis intererat, vix ipſe mortem evaſit Tunc diſcrimen majus fugâ vitare coactus, Monaſterium Weſtphaliæ receſſit, ubi vices Suffraganei egit aliquamdiu.

Deinde Daventriam, Sede vacante anno 1587. evocatus, Cathedralem Eccleſiam impiè profanatam reconciliavit, atque è vivis exemptus die 28. Julii ejuſdem anni 1587. ibidem tumulatus fuit. Poſt hæc, occupatâ per Hæreticos Urbe ac Diœceſi Harlemenſi, nullus ultra nominatus fuit hujus Sedis Epiſcopus.

NOTATIO

De Ducibus, Principibus, Marchionibus *&* Comitibus *Feudatariis in Belgio.*

Dignitatum nomina ac munera miro modo ſurgere, procedere & variare ſolent. Apud Romanos & Germanos olim dicebantur *Comites*, qui Principem ſuum ſequebantur, & ad latus ejus verſabantur; vel qui Legatos Principis, Magiſtratus & Judices Provinciarum ſectabantur, eiſque aſſidebant: ut Papinianus Auctor eſt non uno loco.

Ex horum ordine cùm plerumque ſumerentur ii qui ad Provincias regendas mittebantur (unde *Miſſos* Franci vocabant) factum eſt, ut Rectores illi deinceps *Comites* nominarentur; & Comites eſſent non jam Principis à quo aberant, ſed Provinciæ quam ipſi cum dignitate Comitiva gubernarent.

Sic Comitem Africæ Tingitanæ, Comitem Littoris Saxonici, Comitem Britanniæ, Italiæ, Argentoratenſem in Notitia Imperii ſub Honorio & Arcadio legimus. Apud Francos ſanè Comites erant Judices ordinarii, qui Jus per pagos dicebant: qui & *Graphiones* ſunt nuncupati: quæ vox apud Germanos ſuperiores & inferiores, *Graſſen* & *Graven*, permanſit.

Creſcente tandem ambitione, Comites honorarii (ut & Duces, Principes ac Marchiones) ſunt creati, qui neque Principi adeſſent, neque regionem, diſtrictum aut Comitatum regendum haberent, ſed aut meritis ſuis aut Principis gratiâ eam dignitatem titulo tenus obtinerent.

Tales hodie in Provinciis Belgicis ſunt Duces de Arſchot,

ſchot & Havrech; PRINCIPES de Barbenzon, Chimay, Eſpinoy, Gavre, Ligne & Robecque, MARCHIONES de Aiſeaux, Berges in Brabantia, Dainze, Lisbourg, Morbeque, Renty, Roubais, Traſignies, Trelon, Vere & Weſterlo; COMITES de Sainсte-Aldegonde, Anappes, Anholt, Beaurepair, Bailleul, Beaumont, Berges aliàs Herenberge in diſtriсtu Sutfanienſi, Berlaimont, Boſſu, Bruay, Buren, Buſquoy, Cantecroy, Coupigny, Crois, Culenburg, Egmont, Eſterres, Eſtré, Falais, Fauquenberge, Fonteyne, Freſin, Gamerage, Giblou, Gomignies, Grimberges, Hennin, Herlies, Hochſtrate, Houtkercke, Iſenghien, Lalain, Lerdam, Marles, Maſtain, Meghem, Middelburg in Flandria, La Motterie, Mouſcrou, Noyelle, Oelen, S. Pol, Reux, Seneghem, Solre, Thiant, Tilly, Vertain, Vianden, Wacke, Walhain, Willerval, Watoué & Wils.

Præter noſtratia iſta Feuda titulis illuſtria, Proceres Belgæ & alias ditiones ac dignitates in Provinciis exteris poſſident, ut *Principatum* de Orange, *Ducatus* de Croy & Bournonville in Regno Galliæ, *Comitatus* de Naſſau, Arenberges, Meurs & Renneburg in Germania, de Beaurieu, Grousbeque, Gronsfelt, Here, Pere, Reckem & Warfuſé in agro Leodicenſi, de Bauſigny in Francia, & de Fontenoy in Lotharingia.

FREDERICUS III. Imperator Jacobum Hornæ Dominum anno 1450. Comitem Imperii, & anno 1473. Oſwaldum Herenbergæ Comitem (ut ſuprà pag. 754. diximus) creavit. Ex noſtris Principibus primus CAROLUS AUDAX ſupremum iſtud creandorum Comitum jus in uſum deduxit, utpote qui anno 1473. menſe Februario Brugis exiſtens *Jeannem* de Croy magnâ ſolemnitate ac
*Chimay. pompâ primum * Chimaci in Hannonia Comitem renuntiavit.

Caroli Gener MAXIMILIANUS I Imperator an. 1486. Chimacenſem Principatum, Egmondanum 1486. Buranum & Lerdamenſem 1492. Comitatus inſtituit. Maximiliani ex Philippo Pulchro Nepos CAROLUS V. Imperator anno 1531. Arſchoti Ducatum, *Spineti 1541. & Ga- *Eſpinoy.
veræ 1553. Principatus; Bergizomenſem in Brabantia 1533. Rentyenſem in Arteſia 1533. & Verienſem in Zelandia Marchionatus; itemque Comitatus de Hochſtrate 1518 Beaumont 1519. Lalain 1522. Reux 1530. Walhain 1532. Ligne 1544. Boſſu 1555. & Culenburg 1555. conſtituit.

Caroli Filius PHILIPPUS II. Rex Catholicus Marchionatus de Havrech anno 1574. & de Roubais anno 1579. Comitatus de Cantecroy 1570. Berlaimont 1574. Herlies, Buſquoy, Hennin 1579. Iſenghien 1582. & Solre 1590. condidit.

ALBERTUS Belgarum Princeps, Philippi II. Gener, Principatus de Ligne 1602. & Barbenzon 1614. Marchionatum de Traſignies 1614. Comitatus de S. Aldegonde, Ereſin 1602. Anappes, Bruay 1605. Eſterres 1611. Willerval 1612. Vertain 1614. Mourbeque 1614. Bailleul 1614. Falais 1614. Gomignies 1614. Noyelle 1614. Croix 1617. Middelburg in Flandria 1617. Marles 1621. erexit.

PHILIPPUS IV. Hiſpaniarum Indiarumque Rex Ducatum de Havrech 1627. Principatum de Robeque 1630 Marchionatus de Dainze 1625. Aiſeaux 1625. Trelon 1626. Weſterlo 1626. & Lisbourg in Arteſia 1629. Comitatus de Beaurepair 1622. Eſtrè prope Duacum 1623. Gamerage in Hannonia 1623. Coupigny in agro Inſulenſi 1624. Grimberges 1625. Maſtain in Hannonia 1626. Thiant 1627. Wacke 1627. de la Motterie 1628. Watouë in Flandria 1629. Wils in agro Luxeburgenſi 1530 & Gomiecourt in Artheſia 1634 inſtituit.

Sic & FERDINANDUS II. Imperator Comitatus de Tilly, de Rechem prope Trajeсtum Moſæ 1620. Here prope Trudonopolim 1623 Gronsfelt prope Trajeсtum Moſæ, Grousbeque, Pere in Campania Leodicenſi, & alios in vicinia noſtra conſtituit.

BARONIÆ VETERES
Brabantiæ, juxta Petri Divæi ſententiam.

BArones Brabantiæ (ita vocari ſolent ii Proceres qui vexillum in bellum efferebant) cenſentur in diſtriсtu Lovanienſi Domini de *Dieſt, Arſchot, Sichene, Rode S. Agatha, Rotſelare* & *Weſemale*; in diſtriсtu Bruxellenſi Domini de *Grimberges, Gasbeke, Duſſele* & *Leſdale*; in Marchia Antverpienſi Domini de *Breda* & *Berges*; in Gallo-Brabantia Abbas de *Giblou*, Domini de *Engien, Perwez, Revez, Sombref* & *Jauche*; in diſtriсtu Buſcodicenſi Domini de *Cuyck, Boxtel* & *Cranendonc*; in diſtriсtu Thenenſi Dominus de *Bauterſem*. His acceſſerunt, *Hoboke*, anno 1600. *Grobbendonc* 1602. *Savonthem* & *Wemmele*. In comitiis Ordinum Brabantiæ Abbas & Comes Gemblacenſis (ut ſuprà pag. 141. dixi) primum inter Barones locum obtinet.

Angia inter Hannoniæ Oppida & Baronias quidem recenſetur, ſed illius loci Dominus Vicos Parochiales ac feuda novem in Brabantia poſſidet. videlicet *Seneffe, Ronekiers, Hemeries, Tubiſe, Rebecque, Bierges, Bongardes, Laerbeke* & *Beringhen*: ut ex codicibus Curiæ Feudalis Brabantinæ conſtat.

BARONIÆ VETERES
In Flandriæ Comitatu.

SUnt quattuor primariæ, quibus Urſi vulgò ſolent appingi: *Ciſoin, Heyne, Pamele*, & *Boulers*. His adduntur à quibuſdam, Gant, Gruthuſe, Bornhem, Lidekerke, Nevele, Mortaigne, Lannoy, Halewin, Giſtelles, VVedergraet, Praet, Maldegem, Ooſtcam, Ponckes, Lumbeke, VVinendale, Lichtervelde, Dixmude, Doulien, VVoeſtine, Haveskerke, Honſcote, Goutere, Lede, VVackene, Coolſchamp, Chaſtinge, Bievres, Male, Deſpieres, Eſclebeque, Nort-Vrie, Deſoo, Ingelmunſter, Ronzen, Landas, Pecq, Pottes, Deſwatines & Bousbeke.

In Comitatu Aloſtano, præter duo Oppida Aloſtum & Gerardi-montem, quinque Baroniæ ſeu Præfeсturæ (Flandricè *Roeden*) numerantur: *Rodes, Gavere, Sotteghem, Boulers* & *Eſcornay*, Flandris *Schoriſſen*.

BARONIÆ VETERES
XXII. in Hannonia.

ENghien, Leuze, Havrech, Ligne, Antoing, Werchin, Fontaine, Hamaide, Quievrain, Berlaimont, Ville, Gomignies, VVarſin, Senzelle, Condé, Hourdain, Balleul aliàs Belleule, Fagneulle, Bouſie, Roiſin, Freſne & Harchies.

De XII. Paribus Hannonis ſuprà pag. 415. & 697. egimus. Ex quibus Dominus de VValicourt eſt nunc Princeps de Eſpinoy: reliquos citato loco reperies.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google